Staats- und Universitätsbibliothek Bremen
HERZOG AUGUST BIBLIOTHEK
DFG

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Digitale Sammlungen

Biblia sacra - msb 0043

[Erscheinungsort nicht ermittelbar], [13. Jh., Ende]

urn:nbn:de:gbv:46:1-116968

Visual Library

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

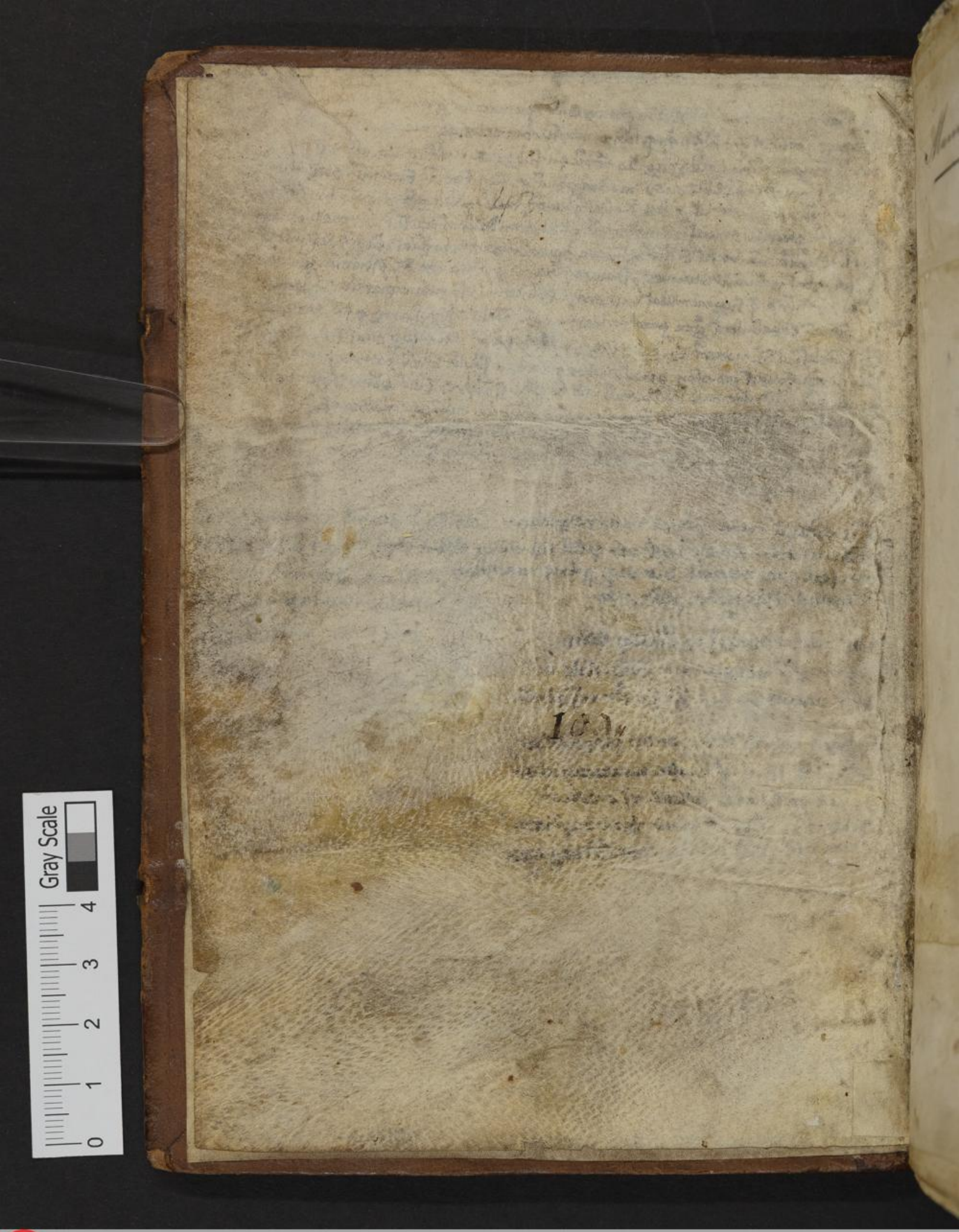

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Manuscripta. b. 43.

Ms b 0043

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Dedi in bibliothecam Reipublicæ
patriæ Bremensis Aō 1647.
mense Aprili.

Borchardus Edenius LL.D.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Incipit tabula de libris et capitulis
per totum librum.

Genesis habet l. capitula. Exodus
xl. Leviticus xxviii. Numerus
xlv. Iosue xxiiii. Iudicum
xxi. Ruth iiii. Regum habet
iiii. libros. Primus habet xxxi.
Secundus xxiiii. Tertius xxii.
Quartus xxv. Parabole sa-
lomonis habet ii. libros. Primus habet
xxx. Secundus habet xxxvi. Esd-
ras habet ii. libros. Primus habet x.
Neemyas xiii. Secundus Esdras
xxvii. Tobias xiiii. Iudith
xv. Hester vi. Iob xli. Pro-
verbia xxx. Ecclesiastes xii. Can-
tica viii. Sapientie xix. Ecclesiasti-
cus li. Ysaias lxv. Iheremias
liii. Treni v. Baruch vii.
Ezechiel xlvi. Daniel xi. O-
see xiiii. Iohel v. Amos ix.
Abdias ii. Ionas iiii. Mich-
eas viii. Naum iiii. Abacuc
iii. Aggeus iiii. Zacharias
xiiii. Malachias iiii. Macha-
beorum primus xv. Secundus xv.
Matheus xxviii. Marcus
xvi. Lucas xxiiii. Iohannes
xxi. Ad Romanos xvi. Pri-
ma chorinth. xvi. Secunda chorin-
th. xiii. Ad galath. xii. Ad
philipp. iiii. Ad colosens. iiii.
Ad thesalonicen. viii. Ad thym-
othm. vi. Secunda ad thesalonicen.
vii. Hebreos xiii. Actus xxviii.
Iacobi v. Prima pet. v. Secunda
pet. iii. Iohannis v. Secunda iohannis
i. Tertia iohannis i. Iud. i. Apo-
calips. xxiii. Ad titum iii. Iaco-
bi v.

Veteris
ordinis
xxxiiii.

BIBLIOTH: BREMENSIS

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

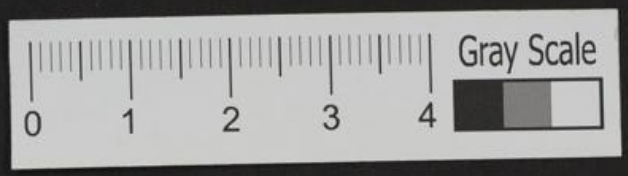

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ratem aut
teos ut ni
tua minus
rula posset
de ut tuam ut
simal ut as
apmagio ama

tarum fide pdere iam fidei me
tis amicis pferetam vera enim
illa nam do est ex gluino copula
ta cum sum ut as ri familiaris pfi
cia nam corporum si subdola ipi pant
adulandi; de mice dium arum septu
arum studia cohortam legum ut mici
bi; hystoris quosdam ut masse profitat
nouo adisse pbi ut narra tui ut esse ut col
quos celebrat nouetam coram quos q; posi
uideremur sic phytagoras ut phinatas ua
rel sic plato egyptum ut archytam aren
tum ut edendi; horam ut ale que quonda
magna grecia dicebatur adeo ut ime pa
gram ut qui athenis magi erat ipo
rem ut cum ut que doctrinam ac hademi ut
gum nasta pfonalem ut fieret pegrinus
arq; disputasse ut alent alienam ut ere dis
disse ut; sua pponere mi gerere de me; cum
ut atal qui ro ro ole fugiemet per secutum
capitulary ent ut uenundetur ut
no crudelissimo parum ut capitulis
uctus ut ser ut ut phylosophi ut ma
lor ere ut ce ut ut ad rem ut unum ut acteo e
loquentie fonte manantem deuotum ut
hyspanie gallia rum q; finib; quos
tam nemisse nobilet legimus ut quos ad q
templatione ut uroma no traxerat ut ut
hominis fama pduceret hinc ut illa etas ia
udicium oib; ut ut celebrandum q; nuna
culum ut ut ut ut ramam i gressi aliud
ce ut ut em quererent apollonius siue
ille magus ut ut ut gus ut loquitur siue phi
ut pytagoras audium i reuit pfal p
tilium ut ut ut cacalinum alexandri ut ut ut
allegeret opulentissima i die regna pe
netrauit ad extremi ut ut ut ut

que data sit ei per ipsum deum manu ꝓphe
rentur ꝓpterea ut nec celat nec nimis ep̃i glue
u sermone deprimat sacram quoq; in eo eli
gat sepenumero obtinendam quid enim
sol̃ doctrinam est fidelem sermonem ut
potens sit exhortari in doctrina sana et con
dicentes reuincere Sed quippe nusquam so
lum sibi prodest quicquid edificat ex nu
to ecclam nec nō nocet sibi destruendo; non
resistat galathee quia in mo p̃ malachi
am dicit unto gaudet sadoch legem in
tm sadoch officiū est unto gaudium resp̃
de de lege et de unonomio legunt quo
ga panē nullum nam nunquam abit mag
ri nisi dicent ꝙ psalmo quoq; et ex
ul cantabiles in cuncta ministeriorum tu
ea loco peregrinationis mee et de specu
one nullum tibi eum arbitrare dauid q
est in paradiso cōparet in ecclam nunquam ꝙ
tinuitur lege dñi nocturna et in lege
eius meditabitur die ac nocte donec in
ne sacratissime in bonum tuum fulge qt
stellas in firmamento Dicit ergo tu manifi
des quidem ista distare multa nunquam
dicta nisi ea alibi scripta aliter ea quam
quam quidam in ebraicam linguam transtu
tum de eruditis possint intelligi ita ea ap
ud legentes qui a doctis fuerint fulgebunt
qui splendent firmamento quod multitudi
ne dicunt multos ait stellas in perpetuas ec
di minatur Sunt multi aptissimi electorum ne
pe qui a lege sapientiam scām animarum
phantes tumpent in dñi doctrina mi
ramur in primo nihil quid lege scam ec
clam sibi dicerent quicquid enim aliis ec
clam ordinata in lege in ecclam tibi
soleat ut spe sit suggerere et eam nocta
quod sepenumero thodiactam dabilec
do in annos saluator impleatur in
templo sedens de quemonibus legis ma
gistros docet qui prudenter in ero
gare in sorte nullum pro nullum dñi
voluerim quoniam dicit potari illum pu
ro sermone in ma scia sobrie nullum pitem
undo dñi nihil illa nox obtexerit in pha
rio erant ubi ubi e a d ibi erant u a o
r o e greece multa legeat nam ubi ubi e
rant ubique intra nec unius cuiusq; rei

per quā sunt singula que sub sensum ca
dunt sa recte intelligunt in xp̃o Sed doctil
plato nescium si de nobis nec eloquiis agno
uam per eam inquid sapiam sapientiam
et prudentiam prudentium reprobabo et
in sapia per christum sapia et qua qui stul
titia p̃dicationis credere sit nō puduit sa
piam loquimur inter perfectos sapiam autem
non seculi istius nec principum hui⁹ seculi qui
destruuntur sed loquimur dei sapiam in misterio absconditam quā
predestinauit deus ante seculā in gloria xp̃o Ex
eius di unitus dei sapia et sapia in misti
o absōdita est de qua nouit psalmi tym
nus p̃notatum propterea filii eius quo libe
tius celaret sapiē et scie dei absconditi et qui
in misterio absconditus erat predestinauit se
mi scia predestinata a p̃figuratus in lege
ephis Vt apte appellabantur ut nec ei
quia uidebant ei quem nō uidebant abra
ham uidit diem eius et letatus est apiebā
tur ei ut exercitui quippe pertinui clausi
erant reuelata inquid dd oculos meos et
sidera mirabilia de lege tua lex enim spa
tie et reuelatione opus est ut intelligā
tur ac reuelata fiant dei gratia ut impleā
mur hui⁹ apocalyptis septem signis signa
culo ostenduntur quibus si dederit hoi sacer
dotale ut legat respondebit nō possum
signaculi est ut quibus hodie putant se
nosse intra tenent signatum librum
nec aperire possūt cui ille reserauerit
hic clauē dauit qui aperit nemo claudit
claudit nemo aperit in apoc hi aperiū
sit nunc nisi mo ut sit eni ei scā scp
tura ꝙ noiam et legere et cognoscere
in orationē apl̃i ꝙ petat ne intelligis
q̃ legis respondet quomodo quoniā non possum
ni a me doceat ego ut de me loqui cōmo
nec sanctos hui⁹ eunuco nec studiosos q̃
de ethiopia et extremis finibus mundi
uenit adorandum reliquid aulam regi
am tranquil amatores legis sint diuine
sicut et ihesus nauē in libro initial legē sa
cerdotii tui librum reuelauerit illis dñs in
gratiā ne aperiri ingua uoluerit labiū
plonatur ignorabat eū q̃ in libro nescie
uerba uocum nec uenit philippus ostendi ei
dñm nisi clausis latebat in littera omnia

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

VI

VII

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

VIII.

per singulas familias murorū eorum
opa diuisa aliud i cortice p̄ferunt aliud
i medulla reuelent sicut me scripturarum
amoenarum excessisse modum epla
tū nō implebit q̄d uolui audiui nisi
tū quid nosse quid cupe debeam sum
nol quoq; possim dicere corrupuit aīa mea
desiderio iustificationes tuas i omni tempo
re nō illud sacrificium impleam i nouis
tū scio q̄d nec ea q̄ gā nouū breuiet nec
ueterum. matthe. marci. luce. iohes
quadriga dñi. querū cherubin q̄d i epi
stōe multitudo peccatorū operiet dicāt
scille mitant discurrūt fulgura pedes
hui recto sal sublime rendent ega pe
nata rubia; uolantia tenent se mutuo
alis; perplexa sunt. ipsi rotae i rota
uolumina plena sunt quoq; sol stabit
spes ea duxit paulus apl̄s ad ephesios
ecclīe ostauū. adhebreos apl̄s que ep
nūm ponunt. nunc hebraeum i ser
mone phylosophoq; pro fugitiuo famulo
de pecunia fugiente. melius tñ epa
pauca scribā dicit apl̄s nudum quide
uidemus sonare hystoriam. nascentis
ecclīe i finibus iudee sine ullius scrip
ture eorum linteam ee mediū quasi lauā e
i euangelio aīa duarum. sit oia una illius
alie lāguentis ee mediciam. iacobus pe
trus. iohes. iudas. epla ediderunt ca
tholica. q̄ sic ordinata breuet. pri. de longa
breuet. ubi. longa. i sermonibus ut rarius
ita quo eorū lectione ecclīastica quotidie pla
cuisse uidet. hr. ihs. nauta. quot nūa parum
dixi. ipsum uolumina loquor. omne scri
ptum est. iuxta septuaginta multiplicat. lacte i
religione. proiecti. hr. ihe. hr. ihe. ihesu me
dicina. nulla aliud nosse michi. aliud ārē
tione uidear. hic iesus. regni celestis
habitaculū nolo offendere. i. scripturas
sāc simplicitate. regi militare. ulloy. euā
ut uno ie primum uxor. dñi. duca sic placa
sit ut nupta. q̄ nouē. scalam. i. structurā
qui una eademq; sua alii doctus. alii
semetipse. docti. nō sū tam pene ans
hr. etc. ut. hinc nosse poliam. rerū
fructū capere i. creatore. inde. i. celo hyce
lum. i. nelle sacerdotem me p̄fers
magistrum. uenite eamite. pondere pe
rem. mundi. pulsanti aperiū. quicunq;
inuenit. discumbit. i. regnorum. cāa no

ly perfecter. i. celo. obuia. remanub; exempi
a. uir. i. cupre. ad. qd. de. hyacinthe. nimidi
tate. eius. quicquid. quelibet. rerum. se
re. comalor. valet. h. amantissimi. tui. fit
eulebii. q. literarū. suarū. in. grām. duplī
cauit. reuerentiā. honestate. morum. suorū
mempsi. leti. fide. amicae. amice. xpi. nā
pudentiana. eloqui. nequaquā. i. absq;
illo. ipa. cyā. p̄ferebat. femina. quelo. re. ihū. fi
li. i. sylo. nauicule. tuae. magic. p̄sta. q̄m
solue. nemo. remunerarur. ul. celo. hñ. pe
uere. que. cōplet. ur. uendet. quicquid
i. cupr. de. uno. ul. plures. cōputa. amen. q̄. dic
ti. ecclīa. auaro. de. etam. q. hr. q. quod. ul. hr. e
den. ro. ul. mundi. diuitiarū. ē. fidelis. aīa. a
i. olo. digeret. ue. uiuam. q. ul. hr. uel. roīa
pudicare. uel. sal. arg. uel. uil. diuitie. ro
ru. habet. i. potestate. ie. tua. uende. si. non
habet. plures. tollent. tunicam. i. pallium. re
linq. tu. ei. si. ul. si. per. rectam. manus. i
die. de. die. filii. caute. i. pedetentim. mal. posset
sui. ecclīe. uendibil. si. hr. xpe. ui. alat. pauperes. su
os. ro. deo. dedit. q. se. obtulit. apli. tui. nauem
ureā. reliquerūt. ridua. duo. era. mutat. iga
zophylacia. ep̄ferunt. creti. diuicas. eccle. ordi
nator. ea. qui. se. semp. ostitat. ee. mortuum.

Deū mei desi
derat. accepi. literas. qu
quoq; plagio. uinuerū. cum de
mele. scripsisset. ee. non. obscenum
ul. ut. nō. latia. i. latinam. linguā
de. hebraeo. sermone. pertulisse. uerum
uerū. uib; nadem. pia. lotium. opus. ee. obtecta
rerum. medicamib; pneumatice. asserti
li. xxx. i. p̄mum. suggillatione. nouā. profuit
cudere. trā. germanum. si. unū. probare. tū. ego
sepissime. rogatus. sum. nec. puli. pendere. i. tra
ri. nacio. offerre. q. possim. ni. operi. alicui. alio
panytare. sedm. q. ut. audere. augeri. me
midii. prouocarum. q. ediagom. animi. tillato
nem. theodoti. mis. mittere. ut. asserto. i.
obelo. i. stellas. uerū. omne. op. diuinigueri
dum. aut. illusoe. fiant. que. nunc. aū. fiāt
aut. si. fiuia. ēq; ingulare. i. fodere. i. macte
q. euangelistarum. i. apl̄os. auctoritas. pro
inuigatum. i. quib; multa. de ueri. reprehēso
legimus. que. i. mis. ebdiab; nō. hñ. sim. ex
illud. exegypto. uocaui. filiū. meum. i. qm
nazareus. uocabitur. insereūt. i. q. ue. q. pū
xenū. i. flumina. de. uentre. eius. fluent
aque. unde. et. que. nec. oculi. uidit. nec. auris

si enim me q̄ueret.

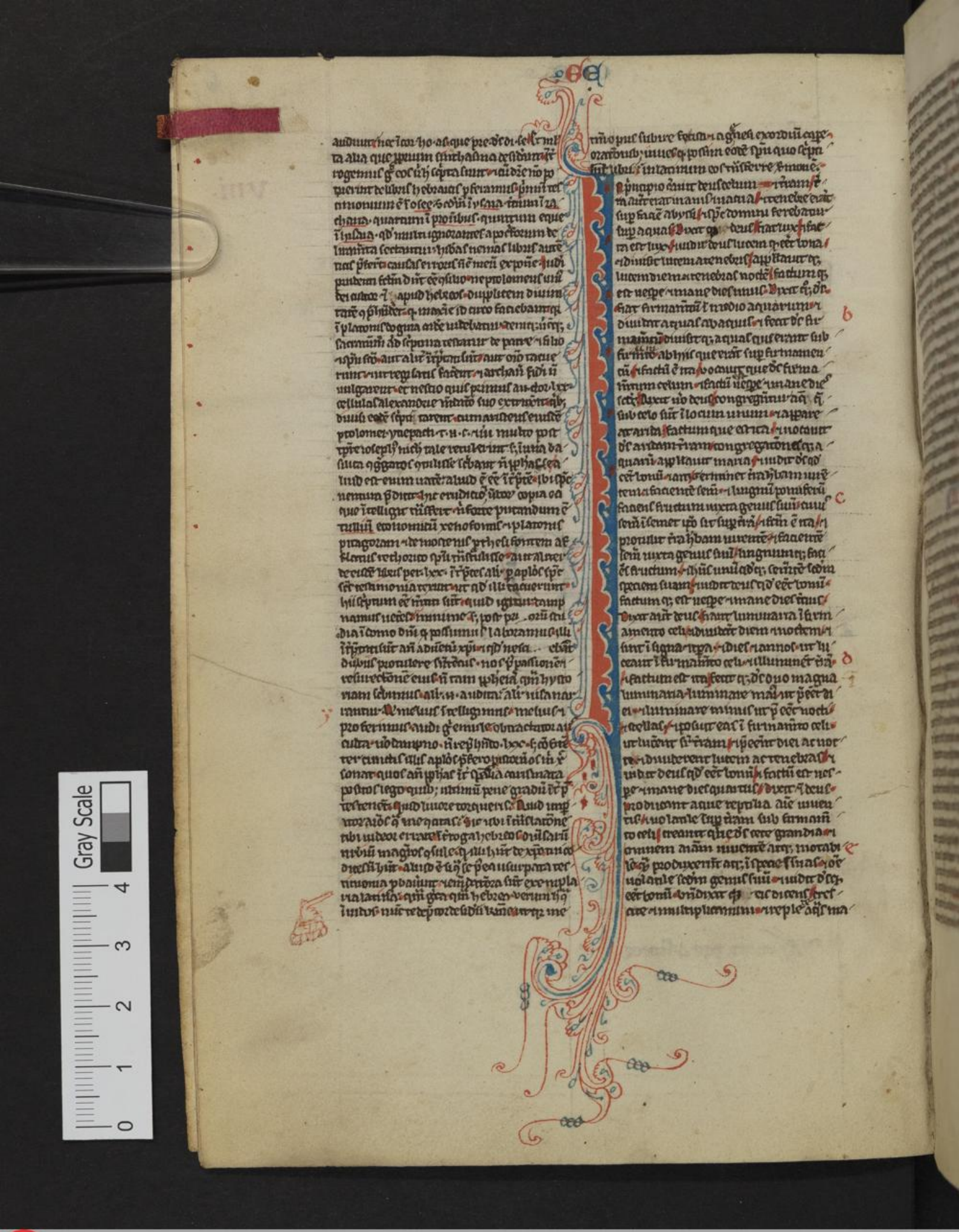

rissimus quę multiplicentur si tam subtilis
est nepe manę diei principium. Dixit quoq; deus
producat terra animam uiuentem in genere suo
iumenta et reptilia et bestias terre secundum species
suas. Factumq; est ita. Fecit deus bestias terre secundum
species suas iumenta et omne reptile terre in genere
suo. Vidit deus quod esset bonum. Faciamus
hominem ad imaginem et similitudinem nostram
et presit piscibus maris et uolatilibus celi et
bestiis terre uniuersęq; terre omnique reptili quod
mouetur in terra. Creauit deus hominem ad imaginem
suam ad imaginem dei creauit illum masculum et
feminam creauit eos et benedixit eis deus et ait crescite
et multiplicamini et replete terram et subiicite eam et
dominamini piscibus maris et uolatilibus celi et
uniuersis animantibus que mouentur super terram
et ait deus ecce dedi uobis omnem herbam afferentem
semen super terram et uniuersa ligna que habent in
semetipsis sementem generis sui ut sint uobis in
escam et cunctis animantibus terre omnique uolucri
celi et uniuersis que mouentur super terram et in
quibus est anima uiuens ut habeant ad uescendum et
factum est ita. Et uidit deus cuncta que fecerat et erant
ualde bona et factum est uespere et mane dies sextus
Igitur perfecti sunt celi et terra et omnis ornatus
eorum. Complesque deus die septimo opus suum
quod fecerat et requieuit die septimo ab uniuerso opere
quod patrarat. Benedixit diei septimo
et sanctificauit illum eo quod in ipso cessauerit ab omni
opere suo quod creauit deus ut faceret. Hec sunt
generationes celi et terre quando creata sunt in die quo
fecit deus celum et terram et omne uirgultum agri antequam
oriretur in terra omnia herba regionis priusquam
germinaret quia nondum pluerat deus super terram
et homo non erat qui operaretur eam. Fons ascendebat
de terra irrigans uniuersam superficiem terre formauit
igitur deus hominem de limo terre et inspirauit
in faciem eius spiraculum uite et factus est
homo in animam uiuentem. Plantauerat autem
deus paradisum uoluptatis a principio
in quo posuit hominem quem formauerat. Produxit
quoque deus de humo omne lignum pulchrum uisu
et ad uescendum suaue lignum quoque uitę in
medio paradisi lignum quoque scientie boni et
mali. Fluuius egrediebatur de loco uoluptatis
ad irrigandum paradisum qui inde diuidit
in quatuor capita. Nomen uni phison ipse est qui cir-
cuit omnem terram euilath ubi nascitur aurum
et aurum terre illius optimum est ibique inuenitur
bdellium et lapis onichinus. Nomen fluminis
secundi geon ipse circuit terram chus. Nomen
uero fluminis tigris qui uadit contra assi-
rios fluuius autem quartus ipse est euphrates. Tulit
ergo dominus deus hominem et posuit eum in paradiso
uoluptatis ut operaretur illum et custodiret. Precepitque
ei dicens ex omni ligno paradisi comede de
ligno autem scientie boni et mali ne comedas in
quocumque enim die ex eo comederis morte morieris
dixit quoque deus non est bonum esse hominem
solum faciamus ei adiutorium simile sibi
formatis igitur adhuc deus de humo cunctis
animantibus terre et uniuersis uolatilibus celi
adduxit ea ad adam ut uideret quid uocaret
ea omne enim quod uocauit adam anime uiuentis
ipsum est nomen eius appellauitque adam nomina
uit cuncta animantia et uniuersa
uolatilia celi et omnes bestias terre adam uero non
inueniebatur adiutor similis eius immit-
tit ergo dominus deus soporem in adam cumq; obdormis-
set tulit unam de costis eius et repleuit carnem
pro ea edifficauitque dominus deus costam quam tulerat
de adam in mulierem et adduxit eam ad adam
dixitque adam hoc nunc os ex ossibus meis et caro de
carne mea hec uocabitur mulier quoniam de uiro
sumpta est. Quam ob rem relinquet homo patrem
suum et matrem et adherebit uxori sue et erunt
duo in carne una erant autem uterq; nudi
adam scilicet et uxor eius et non erubescebant

Erat autem serpens callidior cunctis animan-
tibus terre que fecerat dominus deus qui dixit ad
mulierem cur precepit uobis deus ut non comede-
retis de omni ligno paradisi dixitque mulier
de fructu lignorum que sunt in paradiso uescimur
fructu uero ligni quod est in medio paradisi precepit
nobis deus ne comederemus et ne tangeremus illud ne forte moriamur dixit
autem serpens ad mulierem nequaquam morte
morietis scit enim deus quod in quocumq;
die comederitis ex eo aperientur oculi uestri
erisque sicut dii scientes bonum et malum
uidit igitur mulier quod bonum esset lignum
ad uescendum et pulchrum oculis aspectuq;
delectabile intuitu fructus illius tulit de
eo et dedit uiro suo qui comedit et ape-
ruti sunt oculi amborum cumq; cognouissent se
esse nudos consuerunt folia ficus et fecerunt
sibi perizomata cumque audissent uocem
dei dei deambulantis in paradiso ad
auram post meridiem abscondit se
adam uxor eius a facie dei inter

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dio lign paradisi vocauit; dixit deus ad
dixit ei vbi es quis tibi ostendit quod nudus es nisi
de ligno ex quo precepi tibi ne comederes comedisti? dixit
mulier serpens decepit me et comedi. et
dixit dominus deus ad serpentem quia fecisti hoc
maledictus es inter omnia animantia et bestias
terre super pectus tuum gradieris et terram comedes
cunctis diebus vite tue inimicitias ponam inter te
et mulierem et semen tuum et semen illius ipsa
conteret caput tuum et insidiabis calcaneo eius
mulieri quoque dixit multiplicabo erumpnas tuas
et conceptus tuos in dolore paries filios
et sub viri potestate eris et ipse dominabitur
tui. ade quoque dixit quia audisti uocem uxoris tue
et comedisti de ligno ex quo precepi tibi ne comederes
maledicta terra in opere tuo in laboribus
comedes ex ea cunctis diebus vite tue spinas
et tribulos germinabit tibi et comedes herbam
terre in sudore vultus tui vescaris pane tuo do
nec reuertaris in terram de qua sumptus es quia pulvis es
et in pulverem reuerteris et vocauit adam
nomen uxoris sue heua eo quod mater esset cun
ctorum viuentium. fecit quoque dominus deus ade et uxori
sue tunicas pelliceas et induit eos. dixitque
dominus deus ecce adam quasi unus ex nobis factus est sciens bonum
et malum. nunc ergo ne forte mittat manum suam
et sumat de ligno vite et comedat et vi
uat in eternum emisit eum dominus deus de paradiso
voluptatis ut operaretur terram de qua
sumptus est eiecitque adam et collocauit ante
paradisum voluptatis cherubin et flammeum
gladium atque versatilem ad custodiendam viam ligni vite

Adam autem cognouit heuam uxorem
suam que concepit et peperit cayn dicens possedi hominem per deum. rursumque
peperit fratrem eius abel. fuit autem abel pastor
ouium et cayn agricola. factum est autem
post multos dies ut offerret cayn de fructi
bus terre munera domino. abel quoque optulit de
primogenitis gregis sui et de adipibus eorum
et respexit dominus ad abel et ad munera eius
ad cayn uero et ad munera illius non respexit
irasque cayn ualde et concidit facies eius
mutauitque eum. dixitque dominus ad eum
quare maxime tristis es et cur concidit facies tua
nonne si bene egeris recipies sin autem male de
bitum peccato in foribus statim aderit sed sub te erit ap
petitus eius et tu dominaberis illius. dixitque cayn
ad abel fratrem suum egrediamur foras
cumque egressi essent in agrum consurgens cayn ad fratrem
suum abel interfecit eum. dixit dominus
ad cayn ubi est abel frater tuus qui respon
dit nescio. numquid custos fratris mei sum ego. dixitque ad eum
quid fecisti vox sanguinis fratris tui clamat ad
me de terra. nunc igitur maledictus eris super terram
que aperuit os suum et suscepit sanguinem fratris
tui de manu mea. quam operatus fueris eam non
dabit fructus suos. vagus et profugus eris
super terram. dixitque cayn ad dominum maior est iniquitas mea
quam ut ueniam merear. ecce eicis me hodie a facie
tua et abscondar a vultu tuo et ero vagus
et profugus in terra. omnis igitur qui inuenerit
me occidet me. dixitque ei dominus nequaquam ita
fiet. sed omnis qui occiderit cayn septuplum pu
nietur. posuitque dominus cayn signum
non eum interficere omnis qui inuenisset. egressus
egressusque cayn a facie domini habitauit profugus
in terra ad orientalem plagam eden
cognouit autem cayn uxorem suam que con
cepit et peperit enoch et edificauit ciuitatem
et uocauit nomen ciuitatis ex nomine filii sui
enoch. porro enoch genuit irad. irad ge
nuit mahuiael. mahuiael genuit mathusael
et mathusael genuit lamech qui accepit uxores
duas nomen uni ada et nomen alteri sella. ge
nuitque ada iabel qui fuit pater habitanti
um in tentoriis atque pastorum. et nomen fratris
eius iubal. ipse fuit pater canentium
in cithara et organo. sella quoque genuit
tubalcain qui fuit malleator et faber
cuncta opera eris et ferri. soror quoque tubalcayn
noema. dixit autem lamech uxoribus sue ada
et sille audite uocem meam uxores lamech
auscultate sermonem meum quoniam occidi
virum in vulnus meum et adolescentulum
in livorem meum. septuplum ultio dabi
tur de cayn de lamech uero septuagies septies.
cognouit quoque adhuc adam uxorem suam
et peperit filium. uocauitque nomen eius seth
dicens posuit mihi deus semen aliud pro abel
quem occidit cayn. seth natus est filio
que quem uocauit enos. iste cepit inuocare
nomen domini. hi sunt generationes adam
qui cum creasset deus hominem ad imagi
nem et similitudinem dei fecit illum

masculum ⁊ femuam creauit eos ⁊ benedixit illis ⁊ uocauit nomen eorum adam in die quando creati sunt. Vixit autem adam. ccc. xxx. annis ⁊ genuit filium ad similitudinem suam ⁊ imaginem suam ⁊ uocauit nomen eius seth ⁊ dixit. Semen mihi deus ad huc alterum pro abel quem occidit cain. Et factum est anno centesimo ⁊ genuit filium ⁊ uocauit nomen eius enos. Tunc cepit homo inuocare nomen domini. Vixit autem seth postquam genuit enos. dcccvii annis ⁊ genuit filios ⁊ filias ⁊ fact sunt omnes dies seth nongenti duodecim anni ⁊ mortuus est. Vixit quoque enos nonagenta annis ⁊ genuit cainan. Et uixit post quam genuit cainan. dcccxv. annis ⁊ genuit filios ⁊ filias ⁊ fact sunt omnes dies enos nongenti quinque anni ⁊ mortuus est. Vixit quoque cainan lxx annis ⁊ genuit malaleel. Et uixit cainan post quam genuit malaleel. dccc. xl. annis ⁊ genuit filios ⁊ filias ⁊ fact sunt omnes dies cainan decem anni ⁊ nongenti ⁊ mortuus est. Vixit autem malaleel. lxv annis ⁊ genuit iared ⁊ uixit malaleel post quam genuit iared. dccc. xxx. annis ⁊ genuit filios ⁊ filias ⁊ fact sunt omnes dies malaleel octingenti nonaginta quinque anni ⁊ mortuus est. Vixit autem iared centum lxii annis ⁊ genuit henoch ⁊ uixit iared post quam genuit henoch. dcccc. annis ⁊ genuit filios ⁊ filias ⁊ fact sunt omnes dies iared nongenti sexaginta duo anni ⁊ mortuus est. Vixit autem henoch centum lxv annis ⁊ genuit mathusalem ⁊ ambulauit henoch cum deo ⁊ uixit post quam genuit mathusalem. ccc. annis ⁊ genuit filios ⁊ filias ⁊ fact sunt omnes dies henoch trecenti sexaginta quinque anni ⁊ ambulauit cum deo ⁊ non apparuit quia tulit eum deus. Vixit autem mathusalem centum lxxxvii annis ⁊ genuit lamech ⁊ uixit mathusalem post quam genuit lamech. dcclxxxii. annis ⁊ genuit filios ⁊ filias ⁊ fact sunt omnes dies mathusalem. dcccc. lxix. annis ⁊ mortuus est. Vixit autem lamech. c. lxxxii annis ⁊ genuit filium ⁊ uocauit nomen eius noe dicens. Iste consolabitur nos ab operibus ⁊ laboribus manuum nostrarum in terra cui maledixit dominus. Vixit quoque lamech post quam genuit noe. dxcv. annis ⁊ genuit filios ⁊ filias ⁊ fact sunt omnes dies lamech. dcc. lxxvii anni ⁊ mortuus est. Noe autem cum esset quingentorum annorum genuit sem cham ⁊ iaphet.

Cumque cepisset homo multiplicari super terram ⁊ filios procreassent uidentes filii dei filias hominum quod essent pulcre acceperunt uxores sibi ex omnibus quas elegerant dixitque deus. Non permanebit spiritus meus in homine istis quia caro est erunt que dies illius. cxx. anni. Gigantes autem erant super terram in diebus illis postquam. n. ingressi sunt filii dei ad filias hominum illeque genuerunt sibi potentes et famosos qui erant a seculo homines nominati. Videns autem dominus quod multa malitia hominum esset in terra ⁊ cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum ol repro/penituit eum quod hominem fecisset. Tactusque dolore cordis intrinsecus. Ait delebo hominem quem creaui a facie terre ab homine usque ad animantia a reptili usque ad volucres celi penitet me fecisse eos. Noe uero inuenit gratiam coram domino hec sunt generationes noe. Noe uir iustus atq; perfectus fuit in generationibus suis cum deo ambulauit ⁊ genuit tres filios sem cham ⁊ iaphet. Corrupta est autem terra coram deo ⁊ repleta est iniquitate. Cumque respexisset deus terram uidit eam esse corruptam omnis quippe caro corruperat uiam suam in terra dixitque ad noe. Finis uniuerse carnis uenit coram me repleta est terra iniquitate a facie eorum ego disperdam eos cum terra. Fac tibi arcam de lignis leuigatis mansiunculas in ea facies ⁊ bitumine linies intrinsecus ⁊ exterius. Sic autem facies eam trecentorum cubitorum erit longitudo arche quinquaginta cubitorum latitudo ⁊ triginta cubitorum altitudo illius. Fenestram in arca facies ⁊ in cubito consummabis summitatem eius. Ostium autem arche pones ex latere deorsum. Cenacula in ea ⁊ tristega facies in ea. Ecce ego adducam diluuium aquarum super terram ut interficiam omnem carnem in qua spiritus uite est subter celum universa que in terra sunt consumentur. Ponamq; fedus meum tecum ⁊ ingredieris arcam tu ⁊ filii tui uxor tua ⁊ uxores filiorum tuorum tecum. Ex omni quoque animantium carne bina introduces in arcam ut uiuant tecum masculini sexus ⁊ feminini de uolucribus iumentis ⁊ omni reptili terre secundum genus suum bina de omnibus ingredientur tecum ut possint uiuere tollesque tibi de cunctis escis que comedi solent ⁊ condes apud te ⁊ erunt tam tibi quam illis in escam. Fecit ergo noe omnia que preceperat illi deus.

VII

Dixitque dominus ad eum. Ingredere tu ⁊ omnis domus tua archam te enim uidi iustum coram me in generatione hac ex omnibus animantibus mundis tolles septena ⁊ septena masculum ⁊ feminam de animantibus autem

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

immundis duo duo masculum et feminam
et de volatilib; vel septena septena ma
sculum et femina mundis saluent semen suu
per totã terre unusquisq; huc usq; post dies vii
ego pluam sup terram xl. diebus et xl. noctib;
et delebo omne subsã quã feci de sup facie terre
fecit dñs noe omnia q mandauerat illi deus et ipse
sescentorum annor quã diluuium aquis immundatã
est sup terrã ingressus est noe et filii eius uxor
ei us et uxores filior eius cũ eo in arcã
p aquas diluuii de animantib mundis et immundis
et de volucr et omni q mouet sup terrã duo duo
ingressa sunt ad noe in archam masculus et femina sicut
preceperat deus noe et post vii dies aquæ diluuii
inundauerũt anno sescentesimo vite noe
mense secõdo septima decima die mensis in
die hac rupte sunt omnes fontes abyssi et cataracte
celi aperte sunt et pluuia facta est sup terrã xl. die
bus et xl. noctibus in articulo diei illius ingressus
est noe et sem et cham et iaphet filii eius et
uxor illius et tres uxores filiorum eius cũ eis
in archam propter aquas diluuii sedm genus
suum animal sedm genus suum et omne iumentum
in genere suo omne quod mouetur sup terrã in genere suo et
cunctum volatile sedm genus suum et omne quod
habet pennas sedm genus suum ingressa sunt ad noe in archam
bina et bina ex omni carne in qua erat spiritus
vite et qui ingressa sunt masculus et femina
ex omni carne introierunt sicut preceperat ei deus et
inclusit eum dominus de foris transq; est diluuium
per dies xl. et xl. noctes et auctæ sunt aquæ
et eleuauerunt arcã in sublime a terra
subsidente aqua descendit arca in montib armenie
et aque ibant et decrescebant usq; ad
decimum mensem decimo mense prima die
mensis apparuerunt cacumina montium
et post dies xl. dimisit noe fenestram
arche quã fecerat emisitq; corum qui egredie
batur et non reuertebatur donec siccarentur
aque super terram emisit quoq; columbam post eum
ut videret si iam cessassent aque super faciem terre
que cum non inuenisset ubi requiesceret pedem reuersa
est ad eum in archam aquæ enim erant super uniuersam
terram extendit manum suam et apprehendit
eam introtulitq; eam ad se in archam expectauit autem
adhuc alios dies vii et rursum dimisit columbam ex
archa at illa venit ad eum ad vesperam portans
ramum olive virentib; foliis in ore suo intel
lexit noe quod cessassent aque super terram expe
ctauit nichilominus vii alios dies et emisit co
lumbam que non est reversa ultra ad eum
igitur de primo anno unde noe prima mense pri
ma die mensis inminute sunt aque super terram noe
aperiens tectum arche aspexit et vidit
quod exsiccata esset superficies terre mense secõdo septima
et vicesima die mensis arefacta est humus locutusq; est
deus ad noe dicens egredere de archa tu uxor tua
filii tui et uxores filiorum tuorum tecum omnia
animantia que sunt apud te ex omni carne
tam in volatilib quam in quadrupedib et reptili
bus que reptant super terram educ tecum et gredi
mini super terram crescite multiplicamini super
eã egressus noe filii eius uxor illius uxores
filiorum eius cũ eo omne animantia et
universa reptilia que reptant super terram sedm
genus suum egressa sunt de archa ædificauit
autem noe altare dño et tollens de cunctis pe
corib et uolucrib mundis optulit holocaustum
super altare odorauitq; eum dñs odore suauitatis
et ait ad eum non maledicam terre propter
homines quia sensus et cogitatio humana cordi sua
prona sunt ad malum non ergo ultra percutiam omnem animam
uiuentem sicut feci diebus terre tempus sementis et messis frigus et æstas
et ver autem et autumnus non requiescent.

Benedixitq; deus noe et filiis eius
et ait crescite et multiplicamini
et replete terram terror uester sit super

Ne

cunctæ animalia quæ egressa sunt de arca
cum omni bestia quæque volucre cæli
et omnibus reptilibus quæ reptant super
terram secundum cognationes suas
egressa de arca. benedixit autem noe
filiis suis dicens crescite et multiplicamini
et replete terram. terror vester et
formido sit super cuncta animantia terræ
et super omnes volucres cæli cum
universis quæ moventur in terra
omnes pisces maris manui vestræ
traditi sunt. omne quod movetur
et vivit erit vobis in escam sicut
olera virentia tradidi vobis omnia
excepto quod carnem cum sanguine
non comedetis sanguinem enim
animarum vestrarum requiram de manu
cuncti et de manu hominis de manu
viri et fratris eius requiram animam
hominis quicumque effuderit humanum
sanguinem fundetur sanguis illius
quia ad imaginem dei factus est homo
vos autem crescite et multiplicamini
egredimini super terram et implete eam
dixit deus ad noe et ad filios eius cum eo
ecce ego statuam pactum meum vobiscum
et cum semine vestro post vos
et cum omni anima quæ egressa est de arca
universis animantibus terræ
statuam pactum meum vobiscum
non interficietur ultra omnis caro aquis diluvii
neque diluvium demolietur terram
deinceps. dixitque deus hoc signum
foederis quod do inter me et vos
et ad omnem animam quæ vivit
in cognationibus sempiternis
arcum meum ponam in nubibus
et erit signum foederis inter me
et inter terram. cumque obduxero
nubibus cælum apparebit arcus meus in
nubibus et recordabor foederis mei quod
pepigi vobiscum et omni animæ quæ
vivificat universa carnis
neque erunt ultra aquæ diluvii ad delendam
omnem carnem. erit
arcus meus in nubibus videbo illum
recordabor
foederis sempiterni quod pactum est
inter deum et omnem animam
viventem universæ carnis
quæ est super terram dixit
rursus deus ad noe hoc erit signum foederis quod
statui
inter me
et omnem carnem
quæ est
super terram egressi
ergo filii
noe qui egressi sunt de arca sem
cham
et
japheth
porro
cham ipse
est pater
chanaan
filii noe
tres
isti
sunt
ab his
dispersum
est
genus
hominum
in
universa
terra
cœpit
autem noe
vir agricola
exercere
terram
et
plantavit
vineam
et
bibens
vinum
inebriatus
est
et
nudatus
in
tabernaculo
suo
quod
cum
vidisset
cham
pater
chanaan
verenda
patris
sui
nudata
nunciavit
duobus
fratribus
foris
sem
autem
et
japheth
pallium
imposuerunt
humeris
suis
et
incedentes
retrorsum
operuerunt
verenda
patris
sui
facies
eorum
aversæ
erant
et
patris
nuditatem
non
viderunt
evigilans
autem
noe
ex
vino
cognovit
quæ
fecerat
ei
filius
suus
minor
et
ait
maledictus
chanaan
puer
servus
servorum
erit
fratribus
suis
dixitque
benedictus
dominus
deus
sem
sit
chanaan
servus
eius
dilatet
deus
japheth
et
habitet
in
tabernaculis
sem
sitque
chanaan
servus

Et
vixit
autem
noe
post
diluvium
annis
trecentis
quinquaginta
et
impleti
sunt
omnes
dies
eius
anno
nongentesimo
quinquagesimo
anno
et
mortuus
est

X

Hæ
sunt
generationes
filiorum
noe
sem
cham
et
japheth
filii
autem
nati
sunt
post
diluvium
filii
japheth
gomer
et
magog
et
madai
et
javan
et
thubal
et
mosoch
et
thiras
porro
filii
gomer
ascenez
et
riphath
et
thogorma
filii
autem
javan
helysa
et
tharsis
cethim
et
dodanim
ab
his
divisæ
sunt
insulæ
gentium
in
regionibus
suis
singulæ
singulis
linguis
et
cognationibus
suis
in
gentibus
suis
filii
cham
chus
et
mesraim
phut
et
chanaan
filii
autem
chus
saba
et
evila
et
sabatha
et
regma
et
sabatacha
filii
regma
saba
et
dadan
porro
chus
genuit
nemrod
ipse
cœpit
esse
potens
in
terra
erat
robustus
venator
coram
domino
ab
hoc
exivit
proverbium
quasi
nemrod
robustus
venator
coram
domino
fuit
autem
principium
regni
eius
babylon
et
arach
et
achad
et
chalanne
in
terra
sennaar
de
terra
illa
egressus
est
assur
et
ædificavit
ninive
et
plateas
civitatis
et
chale
et
resen
quod
est
inter
ninive
et
chale
hæc
civitas
magna
est
mesraim
autem
genuit
ludim
et
anamim
et
laabim
et
nephthuim
et
phethrusim
et
casluim
unde
egressi
sunt
philistiim
et
caphthorim
chanaan
autem
genuit
sidonem
primogenitum
suum
et
cethæum
et
jebuseum
et
amorrhæum
et
gergesæum
et
eveum
et
araceum
et
sineum
et
aradium
et
samaræum
et
amathæum
et
postea
dispersa
sunt
familiæ
chananæorum
fuitque
terminus
chananæi
a
sidone
gerara
usque
gaza
et
in
gradibus
sodomæ
et
gomorrhæ
et
adamæ
et
seboim
usque
lasa
hi
sunt
filii
cham
in
cognationibus
linguis
regionibus
et
gentibus
suis
sem
quoque
patri
omnium
filiorum
heber
fratri
japheth
maioris
filii
sem
elam
et
assur
et
arphaxat
et
lud
et
aram
filii
aram
uz
et
hul
et
gether
et
mesa
arphaxat
autem
genuit
sale
de
quo
ortus
est
heber
qui
vocatus
est
phaleg
quia
in
diebus
eius
divisa
est
terra
nomen
fratris
eius
jectan
qui
jectan
genuit
elmodad
et
saleph
et
asarmoth
et
jare
et
adhuram
et
uzal
et
decla
et
ebal
et
abimael
et
saba
et
ophyr
et
evila
et
iobab
omnes
isti
filii
jectan
et
fuerunt
habitationes
eorum
et
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

sanime noe unxta ppiof nabonel strab
abhuc diuise sunt; una gens post diu
uiū.

Erat aūt ēra labiū unus sermonū
eoy dē anno; pfiscerēdū deoriente
inuenerūt campū in ra sinaar habita
uerūt ibi dixitq; ad proximū suū ve
nite faciamus lateres et coquamus eos ig
ni habuerunt; lateres pro saxis ibi
men pro cemento dixerūt venite fa
ciamus nob ciuitatē turrē aūs cuius
pingat usq; ad celū celebremus nom
in nr ne diuidamur in unūsqsq; tribus
edixit aūt dns ut uidēt ciuitatē turrē q
edificabant filii adam dixit ecce unus
ē pplē unū ē labium omniū coepērūq; fa
cere nec deseruient a cogitationib; sunt
donec eas opleant venite igitur des
cendamus confundam ibi linguam eoy
ut nō audiat unusquisq; uocem proxi
mi sui atq; ita diuisit dns eos illo
loco in unūsqsq; tribus suas et cessauerunt edifi
care ciuitatē et turrē propterea uocatum ē nom
ē babel quia ibi confusum ē labium uniuer
se terre inde dispersit eos dns sup faciem
cunctarū regionū hec sunt generationes sē
em erat c. annoz qñ genuit arphaxat
biennio post diluuiū et uixit sem
postq genuit arphaxat d. annis et ge
nuit filios et filias post arphaxat uixit
xxx. annis et genuit sale et uixit; at phax
at postq genuit sale cc. iij. annis et ge
nuit filios et filias sale aūt cum uixisset xxx. an
nis et genuit heber et uixit; sale postq ge
nuit heber ccc. iij. annis et genuit filios
et filias et erat oēs dies sale cccc. xxx. annis et ge
nuit phalech et uixit heber postq genuit
phalech ccc. xxx. annis et genuit filios
et filias et uixit; phalech xxx. annis et ge
nuit reu et uixit; phalech postq genuit
reu cc. ix. annis et genuit filios et filias et
uixit aūt reu xxxij. annis et genuit sarug
xxx. annis et genuit nachor et uixit; sa
ruch postq genuit nachor cc. annis et
genuit filios et filias et uixit aūt nachor
xxix. annis et genuit thare et uixit;
nachor postq genuit thare cxix. an
nis et genuit filios et filias et uixit;
thare cc. annis et genuit abram
nachor et aram hi sunt aūt geneātiones
thare thare genuit abram nachor

xa. confusio lingue

xa. xaij.

et aram porro aram genuit lot et nomen fratris eius abram aūt et chare uxēm suam ire
na nomen uxoris abram aūt et nachor uxores nomen
uxoris abram sarai nomen uxoris nachor melche
cha filia aram patris melche et iesche aūt
sarai sterilis nec habebat filios et ut
nam; et habebat filium loth filium aūt fili
filii sui et sarai nurū suam uxorē abra
filii sui et egressi sunt pariter de ur chaldeoꝝ ut ire
rent in terram chanaan et uenerunt usq; aūt
charran et habitauerunt ibi et facti sunt dies thare cc.
v. annoz et mortuus est thare

Dixit aūt dns ad abram egredere de terra tua
et de cognatione tua et de domo patris tui et ue
ni in terram quā monstrauero tibi et faciam te in
gentem magnā et benedicā tibi et magnificabo nomen
tuum erisq; benedictus ecce dabo benedictionē
benedicentibus tibi et maledictionē maledicentibus tibi et benedicē
mur in te uniuerse cognationes terre egressus ē ita
que abram sicut precepit ei dns et ibat cum eo loth
et xxv. annoz erat abram cū egrederet
de haran tulitq; sarai uxorē suā et loth filium
fratris sui uniuersaq; substātiā quā possederant et
animas quas fecerant in haran egressi sunt ut irent
in terram chanaan cumq; uenissent in eam
pertransiit abram terrā usq; ad locum sichē
usq; ad quercum illustris chananeus aūt
tunc erat in terra apparuit aūt dns abram
et dixit ei semini tuo dabo terrā hanc qui edi
ficauit ibi altare domino qui apparuerat
ei et inde transiit montē qui erat contra orientem bethel
et tetendit ibi tabernaculum suum ab occidē
te habens bethel et ab oriente hay edificauit
que ibi altare domino et inuocauit nomen eius
profectus abram uadēs et castra p̄ficiscebatur ad
meridiē futa ē aūt fames super terrā descendit
abram in egyptum ut peregrinaretur ibi p
ualuerat enim fames in terra illa; prope erat ut in
grederetur egyptū dixit sarai uxori sue no
ui ego pulchrā te mulierē esse et uidētes te
egyptii dicturi sunt uxor illius ē et occidēt
me te uero reseruabunt dic ergo quaso te sorore
mea ut bene sit mihi propter te et uiuat anima mea
ob gratiā tui tuum nanq; ingressus est abra
egyptum uiderūt egyptii mulierem quod esset
pulchre nimis et nunciauerūt principes pharaonis
laudauerūntq; eam apud illum et sub
lata est mulier in domū pharaonis abram
ob hanc usus est pro illa munere et ouib

et ex uxore ipsius genuit Barachiel et Semeiam et ex filiis Barachiel

et boues et asini et serui et famule et asine et
cameli. Flagellauit autem dominus pharaonem pla-
gis maximis et domum eius propter sarai uxorem
abraham. Vocauitque pharao abram et dixit ei quid
uanum est quod fecisti mihi quare non indicasti michi quod
uxor tua esset. Quam ob causam dixisti esse sororem
tuam ut tollerem mihi eam in uxorem. Nunc igitur
ecce coniunx tua accipe eam et uade. Preceptique
pharao super abram uiris et deduxerunt eum
et uxorem eius et omnia que habebat. XIII.

xiii. a Ascendit igitur abram de egypto ipse et uxor eius
et omnia que habebat et loth tum eo ad australem
plagam. Erat autem diues ualde in possessione
auri et argenti. Reuersusque est pariter quo uenerat ame-
ridie in betel usque ad locum ubi prius fixerat tabernaculum
inter bethel et hai in loco altaris quod fe-
cerat prius et inuocauit ibi nomen domini. Sed et loth
qui erat cum abram fuerunt greges ouium et armen-
ta et tabernacula. Non poterat eos capere terra ut
habitarent simul. Erat quippe substantia eorum
multa et non poterant habitare communiter. Unde
et facta est rixa inter pastores gregum abram et loth.
Eo autem tempore chananeus et ferereus habebant
in illa terra. Dixit igitur abram ad loth. Ne quaeso sit
iurgium inter me et te et inter pastores meos et pa-
stores tuos. Fratres enim sumus. Ecce uniuersa terra
coram te est. Recede a me obsecro. Si tu ad sinistram
ieris ego dexteram tenebo. Si tu dexteram elegeris ego
ad sinistram pergam. Eleuatis itaque loth oculis
uidit omnem circa regionem iordanis que uni-
uersa irrigabatur antequam subuerteret dominus sodo-
mam et gomoram sicut paradisus domini et sicut
egyptus uenientibus in segor. Elegitque sibi lo-
th regionem circa iordanem et recessit ab orien-
te. Diuisique sunt alterutrum a fratre suo abram habi-
uit in terra chanaan. Loth uero moranis est in opi-
dis que erant circa iordanem et habitauit in sodomis. Ho-
mines autem sodomite pessimi erant et pecca-
tores coram domino nimis. Dixitque dominus ad abram
postquam diuisus est loth ab eo. Leua oculos tuos in-
directum et uide a loco in quo nunc es ad aqui-
lonem et meridiem ad orientem et occidentem omnem
terram quam conspicis tibi dabo et semini tuo usque
in sempiternum. Faciamque semen tuum sicut puluerem
terre. Si quis possit hominum numerare puluerem
terre semen quoque tuum numerare poterit. Surge igitur et per-
abula terram in longitudinem et in latitudinem
suam quia tibi daturus sum eam. Mouens igitur ta-
bernaculum suum abram uenit et habitauit iuxta
quallem mambre que est in hebron. Edificauitque
xiiii. ibi altare domino. Factum est autem in illo tempore ut

XIII. II.

xiiii. Sed

amrafel rex sennaar et arioch rex ponti
et chodor laomor rex elamitarum et thadal
rex gentium in irent bellum contra basa regem sodo-
morum et contra bersa regem gomorre et contra sennaar
regem adame et contra semeber regem seboim contra
quoque regem bale ipsa est segor. Omnes hii conuenerunt
in uallem siluestrem que nunc est mare salis. Xii.
annis enim seruierunt chodor laomor et tercio de-
cimo anno recesserunt ab eo. Igitur xiiii.
anno uenit chodor laomor et reges qui erant
cum eo et percusserunt raphaym in astoroth et car-
naim et zuzim cum eis et eum in sabe cariathaim
et correos in montibus seyr usque ad campestria
pharan que est in solitudine. Reuersique sunt et uene-
runt usque ad fontem mefath ipsa est cades et per-
cusserunt omnem regionem amalechitarum et a-
moreorum qui habitabant in asason thamar.
Et egressi sunt rex sodomorum et rex gomorre
rexque adamie et rex seboim nec non et rex
bale que est segor et dixerunt aciem contra eos in
uallem siluestrem scilicet ad uersum chodor la-
omor regem elamitarum et thadal regem
gentium et amrafel regem sennaar et ari-
oth regem ponti. Iiii. reges ad uersum v. Val-
lis autem siluestris habebat puteos multos bi-
tuminis. Itaque rex sodomorum et rex gomore
terga uertentes ceciderunt ibi et qui reman-
serant fugerunt ad montem. Tulerunt
autem omnem substantiam sodomorum et gomorreorum et
uniuersa que ad cibum pertinent et abierunt.
Nec non et loth et substantiam eius filium fratris abram qui
habitabat in sodomis et ecce unus qui e-
uaserat nunciauit abram hebreo qui ha-
bitabat in quallem mambre amorei fratris es-
chol et fratris aner. Hii enim pepigerant fedus
cum abram. Quod cum audisset abram captum iu-
delicet loth fratrem suum numerauit expeditos
uernaculos suos trecentos xviii et perse-
cutus est eos usque dan et diuisis socius ir-
ruit super eos nocte percussitque eos et perse-
cutus est eos usque soba et phenicem que est
ad leuam damasci. Reduxitque omnem substantiam
et loth fratrem suum cum substantia illius. Mulieres
quoque et populum. Egressus est autem rex sodomorum
in occursum eius postquam reuersus est a cede cho-
dor laomor et regum qui cum eo erant in ual-
le sabe que est uallis regis. At uero melchi-
sedech rex salem proferens panem et uinum
erat enim sacerdos dei altissimi. Benedixit ei et ait.
Benedictus abram deo excelso qui creauit ce-
lum et terram et benedictus deus excelsus quo protegente

iiii. REGES.

v. REGES.

melchisedech.

te tecte uchemallime- ipnā re igrāb; re
gesa: eoꝛe egredient ex; tenam pactum
meum ire me- ire lanen nuā post re
geñaō nub; tuul tebe tempno br sim dc
tuul slemuul tui ꝑ redilo; slemum tu
o ꝑ re rīā pegnaronul ne omnd ream
chanaan i possōnē eam eoq; deul e
orum. dixit ñam deul ad abrām tu g
audiet pactum meum slem tuum post te
igeñaōnib; buſ ē pactum meū qd ob
seruabit ire me tuo slem nul poſt te
cum edeat qe ꝛo omē mascullinum
circūdet caronē ꝑputij uꝛr tr signum
fedꝰ ire me tuo i fmlm tuū die circū
dentur i uob; omne mascullinum i gñaō
nib; uñs tam uernaculꝰ qm empt ab
arīgena qui; būr de stirpe tua erit; pac
tum meū i carne uꝛa in fedus etnū; mascꝰ
cuul ꝑputij cuꝛo carnis sua būr delebit aiā
illa de pplo suo q pactum meum irritū fe
cit. dixit q; deul ad abram. sarai uxorem
tuā ne uocabis sarai sed sarā. benedicam
q; ex ea filiū tibi dabo. benedicamq;
eā erit in gentes. reges pplox orientur ex
eo. cecidit abrām in faciem suam. risit
que dicēs i corde suo. putasne centenario
nascetur filius. aut sara nonagenaria
parere valeat. dixitq; ad deum. vtinam
ysmahel viuat coram te. dixit de ad abrā
sara uxor tua pariet tibi filium. vocabis
nomen eius ysaac. et statuam pactum meū
illi fedus sempiternū. et semini eius post eū
pro ysmahel q; exaudiui te. ecce benedicam
ei et augebo et multiplicabo eum ualde
xii duces generabit. et faciam illum in
gentem magnā. pactū meū statuā ad ysaac
q; pariet tibi sara tempore isto anno
alio. cumq; finisset loqui de
o ascendit deus ab abrā. fecit abrā yſ
mahel filium suū. oēs vernaculos domus
sue. emptos quos cōparauit cunctos mares
ex omnib; domus sue. et carnem ad ut
carnem ꝑputij eorum statim in ipo die. sic
preceperat ei deus abrām. xcix. annoꝝ erat an
norum. quando circūdit carnem ꝑputij sui
ysmahel filius suus. xiij. annoꝝ impl
uāt eum pro circūcisiōne suo. eodē die q
circūcisus est abrām. ysmahel filius ei
us. omēs uiri domus eius. tam uernaculi quā
empti de alienigena pariter circūcisi sunt
cum eo. apparuit autē ei dūs in conualle ma

vbi sedēs tendit ostio tabernaculi sui in ipo feruore
diei. cumq; eleuasset oculos apparuerunt ei
tres uiri. quos cū uidisset. cucurrit in occursū eoꝝ de ostio tabernaculi sui. et ad
orauit terrā. dixitq; dne si inuenio gratiā in
oculis tuis ne trāseas famulū tuū. sed afferā pau
cillum aque. et lauent pedes uestꝛi. et
requiescite sub arbore. ponamq; buccellā pa
nis. et confortet cor uestꝛm. postea trānsibitis
proxime. declinasti ad seruum tuū. fecerunt
que ut locutus est. festinauit abrā
in tabernaculū ad sarā. dixitq; ei. accelera
sara. tres sata.
similam. misce. et fac subcinericios pa
nes. ipe uō ad armentū cucurrit. tulit in
de uitulum. tenerrimū. optimumq; dedit
puero. qui festinauit. et coxit illum. et
rū. lac. butyrū. quæ coxerat. posuit coram
eis. ipe uō stabat iuxta eos sub arbore. et
ꝑ uō comederūt. dixerūt ad eū. ubi est sara uxor tu
a. ille ait. ecce in tabernaculo est. et dixit
reuertens reuīsam ad te ꝑ hoc tempus
tempus. et habebit sara filiū. qui
audiens sa
ra. ridit post ostium tabernaculi. erant aut
ambo senes. et pro etate
sare. cessisset
iam mulieb
ria. que ridit occulte dicēs.
post. senui. dūs meus uetulus est. quo
tam ergam dilo. dixit aut dūs ad abrām.
quare risit sara uxor tua dicēs. numq
parium filia pariam. cum iam
dicā
dixi ale. quicq
quid deus est quic
quid dixerit. fiet. ne
gauit sara dicēs. non risi timore. ꝑter
rit dūs. aut. nō ē ita quid ita. risisti. cum
q; simꝫ alleuati essent uiri. direxerunt oculos
o sodomam. abrā simul gradiebantur
deducēs eos. et cū
dūs. sum celare ꝑ
abrām que gentis sum. cum sit
futurus in gentē magnā. ac robustissimā.
benedicentur in illo oēs nationes
o. q. ego ꝑcepi eum. ut filios suos. et domui
sue post se. ut custodiant uiā domini. et
faciant iustitiā. et iudiciū. ut adducat
dūs sup abrā oīa. q locutus ē ad eū. dixit
que dūs. clamor sodomoꝝ. et gomore
oꝝ multiplicatus ē. et peccā eoꝝ agra
uauit ē nimis. descendam. et uidebo. utꝝ
clamorē. q̄ uenit ad me opē ꝑfecerint
an nō ē ita ut cognoscā. surrexerūt. q; se ite
rū. abierūt sodomā. abrā uō adhuc sta
bat coram dño. accessitq; ait. ꝑdes
ꝑfectū cum impio. si fuerint. l. iusti

erau. e manẽ ī regiõ. ī manibꝰ ī pelicũ. ī pe
duc filie eius ẽ eo dicẽs; maior ad minorẽ
pat nr senex ẽ. ī nullꝰ uiroꝝ remanꝫ ī tã
qui possit ī gredi ad nos ī uerã more uniũ
ire. eiꝰ eleuemus eũ. ut no dormiãt q ẽ eo
ur leruare possimus. dẽ pr nr dem dederit
tibi; pũ tuo bibe unum nocte ista. ī gressꝰ
ẽ maior dem minꝰ; ẽ pr ille ī sensit. nec
q̃ dormierit filia. ũ q̃ surrexit. dix q; die
die mai ad minorẽ. eam dormiui hesternã
pr meo. dem ut bibe unũ. ī hac nocte
dem ut ẽ eo. ut saluemus semẽ de pr nr
dem dederãt. ī q̃lla nocte pr filio bibẽ u
nũ. ingressa; minor filia dormiuit ẽ eo. ut
quidẽ nec istã. nec illã. nec q̃ illa in
werit concepit. g die filie ori de pr suo
pepꝛit; maior filium uocauit nomẽ eius
moab. ipe pr moabitarũ usq; ī p̃sẽs diẽ
minor quoq; peperit filium. uocauit nomẽ
eius amon. i filius pr mei ipe ẽ pr amo
nitarũ usq; hodie.

Post hec ascẽdit abrã ī terã australem. habi
tauit īt cades. et sur. et peregrinatꝰ est
in gerar. dixit q̃ de sara uxore sua soror mea
ẽ. misit g abymelech rex geraram. et tulit
eã. uenit aũ deus ad abymelech p somp̃nium
nocte. dixitq illi. en morieris p mulierem
quã tulisti. hr. n. uirũ. abymelech aũ nõ
tetigerat eã. et ait; dne. num gẽm ignorantẽ
et iustam interficies. nonne ipe dixit mihi
soror mea ẽ. et ipa ait. frr meus ẽ. in simpli
citate cordis mei. et in munditia manuũ mea
rum feci hꝰ. dixitq; ad eum dñs. et ego sci
o q̃ simplici corde fecisti. nec dedi tibi q̃ me
peccarẽ in me. nõ dimisi ut tangeres eã.
nũc g redde uxorẽ uiro suo. q; pha ẽ. et ora
bit pr tuo. et uiues. si aũt nolueris reddere scito
te morte morieris tu et omnia q̃ tua sũt. surgens
de nocte abymelech uocauit oẽs
seruos suos. et locutus ẽ uniuersa uba hꝰ. ti
muerũt; oẽs uiri ualde. et uocauit
aũt abymelech. et abrahã. et dixit ei. quid
fecisti nob. quid peccauimꝰ in te. q̃ indu
xisti sup me. et sup regnũ meum. peccm grãde.
nõ debuisti fieri facta. uob. et ultra q̃ exposu
lãs dixit. ad uidebãtur si nõ esset timor dei
in loco isto. et interficerent me p uxorẽ mea
alia causa. hec soror mea ẽ. filia pr mei.
sed nõ mr mee. et fili duxi eã in uxorẽ. post
q̃ aũt eduxit me deus de domo pr mi

dixit ad eum. ane miam. famel mea ẽ. et non
ad q̃ ẽ ī gredi eam ut dicẽs. q̃ sit mea sed
ut g abymalech. et ser. et ser. et ait
aliã. et dixit abrahã. redde terã
uxorem tuam. ut uiuã. et ora pro me. et
dq; ẽ. et uiuã. habita. ubi uolueris. ecce mil
le argẽti dedi fratri tuo. hoc ẽ tibi in uelamẽ
oculoꝝ. ad oẽs q̃ tecũ sũt. q̃q; protect me
mento. et deprecatꝰ est abrahã. et sanauit
deus abymelech. uxorẽ ancillasq; et
pepererũt. q; clauserat. eũ deus omnẽ mul
tam. dominũ abymelech p̃ sarram uxorẽ
abrahã.

Uisitauit aũt deus sarã sicut
dixerat. et implenit ei locutus ẽ. et fe
cit; et peperit filium ī senectute sua. tpe
quo p̃dixerat ei deus. uocauitq; abrahã
nomen filii sui q̃ genuit ei sara. ysaac. et
circũcidit eũ octauo die. sicut p̃ceperat ei deus. cũ
esset annorum. hic aũt q̃ genuit ei sara. risum
ẽ. ysaac dixit; sara. risum fecit dominus mi
hi. quicq; audierit. corridebit mihi. et ait;
quis auditurus. crederet abrahã. q̃ sara
lactaret filium. q̃ peperit ei. iam senex. et
creuit puer. et ablactatus ẽ. fecit q; abrã
grande. cõuiuiũ die ablactationis eius. et
uidit; sara filium agar egyptie ludentẽ
cum isaac filio suo. dixitq ad abrahã. eice an
cillam hãc. et filium eius. nõ. n. erit hꝰ. filius
mi. cum isaac. hec. filio meo. ysaac. quod audiens
ī abrahã. pro filio suo. grauiter. dixitq deus. nõ ẽ
iudicetur. ag. puero. et ancilla. tua.
oia q̃ dixit ẽ sara. audi uocẽ eius. q̃
ī ysaac uocabitur. ẽ semẽ. tuũ. ex ancilla. filiũ
quoq; faciam ī gentem magnam. quia semẽ
tuũ. ẽ. mane. igit. cum. surrexisset abrahã mane. tu
lit panes. et uterẽ aque. imposuit scapule
eius. et dimisit eam. puerumq; et abiit. et
errabat ī solitudine. bersabee. et. finita. est aq̃
q̃ portabat ī utre. abiecit puerum
sub umbra arboris. que ibi erat. et abiit. se
dit; e regione. procul. q̃si. p̃ arcus iacẽ
dicebat. nõ uidebo morientẽ puerũ. sedẽ
ergo. e. contra. et leuans uocẽ suã. fleuit. exaudiuit
autẽ dñs uocẽ pueri. uocauitq; angl̃s dei a
gar de celo dicẽs. quid agis agar. noli ti
mere. exaudiuit. n. dñs uocẽ pueri de loco ī
quo est. surge. tolle puerum. et tene
manu tua. eum. q; ī gentem magnam faciam
eum. aperuitq; oculos eius. et uidit fon
tem. et abiit. et implenit utrem de
aqua. et potum dedit puero. fuitq; deus cum puero. et

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

tium hethei audirent ephron abrahamem
cunctis audientibus qui ingrediebantur
portam ciuitatis illius dicens. Quia quidem
ita fiet domine mi audi me magis audiatur sermo
quod ego agrum dabo tibi pecuniam quam petis
et duplam speluncam quæ est in eo
coram filiis populi mei sepeli mortuum tuum
adorauit abrahamem coram populo et ipse locutus
est ad ephron et audiente omni plebe eius
quæso audiat me dabo pecuniam pro agro
suscipe eam ut sepeliam mortuum meum
agro audito ephron respondit ei dicens
mi domine audi me terra quam petis quadringentorum
siclorum argenti uale
quid est hoc inter me et te quamcumque
sepelire mortuum tuum festina
Cum abrahamem appendit pecuniam quam ephron petierat
audientibus filiis hethei quadringentos siclos argenti
probatæ monetæ publice
et ager quondam ephronis in quo erat
speluncæ duplex respiciebat mambre tam
ipse agrum quam speluncam omnemque arborem eius
cuncti
finibus eius per circuitum abrahæ in pos
sessionem uidentibus filiis hethei cunctis
qui ingrediebantur portam ciuitatis illius
postea sepelit abrahamem uxorem suam sa
ram speluncæ agri duplicis quæ erat mambre
ipse est hebron in terra chanaan et obtinuit
ager abrahæ et filii eth
possessionem monumenti habuit hethei

Cap. XXIII

Erunt autem abrahæ centum
uigintiquinque anni quos
complens dixit ad seruum
seniorem domus suæ qui
erat omnibus quæ habebat præponite manum
meam subter femur meum ut adiurem
te per dominum deum cæli et terræ ut non accipias
uxorem filio meo de filiabus
chananæi inter quos habito
sed ad terram et cognationem meam pro
fectus
ibi accipias uxorem filio meo isaac
dixit seruus forsitan nolit
mulier uenire mecum in terram
istam numquid reducere debeo filium tuum ad lo
cum de quo tu egressus es dixit abrahamem
caue
ne quando reducas illuc filium meum
dominus deus cæli qui tulit me de domo patris mei de terra
nativitatis meæ qui locutus est mihi
et iurauit
mihi dicens semini tuo dabo terram hanc ipse mit
tet angelum suum coram te et accipies uxorem
filio meo
si autem noluerit mulier sequi te
non teneberis iuramento filium tamen meum ne reduc
as illuc
posuit igitur seruus manum sub fe
more abrahæ domini sui
et iurauit illi su
per sermone
huius
x. camelos de grege
domini sui
abiit
et omnibus
bonis eius pro
tectus
profectusque
tam
et
pro
ximam
ad
mi
chor
camelos
accubare
mulieres egredi
ad
haurien
dam
aquam
ad dominum dicens
domine deus mei abra
hæ occurre obsecro hodie mihi
et
domino meo abrahæ
ecce ego sto pro
pe fontem aquæ et filiæ habitatorum
huius ciuitatis egredientur ad haurien
dam aquam
puella cui dixero inclina hydriam
tuam ut bibam
illa respondit bibe quin
camelis tuis dabo potum
ut
paratum
per
relligam
quod
fecit mihi
domino meo
ecce
ita se
ruo apprehendam
ecce
egrediebatur
filia
bathuelis filii melchæ uxoris na
chor fratris abrahæ
ut
hydriam
sca
pula sua
puella decora nimis
uirgo
pulchra
nimis
aggressa
fons
descendit
ad
fontem
impleuit
hydriam
ascendebat
occurrit
ei seruus
et
dixit
pauxillum aquæ mihi
ad bibendum
præbe de hydria tua
at
illa
bibe
domine
et
festinauit
deposuit
hydriam
super
ulnam
deditque
potum
illi
cui
adiecit
quin
et
camelis tuis
hauriam
donec
cuncti
bibant
et
complens
hydriam
rursum
ad puteum
cucurrit
ad
haurien
dum
aquam
camelosque
omnes
ille autem
contemplabatur
eam
tacitus
cupiens
scire
utrum
prosperum
faciat
dominus
iter
suum
an non
postquam
autem
bibere
camelus
protulit
uir
aureal
aq
pendentem
siclos duo
rum
illi
tradens
pondo
siclos
x.
dixit
ad eam
cuius es filia
indica mihi
si
domo
pris
tuæ
locus
ad
manendum
quæ respondit filia
bathuelis
sum
filii
na
chor
quem
peperit
ei
melcha
addidit
dicens
palearum
quoque
et
fœni
plurimum
est
apud
nos
locus
spatiosus
ad
man
endum
inclinauit
se
homo
ad
orauit
dominum
dicens
benedictus
dominus deus
domini
mei
abrahæ
qui
non
abstulit
misericordiam
suam
et
ueritatem
suam
a
domino meo
recto
itinere
me
perduxit
dominum
fratris
domini
mei
ut
duceret
puella
festinauit
domo
matris
suæ
narrauit
omnia
quæ audierat
habebat
autem
frater
nomen
laban
qui
festinanter
egressus
est
ad
hominem
ubi

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

erat foris cum q; ydris; i aurel ar null
al' in manib; ipse aut; cuncta u
ba reverenti h lo cui ē n homo venit
ad uitū qui stabat iuxta camelos; pq
p̄ vocem aque d̄ix; ad eum ingr̄ē vi
dicte dn̄i eur foris stat p̄parau domum
loc camelis mgr̄i introduxit; eum hospi
cium ac detraxit camelos deditq; pale
as ⁊ fenum ⁊ aquā ad lauandos pedes ei
meloc eum viris qui ei⁹ erāt ⁊ apo
suit ē i conspectu eius panes ⁊ ait. Nō co
medam donec loq̄r sermones meos; dix
it ei loquere ait ille; ille ait ego sum
seruus abrahā dn̄s meus benedixit dn̄o meo
ualde magnificusq; est dedit ei oues ⁊ boues
argentum ⁊ aurum ⁊ mancipia ⁊ camelos ⁊
asinos ⁊ peperit sara uxor dn̄i mei filium
dn̄o meo in senectute sua deditq; ei omnia q̄
habuerat ⁊ adiurauit me dn̄s meus dicens
non accipies filio meo uxorem de filiab;
cananeor ⁊ quor̄ habito ⁊ pergens ad do
mum patris mei ⁊ de cognatione mea ac
cipies filio meo uxorem ego ut rogi dn̄o
meo quid si noluerit venire mecū mulier
dixit ad me camelo spectu ambulo mihi
erit anglin suum recipiet ⁊ uxorem filio meo de
cognatione mea ⁊ de domo patris mei
innocens eris a maledictione mea ⁊ si ueni
ad propinquos meos si non dederint tibi
eni q̄ hodie ad fontē atque sic dixi dne
deus dn̄i mei abrahā si direxisti uiam
meā in qua nunc ambulo ecce ego
iuxta fontē aque ⁊ quicq̄ egredien
ad hauriendam aquā audierit me da mi
paululū aque ad bibendū et dixerit mihi
tu quoq; bibe ⁊ camelis tuis hau
riam ipsa sit mulier quā prouidit dn̄s fi
lio domini mei ego hec cum mecum
uoluerem apparuit rebecca uenien
tem ydria quā portabat in scapula descē
dens ad fontē ⁊ hausit aquā ascendit ad
eam dixi paululum bibe ego festinanter
deposuit ydriam de humero ⁊ dixit mihi
tam bibe ⁊ camelis tuis prebam ⁊ bibi
ad aquam camelos inrigauit rursusq; cu
curri fontem ut hauriret aquam ⁊ omni
bus dedi nacti sum ⁊ interrogaui eā
cuius filia esset dixitq; filia sum bathu
elis filii nachor quē peperit ei melcha suspendi
mox inaures ad ornandam faciem eius ⁊ armillas
posui in manib; eius ⁊ procidi ad ora
re dn̄m benedicens dn̄o deo dn̄i mei
abrahā qui perduxit me recto itine
re ut sumerem filiam fratris dn̄i mei filio eius
nisi ergo uultis facere misericordiam ⁊ ueritatem
dn̄o meo indicate mihi ut quid aliud
placet ei dicere mihi ut uadam ad dex
teram siue ad sinistram ⁊ dederit labā
banth egressus est famulus ad
possimus ei ⁊ placitum eius cum quo ag
ad dn̄o egressus est famulus ad
illud locum ubi erat puteus cum ue
nisset eam ⁊ protinus dixit uxor filii dn̄i
mei huc locutus est dn̄s ⁊ ille ait ego sum
seruus abrahā prouidit ad dominum
meum ⁊ benedixit ei ⁊ magnificauit eum
et dedit ei oues ⁊ boues argentum ⁊ aurum
ac uehicula ⁊ camelos ⁊ asinos ⁊ ancillas
⁊ famulos ⁊ peperit sara uxor dn̄i mei filium
dn̄o meo in senectute sua ⁊ dedit ei omnia
quecumq; habuit ille ⁊ adiurauit me dicens
non accipies filio meo uxorem de filiab;
cananeor in quor̄ habito ⁊ pergens ad do
mum patris mei ⁊ de cognatione mea ac
cipies filio meo uxorem ego ut rogi dn̄o
meo si noluerit mecum uenire mulier
dixit ad me camelo spectu ambulo mihi
erit anglin suum recipiet ⁊ uxorem filio meo de
cognatione mea ⁊ de domo patris mei
innocens eris a maledictione mea ⁊ si ueni
ad propinquos meos si non dederint tibi
eni q̄ hodie ad fontē atque sic dixi dne
deus dn̄i mei abrahā si direxisti uiam
meā in qua nunc ambulo ecce ego
iuxta fontē aque ⁊ quicq̄ egredien
ad hauriendam aquā audierit me da mi
paululū aque ad bibendū et dixerit mihi
tu quoq; bibe ⁊ camelis tuis hau
riam ipsa sit mulier quā prouidit dn̄s fi
lio domini mei ego hec cum mecum
uoluerem apparuit rebecca uenien
tem ydria quā portabat in scapula descē
dens ad fontē ⁊ hausit aquā ascendit ad
eam dixi paululum bibe ego festinanter
deposuit ydriam de humero ⁊ dixit mihi
tam bibe ⁊ camelis tuis prebam ⁊ bibi
ad aquam camelos inrigauit rursusq; cu
curri fontem ut hauriret aquam ⁊ omni
bus dedi nacti sum ⁊ interrogaui eā
cuius filia esset dixitq; filia sum bathu
elis filii nachor quē peperit ei melcha suspendi
mox inaures ad ornandam faciem eius ⁊ armillas
posui in manib; eius ⁊ procidi ad ora
re dn̄m benedicens dn̄o deo dn̄i mei
abrahā qui perduxit me recto itine
re ut sumerem filiam fratris dn̄i mei filio eius
nisi ergo uultis facere misericordiam ⁊ ueritatem
dn̄o meo indicate mihi ut quid aliud
placet ei dicere mihi ut uadam ad dex
teram siue ad sinistram ⁊ dederit labā
banth egressus est famulus ad
possimus ei ⁊ placitum eius cum quo ag
ad dn̄o egressus est famulus ad
illud locum ubi erat puteus cum ue
nisset eam ⁊ protinus dixit uxor filii dn̄i
mei huc locutus est dn̄s ⁊ ille ait ego sum
seruus abrahā prouidit ad dominum
meum ⁊ benedixit ei ⁊ magnificauit eum
et dedit ei oues ⁊ boues argentum ⁊ aurum
ac uehicula ⁊ camelos ⁊ asinos ⁊ ancillas
⁊ famulos ⁊ peperit sara uxor dn̄i mei filium
dn̄o meo in senectute sua ⁊ dedit ei omnia
quecumq; habuit ille ⁊ adiurauit me dicens
non accipies filio meo uxorem de filiab;
cananeor in quor̄ habito ⁊ pergens ad do
mum patris mei ⁊ de cognatione mea ac
cipies filio meo uxorem ego ut rogi dn̄o
meo si noluerit mecum uenire mulier
dixit ad me camelo spectu ambulo mihi
erit anglin suum recipiet ⁊ uxorem filio meo de
cognatione mea ⁊ de domo patris mei
innocens eris a maledictione mea ⁊ si ueni
ad propinquos meos si non dederint tibi
eni q̄ hodie ad fontē atque sic dixi dne
deus dn̄i mei abrahā si direxisti uiam
meā in qua nunc ambulo ecce ego
iuxta fontē aque ⁊ quicq̄ egredien
ad hauriendam aquā audierit me da mi
paululū aque ad bibendū et dixerit mihi
tu quoq; bibe ⁊ camelis tuis hau
riam ipsa sit mulier quā prouidit dn̄s fi
lio domini mei ego hec cum mecum
uoluerem apparuit rebecca uenien
tem ydria quā portabat in scapula descē
dens ad fontē ⁊ hausit aquā ascendit ad
eam dixi paululum bibe ego festinanter
deposuit ydriam de humero ⁊ dixit mihi
tam bibe ⁊ camelis tuis prebam ⁊ bibi
ad aquam camelos inrigauit rursusq; cu
curri fontem ut hauriret aquam ⁊ omni
bus dedi nacti sum ⁊ interrogaui eā
cuius filia esset dixitq; filia sum bathu
elis filii nachor quē peperit ei melcha suspendi
mox inaures ad ornandam faciem eius ⁊ armillas
posui in manib; eius ⁊ procidi ad ora

CXXV

Abraham uo duxit aliam uxorem

nomine eth̄ uxorem q̄ peperit ei zamram
iocan · madan · madian · iesboch · sue
q̄ genuit sabaa · dadan filii dadā
fuerūt assurim · et lathusim · et naomin · ut
ūd ex madiam omnes hi epha · epher · he
noch · abida · et eldaa · omnes isti filii ce
thure · et dum abraham cuncta que pos
sederat ysaac filio suo · filiis aūt concubinarū largi
ri est · munera · et separauit eos ab ysaac fi
lio suo · dum adhuc ipe viueret · ad plagam
orientalem · fuerunt aūt dies vite eius c
lxxv · anni · deficiens moriens est in senec
tute bona · plenus dieb̄ · et congregatus est ad plures suos · sepelierunt eum ysaac · et ysmael filii sui in
spelunca duplici · q̄ sita est in agro ephron filii seor · ethei · e regione mambre
quā emit ab filiis heth · ibi sepultus est
ipe · et sara uxor sua · post obitum aūt illius benedixit deus ysaac filio eius · habitabat
aūt iuxta puteum nois mei · hec sūt ge
nerationes ysmael filii abrahe · q̄s peperit ei agar egyptia fa
mula sare · his nomina filiorum eius · iuxta
cognationes suas · primogenitus ysmael · nabaioth · deinde cedar · et adbeel · et mabsam · et masma · et dooma · et
massa · et adad · et thema · et iethur · et naphis · et cedma · isti sūt filii ysmael · et hec
nomina per castella · et oppida eorum · xii · principes per tribus suas · et sunt anni vite ysmael · c · xxx · vii · deficiens q̄ mortuus est
· et appositus est ad populum suum · habitauit aūt ab euila usq; sur · q̄ respicit egyptū
intrantibus · assirios · coram cunctis fratribus suis
obiit · hec q̄q; sūt generationes ysaac filii abrahe
abrahā genuit ysaac · qui cū esset · xl · annorum duxit uxorem rebeccam filiam
bathuel hyri de mesopotamia sororē labā
de p̄mis q̄ · et ysaac deprecatus est dominum pro uxore eo q̄d
sterilis esset · et exaudiuit eum · dedit
q; ppetum · et concepit rebecca · et collidebantur infra
se · q̄ · ait · si sic mihi futurum erat
quid necesse fuit q̄ pararet · perrexit ut
consuleret dominum · cui ille dixit · duo gentes in
tero tuo sūt · et duo populi ex utero tuo dividentur · populus populū superabit · et maior
seruiet minori · iam tempus pariendi aduenerat · et ecce gemini in utero eius re
pti sūt · qui primus egressus est · rufus tot
us erat · quasi pannus hyspidus

vocatusq; nom̄ eius esau · primus aūt egre
diens plantam fratris tenebat manu · et
ideo appellatus est iacob · sexagenarius
erat ysaac · cū nati sūt parvuli · iacob aūt
vir simplex habitabat in tabernaculis · ysaac amabat
esau eo q̄d de venationibus illius vesceretur · rebecca diligebat iacob · coxerat aūt ia
cob pulmentum · ad quem cum venis
set esau lassus de agro · dixit ei · da mihi de coctione
hac rufa · quia valde lassus sum · quam ob causam
vocatum est nom̄ eius edom · cui dixit
iacob · vende mihi primogenita tua · ille re
spondit · en morior · quid mihi prodest
primogenitura · ait iacob · iura mihi
hodie · et iurauit · vendidit primogenita
sua · et sic accepto pane · et edulio comedit
et bibit · et abiit parvipendens q̄d primogenita vendidisset ·

Capitulum xxvi

Orta aūt fame super terrā post eam sterili
tem q̄ fuerat in diebus abrahe · abiit
ysaac ad abymelech regem palestinorum
in gerara · apparuitq; ei dominus · et dixit
ei · ne pergas in egyptum · habita in terra
quam dixero tibi · et peregrinare in ea · eroq; tecum · et
benedicam tibi · tibi enim et semini tuo dabo
universas regiones has · et complebo sacramentum
quod spopondi abrahe patri tuo · et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi · dabo
q; posteris tuis universas regiones has · et benedicentur in semine tuo omnes gentes
terre · eo quod obedierit abraham voci mee
et custodierit p̄cepta mea · mandata · iustificationes · et legem meam · habitauit ergo isaac in
gerara · interrogantibus aūt viris loci illius de uxore sua
dixit soror mea est · timuerat · n. confiteri quod sua coniux esset · existimans ne forte interficerent
se propter illius pulchritudinem · cumq; prolixius dies ei p̄ficerent · prospiciens abymelech rex palestinorum per fenestram
vidit eum ioctantem cum rebecca
uxore sua · accersito eo ait · manifestum
est quod uxor tua sit · cur mentitus
es eam sororem tuam esse · dixitq; ei
ne morerer · p̄ eam dixi · ait abymelech · quare imposuisti nobis · potuit coire
quispiam de populo cum uxore tua · et induxisti
super nos grande peccatum · precepitq; omni plebi

cens; qui congr̃ hominꝫ hunc mun
dum moriet̃ morient̃ & cum mant
aũt ysaac i ũa ala affluent ip̃o anno
cumplum. & dixit; & dominꝫ slo
applebunt eũ hõ. & bat pro tuent aũ; fue
rũt ẽnt. donec uehemẽt magnꝫ esset
nullꝰ habuit q̃ pollectiones omium
armentoꝝ familie plimã. & ij inui
derunt eũ palestinꝰ & puteos quos fode
runt serui pris illius abraham & o̅es
obstruxerãt implenes humo i eisdẽ
uersũ abymelech dixit ad ysaac recede
a nob; quia potentior nob; factus es nimis
ille discedens ut uenit ad torrentẽ
gerare habitauit ibi. rursꝰ fodit a
lios puteos quos foderant serui patris
sui abraham & quos ille morieꝫ obs
obstruxerant philistiim appellauit q̃
eos hys̃dẽ nois; quib; aũ p̃ uocabu
ant fodierunt pastores & ysaac
dicentes nr̃a est aq̃; & ob hoc nom̃ pu
teꝰ ab eo qd̃ actum. ascendit inde
ad̃ fodit aliꝰ pro illo quoꝝ
rixati sunt. appellauitq; eũ inimi
cal̃ pro fecit inde fodit alium pu
teꝰ p quo nõ contenderunt. & uocauit
nomen illius latitudo dicens. quia dila
tauit nos dns. & crescẽre fac̃ sup̃ ascendit
aũt exillo loco & fodit puteꝰ ubi apa
uit ei dns̃ in ipa nocte dicẽs; ego sum
deus abraam p̃is tui. noli timere q̃ ego
tecum sum. & benedicam tibi & multiplicabo
semẽ tuũ p̃p seruum meũ abraham. & edi
ficauit ibi altare & uocato no
mine dn̄i extendit tabernaculũ suũ
precepitq; huic fodierunt puteos. & de
loci. & uenerũt de gerara abymelech
& ochozat amic illius. & phicol dux
militũ locutꝰ & eis ysaac. quid uenis
ad me hoiem q̃ odistis & expulistis
a uobis. qui uidẽs. & dixistis uidimus
uidimus dn̄m. & dixim̃ fiat fiãt
iuramentum inter nos. & ini
amus fedus ut
nullꝰ faciat nob; quicq̃ mali sic nos tã
tigim̃ atq; fecim̃ nichil nisi bona
bona & placida misimꝰ & benedixim̃
tu benedict̃ dn̄i. fecit q̃ dns̃ conuiuiũ
& post cibũ & potũ surrexerũt mane &
iurauerũt sibi mutuo. & dimisit eos ysaac
incolumes. & reuersi sunt ad locum suum
eadem die uenerunt serui ysaac & nunti
auerũt ei de puteo q̃ foderãt. & dixe
runt sic̃ uenimus aquã. & uocauit eũ
habundantiam. & uocãt urbẽ illã
ex tunc & usq; in p̃sentem diẽ. esau uo
cabat uxores duas iudith filiam beeri
etheei. & thebath filiam elon
hetheei. & fuerũt ambe
offendiculo animi ysaac & rebecce.

Cumq; ãt ysaac caligarent

XXVII

oculi. nec̃ uidere nõ posset. uocauit
esau filium suum maiorẽ. & dixit ad eũ.
fili mi; qui respondit. adsum.
quid q̃ sentis in me. ignorem diẽ mor
tis mee. tolle arma tua pharetram
& arcum. & egredere foras. & cum
venatus fueris mihi. & pulmentũ fac̃ sicut
te noui. & affer ut comedam.
benedicat tibi anima mea antequã moriar. hec
cum audisset rebecca. ille abiit. ut agri
tis iussionẽ patris impleret. dixit filio
iacob. audiui patrem tuum loquentem ce
sau fratre tuo. dicentem ei. affer mihi de ven
atione tua. & fac cibos ut comedam. & be
benedicam te coram dño antq̃ moriar. nunc q̃
acquiesce consilio meo fili mi. & pergens
ad gregem affer mihi duos hedos optimos.
ut faciam exea cibos patri tuo quib;
libenter uescitur; quos cũ intuleris. & come
derit benedicat tibi priusquã moriatur. cui
ille respondit. scis qd̃ esau frater meus homo pilo
sus sit. & ego lenis. si attrectauerit me pr̃ mi
hi uidear illusisse mihi. & inducat super me maledictionem pro
benedictione. ad quam. respondit mater eius
maledictio tua fili mi. tñ audi uocem me
am. & que dixi. fac. & abiens tulit
hedos. & adduxit matri. quos ille
cibos coquere uolens. induit eum uestimentis
esau maioris. quæ apud se habebat
domi. & duabus cutibus hedorum
manus. & colli nu
da protexit. deditq; pulmentum. pa
nes quos coxerat. tradidit. & intulit
dixitq; pr̃mi. ille audito. sic
et filium. & ego sil ebrij p
mo genui. & tuus. sed & frater pcepit mi
surge. sede. & comede de uenatione mea
ut benedicat tibi anima tua. & ait ysaac
ad filium suum. quomõ inuenire tam ci

to inuenire potuisti fili mi. Qui ridit. Volun-
tas dei fuit ut cito mihi occurreret quod uo-
lebam. Dixitque ysaac. Accede huc ut tan-
gam te fili mi. et probem utrum tu sis filius
meus esau an non. Accessit ille ad patrem
et palpato eo dixit ysaac. Vox quidem vox
iacob est. sed manus manus fratris esau. et non
cognouit eum quia pilose manus similitu-
dinem maioris expresserant. Benedicens
ergo illi ait. Tu es filius meus esau. Ridit.
Sum. Ille. Affer inquit mihi cibos de uena-
tione tua fili mi. ut benedicat tibi anima mea.
Quos cum oblatos comedisset. obtulit ei et vi-
num. Quo hausto dixit ad eum. Accede ad me
me. Ida mihi osculum fili mi. Accessit et oscu-
latus est eum. Statimque ut sensit uestimen-
torum eius fragrantiam. Benedicens ait.
Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni cui bene-
dixit dominus. Det tibi deus de rore celi. et de pingue-
dine terre habundantiam frumenti et uini et
olei. et seruiet tibi populi. et adorent te tribus. Ego
dominus fratrum tuorum. et incurrent ante te filii ma-
tris tue. Qui maledixerit tibi sit ille maledictus.
et qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur. Vix
ysaac sermonem impleuerat. et egresso iacob
foras. Venit esau. coctosque de uenatione cibos
ut tulit patri dicens. Surge pater mi. et comede de
uenatione filii tui. et benedicat mihi anima tua. Di-
xitque ysaac. Quis es tu. Qui ridit. Ego sum
filius tuus primogenitus esau. Expauit
ysaac stupore uehementi. et ultra quam credi potest ad-
mirans ait. Quis igitur ille est qui dudum cap-
tam uenationem attulit mihi. et comedi ex omnibus
priusquam tu uenires. Benedixique ei. et erit benedic-
tus. Auditis esau sermonibus patris. Irrugit
clamore magno. et consternatus ait. Benedic et
mihi pater mi. Qui ait. Venit germanus tuus frau-
dulenter. et accepit benedictionem tuam. At ille
subiunxit. Iuste uocatum est nomen eius iacob.
Supplantauit enim me. Ecce altera uice primogeni-
ta mea ante tulit. Nunc secundo surripuit bene-
dictionem meam. Rursumque ad patrem. Num quid
non reseruasti ait. et mihi benedictionem meam.
Ridit ysaac. Dominum tuum illum constitui. et omnes
fratres tuos seruitutem eius subiugauit. Frumen-
to et uino et oleo stabiliui eum. et tibi fili mi post
hec ultra quid faciam. Cui esau ait. Nunquam
tamen inquit benedictionem habes pater mihi quoque
obsecro ut benedicas. Cum eius latu resurgens
fleret motus ysaac. Dixit ad eum. In pinguedi-
ne terre. et in rore celi. Do super erit benedictio tua.

Viues in gladio. et fratri tuo seruies. Tempusque
ueniet cum excutias et soluas iugum eius
de ceruicibus tuis. Oderat ergo semper esau ia-
cob pro benedictione qua benedixerat ei pater. Dixitque
in corde suo. Venient dies luctus patris mei.
et occidam iacob fratrem meum. Nuntiatum fuit
hec rebecce. que mittens. Vocans iacob filium
suum. Dixit ad eum. Ecce esau frater tuus mina-
tur ut occidat te. Nunc ergo fili audi uocem
meam. et consurgens fuge ad laban fratrem
meum in aran. Habitabisque cum eo paucos dies
donec requiescat furor fratris tui. et cesset in-
dignatio eius. obliuiscaturque eorum que fecisti
in eum. Post ea mittam et adducam te
inde huc. Cur utroque orbabor filio in una
die. Dixitque rebecca ad ysaac. Tedet me uite
mee propter filias heth. Si acceperit iacob uxorem
de stirpe huius terre. Nolo uiuere.

XXVII

Vocauit itaque ysaac iacob. et benedixit
eum. Precepitque ei dicens. Noli accipere con-
iugem de genere canaan. Sed uade et proficiscere
in mesopotamiam syrie ad domum bathu-
el patris matris tue. et accipe tibi inde uxorem de
filiabus laban auunculi tui. Deus autem omnipo-
tens benedicat tibi. et crescere te faciat atque multi-
plicet. ut sis in turbas populorum. et det tibi bene-
dictiones abraham. et semini tuo post te. ut
possideas terram peregrinationis tue quam po-
llicitus est auo tuo. Cumque dimisisset eum y-
saac. Profectus peruenit in mesopotamiam
syrie ad laban filium bathuel siri fratrem
rebecce matris sue. Videns autem esau quod bene-
dixisset pater suus iacob. et misisset eum in me-
sopotamiam syrie. ut inde uxorem duceret.
et quod post benedictionem precepisset ei dicens. Non
accipias coniugem de filiabus canaan. Quodque
obediens iacob parentibus suis iisset in siri-
am. Perbans quoque quod non libenter aspiceret filias
canaan pater suus. Iuit ad hysmaelem.
et adduxit uxorem absque his quas prius
habebat. Maleth filiam hysmael filii a-
braham. sororem nabaioth. Igitur egres-
sus iacob de bersabee. pergebat aran.
Cumque uenisset ad locum quendam. et uellet in eo
requiescere. post solis occubitum tulit de
lapidibus. Qui iacebant. et supponens
capiti suo dormiuit in eodem loco. Viditque
in somnis scalam stantem super terram.
et cacumen eius tangens cebum. et an-
gelos quoque dei ascendentes et descendentes
per eam. et dominum innixum scale dicentem

liu ego sum dns dr abraham pls tu rdc
vlaa ꝛ tram iqua dñs mi dedit vbi dalo ꝛ sum
mu mo ⁊ sq; ⁊ sclꝰ ⁊ aum ⁊ ancillas ⁊ camelos
⁊ asinos. Porro ⁊ sara uxor mea peperit
mihi filiu postq; senuit mihi. Et ego
tradam ei omnia q; habeo. Et adiurabit
me dicens. Non accipies uxorem filio meo de
filiabus chanaan in quorum terra habito
sed ad domum patris mei proficiscere ⁊ de
cognatione mea tolle uxorem filio meo. Dixi
autem ei. Forsitan non uult mulier uenire
mecum de terra hac. Numquid reducere debeo
filium tuum ad locum de quo egressus es. Cui
respondit. Dominus deus celi in cuius conspectu
ambulo mittet angelum suum tecum ⁊ dirigit
uiam tuam ut accipias uxorem filio meo de
cognatione mea ⁊ de domo patris mei. Si
autem mulier noluerit sequi te non teneberis
iuramento. Filium autem meum ne reducas illuc.
Posuit igitur seruus manum sub femore
abraham domini sui ⁊ iurauit ei super sermone
hoc. Tulitq; decem camelos de grege domini
sui ⁊ abiit portans secum de cunctis bonis
eius. Profectusq; perrexit in mesopotamiam
ad urbem nachor. Cumq; uesperi tempus
adpropinquaret quo egredi solent hauri
re aquam mulieres camelos suos fecit
accubare extra oppidum iuxta puteum
aque ⁊ orauit dicens. Domine deus domini
mei abraham occurre mihi hodie ⁊ fac
misericordiam cum domino meo abraham.
Ecce ego stabo iuxta fontem aque ⁊ filie
habitatorum ciuitatis exibunt ad hau
riendam aquam. Fiat puella cui ego dixero
inclina hydriam tuam ut bibam ⁊ illa
respondit mihi bibe quin ⁊ camelis tuis
dabo potum ipsa sit quam preparasti
seruo tuo isaac ⁊ per hoc intelligam quod
feceris misericordiam cum domino meo.
Necdum intra se uerba complebat ⁊ ecce
rebecca egrediebatur filia bathuel filii
melche uxoris nachor fratris abraham
habens hydriam in scapula sua. Puella
erat decora nimis ⁊ uirgo pulchra atq;
incognita uiro descendit ad fontem ⁊ im
pleto hydria ascendebat. Occurrit ei
seruus ⁊ ait. Pauxillum aque mihi ad bibe
dum tribue de hydria tua. Illa respondit
bibe domine mi ⁊ festinauit deposuitq;
hydriam super humerum suum ⁊ dedit
ei potum. Cumq; hausisset sufficienter
addidit dicens. Camelis quoq; tuis hau
riam donec cuncti bibant. Effudit ergo
hydriam in canalem ⁊ cucurrit rursus ad
puteum ut hauriret aquam ⁊ hausit uni
uersis camelis eius. Homo autem tacebat
contemplans eam ⁊ explorare uolens
utrum dominus prosperum iter suum
fecisset an frustra. Postquam autem
cuncta camelorum sitis expleta est
protulit uir inaures aureas pondo
siclorum duorum ⁊ totidem armillas
pondo decem siclorum ⁊ ait. Cuius filia
es dic mihi obsecro. Est in domo patris
tui locus ubi hospitium nobis parari
possit. Illa respondit. Ego filia sum
bathuel filii melche quem peperit ei
nachor. Et addidit dicens. Palee quo
que ⁊ fenum multum apud nos est ⁊
locus spatiosus ad hospitium. Inclinato
itaque capite adorauit dominum ⁊ dixit.
Benedictus dominus deus domini mei
abraham qui non abstulit misericordiam
suam ⁊ ueritatem suam a domino meo
me uero in uia recto tramite perduxit
ad domum fratris domini mei ut acci
piam filio eius uxorem de cognatione
sua ⁊ de domo patris illius. Puella
cucurrit ⁊ nuntiauit matri sue uniuersa
que audierat. Habebat autem rebecca
fratrem nomine laban qui festinus egressus
ad hominem stantem iuxta camelos
iuxta fontem dixit ei. Ingredere benedicte
domini cur foris stas parauimus domum
⁊ locum camelis. Introduxit ergo uirum
⁊ statim onera camelorum exonerauit
deditq; paleas ⁊ fenum camelis ⁊ aquam
ad lauandos pedes tam illius quam
uiros qui uenerant cum eo. Et ante
posuit coram eo panes. Qui ait. Non
comedam donec loquar sermones meos.
Dicat inquit laban quod habet in
animo. Et ille ait. Loquere. Dixit ergo
seruus abraham sum ego. Dominus
autem meus benedixit ei ualde ⁊ magnus
factus est deditq; ei oues ⁊ boues
argentum ⁊ aurum mancipia camelos
⁊ asinos. Et peperit sara uxor domini
mei filium ei cui tradidit omnia que
habet. Adiurauitq; me dominus meus
dicens. Non accipies uxorem filio meo de
filiabus chanaan in quorum terra habito
sed ad domum patris mei proficiscere ⁊ de
cognatione mea tolle uxorem filio meo. Dixi
autem ei. Forsitan non uult mulier uenire
mecum. Et respondit mihi. Mittet dominus
angelum suum tecum cuius cernit rectum
iter meum ut accipias uxorem filio meo de
cognatione mea ⁊ de domo patris mei. Si
autem ad patrem meum ueneris ⁊ illi
noluerint dare tibi eam non eris reus
iuramenti. Cumque hodie uenissem ad
fontem dixi. Domine deus domini mei
abraham si tu prosperum facis iter meum
per quod ambulo ecce ego stabo iuxta
fontem aque ⁊ quecumque egressa fuerit
ad hauriendum ⁊ dixero ei. Da mihi
paululum aque de hydria tua ⁊ dixerit
mihi ⁊ tu bibe ⁊ camelis tuis hauriam
ipsa sit mulier quam preparauit dominus
filio domini mei. Priusquam complerem
ego mente mea orationem uidi rebeccam
egredientem ⁊ ascendentem hydriam
super humerum suum ⁊ descendisse ad
fontem ⁊ hausisse aquam. Dixi ei. Da
mihi bibere. Festinauit illa ⁊ deposito
hydrie onere quo portabat dixit mihi
bibe ⁊ camelis tuis dabo potum. Bibi
⁊ illa camelis dedit potum. Interrogaui
eam ⁊ dixi. Cuius es filia. Quae respondit
filia sum bathuel filii nachor quem
peperit ei melche. Posui inaures ad
ornatum faciei eius ⁊ armillas manibus
eius. Et adorans dominum benedixi
domino deo meo abraham qui perduxit
me per rectum iter ut sumerem filiam
fratris domini mei filio eius. Si ergo
facitis misericordiam ⁊ ueritatem cum
domino meo indicate mihi. Si autem
aliud placet dicite ut uadam ad dextram
aut ad sinistram. Responderunt laban
⁊ bathuel. A domino egressus est sermo
non possumus aliud loqui tecum nisi
quod placet illi. Ecce rebecca coram te
est tolle eam ⁊ proficiscere ⁊ sit uxor
filio domini tui sicut locutus est. Quod
cum audisset seruus abraham filius
saron inclinauit se coram domino ⁊ pro
tulit uasa argentea ⁊ aurea ⁊ uestes
quas dedit rebeccae. Fratri quoque
eius ⁊ matri pretiosa donaria obtulit.
Comedit ⁊ bibit ipse ⁊ uiri qui cum eo
uenerant ⁊ manserunt ibi pernoctantes.
Surgentes mane ait. Dimittite me ad
dominum meum. Responderunt fratres
eius ⁊ mater. Maneat puella apud nos
saltem decem dies ⁊ postea proficiscetur.
Quibus ille respondit. Nolite me retinere
quia dominus prosperum iter meum fecit
dimittite me ut pergam ad dominum
meum. Dixerunt ergo. Uocemus puellam
⁊ requiramus uoluntatem eius. Uocatis
igitur rebecca dixerunt ei. Uis ire cum
homine isto. Respondit. Vadam. Dimise
runt ergo eam ⁊ nutricem illius seruum
abraham ⁊ comites eius benedixerunt
rebeccae ⁊ dixerunt. Tu es soror nostra
crescas in mille milia ⁊ possideat semen
tuum portas inimicorum suorum. Igitur
rebecca ⁊ puellae eius ascendentes super
camelos secutae sunt uirum. Reuersus
est seruus per eundem iter quo uenerat
⁊ reduxit rebeccam. Isaac autem ambulabat
per desertum iuxta puteum uisionis
eius. Habitabat enim in terra australi.
Egressus est ergo ad meditandum in
agro inclinante iam die ⁊ eleuatis oculis
uidit camelos uenientes procul. Rebecca
quoque cum uidisset isaac descendit de
camelo ⁊ dixit ad seruum. Quis est ille
homo qui uenit per agrum obuius nobis.
Cui ille respondit. Dominus meus est.
Illa cito tulit cilicium ⁊ operuit se. Et
narrauit seruus isaac omnia que gesserat
per ordinem. Introduxit autem eam
sara in tabernaculum matris sue ⁊ ac
cepit uxorem desponsauit sibi ⁊ dilexit
eam ⁊ sic consolatus est isaac de morte
matris sue. Filii autem abraham de
cetura genuerunt zamram ⁊ iecsan ⁊
madan ⁊ madian ⁊ iesboc ⁊ sue. Porro
filii iecsan fuerunt assurim ⁊ latusim
⁊ laomim. Filii autem madian fuerunt
epha ⁊ epher ⁊ henoch ⁊ abida ⁊ eldaa.
Omnes hi filii cetura. Dedit autem
abraham cuncta que possedit isaac filio
suo. Filiis uero concubinarum suarum
quas habuit dedit munera ⁊ separauit
eos ab isaac filio suo adhuc uiuente
contra orientalem plagam ad terram
orientalem. Hi sunt dies uite abraham
quos uixit anni centum septuaginta
quinque. Deficiens mortuus est in senec
tute bona ⁊ plena cunctis diebus suis
congregatusque est ad populum suum.
Sepelierunt eum isaac ⁊ ismahel filii
eius in spelunca duplici quae est in agro
ephron filii seor hetthei contra mambre
in agro quem emerat abraham a filiis
heth ibi sepultus est cum sara uxore
sua. Postquam autem mortuus est abra
ham benedixit deus isaac filio eius ⁊
habitauit iuxta puteum uisionis eius.
Hae sunt generationes ismahel filii
abraham quem genuit agar aegyptia
famula sare de ismahel duodecim duces
per familias suas. Nomina filiorum
eius iuxta ordinem nascentium nabaioth
primogenitus ismahel ⁊ cedar ⁊ abdeel
⁊ mabsam ⁊ masma ⁊ duma ⁊ massa
hadar ⁊ thema ⁊ iethur ⁊ naphis ⁊ cedma.
Isti sunt filii ismahel ⁊ hae uillae eorum
⁊ castella duodecim principes per gentes
suas. Hi sunt anni uitae ismahel centum
triginta septem. Deficiens mortuus est
⁊ appositus est ad populum suum.
habitauit autem a hauila usque sur
quae respicit aegyptum ⁊ pergit contra
assyrios. Coram cunctis fratribus suis
obiit. Isaac autem filius abraham
genuit filios. Vocatum est nomen eius
iacob ⁊ esau. Anno sexagesimo natus
erat quando nati sunt eis. Crescentes
autem pueri ⁊ ad iuuenilem perueniens
aetatem esau factus est uenator homo
agricola. Iacob autem homo simplex
habitabat in tabernaculis. Dilexit
autem isaac esau eo quod de uenatione
illius uesceretur. Rebecca uero iacob
diligebat. Coxit autem iacob pulmentum
⁊ uenit esau de agro lassus ⁊ ait fratri
suo. Da mihi de coctione hac quia
deficio. Quam ob rem uocatum est nomen
eius edom. Cui iacob respondit. Uende
mihi primogenita tua. Et ait esau. Ecce
morior quid mihi prosunt primogenita.
Dixit ergo iacob. Iura mihi hodie. Qui
iurauit ei ⁊ uendidit primogenita sua.
Tulit igitur iacob panes ⁊ edit ⁊ bibit
⁊ surrexit ⁊ abiit. Contempsit esau
primogenita sua. Facta est autem fames
super terram post sterilitatem illam
priorem quae acciderat in diebus abra
ham. Abiit ergo isaac ad abimelech regem
palestinorum in gerara. Apparuitque
ei dominus ⁊ ait. Ne descendas in aegyptum
habita in terra quam dixero tibi. Peregrinare
in ea ⁊ ero tecum ⁊ benedicam tibi.
Tibi enim ⁊ semini tuo dabo uniuersas
regiones has ⁊ complebo iusiurandum
quod spopondi abrahae patri tuo. Multi
plicabo semen tuum sicut stellas caeli
⁊ dabo posteris tuis omnes regiones has
⁊ benedicentur in semine tuo omnes gentes
terrae. Quia obediuit abraham uoci meae
⁊ custodiuit praecepta mea mandata
iustificationes ⁊ leges meas. Habitauit
ergo isaac in gerara. Interrogantibus
autem uiris loci illius de uxore sua
respondit soror mea est. Timuit enim
confiteri quod uxor sua esset existimans
ne forte interficerent eum propter illam
quia pulchra erat. Cumque ibi moraretur
multis transactis diebus prospiciens
abimelech rex palestinorum per fenestram
uidit eum ludentem cum rebecca uxore
sua. Et accersito isaac dixit. Manifeste
uxor tua est cur mentitus es sororem
esse tuam. Respondit ei. Timui ne
morerer propter illam. Et ait rursum
abimelech. Quare imposuisti nobis.
Potuit coire quilibet de populo cum
uxore tua ⁊ grande peccatum inuexisses
super nos. Praecepitque omni populo
dicens. Qui tetigerit uirum hunc aut
uxorem eius morte morietur. Seminauit
autem isaac in terra illa ⁊ inuenit in
ipso anno centuplum. Benedixit ei
dominus ⁊ ditatus est ⁊ proficiens ibat
⁊ crescebat donec magnificus uehe
menterque fieret. Habebat enim possessiones
pecorum ⁊ armentorum ⁊ familiae
plurimae. Quae res accendit inuidiam
philistinorum. Omnes enim puteos quos
foderant serui patris illius in diebus
abraham obstruxerant philistiim ⁊ im
pleuerant humo. Dixitque abimelech ad
isaac. Recede a nobis quia potentior
nostri factus es ualde. Abiit ergo isaac
inde ⁊ castrametatus est in torrente
gerara habitauitque ibi. Et rursum
fodit puteos aquarum quos foderant serui
abraham patris eius ⁊ quos illi obstruxerant
philistiim mortuo abraham. Et uocauit
eos nominibus quibus ante pater eius
uocauerat. Foderunt autem serui isaac
in torrente ⁊ inuenerunt puteum aquae
uiuae. Sed ⁊ hic iurgium fuit cum pastori
bus gerarae dicentibus aquam esse suam.
Quam ob rem uocauit nomen putei calu
miam. Foderunt ⁊ alium puteum pro
pter quem similiter rixati sunt. Et
uocauit nomen eius inimicitias. Qui
inde profectus fodit alium puteum pro
quo non contenderunt. Et ideo uocauit
nomen eius latitudinem dicens. Nunc
dilatauit nos dominus ⁊ fecit crescere
super terram. Ascendit autem de illo
loco in bersabee. Apparuitque ei dominus
in nocte sequenti ⁊ ait. Ego sum deus
abraham patris tui. Noli timere quia
tecum sum benedicam tibi ⁊ multiplicabo
semen tuum propter seruum meum abra
ham. Aedificauit ibi altare ⁊ inuocato
nomine domini tetendit tentorium
fodientibus seruis eius puteum. Abime
lech quoque uenit ad eum de gerara
⁊ ochozath amicus eius ⁊ phicol dux
militiae eius. Quibus ille dixit. Quid
uenistis ad me uirum quem odistis ⁊
qui eiecit uos a uobis. Qui responderunt
uidimus manifeste dominum tecum
fuisse ⁊ ideo dicimus fiat nobis iusiu
randum ⁊ feriamus tecum foedus. Ut
non facias nobis malum sicut ⁊ nos
nihil tibi nisi bonum tetigimus ⁊ cum
pace dimisimus te. Tu es benedictus
domini. Fecit ergo eis convivium ⁊
post cibum ⁊ potum surgentes mane
iurauerunt sibi mutuo ⁊ dimisit eos
pacifice. Reuersi sunt in die illa serui
isaac nuntiauerunt ei de puteo quem
foderant ⁊ dixerunt ei. Inuenimus aquam.
Quam ille uocauit abundantiam. Et
nomen urbi impositum est bersabee usque
in praesentem diem. Esau autem quadra
genarius uxores duxit iudith filiam
beeri hetthei ⁊ basemath filiam helon
hetthei. Quae ambae offendiculo fuerunt
animae isaac ⁊ rebeccae. Cumque senuisset
isaac ⁊ caligarent oculi eius ita ut
uidere non posset uocauit esau filium
suum maiorem ⁊ dixit ei. Fili mi. Qui
respondit. Adsum. Ecce inquit senui
non noui diem mortis meae. Sume arma
tua pharetram ⁊ arcum ⁊ egredere foras
⁊ quod capere potueris da mihi cibum
sicut uoluntas mea est ⁊ post haec
benedicam tibi. Rebecca autem audiens
quae locutus fuerat isaac filio suo esau
ut ille uenatum ⁊ adducto cibo benedi
ceret ei. Praecepit iacob filio suo ⁊ quae
audisti inquit recens matri tue ut
afferat mihi de fructibus arborum
⁊ comedam ⁊ benedicam tibi coram
domino antequam moriar. Nunc ergo
fili mi obsecro acquiesce consilio meo
⁊ quae tibi praecipio festinus perfice.
Vade ad gregem ⁊ affer mihi duos hedos
optimos ut faciam ex eis cibos gratos
patri tuo ⁊ qui libenter edere consueuit
ut benedicat tibi priusquam moriatur.
Cui iacob respondit. Nosti quia esau
frater meus homo pilosus sum ego ⁊
ego lenis. Forsitan tangat me pater
meus ⁊ sentiens fallaciam non solum
benedictionem non consequar sed ⁊
maledictionem inducam. Cui mater ait.
Super me sit ista maledictio fili mi
tantum audi ⁊ pergens affer quae dixi.
Abiit ⁊ tulit ⁊ adduxit matri. Fecitque
mater cibos quos uir eius uelle se dixerat
⁊ uestimenta esau maioris filii optima
quae apud se in domo habebat induit
iacob filium suum minorem. Pelliculas
quoque hedinas circumdedit manibus
eius ⁊ colli nudo. Deditque cibos ⁊ panes
quos coxerat. Qui intrauit ad patrem
suum ⁊ ait. Pater mi. Qui respondit.
Audio. Quis es tu fili mi. Dixit iacob.
Ego sum esau primogenitus tuus feci
sicut praecepisti mihi. Surge sede ⁊
comede de uenatione mea ut benedicat
mihi anima tua. Rursum isaac patri
suo. Quomodo inquit tam cito inuenire
potuisti fili mi. Qui respondit. Uoluntatem
dei tui ita mihi obtulit. Dixit isaac
ad iacob. Accede huc ut palpem te fili
mi ⁊ probem utrum tu sis filius meus
esau an non. Accessit iacob ad patrem
suum palpauitque eum ⁊ ait. Uox quidem
uox iacob manus autem manus esau.
Et non cognouit eum quia pilosae manus
illius similitudinem manuum esau
imitabantur benedixit ei ⁊ ait. Tu es
filius meus esau. Qui respondit. Ego.
Dixit ergo. Offer mihi ⁊ edam de uenatione
tua fili mi ut benedicat tibi anima mea.
Obtulit ei ⁊ comedit. Intulit quoque
ei uinum ⁊ bibit. Dixitque ei isaac pater
suus. Accede ad me ⁊ da mihi osculum
fili mi. Accessit ⁊ osculatus est eum.
Statimque ut sensit uestimentorum illius
fragrantiam benedixit ei ⁊ ait. Ecce
odor filii mei sicut odor agri pleni cui
benedixit dominus. Det tibi deus de
rore caeli ⁊ de pinguedine terrae abundantiam
frumenti ⁊ uini ⁊ olei. Seruiant
tibi populi ⁊ adorent te tribus. Esto
dominus fratrum tuorum ⁊ incuruentur
ad te filii matris tuae. Qui benedicunt
tibi benedictionibus repleantur ⁊ qui
maledicunt tibi maledictionibus con
cludantur. Vix egressus fuerat iacob
foras ⁊ isaac pater eius intrauit. Et
ipse coxit cibos ⁊ intulit patri suo
dixitque ei. Surge pater mi ⁊ comede de
uenatione filii tui ut benedicat mihi
anima tua. Cui isaac. Quis inquit es tu.
Respondit. Ego sum filius tuus primo
genitus esau. Obstupuit isaac stupore
ualde grandi ⁊ admodum mirabili ⁊
ait. Quis ergo ille est qui dudum cibos
attulit mihi ⁊ comedi ex omnibus antequam
tu uenires ⁊ benedixi ei ⁊ benedictus
erit. Audiens esau uerba patris sui
irrugiit clamore magno ⁊ consternatus
ait. Benedic ⁊ mihi pater mi. Qui respondit.
Uenit frater tuus ⁊ supplantauit
benedictionem tuam. Recte uocatum est
nomen eius iacob. Supplantauit enim
me iam altera uice. Primogenita mea
tulit ⁊ ecce nunc secundo sumpsit
benedictionem meam. Rursum ait. Nonne
reseruasti benedictionem mihi. Respondit
isaac ⁊ dixit esau. Dominum ⁊ fratrem
tuum constitui eum tibi omnes fratres
eius seruituti subiugaui ei frumento
uino ⁊ oleo stabilitum est robur eius
tibi ergo post haec quid faciam fili mi.
Dixit esau ad patrem. Numquid unam
habes benedictionem pater mi. Mihi
quoque obsecro ut benedicas fili mi.
Et eleuans uocem suam flebat. Quem
consolatus isaac ait. In pinguedine terrae
⁊ in rore caeli desuper erit benedictio
tua. Uiues in gladio tuo ⁊ seruies fratri
tuo. Tempus quo excutias ⁊ solui iugum
eius de cerui ceruicibus tuis. Odit igitur
esau iacob eo quod benedictionem qua
benedixerat ei pater suus dedisset ei
⁊ dixit in corde suo. Adpropinquabunt
dies luctus patris mei ⁊ occidam iacob
fratrem meum. Nuntiatum est rebeccae
uerba esau filii sui minoris ⁊ mittens
uocauit iacob filium suum ⁊ dixit ei.
Ecce esau frater tuus minor comminatur
tibi ut occidat te. Nunc ergo fili mi
acquiesce consilio meo ⁊ fugiens ingredere
ad laban fratrem meum haran usque
quo furor fratris tui quiescat ⁊ obliuiscatur
quae fecisti ei. Cum quiescere fecerit
furorem fratris tui ⁊ obliuiscatur
quae locutus es ei mittam ⁊ adducam
te inde. Quare ⁊ orbabor utroque filio
meo una die. Dixitque rebecca isaac.
Taedet animam meam uitae meae propter
filias heth si acceperit iacob uxorem de
stirpe huius terrae de filiabus heth
frustra uitam ducam. Uocauit igitur
isaac iacob ⁊ benedixit ei ⁊ praecepit
dicens. Non accipies uxorem de filiabus
chanaan. Sed surge ⁊ uade in mesopotamiam
syriae ad bathuel patrem matris
tuae ⁊ accipe inde uxorem tibi de filiabus
laban fratris matris tuae. Deus autem
omnipotens benedicat tibi ⁊ crescere te
faciat ⁊ multiplicet ut sis in turbas
populorum. Det tibi benedictionem
abraham patris tui tibi ⁊ semini tuo
post te ut possideas terram in qua
habitas quam dedit deus abraham.
Dimisit ergo isaac iacob ⁊ abiit in
mesopotamiam syriae ad laban filium
bathuel syri fratrem rebeccae matris
iacob ⁊ esau. Uidit esau quod benedixisset
isaac iacob ⁊ misisset eum in mesopotamiam
syriae ut inde sumeret uxorem
benedictionem dans ei praecepisset ne
acciperet uxorem de filiabus chanaan
⁊ quod iacob audisset patrem ⁊ matrem
suam ⁊ profectus esset in mesopotamiam
syriae. Et uidens quod filiae chanaan
displicerent isaac patri suo ⁊ ad
uocatum abiisset ismahel filium abraham
⁊ duxisset uxorem mahalath filiam
ismahel filii abraham sororem nabaioth
super has uxores accepit sibi iudith
filiam beeri hetthei ⁊ basemath filiam
helon hetthei. Egressus autem iacob
de bersabee perrexit haran. Cumque
uenisset ad quendam locum ⁊ uellet
ibi requiescere post occasum solis tulit
de lapidibus qui erant positi ibi ⁊ subdens
capiti suo dormiebat in eodem loco.
Uidit in somnis scalam stantem super
terram ⁊ cacumen illius tangens caelum
angelos quoque ascendentes ⁊ descendentes
per eam ⁊ dominum innixum scalae
dicentem sibi. Ego sum dominus deus
abraham patris tui ⁊ deus isaac. Terram
in qua dormis tibi dabo ⁊ semini tuo.
Erit autem semen tuum sicut arena
terrae dilatabis te ad occidentem ⁊ orientem
septentrionem ⁊ meridiem ⁊ benedicentur
in te ⁊ in semine tuo omnes tribus terrae.
Ero custos tuus quocumque perrexeris
⁊ reducam te in terram hanc nec dimittam
nisi complevero omnia quae dixi tibi.
Evigilans autem iacob de somno ait.
Vere dominus est in loco isto ⁊ ego
nesciebam. Pauensque exclamauit dicens.
Quam terribilis est locus iste non est
hic aliud nisi domus dei ⁊ porta caeli.
Surgens igitur mane tulit lapidem quem
subposuerat capiti suo ⁊ erexit in titulum
fundens oleum desuper. Appellauitque
nomen loci illius bethel quod prius
vocabatur luza. Et uouit uotum dicens.
Si fuerit deus mecum ⁊ custodierit me in
uia per quam ambulo ⁊ dederit mihi panes
ad uescendum ⁊ uestimentum ad induendum
reuersusque fuero prospere ad domum
patris mei erit mihi dominus in deum
⁊ lapis iste quem erexi titulum uocabitur domus dei ⁊ cuncta quae dederis mihi
decimas offeram tibi.

Porro filius iacob ibat in haran ⁊ uidens puteum in agro ⁊ tres pecudes
uenientes ad eum grandes greges
omnium accubare circa eum pastores
illius aquabantur enim pecora de puteo
ad quem adhibebatur petra grandis
quae claudebat os putei. Et cum congregati
fuissent pastores uolutabant lapidem
⁊ adaquabant pecora ⁊ rursum ponebant
lapidem in ore putei. Dixit ergo eis
iacob. Fratres unde estis. Qui dixerunt
de haran quos interrogauit. Numquid
recte agit laban filius nachor. Dixerunt
agit. Ecce rachel filia eius uenit cum
grege suo. Dixit ergo. Adhuc multus dies
superest nec est tempus ut reducantur
ad caulas greges date aquam
ouibus ⁊ sic ad pascua eas reducite.
Qui respondit. Non possumus donec
omnes greges congregentur ⁊ amoueant
lapidem de ore putei ut adaquemus
greges ad hoc loquebamur cum ecce rachel
ueniebat cum ouibus patris sui pascebat
enim greges ipsa. Quam ut uidit iacob
filiam laban fratris matris suae ⁊ oues
eius amouit lapidem quo puteus claudebatur ⁊ adaquauit greges omnes
laban autem nouit iacob quod filius
esset sororis suae ⁊ cucurrit nuntiauit
que patri. Quo audito ueniens iacob filium
sororis suae osculatus est eum ⁊ introduxit
in domum suam. Qui narrauit ei omnia
quae gesserant. Cui laban ait. Os meum
⁊ caro mea es. Cumque sederet mensis
completis mensibus dixit ei. Numquid
frustra frater meus es ⁊ seruies mihi
gratis indica quid mercedis accipias.
Erant autem laban duae filiae nomen
maioris lia minoris uocabatur rachel.
Sed lia erat ocul⁊ rachel uenusta facie
⁊ decora aspectu. Quam diligens iacob ait
patri suo. Seruiam tibi pro rachel filia
tua minore septem annis. Dixitque laban.
Melius est eam dare tibi quam alii
mane tecum. Placuit iacob sermo ⁊ seruiuit
pro rachel septem annis ⁊ uidebantur
illi pauci dies pro amoris magnitudine.
Dixitque ad laban. Da mihi uxorem meam
expleti sunt enim dies ut ingrediar ad eam.
Qui congregatis omnibus amicis ad cenam
fecit nuptias. Sed nocte illa pro rachel
filia sua introduxit leam ⁊ dedit ei
ancillam. Quam cum iacob introisset
⁊ mane uidisset leam dixit ad socerum
suum. Quid est quod fecisti mihi nonne
pro rachel seruiui tibi ⁊ cur inlusisti
mihi. Dixit laban. Non est consuetudo
nostra in ecclesia tradere minores ante
primogenitas. Impletis ergo septem diebus
nuptiarum eius dedit ei rachel uxorem
⁊ ipsi ancillam. Et seruiuit ei adhuc
alios septem annos. Et ingressus est
rachel duxit uxorem ⁊ ipsi balam
ancillam. Cumque uidisset dominus quod
despiceretur lia aperuit uulua eius
soror autem sterilis permanebat. Concepit
genuitque filium ⁊ uocauit nomen eius
ruben dicens. Uidit dominus humilitatem
meam. Nunc amabit me uir meus. Rursus
concepit ⁊ peperit filium ⁊ ait. Quia audiuit
me dominus dedit mihi ⁊ istum. Et uocauit
nomen eius symeon. Concepit
rursum ⁊ genuit filium ⁊ ait. Nunc
copulabitur uir meus mihi quia peperi
ei tres filios. Propterea uocatum est nomen
eius leui. Adhuc concepit ⁊ peperit filium ⁊ ait. Nunc confitebor domino propterea
uocauit nomen eius iudam. Cessauitque parere.

Videns autem rachel quod sterilis esset
inuidit sorori ⁊ ait marito suo. Da mihi

libos aliosq; meos nouam tibi mercedem
iacob dum pro deo ego sum q̄ priuauit te
fructu uentris tui. at illa habeo inquid
famulam balam ingredere ad eam ut pariat su-
per genua mea habeam ex illa filios ædifi-
cer; tradidit ergo ei balam in coniugium q̄ ingressus ad eam
concepit peperit filium, dixitq; rachel iudicauit
mihi deus et exaudiuit uocem meam dedit mihi filium
ideo appellauit nomen eius dan iudicium
q; bala ancille peperit alterum pro quo ait ra-
chel compari me deus dei mee et exaudiui
uocem meam dedit mihi filium propterea
uocauit nomen eius nepthalim. uidens
lya q̄ parere desisset tulit zelpham ancillam
suam marito tradidit; q̄ post concepit et
peperit filium dixitq; felicem me dicent
omnes ergo appellauit nomen eius gad. peperit
q; zelpha alterum, dixitq; lya,
in prosperitate mea exultant omnes q̄ me beatam
predicent ergo uocauit nomen eius aser.
egressus autem ruben tempore messis inuenit
dragmas quas cum attulisset dedit matri lye
rebus, dixitq; rachel, da mihi partem de mandra-
gulis filii tui nulla uidit prius ne ubi-
dum quidem puparum manarum in ui manu
dragule filii lie nisi tantum inuenta dormiuit re-
cubans hac nocte pro mandragulis filii tui. dixitq;
ei iacob uir quasi pro mercede concubitus
conductus eius lya. dixit, ad me ingredieris
quia q̄ conduxi te pro mandragulis
filii mei. dormiuit ergo cum ea nocte illa,
et exaudiuit deus preces eius deditq; ei
prolem filium quintum. dixitq; dedit deus mercedem
meam q̄ dederim ancillam meam uiro meo, ap-
pellauitq; nomen illius ysachar. rursum ui-
dua concepit peperit filium sextum. dixit
mihi deus dotem bonam. hac uice
erit mecum mihi, quia genui ei sex filios
ideo appellauit nomen eius
zabulon. postea peperit filiam nomine dinā,
recordatus autem deus rachel exaudiuit eam
aperuitq; uuluam illius. q̄ concepit peperit fi-
lium dicens, ablatum deus opprobrium meum.
uocauit nomen illius ioseph dicens, adiun-
gat mihi deus filium alterum. postquam autem ioseph peperit
iacob socero suo, dimitte me ut reuertar
ad locum meum et patriam meam. da mihi uxores
meas et liberos meos quibus seruiui
tibi ut abeam, tu uno nosti seruitutem
qua seruierim tibi. at ille locutus est ei, si inueni
gratiam in oculis tuis, maneas apud me. diuinatione
didici benedixit mihi deus propter te. constitue mercedem tuā
quam tibi reddam. at ille, scis inquit quomodo
seruierim tibi et quantum
possessio tua mecum fuerit. parum habuisti antequam ue-
nirem ad te. nunc autem crescere fecit dominus te
ad introitum meum. quocumque gressus
fuerit ad prospera uocat. ergo
famulos domus mee. dixerat laban. quid da-
bo tibi. at ille ait. nichil omnino si feceris
mihi hanc rem reuertar et pascam
et custodiam pecora tua.
transeat omnem gregem tuum et separa inde
quicquid uariatum fuerit et distinctum
maculosum. nam
quicquid ex ouibus natum fuerit
tale mercedem meam. et debebit
testimonium iustitie mee. cum placari cœ-
perit ad mercedem operis mei. omne quod non fuerit
varium et maculosum et fulvum inter ouis
et capras fuerit mercedis mee furtum
erit. dixitq; laban. fiat
iuxta sermonem tuum. separauit ergo
in die illa arietes hircos varios et maculosos
omnemque gregem
varium et maculosum. quicquid habebat
album in lana. et nigrum in capris
dedit in manu filiorum suorum. posuitque spa-
tium inter se et generum suum. iacob
autem pascebat reliquos greges eius
volens gregem iacob virgis populeis uiri
delis et castanee interstinctis. ex platanus ex
parte decorticauit ea in circuitu
nudans albedinem que in uirgis erat
apparuit. illa uero que remanserant uiri
dia permanserunt. atque ita mu-
tatus color est manifeste
ut albi fierent hirci et uarii
et maculosi oues omnes
que primo natæ sunt
de cetero fuluæ. tollens ergo
iacob uirgas populeas uiri
dis et castaneæ

XXXII

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

usq; in p̄sentem diē eo q̄d rep̄gnet uerbum fr̄i eius. et iob stipule

Et cū transisset iacob oc̄lō iudee uenit
rem ciuitatē sichē. q̄ē uenit de mesopotamia syrie. et habitauit
filios hemor sichem. centum agnas pecudum. ubi fixerat tabernaculum. emit partem agri. in qua
filios hemor patris

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

domus sue. et subiam. et pecora. et cuncta
que; hæc primi in terra chanaan. et abierunt
in regionem procul; a fratre suo
iacob. diuitiæ enim eorum ad
habitandum non poterant. nec sustinebat eos
terra peregrinationis eorum propter multitudinem
gregum. habitauit; esau in monte seyr.
ipse est edom. hæc autem sunt generationes esau
patris edom in monte seyr. et hæc nomina fi
liorum eius. eliphaz filius ada uxoris
esau. et raguel; filius basemath
uxoris eius. fuerunt; filii eliphaz. the
man omar. sephu. et gathan. et cenez
ech. et chore; nate autem thamna concubina
eliphaz filii esau. peperit ei amalec;
hi sunt filii ada uxoris esau. filii au
tem raguel. nahath. et zara. samma. et meza.
hi filii basemath uxoris esau. isti
erant filii cholibama filie ane filie se
bron uxoris esau. qui genuit eliphaz. et
hiehus. et chore. hi duces filiorum esa
u. filii eliphaz primogeniti esau. dux
theman. dux omar. dux sephu. dux
cenez. dux chore. dux dathan. dux a
malech. hi sunt filii eliphaz in terra edom. et
hi filii ade. huius. filii raguel filii esau.
dux nahath. dux zara. dux samma. dux
meza. hi autem duces cholibame filie ane
filii basemath uxoris esau. hi
filii cholibama uxoris esau. dux
ieus. dux thelon. dux chore. hi duces
cholibame filie ane uxoris esau. isti
filii esau. hi duces eorum. ipse
est edom. isti sunt filii seyr horei habi
tatores terre. iotham. et sobal. et seboon.
et anam. et dison. et eser. et dison. hi
duces horei filii seyr in terra edom. fu
erunt autem filii iotham hozan. et the
man erat autem soror iotham thamna. isti
filii sobal alian. et manahath. et ebal.
sephi. et onam. et hi filii seboon achia
et anam. qui inuenit aquas calidas in so
litudine cum pasceret asinos patris sui cy
bahanum. filium dison. et filiam coli
bama. isti filii dison. amadan. ue
ban. iethran. et charan. hi sunt; filii
heser balaan. et zeuan. et acham. ha
buerunt autem filios disan hul. et haran. hi
duces horreorum dux iotham. dux
sobal. dux seboon. dux anna. dux di
son. dux heser. dux disan. isti duces
horreorum qui imperauerunt in terra seyr.
regesque autem qui regnauerunt in terra e
dom antequam haberent regem filii israel
fuerunt hi. balach filius beor nomen
urbis eius denaba. mortuus est autem ba
lach. regnauit pro eo iobab filius za
re de bosra. mortuus; est iobab. et
regnauit pro eo husam de terra themanorum.
hi quoque; mortuo regnauit pro eo ad
filius. badad. qui percussit madian
in regione moab. nomen urbis eius ab
uith. et; mortuus est badad. regnauit pro
eo semla de masereca. hi quoque; mor
tuo regnauit pro eo saul. nomen; urbis eius pho
raroth. habitabam. uxor illius mehetabel
filia matharet filie mezaab. hi; mortuus
duces esau in regionibus. et locis suis. dux
thamna. dux alua. dux ie
ther. dux holibama. dux ela. dux phi
non. dux cenez. dux themam. dux o
mabsar. dux madiel. dux iram. hi du
ces edom habitantes in terra possessionis sue. ipse
est esau pater idumeorum. habitauit autem iacob in
terra chanaan in qua pater suus peregrinatus est.
hæc sunt generationes eius. XXXVII
ioseph cum sexdecim annorum pascebat
gregem cum fratribus; suis adhuc puer ce
rat cum filiis bale. et zelphe uxorum pa
tris sui. accusauit; fratres suos apud patrem
suum pessimum. israel autem diligebat ioseph
filium suum quasi de senectute ge
nuisset eum. fecitque; ei tunicam polimi
tam. videntes autem fratres eius quod a patre pla
cabilius amaretur. oderant eum
nec poterant ei quicquam pacifice loqui. ac
cidit quoque; ut uidens somnium referret
fratribus; suis. qui; ad maiorem odii semina
rum fuere. ait; ioseph fratribus; suis. audi
te somnium meum quod uidi. putabam
colligare nos manipulos in agro. et ego
stetisse manipulum meum. stare circa
manipulos. circumstantes ac adorare manipu
lum meum. responderunt fratres eius. numquid

rer nr eni⁹ aut subiacemur dñōe nre
g̃ cā somp̃nio aut; sermonum i⁹ di
e⁹ odu somnium ministrauit, aliud si
somp̃nium vidit qd̄ narrauit fr̄ib; aut
vidi per somp̃nū q̄i solem ⁊ lunam ⁊ ste
llas xi adorare me; d̄ cum p̃ suo patri fr̄ib;
reuilib; increpauit eū p̃ hmōi. aut d̄
s̄ vidi h̄ somnū qd̄ vidisti fili ego ⁊ mat
ma ⁊ fr̄es tui adorabimus te. inuidebant
g̃ ei fr̄es sui. p̃ uo rē tacuit. q̄ si
dabat eq; fr̄es illius in pascendis gregib;
p̃ls morabant in sichem. dixit ad eū
israel fr̄es tui pascunt oues in sichimis
veni mittam te ad eos. ⁊ dixit ei
ad dat. vade vide si cuncta prospalant
fr̄es tuor ⁊ pecora. renūtia mihi quid agā
tur. missus de valle hebron venit in sichē
inuenit eum vir errantē in agro. int
rogauit quid quereret; at ille ego fr̄es
meos quero. indica mihi vbi pascant gregi
bus. cui ille recesserunt de loco isto. au
divi enim eos dicentes. eamus in dothaym
perrexit ergo; ioseph post fr̄es suos. ⁊ inue
nit eos in dothaym. qui cum vidissent eū procul
antq̄ accederet ad eos cogitare cōperunt illum oc
cidere. ⁊ mutuo loquebantur. ecce somn
iator venit. venite occidamus eū ⁊ mit
tamus in cisternā veterem dicemusq; fe
ra pessima deuorauit eū. sic apparebit
quid prosint illi somnia sua. audiens
aut hoc ruben nitebatur liberare eum de
manib; eor⁹. dicebat. non interficiamus eū
nec effundamus sanguinem. ⁊ proi
cite eum in cisternā hanc que est in so
litudine. manus vero vestre sint innoxie
hoc aut dicebat volens eripere eū de
manib; eor⁹ ut redderet patri suo. tunicam
q̄ ut primum venit ad fr̄es suos. nudauerunt
eum tunica talari ⁊ polimita. miserūt
q; in cisternam veterem eq̄ non habe
bat aq̄m. ⁊ sederunt ut comederent panē
viderūt hysmaelitas venire
de galaad. ⁊ camelos eor⁹ portare aro
mata ⁊ resinam. ⁊ stacten in egyptum
ire. dixit g̃ iudas fr̄ib; suis. quid nobis prodest
si occidamus fr̄em nr̄m ⁊ celare
mus sanguinē ei⁹. melius est. ut eū vendā
mus hysmaelitis. manus nre non pollu
antur in eo. ipse enim frr̄ nr̄ et caro nr̄a est. acquieuerūt
fr̄es sermonib; illius. ⁊ preuntib; madia
nitis negotiatorib; extrahentes eum de cis

na. vendiderunt hysmaelitis. xxx ar
gēteis. qui duxerunt eum in egyptū
reuersusq; ruben ad cisternam non
puerum. ⁊ scissis vestib; pergens ad fr̄es
suos ait; puer non comparet. ego
quo ibo. at illi sumpserunt tunicam eius
⁊ sanguinem edi quem occidunt
agentes. miserunt manicatā q̄ ferentes
ad patrem. dixerūt. hanc inuenimus
vide vtrum tunica filii tui sit an non. ille
agnouit; ⁊ ait. tunica
filii mei est. fera pessima comedit eū.
bestia deuorauit ioseph. ⁊ scidit vestimē
ta sua; indutusq; est cilicio lugens filium
suum multo tp̃e. congregati aut oēs
fr̄es eius vt leuarent eum dolorem p̃
nolebat. q̄ solatiū accipere ⁊ ait. descen
dam ad filium meū lugens et sic intro
ibo ad infernum. perseuerante in fletu pa
tre venditi sunt ioseph ab egyptio phu
uphar eunucho pharaonis magi
stro militie.

Factum ē aut in tp̃e illo. vt descen
deret iudas a fr̄ib; ⁊ diuerteret ad virū odo
lamitem. nōie hyram.
vidit ibi filiam hominis chananei
nomine sue. ⁊ accepta uxore ingres
sus ē ad eam. que concepit ⁊ peperit filiū
⁊ vocauit nomē eius her. rursū
q; concepto genuit filiū. quem nominā
uit onam. iterum quoq; peperit. quem
appellauit sela. quo nato parere vltra
cessauit. fuit aut iudas uxori prime
geniti sui her. nōie thamar. cui ait;
her primogenitus iude. nequā in oculis
dñi fuit. et interfecit eum dñs. dixit ergo iuda
ad onam filium suum. ingredere ad uxo
rem fr̄is tui. ⁊ sociare illi ut suscitet se
men fr̄i tuo. ille sciens non suum fu
turos. introibat ad uxorem fr̄is sui. semi
nabat in terram ne subole fr̄is nomen
haberetur. ⁊ id arcanum peccatum eius do
mino. eo q̄ rem detestabilem faceret
dñs. ob hoc occidit ⁊ illum. dixit iudas thamar nu
rui tue. esto vidua in domo p̃ris tui do
nec adoleat sela filius meus. timebat. n
ne ⁊ ipse moreretur sicut fr̄es eius. que
abiit thamar ⁊ habitauit in domo p̃ris sui.
⁊ elapsis diebus multis. defuit filia sue
mortua est uxor eius. que. cum post luctum
consolatione accepta ascenderet ad
tonsores ouium suarum ipse ⁊ hyras

0 1 2 3 4 Gray Scale

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nium. Et ille vertit cuncta in melius. Et
tradidit eum Ioseph in carcerem ubi vinci
regis custodiebantur et erat ibi clausus.
Fuit autem dns Ioseph cum illo et misericordiam
dedit ei gratiam in conspectu principis carcerum.
Ille autem tradidit in manu illius omnes
vinctos qui in custodia tenebantur et quicquid
fiebat sub eo erat nec noverat aliquid eorum
quia tradidit dominus in manu illius omnia
quae illo operabantur.

CXL

Post haec factum est ut peccarent duo
eunuchi pincerna regis et pistor domino suo
regi Aegypti. Et iratus est pharao contra duos
principes suos, contra principem pincernarum
et contra principem pistorum, et misit eos in carcerem
principis militum in quo erat vinctus
Ioseph. Et custos carceris tradidit eos Ioseph
qui ministrabat eis. Aliquantulum temporis
praeterierat. Illi in custodia tenebantur.
Viderunt somnium nocte una iuxta unumquemque
secundum interpretationem sompni sui.
Ad quos cum introisset Ioseph mane vidit eos
et ait: Cur tristes estis hodie? Illi dixerunt
somnium vidimus et non est qui interpretetur
nobis. Dixit ad eos Ioseph:
Numquid non dei est interpretari? Narrate
mihi quid videritis. Narravit princeps
pincernarum somnium suum: Videbam coram
me vitem in qua erant tres palmites. Haec
paulatim in gemmas prorupit et post flores uvas
maturas edere coepit. Et calix Pharaonis in
manu mea. Tuli igitur uvas et expressi in calicem
quem tenebam et tradidi poculum Pharaoni.
Ait Ioseph: Haec est interpretatio somnii tui.
Palmites tres adhuc dies sunt post quos
recordabitur Pharao ministerii tui et
restituet te in gradum pristinum et dabis ei
calicem iuxta officium tuum sicut antea
facere consuevisti tantum memento mei cum
bene fuerit tibi et fac mecum misericordiam ut
suggeras Pharaoni ut educat me de hoc car-
cere. Furtum sublatum de terra Hebreo-
rum. Hic innocens in lacum missus
sum. Videns pistor magis quod prudenter
somnium dissolvisset ait: Ego vidi somp-
nium quod tria canistra farinae haberem su-
per caput meum. In uno autem quod erat
excelsius gestare putabam omnia
quae coquuntur arte pistoria. Advolave-
runt aves de canistro desuper et
comedere coeperunt. Ait Ioseph: Haec est interpre-
tatio somnii tui. Tria canistra tres adhuc dies

CXLI

sunt post quos auferet Pharao caput tu-
um ac suspendet te in cruce et devorabunt
volucres carnes tuas. Exinde die tertio
natalicium Pharaonis erat. Et faciens con-
vivium pueris suis recordatus est archi- pincer-
malis magistri pincernarum et pistorum pin-
cipis coram eis; alium in loco suo ut por-
rigeret ei poculum et alium suspendit in pa-
tibulo ut quae dixerat Ioseph probaretur. Et
tamen fluxerunt biennio; propterea quod pin-
narum oblivisci est posse in principe sui-

Post duos autem annos vidit Pharao somp-
nium putabat se stare ad fluminum de
quo ascendebant vii. boves pulcre ad-
se natis. Et pascebantur in locis paludo-
sis. Alii quoque vii. ex eo gebant de flumine
et sedebant et pascebantur in ripa
amnis. Et ipsi ulterius cum
bus; deformitate quoque eorum mira
erat. Habitudo corporum erat exprgen-
tis. Pharao rursum dormivit. Vidit
somnium alterum. Septem spicae pullu-
lant matutino uno pleno atque formoso. Alie
quoque tenues spicae pullulabant
deinde oriebantur de torrente. Et omnium
earum pulcritudo duas exuperabat
priores. Evigilavit Pharao post quietem. Et
rursum mane pavore per-
territus. Misit ad omnes coniectores et sa-
pientes Aegypti. Narravit somp-
nium. Nec erat qui interpretaretur ei de
his. Tunc demum recordatus pincerna Pha-
raonis antecessoris sui Ioseph
ait: Peccatum meum et tunc rex Pha-
raonis ne imaginum pictorum retu-
lisse. Iratus in carcerem principis militum ubi
una nocte uterque, uterque somnium
plagium suorum. Erat ibi puer hebreus
ejusdem ducis militum famulus. Cui
narravimus somnia audivitque quae
quid postea rei probavit eventus. Ego
quidem redditus sum officio meo. Ille cru-
cifixus est. Arcte precipit ad regis im-
perium eductum de carcere Ioseph vesti-
mentis ac veste mutata obtulerunt
ei. Ille ait: Vidi somnia. Et est qui ea dis-
serat. Audiens prudenter omnia dixit
Ioseph absque medela debere prosperari
Pharaoni. Letatus est Pharao quae
audierat. Putabam me stare super ri-
pam fluminis. Vii. boves de amne ascen-
dere pulcri nimis. Vorabiles carnibus. Et
in pastu paludis ut vetera cruciebant

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ecce bat sequebamur alie vii. boues in
tantum de fornet. magalene. unumquū
tales in tra egypti dum q̄ deuorant. ostip
ti probab; nullum tamen tamen dede ne
gium si; simul magni iqualore repedāt
engilant. in ul lopere de pūs. uidi som
nium. vii. spice pullulabant in culmo
uno plene atq; pulcherime alie q̄ vii. te
nues. i pertulle unedine deuebantur. stipu
la. q̄ pauit. deuorauit pulmonis ne deuo
uerunt. narrauit oculis; somp̄m.
nemo e qui edisserat. dixit ioseph. om
nium regis unum est. que fecturus est
deus ostendit pharaoni. vii. boues pul
cre. et vii. spice plene. vii. ubertas annu
ū sunt. eedem nūer; um somp̄m ph̄dixit
vii. quoq; boues tenues atq; macilen
te que ascenderunt post eas. et vii. spice
tenues. uento urente pertulle. vii. an
nū sūt. uenturi famis. quā ordine cō
plebunt. et vii. anni nonent fer
tilitatis magne munitissima egypti. sūt
sequūt. vii. anni alii tam sterilitatis.
ut obliuioni tradant. cuncta retro hab
undantia. et simptuna ē. vii. fames con
sumet tam. ut dubitet. magnitudinem p
dictam esse in opie magnitudo. ad aut
ui dixit. sed. ad eandem rem ip̄m. sep
tiū. firmauit. indicium est. eo q̄d fiat
sermo dñi. et velocius impleatur. nūc
ergo prouideat rex. uirum sapientem
et industrium. et p̄ficiat eum tre egypti.
qui ordinet. p̄fectos per singulas regi
ones. et quintam partem fructuum per
vii. annos fertilitatis que nunc fu
turi sūt congreget in horrea. comme
tritūm sub pharaonis potestate con
dant. seruentur in urbib; apparent
sitque vii. annorum fames. que opp̄ssa
est egyptus. et no ꝙ sumpserunt
tra opida. placuit pharaoni. et filiis
eius. et cunctis ministris eius. locutusq; est
ad eos. quum inuenire potuimus talem vi
rum qui spū dei plenus sit. dixit q̄ ad io
seph. quia ostendit deus oīa que lo
cutus est. numquid sapientiorem. et con
similem tui inuenire potest. tu es ḡ
dominus meus. et ad nutum tuum imperi
um cunctus ꝑpls obediet. uno tantum
regni solio te p̄cedam. dixit quoq; rex
ad ioseph. ecce constitui
te hodie super omnem terram egypti. tulitq;
anulum de manu sua. et dedit in manum eius. et sti
uit eum stola byssina. et collo torq;
aureum circūposuit. fecitq; ascendere eū
currum suum secundum. et clamare p̄conem. ut co
ram eo genu flecterent. et p̄positum eū
faceret omnis terre egypti. dixitq; rex ad io
seph. ego sum pharao. absq; te non imperio
meo non mouebit quisquā manū aut
pedem in omni tra egypti. vertitq; nomen
ei. uocauit eum lingua egyptia
saluatorem mundi. dedit q; illi uxorē
asseneth filiam putiphare sacerdotis heli
opoleos. egressus ioseph ad tram e
gypti. xxx. aūr annorum erat cū staret
in conspectu regis pharaonis. circuiuit
omnes regiones egypti. venit; fertilitas
vii. annor. cumulos frugum congregare
sunt in horrea egypti.
ciuitatibus habundantia
frumenti. tanta q; fuit habundantia
tritici. ut harene maris coequaretur.
copia mensuram excederet. duo sunt aūr
ioseph filii duo antequā uenirent fames
quos ei peperit asseneth filia phu
phares sacerdotis heliopoleos. uocauit
nomen primogeniti manasses dicens. ob
liuisci me fecit deus omnium laborum
meorum. domus p̄ris mei. omniumq;
sed applicuit. effatam dicens. fecit me
deus terre mee pauperta uice. ager
silentii. vii. anni sibtilis qui fuerāt
in egypto. reperuntq; uenire vii. anni
nopie quos p̄dixerat ioseph. unum
uso orbe tenuerūt cuncta aūr
tra egypti erat fames. q̄a cluuente
clamauit populus ad pharaonem a
limenta petens. quib; ille ꝙ dixerat ad
ioseph. quicquid uob dixerit facite. pre
ualebat aūr omnibus fames in omni tra ap
peruenit. ioseph unuscuiusq; horrea
debat egypti. fames uehemens oppleuerat fa
mes. omnesq; prouincie. uenerāt in
egypti. ut emerent. escas. malum do
mine temptarent.

Iudicent aūr tra collum alienum. de
prenum in egypto. dixit filius. tres
uestrum. iudicium dabitur. uenit
dentur in egypto. defendite. uenire nos
necessaria. ut possimus uiuere. nos q
simamur inopia. descendentes ḡ fres io

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

agnitam soleret pelliam rē lanutis fecat ille
ut uiderent applicuit per oda in eos uerbis
am respondentium quare sic loquimur dñe
ūr serui tui omnium flagitia nouimus
peccauimus q̄ inuenimur in similitudine fac
eorum reprehendimur adhuc de rā clamando
iquo mō conseq̄ri est ut unam simul de
dnio domini nr aurum ut argentum ap
quem quisq; fuerit inuenerit seruorum tuo
rum quod queruli mouemur nos serui
erimus dñi nr quodcunq; est hac occasione
ūtum sine in apud q̄cq; fuerit inuentū
ipse seruus meus mihi solus sit noster erimus
q̄q; secundo deponemus manū sagenę ap
ruerunt singuli quos seruauit in apiens
malorē iuxta ad minimum inuenit cyp
hum in sacco beniamin. at illi scissis uestib
ū onantes reuersi sunt in o
pidum. introiuit iudas et fratres in egressus ad
ioseph nondum enim de loco abierat omne
q; ante eum pone corruerunt. quib; ille am
cum sic agere uoluisse. an ignoratis q̄ non
sit similis mei in auguriandi scientia ac cā
tudas. quid uoluistis in quid dño meo
ri quid loquemur aut iuste poterimus ob
tendere. deus inuenit iniquitatem seruorū
rorum. en oēs serui sumus dñi mei. tam nos
apud quem inuentus est cyphus ipse sit seruus mi
ph. ad hr. abite ut sic agam. cum sitis et
cyphum ipse sit seruus mi. vos sine ulla
ad pēm urim. accedens iudas ꝓ cui iudas cō
fidens ait. o dñe mi loquatur seruus tu
ui ūbum in auribus tuis. ne irascaris furo
lo tuo. tu es. n. post pharaonem dominus
meus. interrogasti primo seruos tuos habe
rit pem aut fratrem. nos respondimus ē dñe
nimo meo est nobis pr senex et puer pa
mulus qui senectute illius natus est. cuius
minus hr est mortuus. ipse solus hr ma
ē sua. pr ipse diligit eum. dixisq; ser
ui tui. ad ducite ad me eum. ponam oc
los meos sup illum. suggessimus ē dño me
o. non pr puer. relinquere pem suum
i. n. ullum dimittit moriturus. adhuc b
uis tui. n uenit fr ui minimus nob
non uidebitis amplius faciem meam
cum q̄ ascendisset ad famulum tu
um pem nr. narrauimus ei oia q̄
locutus est dns. mens. idcirco pr ni. ne uer
remini. venire nob parum fratrem nr. aut dix
imus uos non possumus. si fr ni. minim

descendit nob cum. prohibebimur. lim
aliquin illo absente non audemus u
de facie mea. at ille respondit. vos sic q̄d
duos genuit mi filios uxor mea. egressus
est unus. dixi. bestia deuorauit eū
huc usq; non comparuit. si tulerit aut
um aliquid ex his in via quocunq; ceciderit
nos meos cum merore ad inferos. igitur
si unus ad seruum tuū pr nr
puer descendit cum anima illius ex illi
anima pendet. videns q; eum non ee no
be moriturum. descendet famuli tui cano
cum dolore ad inferos. ego pr tuus su
us sum. qui in meam hr recepi fidem
spondi dicens. si reddidero eum pri reus
ero in pr meum omni tempore. igitur
q; seruus tuus pro puero in ministrio
dñi mei. et puer ascendat cum fr suis. ne
ut possim reddere ad patrem meum ab
sente puero ne talamitatē que oppressum
et pr pr meum tetus affligam.

Ioseph potest ultra se ee ioseph multitudo
ram astantib; nūl pr repugnat. egredientur
cunctis fr. et nullus ee alienus ag
nitū mutue eleuauerunt uocem et fleu
quā audierūt egyptii consq; domus pha
monis. dixerūt fr ioseph. ego sum ioseph. ad
huc pater uiuit. non potuerunt ei fr
mio timore perterriti. ad quos ille clemē
ter accedere utiq; ad me etiam accessit
quit pr. ego sum ait ioseph fr quem
uendidistis in egyptum. nolite pauē nec
durum uob ee uideatur. ad uendidistis
me in hāc regionib; pro salute. ut uita
misit me deus ante vos in egyptum. bien
nium est. n. q̄ cepit ee fames in terra. ad
huc quinq; anni restant. quib; nec ar
rari potit nec messis. misit. me deus ut re
seruetur fr tuus et reliq; ad uiuendi
habe possint. non uō consilio. sed deo huc no
luntate missus sum qui fecit me q̄si pr
pharaonis. et dñum uniūse domus eius at
principem in omni egypti. festinate. ascē
dentes ad pr meum. dicite ei. hec
dat filius tuus ioseph. deus me fecit dñum
uniūse terre egypti. descende ad me. ne q
moris. habitabis in terra gosen. eris q;
iuxta me tu. filii tui. et filii filiorum tu
ouesq; tue. armenta tua. uniūsaq; p
sidet. ibi. te pascam. adhuc. n. quinq;
anni residui sunt. famis. ne tu. pereas et

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

domus sua et omnia que possidebat. cumq; non cessaret
et crebris fletibus pectus suum lacerare, dixit ad eum
Ioseph. quamdiu flebo super te fili mi? quando videbo
te? surge et comede panem tuum, ne derelinquas me
miserum. ego vadam ad regem et nuntiabo ei ut venias
ad me. qui respondit. quomodo possum ascendere ad
illum? ecce fratres tui ignorant me. ego sum forte
unus de filiis tuis. noli timere, descende in egyptum
quia ingentem magnam tibi faciam ibi. ego descendam
tecum illuc et ego inde ad dominum reducam te. ioseph
ponet manus suas super oculos tuos. tunc exiit
iacob a puteo iuramento sibi firmato. et filii eius
filii quoque eius iuxta verba patris sui plaustris quae
miserat pharao ad portandum senem
et omnia que possidere iam in chanaan
venerat, egressum cum omni semine suo
filii eius et nepotes filie et cuncta simul pro
genies sua. ex his sunt autem nomina eorum qui
ingressi sunt in egyptum cum iacob
ruben primogenitus iacob. filii ruben
enoch et phallu et esrom et charmi. hi
sunt simeon. iemuel et iamin et iachod et
iachin et sohar et saul ex chananea
filio. filii leui gerson et chaath et merari.
filii iuda her et onan et sela et phares
et zara. mortui sunt autem her et onan in terra
chanaan. fuerunt autem filii phares esrom
et hamul. filii zarach. thamar et phua et iob
et semron et filius zabulon sared et helon et
iahelel. hi filii lie quos genuit
in mesopotamia syrie cum filia sua
dina. omnes animae filiorum eius et filiarum.
xxxv. nepotes filii gad. sephon et aggi et
ozni et eri et arodi et areli. filii aser
imne et iesua et iesui et beria et sara. quo
rum fuerunt filii heber et
melchiel. hi filii zelphe quam dedit laban
lye filie sue. hos genuit iacob. xvi. am
nes. filii rachel uxoris iacob. ioseph et beniamin.
et ioseph fuerunt filii manasse et
ephraim. filii vero manasse quos peperit
aramitis concubina. machir. machir autem
genuit galaad. galaad autem genuit
ezri et asrihel et sychem et semida et
epher et semeron. sychem autem filius machir
genuit iacob. qui sunt nomina. xiii. filii de
rubim filii vero neptalim. iasiel et guni et iet
zer et sallem. hi filii bale. quam dedit la
ban michee filie sue. hos genuit ia
cob. omnes. vii. cuncte autem animae
que ingresse sunt cum iacob in egyptum
egresse sunt de femore illius absque uxo
ribus filiorum. lxvi. filii autem ioseph qui
nati sunt ei in egypto. animae duo. om
nes domus iacob que ingresse sunt

XLVI

Profectus igitur israel cum omnibus, que habebat
venit ad puteum iuramenti. et mactatis
ei victimis de pecoribus suis vidit deo patri suo isaac auc
tore eum per visionem nocte hortantem
et dicentem sibi iacob iacob.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

megyptū die kl̄ regnauerūt. q̄ ut rauit ra
cob ānte le uidere ioseph. ut moreret
ei. ille occurrit ingressus. quo cum per
uenisset. iuxta ioseph curru suo ascendit
ad obuiam pī suo. ad eundem locum ubi
den. cumq; uidisset se collum eius mīāq;
mīē amplexus est fleuit. nec ille pater ioseph
tam leue moriar. et uidi faciem tuā
uiuentem. et recumbo. at ille locutus est
ad fr̄es suos. et ad omnem domū pātis sui. ascē
dam. indicabo pharaoni. dicamq; ad
eum fr̄es mei. et domus pātis mei qui erant
in terra chanaan uenerunt ad me. sunt
uiri pastores ouium. quia armenta. et bo
ues gregum. pecora sua cetera. quecunq; sibi
pertinent adduxerunt secum. eumq; nu
ntiauerit uocari. et dixerit. quod est opus tuum. indicabitis
ut pastores. ut possitis habitare in terra gessen
nam ultra ad pascua nostra pertinet. habitare
cum uidere uolet. ad pharaonem. et dicet ei
quod sit genus tuum. respondebitis. uiri pastores
famuli tui fuimus a pueritia nostra. et nos
et patres nostri. ut habitare possitis in terra gessen
quia odio habentur ab egyptiis omnes pastores
ouium. ingressus ergo ioseph nunciauit patri dicens
frēs mei. et armenta sua. et omnia quecunq;
possident uenerunt de terra chanaan.
et ecce consistunt in finibus gessen. et
ait ad eos. ascendam. nunciabo pharaoni. et dicam
ei. fratres mei. et domus patris mei qui erant
in terra chanaan uenerunt ad me. sunt
uiri pastores ouium. armenta quoq; et bo
ues gregum. pecora sua cetera. quecunq; sibi
pertinent adduxerunt secum. eumq; nu
ntiatum uocari. et dixisse. quod est opus uestrum. indicabitis
ut pastores. sitis famuli seruitutis meę
a pueritia nostra. et nos et patres nostri. ut
habitare possitis in terra gessen. quia odio
habentur ab egyptiis omnes pastores
ouium. introductos ergo quinque uiros
constituit coram pharaone. qui interrogatus
a fratribus. quod esset opus eorum. respondit
in possessionem terre pascuę uenimus. quia
non sufficiebant pabula gregibus nostris
grauis enim fames pręualuit in terra chanaan.
et petimus ut habitare nos iubeas in terra gessen.
dixitq; rex ad ioseph. patre tuo et fratribus
tuis uenientibus ad te. terra egypti in conspectu tuo est. in optimo
loco fac habitare eos. in terra gessen.
quod si nosti in eis uiros strenuos constitue
illos magistros pecorum meorum. postea
introduxit ioseph patrem suum. et statuit eum coram
eo. qui benedixit illi.
interrogatusq; ab eo quot essent dierum annorum
uitę suę respondit. dies peregrinationis meę
centum triginta annorum sunt parui. et
mali. nec pertigerunt usque ad dies patrum meo
rum quibus peregrinati sunt. et benedicto rege
egressus est foras. ioseph uero patri fratribus;
fecit dare possessionem in egypto in optimo terre
loco ramasses ut præceperat pharao. et alebat
eos omnem annonam domum patris sui. et omnium
animarum singulis in tot oris. cessante pane
nam fames erat maxime oppri

ri chanaan. et eq̄ub; omnem pecuniam
congregauit pro uenditione frumenti. quam
ut eram mercatorum regionis; de fertili
empt orib; pecunia uenit ad eos egyptus ad
ioseph dicentes. da nobis panes. quare morimur
coram te. deficiente pecunia. quib; ille ait.
adducite pecora uestra. dabo uobis pro eis. si bobus
asinis. gregibus. et armentis. et eo illo anno pro
communatione pecorum eneruit uniuersa
no sed duxerunt ei. et quinto anno. duo
bus exactis. dixerunt ei. non celamus dominum
quod deficiente pecunia. et pecora simul de
fecerunt. nec clam te est quicquam. ad hoc
ne nihil habeamus. et corpora nostra
uidere moriamur. te uidente. nos et terra nostra seruiemus
in seruitutem regiam. et tribue semina
ne perimat. et redigatur terra in so
litudinem. emit igitur ioseph omnem
terram egypti uendentibus singulis possessi
ones. et illa per magnitudinem famis subie
cit. eam phoni. iuncto stipendio eius anno
rum. et mensium regni usque ad extremum
ut finem ei imponeret fames. sacerdotum sola
ge nadum fuerunt ea. quibus. illorum ab ante
a rege publica præbebantur. unde euro
nonnulli compulsi uendere possessiones su
as. dixerunt ioseph ad principem. uide
nus. nos et terram nostram seruimus
nos. et terram uiam pharaonis possidet. ac
cipe semina. et seremus agros. ut fruges
inde percipiamus. quintam partem regi dabi
mus. uti. reli. quas per mensuras nobis in semen
tem. et in uictus familiis. liberisq; nostris.
dederunt. gratus ei sermo. et libenter. ait.
accipite. et facite. nunciauit ergo rex
omnibus. et seruauit ex eo tempore. ut
quinta pars regi deberetur. exceptis. quę
sacerdotum fuerant. quę regi non
tenebantur. habitauit ergo israel in egypto
in terra gessen. et possedit ea.
auctusq; est. et multiplicatus nimis. uixit
in ea. xvii. annis. factusq; sunt omnes dies
uitę illius. cxl. vii. annorum. cumq;
appropinquare cerneret mortis diem. uocauit
filium suum ioseph. et dixit ad eum. si in
ueni gratiam in conspectu tuo. pone manum
tuam sub femore meo. et fac mihi
misericordiam. ut non sepelias me in egyp
to. sed dormiam cum patribus meis. tolles
me de hac terra. et sepelies in sepulchro maio
rum meorum. cui respondit ioseph. ego faciam

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

XLVIII

Hullusne ille unus g̃ inquid in quo iuuenerat deus omnipotens ad letandum cor meum magnificetur nomen eius super filios ioseph ad egrotum patrem ascendit ioseph duobus filiis manasse et effraim memoriter precedentibus quod est sensum est autem filius eius ioseph nequaquam adtendens quod consortium lecti uxoris gressu ioseph ad se attrahens deus omnipotens apparuit mihi in luza que est in terra chanaan benedixitque mihi dixit ecce ego te augebo multiplicabo et faciam in turbas populorum dabo terram hanc semini tuo post te in possessionem sempiternam duo igitur filii tui qui nati sunt tibi in terra egypti antequam huc venirem ad te mei erunt ephraim et manasses sicut ruben et simeon reputabuntur mihi reliqui autem quos genueris post eos tui erunt nomine fratrum suorum vocabuntur in possessionibus suis mihi autem quando veniebam de mesopotamia mortua est rachel in terra chanaan in ipso itinere cum adhuc regionem ephrata quę alio nomine appellabatur venissem et sepelivi eam in via ephrate que alio nomine appellabatur bethleem vidensque israhel duos filios ioseph dixit ad eum qui sunt isti dixit filii mei sunt quos donavit mihi deus in hoc loco ad quem ille quid est ait adduc mihi eos ut benedicam illis oculi enim israhel caligabant propter senectutem et clare videre non poterat adplicuit eos ad se et deosculatus complexusque eos dixit ad filium suum non sum fraudatus aspectu tuo quem obtendit mihi deus semen insuper et istos ioseph de gremo patris ad orauit pronusque in terram ipse suos erigens ad dexteram suam et ad sinistram israhel manasses ubi sinistra sua ad dexteram et dexteram ubi sinistra applicuit utraque admovit ad eum qui extendens manum dexteram posuit super caput ephraim minoris filii sinistram autem super caput manasse qui maior natu erat commutatis utique manibus benedixit iacob filios ioseph atque ait deus in cuius conspectu ambulaverunt patres mei abraham et ysaac deus qui pascit me ab adolescentia mea usque in presentem diem angelus qui eruit me cunctis malis benedicat pueris istis et inuocetur super eos nomen meum nomina quoque patrum meorum abraham et ysaac crescant in multitudinem super terram videns autem ioseph quod posuisset pater manum dexteram super caput ephraim graue accepit et apprehensam patris manum levare conatus est de capite ephraim et transferre super caput manasse dixitque ad patrem non ita quaeso pater quia hic est primogenitus pone dexteram tuam super caput eius renuensque pater ait scio fili mi scio et ipse quidem erit in populos et multiplicabitur sed frater eius iunior major illo erit et semen eius crescet in gentes benedixit ergo eis in illo tempore dicens in te benedicetur israhel atque dicetur sic faciat tibi deus sicut ephraim et manasses iacob autem filium suum sequitur ego morior erit vobiscum deus et reducet vos ad terram patrum vestrorum dabo tibi partem unam amplius fratribus tuis quam tulit de manu amorrei in gladio et arcu meo.

XLIX

Congregamini ut annuntiem vobis quę ventura sunt novissimis diebus congregamini et audite filii iacob audite israhel patrem vestrum ruben primogenitus meus tu fortitudo mea et principium doloris mei prior in donis maior in imperio effusus es sicut aqua non crescas quia ascendisti cubile patris tui et maculasti stratum eius simeon et levi vasa iniquitatis bellantia in consilium eorum non veniat anima mea et in cętum illorum non sit gloria mea quia in furore suo occiderunt virum et in voluntate sua suffoderunt murum maledictus furor eorum quia pertinax et indignatio eorum quia dura dividam eos in iacob et dispergam eos in israhel iuda te laudabunt fratres tui manus tue in cervicibus inimicorum tuorum adorabunt te filii patris tui catulus leonis iuda ad predam fili mi ascendisti requiescens accubuisti ut leo et quasi leena quis suscitabit eum non auferetur sceptrum de iuda et dux de femore eius donec veniat qui mittendus est et ipse erit expectatio gentium ligans ad vineam pullum suum et ad vitem asinum filii mei lavabit in vino stolam suam et in sanguine uue pallium suum pulchriores sunt oculi eius vino et dentes lacte candidiores zabulon in littore maris habitabit et in statione navium pertingens usque ad sidonem issachar asinus fortissimus accubans inter terminos vidit requiem quod esset bona et terram quod optima et inclinavit humerum suum ad portandum factusque

est tibi mal lenem et dan ndicabit plm tui
sicut 1 alarib; mul stiar tam o uber mund
uerabel in sentia mo dem ui gula ascen
ur cadu ascendere ui retro salutare tuu
expectabo dnne gad accinctul pliabitur
ante eum n pe tangeatur retrorsum aler
pugnul panis eius ideu cal bo pebitur
regib; et epulum erunt emulus dant elo
quia pulcritudinis ioseph; fidul accrescen
de ecrulq; aspectu fure discurrerunt sed m
urum et sagittauerunt eum et iurgan
tes q uulnerauerunt; ulh fines rancula et se
dit in forti arcus eius et dissoluti sunt bi
alla brachiorum et manuum illius per ma
nus potentis iacob inde pastor egressus e
lapis israel; deus patris tui erit adiutor tuus et o
potent benedicet ei benedictionib; celi de su
benedictionib; abyssi iacentis deorsum be
dictionib; uberum et uuluae; benedictiones pa
trum confortate sunt benedictionib; pa
rum et donec ueniret desiderium collium
eternorum fiant in capite ioseph et in uer
tice nazarei inter fratres suos; benjamin lu
pus rapax mane comedet predam et uespe
diuidet spolia; omnes hi in tribub; israel; ha
b locutus est eis pr ipsis benedixit; et sing
ulos benedictionib; ppl pcepit et dixit eis
go congregor ad ppm meum sepelite me
cum patrib; meis in spelunca duplici q
in agro ephron ethei e contra mambre in
ch chanaan q emit abraham cu agro
ab ephron ethei in possessionem sepul
cri sibi; sepelierunt eum sarram uxore
eius ibi sepultus est ysaac cum rebecca
coniuge sua ibi iacet lia condita iacet finitisq;
mandatis quib; filios instruebat colle
git pedes suos et tradidit spiritum appo
situs est ad ppm suum.

Quod cum ioseph ruisset in faciem patris flen
sq; et osculans eum spiritu; seruis suis medi
cis aromatib; condirent patrem quib;
illis completis; impleuerunt xl dies sic
enim mos erat ad imbalsamandum condiendum
flentq; eum egyptii lxx dies expleto
planctu pergrato ait ioseph ad familiam
pharaonis; si inueni gratiam in conspe
ctu uro loquimini in auribus pharaonis
quia pr mi ad uratur me dicens in mo
numento meo quod fodi mihi in terra chana
an ibi sepelies me ascendam igitur et sepeli
am patrem meum et reuertar uenamq; ei

pharao ascende et sepeli patrem tuum sic
ad imanuit ei; quo ascendente ierunt cum eo
omnes familiares pharaonis cuncti; maiores
natu domus egypti domus ioseph fratres
eius absq; paruulis gregib; armentis; relicta
sola in terra gessen habitauerunt; ascendit
quoq; cum eo currus et equites
factusq; exercitus ingens nimis; ad
aream agad q sita est trans iordanem fecerunt
exequias celebres et grauissimum planctum
et ingenti luctu septem dies; quibus
impletis dixit chanaan hic est luctus egyptiis
ideo appellauerunt nomen loci illius
planctus egyptiorum et habitauerunt filii iacob
sicut precepit eis et portauerunt eum in terra chana
an sepelierunt eum in spelunca duplici
quam emerat abraham cum agro in possessionem
sepulturae ab ephron ethei contra mambre
hec est cuius; et ioseph in egyptum cum fra
tribus; cunctis omnibus comitantibus sepulto patre quo
mortuo timentes fratres eius mutuo col
loquuntur ne forte memor iniuriae q
passus est reddat nobis malum omne quod
fecimus mandauerunt ei; pr nunc precep
isse nobis antequam moreretur hec uba dice
rentis ob sceleris uoluisti ne culpa fra
trum tuorum et peccati; malitiae quam ex
ercuerunt aduersus te ioseph quoq; oramus ut
seruo dei patris tui dimittas iniquitatem
hanc; quib; audit fletum ioseph hi
rum; ad eum fratres sui et prostrati ante
ad oraue runt dixerunt ecce nos tui
mus quib; ille respr. Solite timere
dei possitis ne uelit malum quod
cogitastis de me malum ille uertit in bonum ut
exaltaret me sicut in presenti
arum cernitis quod facere pauit multos;
nolite timere ego pascam uos et paruulos
uros et solatus est eos et blande ad lenim
ent est locutus ipse habitauit in egypto cum om
domo patris sui et uixit centum x. annis
uidit filios ephraim usq; ad tertiam gr
nationem filii quoq; machir filii ma
nasse nati sunt in genibus; ioseph quib;
mortuis locutus est fratribus; suis post mor
tem meam deus uisitabit uos et asscen
dere uos faciet de terra ista ad terram quam
iurauit abraham ysaac et iacob; cui
ad iurauit eos atq; dixit; deus uisitabit
uos asportate ossa mea de loco isto

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Incipit liber exodi primum capitulum

Hec sunt nomina filiorum israel qui ingressi sunt egyptum cum iacob singuli cum domibus suis
ruben symeon leui iuda issachar zabulon et
beniamin dan et nepthalim gad et aser
erant igitur omnes animae quae egressae sunt de femore iacob lxxv
ioseph autem erat in egypto cumque mortuus esset et omnes fratres eius
cognatio ipsa filiorum israel crescens
et quasi germinans multiplicata est et roborata nimis impleta
est terra ea orto autem rege novo in egypto qui non noverat ioseph
ait ad populum suum ecce populus filiorum israel
maior et fortior nobis venite opprimamus eum
ne forte multiplicetur et si ingruerit contra nos bellum addatur inimicis nostris
expugnatis nobis egrediatur de terra praeposuerunt ergo magistros operum
qui affligerent eos in operibus durissimis
aedificaverunt urbes tabernacula
pharaoni phithon et ramesse
sed quanto magis opprimebant eos tanto
magis multiplicabantur et crescebant
detestabantur filios israel egyptii et affligebant
illudentes et
dicentes consummate operibus vestris
singula quaque opera
precipiebant quoque eis obstetricibus hebreis quarum una nominabatur sephora alia
phua dixitque
sapientes estis quando obstetricabimini
hebreas et partum tempus ad ueniet si masculus
fuerit interficite eum si femina
reservate
timuerunt autem obstetrices deum
non fecerunt iuxta praeceptum regis egypti
conservabant masculos
vocavitque ad se rex
et ait quid
est quod facere voluistis
ut puros conservaretis
dixerunt
non sunt hebree sicut egyptiae mulieres
ipse
enim obstetrices
antequam ad eas
parturiens
ingredi
ergo
deus
obstetrices
cumque
populus
multiplicatus
est
et
confortatus
est
vehementer
dixit
autem
omnem
populum
suum
dicens
quicquid
masculini
sexus
natum
fuerit
in
fluvium
proicite
quicquid
femineum
reservate

Egressus est populus de domo leui et accepit
uxorem stirpis sue que concepit et peperit filium
et videns eum elegantem abscondit eum
tribus; nec iam celare non potuit; sumpsit ei
lam arcam et linivit eam bitumine et pi
cepositque in ea infantulum et exposuit
eum in ripa fluminis stetitque procul
soror eius ut cognosceret quid illi eventum
descendebat filia pharaonis ut lauaretur
in flumine et puelle eius gradiebantur
per ripam fluminis et uidit arcam in papiro
misit unam e famulis; tulit
illam et aperiens uidensque in ea parvu
lum uagientem miserta eius ait de filiis
hebreorum est cumque soror pueri dixisset
ut quereret ei de
nutrice hebream
ut nutriret
ei puerum
ego te dabo mercedem
tulit ergo
mulier infantem
et nutrivit
donec
ille
ablactatus
est
et
adduxit
eum
filie pharaonis
quem illa adoptavit
in loco filii
vocavitque
nomen eius moysen
dicens
quia de aqua tuli eum
dixitque
moyses
egressus
ad fratres suos
vidit afflictionem eorum
virum egyptium percutientem quendam
de hebreis
fratribus suis
circumspexit
huc
atque illuc
ut
nullum
videret
occidit
egyptium
et abscondit
harenis
egressus
die
altero
vidit
duos hebreos
litigantes
dixitque
ei qui
faciebat
iniuriam
quare percutis
proximum tuum
qui
respondit
quis
constituit te principem
iudicem
super nos
numquid occidere me tu
vis
sicut occidisti
hesri egyptium
timuit
moyses
et ait
quomodo
palam
factum
est
verbum
istud
audiensque
pharao
iussum
hoc
querebat occidere moysen
qui
fugiens
de
conspectu
eius
moratus
est
in
terra
madian
sedit
que
iuxta
puteum
erat
autem
sacerdos
madian
duo filie
que
venerunt
ad
hauriendam
aquam
implerantque
canalibus
ad
potandum
patrem
gregem
pascebant
supervenientes
pastores
eiecerunt
eas
surrexit
moyses
defendit
puellas
adaquauit
oves
earum
que
illi
reuertentes
ad
patrem
suum
dixit
ad
eas
cur
ita
velocius
venistis
solito
responderunt
vir egyptius
liberauit
nos
de
manu
pastorum
insuper
hausit
aquam
nobis
potumque
dedit
ovibus
ille
ait
ubi
est
ergo
quare
dimisistis

homunem. Comce eum ut comedat panē
quam. Et moyses ait. Obsecro domine mitte
quem missurus es. Et ecce ego mitto angelum
meum qui præcedat te. Et custodiat in
uia. Et introducat te in terram quam
parauit. Obserua eum et audi uocem
eius. Ne putes quod contemnere
possis. Non enim dimittet cum cum
peccaueris. Et nomen meum in eo
est. Si audieris uocem eius. Et feceris
omnia quæ locutus fuero. Inimicus
ero inimicis tuis. Et affligam affligentes
te. Et ibit angelus meus. Et introducet
te ad amorreum. Et hetheum. Et
pherezeum. Et chananeum. Et
heuheum. Et iebuseum. Et disperdam
eos. Non adorabis deos eorum. Nec
coles ritu gentium illarum. Sed
subuertes ea. Et confringes statuas
eorum. Seruietis autem domino deo
uestro. Et benedicet panibus tuis
et aquis. Et auferam infirmitates
de medio tui. Non erit infecunda
nec sterilis in terra tua. Numerum
dierum tuorum implebo. Terrorem
meum mittam in populos quos
cunctos delebis. Et dabo omnes
inimicos tuos fugientes. Mittam
crabrones antecessores tui. Qui
fugabunt hevheum. Et chananeum.
Et hetheum coram facie tua. Non
eiciam eos in anno uno. Ne forte
redigatur terra in solitudinem.
Et multiplicentur contra te bestiæ
agri. Paulatim eiciam eos. Donec
augearis et possideas terram.
Ponam terminos tuos a mari rubro
usque ad mare palestinorum. Et
usque ad desertum. Fluminis
quoque. Tradam enim in manu
vestra habitatores terræ. Et
eiciam eos de conspectu tuo. Non
inibis cum eis pactum. Nec cum
diis eorum. Non habitabunt in
terra tua. Ne forte peccare te faciant
in me. Si colueris deos eorum.
Et hæc lex. Quam proponam
hodie coram filiis israel. Moyses
ascendit montem dei. Et dixit
ad seniores. Expectate hic donec
revertar ad vos. Habetis aaron
et hur vobiscum. Si quis habet
aliquam quæstionem. Ad eos
referat. Et venit moyses. Et
narravit omnia verba domini
et universa iudicia. Et respondit
omnis populus una voce. Omnia
quæ locutus est dominus faciemus.
Et scripsit moyses omnes sermones
domini. Et mane consurgens
ædificavit altare. Et duodecim
titulos. Iuxta duodecim tribus
israel. Misitque duodecim
iuvenes. De filiis israel. Qui
offerrent holocausta. Et immolarent
victimas pacificas. Tulit moyses
dimidium sanguinis. Et misit
in crateras. Dimidium autem
sanguinis. Effudit super altare.
Quod cum sumpsisset. Librum
fœderis. Et legisset audiente
populo. Dixerunt omnia quæ
locutus est dominus. Et obedientes
erimus. Et aspersit sanguinem
super populum. Et ait. Hic
sanguis fœderis. Quod pepigit
dominus vobiscum. Super cuncta
verba hæc. Ascendit moyses
et aaron. Nadab et abiu. Et
septuaginta seniores israel. Et
viderunt deum israel. Et sub
pedibus eius quasi opus lateris
lapidis sapphirini. Et quasi
cælum. Cum serenum est. Nec
super electos filios israel
emisit manum suam. Et viderunt
deum. Et comederunt et biberunt.
Dixitque dominus ad moysen.
Ascende ad me in montem. Et
esto ibi. Daboque tibi tabulas
lapideas. Et legem meam. Et
mandata quæ scripsi. Ut doceas
eos. Surgens ergo moyses. Et
minister eius iosue. Ascendit
montem dei. Senioribus dixit.
Expectate hic donec revertamur
ad vos. Habetis aaron et hur
vobiscum. Si quis habet
quæstionem. Ad eos referat.
Ascendit ergo moyses montem.
Et operuit nubes montem. Et
habitavit gloria domini super
sinai. Tegens eum nube sex
diebus. Die autem septimo.
Vocavit dominus moysen de medio
nubis. Erat autem species gloriæ
domini quasi ignis ardens super
montis verticem. Ingressus
autem moyses medium nubis.
Ascendit montem. Et fuit ibi
diebus quadraginta et quadraginta
noctibus. Locutusque est dominus
ad moysen. Loquere filiis israel.
Ut tollant mihi primitias. Ab
omni homine qui offert ultro
animo. Accipietisque ab eo
primitias. Hæc sunt autem
quæ accipere debetis. Aurum
et argentum. Et æs. Hyacinthum
et purpuram. Coccum bis tinctum.
Et byssum. Pilos caprarum.
Et pelles arietum rubricatas.
Et pelles ianthinas. Et ligna
setthim. Oleum ad luminaria
concinnanda. Aromata in unguentum
et ad thymiama. Lapides onychinos.
Et gemmas ad ornandum ephod.
Et rationale. Et fac mihi
sanctuarium. Et habitabo in
medio eorum. Secundum omnem
similitudinem tabernaculi. Et
formam omnium vasorum. Quæ
ostendam tibi. Et sic facietis.
Fabricabis arcam de lignis
setthim. Duos cubitos et dimidium
longitudo. Cubitus et dimidium
latitudo. Et cubitus et dimidium
altitudo. Et inaurabis eam auro
purissimo. Intrinsecus et extrinsecus.
Et facies super eam coronam
auream. Per circuitum. Et fundes
quattuor annulos aureos. Et
pones ad quattuor arcæ pedes.
Duos annulos in latere uno.
Et duos in latere altero. Facies
et vectes de lignis setthim.
Et inaurabis eos. Et mittes
in annulos qui sunt in arcæ
lateribus. Ut in eis portetur
arca. Vectes non auferentur
ab ea. Dabisque testimonium
quod ego tradam tibi. Facies
et propitiatorium. Auri purissimi.
Duos cubitos et dimidium
longitudo. Cubitus et dimidium
latitudo. Duos cherubin aureos
et productiles. Ex utraque parte
propitiatorii. Unum cherubin
ex latere uno. Et alterum ex
latere altero. Ex ipso propitiatorio
facies cherubin. In utroque latere
eius. Et erunt cherubin expandentes
alas. Et operientes propitiatorium
alis suis. Habentes facies contrarias
et aspectus in propitiatorium
quo operta est arca. Quod
testimonium futurum est. Et
loquar ad te. Et locutus

el ad seruum tuū. mp̄dia oul̄ tradiones
lunguolium. et dūs ad eum. ul̄ cui
oh̄ omnis. aut qui similis tui est. multū
studium videre eum. et eccum. ego. per
gere igitur. ego ero ore tuo. docebo te quid
loquaris. tu vero. obsecro. inquid. quid loquāris
ar ille. obsecro. inquid dñe mitte q̄ nullius
sapientie. vel omnis. ul̄ in moysen aut aaron
fr̄m ul̄ seruos. hoc ergo. dicit. sic. ecce pe
gredient. ad eos filios tuos. vide q̄ re
cedant. cor de. loquere ad eum. et pone
ūba mea in ore eius. ego ero ore tuo. et
ore illius. ostendam vob̄. quid agere debe
atis. ꝑ loquetur. pro te ad plm. et erit os
tuum. tu aut̄ eris ei. in his. q̄ ad dm̄ p̄
tinent. rursum egredi. et. hanc. sumes. in
manu tua. virgā. in qua facturus es. signa
bit. moyses. et reuersus est. ad iethro. soc
rum suum. dixitq; ei. vadam. et reuertar
ad fr̄es meos. q̄ sunt. in egypto. ut videam. si
adhuc viuant. cui. dixit. iethro. vade ꝑ
pace. dixit. aut dñs ad moysen. in madian. dic
ad eum. reuertere in egyptum. mortui. sūt
enim. q̄. querebant. animam tuam. tulit
ergo moyses uxorem suam. et filios suos
et imposuit eos super asinum. reuertēsq; est
in egyptum. portans. in manu sua. virgam dei. in
quam. dixerat. ei dñs. reuertere in
egyptum. vide. ut omnia. ostenta. quae
ac. tuo posui. in manibus tua. coram
pharaone. ego. indurabo cor eius. nec dimit
tet plm. dicesq; ad eum. hec dicit dñs.
filius primogenitus meus. israel. dixi tibi
dimitte filium meum. ut seruiat mihi. si
nolueris dimittere eum. ecce ego. interficiam
filium tuum primogenitum tuum. factū
est autē in diuersorio. occurrit ei dñs. et
volebat occidere eum. tulit ergo sephora
acutissimam petram. et circumcidit
ꝓputium filii sui. et tetigit. pedes eius
et ait. sponsus sanguinum tu mihi es.
dimisit eum. postquā dixerat. sponsus sang
uinum tu es. ob circumcisionem.
dixit aut̄ dñs ad aaron. vade. in occursū
moysi. qui. egressus. venit. et obvi
am. in monte dei. osculatusq; est
eum. narrauitq; moyses. aaron. oīa
uba dñi. pro quib; miserat eum. et signa
que mandauerat. et congregauerunt
omnes. maiores. filiorum israel. et
locutus est aaron. oia. uerba. q̄ dixe
rat dñs. ad moysen. et fecit signa coram
plo. credidit plūs. audientes. q̄. uisitasset
dñs filios israel. atq; respexisset. afflictionem
eorum. et proni. adorauerunt.

Ingressi. aut moyses. et aaron. dixe
runt pharaoni. hec dicit dñs deus israel.
dimitte plm meum. ut sacrificet mihi in
deserto. at ille. ait. quis est dñs. ut audiam
vocem eius. et dimittam israel. nescio dñm.
israel non dimittam. dixerunt. deus hebreo
rum vocauit nos. ut eamus. iter
unius diei. ne. forte. aggrauet nobis pestis a
ut gladius. aut. ad eos rex egypti. quare
moyses. et aaron. solitudinem plebem. a operi
bus. suis. vocat. ad onera. vestra. pharao. et
multis. est plūs. terre. videtis. quod turba sit
crebrior. quanto magis. si dederimus. requiē
ab operibus. precepit. eisdem illo. die. magi
stris. exactoribus. plebis. et scribis. dicens. nolite
dare ultra. paleas. populo. ad conficiendos. late
res. sicut. heri. et nudius tertius. fecerunt. sed
ipsi. vadant. et colligant. sibi. stipu
lam. quam. necessarium. fuerat. et. mensuram. laterum. quā
fecerunt. heri. et nudius tertius. imponite. super eos. nec. min
uetis. quicquam. de. numero. videntur. enim. otiosi. clamant
dicentes. eamus. et. immolemus. deo nostro. opprimantur. operibus. et
exerceantur. ea. magis. non. acquiescant. stultis. sermonibus.
egressi. magistri. operum. et. exactores. populo. dixerunt. hec dicit pha
rao. non. do. vobis. paleas. sed colligite
similam. ubicunque. poteritis. nec. minue
tur. quicq; de. opere. nostro. dixerunt. ergo
per. omnem. terram. egypti. ad colligendas
paleas. festinabant. quotidie. operum. instabat
dicentes. complete. opera. vestra. sicut
prius. facere. solebatis. quando. dabantur. vobis
paleae. flagellabant. que. sunt. qui. per. erant
ex. his. filiorum. israel. ab exactoribus. pharao
nis. dicentes. quare. non. impletis. nec
similam. later. sicut. nec. heri. nec
hodie. venerunt. ergo. principes. filiorum. israel.
et. ingressi. sunt. ad pharaonem. dicentes.
quare. agis. cum. tuis. servis. sic. paleae. non. dan
tur. nobis. et. later. similiter. imperatur.
ecce. famuli. tui. flagellis. cedimur. et
iniuste. agitur. cum. populum. tuum. qui a
te. accepto. cibo. sic. dicunt. israel. ille
crudelissimus. dñs. qui. operamini pa
leae. non. dabuntur. vobis. et. reddetis. later. huic
rum. nihil. minus. videbantur. se. pessi

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

filiorum israhel numerabitur eo quod dicatur eis
non minuetur quicquam de latere; per sin-
gulos dies operum suorum; moyses et a-
aron quos laudauerat ad illum egredien-
tes a pharaone. dixerunt ad eos hec
dicit dominus. iudicet quem fecit israhel odorem
nostrum coram pharaone et seruis eius. et dent
ei gladium ut occidat nos. reuertensque est
moyses ad dominum et dixit domine cur afflixisti
populum istum. quare misisti me. ex eo enim
quod ingressus sum ad pharaonem ut loquerer
in nomine tuo afflixit populum istum. nec liberas
liberauit autem dominus ad moysen. qui
dixit ei. videbis quae facturus sim pharaoni. ut
manu forti dimittat eos. imo manu forti eiciat
eos de terra sua. locutusque est deus ad moysen
dixitque ei. ego dominus qui apparui abraham. ysaac et iacob deo
omnipotente. et nomen meum adonay non
indicaui eis. pepigi quoque fedus meum cum eis ut da-
rem illis terram chanaan. terram peregrinatio-
nis eorum in qua fuerunt aduenae. ego
audiui gemitum filiorum israhel quo egy-
ptii detinent eos. et recordatus sum pac-
ti mei. dic ergo filiis israhel. ego dominus qui educam
uos de angariis egyptiorum. et eruam
de seruitute ac redimam uos in brachio ex-
tento. iudiciis magnis. assumamque uos
mihi in populum. ero uester deus. et scietis quia ego dominus
educam uos de angariis egyptiorum. et introducam
uos in terram pro qua leuauit manum meam ut daturus eam
abraham. ysaac et iacob. daboque illam
possidendam uobis. ego dominus. narrauit
ergo moyses omnia filiis israhel. qui nihil respon-
derunt pre angustia spiritus et opprimenti
seruitutis. locutusque est dominus ad moysen dicens.
ingredere. loquere ad pharaonem regem
egypti. ut dimittat filios israhel de terra sua.
respondit moyses coram domino. ecce filii
israhel non audiunt me. quomodo audiet
pharao. presertim cum incircumcisus labiis
sim. locutusque est dominus ad moysen
et aaron. deditque mandatum ad filios israhel
et ad pharaonem regem egypti. ut educerent
filios israhel de terra egypti. hi sunt
principes domorum per familias suas.
filii ruben primogeniti israhel. enoch
et phallu. esrom et charmi. hec cognationes
ruben. filii symeon. iamuel et iamin et
aod et iachin et soar et saul filius chana-
nitidis. hec propagines symeon. et hec no-
mina filiorum leui per cognationes suas. gerson
et caath et merari. anni autem vite leui fue-
runt. cxxxvii. filii gerson. lebni
et semei per cognationes suas. filii caath.
amram et isahar et hebron et oziel. anni
quoque vite caath. cxxxiii. filii merari.
mooli et musi. hec cognationes leui per fa-
milias suas. accepit autem amram uxorem
iochabed patruelem suam que peperit ei
aaron et moysen. mariam sororem eorum.
vixit autem amram. cxxxvii. anni. filii quoque ysahar.
dhore et napheg et zithri. filii quoque oziel
misael et elisaphan et sethri. accepit autem a-
aron uxorem elisabeth filiam aminadab
de stirpe naason que peperit ei nadab
et abiud et eleazar et ithamar. filii quoque
dhore. alter et helchana et abiasaph. hec sunt
cognationes helchanitarum. at ubi eleazar fi-
lius aaron accepit uxorem de filiabus pha-
thuel. que peperit ei phinees. hi sunt principes
patrum familiarum leuitarum per cogna-
tiones suas. ipse est aaron et moyses quibus
precepit dominus ut educerent filios israhel de terra
egypti per turmas suas. hi sunt qui locuti
sunt ad pharaonem regem egypti ut e-
ducerent filios israhel de egypto. iste est moy-
ses et aaron in die qua locutus est dominus
moysi in terra egypti. locutus est dominus
ad moysen dicens. ego dominus loquere ad
pharaonem regem egypti omnia que lo-
quor tibi. dixit moyses coram domino. ecce ego incircumcisus labiis sum quomodo audiet me
pharao. dixitque dominus ad moysen. ecce constitui te deum pharaoni. et aaron
frater tuus erit propheta tuus. tu loqueris ei omnia
quecumque mando tibi. ille loquetur ad pharao-
nem ut dimittat filios israhel de terra sua.
ego autem obdurabo cor eius. multiplicabo
signa et ostenta mea in terra egypti.
nec audiet vos. immittamque manum
meam super egyptum. et educam exercitum
meum populum meum filios israhel de terra e-
gypti per iudicia maxima. scient egyptii
me ego sum dominus. qui extendam manum
meam super egyptum. et educam filios israhel de
medio eorum. fecit ergo moyses et aaron
sicut precepit dominus ita egerunt. erat autem moy-
ses octoginta annorum et aaron octo
ginta trium. cum loqueretur ad pharao-
nem. dixitque dominus ad moysen et aaron. cum
dixerit vobis pharao ostendite nobis signa.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dicel ad aaron. tolle virgam tuam. et
extende manum tuam super
aquas egypti. et super flumina eorum. et
paludes earum. et educ ranas. et
operi terram egypti. dixitque moyses
ad pharaonem. fiet quod imperasti
domine. ut scias quod non sit deus
sicut dominus deus noster. recedent
ranae a te. et a domibus tuis. et
a servis tuis. et a populo tuo. et
tantum in flumine remanebunt.
egressique moyses et aaron a pharaone
clamare coepit moyses ad dominum
pro sermone ranarum quem
dixerat pharaoni. et fecit dominus
juxta verbum moysi. mortuaeque
sunt ranae de domibus. de villis.
de agris. congregabantque eas in
immensos aggeres. computruit
terra videntibus eis. videns autem
pharao. quod data esset requies
ingravavit cor suum. nec
audivit eos sicut praeceperat dominus.
dixit autem dominus ad moysen. dic
ad aaron. extende virgam tuam. et
percute pulverem terrae. ut vertatur
in sciniphes per universam terram
egypti. fecerunt ita. et extendit
aaron manum virga tenens. percussitque
pulverem terrae. et facti sunt sciniphes
in hominibus. et in jumentis. omnis pulvis
terrae versus est
in sciniphes per totam terram egypti.
fecerunt quoque magi sic
in incantationibus suis. ut educerent
sciniphes. nec potuerunt. erantque
sciniphes tam in hominibus. quam
in jumentis. dixerunt ergo magi
ad pharaonem. digitus dei est hic.
et ingravatum est cor pharaonis. nec
audivit eos sicut praeceperat dominus.
dixit autem dominus ad moysen. consurge
diluculo. et sta coram pharaone. egredietur
ad aquas. et dices ad eum. haec dicit
dominus. dimitte populum meum ut sacrificet
mihi. alioquin si nolueris dimittere
ecce ego mittam omnem
[illegible]
et
flumina tua. ranas. quae ascendant. et
gredientur domum tuam. cubiculum lecti
tui. et super stratum tuum. in domos
servorum tuorum. et populi tui. in furnos
et in reliqua vasorum tuorum.
et ad te. et ad populum tuum. et ad omnes servos tuos
ascendent ranae. dixit quoque dominus ad
moysen. dic ad aaron. extende manum
tuam super flumina. et rivos. et paludes. et
educ ranas super terram egypti. extendit aaron
manum super aquas egypti. ascenderunt
ranae. operueruntque terram egypti. fecerunt
autem et malefici per incantationes suas
similia. et adduxerunt ranas super
terram egypti. vocavit autem pharao moysen et aaron. dixitque
eis. rogate dominum. ut auferat ranas a me.
et a populo meo. dimittam populum ut sacrificet
domino. dixitque moyses pharaoni. constitue
mihi quando deprecer pro te. pro servis tuis.
et pro populo tuo. ut abigantur ranae a te.
a domo tua. a servis tuis. et a populo tuo.
tantum in flumine remanebunt. dixitque
pharao. cras. at ille. fiet juxta verbum tuum. ut
scias quia non est sicut dominus deus noster.
recedent ranae a te. et a domo tua. a servis tuis.
et a populo tuo. et tantum in flumine remanebunt.
egressique moyses et aaron a pharaone
clamare coepit moyses ad dominum pro sermone

onem dñi grauissimã ualde hic grandinem qualis
non fuit in egypto a die qua fundata est usque
nunc. Mitte ergo nunc et congrega omne pecus
tuum et quicquid habes in agro. Omnes homines
et animalia quæcumque inuenta fuerint in agris
nec reducta domum, descendet grando super eos
et morientur. Qui timuit sermonem domini fugauit
seruos suos et pecora in domos. Qui autem neglexit
sermonem domini dimisit seruos suos et pecora
in agris. Extendit ergo dñs manum suam in cælum
et factus est sonitus tonitruum et grando et discurrebant
ignes per terram. Pluit ergo dñs grandinem super
terram egypti. Grando

alia die mortua sunt omnia animalia
egypti. De animalibus autem filiorum
israel non mortuum est ex eis quicquam. Misit pharao ad uidendum
et ne unum quidem de his quæ possidebat israel mortuum
fuisse. Et ingrauatum est cor pharaonis
nec dimisit populum. Dixit autem dñs ad moysen
et aaron. Tollite plenas manus cinerem de camino
et aspergat illum moyses contra cælum coram
pharaone. Fiatque puluis super omnem terram
egypti. Erunt autem in hominibus et in cunctis
pecoribus ulcera pustulas germinantia per totam terram egypti.
Surrexerunt ergo de camino stantes coram
pharaone et aspersit illum moyses in cælum
et facta sunt ulcera pustulas germinantia in hominibus
et in pecoribus. Nec poterant
magi stare coram moyse propter ulcera quæ
in illis erant in omni terra egypti. Indurauit
autem dñs cor pharaonis et non audiuit eos
sicut locutus fuerat dñs ad moysen. Dixit quoque dñs
ad moysen. Mane consurge
coram pharaone et dices ad eum. Hæc dicit
dñs deus hebræorum dimitte
populum meum ut sacrificet mihi. Et hac nice mit-
tam omnes plagas meas super cor tuum et
seruos tuos et populum tuum ut scias quoniam
sit similis mei in omni terra. Iam enim extendens
manum percutiam te et populum tuum pe-
ste peribilis et delebo de terra. Ideo autem posui te
ut ostendam in te fortitudinem meam et
narretur nomen meum in omni terra. Adhuc re-
tines populum meum ne dimittas eum. Ecce ego pluam hac ipsa hora
cras grandinem multam nimis qualis non
fuit in egypto a die qua fundata est usque
nunc. Mitte ergo
congrega
omnia quæ habes in agro. Homines
et animalia quæcumque inuenta fuerint in agris
nec reducta domum descendet super eos grando
et morientur. Qui timuit sermonem
domini fugauit seruos suos et pecora
in agris. Qui autem neglexit sermonem
domini dimisit seruos suos et pecora
in agris. Extendit dñs manum suam in cælum
et fiant grandines in omni terra egypti super homi-
nes et super omnem herbam agri
terræ egypti. Extendit moyses uirgam
in cælum et dedit dñs tonitrua et grandi-
nem discurrebant ignes super terram. Pluit
ergo dñs grandinem super terram egypti. Grando

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ugul uuera parẽ berebamur tanteq; fuit magnitudinis q̃ ante aũ nunq̃ ñ
apparuit nunq̃ ũla tra egypti exquo
gens illa gdita est ꝑcussit gñdo uniuersam
terra egypti cuncta que fuerunt magna
ab homine usq; ad uũũm aũtantq;
herbam a gꝑcussit gñdo ꝓuincie ligni
uum regionis ohregis tũ ĩra gessen ubi
erant filii isrl gñdo non cedidit ait illis
pharao uocauit moysen aaron dixit
ad eos peccaui ñuic dñm ipse iustus ego ipse
ñc impius orate dominũ ñr ut sit finis
dei gñdo nec dimittam uos ultra nec
ultra maneabis ait moyses cum egressus
fuero de urbe extendam palmas meas ad
dñm cessabunt tonitrua gñdo non erit
ultra grando ut scias quia dñi est tra ecce
adhuc tu et serui tui nec dum timetis dominum
uum gꝰ ordeum leuum est eo q̃d ordeũ
esset uirens lini uero lolicula gminare
runt eo aũt q̃ tardiora non sunt leuia ero
tina erant egressus moyses de pharaone
extendit manus ad dñm cessa
uerunt tonitrua grando nec ultra fu
lauit pluuia siccatam uidens aũt pharao
q̃d cessasset pluuia gñdo tonitrua auxit
peccatum gravatum est cor eius et ser
uoꝝ illius et induratum est cor eius nimis nec
dimisit filios isrl sicut preceperat dñs per
dixit dñs ad moysen intra ad pharaonem ego enim
indurau cor eius et serui eius ut ĩmittam
signa mea hec coram eo et narres in aurib;
filii tui et nepotum tuorũ quoties contriui
gyptios et signa mea fecerim in eis et scias
quia ego dñs locutus sum ad gꝰ moysen et aaron
ad pharaonem et dixerunt ei dicit dñs deꝰ
hebreorum usq; quo non uis subdi mihi
mitte populum meum ut sacrificet mihi alioquin
si resistis et non uis dimittere eccꝫ ego
inducam aures locustam in fines tuos que
operiet superficiem terre ne queat quis
apparere et comedat ea que residuum fuerit
grandini et deuorabit omnia lignum quod
germinat tibi de agris et implebunt domos tuas et
seruorum tuorum et omnium egyptiorum quã
tam non uiderunt patres tui et auꝰ exquo
orti sunt super terram usq; in presentem diem egressus
que est egressus de pharaone precesserũt
aũt serui pharaonis ad eum usq; quo
patiemur hoc scandalum dimitte homines
ut sacrificent dño deo suo nondum ne uides
ad perierit egyptus et uocauit moysen
et aaron ad pharaonem qui dixerunt eis ite
sacrificate dño deo uro quinam sunt qui
uadunt aut moyses cum parulis suis
et senioribus pergemus cum filiis et ab
quibus et armentis solemnitas do
mini dei nri dixitque pharao nec dimittam uos
cum quo uos deum meum et parulos
uos clam dubium est ad malum eos tractu
non faciem cum hoc non uobis concedam dño
ut supra precipitatique sunt de conspec
tu pharaonis uocatis aũt dño ad moysen et
de manu ruam super egyptum ad locustam
ut ascendat super terram et deuoret omnem herbã
que residua fuit grandini et extendit moy
ses uirgam super terram egypti et dominus induxit
uentum uentem tota illa die ac nocte
et mane facto uentus uehemens tulit locu
stas que ascendentes sunt super uniuersam terram egyp
ti et sederunt in cunctis finib; egypti grauissimum
nimis ante illas tales qualis aũ illud tempus fuit
nec postea future sunt perueritq;
que operuit superficiem terre ita ut caligaret omnia
de nucata est grando herbam terre et quicquid pomorũ
in arbore fuit que gñdo dimiserat nichil
omnino uirens relictum est in uniuersis finibus
tocius egypti cum obrem festinus pharao
uocauit moysen et aaron et dixit eis peccaui
in dominum deum uestrum et in uos nunc dimittite
ergo michi hac uice rogate dñm deum ut
auferat a me mortem istam egressusque
est moyses de spectu pharaonis et rogauit do
minum qui flare fecit uentum abocadene
uehementissimum et rapuerunt locustam pro
iecitque in mare rubrum non remansit in
omnibus quidem terminis egypti unus
quidem in cunctis finib; egypti induru
auit dñs cor pharaonis nec dimisit filios
isrl et ait dñs ad moysen extende ma
num tuam in celum ut fiant tenebre in terra
egypti tam densa ut palpari queant extendit
moyses manum in celum et facte sunt
tenebre horribiles in uniuersa terra egypti tri
dui; non uidit frater fratrem nec mouit
se de loco in quo erat nimis; habitabãt
filii isrl lucem erat in habitaculis; pharao moy
sen et aaron et dixit ite sacrificate dño onia
uestra remanebunt paruuli uri
ant uobiscum aut moyses et ostia quoq;
holocausta dabitis nobis que offeramus
dño deo nro cuncti gregespecora nobiscum ñ

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

remanebunt ex eis ingula quę necessaria sunt
ad escam dñi dempti uni. præterim cum ignoto
remoti quid debeat immolari donec ad plenum lo
cum perueniatis. Introeuntes autem dñs
cum pharaone. locuti sunt dñs ad moysen
præcede ad pharaonem. ingredere ad eum
ultima plaga indicem meam. quo cessante
dimittet uos. immo eiciet hinc omnes. Dixit
quoque dñs ad moysen. extende manum tuam
in cælum. ut fiant tenebræ in terra ægypti
horribiles. ita ut palpari queant. Extendit
moyses manum in cælum. et factæ sunt tenebræ
horribiles per omnem terram ægypti. tribus
diebus. non uidit quisquam fratrem suum.
nec mouit de loco in quo prius fuerat. sed
omnibus filiis israel lux erat in habitaculis
suis. Vocauit pharao moysen. et ait ite
et seruite dño. oues tantum et armenta
maneant. parvuli quoque vestri ibunt uobis
cum. Dixit moyses. dabis nobis hostias
et holocausta. quæ immolemus dño deo nostro.
sed et pecora nostra ibunt nobiscum. non
remanebit ungula. ex eis. quia inde sumenda
sunt. quæ seruiamus dño deo nostro. nos
autem ignoramus quo genere debeamus
sacrificare. donec illuc perueniamus. Indu
rauit dñs cor pharaonis. nec dimisit eos
Dixitque ei. discede ab oculis meis. et
cauе ne ultra uideas faciem meam. in
quocumque enim die apparueris mihi
morieris. Ait moyses. recte locutus es
non uidebo ultra faciem tuam.

XI Dixit autem dñs ad moysen. adhuc unam
plagam inducam pharaoni et ægypto
post hæc dimittet uos. et certe eiciet hinc
omni populo. loquere ergo in aures populi
ut postulet unusquisque ab amico suo
mulier autem a uicina sua uasa argentea
et aurea. Dedit autem dñs gratiam populo
coram ægyptiis. moyses quoque magnus
valde erat in terra ægypti coram seruis pharaonis
et populo. Dixit ergo moyses. hæc dicit dñs
media nocte egrediar in ægyptum. et morietur
omne primogenitum in terra ægypti. a primogenito
pharaonis qui sedet in solio suo. usque ad primogenitum
ancillæ quæ est ad molam. et omnia primogenita
iumentorum. erit clamor magnus in universa
terra ægypti. qualis nec ante fuit. nec postea
fiet rursus. et ad omnes filios israel non mutiet
canis ad hominem uel ad pecus. ut sciatis
quanto dirimat dñs judicio ægyptios et israel.
descendent omnes serui tui isti ad me. et adorabunt
me dicentes. egredere tu et omnis populus qui sequitur
te. et tunc egrediar. Egressus est igitur
a pharaone in ira magna. Dixitque dñs ad moysen.
non audiet uos pharao. ut multa signa fiant in terra ægypti. Moyses
et aaron fecerunt omnia signa coram pharaone. Indura
uit autem dominus cor pharaonis. nec dimisit filios
israel de terra sua.

XII Locutus est quoque dñs ad moysen et aaron in terra ægypti. dicens
mensis iste principium mensium. primus erit
in mensibus anni. Loquimini ad uniuersum cœtum filiorum
israel. et dicite ad eos. decima die mensis huius tollat
unusquisque agnum per familias et domos
suas. Sin autem minor est numerus ut sufficere
non possit ad uescendum agnum. assumet uicinum
suum qui iunctus est domui ejus
secundum animarum quæ sufficere possint ad
esum agni. Erit autem agnus absque macula
masculus anniculus. juxta quem ritum tolletis hædum
Et seruabitis eum usque ad quartam decimam diem mensis
hujus. Immolabitque eum uniuersa multi
tudo filiorum israel ad uesperum. et sument de
sanguine ejus ac ponent ex utraque postem
et superliminare. domorum in quibus comedent
illum. edent carnes nocte illa assas igni et
azymos panes cum lactucis agrestibus. non come
dent ex eo quidquam crudum nec coctum aqua
sed assum igni. caput pedes cum
intestinis uorabitis. nec remanebit ex eo quic
quam usque mane. si quid reliquum fuerit ex
ne comburetis. sic autem comedetis illum.
renes uestros accingetis. calceamenta habebi
tis in pedibus. tenebitis baculos in manibus et
comedetis festinanter. Phase est enim dñi
transitus. Et ego transibo per terram ægypti
nocte illa. et percutiam omne primogenitum in terra
ægypti. ab homine usque ad pecus. in cunctis dis
ægyptiis faciam judicia. ego dñs. Et erit sanguis
signaculum in ædibus in quibus eritis. videbo sanguinem
et transibo uos. nec erit in uobis plaga disperdens quæ percutiam
terram ægypti. habebitis autem hanc diem in monu
mentum. et celebrabitis eum solemnem dies
domino in generationibus uestris. cultu sempi
terno celebrem diebus. azyma comedetis. in die
primo nequaquam est fermentum in domibus uestris.
quicumque comederit fermentatum. peribit
anima illa de israel a primo die usque ad diem
septimum. dies prima erit sanctus et dies solem
pnis. dies quoque septima eadem festivitate ve
nerabilis. nullum opus servile fiet in eis. excepta
hac sola quæ ad uescendum pertinet. hoc tantum
habebitis curæ. eadem nempe die educam
exercitum uestrum de terra ægypti. custodietis di
em istum in generationibus uestris. cultu sempi
terno. mense primo. decima quarta luna. ad uesperam
comedetis azyma usque ad diem uicesimam
primam ejusdem mensis ad uesperam. septem
diebus. non inueniatur fermentum in domibus
uestris. quicumque comederit fermentatum. peribit
anima illa de cœtu israel. tam de advenis quam
de indigenis terræ. omne fermentatum non co
medetis. in cunctis habitaculis uestris edetis
azyma. Vocauit autem moyses omnes seni
ores filiorum israel. dixitque ad eos. tollite et
immolate phase per familias uestras. sumite hysopum
et tingite in sanguine
qui est in uase. et aspergite de eo superliminare
et utrumque postem. nullus autem egredietur ostium
domus suæ usque mane. Transibit enim dominus
percutiens ægyptios. cumque uiderit sanguinem
in superliminari et in utroque postibus

ex

ender o stium domꝰ ⁊ non finer pertrans
rem ingredi domꝰ ⁊ māꝫ ⁊ lex tandꝫ ⁊ ubi
q̄ illud legitimū ē eīt ⁊ filius ⁊ filius ⁊ q̄; ⁊ ⁊ cū
cum q; introierat ēram q̄ dñs dauid
est nolēnt pollutꝰ est ⁊ observabunt
monialiū ⁊ cum dixerunt nobis filiū
mū ⁊ que ista religio: dicent eis victima
seruꝰ dñi est q̄ fugiunt ⁊ domꝰ filiorū
sūt in egypto pertranseant egyptios ⁊ do
mos rūas libant ⁊ non ruant ⁊ ⁊ p̄ ⁊ ad ora
uit ⁊ egressi filii sūt fecerunt ⁊ sic p̄cepe
at dñs moysi ⁊ aaron ⁊ factum est autē in no
ctis medio percussit dominus oēm primo
genitum in terra egypti a primogenito pha
raonis ⁊ sedebat in solio eius usq; ad pri
mogenitum captiui que erat in carcere ⁊
omne primogenitum iumentorum ⁊
surrexit; pharao nocte ⁊ omēs serui eius
cunctaq; egyptus ⁊ orta est clamor magꝰ
nus in egypto ⁊ q; non erat domus in qua
non iacēret mortuus ⁊ vocauitq; moisen ⁊ aaron noc
te dixitq; egredimini a populo meo
vos ⁊ filii ⁊ ite immolate domino sic
dicitis ⁊ oues ⁊ armenta vestra sumite ⁊ ⁊
pergite ⁊ benedicite ⁊ egy
pti pro ⁊ de terra exire nolo a
dixerunt ⁊ nunc ⁊ mone quum tulit ⁊ pro
conspersam farinam ⁊ manū ferūtes rem
uligani in pallul polluit ⁊ in nūo ⁊ suos ⁊
cunctis filii sūt sic p̄ceperat dñs moysi ⁊ fe
runt ⁊ perierunt ab egyptiis vasa argentea
⁊ aurea ⁊ vestes q; plurimas ⁊ dedit aut dñs
gratiā populo coram egyptiis ut cōmodarent el
spoliauerunt egyptios ⁊ profecti ⁊ sunt filii
sūt de rameste in lochoth sexcenta fere mil
a pedibus virorum absq; parvulis ⁊ mul
tere ⁊ mixtus gregibus pecorum ⁊ ⁊ nimis
abile alcendit eum eis ⁊ vel armenta ⁊
numera ⁊ diuīs gressus multa nimis ⁊ co
erunt ⁊ farinam q̄ duduum conspersā
de egypto ruleram ⁊ fecerunt subcinericio
panes ⁊ azimos ⁊ nec ⁊ potuerant terrere
cogitū; exire egyptus ⁊ nullam ⁊ facē tue
ris; morā ⁊ nec ⁊ pulsi ⁊ que q̄ ⁊ cur
verat ⁊ parare ⁊ nec ⁊ autē filiorum sūt
q̄ manserant in egypto ⁊ ut quadringen
torum ⁊ xxx annos ⁊ nubi; exploto eadē
die egressus est oēs exercitus dñi de ter
egypti nox ista ob seruabilis dñi q̄ e
duxit eos de terra egypti ⁊ hāc ob seruare
debent oēs filii ⁊ in generationibus suis

Ducit q; dñs ad moisen ⁊ aaron ⁊ est reli
gio phase ⁊ nullus alienigena non co me
det ex eo ⁊ omnis autē seruus emptus ⁊ cir
cumcidetur ⁊ sic comedet ⁊ aduena ⁊ mer
cenarius non comedent ex eo ⁊ in domo
comedetur nec efferetis de carnibus
eius ⁊ Os illius conteretis ⁊ omnis
cetus filiorum israel faciet illud ⁊ quod si
quis peregrinorum in terra nolūt ⁊ cele
re celebrare phase domino circumcidatur
prius omne masculinum eius ⁊ tunc
accedet celebrabit ⁊ erit; sicut indigena ter
re ⁊ omnis autē aliquis eius non fuerit cō
cidatur ex eo ⁊ eadem lex erit indigene ⁊ ad
colono qui peregrinatur apud nos ⁊ fecerūt
q; omnes filii israel sicut ⁊ ⁊ fecerant dominus
moysi ⁊ aaron ⁊ in eadem die eduxit dñs fi
lios israel de terra egypti per turmas suas.

Locutusq; est dñs ad moysen dicēs
sanctifica mihi omne primogenitum ⁊ quod aperit
uluam ⁊ in filiis israel tam de homini
bus quam de ⁊ mea sunt ⁊ omnia
dixit moyses ad populum ⁊ memento diei
huius in qua egressi estis de egypto ⁊ de domo ser
uitutis ⁊ quia manu fortis eduxit vos dñs
de loco isto ut non comedatis fermentatum
panem ⁊ die egredimini ⁊ mense nouā
rum frugum ⁊ cum ⁊ introduxerit dñs te
chananei ⁊ et ⁊ amorrei ⁊ et ⁊ et hevei
et iebusei ⁊ quam iurauit patribus
tuis ⁊ ut tradat ⁊ terram
fluentem lacte ⁊ melle ⁊ celebrabis ⁊ hūc
morem sacrorum in mense isto ⁊ septem dies
uescēris azimis ⁊ in die septimo erit solemp
nitas dñi ⁊ azima comedetis vii ⁊ dies ⁊
apparebit te aliquid fermentatum nec
incudis finibus; nullus ⁊ cernabitur; filio tuo
in illa die dicens ⁊ est ⁊ q̄ fecit dominus
mihi ⁊ cum egrederer de egypto ⁊ erit ⁊ si
gnum in manu tua ⁊ in monumentum
ante oculos tuos ⁊ ut lex dñi semper sit in ore
tuo ⁊ in manu ⁊ fortis eduxit te dñs de
egypto ⁊ de domo seruitutis custodies ⁊
cemodi cultum statuto ex die in diem ⁊ in di
es ⁊ cum introduxerit te dñs in terram cha
nanei sicut iuravit tibi ⁊ patribus; tuis ⁊ de
dit eam tibi separabis omne quod aperit ⁊
ulua ⁊ dño ⁊ quod primitiuum est ⁊ pe
corib; tuis ⁊ que quid habuis masculi
ni sexus consecrabis dño ⁊ primogenitū
asini mutabis ⁊ ouem ⁊ si non redemēris
occides ⁊ omne autē primogenitum hō

de filiis nr̃i pro redimend. Quę: inroga
ũt te filius eius cras dicentq; quid est hoc
debil est manu forti eduxit dñs nos
de tra egypti de domo seruitutis. Quia
cũ indurasset pharao nollet nos
mittere dixit dñs omne pgenitum ma
sculinum egypti a primogenito hominis usq;
primogenito iumentorum. Idcirco immolo
dño omne qđ aperit vulvam masculini
sexus. Cetera primogenita filiorum meo
redimo. Erit igitur cũ interrogauerit te
filius tuus cras dicens. Quid hoc est
ait appũsum quidq; hoc sibi vult dicendum
est ei. In manu forti eduxit nos dñs de egypto. Quia
indurato pharaone nollet nos dimittere
occidit dñs omne pgenitum in
terra egypti a primogenito hominis usq;
ad primogenitum

amul sibi lem dñi n pugnat pro eis cõ
tra egiptios ad moysen extende ma
nũ tuam sup mare ut revertantur aque
egiptios sup currus equites eorum Cum
q extendisset moyses manum cõtra ma
re reversum est primo diluculo ad priorem lo
cum fugientib; egyptiis occurrerunt
aque Et involvit eos dñs in medio fluc
tibus Reversique sunt aque operuerunt
currus equites cuncti exercitus pharaonis
qui secuti eos intraverant mare nec
unus quidem superfuit exercitus filii autem isrl
per siccum transierunt mare Et aqua
fuerunt eis quasi pro muro a dextera
ac sinistra Liberavitq; dñs isrl in die illo de manu
egyptiorum Et viderunt egyptios mor
tuos super littus maris Manumq; magnã
quã exercuerat dñs contra eos timuerunt populus
dñm Et crediderunt dño et moysi famulo
ejus Tunc cecinit moyses filiique isrl carmẽ
hoc dño Cantemus dño gloriose
magnificatus est equum
ascensorem dejecit in mare Fortitudo mea
laus mea dñs factus est michi in salu
tem Iste dms meus glorificabo eum Deus patris mei
exaltabo eum dñs quasi vir pugnator omni
potens nomen ejus Currus pharaonis et exer
citum ejus projecit in mare electi prin
cipes ejus submersi sunt in mari rubro Ab
yssi operuerunt eos descenderunt in profun
dum quasi lapis Dextera tua dñe magnifi
cata est in fortitudine Dextera tua dñe per
cussit inimicum et in multitudine glorie
tue deposuisti adversarios meos Et misisti furo
rem tuum qui comedit eos sicut stipulam Et in spiritu furoris tui congregate
sunt aque stetit unda fluens congrega
te sunt abyssi in medio mari Dixit inimi
cus persequar apprehendam dividam spo
lia implebitur anima mea evaginabo
gladium meum interficiet eos manus
mea flavit spũ tuus operuit eos ma
re submersi sunt quasi plumbum in aquis
vehementibus Et similis tui in fortib; dñe
quis similis tui magnificus in sanctitate
terribilis atq; laudabilis facies et mirabi
lia Extendisti manum tuam et devoravit
eos terra Dux fuisti in misericordia tua populo
quem redemisti et portasti eum in fortitudine
tua ad habitaculum sanctum tuum Ascende
runt populi audierunt dolores obtinue
runt habitatores philistiim Tunc obturbati sunt
principes idumee robusti moabi obtinuit eos
mor obriguerunt omnes habitatores chanaan
irruat super eos formido et pavor in magnitudine brachii tui fiant immobiles quasi
lapis donec pertranseat populus tuus dñe donec
pertranseat populus iste quem possedisti
introduces eos et plantabis in monte hereditatis tue firmissimo habitaculo tuo quod
parasti dñe sanctuarium tuum dñe
quod firmaverunt manus tue dñs regnabit in
eternum et ultra Ingressus est enim equus pha
raonis cum curribus et equitibus ejus et reduxit super eos dñs aquas maris filii
autem isrl ambulaverunt per siccum in
medio ejus sumpsit igitur maria prophetissa
soror aaron tympanum in manu sua egressaeq;
sunt omnes mulieres post eam cum tympanis et choris quibus præcinebat dicens
Cantemus dño gloriose enim honorificatus
equum et ascensorem projecit in mare Et dixerunt omnes dicentes
Cantemus dño gloriose enim honorificatus
equum et ascensorem projecit in mare Et dixerunt omnes dicentes
Fortitudo mea et laus mea dñs et factus est michi in salu
tem iste dms meus et glorificabo eum deus patris mei et exaltabo eum dñs quasi vir pugnator omnipotens nomen ejus Currus pharaonis et exercitum ejus projecit in mare electi principes
ejus submersi sunt in mari rubro Abyssi operuerunt eos descenderunt in profundum quasi lapis
Dextera tua dñe magnificata est in fortitudine dextera tua dñe percussit inimicum et in multitudine glorie
tue deposuisti adversarios meos Et misisti furorem tuum qui comedit eos sicut stipulam Et in spiritu furoris tui congregate
sunt aque stetit unda fluens congregate sunt abyssi in medio mari Dixit inimicus persequar apprehendam dividam spolia implebitur anima mea evaginabo
gladium meum interficiet eos manus
mea flavit spũ tuus operuit eos ma
re submersi sunt quasi plumbum in aquis
vehementibus Et similis tui in fortib; dñe
quis similis tui magnificus in sanctitate
terribilis atq; laudabilis facies et mirabi
lia Extendisti manum tuam et devoravit
eos terra Dux fuisti in misericordia tua populo
quem redemisti et portasti eum in fortitudine
tua ad habitaculum sanctum tuum Ascende
runt populi audierunt dolores obtinue
runt habitatores philistiim Tunc obturbati sunt
principes idumee robusti moabi obtinuit eos
mor obriguerunt omnes habitatores chanaan
irruat super eos formido et pavor in magnitudine brachii tui fiant immobiles quasi
lapis donec pertranseat populus tuus dñe donec
pertranseat populus iste quem possedisti
introduces eos et plantabis in monte hereditatis tue firmissimo habitaculo tuo quod
parasti dñe sanctuarium tuum dñe
quod firmaverunt manus tue dñs regnabit in
eternum et ultra Ingressus est enim equus pha
raonis cum curribus et equitibus ejus et reduxit super eos dñs aquas maris filii
autem isrl ambulaverunt per siccum in
medio ejus sumpsit igitur maria prophetissa
soror aaron tympanum in manu sua egressaeq;
sunt omnes mulieres post eam cum tympanis et choris quibus præcinebat dicens

mne. Cur uidueritur uolumdeterum ut uideat
occidat omnem multitudinem hanc. Dixit
autem dñs ad moysen. ecce ego pluam uobis
panes de celo. egrediatur populus et colligat que
sufficiunt per singulos dies ut tempter eum
utrum ambulet in lege mea an non. Die au
sexta parent quod inferant. erit duplum eius
quod colligere solebant per singulos dies. Dixerunt
moysi et aaron ad omnes filios israel. Vespere
scietis quod dñs eduxerit uos de terra egypti. Et
mane uidebitis gloriam dñi. audiuit enim mur
muria uestra contra dñm. nos autem quid sumus
quia murmurationem uestram non in nos sed
in dñm. Dixitque moyses. dabit dñs uobis ue
spere carnes edere. et mane panes in satietate. eo
quod audierit murmurationes uestras quibus mur
murati estis contra eum. nos enim quid sumus
non est murmuratio uestra contra nos sed contra
dñm. Dixit quoque moyses ad aaron. dic uni
uersе congregationi filiorum israel. accedite coram
dño audiuit enim murmurationes uestras. Cum
que aaron loqueretur omni cetui filiorum israel
respexerunt ad solitudinem. et ecce gloria dñi apparuit in
nube. Locutusque est dñs ad moysen dicens.
audiui murmurationes filiorum israel. loquere
ad eos. Vespere comedetis carnes. et
mane saturabimini panibus. scietisque quod
ego sum dñs deus uester. factum est igitur uespere. et
ascendens coturnix operuit castra. mane
quoque ros iacuit per circuitum castrorum.
operuitque superficiem terre apparuit in
solitudine minutum. et quasi pilo tunsum in
similitudinem pruine super terram. Quod cum
uidissent filii israel dixerunt adinuicem.
manhu. id est quid est hoc. Nescie
bant enim quid esset. Dixitque ad eos moyses.
panis quem dñs dedit uobis ad uescendum.
Istud est sermo quem precepit dñs. Colligat ex
eo unusquisque quod sufficiat ad uescendum.
gomor per capita iuxta numerum
animarum uestrarum que habitant in taber
naculo sic tolletis. Fecerunt ergo ita filii israel. et
collegerunt alius plus. alius minus. Quod
si fuit ad mensuram gomor. nec qui plus
collegerat habuit amplius nec qui minus
parauerat reperit minus. Singuli iuxta
id quod edere poterant congregauerunt. Dixit que
moyses ad eos. Nullus relinquat ex eo
quicquam in mane. Qui non audierunt eum et
dimiserunt quidam ex eis usque mane. et
ceperit uermes putruit. iratusque est eis moyses. Colligebant
autem mane singuli quantum sufficere poterat
ad uescendum. Cumque incaluisset
sol liquebatur. In die uero sexta colligerunt
cibos duplices. duo gomor per singu
los homines. Venerunt autem omnes principes
multitudinis. et narrauerunt moy
si. Hoc est quod locutus est dñs. requies
quies sabbati sancti erit dño. Quodcumque
operandum est facite. et quecumque co
quenda sunt coquite. quicquid autem reli
quum fuerit reponite usque in mane. Feceruntque
sicut precepit moyses. nec computruit. nec uermis inuentus est in eo.
dixitque moyses. comedite illud hodie
quia sabbatum est dñi. hodie non inuenietur
in agro. Sex diebus colligite. die autem septimo
sabbatum est dñi. in eo non inuenietur.
Venit septima dies. egressi de populo ut
colligerent non inuenerunt. Dixitque dñs
ad moysen. Vsquequo non uultis custodire
mandata mea et legem meam. Videte
quod dominus dederit uobis sabbatum. propter hoc
dabit uobis die vi. cibos duplices. manete
singuli apud semetipsos. nullus
egrediatur de loco suo die vii. Requieuerunt
ergo populus die vii. appellauitque domus
israel nomen eius manna. quod erat semen
coriandri album. gustusque eius quasi
simile ad mellis. Dixitque moyses. hoc
est sermo quod precepit dñs. Impleatur
gomor ex eo. reseruandum in futuras retro
generationes. ut noscant panem quo ali
ui uos in solitudine cum educti estis de
terra egypti. Dixitque moyses ad aaron. Sume
me uas unum. et mitte ibi manna quan
tum potest capere gomor. et repone coram
dño ad seruandum in generationes uestras
sicut precepit dñs moysi. Posuitque illud aa
ron in tabernaculo testimonii seruandum. filii
autem israel comedebant manna. xl. annis
donec uenirent in terram habitabilem
ad ultimum finium terre chanaan. gomor autem decima par
tem habet. Profecta ergo
multitudo filiorum israel de deserto si
per mansiones suas iuxta sermonem
dñi. ubi non erat aqua ad bibendum
populo. Rixatur gens cum moyse
ait. Da nobis aquam ut bibamus. Quibus
ille dixit moyses. Quid rixamini mecum

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ncur rempraul dñm. ꝙ munꝰ gꝰ ꝑplꝰ ihꝰ
pce aque pcutiꝫ. cunctꝫ multitudo ꝯ
moysen dicens. Cur nos ecce fecisti de
egipto ut otcidat nos. cum libos cunctos ac u
meamen. Clamauitq; moyses ad do
minum dicens. Quid faciam ꝑplo huic
adhuc paululum. et lapidabit me. Dixitq; dñs ad
moysen. Antecede ꝑplm. sume tecum de
seniorib; israel. uirgam qua percussisti
fluuium tolle in manu tua. et quade
am ego stabo coram te ibi supra petram
oreb. percutiesq; petram. egredietur exea
dñm. ut bibat ꝑplꝰ. Fecit moyses ita coram
senioribus israel. Et uocauit nomen illius lo
cum temptatiꝰ. ꝓp murmur filiorum israel.
et ꝓp temptare dominum dicentes. Nu
ne dominus in nob. sit an non. Venit autem ama
lech. et pugnauit contra israel in raphidi
Dixitq; moyses ad iosue. Elige nobis uiros. et
egressus pugna cont amalech. cras ego
stabo in cacumine collis habens in
gam dei in manu mea. Fecit iosue ut
locutus erat ei moyses. et pugnauit cont amala
lech. moyses aut aaron. et hur ascende
runt sup cacumen collis. cumq; leuasset
moyses manus. uincebat israel. Sin aut
paululum remisisset. superabat amala
lech. manus aut moysi erant graues. sum
tesq; lapidem posuerunt subter eum
et sedit sup eum. aaron aut. et hur suste
nebant manus eius ex utraq; parte. fuitq;
ita. ut manus eius non lassarentur
usq; ad occasum solis. fugauitq; iosue
amalech. et ꝑplm eius in ore gladii. Dixit
aut dñs ad moysen. Scribe hoc ob mone
mentum in libro. et trade in aurib; iosue
Delebo. n. memoriam amalech sub ce
lo. Edificauit moyses altare. et uocauit
nomen eius dñs exaltatio mea dicens. q
manus sol sup dñm. et bellum dei erit cont
amalech a generatione in generationem.

Cumq; audisset iethro sacerdos madian co
gnatus moysi. ea. q fecerat deus moysi
et israel ꝑplo suo. eo. q eduxisset dns israel de
egipto. tulit sepphoram uxorem moysi. q
remisserat. et duos filios eius. quorum u
nus uocabatur gersam. dicente pter ad
uenam fui in terra aliena. Alter uero eliezer
dicebat. n. aut deus patris mei adiutor meus. et eru
it me de gladio pharaonis. Venit q ie
thro socer eius. et filii eius

uxorem eius ad moysen in desertum. ubi erat
castra nentis. iuxta montem dei. nun
tiauit moysi dicens. Ego cognatus tuus
iethro uenio ad te. et uxor tua. et duo filii
tui cum ea. Cui egressus occurrisset cog
nato suo. adorauit. osculatusq; est eum. Sa
lutauerunt mutuo. et ingressi tabernaculum
sunt. Narrauit ille. cuncta quae fece
rat dns pharaoni et egyptiis ꝓpter israel. uni
uersum laborem qui accidisset eis in uia
de ipsis q liberauerat eos dns. Letatusq; est
iethro super cunctis bonis quae fecerat dns
israel. quod liberasset eos de manu egyp
tiorum. et de manu pharaonis. qui cum
populo suo egyptio. fuit congratulatus
ei. et benedixit deo. et immolauit ei hostias
uictimas. Veniens aut aaron. et omnes
maiores natu ut comederent panem cum
socero moysi coram deo. Altera die sedit
moyses ut iudicaret ꝑplm. qui
assidebat moysi a mane usq; ad uesperam.
Quod cum uidisset socer eius omnia
q ageret in ꝑplo. ait. Quid est hoc quod facis
in populo. cur solus sedes. et omnis ꝑplꝰ circum
stat te de mane usq; ad uesperam. Cui respon
dit moyses. Venit ad me ꝑplꝰ querens sententiam
dei cumq; acciderit eis aliqua dissensio. ue
niunt ad me ut iudicem inter eos. ostendo
que ꝑcepta dei. et leges eius. Ait ille. Non
bonam inquid rem facis. stulto labore
consumeris. et ꝑplꝰ tuus qui tecum est. Ultra
uires tuas est negotium. solus illud sus
tinere non potes. Audi uocem meam. et con
silium meum. et erit deus tecum. Sto u
pplo in his quae ad deum pertinent. ut refe
ras quae dicuntur ad eum. ostendasq; ꝑplo
ceremonias. et uiam qua colendi sunt. et q
per quam ingredi debeant. et opus quod faci
ant. Prouide autem de omni plebe uiros potentes
timentes deum in quibus sit ueritas. et qui odio
habeant auaritiam. et constitue ex eis tribunos
centuriones. quinquagenarios. et decanos. qui iudicent
ꝑplm omni tempore. quidquid autem maius fuerit referant ad te
ipsi minora tantum iudicent. et cuncta sit
facilior tibi onera tua. et hoc leue imple
bunt. Si praecepta eius ꝑfecerit impleb
mperium di. et praecepta eius poterit sustin
ere. et omnis hic ꝑplꝰ reuertetur in pace

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mlocutus. Quib audital moyses[e] cecidit oīs q̄
ulle suggessedat. electi uniuersum pmitte
to sibi consulatur vel primapel pli. dum oī
cuuntur nel. requm quag ceasmos. ideo ta
nol eum audiremt pl̄m dñi oīm rpe. Vt
quid a gremuls erat referebant ad eum
facilioza r̄ñ nō audiremt. humiliat; cō
gratum sum qui rebus adhuc i gra

Mense. ij. egressionis sue. XIX. Et suam
de tra egypti die hac nouum mlo tu
dinem sinay. Nam pro secunde rapiditi
quemenmel usq; inde secum hyas cast
meran sunt in eod loco vbiq; sint tent
rem ona e regione montis moyses aūt as
cendit un monrem ad dñm. Vocauit eum
de monte. dic. Dicel domui iacob. nam
nab filiabz. t. Vos ipi uidistis que fecim e
gyptiis quo nō portauim uos sr̄ alas aqu
larum. assumsi eum uob. si g audieritis
uocem meam. t custodieritis pactum me
um. eritis mihi in peculiu de cunctis pl̄is
mea est. u. omis tra. uos eritis mihi in
regnum sacdotale. gens scā. Hec sunt uba
que loquere ad filios isrl. Venit moyses
conuocauit maiores ob; narit pl̄i. expo
uit oīa sibi mone. qui os mandauat dns
mul. Respdit; omis pl̄s simul cuncta q̄
locutus est dñs. Cumq; retu
lisset moyses uerba pli ad dominum ait
ei dñs. Jam nūc ueniam ad te in caligi
ne nubis. ut audiat me pls loquentem
ad te. credant t̄ in pp̄etuum. Nunciauit
q̄ moyses uba pli ad dominum. Dixit ei
dns ad ad pl̄m. sanctifica illos hodie. crast. la
uentq; uestimēta sua. sint parati in die
tertium. die n. eo descendet dominus cora
omi plebe sup montem synay. Constitue
tes; circuibis pl̄m per circuitū. dices ad
eos. Cauete ne ascendatis in montem. nec
gustu tetigerit illius. omis qui tetigerit mon
morte morietur. manus non tanget
eum s; lapidibz. obruetur aut configet
tur. sagittis. siue iumentum fuerit siue ho
mo non uiuet. Cum cepisset clangere buccina
tunc ascendent in montem. Descendit;
moyses de monte ad pl̄m. sanctificauit eos
cumq; lauissent uestimēta sua ait ad eos
estote parati in diem tertium. ne accedat
ad uxores uras. Facta est ergo die tertia
cum mane in clarescer. cepere micare fulgura. et

lex. deus istius modi operire moneret. clangor
q; buccine uehemens. pstrepuit castra omnia
pl̄s qui erat in castris exiuit; eduxit; ob
moyses in occursum dei de loco castro
rum. steterunt ad radices montis. Totus aūt
mons synay fumigabat. eo q̄ descendisset
super eum in igne. ascendit fumus. sicut fu
mus fornacis. et mons omis contabulabat. uox buccine paulatim
crescebat in maius. ipse loquebat. et deus
respondebat ei. Descendit; dominus sup montem syn
ai in cacumen montis. uocauit moyses
eum in montem cuius. Quo ascendente. dixit ad eum. Descende. contestare pl̄m
ne forte uelint transcendere terminos ad
videndum. pereat ex eis multitudo plura. dñm
sacdotes quoq; qui accedunt ad dñm
sanctificentur. ne percutiat eos. Dixit moyses ad dñm. Non potest populus ascendere
in montem synai. tu enim testificatus es
et iussisti dicens. pone terminos circa mon
tem. et sanctifica illum. Cui ait dñs. Vade. de
scende. ascendes tu. et aaron tecum. sacdotes
aut. et pl̄s ne transeant terminos ut ascendat
ad dñm ne forte interficiat illos. Descendit
moyses ad pl̄m. locutusq; est eis.

Xx

Omnibusq; est dñs cunctos sermones
hos. Ego sum dñs deus tuus qui eduxi te
de tra egypti de domo seruitutis. Non habe
bis deos alienos coram me. Non facies
tibi sculptile. nec omnem similitudinem
que est in celo de sup. et que in tra deorsum
nec eoz que sunt in aquis sub tra. Non
adorabis ea. nec colesc. ego sum dñs deus
tuus. fortis. zelotes. ulciscens iniquitatem
patrum sup filios in tertiam. et quartam ge
nationem eorum qui oderunt me. et fa
ciens misericordiam in multa his qui diligūt me
et custodiunt precepta mea. Non assume
nomen dñi dei tui frustra. Nec enim habebit
insontem dñs eum qui assumserit nomen
dei sui frustra. Memento ut diem sabbati
sanctifices. Sex diebz operabis. et facies omia
opera tua. Septimo aūt die sabbatum dñi dei
tui est. Non facies in eo omne opus tu. et
filius tuus. filia tua. seruus tuus. et
ancilla tua. iumentum tuum. et aduena qui
est intra portas tuas. Sex enim diebz fecit
dns celum. et terram. mare. et omia que in eis sunt.
et requieuit die septimo. Benedixit dns

dñs dei tui sabbati sanctificabitur eum honora
patrem tuum et matrem tuam ut longe
uus sis super terram quam dominus deus tu
us dabit tibi non occides non mechaberis
bis non furtum facies non loqueris con
proximum tuum falsum testimonium
non concupisces domum proximi tui
desiderabis uxorem eius non seruum non
ancillam non bouem non asinum nec
omnia quae illius sunt quae cum dixisset pop
uus videret uoces et lampades audiret sonitum
montem fumantem trepidum et pauore concussum
procul dixerunt moyse loquere tu nobis ne
mus non loquatur dns nobis ne forte
moriamur dixitque moyses ad populum no
te timere ueniebat enim deus temptare
probaret et ut terror eius semper uobis
ret et minime peccaretis stetit ergo populus de
procul ingressus est moyses caliginem in qua erat de
dixitque hec dices filiis israhel uos
uistis quod de celo loquutus sum
non facietis deos argenteos nec deos aureos
facient uobis offeres super
eo holocausta et pacifica tua oues et boues
in omni loco in quo memoria
nominis mei erit ueniam ad benedicam
Si altare lapideum feceris mihi
non edificabis illud de sectis lapidibus
si leuaueris cultrum tuum super
polluetur non ascendes per gradus ad
altare meum ne reueletur turpitudo
Hec sunt iudicia quae
si emeris seruum hebreum
seruiet tibi sex annis septimo egredi
liber gratis quam quali uenit intra
cum tali exeat si habet uxorem
uxor egredietur simul si dns dederit
illi uxorem et pepererit filios et filias
mulier et liberi eius erunt domini sui ipse
exibit cum uestitu suo si dixerit
seruus diligo dominum meum et
uxorem ac liberos non egrediar liber
offerent eum dns et applicabit
ad ostium et postes perforabitque
eius subula et erit ei seruus usque in
Si quis uendiderit filiam su
am in famulam non egredietur sic
ancille exeunt si displicuerit
ei cui tradita est cum
erit dominus eam populo autem alieno
uendendi non habebit potestatem si
spreuerit eam si autem filio suo desponderit
eam iuxta morem filiarum faciet illi
quod si alteram ei duxerit priori non debit
puelle nuptias uestimenta et cetera
pudicitiae non negabit si tribus hec non
fecerit egredietur gratis absque pecunia
Qui percusserit hominem uolensque occidere
morte moriatur
qui autem non est insidiatus sed deus illum tradidit in manus eius
constituam tibi locum quo fugere debeat
si quis per industriam occiderit proximum
suum et per insidias ab altari meo euelles eum ut moriatur
qui percusserit patrem suum aut matrem morte moriatur
qui maledixerit patri suo uel matri
morte moriatur
qui furatus fuerit hominem uendiderit eum conuictus
noxae morte moriatur
si rixati fuerint uiri
et percusserit alter proximum suum
lapide uel pugno ille morietur non
fuerit et iacebit in lectulo si surrexerit et
ambulare extra ostium super baculum suum
innocens erit qui percussit tantum ut operas
ei que perierunt restituat et curam
gerat
qui percusserit seruum suum uel ancillam
uirga mortuique fuerint manibus eius
criminis reus erit si autem uno die uel
duobus supersteterit non subiacebit uindicte
pecunia illius est
si mulieres fuerint pug
nantes et percusserit quis mulierem prae
nantem et abortiuum quidem fecerit
ipsa uiderit subiacebit damno quod
maritus mulieris expetierit arbitri
iudicabunt
Si autem mors eius fuerit subse
quuta reddet animam pro anima oculum
pro oculo dentem pro dente manum pro
manu pedem pro pede adustionem pro adustione
plagam pro plaga
si percusserit quispiam oculum
serui sui aut ancille et luscos eos fecerit
dimittet eos liberos pro oculo quem
eruit dentem quoque si excusserit seruo
suo aut ancille siue simili dimittet eos liberos
si boues commiserint uirum aut
mulierem et mortui fuerint lapidi
bus obruetur nec comedentur carnes
eius dominus quoque innocens erit
si bos cornupeta fuit ab heri et nudius
tertius et conuicta sunt domino eius
nec reclusserit illius eum occiderit

aut mulier emerit vol lapidibz obruatur
dominum illius occidetur. Quod si per
fuerit ipse pro eo dabit pro anima sua q̃t
quid postulauerit fuerit. Filium quoq; si filiam
similiter percusserit simili iure subiacebit
Si seruum aut ancillam percusserit viginti
siclos argenti dabit dominus vel quo lapi
dibus obruetur. Si quis aperuerit cisternam
foderit non operuerit eam et ceciderit boc vel
asinus in eam reddet dominus iumenti pe
cuniam vicissim. Quod autem mortuum
est ipse sumet et boc alterius vendet
pretium vicissim. Quod autem mortuum
fuerit bouem alterius vendet pretium
eius et mortuum ipse diuidet. Si autem sci
bat ab heri et nudius tertius quod cornupeta esset ab heri et nudius
tertius et non custodierit eum dominus eius
reddet bouem pro boue. Mortuum autem
quem suscepit.

Si quis furatus fuerit bouem aut ouem
occiderit aut vendiderit v. boues pro uno
bove restituet. Fur si effringens fuerit domum siue fossor deprehensus
fuerit percussus non erit reus sanguinis.
Quod si ortus fuerit sol super eum occisus
fuerit per cuius non erit reus sanguinis.
Quod si ortus sole hoc fecerit homicida fuit
perpetuus ipse morietur. Si quis habuerit
quod pro furto reddat ipse reddet. Si in
ventum fuerit apud eum quod furatus est u
mens siue bos siue asinus siue ouis duplum
restituet. Si lesit quis pecuniam alterius
et damnum fecerit in
agro alieno quicquid optimum habu
erit in agro suo ut pro damno
estimatione restituet. Si egressus ignis in
uenerit spinas et comprehenderit aceruos
frugum siue stantes segetes in agris reddet dam
num qui ignem succendit. Si quis commen
dauerit amico pecuniam aut vasa custodi
am et haec quae suscepit furto ablata
fuerit si inuentus fur duplum reddet.
Si latet fur dis domus applicabit ad deos
et iurabit quod non extenderit manum in
rem proximi sui. Ad quamcumque frauden
tum in bove aut in asino aut in ouibus aut
in ueste aut quicquid damnum
inferre potest ad deos utrique ueniet. Quem per ue
nerit illi iudicauerint duplum reddet
proximo suo. Si quis commendauerit p
roximo suo asinum bouem ouem
omne iumentum ad custodiam et mortu
um fuerit aut debilitatum aut captum ab hos
tibus nullusque hoc uiderit iusiurandum
erit inter eos quod non extenderit manum
ad rem proximi sui suscipiet dominus
iuramentum ille reddere non cogetur. Si
furto ablatum fuerit restituet dampnum
domino. Si comestum a bestia deferat
ad eum quod occisum est non restituet.
Si pro nuptiis hominum mu
neratus fuerit debilitatum aut mortuum
fuerit dominus non present reddere compe
lletur. Quod si in presentia fuerit dom
inus non restituet maxime si conductum
uenerat pro mercede operis sui. Si seduxerit quis
uirginem nec dum desponsatam dormi
erit cum ea dotabit eam habebit ea
uxorem. Si pater uirginis dare noluerit re
ddere pecuniam iuxta modum dotis eius
suscipere consueuerunt. Male
fici non patientur uiuere. Cum coierit cum
iumento morte moriatur qui immolat
diis preter domino solo occidetur. Aduenam
non contristabis nec affliges eum aduene
nas fuistis in terra egypti. Vidue et pup
pillo non nocebitis. Si lesero eos uocem
rabuntur ad me ego audiam clamo
rem eorum. Indignabitur furor meus
percutiam eos gladio. Erunt uxores
uestre uidue et filii uestri pupilli. Si pecuniam
mutuam dederis populo meo pauperi q
habitat tecum non urgebis eum sicut
exactor nec usuris opprimes. Si pignus
a proximo tuo acceperis uestimentum eius
solis occasum reddes illi. Ipsum est enim solum
quo operitur induimentum carni sue quod
habet aliud in quo dormiat. Si clamauerit
ad me exaudiam eum quia misericors sum.
Diis non detrahes. Principi populi tui
maledices. Primitias frugum tuarum
tuarumque dabis offerre. Primogenitum filiorum
meorum dabis mihi. Sic facies bobus ouibus
septem diebus sit cum matre sua
die octaua reddes illum mihi. In die sep
timo requies est ab aratro et messe.
Custodite quae locutus sum vobis et nomen
deorum alienorum non inuocetis nec audiatur
ex ore uestro. Tribus festis celebrabis mihi
per singulos annos. Custodies sollemnitatem
azimorum. Septem diebus comedes azima
sicut preceptum tibi. In tempore mensis nouorum
frugum tuarum. Non sacrificabis super fermentum
sanguinem hostie mee. Non remanebit adipes
mee usque mane. Primitias frumenti tui
et leguminis offeres in domo domini dei tui.
Non coques hedum in lacte matris sue.
Ecce ego mittam angelum meum qui pre
cedat te et custodiat in uia et introducat
in locum quem parauit. Attende ei et audi
vocem eius et ne contemnas eum quia non
dimittet cum cum peccaueris ei. Si audieris
autem uocem eius et feceris omnia que
locutus fuero inimicus ero inimicis tuis
et affligam affligentes te. Precedet te
timor meus et interficiam cunctos populos
ad quos ingredieris. Dabo omnes inimicos
tuos fugientes tibi. Et mittam crabrones
ante faciem tuam qui eiciant hevei
eum et chananeum et cetteum. Non
eiciam eos a facie tua in anno uno ne
forte redigatur terra in solitudinem
et multiplicentur contra te bestie
agri. Paulatim eos eiciam donec
crescas et possideas terram. Ponam
terminos tuos a mari rubro usque
ad mare palestinorum et usque ad
desertum fluminis. Tradam enim
in manu vestra habitatores terre
huius et eiciam eos de conspectu
tuo. Non habitabunt in terra tua
ne forte faciant te peccare in me
si seruieris diis eorum. Quod
tibi certissime euenit. Tu autem
ascende et aaron tecum nadab
et abiu et septuaginta de senioribus
israel et adorabitis procul. Et
ascendet moyses solus ad dominum
ipsi autem non audebunt propin
quare nec populus ascendet cum
eo. Venit ergo moyses et narrauit
plebi omnia verba domini et uni
uersa iudicia. Responditque
omnis populus una uoce. Omnia
verba que locutus est dominus
faciemus. Scripsit autem moyses
omnes sermones domini. Et mane
surgens edificauit altare sub
monte et duodecim titulos per
duodecim tribus israel. Misitque
iuuenes de filiis israel et obtulerunt
holocausta et immolauerunt victimas
pacificas domino. Tulit autem moyses
dimidiam partem sanguinis et
misit in crateras. Dimidium
autem reliquum sanguinis effudit
ad altare. Qui assumens uolumen
fedris legebat audiente populo
et dicente. Omnia que locutus est
dominus faciemus et erimus
obedientes. Ille tulit sanguinem
et aspersit super populum dicens
Hic sanguis fedris quod pepigit
dominus vobiscum super cunctis
sermonibus istis. Ascendit ergo
moyses et aaron nadab et abiu
et septuaginta de senioribus
israel. Et uiderunt deum israel
et sub pedibus eius quasi opus
lateris lapidis sapphirini et quasi
celum cum serenum apparet. Nec
super electos filios israel manum
misit et uiderunt deum et come
derunt et biberunt. Dixitque
dominus ad moysen. Ascende ad
me in montem et esto ibi. Daboque
tibi tabulas lapideas et legem
et mandata que scripsi ut doceas
eos. Surrexit moyses et iosue
minister eius ascenditque moyses
montem dei. Senioribus autem
dixit. Manete hic donec reuertamur
ad uos. Habetis aaron et hur
uobiscum si quis habuerit negotium
ad illos current. Cumque ascendisset
moyses operuit montem nubes.
Et habitauit gloria domini in
sinai tegens eum nube sex diebus.
Die autem septimo uocauit eum
de medio caliginis. Erat autem
species gloriae domini quasi ignis
ardens super montem in conspectu
filiorum israel. Ingressus autem
moyses medium nubis ascendit
montem et mansit ibi quadra
ginta diebus et quadraginta noctibus.
Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Loquere filiis israel ut
tollant mihi primitias. Ab omni
homine qui offert ultro accipietis
eas. Hec autem sunt que accipere
debetis. Aurum et argentum
et aes. Hyacinthum purpuram
coccum bis tinctum et byssum
pilos caprarum. Pelles arietum
rubricatas et pelles ianthinas
et ligna setthim. Oleum ad
luminaria. Aromata in unguen
tum et in thymiama. Lapides
onychinos et gemmas ad ornatum
ephod et rationalis. Et faciant
mihi sanctuarium et habitabo
in medio eorum. Iuxta omnem
similitudinem tabernaculi quod
ostendam tibi et in omnibus
uasis eius. Faciesque arcam
de lignis setthim duos cubitos
et dimidium longitudo unius
cubiti et dimidium latitudo
eius et dimidium cubiti altitudo
eius. Et inducis eam auro mundissimo
intrinsecus et extrinsecus. Et
facies super eam coronam auream
per circuitum. Quattuor annulos
aureos ponesque per quattuor
arce cardines duo anuli sint in
latere uno et duo in latere
altero. Facies et uectes de lignis
setthim et operies eos auro.
Et mittes uectes per anulos
qui sunt in arce ut portetur
arca per eos. Qui uectes non
auferentur ab ea. Inferesque
in arcam testimonium quod
dabo tibi. Facies et propitiatorium
auri purissimi duos cubitos
et dimidium longitudo unius
cubiti et dimidium latitudo
eius. Duos cherubin aureos
et productiles facies ex utraque
parte propitiatorii. Cherub
unus sit ex latere uno et cherub
alter ex latere altero. Ex ipso
propitiatorio erunt cherubin
extendentes alas et tegentes
propitiatorium. Habentes facies
contrarias et aspectus in propitiatorium
quo operta erit arca. Inferesque
arcam testimonium quod dabo
tibi. Inde precipiam et loquar
ad te. Desuper propitiatorium
inter duos cherubin qui erunt
super arcam testimonii. Omnia
que mandabo per te filiis israel.
Facies et mensam de lignis
setthim duos cubitos longitudo
eius et cubitum latitudo eius
et cubitum et dimidium altitudo
eius. Et inducis eam auro purissimo
et facies ei labium aureum
per circuitum. Et coronam
auream per circuitum eius
et super labium eius. Et
quattuor annulos aureos
ponesque per quattuor angulos
mense per singulos pedes
contra labium. Et mittes
anulos ut portetur mensa
per uectes. Facies et uectes
de lignis setthim et operies
eos auro. Et portabitur
mensa per eos. Facies et
patellas et thuribula et
cyathos et fialas in quibus
libabis. Ex auro purissimo
omnia hec facies. Et erigis
tabernaculum in hac forma.
Facies decem cortinas de
bysso retorta et hyacintho
et purpura et coccho bis
tincto. Cherubin opere
plumario et polymito
texes eas. Longitudo
cortine unius habebit
uiginti octo cubitos
latitudo quattuor cubitorum
una mensura omnium
cortinarum. Quinque
cortine iungentur sibi
mutuo. Et quinque
alie iungentur sibi
mutuo. Facies ansulas
hyacinthinas in ora
cortine unius ex latere
iuncture. Et totidem
in ora cortine alterius
ex latere iuncture.
Quinquaginta ansule
tenebunt cortinam
unam. Quinquaginta
ansule tenebunt
cortinam alteram
que ex aduerso
iungetur. Facies
et fibulas aureas
quinquaginta
quibus iungantur
cortine ansulis
suis. Et erit
tabernaculum
unum. Facies
et cortinas
de pilis caprarum
ut operiant
tabernaculum.
Undecim
cortine
erunt.
Longitudo
cortine
unius
habebit
triginta
cubitos
latitudo
quattuor
cubitorum
una mensura
undecim
cortinarum.
Quinque
cortine
iungentur
sibi
mutuo.
Et sex
alie
iungentur
sibi
mutuo.
Duplicabis
autem
sextam
cortinam
in fronte
tabernaculi.
Et facies
quinquaginta
ansulas
in ora
cortine
unius
que
iungitur
alteri.
Et totidem
in ora
cortine
alterius
que
iungitur
alteri.
Facies
et fibulas
aereas
quinquaginta
ut iungantur
ansule
et operiatur
tabernaculum
et unum
fiat.
Quod
autem
de
cortinis
remanet
et
superfluum
est
pendebit
ex
parte
posteriori
tabernaculi.
Et
cubitus
hinc
et
cubitus
inde
quod
superest
in
longitudine
cortinarum
tabernaculi
ex
utroque
latere
operiet
illud
et
protegent
parietes.
Facies
et
tectorium
tabernaculi
de
pellibus
arietum
rubricatis
et
tectorium
desuper
de
pellibus
ianthinis.
Facies
et
tabulas
tabernaculi
de
lignis
setthim
stantes.
Decem
cubitorum
longitudo
tabule
unius
et
cubitus
et
dimidius
latitudo
eius.
Duo
cubiti
habebit
tabula
una
et
dimidium
inter
se
coniuncte
sibi
mutuo.
Sic
facies
omnes
tabulas
tabernaculi.
Et
fabricabis
tabulas
ad
latus
tabernaculi
ex
parte
australi
contra
meridiem.
Quadraginta
tabule
et
bases
earum
quadraginta
argenteas
duas
bases
sub
tabula
una
et
duas
bases
sub
tabula
altera.
Ad
latus
autem
tabernaculi
secundum
plagam
aquilonis
fabricabis
tabulas
viginti
et
bases
earum
quadraginta
argenteas
duas
bases
sub
tabula
una
et
duas
bases
sub
tabula
altera.
Ad
latus
autem
tabernaculi
ex
parte
occidentali
contra
mare
facies
tabulas
sex
et
duas
tabulas
in
angulis
ad
latera
tabernaculi
que
iungentur
sibi
mutuo
et
erunt
pariter
iuncte
a
deorsum
usque
sursum
et
habebunt
octo
tabule
bases
earum
argenteas
sedecim
duas
bases
sub
tabula
una
et
duas
bases
sub
tabula
altera.
Facies
et
uectes
de
lignis
setthim
quinque
ad
tabulas
unius
latus
tabernaculi
et
quinque
ad
tabulas
alterius
latus
tabernaculi
et
quinque
ad
tabulas
que
sunt
ex
parte
occidentali
contra
mare.
Uectis
autem
qui
mittitur
in
medio
tabularum
a
summitate
usque
ad
summitatem
perueniet.
Tabulas
autem
deaurabis
et
annulos
eorum
per
quos
mittuntur
uectes
ex
auro
facies
et
uectes
deaurabis.
Et
erigis
tabernaculum
iuxta
formam
quam
tibi
in
monte
ostensam
esse
memini.
Facies
et
uelum
de
hyacintho
et
purpura
et
coccho
bis
tincto
et
bysso
retorta
opere
plumario
et
polymito
texes
eas.
Et
quattuor
columnas
setthim
quas
deaurabis
et
habebunt
capitella
aurea
et
bases
quattuor
argenteas.
Et
inducis
uelum
sub
circulis
et
inferes
intrinsecus
arcam
testimonii
et
diuidet
uelum
sanctuarium
et
sanctuarium
sanctuariorum.
Et
pones
propitiatorium
super
arcam
testimonii
in
sanctuario
sanctuariorum.
Et
ponam
mensam
extra
uelum
et
ante
uelum
candelabrum
contra
mensam
in
latere
tabernaculi
ad
meridiem.
Mensa
autem
ponetur
ad
aquilonem.
Facies
et
ostium
tabernaculi
de
hyacintho
et
purpura
et
coccho
bis
tincto
et
bysso
retorta
opere
plumario
et
polymito.
Et
quinque
columnas
cum
basibus
suis
setthim
quas
deaurabis
et
habebunt
capitella
aurea
et
bases
quinque
aereas.
Facies
et
altare
holocausti
de
lignis
setthim
quinque
cubitorum
longitudo
eius
et
quinque
cubitorum
latitudo
eius
quadrangulum
et
tres
cubiti
altitudo
eius.
Et
cornua
per
quattuor
angulos
de
ipso
erunt
et
inducis
ea
aere.
Facies
et
ollas
ad
suscipiendum
cinerem
et
forcipes
et
fuscinulas
et
ignium
receptacula
omnia
uasa
eius
aerea
facies.
Et
cratem
aereum
in
modum
retis
et
quattuor
anulos
aereos
per
quattuor
angulos
eius
et
mittes
eos
subtus
in
circuitu
altaris
ut
sit
crates
usque
ad
medium
altaris.
Et
facies
uectes
altaris
de
lignis
setthim
et
operies
eos
aere.
Et
mittes
uectes
per
anulos
et
erunt
uectes
ex
utroque
latere
altaris
ut
portetur
in
eis.
Cauum
et
inane
tabulatum
facies
altare
sicut
ostensum
est
tibi
in
monte.
Facies
et
atrium
tabernaculi
ex
parte
australi
contra
meridiem
cortinas
de
bysso
retorta
centum
cubitorum
longitudo
unius
lateris
et
uiginti
columnas
cum
totidem
basibus
aereis
capitella
columnarum
et
circuli
eorum
argentea.
Similiter
et
ex
parte
aquilonis
per
longum
cortinas
centum
cubitorum
et
uiginti
columnas
cum
totidem
basibus
aereis
capitella
columnarum
et
circuli
eorum
argentea.
Ex
parte
autem
occidentali
cortinas
quinquaginta
cubitorum
decem
columnas
cum
basibus
suis
totidem.
Ex
parte
quoque
orientali
contra
solis
ortum
quinquaginta
cubitorum.
Cortine
ex
una
parte
habebunt
quindecim
cubitos
tres
columnas
cum
totidem
basibus
et
ex
altera
parte
quindecim
cubitos
tres
columnas
cum
totidem
basibus.
In
introitu
autem
atrii
ostium
uelum
de
hyacintho
et
purpura
et
coccho
bis
tincto
et
bysso
retorta
opere
plumario
et
polymito
habens
uiginti
cubitos
longitudinis
et
quinque
columnas
cum
totidem
basibus
aereis
capitella
columnarum
et
circuli
eorum
argentea.
Omnes
columne
atrii
per
circuitum
habebunt
circulos
argenteos
et
capitella
aurea
et
bases
aereas.
Longitudo
atrii
centum
cubitorum
latitudo
quinquaginta
per
quinquaginta
cubitos
altitudo
cortinarum
quinque
cubitorum
de
bysso
retorta
et
bases
aereas.
Omnia
uasa
tabernaculi
in
cunctis
ministeriis
et
paxillos
eius
et
paxillos
atrii
aereos
facies.
Tu
autem
precipe
filiis
israel
ut
adferant
tibi
olei
de
arboribus
oliuarum
purissimi
contusi
ad
luminaria
ut
ardeat
lucerna
semper
in
tabernaculo
testimonii
extra
uelum
quod
pendet
coram
testimonio
ponet
eam
aaron
et
filii
eius
a
uespere
usque
mane
coram
domino
legitimum
sempiternum
filiis
israel
in
generationes
suas.
Ab
filiis
autem
israel
sumes
aaron
et
filios
eius
ut
sacerdotio
fungantur
mihi
nadab
et
abiu
eleazar
et
ithamar
filii
aaron
et
facies
uestimenta
sancta
aaron
fratri
tuo
in
gloriam
et
decorem
et
loqueris
cunctis
sapientibus
corde
quos
implevi
spiritu
prudentie
ut
faciant
uestimenta
aaron
in
quibus
sanctificatus
ministret
mihi.
Hec
autem
erunt
uestimenta
que
facient
rationale
et
ephod
et
tunicam
et
lineam
et
mitram
et
balteum
facient
ergo
uestimenta
sancta
aaron
fratri
tuo
et
filiis
eius
ut
sacerdotio
fungantur
mihi
et
assument
aurum
et
hyacinthum
et
purpuram
et
coccum
bis
tinctum
et
byssum
et
facient
ephod
auro
et
hyacintho
et
purpura
et
cocco
bis
tincto
et
bysso
retorta
opere
polymito
duas
oras
habebit
in
utroque
latere
iuncte
ut
in
unum
conuenire
possint
et
orarium
ephod
de
auro
et
hyacintho
et
purpura
et
cocco
bis
tincto
et
bysso
retorta
opere
polymito
et
duos
onychinos
lapides
insculpes
nominibus
filiorum
israel
sex
nomina
in
lapide
uno
et
sex
nomina
in
lapide
altero
secundum
ordinem
nativitatis
suae
opere
sculptoris
lapidis
sculpturam
anuli
duplices
auro
circumdabis
et
pones
eos
in
humeralibus
ephod
lapides
memoriales
filiorum
israel
portabitque
nomina
eorum
coram
domino
super
utrumque
humerum
in
memoriam
et
facies
uncinos
aureos
et
duas
catenulas
auri
purissimi
sicut
torques
et
inferes
catenulas
in
uncinos
qui
sunt
in
humeralibus
rationale
iudicii
opere
polymito
secundum
operturam
ephod
auro
et
hyacintho
et
purpura
et
cocco
bis
tincto
et
bysso
retorta
quadrangulum
erit
et
duplex
mensura
palmi
longitudo
eius
et
palmi
latitudo
eius
et
ponentur
in
eo
quattuor
ordines
lapidum
ordo
primus
sardius
topazius
et
smaragdus
secundus
carbunculus
iaspis
et
sapphirus
tertius
ligurius
achates
et
amethistus
quartus
crisolitus
onychinus
et
berillus
inclusi
auro
per
ordines
suos
et
erunt
lapides
duodecim
per
nomina
filiorum
israel
duodecim
tribuum
singuli
per
nomina
singulorum
sculpturam
anuli
habebunt
unusquisque
nomen
suum
per
duodecim
tribus
et
facies
in
rationali
catenulas
sicut
torques
opere
plectili
auri
purissimi
et
duos
anulos
aureos
et
duos
uncinos
aureos
et
pones
duos
anulos
in
duobus
angulis
rationalis
et
duos
uncinos
aureos
in
duobus
angulis
humeralis
ephod
qui
respiciunt
contra
faciem
et
duplicabis
rationale
anulis
suis
et
anulis
ephod
hyacinthino
fimbria
ligabis
ut
sit
rationale
super
ephod
et
non
recedat
ab
eo
portabitque
aaron
nomina
filiorum
israel
in
rationali
iudicii
super
pectus
suum
quando
ingredietur
sanctuarium
in
memoriam
coram
domino
semper
et
pones
in
rationali
iudicii
doctrinam
et
veritatem
erunt
que
super
pectus
aaron
quando
ingredietur
coram
domino
et
gestabit
iudicium
filiorum
israel
in
pectore
suo
coram
domino
semper
facies
et
tunicam
ephod
totam
hyacinthinam
in
medio
autem
capitis
eius
summitas
erit
et
oram
per
circuitum
habebit
opere
textili
sicut
foramen
loricae
ne
dissuatur
et
malogranata
hyacinthina
et
purpurea
et
coccho
bis
tincto
per
oram
eius
per
circuitum
et
tintinnabula
aurea
in
medio
malogranatorum
tintinnabulum
aureum
et
malogranatum
tintinnabulum
aureum
et
malogranatum
per
oram
tunice
per
circuitum
et
erit
aaron
in
ministerio
ut
audiatur
sonus
eius
quando
ingredietur
sanctuarium
coram
domino
et
quando
egredietur
ne
moriatur
facies
et
lamen
purissimum
auri
et
sculpes
in
eo
opere
sculptoris
sicut
sculpitur
in
gemmis
sanctum
domini
et
pones
eum
in
mitra
habebitque
super
frontem
aaron
et
portabit
aaron
iniquitates
eorum
quas
obtulerint
filii
israel
in
cunctis
donis
et
muneribus
sanctificationum
suarum
et
erit
semper
in
fronte
eius
ut
placatus
sit
eis
dominus
facies
et
tunicam
bysso
contextam
et
mitram
byssinam
et
balteum
opere
plumario
filiis
autem
aaron
parabis
tunicas
et
balteos
et
tiaras
in
gloriam
et
decorem
et
induens
aaron
et
filios
tuos
unges
eos
et
implebis
manus
eorum
et
consecrabis
eos
ut
sacerdotio
fungantur
mihi
et
facies
femoralia
linea
ad
tegendam
carnem
turpitudinis
a
renibus
usque
ad
femora
et
erunt
in
aaron
et
in
filiis
eius
quando
ingredientur
tabernaculum
testimonii
aut
quando
accedent
ad
altare
ut
ministrent
in
sanctuario
ne
portent
iniquitatem
et
moriantur
legitimum
sempiternum
ei
et
semini
eius
post
eum
hec
autem
facies
ut
sanctificentur
tolle
unum
uitulum
de
armento
et
duos
arietes
immaculatos
et
panes
azimos
et
crustula
azima
conspersa
oleo
et
lagana
azima
oleo
linies
de
simila
tritici
et
pones
in
canistro
uno
et
offeres
in
canistro
uitulum
et
duos
arietes
aaron
et
filios
eius
ad
ostium
tabernaculi
testimonii
quos
cum
laueris
aqua
induens
aaron
uestimentis
sanctis
id
est
tunica
et
reliquis
que
ad
uestem
pontificalem
pertinent
unges
eos
et
consecrabis
eos
ut
sacerdotio
fungantur
mihi
et
filios
eius
offeres
et
induens
eos
tunicis
lineis
accinges
balteo
aaron
et
filios
eius
et
circumdabis
eos
mitris
et
erit
sacerdotium
eorum
mihi
legitimum
sempiternum
et
consecrabis
manus
aaron
et
manus
filiorum
eius
et
offeres
uitulum
coram
tabernaculo
testimonii
et
ponent
aaron
et
filii
eius
manus
suas
super
caput
uituli
et
immolabis
eum
coram
domino
ad
ostium
tabernaculi
testimonii
et
sumens
de
sanguine
uituli
pones
ex
digito
tuo
super
cornua
altaris
et
omnem
sanguinem
fundes
ad
basim
altaris
adipem
autem
qui
operit
interiora
et
reticulum
super
iecur
et
duos
renes
cum
adipibus
qui
sunt
circa
eos
adolebis
in
altari
carnes
autem
uituli
et
pelles
et
stercora
comburentur
igni
extra
castra
quia
pro
peccato
est
arietem
quoque
unum
tolles
et
ponent
aaron
et
filii
eius
manus
suas
super
caput
arietis
et
immolabis
eum
et
sumens
sanguinem
aspergens
altare
in
circuitu
membratim
arietem
lauabis
aqua
et
pones
membra
eius
et
caput
illius
et
adipem
et
uitulum
integrum
et
offeres
totum
in
holocaustum
arietis
domino
odor
suauissimus
est
hostia
domini
arietem
quoque
alterum
tolles
et
ponent
aaron
et
filii
eius
manus
suas
super
caput
arietis
et
immolabis
eum
et
sumens
de
sanguine
eius
pones
super
extremum
auriculae
dextrae
aaron
et
filiorum
eius
et
super
pollices
manus
dextrae
et
pedis
dextri
et
aspergens
sanguinem
altare
in
circuitu
tollens
de
altari
et
de
unguento
aspergens
aaron
et
uestimenta
eius
filios
quoque
eius
et
uestimenta
filiorum
eius
cum
eo
et
sanctificabitur
aaron
et
uestimenta
eius
filii
quoque
eius
et
uestimenta
filiorum
eius
cum
eo
tolles
autem
de
arietis
sanguine
et
adipem
et
caudam
et
adipem
qui
operit
interiora
et
reticulum
super
iecur
et
duos
renes
cum
adipibus
qui
sunt
circa
eos
et
armum
dextrum
quia
aries
consecrationis
est
et
panem
unum
et
crustulum
unum
conspersum
oleo
et
lagana
unum
de
canistro
azimorum
quod
positum
est
coram
domino
et
ponens
omnia
in
manibus
aaron
et
filiorum
eius
elevabis
ea
oblationem
coram
domino
et
suscipies
rursum
de
manibus
eorum
et
adolebis
super
altare
holocausti
in
odorem
suauitatis
coram
domino
quia
hostia
est
domini
pectusculum
autem
de
ariete
consecrationis
aaron
et
filiorum
eius
quod
elevatum
est
et
sanctificatum
erit
aaron
et
filiis
eius
legitimum
sempiternum
a
filiis
israel
quia
primitiae
sunt
et
primitiae
erunt
a
filiis
israel
de
hostiis
pacificorum
eorum
primitiae
domini
erunt
et
uestimenta
sancta
aaron
erunt
filiorum
eius
post
eum
ut
ungantur
in
eis
et
consecrentur
in
eis
septem
diebus
utetur
his
qui
de
stirpe
eius
fuerit
sacerdos
et
qui
ingredietur
tabernaculum
testimonii
ut
ministret
in
sanctuario
carnes
autem
arietis
consecrationis
et
panes
qui
in
canistro
sunt
comedent
filii
israel
quia
sanctificatio
est
aaron
et
filiorum
eius
et
omnia
que
locutus
sum
tibi
facies
septem
diebus
consecrationes
eorum
et
sanctificationes
per
singulos
dies
uitulum
pro
peccato
offeres
propitiationis
et
mundabis
altare
ab
omni
peccato
et
unges
illud
ad
sanctificandum
septem
diebus
et
consecrabis
altare
et
erit
altare
sanctum
sanctorum
omne
quod
tetigerit
altare
sanctificabitur
hec
autem
facies
in
altari
agnos
anniculos
duos
per
singulos
dies
iugiter
agnum
unum
offeres
mane
et
agnum
alterum
offeres
ad
uesperam
decimam
partem
similae
conspersae
oleo
quod
contritum
habeat
quartarium
tertium
hin
et
libamen
quartarium
tertium
hin
vini
super
agnum
unum
et
libabis
sicar
odoris
et
suauitatis
oblationem
domino
holocaustum
iugiter
per
cunctas
generationes
vestras
ostium
tabernaculi
testimonii
coram
domino
ubi
conueniam
uos
ut
loquar
ad
te
ibique
conueniam
filios
israel
et
sanctificabitur
tabernaculum
in
gloria
mea
sanctificabo
tabernaculum
testimonii
et
altare
aaron
quoque
et
filios
eius
sanctificabo
ut
sacerdotio
fungantur
mihi
et
habitabo
in
medio
filiorum
israel
et
ero
eis
deus
et
scient
quia
ego
dominus
deus
eorum
qui
eduxi
eos
de
terra
egypti
ut
habitarem
in
medio
eorum
ego
dominus
deus
eorum
facies
et
altare
ad
adolendum
incensum
de
lignis
setthim
cubitum
longitudo
eius
et
cubitum
latitudo
eius
quadrangulum
et
duo
cubiti
altitudo
eius
de
ipso
erunt
cornua
et
uestes
eius
et
parietes
per
circuitum
et
cornua
auro
purissimo
et
corona
aurea
per
circuitum
et
duos
anulos
aureos
per
quattuor
angulos
sub
corona
duos
ex
utroque
latere
ut
mittantur
uectes
per
eos
et
portetur
altare
in
eis
uectes
autem
facies
de
lignis
setthim
et
operies
eos
auro
et
pones
altare
contra
uelum
quod
est
ante
arcam
testimonii
coram
propitiatorio
quo
tegitur
testimonium
et
adolebit
aaron
incensum
super
altare
aromatum
mane
cum
componet
lucernas
et
ad
uesperam
cum
accendet
lucernas
incensum
iugiter
coram
domino
per
cunctas
generationes
vestras
non
offeretis
super
altare
incensum
alienum
nec
holocaustum
nec
sacrificium
nec
libamen
non
effundetis
super
eum
et
adolebit
aaron
incensum
super
altare
aromatum
mane
cum
componet
lucernas
et
ad
uesperam
cum
accendet
lucernas
incensum
iugiter
coram
domino
per
cunctas
generationes
vestras
non
offeretis
super
altare
incensum
alienum
nec
holocaustum
nec
sacrificium

si quis veri bouis iumentum inuenerit alie
no et non reduxerit ad eum. si iudicia alienum
odierit et retraxerit sub boue non pertinebit
cum eo. sed coram dominis iudicium pa
riet. si ex industria quis fugiens suorum
nisum non occiderit quasi dissoluta impru
dentia actum. nec animia exercuerit. et prudens
resilierit inter ruinam uidentium. pecus egri
o molestus non est. si alterius uaccam
aut asinum peregrini furtiue abegerit
ipse duplum reddet. si semina bilem aliena
congregabit frugesque eius anno septi
mo dimittet eam. et requiescet terra et
comedant pauperes populi. quicquid
relinquunt fuerit edent bestie agri. sic fa
ciet in uinea et oliueto tuo. sex diebus
operabis. septima die cessabis ut requiescat
bos et asinus tuus. et reficiatur filius
ancille tue et aduena. omnia que dixe
rim obseruabitis. et per nomen deorum
deos non iurabitis nec audietur ex ore
uestro. tribus per singulos annos sole
sta celebrabitis. sollempnitatem azimorum
custodietis. septem diebus comedetis
azima sicut precepi tempore mensis no
uorum. quia egressus es de egipto. non
parebis in conspectu meo uacuus. sed
sollempnitatem messis primitiuorum
operis tui quecumque seminaueris in agro.
sollempnitatem quoque in exitu anni
cum congregaueris omne frugem tuam de agro.
tribus in anno apparebit omne masculinum
tuum coram domino deo tuo. non im
molabis super fermentum sanguinem victime
mee. nec remanebit adeps sollempnita
tis mee usque mane. primitias frugum
terre tue deferes in domum domini dei tui.
non coques hedum in lacte matris sue.
ecce ego mittam angelum qui precedat
te et custodiat in uia. et inducat
ad locum quem paraui. obserua
eum et audi uocem eius. nec ei quasi
nendum putes quia non dimittet cui
peccatum est. nomen meum in illo. si
audieris uocem eius et feceris omnia que
loquor. inimicus ero inimicis tuis et
affligentes te affligam. precedetque te
angelus meus. et introducet te ad amorreum
et cherzeum et pherezeum
et chananeum et heueum et iebuseum. quos ego delebo. non adorabis de

orum nec colesdeos. non facies opera
eorum. sed destrues eos et confringes statuas
eorum. seruies autem domino deo uestro
benedicam panibus tuis et aquis. et auferam
infirmitatem de medio tui. non erit in terra
ua nec sterilis partus. numerum dierum tu
orum implebo. terrorem meum mittam
in populum tuum. et occidam omnem po
pulum ad quem ingredieris. cunctorumque
inimicorum tuorum coram te dabo tergum.
emittamque crabrones qui fugabunt
eueum et chananeum et cetheum
adhuc unum annum eiciam eos a facie
tua. ne forte in solitudinem re
digatur terra. et crescant bestie agri in
circuitu. paulatim eos de conspectu tuo donec aug
earis et possideas terram. ponam autem ter
minos tuos a mari rubro usque ad mare
palestinorum. et de deserto usque ad flu
uium. tradam enim in manibus uestris habitatores
terre. eiciamque eos de conspectu tuo. non in
ibis cum eis fedus nec cum dis eorum. non
habitent in terra tua ne forte te peccare fa
ciant in me. si seruieris dis eorum
quod tibi certe erit in laqueum.

XXIII

Dixit quoque dominus ad moysen. ascende ad dominum
tu et aaron. nadab et abiu. et septuagin
ta seniores ex israhel. procul adorabitis
que. moyses ascendet ad dominum. illi
non appropinquabunt. nec populus ascen
det cum eo. venit que moyses narrauit
plebi omnia uerba domini et iudicia.
responditque cunctus populus uoce una. uerba
domini que locutus est facimus. scripsit
autem moyses uniuersos sermones do
mini. manaue consurgens edificauit
altare ad radices montis. et xii titulos per
xii tribus. misitque iuuenes de filiis
israhel. qui offerrent holocausta. et immola
uerunt uitulos pacifica domino. tulitque
moyses dimidiam partem sanguinis. et misit in crateras.
partem autem residuam fudit super altare.
assumensque uolumen federis legit audien
te populo. qui dixerunt. omnia que locu
tus est dominus facimus et erimus ob
edientes. ille uero sumpta sanguine
respersit in populum. et ait. hic est sanguis
federis quod pepigit dominus uobiscum super
cunctis sermonibus his. ascendentibus
moyses. et aaron nadab et abiud et septua

semoribꝫ ſibi ſuſceperunt dominū dñi ſuſ-
ſubpedib; eius quaſi opus lapidis ſaphy-
ri ⁊ ſicut celum in ſerenum est nec non ſi-
cos qui procul recesserant de filiis ſuis in
ſuis manum suam inmiserunt; dñs ⁊ co-
mederunt ac biberunt. Dixitq; dominꝰ
ad moysen. Ascende ad me in mon-
tem ⁊ esto ibi. Dabo tibi tabulas lapi-
deas ⁊ legem ac mandata que scripsi ut do-
ceas filios isrl. Surrexerunt moyses ⁊ io-
sue minister eius. Ascendensq; moyses in
montem dei seniorib; ait. Expectate hic
donec reuertamur ad vos. Habetis aa-
ron ⁊ hur vobiscum. Siquid natum fue-
rit ꝺubii. referte ad eos. Cumq; ascendisset
moyses operuit nubes montē. Habitauit
aūt gloria domini sup montem sinai. tegens eum nu-
be sex diebus. Septimo aūt die vocauit e-
um de medio caliginis. Erat aūt species
gle dñi sicut ignis ardens sup verticem
montis in conspectu filiorum isrl. Ingressusq;
moyses medium nebule ascē-
dit montem. ⁊ fuit ibi. xl. diebꝫ ⁊ xl.
noctibꝫ.

Locutusq; est dñs ad moysen dicens. Loquere filiis isrl
ut tollant mihi primicias ab omni homine
qui offert ultroneꝰ ⁊ ac capietis eas. Hec
sunt aūt que acceperunt. Aurum
⁊ argentum. ⁊ es. Hyacinthum. ⁊ purpu-
ram coccumq; bis tinctū. ⁊ byssum. pilos
caprarum. ⁊ pelles arietum rubricatas
⁊ pelles ianctinas. ⁊ lignа sethim. Oleum ad lumina. Aroma-
ta in unguentum ⁊ in thimiama
aromatum. Lapides onichinos. ⁊ gemmas ad ornandum eph
od ⁊ rationale. Faciemq; mihi sanctuarium. ⁊ habitabo
in medio eorum. Vbera omnē
similitudinē tabernaculi quod ostendam
tibi. ⁊ omnium vasorum eius. Sic
que facietis illud. Archam de lignis
sethim. quos inducetis. per singulos circulos qui
sunt in arche lateribus. ut portetur in eis
qui semper erunt. Nec umquā
extrahent ab eis. Ponesq; in archa testi-
monium quod dabo tibi. Facies propi-
tiatorium de auro mundissimo. Duos cu-
bitos et dimidium tenebit longitudo ⁊
semissis latitudo. Duos ⁊ fa-
bricabis cherubin aureos. ⁊ pones eos
ex utraq; parte propitiatorii. Cherub unus
sit in latere uno ex latere alio. Ex ipso
propitiatorio facietis cherubin in utraq;
parte. Extendentes alas. ⁊ operientes alis
suis propitiatorium. Quibus
se mutuo respicientes. ad propitiatorium
quo operiendi est archa dabis
in pectoram. Ponesq; propitiatorium desuper archam. Testi-
monium quod dabo tibi. Inde precipiam
tibi. ⁊ loquar ad te supra
propitiatorium. ⁊ de medio duorum cherubin
qui erunt super archam testi-
monii cuncta que mandabo per te
filiis isrl. Facies ⁊ mensam de lignis
sethim. Hanc deaurabis auro purissimo
⁊ facies ei labium aureum per
circuitum. ⁊ ipsi labio coronam auream
similem alteram quoq; auri digitꝰ. ⁊ ſſ. ulnā
altam coronam aureolam. Duos ⁊ circulos aureos. Quos ponesꝰ ad
quatuor angulos eiusdem mense per singulos pe-
des subter coronam eorum. Circuli ad
mensē mittantur. Ut recipiant vectes per quos
portetur mensa portabilis. Vectes ⁊ de lignis
sethim. ⁊ circumdabis auro
ad portandam mensam. Et super eam
⁊ acetabula ac phialas. ⁊ thuribula. ac
cyathos. in quibus offerendi sunt libami-
na ex auro purissimo. ⁊ ponesꝰ super
mensam panes ꝓpositionis in conspectu meo
semp. Facies ⁊ candelabrum ductile de
auro mundissimo. Hastile eius. ⁊ cala-
mos. ⁊ phialas. ⁊ pomula. ac lilia ex ipso pro-
cedentia. Sex calami egredientur de
lateribus. Tres ex uno latere. ⁊ tres ex alte-
ro. Tres cyathi in modum nucis in calamo
⁊ singulis sphęrule. ⁊ nuculi modium per-
tota sex calamos. Sphęrule. ⁊ nuculi in
ipsis. Tres similiter cyathi in modum
nucis in calamo alio. ⁊ sphęrule. ⁊ nu-
culus. Ita opus sex calamorum
qui producendi sunt de hastili. In ipso
aūt candelabro erunt. iiii. cyathi in

⁊ altitudine cubitum

rnal modum spuleq; per singlos ilula
sperule sub duob; colamnis per tra loca
qu simul fiut procedentes de hastili
uno sperule g ideo lami exipo eruum
unusq ductilia de auro purissimo fa
cies lucernal septem ponet ex si tã
de lab̃o unde lucean ex ad uersso eã
munctoria quos unq ea q emũcta sũ
extinguantur fiant de auro purissi
mo. Hãc pondus tante labi cum
utensilibus suis habebit talentum
auri purissimi Inspice fac scm exẽ
plar qd tibi monstratum est in monte
Caberna clin ubi ira stabel Decem
cortinal de bisso retorta hyacintho
purpura cocco q; bis tincto ubisso re
torta opere plumario Fabricabis eas
hebit longitudo cor
tine unius lxxviii cubitos la
titudo xxviii cubitos una
quq cortinarum eam mensu
ram habebit ut omnes tres
habeant in unum coniuncte
sibi quinq; cortinas iungent primo ad
inuicem sexte quoq; sibi adherebunt
Fac quinquagenos ansulos in ora
cortinal unius quibus; adiungantur
fibule aureol quibus; cortinarum ue
lamina iungendi sũt ut unum tabernacl fi
at Fac & cortinas xi ad operien
dum rectum tabernaculi longitudo sagi
ni unius hebit xxx cubitos lati
tudo unius equa erunt mensura sagorum
omnium equabis v iunges seorsum
sex sibi mutuo copulabis Imam sexti
sagum in fronte recti duplicabis Fac
quinquaginta ansulos in ora sagi unius ut q
iungi cum altero queant i l ansulos in ore sa
gi alterius tam alios copulentur Quin
quaginta fibulas eneas quibus iungan
tur ansule ut unum ex omnib; operi
mentum fiat Sed & aliud superhuius integat
paratum recto Imam sagum qd
amplius est ex medietate eius operi
et tabernaculi posteriora Cubitus ex u
na parte pendebit et alius ex altera Am pl
est in sagorum longitudine in utroq; la
tus tabernaculi protegent Fac et operi
mentum aliud recto de pellib; arietum
rubricatis Super hoc rursum aliud ope
rimentum de ianctinis pellib; Fac et tabula
stantes tabernaculi de lignis sethim Quo lig
le denos cubitos in longitudine habeant et
latitudine singulos ac semis In ambabus tabule
duo manstrabunt fiant quib; tabula al
teri tabule connectatur atq; in hũc mod
cunctes tabule parabuntur quarum
xx erunt in late meridiano Sub quib
ad austrum Quib; et bases argenteas
fundes in binis bases singulis tabulis p
duos angulos subiacentes Quibus ad quo
q; latus tabernaculi ad occidentalem plagam
xx tabule erunt et in his bases argen
teas binas bases singulis tabulis supponẽ
tur ad occidentalem uero plagam tabna
culi facies sex tabulas et in sum alias
duas q; in angulis erigantur posteriores
tabernaculi erunt; sibi coniuncte
deorsum usq; seorsum una omnes com
pago retinebit Duab; quoq; tabulis
que in angulis ponende sunt simul iun
ctura seruabitur Erit simul tabule octo
bases earum argentee xvi duab; basibus
per unam tabulam subiacentibus Facies
et vectes de lignis sethim v ad continen
das tabulas unius lateris tabernaculi et
v alios in alio et eosdem in ad occiden
talem plagam qui mittentur per me
dias tabulas a summo usq; ad summũ
pedes tabulas deaurabis et fundes in
eis anulos aureos per quos uectes tabu
lata cingant Quos operies lamminis au
reis et erigel tabernaculum iuxta exem
plar qd tibi in monte monstratum est
Fac et velum de iacinto et purpura
cocco q; bis tincto et bysso retorta opere plu
mario et polita uarietate Erectum qd
appendes cameis iiii columpnas de lignis
sethim que ipse quidem deaurate erunt
capita aurea et bases argentee
Ad quas intexetur uelum per singulos
circulos intrinsecus qd ponet archam testimo
nii et quo sanctuarium a sanctuario sanctorum
dividetur ponet propitiatorium super
archam testimonii in sanctis sanctorum et in
sanctis ex uelum ante hunc tabulam tabule la
bium in late tabernaculi mediano Sta
bit in parte aquilonis mensa et
rotundum in ea tabernaculi de iacinto
et purpura cocco q; bis tincto et bysso re
torta opere plumario et columpnas

de auratibus hgnorum sechim · aũ qual duc
tur remorum ejus arum erunt capita au
rea · basel ejus ·

CXXVII

Facies altare de lignis sethim qd̃ hebr
cubitos in longitudine · cubitum in lati
tudine · et quadrum · mensura cubitus in alti
tudine · cornua aũ per ũi angulos ex ipõ erũt
operies illud ere · et facies ustensilia ejus · lebetes
ad hauriendos cineres · et forcipes · atq; fuscinulas
ignium · et receptacula · omnia vasa ex ere fab
rabis · craticulam quoq; in modum retis ener
per circuitum ũi angulos erunt ũi · anuli ene
quos pones subter arulam altaris · eruntq;
circa ula usq; ad altaris medium · et mittes
ere altaris de lignis sethim duos quos
operies lamnis eneis · inducesq; per circu
los · erunt q; ex utroq; latere altaris ad portan
dum non solidum sed in ambitu · cornua in
terrent · et sic illud fiet · ipse mons
trauit · est · altarium rabinaculi in holocaustum
cruor · et omnis plaga auferetur · hõ quidem
erunt remota de vitulo · retorta · et omnia
cubitos unum · latus tenebit in longitu
dine · columpnas · xx · cum basibus · eorũ
eneis · que capita earum et celamenta sunt · ex
argento · similiter · in latere aquilonis per lon
gum erunt remota · et cubitorum · colump
ne · xx · et baseles · eque · et eadem mensura
capitum earum cum celamentis sunt ex argento
latitudine vero amtis · qd̃ respiciat ad orientem
erunt tentoria · p · l · cubitos · columpne
x · baseles · totidem · in ea quoq; aurtulam
tudine · que respicit ad orientem · l · cubi
erunt · quinq; · xv · cubitorum · tentoria
lateralia · hinc · et inde deputabuntur · columpne
tres · et baseles totidem · in utroq; latere
tentoria · xv · cubitorum · erunt · tentoria
cubitos · columpne · eorũ · et ianuam · ipsi
pura · et coccoq; bis tincto · et bysso retorta ope
plumario · columpnas · hebit · ũi · earum
bases · sunt totidem · omnes columpne · am
per circuitum · vestite · erunt · argenteis · la
minis · capitib; · argenteis · lamnis · sapien
tes · argentei · bases · erunt · in longitudi
ne occupabit · atrium · cubitos · c · in lati
tudine · l · altitudo · v · cubitorum · est · sicut
de bysso retorta · hebit · bases · eneas · cui
tra nata · rabinaculi · in omnes · usus · cultus · eorum
nia · et paxillos · cunctosq; atrii · ex ere
facies · hanc · ejus · est · ut · asseratur · tibi · oleũ

CXXVIII

Applica quoq; ad te aaron frem tuũ
cum filiis suis · de medio filiorum · ut
mi · sacrotio fungantur · in aaron · nadab
· abiud · eleazar · et ithamar · filii · eius
tem · sci · aaron · filii · duo · in glã · de
cotem · gloriam · et sanctã · sapientib; · cor
de · quos replevi · spũ · prudentie · ut fa
ant · vestes · aaron · in quib; · sanctificat
ministeriũ · hi · aũt · erunt · vestimenta · q̃
faciet · rationale · et superhumerale · tu
am · et lineam · tunicam · tyaram · et · bal
teum · faciet · fil · tuo · et · filiis · eius
vestimenta · sca · in · sacerdotio · fungantur
mi · accipient · aurum · hyacinthum ·
purpuram · coccumq; · bis tinctum · et
bissum · faciet · aũt · superhumerale · de
auro · hyacinto · et purpura · coccoq;
bis tincto · et bysso retorta · opere · plumā
rio · polimito · duas · ora · habebit · hebit
in utroq; latere · iunctionem · ut · in utrũq;
redeant · pars · quoq; textura · iuncta
operi · ejusdem · generis · erit · de auro · hyacinto
ac purpura · coccoq; bis tincto · et bysso
retorta · sumes · q; · duos lapides · onichi
nos · et sculpes · eos · nomina · filiorum · isr ·
sex · nomina · in lapide · uno · et · sex · reliqua
in alio · iuxta ordinem · nativitatum · eorũ
opere · sculptoris · et · celamina · gemmarii
sculpes · eos · nominib; · filiorum · isr ·
inclusos · auro · atq; · circumdabis · eos
nel · in utroq; · latere · super · humerale · me
morale · filiis · isr · portabitq; · aaron · no
mina · eorum · coram · domino · sup · in · q;
humeros · memoriale · et · facies · tun
nulos · aureos · duas · cathenulas · aureas
purissimi · sibi · in · unum · cohherentes · quib
inseres · unumquodq; · monile · quoq; · in duc
faciesque · opere · polimito · sicut · textura · superhu
meralis · ex · auro · hyacinto · purpura ·
cocco · bis tincto · et bysso · retorta · quadra
gulum · erit · duplex · mensura · palmi
hebit · tem · in longitudine · qñ · in la
titudine · ponet · quoq; · ei · quarti · ordinem
lapidum · in primo · ordine · erit · lapis · sardi ·

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

imponentq; aaron ⁊ filii eius manus
super caput illius ⁊ macta[bi]t eum in con
spectu domini. et accipiens sanguinem ui
ctime pones eum super cornua altaris digito tuo. reli
quum autem sanguinis fundes iuxta basim eius
altaris. adipem uero qui operit uentrem
et reticulum iecoris ac duos renes ⁊ a
dipem qui super eos est. offeret in incensum
super altare. carnes uero et pellem cum
stercore combures extra castra. quia pro peccato
est. sed et unum arietem offeret holocaustum
cuius aaron ⁊ filii eius manus. quem cum macta
uerit. sumet sanguinem eius et fundet circa altare
primum. arietem autem secabit in frusta sua. lotisq; in
testinis eius ac pedibus ponet super membra eius
et super caput illius. et offeret totum ar
etem in holocaustum domino. odor suauissimus victime do
mino. et hic est ordo sacrificii quotidiani. super unius
cuiusque agni lanciam decimam partem similaginis
conspersam oleo. quarta parte hin. uinum quoque
libabitis in uictimam. agnum alterum offeres ad uesperam. iuxta
ritum matutinae oblationis. in odorem suauitatis
quae dicitur incensum domino. oblatione perpetua
in generationibus uestris ad ostium tabernaculi testimonii coram
domino. ubi conueniam uobis. ut loquar ad te. ibique
accipiam filios israel. et sanctificabitur altare in
gloria mea. sanctificabo tabernaculum testimonii et altare. et aaron cum
filiis eius. ut sacerdotio fungantur mihi. habitabo in medio filiorum israel. et
ero eis deus. et scient quia ego dominus deus eorum
qui eduxi eos de terra aegypti. ut manerem inter illos. ego dominus deus
perpetuo. a filiis israel quicquid munda
mine offerunt domino. et erunt mihi de uestimentis eorum pontificis
offerunt domino. et erunt mihi sanctificabuntur
quae uestiuntur aaron et filii eius
post eum ungantur in ea. et consecrentur manus eorum. et perfun
dentur. ut sacerdotio fungantur in ea. consecrentur
quod si remanserit de carnibus. aut
panibus usque mane. combure
tur quia sanctificata sunt. omnia quae
prae
cepi tibi. facies filios aaron. hunc ordinem sep
tem dies. consecrabis eorum manus
et uniuersum pro peccato offeres per singulos
dies ad expiandum. et mundabis altare
cum immolabis expiationis hostiam. unges illud ut sanctificationem sit
septem
diebus. expiabis altare. et sanctificabis. erit sanc
tum sanctorum. quicquid tetigerit illud sanctificabi
tur. hoc est quod facies in altari. agnos an
nales duos per singulos dies iugi
ter. unum agnum mane. alterum ue
spere. decimam partem similaginis sperse oleo
tunso. quod sit mensuram quarta
parte hin. uinum ad libandum ex
dem mensure in agno uno. alterum u
agnum offeres ad uesperam. iuxta
ritum matutinae oblationis. in odo
rem suauitatis. oblationem domino
perpetuam in generationibus uestris. ad ostium tabernaculi testimonii coram
domino. ubi conueniam uobis. ut loquar ad te. ibique
accipiam filios israel. et sanctificabitur altare in
gloria mea. sanctificabo tabernaculum testimonii et altare. et aaron cum
filiis eius. ut sacerdotio fungantur mihi.
habitabo in medio filiorum israel. et ero
eis deus. et scient quia ego dominus deus eorum
qui eduxi eos de terra aegypti. ut ma
nerem inter illos. ego dominus deus

finis.

XXX

Tabernaculum ad addendum thymiama de lignis sethim habentis cubitum longitudinis latum latitudinis et quadrangulum duos cubitos in altitudine. Cornua ex ipso procedent ueste aurea purissimo tegam tabernaculum eius quod pariet per circuitum eius cornua faciesque ei corona aurea duos anulos aureos sub corona per singula latera ut mittantur in eos uectes tollatur portentur. Fecit quoque uectes de lignis sethim et inauravit eos fecitque altare de ligno sethim habens cubitum longitudinis latum latitudinis et quadrangulum duos cubitos in altitudine. Cornua ex ipso procedebant

argento · vere · marmore · gemmis · et
diuersi generis lignorum dedit q; ei ioz
hooliab filium achisamech de tribu dã
Hec sunt uerba que precepit dñs ut fa
ciantur cunctaq; precepit tibi tabernacu
lum fedus · et archam testimonii · propi
tiatoriumq; ad quã eam · et uniuersa uasa
tabernaculi · mensam q; uasa eius · et candela
brum purissimum cum uasis suis · et
altaria thymiamatis · holocaustii · et om̃a
uasa eorum · labrum cum basi sua · uestes
sacras in ministerio aaron sacerdotis · et filiis
eius · ut fungantur officio suo in sacris ·
oleum unctionis · et thymiama aromá
tum in sanctuario · omnia que precepi tibi fa
cient · et locutus est dominus ad moysen
dicens · loquere filiis israel · et dices ad eos ·
videte ut sabbatum meum custodiatis · et
signum est hoc inter me · et uos · in generatio
nibus · ut sciatis · quia ego dominus qui sanc
tifico uos · custodite sabbm meum · sanctum
enim est · et uos · qui polluerit illud · morte morie
tur · qui fecerit in eo opus · peribit
anima illius de medio populi sui · sex diebus
facient opus · in die septimo sabbm est
requies sancta domino · omnis qui fecerit opus
in hac die morietur · custodiant filii
israel sabbm · et celebrent illud in generatio
nibus suis · pactum est sempiternum inter
me · et filios israel · signumq; perpetuum · sex
enim diebus dominus fecit celum · et ter
ram · in septimo ab opere cessauit · et requie
uit · deditq; dominus moysi completis huiusce mo
di sermonibus · in monte synai duas ta
bulas testimonii lapideas · scriptas digi
to dei

[XXXII] Videns autem populus quod moram faceret descendendi mo
ysen de monte · congregatus ad aaron dixit · surge · fac nobis deos qui nos præce
dant · moysi namque huic uiro qui nos eduxit
de terra egypti · ignoramus quid acciderit
ei · dixitq; ad eos aaron · tollite inaures
aureas de uxorum filiorumq; uestrorum
auribus quibus; afferte ad me · fecit
populus quod iusserat · deferens inaures ad aa
ron · quas cum ille accepisset · formauit opere
fusorio · et fecit ex eis uitulum conflatilem · dixerunt q; hii sunt dii tui
israel · qui te eduxerunt de terra egypti ·
quod cum uidisset aaron · edificauit
altare coram eo · et præconem uocem cla
mauit · dicens · festa dies domini est · surgentesq; mane obtule
runt holocausta · et hostias pacifica
tionum · sedit populus manducare et bibere · et surrexerunt
ludere · locutusq; est dñs ad moysen
dicens · vade descende · peccauit populus tuus
quem eduxisti de terra egypti · recesserunt cito
de uia quam ostendisti eis · fecerunt
sibi uitulum conflatilem · et adorauerunt
eum · immolantes victimas dixerunt
hii sunt dii tui israel · qui te eduxerunt de
terra egypti · rursumq; ait dominus ad
moysen · cerno quod populus iste dure ceruicis
sit · dimitte me ut irascatur furor
meus contra eos · et deleam eos · faciamq;
te in gentem magnam · at moyses cepit
orabat dñm deum suum dicens · cur do
mine irascitur furor tuus contra populum
tuum · quem eduxisti de terra egypti in fortitu
dine magna · et in manu robusta
tua · ne quando dicant egyptii · callide eduxit
eos ut interficeret in montibus · et deleret
de terra · quiescat ira furoris tui · et esto placa
bilis super nequitia populi tui · recorda
re abrahã · ysaac · et israel seruorum
tuorum quibus iurasti per temet ipsum
dicens · multiplicabo semen uestrum sicut
stellas celi · cunctamq; hanc terram de qua
locutus sum dabo semini uestro · possideat
eam semper · placatusq; dominus ne
facere malum quod locutus fuerat ad
uersus populum suum · et reuersus est moy
ses de monte portans duas tabulas testi
monii in manu · scriptas utrique parte · et hinc inde erat
opere dei · et scriptura
quoq; dei erat · sculpta in tabulis · au
diens autem iosue tumultum populi iu
dicantis · ait ad moysen · bellum
auditur in castris · at ille respon
dit · non est clamor ad ortantium ad pug
nam · nec ululatus compellentium
ad fugam · sed uocem canentium ego
audio · cumq; appropinquasset ad
castra · uidit uitulum · et choros · iratus
que ualde proiecit de manu tabulas · et
confregit eas ad radicem montis · arri
pientesq; uitulum · quem fecerant com
burens · et ad cinerem redigens · sparsit in aquam · et dedit ex eo po
tum filiis israel · dixitq; moyses ad aa
ron · quid tibi fecit hic populus ut indu

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

cere[tur] sup eum peccatum maximum
cui ille vndi[que] re indigneur dominus
nos tu vides nosti ppln istum q[uo]d pronus
sit ad malum Dixerunt michi fac
nob[is] deos qui nos p[re]cedant huic v[ero] moy
si qui eduxit nos de tra egypti nesci
mus quid acciderit ei; ego dixi q[ui]
quis habet aurum dividat Et dederunt
michi et proieci illud in ignem egressus
est hic vitulus Videns g[ra]m moyses p
lingi cepit nudatus q[uo]niam nudauerat eum
aaron p[ro] ignominiam sordis inter h
ostes nudum constituerat stans in porta
castrorum ait si quis e[st] dominus iun
gatur michi congregati sunt ad
eum omnes filii leui quib[us] ait Hec dicit do
minus deus israel ponat vir gladium
super femur suum pcedite de por
ta usq[ue] ad portam per medium cas
trorum occidat unusquisque fratrem
suum et proximum suum fecerunt
filii leui iuxta sermonem moysi ce
ciderunt[que] in die illo quasi viginti tri
milia hominum Dixit moyses con
secrastis manus vestras hodie domino
unusquisque in filio suo et fratre suo ut de
tur vob[is] benedictio Facto autem altero die
locutus est moyses ad ppl[u]m peccastis
peccatum maximum Ascendam ad do
minum si quo modo eum quivero de pre
cari pro scelere uno Reversusq[ue] ad do
minum ait Obsecro die[u] peccavit ppls
iste peccatum magnum fecerunt sibi
deos aureos aut dimitte eis hanc
noxam aut si non facis dele me de
libro tuo q[uem] scripsisti Cui respondit dns
Qui peccavit in me delebo eum de libro meo
tu autem vade et duc ppl[u]m istum
quo locutus sum tibi angelus meus pre
cedet te ego autem in die ultionis visi
tabo hoc peccatum eorum percussitq[ue] do
minus ppl[u]m pro vitulo quem
fecerat aaron

Locutusq[ue] est dns ad moysen dic ad
dominum ad moysen Ascende de loco isto tu et ppl[u]s tuus q[uem] edux
isti de tra egypti in tram quam uni qui
abrahamy isaac et iacob dicens Se
mini tuo dabo eam et mittam p[re]cur
sorem tuum angelum ut eiciam chana
neum amorreum et cetheum
et pherezeum et eveum et iebuseum

et intres in tram fluentem lacte et
melle Non ascendam tecum q[uo]niam p
pulus durae cervicis es me forte dispe
dam te in via audiens ppls sermonem
hunc pessimum luxit omnis populus
indutus est cultu luctus et nullus ex more
indutus est cultu suo Dixitq[ue] dns
ad moysen loquere filiis israel dic
re cervicis es semel ascendam in medio
tui et delebo te aufer ornamenta
tua tuum ut sciam quid faciam ti
bi Depositi sunt ergo filii israel ornatum
suum a monte horeb Moyses quoq[ue]
tollens tabernaculum tetendit extra
castra procul a castris vocavitq[ue] nomen eius tabernacu
lum federis et omnis populus qui habe
bat aliquam questionem egrediebatur
ad tabernaculum federis extra castra
egrediebatur autem multa plebs ut
abat unusquisque in ostio papilionis
sui aspiciebantq[ue] tergum moysi donec
ingrederetur tentorium Quo ingresso ad illo
tabernaculum descendebat columna
nubis stabatq[ue] ad ostium tabernaculi et stabant
per fores tabernaculorum suorum Loq
batur autem dominus ad moysen facie
ad faciem sicut loqui solet homo ad
amicum suum Reversusq[ue] ille ad turbam minister eius iosue filius
nun puer non recedebat de tabernaculo Dixit autem moyses ad dnm pec
cavit ppls iste et duxerunt sibi deos aureos Dimitte ergo eis hanc noxam si placet tibi quem misturus es mecum
presertim cum dixeris scio te ex nomine
et invenisti gratiam coram me Si ergo in
veni gratiam in conspectu tuo ostende
mihi faciem tuam ut sciam te et invenire
gratiam coram oculis tuis respice
populum tuum istum Et ait
dens Ego ipse precedam te et requiem
dabo tibi Cui ait moyses Si non tu
ipse precedis nec educas nos de loco isto
in quo scire possimus ego et ppls
tuus invenisse nos gratiam in conspec
tu tuo nisi ambulaverit nobiscum ut
glorificemur ab omnibus ppls qui
habitant super tram Dixit autem do
minus ad moysen Hunc sermonem
quem locutus es faciam Invenisti e

moyses ad tabernaculum

gram coram me · et ipm noue ex noie
qui aut ostende mi gram tuam · et dix
ego ostendam omne bonum tibi · et vo
cabo nomen domini · et misereb cui vo lo · et clemens ero cui
mihi placuit · et iustificabo quos volo · et dixit · non po
tes videre faciem meam · non videbit
me homo et vivet · et dixit · ecce locus apud me · et stabis super pe
tram · cumq; trasibit gla mea · ponam
te in foramine petre · et protegam de
mea · donec trseam · et tollamq; manu
meam · et videbis posteriora mea · faciem au
tem meam videre non poteris ·

Capitulo xxxiiii

Dixitq; dns ad moysen · dola tibi duas tabulas
lapideas similes priorum · et scribam su
per eas verba quæ habuerunt tabule quas
fregisti · esto paratus mane · et ascen
des cras in montem synai · et stabis mecum super verticem montis · nul
lus ascendat tecum · nec videatur quidquam per totum montem · nec oves quidem
quicquam pascantur ante montem · dolauit ergo
duas tabulas lapideas similes priorum · et de nocte consurgens
ascendit montem synai · sicut præceperat dominus · portansq; secum ta
bulas · cumq; descendisset dns per nu
bem · et stans moyses ibi inuocaret nomen dñi · transiit dns coram eo · et cla
mauit · dns deus misericors et clemens · patiens · multe miserationis · et verus · qui custo
dis misericordiam in milia · qui auferas iniquitatem · et scelera · atq; peccata · nullusq;
apud te per se innocens est · qui reddis
iniquitatem patrum · filiis · et nepotibus · in tertiam · et quartam progeniem ·
festinus · q; moyses curuauit se · et pro
nus in terram · adorauit · et ait · si inueni
gratiam in conspectu tuo dne obsecro
ut gradiatur · dns · mecum · populus
etenim durę cervicis est · auferesq; iniqui
tates · et peccata nostra · et possideas · me
pondit dominus · ego inibo pactum
in diebus · in conspectu omnis populi tui · faciam mirabilia · que non sunt
facta in omni terra · nec in
ullis gentibus · ut cernat · plebs · inter
cuius es medio opus domini · horri
bile quod factus sum · tu observa ea
que hodie mando tibi · ecce ego
ejicio coram te amorreum · et chananeum · et hethæ
um · et pherezeum · et hyeuæum · et iebuseum · cave ne umquam cum
habitatoribus terre illius ineas fœ
dus · ne cum te · et illi fornicati fuerint
cum diis suis · et immolauerint victimas · et vocet
te · et comedas de immolatis · nec uxorem de filiabus eorum
accipias filiis tuis · ne postquam ipse
fuerint fornicate · fornicari faciant
filios tuos · in deos suos · deos conflatiles
non facies tibi · solemnitatem
azimorum custodies · septem die
bus manducabis azima · sicut præcepi
tibi · in tempore mensis nouorum · men
sis · n · uerni · tps · egressus es de egip
to · omne quod aperit uuluam · meum
masculinum · meum erit de cunctis
animantibus · tam de bobus · quam de o
uibus · meum erit · primogenitum a
simi redimes ouie · si autem non pau
pro eo dabis · occidetur · primogeni
tum filiorum tuorum · redimes · nu
llus apparebit in conspectu meo nu
dus · sex diebus operabis · die septimo
cessabis arare · messemque · solemnita
tem ebdomadarum facies tibi · in
primitiis frugum messis tritice · et sol
lempnitatem · anni · qui redeunte an
no tempore cuncta colligunt · bis · in
anno apparebit omne masculinum tuum · coram
dño deo tuo · deus · n · tulero gentes
a facie tua · dilatauero · fines tuos · nullus
inuidiabit terre tue · ascenden
ti te · et apparenti in conspectu dñi dei
tui · ter · in anno · non immolabis super fermentum
sanguinem hostie mee · nec re
manebit mane de victimis · solemp
nitatis · phase · primicias frugum
terre tue offeres in domo dñi dei tui · non coques hedum · in lacte
matris sue · dixitq; dns ad moysen · scribe tibi verba hec · quibus · i

rerum ꝛc̄ ubi p̄cepit tabernaculum ꝗ ibi
cum dño moyse. xl. diec. i. xl. noctib
ep̄auem ū comedit. ꝛ aq̄m ū bibit
suscepit tabulas fedis decem cumq;
descenderet moyses de monte synay re
nebat duas tabulas testimonii. ig
norabat qđ cornuta esset facies sua ex
consortio sermonis dñi. videns aut
aaron. ⁊ filii isrl cornutam moysi fa
ciem timuerunt prope accedere. vocauq;
ab eo reuersi sunt tam aaron q̄m p̄n
cipes synagoge. ⁊ postq̄m locutus e
uenerat ad eos. omnis filius isrl. quę
p̄cepit cuncta q̄ audierat in
monte synay. ꝛ impleuerat sermonib;
posuit velamen super faciem suam. ꝗ ingre
diebat ad dominū. ⁊ loq̄bat cum eo ante
bat donec exiret. ⁊ quę loquebatur
ad filios isrl. omnia q̄ sibi fuerant
p̄cepta. qui videbant faciem egre
dientis moysi esse cornutam. ⁊ operie
bat rursum ille faciem suā velamine
bantur ad eos.

Congregata est turba filiorum
isrl dixitq; ad eos. sunt que nullus dubi
etet. ⁊ ex diebus sex faciet opus. ⁊ pri
mus dies erit nobis sanctus. sabbatum. ⁊ requies
dñi. qui fecerit opus in eo occidetur. ⁊ no
succendetis ignem in cunctis habitaculis
uestris per diem sabbati. ⁊ ait moyses ad
omnem catum filiorum isrl. hec est
sermo quem p̄cepit dñs dicens. ⁊ sepa
rate apud uos primicias dño. omnis
voluntarius. ⁊ pronus animo offerat eas
domino. aurum. ⁊ argentum. ⁊ es. ⁊ cu
prum. ⁊ purpuram. ⁊ coccum. ⁊ bis tinc
tum. ⁊ byssum. ⁊ pilos caprarum. ⁊
pelles arietum rubricatas. ⁊ ac
tinas. ligna sethim. ⁊ oleum ad lu
minaria concinnanda. ⁊ aromata conficia
tur unguentum. ⁊ thymiama suavis
simum. lapides onichinos. ⁊ gemmas
ad ornatū super humerale. ⁊ rationa
le. quisquis uir sapiens uenerit
⁊ fecerit qđ iussit dominus in tabernaculum
testimonii. ⁊ omnia cum ueste
pallium. ⁊ cum anulis suis. ⁊ ta
bulata cum ueste
paxillos. ⁊ bases earum. ⁊ uectes. ⁊ pro
pitiatorium. ⁊ uelum qđ ante illud ap
penditur. ⁊ mensam cum uectibus. ⁊ uasa
sua. ⁊ panes. ⁊ candelabrum ad
luminaria. ⁊ altare incensi. ⁊ uectes. ⁊ oleum
unctionis. ⁊ thymiama ex aromatibus. ⁊
ostium tabernaculi. ⁊ altare holo
causti. ⁊ craticulam eius cum
uectibus. ⁊ labrum. ⁊ basem eius.
cortinas atrii cum columnis. ⁊ basibus.
⁊ ostium introitus. uestibulum. paxillos
tabernaculi. ⁊ funiculi eius. ⁊ ue
stimenta quibus utuntur in ministerio sanctu
ario. uestes aaron pontificis. ⁊ filiorum eius ut
sacerdotio fungantur. universa
omnis multitudo filiorum isrl de conspectu
moysi. obtulit. ⁊ re promptissima animi
devotione. primus dies. ad faciendum op⁹
tabernaculi testimonii. quicquid ad cul
tum. ⁊ ad uestes sanctas necessarium erat. uni
cum mulieribus. ⁊ obtulerunt armillas. ⁊
inaures. anulos. ⁊ dextralia. omne vas au
reum in donaria domini separantium se
⁊ quil̄ habebat iacinctum. ⁊ purpuram
coccum. ⁊ bis tinctum. ⁊ byssum. ⁊ pilos
caprarum. pelles arietum rubricatas. ⁊
ianctinas. argentum. ⁊ auri. ⁊ es. ⁊ metal
la obtulerunt dño. ⁊ lignatus. sethim in
uario usui. ⁊ mulieres docte dederūt
que nouerant iacinctum. purpuram. ⁊ co
cum. byssum. ⁊ pilos caprarum. ⁊
pelles arietum rubricatas. ⁊ ianctinas.
lapides onichinos. ⁊ gemmas
ad. ⁊ humerale. ⁊ rationale. aromata. ⁊ o
leum ad luminaria. ⁊ ad unguentum
⁊ thymiama confician
dum. unguentum. ⁊ thymiama suavis
simum. ⁊ lapides onichinos. ⁊ gem
mas ad ornatum super humerale. ⁊ ra
tionale. omnis mulier sapiens que
nouerat texere. texuerunt opera. ⁊ attu
lerunt ⁊ quę fecerant. ⁊ fusum. ⁊ pertica
tum. hyacinctum. ⁊ purpuram. coccum. ⁊ bis
tinctum. ⁊ byssum. ⁊ omnes mulieres
quarum animos sapientia erudierat
texuerunt pilos caprarum. ⁊ attulerunt
ea. ⁊ principes obtulerunt lapides onichinos
⁊ gemmas ad ornatum. ⁊ humerale. ⁊ ra
tionale. aromata. ⁊ oleum ad luminaria
⁊ unguentum. ⁊ thymiama confician
dum. ⁊ omnis uir. ⁊ mulier quorum
uoluntas. ⁊ animus promptus erat
ut ad omne opus quod per manum moysi fieri iussit dominus
offerrent. filii isrl munera domino. ⁊ uenerunt
mane. ⁊ dixerunt moysi. ⁊ cuncti filii isrl no
luntaria dona dedicauerunt. ⁊ uenerunt moy
ses ad filios isrl. ⁊ ecce nominatim dixit dominus
nomine beseleel filium uri filii hur de
tribu iuda. ⁊ impleuit eum spiritu dei
gratie. ⁊ scientie. omnisque doctrina ad exco
gitandum. ⁊ faciendum opus in auro. ⁊
argento. ⁊ ere. ⁊ sculpendis lapidibus. ⁊ ope
ra carpentarii. ⁊ quicquid fabre ad inue
niri potest. dedit in corde eius. ⁊ oliab quo
q; filium achisamech de tribu dan. ambos
erudiuit sapientia ut facerent opera. habi
erant. polimitarii. ac plumarii de hacin
to. ⁊ purpura. ⁊ coccho. ⁊ bisso

reorta · recrant omia ar noua quer; reperiãt
fecer g̃ le le lecel · 100 lab · rouũl uir la
pient quib; dedit dñs sapiã · a
rellectum ut facerent fabre operacõnes
usus cultuq; necnõ tuñ · atq; pcepit do
mui · huic quo tali; eos moyses · nõe
erudtam uirum cui dedit dominus sapi
am · atq; ingenii ut possent ad fa
ciendum opus · qui dudũ eis uñs dona
ria sibi ad usũ · Cũ ille autem operi co
rdie · mane uota ppl̃ offerebant · ad ar
tifices uenire compulsi dixerunt mo
ysi · plus offert ppl̃s q̃m necessariũ est ad usũ
q̃ moyses pconsul noce iussit · ne quis
uir aut mulier quicq̃m ultra offerat in opere
sanctuarii · cessatum est a munib; of
ferendis · eo q̃d oblata sufficerent · & super
habunderent · fecerunt; omnis corde sa
pientes ad explendum opus tabernacli
corrinas · x · de bisso retorta · iacincto ac
purpura · cocco; bis tincto opere mira
bili · polimita · quarũ una habebat · l · lon
gitudine · xxviii · cubitos · & latitudine
una · una mensura erant · omnes corrinae · ·
xxti; corrinas · v · alteram alteri · alias · v · si
militer copulauit · fecit · ansas · l · ansarũ
rinas in ora corrine altera · ut ex se in
uicem respicerent · ansis · l · mirifice iunge
bantur · & · l · fudit · totidem circulos aureos ·
quib; mordecta · coopiebantur · singula
ret unum tabernaculi · fecit · sagas · xi ·
de pilis caprar̃ · ad operiendũ rectum tabu
naculi · & · una sagum in longitudine · hẽ
bat cubitos · xxx · & in latitudine cubitos
· iiii · & · omnes · sagae · una mensura · Quin
que iunxit seorsum · & · sex alias seor
sum · fecitq; ansas in ora sagi unius · l ·
in ora sagi altius · ut · & · in unam
iungerentur · fibulas · l · aeneas · l · quib; &
decem · rectum ut unum pallium ex
omnib; sagis fieret · fecit · operimentum ta
bernaculi de pellib; arietum rubricatis ·
aliud q; de · ii · uelamẽ de pellib; iacin
thi · fecit · tabulas · tabernaculi de lignis
sethim stantes · x · cubitorum erat longi
tudo tabule unius · & · una ac semis cubi
tum latitudo · rectae habebat · Hae in ca
cturae erant · per singulas tabulas · ut alia
alteri iungeretur · hoc fecit in omnib; ta
bulis tabernaculi · e quib; · xx · ad plã
gam meridianam · erant · & · ad austrũ

unus · & · una · latera · & · una · cubitus · alt

cum · xl · basib; argenteis · Duae bases sin
gulis tabulis ponebãtur · ecu
tra · angulorum parte ubi unctis
sima · lacum · angulis · & · una · cum ad · &
plagam quoq; tabernaculi · respicit
ad aquilonem · fecit · xx · tabulas · cum
xl · argenteis basib; · duas · bases · per sin
gulas tabulas · & · ordinem · & · uectes · & · ad
eam partem tabernaculi · quae mare · res
picit · fecit · vi · tabulas · & · duas alias · per
singulos angulos tabernaculi · retro · q̃
immediate erant · deorsum usq; · sursum · q
singulas cum pagem pariter · & · cohã
tur · ita fecit · ex utraq; parte · per an
gulos · ut octo essent · summi tabule · & · hae
ut bases · argenteas · xvi · binas · s · ba
ses · sub singulis tabulis · fecit · uectes · de
lignis sethim · v · ad continendas ta
bulas · unius lateris tabernaculi · & · sum
q; alios · ad aquilonem · lateris · tabulas · quadrã
tas · & · ex hoc quinq; alios · ad aversum ·
lateris tabernaculi · uectes · ad occidentalem
plagam · tabernaculi · & · mare · fecit · &
uectem alium · qui per medias tabulas
ab angulo usq; ad angulum pertran
iret · ipsa autem tabulata deaurauit ·
& · basis · basib; earũ · argenteis · & · circulos
eorum · fecit · aureos · per quos uectes · &
duci possent · quos · ipse · tamen · & · au
reis operuit · fecit · uelum de iacintho ·
& · purpura · & · vermiculo · & · bysso · re
torta · opere plumario · & · columnas · v ·
cum capitib; suis · & · cuncta · opera · aureo ·
tegit · earum · fudit · & · aeneas · quas · opert
fecit · autem · bezeleel · xxxvii · de auro
& · iacintho · & · de · lignis sethim · habitã
dinem · & · cubitum · & · semissem · in latitudine
· & · cubitum · & · semissem · in altitudine
· & · duo · quoq; · cubiti · & · semis · fuit
· dimidii · & · circumtexit · eam · auro · pu
rissimo · intus · foris · fecit · illi · coronam
auream · per · gyrum · & · conflauit · & · fu
dit · anulos · aureos · per · quos · mitterẽtur
duo · anuli · in · latere · uno · & · duo · in

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

malēd. ⁊ ectel quoq; fecit de lingu
l sechim quol uectuit auro. quo
mūit in anulol qui erant i arcib;
archead portandum eam fecit. ꝙ
pitatoriū. ⁊ oraculum de auro
mundissimo duorum cubitorum
q dimidij in longitudine. cubiti at
semis in latitudine. quol ī cherub
vin exauro ductili quol posuit ex
utraq; parte ꝙpitatorij. ⁊ cherub u
num in sinistrare unius partis. ⁊
cherub alterū in sinistrare. partis
alterius. duol cherubin in singulis
sūmitatib; ꝙpitatorij. extendentes
alas. ⁊ regētes ꝙpitatoriū. se q
muno. illud respicientes. fecit. ⁊
mensam de lignis sechim in longi
tudine duoꝝ cubitoꝝ. ⁊ in latitudi
ne unius cubiti. eius habebat in altitu
dine cubitum dimidiū. ⁊ circūdedit
eam auro mundissimo. ⁊ fecit
ei labium aureū per gyrū. ⁊ plicā la
tā palmo. circā aut auream imaginem. sūl
digniorē. ⁊ sic eandem gloriam coronā
auream fecit. ⁊ iuxta circulol aureos
quol posuit ī sūl. angulol per
singlol pedes sūle. ⁊ coronam. am
bitū in eol necte. ut possit mensa
portari. ⁊ pol quoq; nectel fecit de
lignis sechim. ⁊ circumdedit eos au
ro. ⁊ vasa ad diuersol usus sūl
se. acetabula. fialas. ⁊ cyatol. thuri
bula exauro purissimo. ⁊ offerē
da. super libamina fecit. ⁊ candela
brum ductile de auro mundissi
mo. de anul uecte. hastile. calami. ⁊ sphe
rule. ac lilia pcedebant. ⁊ ex
iisdem. sex. ex latere uno. ⁊ ex latere
alterius candelabri. tres calami. expar
te una. ⁊ tres ex altera. ⁊ sphe in
modum nucis. per calamol singu
lol. ⁊ pirulq; simul. ⁊ lilia. ⁊ sphe
rule in calamis. ⁊ in calamo. ⁊ sper
rule; simul. ⁊ lilia. equum erat
quod ex. ex calamorum quiprode
bant de stipite candelabri. in pō
dant nectē erant. sūl. ⁊ sphe. in mo
dum nucis. sperule; per singlol
lilia. ⁊ sperule sub duob; calami
per loca sua. qui simul. ex fiunt
calami. pcedentes de uecte uno.
⁊ sperule igitur. ⁊ calami. ex
ipō erant omnia ductilia. ex auro pu
rissimo. fecit. ⁊ lucernal. vii. cum em
unctorijs suis. ⁊ vasa ubi ea que emūc
ta sunt. ecto talento auri. de auro mun
dissimo. ⁊ talentum auri appendebat
candelabrum cum omnib; uasis suis. ma
fecit. ⁊ altare thymiamatis de lignis sechim
hūs. per quadratum. singulos cubitos. ⁊
altitudine duos. de cuius angulis
procedebant cornua. ⁊ testudinē illud
de auro mundissimo. cum crastinis
ac parietib; ⁊ cornib; fecit. ⁊ coro
nam aureolam per gyrum. ⁊ duos
anulos aureos sub corona per singu
la latera. ut mittēntur in eol nectel
⁊ possit altare portari. ꝙ pol aūt nec
tel fecit de lignis sechim. ⁊ operuit
lamminis aureis. cum polsuit. ⁊ lebetē
ad sacrificandū. ⁊ fuscinulam. ⁊ thy
miamata de aromatib; mundissi
mis opere pigmentarij. CAPXXVIIa
Fecit ⁊ altare holocausti de lignis se
chim. v. cubitoꝝ per quadratum. ⁊ tri
um cubitorum altitudine. cuius cornua de angulis
procedebant. ⁊ operuit illud lamini
neis. ⁊ uasa diuersa fecit. scotulas. ⁊ pelliculas
⁊ uncinol. ⁊ ignium receptacula.
omnia ex lamina. ⁊ cancellum in modum retis
ēneum fecit. ⁊ subtē eam in altaris
medio arulam. cubitū. ut. ānulis ꝙ
totidem retinacula. sunt mittant. ad
in mittendol nectel ad portandum.
quol. ⁊ pol fecit. de lignis sechim
⁊ operuit lamminis ereis. ⁊ addixit
ei. circulol qui in altaris latere. ⁊ em
inebant. ꝙ in aūt altare. non esset
solidum. ⁊ cauū ex tabulatis. ⁊ in
ui. nacrium fecit. ⁊ labrum eneū
cum basi sua de speculis mulierum
que excubabant ī ostio tabernā
culi. ⁊ atrium in cornu australi
plagæ erant tentoria de bysso re
torta. cubitorum. c. columpne e
rant. xx. cum basib; suis. ⁊ capitā
columpnarum. ⁊ cetera operis cela
tura argentea. eque ad septemo
nalem plagam tentoria. ⁊ columpne. ⁊ basis
columpnarum. ⁊ capitā columpnarum eiusdem. ⁊ cetera
ac metalli erant. ⁊ in ea ex parte plaga

que o cludentem respicit fuerunt termi
na tabernaculi · l. columpne · x · cum ba
sib; suis eneis capita columpnay · erant op
ti ce lata argentea · Vero ē ou eiusem · l · ca
bunt parantur termina e quib; eb · tabu
rol columpnarum trium cum basib; su
is unum respicebat lac · ii parte aquilo
nis · i · tentoriu · i · trium tabernaculi · spectans eb ·
eque tabuit · erant termina · colump
ne eiusdē · basel tondem · cuncta arti ter
mina basis retorta requerant basel colū
pnay fuere eneel capita aūt earū cum
cunctis celatura sua argentea · ⁊ · ipāt
columpnal aūt ueltiunt argento cuncta
tu eius opere plumario · fecit termina
ex iacincto · purpura · uermiculo ac bisso
retorta · ad hebay · xx · cubitol in longi
tudine · Altitudo · ii · v · cubitorum eius
mē · ii · ulnarum · cui cuncta arti hebaic
termina · Columpne aūt migrantis fue
runt · cum basib; eneel capita ē earū · i · cela
ture argentee · pacillol quoq; tabernacu
li · tarū pergamum fecit eneol · sunt usq;
unuenta tabernaculi testimonij · ē enumera
ta sunt · iussu · p̄ceptum moysi · in cultu
ministerū per manum ythamar
filij aaron sacerdotis quae lele eel · filiuli u
i · filij hur de tribu iuda dño per moysen
iubente · ipleuit · Fecit aūt sibi · bezeleel
filius uri

iacincto purpura · uermiculo · & bisso
retorta · i nimmabula de auro purissi
mo que posuerunt inē mala gnarā ī
extrema parte iunice per girum in
nimmabulum aurē aureum · i malum
punicum quib; ornatus incedebat pō
tifex cū ministrio tingebatur sic p̄ce
pit dñs moysi fecerunt · iuxta cal bissi
nal opere textili aaron · & filii eius · i
mitrā eius · coronulā sui · ex bisso ·
feminalia quoq; linea bissina cinge
tur ō debisso retorta · iacincto · purpu
ra & uermiculo · distinctum arte plu
maria · sic p̄ceperat dñs moysi fecerunt ·
laminam sacre uenerādū de auro p̄
ssimo · sculpserunt; inq; opere gemma
rio sign dñi · uti inciderunt eam · nomi
na · intra · iacinctina · sic p̄ceperat do
mīn moysi · per sectum ignitū · omne
op̄ tabernacli · recti rectinouit · fecēr
q; filii · & cuncta que p̄ceperat dñs
moysi · obtulerunt tabernaculum · &
rectum · unitas eius · suppellectilem ·
anulos · tabulas · uectes · columpnas ·
& bases · operimentum de pellib; arieti
rubricatis · aliud operimentum de iacīt
inis pellib; · velum · archam · uectes ·
propitiatorium · mensam cum mālis suis
· & positione panū; · candelabrum ·
lucernas · ordinem earum cum oleo ·
altare aureum · unguentum · & thy
mama · & aromatib; · ostium · in
troitus tabernaculi · altare eneū ·
reticulum · uectes · & ala · & oīa la
brum cum basi sua · vestimenta · mi
nisteria · columpnas cum basib; suis · ostium
introitus atrii · funiculos · & illud · &
paxillos · quib; & quales desuit · q̄ in mi
nisterium tabernaculi · in rectum fede
ris · uasa sunt · & uestes · sacerdotales ·
quoq; quib; sacer
dotes · inuuntur · in sacrificio · aaron · &
filii eius · obtulerunt · filii · sicut
p̄ceperat dñs · hoc postq̄m · moysi · ui
dit · cuncta · vidit · expleta · benedixit · eis ·

Locutusq; est dñs ad moysen ·
dicens · mense primo die primi mē
sis · erigel tabernaculum · testimonii ·
ponesq; in eo archam · & muniesq; ad
illam velum · illatis · mensa · ponesq; su
per eam · q̄ ordine p̄cepta sunt · candelabr
um · stabit · cum lucernis suis · & ad ol

tare aureum · in quo adolebitur incēsum
coram archa testimonii · ponesq; cortinam ·
in introitu tabernaculi · ponesq; illud altā
re holocausti · ante ostium · tabernaculi · ad
plebis aqua · & circumda
bes atrium · circuitu · ingressumq; eius ·
assumpto unctionis oleo · unges tabernā
culum · cum omnib; suis · ut sanctificentur ·
altare holocausti · omnia vasa eius · labrū
cum basi sua · & sic unctionis oleo · & sanc
tificabis · ut sint sanctorū sanctissima · quicq;
tetigerint · ea · aaron · & filii eius · ad fores tabernaculi · testimo
nii · lotos aqua · induet · eos · vestib; ·
ut ministrent mihi · unctio · eorum · in sa
cerdotio · prosit · eis · sempiternū · fecit · mo
ysi · & omnia · que p̄ceperat dominus · filiis
israel · primo anno · secundi · mēsis · die · mē
sis · erexit · tabernaculum · & posuit · moyses · illud · & posuit · tabulas · & bases ·
& uectes · statuitq; · columpnas · & expan
dit · rectum · super · tabernaculum · impo
sito · desuper · operimento · sicut · dñs · imperauit ·
posuit · testimonium · in archa · subdi
dit · in ea · uectibus · & propitiatorium · desuper ·
& inuexit · archam · in tabernaculum · testi
monii · & appendit · ante eam
velum · ut expleret · dñi · iussionem · po
suit · mensam · in tabernaculo · testi
monii · ad plagam · septentrionalem
extra · velum · & ordinauit · coram · eo · panē
super · positionis · candelabrum · in tabernaculum
testimonii · e regione · mense · in parte aus
trali · locauit · per ordinem · lucernis · iux
ta · p̄ceptum · dñi · posuit · altare · au
reum · sub · tecto · testimonii · & velum
· adoleuit · super · eo · incensum · aromatū ·
sicut · iusserat · dominus · moysi · posuit · le
gem · testimonii · in tabernaculo · testi
monii · ante · holocaustum · & victimam ·
offerens · in eo · holocaustum · & sacrifi
cium · sicut · dñs · imperauerat · labrum · quoq; ·
statuit · inter · tabernaculum · testimonii ·
& altare · implens · illud · aqua · lauitq;
manus · & pedes · & ingredientes · sanctum
sedis · & accedentes · ad altare · sicut · p̄ce
perat · dñs · moysi · fecerunt · tandem · p
gitur · tabernaculi · & altaris · ductu · in
troitu · eius · tentorio · post · quā · cuncta
per · fecta · sunt · operuit · nubes · tabernā

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

culum testimonii: glã dñi impleuit tab̃d
net posset moyses ingredi tentorium fœdis nu
be operiente omia: maiestate dñi coeul
auerse q; cuncta mobilis operuerat: nec
mobilis tabernaculum deserebat: pro tuba
bantur filii isrl per turmas suas: si quan
do ab ea superior manebat nubes: eodem lo
co q; ubi cecidisset quippe dñi inhabitabat per di
tabernaculo: ignis in nocte: unde nub; u
ppls isrl' per cuncta mansiones suas.

Locutusq; est dñs ad moysen: dic fratri tuo aaron: non
indifferenter omni tempore introeat sanctuarium: intra
velum coram propitiatorio quo tegitur arca: ne forte
moriatur: quia in nube apparebo super propitiatorium.
Hoc erit indicium quando ingredi debeat aaron sanctu
arium: in holocaustis arietis pro peccato: et in ariete
holocausti. Tunicam lineam sanctam induetur: et
femoralibus linteis verecundiam suam operiet: cingetur
balteo: et mitra tincta circumdabitur: vestimenta sunt
enim hec: que assumere debet: postquam lotus fuerit
aqua. Et accipiet a tota synagoga filiorum isrl duos
hedos pro peccato: et arietem unum in holocaustum.
Cumq; obtulerit aaron vitulum pro peccato suo: et
orauerit pro se et pro domo sua: stabunt ante dñm
duo hedi: quos cum sors utrique fuerit: unus dñi: alter
emissarii: imponet aaron manus suas super capita
eorum: et offeret unum pro peccato: et stabit uiuus
coram dño: ut fundat super eum preces: et dimittat
eum in solitudinem: portans omia peccata eorum in
terram inhabitabilem: et dimittet hedum per desertum.
Ingressus autem aaron tabernaculum testimonii: exuet
se uestibus lineis quibus indutus intrauerat sanctuarium:
et relictis ibi omnibus: lauabit aquam in loco sancto:
et assumptis uestimentis suis: egredietur: faciet holo
caustum suum: et holocaustum ppli: et orabit pro se
et pro populo: et adipem pro peccato adolebit. Qui
dimiserit hedum emissarium: lauabit uestimenta sua
et carnem suam aqua: et sic ingredietur castra. Vitulum
autem et hedum pro peccato: quorum inlatus est sanguis
ad expiandum in sanctuario: efferet foras: et comburet
igni pelles eorum: et carnes cum stercore. Qui combu
rit ea: lauabit uestimenta sua et carnem suam aqua:
et sic ingredietur castra. Erit autem hoc uobis legitimum
sempiternum: mense septimo decima die mensis affli
gite animas uestras: omne opus non faciet indigena:
et peregrinus qui habitat uobiscum. In die enim hac
propitiabitur pro uobis: ut mundemini ab omnibus
delictis uestris coram dño: et sitis purgati. Sabbatum
requietionis est uobis: et affligetis animas uestras
religione sempiterna. Sacerdos: quem unxerint et con
secrauerint manus eius: ut sacerdotio fungatur pro
patre suo: induetur uestimentis lineis: uestibus sanctis:
et orabit pro sanctuario testimonii: et altaris: pro sacer
dotibus quoque et omni populo cœtus. Eritq; hoc uobis
sempiternum: ut pro filiis isrl semel in anno fiat
propitiatio pro cunctis peccatis eorum. Et fecit moy
ses sicut præceperat dñs ei.

Locutusq; est dñs ad moysen: loquere ad aaron et ad
filios eius: et ad omnes filios isrl: et dices ad eos: homo
quicumq; de domo isrl: et de aduenis qui habitant
apud uos: offerens holocaustum siue hostiam: et non
ad ostium tabernaculi testimonii adduxerit: ut faciat
dño: peribit coram populo suo. Qui offert victimas
suas: et immolat eas super altare foris: et ad ostium
tabernaculi testimonii non adducit: ut immolet eas dño:
sanguinem reputabitur effudisse: et peribit de populo
suo. Quicumq; de domo isrl: et de aduenis qui habitant
apud uos: comederit omne sanguinem: ponam faciem
meam contra animam illius: et interficiam eum de
medio populi sui. Anima enim carnis in sanguine est:
et ego dedi illum uobis: ut super altare deleatis
animas uestras: quia sanguis pro anima est. Et ideo
dixi filiis isrl: sanguinem ex omni carne non comedetis:
anima enim omnis carnis sanguis eius est. Quicumq;
comederit illum: disperibit. Homo quicumq; de filiis
isrl: et de aduenis qui habitant apud uos: qui uenatione
bestiam aut auem cibo accommodam ceperit: effundet
sanguinem eius: et operiet illum terra. Anima enim
omnis carnis sanguis eius est: et ideo dixi filiis isrl:
sanguinem omnis carnis non comedetis: anima enim
omnis carnis sanguis eius est. Quicumq; comederit illum:
disperibit. Anima cuncta quæ morticinum comederit
aut captum a bestia: sive indigena sive peregrinus fuerit:
lauabit uestimenta sua et aqua lustrabitur: et immunda
erit usq; ad uesperum: et sic mundabitur. Si autem
lauare uestimenta sua et carnem suam noluerit: nec
corpus abluerit: portabit iniquitatem suam.

Locutusq; est dñs ad moysen: loquere ad aaron et ad
filios eius: et ad omnes filios isrl: et dices ad eos: ego
dñs deus uester. Secundum opus terræ Egypti in qua
habitastis non facietis: et secundum opus terræ Chanaan
in quam ego introducam uos non agetis: nec in legi
timis eorum ambulabitis. Iudicia mea facite: et præ
cepta mea custodite: et ambulate in eis. Ego dñs deus
uester. Custodite ergo præcepta mea et iudicia: quæ
faciens homo uiuet in eis. Ego dñs. Omnis homo ad
proximam carnis suæ non accedet: ut revelet turpitu
dinem eius. Ego dñs. Turpitudinem patris tui et turpi
tudinem matris tuæ non revelabis: mater tua est: non
revelabis turpitudinem eius. Turpitudinem uxoris patris
tui non revelabis: turpitudo enim patris tui est. Turpi
tudinem sororis tuæ ex patre: aut ex matre: quæ domi
genita est: aut foris: non revelabis turpitudinem earum.
Turpitudinem filiæ filii tui: et filiæ filiæ tuæ non revela
bis: quia turpitudo tua est. Turpitudinem filiæ uxoris
patris tui: quam genuit patri tuo: et quæ nata est
domi: non revelabis: soror tua est. Turpitudinem sororis
patris tui non revelabis: caro enim patris tui est.
Turpitudinem sororis matris tuæ non revelabis: caro
enim matris tuæ est. Turpitudinem patrui tui non
revelabis: et non accedes ad uxorem eius: quæ affinitate
tibi conjungitur. Turpitudinem nurus tuæ non revela
bis: uxor filii tui est: non revelabis turpitudinem eius.
Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis: turpitudo
enim fratris tui est. Turpitudinem uxoris et filiæ eius
non revelabis: filiæ filii illius: et filiæ filiæ illius non
revelabis turpitudinem earum: quia caro illius sunt:
et nefarium scelus. Sororem uxoris tuæ non accipies
ut pellicem: nec revelabis turpitudinem eius: illa enim
adhuc uiuente. Cum uxore tua non coibis in menstruis
immunditiis: nec polluetur semen tuum in proximæ
tuæ uxoris thalamo. Ex omni semine tuo non dabis ut
consecretur Moloch: nec pollues nomen dei tui. Ego
dñs. Cum masculo non commiscebis coitum quasi cum
femina: abominatio enim est. Cum omni pecore non
coibis: nec polluetur in eo semine mulier: ut subiciatur
illi: quia nefarium est. Nolite uobis ex his omnibus
quæ gentes fecerunt in conspectu uestro: quæ ego
abominatus sum: fieri immundos. Et pollutæ sunt
omnes regiones: quas ego abominatus sum: et uastata
est terra: et ultus sum iniquitatem habitatorum suorum:
et uomuit habitatores suos. Custodite ergo præcepta
mea et iudicia: et non faciatis ex omnibus abomina
tionibus: quæ fecerunt ante uos qui habitauerunt in
ea: ut polluamini in eis. Ego dñs deus uester.

Locutusq; est dñs ad moysen: loquere ad omnem
cœtum filiorum isrl: et dices ad eos: sanctus eritis:
quia ego sanctus sum dñs deus uester. Unusquisq;
matrem suam et patrem uereatur: et sabbata mea
custodiat. Ego dñs deus uester. Nolite declinare ad
idola: nec deos conflatiles uobis feceritis. Ego dñs deus
uester. Si immolauerit quispiam uictimam pacifica
rum dño: ut sit acceptabilis: integra carne uescetur
die illa et sequenti. Quod si tertia die ederit ex ea:
quia abominatio est: non placabit. Et qui comederit
ex ea: portabit iniquitatem suam: quia sanctificium dñi
polluit: et delebitur anima illius de populo suo. Cum
messueritis segetem terræ uestræ: non falcabis ea
usq; ad solum: nec remanentes spicas colliges. Et in
vineis tuis non facies racemos: nec grana cadentia
congregabis: sed pauperibus et aduenis dimittes ea.
Ego dñs deus uester. Non furabimini: nec mentiemini:
neq; decipiet quisquam proximum suum. Non perie
rabis in nomine meo mendax: nec pollues nomen dei
tui. Ego dñs. Non calumniaberis proximum tuum:
nec uim inferes ei. Non morabitur opus mercenarii
tui apud te usq; mane. Non maledices surdo: et coram
cæco ponens offendiculum: timebis dñm deum tuum.
Ego dñs. Nolite facere iniquum quippiam in iudicio:
non consideres personam pauperis: nec honores uultum
potentis: sed in iustitia iudicabis proximum tuum.
Non eris criminator: nec susurro in populo. Non
stabis contra sanguinem proximi tui. Ego dñs. Non
oderis fratrem tuum in corde tuo: publice argue eum:
et non habebis super illo peccatum. Non quæras ultio
nem: nec memor eris iniuriæ ciuium tuorum. Diliges
proximum tuum sicut teipsum. Ego dñs. Legitimum
meum custodite. Iumenta tua non facies coire cum
alterius generis animante: agrum tuum non seres
diuersis seminibus: nec uestimento ex lino et lana
contexto uteris. Si dormierit cum homine mulier
semine: et concubitu coierit: et illa fuerit ancilla
uiri alterius: et nequaquam redempta: nec libertate
donata: flagellis subdetur: non morientur: quia libera
non fuit. Pro delicto autem suo offeret arietem ad
ostium tabernaculi testimonii: et immolabit eum dño
pro peccato suo: et dimittetur ei peccatum quod
commisit: et orabit pro eo sacerdos coram dño: et
propitiabitur ei pro peccato suo quod commisit: et
dimittetur ei peccatum. Cum autem ingressi fueritis
terram: et plantaueritis omne genus pomiferarum
arborum: auferetis primitiua earum: ne comedatis
fructus earum. Tres annos habebitis eos quasi incir
cumcisos: non comedetur ex eis. Anno autem quarto
sanctificabuntur laudabiles domino. Et in quinto
comedetis fructus earum: ut augeant uobis germina
tionem suam. Ego dñs deus uester. Non comedetis
super sanguinem. Non auguramini: nec obseruabitis
somnia. Non radetis comam capitis uestri: nec barbæ
tuæ detondebitis. Non incidetis carnes uestras in
funere: nec figuras aliquas aut stigmata facietis uobis.
Ego dñs. Non contaminabis filiam tuam ut prostituas
eam: ne fornicetur terra: et impleatur scelere. Sabbata
mea custodite: et pauete ad sanctuarium meum. Ego
dñs. Nolite declinare ad pythonicos: nec diuinos
quæsieritis: ne polluamini per eos. Ego dñs deus
uester. Coram cano capite consurges: honorabis per
sonam senis: et timebis dñm deum tuum. Ego dñs.
Si habitauerit apud uos proselytus in terra uestra:
non affligetis eum. Sed sicut indigena qui habitat
apud uos: erit proselytus apud uos: et diliges eum
sicut teipsum: fuistis enim et uos proselyti in terra
Egypti. Ego dñs deus uester. Nolite facere iniquum
quippiam in iudicio: in regula: in pondere: in mensura.
Stateræ iustæ sint uobis: et pondera iusta: modius
iustus et sextarius iustus habeatur uobis. Ego dñs
deus uester qui eduxi uos de terra Egypti. Custodite
omnia præcepta mea et uniuersa iudicia: et facite ea.
Ego dñs.

Locutusq; est dñs ad moysen: loquere filiis isrl: et
dices ad eos: homo de filiis isrl: et de aduenis qui
habitant in isrl: qui dederit de semine suo moloch:
morte morietur: lapidibus obruet eum populus terræ.
Et ponam faciem meam contra hominem illum: et
interficiam eum de medio populi sui: quia de semine
suo dedit moloch: et contaminauit sanctuarium meum:
et polluit nomen sanctum meum. Si autem populus
terræ despexerit hominem illum: cum dederit de semine
suo moloch: et noluerit eum interficere: ponam ego
faciem meam contra hominem illum: et contra cogna
tionem eius: et interficiam eum: et omnes qui consen
serunt ei: fornicati sunt cum moloch: de medio populi
sui. Anima quæ declinauerit ad pythonicos et ad
diuinos: et fornicata fuerit cum eis: ponam faciem
meam contra animam illam: et interficiam eam de
medio populi sui. Sanctificamini: et estote sancti:
quia ego dñs deus uester. Custodite præcepta mea:
et facite ea. Ego dñs qui sanctifico uos. Qui maledixerit
patri suo et matri: morte morietur: sanguis eius sit
super eum. Qui maledixerit patri suo et matri: et
fecerit quæ non licent: reus erit. Si quis adulterium
commiserit cum uxore proximi sui: et mœchatus fuerit
cum uxore amici sui: morte morientur mœchus et
mœchatrix. Si quis dormierit cum uxore patris sui:
et reuelauerit turpitudinem patris sui: morte morien
tur ambo: sanguis eorum sit super eos. Si quis dor
mierit cum nuru sua: morte morientur ambo: quia
nefarium scelus operati sunt: sanguis eorum sit super
eos. Si quis dormierit cum masculo coitu femineo:
quasi cum femina: abominationem operati sunt: morte
morientur: sanguis eorum sit super eos. Si quis duxerit
uxorem et matrem eius: nefarium scelus perpetrauit:
et cremabitur igni: tam ipse quam illæ: ut non sit
scelus in medio uestri. Si quis dormierit cum iumento
uel pecore: morte morietur: et iumentum occidetis.
Si mulier declinauerit ad quamlibet bestiam: et coierit
cum ea: occides mulierem et bestiam: morte morientur:
sanguis eorum sit super eos. Si quis acceperit sororem
suam filiam patris sui: aut filiam matris suæ: et uiderit
turpitudinem eius: et illa uiderit turpitudinem eius:
nefarium scelus est: interficientur coram populo filii
sui: turpitudinem sororis suæ reuelauit: portabit ini
quitatem suam. Si quis dormierit cum uxore menstruo
sa: et reuelauerit turpitudinem eius: et illa aperuerit
fontem sanguinis sui: ambo interficientur de medio
populi sui. Turpitudinem sororis matris tuæ et patris
tui non reuelabis: qui enim hoc fecerit: turpitudinem
carnis suæ nudauit: portabunt iniquitatem suam.
Qui dormierit cum uxore patrui sui: et reuelauerit
turpitudinem patrui sui: peccatum suum portabunt:
sine liberis morientur. Si quis duxerit uxorem fratris
sui: immunditiam fecit: turpitudinem fratris sui reue
lauit: sine liberis erunt. Custodite omnia præcepta
mea et iudicia: et facite ea: ne forte euomat uos
terra in qua habitare uos inducam. Non ambulabitis
in gentis quam ego ejiciam ante uos: omnia enim
fecerunt hæc: et abominatus sum eos. Et dixi uobis:
possidebitis terram eorum: et ego dabo eam uobis in
possessionem: terram fluentem lacte et melle. Ego
dñs deus uester: qui separaui uos a populis. Separate
igitur inter animantem mundam et immundam: inter
auem mundam et immundam: ne polluatis animas
uestras in pecore et in auibus et in cunctis quæ mouen
tur in terra: quæ ostendi uobis ut separetis ea quasi
immunda. Sanctificamini: et estote sancti: quia ego
sanctus sum dñs: et separaui uos a populis: ut sitis
mei. Vir siue mulier in quibus pythonicus fuerit uel
diuinus: morte morientur: lapidibus obruent eos:
sanguis eorum sit super eos.

Locutusq; est dñs ad moysen: loquere ad sacerdotes
filios aaron: et dices ad eos: non contaminabitur sacer
dos in populis suis: nisi in his qui ad eum pertinent:
id est: in matre et patre: in filio et filia: in fratre:
et in uirgine sorore: quæ uicina ei est: et quæ uiro
non nupsit: in hac tantum licebit ei contaminari.
Non contaminabitur princeps in populis suis: ut
polluatur. Non radent caluitium in capite suo: nec
barbæ suæ ultimam partem radent: nec in carne sua
facient incisuram. Sancti erunt deo suo: et non pollu
ent nomen eius: quia incensum dñi et panes dei sui
offerunt: et ideo sancti erunt. Uxorem meretricem et
contaminatam non accipient: nec repudiatam a uiro
suo: quia sanctificatus est deo suo. Et hostias eius
offerens: sanctificabitur mihi: quia sanctus sum ego
dñs qui sanctifico uos. Filia sacerdotis si cœperit
fornicationibus uacare: et patrem suum turpitudine
afficere: igni cremabitur. Sacerdos magnus inter
fratres suos: in cuius capite fusum est unguentum
olei: et qui consecratus est ad sumendam uestem:
caput suum non discooperiet: nec uestimenta sua
conscindet. Ad omnem mortuum non introibit: nec
super patre et matre quidquam pollutus ingredietur.
Egredi de sanctuario non audebit: ne polluat sanctua
rium dei sui: quia oleum unctionis dei sui super eum
est. Ego dñs. Uirginem accipiet uxorem. Uiduam et
repudiatam et contaminatam et meretricem non
accipiet: sed uirginem de populo suo: ne polluat
semen suum in populo suo. Ego dñs qui sanctifico
eum. Locutusq; est dñs ad moysen: loquere aaron:
homo de semine tuo per familias suas: qui habuerit
maculam non offeret panes deo suo: nec accedet ad
ministerium eius: si cæcus: si claudus: si parum
habens in naribus: si impedito pede: si manu fractus:
si gibbus: si lippus: si albugine in oculo laborans:
si iugem scabiem habens: si impetiginem in corpore:
si hernosus. Omnis homo de semine aaron sacerdotis
qui habuerit maculam: non offeret hostias dño: nec
panes deo suo. Panes dei sui de sanctis sanctorum
comedet: et de sanctificatis: uerumtamen ad uelum
non ingredietur: nec accedet ad altare: quia maculam
habet: ne polluat sanctificata mea. Ego dñs qui sanc
tifico eos. Locutus est moyses ad aaron et filios eius:
et ad omnes filios isrl: omnia quæ præceperat dñs.

Locutusq; est dñs ad moysen: loquere aaron et filiis
eius: ut separent se a sanctificatis filiorum isrl: et non
polluant nomen sanctum meum in his quæ mihi
sanctificant ipsi: ego dñs. Dic ad eos: homo de omni
semine uestro in generationibus uestris: qui accesserit
ad sanctificata quæ offerunt filii isrl dño: et habuerit
immunditiam super se: peribit anima illius coram me:
ego dñs. Homo de semine aaron si leprosus fuerit:
aut fluxum seminis patiens: non uescetur sanctificatis:
donec mundetur. Qui tetigerit pollutum in anima
sua: et quem egressus seminis polluerit: et qui tetigerit
reptile: quo immundo polluitur: et hominem in quo
contaminari possit: et omnem immunditiam eius:
anima quæ tetigerit hæc: erit immunda usq; ad uesperum:
et non uescetur sanctificatis: nisi lauerit prius carnem
suam aqua. Et cum occiderit sol: mundus erit: et
postea comedet de sanctificatis: quia cibus eius est.
Morticinum et captum a bestia non comedet: ut
polluatur in eis: ego dñs. Custodiant ergo cæremonias
meas: ne sustineant peccatum propter eas: et moriantur
in eis: cum polluerint ea. Ego dñs qui sanctifico eos.
Omnis alienigena non comedet sanctificata: habitator
sacerdotis et mercennarius non uescetur sanctificatis.
Homo autem sacerdotis si emerit animam pecunia sua:
hic comedet ex eis: et qui nascuntur in domo eius:
ipsi uescentur cibis eius. Filia sacerdotis si nupserit
alienigenæ: sanctificatis dñi non uescetur. Quæ autem
uidua fuerit aut repudiata: et semen non habuerit:
reuersa ad domum patris sui: sicut in adolescentia
sua: panibus eius uescetur. Omnis alienigena non
comedet ex eis. Qui comederit sanctificatum quippiam
nesciens: addet quintam partem ei: et reddet sanctifi
catum sacerdoti. Et non polluent filii isrl sanctifica
ta sua: quæ offerunt dño: nec portabunt iniquitatem
comedentes sanctificata sua: ego dñs qui sanctifico eos.
Locutusq; est dñs ad moysen: loquere aaron et filiis
eius: et omnibus filiis isrl: et dices ad eos: homo de
domo isrl: et de aduenis qui habitant in isrl: qui
offert munera sua in cunctis uotis et donariis suis:
quæcumq; offerunt dño in holocaustum: ita tamen ut
sponte et absq; ullo uitio quod indignum sit offeratis
masculum: de armento et de ouibus et de capris.
Quod habet uitium non offeretis: quia non placabit
pro uobis. Et qui immolat uictimam pacificorum dño
pro impletione uoti: siue de armento siue de ouibus:
similam habere debet: et adipem: et omne quod
offendiculum uitii habuerit: non offeretis: quia non
placabit pro uobis. Bos et ouis: quæ habuerit aures
uel caudam superfluas: uel minutas: offeretis uolun
tarium: sed in uoto non placabit. Quæ habuerit testi
culos uel uulnerata uel contusa: uel ablata: uel
succisa: non offeretis dño: et in terra uestra non
facietis. Nec de manu alienigenæ offeretis panes deo
uestro ex omnibus his: quia corruptio est: et uitium
habent: non placabunt pro uobis. Locutus est dñs ad
moysen: loquere filiis isrl: et dices ad eos: bos et ouis
et capra: cum nata fuerint: septem diebus sub matre
sua morabuntur: die octauo et deinceps offerri dño
uictima poterunt. Bos siue ouis: matrem et filium
pariter non occidetis. Si immolaueritis hostiam
confessionis dño: ut placabilis sit uobis: eodem die
uescetur: non reseruabitur in mane. Ego dñs. Custo
dite mandata mea et facite ea. Ego dñs. Et nolite
polluere nomen sanctum meum: ut sanctificer in
medio filiorum isrl. Ego dñs qui sanctifico uos: qui
eduxi uos de terra Egypti: ut essem uester deus.
Ego dñs.

Locutusq; est dñs ad moysen: loquere filiis isrl: et
dices ad eos: tempora dñi quæ uocabitis sanctas
conuocationes: hæc sunt tempora mea. Sex diebus
operabimini: die septimo sabbatum requietionis:
uocabitur sanctum: omne opus non facietis in eo:
sabbatum dñi est in cunctis habitationibus uestris.
Hæc sunt festa dñi: et sanctæ conuocationes: quas
uocabitis in temporibus suis. In mense primo quarta
decima die mensis ad uesperum: phase dñi est: et
quinta decima die mensis huius sollemnitas azymorum
dñi est: septem diebus azyma comedetis. In die primo
erit uobis sanctissimum: omne opus seruile non face
tis in eo: et offeretis hostiam holocausti dño diebus
septem: die septimo sanctissimum est: omne opus
seruile non facietis. Locutus est dñs ad moysen:
loquere filiis isrl: et dices ad eos: cum ingressi fueritis
terram quam ego dabo uobis: et messuerit quispiam
segetem: deferet manipulum primitiarum messis suæ
ad sacerdotem: qui eleuabit manipulum in conspectu
dñi: ut acceptabilis sit uobis: altera die sabbati eleuabit
eum sacerdos. Et faciet agnum anniculum immacula
tum in holocaustum dño: et sacrificium eius duas
decimas similæ conspersas oleo: in odorem suauissimum
dño: et libamenta eius uini quarta parte hin. Panem
et polentam et frumenta non comedetis: donec afferatis
oblationem dei uestri: legitimum sempiternum per
cunctas habitationes uestras. Numerabitis autem
uobis a die sabbati: quo offertis manipulum primitiarum
hostiæ pulsationis: septem hebdomadas plenas usq;
ad diem septimæ hebdomadis: quinquaginta dies
numerabitis: et offeretis sacrificium nouum dño de
habitationibus uestris: duos panes de duabus decimis
similæ fermentatos: primitiæ dño sunt. Offerentur
autem cum panibus septem agni immaculati anniculi:
et unus uitulus de armento: et duo arietes: erunt
holocausta dño cum libaminibus suis: et hostia pro
peccato: et duo agni anniculi in hostiam pacificorum.
Et sacerdos eleuabit eos cum panibus primitiarum
in hostiam separationis coram dño: cum duobus agnis:
sanctificata erunt dño: et sacerdotum erunt. Et
clamabitis in die illa: et uocabitis sanctissimum:
omne opus seruile non facietis in eo: legitimum
sempiternum est in cunctis habitationibus uestris per
cunctas generationes uestras. Cum autem messueritis
segetem terræ uestræ: non falcabis ea usq; ad solum:
nec remanentes spicas colliges: sed pauperibus et
aduenis dimittes ea. Ego dñs deus uester. Locutus est
dñs ad moysen: loquere filiis isrl: et dices ad eos:
mense septimo prima die mensis erit uobis sabbatum:
memoriale in sonitu tubarum: et uocabitur sanctum:
omne opus seruile non facietis in eo: et offeretis
hostiam holocausti dño. Locutus est dñs ad moysen:
decima die mensis huius septimi dies propitiationis
est: sanctissimum erit uobis: et affligetis animas
uestras: et offeretis hostiam holocausti dño: omne
opus non faciet indigena: et peregrinus qui habitat
uobiscum. In die enim hac propitiabitur pro uobis: ut
mundemini ab omnibus delictis uestris coram dño: et
sitis purgati. Sabbatum requietionis est uobis: et
affligetis animas uestras religione sempiterna. Sacer
dos: quem unxerint et consecrauerint manus eius: ut
sacerdotio fungatur pro patre suo: induetur uestimentis
lineis: uestibus sanctis: et orabit pro sanctuario
testimonii: et altaris: pro sacerdotibus quoque et
omni populo cœtus. Eritq; hoc uobis sempiternum:
ut pro filiis isrl semel in anno fiat propitiatio pro
cunctis peccatis eorum. Et fecit moyses sicut præ
ceperat dñs ei.

Locutusq; est dñs ad moysen: loquere ad aaron et ad
filios eius: et ad omnes filios isrl: et dices ad eos:
homo quicumq; de domo isrl: et de aduenis qui
habitant apud uos: offerens holocaustum siue hostiam:
et non ad ostium tabernaculi testimonii adduxerit: ut
faciat dño: peribit coram populo suo. Qui offert
victimas suas: et immolat eas super altare foris: et
ad ostium tabernaculi testimonii non adducit: ut
immolet eas dño: sanguinem reputabitur effudisse:
et peribit de populo suo. Quicumq; de domo isrl: et
de aduenis qui habitant apud uos: comederit omne
sanguinem: ponam faciem meam contra animam illius:
et interficiam eum de medio populi sui. Anima enim
carnis in sanguine est: et ego dedi illum uobis: ut
super altare deleatis animas uestras: quia sanguis pro
anima est. Et ideo dixi filiis isrl: sanguinem ex omni
carne non comedetis: anima enim omnis carnis sanguis
eius est. Quicumq; comederit illum: disperibit. Homo
quicumq; de filiis isrl: et de aduenis qui habitant
apud uos: qui uenatione bestiam aut auem cibo
accommodam ceperit: effundet sanguinem eius: et
operiet illum terra. Anima enim omnis carnis sanguis
eius est: et ideo dixi filiis isrl: sanguinem omnis carnis
non comedetis: anima enim omnis carnis sanguis eius
est. Quicumq; comederit illum: disperibit. Anima
cuncta quæ morticinum comederit aut captum a
bestia: sive indigena sive peregrinus fuerit: lauabit
uestimenta sua et aqua lustrabitur: et immunda erit
usq; ad uesperum: et sic mundabitur. Si autem lauare
uestimenta sua et carnem suam noluerit: nec corpus
abluerit: portabit iniquitatem suam.

Locutusq; est dñs ad moysen: loquere ad aaron et ad
filios eius: et ad omnes filios isrl: et dices ad eos: ego
dñs deus uester. Secundum opus terræ Egypti in qua
habitastis non facietis: et secundum opus terræ Chanaan
in quam ego introducam uos non agetis: nec in legi
timis eorum ambulabitis. Iudicia mea facite: et præ
cepta mea custodite: et ambulate in eis. Ego dñs deus
uester. Custodite ergo præcepta mea et iudicia: quæ
faciens homo uiuet in eis. Ego dñs. Omnis homo ad
proximam carnis suæ non accedet: ut revelet turpitu
dinem eius. Ego dñs. Turpitudinem patris tui et turpi
tudinem matris tuæ non revelabis: mater tua est: non
revelabis turpitudinem eius. Turpitudinem uxoris patris
tui non revelabis: turpitudo enim patris tui est. Turpi
tudinem sororis tuæ ex patre: aut ex matre: quæ domi
genita est: aut foris: non revelabis turpitudinem earum.
Turpitudinem filiæ filii tui: et filiæ filiæ tuæ non revela
bis: quia turpitudo tua est. Turpitudinem filiæ uxoris
patris tui: quam genuit patri tuo: et quæ nata est
domi: non revelabis: soror tua est. Turpitudinem sororis
patris tui non revelabis: caro enim patris tui est.
Turpitudinem sororis matris tuæ non revelabis: caro
enim matris tuæ est. Turpitudinem patrui tui non
revelabis: et non accedes ad uxorem eius: quæ affinitate
tibi conjungitur. Turpitudinem nurus tuæ non revela
bis: uxor filii tui est: non revelabis turpitudinem eius.
Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis: turpitudo
enim fratris tui est. Turpitudinem uxoris et filiæ eius
non revelabis: filiæ filii illius: et filiæ filiæ illius non
revelabis turpitudinem earum: quia caro illius sunt:
et nefarium scelus. Sororem uxoris tuæ non accipies
ut pellicem: nec revelabis turpitudinem eius: illa enim
adhuc uiuente. Cum uxore tua non coibis in menstruis
immunditiis: nec polluetur semen tuum in proximæ
tuæ uxoris thalamo. Ex omni semine tuo non dabis ut
consecretur Moloch: nec pollues nomen dei tui. Ego
dñs. Cum masculo non commiscebis coitum quasi cum
femina: abominatio enim est. Cum omni pecore non
coibis: nec polluetur in eo semine mulier: ut subiciatur
illi: quia nefarium est. Nolite uobis ex his omnibus
quæ gentes fecerunt in conspectu uestro: quæ ego
abominatus sum: fieri immundos. Et pollutæ sunt
omnes regiones: quas ego abominatus sum: et uastata
est terra: et ultus sum iniquitatem habitatorum suorum:
et uomuit habitatores suos. Custodite ergo præcepta
mea et iudicia: et non faciatis ex omnibus abomina
tionibus: quæ fecerunt ante uos qui habitauerunt in
ea: ut polluamini in eis. Ego dñs deus uester.

Locutusq; est dñs ad moysen: loquere ad omnem
cœtum filiorum isrl: et dices ad eos: sanctus eritis:
quia ego sanctus sum dñs deus uester. Unusquisq;
matrem suam et patrem uereatur: et sabbata mea
custodiat. Ego dñs deus uester. Nolite declinare ad
idola: nec deos conflatiles uobis feceritis. Ego dñs deus
uester. Si immolauerit quispiam uictimam pacifica
rum dño: ut sit acceptabilis: integra carne uescetur
die illa et sequenti. Quod si tertia die ederit ex ea:
quia abominatio est: non placabit. Et qui comederit
ex ea: portabit iniquitatem suam: quia sanctificium dñi
polluit: et delebitur anima illius de populo suo. Cum
messueritis segetem terræ uestræ: non falcabis ea
usq; ad solum: nec remanentes spicas colliges. Et in
vineis tuis non facies racemos: nec grana cadentia
congregabis: sed pauperibus et aduenis dimittes ea.
Ego dñs deus uester. Non furabimini: nec mentiemini:
neq; decipiet quisquam proximum suum. Non perie
rabis in nomine meo mendax: nec pollues nomen dei
tui. Ego dñs. Non calumniaberis proximum tuum:
nec uim inferes ei. Non morabitur opus mercenarii
tui apud te usq; mane. Non maledices surdo: et coram
cæco ponens offendiculum: timebis dñm deum tuum.
Ego dñs. Nolite facere iniquum quippiam in iudicio:
non consideres personam pauperis: nec honores uultum
potentis: sed in iustitia iudicabis proximum tuum.
Non eris criminator: nec susurro in populo. Non
stabis contra sanguinem proximi tui. Ego dñs. Non
oderis fratrem tuum in corde tuo: publice argue eum:
et non habebis super illo peccatum. Non quæras ultio
nem: nec memor eris iniuriæ ciuium tuorum. Diliges
proximum tuum sicut teipsum. Ego dñs. Legitimum
meum custodite. Iumenta tua non facies coire cum
alterius generis animante: agrum tuum non seres
diuersis seminibus: nec uestimento ex lino et lana
contexto uteris. Si dormierit cum homine mulier
semine: et concubitu coierit: et illa fuerit ancilla
uiri alterius: et nequaquam redempta: nec libertate
donata: flagellis subdetur: non morientur: quia libera
non fuit. Pro delicto autem suo offeret arietem ad
ostium tabernaculi testimonii: et immolabit eum dño
pro peccato suo: et dimittetur ei peccatum quod
commisit: et orabit pro eo sacerdos coram dño: et
propitiabitur ei pro peccato suo quod commisit: et
dimittetur ei peccatum. Cum autem ingressi fueritis
terram: et plantaueritis omne genus pomiferarum
arborum: auferetis primitiua earum: ne comedatis
fructus earum. Tres annos habebitis eos quasi incir
cumcisos: non comedetur ex eis. Anno autem quarto
sanctificabuntur laudabiles domino. Et in quinto
comedetis fructus earum: ut augeant uobis germina
tionem suam. Ego dñs deus uester. Non comedetis
super sanguinem. Non auguramini: nec obseruabitis
somnia. Non radetis comam capitis uestri: nec barbæ
tuæ detondebitis. Non incidetis carnes uestras in
funere: nec figuras aliquas aut stigmata facietis uobis.
Ego dñs. Non contaminabis filiam tuam ut prostituas
eam: ne fornicetur terra: et impleatur scelere. Sabbata
mea custodite: et pauete ad sanctuarium meum. Ego
dñs. Nolite declinare ad pythonicos: nec diuinos
quæsieritis: ne polluamini per eos. Ego dñs deus
uester. Coram cano capite consurges: honorabis per
sonam senis: et timebis dñm deum tuum. Ego dñs.
Si habitauerit apud uos proselytus in terra uestra:
non affligetis eum. Sed sicut indigena qui habitat
apud uos: erit proselytus apud uos: et diliges eum
sicut teipsum: fuistis enim et uos proselyti in terra
Egypti. Ego dñs deus uester. Nolite facere iniquum
quippiam in iudicio: in regula: in pondere: in mensura.
Stateræ iustæ sint uobis: et pondera iusta: modius
iustus et sextarius iustus habeatur uobis. Ego dñs
deus uester qui eduxi uos de terra Egypti. Custodite
omnia præcepta mea et uniuersa iudicia: et facite ea.
Ego dñs.

Locutusq; est dñs ad moysen: loquere filiis isrl: et
dices ad eos: homo de filiis isrl: et de aduenis qui
habitant in isrl: qui dederit de semine suo moloch:
morte morietur: lapidibus obruet eum populus terræ.
Et ponam faciem meam contra hominem illum: et
interficiam eum de medio populi sui: quia de semine
suo dedit moloch: et contaminauit sanctuarium meum:
et polluit nomen sanctum meum. Si autem populus
terræ despexerit hominem illum: cum dederit de semine
suo moloch: et noluerit eum interficere: ponam ego
faciem meam contra hominem illum: et contra cogna
tionem eius: et interficiam eum: et omnes qui consen
serunt ei: fornicati sunt cum moloch: de medio populi
sui. Anima quæ declinauerit ad pythonicos et ad
diuinos: et fornicata fuerit cum eis: ponam faciem
meam contra animam illam: et interficiam eam de
medio populi sui. Sanctificamini: et estote sancti:
quia ego dñs deus uester. Custodite præcepta mea:
et facite ea. Ego dñs qui sanctifico uos. Qui maledixerit
patri suo et matri: morte morietur: sanguis eius sit
super eum. Qui maledixerit patri suo et matri: et
fecerit quæ non licent: reus erit. Si quis adulterium
commiserit cum uxore proximi sui: et mœchatus fuerit
cum uxore amici sui: morte morientur mœchus et
mœchatrix. Si quis dormierit cum uxore patris sui:
et reuelauerit turpitudinem patris sui: morte morien
tur ambo: sanguis eorum sit super eos. Si quis dor
mierit cum nuru sua: morte morientur ambo: quia
nefarium scelus operati sunt: sanguis eorum sit super
eos. Si quis dormierit cum masculo coitu femineo:
quasi cum femina: abominationem operati sunt: morte
morientur: sanguis eorum sit super eos. Si quis duxerit
uxorem et matrem eius: nefarium scelus perpetrauit:
et cremabitur igni: tam ipse quam illæ: ut non sit
scelus in medio uestri. Si quis dormierit cum iumento
uel pecore: morte morietur: et iumentum occidetis.
Si mulier declinauerit ad quamlibet bestiam: et coierit
cum ea: occides mulierem et bestiam: morte morientur:
sanguis eorum sit super eos. Si quis acceperit sororem
suam filiam patris sui: aut filiam matris suæ: et uiderit
turpitudinem eius: et illa uiderit turpitudinem eius:
nefarium scelus est: interficientur coram populo filii
sui: turpitudinem sororis suæ reuelauit: portabit ini
quitatem suam. Si quis dormierit cum ux

offerre mare siue femineam immaculatam offerret coram dño ponet manum suam super caput victime siue ei immolabit in introitu tabernaculi testimonii fundent filii aaron sacerdotes sanguinem per altare circuitum offerent de hostia pacifficorum in oblationem domino adipem qui operit uentrem omnia quod pinguedinis est in intestinis duos renes cum adipe quo reguntur ilia et retortum iecoris cum renunculis adolebunt eos super altare in holocaustum ignis suauissimi odoris domino si uero de ouibus fuerit eius oblatio in pacifficorum hostia siue masculum siue femineam immaculatam offerre coram domino ponet manum suam super caput victime sue que immolabitur ante ostium tabernaculi testimonii fundent filii aaron sanguinem eius per circuitum altaris offerent de pacifficorum hostia sacrificium domino adipem caudam totam cum renibus et pinguedinem quae operit uentrem omnia quae intrinsecus sunt duos renes cum renunculis et reticulum iecoris cum eis auferet sacerdos et adolebit ea super altare in holocaustum ignis suauissimi odoris domino si capra fuerit eius oblatio et offerre eam domino ponet manum suam super caput eius et immolabit eam ante ostium tabernaculi testimonii fundent filii aaron sanguinem eius per altare circuitum offerentes ex ea victimam ignis domino adipem qui operit uentrem et omnia quae intrinsecus sunt duos renes cum renunculis et reticulum iecoris cum eis auferet sacerdos et adolebit ea super altare in holocaustum ignis suauissimi odoris domino omnis adeps ipsius erit domino lex perpetua in generationibus uestris cunctisque habitaculis uestris adipem et sanguinem nec adipem oio comedetis

Locutusque est dominus ad moysen dicens loquere filiis israhel et ad eos peccauit per ignorantiam de uniuersis mandatis domini que precepit ne non fiant quippiam fecerit sacerdos qui est unctus peccauit delinquere faciet populum offerret pro peccato suo uitulum immaculatum domino et adducet illum ad hostium tabernaculi testimonii coram domino ponet manus super caput eius immolabitque eum domino et sumet quoque de sanguine uituli inferet illum in tabernaculum testimonii cumque intinxerit digitum in sanguinem aspergit eum septies coram domino contra uelum sanctuarii ponet de eodem sanguine super cornua altaris thymiamatis gratissimi domino qui est in tabernaculo testimonii omnem autem reliquum sanguinem fundet ad basem altaris holocausti uituli uestimenti tabernaculi adipem uituli offeret pro peccato eum qui uentrem operit omnia que intrinsecus sunt duos renes cum eis et reticulum qui est super iecur separabit cum renunculis quemadmodum separari solet uictima pacifficorum et adolebit ea super altare holocausti pellem uero et omnes carnes cum capite et pedibus intestinis et fimo et reliquo corpore efferet extra castra in locum mundum ubi cinis effundi solet et succendet eum super ligna desuper cinis proiectus est igne consumetur quod si totus populus israhel ignorauerit et latuerit eum res et postea intellexerit peccatum suum offeret pro peccato suo uitulum ad ostium tabernaculi ponentes seniores populi manus super caput eius coram domino immolatoque uitulo in conspectu domini inferet sacerdos qui unctus est de sanguine eius in tabernaculum testimonii tinctoque digito aspergens septies contra uelum ponet de eodem sanguine et in cornibus altaris quod est coram domino in tabernaculo testimonii reliquum autem sanguinem fundet ad basem altaris holocausti quod est ostio tabernaculi testimonii omnem quoque eius adipem tollet et adolebit super altare sicut facit de uitulo quo pro sacerdote peccante uel uniuersa plebe deprecatur et propitius fit eis dominus postquam auferet uitulum efferet extra castra et comburet sicut et priorem uitulum quia pro peccato multitudinis offertur princeps si peccauerit unum e pluribus per ignorantiam et contra quod dominus lege prohibet

postea uelle erit pcm suum offerre hostiã
coram dño hyrtum de capris unam acceptã
ponet; manum suam sp capiti eius
et; immolabit eã in loco ubi solet mactari
holocaustũ coram dño et quia pcõ est
tinget sacdos digitum in sanguine hostie
pcõ tanget cornua altaris holocausti
et reliquum fundet ad basim eius
adipem uero adolebit sup sicut in uictimis
pacificis fieri solet rogabitq; pro eo et pro
omni eius domo et dimittetur ei quod ibi peccauit
autem anima peregrinorum aut de plebe cum
fecerit quicquã de his q dñs lege prohibuit
et; de unã cognouerit pcm suum
offerret capram immaculatam pone
et; manum sp capiti hostie et propter
eam est et immolabit eam in holocaustũ
ollet; sacdos de sanguine in digito suo et
tanget cornua altaris holocausti reliqui
fundet ad basim eius omnem autem adipem
auferet sicut auferri solet de uictimis pacifi
corum adolebit sup altare in odorem suauis
simi dño et rogabit; pro eo et dimittetur
ei si autem de pecudibus obtulerit uictimam p
pcõ de ouibus immaculatam ponet manũ
super caput eius et immolabit eam in lo
co ubi solent cedi holocausta coram dño hostie
et; sacdos de sanguine eius digito suo
tanget cornua altaris holocausti reli
quum fundet ad basim eius omnem quoq;
adipem auferet sicut auferri solet de pcõ
arietis qui immolatur pro salute et; et adolebit
sup altare in odorem suauissimum dño et rogabit; pro eo et
pcõ eius et dimittetur ei

Si peccauerit aĩa et audierit uocem iura
ntis et; cum sit testis aut uidit aut conscia
uerit nisi indicauerit portabit iniquita
tem suam aĩa q tetigerit quodcumq; immundũ
siue cadauer animantis siue pecus siue reptile quo
libet huius modi siue hominis siue omnem immunditiam
per quam solet quis polluiri et; cognouerit postea et
sub iuramento dixerit se locutum esse animam q
propulerit labia sua ut male quid faciat aut bene quicquid
fecerit quod ipse se ignorans iurauerit et; obliuiscatur;
postea uero intellexerit deliquisse sumet ag
nam de pecudibus offeretq; dño pro delicto suo
agnam siue capram et rogabit; pro eo sa

edos et pcõ eius et; si non potuerit offerre pecus offeret duos turtures aut duos pullos columbarum dño unum pro pecto et alterum in holocaustum et; sacdos ad altare
quod primum obtulerat et; colli torquebit caput eius ad ceruicem nec penitus abrumpet et
adspergit de sanguine eius parietem altaris et quod autem reliquum fuerit stillabit ad fundamentum eius ipse est pcõ
est autem hoc holocaustum ut supra solet rogabitq; pro eo sacdos et pro
peccato eius et dimittetur ei et quod si non
fuerit manus eius duos offerre turtures
aut duos pullos columbarum unum offeret
pro pecto suo simile partem ephi similiter
non mittet in eam oleum nec thuris ali
quid in ponet ea pro pecto est enim et; eam
sacdos cum plenum ex ea pugillum hau
riet ut ei cremabit sup altare in monimentum
eius cum obtulerit rogans pro illo et pas
cetur ille sacdos ipse sicut unusquisque
annua sua sacrificia et cerimonias per ex
orem in huiusque domino sic faciet pec
tator offerens pro delicto suo arietem in
maculatum de gregibus; qui cum pro duob;
siclis iuxta pondus sanctuarii ipsi mq; dñi
mulier tempus restituet et; ignorans pare
ponet sup et tradens sacdoti qui rogabit pro eo
offerens arietem et dimittetur ei aut
ma q peccauit per ignorantiam et fecit
ignorans et; hoc quod omni lege prohi
tum et; reus et intelligit iniquitatem
suam offeret arietem immaculatum de gre
gibus; sacdos que in eum orabit pro eo et qui nesciit
fecit et dimittetur ei et; per singulam de

Locutus et; dñs Si quis duo
ad moysen dicens anima que peccauerit
et contempserit dominum et negauerit proximo
suo depositum et quod tradi
dit socius et; aut uim intulerit aut per uiolentiam
quippiam abstulerit aut calumpniam fecerit sive rem perditam
inuenerit et infitiatus fuerit super peieraue
rit et quidquid aliud exposuit; facit in quibus pec
care solent homines et contempserit deliq
redderet omnia que per fraudem uoluit
optinere et quintam insuper partem duo
cui damnum intulerat et pro peccato suo
aut offeret arietem immaculatum

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

de grege dabit cum sacdos ruĕ estima
ōnem mentium q; delicti qui roga
bit pro eo coram dño & dimittetur ei p
singuli; prohibendo q; secundo peccant
Locutusq; est dñs ad moysen dicens; p
aaron & filios eius & sic dices filiis
israel; lex holocausti
mabitur in altari tota nocte usq; ma
ne; ignis eius eadem altaris erit & comedet
ur in ea sacdos; femina uby; lineas; vestes
q; tinctas quas vocant ignis exuisti &
ponens iuxta altare; spoliabitur pro
nly; uestimentis suis duabus; alius exuta
ta efferet eos & in loco mundissimo;
usq; ad sauillam consumet; ignis
autē in altari semper ardebit q; nu
trit sacdos subiecta ligna mane per
singulos dies & unpono holocaustio de
super & adolebit pinguia hostiarum q;
nul est inde perpetuus quum in mq; deb
aet in altari & est lex sacrificii salua
rium que offerent filii aaron co
ram dño & coram altari; vester sa
cdos pugillum similag; conspersa est
oleo & omnem thus qd super simulam
positum est & adolebit; illud in altari
in monimentum odoris suauissimi do
mino; reliqua autē partem simule co
medet aaron cum filiis suis absq; fer
mento & comedent in loco scō atrii tabr
naculi; in area autē non fermentabit q; pa
rs eius in domum intentum offerentis
scīs eorum est sicut pro peccato aut de
licto & quicquid habuerit aaron comedent
illud legitimum aut sempiternum est
ungentibus; nihil de sacrificiis domi
ni omnis qui tetigerit ea sanctificabit lo
auitq; dñs ad moysen dicens; h est
oblō aaron & filiorum eius quā offerre
debent dño in die unctionis sue; deci
mam partem ephy offerent simile
m sacrificium sempiternum; medium eius
mane & medium eius vespere super
sartagine; oleo conspersa & frigē
offerent & cum eadem modestiam suauis
simum domino sacdos qui unctus pō
fuerit pro eo & filiis suis omne u
sacrificium sacdotum ig
ne consumetur nec quisquā comedet
ex eo locutusq; est dñs ad moysen
dicens; loquere aaron & filiis eius
est lex hostie pro peccato in loco ubi oc
cidetur holocaustum immolabit coram
domino; sctū scōr; est sacdos qui offert e
am comedet in loco scō manducabunt
illud qui quid tetigerit carnes eius sc
ietur; & si de sanguine illius vestis
fuerit aspersa lauabit in loco scō vas aut
fictile in quo cocta est confringetur
quod si aneum fuerit defricabit & la
uabit aqua; omnis masculus de gente sa
cdotali uescetur de carnib; eius & ip
sum scōr; est hostia p; quotidianis pro pec
cato eius sanguis inferetur in tabna
culum testimonii ad expiandū in sanctua
rio comedetur & comburetur igni; h
quoq; lex hostie pro delicto scō scōrum
est; quo loco immolatur holocaustum im
molabit victima pro delicto & sanguis
eius per gyrum altaris fundetur offerē
ex ea eandem adipem qui operit uitu
la duos renes & quicquid circa ilia
& reticulum q; super hepar est auferet
cum renunculis; & adolebit ea sacdos su
per altare; incensum est dño pro delicto; omnis
masculus de sacdotali gente in loco scō
vescetur hui carnib; q; scō scōrum est
pro peccato offerentur hostia ita & pro delicto; mi
les; hostie lex una erit ad sacdotem qui
eam obtulerit per tinebit & sacdos qui
offert holocaustum uictimam & ebur pel
lem eius; omne sacrificium simile qd
coquitur & clibano & quicquid in ea
tractatū in sartagine paratum sacdo
ti eius erit & quod offertur siue oleo & sic
cum siue tinctum fuerint cunctis filiis
aaron mensura equa per singulos; de
cima est lex hostie pacifice
ficiorum que offertur domino; si p
gratiarum actione fuerit oblō offerent panes
azymos; ferentes conspersos oleo & frigā
tractā unctos oleo & cocturā; similam
& solutos & ad mixtione conspersos
panes quoq; fermentatos cum hostia
gratiarum q; in immolatione pro pacifico sacrificio;
unus pro primitiis offertur domino
est sacerdotis qui fuderit hostie san
guinem eius & carnes eadem comedē
dentur die nec remanebit exceptū est
quicquam usq; mane & si quod ut forte q;
quisquam obtulerit hostiam eadem
similiter edetur die & si quid in cra
stinum remanserit non licitum est

Lucquid aut ẽdit unuẽ dier ignis ab
sumet & quid de carnib; uictime pacifico
die ẽdo comedet ut nõ fiat eis in obb nec po
dẽt offerem Quin potius querimꝰ & ma
gis ad sedulo curam uadit preuari
cationis res est caro que aliquam tetigerit
mundum non comedet eam & comburet
igni Qui fuerit immundus uescetur ex ea
anima polluta que edent de carnib; ho
ne pacificorum que oblata est domino
peribit de pplo suo Quecunq; tetigerit immun
dicam hominis sl̃ immũdã siue omnis
rei que polluere pt̃ & comedet de huius ce
modi carnib; interibit de pplo suo Locutꝰ
est dominus ad moysen dicens loquere fi
liis israhel Adipem omnis animalis non co
medetis adipem taurini uituli & ouis &
animalis qd̃ abiectum per se fieri
uarios usus Adipem quidem morientis &
feris uescemini in omni opere Sanguinem
non comedetis de pmissum dominus comedet peribit de
plo suo Sanguinem quoq; omnis animã
lis non sumetis super uniuersa habitacula
uestra de auib; & pecorib; Quicunq; ederit de
pecore & hac anima que ederit sanguinẽ
peribit de pplo suo Locutusq; est dñs ad
moysen dicens loquere filiis israhel Qui offe
rt victimam pacificor dño offerat li
mul sacrificium dño Manib; ferens eius incen
manib; adipem holocausti ponetq; eum
dum altari dominico consecrandum pa
der sacdos qui adolebit adipem super alta
re pectusculum autem erit aaron & filiorũ
eius armus quoq; dexter de pacificorum o
holocausti dabit primitias sacdoti qui obtu
lerit sanguinem & adipem filiorum aaron
ipse habebit armum dexterum in portione
sua pectusculum & eleuationis armum
separabunt de hostiis pacificor suis & dabunt
eos aaron sacdoti & filiis eius lege
perpetua ab omnib; pplis israhel Qui obtu
lerit hostiam & sanguinem filiorum aaron
& filiorum eius ut incensum domi
ni die quo obtulerit eos moyses ut sacdo
tio fungerentur iuxta pcepta quæ dñs
dedit eis ab exitu israhel de hostiis eorũ
pacificor & dixit aaron & filiis eius lege
perpetua ab omnib; pplis israhel Hec ho
stia aaron & filiorum eius quæ offerenda est domi
no die qua unctus est moyses ut sacdo
tio fungerentur oblatione eius domino si
similæ decimam partem offerent oblationem iugem
dimidium mane & dimidium uespere Super
sartaginem frixorium ex olei mensura
conspersa & cocta offerent suauissimi odoris
holocausti in honorem domini Quam
pro peccato duos arietes congregabit
& congregabit omnem cetum filiorum israhel ad ostium
tabernaculi feci moyses ut dominus imperauerat
congregataq; est turba ante ostium tabernaculi
ait hic est sermo quem iussit fieri dñs
obtulitq; aaron filios eius & lauit
eos aqua & uestiuit tunica & accinxit
balteo & induit eos linea & imposuit
ei superhumerale & accinxit eum
ephod & bardocucullo & mitram aptauit
ei & lamina aurea consecrationis
sicut præcepit dominus & tulit
oleum unctionis & unxit tabernacu
lum cum omni supellectile sua & altare
holocausti cum omnibus uasis eius & labrum
cum basi sua & sanctificauit eos & fudit de oleo super caput aaron & unxit
eum & consecrauit filios eius & circumamicti sunt
tunicis lineis & accincti balteis & mitris sicut
præceperat dominus & obtulit uitulum pro peccato
cumq; super caput eius posuissent aaron &
filii eius manus suas immolauit eum
& tulit sanguinem & tincto digito de
digit cornua altaris per gyrum & expiato
altari fudit reliquum sanguinis
nem ad fundamentum eius & adipem & re
cuncta super uiscera & reticulum hepatis
duos q; renes & adipes eorum & armum dexterum
sl̃ adolenda super altare & uitulum cum pelle
& carnib; & fimo crematis extra castra sicut
præceperat dominus & obtulit arietem holo
caustum & capita eius & membra cum impositissent
aaron & filii eius manus suas & mundatis
cum & tibiis sanguinem eius per gyrum
altaris & arietem in frusta di
adens caput eius & artus & adipem adole
uit igni & lotis prius intestinis & pedib; to
tumq; simul arietem in cendit super
altare eo q̃d esset holocaustum suauissimi
odoris dño sicut præceperat ei & obtulit arietem
secundum in consecratione sacerdotum posuer
q; & capita eius aaron & filii eius manus
suas quem cum immolasset moyses sumens de sanguine eius tetigit extremum
auriculæ dextræ aaron & pollicem manus
eius dextræ & similiter pedis obtulit & filios
aaron & tetigit de sanguine extremum
auriculæ dextræ eorum & pollicem manus
eius dextræ & similiter pedis sanguinẽ

decrevit · pollicet manus ac decem pedes · reliquum fudit super altare per circuitum · adipem ubi · caudam omnemque pinguedinem que operit intestina reniculos · duosque renunculos cum adipibus suis · tertio decimo · separauit tulitque a de tumultu actimoz q; erat coram domino panes absq; fermento · collustum q; super eam oleo · libamina quoq; posuit super adipes · tertium decimum tradens filiis suis omnia · aaron · filius eius · cum postquam lauerunt ea · cremauit domino · iuxta quam iussionem suscepta de manibus eoz · adoleuit super altare holocaustu · eo quod ei cras dicturus esset obliuioni · deinde mandauit sacerdotibus · ut carnem hostie · quam ad ostium tabernaculi · testimonii obtulisset populus · coquerent · ipse · n · ante · cum pane quem in canistro consecrauerat · iuxta ritum quo · vii · diebus vsq; ad diem quo implebantur consecrationis · dies · expletis · vii · diebus · finitur consecratio · iuxta ritum plenarium · factum est · ut · viii · sacrificii complerentur · die ac nocte manebant in tabernaculo · obseruantes cultodiam domini · mandatum · sic · n · iussit · deus · moysi · et · aaron · filiis eius · cuncta que iussa · sunt · domini · per manum moysi ·

Factum autem octauo die · vocauit moyses aaron · filios eius · ac maiores natu · israel · dixitq; ad aaron · offer pro tuo peccato · vitulum · et arietem · in holocaustum · utrumq; · immaculatum · offer illos coram domino · ad filios autem israel · loquere · tollite hyrcum pro peccato · vitulum · atq; agnum · anniculum · sine macula · in holocaustum · bouem · · arietem pro pacifica · · immolate coram domino · in sacrificio singulorum · similam olei · quoq; · per singula offerentes · hodie · n · dominus apparebit · vobis · tulerunt · omnia que iusserat · moyses · ad hostium tabernaculi · · cumque · multitudo adstaret · ait moyses · iste est sermo · quem · precepit dominus · facite · ita apparebit · vobis · gloria eius · dixitque ad aaron · accede ad altare · · immola pro peccato tuo · offer holocaustum · · deprecare pro te · · pro populo · · mactatisque hostiis populi · pro eis · sicut · precepit dominus · fecit · similiq; aaron · accedens ad altare · immolauit · vitulum pro peccato suo · cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui · in quo tinguens digitum · tetigit cornua altaris · · fudit residuum ad basim eius · adipem · · renunculos ac reniculum · · eorum · que sumpsit de hostia · · adoleuit ea super altare · sicut · precepat dominus moysi · carnes · · pellesque · eius · · extra castra combussit · igne · immolatur · · holocausti victima · · obtulerunt · · ei filii sui · sanguinem cuius · quem fudit per altaris circuitum · · adipem · · bouis · · reuulsum · · anteriorem · · holocausti · · manuum · · immolauit · · humeros · · arietem · · hostiam · · panemque · · ei · filii sui · sanguinem · ·

egressus q; ignis a dño devorauit eos · mortui
sunt coram dño · dixq; moyses ad aaron · hoc
est quod locutus est dominus · sanctificabor in his qui
appropiant mihi · in conspectu omnis pli
glorificabor · q audiens taciturn aaron · vocauit
autem aaron moysen misitq; eum ele · et elisaphan fi
lium oziel patruum aaron · ait ad eos · accedite · tollite
fratres uros de conspectu sanctuarii · et portate
eos extra castra · confestimq; peregerunt ministerium eo
rum · et portauerunt · nec prius exire uoluerunt · quam
dixerat eis moyses · filii aaron · nolite discooperire capita
uestra · nolite scindere uestimenta uestra · ne forte moriamini
et super omnem coetum oriatur indignatio · sed fratres
uri domus israel plangant incendium quod
dominus suscitauit · vos autem non egredietur ostium
fores tabernaculi · alioquin peribitis · oleum
quippe sanctificationis est · et fecerunt
omnia iuxta preceptum moysi · locutusq; est dominus ad aaron · dicens
vinum et omne quod inebriare potest non bibetis tu · et filii tui
tecum · quando ingredimini tabernaculum testimonii · ne mo
riamini · legitimum sempiternum · in generationibus
vestris · ut habeatis scientiam discernendi inter
sanctum · et prophanum · inter pollutum · et mundum
docendi filios israel omnia legitima mea · que
locutus est dominus ad eos per manum
moysi · locutusq; est moyses ad aaron · ad
eleazar · et ithamar filios eius qui erant
reliqui · tollite sacrificium quod remansit de
oblatione domini · et comedite illud absq;
fermento iuxta altare · quia sanctum sanctorum est · comede
tis autem in loco sancto · quia tuum est · et filiorum
tuorum de oblationibus domini · sic precepit enim
mihi · et ipsum armum pectusculum quoq; quod oblatum est
et armum qui separatus est · edetis in loco
mundissimo · tu · et filii tui ac filie tue tecum
sunt · accepta sunt enim de hostiis sa
lutaribus filiorum israel · armum · et pec
tusculum · ad hec que offerantur in altaria elevata
sint coram domino · et permanebunt ad te · et
ad filios tuos lege perenni · sicut precepit dominus
ille autem hyrcum qui oblatus fuerat pro peccato
cum quereret moyses · et cultum reperit
combustum · iratusq; contra eleazar · et ithamar filios aa
ron qui remanserant · ait · cur non co
medistis hostiam pro peccato in loco sancto · et
quia sanctum est · atque nobis ut portetis ini
quitatem multitudinis · et roget pro ea
in conspectu domini · presertim cum de sangui
ne illius non sit illatum intra sanctuarium · sicut precepi
te debuerat · cum in ministerio sicut precepi
est michi · respondit aaron · ostensa est
hodie pro peccato · et holocaustum suum
coram domino · et acciderunt sibi quod videtis · quo
modo potui comedere ea aut placere deo · nisi
monitis meis · ingulavi · quod cum audisset
moyses · recepit sententiam

Dixitq; dominus ad moysen · aaron dicens ·
hec animalia · que sequi uobis licebit inter omnia que
super terram nascuntur · quicquid ungulam findit · et
habet bisulcum pedem · et ruminat in pecoribus · comedetis · quicquid autem rumi
nat tantum · et habet ungulam · non findit eam · sicut ca
melus · quia ruminat · non comedetis illud · autem in
munda reputabitis · et grillus · qui rumi
nat · ungulam · non dividit · immundus erit
vobis · et porcus · quia ungulam · dividit
non ruminat · horum carnibus · non vescemini
nec cadauera contingetis · quia immun
da sunt vobis · hec · vobis · de · cunctis · que
gignuntur · in aquis · licitum est
vobis · quicquid habet pinnulas · et squamas · si
hoc eorum · que manent · in aquis · tam in ma
ribus · quam in fluminibus · et stagnis comedetis
quicquid autem pinnulas · et squamas · si
hoc eorum · que manent · in aquis · abominabile vobis · ac detestandum
et carnes eorum non comedetis · et mor
tua uitabitis · cuncta · quod non habet pin
nulas · et squamas · in aquis · pollutum erit
et sunt · que sequuntur · de · uolucribus · comedere non debetis · et
quasi sint · vobis · abominationi · aquilam · et gryphum · et
alietum · milvum · et vulturem · iuxta
genus suum · omne · corvum · genus · stru
thionem · et ostrum · et
lanum · et cataractem · iuxta · genus su
um · bubonem · et ibin · et ulula · et ardeam · et
cygnum · et onocrotalum · et porphyrionem · et here
dionem · et herodionem · iuxta genus suum ·
upupam quoq; · et vespertilionem · omne
de uolucribus · quod · graditurque · super · pedes · ab ho
minabile erit vobis · quicquid autem am
bulat · super · pedes · habet longiora retro
crura · quibus saliat · super terram · comedere de
betis · ut est · brucus · iuxta · genus suum · et · ophiomachus ·
attagen · et · proximus · et · locusta · singula · iu
xta genus suum · quicquid autem · reptat
super terram · abominabile erit
vobis · quicumq; morsum eorum rep

gis polluetur erit immundus usq; ad uesperum. Sine necesse fuit ut putet quippiam horum mortuum laudabit uestimenta sua et immundus erit usq; ad occasum solis. Et animal quod fert quidem in frugibus non diuidit ungulam nec ruminat immundum erit. Quicquid tangit illud contaminabit. Et quod ambulat super manus ex quadrupedibus animantibus; quae habent quadripedia ut immundum erit. Qui tetigerit mortuum eorum polluetur usq; ad uesperum. Qui portauerit horum quidpiam laudabit uestimenta sua et immundus erit usq; ad uesperum. Et omnia haec immunda erunt uobis in omni pollutura reptabunt super terram. Mustela mus et coco drillus singula cum generibus suis migale cameleon stellio lacerta talpa omnia haec immunda sunt. Quicunque tetigerit morticina eorum immundus erit usq; ad uesperum. Et quicquid ceciderit quicquid de mortuis eorum polluetur tam uas ligneum quam uestimentum quod pelles et cilicia. In quo aliquando fit opus intingatur aqua et polluta erunt usq; ad uesperum. Sic postea mundabuntur. Vas autem fictile in quo horum quicquam intro ceciderit polluetur et ideo frangendum est omnino. Quicquid de cibo qui comedi solet fuerit super eum aqua immunda erit. Omne liquidum quod bibitur de uniuerso uase immundum erit. Quicquid de morticinis eius ceciderit super aliud immundum erit. Sive ad aream uel ad torcular destruentur immundi erunt. Quoniam non fit ad frugum congregandum mundi erit. Qui mortuum eorum tetigerit polluetur. Si cecidit super sementem non polluet eam. Sed mundus quisquam aqua sementem perfuderit. Postea mortuus tacta fuerit illico polluetur. Si mortuum fuit animal quod licet uobis comedere qui tetigerit eius cadauer immundus erit usq; ad uesperum. Qui comedit ex eo quippiam siue portauerit lauabit uestimenta sua et immundus erit usq; ad uesperum. Omne quod reptat super terram abominabile est nec assumetur in cibum. Quicquid super pectus quadrupes grediens uel multos habet pedes siue per humum trahitur non comedetis quia abominabile est. Nolite contaminare animas

siue ch yaui iacere

uestras nec tangatis quicquam eorum ne immundi sitis. Ego enim dominus deus uester. Ego sanctus sum. Sanctificamini et estote sancti quia ego sanctus sum. Nolite polluere animas uestras in omni reptili quod mouetur super terram. Ego enim dominus qui eduxi uos de terra aegypti ut essem uobis in deum. Sancti estote quia ego sanctus sum. Ista est lex animantium ac uolucrum et omnis animae uiuentis quae mouetur in aqua et reptat in terra. Ut differentia sit inter mundum et immundum. Et inter animal quod comedi potest et quod comedere nequit. Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israhel et dices ad eos. Mulier si suscepto semine pepererit masculum immunda erit usq; ad uesperum. Octauo die circumcidet infantuli carnem praeputii sui. Ipsa autem triginta et tribus diebus manebit in sanguine purificationis sui. Omne sanctum non tanget nec ingredietur in sanctuarium donec impleantur dies purificationis eius. Si autem feminam pepererit immunda erit duabus ebdomadibus iuxta ritum fluxus menstrui et sexaginta sex diebus manebit in sanguine purificationis sui. Cumque expleti fuerint dies purificationis siue filii siue filiae deferet agnum anniculum in holocaustum et pullum columbae siue turturem pro peccato ad ostium tabernaculi testimonii. Mader sacerdoti qui offeret illa coram domino et orabit pro ea. Et sic mundabitur a profluuio sanguinis sui. Ista est lex parturientis masculum aut feminam. Quod si unde emere manus eius non potuerit offerre agnum sumet duos turtures aut duos pullos columbarum unum in holocaustum alterum pro peccato. Et orabit pro ea sacerdos et sic mundabitur. Locutus est dominus ad moysen et aaron dicens. Homo in cuius carne ortus fuerit diuersus color siue pustula aut uel certe quippiam et plaga lepre. Adducet ad aaron sacerdotem uel ad unum quem de filiis eius sacerdotii habuerit lepram in carne. Et uiderit malum natum de colore pilorum eius quem cum uiderit lepram in carne et pilos mutatos de colore ipsum que speciem lepre humiliorem carne et cute unde reliqua plaga lepre est. Ad arbitrium eius separabit. Si autem habuerit color carne et reliqua epidermidis. Nec humilior carne nec pilos eius permutauerit recludet eum sacerdos septem diebus. Et

bit die septimo. Si quidem lepra ultra non
creuerit nec obtinuerit mutare presentem colo-
rem sacerdos recludet eum vii. alios dies. Et die
septima conspiciet eum. Si obscurior fu-
erit lepra nec creuerit in carne mundabit e-
um quasi mundi cutis enim est. Lauabitque homo uestimen-
ta sua. mundus erit. Si postquam a sacerdote
mundus est. reddiderit se mundandum. Ipse
iterum adducetur ad eum. Et mundi-
ce lepra fuerit adducetur ad eum. Qui
uidens eum rursus habuerit plaga lepre. Si fuerit
in homine adducetur ad sacerdotem. Qui
videbit eum. Et ecce color albus in cute fuerit. Et
capillorum naturalis conuersum sit in candorem. Et in quo
loco caro uiua apparuerit lepra ueteris. Et inue-
terata. Et mutauerit eum sacerdos. Et ostenderit
homini. Et ille non recludet eum. Quasi iam per-
cipiens immundum esse. Sin autem. Et color eius
aurei. Et lepra in cute. Et operuerit omnem
cutem a capite usque ad pedes. Quicquid sub
aspectu oculorum cadere potest. Considerabit eum
sacerdos. Et uidebit lepra mundissima. Et iudi-
cabit eo quod omnis in candorem uersa sit. Et
homo mundus est. Quia non caro uiuens
ubi apparuit. Cum sacerdos iudicio posita
fuerit. Cum immundum reputabit. Caro e-
nim si lepra aspergitur. Immunda est.
Et iterum illi. Si fuerit in malorem. Et
homini operuerit. Considerabit eum sa-
cerdos. Et immundum esse decernet. Caro enim
cum in pura ulcus mutatum est. Et sanatum
fuerit. In candorem. Et in locum ulceris cicatrix apparuerit alba. Et
rubea. Ostendetur sacerdoti. Et ille
considerans. Immundum decernet. Lepre enim
plaga est. Quae orta est in ulcere. Sin autem pilus color est pristi-
nus. Et cicatrix sine dolore. Quia caro non
est. Sed humor. Recludet eum. Vii. diebus. Et
quidem et tertio die iudicabit eum. Lep-
ra si creuerit in loco suo. Ulcus est. Et carnem.
Et homo mundus est. Caro autem. Cum sa-
nata. Et in cicatricem. Consederit. Et
eam sacerdos. Ecce. Iuba est. Et malorem. In lo-
co eius est. Reliqua tunc humilior. Con-
taminabit eum. Et plaga. Et lepre in carne est
ex orta. Et si piloso color. Non fuerit
mutatus. Nec humilior plaga. Et ce-
tera. Que lepre species. Sine dubio
recludet eum. Vii. diebus. Et die. Vii. Cum
plabitum fuerit in cute lepra. Et con-
taminabit eum. Et adduc in loco suo. Et ador-
non sanet. Et ipse plaga. Combustionis est.
Et ideo mundabit eum. Et caro ure est combus-
ture. Vir siue mulier. In cuius capite. Et
barba. Et inuadit lepra. Et iudicabit eos sacer-
dos. Et quidem hi humiliore loco. Et fuerit. Et ce-
tera. Et capillus flauus. Et nitor. Et humi-
contaminabit eos. Et lepra capitis est. Ac
barbe. Et aut videt. Locum in quo ulcus esse
solet. Et capillum nigrum. Recludet
eos. Vii. diebus. Et die. Vii. inspiciet. Si non
creuit macula. Et capillus sui coloris est. Et
cutis plage. Et cetera. Reliqua equalis. Et detur.
Homo absque. Et macula. Recludet. Vii.
alios dies. Et die. Vii. Iuba fuerit. Et ulle pla-
ga in loco suo. Nec humilior. Et cetera. Reliqua
mundabit eum. Lorica. Et ulcus. Et mun-
dus est. Et aut post emundationem. In cutis
fuerit macula. Iuxta. Non queret amplius
utrum capillus in flauum. Et colorem mu-
tauerit. Et apparuerit in mundum. Et pro-
fecto. Et macula. Et capillus niger fuerit. Sa-
nus est homo. Et est. Et ideo. Et uidebit
eum. Et pronunciet mundum. Et hec. Et
mulier. Si uiri sunt. Et candor. Et apparuit
in cutibus. Et ebrunt. Et subfusus. Et
obscurum albore. Et luce. Iuxta. Et ca-
ro non est lepra. Et macula. Et color. Et
dixi. Et homini. Et mundum. Et
de capitis. Et capilli. Et uiri. Et qui
ac mundus est. Et a facie. Et calui
pilis. Et reclusa. Et mundus est. Et aut
in calua. Et in recluanda. Et albus. Et
rubeus color. Et in. Et cernet. Et sacer-
dos. Et uide-
ret. Et contemplabit eum. Et aut. Et uide-
bit. Et lepra est. Que orta est in calua. Et
quidem. Et macula. Et uiri. Et lepra
rubea. Et ad arbitrium. Et sacerdos. Et debet. Et
membra sua discluta. Et capite mundum. Et
uestis. Et cetera. Et rectum. Et contaminatum
ac sacerdotem se clamabit. Et omni tempore
quo leprosus est. Et immundus. Et solus
habitabit. Et extra. Et castra. Et cuius. Et
pectem habuerit in stamine. Aut in subtegmi-
ne. Aut in re pellis. Et quicquid ex pel-
le. Et consectum est. Et alba. Et rubea. Et
cutis fuerit in secta. Et lepra. Et ostendetur.
Et ostenderit. Et sacerdos. Et in domum
recludet. Vii. diebus. Et die. Vii. Et rursus. Et
putauerit. Et deprehenderit. Et exulsse. Et lepra per

seuerauit cernt pollutum uidebit uestimentum · omne in quo fuerit inuenta · uidebitq; combureturflammis · quod si eam uiderit non crenisse postea · lauabuntid in quo lepra est · rursumq; illud · vii · diebus · alius · i cum uiderit faciem quidem pristinam non recluam · nec tñ crenisse lepram · inmundum uidebit · ignue comburet · eo qđ in sua sit superficie uestimenti · ut per totum lepra · nam obliuio fuit · locus lepre postquã · uelut est lota · abrumpet eum · absoluido · diuidet · quod si mundum apparuerit in huius loci que pelli in maculata erant · lepra uo tantis · uaga deletigne comburet · si uero lauabit ea que pura sunt secõ · i mundum erunt · ista est lex lepre uestimenti lane · linei · masculini atq; subtegminis omnisq; supellectilis pellicee · q̃ in mundã declarat · uel contẽm · mam ·

XIII

Locutusq; dominus ad moysen dicens · hic est ritus leprosi · qñ mundandus est · adducetur ad sacerdotem · & cum egressus de castris · cum inuenerit lepram ee mundatam · precipiet · ei qui purificandus · ut offerat pro se duos passeres uiuos · quos mundos esse · uel ligneum cedrinum · uermiculum q; · hyssopum · cumq; occiderit · in uasculum · testeum · aquam · iubebit · in uase · super aquas uiuentes · auem · unam · cum ligno cedrino · & coccho · & hyssopo · tinget · in sanguine passeris · occisi · aquas · quo aspergit illum qui mundandus est · septies · atq; purificatum · dimittet · passerem · uiuum · ut in agrum · & lecturus · lauabit homo · uestimenta sua · radet · omnẽ pilos · corporis · lauabitq; aqua · purificatus · & ingredietur · castra · ita · ut · extra · tabernaculum · suum · vii · diebus · die · vii · radet · omnes pilos · capitis · barbam · & supercilia · ac · totum · corpus · pilosum · lotis · rursum · uestibus · & corpore · die octauo · assumet · duos · agnos · immaculatos · & · oueem · anniculam · absq; macula · & · tres · decimas · similæ · in sacrificium · unctæ · olei · & sextarium · olei · seorsum · & unctus · sacerdos · purificandi · hoc · stabit · cum · his · omnia · coram · deo · in hostio · tabernaculi · testimonii · tollet · agnum · & offeret · eum · pro delicto · & olei · sextarium · & · iactabit · ea · in · conspectu · domini · contra · orientem · de · sanguine · hostiæ · pro · peccato · & pro delicto · ad · sacerdotem · pertinet · hostia · sed · eorum · est · assumentq; sacerdos · de · sanguine · hostiæ · que · immolata · est · pro delicto · ponet · super · extremum · auriculæ · dextræ · eius · qui · mundandus · & · super · pollicem · manus · dextræ · & · pedis · dexteri · & · fundet · olei · sextarium · mittet · in manum · suam · sinistram · tinguetq; digitum · dextræ · in · eo · & · aspergit · septies · coram · domino · & · quod · super · reliquum · est · olei · fundet · super · extremum · auriculæ · dextræ · eius · qui · mundandus · & · super · pollicem · manus · ac · pedis · dextri · super · sanguinem · qui · effusus · est · pro delicto · & · super · caput · mundandi · & · quod · reliquum · est · olei · fundet · in · manum · suam · & · lustrabit · coram · domino · & · immolabit · hostiam · pro peccato · & · orabit · pro eo · & · sic · mundabit · & · tunc · immolabit · holocaustum · & · ponet · illud · in altari · cum · libamentis · suis · & · erit · sacrificium · pro peccato · sin · autem · pauper · est · & non · potest · manus · eius · invenire · quæ · dicta · sunt · pro delicto · sumet · agnum · ad · oblationem · ut · roget · pro eo · sacerdos · decimam · q; · partem · similæ · conspersæ · oleo · in sacrificium · & · olei · sextarium · & duos · turtures · aut · duos · pullos · columbarum · quorum · unus · sit · pro peccato · & · alter · in holocaustum · & · offerat · ea · die · octauo · purificationis · suæ · sacerdoti · ad · ostium · tabernaculi · testimonii · coram · domino · & · suscipiens · agnum · pro delicto · & · sextarium · olei · ignabit · simul · in · mola · & · agno · de · sanguine · eius · ponet · super · extremum · auriculæ · dextræ · illius · qui · mundandus · & · super · pollicem · manus · eius · ac · pedis · dextri · & · olei · ub · partem · mittet · in · manum · suam · sinistram · tinguetq; digitum · dextræ · manus · aspergit · septies · coram · domino · & · ungens · extremum · auriculæ · dextræ · illius · qui · mundandus · & · super · pollicem · manus · ac · pedis · dextri · in · loco · sanguinis · qui · effusus · est · pro delicto · reliquum · autem · olei · quæ · est · in · sinistra · manu · mittet · super · caput · purificandi · ut · placet · pro · eo · dominum · turturem · siue · pullum · columbæ · offeret · unum · pro delicto · & · alterum · in holocaustum · cum · libamentis · suis · hæc · est · sacrificium · leprosi · qui · hire · non · potest · omnia · in · emundatione · sua · locutusq; · dominus · ad · moysen · & aaron · dicens · cum · ingressi · fueritis · terram · chanaan · quam · ego · dabo · uobis · in possessionem · si · fuerit · plaga · lepræ · in · ædibus · habitationis · dominus · munitæ · ædificii · indicet · qui

plaga lepre vide in ea in domo mea. ar ille p
cipiet ut efferentur uniuersa de domo priusq;
ingrediatur eam ut videat ne lepra sit ue in
munda fiant omia que in domo sunt. qui dixit
q; postea intrauit ut uideret lepram domus. iussitq;
dari in preceptis. illud ei; ne ullus ex illa pallere li
ue rubore deformet. ut immundus exeat. sive
qua egredientur hostium domus. et tam
claudet illam. vii. diebus. reuisitq; die. vii. q
uidebit eam. si inuenerit crevisse lepram
uidebit enim lapides in quib; lepra est. pu
tres eos esse et cauari in loco immundo.
domum autem ipam radi intrinsecus per
circuitum. et spargi pulueri eum rasure ex
uetere in loco immundo. lapides q; alios
reponi pro illis qui ablati fuerant. et
cetera alio luto domum liniri. postquam
eam sunt lapides. pulueri elatus. et ra
sa testa. ingressus sacerdos uideat. si iam le
pram parietes reperiat in domo. si crustule pal
lentes aut rubentes. et humiliores pariete
uenerint. egressus de domo. ostio claudet
domui. et septem dies eam custodiet. si
reuisens. sacerdos uiderit lepram non re
uisse in domo. postquam dealbata est pur
gatam eam reddita sanitate. in purifi
cationem eius. tollet duos passeres. li
gnum q; cedrinum. uermiculum atq;
ysopum. et occidet unum passerem in va
se fictili super aquas uiuentes. tollet ligni
cedrinum. ysopum. coccum. et passerem
uiuum. tinget ora in sanguine passe
ris occisi in aquis uiuentibus. et
asperget domum septies purificabitq; ea
cum in sanguine passeris occisi. aquis uiuen
tibus. et passere uiuo. ligno q; cedri
no. ysopo atq; uermiculo. dimit
tet passerem uolare in agrum. liberabit
que pro domo. et munda erit. ista
est lex omnis lepre. et percussure lepre. et
tinee. domorum. et cicatricis. et impeti
ginis papularum. et lucentis macule. in
quibus discernitur quando immundum
aut mundum sit. hec lex lepre.

Locutusq; est dominus [XV] ad moysen. et aaron dicens. loquimini filiis israel
et dicite eis. uir qui patitur fluxum semi

nis immundus erit. et hoc iudicabitur huic
uno subiacere cum per singula momenta ad
hereat caro eius aut concrescat fedus hu
mor. omne stratum in quo dormierit immundi
erit. ubicumq; sederit. inquil hominum
tangit lectum eius lauabit uestimenta sua.
ipse loti aqua. immundus erit usq; ad uesperum.
et qui sederit ille insederit. ipse lauabit
uestimenta sua. et loti aqua. immundus erit
usq; ad uesperum. qui tangit carnem eius
lauabit uestimenta sua. ipse loti aqua. im
mundus erit usq; ad uesperum. sagina si
qd sederit immundum erit. quicquid subter
fuit qui fluxum seminis patitur. polluti
erit usq; ad uesperum. qui portauerit horum
aliquid lauabit uestimenta sua. ipse loti
aqua. immundus erit usq; ad uesperum.
omnis quem tetigerit qui adhuc est non loti
aut manus. lauabit uestimenta sua. et loti
aq; immundus erit usq; ad uesperum. vas
fictile qd tetigerit conteretur. vas aut lig
neum lauabitur aqua. et sic mundum erit.
quicumq; fuerit mundus suscipiet passionem mu
dabit vii. dies post emundationem suam. et lo
tis uestibus. et toto corpore in aquis uiuentibus.
erit mundus. die aut. viii. sumet duos tur
tures aut duos pullos columbe. et ueniet co
ram domino ad ostium tabernaculi testimo
nii. dabitq; eos sacerdoti qui faciet unum
pro peccato. alterum holocaustum. rogabit
que pro eo coram domino. et emundabitur a fluxu
seminis sui. vir de quo egredietur semen
coitus lauabit autem omne corpus suum. et
mundus erit usq; ad uesperum. vestem et
pellem quam habuerit lauabit aqua. et im
munda erit usq; ad uesperum. mulier
quelibet cum qua concubuerit lauabit aq;
et immunda erit usq; ad uesperum. mulier
que sedebunt mense paruum fluxum san
guinis. vii. diebus seperabitur. omnis q;
tetigerit eam immundus erit usq; ad uesp
um. in quo dormierit uel sederit diebus. sepa
rationis sue polluetur. et quicquid tetigerit lectus
eius lauabit uestimenta sua. ipse loti aq
qua immundus erit usq; ad uesperum.
omne vas super quod illa sederit quisquis at
tigerit lauabit uestimenta sua. ipse loti aq
qua polluetur erit usq; ad uesperum. si co
ierit cum ea uir tempore sanguinis me
struali immundus erit. vii. diebus. omne
stratum in quo dormierit polluetur. qui

si salmam hui
emodi homo
tetigerit super e
um qui mū
dus est. la
uabit ues
timenta sua
et loti aq
qua in
mun
dus e
rit usq
ad
uesp
um.

dom

si immūdus
erit dies
ad uesp
tam

lier que patitur multis diebꝫ; fluxum san
guinis non in tempore menstruali aut que
post menstruum sanguinem fluere non
cessat quã diu huic subiacebit passioni in
munda erit sic et in tempore menstruo; omne stra
tum in quo dormierit aut in quo sederit pol
lutum erit. Et tangens eam lauabit
vestimenta sua et ipse loco aqua immũ
dus erit usq; ad uesperum. Si sederit
sanguis fluere cessauerit numerabit vi
dies purificationis sue et vnũ die offeret pro
se turtures aut duos pullos co
lumbarum ad hostium tabernaculi testi
monii. Qui unum faciet pro peccato et alterũ
holocaustum. Rogabitq; pro ea coram do
mino et purgabitur ab immunditie eius. Loque
mini filiis israel ut caueant in munditia
sua. Non morientur in sordibꝫ suis cum
polluerint tabernaculum quod est in eis.
Ista est lex eius qui patitur fluxum semi
nis et polluitur coitu atque menstru
i. Et qui patitur fluxum sanguinis et omnium qui dormierit cum ea
XVI
mulierꝫ. Et dixit dominus ad moysen post
mortem filiorum aaron cum offerent
coram domino et mortui sunt et precepit
ei dixitq; loquere ad aaron fratrem tuum ne
omni tempore ingrediatur sanctuarium quod
est intra velum coram propitiatorio quo tegi
tur arca ut non moriatur. Apparebo enim in nube super
propitiatorium. Hoc ingrediatur aaron sacrificium offerat pro peccato
vitulum et arietem in holocaustum. Tunicam lineam sanctam induetur
et femoralibus lineis verenda celabit accinget zona linea et cidaris
lineam imponet capiti hec vestimenta sunt
sacra quibus cum lotus fuerit omnem
ante sapiet ab multitudine filio
rum israel duos hircos pro peccato et unum aue
rem in holocaustum. Cumq; obtulerit vi
tulum et orauerit pro se et pro domo sua de
ducet hircos stare faciet coram domino in
ostio tabernaculi testimonii mittens sor
tem super utrumq; sortem unam domino et aliam ca
pro emissario. Cumq; steterit dominus
offeret illum pro peccato. Emissarius autem in ca
pite eius stabit coram domino ut fundat preces super e
um et dimittat illum in solitudinem. Hoc re
te tenebit qui offeret emissarium. Rogans
pro se et pro domo sua mundabitur enim
assumpto igne de altari plenis manibus compo
situm thymiama in incensum ultra velũ
introibit in sanctum ponetq; incensum aromati
bus nebula eorum tegat propitiatorium quod
est super testimonium non mo
riatur. Tollens de sanguine vituli aspi
ger digito septies contra propitiatorium ad ora
entem eum. Et ante propitiatorium aspergat
septies de sanguine
dicto purificabit eum et sanctificabit eum ab immundiciis filiorum israel et
a peccatis eorum cunctis. Peccatis
que habitaculum testi
monii quod fixum est inter eos in medio tabernaculi
horum. Nullus hominum sit in
tabernaculo cum ingredietur
sacerdos ut roget pro se et pro domo sua
et pro uniuerso cetu israel donec egrediatur
tabernaculum cum autem exierit ad altare
quod coram domino est oret pro se et sumpto
sanguine vituli atq; hirci fundat
super cornua eius per gyrum aspergens
digito septies expiet et sanctificet illud ab im
munditiis filiorum israel. Postquam emunda
uerit sanctuarium tabernaculum et altare tunc
offerat hircum uiuentem et ponet manus
super caput eius confitebitur
iniquitates filiorum israel et uniuersa delicta
atq; peccata eorum que impegerint super
eius emittetq; illum per hominem paratum
de sertum cumq; portauerit hircus omnes
iniquitates eorum in terram solitudinis
dimittet eum. Ingressus autem tabernaculum testimonii
deposita ueste
ra quibus indutus erat cum intra
ret sanctuarium relictisq; ibi lauabit car
nem suam aqua et sic indumenta; assu
met; et egressus offeret holocaustum
suum et populi. Rogabit tam pro
se quam pro populo. Adipem qui oblatus est
pro peccato adolebit super altare. Ille au
tem qui dimiserit caprum emissarium lauabit
vestimenta sua et corpus aqua et sic in
gredietur in castra. Vitulum autem hirci
qui pro peccato fuerant immolati et quorum
sanguis illatus est in sanctuario ut expiatio
compleretur. Asportabunt foras castra et
burentur igni tam pelles quam carnes et ster
cora. Et qui combusserit ea lauabit
vestimenta sua et carnem aqua et sic ingr

dicetur tibi aut mortuus nobis hec legitima sempiterna sint vobis atque posteris vestris in cunctis habitationibus vestris omne animal quod nullum unquam habuerit in corpore suo nec ex parte quidem quasi pro religione perpetua percipiat atque sanctificet quicquid fuerit in vestimentis eius et in omnibus vasis quibus ministrare consueverit sanctificabis autem et filios aaron ut sint mihi sacerdotes quicumque tetigerit ea sanctificabuntur et dixit dominus ad moysen dic aaron et filiis eius et universis filiis israel hec est sermo quem mandavit dominus dicens homo quilibet de domo israel et de advenis qui habitant in israel qui obtulerit victimam suam pro cunctis votis et sponsionibus et vovebit holocaustum domino de armento et grege offeret illud ut placeat vobis immaculatum masculum sive de bobus sive de ovibus si autem de capris voluerit offerre offeret coram domino et ponet manum super caput hostie et placabilis fiet et accepta ut expietur pro eo et immolabit vitulum coram domino et offerent filii aaron sacerdotes sanguinem eius et fundent super altare quod est ante ostium tabernaculi testimonii et adolebunt adipem ex eo et offerent pro munere domino de armento et grege et ponent super holocaustum viscera et pedes lotos aqua et adolebit sacerdos omnia super altare in holocaustum suavissimum igni domino si autem de avibus voluerit offerre domino holocaustum de turturibus aut de pullis columbarum offeret quod immolatum sacerdos adolebit super altare et exprimet sanguinem eius ad latus altaris et vulnerato ingluvie cum plumis proicietur iuxta altare in locum cinerum et divellet alas eius et non dividet penitus et adolebit sacerdos super altare ligna que supposita sunt igni holocaustum et oblationem domino suavissimum odorem si quis autem voluerit offerre sacrificium de frugibus suis offeret similam et fundet super eam oleum et ponet thus et deferet ad filios aaron sacerdotes quorum unus tollet pugillum similae et olei cum omni ture et adolebit sacerdos memoriale eius in altari in odorem suavissimum domino quod autem reliquum est de sacrificio comedent aaron et filii eius absque fermento coquentur et sine ulla corruptione degustabunt ex eo quia sacrificium est domini et oblatio eius locutusque est dominus ad moysen dicens loquere filiis israel et dices ad eos ego sum dominus deus vester secundum opera terre egipti in qua habitatis non facietis nec secundum consuetudinem regionis chanaan ad quam ego introducturus sum vos non agetis in legitimis eorum ambulabitis iudicia mea custodietis et ambulabitis in eis ego dominus deus vester custodite ergo leges meas atque iudicia que faciens homo vivet in eis ego dominus deus vester omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedet ut revelet turpitudinem eius ego dominus turpitudinem patris tui et turpitudinem matris tue non discooperies mater tua est non revelabis turpitudinem eius turpitudinem uxoris patris tui non discooperies turpitudo patris tui est turpitudinem sororis tue sive exeat de matre que domi sive foris genita est non revelabis turpitudinem filie filii tui vel nepotis ex filia turpitudinem tuam revelabis quia turpitudo tua est turpitudinem filie uxoris patris tui quia pepperit patri tuo et est soror tua non revelabis turpitudinem sororis patris tui quia caro eius est patris tui turpitudinem sororis matris tue non revelabis eo quod caro sit matris tue turpitudinem filii tui non revelabis nec accedes ad uxorem eius quia affinitate coniungitur turpitudinem nurus tue non revelabis quia uxor filii tui est nec discooperies ignominiam eius uxorem fratris tui nullius accedes turpitudinem uxoris tui frat[er] non revelabis quia turpitudo frat[ris] tui est turpitudinem ux[oris]

dicetur tibi aut mortuus nobis hec legitima sempiterna sint vobis atque posteris vestris in cunctis habitationibus vestris omne animal quod nullum unquam habuerit in corpore suo nec ex parte quidem quasi pro religione perpetua percipiat atque sanctificet quicquid fuerit in vestimentis eius et in omnibus vasis quibus ministrare consueverit sanctificabis autem et filios aaron ut sint mihi sacerdotes quicumque tetigerit ea sanctificabuntur et dixit dominus ad moysen dic aaron et filiis eius et universis filiis israel hec est sermo quem mandavit dominus dicens homo quilibet de domo israel et de advenis qui habitant in israel qui obtulerit victimam suam pro cunctis votis et sponsionibus et vovebit holocaustum domino de armento et grege offeret illud ut placeat vobis immaculatum masculum sive de bobus sive de ovibus si autem de capris voluerit offerre offeret coram domino et ponet manum super caput hostie et placabilis fiet et accepta ut expietur pro eo et immolabit vitulum coram domino et offerent filii aaron sacerdotes sanguinem eius et fundent super altare quod est ante ostium tabernaculi testimonii et adolebunt adipem ex eo et offerent pro munere domino de armento et grege et ponent super holocaustum viscera et pedes lotos aqua et adolebit sacerdos omnia super altare in holocaustum suavissimum igni domino si autem de avibus voluerit offerre domino holocaustum de turturibus aut de pullis columbarum offeret quod immolatum sacerdos adolebit super altare et exprimet sanguinem eius ad latus altaris et vulnerato ingluvie cum plumis proicietur iuxta altare in locum cinerum et divellet alas eius et non dividet penitus et adolebit sacerdos super altare ligna que supposita sunt igni holocaustum et oblationem domino suavissimum odorem si quis autem voluerit offerre sacrificium de frugibus suis offeret similam et fundet super eam oleum et ponet thus et deferet ad filios aaron sacerdotes quorum unus tollet pugillum similae et olei cum omni ture et adolebit sacerdos memoriale eius in altari in odorem suavissimum domino quod autem reliquum est de sacrificio comedent aaron et filii eius absque fermento coquentur et sine ulla corruptione degustabunt ex eo quia sacrificium est domini et oblatio eius locutusque est dominus ad moysen dicens loquere filiis israel et dices ad eos ego sum dominus deus vester secundum opera terre egipti in qua habitatis non facietis nec secundum consuetudinem regionis chanaan ad quam ego introducturus sum vos non agetis in legitimis eorum ambulabitis iudicia mea custodietis et ambulabitis in eis ego dominus deus vester custodite ergo leges meas atque iudicia que faciens homo vivet in eis ego dominus deus vester omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedet ut revelet turpitudinem eius ego dominus turpitudinem patris tui et turpitudinem matris tue non discooperies mater tua est non revelabis turpitudinem eius turpitudinem uxoris patris tui non discooperies turpitudo patris tui est turpitudinem sororis tue sive exeat de matre que domi sive foris genita est non revelabis turpitudinem filie filii tui vel nepotis ex filia turpitudinem tuam revelabis quia turpitudo tua est turpitudinem filie uxoris patris tui quia pepperit patri tuo et est soror tua non revelabis turpitudinem sororis patris tui quia caro eius est patris tui turpitudinem sororis matris tue non revelabis eo quod caro sit matris tue turpitudinem filii tui non revelabis nec accedes ad uxorem eius quia affinitate coniungitur turpitudinem nurus tue non revelabis quia uxor filii tui est nec discooperies ignominiam eius uxorem fratris tui nullius accedes turpitudinem uxoris tui frat[er] non revelabis quia turpitudo frat[ris] tui est turpitudinem ux[oris]

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nis nec ibi erit eius nomen relabitur filiam filii eius filiam fratris illius non sumet uxorem reuelabit ignominiam eius quia caro illius una caro eius est. Hoc enim ritus est mulieris cuius mortuus est uir. Uxorem uero suae uiri sui non accipiet nec reuelabit uerecundiam eius adhuc illa uiuente. Adulterium quoque mulieris in qua patuit macula non accedet nec reuelabit fœditatem eius. Sum uxore proximi tui non coibis ne semine tuo polluaris. Qui dederit de semine suo non debet ut consecretur idolo Moloch nec polluet nomen dei tui. Ego dominus. Cum masculo non commisceris coitu femineo quia abhominatio est. Cum omni pecore non coibis nec maculabis te cum eo. Mulier non subiacebit iumento nec miscebitur ei quia scelus est. Nec polluamini in omnibus his quia in his coinquinatae sunt uniuersae gentes quas ego eiciam ante conspectum uestrum. Et polluta est terra et uisitabo iniquitatem patrum eius super filios suos. Custodite legitima mea atque iudicia ut non faciatis ex omnibus abhominationibus istis ciuis nec peregrinus qui peregrinatur apud uos. Omnes enim execrationes istas fecerunt accolae terrae et polluta est. Non euomat et uos simili modo polluentes eam sicut euomuit gentem quae fuit ante uos. Omnis anima quae fecerit de abhominationibus his peribit de medio populi sui. Custodite mandata mea nolite facere quae fecerunt leges quae fuerunt ante uos nec polluamini per eas. Ego dominus deus uester.

Locutus est dominus ad Moysen dicens loquere ad omnem coetum filiorum Israhel et dices ad eos sanctote quia ego sanctus sum dominus deus uester. Unusquisque timorem matris suae et patris sui uereatur sabbata mea custodite. Ego dominus deus uester. Nolite conuerti ad idola nec deos conflatiles faciatis uobis. Ego dominus deus uester. Si immolauerit quis hostiam pacificorum domino ut placabilis ei die quo fuerit immolata comedetur eam. Die altero quicquid autem residuum fuerit in diem tertium igne comburetur. Si quis post triduum comederit exea propheanus est. Non placebit ei neque reputabitur. Qui autem ederit carnem eius reus portabit iniquitatem quia sanctificium domini polluit. Peribit anima illius de populo suo. Cum messueris segetem terrae tuae non tondebis usque ad solum segetis nec remanentes spicas colliges. Nec in uinea tua racemos grana tua decidentia non congregabis. Pauperibus et peregrinis carpenda dimittes. Ego dominus deus uester. Non furabimini nec mentiemini nec decipiat unusquisque proximum suum. Non periurabis in nomine meo nec polluet nomen dei tui. Ego dominus. Non calumniaberis proximo tuo nec opprimes eum. Non morabitur opus mercenarii apud te usque mane. Non maledices surdo nec coram caeco ponet offendiculum. Timebis dominum deum tuum. Ego sum dominus deus tuus. Non facies quod iniquum est nec in iudicio uidebis personam pauperis nec honores uultum potentis. Unde proximo tuo iudica. Nec eris criminator nec susurro populi. Non stabis contra sanguinem proximi tui. Ego dominus. Non odies fratrem tuum in corde tuo. Publice argue eum ne habeas super illo peccatum. Non quaeras ultionem nec memor eris iniuriae ciuis tui. Diliges amicum tuum sicut te ipsum. Ego dominus. Leges meas custodite. Iumenta tua non facies coire cum alterius generis animantibus. Ager tuus non seretur diuerso semine. Uestimentum quod ex duobus, texitur non induetur. Homo si dormierit cum muliere coitu seminali quae tamen ancilla alterius uiri nec redempta nec libertate donata nec pulsa duntaxat ab his non morietur quia non fuit libera. Pro delicto autem suo offeret dominum ad ostium tabernaculi testimonii arietem hostiam pro delicto. Et orabit pro eo sacerdos in conspectu domini pro peccato suo quod peccauit. Et remittetur ei delictum quod commiserat. Postquam autem ingressi fueritis terram et plantaueritis uinea uarias pomiferas auferetis primitias earum poma quae germinant. Immunda erunt uobis nec edetis ex eis. Quarto autem anno omnis fructus earum sanctificabitur laudabile domino. Quinto autem anno comedetis fructus congregauerint poma quae proferunt. Ego dominus deus uester. Non comedetis carnem cum sanguine. Non augurabimini nec obseruabitis somnia. Non rotundabitis comam capitis nec radetis barbam. Super mortuo non incidetis carnes uestras nec figuras aliquas aut stigmata facietis uobis. Ego dominus. Ne prostituas filiam tuam et contamines eam ne

mpiamur · si placuerit precepto · habbi · mea
custodire · istiarum meum metuite · ego
dominus · qui dedicaui · ad magos · nec aba
nolis aliquid sub terra mihi · pollua mini p
eos · ego dominus deus tuus · coram cuncto ci
re consurge · honora personam senis · time
dñm deum tuum · ego sum dominus · si ha
bitauerit apud uos aduena in terra habitationis uestre · non mo
uebitis eum · non affligetis eum · sed quasi indigena · qui habi
tat uobiscum erit uobis · et diliges eum sicut temetipsum · fuistis
enim · et ipsi aduene in terra egypti · ego
dominus deus uester · nolite facere iniquum ali
quid in iudicio · in regula · in pondere · in mensu
ra · stateram iustam · et equas habeatis · pondera iu
sta · modius iustus · et equus sit · sextarius · ego dominus
deus uester · qui eduxi uos de terra egypti · custodite
precepta mea · et omnia iudicia mea · et facite ea · ego dñs
dominus est · dñs · xx · locutus est · ea · ego dñs · locu
tus ad moysen dicens · loquere filiis israhel · et
dices ad eos · homo de filiis israhel · et de
aduenis qui habitant in israhel · si
dederit de semine suo moloch · morte
moriatur · lapidibus eum · populus terre lapidabit eum · ego ponam
faciem meam · et illum succidam · quia
de medio populi mei · eo quod dederit de semine suo
moloch · contaminauit sanctuarium
meum · et polluit nomen sanctum meum · et si ne
glexerit populus terre · et quasi parui pendens · imperii
mei dimiserit hominem qui dederit de semi
ne suo moloch · nec uoluerit eum occidere · ponam
faciem meam · et homines illum · et cognatio
nem eius · succidam · et cunctos qui consen
serint ei · ut fornicarentur · cum moloch · de me
dio populi sui · anima que declinauerit ad magos
· et ariolos · fornicata fuerit · et ierit post eos · ponam faciem
meam · et succidam illam de medio
populi sui · sanctificamini · et estote sancti · quia ego sanctus
dominus deus uester · custodite precepta mea · et fa
cite ea · quia ego sum dominus · qui sanctifico uos · qui
maledixerit patri suo aut matri · morte moriatur
· patri et matri · maledixit · sanguis eius sit
super eum · si mechatus quis fuerit cum uxore
alterius · et adulterium perpetrauerit cum uxore
proximi sui · morte moriantur · mechus · ad
ulter · qui dormierit cum nouerca sua · reuelauit
turpitudinem patris sui · morte moriatur
ambo · sanguis eorum sit super eos · si quis
dormierit cum nuru sua · uterque · morietur
· scelus operati sunt · sanguis eorum sit super
eos · si dormierit cum masculo coitu femi
neo · uterque · operati sunt nefas · morte moriantur
· sanguis eorum sit super eos · si super filiam

uxoris in matrem eius duxerit · scelus operatus
est · uiuus ardebit cum eis · nec permanebit in
nefas in medio uestri · si cum iumento · peccare
uoluerit · morte moriatur · pecus quoque occidite
· mulier que succubuerit cuilibet iumento · simul
interficiatur · cum eo · sanguis eorum sit super
eos · si uir duxerit sororem suam filiam
patris sui uel filiam matris sue · uiderit turpi
tudinem eius · illa quoque conspexerit turpi
tudinem eius · nefarium rem operati sunt ·
occidentur coram populo · in conspectu populi sui · eo
quod turpitudinem sororis sue reuelauerit · in
iquitatem portabunt · mulierem suam · si
quis dormierit cum uxore fluxum menstruo · re
uelauerit turpitudinem eius · et illa aperuerit
fontem sanguinis sui · uterque ejiciatur
de medio populi sui · turpitudinem matris sue
· amitte tue · non discooperies · quia fetor
nuditatis carnis sue nudabit · pereant
ambo · morte moriantur · sanguis eorum sit
super eos · si dormierit cum uxore
patrui sui · uel auunculi sui · reuelauerit ig
nominiam cognationis sue · portabunt am
bo peccatum suum · absque liberis morientur · si
duxerit uxorem fratris sui · rem illicitam fecit
turpitudinem fratris sui reuelauit · absq; liberis
erunt · custodite legem meam · et iudicia · facite
ea · ne uos euomat terra · in qua habitatis
· et ego introducam gentem illam in terram
hanc · ut habitetis in ea · nolite ambulare in legibus
nationum · quas ego expellturus sum ante uos
· hec enim fecerunt · et ab hominatus sum
eas · uobis autem loquor · possidete terram eorum · ego
dabo uobis eam hereditario · terram fluentem
lacte · et melle · ego dominus deus uester · qui se
paraui uos ab aliis populis · separate · et uos iu
mentum mundum ab immundo · et auem
mundam ab immunda · ne polluatis animas
uestras in pecore · et in auibus · et in cunctis
quibus mouetur humus · que uobis ostendi · et pol
luta sint · homo homo · qui habuerit in se spiritum
pythonicum · aut fuerit · pythonicus · morte moriatur
· lapidibus obruent eos · sanguis eorum sit
super eos · dixitque dominus ad moysen · loquere ad
filios israhel · et dices ad eos · homo homo · qui
uoluerit de filiis suis · et de
mo · seu loquere ad sacerdotes filios aa
ron · dices ad eos · non contaminentur · sacer
dos in mortuis populi sui · nisi in
conspectu sanguinis ac propinqui · et super pa
rentem · matrem · filium · filiam · fratrem ·
sororem uirginem que nubit · et est uxor ha
bens · nec in principe populi sui contamina

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

bō. Nouacdent caput ſ barbam ſ; in cor-
bꝰ; ſuꝰ faciem maſuram ſ ū eorum dño
ſuo. non polluent nomen eius. ſ ofrent
n. dñō. panes dei ſui offerunt. ſ ideō ſc̄i erūt
ſ eorum. ſ uille prostibulum non ducet ꝙ
rem. nec eam que repudiata est a marito
q̄ conſecrata est deo ſuo. ſ panes ꝓpoſitō
offeret. ſ ꝙ ſc̄i sint eorum. ſ ego dñs ſc̄i
ficō vos. ſ sacdos filia alicuius ſ
uilipendo. violauit. nomē ꝑris sui. ſ
crematur. ſ ignibꝰ. ſ sacdos maximus in
t fr̄ēs suos. super caput eius fusum est unc
tionis oleum. ſ cuius manus implenda. ſ
secrate sūt. ſ uestibus. ſ est hīc ueneb;. ſ caꝑ
sum non discooperiet. ſ uestimenta sua nō
scindet. ſ ad oēm mortuum non ingre-
dietur. omō. ſ super pēs quoꝝ suo. ſ mat
non contaminabō. ſ nec egredietur de sc̄i
ne polluat sc̄uarium dei sui. ſ quia corō
sc̄ificatio dei sui super eum est. ſ ego dñs ſ
ginem duxet uxorē. ſ uiduam. ſ repudiatā
ſ ab sdam. aut. ſ meretricem non accipiet
ſ; ꝓsellam de ꝓpō suo. non cōmiscebit sir
pem gentis sue. ſ uulgo gentis sue. ſ ego dñs
qui sanctifico eum. ſ locutus est dominus ad
moysen dicens. ſ loquere ad aaron. ſ homo
de semine tuo per familias qui habuerit ma
culam non offeret panes deo suo. nec accē
det ad ministerium eius. ſ nec cui fuerit ꝯ clau
dus. ſ ul' paruo ul' grādi. ſ uario. ſ uel fracto
pede ul' manu. ſ gibbus ul' lippus. ſ albu
ginem habēs in oculo. ſ iugem scabiem. ſ ul'
tiginem in corpore ul' herniosus. ſ omnis qui
habuerit maculam de semine aaron sacdos
non accedet offerre hostias domino. nec
panes deo suo. ſ edere. ſ ꝑmīs; quo-
que sanctuarii. ſ ad uitia tamen ab
altaris. ſ ne maculam habeant. ſ contaminare
ſ debent sc̄uarium meum. ego dominus ꝙ
ſ sanctifico eos. ſ locutus est ꝙ moysen ad aaron
ſ filios eius. ſ ad omnem filios ſ israel. ſ omnia que
sibi fuerant imperata.

Locutus est dominus ad moysen dicēs.
loquere ad aaron. ſ ad filios eius. ut tene-
antur ab his que consecrata sunt filioꝝ
israel. ſ nec contaminent nomen sanctua-
rium mei. ſ que ipsi offerunt. ego dñs. ſ di-
cito ad eos. ſ ad posteros eorum. omnis hō
qui accesserit de stirpe tua ad ea que con-
secrata sunt. que obtulerunt filii israel do-
mino. ſ quo est immundicia super eum
domino. ego dñs. ſ homo de semine aaron
qui fuerit leprosus aut ꝓfluuium patiens. ſ non
edet de sc̄is. donec sanetur. aut qui tetigerit
de omni immundo. ſ quolibet semine. ſ cui
quam reptilis. ſ quolibet immundo. animā. ſ cuius
cumque immundicie est. ſ et quicumque
tetigerit huiuscemodi animā. ſ non
dum. ſ aqua. ſ non
lauerit. ſ carnē suam aqua. ſ nec
cibum. ſ sumet. ſ nisi mundatus fuerit. ſ sc̄i
orum. ſ et
tactum alienum non comedet. nec pollu
etur. ſ ego dominus. ſ custodient. ꝑ
cepta mea. ſ ut non subiaceant. peccā
mortem. ſ in sanctificatione eorum polluerint il
lud. ego dominus. qui sanctifico vos. ſ omnis alie
nigena non comedet de sanctis. ſ nec
mercenarius non edet
ex eis. ſ quem autem sacdos emerit. ſ pe
cuniam suam. ſ et uernaculus domus eius. ſ hi comedent
ex eis. ſ filia sacdotis cuiuslibet ex ꝓpō
nupta fuerit. de his que sanctificata sunt. ſ
de primitiis non uescetur. ſ uidua
ul' repudiata. ſ absq; liberis. ſ reuer
ſ ad domum ꝑris sui. sicut ꝓpuella. ſ et non
rat alienus. ſ non ꝑmīs. ſ de uenere
na comedendi ex eis. ſ non ſ ꝓpinquo
qui comedit de sanctis. ſ per ignorantiam
am. ſ addet quintam partem cum eo
comedet. ſ dabit sacdoti sanctuario. ſ ea
rum. ſ non
que offerunt domino. ne forte sustine
ant. ſ iniquitatem delicti sui. cum sc̄
sanctificata comedunt. ego dominus. ſ
sanctifico eos. ſ locutus est dominus ad moy
sen dicens. ſ loquere ad aaron. ſ et filios. ſ et
ad omnes filios israel. ſ et dices. ad eos. ſ homo de
domo israel. ſ et ad uenit. qui ſ ſtrangr ꝓ
pos. qui obtulerit oblationem suam. ſ ul'
uota soluens. ſ ul' ꝓpone offerens. ſ in
quod illud obtulit in holocaustum do
mini. ut offeratur per uos. ſ maculus
ut macula. ſ non
ex taurus. ſ ul' ouis. ſ ul'
ex capris. ſ maculam non
rens. ſ. non offe
ſ; est acceptabile. ſ homo qui ob
tulerit uictimam pacificorum domi
no. ſ ul' uota soluens. ſ ul' ꝓpone offerēs
ram de armentis. ſ ul' de ouibus. ſ in mac
lacrum offeret ut acceptabile sit. ſ non

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

maoſta non erit in eo ſi recum fuerit ſi fiat
num ſi tacuerunt hiſ ſi papulas aut ſcal
biem uel impetiginem non offerent ſa do
mino nec adolebunt exceſ ſuper altare dom
ni; voluerit quem aues tauda aut pinna
us uoluntarie offerri pro munere ex hiſ
ſolum non prohi ſ nec tamen qd ul cont
tul ul tumul uel ſcetil ablaudi; retinacu
ſ eis non offerent domino in ueteramen hoc
mdo non facient de manu alienigene
non offerent panes dei ſui quoquo quida
aliud dare uolunt quia corrupta mutaci
tata ſunt omnia non ſuſcipient ea Locu
q; eſt dominus ad moyſen dicens loc ou
il ſeptem cum genita ſunt vii dieb; eſt
ſabbate manu ſue die aut vii deinceps
offerri poterunt domino ſine ulla dol ſine
ulla oui non immolabuntur una die ci
tera; ſimi ſi immolauerit hoſtiam pro u
gratiarum actione domino ut poſſit eſſe placa
bilis eodem die quo immolatur comedent
eam non remanebit quicquam in mane
dicit dominus ego dominus cuſtodiens man
data mea ſi fuerit ea ego dominus ne pol
luatur nomen meum ſuper filii
er in medio ſui eorum ſi ſi ego domin
qui ſanctifico uos reduxi uos de terra egypti
ut eſſem uobis in deum ego dominus

XXIII

Locutus eſt dominus ad moyſe dicens
loquere filiis iſrahel dices ad eos hee ſunt
feſte domini quas uocabunt ſanctas; ſi di
es; ſex dies opus fiet ſeptimus quidem ſabbh
requies eſt uocabunt ſanctum omne opus in
non facient in eo ſabbata domini eſt in
cunctis habitationibus; hec ſunt feſte do
mini ſanctum quas celebrare debetis in tps;
mense primo xiiii die menſis ad uesperum
phase domini eſt et xv dies menſis huius
ſolemnitas domini eſt azimorum; vii
dieb; azima comedetis; die primus eſt
uobis celeberrimus ſanctus omne opus ſeruile
non facietis in eo ſed offeretis ſanctifica
tum igne domino vii dieb; die autem
viii erit celeberrimus ſanctus omnemq; opus
ſeruile faciet in eo Locutusq; eſt dñs
ad moyſen dicens loquere filiis iſrahel et
dices ad eos cum ingreſſi fuerit terram
quam ego dabo uobis et meſſuerint ſegetes
ferent manipulos ſpicarum primitias
mihi ut ſacerdoti cum elevabit
fasciculum coram domino ut acceptabilis ſit pro uobis altera die ſabbi ſi ſacerdos
illum ante dominum ut ſit acceptabilis pro uobis altera die ſabbi ſi ſacerdos
illum ante dominum ut ſit acceptabilis pro uobis altera die ſabbi ſi ſacerdos

Xau

offerentur cum eo die decime ſimile o
blatum ſimile ſacrificium domino odorem q;
ſuauiſſimum libamenta quoq; uini ſexta hin
partem panem et polentam non co
medetis ex ſegete uſq; ad diem quo offe
retis munera dei uſq; in ſempiternum ritus eſt ſempi
num in generationibus ueſtris cunctis habi
tationibus ueſtris numerabitis ergo a die ſabbi
quo obtulerit manipulos primitias hebdomadas plenas uſq; ad ſeptimam diem
hebdomadis plenas uſq; ad diem
expletionis hebdomade ſeptime et quin
quagenta dies uſq; offeretis munus no
uum domino ex omnibus habitaculis ue
ſtris panes primitiarum duos de duabus de
cimis ſimile fermentate quos coquetis in
primitias domino offerentis agnos im
maculatos anniculos
uitulum de armento unum arietes du
os offerent holocaustum cum libamentis ſu
is in odorem ſuauiſſimum domino ſacrificium
dominum pro peccato duos et agnos anni
culos hoſtiam pacifficorum ſuper
eos ſacerdos cum panibus primitiarum coram
domino; eſtent munus eius quocumque
hunc diem celeberrimum atq; ſanctiſſimum
omne opus ſeruile non facietis in eo legiti
mum ſempiternum eſt in cunctis habitatio
nibus ueſtris in tps uestris
ſeruile uestrum primo die menſis eſt uobis ſa
bbm memoriale clangentibus tubis uo
cabitis ſanctum omne opus ſeruile non fa
cietis in eo offeretis holocaustum domi
no locutusq; eſt dñs ad moyſen dicens
decimo die menſis huius eſt dies expia
tionum eſt celeberrimus uocabit ſeſ
getis animas uestras in eo offeretis ho
locaustum domino omne opus non fa
cietis in tempore diei huius eſt enim dies pro
pitiationis eſt ut propitietur uobis dominus
deus uester omnis anima quecumque non
fuerit die hoc cruciabitur de populis suis que op
us quodpiam faciet de hoc eadem de populo

Quicquid operis facietis in eo integrum
semper erit vobis in cunctis generatio-
nibus vestris. Sabbm requietionis est. Assurgetis
animalibus die nono mensis ad vesperum
et quadragesimum celebrabitis sabbata vestra et lo-
quitur dominus ad moysen dicens loquere
filiis israel. a xv die mensis huius septimi
erunt scenophegiae dierum vii. dieb; duo
dies primus in quo erit celebrimus arg;
sabbatismus omne opus servile non facietis
in eo. vii. dierum offeretis holocaustum domino;
die octauo vocabitis celebrimus arg; sabbatis-
mus. offeretis holocaustum domino est
enim collecta. omne opus servile
non facietis in eo. haec sunt festa domini quae
vocabitis celebrimas arg; sabbatismus offeretis
in eis oblationes domino holocausta libamina
munera victimas unusquisque die suo excepta
sabbata domini. dona vestra. quaecumque offeretis
exquo. ut quae spontanea tribuitis domino;
a xv die mensis septimi cum congrega-
tionem omnium fructuum terrae celebrabitis
feriatum dominum vii. dieb; die primo. et die
octauo. erit sabbm. et requies. universis; no
bis die primo fructus arboris pulcherrimae
spatulas; palmarum ramos et ligni den
sarum frondium. et salicis de torrente. ce-
lebrabitis coram domino deo vestro celebrabi
tis; sollemnitatem eius vii. dieb; per
annum. sempiternum est. in generationibus;
in mense vii. festa celebrabitis. habitabi
mini tabernaculis vii. dieb; omnis qui de gene
re israel est manebit in tabernaculis vii. dieb; ut
discant posteri vestri quod in tabernaculis habi
tare fecerim filios israel. cum educerem eos de ter
ra egypti. ego dominus deus vester. Locutus
est moyses super sollemnitatibus dei ad fi
lios israel.

CXXIII

Locutus est dominus ad moysen dicens praecipe filiis israel ut
afferant tibi oleum de olivis purissimum et
ad lucendum ad continuandas lucernas ingre
diens tabernaculum testimonii; ponet;
eas aaron a vespere usq; ad ma
ne coram domino assidue. per petuo
ingenerationibus; in candelabro mundissimo
ponentur semper in conspectu domini. accipies quoq; similam et coques
ea. xii. panes qui singuli habebunt duas de
cimas quorum seni ordines erunt super mensam
purissimam coram domino et pones
super eos thus lucidissimum ut sint panes

CXXIV

Locutus est dominus ad moysen dicens
monumentum oblationis diuisperse singula si
bara mirabuntur coram domino. in sempi
ternum tibi fiet sempiterno ferentur; a aaron et
filiorum eius ut comedant eos in loco sa
cro sanctum sanctorum est de sacrificiis domini in perpe
tuum. Egressa autem egressus est filius mulieris et
israelitidis quem peperit a viro egyptio
inter filios israel. iurgauit in castris cum viro
israelita. cumq; blasphemasset. nomen do
mini maledixisset. adductus est ad mo
ysen. vocabatur autem mater eius salumith.
filia dabri de tribu dan. miserunt; eum
carcerem. donec noscent quid iuberet dom
inus. cum locutus est ad moysen dicens educ
blasphemum extra castra. et ponant omnes qui
audierunt manus suas super caput eius. lapi
deq; eum universus populus. ad filios
israel loqueris. homo quicumque maledixerit deo suo
portabit peccatum suum. et qui blasphemauerit
nomen domini morte moriatur. lapidib;
obruet eum populus. tam de civis quam
de peregrinus fuerit. qui blasphemauerit no
men domini. morte moriatur. cum pa
ciente. occidet hominem morte morietur.
qui percusserit animal reddet pro eo
animam pro anima. cum mutilauerit
quis proximum suum. sicut fecit ita fiet ei. fractura pro fractura. oculus
pro oculo. dentem pro dente. reddet unicuique
membrum. qui percusserit pecus. reddet aliud.
qui percusserit hominem punietur. iudicium
unum sit vobis. sicut peregrinus sic
et indigena. ego dominus deus vester. Locutus
est moyses ad filios israel. ad duxerunt eum
qui blasphemauerat extra castra ac lapidib; op
pressum fecerunt; filii israel sicut praece
perat dominus moysi.

CXXV

Locutus est dominus ad moysen in
monte synai dicens loquere filiis israel. et di
ces ad eos. cum ingressi fueritis terram quam ego
dabo vobis. sabbatizet sabbatum domino.
sex annis seres agrum tuum. et sex an
nis putabis vineam tuam. colliges
fructus eius. septimo autem anno sabbatum erit
requietionis domino. agrum non seres.
vineam non putabis. quae sponte gignun
tur humi non metes. uuas primitiarum
tuarum non colliges. annus requietionis terrae erit. sab
batum. domino. non seres. et non
putabis. vineam tuam. non colliges
uuas. requietionis terre erit sab
batum. vobis in cibum. tibi. et seruo tuo.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

anselle tue. nñcenario tuo. ad uene qui
peregrinatur apud te iumenta. et pecud;
tua. omnia que nascuntur. plebium tu
um. numerabit quoq; tibi. vii. ebdoma
das annoꝝ. septem sepes que simul
faciunt. xl. ix. annos. et tange buccina
mense. vii. decima die mensis. propi
tiationis. in iubilæo. tradetis. sanctificabis. q; an
num quinquagesimum. huo cabit remis
sionem cunctis habitatoribꝫ. terre tue. quia
n. iubileus. est. reuertetur homo ad posses
sionem suam. unusquisq; redibit ad fa
miliam pristinam. quia iubileus est. quid
quid seminaueris anni. non colligetis. neq;
uuas in agro nascentes. primitias
enim iubilei. est. sanctum erit enim uobis
comedetis. anno
iubilei. redeant omes ad possessiones suas.
qui uendet quippiam ciui tuo. aut emet ab
eo. ne contristet fratrem tuum. sed iuxta
numerum annoꝝ iubilei. emes ab eo. iuxta
supputationem fructuum uendet tibi. qui
anni remanserint. post iubileum. tanto
carius. uendet. quanto recentiores
pauci. quippe numerus temporis. uenditi
tanto minus. emptionis habebit pretium
Fructuum uendet tibi. nolite affligere
proximum uestrum. sed timeat unusquisq; deum
suum. quia ego dominus deus uester.
facite precepta mea. iudicia custodite. et impleta ea
ris. habitare poteritis. in terra absq; ullo pauo
re. germinat. uobis humus fructus suos
quib; uescamini usq; ad saturitatem.
nullum imperium extimescetis. ne dicatis
quid comedemus anno. vii. si non se
uerimus. nec colligimus fruges nostras.
Ego uobis benedicam. anno. vi.
et faciet fructus trium annoꝝ. sementis
anno. viii. et comedetis fruges ueteres usq;
ad nonum annum. donec nouæ nascan
tur. edetis uetera. quoq; non uendentur
in perpetuum. quia mea est. terra. quasi ad uene
colonі mei estis. et in omnia regno possessi
one tua. redemptionem condicione uen
dendi. si attenuatus. fr tuus. uendiderit
possessiunculam suam. et uenit propin
quus eius. potest. redimere. quod ille uendi
derit. si autem non habuerit proximum.
ipse pretium ad redimendum ponere
rit. inue
nerit. computabuntur fructus ex eo
tempore quo uendidit. et quod reliquum est
reddet emptori. sic q; recipiet possessi
onem
suam. Quod si non inuenerit manus ei
ut reddat pretium. habebit emptor quod em
it. usq; ad annum iubilæum. in quo re
uersa uendito redibit ad dominum
ad possessionem pristinam. Qui uendiderit
domum suam intra muros urbis. hab
bit licentiam redimendi. donec impleatur
annus. impletus. si non redemerit. anni
circuli fuerit ei data. emptor possidebit
eam. et posteri eius in perpetuum. redimi
non poterit. in iubileo. exibit. Quia domus
domuum. muros non habent agrorum iure
uenditur. si non redempta non fuerit.
iubileo reuertetur ad dominum suum
edes ciuitatum que in urbib; sunt. semp
per habent redimendi. si redempte non fuerint
in iubileo. reuertentur. ad dominos ex
domus urbium leuitarum. sunt pro pos
sessionib; inter filios israhel. Ager uero suburbanus
ager non uenibit. est enim perpetua
mancipium. tuum. Si attenuatus
fuerit fr tuus. et infirmus
manu. suscepisti eum. et aduenam. et pe
regrinum. et uixerit tecum. ne accipias ab
eo usuram. nec amplius quam dedisti. time
deum tuum. ut uiuere possit fr tuus apud te.
pecuniam tuam non dabis ei ad usu
ram. fruges non accipies. abundantiam. non
exiges. ego dominus deus uester. qui eduxi
uos de terra egypti. ut darem uobis terram
chanaan. et essem deus uester. Si paupertate
compulsus uendiderit se tibi fr tuus. non
eum opprimes seruitute famulorum
sed quasi mercenarius. et colonus erit. usq; ad annum
iubileum operabitur apud te. postea egre
dietur cum filiis suis. et reuertetur ad cog
nationem. ad possessionem patrum suoꝝ
Quos. n. serui mei sunt. ego eduxi eos de ter
ra egypti. non uenient condicione ser
uili affligat eos potentiam tuam. et time deum
deum tuum. Seruus. famulla sint uobis
de nationibus. que in circuitu uestro sunt.
de aduenis qui peregrinantur apud
uos. ut ex his nati sunt inter
uos. hos habebitis famulos. et hereditario
iure tradetis filiis. ad possidendum. in
perpetuum. Fratres autem meos filios
israhel non opprimatis. per potentiam. Si
inualuit apud uos manus. et aduenæ
aut peregrini. ditati
fuerit. et uendiderit se ei aliquis de stirpe eius
post uenditionem potest redimi. qui uo

fugiamus. Nemo ergo in inimicis audebit resistere
perbrui uniuersi. Hostibus uestris ita consumen-
tibus quod si deleti aliquem remanserint: tales esse et
in quantis; cum interea inimici uestri eorum ipse
pecora primi suorum. Sua affligentur donec
consumantur iniquitates uestre malorum uestro
rum dignas penas. Quibus pro anticipatis sumptis in me tam
vulnerastis me ad ultionem multo amplius ingre-
di. Ego uinea eos introducam illos in terram hosti-
lem donec erubescat. In carnalia mea eos
ruere. Arabunt pro iniquitatibus suis. Recorda-
bitur terre dei mei. Quod pepigi cum Iacob et Isaac
iam ere quoque memor ero. Que cum relicta
fuerit ab eis complacebit sibi in sabbatis suis pa-
cens solitudinem. Ipsi autem deprecabuntur pro
peccatis suis eo quod abiecerint iudicia mea et legem
meam despexerint. Et tamen cum essent in
terra hostili non penitus abiecti sunt nec sic despec-
ti ut consumerentur irritum facta pactum
meum cum eis. Ego enim sum dominus deus
eorum. Recordabor fedris mei primi quod edu-
xi eos de terra egypti in conspectu gentium ut essem
deus eorum. Ego dominus deus eorum. Hec sunt precep
ta atque iudicia et leges quas dedit dominus in
ter se et filios israhel in monte synay per ma
num moysi.

CAP. XXVII. Locutus est quoque dominus
ad moysen dicens. Loquere filiis israhel et dices
ad eos. Homo qui votum fecerit et promiserit
animam suam sub estimatione dabit pre-
tium. Fuerit masculus a xx annis usque ad lx
annum dabit quinquaginta siclos argenti
ad mensuram sanctuarii. Si mulier xxx. Si
xx. a quinto usque ad xx. Masculus dabit xx
mulier x. A uno mense usque ad quinquen-
nium pro masculo dabuntur v siclis pro
femina tres. Sexagenarius et ultra masculus
dabit xv siclos mulier x. Si pauper fuerit
ad estimationem reddet non valebit. Sta-
bit coram sacerdote et quantum ille estimauerit
tantidem dare debet. Animal
autem quod immolari domino potest si quis vo
uerit sanctum erit. Mutari non poterit nec me-
lius malo nec pessimum bono. Quod si mutauerit
pro eo et quod mutatum est sanctificatum erit domino. Animal autem
mundum quod immolari domino non potest sis-
tet coram sacerdote. Qui diuidi
cabit inter bonum et malum. Et statuet pre-
tium. Quod si dare noluerit et quis offerre uoluerit
super estimationem quinte partem. Homo
si uoluerit redimere domum suam. Sanctificabit eam
domino. Et dabit sacerdos pretium bone sue an
nata. Iuxta pretium quod ab eo fuit constitu
tum usque ad iubileum. Et auferet illa die
quicunque uoluerit. Ut possessio
redimi eam debeat quinta parte estima
tionis sue. Et habebit dominum. Quod si agrum
possessionis sue noluerit redimere. Aut alteri uen-
dere. Sed in sanctificatione permanserit. Ager
cum exierit in iubileo. Sanctificatus domino erit. Possessio consecra-
ta ad ius pertinet sacerdotis. Si ager emptus
est. Non de possessione maiorum sanctifi-
cauit eum domino. Reuertetur sacerdos ad eum
mensuram usque ad iubileum. Pretium. Et dabit ille
qui uoluerit eum dominum. Et iubileo auferet
recipietque possessionem dominium. Qui ven-
didit eum. Et habuerat in sorte possessi
onis sue. Omnis estimatio tua siclo sanctua-
rii ponderabitur. Siclus xx obolos habet. Primogenita
que ad dominum pertinent nemo sanctificare pote-
rit homines. Siue bos siue ouis fuerit dominus est
in mundum animal est. Redimet quod ob-
latum est estimationem suam. Addet quar-
tam partem. Si redimere noluerit. Venundetur alteri quod
cumque tempore fuerit. Et quicquid semel fuerit consecratum
dominus. Non solum consecratio sed offerentur. Ab homine
redimetur. Si morte morietur. Omnes decima
tione sue de frugibus. Sive de pomis ar-
borum dominus est. Et illi sanctificantur. Si quis
auferre voluerit redimere decimas suas. Addet
quintam partem eorum. Omnium decimarum
ouium. Et omnino quicquid decimum pertransierit
transeuntium. Quicquid decimum pertransierit sanc-
tificabit dominus. Non eligetur nec bonum a malo
nec alterum commutabit. Si quis mutauerit
sanctificabitur. Nec redimi
non redimetur. Hec precepta que mandauit
dominus moysi. Ad filios israhel in monte synay.

siclos

Locutusq; est dñs ad moysen ī deserto synai in tabernaculo fœdꝛis prima die mēsis secūdi anno secūdo egressi de terra egipti dicens Tollite summā uniuersꝛe congregationis filioꝝ isꝛl per cognationes et domos suas singulorum nomina capitum omnis masculini a xx anno et supra omnium uirorum fortium israel numerabitis eos per turmas suas tu et aaron erunt autē uobiscum principes tribuum et domorum cognationū singulꝛ quoꝝ ista sunt nomina de ruben primogenito isꝛl filius sedeur de symeon salamiel filius sarai de uxore de iuda naason filius aminadab de isachar nathanahel filius suar de zabulon eliab filius helon filiorum autē ioseph de ephraim helisama filius ammiud de manasse gamaliel filius phadassur de beniamin abidan filius gedeonī de dan aiezer filius ammisaddai de aser phegiel filius ochran de gad eliasaph filius duel de neptalim hahira filius henan istī nobiles principes multitudinis per tribus et cognationes suas capita exercituū isꝛl quos tulerunt moyses et aaron cum omni multitudine et congregauerunt primo die mēsis secūdi recensentes eos per cognationes et domos ac familias et capita et nomina singulorum a xx anno et supra sicut precepit dñs moysi et numerauit eos in solitudine sinai de ruben primogenito isꝛl filio suo per cognationes et familias ac domos suas nomina capitum singulorum et omnis qd sexus est masculinum a xx anno et supra procedentium ad bellum xlvi milia quingenti de filiis symeon per cognationes suas familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina capita singulorum omne qd sexus est masculinum a xx anno et supra procedentium ad bellum quinquaginta ix milia trecenti de filiis gad per cognationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a xx anno et supra omnes qui procedere ad bellum poterant recensiti sunt lxv milia dc de filiis iuda per cognationes et familias ac domos cognationum suarum per nomina singulorum a xx anno et supra omnes qui procedere ad bellum poterant recensiti sunt lxxiiii milia dc de filiis isachar per cognationes et familias ac domos cognationum suarum per nomina singulorum a xx anno et supra omnes qui procedere ad bellum poterant recensiti sunt liiii milia cccc de filiis zabulon per cognationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a xx anno et supra omnes qui procedere ad bellum poterant lvii milia cccc de filiis ioseph filiorum ephraim per cognationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a xx anno et supra omnes qui procedere ad bellum poterant xl milia dc de filiis manasse per cognationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a xx anno et supra omnes qui procedere ad bellum poterant xxxii milia cc de filiis beniamin per cognationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a xx anno et supra omnes qui procedere ad bellum poterant xxxv milia dc de filiis dan per cognationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a xx anno et supra omnes qui procedere ad bellum poterant lxii milia dcc de filiis aser per cognationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a xx anno et supra omnes qui procedere ad bellum poterant xli milia dc de filiis neptalim per cognationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a xx anno et supra omnes qui procedere ad bellum poterant liii milia cccc hi numerati sunt a moyse et aaron et duodecim principibus isꝛl unus per singulas familias qui fuerunt cuncti numerati filiorum isꝛl per domos cognationum suarum a xx anno et supra omnes qui procedere ad bellum poterant fuerunt inquam cuncti numerati sexcenta tria milia quingenti quinquaginta fuerunt autem in tribu leui iuxta familias suas non sunt numerati cum eis locutus est dñs ait ad moysen dicens tribum leui noli numerare nec ponas summam eorum cum filiis isꝛl sed constitue eos super tabernaculum testimonii cunctaq; uasa eius et quicquid ad cerimonias pertinet ipsi portabunt tabernaculum et omnia utensilia eius erunt in ministerio ac per gyrum tabernaculi metabuntur castra cum pe

fiat sendum hūc. de pone cū leuite tabernaculum
cum cuncta mercata cingent. Custodiantq; excercitum
eius. accedet. accedentq; ad tabernaculum. aut cōflā
filii israel. unusquisq; per turmas suas et cuncti exer
citum suum. porro leuite per gyrum tabernaculi
figent tentoria ne fiat indignatio super
multitudinem filiorum israel. excubabuntq;
custodes tabernaculi testimonii excēmq; filiis
israel. omnia quę præcepit dominus moysi quo
modo iussit. sic fecerunt. Locutusq; est dominus ad moysen
et aaron dicens. singuli per turmas signa
sua. et vexilla. domos cognationum suarum
castrametabuntur filii israel per gyrum
tabernaculi fœderis. ad orientem autem castra
metabuntur. principes filiorum eyssachar. phi
dabel filius suar. et omne agmen eius. et cuncti
qui numerati sunt de tribu eius. quinquaginta
quatuor milia. quadringenti. Tribus zabulon. princeps
gabelon filius helon. et omne agmen eius. et cuncti
qui numerati sunt de tribu eius. quinquaginta
septem milia quadringenti. omnes qui numerati
sunt in castris iuda. centum octoginta sex milia
quadringenti per turmas suas primi
egredientur. Castra filiorum ruben ad meri
dianam plagam erunt. princeps elisur filius
sedeur. cuncti exercitus pugnatorum eius
qui numerati sunt. xlvi. milia. dcc. Iuxta eum
castra metabuntur de tribu symeon. quorum
princeps sunt salamiel filius surisaddai. cuncti
exercitus pugnatorum eius qui numerati
sunt. lviiim. milia. ccc. Tribus gad
princeps sunt eliasaph filius duel. cuncti
exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt
xlv. milia. dcl. omnes qui castrorum sunt
castrametabuntur. c. lx. milia. mille. ccc. l. per
turmas suas in secundo loco proficiscentur
Nabi autem tabernaculum testimonii per of
ficia leuitarum. et turmas eorum. quo
rum erigentur tria. de pone cū. singuli per lo
ca. ordinesq; suos proficiscentur. ad eundē
modum plagam erunt castra filiorum
ephraim quorum princeps sunt elisama
filius ammiud. cuncti exercitus pugna
torum eius qui numerati sunt. quadraginta
milia. dcc. iuxta eos tribus filiorum ma
nasse quorum principes sunt gamaliel filius
phadassur. cuncti q; exercitus pugnato
rum eius qui numerati sunt. xxxii. milia. ccc

Tribus filiorum beniamin principes sunt abi
dan filius gedeonis. cuncti exercitus pugnatorum
eius qui recensiti sunt. xxxv. milia. ccc. Qui
qui numerati sunt in castris ephraim. c. octo
ginta. c. per turmas suas ibunt proficiscentur
ad aquilonis partem castra metabuntur.
filii dan quorum princeps sunt aiezer filius
ammisaddai. cuncti exercitus pugnatorum
eius qui numerati sunt. lxii. milia. dcc. qui
cum his terna tentoria de tribu aser quorum
principes sunt phegiel filius ochran. cuncti
exercitus pugnatorum eius qui nu
merati sunt. xli. milia. mille. d. de tribu fi
liorum nepthalim principes sunt ahira filius
henan. cuncti exercitus pugnatorum eius
l. tria milia. ccc. omnes qui numerati sunt
in castris dan fuerunt. c. lx. vii. milia sexcen
ti. novissimi proficiscentur hi cum signis
suis per domos cognationum suarum. cur
mas domus exercitus de tribu filiorum
quadraginta leuite mihi non sunt numera
ti filios israel. sicut præcepit dominus moysi fe
cerunt. filii israel iuxta omnia quę præcepat
dominus castra metati sunt per turmas
suas. et proficiscentur per familias ac domos pa
trum suarum.

Hęc sunt generationes aaron et moysi in
die qua locutus est dominus ad moy
sen in monte synai. et nomina filiorum
aaron primogenitus eius nadab. deinde
abiu. eleazar. et ithamar. hęc nomina fi
liorum aaron sacerdotum qui uncti sunt. et
quorum replere et consecrare manus. ut sacer
dotio fungerentur. mortuus sunt nadab. et
abiu. cum offerrent ignem alienum in con
spectu domini in deserto synai absq; liberis
fuerunt. sacerdotio eleazar. et ithamar co
ram aaron patre suo fungentes. dixitq; dominus
ad moysen dicens. applica tribum leui. et sta
tue in conspectu aaron sacerdotis. ut ministrent
ei. custodiantq; quicquid ad eius
pertinet. totumque cœtus tabernaculo re
ligiosius. custodiant. ipsa tabernacula ser
vent. et ministerio eius. habitis. domo leuita
aaron. et filiis eius. quibus traditi sunt a fi
liis israel. aaron autem et filios eius constituet
vultum sacerdotii. exercitus qui ad ministeri
um accesserit. morietur. locutusq; est do
minus ad moysen dicens. ego tuli leuitas
a filiis israel. pro omni primogenito quod aperit
vulvam in filiis israel. erunt leuite mei.

cum est. n. omne primogenitum ex quo
peccauit primogenitos uirga egypti sanctifica mihi
quicquid primum matrem israhel ab homi
ne usq; ad pecus mea sunt ego dñs Locutusq;
ē dominus ad moysen in deserto synai dicēs.
Numēa filios leui per domos patrū suorum
familias. omnem masculum a mense
supra. Numauit moyses ut præceperat dñs
uerbum cui sunt filii leui per nomina sua ger
son cahaat. merari. Filii gerson lebni. & se
mei. filii cahaat amram. & iesaar hebron
oziel. filii merari mooli. & musi. de regio
nibus familiæ dne lebnitica. & semeitica
quarum numerus est. p̄ter primogenitos
masculini a mense supra. vii. milia. de his
custodiebant castra metabuntur ad oc
cidentem sub principe eliasaph filio dael
cahalebunt ecrubiales in tabernaculo fœde
ris ipsi tabernaculum. & operimentum eius
cetera quæ nanciscuntur ad foedus rectum
mi sedentis. & cortinas atrii. cetera quo
que quæ appendunt in introitu atrii tabernā
culi. utriusque ad ritum altaris pertinet
sunt. & funes tabernaculi omnia mensilia eius.
eoguando marchi hebron principatum exer
cebant. hi erant filii. oziel. & se
phumbe marchitarum recensiti per nomi
na sua omnes gentis masculini a bimo usq;
supra. vii. milia. de. hi debebunt excubias
sanctis. castra metabuntur. ad. meridia
nam plagam principes eorum erit elisa
phan filius oziel. custodient archam. mē
sam. candelabrum. altaria. vasa
quibus ministrant. velum
amtamq; huius modi supellectilem. in
super. qui princeps leuitarum eleazar fi
lius aaron. cæteris super excubiæ
custodiæ sanctis. ac ne deinceps eorum pri
mogenitos. masculos recensiti per nomina su
a. omnes gentis masculini a bimo usq; supra
sexcenta. lxxiii. principi autē eorum eliasaph
filium dabrahel in plaga occidentali ca
stra metabuntur. erunt sub his duo exer
citus tabernaculi. quæ est. columpnæ
ac bases earum. & omnia quæ ad ritum his
modi pertinent. columpnæ q; atrii per
circuitum cum basibus suis. & paxillis cum
funibus; ipse erunt. metabuntur antē tabernā
culum fœderis. ad orientalem plagam.
moyses. aaron cum filiis suis. hi erunt custo
diam sanctis. in medio filiorum israhel qui

cumq; alienus accesserit. morietur. Dixitq; dñs
ad moysen. Numera leui
tas quos in familias suas. & ge
nera. masculino omne. a mense supra. Fecitq; moyses. sicut
præceperat dñs. Fuerunt autē. xx
ii. milia. Dixit autem dominus ad moysen. Sume
primogenitos sexus masculini de filiis israhel
a mense supra. & assume numerum eorū
nomina. pro omni primogeni
to filiorum israhel. ego sum dominus. pe
cora eorum pro omnibus primogenitis
pecorum filiorum israhel. Recepitq; moy
ses. sicut præceperat dominus primogeni
tos filiorum israhel. fuerunt autem. primo
genitorum masculini per no
mina sua a mense supra. xxii. milia. ce
xxiii. Locutusq; dominus ad moysen di
cens. Tolle leuitas pro primogenitis filio
rum israhel. & pecora leuitarum pro pecoribus eorum
eorumq; leuites mei ego sum dominus. pe
cudum autem ducentorum. lxxv. num
mi quos excedunt numerum leuitarum de pri
mogenitis filiorum israhel. accipies. & sicles
per singula capita. ad numerum sanctua
rii. siclus habet. obolos xx. & ait dominus ad
aaron. & filios eius. Pone numerum eo
rum filiis israhel. quem supra
scripsi. Fecitq; moyses. sicut præceperat ei dñs
numerum eorum qui inuenti
sunt primogenitorum filiorum israhel.
mille. ccc. lxv. siclorum. quæ pondus san
ctuarii. dederunt eum aaron. & filiis eius. iuxta
verbum quod præceperat eis dñs.

Locutusq; est dñs ad moysen. dicens. Tolle summam filiorum caath
de medio leuitarum per domos. & familias
& cognationes suas. a xxx. anno usq; ad quin
quagesimum annum. omnium qui ingre
diuntur ut fiant ministerii. in ta
bernaculo fœderis. hoc est. munus filiorum ca
ath. tabernaculum fœderis. & ea quæ in
gredienda sunt. & operimentum. quod pen
det ante fœderis. ingressum. & super
ponent uelum. quo pœ
dor arcæ testimonii. & operient ea. & archam
testimonii. & operient ea rursum pelami
ne iacinctina. & pallium. & extendent
ea. desuper pallium totum iacinctinū
induent. & mittent. & ensem. quoq; p
ponent. in uolucri. iacinctino pallio
& ponent cum ea thymiamata. & mor
taria. & cacabos. & uasa altaris. quibus
fundendo pascuntur. semper. in ea erunt
extendent. & desuper pallium coria
ceum. quod rursum operient. & lami

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

to sanctuarium pellium · inducent uec
tes tentorium · pauimentum tabernaculi · quo
perient eum de tabxm cum uasibz · et cupis
bus · et quicquid ad cultum eius pertinet
omnia quecumq; tibi necessaria sunt · super
omnia ponent operimentum tabernaculi
pellium · inducentq; uectes · et non tabu
le amentis uolucres tabernaculo uestiro
rent · operientur de super operimentum tabernaculi
pellium · inducentq; uectes · ornamenta
uasa quibz ministratur in sabbato · mundi
cie tabernaculo pallio · operient de super
operimentum tabernaculi pellium · indu
centq; uectes · et altare mundabunt · aurei
uolucres · illud purpureo uestimento ponentq;
cum eo omnia uasa quibz ministratur eius
ungentum · et quicquid necessarium fuerit ad
ar tria operient simul · et altare holocausti
pellium · inducent uectes · et mundi
cie tabernaculi · et uasa eius · et omnia uasa
eius in conspectu domini · quae tractabi
bunt filii caath · et portent · nolunt · mon
tem tangere · uasa sanctuarii · ne moriantur · hec sunt
onera filiorum caath · tabernaculo federis ·
super quos erit eleazar filius aaron sacerdotis ad
ministrans · pertinet oleum ad concinnan
das lucernas · compositum suauissimum · sa
crificium · iugis oblationis · et unctio
nis · et quicquid ad cultum tabernaculi perti
net omnium · et uasorum que in tabernaculo
sunt · locutusq; est dominus ad moysen ·
dicens · tolle summam filiorum gaath · per
domos · et familias ac cognationes eorum · a xxv
annis · et supra usq; ad annos l · omnes qui
ingrediuntur · ministrent in tabernaculo federis · hec est officium familie gerson
tarum · ut portent · cortinas tabernaculi · tec
tum federis · operimentum · aliud · super omnia
uelamen · ianuam tabernaculi · cortinas atri
i · et uelum · in introitu · quod est ante tabernaculum · et altare · in circuitu · funiculos

los · et uasa ministerii · iubente aaron · et filiis eius
portabitur filiis gerson · iussum · singuli cui dele
gatum est · onus · manupabunt · hec est cultus familie
gersonitarum · in tabernaculo federis · erunt
sub manu ithamar filii aaron sacerdotis
hos quoq; numera per familias · et domos patrum
suorum · recensebis · a xxx · annis · et supra usq;
ad annos quinquaginta · omnes qui ingredi
untur · ad officium · ministerii · tui · et cultum
federis · sunt autem · onera eorum · portabi
tabulas tabernaculi · et uectes eius · columpnas
et bases earum · columpnas quoq; atrii · per
circuitum · cum basibz · et paxillis · et funi
bz · et uasa supellectilem · omnia accipient · et eis
portabunt · hec est officium familie merarita
rum · ministerium tabernaculo · federis · et
erunt · sub manu ithamar filii aaron sa
cerdotis · recensuerunt · igitur moyses · et aaron
et principes synagoge filios caath · per cogna
tiones · et domos patrum suorum · a · xxx · annis · et
supra usq; ad annum · quinquagesimum · omnes qui
ingrediuntur · ut ministerii in tabernaculo
federis · numerum sunt · duo milia · dc · l · hec est
ministerii caath · quem · numerauit in tabernaculum
federis · sicut mandauerat moyses · iussu · do
mini · per manum moysi · filii · merari
sunt · filii gerson per cognationes · et domos
patrum suorum · a · xxx · annis · et supra usq;
ad annum · quinquagesimum · omnes qui
ingrediuntur · ut ministerii in tabernaculo federis
· numerum sunt · duo milia · dc · xxx · hec est
ministerium familiarum gersonitarum · quos · numerauerunt · moy
ses · et aaron iuxta · imperium domini · per manum
filii merari · per cognationes · et domos patrum
suorum · a · xxx · annis · et supra usq; ad annum
quinquagesimum · omnes qui ingrediuntur · ad
explenda · ministeria tabernaculi federis · numerum
sunt · tria milia · sc · hec est summa filiorum me
rari · quos recensuerunt moyses · et aaron ·
iuxta imperium domini · per manum moysi · et
qui recensiti sunt de leuis · quos fecit ad
hunc modum · et familias · et cognationes · et domos patrum suorum · a · xxx ·
annis · et supra usq; ad annum · quinquage
simum · ingredientes · ad ministerium ta
bernaculi · et onera portanda fuerunt simul
dum · milia · d · lxxx · iuxta imperium domini · re
censiti sunt · cos moyses · unumquemq; iuxta
officium · et onera sua · sicut preceperat ei do
minus · locutusq; est dominus ad moysen · dicens · numera
moysen dicens · per familias filiorum · et cognatio

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

de tribus omnem lepra possum[1] quit femine sta
re pollutus q[uo]d est super mortuo tam mas
culum q[uam] femininam eiicie de castris ne co
inquinet ea cum habitaturus vobiscum fecerit
q[ue] filii israel fecerunt eos extra castra sicut
locutus erat dominus moysi Locutusq[ue] est do
minus ad moysen dicens loquere filiis is
rael Vir siue mulier cum fecerint ex eis;
peccata que solent homines; ac per hec
negligenter transgressi fuerint mandatum
domini atq[ue] delinquerint confitebuntur
peccatum suum reddentq[ue] caput quod malum
est partemq[ue] dimidiam super eum in quem peccatum
est nisi autem non fuerint qui recipiant debitor
domino arietem pro arietem quo offerunt pro
expiatione sibi placabilis hostia erit sacer
dos nisi quoq[ue] pro mutue quas offerunt fi
liis israel ad sacerdotem pertinent quicquid
in sancto offerent alienigene et pro arietem
qui offertur pro expiatione ut sit placabilis
sit placabilis hostia tradatur manibus sac
dotis Locutusq[ue] est dominus ad
moysen dicens loquere ad filios israel et
ad eos Vir cuius uxor erraverit mariti q[ue]
temptans dormierit cum alio nec ip[s]a
mutuo deprehendi nec ullis indiciis convinci
valeat polluta non quidem; tamen ad ultionem
zelus; arguit non potest q[uo]d non est inue
nta in stupro sed zelotipie contristatur ut
rum ea uxorem suam que ul[tr]o polluta est
ul[tr]o falsa suspitione arcetur ad ducet eam
ad sacerdotem offeret oblationem pro illa
decimam partem sati farine ordeacee nec
fundet super eam oleum nec ponet thus
q[uo]d sacrificium zelotipie est oblatio munerum
arguens ad ultionem offeret igitur eam sa
cerdos et stabit coram domino assumet q[ue]
aquam sanctam in vase fictili pauxillum terre de
pauimento tabernaculi mittet in aquam
q[ue] stabit mulier in conspectu domini dis
soluet caput eius et ponet super manus
illius sacrificium recordationis oblationem
zelotipie ipsa autem habebit aquas amarissi
mas in quib; cum execrationis maledicta co
gens ad ultionem iurare eam dicet si non dormi
vit vir alienus tecum nec non polluta es de
serto manum thoro non notabunt te aque
iste amarissime in quas maledicta con
gesti Si vir alius dormivit tecum preter
polluta es et coniugium tuum alterius vi
ra maledictionis; sub iacebis ait te dominus
in maledictionem exemplumq[ue] cunctis

in populo tuo putrescere faciat femur tuum et
tumens uterus tuus dirumpatur ingredi
antur aque maledicte in uentrem tuum
uterum tumefaciant femurq[ue] putrescat respon
debit mulier amen amen scribetq[ue] sacerdos in
libello ista maledicta delebitq[ue] ea aqua am
arissima in quam maledicta congesta
dabit ei bibe quam cum exhauserit tollet
sacerdos de manu eius sacrificium zelotipie
et eleuabit illud coram domino ponetq[ue]
super altare tra dum tangat ut pauil pugil
lum sacrificii tollet de eo ad offerendum in ig
nem super altare sic ponum de muliere ait
amarissimas quas cum biberit si polluta est
et contempto uiro adulterii rea erit subi
bunt eam aque maledictionis in statu uentre
computescet femur eius; mulier tumet
ledictionem et in exemplum omnium pdi q[uo]d
si polluta non fuerit erit innocua et ma
ebor liberos Ista est lex zelotipie si declinauerit
mulier a uiro suo et polluta fuerit mariti
q[ue] zelotipie spiritus concitauerit ad ducet eam in
conspectu domini et faciet ei sacerdos cuncta
que septa sunt mandata ad ut; culpa sit in
illa recipiet iniquitatem suam

VI

Locutusq[ue] est dominus ad moysen dicens
loquere ad filios israel et dices ad eos Vir siue
mulier cum fecerit votum ut sanctificentur et
se voluerint domino consecrare a uino et
omni q[uo]d inebriare potest abstinebunt
acetum ex uino et quicquid
inquinatum de uua exprimitur non bibent
uuas recentes siccasq[ue] non comedent ame
nisdiul quib; ex uoto domino consecrantur
quicquid de uite potest ex semine ad uuna pos
sasq[ue] ad acinum non comedent omni
tempore separationis sue nouacula non
transibit super caput eius usq[ue] ad completi
onem temporis quo dedicant domino sancti erit crescente
coma capitis eius omni tempore consecrationis
sue super mortuum non ingredietur ne
super patrem quidem matremq[ue] fratres sororesq[ue] su
as non contaminabit et consecratio dei sui sup
er caput eius est omnibus diebus separationis sue
sancta erit domino Si mortuus fuerit su
bito quispiam coram eo polluetur caput
consecrationis eius q[uo]d radet illud in eadem die
purgationis sue et rursum septima radet
autem die offeret duos turtures aut duos pul
los columbe sacerdoti in ostium tabernaculi
testimonii faciet; sacerdos unum pro pec[ca]to et

tum in holocaustum · de pecoribus · pro eo quia
peccauit super mortuo · & incubabit capiti eius
die illo · & consecrabit dominо diei sepe · & mis
illus offerens sanguinem · & incensum pro pecca
to · ut diei pars electi fiant · cum polluta
est · sabbata eius · sic est · ecclesiastes consecratio mi
diei quos secundo decreuerat complebun
ad ducem eum ad hostium tabernaculi · fedel
· offerent oblationem eius domino · agnum
· & incensum in macula · in holocaustum · mi
rouem · & incensum in macula · propecu
· arietem in macula · hostiam pacifi
cum · & canistrum azimorum · panes absq;
fermento quos pinsa sunt oleo · lagana absq; fermento unc
tas oleo ac libamina singulorum · que offe
ret sacerdos coram domino · faciet tam pro
pane quam in holocaustum · & tremino · in mola
bit ostiam pacifici · & domo · offerens simul
& canistrum azimorum · & libamina que exmo
re delenimus · & adolebit memoriale eius · ho
tabernaculi federis · & cetera · consecrandus sue
rit · capillos eius · ponet super ignem
quem est · subditus sacrificio pacificorum · ar
mum · & cetera · & incensum · & cetera · pa
nes absq; fermento unam de canistro · & laganum
azimum unum · & tradet in manibus · & cetera
· & imponet in ulnis · & cetera · & leuabit
eas · & separabit unum ex eis · & cetera · & sacer
dos comedet · & cetera · & postquam comederit
de illo · & cetera · & separabit unum ex eis · & cetera
· & sacerdos comedet · & cetera · panes
absq; fermento · & cetera · & separabit unum ex eis · & cetera
· & sacerdos comedet · & cetera · & postquam comederit
de illo

lon· ℞ quarto principi filiorum ruben helisur filius sedeur optulit acetabulum argenteum appendens c· xxx· siclos fialam argenteam habentem· lxx· siclos ad pondus sanctuarii utrumq; plenum simila conspersa oleo in sacrificium· ℔ cortamolum aureum appendens· x· siclos plenum incenso· quem de armento· arietem· agnum anniculum in holocaustum· hircum q; pro pacifico· in hostias pacificorum· boues duos· arietes· v· hircos· v· agnos annniculos· v· ℣ fuit oblatio gamaliel filii phadasur· ℞ nono principi filiorum benjamin abidan filius gedeonis· ℞ e· principi filiorum simeon salamiel filius surisaddai· ℞ xi· principi filiorum eliasaph filius duel· optulit acetabulum argenteum· appendens· c· xxx· siclos fialam argenteam habentem· lxx· siclos ad pondus sanctuarii utrumq; plenum simila conspersa oleo in sacrificium· ℔ cortamolum aureum appendens· x· siclos plenum incenso· quem de armento· arietem· agnum annicul· in holocaustum· hircum q; pro pacifico· in hostias pacificorum· boues duos· arietes· v· hircos· v· agnos annniculos· v· ℣ fuit oblatio eliasaph filii duel· ℞ xii· principi filiorum elisama filius ammiud· optulit acetabulum argenteum appendens· c· xxx· siclos fialam argenteam habentem· lxx· siclos ad pondus sanctuarii utrumq; plenum simila conspersa oleo in sacrificium· ℔ cortamolum aureum appendens· x· siclos plenum incenso· quem de armento· arietem· agnum annniculum in holocaustum· hircum q; pro pacifico· in hostias pacificorum· boues duos· arietes· v· hircos· v· agnos annniculos· v· ℣ fuit oblatio heliasama filii ammiud· ℞ xiii· principi filiorum manasse gamaliel filius phadasur· optulit acetabulum argenteum appendens· c· xxx· siclos fialam argenteam habentem· lxx· siclos ad pondus sanctuarii utrumq; plenum simila conspersa oleo in sacrificium· ℔ cortamolum aureum appendens· x· siclos plenum incenso· quem de armento· arietem· agnum annniculum in holocaustum· hircum q; pro pacifico· in hostias pacificorum· boues duos· arietes· v· hircos· v· agnos annniculos· v· ℣ fuit oblatio

fialam argenteã habentem· lxx· siclos

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

phegel fili othan. Dixitq; dñs ad eum. Percepi faciem tuā
nec petitionem aduersum tribuli henan. offeret aaron
unum argenteum a pendens .c. xxx. siclos tale
argenteam unā .lxx. siclos ad pondus sanctuarii
utrumq; plenum simila conspersa oleo in
sacrificium. et cucumolum aureum a pendēs
.x. siclos plenum incenso. quem de arimo
aaron et filii eius. agnum anniculum in holocaustum
hostiam pro peccato. et duos arietes. hircum
pacifica. quos duos arietes. v. hircos. v.
agnos anniculos. v. hæ sunt oblō aduersus filios
heman. hi ut dedicatione altaris obtata sunt
a principibus israel. in die qua consecratum est
et phiala argentea .xii. scalē argentee .xii. mer
curios aureos .xii. plena incenso. duo
siclos habentes unusquisq; cucumolum .xii.
aureos .xii. agnos anniculos .xii. hostiam pro
hircum .xii. pro peccato. hostie pacifico rum boues
xxiiii. arietes .lx. hirci .lx. agni anniculi .lx.
hæc oblata sunt in dedicatione altaris postquā unc
tum est altare. ingrediebatur moyses tabernā
culum fœderis ut consuleret oraculum. au
diebat uocem loquentis ad se de propicia
torio quod erat super archam testimonii in
ter duos cherubin. unde loquebatur ei.

VIII

Locutusq; est dominus ad moysen dicens.
loquere aaron. et dices ad eum. cum posue
ris lucernas. ante labrum inaudiam par
te eius. locutusq; est ita. ut lucerne ex ad
am e regione respiciant. ad mensam pa
num propositionis. eam partem quā cande
labrum respiciat lucere debebunt. fecitq;
aaron. impositum lucernas super candelabr
ut præceperat dominus moysi. fuit autem hoc
opus candelabri ex auro ductili. tam medi
us stipes quam cuncta. ex auro. secundum
formam quam ostenderat dominus moysi. ita
fecerat candelabrum. locutusq; est dñs ad
moysen dicens. tolle leuitas de medio filio
rum israel. purificabis eos. sic. ut hoc rerum aspergantur
aqua lustrationis. radantq; omnes
pilos carnis suæ. lauentq; uestimenta
sua. et mundi fuerint. tollant unum de
armento. et libamentum eius. similam oleo
conspersam. unum autem de armento

ui accipies pro peccato. alterum holocaustum
tabernaculo fœderis. congregabis cunctam
turbam filiorum israel. statuesq; eos
coram domino. filii israel ponent manus suas su
per leuitas. quos tu offeres aaron leuitas munus in conspectu
domini a filiis israel. ut seruiant in ministerio
eius. leuite quoq; ponent manus suas su
per capita boum. quibus unum fiet pro peccato
et alterum in holocaustum domini. ut depre
cer pro eis. statuesq; leuitas in conspectu
aaron et filiorum eius. et consecrabis oblatos
domino ac separabis de medio filiorum
israel. ut sint mei. et postea ingrediantur ta
bernaculum fœderis. ut seruiant mihi. sanc
tificabis et consecrabis eos. hi oblationē
domini. quā dono dantur mihi a filiis is
rael. pro primogenitis quæ aperiunt omnes
uuluam in israel. accepi eos. mihi enim sunt omnia
primogenita filiorum israel. tam ex hō
minibus quām ex animalibus. ex die quo percussi oēm
primogenitum in terra egypti sanc
tificaui eos mihi. et tuli leuitas. pro cunctis primo
genitis filiorum israel. tradidiq; eos domo
aaron et filiis eius de medio plebis. ut seruiant
mihi pro eis in tabernaculo fœderis. orent
pro eis. ne sit in plebe plaga si quis fue
rit accedere ad sanctuarium. fecerunt ergo
moyses et aaron. omnisq; multitudo filiorum
israel super leuitas. quæ præceperat dominus
moysi. purificatique sunt. et lauerunt uestes
suas. et eleuauit eos aaron in conspectu
domini. orauitq; pro eis. ut purificati
ingrederentur ad officia sua in tabernaculo
fœderis coram aaron et filiis eius. sicut præce
perat dominus moysi. locutusq; est dominus
ad moysen dicens. hæc leuitarum. a xxv.
annis et supra ingredientur. ut ministrent
in tabernaculo fœderis. quinquagenarii
annum ætatis impleuerint. cessare et salua
eum ministerium suum in tabernac
culo fœderis. ut custodiant quæ sibi fuerint
commendata. prima autem ipsa non facient. sic
dispones leuitas in ministeriis suis.

IX

Locutusq; est dominus ad moysen in
deserto synai anno secundo postquam egressi sunt
de terra egypti mense primo dicens. fa
ciant filii israel phase in tempore suo. xiiii.
die mensis huius ad uesperam. iuxta omnes
cerimonias. ritusq; sacrificii hec erunt
ei; moyses filiis israel. ut facerent phase
quod fecerunt tempore suo. xiiii. die

mensis ad vesperam immonde sanabitur omnia
que mandauerat dominus moysi: fecerunt
filii isrl: egit quidam immundi super
animam hominis qui nō poterant facere pascha
die illo accedentes ad moysen et aaron dixerunt
eis immundi sumus super animam hominis
quare fraudamur: ut non offeramus
oblationem offerre domino in tempore suo
inter filios isrl: quib; respondit moyses state ut
consulam quid præcipiat dominus de nobis
locutusq; est dñs ad moysen dicens loquere
filiis isrl: homo quilibet in mundus super
anima sine immunda procul in gine mea tam
ar phase dominō facies sed xiiii die mensis
ad vesperam tam azimis quam lactucis agnum
vescetur illud non relinquent quicquam
exesum usq; mane nec os eius non frangent
omnem ritum phase observabunt si
quis autem mundus est: et iter non fuerit
nec non fecerit phase exterminabitur anima
illa de populis suis qz sacrificium non obtulit
dominō in tempore suo portabit iniquitatem
suam ipse peregrinus quoq; qui habitat
fuerit apud vos faciet phase domino iuxta
cerimonias et ritum sacrificii eiusdē precepta
eadem erit apud vos tam ad recentē q;
indigenā quia dies qua erectum est ta
bernaculum operuit nubes nubem et vespere
aut super erat quasi species ignis usq; mane hoc fiebat ignis per diem
operiebat illud nubes et per noctem qua
species ignis quousq; advesperascat fuit: nubes q; ta
bernaculum protegebat nec progrediebatur
bantur filii isrl: in loco ubi erat nubes: nubes
ubi cunq; metabatur mandato domini proficiscebantur filii isrl: et in loco
fige bant tabernaculum quicquid dies: qb;
stabat nubes super tabernaculum mane
bant eodem loco si evenisset: ut multo
tempore maneret super illud erant filii
isrl: in excubiis dñi et non proficiscebantur
quot quot dies: fuit: nubes super
tabernaculum: ad imperium domini ca
gebant castra ad imperium ultra de
ponebant si fuisset nubes a vespere usq; ad
mane ascendens diluculo tabernaculum reli
quisset: proficiscebantur: si post diem et
noctem recessit: dissipabant tentoria
sive duob; aut uno mense ut longiori
tempore fuit: super tabernaculum mane
bant filii isrl: in eodem loco et non proficiscebantur: quamdiu stabat

celebrum stans autē ut recederet: monebat
castra per verbum domini et gebant ten
toria: per verbum eius proficiscebantur
eadem: in excubiis dñi: nec
eius per manum moysi.

Locutusq; est dominus ad moysen dicēs
fac tibi duas tubas argenteas ductiles qui
bus convocare populum multitudinem cum
movenda sunt castra: cum q; insonuerint
ruent tribus que habitant contra orientalem plagam
in primo agmine proficiscentur: secundo
signo quod dabunt australem plagam
ferient tubis ululabunt ad profectionem
earum autem congregandus est populus simpler
tubarum clangore erit non concise ut
ululabunt filii aaron sacerdotes clangent
tubis erit hoc legitimum sempiternum in
generationibus vestris: si egressi fueritis ad bellum
de terra vestra contra hostes qui dimicant ad
versum vos clangetis tubis ululatum
erit recordationis coram domino deo vestro
ut eruamini de manibus inimicorum
vestrorum si qui lētitie epulum et dies
festos et kalendas canetis tubis super holo
causta et victimas ut sint vobis
in recordationem dei vestri ego dominus deus
vester anno secundo mense secundo xiiii die mensis
elevata est nubes de tabernaculo fede
ris profecti sunt filii isrl: per turmas
suas de deserto sinai requievitq; nubes
in solitudine pharan migraverunt p
mum castra ex imperium domini facta
in manu moysi filius nadab per turmas
suas quorum princeps erat nahasson
filius aminadab cum tribu filiorum iu
dah nathanahel filius suar princeps erat tribus
issachar princeps erat nathanahel fi
lius suar et tribus zabulon erat prin
ceps heliab filius helon de posteris q; e
rant tabernaculum quod portabant gersonite
filii gerson merari profecti sunt filii
ruben per turmas suas quorum princeps erat elisur filius sedeur cum
tribu autē filiorum simeon princeps fuit
salamiel filius surisaddai porro in tribu
gad erat princeps heliasaphat filius de

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ns̄ multitudinem congregabuntur ut lateat eos.
cui respondit dominus. Cum quid mandū mihi
dñi mi nabida eō. iam nūc iudeis? mane
meus sermo opere compleatur. Dixitq;
moyses. Manant̄ plō verba dominū
gregant̄. hoc. unus? de seruis; ut si quo
hare seat arca tabnaculum. ascendat q;
dūs. per nullem. Notumq; est ad eum
ferens deū qui erat in monte moyses. tant̄
hoc. unus cum q; requieuit; in eis p̄
pheraueunt. nec ultra cessauit. de
manserant aut̄ in castris duo uiri
quorum unus? nocabatur heldab. al
ter medad. super quos requieuit spūs
tam. ipi de scripti. tabā. non exierant
ad tabnaculum. cumq; pheraret in
castris. cucurrit puer. nunciauit mo
ysi dicens. heldad. medad. pphant in
castris. statim iosue filius nun minist̄
moysi electus. ait. domine mi
moyses. prohibe eos. at ille. quid inuid
emulaī pro me. quis tribuat ut omēs
plī pheter. et det eis dūs spūm suū. Re
uersusq; est moyses. in castra. et ma
iores natu? israel. egressus? egredies
a domino abripiat tempestas? maris coturnices
et deferat. et dimittat eas. cadant
iuxta castra. per circuitum. quasi duo cubi
ti. hinc. et inde. circa omnia. in circuitu
per totum. diem illum. et totam noctem
et die alio congregant. qui minimum. decem
homines. quis parum. et choros. extra
xerunt eas. per gyrum castrorum. ad hyae
nes. et. aues. manabant. inde. mane; eorum. nec de
fecit. hominis. sed modi. cibus. et. ecce. furor do
mini. contra eos. inflammat. et. percussit eos
plaga. magna. nimis. vocatumq; est. nomen
loci. sepulcra concupiscentiae. ibi. se
pelierunt. plīq; qui deuorauerat carnes
greges. aut̄ de sepulcris. concupiscentiae. ue
nerūt. in asseroth. et. manserunt. ibi.

Locuta que est maria. et aaron. contra moyse
pp̄ uxorem eius. ethopissam. dixerunt. non
solum per moysen. locutus est dūs. nonne
et nob̄ similia. est locutus. Quod cum audisset. do
minus. iratus est. valde. erat. n. moyses cum
mitissimus. super omnes homines. qui mora
bantur. in terra. Statimq; locutus est. ad eos
aaron. et mariam. egredimini vos. et ue
ad tabnaculum federis. cumq; fuissent. e

gressi. descendit dominus. in columna nu
bis. stetit. in introitu. tabnaculi. vocatis. ad
hoc. aaron. et mariam. qui cum exissent. dixit ad eos
audite sermones meos. si quis fuerit in
vobis. pheta domini. in visione. apparebo. ei
et. per somnium. loquar. ad eum. ser
uus. autem. meus moyses. qui in
omni. domo mea. fidelissimus. est. ore. n. ad
os. loquor. ei. palam. non per enigma
ta. figuras. enim. videt. quare. igitur. non
timuistis. detrahere. seruo. meo. moysi.
iratusq; est. in eos. abiit. quoq; re
cessit. que erat. super. tabernaculum. in
ecce. maria. leprā. candens. respexit. aaron. mariam
cumq; respexit. eam. aaron. iudicii.
eam. per. hanc. lepram. ait. ad moysen. ob
secro. domine. mi. ne. imponas. nob̄. hoc
peccatum. qd. stulte. commisimus. ne. fiat. hi
qui. mortua. nascentium. qd. post. erumpe
ntis. matrix. suę. ecce. iam. medium
deuoret. et. leprā. clamauit. moyses. ad
dominum. dicens. domine. obsecro. sana
eam. cui. respondit. dūs. pr̄ eius. spuisset. in fa
ciem. eius. nonne. debuerat. saltem. vn.
dieb; et. extra. vii. dieb; ipse. non. est.
mundus. de. castris. illo. donec. reuocetur. ma
ria. postea. recipiatur.

Profectus. est. ergo. populus. de. asseroth. et. ca
stra. metatus. est. in deserto. pharan. ubi
q; locutus. est. dominus. ad moysen. dicens
mitte. viros. qui. considerent. terram. chana
an. quā. dabo. filiis. israel. singulos
de. singulis. tribubus. expētatos; erant. moy
ses. qd. dominus. iusserat. de. deserto. pha
ran. mittens. primates. cunctos. quos. vita. si
nonima. de. tribu. ruben. semua. filium
zecur. de. tribu. symeon. saphat. filium
hori. de. tribu. iuda. chaleph. filium. ie
phone. de. tribu. yssachar. igal. filium. ioseph
de. tribu. ephraim. oseē. filium. nun. de tri
bu. beniamin. phalti. filium. raphu. de tribu
zabulon. gediel. filium. sodi. de. tribu. ioseph
ph. scilicet. manasse. gaddi. filium. susi. de
tribu. dan. ammiel. filium. gemalli. de
tribu. aser. sethur. filium. michael. de tribu
nepthalim. nabdi. filium. naphsi. de tribu
gad. gueel. filium. machi. hi. sunt. nomina
virorum. quos. misit. moyses. ad considē
dam. terram. vocauitq; oseē. filium
nun. iosue. mutat̄. eos. moyses. ad c
sidandam. terram. chanaan. dixitq; ad
eos. ascendite. per. meridianam. plagam.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

cum q; ueniss ad montes conscendere eam q̃
nissa ipse qui hunc ceteris uerum se
ut sit. an in firmus pauo numero ex plebe pa
rentum animalia. ut dei quasi se. munere
diabolus muris. humus pigus amsterius
ut emeola amabilis. ar boris; conferam
ni. asserere nobis de fructib; ire illius erat
mis tempus qñ nam pecq; unde uesta posse
cum q; ascendissent explorare ruit ter
ram a deserto hyn usq; ad roob in intrare
emath. ascenderunt; ad meridiem ue
nerunt. me bron ubi erant achiman. sisa
i. tolmai filii enach. iam ebron vii. an
nis ante thamni urbem egipti condita est
pergimus q; usq; ad torrentem botri. abscin
runt palmitem cum uua sua quem por
tauerunt in uectibus duo uiri. de malis quo
q; granat. et de ficis loca illius tulerunt qui
appellatus est nebelescol. propter botrem eo
qd botrum ibi portassent filii isrl. et illi ex
pleuerunt post. xl. dies de regione qua ua
uenerunt ad moysen et aaron. ad omnem co
tum filiorum isrl in deserto pharan qd
est in cades. loquq; sunt eis. omni multi
tudini ostenderunt fructus terre. narra
uerunt dicentes. ecce uenimus ad quã
misisti nos. quę re uere lacte. et melle
ut ex hac fructib; eo. grossa pretet. sed. tamen
fortissimi habitatores terre gentes. q; munitas
ciuitates ingentes. ibi. autem filios enach uidimus. habitare
in meridie. et cheuei. et hetheus. et iebuseus. et amorreus in
montanis. chenaneus uero habitat. iuxta
mare. iuxta fluenta iordanis. tunc. caleph
appellens. silentium fieri. coram moyse
ait. ascendamus. et possidebimus terram. qñ
potimus. optime eam. ille uero qui fuerant c
eo dicebant. non quidem ad hanc plebem uale
mus ascendere. quia fortior nobis est. detrectan
ti. qñ nimis perterriti. a pud filios israhel di
tes. et grandem. quin. insuper. et gigantes
uidimus filios enach de gente gigantea. quib; comparati
quasi locuste uidebamur.

Igitur. universus. omnis turba eleuat uoce
sua. et plorauit. populus. illa. nocte. murmurauerunt. filii
israhel contra moysen. et aaron. dicentes. utinam mortui
essemus in egipto. aut in hac. eremo. quare. dominus
infert nos in terram. istam. ut. gladio. cadamus. uxores
nostre. et paruuli. nostri. in direptionem. cedant. nonne melius est. reuerti in egiptum. dixerunt
quoq; ad alterutrum. constituamus nobis ducem
reuertamur in egiptum. quo audito moy
ses. et aaron. ceciderunt pronis in terram coram
omni multitudine filiorum israhel. at ubi
iosue filius nun. et caleph filius iephone qui erant
de numero explorantium terram. scidere. uestimenta
sua. et ad omnem multitudinem filiorum
israhel locuti sunt. terra quam circuiuimus. bona
nimis est. si dominus uoluerit. nobis. dabit
nos in eam. et tradet. nobis. terram lacte. et mel
le manantem. nolite. rebelles esse. deo. nostro. nec
timeatis. populum terre huius. quasi escam. nostram
defecerunt. eos. umbra. recessit. ab illis. omne. pre
sidium. dominus. nobiscum est. nolite metuere eum.
dixerunt. et. omnis. multitudo. lapidib; uellent
eos opprimere. apparuit. gla. domini. super ta
bernaculum. federis. ad. cunctos. filios. israhel.
dixit. dominus. ad moysen. usq; quo. huc. detrahet
michi. populus. iste. quousq; non credent
michi in omnib; signis. que. feci. coram eis. per
cutiam. igitur. pestilentia. eos. atque. consumã
te. faciam. tibi. gentem. maiorem. et
magnam. et. robustiorem. qui. hi. est. dixit. moy
ses. ad dominum. audient. egyptii. de quor
medio. eduxisti. in virtute. tua. habitatores. terre hu
ius. audierunt. quia tu dominus. in medio. huius
sis. facie. ad faciem. uideris. tua. nubes. tegat.
eos. per diem. et in columpna. nubis. ignis. pre
cedas. eos. per diem. si occideris. quasi unum. hominem.
qui. audierunt. fame. tua. dicent. non potuit
introducere. populum. istum. in terram. pro qua. iura
uerat. ad patres. eorum. occidit eos. in solitudine. mag
nificetur. igitur. fortitudo. domini. sicut. iurasti
dicens. dominus. patiens. et. multe. misericors. auferens. iniquitatem. et. scelera. nullum. quoq;
minime. dimittens. qui. ultionem. patrum. in
filios. transferens. in. tertiam. quartamq; generationem. di
mitte. obsecro. peccatum. plebis. huius. secun
dum. magnitudinem. misericordie. tue. sicut. propitius
fuisti. egredientib; de egypto usq; ad locum
istum. et. ait. dominus. dimisi. eis. iuxta
uerbum. tuum. uerumtamen. uiuo. ego. et. implebit. gla. domi
ni. omnis. terra. attamen. omnes. homines. qui
uiderunt. maiestatem. meam. et. signa. mea
que. feci. in egypto. et. in solitudine. mea. et. tem
tauerunt. me. iam. per. x. uices. nec. obedie
runt. uoci. mee. non. uidebunt. terram. per
quam. iurauit. patribus. eorum. nec. quisquam
exhibi. qui. detraxerit. michi. intrabit. eam.

dos pro omni mutatu dine filiorum isr' dum
metur eis nñ non sponte peccauerunt nec homi
nus offerendi incensum dño pro se ne pcto aut
errore dimittentur unusquisq; plebis filiorum isr'
ad quem ista pertinuerint ut ex eis qñ nul
la est omissio pñs peri gnorantiam q̃d si anima
una nescienter peccauerit offeret ex pcto an
nicula pro pcto suo et depbit pro ea sacerdos
q̃d inscia peccauit coram dño ut deprecetur
ei et remittatur illi quia indigenter
spñ ad uenit et ma lex est omnium qui per
tinent ut ignorantes et ea quae per sup
biam ad pcta committer sive civis sive
aduena peregrinus spñ ad uersum dominum re
cusat et pibit de plo suo et cum in
domini contempserit et pceptum illius fe
cerit omnino interficietur pcussum habebit
iniquitatem suam sicut est autem cum esset
filius isr' in solitudine inuenissent homo
nem colligentem ligna in die sabbati
obtulerunt eum moysi et aaron et uni
uersae multitudini qui recluserunt eum in
carcerem nescientes quid super eo statui de
berent dixitq; dominus admoysen morte
moriatur homo lapidibus omnis multitu
do lapidet eum extra castra cumq; edu
xissent eum extra et obruissent lapidibus
ut mortuus est sicut pceperat dominus
dixit quoq; dominus ad moysen loquere
filiis isr' et dices ad eos ut faciant sibi fim
briat per singulos pallii angulos ponen
tes in eis uittas hyacinthinas quas cum u
iderint recordentur omnium mandatorum
domini ne sequantur cogitationes suas et
oculos per quos fornicationes exercent et ma
gis memores pceptorum domini faciant
ea sintque sci deo suo ego dominus
deus uester qui eduxi uos de terra egypti
ut essem deus uester ego dominus deus uester

Exit autem chore dathan et abiron filii eliab filii
thaath filii leui et
onthan autem et abiron filii hehaboth
quoq; filius phaleth de filiis ruben ad
duxerunt hominem moysen et aliquos filiorum isr'
ducentos quinquaginta principes synagogae et quin
que per nomina uocabantur
cumq; stetissent aduersum moysen
et aaron dixerunt sufficiat uobis quia
omnis multitudo sanctorum est et in pls eo
rum dominus cur elamini super pplm
domini quod cum audisset moyses ce
cidit pronus in faciem et diutius orauit et

ad eos ad omnem multitudinem et ait
quid notum facit dominus quod sequa
tur et quis sit qui pertineat ad eum et quos eligat ap
propinquabunt ei hoc ipsum facite tollat unus
quisq; thuribulum suum tu core et omne
cetus eius mittite in eis ignem ponite de
super thymiama coram domino et quemcu
que elegerit ipse sanctum erit filii leui nimis
parum uobis est quod separauerit
uos deus isr' ad semetipsum ut iungat sibi ut ser
uiatis ei in cultu tabernaculi et stetis coram
turba et ministretis eis dato ad te
et cunctis fratribus tuis filiis leui ut
uobiscum faciatis omnia non sacerdotium uendicetis quod
quid est aaron murmuratur contra eum et
murmurat et cum eo et misit moyses ut uo
caret dathan et abiron filios heliab qui respon
derunt non uenimus nec quicquid parum
est quod eduxisti nos de terra que fluit lacte et
melle ut occideres nos in deserto nisi
dominans nobis uelis esse uenia nos nec in
quae fluit lacte et melle ducis nobis
possessionem nec agros uineasque nobis ad colendum
dedisti uis eruere oculos eorum non uenimus
moyses ualde iratus ait ad dominum ne respicias sa
crificia eorum nihil ego ab eis nec asellum quidem
unquam accepi nec afflixi quemquam eorum
et locutus ad chore et omnem congregationem
dixit crastino ero uobiscum coram domino aaron die
crastino separatim colligite singuli thuribu
la uestra et ponite super ea incensum offeren
te coram domino cc l thuribula aaron quoq; re
net thuribulum suum et cum accensum
fuisset moyses et aaron stetissent
ad uersum eos congregauit aduersum eos omnem multitudinem ad
ostium tabernaculi testimonii apparuitq; gloria
domini omnisq; est dominus ad moysen et aa
ron dicens separamini de medio congrega
tionis huius ut eos repente disperdam
cadebantque pronis in faciem atq; dixerunt
fortissime deus spirituum universe carnis
unius peccante tu omnibus tua indigna
ris dixit autem dominus ad moysen loquere
plo ut separentur a tabernaculis chore
dathan et abiron quae exsecti moyses ad
duxit ad dathan et abiron stetitque simul eum se
nioribus israhel dixitque ad turbam recedite a
tabernaculis hominum impiorum et no
lite tangere quae ad eos pertinent ne in
uoluamini in peccatis eorum fugitq; re
cessitque unusquisque eorum per circuitum

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dathan · abiron egressi stabant in introitu pa
uilionum suorum cum uxoribus · filiis omnique
familia eorum · at moyses intuens dixit domi
nus misit me ut facerem omnia quae cernitis · nec
ex proprio ea corde protulerim · si consueta
hominum morte interierint · ultionem eorum
plagamque quae reliquis inferri solet non mi
hi me dominus · sin autem novam rem fecerit
dominus ut aperiens terra os suum deglu
iat eos · omniaque ad illos pertinentia deglu
tiens descenderint viventes in infernum · scietis
illos blasphemasse dominum · confestim igitur ut
cessavit loqui dirupta est terra subtus pedes
eorum · aperiensque os suum devoravit eos
cum tabernaculis suis · universa substantia
eorum · descenderunt viventes in infernum
operuitque humo · perierunt de medio multi
tudinis · clamore pereuntium dicentes · fu
gite · ne nos terra deglutiat · ignis egressus
a domino · interfecit · ducentos quinquaginta
viros qui obtulerant incensum · dixitque dominus ad moy
sen · dic eleazaro filio aaron sacer
dotis · ut tollat thuribula quae iacent in in
cendio · ignem huc illuc · dispergi · quia
sanctificata sunt in mortibus · pereant · pro duc ant;
ea in lamminas · adfigantur altari · eo quod oblata
sint in incensum domino · et sanctificata sunt
ut cedant in signum · monimentumque filio
rum israel · fecit ergo eleazar sacerdos thuribula quae
a igne · quibus obtulerant hii quos incendium
devorarat · produxitque ea in lamminas · adfigen
dasque altari · ut haberent posteri filii israel · quib; con
memorarentur · ne quis accedat ad offe
rendum incensum dominum · ne patiatur quae
passus est chore · et multitudo eius locu
te · dominus ad moysen · qui murmurabant ad
versus eum · multitudo filiorum israel · locutus
est dominus ad moysen · et aaron dicens · discedite
de medio congregationis huius · et delebo eos cito · cum
que procidissent · moyses · et aaron fugerunt
ad tabernaculum federis · et postquam in
gressi sunt operuit nubes tabernaculum
· apparuit gloria domini · dixitque dominus
ad moysen · et aaron · recedite de medio mul
titudinis huius · et nunc delebo eos cito · cumque
cecidissent in terram dixit moyses ad aaron · tolle
thuribulum · et hausto igne de altari · po
ne incensum · desuper properans · et vade ad
plebem ut roges pro eis · iam · n · egressa est
ira a domino · et plaga desevit · quam re
gis aaron · et cum iret illi · ad medium mortu
orum · quae iam inchoabat in populum · oppo
nit thymiama · et stans inter mortuos · et viventes
propitiatus est · et plaga cessavit · fuerunt
autem qui perierunt · xiiii · milia hominum · de
absque his qui pro eadem causa perierant · et sedatione finita
reversi sunt · ad aaron ad ostium tabernaculi testimonii · postquam ces

LXVII

savit · locutus est dominus ad moysen dicens
· loquere ad filios israel · et accipe ab eis virgas
singulas per cognationes · scilicet a cunctis prin
cipibus · tribuum virgas xii · et nomen cuiusque
nomen super scripturus virge · in una virga omnium
eorum familias continebit · ponesque eas in
tabernaculo testimonii · coram testimonio ubi lo
quar vobis · quem erit ille electo germinaturus
virga eius · et cohibebo a me querimonias
filiorum israel · quib; et vos murmurando
adversus est moyses ad filios israel · et dederunt ei
omnes principes virgulas per singulas de tribus;
fuerunt virge xii · absq; virga aaron;
quas cum posuisset moyses coram domino in
tabernaculo testimonii · sequenti die regressus
invenit germinasse virgam aaron · in
domo levi · virgamque · germinasse
rant flores · et quasi folia dedisse in amygdala
defluxam · iussit dominus moysen · omnes
virgas de conspectu domini · ad cunctos filios
israel · inferri · et acceperunt singuli virgas
suas · et arcam · dominus ad moysen · refer
virgam aaron tabernaculum testimonii · ut
servetur ibi in signum rebellionis filio
rum israel · atque hinc cessent querele eorum a
me · ne moriantur · fecit moyses sicut
preceperat dominus · ingressique sunt filii israel
ad moysen · ecce consumpti sumus omnes
perimus · quicumque accedit ad tabernacu
lum domini · morietur · numquid usque ad

LXVIII

internecionem cuncti delendi sumus

cepit dominus ad moysen · aaron;
tu · et filii tui · domus patris tui tecum por
tabitis iniquitatem sanctuarii · tu · et filii tui
simul · sustinebitis peccata sacerdotii tui;
fratres quoque de tribu leui · ipsam quoque tribum
tuam adhibe · ut copuletur tibi · et ministret
tabernaculo testimonii · excubabunt tibi · et tu le
ge ad preceptum tuum · ad cuncta opera
tabernaculi · nam divum tuum · et altaris

sciam ad altare non accedant ne vlla mo
ritur nos pereamus sumus tu autē rectum ex
cubent in tabernaculo testimonii: ne
morientur neq; ingrediantur ad sanctuarium
altaris ne moriantur tu & filii tui tecum
portabunt iniquitatem sacerdotii vestri
ego dedi vobis filios leui tradita de medio
filiorum israel tradita dono domino ut
seruiant in ministerio tabernaculi eius
tu autē & filii tui custodite sacerdotium vestrum
& omnia quæ ad altaris pertinent ministe
rium sunt enim sacerdotes a primitiuis vestris
quæ offerunt filii israel tibi dedi & filiis tuis p
officio sacerdotali legitima sempiterna sint
quicquid de sanctis comederit alienus morietur
dixit dominus ad aaron. ecce dedi
custodiam primitiarum mearum omnia quæ
sanctificantur a filiis israel tib

Oriabar ad meridiem uersus. Israhel per
plorauerunt uiam per quam uenerant de
domino obligauit se. et uouit pdam. et ait. si
tradens tradideris populum
istum in manu mea delebo urbes eius. et audiuit
dominus pcem israhel. et tradidit chananeum
quem ille interfecit subuertitq; urbes eius
uocauitq; nomen loci illius horma. q. anathe
ma. profecti sunt autem de monte hor per
uiam que ducit ad mare rubrum ut circu
irent terram edom. cepitq; populus ani
mus eius. et locutus. est deus contra moy
sen atq; aaron. quare eduxistis de egypto ut morerer
mus in solitudine. cui est panis. non sunt aque.
anima nra iam nauseat super cibo isto le
uissimo. mittit dominus. populo ig
neos serpentes. ad quorum plagas. mortui
sunt plurimi. uenerunt ad moysen atq; dix
erunt. peccauimus. q. locuti sumus contra
dominum. et te. ora ut tollat a nobis serpentes
orauit moyses pro populo. locutusq; est domi
nus ad eum. fac serpentem eneum. et pone
eum pro signo. qui percussus aspexerit eum
uiuet. fecit ergo moyses serpentem eneum. et po
suit pro signo. quem percussi aspicientes
sanabantur. profecti. filii israhel. castra me
tati sunt in oboth. et egressi fixere tento
ria in ieabarim in solitudine que respicit
moab. ex aduerso ad plagam. in qua oritur
sol. inde mouentes. castrametati sunt in
ualle zared. unde rursum egressi. uenerunt
ad torrentem arnon. qui est in deserto. egressus
de finibus amorreorum. arnon enim
est terminus moab. inter moabitas. et amor
reos. quapropter dicitur in libro
bellorum domini. sicut fecit in mari rubro.
sic fecit in torrentibus arnon. et in pulcritudi
nem uallium que declinant. ut requiescerent in ar
mis habitatores moab. inde ascendens
uenit ad beer. in quo puteo locutus est dominus
ad moysen. congrega populum. et dabo
ei aquam. tunc cecinit israhel carmen istud. ascende
puteus. concinite ei. puteus quem fode
runt principes. perfecerunt duces multitudi
nis in dicione legislatoris in baculis suis. profectus
de solitudine uenerunt in mathana. de mathana. na
hariel de nahariel in bamoth. de bamoth uallis
est in regione moab. in uertice phasga qui re
spicit ad desertum. misit autem israhel nuncios ad
seon regem amorreorum dicens. obsecro ut
mihi transire michi liceat per terram tuam. non
declinabimus in agros. nec in uineas. non bibe
mus aquas de puteis. sed regia gradiemur
donec trans eos tuos fines. cumque prohibere
te uoluerit. ut nobis iter det. sed per fines suos
populus exercitum congregauit egressus est ob
uiam nobis. et uenit ad iasa. pugna
uitq; contra eum. atq; superauit eum. et occu
pauit possessa est terra eius ab arnon usq;
ad iaboc. usq; ad filios ammon. quia fortis
terminus ammonitarum fuit. q. israhel oc
cupauit uniuersa. habitauitq; in urbibus amorreo
rum. in esebon. et in cunctis uicis eius. erat enim
esebon ciuitas regis seon amorreorum qui pugnauit
contra regem moab. et tulit omnem terram
de manibus illius usq; ad arnon. quo circa dicunt
qui proverbia. ueni in esebon. edificetur. et
construatur ciuitas seon. egressus est de
esebon flamma de oppido seon. et deuorauit
ar moabitarum. habitatores excelsi
arnon. ue tibi moab. peristi populus
chamos. dedit filios eius fugam. et
filias in captiuitatem regi amorreorum. se
on regum iste primus dimicauit contra
moab. et tulit de manibus eius
terram usque ad arnon. propterea dicunt
qui proverbia. uenite

eā in manu tua tradi illum omnem ppl̃m
at tram eius gaudeāt; illi siant fedus seꝰ
uga amore eorum hic manet vbi est lon⁹ fer cause
runt ignem q̃ nūr cum filiis suis uinee
sumq; ppl̃m eius usq; ad uniuersos ꝯfines
ꝓsederunt eum illius

Capitulum xxiii

Polectus; edifica mihi septem altaria in hac
pestilq; moab. Fecitq; balach sicut locutus
erat balaam. Ascenditq; balach cum balaam in
locum excelsum baal. Cumq; uidisset inde extremam
partem populi eius nec omnem exercitum
uidere potuisset ait ad eum. Ascende mecum
huc ꝓpe ad montem unde uidere possis
omnem populum. Quem cum uidisset ibi
quoque ait balaam. Extrue mihi hic septem
altaria et septem uitulos ac totidem arietes
parate. Quibus impletis ascendit balach et
balaam uitulum et arietem quos illi iussus
fuerat. Et obtulerunt in altaribus. Tunc
balaam dixit ad balach. Sta iuxta holocaustum
tuum ut ego occurram domino. Forsitan
enim ostendet mihi quicquid ei placuerit
et nuntiabo tibi. Abiitq; solitarius et
occurrit ei deus. Quem ille locutus est
dixit. Septem altaria exstruxi et imposui
super singula altaria uitulum et arietem.
Posuitq; dominus uerbum in ore balaam
et ait. Reuertere ad balach et hec loqueris
ei. Reuersusq; est ad eum. Et ecce stabat
iuxta holocaustum suum cum omnibus
principibus moab. Et assumens parabolam
suam ait. De syria adduxit me balach rex
moab de montibus orientis. Uenite et
maledicite mihi iacob et uenite et detestamini
israhel. Quomodo maledicam cui deus non
maledixit. Et quomodo detestabor quem
dominus non detestatur. De summitate
petrarum uidebo eum et de collibus
considerabo illum. Ecce populus solus habitabit
et inter gentes non reputabitur. Quis
potest numerare pulueres iacob et quis
dinumerare stirpem israhel. Moriatur
anima mea morte iustorum et fiant
nouissima mea horum similia. Dixitq;
balach ad balaam. Quid facis mihi
maledicere inimicis meis uocaui te et
ecce benedicendo benedixisti. Respondens
autem balaam dixit ad eum. Nonne
hoc habeo in animo ut loquar quicquid
dominus posuerit in ore meo. Dixitq;
ei balach. Uenias mecum in alium locum
unde non uideas omnem populum sed
partem eius et maledicas mihi ex illo.
Cumq; duxisset eum in agrum specule
in uertice montis excelsi edificauit septem
altaria et imposuit super singula uitulum
et arietem. Dixitq; ad eum. Sta hic iuxta
holocaustum tuum ut ego occurram
domino. Qui occurrit ei et posuit uerbum
in ore eius et ait. Reuertere ad balach et
hec loqueris ei. Reuersusq; est ad eum.
Et ecce stabat iuxta holocaustum suum
cum principibus moab. Dixitq; ei balach.
Quid locutus est dominus. Qui assumens
parabolam suam ait. Surge balach et audi
ausculta fili sepphor. Non est deus quasi
homo ut mentiatur neq; quasi filius hominis
ut mutetur. Numquid dicit et non facit
aut loquitur et non implet. Benedictionem
accepi ut benedicam et resistere non
possum. Non est auertit iniquitatem in
iacob et non uidit perfidiam in israhel.
Dominus deus suus in eo est et clangor
regis apud eum. Deus qui eduxit eum de
egypto gloria rinoceri eius. Non est
augurium in iacob nec diuinatio in israhel.
Secundum tempus dicetur iacob et israhel
quid operatus sit deus. Ecce populus quasi
leena consurget et quasi leo erigetur.
Non dormiet donec deuoret prædam et
occisorum sanguinem potet. Dixitq;
balach ad balaam. Neq; maledicendo
maledicas ei neq; benedicendo benedicas.
Respondens balaam ait. Nonne dixi tibi
quicquid locutus fuerit dominus hoc
facere debeo. Dixitq; ei balach. Uenias
mecum in alium locum unde eum
uidere possis. Forsitan placeat deo ut
maledicas mihi ex illo. Cumq; duxisset
eum in agrum speculi in uertice montis
excelsi edificauit septem altaria et imposuit
super singula uitulum et arietem. Dixitq;
ad eum. Sta hic iuxta holocaustum tuum
ut ego occurram domino. Occurrit ei
dominus et posuit uerbum in ore eius
et ait. Reuertere ad balach et hec loqueris
ei. Reuersusq; est ad eum. Et ecce stabat
iuxta holocaustum suum cum principibus
moab. Dixitq; ei balach. Quid locutus est
dominus. Qui assumens parabolam suam
ait. Surge balach et audi ausculta fili
sepphor. Non est deus quasi homo ut
mentiatur neq; quasi filius hominis ut
mutetur. Numquid dicit et non facit
aut loquitur et non implet. Benedictionem
accepi ut benedicam et resistere non
possum. Non est auertit iniquitatem in
iacob et non uidit perfidiam in israhel.
Dominus deus suus in eo est et clangor
regis apud eum. Deus qui eduxit eum de
egypto gloria rinoceri eius. Non est
augurium in iacob nec diuinatio in israhel.
Secundum tempus dicetur iacob et israhel
quid operatus sit deus. Ecce populus quasi
leena consurget et quasi leo erigetur.
Non dormiet donec deuoret prædam et
occisorum sanguinem potet. Dixitq;
balach ad balaam. Neq; maledicendo
maledicas ei neq; benedicendo benedicas.
Respondens balaam ait. Nonne dixi tibi
quicquid locutus fuerit dominus hoc
facere debeo. Dixitq; ei balach. Uenias
mecum in alium locum unde non uideas
omnem populum sed partem eius et

uenisti ad me. nunq̃ me credens ad uenu
tro red̃e nequeo. nulle uidit. ecce assum
Numquid aliud loqui pot̃o nisi d̃s ponit
in ore meo. perexeunt. g̃ simul. uenerũ
mulierem que uexetur simul; regnu ei
erat cunct̃. occidit; balac ouel. iouel mu
sit ad balaam. principes qui cum eo erant
murmurabant. quare ait. eo dixerat eum ad excel
sa baal. ut minus est. et cernat am̃ plus parte
populi; balaam ad balac. edifica mihi hic
septem aras. et para totidem uitulos
CAPUT XXIII
et totidem multen arietes. fecit; sicut
sermonem balaam. impleuerunt simul
uitulum. et arietem super aram. dixitq; ba
alam ad balach. sta paululum iuxta ho
locaustum tuum donec uadam. si forte oc
curratur mihi dominus. quicquid mi ꝑcepe
rit quam tibi nunciabo; abiit; uelociter occur
rit ei deus. locutusq; est ad eum balaam
septem mihi. quid ara. et erexi. septem
uitulum. et arietem desuper. dominus aut po
suit uerbum in ore eius. ait. reuertere ad ba
alach. sic loqueris. reuersus inuenit eum
stantem iuxta holocaustum suum. ipse
principes moabitarum. assumptaq; para
bola sua dixit. de aram adduxit me bala
ac rex moabitarum de montibus. orien
tis. ueni maledic michi iacob. et ueni
de testare israel. quo modo maledicam cui non
maledixerit deus. aut quo modo detester quem
non detestatur dominus. de summis rupibus uide
bo eum. et de collibus contemplabor illum. ecce
populus solus habitabit. nec inter gentes reputa
bit. quis dinumerare possit puluerem iacob.
et quis ex tanta multitudine Israel. moriatur
anima mea morte iustorum. fiant nouissima
mea horum similia. dixitq; balach ad bala
am. quid est hoc quod agis. ut maledicas
inimicis meis. et ecce benedicendo
benedicis eis. cui ille respondit. quum alium
loqui possum nisi quod imposuerit dominus
in ore meo. balac ad balaam. uenite mecum
in alterum locum unde partem tantum israe
litarum uidere non possis. ut maledicto eos
inde perducas. cumq; duxisset. eum in lo
cum speculi super uerticem montis pisgа.
edificauit balaam vii. aras. et imposuit
super aram uitulis arietibusq; dixit ad
balach. sta iuxta holocaustum tuum
donec ego pergam obuius eis ut
dominus occurrit mihi. quicquid mo
nstrauerit. nunciabo tibi. abiitq; ibum in
more suo. ut reuerteretur ad balach. ipse loq̃
ur est. reuersus inuenit eum stantem iuxta
holocaustum suum. principes moab cum
eo. ad quem balach. quid inquid do
minus est locutus. ille assumpta para
bola sua ait. surge balach. audi fi
li sephor. non est deus quasi homo ut mentiatur
neque ut filius hominis ut mutetur
dixit ergo. non ne faciet. locutus est. non im
plebit. ad benedicendum adductus sum.
benedictionem prohibere non valeo. non
est idolum in iacob. nec uidetur simula
crum in israel. dominus deus eius cum eo
et clangor uictoriae regis in eo. deus enim
deduxit eum de egypto. cuius fortitu
do similis est rhinoceronti. non est augu
rium in iacob. nec diuinatio in israel. secun
dum tempus. sibi dicetur iacob. et israel. quid ope
ratus sit dominus. ecce populus ut leena co
surget. et sicut leo erigetur. non accubabit le
donec deuoret predam. et occisorum sangui
nem bibat. dixitq; balac ad balaam. nec
maledicas ei. nec benedicas. sed illud
unum dicito. quod quicquid mihi deus
imperauerit hoc faciam. iitq; balac ad eum
in alium locum. de uertice montis. unde
ualde posset uideri. ut inde maledicto
eos. cumq; duxisset. eum in speculi
campum. edificatis rursum. vii. aris.
optulit in singulis. arietes per singulas ara
Gcumq; audisset balaam. ait placere deo
ut benedicere israel. non iuit sicut ante
CAPUT XXIIII
consueuerat. ut augurium quae
reret. sed direxit contra desertum uultum suum
et eleuatis oculis uidit israel. ut maneret iuxta tri
bus suas. ueniens in
se spũs dei. assumpta parabola ait. dixit
balaam filius beor. dixit homo cuius ob
turatus est oculus. dixit audiens sermo
nes dei. qui uisionem dei omnipotentis intu
itus est. qui cadens. sed apertis oculis
eius. quam pulchra tabernacula tua iacob. et
mansiones tue israel. ut ualles nemorose. ut
irrigua flumina. ut tabernacula quae
fixit dominus. ut cedrus iuxta aquas. fluet
aqua de situla eius. et semen eius in aquis
multis. tolletur agag rex eius.
auferetur regnum illius. deus eduxit

illum de egypto quasi bestiam tumultus est q
nocere voluit deuocabunt gentes hostes ei
lius ossa q; eorum conterent gentes per eo
rum tela q; accubans deuorauit ut leo
et sicut leena quis suscitare audebit
eum benedicti qui benedixerit tibi et ma
ledicti qui maledixerit ei maledictione repletus ira
tus q; balac ad balaam complosit manus; et
ait ad maledicendum inimicis meis vocaui te ecce
tribus his vicibus benedixisti tu ergo nunc
festina et reuertere ad locum tuum de quo te honorare
quidem magnifice honorare rex dominus
promisit sed honore duplicato ait balac
ad balaam hec dicit rex moab nonne nuntiaui
tibi quod misi ad me dixi tibi dabit plena
manu dominus suam argenti et auri non
potui preterire sermonem domini dei mei
ut loquerer quod uel in malum vel in bonum
de corde meo et quicquid dominus dixerit hoc
loquar ecce nunc pergens ad populum meum
dabo tibi consilium quid populus iste tuis hunc
populum faciat in nouissimo tempore et sump
tis iterum parabolis ait de balac et
balaam filius beor ait homo cui
obturatus est oculus dixit audiens ser
mones dei qui noui doctrinam altis
simi et uisiones omnipotentis uidens
excidens apertos habens oculos video eum et
non modo nunc intueor illum et non pro
pe cernit stella ex iacob et consurget homo
de israel et percutiet duces moab et vastabit
omnes filios seth erit idumea possessio
eius et hereditas seyr erunt inimici israel
israel uero fortiter aget de iacob et erit qui dominetur
perdet reliquias ciuitatis amalech
uidit cinneum et assumens parabolam ait
primatum gentium amalech eius
nouissima perdentur uidit quoque cineum
assumpta parabola ait robustum est
quidem habitaculum tuum et in petra po
suisti nidum tuum et si electus de stir
pe cyn quo diu potest permanere assur
ri capiet te assumpta parabola ait
uae uae quis uiuet cum fecerit hec deus
uenient de classibus italie et superabunt assiros et superabunt
et hebreos et ipsi peribunt
quia et balaam et uterque ibit in perditionem
balac quoque uia qua uenerat re

Q uerebatur autem eo [XXV] reduc
tempore israel in sethym et fornicatus est

pulit cum filiabus moab que inuitauerunt
eos ad sacrificia sua et illi comederunt et
adorauerunt deos eorum et iunctus est
israel beelphegor et iratus est dominus dixit
ad moysen tolle cunctos principes populi et
suspende eos contra solem in patibulis ut auer
tatur furor meus ab israel dixitque moyses
ad iudices israel occidat unusquisque proxi
mos suos qui iunctus est beelphegor
ecce unus de filiis israel introduxit coram fra
tribus suis ad scortum madianitem in conspectu
moysi omnisque turbe filiorum israel qui flebant
ante fores tabernaculi quod cum uidisset fi
nees filius eleazari filii aaron sacerdotis
surrexit de medio multitudinis rapto
que pugione ingressus est post uirum usque
in interiora penetrauit et perfodit ambos simul
uirum scilicet et mulierem in locis genitalibus
cessauitque plaga a filiis israel fuerunt autem
occisi multa hominum milia quattuor
dixitque dominus
ad moysen finees filius eleazari filii aa
ron sacerdotis auertit iram meam a
filiis israel et zelo meo commotus est ne eos
ut ipse solebam consumerem filios israel in zelo
meo quocirco loquere ad eum ecce do ei
pacem fedus meum erit tam ipsi quam se
mini illius pactum sacerdotii sempi
ternum quia zelatus est pro deo suo et expia
uit scelus filiorum israel erat autem no
men uiri israelite qui occisus est cum ma
dianitide zambri filius salu dux de
cognatione et tribu simeonis porro mu
lier madianitis que percussa est nomen habebat
cozbi filia sur principis nobilissimi familiarum
totius tribus eius est dominus ad moysen dicens
hostes uos sentiant madianite et per
cutite eos quia hostiliter egerunt contra uos
de fraudibus illius qui seductus est
eos propter filiam ducis madian sororem
suam que percussa est in die plage pro
peccato phegor [XXVI]
P ostquam uocatum sanguis est dei
dominus ad moysen et ad eleazarum
filium aaron sacerdotem dixit extollite omnem
summam filiorum israel a xx annis et su
pra per domos cognationes et quicquid
habet fortitudo et ad bella possunt procedere locutus
est moyses et eleazar sacerdos ad omnem
turbam filiorum israel in campestribus moab super iordanem contra iericho ad
eos qui erant a xx annis et supra sicut

dominus imparet · quoniste est · manus · subu
primogenitus · ruth · manus filius enoch aquo fa
milia enochitarum · phallu aquo familia
phalluitarum · hesron · aquo familia est
ronitarum · charmi · aquo familia charmi
tarum · hec sunt familie de tribu ruben
quarum numerus est · xl · tria milia
· d · dc · xxx · filius phallu heliab · manus filii
manuel · idurham · rabuon · hi sunt duces
· rabuon primaqel pligum fuerunt de
moysen · aaron in solemnitate chore · qui ad ue
sum dominum rebellauerunt · apperuit ter
ra os suum · deuorauit chore morientib;
simul cum combussit ignis · cc · l · uiros · fue
runt · signe · in exemplum · ut chore pereunte
filii eius non perirent · filius · hi · con per cognatio
nes suas · manuel · ab hoc familia manue
litarum · samuin · ab hoc familia samuinitarum
· jachin · ab hoc familia jachinitarum · zare
ab hoc familia zerahitarum · saul · ab hoc fa
milia saulitarum · hec sunt familie de tri
bu symeon quarum omnis numerus fuit · xxx
ii · milia · cc · filii gad per cognationes suas ·
sephon · ab hoc familia sephonitarum · a
gi · ab hoc familia aggitarum · sunum ·
ab hoc familia sunitarum · ozni · ab hoc fa
milia ozenitarum · heri · ab hoc familia he
ritarum · arod · ab hoc familia aroditarum
· areli · ab hoc familia arelitarum · hec sunt
familie gad · quarum omnis numerus fuit · xl · mi
lia · d · filii iudah · her · onan · et · sela · et · pharez · et
zare · mortui sunt autem her · et onan in terra
chanaan · fueruntq; filii iude per cognationes suas · sela · a quo
familia selanitarum · a pharez · a quo familia
pharezitarum · zare · a quo familia
zeretarum · porro filii pharez · hesron · et ha
mul · a quo familia hesronitarum · hamuel · a quo
familia amulitarum · hec sunt familie
iuda · quarum omnis numerus fuit · lxxvi · mili
a · d · filii ysachar per cognationes suas · thola
a quo familia tholaitarum · phua · ab hoc
familia phuaitarum · iasub · a quo fami
lia iasubitarum · semron · a quo fami
lia semronitarum · hec sunt cognatio
nes ysachar · quarum numerus fuit · lx · mi
lia · cc · filii zabulon per cognationes
suas · sared · a quo familia sareditarum ·
helon · a quo familia helonitarum · ja
lel · a quo familia jalelitarum · hec sunt
cognationes zabulon · quarum numerus fuit
lx · milia · d · filii ioseph per cognationes ·

suas · manasse · et ephraim · de manasse orus
est machir · a quo familia machiritarum ·
machir · genuit galaad · a quo familia ga
laaditarum · galaad · hi sunt filii hyezer
a quo familia hyezeritarum · helech · a quo
familia elechitarum · asriel · a quo familia
asrielitarum · sichem · a quo familia sche
mitarum · a quo familia semidaitarum ·
hec sunt familie manasse · et numerus eo
rum · duo milia · cc · filii autem ephraim per
cognationes suas fuerunt · hi sunt · a quo
familia sutalaitarum · bether · a quo fami
lia bethelitarum · echer · et · elad · filii quo
rum numerus fuit · xx · milia · porro filii sutha
la fuerunt heram · a quo familia heranı
tarum · hec sunt generationes filiorum ef
fraim · quarum omnis numerus fuit · xxx · ii · milia
· d · hi sunt filii ioseph per familias suas
at filii beniamin in cognationibus suis ·
bale · a quo familia balenitarum · asebel
a quo familia asbelitarum · ahiram
a quo familia ahiramitarum · supha
a quo familia suphamitarum · huphā
a quo familia huphamitarum · filii ba
lee hered · et moeman · de hered familia
hereditarum · de noeman familia noema
mitarum · hi sunt filii beniamin per
cognationes suas · quorum omnis numerus fuit · xlv
milia · ccc · hi sunt filii dan per cognationes
suas · suhem · a quo familia suamitarum ·
hec sunt cognationes dan per familias
suas · omnis numerus fuit simul cum · lxiiii · mi
lia · ccc · filii aser per cog
nationes suas · hemna · a quo familia hemnaitarum
· rum · et · ysui · a quo familia ysuitarum · brie
a quo familia brieitarum · filii brie heber · a quo
familia haberitarum · melchiel · a quo
familia melchielitarum · thomen · a quo
rum aser fuit soror · hec cognationes filiorum
aser · omnis numerus fuit · l · iii · milia · ccc · filii nep
thalim per cognationes suas · iesiel · a quo
familia iesielitarum · guni · a quo fami
lia gunitarum · iezer · a quo familia ie
zeritarum · sellem · a quo familia sole
mitarum · hec sunt cognationes filiorum
nepthalim per familias suas · quorum

nūt xlv milia. ccc qua est summa filio
rū q̄ recensita sunt sexcenta milia .i
mille. dcc. xxx. Logatusq; est dominus
ad moysen dicens. filii dividentur terra
ut nūm nocabulor in possessionē filii
pūb; maiorem partem dabis. pau
cōrib; minorem. singulis iuxta nūt
recensita sunt tradetur possessio. ita dū
taxat. ut sors terram tribubus dividat
ur. familiis quicquid sorte contige
rit. Siue plēs accipiant. siue pauciores.
huicquoq; erit mīs filiorum ieui per fami
lias suas. gerson a quo familia gerso
nitarum. caath a quo familia caathi
tarum. merari a quo familia merari
tarum. hec sunt familie leui familie
lebni. familia ebron familia mooli.
familia musi. familia thohelath ub ca
ath genuit amram qui habuit ux
orem iochabeth filiam leui que nata
est ei in egypto. & genuit ei filio suo a
aaron filios aaron. moysen. ma
riam sororem eorum. De aaron nā
sunt nadab. abiu. eleazar. ytha
mar. quorum nadab. abiu mortui
sunt cum offerrent ignem alienū
coram domino in deserto. omēs qui nu
merati sunt. xxiii. milia generis
masculini ab uno mense. & sup. eo
non sunt recensiti inter filios isrl. nec
eis cum cēssa data est possessio. hic est
nūs filiorum isrl. qui de sephis sunt. anno
se. eleazaro sacerdote. iosue cum pcīp
ib; moab super iordanem ex iericho. q̄
per quos nullus sunt eorum. qui ab ini
tio fuerat a moyse. & aaron in deser
to synai. p̄dixerat. n. dominus. ipse of
moreturum in solitudine. nullus q;
remansit super exceptis chaleph fi
lio iephone. & iosue filio nun.

Accesserunt aūt filie salphaad
filii epher. filii galaad filii machir
filii manasse qui fuit filius ioseph. q̄
sunt nōia maala. & noa. egla. & mel
cha. thersa. & erunt quinq; coram moy
se. & eleazaro sacerdote. & cunctis pnci
pib; plīs ad ostium tabernaculi fede
ntes atq; dixerunt. pr nr mortuus est
in deserto. nec fuit in cohortē que con
tra dñm congregata est. cū core. sed in
pcīo suo mortuus est. hic nō habuit
marcs. vocabit. tollatur nomen istud de fa
milia sua. eo q̄ non sit filium. date nob pos
sessionem inter cognatos patris nri. & cum eis
moyses. cōm eorum ad iudicium dominū.
qui dicat ad eum. iustam rem postulant
filie salphaad. da eis possessionem inter
cognatos patris sui. & in hereditate eius
cedant. ad filios autē isrl. loquere. homo c
mortuus fuerit absq; filio. ad filiam eius p
tinebit hereditas. si filiam non habuit. hebit
successores fratres suos. quod si nec fratres
habuit. dabit hereditas patruis. filiis. patruis eius. si
autē nec patruos habuit. dabit hereditas huic
q̄ proximus sanguine eius erit. q; si filius isrl. sine lege
pcepta fuerit. pcepit dominus moy
si. dicat quoq; dominus ad moysen. ascende
in montem istum abarim. & contemplare
terram quā dabit filiis isrl. cumq;
videris eam ibis. & ad pl̄m tuum. sicut
frater tuus aaron. quia detendistis me in
deserto syn in contradictōne multitudinis
nec sanctificare me voluistis coram eis super
aquas. ee sunt aque cōtradictōnis in cade
de sem sui. cui ait moyses. precipiat do
minus deus spūum omnis carnis. homi
nem. qui sit super multitudinem hanc.
& possit exire. & intrare coram eis. & educere
eos. ut non dicāt gens dñi sunt
oues absq; pastore. & ait dominus ad
eum. tolle iosue filium nun virum in
quo est spūs dñi. & pone manum tuā
super eum. & statues eum coram eleazaro sa
cerdote. & omni multitudine. & precipies q;
cunctis audentibus. & proteges eum
audeat eum omnis synagoga filiorum isrl.
per hoc quicquid agendum erit eleazar sa
cerdos consulet dñm. ad verbum eius egre
dietur. & ingredientur ipse. & omnis filii isrl. c
eo. cetera multitudo cuncta. fecit moyses ut pce
perat dominus. & cunctis. iosue. stan
te cum coram eleazaro sacerdote. & omni
bus principib plebis. & imposuit manū eius s
super eum. sicut locutus est dominus in
manu moysi.

Dixit quoq; dominus ad moysen. ascende
in montem istum abarim. & contemplare
terram quam dedi filiis isrl. quam cum
viderit. & ipse videbis. & tu ingredietur
ad populum tuum. sicut frater tuus aaron
mortuus est in monte hor. & appositus
est populo suo. eo q̄ inobedientes fuerint
mihi in deserto sin. cū contradicerent mihi
omnes. & non sanctificarent me coram
eis. in aquis. ipse sunt aque contradictōnis
cades. in deserto sin. quas cum egredere
tur. sanctificare me coram eis. super
terram. locutusq; est moyses ad dñm.
dicens. recognoscat dominus deus spūum
omnium carnium. & constituat sibi
virum qui sit super multitudinem hanc.
& possit exire coram eis. & intrare. & educere
eos. ne sit populus dñi sicut
oves absq; pastore. & ait dominus ad
eum. tolle iosue filium nun virum in
quo est spūs dñi. & pone manum tuā
super eum. & statues eum coram eleazaro sa
cerdote. & omni multitudine. & precipies ei coram

-ad tentum ad uesperam decimam partem ephi
simile que conspersa sit oleo purissimo. hoc est
quarta parte hin unu holocaustum
unge è quod oblaturus in monte sinai in odorē
suauissimi incensi domino. libabit uitu
lum quem partē hin. per agnos singulos u
sq ad tentum unum atq; agnum similiter
offerens ad uesperam unū omnem eorum
sacrificii mactatum. libamento eius obla
ne suauissimum odoris domino. die autē sabbati offe
rens duos agnos anniculos immaculatos
duas decimas similae. oleo conspersile mi
sce. libamenta quae infundentur per singu
los sabbata holocausto semper absq; iuga
ri. et libamento exorditi offerens holo
caustum domino. vitulos de armento duos
montem unum agnos anniculos. vii. im ma
culatos. tres decimas similae oleo conspersile
per singulos arietes. decimam decimae sim
ile ex oleo in sacrificio per agnos singulos
holocausti suauissimi oblati atq; incen
si est domino. libamenta eorum quae per singu
las fundenda sunt victimas. sicut erunt
media prae hin per singulos vitulos. tria
rietem quarta pars hin. per agnum. hoc est holocau
stum per omnes menses ceptis libamentis uer
rent intercidit. hircus quoq; offerentur domi
no pro peccatis in holocaustis semper. et liba
mina sua. mense autem primo. quinta die mensis
phase dominicum. xv. die solemnitatis azy
morum. vii. diebus uescemur azymis quarta die
prima uocabitur sancta erit omne opus seruile
non facietis in ea. offerentes incensum
holocausti domino. vitulos de armento duos. arie
tem unum. agnos anniculos immaculatos
vii. sicut sacrificia singulorum ex similia quae cō
spersa sit oleo tres decimas per vitulos. duas decimas per arietem. decimam
decimae per agnos singulos. per vii. agnos
hin purum pro peccato unum. ut expietur
uobis. praeter holocaustum matutinum
quod semper offertis. sex facietis per singu
los dies. vii. dierum in frumentum. igni
um odorem suauissimum domino. qui
surget de holocausto. et libamentis. sin
gulorum. dies quoq; vii. festa celebrabitis
sit erit nobis. omne opus seruile non fa
cietis in eo. dies. septimus erit. cum offerens
nouas fruges domino. expletis ebdoma
dibus. nefastus. sicut erit. hoc opus seruile
non facietis in ea. offerentes holocaustū

Mense septimo. xxiii. mensis. primus dies nefastus. sicut erit nobis
omne opus seruile non facietis in eo. et dies
clangoris erit. nubarum. offerentes holo
caustum in odorem suauissimum domino. vitu
lum de armento unum. arietem unum. ag
nos anniculos immaculatos. vii. tres de
cimas similae oleo conspersile tres de
cimas per singulos vitulos. duas decimas
per arietem unam decimam per agnum
qui simul sunt agni. vii. hircum unum pro
peccato quo offertur. et expiationem pro
holocaustum kalendarii cum sacrificio hir
ci holocausti semper. et libamentis
eorum. sicut ordinatum est. in odorem
suauissimum incensi domino. decima quoq; die
mensis septimi erit nobis sancta. et affli
getis animas uestras. omne opus
seruile non facietis in ea. offerentes holo
caustum domino in odorem suauissimum.
vitulum de armento unum. arietem unum
agnos anniculos immaculatos. vii. tres de
cimas similae oleo conspersile tres de
cimas per singulos vitulos. duas decimas
per arietem. decimam decimae per agnos sin
gulos qui sunt simul. vii. agni. hircum
pro peccato oblatis. huic qui offertur pro delicto
solemnitatis. et expiationem. holocaustum sem
per. et sacrificium. et libamenta eius
sicut. hoc die mensis septimi. quae nobis sancta
erit. et nefastus. omne opus seruile
non facietis in ea. si celebrabitis solemp
nitatem domino. vii. diebus. offerentes holo
caustum in odorem suauissimum do
mino. vitulos de armento. xiii. arietes duos
agnos anniculos. xiiii. immaculatos. et
libamenta eorum similae oleo con
spersile tres decimas per vitulos singulos
qui sunt simul vitulii. xiii. duas deci
mas. arietem unum. et. simul arietes duos.
decimas unam. et decimam decimae
agni singuli qui sunt simul agni. xiiii.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ihrum pro peccō absq; holocausto semp
terno ⁊ sacrificio ⁊ libamine eius. Indicat
to offerens vitulos de armēto xv. arietes du
os agnos anniculos immaculatos. xxxv
sacrificia q; ⁊ libamina singulor per vitu
los ⁊ arietes ⁊ agnos rite celebrabit. ihrum
pro peccō absq; holocausto semp̄ter
no sacrificio q; ⁊ libamine eius. Die quarto offerens vi
tulos x. arietes duos agnos anniculos
immaculatos xxxv. sacrificia q; ⁊ libami
na singulorum per vitulos ⁊ arietes ⁊ ag
nos rite celebrabit. ihrum pro peccō ar
q; holocausto semp̄ter no sacrificio que
eius ⁊ libamine. Die quinto offerens vi
tulos ix. arietes duos agnos anniculos
immaculatos xxxv. sacrificia que ⁊ liba
mina singulorum per vitulos ⁊ arietes
⁊ agnos rite celebrabit. ihrum pro
peccō arq; holocausto semp̄ter no sacrifi
cio q; eius ⁊ libamine. Die vi offerens vi
tulos octo ⁊ arietes duos agnos anniculos
immaculatos xxxv. sacrificia q; ⁊ libami
na singulorum per vitulos ⁊ arietes ⁊ ag
nos rite celebrabit. ihrū p peccō arq;
holocausto semp̄ter no sacrificio q; eius ⁊
libamine. Die vii offerens vitulos vii
⁊ arietes duos agnos anniculos immaculatos xxxv sacrificia q; ⁊ libamina singu
lorum per vitulos ⁊ arietes ⁊ agnos rite ce
lebrabit. ihrum p peccō arq; holocau
sto semp̄ter no sacrificio q; eius ⁊ libamine.
Die viii. quod est celebratissimū omne opus
seruile non facietis offerentes holocaustū
in odorem suauissimū dño. vitulum u
num arietem unum agnos anniculos
immaculatos vii. sacrificia que ⁊ liba
mina singulorum per vitulos ⁊ arietes ⁊
agnos rite celebrabit. ihrū p peccō
arq; holocausto semp̄ter no sacrificio q;
Hec offerens
dño in solemnitatibus uris p̄
uota ⁊ oblationes tuas in holo
causto ⁊ in sacrificio ⁊ libamine ⁊ in ho
stiis pacificis. Narrauit quoq; moyses
filiis israel omnia que ei dominus impera

uerat ad principes tribuum filios
israel. Iste est sermo quem precepit dominus
si quis uouerit uotum domino uouerit aut
se constrinxerit iuramento non faciet irritum
uerbum suum. sed omne quod promisit im
plebit. Mulier si quippiam uouerit ⁊ se
constrinxerit iuramento ⁊ est in domo patris
sui ⁊ in etate adhuc puellari ⁊ cognouerit
pr uotum quod pollicita est ⁊ quam
cumque obligauerit animam suam ⁊
tacuit. uota erunt ⁊ quicquid pollicita
est ⁊ iuramento constrinxit implebit. Si autē
cum audierit uir dixerit per uota ⁊ iura
mēta eius ⁊ anima eius ⁊ de ore eius uerbum
non egressum irritum faciet. Et ob hoc reus
erit uir eius. Si autem uir eius audiens
tacuerit. nec ei dixerit non placent mihi uota
mea. reddet quod promisit. Si autem uir eius
postquam audierit. irritum fecerit omnem
pollicitationem eius ⁊ uerba que quib; obstrin
xerat animam suam. propter eam ⁊ de eius ⁊
dura ⁊ repudiata quicquid noluerint re
dent. Vidue autem ⁊ in domo uiri iuuenis si uouerit
aliquid ⁊ se uoto constrinxerit iuramento. si audierit uir ⁊ tacuerit
nec ei dixerit sponsioni reddet. quod annuit
pro misericordia. Si a principio dixerit non
tenebit promissionis reatum. quicquid ei
dixerit. ⁊ dominus ei propitius erit. Si non
ut ⁊ iuramento se constrinxerit ut per eius
numen aliquarum rerum abstinen
tiam affligat animam suam. in ar
bitrio uiri erit ut faciat siue non faciat
quod si audiens uir tacuit ⁊ alteram di
em distulerit suam quicquid uouerat
aut promiserit reddet. q; primum ut
audiuit tacuit. Si autem non ei dixerit p
quibus relatum potuerit ipse iniquitatem
eius ⁊ qui sunt legesq; quas constituit do
minus moysi inter uirum ⁊ uxorem ⁊
inter patrem ⁊ filiam que in puellari ad huc
etate est. ut que maneat in paterna do
mo. tulitq; et dixit ad
moysen dic filiis israel de madianitis
istis colligetur ad populum tuum
postmodum. moyses ait mane quod ex
uobis armet ad pugnam qui possint
ultionem domini exercere de madia
nitis. mille uiri de singulis tribubus. exqui
runtur exercitus qui uocantur ad bellum.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Decem mill̃ os de singulis tribub; p
xx. milia expedito ad pugnam quos
misit moysen cum filio eleazari sa
cdote. Vasa quoq; sca tube ad clangen
dum tradidit eis. Cumq; pugnasset̃
madianitas occidissent omnes mares
occiderunt. Regesq eor̃ evi. Hecem. siur
i. nur. hete. v. principes gentis eor̃ balaa
quoq; filiũ beor interfecerunt gladio. Cepe
runt̃ mulieres eor̃ et parvulos eor̃q;
pecora. et cuncta iumenta eor̃. Et
quidquid viri poterant. De populata sunt. ci
vitates q; eor̃ castella flammis crema
verũt. Et tulerũt p̃dam. innumerabilẽ q; capti
uos tam hominũ. qm̃ et animaliũ. ad
duxerunt ad moysen. et ad eleazarum
sacerdotem. et ad omnem multitudinem fi
liorũ isrl. reliqua quoq; ingentia portan
tes. ad castra in campestribus moab. q̃ sunt
iordanem contra iericho. egressiq; sunt autẽ
moyses. et eleazar sacerdos. et omnes principes
synagoge in occursum eor̃. Extra castra
autem. Iratusq; moyses percussoribus. et duci
bus exercitus tribunis. et centurionibus. qui venerant de bel
lo ait. cur feminas reservastis. nonne iste
sunt que deceperunt filios isrl. ad suggestio
nem balaam. et prevaricari fecerunt
nos in domino super peor. et plaga fac
tus est populo. ergo cunctos interfi
cite quicquid est generis masculini. et in parvulis
interfecte mulieres. quicunq; non nouerunt viri concubitu
quicquid autem femineus sexus non
nouit. reservate vestrũ. manebitis extra castra
septem diebus. qui occiderit hominem vel omnium
tetigerit. lustrabit̃ die tertio. et septimo. et omnis pre
da sine ullo dubio tam ex hominibus quam ex animalibus
et vestimentis. tam ex lignis. quam ex pelli
bus. et ex omni vasculo. expiabitis. eleazar. quoq;
sacerdos ad viros exercitus. qui pugnauerat
sic loquitur. hoc est preceptum legis. quod
mandauit dominus moysi. aurum. et ar
gentum. es. et ferrum. et plumbum. et sta
gnum. omne quod potest transire per flammam.
igne purgabit̃ quicquid autem aquam non
potest sustinere. aqua expiandum sanctabit̃
lauabuntur. nonnulla tamen die vii. et mun
dum postea castra intrabunt. Dixitq; do
minus ad moysen. tolle summam
eorum que capta sunt ab homine usq; ad
pecus tu. et eleazar sacerdos. et principes
patrum vulgi diuidetisq; ex equo pdam. inter

eos qui pugnauerunt. et egressi sunt ad bel
lum. inter omnem reliquam multitudi
nem. et separabis partem domino ab hiis
qui pugnauerunt. fuerunt in bello una
animam de quingentis tam ex homini
bus. quam de bobus. et asinis. et ouibus. et eam
eleazaro sacerdoti. q; primitie domini sũt
ex media quoq; parte filiorum isrl accipi
es quinquagesimum caput hominum. et bo
um. et asinorum. et ouium. cunctorumq; animalium
et dabis ea leuitis qui excubant in custodi
a tabernaculi domini. fecerunt̃q; moy
ses. et eleazar sicut preceperat dominus. fu
erant preda que ceperat populus exer
citus. lxc. v. milia ouium. lxc. ii. milia asi
norum. lx. milia. et mille. animę hom
inum sexus feminei. que non cognouerant
uirile. xxxii. milia. patuit̃q; est me
dia pars hiis qui in prelio fuerant. et mul
titudo. cccc. septem milia quingente esse;
in partem dominicam separate sunt ouet
de. lxc. v. de bobus. xxxvi. milib; to
tidem. lxi. et duo de asinis. xxx. milib; qui
genus animalium. lx. unus. et animaq; ho
minum. xvi. milib; reddiderunt in parte
dominica. xxxii. due animę. tradidit̃q; moy
ses munera partium domino eleazaro
sacerdoti. sicut fuerat imperatum ex me
dia parte filiorum isrl. quam separauit
hiis qui in prelio fuerant. de media quoq;
parte que contigit reliquę multitudi
ni. i. de ovibus. cc. xxx. vii. milib; quarum
quidem. de asinis
lxi. de bobus. xxxvi. milib; quinge
simus. de hominibus. xvi. milib; tulit mo
ses quinquagesimum caput. et dedit
leuitis qui excubabant in tabernaculo
domini. sicut preceperat dominus. cum
q; accessissent principes exercituum ad
moysen. ait eis. et dixerunt. nos servi tui recensuimus numerum
pugnatorum quos habuimus sub ma
nibus nostris. nec unus quidem deest. ob quam
rem offerimus in donaria domini si
quid unusquisq; inuenit. vel armillas. vel torques.
annulos. dextralia. ac murenulas. ut deprecetur
pro nobis dominum. fecerunt̃q; moyses et eleazar sacerdos omne au
rum in vasibus operis. pondus silicet
xvi. milia septingentos. l. siclos a
tribunis. et centurionibus. Vnusquisq;

ꝛ. qđ impđa impueniat sui eam suscepisse
immolasse vrebimaculũ testimoniũ in
monumentum filiorũ vrĩ. coram dño
Illud ruben. gad. hesebam peccata mul
ta. erant illi in numerũ in finibꝰ suba
eunt. audierunt razer. galaad apta
animalib; alendis terra. venerunt ad
moysen. ad eleazarum sacdotẽ. et principe
multitudinis. atq; dixerunt. ataroth. et
dibbon. nazer. nemra. esebon. elea
le. sebam. nebo. beon. terra quã percussit
dominus in conspectu filiorũ vrĩ. regionẽ
uberime. ad pecus animalium. mo
senes ergo. et principes sacdotũ. dixe
runt. si inuenimus gratiã coram te. da no
bis famulis tuis eam in possessionem. ne
facias nos trãsire iordanem. quibꝰ vide
moysen. quid tãtum hĩc nobis ad pug
nam. et nos hic sedebimus cum fratribus nr̃is
filiorum isrl. ne trãsire audeant in locum
quem eis dominus dedit. sonne ira e
gerunt pcor̃ ira. si nos hic sedere
ad explorandam terram iussimus. nec illerunt
ad vallem botri. lustrata omni regione sub
uerterunt eos filiorum isrl. ut non intra
rent finem quem eis dominus dederat. cumq;
una aut duobꝰ. sunt debuit hominem ulti q
ascenderunt excepto iosue. et caleb. hui
trans. cum subuertamini. dixit. pollicitus sum
abrahã. ysaac. et iacob. et nolentes se
qui me. pcor̃ caleph filium iephone cenei
et iosue filium nun. cum impleuerit uoti
tatem meam. quamcũq; domum ad hĩc
isrl. cum aduxerit eum pertesum. et. mul
dunec consumerẽtur. omnia gens q̃ fe
cerunt malum in conspectu eius. et ego in
quid nos suscitauit pro pũb; nr̃i. in cete
ra. galaumpsi hominum pecoris nr̃i. ad
genitas turbem domum ẽ isrl. qđ si nolu
erint sequi eum in solitudine ppũm dere
liqui. et nos cũ eius. et omnium. et illi p
ce. accedentes dixerunt. caulas ouium
fabricabimus. hic urbes iumentorum. et
parvulis. quo q; nr̃i. et ipsi armati. pa
rati ibimus ante faciem filiorum isrl. donec
inducamus eos ad loca sua. parvuli mei. ipsi
quid hĩc possunt. et erunt in urbibus
munitis. pter habitatores in circuitu. ne
queant resistere eis. nos reuertemur in domos nr̃as. et
possideant filii isrl hereditatem suam.
nec quicq̃ querimus nr̃i. ordinem. pter
possessionem mã in orientali eius
plaga. quib; moyses dari. si placuit qđ p
mittis. expedita pergere coram domino. et
ad pugnam. omnis nr̃i bellator armet
ordinem nr̃i. donec subigat dominus
inimicos suos. et subiugatam. et omnis ter
ra nr̃a in conspectu eius. si nos reuertamur
domum. et ab isrl. obtinebimus regionem. quam
coram domino. ita qđ dixerit non fecerimus
nullibi habitandi. ergo. si hæc pecierit. ne mi
seamini. sed. precem meam adhibeatis. et
faciatis ciuitates parvulis nr̃is. et caulas. et
hæc quæ polliciti estis im
plete. dixerunt. filii gad. et ruben ad mo
ysen. seruus tui sumus. quæ iussit
dominus nr̃. ipse. et uxores. et
parvuli. et iumenta. hic manebunt
in galaad. tu autem. et omnis exercitus
per gregatus. ad bellum. sicut tu dixisti
precepit. et moyses eleazaro sacdoti. et
iosue filio nun. et principibus familiarum
tribꝰ isrl. et dixit ad eos. si transierint filii
gad. et filii ruben. vobiscum iordanem. omnis
armata ad bellum. coram domino. et
uobis fuerit terra subiecta. date eis galaad
in possessionem. si autem nolunt trãire
uobiscum armata manu. inter vos habita
bunt. ad quam partem uoluerint. respon
derunt. filii gad
et filii ruben. seruis tuis ita faciemus. pgre
mur armati coram domino in terram chanaan.
possessionem nram suscepisse nos confite
mur. tibi ergo dare debet terram. moyses. fi
liis gad. et ruben. et dimidiæ tribui manas
se. filii ioseph. regnum seon regis amor
rei. et regnum og. regis basan. terram
eorum cum urbibꝰ. finibꝰ. per circuitum.
singulæ. exceptis. exceptis filii gad. dibon. ata
roth. et aroth. sophan. iazer. iegbaa. et
bethnemra. et betharam. urbes munitas
et caulas pecoribꝰ. suis. filii ruben. edi
ficauerunt esebon. eleale. et chariathaim
et nabo. et baalmeon. uersis nominibꝰ.
et sabama. quos. imponentes uocabulis
urbium. quas ædificauerunt. porro filii
machir filii manasse. pergentes in
galaad. et tulerunt eam. et interfe
cto amorreo habitatore eius. dedit ergo mo
yses terram galaad machir filio ma
nasse. qui habitauit in ea. et appellata est

manasse abut · occupauit nicol eius quos ap
pellauit · nuoar · i · nullas rau · pole quos pi
rexit · raphidim · chamaath · cum malis sunt
notauit · eam de nomine suo no
de sunt manssionel filiorum isrl ·
qui egressi sunt de egypto per turmas su
as in manu moysi · et aaron · quas descripsit
moyses · iussu domini · et castrorum loca · per quae dilationes
fecerunt · per eos · igitur de mense
nisan primo · xv · die mensis primi · altera die fecerunt
phase filii isrl · in manu excelsa · videntibus
cunctis egyptiis · sepelientibus primo genito
quos percusserat dns · in ipsis · et in dis eorum fecit
ultionem · castra metati sunt · i · soch
oth · de soccoth · venerunt · i · etham · q · est in
extremis finibus · solitudinis · qui egressi ue
nerunt · de phaurath · que respicit · belsephon
· castra metati sunt · ante magdalum · et
fecerunt · de phaurath · transierunt per medium
mare in solitudinem · ambulauerunt · tribus
diebus · per desertum · et han · castra metati sunt
in mara · et fecerunt · de mara · venerunt
in elim · ubi erant · xii · fontes · et lxx · palmae · hoc · ibi · q · castra metati sunt · i ·
inde egressi · fixerunt · tentoria · super ma
re rubrum · et fecerunt · de mari rubro · castra
metati sunt · in deserto sin · qui egressi ue
nerunt · in daphca · et fecerunt · de daphca ·
castra metati sunt · in halus · egressi · de
halus · in raphidim · fixerunt · tentoria · ubi
non · erat aqua · ad bibendum · et fecerunt
de raphidim · castra metati sunt · in de
serto · synai · et · de solitudine synai · egressi
venerunt · ad sepulcra concupiscentie · et fe
cerunt · de sepulcris concupiscentie · castra metati
sunt · in aseroth · venerunt · in rethma · et fe
cerunt · de rethma · castra metati sunt · in
remon phares · et egressi venerunt · in le
bna · de lebna · castra metati sunt · in res
sa · egressi de ressa · venerunt · in celatha · et
fecerunt · castra metati sunt · in monte se
pher · egressi de monte sepher · venerunt · i ·
arada · in prospicientes · castra metati sunt
in maceloth · et fecerunt · de maceloth · venerunt
in thaath · et de thaath · castra metati sunt
in tharae · et egressi fixere tentoria in mi
tha · castra metati sunt · in esmona · et fe
cerunt · de esmona · venerunt · in moseroth ·
et de moseroth · castra metati sunt · in bene
iacham · et fecerunt · de benejacham · vene
runt · in montem galgad · et fecerunt

castra metati sunt · in hermona · et de hermona
castra metati sunt · in iabongabana · et fe
cerunt · de iabongabana · venerunt · in desertum sin · hoc est ca
des · egressi · et de cades · castra metati sunt · in
monte hor · in extremis finibus · terre edom
ascenditque aaron sacerdos in montem hor
iubente domino · ubi mortuus est · anno
xl · egressionis filiorum isrl · ex egypto ·
mense quinto · primo die mensis · cum
esset annorum · c · xxiii · ascendens autem
de monte hor · castra metati sunt · in
asemona · et egressi de asemona · venerunt in phinon ·
et fecerunt · de phinon · castra metati sunt
in oboth · et de oboth · venerunt · in ieabarim
in finibus moabitis · et fecerunt · de ieabarim · castra metati sunt · in delaim
de delaim · egressi · venerunt · in helmon
de blathaim · egressi · de helmon de blatha
im · venerunt · ad montes abarim · et
castrametati sunt · et fecerunt · de montibus abarim · et
transierunt · ad campestria moab · super
iordanem · ex · adverso iericho · castra me
tati sunt · de bethsimoth · usque · bel · satim
in planitie moab · iuxta · montana · abarim · ubi locutus
est · dominus · ad moysen

Precipe filiis isrl · et dices ad eos · cum transieri
tis · iordanem · in terram · chanaan ·
disperdite · cunctos · habitatores · terre illi
us · confringite · statuas · eorum · et
omnia · sculptilia · conflatilia · demolimini · et
omnia · excelsa · vastate · mundabitis · terram · et habitabitis · in ea
ego · enim · dedi · vobis · illam · in possessionem
sibi · dividetis · eam · sorte · per · tribus · ve
stras · et · familias · plus · dabitis · hereditatem · et · minus · secundum
quod · unicuique · exierit · sors · ita · fiet · ei
quod · illi · placuerit · vobis · quae · erunt · vobis
fiet · eritis · autem · et · in · finibus · vestris · hi · qui
vobis · remanserint · erunt · quasi · clavi · in · oculis · vestris · et · lanceae · in · lateribus · vestris · et · adversabun
tur · vobis · in · terra · habitationis · vestre · et · fiet
quod · illis · facere · volueram · vobis · hoc
faciam · locutusque · est · dominus · ad · moy
sen · dicens · precipe · filiis · isrl · et · dices · ad · eos · cum
ingressi · fueritis · terram · chanaan · hanc
possessionem · vobis · sorte · cedet · hos · fini
bus · erunt · vobis · pars · meridiana · me · pri
et · a · solitudine · syn · que · est · iuxta · edom · et
habebit · terminos · ex · occidentali · mare · la

fissimum qui tendunt ad aquilonem plagam per latus montis Seopron[i] respicientem contra
boream in sinum maris perueniunt ad hunc
diem usq; ad cadesbarne qui egredien-
tur confinia ad villam nomine addar
et rendent usq; ad esemonam. Inde pro-
gressum terminus ad elmonam usq; ad
torrentem in egypto. et magni maris littus
finitur plaga autem occidentalis a ma-
ri magno cuius margo est terminus per-
uenientes usq; ad montem ador. inde
quo uenerit in marisalum usq; ad finem
nec recedat. sed transeat usq; ad zedi-
nem. ad ultimum salsissimo claudi-
tur mari. hanc hebron terram per fines
suos in circuitu accepit moyses filiis
israel diuisit. et erit terra quam possidebunt
sorte. iuxta tribus dominus dari nomen
tribubus. duabus tribubus et dimidie tribui. n. filiorum
ruben per familias suas et tribui filiorum
gad usq; ad finem nemen. usq; ad
quos. trib. et dimidium partem filio-
rum iordanem. et contho ad orientalem
plagam et ad mare. hec dixit ad moysen. sunt
nomina uirorum qui terram diuident vobis
eleazar sacerdos. et iosue filius nun.
singulum principes de tribubus singulis.
quorum ista sunt uocabula de tribu iuda
caleph filius iephone. de tribu simeon
samuel filius ammiud. de tribu beniamin
in. heldad filius caselon. de tribu filio-
rum. ioseph. de tribu manasse. hamuel filius ephod.
de tribu effraim. camuel filius se-
chan. de tribu zabulon. helisaphat
filius parnach. de tribu. issachar. duc
phathiel filius ozan. de tribu aser.
ahiud filius salomi. de tribu nepha-
lim. phedael filius ammiud. hii sunt
quibus. precepit dominus. ut diuiderent
filiis israel terram chanaan

et quoq; locutus est dominus ad mo-
yseu in campestribus moab iuxta iordanem
contra iericho. dicens filiis israel. ut dent leui-
tis de possessionibus. sue iuri dei adiacentibus. ci-
uitates habitationis. et circa ciuitates pascua
per circuitum per quas habitent. et
ut habeant suburbana ciuitatum quas
dabunt eis. erunt in fugitiuorum auxilia
septem. ut fugiat ad ea qui fuderit san-
guinem. excepti hiis aliis ciuitatibus. in
quibus. si. quis percusserit. quasi ex
industria. reus homicidii erit. et
ipsi. ultori sanguinis tradentur. ut
morte pariter. luat. qui percusserit. si
autem. casu. et non odio. impulerit. aut
sine. insidiis. iecerit. quippiam. in
eum. et mortuus fuerit. qui percussus
est. odio. non inimicus. quidem
hoc fecerit. sed audierunt postea fuit com

probatum aut; iur̃ per tussoẽ ꝓpin
quum sanguinis quẽsto nemlana fiũt l
uenibus innocẽt de nitoꝛis niam ꝛue
ducetur per tribum in urtem ad qm con
fugeꝛat manebit; ibi donec stet sol mag
nus qui olet sõ unctus est moꝛatur sum
mus sacerdos eẽ sine curbium que exuit ab; de pu
cate sunt sunt in uentus ꝛ per missus ab eo
qui ultor est sanguinis ab aq; nota erit q
cum occidit debuerat n pro fugus ultꝛ ad
mortem pmittat inuide rebidere postq̃
ille obiit homicida reuertetur i terram
suam; ꝛ semper ita erunt ꝛ legitima in
cunctis habitacoñib; uris; homicida sub
trahi; primetur ad uitul reatu mortuum
nullus contemptoꝛ sit accipiens p
sum ab eo qui reus est sanguinis stantis
ꝛpe moꝛtem; reuelet ꝛ prodigi ad moꝛtẽ
pmittat; nullo modo in urbes suas reuer
ti poterunt ꝛ pollutas terram; signoꝛis
mee que in medium habitat dñe; nec
aliter expiari pot̃ nisi per eius sanguinem
qui effudit sanguinem fidei aut; ita e
mundabit̃ nũ possessiones comunes
uobis; ego n sum dominus q habito inter
accesserunt aut̃ principes familiaꝛ filioꝛ israꝛ
ꝛ prima pars familiaꝛ galaad filii machi
r filii manasse de stirpe filioꝛ ioseph loqũ
q; sunt moysi coram principib; filioꝛ israꝛ; dꝛ
centes tibi dñe mõ precepit dominꝰ
ut terram sorte diuideres filiis israꝛ im
perauit salphaad fratꝛi nr̃i ut eaꝛ possessi
onem daret filiabus suis; quas si acceꝑint uiꝝ; ho
mines ꝛ accesserint ad reliquas tribus; ꝛ
ad alias migrauerint de nra hereditate minuetur
substantia patꝛis nr̃i ꝛ accedet ad tribum
ubicunq; fuerint ꝛ quinquagesimus annus re
missionis ad uenerit confundetur sors
eaꝝ distributio ꝛ addet possessio illis ad
quos; ꝛ dixit moysi filius israꝛ ex dominꝰ p
cepit mihi ut iudicarem tribum filioꝝ
israꝛ ꝛ quod mihi deus imperauit fe
ci; sed hoc addidit ꝛ dixit dominus p
cipe mihi ꝛ dic tribui filioꝝ ioseph
locuta es ꝛ hec lex super filiabꝰ salphaad a
dmo promulgata est ꝛ habeant quib; no
luerint tñ sue tribꝰ; hominib; ne quidq̃
amet possessio filioꝝ israꝛ de tribu in
tribum; ꝛ n tñ ducent uxoꝛes de tribu ꝛ
cognatione sua ꝛ quicunq femine marito
de eadem tribu accipient ut hereditaꝛ
permaneat in familia nulli nec misceant
tribꝰ; ꝛ tñ remanebunt ut a dño
separate sunt ꝛ decem; sive salpha

at ut sibi fuerat imperatum ꝛ nup
serunt malaa ꝛ noa ꝛ egla ꝛ melcha ꝛ noa filiꝰ pñi sui de familia
manasse qui fuit filius ioseph ꝛ
possessio que illis fuerat ad tribum
manserit tribus familia pris earꝝ
sunt mandata aut; iudicia que p
cepit dominus per manum moysi
ad filios israꝛ in campestribus moab su
per iordanẽ ꝛ iericho ꝛ incipit liber
ec sunt uerba deute
locutus est moyses
ad omnem israꝛ hic
sedanem in solitudi
ne campestri contra ma
re rubrum inter pharã
raphel ꝛ laban ꝛ asseroth ubi est auri p
plurimum ꝛ die undecimo de oreb per uiam mõ
tis seir ultꝛ ad cades barnee ꝛ anno xl mẽ
se primo die mensis locutus est moyses ad
filios israꝛ omnia que pceperat illi dominus ut
diceret eis postquã percussit seon regem amo
reoꝝ qui habitauit in esebon og regem basa
qui manet in asseroth ꝛ in edrai ait iordã
nem in terra moab cepit; moyses expla
nare legem ꝛ dicẽs deus noꝛ locutus est
ad nos in oreb dicens sufficit uobis qd uhi
monte mansimus ꝛ uertimini ꝛ uenite ad m
montem amoreorum ꝛ ad cta que ei proxi
ma sunt campestria aut; montana ꝛ plu
uialia loca ꝛ meridiem ꝛ uiã littoris ma
ris terram chananeoꝝ ꝛ libani usq; ad
flumen magnum euphratẽ ecce inquit tra
didi uobis ingredimini ꝛ possidete eam super
quã iurauit dominus patribus uestris abrahã
ysaac ꝛ iacob ut daret illis et semini eoꝝ
post eos ego uos illo tempore sic locutus sum
solus sustinere non possum dominus deus noꝛ multi
plicauit uos ecce hodie estis sicut stelle cel
pluui dñs deus patrũ uoꝛũ addat ad hunc
numerum multa milia ꝛ benedicat uobis
sicut locutus est ñ uideo solus negotia mea
sustinere ꝛ onera ꝛ iurgia date ex uobis ui
ros sapientes ꝛ gnaros ꝛ quorum conuer
satio sit probata in tribubꝰ uestris ut
eos uobis preponam respondistis mihi bona
res est quã uis facere iussisti; de tribubꝰ uestris
uiros sapientes ꝛ nobiles ꝛ constitui eos pn
cipes tribunos ꝛ centuriones ꝛ quinquage
narios ac decanos qui docerent uos si
gula ꝛ precepi eis dicens audite illos ꝛ qd

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dominus dr̃ nr̃ us̃ de fuit r̃ tumq; r̃ illi nunc
fr̃e nr̃e filios eau qui habitabant in seir per uiam montis de elath & de asiongaber uenimus ad viā qd̃ ducit ad desertum moab & dixit
mihi dominus ad me non pugnes cū moabitis nec ineas contra eos prelium non enim dabo quicq̃m hereditatis eorum quia filiis lot tradidi ar in possessionē habitauerunt ibi quondam emim populus magnus & robustus & procerus ut enacim quos ipse deleuit & gigantes reputati sunt sicut enacim & ipsos appellant moabitę zomzommim populus magnus & robustus & procerus ut enacim quos ipse deleuit & gigantes reputati sunt sicut enacim & ipsos appellant moabitę zomzommim

solul q̄ppe og rex basan

et cuitatec illius dedi tribꝰ et gad et reliquꝰ aut̄ partem galaat

et spolia urbium diripuimus tulimusq; 36 in tempore illo de manu duorū regum amorreorum que erant trans iordanem a torrente arnon usq; ad montem hermon. 37 sidonii autem hermon uocant et amorrei cenir. omnes autem terras galaad et basan usq; ad selcha et edrai ciuitates regni og in basan pertendebat de reliquiis gigantum et mouerat. lectus enim erat ferreus qui erat in rebath filiorum ammon et cubitor hinc longitudinis eius. nouem cubitorum ad mensuram cubiti uiri manu tenentis. 38 possidebat autem tempore illo ab aroer que est super riuū torrentis arnon usq; ad medium partem montis galaad et omnem basan regni og tradidi medie tribui manasse omnem regionem argob cuncta basan uocabatur terra gigantum. 39 iair filius manasse possederat omnem regionem argob usq; ad terminos gessuri et machathi uocauitq; eam in nomine suo basan auothiair. et usque hodie. 40 machir quoq; dedi galaad et tribubus ruben et gad dedi terram galaad usq; ad torrentem arnon. 41 medium torrentis et confinium usq; ad torrentem iaboc que est terminus filiorum ammon. 42 planitiem iordanis atq; iordanem et terminos eorum a cenereth usq; ad mare deserti quod est salsissimum ad radicem montis phasga ex oriente. 43 precepi autem illo tempore dicens. dominus deus uester dedit uobis terram hanc in possessionem expeditos precedite fortes filios israhel omnes robusti ad bellum. 44 uxores uestre et paruuli atq; iumenta uestra. noui quod habetis pecora. manebunt in urbibus quas tradidi uobis. 45 donec requiem tribuat dominus fratribus uestris sicut uobis tribuit. possideatis et ipsi terram quam dominus deus uester dabit eis trans iordanem. tunc reuertetur unusquisq; in possessionem suam quam tradidi uobis. 46 iosue quoq; precepi dicens. oculi tui uiderunt cuncta que fecerit dominus deus uester duobus hiis regibus. sic faciet omnibus regnis ad quę transire cupis. 47 nec timeas eos. deus enim deus uester pugnabit pro uobis. 48 precatus sum dominum in tempore illo dicens. domine deus tu cepisti ostendere seruo tuo magnitudinem tuam manumque fortissimam et

uirtutem. est alius deus in celo uel in terra qui possit facere opera tua et comparari fortitudini tue. 49 transibo igitur et uidebo terram hanc optimam et montem hermon egregium et libanum. 1 et ait dominus ad me. 2 sufficiat tibi. non loquaris de hac re ad me. ascende cacumen phasga et oculos tuos circumfer ad occidentem. ad aquilonem. austrum. et orientem. et intuere terram. non enim transibis iordanem istum. 3 precepit enim dominus deus tuus. ipse pugnabit pro uobis. et confortata est manus eius. 4 nunc ergo israhel audi precepta. iudicia que ego doceo te ut facias ea. ut uiuas et ingressus possideas terram quam dominus deus patrum uestrorum tradet uobis. 5 non addetis ad uerbum quod uobis loquor. nec auferetis. et custodite mandata domini dei uestri que ego precipio uobis. 6 uidistis uniuersa que fecit dominus deus in beelphegor. omnia que secuti sunt deus tuus de medio tui. 7 uos autem qui adheretis domino deo uestro uiuitis uniuersi usque in presentem diem. 8 uidete quod docuerim uos precepta atq; iudicia sicut mandauit mihi dominus deus meus. ut sic facietis ea in terra quam possessuri estis. 9 custodite et facite. hec enim est uestra sapientia et intellectus coram populis. ut audientes universa precepta hec dicant. en populus sapiens et intelligens. gens magna. 10 nec alia nacio tam grandis que habeat deos adpropinquantes sibi sicut deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. 11 nec est alia gens tam inclita que habeat ceremonias iustificationes et legem quam ego proponam hodie ante oculos uestros. custodite igitur et facite ipsam. animam uestram solicite. ne obliuiscamini uerborum que intuentur oculi tui. ne egrediantur de corde tuo omnibus diebus uite tue. docebis ea filios ac nepotes tuos. diem in quo stetisti coram domino deo tuo in oreb. cui dominus locutus est mihi dicens. congrega ad me populum ut audiat sermones meos et discat timere me cunctis temporibus quibus uiuit super terra. docentque filios suos. 11 accessistis ad radicem montis qui

Gray Scale
0 1 2 3 4

ardebat ultꝫ ad celume xanctꝫ; in eo rene
bre nubes caligo obscurꝫ; et dominus
ad uos de medio ignis uocem uerborum
eius audistis et formam penitus non
uidistis. ostendit uobis pactum suum q̃
precepit ut faceretis. x. uba que scripsit
in duabus tabulis lapideis q̃ mandauit
illo tempore ut docerem uos cerimonias
et iudicia facere de terra in qua
intrastis ad possidendam eam. custodite
animas uras nimis. ne forte decepti fa
ciatis uobis sculptam similitudinem ac
imaginem masculi uel femine. similitu
dinem omnium iumentorum que sunt
super terram uel auium sub celo uolantium
atꝫ; reptilium que mouentur in terra
siue piscium qui sub terra morantur. ne forte
eleuatis oculis ad celum uideas so
lem et lunam et cuncta astra celi et errore deceptꝫ
adores ea et colas que creauit dominus
deus tuus in ministerium cunctis gentib;
que sub celo sunt. vos autem tulit dominus et
eduxit de fornace ferrea egipti ut haberet
populus hereditarium sicut est in presenti die
iratus quoq; est dominus contra me propter ui
uitatem uestram ut non transirem iordanem nec in
gredierer terram optimam quam dominus deus
uobis dare uolet. morior in hac terra non transi
turus iordanem. uos transibitis et possidebitis
terram egregiam. cauete ne forte obliuiscamini
pacti domini dei uestri quod pepigit uobiscum
et faciat uobis sculptam similitudinem eorum
que fecit dominus prohibuit enim dominus
deus tuus ignis consumens est deus emulator
est. genueritis filios ac nepotes et inueterati
fueritis in terra deceptique feceritis uobis
deceptꝫ que fecerunt uobis aliquam simili
tudinem peccantes malum coram domi
no deo uestro ut eum ad iracundiam pro
uocetis. testes inuoco hodie celum et ter
ram quod perituri uos cito de terra qua
transito iordane possessuri estis non habi
turi in ea longo tempore. delebit uos do
minus atꝫ disperget in omnes gentes. re
manebitis pauci in nationib; ad quas
uos ducturus est dominus. ibiq; ser
uietis diis qui hominum manu fabrica
ti sunt ligno. et lapidi qui non uident
nec audiunt nec comedunt nec odo

ramentur. inuenietis quoq; que locis ibi dominum
deum tuum inuenies. cum tribulatione
corde tuo si ea
re tua; postquam inuenerint omnia que predic
ta sunt. nouissimo tempore reuertetur ad
dominum deum tuum. et audiet uocem eius
quia deus misericors dominus deus tuus est.
non dimittet te nec omnino delebit. nec
obliuiscetur pacti in quo iurauit patribus; tuis
nec rogabo de diebus antiquis qui fuerunt
ante te ex die quo creauit dominus deus
super terram hominem. a summo
celi usq; ad summum eius. si facta est
aliquando huiusmodi res aut unquam tot gentes
audierunt uocem dei
de medio ignis sicut tu audisti. et uixit
set deus in egredietur. tolleret sibi gentem
de medio nationum per temptationes signa
et prodigia atꝫ; proelia per manum
et brachium extentum et per uisiones horribiles. sicut fecit
nobis dominus deus tuus in egypto uidenti
bus; ut scires quia dominus ipse est deus
non est alius preter eum. de celo fecit au
dire uocem suam ut doceret te. super terra
ostendit tibi ignem suum maximum. et
audisti uerba illius de medio ignis. et dilexit
patres tuos. elegit semen eorum post eos.
educauit te presente in uirtute sua magna
exercitu ut deleret nationes maximas et
fortiores te. introducet te introduceret te. et daret tibi terram eorum in possessionem
sicut et uides in presenti die. scito ergo hodie
et cogita in corde tuo quod dominus ipse est deus
in celo sursum. et in terra deorsum. non est
alius. custodi precepta eius atꝫ; mandata
que ego precipio tibi. ut bene sit tibi et
filiis tuis post te. et permaneas multo tem
pore super terram quam dominus deus
tuus dabit tibi. tunc separauit moy
ses tres ciuitates trans iordanem ad orientalem
plagam. ut confugiat ad eas qui occi
derit nolens proximum suum nec fuit
inimicus ei antea. nudius tertius. et ad
has aliquam urbium possit euadere homi
cida. et uiuat. ne occidat proximum suum
incautum. et absque ulla odii suspitione
fuerit. cum ad unam de his urbibus fugerit
uiuet. ne forte. cum longior fuerit uia. per
sequens furore accensus. et assequens eum
occidat. cum non sit rei mortis. quia
heri et nudius tertius non habuit contra
eum odium. unde constituit ei duas ciuitates
in solitudine que sita est in terra campes
tri. de tribu ruben. et ramoth in galaad
que est in tribu gad. et golan que est in
tribu manasse. hec est lex quam proposuit
moyses coram filiis israhel. hec testimonia
et cerimonie atꝫ; iudicia que locutus est

ad filios ist. cũ egressi sunt de egipto tũs iordanem trualle e. samum phegor interra
leon regis amorrei qui habitauit in esebon
quem pertussit moyses filios quoq; isr. egr
si ex egipto possederunt terram eius. terram og regis basan duorum regum am
amorreor. qui erant trans iordanem ad sol
ortum abarot. ꝙ sita est super ripam tor
rentis arnon usq; ad montem seon qui est
hermon. omnem planitiem trans iordanem
ad orientalem plagam usq; ad mare so
litudinis. subter. radices montis phas

Ego sum

oc. mq; moyses omnem israel. et dixit
Audi israel cerimonias
lem. iudicia quę ego loquor in auribus
tris hodie. discite ea. operi complere. dñs
deus noster pepigit nobiscum fedus in oreb. non
cum patribus. nr̃is init pactum. sed nobiscum
qui presentes. cuncti. in tuti sumus. facie ad
faciem loquutus est nobis in monte de medio
ignis. ego sequester. et medius fui inter de
um. et vos. nec ascendistis montem. dixit. ego dñs
deus tuus qui eduxi te de terra egipti. de
domo seruitutis. non habebis deos alienos
conspectu meo. non facies tibi sculptile
nec similitudinem omnium quę in cęlo sur
sum. et quę in terra deorsum. et quę versa
tur in aquis subter. non adorabis ea. nec
colues. ego. n. sum dominus deus tuus deus e
mulator. visitans iniquitatem patrum. super
filios usque ad tertiam. et quartam generationem. his
qui oderunt me. et faciens misericordiam. multis
millibus diligentibus me. et custodientibus. pręcep
ta mea. non assumes nomen domini dei tui. frustra. quia non erit impunitus
qui super re. tuam nomen eius assumpserit. observa diem sabbati. ut sanctifices eum
sicut pręcepit tibi dominus deus tuus. sex
diebus operaberis. et facies omnia opera tua. sep
timus dies sabbati est. requies domini dei tui
non facies in eo quicquam operis. tu. filius
tuus. et filia. seruus tuus. et ancilla tua. bos. et
asinus. omne iumentum tuum. et peregri
nus qui est intra portas tuas. ut requiescat
seruus tuus. et ancilla tua sicut tu. et
memento quod ipse seruieris in egipto. et exi
erit te inde dominus deus tuus in manu
forti. et brachio extento. ideo pręcepit tibi
ut observare diem sabbati. honora patrem

tuum. et matrem tuam. sicut pręcepit tibi dominus
deus tuus. ut longo utaris tempore. et bene sit
tibi. interra quam dominus deus tuus dabit
tibi. non occides. et non mechaberis. furtum non
facies. nec loquaris contra proximum tuum
falsum testimonium. non concupisces uxorem
proximi tui. non desiderabis domum. non agrum
non seruum. non ancillam. non bovem.
et asinum. et omnia quę illius sunt. hęc
verba locutus est dominus ad omnem multi
tudinem. uocem. in monte de medio ig
nis. nubes. et caligo. circa. uoce magna. nec
quicquam addidit. et scripsit ea in duabus tabu
lis lapideis. quas tradidit mihi. vos autem post
quam audistis vocem de medio tenebrarum. et
montem ardere vidistis. accessistis ad
me. omnes principes tribuum. et ma
iores natu. atq; dixistis. ecce ostendit
nobis dominus deus noster maiestatem. et
magnitudinem suam. vocem eius audi
mus de medio ignis. probavimus hodie
quod loquente deo cum homine. vivat ho
mo. quamvis. morientur. videbamur nos ignis hu
jusmodi. non. audiemus ultra vocem
domini dei nostri. ne moriamur. quid est enim
caro ut audiat vocem dei viventis. qui
de medio ignis loquitur. sicut nos audi
vimus. possit. una cum igne vivere. et
audita imitata. dixit dominus deus mihi.
locutus est. ad me. audivi vocem verborum populi huius
quę locuta sunt tibi. bene omnia locuta sunt.
quis det talem eos habere mentem. ut timeant
me. et custodiant universa mandata
mea. in omni tempore. ut bene sit eis. et filiis
eorum in omnem tempus. vade. et dic eis
revertimini in tentoria vestra. tu vero hic
sta mecum. et loquar tibi omnia mandata
et cerimonias. atq; iudicia quę do
cebis eos. ut faciant ea in terra. quam da
turus est illis in possessionem. custodite igitur
et facite ea. quę pręcepit dominus deus vobis.
non declinabitis in. ad dexteram. nec ad sinistram.
sed viam. per quam pręcepit dominus
deus tuus ambulabitis. ut vivatis. et bene
sit vobis. et prorogetis dies in terra
possessionis vestrę.

Hęc sunt pręcepta. cerimonię atq;
iudicia quę mandavit dominus deus
meus. ut docerem vos. facietis ea in terra

ad quam vos ingredi

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ad quā ingrediemini possidendam ut cū
ab dominum deum tuum custodias om
mandata ⁊ precepta eius que ego precipio
tibi ⁊ filiis ac nepotib; tuis cunctis diebus; u
te tue ut prolongentur dies tui. audi isr
hodierna ut feliciter que pepigit tibi dominꝰ
deus tuus ⁊ implicitus ⁊ amplius crescas
postquam ingressus es dominus deus patrum tuorum
tibi terram lacte ⁊ melle manantem. audi
isr deus tuus deus unus est. diliges
dominum deum tuum ex toto corde ⁊ ex tota anima
tua ⁊ ex tota fortitudine tua. erunt quę
uerba q̄ ego precipio tibi hodie in cor
de tuo. narrabis ea filiis tuis ⁊ meditaberis
sedens in domo tua. ambulans in itinere. dormiens
atq; consurgens. ligabis ea quasi signum
in manu tua. erunt q; ante oculos tuos. scribes
ea in limine ⁊ postibus
domus tue. cumq; introduxerit te dominus
deus tuus in terram p̄ quam iurauit patribus tuis
abraham ysaac ⁊ iacob. dederit q; tibi ciuita
tes magnas ⁊ optimas quas non edificasti. do
mos plenas cunctarum opum quas non ex
truxisti. cisternas quas non effodisti. uine
as ⁊ oliueta que non plantasti. comedens
que satiatus fueris. cauе diligenter ne ob
liuiscaris domini qui eduxit te de terra egyp
ti de domo seruitutis. dominum deum tuum
timebis. illi soli seruies ac per nomen illius
iurabis. non ibis post deos alienos cunctarꝫ
gentium que in circuitu tui sunt. quia deus
emulator dominus deus tuus in medio tui.
ne forte irascatur furor domini dei tui contra te
et auferat te de superficie terre. non tentabis
dominum deum tuum sicut tentasti in loco
tentationis. custodi precepta domini
dei tui. et testimonia tua ⁊ ceremonias quas
precepit tibi. fac quod placitum est ⁊ bonum
in conspectu domini ut bene sit tibi ⁊ ingre
sus possideas terram optimam de qua iu
rauit dominus patribus tuis. ut deleret om
nes inimicos tuos coram te sicut locutus
est. cum q; interrogauerit te filius tuus cras di
cens quid sibi uolunt testimonia hec
ceremonie atq; iudicia que precepit dominꝰ
deus noster. dices ei. seruiebamus pharaoni
in egypto. eduxit nos dominus de egyp
to in manu forti. fecitq; signa atq; pro
digia magna ⁊ pessima in egypto et ph
haronem. omnemq; domum illius in
conspectu nostro. eduxit nos inde ut in
troducat. daret terram super quam iurauit
patribus nostris. precepitq; nobis dominus ut fa
ciamus omnia legitima hec. timeamus
dominum deum nostrum ut bene sit nobis cunctis di
ebus. atque ut saluet nos hodie sicut
uoluit. custodierimus ⁊ faciemus omnia p
cepta eius coram domino deo nostro sicut man

Cum ueroꝫ introduxerit te dominus deus
tuus in terram quam possessurus
ingrediēris ⁊ deleuerit gentes multas coram
te. ethеum. et gergesеum. et amorreum.
et chananeum. et pherezeum. et euheum ⁊
iebusеum. septem gentes multo maiores
numero quam tu. et robustiores te. tradide
rit eas. que cum percusseris eas usq;
ad internicionem. non inibis cum eis
fedus. nec misereberis earum. nec sociabis cum
eis connubia. filiam tuam non dabis
filio eius. nec filiam illius accipies filio
tuo. ne seducat eum ut non sequatur me. ⁊ ut magis seruiat dis
alienis. irascaturq; furor domini ⁊ delе
bit te cito. quin potius hec facietis eis. aras
eorum subuertite. et confringite statuas eo
rum. et lucos succidite. sculptilia comburite. ex
quisitum est enim dominо deo tuo te elegere deus de cu
ncti populi qui sunt super terram. non quia cunctas ⁊
gentes uno uincebatis. uobis unctus est
dominus ⁊ elegit uos cum omnibus. sint quidem pauci
ores cunctis. quia dilexit uos dominus. custodiensque
iuramentum quod iurauit patribus uestris. eduxit
uos in manu forti. redemitque de domo ser
uitutis de manu pharaonis regis egypti. et scie
ris quia dominus deus tuus ipse est deus fortis ⁊ fidelis
custodiens pactum ⁊ misericordiam diligentibus
se ⁊ his qui custodiunt precepta eius in
mille generationes. et reddens odientibus se ⁊
statim ultionem. ut disperdat eos. nullam non
differat protinus eis retribuens quod meren
tur. custodi ergo precepta ceremonias atq;
iudicia que ego mando tibi hodie ut fa
cias. et postquam audieris hec iudicia custo
dieris ea. custodiet dominus deus
tuus tibi pactum et misericordiam quam iurauit
patribus tuis. diliget te. et multiplicabit
benedictis fructum uentris tui. et fructum
terre tue. frumentum tuum atq; uindemiam
oleum. armenta bouum. greges ouium tuarum
super terram pro quibus iurauit patribus
tuis ut daret eam tibi. benedictus eris

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

uter omes ppl̃o non erit apud te sterilis
uturus; sexus tam uhominub; q̃m ani
gb; tuis. auferet dominus a te omẽm in
quetem. comes in furuntael egypti pes
simas quas nouisti non inferet tibi. sed
tis hombus; tuis. deuocabuntq; omẽs ppl̃os qs
dñs deus tuus dederit tibi. non parcet
eis oculus tuus nec seruies deis eoz. ne sint
ruinam tui. dixitq; in corde tuo. plures sũt
gentes hę tũ ego quo mõdo possũ delere
eas. non timebis eos. sed recordabere que fecerit
dñs deus tuus pharaoni. cunctisq; egyptiis pla
gas maximas quas uiderunt oculi tui.
signa atq; portenta manum q; robus
tam. et extentum brachium. ut educe
ret te dominus deus tuus sic faciet dñs
deus tuus cunctis ppls quos metuis. in super. stramboue
ruter dñs deus tuus in eos donec deleat oes
qui. dispersi sunt. ne fugerint. clarere ni
poterunt. non timebis eos. qz dominus
deus tuus in medio tui est. deus magnus.
terribilisq; consumet. nationes has
conspectu tuo paulatim atq; per par
tes. non potes eas delere pariter. ne forte
multiplicentur. et te deserte terre debeat
bestie. eos dñs deus tuus in conspectu tuo.
ut tradat illos donec penitus deleantur
tradetq; reges eoz in manus tuas. disper
des nomina eoz sub celo. nullus poterit re
sistere tibi. donec comeras eos. sculptilia
eoz igne combures. non concupisces
argentum. et aurum. de quib; facta sũt
assumes ex eis tibi. ne offen
das per ea. quia abhominatio est domini dei
tui. nec inferes quippiam execrabile tibi
ne fias anathema sicut
et illud est. sed quasi spuram et detestabile. fu
ge illud. quia anathema est.

CAPUT VIII.

Omne mandatum quod ego precipio tibi hodie
custodire studete. ut uiuatis. et multiplicemini. ingrediamini
possideatis terram pro qua iurauit do
minus patribus uestris. recordabilis cuncti itine
ris per quod adduxit te dominus deus tuus
per. quadraginta annos per desertum. ut affligeret te at
que temptaret. et nota fierent que in tuo
animo uersabantur. utrum custodires
mandata illius an non. affligit te pene
ria. dedit tibi manna quod ignora
bas tu. et patres tui. ut ostenderet tibi. quod non
in solo pane uiuit homo. sed in omni uerbo quod
egreditur ex ore dei. uestimenta tua non
operuerunt te. nec pes tuus intumuit. per
quadraginta annos. sic corripit homo filium suum. sic
dominus deus tuus erudiuit te. ut custo
dias mandata dñi dei tui. ambules in
uiis eius. timeasq; eum. dñs deus tuus
introducet te in terram bonam. terram
riuorum. aquarumq; fontium. quos rumpit
in montibus et campis. terram frumenti. hordei. ac uineaꝝ.
in qua ficus. et mala granata. oliueta
nascuntur. terram olei ac mellis. ubi abs
q; penuria comedes panem tuum. nec
omnium habundantia perfruẽris eius. lapi
des ferrum sunt. et de montibus eius eris
metalla fodiuntur. ut cum comederis. et sa
turatus fueris benedicas dño deo tuo pro ter
ra optima quam dedit tibi. obserua. cauе
ne dñm obliuiscaris deum tuum. et neglu
gas mandata eius atq; iudicia. et cerimo
nias quas ego precipio tibi hodie. ne p
quam comedas. et saturatus fueris domos pul
cras edificaueris. habitaueris in eis. habuerisq;
armenta boum. gregum. argẽti
auri multiplicatis tibi. et omnium opum. eleuet
cor tuum. et non reminiscaris dñi dei tui
qui eduxit te de terra egypti. de domo ser
uitutis. et ductor tuus fuit in solitudine
magna atq; terribili. in qua erat ser
pens flatu adurens. et scorpio ac dipsas. et
mille omnino aque. que eduxit tibi de
petra durissima. et pauit te manna
in deserto. quod nescierunt patres tui.
ut affligeret te atq; temptaret. ad ex
tremum misereretur tui. et diceres mecum
in tuo fortitudo mea. et robur manus
mee. hec omnia possederunt. recordaberis
domini dei tui. quia ipse dederit tibi uir
tutem faciendi diuitias. ut confirmet pactum suum. super quo
rauit patribus tuis. sicut presens indicat
dies. si autem oblitus dñi dei tui secutus
fueris alienos deos colueris eosq; adoraueris
ecce nunc predico tibi. quod omnino disperas
sicut gentes quas delebit dñs introitu
tuo. ita et uos peribitis. si inobedieritis
uocibus domini dei uestri.

CAPUT IX.

Audi israhel. tu hodie transgredieris
ur possideas nationes maximas et for

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nocere te. cunctaq; mihi ꝛ ad celos usq;
mirabilia ꝓ tua magnum atq; sublime
filios israhel in quos ꝑ iudicia ꝛ iudicia
quib; nullatenꝰ ꝓ ea aduersio resistere. quia
hodie quod dominus deus tuus ipse tibi subdit
ad te arguit deuorandas atq; consumendas eas
conteret eos. ꝛ delebit atq; disperdet ad
tempus tuam uelociter. sicut locutus est tibi
ne dicas in corde tuo. cum introierit dominus
deus tuus in conspectu tuo ꝓ iustitias
meas introduxerit me dominus ut ter
ram istam possideam. cum ꝓ impietates hec
delete sint gentes. ꝓ quas dominus eas
exterminat. non ingredieris ut pos
sideas eam. ⁊ cetera. illas egerum impie
tates delete sunt. ut compleret
sibi sum dominus qd sub iuramento pa
tribus tuis abrahan. ysaac ⁊ iacob
ego. qd non ꝓ iustitias tuas dns deus tu
us dedit tibi terram hanc optinendam in
possessionem. cum dura cerua sis po
pulus. memento ne obliuiscaris quomodo
ad iracundiam prouocauit dnm deum tu
um in solitudine. ex eo die quo egressus
es egypto usq; ad locum istum semper ad
uersum dominum contendistis. nam ⁊ in oreb
prouocastis eum. ut ira eius delere te uoluit
cum ascendissem montem ut acciperem tha
bulas lapideas. tabulas pacti quod pepigit
nobiscum deus. ꝑ seruabam in monte
xl. diebus. at noctibus panem non comedens ⁊
aquam non bibens. redditq; mihi dominus de
as tabulas lapideas scriptas digito
dei. ⁊ continentes cuncta uba que uobis
locutus est in monte de medio ignis. qn co
nuocati estis in unum. dixitq; mihi. post
xl. dies. recipe tibi tabulas lapideas. ⁊ ego descen
dam. hinc ait ꝓpter tuum quem eduxisti de e
gypto deseruerunt uelocit. uiam quam tibi
monstrauit. ⁊ fecerunt. ⁊ uitulum cō
flatilem. ⁊ uenerunt. adorauerunt. ⁊ immolauerunt
ei. dixitq; dns ad me. cerno
qd ꝓpl iste dure cernuis. sine ut conte
ram eum. ⁊ deleam nomen eius sub
celo. ⁊ constituam te super gentem que
hac maiore ⁊ fortiore sit. cumq; de monte
ardente descenderem. tabulas tenerem. uidissem
percussisse uos dno deo uro. ⁊ fecisse uobis
uitulum conflatilem. ac deseruisse ue
lociter uiam. eum quam uobis ostenderat
ꝓiecissem tabulas de manib; meis confregi eas
in conspectu uro. ꝓcidi aut dominum
sicut prius xl. diebus. xl. noctibus. panem
non comedens. aquam non bibens ꝓ omnia
peccata ma que egistis ce dominum. iram ad
uocandam ꝓnouantes. timui. indig
nationem. iram illius qua aduersum
uos concitatus delere uos uoluit. ⁊ exaudi
uit me dns. ⁊ illa uice aduersum aa
ron q̄ uehemēter iratus uoluit eum con
terere. ⁊ pro illo tunc deprecatus sum ꝓ
eo. aut uitulum qd fecerat. ⁊ tumulaui
eum igne combussi. ⁊ tusum ac cō
minutum. ad tenuem puluerem redegi. qui ꝓ
iecit in torrentem qui de monte descen
dit. incendio quoq; ⁊ tentatione. ⁊
sepulcri concupiscentie. ꝓuocastis dn
um. qn misi uos de cades barne dices.
ascendite ⁊ possidete terram qm dedi uo
bis. ⁊ contempsistis imperium dni mei
ei. ⁊ non credidistis ei. nec uocem eius au
dire uoluistis. ꝙ semper filius rebellis
a die qua nosse uos cepi. ⁊ cui coram
domino xl. diebus. ⁊ xl. noctibus. quib; eum
supplicem deprecabar ne deleret uos ut
fuerat comminatus. audiuit dns. ⁊ ne deui
ne disperdat ꝓpter tuum. ⁊ hereditatem
tuam qm redemisti in magnitudine
tua quos eduxisti de egypto in manu fo
ti. recordare seruorum tuorum abraha
ysaac. ⁊ iacob. ne aspiciat dominus ꝓpter
duritiam impietatem atq; peccatum pu
ple huius. impietatem atq; peccatum ne fo
te dicant. ⁊ non ualens deferre de qua eduxit
nos. non potuit dominus introducere eos
in terram quā polliceus est eis. odiens il
los. duxit eos ut interficeret illos in so
litudine. qui tibi ꝓpl tuus. ⁊ hereditas
tua quos eduxisti in fortitudine tua mag
na. in brachio tuo extento.

X

In tempore illo dixit dns ad me. dola tibi
duas tabulas lapideas sicut priores fue
runt. ⁊ ascende ad me in montem. fa
ciesq; tibi archam ligneam. ⁊ scribam in
tabulis uba que fuerunt in his quas
ante confregisti. ponesq; eas in archa fe
cique archam de ligni setim. cumq;
dolassem duas tabulas lapideas sicut
prius. ascendi in montem. habens eas in
manib; scripsitq; in tabulis uice id qd
prius scripserat uba. x. que locutus e
dominus ad uos in monte de medio

ignis cui ple congregatus est · iedit eas
uulti · reuertiq; de monte descendi · po
sui tabulas in archam quã feceram que
hic sunt · ibi sunt · sicut mi ꝓcepit dñs · fili
q; isr' castra mouerunt exteroth fili
or rachan in moseram ubi aaron mor
tuus ac sepultus est · ꝓ quo sacdos fun
ctus est filius eius eleazar · q; inde mouerunt
in gadgad de quo loco ꝓfecti castra me
tati sunt in gethathatha in terra aquaꝝ
arti; cum reuertissem ego ad montem separaui tribũ
leui ut portarent archam fœdꝰ dñi · u
sterent coram eo in ministerio ac benedi
cerent in nõe illius usq; in presentem die
q; ñ obtigit leui pars · nec · possessionem cum fratribus suis q; ipse dñs
possessio eius est · sicut locutus est ei dñs
deus tuus · ego autem in monte stetiꝑ
ut · ri · pdie · ac noctibꝫ · exaudiuitq; me
dñs · ac nunc · ne perdere uoluit · dixitq;
mihi · vade · precede populum ut ingre
diatur · possideatq; terram quã iuraui p
tribus; ego ut tacdem esset · et nunc isr' quid
dominus deus tuus petat ate · nisi ut time
as dominum deum tuum · ambules in uiis
eius · diligas eum ac seruias domino
deo tuo · in toto corde tuo · in tota aĩa tua
custodias q; mandata dñi tui · et
cerimonias eius quas ego hodie ꝑcipio
tibi · ut bñ sit tibi · en domini dei tui
est · celum celi · terra · et omnia que in ea
sunt · attamen patribus tuis conglutinatus est de
dilexitq; semen eorꝝ
post eos · te · uos de cunctis gentibꝫ · sicut ho
die comprobatur · circumcidite igitur
preputium cordis uestri · et cervicem uram
non indurescat amplius · qꝫ dñs deus ue
ster est deus deorꝝ · et dñs dominantium · deus
magnus · potens · terribilis · qui personã
non accipit · nec munera · fecit iudicium
pupillo · et uidue · amat peregrinum · et
dat ei victum atq; uestimentum · quos ꝯ
amare peregrinos · qꝫ · et ipi fuistis in terra
egypti · dominum deum tuum ti
mebis · et soli seruies · ipsi q; adherebis · iu
rabisq; in nõe illius · ipse est laus tua
et deus tuus · qui fecit tibi magnalia · et
terribilia hec que uiderunt oculi tui · in lxx
aĩabus descendit pres tui in egyptum · et ec
ce nunc multiplicauit te dominus deus tuus
sicut astra celi · [illegible]

minum deum tuũ · observa ꝓcepta eius
· cerimonias · iudicia atq; mandata ea ꝯ
pore · cognoscite hodie · quia non
dei uiri qui non uiderunt disciplinam dñi
dei uiri qui non uiderunt magnalia eius
· robustam manum · extentum q; bra
chium · signa · opera que fecit in medio
egypti pharaoni regi · mmisse terre eius ꝯq;
exercitui egyptiorum · equis ac curribꝫ;
quo uidelicet operuerint eos aque rubri ma
ris cum uos persequerentur · ideleuit eos
dominus usq; in presentem diem · quid
fecerit in solitudine donec uenirent ad
hunc locum · dathan atq; abiron filius
heliab qui fuit filius ruben quos aper
to ore suo terra absorbuit cum domibꝫ
· tabernaculis · omni substantia eorum quã ha
bebant in medio israel · oculi uidere
omnia opera domini magna que fecit
ut custodiatis uos mandata illius
que ego hodie ꝓcipio uobis · ut possitis in
troire · possidere terram ad quã ingredi
mini · multoq; in ea uiuatis tempore
quã iurauit patribus uestris dare semini
eorum lacte · et mel
le manantem · uos · ad quã ingredi
ris possidendam non est sicut terra e
gypti de qua existis · ubi iacto semine ui
rore · irriguum more agri uidebatur · egre
di montuosa · et campestris de celo ex
pectans pluuias · cura dñs deus tuus semp
in ea habet · oculi illius in ea sunt a prin
cipio anni usq; ad finem · si ergo
audieritis mandata mea · que ego ꝓ
cipio hodie uobis · ut diligatis dominũ
deum uestrum · et seruatis ei in toto corde
uestro · et in tota anima uestra · dabit pluuiã
terre uestre tempore suo · et serotinã
ut colligatis frumentum · uinum · et ole
um · fenum ex agris ad pascenda iu
menta · ut uescamini · et saturemini ca
uete ne forte decipiatur cor uestrum
· recedatis a domino · seruiatisq; dis
alienis · et adoretis eos · iramq; dei
irascatur celum · et pluuie non de
scendant · nec terra det germen suum
· pereatis q; uelociter de terra optima
quã dominus datturus est uobis
ponite hec uerba mea in cordibus · et
animis uestris · et suspendite ea ꝓ sig
no in manibus · et inter oculos uestros

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

collocare docere filios uros ut ista mede
tur qui sederit in domo tua ambulauit
in via et ambulauit sancte surrexit celebet ea sup
posteri eius et annos domus tue ut multiplicen
tur dies tui et filiorum tuorum in terra qm iu
rauit pbus tuis ut daret eis qm dum in mi
net celum terre sup eam custodiet mandata
dei que ego papio uob hodie precepi ea ut di
ligatis dominum deum uestrum et ambuletis
in omnibus uiis eius ad hereditandum eas dispersos
dominus omnipotens omnes gentes istas
ante faciem uestram et possidebitis eas que ma
iores et ditiores uob sunt omnis locus quem
calcauerit pes uester uester erit a deserto et li
bano et flumine magno eufrate usq; ad
mare occidentale erunt termini uestri
nullus stabit contra uos terrorem uestrum et
timorem dabit dominus deus uester super
omnem terram quam calcaturi estis sicut
locutus est uobis en ppono in conspectu uro
hodie benedictionem et maledictionem benedi
ctionem si obedieritis mandatis domini
dei uestri que hodie papio uobis maledictio
nem si non audieritis mandata dei
uestri et recesseritis de uia qm ego nunc ostendo
uob et ambulaueritis post deos alienos
quos ignoratis et colueritis eos et adoraueritis eos
cum introduxerit te dominus deus tuus in terram ad quam pergis
ut possideas eam pones benedictionem super mon
tem garizim et maledictionem super mon
tem hebal qui sunt trans iordanem post
viam que uergit ad solis occubitum in terra
chananei que habitat in campestribus contra
galgalam que est iuxta uallem tendentem
in regionem procul post transitum iordanis
nem ut possideatis terram qm dns deus uester
dabit uobis possideatis ac possideatis
illam et habitetis in ea custodite ergo ut impleatis cerimonias
atque iudicia que ego hodie ponam in con
spectu uro

Hec sunt precepta atque iudicia quorum custodiam
debetis operibus uris cuncte gentes quas tu
dominus deus tuus tradit tibi ut possideas eas
omnes dies quibus uersaturi estis super ter
ram quam ad possidendum tradit tibi dominus deus patrum tuorum
tibi cunctis diebus quibus super ter
ram gradiemini subuertite omnia loca in
quibus colluerunt gentes quas possessu
ri estis deos suos super montes excelsos et colles et subter omne lignum frondosum dis
sipate aras eorum et confringite statuas eorum et lucos
igne comburite sculptilia comminuite et dissi
pate nomina eorum de locis illis non faciet
domino deo uro et ad locum quem elegit
dominus deus de cunctis tribubus uris ut po
nat nomen suum ibi habitet in eo uenie
tis et offeretis in loco illo holocausta uestra
et uictimas uras decimas et primitias manuum
uarum et uota atque donaria primogenita
uestra et omnium animantium uestrarum et armentorum
uestrum et comedetis ibi in conspectu
domini dei uestri ac letabimini in cunctis ad
que miseritis manum uos et domus uestre
in quibus benedixerit uobis dominus deus uester
non facietis ibi que nos hic facimus hodie
singuli quod ibi rectum uidetur non enim usq;
in presentem presentis requietis
et possessionem quam dominus deus tuus
et uobis tribuit hereditatem habitabitis in
terra quam dominus deus uester dederit uo
bis et requietem cunctis hostibus per
circuitum habitabitis in loco quem elegerit dns deus uester ut in
uocetur nomen eius in eo illuc omnia que precipio uobis offere
tis holocausta et hostias decimas et pri
mitias manuum uarum et quicquid pre
cipuum est in muneribus que uouerint do
mino ibi epulabimini coram domino deo uro
uos et familie uestre letantes in omnibus
rebus in quibus benedixerit uobis deus tuus
et non facietis ibi quecumque nos facimus hodie
singuli quod uidetur sibi rectum non enim
dum usque ad presens tempus uenistis ad requie
et possessionem quam dominus deus tuus
dabit tibi habitabis autem
terra quam dominus deus tuus tradit tibi et
requietem dabit tibi cunctis hostibus per
circuitum habitabis confidenter in
loco quem elegerit dns deus tuus ut in
uocetur nomen eius in eo illuc offeres omnia que precipio tibi
holocausta et hostias decimas et pri
mitias manuum uarum et quicquid pre
cipuum est in muneribus que uoueris domino
ibi epulaberis coram domino deo tuo tu
et filius tuus et filia tua seruus et ancilla tua
et uidua que habitat intra portas tuas
quia non habet partem et possessio
nem uobiscum caue ne offeras holocausta
tua in omni loco quem uideris sed in eo qm
elegerit dominus in una tribuum tua
rum offeres hostias tuas et facies omnia que precipio
tibi sed comede uotum tuum et
quod de tua uoluntate uouisti ut deus tuus
benedicat tibi et domui tue et comedas ibi
et epuleris coram domino deo tuo et
letaberis tu et filius tuus et filia tua seruus et
ancilla tua et uidua que habitat intra portas tuas
et sacerdos qui non habet partem et possessio
nem uobiscum caue ne derelinquas leuitem in ci
uitatibus tuis quamdiu uixeris in terra quam dilata
uerit dominus deus tuus terminos tuos

sicut locutus est tibi · nolunt uestri carnes
quas desiderat anima tua loquere quem elegerit dominus deus tuus in tribus nostris et
ibi si procul fuerit quod desiderat mens tua · pe
cores tuas quas habueris sicut præcepi tibi
comedes in oppidis tuis ubi placuerit · sicut
comeditur caprea et cervus sic manducabitis eas · i
mundus cum mundus comedet simul · tantum
hoc solum cave ne sanguinem comedas
sanguis enim pro anima est · non ergo debes
animam comedere cum carnibus · sed terræ
fundes eum sicut aquam · ut sit tibi bene
et filiis tuis post te cum feceris quod placet
coram domino deo tuo · at tu sanctificata mu
nera tua et vota reddes domino · et carnes et san
guinem tuum offeres · altari domini dei tui
sanguis autem victimarum effundetur ad altare
domini dei tui · carnibus autem vesceris · obser
va et audi omnia quæ ego præcipio tibi ut
bene sit tibi et filiis tuis post te in sempi
ternum cum feceris quod bonum est · et pla
cens in conspectu domini dei tui qui
disperdidit dominus deus tuus ante
faciem tuam gentes ad quas ingredi
eris possidendas · possederis eas atque habita
veris in terra earum · cave ne imiteris eas post
quam introierint coram te · neque requiras ceremonias earum dicens · sicut
colebant gentes istæ deos suos · ita
et ego colam non facies simili domino
deo tuo · nec enim abhominatur quic
quid odit dominus · sed et filios et filias
igni · quod præcipue odit · incendunt apud
deos suos · quidquid nefarium
et dominus
nec abdicat quicquam ne minimum.

Si fuerit in medio tui propheta aut
qui somnium viderit dicat tibi
dixerit signum aliquod portentum · et ve
niat quod locutus est · dixerit tibi eamus
et sequamur deos alienos quos ignoras
et serviamus eis · non audies verba prophe
tæ illius aut somniatoris · tentat enim
vos dominus deus vester · ut palam fiat
utrum diligatis eum an non in toto
corde · et tota anima vestra · deum
vestrum sequamini · ipsum timere · man
data illius custodite · et audite vocem
eius ipsi servietis · ipsum adhærebitis · pro
pheta autem ille aut fictor somniorum interfi
cietur · quia locutus est ut vos averteret
a domino deo vestro qui eduxit vos de terra æ
gypti · redemitque vos de domo servitutis · ut
errare te faceret de via quam tibi præcepit
dominus deus tuus · et auferes malum de me
dio tui · si tibi voluerit persuadere frater tuus filius
matris tuæ aut filius tuus vel filia tua
sive uxor quæ est in sinu tuo aut amicus quem diligis ut animam tuam et
dicens eamus et serviamus diis alienis
quos ignorabas tu et patres tui cunctarum gen
tium quæ vicinæ vel procul sunt
ab initio usque ad finem terræ · non acquie
sces ei · non audies eum · nec parcet ei oculus tuus ut misereare et celes · occultesque eum · sed
tu interficies eum · sit primum manus
tua super eum · et post te omnis populus mittat
manum · lapidibus obruentur et hic quia
voluit te abstrahere a deo tuo qui
duxit te de terra ægypti de domo servitu
tis · ut omnis Israel audiens timeat · nec fiet
ultra tale quippiam in vobis · similes
audiet civitas una urbium tuarum quas
dominus deus tuus dabit tibi ad habitandum · si
cernes aliquos egressos esse filios belial de
medio tui · qui avertere habitatores urbis
suæ dicant · eamus et serviamus
diis alienis quos ignoratis · quære sollici
te · diligenter rei veritate perspecta · cum
veræque certum est · rem esse dignam abhomina
tione hanc operare perpetratam · statim per
cutiet habitatores urbis illius more gladii
· delebis eam · omnesque quæ in illa sunt et
usque ad pecora · quicquid et supellectilis fu
erit congregabis · in medio platearum ejus
cum ipsa · cunctaque succendet · ita ut sit
universa consumpta domino deo tuo · et sit
tumulus sempiternus · non ædificabitur de
amplius · non adhærebit de illo anathe
matis quicquam in manu tua · ut averta
tur dominus ab ira furoris sui · misere
atur tui · multiplicetque te sicut juravit
patribus tuis · quia audieris vocem domini
dei tui · custodiens omnia præcepta ejus
quæ ego præcipio tibi hodie · ut facias quod placitum
est in conspectu domini dei tui.

Filii estote domini dei vestri · non vos
incidetis nec facietis calvitium inter
mortuos · quia populus sanctus es domino deo tuo
qui elegit te ut sis ei in populum peculiarem
de cunctis gentibus quæ sunt super ter
ram · Non comedetis quæ immunda sunt

Leuit. xi

hoc est animal qd comedere debent quem
ouem et capram et vitulum et capream et bubalū
tragelaphum phigargum et origem et came
leon et pardalim et omne animal qd in dua
bus partibus findit ungulam et ruminat de
animalibus hoc date quae ruminant et ungu
lam findunt hoc comedite non debetis come
dere camelum et leporem et hyrcum quia ru
minant quidem sed ungulam non findunt
immundi erunt vobis et sus quoq; qm findit
ungulam et non ruminat immundus est et ab
escis earum non gustabitis et cadauera non tan
getis quia immunda sunt haec comedite ex
omnibus quae morantur in aquis omne quod
habet pinnulas et squamas comedite quae absq;
pinnulis et squamis sunt non comedatis quia im
munda sunt omnis auis mundas comedite immundas ne co
medatis ex eis aquilam et gryphem et ha
lietum et vulturem et milium iuxta genus su
um et omne corvinum genus et struthionem
et nocticoracem et laridum atq; accipitrem iuxta
genus suum et herodium et cygnum et ibi
cem et mergulum et porphyrionem et onocrota
lum et pelecanum et calaonem singula inge
nia suo et upupam quoq; et reptilium omne
volucrum quod reptat pinnulas habet immun
dum erit et quod comederint sanguinem qd im
mundum est comedere et putridum aut morti
num et ea quae a bestiis capta sunt de
quibus comedit aut ne
de ex reptilibus quae dominus deus tuus est non co
medes sed in tactu manus tuae decimas
partes separabis de tuis fructibus tuis
quae annua cuncta per annos sin
gulos comedes in conspectu domini dei
tui in loco quem elegerit ut inuocetur nomen
illius in eo decimam frumenti tui
mini olei et primogenita armentorum et
ouium ut discas timere dominum
deum tuum in omni tempore cum autem be
nedixerit tibi deus tuus et locus quem elegerit dns de
tuus tibi ut habitet nec potueris ad eum
haec cuncta portare vendes omnia et in pe
cunia redigere portabis manu tua et proficisce
ris ad locum quem elegerit dns deus tu
us et emes ex eadem pecunia quicquid
tibi placuerit siue ex armentis siue ex ouibus
vinum quoq; et siceram comedes coram domi
no deo tuo et epulabis tu et domus tua et
leuita qui intra portas tuas est cauete ne
derelinquas eum quia non habet aliam par
tem in possessione tua anno tuo separabis
aliam decimam ex omnibus quae nascuntur
tibi eo tempore et reponet intra muros
tuos et veniet leuites qui aliam non habet p
tem nec possessionem tecum et peregrinus
ac pupillus et vidua qui intra portas tu
as sunt eo modo edent et saturabuntur ut
benedicat tibi dns deus tuus in cunctis opib;
manuum tuarum quae feceris.

CAP. XV

Septimo anno facies remissionem quae
hoc ordine celebrabitur quicquid ab a
mico uel proximo ac fratre suo repetere non po
teris quia annua remissio nomen est domini pere
mpto ad uenia exigere tuum et propinqui tui
repetendi non habet potestatem quando
indigens et mendicus non erit inter uos
ut benedicat tibi dns deus tuus in cuncta quae possede
ris et intres possessionem et in ditionis tuae
uniuersa quae insuper atque ego hodie praecipio
tibi benedicet tibi ut pollicitus est tibi
nabis gentibus multas ipse autem nulli accipi
es mutuum dominabis quoque nationibus plurimis
tibi nemo dominabitur tui si quis de fratribus tuis
qui morantur in urbibus portarum tuarum in
terra quam dns deus tuus dederit tibi
ad paupertatem uenerit non obdurabis
cor tuum nec contrahes manum sed aperies
ei eam pauperi debilis mutuum quod
eum indigere perspexeris cauens ne forte subrepat tibi impia cogitatio et dicas mox
de septimo appropinquat septimus annus
remissionis et auertas oculos a paupere et
ne des quod postulat mutuum
commodare ne clamet contra te ad dominum
fiat tibi in peccatum sed dabis ei non agens
quippiam callide in cuius necessitatibus
subleuandis ut benedicat tibi dns deus tu
us in omni tempore et in cunctis ad quae
manum miseris non deerunt pauperes
de terra tua ideo ego praecipio tibi ut aperias manum fratri tuo egen
o et pauperi qui tecum uersantur in
terra cum ubi uenditus fuerit tibi hebraeus
aut hebraea et sex annis seruierit
tibi in septimo anno dimittes eum liberum
quem libertate donaueris ne quia eum
nudum abire patieris dabis viatica
tum de gregibus et de area et de torculari
tuo quib; dominus deus tuus benedixerit
tibi memento quod et ipse seruieris in
egypto et liberum te dominus deus tuus
reddiderit ego nunc propterea tibi et

dñe tue nolo egredi: ego qđ dilegat te: ⁊ do
mum tuam: ⁊ ñ sibi apiat te ⁊ ē sen
ar: assumet sibi ulam: ⁊ perforabit aurē
eius in ianua domus tue: ⁊ seruiet tibi
usq; in eternum. Similiter
faciet ⁊ ancille tue: ⁊ non querelabit eas oculos tuos qñ
dimiseris eas libere. Quē enim mercedem mer
cenarii pro vi. annos seruiunt tibi: dñs deus tuus benedi
cet tibi dñs deus tuus in cunctis operibus
que agis. De primogenitis tuis que nas
cuntur in armento tuo: ⁊ ouibus: tuis non tondebis primogenita omnium
que utero parturiunt masculini sexus. Sanctificabis domino
deo tuo. non operabis in primogenitis bo
uis: ⁊ non tondebis primogenita ouium tu
arum in conspectu domini dei tui comedes ea per u
nos annos in loco quem elegerit dñs deus
tuus tu: ⁊ domus tua. Si autem maculā
uerit claudum fuerit: siue cecum aut mole
stē tē tēmerit: uel deformē: non immolabis
dño deo tuo. Intra portas urbis tue co
medes illud tam mundus quā immundus
similiter: uelut capream ⁊ cervum
solum observabis ut sanguinem eius
non comedas: effundes illum super terram ⁊ ꝯ

Observa mensem novarum frugum: ⁊ celebra phase domino deo tuo. In u
no enim mense eduxit te dominus deus
tuus de egipto nocte: immolabis: pha
se dño deo tuo de ouibus ⁊ de bobus in loco
quem elegerit dñs deus tuus ut habitet no
men eius ibi. Non comedes in eo panem
fermentatum. vii. dies: comedes absq;
fermento azimos panes quē in pa
uore egressus es de egipto ut memineris
diei egressionis tue de egipto. omnib; diebus
vite tue non apparebit fermentatum
monib; tuis. vii. dies: non remanebunt de carnib; que
immolate sunt uespere die primo mane: non pos
sis immolare phase in qualibet urbium
tuarum que dominus deus tuus dederit tibi: nisi in loco quem elegerit dñs deus tuus
ut habitet nomen eius ibi: immolabis phase uespere ad solis occasum cum egressus
es de egipto. Coques ⁊ comedes in loco q
elegerit dominus deus tuus: manesq; mane
gressus ⁊ revertens in tabernacula tua. Sex die
bus comedes azima: in die septimo ꝙ
collecta est dominus deus tuus non facies
opus. vii. ebdomadas numerabis tibi
ab ea die qua falcem in segetem miseris

celebrabis diem festum ebdomadarū do
mino deo tuo oblationem spontanee mu
nerum manus tue: quā offeres iuxta bñdictionem
domini dei tui. epulaberis coram dño deo
tuo tu: filius tuus: filia tua: seruus
tuus: ancilla tua: levites qui intra
portas tuas habitat: aduena: pupillus: uidua
cum quibus cunq; in loco quem
elegerit dñs deus tuus ut habitet nomen ei
tibi. Memento quod seruus fuis in egipto:
custodies ⁊ facies que precepta sunt. 99
Sollempnitatem tabernaculorum celebra
bis per vii. dies: cū collegeris de area ⁊ torcu
lari fruges tuas: epulaberis in festivitate
tua tu: filius tuus: filia tua: seruus tu
us: ancilla tua: levites qui intra portas tu
as sunt. vii. dies: domino deo tuo festa ce
lebrabis in loco quem elegerit dominus
benedicet: tibi dominus deus tuus in cūc
tis fructib; tuis: in omni opere manuum
tuarum erisq; in lecitia tua; tuis; per annos
apparebit omne masculinum tuum in
conspectu dñi dei tui in loco quē elegerit
sollempnitate azimorum: in sollempnita
te ebdomadarum: ⁊ sollempnitate taber
naculorum. non apparebit aūt dominus
tua manu; offerent unusquisq; secm qđ
habuerit iuxta bñdictionem domini dei
sui qm dederit ei. Iudices ⁊ magistros co
stituet tibi; portis tuis quas dominus
deus tuus dederit tibi per singulas tribus
tuas: ut iudicent populum iusto iudicio:
non declines ad dextram partem neq; ad sinistrā
nec munera accipies: munera
excecant oculos sapientum: ⁊ mutant uerba iustor
tuste loquentium. Justum quod iustum est perseque
ris: ut uiuas ⁊ possideas terram quā dominus

Non plantabis lucum omnem arborem iuxta
ram domini dei tui nec statuas tibi arā: qđ
odit dominus deus
tuus. Non immolabis domino deo tuo
tuo ⁊ ouem in qua est macula aut
quippiam uitii: quia abhominatio est dñi
deo tuo omnq; reperti fuerit in urbi
bus tuis quas dominus deus tuus dabit tibi: uir aut mu
lier qui fecerint malum in conspectu
domini dei tui ⁊ transgredientes pactū
illius: ut vadant ⁊ seruiant diis alie
nis ⁊ adorent eos: solem ⁊ lunam et

omnem mulctam eius que non ꝓcepi-ist̄ ꝫ
fuit murmurantium audiens-q; in quibuscunq; de
gentibus; hecum cē reperiet-ab hominibus ad
factū est-mulier educes uirum ac mulierē
quarem celeriussimam perpetrantem ad
portas ciuitatis tue-lapidibus obruentur
noce duos aut tres testibus peribit-q̄
fuerit cecus-p̄ nemo occidatur-nisi cē se dixe
re testibus manus testium primū
super eum-manus reliquī populi extremus
mittetur-ut auferas malum de medio tui
si difficile-tam ambiguum apud te iudicium
cē perspexeris inter sanguinem et
sanguinem-causam et causam-lepram et
lepram-si uideris intra portas tuas uerba va
riari surge-ascende ad locum quem elegit
dominus deus tuus-uenies-q; ad sacerdotes
leuiticū generis-et ad iudicem qui fuerit illo tē
pore-et quesieris ab eis qui indicabunt tibi iudi
cii ueritatem-venies-q; et facies quodcunq; dixerint q̄
presunt loco quem elegerit dominus-et do
cuerint te iuxta legem eius sequeris-q; sententi
am eorum nec declinabis ad dextram neq; ad sinistrā
qui aliquid superbius-noluerit obedire sacerdotis q̄
precepto qui eo tempore ministrat dño deo tuo
et decreto iudicis-morietur homo ille-et auferes
malum de medio israel-cunctus populus audiens
timebit-ut nullus deinceps tumefiat superbia
cum in ciuitate tua fuerit quam dominus
deus tuus dabit tibi-et possederis eam habitaueris-q; in
ea-dixeris constituam super me regem sicut
habent omnes per circuitum nationes eiusdem
constitues quem dominus deus tuus elegerit de numero
fratrum tuorum-non poteris alterius gentis hominem
regem tibi qui non sit frater tuus-cumq; fuerit ei
similis non multiplicabit sibi equos nec
reducet populum in egyptum-sed quia dominus
locutus est nobis-ut ultra non revertamur per eandem
viam reuertemini-non habebit uxores plurimas
que illiciant animam eius-argenti-quoq; et auri
immensa pondera-postquam sederit in solio regni
sui describet sibi deuteronomium legis huius
in uoluminē-accipiens exemplar a sacerdo
tibus leuitice tribus-et habebit secum legetq; illud
omnibus diebus uite sue-ut discat timere dñm
deum suum-et custodire uerba eius-nec superbiat cor
quisquam in fratribus suis-nec declinet
quicquam a lege preceptis eius-non eleuentur cor
eius in superbiam super fratres suos-nec de finiet
in partem dextram uel sinistram-ut longo
tempore regnet ipse et filii eius super israel.

Non habebunt sacerdotes-et leuite-omnisq;
de eadem tribu cuius pars-et hereditas
cum reliquo populo israel-quia domini-et
oblationes eius comedent-nichil aliud accipient de possessione fratrum suorum-dominus
enim ipse hereditas eorum sicut locutus est illis hoc
erit iudicium sacerdotum a populo-ab his qui
offerunt victimas siue bouem siue ouem
immolauerint dabunt sacerdoti armum mas
cellum-primitias frugum uuum-et oleī
et lanarum partem ex ouium tonsione prī
mam-elegit dominus deus tuus de cunctis tribu
bus tuis-ut stet-et ministret nomini domini ipse-et filii
eius in sempiternum-si exierit leuites de
una urbium tuarum ex omni israel in qua habitat
ubi uoluerit uenire desiderans locum quē
elegerit dominus-ministrabit in nomine domini dei
sui sicut omnes fratres eius leuite qui stabunt eo
tempore coram domino-partem cibor eandem
accipient-tam uenti excepto eo quod in urbe sua
ex patrimonio et successione debetur-cum ingressus
fuerit tam quam dominus deus tuus dabit ti
bi-cave ne imitari uelis abhominationes illarum
gentium-nec inueniatur inter quos lustret
filium suum aut filiam ducens per ignem-aut
quis ariolos salutet-aut observet somnia
aut auguria-nec sit maleficus-nec incantator-nec pythonem consulens-nec divinos-requirat a mortuis veritatem-omnia
enim hec abhominatur dominus-et propter istius
modi scelera delebit eos in introitu tuo-perfectus
eris-et habebis magistra cum domino deo
tuo gentes iste quas possidebitis-recreamini
augures-et divinos audiunt-tibi autem a deo
deo tuo aliter institutum est-prophetam de gen
te tua-et de fratribus tuis similem mei suscitabit tibi
dominus deus tuus-ipsum audies-ut petisti a do
mino deo tuo in horeb-cum congrega
ta est ante dicens-ultra non audiam vocē
domini dei mei-neque ignem hanc maximam
amplius non videbo-ne moriar-dixit dñs
mihi-bene omnia sunt locuti-prophetam
suscitabo eis de medio fratrum suorum similem
tui-ponamq; verba mea in ore eius loquetur
ad eos omnia q̄ precepero illi-qui autem
verba eius que loquetur in nomine meo au
dire noluerit-ego ultor existam-prophetes a
qui arrogantia depravatus-voluerit loqui
in nomine meo que ego non precepi illi ut
diceret-aut ex nomine alienorum deorum-inter
fectus erit-quod si tacita cogitatione respo

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

deus quo mō possim intelligere uerbum qđ nō
cer-loquutus est dñs. Hebil signum qđ non
nosse dñm ppheta ille ꝓdixit. non euenerit
hoc dominus non locutus est. Et per tumorē
animi sui ppheta conficte iudicio non ti

Cum dispēdidit dñs [illegible]mebis eum
deus tuus gentes quarē tradituꝰ est
tibi eas. et possideris eam habitabis in ea.
uuidb; eius. cum ediderit uel euerterit ex ea
bis tibi in medio tue qñ dominus deus tuus
dabit tibi in possessionem terre tue diligen
ter. ne uel equaliter partes totius terre
ꝓuincie dividat. sed habeat unusquisq
tui ꝓ hominis sui ꝓfugium qđ est quo
possit euadere. Et est lex hominis fugere ad
tuum ultra seruanda est. Cum perusserit
proximum suum ne sciens. nec ei inimi
cus fuerit nullum ē eum habuisse o
dium comprobatur. et habuisse cum eo tem
pus in siluam ad ligna cedenda. cum sua
sione ligni securis fugerit manum
ferrum. lapsum de manubrio amicum
eius percusserit. occiderit. hic ad unam
supradictarum urbium confugiet. ne
ne forsitan proximus eius cuius effusus
sanguis dolore tumulatus persequatur
rapiendit eum. si longior uia fuit.
percusserit animā eius qui non est reus
mortis. nec multum ē eum qui odit
odium pridē habuisse monstratur. ad
hoc precipio tibi. ut tres tantas eligas
tibi urbes inter ē spacia diuidas. quam diu
tauerit dominus deus tuus terminos tuos
sicut iurauit patribus tuis. et dederit tibi
ram qñ cū possidere. si tñ mandata
data eius. que hodie ꝓcipio tibi
ut diligas dominum deum tuum. et
bules in uiis eius oī tempore. adde tibi
alias tantas. et supradictarum trium
urbium numꝰ duplicabit. ut non effun
datur sanguis innocentis in medio terre
qđ dñs deus tuus dabit tibi possidendā
ne sanguinis reus. Si quis aūt odio
habens proximum suum insidiatus fuerit
ei. et surgens quę perusserit illum
mortuus fuerit. fugerit q; ad unam
de supradictis urbib; mittent seniores ciui
tatis illius. arripient eum de loco effu
gii tradentq; in manum ultoris sui
sanguis effusus est. morietur. nec mise
rebit eius. auferes noxium sanguinē

de isr̄l. ut bñ sit tibi. Non auferes ter
minos proximi tui quos fixerunt priores
in possessione tua qñ dominus deus
tuus dabit tibi in terra qñ accepturus possiden
dam. non stabit testis unus cōtra aliquem
quicquid illud peccati fuerit. et in
ore duoꝝ aut trium testium stabit om̄e
uerbum. Si steterit testis mendax cōtra hoīem
accusans eum ꝓuocandi sunt stabunt a
nimo quoq; cōtra eum dominū in conspē
tu sacerdotum et iudicum qui fuerint indi
ebus illis. et inquisitio diligentissime per scrita
rel inuenerint falsum testem dixisse cōtra
fratrem suum. reddent ei sicut
fili sui fecerat cogitauerat. auferes malum
de medio tui. ut audientes cēteri timorem
habeant. ne quid quā talia audeant. nec
flectat misereberis eius. animam pro ani
ma. oculum pro oculo. dentem pro dente. manum pro
manu. pedem pro pede exiges.

Cum
egressus fueris ad bellum cōtra hostes tuos. et
equitatus. currus. et maior exercitus quā tu
hēs ad uersarii exterruerit te. ne timueris eum.
non timebis eos. et dominus deus tuus cū
est qui eduxit te de terra egypti. et propin
quare fecit iam prelio stabit sacerdos ad a
ciem. et sic loquetur ad populum audi isrl
vos hodie contra inimicos uros pugnā
committis. non pertimescat cor uestrum. nec ui
te metuere. nolite cedere. nec formidetis
eos. et dominus deus uester in medio uri ē
pro uobis. et ad uersarios dimicabit
ut eruat uos de periculo. dicet quoq; per
singulas turmas. audiente exercitu p
clamabunt. quis est homo qui edifi
cauit domum nouam. non dedicauit
eam. inchoauit. non reuertatur in domū
suam ne forte moriatur in bello. alius
dedicauit eam. quis est homo qui plantā
uit uineam. nec dum fecit eam cōmu
nem. ide quia uelut omnib; incipit. reuer
tatur in domum suam ne forte
moriatur in bello. alius homo ea fini
gaudium. quis est homo qui despon
dit uxorem. nec accepit eam. inchoat
reuertatur in domum suam ne forte
moriatur in bello. alius homo accepi
at eam. hic dicit ad eos reliqua. ꝺo
quentur ad populum. quis est homo ter
midolosus. et corde pauido. inchoat reuer
tatur in domum suam. ne pauere fa

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

aut corda eius in fluctum fluminis mare perti
tus est cum q; viderunt duces exercituum ci
nem loquendi fecerunt murmur q; suos ad bel
landum animos parabant ⁊ cum accessissent ad
expugnandam ciuitatem offerebat pacem
pacem si recepta aperiunt tibi portas omnis
ipse qui in ea est tributabit tibi seruient tibi sub
tributo ⁊ cum fedus inire noluerint nec
unt ⁊ bellum oppugnabit eam cumq;
tradidit dominus deus noster illam in manu
tua percutes omne quod in ea generis mas
culini est in ore gladii absq; mulieribus
bus paruulis; iumentis ⁊ cetera que in ciuitate fe
rint omnem predam eius tolles de inimicis tuis
de spoliis hostium tuorum que dominus deus
tuus tradet tibi ⁊ sic facies cunctis ciuitati
bus que procul valde sunt ⁊ non sunt
de his urbibus; quas in possessionem accep
turus es hic autem ciuitatibus que tibi tradu
tur tibi nullum omnino permittes viuere sed
ex hac ciuitate gladio percutiens delebis
anathemate eam ⁊ cuncta que in ea sunt
eum ⁊ pecudem sicut precepit tibi dominus
deus tuus ne forte doceant vos facere cuncta
que abhominantur ipsi operantes cultus
diis suis ⁊ peccetis in dominum deum tuum
si obsederit ciuitatem multo tempore ⁊
pugnauerit ad capiendam eam ut expugnet ea
non succides arbores de quibus queas facere
escas sed ligna tantum cedes de quibus noueris
quod lignum non sit pomiferum ⁊ agrestia in
cendendi aptaueris succidesque ut machi
nas donec capias ciuitatem que est tibi de
Quando inuentum fuerit in terra quam
dominus deus tuus dabit tibi hominis cadauer occisi
ignorabis quis percusserit egredientur maiores
natu ⁊ iudices tui ⁊ metientur a loco ca
daueris singulas per circuitum spacia ciui
tatum ⁊ que ciuitati eius cadauer proxi
mum esse constiterit accipient de armento
uitulam que nondum traxerit iugum nec terram
scindere sulco ualuerit ⁊ ducent
eam ad uallem asperam atq; petrosam
que numquam arata est nec semen in
recepit ⁊ cedent ibi ceruicem uitule ⁊
percutient; sacerdotes ⁊ filii leui quos elegit
dominus deus tuus ut ministrent
ei ⁊ benedicant in nomine eius ad uerbum
eorum omne negotium pendet ⁊ quicquid
mundum ut immundum est iudicare
uerint ⁊ cum manu natu ciuitatis illius
ad mortuum lauabunt manus su
as super uitulam que in valle percussa e
dicent; manus nostre non effuderunt hanc
sanguinem nec oculi uiderunt propinqui
ego plebi tuo israel quem redemisti domine ⁊
non requires sanguinem innocentem
in medio populi tui israel auferetur a eis
reatus sanguinis tui aut abeunt eis
abiu nocentis cuius qui fusus est ⁊ si
feceris que precepit dominus ⁊ egressus fue
ad pugnam ce in inimicos tuos tradi
dit eos dominus deus tuus in manu tua cap
tiuos q; & uidis in numero captiuor ⁊
mulierem pulcram ⁊ amauis eam ut
habeas eam uxorem introduces eam in
domum tuam que radet capillum ⁊ ce
cumadet unguis ⁊ deponet uestem in
qua capta est sedensque in domo tua fle
bit patrem ⁊ matrem suam uno mense
⁊ postea intrabis ad eam dormies q; cū
illa ⁊ erit uxor tua ⁊ si aut postea no
sederit uoluntati tue dimittes eam liberā
nec uendere poteris pecunia nec opprimere
per potentiam quia humiliasti eam ⁊ si
huius homo habuerit duas uxores dilec
tam ⁊ alteram odiosam genuerintq; ex ea
liberos ⁊ fuerit odiosa primogenitus fi
lius; habam inter filios suos diuidere si
potest filium dilecte facere primogenitū
preferre filio odiose & filium odiose a quo
est primogenitus dubitet ex de huius que
habet cunctis duplicata que est ei prima
primum uberum eius ⁊ huic de iure
primogenita ⁊ genuerit homo filiū
contumacem ⁊ protervum qui non au
diat patris ac matris castigantes eum
tuleque obedire contemnat arripient eum
eum ⁊ ducent ad seniores ciuitatis illius
ad portam iudicii dicentq; ad eos
filius noster iste peruersus ⁊ contumax
monita nostra audire contemnit ⁊
comessationibus ac crapulis operi
uitam suam tradidit lapidibus; eum obruet ipse ci
uitatis ⁊ morietur ut auferatur ma
lum de medio tui ⁊ omnis israel audiens
pertimescat; cū peccauerit
homo quod morte plectendum est ⁊ ad
iudicatus morti appensus fuerit in pali

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

bulo non permanebit cadaver eius
ligno sed in eadem die tolletur et ma
ledictus est a deo qui pendet in ligno ne
quaquam contaminabis terram tuam
quam dominus deus tuus dederit tibi in pos
Non videbis bovem (XXII) fratris tui aut ouem errantem et pre
tereas sed reduces fratri tuo si non est propinquus
frater tuus nec noscis eum domum
tuam et serua apud te donec requirat
eum frater tuus et recipiat sic facies de asi
no de vestimento de omni re fratris
tui que perierit si inveneris eam ne ne
gliges quasi alienam sed reduces illum fra
tri tuo si autem non cognoverit eum nec
habebis cum eo sed domum tuam
mulier non induetur veste viri nec vir utetur veste
femine abhominabilis enim apud deum
est qui facit hec quando ambulans per viam in
arbore vel super terram nidum avis inveneris
matrem pullis vel ovibus desidere in
cubitum non tenebis eam cum filiis sed ab
ipsa penitus recedens filios accipies tibi
longo usque tempore cum edi
ficaris domum non eam sagene munies
ne effundatur san
guis in domo tua cum ceciderit labens alie
nigena de precipitio non serues in vinea
tua alterum semen ne tu et semen tuum
sanctificetur que nascuntur ex vinea pari
ter sanctificabuntur non arabis in bove si
mul et asino non induis vestimento quod
ex lana linoque contextum est cumulo
in fimbriis fabricabis per quattuor angu
los palli tui quo operties te si duxerit ali
quis uxorem et oderit eam quesie
rintque occasiones criminis dicantque
odiosum nomen pessimum et dixe
rint uxorem hanc accepi et introgressus ad eam
non inveni virginem tollent eam
parentes mulieris et ferent secum vir
ginitatis eius ad seniores urbis
ejus in portam stabit pater puelle et dicet
meam dedi huic uxorem et cum ea odit
ille proque ei nomen pessimum ut di
cat non inveni filiam tuam virgi
nem et hec sunt signa virginita
tis filie mee extendentque vestimen
tum coram senioribus civitatis et apprehendent
senes urbis illius virum verbe
rabuntque illum et condemnabunt eum pe
nam centum siclorum argenti quos dabit patri puelle
quia diffamavit nomen pessimum super
virginem israel habebitque eam uxorem et
non potest dimittere eam omni tempore vi
te sue quod si verum est quod obicit
non est inventa puella in virginita
tis indicent eam exterre domus patris sui et la
pidibus obruent viri civitatis illius eo
rum donec moriatur quia fecit nefas in israel ut fornicaretur in domo patris sui auferesque ma
lum de medio tui si dormiens vir cum
uxore alterius inventus fuerit uterque simul morietur et auferes malum de israel
si puellam virginem desponsatam vir
quis invenerit eam alquis in civitate et concu
buerit cum illa ducetis utrumque ad portas
civitatis illius et lapidibus obruentur
puella quia non clamavit cum esset in ci
vitate et vir qui humiliavit uxorem proximi sui et auferes malum de medio tui
si autem in agro reperit vir puellam
que desponsata est et apprehendens concu
buit cum illa vir qui mecum dormivit solus puel
le mercedem pro stupro dabit et habebit eam
uxorem quia humiliavit illam non
potest dimittere eam cunctis diebus
Non accipiet homo (XXIII) uxorem patris sui nec revelabit opi
mentum eius non intrabit eunuchus
vulnus aut apprecatus testiculis et ab
scisso virilia non ingredietur ecclesiam dei non ingredietur
manzer et de stirpe natus in ecclesiam dei usque ad decimam generationem ammonites et
moabites et post decimam
generationem non intrabunt ecclesiam
domini in eternum eo quod noluerint
vobis occurrere cum pane et aqua in
via quando egressi estis de egypto et quod con
duxerint contra te balaam filium beor
de mesopotamia sirie ut maledice
ret tibi nolunt dominus deus tuus au
dire balaam vertitque maledictum

eius inhibitionem nam eo quod diligere
te non fauet cum eis pacem nec quietas eis
bona cunctis diebus; nate tue in sempiternum
non abhominaberis ydumeum quia frater tuus est
nec egyptium quia aduena fuisti in terra eius
in tertia generatione ingredientur
templum dei. cum egressus fueris ad bellum
aduersus hostes tuos inpugnantes custodi
te ab omni re mala. si fuerit inter uos homo
qui nocturno sit pollutus somnio egredi
tur extra castra. nec ingredietur ante uesperam
ad uesperam lauabitur aqua. et post solis occasum
regredietur in castra. habebis locum
extra castra ad quem egredieris. ad requisita
nature gerens pax illum in baculo tuo;
sedensque fodies per circuitum. egestaque humo
operies quo relevatus es. dominus enim deus tuus
ambulat in medio castrorum. ut eruat te
et tradat inimicos tuos in conspectu tuo. sint castra tua
sancta. nec in eis appareat fetoris quid
quam. nec derelinquat te. non trades seruum domino
suo qui ad te confugerit ab eo. habitabit tecum in
loco qui ei placuerit. in una urbium tuarum
quemlibet. non contristabis eum. non eris ne
quam in domo dei tui quicquid
illud est. quod uouerit. quia abhominatio dei est
utrumque apud dominum deum tuum. non fe
nerabis fratri tuo ad usuram pecuniam nec
frugem nec quamlibet aliam rem. sed alieno
filio dabis usuram. ut quod indigere
non habebit. reddat tibi dominus deus tuus
in omni opere tuo in terra ad quam ingrediens
possidebis eam. cum votum uoueris domino
deo tuo non tardabis reddere. requiret
illud dominus deus tuus. et si negaueris fue
ris reputabitur tibi in peccatum. si nolueris polliceri
non erit in peccato. quod semel egressum est de
labiis tuis. obseruabis et facies sicut pro
misisti domino deo tuo. et propria uoluntate
et ore tuo locutus es. ingressus uineam
proximi tui comede uuas quantum tibi
placuerit. sed ut esca non recondas in
horreo tuo. si intraueris in segetem amici tui frange
spicas. et manu conteres. falce autem ne
tigeris. cum acceperit homo uxorem
et habuerit eam. si non inuenerit
gratiam ante oculos eius propter aliquam
fetoris. scripserit libellum repudii. dederit in
manu illius. et dimiserit eam de domo
sua. cumque egressa alterum maritum duxerit
fuerit quoque odio habita. et hic libellum
repudii. dederit. et dimiserit de domo sua. aut certe
mortuus fuerit. non potest prior maritus
recipere eam in uxorem. quia polluta est.
abhominabilis facta est coram deo. ne pec
care facias terram tuam quam dominus deus tu
us tibi possidendam dederit. cum acce
perit homo nuper uxorem non procedet
ad bellum nec ei quippiam necessarium
iniungetur. liber erit domi suae. uno anno letetur cum uxo
re sua. non accipies loco pignoris inferio
rem. superiorem molam. animam enim suam
appositum tibi. si quis filium suum de fratribus tuis homo sol
litus fuerit. et ui abstulerit. morietur
ea occasione. et auferes malum de medio tui. obserua diligenter
ne incurras in plagam lepre. sed quae
cumque docuerint te sacerdotes leuitici
generis. ita quod praeceperit. impleto sollicite. mem
tore quae fecerit dominus deus tuis marie.
uia cum egrederemini de egypto. cum re
pressa proximo tuo rem aliquam quam debet
tibi. non ingredieris dominum eius ut pig
nus auferas. sed stabis foris. ille tibi pro
feret quod habuerit. si pauper est. non per
nocta bit apud te pignus. sed statim reddes
ei ante solis occasum. ut dormiens in lec
to suo benedicat tibi. et habeas iustitiam
coram domino deo tuo. non negabis mer
cedem indigentis. pauperis fratris tui siue
ad uenerit. siue peregrini. qui morantur. intra ter
minos portas tuas est. eadem die reddes
ei pecuniam laboris sui. ante solis occasum. qui
pauper est. et ideo sustentat animam suam.
ne clamet contra te ad dominum. reputetur
tibi in peccatum. non occidentur patres pro filiis
nec filii pro patribus. sed unusquisque pro peccato
suo morietur. non peruertes iudicium ad
uenae et pupilli. non auferes pignus a loco
uidue. nec memento quod seruieris in egypto. et redemerit te dominus deus tu
us inde. ideo ego precipio tibi ut facias hanc re
rem. cum messueris segetem in agro tuo. et obli
tus manipulum reliqueris. non reuer
teris ut tollas eum. sed ad uenam. et pupil
lum. et uiduam auferre patieris. ut be
nedicat tibi dominus deus tuus in om
ni opere manuum tuarum. si fruges colle
gis oliuarum. et quicquid remanserit in ar

weib; non reuerteris ut colligas ea, relinque
ad uene pupillo ac uidue. Cumque
aliis uineam tuam non colligesq; rema
nentes racemos; edent mulier ad ue
ne pupilli ac uidue. Memento quod ser
ueris in egipto & inde redemerit te dñs
deus tuus. Propterea ego
CAPVT XXV
precipio tibi ut hoc faciat. Si fuerit lis inter
aliquos & ad iudicium uenerint, iudicesq;
iudicent eos, iustum iustificabunt, impium condem
nabunt impietatis. Si autem eum qui pec
cauit dignum uiderint plagis prosterni
ante se facient uerbera pro
mensura peccati erit cum plagarum modus ta
dem taxat. Ut quadraginarium numerum
non excedant. Ne fede lacerari ab oculis
tuis fratre tuo possis. Non ligabis os bo
ui trituranti. Cum habitauerint fratres simul & unus ex eis absq;
liberis mortuus fuerit uxor defuncti non
nubet alteri, sed accipiat eam frater eius & iuste
habebit semen fratri suo. Primogenitum
ex ea filium nomine illius appellabit. Ut non
delearur nomen eius ex Israel. Si autem no
luerit accipere uxorem fratris iuxta que ei lege
debetur. Perget mulier ad portam ciui
tatis & ante seniores dicet. Non uult frater uiri mei suscitare fra
tri suo in Israel nec me in coniugium
sumere consentit. Accersiti eum facient
seniores ciuitatis & loquentur ei. Si dixerit nolo eam
uxorem accipere. Accedet mulier ad
eum coram senioribus & tollet calcia
mentum de pede eius & spuet in faciem
eius & dicet. Sic fiet homini qui non
edificat domum fratris sui. Vocabit no
men eius in Israel. Domus discalciati. Si
habuerint inter se iurgium uir duo
simul & alium uxori cooperit auferre uolen
ti uxor auelli & extenderit manum suum
de manu fortioris miserit; manum
apprehendet uerenda eius ab ei
dem manum illius nec flectet super
ea ulla misericordia. Non habebis in sacculo di
uersa pondera maius & minus non
erit in domo tua modius maior & mi
nor. Pondus habebis iustum & uerum
modius æqualis & uerus erit tibi ut
multo uiuas tempore super terram
quam dominus deus tuus dedit tibi. Abo
minatur enim eum qui facit hec
& auertatur omnem iniustum.
Memento quæ fecerit tibi amalech in uia cum
de egipto exiretis. Quomodo occurrerit tibi
& extremos agminis tui cæsis qui lassi
& fame confecti sequebantur. Cum ille non timuit deum.
Ergo dominus deus tuus dabit tibi requi
em & tibi dabit tuum per circuitum in
habitatione tua quam possessurus es de
lebis nomen eius sub cælo. Caue ne obli
uiscaris.
CAPVT XXVI
Cumque introieris
terram quam dominus deus tuus tibi
daturus est possidendam & obtinueris eam
atq; habitaueris in illa. Tolles de cunctis
frugib; tuis primitias & ponet in cartallo
perges ad locum quem dominus deus
tuus elegerit ut ibi inuocetur nomen
eius. Accedesq; ad sacerdotem qui fuerit in
diebus illis & dices ad eum. Profiteor hodie
coram dño deo tuo quod ingressus sim in
terram pro qua iurauit pater nr̃is ut
daret eam nobis. Sumpsitq; sacerdos
cartallum de manu tua ponet ante
altare dñi dei tui. Et quercus inclinet
tur dñi dei tui. Israel perfecerunt ma
gnum meum qui descendit in egiptum
& ibi peregrinatus est in paucissimo nu
mero ibique factus in gentem magnam & ro
bustam & infinite multitudinis. Afflixe
runtq; nos egipty & persecuti sunt & im
ponentes hominibus grauissima. Clama
uimus ad dñm deum patrum nostrorum
exaudiuit nos & respexit humilitatem
nr̃am & afflictionem atq; angustias & eduxit
nos de egipto in manu forti & brachio
excelso & in magnis pauore uisionibus atq;
portentis & induxit ad locum istum
& tradidit nobis terram lacte & melle
manantem. Ideo nunc offero tibi p
mitias frugum & fructuum dñe quæ dominus dedit
mihi & dimittes eas in conspectu domi
ni dei tui & adorato dño deo tuo epulabis
in omnib; bonis quæ dominus deus tuus
dedit tibi & domui tue tu & leuites & ad
uena qui tecum est. Cum compleueris dece
mam omnium frugum tuarum anno de
cimo tertio dabis leuite & ad nene
& pupillo & uidue ut comedant intra
portas tuas & saturentur. Loqueris in
conspectu domini dei tui. Abstuli quod sanc
tificatum est de domo mea & dedi illud le

unge ad uenie pupillo iudue tam in filiis
michi non pñm mandata tua nec tum
obliuiscar ueru tui non comedi ex eis in
luctu meo nec sepeaui ea in pmutabilem
mundicia nec expendi ex his quicqm in
re funebri obediui uoci dñi dei mei
feci omia sicut pcepisti mihi respice
de habitaculo tuo de excelso celorum et benedic
populo tuo isr et terre que dedisti
nobis sicut iurasti patribus nris terre lacte
et melle manantis hodie dominus deus
tuus pcepit tibi ut facias mandata hec atq;
iudicia ut custodias et implas ea toto
corde tuo et ex tota anima tua dñm elegisti
hodie ut sis tibi deus et ambules in uiis
eius custodias ceremonias illius et ma
data eius atq; iudicia obedias eius im
perio cum dñs elegerit te hodie ut sis ei pls
peculiaris sicut locutus est tibi custodias
omia pcepta eius et faciet te excelsiorem
cunctis gentib; que creauit in laudem
nomen et gloriam suam ut sis pls scs dñi di
tui sicut locutus est.

(xxvii

Pcepitq; moyses et seniores isr pplo dicentes
custodite omne mandatum
ego pcipio uobis hodie cum q; transieritis
iordanem in terram qm dñs deus tuus dabit
tibi ergo in memoria lapides grandes et de
albabis eos ut possis intrare scribere omia
uba legis huius iordane ingresso ut
ueneas terram qm dominus deus tuus
dabit tibi terram lacte et melle manã
tem sicut iurauit patribus tuis q; tibi
dicit redemptor erige lapides quos ego hodie pci
pio in monte ebal et albabis eos
calce et edificabis ibi altare domino deo
tuo de lapidibus qs ferrum non tetigit de
saxis informib; et impones holocausta dño deo tuo
immolabis hostias pacifica comedes ibi et epula
beris coram domino deo tuo scribes super
lapides omia uerba legis huius plane et
luculenter moyses et sacerdotes le
uitici gentis ad omnem isr attende et
audi isr hodie factus es pls domini dei
tui audies uocem eius et facies mandata
eius atq; iustificationes quas ego pcipio tibi pre
cepitq; moyses pl̃o in die illo dicens hi
stabunt ad benedicendum populum
super montem garizim iordane filii
mathan simeon leui iudas yssachar ioseph
beniamin et regione illi stabunt ad
maledicendum in monte hebal ruben
gad aser zabulon dan nepthalim et
pronunciabunt leuite dicentq; ad
omnes uiros isr excelsa uoce maledictus
homo qui facit sculptile et conflatile ab
hominatione dñi opus manuum
artificum ponetq; illud in abscondito et
respondebit omis pls et dicet amen ma
ledictus qui non honorat patrem suum et
matrem et dicet omis pls amen maledic
tus qui transfert terminos proximi sui
dicet omis pls amen maledictus qui er
rare facit cecum in itinere dicet omis
pls amen maledictus qui pverterit iudi
cium ad ingenie pupilli et iudue dicet
omis pls amen maledictus qui dormit c
uxore patris sui et reuelat operimentum
lectuli eius dicet omis pls amen maledictus qui dormit c omni iumento dicet
omis pls amen maledictus qui dormit
cum sorore sua filia patris sui uel matris
sue dicet omis pls amen maledictus
qui dormit cum socru sua dicet omis pls
amen maledictus qui clam percusserit pro
ximum dicet omis pls amen maledic
tus qui dormit cum uxore proximi di
cet omis pls amen maledictus qui ac
cipit munera ut percutiat animam sangui
nis innocentis dicet omis pls amen
maledictus qui non permanet in ser
monib; legis huius nec eos operit per fec
dicet omis pls amen

(xxviii

Si audieris uocem domini dei tui
custodias atq; facias omia man
data eius que ego pcipio tibi hodie
faciet te dominus deus tuus excelsiorem
cunctis gentib; que uel habitant uiget ra
dices tuas super te uenient benedictiones
istę et apprehendent te si tñ pcepta eius au
dieris et edideris tu in ciuitate et benedic
tus in agro uerie tue fructus uteri tui
et fructus terre tue fructus iumentorum
tuorum greges armentorum tuorum et cu
uum tuaz benedicta horrea tua et benedicte
reliquie tue benedictus eris ingrediens
et egrediens dabit dominus inimicos
tuos qui consurgent aduersum te
corruentes in conspectu tuo per unam
uiam uenient ad te et per vii fugient
a facie tua emittet dominus benedicti
onem super cellaria tua et super oña

benedictus fructus uteri tui &c

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

operā manuū tuaꝝ benedicetq; tibi
cūm acceperis substantiā tuā dominus tibi
ut promisit sancta sint tua ut habeas
unde satisfacias mandatis dominī dei tui quę
ego præcipio tibi hodie
Benedictus eris in urbe
et benedictus in agro
benedictum horreum tuum et benedicta
reliquę tuę benedictus fructus ventris tui
et fructus terræ tuæ armenta bo
um tuorum et greges ouium tuarum
benedictus eris ingrediens et benedictus
egrediens mittet dñs super te famē
et clamorem in cuncta opera tua quę
cumque facies donec conterat
te et perdat uelociter pp adinuentio
nes tuas pessimas in quib; reliquisti
me adhęsit tibi pestilentiam don
consumat te de terra ad quam ingredi
eris possidendam percutiat te dominus
egestate febri et frigore ardore et æstu
tribus et corrupto aeri rubigine et persequa
tur donec pereas et cælum quod super te
est erit æneum et terra quæ calcas ferrea fiet
dominus hyemem terræ tuæ pulverē
et cinerem de cælo descendere super te donec
conterare et auferat te dominus oc
cultum hostibus tuis per unam uiā
egredieris et per septē fugies et dis
pergeris per omnia regna terræ et erit cadaver tuum in escam cunctis uolatilibus cæli
et bestiis terræ non sit qui abigat per
cutiat te dominus ulcere ægypti et parte
corporis per quam egeritur sanies
die quoq; et prurigine ita ut curari
nequeas percutiat te dominus amentia
et cæcitate furore mentis et palpes in me
ridie sicut palpare solet cæcus in tenebris
nec dirigas uias tuas omniq; tempore
calumpniam sustineas et oppri
maris undiq; violentia nec habeas qui liberet te
Vxorem accipias et alius dormiat cum
ea domum ædifices et non habites in ea
plantes uineam et non uindemies eam
bos tuus immoletur coram te et non comedas
ex eo asinus tuus rapiatur in conspectu
tuo nec reddatur tibi oues tuæ
dentur inimicis tuis nullus erit qui te
adiuuet filii tui et filiæ tuæ tradantur
alteri populo uidentibus oculis tuis et de
sicientibus ad conspectum eorum tota die
non sit fortitudo in manu tua fructus
terræ tuæ omnemq; laborem tuum come
dat populus quem ignorasti sis semper ca
lumpniam sustinens et oppressus cunctis
diebus et insanies ad terrorem eorum quæ ui
debis oculis tuis percutiat te dominus ul
cere pessimo in genibus et in suris cana
ri non possis a planta pedis usq; ad
verticem tuum ducatq; te dominus
regem tuum quem constituet super
te in gentem quam ignorat tu et patres tui
et seruies ibi diis alienis ligno et lapidi
bus et proverbium et fabulam omnibus populis ad quos te introdu
xerit dominus semen multum
ejicies in agrum et modicum congrega
bis et locuste devorabunt omnia vineam
plantabis et colendo non bibes
colliges ex ea quippiam quia consumet
eum vermis et non habitabis
in eis olivas in cunctis finibus tuis non
unges te oleo quia defluet
fructus olivarum filios generabis et filias et
non fruēris eis quia ducentur in captivita
tem omnes arbores tuas et fruges terræ
tuæ rubigo consumet et nova quæ
cumque nascuntur in arva ascendet super
te cruciatus altissimus tua descendet infi
mus quippe fenerabit tibi et tu non
fenerabis ipse erit in caput et tu eris
in caudam venient super te omnes

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

maledictiones istę ꝑsequentes ap̄hendãt
te donec ingereas ꝙ non audieris vocem
dñi dei tui non seruando mandata eius
ceremonias quas ꝑcepit tibi et scripta in te
stigna anꝫ prodigia in semine tuo usq;
in sempiternum eo ꝙd non seruieris dño
no deo tuo in gaudio et bonitate cordis ꝑ
rerum omniũ habundantia et seruies
inimico tuo quem immittet deus tibi
in fame et in nuditate et omnium penu
ria ponetq; iugum ferreum super cer
uicem tuam donec te conterat ad duci
dñs super te gentem de longinquo ꝙ de
extremis terre finib; sicut solet aquila
volare cuius linguam ignorare non pos
sis gentem procacissimam que non de
feratur senio nec misereatur parvulo
nec lactet fetus tui et comedat fructum
ventris tui donec pereas qui non relin
quet tibi triticum vinum
et oleum armenta bouũ et greges ouium do
nec te disperdat et cõsumat tui cunctis urbi
bus tuis destruetur murus tuus firmus atq;
sublimis in quib; habebas fiducias in om
nem terra tua quã dabit tibi dominus deus
tuus et comedes fructum uteri tui carnes
filiorum tuorum filiarumq; quas pepe
rit tibi dominus deus tuus in angustia et
vastitate qua opprimet te hostis tuus ob
delicatum et luxuriosum valde mundi
bit sit tuo mulier que tubam in sinum ve
reri ne det eis de carnibus filioꝝ suorum
quas comedere eo ꝙd nichil habeat aliud in
ob sidione et penuria qua vastabunt
te inimici tui intra omnes portas tuas
terra mulier delicata que super terã
ingredi non valebat nec pedis nec
ligum fige ꝑ mollitiem et teneritudi
nem nimiam in humum tendere
nem unguam sinum debet viro suo et
tubat intimum et super filii filiasq; car
nib; illicite sed suis et egredientur
de medio seminum eius super liberis
qui ea dem hora nati sunt comedent
eos etiam ꝑ rerum omnium penuriam in
ob sidione et vastitate qua opprimet
te inimicus tuus intra portas tuas
cuncta dicens facies omnia ea ba legis hui
que scripta sunt in hoc volumine timeas
nomen eius gloriosum et terribile
hoc est dominum deum tuum adorabis do
minus plagas tuas et plagas semi
nis plagas magnas et permanentes in
firmitates pessimas et perpetuas et con
tere omnem egritudinem egypti quas ti
muisti et adhęrebunt tibi insuper omnis lan
guor et plagas que non sunt scripte in
volumine legis huius inducet dominus
super te donec te conterat et remanebitis
pauci numero qui prius fuerant sicut astra ce
li ꝑ multitudinem quia non audisti vocem
domini dei tui sicut antea letatus est do
minus si vos bene vobis faciens vos ꝑ
multiplicandos sic letabit disperdens vos
atq; subvertens ut auferamini de terra ad
quam ingredieris possidendam dispergetq;
dominus in omnes ꝑplagas a summitate ter
re usq; ad terminos eius et seruies ibi
dis alienis quos tu ignorabas et patres tui
ligneis lapideis aureis et
quos ille non quietis nec erit requies pedi
bus tui dabitq; dominus tibi cor pauidum
et deficientes oculos et tedium animi pen
dens erit vita tua et timebis nocte et die nec
credes vite tue
mane dices quis mihi det vesperi et vespe
re quis mihi det mane ꝑ timorem cordis tui
quo terreberis et ꝑ ea que tuis videbis
oculis reducet te dominus classibus in egi
ptum per viam de qua dixit tibi ut eam
amplius non videres ibique venundari inimici
tui ut serui et ancillę et non erit qui
emat verba fedus
que precepit dominus moysi ut ferret
cum filiis israhel in terra moab ꝑ illud fe
dus quod cum eis pepigit in oreb locutus
dominus moysen omnem israhel et dixit ad
eos oculis tuis uniuersa que fecit dñs co
ram vobis in terra egipti pharaoni et
servis eius et omni humi tue et terre illius tem ptatio
nes magnas quas viderunt oculi tui signa
illa portentaq; ingentia non dederit vobis
dominus cor intelligens et oculos videndi
et aures que possint audire usq;
in presentem diem et adduxit vos xl annis
in deserto non sunt attrita vestimenta
vestra tibia tua nec calciamenta pedum tuorum ve
tustate consumpta sunt panem non
comedistis vinum et siceram non bibi
stis ut sciretis quia ipse est dominus deus ve
ster venistis ad hunc locum egressusq; est seon rex esebon
et og rex basan obviam nobis ad pug
nandum percussimusq; eos et tenuimus ter

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ram eorum ac tradidisti possidendam ru
ben. gad. et dimidie tribui manasse. custodi
re ea. verba pacti huius. et implere ea ut in
telligant cuncta que facienda sunt. Stetis
hodie cuncti coram domino deo uestro prin
cipes uestri ac tribus uestre maiores natu atque do
mes omnis populus israel. liberi uxores uestre ad
uene qui tecum morantur in castris ex
pertis lignorum ceteris. et hauritis qui comportat
aquas. ut transeas in fedus domini dei tui
et in iuramento quod hodie dominus deus
tuus percutit tecum. ut suscitet te sibi
in populum. atque sit deus tuus sicut locu
tus est tibi. et sicut iurauit patribus tuis abra
ham ysaac et iacob. nec uobis solis
ego hedus ferio. et hec iuramenta con
firmo. sed cunctis presentibus. et absentibus. do
mino nostro quondam ista facturus. qui fecit
egipti. et quod nobis transeuntibus per mediam
hominum gentium quas transiuimus abo
minanda. uidistis. et pollutas eas. ligno
et lapidem argentum. et aurum que colebant. ne forte sit inter uos uir aut mu
lier. cognatio. tribus. aut cognatus auersum
est hodie a domino deo nostro ut uadat. et
seruat deos huius gentium. et sit inter
uos radix germinans fel. et amaritudi
nem. cumque audierit uerba uaniloqui
huius. benedicat sibi in corde suo dicens. pax erit
mihi. et ambulabo in prauitate cordis mei
et assumat ebria sitientem. dominus non
ignoscat ei. sed tunc furor domini. et zelus uiri huius
succendetur contra hominem illum
et sedebunt super eum omnia maledicta que
scripta sunt in hoc uolumine. et delebit no
men eius sub celo. et conterat eum in
perditionem ex omnibus tribubus israel. iux
ta maledictionem que in libro legis huius
scripta sunt. dicetque posteritas
generatio. filii qui nascentur de nepo
tibus. et peregrini qui de longe uenient ui
dentes plagas terre illius. et infirmi
tates eius. eam affligere dominus sul
phure. et salis ardore. cum uri ne sata
ri quidem. nec herbam posse germinare. nullamque
uirentis ligni in ea remanere stirpem. quippia
simile euertit dominus in excidium sub ira et
indignatione maxima. sodome. gomorre. adame. et seboim
quas subuertit dominus in ira et
furore suo. dicetque omnes gentes. quare sic fecerit dominus
terre huic. estque hec ira furoris eius immen
sa. et debitum. et dicent. quia dereliquerunt pactum
dominum dei patrum suorum quod pepigit cum patribus eorum. quod edux
it eos de terra egipti. et seruierunt deis a
lienis. et adorauerunt eos quos ignorabant
et quibus non fuerunt attributi. proinde ira
tus est furor domini contra terram illam. ut in
duceret super eam omnia maledicta que
in hoc uolumine scripta sunt. et eruit eos de ter
ra sua in ira. et in furore. et indignatione
maxima proiecit. in terram alteram
sicut hodie comprobatur. abscondita a
domino deo nostro que manifesta sunt
nobis et filiis nostris. ut faci
amus uniuersa uerba legis huius. XXV.

Cum autem uenerint super te omnia uerba
ista benedictio et maledictio quam po
sui in conspectu tuo. et ductus penitudine
cordis tui inmutus gentibus in quas dis
perserit te dominus deus tuus. et reuertus fue
ad eum. et obedieris eius imperiis sicut
ego hodie precipio tibi cum filiis tuis in
toto corde tuo. et in tota anima tua. reduxe
rit te dominus deus tuus de captiuitate tua. et
miserebitur tui. tantum congregabit te de cunctis
populis in quos te ante dispersit. si ad celum
extenti fuerint profugi tui. inde eos
congregabit. et inde assumet. introducatque in terram
quam possederunt patres tui. et obtinebis eam.
ditioresque patribus tuis reperiet te deus
tuus. circumcidet dominus deus tuus cor tuum. et cor seminis tui
ut diligas dominum deum tuum in toto cor
de tuo. et in tota anima tua. et possis uiue
re. sin autem maledictionem hanc conuertere do
minus super inimicos tuos. et eos qui od
erunt te persequentur. tu autem reuerte
ris. et audies uocem domini dei tui. fa
ciesque uniuersa mandata que ego precipio
tibi hodie. et habundare te faciet dominus
deus tuus in cunctis operibus manuum
tuarum in prole uentris tui. et in fructu iumen
torum tuorum. in uberibus terre tue. in rerum
omnium segetibus. reuertetur enim dominus ut
gaudeat super te in omnibus bonis. sicut
gauisus est in patribus tuis. si tamen audieris
uocem domini dei tui. et custodieris precep
ta eius. et cerimonias. que in hac lege scripte
sunt. et reuertaris ad dominum deum tuum
in toto corde tuo. et in tota anima tua.
mandatum hoc quod ego precipio tibi hodie
non supra te est. neque procul positum nec
celo simile. ut possis dicere. quis nobis ad

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

celum ualet contemne ut deferat illud ad
nos aut audiamus et faciamus opere compleamus
n; nil mare positum ut causetur dicens
quis ex nob ualet transire posit mare et illud
ad nos usq; deferre ut possimus audire et
facere dicit preceptum est; uxtare est sermo
ualde in cor tuo ut facias illum contra deum
hodie precipit in conspectu tuo uitam
et bonum et econtrario mortem et malum ut
diligas dominum deum tuum ambules
uias eius et custodias mandata illius et ce-
remonias atq; iudicia ut uiuas et multipli
cet te benedicatq; tibi in terra ad quam ingre
diens possidendam transis mare sin autem
cor tuum et audire noluerit atq; errore de
ceptus adoraueris deos alienos et seruieris eis
predico tibi hodie quod pereas et parum
per morieris in terra ad quam sine dubio
transito iordane nec
transibis ingrediens possidendam terram
in qua hodie celum et terram quos protestum
uobis uitam et mortem benedictionem et ma
ledictionem eligite ergo uitam ut et uiuat
semen tuum et diligas dominum deum
tuum atq; obediens uoci eius illi ad
herearis que est uita tua et longitudo
dierum tuorum ut habites in terra pro qua
rauit dominus patribus tuis abrahe ysaac
et iacob ut daret eam illis

Vocauitq; moyses iosue et dixit ei coram
omni hebreo hec ad uniuersum israhel dicet ad eos
centum uiginti annorum sum hodie nec
possum ultra egredi et ingredi prohibet
enim me dominus deus ne transeam iordanem
ipse igitur dominus deus tuus ipse
delebit omnes gentes has
conspectu tuo et possidebis eas iosue iste
populus ad terram quam illis iurauit deus et dabit
dominus eis sicut fecit seon et og regibus
amorreorum et terre eorum delebitq; eos
cumq; ea quod tradiderit uobis similiter fa
cietis eis sint precepta uobis uiriliter agite
et nolite formidare nolite timere nec pa
uescant ad conspectum eorum quia dominus
deus tuus ipse est ductor tuus non di
mittet nec derelinquet te uocauitq;
quoq; moyses iosue dixitq; ei coram omni
multitudine filiorum israhel confortare et
esto robustus tu enim introduces populum
istum in terram quam iurauit dominus patribus
eorum daturum se illis
et tu eam diuide
sorte hereditatis quod ductor tu ipse erit rec.

non diminuet nec derelinquet te noli timere
nec paueas dixitq; moyses legem
hanc scripsit eam sacerdotibus filiis leui
qui portabant archam federis domini
et cunctis seniorib; israhel precepitq; eis dicens
post septem annos anno remissionis in so
lemnitate tabernaculorum cum uenerit
omnis; israhel ut appareant in
conspectu domini dei sui in loco quem elege
rit dices legem uerba legis huius coram
omni israhel audientib; eis congrega populum
uniuersum uiros et mulieres
et parulos tuos aduenam qui intra
portas tuas est ut audiendo discant timere
dominum deum uestrum et custodiant et
faciant uniuersa uerba legis huius filios quoq;
eorum qui nunc ignorant audire
dicere possunt timeantq; dominum deum
suum cunctis diebus quibus uersabuntur in
terra ad quam uos iordane transmisso per
gentes obtinendam locutusq; dominus ad
moysen ecce prope sunt dies mortis tue
uocato iosue state in tabernaculo testi
monii ut precipiam ei abierunt igitur
moyses iosue stetereruntq; in tabernaculo
nubis columna nubis quam steterunt in
introitu tabernaculi dixitq; dominus ad
moysen ecce tu dormies cum patribus tuis
surget populus iste consurgens fornicabit post deos
alienos terre ad quam ingredietur illi
derelinquet me irritumq;
faciet fedus quod pepigi cum eo irascetur
furor meus contra illo die et derelinquam
eum abscondamq; faciem meam ab eo
erit in deuorationem et inuenient eum
omnia mala afflictionesq; ita ut dicant
illo die nonne propterea non est deus mecum
inuenerunt me hec mala ego autem abscon
dam et celabo faciem meam in die illo
propter omnia mala que fecerint quia secuti sunt deos
alienos scribite uobis canti
cum istud docete filios israhel ut memoriae
teneant ore decantent ut sit michi
carmen istud pro testimonio inter filios
israhel introduxero enim eum in terram
que lacte et melle
manat ubertim cumq; comederint satu
rati crassiq; fuerint conuertentur ad deos
alienos et seruient eis detrahentq; mihi
irritum faciet pactum meum

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

inuenerunt eum mala multa afflictiones respondebit ei cantum illud protestimonio esse nullatenus debere obliuioni exponi semitrus hoc in generationes eius que facturus sit hodie coram te in populum eum inheriam quem ei pollicitus sum sicut locutus est ei moyses cantum dicentes filii israel; percipite dominus ne sine filio nam et ante conflictum testis robustus erit in introductione filios israel in terram quam pollicitus sum ego eos et post quam locutus est moyses uerba legis huius in uoluminibus ait; completum est precepit leuitis qui portabant archam federis domini dicens tollite librum istum et ponite eum in latere arche federis dei uestri sit ibi contra te in testimonium ego enim scio contentionem tuam et cervicem tuam durissimam adhuc uiuente me et ingrediente uobiscum semper contentiose egistis contra dominum quanto magis cum mortui fuero congregate ad me omnes maiores natu per tribus magistros uestros et adhibete contra eos celum et terram scio enim post mortem meam inique agetis declinabitis cito de uia quam precepi uobis et occurrent uobis mala in extremo tempore cum feceritis malum in conspectu domini ut irritetis eum per opera manuum uestrarum locutus est igitur moyses audiente uniuerso cetu filiorum israel uerba carminis huius ad finem usque complentur

Audite celi que loquor audiat terra uerba oris mei concrescat ut pluuia doctrina mea fluat ut ros eloquium meum sicut imber super herbam et sicut stille super gramina et nomen domini inuocabo date magnificentiam deo uere dei perfecta sunt opera et omnes uie eius iudicia deus fidelis absque ulla iniquitate iustus et rectus peccauerunt ei et non filii eius macula eorum hec est generatio prana atque peruersa hecine reddis domino populo stulto et insipiens nunquid non ipse est pater tuus qui possedit te fecit et creauit te memento dierum antiquorum cogita generationes singulas interroga patrem tuum et annuntiabit tibi maiores tuos et dicent tibi quando diuidebat altissimus gentes quando separabat filios adam constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum israel pars autem domini populus eius iacob funiculus hereditatis eius inuenit eum in terra deserta in loco horroris et uastę solitudinis circumduxit eum et docuit et custodiuit quasi pupillam oculi sui sicut aquila prouocans ad uolandum pullos suos et super eos uolitans expandit alas suas et assumpsit eos atque portauit in humeris suis dominus solus dux eius fuit non erat cum eo deus alienus conturbauit eum super excelsam terram ut comederet fructus agrorum ut ungeret mel de petra oleum et de rupe durissimo uiterum de armento boue et de ouibus cum adipe agnorum et arietum filiorum basan hircos cum medulla tritici et sanguinem uue bibistis merauissimum et incrassatus est dilectus et recalcitrauit impinguatus dilatatus et incrassatus derelinquit deum factorem suum et recessit a deo saluatore suo prouocauerunt eum in diis alienis et in abominationibus ad iracundiam concitauerunt immolauerunt demonibus et non deo dis quos ignorabant noui recentesque uenerunt quos non coluerunt patres eorum deum qui te genuit dereliquisti et oblitus es domini creatoris tui uidit dominus et ad iracundiam concitatus est quia prouocauerunt eum filii sui et filie atque ait abscondam faciem meam ab eis et considerabo novissima eorum generatio enim peruersa est et infidelis filii apud me prouocauerunt me eo quod non esset deus irritauerunt me in uanitatibus suis et ego prouocabo eos in eo qui non est populo et in gente stulta irritabo illos super illud succensus est furor meus et ardebit usque ad inferni nouissima deuorabit terram cum germine suo et montium fundamenta comburet congregabo super eos mala et sagittas meas complebo in eis consumentur fame et deuorabuntur eos auium morsu et amarissimo dentium pestilentie uenenum in mittam in eos cum furo

re nabuñaum super terram arct; serpentū
rectū malabit eos gladius ꝛ trus pauor ume
nem arcturgnem ū mul lacte in eum tam
homine sene ꝺ dixi ꝺ obliuiam fuit⁹ relaxare
fugam eo hominū; memoriam eorum ꝺ;
p̄ nam in mulcorum disipulū ne vere super
ueniat hostes eccum ꝺ dicerem manus
mea excelsa ⁊ non dominus fecit h omia
eius ne ꝺ absq; consilio ⁊ sū prudencia um
niam sapierent nec intelligerent ac nouissi
ma prouiderent; quomodo persequebatur
unus mille ⁊ duo fugarent ⁊ mitta ꝺo
ne deos⁹ deus suus iudicauerit eos ⁊ dñs
mus conclusit illos ⁊ non ⁊ est deus nr̄ in du
eo ⁊ uinea nr̄ sunt ꝺ uidicet de uinea so
domoꝝ uua eo ⁊ de suburbanis gomoꝛ
re ꝺ uua eo uua fellis ꝺ botri⁹ amaritudi
nū ꝺ draconum uinum eo ⁊ uenenū
aspidum insanabile ⁊ none h condita
sunt apud me ⁊ signata in thesauris me
is ⁊ nea est ultio ⁊ ego retribuam in tem
pore ut labatur pes eoꝝ iux est dies per
ditionis ⁊ ad ce festinant tempora iudi
cabit dominus plm suum ⁊ in seruis su
is miserebit ꝺ uidebit qd infirmata sit ma
nus ⁊ clausi quoque defecerunt ⁊ residui
et consumpti sunt ⁊ dicent ubi nam sunt
dii eorum in quib; habebant fiduciam de ꝛ
uictimis eorum edebant adipes bibebant
uinum libaminum surgant ⁊ opitu
lentur uobis sint in necessitate uos protego
gamini ꝺ dicere qd ego sum solus ⁊ non sit
alius deus p̄ me ego occidam ego uiuere
faciam percutiam ego sanabo non ē
qui de manu mea possit eruere leuabo ad
celum manum meam ⁊ dicam uiuo ego i
ternum ⁊ si acuero ut fulgur gladium meū
arripuerit iudicium manus mea ꝛ reddā
ultionem hostib; meis ⁊ his qui oderunt
me retribuam inebriabo sagittas meas
sanguine ⁊ gladius meus deuorabit⁊ qu
rabium carnes de cruore occisorum ⁊ de cap
tiuitate nudis inimicoꝝ capitis laudi
te gentes plm eius et sanguinem seruoꝝ
suoꝝ ulciscetur ⁊ uindictam retribuet
in hostes eorum ⁊ propitius erit terre plī
sui ꝺ uenit g̃ moyses ⁊ locutus est omnia
uerba cantici huius manib; plī ipe ⁊
postq̄ filius nun complenerit; omis sermo
nes istos ad populum israhel ꝺixit
ad eos; ponite corda uīa in omnia uerba
mea que ego testificor uob hodie ut mā
detis ea filiis uris custodire ⁊ facere ⁊ implere
omnia que scripta sunt legis huius et non ī libro
cassum preceptum sunt uobis ⁊ ut singula in
uenerem que facere nec longo perseuere
nis tempore uita ad quā ꝺ uis transito iordane
ingrediemini possidendam hoc ipso; ei
dem die locutus est dominus ad moysen in eadem die dicens;
ascende in montem istum abarim ꝑ uī
cum in montem nebo qui est in terra mo
ab e contra iericho ⁊ uide terram chanaan quā ego
tradam filiis isrl̄ ꝓ prietatem ⁊ morere
in monte quem conscendens iungeris
plīs tuis sicut mortuus frr̄ tuus aaron fe
lix in monte hor ⁊ apposit⁹ est plīs suis
qr̄ peccauerit⁊ ce me in medio filiorum
isrl̄ ad aquas contradictionis in cadet de sert
sin ⁊ non sanctificasti me inter filios isrl̄ e
videbis eam ⁊ non ingredieris in eam qui
ce est dī
XXXIII
ego dabo filiis isrl̄
dicto qua benedixit moyses homo dei fi
liis isrl̄ ⁊ ante mortem suam ⁊ dixit dñs
de sina uenit⁊ de seir ortus est nob⁊ appa
ruit de monte pharan ⁊ cum eo sce
milia ⁊ de dextra eius ignea lex ꝺlexit plos
omnes scī uim manu illius sunt ⁊ qui ap
propinquant pedib; eius accipient de doc
trina illius lege m̄ precepit nobis moyses
hereditatem multitudinis iacob ⁊ erit ap
rectissimus rex congregatis principib;
plīs cum tribub; isrl̄ ꝺ uadat ruben ⁊ non
moriatur ⁊ sit parvus in numero; hec autē
benedicto iude ꝺixit audi dñe uocem iude ⁊ ad
plm suum introduc eum manus eius
pugnabunt pro eo ⁊ ad utroq illius ce ad
uersarios eius eris eum quoq; aut p̄ferto
tua ⁊ doctrina tua ⁊ uiro scō tuo quem
probasti in temptatione iudicasti ad aqs
ce dictionis; qui dixit p̄ri suo ⁊ matri suę
nescio uos ⁊ fratres suos ignoro illos ⁊ nes
cierunt filios suos hi custodierunt elo
quia tua ⁊ pactū tuū seruauerunt
iudicia tua o iacob ⁊ legem tuam o isrl̄;
ponent thimiama in furore tuo ⁊ holo
causta super altare tuum benedic dñe
ne fortitudinem eius ⁊ opera manuū
illius suscipe plage dorsa inimicorum
eius ⁊ qui oderunt eum non consur
gant; ⁊ cum uno ait; unanimissimus
dominum habitabit confidenter in eo ⁊ ī
thalamo tota die morabitur ⁊ inter

hunc vero illius repulerit ioseph quoq; ait
de benedictione domini terra eius de po
mis celi ymbre atq; abysso subiacente de po
mis fructuum solis ac lune de vertice an
tiquorum montium de pomis collium
eternorum de frugib; terre de plenitudine
eius benedictio illius que apparuit in ru
bo venerit super caput ioseph super
verticem nazarei inter fratres suos cui pri
mogenitus taurus pulchritudo eius cornua
rinoceronis cornua illius in ipsis gen
tes labent gentes usq; ad terminos terre hi
sunt multitudines ephraim et isti milia
manasse ipse quoq; zabulon ait letare zabu
lon in exitu tuo ysachar in tabernaculis tuis
populos ad montem vocabunt ibi
immolabunt victimas iustitie quia
inundantem maris quasi lac sugent et
arenas absconditas thesaurizabunt gad ait
benedictus in latitudine gad quasi leo requi
escens sepsit brachium verticem mi
dit principatum suum quia in parte lata
doctor est reposuit quia fuit cum principi
bus populi iustitias domini iudicia
sua cum israhel dan quoq; ait dan catu
lus leonis fluet largiter de basan neph
thalim dixit neptalim habundantia p
fruetur et plenus erit benedictionib; do
mini mare et meridiem possidebit aser
quoq; ait benedictus in filiis aser sit
placens fratribus suis tingat in oleo pedem
suum ferrum et es tua sicut dies iuuentus tue
tua sicut nox non est deus alius ut deus rectissime
ascensor celi auxiliator tuus magnifi
centia eius discurrunt nubes habitacu
lum eius subtus sub ter brachia sem
piterna eiecit a facie tua inimicum di
cens conte et habitabit israhel confiden
ter solus oculus iacob in terra frumen
ti vini celi quoq; caligabunt rore beatus
es tu israhel quis similis tui populus qui sal
uaris in domino scutum auxilii tui
et gladius gloriae tue deo tui blandientur
tibi inimici tui tu eorum colla calcabis.

Ascendit g moyses de (XXXIII)
campestribus moab super montem ne
bo in vertice thasga e contra iericho et ostendit
ei dominus omnem terram galaad usq;
dan et universum neptalim terram ephraim
et manasse omnem terram iuda
usq; ad mare nouissimum et australem
plagam et campestria circuli
palmarum usq; segor et ait dominus
ad eum hec est terra pro qua iurauit abra
ham ysaac et iacob dicens semini tuo da
bo eam vidisti eam oculis tuis non tran
bis ad illam et mortuus que est ibi moy
ses seruus domini in terra moab iuxta de
mini os et sepelitum eum in valle terre mo
ab contra phogor et non cognouit homo
sepulturam eius usq; in presentem diem moy
ses centum viginti annorum erat cum mortuus
est non caligauerunt oculi eius nec dentes
illius mouti sunt fleuerunt autem eum filii
israhel in campestribus moab triginta die
bus completi sunt dies lugentium moysen iosue
autem filius nun repletus est spiritu sapie
tie moyses posuit super eum manus suas et obedi
erunt ei filii israhel fecerunt sicut precepit
dominus moysi et non surrexit propheta
ultra in israhel sicut moyses quem nosset do
minus facie ad faciem in omnibus signis
atq; portentis que per eum misit ut fa
ceret in terra egypti pharaoni omnibus ser
uis eius universe terre illius et cuncta
manum robustam magnaq; mirabilia
que fecit moyses coram universo israhel

Iuxta
Liber
Iosue

Iudem tamen tempore pentheuchus moysi
lus grandi fenore repletus
bat ad iehsum filium nun
ue mentem mittimus
quem hebrei iosue ten
nun et iosue filium nun notant ad mi
dicum librum quem sophi appellant ad
ruth quoq; ihesum quos hystorie nobis
esse iussit non tenuisq; lectorem ut si
nam hebraicorum nominum et diuine
rationes per membra diuisa diligens lec
tor conseruet ne uitio labor et ulius studi
um pereat ut in primis quod sepe
petisti redegimus sum sitat me non mire
hensione neterum nouarum uide sunt an
nuncupationes et cum mamuse, pro mihi pars
te offerre linguam meam hominib;
quos tibi mea delectant ut pro greco
exemplo quae elumpni ualore maximo
ut digerit. edi nonem mihi heati
bi ut antiquor uoluminis lectione
dubitauit. hi illis conferemus unum
aut quod requirant maxime cum ap

latinos tot sunt exemplaria quot codices et
unusquisque pro arbitrio suo vel addidit vel
subtraxit quod ei visum est et utique non possit
verum esse quod dissonat. Unde cesset arcuato
vulnere contra nos insurgere scorpius et sanctum opus
venenata carpere lingua desistat vel suscipi
ens si placet vel contempnens si displicet me
minuitque illorum versuum. Os tuum habun
davit malicia et lingua tua concinnabat do
los. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris
et adversus filium matris tue ponebas scanda
lum hec fecisti et tacui. Existimasti iniquum quod
ero tui similis arguam te et statuam contra fa
ciem tuam. Que enim audientis vel legentis u
tilitas est nos laborando sudare et alios detrahen
do laborare. Dolere videos quod calumpniandi
eis et irridendi xpianos sit ablata occasio et ecce
homines id despicere et inmolacare unde adversa
ri torqueantur. Quod si verus eis tantum in tempore
placet que tamen non displicet. Nec ex recipi
endum putant cur ea que sub asteriscis et
obelis vel addita sunt vel amputata legunt
et negligunt. Non eas legunt. Quare da
nielem iuxta Theodocionis translationem ecclesie
susceperunt. Cur originem mirantur et eu
sebium pamphili cunctas ediciones si
mul disserentes. Aut que fuit stultitia pro
quam vera dixerunt pro ferre que falsa sunt.
Vel a novo testamento probare poterunt
assumpta testimonia que in libris veteribus
non habentur. Hec dicimus ne omnino calump
niantibus tacere videamur. Ceterum post
sancte paule dormitionem cuius vita virtutis
exemplum est et hos libros quos eustachius ugi
ni xpi negare non potui decrevimus dum
spe hos reget artus prophetarum explanationi
in cumbere et omissum iamdiu opus quasi quodam
post luminum repetere. Presertim cum et admira
bilis sectaque vir pannachius hec idem literis
flagitet et nos ad primam festinantes
mortiferos syrenarum cantus surda debeamus

Et factum est. Cavere transire
post mortem Incipit
moysi servi dei libri Io
ut loqueretur do sue
minus ad iosue filium
nun ministrum mo
ysi et dicit ei. Moyses servus meus mortu
us est. Surge et transi iordanem istum tu et
omnis populus tecum in terram quam ego dabo
filiis israel. Omnem locum quem calcaue
rit vestigium pedis vestri vobis tradam sicut
locutus sum moysi. A deserto libanoque usque
ad fluvium magnum eufraten omnis ter
ra etheorum usque ad mare magnum contra
solis occasum erit terminus vester. Nullus po
terit vobis resistere cunctis diebus vite vestre
sicut fui cum moyse. Ita ero tecum non di
mittam nec delinquam te confortare et es
to robustus. Tu enim sorte divides populo huic ter
ram pro qua iuravi patribus ut tradam eam
illis confortare igitur et esto robustus val
de ut custodias et facias omnem legem
quam precepit tibi moyses servus meus. Ne de
clines ab ea ad dexteram vel ad sinistram
ut intelligas cuncta que agis. Non rece
dat volumen legis huius ab ore tuo sed
meditaberis in eo diebus ac noctibus ut custo
dias et facies omnia que scripta sunt in eo
tunc diriges viam tuam intelliges eam
ecce precipio tibi confortare et esto robustus
Noli metuere et noli timere quia tecum est
dominus deus tuus in omnibus ad quecun
que perexeris. Precepitque iosue principibus populi
dicens transite per medium castrorum et im
perate populo et dicite. Preparate vobis cibaria
tamen post diem tertium transibitis iorda
nem et intrabitis ad possidendam terram
quam dominus deus vester daturus est
vobis. Rubenitis quoque et gadditis et dimi
die tribui manasseat. Memento sermo
nis quem precepit vobis moyses fam
ulus domini dicens. Dominus deus vester dedit
vobis requiem uxores vestre et filii vestri ac
iumenta manebunt in terra quam tradidit
vobis moyses trans iordanem. Vos autem trans
ite armati ante fratres vestros omnes fortes
manu. Pugnate pro eis donec det requi
em dominus fratribus vestris sicut vobis dedit
et possideant ipsi quoque terram quam do
minus deus vester daturus est eis. Et sic re
vertimini in terram possessionis vestre et habi
tabitis in ea quam vobis dedit moyses
famulus domini trans iordanem contra solis
ortum. Responderuntque ad iosue et dixerunt.
Omnia que precepisti vobis faciemus et
quocumque miseris ibimus sicut obe
divimus in cunctis moysi. Ita obedi
emus et tibi tantum sit dominus deus tuus tecum
sicut fuit cum moyse. Qui contradixerit
ori tuo et non obedierit cunctis sermo
nibus tuis quos precepis ei moriatur.

tum consortare · uirum ei ager
situr gē iosue filius nun de sechim duos
uros explorare et mala scondere · dixe
runt eis ite · considerate terram · urbemq; ie
richo · qui pergentes ingressi sunt domū
mulieris meretricis nomine raab · et
cuerunt apud eam · nunciatumq; est
regi iericho · dicentes · ecce uiri ingressi
sunt hic per noctem filii isrl ut ex
plorarent terram · misitq; rex iericho
ad raab · dicens · educ uiros
qui uenerunt ad te · ingressi sunt do
mum tuam · explorare cupiunt · omnem terram · consideare · venerit
collensq; mulier uiros abscondit · et
ait · fateor uenerunt ad me · sed nesci
ebam · unde essent · cumq; porta clauderet
tenebris · nullam partem · exierunt · nes
cio quo abierint · persequimini · cito
· comprehendetis eos · ipa · hec fecit ascen
dere · uiros in solario · domus sue · operuitq;
eos stipulam · que ibi erat · hi · a · qui
missi fuerant · secuti sunt eos per uiam
que ducit ad uada iordanis · illisq; egres
sis statim porta clausa est · nec dum ob
dormierant · qui latebant · ecce mulier
ascendit ad eos · rant · dixitq; dominus
tradidit nob̄ terram · cunctus · timor
nos terroris · uestri · pelagus uerunt omnes
habitatores · terre · audiuimus · enim · siccauit
dominus aquas · maris · rubri · ad uiam
introitus · uri egressi estis de egipto ·
que fecerit duob; amoreorū regib; q
erant · trans iordanem · seon · og · quos
interfecistis · hec audientes pertimuimus ·
nec · langueo · eor · in nob; nec remansit in
nobis spes · ad introitum uri · omnip̄
· deus · ur · ipse est deus · me · sursum · in
terra deorsum · iurate · mihi per domi
num deum · in quo nō ego misericordiam feci uo
bis · et · uos facietis cum domo pris
mei · det · mihi · uerum signum · ut sal
uetis · patrem meum · matrē · et fres · ac
sorores meas · omnia · que illorum sunt
et eruatis animas · nras · de · mor
te · at · illi respondere · et · anima · nra · sit · p
uob̄ in mortem · si · tu · non prodideris nos ·
cum · tradiderit · nobis dūs · terram · facie
mus · tecum misericordiam · et · veritatem · de mus
go · eos per funem · de fenestra · domus
eius · n · herebat · muro · dixitq; ad eos

ad montana · conscendite · ne forte occur
rant · nobis · reuertentes · et · sic · latete · diebus
tribus · donec · redeant · qui · missi · sunt · per uiam
quam · cum · dixerunt · ad eam · in · nomine dñi
mus · a · nobis · iuramento · hi · quo · ad · nunc · fe
cimus · ingrediemur · nos · in · terram · quam · tradi
dit · nob̄ · dūs · tunc · sic · eis · respondit · sit · iuxta
uestrum · arbitrium · et · ita · eos · dimisit · illi · abie
runt · et · hec · suspendit · in · fenestra · coccineum · fi
lum · recessit · ergo · illa · cum · eis · et · ipsi · abierunt
montana · et · manserunt · ibi
tribus · diebus · donec · reuerterentur · qui · eos · per
secuti · fuerant · et · per · omnem · viam
non · reperierunt · eos · quibus · ubique · ingres
sis · reuersi · sunt · descenderunt · explorato
re · montis · filio · nun · et · uenerunt · ad
iosue · filium · nun · narraueruntq; · ei · om̄a
que · acciderant · sibi · dixerunt · tradi
dit · dūs · omnem · terram · hanc · in · ma
nus · nras · cunctos · pro · timore · nr̄o · fugerunt · habi
tatores · iosue · de · nocte · surrexit · et · omnis
de · sechim · castra · egredien
tesq; · de · sechim · uenerunt · ad · iordanem ·
ipe · et · filii · isrl · morati · sunt · ibi · per
tres · dies · et · inde · transierunt · pro
pe · per · castrorum · medium · et · iussit · ut
dicerent · populo · ut · nullus · archam
fœderis · dñi · dei · nr̄i · et · sacerdotes · sacerdotes · sacerdotes

plemel tulerunt · tam habitauerunt ibi
eos · dixitq; dominus ad iosue · ecce ego
plam exercitare te eram omnis isrl ut scias
qđ sicut cum moyse fui · ita · et tecum sim
aut pape sacerdotib; qui portabant
portant archam fedis dñi eis · cum in
gressi fuerint parte atque iordanis sta
te in ea · dixitq; iosue ad filios isrl · accedi
te huc · audite verbum dei uri;
ex hoc scietis qđ dominus
deus uiuens in medio uri est · et delebit
confestim ante conspectum eius chananeum · ethey
um · eue
um · pherezeum · gergeseum · iebul
eum · amorreum · ecce archa fedis domi
ni omnis tre ante eos pergit iordanem;
parate · xii · uros de duodecim tribubus
isrl singulos per singulas tribus · cum
pserint uestigia pedum uoy sacerdo
qui portant archam fedis domini dei
uniuersе terre in aquis iordanis atque
que ex eo fluunt · de current · aque de su
ent · que ante de super ueniunt · in una
mole consistent · egressus est pls
de tabernaculis suis ut transiret iordanem
· sacerdotes qui portabant archam fede
ris pergebant ante eum · ingressisq; eis
iordanem · pedib; eoy · in parte atque fi
nis iordanis · ipse aut plenus aluei tunc tempore
messis impleuerat · cum ergo uenissent
in locum · ad quem stare monuit mo
yses · et pedes sacerdotum · qui portabant
archam fedis domini · ceperunt stare
in sicco · omnis israhel per transibat
per planum · donec omnis populus
transiret · completum est iordanis
in illo die magnificatum dominum iosue
coram omni isrl · ut timerent eum sicut
timuerant moysen · dixit
que ad eum · pape sacerdotib; qui por
tant archam fedis ut ascendant de
iordane · dixitq; eis dicens · ascendi
te de iordane · et ad implete dominus
quam · quam que tocantes ea · sex pe
des · et ascendissent portantes archa
fedis domini · et sicca humum attigere
cepissent · reuersе sunt aque iordanis
in locum suum · et fluebant sicut ante
tempus · erat aut decima luna primi
mensis · et ascendit de
iordane · et castra metati sunt
in galgalis · ex orientali plaga ur
bis iericho · xii · quoq; lapides quos de
iordanis aluco tulerant · posuit io
sue in galgalis · dixitq; ad filios isrl · et
interrogabunt filii uri patres suos · et
dicent eis · quid sibi uolunt lapides
isti · docebitis eos · aq; · ibi siccum
transierit israhel mare rubrum · sic
ut fecit dominus deus noster in nobis
donec transiremus · sic
ut legimus fecit

fecerunt prius inmanem ruboꝛ ꝙd expiarent
donec rubrum pelle fornicarium dei ut moꝛ ei
mearum dominum deum uirum omnipo
Cap. V
tentem g audierunt omnes reges am
moreorum qui habitabant trans iordanem ad occidentalem plagam · et cuncti
reges chanaan qui propinqua possi
debant maria loca ꝙd cum audis
dominus eliseum siccauit coram filiis
isrl donec transirent dubitarunt est cor
eorum · non remansit in eis spūs tm
cum in nomine filioꝛ isrl eo tempoꝛe
ait dominus ad iosue fac tibi cultros
lapideos · circumcide secundo filios isrl
sicut fuerat dominus · circumcidit
filios isrl in colle phaꝛoth · hec autem
causa circumcisionis · omnis pls qui egr
sus est de egypto genus masculinum uni
uersum bellatoꝛes uiri mortui sunt in deser
to p longissimos annos antequam egre
derentur de egypto · erant enim oēs
circumcisi pls autem qui natus est
in deserto p · xl · annos innumere labo
rose coluerunt circumcisi sunt do
mino consummantes · qui non audierant
uocem domini · quibus ait iuramentum
iuratus est dominus patribus eoꝛum ne
ostenderet eis terram lacte · et melle
manantem hoꝛ filii eoꝛum in eoꝛum sedes
surrexerunt pro · circumcisi sunt a iosue
qui facti non fuerant in pprio loco erat
autem eos in media castroꝝ sedentes ·
postquam ab omnes circumcisi sunt ma
serunt in eodē castroꝝ loco donec
sanarentur · dixit dominus ad iosue
hodie abstuli ob probrium egypti a
uobis · et ob hoc uocatum est nomen loci illi
galgala usq in presentem diem ·
manserunt filii isrl in galgalis · et
fecerunt phase · xiiii · die mensis ad
uesperum in campestribus iericho ·
comederunt de frugib; terre die al
tero · azimos panes · et polentam eo
dem anno · de fructib; manna postquā
comederunt de fructib; terre nec ultra fuit
ultra cibo illo filii isrl · sed comederunt de
fructib; pleni anni terre chanaan ·
cum autem esset iosue in agro altius urbis
iericho leuauit oculos · uidit uirum
stantem e se · et euaginatum tenen
tem gladium perrexit ad eum · et
ait ei an ad nos an ad hostium · qui respon
dit · ego quidem princeps exercitus domi
ni · nunc uenio · cecidit iosue pro
nus in terram · adorauit · et quid do
minus meus loquit ad seruum suum ·
dixit iosue solue calciamentum pedib; tuis · de
loco enim in quo stas sce est · fecit
ergo iosue sic · erat autem iericho
Cap. VI
clausa portis · et munita
nimis filioꝝ isrl · nullus audebat
ingredi uel egredi · dixit dominus ad
iosue ecce dedi in manus tuas iericho
et regem eius omnes fortes · circuite
ergo urbem cuncti bellatoꝛes semel
per diem sic facietis sex diebus · septimo
autem die sacerdotes tollent vii · bucci
nas quas usui est in iubileo · precedent
archam federis · et septies ergo circui
bunt ciuitatem · sacerdotes clangent
buccinis cunctus; insonuerit uox tu
be longioꝝ arcta continue · omnis mu
rus ciuitatis corruet cunctus; ingredientes
singuli per locum ex quem steterint ·
uocauit g iosue filios sacerdotum · et
dixit ad eos tollite archam federis ·
vii alii sacerdotes tollant vii tubas
buccinas · precedant archam domi
ni · ad ipse quoq; armati precedebant
archam domini · iosue uerba implet · vii
sacerdotes vii buccinas clangentes ante
archam federis domini · omnisq; ppe
cedebat armatus · reliquum uulgus
archam sequebatur · ac buccinis odi
osus crepabant · et erat autem iosue ppe
dicens · non clamabitis nec audietur
uox ura nec ullus sermo exeat ab ore ue
stro donec ueniat dies in quo dicam
uobis · clamate · et uociferamini · circui
uit g archa domini ciuitatem semel
per diem · reuersa in castra · manserunt ibi ·
igitur iosue de nocte consurgens mile
runt sacerdotes archam domini · et vii
ex eis · vii buccinas quas in iubileo usui
est · precedebant ergo archam domini
ambulantes atq; clangentes · armatiq;
ppe ibant ante eos · vulgus autem reliquum
sequebatur archam · buccinis perso
nabat strepitumq; ciuitatem sedulo
semel · reuersi sunt in castra · sic fecerunt

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

vi. dieb; die aut vii. diluculo consurgen
tes aruerunt uidem sicut dispositum erat
sepaeatum; vii. autem clangerent
buccinis circumdaret dicat iosue ad omne
israel. Vociferamini tradidit enim nobis do
minus ciuitatem. Erit ciuitas ista anathe
ma domino que inclusa sunt domino. Sola raab
meretrix uiuat cum omnibus qui cum ea
in domo sunt absconditi. Nuncios quos
direximus. Vos autem cauete ne de his que p
cepta sunt uos quippiam contingatis. si
ne piaculo domus rahab remanebit salua
peribunt enim. aut tu tenentur quicquid auri
auri argenti fuerit. uasorum eneorum
atque ferrorum sacrum domino consecretur. reponatur in
thesauris eius. Igitur omni populo clangente.
populus clangendo. ubi postquam audiuit
multitudinis sonitum. cepit mu
rus ilico corruerunt. ascenditque unusquisq;
locum qui ei erat oppositus. et ceperunt ciui
tatem. interfecerunt omnia que erant
in ea a uiro usque ad mulierem. ab infan
te usque ad senem. boues quoque. oues. asi
nos in ore gladii peremerunt. duobus au
tem qui explorauerant missis fuerant dix
it iosue. Ingredimini domum mulieris me
retricis. et producite eam. omnia que illius
sunt. sicut illi iurastis. Ingressi
sunt iuuenes explorantes. et eduxerunt raab. parentes
eius filios quoque. et uxorem. et cognationem
omnem illius. et castra israel. ma
nere fecerunt extra. Urbem autem. omnia que in
ea sunt. incensa sunt. absq; auro
et argento. uasis eneis. ac ferro. Quod
autem domui consecrauerunt. raab
et meretricem. domum patris eius. omnia
que habebat. fecit iosue uiuere. usquemodo
habitet in medio israel usque in presentem diem. eo quod
absconderit nuncios quos miserat ut
explorarent iericho. Tempore illo ma
ledictus est iosue dicens. maledictus ante co
ram domino qui instruxerit. et edificauerit
iericho. in primogenito suo fun
damenta illius ponat. et in nouissimo filio
ponat portas eius. Fuit igitur dominus cum
iosue. nomen eius uulgatum est in
omnibus. Filii autem israel prevaricati sunt
mandatum. et usurpauerunt
de anathemate. iam achor filius carmi
filii zabdi filii zare de tribu iuda tulit
aliquid de anathemate. iratus est dominus

nus et filios israel. dixitq; murmurauit iosue de re
licho. unde et hai que est iuxta bethauen
ad orientalem plagam oppidi bethel. dix
itq; ascendite et explorate terram. qui pro
fecti explorauerunt hay. re
uersi dixerunt ei. non ascendat omnis
populus. duo uel tria milia uiroꝝ pergant
et deleant ciuitatem. quare omnis populus
frustra laborabit. et hostes paucissimos. at
tenderunt enim milia pugnatorum
qui iam terga uertebant per fugam ciui
tatis uiris hai. et occiderunt ex eis. xxxvi.
homines. persecuti sunt eos ad lapi
cidas. et ceciderunt
per prona fugientes. percussi
sunt ergo populi. et
ad instar aque liquefactum est cor ipsius
uehementia sua. et pronus cecidit ter
ram coram arca. domini usque ad uesperam
tam ipse quam omnes seniores israel. miserunt
et puluerem super capita sua. dixitq; iosue
heu heu domine deus. quid uoluisti tra
ducere populum istum iordanem fluuium. u
tradere nos amorreo. et perdere. nos
quam utinam remansissemus trans iordanem
domine deus quid dicam postquam
dedit israel hostibus suis terga uertentes.
audient cananei. omnesque habitatores re
gionis. et circumdabunt nos
atque delebunt nomen nostrum de terra. quid
facies magno nomini tuo. dixitq; dominus
ad iosue. surge cur iacet prostratus in
terra. peccauit populus israel. et prauaricatus est pac
tum meum quod mandaui. de anathemate.
furatus sunt atque mentiti. absconderunt
inter uasa sua. nec poterit stare ad
hostes suos. eos que fugiet. et polluti sunt
anathemate. non ero uobiscum. donec
conteratis eum qui hoc scelus reus
est. surge sanctifica populum. dic eis. sanctifi
mini in crastinum. hec dicit dominus deus
israel. anathema in medio tui israel est. non
poteris stare coram hostibus. donec deleas
tur. cum igitur mane surrexeris. offeretur
tibi tribus per tribus. et quam sors monstra
uerit. accedet per cognationes suas. cog
natio per domos. domus quoque per uiros. qui
cumque ille inuentus fuerit deprehensus
combustus erit igni cum omni substantia sua.
quia prauaricatus est pactum domini. et
fecit nefas in israel. surgens igitur mane. io

sue uidue applicauit uel per uxo; suas
inuenta est mlr; uida. que cum iuxe fa
milias suas esset oblata: inuenta est fa
milia zare. Illam quoq; per domos offe
rens: repert zabdi. cuius domum in
singulos diuidens inuenit achor sanc
tum filii zabdi filii zare de tribu iu
da. Iratq; ad achor. fili mi da gloriam do
mino deo isrl. et confitere ei. indica mi
hi quid feceris. ne abscondas. Respon
dit achor iosue. dixitq; ei. Vere ego peccaui coram
domino deo isrl. et sic feci. vidi in manu spo
lia pallium coccineum. et auream unam
et ducenos siclos argenti. regulam quoq; aure
am. l. siclorum. et concupiscens abstuli
et abscondi in terra in medio tabernacu
li mei. argentum quoq; fossa humo
operui. misit ergo iosue ministros. qui cur
rentes ad tabernaculum illius. repere
runt cuncta abscondita in eodem loco.
argentum simul. et uestem. et ferentes
omnia tulerunt ea ad iosue. et ad omnes
filios isrl. et proiecerunt ea coram
eis. Tollens itaq; iosue achor filium zare
argentumq; et pallium. et auream re
gulam. filios quoq; eius. et filias eius.
boues. et asinos. et oues. ipsumq; tabernacu
lum. et cuncta supellectilem. et omnem
isrl cum eo duxerunt eos ad uallem
achor. Et ait iosue. quare turbasti nos.
exterabit te dominus in die hac. lapida
uitq; eum omnis isrl. et cuncta que ei
fuerant. igne consumpta sunt. et con
gregauerunt quoq; super eum mag
num acerum lapidum qui permanet
usq; in presentem diem. et auersus est
furor domini ab eis. Vocatum que est
nomen illius locus uallis achor. usq; ho

Dixerat autem dominus ad iosue. VII die
nolite timere. et formidetis. tolle
tecum omnem multitudinem pug
natorum. et consurgens ascende in op
pidum hai. ecce tradidi in manu tua
regem eius. et populum. urbemq; et ter
ram. faciesq; urbi hai. et regi eius sicut fe
cisti iericho. et regi illius. Preda uero et iu
menta diripietis uobis. ponesq; i
sidias urbi post eam. Surrexerunt io
sue. et omnis exercitus bellator. ut eo
ruti ascenderent in hai. Electa. xxx.
milia uirorum fortium. misit ue

nocte precepit. et ait. Considite insidiis
a post ciuitatem. nec longius recedatis.
et omnes parati ego autem et reli
qui omnes qui mecum sunt accedemus
ex aduerso ciuitati. cumq; exierint ad
nos sicut ante fecimus fugiemus. et
ibimus coram eis. donec persequentes ab
urbe longius protrahamur. putabit
enim nos fugere sicut prius. nobis ergo fu
gientibus. illi persequendo. consurgent
de insidiis. et capta urbe. tradent
eam domino deo suo in manus nostras.
quam cum ceperitis succendite ei
sicut iussum fuerat. ut nulli uiuus exeat.
Hec precepit ad locum misit. qui
perexerunt ad locum qui uocatur sed
runtq; inter bethel et hai ad occidenta
lem plagam urbis hai. Iosue autem noc
te illa in medio mansit populi. Surgens
de mane. et recensuit singulos. ascendit
cum senioribus in frontem exercitus. Cui
cum ad uersus pugnatorem ueniss
sent. et ascendissent ex aduerso cuncta
ris. steterunt ad septentrionalem
urbis plagam inter quam. et eos uallis
erat media. Ille autem nulla ignoret
et posuerunt in insidiis inter bethauen et
hai ex occidentali parte eiusdem ciuita
tis. omnis uero reliquus exercitus ad
lonem agem dirigebat. qui ut nouis
simus mane diluculo ad urbem plagam
urbis attingeret. Rex quoq; gentis
illa. ipsum in uallis medio. ad tem
pus diei. rex ay. festinauit mane. et egr
ssus est cum omni exercitu ciuitatis. ui
q; ad eum. ce. descendunt ignorans. sed
post tergum latentes insidie. iosue
et omnis multitudo fugam simulauerunt
et metum. fugientes per
uiam solitudinis. at illi non seruarent
parcere. et se mutuo cohortabantur per
sequi. Cumq; recessissent a ciui
tate. ne unus quidem in urbe ay. ibi
thauen remansit. qui non persequ
retur. Et sicut erexerant. aperta opi
da reliquerunt. dixitq; dominus ad
iosue. Tende clipeum qui in manu tua
est. ce. urbem hay. quia tibi tradam eam
cumq; extendisset clipeum ex aduerso ci
uitatis. insidie que latebant. surre
xerunt confestim. et pergentes ad ciui
tatem. ceperunt. succenderunt eam. et

nasse cunctas qui persequebantur iosue
reuertentesq; iudicem[que] cunctum urbis ad ce
lum usq; condendi non potuerunt ultra huc
illuc q; diffugere per rura cum hi qui cum
iosue fugam vendebant ad semidiu[m] te
re persequentes fortissime restiterunt ho
destq; iosue comes ihesu qd ea pcta erat cru
tat[a] cunctis urbi assedit. Cesus est rex
ait mihi hay. Iquidem nulli qui ceperant
succenderant cunctam egressi de ci
uos medios hostium ferue reperiunt cum
q; exercitu parte aduersariis cedentium
ita ut nullus de tanta multitudine sal
uaretur. Regem quoq; urbis hay appen
dit uiuentem. Opposuerunt iosue q[uo]
omnib; ut fecit qui ierichem deseru
tendentem fuerant persecuti. Simul
loco gladio pereunt; Reuerti sunt
ierusalem pertussierunt cunctaq; ei
qui eodem die conciderant animo usq;
ad mulierem xii. milia hominu
omnis urbis hay. Iosue uero non contra
manum qua in sublime porrexerat re
uertit clipeum donec interficerent omnes
habitatores hay. Cunctis autem ipsam q
uitatis diuisserunt sibi filii israel sicut p
ceperat dominus iosue qui succendit ur
bem. Fecit eam tumulum sempi
ternum. Regem quoq; eius suspendit i
pandibulo usq; ad uesperam. Solis occa
sum. Preceptq; iosue. Ide deposuerunt ca
daueres eius de cruce. Proiecerunt q; in
quo uitorti cunctas congesto super eis
magno acerno lapidum qui permanet
usq; in presentem diem. Tunc edificauit
iosue altare domino deo israel in monte
ebal sicut precepit moyses famulus do
mini filiis israel. Scriptum est in uolumi
ne legis moysi altare de lapidibus im
politis quos ferrum non tetigit. Obtulit
super eis holocaustum domino. Immo
lauitq; pacifica. Cuncta[que] scripsit sup
lapides deuteronomium legis moysi qd
ille digesserat coram filiis israel. Omnis
autem ipse. Maiores natu ducesq; ac iu
dices stabant ex utraq; parte arche
in conspectu sacerdotum. Leuitarq; qui
portabant archam federis domini ut
aduena ita indigena. Media pars
eor[um] iuxta montem hebal sicut precepe
rat moyses famulus domini primum

quidem benedixit populo israel. Post hec legit oia
uerba benedictionis. Maledictionis. Iuxta
que scripta fuerant in libro legis uolumine n
chil ex his que moyses scripserat reliquid
intactum. Cunctam uniuersa explicauit coe
omni multitudine israel mulieribus ac p
uulis. Ad uetus qui inter eos morabantur
Cap. viii.
Audiuit autem cuncti reges qui
habitabant trans iordanem qui in monta
nis. Campestribus. In maritimis ac lito
re magni maris. Hii quoq; qui habitabat
in libanum. Ethei. Amorrei. Cananei
pherezei. Eueus. Iebusei. Congregati
sunt pariter ut pugnarent
contra iosue. Unanimo animo eadem q; se
quuntur. Hii qui erant in gabaon au
dientes cuncta que fecerat iosue iericho
et hay. Callide cogitauerunt. Si
bi barbara sagaci ratione. Et assumpsen
tes. Uetustissimos asinos. Et imposi
tis eis. Uetustissimos utresq; uinarios rupt[os] atq; consutos
et calciamenta que per antiqua que ad in
dumentum uetustatis pertrahi consueue
runt. Indutis quoq; ueteribus et pan
nosis. Panes
quos portabant ob uiaticum. Duxerunt
in castra gilgalam. Dixerunt ad
israel. De terra longinqua uenimus pa
cem uobiscum facere cupientes. Dixerun
q; uiri israel ad eos atq; dixerunt. Ne
forte in terra que nobis sorte debetur hitee
us. Non possumus fedus inire uobiscu
Uerum ad iosue. Serui tui nos q[uo]q[ue] mittunt
sumus. Quibus iosue ait. Quinam aut
et unde uenistis. Dixerunt. De terra
longinqua nimis uenerunt ser
ui tui in nomine domini dei tui. Au
diuimus enim famam potentie eius q
cuncta que fecit in egipto. Duobus re
gibus amorreorum trans iordanem scon
regi esebon. Et og regi basan qui erat
in astaroth. Precepitq; nobis
seruientes. Ut mittet hii terre nos
tre. Uenite in manibus nostris. Uasa obla
tionis in manibus uestris. Et facite eis. Ui
tate serui nostri. Sumus. Fedus inite
nobiscum. Panes tui egressi sunt
de domibus nostris ut uenirent ad
uos. Et ipsi dolose sumpserunt. Nec sicu
facti sunt. De uetustate uestimen
torum. Et rupti. Nouos

gauisi
sunt
de
ira
nis
do
rem

mpleuimus nec rupti sunt · ⁊ solum · ⁊ vestimenta quib; induimur · ⁊ calciamenta quib; induimur · ⁊ hec omnia propter prolixitatem itineris nostri facta sunt · Panes istos calidos de domibus nostris pro cibariis sumpsimus die qua egressi sumus ut veniremus ad vos · Et ecce nunc aruerunt · et facti sunt in frusta · Et utres vini quos implevimus novi erant · et ecce dirupti sunt · Vestimenta nostra et calciamenta nostra attrita sunt præ nimia longitudine itineris · Tulerunt ergo viri de cibariis eorum · et os domini non interrogaverunt · Pepigit ergo Iosue cum eis pacem · et fœdus percussit ut non occiderentur · Juraverunt quoque ei principes · Porro filii Israel tertio die venerunt ad civitates eorum · Nec occiderunt eos · quia juraverant illis per principes Domini Dei Israel · Murmurabat autem omnis multitudo contra principes · Et dixerunt cuncti · Nos juravimus eis per Dominum Deum Israel · et ideo non possumus eis modo aliquid facere · Hoc autem faciemus · et vivere eos præcipiemus · ut non recidat super nos ira juramenti quod eis fecimus · Dixerunt ergo principes · Vivant · sed sint ligna cædentes et aquas comportantes omni cœtui · sicut locuti sunt nobis · Vocavit ergo Iosue Gabaonitas · et locutus est ad eos · Quare decepistis nos · dicentes · Procul habitamus a vobis · cum in medio nostri habitetis · Maledicti eritis · et de vestro semper genere sub maledictione servietis · qui ligna cædatis · et aquam comportetis ad usus domus Dei mei · Illi autem responderunt · Nuntiatum est nobis servis tuis · quod præcepisset Dominus Deus tuus Moysi servo suo · ut daret nobis omnem terram · et disperderet cunctos habitatores ejus coram nostro adventu · Igitur valde timuimus animabus nostris propter vos · Et idcirco hæc fecimus · Nunc ergo in manu tua sumus · quod placitum rectumque tibi videtur fac de nobis · Fecit ergo Iosue sicut dixerat · et liberavit eos de manibus filiorum Israel · ut non occiderentur · Die autem illo constituit eos Iosue ministros cunctæ plebi · ad comportanda ligna · et aquam quæ necessaria erant altari Domini · usque in præsentem diem · in loco quem elegisset · Cumque audisset Adonisedec rex Jerusalem · quod cepisset Iosue Hai · et subvertisset eam · et fecerat Jericho regi et urbi ejus sic fecit Hai · et regi ejus · quod vicissent Gabaonitæ

ac ad filios Israel · fecissentque federa cum eis · timuit valde · Erat enim Gabaon urbs magna · quasi una civitatum regalium · et major opido Hai · omnesque bellatores ejus fortissimi · misit ergo ad Oham regem Hebron · et ad Pharam regem Jerimoth · ad Japhie quoque regem Lachis · et ad Dabir regem Eglon dicens · Ascendite ad me · et ferte præsidium mihi · expugnemus Gabaon · quare defecit ad Iosue · et ad filios Israel · congregatique ascenderunt · v · reges Amorrhæorum · rex Jerusalem · rex Hebron · rex Jerimoth · rex Lachis · rex Eglon · simul cum exercitibus suis · et castra metati sunt circa Gabaon · oppugnabantque eam · Gabaonitæ autem miserunt ad Iosue qui tunc morabatur in castris prope Galgalam · dixerunt ei · Ne retrahas manus tuas ab auxilio servorum tuorum · sed veni cito · nos enim congregati sunt contra nos omnes reges Amorrhæi qui habitant in montanis · Ascendit ergo Iosue de Galgalis · omnisque exercitus pugnatorum · et cum eo universi fortissimi · Dixitque Dominus ad Iosue · Ne timeas eos · in manu enim tua tradidi illos · nullus ex eis tibi valebit resistere · Venit ergo Iosue super eos repente · tota nocte ascendens de Galgalis · Conturbavit eos Dominus a facie Israel · percussitque eos plaga magna in Gabaon · et persecutus est eos per viam ascensus Bethoron · et percussit usque ad Azecha · et Maceda · Cumque fugerent filii Israel · et descenderent de Bethoron · Dominus misit super eos · de cœlo usque ad Azecha · lapides grandes · et plures mortui sunt multo plures de lapidibus grandinis · quam quos gladio peremerunt filii Israel · Tunc locutus est Iosue Domino in die qua tradidit Amorrhæum in conspectu filiorum Israel · et dixit coram eis · Sol contra Gabaon ne movearis · et luna contra vallem Ajalon · Steteruntque sol et luna donec ultus fuerit se gentis inimicus sue · Nonne scriptum est hoc in libro Justorum · Stetit ergo sol in medio cœli · et non festinavit occumbere spatio unius diei · Non fuit ante · et postea tam longus dies · obediente Domino voci hominis · pugnabat enim pro Israel · Reversus est ergo Iosue cum omni Israel in castra Gal

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

galeā fugerant .v. reges .i. absconderāt
in spelunca urbis macedā .j. nuntiatumq; e
iosue qđ inuenta essēt .v. reges latērent in
spelunca urbis macedā .j. precepit iosue
dicēs. Volumine saxa ingentia ad os spelun
ce .i. ponite viros industrios qui claudāt ostio
diligenter. Vos aūt nolite stare .i. persequimini in
hostes vestros. nolite sinere quos fugientes ad
urbes suas intrare. Dominus deus vester
tradidit eos in manus vestras. et subiugauit ad nichilum
plaga magna .nimis. ad internicionem pe
ne consumpsit. Hi qui ibi' essēt euasere
ingressi sunt autem filii israel. reuersi
que est omnis exercitus ad iosue in macedā
ubi tunc erant castra. nec fuit ex eis
nullus. et filios isrl' mouere auibus erat. pe
ptq; iosue dicens. a pelle os spelunce .i. pro
duc ad me .v. reges qui mox latebras se
cerunt; miserūt ut filii suā in pectū .i.
ad duxerunt ad eum .v. reges de spelunca
regem ierūn. regem ebron. regem hierimo
th. regem lachis. regem eglon. et iuxta ad
duxerunt eos ad eum. vocauit omnes viros
isrl' dans ad principes exercitus qui secum erāt
ite .i. ponite pedes vestros super colla regum
istorum qui cum pertesi essent .i. subiectos
pedibus; colla calcarent. timēs aūt ad eos
nolite timere nec paueatis confortamini
estote robusti. sic .n. faciet dominus oēs
inimicis vestris; contra quos dimicabitis
pertimuitq; iosue. et interfecit eos atq; suf
pendit super .v. stipites fueruntq; sus
pensi usq; ad vesperum. cumq; occumbe
ret sol. precepit iosue. ut deponerent eos
de patibulis. qui depositi proiecerunt eos
in spelunca in qua latuerant. et posue
runt super os eius saxa ingentia que p
manent usq; in presens. eodem die mace
dam quoq; cepit iosue. et percussit in ore
gladii regem illius. et omnes animas eius
interfecit. nō dimisit in ea salutem par
uam reliquias fecitq; regi macede sicut
fecerat regi iericho. Illuxit .n. omnis
isrl' de macedā in lempna. et pugnabat
ei eam qui tradidit dominus in ma
ge suo in manu isrl'. et percussit urbem
ore gladii. et omnes animas eius
in ea. non dimiserunt in ea vllam re
liquias. fecerat regi iericho. de lempna
fecit in lachis. cum omni ciui. et cetera

Scribitur q; regi leona fuit

per gurum disposito oppugnabat eam
et tradidit eā dominus lachis in manus ei
us. et cepit eam die alto. atq; per
cussit more gladii omnem animam
que fuerat in ea. sicut fecerat lempne. et
lempne ascendit iorum rex gazer. ut auxi
liaretur lachis. quem percussit iosue cum
omni populo eius usq; ad internicionem. ni
si unū. de lachis in egloni. et manserunt ibi
q; expugnauit eam eodem die. et percussit
more gladii omnes animas que erant
in ea. iuxta omnia que fecerat lachis. ascen
dit quoq; cum omni isrle de eglon in
ebron. et pugnauit cū eam. et cepit; per
cussit more gladii. regem quoq; illius. et
omnia oppida illius. nec remansit
q; anima. que in ea fuerat. omnia
non reliquit in ea vllas reliquias. sicut
fecerat eglon. sic fecit. et ebron. cunctaq; i
ea reperta consumens gladio. ad reuer
sus in dabur. cepit eam atq; vastauit. re
gem quoq; eius atq; omnia que per
tinuit ad opida illius. nec remansit
in ea vlla reliquias. sicut fecit
ebron. et lempne. et regi; ea sic fecit dabur
et regi illius. percussit .n. iosue omnē
terram montanam. et meridianam atq;
campestrem. et asseddoth cum regibus suis
non dimisit in ea vllas reliquias. sed
omne spiritale posuerat in ore sicut p
ceperat ei dominus deus israel. barne usq;
ad gazam omnemq; terram gersen
usq; gabaon. omnesq; reges et regiones
eorum uno impetu cepit atq; vasta
uit. dominus .n. deus isrl' pugnabat pro
eo. et reuersus est cum omni isrle ad lo
gum castrorum in galgala.

Audiens aūt iabin rex asor. misit ad
iobab regem madon. et ad regem se
meron. atq; ad regem achaph. ad reges
aūt aquilonis qui habitabant in mon
tanis. et in planicie contra meridiem. et in
campestribus. quoq; et in regionibus
dor. ex ea parte maris. et chanaeum quoq; ab ori
ente et occidente. et amorreum atq; et heteum
ac ferezeum. et iebuseum in montanis
et eueum quoq; qui habitabat ad radi
ces hermon in terra maspha. egressi
q; sunt omnes cum turmis suis. populus
multus nimis. sicut harena que est in
littore maris. equi q; et currus in nimie

multitudines conuenerunt; omnes reges
illi immunes ad aquas meron ut pugna
rent cū isrl'. dixitq; dominus ad iosue. ne
timeas eos. cras n hac eadem hora ego tra
dam omnes istos uulnerandos in conspec
tu isrl'. equos eorum subnervabis. currus
que combures. igne. iosue igitur cum
cuncto exercitu suo cum illo ad aquas
meron subito irruerunt super
eos. et tradidit eos dominus illos in manus
isrl'. qui percusserunt eos. et persecuti sunt
usq; ad sidonem magnam. et aquas
masephoth campumq; maspheh qui
ad orientalem illius partem spectat. percus
serunt omnes. ut nullus dimitteret exer
relinquat. fecerit. sicut preceperat ei do
minus. equos eorum subnervauit. cur
rusq; combussit. nec ullus fuit sermo
pretereat. qui regem eius percussit gladio
sor. n. antea erat inter omnia regna
hec principatum tenebat. percussitq; oc
cidens quae ibidem morabantur. nō
dimisit in ea ullam relinquat. usq; ad
internecionem omnia vastans. pā
quod; ut sem percussit iericho. et hai
percussum contra regem eius. et
pit. percussitq; de eum. sicut preceperat
ei moyses famulus dominus. ab usq; urbi
bus quae erant in colle. et in omnibus ui
te cecidit gladio. donec deleret. sicut man dā at
mum. nullum. et omnia quae
ra diruerunt. sub filii isrl' tantū homi
nib; unde fecit sicut preceperat dominus
moysi seruo suo ita praecepit moyses iosue
ille universa complenit. non pretermi
de omnibus mandatis quae uerbum quidē
uerbum quod mandauerat dominus moysi
cepit. ita. iosue omnem terram mō
tanam. et meridianam terram; gosen
et planitiem. et occidentalem plagam
montemq; isrl'. et campestria eius. et
rem montis quae ascendit seyr. usq; ba
algath per planitiem libani subter
montem hermon. omnes reges eorum
cepit. et percussit. occidit. multo tem
pore pugnauit iosue cū reges istos. nō
fuit ciuitas quae se non tradet filiis isrl'
praeter eueum qui habitabat in gabaon
omnes bellando cepit dominus. ut sīa
fierent. ut indurarentur corda eorum.
et pugnarent cōtra isrl'. et deleri non mere
rentur. sicut clementiam ac pertinent sic
praeperat dominus moysi. et iosue. nec
uerunt. iosue igitur et enachim de mon
tem seboron. et dabir. et anab. et de omni
monte iudā. et isrl'. urbesq; eorū deleuit. si
relinquit de illum de stirpe enachim nisi
filios tantum isrl'. qui habitabant gaza. et get.
et azoto. in quib; solis relicti sunt de pro
iosue omnem terram sicut locutus est
dominus ad moysen. tradidit eam in
possessionem filiis isrl' secundum partes. et tri
sua. quieuit; terra a pliis.

Hi sunt reges quos percusserunt filii isrl'
et possederunt terram eorum trans iordā
nem ad solis ortum a torrente arnon us
que ad montem hermon. omnem orien
talem plagam quae respicit solitudinē.
con rex amorreor. qui habitauit in esse
bon dominatus est ab aroer. quae sita est
super ripam torrentis arnon. et medie
partis in valle. et dimidiū galaad usq;
ad torrentem iaboch qui est terminus
filiorum amon. et solitudine usq; ad
mare cheneroth. ad orientem. usq; ad
mare deserti. qd est mare salsissimum
ad orientalem plagam per viam quae
ducit bethesimoth. et ab australi parte
que subiacet asedoth usq; phasga ter
minus. et og regis basan de reliquiis ra
phaim. qui habitauit in astaroth. et
edrai. et dominatus est in monte hermō
et in salacha. et in omni basan usq;
ad terminos gessuri. et machati. et dimi
die partis galaad. et terminum seon
regis sehon. moyses famulus domini
et filii isrl' percusserunt eos. et dedit ter
eorum moyses in possionem rubenni
et gadditis. et dimidie tribui manasse.
Hi sunt reges terre quos percussit io
sue. et filii isrl' trans iordanem ad occiden
talem plagam. a baalgad in campo
libani usq; ad montem qui part ad
cendit in seyr. et dedit eam iosue in
possessionem tribubus isrl' singulas
partes suas tam in montanis quā in
planis atq; campestribus. et in deserto. et
in meridie. terre hetthei. et amorrei. et cha
nanei. et pherezei. et euei. et iebusei.
et iericho unus. et hay unus. quae
ex latere bethel. et iericho unus. et

ebron unus

eleon unus. Rex hyecmoth unus. Rex la
chis unus. Rex eglon unus. Rex gazer unus.
Rex debir unus. Rex gader unus. Rex her
ma unus. Rex erad unus. Rex eclebna unus. Rex
odollam unus. Rex maceda unus. Rex bethel
unus. Rex taphua unus. Rex affer unus. Rex
aphech unus. Rex hasron unus. Rex madon u
nus. Rex asor unus. Rex symeron unus. Rex
achsiph unus. Rex thenach unus. Rex mag
gedo unus. Rex cedes unus. Rex iachanam in
carmelo unus. Rex dor in prouincia dor unus.
rex gentium galgad unus. omnes reges
olim senex pro uetere

XXXI

milia. cc. unus
erant. erat autem dominus ad eum. Et
ipse ualde senex. Dixitq; dominus ad eum
Senex es tu. et ingressus es. Et adhuc
terra multa remanet possidenda. Hec
est que non diuisa est. omnes insulas
Philistiim. et omnem Gessuri
a fluuio turbido qui uocatur egyptus usq;
ad terminos Accaron ad aquilonem terra
chanaan que uidetur regulos philistiim du
dum. gazeos. azotios. ascalonitas. gethe
os. et accaronitas. ad meridiem uero sunt
euei. omnis terra chanaan. mearam hydo
nios usq; abela. et terminos amorrei usq;
finem. ibani quoq; regio ad orientem. ab aqui
gad. sub monte hermon donec ingrediaris
emath. omnium qui habitabant in monte
a libano usq; ad aquas masseroth. omnes
sidonii. ego eum expellam coram filiis
israel. Tu ergo partire eam in possessionem
filiis israel hereditatem. sicut precepi tibi. Nunc diuide eam in pos
sessionem nouem tribubus. et dimidie tribu
i manasse. cum qua ruben. et gad possede
runt. eam quam dedit eis moyses famu
lus domini trans fluuium iordanem orien
talem plagam. sicut scripsit eis. a torrente
qui fluit de arnon. et ciuitate que sita est in
media conualle. et omnem planitiem medaba usq; dibon.
et omnes ciuitates amorrei qui
regnauit in esebon usq; ad terminos filiorum
ammon. et galaad. et terminum gessuri
et machati. montem hermon. et
omnem basan usq; selecha. omne regnum
hog in basan qui regnauit in astaroth
et edrai. ipse fuit reliquus raphaim.
percussit eos moyses atq; delenit. nolue
runt tamen dispergere filios israel gessuri et machati
habitauerunt in medio israel usq; in pre
sentem diem. tribui autem leui non dedit
possessionem. sed uictima. domini dei
israel ipse est possessio
eius. ut locutus est illi.

XXXII

Hec est quam possederunt filii israel in terra
chanaan. quas dederunt eis eleazar

sacdos ⁊ iosue filius nun ⁊ principes familiarum per tribus; vbi sorte omnia diuiden
tes sunt p̄cepitq; dominus in manu
moysi nouem tribubus ⁊ dimidie tribui;
duabus ⁊ tribus ⁊ dimidie enim dederat
moyses trib⁹ trans iordanem possessionem amp;
leuitis eam noluit tradere sacerdotes
suos ⁊ nepotes successerunt eorum filii
ioseph in duas diuisi tribus manasse et
ephraim ⁊ non acceperunt leuite aliam partē
in terra nisi urbes habitandum ⁊ suburbana
eis ad alendum animalia ⁊ pecora hec sunt
p̄cepta dominus moysi ⁊ ea fecerunt filii
israel diuidentes terram ⁊ nominauerunt ma
gistri filii nun ⁊ iosue in galgalis ⁊ ponunt
ea est ad eum caleph filius iephone cene
zeus ⁊ loth quid loqueris ait dominus ad
moysen hominem dei de me ⁊ de te in ca
desbarne ego amorrei eram quē misit me
moyses famulus domini de cadesbarne
ut considerarem terram nunciauitq; ei quē
in uerum nuntiabam ⁊ hec mei qui ascen
derant mecum dissoluerunt cor populi ⁊
nichominus ego secutus sum dominum
deum meum ⁊ iurauit moyses die illo
dicens ⁊ram quā calcauit pes tuus erit tue
possessionis tue ⁊ filiorum tuorum usq; in eternum
quia secutus es dominum deum meum ⁊ dominus
iratus est mihi propter uos ⁊ ait non ingredieris
et tu illuc sed iosue filius nun minister tuus
ipse introibit illuc confortā eum ipse enim
possidere faciet israel partem quam sortiti sumus
per tribus suas ⁊ cuncta ciuitates montis hebron
dedi ei quia uoluit dominum deum israel
ab illo die hebron fuit caleph filii iephone cenezei
usq; in presentem diem quia secutus est dominum deum
israel nomen hebron antea uocabatur ca
riatharbe ⁊ adam maximus ibi inter enacim
ipse situs erat ⁊ terra requieuit a pugnis
et bello filioq; iuda per cognationes su
as iuxta fines suos ⁊ contra edom usq; deserti

sin ⁊ meridiem ⁊ usq; ad extremam partē
australis plage ⁊ fuerunt eis a finibus
maris salsissimi ⁊ a lingua eius que respicit
ad meridiem egredientibusq; meta ascendit
scorpionis ⁊ pertransit in sina ascenditq; ⁊
cadesbarne ⁊ per uenit in ephron ascē
dens ad addaram ⁊ circuit carcaa amp;
de pertransiens in asemona ⁊ uehemens
ad torrentem egipti exeuntq; termini
eius mare magnum hec erit finis meridi
anē plage ⁊ habebit ne uero erit in mare
salsissimū usq; ad extremā iordā
nis ⁊ ea que respiciunt aquilonem ab ing
mari usq; ad eundem iordanis fluuiū
ascendit enim in lebrechegla ⁊ pertransit
ab aquilone in bethereba ascendens ad la
pidem boen filii ruben ⁊ tendit usq; ad
montem dolens de valle achor et aquilo
nem respiciens galgala que est ex ad uer
so ascensionis adommim ab australi par
te torrentis situm; aquas que uocant
fons solis ⁊ exeunt extra eius ad fontem
rogel ascendunt; per conuallem filii en
non et late respicit ad meridiem ⁊ et
rursum ⁊ uallis gigantum ad aquilonem
pertingit ascenditq; montis usq; ad fon
tem aque nephtoa ⁊ per uenit usq; ad
montes ephron inde uertitur; in
baala que est cariathiarim ⁊ urbē il
lam ⁊ circuit de baala et occidentem usq;
ad montem seyr ⁊ transit iuxta latus mon
tis iarim ad aquilonem in chesalon ⁊ descendit
in bethsames ⁊ transit in timna ⁊ peruenit
et aquilonis parte accaron et late ⁊ inde
uertitur; ⁊ respicit montem badala
peruenitq; in gebul ⁊ magni montis et
desinit in mare concludunt ⁊ autem ter
minum filiorum iuda per cognationes suas
hominibus; sunt caleph uero filio iephone de
dit partem in medio filiorum iuda sicut p
ceperat ei dominus cariathiarbe patris enach ipsa est
hebron ⁊ eleuitq; exinde caleph tres filios enach
sisai ⁊ achiman ⁊ tholmai de stirpe enach
natos ⁊ non tendens ueni ad habitatores da
bir que prius uocabatur cariath sepher
⁊ cuncta irritum ⁊ dixit caleph ⁊ cui
percusserit cariathsepher ⁊ ceperit eam
dabo illi aksam filiam meam uxorem cepit
eā cenez frater caleph

XV.

immer redditq; ei axam filiam suam uxorē
Que cum pergeret simul suasit ei ut
a patre suo ut peteret agrum. Suspirantiq;
ut sedebat in asino ait illi caleph. Quid habes
inquit. At illa dic mihi da mi benedictionem
quam terram australem dedisti
mihi rogo ut irriguam dedit. Et caleph irri
guum superius inferius. Et dedit ei
filiorum uida per cognationes suas exeuntiq;
ad eos de termi[nis] ab extremis partib; filiorum
uida usq; ad mare contra austrum. Et habebat
ethel. regionem ebenda. Et ada
del. et adar. et rechuam. et zapheth. et helem
balaoth. et asor nova. et iaioth. et iedon. Hæc
assedonam sane. et molada. et asergadda.
et assemoth. et hethelech. et thalmad. et barsa
lee. et baiolza. et bealya. et hyimesen. et rechol
lach. et exul. et herma. et siheleth. et medem
mena. et sensena. et lebaoth. et selumiem rem
moth. Hæ sunt ciuitates. xxv. et mille eaq;
cum pertinentiis ub arad. et sarna. et asena.
et hazanoe. et engannim. et taphua. et enā
nerem oth. ad islam soreo. et azeca. et sarim
adaim. et geda. et gideroth aim. et bet. xxii.
et mille eaq; et anam. et aseba. et magdilgad.
delen. et melcha. et beth. et lachis. et bascath.
et eglon. et chaemas. et cethlis. et gide
roth. et bethdagon. et naema. et maceda cum
tract. et vi. et mille eaq; et lambane. et ether.
et asam. et epha. et iethe. et ub. et iesa. et
zib. et mareta cum tract. ix. et mille eaq; acta
tion cum tract. et mille cum suis abactaron
usq; ad mare omnia quæ uergunt ad aza
tum. et tribus eius azoti cum tract. et mille
cum suis. gaza cum tract. suis. et mille cum
suis: ad torrentem egypti. et mare magñ
terminus eius. et monte samu. et ether.
et soco. et adenna. et machthetira. Hæ sunt ci
uitates. et ab. et hyscemo. et ammigolem. et
olom. et golo cum tract. xi. et mille eaq; et ab
et roma. et esaam. et anaum. et bethtapua.
et apheka. et anim atha. et aretach harbee. Hæ
ebron. et sior. cum tract. ix. et mille eaq; Ma
on. et chemon. et zaph. et nothae. et zeraei. et za
ratamen. et anoe. et achaim. et gabaa. et ta
mna. cum tract. x. et mille eaq; et iul. et beth
sur. et doer. et mareth. et bethanoth. et bethe
ce. cum tract. vi. et mille eaq; et arbath baal.
Hæ et arbathaim. Hæc sunt urbes et rebdi
cum tract. eius. et mille eaq; in deserto be
tharaba. et medin. et sarachia. et beb cam. et
uraal. et alus. et engaddi cum tract. sex. et mille
earum. Hæ sunt simul ciuitates. xcv. et iebusæum aut
habitatorem ierusalem non potuerunt filii iu
da delere. habitauit; iebusæus cum filiis iu
da in ierusalem usq; in præsentem diem.

(XVI) Egressa est sors filiorum ioseph ab iordane
et iericho. et ad aquas eius ad orientem so
lis desertum. quæ ascendit de iericho ad mon
tem bethel. et egreditur de bethel luzam. et tran
sit. et terminus archi. et archaroth. descendit
ad orientem. ubi est murus ataroth. et ad
finem inferioris bethoron usq; ad gazer.
et habet exitus suos ad mare. machmethath. ab
aquilone. respi
cit. et circuit finibus eius orientem. usque ta
naselo. et per illud procedit ianoe. et de
scendit; de ianoe in ataroth. et noarha
ra. et pertransit in iericho. et egreditur ad
iordanem de fossa. per quam transit. et mare
usque ad harundinetum. et exit; egressus est
in mare. salsissimum. Hæc est possessio tribus; fi
liorum ephraim per familias suas. urbes et
separatæ sunt. filiis ephraim in medio pos
sessionis filiorum manasse. omnes ciui
tates. non ut ejecerunt filii ephraim. cananeum
habitatorem gazer. habitauit; chana
neus in medio ephraim usq; in diem hanc

(XVII) Cecidit autem sors. tribui ma
nasse. ipse. n. est primogeni
tus ioseph. machir primogenito ma
nasse. pater galaad. qui fuit vir pugna
tor. habuit; possessionem galaad. et basan
et reliqui filiorum manasse. iuxta familias
suas. filius abiezer. et filius helech. et
filius hesriel. et filius sichem. et filius epher
et filius semida. hi sunt filii manasse. filii
ioseph masculi. per cognationes suas. Sal
phaat vero filio ephe. non fuit galaad. filii
machir. filii manasse. non erant filii.
nisi filiæ. Quarum hæc sunt nomina.
malahla. noa. hegla. melcha. et
thersa. Venerunt; in conspectu eleazari
sacerdotis. et iosue filii nun. et principū
dicentes. Dñs præcepit per manum mo
ysi ut daretur nobis possessio inter
fratres nostros. Dedit; eis iuxta impe

domini possessionem in medio fratrū suorū. Filii autē machir
filii manasse. de quo egressi sunt galaadite. qui quia bellatores
fuerant possederunt galaad et basan. filii autē iair manasse
habitauerunt in pagis eorum. vocatique sunt habothiair. Nathan
autem filius hemer. omnes familie filiorum galaad filii manasse
fuerunt. Reliqua turba filiorum manasse per familias suas
possedit a finibus aser usque machmethath. que respicit contra
sichem. et pergit ad dexteram partem habitantium in fonte
thapuah. Terram enim thapuah filii manasse possederunt. Ipse
est autem finis manasse. filii ephraim. qui habitauerunt in
medio possessionis manasse. Et dilatatur ex latere aquilonis
usque ad torrentem arnon. Et habet contra meridiem civitates
quasdam alienigenarum. que subiacent ephraim. Et fines
manasse a parte aquilonis torrens. et exitus eius pergit ad mare.
Ita ut possessio ex utraque parte ad austrum et ab aquilone
manasse. Ultimum quoque habet mare. et coniungitur ei
tribus aser ab aquilone. Contra orientem habet tribum
issachar. ab occidente autem habet hephrem manasse. Ultimus
aser terminus. Et usque bethsan et ultra. et usque iezrahel
et finitimas regiones. Habet autem et decapolim. et dor. et
finitimas regiones. Et usque ad montem nepheth. et usque
ad thenath. et ultra. et finitimas regiones. Habet autem et
maledo cum finitimis suis. et ea pars urbis nophech. Fuerunt
autem filii manasse hi quantum ad familias pertinet. Filii machir
patris galaad. Galaad autem et basan. quia bellatores fuerant
possederunt. Filii autem galaad. Iezer. et helec. et esriel. et
sichem. et hepher. et semida. Hi sunt filii masculini manasse
filii ioseph per familias suas. Filius autem salphaad filii hepher
non habuit filios. sed filias. quarum hec sunt nomina. Mahala
et noa. et egla. et melcha. et thersa. Steterunt autem ante
eleazar sacerdotem. et ante iosue filium nun. et ante principes
dicentes. Dominus precepit moysi ut daret nobis possessionem
inter fratres nostros. Dedit ergo iuxta imperium domini
possessionem patruo filiabus eius. Funes ceciderunt manasse
extra terram galaad et basan. que sunt trans iordanem. Non
enim defuerunt filie manasse possidere terram. sed filii reliqui
manasse habuerunt terram galaad. Finis autem manasse fuit
a sichem. qui est contra faciem eius ad dexteram. pergens
usque ad habitatores fontis thapuah. Nam thapuah in
confinio manasse fuit. filiis autem ephraim cecidit. Et descendit
finis ad torrentem arnon contra meridiem. Civitates autem
iste que sunt ex urbibus manasse procul a finibus suis. contra
aquilonem torrentis. Et habet manasse ex parte torrentis
civitates. Et extenditur finis ad mare. Civitates quoque
ephraim inter civitates manasse. Et finis manasse ab aquilone
torrentis. Et exitus eius pergit ad mare. Ita ut possessio ex
utraque parte ad austrum et ab aquilone manasse. Ultimum
habet mare. et coniungitur tribui aser ab aquilone. Contra
orientem habet tribum issachar. ab occidente habet manasse
hephrem manasse. Ultimus aser terminus. Et usque bethsan
et ultra. et usque iezrahel et finitimas regiones. Habet autem
et decapolim. et dor. et finitimas regiones. Et usque ad montem
nepheth. et usque ad thenath. et ultra. et finitimas regiones.
Habet autem et maledo cum finitimis suis. et ea pars
urbis nophech. Fuerunt autem filii manasse hi quantum ad familias pertinet.
Filii machir patris galaad. Galaad autem et basan. quia bellatores
fuerant

nida; & est plaga magna ꝯ mare ad orientem. A iudice aut exparte charath iarim egreditur terminus ꝯ mare & pueniet usq; ad fontem aquaꝝ nephtoa & descendit; in partem montis que respicit uallem filiorum ennon. & est ꝯ septentrionalem plagam in extrema parte uallis raphaim. & descendit; rehon & uallis ennon uxꝰ iacul rebusel ad austrum & pueniet ad fontem rogel mãsens ad aquilonẽ & egrediens ad ensemel & fontem solis & peruenit usq; ad tumulos qui sunt ex regione ascensus adumim & descendit; a thalen bohen & lapidem bohen filii ruben & peruenit ex latere aquilonis ad eam petra & descendit; in planitiem & pgreditur ꝯ aquilonem berhagalã & uenit; extrorsus ꝯ linguam maris salsissimi ad aquilonem in fine iordanis ad australem plagam. que est terminus illius ad orientem. & est possessio filiorum iuda per tribus suas in circuitu & familias singulas & fuerunt; ciuitates eius iericho & berhagla & uallis casis berharaba & samaraim & berhel & amã & affena & offnra uallis heliomoni & ophim & gabee ciuitates xiiii & ville eaꝝ gabaon & rama & berooth & mesphe & caphera & amosa & recem & iarepheel & tharela & sela & haeleph & iebus. que est hierusalem & gabaath & cariathiarim ciuitates xiii & ville eaꝝ. Hec est possessio filiorum beniamin per familias suas. Egressa est sors secunda (XX) & fuit filiis symeon per cognationes suas & fuit hereditas eorum in medio possessionis filiorum iuda. & erat ex abundanti pars filiorum iuda. & berabee & sabee & molada & asersuhal & bala & asem & elthola & bethul & harma & siceleg & beth marchaboth & asersusa & bethlebaoth & sarohem. ciuitates xiii & ville eaꝝ. Aym & remmon & ether & asan ciuitates iiii & ville eaꝝ. Omnes uici per circuitum urbium istaꝝ usq; ad balaad berramoth ꝯ australem plagam hec sunt possessiones filiorum symeon familias suas. & fuit hereditas filiorum symeon uxꝰ cognationes suas in possessione eorum. & fuit in tribu filiorum iuda. quia nimis erat. & idcirco filii symeon possederunt in medio hereditatis eorum. & egressus est sors tertia filiorum zabulon per cognationes suas & fuit terminus possessionis eorum zabulon usq; sarith. & ascendit; de mari & medio laar. & pueniet in debbaleth. usq; ad regionem iocneam. & reuertitur de sarith ꝯ orientem in finem solis. contra tabor egreditur ab alareth & ascendit; ꝯ dabereth & ascendit; ꝯ iafie & uenit per tribum ad orientalem plagam gethefer. thacasin & egreditur in remmon amphar & noa & tendit ad aquilonem & nathon & uenit; egressus eius uallis iephthael & cathel & neamai & semron & idala & berhleem ciuitates xii & ville eaꝝ. Hec est hereditas tribus filiorum zabulon per cognationes suas. urbes & uici eaꝝ. Sexta sors egressa est sors symeon per cognationes suas & fuit; hereditas eius samaa & sehal & asor & iemuth & adada & bethphasel & pueniet usq; ad thabor & asor & semma & hyer semes & exierunt; extrorsus eius iordanis ciuitates xvi & ville eaꝝ. Hec est possessio filiorum yssachar per cognationes suas urbes & uici eaꝝ. Octaua; sors cognationibus filiorum aser per cognationes suas & fuit; terminus eaꝝ alchat & radi & bethen & achab & elemeleth & amaad & meiphal & pueniet usq; ad carmelum maris & ad bethlabanath ac reuertitur ꝯ orientem bethagan & pertransit usq; zabulon. ualle iephthael ꝯ aquilonem iuxta bethemech & neiel. egreditur; ad dexteram cabul & aram & maab & ommon & achanane usq; ad hydonem magnam ciuitatum munitarum in horma usq; ad ciuitatem munitissimam tyrum & usq; ossam extrorsus eius in mare de finibus acazib amma & aphech & maab. Ciuitates xxii & ville eaꝝ. Hec est possessio filiorum aser per cognationes suas urbes & uici eaꝝ. Nonum sors egressa est filiis neptalim. uidelicet; & fuit terminus eaꝝ helef & allon bethsanannim & nacheb & hebroch & accharaph & hennathon & iamnia & mocon & hennathon & cariathaim & sephoth & edrei & enan & asor & iaron & magdalel & horem & bethanath & beth

0 1 2 3 4 Gray Scale

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

semel cuntarel·x·ce·mille eaz·q̄ est
possessio tribus filiorum nepthalim per
cognationes suas urbes·mutuli eaz·tribu
filiorz dan per familias suas egressa est
sorz·viii··sunt ergo omnes possessiones eaz
carrada·iasaal·ihersemes·i·cuntas so
lis·selebin·ihaalon·iethela·helom·
remphna·iacrom·heleheoem·reb
rom·ibaalath·iud·bubarath·iech·
remmon·atq; hierecon·iareon·cū ter
mino qui respicit ioppen·iuxe fines con
cludunt·ascenderuntq; filii dan·ipug
nauerunt cē lesem reperuntq; eam·
percusserunt·eam in ore gladii·ip
sederunt·ihabitauerunt in ea·vocantes
q; nomen eius lesan·dan·ex nomine
dan patris sui·q̄ est possessio tribus filiorum
dan per cognationes suas urbes·mutuli
eaz·cum q; completi sorte sua diuise
singulis per tribus suas dederunt filii isr'
possessionem iosue filio nun in medio
sui iuxe preceptum dñi urbem q̄ postula
uit·namatdara in monte effraim·re
dificauit·cuntatem·habitauitq; in ea·
Hec sunt possessiones quas sorte diuiserūt
eleazar sacerdos·iosue filius nun·i
principes familiarum ac tribuum filio
rum isr'·in silo coram dño ad ostium tab
naculi testimonii·partiti q; sunt terram·
Et locutus dominus ad iosue
dicens·loquere filiis isr'·dic eis·De
pare urbes fugationum de quibus locutus
sum ad vos per manum moysi·ut con
fugiat ad eas quicūq; animam percutiens
nesciens·ut possint euadere ultorem
qui ultor est sanguinis·cum ad unam
harum confugerit cuntatis·stabitq; ante
portas cuntatis·et proponat sermonibus su
is seniorū eius que se comprobent in no
strem·sicq; suscipient eū·et dabunt ei
locum ad habitandum·et q; sanguinis
ultor eius fuerit persequens non tradent in
manus eius·quia ignorans percussit
proximum suum·et non ante triduum
ei inimicus·et habitabit in cuntate ista do
nec stet ante iudicium cause sue·et
facta fuerit·et mortuus
fuerit sacerdos magnus qui fuit in
illo tempore·tunc reuertetur homi
cida·et ingredietur cuntatem·et domum
suam de qua fugerat·de tribu nepthalim·
cedes in galilea montis nephthalim·i
sichem in monte effraim·i cariathar
be·ipsa est ebron in monte iuda·trans
que iordanem ex oriental em plagam iericho·
statuerunt bosor que sita est in campest
solitudine de tribu ruben·et ramoth in
galaad de tribu gad·et gaulon in ba
san de tribu manasse·Hec cuntates o
mnes sunt electi filiis isr'·et aduena
qui habitabant inter eos ut fugere ad eas
quicunq; nesciens per ignorantiam·et non mortem
inferat proximo suo·et stabit in conspectu
multitudinis ad iudicium·donec stet
ante pontificem qui fuerit tempore
Accesserunt principes familiarum le
uitarum ad eleazarum sacerdotem·et iosue fi
lium nun·et ad duces cognationum per
singulas tribus filiorum isr'·et locuti sunt
ad eos in silo terre chanaan atq; dixerūt
dominus precepit per manum moysi
ut daretur nobis urbes ad habitandum·
et suburbana eaz ad alendum iumenta
nostra·dederunt filii isr' de possessionibus suis
iuxe imperium dñi·cuntates·et suburba
na eaz·egressa est sors in familiam
caath filiorz aaron sacerdotis de tribu iuda·
et symeon·et beniamin cuntates·xiii·de
singulis filiis caath·et leuite qui super fu
erant de tribubus effraim·dan·et di
midie tribus manasse cuntates·x·per
filios gerson egressa est sors·ut acciperet
de tribubus yssachar·aser·et nepthalim·
et dimidia quoq; tribu manasse in basan
cuntates·xiii·filiis merari per cō
gnationes suas de tribubus ruben·et gad·
et zabulon urbes·xii·dederunt filii isr'·le
uitis cuntates·et suburbana eaz·sicut p
cepit dominus per manum moysi·sin
gule sorte tribuum·de tribubus filiorū
iuda·et symeon dederunt iosue cuntates·q̄s
ista sunt nomina·filiis aaron per familias
caath·et erunt eis sortes prima·et sors alia
egressa est chariathsarbe patris enach·
que nomen est ebron in monte iuda·et
suburbana eius per circuitum·agros
autem·et villas eius dederat caleph filio ieph
one ad possidendum·reddit q̄ filiis aa
ron sacerdotis ebron cum fugitiuorum
ac suburbanis eius·et lepnam·cum
suburbanis suis·et iethe·et hasmon

ꝛelon ꝛdabur ꝛam ꝛnethan ꝛthebsamꝫ
es cum subburbanis suis cuitates ix. de
bubus ut dictum est de duabus. De tribu
autē filiorum leuitarum gabaon ꝛgabee
ꝛanathot ꝛalmon cum subburbanis suis
cuitates iiii. Omes simul cuitates xiii
aaron sacerdotis xiii cum subburbanis suis.
Et quis nō per familias filiorum caath
leuitarum genus hereditaria possessio. De tribu
effraim urbs confugii sichem cum subur
banis suis in monte effraim ꝛgazer ꝛbe
thsam ꝛnethoron cum subburbanis suis
cuitates iiii. De tribu quoq; dan helthe
ce ꝛgelthethon ꝛhasalon ꝛgetheremō
mon cum subburbanis suis cuitates iiii. porro de
dimidia tribu manasse thanach ꝛgeth
remon cum subburbanis suis cuitates
due. Omes cuitates x ꝛsubburbana
eaꝝ date sunt filiis caath inferioris ge
nus. filiis quoq; gerson leuitici generis de
dimidia tribu manasse confugii
uitates gaulon in basan ꝛbosor cum sub
urbanis suis cuitates duas. porro de tribu
ysaar cedon ꝛdaberath ꝛiermath ꝛen
gannim cum subburbanis suis cuitates
iiii. De tribu autē aser masal abdon ꝛhelon
ꝛelcath ꝛnoob cum subburbanis suis cui
tates iiii. De tribu quoq; neptalim cuitatē
confugii cedes in galilea ꝛad morthoi ꝛcar
than cum subburbanis suis cuitates tres.
Omes urbes familiaꝝ gerson xiii cum
subburbanis suis filiis autē merari leuitis
in ceteros gradus per familias suas data ē
de tribu zabulon gethsemon ꝛiecthana ꝛcep
ma ꝛmaloth cuitates iiii cum subburba
nis suis. Et de tribu gad cuitatem confugii
ramoth in galaad ꝛmahanaim ꝛesebon
ꝛiazer cuitates iiii cum subburbanis suis.
De tribu ruben autē bosor in desertis campe
stribus cuitatem refugii bosor in solitudine misor
ꝛiazer ꝛiethson ꝛmaaphaa cuitates iiii
cum subburbanis suis. Omes urbes filio
rum per familias suas quarundecim suas
cuitates uniuerse leuitaꝝ in me
dio possessionis filiorum israel fuerunt xl
viii cum subburbanis suis singule per fa
milias dimidiae tribus. deditq; dominus deus
israel omnem terram quam iurauerat
se patribus eorum daturum. et possederunt eā
atq; habitauerunt in ea. dataq; ē
ab eo pax. et omnes per circuitū nationes

nullus eis hostium resistere ausus est. sed
cuncta uniuersorum tradidit manibus. Ne
unum quidem uerbum q; illis promiserat
se ei promiserat. irritum fuit. sed impleta
plenum sunt omnia.

Eodem tempore uocauit iosue rubenitas
ꝛgaditas et dimidiam tribum manas
se. dixitq; ad eos. custodistis omnia que præ
cepit uobis moyses famulus domini. et q;
mandauit uobis. obedistis uocem meam
in omnibus. non reliquistis fratres ue
stros longo tempore usq; in præsentem
diem. custodientes mandatum domini
dei uestri. Nunc igitur dedit dominus de
us uester fratribus uestris quietem. sicut
pollicitus est. Reuertimini igitur et intrabun
tabernacula uestra. terram possessionis uestre quā
tradidit uobis moyses famulus dei trans
iordanem. tradium tamen ante conspectum
dei uestri. Quia

ē eos · interim miserunt ad illos in terram
galaad finees filium eleazari sacerdos · et
principes cum eo singulos de singulis
tribubus · qui venerunt ad filios ruben et
gad · et dimidiam tribum manasse in ter-
ram galaad · locutique sunt ad eos · Hec
dicit omnis pplus domini · Quae est ista prae-
uaricatio · quam deliquistis deo israhel ·
unum hodie relinquere edificantes aram
contra legem · ut recedatis a domino · Nonne
sufficiebat nobis peccatum phogor · a quo
usque in presentem diem mundati sumus
et plaga inde facta non recessit · Vos ergo
recedere a domino · qui si hodie ei resistere
uoluerit · cras contra omnem israhel
furor eius desaeuiet · Quod si putatis im-
mundam esse terram possessionis
uestrae · transite ad terram in qua tabula
culum domini est · habitatque in ea nobis cum
ut a deo nobis recedatis · Nec non et altare
edificauerunt · preter altare domini dei
nostri · Non ne achor filius zare peccauit man-
datum domini · et super omnem populum
israhel ira eius irruit · ille erat unus
homo atque iniquam perit · et tamen in pec-
catore suo · Dixerunt ergo filii ruben · et gad
et dimidie tribui manasse principibus
legationis israhel · et cognitionum deus
israhel ipse noverit · et israhel ipse sciat
quia non contemptu nec scelere fecimus · ut
aedificaremus altare contra
mandatum domini · Si enim hoc animo id agere
cogitauimus · non nos hodie · sed posteri
nostri interrogent · et dicant · Quid uobis
et domino deo israhel · Terminum posuit dominus inter nos · et
uos filii ruben · et filii gad iordanem flu-
uium · nec ullo partem non habetis in
domino · et habet occasionem auferendi filii
nostri filios nostros ab timore dei · Putauimus
ergo melius · et pro nobis decreuimus · ut
dicamus · Faciamus holocaustum · et uic-
timas offerentes · et incensum omnium
horum · non ad holocausta · nec ad uic-
timas offerendas · et incensum
uestrum · sed testimonium
inter nos et uos · et posteros nostros · ut
seruemus ritum · et cerimonias domini
coram eo in holocaustis · et uictimis · et pacifi-
cis hostiis · ne quando dicant nobis filii
uestri · Non est nobis pars in domino · Quod
si uoluerint dicere · ut debeant · fiat altra
re donum quod fecerunt patres nostri · non in
holocausta · nec in sacrificium · et in reli-
quum monumentum nostrum ac non eorum · Absit
a nobis hoc scelus ut recedamus a domino · et
ut hodie relinquamus extructo altari ad
holocausta · et sacrificia · uictimas offe-
rendas preter altare domini dei nostri · quod ex
structum est ante tabernaculum eius · Quib
audiuit finees sacerdos · et principes legis
nis israhel qui erant cum eo placem sunt
uerbis filiorum ruben · et gad · et dimidie
tribus manasse libenter · et susceperunt · Ait
que finees filius eleazari sacerdos ad eos · Hac
scimus quod nobiscum est dominus · qui
aliter eius apud nos contemptione hac · liberas
stis filios israhel de manu domini · Quorsus
fuisset enim principibus a filiis ruben · et
gad de terra galaad finium commutatio ad
filios israhel · Hec locutus est · placuitque sermo
cunctis audientibus · et laudauerunt domi
num filii israhel · nec ultra dixerunt
ut ascenderent ad eos · et pugnarent · de
lerent terram possessionis eorum · Vocauerunt
que filii ruben · et filii gad altare quod extru
xerant · testimonium inter se dicentes

Volumen autem capitulum XXII. ipse sit deus.
multo tempore post · pacem dederat
dominus israhel subiecti in gyro nationibus
undique · et habitante iam longeuo · ipsum
que uocasset · vocauit iosue omnem israhel
maiores que natu · principes · ac duces ·
magistros · dixitque ad eos · Ego senui · et
grediori etate sum · Vos que cernitis · ea
cuncta que fecerit dominus deus uester
omnibus per circuitum nationibus · Ipse
pro uobis ipse pugnauit · nunc ergo sor-
tem iacit uobis omnem terram ab oriente
li parte iordanis usque ad mare magnum · ad occi-
dentem · ad huc super sunt nati
ones · dominus deus uester disperdet eas · et
auferet a facie uestra · et possidebitis terram
sicut est uobis pollicitus · tu confortamini · et
estote solliciti ut custodiatis et fa-
ciatis cuncta que scripta sunt in uolumine legis mo
ysi · et non declinetis ab eis nec ad dex-
teram nec ad sinistram · ne posthac uobis
ad gentes que inter uos future sunt
iungamini · nomine deorum earum · et seru
metis eis · ad extremum illos · et ad hereditatis
munus de uobis · quod fecisse ulciscitur · in diem
hanc · Scitis autem dominum deus in

conspectu uñr gñes magnas ⁊ robustas
mas nullus uobis resistere potest ⁊ mul
ce uobis persequetur hostium mille uny
q̃ dñs deus uñr pugnabit pro uobis sic pugna
bit ⁊ cet pollicitus est ⁊ ñ diligñissime
ꝑcauete ut diligatis dñm deum
uñm ⁊ quod si uolueritis hanc gentium
q̃ uobis habitant cetera ad herere ⁊ cũ
eis misere connubia aut amicabiles copula
re iam nec terre ꝙd dñs deus uñr ñ
eas deleat añ faciem uram ⁊ uobis erit
in uoluptati aut in laqueum ⁊ offendiculum
et latere uos ⁊ in oculis uris donec uos
auferat ⁊ disperdat de terra hac optima
quã tradidit uobis ecce ego ingredior u
iam hodie uniuerse terre ⁊ scitis ad
cognoscetis ꝙd de omnib; ubis ẽ se dñs ꝑ
timuit uobis ẽ pollicitus est non ꝑ
ibit unum in cassum ⁊ sunt ẽ implet
que ꝙd promisit ⁊ prospere cuncta ne
uerunt sic ad ducet super uos quicquid
malorũ cõminatus est donec uos auferat
atq; disperdat de terra hac optima q̃
tradidit uobis ⁊ cũ ꝙd pcepit uobis cum ⁊
seruaueritis dñs aduersus ⁊ ad ora mini eos
ira atq; uelociter consurget in uos ⁊ tu
rpe dominum auferemini ab hac terra
optima quã tradidit uobis.

CAPITULUM XXIIII

Congregauitq; iosue omnes filios ist
in sichem uocauit maiores natu ac
principes ⁊ iudices ac magistros ⁊ steteri
tq; in conspectu domini ⁊ ad ꝑlũ sic lo
cutus est ⁊ dixit dñs deus isrl ultra flumen
habitauerunt ꝑres uri abimelech tha
re ꝑ abraham ⁊ nachor seruierunt
q; dis alienis ⁊ tuli ego ꝑrem uñm abra
am de mesopotamie finib; ⁊ adduxi
eum in terrã chanaan ⁊ multiplicauiq;
semen eius ⁊ dedi ei y saac ⁊ illi; rursũ
dedi iacob ⁊ esau ⁊ esau dedi mõ
tem seir ad possidendum ⁊ iacob uo ⁊
filii eius descenderunt in egyptum mise
q; moysen ⁊ aaron ⁊ percussi egyptũ
multis ⁊ signis atq; portentis eduxiq
ꝑres uros de egypto ⁊ uenistis ad ma
re ꝑsecutiq; sunt egyptii ꝑres uros
cum curribus ⁊ equitatu usq; ad mare
rubrum ⁊ clamauerunt aut ad do
minum filii ist? qui posuit tenebras
inter uos ⁊ egyptios ⁊ adduxit super
eos mare ⁊ operuit eos uiderunt oculi
uri cuncta q̃ in egypto fecerim ⁊ habitas
tis in solitudine multo tempore ⁊ intro
duxi uos in terram amorei qui habitabat
trans iordanem ⁊ cumq; pugnarent ad uos
tradidi eos in manus uras ⁊ possedistis
ram eor ⁊ attriui eos ⁊ surrexit
balac filius sephor rex moab ⁊ pug
nauit ad israelem ⁊ misitq; ⁊ uocauit
balaam filium beor ut malediceret uob
nego uolui audire eum ⁊ benedicendo
per illum benedixit uobis ⁊ liberaui uos
de manu eius ⁊ transistis iordanem ⁊ ue
nistis in iericho pugnauerunt ad uos
uri cuncteq; ciuitates amorrei ferezei
chananei ⁊ cheti ⁊ gergesei ⁊ eue
i ⁊ iebusei ⁊ tradidi illos in manus
uras ⁊ misi ante uos crabrones ⁊ eie
cit de terra uos duos reges amorre
orum non in gladio tuo ⁊ arcu tuo ⁊ de
dit uobis terram in qua non labo
rastis ⁊ urbes quas non edificastis in
habitatis in eis ⁊ uineas ⁊ oliueta que
non plantastis ⁊ uos timete dominum
⁊ seruite ei perfecto corde atq;
ueritissimo ⁊ auferte deos quib; seru
erunt ꝑres uri in mesopotamia ⁊ in
egypto ⁊ seruite domino ⁊ si aut
malum uobis uidetur ut seruiatis
domino optio uobis date hodie
re uobis hodie quod placet ⁊ cui potius
mum seruire debeatis utrum dis qs
bz seruierunt ꝑres uri in mesopota
mia an dis amorreorum in quor
terra habitatis ego autem ⁊ domus mea ⁊
memor domino ⁊ dixit ꝑplis ⁊ aut
absit a nobis ut relinquamus dñm
⁊ seruiamus dis alienis dominus
deus uñr ipse eduxit nos ⁊ ꝑres nros de
terra egypti de domo seruitutis ⁊ fecit
nobis uidentib; signa magna ⁊ cus
todiuit nos in omni uia ꝙ ambula
mus ⁊ in gentes ꝑplis per quas transiui
⁊ eiecit omnes gentes amorreum hita
torem terre quã nos intrauimus ⁊ seruie
mus igitur domino q; ipse est dominus
deus uñr ⁊ dixitq; iosue ad ꝑplm ⁊ non ꝑ
territ seruire domino ⁊ nis ⁊ u ⁊ est
ius emulator est nec ignoscet sceleri
bus uris atq; peccatis ⁊ si dimiseritis dominum
⁊ seruieritis dis alienis conuertet se

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

afflíget uos amp; subíuget postquã pñs
títe uobíl tona. Dixitq; ꝓphẽ ad iosue. Ne
quaqñ tibi uereloquentíe erit. q; dñus
sermonẽ. ꝓ uobíe ad ꝓphẽ tenebrũ quid
uos cedat. Quia ꝓphẽ elegantíe uob dñm. ut
seruatis ei. Respondítq; cedet. Sed g̃ aut
auferre deos alienos de medio uestrũ. Incli
nate corda uestra ad dñm deum íhrl. Dixit
q; ꝓphẽ ad iosue. Dñmo deo nñr seruiem
obediemꝰ et sermoníbus ꝓphẽ eius. Pepigit g̃
iosue in die illo fœdus. ꝓponens ꝓphẽ præ
cepta amp; iudicia in sichem. Scripsit
q; omía ũba in uolumine legis dei
tulit lapidem p grandem. ꝓposuitq; eũ
subter q̃rcum que erat in sctuario dñi
duxit ad omnem ꝓplm. Ecce lapis iste erit
nobis in testimoníum. Quod audierit
omnia ũba que locutus est nob dñs
fieri forte postea negare uelitis. Dimit
te dñmo deo uñro. Dimisitq; ꝓplm sin
gulos in possessionem suam. Et post
hec mortuus est iosue filius nun serui
domini. c. x. annoꝝ. Sepelieruntq; eũ
in finib; possessionis sue in thamnath
sare que sita est in monte ephraim. a
septentrionali parte montis gaas. Ser
uitq; ihrl dñmo cunctis diebus iosue
et seniorum. Qui longo uixerunt tem
pore post iosue. qui noúerant omía opa
dñi que fecerat in ihrl. Ossa quoq; io
seph que tulerunt filii ihrl de egypto se
pelierunt in sichem in parte agri q̃ em
erat iacob a filiis emor patris sichem. c
nouelliꝰ ouis. et fuit in possessione filio
rum ioseph. Eleazar quoq; filius aaron
ita defunctus mortuus est. et sepelierunt eum
in gabaa. Fineel filii sui que data est
ei in monte ephraim. Incipit liber Iudi
cum. Mortuo autem iosue cum
consuluissent filii ihrl
dñm dixerunt. Quis ac
cedet ante nos ad chá
naneum. et erit dux
belli. Dixitq; dominus.
Judas ascendet. ecce tra
didi terram in manus eius. Dixit autem
Judas ad symeon fratrem suum. Ascende mecum in
sortem meam. et pugna cõtra chana
neum. ut ego pergam et ipse in
sortem tuam. Abiit cum eo symeon
ascenditq; iudas. et tradidit
dominus chananeum ac pherezeum
in manus eorum. et percusserunt in bezech
x. milia uirorum. Inueneruntq; adoni
bezech in bezech. et pugnauerunt cõ
eum. et percusserunt chananeum. et phe
rezeum. fugit autem adonibezech. quem
persecuti comprehenderunt. et ligatis summi
tatibꝰ manuum ac pedum. Dixitq;
adonibezech. lxx. reges amputatis
manuum ac pedum summitatibꝰ. col
ligebant sub mensa mea escarum re
liquias. Sicut feci ita reddidit mihi deꝰ.
Adduxerunt eum in hierusalem. ibiq; mortuus est. Pugnantes quoq; filii iu
da contra hierusalem ceperunt eam. et percusserunt
in ore gladii. tradentes eam incendio cui
dam. Postea descenderunt et pugnauerunt cõtra chananeum qui ha
bitabat in montanis. ad meridiem in
campestri. et in regione quæ sita est cha
naneum qui habitabat in hebron cuius no
men fuit antea cariatharbe. et percussit iudas sesai. et achiman. et tholmai
filios enach. Et inde ascendit ad habitatores
dabir. cuius nomen erat antea cariath sen
nabr. id est. ciuitas litteræ. Dixitq;
caleph. Qui percusserit cariathsepher.
et ceperit eam. dabo ei othoniel filium
meum uxorem. Cumq; cepisset eam o
thoniel filius cenez frater caleph. iunio
rem dedit ei achsam filiam suam uxorem. Cũ
que pergeret iussit ut postularet a patre
suo agrum. Quæ
cum suspirasset sedens in asino. dixit ei
caleph. Quid habes. at illa respon
dit. Da mihi benedictionem. quia terram arentem de
disti mihi da. et irriguam aquis. dedit ei
caleph irriguum superius. et irriguum
inferius. Filii autem cinei cognati mo
ysi ascenderunt de ciuitate palmarum cum
filiis iuda in desertum horæ quod est
ad meridiem arath. et habitauerunt
cum eo. Abiit autem iudas cum symeone
fratre suo. et percusserunt simul chana
neum qui habitabat in sephat. et in
fecerunt eum. Vocatumq; est nomen
urbis horma. Anathema appellatum. Ex
pugnauit gazam cum finibus suis. et ascalonẽ
atq; accaron cum finibus suis. Fuitq;
dominus cum iuda. ut montana pos
sideret. nec potuit delere habitatores uallis.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

qtalcant curribꝫ habundab ꝫ dederuntꝫ
caleph ebron sicut dixerat moyses qui deleuit
exea nec ꝫ nol enach ꝫ ebuseum auꝭ hstra
rem · ierlin non deleuerunt filiꝫ beniamin
hstrauntꝫ iebuseꝰ cum filiꝭ beniamin ī
ierlin usqꝫ in ꝑsentem diem · domus quoꝫ
ioseph ascendit in bethel · fuitꝫ dominus
cum eis · ꝙm cum obsiderent urbem q̄ pri
us nominabatur luza · viderunt hominem
egredientem de ciuitate · dixerunꝫ ad
eum · ostende nob introitum ciuitatis · ꝫ
faciemus tecum misericordiam · qui cum ostendis
set · percusserunt urbem in ore gladii ·
hominem aut illum · cognomen eius dimiserunt · qui dimissꝰ ad
terram hethim · edificauit ibi ciuitatē ·
uocauitꝫ eam luzam · que nā a pellat
usqꝫ in ꝑsentem diem · manasses quoꝫ
non deleuit bethsan · ahiam el cum uicis
suis · ibitrael hyendor · ingeblaam · ma
gedo cum uicinis suis · ꝫ cepitꝫ chananeꝰ
habitare cum eis · ꝙ postquam aut conforta tus
est · ihl · fecit eos tributarios · de lere nolu
it · ꝫ sitrum aut non interfecit chanaue
um qui habitabat in gazer · ꝫ habitauit ca
nan · zabulon non deleuit hstrauit cetron
nadalon · ꝫ habitauit chananeus in medio
eius · factusqꝫ est ei tributarius · ꝫ ser quo
qꝫ non deleuit hstrauit el aquo · acho · iudo
uus alab · nazalab · iamma · aphech · ꝫ
aloa · iphe · uoob · habitauitꝫ in medio cha
naneꝰ habitauitꝫ illuꝫ terre · nec interfecit eum · ꝫ
neptalim quoꝫ non deleuit habitauit ꝫ
bethsamec · bethanach · ꝫ habitauit inter
chananeum habitatorem terre · fuerunt autꝫ
ei bethsamite · et bethanite tributarii · ama
uitꝫ amorreus filios dan in monte nec
dedit eis locum ut ad planicia descende
rent · habitauitꝫ in monte hares qd̄ inter
pretatur testacio in ahalon · ꝫ salabim · ꝫ
aggrauata est manus domus ioseph · fac
tusqꝫ est ei tributarius · fuit aut finis amo
rei ab ascensu scorpionis · petra · ꝫ
Ascendit autꝫ angelus dñi de galgala ad superiora loca · ad
huius domum de galgala ad locum flen
tium · dixitq; eis · educi uos de egypto · introꝰ
duxi uos in terram pro qua iuraui patri bus
uris · et pollicitus sum ut non facerem ir
ritum pactum meum uobiscum in sem
piternum · ꝫ tu domum hanc ne ferie
tis fedus cum habitatoribꝰ terre huius · ꝫ
altaria eorum subuertere estis · noluistis audire
uocem meam · quid ꝫ fecistis · ꝙm ob rem
nolui delere eos a facie uꝝ · et ut sint hostes
et dii eorum sint uobis in ruinam · cum
q; loqueretur angelus domini hec uerba
ad omnes filios isrl · eleuauerunt uocē
suam · ꝫ fleuerunt · et uocatum est no
men loci illius flentium siue lacrimarū ·
et immolauerunt ibi hostias dño · dimi
sitq; populum · habierunt filii isrl · ꝫ
unusquisq; in possessionem suā · ut oc
cuparent eam · seruierunt autꝫ dño
cunctis diebus iosue · ꝫ senioribus qui longo
post eum uixerunt tempore · et nouerāt
omnia opera domini magna que fecerat
cum isrl · mortuus est autē filius nun iosue
famulus domini · et · x · annoꝝ · sepe
lieruntq; eum · in finibꝫ possessionis sue in
thamnath sare in monte ephraim · a sep
tentrionali plaga montis gaas · omnisq; ge
neratio illa congregata est ad patres suos ·
surrexerunt alii quinon nouerunt do
minum · opera que fecerat cum isrl · et
seruierunt baalim · fecerunt autꝫ filii isrl malum in conspectu do
mini · et seruierunt baalim · et astaroth ·
et dimiserunt dñm deum patrum suoꝝ qui
eduxerat eos de terra egypti · secutiq; sunt deos
alienos · de cunctis populis qui habitabant
in circuitu eorum · et adorauerunt eos ·
et ad iracundiam concitauerunt dñm
dimisso eo · et seruierunt baal · et
astaroth · iratusq; dominus contra isrl tra
didit eos in manus diripientium · qui de
prerunt eos · et uendiderunt hostibus · nec ul
fabant pertransire nec poterant resistere
ad uersarii sui · quocumq; pergere uo
luissent · manus domini super eos erat ·
sicut locutus est · et iurauerat eis · et uehe
menter afflicti sunt · et ualidissimi
mandauit · et nullos audire uoluerūt
homicidas · et cum dis alienis · ad quā
do eos non deseruerunt · nam postquam
ingressi fuerant pactum eorum · et quicquid
mandata domini omnia fecerunt · et
tradidit eos dominus in direptionem · et
uastauit eos · et afflixit · sed suscita
uit iudices · qui liberarent eos de manibus
diripientium · nec illos audire uoluerūt ·
fornicati sunt enim cum dis alienis · et adora
uerunt eos · cito de uia deuerterunt · in qua
ingressi fuerant patres eorum · et fecerunt
mandata domini · non facerent · quotiens
mandabat · et afflictorum gemitus · et li
berabat eos de manu predantium · post
quam autem mortuus est iudex · reuertebā
tur · et multa facerent · peiora · quam

fecerant pēr eorum seqūtur deos alienos
seruiantq; eis · ad orandū eos flectendum
seruitutē in qua nos habitare consuevere
ramusq; est furor domini in israēl · dixit
urrum fecit gentē ista pactum meum
qđ̄ pepigerā cum pēr̄ibus eorum · et vocem
meam audire contempserūt · ego non delebo
to gentes quas dimisit volens · in mortuis
est · ut in ipis experiar israēl · verum an custo
diant viam dñi · ambulentq; in ea sicut
custodierunt pēr eorum · an non · dimisit
gēs dominus omnes has nec · iam
subvertere voluit · nec tradidit in manus
ec sunt gentes quas dim[illegible] volue
cere aliquid ex · endiret in eis israēlem
dominq; qui non noverant bella chana
nee · · postea dicerent filii eorum cer
tare cum hostib; · et hāc consuetudinem
pliandi · · cadapal philistinorum om
nem quoq; chanaaleum · et sidonium ·
atq; eueum · qui habitabant in monte
libano · de monte baal hermon usq;
ad introitum emath · · dimisitq; eos
ut in ipis experiretur · israēlem · verum an
audirent mandata domini · que preceperat
pēr̄ibus eorum · per manum moysi · an nō
transq; filii israēl habitarent in medio ca
naanei · et hethei · amorrei · et pherezei · et he
uei · et iebusei · et duxerunt uxores filias
eorum · quib; filias suas filiis eorum tra
diderunt · et servierunt diis eor · fecerūt
q; malum in conspectu domini · obli
sunt dei sui · servierunt baalim · et lucor
dominus · et iratus tradidit eos in
manus chusan rasathaim regis mesopo
tamie · servieruntq; ei octo annis · et
clamaverunt ad dominum · qui suscita
vit eis salvatorem · et liberavit eos othoz
oniel · iudeum · filium cenez · fratrem caleph
minorem · fuitq; in eo spūs domini · iu
dicavitq; israēl · egressusq; est ad pugnam
tradidit dominus in manus eius chu
sarsathaim regem syrie · et oppressit
eum · quievitq; terra · xl · annis · mor
tuusq; est othoniel filius cenez ·

Addiderunt · filii israēl facere malum i
conspectu domini · cui confortavit ad
versus eos eglon regem moab · qđ̄ fecerāt
malum in conspectu domini · congre
gavit ad eum · ammon · et amalech · abiitq;
· percussit israēl · atq; possedit urbem palma
rum · servieruntq; filii israēl eglon regi
moab · xviii · annis · postea clamaverūt
ad dominum · qui suscitavit eis salva
torem · ohod · filium gera · filii
gēmini · quo manu · pro dextra · ure
ba · qui miserunt · filii israēl per illum
munera eglon regi moab · qui fecit sibi
gladium anceps · palmē · i · in medio
palmum longitudinis · palme manu
tractus est · eo subter · pallium · in dextro
femore · o · vestitus · munera eglon regi mo
ab · erat autē eglon · pinguissimus
q; opulentus · et munera · per servum est · so
los · qui cum eo vexerant · ipe vero de gal
galis · ubi erant · idola · dixit ad regem ·
bum secretum habeo · adte · rex · ille
imperavit · silentium · egressisq; omnib;
qui circa eum erant · ingressus est · ad ips
ad eum · sedebat · in cenaculo
solus · dixitq; · verbum dei habeo
ad te · qui statim surrexit de throno · et
tendit ohod · sinistram manum · et
sumpsit gladium de femore · suo · et mi
xit · q; invenerit eum · usq; ad · capulum · seqūtur
pulus · secutusq; est · rursum · minus · et
pinguissimo · adeps · stringeretur · nec e
duxit gladium · sed ita ut pertransiret re
liquid · incorpore · stercora · quoq; per secreta
nature · alui · secreta · pro · rumpunt · a
nodh · autē · clausis · diligentissime · osti
a · cenaculi · quo · firmatis · sera · per quā
egressus est · · servi · regis · ingressiq; inde
runt · clausas · foreș · cenaculi · atq; dixerūt
forsitan purgat · alui · in cubiculo · cenaculo ·
expectabant · diu · donec erubescerent · ut
deinde · qđ̄ nullus aperuit · tulerunt · cla
ves · · aperiensq; intuiti sunt dominū
suum · iacentem · in terra · mortuū · nodh · a
dum illi · turbarentur · effugit · et · pertransiit
locum · idolorum · et · ipe · evasit · fugientes
venit · in · seirath · · et · clausum · undiq;
buccina · in monte · ephraim · personuit
q; cum eo filii israēl · ipe · in · montē · gra
diente · · qui · dixit · ad eos · sequimini
me · tradidit · dominus · in manus
nos · moabitas · inimicos
vos · descenderunt · post eum · et occupaverūt
vada · iordanis · que · ducunt · in
moab · non · dimiserunt · transire
q; quam · expulerunt · moabitas · in

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

in tempore illo erant .xx. milia omnes robustos fortes inuisibilis omnibus eis de ponunt. Quumhaut ei est hoc die illo sub manu isrl. et fugerunt tra .lxxx. milia uiros post hunc fuit samgar filius anath qui percussit de philistiim sexcentos uiros uomere quoq; defendit isrl. Addite fuit filius isrl facere malum in conspectu domini post mortem aioth. tradidit illos dominus in manus iabin regis chanaan qui regnauit in asor et abimelech dux exercitus sui nomine sisarath. ipse habitabat in aroseth gentium. clamauerunt filii isrl ad dominum. Nongenti enim habebat falcatos curruis. xx. annis uehementer oppremebat eos. erat autem debbora prophetes uxor lapidoth que iudicabat plurimo illo tempore. sedebat sub palma que nomine illius uocabatur inter rama et bethel in monte ephraim. ascendebant ad eam filii isrl in omne iudicium. Que misit et uocauit barach filium abinoem de cedes neptalim. et dixit ad eum; precepit tibi dominus deus isrl. vade. duc exercitum in montem thabor. tollens tecum .x. milia pugnatorum de filiis neptalim et de filiis zabulon. ego autem adducam ad te in loco torrentis cyson sisaram principem exercitus iabin. curruis eius. atq; omnem multitudinem. tradam eos in manu tua dixitq; ad eam barach. si uenis mecum uadam. si nolueris mecum uenire non pergam. Que dixit. ego quidem tecum ibo. hac uice victoria non reputabitur tibi. quia in manu mulieris uendet sisara. surrexit itaq; debbora. perrexit cum barach in cedes. Cum accitis zabulon et neptalim ascendit cum .x. milib; pugnatorum ipse debbora cum eo. heber autem cinneus recesserat quondam a ceteris cineis filiis hobab filii uxoris moysi. et tetenderat tabernaculum usq; ad conuallem que uocatur sennim. erat uicinus cedes. Nunciatum est autem sisare quod ascendisset barach filius abinoem in montem thabor. congregauit nongentos falcatos curruis omnemq; exercitum de aroseth gentium ad torrentem cyson. Dixitq; debbora ad barach. surge hec est. enim dies in qua tradidit dominus sisaram in manus tuas. ecce ipse ductor est tuus. descendit itaq; barach de monte thabor. et .x. milia pugnatorum eum eo. perturbauit dominus sisaram. omnes currus eius. omnemq; exercitum in ore gladii ad conspectum barach. iussit autem sisara de curru desilientes pedibus fugere. barach persequeretur fugientes currus. exercitum usq; ad aroseth gentium. omnis hostium multitudo usq; ad internicionem cecidit. sisara autem fugiens pertransiit ad tentorium iahel uxoris haber cineei. erat enim pax inter iabin regem asor. et domum haber cineei. egressa autem iahel in occursum sisare dixit ad eum. intra ad me domine mi. intra ad me. ne timeas. Qui intrauit ad illam in tabernaculum eius. operuitq; eum pallio. dixit ad eam. da mihi obsecro paululum aque. et aperuit utrem lactis. dedit ei bibere. operuitq; illum. Dixitq; sisara ad eam. sta ante ostium tabernaculi. cumq; uenerit aliquis interrogans te. dicens. Numquid hic est aliquis. respondebis. Nullus est. Sumsit itaq; iahel uxor haber clauum tabernaculi. assumpsitq; malleum. et egressa abscondit eum silentio posuit super tempus eius clauum. percussitq; malleo. defixit in cerebrum usq; ad terram. Ille quippe mortis somno depressus et grauatus. mortuus est. Ecce barach sequebatur sisaram. uenit ad eam. dixitq; ei. Ostende mihi uirum quem quaris. Qui cum intrasset. uidit sisaram iacentem mortuum. et clauum in tempora eius. Humiliauit deus in die illo iabin regem chanaan coram filiis isrl. Qui crescebant cotidie. et ualidi manu opprimebant iabin regem chanaan donec delerent eum.

Cecinerunt itaq; debbora. barach filius abinoem in die illo dicentes. Quia sponte obtulistis de isrl animas uestras ad periculum benedicite domino. Audite reges. percipite aures principes. ego sum. ego sum qui domino canam. psallam domino deo isrl. Domine cum exieris de seir. et transieris per regionem edom. terra mota est. celi. ac nubes stillauerunt aquas. montes fluxerunt a facie domini. sinai a facie domini dei isrl. In diebus samgar filii anath. In diebus iahel quieuerunt semite. qui incedebantur pedes ambulauerunt

per cauet deuios & cessauerunt fortel in
ista & qui euerunt dones de ubera surget
mat in ista & loca bella elegit dominus
portas hostium ipe subuertit & ispeul iacob
ra & apparuerunt in xl milib; ista & fo
meum diliget principes ista & in pha uo
luntate obsidionis uos dilectum benedicti
te dixit & in ascendit nic super nubem
alnos & sedent super mundum & ambu
lant in uia loquimini ubi collis sunt
aureis & hostium in fabricati est gentes
ubi uastentur iustitie domini & clemēcia
in fortel ista & ait ascendit ppt domini ad
portas & obtinuit principatum & surge
surge & surge deubora canticum & surge barach &
apprehende captiuos tuos fili abinoem & sal
uate sunt reliquie ppli & ipe in fortib; di
micauit ex effraim de eunt eos in ama
lech & post eum exbeniamin in populos
tuos & de amalech de machir principes de
scenderunt & de zabulon qui exercitum
ducerent ad bellandum & dabel y sachar
fuere cum deubora & barach uestigia se
cuti & in ciuitate in precipitio uallium se
diuisi minime dedit & luctus & se ruben ma
gnanimoru repta est cogitatio & ut
re stabat inter duos fines uos audiuit at
siluos ggum & luctus & se ruben magna
animoru repta est cogitatio & ad
uc iordanem quiescebat & dan ut ad
bat nauis & aser sedebat in littore
maris & in portis moabatur & zabulon
uir & neptalim opulenti agri sui in
mori in regione moreme & uenerunt
reges & pugnauerunt pugnauerunt
reges chanaan in thanac iuxta aquas
mageddon & ui nichil tulere p auaritiam
de celo dimicatum est & eos & stelle in
manentes in ordine & in curtis suis sup
ad ysis fisaram pugnauerunt & tor
rens tyson & torrens cadumim torrens
tadumim torrens tyson & conculca
ti anima mea robustos & fugiute equo
rum & ceciderunt fugientes; impetu & per
ceps ruentib; fortibus ostium
maledicite terre meroth & dixit angelus
dñi & maledicite habitatoribus eius
eius & non uenerunt ad auxilium
dñi & ad auxilium domini fortissi
morum eius & beatissima inter mulieres
iahel uxor aber cyneei benedicatur
in tabernaculo suo & aquam petenti lac de
dit & in phiala principum optulit bu
tirum & in patinam manu sua misit ad cla
uum & dextram fabrorum malleum ad
percussit & sisaram & quarens in capite
mulieris locum & in pulsa ualide per fo
rauit & in pede eius uulnerauit & mor
tuus est & obstupuit & inter pedes eius ru
buit & cecidit & ubi uulnus & ibi cecidit
exanimis & in miserabilis per fenestram
respiciens & ululabat mater eius & i
de cenaculo loquebatur & ut remora
tur regredi currus eius & quare tardent
gressus pedum quadrigarum illius & una sa
pientior ceteris uxorib; & ipsa uxor
ei stram & in uidit & spolia & pulcherrima
feminarum eligunt ei & pectori & ui
colorum & sisare & aduertunt in pectore
& super uestes & ad ornandos colla con
gerunt & sic pereant omnes inimici
tui domine & qui diligunt te sicut sol
oritur in suo splendore & requieuit & quie
uit terra p xl annos.

Fecerunt autem filii israhel & malum in co
spectu domini & tradidit illos in
manu madian & vii annis & oppressit
valde eos & fecerunt sibi antra &
speluncas & munitissima
ad pugnandum loca & cumq; sem
si & israhel ascenderat madian & amalech
& reliqui orientalium nationum & rapi
ebant eorum segetes & uniuersa quecq;
bis cuncta uastabant & usq; ad introi
tum gaze & uictoq; omnino aduersam
penitus & non relinquebant in israhel non
bues & non oues & asinos & non & u
sus & gregis eorum uehebant & tam ra
pacissimi & uenerant & in sacco locusta & unus
ita complebantur in numerum & multitu
do hominum & camelorum & quicquid
tetigerunt deuastabant & humiliatus
que est israhel ualde in conspectu madi
an & clamauerunt ad dominum postu
lantes auxilium & madianitas & cum
misit ad eos uirum prophetam & lo
cutus est & hec dicit dominus deus israhel
ego feci uos conscendere de egypto & edu
xi uos de domo seruitutis & liberaui de
manu egyptiorum & omnium omnes q
premebant qui affligebant uos & eiecit eos
ad introitum uestrum & tradidi uobis ter
ram eorum & dixi ego dominus deus u

le rumeant deol amarecor in quor rer
ra habitant. nostris audire uocem me
am. tenent. ad angelum domini. sedit sub
quercu que erat in ephra. pertinebat
ad joas patrem familie. ecce. unus ge
on filius eius excuciebat atq; purgabat
frumenta in torcular. ut fugeret madian
apparuit ei angelus dñi. dixit dñs tecu
mecum fortissime. dixitq; ei gedeon. o
obsecro domine mi. si dñs nobiscum
est. cur ꝙ apprehenderunt nos hec mala
ubi sunt mirabilia eius que narrave
runt patres nri atq; dixerunt. de egypto e
duxit nos dominus. nunc autem deliquit
nos. tradidit in manu madian. dixit
pertq; dñs ad eum. vade in hac
fortitudine tua. liberabis israel de manu
madian. ecce ego miserum me. dixit
dens ait. obsecro domine mi. in quo
libabo israel. ecce familia mea infima e
in manasse. ego minimus in domo
patris mei. dixitq; ei dominus. ego ero
tecum. percutiesq; madian sicut unum vi
rum. dixit ille. si inveni gratiam coram
te. da mihi signum qd mihi qui lo
quitur ad me. ne recedas hinc donec re
vertar ad te portem sacrificium. offeren
dum. cui respondit. ego permanebo ad reditum
tuum. ingressus est igit gedeon. et
coxit hedum. de farine modio azy
mos panes. carnes quas posuerat in canist
ro. ius carnium mittens in ollam. tulit
ora sub quercu. obtulitq; ei. cui dixit an
gelus dñi. tolle carnes. panes azy
mos. pone supra petram illam. ius de
sup funde. fecitq; ita. extendit
angelus domini summitatem virge q̃
tenebat in manu. tetigit carnes. et
azymos panes. ascendit ignis de pe
tra. carnes. azymosq; panes consump
sit. angelus a dñi evanuit ex oculis eius.
vidensq; gedeon qd esset angelus dñi.
ait. heu mihi dñe ds. q̃ idcirco angelum
dñi facie ad faciem vidi. dixitq; ei dñs
pax tecum. ne timeas. non
morieris. edificavit g̃ ibi gedeon altare
domino. vocavitq; illud dñi pax. usq;
in presentem diem. fuitq; adhuc
ibi ephra que est familia ezri.
locutus ergo dixit dominus ad eum. tol
le taurum patris tui. taurum
annos vii. destrue aram baal que e
patris tui. nemus qd circa aram est succi
de. et edifica altare domino deo tuo in
summitate petre istius. super quam ante
hostiam poteris. tollesq; taurum
secundum. offeres holocaustum super
lignum ligneor. q̃ de nemore succide
assumptis igitur gedeon. x. viros de ser
vis suis. fecit sicut preceperat ei dominus.
timens autem domum patris sui. et homines
illius civitatis. ne per diem voluit fieri.
omnia nocte complevit. cumq; surrexis
sent mane viri opidi. ecce inquit destructa
ara baal. succisumq; nemus. altare quoq;
reedificatum. imposito super al
tare. quod ante edificatum erat. dixerunt
ad invicem. quis fecit. cumq; per q̃
rerent et actorem. dicit. gedeon fi
lius joas fecit hec omnia. dixerunt ad jo
as. produc filium tuum huc ut moriatur.
qui destruxit aram baal. succidit nemus
quod. ille vero. si quid ultores est
baal ut pugnet pro eo. qui ad ara
mus eius. ad est interficiatur. anteqũ lux
crastina veniat. si deus est ulciscatur
se de eo qui subvertit aram eius. ex illo
die vocatus est gedeon gerobaal. eo qd
dixit. jobal ulciscatur. se de eo baal
qui subvertit altare eius. congregatis
madian. amalech. orientales pari
ter. transierunt. et castra metati sunt in val
le jezrael. spiritus autem domini indu
it gedeon. et clangente buccina domo
cauit domui abiezer. ut sequerentur se.
misitq; nuntios in universum manasse.
qui et ipse secutus est eum. et alios nuntios
misit in aser. et zabulon. et nepthalim. qui
occurrerunt ei. dixitq; gedeon ad de
um. si salvum facis per manum
meam populum israel. sicut locutus es.
ecce ego ponam vellus hoc lane in area. si ros in solo
vellere fuerit. universa circa siccata. sint
aqua. et per manum meam sicut locutus es
impletum sit. factum est ita. de nocte
consurgens. et expresso vellere. concha
vit rore impleri. dixitq; rursus ad de
um. ne irascatur furor tuus contra
me. si ad hunc semel tentaverim. sig
num quærens in vellere. fiat in so
lum vellus siccum. sit omnis terra

rore mad[ian]. [et] ait dñs ad eum. nonne illa
ut postulauit. ipse fecerat in solo uel
lere. [et] os monili ei⁹.

VII

Igitur ierobaal qui [et] gedeon de nocte
consurgens. omnem pl'm cum eo uenit
ad fontem qui uocatur arad. erant
autē castra madian in valle ad sep
tentrionalem plagam collis excelsi.
dixitq; dominus ad gedeonem. multi
tudo tecum est plus. non tradetur madi
an in manus eius. ne glorietur et me
cum. [et] dicat mihi quia meis uiribus liberauit me.
loquere ergo ad populum. et qui timidus
[et] formidolosus est. reuertatur [et] recedat de monte
galaad. reuersa sunt ex eis. xxii.
milia uirorum. et decem. x. milia remanse
runt. dixitq; dominus ad gedeonem.
adhuc plus multus est populus. duc eos ad aquas
et ibi probabo illos. et de quo dixero tibi
ut tecum uadat. ipse uadat. cunctum ibi
prohibuero. ipse recedat. iussitq;
descendi; plenas ad aquas dixit dominus
ad gedeon. qui lingua lambe
rit aquas sicut solet canis lambere
separabis eos seorsum. qui curuati
genibus; bibunt in alia parte erunt. sunt
ergo trecenti; nihil eorum qui manu ad os per
cussa lambuerunt aquas. et. xxx. mi
lia omnis autē reliqua multitudo flexo
poplite biberat. dixit dominus ad ge
deon. in trecentis uiris qui lambuerunt
aquas liberabo uos. et tradam in manu
tua madian. omnis autē reliqua mul
titudo reuertatur in locum suum. sump
sit ergo; pro cibo ac tubis omne
reliquum multitudinem abire precepit
ad tabernacula sua. ipse cum. cc. uiris
se certaminis dedit. castra autē madia
ram erant subter in valle. eadem nocte
dixit dominus ad eum. surge. descende
in castra. et tradidi eos in manu
tua. si autē solus ire formidas. descen
dat tecum phara puer tuus. et
audieris quid loquantur. nisi con
fortabuntur manus tue. et audacior
ad hostium castra descendes. descen
dit ergo ipse. et phara puer eius in par
tem castrorum ubi erant armatorum
vigilie. madian autē. amalech. et
omnes orientales. iacebant

in valle ut locusta⁹ multitudo. came
li autē innumerabiles erant sicut are
na que iacet in littore maris. cumq;
venisset gedeon narrabat alicui som
nium proximo suo. et ille quod un
quam referebat ei⁹ iudicari. vidi somp̃niū
volui debamur in ci⁹ sub cuiusdam panis ex
ordeo uolui. in castra madian descende
re. cumq; peruenisset ad tabernaculum
percussit illud atq; subuertit. et ceu tum
tus corruauit. et dixit ei cui loquebat
non est hic aliud nisi gladius gedeonis
filii ioas uiri israhelite. tradidit in manus
manum eius madian. et omnia castra
eius. cumq; audisset gedeon somp̃niū
et interpretationem eius adorauit. reuersus
ad castra israhel ait. surgite. tradidit in
manus nostras castra madian et
omnem. etc. uirtutem eius. et
dedit tubas in manibus eorum. et lagenas
vacuas ac lampades in medio lagenarum
dixit ad eos. quod me facere uidetis
hoc facite. ingrediar partem castrorum
ad finem sectionis. cum per sonuerit tu
ba in manu mea. vos quoque per castro
rum circuitum clangite. et conclamate do
mino. gedeon. et gressus est gedeon
et. cc. uiri qui erant cum eo in partem castro
rum in capitibus uigiliis noctis. mediæ
cum dormirent; suscitauit repente buccinis
clangere. et complodere inter se lagenas.
cumq; per gyrum castrorum in circuitu
tenerent. omnes. et hydrias confregissent
tenuerunt sinistris manibus; lampades
dextris sonantes tubas clamauerunt
et gladius domini. et gedeonis stantes
singuli in loco suo per circuitum cas
trorum hostium. omnia castra tur
bata sunt. vociferantes ululantesq; fugere
runt. multi omnino in silentio dormi
ri. buccinis personantibus. et mutuis domi
nis gladiis in omnibus; castris. cuncta
ad se ede concurrebant. fugientes usq;
ad bethsa. et per circuitum ad cimbala in
bathath. et clamantes. cum de israhel de
nephthali. et aser. et omni manasse persequa
tus madian. et dedit dñs victoriam populo
israhel in die illa. et iussit gedeon nuntios
in omnem montem ephraim. dicens.
descendite in occursum madian. et occu
pate aquas usq; bethara et iordanē

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Clamauitq; omnis exercit⁹ ei⁹ & castra
aquilonaria; & uallem in ui[sq]; bethsetha & usq;
abelmeholam; duos uiros madian oreb & zeb uir
fortē oreb uirtute oreb & zeb uir uoluptu
ose zeb & per secutus sunt madian capi
ta oreb & zeb portauerūt ad gedeon trans Iordā
& iordanē.

VII.

Dixerunt⁹; ad eum uir ephraim. Quid
est hoc q̄d fecisti nobis ut non uocaret
eos cum ad pugnam pergeres & madian
pugnauit contra te. & increpabant eum
uehementer. Ille uero dixit. Quid ego nunc
quale quid feci uobis. Nonne melior est ra
cemus ephraim uindemiis abiezer. In ma
nus uestras dedit deus principes madian o
oreb & zeb. Quid tale facere potui quale uos
fecistis. Quod cum locutus esset. requieuit
spūs eor⁹ quo tumebant ad eum. Iunctis ue
nit; gedeon ad iordanem & trānsiit eum cū
trecentis uiris qui secum erant. & lassitudine
fugientes persequi non poterant. dixit⁹;
ad uiros socoth. Date obsecro panes po
pulo qui mecum est. q; nimis defecerunt
ut possimus persequi zebee & salmana re
ges madian. Dixerūt principes socoth. Nō
sunt palme manuum zebee & salmana
in manu tua sunt. & idcirco postulas ut
demus exercitui tuo panes. Quib; ille ait.
Cum ḡ tradiderit dominus zebee & salma
na in manu mea. conteram carnes uestras cum
spinis & tribulis; & desertis. Inde ascendēs
venit ad phanuel. & locutus est ad uiros
loci illius similia. Cui illi responderūt sicut
responderāt uiri socoth. Dixit itaq; eis. Cū
reuersus fuero in pace destruam turrim
hanc. Zebee autē & salmana requiescebant c̄
omni exercitu suo. Erant enim cum eis
ferme decem milia uirorum omnium qui
fuerant de omnibus populis orientalium gen
tium. cesis. c. xx. milib; bellatorum. & ipse
quum gladium extendens; gedeon per
uiam eorum qui habitabant tabernacula. mo
rabantur ad orientalem plagam nobe & iechaa.
& percussit castra hostium qui securi erant
nichil aduersi suspicabantur. Fugerit⁹;
zebee & salmana. & uos persequens gede
on complūdit turbato omni exercitu eo
rum. reuertens⁹; de bello ante solis ortum
a pugnā. uidit puerum de uiris socoth. & in
terrogauit; eum nomina principum & se
niorum socoth. & descripsit. lxx. & vii. u
ros uidelicet eorum; ad quos dixit. Ecce zebee & salmana super quibus exprobrastis mihi dicē
tes. Forsitan manus zebee & salmana in ma
nibus tuis sunt. & idcirco postulas ut demus
panes exercitui tuo. Timens ergo principes ciui
tatis illius; tulerunt spinas de sentibus ac
tribulos & contriuerunt eum eis atq; comminu
it uiros socoth. turrim quoq; phanuel subuertit. occidit uiros ciuitatis. Dixit
q; ad zebee & salmana. Qualis fuerunt
uiri quos occidistis in thabor. Qui responderunt.
Similes tui. unus ex eis filius regis. Ille
ait; ille respondit. Fratres mei fuerunt. filii ma
tris meæ. Viuit dñs. q; si seruassetis eos. non
uos occiderem. Surge; ait; puer primogenito
suo. Surge & occide eos. Qui non eduxit
gladium timebat. q; puer adhuc erat
iuuenis. Dixerunt; zebee & salmana tu surge. ir
ue in nos. q; uir erga uirum robur est. Surre
xit gedeon. & occidit zebee & salmana
na. tulit ornamenta & bullas quib; colla
regalium camelorum decorari solent. Dix
erunt; omnes uiri ad gedeon. Domi
na tu & filius tuus. & filii filii tui. q; liberas
ti nos de manu madian. Quib; ille ait.
Non dominabor uestri nec dominabitur filius
meus. sed dominus dominabitur uestri. Rursus
dixit; ad eos. Unam petitionem postulo a uobis. Date mihi inau
res expraedationis uestre. Habebant enim aureas ismae
elitas. hoc⁹ consuetudo erat. Qui responderunt
libentissime dabimus. & expandentes q;
super eam pallium proiecerunt unus
quisq; inaures de praeda. Erat pondus postulatarum
aurium mille septingenti auri sicli. ab
sq; ornamentis & monilibus. & uestibus purpu
reis. quibus madian reges usi solent erant
insuper torques aureas camelorum. fecit
ex eo gedeon ephod. & posuit illud in ciui
tate sua ephra. fornicatusq; est omnis isra
hel eo. factum est gedeoni & domui
eius in ruinam. Humiliatus est autem
madian coram filiis israhel. nec potuerunt
ultra cuiquam elevare se. quieuit terra per
xl. annos sub gedeon. Fuit autem iero
bobal filius ioas. habitauit in domo su
a habuitq; lxx. filios qui egressi sunt de
femore eius eo quod plures uxores. Do
cubina autem illius quem habebat in
sichem genuit ei filium nomine abi
melech. Mortuus que est gedeon filius
ioas in senectute bona. & sepultus in se

pulauy ioal pēs in ephra de familia ezri
qui a mortuus est gedeon · filii sunt filii
sui · et fornicati sunt baalim · percusserunt
fi; num baal fedus ut esset eis in deum · nec
recordati sunt dñi dei sui qui eruit eos de
manu inimicorū suoꝝ omnium per circu
itū · nec fecerunt misericordiam cum domo iero
baal gedeon iuxta omnia bona q̄ fecerat in i-
sr · Igitur abymalech filius ierobaal in
sichem ad fratres matris sue · et locu
tus est ad eos · et ad omnem cognationem
domus matris sue dicens · Loquimini
ad omnes viros sichem · Quid uobis est
melius ut dominentur uobis · lxx ·
uiri omnes filii ierobaal aut ut dñetur
uobis unus uir · Simulq; considerate q
os ossa uestra · et caro uestra sum · Loquq; sunt
fratres matris eius de eo ad omnes uiros ci
uitatis uniuersos omnes istos · Inclinauit
cor eorum post abymelech · dixerunt enim fr
est · Dederunt; illi · lxx · pondo argenti de
templo baalberith · Quib conduxit sibi ec
os uiros inopes · et uagos · Secutiq; sunt
eum · Venit in domum patris sui e
phra · et occidit fratres suos filios ierobo
al · lxx · uiros super lapidem unum · re
manserunt; ioathan filius ierobaal mi
nimus · absconditus est · Congre
gati sunt autem omnes uiri sichem · uniuer
se familie urbis mello · abierunt; et
constituerunt regem abymelech iuxta
quercum que stabat in sichem · Quod cum
nunciatum esset ioathan · iuit · et stetit
in uertice montis garizim · eleuataq;
uoce clamauit · dixitq; Audite me uiri
sichem · ita ut audiat uos deus · Locute
ligna ut ungerent super se regem · Duxe
runtq; oliue · Que respondit eis · Que re
linquam pinguedinem meam qua · deus utuntur · et ho
mines · Venite ut mee ligna pro mo
ueam · Dixerunt; ligna ad arboream
ficum · Venite · et super nos regnum assu
me · Que respondit eis · Numquid possum deserere
dulcedinem meam fructusq; suauis
simos · Venite ut mee ligna pro mo
ueam · Locutaq; sunt ligna ad uitem · Ve
ni · et impera nobis · Que respondit eis · Num
quid possum deserere uinum meum
quod letificat deum · et homines · et ire ut
ligna promouear · Dixerunt; omnia
ligna ad rampnum · Veni · et impera nob
bis · Que respondit eis · Si uere me regem
uobis constituitis · uenite · et subumbra
mea requiescite · Sin autem non · exeat ignis de rampno · et deuoret cedros
libani · Fuit q; cum recte · et ablq; peccō q̄
stituisset super uos regem abymelech ·
et dene egisset cum ierobaal · et cū domo ei
us · et reddidisset uitem uenerationis cui quq
uauit pro uobis · et animam suam dedit
periculo ut eueheret uos de manu ma
dian · qui uos suscitastis et dominum pa
tris mei · unxerunt filios eius · lxx · u
os super unum lapidem · et constituis
regem abymelech filium ancille eius
super ysrahel sichem eo quod fr̄es ur̄i sui
Ergo recte · et ablq; uitio egistis cum ie
robaal · et domo eius · hodie letemini in
abymelech · et ille letetur in uobis · Si
per uerle egrediatur ignis ex eo · et con
sumat ysrahel sichem · et oppidū mel
lo egrediaturq; ignis de uiris sichem
et deuoret abimelech ·
Que cum dixisset · fugit · et abiit in hea
ram habitauitq; ibi metu abimelech ·
Tres fuit regnauitq; abimelech super
ysrahel · annis · milite · dominus spm
pessimum inter abimelech · et sichemi
tes · Qui ceperunt eum de insidiis
et cecidit in perfectionis · lxx · filios ierobo
al · et effusionem sanguinis eorum con fer
re in abimelech fratrem suum · et in cedē
sichimorum principes qui eum ad in
uenerant · posuerunt; in montibus ad ui
eum in insidiantes quicumq; transiret
te · Nuntiatum est autem abimelech
Venit autem gaal filius obed
ech cum fratribus; sicut · et transierunt in sichimis
ad eum · et crediderunt ei · et exierunt agri
et uastauerunt uineas earum · et calcatis · et facto cho
ro cum chorizantibus · intrauerunt templum dei
sui · et manducauerunt · et biberunt · et maledixe
runt abimelech · clamantes gaal filio
obed · Quis est iste abimelech · et que est
sichem ut seruiamus ei · Nonne filius
ierobaal · et constituit principem zebul · unum suum super uiros e
mor patris sichem · Cur ergo seruiem

est. Vnam dare ei nuptui plim ut sum sub
manu mea. auferam eum de medio abime
lech. Congrega exercitus multitudinem
tuam. zebul. princeps ciuitatis audi
uit sermones gaal filii obed dicentis ecce gaal filius obed uenit in ciuitatem
cum fratribus suis. et oppugnat aduersum te
et ait. Surge nocte cum populo qui
tecum est. et latita in agro. et primo mane
oriente sole irrue super urbem. illo autem
egrediente ad uersum te cum populo suo
fac ei sicut poteris. Surrexit itaque abimelech
et omnis exercitus suo nocte. et retenderunt in
sidias urbi. Cumque uidisset populum gaal
egredientem. et ait ad zebul. Ecce
descendit. multitudo descendit. Cui ille
respondit. Umbras montium uides. quas homini
bus putas. et errore deceptus. Rursusque gaal
ait. Ecce populus de umbilico terre descendit. et
unus cuneus uenit per uiam que respicit quercum. Cui dixit zebul. Ecce uir
os tuum quo loquebaris. Quis est abime
lech ut seruiamus ei. Nonne hic est pop. de
quo mepsisti. egredere et pugna cum eo. Quod
cum audisset gaal egressus pugnauit cum abimelech. qui persecutus est eum
fugientem. Multi uulnerati corruerunt usque
ad portam ciuitatis. Habitauit autem abimelech in arumina. zebul
autem eiecit gaal et cognatos eius. ne habitarent in sichimis. Facta
est autem postera die. egressus est populus in campum. Quod cum
nuntiatum esset abimelech tulit exercitum
suum. diuisitque in tres turmas et latentes in
sidias magnis. Vidensque populum egredientem
de ciuitate. surrexit. irruitque in eos cum
suo oppugnans. Obsidensque ciuitatem. u
nde autem uenerat. et palatium. et campum ad
uersarios persequebatur. porro abi
melech omni die illo oppugnabat urbem. Cum cepisset. interfecit populum. qui
ibi quasi deberet uictoria uti. sal in eam
dispergeret. Quod cum audissent qui hi
tabant turrim sichimorum. ingressi
sunt fanum dei sui berith. et fedus cum eo
pepigerunt. Ex eo locus nomen accepe
rat qui erat munitus valde. Abime
lech quoque audiens uniuersi principes turris sichimorum
parauere globos ad succendendum ignem. et
ammonem cum omni populo suo. arreptaque secum
securi ramum. et possumque. et ferens
humero dixit ad socios. Quod me uidetis facere
hoc cito facite. Cesserant ramos de arbo
ribus. et ducem sequebantur. Qui
circumdantes latibulum succenderunt. at
que ita factum est. ut fumo ignis misti
hominum necarentur. mille. et
mulieres. Profectus est inde abime
lech. et uenit ad proximum sichem. Abime
lech autem inde profectus. uenit ad opi
dum thebes. Quod circumdens obsidebat
et cepit. Arcem autem turris excelsa in media
autem habebat. ad quam confugerat uniuersa multitudo
mulierum. omnesque principes ciuitatis. clau
sa firmissime ianua. et super turris tec
tum stantes. propugnabant. Accedensque
abymelech turrim impugnabat
fortiter. et proximus ostio. quem sup
ponere molebatur. iecit una mulier fragmen molae desuper. Quod
abimelech. confregit cerebrum eius.
Qui uocauit cito armigerum suum. et ait
ad eum. Euagina cito gladium tuum. et
interfice me. ne forte dicatur. quod a fe
mina interfectus sim. Cumque perfo
disset eum. et mortuus esset. Quem
cum eo erant de israhel reuersi sunt in
sedes suas. et reddidit deus malum quod fe
cerat abimelech et precium sanguinis septua
ginta. fratrum suorum. quos. quod opa
ti erant. interfecerat. Reuertitque super
eos maledictio ioathan filii erobbaal
Erat abimelech super duces israhel. tri
ta filios. Phua. Phuael. abimelech. Ox
tur de stachat. qui habitauit in arum
monte. Et misit nuntios ad fratres suos. et
ad omnes cognatos matris eius. Hortatusque est eos ut
cum ipso. et auum matris suae. Sichimi
tas. quorum. et sepulcrum in ci
uitate habetur. Congregati sunt ergo fratres abimelech. et
uenerunt. et. p. xxx. annos habe
bat. xxx. filios sedentes super. xxx. pullos a
sinarum. et primatus. xxx. ciuitatum. q
ex nomine eius et appellantur. Quorum. et
p. opidum. ubi. habitabat. Et. p. eum diem in
tra galaad. mortuus est. Abi
melech. et sepultus in loco qui est notabilium. Egressi
filii erobbaal. et israhel. pugnauerunt aduersus
se. fecerunt mala in conspectu dni
ut. derelinquerent. deum. baalim. astaroth.
deos syrie. deos sidonis. et moab. et filios

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

amon · ꝙ philisthim · dimiserũtq; dñm · quos colebant eum · ꝑ quos ereptꝰ est
dñs · tradidit eos in manus philistinorum ·
filios amon · afflictiq; sunt · molestiꝫ
oppressi per annos · xviii · omnes qui hi
tabant trans iordanem in terra amorrei q̃
est in galaad · in tribu filiorum amon ioz
dane · ut mala uastarent iudam · et ben
iamin · et terram afflictus que est israꝫ
nimis · et clamauerunt ad dominum dice
runt · peccauimus tibi · qꝑ dereliquimus
dominũ deũ nr̃m · et seruimus baalim ·
Quib; locutus est dñs · Numquid non
egyptii · et amorrei filiiq; amon · et philis
thiim · sydonii q; · et amalech · et chana
an oppresserunt · vos · et clamastis ad me ·
et erui vos de manu eoꝝ · nec reliquistis
me · et coluistis deos alienos · idcirco non
addam ut ultra uos liberem · ite · et invoca
te deos quos elegistis · ipsi uos liberent ·
tempore angustiæ · Dixerunt filii israꝫ
ad dominum peccauimꝰ · fac tu nob
quicquid placet tibi · tm̃ modo liberanos
hac die · et omnia de finib; suis abs
tulerunt deorũ · et dola · et seruierunt dño deo · Qui doluit super mi
seriis eoꝝ · et ait; filii amon et philis
thiim · et galaad fixere tentoria · et omnis
congregata filii israꝫ in malspha · castra
metati sunt · Dixerunt; principes ga
laad singuli ad proximos suos · qui
primus cœperit pugnare contra filios amon · erit dux · omnibꝰ qui habitant in galaad · Iephte
galaadites · fortissimus · et bellator · pug
nator filius mulieris meretricis · qui
natus est de galaad · hester · autem galaad
uxorem de qua · suscepit filios · Qui post
quam creuerunt · eiecerunt iephte · dice
tes · Non · eris heres in domo patris nr̃i · es enim
de alia matre natus · et
quos ille fugiens · et terrens · habitare
cœperunt in terra tob · congregatiq; sunt
ad eum uiri inopes · et latrocinantes · cum
eo · principem sequebantur · Multis
diebus pugnabant filii amon · cum
israꝫ · quib; crescentibus in tantum · ut perti
cerent maiores partes de galaad · ut
tollerent in auxilium sibi iephte · de ter
ra tob · Dixerunt; ad eum · Due · et
esto princeps nr̃ · et pugna cum filios ·

amon · Quib; respon · Nonne uos estis q̃
odistis me · et eiecistis de domo patris mei ·
et nunc uenistis ad me necessitate co
acti · Dixerunt; principes galaad ·
ad iephte · Ob hoc igitur reuersi sumꝰ
ad te ut uenias nobiscum · et pugnes contra filios amon · et sis; dux omni
um qui habitant in galaad · iephte quo
q; dixit · Si reuersi uenistis ad me ut
pugnem pro uobis · et filios amon · tra
deret dominus eos in manus meas · ego
ero ur̃ princeps · Quo respondit ei ·
dominus qui hoc audit · ipse mediator
de rebus est · quod nos pro nulla ratione
abnuit · Abiit itaq; iephte cum principib; ga
laad · et erant; eum omnes pri
mi populi · et constituit; eum dux · et princeps suum · Locutusq; est iephte omnes
sermones suos coram deo in
malspha · misitq; nuncios ad regem
filiorũ · amon qui hec loquentur ei dicerent ·
Quid nobis et tibi est · quod uenisti ad me · ut
uastares terram meam · Quib; ille respon
dit · Quia tulit israꝫ terram meam · cum as
cenderet de egypto a finib; arnon usq; ad ie
boch · atq; iordanem · Nunc igitur cum
pace redde mihi eam · et nos cum
mandauit iephte · iterum mittunt ei ut di
cerent regi amon · Hec dicit iephte · non
tulit israꝫ terram moab nec terram filio
amon · q; cum de egypto conscenderent ·
ambulauit per solitudinem usq; ad ma
re rubrum · et uenit in cades · misitq; nun
cios ad regem edom dicens · Obsecro
te ut trãseam per terram tuam · Qui
nolunt acquiescere precibus eius · mittit
ergo ad regem moab · qui ipse similiter
prebere contempsit · manetq; israꝫ in
cades · et circuiit extra terram edom · et
terram moab · venitq; ad orientalem pla
gam terre moab · et castra metatus est
trans arnon · quippe confinium est terre
moab · mittit itaq; nuncios israꝫ ad seon
regem amorreorum · qui habitabat in esse
bon · et dixerunt ei · Transire ut tuam p
terram nolumus · et ad fluvium · Qui
ipse israꝫ uerba despiciens · non dimisit
eum transire per terminos suos · sed in
multa multitudine congregata egressꝰ
est · et eum in iasa · fortiter resiste
bat · tradidit; eum dominus in ma
nus israꝫ · cum omni exercitu suo · qui

percussit eum · possedit omnem terram amorreorum habitatorem regionis illius · manuerunt fines eius de arnon usq; iaboch · deserta usq; ad iordanem · Nunc ergo dominus deus israhel subvertit amorreum pugnantem contra populum suum israhel · tu nunc vis possidere terram eius nonne ea que possidet chamos deus tuus tibi iure debentur · Quecumq; auferre deus noster victoria optavit in nostram cedent possessionem · numquid melior es tu balac filius sephor rege moab aut declinare potuisti quicquam ut pugnaret contra israhel · habitamus trecentis annis in esebon et in filiabus eius et in aroer et in filiabus eius · et in omnibus civitatibus que sunt secus arnon · quare tanto tempore nullo tempore huic repetitioni contradixistis · Neque ego peccavi erga te · tu autem male agis in me et inferre bellum non times · iudicet dominus arbiter hodie inter filios israhel et inter filios ammon · Noluit ergo acquiescere verbis filiorum iephte · ammon ibat iephte que per nuncios mandabat · Facta est ergo super iephte spiritus domini · circuivitq; galaad et manasse · et maspha quoq; galaad · inde transiens ad filios ammon · votum vovit domino dicens · si tradens tradideris filios ammon in manus meas quicumq; primus egressus fuerit de foribus domus mee · mihi occurrerit · reversusque fuero cum pace a filiis ammon · eum holocaustum offeram domino · et imposui votum · Transivitq; iephte ad filios ammon ut pugnaret contra eos · quos tradidit dominus in manibus eius · percussitq; eos · ab aroer usq; dum venias maginith · viginti civitates usq; ad abel que est in vinea · plaga magna nimis · Humiliatique sunt filii ammon a filiis israhel · reversusque iephte in maspha domum suam · occurrit ei unigenita filia sua · tympanis · et choris · non habebat alios liberos · nec aliam prolem · cernens ergo eam · dirupit vestimenta sua · et ait · Heu me filia mi decepisti me · ipsa decepta es · aperui os meum ad dominum · aliud facere non potero · Cui illa respondit · pater mi si aperuisti os tuum ad dominum fac mihi quod promisisti · postquam ultus est dominus inimicos tuos filios ammon · Rursum ait ad patrem · hoc solum michi fiat quod deprecor · dimitte me ut duobus mensibus circuiam montes · plangam virginitatem meam tam sodalibus · quam · Cui ille respondit · vade · dimisitq; eam duobus mensibus · Cumq; abisset cum sociis atq; sodalibus · flebat virginitatem suam in montibus · expletisq; duobus mensibus · reversa est ad patrem suum · fecit ei sicut voverat · Que ignorabat virum · Unde mos inolevit in israhel · ut conveniant virgines israhel · per singulos annos · et plangant filiam iephte galaadite diebus · iiii · Cap. xii

Orte autem in ephraim orta est seditio · nam transeuntes ad aquilonem dixerunt ad iephte · Quare voluisti ad pugnam contra filios ammon vocare nos · noluisti ut pergeremus tecum · succendemus domum tuam · et te · Cui respondit iephte · Iurgium habebam · et populus meus cum filiis ammon vehementer · vos quoque cum vocarem · non eripuistis me de manibus eorum · Videns ergo quod non esset auxilium · et rem in periculo positam · tuli animam meam in manibus meis · et transivi contra filios ammon · tradidit eos dominus in manus meas · Quid ergo venistis ad me hodie · ut pugnetis contra me · Congregatis igitur cunctis viris galaad pugnabat contra ephraim · percussitq; eos · quia dixerant · fugitivi galaad estis inter ephraim et manasse · Cepit ergo galaad vada jordanis per que fugere ephraim solebat · Cumque rogassent singuli ex fugientibus · ut dimitterentur abire · interrogabant eos · Numquid tu es ephraim · Quo dicente non sic · statim apprehendebant eum · Dicebatq; ei · Dic scibolech · at ille pronuntiabat sibolech · eadem videlicet littera aliter proferre non valens · Statimq; apprehensum jugulabant in ipso fluminis transitu · Ceciderunt ergo in illo tempore de ephraim · xl · duo milia · Iudicavit autem iephte galaaditis israhel · vi · annis · Mortuus est ac sepultus in civitate sua galaad · Post hunc iudicavit israhel abesan de bethleem · Qui habuit · xxx · filios · totidem filias · Quas egressas foras · dedit · totidem uxores · Et introduxit in domum suam · Cui vicissim natus est de singulis uxoribus filius · Qui cum adolevisset · duxit uxorem · ex qua habuit · xxx · filios · totidem filias · Quas maritavit · Ipse quoque israhel · vii · annis · Mortuus est · et sepultus in bethleem · Cui successit ahialon zabulonites · qui iudicavit israhel · x · annis · Mortuusque est · et sepultus in zabulon · Post hunc iudicavit israhel abdon filius hellel pharathonites · qui habuit · xl · filios · totidem · xxx · ex eis nepotes ascendentes super · lxx ·

pullos alimq; uiderent sirl' xxx annis
moreretur; est sepultus in phaaton-
ta ephraim in monte amalech

XII

Rursus q; filii israel fecerunt malum in
conspectu domini & tradidit eos in
manus philistinorum xl annis erat
autem quidam uir de saraa de tribu dan nomine
manue habens uxorem sterilem & non ap
parens angelus domini dixit ad eam
dicens ecce tu sterilis es & non paris sed
concipies & paries filium caue ergo ne bibas uinum
ac siceram nec immundum quicquid
comedas quia concipies & paries filium
cuius non tanget capud nouacula
erit enim nazareus dei ab infancia sua
ex matris utero & ipse incipiet liberare
israel de manu philistinorum Que cum
uenisset ad mulierem dixit ei
uir dei uenit ad me habens uultum an
gelicum terribilis nimis Quem cum
interrogassem quis esset & unde uenisset
& quo nomine uocaretur noluit mihi
dicere sed hoc respondit Ecce concipies & pa
ries filium caue ne bibas uinum
nec siceram ne aliquod uetitum un
quam edas erit enim puer nazareus deo ab
infancia sua & ex utero matris sue usq;
ad diem mortis sue Orauit autem uxor
manue dominum & dixit Obsecro domine ut
uir dei quem misisti ueniat iterum
& doceat nos quid nos debeamus facere
de puero qui nasciturus est Exaudiuit
deus uocem manue & rursum
apparuit angelus domini uxori
eius sedenti in agro manue autem
maritus eius non erat cum ea Quae
cum uidisset angelum festinauit &
cucurrit ad uirum suum & nuncia
uit ei dicens ecce apparuit mihi
uir quem ante uideram Qui surgens
secutus est uxorem suam & ueniens
ad uirum dixit ei num es tu qui loquutus
es mulieri Cui ille respondit ego sum
Cui manue Si impleuerit sermo tuus
fuerit exceptus quid uis ut faciat pu
er aut quo modo se obseruare debe
bit Dixitq; angelus domini ad manue
ab omnibus quae locutus sum uxori tue
abstineat se & quicquid ex uinea
nascitur non comedat uinum siceram
ne bibat nullo uescatur in mundo

XIII

quod ei præcepi impleat autq; cultro dat
quae manu ad angelum domini
Obsecro te ut acquiescas precibus meis &
faciamus tibi hedum de capris Cui re
spondit angelus Si me cogis non comedam
panes tuos Si autem uis holocaustum
facere offer illud domino Nesciebat ma
nue quod angelus domini esset Dixitq;
ad eum Quod est tibi nomen ut cum
uenerit sermo tuus fuerit expletus honorificem
te Cui ille respondit Cur quaeris nomen
meum quod est mirabile Tulit itaq; ma
nue hedum de capris & libamenta im
posuit super petram offerens domino qui facit
mirabilia Stetit uxor eius intuebā
tur Cumq; ascenderet flamma altaris
de altari angelus domini pariter
in flamma ascendit Quod cum uidis
set manue uxor eius pronus corruerunt
in terram nullus eis deinde apparuit ange
lus domini Intellexit manue
angelum domini esse dixitq; ad uxorem
suam Timore moriemur quia uidimus
dominum Cui respondit mulier Si dns
nos uellet occidere de manibus nostris
holocaustum & libamina non suscepisset
nec ostendisset nobis hæc omnia nec ea
quae sunt uentura dixisset Peperit ita
q; filium & uocauit nomen eius sam
son creuitq; puer & benedixit ei dns
cumq; cepit spūs dni esse cum eo in castris
dan inter saraa & esthaol

XIV

Descendit igitur samson in thamna
tha uidensq; ibi mulierem de filia
bus philistim ascendit nunciauit pa
tri suo matri sue dicens Vidi mulierem
in thamnatha de filiabus philistinorum si
quid ergo uultis me accipere uxorem
de philistim qui mecum iuuenis sunt
Dixitq; samson ad patrem suum Hanc
michi accipe quia placuit oculis meis
Parentes autem eius nesciebant quod re
ad dominum fieret & quaereret occasionem
contra philistim eo tempore dnā
bantur philistim israel Descen
dit itaq; samson cum patre suo & ma
tre in thamnatha Cumq; ue
nissent ad uineas oppidi apparuit ca

rulul leonul leonul erugeul ⁊ occurrit ei
rruit aũt spũs dñi in samson ⁊ dilaceraut
leonem sic̃ hedum in fruta dilacerare
ch oio hũc unnam ⁊ hoc pũ nũ nolui
dicare, descendit; ⁊ locutus est mulieri ei
placuerat oculis eius ⁊ post aliquod dies re
uertens ut acciperet eam declinauit ut
uideret cadauer leonis ecce examen apũ
mare leonis erat ⁊ favus mellis in
cam sumsit, in manibus comedebat in
uia ⁊ ueniens ad patrem suum ⁊ matrẽ
dedit eis partem ⁊ ipsi comederunt
nec ei uoluit indicare quod mel de ore
leonis assumserat descendit quoq; pr̃ ei
ad mulierem fecit filio suo samson cõ
uiuium hic n iuuenes fiebat conuiuere
rant ⁊ ut igitur uidet loci illius uidisset
eum dederũt ei sodales xxx quos essẽt cũ
eo ⁊ ait illis samson proponam
uobis problema si solueritis mihi in
septem dies conuiuii dabo uobis xxx lyndo
nes ⁊ totidem numos triuestes si autem non
potueritis soluere uos dabitis mihi xxx lyn
dones ⁊ totidem numos triuestes ⁊ dixe
runt ei propone problema ut audiamus
illi dixit eis de comedente exiuit cibus ⁊
de forti egressa est dulcedo nec potuerũt
per tres dies soluere ppõsitionem ⁊ septi
mo ad est dies vii dixerunt ad uxorem sam
sonis blandire uiro tuo ⁊ suade ei ut
dicat tibi quid significet problema quod
si facere noluerit incendemus te ⁊ domum
patris tui an ad arcendum uocastis nos ad nup
cias ut spoliaretis nos que fundebat apud
samson lacrimas ⁊ querebatur dicens
odisti me ⁊ non diligis dicam problema
quod ppositum filiis populi mei ⁊ nondum michi ex
ponere uult ille respondit pũ mei ⁊ matri nolui
dicere ⁊ tibi indicare potero ⁊ septem igitur diebus q
uibus fletibat apud eum cadebatq; vii
die cum ei esset molesta exposuit que sta
tim indicauit ciuibus suis ⁊ illi dixerũt
ei die vii ante solis occubitum quid
dulcius melle ⁊ quid fortius leone ille
autem ad eos si non arasseris in vitula
mea non inuenissetis ppõsitionem me
am fremuit autem in eum spũs domini des
cendit; ascalonem ⁊ percussit ibi xxx
uiros quorum ablatis spoliis dedit illis
qui problema soluerant iratusq; re
uersus ascendit in domum patris sui uxor

autem eius accepit maritum unum de amicis
eius ⁊ pronubus.

Cap v

Post aliquantum autem temporis cum dies
messis instaret uenit samso
uisere uoluit uxorem suam ⁊ tamulit ei
hedum de capris ⁊ cupiens cubiculum eius
introire uoluit uxorem illum
pr̃ illius dicens putaui quod odisset eam ⁊
ideo tradidi illam amico tuo ⁊ hꝫ soro
rem q̃ iunior ⁊ pulchrior illa est sit ⁊ p
ea uxor tua samson respondit ab hac die nõ
erit culpa in me ⁊ philistheos faciam ⁊ u
obis mala et egressus ⁊ cepit ccc vulpes
caudasq; iunxit ligauit in medio quas
igne succendẽs dimisit ut huc illuc q;
discurrerent ⁊ que statim perexerunt
integetes phylistinorum ⁊ succensis ꝛ
portate iam frugibus ⁊ adhuc stantes in
segetibus conflagrate sunt in cinerem ut
uineas quoq; ⁊ oliueta flamma com
meret ⁊ ascendentes philistiim ⁊ cul
cr hat rem ⁊ cui dictum est ⁊ sam
son gener thamnathei q̃ abstulit uxorẽ
eius ⁊ atti tradidit hec operatus est ⁊ ascẽ
derunt philistiim ⁊ combusserunt
tam mulierem q̃m patrem eius ⁊ cui
dixit samson ait ⁊ si feceritis hoc nõ adhuc
cessabo exuobis experiam ultionem ⁊ hoc quies
tam percussit eos ingenti plaga ꝛ
ut stupentes suram femori imponere
descendens habitauit in spelunca petre e
thã ascendens philistiim u
sque in iudeam castra metati sunt in loco
qui postea uocatus est lechi ⁊ maxilla
ubi cor fusus est exercitus ⁊ dixerunt
ad eos de tribu iuda ⁊ ut alligemini ad ꝛ
sumus ⁊ ut uinciamus ⁊ tradamus
uos ⁊ ut uidetis ⁊ iugemus sa
sonem uenimus ⁊ reddamus ei que ꝛ
nobis operatus est descenderunt ergo
tria milia uirorum de iuda ad specum ꝛ
silicis etham dixerunt ad samson ⁊
dixit eis quid philistiim imperant nobis
⁊ nare ⁊ facere uolumus quibus ille
ait ⁊ iurate mihi ne eis ligare
impetum faciatis ⁊ occidatis me ⁊ dixerunt
non occidemus te ⁊ ligatum trademus
tibi ⁊ ligauerunt eum duobus nouis funibus ⁊
asportauerunt eum de petra etham ⁊ cum

cum ueniſſi; ad locum maxille ꝓpꝫ
ſitum uocabatur et ceperunt clamare
runt ſpūs dñi in eum. ſicut ſolent ado
rem ignis ligna conſumi. ſta cum
cta quib; ligatus erat diſſipata ſunt
ſolutaq; ſunt manus eius. Et inueniens
mandibulam aſini que iacebat ar
ripiens ait fecit ex ea mille uiros. dixit
maxilla aſini; mandibula pulli aſi
ni de ceu eos. ſi percuſſi mille uiros
cumq; hec eſſent uerba completa. p
iecit de manu mandibulam. et uocatum
est nomen loci illius ramathlehi qd ſ
ſonat elevatio maxille. ſitiuitq; nimi
de clamauit ad dominum. et ait tu dediſti
in manu ſeruitui ſalutem hanc
magnam atq; victoriam. et en ſiti
moriar modicq; in manus incircumci
sorum. aperuit deus molarem den
tem in maxilla aſini. egreſſe ſunt
ex eo aque. quib; hauſtis refocilla
ta ſpūs. et reſpirauit. ideo appella
tum eſt nomen loci illius fons in
uocatoris qui eſt in maxilla uſq; in preſentem die
iudicauitq; iſrl in diebus philiſthim xx.

Abiit quoq; in gazam. et uidit
ibi mulierem meretricem. in
greſſusq; eſt ad eam. Quod cū audiſſent
philiſthim circūdederunt eum. poſuerunt
que insidias ei tota nocte cum ſilē
tio ꝓtolerantes. et ait tacto mane occi
demus eum. dormiuit autē uſq;
uſq; ad medium noctis. et cōſurgens
apprehendit ambas portas portar
um ſimul. et ſera cū poſtibus
ſimul. et impoſuit ad humeros ſuos
et abſtulit ea. et abiit ad montem
qui reſpicit ebron. poſt hec amauit
mulierem. et habitauit in valle ſorec
h. nomen cui erat dalida. Venerunt
ad eam principes philiſthinorum. et
ait; dixerunt. decipe eū. et diſce a illo
in quo habeat tantam fortitudinem.
et quomodo eum ſuperare poſſimus
et iunctum affligere. Quod ſi feceris
dabimus tibi ſinguli mille. et argē
teos. Locuta est ergo dalida ad ſam
ſonem. dic michi. obſecro in quo
ſit tua maxima fortitudo. et quod
ſit quo ligatus rumpere nequeas.
Et uidit ſamſon. Si vii. neruis ſu
bus. nec dum ſiccis. et ad huc humēti
bus ligatus fuero. infirmus ero. ut ceteri homines.
acceperunt. ad eam ſeptē fluſtra
dii. humēti. ut dixerat. quib; ille ſi
cut ſolent apud ſe inſidias in cubitu ſi
nem rei exꝑtabant. et clamauit. ad eū
philiſthim. ſuper te ſamſon. Qui rupit
uincula quo modo ſi rumpat quis filii
de ſtipa comminiſ. et ſtaminis ſpontanee
cum odorem ignis acceperit. non eſt cog
nitum in quo ſit fortitudo eius. Venit
q; ad eum dalida. et ait uſquſq; in deriſū
habuiſti me. et mendacium locutus
es. dic michi quo ligari debeas. Cui ille reſpō
dit. ſi ligauerint me funib; nouis funib; qui nunq̄m fue
runt operi in ſtrumenti ero. et ſalua ho
minum more ſimilis. Quib; rurſum dali
da uinxit eum. et clamauit. philiſthim
ſuper te ſamſon. et cubiculo in ſidiis ꝓ
parauit. Cumq; rupiſſet uincula ſicut
ſolet. dixit q; dalida uſquſq; illudis
et mendacium locutus es mihi. dic
ſtende quo uinciri debeas. Cui reſpon
dit ſamſon. Si quid vii. comas capitis mei
texeris. et picueris. et clauum huic aptaueris
num ſtre fuerit. infirmus ero. Quod cū
ſciſſet; dalida. dixit ad eū. philiſthim ſu
per te ſamſon. Cui conſurgens de ſomno
extraxit clauum cum ſtamine; et ſuo
ꝓfe
rens; ad eum dalida. Quomodo dicis q̄ di
mas me. cum animus tuus non ſit
mecum. ſed tres uices mentitus es michi.
nec uolui dicere quo ſit maxima fortitu
do tua. Cumq; moleſta eſſet ei. ꝑ
multos dies nimiſ. et ad herebat ſpa
cium ad quietem non tribuens. de fe
cit anima eius. ad mortem uſq; laſ
ſata est. Cui aperuit cor ſuum dixit
ad eam. ferrum nunq̄m aſcendit ſup
caput meum. q̄z nazareus. dei conſecrati
ab utero matris mee. ſi radatur
fuerit caput meum. recedet ame fortitu
do mea. et debilis ero. et quaſi unus
de hominib; infirmus. Videns; quia ſibi confeſſus eſt cor
dis ſui. mittit ad principes philiſthinorum. atq; mandauit. Ascē
dite ad hanc ſemel q̄. iſte michi aperuit
cor ſuum. Qui aſcenderunt adlatis pe
cuniis que promiſerant. et illa dor
mire eum fecit ſuper genua ſua. et ui

nu suo · recubare capiũ · vocauitq; ionathã
a filiũ suũ · et ait illi · egredere cũ
puero tuo · et fugge ad philistheos · et
do discessit puer · et ille surrexit de loco
suo · et cecidit in terram · et adorauit tribus
uicibus · et osculati sibi inuicem · flebant
pariter · donec dauid amplius · et ionathas
dixit ad dauid · uade in pace · quia
uterq; nostrũ iurauit in nomine domini
dicens · dominus sit inter me et te · et
inter semen meum et semen tuum · usq;
in sempiternum · et surrexit dauid · et
abiit · ionathas autem ingressus est ciui
tatem · dauid autem uenit nobe ad achi
melech sacerdotem · et expauit achimelech
occursum dauid · et dixit ei · quare tu
solus · et nullus est tecum · dauid dixit
ad achimelech sacerdotem · rex mandauit
mihi rem · et dixit mihi · nullus sciat
rem quam ego mando tibi · et quod
præcepi tibi · et pueros notaui ad lo
cum talem et talem · nunc ergo si quid
habes sub manu da in manu mea · quin
que panes · uel si quid aliud inuenire
potest · dixit sacerdos ad dauid · non
habeo panem communem sub manu mea
sed tantummodo panem sanctum · si
tamen mundi sunt pueri a mulieribus
respondit dauid ad sacerdotem · et
quidem mulieres prohibite sunt a nobis
heri et nudius tertius · cum egrederer
et fuerunt uasa iuuenum sancta · et
iter hoc profanum · quanto magis hodie
sanctificabuntur in uasis suis · dedit
ergo ei sacerdos sanctificatum · non
enim erat ibi panis nisi panes propo
sitionis · qui ablati fuerant a facie
domini · ut ponerentur panes calidi
die qua sumpti sunt · erat autem
quidam de pueris saul die illo · intus
coram domino · et nomen eius doec
idumeus · fortissimus herdes saul ·
dixit autem dauid ad achimelech · et
habes hic sub manu tua hastam aut
gladium · quia gladium meum et arma
mea non tuli mecum · quia sermo regis
urgebat · dixitq; sacerdos · gladius
goliath philistæi quem occidisti in
ualle terebinthi · ecce est pallio in
uolutus post ephod · si hoc tollere
uis tolle · non est enim hic aliud
præter illud · dixit dauid · non est
huius simile · da mihi illud · et surre
xit dauid · et fugit in die illa a facie
saul · et abiit ad achis regem geth ·
dixerunt autem serui achis ad eum ·
nonne iste est dauid rex terræ · nonne
huic cecinebant in choris dicentes ·
percussit saul in millibus suis · et
dauid in decem millibus suis · posuit
autem dauid sermones istos in corde
suo · et timuit valde a facie achis
regis geth · immutauit ergo faciem
suam coram eis · et insaniebat manibus
suis inter eos · impingebatq; ostia
portæ · et defluebat saliua eius in
barbam suam · dixit ergo achis ad
seruos suos · ecce uidetis hominem
furiosum · quare adduxistis eum ad
me · numquid indigeo furiosis · ut
introducatis istum ut furiosus sit
coram me · numquid domum meam
ingredietur iste · exiit ergo dauid
inde · et fugit in speluncam odollam ·
quod cum audissent fratres eius et
uniuersa cognatio eius · descenderunt
illuc ad eum · et congregati sunt ad
eum omnes uiri tribulationis · et
omnis oppressus ære alieno · et amari
animo · factusque est eis dux · fuerunt
autem cum eo quasi quadringenti
viri · inde abiit dauid in masphath
moabitidis · et dixit regi moab · ma
neat quæso pater meus et mater mea
apud uos · donec sciam quid faciat
mihi deus · adduxitq; eos coram rege
moab · et habitauerunt apud eum
cunctis diebus quibus fuit dauid in
munitione · dixit autem gad propheta
ad dauid · ne sedeas in munitione ·
sed uade et reuertere in terram iuda ·
abiit ergo dauid · et uenit in saltum
haret · audierunt autem saul quod
inuentus esset dauid et uiri qui erant
cum eo · sedente autem saul in gabaa
sub tamarisco in excelso · et hasta in
manu sua · et omnes serui eius stabant
circa eum · dixit saul ad seruos suos
qui stabant circa eum · audite nunc
filii iemini · numquid omnes uobis
agri et uineæ dabit filius iesse · et
omnes uobis faciet tribunos et centu
riones · quia conspirastis omnes contra
me · et non est qui revelet aurem
meam super fœdere quod pepigit filius
meus cum filio iesse · et non est qui
doleat super me · aut qui revelet mihi
quia filius meus suscitauit seruum
meum contra me insidiantem mihi
sicut hodie · respondens autem doec
idumeus qui stabat cum seruis saul ·
dixit · uidi filium iesse uenientem
nobe ad achimelech filium achitob ·
qui consuluit dominum pro eo · et
cibaria dedit ei · gladium quoque
goliath philistæi dedit illi · egressus
est ergo rex saul · et omnis populus
qui erat cum eo · et uenerunt ad
montem hachila · qui est contra
solitudinem · et descendit dauid in
desertum · et commorabatur in loco
deserti · et persequebatur saul dauid
per singulos dies · et non tradidit
eum deus in manus eius · uidit autem
dauid quod egressus esset saul ut
quæreret animam eius · et dauid erat
in deserto ziph in saltu · et ionathas
filius saul surrexit · et abiit ad dauid
in saltum · et confortauit manum eius
in deo · et dixit ei · ne timeas · non
inueniet te manus saul patris mei ·
tu regnabis super israel · et ego ero
tibi secundus · sed et saul pater meus
scit hoc · fœdus igitur percusserunt
ambo coram domino · et mansit dauid
in saltu · ionathas autem reuersus est
in domum suam · ascendebant autem
zyphæi ad saul in gabaa · dicentes ·
nonne dauid absconditus est apud nos
in munitionibus in saltu · in colle
hachila · qui est a dextris solitudinis ·
nunc ergo descende iuxta omnem
animæ tuæ desiderium descendere · et
nos tradere eum in manu regis · dixit
autem saul · benedicti uos domino ·
quia misertus estis mei · ite ergo et
præparate adhuc · et scrutamini et
uidete locum eius ubi pedem figat ·
quis uiderit eum ibi · dicunt enim
mihi quod callidus agat · et perspicax
nimis · et considerate et uidete omnes
latebras eius in quibus absconditus est
et reuertimini ad me cum certa re
latione · et ego pergam uobiscum · et
si fuerit in terra · inquiram eum in
cunctis millibus iuda · surrexerunt
ergo et abierunt zyphæi ante saul ·
dauid autem et uiri eius erant in
deserto maon in campestri solitudine
a dextris solitudinis · abiit ergo saul
et uiri eius ad quærendum · et nuntia
tum est dauid · et descendit in petram
et habitauit in deserto maon · quod
cum audisset saul · persecutus est
dauid in deserto maon · et ibat saul
ex hac parte montis · et dauid et uiri
eius ex latere montis ex alia parte ·
festinabat autem dauid ut fugeret
saul · et castra saul et uiri eius
circumdederunt dauid et uiros eius ut
comprehenderent eos · uenit autem
nuntius ad saul · dicens · festina et
uade · quia irruerunt philistiim super
terram · reuersus est ergo saul ne
persequeretur dauid · et abiit in occur
sum philistæis · propterea uocatus est
locus ille petra scissionis · ascendit
autem dauid inde · et habitauit in
munitionibus engaddi · factum est
autem cum reuersus esset saul · et
nuntiatum ei esset quod dauid in
deserto engaddi esset · tulit saul tria
milia uirorum electorum ex omni
israel · et abiit ad quærendum dauid
et uiros eius · super abruptissimas
petras · quæ sunt in rupibus capra
rum · et uenit ad caulas ouium in
uia · ubi erat spelunca · in qua in
troiit saul ut operiret pedes suos ·
dauid autem et uiri eius in interiori
parte speluncæ sedebant · dixerunt
autem uiri dauid ad eum · ecce dies
de qua locutus est dominus ad te ·
ecce ego tradam inimicum tuum in
manus tuas · et facies ei sicut placuerit
tibi · surrexit ergo dauid · et abscidit
oram pallii saul clam · et postea per
cussit cor suum eo quod oram pallii
eius abscidisset · dixitq; ad uiros suos ·
propitius sit mihi deus ne faciam
uerbum hoc domino meo christo eius
ut mittam manum meam in eum · quia
christus domini est · et compescuit
dauid uiros suos · nec dimisit eos ut
consurgerent in saul · saul autem
egressus de spelunca abiit in uiam
suam · surrexit autem dauid post
tergum eius · et egressus de spelunca
clamauit post saul dicens · domine
mi rex · respexit saul post tergum
suum · et inclinauit dauid faciem
suam in terram · et adorauit · dixitq;
dauid ad saul · quare audis homines
loquentes · ecce dauid quærit malum
contra te · ecce hodie uiderunt oculi
tui quia tradidit te dominus hodie in
manu mea in spelunca · et dixerunt
ut occiderem te · et pepercit super te
oculus meus · et dixi · non mittam
manum meam in dominum meum · quia
christus domini est · et uide pater
mi · et cognosce quod sit pallium tui
in manu mea · quia abscidi oram pallii
tui · et te non occidi · uide et anima
aduerte quia non est in manu mea
malum aut iniquitas · et non peccaui
in te · tu autem circuis animam meam
ut auferas eam · iudicet dominus inter
me et te · et ulciscatur me de te do
minus · manus autem mea non erit in
te · sicut dicit prouerbium antiquo
rum · a impiis egredietur impietas ·
manus autem mea non erit in te · cui
rex israel egressus est · quem tu per
sequeris · canem mortuum · et pulicem
unum · sit dominus iudex · et iudicet
inter me et te · et uideat et uindicet
causam meam · et eruat me de manu
tua · cum finisset autem dauid ser
mones istos loquens ad saul · dixit
saul · numquid uox tua hæc est fili
mi dauid · et extollens saul uocem
suam flebat · dixitq; ad dauid · iustior
tu es quam ego · quia tu reddidisti
mihi bona · cum ego retribuerim tibi
mala · et indicasti hodie quod feceris
mihi bona · quia tradidit me dominus
in manu tua · et non occidisti me ·
quis enim inuenit inimicum suum et
dimittit eum abire per uiam bonam ·
et ideo dominus reddat tibi bona pro
his quæ hodie fecisti mihi · et nunc
ecce ego scio quod regnaturus regnabis
et habebis in manu tua regnum israel ·
iura ergo mihi per dominum ut non
disperdas semen meum post me · et
non deleas nomen meum de domo patris
mei · iurauit ergo dauid saul · et abiit
saul in domum suam · dauid autem et
uiri eius ascenderunt ad munitionem ·

XVII

mortuus est autem samuhel · et con
gregati sunt omnes israhel · et plan
xerunt eum · et sepelierunt eum in
armathaim sophim · et surrexit dauid
et descendit in desertum pharan · fuit
autem homo in maon · et possessiones
eius in carmelo · et homo magnus
nimis · habebat autem tria milia ouium
et mille capras · et factum est dum
tonderet oues suas in carmelo · et
nabal homo ille magnus nimis · et
possessiones eius in carmelo · et homo
ille magnus nimis · et habebat tria
milia ouium et mille capras · et factum
est dum tonderet oues suas in carmelo ·
et

am prospero mūe pergerent · uel hȳēt esse
tum · Qui uidit eis pte tum pace dominus
respint uiam uiarū · uer quo pergunt · ei
rel tratt · d · mu ueneunt lachis · uidentiū
q; plūs ifrantem in ea absq; ullo timore
iuxta sidonior consuetudinem securum
· quietum · nullo eis penitus resistente ·
magnarq; opum · procul a sydone atq;
a cūctis hominib; separatum · Cessiq;
ad frēs suos in sarepta · cestahol · quid egis
sent salutantib; respondernnt · Surgite
· ascendamus ad eos · uidimus · n · terrā
ualde opulentam · ubertem · Sonte neq;
ligē · nolite cessare eamus · possideamus
eam · nullus erit labor · Cui trahimus ad se
uros · in regionem latissimam · tradetq;
nobis dūs locum in quo · nullius rei est
penuria eor · que gignuntur · uīa pro
fecti sunt de congregatione dan · de
sarepta · cestahol · dc · uiri armati
de ellias · ascendentes est; manserunt ī
chanathariam inde huc loci · ex eo tē
pore castrorum dan nomen accepit · Ce
post tergum cariathiarim · q; ūtuerūt
in montem ephraim · uenissent
ad domum michē · dixerunt · d · uiri q;
prius missi fuerant ad considerandum tē
ram · in ipsi estis tribus · sunt · Postq; hec
mib; uiri sacerdoth · ephraym · sculp
tile atq; conflatile · videte quid uobis
placeat · Cum paululum declinassent
ingressi sunt domū · ad adolescentis leuite
qui erat in domo · michē · salutaue
runtq; eum uerbis pacatis · dc · uiri
ui erant armati stabant ad ostium ·
illi qui ingressi fuerant dominum in
uenisse sculptile · ephod · et theraphim · atq;
conflatile uolēte uiri deliberare
sacerdos stabat ante ostium · dc · uiri
fortissimi · haurit protinus expectantib; ·
fecerunt · igitur qui intrauerunt sculp
tile ephod · et idola · atq; conflatile · Ille
dixit; quid facitis · Qui respon
derunt · tace · pone digitum super os
trum · et uenite; nobiscum habeamus te pa
trem · et sacerdotem · Quid tibi melius est
ut sis sacerdos in domo unius uiri an in
tribu · et familia · israel · Quod cum
audisset; acquieuit sermonib; eorum · et
tulit ephot · et idola · ac sculptile · et iuit
est pro sacerdote · Cumq; pergerent · et
le uiri · et iumenta · et
quę erant pretiosiora · cumq; iam a domo mi
che essent progressi · uiri qui habitabant in
domib; miche clamantes secuti sunt · et
prius q; clamare ceperunt · Quibus cum
respexissent dixerunt ad michā · Quid
tibi uis · cur clamas · Qui respondit · deos me
os quos michi fecerunt · tulisti · et sacerdotem · et
habes · et dicis · Quid tibi est · Dixerunt
q; ei · nō dices · Taue ne uerba tua audiat
nos · irruerint ad te uiri · et concitati ·
ipse cum omni domo tua pereas · Hec cū
audisset · ire perrexerunt · Videns q; minores
sua ad se fecerant · reuersus est ī
domum suam · dc · at illi dixerunt sacer
dotem · que sup dixerant · Venerunt
q; in laisa · ad populum quietissimum atq;
securum · et percusserunt eos in ore gla
dii · urbem q; incendio tradiderunt · Et
nullo penitus ferente opem · quia procul
habitabant a sidone · et cum nullo
hominum haberent quicquā negoti
tunc ac negotii erat eis cum his qui
regione eorum · Qui rursum extruentes
hanc urbem habitauerunt in ea · uocato nomine
illius de nomine nepotis sui quem
genuerat israel · que prius laisa dicebat ·
posuerunt; sibi sculptile · Jonathan
filium gersan filii moysi · ac filios eius
sacerdotes tribui dan · usq; ad diem cap
tiuitatis sue · manserunt · apud eos idola
michē omni tempore · quo fuit domus
dei in silo · multis diebus · illis non erat rex in
israhel ·

XIX

Fuit uir quidam leuites habitans in la
tere montis ephraim · qui accepit uxorē
de bethleem iuda · Que reliquit eum ·
reuersa; est in domum patris sui · bethlee
mam iuda; apud eum · iiii · mensib; · Re
uertitur est eum uir suus · uolens; reconci
liari ei atq; blandum · secum reduce
re in comitatu puerum · duosq; asi
nos · Que suscepit eum · introduxit
eum in domum patris sui · Quod cum au
disset; socer eius eumq; uidisset; occurrit
ei letus · amplexatusq; est · Habitabat
autem · apud socerum tribus · die
bus · conuiuentes · bibentes cum eo fami
liariter · die · iiii · de nocte consurgens ·
profecta nolunt · Retinuit soc · eius
ad eum · gutta prius pusillum panis ·

confortauit cor eius et comedit panem. et
sederunt simul et comederunt ac biberunt
coram. dixit autem pater puellae ad generum suum. manete
ut hodie hic maneas et letemur. surrexit autem
ille ut abiret. et compulit eum socer suus ut
rursum nocte illa maneret. et mane facto parabat se
ut iret. dixitque socer eius. obsecro te ut quod
ut paululum adhuc capias refrigerium. donec
inclinetur dies postea proficiscaris.
comederunt ergo simul. et surrexit ut ado
lescens ut pergeret cum uxore sua et
puero. dixitque ei socer eius. ecce iam
quod dies ad occasum declinare incipit. rogo
quiescas. ut maneas hic. et lætificet cor tuum
filia tua. et mane consurgentes proficiscamini
in uias uestras. et tu recedas ad tabernaculum
tuum. noluit ille acquiescere sermonibus soceri sui.
sed surgens profectus est. et venit contra
Iebus quae alio nomine dicitur hierusalem. habebat
secum duos asinos onustos. concubinam quoque
erat autem iam ad uesperum. et nimis
declinauerat dies. dixitque puer ad dominum suum.
veni deflectamus ad urbem iebuseorum
et manendum in ea. cui respondit dominus. non
egrediar in alienigenam gentem quae non
est de filiis israhel. sed pertransibo usque gabaa.
et post hanc alteram. manebimus in ea aut certe
in rama. cumque declinassent. ingressi sunt
ut pernoctarent in gabaa. et sedente eo
in platea ciuitatis. nullus eos recipere voluit. hospitio. tandem
apparuit homo senex. redeuntes de agro
de operibus suis uespere. qui erat
de monte ephraim. et peregrinus habitabat
in gabaa. homines autem regionis illius
erant filii iemini. cumque eleuatis oculis
uidisset senex sedentem hominem cum fa
rumulis suis in platea ciuitatis. dixit ad
eum. unde uenis. et quo tendis. cui respondit
ego profecti sumus de bethleem iudae. et pergimus
ad locum meum qui est ultra me
tipsum. de monte ephraim. et reuertimur bethleem iudae.
ut domum ad dominum dei. nullus autem
recipere tectum suum uoluit. præbuit paleas et
pabulum iumentis. panem quoque et
uinum ad usum meum et ancillae tuae. et
puero qui mecum est. nulla re indigemus
ut nisi hospitio. cui respondit senex. pax

tecum sit. ego pro bono omnia quae necessaria
sunt. tantum ne in platea maneas.
introduxit eum in domum suam. et pabu
lum asinis præbuit. at illi lauerunt pe
des suos. et refecti cibo et potui. illis epu
lantibus. post laborem mueris ad portam
ciuitatis. corpora dederunt. uir ciuita
tis illius filii belial. et abiecto ingressi
cœperunt clamare ad ostium domus dicentes
educ uirum qui ingressus est do
mum tuam. ut abutamur eo. egressus
autem ad eos senex. dixit. nolite fratres no
lite tantum malum facere. qui ingressus est ho
mo hospitium meum. detestare abhac
stultitia. habeo filiam uirginem. et hic
homo uir concubinam. eductas eas ad
uos ut humiliem et. et utamini libidini
bus. tantum. ne tantum scelus hac te nu
mini operemini. nimirum. volebant
acquiescere sermonibus. illius. quod cer
nens homo. ad ducit ad eos concubinam
suam. et illa tradidit illudendum. quae tota
nocte abusi sunt. dimiserunt eam
mane. et mulier recedens. ceciderat ante
ostium domus. ubi manebat dominus
suus. ubi cum fuisset. et mane facto surrexisset. ad
perunt ostium. ut cœptam explerent
uiam. et ecce concubina eius iacebat ante
ostium manus. in limine manibus. dixit
ille. putasne cum quiescere loqueba
mur. surge. ambulemus. nulla ut ibi respon
deret. intelligens quod mortua. tulit eam. et
imposuit asino. et reuersus est in domum
suam. et cum esset ingressus arripuit gladi
um. et diuidens uxorem cum ossibus. in duo
decim. partes ac fertas. misit in
omnes terminos. israhel. quod cum uidis
sent singuli. conclamabant. numquam
res talis facta est in israhel. ex eo die quo as
cenderunt patres nostri de egypto usque in
præsentem. diem. cogitate. in communi de
cernite quid facto opus sit.

Egressi ergo. sunt omnes filii israhel. et pa
ruerunt congregati sunt ut unus. de dan
usque bersabee. terra galaad ad dominum
in maspha. omnesque anguli populi. et
cuncte tribus israhel in ecclesiam populi dei. con
uenerunt. erant. nullia pedestrium pugna
torum. nec latuit filios beniamin quod ascen
dissent filii israhel in maspha. interroga

rusq; leuita marmil mulieris ut fede
quo modo rñ dñs per prauum est. ꝙ
dix. Venit gabaa beniamin cum uxore
mea. illucq; diuin. Nocte homines cum
ris illius arguerunt uolentes domum i
qua manebam uolentes me occidere. uxo
rem meam uiolauerunt libidinis
ne exarmes. denuq; mortua est. Ego rñ arep
tam in frusta concidi. misiq; partes i
omnes terminos possessionis uire. qz rñ
quñ rñ nefas. ita fuit gñe. pcipulum ꝙ
factum est in isrl. ad estis omnes filii
isrl. decernite quid facere debeatis. Exurg
q; omnis plebs est unus homines ser
mone respondit. Non recedemus in ta
bernacula nra nec suam quisquñ intra
bit domum. sed hoc erit gabaa in commune
faciemus. decem uiri eligantur. e. c.
centenis tribubus isrl. i. c. de mille. i
mille de. c. milib; ut comportent es
cet arum cibaria. ꝯ possimus pugnare
ꝯ gabaa beniamin. reddere ei proces
qd meretur. Congregatus q; uniuersus
isrl. ad ciuitatem hō homo unus eade
mente animo; misserunt uiros
os ad omnem tribum beniamin. qui
dicerent. Cur tm nefas in uobis reper
tum est. tradite homines de gabaa qui
hi flagitium perpetrarunt. ut moria
mur. et auferamus malum de isrl. Illi
nolebant fratres suos filios isrl. audire
mandatum sui. exierunt de urbib; que
sonti sue erant. conuenerunt in ga
baa ut illis ferrent auxilium. et cont
ra filios pugnarent isrl. Diuumerati
sunt. xxv. milia de beniamin. e
ducentum gladium preter habitato
res gabaa qui. dcc. erant uiri fortissimi
ita sinistra habebant pugnare. et fun
dis lapides ad crinem iacere ut ca
pillum quoq; possent percutere. nec
quaqñ in alteram partem uitus
deferretur lapidis. Virorum quoq; isrl
absq; filiis beniamin in ueni
. ccc. milia ducentum gladium. et
parauerunt ad pugnam. Ascen
derunt et consurgentes uenerunt in domum dei. hoc
est in silo consulebantq; dominum
atq; dixerunt. Quis erit in exercitu
nro princeps certaminis ad filios
beniamin. Ait dñs. Iudas
ser dux ñr. Cumq; filii isrl surgentes ma
ne castra metati sunt ad gabaa. ñs pro
dierunt ad pugnam ad beniamin urbem
oppugnare ceperunt. egressiq; filii ben
iamin de gabaa. occiderunt de filiis isrl
die illo. xxii. milia uirorum. Rursumq; filii
isrl. roborati animo. ñdo considerent. in eo
dem loco in quo prius certauerunt. aciem direx
erunt. ita ñ ut prius ascenderent. et flerent
coram dño usq; ad uesperam. et interrogarent
q; eum. et dicerent. Debeo ultra procedere ad
diuincendum ad filios beniamin fratres
meos. an non. Ait dñs. Ascendite
ad eos. iniite certamen. Cumq; filii
isrl. alio die ad beniamin processissent. occurrerunt filii beniamin de
prauis gabaa. et occiderunt ex eis terra in
illos octo decim milia uirorum. qui omnes
gladium prosternerent. Ascendentes ergo filii isrl. ue
nerunt in domum dei. sedebant flebant
coram dño. et manserunt; die illo usq;
ad uesperam. et obtulerunt ei holocausta
et pacifica uictimas. et super his rogauerunt
interrogauerunt. Aiebant enim ibi erat ar
ca fœderis dñi in illo. et phinees filius e
leazari filii aaron astitit domui. Ait dñs
Ascendite. cras enim tradam eos in manus uras. Posuerunt
filii isrl. insidias per circuitum urbis ga
baa. et ita uite. Egressi sunt filii beniamin
et cesum populum deuicerunt. et. xxx. uiros
ut ante. Dixerunt enim. Percutimus eos
sicut prius. Et illi clamauerunt. Fugiamus
et auferamus eos de ciuitate. et
ad uias quas monstrauimus eis. Omnes
filii isrl. surgentes de sedibus suis. restituerunt
aciem in loco qui uocatur baalthamar
et insidie quoq; que erant in
circa urbem
erant paulatim se aperire ceperunt

rab occidemali urbis parte procedē. ⁊ rabia
x. milia uirorū de uniuerso uulgo hostium ceciderūt
bilad ceramina. pro uocabant. q̄ bellum
q̄ est bellum cē filios beniamin. ⁊ ubi uenerūt
lexerunt. ad ex omni parte illos insidiaret in
dunt. percussitq; eos dñs in conspectu filiorū ⁊
ulgi. ⁊ cōsumpserūt omnes ciuitates
unt ecclesiā in ullo die. xxv. milia. ⁊ cuncti
omnes bellatores. sed utentes gladium filii
ūt beniamin cum se uiderent cē uulnerat.
ceperunt fugere. quod cernentes filii ⁊ fratres
derunt eis ad fugiendum locum ut in ppa
uenirent. quas. iiii. urbē
posuerant. qui cum repente de landibus ⁊
surrexissent. uenerunt rīga redeuntib; di
ter. ingressi sunt ciuitatem. ⁊ percusserūt
eam more gladii. signum aūt dederant
lis ut hostes quos in in sibul collocauant. ut
q̄m urbem ceperint. ignem accenderent
ascendente in altum fumo. ceptam urbem
demonstrarent. quod cum cernerent filii
ut in nullo certamine posse preualere. ⁊
filii beniamin eos fugere. ⁊ in semitas q̄ ferre
bat. uersi de excelsis eorum. xxv. milia
ruerunt. ⁊ circūdederunt eos. ⁊ usq;
te consecrede. beniamin quoq; respiciens re
tro cum ceperit cernerent. ⁊ fumum ⁊
flammas in sublime ferri. qui prius si
mulauerant fugam uersa facie ferē
us resistebant. quod cum uidissent filii
beniamin in fugam ūti sunt. ⁊ ad uia
deserti uie ceperūt. ultro quoq; eos ad
sarus persequēdo; ⁊ q̄ hostes qui urbem
succenderant occurrerunt eis. atq; ita
factum est ut exirent; parte ab hostib;
ceterorum. nec esset ulla requies morien
cium cecidissent; atq; pro strati sunt
ad orientalem plagam urbis gabaa.
fuerunt. ⁊ qui in eodem loco interfe
ti sunt. xviii. milia uirorū omnes robu
stissimi pugnatores. quod cum uidisset
quidem asserant de beniamin fugere
insolentiam. ⁊ pergebant ad petram
quasi uocaturi eum. ⁊ cōmon. milia
quoq; fuga palantes. ⁊ in diuersa rendē
tes occiderunt. v. milia uirorū. cum mi
renderent persecutis sunt eos. ⁊ usq; bec
runt. ⁊ alia duo milia. ⁊ sic factum ē
ut omnes qui ceciderant de beniamin
in diuersis locis essent. xxv. milia pug
nantes ad bella promptissimi. ⁊ remanse

runt tantū. de omni nūo beniamin qui
euadere potuerant. ⁊ fugę insolentiam
de. uxi sederunt; ⁊ petra remmon nō
sub; nūo egressi sunt filii ⁊ omnes reliqui
ascenderant ciuitatem. ad unitam gladio
percusserunt cunctaq; urbes. animalia. ⁊
iam uorax flamma consumpserat.

xxi

Iuraueratq; quoq; filii ⁊ in maspha. ⁊
dixerant. nullus nr̄m dabit filiis beniamin
de filiabz; nr̄is uxorem. ⁊ uenerunt; omnes
ad domum dei. in silo in conspectu eius. sede
runtq; ad uesperam coram deo. ⁊ magno
ululatu ceperunt flere dicentes. quare do
mine deus ⁊ factum est. ⁊ si malum in plō
quo ut hodie una tribus auferatur de nobis ⁊
alia. die diluculo consurgentes extruxe
runt altare. obtulerunt; ibi holocausta
pacifica. victimas. dixerunt. quis non
ascendit in excercitum domini. de uniuersis
tribubz; israel. grandi. ⁊ se iuramento constri
xerant. cum esset in maspha. nec filii eius
qui defuissent. ducta; penitentia filii ⁊
super fratre suo beniamin. ceperunt dice
re. abscisa est una tribus de israel. unde uxores
accipient. ⁊ nuptias. in commune. mora
mur. non demus nos filias nr̄as illis. ad
quod dixerunt. quis est de omnibus tribu
bz; israel. qui nō ascendit ad dominum in
maspha. ⁊ repte inuentū sunt. habitatores
iabis galaad. in illo excercitu non fuisse
eo quoq; tempore. cum esset in silo nul
lus ex eis ibi repertus est. misserunt itaq;
xii. milia uirorū robustissimos. ⁊ precepe
runt eis. que ierunt habitatores iabis gala
ad in ore gladii tam uxores q̄m parvulos
uirgines. hoc erit q̄d obseruare debent. omnes
generis masculini. ⁊ mulieres que cognouerunt
uirum uirgines reseruate sibi. inuenerunt; sunt de habitatoribus galaad. cccc. uirgi
nes que nescierunt uirum. ⁊ adduxe
runt eas ad castra in silo. quę est in terra chana
an. miserunt; mandauerunt ad filios benia
min qui erant in petra remmon. ⁊ pacē
precati sunt eis ut eas susciperent in pace. re
uerterunt; filii beniamin in illo tempore
⁊ date sunt eis uxores de filiabz; iabes gala
ad. quas cum non reperissent quas sumi
rent modo reddirent. ⁊ multitudo; ⁊ ualde
doluit. rogat. pro tempore. quam super mutatio
nem unius tribus; ex israel. dicentes; ma
nes nati. quid faciemus reliquis qui

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

acceperunt uxores. Omnes mlieres nurus suas
mire consolate sunt. magna nobis ama ge
rit; studio pro ut decet nunc est. ne una tribus
deleatur ex ista. filiae mihi est deae non pos
sumus contristari iuramento. maledictio
ne qua devinxit. maledictus qui dederit
de filiabus. sed uxores veniamin reperiunt
quo consilium arripiant. dixerunt. ecce solempnis
dies est domini in silo. quae sita est
ad septentrionalem plagam urbis de bet
hel. ad orientalem plagam viae quae ducit bethel
vadit ad occidentem. ad meridiem oppi
di lebona. praeceperunt filiis veniamin
atque dixerunt. vadite insidiamini in vineis. cum
que videritis filias silo ad choros
exire more. procedite exite repente de vineis
rapite vobis singulae uxores singulae. et per
gite in terram veniamin. cumque venerint
patres earum ac fratres. ad nos quaerendo ex
postulare coeperint. dicemus eis. miseremini
eorum. non. n. rapuerunt eas iure belli
cum atque victoriae. nec rogantibus ut acciperet
non dedistis. ex ea parte peccati estis reae
sunt. fecerunt filii veniamin ut sibi fuerant im
perata. rapuerunt sibi de his quae ducebant choros uxores sin
gulas. abierunt. et possessionem suam
aedificaverunt. habitare eis fecerunt. filii quoque
israel. abierunt. et per tribus. et familias suas
per singula loca sua. in diebus illis non erat rex in
israel. et unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc
faciebat. factum est autem in diebus quibus
regerent iudices. ut esset fames in terra. abiit
vir de bethlehem iudae. ut peregrinaretur in regi
one moabitide. cum uxore sua ac duo
bus filiis suis. qui nominabatur elimelech. uxor
eius noemi. duo filii eius. mahalon. et chi
lion. erant ephrathaei de bethlehem iudae. venerunt
que in regionem moabitidem. moabitarum
que. mortuus est elimelech maritus noe
mi. remansitque ipsa cum filiis suis. qui ac
ceperunt uxores moabitidas. quarum
una vocabatur orpha. altera ruth. habi
taverunt. x. annis ibi. mortui sunt
mahalon. et chelion. remansitque
mulier orba duobus liberis ac marito
. egressa ut iret primum pergeret cum ut
raque nuru sua de regione moabitide. au
dierant. n. quod respexisset deus plebem suam
. dedisset. eis escas. egressa est ergo de loco
peregrinationis suae cum utraque nuru sua. et
iam in via coeperunt. intrinsecus in
se dicere ad easdem. ite et revertimini unus
quisque ad domum matris suae. faciat vobiscum dominus misericordiam. sicut fe
cistis cum mortuis. et mecum. det vobis inve
nire requiem in domibus virorum vestrorum. osculata est eas. at illae exorta
voce flere coeperunt. et dixerunt ei. tecum pergemus ad populum tuum. at illa respondit. re
vertimini filiae mihi. cur venitis mecum. num
quid adhuc filios in utero meo habetis ut viros ex
me sperare possitis. revertimini filiae mi
hi. abite. iam. n. senectute confecta sum. nec apta viro. quamvis dicam mihi. et
si post hanc nocte concepero. et peperero fi
lios. et expectare velitis donec crescant. et
annos pubertatis impleant. numquid certe vetu
le. nubere. nolite quaeso filiae mi. est
enim angustia magis me. quam vos. egressa
est manus domini contra me. elevata. haec rur
sum flere coeperunt. osculata est
socrum. at illa haesit. ruth ad heret so
cruui. sicque dixit noemi. en revertitur socia
tua ad populum suum. et ad deos suos. tu de
cum ea. revertere. at illa respondit. ne velim
te. et deseram. quo enim ieris. pergam. et
ubi morata fueris. ego morabor. populus
tuus. populus meus. et deus tuus deus meus
. quae terra susceperit morientem. in ea mo
riar. ibique locum accipiam sepulturae. haec
faciat deus. et haec addat. si non sola mors me
me separaverit. videns autem noemi quod obstinato
animo ruth de esset. secum proficisci ad ea
ri noluit. nec ad suos ultra reddendum per
suadere potuerit. tacuit. simul venerunt
in bethlehem. urbem ingressis eis. ortus
apud cunctos fama percrebuit. dicebat
que mulieres. haec illa noemi. at illis at
tonitos me noemi. et pulchrum. sed no
cate me mara. hanc enim amaritudinem
rerum mihi et amaritudinem. plena. ego abii
et vacua reduxit me dominus. quid vocatis me
dixit dominus. et afflixit omnipotens. cum
que noemi. ruth moabitide nuru sua de terra pere
grinationis suae ac reversa est in bethleem
in principio messis hordei. erat autem viro elimelech consanguineus
quidam vir potens. et magnae opum. no
mine booz. dixitque ruth moabitis ad

socrum suam · Cumque ei nadum in agrum
colligam spicas que fugiunt manus mete
ntis · ubicumq; clemens mihi pius fa
mulas reperero gratiam · Cui illa respon-
dit · Vade filia mi · Egressa igitur spicas
rerga metentium · Accidit autem ut ager ille
haberet dominum nomine booz qui erat de
cognatione elimelech · Ecce ipse veniebat
de bethleem dixitq; messoribus · Dns nob̄c
cum sit · Et illi respondebant ei benedicat tibi dns · Dixit
q; booz puero suo qui messoribus p̄erat · Cuius
est iste puella · Cui respondit · Est moabitis
que venit tecum nouissime de regione sua
Rogauit ut spicas colligeret · et re
manens a mane usq; ad nunc stat in agro · nec ad
momentum quidem domum reuersa est
Dixit booz ad ruth · Audi filia ne vadas
in alterum agrum ad colligendum nec
recedas ab hoc loco · Iunge puellis meis
tuis messuerint sequere · Mandauit · n
pueris meis · ut nemo molestus sit tibi · Si
tiueris · vade ad vasa nostra · et bibe ex
quib; pueri mei bibunt · Que cadens
in faciem suam · ad terram super eam ·
dixit ad eum · Vnde mihi ut inuenire gratiam
ante oculos tuos · ut noscere me dignaueris
peregrinam mulierem · Cui ille respondit · Nu
nata mihi sunt omnia que fecisti socrui tue
post mortem uiri tui · et reliqueris pa
trem tuum · terramq; natalem · et venie
ris ad populum quem ante nescibas · Reddat
tibi dominus pro ope tua · plenam
mercedem recipias a domino deo israel · ad
quem venisti · sub cuius confugisti a
las · Que ait · Inueni gratiam coram oculis
tuis · domine mi · qui consolatus es me
uerbis es ad cor amice tue que non sū
sisto minus puellare tuis · Tempore autem ad cenam di
xit booz · Accede huc · et comede panem · intinge buccellam tuam
in acetum · Sedit itaq; ad messorum latus
porrexitq; polentam sibi comedit; q;
saturata est · et super reliquit · Surgensq; in
tendit ut spicas ex more colligeret · Pre
cepit autem booz pueris suis dicens · Etiam
inter manipulos colligere uolenti ne phibeatis
eam · Sed et de fasciculis quoq; manipulis proice
de industria · et permitte · per mittite ut
absq; rubore colligat · colligentem ·
nemo corripiat · Collegit igitur in agro
usq; ad uesperam · atque collegatum quod
cederat · excutiens · inuenit ordei ephi
mensuram · et recto modio · quos portans ·
reuersa est in ciuitatem · ostenditq; socru
sue quicquid superauerat · dedit et reliquias
cibi sui quo saturata fuerat · Dixitq; ei so
crus · Vbi hodie colligisti · ubi fecisti opus ·
Sit benedictus qui miserus est tui · Indicauit
q; ei apud quem esset operata · nomen
dixit uiri q; booz nuncupatur · Cui ruth · Vir
mi · benedictus sit a domino · qui eandem gra
tiam pristinam · nobis · seruauit · mortuis ·
mortuisq; ait · et michi · Quod · Et
rursum · Quasi · inquit mihi · ut
iam diu messoribus · iungerer · donec omnes
segetes meterentur · Cui dixit socrus · Fe
lix est filia mi · ut cum puellis eius es · ad
metendum · ne in alieno agro · quispiam
reperiat · Quibus iuncta est · atq; puellis booz ·
iram diu simul · et messuit donec cederum
tritumq; uiderit condi horreum · Et
egressa reuersa est ad socrum suam · Au
dierunt ab ea · filia mi queram ubi re
quiem · pro mercede ut bene sit tibi · booz ubi
cumq; puellis in agro iuncta es · Propin
quus noster · et ipse · est · Hac nocte aream ordei
ventilat · Quare igitur · unge · et indue
cultioribus · uestimentis · et descende · ibidem
donec uideat · homo · donec cibum potū
q; sumserit · Cui dum · iret · ad dormiendum
nocte · cum in quo dormiat · uenisset ·
aduertens operiet pallium quo operitur · a
parte pedum · et procul se · ubi iacebis ·
ipse dixit tibi · quid agere debeas · Que
respondit · Cuncta · quecumque precepit · faciam · Descendit
q; aream · et fecit omnia que sibi im
perauerat socrus · Cumq; comedisset · booz
et bibisset · et letus esset · hylariorq; · ingressus est · ut
dormiret · ad extremum aceruum manipulo
rum · venit · et discooperto pallio
a pedibus · eius se proiecit · et ante · noctem · iam
media · expauit · homo · et conturbatus est · ui
dit · mulierem iacentem ad pedes suos ·
Dixitq; illi · Que es · Illa respondit · Ego sum
ruth · ancilla tua · expande pallium
tuum · super famulam tuam · et propin
quus es · Dixit ille · Benedicta es · mihi · a
domino filia · et priorem · misericordiam · posteri
ore superasti · q; nec · et secuta · iuuenes
pauperes · siue diuites · Noli ergo me
timere · q; cunctum · quecumque dixeris · mihi ·

Scit enim omnis populus qui habitat intra urbis
mee portas mulierem te esse virtutis. Annuo
me propinquum esse, sed est alius propinquior me.
Quiesce hac nocte et facto mane, si te vo
luerit propinquitatis iure retinere, bene
res acta est. Si autem ille voluerit, ego te ab
sque ulla dubitatione suscipiam. Vivit
dominus, dormi usque mane. Dormivit
itaque ad pedes eius usque ab noctis absces
sum. Surrexit itaque, cum quam homines se
cognoscerent mutuo, et dixit Booz: Sane
nequis noverit quod huc veneris, et rursum
expande in quod pallium tuum quo
operiris, et tene utraque manu. Qua ex
tendente et tenente mensus est sex mo
dios ordei et posuit super eam. Que portans
ingressa est civitatem et venit ad socrum
suam. Que dixit ei: Quid egisti filia? Par
ravitque ei omnia que sibi fecisset homo et
ait: Ecce vi modios ordei dedit michi et ait:
Nolo vacuam te reverti ad socrum tuam.
Dixitque noemi: Expecta filia donec vide
amus quem res exitum habeat. Nec enim ces
sabit homo nisi compleverit que locu
tus est.

Ascendit ergo ad portam et sedit ibi. Cumque vidisset propinquum
preterire de quo prius habitus est sermo, dixit
ad eum: Declina paulisper et sede hic. Vo
cans eum nomine suo qui diverterit et sedit. Tol
lens autem Booz x viros de senioribus civi
tatis, dixit ad eos: Sedete hic quibus reside
ntibus locutus est ad propinquum partem
agri fratris nostri Elimelech vendidit noemi
que reversa est de regione Moabitide
quod audire te volui et tibi dicere coram
cunctis sedentibus et maioribus natu de pro
prio meo. Si vis possidere agrum iure pro
pinquitatis eme et posside. Si autem tibi
displicet hoc ipsum indica michi ut sciam
quid facere debeam. Nullus est enim propin
quus excepto te qui prior es, et me qui
secundus sum. At ille respondit: Ego agrum emam.
Qui dixit Booz: Quando emeris agrum de ma
nu mulieris, ruth quoque Moabitiden
tive uxor defuncti fuit debes accipere,
ut suscites nomen propinqui tui in
hereditate sua. Qui respondit: Cedo iure
propinquitatis. Nec enim posteritatem
familie mee delere debeo. Tu meo inte
privilegio quo me libenter carere pro
fiteor. Hic autem erat mos antiqui
tus in Israel, ut propinquos, ut si quando alter al
teri suo iure cedebat, ut esset firma concessio,
solvebat homo calciamentum suum, et da
bat propinquo suo. Hoc erat testimonium in
cessionis in Israel. Dixit ergo propinquo suo Booz:
Tolle calciamentum tibi. Qui statim sol
vit de pede suo. At ille maioribus natu et in
universo populo: Testes vos in quid hodie quod
possederim omnia que fuerunt Elimelech
et Chelion et Maalon tradente noemi et
ruth Moabitiden uxorem Maalon in co
niugium sumpserim, ut suscitem nomen
defuncti in hereditate sua ne vocabulum
eius de familia sua ac fratribus et populo delea
tur. Vos inquam huius rei testes estis. Respondit
omnis populus qui erat in porta et maiores na
tu: Nos testes sumus. Faciat dominus
hanc mulierem que ingreditur domum
tuam sicut Rachel et Ilyam que edificave
runt domum Israel, ut sit exemplum vir
tutis in Effrata et habeat celebre nomen in Be
tleem. Fiatque domus tua sicut domus Pha
res quem tamar genuit Iude de semine
quod tibi dedit dominus ex hac puella. Tulit
itaque Booz ruth et accepit uxorem. Ingres
susque est ad eam et dedit illi dominus ut concipe
ret et pareret filium. Dixeruntque mulieres
ad noemi: Benedictus dominus qui non est passus
ut deficeret successor familie tue, et vocaretur
nomen eius in Israel. Ihesus qui solet animam
tuam et enutriat senectutem. De nuru enim
tua natus est qui te diliget, et multo tibi
melior est quam si vii haberes filios. Suscep
tumque noemi puerum posuit in sinu suo
et nutricis ac gerule fungebatur officio.
Vicine autem mulieres congratulantes
ei et dicentes: Natus est filius noemi, vocaverunt
nomen eius Obez. Hic est pater Ysai
patris David. Hee sunt generationes Phares:
Phares genuit Esrom, Esrom genuit Aram,
Aram G. Aminadab, Aminadab G. Naa
son, Naason G. Salmon, Salmon G. Booz, Booz
G. Obez, Obez G. Ysay, Ysai G. David regis.

Incipit prologus in libro regum

Viginti et duas litteras esse
apud Hebreos Syrorum
quoque lingua et Chaldeorum
testatur, que Hebree mag
na ex parte confinis est. Nam
et ipsi xxii elementa habent, eodem sono, set
diversis caracteribus. Samaritani et Pen
tatheucum Moysi totidem litteris scripturant.

fugum sed apud; duce patrem ciuitatē
eodem sibam legit; do rem post capta
regis oliuam mutatam nem templi su
b zorobabel aliaq; hēsa reperisse quib; nūc
minus cum ad illud usq; tempus idem
samaritanor hebreor caractes fuerint
q; libro quoq; numor eadem supputa
tō sub leuitor ac sacerdotum certis mis
ce ostenditur nomen dñi retinentiam.
inquib; tam grecis uoluminib; usq; hodie
antiquis exemplaribus inuenimus. & .
psalmi .xxc. vi. .centesimū decimus .cen
tesimus .xl. .centesimus .xl. vii. .centesi
mus .xl. viii. Cum duplo sebantur nec
tn eisdem minus .lx. annos. alphabeto .iiii. ere
mie lamentationes .xxii. eius .salomo
nis q; .i. sine pūcta ab eo loco in quo ait
mulierem fortem quis inueniet eiusdem
alphabetus .xxii. in .lxxii. supputationem
redeo. Iste duplex apud ebreos sunt
caph. men. nun. phe. sade. quf. in scribit
p hās primapta medietate q; ultime alter
ius ex .v. .v. .f. plicq; libri duplices est
mantur samuel malachim dabreiami
rum esdras .i. et .ii. Ieremias cum cinoth .i. lamentatio
nib; suis. Quo nō ignoto .xxii. elementa
sunt per que sebi mise breuiare omne qd
loquimur. Nec mirū si uox humana com
plūdatur tot .xxii. uoluminū supputā
tur. Quib; si latinis recordis in deo doctri
na regia ad hunc .i. lacteus uir fuit eru
ditus in latina primus apud eos liber
uocatur. Breith .i. nos geneseos diximus.
Sedō elle mōth. cum exodus appellatur
Cuius nagema .i. leuiticus. Quartus na
gedilber. q. numerum notamus. Quum
ad deuteronomium qui deuteronomium pnota
tur. Hi sunt .v. libri moysi. quos ppre
tarath .i. legem appellant. Sed in ppha
rum ordinem fuerunt. tm septuaginta .a. re
gis filio nauē. qui ap illud iosue. Et mū
di defuncti. fuerunt sophim .i. iudicū
liberū. tm in quidem computantur ruth.
q; in diebz; iudicū narratur. Sa
muhel sequit. Samuel quem nos regnor
primum .i. sedin diximus. Quartus ma
lachim .i. regum qui tm .i. quarto reg
norum uoluminē continetur. Hic eliu
q; est multo malachim .i. regum qui
malachoth .i. regnor dicit. non. n. mul
tar gentium regna destruit. q; unus is li
bra ppli qui tribus .xii. continetur. Sum
mus est ysaias .xvi. iheremias .viii. est eze
chiel .viii. liber .xii. ppharum qui apud il
los uocatur thareatha. Septimus ordo agi
os grapha possidet. Ipsum liber incipit
a iob. Sed a dō quem .v. in sonis;
uno psalmorum uolumine comprehendit.
Tertius est salomon. nec libros inuidiose
bias q; illi parabolas .i. masloth appellāt.
Quartus ecclesiasten .i. coheleth. Quintus est
canticum canticor q; titulo sinistrum
p notant. vi. est danihel. vii. dabreiamī
.i. uba dierū qd significantius cronicō.
ronus dicunt hystorie possumus appli
re. Sum liber apud nos paralypomenon
primus .i. sedr in scribitur. viii. esdras. q;
apud illos apud grecos .i. iannos possidet
nimios libros diuisus est. Tertius esther
Nonus tobias. Decimus iudith. Undecimus
hester .i. moysi .v. ipsa .v. ultima agiogra
phorum .xi. cum quib; nonnulli ruth .i.
noth unā agrographa scribunt. Hos
libros in suo ordine numero supputan
dos ac verbis ēe prologis legi libros .xxii.
quos sub uno .xxiiis. ordinē apocalip
sim ihu in dnat ad quarnel agnum. Nec
mirū si nos prostrati uultib; offerimus sā
ctis; quum .viii. animalib; quatuor ue
ro .i. primum .tm futurum respiacen
tib; .viii. uidelicet uoce clamantib; sēt. sēs.
sēs. dñs ds sabaoth. qui erat. qui ē. qui
uenturus est. Hic prologus scripturar sā
galeatum principium omnib; libris qui
de hebreo uertuntur ita manum con
uertat. Ne putet. .i. sare uolentes quicquid est
hos est unā apocrypha ēe ponendum igi
tur sapia q; iesus salomonis inscribitur
.i. hu filii syrach liber .i. iudith. Tobias. .i.
pastor non sunt in canone. Machabe
or primum librum hebraicum reperi
. Sed græcū est qd ex ipa y pagina p
bari potest. Que cum ita se habeant. obse
ro te lector ne labores meum reprehen
dere et existimes antiquor .i. exemplaria di
offerri nunc tuis; qd pot aliu aurum .i.
argentum .i. lapides pciosos .i. uestes
.i. purpuram .i. aurum offerunt .i. ta
bernaculo
nctum. Nobis cum dñi agr sū opulen
mus pelles .i. caprar pilos .i. tm apis con

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

rempublicam nr̃am magis necc̃ãria iudicat-
ñr̃ ꝙ rota illa tabernaculi pulcritudo ꝙ per
singulas ꝓcinctiones illius ꝑfectis finibus
distinctio pellib; peragitur ꝙ cultus archa
rem; solis ꝙ finibus hyemem
ea que utilora sunt prohibent lege g̃
primum sanctes ꝙ malachyn meum
quicquid n̄ debeas uereris deo ꝙ men
dendo solueris ꝙ didicimus ꝙ nemini nos
mum est ꝙ tum intellectus qd̃ nr̃ nesci
bat uel ut preterem me estimato si qua
tules ut paratus ten si ingratus ꝙ nr̃
m̃ oio consulis non sim; nunquasse me
quicq̃ de elcana iurare certe si mare
dulu̇ et lege grecos odiret ꝙ nos ꝙ
ostra cum his opusculis que super euãn
gelium; ubicunq; discrepare ut se u
dentium ꝙ ga quemadmodum hebreor au mu
gis accommodare debeas ꝙ ꝙ nulla forma
tur; puto qd̃ cum nonnulli conuicto
re in eodem loco metum sibi diuina
rer ꝙ; ꝙ uos famulas x̃ rogo que dñi dis
cumbentis ꝓcloussima sibi mitra ungi
ut capiti que nequaq̃ saluatorem
ꝙ ꝙ ut epistolarum quib; iam ad ꝓcem ꝙ
ꝓcedendi ut ꝑ iacrannel cannel qui
ad usum me rapido ore deseuiunt iar
cuerunt cantarem ꝙ in eo se do
arbitrantur si alius dicant oronñ unq̃
eis eos opponatis ego sacerdotium mane
meam illius semp suũ recordabor ꝙ ꝙ
custodiam uias meas ut nõ delinquã in
lingua mea ꝙ posui ori meo custodiam ꝙ o
siluerem ꝓfectus ad usq̃ me ꝙ ꝙ mutum ihu
mutauisti sum ꝙ usq̃ de bonis ꝙ incipit

Ait unus ꝓphetarum ꝓregũ
dei ramathaim sophim de mon
te effraim ꝙ nomẽ
eius helcana filius ie
roham filii eliud
filii thahu filii suph ephrathei ꝙ
ihũ dñs uxores nomen unius anna
et nomen secũde phenenna habuerunt;
phenenne filii anne autẽ non erãt
libi ascendebat ut ille de ciuitate
sua statutis diebus ut adoraret ꝙ ꝙ
adoraret dñm in silo ꝓfecti
erant ibi duo filii heli ophni ꝙ
phinees sacerdotes domini ꝙ erat ꝙ

die ꝙ unus dabat helcana dedit; sene
ne uxori sue ꝙ unicas filios eius ꝙ filiab;
partes anne autẽ dedit partem unam
triste quia amabat dilectam dñs
conclusit uulua eius affligebat eã;
eam emula eius ꝙ ut irritaret angebat
eã dñs ut exprobraret qd̃ conclusit; dñs
uulua eius sic; faciebat per singulos
annos ꝙ ꝙ cum ꝓ ascenderent ad
domum dñi ꝙ ita ꝓuocabat eam ꝓ
uocabat ꝙ non comedebat abiit dix
it ergo ei heli tabanna ut quid flet
ꝙ quare non comedis ꝙ quã ob rem affligi
tur cor tuum ꝙ numquid non ego melior
sum ꝙ quã x̃ filii ꝙ surrexit autem anna ꝓ
quã comederat nullo ibidem heli sacerdo
te sedente super sellam ad postes templi
dñi ꝙ ipsa autem anna amaro animo ora
uit dñm flens lacrimis ꝙ uotum uouit
dicens ꝙ dne deus exercituum si respiciens
uideris afflictionem famule tue ꝙ recorda
bisque mei nec obliuiscaris famule tue dederis
q; ei uirum ꝙ illum dabo eum dño
omnib; diebus uite eius ꝙ nouacula non as
cendet super caput eius ꝙ factum est ꝙ ut
illa multiplicaret ꝓces coram dño ꝙ he
li obseruabat os eius ꝙ porro anna loque
batur in corde suo ꝙ tantũ labia illius mo
uebantur ꝙ uox penitus illius non au
diebatur ꝙ existimauit ꝙ eam heli ebria
tam ꝙ dixitq; ei usq̃ quo ebria eris
dirige paululum uinum quo inebriaris ꝙ
dixit ancilla ꝙ non quidem dñe mi ꝙ
mulier misera nimis ego sum ꝙ uinum
et omne ꝙ inebriare potest nõ bibi ꝙ
effudi animam meam in conspectu
domini ꝙ ne existimes ancillam tuam ꝙ
filiam belial ꝙ ex multitu
dine doloris ꝙ mei et inopia fatua sum us
q; in ꝓsentem ꝙ hely ait ei uade in pace
deus israhel det ꝑ petitionem tuam quã rogasti eũ
ꝙ illa dixit inueniat ancilla
tua gratiam in oculis tuis ꝙ abiit mulier
in uiam suam ꝙ comedit nullusq; illi
ultra apparuit ꝙ mestus ꝙ
surrexerunt mane ꝙ adorauerunt
coram dño ꝙ reuersi sunt ꝙ uenerũt
domum suam ramatha ꝙ cognouit
autem helchana annam uxorem suam
ꝙ recordatus est eius dominus ꝙ factũ e

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Ia

post circulum dierum concepit anna et peperit
filium vocavitque vocavitque nomen eius sa
muel eo quod postulasset eum a domino ascen
dit autem vir eius helchana et omnis domus
eius ut immolaret domino hostiam solem
pnem et votum suum et anna non ascen
dit dixit enim viro suo non vadam donec ab
lactetur infans et ducam eum et apareat
ante conspectum domini et maneat ibi iugi
ter et ait helcana vir suus fac quod tibi vi
detur et mane donec ablactes eum precor quoque
ut impleat dominus verbum tuum Mansit ergo
mulier et lactavit puerum suum donec
ammoveret eum a lacte et adduxit eum
secum postquam ablactaverat in vitulis tri
bus et tribus modiis farine et amphora vini et
adduxit eum ad domum domini in silo Puer
autem erat adhuc infantulus et immolaverunt
vitulum et obtulerunt puerum hely et ait
anna Obsecro mi domine vivit anima tua domine
Ego sum mulier illa que steti coram te hic
orans domino pro puero isto oravi et dedit michi
dominus petitionem meam quam postulavi eum
Idcirco et ego commodavi eum domino cunc
tis diebus quibus fuerit accommodatus domino
et adoraverunt ibi dominum et adoravit anna
Exultavit cor meum in domino Et ait
exaltatum est cornu meum in deo meo di
latatum est os meum super inimicos meos quia
letata sum in salutari tuo Non est sanctus ut est
dominus neque enim est alius extra te et non est fortis sicut
deus noster Nolite multiplicare loqui sublimi
a gloriantes Recedant vetera de ore vestro quia deus
scientiarum dominus est et ipsi preparantur cogitatio
nes Arcus fortium superatus est et infirmi
accincti sunt robore Saturati sunt prius pro
panibus se locaverunt et famelici saturati
sunt Donec steterit sterilis peperit plurimos et
que multos habebat filios infirmata est
Dominus mortificat et vivificat deducit ad in
feros et reducit dominus pauperem facit et di
tat humiliat et sublimat Suscitat de pul
vere egenum et de stercore elevat pauperem
Ut sedeat cum principibus et solium glorie te
neat domini enim sunt cardines terre et posuit super
eos orbem Pedes sanctorum suorum servabit et impii
in tenebris conticescent quia non in fortitu
dine sua roborabitur vir Dominum formi
dabunt adversarii eius et super ipsos in ce
lis tonabit Dominus iudicabit fines ter
re et dabit imperium regi suo et sublima

bit cornu christi sui Et abiit helchana in ra
mata in domum suam Puer autem erat mi
nister in conspectu domini ante faciem hely sa
cerdotis Porro filii ely filii belial nescientes do
minum Nec officium sacerdotum ad populum Sed quicun
que immolasset victimam veniebat puer sa
cerdotis dum coquerentur carnes et habebat fus
cinulam tridentem in manu sua et mitte
bat eam in lebetem vel in caldarium aut
in ollam sive in cacabum et omne quod levabat
fuscinula tollebat sacerdos sibi Sic faciebant
universo israel venientium in silo et antequam
adolerent adipem veniebat puer sacerdo
tis et dicebat immolanti Da mihi carnem ut
coquam sacerdoti Non enim accipiam a te carnem
coctam sed crudam dicebatque illi immolans
Incendatur primum iuxta morem hodie a
deps et tolle tibi quantumcumque desiderat anima
tua Qui respondens aiebat ei Nequaquam Nunc
enim dabis alioquin tollam vi Erat ergo peccatum
puerorum grande nimis coram domino quia de
trahebant homines a sacrificio dei Samu
el autem ministrabat ante faciem domini puer ac
cinctus ephot lineo et tunicam parvam
faciebat ei mater sua quam afferebat statu
tis diebus ascendens cum viro suo ut immola
ret ostiam solempnem et votum suum et
benedixit hely helchane et uxori eius Dixit
que ei Reddat tibi dominus semen de muliere
hac pro fenore quod commodasti domino et abierunt
in locum suum Visitavit ergo dominus annam
et concepit et peperit tres filios et duas fili
as et magnificatus est puer samuel apud
deum Hely autem erat senex valde et audi
vit omnia que faciebant filii sui universo
israel et quomodo dormiebant cum muli
eribus que observabant ad ostium tabernaculi
et dixit eis Quare facitis res huiusmodi
quas ego audio res pessimas ab omni
populo Nolite filii mei non est enim bona fa
ma quam ego audio ut transgredi facia
tis populum domini Si peccaverit vir in virum
placari ei potest deus Si autem in deum peccaverit
vir quis orabit pro eo et non audierunt
vocem patris sui quia voluit deus occidere illos
Puer autem samuel proficiebat atque cres
cebat et placebat tam deo quam homi
nibus Venit autem vir dei ad hely et ait ad
eum Hec dicit dominus Numquid non aperte
revelatus sum domui patris tui cum esset
in egipto in domo pharaonis et elegi

eum ex oñib; r ibubul ubi in in sacdotem
ut ascenderet ad altare meum · r adoleret
in incensum · r portaret coram me ephod
r dedi domui p̃ris tui omnia que de sacri
ficiis filioꝝ isr̃l · Quare calce abiecistis victi
mam meã · munera mea que p̃cepi ut
offerrentur in templo · magis honorasti
filios tuos q̃m me ut comederetis primi
tias oblationũ sacrificii ubi' p̃pli mei · ex ea aut
dominus deus ubi' loquens locutus sum
ut domui tue · domui p̃ris tui ministra
ret in conspectu meo usq; in sempit̃num
fuit aut dicit dominus · absit hoc a me:
q; quicunq; honorificauerit me glifi
cabo eum · Qui aut contemnunt me e
runt ignobiles · ecce dies ueniunt · r p̃cidã
brachium tuum · r brachiũ domꝰ pa
tris tui · ut non sit senex in domo tua · r
videbis emulum tuũ in templo in omnib;
bis prosperis isr̃l · r non erit senex in domo
tua omnib; diebꝫ · Verumtñ nõ auferam
penitus virum ex te ab ara mea · ꝫ ut de
ficiant oculi tui · r tabescat anima tua ·
pars magna domus tue morietur cũ
ad virilem etatem uenerit · Hoc aut erit
tibi signũ q̃d ueniturum est duobꝫ filiis
tuis ophni · phinees in die uno morien
tur ambo · r suscitabo mi sacdotem fide
lem qui iuxta cor meum · r animam meam
faciet · r edificabo ei domum fidelem · r
ambulabit coram xp̃o meo cunctis diebꝫ · Fu
turum est aut ut quicunq; remanserit
in domo tua veniat ut oretur pro eo · r
offerat nummum argenteum · r dicat ei pa
nis dicenꝫ · dimitte me obsecro ad unam
partem sacerdotalem ut comedam buccel
lam panis ·

Puer aut samuel ministrabat dño co
ram heli · r erat p̃cium · q̃ die
bꝫ; nec erat uisio manifesta · factũ
est g̃ in die quadam heli iacebat in loco
suo · oculi eius caligauerant · nec po
terat uidere · lucerna dei ante templũ extingue
retur · samuel aut dormiebat in templo
domini ubi erat arca dei · vocauit
dñs samuel · Qui respondit aut · ecce ego · r
cucurrit ad heli · r dixit ei · ecce ego · vo
casti me · Qui dixit · non vocaui te · re
uertere · r dormi · abiit · r dormiuit · Addie
at dominus rursum vocare samuel ·
surgens q; samuel abiit ad heli · r dixit

ecce ego · quia vocasti me · Qui rñdit · non vo
caui te fili mi · reuertere · r dormi · porro samu
el nondum tenebat dñm · nec revelatus fuerat
ei sermo domini · r adhuc dñs · vocauit
adhuc samuel tertio · Qui consurgens abiit
ad heli · r dixit · ecce ego · quia vocasti me · In
telligit igitur heli q̃ dñs vocaret puerũ
· r ait ad samuel · vade · dormi · r si dixerit
tibi rursum · loquere dñe · quia audit ser
uus tuus · abiit ergo samuel · r dormiuit
in loco suo · venit dñs · r stetit · r vocauit
sicut vocauerat sñd · samuel samuel · r dixit
samuel · loquere dñe · quia audit seruus
tuus · dixit dñs ad samuel · Ecce ego facio verbũ
in isr̃l · Quod quicunq; audierit tinnient
ambe aures eius · In die illo suscitabo ad
uersum heli omnia que locutus sum super
domũ eius · incipiam · et complebo · p dixi
· n · ei quod iudicaturus sim domum ei
us in sempiternum · eo q̃d noverit
indigne agere filios suos · r non corripuerit
eos · Ideo iuravi domui heli · q̃d non
expietur iniquitas domus eius victimis
· munerib; usq; in eternum · Dormiuit q;
samuel usq; mane · aperuit q; ostia domꝰ
domini · r samuel timebat indicare vi
sionem heli · Vocauit ergo heli samu
elem · r dixit · samuel fili mi · Qui rñdit
ait · Presto sum · interrogauit eum · Qs
est sermo quem locutus est ad te dñs · Ego
te ne celaueris me · Hec faciat tibi de
us · hec addat · si absconderis a me sermonem
ex omnib; verbis que dicta sunt tibi ·
dicauit itaq; ei samuel universos sermo
nes · non abscondit ab eo · Et ille rñdit · Dñs
est · Quod bonum est in oculis suis faciat ·
Crevit autem samuel · et dñs erat cum eo · r
non cecidit ex omnib; verbis eius in ter
ram · Novit autem universus isr̃l a dan usq; ber
sabee q̃d fidelis samuel propheta esset domini ·
addidit dominus ut appareret in silo ·
quia revelatus fuerat dñs samuel in si
loe in verbo domini · venit samuelis sermo
universo isr̃l ·

Factum est in diebꝫ illis congregati sunt
philistiim in pugnam · egressus est
quoq; isr̃l obviam philistiim in pre
lium · castrametatus est iuxta lapidem
adiutorii · porro philistiim venerunt
maphech · r instruxerunt aciem ad
isr̃l · Cumq; aut certamine tergauer

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nr isr'l' philistei · reliqui sunt · nullo certa
mine pugnat ci · nihil · nulla uncie
· reuerti est ppe ad castra · Dixerunt
maiores natu de isr'l' · Quare percussit nos
dominus hodie coram philistiim · afferam
ad nos de silo archam fedis dni · ueniat
in medio nri · ut saluet nos de manu i
micor' mor' · Misit g' ppl' in silo · mise
runt in archam federis dni exercituum se
dentis super cherubin · erantq; duo filii
heli cum archa fedis dni ophni · finees
Sunt; uenit; archa fedis dni in castra
uoci frater est omnis isr'l' clamore gran
di · ita ut contremisceret terra · audierunt philis
tiim uocem clamoris · dixerunt; Que
nam est uox clamoris magni istius
hebreorum · cognouerunt q; archa fe
dis domini uenisset in castra · timuerunt
q; philistiim dicentes · Venit deus in castra
· infremuerunt dicentes · Se nobis non
fuit tanta exultatio heri · nudius tertius
· Se nos · Ois nos liberabit de manu deor
sublimium istor' · hi sunt dii qui percus
serunt egyptum omni plaga in deserto ·
Confortamini · estote uiri philistiim ne
seruiatis hebreis sicut illi seruierunt
nobis confortamini · et bellate · pugnate
· Nam q' philistiim · metuit est isr'l' · fugit
unusquisq; in tabernaculum suum · et fac
ta est plaga magna nimis · cecideruntq;
de isr'l' xxx · milia peditum · archa dei
capta est · Duo q; filii heli mortui sunt ·
ophni · et phinees · Cucurrit q' uir de tribu
beniamin de acie uenit in silo · die illo scissa uesti
mento · et conspersus puluere capite · uenit
q; · heli sedebat super sellam · et ma
nebat · erat n · cor eius pauens · archa
dei erat · Ille postq'm ingressus est
nunciauit urbi · et ululauit omis ciuitas
· audiuit heli sonitum clamoris dixit
q; Quis est · Ille sonitus tumultus huius
· At ille festinauit · et uenit · et nunciauit
heli · Heli aut erat nonagenarius · et
annor' · et oculi eius caligauerant · nec
dere non potat · dixit ad heli · ego sum
qui uenio de pho · ego qui de acie fugi ho
die · Cui ille ait · Quid actum est fili mi
· Respondens aut ille qui nunciabat · ait
fugit israhel coram philistiim · et plaga
magna facta est in plo · insuper · duo
filii tui mortui sunt ophni · et finees · et ar
cha dei capta est · Cumq; ille nominasset
archam dei recordatus de sella retrorsum cecidit
ostium · et fracti sunt cervicib; mortuus est · Se
nex · n · erat aut · xcviii · annis · Nurus aut eius uxor fi
nees pgnans erat uicinaq; partui · audi
to nuncio q'd capta esset archa dei · et mor
tuus est sor sua · et uir suus · incurbauit
se · et peperit · Circumdederant · n · illa dolores su
bitanei · in ipo aut momento mortis eius
dixerunt ei qui stabant · circa eam · Ne
timeas · peperisti · filium · Quib' ille
ei; n · respondit · nec aduertit · uocauit pueru
lum ychabod dicens · Translata est gla dii de
isr'l' · et capta est archa dei · et pro socero
suo · et pro uiro suo aut · Translata est gla dei
dixit · eo q'd capta est archa dei ·
Philistiim aut tulerunt archam dei · at
tetauerunt eam a lapide ad uticem i
azotum · tulerunt; philistiim archam
dei · intulerunt eam in templum dagon
· statuerunt eam iux' dagon · Cumq; su
rexissent diluculo azotii · alia die · ecce da
gon pronus iacebat retro · in archam
domini · tulerunt dagon · et restituerunt
eum in locum suum · rursumq; mane di
luculo consurgentes · inuenerunt dagon
iacentem super facie suam retro · ad
archa dni · Caput aut dagon · et due pal
me manuum eius abscise erant super
limen · Uerso dagon truncus solus remā
serat in loco suo · Hac ca' nr calcat
sacerdotes dagon · et omnes qui ingrediun
tur templum eius sup limen dagon · azoto
rum usq; in hodiernum diem · Aggrauata est
aut manus dni sup azotios · et demolitus
est eos · et percussit in secretiori parte nati
um azotum · tam eos · et eius · rebullierunt
uille · et agri in medio regionis illius · et na
ti sunt mures · et facta est confusio mor
tis magne in ciuitate · Uidentes aut ui
ri azotii hec modi plagam plagam dix
erunt · Non maneat archa dei isr'l' apud
nos · q'n dura est manus eius sup nos
· et sup dagon deum nr' · et mittentes
congregauerunt omes satrapas philis
thiim ad se · et dixerunt · Quid faciemus
de archa dei isr'l' · At illi dixerunt; Circa
circumducatur archa dei isr'l' · et circū
tulerunt archam dei isr'l' · Illicq;
circumducentib; eam fiebat manus

dnm̃ per singula cuntarel infectionis
magne inmisit ps̃ eabat uirol uniuscuiusq; urb̃ a pũo usq; ad maiorem · i computrel
ebant pm̃ · rtel rctale l eorum · qui erant
q; gerhel · consiliu · i fecerunt sibi sedel ·
pellicas · miserunt g̃ archam dei in archa
ron cunct; uemũt; archa dei in archaron:
ex clamauerunt ad eos dicentes · ad
duxerunt ad nos archam dei isr̃l · ut in
ficiat nos · pplm nr̃m · miserunt nunc;
congregauerunt omnes satrapas
philistinoꝝ dicentes · remitte
te archam dei isr̃l · reuertatur in locum
suum · non interficiat nos cum pplo nr̃o ·
erat enim pauor mortis in singulis urbi
b; · grauissima nimis erat manus dei
ibi quoq; qui mortui non fuerant · per
cutiebantur in secretiori parte natium
· ascendebat ululatus uniuersus ci
uitatis · erant q̃ archa dei in regione philistinoꝝ · vii · mensi
b; · i post hec uocauerunt philistiim sa
cerdotes · i diuinos dicentes · quid faciemus
de archa dei · indicate nobis · quo modo re
mittemus eam in locum suum · i dixe
runt · si remittis archam dei isr̃l · noli
te dimittere eam uacuam · sed de uere red
dere ei pro peccato · tunc curabimini · i sci
etis quare non recedat a uobis manus eius
· i dixerunt · quid est quod pro delicto
reddemus ei · dixerunt ei · iuxta numerum
principum philistinoꝝ · v · anos aureos
facietis · v · mures aureos · secundum plagas
que fuerunt omnib; uob̃ · i satrapis uris facientis ·
similitudines aneoꝝ uestroꝝ · i similitudines
murium qui demolimi sunt terram · i da
bitis deo isr̃l gloriam si forte releuet ma
num suam a uobis · i a dijs uris · i a terra
uestra · quare aggraua mini sicut aggra
uauit egyptus · i pharao cor suum
non ne postquam percussus est diuisit
eos · i abierunt · g̃ arripite · i facite plau
strum nouũ unum · i duas uaccas fe
tas cui; non est imposit̃m iugum
iungite in plaustro · i recludite uitulos
eaꝝ domi · i tollentes archam domini · i
ponetis in plaustro · i vasa aurea que red
distis ei pro delicto · ponetis in cap
sella ad latus eius · i dimittite eam
ut uadat · i aspicietis · utrum quidem p̃ uiã
finium suoꝝ ascendat ꝛ bethsamesꝝ

ipse fecit nob̃ hanc malum grande · sin aũt
minus · sciemus q; non manus eius
tetigit nos · sed casu accidit nobis · g̃ illa
hec mala · tollentes duas uaccas que lac
tabant · iuxtaq; iunxerunt ad plaustrum
· i uitulos quoq; eaꝝ reclusserunt domi · i
posuerunt archam dei super plaustrum
· i capsellam que erat mures aureos
· i similitudinem anoꝝ · erant aũt hi
recti uia que ducit bethsames · i uie uno gradiebantur pe
gentes · i mugientes · i non declinabant
ui; ad dexteram ui; ad sinistram · sed i sa
tr̃pe philistinoꝝ sequebantur usq; ad
finem bethsames · porro bethsamites me
tebant triticum in ualle · i eleuantes
oculos uiderunt archam · i gauisi sunt
cum uidissent · i plaustrum uenit in
agrum iosue bethsamites · i stetit ibi
erat aũt ibi lapis magnus · i conci
derunt ligna plaustri · i tradiderunt
super ea holocaustum dño · leui
te aũt deposuerunt archam dei · i capsellã
que erat iuxta eam · in qua erant uasa
aurea · i posuerunt super lapidem · gẽdem
q̃ aũt bethsamites holocausta · i immolauerunt victimas in die
illo dño · i reuersi sunt in die illa · quinq; satrapes philistinoꝝ
uiderunt · i reuersi sunt in accaron in die
illa · hi sunt aũt anni aurei quos red
diderunt philistiim domino · pro delic
to · azoti unum · gaza unum · ascalon
unũ · i mures aureos · secundum numerum
urbium philistinoꝝ · v · pro omnibus · ab
urbe munita usq; ad villam que est
absq; muro · usq; ad abel magnam
super quem posuerunt archam domi
ni que erat usq; in die illo · mag̃ iosue
bethsamites percussit · i inuisit bethsami
tas · percussit aũt de populo eo quod indiscrete archam domini
respexissent · de plebis lxx · uiros · i l · milia
plebis · luxit; populus eo quod percussisset; dñs
plebem plaga magna · i dixerunt · i
dixerunt uiri bethsamites · quis potest
stare in conspectu domini dei sancti hui⁹
· ad quem ascendet ab nobis · miserunt
q; nuncios ad habitatores cariathiarim
dicentes · reduxerunt philistiim archã
dñi · descendite · reducite eam ad uos
cenerunt g̃ uiri cariathiarim · i re
duxerunt archam dñi · i intulerunt

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

eam in domum aminadab in gabaa sele
azarum autē filium eius sanctificauerunt ut
custodiret archam domini factum est au
qua die mansit archa dñi in cariathiarim
multiplicati sunt dies erant quippe quasi
anni xx. requieuit omis domus isrl
post dominum aut dixit samuel ad uni
uersam domum isrl dicens si in toto cor
de uro reuertimini ad dñm auferte
deos alienos de medio uri baalim astha
roth & preparate corda ura dño & seruite
illi soli & eruet uos de manu philistinoꝝ
ab stulerunt ergo filii isrl baalim astaroth
& seruierunt domino soli dixit autē sam
uel congregate omnem isrl in
maspha ut orem pro uobis dominum & con
uenerunt in maspha & hauserunt;
aquā & effuderunt in conspectu dñi & je
iunauerunt in die illa & dixerunt ibi pec
cauimus domino & iudicauit; samuel fi
lios isrl in maspha & audierunt philis
thiim q̄d congregati essent filii isrl in
maspha & ascenderunt satrapę philis
thiim ad isrl & quod cum audissent filii
isrl timuerunt a facie philistinoꝝ dixe
runt; ad samuel ne tacuerit pro nobis cla
mare ad dñm deum uram ut saluet nos de
manu philistinoꝝ tulit autē samuel ag
num lactentem & unum obtulit holo
caustum integrum domino & cla
mauit samuel ad dominum pro isrl & exa
audiuit eum dominus factum est au
tem samuel offerret holocaustum philistheos
initio pugnę & isrl & tonuit autē dñs
fragore magno in die illa super philistiim
& perterruit eos & concisi sunt a facie isrl
egressi q; sunt isrl de maspha & persecu
ti sunt philistheos & percusserunt eos usq; ad
locum qui erat subter bethcar tulit autē samu
el lapidem unum & posuit eum inter ma
spha & sen & uocauit nomen loci
illius lapis adiutorii dixitq; hucusq;
auxiliatus est nobis dominus & humilia
ti sunt philistiim nec apposuerunt ultra
ut uenirent terminos isrl & facta est manus
manus domini super philistheos cunctis
diebus samuelis & reddite sunt urbes quas
tulerant philistiim ab isrl isrl ab acca
ron usq; geth & terminos suos liberauit
q; isrl de manu philistinoꝝ & erat
pax inter isrl & amorreum q; iudicabat q;

samuel isrl cunctis diebus & uade
bat per singulos annos circuens bethel & gal
gala & maspha & iudicabat isrl in
omnibus locis istis & reuertebatur q; in rama
tha ibi enim erat domus eius & ibi iudicabat
isrl & edificauit ibi altare dño.

Factum est autē cum senuisset samuel
posuit filios suos iudices isrl fuit q; nomen
filii eius primogeniti iohel & nomen se
cundi abia iudicium in bersabee & non
ambulauerunt filii eius in uiis eius
& declinauerunt post auaritiam & acce
perunt munera & peruerterunt iudicium
congregati q; uniuersi maiores natu ue
nerunt ad samuel in ramatha & dixerūt
ei ecce tu senuisti & filii tui non am
bulant in uiis tuis constitue nobis
regem qui iudicet nos sicut habent
uniuersę nationes displicuit q; uerbum in oculis sa
muelis eo q; dixissent da nobis regem ut
iudicet nos & orauit samuel ad dñm
dixit autē dominus ad samuel audi po
cem populi in omnibus; quę loquuntur tibi
non te abiecerunt sed me ne regnem super
eos iuxta omnia opera sua quę fecerunt
a die qua eduxi eos de egypto usq; ad die
hanc sicut dereliquerunt me & seruierunt dīs
alienis sic & isti faciunt & tibi quia q; audi po
cem eorum uerumtamen obtestare eos & pdic
ei ius regis qui regnaturus est super eos
dixit ergo samuel omnia uerba dñi ad
populum qui petierat a se regem & ait hoc
erit ius regis qui imperaturus est uo
bis filios uros tollet & ponet in curribus; suis &
aurigis sibi equites & cursores quadriga
rum suarum & constituet sibi tribunos & cen
turiones & aratores agroꝝ suoꝝ & messo
res segetum & fabros armoꝝ & curruum
suoꝝ filias quoq; uras faciet sibi unguen
tarias & coquas & pistrices & agros quosq;
uros & oliueta optima tollet & tra
detur famulis suis & segetes & uineas
reddituus ad decimandū ut det eunuchis
& famulis suis & seruos & ancillas & iu
uenes & optimos & asinos auferet & po
net in opere suo & greges ouium uos ad de
cimabit & eritis ei famuli & clamabitis
in die illa a facie regis uri quem elegistis
uobis & non exaudiet uos dñs in die
illa & pro certo nobis regem & dixit
pls audire uocem samuelis & dixerūt

Regnauit autem Roboam in Iherusalem et edificauit ciuitates munitas in Iuda. Et ascendit contra eum Sesac rex Aegypti in anno quinto regni Roboam, quia peccauerunt coram Domino, cum mille ducentis curribus et sexaginta milibus equitum, et non erat numerus populi qui uenerat cum eo de Aegypto, Libyes, Troglodytae et Aethiopes. Et cepit urbes munitas Iudae et uenit usque Hierusalem. Semeias autem propheta uenit ad Roboam et principes Iuda qui congregati fuerant Hierusalem propter Sesac, et dixit ad eos: Haec dicit Dominus: Vos dereliquistis me, et ego dereliqui uos in manu Sesac. Et humiliati sunt principes Israel et rex, et dixerunt: Iustus est Dominus. Cumque uidisset Dominus quod humiliati essent, factus est sermo Domini ad Semeiam dicens: Humiliati sunt, non disperdam eos, sed dabo illis quasi modicum liberationis, et non effundetur ira mea in Hierusalem per manum Sesac. Verumtamen erunt ei in seruos, ut sciant seruire mihi et seruire regnis terrae. Ascendit ergo Sesac rex Aegypti Hierusalem, et tulit thesauros domus Domini et thesauros domus regis, omnia diripuit, et scuta aurea quae fecerat Salomon. Pro quibus fecit rex Roboam scuta aerea, et tradidit ea in manu principum qui custodiebant ostium domus regis. Quotiescumque autem ingrediebatur rex domum Domini, portabant ea satellites, et postea referebant in gazophylacium satellitum. Et humiliato eo, auersus est furor Domini ab eo, ut non penitus disperderet. Insuper et in Iuda reperta sunt bona. Confortatus est ergo rex Roboam in Hierusalem, et regnauit. Quadraginta enim et unius anni erat Roboam cum regnare coepisset, et decem et septem annis regnauit in Hierusalem, ciuitate quam elegerat Dominus ut inuocaretur nomen suum in ea de cunctis tribubus Israel. Nomen autem matris eius Naama Ammanitis. Fecit autem malum, quia non direxit cor suum ut quaereret Dominum. Sermones autem Roboam priores et nouissimi scripti sunt in libro Semeiae prophetae et Addo uidentis per genealogias. Et bella inter Roboam et Hieroboam cuncta tempora. Dormiuit autem Roboam cum patribus suis, et sepultus est in ciuitate David. Regnauit autem Abia filius eius pro eo.

Anno octauodecimo regis Hieroboam regnauit Abia super Iudam. Tribus annis regnauit in Hierusalem. Nomen matris eius Michaia filia Vriel de Gabaa. Fuit autem bellum inter Abia et Hieroboam. Et iniit Abia proelium habens uiros bellatores fortissimos quadringentorum milium electorum, et Hieroboam direxit contra eum aciem habens octingentorum milium uirorum fortium et robustissimorum. Stetit autem Abia in monte Semeron qui est in Montanis Ephraim, et ait: Audite me Hieroboam et omnis Israel. Numquid ignoratis quod dederit Dominus Deus Israel regnum David super Israel in aeternum ipsi et filiis eius pactione sancta? Surrexit Hieroboam filius Nabat seruus Salomonis filii David, et rebellauit contra dominum suum. Congregatique sunt ad eum uiri inanes et filii Belial, et praeualuerunt contra Roboam filium Salomonis, eo quod esset puer et infirmus corde, nec resistere posset uiribus eorum. Nunc ergo uos dicitis quod resistere uelitis regno Domini quod possidet per filios Dauid, eo quod multi sitis, et habeatis uobiscum uitulos aureos quos fecit Hieroboam uobis in deos. Numquid non eiecistis sacerdotes Domini filios Aaron et Leuitas, et fecistis uobis sacerdotes per diuersas gentes? Omnis qui uenit ad consecrandum se in sacerdotem, uitulum de armento et arietes septem, et fit sacerdos eorum qui non sunt dii. Nos autem Dominum colimus Deum nostrum, et non dereliquimus eum. Sacerdotes enim ministrant Domino filii Aaron, et Leuitae in officiis suis. Et adolent holocausta Domino mane et uespere, et suffimenta aromatum, et ponunt propositionis panes super mundam mensam, et candelabrum auri cum lucernis suis ut ardeant uespere per singulas noctes. Custodimus enim praecepta Domini Dei nostri, quae mandauit nobis. Vos autem dereliquistis eum. Ecce ergo cum principe nostro sunt Deus, et sacerdotes eius, et tubae clangentes contra uos. Filii Israel, ne pugnetis contra Dominum Deum patrum uestrorum, non enim uobis prosperabitur. Haec illo loquente, Hieroboam parabat insidias ut ueniret super eos, et ipse coram esset. Cumque respexissent Iudaei, uiderunt quod ante et retro esset bellum, et clamauerunt ad Dominum, et sacerdotes tubis canebant. Et iubilauerunt omnes uiri Iuda, et ecce percussit Deus Hieroboam et omnem Israel coram Abia et Iuda. Fugerunt filii Israel Iudaeis, et tradidit eos Deus in manu eorum. Percusserunt autem eos Abia et populus eius plaga magna, et ceciderunt interfecti de Israel quingenta milia uirorum fortium. Humiliati sunt ergo filii Israel in tempore illo, et praeualuerunt filii Iuda, quia fortes fuerunt et confisi in Domino Deo patrum suorum. Persecutus est autem Abia Hieroboam, et cepit ciuitates eius Bethel et filias eius, et Iesana et filias eius, et Ephron et filias eius. Non ualuit ergo Hieroboam resistere uiribus Abia in diebus eius, et percussit eum Dominus, et mortuus est. Confortatus est autem Abia, et duxit uxores quatuordecim, et genuit uiginti duos filios et sedecim filias. Reliqua autem sermonum Abia, et uiae eius, et opera eius scripta sunt in libro prophetae Addo. Dormiuit autem Abia cum patribus suis, et sepelierunt eum in ciuitate David. Regnauit autem Asa filius eius pro eo. In diebus eius quieuit terra decem annis. Fecit autem Asa bonum et rectum coram Domino Deo suo, et abstulit altaria alienigenarum et excelsa, et confregit statuas, et succidit lucos, et praecepit Iudaeae ut quaererent Dominum Deum patrum suorum, et facerent legem et mandata. Et abstulit de cunctis urbibus Iudae excelsa et fana, et quieuit regnum in pace. Aedificauit autem urbes munitas Iudae, quia quieuit terra, et non habebat cum quo bellum gereret per illos annos, quia dederat ei pacem Dominus. Dixit autem Iudaeae: Aedificemus ciuitates istas, et circumdemus muris et turribus, portis et uectibus, dum adhuc terra in potestate nostra est, quia quaesiuimus Dominum Deum patrum nostrorum, et ipse dedit nobis requiem per circuitum. Aedificauerunt ergo et prosperati sunt. Habebat autem Asa exercitum portantium scuta et hastas de Iuda trecentorum milium, et de Beniamin qui portabant clypeos et sagittas ducentorum octoginta milium, omnes isti fortissimi bellatores. Egressus est autem contra eos Zara Aethiops cum exercitu decies centena milia et trecentos currus, et uenit usque Maresa. Et egressus est Asa in occursum eius, et direxit aciem ad pugnandum contra eum in ualle Sephata iuxta Maresa. Et inuocauit Asa Dominum Deum suum, et dixit: Domine, non est apud te discretio inter multos et paucos. Adiuua nos, Domine Deus noster, quia in te confidimus, et in nomine tuo uenimus contra hanc multitudinem. Domine, tu es Deus noster, non praeualeat contra te homo. Percussit ergo Dominus Aethiopes coram Asa et coram Iuda, et fugerunt Aethiopes. Persecutus est autem eos Asa et populus qui cum eo erat usque Gerara, et corruerunt Aethiopes usque ad internecionem, quia percussi sunt coram Domino et coram exercitu eius, et tulerunt spolia nimia. Percusserunt autem omnes ciuitates in circuitu Gerara, quia terror Domini inuaserat eas, et diripuerunt ciuitates, quia multa erat in eis direptio. Tentoria quoque pecorum percusserunt, et tulerunt oues innumerabiles et camelos, et reuersi sunt Hierusalem. Spiritus autem Domini factus est in Azaria filio Oded, qui egressus in occursum Asa regis, dixit ad eum: Audite me, Asa et omnis Iuda et Beniamin. Dominus uobiscum, dum fueritis cum eo. Si quaesieritis eum, inuenietur a uobis; si autem dereliqueritis eum, derelinquet uos. Dies multi erunt in Israel sine Deo uero et sine sacerdote doctore et sine lege. Cumque conuersi fuerint in tribulatione sua ad Dominum Deum Israel, et quaesierint eum, inuenietur a eis. In temporibus illis non erit pax egredienti et ingredienti, sed quasi uniuersorum habitatorum terrae conturbatio. Consurget gens contra gentem, et ciuitas contra ciuitatem, quia Deus conturbauit eos in omni tribulatione. Vos autem confortamini, et non dissolantur manus uestrae, habet enim merces opus uestrum. Quod cum audisset Asa uerba prophetiae Oded prophetae, confortatus est, et abstulit idola de omni terra Iudae et Beniamin, et de ciuitatibus quas ceperat de monte Ephraim, et renouauit altare Domini quod erat ante porticum Domini. Et congregauit omnem Iudam et Beniamin, et aduenas cum eis de Ephraim et Manasse et Simeone, multi enim transierant ad eum de Israel, uidentes Dominum Deum eius cum eo esse. Et congregati sunt Hierusalem mense tertio anno regni Asa. Immolauerunt autem Domino in die illa de praeda quam adduxerant, boues septingentos et oues septem milia. Et ingressi sunt foedus ut quaererent Dominum Deum patrum suorum in toto corde suo et in tota anima sua. Omnis autem qui non quaereret Dominum Deum Israel, interficeretur a paruo usque ad magnum, a uiro usque ad mulierem. Iurauerunt ergo Domino uoce magna in iubilo et clangore tubarum et cornuum. Omnis autem Iuda gauisus est super iuramento, quia in uniuersis uoluntatibus suis iurauerunt, et in omni desiderio suo quaesierunt eum, et inuenta est ab eis requies per circuitum. Maacha autem mater Asa regis abstulit eam ne esset regina, eo quod fecisset simulacrum in lucis. Et succidit Asa idolum eius, et contrivit, et combussit igni ad torrentem Cedron. Excelsa autem de Israel non abstulit Asa, tamen cor eius perfectum fuit cunctis diebus eius. Et intulit quae sanctificauerat pater suus et ipse in domum Dei, argentum et aurum et uasa. Et non fuit bellum usque ad tricesimum quintum annum regni Asa. Anno autem tricesimo sexto regni Asa ascendit Baasa rex Israel contra Iudam, et aedificauit Ramatha, ut non esset egressio et ingressio ulli ex parte Asa regis Iuda. Tulit ergo Asa argentum et aurum de thesauris domus Domini et domus regis, et misit ad Benadad regem Syriae qui habitabat in Damasco, dicens: Foedus inter me et te, et inter patrem meum et patrem tuum. Ecce misi tibi munera, argentum et aurum. Vade et irrita pactum quod habes cum Baasa rege Israel, ut recedat a me. Et audiuit Benadad rex Asa, et misit principes exercitus sui contra ciuitates Israel, et percusserunt Aion et Dan et Abelmaim et omnes urbes munitiones Nephthali. Quod cum audisset Baasa, cessauit aedificare Ramatha, et opus eius dissipauit. Asa autem rex tulit omnem Iudam, et asportauerunt lapides Ramatha et ligna eius quibus aedificauerat Baasa, et aedificauit ex eis Gabaa et Maspha. In tempore illo uenit Hanani propheta ad Asa regem Iuda, et dixit ei: Quia habuisti fiduciam in rege Syriae, et non habuisti fiduciam in Domino Deo tuo, propterea euasit exercitus regis Syriae de manu tua. Aethiopes et Libyes non fuerunt innumerabilis exercitus, equitum et curruum plurimus nimis? Tamen quia habuisti fiduciam in Domino, tradidit eos in manu tua. Oculi enim Domini contemplantur uniuersam terram, et praebent fortitudinem his qui perfecto corde credunt in eum. Stulte egisti in hoc, et ideo ex tempore habebis contra te bella. Iratus autem Asa contra uidentem, posuit eum in nerua, in domo carceris, quia indignatus fuerat contra eum super hoc uerbo. Interfecit autem de populo in tempore illo multos. Asa autem habuit exercitum fortium uirorum trecentorum milium de Iuda, et de Beniamin qui portabant scuta et sagittas ducentorum octoginta milium, omnes isti fortissimi bellatores. Anno autem tricesimo nono regni sui aegrotauit Asa pedibus, et ualde infirmatus est. Et non quaesiuit Dominum in infirmitate sua, sed confisus est in medicis. Dormiuit ergo Asa cum patribus suis, et mortuus est anno quadragesimo primo regni sui. Sepelierunt autem eum in sepulchris suis quae fecerat sibi in ciuitate David, et posuerunt eum in lectulo qui repletus fuerat aromatibus et unguentis compositis opere pigmentarii, et combusserunt super eum combustione grandi nimis. Regnauit autem Iosaphat filius eius pro eo, et confortatus est contra Israel. Et posuit exercitum in cunctis urbibus munitis Iudae, et praesidia in terra Iuda et in ciuitatibus Ephraim quas ceperat Asa pater eius. Fuit autem Dominus cum Iosaphat, quia ambulauit in uiis patris sui Dauid priorum, et non requisiuit Baalim, sed Deum patris sui, et iuxta mandata eius ambulauit, et non secundum opera Israel. Et confirmauit Dominus regnum in manu eius, et dedit omnis Iuda munera Iosaphat, et habuit diuitias multas et gloriam nimis. Et exaltauit cor suum in uiis Domini, et adhuc excelsa et lucos abstulit de Iuda. Anno autem tertio regni sui misit principes suos Benail et Abdiam et Zacharian et Nathanael et Michaian ut docerent in ciuitatibus Iudae. Et cum eis Leuitas Semeian et Nathaniam et Zabadiam et Asahel et Semiramoth et Ionathan et Adoniam et Tobiam et Tobadoniam Leuitas, et cum eis Elisama et Ioram sacerdotes. Docuerunt ergo in Iuda habentes librum legis Domini, et circuierunt omnes urbes Iudae, et docebant populum. Et fuit pauor Domini super uniuersa regna terrae quae erant in circuitu Iudae, et non pugnauerunt contra Iosaphat. Philisthiim quoque adferebant Iosaphat munera et tributum argenti. Arabes quoque adduxerunt ei greges arietum septingentos et septuaginta, et totidem hircos. Crescebat autem Iosaphat quotidie, et aedificauit in Iuda castella et urbes munitas. Et opera multa habebat in urbibus Iudae, et uiros bellatores fortissimos in Hierusalem. Et hic est numerus eorum per domos familiarum suarum. De Iuda principes milium, Hadna princeps, et cum eo trecenta milia uirorum fortium. Et post eum Iohanan princeps, et cum eo ducenta octoginta milia. Et post eum Amasias filius Zechri uoluntarius Domini, et cum eo ducenta milia uirorum fortium. De filiis autem Beniamin Heliada uir fortissimus, et cum eo armati arcu et clypeo ducenta milia. Et post eum Iozabad, et cum eo centum octoginta milia armatorum ad pugnandum. Hi omnes ministri regis, exceptis his quos posuerat rex in urbibus munitis per uniuersam Iudam. Regnauit autem Iosaphat filius Asa super Iudam. Tribus annis regnauit in Hierusalem. Nomen matris eius Naama Ammanitis. Fecit autem malum, quia non direxit cor suum ut quaereret Dominum. Sermones autem Roboam priores et nouissimi scripti sunt in libro Semeiae prophetae et Addo uidentis per genealogias. Et bella inter Roboam et Hieroboam cuncta tempora. Dormiuit autem Roboam cum patribus suis, et sepultus est in ciuitate David. Regnauit autem Abia filius eius pro eo.

Anno octauodecimo regis Hieroboam regnauit Abia super Iudam. Tribus annis regnauit in Hierusalem. Nomen matris eius Michaia filia Vriel de Gabaa. Fuit autem bellum inter Abia et Hieroboam. Et iniit Abia proelium habens uiros bellatores fortissimos quadringentorum milium electorum, et Hieroboam direxit contra eum aciem habens octingentorum milium uirorum fortium et robustissimorum. Stetit autem Abia in monte Semeron qui est in Montanis Ephraim, et ait: Audite me Hieroboam et omnis Israel. Numquid ignoratis quod dederit Dominus Deus Israel regnum David super Israel in aeternum ipsi et filiis eius pactione sancta? Surrexit Hieroboam filius Nabat seruus Salomonis filii David, et rebellauit contra dominum suum. Congregatique sunt ad eum uiri inanes et filii Belial, et praeualuerunt contra Roboam filium Salomonis, eo quod esset puer et infirmus corde, nec resistere posset uiribus eorum. Nunc ergo uos dicitis quod resistere uelitis regno Domini quod possidet per filios Dauid, eo quod multi sitis, et habeatis uobiscum uitulos aureos quos fecit Hieroboam uobis in deos. Numquid non eiecistis sacerdotes Domini filios Aaron et Leuitas, et fecistis uobis sacerdotes per diuersas gentes? Omnis qui uenit ad consecrandum se in sacerdotem, uitulum de armento et arietes septem, et fit sacerdos eorum qui non sunt dii. Nos autem Dominum colimus Deum nostrum, et non dereliquimus eum. Sacerdotes enim ministrant Domino filii Aaron, et Leuitae in officiis suis. Et adolent holocausta Domino mane et uespere, et suffimenta aromatum, et ponunt propositionis panes super mundam mensam, et candelabrum auri cum lucernis suis ut ardeant uespere per singulas noctes. Custodimus enim praecepta Domini Dei nostri, quae mandauit nobis. Vos autem dereliquistis eum. Ecce ergo cum principe nostro sunt Deus, et sacerdotes eius, et tubae clangentes contra uos. Filii Israel, ne pugnetis contra Dominum Deum patrum uestrorum, non enim uobis prosperabitur. Haec illo loquente, Hieroboam parabat insidias ut ueniret super eos, et ipse coram esset. Cumque respexissent Iudaei, uiderunt quod ante et retro esset bellum, et clamauerunt ad Dominum, et sacerdotes tubis canebant. Et iubilauerunt omnes uiri Iuda, et ecce percussit Deus Hieroboam et omnem Israel coram Abia et Iuda. Fugerunt filii Israel Iudaeis, et tradidit eos Deus in manu eorum. Percusserunt autem eos Abia et populus eius plaga magna, et ceciderunt interfecti de Israel quingenta milia uirorum fortium. Humiliati sunt ergo filii Israel in tempore illo, et praeualuerunt filii Iuda, quia fortes fuerunt et confisi in Domino Deo patrum suorum. Persecutus est autem Abia Hieroboam, et cepit ciuitates eius Bethel et filias eius, et Iesana et filias eius, et Ephron et filias eius. Non ualuit ergo Hieroboam resistere uiribus Abia in diebus eius, et percussit eum Dominus, et mortuus est. Confortatus est autem Abia, et duxit uxores quatuordecim, et genuit uiginti duos filios et sedecim filias. Reliqua autem sermonum Abia, et uiae eius, et opera eius scripta sunt in libro prophetae Addo. Dormiuit autem Abia cum patribus suis, et sepelierunt eum in ciuitate David. Regnauit autem Asa filius eius pro eo. In diebus eius quieuit terra decem annis. Fecit autem Asa bonum et rectum coram Domino Deo suo, et abstulit altaria alienigenarum et excelsa, et confregit statuas, et succidit lucos, et praecepit Iudaeae ut quaererent Dominum Deum patrum suorum, et facerent legem et mandata. Et abstulit de cunctis urbibus Iudae excelsa et fana, et quieuit regnum in pace. Aedificauit autem urbes munitas Iudae, quia quieuit terra, et non habebat cum quo bellum gereret per illos annos, quia dederat ei pacem Dominus. Dixit autem Iudaeae: Aedificemus ciuitates istas, et circumdemus muris et turribus, portis et uectibus, dum adhuc terra in potestate nostra est, quia quaesiuimus Dominum Deum patrum nostrorum, et ipse dedit nobis requiem per circuitum. Aedificauerunt ergo et prosperati sunt. Habebat autem Asa exercitum portantium scuta et hastas de Iuda trecentorum milium, et de Beniamin qui portabant clypeos et sagittas ducentorum octoginta milium, omnes isti fortissimi bellatores. Egressus est autem contra eos Zara Aethiops cum exercitu decies centena milia et trecentos currus, et uenit usque Maresa. Et egressus est Asa in occursum eius, et direxit aciem ad pugnandum contra eum in ualle Sephata iuxta Maresa. Et inuocauit Asa Dominum Deum suum, et dixit: Domine, non est apud te discretio inter multos et paucos. Adiuua nos, Domine Deus noster, quia in te confidimus, et in nomine tuo uenimus contra hanc multitudinem. Domine, tu es Deus noster, non praeualeat contra te homo. Percussit ergo Dominus Aethiopes coram Asa et coram Iuda, et fugerunt Aethiopes. Persecutus est autem eos Asa et populus qui cum eo erat usque Gerara, et corruerunt Aethiopes usque ad internecionem, quia percussi sunt coram Domino et coram exercitu eius, et tulerunt spolia nimia. Percusserunt autem omnes ciuitates in circuitu Gerara, quia terror Domini inuaserat eas, et diripuerunt ciuitates, quia multa erat in eis direptio. Tentoria quoque pecorum percusserunt, et tulerunt oues innumerabiles et camelos, et reuersi sunt Hierusalem. Spiritus autem Domini factus est in Azaria filio Oded, qui egressus in occursum Asa regis, dixit ad eum: Audite me, Asa et omnis Iuda et Beniamin. Dominus uobiscum, dum fueritis cum eo. Si quaesieritis eum, inuenietur a uobis; si autem dereliqueritis eum, derelinquet uos. Dies multi erunt in Israel sine Deo uero et sine sacerdote doctore et sine lege. Cumque conuersi fuerint in tribulatione sua ad Dominum Deum Israel, et quaesierint eum, inuenietur a eis. In temporibus illis non erit pax egredienti et ingredienti, sed quasi uniuersorum habitatorum terrae conturbatio. Consurget gens contra gentem, et ciuitas contra ciuitatem, quia Deus conturbauit eos in omni tribulatione. Vos autem confortamini, et non dissolantur manus uestrae, habet enim merces opus uestrum. Quod cum audisset Asa uerba prophetiae Oded prophetae, confortatus est, et abstulit idola de omni terra Iudae et Beniamin, et de ciuitatibus quas ceperat de monte Ephraim, et renouauit altare Domini quod erat ante porticum Domini. Et congregauit omnem Iudam et Beniamin, et aduenas cum eis de Ephraim et Manasse et Simeone, multi enim transierant ad eum de Israel, uidentes Dominum Deum eius cum eo esse. Et congregati sunt Hierusalem mense tertio anno regni Asa. Immolauerunt autem Domino in die illa de praeda quam adduxerant, boues septingentos et oues septem milia. Et ingressi sunt foedus ut quaererent Dominum Deum patrum suorum in toto corde suo et in tota anima sua. Omnis autem qui non quaereret Dominum Deum Israel, interficeretur a paruo usque ad magnum, a uiro usque ad mulierem. Iurauerunt ergo Domino uoce magna in iubilo et clangore tubarum et cornuum. Omnis autem Iuda gauisus est super iuramento, quia in uniuersis uoluntatibus suis iurauerunt, et in omni desiderio suo quaesierunt eum, et inuenta est ab eis requies per circuitum. Maacha autem mater Asa regis abstulit eam ne esset regina, eo quod fecisset simulacrum in lucis. Et succidit Asa idolum eius, et contrivit, et combussit igni ad torrentem Cedron. Excelsa autem de Israel non abstulit Asa, tamen cor eius perfectum fuit cunctis diebus eius. Et intulit quae sanctificauerat pater suus et ipse in domum Dei, argentum et aurum et uasa. Et non fuit bellum usque ad tricesimum quintum annum regni Asa. Anno autem tricesimo sexto regni Asa ascendit Baasa rex Israel contra Iudam, et aedificauit Ramatha, ut non esset egressio et ingressio ulli ex parte Asa regis Iuda. Tulit ergo Asa argentum et aurum de thesauris domus Domini et domus regis, et misit ad Benadad regem Syriae qui habitabat in Damasco, dicens: Foedus inter me et te, et inter patrem meum et patrem tuum. Ecce misi tibi munera, argentum et aurum. Vade et irrita pactum quod habes cum Baasa rege Israel, ut recedat a me. Et audiuit Benadad rex Asa, et misit principes exercitus sui contra ciuitates Israel, et percusserunt Aion et Dan et Abelmaim et omnes urbes munitiones Nephthali. Quod cum audisset Baasa, cessauit aedificare Ramatha, et opus eius dissipauit. Asa autem rex tulit omnem Iudam, et asportauerunt lapides Ramatha et ligna eius quibus aedificauerat Baasa, et aedificauit ex eis Gabaa et Maspha. In tempore illo uenit Hanani propheta ad Asa regem Iuda, et dixit ei: Quia habuisti fiduciam in rege Syriae, et non habuisti fiduciam in Domino Deo tuo, propterea euasit exercitus regis Syriae de manu tua. Aethiopes et Libyes non fuerunt innumerabilis exercitus, equitum et curruum plurimus nimis? Tamen quia habuisti fiduciam in Domino, tradidit eos in manu tua. Oculi enim Domini contemplantur uniuersam terram, et praebent fortitudinem his qui perfecto corde credunt in eum. Stulte egisti in hoc, et ideo ex tempore habebis contra te bella. Iratus autem Asa contra uidentem, posuit eum in nerua, in domo carceris, quia indignatus fuerat contra eum super hoc uerbo. Interfecit autem de populo in tempore illo multos. Asa autem habuit exercitum fortium uirorum trecentorum milium de Iuda, et de Beniamin qui portabant scuta et sagittas ducentorum octoginta milium, omnes isti fortissimi bellatores. Anno autem tricesimo nono regni sui aegrotauit Asa pedibus, et ualde infirmatus est. Et non quaesiuit Dominum in infirmitate sua, sed confisus est in medicis. Dormiuit ergo Asa cum patribus suis, et mortuus est anno quadragesimo primo regni sui. Sepelierunt autem eum in sepulchris suis quae fecerat sibi in ciuitate David, et posuerunt eum in lectulo qui repletus fuerat aromatibus et unguentis compositis opere pigmentarii, et combusserunt super eum combustione grandi nimis. Regnauit autem Iosaphat filius eius pro eo, et confortatus est contra Israel. Et posuit exercitum in cunctis urbibus munitis Iudae, et praesidia in terra Iuda et in ciuitatibus Ephraim quas ceperat Asa pater eius. Fuit autem Dominus cum Iosaphat, quia ambulauit in uiis patris sui Dauid priorum, et non requisiuit Baalim, sed Deum patris sui, et iuxta mandata eius ambulauit, et non secundum opera Israel. Et confirmauit Dominus regnum in manu eius, et dedit omnis Iuda munera Iosaphat, et habuit diuitias multas et gloriam nimis. Et exaltauit cor suum in uiis Domini, et adhuc excelsa et lucos abstulit de Iuda. Anno autem tertio regni sui misit principes suos Benail et Abdiam et Zacharian et Nathanael et Michaian ut docerent in ciuitatibus Iudae. Et cum eis Leuitas Semeian et Nathaniam et Zabadiam et Asahel et Semiramoth et Ionathan et Adoniam et Tobiam et Tobadoniam Leuitas, et cum eis Elisama et Ioram sacerdotes. Docuerunt ergo in Iuda habentes librum legis Domini, et circuierunt omnes urbes Iudae, et docebant populum. Et fuit pauor Domini super uniuersa regna terrae quae erant in circuitu Iudae, et non pugnauerunt contra Iosaphat. Philisthiim quoque adferebant Iosaphat munera et tributum argenti. Arabes quoque adduxerunt ei greges arietum septingentos et septuaginta, et totidem hircos. Crescebat autem Iosaphat quotidie, et aedificauit in Iuda castella et urbes munitas. Et opera multa habebat in urbibus Iudae, et uiros bellatores fortissimos in Hierusalem. Et hic est numerus eorum per domos familiarum suarum. De Iuda principes milium, Hadna princeps, et cum eo trecenta milia uirorum fortium. Et post eum Iohanan princeps, et cum eo ducenta octoginta milia. Et post eum Amasias filius Zechri uoluntarius Domini, et cum eo ducenta milia uirorum fortium. De filiis autem Beniamin Heliada uir fortissimus, et cum eo armati arcu et clypeo ducenta milia. Et post eum Iozabad, et cum eo centum octoginta milia armatorum ad pugnandum. Hi omnes ministri regis, exceptis his quos posuerat rex in urbibus munitis per uniuersam Iudam.

vocauit samuel saul in solarium dicens
Surge ut dimittam te et ibis tu et
puer tuus. Et surrexit saul et egressi
sunt ambo ipse videlicet et samuel. cum
q; descenderent in extrema parte ciuitatis
samuel dixit ad saul. Dic puero ut antecedat nos
et transeat et sta paululum ut indicem
tibi uerbum dei.

Tulit ergo samuel lenticulam olei et effudit
super caput eius et osculatus est eum
et ait. Ecce unxit te dominus super hereditatem
suam in principem. tu liberabis populum eius de manibus
inimicorum eius qui in circuitu eius sunt. Et hoc
tibi signum erit quoniam unxit te dominus in principem
cum abieris hodie a me inuenies duos uiros iuxta
sepulchrum rachel in finibus beniamin
in monte sale et dicent tibi asine quas ierasti
inuenerunt. et ecce pater tuus cessauit
iam de asinis et sollicitus est pro uobis et dicit. Quid faciam de
filio meo? Cumq; abieris inde ultra ibis
et uenies ad quercum thabor. inuenient
te ibi tres ascendentes ad deum in bethel
unus portans tres hedos. alius portans tres
tortas panis. alius portans lagenam uini.
cumq; te salutauerint. dabit tibi duos panes. et
accipies de manu eorum. post hoc uenies in collem
dominicum ubi est statio philistinorum. et cum
ingressus fueris urbem. ibi obuium habebis gregem
prophetarum descendentium de excelso. et
ante eos psalterium et tympanum et tibiam et citharam
prophetantes. et tu ferere in te
spiritus domini et prophetabis cum eis et mutabis in uirum
alium. cum q; uenerint signa hec tibi
fuerint. tunc in ueniet magnis quod q; do
minus tecum erit. descendes ante me in
galgala ego quippe descendam ad te ut
offeram holocaustum et immolem uictimas
pacifici. septem diebus expectabis donec
ueniam ad te. ostendamq; tibi quid fa
cias. tunc ait. Iturus cum abisset
a samuele. immutauit ei deus cor
aliud. uenerunt omnia signa hec in die il
la. et uenerunt. ad pristinum collem. ecce
cuneus prophetarum obuiauit ei. insiluit super
eum spiritus domini. prophetauit in medio eorum.
Videntes autem omnes qui nouerant eum ante
hesterna die et nudius tertius quid esset. ut prophetaret cum
prophetis dicebant ad inuicem. Quidnam rei accidit
filio cis. Numquid et saul inter prophetas. Respondit autem
ad altum dicens. Quis est pater eorum. Propterea
factum est in prouerbium. Numquid et saul inter prophetas.
Cessauit autem prophetare. et uenit ad excelsum.
Dixit autem patruus saul ad eum. ad puerum et
quo abistis. Cui respondit. querere asinas.
quas cum non reperissemus uenimus ad sa
muelem. Dixitq; patruus eius. indica mihi quid
dixit tibi samuel. Ait saul ad patruum suum.
Dixerunt nobis expresse inuentas esse asinas. de sermone
autem regni non indicauit ei quicquam. locutus
fuerat ei samuel. Porro ad dominum in maspha
uocauit autem samuel
adduxit filios israhel. Et dixit dominus deus israhel. Ego
eduxi israhel de egypto. et liberaui uos de manu egyp
tiorum et de manu omnium regum qui affligebant
uos. Vos autem hodie proiecistis deum
meum qui solus saluauit uos de uniuersis ma
lis et tribulationibus uestris. et dixistis. Constitue
regem super nos. Nunc ergo state
coram domino per tribus uestras et familias
applicuit samuel omnes tribus israhel. et cecidit
sors super tribum beniamin. Applicuit et
tribum beniamin per cognationes suas. et cecidit
sors super cognationem metri. Peruenit usque
ad saul filium cis. Quesierunt autem eum et
non est inuentus. Rursum consuluerunt post
hec dominum. utrum nam uenturus esset
illuc. Et dixit dominus. ecce absconditus est
domi. Cucurrerunt itaque. et tulerunt eum
inde. Stetitq; in medio populi et altior fuit uni
uerso populo ab humero et sursum. Dixit samuel
ad omnem populum. Videtis quem elegerit dominus quia
non sit similis illi in omni populo. Et clamauit
omnis populus. et dixerunt. Viuat rex. Locutus est
autem samuel ad populum legem regni. et scripsit
in libro. et recondidit coram domino. Et dimi
sit samuel omnem populum singulos in domos
suas. Sed et saul abiit in domum suam in ga
baath. Abiit cum eo pars exercitus quo
rum tetigerat deus corda. Filii uero belial dixerunt
quis saluare nos potest ille. Et despexerunt
eum. nec attulerunt ei munera. Ille uero
dissimulabat se audire.

Factum est ergo post mensem. ascendit
naas ammonites et pugnare cepit ad ciui
tatem galaad. Dixeruntq; omnes uiri iabes
ad naas. Habeto nos fœderatos. et seruiemus
tibi. Respondit ad eos naas ammonites. In hoc feriam
nobiscum fœdus ut eruam omnium uestrum
oculos dextros. Ponamq; uos in opprobrium
in universo israhel. Dixerunt ad eum seniores
iabes. Concede nobis dies septem ut mittamus
nuntios ad omnes terminos israhel. et si non fuerit
qui defendat nos egrediemur ad te.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Venerunt ḡ in galgalā ad regē saul & fecerūt
sunt ibi regē coram dño in galgalā & immolauerūt
ibi victimas pacifica coram dño & lętat⁹ est ibi
saul & omnes uiri israel nimis.

Dixit aūt samuel ad uniuersum israel ecce
audiui uocē uestrā in cūctis que locuti
estis ad me & constitui super uos regem &
nūc rex graditur ante uos ego aūt senui
& canus & filii mei uobiscum sunt & ego
conuersatus coram uobis ab adolescentia
mea usq; ad diem hanc ecce præsto sum re
spondete mihi coram dño & coram
xpō eius utrū bouem cuiusq; tulerim aūt
asinum & si quē calūpniatus sū uel op
pressi & de manu cuiusq; munus accepe
rim & despexerim illud & restituam uobis
dixerūtq; non es calūpniatus nos neq;
oppressisti nec tulisti de manu alicuius quicquam
dixitq; ad eos testis est dns ad nos & testis
xpūs eius die hac q̄ non inuenerint
mea quicquam & dixerunt testis
aūt samuel ad pplm dominus qui fecit moy
sen & aaron & eduxit patres uros de terra egypti ad
est & nūc ergo state ut iudicio contendam ad
uos coram dño de oībus iustis dei
dñs domus quas fecit nobis cum patribus
uris quo niō ingressus est iacob in egiptum
& clamauerunt patres uri ad dñm & misit dñs
manus moysi & aaron & eduxit patres uros ex
egipto & collocauit eos in loco hoc qui ob
liti sunt dominū dei sui & tradidit eos in
manu sisare magistri militie asor & in ma
nu philistinoz & in manu regis moab & q
pugnauerūt ad uos eos postea & clamauē
runt ad dñm & dixerunt peccauimus q̄
dereliquimus dominū & seruiuimus baa
lim & astaroth nūc ergo erue nos de manu
inimicorum nrōz & seruiemus tibi misit dñs
hieroboal & thedā & iephte & samuel & eruit uos de manu inimicorum uros
p circuitum & habitastis confidenter & iden
tes aūt quod naas rex filioz amon ueniss;
aduersum uos dixistis mihi nequaq̄ sed rex
imperabit nobis cum dominus deus ur̄ regnaret in uobis & nūc ergo ecce rex ur̄ q̄
elegistis & petistis ecce dedit uobis dñs
regem & si timueritis dominum & seruie
ritis ei & audieritis uocem eius & non eritis
rebelles os dominī erit & uos & rex qui im
perat uobis sequentes dominum deum ues
trum & audieritis uocem dñi & non eritis
rebelles sermonē eius erit manus dñi su
per uos & super patres uros & nūc state & vide
te rem istam grandem quā facturus est dñs
in conspectu uro & sumquid non messis
tritici est hodie & inuocabo dominum & de
dabit uoces & pluuias & scietis & uidebitis q̄
grande malum feceritis uobis coram
dño petentes uobis regem & clamauit
samuel ad dominū & dedit dominus uo
ces & pluuias in die illa & timuit omnis
pplus nimis dominum & samuelem & dixit
uniuersus pplus ad samuelem ora pro ser
uis tuis ad dñm deum tuū ut non moriamur
addidimus enim universis peccatis nris malum
hoc petentes nobis regē & dixit aūt samuel
ad pplm nolite timere & uos fecistis uniuer
sum malum hoc & cauete nolite recede

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ergo dominum · & seruite domino in omni corde
uro · & nolite declinare post uana que non pos
sunt nobis · neq; eripere quia uana sunt · uide
te quia magnum populum peccatis uestris addidistis malum
hoc · uerumtamen nolite recedere a domino · sed seruite
domino in omni corde uro · & dimittite · nec sequamini
uana que prodesse non possunt · neq; eripere quia uana
sunt · propter nomen enim suum magnum · quia placitum
est domino ut faciat nos populum sibi · absit autem hoc a me
ut peccem domino ut cesse
orare pro uobis · docebo uos uiam rectam & bonam ·
timete dominum · & seruite ei in ueri
tate & toto corde uro · uidistis enim magnifi
cata que fecit in uobis · quod si perse
uerauerimus in malitia · uos quidem & pater uester
peribitis ·

XVII

Filius unius anni erat saul cum regnare
re cepisset · duobus autem annis regnauit super
israel · elegit sibi saul tria milia de israel · erant
autem cum saul duo milia in machmas · & in
monte bethel · mille & cum ionathan in gabaa
beniamin · populum autem reliquum remisit unum
quemque in tabernacula sua · percussit ion
athan statonem philistinorum · que erant in
gabaa · quod cum audissent philistini · ca
uit saul in omni terra dicens · audiant
hebrei · tumultus iste audiunt · hi uniuerso
israhel · dicitur enim percussit saul statonem philis
tinorum · & erexit se israhel ad uim philistinorum · & ita
manet ergo populus post saul in galgala · & phi
listini congregati sunt ad pugnandum cum israhel ·
ascendebant de mulia currum · & de mulia equitum · &
reliqua multitudo sicut harena que est in littore
maris plurima · & ascendentes castra metati
sunt in machmas ad orientem bethauen ·
quod cum uidissent uiri israhel se in arto po
sitos afflictus est populus · & abscondebatse in spe
luncis · & in abditis in petris quoq; · & in turribus
& in cisternis · hebrei autem transierunt iordanem
terram gad & galaad · cumq; adhuc esset sa
ul in galgala uniuersus populus pertimuit qui
sequebatur eum · & expectabant uii diebus · uxta
placitum samuelis · & non uenit samuel
in galgala · & dilapsus
est populus ab eo · ait ergo saul · afferte mihi
holocaustum · & pacifica · optulit holocaus
tum · cumq; consumsisset offerens holocaustum ·
ecce samuel ueniebat · & egressus est saul
obuiam ei · ut salutaret eum · dixitq;
ei saul · quid fecisti · dixit sa
ul · quia uidi quod dilaberetur populus a me · tu
non uenisti in diebus placitis · dies autem philis
tinorum congregati fuerant in machmas ·
ipse descendens philistinus ad me in
galgala · & ego non dum placaueram

necessitate compulsus optuli holocaustum do
mino · dixitq; samuel ad saul · stulte egisti · non
custodisti mandata domini dei tui que preceperat
tibi · quod si non fecisset · iam nunc preparasset dominus
regnum tuum super israhel in sempiternum · & nequa
quam regnum tuum ultra consurget · quesiuit sibi
dominus uirum iuxta cor suum · ipsique precepit ei domi
nus ut esset dux populi sui · eo quod non seruaueris quod
precepit dominus · surrexit samuel & ascendit de galgalis in gabaa beniamin ·
reliquum uero populi ascenderunt post saul obuiam
populo qui expugnabant eos · uenitque de
galgala in gabaa · iuxta montem · recen
suit saul populum qui inuentus fuerat cum eo
quingentorum · saul · ionathas filius eius · populus
autem qui cum eis erat in gabaa beniamin
quem uero philistini considerauerant in
machmas · egressi sunt ad pugnandum de
castris philistinorum · tres turme · & una turma
ibat ad uiam ephraim ad terram saul · pro
pe alius ingrediebatur per uiam bethoron ·
saul autem erat in finibus · uidens
autem populum quod angustiaretur · in oc
cisa iam esset · abscondebatur · in spe
luncis · & in petris · & in cauernis · & in cisternis · philistinum ne
quidem transire sinebant hebrei gladium aut lanceam · nec
quidem habebat quisquam omnis israhel ad philistinum ut acue
ret unusquisque uomerem suum · & ligonem
suum · & securim · & sarculum · erutis ad
uomerum · & ligonum · & dentium
rum · & securium usque ad stimulum corrigendum ·
factumque est die illo ut non inueniretur gla
dius · & lancea in manu ullius populi qui erant cum
saul · & ionatha · exceptis saul · & ionatha filio
eius · egressa est autem statio philistinorum ut pro
cederet in machmas ·

XVIII

Factum est autem quadam die ut diceret ionathas
filius saul adolescentem armigerum suum
uenite transeamus ad stationem philistinorum
que est contra illum · patri autem suo hoc ipsum non
indicauit · ipse uero saul morabatur in extre
ma parte gabaa sub malo granato · que
erat in agro gabaa · erant autem cum eo quasi
sescenti uiri · & achias filius achitob
frater ychabod filii finees qui orti fuerat ex
heli sacerdote domini in silo portabat ephot
& · ipse ignorabat quo iret · ionathas autem
& iste descendebant per quos nitebatur · iona
thas ut transiret ad stationes philistinorum
erat autem petra ex una parte · & ex

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nubolel · nati nom̃ sone · omnis scopulus p
minens ad aquilonem · ex adūso · machi
mas · ait ad iudicem · & graba · & ecce ait
ionathas ad adolescentem armigerum suum · ve
ni · trademus ad stationem in circumci
sionem horū · si forte faciat dominus pro nob̃.
q̃ non est difficile dño saluare · ni in mul
tis · ni paucis · Dixitq; ei armiger eius ·
fac omnia que placent ānō tuo · perge quo
cupis · ecce tecum ubicumq; uoluis · ait io
nathas · ecce nos trademur ad uiros istos ·
apparuerimus eis · ipsi ascendent ad nos · et
manebimus in loco nō nec ascendemus ad eos · si
autē dixerint · ascendite ad nos · ascendemus
ad eos · quia dedit eos dñs in manib; nris ·
hoc nob̃ signum · apparuit igitur uterq;
stationi philistinoꝝ · dixerunt q; philis
tiim · en hebrei egrediuntur de cauernis
in quib; absconditi fuerant · locutiq; sunt
de stratone uiri ad ionathan · ad armi
gerum eius · dixerunt · ascendite ad nos
ostendemus uobis rem · ait ionathas
ad armigerum suum · ascendamus · sequi
tur me · tradidit · n · eos dominus in manu
israel · ascendit autē ionathas manib; · pe
dib; reptans · armiger eius post eum ·
cumq; induissent faciem ionathe · cepe
runt cadere ante ionathan · armiger au
tem eius occidebat sequens eum · et facta
est plaga prima · quā percussit ionathas · et
armiger eius · fere · xx · uiroꝝ in media pe
tre · quā par bouis unius die arare solet ·
factum est miraculum in castris
· in agris · & · omnis populus stupore cor
repti sunt · ad pauidum · obstupuerunt
· contur
bate sunt castra · accidit ei uirtutis
deo · et pertimuerunt speculatores · saul qui
erant in gabaa · beniamin · et ecce mul
titudo prostrata · huc · illuc dissipata ·
ait saul populo qui erat cum eo · recen
site · videte · quis abierit ex nobis · cumq;
recensuissent · reperta est · ut adest · iona
than · armiger eius · ait saul ad achi
am · applica archam dei · erat · n ·
ibi archa dei in die illa cum filiis israel · fa
ctū est · loquente saul ad sacerdotem · tu
mult⁹ magnus · exortus est in castris philis
thiim · et crescebat · paulatim · et clarius
resonabat · ait saul ad sacerdotem · cō
he manū tuā · conclamatum ergo saul
omnis populus qui erat cum eo · venerunt
usq; ad locum certaminis · et ecce unusquis
gladius socii sui erat ad proximū suum · et
cedes magna nimis · & · hebrei qui fuerāt
cum philistiim · heri · et nudius tertius as
cenderant cum eis in castra · redierunt
ut essent cum israel · qui erant cum saul · et
ionathan · omnes quoq; uiri qui se abs
conderant in monte ephraim audientes q̃ fu
gissent philistiim · persecuti sunt eos
cum suis · ipse · et erant cū saul q̃si · xx · mil
lia uiroꝝ · et saluauit dominus · die illa
pugna · & peruenit usq; bethauen · uiri ·
israel · lassati sunt · ibi · die illa · et adiurauit
autē saul populum dicens · maledictus uir · q̃
comederit panē usq; ad uesperam · donec
ulciscar de inimicis · non manducauit
omnis populus panē · omne · q; fere inue
nit in saltum · unde erat mel super ter
ram · ingressus est populus saltum · et
ecce apparuit fluens mel · nullus · applicuit
manū ad os suum · timebat · n · populus ia
ramento · porro ionathas non audierat ·
ad iurasset pr̃ eius populum exercitum · sum
mam · et extendit · summitatem uirgule quā
habebat in manu · n · tinxit in favum mellis · et conuertit manū
suam ad os suum · illuminati sunt oculi
eius · & dixit ei unus de populo · adiurā
do adiurauit pr̃ tuus populum dicens · male
dictus uir · qui comederit panem hodie ·
defecerat autē populus · valde · ionathas au
tem audierat · pr̃ meus patrem · dixitq; · ecce
illuminati sunt oculi mei · eo q̃ gustauerim
paululum de melle isto · quid magis
si comedisset · populus de præda inimicoꝝ suoꝝ
hodie · reperta · nonne maior plaga fuis
set facta in philistiim · percusserunt ergo
in die illa philistheos · a machmas usq; ·
ionathalon · defecerunt autē populi ni
mis · ruit ergo ad præda · et tulit oues · et · bo
ues · et uitulos · et macta uerunt · in ter
ra · comedit; populus cum sanguine · nunciauerunt
q; saul dicentes · quod populus peccat · in domino
comedens cum sanguine · qui ait · pre
uaricati estis · volume ad me · iam · nunc · et ro
lum grande · et dixit saul dispergimini
inter gentes · et dicite eis · ut adducat ad
me unusquisq; bouem suum · et arietem
suum · et occidite super illud · nec sic peccabitis
in dominum · comedentes cum sanguine · ad duxit ergo
omnis populus unus

quisq; bouem i manu sua uisq; ad nocte
rotuderunt ubi reliquerant a saul atq; de
mum cunctis primum cepit edificare altare
re dño. dixit saul descendamus sup philis
teos nocte. et spoliemus eos usq; dñ illuxe
rit mane nec relinq̃mus exercui uiri. re
ndq; ipse omne qd bonũ i uidebit in oculis
tuis fac. dixit quoq; sacerdos accedamus huc ad de
ũ. cõsuluit saul dominũ dicens. si tradis philis
teos in manus israel. et non
respondit ei in die illa. et dixit; saul applicate
huc uniuersos angulos populi. et scitote. et uide
te per quẽ factum sit hodie. uiuit dominus
salutis israel. etsi per ionathã filium meũ
factum est absq; retractione morietur. ad
qd nullus ex omni populo. dixit ad
uniuersum israel. separamini uos in partem u
nam. ego cum ionatha filio meo ero in
parte una. respondit; populus ad saul. quod tibi
uidetur hoc facito. dixit saul ad dominum
deum israel. domine deus israel da iudicium
quid est qd non responderis seruo tuo hodie. si
mine aut ionatha filio meo est iniqui
tas hec. da ostensionem. aut si est iniquitas in
populo tuo. da sanctum. et de populis est ionatha
et saul populus exiit. et dixit saul. mittite sortes
inter me et inter ionatham filium meum. cap
tus est ionathas. dixit ad saul ionathan. in
dica mihi quid fecisti. indicauit ei ionathas
et dixit. gustans gustaui in summitate vir
gę que erat in manu mea paululum mi
mellis. ecce ego morior. dixit saul. hec fa
ciat mihi deus. hec addat. quoniam morte morieris io
natha. respondit populus ad saul. ergo ne ionatha
moriatur qui fecit salutem hanc magnam
in israel. absit. uiuit dominus. si cecidit ca
pillus de capite eius in terram. quia cum deo opera
tus est hodie. liberauit ergo populus ionatham ne
non moreretur. recessit saul. nec persecutus
est philistheum. uero philistheum abierunt in
loca sua. saul confirmato regno super israel
pugnabat per circuitum ad omnes inimicos
eius. contra moab. et filios ammon. et edom. et reges
soba. et philistheos. quocumq; se uerterat superabat
congregato exercitu percussit amalech. et eruit
israel de manibus vastatoris eius. fuerunt autem
filii saul ionathas. et iesui. et melchisua. duo
nomina duarum filiarum eius. nomen primogenite
merob. et nomen minoris michol. nomen
uxoris saul. achinoem. filia achimaas. et
nomen principis militie eius abner. filius ner
patruus saul. nec uero cis fuerat pater saul. et ner pa
ter abner filius abiel. quar autem bellum potens
ad ultimum philistheos omnibus diebus saul. quos
quem cumq; uiderat saul uirum fortem et
aptum ad pugnam. sociabat eum sibi.

XV

Et dixit samuel ad saul. me misit dominus
ut ungerem te in regem super populum eius
israel. nunc ergo audi uocem domini. hec dicit dñs
exercituum. recensui quecumq; fecit ama
lech israeli. quomodo restitit ei in uia cum ascenderet
de egipto. perge igitur et percute amalech. et de
mole re omnia ea eius. non parcas ei. sed
interficias tam uirum quam mulierem. infantem
et lactantem. bouem et ouem. camelum et asinum. precipe
itaq; saul populo. recensuit eos quasi agnos. et
inuenit ducenta milia peditum. et x. milia uirorum iudam
quoq; uenit; saul usq; ad ciuitatem amalech.
et insidiatus est torrenti. dixitq; saul
ad cineum. abite recedite atq; discedite ab amа
lech. ne forte inuoluam te cum eo. tu enim fecisti
misericordiam cum omnibus filiis israel quando ascende
rent de egipto. et recessit cineum de medio a
malech. et fugit; saul amalech ab euila do
nec uenit ad sur. quod est ex regione egipti. et
apprehendit agag regem amalech uiuum. de
omni quoq; populo gladio interfecit. pepercit
saul. ipse agag. et optimis pecoribus; ouium
armentorum. et uestibus. et arietibus. omnibusq;
que pulcre erant. nec uoluerunt disperdere ea.
quicquid autem uile fuit et reprobum hoc de
struxerunt. factum est autem uerbum domini
ad samuel dicens. penitet me qd constituerim
saul regem. qui deliquid me. et iuba me
a quo non impleuit. contristatus que est
samuel. et clamauit ad dominum tota nocte.
cumq; de nocte surrexisset; samuel ut iret ad
saul mane. nuntiatum est samueli. eo qd
uenisset saul in carmelum. erexisset sibi for
nicem triumphalem. et reuulsus transisset. et
descendisset. in galgala. venit ergo samuel
ad saul. et saul obtulerat holocaustum domi
no de uasis pdas que attulerat ex ama
lech. et dum uenisset; samuel ad saul. dixit
ei saul. benedictus tu domino. implui uerbum
domini. dixitq; samuel. quid est ergo hoc
grecum que resonat in auribus meis. et
mugitus. quos ego audio. dixit saul. de a
malech adduxerunt eos. pepercit. n. populus
melioribus ouibus; armentis. ut immolarent
tuo domino deo tuo. reliqua uero omnia

RE

mus aut samuel ad saul sine me · in
dicato ꝙ quo iocatus sit ad me dominus noc
te · ait ei loquere · ait samuel · ad me ꝙ
paruulus eet in oculis tuis caput in tribub;
isrl' factus es · unxit te dominus in regē
super isrl' · misit te dominus in uiā · ade
· uade · et interfice peccatores amalech · pugna
bis ꝙ eos usq; ad ifm · quare ergo non audisti uocem domini · ſ; ubi ad
ꝓdam es · et fecisti malum in oculis domini
· ait saul ad samuelem · imo audiui uo
cem domini · iambulaui in uia ꝙ̄ mi
sit me dominus · adduxi agag regem a
malech · amalech uero filios israel · ait de ꝓ
pls' oueꝝ · et armenta primicias eorum que ce
sa sunt ut immolent dño deo suo in galga
lis · ait samuel · numquid uult dominꝰ
holocausta aut uictimas · non potius ut
obediatur uoci dñi · melior est · n · obedien
cia ꝙ̄ uictime · et auscultare magis ꝙ̄ of
ferre adipem arietum · quoniam quasi peccm ari
olandi est repugnare · et sicut scelus idolatrie
nolle acquiescere · proꝑea ergo ꝙ abiecisti
sermonem dñi · abiecit te dominus ne sis
rex · dixit saul ad samuelem · peccaui
quia uiolaui sermonem domini · et uba
tua timens populum · obediens uocibꝰ eorum · nūc
ergo tolle peccm meum · et reuertere mecum ut ad
oremus dominum · dixit samuel ad saul · re
uertar te quia proiecisti sermonem dñi · et
proiecit te dominus ne sis rex super isrl' · et
dixit samuel ut abiret · ille autem apprehendit
summitatem pallii eius · quę · scissa est · et
ait ad eum samuel · scidit dominus regē
num isrl' a te hodie · et dabit illud proxi
mo tuo meliori te · porro triumphator in
isrl' non parcet · pœnitudine non flectetur
· n · homo est ut agat pœnitentiam · et
ille ait · peccaui · sed honora me coram
senioribꝰ populi mei · et coram isrl' · et reuerte me
cum ut adorem dominum deum tuum · re
uersus est samuel secutus est saulem · ad
orauit saul dominum · dixit samuel ad
ducite ad me agag regem amalech · et
obtulit ei agag pinguissimus · et ue
nit · dixitque agag · sicine separat amara
mors · dixit samuel · sicut fecit absq; li
beris mulieres gladius tuus · sic absq; li
beris mulieribus erit mater tua · et
in frusta cecidit eum samuel coram do
mino in galgalis · abiit autem samuel in
ramatha · saul uero ascendit in domum suam
in gabaa · monuit samuel ultra saul
usq; ad diem mortis sue · ceterum lugebat samuel saul · quem dominum pœnitebat quod
constituisset regem saul super isrl ·

XVI

dixitque dominus ad samuelem · usq; quo tu lu
gebis saul cum ego proiecerim eum ne
regnet super isrl' · imple cornu tuum oleo · et ue
ni mittam te ad ysai bethleemitem
prouidi · n · in filiis eius mihi regem · dixit sa
muel · quomodo uadam audiet · n · saul · et
occidet me · dixit dominus · uitulum de ar
mento tolles in manu tua · et dices · ad immo
landum domino uenio · et uocabis isay ad
victimam · ego ostendam tibi quid facias
· unges quem dixero · monstrabo · tibi · dixit ergo samu
el · sicut locutus est ei dominus · et uenit in
bethleem · ad miram sunt seniores ciui
tatis occurrentes ei · et dixerunt · pacifice
ne ingressus tuus · dixit · pacifice · ad immo
landum domino uenio · sanctificamini · et
uenite mecum ut immolem · sanctificauit q̄
ysai · filios eius · et uocauit eos ad sacrifi
cium · cumq; ingressi essent uidit heliab · et
dixit · certe coram domino est xp̄us eius · dixit do
minus ad samuel · ne respicias uultum
eius · et altitudinem staturę eius · quia ab
reicio eum · non enim intuitum hominis ego
uideo · homo · n · uidet ea que parent do
minus autem intuetur cor · uocauit ysai
igitur ad abinadab · et duxit eum coram samu
el · qui dixit · nec hunc elegit dominus · et
ad dixit · ait ysai · sama · de quo ait · hunc
non elegit dominus · ad dixit itaq; ysai
vii · filios suos coram samuel · dixitque samu
el ad ysai · non elegit dominus ex istis · di
xitq; samuel ad ysai · numquid iam com
pleti sunt filii · at ille respondit · adhuc reliquus
est paruulus · ipse pascit oues · et ait samuel
ad ysai · mitte · ad duc eum · non · n · discu
bimus prius donec ille huc ueniat · mittit
q̄ · et duxit eum · erat autem rufus · pul
cher aspectu · decoraque facie · et ait dñs ·
surge · unge eum · iste est · n · inquit q̄ sa
muel · tulit ergo samuel cornu olei · unxit eum in medio fra
trum eius · et directus est spūs domini ad
illum · a die · illa · de · inde · exiliens q; samuel
abiit in ramatha · spūs autem domini recessit
a saul · rex agitabat eum spūs nequam a
domino · dixerunt q; serui saul ad eum ·
ecce spūs dei malus exagitat te · iubeat

= porta quelo
= preces
= requiratur

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dominus nr̄ rex ⁊ ipse nos quis coram te fuit
querent hominem secundum placitum cordis
sui arripuit te spūs domini malus: pal
lat manu sua ⁊ leuius erat saul ad
huc suos. prouidere michi alios bene psal
lentem. ⁊ cum duxerit eum ad me stabo ante
de puero aut audiui dicentem filium yesse bethleemi
te scientem psallere ⁊ fortissimum robore
virum bellicosum ⁊ prudentem in uerbis
⁊ pulcrum uirum ⁊ dominus est cum eo.
Misit ergo saul nuntios ad yesse dicens. mit
te ad me dd filium tuū qui est in pascuis
erat autē puer; yesse asinum plenum panib; ⁊
lagenam uini ⁊ hedum de capris hedum
de capris unum ⁊ misit per manū dd filii
sui saul. venit dd ad saul ⁊ stetit coram
eo. et ille dilexit eum nimis ⁊ factus est eius
armiger. misitq; saul ad yesse dicens. sto
det dd in conspectu meo. inuenit enim gra
tiam in oculis meis. gratusq; spūs domini ha
bitat arripiebat saul. dauid tollebat cithā
ram ⁊ percutiebat manu sua ⁊ refocilla
batur saul ⁊ leuius fiebat. recedebat au
ad eo spūs malus.

(XVII

Congregauerūt autē philistiim agmina
sua in plium conuenerunt in socoth ⁊
iuse ⁊ castrametati sunt inter socoth ⁊ azeca
in finibus dommim. porro saul cum uiris ⁊ congre
gati uenerunt in uallē therebinthi ⁊ direxe
runt aciem ad pugnandum cū philistiim
philistiim stabant super montem ex par
te hac ⁊ israhel stabat super montem ex alia
parte uallis que erat inter eos ⁊ egressus est
uir spurius de castris philistinorum nomine go
liath de geth altitudinis ei cubitorum
⁊ palmo galeā erea super caput eius ⁊ loricā
hamata indutus erat. porro pondus lorice
eius. v. milia siclorum eris erant. ocreas ereas
habebat inter humeros ⁊ clypeus ereus tegebat hu
meros eius. hastile autē hastē eius erat qui
si liciatorum texentium. pinna ferrum has
te eius. de. siclos habebat ferri ⁊ armiger
eius ante cedebat eum. stansq; clamabat
ad turmas phalangas israhel ⁊ dicebat eis. q
re uenistis parati ad prelium. nunquid ego
non sum philistheus ⁊ uos serui saul. eligite
ex uobis uirum ⁊ descendat ad singulare
certamen. si quiuerit pugnare mecum
⁊ percusserit me. erimus uobis serui. si
ego autē praualuero ⁊ percussero eum uos
serui eritis ⁊ seruietis nobis. dicebat phi
listheus. ego exprobraui agminibus israhel
hodie dixi nō uirum. date michi
ut cum singulare certamen. audiens autē saul ⁊ oēs
israhel sermones philistei huiusce modi
stupebant ⁊ metuebant nimis. erant au
tem filius uiri ephrathei de quo sup̄dixi
cui est de bethleem iuda cui nomen e
rat yesse qui habebat viii. filios. qui erat
in diebus saul senex ⁊ grandeuus inter uiros
abierunt autē tres filii eius maiores post
saul in prelium. ⁊ nomina trium filiorum eius qui
perexerunt ad bellum heliab primogeni
tus ⁊ secundus aminadab. tertius quoq; sa
mma. decimus autē erat minimus. tribus
ergo maioribus. sequutus saulem abiit dd ⁊
reuersus est ad a saul ut pasceret gregem pris
sui in bethleem. procedebat philistheus mā
ne. uespere. stabat. et. diebus. xl. dixit autē
yesse ad dauid filium suum accipe fili;
tui ephi polenta. ⁊ x. panes istos ⁊ cur
re in castra ad fratres tuos. x. formellas
casei has deferes ad tribunum. ⁊ fratres tuos
uisitabis si recte agant. ⁊ cum eis. et
discant simul disce. saul. et uniuersi
filii israhel in uallē therebinthi pugnabant
aduersum philistheum. surrexit mane
dauid ⁊ commendauit gregē custodi
ui. et abiit sicut precepat ei yesse. uenit ad
locum magale ⁊ ad exercitum qui egre
diebat ad pugnam uociferabantur enim ad
prelium. et israhel. ⁊ philistiim
ex ordine direxerunt aciem contra
aciem israhel. ⁊ philistiim
ex alio latere fuerunt. ppatum. dereliquit eum
ergo dd uasa que asportare erat sub manu
custodi ad sarcinas. et cucurrit ad locum ⁊
cum uenisset ⁊ interrogabat si omnia recte age
rentur ergd frēs suos et cum q; adhuc illo lo
quente. ecce ascendit ille spurius philis
theus goliath nomine philistheus de geth de
castris philistinorum ⁊ iuxta eo. h eadem ui
ba audiuit dd. dixitq; israhel cum ui
disset uirū fugerunt a facie eius nimis
ter. cum ualde timerent dixit unusquisq; de
israhel. num uidistis uirum hunc qui ascen
dit ad exprobrandum. ut israhel adscendit.
virum ergo qui percusserit eum ditabit
rex diuitiis magnis. filiam suam dabit
ei. domui patris eius faciet absq; tributo in
israhel. dixit dd ad uiros qui stabant secū
dicens. quid dabit uiro qui percusserit phi
listheum hunc. auferet opprobrium de israhel.
Quis est. n. hic philistheus incircumcisus

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

qui exprobrauerat agies dei uiuentis. Referebat autem ipse eis eundem sermonem dicens. Audiuerunt uerba quæ locutus est dauid. Et audierunt uniuersi qui pertransierunt eum. Quod cum audisset saul ait ecquis maior loquitur eo. Et alius. Nonne saul est hic dauid. Et ait saul ad eum. Tua te uocem audio fili mi dauid. Et ait dauid. Quare persequitur seruum suum dominus meus. Quid feci. Aut quæ est iniquitas in manibus meis. Nunc ergo audiat dominus meus rex seruum suum. Si quidem dominus suscitauit te contra me. Odoretur munera. Si autem filii hominum. Maledicti sint coram domino. Quia eiecerunt me hodie ne adhærerem hereditati domini. Dicentes. Vade et serui deos alienos. Nunc ergo ne effundatur sanguis meus in terram alienam a facie domini. Quia egressus est rex israel ad quærendam pulicem unum. Quemadmodum persequitur perdicem qui uolat in montibus. Et ait saul. Numquid non uox tua est hæc fili mi dauid. Et dixit dauid. Vox mea est domine mi rex. Quare persequitur seruum suum dominus meus. Quia quid feci. Aut quod malum est

Et factum est cum complesset loqui
ad saul. anima ionathe conglutinata est
anime dd. & diligit eum ionathas sicut animā
suam. & tulit eum saul die illo. non dimisit
eum ut reverteretur in domum patris sui. & iniit
a ionathas. & david fedus. & diligebat eum
sicut animam suam. & dixit ionathas ad david
dicens. vade in pace. quia memores sumus
ambo nominis dei. qui fuit inter me & te. &
inter semen meum & semen tuum usq; in sempiternum.
& surrexit david & abiit. & ionathas
introivit domum saul. & david & ministri eius
venerunt in civitatem suam. & ecce saul
egrediebatur. & david cum principibus exercitus
pugnabat contra philistheos. & percussit eos
plaga magna. & fugerunt a facie eius. & factum
est cum reverteretur david. & philistheus
interfectus. & venerunt mulieres de universis
urbibus israel. cantantes & choreis. occurrebant
regi saul in tympanis lętitie. & in sistris. & exultabant
mulieres. & ludentes. & dicentes. percussit saul mille. & dd
decem milia. & iratus est saul nimis. & displicuit
in oculis eius sermo iste. & dixit. dederunt dd
decem milia. & dederunt mille. quid ei superest
nisi solum regnum. non recte oculus ergo
saul aspiciebat david ab die illa & deinceps. & die
altera & abiit spiritus dei malus super saul
& prophetabat in medio domus sue. & david canebat
manu sua sicut per singulos dies. & tenebat hastam. & misit saul
hastam. & voluit percutere david. & in pariete. & david declinavit
a facie eius. & fixit saul hastam in pariete. & david fugit. & salvus
factus est nocte illa. & misit saul nuntios ad domum david
ut custodirent eum. & ut occideret eum mane. & nuntiavit
michol uxor eius. dicens. si non salvaveris animam tuam hac nocte
cras morieris. & descendit michol david per fenestram. & abiit
& fugit. & salvus factus est. & tulit michol idolum. & posuit
in lectulo. & pellem hirci posuit ad caput eius. & operuit
vestimento. & nuntiatum est saul. quod david fugisset. & dixit saul
nuntiis suis. quia infirmatur. & ait. ascendite ad eum in lectulo
ut interficiam eum. & cum venissent nuntii. & ecce idolum
in lectulo. & pellis hirci ad caput eius. & dixit saul ad michol.
quare sic illusisti me. & dimisisti inimicum meum. & salvus
factus est. & respondit michol patri suo. quia ipse dixit mihi.
dimitte me. quare occidam te. & david fugit. & salvus factus est.
& venit ad samuhel in ramatha. & narravit ei omnia
que fecit ei saul. & abierunt ipse & samuhel. & habitaverunt
in naioth. & nuntiatum est saul. dicentes. ecce david
in naioth in ramatha. & misit saul nuntios ut tollerent
david. & viderunt chorum prophetarum prophetantium. & samuhel
stantem. & constitutum super eos. & factus est spiritus dei
super nuntios saul. & prophetaverunt & ipsi. & addidit saul
& misit nuntios alios. & prophetaverunt & ipsi similiter. & addidit
& misit nuntios tertios. & prophetaverunt & ipsi. & iratus
furore saul. & misit & ipse. & perrexit in ramatha. & venit
usque ad cisternam magnam que est in socho. & interrogavit
& dixit. ubi est samuhel & david. & dixit ei quidam. ecce
in naioth in ramatha. & abiit illuc. & factus est spiritus dei
super eum. & ibat prophetans donec veniret in naioth
in ramatha. & prophetavit & ipse coram samuhel. & cecidit
nudus. & jacuit nudus tota die illa & tota nocte. propterea
dicunt. numquid & saul inter prophetas. & factum est
cum complesset

XIX

loqui ad ionathan filium suum. & ad omnes servos suos ut
occiderent david. porro ionathas filius saul
diligebat david valde. & indicavit ionathas
david dicens. quere saul pater meus occidere
te. nunc igitur cave tibi mane. habebis latibulum. & absconderis ibi. ego autem
egrediar & stabo iuxta patrem meum in agro
ubicumque fuerit. & ego loquar de te ad patrem
meum. quidcumque videro. nunciabo tibi.
locutus est ergo ionathas ionatha de david ad saul
patrem suum. & dixit ad eum. ne peccet
rex in servum suum david. quia non peccavit tibi.
& opera eius bona sunt tibi valde. posuit
animam suam in manu sua. & percussit
philistheum. & fecit dominus salutem magnam
universo israheli. vidisti. & lętatus es. cur
ergo peccas in sanguine innocente. ut
interficias david qui est absque culpa. & quod
cum audisset saul placatus est voci ionathe
iuravitque. vivit dominus quia non occidetur.
vocavit itaque ionathas david. & indicavit

et omnia ūba hȳ · tulit dauid · ionathas
dō ad saul · ⁊ fuit ante eum sicut fuerant heri
⁊ nudius tertius · Cumq; esset ante eum bellum · egressus dō pugnauit ad ūsum philistei
eos · ⁊ percussit eos plaga magna · ⁊ fugerunt a facie eius · factus est spūs dñi super
malum in saul sedebat autē in domo sua · ⁊
tenebat lanceam · Porro dauid psallebat in
manu sua · Missusq; est saul dō configere
lancea dō in pariete · ⁊ declinauit dō a facie
saul · lancea a casso infixa est in pariete · dō fugit · ⁊ saluatus est nocte illa ·
Misit ergo saul satellites suos nocte in domum dō ut custodirent eum · ⁊ mane interficerent · Quod cum nunciasset dō
michol uxor sua dicens · Nisi saluaueris te
nocte hac · cras morieris · Et demisit eam per
fenestram · Porro ille abiit · ⁊ fugit · atq;
saluatus est · Tulit autē michol statuam ·
posuit eam super lectum · ⁊ pellem ptoxam
caprae posuit ad caput eius · ⁊ operuit
eam uestimento · Misit autē saul apparitores
qui perent dō · Responsum est ergo egrotare · Rursumq; misit saul nuncios ut uiderent dō dicens · Afferte eum ad me in
lecto ut occidam eum · Cumq; uenissent nuncii · inuenerunt simulacrum super lectum · ⁊ pellem caprae ad caput eius · Dixit
ergo saul ad michol · Quare sic illusisti mihi · ⁊ dimisisti inimicum meum · ut fugeret ·
Respondit michol ad saul · Ipse locutus est mihi ·
dixerat · Dimitte me · Alioquin interficiam te ·
dō autē fugiens saluatus est · ⁊ uenit ad samuel in ramatha · ⁊ nunciauit ei omnia quae
fecerat sibi saul · Abieruntq; ipse · ⁊ samuel · ⁊ moratisunt in naioth · Nunciatum est autē
saul · dicentes · Ecce dō in naioth in ramatha · Misit ergo saul uiros ut raperent
dō · Cumq; uidissent cuneum prophetarum prophetantium · ⁊ samuel stantem super eos ·
factus est in illis spūs dei · ⁊ prophetare ceperunt · Et ipse dō cum nunciatum esset saul ·
misit · ⁊ alios nuncios · Qui et ipsi prophetauerunt · Et rursus misit saul nuncios tertios · ⁊ ipsi prophetauerunt · Et ipse iratus profectus
est · ⁊ uenit in ramatha · Et uenit usq; ad cisternam magnam quae est in sochoth ·
⁊ interrogauit · ⁊ dixit · Quo loco sunt samuel · dō · Et dictum ei est · Ecce in naioth
sunt in ramatha · Abiit ergo in naioth in ramatha · ⁊ factus est · ⁊ super eum spūs dei · Et
ambulabat ingrediens · ⁊ prophetabat usq;
dum uenret in naioth in ramatha · ⁊ expoliauit se · ⁊ ipse prophetauit coram
samuel · ⁊ cecidit nudus tota die
illa · nocte · Unde exierunt prouerbium · Numquid saul inter prophetas ·

Fugit autem dō de naioth quae est in ramatha · uenitq; et locutus est coram ionatha · Quid feci · quae est iniquitas mea · aut
quod peccatum meum in conspectu patris tui · quia quaerit animam meam · Qui dixit ei · Absit a te · non
morieris · Neque enim faciet pr̄ meus quicquam
grande uel parui · nisi prius indicauerit mihi ·
Cur ergo celauerit a me pr̄ meus sermonem
hunc · nequaquam · non erit istud · Iurauit
rursum dō · ⁊ ille ait · Scit profecto pr̄ tuus
quod inuenerim gratiam in oculis tuis · ⁊ dixit · Ne sciat hoc ionathas · ne forte tristetur · Quin imo
uiuit dominus · ⁊ uiuit anima tua · quia uno
tm̄ · ut ita dicam · gradu ego morior · Dixit autem ionathas ad dō · Quod cumq;
dixerit michi anima tua · faciam tibi · Ait
ergo dō ad ionathan · Ecce kalendae sunt · et
crastino · ⁊ ego ex more sedere soleo · nec rege
ad uescendum · dimitte ergo me · ut abscondar in agro usq; ad uesperam diei tertiae · Si
respexerit requisierit me pr̄ tuus · tunc dices ei · Rogauit me diligenter ut ire
properem in bethlem ciuitatem suam · quia sacrificium solemne ibi suis omnibus tribubus suis ·
Si dixerit bene · pax erit seruo meo · Si autem irato fuerit animo · scito quia complera est malitia
eius · Tu ergo misericordiam tuam · quia fecisti dominus me · famulum tuum tecum · in
uere tecum · Si autem mea aliqua iniquitas · in me inuenitur · interfice me · Ad patrem tuum ne me
ducas · Et dixit ionathas · Absit · spes mea
non · ⁊ fieri potest · ut sciens cognouerim · complere
tam ea malitiam patris mei · ut te · non annunciem tibi · Et dixit dō ad ionathan ·
Quis renunciabit mihi · Siquid forte
respondeat tibi pr̄ tuus dure de me · Dixit ionathas ad dō · Exi · egrediamur foras in
agrum · cumq; exissent ambo magnum
dixit ionathas ad dō · Ne deus uindicet inimicitias · Si quid pr̄ mei crastino uel perendie · aliquid boni fuerit super dō · ⁊ non
misero ad te · nec mihi fecero tibi ·
Hoc faciat dominus ionathe · Hoc addat · Si
apparuerit malitia pr̄ mei ad uersum te · reuelabo aurem tuam · dimittamque te · ut nadas in pace · Sit dominus
tecum · sicut fuit cum pr̄ meo · Si uiuo

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

fuaet ñ miserebitur domini · nisi mortuus
fuo nonaufert manum suam a domo mea us
q; in sempiternum aut si non fecero ego exercita
tus dominus inimicos dauid unusquisq; de
terra auferat ionathan de domo sua · requirat
dominus dd de manu inimicor · pepigit ergo
ionathas fedus cum domo dd · requirens do
minus de manu inimicor dd · fecitq; ionathas
deierare dd eo qd diligeret eum · sicut
· n · animam suam ita diligebat eum · dixit
q; ad eum ionathas cras kalende sunt · et
requiretur · n · sessio tua usq; perdie · declinabit ergo festinus · uenies in loc
ubi celandus es in die qñ operatus fuit · et sede
bis mē lapidem aznomen est ezel · ego mit
sagittas mittam uxē eum · ita ut ēm ēm
me ad signum · mittam quoq; puerum
dicens ei · vade · affer mihi sagittas · si dixero pu
ero · ecce sagitte intra te sunt · tolle eas tu
uem ad me · q; pax tibi est · nichil est mali
uiuit dominus · si aūt sic locutus fuero
puero · ecce sagitte ultra te sunt · vade in pace
q; dimisit te dominus · de rebus aūt qd lo
cuti sumus ego et tu dominus sit mē te
usq; in sempiternum · absconditus est q
dd magis · venerunt kalende · et sedit rex
ad comedendū panem · cumq; sedisset rex se
cundum cathedram suam secūm consuetudinem q
erat unū panem · dixerat ionathas · sit
dit · abner ex latere saul · et uacuus; apparuit
locus dd · cumq; nō die nra cogitabat · n ·
qd forte euenisset · ei ut non esset mundus nec
purificatus · cumq; mundus; dixit · sed post ha
lendas · rursus apparuit locus dd ·
dixitq; saul ad ionathan filiū suum · cur
non venit filius ysai nec hodie nec heri ad
vescendum · respondit ionathas quathas a
saule · rogauit me obnixe ut ret uidere
locum · dixit · dimitte me quia sacrificium co
mune est in ciuitate mea · ipse mihi de frib;
meis accersiuit me · si aūt ergo inueni
gratiam oculis tuis vadam ergo · videbo
fres meos · ob hanc causam non uenit ad
mēsam regis · iratus aūt saul adversus io
nathan dixit ei · fili mulieris ultro mihi
rapienti · nunquid ignoro qz diligis fi
lium ysai in confusionem tuam · et in
confusionem ignominie matris tue · ait;
· n · die; quid; ysai filius uenit super ter
ram · non stabilieni tu · et regnum tuū
firmū; iam nūc mitte · adduc eum ad
me · qz filius mortis est · respondens aūt iona
thas patri suo ait · quare moriatur · ait
tulit saul lanceam ut percuteret
eum · intellexit ionathas qd diffinitum
esset a patre suo ut interficeret dd · surrexit q
ionathas a mensa in furore · non come
dit die kalendarū · sedit enim · tristis
est · n · super dd eo qd confudisset eum pater su
us · cumq; illuxisset mane venit ionathas
in agrum in placitum dd · et puer par
vulus cum eo · et ait ad puerum suū · vade
affer mihi sagittas quas ego iacio · cumq;
puer curreret; iecit aliam sagittam trā
puerum · venit itaq; puer ad locum sa
gitte qd miserat ionathas · clamauit iona
thas post tergum pueri · et ait · ecce ibi non
sagitta ponit ultra te · clamauitq; iterum
ionathas post tergum pueri dicens · festina ve
loc · ne steteris collegit aūt puer io
nathe sagittas · et venit · ait ad dominū
suum · et quid agebatur · puerulus ignora
bat · nā nō · n · io · nathas rē rem
nouerant · dedit g ionathas arma
sua puero · dixit · ei · vade defer in
auditorem · cumq; abisset puer · surre
xit dd de loco qui respiciebat ad austrum · et
cadens pronus interram adorauit ter · et
osculantes se alternum fleuerunt pariter
dauid aūt amplius · dixit ergo ionathas
ad dd · vade in pace · quicumq; inimicitias
duo nos in nōe domini dicentes · dominus sit
inter me et te · et inter semen tuum · et semen
meum usq; usq; in sempiternum · surre
xit dauid · et abiit · ionathas ingressus est
ciuitatem · venit aūt dd in nob · et iquisitarem
te ad achymelech sacerdotem · obstupuit
achymelech eo qd ueniss; dd · dixit ei · q
re tu solus · nullus tecum est · dixit dd ad
achymelech sacerdotem · ex precepit mihi
sermonem · dixit · nemo sciat rem pro qua
missus es a me · et quid mandauit tibi · pecu
niā dedim · et quicquid conueniet illum
· illum locum · nunc igitur si quid habes ad
manum · da mihi · v · panes · da in manu aut quicquid
inueneris · respondens sacerdos ad dd ait · non
hēo panes sanctos ad manū · nisi panem
sanctificatum · mundi sunt pueri · maxime cum
lienti; et mandueret · respondit dd sacerdoti ·
dixit ei · quidem si de mulieribus agitur ·
nimirum nos abheri · mundi sunt
egredientium · et sepe uasa puerorum

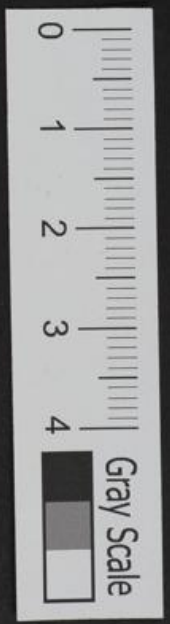

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

rel tuemq; ⁊ alium ⁊ ouem mee gladio
uadens aũt unus eaũl achymelech filii achitob
qui nomen abiathar fugit ad dd ⁊ nunti
auit ei qd occidiss saul sacerdotes domini ⁊
art dd ad abiathar ⁊ ebam ⁊ dixi illa q
am ibi eet doeg idumeus p cui dubio an
nunciaret saul ego fum reus omiũ aiaꝝ
rum pris tui mane mecum ne timeas qui
quesierit animam mam mee; ⁊ habi
Cumq; nunciauerit dd dicentes ecce philis
thei oppugnant ceylam ⁊ diripiunt ar
as consulunt igitur dd dominum dicens ⁊ si
uadam ⁊ percuiam philistheos istos ⁊ ait domi
nus ad dd vade ⁊ percuies philistheos ⁊ saluabis
ceylam ⁊ dixerunt uiri qui erant cum dd
ad eum ecce nos hic in iudea timentes time
mus ⁊ quanto magis si uenerimus in ceylam ad u
sus agminia philistinoꝝ ⁊ rursum ergo dd c
sulit dominum ⁊ ait ei dns surge
⁊ descende in ceylam ego enim tradam philistheos
in manu tua videns ergo dd ⁊ quia exi ⁊
ceylam ⁊ pugnabant ad uersus philistheos ⁊
abegit iumenta eorum ⁊ percussit eos plaga
magna ⁊ saluauit dd ⁊ habitatores ceyle porro
eo tempore quo fugiebat abiathar filius
achymelech ad dd ceylam ephot secum ha
bens descendit ⁊ nunciatum est a saul qd
uenisset dauid ceylam ⁊ ait saul tradidit
eum dominus in manus meas conclusus q;
introgressus in urbem in qua porte ⁊ sere fir
mas propter saul omiũ pio ut ad pugnam descen
deret in ceylam ⁊ obsideret dd ⁊ uiros eius
Quod cum resciss dauid ait sparabant eius
saul stamagnum dixit ad abiathar sacerdote
applica ephot ephod ⁊ ait dd domine deus
isr audiens audiuit seruus tuus qd disponat
saul uenire ad ceylam ut eueniat ꝓpter me
urbem si tradent me uiri ceyle in manus
eius ⁊ si descendet saul sicut audiuit seruus
tuus domine deus isr indica quo modo
ait dominus descendet dixit dd nr sum
si tradent me uiri ceyle ⁊ uiros qui sunt
mecum in manus saul dixit dominus
tradent surrexit ergo dd ⁊ uiri eius qui erant
cum ⁊ egressi de ceyla ierunt huc atq; illuc ua
gabantur ⁊ nunciatum est saul
q; fugiss dd de ceyla ⁊ cessauit eet ab
ob rem dissimulauit exire morabatur
autem dd in deserto in locis munitissimis
manens; in monte q pacto querebat eũ
eum saul cunctis diebus ⁊ non tradidit
eum dominus in manus eius ⁊ uidit dd
q egressus eet saul ut quereret animam
eius porro dd erat in deserto ziph in silua
⁊ surrexit ionatas filius saul ⁊ abiit ad dd
in siluam ⁊ confortauit manum eius in deo
dixitq; ei ne timeas nã non inueniet te ma
nus saul patris mei tu regnabis super isr ⁊
ego ero tibi secundus; ⁊ saul pr meus scit hoc
quoq; igitur uterq; fedus icerunt coram domino
manseruntq; dd in silua ionathas autem reuer
sus est in domum suam ascenderunt aũt
zyphei ad saul in gabaa dicentes nonne
ecce dd latitat apud nos in locis munitissimis
silue in colle achille que est ad dexteram de
serti nunc ergo iuxta desiderium animę tuę
ut descendat descende quoniam autem erit ut tra
dat eum in manus regis dixerunt saul
benedicti uos a domino qd doluistis uicem
mei adhuc ergo ite diligentius preparate
⁊ cognoscite et considerate locum ubi sit pes
eius uel quis uidit eum ibi dicitur enim
mihi quia astute agit considerate et uidete omnia latibula eius in q;
bus absconditur et reuertimini ad me ad rem cer
tam ut eamus uobiscum quod si ⁊ nunc
tam se absconderit ꝓsequar eum ego
ut mihi; uidi at illi surgentes abierunt
in ziph ante saul dd autem et uiri eius erant i
deserto maon in campestribus ad dexteram me
ridiem; aut ergo saul et uiri eius ad que
rendum eum et nunciatum est dd. descendit;
descendit ad petram ⁊ mersabatur in deser
to maon. Qd cum audiss saul persecutus est
dd in deserto maon ⁊ abiit saul ex uno eius
ad latus montis ex parte una dd autem ⁊
uiri eius erant in late montis ex parte al
tera porro dd festinabat se posse euadere a fa
cie saul erat autem saul ⁊ uiri eius in modum
arcte ambiebant dd ⁊ uiros eius ut caperent
eos nuntius uenit ad saul dicens festina
ueni quia inuaserunt se philistiim in ter
ram recedite ergo saul desistens persequi
dd ⁊ perrexit in occursum philistheoꝝ ꝓ
ꝟ hoc nuncupatum est locus illum petram diuisi
scedit ergo dauid inde ⁊ habi
tauit in speluncis engaddi cumq; reuer
sus esset saul postq persecutus est
philistheos nunciatum est ei dicentes ecce
dauid in deserto est engaddi assumens ex
saul tria milia electoꝝ uiroꝝ ex omi isr
perrexit ad inuestigandum dauid ⁊ uiros eius ⁊

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

-i super abruptissimas petras que solus habitabat; perrexerunt quoque omnes qui se offerebant quaerere eum. Cumque venisset ad cavernas gregum in quibus spelunca erat, ingressus est Saul ut purgaret ventrem. Porro David et viri eius in interiore parte speluncae latebant. Et dixerunt viri David ad eum: Ecce dies de qua locutus est Dominus ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo David et percussit oram clamydis Saul silenter. Postea percussit cor suum David eo quod abscidisset oram clamydis Saul. Dixitque ad viros suos: Propitius sit mihi Dominus ne faciam hanc rem domino meo Christo Domini ut mittam manum meam in eum, quia Christus Domini est. Cohibuit David servos suos sermonibus, nec permisit eos ut consurgerent in Saul. Porro Saul egressus de spelunca pergebat viam suam. Surrexit autem David post eum et egressus de spelunca clamavit post tergum Saul dicens: O mi domine rex! Respexit Saul post se, et inclinans se David pronus in terram adoravit. Dixitque ad Saul: Quare audis verba hominum loquentium: David quaerit malum adversum te? Ecce hodie viderunt oculi tui quod tradiderit te Dominus in manu mea in spelunca, et cogitaverint ut occiderem te, et peperci tibi. Dixi: Non extendam manum meam in dominum meum, quia Christus Domini est. Quin potius pater mi vide et cognosce oram clamydis tuae in manu mea. Quia praecidens summitatem clamydis tuae nolui extendere manum meam contra te. Animadverte et vide quia non est in manu mea malum neque iniquitas, nec peccatum contra te. Tu autem insidiaris animae meae ut auferas eam. Iudicet Dominus inter me et te, et ulciscatur me de te. Verumtamen manus mea non erit in te. Sicut dicit proverbium antiquorum: Ab impiis egredietur impietas. Manus ergo mea non erit in te. Quem persequeris, rex Israel? Quem persequeris? Canem mortuum persequeris et pulicem unum. Sit Dominus iudex et iudicet inter me et te, videat et iudicet causam meam, et eruat me de manu tua. Cumque complesset David loquens haec verba dixit ad eum: Numquid vox tua est haec fili mi David? Et levavit Saul vocem suam et flevit dixitque ad David: Justior tu es quam ego, tu qui retribuisti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala. Et tu indicasti mihi hodie quae fecisti mihi bona, quod non tradiderit me Dominus manibus tuis, et non occideris me. Quis enim inveniens inimicum suum dimittet eum in via bona? Dominus reddat tibi vicissitudinem huius pro eo quod hodie operatus es in me. Nunc ecce scio quod certissime regnaturus sis, et habiturus in manu tua regnum Israel, juraque mihi in Domino ne deleas semen meum post me, nec auferas nomen meum de domo patris mei. Juravit David Saul. Et abiit ergo Saul in domum suam, et David cum suis descenderunt ad tutiora loca montis. Mortuus autem est Samuel, et congregatus est omnis Israel et planxerunt eum unusquisque in civitate sua, et sepelierunt eum in domo sua in Ramatha.

Consurgens autem David descendit in desertum Pharan. Erat autem vir quidam in solitudine Maon, et possessio eius in Carmelo. Homo ille magnus nimis, et habebat tria millia ovium et mille capras, accidit autem ut tonderet gregem suum in Carmelo. Nomen autem viri illius erat Nabal, nomen uxoris eius Abigail. Erat autem mulier prudentissima et speciosa. Vir vero eius durus et pessimus et malignus in cunctis actibus suis. De progenie autem Caleb erat. Audiens ergo David in deserto quod tonderet Nabal gregem suum, misit decem juvenes et dixit eis: Ascendite in Carmelum, venietisque ad Nabal, salutabitis eum ex nomine meo pacifice, et sic dicetis: Sit tibi, amice, pax, et domui tuae pax, et omnibus quaecumque habes sit pax. Certissimus sum quod habeas pacem, et domus tua et omnia tua. Audivi quod tonderet pastores tui greges tuos, qui erant nobiscum in deserto, et numquam eis molesti fuimus, nec aliquid de universis quae videbantur de grege omni tempore quo fuerunt nobiscum in Carmelo. Interroga pueros tuos, et indicabunt tibi. Inveniant ergo juvenes tui gratiam in oculis tuis, quia in die bona venimus. Da quaeso quae manus tua invenire potest servis tuis et filio tuo David. Cumque venissent pueri David, locuti sunt ad Nabal omnia verba haec ex nomine David, siluerunt. Respondensque Nabal pueris David dixit: Quis est David, et quis est filius Isai? Hodie multi fugiunt qui fugiunt unusquisque a domino suo. Tollam ergo panes meos et aquas meas, et carnes pecorum quae occidi tribuendas tondentibus meis, et dabo eis quos nescio unde sint? Reversi sunt pueri David per viam suam, et venientes nuntiaverunt omnia quae audierant. Dixitque David pueris suis: Accingatur unusquisque gladio suo. Accinctus est ergo unusquisque gladio suo, accinctus est et David gladio suo, et ascenderunt post David quasi quadringenti viri, ducentis autem remansit cum impedimentis. Audivit autem David in deserto quod Nabal tonderet gregem suum, et misit decem juvenes ad eum, dicens: Ascendite in Carmelum, et visitate Nabal, et salutate eum pacifice. Et sic dicetis: Vivat frater meus, et tibi pax, et domui tuae pax, et omnibus quae habes sit pax. Certissimus sum quod habeas pacem, et domus tua et omnia tua. Audivi quod tonderet pastores tui, qui fuerunt nobiscum in deserto, et non contristavimus eos, nec quidquam ablatum est eis omnibus diebus quibus conversati sumus cum eis in regione Carmeli. Interroga pueros tuos, et indicabunt tibi. Inveniant ergo juvenes tui gratiam in oculis tuis, quia in die bona venimus. Da quaeso quae manus tua invenire potest servis tuis et filio tuo David. Cumque venissent pueri David, locuti sunt ad Nabal omnia verba haec ex nomine David, siluerunt. Respondensque Nabal pueris David dixit: Quis est David, et quis est filius Isai? Hodie multi fugiunt qui fugiunt unusquisque a domino suo. Tollam ergo panes meos et aquas meas, et carnes pecorum quae occidi tribuendas tondentibus meis, et dabo eis quos nescio unde sint? Reversi sunt pueri David per viam suam, et venientes nuntiaverunt omnia quae audierant. Dixitque David pueris suis: Accingatur unusquisque gladio suo. Accinctus est ergo unusquisque gladio suo, accinctus est et David gladio suo, et ascenderunt post David quasi quadringenti viri, ducentis autem remansit cum impedimentis. Audivit autem David in deserto quod Nabal tonderet gregem suum, et misit decem juvenes ad eum, dicens: Ascendite in Carmelum, et visitate Nabal, et salutate eum pacifice. Et sic dicetis: Vivat frater meus, et tibi pax, et domui tuae pax, et omnibus quae habes sit pax. Certissimus sum quod habeas pacem, et domus tua et omnia tua. Audivi quod tonderet pastores tui, qui fuerunt nobiscum in deserto, et non contristavimus eos, nec quidquam ablatum est eis omnibus diebus quibus conversati sumus cum eis in regione Carmeli. Interroga pueros tuos, et indicabunt tibi. Inveniant ergo juvenes tui gratiam in oculis tuis, quia in die bona venimus. Da quaeso quae manus tua invenire potest servis tuis et filio tuo David. Cumque venissent pueri David, locuti sunt ad Nabal omnia verba haec ex nomine David, siluerunt. Respondensque Nabal pueris David dixit: Quis est David, et quis est filius Isai? Hodie multi fugiunt qui fugiunt unusquisque a domino suo. Tollam ergo panes meos et aquas meas, et carnes pecorum quae occidi tribuendas tondentibus meis, et dabo eis quos nescio unde sint? Reversi sunt pueri David per viam suam, et venientes nuntiaverunt omnia quae audierant. Dixitque David pueris suis: Accingatur unusquisque gladio suo. Accinctus est ergo unusquisque gladio suo, accinctus est et David gladio suo, et ascenderunt post David quasi quadringenti viri, ducentis autem remansit cum impedimentis.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

lam ergo panes meos ⁊ aquā meam ⁊ carnes pe
corum que occidi tonsoribus meis ⁊ dabo uiris qui
nescio unde sunt ⁊ egressi sunt nuper ⁊ pro dd
pmam suam ⁊ uenerūt nuncij ⁊ ramma
uenerunt ei omnia uba que dixerat nabal ⁊ lo
cutus est dd pueris suis ⁊ accingatur unusquisq; gla
dio suo ⁊ accincti sunt singuli gladiis suis
accinctus que est ⁊ dd ense suo ⁊ secum fuit
dd ccc uiri ⁊ xxx uero dimisit cum ire
ad sarcinas ⁊ abigail audiit uxor nabal uni
uersa uerba que locutus fuerat dauid de pueris suis dicens ⁊ ecce misit dd
nuncios de deserto ut benedicerent dño nro ⁊
auersatus est eos ⁊ dominus ille boni fa
ciebant nobis ⁊ non molesti fuerunt
quā aliquā uite omni tempore quo fuimus
conuersati cum eis in deserto ⁊ pro muro e
rant nobis tam in nocte q̄ in die omnib;
diebus quib; pauimus apud eos gregem ⁊ q
ob rem animaduerte ⁊ uide quid facias quā
completa est malitia aduersus uirum
tuum ⁊ ad uniuersam domum tuam ⁊ ipse filius
est belial ne ut nemo possit ei loqui ⁊ cum
hanc igitur abigail festinauit ⁊ tulit ⁊ panes ⁊
duos utres uini ⁊ quinq; arietes coctos ⁊ sa
ta pleme ⁊ c. ligaturas uue passe ⁊ cc.
massas caricarum ⁊ imposuit super asinos ⁊
dixitq; pueris suis ⁊ precedite me ecce ego post
tergum sequar uos ⁊ uiro suo nabal nō
indicauit cum ergo ascenderet montem ⁊
descenderet ad radicem montis dd ⁊ uniuer
sus exercitus descendebant in occursum eius ⁊ q;
nulla occurrit ⁊ audiit dd ⁊ ecce frustra seruā
ui omnia que huius erant in deserto ⁊ non
perit quicquā de cunctis ad eum perti
nentibus ⁊ reddidit mihi malum pro bono
hec faciat dominus inimicis dd ⁊ hec addat
si relinquero de omnib; que ad eum pertinent
usq; mane mingentem ad parietem ⁊ ui
dit abigail dd festinauit ⁊ descen
dit de asino ⁊ procidit coram dauid in fa
ciem suam ⁊ adorauit super faciem ⁊
cecidit ad pedes eius ⁊ dixit in me in dne
mi ⁊ in me tantū loquatur obsecro ancilla
tua audiat; uba famule tue
de ponat ergo dominus meus cor suū
super uirum istū nequā nabal quia
secundū nomen suum stultus est ⁊ stulticia ē
cum eo ego autē ancilla tua non uidi pue
ros domini mei quos misisti ⁊ fuit ergo
dominus meus uiuit dns ⁊ uiuit anima tua quia
prohibuit te ne uenires in sanguinem ⁊ ul
ciscerer manu tua ⁊ nunc fiant sicut
nabal inimici tui ⁊ qui querunt domino me
o malum ⁊ nunc igitur benedictionem
hanc quā attulit ancilla tua domino
meo ⁊ detur pueris qui sequuntur te dñm meum
super iniquitatem famule tue ⁊ faciens
faciet dominus domino meo fidelem do
mum ⁊ pugnat dominus dominus meus pugnas
bella ⁊ malum ergo non inueniatur in te
omnib; diebus tuis ⁊ si surrexerit homo
aliquis persequens te ⁊ querens animam
tuam erit anima domini mei custodita quasi
in fasciculo uiuentium apud dñm deum tuum
porro inimicorum tuorum anima uorabit quasi ī
impetu ⁊ circulo fundē cum ergo fecerit dns
tibi domino meo omnia que locutus est bo
na de te ⁊ constituerit te ducem super israhel ⁊
non erit tibi hoc in scrupulum
cordis domino meo qd effuderit sanguinē
innocuum aut ipse te ultus fuerit ⁊ bene
feceris dominus deus meo recordabis an
cille tue ⁊ dixit dauid ad abi
gail benedicta tu hodie in occursum meum ⁊ benedicta
eloquium tuum ⁊ benedicta tu que pro
hibuisti me hodie ne uenirem in sanguinē
⁊ ulciscerer me manu mea uerumtamen
uiuit dominus deus israhel qui prohibuit me
ne faceres malum tibi nisi cito uenisses
occurrisses mihi non remansisset nabal usq;
ad mane masculum mingentem ad pa
rietem ⁊ suscepit ergo dauid de manu eius oīa
que attulerat ei ⁊ dixit ei uade in pace ī
domum tuam ecce audiui uocem tuā ⁊ honorā faciē
tuā
uenit q̄ abigail ad nabal ecce erat ei
convivium in domo eius sicut convivium re
gis ⁊ cor nabal iocundum erat in eo ebri
us nimis ⁊ non indicauit uerbum ei
pusillum aut magnum usq; mane
illucescente facta cum digessisset uinum na
bal indicauit ei uxor sua uerba hec
mortuum est cor eius in interiore eius ⁊ fac
tus est quasi lapis ⁊ factum est per decem dies
percussit dominus nabal ⁊ mortuus e
st quod cum audisset dd mortuum nabal
ait benedictus dominus qui iudicauit
causam obprobrii mei de manu nabal
⁊ custodiuit seruum suum peccatum autem
nabal reddidit dominus in caput eius
misit ergo dd ⁊ locutus est ad abigail ut
sumeret eam sibi uxorem ⁊ uenerūt

pūt dd adabigail mcarmelum · locu
ti sunt ad eam dicentes · dauid misit
nos ad te ut accipiat te in uxorem sibi
Que cons surgens adorauit pronā in terram
· ait · ecce famula tua sit in ancillam ut
lauet pedes seruoꝝ dñi mei · festinauit · sur
rexit abigail · ascendit sup asinum ·
v · puelle ierunt cum ea · pedisequeque eius
· secuta est eam · et duxit eam uxorē
· achinoem accepit dd de iezrahel · fuer
unt utraq; uxore eius · saul autē dedit michol fi
liam suam uxorem dd · phalti filio lays
qui erat de gallim ·

CXXVI

Et uenerunt zyphei ad saul in gabaa di
centes · ecce dd abscondit se in colle
achille · ē · ne ergo ad illos solitudinis · surrexit
saul · descendit in desertum zyph · cum
eo tria milia uirorū electi ut · ut que
reret dd in deserto zyph · castra metatus
est saul in gabaa achille que erat ex ad
uerso solitudinis in uia · dauid autē habi
tabat in deserto · uidens autē qd uenisset saul
post se in desertum · misit exploratores · et
didicit qd illuc uenisset · statimque surrexit
dd · et · uenit ad locum ubi erat saul ·
cumq; uidisset locum in quo dormiebat
saul · et abner filius ner princeps militie
eius · · saul dormiebat in plaustro · et
populus in girum · circa eum · dixit
ait dd ad achimelech hetheum · et abysai
filium saruie · fratrē ioab dicens · Quis
descendet mecum ad saul in castra · dixit
que abysai · ego descendam tecum · ierunt
ergo dd · et abysai ad populum nocte · et
inuenerunt saul dormientem · et dormientes
in circuitu · fixam hastam ad capud eius
infra · abner autē · et populus dormiebant in
circuitu eius · dixitq; abysai ad dd · con
clusit deus hodie inimicum tuum in ma
nus tuas · nūc ergo percutiam eum lan
cea · ultra semel · et non opus est · dixit
autē dd abysai · ne interficias eum · quis ·
extendit manum suam in xpm dñi · et
innocens erit · dixit dd · · quia dominus
quidē percutiet eum · aut dies eius
ueniet ut moriatur · aut in prelium descen
dens periet · propitius sit mihi dominus ne
extendam manū meā in xpm domini ·
nūc ergo tolle hastam que est ad capud
eius · et · ciphum aque · abierunt · et
dd hastam · et ciphum aque · erat ad ca
put saul · nec fuit quisquā
qui uideret · nec intelligeret · nec euigilaret · sed
dormiebat · quia sopor dñi inuerat super
eos · et · ibant · et · dd · et stans ex aduerso
in uertice montis de longe · erat spacium inter
me et eos · et clamauit ad populum dd · et ad abner
filium ner dicens · Nonne respondes abner
respondens abner ait · Quis es tu qui cla
mas · et inquietas regem · ait dd ad abner
Numquid non uir tu es · et quis similis
tui in israhel · nec ergo custodisti dominū
regem tuum · ingressus est · unus de tur ba ut
interficeret regem dominum tuum · non est bonum
hoc quod fecisti · uiuit dñs quia filii mortis es
tis · qui non custodistis dñm uestrum xpm
dñi · Nunc ergo uide ubi sit hasta regis ·
et ubi sit ciphus aque · qui erant ad caput
eius · Cognouit autē saul uocem dd · dixit
que · Numquid uox tua hec est fili mi dd ·
ait dd · Vox mea dñe mi rex mi · quam ob cām
dominus meus persequitur seruum suum · quid
feci · aut qd est in manu mea malum ·
Nunc ergo audi ergo dominus mi rex uerba
famuli · et dominus mittat te ad hostiam me
o dicatur sacrificium · et autē filii hominū ·
maledicti sunt in conspectu dominum qui e
iecerunt me hodie ut non hiserem in hereditate
dominica dicentes · Vade · et dii
alieni · nunc non effundatur sanguis meus
in terra coram dño · et egressus est rex israhel
ut quereret pulicem unum · sicut persequitur
perdix in montibus · ait saul peccaui ·
reuertere fili mi dd · · nequaquā · · ultra
malefaciam · eo qd pretiosa fuit anima mea
in oculis tuis hodie · apparet · · qd stulte
egerim · ignorantiam multa · nimis
dd ait · ecce hasta regis · transeat unus de
pueris regis · et tollat eam · dominus autē
reddet unicuique · iustitiam suam ·
et fidem · tradidit · · dominus te hodie in
manum meam · et nolui extendere manū
meam in xpm domini · ecce magni
ficata est anima tua hodie · oculis meis ·
sic magnificetur anima mea in oculis
domini · liberet me de omni angustia · ait
ergo saul ad dd · benedictus tu fili mi dd ·
faciens facies · et proficiens poteris ·
abiit ergo dauid uiam suam · et saul
reuersus est · in locum suum

CXXVII

Erat dd uidens quia iuxta est ut
dicit in manu saul · nonne melius est

ut fugiam · salver me tra philistinos · ut desi
per saul · cessetq; me querere · in cunctis fi
bꝫ isr̃ fugiam · ergo manus eius · ī me
dō · abiit ipe · de · nunciō eo ad achis filium
maoch regem geth ipe · unu eius · idonus
eius dō · due uxores eius achinoen · iezrae
lites · abigail uxor nabal carmelites unum
quemq; est saul qđ fugisset; dauid in geth · nō
addidit ultr̃ querere eum · dixit aut dō ad
achis · si inueni grām in oculis tuis · det mi
hi locū in una urbiū regionū huius · ut habi
tem ibi · cur · n · tuus mecū manet in urbe
regis · dedit itaq; ei achis in die illa
sicelech · pp quā cām facta est sicelech re
gibus iuda usq; in diem hāc · fuerūt aut mēs
dies quos habitauit dō in regione philistī
norū · nūc · ascendit dō · cum eis
ragebant · scd de gechuri · et de iezrahel · de
amalechitis · hi · n · prius habitabāt in ter
ra antiquitus eorum hz · sur · usq; ad terram egyp
ti · percutiebat dō omnem terram illoz · nec
relinquebat uiuentem uirum · mulieremq;
collegit; oues · armenta · asinos · camelos · ui
estes · referebantur · uenerabat ad achis · red
debat aut ei achis · quem irruistis hodie ·
dicebat dō · ad meridiem iude · et ad meridiem
iude · et ad meridiem hiramel · et ad meridiem
cenei · virum · mulierem non uiuificabat dō
nec ducebat in geth dicens · ne forte loquā
tur ad nos hec fecit dō · hꝫ erat decre
tum illius omnib; diebꝫ quib; habitauit in regi
one philistinoz · credidit ergo achis dauid di
cens · multa · n · mala operatus est · et ꝑ hoc
suum ipse erit ignis · suus · in sempiternū ·

Factum est aut in diebꝫ illis congre
gauerunt philistiim agmina sua in
parentur · et isr̃l · ad bellum · dixit; achis ad
dō · scies nūc · quo tuo mecū egredieris · in
castris · ait · ita tu · dixit; dō ad achis · ꝰ ut
scias que facturus est seruus tuus · dixit achis
ad dō · ego custodem capitis mei ponam te
cunctis diebꝫ · samuel aut mortuus est · plā
xerūq; eum omnis isr̃l · et sepelierunt eum in
ramatha urbe sua · saul abstulit magos
· et ariolos de terra · et fecit eos qui pythonem ha
bebant in ventre · congregatiq; sunt · philis
thiim · uenerunt · castra metati sunt
in sunam · congregauit aut · saul omnē
isr̃l · uenit in gelboe · uidit saul
castra philistiim · timuit · et expauit cor
eius ualde · consuluitq; dominum · et
respondit ei · nec ꝑ somnia · nec ꝑ
phetas · dixitq; saul seruis suis · querite mi
mulierem habentem pythonem · adiitq; eam ad
eam · est mulier habens pythonem in endor ·
mutauit ergo habitum sumpsitq; alia uestimenta · abiit ipe · duo uiri cum eo ·
uenerunt; ad mulierem nocte · dixit mu
lier · diuina mihi in pythone · et suscita mihi quem
dixero tibi · dixit mulier ad eum · ecce tu nosti
quanta fecerit saul · quomodo exterminauerit magos
et ariolos de terra · quare ergo insidiaris animę
mee · ut occidar · iurauit ei saul in dō di
cens · uiuit dominus · non eueniet tibi
quicquā mali ꝑ hanc rem · dixit ei mu
lier · quem suscitabo tibi · at ille · suscita mihi sa
muelem · cum aut uidisset mulier samue
lem · exclamauit uoce magna · et dixit ad
saul · quare inposuisti michi · tu es · n · sa
ul · dixitq; ei rex · noli timere · quid uidisti ·
dixit mulier ad saul · deos uideo ascendē
tes de terra · dixitq; ei · quę est forma eius ·
illa aut · uir senex ascendit · ipse amictus
est pallio · intellexit saul qđ samuel esset
· et incliauit se ī faciem suam in terrā · et
adorauit · dixit aut samuel ad saul · qua
re inquietasti me ut suscitarer · dixit sa
ul · coartor nimis · siquidē philistiim
pugnant ad ūsum me · deus recessit a me
· et recedere me uoluit · nec ī manu pphe
tę ꝑ somnia · uocaui ergo te ut ostendē
mihi quid faciam · dixit samuel · quid ī
rogas me cum deus recesserit a te · et fuerit
ad emulum tuum · fecit · n · ꝑ dominus
sicut locutus est · ī manu mea · scindet
regnum tuum de manu tua · et dabit illud
proximo tuo dō · qꝫ non obedisti uoci dñi
· nec furorem iracundię eius in amalech · ꝙ
ideo qđ pepercisti ei · dñs hodie · et dabit
dominus · et isr̃l · tecum in manu philis
thiim · cras aut · tu · et filii tui mecū eritis ·
· etiam isr̃l tradet dominus in manu
philistiim · festinauit; saul · et cecidit porro
tus · infirmata est · nimis · uerba samue
lis · roborque non erat in eo · qꝫ non co
mederat panem tota die illa · et nocte ingressa
est mulier ad saul · et uidit co
turbatus · nimis · erat · nimis · ualde · dixitq; ad eū
ecce obediuit ancilla tua uocem · t
posui animam meam in manu mea
· audiui sermones tuos quos locutus es

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ad me. Sur igitur et occidi eum. Et ait
le tue. Et respondit Mulier ad eum. Ecce ancilla tua
et comedens comedat de puero. Et possis ei agere quod
placuerit tibi. Et dixit ei. Si non comedam dicent ad
eum servi tui. Et mulier ait. Quamobrem audi
vocem ancille tue. Et surrexit de terra. Et sedit super lectum
suum. Et mulier ait. Ecce habet vitulum pascualem
in domo. Et festinavit et occidit eum. Et tollens
farinam misit eam. Et coxit
panes. Et posuit ante eum. Et ait ei. Comede
dum cum comedisset surrexerunt. Et
biberunt et abierunt in via illa. Et non
viderunt eum amplius. Et ascendit Helias
in Thesbe. Et habitavit in torrente
Carith. Et erat ad orientem Iordanis.

Congregatis ergo omnibus
Israhelitis in Mapheth. Et
locutus est super eos. Et
ascendit Helias de Galaad. Et
venit in Thesbe. Et ascendit Achab
et vidit Helyam. Et dixit Achab ad Helyam.
Quid tibi vis Israhel. Et ait ad Achab. Non
turbavi Israhel. Et dixit Achab ad Helyam.
Quicquid agnoscat Israhel. Et dixit Helyas
Non turbavi Israhel. Et dixit Helyas
Non turbavi Israhel. Et dixit Helyas
Non turbavi

egrotare cepi nudius tertius. et quidem nos
eruimus ad australem plagam cerethi
et ceteram ad nudiernum caleb. et cheleth
succendimus ignem. nunc. ei dd. quid me du
ce ad cameum istum. cum anima in per
deum qd non occidisti me. non tradisti me
in manus dni mei. ego dicam te ad eum
et statim. mirantur ei dd. quem cum dixisset; ei
ecce ille distendebant super terram omnis
se ire conuertentes. et uidentes. ipsi celebrem
uel festum diem pro cuncta pda. spolio
que ceperant de tra philistim de tra iudei
per cuncti eos. mediam aue[sperem] usq; ad
nesperam alterius diei. non euasit ex eis ipsi
ne ccc. uiri ad adolescentes qui ascenderant
camelos. et fugam ceruit ergo dd omnia q
tulerunt amalechite. et duas uxores suas e
ripuit nec de paruo usq; ad magnum tam de filiis q de filiabz. de spoliis. q
cunctis reportauerunt omnia reduxit dd. cuncta
innumerosos greges. armenta. et mundum an
tecedere suam precepit; et ait pda dd de
mus a dd. ad ce. uiros qui dissipati sunt per cunc
tas regiones. ut reuertantur ad ciuitates suas. et
uxores suas. et egressi sunt obuiam
dd. et pplo qui erat cum eo. et accessit dd ad
plm. salutauitq; eum pacifice. et ille; nunquid
uir pessimus. et impius de omnibus qui erant
cum dd dixit. et non ueneruntnobiscum
non debemus eis quicquam de pda quam ipsi
mus. sed habeat unusquisq; uxorem suam. et filios
quos cum acceperit. recedant. dixit autem
dd. non sic fratres mei de hiis que
tradidit dominus nobis. et custodiuit nos
et dedit latrunculos qui irruerant ad nos
nos in manus nras. nec audiet nos quis
quam super sermone hoc. qua re. pars eius
descendentis ad pelium. pariter ad
similia. ibi diuidunt. et factum est hoc
ex die illa. et deinceps constitutum. et pe
ne usq; ad diem hanc. et
erit ergo dd in israhel. multa donans
de pda sequenti. de uiris primis. qui dicebant
accipere benedictionem de pda hostium
dni. hiis qui erant in bethel. et qui in ra
moth ad meridiem. et qui in iether. et qui
in aroer. et qui in sephamoth. et qui in este
mo. et qui in rethala. et qui in urbibz hi
ermeli. et qui in urbibz cenei. et qui in hara
ma. et qui in lacu asan. et qui in athac
et qui in ebron. et omnes qui erant in hie
rusalem. et omnes israhelite. quos percusserat dd in
circuitu.

CAPUT XXXI

Philistim autem pugnabant ad israhel
et fugerunt uiri israhel. a facie philistim
et ceciderunt interfecti in monte gel
boe. et insecuti sunt philistim saul. et filios
eius. et percusserunt ionathan. et abinadab
et melchisue filios saul. et cum
esset pondus pugne
in saul. et sagittarii. inuenerunt eum. et uulnerauerunt eum
sagittarii. et uulneratus est ualde. dixitq;
saul ad armigerum suum. educ
gladium tuum. et transfode me. ne forte
ueniant incircumcisi isti. et illudant mihi. nolu
it autem armiger eius. timore perterritus. nimio
enim timore percussus erat. tulit saul gladium
suum. et incubuit super eum. quod cum uidisset armi
ger eius. uidelicet. quod mortuus esset saul. et
ipse super gladium suum. et mortuus est et
mortuus est ergo saul. et tres filii eius. et ar
miger illius. uniuersi uno eius tempore die. illa pa
riter. audiens autem filii israhel. qui erant trans
uallem. et trans iordanem. et fugissent ui
sibile. quod mortuus esset saul. et filii eius
reliquerint ciuitates suas. fugerunt. et eue
runtq; philistim habitauerunt ibi. fac
ta autem alia die. ueneruntphilistim ut
exspoliarent interfectos. inuenerunt sa
ul. et filios eius iacentes in monte
gelboe. et spoliauerunt eum. caput saul. et spolia
uerunt eum armis. miserunt in terram
philistinoz. per circuitum ut annuncia
retur in templo ydoloz. et populis. posue
runt arma eius in templo astaroth. et corpus ipsius
suspenderunt in muro bethsan. quod
cum audissent habitatores iabes galaad
quanta; fecerant philistim saul. surrexe
runt omnes uiri fortissimi. ambulauerunt
tota nocte. tulerunt cadauer saul. et cadauera filioz eius de
muro bethsan. et uenerunt iabes. et cremauerunt ea
ad. sepelierunt ossa eorum. et ieiunauerunt vii. diebz.

Factum est autem
post mortem saul. dd reuertente se. et
reuertente a cede amalech.
et manente duos dies in
siceleg. et die tertia
apparuit homo ue
niens de castris saul. uestibus scissis
et pulue aspersus caput. et ue

nit ad dd credidit super faciem suam · r
adorauit · dixitq; ad eum dd · ñ uenit
qui ait ad dd · de castris isr'l fugi · r dixit
ad quem dd · Quid est ubi qd factū est ind
ca m · Qui ait fugit populus · multi
tudo uulnerati ceciderunt · & · etiam
nonathas filius eius mortuus est · & · saul
nonathas filius eius uniuersum · dixitq;
dd ad adolescentem qui nuntiabat ei
Quō nosti q mortuus est saul · nonathas filius
eius · Ait adolescens qui nuntiabat ei
Casu uenī in montē gelboe · saul nitebat
lebat sup hastam suam · & ecce curribus ·
equites appropinquabant ei · conuersus
post tergum suum uidensq; me uocauit
me · & respondissem adsum · dixit mihi · Qs
nam es tu · Dixi ad eum · amalechites
sum · Rursus ait mihi · sta super me · & in
terfice me · quia tenuit me angustie · quia
hucusq; tota anima mea in me est · & stans
sup super eum occidi illum · & sciebam · q
uiuere non potuit post ruinam · tu
li diadema qd erat in capite eius · & ar
millam de brachio illius · & attuli ad te do
mine meum huc · & ille scidit autē dd
uestimenta sua sicut omnes uiri qui e
rant cum eo · & planxerunt · & fleuerunt
& ieiunauerunt usq; ad uesperam sup
saul & nonathan filium eius · & sup populū
dominī · & super domum isr'l · eo qd ceciderint
gladio · Dixitq; dd ad iuuenem qui
nuntiauerat ei · Vnde es tu · Cui respon
dit filius ho
minis ad uenit amalechites ego sum · Ait
dd ad eū · Quare non timuisti mittere ma
num tuam ut occideres xp̄m dñi · Vocato
que dd uni de pueris suis ait · Accedens
interfice eum · Qui percussit illum · mor
tuus est · Ait dd ad eum · Sanguis tuus
super caput tuum · os tuum locutum est
ad te dicens · ego unxi xp̄m dñi ·
Planxit autē planctum dd huiusmodi
super saul & super ionathan filium eius
præcepit ut docerent filios iuda planctum
Lucet ipsum est in libro iusti · Ioan
nes
fida isr'l pro his qui mortui sunt super
excelsa tua uulnerata in tuis isr'l ne mo
res quos interfecti sunt · Nolite annunciare in geth · ne
annunciate in compitis ascalonis · ne fo
rte lętentur filie philistiim ne exultent
filie incircumcisorum · Montes gelboe ne
ros nec pluuia ueniant super uos · neq; sint
agri primitiarum · quia ibi abiectus est clipeus
fortium · clipeus saul quasi non esset unctus
oleo a sanguine uulnerum · ab adipe fortium
sagitta ionathe numquam auersa est retrorsum
gladius saul non est reuersus in uanum
Saul & ionathas amabiles & decori in
uita sua & morte non diuisi sunt · aquilis uelociores · leonibus fortiores filie isr'l
saul flete eum qui uestiebat uos coccino de
liciis qui præbebat ornamenta aurea cultui
uestro · Quo modo ceciderunt fortes in prelio o
nathas in excelsis tuis occisus est · doleo su
per te · frater mi ionatha · decore nimis · amabi
lis super amorem mulierum · sicut amat
mater unicum filium suum ita te diligebam ·
Quo modo ceciderunt robusti · & perierunt ar
ma bellica · Et fuit post
hec · consulit dd dixitq; ei
Ascendam in unam de ciuitatibus iuda ·
Ait dominus ad eum · Ascendam · Rursum
dixit · Quo ascendam · Respondit ei · In
hebron · Ascendit ergo dd · & duas
uxores eius achinoem iezrahelitem · & abiga
il uxorem nabal carmeli · & · uniuersi qui erant
cum eo duxit dd singulos cum domo sua
habitauerunt in oppidis ebron · Uenerunt
q; uiri iuda · & unxerunt ibi dd ut regna
ret super domum iuda · Nunciatum est dd
quod uiri iabes galaad sepelissent saul · Mi
sit ergo dd nuncios ad uiros iabes galaad
dixitq; ad eos · Benedicti uos a dño qui fecistis
misericordiam hanc cum domino uro saul
& sepelistis eum · Et nunc retribuet uobis qui
dem manum · ueritatem · & ego reddam gra
tiam eo quod fecistis uerbum istud · confortet
ur manus uestre · & estote filii fortitudinis
Filius · & mortuus est dominus uester saul · & do
mus iuda unxerunt dominum in regem super
se · Abner autē filius ner princeps exercitus saul
tulit hysboseth filium saul · & transtulit
eum ad castra regem · & constituit super
galaad · & super gethsim · & super iezrahel
· & super ephraim · & super beniamin · & super uni
uersum
Israhel · Annorum erat ysboseth filius saul
cum regnare cepit super isr'l · duobus annis
regnauit · Tota autē domus iuda sequeba
tur dd · & fuerunt dies quos commoratus
est dd in terra in hebron super domum
iuda · vii · annos · & · vi · menses · Egressi
q; est abner filius ner · & pueri ysboseth fi
lii saul de castris in gabaon · Porro ioab fili
us sarue · & pueri dd egressi sunt · & occurrerunt

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

esiuñ pisinam gabaon. cum inimicis cō
nenisse. et regione sedentium hinc una par
te piscine illi ex altera. dixit abner ad ioab
surgant pueri. ludant coram nobis. et dixit
ioab surgant. et exierunt ergo. et transierunt
numero xii. de beniamin ex parte isboseth filii
saul. et xii. de pueris dd. et apprehendit quisque
capite comparis sui. et figit gladium in latere
contrarii. et ceciderunt simul. vocatumq; est
nomen loci illius ager robustorum in gabaon.
et facta est bellum durum nimis. saul die illa fu
gatusq; est abner. et viri israhel a pueris dd. erat
autem ibi tres filii sarue. ioab. abysai. et asahel.
porro asahel velocissimus erat sicut unus
ex capriis que morantur in saltibus. et eque
bam. erat autem asahel abner. nec declinabant ni
ad dextram nec ad sinistram. euntes post virum
abner. et ait abner ad eum. ergo tu es asahel. qui respon
dit. ego sum. dixit ergo ei abner. vade ad dextram siue ad sinistram.
apprehende unum de adolescentulis. nolle tibi ipso
ha eius. soluit ut asahel omnino quin urgeret
eum. et ut retro. locutus est abner ad asahel.
recede. nolime sequi ne compellar conuertere te
ram. et tenere non possim faciem meam ad
ioab fratrem tuum. qui cum audisset conticuit.
nolens declinare. percussit ergo eum abner
asahel hasta in inguine. et exiit retrorsum. et mortu
us est in eodem loco. omnes qui transibant
per locum illum in quo ceciderat asahel. mo
rientem sub lustrabant. persequebantur autem ioab
et abisai. abner fugientem. et occubuit sol cum
venissent usq; ad collem atque ductus qui est
ex aduerso vallis. et venerunt usq; in desertum gabaon
congregatiq; sunt filii beniamin ad abner.
et in globum in unum cuneum. steterunt.
et clamauit abner ad ioab. et dixit. numquid usq; ad internecionem
gladius deuorabit. nescis quia amara erit nouissima.
quousque non dicis populo ut recedat unusquisq; de fratre
suo. sic. non dixit ioab. viuit deus. nisi tu locutus fuisses. mane
vt omnis populus ascenderet. singuli fratrem suum
non persecuti sunt israhel. neq; ultra pugnauerunt.
transiuit autem abner. et filii israhel. per totam noctem illam. et
transierunt iordanem. et lustrata omni bethoron. venerunt ad castra.
porro ioab reuocato abner congregatis omnibus
de benjamin. et de viris qui erant cum abner
centum et decem. qui mortui sunt. et sepelierunt
eum in sepulcro patris sui in bethelee.
ambulauerunt tota nocte ioab. cum suis
exiit cum eo. et ipso crepusculo quievit.

Facta est ergo longa contentio. hebdō
tragio inter domum saul. et domum dauid. proficiente. et sem
per ipso robustior domus. et saul de crescente co
mite. nati sunt filii dd. hebron. fuit
primogenitus eius amnon de achynoem iez
raelitide. post eum caladyb de abigail uxore
nabal carmelitide. porro tertius absalon filius
macha filie tholomai regis gessur. quar
tus autem adonias filius agith. et quintus
saphatias filius abital. sextus iethraam
iethlyraam de egla uxore dd. hii nati sunt
dd in hebron. cum ergo esset prudens inter do
mum saul. et domum dd. abner filius ner
regebat domum saul. fuit autem saul. concu
bina nomine respha filia aiha. dixitq;
hisbosech ad abner. quare ingressus es
ad concubinam patris mei. cum iratus nimis
propter verba hysbosech. ait. numquid caput canis
ego sum. adhuc hodie. qui facio
misericordiam super domum saul patris tui. et
fratres eius. et proximos eius. nec tradidi te in
manus dd. et tu requisisti in me quod arguere
vel pro mulierc. hodie. reddat deus ab
ner. et hoc addat ei. nisi quemadmodum iuravit do
minus dd. sic faciam cum eo ut trans
feratur regnum de domo saul. et erigatur thro
nus dd super israhel. et super iudam a dan usq; bersa
bee. et non poterat respondere ei quicquam. eo quod timeret
eum. misit ergo abner nuncios
ad dd in hebron. per se dicentes. cuius est terra
tur loquentes. facite mecum amicitias.
et erit manus mea tecum. et reducam ad
te universum israhel. dixitq; rex. bene
dicam amicitias tuas. unam rem peto a te
dicens. non videbis faciem meam. nisi
adduxeris michol filiam saul. et sic
venies. videbis me. misit ergo dd nun
cios ad hysbosech filium saul dicens. redde
uxorem meam michol quam desponderam mi
hi. propter philistinorum. misit ergo hysbosec
et tulit eam a viro suo phaltiel filio lais.
sequebatur eam vir suus plorans.
usq; baurim. dixitq; ad eum abner.
vade. revertere. qui reversus est. sermonem
quoque. misit abner ad seniores israhel di
cens. tam heri. quam nudius tertius quic

rebamus dñe ut regnaret sup nos · sit g̃ fa
cte quã dominus locutus est ad dñe dicens
in manu famuli mei dñe saluabo populum meum
israhel de manu philistinoꝝ · omniũ inimico
rum eius · Locutus est abner · ad dauid · in hebron · om
nia que placuerant israhel · · universo beniamin ·
Abiit ut loqueretur ad dñe in hebron · om
nia que placuerant israhel · · universo beniamin ·
Venit quoq; ad dñe hebron · cum · xx · uiris · fe
cit dñe abner · unus enim quisq; eorum
erat dñe abner · · dixitq; abner ad dñe · Surgam ut
congregẽ ad te dominũ meum regem
omnem israhel · · ut faciant tecum fœdus · &
unctus omnibꝫ; sicut desiderat anĩa tua · cum g̃
dixisset; dñe abner · · ille illi in pace · famu
pit dñe · · ioab uenerunt cum latrunculi
cum prãda magna multa · abner autem non
erat cum dñe in hebron · dimiserat
enim · · eo quod recessisset in pace · · ioab ·
omnis exercitus qui erat cum eo postea
uenerant · · nuntiatum est itaq; ioab a
narrantibꝫ · · quod uenisset abner filius ner ad
regẽ · · dimisit eum · · abiit in pace · · in
gressus est ioab ad regem · · atq; locutus est
illi · · quæ uenit abner · ad te · cur dimi
sisti eum · · abiit · · recessit · · ioab ad
ner filium ner · · quem ad hoc uenit ad te
ut deciperet te · · ut sciret exitum tuum
& introitum tuum · · noscat · omnia quæ agis
egressus itaq; ioab · · dñe misit nuntios ·
post abner · · reduxerunt eum a cisterna bon
ignorante dñe · · dauid · · reduxit abner in
hebron · · seorsum ad duxit eum ioab · · ad me
dium portæ · · ut loqueretur ei in dolo
& percussit illum ibi in inguine · · mortuus
est in ultionem sanguinis fratris eius
asahel · · quod cum audisset dñe rem
gestam · · ait · · mundus ego sum · · & regnum
meum a dño usq; in sempiternum · · a san
guine abner · · filii ner · · & ueniat sup
caput ioab · · & sup omnem domum patris e
ius · · nec deficiat de domo ioab fluxus
seminis sustinens · · & leprosus · · & tenens
fusum · · & cadens gladio · · & indigens pa
ne · · igitur ioab · · & abysai frater eius per
cussit abner eo quod occiderit asahel fra
trem eorum in gabaon in prælio · · dixit a
dñe ad ioab · · & ad omnem populum qui erat
cum eo · · & scindite uestimenta uestra · &
accingimini saccis · · & plangite ante exe
quias abner · · porro rex dñe sequebatur
feretrum · · & cum sepelissent abner
in hebron · · leuauit rex dñe uocem suam · &
fleuit super tumulum abner · · & fleuit
omnis populus · · plangens eum · · rex · · & lugens
abner ait · · nequaquam ut solent mori
ignavi mortuus est abner · · manus tue
non ligatæ · · & pedes tui non sunt com
pediti; ag̃raui cecidisti · · sicut solent cadere coram
filiis iniquitatis · · & cuncta · · congemu
uerunt eum · · omnis populus · · fleuit super eum ·
rursus; uenit; universa multitudo ad uidendum
cibum cum adhuc die · · dixitque
dñe dicens · · hæc faciat mihi deus · · & hæc addat · si
ante occasum solis gustauero panem · · uel
aliud quicquam omnium; populus audiuit · · & pla
cuerunt eis cuncta quæ fecit rex in con
spectu totius populi · · & cognouit omne
multitudo · · & universus israhel in die illa · quia
non actum fuisset a rege · ut occideretur
abner · filius ner · · dixit q; rex ad seruo
sios · · num ignoratis quia princeps · &
maximus cecidit hodie in israhel · · ego autem
delicatus adhuc · · & unctus rex · · porro uiri
isti filii saruiæ duri mihi sunt · · reddat
dominus facienti malum iuxta malitiam
suam.

Audiuit autem ysbosech filius saul quod
mortuus esset abner in hebron · · dissolute sunt
manus eius omnisq; israhel perturbatus
est · · duo autem uiri principes latronum e
rant filio saul · · nomen uni baana · · & no
men alteri recab · · filii remmon berothi
de filiis beniamin · · siquidem berothi
reputata est in beniamin · · & fugerunt
berothite in gethaim · · fuerunt; ibi
ad hanc usq; diem · · illuc remansit ad
monarchiam filio saul filius de bello pedis;
quinquennis · · fuit cum nuntius uenit nu
trici de saul · · & ionatha · · & cecidit tollens
eam; nutrix fugit eam fugientem; & cor
ruerit ut fugeret · · cecidit · · claudus ef
fectus est · · & abiit; uocabulum miphi
bosech · · eius · · igitur filii remmon de
berothite recab · · & baana · · ingressi sunt
feruenti die domum ysbosech qui dormi
ebat super stratum suum · · & insidia
bantur domui eius quasi purgantes triticum · · ob
mutati · · & ingressi sunt · · quasi
assumentes spicas tritici · · & percus
serunt eum in inguine · · recab · · & baana fra
tres eius · · & fugerunt · · cum autem ingressi fuis
sent dominum ille dormiebat super lectum

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

suū uoncland ꝓmanerēt mr̄ fecerunt
eum sublatorē capite eius abierunt per u
am deserti tota nocte ~ attulerunt caput
yspbosech ad dd in hebron ~ nuntiarunt
regi dicentes caput yspbosech filii saul inimi
tui qui quaerebat animam tuam ~ dedit
dominus dñs hodie regi ultionem de
saul ~ de semine eius ~ deus autē dd rech
ab ~ baana frī eius filii remmon berot
hei dixerunt ad eos ~ uiuit dominus qui eruit
animam meā de omni angustia quoniā eū
qui annunciauerat mihi ~ dicēs interfectus est
saul qui putabat se prosperum nuntium ferre
mihi occidi eum in siceleg cui oportebat
me dare mercedem pro nuncio quōd magis
mē interfecerint uiri impii interficere uirum
iustum in domo sua super lectum suū.
nūc igitur sanguinem eius de manu
uā auferam uos de terra ~ precepit puer dd
pueris suis ~ interfecerunt eos ~ pollicebantur
manus ~ pedes eorū suspenderunt eos su
per piscinam in hebron tulerūt
autē caput abner ~ sepelierunt in hebron
Et uenerunt omnes tribus israhel ad dd in he
bron dicentes ~ ecce nos os tuum ~ caro
tua sumus ~ heri ~ nudius tertius cum
esset saul rex super nos tu eras educens ~ re
ducens israhel dixit dominus ad te tu pas
ces populum meum israhel ~ tu eris dux super israhel
uenerunt quoque ~ seniores de israhel ad regē
hebron ~ percussit eis cum rex dd fedus in
hebron coram domino ~ unxerunt dd in
regem super israhel filius ~ xxx · annorum erat dd
cum regnare cepisset ~ et · xl · annis regna
uit in hebron regnauit super iudam vii
annis ~ et vi mensibus in iherusalem autē regna
uit xxx · tribus annis super omnem israhel ~ et
iudam ~ abiit rex iherusalem cum omnibus qui erant
cum eo in iebus ad iebuseum habitatorē
terre dixerunt ei ait dauid non ingredietur hūc
nisi abstuleris cecos ~ claudos dicentes non ingredietur dd huc
cepit autē dd arcē syon hec est ciuitas
dd appellata est dauid in die illa percussit ei
qui percussit iebuseum ~ et rigauit domum
autem sustulit ~ abstulit ~ claudos ~ et cecos
odientes animam dd ~ propterea dicit in proverbio
cecus ~ et claudus non intrabunt in templum
habitauit autē dd in arce ~ uocauit eam
ciuitatem dd ~ edificauit per gyrum a mello
intrinsecus ~ et ingrediebatur proficiens
et ibat ~ et crescens ~ dominus deus exercituum erat cum eo ~ misit quoque hiram
rex tyri nuncios ad dd ~ ligna cedrina
~ artifices lignorum artifices q; lapidum
ad parietes ~ edificauerunt domum dd
cognouit dd quōd confirmasset dominus eum
eum regem super israhel ~ quōd exaltasset regnum eius propter israhel populum suum
accepit ergo dd adhuc concubinas ~ uxores de iherusalem
postquam uenerat de hebron ~ natique sunt dd
alii filii ~ filie ~ hec nomina eorum qui na
ti sunt ei in iherusalem samua ~ sobab ~ na
than ~ salomon ~ iebaar ~ helisua ~
epheg ~ iaphia ~ helisama ~ eliada
~ eliphelech audierunt ergo philistiim
quōd unxissent dd regem super israhel ~ ascen
derunt omnes ut quererent dd ~ quod
cum audisset dd descendit in spelunam philistiim
autē uenientes diffusi sunt in
ualle raphaim ~ consulunt dd dominum
dicens ~ ascendam ad philistiim ~ si trades
eos in manu mea ~ dixit dominus
ad dd ~ ascende tradens tradam philistiim in manu tua ~ et
ascendit ergo dd in
baalpharasim ~ percussit eos ibi ~ dixit
dd ~ diuisit dominus inimicos meos coram
me sicut diuiduntur aque ~ propter hoc nomen loci illius baalpharasim ~
et reliquerunt ibi sculptilia sua ~ que tulit
dd ~ uiri eius ~ et addiderunt adhuc philistiim ut ascenderent ~ diffusi sunt in ual
le raphaim ~ consuluit autē dd dñm
~ et ascendam et philistheos ~ si trades eos
in manus meas ~ dixit ei dominus ascende
non ascendas ob uiam eius ~ gira post terga eorum
~ uenies ad eos ex aduerso pyroz ~ cum
audieris sonitum clangentis gradientis
in cacumine pyroz tunc egredieris
quia tunc egredietur dominus ante faciem
tuam ~ ut percutiat castra philistiim ~
fecit igitur dauid sicut precepit ei dominus
~ et percussit philistiim de gabaon usq; dū
uenias gazer.

Congregauit autē iterum dd omnes electos ex israhel ~ xxx · milia ~ et surrexit dd
abiit ~ uniuersus populus qui erat cum eo
de uiris iudee ut adducerent archam dei
super quam inuocatum est nomen dominum exercituum sedentis super cherubin ~ et im
posuerunt archam domini super
plaustrum nouum ~ tulerunt eam de do

mo aminnadab qui erant in gabaa
oza et haio filii aminnadab minabant
plaustrum novum. cumque tulissent eam
de domo aminnadab qui erant in gabaa
custodiens archam domini. haio precede
bat archam. dd et omnis israel ludebant
coram dno in omnibus lignis fabrefactis
et cytharis et lyris et tinipanis et sistris et cim
balis. postquam autem venerunt ad aream na
chor extendit manum suam oza ad ar
cham dei et tenuit eam. quam calcitrabant
boves et declinaverant eam. iratusque est
indignatione dominus contra ozam et percus
sit eum super temeritatem. qui mortuus est
ibi iuxta archam domini. contristatus est
autem dd eo quod percussisset dominus ozam et voca
tum est nomen loci illius percussio oze usque
in diem hanc. et extimuit dd dnm in die
illa dicens. Quomodo ingredietur ad me
archa domini. et noluit divertere ad se ar
cham dni in civitatem dauit. sed divertit eam
in domum obethedom gethei. et habitavit ar
cha domini in domo obethedom gethei
tribus mensibus. et benedixit dominus obethedom
et omnem domum eius. Nunciatumque est dd
regi quod benedixisset dominus obethedom et
omnia eius propter archam domini. dixitque dd. ibo et
reducam archam domini cum benedictione
in domum meam. abiit ergo dd et adduxit
archam dei de domo obethedom in civita
tem dd cum gaudio. et erant cum dd vii
chori et victima vituli. cumque transcendis
sent qui portabant archam dni vi pas
sus immolabant bovem et arietem. et dd
percutiebat in organis armigatis et salta
bat totis viribus ante dominum. porro dd erat
accinctus ephoth lineo. et dd et omnis domus
israel deducebant archam testamenti do
mini in iubilo et in clangore buccine. cum
que intrasset archa domini in civitatem
dd. michol filia saul prospiciens per fe
nestram vidit regem subsilientem atque
subsilientem coram domino. et despexit
eum in corde suo. et introduxerunt ar
cham domini et posuerunt eam in loco
suo in medio tabernaculi quod tetenderat
ei dd. et optulit dd holocausta et pacifi
ca coram domino. Cumque complesset
ea offerens holocausta et pacifica
benedixit populo in nomine domini exercitu
um. et partitus est universe multitudini

israel tam viro quam mulieri singulis colliri
dam panis unam et assaturam bubale
carnis unam et similam frixam oleo. et
abiit omnis populus unusquisque in domum su
am. Reversusque est dd ut benediceret domui
sue. Et egressa michol filia saul in occur
sum dd ait. Quam gloriosus dd fuit rex israel
hodie discooperiens se ante ancillas servorum suorum
et nudatus est quasi si nudetur unus de scurris.
Dixitque dd ad michol. Vivit dominus quia lu
dam ante dominum qui elegit me potius quam
patrem tuum et quam omnem domum eius
et precepit mihi ut essem dux super populum domi
ni israel et ludam et vilior fiam plus quam fac
tus sum. et ero humilis in oculis meis et cum
ancillis de quibus locuta es gloriosior appare
bo. Igitur michol filie saul non est natus fi
lius usque ad diem mortis sue.

VII

Factum est autem cum sedisset rex in domo
sua et dominus dedisset ei requiem undi
que ab inimicis suis universis. dixit ad nathan
propheta. Vides nequid ego habitem in domo ce
drina et archa dei posita sit in medio pelli
um. Dixitque nathan ad regem. Omne quod
est in corde tuo vade fac quam dominus tecum
est. Factum est autem in nocte illa et ecce sermo
domini ad nathan dicens. Vade et
loquere ad servum meum dd. Hec dicit
dominus. Numquid tu edificabis michi
domum ad habitandum. Nec in domo habi
tavi a die qua eduxi filios israel de terra egip
ti usque in diem hanc. sed ambulabam
in tabernaculo et in tentorio per cuncta loca
ad que transivi cum omnibus filiis israel. Num
quid loquens locutus sum ad unam de tri
bubus israel cui precepi ut pasceret populum meum
israel dicens. Quare non edificasti michi do
mum cedrinam. Nunc hec dices servo meo
dd. Hec dicit dominus exercituum. Ego te tuli de pas
cuis sequentem greges ut esses dux super populum
meum israel et fui tecum in omnibus ubicumque am
bulasti. et interfeci universos inimicos tuos a
facie tua fecique tibi nomen grande iuxta
nomen magnorum qui sunt in terris et ponam
locum populo meo israel et plantabo eum et
habitabo cum eo et non turbabitur amplius nec
addent filii iniquitatis ut affligant eum
sicut prius ex die qua constitui iudices
super populum meum israel. et requiem dabo tibi
ab omnibus inimicis tuis. predicitque tibi dns quod
domum faciet tibi dns. Cumque completi fue

rnū dieī tuū ⁊ dormierīs cū pāb; rnūs sūsci
rado semē tuū post te qđ egredīet de u
tō tuo ⁊ firmabo regnū eius ipe edificab
domū nōī meo ⁊ stabiliā thronū
regni eius usq; in sempīternū ego ero ei in
patrē ⁊ ipe erit mihi in filiū. Qui si iniquē aliqđ
gesserit arguam eū in virga virōr ⁊ in
plagis filiorū hoīm. Mīam aūt meā
non auferā ab eo sicut abstuli ā saūl q
amouī a facie mea ⁊ fidelis erit domus tua
⁊ regnum tuum usq; in eternum ān faciē
meā ⁊ thronus tuus erit firmus usq; ad
omnia ūba hāc ⁊ iuxta uisionem
istam sic locutus est nathan ad dd. In
gressus est aūt dd ⁊ sedit coram domino ⁊
dixit. Quis ego dñe deus ⁊ que domus
mea qđ addux̄rit me huc usq; ⁊ hoc parū
visum est in conspectu tuo domine deus nisi
ꝛ loqueretis ⁊ de domo serui tui in longin
quum ⁊ ista est ⁊ lex adam dñe deus qđ
ad hoc addere potuit ultra ut loquatur
ad te ⁊ nunc domine deus tu es deus ⁊
verba tua erunt ⁊ locutus es seruo tuo
bona hec ⁊ cepisti benedicere domui
seruī tui ut sit in sempiternum coram te qm tu
domine deus locutus es ⁊ benedictione
tua benedicetur domus seruī tui in sempi
ternum. Factum est aūt post hec ut percuteret dd philistheum ⁊ humiliauit eos tulit dd frenum tributi de manu philistei ⁊ percussit moab ⁊ mensus est eos funiculo coequans terre mensus est aūt duos funiculos ad interficiendum ⁊ unum ad uiuificandum factusq; est moab dauid ⁊ mense subditorum ⁊ pcussit dd adadezer filium roob regem soba qñ profectus est ut dilataret ꝑ flumen euphratē ⁊ cepit dd ex parte eius mille. cc. equitū ⁊ xx. milia peditum subnervauit omnes igitur eques curruum reliquit aūt ex his c. currus. venit quoq; syria damasci in pūidium ferre adadezer regi soba. ⁊ percussit dd de syria. xxii. milia uirōr ⁊ posuit dd pūidium in syria damasci facta q; est syria dd in seruitutē subditorum. ⁊ seruabant; dñs deus dd in oīb; ad quecunq; profectus est ⁊ tulit dd arma aurea q̄ fuerūt in clipeis seruorum adadezer ⁊ detulit ea in iherusalē ⁊ de bethe ⁊ de berothai ciuitatibus adadezer tulit rex dd es multum nimis de quo fecit salomon mare eneum ⁊ columnas ⁊ uasa erea. Audiuit aūt thou rex emath q̄ percussit dd omnē robur adadezer ⁊ misit thou oratorem filium suum ad regem dd ut salutaret eum congratularet ⁊ gratias ageret eo qđ expugnasset adadezer ⁊ percussisset eum. Erat enim thou adadezer ⁊ in manu eius erant uasa argentea ⁊ uasa aurea ⁊ uasa erea que ipse sanctificauit rex dauid dñō cum argento ⁊ auro que sanctificauit de omnibus gentibus; quas subegerat de syria ⁊ moab ⁊ filiis ammon ⁊ philistheis ⁊ amalech ⁊ de manubiis adadezer filii roob regis soba. Fecit quoq; sibi dd nomen cum reuerteretur cepta syria in valle salinarū cesis. xviii. milibus ⁊ constituit in edom presidium ⁊ facta est uniuersa idumea seruiens dd seruauit dominus dd in oīb; ad quecunq; profectus est ⁊ regnauit dd super omnem israhel faciebatq; dd iudicium ⁊ iustitiam omni populo suo. Ioab aūt filius seruie erat super exercitum ⁊ iosaphat filius achilud erat a commentariis ⁊ sadoch filius achitob ⁊ achimelech filius abiathar erant sacerdotes ⁊ saraias scriba. Banaias aūt filius ioiade super cherethi ⁊ phelethi filii aūt dd sacerdotes erāt.

0 1 2 3 4 Gray Scale

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Gr dixit dd̄ ſi quis ne eſt aliquis ſup
remanens de domo ſaul ut faciam cū
eo miam p̄ ionathan erat aūt de domo
ſaul ſeruus nom̄e ſiba & vocauerūt eū
adle dixit ei rex ne ei ſiba ille rndit ego
ſum ſeruus tuus dixit rex ſi nō ſup eſt
aliquis de domo ſaul ut faciam cum eo
miam dei dixitq; ſiba regi adhuc eſt fi
lius ionathan debilis pedib; & rndit rex
ſiba ad regem ecce ait in domo eſt ma
chir filii amuel in lodobar miſit ergo
rex dd̄ rapuit eum de domo machir filii
amuel in lodobar cumq; ad ueniſſet miphi
boſeth filius ionathe filii ſaul ad dd̄ de
uenit in faciem ſuam & adorauit dixitq;
dd̄ miphiboſeth rndit ei ſeruus tuus
ſum ei dixit ei dd̄ ne timeas q; faciens
faciam tibi miam p̄ ionathan pa
trem tuum reſtituam tibi omnes a
gros ſaul p̄is tui tu quoq; comedes panem
in mensa mea ſemper rnit adorauit
eum dicens quis ego ſum ſeruus tuus
qm̄ reſpexiſti ſup canem mortuum hu
milem nimis vocauit igit rex ſibam
puerum ſaul dixitq; ei omnia que fuerunt
ſaul & uniuerſam domum eius
dedi filio domini tui pcipe igitur ei
ram tu filii tui & ſerui tui ut ferat cibos
filio domini tui ut alatur miphiboſeth
aūt filius domini tui comedet ſemp pa
nem ſup menſam meam fuerat aūt
ſybe xv filii & xx ſerui dixitq; ſiba
ad regem ſicut mandauit dominus meus
rex ſuo ſic faciet ſeruus tuus miphi
boſeth comedet ſup menſam tuam q;
unus de filiis regis erat aūt miphi
boſeth filium paruulum nom̄e micha
num filius aūt cognatio domus ſibe erant
miphiboſeth porro miphiboſeth habi
tabat in ieruſalē q; de menſa regis fugere
vestebatur erant claudus uterq; pe
Factum est aūt post hec ut mo
reretur naas rex filioꝝ ammon & re
gnauit anon filius eius pro eo dixitq;
dd̄ faciam miam cum anon filio
naas sicut fecit p̄ meus eius mecū
miam misit ergo dd̄ consolans eū
p̄ seruos suos sup p̄is mortuum cumq;
d̄ uenissent ad terram filioꝝ
ammon dixerunt principes filioꝝ ammon
ad anon dominum suū putas q; p̄
honore p̄is tui miserit dd̄ ad te consola
tores ad te ut exploret urbem & fodiat
eam & explorare eam misit dd̄ ser
uos suos ad te rasit; anon suos dd̄
rasit; & dimidiam partem barbe eoꝝ
p̄cidit uestes eoꝝ medias usq; ad nates
& dimisit eos qui nūciarent ei dd̄ misit i
occursum eoꝝ quia n. nimis obpro
brium erat uiris istis manere in iericho donec crescat barba mea & tunc
reuertimini. videntes aūt filii amon
q̄d in iniuriam fecissent dd̄ miserunt &
duxerunt mercede syram roob & syrā
soba xx milia peditum & a rege ma
chā mille uiros & ab ysbob xii milia ui
roꝝ quod cognoscēs dd̄ misit iab & omē
exercitū bellatoꝝ egressi sūt ergo filii a
mon & direxerunt aciem ad introitum
portę syri aūt soba & roob & ysbob
& machā seorsum erant in campo
videns igitur ioab q; ꝑparatū erat ad
ſsum & p̄lium & ex aduerso & postergū
elegit sibi ex omnib; electos & direxit
uersus aciem ex syrum reliquū aūt p
plm̄ tradidit abysai fr̄i suo & ipi di
rexerunt aciem ad uersus filios amon
aut ioab si prevaluerint ad me syri
me iuuabis ego uero si filii amon p̄ualuerint ad uersum te
auxiliator tibi ero uir fortis & pugnem
pro plo meo & pro ciuitate dei mei dns
aūt faciet q̄d bonū est in conspectu
suo & iniit pugnā ioab & plm̄ qui erat
eo ꝯgredi ad syros & illi fugerunt a
facie eius & filii amon uidentes q̄d fugissent syri
fugerūt & ipi a facie abysai & ingressi
sūt ciuitatem & reuersus est ioab ab
filiis amon & venit ierusalē videns igitur
syri quia corruissent coram israhel congre
gati sunt pariter & miserunt & adduxerunt
edrazer & exercitum sobach ducis milicie eorum & sobach principem
militie adadezer erat princeps eoꝝ
quod cū nūciatum esset dd̄ congregauit omē
israhel & trans iordanem & venerunt i
helema & direxerunt aciem suam contra
dd̄ & pugnauerunt cum eo & fugerunt
fugerunt a facie israhel & occidit dd̄ de
curribus decem milia & xl milia equitū &
sobach principem militie p̄cussit qui
statim mortuus est videntes aūt hec

regesq; qui erant in p̄sidio addere se uic
tori cū eis ab isr̄l' fecerunt pacem cum isr̄l' ⁊ ser
uierunt eis. Nec timuerunt filii ammon ꝓ
filiis amon.

CXI

Factum est aūt uertente anno eo tempo
re quo solent reges ad bella proce
dere. misit dauid ioab ⁊ seruos suos cum eo ⁊ omnē
sm isr̄l' ⁊ uastauerunt filios ammon ⁊ ob
sederunt rabba. dd aūt remansit in ierusa
lem. Cum ergo ageret ait accidit quadam die
ut surgeret dd de strato suo post meridiem ⁊
deambularet in solario domus regie uidit
q; de solario se lauantem ex aduerso super so
larium suum erat aūt mulier pulcra ual
de. Misit g̃ rex ⁊ requisiuit quis esset mu
lier. ⁊ nunciatum q; ē ei q; esset bersabee
filia heliam uxor urie ethei. misit ergo dd
nuncios ut tolleret eam. Que cum ingressa est
ad illum: dormiuit cū ea. Cumq; sanctifica
ta esset ab immunditia sua reuersa est do
mū suam. concepto semine. nunciauit
q; dd ⁊ ait. concepi. Misit aūt dauid
ad ioab dicens. Mitte ad me uriam ethei.
Misit ioab uriam ad dd. ⁊ uenit urias ad
dd. Requisiuit q; dd q̃ recte ageret ioab ⁊ pl̃s
⁊ quo mō dimicaretur bellum. ⁊ dixit
dd ad uriam. Vade in domū tuā ⁊ lauapе
des pedes tuos. egressus est urias de domo regis.
Secutus est eū cibus regius. dormiuit
aūt urias ante portam domus regie cum
aliis seruis domini sui. ⁊ non descendit ad
domū suam. Nunciatumq; est dd a dice
ntibus. non iuit urias ad domū suam. ait
dd ad uriam. Nunquid non de uia ue
nisti. quare non descendisti in domum
tuā. Ait urias ad dd. archa dei ⁊ isr̄l'
⁊ iuda habitant ī papilionib; ⁊ dominus
meus ioab ⁊ pueri domini mei super fa
ciem terre manent. ⁊ ego ingrediar do
mum meam. ut comedam ⁊ bibam ⁊
dormiam cum uxore mea. p salutem
tuam ⁊ p salutem anime tue non fa
ciam hanc rem. Ait ergo dd ad uriam
Mane hic ⁊ hodie. ⁊ cras dimittam te.
Mansit urias in ierlim die illa ⁊ cras die
uocauit eū dd ut comederet coram se ⁊
biberet. ⁊ ebriauit eū. Qui egressus uesp
e dormiuit in stratu suo cum seruis do
mini sui. ⁊ in domū suā nō descendit. Fac
tum est g̃ mane ⁊ scripsit dd epl̃am ad
ioab. Misit q; p manum urie scriens in
epl̃a ponite uriam ex aduerso belli ubi
fortissimum est pugnū. ⁊ derelinquite
eum ut percussus occidat. Igitur cum io
ab obsideret urbem posuit uriam in loco u
bi sciebat uiros fortissimos esse. egressiq; uiri
de ciuitate bellabant aduersum ioab
⁊ ceciderunt de populo seruorum dd. ⁊ mor
tuus est ⁊ urias ethei. Misit nuncius ioab
⁊ nunciauit dauid uba pugne. precepitq; nun
cio dicens. Cum compleueris uniuersos sermo
nes belli ad regem si uideris indigna
ri. ⁊ dixerit tibi accessistis ad ciuitatem ut pu
gnaretis. an ignorabatis q̃ multa de
super ex muro solent mittantur. Sicut per
cussit abimeleth filium ierobaal. nonne
mulier misit super eū fragmen mole
de muro ⁊ contrit eum ī thebes. Quare
uos muris accessistis. dices. ⁊ tunc tace
bis. Abiit ergo nun
cius ⁊ uenit. nunciauit dd omnia q̃ ei p
ceperat ioab. ⁊ dixit nuncius ad dd. p̃ualu
erunt ad nos uiros nostri ⁊ egressi sunt
ad nos in agrum. usq; ad portam ui
p̃sum eos. sumus usq; ad portam emi
serunt. ⁊ direxerunt iaculā sagittarum
ad seruos tuos ex muro de super mortui
sunt. ex seruis regis quin ⁊ seruus
uriae ethei mortuus est. ait dd ad
nunciū. Hec dices ioab. Ne forte frangat
ista res. aciusq; est eum. ⁊ euertit bellū
⁊ uince hunc. ⁊ muros illum consume. Gla
dius hunc ⁊ illum consumit. Fortia bella ⁊ euer
te illum. ut destruas eam. ⁊ exortare eos.
Audiuit aūt uxor urie q̃ mortuus est
urias uir suus. ⁊ planxit eum. Transactis
q; luctus misit dd ⁊ introduxit eam in do
mū suam. ⁊ facta est ei uxor. peperitq;
ei filium. displicuit uerbum istud q̃
fecerat dd coram dño.

CXII

Misit g̃ dominus nathan ad dd. Cui
cum uenisset ad eum dixit ei. Iudex in
ciuitate una. unus diues ⁊ alter pauper. diues habe
bat oues ⁊ boues plurimos nimis. pauper aūt
nichil habebat omnino p̃ter ouiculam unā
paruulam. quā emerat ⁊ nutrierat. ⁊
hec creuerat ap̃d eū ⁊ filios eius simul.
de pane illius comedens. ⁊ de calice ei
bibens. ⁊ in sinu illius dormiens. erat
q; ei sic filia. Cum aūt peregrinus qui
dam uenisset ad diuitem. parcens ille

fili dd ur penitens valde. Qui dixit ad eum:
Quare sic attenuaris mane fili regis per singulos dies? Cur non indicas michi? Cui
mon thamar sororem suam. Dixit ei amon
mo. Frater meus absalon habet puellam
unam. Et languorem istum sustinet propter
illam. Quia primogenitus est. Et
de. Et noluit contristare patrem amon filius
sui. Quia diligebat eum. Et primogenitus erat. Et
ideo noluit loqui absalon ad
amon. Nec malum siue bonum. Videbat enim ab
salon amonem eo quod violasset thamar sororem
suam. Factum est autem post tempus biennii ut
tonderentur oues absalon in baalasor. Que
est iuxta effraim. Vocauit absalon omnes
filios regis. Venit ergo ad regem. Et ait ad
eum. Ecce tondentur oues famuli tui. Veniat
ergo rex cum seruis suis ad seruum suum. Dixit
rex; rex ad absalon. Noli fili mi noluere
gare ut ueniamus omnes. Et grauemus
te. Cum ageret eum. Et noluit. Ut teneretur
ut ei. Ait absalon ad dd. Si non uis uenire ut
mat saltem obsecro nobiscum amodo fratrem meum
Dixit; ad eum rex. Quare ei iste ut uadat
tecum. Coegit ergo. Absalon eum. Et dimisit
cum eo amon. Fecerunt sol filii regis. Et
cant. Et absalon constituit seruis suis dicens. Ob
Capitulum xiii
serua ergo cum temulentus fuerit amon. Et
dixero uobis. Percutite eum. Et interfi
cite eum. Ego enim precipio uobis. Nolo
mum. Timore ergo ne forte occidant
absalon ad ausum amon suum. Percussit
filius absalon. Fugerunt filii regis
ascenderunt singuli mulas suas. Et fugerunt
eunt. Ad hunc peruenit fama. Et
uenit ad dd dicens. Percussit absalon omnes
filios regis. Et remansit ex eis saltem unus.
Surrexit ergo rex. Et scidit uestimenta sua.
Et cecidit super terram. Omnes serui illius
qui assistebant ei scinderunt uestimenta sua
Ionadab autem filius semmaa fratris
dd dixit. Ne estimet dns meus rex. Quod oc
pueri filii regis occisi sunt. Amon solus mor
tuus est. Quia iussu absalon erat posi
te die qua oppressit thamar sororem eius
Nunc ergo ne ponat dominus meus rex
super cor suum rem hanc dicens. Omnes fi
lii regis occisi sunt. Quia amon solus mor
tuus est. Fugit autem absalon. Et leuauit
puer speculator oculos suos. Et aspexit. Et
ecce populus multus ueniebat per deuium
Et dixit ionadab ad
regem. Ecce filii regis adsunt. Iuxta uerbum

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

fuu nū sic factum est. cumq; cessassent
loqui apparuerunt ⁊ filii regis ⁊ un
xerūt leuauerunt uocem suam ⁊ fleuerūt
⁊ rex ⁊ omnes ⁊ omnes serui eius fle
uerunt plorauit magno nimis. porro
ab salon fugiens habitauit ad tholomai
filium Ammiur regem gessur. luctu q
dō filium suum amon multis diebus. ab
salon a cum fugisset. uenit. in gessur
fuit ibi tribus annis. cessauitq; rex dō pse
qui ab salon eo qd̄ contristatus esset sup
amon mortuo.

CXIII

Intelligens aūt ioab filius sarue qd̄
cor regis ad eum esset ad absalon. mitt
it de thecua ⁊ tulit inde mulierem sapien
tem. dixitq; ad eam lugere te simula
⁊ induere uestē lugubrē ne ungaris
oleo ut sis quasi mulier iam plurimo tempo
re lugens mortuū. ⁊ ingredieris ad regē
⁊ loqueris ad eum sermones huiusce
modi. posuit aūt ioab uerba in ore eius
igitur cum ingressa fuisset mulier thecua
ad regem cecidit coram eo super faciem ⁊
ad orauit. dixitq; serua me rex. dixit ad
eam rex. quid habes mulier. que respon
dit. ego quidem mulier uidua ego sum. mortuus e
nim uir meus ⁊ mihi ancille tue erant duo filii
qui cum pugnassent aduersum se in agro nul
lusq; esset qui eos prohibere posset. percussit
alter alterum. unde factum est ut interficeret
eum. ⁊ ecce tota cognatio consurgens aduersus
ancillam tuam dicit. trade eum qui percussit fratrem
suum. ut occidamus eum pro anima fra
tris sui quē interfecit. et deleamus heredem
⁊ quærunt extinguere scintillam meā
que relicta est. ut non supponat uiro meo
nomen ⁊ reliquiæ super terram. dixit rex
ad mulierem. uade in domum tuam ⁊ e
go iubebo pro te. dixit mulier thecuites
ad regem. in me domine mi rex sit in
iquitas in domum patris mei. rex aūt
innocens ⁊ sit in nocens. dixit rex.
Qui quicunque dixerit ad te adduc eum ad me. ⁊
ultra non addet ut tangat te. quæ ait
Recordetur rex domini dei sui. ⁊ non
multiplicentur proni sanguinis ad
ulciscendum. ne quatenus interficiant
filium meum. Qui ait. viuit dns. qz
non cadet de capillis filii tui super ter
ram. dixit ergo mulier. loquatur ancilla
tua ad dominum meum regem ubum

quam loquere. dixitq; mulier. Quare co
gitasti hmōi rem cōtra populum dei. ⁊
loquitur rex uerbum istud ut peccet
non reducat eiectum suum. omnes enim mo
rimur. ⁊ sicut aquæ dilabimur in terram que
non reuertuntur. nec uult deus perire animā
sed reuocatur cogitans ne penitus pereat
qui abiectus est. Nūc igitur uenio ut lo
quar ad dominum meum regem ubi ⁊ p
sente populo. dixit ancilla tua loquar
ad regem. si quo modo faciat rex uerbū
ancille sue. audiuit ut liberaret ancillam
suam de manu omnium qui
volebant de hereditate domini delere
me ⁊ filium meum simul. dicat ergo
ancilla tua ut fiat uerbum domini
mei regis sicut sacrificium. sicut enim
angelus domini sic est dominus meus
rex ut nec benedictione moueatur ⁊ ma
ledicto. dixit deus tuus est quem ⁊ rogabis
rex dixit ad mulierem. ne abscon
das ab me uerbum quod ego interrogo
dixitq; ei mulier. loquere domine
mi rex. ⁊ dixit rex. numquid manus
ioab tecum est in omnibus. respondit mu
lier ⁊ dixit. per salutem animæ tue domi
ne mi rex. non ad sinistram nec ad dextram
est ex omnibus; hiis que locutus est domi
nus meus rex. seruus enim tuus ioab
ipse precepit michi. ipse posuit in os an
cille tue omnia uerba hec ut verterem
figuram sermonis huius. seruus e
nim tuus ioab precepit istud. tu autē domi
ne mi rex sapiens es. sicut habet sapientiam
angelus dei ut intelligas omnia super
terram. dixit rex ad ioab. ecce placatus
feci uultum tuum. abiit ergo ioab et adu
xit puerum absalon. cadensq; ioab sup
faciem suam in terram adorauit. ⁊
benedixit regi. dixitq; ioab hodie in
telexit seruus tuus. qz inuenerim gratiam
in oculis tuis domine mi rex. cessauit e
sermonem domine mi rex fur tu. fu
rexit ergo ioab. ⁊ abiit in gessur. ⁊ ad
duxit absalon in ierusalem. dixit autē rex. re
uertatur in domum suam. ⁊ faciem
meam non uideat. reuersus est ita
qz absalon in domum suam. ⁊ faciem
regis non uidit. porro sicut absalon
uir non erat pulcher in omni isr̄l
⁊ decorus nimis. a uestigio pedis usq;

ad uenerem non erat in eo ulla macula a
capite usque ad plantam pedis ei⁹. Cum
autem tondebat capillos tondebat autem
per singulos annos quando grauabat eum
capillus quia ponderabat capillos capitis sui
et tondebat. Peperit autem absalon filios tres
et filiam unam nomine thamar elegantis forme. Ma
nserunt autem filii absalon duo. Et erant
regis nepotes. Mansit autem absalon in
hebron duobus annis. et faciem
regis non uidit. Misit igitur absalon ad ioab ut
mitteret eum ad regem. Qui noluit ue
nire ad eum. Cumque iterum. Mandauit
ei. Ecce misi ad te dicens. Huc ueni
ad me. Mittam te ad regem. Ut dicas ei. Quare
uenerunt huc de gessur. Melius erat michi ibi esse. Obsecro ergo
te ut uideam faciem regis. Quod si memor
est iniquitatis mee interficiat me. Ue
niens ioab ad regem nuntiauit ei. Qui
cumque et uocauit absalon. Et ille
uenit ad regem. Adorauit coram eo.
Osculatusque est rex absalon.

Igitur post hec absalon fecit sibi currum et
equites et quinquaginta uiros qui eum precederent et
mane consurgens absalon stabat iuxta
introitum porte iuxta quam ueniebat ad
quem habebat negocium ut ueniret ad re
gis iudicium uocabat absalon ad se et
dicebat de qua ciuitate es tu. Cumque
ille diceret. Ex una tribu israel ego sum seruus
tuus. Addebat. et absalon dicebat ad eum
Ecce uerba tua bona et iusta. Sed non est qui te au
diat constituit a rege dicebat absalon.
Quis me constituat iudicem super terram ut
ad me ueniant omnes qui habent negocium et
iuste iudicem. Cumque accederet ad eum ut
saluum faceret illum extendebat manum
suam et apprehendens osculabatur eum. Fa
ciebat autem sic omni israel qui ueniebat ad iudi
cium ut audiretur a rege. Sollicitabat
corda uirorum israel. Post quatuor annos dixit
absalon ad regem. Vadam. et reddam
uota mea quod uouit dominus in ebron. Vouit

enim seruus tuus cum esset in gessur sy
ria dicens. Si reduxerit me dominus in hieru
salem colam dominum. Dixitque ei rex. Vade in
pace. Surrexit. et abiit in hebron. Misit au
absalon exploratores in omnes tribus israel dicens
statim ut audieritis clangorem buc
cine dicite. Regnabit absalon in hebron. Perro cum
absalon irent. ducenti de hierusalem quorum
eunte simplici corde. nichil penitus ignora
rantes. Accesserunt quoque. absalon ad thimo
phel gilonitem consiliarium dauid de ciuita
te sua gilo cumque immolaret uictimas fac
ta est coniuratio magna. populo concurrente
augebatur cum absalon. Venit igitur nun
cius ad dauid dicens toto corde uniuersus israel se
quitur absalon. Ait dauid seruis suis qui erant
cum eo in hierusalem. Surgite et fugiamus ne
non erit nobis effugium a facie absalon. Festi
nate egredi ne forte ueniens occupet nos
et impleat in nos ruinam et percutiat ciuita
tem in ore gladii. Dixeruntque serui regis ad
eum. Omnia que elegerit dominus rex seruis tuis
hec parati sumus facere. Egressus est ergo rex et uniuersa domus eius pedi
bus suis. Reliquit autem rex x. mulieres concubinas
ad custodiendam domum. Egressusque rex
cum uniuerso populo pedibus suis stetit procul a domo
cumque uniuersus exercitus ambularet iuxta eum
legiones cerethi et phelethi et omnes gethei
pugnatores. Nadab. de uiris qui secuti eum
fuerant de geth. Precedebant regem.
Dixit autem rex ad ethai getheum. Cur uenis
nobiscum. Reuertere et habita cum rege. Peregri
nus es et egressus es de loco tuo. Heri uenisti.
Hodie compelleris nobiscum egredi. Ego ad
quodcumque mouendum sum. Reuertere reduc
ce fratres tuos. Dominus faciat tecum mise
ricordiam et ueritatem. Et ostendisti gratiam. Ithai
dixit ethai regi dicens. Viuit dominus. Et
ut dominus meus rex quocumque. Fo
erit domine mi rex siue in morte siue
in uita. ibi erit famulus tuus. Igitur dauid ethai gethei et omnes uiri qui cum eo erant. Fleuit
et reliqua multitudo omnesque flebant
uoce magna. Cumulusque pertransibant. Et
quoque torrentem cedron. Egredie
bantur. Torrentem. Et
uis pergebat ad desertum. Venit autem sadoch sacer
dos cumulus leuite cum eo portantes archam
federis dei. Et deposuerunt archam dei. Et
ascendit abiathar donec expleretur cun

omnis plebs qui egressus fuerat de ciuitate et
dixit rex ad sadoch. Reporta archam dei in ur
bem. Si inuenero gratiam coram domi
no reducet me. ostendet mihi eam et tabernaculum suum. Si autem dixerit mihi non
placeo. Ecce sum. faciat quod bonum est coram
se. Dixit rex ad sadoch sacerdotem. Videns
ne ciuitatem in pace. achimaas filius
tuus. et ionathan filius abiathar duo
filii uestri sunt uobiscum. Ecce ego abscondar
in campestribus. donec ueniat sermo
uester. Indicauit ergo sadoch. et abiathar archam dei in
urbem. et manserunt ibi. Porro dauid ascendebat
montem oliueti. scandens. et flens. operto capite
suo. et pedibus nudis. incedens. Omnis plebs quae
erat cum eo. operto capite ascendebat plorans.
Nuntiatum est autem dauid quod achitophel esset
in coniuratione cum absalon. dixitque. Dauid. Insipiens
fac quaeso domine consilium achitophel
super. nos. et ait dauid. Animaduerto hodie
quod ex omni parte circumdet me. Ecce
ascendit in oriente. Si dixerit mihi. Non placeo
tibi. ecce sum. faciat tibi quod placet. Sic ergo
seruus tuus dissipabit consilium achitophel
Dixitque sadoch. et abiathar. Talia
dixit. omne uerbum quod cum eis audierit
de domo regis. in iudicibus sadoch. et abiathar
sacerdotibus. Sint. Cum eis duo filii eorum. a
chimaas filius sadoch. et ionathan filius
abiathar. Mittent ad me per eos omne u
erbum quod audierint. Venerunt ergo chusy
ammo dauid in ciuitatem. absalon quoque in
gressus est iherusalem.

XVI

Cumque dauid paululum ultra uerticem
apparuit siba puer miphiboseth occur
sum ei cum duobus. asinis qui onerati
erant. ccc. panibus. et. c. alligaturis uuae passe
rum. et massis palatarum. duobus. utribus uini
dixitque rex sibe. Quid tibi uolunt hi. Dixit
que siba. Domine mi rex asini domestici
regis ut sedeant pueri. et palatium ad uehe
dum filii tui. Vinum autem ut bibat
si quis defecerit in deserto. Ait rex. Ubi est
filius domini tui. Dixitque siba regi. Remansit
hierusalem dicens. Hodie restituet mihi
dominus israhel regnum patris mei. Ait rex
sibe. Tua sunt omnia quae fuerunt miphi
boseth. Dixitque siba. Oro inueniam gra
tiam coram te domine mi rex. Venit ergo rex
dauid usque bahurim. Ecce egrediebatur inde
de cognatione domus saul nomine Semei
filius gera procedebat egrediens. et male
dicebat. mittebat lapides contra dauid et contra
omnes seruos regis dauid. omnis autem populus
bellatores a dextra ac sinistra latere regis ince
debant. Sic autem loquebatur semei cum
malediceret regi. Egredere egredere uir sanguinum
et uir belial. reddidit tibi dominus omnem
sanguinem domus saul cui tu ma
gnus regnum pro eo. et dedit dominus regnum
in manum absalon filii tui. Ecce pre
munt te malagmata tua uir sanguinum
es. Dixit autem abysai filius saruie regi.
Ne maledicat quaeso iste domino
meo regi. Quam ego praecidam caput eius.
Ait rex. Quid mihi et uobis est filii sa
ruie. Dimittite eum ut maledicat domi
no. Praecepit ei ut malediceret dauid. Quis est qui
audeat dicere quare sic fecerit. Ait rex ad
abysai. et omnibus seruis suis. Ecce filius meus
qui egressus est de utero meo quaerit animam
meam. quanto magis nunc filius gemi
nus. Dimittite eum ut maledicat iuxta
praeceptum domini. Forte respiciat dominus afflictio
nem meam. et reddat mihi dominus bonum pro
maledictione hac. Hodierna ergo die
bulabat iuxta montem dauid. et ibat. et maledicebat
ei. et lapidibus petebat eum. et cinere. Venit ergo rex. et
omnis populus qui cum eo erat. lassi. et refocillati sunt ibi. Absalon autem
et omnis populus eius ingressi sunt hierusalem. et
achitophel cum eo. Cum autem uenisset
chusy archita amicus dauid ad absalon. Vi
uat rex. Viuat rex. Dixit ad eum absalon. Ergo
quam gratiam refers amico tuo. Quare non uisti cum
amico tuo. Dixit autem ad absalon. Ne
quaquam. Sed quem elegit dominus
et omnis hic populus. et uniuersus israhel. cum eo
manebo. et cum ipso habitabo. Insuper et quod ego
seruus sum. Nonne filio regis. Sicut
praesto fui patri tuo ita praesto ero tibi. Dixit autem
absalon ad achitophel. Inite consilium
quid agere debeamus. Dixit achitophel
ad absalon. Ingredere ad concubinas patris
tui quas dimisit ad custodiendam do

mum · cum audierit omnis isr̃l qđ fedauit
pr̃em suum · roborent manus eor̃
rorum · et fugerunt · igitur absalon · et uniuersi
uiri israel · de galaad · et ingressi sunt
siluam ephraim · antequam transiret
iordanem · cumq; uenisset ad campestria
transiordanis · egressus est ad occurrendum
sibi achitophel · cumq; esset cum dd · et cum
esset · cum eo · dixit achitophel ad absalon ·
Eligam mihi · xii · milia uirorum · et consurgens
persequar dd hac nocte · et
irruens super eum · quique · qui lassus est · et
imbecillis manib; perterrebo eum · cunctusq; fugiet
omnis pl̃s qui cum eo est · percutiamq; regem
desolatum · et reducam omnem pl̃m ad
me · quasi sponsa · ad uirum · quem
tu quaeris · omnis pl̃s erit in pace · placuit
q; sermo eius absalon · et cunctis maioribus;
nam isr̃l · ait · uocate · chusi · arachitem · et audiamus quid
et ipse sentiat; uenit; chusi · ad absalon · et
absalon ad eum · huiuscemodi · locutus
est · achitophel · sic · locutus est · ita
non · ut · putauit · uerum · tu · quid
tu consilium · dabis · ille · respondit;
non est bonum · consilium · quod dedit achi
tophel · hac uice · scis enim · patrem tuum
et · fortissimos · esse · et · amaro animo · uelut · si ur-
sa raptis catulis in saltu · saeuiat · et · pr̃a · nunc
mi · bellator est · nec morabit · cum pl̃o · sed
latitat · aut · certe · in foueis · aut · in quo
uolueris · loco · et · cecident · omnes · qui uiderint
primo · audierit · quisq; · audientes · dicent ·
facta est · plaga · in pl̃o · qui sequebatur · ab
salon · et · erit · animus · quisq; · animosi · et · cor · eius
leonis · pauore · soluetur · · scit · enim · omnis · pl̃s
isr̃l · fortem · esse · patrem · tuum · robustos · omnes
qui cum eo sunt · · si · ita · rectum · uidetur
esse · consilium · congregetur · ad te · omnis · pl̃s
a dan · usq; · berlabee · sicut · harena · maris · innu
mera · adsit · tu · eius · in medio · eor̃ · current
super eum · in quocumq; · loco · inuenti
fuerit · operientur eum · sicut · cadit · ros · solet
super terram · nec · relinquetur · de · omnibus
eius · qui · cum eo sunt · nec · unum · quidem · quod · si
urbem · aliquam · fugerit · current · omnes
omnis isr̃l · ad · eam · et · trahemus · eam
in torrentem · donec · ne · lapillus · quidem
eius · remaneat · ibi · quem · cum
hac · locutus · esset · dixerunt · absalon · et · omnes
uiri isr̃l · melius · consilium · chusi · arachitis
esse · quam · achitophel · dd · enim · nutu · dissipare
est · consilium · achitophel · unde · et · induxit · do
minus · super absalon · malum · ut · dixit · chusi · ta
doch · rabbathan · ascendit; · et · hoc · modo · consilium
dedit · achitophel · absalon · et · omnibus · isr̃l · et
ego · tale · et · tale · dedi · consilium · et · sic · ergo
mittite · quo · cognoscere · dd · dicimus · et · te
mor · eius · hac · nocte · in · campestribus · deserti
s; · absq; · dilatione · transgredere · ne · forte · absorde
atur · rex · et · omnis · pl̃s · qui · cum · eo · est · ionathas
autem · et · achimaas · stabant · apud · fontem · rogel
· abire · enim · non · audebant · et · ille · pro
fecti · sunt · ut · referrent · ad · regem · dd · mandatum ·
Non · · potuerunt · videri · aut · introire · cum
ratem · · dixit · autem · eos · quidam · puer · qui
dem · absalon · · illud · contra · gradum · ingressi
sunt · domum · cuiusdam · uiri · habitantis · in
habet · puteum · in · uestibulo · suo · descende
runt · ad · eum · tulit · autem · mulier · · et · expan
dit · velamen · super · os · putei · et · texerant · humo
sa · · sic · latuit · res · omnis; · nescierunt · · ser
ui · absalon · ut · dominum · dixerunt · qđ · mu
lierem · · et · achimaas · et · ionathas · ingressi
sunt · mulierem · suscepit · et · festinanter · gressum · ·
paululum · aquae · ait · cum · his · quae · erebant
eos · non · inuenissent · reuersi · sunt · ierusa
lem; · absq; · ascenderunt · illi · de · puteo · et · progressi
nuntiauerunt · regi · dd · et · dixerunt · surgite
et · transite · cito · fluuium · quia · his · uerbis · consi
lium · dedit · de · nos · achitophel · · Surrexit · ergo
dd · et · omnis · pl̃s · qui · cum · eo · erat · et · transierunt
iordanem · donec · diluceret · ita · ut · de · nullus · erat
ibum · nec · unus · quidem · residuus · fuit · qui
non · transiret · fluuium · porro · achitophel
uidens · qđ · non · fuisset · factum · consilium · a
sui · straui · asinum · suum · surrexitq; · ra
bit · in · domum · suam · in · ciuitatem · suam · et
de · posita · domo · sua · suspendio · uitae · sepul
tus · est · in · sepulcro · patris · sui · dd · autem · uenit · in
castra · absalon · transiit · iordanem · ipse ·
et · omnes · uiri · isr̃l · cum · eo · amasam · uero · pos
uit · absalon · principem · militiae · pro · ioab · qui
dam · erat · uir · nomine · ithra · ismahelites · qui
ingressus · erat · ad · abigail
filiam · naas · sororem · sarue · quae · fuit · ma
ter · ioab · · castra · metatus · est · isr̃l · cum · absa
lon · in · terra · galaad · cumq; · uenisset · dd · in ·
castra · · sobi · filius · naas · de · rabbath · filio ·
ammon · · machir · filius · ammiel · de · lodebar ·
et · berzellai · galaadites · de · rochelim · obtule
runt · ei · cratera · et · patenas · et · uasa · fictilia ·

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

tumentum · ordeum · tritic̃ · polen
tam · tabam · lentem · tiricum · mel
rbuyrum · mel · p̃ · mg̃ · ut · ulos · dederit
ti; dd · ꝑplō · qui · cum · eo · erant · ad · uelcend
ſuſpicam · ſunt · ꝑplm · tame · ſim · fugam · i
gnur · conſidero · dd · ꝑplō · [illegible] · delecto ·
ſuo · conſtituat · ſuper · eos · tribunos · ſ · centum
· onel · a · dedit · ꝑpli · ter · tiam · partem · ſub · ma
nu · roab · ter · tiam · ſub · manu · abyſai · filii · ſa
ruie · filii · roab · ter · tiam · ſub · manu · ethai · qui
erat · de · geth · & · exeq; · ꝛ · ead · ꝑplm · egrediar · t
ego · nob · tecum · & · ait · ꝑplſ · ⁊ · Non · ecibil · ſi
ne · n · fugerimuſ · non · magno · opꝛ · ad · eos
de · nob̃ · pmebit · hinc · media · pars · e · nobiſ
cedet · non · curabunt · nos · tu · unus · p
x · milib; · computans · melius · est · n · ut
ſis · nob̃ · in · urbe · ꝓſidio · ad · quos · recurr · &
nobiſ · iudex · rectum · ij · facias · & · ait
ego · rex · nichil · portam · egrediebantur · t;
ꝑplſ · p · turmas · ſuas · centeni · q · milleni · ꝓ
cepit · rex · roab · & · abiſai · & · ethai · dicens · ſ · Ser
uate · mihi · puerum · abſalon · & · omnis · ꝑplſ
audiebat · ꝓcipientem · regem · cunctis · prin
cipib; · p · abſalon · & · tra · q · & · greſſus · est · ꝑplſ
in · campū · & · ibi · factum · est · plū · in · ſalu
tu · eius · im · & · ceſſit · est · ibi · ꝑplſ · ab · ꝑcutien
dō · facta · q; · est · plaga · magna · in · die · illa
xx · milium · fuit · aut · ibi · plium · diſper
ſum · ſup · facie · omnis · terr · & · multo · plꝰ
erant · quos · ſaltus · conſumſerat · de · ꝑplō
quā · ip̃i · quos · uorauerat · gladius · in · die · illa
& · addit · aut · ut · occurreret · abſalon · ſuis ·
dd · ſedens · mulo · cuncti; · ingreſſus · ſuus ·
multus · ſupꝰ · condenſam · quercum · & · mag
nam · ad · nimis · capꝰ · eius · & · ꝛ · illo · ſuſpen
ſus · int · celum · & · & · iam · mulus · cui · inſidebat ·
pciſſus · & · dixit · aut · ij · quidam · & · nuncia
uit · roab · dicens · & · vidi · abſalon · pendere · in
ar · & · ait · roab · uiro · qui · nuncia · bat · ei · & · Si
uidiſti · quare · non · confodiſti · eum · & · ꝛ
rego · dediſſem · t · x · argenti · ſiclos · & · nu
balteum · & · diceret · ad · roab · & · Si · appendet · in
manib; · meis · mille · argenteos · ſ · ne · quidē ·
mittem · manum · meam · in · filium · regis ·
audiebam · & · n · nob̃ · ꝓcepit · rex · t · & · abyſai ·
ethai · dicens · cuſtodite · mihi · puerum · ab
ſalon · & · ſi · facerem · t · animam · meam
audacter · ꝛ · quā · ij · regem · late · potuiſſ;
& · ut · starel · ex · aduerſo · & · ait · roab · & · Non
ſicut · tu · uis · ſ · & · arripiebat · eum · & · ꝛ · ea
ſidit · ergo · roab · tres · lanceas · in · manu · ſua ·
& · ij · fixit · eas · in · corde · abſalon · & · adhuc
palpitaret · hereus · in · quercu · tulerūt
x · iuuenes · armigi · roab · & · percuſſerunt · in
terfecerunt · eum · & · cum · ceciderit · aut · roab · buci
nā · tenuerunt · ꝑplm · ne · p̃ſequeretur · fu
gientem · ſ · & · nolens · parcere · unusquisq;
& · tuleſt · abſalon · & · proiecerunt · eū · in · ſpe
luncā · foueam · grādem · & · congeſſerunt · ſup
eum · aceruum · lapidum · magnū · nimis ·
& · omnis · aut · ſ · & · fugit · unusquisq; · in · tabernacula · ſua
porro · abſalō · erexerat · ſibi · cum · adhuc · u
iueret · titulum · qui · e · in · valle · regis · dicit ·
eū · & · habeo · filium · & · ij · erat · nomine · eō ·
nomine · meo · & · vocatum · titulum · nois ·
ſui · appellauit · manus · abſalon · uſq; · ad
hanc · diem · achimaas · aut · filius · sadoch ·
ait · curram · & · nunciabo · regi · q · ndi
cauit · ei · & · ſ · & · deus · de · manu · inimicor · ei ·
ad · ſ · roab · dicit · & · Non · eris · nuncius · hodie ·
die · ſ · nunciabis · in · alia · & · die · hodie · no · re
nunciare · filius · u · regis · est · mortuus · &
ait · roab · ethusi · & · & · nuncia · regi · que
uidiſti · & · cecidit · & · adorauit · & · ſ · & · cur
rit · aut · achimaas · filius · sadoch · & · dixit · adhuc
ab · & · Quid · impedit · & · ſ · & · ego · curro · post · te
& · dixit · & · roab · & · Quid · tibi · curre · fili · &
mi · & · cum · huc · nō · eris · tibi · nuncii · & · gnubis ·
& · dixit · & · Quid · n · & · accurrero · & · ait
& · curre · & · cucurrit · ergo · achimaas · p · viā
cōplanā · & · transiuit · ethusi · & · & · aut · sedebat · in
& · & · & · portas · & · speculator · uero · cucurrit
in · fastigio · porte · sup · murū · & · eleuans · ocu
los · uidit · & · hominem · solum · currentem ·
& · & · clamauit · indicauit · regi · & · dixit · & ·
rex · & · si · solus · est · nuncius · est · in · ore
eius · & · pergebat · autē · illo · & · accedens · & · &
uidit · speculator · hominem · alium · curre
rem · & · vocauerunt · ianitorem · & · dixit ·
rem · & · nuncia · & · & · ianitor · & · Video · hominem · alium · curre
re · aut · contemplor · aut · cursum · prioris
& · & · cursum · achimaas · filii · sadoch · & · dixit
rex · & · vir · bonus · est · & · nunciam · portat · bo
num · tenuit · & · clamans · aut · achimaas · &
dixit · ad · regem · & · salue · rex · & · adorauit · re
gem · coram · eo · pronus · in · terram · ait · & · be
dictus · dominus · deus · tuus · qui · conclusit · ho
mines · qui · leuauerunt · manus · suas · & ·
dominum · meum · regem · & · dixit · rex · & · est
ne · pax · puer · absalon · & · dixit · achimaas ·
& · vidi · tumultum · magnū · & · misit · roab

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

bmus tuus o rex mr sum tum · Et dixo
aliud ad quem rex cū aut · ista hit cum
q; cū ista; ille · ut aret apparuit christ · ue
niens aut vō apero manū dñe mi
rex q̄ dicunt · n · pro te hodie dominus de
manu omniū q̄m tu rexerunt te · te · dixit
aut rex ad christ · et ne pace pūd ab saūl ·
cū vidēs christ · fiant mq̄nd sit puer sa
mi dñi mei regis · unūs q̄m tonsur
gunt ad ihūc cum in malū · Consurrexit
itaq; rex ascendit cenaculum porte · et le
ut · ut hic loquebatur uadens · filiu ab
salon ab salon fili mi · quis mihi det
ut ego moriar pro te ab salon fili mi fi
lium mi ab salon ·

XIX

Nuntiatum est aut ioab q̄ rex fleret ·
lugeret filium sum · luctus est nr
ōia in die illa in lectum omi plō in di
nr · n · plō in die illa dix dolet rex sup fi
lio suo · declinauit plō in die illa in gre
di cautem quo mō declinare solet plō
ihūc fugiens de plio populo rex opuit cap
sum · et clamabat voce magna fili mi
absalō · absalon fili mi · ingressus ergo
ioab ad regem in domū dixit · Confu
disti hodie uultus omniū seruoꝝ tuoꝝ q̄
saluum fecerunt animā tuā · animam
filioꝝ tuoꝝ · et filiaꝝ tuaꝝ · animam ux
oꝝ · animā concubinaꝝ tuaꝝ diligis odi
entes te · et odio habes · diligentes te · osten
dis hodie q̄d non curas de ducibus tuis ·
et de ihūc tuis · uere cognoui mō q̄ si ab
salon uiueret · et nos omnibus nobis mortuis
placeret tibi · Nūc igitur surge · et procede
et alloquāre seruos tuos · quod n · e
p dñm q̄d si mō exieris ne unus quidem
remanebit tecum nocte hac · et pe
ribit tibi cūctis malis quae uenerunt
sup te ab adolescentia tua usq; in p̄sēs
diem · Surrexit ergo rex · et sedit in porta · et omi
plō nunciatum est q̄d rex sederet in por
ta · et uenit; uniuersa multitudo coram re
ge · Israel aut fugit unusquisq; in tabernacula sua · Sed
et cuncti; plō stabant in cunctis tribubꝰ; et di
cebant · Rex liberauit nos de manu inimicoꝝ
nōꝝ · ipe saluauit nos de manu philistiꝑ
et nunc fugit de terra p̄ absalon ab
salon autē quem unximus regem super nos
mortuus est in bello · Quare tu tacetis · non
reducitis regē · Sermo autē omnis israel ue
nit ad regem · Rex uero dd misit ad sa
doch · et ad abiathar sacerdotes dicens · loqui
mini ad maiores natu iuda dicentes · Cur
nouissimi reducitis regē in domum suam · Sermo autē omnis israel p
uenerat ad regem ut reducerent eum in do
mum suam · et dicat rex · Vos dicetis ad plūm ·
Fratres mei uos os meum · et caro mea uos · Q̄
re nouissimi reducitis regem · Amasse di
cite · Nonne os meum · et caro mea es · h fa
ciat mihi deus · hęc addat · hiū magis · Amice
sue eramus ne omnia rempore p · ioab · et
inclinauit cor omniū uiroꝝ de iuda sicut un
us uir misericordię · ad regem dixerunt · Re
uertere tu · omnesq; serui tui · Reuersus est er
go rex · uenit usq; ad iordanem · Iuda uero
uenit usq; in galgala ut occurreret regi
ut reduceret eum iordanem · Semei aut
filius gera filius gemini de ba
hurim · festinauit cum uiris de iuda in occur
sum regis dd · cum mille uiris de beniamin
et siba puer de domo saul · xxo · filii eius · et xx
serui cum eo erant · Currentes pedes · iordanē
autē regem ceperunt · uadi · ut traducerent
domum regis · et facerent quę placitum eius ·
Semei autē filius gera prostratus coram
rege · cum iam transisset iordanem · dixit ad
eum · Ne reputet mihi dñe · neq; memineris
mali · tui · die q̄ egressus est dominus mi rex de
hierusalē · ut ponat rex in corde suo · agnoscat e
nim puer tuus peccata mea · Ego enim hodie pri
mus uenio de omni domo ioseph · descendi q;
occurram domino meo regi · Respondit ab
isai filius sarui · dixit · Numquid pro
hoc uiro non occidetur semei qui maledix
it xpō domini · Dixit autē rex · Quid mihi et
vobis filii sarui · ecce stetit mihi hodie ·
satan · Ergo ne hodie interficietur uir in
israel · Quis ego me hodie factum regem sci
am · Dixit autem rex semei · non morieris · Iurauit
q; ei · Miphiboseth quoq; filius ionathan
filii saul descendit in occursum regis · illo
tis pedib; · et intonsa barba · uestitu; suo
non lauerat · a die qua egressus fuerat
rex usq; ad diem reditionis eius in pace ·
Cumq; uenisset occurrisset regi · dixit ei rex
quare non uenisti mecum miphiboseth ·
Respondens autē dñe mi rex · Seruus meus de
cepit me · dixit enim ei · Ego stringam mihi
ut sternerem mihi asinum · et ascendens
abirem cum rege · claudus · n · sum · Sumis

tuus insuper accusauit me seruum tuū
adre dominum meum regem tu aūt do
mine mi rex sic angelus dei es fac qđ pla
citum est tibi ⁊ tu tui domui pāt mei ui
rum obnoxia domino meo regi tu a polus
nunc finum tuū inter conuiuas mēse tue qđ
ego habeo iuste super hac re aut quid possum a
ultra uociferari ad regem aut dixit ei rex
Quid ultra loqueris statuim est qđ loc
sum tu tiba dandre possessionē ⁊ dix
it; mephiboseth regi tibi cuncta accipiat p
quū reuersus est tranquille mens rex pacifice
in domum suam bersellai quoq; galaadi
tes senex nalde descendens de regelim tradu
xit regem iordanem parauit ⁊ ut trans fluuiū
prosequi eum erat aūt bersellai galaadi
tes senex nalde ⁊ octogenarius ipe pbuit
alimenta regi cum moraretur in castris
fuit quippe uir diues nimis erat quoq; rex
ad bersellai ⁊ eu mecum in requiescas
securus mecum in ierlin erat bersellai ad
regem Quot sunt dies annoꝝ uite mee ut
ascendam cum rege in ierlin octogenarius
ut sum hodie ⁊ numquid in gens sensus
mei ad discernendum suauia et amarum aū
delectare possit seruus tuus cibi potus ⁊ l
audire possum ultra uocem cantorū aut can
tatricum quare fiat seruus tuus sit oni dño
meo regi paululum progredi famulus
tuus ad iordanē recum nec me digeat ac mu
neris mercede hoc obsecro ut reuertatur seruus
tuus ⁊ moriar in ciuitate mea sepeliar
uxta sepulcrum patris mei ⁊ matris mee ecce
autē seruus tuus chamaam ipe uadat tecū
domine mi rex ⁊ fac ei qđ tibi bonū uiderit
erat aūt homo rex me cum traiiciat camaam
⁊ ego faciam ei quicquid tibi placuerit omne
qđ petierit ame impetrabis et quū illis; u
niuersus pplus rex iordanem transisset osc
culatus est rex bersellai ⁊ benedixit ei ⁊ il
le reuersus est in locū suū transiit ergo rex in
galgalam ⁊ chamaam cum eo omis autē
pplus iude traduxerat regem ⁊ media tm
pars affuerat de pplo israel ⁊ ecce omes ui
ri israel uenerunt ad regem dixerunt
ei quare te furati sunt fres nri uiri iude
⁊ traduxerūt regem ⁊ domū eius iordane
omnesq; uiros dauid cum eo respondit omis uir
iude ad uiros israel quia propior est rex aut
unde ergo irascimini super hac re numquid comedi
mus aliquid de rege aut munera nobis da
ta sunt respondit uir israel ad uiros iuda ⁊ dix
it decem partes; ego in rege sum apud regē
magis et ad me primer dauid quā ad te cur se
cisti me ⁊ non nunciatum
est michi primo ut reducerem regem meū
uerba uiri iude uehemētiora fuerunt uerbis
israel

Accidit autē ut ibi esset uir belial
nomine seba filius bochri uir gemini
uocatur buccina ⁊ hic canit in tuba parē
dixit; non est nobis pars
in dauid; hereditas in filio yse unusquisq;
ad tabernacula tua israel reuertamini et om
nis israel a dauid secutus est; seba filius bochri
uir aūt iuda adhesit regi suo a iordā
ne usq; ad ierlin ciuitatē regis et ingressus
est rex in domum suam ierlin tulit mulieres x. ce
binas suas quas dereliquerat ad custodien
dam domum ⁊ tradidit eas in custodiam
aluīta et pbens non est ingressus ad eas
sed seruate clause usq; ad diem mortis sue in
uiduitate uiuentes ⁊ erat a rex amasa
nocte una et uenies ad diem tertium ⁊
ui ad eum presens erat autē ergo amasa ut
conuocaret iudam ⁊ moratus est ex tpe pla
citum qđ ei constituerat rex et aūt dauid
ad abysai ⁊ nūc magis afflicturus est
nos seba filius bochri quū absalon nos pe
igmur seruos dñi nri ⁊ persequere eum
ne forte inueniat ciuitates munitas ⁊
effugiat nos egressi sunt ergo cum eo ui
ri ioab et cherethi et ethei et omnes
robusti exierunt de ierlin ad persequē
dum seba filium bochri cumq; illi essent iux ta
petram grandem que est in gabaon amasa
ueniens occurrit eis porro ioab uestimē
to erat uestitus cingebatq; balteo desuper accinctus gladio dependente
ad femur in uagina qui labefactus le
uiter egredi potuit ⁊ cecidit in terrā et mo
tus est; ioab ad amasam salue mi frater inquit
manu dextra meritum amasę osculans
eum porro amasa non obseruauit gladi
um quem habebat ioab qui percussit eum
in latere effudit intestina que in terram
⁊ mortuus est nec secundum uulnus apposu
it ioab autē ⁊ abisai persecuti sunt seba
filium bochri ⁊ urbs quedam uicina
uidebatur ⁊ ubi uidebant muros ciuitatis
de tumulo ioab dixerunt ecce qui ex
uit pro ioab comes dauid ⁊ amasa autē conspi
sus sanguine lacebat in uia medius ⁊ ui
dit ille quidam uir qđ sub sisteret omis pōs

ad videndum eum · et mouit amasam de uia
in agrum ioab et cum uenisset ad eum stetit ne cadens
eum transfoderet ps eum · amaso igitur illo de uia
tribabat omnis ut sequer ioab ad p sequendum
sbee filium bochri qui ille tribuerat per omnes
tribus isr'l usq; in abelam · in bethmacha oes
ps unu electi congregati fuerant ad eum · et
uenerunt et oppugnabant abelam · in beth
macha · et tumberunt munitionib; et muro
rem · dos erat in urbe · omes aut turba que
erat cum ioab mouebatur · dem ue murof
ret · clamauit mulier sapiens de ciuitate ·
audite audite dicite ioab · appropinqua huc · do
quar tecum · et cum accessisset ad eam mul
her · ioab · ille respdit · ego · ad quem sic lo
quta est · audi sermones ancille · at ille respdit ·
audio · ait illa · et mo inquid dicebat
in uetꝰ proverbio · qui interrogant · interroget
in abela · sic pcedebant · et nunc ego sum
que respondeo ueritatem isr'l · tu quaeris
sub ire ciuitatem · et ire matrem in israel
in isr'l · quare pcipitas hereditatem dñi
· respondit · ioab · aut · absit hanc · non p
opto ut deuoluat · nec sit hoc · est · homo
de monte effraim sba filius bochri nomi
ne leuauit manum suam et regem
dauid · tradite illum solum · et recedemus a ciui
tate · at mulier ad ioab · ecce caput eius mit
tetur ad te per murum · quid · est · ergo ad
omnem ptm · locuta est eis sapienter ·
et ab scisum caput filii bochri proiece
runt ad ioab · ille cecinit tuba · et recessert
ab urbe unusquisq; in tabernacula sua · ioab
aut reuertit est · ierlm ad regem · fuit ergo
ioab sup omnem exercitum isr'l · banaias
et filius ioiade · super cerethei · et phelethei ·
adhuram aut super tributa · porro iosaphat
filius achilud a commentariis · sba autem
scriba · sadoch uero · et abiathar · sacerdotes · hy
ra quoq; principes erant sacerdotii dñi ·

Facta est quoq; fames in diebus · dauid · tribus
annis · iugiter · et iterauit dñs oraculum dominum
dixitq; dominus pp saul · et domum eius · sanguinem
quia occidit gabaonitas · vocauit ergo
gabaonitas · et dixit ad eos · porro gabaoni
te non sunt de filiis isr'l · et reliquiæ amorreorum
filii quoq; isr'l · iurauerant eis · et pepigerant
eos · voluit saul percutere eos · zelo ꝯ
pro filius isr'l · et iuda · dixit ergo dauid ad ga
baonitas · quid faciam uobis · et in
quibus placabiles benedicatis hereditati

dñi · dixerunt ei gabaonite · non est
nobis super auro et argento quesmo ꝯ · cū saul et
cū domum eius · nec uolumus ut interficiatur
homo de isr'l · ad quos rursus · quid ergo uul
tis ut faciam uobis · qui dixerunt regi · uir
qui attrivit nos et oppressit inique nra delere
tempsit · ut nec unus quidem residuus sit de ter
re eius · tradantur nobis · vii
ri de filiis eius · ut crucifigamus eos dñi
no in gabaa saul ciuitate dñi · et dixit
rex · ego dabo · perentq; · et reliquit miphiboseth filio
ionathan filii saul pp iusiurandū dñi · qd
fuerat inter dd · et inter ionathan filium saul ·
sed tulit rex · duos filios respha filie acha
quos pepererat saul · amnon · et miphiboseth · et fi
lios michol filie saul · quos genuerat adrie
lo filio berzellai qui fuit de molathi · dedit eos
in manus gabaonitarum · qui crucifixerunt
eos · in monte coram dño · et ceciderunt
simul · vii · occisi simul in diebus messis primi ·
qui erant mensis hordei · volens aut respha
filia aya stratum sibi supra petram ab initio messis · donec stillaret aqua
super eos de cælo · nec dimisit aues lacerare eos
per diem · nec bestias per noctem · nunciata est
dd · que fecerat respha filia aya concubi
na saul · tulit dd · ossa saul · et os
sa ionathe filii eius · a uiris iabes galaad
qui furati fuerant ea de platea bethsā
· in qua suspenderant eos philistiim cum in
terfecissent saul in gelboe · asportauerunt
ea · et ossa saul · et ossa ionathan filii eius · et
colligentes ossa eoꝝ · qui affixi fuerant · se
pelierunt ea cum ossibus saul · ionathan
filii eius · in terra beniamin · in late · sepulchro
eius · pcis cuncta fecerunt · omnia quecum
q; præcepit rex · et propitiatus est dominus
terre · post hæc factum est · ut iterum pug
narent philistiim contra israel · et descendit
dauid · et serui eius cum eo · et pugnabant
cū philistiim · defecitq; autem dauid · et fu
gerunt · quidam de gigantibus · arapha qui
fuerat de stirpe · et nomen hasta eius · et
habebat ensem · et cogitabat · se
percutere dauid · sed auxiliatus est ei abisai
filius sarue · et percussit philistheum · et occidit eum · tunc
iurauerunt uiri dd · dicentes · ne ultra egredia
ris nobiscum in bellum · ne extinguas
lucernam israel · et factum est · ut iterum
ingrederetur philistheos · et percussit so
bochai de ostathi · de stirpe arapha de

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

geñe gigantum ⁊ eum ⁊ fuit bellum in
gob cum philisteos ⁊ ingressus est adeo
david sibi⁹ saltus ⁊ plumbatus ⁊ brachium
ret goliath gethei ⁊ cum⁹ hastile hastere
eius ⁊ fili⁹ iuncorum texentium ⁊ quando
bellum fuit in gath ⁊ usque ubi fuit eccle
sia qui senos in manib⁹ ⁊ pedib⁹ ⁊ sex di
gitos ⁊ xxiiii ⁊ erant de progenie arapha ⁊
blasphemauit isr̃ ⁊ occidit eum io
nathas filius samaa frat̃ dd ⁊ hi ⁊ na
ti sunt de arapha in gath ⁊ ceciderunt in
manu dd ⁊ in manu ser⁹ eius ⁊

Psalm xxxiii

Cantate dño canticum nouum cantate dño omnis terra cantate dño et benedicite nomini eius bene nunciate de die in diem salutare eius narrate inter gentes gloriam eius in omnibus populis mirabilia eius quoniam magnus dñs et laudabilis nimis terribilis est super omnes deos gentium quoniam omnes dii gentium demonia dñs autem celos fecit confessio et pulchritudo in conspectu eius sanctimonia et magnificentia in sanctificatione eius afferte dño patrie gentium afferte dño gloriam et honorem afferte dño gloriam nomini eius tollite hostias et introite in atria eius adorate dñm in aula sancta eius commoueat a facie eius omnis terra dicite in gentibus quia dñs regnauit etenim firmauit orbem terre qui non commouebitur iudicabit populos in equitatibus letentur celi et exultet terra commoueatur mare et plenitudo eius gaudebunt campi et omnia que in eis sunt tunc exultabunt omnia ligna siluarum a facie dñi quia uenit quia uenit iudicare terram iudicabit orbem terre in equitate et populos in ueritate sua

Psalm xxxiiii

Iudica dñe nocentes me impugna impugnantes me apprehende arma et scutum et exurge in adiutorium mihi effunde frameam et conclude aduersum persequentes me dic anime mee salus tua ego sum dicant confundantur et reuereantur qui querunt animam meam auertantur retrorsum et erubescant qui cogitant mihi mala fiant sicut pulueris ante faciem uenti et angelus dñi coartans eos dirigatur uia eorum et lubricum et angelus dñi persequens eos quia gratis absconderunt mihi interitum rete suum quod ignorabant apprehendat eum et in laqueum quem absconderunt capiatur in ipsum et anima mea exultabit in dño et delectabitur in salutari eius omnia ossa mea dicent dñe quis similis tibi eripiens inopem de manu fortiorum eius egenum et pauperem a rapientibus eum testes iniqui quod ignorabam interrogabant me retribuebant mihi mala et sterilitatem animabus meis quibus ego cum infirmarentur induebar cilicio et humiliabam in ieiunio animam meam et oratio mea in sinu meo conuertebatur quasi proximi sic placebant mihi quasi luctu lugentis nigrabam contristatus sum et conturbatus sum quasi lugens patrem meum et quasi merens matrem meam incuruatus sum et humiliatus sum usquequo dñe respicies reduc animam meam a malignitatibus suis unicam meam a leonibus confitebor tibi in ecclesia magna in populo graui laudabo te quia inimici mei iniuste insultant mihi qui oderunt me gratis nutu oculis qui non pacifice loquebantur et contra iracundiam terre loquebantur dolos et aperuerunt super me os suum dixerunt euge euge uiderunt oculi nostri uidisti dñe ne sileas dñe ne discedas quare obdormis dñe exurge et intende iudicio meo deus meus et dñs meus in causam meam dñe iudica me secundum iustitiam tuam dñe deus meus et non gaudeant super me inimici mei ne dicant in cordibus suis euge euge animae nostrae ne dicant deuorauimus eum erubescant et reuereantur simul qui gaudent malis meis induantur confusione et reuerentia qui magnificantur super me exultent et letentur qui uolunt iustitiam meam et dicant semper exultent dñs qui uolunt pacem seruo suo et lingua mea meditabitur iustitiam tuam tota die laudem tuam

Psalm xxxv

Dixit iniquus ut delinquat in anima sua non est timor dei ante oculos eius quoniam dolose egit in conspectu eius ut inueniatur iniquitas eius odire dixit uerba oris eius iniquitatem et dolum reliquit ut bene ageret in cubili suo cogitauit malum adquieuit omni uie non bone malitiam autem non odiuit dñe in celo misericordia tua et ueritas tua usque ad nubes iustitia tua sicut montes iudicia tua abyssus multa homines et iumenta saluabis dñe quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus filii autem hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt inebriabuntur ab ubertate domus tue et torrente uoluptatis tue potabis eos quoniam apud te est fons uite et in lumine tuo uidebimus lumen prolonga misericordiam tuam scientibus te et iustitiam tuam his qui recto sunt corde non ueniat mihi pes superbie et manus peccatorum non moueat me ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem expulsi sunt nec potuerunt stare

Psalm xxxvi

Noli emulari in malignantibus neque zelaueris facientes iniquitatem quoniam tamquam fenum uelociter arescent et quemadmodum olera herbarum cito cadent sperauit in dño et fac bonitatem habita in terra et pascere in diuitiis eius et delectare in dño et dabit tibi petitiones cordis tui reuela dño uiam tuam et spera in eo et ipse faciet reuela dño uiam tuam et spera in eo et ipse faciet et educet quasi lumen iustitiam tuam et iudicium tuum tamquam meridiem subditus esto dño et ora eum noli emulari in eo qui prosperatur in uia sua in homine qui facit iniquitates desine ab ira et derelinque furorem noli emulari ut malefaciat quoniam malefactores exterminabuntur qui autem sustinent dñm ipsi hereditabunt terram adhuc enim modicum et non erit peccator qui intelligit loca eius et non inuenies quoniam mansuetis hereditabunt terram et delectabuntur in multitudine pacis peccator obseruabit iustum et stridebit super eum dentibus suis dñs autem irridebit eum quia prospicit quod ueniat dies eius gladium euaginauerunt peccatores intenderunt arcum suum ut deicerent inopem et egenum ut trucidarent rectos corde gladius eorum intret in corda ipsorum et arcus eorum confringatur melius est modicum iusto super diuitias peccatorum multas quia brachia peccatorum conterentur confringit autem dñs iustos misericordia et miserans commodat quoniam benedicentes ei hereditabunt terram a domino autem gressus hominis diriguntur et uiam eius uolet quando cadet non collidetur quia dñs firmat manum suam iuuenis fui etenim senui et non uidi iustum derelictum nec semen eius quaerens panem tota die et mutuans et semen illius in benedictione erit declina a malo et fac bonum et habita in seculum seculi quia dñs amat iudicium et non derelinquet sanctos suos in perpetuum iniuriam patientur iniusti et semen impiorum disperdetur iusti autem hereditabunt terram et habitabunt super eam in seculum seculi os iusti meditabitur sapientiam et lingua eius loquetur iudicium lex dei eius in corde ipsius et non supplantabuntur gressus eius obseruabit peccator iustum et quaerit mortificare eum dñs autem non derelinquet eum in manibus eius nec condemnabit eum cum iudicium contra eum habuerit expecta dñm et custodi uiam eius et exaltabit te ut hereditate possideas terram cum perierint peccatores uidebis uidi impium superexaltatum et eleuatum sicut cedros libani et transiui et ecce non erat et quesiui locum eius et non inuentus est custodi innocentiam et uide rectum quia sequentium est homo pacifica pacifici autem iniqui disperibunt simul reliquie impiorum peribunt a dño autem salutare iustorum et protector eorum in tempore tribulationis et adiuuabit eos dñs et liberabit eos et eripiet eos a peccatoribus et saluos faciet eos quoniam speraverunt in eo

Psalm xxxvii

Domine ne in furore tuo arguas me neque in ira tua corripias me quoniam sagitte tue infixe sunt mihi et confirmasti super me manum tuam non est sanitas in carne mea a facie ire tue non est pax ossibus meis a facies peccatorum meorum quoniam iniquitates meae supergressae sunt caput meum sicut onus graue grauate sunt super me putruerunt et corruptae sunt cicatrices meae a facie insipientiae meae miser factus sum et curuatus sum usquequaque tota die contristatus ingrediebar quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus et non est sanitas in carne mea afflictus sum et humiliatus sum nimis rugiebam a gemitu cordis mei domine ante te omne desiderium meum et gemitus meus a te non est occultus cor meum conturbatum est dereliquit me uirtus mea et lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum amici mei et proximi mei aduersum me appropinquauerunt et steterunt et qui iuxta me erant de longe steterunt et uim faciebant qui querebant animam meam et inquirebant mala mea et dolos tota die meditabantur ego autem tamquam surdus non audiebam et sicut mutus non aperiens os meum et factus sum sicut homo non audiens et non habens in ore suo redargutiones quoniam in te dñe speraui tu exaudies me dñe deus meus quia dixi nequando supergaudeant inimici mei mihi et dum commouentur pedes mei super me magna loquuntur quia ego in flagella paratus sum et dolor meus in conspectu meo semper quoniam iniquitatem meam annuntiabo et cogitabo pro peccato meo inimici autem mei uiuunt et confirmati sunt super me et multiplicati sunt qui oderunt me inique retribuebant mihi detrahebant mihi quoniam sequebar bonitatem ne derelinquas me deus meus ne discedas a me intende in auxilium meum dñe uirtutis salutis meae

Psalm xxxviii

Dixi custodiam uias meas ut non delinquam in lingua mea custodiam ori meo cautelam cum consisteret peccator aduersum me obmutui et humiliatus sum et silui a bonis et dolor meus renouatus est concaluit cor meum intra me et in meditatione mea exardescet ignis locutus sum in lingua mea notum fac mihi dñe finem meum et numerum dierum meorum quis est ut sciam quid desit mihi ecce mensurabiles posuisti dies meos et substantia mea tamquam nichilum ante te uerumtamen uniuersa uanitas omnis homo uiuens uerumtamen in imagine pertransit homo sed et frustra conturbatur thesaurizat et ignorat cui congregabit haec nunc quid est expectatio mea nonne dñs et substantia mea apud te est ab omnibus iniquitatibus meis eripe me opprobrium insipienti posuisti me obmutui et non aperui os meum quoniam tu fecisti auerte a me plagas tuas a fortitudine manus tue ego defeci in increpationibus propter iniquitatem corripuisti hominem et tabescere fecisti sicut aranee uniuersa uanitas omnis homo uiuens exaudi orationem meam dñe et deprecationem meam auribus percipe lacrimam meam ne sileas quoniam aduena ego sum apud te et aduena sicut omnes patres mei remitte mihi ut refrigerer antequam abeam et amplius non ero

Psalm xxxviiii

Expectans expectaui dñm et intendit mihi et exaudiuit deprecationem meam et eduxit me de lacu miserie et de luto fecis et statuit super petram pedes meos et direxit gressus meos et immisit in os meum canticum nouum carmen deo nostro uidebunt multi et timebunt et sperabunt in dño beatus uir cuius est nomen dñs eius et non respexit in uanitates et insanias falsas multas fecisti tu dñe deus meus mirabilia tua et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi annuntiauit et loquutus sum multiplicati sunt super numerum dierum sacrificium et oblationem noluisti aures autem perfecisti mihi holocaustum et pro peccato non postulasti tunc dixi ecce uenio in capite libri scriptum est de me ut faciam uoluntatem tuam deus meus uolui et legem tuam in medio cordis mei annuntiauit iustitiam tuam in ecclesia magna ecce labia mea non prohibebo dñe tu scisti iustitiam tuam non abscondi iustitiam tuam in corde meo ueritatem tuam et salutare tuum dixi non abscondi misericordiam tuam et ueritatem tuam a concilio multo tu autem dñe ne longe facias miserationes tuas a me misericordia tua et ueritas tua semper susceperunt me quoniam circumdederunt me mala quorum non est numerus comprehenderunt me iniquitates meae et non potui uidere multiplicate sunt super capillos capitis mei et cor meum dereliquit me complaceat tibi dñe ut eruas me dñe ad adiuuandum me respice confundantur et reuereantur simul qui querunt animam meam ut auferant eam conuertantur retrorsum et erubescant uolentes mihi mala auertatur statim confundentes me qui dicunt mihi euge euge exultent et letentur in te omnes qui querunt te et dicant semper magnificetur dñs qui diligunt salutare tuum ego autem mendicus sum et pauper dñs sollicitus est mei adiutor meus et protector meus es tu deus meus ne tardaueris

Psalm xxxviiii

Beatus qui intelligit super egenum et pauperem in die mala liberabit eum dñs dñs conseruet eum et uiuificet eum et beatum faciat eum in terra et non tradat eum in animas inimicorum eius dñs opem ferat illi super lectum doloris eius uniuersum stratum eius uersasti in infirmitate eius ego dixi dñe miserere mei sana animam meam quia peccaui tibi inimici mei dixerunt malum mihi quando morietur et peribit nomen eius et si ingrediebatur ut uideret uana loquebatur locutum est cor eius sibi congregauit iniquitatem sibi egressus foras palam loquebatur in unum aduersum me cogitabant mihi mala uerbum iniquum statuerunt aduersum me numquid qui dormit non adiciet ut resurgat insuper et homo pacis meae in quo speraui qui edebat panes meos magnificauit super me supplantationem ut quid autem tu dñe miserere mei et resuscita me et retribuam eis cognoui quoniam uoluisti me quoniam non gaudebit inimicus meus super me in hoc cognoui quoniam uoluisti me a me autem propter innocentiam suscepisti me et confirmasti me in conspectu tuo in aeternum benedictus dñs deus israel a seculo et usque in seculum fiat fiat

Psalm xl

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum ita desiderat anima mea ad te deus sitiuit anima mea ad deum fortem uiuum quando ueniam et apparebo ante faciem dei fuerunt mihi lacrimae meae panes die ac nocte dum dicitur mihi quotidie ubi est deus tuus haec recordatus sum et effudi in me animam meam quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum dei in uoce exultationis et confessionis sonus epulantis et quare tristis es anima mea et quare conturbas me spera in deo quoniam adhuc confitebor illi salutare uultus mei deus meus ad me ipsum anima mea conturbata est propterea memor ero tui de terra iordanis et hermoniim a monte modico abyssus abyssum inuocat in uoce cataractarum tuarum omnes gurgites tui et fluctus tui super me transierunt in die mandauit dñs misericordiam suam et nocte canticum eius apud me oratio deo uitae meae dicam deo susceptor meus es quare oblitus es mei et quare contristatus incedo dum affligit inimicus meus me dum confringuntur ossa mea exprobrauerunt mihi qui tribulant me inimici mei dum dicitur mihi quotidie ubi est deus tuus quare tristis es anima mea et quare conturbas me spera in deo quoniam adhuc confitebor illi salutare uultus mei et deus meus

Psalm xli

Iudica me deus et discerne causam meam de gente non sancta ab homine iniquo et doloso quia tu es deus fortitudo mea quare me reppulisti et quare tristis incedo dum affligit inimicus me dum confringuntur ossa mea exprobrauerunt mihi qui tribulant me inimici mei dum dicitur mihi quotidie ubi est deus tuus quare tristis es anima mea et quare conturbas me spera in deo quoniam adhuc confitebor illi salutare uultus mei et deus meus

Psalm xlii

Iudica me deus et discerne causam meam de gente non sancta ab homine iniquo et doloso quia tu es deus fortitudo mea quare me reppulisti et quare tristis incedo dum affligit inimicus me dum confringuntur ossa mea exprobrauerunt mihi qui tribulant me inimici mei dum dicitur mihi quotidie ubi est deus tuus quare tristis es anima mea et quare conturbas me spera in deo quoniam adhuc confitebor illi salutare uultus mei et deus meus

Psalm xliii

Deus auribus nostris audiuimus patres nostri annuntiauerunt nobis opus quod operatus es in diebus eorum et in diebus antiquis manus tua gentes disperdidit et plantasti eos afflixisti populos et expulisti eos quia non in gladio suo possederunt terram et brachium eorum non saluum fecit eos sed dextera tua et brachium tuum et illuminatio uultus tui quoniam complacuisti eis tu es ipse rex meus et deus meus qui mandas saluationes iacob per te inimicos nostros ventilabimus cornu et in nomine tuo spernemus insurgentes in nos non enim in arcu meo sperabo et gladius meus non saluabit me saluasti enim nos de affligentibus nos et odientes nos confudisti in deo laudabimur tota die et in nomine tuo confitebimur in saecula saeculi nunc autem reppulisti et confudisti nos et non egredieris deus in uirtutibus nostris auertisti nos retrorsum a tribulante et qui oderunt nos diripiebant sibi dedisti nos tamquam oues escarum et in gentibus dispersisti nos uendidisti populum tuum sine pretio et non fuit copia in conuersionibus nostris posuisti nos opprobrium uicinis nostris subsannationem et derisum his qui in circuitu nostro sunt posuisti nos similitudinem in nationibus commotionem capitis in populis tota die uerecundia mea contra me facta est et confusio faciei meae cooperuit me a uoce exprobrantis et obloquentis a facie inimici et persequentis propter haec omnia non recessimus a te et inique non egimus in testamento tuo et non declinauit retro cor nostrum quia declinasti semitas nostras a uia tua quoniam humiliasti nos in loco afflictionis et operuit nos umbra mortis si obliti sumus nomen dei nostri et si expandimus manus nostras ad deum alienum nonne deus requiret ista ipse enim nouit abscondita cordis quia propter te mortificamur tota die aestimati sumus sicut oues occisionis exurge quare obdormis domine exurge ne repellas in finem quare faciem tuam auertis obliuisceris inopiae nostrae et tribulationis nostrae quia humiliata est in puluere anima nostra adhesit terrae uenter noster exurge domine adiuua nos et redime nos propter nomen tuum

Psalm xliiii

Eructauit cor meum uerbum bonum dico ego opera mea regi lingua mea calamus scribae scribentis uelociter eloquium tuum speciosus forma prae filiis hominum diffusa est gratia in labiis tuis propterea benedixit te deus in aeternum accingere gladio tuo super femur tuum potentissime decore tuo et pulchritudine tua intende prospere procede et regna propter ueritatem et mansuetudinem et iustitiam et deducet te mirabiliter dextera tua sagittae tuae acutae populi sub te cadent in corda inimicorum regis thronus tuus deus in saeculum saeculi uirga directionis uirga regni tui dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem propterea unxit te deus deus tuus oleo exultationis prae participibus tuis myrrha et gutta et casia a dentibus eburneis ex quibus delectauerunt te filiae regum in honore tuo adstitit regina a dextris tuis in uestitu deaurato circumdata uarietate audi filia et uide et inclina aurem tuam et obliuiscere populum tuum et domum patris tui et concupiscet rex decorem tuum quoniam ipse est dominus tuus et adorabis eum et filiae tyri in muneribus tuis deprecabuntur uultum tuum omnes diites plebis in filiis regum tuorum adstitit regina a dextris tuis in uestitu deaurato circumdata uarietate adducentur regi uirgines post eam proximae eius adferentur tibi adducentur in laetitia et exultatione adducentur in templum regis pro patribus tuis nati sunt tibi filii constitues eos principes super omnem terram memores erunt nominis tui in omni generatione et generationem propterea populi confitebuntur tibi in aeternum et in saeculum saeculi

Psalm xlv

Deus noster refugium et uirtus adiutor in tribulationibus quae inuenerunt nos nimis propterea non timebimus dum turbabitur terra et transferentur montes in cor maris sonuerunt et turbatae sunt aquae eorum conturbati sunt montes in fortitudine eius fluminis impetus laetificat ciuitatem dei sanctificauit tabernaculum suum altissimus deus in medio eius non commouebitur deus adiuuabit eam mane diluculo deus in medio eius et non uacillabit adiuuabit eam deus uultus eius gentes quae turbatae sunt et inclinata sunt regna dedit uocem suam mota est terra dominus uirtutum nobiscum susceptor noster deus iacob uenite et uidete opera domini quae posuit prodigia super terram auferens bella usque ad finem terrae arcum conteret et confringet arma et scuta comburet igni uacate et uidete quoniam ego sum deus exaltabor in gentibus et exaltabor in terra dominus uirtutum nobiscum susceptor noster deus iacob

Psalm xlvi

Omnes gentes plaudite manibus iubilate deo in uoce exultationis quoniam dominus excelsus terribilis rex magnus super omnem terram subiecit populos nobis et gentes sub pedibus nostris elegit nobis hereditatem suam speciem iacob quam dilexit ascendit deus in iubilatione et dominus in uoce tubae psallite deo nostro psallite psallite regi nostro psallite quoniam rex omnis terrae deus psallite sapienter regnabit deus super gentes deus sedet super sedem sanctam suam principes populorum congregati sunt cum deo abrahae quoniam dii fortes terrae uehementer elevati sunt

Psalm xlvii

Magnus dominus et laudabilis nimis in ciuitate dei nostri in monte sancto eius fundatus exultatione uniuersae terrae mons sion latera aquilonis ciuitas regis magni deus in domibus eius cognoscetur quoniam ecce reges terrae congregati sunt conuenerunt in unum ipsi uidentes sic admirati sunt conturbati sunt commoti sunt ibi tremor adprehendit eos dolores quasi parturientis in spiritu uehementi conteres naues tharsis sicut audiuimus sic uidimus in ciuitate domini uirtutum in ciuitate dei nostri deus fundauit eam usque in aeternum suscepimus deus misericordiam tuam in medio templi tui secundum nomen tuum deus sic et laus tua in fines terrae iustitia plena est dextera tua laetetur mons sion et exultent filiae iudae propter iudicia tua circumdate sion et complectimini eam narrate in turribus eius ponite corda uestra in uirtute eius et distribuite domos eius ut enarretis in progenie altera quoniam hic est deus deus noster in aeternum et in saeculum saeculi ipse reget nos in saecula

Psalm xlviii

Audite haec omnes gentes auribus percipite omnes qui habitatis orbem et filii hominum simul dives et pauper in unum os meum loquetur sapientiam et meditatio cordis mei prudentiam inclinabo in parabolam aurem meam et aperiam in psalterio propositionem meam quare timebo in diebus malis iniquitas calcanei mei circumdabit me qui confidunt in uirtute sua et in multitudine diuitiarum suarum gloriantur frater non redimit redimet homo non dabit deo placabile pretium et non dabitur ei ut uiuat in aeternum et non uidebit interitum cum uiderit sapientes morientur simul insipiens et stolidus peribunt et relinquent alienis diuitias suas et sepulchra eorum domus illorum in aeternum tabernacula eorum in generationem et generationem inuocauerunt nomina sua in terris et homo cum in honore esset non intellexit comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis hic uia illorum scandalum illis et post ea in ore suo complacebit sicut oues in inferno positi sunt mors pascet eos et dominabuntur eorum iusti in matutino et auxilium eorum uetustescet in inferno eliminabitur gloria eorum a facie tabernaculi eorum uerumtamen deus redimet animam meam de manu inferi cum acceperit me non timeas cum diues factus fuerit homo et cum multiplicata fuerit gloria domus eius quoniam cum interierit non sumet omnia neque descendet cum eo gloria eius quoniam anima sua in uita sua benedicetur confitebuntur tibi cum bene feceris animae tuae et introibit usque ad generationem patrum suorum usque in aeternum non uidebit lumen homo cum in honore esset non intellexit comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis

Psalm xlviiii

Deus deorum dominus locutus est et uocauit terram a solis ortu usque ad occasum ex sion species decoris eius deus manifeste ueniet deus noster et non silebit ignis in conspectu eius exardescet et in circuitu eius tempestas ualida aduocabit caelum sursum et terram discernere populum suum audite populi mei et loquar tibi israel et testificabor tibi deus deus tuus ego sum non in sacrificiis tuis arguam te holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper non accipiam de domo tua uitulos neque de gregibus tuis hircos quoniam meae sunt omnes bestiae siluarum iumenta et boues montium et conuallium et campi mecum sunt si esuriero non dicam tibi meus est enim orbis terrae et plenitudo eius numquid manducabo carnes taurorum aut sanguinem hircorum potabo immola deo sacrificium laudis et redde altissimo uota tua et inuoca me in die tribulationis tuae eripiam te et honorificabis me peccatori autem dixit deus quare tu enarras iustitias meas et assumis testamentum meum per os tuum tu uero odisti disciplinam et proiecisti sermones meos retrorsum si uidebas furem currebas cum eo et cum adulteris portionem tuam ponebas os tuum abundauit malitia et lingua tua concludebat dolos sedens aduersus fratrem tuum scandalum adpones matri tuae filii tui haec fecisti et tacui existimasti iniquitas eram similis tibi arguam te et statuam contra faciem tuam intellegite haec qui obliuiscimini deum nequando rapiat et non sit qui eripiat sacrificium laudis honorificabit me et illic iter quo ostendam illi salutare dei

Psalm l

Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam amplius lauare me ab iniquitate mea et a peccato meo mundame quoniam iniquitatem meam ego cognosco et peccatum meum contra me est tibi soli peccaui et malum coram te feci ut iustificeris in sermonibus tuis et uincas cum iudicaris ecce enim in iniquitatibus conceptus sum et in peccatis concepit me mater mea ecce enim ueritatem dilexisti incerta et occulta sapientiae tuae manifestasti mihi asperges me hysopo et mundabor lauabis me et super niuem dealbabor auditui meo dabis gaudium et laetitiam et exultabunt ossa humiliata auerte faciem tuam a peccatis meis et omnes iniquitates meas dele cor mundum crea in me deus et spiritum rectum innoua in uisceribus meis ne proicias me a facie tua et spiritum sanctum tuum ne auferas a me redde mihi laetitiam salutaris tui et spiritu principali confirma me docebo iniquos uias tuas et impii ad te conuertentur libera me de sanguinibus deus deus salutis meae et exultabit lingua mea iustitiam tuam domine labia mea aperies et os meum annuntiabit laudem tuam quoniam si uoluisses sacrificium dedissem utique holocaustis non delectaberis sacrificium deo spiritus contribulatus cor contritum et humiliatum deus non despicies benigne fac domine in bona uoluntate tua sion ut aedificentur muri hierusalem tunc acceptabis sacrificium iustitiae oblationes et holocausta tunc imponent super altare tuum uitulos

Psalm li

Quid gloriaris in malitia qui potens es iniquitate tota die iniustitiam cogitauit lingua tua sicut nouacula acuta fecisti dolum dilexisti malitiam plus quam benignitatem iniquitatem magis quam loqui aequitatem dilexisti omnia uerba praecipitationis lingua dolosa propterea deus destruet te in finem euellet te et emigrabit te de tabernaculo tuo et radicem tuam de terra uiuentium uidebunt iusti et timebunt et super eum ridebunt et dicent ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum sed speciem diuitiarum suarum praeualuit in uanitate sua ego autem sicut oliua fructifera in domo dei speraui in misericordia dei in saeculum et in saeculum saeculi confitebor tibi in saeculum quoniam fecisti et exspectabo nomen tuum quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum

Psalm lii

Dixit insipiens in corde suo non est deus corrupti sunt et abominabiles facti sunt in studiis suis non est qui faciat bonum non est usque ad unum deus de caelo prospexit super filios hominum ut uideat si est intellegens aut requirens deum omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt non est qui faciat bonum non est usque ad unum nonne scient omnes qui operantur iniquitatem qui deuorant plebem meam ut cibum panis deum non inuocauerunt illic trepidauerunt timore ubi non erat timor quoniam deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placent confusi sunt quoniam deus spreuit eos quis dabit ex sion salutare israel cum conuerterit deus captiuitatem plebis suae exultabit iacob et laetabitur israel

Psalm liii

Deus in nomine tuo saluum me fac et in uirtute tua iudica me deus exaudi orationem meam auribus percipe uerba oris mei quoniam alieni insurrexerunt aduersum me et fortes quaesierunt animam meam et non proposuerunt deum ante conspectum suum ecce enim deus adiuuat me et dominus susceptor est animae meae auerte mala inimicis meis et in ueritate tua disperde illos uoluntarie sacrificabo tibi et confitebor nomini tuo domine quoniam bonum est quoniam ex omni tribulatione eripuisti me et super inimicos meos despexit oculus meus

Psalm liiii

Exaudi deus orationem meam et ne despexeris deprecationem meam intende mihi et exaudi me contristatus sum in exercitatione mea et conturbatus sum a uoce inimici et a tribulatione peccatoris quoniam declinauerunt in me iniquitates et in ira molesti erant mihi cor meum conturbatum est in me et formido mortis cecidit super me timor et tremor uenerunt super me et contexerunt me dixi quis dabit mihi pennas sicut columbae et uolabo et requiescam ecce elongaui fugiens et mansi in solitudine exspectabam eum qui saluum me faciat a pusillanimitate spiritus et tempestate deglutiens divide domine et partire linguas eorum quia uidi iniquitatem et contradictionem in ciuitate die ac nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas et labor in medio eius et iniustitia et non defecit de plateis eius usura et dolus quoniam si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem utique si is qui oderat me contra me magna locutus fuisset abscondissem me forsitan ab eo tu uero homo unanimis dux meus et notus meus qui simul mecum dulces capiebas cibos in domo dei ambulauimus cum consensu uocem meam exaudiet et humiliabit eos qui est ante saecula et manet semper qui non commutantur iniquitates eius et non timuerunt deum extendit manum suam in retribuendo polluit pactum suum dispersi sunt sermones eius super oleum mollia sunt uerba illius et ipsa sunt iacula proice in dominum curam tuam et ipse te enutriet non dabit in aeternum fluctuationem iusto tu autem deus deduces eos in puteum interitus uiri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos ego autem sperabo in te domine

Psalm liiiii

Miserere mei deus quoniam conculcauit me homo tota die impugnans tribulauit me inimici mei tota die quoniam multi bellantes aduersum me altissime in die timoris mei ego autem in te sperabo in deo laudabo sermones meos in deo speraui non timebo quid faciat mihi caro tota die uerba mea exsecrabantur aduersum me omnes cogitationes eorum in malum mihi accumulabuntur habitabunt et abscondent ipsi calcanea mea sicut exspectauerunt animam meam pro nihilo salua eos in iniquitate tua deus conturbatas populos deduces mortes eorum scio quoniam omnis inimicus meus fugiet retrorsum in quacumque die inuocauero te ecce cognoui quoniam deus meus es tu in deo laudabo uerbum in domino laudabo uerbum in deo speraui non timebo quid faciat mihi homo in me deus uota tua quae reddam laudationes tibi quoniam eripuisti animam meam de morte nonne pedes meos a lapsu ut placeam coram deo in luce uiuentium

Psalm lv

Miserere mei deus quoniam conculcauit me homo tota die impugnans tribulauit me inimici mei tota die quoniam multi bellantes aduersum me altissime in die timoris mei ego autem in te sperabo in deo laudabo sermones meos in deo speraui non timebo quid faciat mihi caro tota die uerba mea exsecrabantur aduersum me omnes cogitationes eorum in malum mihi accumulabuntur habitabunt et abscondent ipsi calcanea mea sicut exspectauerunt animam meam pro nihilo salua eos in iniquitate tua deus conturbatas populos deduces mortes eorum scio quoniam omnis inimicus meus fugiet retrorsum in quacumque die inuocauero te ecce cognoui quoniam deus meus es tu in deo laudabo uerbum in domino laudabo uerbum in deo speraui non timebo quid faciat mihi homo in me deus uota tua quae reddam laudationes tibi quoniam eripuisti animam meam de morte nonne pedes meos a lapsu ut placeam coram deo in luce uiuentium

Psalm lvi

Miserere mei deus miserere mei quoniam in te confidit anima mea et in umbra alarum tuarum sperabo donec transeat iniquitas clamabo ad deum altissimum deum qui benefecit mihi misit de caelo et liberauit me dedit in opprobrium conculcantes me misit deus misericordiam suam et ueritatem suam et eripuit animam meam de medio catulorum dormiui conturbatus filios hominum dentes eorum arma et sagittae et lingua eorum gladius acutus exaltare super caelos deus et in omnem terram gloria tua laqueum parauerunt pedibus meis et incurbauerunt animam meam foderunt ante faciem meam foueam et inciderunt in eam parata est cor meum deus parata est cor meum cantabo et psallam gloriare anima mea gloriare psalterium et cithara exsurgam diluculo confitebor tibi domine in populis psallam tibi in nationibus quoniam magnificata est usque ad caelos misericordia tua et usque ad nubes ueritas tua exaltare super caelos deus et in omnem terram gloria tua

Psalm lvii

Si uere utique iustitiam loquimini recta iudicate filii hominum etenim in corde iniquitates operamini in terra iniquitates manus uestras conciliant peccatores alienati sunt a matris utero errauerunt ex ventre loquentes falsa furor illis secundum similitudinem serpentis surdae et obturantis aures suas quae non exaudiet uocem incantantis et ueneficiis incantantium sapientis deus conteret dentes eorum in ore ipsorum molas leonum quassabit dominus uelut aqua transibunt in nihilum intendit arcum suum donec infirmentur quasi cera liquescens auferetur sicut abortiuum mulieris non uiderunt solem et intellegentiam simul antequam intellegerent spinae uestrae rhamnum sicut uiuentes sic in ira absorbebit eos sicut uiuentes sic in ira absorbebit eos lauabitur iustus cum uiderit uindictam manus suas lauabit in sanguine peccatoris et dicet homo si utique est fructus iusto si utique est deus iudicans eos in terra

Psalm lviii

Eripe me de inimicis meis deus meus et ab insurgentibus in me libera me de operantibus iniquitatem et de uiris sanguinum saluos me fac quoniam ecce obtulerunt animae meae irruerunt in me fortes non iniquitas mea neque peccatum meum domine sine iniquitate cucurri et direxi me uide in occursum meum et tu domine deus uirtutum deus israel intende ad uisitandum omnes gentes non misereberis omnibus qui operantur iniquitatem conuertentur ad uesperam et famem patientur ut canes et circuibunt ciuitatem ecce loquentur in ore suo et gladius in labiis eorum quoniam quis audiuit et ridebit eos et nequam omnes gentes fortitudinem meam ad te custodiam quoniam deus susceptor meus es deus meus misericordia mea anticipabit me deus meus ostendet mihi super inimicos meos ne occidas eos nequando obliuiscantur populi mei dispergens eos in uirtute tua et detrahe illos protector meus domine peccatum oris eorum sermonem labiorum ipsorum et comprehendantur in superbia sua et de execratione et mendacio narrabuntur in consummatione in ira consummationis et non erunt et scient quia deus dominabitur iacob et finium terrae conuertentur ad uesperam et famem patientur ut canes et circuibunt ciuitatem ipsi dispergentur ad manducandum si autem non fuerint saturati et murmurabunt ego autem cantabo fortitudinem tuam et exultabo mane misericordiam tuam quoniam factus es susceptor meus et refugium meum in die tribulationis meae adiutor meus tibi psallam quoniam deus susceptor meus es deus meus misericordia mea

Psalm lviiii

Deus repulisti nos et destruxisti nos iratus es et misertus es nobis conturbasti terram et conscidisti eam sana contritiones eius quia mota est ostendisti populo tuo dura fecisti nos potum compunctionis dedisti nobis exaltasti eos qui te timent ut fugiant a facie arcus ut liberentur dilecti tui saluum fac dextera tua et exaudi me deus locutus est in sancto suo exultabo et diuidam sichimam et conuallem tabernaculorum metibor meus est galaad et meus est manasses et effortitudo capitis mei ephraim dux meus iuda rex meus moab lebes spei meae in idumaeam extendam calceamentum meum mihi alienigenae subditi sunt mihi quis deducet me in ciuitatem munitam quis deducet me usque in idumaeam nonne tu deus qui reppulisti nos et non egredieris deus in uirtutibus nostris da nobis auxilium de tribulatione quia uana salus hominis in deo autem faciemus uirtutem et ipse ad nihilum deducet tribulantes nos

Psalm lx

Exaudi deus deprecationem meam intende orationi meae a finibus terrae ad te clamabo dum anxiaretur cor meum in petra exaltasti me deduxisti me quia factus es spes mea turris fortitudinis a facie inimici habitabo in tabernaculo tuo in saecula protegar in adiutorio alarum tuarum quoniam tu deus meus exaudisti orationem meam dedisti hereditatem timentibus nomen tuum dies super dies regis adiciet annos eius usque ad dies generationis et generationis permanebit in aeternum in conspectu dei misericordiam et ueritatem eius quae requirat psallam nomini tuo in saeculum saeculi ut reddam uota mea de die in diem

Psalm lxi

Nonne deo subiecta erit anima mea ab ipso enim patientia mea etenim ipse deus meus et saluator meus susceptor meus non emigrabo amplius a deo saluator meus et gloria mea deus auxilii mei et spes mea in deo est omnis populus sperate in eo omnes congregationes populorum effundite coram illo corda uestra deus adiutor noster in aeternum uerumtamen uniuersa uanitas omnis homo uiuens uerumtamen in imagine pertransit homo sed et frustra conturbatur thesaurizat et ignorat cui congregabit haec nunc quid est expectatio mea nonne dominus et substantia mea apud te est ab omnibus iniquitatibus meis eripe me opprobrium insipienti posuisti me obmutui et non aperui os meum quoniam tu fecisti auerte a me plagas tuas a fortitudine manus tue ego defeci in increpationibus propter iniquitatem corripuisti hominem et tabescere fecisti sicut aranee uniuersa uanitas omnis homo uiuens exaudi orationem meam dñe et deprecationem meam auribus percipe lacrimam meam ne sileas quoniam aduena ego sum apud te et aduena sicut omnes patres mei remitte mihi ut refrigerer antequam abeam et amplius non ero

Psal

m̄ ade uenit ꝓbꝰ meꝰ sub me qui edijt
me ab mimicis meis. ⁊ ab insurgentib; m
e eleuat me. a uiro iniquo liberabis me ꝓ
ea confitebor tibi in gentib; dñe. ⁊
psallam nomini tuo cantabo. magnificans saluator re
gis tui. ⁊ faciens misericordiam xp̄o suo dd. ⁊ semini
ejus usq; in sempiternū.

(XXIIa) Hec autē sunt uerba nouissima que dixit
dd̄ uatis ysai. dixit uir. cui constitutū
est de xp̄o dei iacob. ⁊ egregius psalmista
israel. spūs dñi locutus est p me. ⁊ sermo
ejus per linguā meam. dixit deus israel.
mihi locutus est fortis israel dominator hoīm
justus dominator in timore dei. ⁊ quasi lux
matutine ortiente sole mane absq; nubib;
pullulat. ⁊ quasi pluuijs germinat herba de terra
nec tamen ita est domus mea apud deum ut
pactum eternum iniret mecum firmū i
omnib; atq; munitū. quicquid ex ea qd
ꝑtineat ad salutem. ⁊ quicquid desiderium
est nullius non faciet germinare. uerumtamen
uelut spinas omnes quasi sine manu tollentur.
Sed si quis tetigerit eas. uolet armatus
ferro. ⁊ ligno lancee. igne q; succense cō
burentur usq; ad nichilum. Hec nomina fo
rtium dd. Dauid sedet i cathedra sapien
tissimus principū. tres. ipse est ꝙ tenet
primus ligni. per multos. ꝙs occidit quin
que contra trecentos. post hunc eleazar fi
lius patrui ejus ahohites. ꝙ fuit de tribus
tribus. ⁊ cum dd̄ exprobrauerunt philis
tijm. ⁊ congregate sunt illuc in prelium
cumq; ascendissent uiri israel. ipse stetit. ⁊
cecidit philistheos donec defecit manus ejus
⁊ obrigescerent cum gladio suo. fecitq; dominus
salutem magnam in die illa. ⁊ populus
tantum reuersus est ad eum. spolia de mi
norib. post hunc semma filius age de ara
ra. congregate sunt philistiim in lachi
ne. erat; quippe ibi ager plenus lentis
cumq; fugisset populus a facie philistinorum ste
tit ille in medio agri. ⁊ defendit eum
percussitq; philistheos. ⁊ fecit dominus
salutem magnam. Hec nomina fortium
dauid. qui erant principes trium. xxx.
⁊ nequaquam tempore messis ad dd̄ uene
runt ad speluncam odollam. at illi philistinoꝝ erat
positum in valle gigantum. dd̄ erat in
presidio. porro tunc philistinoꝝ turme erant
in bethleem. descenderunt ergo dd̄ atq; in
ea. ⁊ ait. siquis det mihi potum aque
de cisterna que est in bethleem que porta
est. penetrarunt ergo castra philistin
oꝝ. ⁊ haurientes atq; de cisterna bethleē
que erat ad portam. ⁊ attulerunt ad dd̄. at
ille noluit bibere. ⁊ libauit eam domino
dicens. propitius sit mihi deus ne faciam
hoc. sanguinem hominū istos qui
profecti sunt. ⁊ animas pericula bibam.
Noluit ergo bibere. hec fecerunt tres robusti
simi. Abyssai quoq; frater ioab filius sarui
princeps erat de tribus. ipse qui leuauit hastā
suam contra. ccc. quos uno ictu confecit. in
tribus nomē habebat nobilior. tercius princeps
fuit; ad tres uno primos non pertinebat.
⁊ banaias filius ioiade uir fortissimus magni
nominis opus de capsel ipse percussit duos leones
moab. ipse descendit. ⁊ percussit leonem in
media cisterna in die; nimis ipse quoq; i
gnem uirum egyptium uirum digniim
spectatu habentem manum hastam. ⁊ q;
cum descendisset ad eum in uirga. ui extor
sit hastam de manu egyptii. ⁊ interfecit eū
hasta sua. hec fecit banaias filius ioiade
ipse nominatus inter robustos qui erant i
ter. xxx. nobilior es. uerumtamen usq; ad tres
non pertingebat. fecitq; eum sibi quasi la
tum adsciscere dd̄. asahel frater ioab unus. xxx.
elchanan filius patris ejus de bethleem sem
ma de arari. eliacha de arodi. helas de
pheleth. hira filius achesi de thecua. abiezer
de anathoth. Mobannai de usathi. hel
mon achoites. maharai netophathites. he
ler filius baana. ipse neophathites. ith
thai filius ribai. de gabaath filioꝝ iemia
min. banaia pharathonites. hyddai de torre
te gaas abiabon arbathites. azmaueth
de berthomi. eliaba de salabon. filii assen io
nathan. maram. semma de hyzodi. ha
ī filius sarar. ahiames. eliphelet filius
asabai filii maachathi. heliam filius
achitophel gilonites. esrai de carmelo
phaarai de arbi. gaai filius nathan de soba
bonni de gaddi. selech de ammon. naa
rai berothites armig. ioab filii saruie hi
thites. uriam. gareb. ipse hiethites. omnes
triginta septem. (XXIIIa) Et addidit furor dei iterum irasci filiis israel. com
mouitq; dd̄ in eis dicentem. uade numera israel
⁊ iuda. ⁊ dixit rex ad ioab principem exercitus sui. perambula omnes
tribus israel. ab adan usq; bersabee. ⁊ numera
populum ut sciam numerum eius. dixitq;

uade numera israel
⁊ iuda ⁊ dixit
q; ad io
ab

roab regi ad angeat dominus deus tuus ad
plm tuum quicumq; ille est. uerum cauti pli
cet in conspectu domini mei regis. & quod
libi dominus meus rex mdr in humilce
modi. dominus aut sermo regis uerba
roab. ipsumpsum exercitus. & egressus q;
est roab. ipse cepit ciuitatem a fabe regis. ut
nuntiaret plm uirt. cumq; prelliserit ci
diem uenerunt in arcet ad dextram
urbis. et in valle gad. ipse exercitus. ne
nunt in galaad. uenerunt in dan. filii nephtalim
odi. uenerunt in dan. filii nephtalim. furti
cumq; nec sidonem uenerunt. propere
nia tyri. omnem ciuitatem euei. chananee
ueneruntq; ad iudeam. uidi in ciuitate
clusa munita. ascenderunt. post. ut
mense. xxx. dies uenerint. dedit ergo nun
de episcopis pli regi. inuenta sunt de isti
dem. milia uiroz fortium qui educerent gla
dium. de iuda. cc. l. milia pugnatoz
preliabant. cor dd eum potens nunciatus
est pli. dixit dd ad dominum peccauiuali
de inij facto. & proinde ut nuncias in
tuam. fuit tu & tue iniuste egimus. cumpe
ut mane. sermo dni factus est
ad gad prophetam. uidentem dicens. va
de. loquere ad dd. hec dicit dominus. tria
ubi dantur optio. eligo unum quod
uolueris ex his ut faciam tibi. cumq;
gad uenisset. ad dd nunciauit ei dicens.
aut. vii. annis uenient tibi fames in ter
ra tua aut tribus mensibus. fugies. ad hostes
uos. nulle te persequantur. aut tres dies
bi. erit pestilentia in terra tua. & nunc ergo de
liba. uide quem uerbum ei qui me misit
emonem dicat. dd ad gad. coarctor undi
que nimis. sed melius est ut incidam in
manibz. domini. multe. n. miie eius sunt quam i
manibz. hominum. immisit dns pestilentia
am in isrl. de mane usq; ad tempus osti
tuum. et mortui sunt ex populo a dan usq;
bersabee. lxx. milia uirorum. cumq; exte
disset manum suam angelus dni sup hier
ut disperderet eam. misertus est dominus
super afflictione. ait angelo percuti
populo. sufficit nunc. contine manum tuam
erat aut angelus dni iuxta aream ua
rema iebusei. cumq; dd ad dominum
cum uidisset angelum percutientem plm
ego sum qui peccaui. ego iniuste egi.
isti qui oues sunt quid fecerunt. uerta
tur obsecro ira tua & me. & domum pris
mei. erat a gad pphta ad dd indicens illa. dicit
ut ei. ascende. constitue altare dno in ha
abiauerna iebusei. ascendit dd uerbum
monem gad quem pcepat ei dominus
conspicientes; hauerna autem ad uidit re
gem. et pros eius uenire ad se. egressus ad
orauit regem pcono mitis in terram
rauit. quid causse est ut ueniat dns mei
rex ad seruum suum. cui dd ait. ut em
mam are aream. edificem altare dno
cessset mortalitas que grassatur in ppl
aut hauerna ad dd. cumq; rogaret
dns meus rex. fiant placet ei. habes bo
nes in holocaustu. et plaustra. et iuga bo
um in usus ligni. omnia dedit ha
uerna regi. dixitq; hauerna ad regem.
dns deus tuus suscipiat uotum tuum. et
sit tibi. dixit rex ad. sequaqui ut uis. sed
emam pro are ut non offeram domino
deo meo holocausta gratuita. emit ergo
dd aream. et boues argento. siclos. l. edi
ficauit altare domino. ibi dd. et optulit
holocausta. et pacifica. et repropitiatus
est dominus terre. et cohibita est plaga
ab isrl.

Liber tertius regum.

Rex dd senuerat. et
habebat etatis plimos
dies. cumq; operirent
uestibz. non calefiebat.
dixerunt ei serui
sui. quere mus dnm
nio nro regi adoles
tulam uirginem. et stet coram rege. so
ueat eum. dormiatq; in sinu suo. et calef
ciat dominus noster regem. quesierunt
igitur adolescentulam pulchram per omnes
tines israel. et inuenerunt abisag sune
mitem. et adduxerunt eam ad regem.
erat aut puella pulchra nimis. dormiebat
q; cum rege. ministrabat ei. rex uo ei
cognouit eam. et domat. aut filius aggith
eleuabatur dicens. ego regnabo. feci
q; sibi currum. et equites. et. l. uiros qui
ant eum antecurrerent. nec corripuit eu
pr suus aliqn dicens. quare hoc fecis
erat aut ipse pulcher nimis. sedse na
tus post absalon. eiusmo erant cum
tab filio sarue. et cum abiathar sac
dote qui adiuuabant partes adonie
adoch uo sacdos. et banaias filius ioiade

nathan pphetā semei rereth pheret
thi omnes robur ecclie dñi non erat cum
adonia immolauit ergo adonias aries
mulus mulieres pinguib; nīs lapidem zo
leth qui erat iuxta fontē rogel uocauit
mnes filios fratres suos filios regis oēs uiros
uda suos regis sacerdotes nathan pphetā banaia
iam robur dos quoq; salomonem
fratrē suū non uocauit exceptis eis; nathā
ad bersabee matrem salomonis dixit
dum audisti q regnauit adonias filius aggith
mnis nr dd ignorat hūc ergo nemat
ipe consilium ame salua animā tuam
filiq; tua salomonis vade ingredē ad regē
dd dic ei nonne tu domine mi rex ad
uratus michi ancille tue dicens q salomō
filius regnabit post me ipe sedebit
debit in solio meo quare ergo regnat ado
nias adhuc tibi te loquente cum rege
ego ueniam post te complebo sermone
tuos ingressa est nathā bersabee ad regem
in thalamū rex aūt senuerat nimis
abysag sunamitis ministrabat ei
clinauit se bersabee adorauit regem
ad qđ rex quid tibi quid uis
aūt hūc mi rex tu iurasti per dominū
deum tuū ancille tue salamon filius
tuus regnabit post me ipe sedebit in so
lio meo ecce nūc adonias regnauit re
dñe mi rex ignorante te occidit boues
pinguia quadrigas atq; plimos uo
cauit omnes filios regis abiathar sacer
dotem principem militie
salomonem aūt filium tuum non uo
cauit uerum pūs dñe mi rex unc oēs
respiciunt tibi ut indices eis qui
sedere debeant in solio tuo dñe mi rex post
te cum; cum dormierit dñs meus rex
cū patribus suis erimus ego filius
meus salomō peccatores hūc illa loqñ
te cum rege nathan pphā uenit nūcia
uerunt regi dicentes ad est nathā
pphā cumq; introisset in conspectu regis
adorasset eum pronus in terram dixit
nathan dñe mi rex tu dixisti ado
nias regnet post me ipe sedeat sup
thronum meū qui descendit hodie im
molauit boues pinguia quadrigas
plimos uocauit uniuersos filios re
gis principes exercitus abiathar sa
cerdotem qui
cum eo edentes
et bibentes co
ram eo dixerunt uiuat rex adonias
ipe suum quem sadoch sacerdotem na
than pphetā banaiam filium ioiade et filium suum salo
monem nō uocauit numquid a dño
meo rege exciit hoc nō indicasti
no tuo quis sederit super thronum
domini mei regis post eum fecit rex
dd dicens uocate ad me bersabee uxorē
suam introiit ergo in cubiculum regis
stetit in conspectu eius iurauit rex dicens
quia dñs meus rex dd liberauit
animam meā de omni angustia
ce sicut iuraui tibi per dominū deum isr
dicens salomō filius tuus regnabit p
me ipe sedebit super solium meum p
me sic faciam hodie sub missio bersa
bee inclinauit uultum adorauitq; regem di
cens uiuat dñs meus rex dd in etnū
uocauitq; rex dd uocate michi sadoch sac
dotem nathan pphām banaiam fi
lium ioiade qui cum ingressi fuissent
coram rege dixit ad eos rex tollite uob
cum seruos dñi mei imponite salomo
nem filium meum super mulam meam me
am deducite eum gyon unguat eū
ibi sadoch sacerdos nathan pphēta et re
gem super isr canetis buccina atq; dice
tis uiuat rex salomon ascendens post
eum ueniet et sedebit super solio
meo regnabit post me ipe
qđ precepi ut fieret hodie
dixit banaias filius ioiade re
gi dicens amen sit loquatur dñs
deus dñi mei regis quo modo fuit dñs
dño meo regi sic sit cum salomone et
sublimius faciat solium eius a solio dñi
mei regis dd descendit ergo sadoch sacerdos et
nathan pphā et banaias filius ioiade et
cerethi et pheretheus imposuerūt salomo
nem super mulam dd regis et duxerūt
eum in gyon sumpsit sadoch sacerdos
cornu olei de tabernaculo et unxit salomo
nem et cecinerunt buccina et dixerūt omnis
populus uiuat rex salomon et ascendit multitudo
multitudo post eum et populus canebat tibiis et letabatur gaudio magno et
insonuit terra clamore eorum audiuit a
adonias et omnes qui inuitati fuerant
ab eo simul conuiuia finitum erat q;
quod audita uoce tube ait quid sibi
uult clamor ciuitatis tumultuā

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nis adhuc illo loquente ionathan filius aby
athar sacerdos uenit cui dixit adonias
gredere quia uir fortis es et bona annuncias
Respondit ionathan adonie Verumtamen dñs
noster rex dd regem constituit salomonem
misitque cum eo sadoch sacerdotem et nathan
prophetam et banaiam filium ioiade leuitam
et phelethi unxerunt eum super nullam
regis uxorem habet; cum sadoch sacerdos et nat
han propheta regem in gion ascenderunt
inde letantes et consonuit cuncta ciuitas et est
hic sonitus quem audistis; et ecce salomon sedet su
per solium regni et ingressi sunt regii filii dei
xerunt domino nostro regi dd dicentes am
plificet deus nomen salomonis super nomen
tuum et magnificet thronum eius super
thronum tuum ad hec adorauit rex dd in lec
tulo suo et super hoc locutus est Et hoc dixit
dñs dei qui dedit hodie sedentem in solio
meo videntibus oculis meis Fiat sicut
locuti sunt Quia uerumtamen fecerunt omnes qui uidentur fue
rant ab adonia et unusquisque
iuxta suam adonias autem timens salomo
nem surrexit et abiit et apprehendit cornua
altaris dicens iuret mihi hodie rex salomon quod
non interficiet seruum suum gladio et
dixit salomon Si fuerit uir bonus non
cadet ex illius quidem capillus eius in terra
si autem malum inuentum fuerit in eo
morietur Misit ergo rex salomon et
duxerunt eum ab altari Et ingressus adora
uit regem salomonem Dixitque salo
mon ei Vade in domum tuam

Appropinquauerunt autem dies
mortis dauid et precepit salomoni filio suo di
cens Ego ingredior uiam uniuerse
terre confortare esto uir fortis et obserua
mandata domini dei tui ut am
bules in uiis eius custodias ceremonias
eius et precepta eius et iudicia et testimonia
sicut scriptum est in lege moysi ut intelli
gas uniuersa que facis et quocumque te
uerteris ut confirmet dominus sermo
nem suum quem locutus est de me
dicens Si custodierint filii tui uias
meas et ambulauerint coram me in
ueritate in omni corde suo et in omni anima
sua non auferetur tibi uir de solio

Iuxta nostrum quoque tempus in
uenimus quendam hominem
filium sanne qui fecit duo
centos uiros pannosos
et cum uidisset abner filium ner iamasse filium
oreth et quos occidit reddidit sanguinem
belli in pace et posuit aurigem belli in bal
theo suo qui erat in femoribus unus et
in calceamento suo quod erat in pedibus
eius Sapiens ergo uir sapientiam uiri
deducet canitiem eius pacifice ad infernum
Filius uero zelli galaaditis reddet gra
tiam quia dereliquit mandata tua et secu
tus est nos cum fugeremus a facie abso
lon filii tui Vel quoque apud te semei
filium gera filii gemini de bahurim qui
maledixit nobis maledictione pessima
qui ibam ad castra Et descendit in
occursum nostrum cum redirem ad iordanem
et iuraui ei per dominum dicens Si occi
dam gladio tuo non tamen ego
innocuum Tu autem sapiens es et scies
facere ei deducesque canos eius cum san
guine ad infernos Dormiuit igitur dd
cum patribus suis et sepultus est in ciuitate
dd Dies autem quibus regnauit dd super israhel
quadraginta sunt anni hebron regnauit regnauit
septem annis in hierusalem xxxiii annis Salomon
autem sedit super thronum dd patris sui et firma
tum est regnum eius nimis Igitur
adonias filius agith ad bersa
bee matrem salomonis uenit Que dixit
ei pacifice ne ingressus tuus sit Ille au
tem pacifice Addidit Et rursum
ad te est mihi aliquid loqui Cui illa Loquere
Ille autem Quod nosti imperium erat regnum
meum et proposuerat omnis israhel sibi regem
fieri uerumtamen translatum est regnum
et factum est fratris mei a domino Nunc igitur petitionem unam postulo
a te ne confundas faciem meam Dixit
ad eum illa Loquere Ille autem Precor ut dicas
salomoni regi ut non negat tibi quicquam ut
det mihi abisag sunamitidem uxorem
Suscepit bersabee Ego ergo loquar pro te re
gi Venit ergo bersabee ad regem salo
monem ut loqueretur ei pro adonia
Surrexit rex in occursum eius et adora
uit eam sedit super thronum suum
posuitque et thronum matris
quae sedit ad dexteram eius Dixitque Et
petitionem unam postulo
a te ne confundas faciam meam

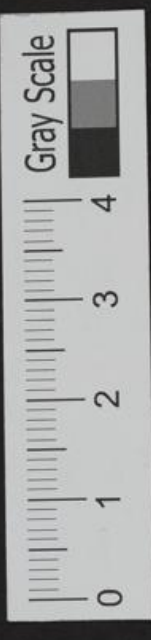

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

dixerat ei rex pere mat mi. n. fal
ut auertam faciem tuam. q aut dem
abisag sunamitem adonie hr mo rex
dixit; rex salomon. q dixit mat sue. q
re postulas abisag sunamitem adonie
postula ei. regnu in pe est. u. fr meus ma
ior me. ihr abiathar sacdotem. ioab
filium sarue. q cum audisset rex salom
on p dominum dicens. h faciat mi ds. t
h addat que ee aiam sua. Nunc e adonias
ubi hoc. nunc mihi dominus. q firma
uit me. t collocauit me. super solium dd
pris mei. t qui fecit mi domum sicut locu
tus est. q hodie occidetur adonias. misit
rex salomon p manu banaie filii ioia
de. qui inuasit eum. t mortuus est. ubi
athar. q. sacdos dixit rex. ade in ana
thoth ad agrum tuum. quidem uir m
meus es. tu. q hodie te non interficiam
q portasti archam dni dei ea dd pre me
o. insultauit labrem meum. t mihi;
laborauit pris mei. et eleuit ergo salomon ab
biathar ut non esset sacdos dni. ut implere
tur sermo domini quem locutus est sup domu
heli in silo. venit autem nuntius ad salo
monem. q. ioab declinasset. post adoniam
t post salomonem non declinasset. fugit
ergo ioab intrauit tabernaculum domini. t ap
phendit cornua altaris. nunciatumq;
est regi salomoni. q fugisset ioab ad ta
bernaculum domini. et ecce stat iuxta
altare. misit ergo salomon banaiam filium ioia
de. dicens. ade interfice eum. qui cum ba
naias adtabernaculum dni. dixisset ei.
h dicit rex. egredere. at ille ait. non egredi
ar. h mihi ad ea respondit banaias
regi. h monem dicens. h locutus est io
ab. h mihi respondit mi. dixitq; ei rex. fac sic lo
cutus est. interfice eum. t sepeli. t amoue
s sanguinem innocentem qui effusus
e. a ioab a me. t a domo pris mei. t
reddat dns sanguinem eius super caput
eius. q interfecit duos uiros iustos me
liores se. t occidit eos gladio pre me
o dd ignorante ab eis. filium ner pri
cipem militie isrl. amasam filium ie
ther principem exercitus iude. t inter
sanguinem uiros. in caput ioab. t in caput se
minis eius in sempiternum. dd aut. t
semini eius. t domui. t throno illius
sit pax usq; in eternum a domino. ac
cendit itaq; banaias filium ioiade. t a
gressus est interfecit eum. sepultusq; e in domo
sua in deserto. t contulit rex banaiam
filium ioiade pro eo sup exercitum. et sa
doch sacdotem posuit p abiathar. atq;
ut q; rex. ad eum semei. dixitq; ei edi
fica tibi domum in hierlm. habita ibi. t
non egredieris inde huc atq; illuc. quo
cumq; audieris egressus fuis. scito morie
ris. et ait ad regem bonum est sermo
quem locutus est dns. sic faciet seruus
tuus. habitauit itaq; semei in hierlm diebus
multis. factum est autem post annos tres
ut fugerent serui semei ad achis filium
maacha regem geth. nunciauerunt q; e
semei q. seruus eius abierit in geth. reuer
tit semei. t adduxit eos. de geth. et abiit
ad achis in geth. adrequirendos serui
suos. t reduxit eos de geth. audito quod
abierat. de hierlm. et reuerat eos de geth. ait
q rex salomon ad illu; semei
i geth. de hierlm. t reduxi. nunquid non
iurare te feci in dno. t protestatus
sum tibi dicens. illo. q die egre
ris huc atq; illuc. scito te esse morti
turum. ex dixisti mihi. bonus est sermo q
audiui. quare ergo non custodisti iu
ramentum dni. t preceptum q. pre
cepi tibi. dixitq; rex. ad semei. tu nos
ti omne malu. cuius tibi conscia est cor
tua. q fecisti dd pri meo reddidit do
minus malitiam tuam in caput tuum. rex
salomon benedictus. et thronus dd erit stabi
lis coram domino usq; in sempiternum. et
dixit rex. ad banaiam filium ioiade qui ag
gressus perfecit eum. et mortuus est.

Confirmatum est igitur regnum
in manu salomonis. adiunxitq;
se ei. misit autem pharaon rex egipti. et
cepit namq; filiam eius. adduxitq; in
ciuitatem dd donec compleret edificia
domui sue. t domum domini. t mu
rum hierlm per circuitum. at tm excelsa
molabatur populus. edificauerat enim
templum nomini dni usq; in diem illum
dilexit aut salomon dnm ambulans
in preceptis dd pris sui. excepto q in
excelsis immolabat. t accendebat.
thymiama. abiit itaq; salomon in

gabaon ut immolaret ibi illud quippe
erat excelsum maximum mille hostias
holocaustū obtulit salomon superad
dere illud ingrabaon apparuit a dñs sa
lomoni p somnium nocte dicens postu
la quid tibi dem tibi ait salomon tu fe
cisti cum seruo tuo dd pīe meo miam
magnam sicut ambulauit in conspectu
tuo in veritate iustitia recto corde te
cum custodisti ei miam tuam grādem
qdedisti ei filiū sedentem sup thronum
sicut est hodie tribuit dñe deus tu regnare
facis seruum tuū pro dd pīe meo ego
sum puer parulus ignorans egressū
introitū meū seruus tuus in medio
est pōli quem elegisti pōli innumer qui
numerum inpūtari non pōt pmul
titudine tribue ergo seruo tuo cor docibi
le ut possit iudicare pōlm tuum discer
nere inter bonū malum quis n pōt
iudicare pōlm istum hūc multum
placuit ergo sermo coram domino qd
salomon rem hmodi postulasti
dixit dominus ad salomonem quia post
ulasti verbum hoc non petisti dies
multos nec diuitias aut animas inimico
rum tuorum postulasti tibi sapiam ad discer
nendum iudicium ecce feci tibi secun
monet tuos dedi tibi cor sapiens in
telligens in tantum ut nullus ante te simi
lis tui nec post te surrecturus sit
quin etiam quę non postulasti dedi tibi diuitias
gloriam in tantum ut nemo fuerit similis tui in re
gibus cunctis retro diebus si ambu
laueris in viis meis custodieris pcep
ta mea mandata mea sicut ambula
uit pr tuus longos faciam dies tuos
igitur euigilauit salomon intellexit
qd esset somnium surrexit ingressus
est in ierusalem stetit coram archa foederis domini
obtulit holocausta fecit victimas pa
cificas fecitque conuiuium omnibus fa
mulis suis tunc venerunt duę mulieres me
retrices ad regem steterunt coram eo
dixit una harum obsecro mi domine
ego et mulier hęc habitabamus in domo
una peperi apud eam in cubiculo cum a
die post quam ego peperi peperit similiter
et hęc nullus fuit alius nobiscum
in domo exceptis nobis duabus mortuus
est autem filius mulieris istius nocte qr

mierit quippe oppressit eum dormiens
surrexit nocte silentio tulit filium
meum de latere meo ancille tue dormien
tis et collocauit in sinu suo filium suum
qui erat mortuus posuit in sinu meo
mane surrexi ut darem lac
filio meo apparuit mortuus diligen
tius mihi clara luce deprehendi non
esse meum quem genueram dixit altera mulier
non est ita ut dicis filius meus mortu
us est meus autem uiuit e contrario illa dice
bat mentis filius quippe meus uiuit
et filius tuus mortuus est ait hmōi
dictis coram rege dixit hęc ait
dicat filium meum uiuit et filium tuus mor
tuus ista rursus dicit non filium tuus mortu
us est meus autem uiuit dixit ergo rex affer
te mi gladium allatus gladius
est coram rege dixitque rex
quid ultra nos diuidite infantem uiuum in duas partes et
date dimidiam partem uni et dimidiam partem
alteri dixit autem mulier cuius filius erat uiu
us ad regem commota sunt quippe uis
cera eius super filio suo obsecro dñe date
illi infantem uiuum et nolite occidere eum
econtrario illa dicebat nec mihi nec tibi
sit sed dividatur dixit rex tradite huic
infantem uiuum et nolite occidere hęc e
nim mater eius audiens ait obsecro mi
domine detur illi infans uiuus et nolite occidere eum
econtrario illa dicebat nec mihi nec tibi
sit dividatur dixit rex date

hẽbar · uxorem · denna filiaſ achiliud rege
var thamech · magedd · uniuſſam derh
ſam · que eſt iuxta carthama ſubter tezmet ad
derhſan uſq; abel meula e regione zetna
am · tengaleb · uramoth galaad hẽbar ano
thian · filii manaſſe · in galaad · ꝑ ꝑ erat
in oriu regione argob que eſt in baſan
· lx · ciuitatib; magnis atq; muratis que
hẽbant ſerraſ ereaſ · achimadab filiuſ addo
ꝑerat in mahanaim achimaaſ in nepthalim
· ipe hẽbat bethſemath; ſiuam ſalomonis
in coniugio banaa filiuſ uſi maſeſ · in ba
lod · elaphat filiuſ phanue in yſachar · e
mei filiuſ hela in beniamin gaber filiuſ ſu
r in terra galaad · in ramoth ſyon regis azanore
· og regis baſan ſuper omnia que in
urbib; illis · inde abſt' in muris habiles · fuer · lxᵗᵃ
hareta manu in manubriis due omedeine
· ibidem erat · ieratmel · ſalomon autẽ erat
in ditione ſua in ſyria regna tocius flu
minis · ire phylſtiim uſq; ad extremum e
gipti offerebantq; munera · ſibi · ſeruieba
tq; ei cunctis diebus vite eius erat · n · abund
ſalomonis ꝑ die singulos · xxx · chori ſimi
le · · lx · chori pharine · x · boues pingues
· xx · boues paſcuales · c · arietes · exceptis ce
ruis · dubus · et · pinguedine auium · erat
enim habens dominatum ſuper omnes
regiones que erant trans flumen · a thaph
ſa uſq; gazam · cunctos reges illius regi
onis · habebat pacem · habitabant · n · ſecu
ri · iuda · et iſrael · abſq; timore
ullo unuſquiſq; ſub uite ſua · et ſub fici
ſua · uſq; berſabee cunctis diebus ſalo
monis · habebat ſalomon · xl · milia ꝑſepta
a equor · cubitum · et · xii · milia equitum
· habebantq; eos ſuper dicti regis ꝑſe
ri · · neceſſaria mense regis ſalomonis
cum ingrediebantur ꝑtabant in tempore ſuo
ordinem quoq; · ꝑ alarat equor · et iumento
rum deferebant in locum · erat rex ꝑ
conſtitutum ſibi · dedit quoq; deus ſapi
am ſalomoni · prudentiam multam
nimis · latitudinem cordis q̃ harenam
que eſt in littore maris · ꝑcedebat ſapia ſa
lomonis ſapiam omnium orientaliu
egiptior · erat · ſapientior etiam ethan
· ezrahite · et heman · et
chalcol · et dorda filiis maol · erant · nomina
eius inclyta in cunctis gentib; per circuitum · lo
cutuſq; est salomon tria milia para
bolas · fuerunt carmina eius · v · milia ·
diſputauit super lignis a cedro que est in
libano uſq; ad yſopum que egreditur de
pariete · diſſeruit de iumentis · et volucrib; ·
reptilib; · et piscib; · veniebant de cunctis
populis ad audiendam sapiam salomonis
· ab omnibus regib; terre que audiebant
sapiam eius ·

IV

Misit quoq; hiram rex tyri seruos suos ad
salomonem audiuit · n · qd̃ ipm unxis
sent regem pro patre suo · eo quod amicus fuerat
hiram dd omni tempore · misit ergo · salo
mon ad hiram dicens · tu scis voluntatem
patris mei · quia non potuit edificare domũ
nomini dei sui ꝓ bella imminentia per circuitũ
donec daret dominus eos sub vestigio pedũ
eius · nunc autem requiem dedit dominus deus
meus · michi per circuitum · non est satanas
· occursus malus · quem ob rem cogito edi
ficare templum nomini domini dei mei · sicut
locutus est dominus deo patri meo dicens · filius tuus
quem dabo tibi pro te super solium tuum ·
ipse edificabit nomini meo domum · pa
cem igitur ut ꝑcipiant ministri tui seruos de libano ·
seruientes sint cum famulis tuis mercedem a
quam tuo dabo tibi quicquid petieris · ci
tius · quippe non est in populo meo vir qui noverit
ligna cedere sicut sidonii · cum ergo audisset
hiram verba salomonis lætatus est nimis
dixitque benedictus dominus hodie qui dedit dauid filium
sapientissimum super populum plurimum ·
misit quoq; hiram ad salomonem dicens · au
divi que mandasti michi ego feci
quam omnem voluntatem tuam in lig
nis cedrinis · et abiegnis · servi mei de po
nent ea de libano ad mare · ego compo
nam ea in ratibus in mari usq; ad locum
quem ingnificaueris mihi · applicabo ea ibi ut
tollas ea preterea · necessaria michi fa
cietur tibi · domui mee · tractu vero dabis
salomoni ligna cedrina · et ligna abiegna
· omnem voluntatem eius · dabat ergo sa
lomon hiram ꝓ singulos · xx · milia cor chororum
tritici in cibum domui eius · et · xx · choros
purissimi olei · hec tribuebat salomon hi
ram per annos singulos · dedit quoq; dominus
sapiam salomoni sicut locutus est ei ·
erat pax inter hyram · et salomonem
· et percusserunt amicitias fedus q; fecerunt
· rex
salomon operarios de omni israhel · et erat ei
dictio · xxx · milia virorum · mittebat eos

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

eos mille uiros · x · milia per singulos mē
ses alternis uicibus; duo menses uacabant
eōr in domib; suis · adoniam quoq; filium
dictionem gerebat; salomon · lxx · mi
lia eos qui onera portabant · et · lxxx · mil
lia latomos in monte dolabant; p̄ter eos qui
p̄erant singulis operib; necnon tres mil
lia · et trecentos p̄ecipientium plebi
huic quæ faciebant opus · p̄cepit; ut ex
tollerent lapides grandes · lapides pretio
sos in fundamentum templi · et quadrarent
eos et primos dolarent cementarii salomo
nis · et cementum · unde parato bibli p̄pa
rent ligna · et lapides ad ædificandum do
mum · Anno igitur quadringēsimo · et
octingentesimo · x · exitus · anno egressionis filio
rum israel de terra egypti · mense · zio
ro · qui · mensis est · ii · regni salomonis super
israel · ædificare cepit dominum dñō domui
suæ · quam ædificauit rex salomon dūos ce
bat · lx · cubitos · i · longitudine · et · xx · cubi
tos in latitudine · et · xxx · cubitos in al
titudine · porticus erat ante templum
· xx · cubitos longitudinis · iuxta mensuram
latitudinis templi · habebat · x · cubitos la
titudinis · ante faciem templi · fenestræ in
templo · fenestras obliquas · ædificauit · et
parietem templi · tabulatis per gyrum · i
parietibus; domus · p̄ cubitum templi · et
oraculi · fecit · lata · mercurii · tabula
tum · vsq; · i · erat · v · cubitos · habebat · la
titudinis · in medium tabulatū · rursum ta
bulatum · vi · huius · cubitos · latitudinis · tales · ante
posuit · in domo · per circuitum · ne trans
ire · ut non · tenerent · nisi · templi · do
mus · ante · cum · ædificaretur · de lapidib; do
latis · atq; p̄fectis · ædificata · est · malleus
· et · securis · omne · ferramentum · si · quæ
audita · sunt · in domo · cum · ædificaretur.
ostium · latus · medii · in pariete · erat · do
mus · dextre · per · cochleam · ascendebant · in
medium · cenaculum · et · a medio · in · tri
ū · ædificauit · domum · et · consummauit · ea
texit · q; · domū · lateribus · cedrinis · le
dificauit · tabulatū · per · omnē · domū · a
altitudinis · et · operuit · domū · lig
nis · cedrinis · et · extructus · est · sermo · dñi · ad
salomonem · dicens · domus · hanc · quā · ædi
ficas · si · ambulaueris · in · p̄ceptis · meis · et
iudicia · mea · feceris · et · dederis · omnia
mandata · mea · gradiens · per · ea · firmabo
sermonem · meum · tibi · quem · locutus
sum · ad · dauid · patrem · tuum · habitabo · inter
dio · filiorum · israel · non · derelinquam · plebem
meum · israel · igitur · ædificauit · salomon
domum · et · consummauit · eam · et · dedica
uit · parietes · domus · in · tribus · ordinibus
et · cedrinis · a · pauimento · domus · usq; · ad
summitatem · parietis · et · usq; · ad · laquearia
· operuit · lignis · cedrinis · interioris · ædis
et · texit · pauimentum · domus · tabulis · abi
egnis · ædificauitq; · xx · cubitos · ad · posti
orem · partem · templi · tabulata · cedrina
a · pauimento · usq; · ad · superiora · texit · et
ædificauit · domum · oraculi · in · scō · scō
rum · xl · cubitos · erant · ipsum · templum · pro
fecto; · oraculi · cedro · omnis · domus · in
tus · ædificauit · nec · habebatur · hūc · rogauit · a
liud · quicquam · quod · fabrefactum · et · cela
tum · eminuerat · oīa · cedrinis · tabulis
tecta · erant · nec · oīno · lapis · apparere
potest · i · pariete · oraculum · a · tum · medio
domus · interiorē · partē · fecit · ut · poneret
ibi · archam · fœdus · domini · porro · oraculū
habebat · xx · cubitos · longitudinis · et · xx ·
cubitos · latitudinis · et · xx · cubitos · alti
tudinis · operuit · illud · auro · purissimo · et · altare · tectum
auro · purissimo · et · altare · tectum
cedro · domum · quoq; · totā · oraculum · op
ertum · auro · purissimo · fabrefecit · latum
quod · claudi · aureis · quibus · erant · in · templo
qđ · non · auro · tegerent · et · totum · al
tare · oraculi · texerat · auro · fecit · in ora
culo · duos · cherubin · de · lignis · olivarum · x ·
cubitorum · altitudinis · v · cubitos · ala · cher
ub · una · v · cubitorum · ala · cherub
altera · v · decem · cubitos · habens · a · summita
te · ale · usq; · ad · ale · alterius · summita
tem · x · cubitos · cubitos · erat · cherub
sedens · in · medio · domus · porro · universi
ens · in · medio · templi · cherubin · et · alti
tudinem · habebat · unus · cherub · x ·
cubitorum · similis · cherub · secundus ·
posuit · cherubin · in · medio · templi
interioris · extendebantq; · alas
suas · cherubin · tangebat · ala · una
parietem · unum · et · ala · cherub · sed
tangebat · parietem · alterum · ale · autem
alterē · in · media · parte · templi · se · invi
cem · tangebant · tetigit · q; · cherubin · au
ro · omnes · parietes · templi · per · circuitū ·

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ꝛ ſculſit manuſ ceteras ſ ꝛ omnia ꝛ ſic ꝛ i
cherubim ꝛ palmas ꝛ picturas earum ꝛ
li prominentes de pariete ꝛ egredientes ſ
ꝛ pauimentum domus erant auro intrinſe
cus ꝛ exterius ſic ⁊ in gilla oraculi fecit du
o oſtiola de lignis oliuarum poteſq; angu
lorum ⁊ duo oſtia de lignis oliuarum ꝛ
ſculſit in eis picturam cherubim ꝛ palma
rum ſpe ꝛ anaglypha valde prominen
tia erant ea auro operuit tam cherubi
qui palmas ꝛ cetera auro erant; uestiui
tq templi poſtes de lignis oliuarum ꝛ duos angu
lares ꝛ duo oſtia de lignis abiegnis ſalu
ſcens ꝛ utriq; oſtiũ duplex erat ꝛ ſic uer
sę reuersę aperiebantur ꝛ ſculſit cherubim
ꝛ palmas ꝛ cetera similia ualde eminentes
perfecit; omnia laminis auri ꝛ operi ſpe
ad regulam ꝛ edificauit atrium interius
tribus; ordinibus lapidum politorum ⁊ uno or
dine lignorum cedri ⁊ anno quarto fundata ę
domus dñi in mense zyo ⁊ anno xi
mense ebul ipe est mensis octauus ꝛ ꝛ
ſcta ę domus in omni opere suo ⁊ in omnibus
ut erat; edificauit eam vii annis
Domũ a quã edificauit salomon xiii
annis ⁊ ad perfectũ usq; perfecit edifica
uit ę; domũ saltus libani c cubitos longi
tudinis ⁊ lxxx cubitos latitudinis ⁊ xxx
cubitos altitudinis ⁊ ũi de ambulacris
i columpnas cedrinas ligna quippe cedri
na excidebat in montibus trabibusq; cedri
nis uestiuit eam ⁊ imam ę; xl cu
lumpnis fulciebatur muri ꝛ ordines ha
bat columpnas xv ꝛ fe in unum po
tas ꝛ e regione se respicientes ꝛ e re
gione equali spatio int columpnas ⁊
super columpnas ędificauit ligna
i cunctis ordinibus ꝛ pontũ columpnę fe
cit ⁊ cubitos longitudinis ⁊ xxx cubi
tos latitudinis ⁊ ante templum ędificem
maiorem pontis ⁊ columpnas ꝛ epistilia
sic columpnas fecit ⁊ retia lignis sedenti
a pauimento usq; ad culminem ꝛ ad
munitam ⁊ in qua sedebat ad iudica
dum erat in media porticu similis ope
domum ę; fecit filie pharaonis ę; uxo
rem duxerat salomon tam opere quam
hac pretium omnia lapidibus pretiosis ę
ad normam quidem artis mensuram
tam interiores ę; ꝛ exteriores fecerunt
erant a fundamento usq; ad summitatem
parietum ⁊ interiores usq; ad atriũ
maius similiter ꝛ de lapidibus magnis pauclapi
x cubitos octo cubitorum ꝛ desuper lapides pre dib;
ciosi ęjusdem mensure secti erant similiq; ꝛ cete
dro ⁊ atriũ maius rotundum triũ ordi
nũ de lapidibus sectis ⁊ unius ordinis dolata
cedro ꝛ sec non ⁊ in domũ dñi ĩtion ⁊ ĩ
portam domus deaurauit quoq; rex
salomon ⁊ misit iram de tyro filiũ muliere
ex tribu neptalim pre ymo artifice
erat ⁊ plenum sapia ⁊ intellige
cia ⁊ doctrina ad faciendum omne opus ex
ere ꝛ uenit; ad regẽ salomo
nẽ fecit omne opus eius ꝛ fecit duas colũp
nas ereas xviii cubitos altitudinis co
lumpnam una ⁊ linea xii cubitos am
biebat unamq; columpnam duo rotu
li capitella fecit ꝛ ponenda super capi
ta columpnarum fusilia ex ere v cubitos
altitudinis capitelli unius ꝛ v cubitos ca
pitellum alterius ⁊ sic i modum retis ꝛ cate
narum sibi mutuo nexo opere pretexti ꝛ ſ
ti capitellum fusile erat columpnarũ
quercina uersus reticulata in capitello
uno ⁊ sic prena retacula i capitello alte ⁊
perfecit columpnas ⁊ duos ordines per cir
cuitum retaculo singulos ut tegerent
capitella que erant sup summitatem ma
lo granato eodem modo fecit ꝛ capitello
sedi capitella q̃ que erant super capita
columpnarum ex opere ylii fabulata erant
in pontu cubitos unius ⁊ dimidii alia capi
tella in summitate columpnarum de sup ut
mensuram columpnarum retacula ma
lo granato q̃ ordines erant in
circuitu capitelli sedi ⁊ statuit duas
columpnas in pontu templi ⁊ cum
tatuit; columpnã dexteram uocauit ea
nomine iachin ⁊ ille erexit columpnã
sedinistram uocauit nomen eius booz ⁊ ſ
capita columpnarum opus in modum li
lii posuit ꝛ perfectum ę; est opus colump
narum ꝛ fecit ſ; mare fusile x cubitos a labi
o usq; ad labium rotundum in circu
itu cubitos altitudo eius ꝛ funiculus
xxx cubitos cingebat illud ꝛ cubitis
ambiebat mare duo ordines sculpturarum
ymarum erant phusiles ⁊ stabant ſ xii ꝛ aranũ ⁊ sculptra
boues e quib; tres respiciebãt ad aquilo cubitos labium

lonem · unes ad occidentem · aues ad aq̃
diem · aues ad orientem · mare super eos
de ſ̃ erant · quorum poſteriora uniuſcuiuſq̃
ſcalis latitudinē · obtinebant · Fundo autē lutus ē
um unius cubiti erat labiumq; eius ſ̃ labi
um calicis · i folium repandi lilii · duo
milia bathos capiebat · trecenta mixta me
rcatis · erant baſes ſingulas · habē · cubi
tos longitudinis baſis ſingulas · i · habē
cubitos latitudinis · rursum cubitos alti
tudinis · in qbꝰ opus basium interrasile
erat · i sculpture · inter unctiones · ita coro
nulas · i plectas leones · rotes · cherubi
· i unctiones sibi de sup̃ · i sub̃ leones · i fo
ues ex ea parte excrescebant pendentia · i habē
pre baſes ſingulas · i aces · i per · iiii ·
partes ſ̃ humeruli sub̃ luſorium fusi
les · ē ſ̃ ei unctionem respectantes · ſ quoq;
luſtrū interius erat in capitis sum
mitate · i ſ̃ forinsecus apparebat uni
uſ cubiti erat · rotarum rotunditas pa
rē qꝫ habebat unum cubitum · i dimidiū ·
i anguli · columnaꝝ inter se erant
re erant · i media inter columnas q̃
drata non rotunda · habē · q; rote quat
uor · habē · anguloꝝ basis erant co erebant
sibi subter basim · i nascebantur ab
rotundis cubitum unū · i semis · ita aut
tote erant quales solent in curru fieri
raxes eorū · i radii · i cantus · i nabothi eoꝝ
fusilia · iam · chymbuli illi · habē · p sing
ulos anguloꝝ basis · unius ex ipsa ba
si fusiles · i connexi erant · in sum mita
te aꝰ basis erat quedam rotunditas
unius · dimidii cubiti · ita fabre facta
ut luceret de ſ̃ posa, in qua hyſt celatura
sua · i mala; sculpturas ex eme rep ·
sculpte quoq; i tabulatis illius que erāt
ex ere · un angulis cherubin · leones
palmas · q̃ in similitudinē hoꝝ erāt
ut ñ celata ſ, aliqua p curuitatem
uiderentur · habē hyſt modum totū · x · ba
ſes fusum una · una mensura · sculptura q;
similiter erat quoq; · x · luteres ereos · xl ·
bathos capiebat unus · erant · viii ·
cubitoꝝ singulos q; · luteres per singulas
· x · baſes posuit · fecit · x · baſes · v ·
ad dexteram partem templi · v · ad sini
stram · mare aut̃ posuit ad dexteram p
tem templi · ē orientem · ad meridiem ē
ar q; ymmittebat · i scutras · i amulas · i
per scutas omne opus regis salomonis in tē
plo dñi columpnas duas · i funiculos
capitellorum ſ̃ capitula illa columpnaꝝ
duos · i retiacula duo ut operirent duos
funiculos quos erant sup capita colūp
narum · i malagranata · cccc · in duob;
retiaculis · duos ordines malogranatoꝝ ꝙ
natoꝝ in retiaculis singulis ad operi
endos funiculos capitellorū qui erant
super capita columpnaꝝ · baſes · x · i la
bes · x · ſ̃ baſes · i mare unum · i boues · xii ·
subter mare · a dextris · i septem · i ad sini
stra omnia vasa que erant in domo regi salom
onis in domo dñi de aurichalco erant · i
in campestri regione · iordanis fudit ea
rex in argillosa terra inter socoth · i sara
thon · posuit salomon omnia vasa pp mul
titudinem autē nimiā ñ erat pondus
eris · nesciebat salomon quot vasa in domo
domini · altare aureū · mensa ſ̃ sup̃ qua
ponebantur panes propositionis aureā · candē
lebra aurea · v · a dexteram · v · ad sini
stram ē oraculū ex auro · ē q̃ illu floresq; puro
uluinal de sup aureū · i forpices aureos ·
phialas · i fuscinulas · i phialas · i mor
tariola · i turibula de auro purissimo
i ardines ostioꝝ domus · i fores ſ̃ scoꝝ
rostioꝝ domus templi · erant auro · erant
op fect omne opus qđ faciebat salo
mon in domo dñi · tulit quecūq; sanctificauit
dd pr̃ sui argentū · aurū · i uasa repo
suit; in thesauris domus dñi · cap · viii ·

Tunc congregauit salomon omnes maiores
natu isr̃l · cum principibus tribuum
· i duces familiaꝝ filioꝝ isr̃l · ad regē sa
lomonem in ierlm ut deferrent archā
fedꝰ dñi de ciuitate dd · i de syon que
erat; ad regem salomonē uniuersus
isr̃l · in mense ethanim · i solempni die ·
ipse est mensis · vii · i congregati; cunctis senio
ribus isr̃l · tulerunt sacerdotes archam · i
portauerunt archam dñi · tabernaculū
fedꝰ · omnia vasa sanctuarii que erāt
in tabernaculo · deferebant ea sacerdotes · i
leuite · rex aꝰ salomon · omnisq; multi
tudo isr̃l · quecūq; ante eum gradie
batur eum illo ad archam · i immola
bant oues · i boues absq; estimatione
numero · i tulerunt sacerdotes archā

fedis domini in loco suum i oraculū re
pli i templo sedr̄ sibi alas cherubin expan
debant alas sup locum arche ⁊ protegebāt
archam ⁊ vectes eius de sup eminēt. et non
erat vectes ⁊ apparerent summitates eor
um foris ante oraculum non apparebāt
usq; in presentem diem ⁊ archa aūt non erat aliud
nisi due tabule lapidee quas posuerat in
ea moyses in oreb qñ pepigit fedus dñs cū
filiis isr' cum egrederentur de tra egipti ⁊ fac
tum est ut exirent sacerdotes de sco nec hu
ia implerent officium propter nebulam ⁊
impleuerat gloria dñi domū dñi ⁊ dixit aūt
salomon dns dixit ut habitaret in nebula
edificans edificaui domum habitaculi
tui firmissimum solium tuū in sempi
ternū ⁊ conuertit rex faciem suam ⁊ benedixit
omni ecclie isr' ⁊ omnis ecclia isr' stabat ⁊ ait salomon benedictus dominus
deus isr' qui locutus est ore suo ad dāvid patrem meum ⁊ manibus suis
implere uolens dixit ex die qua eduxi populum meum isr' de egypto
non elegi ciuitatem de uniuersis tribubus isr' ut edificaretur domus ⁊ esset nomen meum
ibi ⁊ elegi dāvid ut esset super populum meum isr' ⁊ uoluit
dāvid pater meus edificare domū nomini dñi dei
isr' ⁊ dixit dns ad dāvid patrem meum. Quod cogitasti
in corde tuo edificare domū nomini meo bene
fecisti hoc ipsum habens in animo tuo uerumtamen
tu non edificabis michi domum ⁊ filius
tuus qui egredietur de renibus tuis ipse edificabit
domū nomini meo confirmauit dns sermo
nem suum quem locutus est ⁊ surrexi pro dāvid patre
meo ⁊ sedi super thronum isr' sicut locutus est
dns ⁊ edificaui domū nomini dñi dei isr' ⁊ posui
ibi locum arche in qua fedus domini est
quod pepigit cum patribus nris cum educeret eos de tra
egipti ⁊ stetit aūt salomon ante altare dñi
in conspectu ecclie isr' ⁊ expandit manus
suas in celum ⁊ ait dne deus isr' non est
similis tui deus in celo de sup ⁊ sup terram custo
diens pactum ⁊ misericordiam seruis tuis
qui ambulant coram te in toto corde suo
qui custodisti dāvid patri meo quod locutus es ei ore locutus es et manibus perfe
cisti ut hodie probatur nunc igitur domine
deus isr' obsecro seruo tuo dāvid patri meo
quod locutus es ei dicens non auferetur
uir coram me de te qui sedeat super thronum
isr' ⁊ custodierint filii tui uiam suam
ut ambulent coram me sicut tu ambulasti
in conspectu meo nunc dne deus isr' fir
metur uerba tua que locutus es seruo tuo
dāvid patri meo ergo ne putandum est quod uere
deus habitet super terram ⁊ in celo ⁊ celi celo
rum te capere non possunt quanto magis domus
hec quam edificaui tibi ⁊ respice ad orationem
serui tui ⁊ ad precem eius domine deus meus ut
audias hymnum ⁊ orationem quam seruus tuus
orat coram te hodie ut sint oculi tui aperti super
domum hanc nocte ac die super locum de
quo dixisti erit nomen meum ibi ut exaudias ora
tionem quam seruus tuus orat ad te in loco isto
et exaudias deprecationem famuli tui ⁊ populi tui
isr' quodcumque orauerit in loco isto ⁊ exaudias
locus habitaculi tui in celo ⁊ cum exaudie
ris propitius eris ⁊ si peccauerit homo in proxi
mum suum ⁊ habuerit aliquid iuramenti quo teneat
astrictus ⁊ uenerit ps iuramentum coram
altari tuo in domum hanc tu exaudies
in celo ⁊ facies iudicabis seruos tuos con
demnans impium ⁊ reddens uiam suam su
per caput eius ⁊ iustificans iustum ⁊ retribuens ei
secundum iustitiam suam ⁊ si fugerit populus isr'
inimicos suos qui peccauerint tibi ⁊ ageret
penitentiam ⁊ confiteantur nomini tuo uene
rint ⁊ ad orandum ⁊ deprecandum te fuerint in
domo hac exaudi in celo ⁊ dimitte ps isr'
peccatum ⁊ reduces eos in terram quam dedisti
patribus eorum ⁊ cum clausum fuerit celum ⁊ non plu
erit ps peccauerint tibi et orauerint in loco isto pe
nitentiam agant nomini tuo ⁊ a peccatis suis
si afflixeris eos conuertere ad cor tuum
in celo ⁊ dimitte peccata seruorum
tuorum ps populi tui isr' ostende eis uiam bonam
qua ambulent ⁊ da pluuiam super terram
quam dedisti populo tuo in possessionem famem
si ob certa fuerit aut pestilentia fuerit
aut corruptus aer aut erugo aut locusta
aut rubigo ⁊ afflixerit eum ⁊ inimi
cus eius obsederit portas omnis plaga
uniuersa infirmitasque cuncta deuocauerit ⁊ q
quecumque que accidit omni homini de ps
tuo isr' ⁊ cognouerit plagam cordis
sui ⁊ expanderit manus suas in domo
hac tu exaudies in celo in loco habitaculi
tui ⁊ propitiabis ⁊ facies ut det unu
cuique secundum omnes uias suas sicut uideris cor
eius quia tu nosti solus cor omnium filio
rum hominum ut timeant te cunctis diebus

quib; uiuit sup̄ faciem tre· cū dederis
pāb; nūl⁹ resistere ualuerit gentia quia non
est de plō tuo uir· cum uenerint de tra lon
ginqua p̄p nomen tuum audient· n· p
nomen tuū· audient· n· magnum tu
um· ⁊ manus tua forte· ⁊ brachium tu
um extentum ubiq; cum uenerit ergo o
rabit in loco hoc· tu exaudies in celo firmi
mento habitaculi tui· ⁊ facies omnia p
quib; inuocauerit te alienigena· ut discāt
uniūsi pli· tui· ⁊ ut nouerint quia nomen tuum inuo
catum est sup̄ domum hanc q̄
edificaui· si egressus fuerit pl⁹ tuus ad bel
lum cōtra inimicos suos per uiā quacum
q; miseris eos orabunt te cōuersi ad ciui
tatem hanc quā elegisti· ⁊ domū quā edifica
ui nōi tuo· ⁊ exaudies in celo orōnes eor
um p̄cem eor· ⁊ causam eor· Quod si
peccauerint tibi non est homo qui non peccet
⁊ irasci· tradideris eos inimicis suis· ⁊ capti
ui duc̄ fuerint in terram inimicor· longe
uel prope· egerint penitentiam in corde suo in loco
captiuitatis· ⁊ conuersi deprecati fuerint in cap
tiuitate sua dicentes· peccauimus· iniq
egimus impie gessimus· reuersi fuerint ad te
in uniuerso corde suo· ⁊ tota anima sua in
terra inimicor· suor· ad quā captiuum duc
ti fuerunt· ⁊ adorauerint te cōtra viam ter
re tue· q· dedisti pāb; eor· ⁊ ciuitatem q· elegi
sti· ⁊ templi quod edificaui nōi tuo· exaudies
de celo in firmamento solii tui· ⁊ face
cōnes eor· ⁊ p̄cem eor· ⁊ iudicium
eor· ⁊ propitiaberis pl⁹ tuo qui peccauit tibi ⁊
omnib; iniquitatib; eor· quib; p̄uari
cauerunt· ⁊ da miseric̄ coram eis
qui eos captiuos habuerint ut misereantur
eis· quia pl⁹ n· tuus est· ⁊ hereditas tua
quos eduxisti de terra egipti· de medio
fornacis ferree· ut sint oculi tui ape
ri ad deprecationem serui tui· ⁊ pli tui· ⁊
exaudiet eos quotiēscūq; pro eis inuo
cauerint te· tu· n· separasti eos tibi in
hereditatem de uniuersis pl⁹ tre· sic locu
tus es per manum serui tui moysen cum
educeres patres nr̄os de egipto domine deus·
Factum est autē cum complesset salomon o
rans dominum omnē orationem· ⁊ depre
cationem hanc surrexit de conspectu al
taris dñi· ⁊ stetit· n· genu· suum· tenens
manus expanderat ad celum· ⁊ re
tro· ⁊ benedixit ois ecclie· uoce magna di
cens· Benedictus dñs deus· qui dedit requiē
pplo suo israel· iux̄ omnia que locutus est·
non cecidit sermo· quidem ex omnib;
bonis· quae locutus est per manum serui
sui· sit dominus deus· nr̄· nob· cum sicut
fuit cum patrib; nr̄is· non derelinquat nos
neq; proiciat· ⁊ inclinet corda nr̄a ad se
ut ambulemus in uniuersis uiis eius
⁊ custodiamus mandata eius· ⁊ ceremo
nias· ⁊ iudicia quae precepit mandari pa
tribus nr̄is· sint uerba mea· quib; de
precatus sum coram domino· appropinquet
deus deo nr̄o die ac nocte· ut faciat
iudicium serui sui· ⁊ pli sui israel· per sin
gulos dies· ut sciant omnes pl⁹ tre· quia dñs
ipse est deus· ⁊ non est ultra· Sit cor
nr̄m perfectum cū dño deo nr̄o· ut in
ambulemus in decretis eius· ⁊ custodia
mus mandata eius sicut· ⁊ hodie·
Rex· ⁊ omnis israel cū eo immolabat
victimas coram domino· Mactauit
salomon hostias pacifical· quas immo
lauit domino· bob· xxii· milia· ⁊ oues
um· c· xx· milia· ⁊ dedicauerunt tem
plum domini rex· ⁊ filii israel· in die illa
sanctificauit rex medium atrii q̄· erat
ante domum dñi· fecit quippe holocaustum
ibi· ⁊ sacrificium· ⁊ adipem pacificor· quia
altare eneum q̄· erat coram domino
minus erat· ⁊ capere non poterat holocaus
tum· ⁊ sacrificium· ⁊ adipē pacificor· fecit
ergo salomon in tempore illo festiuita
tem celebrem· ⁊ omnis israel cum eo· mul
titudo magna ab introitu emath usq;
ad riuū egipti coram domino deo nr̄o
vii· dieb;· ⁊ vii· dieb; ⁊ xliii· diebus
in die octaua dimisit populos· Benedixe
runt regi· ⁊ profecti sunt tabernacula sua
letantes· ⁊ alacres· q· corde super omnib;· bonis
que fecerat deus dñs suo· ⁊ israel populo su
Postquam cōplet· est salomon
domum dñi· ⁊ domum regis· ⁊ omne
quod optauerat uoluerat
facere· apparuit ei dominus· sicut
apparuerat ei in gabaon· dicens·
audiui orationem tuam· ⁊ de
precationem tuam q· deprecatus es coram
me· sanctificaui domum hanc quam edi
ficasti ut ponerem nomen meum ibi
sempiternum· ⁊ erunt oculi mei· ⁊ cor

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

menum ibi cunctis diebus quibus ambu
lauit coram me sicut ambulauit dauid pater
simplicitate cordis in equitate et recto
da que precepi tibi et iudicia mea et legitima
mea custodis ponam thronum regni tui
super israhel in perpetuum sicut locutus sum
dauid patri tuo dicens non auferetur vir de
genere tuo de solio israhel si autem auersi
fueritis vos et filii uestri nec custodieritis me
um mandata mea et ceremo
nias quas proposui uobis sed abieritis et colue
ritis deos alienos et adoraueritis eos auferam
uos de terra mea quam dedi eis templum
quod sanctificauit nomini meo proiciam a conspectu
meo et erit israhel in prouerbium et in fabulam
cunctis populis et domus hec erit in exemp
plum omnis qui transierit per eam stupebit
et sibilabit et dicet quare fecit dominus sic terre huic et domui huic et respondebunt
derelinquerunt dominum deum suum qui eduxit pa
tres eorum de terra egypti et secuti sunt deos a
lienos et coluerunt eos et adoraverunt eos et adduxit eis omne malum hoc. Expletis autem annis xx. postquam
edificauerat salomon duas domos i. do
mum domini et domum regis hyram re
gem tyri presente rege salomone ligna et
ligna et abiegna et auri quantum uoluit omne quod
optauit habuerat tunc dedit salomon hy
ram xx. opidis in terra galilee et egressus
est hyram de tyro ut uideret opida que
dauit ei salomon nec placuerunt ei et ap
pellauit eas terram chabul usque in diem
hanc. Misit quoque hyram ad regem salo
monem c. xx. talenta auri. Hec est igi
tur summa expensarum quam optulit salomon rex
ad edificandum domum domini et domum suam
mello et murum ierusalem et hazor et mageddo
et gazer. Pharao rex egypti ascendit et
cepit gazer succendensque eam igni et
cananeum qui habitabat in ea interfecit
et dedit eam in dotem filie sue uxori
salomonis edificauitque salomon
gazer et bethoron inferiorem et baalath
et palmiram in solitudine terre et omnes ur
bes ad se pertinebant et erant absq;
numero munitis et quadrigis suis et
quadrigarum equitum et fecit quicquid ei placu
it ut ut edificaret in ierusalem et in libano et in
omni terra potestatis sue. Omnis populus qui
remanserat de amorreis et hetheis et pherezeis et eueis et iebuseis qui non sunt de
israhel hoc est filios eorum qui remanserant in
terra quos scilicet non potuerant filii israhel exter
minare fecit salomon tributarios usque ad
diem hanc de filiis autem israhel non fecit
rex salomon seruire quemquam sed erant
uiri bellatores et ministri eius et principes
duces et tribuni et quadrigarum et equo
rum principes super opera salomonis pre
positi quingenti. l. qui habebant sub ip
sum populum et facientes opus impauit autem filia
pharaonis ascendit de ciuitate dauid in
domum suam quam edificauerat ei salomon. Tunc
edificauit mello et circumdabat quoque salomon
templum holocaustis et adipe pacificorum quod
offerebat altari quod fecerat in honore domini et adolebat thymiama
coram domino postquam perfectum est templum
complesset quoque fecit rex salomon nauem
in gasion quod est iuxta ailam in litore
maris rubri terra edomitidis misitque hyram
in classe illa seruos suos uiros nauticos
et gnaros maris cum seruis salomonis.
Qui cum uenissent in ophir sumpserunt inde au
rum et tulerunt ducentos et quinquaginta talenta auri et adtu
lerunt regi salomoni.

Regina autem saba audita fama salomo
nis in nomine domini uenit tentare eum
in enigmatibus; et ingressa ierusalem cum
multo comitatu ualde camelis portantibus
aromata et auri infinitum nimis et
gemmas pretiosas uenitque ad regem sa
lomonem et locuta est ei universa que
habebat in corde suo et docuit eam salo
mon omnia uerba que proposuit non fuit
sermo quem rex posset celare et non re
sponderet ei. Videns autem regina saba omnem
sapientiam salomonis et domum quam edifica
uerat et cibos mense eius et habitacula ser
uorum ordines ministrorum uestes eorum
et pincernas et holocausta que
offerebantur in domo domini non habebat ultra
spiritum dicitque ad regem Verus est ser
mo quem audiui in terra mea super ser
monibus tuis et super sapientia tua et in
terpellabam narrantibus mihi donec
ipsa uenirem et uiderem oculis meis et probaui
et media pars mihi nuntiata non
fuerat. Maior est sapientia tua et opera tua
quam rumor quem audiui beati uiri tui

ueau serui tui hii qui stant coram te sp
ter audiunt sapiam tuã. Sit dñs deus
tuus bñdictus qui voluit te. ut ponat te
super thronũ isrl eo qd dilexit dominus
isrl in sempiternũ. constituit te regem ut
faceres iudicium. iustitiam edidit ergo re
gi. c. xx. talenta auri. aromatha mlt
ta nimis. gemmas preciosas. non fuit
allata ultra aromatha tã multa
qũ ea que dedit regina saba regi salo
moni. ecclesiã hyram qui portabat
aurum de ophir. attulit ex ophir ligna
thyina multa nimis. gemmas preti
osas fecit. rex de ligno thyne fulcra
domui domini. domui regie. cythara
ras. lyras. psalteria. non sunt alla
ta huiusmodi ligna thyina. ex tu
nc usq; in presentem diem. Rex a salomõ
dedit regine saba omnia que voluit. et
petiit ab eo. exceptis his que ultro
obtulit ei munifice rex. Que reuersa
est. abiit in terã suã cum seruis suis. e
rat aũt pondus auri qd offerebatur salo
moni p singulos annos. dc. lx. vi. ta
lenta auri. exceptis eis qd adferebant
uiri qui sup uectigalia erant. negotia
tores. mercesq; cuncta uendentes. et
reges arabie. ducesq; terre ferebant ergo rex
salomon. c. scuta de auro purissimo
de. cc. auri siclos dedit i lamina scuti un
i. et. cc. petasi ex auro probato. cc. i
ne aur una petã uehebant. pondo
rex in domo saltus libani. fecit. c. rex
salomõ thronum de ebore grandem. et ves
tiuit eum auro fulvo nimis. cum hẽbat
vi. gradus. et summitas throni rotũda
erat in parte posteriori. et due manus
hinc atq; inde tenebant sedile. et duo leo
nes stabant iuxta manus singulas. et
xii. leunculi stabant hinc et inde in
gradibus. per sex gradus hinc
atq; inde non est factũ tale opus in
uniuersis regnis. Omnia vasa de quib;
potabat rex salomõ erant aurea. et u
niuersa supellex domus saltus libani
de auro purissimo. nõ erat argentum.
nec aliquid pũi putabatur in diebus
salomonis. qz classis regis per. ma
re cum classe hyram semel per tri
nos ibat in tarsis. deferens inde
aurum. argentum. dentes elephã
torum. simias. et pauones. Congregatus

et rex salomon super omnes reges t
re diuitiis. et sapia. transmissa cũ de sin
bat uniuersa in salomonis ut audi
ret sapiam eius. quã dederat deus in cor de
eius. singula deferebant ei munera va
sa aurea. vestes. arma. uelut. aromata
uelitas aromatha quoq; et equos. et
mulos per annos singulos. congrega
uit quoq; salomõ currus et equites. fecit
sibi mille. cccc. currus. et. xii. milia
equitum. et disposuit eos p ciuitates
munitas. et cum rege in hierlm fecit;
ut tanta esset habundantia argenti
in hierlm quanta. et lapidum. et cedros pbuit
multitudinem qũ sicubi homo ubique
nascuntur in campestribus. et deducebãt
equos salomonis de egipto. et de uni
gotiatores. et regis emebant de cõ
tanto pco producebant. egrediebã
tur a quadriga exegipto. dc. siclis ar
genti. et equus. c. l. argẽti. sic uniuersi
ciuitates regũ. et ipsi reges terre equos ue
nundabant.

Rex aũt salomon ad amauit mu
lieres alienigenas multas. filiam
q; pharaonis. et moabitidas. et ydumeas.
et sydonias. et ceteas de gentib; sr quib;
dixit dominus filiis isrl. Non ingre
dientur ad eas. neq; illę ingredientur
ad uos. certissime. n. auertent corda uã
ra ut sequamini deos eor. Huic uni
pulauit rex salomon ardentissi
mo amore. fuerunt aũt ei uxores. qsi re
gine. dcc. et concubine. ccc. et auerte
runt mulieres cor eius. cumq; iam esset
de senectute. et cor eius p mulieres ui
cupiscerent deos alienos. nec erat cor
eius perfectum cum domino deo suo sic
cor dd pris eius. dauid. colebat salomon
astarten deam sydonioz. et chamos dm
moabitaz. et moloch ydolum ammo
nitarum. fecitq; salomon q non pla
cuerat coram dño. nec ad impleuit
ut sequeretur dñm sicut dd pr eius. tũ
aũt edificauit salomon fanum cha
mos ydolo filioz ammon. in monte
qui contra hierlm. et moloch
dño. sicut aliene
runt. que adolebant tura. et immolab
bant dis suis. igitur iratus est dñs
salomoni eo qd auersum esset cor eius
a domino deo isrl qui apparue

moab ĩmte q̃ ꝫ ꝫ. ieth
moloch ydolo

rat ei dñs · qđ præceperat de uitulo hj ne faceret
rent dos alienos · non audiuit
mandauit dominus ei · dixit itaq; dñs
salomoni · Quia hjusmodi tj ap re · non
seruasti pactum meum · præcepta mea q
mandaui tibi: diuidam regnum
num · dabo illud seruo tuo
nū in diebus; nisi non faciam ip dd prop
tuū de manu filii tui sed
rum regnū auferam; tribum una
dabo filio tuo ip dd tuū · hierlin qđ
elegi · ædificauit ad dominus ad ædifi
um salomonis · adad · ydumeum de se
mine regio qui erat · in edom cum ·
set dd in ydumea · ascenderūt · ioab prin
cipes militie ad sepeliendum eos qui fu
erant interfecti · occiderūt omnem mas
culum · in ydumea · vi · n · mensibus
ibi morati sunt · ioab · donec dñs ysr' exter
minaret omne masculinū in ydumea ·
fugit adad ipe · unus ydumeorū de fili
is eius · cum eo ut ingrederetur egiptum · eratq;
ad adad puer parulus · cū fugissent de ma
madian uenerunt in pharan tulerūtq;
secū uiros de pharan · uenerunt
egiptum ad pharaonem regem egip
ti · qui dedit ei domum · cibos · constitu
it · terram delegauit · frumenti · dedit · adad
gratiam coram pharaone · valde in tan
tum dixit ei uxorem sororem uxoris sue
germane · tahpenes regine · genuit q;
ei soror tahpenes genebath filium · nu
trit eū tahpenes in domo pharaonis · e
rat; genebath ysrael cū pharaone
cū filiis eius · manebat; audiuit · adad me
gipto dormisse dd · ꝑ patres; sibi · mortu
um · ioab princeps militie dixit pha
raoni · dimitte me ut vadam in terram
meam · dixitq; ei pharao qua re
ap me indiges ut queras ire ad ter
ram · at ille respon · nulla · obsecro
te ut dimittas me · annuit ei quoq;
deus ad versarium rezon filium eliada
dam qui fugerat adadezer regem soba
dominum suum · congregauit · eum
uiros · factus est princeps latronum
cū interficeret eos dd abierunt; damas
cū · hi transierunt · ibi · constituerunt eū
regē in damasco · erat; · ad · ysrael ysr'
cunctis diebus; salomonis · hoc est ma

malum adad · odium · ysr' regnauit ·
syria · ieroboam quoq; filius · nabath
ephrateus de sarira seruus salomonis ·
cuius mater erat nomine · mulier · vidua
leuauit manum · regem · hj · cū rebellio
nis ad filium · salomon edificauit
mello · reparauitq; uoraginem ciuitatis
dd pris sui · erat · ieroboam uir fortis · t
potens · videns; salomō adolescentem bo
ne · indolis · inducitum ostituerat eum p
fectum super · domū · domus · ioseph ·
factum · igitur · in tempore illo · inuenit
am egredientem de · hierlin · inuenit eum
hanas silonites · pphēta in uia ·
lio nouo erant · duo tm · agro ·
hjudeus; ahias pallium suum nouū
quo opiis erat indut · in · xii · partes · dixit
ieroboam · tolle · decem scissuras · hec
dicit dominus deus ysr' · ecce ego scindā
regnū de manu salomonis · dabo tibi
x · tribus; remanebunt ei ꝑ · unum meum
dd · hierlin · ciuitatem quā elegi de oīb;
tribub; ysr' · eo qđ · dereliquerint me · adora
uerint astaroth deam sydonioz · chamos
deum moab · et · malchom · deum filiorum
· non ambulauerunt · uiis meis · ut fa
cerent iustitiam coram me · ap · ceptaq; mea
· iudicia mea sicut dd pr eius · non · fece
runt omne regnum de manu eius
s; ducem ponā cunctis diebus; uite · sue
ip dd · seruum meū · quem elegi · qui
custodiuit mandata mea · ap · cepta
mea · auferam · regnum de manu
filii eius · dabo · x · · tribus; filio autē ei
dabo tribum unam · ut · remaneat lu
cerna dd · famo meo · cunctis diebus; coram
me · in hierlin · ciuitate · q elegi · mi · de
nomen meum ibi · te · assumam
· regnabis · oīb · q dēsiderit · anī
tua · eris; rex · ysr' · si ergo audieris
oīa · que p · ecpo · tibi · · ambulaueris
uis meis · · feceris · qđ · rectū · coram
me · custodieris · mandata mea · ap · cep
ta mea · sicut · fecit dd · seruus meus · dā
uid · · edificabo tibi · domum · fidelem
quo modo edificaui dd · domum · israēl ·
tribi ysr' · · affligam semen dd · sup
uerūtamen · nō · cunctis diebus; · uolui · ergo
salomon · interficere · ieroboam · qui · fugit
rexit · · aufugit · in egiptum · ad · susacim
gem egipti · fuit · in egipto · usq; ad

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mortem salomonis. reliquum aut̃ uerbor salomonis reliquum aut̃ uerbor omnia que fecit ipa eius ecce
scripta sunt in libro uerborum dierum salomonis. Dies a quos regnauit
salomon in iherlin sup omnem isr'el. a
nis mille. Dormiuitq; salomon cū p̃ribus; huius
sepulti q; est ciuitate dd̃ p̃tis sui. regna
uitq; roboam filius eius p̃ eo

CXII

Ierat aut̃ roboam in sichem illuc enim
congregatus erat omnis isr'el ad constituendum eum regem. at uero ieroboam
filius nabath cum adhuc esset in egipto
pro fugit a facie salomonis regis audita
morte eius reuersus est de egipto misserunt q; uocauerunt eum. Venit ergo
ieroboam et omnis multitudo isr'el. locuti sunt ad roboam dicentes. P̃ter noster
durissimum iugum imposuit nobis. tu nr̃a
q; nunc imminue paululum de impio p̃tris
tui durissimo. et de grauissimo iugo q
imposuit nob. seruiemus t̃i. Qui ait
eis. reuertimini usq; ad tertium diem. reuertimini ad me. cumq; abiisset populus
rex roboam cum senioribus qui assistebant coram salomone p̃re eius dum
adhuc uiueret. ait. Quod michi consilium inuenitis. ut rescribam populo huic
Qui dixerunt ei. si obedieris hodie populo huic et
seruieris ei. et locutus fueris ad eos uerba lenia
erunt tibi cunctis diebus. Qui dereliquid consilium senum q dederant ei
et adhibuit ad se iuuenes qui nutriti
fuerant cum eo. assistebant illi dixit
q; ad eos. quid michi consilium datis ut
rescribam populo huic qui dixerunt michi
dicens. sic loquere populo huic qui locuti sunt ad te dicentes. P̃ter
tuus aggrauauit iugum nr̃m tu ue
leua nos. Sic loquere ad eos. minimus
digitus meus grossior est dorso p̃tis mei
unde p̃ meus posuit sup nos iugum g
ue ego aut̃ addam sup iugum nr̃m p̃ter
meus cecidit uos flagellis ego at̃ cedam
uos scorpionib; Venit ergo ieroboam
cunctus populus ad roboam die tertio sicut
locutus fuerat rex dicens. reuertimini
ad me die tertia. Iussitq; rex populo du
ra debito cui filio senioy qd̃ crudelius
locutus est ei sedm consilium iuuenū
dicens. P̃ter meus aggrauauit iugum uestrum
ego at̃ addam iugo uri nr̃i. cecidit uos
flagellis. ego aut̃ cedam uos scorpionibus. non acquieuit rex populo quia ad uersatus fuerat ei dñs. ut suscitaret uerbum
suum qd̃ locutus fuerat dominus in
manu ahie silonite ad ieroboam filium nabath. Videns itaq; populus qd̃ non
audisset eos. dicens. Quae nob pars in dauid
aut hereditas in filio ysai. in tabernacula tua isr'el. Succurre nunc
domui tue dd̃. Abiit isr'el in tabernacula sua. Super filios aut̃ isr'el qui habitabant in ciuitatib; regnauit roboam. Misitq; rex roboam ad hadoram
qui erat super tributa. lapidauitq; eum
omnis populus. et mortuus est. porro rex roboam festinus ascendit currum. fugit in
iherlin recessitq; isr'el a domo dd̃ usq; in diem
presentem. factum est at̃ quando audiit omnis
isr'el qd̃ reuersus esset ieroboam miserunt
et uocauerunt eum congregato cetu ad
duxerunt eum regē super omne regnum
isr'el. nec secutus est quisquam domū dd̃ p̃ter
tribum iuda solam. Venit aut̃ roboam
iherlin. congregauit uniuersam domum
iuda. tribum beniamin. et lectos militum
electos. mille octoginta. ut pugnarent
cū domū isr'el. reducerent regnum roboam filio salomonis. factus est aut̃ sermo dñi ad semeiam uirum dei dicens
loquere ad roboam filium salomonis regē
iuda. ad omnem domū iuda. et beniamin. reliquosq; populo dices. Hec dicit dominus. non ascendetis. nec debellabitis cū
fratres uros filios isr'el. Reuertatur unusquisq; in domum suam. a me. n. factum est istud
hoc audierunt sermonem domini. et
reuersi sunt de uia sicut eis preceperat dominus. Edificauit aut̃ ieroboam
sichem in monte ephraim. habitauitq;
ibi. egressus inde edificauit fanuel.
Dixitq; ieroboam in corde suo. Nunc
reuertetur regnum ad domū dd̃ si ascenderit populus iste ut faciat sacrificia in
domo domini in iherlin. conuertetur
cor populi huius ad dominum suum roboam
regem iuda. et interficient me. et reuertentur ad eum. Et cogitato consilio

scat duos utriculos aureos dixit eis Volite
ite ascende in bethel et habita ibi fac
que reduxerunt te de terra egypti Et dixerunt
in bethel ad filium senis habitabat
bethel et narraverunt
ei omnia opera que fecerat vir dei in
die illa in bethel et verba que locutus fuerat
ad regem narraverunt patri suo Et dixit
eis pater eorum quam viam abiit ostenderunt
ei filii sui viam per quam abierat vir dei
qui venerat de iuda et dixit filiis suis Stra
nute mihi asinum Quo cum strauissent
ascendit et abiit post virum dei sede
bat que sedenti super theerebinthum
dixit illi Tu ne es vir dei qui venisti de
iuda Respondit ego sum Dixitque ad eum
Veni mecum domum ut comedas panem
Qui dixit Non possum revertere nec venire
tecum nec comedam panem nec bibam a
te in loco isto Quia locutus est mihi
in sermone domini dicens Ne comedas panem
et ne bibas aquam ibique reverti
per viam per quam ieras Ille autem
dixit ei Et ego propheta sum similis tui
et angelus locutus est mihi
in sermone domini dicens Reduc eum
tecum in domum tuam ut comedat panem
et bibat aquam Mentitus est ei
reversus est ergo cum eo et comedit panem
et bibit in domo eius et
dum adhuc sederent ad mensam factus
est sermo domini ad prophetam qui re
duxerat eum et clamavit ad virum de
qui venerat de iuda dicens Hec dicit dominus
Quia non obedisti ori mee domini
et non custodisti mandatum quod precepit
dominus deus tuus tibi et comedisti panem
et bibisti aquam in loco in quo
precepit tibi ne comederes panem et biberes
aquam non inferetur cadaver tuum in
sepulcrum patrum tuorum Surrexit quoque comedit
et bibit et strauit asinum suum propheta
quem reduxerat Cumque abiisset inue
nit eum leo in via et occidit illum erat cada
ver eius proiectum tota via asinus ad
stabat iuxta eum et leo stabat iuxta cada
ver Ecce viri transeuntes viderunt ca
dauer proiectum tota via et leonem stan
tem iuxta cadauer Venerunt et proiectum tota via et leonem stantem
venerunt et dixerunt in ciuitate
qua habitabat senex propheta Quod cum audisset propheta
et ille senex dixerunt
Vir dei est qui inobedi
ens fuit ori dei tradidit eum dominus
leoni qui confregit eum et occidit eum iuxta

filii sui et narrauerunt

ũbium domui qđ locutus est ei dixit ad
filios suos Heu me michi asinum quẽ
strauissent ille abiit & inuenit cada
uer eius proiectum in via & asinum ste
rentem iuxta cadauer nõ comedit
leo de cadauere nec lesit asinum Ve
nit ergo ppheta cadauer mortui ipsum
illud super asinũ recũbit iuxta uenit
ut ppheta seniul ut plangerent eũ
& ipsum cadauer eius in sepulchro suo &
placerunt eum dicentes heu me frẽ mi
plangentes eum dixit ad filios suos cũ
mortuus fuero sepelite me in sepulchro
in quo uir dei sepultus est iuxta ossa eius
ponite ossa mea & post dies uenient ser
mo quem prædixit in uoce dñi cõtra
altare qđ est in bethel & cõtra omnia fa
na excelsorum quæ sunt in urbibus samа
rie Post hæc non est reuersus Ie
roboam de uia sua pessima & cõgre
gauit de nouissimis plebem sacerdotes excel
sorum quicũque uolebat implebat ma
num suam & fiebat sacerdos excelsorum
Ipse hanc rẽm peccauit ieroboam domꝰ
& peruersa est & delenda de superficie tre
Illo tempore egrotauit abyа
filius ieroboam dixitq; ieroboam uxo
ri sue surge & commutata ueste ne cognos
cant qđ sis uxor ieroboam & uade in
silo ubi est ahyа ppheta qui locutus est
mihi qđ regnaturus essem super hunc
populum & tolle tecum in manu decem
panes & crustula & uas mellis & uade ad il
lum ipse enim indicabit tibi quid euen
turum sit huic puero fecit ut dicerat ie
roboam uxor eius surgensq; abiit in silo
& uenit in domum ahiæ at ille non poterat
uidere iam enim caligauerant oculi eius præ senectu
te Dixit autem dominus ad ahiam Ecce
uxor ieroboam ingreditur ut consulat
te super filio suo qui egrotat hæc & hæc loque
ris ei cum ergo illa intrasset & dissimulasset
se esse quæ erat audiuit ahyas sonitum
pedum eius intrantis & postium & ait
ingredere uxor ieroboam quare aliud
esse simulas ego autem missus sum ad te du
rus nuncius & ade & dic ieroboam hæc di
cit dominus deus israhel Quia exaltaui
te de medio populi & dedi te ducem super
populum meum israhel & scidi regnum domꝰ
& dedi illud tibi & non fuisti sicut ser
uus meus dd qui custodiuit mandata
mea & secutus est me in toto corde suo
faciens quod placitum erat in conspectu
meo & operatus es malum super omnes
qui fuerunt ante te & fecisti tibi deos alie
nos & conflatiles ut ad iracundiam pro
uocares me me autem proiecisti post tergum
tuum Idcirco ecce ego inducam mala
super domum ieroboam & percutiam de ieroboam
ad mingentem ad parietem & clausum & nouis
simum in israhel & mundabo reliquias
domꝰ ieroboam sicut mundari solet
stercus usq; ad purum Qui mortuus
fuerit de ieroboam in ciuitate comedẽt
eos canes Qui autem mortuus fuerit in
agro uolucres eum qui enim locutus est locutus est
Tu igitur surge uade ad
domum tuam cum pedes
tui ingredientur ciuitatem
morietur puer Et plan
gent eum omnes israhel & sepelient
eum Et non erit
inferetur de ieroboam in sepulcrum
quia inuentus est in eo uerbum
ad dominum deum israhel in domo ieroboam
Constituet autem sibi dñs regem super
israhel qui percutiat domum ieroboam
in hac die nunc quid tempore Percutiet
dominus israhel sicut mouere solet
arundo in aqua & eradicet israhel de ter
ra hac quam dedit patribus eorum &
ventilabit eos trans flumen eo quod fecerint
sibi lucos ut inritarent dominum Et
dedit dñs israhel propter peccata ieroboam
qui peccauit & peccare fecit israhel Sermo
autem uerbi quem locutus est dominus in
manu serui sui ahyæ silonitis uniuersa
quæ operatus est ieroboam & bella quibus
dominus percussit israhel & mortuus est ieroboam
& dormiuit cum patribus suis & regnauit
roboam filius eius pro eo Porro roboam filius salom
onis regnauit in iuda Et duodecim annorum
erat roboam cum regnare cepisset
& decem & septem annis regnauit in hierusa
lem ciuitate quam elegit dñs ut ponet nomen
suum ibi ex omnibus tribubus israhel Et

mei aiī ꝑ mr̃ eius naama amā
nitē ⁊ fecit nidi malum coram dño
no ⁊ imitati sunt eum sup omīb; q̄
fecerant pr̃es eor̄ impijs suis que pecca
uerunt edificauerunt n ⁊ pi filū anat
⁊ thamas ⁊ ducol sup omnem collem ex
celsum ⁊ subt̄ omnem arborē frondo
sam. ⁊ effusum fuerunt incra
cerunt; omnesq; ab hostibus quos ge
cum quas arcuit dominus a facie
filor̄ isr̄l ⁊ quinto a anno regni rob
am ascendit sesac rex egipti hierlm ⁊
tulit thesauros domus dñi ⁊ thesauros
regis ⁊ omnia diripuit ⁊ cuncta tulit
aurea que fecerat salomō pro quib; fecit
rex roboam scuta erea ⁊ tradidit ea in
manu ducum scutarior̄ ⁊ eor̄ qui ex
adibant ad hostium domus regis ⁊ cū
ingrediebat rex in domū dñi ⁊ portabāt
bant ea q̄ postea reportabant ad armamentarium
scutarior̄ ⁊ reliqua a sermonū roboam
⁊ omīa que fecit ecce scripta sunt in libro
verborum dierū regum iude ⁊ fuit bellū
inter roboam ⁊ hieroboam cunctis diebus; de
mum; roboam ꝑ patres suos ⁊ sepultus
est cum eis in ciuitate dd ⁊ nomen ei
mr̃ eius naama ammanitis ⁊ regnauit
uit abya filius eius pro eo
gnauit octauo x. anno regni hieroboa
am filii nabath; regnauit abya sup iu
dam; annis regnauit hierlm ⁊ Io
mr̃ eius maacha filia abessalom a
bulauit; monīb; patris sui que
fecerat ante eum ⁊ erat cor eius perfectum cum
dño deo suo sicut dd pr̃ eius; ꝓp dd de
dit ei dñs deus suus lucernam in hierlm
ut suscitaret filiū eius post eum ⁊
staret hierl eo q̄ fecit; dd rectum in o
culis dñi ⁊ nō declinasset; ab omīb; que
preceperat ei cunctis diebus; nisi quod
to sermone urie ethei tantum bellum
fuit inter abiam ⁊ hieroboam omni tem
pore urie eius ⁊ reliqua a sermonum
abye omīa que fecit nonne hec scr̄a
sunt in libro uerborum dierum regum iu
da sunt; plurimum inter abyam ⁊ hieroboā
⁊ dormierunt abya cum pribus suis ⁊ sepe
lierunt eū in ciuitate dd ⁊ regnauit
a filius eius pro eo ⁊ anno xxv
roboam regis isr̄l regnauit asa rex iude
⁊ xl. uno anno regnauit in hierlm no
mei mr̃ eius maacha filia abessalō.
⁊ fecit asa rectum aiī oculis dñi sicut
cit dd pr̃ eius ⁊ abstulit effeminatos de
ra prostibulis; omnes idola ydolor̄ q̄
fecerant pr̃es eius ⁊ insup ⁊ maacham ma
trem suam amouit ne esset principes in
lucis priapi ⁊ lucos eius quicquid ostenta
set subuertit; sperā eius ⁊ cōbussit in tor
rente cedron ecclesia aiī ⁊ dñs abstulit ⁊ ui
ti cor asa perfectum erat cum domino dō
suo cunctis diebus; fecit ⁊ sanctificata ea que
sanctificauerat pr̃ eius ⁊ inoīat in domum
dñi argentum ⁊ aurum ⁊ uasa bellū
audi erat inter asa ⁊ baasa regem isr̄l cunc
tis diebus; ecce ascendit quoq; baasa rex
isr̄l ⁊ mundum ⁊ edificauit rama ut nō
posset quispiam egredi aut ingredi de par
te asa regis iude ⁊ tollens inde asa omne
argentum ⁊ aurum q̄ remanserat in the
sauris domus dñi ⁊ thesauris domus re
gie dedit illud in manus seruor̄ suor̄ ⁊
misit adenadib filium tabremon filii
ozam regem syrie qui habitabat in dama
co dicens fedus est inter me ⁊ te ⁊ inter
meum ⁊ patrem tuum ecce misi tibi munera
argentum ⁊ aurum ut uenias ⁊ ir
rumpas fedus q̄d habes cum baa
sa rege isr̄l ⁊ recedat ame ⁊ cum audisset
benadab regis asa misit principes exer
citus sui in ciuitates isr̄l ⁊ percusserunt ahi
on ⁊ dan ⁊ abel domū maacha ⁊ omnē
cinneroth omnē ⁊ terā nepthalim
dd cū audisset baasa iit edifica
re rama ⁊ cessauit esse in tabula ⁊ rex asa
misit nuntios omnē iudam dicens le
mo sit exceptus ⁊ tulerunt lapides ra
ma ⁊ ligna eius quib; edificauerat ba
asa ⁊ extruxit de eisdem rex asa gaba
a beniamin ⁊ maspha ⁊ reliqua a ōi
um sermonū asa ⁊ omnis fortitudo
eius ⁊ cuncta que fecit ⁊ ciuitates q̄s
edificauit nonne hec scripta sunt in
libro uerborum dierum regum iude de

rumpṫ̃ in ꝑ̃ḡe ḡenesturꝰ huic dormit pe
des ꝯ dormiunt cũ ꝑ̃ib; fuit ꝯ sepultꝰ ē
cũ eis in ciuitate dd̃ ꝑ̃t fili⁹ ꝯ regnauit
q; ocapha filius eius pro eo ¶ anno
uero filius ieroboam regnauit sup isr̃
anno scd̃o asa regis iude & regnauit; si
isr̃ duob; annis ¶ fecit qd̃ malum est
in conspectu dñi ⁊ ambulauit in uiis
ꝑ̃is sui ⁊ in pctis eius quib; peccare
fecit isr̃ ⁊ insidiatus est ei baasa
filius haia de domo yssachar ⁊ percus
sit eũ in gebethon que est urbs phili
stinoꝝ (siquidem nadab cum isr̃ ob
sidebant gebethon) ⁊ interfecit eum
baasa anno tertio asa regis iude & regna
uit pro eo ⁊ cum regnasset; percussit do
mum ieroboam ¶ non dimisit
ne unam quidem animam de semine
eius donec deleret eum iuxta uerbum do
mini qd̃ locutus fuerat in manu ser
ui sui ahie silonitis ꝓp̃ peccata ieroboam
que peccauit ⁊ quib; peccare fecit isr̃
ꝓp̃ delictum quo irritauit dominum
deum isr̃ ¶ reliqua aũt sermonum nadab
omnia que operatus est nonne hꝫ scꝑta sunt
in libro uerborum dierum regum isr̃
fuit; bellum inter asa ⁊ baasa regem isr̃
cunctis diebus; ⁊ anno tertio asa regis iude
regnauit baasa filius haia super omnem
isr̃ in thersa xxiiii annis ¶ fecit malum
coram domino ambulauit; in uiis
ieroboam ⁊ in peccato eius quib; peccare
fecit isr̃.

(XVI)

Factus est aũt sermo dñi ad hieu filium
anani ctr̃ baasa dicens; pro eo qd̃ exaltaui
te de puluere ⁊ posui te ducem super
ꝑ̃lm meum isr̃ tu aũt ambulasti in
uia ieroboam ⁊ peccare fecisti ꝑ̃lm
meum isr̃ ut me irritares in peccatis eoꝝ
⁊ ecce ego demetam posteritatem baasa ⁊
posteritatem domus eius ⁊ faciam domum
tuam sicut domum ieroboam filii nabat
thi ¶ qui mortuus fuit de baasa in
urbe comedet eum canes ⁊ qui mortu
us fuerit eius in regione comedent
eum uolucres celi ¶ reliqua aũt sermonum
baasa ⁊ quecq; fecit ⁊ fortia eius nonne
hꝫ scꝑta sunt in libro uerborum dierum regum

isr̃ ¶ dormiuit ꝯ baasa cũ ꝑ̃ribus; fuit
sepultus est in thersa ⁊ regnauit he
la filius eius pro eo ¶ cum autem in manu
hieu filii anani ꝓphete uerbum dñi fac
tum esset cũ baasa ⁊ domui eius ⁊ cũ
malum qd̃ fecerat coram domino ad irri
tandum eum in operibus manuum suarum
ut fieret sicut domus ieroboam eo ⁊ qd̃
eam occidit eum hꝫ est hieu filius ana
ni ꝓphe ¶ anno xxvi asa regis iuda
regnauit hela filius baasa sup isr̃ in ther
sa duobus annis ¶ et elleuauit cũ eum seruus
suus zamri dux medie partis equitũ; ip
se aũt hela ⁊ thersa bibebant ⁊ inebriabat
se in domo arsa ꝑfecti thersa ¶ cum ergo
zamri ꝓcessisset ⁊ percussisset eum anno xxvii
baasa regis iude ⁊ regnauit pro eo ⁊ sedit; re
gnauit ⁊ sedit; si⁹ solium eius ⁊ percussit do
mum baasa ⁊ non dereliquit ex ea mingẽ
tem ad parietem ⁊ propinquos ⁊ amicos
eius ¶ et interfecit zamri omnem domum
baasa iuxta uerbum dñi q̃ locutus fuerat ad
baasa in manu hieu ꝓphete ꝓp̃ uniuersa pec
cata baasa ⁊ peccata hele filii eius que
peccauerunt ⁊ peccare fecerunt isr̃ ꝓ
uocantes dñm deum isr̃ in uanitatibus
suis ¶ reliqua aũt sermonum hele ⁊ omnia qꝫ
fecit nonne hꝫ scꝑta sunt in libro uerbo
rum dierum regum isr̃ ¶ anno xxvii asa re
gis iuda regnauit zamri in thersa diebus; u
no aũt exercitus obsidebat gebe
thon urbem philistinoꝝ ¶ cumq; audisset;
relellasse zamri contra regem fecit
sibi regem omni isr̃ amri qui erat pri
ceps militie super isr̃ ¶ die illa transiit; ac
cendit ergo amri ⁊ omnis isr̃ cum eo
de gebethon ⁊ obsidebat thersa ¶ uidens
aũt zamri qd̃ expugnandi esset ciuitatis
ingressus est palatium ⁊ succendit super
domo regia ⁊ mortuus est in peccatis su
is q̃ peccauit faciens malum coram
domino ambulans in uia ieroboam
cum peccato eius quo fecit peccare isr̃ ¶
reliqua aũt sermonum zamri ⁊ insidie eius
quibus insidiatus est nonne hꝫ scꝑta sunt in li
bro uerborum dierum regum isr̃ ¶ tunc
fuit populus isr̃ in duas partes ¶ media
pars ꝑpli sequebatur thebni filium ge

nech ut ostenderet eis regem · in media pars
anni · ualuit autē plus qui erat cum am
nū plus qui sequebatur thebin filium ge
nech · et ociti sunt thebin · et regnauit
amri · anno · xxxi · asa regis iude regnauit
amri super israhel · xii · annis · in thersa reg
nauit · vi · annis · emitq; montem samā
rie a semer duob; talentis argēti · et edifi
cauit eum · et uocauit nomen ciuitatis
quā ędificauerat · nōie semer · montē dñi
ut montem samarie · et fecit malum ·
in conspectu dñi · super omnes qui fuerāt
ante eum · ambulauit
q; in omnia uia ieroboam filii nabath · et
in peccatis eius quib; peccare fecerat israhel
ut irritaret dñm deum israhel in uanita
tib; suis · reliqua autē sermonū amri quę
cuncta gessit · nonne hęc scripta sunt libris
uerbo rum dierum regum israhel · dormiuit
q; amri cū patrib; suis · sepultusq; est in sa
maria · regnauitq; achab filius eius pro
eo · achab uero filius amri sup israhel regna
uit anno · xxxviii · asa regis iude · et regna
uit achab filius amri super israhel in samā
ria · xxii · duob; annis · fecit autem achab filius
amri malum in conspectu dñi super omnes qui
fuerunt ante eum · nec sufficiebat ei ut ambu
laret in peccatis ieroboam filii nabath · sed
duxit uxorem iezabel filiam methaal re
gis sydoniorum · abiit et seruiuit baal · et ado
rauit eum · posuitq; aram baal in templo
baal quod ędificauerat in samaria · plan
tauit quoq; nemus · addidit achab ut ope suo ir
ritaret dñm deum israhel super omnes reges
israhel qui fuerunt ante eum · in diebus autē
eius ędificauit ahiel de bethel iericho in
abiram primogenito suo fundauit eam ·
et in nouissimo filio suo posuit portas
eius iuxta uerbum dñi quod locutus fuerat
in manu iosue filii nun

XVII

Dixit autem helyas thesbites de habitatore galaad ad achab · uiuit dominus deus
israhel in conspectu cuius sto si erit annis hus
tos · pluuia nisi iuxta uerbum oris mei · et
factum est uerbum dñi ad eum dicens · uade
de hinc · et uade ad orientem · et abscondere iuxta
torrentem carith qui est contra iordanem · ibi
te pascent corui · bibes autem de torrente · præ
cepi autem corui; ut pascant te ibi · abiit ergo · et fecit iuxta
uerbum domini · et abiit; sedit in torrente
carith qui est contra iordanem · et corui; deferē
bant ei panem · carnes mane similiter
panem · et carnes uespere · bibebat de torrente
post dies autem aruit torrens · non enim fuerat pluuius
super terram · factus est igitur sermo dñi ad eum dicens · surge · uade in sa
repta sydonior · et habita ibi · præcepi enim
ibi mulieri uidue ut pascat te · surrexit
abiit in sarepta sydonior · cumq; uenisset
ad portam ciuitatis · apparuit ei mulier vi
dua colligens ligna · uocauitq; eam · dixit
ei · da michi paululum aque in uasculo ut bi
bam · cumq; illa pergeret ut afferret ·
clamauit post tergum eius dicens · affer
michi obsecro · et buccellam panis in manu
tua · Quę respondit · uiuit dominus deus tuus quia
non habeo panem nisi quantum pugillus capit
prorsus farine in hydria · et paululum olei in
lecythio · ecce colligo duo ligna ut in
grediar · et faciam illud michi · et filio meo
ut comedamus · et moriamur · Ad quam helyas
locutus est · noli timere · sed uade · et fac sicut dixi
sti · uerumptamen michi primum fac de ip
sa farinula subcinericium panem par
uum · et affer ad me · tibi autem · et filio tuo fa
ciet postea · hæc autem dicit dominus deus israhel
hydria farine non deficiet · et lecythus olei non
minuetur · usq; ad diem in qua dabit dominus
super terram · Quę abiit · et fecit iuxta uerbum helye · et co
medit ipse · et mulier eius · et domus illius die
bus multis · et farina non defecit · et lecythus olei non
est minoratus · iuxta uerbum domini quod locutus
fuerat in manu helye · factum est autem
post uerba hęc egrotauit filius mulieris
huius · cuius languor fortissimus
erat ualde · ita ut non remaneret in eo halitus · Dixit
ergo ad helyam · Quid michi et tibi
homo dei · ingressus es ad me · ut reminiscerer
iniquitatis meę · et interficeres filium me
um · Cui ait helyas · Da mihi filium tuum ·
tulitq; eum de sinu eius · et portauit ipse
in cenaculum · in quo habitabat · et posuit eum
super lectulum suum · et clamauit ad dñm
et dixit · domine deus meus · numquid et
super uiduam apud quam ego hospitor · affligere
filium eius · et interficere eum · Dixitq; ad
eum · da mihi filium tuum · et tulit eum de sinu eius · et portauit ad
superiora domus · in qua ipse manebat · et collocauit
eum super lectulum suum · et inuocauit dominum
et dixit · domine deus meus · reuertatur
obsecro anima pueri huius ad

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ra eius & audiuit dñs uocem helye re
sta est anima pueri in ea & uixit & dixit
q helyas puerū ide pstitit eum de cenaculo
in inferiorem domum & tradidit matri
sue & dixit ille en filius tuus uixit mulier;
ad helyam & Qui in isto cognoui
quia uir dei es tu & uerbū dñi in ore tuo ue
rum est multos dies factum est
XVIII Post uerbum domini ad helyam in an
no tertio dicens uade & ostende te achab ut
det pluuiam super faciem terre & ibat ergo he
lyas ut ostenderet se achab erat autem fames
uehemens in samaria & uocauit achab
abdiam dispensatorem domus sue abdias
autem timebat dñm deum ualde & fa
ctum est cum interficeret iezabel pphas domini
abdias prophetas dñi centum uiros & pas
cebat eos quinquagenos singulos in spelunc
& pauit eos pane & aqua & ait
dixit ergo achab ad abdiam uade
in terram ad omnes fontes aquarū & ad uni
uersa uallem si forte possimus inuenire he
bam & saluare equos & mulos & non
auferamus de iumentis nostris & diuisit
sibi regiones ut circuiret eas achab
ibat per uiam unam & abdias per
aliam seorsum & cum eo abdias ui
de achab occurrit ei helyas & cum cognouis
set eum cecidit in faciem suam & dixit
tu es domine mi helyas & ille respon
dit ego & dixit & nunc quid peccaui quia
tradis me seruum tuum in manu a
chab ut interficiat me & uiuit dominus de
us tuus si est gens aut regnum in quo non
miserit dñs me requirens & te & si dixe
rint non est hic adiurauit regna singula & gentes eo quod non inuenerit
peruersis & nunc dicis mihi uade & dic dño
tuo ad est helyas & cum recesserit ab
te spūs dñi asportabit te in locum quem
ignoro ego & ingressus nuntiauero achab
& non inuenerit te interficiet me & seruus
tuus timet dominum ab infancia
sua & nunquid non indicatum est do
mino meo quid factum sit interficiente ie
zabel prophetas domini & abscondentem de
prophetis domini & centum quinquagenos
singulos in spelunc & pauisse eos pane
& aquis & nunc tu dicis mihi uade & dic
domino tuo ad est helyas ut interficiat me
& dixit helyas uiuit dñs exercituum ui
uus ualidum sto & hodie apparebo ei a
bijt ergo abdias in occursum achab & in
dicauit ei & uenit achab in occursum
helye & cum uidisset eum ait tune es ille
qui conturbas israhel & ille ait non ego
turbaui israhel sed tu & domus patris eius
derelinquistis mandata domini & secu
tus es baalim & eccumpsi nunc mitte &
congrega ad me uniuersum israhel in mon
te carmeli & prophetas baal cccc & prophe
tas lucos cccc qui comedūt de mensa ie
zabel & misit achab ad omnes filios
israhel & congregauit prophetas in monte car
meli & accedens helyas ad omnem
populum israhel ait usquequo claudicatis in
duabus partibus si dñs est deus sequimini
eum si autem baal sequimini illum & non
respondit ei populus uerbum & rursus he
lyas ad populum ego remansi prophe dominus
solus prophetarum baal cccc uiri autem pro
phetas lucos cccc uiri comedunt mensam iezabel
dentur nobis duo uitu
los & illi eligant uitulum unum & diuidant
membratim & imponant super ligna ignem autem
non supponant & ego faciam uitulum alterum &
imponam super ligna ignemq; non supponam & uocate uos in nomine dei uestri
ego inuocabo nomen dei mei & deus
qui exaudierit per ignem ipse sit deus
respondens omnis populus ait optima proposi
tio & locutus est helyas ad eos dixit ergo hely
as prophetis baal eligite uobis uitulum unum
& facite primi quia uos plures estis & inuo
cate nomina deorum uestrorum ignemq; ne
supponatis & illi cum tulissent uitu
lum quem dederat eis & fecerunt sic inuoca
bant nomen baal de mane usq; ad
meridiem dicentes baal exaudi nos
& non erat uox neque qui responderet & circu
bantq; altare quod fecerant & cū
esset meridies illudebat eis helyas di
cens clamate uoce maiore deus enim est
forsitan loquitur aut in diuer
sorio est aut in uia forte dormit
ut excitetur clamabant ergo uoce
magna & vulnerabant se uxta ritum
suum cultris & lancеolis donec perfu
derentur sanguine postquam autem transiit
meridies uatis prophetabantur usque
Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

quo sacrificium offerri solet: nec audiebatur voce nec aliquis respondebat nec attendebat orationi eius. Dixit helias omni populo: accedite ad me. Cumque accessissent ad eum reparavit altare domini quod destructum fuerat. Tulitque duodecim lapides iuxta numerum tribuum filiorum iacob ad quem factus est sermo domini dicens: israel erit nomen tuum. Aedificavitque de lapidibus altare in nomine domini. Fecitque fossam quasi duplici mensura areae circumcirca. Et composuit ligna divisitque per membra bovem et imposuit super ligna dixitque implete quattuor hydrias aqua et effundite super holocaustum et super ligna. Rursum quoque dixit: iterate. Qui cum iterassent: ait tertio: idem facite. Et cum tertio fecissent: cucurrit aqua circa altare et fossa repleta est aqua. Cumque iam venisset tempus ut offeretur holocaustum accessit helias propheta eius dixitque: domine deus abraham isaac et israel hodie ostendatur quia tu es deus in israel et ego servus tuus et iussione tua feci omnia verba mea. Exaudi me domine exaudi me ut discat populus iste quia tu es dominus deus et tu convertisti cor eorum retrorsum. Cecidit ergo ignis domini et devoravit holocaustum et ligna et lapides pulveremque et aquam quae erat in fossa. Quod cum vidisset omnis populus cecidit in facies suas dixitque dominus ipse est deus dominus ipse est deus. Dixit autem helias ad eos: apprehendite prophetas baal ne unus quidem effugiat ex eis. Quos cum apprehendisset deduxit eos helias ad torrentem cison et interfecit eos ibi. Dixit autem helias ad achab: ascende comede et bibe: quia sonum multae pluviae audio. Ascendit achab ut comederet et biberet. Helias autem ascendit ad verticem carmeli et procumbens in terram posuit faciem suam inter genua sua dixitque ad puerum suum: ascende et prospice per mare. Qui cum ascendisset et contemplatus esset ait non est quicquam. Rursumque ait: revertere septies. Cumque septimum venisset ait: ecce nubecula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari. Quam ait: ascende et dic achab: iunge currum tuum et descende ne pluvia prohibeat te. Et factum est dum haec agerentur hinc atque illuc: ecce celi nubibus obducti sunt et ventus coepit flare et facta est pluvia grandis. Ascendensque achab abiit in iezrahel. Manus autem domini

Factaque est super helyam: accinctis lumbis cucurrit ante achab donec veniret in iezrahel. Nuntiavit autem achab iezabel omnia quae fecerat helias: et quomodo occidisset omnes prophetas gladio. Misit ergo iezabel ad helyam dicens: hoc faciant mihi dii et hoc addant nisi hora ista posuero animam tuam sicut animam unius ex eis. Videns autem helias timuit et surgens abiit quocumque ei ferebat animus. Venitque in bersabee quae est in iuda: dimisitque ibi puerum suum. Ipse vero perrexit in desertum uno die iter. Cumque venisset sedit subter unam iuniperum petens animae suae ut moreretur: ait sufficit mihi domine tolle animam meam quia non melior sum quam patres mei. Et procidit et obdormivit in umbra iuniperi. Ecce angelus domini tetigit eum et dixit illi: surge comede. Respexit et ecce ad caput suum subcinericius panis et lagena aquae. Comedit ergo et bibit et rursum obdormivit. Reversusque angelus domini secundo tetigit eum dixitque illi: surge comede quia grandis tibi restat via. Qui cum surrexisset comedit et bibit et ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus et quadraginta noctibus usque ad montem dei oreb. Cumque venisset illuc mansit in spelunca et ecce sermo domini ad eum factus est: et ipse dixit ei: quid hic agis helyas? At ille respondit: zelo zelatus sum pro domino deo exercituum quia dereliquerunt pactum tuum filii israel aram tuam destruxerunt prophetas tuos occiderunt gladio et relictus sum ego solus et quaerunt animam meam ut auferant eam. Dixitque ei egredere et sta in monte coram domino. Ecce dominus transit et spiritus grandis et fortis subvertens montes et comminuens petras ante dominum non in spiritu domini. Post spiritum commotio non in commotione dominus. Post commotionem ignis non in igne dominus. Post ignem sibilus aurae tenuis ibi dominus. Ad eum audisset helyas operuit faciem suam pallio et egressus stetit in ostio spelunce. Ecce vox ad eum dicens: quid hic agis helyas? At ille respondit: zelo zelatus sum pro domino deo exercituum quia dereliquerunt pactum tuum filii israel aram tuam destruxerunt prophetas tuos occiderit gladio et relictus sum ego solus et quaerunt animam meam ut auferant eam.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ait dominus ad eum. Vade reuerte
tuam
tuam per desertum
in damasc
cumq; peruenisset illuc unxit azael regem sy
riam. hieu filium namsi unxit re
gem israhel. heliseum autē filium saphat
qui erat de abelmaula unxit ꝓphetam pro
te. Et erunt fugiet gladium azael oc
cidet eum hieu. et qui
fugerit gladiū
hieu interficiet eum heliseus. Reliqui au
tem
mihi septē milia uiroꝝ quorum genua
non sunt incuruata ante baal. omne os
quod non adorauit eum osculans manū
ei. Abiit ergo inde heliseus. et inuenit
filium saphat arantem cum duodecim iugi
bus
ante se. duodecim iugum boum apud; ipse erat
in duodecimo; transiuit heliseus ad eum. misit pal
lium suum super eum. Qui statim relicto
bobus cucurrit post heliseum et ait. Osu
le michi patri meo et matri meæ. et
sequar te. Cui ait; ei. vade reuertere
Quod nequeam facere tibi. reuersusq; a
eo tulit par boum et occidit eos. et
carnes eorum decoxit ꝑcibumq;
comederunt. Consurgensq; abiit et
est heliseo et ministrabat ei.

XX

Ben
adab rex syrie congregauit omne
exercitum suum et xxxii duos reges secum
ascendit equos et currus et ascendens pugna
bat contra samariam. obsidebatq; eam et ci
rcuibat; nuntios ad achab regem israhel urbi
ueniens
et dixit ei benadab hec dicit
argentum tuum et aurum tuum meum est uxores
mee et filii tui optimi mei sunt
et dixit rex
israhel
sicut uis domine mi rex tui sum
ego et omnia mea
et reuertens; nuntii dix
erunt
dicit benadab quia misi nos ad te
argentum tuum et aurum tuum uxores
tuas et filios tuos dabis michi
Cras igitur
hac eadem hora mittam seruos meos
ad te et scrutabuntur domum tuam et
domum seruoꝝ tuoꝝ omne quod est pla
cuerit ponent in manibus suis et auferent.
Vocauit autē rex omnes seniores terre
et ait animaduertite et uidete quam malitiam
inquirat nobis. Misit enim ad me pro uxoribus; me
is et filiis et pro argento et auro et non ab
nui. Dixeruntq; omnes maiores natu et
uniuersus populus ei. Non audias nec
quiescat illi. Dixitq; ad benadab.
Dicite domino meo regi omnia ꝑ que mi
sisti ad me seruum tuum primum faciem
hac autem rem facere non
possum
Et discesserunt nuntii reuertentes omnia ei. Qui re
misit ait
Si sic agunt dii israhel addant
si fuerit puluis samarie pugillum
populi qui sequuntur me
Respondens rex israhel
ait dicite ei
Ne glorietur accinctus equi
tibus sicut ille
Factum est autem cum audisset
benadab uerbum istud bibebat ipse
et reges in umbraculis
ait seruis suis
Tendite
Qui tetendere
Et ecce ꝓphe unus accedens ad achab regem
israhel
ait illi
Hec dicit dominus
Numquid
omnem multitudinem hanc uidisti
Ecce
ego tradam eam in manu tua hodie
ut scias
quia ego sum dominus
Ait
achab
per quem
Dixit; ei
Hec dicit do
minus
Pueros
principum prouinciarum
Ait
quis ineat prelium
Ille dixit ei
Recensuit ergo pueros
principum prouinciarum
et repertus est
eorum numerus
ccxxxii duorum
Recensuit
post eos populum omnem filios israhel
septem
milia
Egressi sunt meridie
Benadab
autem bibebat temulentus in umbraculo
suo
reges
xxxii duo cum eo qui ad auxi
lium eius uenerant
Egressi sunt
primi
primum prouincie; nuntiatumque est
ei
quia egressi sunt de samaria
Ait ille
Siue pro pace egrediuntur
siue
ꝓ bello
Vite eos uiuos
Siue ut prelium
uiuos eos capiat
Egressi sunt ergo pueri
principum prouincie
et reliquus exer
citus
sequebatur
Percussit unusquisque
uirum
quem se uenturum putabat
Fugerunt; syri
et
persequens est eos israhel
Fugit quoq; benadab
rex syrie in equo cum equitibus; cumq;
non egressus
rex israhel
percussit equos
et currus
et percussit syriam plaga magna
Venit
accedens autem
ꝓphe ad regem israhel
dixit ei
Vade
confortare
et scito
inde
quid facias
Quia
nouo rex syrie
ascendet
ad te.
Serui uero regis syrie
dixerunt ei
Dii montium sunt dii eo
rum
Propterea
superauerunt nos.
Melius est
ut
pugnemus
contra eos in campestribus;
Num
quid non
uincimus eos
Sermonem ergo huius
Hoc
fac
amoue reges singulos de
loco
suo
et pone principes
pro eis
Instaura.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mihi mihiam qui ceciderunt de tui ⁊ de
quos sedm equos prisinos ⁊ currus sedm
currus quos ante domini ⁊ pugnabimus
ce eos in campestribꝫ ⁊ inde bis qd obtine
bimus eos credidit ostio eoꝝ ⁊ fecit ita.
Igitur postq̃ rubierat mulc ⁊ recenluit
benadab suos ⁊ ascendit in aserch ut pug
naret ce ipis ⁊ porro filii isrl recensiti sunt
⁊ accepis cibariis pro sech ceciderunt illo castra
que mentum sirie de eos qui dno parum gregis
capras similr̃ repleuerunt terram ⁊ ac
cedens sunr̃ ad dei dixit ad regem isrl ⁊ di
cit dominus deus. Quia dixerunt hyn de
us montiu est dominus eoꝝ ⁊ non est deus
vallium dabo omnem multitudinem
gdem hanc in manu tua ⁊ scietis qr ego
sum dns ⁊ angebantur dies septem ad inv
so hii ad illos ⁊ pugnata a die prima
sum est bellum pcussitq̃ filii isrl
de syris c. m. pedituꝫ in die una fugerunt
a qui remanserunt in aserch mu
rumq̃ cecidit murus sup. xxvii. mi
lia hoim qui remanserant. Porro benha
dab fugiens ingressus est cubiculum
qd erat intra cubiculum ⁊ de
scendit; et serui sui dixerunt ecce audiuimus qd re
ges domus isrl clemencies sunt ponamus
ergo saccos in lumbis nris ⁊ funiculos in
capitib; nris ⁊ egrediamur ad regem isrl fo
rsan saluabit animas nras. Accinxerunt
saccis lumbos suos ⁊ posuerunt funiculos in
capitib; suis ⁊ venerunt ad regem isrl ⁊
dixerunt ei. Serꝰ tuus benadab dixit. Ob
secro anima mea ⁊ ille ait. Si adhuc su
us est meus est ⁊ accesserunt qui prospicie
bant ⁊ festinauerunt rapuerunt verbum ex ore ei
us ⁊ dixerunt. Frr̃ tuus benadab ait. Et dixit
ite ⁊ adducite eum ad me egressus est
ergo ad eum benadab ⁊ leuauit eum in
currum suum. Et dixit ei. Ciuitates qs
tulit pr̃ meus a pr̃e tuo reddam ⁊ plate
ast fac tibi in damasco sic fecit pr̃ meus in
samaria. Ego federatus recedam ab e
pigit ergo fedus ⁊ dimisit eum. Et ecce un
quidam de filiis prophar dixit ad socium su
um in sermone dni. Pcute me. Et ille
noluit pcutere eum. Et ait. Quia noluisti audi
re vocem dni. Ecce recedet a me ⁊ percuiet
te leo. Et cum recessisset, paululum ab eo
inuenit eum leo ⁊ pcussit eum ⁊ rursum
inueniens unum dixit ad eum pcute me

qui percussit eum ⁊ uulnerauit. Abiit ge
phsa occurrit regi in via ⁊ mutauit aspi
one pulueris coꝝ vestes suas ⁊ ait; rex tris
tis; clamauit ad regem ⁊ ait. Serꝰ tuus
egressus est ad pugnandum comminus cum
fugisset vir unus ⁊ adduxit eum quidam
ad me ⁊ ait. Custodi virum istum qui si lap
sus fuerit. Erit anima tua pro aia eius aut ta
lentum argenti appendes. Cum autem ego
turbarus hinc atq; illuc nullus uenerem
subito n comparuit ⁊ ait rex isrl ad eum
⁊ est iudicium tuum qd ipe decreuisti ⁊
ille statim abstersit pulueres de facie
sua ⁊ cognouit eum rex isrl qd esset de pphis
⁊ ait ad eum. Hec dicit dominus. Et dimisti
virum dignum morte de manu tua erit
anima tua pro aia eius ⁊ populus tuus pro
populo eius. Et iratus est igitur rex isrl ⁊ ue
nit in domum suam animo consternatus ⁊ indig
nans ⁊ uenit samariam.

XXI

Post uerba aut hec tempore illo uinea erat
naboth iezrahelite que erat in iezrahel
iuxta palatium achab regis samarie ⁊ lo
cutus est ergo achab ad naboth dicens. Da
mihi uineam tuam ut faciam mihi in ea olerum
eo quia proxima est ⁊ propc domum meam. Da
bo tibi pro ea uineam meliorem aut si ty
modum putas ⁊ argentum pro ea quantum digna
est dabo ei. Cui dixit naboth. Propitius sit mihi
dominus ne dem hereditatem patrum meorum
tibi. Venit ergo achab in domum suam in
dignans ⁊ irascens super verbis naboth iezrahelite
que locutus fuerat ad eum. Et dixerat non dabo tibi hereditatem patrum meorum
⁊ cubans super lectulum suum auertit faciem
suam ad parietem ⁊ non comedit panem.
Ingressa est autem ad eum iezabel uxor sua
dixitq; ei. Quid est unde contristata est
anima tua ⁊ quare non comedis panem.
Cui dixit ei locutus sum naboth iezrahelite ⁊ dixi ei. Da mihi uineam tuam accepta
pecunia aut si tibi placet dabo tibi uineam
meliorem pro ea. Ille autem respondit non dabo tibi
uineam meam. Dixit ergo ad eum iezabel
uxor eius. Sic principaris et regis regnum isrl. Surge ⁊ comede pa
nem ⁊ laetare animo. Ego dabo tibi uineam
naboth iezrahelite. Scripsit itaq;
litteras ex nomine achab ⁊ signauit eas anu
lo eius ⁊ misit ad maiores ciuitatis eius ⁊ ad
mates qui erant in ciuitate eius ⁊ habita

bant ē naboth ad eū dicentes · benedixit naboth deū · regem · eduxerunt eum · lapidauerunt eū
q; mortuus · fecerunt eum mandare ihū
optimatibus et qui sedebant cum eo · mi-
sit preceptum eis iezabel · iuxta erat scriptū in
epistula quam miserat ad eos · ieiunium
uocauerunt · sederunt fecerunt naboth in
principio populi · adducti duo uiri filii diaboli
fecerunt eos sedere ē eum · at illi · ait uni
ex diabolici dixerunt ē eum testimo-
nium coram omni multitudine · benedixit na-
both deum et regem · lapidauerunt eum
et mortuus est · miserunt ad iezabel dicentes
lapidatus naboth · et mor-
tuus · audiuit iezabel lapidatum naboth · et mor-
tuum · dixit ad achab · surge posside
uineam naboth iezrahelite qui noluit
dare tibi pecuniam · mortuus est enim naboth
· et mortuus est · cum audisset achab · surrexit · descendebat in uineam naboth
iezrahelite ut possideret eam · factus est
igitur sermo domini ad helyam thesbiten
dicens · surge descende in occursum re-
gis israel · qui est in samaria · ecce ad uineam
naboth descendit ut possideat eam · et lo-
quere ad eum dicens · hec dicit dominus
deus occidisti insuper · et possedisti · et post hec
addes · hec dicit dominus · in loco hoc in quo
linxerunt canes sanguinem naboth · lin-
gent et canes sanguinem tuum · dixit achab
ad helyam · num inuenisti me inimi-
cum tuum · cui dixit inuenio eo quod
uenumdatus sis ut facias malum in oculis
domini · ecce ego inducam
super te malum · et metam posteri-
ora tua · et auferam de achab mingen-
tem ad parietem · et clausum · et nouissimum i
israel · et dabo domum tuam sicut domum ie-
roboam filii nabagath · et sicut domum
baasa filii ahia · et gladius urbis comedet eos
canes · et qui mortuus fuerit achab in agro
uolucres celi · comedent · non fuit autem
sicut achab qui uenumdatus est ut face-
ret malum in conspectu domini · quem
iezabel uxor sua · ad hominabilia effe-
cit · et in tantum ut sequerentur ydola que fe-
cerant amorrei · quos consumpsit dominus
a facie filiorum israel · factum est autem
cum audisset achab uerba hec · scidit uestimenta sua · et
induit cilicio carnem suam · et ieiunauit
et dormiuit in cilicio · et ambulauit de-
misso capite · factus est sermo domini ad
helyam thesbiten dicens · quomodo
humiliatus est achab coram me · quia
igitur humiliatus est propter me · non inducam
malum in diebus eius · sed in diebus filii
sui inducam malum domui eius

CAP. XXII.

Transierunt igitur tres anni absque bel-
lo inter syriam · et israel · anno autem tertio descen-
dit iosaphat rex iuda ad regem israel · dixit
autem rex israel ad seruos suos · ignoratis quod
nostra sit ramoth galaad · negligimus
tollere eam de manu regis syrie · dixitque ad io-
saphat · comes me mecum ad pugnandum
in ramoth galaad · dixitque iosaphat ad
regem israel · quia ego sum · ut tu · populus
meus · populus meus · equi mei · equi tui · dixit
quoque iosaphat ad regem
israel · quere quo so hodie sermonem domini
· congregauit ergo rex israel prophetas · quat-
tuor · et ait ad eos · ne debeo ire ad ra-
moth galaad ad pugnandum an quiescam
· qui dixerunt · ascende · dabit eam dominus
in manu regis · dixit autem iosaphat · non
est hic propheta domini quispiam ut inter-
rogemus per eum · dixit rex israel ad iosa-
phat · remanet unus uir per quem pos-
sumus interrogare dominum · ego odi eum ·
quia non prophetat mihi bonum · sed malum
micheas filius iemla · dixit iosaphat ne
dixeris quod loquatur rex · vocauit ergo rex
israel eunuchum quendam · dixitque festina
ad duc micheam filium iemla · rex au-
tem israel · iosaphat rex iuda sedebant unus
quisque in solio suo · uestiti cultu regio in
area iuxta ostium porte samarie · omnis
quoque propheta bant in conspectu eorum ·
quorum sibi sedechias filius chanaan cor-
nua ferrea · dixit hec dicit dominus · his ue-
nabis syriam donec deleas eam · omnes
quoque prophete similiter prophetabant dicentes · ascende
de in ramoth galaad · quia dabis pro-

ff

der dñi manu regis iuniores nostri ꝙ
eius nō qui erat ut vocaret michaeam
locutus est ad eum dicens Ecce sermones p
phetarum uno ore bona regi prædicant Fiat q
sermo tuus simulq; et loquere bona
micheas aut Quare dixi quidquid dicam
michi dñs hoc Venit itaq; ad regem
Israhel ille rex Michee ne deamus in
Ramoth galaad ad pugnandum an cessare Cui
ille respondit Ascende Made prospere eue
niet eam dominus in manu regis Dixit
autem rex adeum Usq; quo ad unum te
ut non loquaris michi nisi quod verum est in
nomine dñi Vidit ille autem Vidi cunctum israhel dis
sipatum in montibus sicut oves quibus non est
pastor Dixitq; dominus Non habent isti dominum
revertatur unusquisq; in domum suam in pace Dixit
q rex israhel ad iosaphat Nunquid non dixi
tibi quia non prophetat michi bonum sed semper
malum Ille vero addens ait Propterea audi ver
bum dñi Vidi dominum sedentem super solium suum et om
nem exercitum celi assistentem
ei a dextris eius et a sinistris eius Dixitq; dñs Quis de
cipiet achab regem israhel ut ascendat et ca
dat in Ramoth galaad Dixitq; unus aliter
atque alius Egressus autem spūs et stans coram dño ait Ego
decipiam illum Cui locutus est dominus
In quo Ille ait Egrediar et ero spūs mendax
in ore omnium prophetarum eius Dixit dominus
Decipies et prevalebis egredere et fac
ita Nunc ergo ecce dedit dominus spūm mendacii in ore
omnium prophetarum tuorum qui hic sunt et dominus
locutus est de te malum Accessit autem sedechi
as filius chanaam et percussit micheam in
maxillam et dixit Quo ne spūs domini recessit de
me ut loqueretur in te Dixitq; michees Ecce
tu videbis in die illa qua ingredieris cubiculum me
um ut abscondaris Dixit autem rex israhel
Tollite micheam et reducite eum ad amon
principem civitatis et ad ioas filium amalec
et dicite ex parte mea Hæc dicit rex mittite istum
in carcerem et cibate eum pane tribulationis
et aquæ angustiæ donec revertar in pace Dixit
quoq; micheas Si revertendo revertaris in pace non est
locutus dñs in me Et ait Audite populi om
nes Ascendit igitur rex israhel et iosaphat rex iu
da in Ramoth galaad Dixitq; rex israhel
ad iosaphat Sume arma tua et ingredere
prelium Ipse autem rex israhel
mutavit habitum suum et ingressus est
bellum Rex autem syriæ præcepit principibus curru
um xxxii duobus dicens Non pugnabitis contra
nullum parvum aut magnum nisi contra regem israhel
solum Cum ergo vidissent principes currū
iosaphat suspicati sunt quod ipse esset rex israhel et
impetum fecerunt pugnaturi contra eum Exclamavit
autem iosaphat Intellexerunt principes
currū quod non esset rex israhel et cessaverunt
abeo Unus autem quidam tetendit arcum in
cassum sagittam dirigens et ictu percussit
regem israhel inter pulmonem et stomachum Ait
ille auriga suo Verte manum tuam et
educe me de exercitu quia graviter vulneratus sum
Commissum est ergo prelium in die illa et rex israhel
stabat in curru suo contra syros et mortuus est
vespere fluebat autem sanguis plagæ in sinum
curruum et ipse in nomine mundo exercitui
quin fuga occumberet dicens Unusquisque re
vertatur ad civitatem suam et
Mortuus est autem rex et illatus est in samariam et sepelierunt regem
in samaria
Lauerunt autem currum eius in piscina samā
rie et canes lingebant sanguinem eius iuxta
verbum quod locutus fuerat Reliqua autem sermo
num achab omnia quæ fecit et domus ebur
nea quam ædificavit et universæ
quas exstruxit nonne hæc scripta sunt in lib
sermonum dierum regum israhel Dormivit
achab cum patribus suis et regnavit ochozias filius
eius pro eo iosaphat autem filius asa regnavit super iudam anno quarto achab
regis israhel cccxv annorum erat cum regnare cepisset et xxv annis regnavit in hierusalem
Nomen matris eius azuba filia salai
Ambulavit autem in omnibus viis asa patris sui nec declinavit ex ea faciens quod rectum est in
conspectu domini Verumtamen excelsa non abstulit
adhuc populus sacrificabat et adolebat in
excelsis Pacem habuit iosaphat
cum rege israhel Reliqua autem verborum iosaphat
et opera eius quæ gessit et bella nonne
hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum
iudæ Et reliquas effeminatorum qui re
manserant in diebus asa patris eius ab
stulit de terra Nec erat tunc rex in edom
Rex autem iosaphat fecerat classem in
mare quæ navigaret in ophir propter aurum
nec ire potuerunt quia fracte sunt
in asiongaber Tunc ait ochozias filius a
chab ad iosaphat Vadant servi mei
cum servis tuis in navibus Nolunt iosa

phat dormiuit; iosaphat cum pribz suis
& sepultus est cum eis in ciuitate dd pris ei.
Regnauit; ioram filius eius pro eo. Ochozias
filius achab regnare cepit super
israhel in samaria anno xvii. regis iosaphat re-
gis iuda. Regnauit; super israhel duobz annis
& fecit malum in conspectu domini. & am-
bulauit in uia patris sui. & matris sue. & in
uia ieroboam filii nabath. qui peccare fe-
cit israhel. Seruiuit quoq; baal. & adorauit
eum. & irritauit dnm deum israhel. iuxta om̃a
que fecerat pr eius. Incipit liber iiii.

Reuertente autem ioram regis
moabitis postquã mortuus est achab
cecidit; ochozias per cancellos tenaculi sui q
habebat in samaria & ægrotauit. misitq; nũ
cios dicens ad eos. Ite consulite beelze-
bub deum accaron utrũ uiuere queam
de infirmitate mea hac. Angelus aũt do-
mini locutus est ad helyam thesbitẽ
dicens. Surge. & descende in occursum
nunciorũ regis samarie. & dices ad eos.
Numquid non est deus in israhel. ut uos
abeatis ad consulendũ beelzebub deum accha-
ron. Quã obrem hec dicit dominus. De lec-
tulo super quẽ ascendisti non descendes
sed morte morieris. Abiit helyas. & re-
uersi sunt nuncii ad ochoziam. Qui
dixit eis. Quare reuersi estis. At illi re-
sponderunt ei. Vir occurrit nobis. & dixit ad
nos. Ite reuertimini ad regem qui misit
uos. & dicetis ei. Hec dicit dñs. Numquid eo
non erat deus in israhel. ut mitteres ut consulatis
beelzebub deum accharon. Ideo de lecti-
lo super quem ascendisti non descen-
des sed morte morieris. Quibus dixit ei. Qui
figura uiri hirsuti est. & zona pellicea
accinctus renes. Qui ait helyas thes-
bites est. Misitq; ad eum quinquage-
narium principem. & quinquaginta. qui erant sub
eo. Qui ascendit ad eum sedentem; in uer-
tice montis. Et ait ad eum rex precepit ut
descendas. & deuenias. Respondit helyas & dixit. Si
quidem homo dei sum. descendat
ignis de celo. & deuoret te. & quinquaginta tuos. Descendit ergo
ignis de celo. & deuorauit eum. & quinquaginta eius. Misit
iterum ad eum principem quinquagenarium
& quinquaginta eius. Qui ascendens locutus est ei.
homo dei. hec dicit rex. Festina & descende. Respondens helyas ait.
Si homo dei ego sum. descendat ignis de
celo. & deuoret te. & quinquaginta tuos. Descendit ergo
ignis de celo. & deuorauit eum. & quinquaginta eius. Tertio
misit principem quinquagenarium
& quinquaginta eius. Cumq; ascendisset princeps quinquage-
narius. & quinquaginta eius. Venit & genua contra helyam. & precatus
eum ait. Homo dei noli despicere animam
meam. & animas quinquaginta seruorum tuorum quoniam ecce
ignis descendit de celo. & deuorauit duos principes quinquagenarios primos. & om-
nes eorum. Sed nunc obsecro
ut misereris animę mee. Locutus est
autem angelus dñi ad helyam dicens. Descende
cum eo nec timeas eum. Surrexit igitur. & de-
scendit cum eo ad regem. & locutus est ei. Hec
dicit dominus. Quia misisti nuncios ad
consulendum beelzebub deum accharon
quasi non esset deus in israhel. qui posset sermonem
dare. propterea de lectulo super quem
ascendisti non descendes sed morte morie-
ris. Mortuus est ergo iuxta sermonem do-
mini. quem locutus est helyas. regnauit
autem ioram fratres eius pro eo anno secundo
ioram filii iosaphat regis iude. Non enim
habebat filium. reliqua autem ochozie
quorsum gesserit nonne hec scripta sunt in libro
verborum dierum regum israhel.

Factum est autem ut auferre vellet dominus
helyam per turbinem in celum. ibat
helias & eliseus de galgalis. Dixitq; he-
lyas ad heliseum. Sede hic quia dñs misit
me usq; in bethel. Dixit autem heliseus ad
eum. Viuit dñs. & anima tua quia non de-
seram te. Venerunt descenderunt in bethel
egressi sunt filii prophetarum qui erant in
bethel. ad heliseum. & dixerunt ei.
Numquid nosti quia dominus hodie tollet
dominum tuum a te. Qui respondit. Ego
noui. tacete. Dixit autem helyas ad he-
liseum. Sede hic quia dominus misit me

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

iericho. ille aut dixit dominꝰ mus aut
matra. et ille dixit nō reuertamꝫ. uenissent re
uerti. iericho. egressi sunt filii prophar qui erant
iericho ad helisæum. dixerunt ei. scīs
nosti q dominus hodie tollet dñm tuū a te
aut. ego noui. silete. dixit helisæus ei. de
hinc. et dominus misit me usq; ad iorda
nem. qui aut dixit dñs viuit anima tua
et non deliquā te. ierunt igitur ambo pa
res. quinquaginta uiri de filiis prophar. stet
runt qui uiderunt eos longe. illi aut sta
bant ambo sup iordanē. tollens helias pal
lium suum. et involuit illud. percussit aquas
que diuise sunt in utramq; partem. nō
sierunt ambo per siccum. cumq; trans
issent. helias dixit ad helisæum postula quid mi
fiam tua. ait ego tollar ante te. dixitq; helyse
us. obsecro ut fiat spūs tuus duplex in me
um. ille dixit. rem difficilem postulasti a
me. si uideris me cū tollar a te. erit tibi quod
petisti. si non uideris non erit. factumq; progredi
entibus illis et sermocinantibus. ecce currus
ignei. et equi ignei diuiserunt utrumq;
et ascendit helyas per turbinem in celum
helysæus aut uidebat. clamabatq; pr
pr mi. currus ihr. et auriga eius. non uidit
eum amplius. apprehendit uestimenta sua. et
scidit illa in duas partes. leuauitq; pallium
helie qd cecidat ei. reuertitq; stetit sup ripam
iordanis. pallio helie qd ceciderat ei. percus
sit aquas. et non sunt diuise. dixitq; ubi e
st deus helie. ubi nunc. percussitq; aquas. et
diuise sunt huc atq; illuc. et transiit helysæus. uidentes aut filii
prophar qui erant in iericho ex aduersum dixerunt. requiescit
spūs helie super helysæum. uenientesq; in
occursum eius adorauerunt eum pro
nes in terram dixerunt q; illi. ecce cum seruis tuis
sunt quinquaginta uiri fortes. qui possunt i
re. requirere dominum tuum. ne forte tule
rit eum spūs dñi. et proiecerit eum in
montium aut in una ualium. qui ait.
nolite mittere. coegerunt q; eum donec ac
quieuerit. et dixerit mittite. misserūt
quinquaginta uiros. qui cum quæsissent tribus diebus. et
non inuenissent. reuersi sunt ad eum. et
ille sedebat in iericho. dixitq; ei. nun
quid non dixi uobis. nolite mittere. dixerūt
ergo uiri ciuitatis ad helisæum. ecce hi
tatio ciuitatis huius optima est sicut tu
ipse domine uidere. et aque pessime sunt
et sterilis terra. ille aut ait afferte mihi hydri
am. et mittite in illud sal. quod cum at
tulissent. egressus ad fontem aquarum. misit
in illum sal. ait hec dicit dñs sanaui aquas
has. non erit in eis ultra mors. et sterili
tas. sanate q sunt atque usq; in diem hanc
iuxta uerbum helysei qd locutus est. ascen
dit aut in helysæus inde bethel. cumq; ascē
deret p uiam pueri parui egressi sunt de
ciuitate. illudebantq; ei dicentes. ascende
calue. ascende calue. ascende calue. qui
cum respexisset. uidit eos. maledixitq; eis in
nōe dominī. egressi sunt duo ursi de sal
tu. et lacerauerunt ex eis. xl. et. ii. pueros.
abiitq; inde in montē carmeli. inde reuer
sus est samariam.

Joram filius achab regnauit sup israhel in
samaria. anno. xviii. iosaphat regis iu
de. regnauit. et. annis. xii. fecit malum
coram domino. non sicut pr eius. et
matris. destruxit. n. statuas baal qas fecerat pr eius.
uerumptamen in peccatis hieroboam filii nabath.
cui peccare fecit israhel. adhesit nec recessit
ab eis. porro mesa rex moab nutriebat
multa pecora. solueb regi israhel. c. mi
agnos. et. c. mi. arietum cum uellere; cu
ius cumq; mortuus fuisset achab. prauari
catus est fedus ad hēbat cum rege israhel
egressus est igitur rex ioram in die illa de
samaria. et recensuit uniuersum israhel. misitq;
ad iosaphat regem iude dicens. rex mo
ab rebellauit a me. uenies mecū ad pug
nam. qui respondit. ascendā. quid meus est
tuus. pl' meus. pl' tuus. equus meus. e
qui tui. dixitq; per quam uiam ascendemus.
at ille respondit. per desertum ydumee. perexe
runt igitur rex israhel. rex iuda. et rex edō
circumdederunt uiam. vii. dierum nec e
rat aq exercitui. iumentisq; que sequebant
eos. dixitq; rex israhel. heu heu heu. domi
nus congregauit nos tres reges. ut tra
dat in manu moab. ait iosaphat. est
ne hic pphā domini. ut deprecemur dñm
per eum. respondit unus de seruis regis israhel
et ait. hic helisæus filius saphath. qui fun
debat aquam super manus helye. ait iosa
phat. est apud eum sermo domini. descendit
q; ad eum rex israhel. iosaphat rex iuda
et rex edom. dixitq; helysæus ad regem
israhel. quid mihi et tibi. vade ad pphatas pa
tris tui. et matris tue. ait illi rex israhel. quare

congregamini dominus vester regem Hoz ut
tradat eos in manus Moab. Dixitq; ad e-
um Helyseus. Hæc dicit dominus. Fa-
ciat conspectu isto. Quod si non videbitis ve-
spahat regi Iude erubescere. Ego non arbi-
dissem quidem te. nec respexissem. Sed
ad ductor in platea. Cumq; caneret
psalter. facta est super eum manus. Lau-
dicit dominus. Facite alveum vere-
mi huius fossas. fossas. Hæc dicit dominus.
Non videbitis ventum. nec pluviam. et alue-
us iste replebit aquis. et bibetis vos. pe-
cora vestra. iumenta vestra. Parumq; hoc est in
conspectu domini. Insuper tradet et Moab in
manus vestras. et percutietis omnem ciuitatem
munitam. omnem urbem electam. et
omnem lignum fructiferum succide-
tis. et omnes fontes aquarum obturabitis. et
omnem agrum egregium opplebit la-
pidibus. Factum est igitur mane. cum sacrificium
offerri solet. venere aque. venientes per
viam Edom. repleta est terra aquis.
Audierunt autem omnes Moabite. quod ascendissent
reges ut pugnarent contra eos. Et
convocatis cunctis qui accincti erant
balteo desuper. steterunt in finibus. Cu-
mq; mane surgentes. orto iam sole re-
flexissent aquas. viderunt Moabite ex
adverso aquas rubras. ut sanguinem. dixeruntq;. San-
guis gladii est. pugnatum est regibus et
se. ceciderunt mutuo. Ite perge ad spo-
lia Moab. Et ingressi sunt castra. Ver-
um consurgens Israel percussit Moab. at illi
fugerunt coram eis. Egressi sunt igitur
et multiplicabant percutientes Moab. et
ciuitates destruxerunt. omnem agrum op-
timum impleverunt singuli lapides. reple-
verunt. omnes fontes aquarum obtura-
verunt. omnia ligna fructifera succide-
runt. ita ut muri tantum lapidibus remanerent
circumdata est autem a fundibularis
et magna expugnata. Quod cum vi-
disset rex Moab. prævaluisse. s. hostes. tulit
secum septingentos viros educentes gla-
dios. ut irrumperent ad regem Edom
Edom. non potuerunt. arripientes
filium suum primogenitum qui re-
gnaturus erat pro eo. obtulit holocaustum
super murum. et facta est indignatio ma-
gna in Israel. Statimq; recesserunt ab eo
et reversi sunt in terram suam.

Mulier autem quedam de uxoribus prophe-
tarum clamabat ad Helyseum dicens. Ser-
vus tuus vir meus mortuus est. tu nos-
ti quia servus tuus timens deum. et fe-
nerator venit ut tollat duos filios meos
ad serviendum sibi. Cui dixit Helyseus.
Quid vis ut faciam tibi. dic mihi. quid
habes in domo tua. at illa respon-
dit. Non habeo ancilla tua quicquam in domo mea ni
si parum olei quo ungar tu autem vade et
pete mutuo ab omnibus. vicinis tuis va-
sa non pauca. ingredereque. et claude ost
ium tuum. cum intrinsecus sis tu. filii
tui offerent vasa. illa infundebat cun-
ctis. plena fuissent vasa dixit ad filium su
um. affer mihi adhuc vasa. Cui ille respon-
dit. Non habeo. Stetitq; oleum. Venit autem illa et
dixit homini dei. Ille ait. vade vende
oleum. et redde fenori tuo tu
autem et filii tui vivite de reliquo. Factum e
st quodam die. ut transiret Helyseus per Sunam
mulier autem erat ibi mulier magna. que
retinuit eum ut comederet panem. Cumq; se
pe transiret. diverteret ad eum ut
comederet panem. Que dixit ad virum
suum. Animadverto quod vir dei sanctus est iste
qui venit per nos frequenter. faciamus er
go ei cenaculum parvum. ponamusque
ei ibi lectulum. mensam. et sellam. et
candelabrum. ut cum venerit ad nos
maneat ibi. Factum est igitur die quodam. et
veniens diverterit in cenaculum. et requi
evit ibi. Dixitq; ad Giezi puerum suum.
Voca Sunamitem istam. Quam cum vo
casset. et illa stetisset coram eo. dixit ad
puerum suum. Loquere ad eam. ecce se
dule in omnibus. ministrasti nobis. Quid
vis ut faciam tibi. Numquid habes
negotium. et vis ut loquar regi. sive pro
pheto militie. Que respondit. In medio populi mei
habito etiam. Quid ergo vult ut faciam
ei. Dixitq; Giezi. Certe quia filium
non habet. vir eius senex est. Precepit
itaque ut vocaret eam. Que cum stasset
foris. et ostium. dixit ad eam.
Eliseus. Circa hoc tempus quo
nunc est. habebis filium. At illa re-
spondit. Noli queso domine mi vir dei. noli men

III

tur anulle me ⁊ concepit mulier ⁊ peperit
filium mꝛe ⁊ in eadem hora qua dixit heli
seus cecidit anꝰ puer ⁊ cum esset quedam dies
⁊ egressus ille ad patrem suum ad messores eius
pꝛe suos capit meum dolere ⁊ ille dixit puero
tolle ⁊ duc eum ad matrem suam. Qui cum
tulisset ⁊ adduxisset; ad mꝛem suam ⁊ posuit eum
illa super genua sua usq; ad meridiem ⁊ mo
rtuus est ⁊ ascendit anꝰ ⁊ collocauit eum
sup lectulum hominis dei ⁊ clausit ostium
⁊ egressa vocauit virum suum ⁊ dixit
mihi unum de pueris ⁊ asinam ut
cursum agam usq; ad hominem dei ⁊ reuer
tar. Qui ait illi. Quare ob eam vadis ad eum
hodie non sunt kalende ⁊ sabbꝫ. Que
ait. Vade. Dixit autem ⁊ pcepit pue
ro. Mena ⁊ gera ne mihi nocam facias
nisi dixero tibi. Egit ergo ꝙ pceperat ei
⁊ venit ad virum dei in monte car
meli. Cumq; vidisset eum vir dei dixit ad
giezi puerum suum. Ecce sunamitis illa
vade ergo in occursum eius ⁊ dic ei. Recte
ne agitur tecum ⁊ recte cum viro tuo ⁊ re
cte filio tuo. Que ait recte ⁊ cum
q; venisset ad virum dei in montem: apprehe
dit pedes eius ⁊ accessit giezi ut amoue
ret eam ⁊ ait homo dei. Dimitte illam q
nia in. eius amaritudine est ⁊ dominus
celauit a me ⁊ non indicauit mihi. Que
dixit ei. Numquid petiui filium meum
a domino nonne dixi tibi. Ne illudas mihi. Et ille ait ad giezi accinge lu
bos tuos ⁊ tolle baculum meum in manu tu
a ⁊ vade. Si occurrerit tibi homo: non salu
tes eum ⁊ si salutauerit te quispiam ne
rideas ei ⁊ pones baculum meum super
faciem pueri. Dixit autem mꝛ eius. Vivit dns ⁊
anima tua vivit. Non dimittam te. Surrexit
ergo ⁊ secutus est eam. Giezi autem præcesserat
eas ⁊ posuerat baculum super faciem
pueri ⁊ non erat vox nec sensus. Reversusq;
est in occursum eius ⁊ nunciauit ei dicens.
Non surrexit puer. Ingressus est ergo he
liseus domum ⁊ ecce puer mortuus ia
cebat in lectulo eius. Ingressus ⁊ clausit
ostium super se ⁊ sup pueꝝ ⁊ oravit ad do
minum ⁊ ascendit ⁊ incubuit sup puerum.
posuitq; os suum sup os eius ⁊ oculos suos sup
oculos eius ⁊ manus suas sup manus eius
⁊ incurvauit se sup eum ⁊ calefactus est
puer. Abiit ille ⁊ reversus deambulauit

in domo semel hinc atq; illuc ⁊ ascendit
atq; incubuit super eum ⁊ oscultauit pu
er septies aperuitq; oculos ⁊ ille vocauit
giezi ⁊ dixit ei. Voca sunamitem hanc
⁊ vocata ingressa est ad eum. Qui ait.
Tolle filium tuum. Ipsa ingressa procidit ad
pedes eius ⁊ adorauit super terram ⁊ tulit
filium suum ⁊ egressa est. Heliseus autem reuer
sus est in galgala.

Erat autem fames vehemens in terra ⁊ filii pphaꝝ hi
tabant coram eo. Dixitq; heliseus uni
de pueris suis. Pone ollam grandem ⁊ coque
pulmentum filiis pphaꝝ. Et egressus est unꝰ
in agrum ut colligeret herbas agrestes ⁊ in
veniens; ibi uitem silvestrem ⁊ collegit ex
ea colocynthidas agri ⁊ implevit pallium
suum ⁊ ueniens concidit in ollam pulmen
tum. Nesciebant enim quid esset ⁊ ut ederunt ergo
socii ut comederent. Cumq; gustassent de
coctione exclamauerunt dicentes. Mors
in olla homo dei ⁊ non potuerunt
comedere. At ille afferte inquit farinam et
ait; aconsperse; misit in ollam ⁊ ait ut ha
urire ⁊ comedant. Non sunt amplius quicquam amaritudinis in olla. Vir au
tem dei dabat ut comederent ⁊ dixit; ei mulier
ejus. Filium est ut apponam coram
te. Unus eorum ille ait. Da ipsi ut come
dat. Ipse enim dixit comedent. Ille erit. Pos
sunt ergo; coxit eis. Qui comederunt ⁊ ait
non est uerbum domini in hac olla. V.
Naaman princeps militie regis syrie erat vir mag
nus apud dominum suum ⁊ honoratus. Per illum
enim dedit dns salutem syrie erat autem vir
fortis ⁊ dives ⁊ leprosus. Porro de syria e
gressi fuerant latrunculi ⁊ captiuam
duxerunt de terra israel puellam parvulam que
erat in obsequio uxoris naa
man. Que ait ad dominam suam. Vtinam fuisset
dns meus ad pphetam qui est in samaria.
Profecto curasset eum a lepra qua ⁊ est mun
dus est magis. Ingressus naaman ad dominum suum.
nunciauit ei dicens. Sic ⁊ sic locuta est
puella de terra israel. Dixitq; ei rex syrie.
Vade ⁊ mittam litteras ad regem israel. Qui
cum profectus esset; tulit secum. x. ta
lenta argenti ⁊ vi. milia aureos ⁊ x.
mutatoria uestimenta. Et detulit litte

ad regem isr' int' hũbas sunt; acceperit
eplam hanc scripto q. misi enim ad te iudam
man seruũ meũ ut curet eum a lepra sua
mundet; legit; rex isr' intrat; scidit uestimẽ
ta sua & ait. Numquid deus ego sum
ut occidere possim & uiuificare quia iste misit
ad me ut curem hominem a lepra sua
animad uertite & uidete quod occasionem quer
rat aduersum me. Quod cum audisset
helyseus uir dei scidisse uidelicet regem
isr' uestimenta sua & misisset ad eum
dicens. Quare scidisti uestimenta tua
mittat ad me & sciat esse prophetam in isr'. Venit ergo naaman
cum equis suis & curru; & stetit ad hostium
domus helysei. Misitq; helyseus ad eum
nuncium dicens. Vade & lauare septies
in iordane & recipiet sanitatem caro tua
& mundaberis. Iratus naaman recede
bat dicens. Putabam q. egrederetur ad me
& stans inuocaret nomen dñi dei sui & tan
gere manu sua locum lepre & curaret
me. Numquid non melius sunt abana
& pharphar fluuii damasci oẽs aquas
isr' in lauer me & mundabor? Cum q. uer
sus; se rapuisset indignans: accesserunt ad
eum serui sui & locuti sunt ei. Pr̃ mi pr̃ gran
dem dixisset; & prophetam te facere debuerat.
Quanto magis & nunc dixit tibi lauare &
mundaberis. Descendit & lauit septies in
iordane iuxta sermonem uiri dei & resti
tuta est caro eius sicut caro pueri par
uuli & mundus est. Reuersusq; ad uirũ
dei cum uniuerso comitatu suo uenit &
stetit coram eo & ait. Vere scio q. non
sit alius deus in uniuersa terra nisi tm̃ deus
isr'. Obsecro itaq; ut accipias benedictio
nem a seruo tuo. At ille respondit. Viuit do
minus in cuius conspectu sto. q. non accipiam
cumq; uim faceret penitus non acqui
euit. Dixitq; naaman. Vt uis; obse
ro concede michi seruo tuo. ut tollam
onus duorum burdonum de terra. Non n. fa
ciet seruus tuus ultra holocaustum ac
uictimam dñi alienis & dño. Hanc so
lum rem deprecor deprecabilem pro seruo tuo.
Cum dñs meus ingrediens templum rem
mon ut adoret & illo innitente supra
manum meam si adorauero in templo
remmon adorante eo in eodem loco: ut
ignoscat in hac re seruo tuo pro hac re.
Cui dixit ei. Vade in pace. Abiit ergo
ab eo electo iam tpe. Dixitq; giezi puer

mittat ad me & sciat esse prophetam in isr'.

Quare scidisti uestimenta tua

unius dñi sui. Pepercit dominus meus naaman hu
ius syri ut non acciperet ab eo quæ detulit.
Viuit dominus & curram post eum & ac
cipiam ab eo aliquid. Secutus est giezi
post tergum naaman. Quem cum uidis
set ille currentem ad se desiluit de curru in
occursum eius & ait. Recte ne sunt oia.
Sanus sit dñs meus misit me dicẽs.
Modo uenerunt ad me duo adolescen
tes de monte ephraim de filiis prophe
arum eis talentum argenti & uestes mutato
rias duplices. Dixitq; naaman. Melius est
ut accipias duo talenta. Coegit eum &
ligauit duo talenta argenti in duobus
saccis & duplicia uestimenta & imposuit
duobus; præmisitq; ante se portauerunt coram
eo cumq; uenisset iam uesperi tulit de ma
nu eorum & reposuit in domo & dimisit eos
& abierunt. Ipse autem ingressus stetit
coram dño suo. Et dixit ei helyseus. Vn
de uenis giezi? Cui respondit. Non uit seruus
tuus quoquam. At ille ait. Nonne cor meum
in præsenti erat cum reuersus est homo de
curru suo occurrit tibi? Nunc igitur
accepisti argentum & accepisti uestes ut e
mas olueta & uineta & oues & boues & ser
uos & ancillas &; lepra naaman adhæ
rebit tibi & semini tuo in sempiternum. Et egres
sus est ab eo leprosus quasi nix.

VI

Dixerunt autem filii prophæ ad helyseum. Ecce
locus in quo habitamus coram te angu
stus est nobis eamus usq; ad iordanem &
tollant singuli de silua materiam singulas
ut ædificemus nobis ibi locum ad habitandũ.
Cui dixit. Ite. Ait unus ex illis. Obsecro
ut cum seruis tuis & dixit. Ego ueniam.
Cumq; abisset cum eis uenerunt ad ior
danem cædebant ligna. Accidit autem ut ei
unus materiem succideret; cecidit ferrum
securis in aquam & exclamauit ille & ait.
Heu heu heu dñe mi. Ille autem homo dei
accepta dixit. Vbi cecidit ait
ille monstrauit ei locum. Præcidit & lig
num & misit illuc & natare fecit ferrũ
& ait. Tolle. Cui extendit manum &
tulit illud. Rex autem syriæ pugnabat contra isr'
consiliumq; iniit cum seruis suis dicẽs
in loco illo & illo ponemus insidias con
tra eum. Mittens ergo homo dei ad regem isr' dicens. Cave
ne transeas in locum istum quia ibi sunt in in
sidiis sunt. Misit itaq; rex isr' ad locum

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

quē dūxat et ur de ip̄o capiaur eum rob
euauit seruū suū non semel · u · bis sed multotiēs
q; ei uerebat sine pro hac re ēm uocauit
fuit fuit am. Quare non indicauit michi
Quis prodidit me ut cap̄ regem ihr̄. Respo
q; unus seruoz eius · Ecce magn̄ dñe mi
chi helisei p̄pha que est in ihr̄ indicat
regi ihr̄ oīa uerba q̄cunq; locutus fuit i
aelam nro. Dixitq; ei · Vade · ut uide
ur mittam · capiam eum. Nunciauerūt
q; ei dicentes · Ecce in dothaim morat̄
ur. Ergo ille equos · currus · robur
exercitus. Qui cū uenissent nocte circum de
derunt ciuitatem consurgens · a · diluculo
mane · uidit dei egressus est · undiq; exer
citum in circuitu curruū · equos · cur
rus · manu armata; et dicens · Heu heu
heu dñe mi q̄d facemus. At ille
ydem · Noli timere · plures · sunt
nobiscum · quā cum illis. Orauit
q̄ dñm · et ait · Aperiat dñe oculos huius ut uideat
aperuit dominus oculos pueri · et uidit · et
ecce mons plenus erat · currib̄ igneis
circum helisei · Descenderunt
q; ad eum. Rogauit helisei dñm · et ait · Per
cute nationem hanc · caecitate · iuxta
sermonem helisei · Percussit eos cecitate
iuxta quod ille dixerat · Dixit ad eos helisei
Non est hec uia neq; ciuitas · Sequimini me · ipse ducam uos ad
quem quem · Duxit ergo eos in samariam
q; ingressi sunt in samariā · dixit he
lyseus · Dñe aperi oculos istoz ut uideant ap
tuitq; dominus oculos illoz · et uiderunt se
esse in medio samarie · Dixitq; rex ihr̄ ad
helisei cum uidisset eos · Numquid percu
tiam eos pr̄ mi · Nequaquam · Non percu
ties eos q; nec capiuos gladio tuo aut pu
gnabili · sed pone panem · aquā · coram eis ut co
medant · bibant · et abeant ad dñm suū
Apparauit q; eis epulas magnas · et postquā
comederunt · biberunt · dimisit eos
abieruntq; ad dñm suū · nec ultra uenerunt
latrones syrie in terrā ihr̄ · Et post hec
congregauit benadab rex syrie uniuersū
exercitū suū · et ascendit · et obsidebat samari
am · Factaq; est fames magna in samaria
eo quod diu obsessa est · donec uenundare
tur caput asini octoginta argenteis · et quar
ta pars cabi stercoris columbarum · v ·
argenteis · Cumq; rex ihr̄ transiret per mu
rum · mulier exclamauit dicēs
ad eū · Salua me dñe mi rex · Qui ait
Si non saluet dominus tē unde possum sa
lvare te aut de area aut de torculari · Dixitq; rex ad
eam · Quid tibi uis · Que respon · mulier
ista dixit mihi · Da filium tuum ut comeda
mus eū hodie · filiumq; meū comedemus
cras · Coximus ergo filium meum · et come
dimus · dixi q; ei die alia · Da filium tuum
ut comedamus eum · Que abscondit fili
um suum · Quod cū audisset rex scidit ues
timenta sua · transibat per murum · Vidit
omnis plebs cilicium quo uestitus erat rex ad
carnem intrinsecus · Dixit rex · Faciat mi
hi deus · hec addat si steterit cap̄ helisei filii sa
phat sup̄ ipm̄ hodie · Heliseus at sedebat i
domo sua · et seniores sedebant cum eo · Pre
misit uirū a facie sua · antequā ueniret ad
eum · ipse dixerat ad seniores · Numquid scitis
quod miserit filius homicide hic ut pre
cidatur caput meum · Videte ergo cum ue
nerit nuncius · claudite hostium · et non si
nite eum introire · ecce · n · sonitus pedū do
mini eius p̄ eius · ad huc illo loquente ecce
apparuit nuncius qui ueniebat ad eum ·
et ait · Ecce tam malum a dño est · Quid
amplius expectabo a dño · Dixit
autē heliseus audite uerbum dñi ·
Hec dicit dominus crastē hac hora mo
dius similae uno siclo uendet · et duo modii
ordei siclo uno in porta samarie · Re
spondit unus de duab; super quem nitebatur
rex · et ait homini dei dixit · Si do
minus fecerit fenestras in celo quo
modi istud fiat · Qui ait · Videbis oculis tuis · et non comedes
Quatuor ergo uiri erant leprosi ante
portam · Qui dixerunt ad inuicē
Quid hic sedemus donec moriamur ·
Si ingredi uoluerimus ciuitatem · fa
me morietur · hic manserimus hu
modi · moriendum nobis est · Venite ergo · et
fugamus ad castra syrie · Si pepercerit
nobis uiuemus · Si occidit uoluerit
nichilominus moriemur · Surrexe
runt ergo ut irent · uenerunt ad cas
tra syrie · cumq; uenissent ad partem castroz
syrie · nullum ibidem reperie
runt · Dominus enim audire fecerat in castris syrie · currus
equoz · exercitus multi · Dixerunt

ad in micem ꝯ ñ̄ cede conduxit ad ūs ſū
nos rex ūr regel erheoz regipago uene
runt ſuper nos ſ̄ uenerunt ergo fugę
runt in tenebr̄ relinquentes tentoria
ſua i equos i mulos i asinos in castris ſu
gerunt; anxiaſ ſuaſ ñ̄ ſalu are cupi
entes ꝯ fugę cum uenissent leprosi ubi
ad portā castroz ingressi sunt unus
tabernaculum i comedebant i bibeb
tes inde; ñ̄ argentum i aurum i ue
stes i abierunt i absconderunt ꝯ re
sumꝑ reuersi sunt ad aliud tabnaculū
i ñ̄ simul ingressi sunt absconderunt
Deinde; ad unum ſ̄ non recte fa
cimus hodie dies bona nunciꝫ est ſi ta
cuerimus i moleremur manere usq;
mane; sceleris deprehendemur ueniē
mus i ueniamus i domū regis ingre
mur; ingressi uocauerunt portā
ciuitatis i dixerunt eis dicentes
quia uenimus ad castra syrie i
nullum ibidem reperimus hominem ñ̄
equos i asinos alligatos i tentoria
sicut erant ergo portarij ingressi
nunciauerunt intrinsecus. Qui surrexit
nocte i dixit ad seruos suos dico uobis quę
fecerunt nobis ſ̄ sciunt quia famelicos
nouerunt ideo egressi sunt de castris
i latitant in agris dicentes cum egres
sum fuerint de ciuitate capiemus eos uiuos
i ciuitatem ingredi poterimus i dixit
unus seruoꝝ eius i dixit tollamus quin
que quos qui remanserunt in urbe ſ̄ ipsi
ſ̄ sunt ut multitudine israel
ſic ſ̄ omnes ſ̄ consumpti sunt ut mittere i explora
re possimus i dixerunt ergo duos equos
quos ingressi rex mittens eos dixit
ite i videte. Qui abierunt post eos us
q; ad iordanem i ecce omnis plena e
rat uestib; i uasa quę proiecerant sy
ri cum turbarentur. Reuersiq; nun
tij nunciauerunt regi egressus populi
direpta castra sunt factaq; est mo
dius similę stateꝫ uno i duo modii or
dei stateꝫ uno ſ̄ uerbum domini
pcto rex ducem illum in cuius ma
nu innitebatur stringit. Ad portam
quem cōculcauit turba i mortuus
pcto i obiit ſ̄ est ut ūbum qd lo
cutus fuerat ut dei qui descenderat rex
ad eum i factum q; est ut sermonē
uiri dei ꝙ dixerat regi cum dixerat duo mo
modii ordei stateꝫ uno erunt i modius
simile stateꝫ uno i eodem ipe tal in por
ta samarie qui ꝙ dixerat dux ille uiro dei
dicens i ſ̄ dñs fecerit cataractas in celo
quid ſ̄ possit q; loquitur i
dixerat i dixit oculis tuis ñ̄ non come
des inde. Fuit ergo ei sicut p̄dictum fuerat
i conculcauit eum ppl̄ in porta i mortu
est. Locutus autē est heliseus ad mulierem
cuius filium uiuificauerat di
cens surge i uade tu i domus tua i
peregrinare ubicunq; reperis. Vocabit e
nim dominus famem i uenit super ter
ram annis septem i fecit ut dixerat
homo dei i abiit mulier i fecit iuxta
uerbum hominis dei i abiit cum domo sua i
peregrinata est in terra philistiim diebus
septem i finitis eis reuersa est mulier de terra
philistiim i egressa est ut mulier pellaret regem
pro domo sua i agris suis i locutus est
ad giezi puerum uiri dei dicens narra
mihi omnia magnalia quę fecit he
liseus i ipse narraret regi quo
modo mortuum suscitasset; apparuit mulier
cuius filium uiuificauerat clamans ad
regem pro domo sua i pro agris suis
i dixit giezi domine mi rex hęc est mulier
hic est filius eius ꝙ suscitauit heliseus
i interrogauit rex mulierem i narrauit
ei i tradidit ei eunuchum unum dicens reddite
ei omnia quę sua
sunt i omnes reditus agroꝝ a die ꝙ
reliquit terram usq; ad presens. Venit quo
q; heliseus damascum i adnunciatum est
rex syrie egrotabat i nunciauerunt ei dicē
tes uenit uir dei huc i ait rex ad aza
el tolle munera i uade in occur
sum uiri dei i consule per eum dom
num dicens si euadere possim de infirmi
te mea hac. Perrexit igitur azael in occur
sum eius i tulit secum munera omnia bo
na damasci onusta xl camelos i cum ste
tisset coram eo ait filius tuus benadab
rex syrie misit me ad te dicens si sa
nari possim de infirmitate mea hac. Dixit
ei heliseus vade dic ei sanabis porro
ostendit mihi dominus ꝙ morte mo
rietur. Et cum eo conturbatus
est usq; ad confusionem mentis i flevit
q; uir dei eum azael ait. Quare dñe mi
fletus ait ille scio ꝙ multa ſ̄ facturus sis

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

filius ihu' maiestatis eor interfecit ignē
succendet. cumeuel eor nō fugiet gladio ei
parvulos eor elidet. et pgnantes diuidet
uentri; azael. Quid ē. sum seruus tu
us canis ut faciam rem istam magnā
dixit helyseus. ostendit mihi dñs te regem
syrie fore. Cumq; recessisset. ab heliseo ue
nit ad dominū suū qui ait ei. Quid dixit t
helyseus. at ille respondit dixit mihi recipies
sanitatem. cumq; uenisset. die sequenti tulit
lingulam. et intinxit aquis. et expandit
sup faciem eius quo mortuo regnauit a
zael pro eo anno. ioram filiū achab re
gis israel regnante ioram filio iosaphat re
gis iuda. secundo anno eius erat cum regna
re cepisset. et duodecim annis regnauit in hie
rusalem. et nō fecit malum in conspectu dñi
sed non tamen sicut pater suus et mater
uidelicet abstulit statuas baalim quas fecerat
pater suus. uerumtamen in peccatis hie
roboam filii nabath qui peccare fecit israel
adhesit. nec recessit. Mortuus est quoq;
ochozias. et ioram frater eius anno secundo
ioram filii achab regis israel regnante ochozia
filio ioram regis iude. Duodecim annos erat o
chozias cum regnare cepisset. anno uno regnauit
in hierusalem nomen matris eius athalia
filia amri regis israel. Ambulauit quoq;
in uiis achab fecit quod malum est coram
domino. sicut domus achab. genti enim domus
achab fuit socia. Egressus est quoq; cum ioram filio a
chab ad pugnandum contra azael regem syrie
in ramoth galaad. Vulneraueruntq; si
ri ioram. Qui reuersus est ut curaretur in
iezrahel pro plagis quas inferre sibi
ramoth pugnantem contra azael regem syrie fe
rro ochozias filius ioram rex iuda descendit
uisere ioram filium achab in iezrahel quia
grotabat ibi.

Heliseus autem propheta uocauit unum de filiis

prophetarum et ait illi accinge lumbos tuos et
tolle lenticulam olei hanc in manu tua et
nade in ramoth galaad. cumq; uenis
illuc uidebis ibi iehu filium iosaphat filii na
si. ingressus suscitabis eum de medio fra
trum suorum introduces in cubiculum interio
rem; lenticulam olei fundes super eum et
dices. hec dicit dominus. unxi te in regem su
per israel. aperiesq; ostium fugies nec ibi sub
sistes. abiit ergo adolescens puer prophete in
ramoth galaad. cumq; ingressus esset illuc ecce
principes exercitus sedebant. et ait. Verbum
mihi ad te o princeps. cui cum; ihehu. Ad quem
exercitus; nobis. at ille dixit ad te o princeps.
Surrexit et ingressus est cubiculum. at ille
fudit oleum super caput eius et ait. hec
dicit dominus deus israel. unxi te in regem super popu
lum domini israel. percutiesq; domum achab dñi tui. ut
ultiscar sanguinem seruorum meorum prophe
tarum et sanguinem omnium seruorum domini de ma
nu iezabel. perdamq; omnem domum a
chab mingentem ad parietem. et clausum et
nouissimum in israel. dabo domum achab
sicut domum hieroboam filii nabath. et si
cut domum baasa filii ahia. iezabel quoq; co
medent canes in agro iezrahel. nec erit qui
sepeliat eam. aperuitq; ostium et fugit. Ihe
hu autem egressus est ad seruos domini sui.
Qui dixerunt ei. Recte ne sunt omnia. Quid
uenit insanus iste ad te. Qui ait eis. Nos
nostis hominem et quid scripserit. at illi
responderunt. falsum est. narra nobis. Qui ait eis. hec locutus est mi
hi et ait. dicit dominus. unxi te regem super
israel. Surgens tulit unusquisque pallium suum posuerunt sub pedibus eius
in sublimitate tribunalis. cecinerunt
tuba atq; dixerunt regnabit ihehu
unxerunt ergo ihehu filium iosaphat filium
namsi et ioram pro ioram obsedat ra
moth galaad ipse et omnis israel a azael regē
syrie. reuertitur enim ut curaretur in iezra
hel pro uulneribus que percusserant eum sirī pro
pugnantem contra azael regem syrie. dixitq;
ihehu. si placet nobis nemo egrediatur pro fu
gus de ciuitate ne nadat nuntiet in ie
zrahel. ascendit igitur ihehu et abiit in iezrahel
quia ioram. ibi egrotabat ibi. ochozias rex
iuda descenderat ad uisitandum ioram. Stans
speculator qui stabat super turrem iezrahel
uidit globum ihehu uenientis. dixitq; uide

ii reges de domo achab

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ego globum dixitq; iozam tolle eum
mitte in agrum eius & iaciat in ea dens
recte ne sint omnia fabuit igitur qui
ascendentium in curruum in occursum eius
ait. Q dixit rex pacata sunt omnia dixit
hiehu. Quid tibi pacatum sequere
me. Nuntiauit quoq; speculator di
cens. Venit nuncius ad eos non redi
bit. Misit currum equor; secundi
ad eos ait. Q dixit rex. Numquid pax
est hieu. Quid tibi pacatum sequere
me. Nuntiauit iterum speculator
dicens. Venit usq; ad eos non redibit
est autem insanus agitator enim filii iosa
phat filii namsi precipites. Quadrum
iozam iunxit currum iuxta eum
currum. Egressus est iozam rex
israhel & ochozias rex iuda singuli in curru
suo egressi q; sunt in occursum hieu &
venerunt eum in agro naboth iezrae
lite. Cumq; uidisset iozam hieu dixit pax
est hieu aut ille respondit quae pax adhuc for
nicationes iezabel matris tue & ueneficia
eius multa sunt. Conuersus iozam
manum suam fugiens aut ad ochoziam
fugite ochozia fugite hieu retendit ar
cum manu & percussit iozam inter scapu
las egressa est sagitta p cor eius & cecidit
in curru suo. Hieu ad badacher duci tolle proice eum in agro na
both iezrahelite. Memini n. quo ego & tu
sedentes in curru sequebamur achab
patrem eius dominus hoc onus leuauit super eum dicens. Si non pro
sanguine naboth & prosanguine filiorum
eius quem uidisti ait dns reddam
tibi in agro isto dicit dominus. Nunc igitur
tolle & proice eum in agro iuxta uerbum
domini. Ochozias autem rex iuda uidens
hoc fugit per uiam domus horti percutiens
est eum hieu & ait & hunc percutite in
curru suo. Percusserunt eum in ascen
su gabes quae est iuxta ieblaam qui fu
git in mageddo & mortuus est ibi. Cum
posuerunt eum serui eius super cur
rum suum & tulerunt in sepulchro
hierusalem & sepelierunt eum patribus suis i
ciuitate dauid. Anno xi. iozam achab
regis super regnauit ochozias super iu
dam & cepit hieu iezrahel porro
iezabel audiuit ornauit oculos suos & ornauit caput suum
respexit per fenestram ingredientem
hieu per portam & ait. Numquid pax
est paxit zambri qui interfecit dnm
suum & ait. Descendit ad
me & ait. Que est ista
in elmanerunt ad eum duo uel tres
eunuchi & ait ille dixit eis. Respicite
eam deorsum & aspexerunt eam
aspersus sanguine paries &
equos ungule qui conculcauerunt eam
& ait. Intro gressus est ut comederet
bibereq; ait respicite maledictam
istam & sepelite eam q filia regis est
& cum isset ut sepelirent eam non
inuenerunt nisi caluariam & pedes &
summas manus eius & reuerterunt
& nuntiauerunt ei & ait hieu. Verbum domini est
quod locutus est per seruum suum heliam thesbi
tem dicens in agro iezrahel comedent canes
carnes iezabel & erunt carnes iezabel
sicut stercus super faciem terre in agro
iezrahel ita ut non dicant hanc
est ista iezabel.

Et ait ad achab. Occide filios domus
cepit ergo hieu litteras & misit ad
samariam ad optimates ciuitatis & ad
maiores natu & ad nutritios achab di
cens. Ut accepistis litteras has &
uestri filios dni uestri & currus & equos &
ciuitatem munitam & armaturam eligite me
liorem & rectum ex filiis domini uestri & ponite super solium
patris sui & pugnate pro domo dni uestri
timuerunt q; illi nimis & dixerunt ecce
duo reges non potuerunt stare coram
eo & quomodo nos subsistemus. Misit
ergo qui erat super domum & qui erat
super ciuitatem & maiores natu & nutricii ad hi
eu dicentes. Serui tui sumus & quicquid
iusseris faciemus non constituemus nobis
regem. Id tibi placet fac. Exiit
ad eos litteras secundo dicens. Si mei estis
& obeditis michi tollite capita filiorum do
mini uestri & uenite ad me hac eadem
hora cras. Iezrahel porro filii regis
lxx. erant apud optimates ciuitatis nutri
bantur autem & cum uenissent litteras ad eos
tulerunt filios regis & occiderunt lxx.
uiros & posuerunt capita eorum in cophi
nis & miserunt ad eum in iezrahel. Ve

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nie autē nunciū ad eum · iudicium ei
dicunt tenuerunt capita filiorū regis · cū
ergo venisset ad eos · dixit nōnē
tumulū portas vsq; mane · sumq; diluculo e
gressus est · stans dixit ad omnem plēb
dicens · vos estis · ego conspiraui cōtra dominum
meum · interfeci eum · quis percussit omnes
hos · videte · quia nihil cadit de sermo
nibus dñi · quos locutus est dominus
super domum achab · et dñs fecit quod locutus e
in manu serui sui helye · percussit igitur ihe
u omnes qui reliqui erant de domo achab
in iezrael · et omnes optimates eius · et noto
s · et sacerdotes · donec non remanerent ex eo
reliquiæ · surrexit · venit in samariam ·
cumq; venisset ad tondam pastorū in via
inuenit fratres ochozie regis iuda · dixitq; ad
eos · cuius nam estis vos · illi responderunt · fra
tres ochozie sumus · et descendimus ad salutan
dum filios regis · filios regine · at ille · capite
viuos eos · illi quos cum comprehen
disset · viuos iugulauerunt eos · et abie
runt in cisternam tondam · xlii · viros · non re
liquit ex eis quemquam · cumq; abisset · in
ueniens ionadab filium rechab in occursū
sibi · salutauit eum · et ait ad eum iheu · cum
quid est cor tuum rectum · sicut cor meum est cum corde tuo · et ait ionadab
est · si est · quid dextram tuam · quam
dedit ei manum suam · et imposuit eum
ascendere secum ad se in curru · et ait ei · ue
ni mecum · et videbis zelum meum pro dño
et imposuit eum in curru suo · duxit eum secum
in samariam · et percussit omnes qui reliqui fue
rant de achab in samaria · usq; ad unum
iuxta verbum domini quod locutus e
pheliam · congregauit ergo iheu om
nem plēbem · dixit ad eos · achab colui baal
parum · ego autem amplius colam eum ·
nunc ergo omnes prophetas baal · omnes sacer
dotes eius · cunctos sacerdotes eius non sine
ad me · nullus sit qui non veniat · sacrifi
cium · n · grande est michi · baal · quicum
que defuerit · non viuet · porro iheu fallebat
in insidiis · ut disperderet cultores baal ·
dixit sanctificate diem solemnem baal ·
vocauit · misit in uniuersum israhel · omnes
qui venerunt · nullus remansit · qui non
venerit · ingressi sunt templum baal · et
repleta est domus baal a summo usq; ad
summum · dixitq; huic qui preerat sacrario · ne
quis proferat vestimenta seruis baal · protulit
eis · ingressusq; est iheu · et ionadab filius rechab in templum baal
dixitq; cultoribus baal · perquirite · et videte
ne quis forte vobiscum sit de seruis domini
vestri · sint soli baal · ingressi sunt ergo
ut facerent victimas · et holocausta · ionadab
autem posuerat sibi foras octoginta viros · dixe
rat enim · quicumque fugerit de omnibus · hui
us hominis · quos ego adduxero in manus uestras · anima eius erit
pro anima illius · cum ergo finem accepit
holocaustum · præcepit iheu
militibus · et ducibus · suis · ingredimini · per
cutite eos · ut nullus egredi possit · percusserunt
ergo eos in ore gladii · proiecerunt · milites
et duces · et abierunt in ciuitatem templi ba
al · protulerunt statuam de fano baal · et
combusserunt · et commolierunt eam ·
destruxerunt quoque et templum baal · et fecit
ex eo latrinas usq; in diem hanc · deleuit
ergo iheu baal de israhel · sin peccatis iero
boam filii nabath · qui peccare fecit is
rahel · non recessit · nec deliquit ut iuuen
tus eius · qui erant in bethel · iuxta dixit
dominus ad iheu · quia studiose egisti ut fa
cias quæ placita sunt coram me · et omnia
quæ erant in corde meo fecisti · domum a
chab · filii · in filii · usq; ad quartam generatio
nem sedebunt super thronum israhel · porro iheu non
custodiuit ut ambularet · in lege dñi
dei israhel · in toto corde suo · non · recessit a peccatis
ieroboam qui peccare fecit israhel · in diebus il
lis cepit dñs radere · in israhel · percutiens eos
azahel in cunctis finibus israhel · a iordane ad
orientalem plagam omnem terram galaa
ad · gad · et ruben · et manasse · ab aroer · q
est super torrentem arnon · et galaad · et ba
san · reliqua autem verborum iheu · et omnia
quæ fecit · et fortitudo eius · nonne hæc scripta sunt
in libro verborum dierum regum israhel · dormi
uit iheu cum patribus · sepelierunt eum
in samaria · regnauit ioachaz filius eius
pro eo · anno · xxiii · anni sunt in samaria ·

Athaliam autem matrem ochozie · videns filium
suum mortuum surrexit · et stirpem
regis vsq; ad internecionem delere conata est ·
tollens autem iosaba filia re
gis ioram sororochozie · ioas filium ochozie · furataque est eum de medio filiorum regis
qui interficiebantur · cum nutrice eius de

rectimo · rabsondit eum atalie athalie ut
non interficeretur · erant enim in domo do
mini clam vi annis · porro athalia regna
uit super terram · anno a vii · misit ioiada
· assumens centuriones · milites · introdu
xit ad se in templum dñi pepigitq; cū
eis fedus · adjurans eos in templo dñi o
rendit eis filium regis · precepit illis dicēs
hic est sermo quē facere debetis · pars uri
vestrum sabbo · observet excubias domus
regis · una autē pars sit ad portam que
ducit ad introitum cursoris · custodietis
excubias domus dñi circa regē
· undiq; habentes arma in manibus
quicunq; ingredietur septa templi interficiā
tur · eroq; cum rege introeunte · egredientē
que fecerunt centuriones iuxta omnia que preceperat eis io
iada sacerdos · assumentes singuli viros
suos qui ingrediebantur sabbm cum his
qui egrediebantur e sabbo venerunt ad
ioiadam sacerdotem qui dedit eis hastas · ar
ma regis dd que erant in domo dñi · iste
runt singuli habentes arma in manibus
sua a parte templi dextre usq; ad partem
sinistram altaris · et domus circum regem p
ductq; filium regis · et posuerunt super eum dia
dema · et testimonium fecerunt eum
regem · unxerunt · et plaudentes manu
dixerunt · vivat rex · audiens autē athalia
vocem populi currentis · et laudantis regem intro
ivit ad turbas in templum domini · vidit regem sta
rem super tribunal iuxta morem · et cantores
et tubicines · eumq; omnem populum terre
tripudiantem · et canentem tubis · scidit vesti
menta sua clamavitq; coniuratio coniu
rato · precepitq; ioiada centurionibus · qui e
rant super exercitum · et ait · educite eā
extra septa templi · et quicunq; eam se
cuti fuerint feriantur gladio · dixerat · n · sa
cerdos · non occidatur in templo dñi · inpo
suerunt ei manus · et cum pervenisset ad
portam introitus equorum iuxta palatium
· interfecta est ibi · percepitq; ioiada fedus
· inter dñm · et regem · et inter populum ut esset populus
domini · inter regem · et populum · ingressus
est populus terre templum baal · et destruxerunt
aras eius · imagines confregerunt ma
lis · mathan quoq; sacerdotem baal occi
derunt coram aris · posuit autem sacer
dos in domo dñi custodes · centuriones · cre
thi · et phelethi legionesq; omnem populum
terre · et duxerunt regem de domo dñi · per
venerunt per viam porte scutorum in pala
tium · et sedit super tronum regum · letatus
est omnis populus terre · et quievit
civitas · athalia autem occisa est gladio in domo regis
· septimo anno · erat ioas cum regnare
cepit · anno vii · hic regnavit ioas · et · xl · anno
annis regnavit mediocriter nomen matris
eius sebia de bersabee · fecitq; ioas rectum
coram domino cunctis diebus quibus docuit
eum ioiada sacerdos · verumtamen excelsa non ab
stulit · adhuc populus immolabat · et adole
bat incensum in excelsis · dixitq; ioas ad sa
cerdotes omnem pecuniam sacram que illata
fuit in templum domini · a presentibus;
que offertur pro capite animarum · et quam
arbitrio cordis sui in gerunt in templum
domini · accipiant illam sacerdotes · unus
quisque a notis suis · et instaurent sarta tecta do
mus · siquid necessarium viderint in instaura
tione egerit opus · usq; ad xxiii · annum regis
ioas · non instaurauerunt sacerdotes sar
ta tecta templi · vocavitq; rex ioas ioia
dam pontificem · et sacerdotes dicens eis · q're
non instauratis templi · nolite ergo accipere pecuniam amplius
a notis vestris · sed in instaurationem
templi reddite eam · promisitq; cum sa
cerdotes ultra accipere pecuniā a populo · et
instaurare sarta tecta domus · fecit tamen io
iada pontifex gazophylacium · unum
· et aperuit · foramen desuper · posuitq; illud
iuxta altare ad dextram ingredientium
domum domini · introibantq; in eo sa
cerdotes qui custodiebant ostia omnem pe
cuniam que deferebatur ad templum do
mini · cumq; viderent nimiam pecu
niam esse in gazophylacio · ascendebat scri
ba regis · et pontificis · effundebantq;
numerabant pecuniam que inveni
batur in domo domini · et dabant eam uni
cuique numerum · et mensuram in manu eo
rum qui preerant operibus domus dñi · qui
impendebant eam in fabris lignorum · et
in cementariis · hiis qui operabantur in do
mo dñi · et sarta tecta facerent · et his
qui cedebant lapides · et emerent ligna
· et lapides qui excidebantur · ita ut ipse

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

rent in templum domus dñi in munitibus q
indigebant egenis ad muniendum do
mum dñi: dum non fiebant ex eadem
pecunia vasa templi dñi: fulcanule
thuribula: tube omne vas aureum
argenteum de pecunia que inferebatur
in templum dñi: hijs qui fingebant o
pus dabatur ut instaurarent templū
dñi: nec fiebat rō hijs hominibus qui acce
piunt pecuniam ut distribuerent eam ar
tifibus: s; in fide tractabant eam: pecuniā
nō pro delicto: pecuniam pro peccato non in
ferebant in templū domini: ea sacerdotum
erant: Tunc ascendit azael rex syrie: et pug
nabat ad geth: cepitq; eam: direxit faciē
suam ut ascenderet hierusalē: Quo obsem
sus rex ioas iuda oīa sanctificata que consecra
rant iosaphat: ioram: et ochozias patres eius
reges iuda: et que ipe obtulerat: et munus
argenteum qđ inuenit in thesauris
templi domini: in palatio regis misit: a
zaeli regi syrie: et recessit ab eo: Reliqua
autem sermonum ioas: et munera que fecit nō
ne hec scripta sunt in libro verborum dierū regum
iuda? Insurexerunt autem serui eius: et coniura
uerūt inter se: percusseruntq; ioas in domo mello in
descensu sella: percussit eum: iozachar filius sama
rie: et iozabad filius somer: serui eius: et mortuus
est: et sepelierunt eum cum patribus suis in ci
uitate dauid: et regnauit amasias filius eius pro eo
Anno xxxvii ioas filii ochozie regis iuda
regnauit ioachaz filius iehu super
israel in samaria xvii annis: et fecit malū
in conspectu domini: secutus est peccata hie-
roboam filii nabat qui peccare fecit israel: non de
clinauit ab eis: erat quippe ira furor dñi contra
israel: et tradidit eos in manu azaelis regis sy
rie: in manu benadab filii azaelis cunctis
diebus: et deprecatus est ioachaz faciem do
mini: exaudivit eum dñs: vidit enim angustia
am israel quam affligebat eos rex syrie: et dedit do
minus saluatorem israeli: et liberati sunt de
manu regis syrie habitaueruntq; filii israel
in tabernaculis suis sicut heri: et nudius ter
tius: Nūquā tñ recesserunt a peccatis domus
hieroboam qui peccare fecit israel: sed in eis
ambulauerunt: Sed quidem et lucus per
manebat in samaria: Non enim dereliq
tus est populus ioachaz
de exercitu nisi quinquaginta equites et decem
milia peditum: perierat enim rex syrie: et
redegerat eos quasi pulueris in trituram: Re
liqua autem sermonum ioachaz: et cuncta
que fecit fortiter: et certamen eius quo ne
pugnauit
cum amasiam regem iuda non hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum israel
dormiuit ioas cum patribus suis: et sepelierunt
eum cum regibus israel in samaria: et regnauit
hieroboam
filius eius pro eo: anno xv amasie filii ioas regis iuda
regnauit ioas filius ioachaz super
israel in samaria xvi annis: et fecit quod
malum est in conspectu domini non recessit
ab omnibus peccatis hieroboam filii nabat
qui peccare fecit israel: sed ambulauit
in eis: reliqua autem sermonum ioas: et cuncta quę
fecit fortiter: et certamen eius quo pugnauit
cum amasiam regem iuda nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum israel
dormiuit ioas cum patribus suis: et sepultus
est in samaria cum regibus israel: helyseus
autem egrotabat infirmitate qua et mor
tuus est: Descenditq; ad eum ioas rex
israel: et flebat coram eo dicebatque patri mi pa
ter mi: currus israel: et auriga eius: Tulit illi
helyseus sagittam arcum: et sagittas: dixit
autem ad eum arcum: et sagittas: dixit
ad regem israel: pone manum tuam
super arcum: et posuit: ille manum
suam super posuit helyseus manus suas
manibus regis: et aperiens fenestram orien
talem: iussit: aperi: et aperuit: dixitque helyseus: Ja
cе sagittam: et iecit: Et ait: Sagitta salutis
domini: et sagitta salutis contra syriam: percu
tiesq; syriam in aphech donec consumas eos
Rursum dixit ei tolle sagittas: Cumque tulisset: rursum
dixit regi israel: percute terram: et cum percus
sisset: tribus; ictibus: stetitque: iratus est ei vir
dei: et ait: Si percussisses quinquies aut
sexies siue septies: percussisses syriam usq;
ad consummationem: nunc autem tribus: et tribus
percutiens syriam: et consumes eam: Sed
non consummabis nisi semel: et semel: Ioas ergo
mortuus est: et sepelierunt eum in samaria: Amasias quoq; de
moab venit contra eum anno secundo
et sepelierunt hominem: et reversi sunt latrones
alios: ipso tempore: et ceciderunt in sepulcro
helysei: Quod cum vidissent viri: et
vidissent turmas: proiecerunt cadaver in sepulcro
helysei: Quod cum tetigisset ossa helisei
revixit: et stetit super pedes suos: igitur haza
el rex syrie afflixit israel: cunctis diebus: ioa
chaz: et misertus est dominus eorum: et respexit
eos: propter: et disperdere: et proicere eos: nec dum pactum suum quod habebat
abraham: ysaac: et iacob: noluit delere penitus
eos: nec proiecit eos: usque: impleti temporis mortuus

et azael rex syrie et regnauit benadab filius eius pro eo. porro ioas filius ioachaz
tulit urbes de manu benadab filii azael
quas tulerat de manu ioachaz patris sui
in prelio; uicit; percussit eum ioas et
reddidit ciuitates israhel.

XIII

In anno secundo ioas filii ioachaz regis israhel
regnauit amasias filius ioas regis iuda
xxv. annorum erat cum regnare cepisset. et
xxix. annis regnauit in hierusalem nomen
matris eius ioadan de hierusalem fecit rectum
coram domino uerumtamen non ut dauid patre eius.
iuxta omnia que fecerat ioas pater suus fecit
tantummodo excelsa non abstulit adhuc. populus
immolabat patribus et adolebat incensum in
excelsis montis; optimuit; regnum in manu eius
seruos suos qui percusserant regem patrem
suum filios autem eorum qui occiderant non occi
dit. iuxta quod scriptum est in libro legis moysi
sicut precepit dominus moysi dicens. non
morientur patres pro filiis nec filii pro
patribus; sed unusquisque in peccato suo morietur.
percussit edom in valle salinarum. x. mil
lia. et apprehendit petram in prelio. uocauitque no
men eius iecthiel usque in presentem diem.
misit amasias nuntios ad ioas filium
ioachaz filii hieu regis israhel dicens. ue
ni ut uideamur nos ad inuicem; ioas rex
israhel ad amasiam regem iuda dicens. car
duus libani misit ad cedrum que est in
libano dicens. da filiam tuam filio meo
uxorem et transierunt bestie saltus que sunt
in libano et conculcauerunt carduum. per
cussisti; ut inualuisti super edom. sublime
nauit te cor tuum contentus esto gloria
sede in domo tua. quare prouocas malum
in quo cadis tu et iudas tecum. non acquie
uit amasias. ascendit; ioas rex israhel. uide
runt se ipse et amasias rex iuda in bethsa
mes oppido iude. percussus; est iudas coram
israhel. fugerunt unusquisque; in tabernacula
sua. amasiam uero regem iuda filium io
as filii ochozie cepit ioas rex israhel in beth
sames. et duxit eum in hierusalem. et diruit
partem murorum hierusalem a porta ephraim usque
ad portam anguli. cc. cubitis. tulitque
omne aurum et argentum. uniuersa uasa que
inuenta sunt in domo domini. in thesauris re
gis. obsides. et reuersus est in samariam.
reliqua autem uerborum ioas que fecit. et for
titudo eius qua pugnauit cum amasiam
regem iuda nonne hec scripta sunt in libro
sermonum dierum regum israhel. dormiuit
quoque ioas cum patribus; suis. et sepultus est in sama
ria cum regibus israhel. regnauit ieroboam
filius eius pro eo. xxxvi annis. amasias filius
ioas rex iuda postquam mortuus est ioas filius
ioachaz regis israhel. xv. annis. reliqua
autem sermonum amasie nonne hec scripta sunt
in libro sermonum dierum regum iuda. et
israhel; est et eum coniurauit in hierusa
lem fugit in lachis. miseruntque post eum in
lachis. interfecerunt eum ibi. asportaue
runt in equis sepultusque est in hierusalem cum
patribus; suis in ciuitate dauid. tulit autem uniuer
sus populus iuda azariam annos natum. xvi.
et constituerunt eum regem pro patre suo
amasia. ipse edificauit ailam et restau
rauit eam iuda post quam dormiuit rex cum
patribus; suis. anno xv. amasie filii ioas
regis iuda regnauit ieroboam filius io
as regis israhel in samaria. xli. anno
rum et fecit quod malum est coram domino non
recessit ab omnibus; peccatis ieroboam fi
lii nabath qui peccare fecit israhel ipse re
tulit terminos israhel ab introitu emath
usque ad mare solitudinis iuxta sermonem
domini dei israhel quem locutus est per se
ruum suum ionam filium amathi
prophetam qui erat de geth que est in
phre. uidit enim dominus afflictionem
israhel amaram nimis et consumptam esse
usque ad clausos carcere. et nouissimos. nec
est qui auxilietur israhel. nec locutus est
dominus ut deleret nomen israhel de sub celo;
saluauit eos in manu ieroboam filii ioas.
reliqua autem sermonum ieroboam. et
uniuersa que fecit. fortitudo eius quo
modo pugnauit. et reduxit damascum et
emath iude in israhel. nonne hec scripta sunt in
libro sermonum dierum regum israhel. dor
miuitque; ieroboam cum patribus; suis regi
bus israhel. regnauit zacharias filius eius

V

In anno xxvii. ieroboam rex israhel. regnauit azarias filius ama
sie regis iude. xvi. annorum erat cum re
gnare cepisset; et. l. duobus annis regnauit
in hierusalem. nomen matris eius iecolia de he
rusalem fecit; quod erat placitum coram
domino iuxta omnia que fecerat amasias
pater eius. uerumtamen excelsa non est de mo
litus adhuc populus sacrificabat. et adolebat in

ensium in ecclesiā ꝙ auſus erat dñs regem
ſtuit leprosus usq; in diem mortis ſue
habitabat in domo libera ſeclusum. Joathas uō
filius regis gubernabat palatium iudica
bat pplm terre. Reliqua aūt sermonum
azarie cunctaq; fecit nonne hec ſcripta
ſunt in libro uerbo dierū regum iudā de
mum azarias cū pribus suis sepelierunt
eum cum maioribus; suis in ciuitate dd. reg
nauit Joathas filius eius pro eo. Anno xxxvii
viii azarie regis inde regnauit zacharias
filius ieroboam super israhel in samaria vi
mensib; fecit qd malum erat coram do
mino sicut fecerant patres eius non recessit
a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare
fecit israhel. Conspirauit aūt ad eum sellū
filius iabes in samaria percussitq; eum
palam. et interfecit regnauitq; pro eo. Reliq
uorū zacharie. Jonne hec ſcripta sunt
in libro verbo dierū regum israhel
Hec est sermo domini quem locutus est ad
hyeu dicens. filii tui usq; ad quartam
generationē sedebūt de super thronum
israhel. Factū que est ita. Sellum filius iabes
regnauit xxxix. anno azarie regis inde
regnauit a uno mense in samaria. Iste
dit manahen filius gaddi de thersa ve
nit; in samariam. et percussit sellum fi
lium iabes in samaria. et interfecit eum.
regnauitq; pro eo. Reliqua aūt uerbo sel
lum. coniurationis eius p̄ quā peredidit insidi
as nonne hec ſcripta sunt in libro sermonum
dierū regū israhel. Tunc percussit manahen ther
sam. omnes qui erant in ea. et termi
nos eius de thersa. noluerunt. n. ei aperire
et ideo percussit. omnes pregnantes eius. scidit
eas. anno xxxix. azarie regis inde reg
nauit manahen filius gaddi super israhel. x.
annis in samaria. fecitq; qd malum e
rat coram domino. nō recessit a peccatis
ieroboam filii nabath qui peccare fe
cit israhel. cunctis diebus eius. ascendebat phul
rex assiriorū in terrā. dabat manā
hen phul mille talenta argenti ut esset
in auxilium. confirmaret regnū eius.
iudauitq; manahen argentum super
israhel. omnibus ditissimis. ut da
ret regi assiriorū. l. siclos argenti per si
gulos homines. Reliqui q; est rex assiri
or. non est locutus in terra. Reliq
aūt sermonum manahen et omnia qua

que fecit nonne hec ſcripta sunt in libro ser
monum dierū regum israhel. Mortuus est ma
nahen cū patribus suis regnauitq; facem fi
lius eius pro eo. Anno l. azarie regis iu
de regnauit facem filius manahen super
israhel in samaria. viginti. annis. fecit qd ma
lum erat coram domino. Non recessit a
peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fe
cit israhel. Conspirauit aūt ad eum ioee
romelie dux exercitus eius. percussit. et filium
eius in samaria. et interfecit eum regnauit
pro eo. Reliqui aūt sermonum facem et
cuncta que fecit. nonne hec ſcripta sunt
in libro sermonum dierū regum israhel. Anno
lii. azarie regis inde regna
uit phacee filius romelie super israhel in
samaria. xx. annis. fecit qd malum er
at coram domino. non recessit a peccatis ie
roboam filii nabath qui peccare fecit israhel
in diebus phacee regis israhel. uenit theglath
phalasar rex assiriorum. cepitq; ionā. abel. do
mum maacha. et ianoe. cedes. et asor. et
galaad. et galilee. omnemq; terram nep
thalim. transtulitq; eos in assiriam. et interfecit
Osee filius ela. phacee filium romelie. percussit eum. et
interfecit regnauitq; pro eo. anno xx. anno ioathan
filii ozie. Reliqua aūt sermonum phacee
cunctaq; que fecit. nonne hec ſcripta sunt in
libro sermonum dierū regum israhel. Anno
xii. phacee filii romelie regis israhel regnauit
achaz filius ioathan filii ozie regis iude. xx. an
nos erat cum regnare cepit; viginti. an
nis regnauit in hierusalem. nomen matris ei
ierusa filia sadoc. fecitq; qd placitum e
rat coram domino. nec omnia que fecerat
ozias pater eius operuit. Ipse enim excelsa non
abstulit adhuc populus immolabat. et incen
sum. in excelsis. Ipse edificauit portam do
mus dñi. et fabricauit altare. Reliqua aūt
sermonum ioathan cunctaq; fecit nonne
hec ſcripta sunt in libro verbo dierū regum iu
da. In diebus illis cepit dominus mittere in iu
dam rasin regem syrie. et phacee filium ro
melie. Dominum ioathan et pau; sunt se
pulti; et sunt eius in ciuitate dd pa
tris. regnauit achaz filius eius pro eo.

In diebus phacee filii romelie reg

XVI

dissipatur

naum achaz filius ioathan regis iuda
xvi· annor erat achaz cum regnare ce
pisset· et xvi· annis regnauit in hierlm· nō
fecit qđ erat placitum coram deo
dō sui sicut dd pr eius· ambulauit in via
regum israhel· quin imo filium suum ofe
cit more abominationum gentium
quas dispsuit dominus coram filiis
israhel· et immolabat quoq; victimas· et ado
lebat in excelsis· et in collibus· et subter omnē ligno
frondosum· erat ascendit rex syrie rasin· et
phacee filius romelie rex israhel· in hierlm
ad pugnandum· cumq; obsiderent achaz
non valuerunt· expugnare eum· in tempo
re illo restituit rasin rex syrie hailam
syrie· et eiecit iudeos de hailam· et idumei
· ipsi uenerunt in hailam· habitantq; ibi
ibi usq; in diem hanc· misit autē achaz
nuntios ad theglathphalasar· regem assy
rioꝝ· dicens· seruus tuus· et filius tu
us ego sum· ascende· et· et· saluā me ex
de manu regis syrie· et de manu regis
israhel· qui consurrexerunt· ad· ipsum me· et
collegisset· achaz argentum· et aurū
qđ inuentum fuit in domo dñi· et in
thesauris regis· misit regi assyrioꝝ munera· et
hac quidem uoluntate eius· ascenderet
rex assyrioꝝ in damascū· et· expugnauit eam
· et transtulit habitatores eius· et occidit rasin
autē interfecto· et rex· et· rex achaz· in occur
sum theglathphalasar· regis assyrioꝝ· in
damascū· et cumq; uidisset altare· damas
ci· misit rex achaz ad uriam sacerdotem
exemplar· eius· similitudinem· iuxta· o
pus· et factura· urias sacerdos altare
iuxta· omnia· quę præceperat rex achaz de
damasco· sic fecit· sacerdos· urias donec ue
niret· rex achaz de damasco· cumq; ue
nisset rex de damasco· et uidisset altare· uene
ratus est· illud· ascendit· et· immolauit· ho
locaustum· suum· et sacrificium· suum· libauit li
bamina· et· fudit sanguinem pacifico
rum· quę obtulerat· et altare· fecit altare· ereum q
erat coram domino· transtulit· de facie tem
pli· de loco altaris· et de loco templi domi
ni· posuit· illud ex latere altaris· ad aqui
lonem· præcepit quoq; rex achaz· uriæ sacer
doti· dicens· super altare· maius offer
holocaustum matutinum· et sacrificium
uespertinum· et holocaustum regis· et sacri
ficium eius· et holocaustum· uniuersi· pli
bi· et sacrificia eorum· et libamina eorum· et om
nem sanguinem holocausti· et uniuersi san
guinem victimæ· super illud effundes· al
tare· ereum erit· paratum ad uoluntā
tem meam· fecit ergo urias sacerdos· iuxta· o
mnia quę præcepit ei rex achaz· et fecit· rex
achaz· et· omnia· vasa· basis· et· labrum· qui erat de
super· et mare de· posuit de tribus ereis· qui sub
tenebant illud· et posuit super pauimen
tum· stratum· lapide· porphyretico· et· basis· qđ
ædificauerat in templo· et ingressus regis ex
terius conuertit· in templum domini· propter regē
assyrioꝝ· et· eius· a· uestibulo· autē· domus· quę
fecit· fuerunt· et· sepulta sunt· in· sepulchro· uero· regum
suorum· et dimisit· eum· dominus· achaz· cū
patribus· suis· et sepultus est· cū eis· et regnauit· eze
chias· filius eius· pro eo·

XVII

Anno· xii· achaz regis iuda regnauit
osee· filius· hela· in samaria· super· israhel· ix· annis· et fecit· malum· coram· domi
no· sed· non· sicut reges· israhel· qui· ante eum fue
runt· contra· hunc ascendit salmanasar· rex assyrioꝝ· et· factus est· ei· osee· seruus
reddebatq; ei· tributa· cumq; deprehendisset
rex assyrioꝝ· osee· qđ rebellare· uellet· mi
sit· nuntios ad· sua· regē· egypti· ne· pas
sus est tributa regi assyrioꝝ· sicut· singulis· a
nis· solitus erat· obsedit eum· et· uinctū
misit· in carcerem· peragrauitq; et· om
nem· ascendens samariam· obsedit eam
tribus· annis· anno· autē· undecimo· osee· ce
pit rex assyrioꝝ samariam· et· misit
eos israhel· in assyrios· posuitq; eos· in· hala· et
habor· iuxta· fluuium gozam montibus· me
dorum· et· ipse· quidem· non pertendent· filii· isra
hel· contra dñm deum suum· qui eduxerat eos de terra
egypti de manu pharaonis regis egypti· colu
erunt deos alienos· et ambulauerunt· in
iustificationibus gentium· quas consumpserat
dominus· in conspectu filiorum israhel· et regū
israhel· qui similiter fecerant· abscondebantq; filii
israhel· uerbis suis rectis dñm deum suum· ædifica
uerunt sibi excelsa· in cunctis urbibus· su
is· a turre custodum usq; ad ciuitatem
munitam· et· confringebant· sibi statuas· et
lucos· in omni colle sublimi· et subter omne
lignum nemorosum· et adolebant ibi
incensum super aras· in circuitu gen
tium· quas transtulerat dominus a facie
eorum· et fecerunt· uerba· pessima· ut irritaret

dñm · voluerunt in mundiciaſ de quib; p
cepit eis dominus ne facerent nec dum hoc
· reuertuntur est dominus misr' in unda
p manum omnium ꝓphar · iudentium dñe
· etiam si aliquis ex illis pessimis · custodire ꝓcep
ta mea · ceremonias meas · mꝫ omne legē
epm̃ ꝓcepi ꝑib; uñis · sicut mis ad nos in
manu seruoꝝ meoꝝ ꝓphar · Nam non audi
erunt ſ; indurauerunt ceruicem suam
mꝫ ceruicem ꝑm suaꝝ qui no luñt obe
dire domino deo suo · abiecerunt legitima
eius · pactum qd̃ pepigit cum ꝑib; eoꝝ
· testificationes quib; contestatus est eos se
rum ſ; sunt nationes · quas egerunt · isr
ael sine gñes que circumcirca eoꝝ
erant · quib; ꝓceperat dominus eis · ne face
rent sicut · ille faciebant · de liquerunt
omnia ꝓcepta domini dei sui · fecerunt
sibi · duos · thulos · uitulos · adorauerunt
omnem militiam celi · seruierunt
Baal · et consecrauerunt filios
suos · et filias suas ꝓ igne · diuinabant in
seruiebant · auguriis · et dediti sunt se ut
facerent malum coram domino · ut irritarent
eum · iratusq; est dominus uehemen
ter · et ait · et abiecit eos a conspectu suo · nec
remansit nisi tribus iuda tm̃ modo · ; nec ipſe
quidem custodiuit mandata domini dei sui
sed ambulauerunt in erroribus
israel · quos operatus fuerat ante · et abiecit eos ·
manu dimicantium donec proiceret eos a fa
cie sua · eo tam tempore quo saltus est
israel a domo dd · constituerunt sibi regem
ieroboam filium nabath · et · u · re
roboam · filius · israel a dño · precatore dei · et
magnum · ambulauerunt filii · israel in
uniuersis ꝑcis · ieroboam que fecerat · non re
cesserunt ab eis · usq; auferret dñs · israel a fa
cie sua sicut locutus fuerat in manu omnium
seruoꝝ suoꝝ ꝓphar · migrauitq; est israel de ter
ra sua in assiriosq; usq; ad diem hanc · adduxit
· rex assiriorum de babilone · de cuta · de
hauloth · de amath · de sepharuaim
· collocauit eos in urbibus samarie · p
filios israel qui possederunt samariam · ha
bitauerunt in urbibus eius · cumq; ibi ha
bitare cepissent non timebant dñm · ſ
misit ei dominus leones qui interficiebãt
eos · cumq; nunciatum ſ; est regi assiriorum · et
dictum · quia gens quam transtulisti · et habi
tare fecisti in ciuitatibus samarie ignorant legi
ma dei terre · misit dominus in eos leones
· qui interficiunt eos eo qd̃ ignorent ritꝫ
dei terre · ꝓcepit ergo rex assiriorum · dicens · duca
te illuc unum de sacerdotibus quos inde captiua
stis ad duxitis in habitet · ibique cum eis · et
doceat eos legitima dei terre · igitur cum ue
nisset unus de sacerdotibus · huius qui captiuus duc
tus fuerat de samaria · habitauit in bethel · et
docebat eos quo modo colerent dominum · unaq;
quæq; gens fabricata est dñm̃ suum · posue
runtq; eos in fanis excelsis que fecerant sa
maritani · gens · gens in urbibus · suis in quib;
habitabant · viri babilonii fecerunt succhot
benoth · viri autem cuthei fecerunt nergel
· viri de emath fecerunt asima · porro
euhei fecerunt nabaath · et tharthac · viri au
tem qui erant de sepharuaim comburebant
filios suos igne adrammelech · et anammelech · dis
sepharuaim · et nichil omnino colebant dñm ·
fecerunt autem et de nouissimis sacerdotes excelsor
· et ponebant eos in fanis sub humbris · nam
dominum timebant · et dii quoq; suis seruiebant
iuxta consuetudinem gentium de quib; tulerant
fuerant samariam usq; in presentem diem
morem sequuntur antiquum · non timent do
minum · nec faciunt cerimonias eius
aut iudicia · et legem · et mandatum quod præ
cepit dominus filiis iacob quem cognominа
uit israel · et percussit cum eis pactum · et
mandauit eis dicens · non timebitis deos
alienos · non adorabitis eos · nec colatis eos · et
non immolabitis eis ſ; dominum qui
educit uos de terra egypti in fortitudine
magna · et in brachio extento ipsum time
bitis · illum adorabitis · ipsi immolabitis cerimo
nias quoq; · et iudicia · et legem · et man
datum quod scripsit uobis custodire · ut faci
atis cunctis diebus · et non timeatis deos alie
nos · pactum quod fecit uobiscum non
obliuiscetis nec colatis deos alienos ſ; dñm
dñm uestrum timete · ipse eruet uos de manu
omnium inimicorum uestrorum · illi non audi
erunt ſ; ut consuetudinem suam præ
mebant · fecerunt gentes ille
tum timent quidem deum ſ; nominibus su
dolatrant · sculptilibus · nam filii eorum
nepotes sicut fecerunt patres sic faciunt
usq; in presentem diem

Anno tricesimo octauo · filii · hoelæ regis israel · re
gnauit ezechias filius achaz regis ·

nida xxv annoꝝ erat cum regnare cepit;
& xxx & v annis regnauit in hier
ꝛ mat eius abisa filia zacharie erat;
qd erat bonū coram dño imꝫ omnib
fecit dñs p̄ eius ꝯ dissipauit excelsa &
ut statuas & succidet lucos & confrg
serpentem eneum quem fecit moyses
quidē usq; ad illud tempus filii isr ad
lebant eum & cesum uocabant; nomen
eius noe stan & in domino deo isr sperauit
trans; post eum non fuit similis ei de om
ibus regib; iuda & his; & adhesit dño
ad hoc & declinauit dño & non recessit a mētis
& custodiuit mandata eius q̄s preceperat dñs
moysi & erat dñs deo & in cunctis ad
quę p̄cedebat sapienter se gerebat & re
bellauit regi; & non seruiuit ei ipse percussit philistheos usq;
ad gazam & terminos eoꝝ a turre custo
diꝝ usq; ad ciuitatem munitam & anno iiii
regis ezechie qui erat annus vii oseę fi
lii hele regis isr ascendit salmanasar
rex assiroꝝ in samariā & oppugnauit eā
& cepit & iam post annos tres anno vi
ezechie & xx anno oseę regis isr cepta ē
samaria & transtulit rex assiroꝝ isr in
assiros collocauitq; eos in hala & in ha
bor fluuius gozam & ciuitatib; medoꝝ &
non audierunt uocem domini dei sui &
p̄trigrediū sūt pactū eius & omnia quę p̄
ceperat moyses seruus domini non au
dierunt & fecerunt anno xiiii regis e
zechie & ascendit senacherib
rex assiroꝝ ad uniuersas ciuitates mu
nitas iude & cepit eas & misit ezechi
as rex iude nuntios ad regem assiroꝝ
in lachis dicens & recede a me
& omne qd imposueris mihi feram & dixit
nuntius rex assiroꝝ ezechie regi iude cen
tū talenta argenti & xxx talenta de
dit ezechias omne argentum qd reper
tum fuerat in domo dñi & in thesauris re
gis & in tempore illo confregit ezechias
ualuas templi dñi & laminas auri quas
ipse affixerat & dedit eas regi assiroꝝ & mi
sit rex assiroꝝ turtan & rapsacen
de lachis ad regem ezechiam cum ma
nu ualida in hierusalē & cum ascendissent
uenerunt in hierusalē & steterunt iuxta
aqueductum piscine superioris que est in ui
a agri fullonis & uocauerunt ad regem

& egressus est ad eos eliachim filius
helchie qui erat domus & sobna scha
rabe filius asaph a commentarius & ioa
he filius asaph a cancellarius & dixit
rapsaces ad eos loquimini ezechie
dicit rex magnus assiroꝝ & ne est ista fi
ducia qua confidis & ut non dixeris mihi q̄ habeā
ut p̄liū & in quo ergo fi
dis ut audeas rebellare & nunc ergo ego
tuo & arrabonib; meis & conducto ego
tibi & quem si ualebit homo ex om
nibus egredientur manū eius & p̄sequā
eam & ecce est pharao rex egipti omnib;
qui confidunt in se & si dixeris mihi in
domino deo nro hui fiduciam non
ne iste est cuius & abstulit ezechias ex
celsa & altaria & p̄cepit inde & iherusa
lem & altare hoc adorabitis in hierusalē & hic
igitur rex ad dominū meū regem assiꝝ
roꝝ & dabo uobis duo milia equoꝝ & in
dere ambigite ua & ascendere eos
& quomodo poteris resistere & unius satra
pam de seruis domini mei minimis
& confidis in egipto p̄ currus &
equites & numquid sine dño uolumus ascen
dere ad locum istum ut deleamus
eum & dixit michi ascende ad terrā
hanc & dissipa eam & dixerūt a eliachim
filius helchie & sobna & joahe nun
cie loquere nobis seruis tuis syriace & quia intelligimus hanc lin
guam & non loquaris nobis iudee au
diente populo qui est super murū & dixit rapsaces
ad eos numquid ad dñm tuum & ad te misit me dominus meus ut lo
querer sermones hos & non potius ad
uiros qui sedent super murum ut comedant
stercora sua & bibant urinam su
am uobiscum & stetit rapsaces & exclamauit uoce magna iudeorum
audite uerba regis magni assiroꝝ & di
cit rex non uos seducat ezechias & non
ut possit uos eruere de manu mea
neque fiduciam uobis tribuat super do
minum dicens eruens liberabit nos dñs
& non tradetur hec ciuitas in ma
nus regis assiroꝝ & nolite audire ezechiā
& dixit rex assiroꝝ facite mecum q̄d
uobis est utile & egredimini ad me &
comedat unusquisq; de uinea sua & de
ficu sua & bibat aquas de cisternis suis
donec ueniam & transferam uos in terram

que simul est ire nre / ad iram fructiferam et
ferulem unicam pauis unicam / iram ob
mag uolet ac melius unicum non mor
emini / Ioime audire ezechiam quia mos
deapit dicens dns libabit uos / numquid lib
auerunt dii gentium iram suam de manu
regis assiroz / ubi est deus emath et arphad
est deus sepharuaim ana / ubi sunt
quid libauerunt samariam de manu me
a / an nam illi sunt inimici dns re
rorum qui eruerunt regionem suam de
manu mea ut possit eruere dominus ie
rlm de manu mea / audierunt isaias pphe fili
oz dixit ei quia hec / dicit dns pcepisti re
gi assiroz ut non uideret ei / eccl
ezechias filius elchie pphe dns
sobna seba scribe filius asaph ad
mentauit ad ezechiam scissis uestib; et
nunciauerunt ei uba rapsacis / xix
Cumque audisset rex ezechias scidit ue
stimenta sua operuit se sacco ingressusq;
est domum dni / misit eliachim pe
positum domus et sobnam scribam et
seniores de sacerdotib; opertos sacco ad ysaiam
filium amos / qui dixerunt ei dicit
ezechias dies tribulationis et increpatio
nis et blasphemie dies iste / generunt fi
lii usq; ad partum et uires non sit par
turienti / forte audiat dns deus tuus uni
uba rapsacis quem misit rex assiro
oz dns suus / ut exprobraret deum ui
uentem et arguerit uerbis que audiit
dominus deus tuus / isac orationem pro
reliquiis inuentis / uenerunt
ergo serui regis ezechie ad ysaiam / dixitq;
eis ysaias / sic dicite dño uro / hec dicit dominus
non timere a facie sermonum quos au
disti quib; blasphemauerunt pueri regis
assiroz me / ecce ego immittam ei spm
et audiet nuntium / et reuertetur in ter
ram suam / et iugulabo eum gladio in
ra sua / reuersus est igitur rapsaces
inuenit regem expugnantem lom
nam audierat n. qd recessisset de lachis
et audisset de tharaca rege ethio
pie dicentes / ecce egressus est ut pug
net ad uos / et ut iret et cum audisset
nuntios ad ezechiam dicens / dicite ez
chie regi iuda / non te seducat deus tuus
in quo tu fidutia habes / dicens non
tradetur ierlm in manus regis assiroz
Tu n. ipse audisti q̃ fecerunt reges assiroz
uniuerse terre quomodo anathemauerint
eas / num ergo soli pueri libabunt / an
quid libauerunt dii gentium singulos
quos nastauerunt pres mei gozam et
haran / et reseph / et filios eden / qui erant
in thelasar / ubi est rex emath / et rex arphad
et rex ciuitatis sepharuaim ana / et ana
et aua / et ezechias suscepit litteras de manu nuncioz
et legit eas / et ascendit in domum dni / et expā
dit eas coram dño / et orauit in conspectu
eius dicens / domine deus isrl / qui sedes
sup cherubin tuus es deus / tu es deus omnium regnoz ter
re tu fecisti celum et terram et cuncta quæ
continent / inclina aurem tuam et audi / aperi oculos tuos domine et
uide / audi omnia uerba sennacherib qui misit
ut exprobraret nobis deum uiuentem / ue
re domine dissipauerunt reges assiroz ter
ras omnium / miserunt deos eoz in igne
et comb. erant dii eoz opera manuum hom
inum de ligno et lapide / perdiderunt eos
nunc igitur domine deus noster / saluos nos
fac de manu eoz ut sciant omnia regna
re terre tu es dominus deus solus / misit au
tem ysaias filius amos ad ezechiam dicens
hec dicit dominus deus isrl / quod deprecatus
me es super sennacherib rege assiroz audiui
hec est sermo quem locutus est dominus
de eo / despexit te et subsannauit te uirgo
filia sion post tergum tuum caput mouit
filia ierlm / cui exprobrasti et blasphe
masti / contra quem exaltasti uocem tuam
et eleuasti in excelsum oculos tuos / contra
sanctum isrl / per manum seruoz tuoz exp
robrasti dominum / et dixisti in multitudine
curruum mearum ascendi excelsa monti
um in summitate libani / succidam sublimi
os cedros eius / electas abietes eius / et ingre
diar finem usq; ad summos eius / silue carme
li eius ego fodiam / et bibam aquas alienas
et siccabo uestigio pedis mei omnes aquas
clausas / numquid non audisti quidam
antiquo fecimus eas diebus / antiquis plasmaui
illud / nunc adduxi eum / ut in ruinam col
lium pugnacium urbium munitarum / et
qui sedent in eis humiles manu eorum
infirmati / confusi sunt facti sunt uelut
fenum agri / et uirens herba uelut / que ante
facta est / ne q̃ ne uret ad iniquitatem
ingressum tuum / egressum tuum / furorem
tuum / iram tuam ego noui / et

et accepit

furorem tuum ē me ⁊ sanauit me ecce in pace
amaritudo mea amarissima ⁊ tu eruisti
animam meam ut non periret proiecisti
post tergum tuum omnia peccata mea
quia non infernus confitebitur tibi
neque mors laudabit te non expectabunt
qui descendunt in lacum veritatem tuam
qui uiuit ipse confitebitur mihi sicut
et ego hodie filius patri notum faciet
veritatem tuam domine saluum me fac
et psalmos nostros cantabimus cunctis
diebus uitae nostrae in domo domini
Dixerat autem isaias tollite massam
ficuum et imponite super ulcus eius
et curabitur Dixerat autem ezechias ad
isaiam quod erit signum quia sanabor
et ascendam domum domini tertia die
Dixit autem isaias hoc erit tibi signum a
domino quod faciet dominus sermonem quem
locutus est ecce ego reducam umbram
graduum per quos descendit in horologio
achaz retrorsum decem gradibus Et
ait ezechias facile est umbram crescere
decem lineas nec sic uolo ut fiat sed ut
revertatur retrorsum decem gradibus Inuocauit
autem isaiam propheta dominum et reduxit umbram
per lineas quibus iam descenderat in horologio
achaz retrorsum decem gradibus Illo tempore
misit berodach baladan filius baladan rex
babylonis litteras et munera ad ezechiam
audierat enim quod egrotasset ezechias Et
intellexit ezechias et introduxit eos in domum
aromatum et aurum et argentum et pigmenta
et unguenta et omnem supellectilem et
nihil omnino fuit quod non ostenderet eis ezechias in domo
sua et in omni potestate sua Venit autem
isaias propheta ad regem ezechiam et dixit
ad eum quid dixerunt viri isti et unde
uenerunt ad te Ille respondit Regione longinqua
uenerunt ad me de babylone Qui rursum
ait ezechias Quid uiderunt in domo tua
Dixit ezechias Omnia quaecumque sunt in
domo mea viderunt nihil est quod non
monstrauerim eis in thesauris meis Dixit
autem isaias ezechiae audi sermonem
domini Ecce dies ueniunt cum auferentur
omnia quae sunt in domo tua et quae
congregauerunt patres tui usque in diem hanc in
babylonem nihil remanebit dicit dominus
et de filiis tuis qui egredientur
ex te quos genuisti tollentur et
eunuchi in palatio regis babylonis Dixit
ezechias ad isaiam bonus est sermo
domini quem locutus es Dixit rursum pax
et veritas in diebus meis Reliqua autem
sermonum ezechiae et omnis fortitudo
eius et quomodo fecerit piscinam et aquae
ductum et introduxerit aquas in ciuitatem nonne
haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iudae
Dormiuitque ezechias cum patribus suis

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

regnauit manasses filius eius pro eo. et annos erat manasses cum regnare cepit; et quinquaginta annis regnauit in hierusalem. nomen matris eius asiba filia. fecit malum coram domino iuxta abominationes gentium quas dissipauit dominus a facie filiorum israhel. et edificauit excelsa que destruxerat ezechias pater eius. et erexit aras baal et fecit lucos sicut fecerat achab rex israhel. et adorauit omnem militiam celi et coluit eam. et edificauit aras in domo domini de qua dixerat dominus in hierusalem ponam nomen meum. et edificauit aras omni militie celi in duobus atriis templi domini. et consecrauit filium suum per ignem. et auguratus est et obseruauit augurium. et fecit pythones et aruspices multiplicauit ut faceret malum coram domino ut irritaret eum. posuitque idolum luti quod fecerat in templo domini super quo locutus est dominus ad dauid et ad salomonem filium eius in templo hoc et in hierusalem quam elegi de cunctis tribubus israhel ponam nomen meum usque in perpetuum. nec ultra mouebo pedem israhel de terra quam dedi patribus eorum. ita tamen si custodierint opera omnia que precepi eis. iuxta legem quam mandauit eis seruus meus moyses. qui non audierunt. seduxit autem eos manasses ut facerent malum super gentes quas consumpserat dominus a facie filiorum israhel. locutusque est dominus in manu seruorum suorum prophetarum dicens. quia fecit manasses rex iuda abominationes istas. pessime operatus est super omnia que fecerunt amorrei ante eum. peccare fecit quoque iudam in idolis suis. propterea hec dicit dominus deus israhel. ecce ego inducam mala super hierusalem et iudam ut quicumque audierit tinniant ambe aures eius. et extendam super hierusalem funiculum samarie et pondus domus achab. et delebo hierusalem sicut delere solent rabule delentes uertam et eluam eam et conuertam super faciem eius. et derelinquam reliquias hereditatis mee et tradam eas in manum inimicorum suorum. et erunt in rapinam et in direptionem cunctis hostibus eorum. eo quod fecerint malum coram me et exacerbauerint me ex die qua egressi sunt patres eorum de egypto usque ad diem hanc. insuper et sanguinem innocentem effudit manasses multum nimis. donec impleret hierusalem usque ad os absque peccatis suis quibus peccare fecit iudam ut faceret malum coram domino. reliqui autem sermonum manasse. omnia que fecit. peccatum eius quod peccauit nonne hec scripta sunt in libro sermonum regum iuda. dormiuitque manasses cum patribus suis. et sepultus est in horto domus sue in horto azam. regnauit amon filius eius pro eo. cum annos esset amon cum regnare cepit. duobus quoque annis regnauit in hierusalem. nomen matris eius mesalamech filia aruz de iethheba fecit. malum in conspectu domini fecit manasses pater eius. ambulauit in omni via per quam ambulauit pater eius seruiuit. in idolis quibus; seruierat pater eius. et adorauit ea. et dereliquit dominum deum patrum suorum. non ambulauit in uia domini. serui autem amon conspirauerunt contra eum. et interfecerunt regem in domo sua. percussit autem populus terre omnes qui conspirauerant contra regem amon. constituerunt sibi regem filium eius pro eo. reliqua autem sermonum amon que fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. sepelierunt eum in sepulchro suo in horto azam. et regnauit iosias filius eius pro eo.

Octo annos erat iosias cum regnare cepit et xxxi. anno regnauit in hierusalem. nomen matris eius idida filia hadaia de bosechath fecit. quod placitum erat coram domino. ambulauit per omnes uias dauid patris sui. non declinauit ad dextram neque ad sinistram. anno autem octauo regis iosie misit rex saphan filius asalie filii mesulam scribam templi domini dicens ei. perge ad helchiam sacerdotem magnum ut confletur pecunia que illata est in templum domini quam collegerunt ianitores templi a populo. det que fabris per prepositos domus domini. qui dispertiant eam his qui operantur in templo domini ad instauranda sarta tecta templi domini tygnariis videlicet. et cementariis. et his qui ruinas reparent. comportent quoque lignamina et lapides de lapidicinis ad instaurandum templum domini. ceterum non supputetur eis argentum quod ponitur in manibus eorum. quia in fide tractant opera. dixit autem helchias pontifex ad saphan scribam. librum legis repperi in domo domini. deditque helchias volumen saphan scribe qui legit illud. venit quoque saphan scriba ad regem. retulitque ei quod preceperat. non claruerunt seruis

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nu pecuniam que reperta est in domo domi-
ni · ideterunt ut distribuerent fabris ope-
rum templi domini · carmine
q; saphan scriba regi dicens · librum dedit
mi helchias sacdos dicens librum legi; sa-
phan coram rege · audito; rex uba libri
legis domini scidit uestimenta sua · precepit
elchie sacdoti · et ahicham filio saphan · et
achobor filio michee · et saphan scribe · achi
e seruo regis dicens · ite · consulite dominum
pro me · et pro plo · et super omi iu-
da de ubis voluminis istius qd inuentu est ·
Magna · ira domini succensa est contra nos eo
quod non audierunt uba libri huius ut faciant
qd scriptum est nob · erunt nati; helchias
sacdos · et ahicham · et achobor · et saphan · et asa
ia · ad oldam pphetem uxorem sellum filii
thecue filii araz custodis uestium que
habitabat in merin in secda · et locuti sunt
ad eam · illa uero dixit · hec dicit dominus deus israhel dicite uiro q̄ misit uos
ad me · hec dicit dominus · ecce ego adducam
mala super locum hunc · et super habitatores
eius · omnia uerba libri quem legit rex
iuda · eo quod dereliquerint me · et fecerint deos
alienos · ut irritent me in cunctis operibus
manuum suarum · idcirco effundetur furor meus
in loco hoc · et non extinguetur · dixit autem ad regem iuda qui misit uos
ut consuleretis dominum sic dicet dominus deus israhel · de uerbis quos audisti
pro eo quod mollitum est cor tuum · et humiliatus es coram domino
audiens sermones eius contra locum istum · et habitatores eius · quod uiluerint et
scissis uestimentis tuis · et flueris coram me · ego quoque audiui dicit dominus · idcirco colligam
te ad patres tuos · et colligeris ad sepulchrum
tuum in pace · ut non uideant oculi tui
omnia mala que inducturus sum super locum istum · et super habitatores eius · retulerunt regi quod dictum

XXIII

Q uo misso congregati sunt ad eum
omnes senes iuda et hierusalem · ascendit
rex templum dominus · et omnes uiri iu-
da et habitatores hierusalem cum eo · sacdotes · et prophete · et omnis populus a paruo
usq; ad magnum · legitq; coram eis au
dientibus · omnia uba libri federis qui
inuentus est in domo domini · stetitq;
rex super gradum · et pepulit coram do
mino · ut ambularent post dominum

retro dirent · precepta eius · et testimonia et
ceremonias · in toto corde · in tota anima
· et suscitarent uerba federis huius que
scripta erant in libro illo · et pepigerunt ·
pacto · precepit rex elchie pontifici · sa
cerdotibus · secundi ordinis · et custodibus · ut
proicerent de templo domini omnia va
sa que facta fuerant baal · et lucho · et
uniuerse militie celi · et combussit ea
foris extra · in campis cedron · et tulit pul
uerem eorum in bethel · et dederunt aurum
pontifices quod potuerant regesq; iuda ad su
mendum incensum in excelsis per ciuitates in
circuitu hierusalem · et qui adolebant
incensum baal · et soli · et lune · et duode
cim signis · et omni militie celi · et eferri fecit mu
de domo domini foras extra in torrentem
cedron · et combussit eum extra hierusalem
in torrente cedron · et comminuit usq;
ad puluerem · et iniecit super sepulchra
filiorum populi · et destruxit edificia effemi
natorum que erant in domo domini · ubi mulie
res texebant ibi domum lucis · et congregauit omnes sacdotes de ciuitatibus
iuda · et contaminauit excelsa ubi sa
crificabant sacdotes de gabaa usq; ber
sabee · et destruxit aras portarum in in
troitu iosue principis ciuitatis qd
erat ad sinistram portas ciuitatis · nam
ascendebant sacerdotes excelsoz ad
altare domini non tamen comedebant
azima in medio fratrum suorum · contaminauit quoq; tophet qd est in ualle
filii ennon ut nemo consecret filium suum aut
filiam per ignem moloch · abstulit
quoq; equos quos dederant reges iude soli
in introitu templi domini iuxta exedram
nathanmelech eunuchi qui erat in
parad[isum] · et currus solis combussit igni · et
aras que erant in superiori parte domus achaz
quas fecerant reges iude · et altaria que fecerat
manasses in duobus atriis templi domini · destruxit rex · et cucurrit inde · et dispersit cine
res eorum in torrentem cedron · et excelsa que
erant in hierusalem · ad dexteram par
tem montis offensionis que edificauerat
salomon rex israhel · astarothi idolo
sidonioz · et chamos offensioni moab · et
melchom abhominationi filiorum ammon
polluit rex · contriuit statuas · et impleuit
eas in locis · repleuitq; loca eorum ossibus
mortuoz · in fine · salutare quod erat in

thel · excelsum qđ fecerat ieroboam filius
nabath q̄ peccare fecerat isr̄l · altare illud
excelsum destruxit atq; combussit · com
minuit in pulverem sanctuarium, iuxta ver
bum dñi quod locutus est vir dei qui prædixit
verba h̄ec · et ait · quod est tumulus
iste q̄ video? · dixerunt ei viri ci
vitatis · sepulchrum est hominis dei qui ve
nit de iuda · et prædixit verba h̄ec que fecisti
super altare bethel · et iussit · dixitque ei ·
nemo commoveat ossa eius · sic ergo
manserunt ossa illius cum ossibus prophe
tæ qui venerat de samaria · et universa fana
excelsorum que erant in urbibus samarie
que fecerant reges israel ad irritan
dum dñm abstulit iosias · fecitque eis sicut
omnia opera que fecerat in bethel ·
occidit universos sacerdotes excelsorum qui
erant ibi super altaria · combussitque ossa
humana super ea · et reversus est
que est in ierusalem · præcepit omni populo dicens ·
facite phase domino deo vestro sicut
scriptum est in libro fœderis huius · fac
tum est phase huiusmodi · non fuerat
celebratum pascha tale ab diebus iudi
cum qui iudicabant israel · et omnium
dierum regum israel · et regum iuda sed
et octavo decimo anno regis iosiæ · factum est
phase hoc domino in ierusalem · insuper
pythones · et ariolos · et idola · et simulacra
et cuncta abominationes que fue
runt in terra iuda et in ierusalem abstulit io
sias ut statueret verba legis que scripta fu
erant in libro quem invenit helchias sacerdos in
templo domini · similis illi non fuit ante
eum rex qui reverteretur ad dominum
in omni corde suo · et tota anima sua · et
universa virtute sua iuxta omnem legem
moysi · nec post eum surrexit similis illi · verum
non est a vultu dñi ab ira furoris sui
magni quo iratus est furor eius contra iudam
propter universas iniquitates quibus provocavit eum
manasses · dixitque dominus · etiam
iudam auferam a facie mea sicut abstuli
israel · et projiciam civitatem hanc quam elegi
jerusalem · et domum de qua dixi erit no
men meum ibi · et cetera sermo
num iosiæ · et universa quæ fecit nonne h̄ec
scripta sunt in libro verborum dierum regum
iuda · in diebus eius ascendit pharao necha
o rex ægypti ad fluvium euphraten regi
adversus assyrios · ad quem perrexit rex iosias · et
occisus est ibi in mageddo cum vidisset
eum · perrexerunt eum mortuum de mageddo
filium eius · et imposuerunt eum super
currum de mageddo · et tulerunt mi
lites sepelierunt eum in sepulcro patris
sui · populus terræ tollens joachaz filium iosiæ · un
xerunt eum · et constituerunt eum regem pro
patre suo · viginti trium annorum erat joach
az cum regnare cœpit · tribus mensibus regna
vit in jerusalem · nomen matris eius amithal
filia jeremiæ de lobna · fecit malum coram
domino juxta omnia quæ fecerunt patres eius ·
vinxit eum pharao nechao in reblatha
quæ est in terra emath ne regnaret in
jerusalem · imposuitque tributum terræ · centum
talenta argenti · talentum auri · regem quo
stituit pharao nechao eliachim filium io
sie pro josia patre eius · vertitque nomen eli
achim · porro joachaz tulit · duxitque in ægyp
tum · argentum · et aurum dedit joacha
pharaoni cum in dixisset cœpit pertingulos ut
oneraret · juxta præceptum pharaonis · unum
quemque secundum vires suas exegit tam ar
gentum quam aurum de populo terræ ut daret
pharaoni nechao · viginti · annorum
erat joachim cum regnare cœpit · et undecim
annis regnavit in jerusalem · nomen matris
eius zebida · filia phadaia de ruma ·
fecit malum coram domino juxta omnia
quæ fecerant patres eius · XXIII ·
diebus eius ascendit nabuthodonosor rex babi
lonis · et factus est ei joachim servus
tribus annis · unde conversus rebellavit ei · et
misit · et dominus latrunculos chal
dæorum · et latrunculos syriæ · et latrunculos
moab · et latrunculos filiorum ammon · et
misit eos in judam ut disperderet eum
juxta verbum domini quod locutus est
per servos suos prophetas · factum est autem
hoc propter verbum domini ut judam auferret
eum coram se propter omnia
nasse · universa quæ fecit · et sanguinem
innocentem quem effudit · implevit
que jerusalem sanguine innocentium · quod
ille nolebat dimittere propitius · re
liqua autem sermonum joachim · et
omnia quæ fecit nonne hæc scripta sunt in
libro sermonum dierum regum juda · et

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

demuit ioachym ē ꝑ̄ḃ; suꝰ regnauitq;
ioachym filius eius pro eo. Cui ira non ad
didit rex egypti ut egrederetur de terra sua.
Tulerat enim rex babilonis a fluuio egipti
usq; ad fluuium euphraten omnia que fuerant
regis egipti. Erat autem annoꝝ erat ioachim
cum regnare cepisset; undecim; mensib; tribꝰ;
regnauit autem in hierusalem. Nomen matris eius
nohesta filia helnathan de hierusalem. Fecit
malum coram domino iuxta omnia que
fecerant patres eius. In tempore illo ascenderunt
serui nabuchodonosor regis babilonis; in hierusalem
et circumdata est urbs munitionibus. Ve
nit quoq; nabuchodonosor rex babilonis ad ciuita
tem ipsius cum seruis suis ut oppugnaret eam.
Egressusq; est ioachim rex iuda ad re
gem babilonis ipse mater eius serui eius
principes eius et eunuchi eius. Suscepitq; eum
rex babilonis anno octauo regni sui. Et
tulit inde omnes thesauros domus domi
ni et thesauros domus regie. Et concidit uasa
aurea que fecerat salomon rex israel
in templo domini sicut locutus est dominus. Et
migrauit omnem hierusalem et omnes principes
et omnes fortes ceciderunt in captiuitatem decem
milia in captiuitate. Et omnem artificem
non remansit nisi pauperrimus de populo terre.
Et transtulit ioachim in babilonem et matrem regis
et uxores regis et eunuchos regis et iudices
terre duxit in captiuitatem de hierusalem in
babilonem. Omnes uiros robustos octo
milia artifices et inclusos mille. Et in
omni fortes et bellatores septingentos. Et fecit
rex babilonis captiuos in babilonem et constitu
it mathaniam patruum eius pro eo et mu
tauit nomen eius sedechiam. Et constitu
it principem annum erat ioachim sedechias cum
regnare cepisset; et xx. annis regnauit
in hierusalem. Nomen matris eius erat ami
thal filia hieremie de lobna. Fecit ma
lum coram domino iuxta omnia que fe
cerat ioachim. Iracundiam enim domini fecerat
in hierusalem et in iudam donec proiceret eos a fa
cie sua. Et recessit sedechias a rege ba
bylonis. Factum est autem anno nono regni sui
in decimo mense decima die mensis. Venit nabuchodonosor rex babilonis ipse et
omnis exercitus eius super hierusalem. Circumde
derunt eam. Et extruxerunt contra
eam munitiones. Et clausa est ciuitas
usq; undecimum annum regis se
dechie. In die mensis. Prevaluitq; fames
in ciuitate. Nec erat panis populo terre. In
fracta est ciuitas. Fugerunt uiri bellatores
nocte. Fugerunt per
duplicem murum ad hortum regis per
portam chaldei. Obsidebant autem
rantem. Fugit rex; sedechias per
duxit ad campestria solimitudinis. Per se
cutusq; est exercitus caldeorum regem. Comprehende
runtq; eum in planitie iericho. Omnis bellator
res qui erant cum eo dispersi sunt. Ipsi
querunt eum. Apprehensum ergo regem
adduxerunt ad regem babylonis in reblа
tha. Et locutus est ei iudicia. Quos autem
sedechie occidit coram eo. Oculos eius ef
fodit. Vinxit; eum catenis. Et duxit
in babylonem. Anno. v. mense. x. die mensis
ipse est annus xxx. regis babylonis. Ve
nit nabuzardan princeps exercitus serui
regis babylonis in hierusalem. Incendit domum
dominum. Domum regis. Domos hierusa
lem omnemq; domum combussit igni. Et
muros hierusalem in circuitu destruxit. Que re
manserant chaldeorum. Que erant cum principe
militum. Et ceteram partem populi que rem
anserat migrauit. Et fugas qui ceci
derant ad regem babylonis. Reliquam multi
tudinem. Tulit nabuzardan princeps mili
tie. De pauperibus terre. Reliquit ut
tores. Et agricolas. Columpnas autem ereas
que erant in templo domini. Et bases. Et
mare ereum. Confregerunt et omne in babylone.
Ollas quoq; ereas. Et cultellos. Et thuri
bula. Et phialas. Que aurea aurea
que argentea argentea tulit princeps mili
tie. Et columpnas duas mare unum. Et
duodecim boues subtus bases. Quas fecerat salomon in templo domini.
Non erat pondus eorum absconsum. Columpna una
altitudinis habebat columpna una. Et
funiculus eam circumdans. Et malogranata. Et
capitellum columpne super se altitudinis trium
cubitorum. Et reticulum. Et malogranata. Et
similiter columpne secunde habebant quatuor.
Fecit quoq; princeps militie sardanam
sardorem primum. Et phoniam. Et ter
dorem. Et duos ianitores. De ciuitate
eunuchum unum qui erat prefectus bella
torum. Et quinque de his qui stare

Vide quod dominus fugerit de

erant coram

rant coram rege qd reperit mardochee ip
phet pugnare contra eum qui prodebat uir
tutes de ip ere et ui. unde et multos quos inuen
ti fuerant inimicitare quos uolebat nabuzar
dan princeps militie duxit ad regem babi
lonis. mreblatha. ubi tulit eos rex babi
lonis in reblatha. in terra emath
ut ultor eet inde de ira sua. aut quic
quid erat in ira sua quem dimiserat na
buchodonosor rex babylonis pfectu godoliam filiu
achicam filii saphan. Quod cum audisset
omnes duces militum ipi cum qui erant
cum eis uidelicet gedelia constituisset; rex babylo
nis godoliam uenerunt ad godoliam in
maspha. ysmael filius nathanie. iohã
nan filius caree. isaama filius rhematheh
nerhophathites. iezonias filius machha
thi ipi et uiri eorum. et iurauerunt eis godolias filio
ahicam eorum dicens. nolite timere seruire chal
deis manete in terra et seruite regi babi
lonis. et bene erit uobis. factum est autem in mẽ
se septimo. uenit ysmael filius nathanie fi
lii helisama de semine regio et decem uiri cum
eo. percusserunt godoliam qui mortuus
est. et iudeos et chaldeos qui erant cum eo in
maspha. et interfecit omnes. sed et ipse aparuo
sus ad magnum. et interpl multitudo ue
nerunt de egipto mense decimo. et ecce cum eis
in mense. xx. uicesimo. et iii die
mensis iuuenauit euilmorodach rex ba
bylonis anno quo regnare cepit apud
ioachim regis iude de carcere. et locutus est ei
benigne. et posuit thronum eius sup thronos regũ
qui erant cum eo in babylone. et immutauit uesti
mentum eius quas habuit in carcere. et comedebat pa
nem coram eo iugiter in cunctis diebus uite sue
et annona eius. et ostium a fine in finem qd
dabatur. et a rege per singulos dies omnibus diebus
uite sue.

Incipit prologus in libr
um paralipomenon. qui
dicitur apud hebreos
Dibre hayamim. id est
uerba dierum. quod
nos possumus dicere
breuiarium totius
diuine historie. quod
nouem libris constat.
Primus liber
Genesis.
Secundus liber
Exodus.
Tertius liber
Leuiticus.
Quartus liber
Numeri.
Quintus liber
Deuteronomium.
Sextus liber
Iosue.
Septimus liber
Iudicum.
Octauus liber
Regum.
Nonus liber
Paralipomenon.

Septuaginta regum
uerum non pura
et integra habent
ut apud nos in greco
uersa est editio per
nonnullos. superfluere me
multos romanae eloquẽ
tiae. atq. doctissimos ui
deri et tibi obtrectatores
mone tuos. Quod si semel aures
hominum occupauerint. in assertione ecclesiastice
ueritatis fidem nullum erat. et uno silentio
comprobant. Quis grammaticorum regionum
diuersa temnunt. et quasi plana et germana ul
timant; nullo corrupta uitio atq; uolata
nubus arbitrii putant aut eplis; iudicare q.
dam sit aut nouum opus inuehi aut detrec
tandum sit; aut nihil omnium ut doctoribus
huius saeculi placeamus. Septuaginta
uiros elegerunt. qui septuagenta
cellas ingressi. nullo alterius uidente
uel loquente. sed unusquisque in cella
sua. scripturas sanctas transtulerunt. et
omnes quidem eadem. et uerba et nomina
posuerunt. non hoc dicam quem lxx. illum
uere spũs dei nũ. unusquisq; testamenti od
or meminit filio sedm iohannem. Quid dat
inquit mihi liber dicit scriptura. flumi
na de uentre eius fluent aquae uiue. et
uerax; scriptum est. quia saluator scriptum ee testa
tus est. scriptum est. lxx. non hunc apostoli
uelut ecclia ad hebreos. iterum. redimplet ex
empla plurimum. ut pace uestra loquor
uobis recitabo; meis nã uerbis respondeo qui
camino de me me rodunt. in publico de
trahunt uel in angulis. idem. accusatores legũ
defensores cum in aliis prudentes sint. me reprehendunt

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

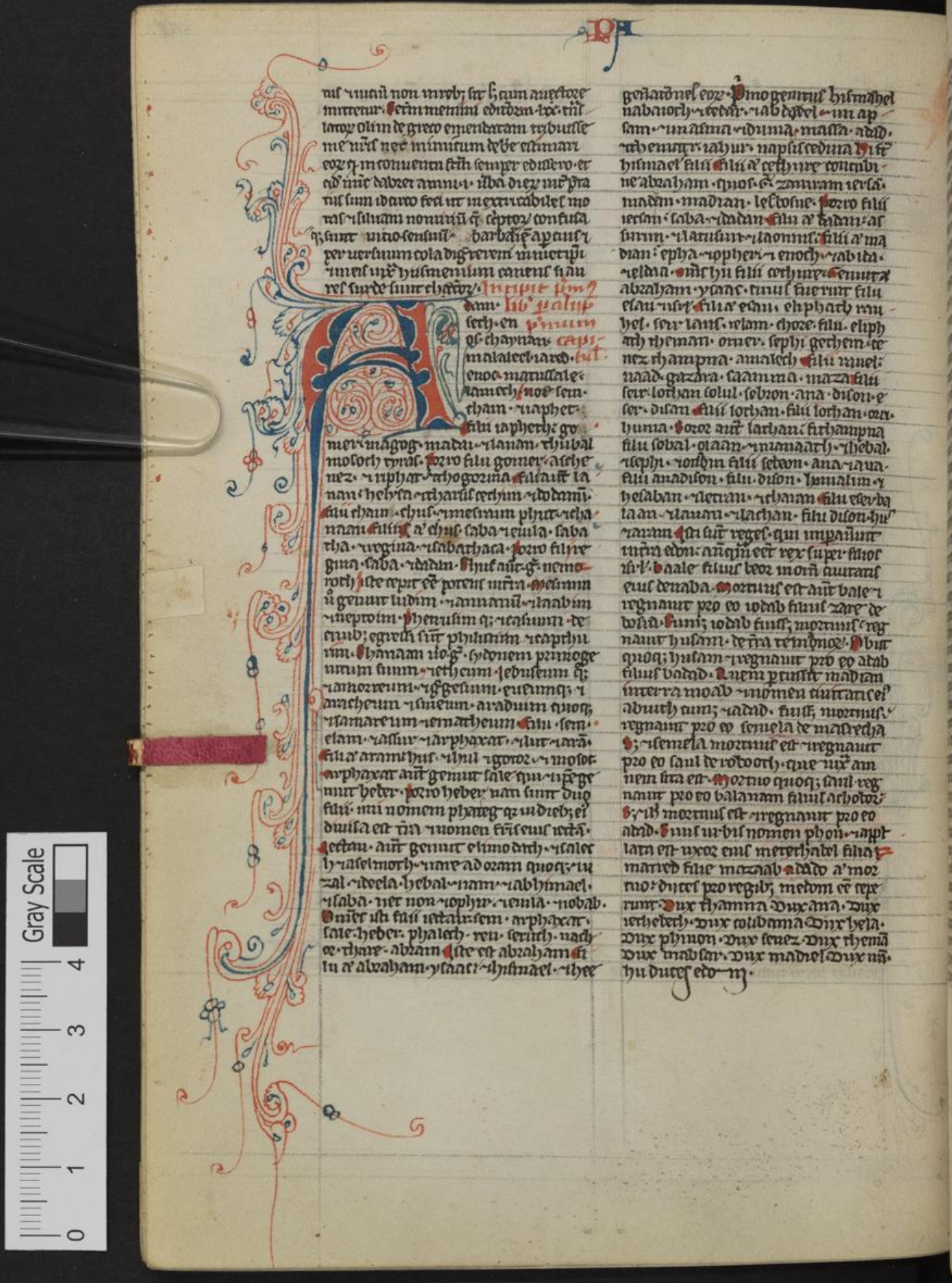

Filii autem israel. ruben. symeon. leui. iudas. yssachar. zabulon. dan. nepthalim. gad. aser. filii iudas. her. onan. sela. phares. et zara. nati sunt ei de filia sue chanani. fuerunt autem her primogenitus iudas malus coram domino. et occidit eum. thamar autem uxor eius peperit ei phares. et zaram. fuit ergo filii iudas. v. filii autem phares. esrom. et hamul. filii quoque zare. zamri. et ethan. et eman. et chalchal. et quoque dara. simul. v. filii ethan. azarias. et quamobrem fuerunt isti. v. pepulit in furore anathema thus filius ethan. azarias filius. esrom. et quam sunt ei ieramahel. et ram. et chalubi. porro ram genuit aminadab. aminadab autem genuit naason principem filiorum iuda. naason quoque genuit salmon de quo ortus est booz. booz uero genuit obeth. qui ipse genuit isai. isai autem genuit primogenitum helyab. secundum aminadab. tertium asam. septimum david. quorum sorores fuerunt sarui. et abigail. filii autem sarui. abysai. et ioab. et asahel. tres. abigail autem genuit amasa. cuius pater fuit gether. ysmaelites. caleb uero filius esron accepit uxorem azuba. de qua genuit ieroth. et genuit isti. filii eius isai. isobab. iardon. tertium. mortua est autem azuba. accepit uxorem ephrata. quae peperit ei hur. genuit autem hur. v. genuit urselehel. post hec ingressus est esron ad filiam machir. filii patris galaad. et accepit eam cum esset sexagenaria. ipse genuit ei segub. et segub genuit iair. possedit autem xxiii. ciuitates in terra galaad. excepta iesur. et aram. oppidaque iair. et chanath. cum uicis eius. lx. ciuitates. omnes isti filii machir patris galaad. tertium. mortuus est autem esron in gressus est chaleph ad ephrata. habuit quoque esron uxorem abia. que peperit ei assur. patrem thecue. iam uero fuerant filii ieramahel primogeniti esron. aram primogenitus eius. et maalath. et baana. et asom. et achia. habuit quoque uxorem alteram ieramahel nomine atara. que fuit mater onam. et. filii aram primogeniti ieramahel. fuerunt maasi. et iamin. et achar. onam autem habuit filios semei. et nadab. filii autem semei nadab. et abisur. nomen uero uxoris abisur abigail. que peperit ei ahaa. et oban. et molid. filii autem nadab. fuerunt saled. et apphaim. mortuus est autem saled absque liberis. filius uero apphaim ieseli. filius uero ieseli. iahoiadan. filii autem iadai. semei. et ether. et ionathan. et. mortuus est ether absque liberis. porro ionathan genuit phaleth. et zaza. isti fuerunt filii ieramahel. et esam. absque filiis. filiae autem sesan. fuerunt filii ieremi egyptii. nomine ieha. dederunt ei filiam suam uxorem. que peperit ei ethei. et ozom. et nathan. et nathan. et zabad. et zabad quoque genuit ophlal. et ophlal genuit obed. obeth. et iehu. et azaria. et zacharias. et helles. et helleel. et hesela. et esela. et selamoi. et selamoi. et nathan. et ellum. et iecamiam. et iecamiam. et elisama. filii autem elisama. filii ieramahel. et mosa primogenitus eius. ipse est pater ziph. et filii marese pater hebron. porro filii hebron. core. raphu. et resem. et samma. et samma autem. et. et adam pater iecdaam. et iecdam genuit semei filium. semei. maon. et maon. pater bethsur. et epha autem concubina caleph peperit haran. et mosa. et hezez. porro aran genuit gezez. filium iadai. et iegoth. et othan. et zelum. et phaleth. et epha. et saaph. genuit concubina caleph. maacha peperit sabe. et sarama. et genuit autem saaph pater madmene. filium. qui pepedit sue. et sin. magbenam. et. et pater gabaa. filia uero caleph fuit achsa. hii erant filii chaleph. filii hur primogeniti ephrata. sobal pater cariathiarim. salma pater bethleem. et hariph pater bethgader. fuerunt autem filii sobal pater cariathiarim. videns. et manahethi. et hariphi. et semei. et naalaei. et gentes. hii egressi sunt saraim. et adaliit. filii. salma pater bethleem. et hariphan. et ozem et domus rechab. et dremdum. et gentes. et sarai. et hogaam. et quoque. et bauum. hiram. et um. et abel. et ammon. et resonamel. et tabaoth. et mozamel. hii fuerunt filii qui uenerit de calore pater domus rechab.

Haec sunt filii hesron. qui nati sunt ei hebron primogenitum amon. et achinoem. iezrahelitidem. secun

damuel de abigail carmelitide ·ſ· ium ab
salon filium maachæ ſiue tholomei re
gis ſelhui · Quartũ adjuam filium agi
te ·ſ· uum ſaphatiam · exabirhal · ſ·
ſexum iethraam de egla uxore ſua ·
hæc ũ · nati ſunt ei in hebron · ubi reg
nauit ann · ſeptẽ ann · ſex mẽſib · triginta a'
mẽſib · ann · regnauit hierlin · porro ĩ
ierlin nati ſunt ei filii gamaz ſobab ·
natham · ·ſ· salomon · iiii · de bersabee fi
lia ammihel · jabaar quoq; elyſama · phe
liphaleth · inoge · naphec · naphie
ret non · phelisama · phelia de · diphya
thebonim · Porro hur filii dauid · abiq; filiis
quibus hũerit soroꝛẽ thamar · filius
a' salomonis roboam · cuius abya filius
genuit asa · de quo · quoq; natus est io
saphat · pꝛ̃ ioram · Qui ioram genuit
ochoziam · ex quo ortus est ioas · hic
uiuus amasiam filium genuit · azariam ·
porro azarias filius ioathan pro tra
iit achaz · pꝛ̃ ezechiæ de quo natus ẽ
manasses · ſ; · manasses genũ amon ·
pꝛ̃ ioſie · filii a' ioſie fuerunt primo
genitus iohannan · ſẽdꝰ ioachim · ter
tius sedechias · ẽiuſ · ſelbam · de ioachim
natus est iechonias · sedechias · filii iecho
niæ fuerunt assir · salathiel · melchirã ·
phadaia · senazar · iecbſemua · ſama ·
· mathathia de phadaia · orti sunt · zoro
babel · iſemei · zorobabel · genũ · moſollã ·
anamam · ſalomith sororem eoꝝ · asa
banaz · hothoi · ibaachiam · · asadiã ·
iosabhesed · ſ· filius a' anania · salua
pꝛ̃ ietate · tenuit filius raphaia · huius ẽ ·
filius arnon de quo natus est · abdia · te
tius filius fuit · obadiæ · ſ· filius · iechonie ·
semeia · tertius filius · iechonie ·
semeia · tertius filius arthus · · gegal · · ba
ana · · naaria · · saphat · dei · unũ · ſi
li naarie hoboman · · ezechiæ · ezrũ ·
nel filii holyoenai hodma · · phelalsub ·
· phaleya · · tacub · · uoanam · · adana ·
· anani · dauid ·

Filii iudi · phares · · ſ· ezrom · · carmi · ·
mur · · ſobal · · reaiã · filius sobal · ge
nuit gaha de quo nati sunt achumai ·
laad · hæc cognationes sarathi · · ſ· ſuchi
q; ſ· ſarpſ · ethan · · iezmel · · ſeſma · · ſ· ede
bos · · ſ· omeneq; soroꝛ eoꝝ · asaelismu ·
phimel · a' pꝛ̃ gedor · · iezer · pꝛ̃ oza · ſ· ſ·
filii ur · primogeniti ephrata pꝛ̃ ſ· beth
leem · abur · ũ · pꝛ̃ ſ· hæc erant duæ uxo
res halaa · · naara · peperit autẽ ei naara ·
ozam · · ephel · · themani · · aahasti ·
sunt filii naara · porro filii halaa · ſ· ceth ·
asaar · · iethan · hus a' genuit · ab ·
sobama · · cognationes anal · filii aam · ·
sunt a' iabes · · metenus pro filiis; sunt · · iii ·
eius uocant nomen illius iabes dicens ·
Quia peperi eum in dolore · · quo etiam
ũ iabes deum isr' dicens · benedicens
uidicit mihi · · dilatans dilatabis me
os · · tuũ manus tua mecum · · fecis me
a malitia non opprimi · · pstitit ei deus
qd' petiuit · caleph a' fr̃e suha · genuit ·
machir qui fuit pr̃ eston · porro eston ·
genuit bathrapha · · phelet · · ithenan ·
pr̃ẽm urbis naas · hi sunt uiri rechab ·
filiorum · ionadab · · moſel · · iarama · porro fi
lii othoniel · arbath · · maonati qui ge
nuit ophra · saraias a' genuit · ioab · ·
pr̃ẽm uallis artificum · ubi quippe artifices
erant filii nero · chaleph filii iephone · ·
· phela · · maahem · filii; helami · ſ· ez · fi
lii ſ; iahaleel · ziph · · ziphæ · · tiria · · iahaleel ·
· filii ezra · rether · · mered · · epher · · ia
lon · genuit; mariam · · ſammai · · iesba
pr̃ẽm eshtemoa · uxor quoq; eius · iudaia
peperit iared pr̃ẽm iedor · · heber pr̃ẽm
zocho · · ·ſ· iabel · pr̃ẽm zanoe · hi sunt
filii bethie filie pharaonis quã accepit ma
ther · ·ſ· filii uxoris odaiæ sororis nachã ·
pr̃ẽ ceila · garmi · · eſthemo qui fuit
de machathi · filii quoq; simon · · amon ·
· rinna filius amon · · thilon · · filii isi
ei · · ſ· ionzoeth · filii sela · filii iudi · heri ·
pr̃ẽ iecha · · aaadi pr̃ẽ maresa · · cognatiõe
domus operantium · bissum in domo
iuramm · · qui stare fecit solem a uiri;
memorati sermones · · ueteres qui pha
raones fuerunt in moab · · qui reuersi sunt inter
hiccem · ·ſ· a' sunt uetera alba · hi sunt filii
iesaiæ · · ſ· in planitiebus · · in pharphar;
ap' regem in opib; suis · sons · meonothi; ſ·
ophra filii simeon · nadabel · iamin · iarib ·
zaraei · saul · sellum filius ei · mabsam fi
lius eius · masma filius eius · filii mas
ma · amuel filius eius · · zacur filius ei ·
semei filius eius · filii semei · xvi · · filii
xvi · fratr' a' eius · non sunt filii multos ·
· numerus cognatio non potuit addici
re · summam filiorum iudæ · ſ· trauerũt

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

a. iuber talbee · iuolada · ra farsual · ñ bala
a · iuda alon · iuchol iarb · iubarhuel · i
horma · iuisicheleth · iubethmarchabor
· iarsha sulim · iubethberai · iu saarai
hec autarel eor usq; ad regem dd · ethan
zaen · ille quoq; eor · iuenim · ethochse ·
ralsu autarel · v · iuiuli · iuculi eor ·
per curiarum iuarum curiñ usq; ad
baal · hec est hitarb eor · iudum distribuno
mosob quoq; · iuemuleth · nosa filiul anna
sie · iosohel · uchu filiul iolabie · filie sa
rasi filii abiiel · ethyonai · iuamba · iuiuu
a · iaba · iadiel · iisemel · ibanaia · eza ·
ez; filiul ephei · filii aaron · filii adam · filii
sempiri · filii samasi · hi sunt · principes
nominati in cognatibus suis · in domo
assinitatum suar · iuultiplicati sunt ue
hementer · sic pro sectibus · in urbibus habitant
in gador usq; ad occidentem · habitabant · que
rerant · pascua omib; suis · iuicubitus pa
scua ubiuia · inuenerunt bona · terram latam
magn · i · quietam · et tercuiem · in qua
an hitauit · filii de stirpe cham · hi qui uene
runt quos sup descripsimus nominatim in
dieb; ezechie regis iudee · pauerunt tabi
acula eor · et hitauerel qui in eorum sunt
ibi · deleuerunt eos usq; in presentem diem
habitant q; pro eis qui ubiuua habitant
pascua reperierunt · de filiul quoq; symeõ
abiit · in montem seir · iuu quingenti
hinnl principes phalatam · naaria · iu
phaiam · rapai filiol rosi · i pauperauerunt re
liquias que euadere non potuerant amale
chitar · habitauerunt ibi pro eis usq; ad
diem hanc.

V Filii autem ruben primogeniti israhel · ipe
quippe fuit primogenitus eius · q; cum
polasset hereditare sua dignitas primo
genita eius filiis ioseph filii israhel · nõ est
ille reputatus in primogenitis · porro iu
das qui erat fortissimus inter fratres suos de
stirpe eius principes germinati sunt · pri
mogenita autem reputata sunt ioseph filii israhel
enoth · et phallu · esrom · et carmi filii iohel · samaia filius
eius · gog filius eius · semei filius eius · mi
cha filius eius · reia filius eius · baal filius
eius · beera filius eius · quem captiuum duxit
thelgalphalasar rex assiriorum · fuit
princeps tribus ruben · hii autem · eius · iuu
xta cognationes qui numerabantur per familias

suas · hierunt principes iehiel · izachariam
porro baala filius achaz · filii samaa · filii io
el · ipe habitauit · in aroer · usq; ad nebo · et be
meon · et orientalem quoq; plagam habitauit
usq; ad introitum heremi · a flumine eufra
thes · quoniam quippe · iuultum · iuultitudo
possidebat in terra galaad · in diebus autem saul
pugnauerunt · cum agarenis · qui interfecerunt illos
habitauerunt; per eos in tabernaculis eorum in
plaga · a · respectu · ad orientem galaad · filii
ruben · in regione eorum habitauerunt · usq;
ualsan · usq; selcha · iehiel principatum · iophe
am sedit · iamar autem · iapha · in balsan · et
eor sedes domos cognationum suarum · micha
el · iuoselam · iobeni · iore · iacan · i
zie · heber · in · hii filii abihail · filii uri ·
filii iaro · filii galaad · filii michael · filii
iesi · filii gerido · filii banitz · fuerunt quoq; fi
lii abdiel · filii guni · princeps domus i
familiis suis · habitauerunt in galaad · in
basan · in uicinis eius · in cunctis suburbanis saron usq; ad finitimos · omnes
hi numerati sunt in diebus ioathan · regis
iuda · in diebus · roboam regis israhel · filii ru
ben · et gad · et dimidie tribus manasse uiri
bellatores · scuta portantes · et gladios · et
tendentes arcum eruditi · et ad pugnam · cxliiii ·
milia · cc · et · lx · et · vii · pro tempore · ad pugnam dimicantes
uerunt cum agarenis · et inuenerunt · in
manus eorum · et habitauerunt · in tabernaculis
eorum · in uniuersa terra que contra orientem
respicit · usq; ingredientibus galaad · erat
enim numerus multus · coluerunt enim deum
in bello · et placabilis factus est eis · quia
inuocauerunt deum dum pugnarent · et exaudi
uit eos · quia crediderunt ei · et ceperunt
et omnia que possederant camelorum ·
l · milia · ouium ducenta · l · et · v · milia · asinos
· ii · milia · animas hominum · c · milia · mul
tas · multa · corruerunt · fuit · enim bel
lum dei · habitauerunt · pro eis usq; ad trans
migrationem · filii · et dimidie tribus ma
nasse possederunt terram a finibus · basan
usq; baal hermon · et sanir · et montem hi
mon · ipse · quippe · multus erat · et hi
habitauerunt principes domus cognationum
eorum · epher · iesi · et eliehel · ezriel · et iere
mia · hodauia · et iediel · uiri fortissimi et
potentes · et nominati duces familia
rum suarum · et relinquerunt · deum · patrum
suorum · et fornicati sunt post deos
populorum terre · quos adtriuit dominus
coram eis · et suscitauit dominus deus

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ꝯ subur bana eius ꝯ alamath cum suburbanis suis anathoth quoꝝ cum suburbanis suis. Hec omnes ciuitates xiii cum suburbanis suis per cognationes eorum sunt de tribu beniamin. Reliqui de cognatione filiorum caath reliqui sunt de cognatione sua de tribu ephraim de tribu dan de tribu manasse in possessione ciuitates x. Porro filii gerson per cognationes suas de tribu ysachar de tribu aser de tribu neptalim de tribu manasse in basan ciuitates xiii. Filii autem merari per cognationes suas de tribu ruben de tribu gad de tribu zabulon dederunt sortes ciuitates xii. Dederunt quoꝝ filii israhel leuitis cum ciuitates suburbana earum. Dederunt per sortem de tribu filiorum iuda de tribu filiorum simeon de tribu filiorum beniamin ciuitates has quas uocauerunt per nomina; filiis aaron qui erant ex cognatione filiorum caath fuerunt eis ciuitates inter mutuo ex de tribu ephraim dederunt eis urbem ad confugiendum siche cum suburbanis suis in monte ephraim gazer cum suburbanis suis hymaan quoꝝ cum suburbanis suis bethoron cum suis ciuitates de tribu dan thelthe gebethon hyalon ethelon cum suburbanis suis gerhremmon cum eundem locum per de dimidia tribu manasse aner ꝯ suburbana eius hus inde cognationes filiorum caath reliqui erant filiis autem gerson de cognatione dimidie tribus manasse gaulon in basan ꝯ suburbana eius ꝯ astaroth cum suburbanis suis de tribu ysachar cedes ꝯ suburbana eius ꝯ dabaroth cum suburbanis suis ramoth quoꝝ ꝯ suburbana eius ꝯ anem cum suburbanis suis de tribu aser maschal cum suburbanis suis abdon cum cimilia cum suburbanis suis helcath quoꝝ ꝯ suburbana eius ꝯ rohob cum suburbanis suis porro de tribu neptalim cedes in galilea ꝯ suburbana eius cammon cum suburbanis suis cariathaim ꝯ suburbana eius filii autem merari reliqui de zabulon tribu remono ꝯ suburbana eius thabor cum suburbanis suis thalsoth dathem quoꝝ ex ad uersus iericho ex oriente ꝯ bosor in deserto cum suburbanis suis de tribu ruben thoses masamu dimeth cum suburbanis suis ꝯ iasa cum suburbanis suis cedimoth quoꝝ ꝯ suburbana eius ꝯ mephaath cum suburbanis suis de tribu gad ramoth in galaad ꝯ suburbana eius manaim cum suburbanis suis esebon cum suburbanis suis ꝯ iazer cum suburbanis suis.

VII

Porro filii ysachar thola ꝯ phua ꝯ iasub ꝯ semeron quattuor filii thola ozi ꝯ raphaia ꝯ ieriel ꝯ iemai ꝯ iepsem ꝯ isdamuel principes per domos cognationum suas de stirpe thola uiri fortissimi numero sunt in diebus dauid xxii milia de filiis ozi iezrahia de filiis iezrahia michael ꝯ obadia ꝯ iohel ꝯ iosia v omnes principes eorum eis per familias ipsorum ad plenum uiri fortissimi xxxvi milia mulieres ꝯ filios ꝯ filias eorum et per omnem cognationem ysachar uiri fortissimi ad pugnandum lxxxvii milia uniuersi sunt filii beniamin bale ꝯ bocor ꝯ asbiel ꝯ iemiri ꝯ filii bale ezbon ꝯ ozi ꝯ ozriel ꝯ ierimoth ꝯ iria octo principes familiarum ad pugnandum duodecim milia ꝯ xxxiv filius autem ozi iezrahia ꝯ filii iezrahia michael ꝯ obadia ꝯ iohel ꝯ iesia v omnes isti filii bochor zamira ꝯ abdas ꝯ iehezer ꝯ eliohenai ꝯ amri ꝯ ieremoth ꝯ abiam ꝯ anathoth ꝯ alemethi omnes isti filii bochor et numerati sunt per familias suas principes cognationum ad bella fortissimi xx milia ꝯ cc porro filii iediael balan filii autem balan ieus ꝯ beniamin ꝯ aoth ꝯ chenana ꝯ zethan ꝯ thersis ꝯ achisahar omnes isti filii iediahel principes cognationum suarum fortissimum xvii ꝯ milia ꝯ cc ad plenum procedentes ephan quoꝝ ꝯ saphan filii hur ꝯ aphia filii aser filii autem neptalim iasihel ꝯ guni ꝯ iaser ꝯ sellum filii balaa porro fratres manasse eliel ezebna qui et sua peperit nathan ꝯ ieriel ezebna qui et sua peperit nathan ꝯ ieriel concubina quoque eius peperit machir patrem galaad machir autem accepit uxorem filiis suis ephron ꝯ sephan ꝯ thymi sororem nomine maacha ꝯ nomen quoꝝ secundi salphaath et fuerunt salphaath filie ꝯ peperit machir uxor machir filium nomine phares nomen fratris eius sares ꝯ filii eius ulam ꝯ recem fratris autem ulam edam hus filius galaad filii machir filii manasse soror autem eius regina peperit abiezer ꝯ mooglam fuerunt autem filii semidi

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

abm · rbethem · rhel · ramam filii e
phraim · surhala bared filius eius rha
ar filius eius elada filius eius thath h
lius eius · thaath filius zabatha · thm
filius sutha[la] · rhaath filius ezer · re
lad · ceciderunt aut eos in terra geth indige
ne · q̃ descenderunt ut invaderent pos
sessiones eor · Luxit g · ephraim p̃ eor
multis diebus · venerunt fres eius ut
consolarentur eum · i · gressus est ad
uxorem suam que concepit · peperit fi
lium · vocauit nomen eius beria eo · q̃
malus domus eius erat · filia aut eius
fuit sara que edificauit bethoron in fe
norem · superiorem · rozen sara · porro
filius eius raphya · reseph · rthale de q̃
natus est rhaan · rm genuit · laadon ·
hunus quoq; filius ammud gen · he i
sama · de quo ortus est nun · qui hunc
filium iosue potuit · a · cor · israel · bethel
am filia; · filius · rr · orientem · noram
ad occidentalem plagam gazer · rfilie
eius · rthem quoq; cum filiab; suis at
q; gazaam filiab; suis · quoq; filios ma
nasse · bethsan · thanach · rhiadl eius · rhangar · rh
mal eius · magedo · · rfilie eius · in hiis
habitauit filii ioseph filius filii filii aser.
gemma · uelua · filius · sbarra · sara so
ror eius · eor · filius aut · barda · heber · rmel
chiel · ipse est pr̃ barzaith · heber aut ge
nuit · elphaath · pholech · ramaal · rasso
ph · hu filius · elphaat · pholech · rea ma
al · rasoph · hu filius elphaath · porro fi
lius somer · achi · roaga · rabda · ranam
filii aut · heleem filii eius · supha · uenua
· rselles · ramal filius supha sue · arua
pheth · rfilii · rdei · rzamra · rbosor · r
dbor · rsama · rsalusa · rethran · rbera
filius aut · ether · iephone · rphaspha · ra
ra filius aut · ollaa · areth · ramhel · uesha
omnes hi filii aser · principes cognatio
num electi atq; fortissimi duces · p̃
cipuus aut · ethani eor · qui a puer · ti
a ad bellum · xx · vi · m ·

VIII

Beniamin aut genuit bale primo
genitum · filium · asbaal secun
dum · octho
rum · nana · quartum · raphya ·
quintum fuerunt filii bale · addar ·
rera · rabuth · abiue quoq; · uemā
· rahoc · hupera · sephupham · huram ·
Hi sunt filii ahoth principes cognatio
num habitantium in gabaa qui trans
migrauerunt · manahath · noaman · ahie · rabu · re
ra ipse regnauit eos · genuit oza · ahiu
hoto · saarim genuit in regione moab
postquam dimisit uxores · husim · baara uxores
suas · genuit aut de edel uxore sua · io
dab · rsebia · mosa · rmolchom · deb; q;
· rsechya · rmarma · hi sunt filii eius · p̃n
cipes in familiis suis · porro eius mo
ther genuit · adoth · rhel phaal · heber · rmisaam · porro filii
elphaal
· samaath · hic edificauerunt ono · rlod · filii
de eius · baan aut · rsama · principes cogna
tionum habitantium in hyalon · qui fuga
uerunt habitatores geth · rallo · rsehac · ri
heleth · hieremoth · rzadabia · ranod · rhe
der · michael quoq; · uespha · uoa filii a
bana · rzabadia · rmololam · rezechi ·
rheber · rismari · uezlia · uoab filii el
phaal · rabzim · rzechri · rzabdi · rhelio
nai · rselethai · rhelieleth · radaia · rba
raza · rsamarath filii semei · respham ·
heber · rehel · rabdon · rzechri · rzabdi ·
hehonai · rsetai · rhehel · rabdon · rzec
chri · rhamaan · ranania · naiam · ra
nathoth · rephdaia · rphanuel · et fi
lii selac · samplari · rsemed · rothola · ue
sia · rheba · rzechri filii ieroam · hi pa
triarche · principes cognationum · qui
habitauerunt in hierusalem · gabaon · aut
abigabaon · nomen uxoris eius ma
acha · filius quoq; eius primogenitus ·
abdon · sur · rcis · rbaal · rner · rnadab
gedor quoq; · rahio · rzacher · rmichel
loth · rmachelloth genuit samaa · hii
habitauerunt quoq; contra fratres suos · hieru
salem cum filiis suis · hera genuit · rhis · rgi
saul · porro saul genuit · ionathan · rmelchi
sue · rabinadab · rhesbaal · filius aut io
nathan · meribbaal · rmiphibaal · genuit
micham · filius micha phithon · rmelech ·
rthaara · rahaz · rthahaz · genuit · rmaadi ·
rmaada genuit almoth · rzimri · r
zamri · porro zamri genuit mosa · ge
nuit banda · cuius filius fuit raphai
a · de quo ortus est · elesa · qui genuit · asel
porro asel · vi · filii fuere · hui nomina ·
ezricham · bechro · hismael · saria · abadi
a · anbri · omnes hi filii asel · filii aut asa
fratris eius · ulam primogenitus · rhus se
cundus · rhelephalet · tertius · fuerunt ·
filii ulam · uiri robustissimi · magno

rotore rendentes archim · in ultos habentes filios qui a nepotes usq; ad .l. ñi · n
Quos hu filii rem amm.

CX

Quibus ge ilet dimmicatus est · ista ordo eor scpta est in libro regum uel in dieb tpm
lam sunt in babylonem pp delictum suum
qui a hierusalem primum in urbib; sue in possessionib; uel · in cadonet · leuite · in templi
ei · p omnem am sunt · in ierlin de filii iuda
de filii beniamin de filii ephraim · manasse · orbi filii amiud · filii semei
filii omni · filii dom · de filii phares · filii
uda · de filio nisa primogenitus · filii ei ·
de filii zare · zamri · ethel · filii eor · de · xc · pcr
v de filii beniamin saloth filii mosollam ·
filii odoia · filii asana · nobadaia filii ieroham · ihela filii ozri · filii machori · mosollã
filii saphatie filii abiahel filii seburie · filii
abdi · de filii michael primogenitus · filii ei ·
de filii anñ zare · ethel · filii eor · de · xc · pcr
v de filii beniamin saloth filii mosollam ·
filii odoia · filii asana · nobadaia filii ieroham · ihela filii ozri · filii machori · mosollã
filii saphatie filii abiahel filii seburie · filii
abdi · de filio

dunt nuntiatum in monte gelboe. Sumsit
appm quam, phylistei p̃sequentes saul
filios eius p̃cusserunt ionathan ab
madab melchisue filios saul. et aggr̃
uatum est p̃lium ō saul. cum uenissent
eum uiri sagittarii. multi uulnerati sunt
ualde. et dixit saul ad armigerum suum.
Educ gladium tuū. et confode me
ne forte ueniant incircumcisi. illudant
mihi. Noluit ait ille facere. armiger enim
timore perterritus. Accipit igitur saul ensem. scribitur
et irruit in eum. Quod cum uidisset armi
ger eius. uidelicet. et mortuum saul. irru
it ipse in gladium suū. et mortuus est
cum eo. Mortuus est ergo saul et tres filii eius. simul et domus
illius pariter occisa. Quod cum uidissent
uiri israhel qui habitabant in campestribus. fu
gerunt. et saul ac filios eius mortuos de
hqueruñt urbes suas. et habitauerunt
in eis. Venerunt philistiim. habitaueruñt
ibi. Die igitur alio detulerunt philistiim
spolia occisorum. inuenerunt saul. filios
eius iacentes in monte gelboe. Et spoliaue
runt eum. amputauerunt caput armis
que eius. miserunt in terram suam
ut circumferretur. et referretur. ydolor
templis et populis. arma autē eius posuerunt
in templo dei sui. et caput affixerunt
in templo dagon. Cum audissent uiri
habitatores galaad. omnia scilicet que philistiim
fecerunt super saul. consurrexerunt uiri
fortes. tulerunt cadauera
saul. et filios eius. attulerunt. et ea in
iabes. et sepelierunt ossa eorum subter quer
cum in iabes. et ieiunauerunt. vii. diebus.
Mortuus est ergo saul p̃ iniquitatem su
as. eo quod preuaricatus sit in dominum do
mini. et p̃cepta. non custodierit il
lud. et insuper. pythonissam consuluerit
nec speranit in domino. p̃pter hoc occidit
eum. et transtulit regnum eius ad dauid filiū
ysai.

Congregatus igitur omnis israhel ad dauid
in hebron dicens. Ecce nos tui sumus. et
de tribus tuis sumus. Quidquid retroactis dieb̃
adhuc regnante saul super nos. tu eras
qui educebas. et reducebas israhel. Et tibi dixit
dominus deus tuus. Tu pasces populum
meum israhel. tu eris princeps super eum. Venerunt ergo omnes maiores. nam israhel
ad regem in hebron. iniit dauid cum eis
fedus coram domino. unxerunt eum re
gem super israhel. iuxta sermonem domini q̃
locutus est in manu samuel. abiit quoq;
dauid et omnis israhel in hierusalem. Hec est autem ibi
erant habitatores terre. dixerunt- ibia
ei; ad dauid. Non ingredieris huc. uerum dauid hab. i
cepit arcem syon. que est ciuitas dauid.
Dixerat. omnis qui percusserit iebusheum
in primis erit princeps. et dux. Ascendit ergo
primus ioab filius sarue. et factus est princi
patum accepit a dauid. Habitauit autem
et ciuitatem dauid. edificauitq; in circuitu
a mello usq; ad gyrum. Ioab autē
reliqua pars urbis extructa est. Proficie
bat. et dauid ibat proficiens. et crescebat
eum eo. Hii principes fortium
fortium dauid. qui adiuuerunt eum ut fi
eret sup omnem israhel ut faceret dominum
q̃ locutus est ad israhel. iste primus robur
fortium dauid. Iebaam. filius achamon. p̃
cipuus xxx. iste leuauit hastam suam
super cc. uulnerauit una uice. Post
eum eleazar filius patrui eius ahohites qui
erat unus trium potentum. iste fuit cum dauid
quando exprobrauerunt philistiim congrega
ti fuerant ad locum illum in quo erat
ager regionis illius plenus ordeo fugerat
que populus a facie philistinorum. Et steterunt in
medio agri. defenderunt eum. Et percus
serunt philistheos. dedit dominus salutem
magnam per hoc tempus. Descenderunt autem tres
de xxx. principibus ad petram in spelun
cam dauid. ad speluncam odollam cum philistiim
fuerunt castra in terra. Raphaim. Dauid
autem erat in presidio. Et erat philistiim
tunc in bethleem. Desiderauit autem dauid
aquam. et dixit. O si quis det mihi aquam de
cisterna bethleem que est in porta. Irrue
runt ergo tres per media castra philistinorum. per
cusserunt. hauserunt aquam de cisterna
bethleem que erat in porta. attulerunt
ad dauid. ut biberet. Qui noluit eam. sed magis libauit
eam domino dicens. Absit mihi ut in con
spectu dei mei hoc faciam. sanguinem uiro
rum istorum bibam qui in periculo animarum
suarum attulerunt mihi aquam. Propterea non
bibit eam. Hec fecerunt tres ui
ri robustissimi. Abyssai quoq; frater ioab
ipse erat princeps trium. Ipse leuauit
hastam suam contra. ccc. uulneratos
ipse erat inter tres nominatissimus. Et

rel sedē in cinis ꝙ principes eor ꝙ erumpū
usq; ad rel primos non perueñat ꝙ amas
al filius roade mir robustissimi qui multa
opa perpetrauit de capseel ipe percussit duos
ariel moab ipe descendit ⁊ unū leonē
in media cisterna tempore nivis ⁊ ipse
percussit virum egyptium quinq; cubitor
erat ⁊ in manu egyptii quasi fusa
texentium descendit igitur ad eum
cum uirga ⁊ rapuit hastam quā te
nebat manu ⁊ interfecit eum hasta sua ⁊
fecit hanaias filius roiade qui erat inter
robustos nominatissimus ⁊ inter xxx. primus
verumtamen usq; ad tres non pervenit. posuit
eum dñs ad auriculam matris. porro ex
tribus unus ex fratribus abiel filius roab ⁊ eleasa
filius phau euis de lethsicem semmoth aroi
thes helles phallonites ⁊ mas filius acaes thec
uites abiezer anathothites sobochi sorhi
tes ⁊ mai achoites marai nethophathites he
led filius baana nethophathites ethai fili
us rebai de gabaath filiorum beniamin bana
ia pharathonites ⁊ uri de torrente gaas abi
al arabathites azmoth barhumites ⁊
eliaba salabonites filii asom gesonites ⁊ jo
nathan filius sage ararites ahiam filius
achar ararites eliphal filius urphei ⁊
meruchanites ahia phelonites abiath ⁊
carmelites esrai filius albi sobai filius na
than mabaar filius aggarai selechites
moabites hoolhan beothites ⁊ armi
roab filius sarue ⁊ jael iechonel garethites ⁊ ioh
reuel unai ethe ⁊ zabd filius hosa adina fi
lius sagan ruben ⁊ principes ruben unus ⁊
triginta cum eo. xxx. hanan filius maacha ⁊ sa
phath mathanites ozai astharothites ⁊ es
semma ⁊ iael filius iothsam aroerites ⁊ ieh
iel filius samri ⁊ iosha frater eius thosaruites
heliel maasiel ⁊ ieriba ⁊ iosaia filii hel
naem ⁊ ethma moabites eliel ⁊ obed ⁊
iasiel de malobta.

XI

Hi quoq; uenerūt ad dñm in siceleg cū
adhuc fugeret saul filium cis qui erat
fortissimi ⁊ egregii pugnatores ⁊ retinen
tes arcum ⁊ una; manu fundis saxa ia
cientes ⁊ de fratribus saul de gabaa
thiemel ⁊ dumgiuel sagaceas ⁊ fortes; saul
et de tribu beniamin principes achiezer ⁊ io
as filii asmaa gabathites ⁊ iuziel ⁊
phaleth filii asmoth ⁊ baracha ⁊ iehu
anathothites samaias quoq; gabaonites
fortissimus inter xxx. ⁊ super xxx. ieremias ⁊
iezmihel ⁊ iohanan ⁊ iedias gaderothi
tes eleuzai ⁊ ierimuth ⁊ baalia ⁊ semaria ⁊
saphatia araphites ⁊ helcana ⁊ iesia
iael ⁊ zoezer ⁊ beneaam de thaarem oelā
quoq; ⁊ obadia filius ieroam de gedor ⁊ ri
de gaddi transgressi ad dñm cum laete in
deserto uiri fortissimi ⁊ pugnatores ⁊ optimi
tenentes clypeum ⁊ hastam facies eor ⁊ fa
cies leonis ⁊ velociores ⁊ capreis in mon
tibus ezer princeps obdias ⁊ eliab ⁊ mas
mana ⁊ ieremias ⁊ ieth ⁊ heliel ⁊
iohānan ⁊ helzebath ⁊ ieremias ⁊ hier
mias ⁊ bachanna ⁊ hanathi de filiis gadi pu
gnatores exercitus ⁊ iouissimus ⁊ minimus; p̄ centū
⁊ maximus mille qui sunt qui transierūt
iordanem mense primo qñ inundare so
lent. sup ripas suas ⁊ fugerūt
omnes qui habitant in uallib; ad orientā
lem plagam ⁊ ad occidentalem ⁊ euerūt
ad ⁊ de beniamin ⁊ de iuda ad p̄sidium
in quo morabatur dñs egressus que est dñs
obuiam eis ⁊ ait. si pacifice uenistis ad
me ut auxiliarer uobis cor meum
iungatur uob. si ad insidiandum mihi
pro aduersar mis. iniq; non ego manus
tem in manib; ñ hēant. uideat deus
p̄ñ nos ⁊ iudicet. spūs aūt indut amasa
principem mil. xxx. ⁊ ait tui sumus
o. fili dauid ⁊ tecum filii. ysai pax pax t. ⁊
pax adiutoribus tuis. te n. adiuuat dñs
deus tuus. suscepit ergo eos dñs. ⁊ fe
cit eos principes turme. porro de manasse
transfugerunt ad dñm cū uenerunt cū
philistiim ut ad uersum saul pugna
ret. ñ dimicauit cum eis qz inito con
silio. remiserūt eū principes philistinor
dicentes pitulo capitis nri reuertetur ad
dñm suum saul. cū igitur iret sicelech re
uersus ē. transfugerūt ad eum de manas
se eduael ⁊ iozabath. iedihel. michahel
⁊ eduael ⁊ iozabath. ⁊ helu ⁊ salathi. pu
gnabant militum ⁊ manasse. ipsi p̄bierūt
auxilium dñs ad ipsum latrunculos.
dñs. n. erant uiri fortissimi ⁊ facti sū
principes exercitus. ⁊ p singulos dies ue
niebant ad dñm ad auxiliandum ei us
quam fieret grandis numerus qui exercitui
dei. iste quoq; est numerus principum
exercitus qui uenerunt ad dñm cum esset
hebron ut transferent regnum saul
ad eum iuxta uerbum dñi filiu iudi porta

ꝯ obuiam eis ꝓcero philistiim uenien
rel diffusi sunt in valle raphaim consulunt
q; dd dominum dicens. Si ascendam adphi
listeos. tradesne eos in manu mea dixitq;
ei dominus. Ascende. tradam enim eos in ma
nu tua. cumq; illi ascendissent in baalpha
rasim percussit eos ibi dd. dixitq; Diuisit
deus inimicos meos per manum meam
sic diuisim atq; diuidunt uocauit ergo
nomen loci illius baalpharasim. et reli
querunt ibi dd quos quos dd tulerat ex ca
stris. Rursumq; philistiim uenerunt. et di
ffusi sunt in uallem. Consuluitq; dd dominu
rursum. Et dixit ei deus. Non ascendes p
eos. sed recede ab eis. et uenies contra eos ex ad
uerso pyrorum tiliarum. Audies gradientem
sonitum incessumine. tunc egredieris
ad bellum. egressus est. n. deus ante te ut p
cutiat castra philistiim. Fecit ergo dd sic
ꝓcepit ei deus. et percussit castra philistiim
a gabaon usq; gazera. Diuulgatumq;
est nomen dd in uniuersis regionibus. et dd
dedit pauorem eis super omes gentes.

CXV

Fecerunt quoq; domos sibi in ciuitate
dd. et dedicauerunt locum archę dei. et exten
derunt ei tabernaculum. Nec erat dd illa
tum est intra muros ciuitatis. preter archa
dei. nisi alienos quos elegit dominus ad
portandum eam. et ad ministrandum sibi
in. et cum congregassent uniuersum
israel in unum ut asscenderent archam dei in
locum suum quam ꝓparauerat. et fuerunt
filios aaron. eleazar. et finees. et abiathar. et
iehel principes sunt. et fratres eorum. c. xx. de
filiis merari. cis principes. et fratres eorum. c.
xx. de filiis gerson iohel princeps. et fratres
eius. c. xx. de filiis helisaphan semeias
princeps. et fratres eius. c. de filiis hebron he
liel. c. duodecim principes. et fratres eius. lxxx.
de filiis oziel aminadab princeps. et fratres
eius. c. duodecim. Vocauitq; dd sadoch
et abiathar sacerdotes. et eliel et iehel et asa
ya iohel semeiam. et heliel. et abdimmu
dab. dixitq; ad eos. Vos qui estis principes
familiarum leuitarum sanctificamini
cum fratribus. ut asscendere archam dei
israel ad locum quem ei ꝓparaui. ne
ut a principio qm non eratis ꝓsentes
ꝓcussit nos dominus sic nec fuit nobis
dictum quid nos agemus. Sanctificati
sunt ergo sacerdotes. et leuite ut portarent
archam dei israel. sicut
filii leu archam dei. sicut ꝓcepit moy
ses iuxta uerbum dni. humeris suis in ue
ctib; Dixitq; dd principibus leuitarum ut ostitue
rent de fratribus suis cantores in organis
musicis. nablis. tibis. et cymbalis
ut resonarent in excelsis sonitus leticie
Constituerunt; leuitas heman filium
iohel. et de fratribus eius; asaph. filium bara
chie. de filiis uero merari fratres eorum. ethā
filium chusi. ethan filium eorum. addat
zacharian. et ben. et aziel. et semiramoth. et iehiel. et
ani. et eliab. et maasiai. et benaia
iam. et maasiam. et mathitiam. et eli
phalu. et macemam. et obededom. et iehi
el ianitores. Porro cantores emam. et asaph
et ethan. et mathathias. et eliphalu. et mocnias. et
zacharias. et aziel. et semiramoth. et
iahiel. et ani. et eliab. et maasiai. et ba
naiai in nablis archana canebant. Por
ro mathathias. et eliphalu. et mocnias. et
obededom. et iehiel et ozazin in tubis
ꝑcutiebant. et manebant
ad ianitum. Chonenias
princeps leuitarum ꝓphetię ꝑerat
ad meliora. quippe habile sapiens. et barachias. et elcha
na ianitores archę. Porro sebenias. et io
saphath. et nathanahel. et amasai. et za
charias. et benaias. et eliezer sacerdotes clā
gebant ante arcam archa dominī. et obe
dedom. et iahiemas erant ianitores ar
chę. Igitur dd. et omnes maiores. et tri
buni. et uenerunt ad portandam ar
cham fedis domini de domo obededom
cum letitia. Cumq; audissent deum leuitas
qui portabant archam fedis domini.
immolabantur. vii. tauri. et vii. arie
tes. Porro dd erat indutus stola byssi
na. similiter et leuite qui portabant ar
cham fedis dñi cantores. et chonenias
ac princeps ꝓphetię. nec cantores. Dauid
aut. Ephod lineo. simi
liter. Et omnis israel deducebant archam fedis
domini in iubilo. et sonitu tubarum. et
cymbalis. nablis. et psalteriis. et ce
pere. Cumq; ꝓgrederetur archa fedis
domini usq; ad ciuitatem dd. michol
filia saul prospiciens ꝑ fenestram. vi
dit regem dd saltantem atq; ludentem
et despexit eum in corde suo.

CXVI

Introduxerunt igitur archam dei. et col

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Gray Scale
0 1 2 3 4

statuerunt eam in medio tabernaculi
qđ rexerat ei dđ. et obtulerunt holocau
sta. et pacifica coram domino. Iuniq; cō
plesq; dđ offerenđ holocausta. et pacifica
benedixit populo in nōie domini. et divisit
universis per singulos et mulie
ribus. singulis tortam panis unam. et partem ar
ietis unius bubalę. et frixam oleo simila
Constituit quoq; coram archa. domino de
leuitis qui ministrarent. et recordarent et
operum eius. et glorificarent atq; laudarent
dominum deum israhel. Asaph principē. et
secundum eius zachariam. porro iahiel. et
semiramoth. et iehiel. et mathathiam.
eliab. et banaiam. et obededom. et iehiel
super organa psalterii. et citharas. Asaph au
tem audibat personare. banaiam
uero. et iaziel sacerdotes coram archa do
mini fœderis cantu tuba iugiter. in illo die
fecit dđ principem ad confitendū domino
Asaph. et fratres eius. Confitemini domino
et invocate nomen eius notas facite in
populis adinventiones eius. Cantate ei
et psallite ei. et narrate omnia mirabi
lia eius. Laudate nomen sancti eius. le
tetur cor querentium dominum. quę
rite dominum et confirmamini. querite
faciem eius semper. Recordamini
mirabilium eius quę fecit. signo
rum eius. et iudiciorum oris eius. Semen israhel
famuli eius filii iacob electi eius. ipse do
minus deus noster in universa terra iudicia
eius. Recordamini in sempiternum
pactum eius. sermonis quem precepit in mille
generationes. quod pepigit cum abraha
mo. et iuramenti eius quod iuravit isaac. et constitu
it illud iacob in preceptum. et israhel in pac
tum sempiternum. dicens. tibi dabo ter
ram chanaan. funiculum hereditatis
vestre. cum eratis pauci numero. paruli
et coloni eius. et inhabitabant de gente in
gentem. et de regno ad populum alium. non
dimisit quemquam calumpniare eos.
et increpauit pro eis reges. Nolite tan
gere christos meos. et in prophetis meis nolite
malignari. Cantate domino omnis terra. annun
ciate die in diem salutare eius. Narrate
in gentibus gloriam eius. in cunctis
populis mirabilia eius. Quia magnus do
minus. et laudabilis nimis. et horribilis
super omnes deos. Omnes enim dii populorum
ydo
la. dominus autem celos fecit. Confessio et pul
chritudo coram illo. fortitudo et gau
dium in loco eius. Afferte domino familie
populorum. afferte domino gloriam et imperium.
date domino gloriam nomini eius. Levate munus
et introite in conspectu eius.
et adorate dominum in decore sancto. Commoueat
a facie eius omnis terra. etenim firmauit or
bem terrarum immobilem. letentur celi. et exul
tet terra. et dicant in nationibus. dominus regnauit. Tonet mare et plenitudo eius.
exultent agri et omnia que in eis sunt.
tunc laudabunt ligna saltus coram do
mino. quia venit iudicare terram. Confi
temini domino quoniam bonus. quoniam in seculum mi
sericordia eius. et dicite. Salua nos deus
salutaris noster. et congrega nos. et erue de gen
tibus. ut confiteamur nomini sancto tuo. et exul
temus in canticum tuum. Benedictus do
minus deus israhel. ab eterno usq; in eternum.
et dicat omnis populus. Ymmo. et hymnum deo de
relinquid itaq; ibi coram archa fœderis do
mini. Asaph. et fratres eius ut ministra
rent in conspectu archę iugiter per sin
gulos dies. Obededom. et fratres eius. lxviii. Obededom filium
idithun. et hosa. ostiarios. Sadoch autem sacerdotem. et fratres eius sacerdo
tes coram tabernaculo domini in excelso q
erat in gabaon. ut offerrent holocau
sta domino super altare holocausti
iugiter mane et vespere. et cuncta
omnia que scripta sunt in lege domini
quam precepit israhel. Post eum erant. Aydi
thun et reliqui electi. unusquisq; nominatim ad confitendum domino quoniam
in eternum misericordia eius. Et eman et Aydithun tubas et quatien
tes cymbala. et omnia musicorum organa
ad canendum dei. Filios autem Aydithun fecit
ostiarios. Et omnis populus
reversus est unusquisq; in domum suam. Dauid ut benedicere familie
Cumq; habitaret dauid in domo sua. dixit nathan prophetę
Ecce ego habito in domo cedrina.
archa autem fœderis domini sub pellibus. Et
dixit nathan ad dauid. Omnia que in corde
tuo sunt fac. Dominus enim erit tecum. Eadem autem nocte factus est sermo domini
ad nathan. dicens. Loquere dauid famulo meo.
Non edificabis mihi domum. ad habi

dum · a; · n · manſi in domo ere co tempore
quo eduxi iſrl de tra egypti · uſq; ad hanc di
em · ſ; fui semp mutans · loca tabernacli · i
mutatio manens cum omi filiſ iſrl · quocunq
locutus sum saltem uni tribuum iſrl · cui
b; precepi ut pasceret plm meum · i
dixi · quare non edificasti michi domum
cedrinam · Sic a bit loquens ad seruū me
um dd · Hec dicit dominus exercituū · Ego tu
li te cum in pascuis sequereris gregem ut
eſſes dux plm mei iſrl · fui tecum quocunq;
pergeres · interfeci omes inimicos tuos coram
te · feciq; i nomen grande ſm nomina magno
rum qui celebrantur in terra · dedi locum plo
meo iſrl · plantabo eum · habitabit in eo · nec
commouebit ultra · nec filii iniquitatis affligent eum
ſicut a principio ex die; quib; dedi iudices
plo meo iſrl · & humiliabo omes inimicos tuos
tibi quoq; nunciabo quia domus edificabitur tibi
a dño domus · cumq; impleti dies tui · ut
uadas ad patres tuos · suscitabo semen tuū
post te · qui erit de filiis tuis · stabiliamq; regnū
eius · ipe edificabit michi domum · firmabo solium eius usq; in eternum · Ego ero
ei in patrem · ipe erit mihi in filium · cum
iniquitatem fecerit · arguam eum in uirga hoīm
& in plagis filiorum hoīm · misericordiam meam non auferam ab eo si
cut abstuli ab eo qui fuit ante te · fidelis domus
eius in domo mea · & in regno meo usq;
in sempiternum · & thronus eius erit firmissimus in perpetuum · Iuxta omnia uba hec
& iuxta uniuersam uisionem istam · sic locutus est nathan dd · cumq; neuisset rex dd
ad eum · coram dño · dixit · Quis ego sum do
mine deus · & quae domus mea ut perduc
eris me huc ? · Et parum istud uisum est in conspectu tuo deus · quin & locutus es super domum ser
ui tui · in futurum · & hec est lex creaturae
sup omnes homines · dne deus meus · quid
ultra addet tibi dd cum tua glorificauerit ser
uum tuum · cognouisti enim dne ip famu
lum tuum · propter uerbum tuum · fecisti omnem
magnificentiam hanc · ut notum faceres ei · non est
similis tui · nec est alius deus absq; te · ex omnib;
gentibus quas audiuimus auribus nris · Quis · in · ter
alios ut ipse tuus iſrl · populus unicus · ad
quem pergeret deus · ut liberaret · sibi
sibi · in magnitudine sua atq; terroribus · ex
pelleret gentes a facie eius quem de egypto
liberaret · posuisti plm tuum iſrl · tibi in po
plm usq; in eternum · & tu dne factus es dis
eius · Nunc igitur dne sermo quem locutus
es famulo tuo · & super domū eius confirmetur
in perpetuum · & fac sicut locutus es · Et ma
neat · & magnificetur nomen tuum usq; in
sempiternum · dicatur · dns exercituum de
iſrl · & domus dd serui eius permaneat coram
eo · Tu · dne deus meus · revelasti aurem serui
tui ut edificares ei domum · Inuenit
seruus tuus fiduciam ut oret co
ram te · Nunc ergo domine tu es deus · & elo
qui es ad seruum tuum · & locutus bona super
cepisti bñdicere domui serui tui · ut sit semp
coram te · Tu · domine bñdixisti · & bñdicta erit
in perpetuum ·

XVIII ·

Factum est autem post hec ut percuteret dd philistheum · & humiliaret eos · tulitq; gethaim
habitaculum eius de manu philistheorum · Percussit
quoq; moab · & facti sunt moabite serui dd offerentes
ei munera · eo tempore percussit · & dd adadezer regem soba regionis emath · cum perge
ret ut dilataret imperium suum usq;
ad flumen euphraten · Cepit ergo dd mille quadraginta equites · & septem milia equitum
ac · xx · milia uirorum pedites · Subnervauitq; & cunctos curruum · & quadraginta quas reseruauit
ex eis curribus · Super venit autem syrus damascenus ut auxilium ferret adadezer regi
soba · & percussit dd · xx · milia uirorum · Posuitq; in damasco · ut fierent
ei in regem syri · & seruirent sibi · offerretq; munera · Dedit
quoq; dns saluum david · quocunq; ierit · Tulitq; scuta aurea quae fuerant
in habitaculis adadezer · & attulit ea
in hierusalem · Tempore quoq; thebath · & cum ur
bib; adadezer tulit plurimum nimis quo fecit sa
lomon mare eneum · columnas · & uasa
enea · Quod cum audisset thoi rex emath
percussisse universum exercitum dd omnem exercitum
adadezer regis soba misit adduram filium
suum ad regem dd ut postularet ab
eo pacem · & gratularetur ei · eo quod expugnasset eum · pugnabat enim aduersus
thoi · habebatque adadezer bella cum thoi · Omnia
uasa aurea · & argentea · & enea sanctificauit
dd rex dño · cum argento · & auro quod sanctificauerat ex cunctis gentibus · ex edom · & moab · & filiis ammon · & de
philistheis · & amalech · & abyssinis · & filiis so
bue percussit edom in valle salinarum ·

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Qui vnxe de raphaim stirpe gigantis
nis. nec blasphemauit ibi. ipse cultor eius
ionathan filius samaa filii dauid. Vnus fuit
filius raphaim in gerh qui ceciderunt in
manu dd. i. seruos eius.

CXXI

Consurrexit autem sathan et stetit. i. mutata
uit dd ut nunc uocet ibi. i. uetet; dd ad
ioab. ad principes populi. ite. i. numerate ibi.
a berlabee usq; dimissa. ferte michi numerum
eorum ut sciam. i. dicat; ioab augeat dns
populum suum centuplum quin uidit. non
ne domine mi rex serui tui omnes hui. q.
re. i. quare querit dns meus qd imperium repu
gnat ibi. i. sermo regis magis preualuit
egressusque est ioab circumiit ibi. i. nu
merauit et uenit in iherusalem. deditq; dd numerum
eorum quos circuierat. i. numerauit est om
nis mul ibi. i. mille milia. cc. m. uiri. edu
centum gladium de uidi. x. ar. bocc.
g. i. tellaree. iamleui. i. beniamin non
numerauit eo qd inutile exequeretur
regis imperium. displicuit aut dominus qd
iussum erat. i. percussit ibi. i. uexauit; dd ad
dns. peccaui nimis ut hoc facerem. obsecro
auferas impietatem serui tui. q. i. insipien
ter egi. locutus est dominus ad gad u
identem dd. dicens. i. ade. i. loquere ad dd.
idem ei. i. dicat dominus. cum e. optionem
do. unum qd uolueris elige ut faciam tibi
i; ueniss; gad ad dd dixit ei. i. dicat dns
elige qd uolueris aut tres annos pestis
nam aut. tb; menses; fuge te hostes tui
os. i. gladium eor non posse eugere aut
tb; dieb; gladium dns. i. mortem uesti
ri inferam. angelum domini interficientem
b; ubiq; ibi. i. nec igitur inde quid respo
deam. q. in angustiis me. i. dicet dd ad gad
ecce in pressuris me premunt. i; me
lius mihi est ut incidam in manus domini
q. multe sunt miserationes eius. q. i. imma
nis hominum. misit ergo dominus
pestilentiam in israel. lxx. m. uiros mitis. i.
angelum in hierusalem ut percuteret eam. cui;
percuteretur. indut dns. misertus est ibi.
magnitudinem mali. i. impatiens ange
lo qui percutiebat. sufficit iam ibi.
manum tuam. porro angelus dni stabat
iuxta aream ornam rebusei. i. euaginauit;
dd oculos suos. uidit angelum dni sta
tem inter celum. i. aerem. i. eu gladium
gladium in manu eius. i. ibi. i. ceu

lasse. i. cecidere. tam ipse q. maiores na
tu uestri. ibi. i. prostrati terram dixit; dd ad
dominum. non ne ego sum qui iussi ut nu
merarentur populus. ego sum qui peccaui. ego
inique egi. ego quid malum feci. i. fere grex
quid omerunt. manus dei mei. i. uertatur
obsecro manus tua in me et in domum
patris mei. populus aut tuus non percutiatur.
angelus aut dni. i. precepit. gad ut diceret dd.
ut ascenderet et erigeret; altare domino
deo in area ornam rebusei. i. ascenderit. q. dd
uxe sermonem. q. ei locutus fuat. et ser- gad
mone dni. porro ornam cum suspensus; i.
undus; angelum. ibi. q; stans cum eo
ab sconderunt se. nam eo tempore tri
turabat area ornan. i. grana. cum uenisset dd
ad ornam. conspexit eum ornan. i. pro
cessit et obuiam de area. i. ad orauit. ei
prone. i. terram. dixit; ei dd. i. ibi. locu
are tue. ut edificet in ea altare domino.
tui ut. i. datum tradet argenti accipias. i.
ser plaga a populo. dixit aut ornan ad dd
tolle. i. capiat dominus meus rex. i. cum q;
ei placet. i. uideat do. holocaustum
et tribulas. i. ligna. ecce iuuenci in area
omnia uidens populus. dixit; ei rex. ei.
q. ita fiet. i. argentum dabo. i. datum ta
lentum. i. n. e. afferre debeo. ibi. offerre duo
holocausta gratuita dedit ergo dd ornan
pro loco siclos auri sexcentos ponderis.
edificauit ibi altare domino obtulitq;
holocausta. pacifica. inuocauit dm. i.
exaudiuit eum in igne de celo super al
tare holocausti. precepit; dominus angelo
. i. conuertit gladium in uaginam. pro
tui. ergo dd uidens q. audisset eum dns. i.
area ornan rebusei in molauit. ibi nec
tinuit. i. abnegauit. ardor dni. q. fecerat moy
ses in deserto et altare holocaustor. ea
tempestate erat in gerebon. i. gabaon
et non audebat dd ire ad altare. ut
ibi obsecraret deum. nimio. n. fuat. t
uore perterrit. uidens gladium angeli
. i. conuertit; dd. ibi est domus dni. ecce
domus dni altare in holocaustum
israel. precepit ut congregarentur
omnes proselyti de terra israel. i. ut mittunt et
eis latomos ad cedendos lapides. i. polien
dos ut edificarent domus domini
terrum et pro. plurimum ad clauos ia
nuar. i. ad commissuras. arg; infecti

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ral ꝑparant dd ·ierl pondus mmuñabi
le lignū quoq; sedmia nō pōnt est
mala q sydoni ·tyrii deportauerunt ad
dd ·dixit dd salomon filius meus puer
parmulus est ·delicatus ·domus a quā
edificari uolo domino rahi ē debet ut
magnifici regiones; noluerūt ꝑ pacto g
ei nectina ·ob hanc causam ñ mor
siam omīs ꝑparauit impensas ·vocauit
q; salomonem filium suū ·ꝑcepit ei
ut edificaret domum dño dd isr ·dixit
q; dd ad salomonem fm uoluntā
tis mee fuit ut edificarem domū nōi
dei mei ·s; factus est sermo dñi ad me di
cens ·multum sanguinem effudisti ·
plima bella bellando non pōtes edificare do
mū nōi meo tanto effuso sanguine
coram me ·filius qui nascetur tibi erit
ur quietissimus ·faciam n ·eum requi
escē ab omīb; inimicis suis p circuitū
hāc ·ob cām pacifici uocabitur ·i pacem
·otium dabo in isr ·cunctis diebus eius
ipe edificabit domum nōi mei ipe erit
mi in filium ·ego ero ei in pēm ·firma
bo q; solium regni eius super isr in ē
ternum ·sic g fili mi sit dns tecum ·ipe
pare ·edifica domū dño deo tuo sicut lo
cutus est de te ·et quoq; tibi dominus
prudentiam ·sensum ut regere possis
isr ·ut custodire legem domini dei tui
n ·prosperē poteris si custodieris mandata
·iudicia que ꝑcepit dominus moysi ut
doceret isr ·confortare ·viriliter age ne
timeas ·n; paueas neve ego in paupertate
mea ꝑparaui impensas domus
domini auri talenta ·c· m ·argenti mil
le mina talentor ·eris ·ferri non ē
pondus ·materiē ·n ·nūs magnitudine
ingēs ·ligna ·lapides ꝑparaui ad omīa
impendia ·ēt quoq; plimos artifices
lapidū ·cementarios artifices quoq;
lignor ·omīū artiū ad faciendum op
prudentissimos in auro ·argēto ·ere
·ferro cuius nō est numerus ·surge
igitur ·fac ·erit dominus tecum ·ꝑcepit
quoq; dd cunctis principib; isr ut ad
iuuaret salomonem filium suum
cuius impensa q dominus deus nr uo
bis sit ·reddit uobis requiem per
circuitū ·tradidit omēs inimicos uos
manu mea ·subiecta sit terra coram
dño ·et coram ꝑplo eius ·fili mi cor
da ·animas uras ut quaeratis dñm dm
uestrū ·consurgite ·edificate sanctuarium
dño dō ut inducatur archa fœdis
dñi ·vasa dño ·sancta in domū que edi
ficatur ·in nomīe dñi ·

Cxxiii

Igitur dd senex ·ipleuit dies regē ostituit
salomonē filium suū super isr ·congre
gauit omnes principes isr ·sacerdotes
atq; leuitas ·supputata que sunt leuite
a xx· annis ·sursū ·inuenta sunt xxxviii·
m· uiri ·xxiiii· hyus electi sunt ·distribuen
tur ministrium domus domini ·xxiiii· ch·
ꝑpositum aut ·iudicum ·vi· m· ·porro
nūi· m· ianitores ·totidem laudare cantā
tes dño in organis que fecerat dd ad canē
dum ·distribuit eos dd ·per ordines filios
leui ·gerson ·ceadth ·merari ·gr
son ·leedan ·semei ·filius leedan primceps
iehiel ·zetham ·ioel tres filii semei
salomith ·roziel ·iaaran tres filii primi
pes familiaꝝ leedan ·porro filii semei ie
th ·zetza ·iaaul ·ibaria tres filii semei
um ·erant a leedh principes ·zetza sedit ·porro iaa
ibaria ·ahysur fuerunt plurimos filios ·id
circo in una familia unaq; domus com
putati sunt ·filii ghaath amram ·ysha
ar ·hebron ·oziel ·tres filii amram ·aa
ron ·moysi segregatusque est aaron ut
ministraret in sca scōr ipe ·filii eius
in sempīternum ·adoleret incensum
domino ·ferrum suum ·ac benedicēret nōi
eius in perpetuū ·moysi dei fi
lii annumerati sunt inter tribu leui filii
moysi gerson ·eliezer ·filii gerson sub
iuel primus fuerunt autē primi filii
eliezer filius alius ·porro filii robia mul
tiplicati sunt ultra filius ysaar salu
mith primus ·filius ebron ·ieriahu ·p
mus amarias sedit ·iahziel tertius ieria
as ·iecmaā filius oziel mitha primus ·oseia
sedit filius mesami ·mooh ·musi ·eleazar filii moholi
·ucysi ·porro est eleazar ·mortuus
unus filios ·filias autē eleazar ·non ha
buit filios ·filias ·accepserunt eas filii
cysi fratres eorū filii musi mooh ·haheder ·ie
remuth ·tres filii seorū in familiis suis principes per indices ·mīm
captum singulor qui faciebant opa
ministerii domus domini a ·xx· annis
·sursū ·dixit n ·dd ·requiem dedit dns
deus isr ꝑplo suo ·habitationem in ier

usq; me rnum ꝯ erit officiū leuitaꝝ ut ul
tra pertent tabernaculum ꝛ omnia uasa cul
ad ministrandum q̄ꝫ p̄cepta ſ̄t; dd nomi
ſuma ſuppletabit nūc filios leui a xxx. ānis
ſurſū ꝛ erunt sub manu filioꝝ aaron in
cultum domus dñi in uestibulis ⁊ exedris
⁊ in loco purificationis ⁊ in sanctuario ⁊
⁊ uniuſcuiuſq; operis; ministerii templi dñi. a
xxtorel a' ſuper panes ꝓpoſ ⁊ ad ſimi
le ſacrificium ⁊ ad lagana ⁊ azyma ⁊ ſa
tagine ⁊ ad ferueutem ſumlam ⁊ ſi
omne pondus atq; mensuram erunt iuꝰ
ut ſtent mane ad gratiarum actionem ⁊ modū
dem ſimiꝫ ad uesperam tam in holocaustoꝝ
holocaustoꝝ domus dñi ſ̄t in sabbatis ⁊ in
bus ⁊ ſolemp̄nitatibus; reliquis nouis nūm ⁊
ceremonias uniuſcuiuſq; rei ut ordinem
coram domino ⁊ custodiant obſeruantiam
tabernaculi fœderis ⁊ templi ſanctuarii ⁊ obſeruan
tiam filioꝝ aaron fratꝝ ſuoꝝ ut ministrent in domo dñi.

XXIII

Porro filii aaron hec ꝓnomina ſunt
filii aaron nadab ⁊ abiud eleazar ⁊
ithamar mortui ſunt a' nadab ⁊ abiu
ante patrem ſuum absq; liberis ⁊ ſacerdotio; funct
est eleazar ⁊ ithamar ⁊ ministrauerunt ſacerdotio dd ⁊
sadoch de filiis eleazar ⁊ achimelech de
filiis ythamar ſ̄t. ⁊ recenſiti ſunt ⁊ ministri
um ⁊ numero; ſunt multo plures filii ele
azar ⁊ principibus uiris q̄m filii ithamar
ar diuiſi a' eis ſ̄t ſunt filii eleazar ꝑmi
pes per familias ⁊ domoſ ſuas. ⁊ ꝑ
ro diuiſit illos; iuxta ſortes familias ſuas;
eram ⁊ principes ſanctuarii ⁊ principes do
mus dei. tam de filiis eleazar q̄ſ de filiis
ithamar recepit; eoꝝ ſemen. filius na
thanael ſcribe leuites coram rege ⁊ principi
bus ⁊ sadoc ⁊ achimelech filio abiathar
principibus; quoq; familiarum ſacerdotali
um ⁊ leuitarum una domum q̄ de
cim ꝑmi eleazar ⁊ unam domum que
libet ſeſibet tecta ithamar exiit aut
ſors prima iecabib ⁊ cū gedeone fratꝝ ha
rum. Quarta ſeorim. v. melchia. vi.
maniam. vii. accos. viii. abia. ix. hieſu
ſu. x. ſechenia. xi. eliaſib. xii. iacim. xiii.
opha. xiiii. ubaal. xv. belga. xvi. em
mer. xvii. ezir. xviii. aphſes. xix. fa
tzaſ. xx. ezechel. xxi. iachin. xxii. ga
mul. xxiii. dalaia. xxiiii. maziam. he
c mens ordo ministerii sui ut ingredi

suas. xvi. Filius ythamar ꝓphetias.
domos suas. xvii.

amur domū dei. q̄ uice rum suum sub
manu aaron patris eoꝝ sicut precepit dñs
deus iſrl. porro filioꝝ leui qui reliqui fue
rūt de filiis amram princeps erat subu
el. ⁊ filii subahel ⁊ ipſi de filiis ſuoq; ro
boe princeps ioſias. ſ̄ roboam uero salemoth
filius quoq; salemoth. ⁊ nadigath. filii
emi. ⁊ rursum ꝓnunciauerat ſedes iazi
el. ⁊ filii ochabel im
cha filius una. ſamn. ⁊ micha ipſi
sunt filii ioſie. zacharias filius meran. ⁊ ſon
nus filius ioſiam. ben noon filius quoq;
meran oziam. ⁊ ioem. ⁊ izachyahu. ⁊
hebri porro mooli filius eleazar qui ſi
ne ſebat liberos. filius uero eyſ ieremuel. ſi
ne unus mooli der. ⁊ ieremuth. ⁊ ſic filii
leui. ſ̄ domoſ familiarum ſuarum ministrū;
ipſi sortes ſ̄t ſicut fratres ſui filioꝝ aaron. coram
dd rege. ⁊ ſadoch. ⁊ achimelech. ⁊ ꝓnci
pibus; familiarum ſacerdotalium. ⁊ leuitarum
maiores cū minoribus. omnis ſors equali
dundebat.

XXV

Ingressi dd magistratus exercitus ſegrega
uerunt in ministerium filios aſaph. ⁊ e
man. ⁊ ydithum qui ꝓphetarent cum cithara
ris. ⁊ ꝓphetarēt ⁊ in tabernaculi. ⁊ nūm fuit de
dicandi libri officio seruientes de filiis aſaph
zacchur. ⁊ ioſeph. ⁊ nathania. ⁊ asarela
filii aſaph sub manu aſaph ꝓphetantis
ſ̄ uice regem. porro ydithum filii ydith
um. godolias ſoeri. ⁊ ſedechias. ⁊ ma
thanias. vi. sub manu patris sui ydithū
qui in cythara ꝓphetabat super confitentes
⁊ laudantes dñm. heman quoq; filii he
man boccu. mathania. oziel. ſubuhel
⁊ ieremoth. anania. anani. ⁊ eliatha. gad
delthi. ⁊ romemthi. ezer. ⁊ iesbacha ſi
melothothir. ⁊ mazioth. omnes isti filii
heman ut erant regis ministerium; di
uit exaltaret cornu eius deus q; de eman
filios. xiii. ⁊ filias ter. ⁊ omnes ſub
manu patris sui ad cantandū in templo
domini distributi erant manibus
⁊ plectris. ⁊ cythara. ⁊ ministerio domū
domini uice regem. aſaph iedei. ⁊ ydi
thum. ⁊ heman ſuere a' uiris eoꝝ cum fri
bus ſuis qui erudiebantur canticum do
mini. omnes doctores. ⁊ lxxx. viii. ma
ximi; sortes p uices ſuas ex equo
cum maioribus cū minoribus. doctus pariter
cum discipulo egrediebatur; est ſors prima

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ioseph qui erat de asaph lach cadolue ipi ·i
filii eius ·ifili; eius ·xi· eda sacaur fili
us eius ·i fili; eius ·xii· Quarta ysaiam filius
eius ·i fili; eius ·xiii· Quinta nathaniae
filius ·ifili; eius ·xiiii· Sexta iozecham filius
fili; eius ·xv· vii· ysaiae filius ·ifili; eius
vii· israhela filius ·ifili; eius ·viii· ysaie
filius ·ifili; eius Hona mathanie filius ·i
fili; eius ·xv· Decima semeie filius ·ifili;
eius ·xv· Duodecima asabie filius ·ifili;
eius ·xv· Undecima subhahel filius ·isra
hy; eius ·xv· Xiiadecima mathanie filius
·ifili; eius ·xv· Xiiadecima ieremoth fi
lius ·ifili; eius ·xv· Sexta. ananie filius ·i
fili; eius ·xv· vii· e. ielcothase filius ·ifi
li; eius ·xv· viii· e. annanu filius ·i fi
lius eius ·xv· Nona e. mellothi filius ·i
fili; eius ·xv· Vicesima eliatha filius ·i
fili; eius ·xv· Vicesima prima othir fi
lius ·ifili; eius ·xv· Vicesima ii. godol
arin filius ·ifili; eius ·xv· Vicesima iii.
mazanth filius ·ifili; eius ·xv· Vicesima
v iii· romamathiezer filius ·ifili; ei
xv·

·xi· helcyel
·i· f· ei· xv·

xxvi

Divisiones autem cantorum de chorus
fuerunt in templum filius core · & filius asaph fi
lius ethan zacharias primogenitus ie
diel sedecim zabadias iii. nathanael viii·
asiel · v· Johamath vi· hyeremoth vii· fi
lii anni obsedom semeias primogenitus
iozabad ii· Joacha iii· Sacar iiii· y
sarhanael v· amiel vi· yssachar vii· pe
ulthai viii· quia benedixit illi deus· Semeie au
tem filio eius nati sunt filii per familias
suas erant enim viri fortissimi filii g· se
meie· othni · raphael · obededel · zaba
lu ·ifrer eius · viri fortissimi helim quoq;
·isamachias omnes hi de filiis obededo
ipi filii ·ifrer eor· viri fortissimi ad mi
nistrandu · lxii· de obededo · porro mela
me filii ·ifrer eius fortissimi · robus
tissimi xviii· de osa autem · de filiis me
rari sechri principe non · habuerat
primogenitum · sed tamen posuerat eum
pr eius ipater helchias ·i· tabelias · ii·
zacharias · iii· omnes hi filii ·ifrer ho
sa· xvi· hi duodecim simul cum filiis
per principes custodiae suae ·ifrer eor
ministrarent in domo dni · mise
runt sortes ex equo · iparvus · i magnus
p familias suas in unamquamq; porta

recedit ignur sors occidentali simul cum
zacharie filio eius viro prudentissimo
cedit obtigit sors plaga · si cum
his obsedom uero · filiis eius ad austr
una parte domui erat semor · galbum
septima · chosa ad occidentem cum pe
tram que ducit ad viam ascensionis cus
todia & custodiam ad oppositum · ad ortum
ad orientem · ad lem
ad · ad aquilonem · unum p diem atq;
ad meridiem simili · die · filii · ii erat
galbum bini · ubi quicquid cellule quoq;
iuxta ad occidentem · iii · in ma bini,
per cellulas · hec sunt divisiones iano
rum filiorum chore · ineram porro athaia
erat super thesauros domus dni · de iasa
sem filii leedam filii gersonni · de leedi
primates familiarum leedam · gersonni
iehyeli filii iechelii · zatham · iohel
fr eius · super thesauros domus dni · amra
muthi · isaarite · rebromuth · uzzieli
tis · subahel autem filius gersom filii mo
si principis thesaurum · hi quoq; filii · zechri si · ieuel filius · selemith ·
ipse selemith · ifrer eius super thesauros
sacri quae sanctificaverat rex dd · primates fa
miliarum · tribunum · centuriones · du
ces exercitus de bellis · in manubiis pro
qua consecrabant ad instaurationem
templi hellechalem domus dni hec · samuel
sanctificaverat samuel videns · saul filius cis
·abner filius ner · ioab filius sarui
oni qui sanctificaverunt ea p manus sa
lomonis ·ifrn eius · sarui vero pre erat
chonenias · filii eius ad opera foris pe
ruenerat super ihr · ad dijudicandum · ad
dicendum eos porro de hebronitis asa
bias · isabias · ifrer eor · viri fortissimi
mille · dcc · p erant ihrli · trans jordanem ad
occidentem in cunctis operibus dni · in mi
nisterium regis hebronitae principes
sunt hereas i familiae · iognatones
eor · xl · anno regni dd reperti sunt
inter eos viri fortissimi in gazer ga
laad fratres eius robustissimi erant · ii
ginta · duo · principes familiarum · quos ad
eos dd rex ruben tribus · gaditis · adhuc
die rbm manasse i omne ministe
rium dei · in regis.

xxvii

Filii autem israhel p numerum suum principes

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

familiaq; ḋ̄ni · centuriones · q̄ p̄fecti erā
ministrabant regi nec̄ turmat suas
ingredientes · egredientes p̄ singulos q
menses · manipulos · xxiiim · milia;
p̄erant · prime turme · iasmo · filius Zab
diel · et sub eo · xxiiim ·
milia · de filiis phares princeps cunctoꝝ
principum in omnem mensē primo · sed
mensis · ii · erat turmam duxit athonihel ·
post eum nomine machellioth qui re
gebat partem eiusdē · xxiiim · milium ·
dux q; turme tertie mensis tertio erat ba
naias filius ioiade sacerdotis · in duabus
sua · xxiiim · milia · ipse est banaias fortis
mus inter · xxx · et sup · xxx · p̄erat autē turme
ipius ammiadab filius eius · Quarto men
se · iiii · asahel frat̄ ioab · et zabadias filius eius
post eum · in turma sua · xxiiim · q; quin
ti mensis princeps samaoth · ie
zraites · in turma eius · xxvii · q; Sexti
mēsis · mense · v · iam filius achbel · thecu
ites in turma eius · xxvii · q; Septimi mense
vii · helles phalonites de filiis ephraim · in
turma eius · xxvii · q; Octavi mensis
viii · sobochai · asathites de stirpe zarai · in turma
eius · xxvii · q; Nonimi mensis · ix · ab
iezer · anathothites de stirpe gemini · in
turma eius · xxvii · q; Decimi mensis · x ·
maran · ipse nethophathites de stirpe zara
i · · in turma eius · xxvii · q; Undecimus
mensis · xi · banaias phaarathonites de fi
liis ephraim · in turma eius · xxvii · q; Du
odecimus mensis · xii · holdai nethto
phathites de stirpe gothoniel · in turma
eius · xxvii · q; Porro tribus p̄erant tri
bubus · dux eliezer filius zechri · in
primis dux saphatias filius maacha
leuites · asabias filius chamihel · ad prin
cipes sadoth · Iudaicis eius fr̄ dd̄ ysachar · ad
mi filius michael · zabulonitis ismai
as filius abdie · neptalitis · ieremoth fi
lius azriel · filius ephraim · osee filius azza
ni · de medie tribu manasse · ioel filius
phadaie · de medie tribu manasse in ga
laad · iaddo filius zacharias · beniamin
autē iasihel filius abner · dem ūo ezriel
filius ieream · hi per singulos filios israhel ·
hunt · a · dd̄ ministare eos · a · xx · annis · et ipse
qui dicat dominus ut multiplicaret isrl
sicut stellas celi · ioab filius saruie cepit nu
merare nec complenit · q; propter hoc
erat ira dei · contra eos · et non fuerunt
recensiti numeri · relatus · in fastos regis
dd̄ · Super thesauros autē regis erat azmoth
filius adihel · super thesauros autē qui erant
in urbib; · et in villis · et in turribus; p̄fectus erat io
nathan · filius ozie · et hi · qui arabant in agris
ad opus agricolarum terram · per amp ezri
filius chelub · et qui erant in agris · et in vineis
ni · et in apothecis · et in olei · et in armentis
ni · qui pascebantur in saronia · p̄fectus
fuit sitrai · saronites · et super armenta
lub; saphath filius adli · et super camelos · ubi u
bil ismaelites · et super asinos · iudas me
ronathites · et super q; · iaziz agarenus ·
omnes hi · principes substantie dd̄ regis · ionat
han autē patruus dd̄ ysitharus · vir prude
prudens · et scribe · ipse · iahiel filius achā
moni erant cum filiis regis · achitophel · et
chusai · regis · et hiu; · archites · amicus
regis · post achitophel fuit · ioiada filius
banaie · et abiathar · princeps · et · exercitus re
gis erat · ioab ·

CAPUT XXVIII

Congregavit igitur dd̄ omnes principes
israhel · duces tribuum · et p̄positos turmaꝝ · qui
ministrabant regi tribunos q; · centum
ones · et qui p̄erant substantie · possessio
rum regis · filiosq; suos cum eunuchis · et prece
bus · et robustissimos quosq; · ad se · Cumq;
surrexisset rex · stetisset; dixit · audite me frēs
mei · et populus meus · Cogitavi ut ædificarem
domum · in qua requiesceret archa
ad edificandum omnia p̄parabam · Dixitq; dñs
mihi · non edificabis domum nomini meo · eo q
bellator · es · sanguinemq; fudisti · Elegit
dominus deus israhel me de universa do
mo patris mei · ut essem rex super israhel · in sem
piternum · de tribu · n · elegit principes · porro
de domo tribus domini patris mei · de filiis
patris mei placuit ei · ut me eligeret in regē
super cunctum israhel · et de filiis meis filios
multos dedit · mihi dominus · elegit salomo
nem filium meum · ut sederet · in throno
regni domini super israhel dixitq; · mihi · Salomon
filius tuus edificabit domum meam · et at
ria mea · Ipse · n · elegi · mihi · in filium
· ego ero ei in patrem · et firmabo regnum
eius usq; in æternum · si perseuerauerit facere p
cepta mea · iudicia · et opera sicut · hodie · fecit

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ignaui' coram uniuerso cetu isr'l' audiente
deo meo custodire et perquirere cuncta
mandata domini dei uri' ut possideat ter
ram optimam et relinquat eam filiis suis post
eos usq; in sempiternum. Dixit salomon fi
lio suo mihi sorti dñs pcepit tu edifica templum
sanctuario meo perfecto animo uoluntario omnia ut cog
nouit dñs uniuersa mentium cogi
tationes intelligit si quem inueneris eum in
ueniet si autem dereliqueris eum proiciet re
pellentem. Iuit q; elegit te dominus ut
edificares domum sanctuario consolaremq;
pcipe et age ad dd salomon filio suo dedit
ei typum porticus templi et cellario
rum eius et cenaculi et cubiculorum
domus propitiatorii necnon et omnium q
cogitauerat atrioz et exedraz per circu
itum utriusq; thesauros domus dñi et uasa
auro sacrorum diuisionemq; sacerdotum et
leuitaz et omnia opa domus dñi uniuersa
uasa ministerii templi domini au
rum ponderi pro singulis uasis ministerii ar
gentum quoq; pro uasis opum diuersitate et
auream pro mensura candelabri et lucernaz eius
aureaq; ad lucendum eorum
pro mensura uniuscuiusq; candelabri et
lucernaz siluer et candelabri argen
tei et lucernaz eius pro diuersitate mensure
pondus argenti tradidit auream quoq; de
dit in mensam propositionis diuersitate men
sure siluer et argentum in mensas
argenteas ad discernendum quoq; phialas
et turibula et acetabula ex auro purissimo et eum
cultros et pocula et qualitatem mensure po
dus distribuit in uniuersum et lectum
aureum siue q; in coronas argenteos diuer
sum argenti pondus separauit et aram
incensi ad metallum adolendum incensum
purissimum dedit ut ex ipso fieret simi
litudo quadrige cherubin extendentis
alas et protegentis arcam foederis
domini. Omnia quecumq; necessaria
erant templo domini manu dei data sunt
mihi et intelligere eum
misit opera exemplaris. Dixit quoq;
dd salomon filio suo mihi age et
fortare et fac ne timeas
neq; paueas
dñs enim deus meus erit mecum non dimit
tet te nec derelinquet te donec perficias
omne opus ministerii domus dñi accedi
tis quoq; sacerdotum et leuitarum in
omne opus templi domus dñi assis
tent tibi et parati sunt ad omnia que
cumq; iusserit te princeps populi
ad omnem cultum tuum et omnis exercitus
tuus subiectus erit tibi ad omne opus
quod est facere dd autem
salomonem filium
meum elegit deus adhuc puerum et
tenellum et pusillum et grandis est opus;
homo non
est deus enim dominus ego autem cogitaui
mecum ut ponerem domui dei mei
aurum ad ea quae fabricanda sunt aureum argenteum
quoque et eneum et ferreum in ferrea lig
na ad lignea lapides onichinos et ceteros
lapides ad insertiones et uarios colores omnemque pretiosum
lapidem et marmoris parium habundan
tiam super et amplius
et aurum et argentum do in
templum dei mei quae optaui in domum
mei de peculio meo excepta his quae pa
raui ad aedem sanctam mille talenta
auri de auro ophir et septem milia talento
rum argenti probatissimi ad deau
randos parietes templi et in opus
est in aurum de auro et in opus
est in argentum argenteum opera fiant
per manus artificum et si quis sponte offe
rre uoluerit manum suam hodie et of
ferat quod uoluerit domino et offerunt cuncti
principes familiarum et principes tribu
um quoque et centuriones et principes pre
positum possessionum regis dederunt in
opa domus dñi auri talenta decem milia
et solidos decem milia argenti talenta decem mil
lia et ferri talenta centum milia quo
rum; inuenta sunt lapides apud quemcumq;
inuenti sunt lapides dederunt in thesau
rum domus domini per manum iehiel gersonitis sacerdotis et populus cū
uoluntarie sponte promitteret eum de toto corde
offerebant ea domino et; dd rex laetabatur
et benedixit magno in conspectu
omnis multitudinis et ait benedictus es
domine deus isr'l' pris nri ab aeterno et in
finem tua est domine magnificentia
et potestas et gloria atq; victoria et laus
omnia quae in caelo sunt et in terra tua
sunt tuum domine regnum et tu es super
omnes principes tua diuitiae et tua gloria est
tu dominaris omnium in manu tua uir
tus et potentia in manu tua magnitudo
et imperium omnium tibique deo nri
confitebimur et laudamus nomen
tuum inclytum quis ego et quis populus
meus ut possimus tibi uoluntarium prom
mere tua sunt omnia et quae de ma

nutua accepimus · dedimus · peregrini · sumus coram te · sicut omnes patres nostri · dies nostri sicut umbra super terram · nulla est mora · domine deus noster · omnis hec copia quam parauimus · ut edificemus domum · nomini tuo de manu tua est · tua sunt omnia · deus domine deus · scio probes corda · simplicitatem diligas · et ego in simplicitate cordis mei letus optuli uniuersa · populum tuum qui hic reperti sunt uidi cum gaudio · et obtuli tibi munera · domine deus abrahae · isaac · et israel · patrum nostrorum custodi hanc uoluntatem cordis eorum · et semper in tua · dilectione permaneat · salomoni quoque filio meo da cor perfectum · ut custodiat mandata tua · testimonia tua · et ceremonias tuas · faciatque uniuersa · et edificet domum · cuius impensas parauit · scripta · dei uniuersae · ecclesiae · audiente dauid · benedixit omnis ecclesia · deo dei patrum suorum · et inclinauerunt se · adorauerunt deum · deinde regem · immolauerunt · hostias · domino · obtulerunt holocausta die · sequenti · mille · tauros · mille · arietes · mille · cum libamentis · suis · singulis · uitulos · centum · hircos · sexaginta · agnos · centum · cum libamentis · suis · singulis · uitulos · centum · hircos · sexaginta · agnos · centum · cum · libamentis · suis · et hostias · in · numero · abundanter · cuncto · populo · israel · comederunt · et biberunt · coram · deo · die · illa · magno · leticia · et · fecerunt · secundo · salomonem · filium · dauid · unxerunt · eum · domino · principem · et · sadoch · in · pontificem · dixitque · salomon · in · solium · domini · in · regem · pro · dauid · patre · suo · et · placuit · ei · parueruntque · omnes · israel · et · principes · et · potentes · et · cuncti · filii · regis · dauid · dederunt · manus · sub · manu · regis · salomonis · et · magnificauit · dominus · salomonem · super · modum · in · conspectu · omnis · israel · et · dedit · illi · gloriam · regni · quale · nullus · habuit · ante · eum · rex · israel · regnauit · dauid · filius · iesse · super · israel · quadraginta · annis · in · hebron · regnauit · septem · annis · et · in · hierusalem · triginta · tribus · et · mortuus · est · in · senectute · bona · plenus · dierum · diuitiis · et · gloria · regnauitque · salomon · filius · eius · pro · eo · haec · autem · uerba · regis · prima · et · nouissima · scripta · sunt · in · libro · samuelis · uidentis · et · in · libro · nathan · prophetae · et · in · libro · gad · uidentis · super · uniuersum · regnum · eius · et · fortitudinem · eius · et · tempora · quae · transierunt · sub · eo · siue · in · israel · siue · in · cunctis · regnis · terrarum ·

Explicit primus liber paralipomenon qui apud hebreos · dicitur liber dierum

Incipit prologus · sancti hieronymi · presbyteri · in libro paralipomenon ·

Sebuel · uero · de · moyse · nepos · gersam · filius · ionathan · praepositus · fuit · thesaurorum · dauid · super · quos · constituit · eum · rex · in · ciuitatibus · leui · et · in · agris · et · in · uillis · et · in · turribus · et · in · castellis · per · singula · loca · et · in · cunctis · operibus · regis · et · in · his · quae · ad · agriculturam · pertinebant · et · in · uineis · et · in · cellis · uinariis · et · in · olivetis · et · in · his · quae · ad · olivas · pertinebant · et · in · armentis · quae · in · saron · pascebantur · et · in · his · quae · in · campestribus · nutriebantur · et · in · camelis · et · in · asinis · et · in · gregibus · et · in · omni · possessione · et · in · cunctis · quae · ad · regem · pertinebant · ezechias · autem · et · ionathan · et · iezdras · et · caetera · quae · in · libro · esdrae · et · nehemiae · scripta · sunt · ad · instar · historiae · sunt · et · ab · his · qui · apud · graecos · historias · magis · intelligunt · quae · arenae · uidentur · arenum · uirgilii · librum · qui · arvade · pleuerat · ante · oculos · habere · quam · ad · ostia · uiri · nauigantis · nam · secundum · scripturam · iugiter · uinebi · qui · in · deum · omnia · contemplatus · est · antiqui · moris · urbium · memoriae · loca · et · gentium · uocabula · aut · mutata · quo · sunt · nomine · aut · nobis · ignota · cum · eruditissimi · hebraeorum · hanc · laborem · in · graecum · sermonem · transferre · conantur · proinde · quasi · non · sit · eis · necesse · ecclesiae · sonare · cotidie · in · domum · dominum · et · orationes · suas · non · in · diuinis · uoluminibus · sed · in · apocryphis · scripturis · exercere · ego · quid · hebraeus · de · hebraeis · quid · christianus · de · christianis · quid · monachus · de · monachis · quid · presbyter · de · presbyteris · iudicare · debeam · non · habeo · et · ideo · ab · omnibus · me · arbitror · alienum · qui · non · mihi · quod · sentiunt · sed · quod · ego · dicam · iudicent · nec · me · aestimant · aliquid · nisi · quod · ab · aliis · dictum · est · aut · scriptum · proferre · quorum · si · quis · me · accusator · exstiterit · ipse · mihi · primum · crimen · intendat · quod · apud · hebraeos · paralipomenon · liber · sit · apud · illos · notarius · habeamus · et · uerba · dierum · quae · in · magnum · modum ·

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

apud nos dubius est q̃ non multi in breui tẽpore dialogo fatuum ut eum inter pares lectio aut unus alio autore edit discen̄ & aliud attendunt q̃ frequenter nota non noscibilia hominib̃; rex ut dixi ignobilium est ad exercitium qd̃ omnis eruditio sperat cum in libro ponetur historie ut q̃ prętermisse sunt ut sint loci ut p̃ studentes ipi per quedam idonea cognoscendi explicentur oratiõis ut q; nisi ad utilitatem michi libri tedii nolis placuit tamen tibi in medijs difficultatibus esse tẽ ambigo prima ne quęq; ut aut plura ut malunt contemnẽ inde plures quin discedat quod in hac ut putabone nostre ad reprehendẽ inuoget hebreos suam scientiam recolat videat ordinem rerum q; sermonis nisi nihil salomon si ponit de malhar deum q; assentiosi stellas in diadema in hoc uolumine uidens ubi scripturis debebat addictum q̃ fiammis cedidit; non hic uero obelus ponitur sed uirgula supposita est ille significatum quod dixi inter prętereat addiderunt ut ob decus gentis ob spem sci assumptionem in hebreis uoluminib; ñ legantur

Incipit liber primus

Sortitus est q̃ salomon filius dauid in regno suo et dominus erat cum eo et magnificauit eum in excelsum et cepit salomon unusquisq; tribunos et centuriones; et duces; et iudices; et omnes principes familiarum et abiit cum uniuersa multitudine in excelsum gabaon ubi erat tabernaculum fedus domini quod fecerat moyses famulus dei in solitudine arcam autẽ dei addixerat dauid de cyriathiarim in locum quem parauerat ei et fixerat ille tabernaculum hoc est in ierusalem altare quoq; eneum quod fecerat beseleel filius uri filii hur ibi erat coram tabernaculo domini quod requirebant salomon et concilium ascendit; salomon ad altare eneum coram tabernaculo fedus domini et optulit mille hostias eadem autem in nocte apparuit ei deus dicens postula quod uis ut dem tibi

Dixit; salomon deus tu fecisti cum dauid patre meo magnam et constituisti me regem pro eo nunc igitur domine deus impleatur sermo tuus q̃ pollicitus es dauid patri meo tu enim me fecisti regem super populum tuum multum qui tam innumerabilis est quem putasne tibi posse sapientiam et intelligentiam ut ingrediar et egrediar coram populo tuo hoc enim pro tanto populo tuo digne quiram quis est iudicare. Dixit ad deus ad salomonem q̃ hoc magis placuit cordi tuo et postulasti diuitias substantiam et gloriam et animas odientium te; nec dies multos petisti autem sapientiam et scientiam ut iudicare possis populum meum super quem constitui te regem sapientia et scientia data sunt tibi et diuitias autem et substantiam et gloriam dabo tibi quas nullus habuit regum nec habere poterit post te fuit simulatus tui deinde ergo salomon ab excelso gabaon in ierusalem coram tabernaculo federis et regnauit super israhel congregauitq; sibi et curruli et equites et facti sunt ei mille quadringenti et quinquaginta et equitum et fecit eos esse in urbibus quadrigarum et cum rege in ierusalem habitauit; rex in ierusalem argentum et aurum ut lapides et cedros qui sicomoros que nascuntur in campestribus; multitudine in excelsum gabaon ubi erat tabernaculum fedis deinum quod erat magna ad ducebantur autem et equi de egypto et de choa negotiatores; regis quia ibant et emebant pro quadrigam equorum de argento et equum et sic de omnibus regnis cetheorum et regis; hinc empto celebrabatur

Decreuit salomon edificare domum nomini domini et palatium sibimet et numerauit lxx milia uirorum portantium honus et lxxx milia cedentium lapides in monte; et prefectos eorum tria milia et quingentos; misit quoq; ad hyram regem tirensium dicens sicut egisti cum patre meo dauid et misisti ei ligna cedrina ut ędificaret sibi domum in qua habitaret sic fac mecum ut ędificem domum nomini dei mei et consecrem eam ad adolendum in conspectu eius incensum odoramentorum et ad propositionem panum sempiternam et holocaustomata mane et uespere sabbatis quoq; et neomeniis et solemnitatibus

nbul domum di nr̃i ⁊ sc̃ep̃ium que
mandata sunt israel. domus n. q̃m̃ edi
ficare cupio magna est magnulest. n. do
mus deus nr̃. si omnes deos. quis ergo
p̃ualet ut edificet ei digna̅m do
mum. si. n. celum ⁊ celi celor. capere cum
nequeunt. q̃ sum ego ut possim ei
edificare domum. sed. ad hoc tm̃ ut ado
leam̃ incensum coram illo. mitte ergo
mihi uirum eruditum qui nouit opari i
auro ⁊ argento ⁊ ere ⁊ ferro. purpura cor
mino ⁊ iacincto ⁊ qui sciat sculpere scia
ram cum his artifib; quos mecum
habet in iudea ⁊ misit illis quos p̃parauit dñs
pr̃ meus. d; ⁊ ligna cedrina mitte mihi
de libano ⁊ pinea de libano. sc̃o. n. q; serui
tui nouerunt cedr̃ ligna de libano ⁊ erunt
serui mei cum seruis tuis ut parent mi
ligna plima domus. q̃m̃ cupio edifi
care magna est. minus. multa p̃ter op
aria. q̃m ecce sunt ligna seruis tuis
dabo in cibaria tritici choros. xx. m. hor
dei choros totidem olei quoq; cados. xx. m.
Preterea̅ misit hyram per legatos suos
salomoni. q; dilexit dominus ihesus su
um. ideo te regnare fecit sup eum ⁊
addidit dicens. benedictus dñs deus isr̃l. q̃m
fecit celum ⁊ terram. qui dedit dauid regi filiu̅
sapientem ⁊ eruditum ⁊ sensatum. atq;
prudentem ut edificaret domum domi
no ⁊ palatium sibi. misit q̃ ad eum
uirum pru
dentem ⁊ scientem. hyram pr̃em me
um filium mulieris de tribu dan. cuius
p̃ fuit tyrius. qui nouit operari in auro
⁊ in argento ⁊ ere ⁊ ferro ⁊ in lapidibus
⁊ ligno ⁊ in purpura quoq; ⁊ iacincto ⁊
bysso ⁊ coccino ⁊ qui sciat celare omnem
sculpturam ⁊ in uenire prudenter. sup
omnia; nr̃e necessarii est cum artifici
bus ⁊ dominis dñi mei pr̃ tui. mitte cum s̃os ⁊ cu
rribus; deum oleum. vinum. que pollicitus es do
mine mitte seruis tuis. nos aut̃ cedimus
ligna de libano que necessaria habueris ⁊ ap
plicabimus ea ratib; p mare in ioppe. tuq;
deferre ea in hierusalem. imperauit igit̃
salomon omnes aduenas proselytos qui erant
in terra. post dinumerationem q̃m dinu
merauit dr̃ pr̃ eius. inuenti sunt. c. l. m.
hoīes. de quib; fecit q; exactores lxx. m. q̃ui hyum
sustentarent. ⁊ lxxx. m. qui lapides
in montib; ederent. ⁊ alios. iii. de pre

positos operum ipsi.

Cepit aut salomon edificare domum dñi
in hierusalem in monte moria qui de mo
rabus fuerat dr̃ pat̃ eius in loco quē
paraurat dr̃ in area ornam iebusei
cepit aut edificare mense secũdo anno. iiii.
regni sui. ⁊ sunt fundam̃ta que iecit sa
lomon ut edificaret domum dñi. longi
tudinis cubitos in mensura prima. lx. ⁊
latitudinis cubitos. xx. porticum aut ad
frontem que extendebatur in longitu
dinem latitudinis domus cubi
tos. xx. altero almudo. c. xx. cubitorum
eius. deaurauit eam auro mundissimo
domum q; maiorem texit tabulis ab
regus. ⁊ laminas aurr obrizi affixit pro
num sculptum; in ea palmas. ⁊ chate
nulas. ⁊ imaginem complectentes. ⁊ ima
ginum; pauimentum templi pretiosissimo
marmore. decore multo. porro auorum
erant probatissimum. de auris laminis
texit dominum ⁊ atrium eius ⁊ postes. ⁊ pari
etes ⁊ ostia. ⁊ celauit cherubin in pari
etib; sicut q; domum sc̃a sc̃or longitudi
ne tua. latitudinem domus cubitor
xx. ⁊ latitudinem cubitor. xx. cubitor. ⁊ la
minas aureas texit eam q̃ talentis. de.
q; ⁊ clauos fecit aureos ita ut singuli ⁊
clauiculos quinquagenos appenderent
⁊ cenacula quoq; texit auro sicut ⁊ cete
ra domus sc̃a sc̃or cherubin duos opere statua
rio ⁊ texit eos auro. ale cherubin. xx. cu
bitos extendebantur. ala una habe
ret cubitos. v. ⁊ tangeret parietem domus
⁊ ala. v. cubitos habens. ⁊ alam tangeret al
tera cherubin. ⁊ cherub altera ala. v.
habebat cubitos. ⁊ tangebat parietem. ⁊ al
tera eius ala. v. cubitos alam cherub con
gebat. ⁊ erant ale ututrusq; cherub expan
se erant. ⁊ extendebantur per cubitos. xx.
ipsi aut stabant erecti pedib; ⁊ facies eor
um ⁊ ise ad exteriorem domum sunt q;
uelum ex iacincto purpura. cocco. ⁊ bysso
⁊ intexuit ei cherubin. ⁊ fecit ⁊ ante
templi duas columnas. q̃. xxx. cubi
tos habebat altitudinis. ⁊ capitu ear
um. cubitus. v. q̃ntũ. ⁊ q̃i chatenulas in ora
culo. ⁊ imposuit eas capitib; colump
narum. ⁊ mala granata. c. ⁊ fecit ⁊ chate
nulas in templo. ⁊ posuit eas q; columnas. ⁊ fe
cit duo templa. ⁊ columnas posui
it in templo. unum contra

altam a sinistris eam q̃ a dextris erat no
mine iachin · que ad leuam uocauit no
men quoq; alte enecum · xxxiii cu
bitor longitudinis · et · xx · cubitor la
titudinis · · x · cubitor altitudinis mare
fr eneum fusile · x · cubitor a labro usq; ad
labrum rotundum per circuitum · v · cu
bitor sedebat altitudinis · et funiculus · xxx ·
cubitor ambiebat girum eius · humilita
do quoq; boum erat subt illud · et · cubit
quedam extunsa erat ut labrum · duo ·
sub; labrum mare circumdantes boues aut
erant fusiles · in hm mare super · xii · boues
positum eorum hinc · tres respiciebant ada
quilonem · alii tres ad occidentem · porro
tres alii meridiem · tres quoq; ad orien
orientem hinc mare super posterius ·
posteriora aut boum erant introrsum sub
mari · porro altitudo eius sedebat mensuram
palmi · et labium eius erat q̃si labium ca
lat q̃si labium lilii · et capiebat · mi · lapidilli · et
piebat que mensure · ramula mercati
erat quoq; rotunda · x · cubitor · v · a dextris
· v · a sinistris ut lauarent in eis omnia q̃
holocaustum offerebant · porro in
mari sacerdotes lauabantur · erant aut ca
delabra aurea · xx · secundum ritum q̃m iusse
rat fieri · posuit ea in templo · v · a dextris
· v · a sinistris ut non · et mensas · x · posuit
q; eas in templo · v · a dextris · v · a sinistris
ti alas quoq; aureas · et erat · altarium
sacerdotum · et basilicam grandem · et ostia in
basilica que texit ere · porro mare posuit
in latere dextro · et orientem ad meridiem
erat · hyram · et elecherel · et ceragial · et phia
las · et complerunt omne opus regis in domo
dei · ii · columpnas · duas · et epistilia · et ca
pita · q̃ super quedam retacula que ca pita
tegerent sup epistilia · et mala granata · qua
q; · xl · · et retacula duo ut urbini ordine
malog granator singuli retacule sun
gerentur · que protegerent epistilia · et ca
pita columpnar · valer · et erat · et concal · q̃
suppositi basib; mare unū · et boues quoq;
· xii · sub mari · et lebetes · et ceragial · et ala
onia uasa fecit salomon hyram pr̃ eius in
domo domini ere mundissimo in re
gione iordanis fudit ea rex in argillosa
terra inter · et · et · et sacerdotes erant aut ·
multitudo nimia nimis · ita ut
ignoraretur pondus eris erant · salomo
ni omnia uasa domus dei altare aureum
· et mensa · et super eam panes · propo
sitionis · et candelabra quoq; cum lucer
nis suis ut lucerent
ante oraculum · more · et aurum purissi
mum · et florentia quedam · et lucernas · et for
ceps aureos omnia de auro mundissimo
facta sunt · et ianuarie quoq; domus
et fores templi interioris · i · in scā scōr ·
et ostia templi · et universe aurea sic complete
est omne opus qd fecit salomon in domo
domini · introtulit q̃ salomon in hanc omnia
que nouerat dō · pr̃ · et argentum · et auri
cumulos et uasa posuit · in thesauris domus
domini ·

Congregauerunt autem reges · et
omnes principes · et duces · et cuncta simi
tudo de filiis israel · in unum ut adducerent ar
cham sedens domini de ciuitate dō que
est sion · fecerunt itaq; ad regem omnes
uiri israel · in die sollempni mensis septimi
cumq; uenissent cuncti seniores israel · por
tauerunt leuite archam · et tulerunt eā ·
et omnem paraturam tabernaculi · porro
sacerdotes et leuite · et cuncta uasa sanctua
rii que erant in tabernaculo · porta
uerunt sacerdotes cum leuitis · et erat sa
lomon · et omnis cetus filiorum israel · et · omnes
qui fuerunt ad eum · ante archam · et immola
bant arietes · et boues absq; ullo numero
ra · · erant multitudine nimia · ut
lerunt sacerdotes archam fedus dñi in lo
cum suum · · in oraculum templi in scā scō ·
rum · subtus alas cherubin · nam cherubin
expandebant alas suas super locum ubi
posita erat archa · et protegebant
archam et uectes eius · et erant uectes
tur archa et paululum longiores ·
rant capita parebantur ante oraculum · sed
foris paululū · et fuerunt ibi usq; in hodier
num diem · nihil q̃ erat aliud in archa ·
duae tabule quas posuerat moyses in
oreb · cū pepigit dominus cum filiis israel · egredientibus
eis de egypto · egressis aut sacerdotibus · de sanctua
rio · omnes · sacerdotes qui ibi reperti sunt ·
nemo enim custodiam seruabat · sacerdotalem · nec adhuc nullo
tempore uitio · et ministrorum ordo ·
rat eos diuisos · erat autem leuites · cum cantori
bus · · · et · et qui sub asaph erant · et qui sub e
man · et qui sub ydithum filii · et eorum
uestimenta byssina · cymbala · et psalteria · et

rhanis ꝫ ceperabant stamel ad ouendalem
alranis camelis sacdotes exx. cenerunt rub
gram amicis pariē rub uoce tambal
negantis duūsi genis mulieres gaudentib;
nocem mulebrem plenib; longe tom
nis audiebatur ita ut cum dominum
laudare cepissent dicēs Confitemini dño
quōm dominus qm in seculum mīa eius Totū
dei nube ne possent sacerdotes stare min
istrare pp caliginem complenerat enim glia
dominī domū dñi.

VI

Tunc salomon ait dominus pollicitus est ut
habitaret in caligine ego aūt edificaui do
mum nōi eius ut habitet ibi in perpetu
um. conuertit rex faciem suam et benedixit
uniuse multitudini isr'l stabat aūt omnis mul
titudo israhel. ait benedictus dominus
deus isr'l qui locutus est dō pri meo et
complenit dicens a die qua eduxi plm
meum de tra egipti non elegi ciuitatem
de cunctis tribub; isr'l ut ędificaretur mea
dominus nōi meo n; alium uirum quem
elegi ut esset dux super plm meum isr'l; et
legi hierl n; sed; uolui ut meus dō pri mei
ut ędificaret domū nōi dñi di isr'l dixit do
minus ad eum. qm fuit in animo tuo
ut ędificares domū nōi meo bñ quōd
sensisti hoc in animo tuo. uerumtamen tu nō
ędificabis in domum tuam sed filius qui e
gredietur de lumbis tuis ipse ędificabit
domū nōi meo. complenit ergo dominus
sermonem suum q locutus fuerat
ego surrexi p dō pri mei sedi super tro
num isr'l sicut locutus est dominus re
didique nomini dñi isr'l. et posui ibi ar
cham in qua est pactum dominī qd
pepigit cum filiis isr'l. stetit ergo coram
altari dñi ex aduerso omnis multitu
dinis isr'l expendit manus suas. iam enim
fecerat salomon basim eneam posuerat
eam in medio atrii quinq cubitorum
longitudinis et cubitorum latitudinis trium
cubitorum altitudinis stetitq; sup eam et
de utroq flexis genibus in conspectu om
nis multitudinis isr'l expandit manus in celum
et ait domine deus isr'l nō est simi
lis tui deus in celo sursum nec in terra deorsum
pactum et misericordiam cum seruis tuis qui
bulant coram te in toto corde suo qui
custodisti dō seruo tuo pri meo quecum
q locutus es ei. et quę ore pro mise
rit operę complesti sicut in ipsius tempus
comprobat. nūc ergo domine dē isr'l im
ple seruo tuo pri meo dō quecumq; locu
tus es ei dicens non deficiet ex te uir coram
me qui sedeat super thronum isr'l tm mō
si custodierint filii tui uias meas et am
bulauerint in lege mea sicut tu ambula
sti coram me. nunc domine dē isr'l fir me
tur sermo tuus quem locutus es seruo tuo
dō. ergo ne credibile est ut habitet deus cum
hominib; in terra. si celum et celi celorum te
non capiunt quanto magis domus ista quā
ędificauit. ad hęc tu facta est ut respicias
orationem serui tui et obsecrationem eius
domine deus meus. audias preces quas fil
dus famulus tuus coram te ut aperiat
oculos tuos sup domum istam die ac
nocte; sup locum in quo pollicitus es ut in
notaretur nomen tuum. et exaudires ora
tionem quam seruus tuus orat in eo exaudi
preces famuli tui et populi tui isr'l quas cūq;
orauerint in loco isto exaudi de habitaculo
tuo. et de celo propitiare. si peccauerit quis
in proximum suum et iurare ei
cum parauit nequitiam super altare tuum
in domo ista. tu exaudies de celo et
iudicium seruorum tuorum reddes impio uiam
suam in caput ipsius. et iustificabis iustum
reddens ei secundum iustitiam suam. si
autem fuerit percussus isr'l ab inimicis suis pec
cauerint tibi et ad te confugerint et
confessi fuerint nomen tuum et orauerint de
mo in domo ista. tu exaudies de celo et
propitiare peccato populi tui isr'l et reduc eos in terra
quam dedisti eis patribus eorum. si clausum celum
pluuia non fluxerit pp peccata populi tui et
precem fecerint re in loco isto et confessi no
mini tuo et conuersi a peccatis suis cum eos
afflixeris exaudi de celo domine et dimitte
peccata seruorum tuorum populi tui isr'l et ocē
eos uiam bonam p quā ingrediantur et
da pluuiam terre quā dedisti populo tuo ad
possidendum fames si orta fuerit in terra
pestilentia uel rubigo uel aurugo aut locusta
bruchus. si hostes eorum obsederint eos in ciuitatibus
terre habitationis suę. omnisq; plaga et infir
mitas fuerit. quicumq; de populo tuo isr'l fu
erit de planis cognouerit plagam in su
mitatem suam et expandit manus su
as in domo hac. tu exaudies de celo de

subhumi. s. hīstaculo tuo. ꝓpiciare ꝛe
de unctus; sedm uas sras quas nostꝝ
eum hīe in orde suo. n. solus uoꝝ or
dabilior hominū ut timeant te. ambu
lent uuis tuis cunctis diebꝫ quib; uiuūt
sup facem ꝛre qm dedisti ꝑib; nris. exāū
quor; qui non est de ꝑlo ut inueniat de cta
longinqua ꝓp nomen tuū magnum
ꝓp manum tuam robustam. ꝛbrachiū
tuum extentum. ad orauīt in loco isto
tu exaudies de celo firmissimo hstaculo
tuo. ꝛfac omnia pro quib; inuocauit
te alie peregrinus ut sciant omnes ꝑpli
terre nomen tuum timeant te sicut
ꝑplus tuus isrl. ꝛcognoscant qm nomen
tuū inuocatum est super domū hanc
qꝫ edificaui ego tuo. si egressus fuer ꝑlꝫ
tuus ad bellum ꝑ ad uersarios suos ꝑ
uiam unqua miserit eos. ad orabunt
te cram uia unqua elegerit eis. ꝛ ele
gerit. domū qm edificaui nōi tuo ut ex
audias de celo ꝑces eoꝝ. ꝛ obsecrationem eoꝝ
ꝛ faciant iudiciū eoꝝ. ꝛ dimittas tibi. n. ꝛ. hō
est qui nō peccet. ꝛ irascens tibi eis. ꝛ tra
didis eos hostib; ꝛ captiuos duxer eos in
terram longinquam uel ꝛcꝛ. uel est
ꝛ quer in corde suo in terra ad qm capti
ui ducti fuerint egerit penitentiā. ꝛ de ꝑcam re
fuerint in terra captiuitatis sue dicentes
peccauimus. iniqueq; fecimus. impie
gimus. ꝛ reuti fuerint ad te in toto corde
suo. ꝛ in tota anima sua in terra captiui
tatis sue ad qm ducti sunt ad orabunt
te ꝛcꝛ uiam terre sue qm dedisti ꝑib; eoꝝ
ꝛ urbis qm elegisti. ꝛ domui tui qm edifi
cauī nōi tuo ut exaudias de celo hi est de
hstaculo firmo tuo ꝑces eoꝝ. ꝛ faciant iu
dicium. ꝛ dimittas ꝑplo tuo qui tui pec
cauit tibi. n. est. ꝛ deus meus aperiantur que
so oculi tui. ꝛ aures tue inteneant ad
orationem que fit in loco isto. nūc igr
consurge dne deus in requiem tuam
tu. ꝛ archa ꝛ fortitudinis tue. sacerdotes
tui dne deus induantur salutem. ꝛ sā
ti letentur in bonis dne deus. ne auer
tas faciem ꝛ chri tui. memento mīe dd
serui tui.

Cum ꝙ; complesset salomon tunde ꝑ
ces. ignis descendit de celo. ꝛ deuora
uit holocaustū. ꝛ uictimas. ꝛ maiestas
dñi implenit domū. nec ꝑualuit sacer
dotes ingredi templū dñi. eo ꝙd implesset
maiestas domini templum dñi. ꝛ omnes
filii isrl uidebant descendentem ignem
ꝛ gloriam domini sup domū. ꝛ corruerunt
pauimentum stratum lapide adorauerunt. ꝛ laudauerunt do
minū ꝙm bonus ꝙm in seculum mia ei.
ꝛ erauit omnis ꝑplus immolabant uic
timas coram dño. dixitq; rex
salomon hostias bouū. xx. mī. arietum
c. xx. mī. dedicauit domū dñi rex. ꝛ uni
uersus ꝑplus. sacerdotes aut stabant mini
steriis suis. ꝛ leuite in organis carminū. dñi
que fecit dd rex ad laudandum dñm ꝙ
ꝙm in seculum mia eius hymnos dd ca
nentes per manus suas. porro sacerdotes ca
nebant tubis. ꝛ omnis ꝑplus erat. ꝛ ipse sta
bat. ꝛ dixit quoq; salomon medi
ans ante ꝙm templum dñi. uituperat. n. ih
holocaustū. ꝛ adipes pacifico. ꝙ altā
re eneum ꝙ fecerat non ꝑualere sustine
re holocaustū sacrificia. ꝛ adipes pa
cifico. fecit ergo salomon solempnem
tatem in tpe illo. xx. dieb; ꝛ omnis isrl
cum eo ecclia magna nalde. ad intro
itu emath usq; ad torrentem egipti
facti; die. viii. collectam eo ꝙd dedica
ri; altare. vii. dieb; ꝛ solempnitatem
celebrauit. dieb; vii. egitur in die. xx
iii. mensis. septimi dimisit ꝑplos ad
tabernacula sua letantes ac; gauden
tes super bono qd fecit deus dd. ꝛ salo
moni. ꝛ ꝑplo suo isrl. complentq; sa
lomon domum dñi. ꝛ domum regis
omnia que disposuerat in corde suo
ut faceret in domo. dñi. ꝛ in domo sua
ꝛ prosperatus est. apparuit aut ei dñs
nocte. ꝛ dixit. audiui oationem tuam
ꝛ elegi locum istum mihi in domum
sacrificii. ꝛ clausero celum. ꝛ pluuia
non fluxerit. mandauero. ꝛ ꝑcepero lo
custe ut deuorent terram. ꝛ misero pesti
lentiam in ꝑplm meum. ꝛ uertit autē
ꝑplus meus. super quos inuocatum e
nomen meum. deꝓcatus me fuer
ꝛ exquisierit facem meam. ꝛ egerit pe
nitentiam a uiis suis pessimis. ꝛ ego ex
audiam de celo. ꝛ ꝓpitius ero ꝑcatis
eoꝝ. ꝛ sanabo terram eorum. oculi
quoq; mei erunt apti. ꝛ aures mee
erecte ad orationem eius qui in loco

ino eraũt elegi n ut sanctificarem locum istum
ut sit nomen meum ibi in sempiternum
et permanebunt oculi mei et cor meum ibi
cunctis diebus quoq; si ambulaueris co
ram me sicut ambulauit dauid pater tuus
et feceris mihi omnia que precepi tibi et iustifica
mea et iudicia mea seruaueris sustinebo thronum
regni tui sicut pollicitus sum dauid
patri tuo dicens non auferetur de stirpe
tua uir qui principetur in israhel si autem
auersi fueritis et dereliqueritis iustificationes
meas et precepta mea que proposui uobis ac
cesseritisq; et seruieritis deis alienis et adoraueri
tis eos euellam uos de terra mea quam dedi
uobis et domum hanc quam edificauit nomini
meo proiciam a facie mea et tradam eam
in parabolam et exemplum cunctis populis
et domus ista erit in prouerbium uniuersis
transeuntibus et dicent stupentes et sibilent
super ea dicentes quare fecit dominus sic terre huic et domui huic
et respondebunt quia dereliquerunt dominum
deum patrum suorum qui eduxit eos de terra egipti
et apprehenderunt deos alienos et adorauerunt
eos et coluerunt idcirco uenerunt super eos
uniuersa hec mala.

VIII

Expletis autem annis xx. postquam edificata
erat salomon domum domini et domum
suam cunctaq; que desiderauerat ut fieret
in libanon et in omni terra potestatis sue
edificauit et ipse urbem quam dedit ei hyram
filius ahiud quoq; in ciuitatibus subiugauit quas
ei tradiderat hyram et habitare fecit filios
israhel in eis profectus in emath subiugauit
eam et edificauit desertum in emath et
fortificauit eam et edificauit murum ciuitatis
et portas et seras et turres et palatia et ordines
et currus et fecit quicquid uoluit in hierusalem
et in libano et in omni terra potestatis sue
omnem populum qui remanserat de amorreis
et hetheis et pherezeis
et eueis et iebuseis qui non erant de stirpe
israhel de filiis eorum qui de posteris quos
ut fecerant filii israhel subiugauerunt sa
lomon in tributarios usq; in diem hanc
porro de filiis israhel non seruiuit ut ser
uirent operi regis sed erant uiri
bellatores et duces principes et principes
quadrigarum et equitum eius et magi
stri principes qui erant super
opera regis salomonis
fuerunt dc. l. qui erudiebant populum.

Quamdo pbomis uouerat de aurum dō
mō dominum quā edificaturus erat dixit n
rex non habitabit ignis mea in domo dō
regis sed eo qd sanctificata sit quegressa ē
ea archa dominū tūc obtulit salo
mon holocausta domino sup altare dñi
qd exstruxerat ante porticum ut per singu
los dies offerretur in eo iuxta preceptum
moysi in sabbatis et kalendis et in festis diebus
ter per annum. i. in sollempnitate azi
morum et in sollempnitate ebdomadarum et in
sollempnitate tabernaculorum et statuit
iuxta dispositionem dauid patris sui officia sacer
dotum in ministeriis suis et leuitas in mo
dum suo ut laudarent et
ministrarent coram sacerdotibus iuxta ritum unius quo
que diei ianitores quoq; in distinctionibus suis per
portam et portam sic. n. precepit dauid homo
dei nec prēgressi sunt mandatis regis
eius sacerdotes et leuite ex omnibus;
que preparata erant in edificationem templi
impensis preparatis huic salomon ex eo
die quo fundatum est domus dñi usq; in di
em quo perfecta est fabricata est salomon
in asiongaber et in hayla iuxta oram ma
ris rubri que est in terra edom. misit q; ei
hyram per manus seruorum suorum naues
magistros gnaros maris abierunt cum
seruis salomonis in ophyr tulerunt inde
ccc. l. talenta auri attulerunt ad regē
salomonem

IX

Regina quoq; saba cum audisset famā
salomonis uenit ut tentaret eum in
enigmatibus in hierusalem cum magnis opib;
et camelis qui portabant aromata et
auri plurimum gemmasq; pretiosas cum
q; uenisset ad salomonem locuta est ei
quecumq; habuit in corde suo et exposuit
ei salomon omnia que proposuerat nec
quicquam fuit quod non perspicuum ei fece
rit. Que postquam uidit sapientiam. s. salo
monis domum quā edificauerat et ci
baria mense eius et habitacula seruo
rum et ministeria et ordines eorum et uestimenta
eorum pincernas quoq; et uestes eorum et holocausta quę
offerebat in domo dñi non erat ul
tra in ea spiritus; ad regem
ait est sermo quem audieram in
terra mea de uerbis tuis et sapientia tua non credebam
narrantibus donec uenerem et
uiderem oculi mei et probassent

me medicamentum sapie tue in fusile nar
ratum. Justi famam mutuab; mul te
ant uni tui. Hu qui assistunt coram te
monū tempore audiunt sapiam tuā
Sit dñs de tuus benedictus qui uoluit re
ordinare sup thronū suum regem dñs di
tui q. n. diligit deus isrl' unde saluare
eum in eternum: ideo posuit te super
eum regem ut faceat iudicia amī nul
tam. Dedit a regi. c. talenta auri. a
romata multa nimis. gemmas pciosis
simas. Non fuerunt aromata talia ut
ij que dedit regina saba regi salomoni
. Eciam hyram cum seruis salomonis
attulerunt auru de ophir. ligna tu
na. gemmas pciosissimas de quib; fe
rex deligni. f. thyinis gradus in domo do
mini. in domo regis citharas quoque
psalteria cantoribus. nunq̄ usq; fuit
mīa uta ligna talia. Dedit a salomon
dedit regine saba cuncta que uoluit. i
que postulauit multo plꝰ q̄ attulerat
ad eum. Que reuersa abiit in terram suā
cum seruis suis. erat aut pondus auri q̄
afferebatur salomoni p singulos annos
. dc. lxvi. talenta auri exceptis ea q̄
q̄ negotiatores diuersarum gentium. i. mer
catores afferre consueuerant omnesq; reges
arabie. i. terre q̄ principabant
aurum. argentum salomonis fecerat sibi
rex salomon. cc. hastas aureas de sin
. de. aureis q̄ in singulis hastis expan
debantur. cc. ℔. scuta aurea. ccc. aureis
q̄ubus; regebantur. scuta singula posuit
q; ea rex in armamentario q̄ erat de li
tum nemore. fecit quoq; rex solium e
burneum grāde. uestiuit illud auro
mundissimo. Per quoq; gradus q̄ ad
scendebatur ad solium. i. scabellum au
reum. ubi erat cathedra dno altrinsecus. duo
leones stabant iuxta brachiola. i. latera
xcu. leunculos stantes super xii. gradus ex
utraq; parte. non fuit tale solium in uni
uersis regnis. Vasa quoq; omnis regis erant
aurea. tota domus saltus libani erat
auro purissimo. argentū. n. in diebus illis pro
nichilo reputabatur. Quidem. naues
regis ibant in tharsis cum seruis hyram
semel in tribus annis. deferebant in auru
argentum. ebur. simeas. pauos mag
nificauit. et. ingressus salomon sup omnes
reges terre diuitiis. et sapia. omnes reges
terre desiderabant. videre faciem salomonis
ut audirent sapiam q̄m dederat deus in cor
de eius. deferebant ei munera. vasa argen
tea. aurea. vestem. arma. aromata
equos. mulos p singulos annos huius q;
salomon. xl. milia equoꝝ in stabulis. i
curruū. equitumq; xii. milia. ostiarii
q; eos in urbibus. quā diligaꝝ. ubi erat rex
in hierlm. et erant. i. potestatem super
omnes reges. a flumine terre usq; ad
fines philistinoꝝ. usq; ad terminos egipti.
tantaq; copia pbuit argentū in hierlm
q̄ lapidum. cedroꝝ tantam multitu
dinem. uelut sycomoreorum q̄ gignū
tur in campestribus. ad ducebantur aūt
equi de egipto de omnibus; regionib; per
quia ueh operum salomonis plures. mo
nissimoꝝ. septa sunt in libris nathan. ysaie
. in libris ahie silonitis. in uisione quoq;
addo iudeum. ē. ieroboam filium nabat
regnauit aūt salomon in hierlm super
omnem. isrl'. xl. annis. dormiuitq; cum
patribus. sunt. i. sepelierunt eū in ciuitate dd.
Regnauit. pro eo roboam filius eius.
Perrexit aūt roboam in sichem. illuc
enim. omnis isrl' congregatus constituerat eū
regem. quod cum audisset. ieroboam filius
nabath. qui erat in egipto fugat quippe
illuc ab salomonem statim reuersus est
. Vocauerunt. eum. mentes. cum omni
so isrl'. venit. ad roboam dixerunt
. Pater tuus durissimo iugo nos oppressit tu le
uiora. impera. pre tuo. qui nob imposuit
grauem seruitutem. a paululū de one
re sub leua ut seruiamus tibi. q̄ aut po
st tres dies reuertimini ad me. cumq;
abiit. ille misit. ostium cum sende; qui
lapidauerunt coram pre eius. salomone dñi
ad hoc uenerat dicens. Quid diuisi consi
lii ut reddam populo. Qui dixerunt ei. Si
placuit populo huic. et inclinatus eos uerbis cle
mentib;. seruient tibi omni tempore
. Ille reliquid. ostium senum. qui mu
nerib; tractare cepit qui cum eo nutri
ti fuerant. iuuenes in commatu illius dix
erit; ad eos. Quid nob uidetur. uel quid re
spondere debeo populo huic qui dixit mihi. Le
uia iugum q. imposuit nob pater tuus. et
illi responderunt ei. Sic loqueris

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

qui dixit ē pr̄ mus aggrauauit iugum
nr̄m tu lubleua ut rememus
digit⁹ meus grossior est lumbis p̄ris mei
meus mi p̄ uit uobis iugum grue ego
manus pondus apponam p̄ris mei cecidit
uos flagellis ego uero cedam uos scorpionib⁹
uenit g̃ ieroboam cunctus pl̄s ad
roboam die tra sicut p̄ceperat eis dicens
rex dum reuerto omnis sermo cui locu⁹
que est nr̄ queruli nobis mandauit p̄ris
grue nob⁹ imposuit iugum qd ego grauio
ciuam p̄ris meus cecidit uos flagellis ego
ub cedam uos scorpionib⁹ uenit ergo ie
roboam cunctus pl̄s ad roboam die tra
sicut p̄ceperat eis dicens reuertimini ad me
die tio sermo⁹ locutus que est ūbs ad achie
uit pl̄i p̄ab; nam uoluntas dei ut compleret
rem sermo eius quem locutus fuat p ma
nū ahie silonitis ad ieroboam filium na
bath pl̄ait omnibus rege dicens
re sic locutus est ad eum non est nobis
pars in dō nr̄i hereditas in filio isai reuertere u
tabernacula tua isr̄l tua pasce domū tuā
dō et abiit isr̄l in tabernacula sua super
filios autē isr̄l qui habitabant in ciuitatib⁹
iuda regnauit roboam filius; rex ro
boam ad thuram qui p̄erat tributis mi
serunt eum filii isr̄l lapidibusq; eum
ro rex roboam curru festinauit ascendere
fugit in hierusalem reuersus; isr̄l a domo dō
usq; ad diem hanc cum autē audisset
omnis isr̄l a domo dō usq; ad diem hanc
reuersus est autē cum audisset omnis isr̄l qd̄ re
uersus esset ieroboam miserunt et uocauerunt
eum congregato cetu constituerunt regē
super omnem isr̄l nec secutus est quisquā
domum dō p̄ter tribum iuda solam.

XI

Cumq; autē roboam in hierusalem conuocas
set omnem domū iuda et beniamin
usq; ad .c.l.xxx. milia electorum bellatō
um ut dimicarent cū isr̄l ut reuerteret ad
se regnum suum factus est sermo dei ad
semeiam hominem dei dicens loquere
ad roboam filium salomonis regem iu
da et ad uniuersum isr̄l qui est in iuda et
beniamin et dices dīs ascendens non p
pugnabis cū fr̄ib⁹ uīs reuertatur unus
quisq; in domum suam a me hoc gestum
est uoluntate mea cumq; audissent ser
monem domini reuersi sunt nec per
rexerunt cū regem ieroboam et edificauit
ciuitatem sichem in monte ephraim et habi
tauit in ea egressus inde edificauit phanuel
et sichoth et galaad et ramoth et
dixit ieroboam in corde suo nunc reuertetur
regnum ad domum dauid si ascenderit
populus iste ut faciant uictimas in domo
dō hierusalem et conuertatur cor populi
huius ad dominum suum roboam regem iu
da et interficient me et reuertentur ad
roboam regem iudee fecit ergo rex consi
lium et fabricatis duobus uitulis aureis
dixit eis nimis grauis est uobis ascensus
hierusalem ecce dii tui isr̄l qui eduxerunt
te de terra egipti et posuit unum in bethel
et alterum dedit in dan et factum est
hoc in peccatum populus enim ibat ut
coram uno adorarent usq; ad dan et fecit
fanum excelsorum et constituit sacerdotes
de infimis turbis qui non erant de filiis
leui fecit quoq; sollemnitatem in die quin
decimo mensis octaui quasi celebrabatur
in iuda et ascendit super altare hoc modo
quod fecerat in bethel immolans uitulis
quos fecerat et constituit in bethel sacer
dotes excelsorum quos fecerat et ascendit
super altare quod fecerat in bethel in die
quinto decimo mensis octaui quem finxerat
corde suo et fecit festum filiis isr̄l et ascen
dit super altare ut adoleret incensum

XII

Et ecce homo dei uenit de iuda in
uerbo dei in bethel et ieroboam stabat
super altare ut adoleret incensum et
clamauit altari in uerbo dei et dixit altare
altare hec dicit dīs ecce filius nascetur
domui dauid iosias nomine et immolabit
sacerdotes excelsorum qui nunc sacrificant
super te et ossa hominum cremabuntur
super te dedit quoq; in die illo portentum
dicens hoc est signum quod locutus est dīs
ecce altare scindetur et effundetur cinis
qui est super eum cum audisset rex ver
bum hominis dei quod clamasset contra
altare in bethel extendit manum suam de
altari dicens apprehendite eum et exaruit
manus eius quam extenderat contra eum
et altare scissum est et effusus est cinis de
altari iuxta signum quod dederat homo
dei in uerbo dīi et respondens rex ad hominem
dei dixit deprecare faciem dīi tui et ora
pro me ut reuertatur manus mea mihi
deprecatus est ergo homo faciem dīi et
reuersa est manus regis ad eum et facta
est sicut prius et ait ad hominem dei
ingredere mecum domum et reficere et
dabo tibi munus dixitq; homo dei ad re
gem si dederis mihi medietatem domus
tue non ingrediar tecum nec comedam
panem nec bibam aquam in loco isto
sic enim mihi praeceptum est in uerbo dīi
dicens non comedas panem nec bibas aquam
nec reuertaris per uiam qua uenisti
abiit ergo per aliam uiam et non reuersus
est per uiam qua uenerat in bethel
habitabat autem propheta senex in bethel
et uenerunt filii eius et narrauerunt ei
omnia opera que fecerat homo dei in bethel
uerba quoq; que locutus fuerat ad regem
narrauerunt patri suo dixitq; pater eius
quam uiam abiit ergo et uiderunt filii eius
uiam qua abierat homo dei qui uenerat de
iuda et dixit filiis suis stringite mihi asinum
et strinxerunt ei asinum et ascendit
super eum et abiit post hominem dei et
inuenit eum sedentem subter terebinthum
et dixit ei tu es homo dei qui uenisti de iuda
et dixit ego sum et ait ad eum ingredere
mecum domum et comede panem et
ait non possum reuerti nec ingredi tecum
nec comedere panem nec bibere aquam
tecum in loco isto quia mihi dictum est
non comedas panem nec bibas aquam
ibi nec reuertaris per uiam qua uenisti
ait et ipse propheta sum similis tui et
angelus locutus est mihi in uerbo dīi
dicens reduc eum tecum in domum tuam
ut comedat panem et bibat aquam
mentitus est ei et reuersus est cum eo
et comedit panem in domo eius et bibit
aquam cumq; illi sederent ad mensam
factum est uerbum dīi ad prophetam qui
reduxerat eum et clamauit ad hominem
dei qui uenerat de iuda dicens hec dicit
dīs quia inobediens fuisti ori dīi tui et non
custodisti mandatum quod praecepit tibi
dīs tu reuersus es et comedisti panem et
bibisti aquam in loco de quo dixerat tibi
ne comedas panem et ne bibas aquam non
intrabit corpus tuum sepulchrum patrum
tuorum cumq; comedisset panem et bibisset
strauerunt ei asinum propheta qui reduxerat
eum et abiit et inuenit eum leo in uia et
occidit illum et erat cadauer eius proiectum
in uia et asinus stabat iuxta illum et leo
stabat iuxta cadauer transeuntes uidebant
cadauer proiectum et leonem stantem iuxta
cadauer et uenerunt et narrauerunt in
ciuitate in qua propheta senex habitabat
quod cum audisset propheta qui reduxerat
eum de uia reuersus est et uenit in ciuitatem
senex ut fleret et sepeliret eum et sepelierunt
eum in sepulchro suo et planxerunt
eum dicentes heu frater mi et postquam
sepelierunt eum dixit ad filios suos cum
mortuus fuero sepelite me in sepulchro in
quo sepultus est homo dei ponite ossa mea
iuxta ossa illius quia ueniet sermo quem
locutus est in uerbo dīi contra altare quod
est in bethel et contra omnes domos excelsorum
que sunt in ciuitatibus samarie
non reuersus est ieroboam a uia sua
pessima et rursum fecit de infimis turbis
sacerdotes excelsorum quicumq; uoluit
implebat manum suam et fiebant sacerdotes
excelsorum et in hac re peccauit domus
ieroboam et disperiit et deleta est de
superficie terre

Gray Scale
0 1 2 3 4

mas in urbe · ueuit ad eū; uidens · semei ac ppl̃s in gressus est ad roboam · p̃cepit q̃ ei uiri qui congregari fuerant in hierusalem · ut pugnarent contra israel · ut reuerterent regnum roboam · factum est autem uerbum dñi ad semeiam dicens · loquere ad roboam filium salomonis regem iuda · et ad omnem israel in iuda et beniamin · et dices · hec dicit dñs · non ascendetis nec pugnabitis contra fratres uestros filios israel · reuertatur unusquisque in domum suam · a me enim factum est uerbum hoc · audierunt ergo uerbum dñi · et reuersi sunt ut irent iuxta sermonem dñi · hieroboam autem ædificauit sichimam in monte ephraim · et habitauit in ea · egressus inde ædificauit phanuel · dixitque hieroboam in corde suo · nunc reuertetur regnum ad domum dauid · si ascenderit populus iste ut faciat sacrificia in domo dñi in hierusalem · et conuertetur cor populi huius ad dominum suum roboam regem iuda · et interficient me · et reuertentur ad roboam regem iuda · cogitauit igitur rex · et fecit duos uitulos aureos · et dixit ad eos · nolite ultra ascendere in hierusalem · ecce dii tui israel · qui eduxerunt te de terra egypti · et posuit unum in bethel · et alterum dedit in dan · et factum est uerbum hoc in peccatum · et populus ibat ad adorandum coram uno usque dan · fecit quoque templa in excelsis · et sacerdotes de omni plebe · quos non de filiis leui · fecerat · et sollemnitatem in mense octauo quinta decima die mensis · quasi celebrabatur in iuda · et ascendit super altare · sic fecit in bethel · ut immolaret uitulis quos fecerat · stare quoque fecit in bethel sacerdotes excelsorum · quos fecerat · et ascendit super altare quod fecerat in bethel quinta decima die mensis octaui · quem finxerat corde suo · et fecit sollemnitatem filiis israel · et ascendit ad altare · ut adoleret incensum · ecce homo dei uenit de iuda in sermone dñi in bethel · hieroboam stante ad altare · ut adoleret incensum · et altare clamauit contra uerbum dñi · et ait · altare altare · hec dicit dñs · ecce filius nascetur domui dauid · nomine iosias · et immolabit super te sacerdotes excelsorum · qui nunc sacrificant super te · et ossa hominum cremabuntur super te · dedit quoque in die illa portentum · dicens · hoc est signum quod locutus est dñs · ecce altare scindetur · et effundetur cinis qui super eo est · cumque audisset rex sermonem hominis dei · quem clamauit contra altare in bethel · et extendisset manum de altari · dixit · tenete eum · et exaruit manus eius · quam extenderat contra eum · et altare scissum est · et effusus est cinis de altari · iuxta signum quod dederat homo dei in sermone dñi · et ait rex ad hominem dei · deprecare faciem dñi dei tui · et ora pro me · ut reuertatur manus mea ad me · deprecatus est homo dei faciem dñi · et reuersa est manus regi · et facta est sicut prius · dixitque rex ad hominem dei · ueni mecum domum · et reficere · et dabo tibi munus · dixit homo dei ad regem · si dederis mihi medietatem domus tuæ · non ingrediar tecum · nec comedam panem · nec bibam aquam in loco isto · sic enim præceptum est mihi in sermone dñi · dicens · non comedas panem · nec bibas aquam · nec reuertaris per uiam qua uenisti · et abiit per uiam alteram · nec reuersus est per uiam qua uenerat in bethel · habitabat autem propheta senex in bethel · et uenerunt filii eius · et narrauerunt ei omnia opera quæ fecerat homo dei in die illa in bethel · uerba quæ locutus fuerat ad regem · narrauerunt quoque patri suo · dixit ad eos pater eorum · quam uiam abiit · et uiderunt filii eius uiam qua abierat homo dei · qui uenerat de iuda · dixitque ad filios suos · sternite mihi asinum · et strauerunt ei · et ascendit super eum · et abiit post hominem dei · et inuenit eum sedentem subter terebinthum · et ait ad eum · tu es homo dei qui uenisti de iuda · dixit ei · ego sum · dixit ad eum · ueni mecum domum · et comede panem · dixit · non possum reuerti · nec ingredi tecum · nec comedam panem · nec bibam aquam in loco isto · quia mihi dictum est · non comedas panem · nec bibas aquam · nec reuertaris per uiam qua uenisti · dixit ei · et ego propheta sum similis tui · et angelus locutus est mihi in sermone dñi · dicens · reduc eum tecum in domum tuam · et comedat panem · et bibat aquam · mentitus est ei · reuersus est ergo cum eo · et comedit panem in domo eius · et bibit aquam · cumque sederent ad mensam · factum est uerbum dñi ad prophetam qui reduxerat eum · et clamauit ad hominem dei qui uenerat de iuda · dicens · hec dicit dñs · quia inobediens fuisti ori dñi · et non custodisti mandatum quod præceperat tibi dñs deus tuus · sed reuersus comedisti panem · et bibisti aquam in loco in quo prohibuerat tibi ne comederes panem · et biberes aquam · non inferetur cadauer tuum in sepulchrum patrum tuorum · cumque comedisset panem · et bibisset · stravit asinum propheta qui reduxerat eum · et abiit · inuenit autem eum leo in uia · et occidit · et iacebat cadauer eius in uia · et asinus stabat iuxta illud · leo quoque stabat iuxta cadauer · et ecce uiri transeuntes uidebant cadauer iacens in uia · et leonem stantem iuxta cadauer · et uenerunt et narrauerunt in ciuitate in qua propheta senex habitabat · quod cum audisset propheta qui reduxerat eum de uia · dixit · homo dei est qui inobediens fuit ori dñi · et tradidit eum dñs leoni · qui contrivit eum · et occidit eum iuxta sermonem dñi quem locutus est ei · locutus est ergo ad filios suos · dicens · sternite mihi asinum · et strauerunt · qui cum abisset · inuenit cadauer eius iacens in uia · et asinum · et leonem stantes iuxta cadauer · non comedit leo cadauer · nec asinum contrivit · tulit propheta cadauer hominis dei · et imposuit illud super asinum · et reportauit ad ciuitatem suam · ut lugeret eum · et sepeliret · posuitque cadauer eius in sepulchro suo · et planxerunt super eum · dicentes · heu frater mi · cumque sepelisset eum · locutus est ad filios suos · dicens · cum mortuus fuero · sepelite me in sepulchro in quo homo dei sepultus est · iuxta ossa eius ponite ossa mea · quia sermo eius quem clamauit in sermone dñi contra altare in bethel · et contra omnes domos excelsorum quæ sunt in ciuitatibus samariæ · certissime completur · post hanc autem rem non reuersus est hieroboam de uia sua pessima · sed rursum fecit de omni plebe sacerdotes excelsorum · quicumque uoluit implebat manum suam · et erat in sacerdotium excelsorum · in hac re peccauit domus hieroboam · et disperdita est atque deleta de superficie terræ · In diebus illis infirmatus est abia filius hieroboam · et dixit hieroboam ad uxorem suam · surge · et commutata ueste · ne agnoscaris quod uxor hieroboam sis · et uade in silo · ecce ibi est ahias propheta · qui locutus est de me quod regnaturus essem super populum hunc · et tolle decem panes tecum · et subcinericios · et lagenam mellis · et ingredere ad eum · ipse enim indicabit tibi quæ eueniant puero · fecit uxor hieroboam sicut præceperat ei · et surgens abiit in silo · et uenit in domum ahiæ · porro ahias non poterat uidere · caligauerant enim oculi eius præ senectute · dixerat autem dñs ad ahiam · ecce uxor hieroboam ingreditur ut interroget te de filio suo · quia infirmatus est · hæc et hæc loqueris ei · cumque illa introisset · et se quasi alteram mentita fuisset · audiens ahias sonitum pedum eius ingredientis ostium · dixit · ingredere uxor hieroboam · cur aliam te esse simulas · ego autem missus sum ad te durus nuntius · uade · et dic hieroboam · hæc dicit dñs deus israel · quia exaltauite populo · et dedi te principem super populum meum israel · et scidi regnum domui dauid · et dedi illud tibi · et non fuisti sicut seruus meus dauid · qui custodiuit mandata mea · et secutus est me in omni corde suo · ut faceret tantummodo quod placitum erat coram me · sed malefecisti super omnes qui ante te fuerunt · et abiisti · et fecisti tibi deos alienos · et conflatiles · ut irritum me faceres · et proiecisti me post corpus tuum · propterea ecce ego inducam malum super domum hieroboam · et percutiam de hieroboam mingentem ad parietem · et clausum · et novissimum in israel · et radam reliquias domus hieroboam · sicut deletur fimus donec omnino consumatur · qui mortuus fuerit de hieroboam in ciuitate · comedent eum canes · et qui mortuus fuerit in agro · comedent eum uolucres cæli · quia dñs locutus est · tu ergo surge · et uade in domum tuam · et ingrediente te pedibus in ciuitatem · morietur puer · et sepelient eum omnes israelitæ · et plangent super eum · hic enim solus ex hieroboam intrabit sepulchrum · quia inuentus est in eo sermo bonus coram dño deo israel in domo hieroboam · et suscitabit dñs sibi regem super israel · qui disperdet domum hieroboam in die illa · et nunc quid dicam · nonne iam uenit tempus ut percutiatur israel · sicut mouetur arundo in aqua · et auellet israel de terra bona hac · quam dedit patribus eorum · et dispergens eos trans flumen · eo quod fecerint lucos · ad irritandum dominum · et tradet israel propter peccata hieroboam · qui peccauit et peccare fecit israel · Verbum autem ahiæ impletum est · egressa est ergo uxor hieroboam · et abiit in thersa · cumque ingrederetur limen domus · mortuus est puer · et sepelierunt eum · et planxit super eum omnis israel · iuxta sermonem dñi · quem locutus est in manu seruorum suorum prophetarum · reliqua autem sermonum hieroboam · quomodo pugnauerit · et quomodo regnauerit · ecce scripta sunt in libro uerborum dierum regum israel · dies autem quibus regnauit hieroboam · duo et uiginti anni sunt · et dormiuit cum patribus suis · regnauitque nadab filius eius pro eo · Anno xviii regis hieroboam regnauit abia super iudam · tribus annis regnauit in hierusalem · nomen matris eius micha filia uriel de gabaa · fuit bellum inter abia et hieroboam cunctis · mille abia etiam electos uiros et strenuos · octingentos · hieroboam instruxit aciem contra eum · octoginta millibus electorum · et fortissimorum bellatorum · stetit igitur abia super montem semeron

qui erat in montana · et ait audi hieroboam · omnisque israel · cum ignorarent quod dominus deus israel dedisset regnum super israel in semen dauid · in æternum · ipsi · et filii eius in pactum salutis · et surrexit hieroboam filius nabath seruus salomonis filii dauid · et rebellauit contra dominum suum congregauitque ad eum uiros uanos · filios belial · qui prævaluerunt contra roboam filium salomonis · porro roboam erat nimis rudis · et corde pauido nec potuit resistere eis · nunc ergo nos diuisi resistere possumus regno domini qui possidet per filios dauid · et quia habemus multitudinem · et nobiscum sunt aurei uituli quos fecit uobis hieroboam in deos · nonne estis uos sacerdotes domini filios aaron · et leuitæ · et habetis nobis sacerdotes sicut omnes populi terrarum · quicumque uenerit · et impleuerit manum suam in manu · et consecrabitur sacerdos eorum · qui non sunt dii · nobis autem dominus deus est · quem non dereliquimus · sacerdotes qui ministrant domino de filiis aaron · et leuitæ sunt in ordine suo · holocausta quoque offerunt domino per singulos dies mane · et uespere · et incensum · et species legis per mensas · et panes in mensa mundissima · et candelabrum aureum · et lucernæ eius ut accendantur sero · quia custodimus præcepta domini dei nostri · quem uos reliquistis · ergo nobiscum non dux deus est · et sacerdotes eius · qui clangunt tubis · et resonant · nec uos filii israel nolite pugnare contra dominum deum patrum uestrorum · quia non uobis expedit · his dictis · circumdare roboam et omnes qui cum eo erant moliebantur insidias · cumque ad uersus hostium starent · ignorantes quid in tergo imminebat · ambiebat eos · et præcedens · uidit · uidit militare bellum et ad uersus et post tergum · clamauerunt ad dominum · et sacerdotes tubis canere · omnes · uiri uidit quod aduersum eum staret · et ante et retro · percussit deus roboam et omnem israel qui stabat ex aduerso · uidit · et abya fugerunt · filii israel in manus eorum · tradidit eos deus in manibus eorum · percussit eos · ergo abia · et populus eius plaga magna · corruerunt uulnerati ex israel · quingenta milia uirorum fortium · humiliati sunt filii israel in tempore illo · et ualde mirabiles · filii uero iuda · eo quod sperauissent in domino deo patrum suorum · et secuti essent uidui eos · et persecuti sunt abya fu

gientem roboam

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

grienem ieroboam ⁊ cum tanta cepit eum
lebel ⁊ filias eius uelata cum filiabus
ephron quoq; ⁊ filiae eius uel nasum ue
reliqe ieroboam in diebus abya ⁊ percussit
dns ⁊ mortuus est igitur abia obtento
imperio suo accepit uxores xiiii ⁊ procreauit
q; xxii filios ⁊ xvi filias reliqua sermo
num abia uiae q; operum eius scripta
sunt diligentissime in libris ydde addo
cumque ann abia cum patribus ⁊ sepe
lierunt eum in ciuitate dd ⁊ regnauit
filius eius pro eo in cuius diebus
quiescit terra x annis fecit asa quod bonum ⁊
placitum erat in conspectu dei sui ⁊ abstulit
altaria pegum alienas ⁊ excelsa confregit
statuas subuertit lucos precepitq; iude ut q
rerent dominum deum patrum suorum ⁊ facer lege
et mandatum ⁊ abstulit de cunctis ci
tatibus iudee aras ⁊ fanа ⁊ regnauit
in pace dedicauitq; urbes munitas in iuda
q; quiescente terra nullo prohibente eius bella su
scepit. patrem dñi largiente habuit exercitum
de filiis iuda portantes clipeos ⁊ hastas de
filiis ben iamin scutarios ⁊ sagittarios ccc. lxxx. milia
uirorum fortissimorum egressus est autem contra eos zara
aethiops cum exercitu suo decies centena
milia ⁊ currus ccc. uenit usq; masa
phoram asa procedit obuiam eis et instruxit aciem
ad bellum in uallis sophana que est iuxta ma
sephoram dixitq; audite me asa ⁊ omnis iuda ⁊ ben
iamin dns uobiscum dum fueritis cum illo si quae
sieritis eum inuenietis si autem dereliqueritis
eum derelinquet uos quoq; dies multi in israhel absq; deo uero ⁊ absq; sacerdote doctore ⁊ absq; lege cumq; reuersi fuerint
in angustia sua et inuenerint ad dominum
deum israhel ⁊ quaesierint eum reperient eum. in
illo tempore non erit pax egredienti ⁊ ingredi
enti sed terrores undique inimicitiae ciuitati
bus et gens gentem atteret ⁊ ciuitas ciuitatem
quia dominus conturbabit eos omni angustia non timeatis ergo sint enim fortes
manus uestrae et est merces operi uestro ⁊ quod cum audisset asa uerba
prophetiae azarie filii obed prophetae confortatus
est et abstulit idola de omni terra iuda ⁊ ben
iamin et de urbibus quas ceperat montis ephra
im et dedicauit altare domini quod erat ante
porticum domus domini congregauitq; uni
uersum iudam et beniamin ⁊ aduenas cum
eis de israhel plurimos dederant quoque sim eo ⁊
simeon et de manasse ⁊ de ephraim cum eo ⁊
proselytos quos fugabant ad eum exules de israhel uidentes
quod dominus deus illius esset cum eo congregati sunt
in hierusalem anno xv regni asa
mense tertio immolaueruntq; dño in die illa de manubiis
quae adduxerant boues dc. ⁊ oues vii
milia ⁊ ingressi sunt fedus ut quaererent dominum deum patrum suorum in
toto corde ⁊ in tota anima ⁊ quicumque autem non quaesierit
dominum deum israhel moriatur a minimo
usq; ad maximum a uiro usq; ad mulie
rem iuraueruntq; dño uoce magna in
iubilo ⁊ clangore tube ⁊ in sonitu buc
cinarum et cornuum omnes iuda cum execrarentur
dominum in corde suo iurauerunt ⁊ uoluntario
quaesierunt eum ⁊ inuenerunt ⁊ requiem per circuitum
fecit eis dominus regnante asa et matacha matre asa regis exemit eam
de principatu eo quod fecisset simulacrum lucum ⁊ succidit
dauit papit quod omnes contriuit ⁊ in torrente
cedron exussit excelsa autem delicta sunt non abstulit
tamen cor asa perfectum erat cunctis diebus eius
quae dedicauerat patri suo ⁊ que dedicata fuerant a patre suo
domum dei argentum ⁊ aurum ⁊ uasa quae diuisam

Gray Scale
0 1 2 3 4

suppellectilem. bellum uo non fuit usq; ad
xxx. annū regni asa.

XVI

Anno aūt xxxvi. regni eius ascendit ba
asa rex isrl' in iudam. muro circūdā
bat ramā. ut nullus ire posset egredi uel
gredi de regno asa. protulit aūt asa argentū
aurū de thesauris domus domini. et de
aulis regis. misitq; ad benadab regem syrie
qui habitabat in damasco. dicens. fedus īt
me. et te est. pr quod. misi tibi munera
habue
runt oculos. et īm ob rem mitto argē
tum. et aurum. ut rumpas fedus quod habes cum
baasa rege isrl. ut recedat a me. audiens aūt
compto benadab misit principes exerci
tuum suoq; ad urbes isrl. et percusserunt
ahion. dan. et abelmaim. et omnes thesau
rum nephthalim. quod cum audisset ba
asa destitit edificare ramā. et opus
suū fecit. asa aūt rex assumpsit omnem
iudā. tulerunt lapides de rama. et li
gna que edificando preparauerat baasa
edificauit ex eis gabaa. et maspha. nun
tio uenit anani ppha ad asa regem iuda
dixitq; ei. quia habuisti fiduciam in rege
syrie. et non in dño deo tuo. ideo euasit
exercitus regis syrie de manu tua. nonne
ethiopes. et libies multo plures erant quadri
gis. et equitibus. et omnibus armis. quos
cū dño tradidisset. tradidit in manus
tuas. et si in dominum confidebas. utique
ualuisses. oculi enim dñi contemplantur uni
uersam terram. et prebent fortitudinē his qui
ex toto perfecto corde credunt in eum. stulte ig
nauiter egisti. ab hoc. et deinceps habebis ad uer
sus te bella. consurgent aūt gentes. et asa ad uer
sus iudeam. et iussit eum mitti in carce
rem. valde quippe super his fuit indignatus. iratusq; est ei. et
tempore illo plurimum oppressit asa populum. hec sunt opera asa prima. nouissima aūt
et cuncta sermonis libro regum iuda. et isrl. egrotauit aūt asa anno. xxxix. regni sui in dolore
pedum uehementissime. et in infirmitate quesiuit dñm. et magis in medicorū
arte confisus est. dormiuitq; asa cum
patribus suis. mortuus est anno. xli. regni
sui. et sepelierunt eum in sepulcro suo quod
fecerat sibi in ciuitate dauid. posuerunt
eum super lectum suum plenum aro
matibus. et unguentis. et pigmentis quibus
pigmentarioꝝ arte confecta. et combusserunt
super eum ambitione magna.

XVII

Regnauit aūt iosaphath filius eius
pro eo. et ualuit contra isrl. et constituit
munitiones in cunctis urbibus iuda. et
in cunctis urbibus ephraim quas ceperat asa pater eius. fuit dominus cum ioso
phath. quia ambulauit in uiis dauid patris
sui. primis non requisiuit baalim. sed
magis deum patris sui. et operatus est. et non iuxta
facta israhel. in his quę fecerat in
stituit regnum in manu eius. et
dedit omnis iuda munera. et habuit diuitias
quoq; et gloriam plurimam nimis. et sumsit cor eius audacem pro uiis
domini. et excelsa. et lucos de iuda abstu
lit. anno aūt tertio regni sui misit de principibus suis. benail. et abdiam. et zachariā
et nathanahel. et michęam. ut docerent in
ciuitatibus iuda. et cum eis leuitas. semeiam. et nathaniam. et zabadiam. asahel
quoq; et semiramoth. et ionathan adonias
et tobiam. et tobadoniam leuitas. et
cum eis eliasama. et ioram sacerdotes. docebāt
q; populum iuda. et circuibant cunctas ciuitates iudeę.
et docebant populum. et factus est pa
uor domini super omnia regna terrarum
que erant per gyrum iuda. nec audebat
bellare contra iosaphat q; timebant eum. philistei. iosaphat
munera deferebant. et tributa argenti. ara
bes quoq; adducebant pecora arietum
vii. milia. dcc. hirtos totidem. et
iosaphat magnificatus est nimis. et in sub
limi ędificauit iuda domos. ędi
ficiaque munita. urbes. munitas. multa
opera parauit in urbibus. iudę. uirq; quoq;
bellatores. robustissimi erant in turri
bus suis. hic est numerus domorum familiarum singularum
in iuda. principes exercitus. ednas dux. et
cum eo robustissimi. ccc. milia. post hunc
iohanan princeps. et cum eo. cc. lxxx.
milia. post istum amasias filius zechri
consecratus domino. et cum eo. cc. m. uiro
rum fortium. hunc sequebatur robustus ad
modum eliada. et cum eo tenentes arcum
et scutum. cc. m. post istum iosabath
et cum eo. c. lxxx. milia. expeditorum mili
tum. hi omnes erant ad manum regis
exceptis aliis quos posuerat in urbibus

XVIII

munitis. in uniuerso iudę. Habuit ergo iosaphat diuitias
multas. et gloriam. coniunctus est

achab descendentes postea noluit ad eum in ci
vitatem ramoth galaad. Et ait ad eum rex israel ad
achab dixerat. Ego sicut tu sum et populus meus
sicut populus tuus. Et dixit cum eo. Pugnabimus
tecum in ramoth galaad. Et ait rex israel ad io
saphat. Hodie cognoscam quid agat deus in ramoth
galaad. Et dixit ei rex syriae. Ego mutabo habitum
meum et ingrediar bellum. Tu autem indue te ve
stimentis meis. Et mutavit habitum suum et ingressus
est bellum. Rex autem syriae praecepit principibus
quadrigarum suarum dicens. Nolite pugnare contra
pusillum et contra magnum. Nisi contra regem
israel tantum. Cum ergo vidissent principes quadri
garum iosaphat. Dixerunt. Rex israel est iste. Et
circumdederunt eum ut pugnarent contra eum. Sed
clamavit iosaphat. Et auxiliatus est ei dominus. Et
avertit eos deus ab eo. Cum enim vidissent principes
quadrigarum quod non esset rex israel reliquerunt
eum. Unus autem quidam tetendit arcum suum in
simplicitate sua. Et percussit regem israel inter
pulmonem et stomachum. Qui ait aurigae suo. Con
verte manum tuam. Et reduc me de
acie. Quia vulneratus sum. Ascendebat autem pug
na in die illo. Porro rex israel stabat in
curru suo contra syros usque ad vesperam. Mor

saphat autem dixit. Nonne dixerat quod non pugnaret
iste mihi tantum quam ea quae mala sunt. Et
ait ille ad eum. Audite verbum domini.
Dominum sedentem in solio suo omnem
exercitum caeli assistentem ei a dextris ejus. Et
dixit dominus quis decipiet achab re
gem israel ut ascendat et corruat in ramoth
galaad. Cumque diceret unus hoc modo et
alius aliter. Processit spiritus et stetit coram domino et
ait. Ego decipiam eum. Cui dixit dominus in quo ig
itur decipies. At ille respondit. Egrediar et ero
spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Dixit
ei dominus. Decipies et praevalebis. Egredere et
fac ita. Nunc igitur ecce dedit dominus spiri
tum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum et dixit
tibi dominus. Locutus est de te malum. Accessit autem sedecias
filius chanaanae et percussit michaeam
maxillam et ait. Per quam viam recessit
spiritus domini a me ut loqueretur te. Dixitque mi
chaeas. En ipse videbis in die illo qui ingredie
ris cubiculum de cubiculo ut abscondas
te. Praecepit autem rex israel dicens. Tollite mi
chaeam et reducite eum ad amon principem
urbis et ad joas filium amalech et di
cetis. Haec dicit rex. Mittite istum in carcerem
et date ei panis modicum et aquae parcellam
donec revertar in pace. Dixitque michaeas
Si revertendo revertaris in pace non est locutus
dominus in me. Et ait. Audite omnes populi
Igitur ascenderunt rex israel et iosaphat
rex juda in ramoth galaad. Dixitque rex
ad iosaphat. Mutato habitu ingredere bellum
Vos autem induite vestimenta vestra. Mutavit ergo
habitum suum et ingressus est bellum. Rex autem
syriae praecepit principibus quadrigarum suarum
dicens. Nolite pugnare contra pusillum et
contra magnum. Nisi contra regem israel tantum. Cum
vidissent principes quadrigarum iosaphat dixerunt. Rex israel
est iste. Et circumdederunt eum ut pugnarent
contra eum. Clamavit autem iosaphat
et auxiliatus est ei dominus. Avertitque eos ab illo. Cum enim
vidissent principes quadrigarum quod non esset
rex israel reliquerunt eum. Unus autem
tetendit arcum suum in simplicitate sua et percussit
regem israel inter pulmonem et stomachum. Qui ait aurigae suo
Converte manum tuam. Et reduc me de
acie. Quia vulneratus sum. Ascendebat autem pug
na in die illo. Porro rex israel stabat in
curru suo contra syros usque ad vesperam. Mor

Quod est occidente sole. XIX
Regnabat autem iosaphat rex iudam
donum suam pacifice inter sin oc
currit hieu filius anani videns · ait ad
eum impio præbes auxilium · huic quo de
runt dominum amicitia iungens · idcir
co iram quidam dñi meretur · sed bona
opa in ueniuntur in te eo quod abstuleris
lucos de terra iudæ · præparasti cor tuum ut
requireres dñm deum patrum tuorum · fecit
ergo iosaphat in iherusalem · iterumque
egressus est ad plebem de tersalve usq; ad
montem effraim · reuocauit eos ad do
minum deum patrum suorum · constituit q; iudi
ces per singulas urbes · per singula loca · præcipiens iudicib; ·
videte aut quid faciatis · non enim hominis exercetis iudicium sed domini · quod
cumq; iudicatum fuerit in nos redundabit
hic timor dñi nobiscum · cum diligentia
cuncta facite · non est enim apud dñm de
um nrm iniquitas · nec personarum acceptio nec munerum · quæ
cumq; iherusalem iosaphat · ita fecerunt
principes familiarum ex tribu iuda · et cæ
dem iudicaverunt hierusalem; cui præce
pit eis dicens · sic agetis in timore domini
fideliter · et corde perfecto · omnem causam q
uenerit ad uos fratrum uestrorum qui habitant
in urbib; siue inter cognationem
nem · causaq; quælibet est de lege de mã
dato de cæremoniis de iustificationib; os
tendite eis ut non peccent in dominum · ne
non veniat ira super uos · sic peccantes
sic ergo agetis non peccabitis · sacerdos
magnus autem sacerdotes · pontifex in omnib;
ad dominum pertinentib; præerit · porro za
badias filius ismael princeps est domus iu
da in his quæ opera erunt quæ ad re
gis officium pertinent · habetis; magis
tros leuitas coram uobis confortamini
· agite diligenter · erit dñs cum bonis · in
diebus ergo congregati sunt filii moab · filii ammon · cum eis de
dumeis ad iosaphat ut pugnarent ei
cum · et venerunt qui nuntiaue
runt iosaphat dicentes · uenit ei ma
multitudo magna de hyrcania · de syria · et ecce consti
terunt in asason thamar · quæ est engaddi
iosaphat autem timore perterritus totum
se contulit ad rogandum dominum
· præcepitque ieiunium universis ha
bitatoribus; et ipse ad præcandum
dominum · congregatus est iudæ ad præcandum dñm · nonnulli de urbib; iuda
uenerunt ad obsecrandum eum · stans
iosaphat in medio cœtus iude · et
hierusalem in domo dñi ante atrium nouum · et
ait · domine deus patrum nostrorum · tu es deus in cœlo
· et imperas omnibus regnis gentium · in ma
nu tua est fortitudo · potentia · nec est qui
possit tibi resistere · nonne tu deus noster · fe
cisti omnes habitatores terræ huius coram
populo tuo israel · dedisti eam semini abra
ham amici tui in sempiternum habitaue
runt · in ea · et exstruxerunt in illa sanctua
rium nomini tuo dicentes · si venerint super
nos mala gladius iudicii pestilentiæ · et fa
mes stabimus coram domo hac · in cu
ius præsentia invocatum est nomen tuum · et clamabimus
ad te in tribulationibus nris · et audies
nos · et liberabis nos · fecisti nos · ecce igitur fi
lii ammon · et moab · et mons seyr · per
quos non concessisti filios israel · ut transi
rent cum egrederentur de egypto · sed
declinaverunt ab eis · non nos fer
mus illos · et ecce nunc aggressi · reddunt mer
cedem nos de possessione tua · quam tradidisti nobis
· deus noster · ergo non iudicabis eos · in
nobis quidem non est tanta fortitudo
ut possimus · hunc multitudini resistere
que venit super nos · et cum ignoremus
quid agere debeamus · hoc solum habe
mus reliqui · ut oculos nostros dirigamus
ad te · omnis iuda stabat coram do
mino cum parvulis · uxoribus · et liberis
suis · erat autem iahaziel filius zacharie
filii amarie filii hiezel filii mathaniæ
leuites · de filiis asaph · super quo factus est
spiritus domini · medio turbe · at ille
dixit · omnis iuda · et qui habitatis in hie
rusalem · rex iosaphat · hæc dicit dñs vobis
· nolite timere · nec paueatis hanc in
finitudinem · non · n · est uestra pugna · sed
dei · crastina descendetis contra eos · ascensus · enim
pertinui nolite timere · nec invenietis illos
in lumitate torrentis · qui est contra so
litudinem hiezrahel · non · n · eritis
nos qui dimicabitis · sed nihil · quidem
ter stare · iudebini · salutem dñi
super nos · o iuda · et hierusalem · nolite timere

uer pauerut; cral egredientium ce eos · rdñs
erat uobiscum · iosaphath ergo · iuda oēs
ciuitates circūcirca crediderunt · prominentiam eo
rum dño · rad orauerunt eum · porro leuite
de filiis caath · de filiis chore laudabant
dominum deum isr' uoce magna in excel
sum · cumq; mane surrexissent egressi
sunt per desertum thecue · egredi
entes stetit; et
ait · iosaphath in medio eor dixit · audi
te me iuda · r omnes habitatores hierlm · credi
te domino deo uō · et securi eritis · credite
prophetis eius · r inuenietis prosperā · de
dit; consilium pplō · statuit cantores dō
mino · ut laudarent eum in turmis suis · aīe
cederent · et cantum ā uoce consona dicere
confitemini dño quīa bonus · quīa in seculū
misericordia eius · cumq; cepissent laudes cantare ū
rit dominus insidias eor · inter filios
ammon · moab · r montis seyr · qui
egressi fuerant pugnare et iudam · per
cussi sunt · nam filii ammon · moab · r filii
nerunt ad uersus habitatores montis seyr · ut
interficerent · et delerent eos · cumq; hoc operati
perpetrassent · r inuicem ipsi se interfecissent
unde multi; porro iuda cum uenisset · ad lo
cum qui respicit solitudinē · uidit pro
cul ōnem late regionem plenam cadaueribus
et super ea quīq; quīq; quinete preciosi; exu
te deuenit ergo iosaphath · r omnis plēs cum
eo ad detrahendā spolia mortuor · inuenerūt
q; inter cadauera uasa pretiosissima · r dum pueruntur
ita ut omnia portare non possent · per tres
dies spolia auferre pro preda magnā die
die aūt quarta congregati sunt in uallē
benedictionis · r ibi benedixerunt dño
unde appellatum est locum illum uallis benedictionis usq; in presentem diem · reliqui est oīs
ur iuda · r habitatores hierlm · iosaphat aī eos
et hierlm cum letitia magna eo qd dedisset
eis dñs gaudium de inimicis suis · r gratu
lantes intrarūt hierlm cum psalteriis · r cithar
is · r buccinis ad templum dñi · factum aūt est
ut audirent omnes regiones terrarū · cum audissent qd
pugnasset dñs ce inimicis isr' · quieuit
regnū iosaphat · habuit eq; dominus pacē
per circuitum · regnauit igitur iosaphath
filius ahab · et dominus super iudam · et erat
xxxv. annor cum regnare cepisset · et aī
xxv. annis regnauit in hierlm · nomen
azuba filia selachi · rambulauit in uia

patris sui asa nec declinauit ab ea faciens que
cumq; placita erant coram domino · uerū
excelsa nō abstulit · adhuc pplīs ḡnē direc
erat cor suum ad dominū deum patrū suoz
reliqua aūt gestoz iosaphat priorū · et nouis
simoz scripta sunt in libris hieu filii anani q̄
digessit in libro regum isr' · post hec iniit
amicitias iosaphat rex iude cum ochozia
rege isr' · cuius opera fuerunt pessima
r participes fuit ut facerent naues q; irent
in tharsis · fecerunt aūt classem in asiongaber
et locuti sunt eliezer filius dodan de maresa
ad iosaphat dicentes · quia fedus iniisti cū oc
hozia · percussit dominus opera tua · confrē
gitq; sunt naues nec potuerunt ire in tharsis
dixerunt aūt iosaphat aī suos · [illegible]
pulis; suis · sepulti sunt cum eis in ciuita
te dauid · regnauitq; ioram filius eius pro eo · q̄
habuit fratres filios iosaphat · azariam · ia
hiel · zachariam · r azariam · r michahel
· saphatiam omnes hi filii iosaphat regis
iude · dedit eis pater suus munera multa · auri
r argenti · r pretiosa · cum ciuitatibus mu
nitissimis in iuda · regnū aūt tradidit ioram
co q̄ ēet primogenitus · et erat aūt ioram cum
regnum patris sui sumpsit · et confortatus · occi
dit omnes fratres suos gladio · quosdam de prin
cipib; iude · xxxii · annoz erat ioram cum
regnare cepit; r viii · annis regnauit in
hierlm · nō fecit quod placitum erat coram domino
sed ambulauit in uijs regum isr' sicut
egerat domus achab · filia quippe achab
erat uxor eius · fecit aūt malum in conspectu
domini · uoluit aūt dominus disperdere do
mum dauid propter pactum qd̄ inierat cum eo
r quia promiserat ut daret illi lucernā
· filiis eius omnib; diebus · in diebus eius rebellā
uit edom ne esset subditus iude · constituit
sibi regem · et abierunt cum rege suo; ioram cum pri
ncipib; suis · r cunctis equitatibus cum exisset
surrexit nocte · percussit edom qui se cir
cūdederat · r omnes duces equitatus eius · at tū re
bellauit edom ne esset subditus iude usq;
ad hanc diem · eo tempore · r lobna ne esset
ne esset subditus manui illius · dereliquerat · d
ñm deum patrū suoz · insuper excelsa fa
bricauit in montib; iude · r fornicari fe
cit habitatores hierlm · quam rem scribit
allatus est eliē ad eum pphēta in quib;
scriptum erat · hec dicit dominus deus dauid pa
tris tui · quia non ambulasti in uijs iosaph
at patris tui · in uijs aūt regis inda · sed in

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

igmur leuite · unusquisque ad opus suum
quod preerat ioiada principe · assumpserunt
singuli uiros qui subditi erant · uenerabat
per ordinem sabbati cum his qui ante im-
pleuerant sabbatum · egressi erant · siquidem
ioiada princeps non dimiserat abire uni-
uersos que sibi per singulas ebdomadas sor-
te conueniebant · nouerat · enim ioiada sacer-
dos cen-
turionib; tamen cunctis principibus regis ad
quam conscendebant domum domini · constitu-
it; omnem ergo uenientium pugionem a
parte templi dextra · ad partem templi
sinistram · circa altare · templo · per circu-
itum · eduxerunt; filium regis · uncxerunt
eum · et dederunt ei diadema · et testimo-
nium · et constituerunt eum
regem · unxerunt; eumque ioiada princeps · filii
ejus · et dixerunt · uiuat rex ·
quod cum audisset; athalia uocem · cur-
rentium · et laudantium regem · ingressa est
ad populum in templum domini · cumque uidis-
set regem stantem · in gradu · iuxta morem
principes · et tubicines · circa eum omnemque
populum terre · gaudentem · et clangentem
tubis · diuersi generis organis · cunctaque
uocem · laudantium · dissoluit · uestimenta sua ·
et uidit · et ecce rex stabat · super gradum ·
ingressus autem ioiada
princeps · ad centuriones · principes exercitus ·
dixit eis · educite illam extra septa templi · et
interficiatur · gladio · quicumque sacerdos uo-
luerit · in domo domini · intrare · egressi ergo
inposuerunt ei
manus · et cum introisset · portam equi
quo · domus regis · munitissima · erat · interfe-
cerunt eam ibi · percussit ioiada fedus · inter se · et omnem · populum
ut esset populus domini · et inter regem · et
populum · erat autem · omnis populus terre · in-
gressus est · autem · populus · domum baal · et des-
truxerunt eam · altaria · et simulacra · illius · om-
nino fregerunt · mathan · sacerdotem · baal · interfe-
cerunt · ante · altaria · constituit · autem · ioiada · prin-
cipes · super domum domini · in manibus · sacerdo-
tum · et leuitarum · quos distribuit · dauid · in domo domini
offerrent · holocausta domino · sicut · scriptum
est · in libro · moysi · in gaudio · et canticis · iuxta
dispositionem · dauid · statuit · quoque · ianitores · in
portis · domus · domini · ut · non · ingrederetur
eam · ullum · immundum · in omni re · assumptis
centurionibus · strenuissimis · uiris · ac primis
populi · omnique · uulgo · terre · deduxerunt · de
templo · regem · de domo · domini · et · transierunt · per
medium portæ · superioris · in domum re-
gis · et collocauerunt eum in solio · regali
· et lætatus est omnis populus terræ · et quie-
uit · ciuitas · postquam · athalia · occisa · est · gladio ·

Septem annos · erat · ioas · cum regnare · ce-
pit; et · xl · annis · regnauit · in · hierusalem · nomen
matris · eius · sebia · de · bersabee · fecit · ergo · ioas · quod
erat · rectum · domino · cunctis · diebus · quibus · docuit · eum
ioiada · accepit · autem · ei · ioiada · uxores · duas · de
quibus · genuit · filios · et · filias · postea · placuit
ioas · ut · instauraret · domum · domini · et · congregauit · sacerdotes · et · leuitas · et · dixit · eis ·
egredimini · ad · ciuitates · iuda · et · colligite · de
uniuerso · isrl · pecuniam · ad · instaurationem · tem-
pli · dei · uestri · per · singulos · annos · festi-
nate · que · rem · leuite · egere · nec · negli-
gentes · notauit · rex · ioiadam · principem · et
ceteros · et · ait · cur · non · instauratis · domum · dei · ergo · nolite · ultra · tollere · de
cetero · pecuniam · sed · de · hierlin · pecuniam
que · constituta · est · a · moyse · famulo · dei · uni-
uerse · congregationi · filiorum · israel · in · deserto ·
deferri · eam · omni · multitudo · isrl · in · abernaculum · testimonii · archam · in · qua · pul-
sa · rum · isrl · deposuerunt · dominum · deo · ui-
uo · uniuersi · qui · offerebant · dimittebant · in
gazophylacium · quod · cum · plenum · esset · ascendit
scriba · regis · et · pontificis · et · effundebant · in
sacculos · et · supputabant · quantum · pecunie · inuenissent
in · arca · domini · et · dabant · eam · in · manus · eorum · qui
operi · præerant · et · conducebant · ex
ea · cementarios · lapidum · et · cæteros · operum ·
singulorum · ut · instaurarent · domum · domini · fa-
bros · quoque · ferri · et · æris · ut · quæ · cadere · cepe-
rant · fulcirent · egerunt · uiri · quibus · dabatur · indu-
ere · non · dubitabatur · parietum · cæsis · per-
manus · eorum · ac · sustentauerunt · domum · domini ·
instauratam · prudenter · et · firmauerunt · eam · sta-
ue · fecerunt · cumque · complessent · omnia · opa
detulerunt · coram · rege · ioiada · et · cæ-
teris · partem · pecunie · de · qua · facta · sunt

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

uasa templi mundi thesaurum · holocaustū
similiter quoq; · cera uasa aurea · argentea ·
offerebantur holocausta in domo dñi mul
tis · annis · diebus ioiade. Senuit aūt ioia
da plenus dierum · morit; est cum esset
centum · triginta annoz · et sepelierunt eum
in ciuitate dd cum regibus eo q̄ fecisset bonum
in israhel · et domo eius · Post hūc aūt obiit io
iada ingressi sunt principes iuda · et adorauerunt
regem · qui delinitus obsequiis eoz
acquieuit eis · et dereliquerunt templum
domini dei patrū suoz seruierunt; lucis
et simulacris; · factaq; est ira domini cōtra
israhel · propter peccata · mittebatq; eis prophe
tas reuerterentur ad dominū · quos protestā
tes illi audire nolebant · Spūs aūt dñi
induit zachariam filium ioiade sacerdotis
et stetit in conspectu populi · et dixit deus
hec dicit dominus · Quare trāgredimini mandata
dñi quę nobis non prosperā · et derelinquitis dñm
ut dereliquerit uos · Et cōgregata aduersus
eum misertus iussit lapidari eum · iuxta
uerbum regis · in atrio domus dñi · non est recordatus
ioiada regis · quę fecerat ioiada pater illius se
cum · et interfecit filium eius · Qui cum mo
reretur ait · uidet dominus · et requirat
Eodemq; anno · ascendit hazahel rex syrie
et pugnauit contra geth · et cepit eam
direxitq; faciem suam · ut ascenderet et
hierusalem · mittens principes populi · qui
interfecit cunctos principes populi · et misit
uniuersam predam regi damasci
cum modicis uiris · nimium fortium
tradidit dñs in manibus · eo · q̄ dereliquissent
dñm deum patrum suoz · et iudicia
dñi in eo q̄ locuti sunt · Ipse quoq; fecit
iudicia super ioas · et discessit ab eo
cum uulnerib; grauissimis · insurrexerunt aūt
contra eum serui sui in sanguinem
filii ioiade sacerdotis · percusserunt eum in lectulo
suo · et mortuus est · sepelierūt eum in ciui
tate dd · non in sepulchris regum · Fuerūt
aūt qui fecerunt coniurationem contra eum
iozabad filius semaath · et iozabad filius
semarith · moabitides · porro filii eius et summa pecu
nię quę adunata fuerat sub eo · et instauratio
domus dei sepra sunt diligentius in libro
regum.

XXV.

Regnauit aūt amasias filius eius pro
patre · anno · ero · amasias cum regnare cepisset · · xxv · annis regnauit in
hierusalem · nomen matris eius ioaden de hie
rusalem · fecit; bonum in conspectu dñi ·
uerūm non in corde perfecto · cumq; robora
tum se uideret imperium · percussit
hos qui occiderant regem · pueros
autem eorum non interfecit · sicut scriptum
est in libro legis moysi · ubi precepit dominus
dicens · non occidentur patres pro filiis · nec
filii pro patribus · sed unusquisq; in peccato suo
morietur · congregauit igitur amasias
iudam · et constituit eos per familias tribu
sq; · et centuriones et quinquagenarios ordi
nauit · et recensuit a · xx · annis · et sur
sum · inuenit · xxx · milia iuuenum
qui egrederentur ad pugnam · tenentes
hastam · et scutum · mercede quoq; conduxit
de israhel · c · milia robustorum · c · talentis
argenti · venit aūt ad illum homo dei · dicens
rex ne egrediatur tecum exercitus israhel · non
est enim dñs cum israhel · et cunctis filiis ephraim ·
Quod si putas in robore exercitus bellare con
fiteri superet te deus dñs adiutoris · et
quippe est ad iuuare · et in fugam uertere
aduersarium; · Amasias ad hominem dei · quid
ergo fiet de centum talentis quę dedi militibus
israhel · dixitq; homo dei · habet dominus unde tibi
re possit multo huius plura · Separauit ita
q; amasias exercitum qui uenerat ad eum
ex ephraim · ut reuerterentur in locum suum
illi aūt nimium uehementer irati re
uertuntur in regionem suam · porro amasias
fortis egressus · cedit filios seir
· xx · milia · alia · xx · milia uiuos · capiūt
filii iuda · et adducunt ad precipitium
cautium · et de supremo in precipites eos uniuersi
mittunt · illi aūt quem remulcebat amasias ne
quaquam uenit ad plura · diffusi sunt
autem milites · quos dimiserat amasias ut non
irent cum populo · in urbibus iuda · a samaria usq; bethoron
· et interfecti sunt ex eis · tria milia hominum · magnam amasias
· et reportauit deos filiorum seir · et statuit eos
in deos sibi · et adorabat eos · illis sacrificabat · et
libabat incensum · Et indignatus furor dñi
contra amasiam · misit ad illum prophetam qui
diceret ei · cur adorasti deos qui non liba
uerunt populo suo de manu tua · Cui
ille loquenti · respondit ei · numquid consi
liarius regis es · quiesce · ne forte interfi
ciam te · Discedente igitur propheta · locutus est
ad eum · quia consilium dedisti ut faceret
populus hoc malum · et super non acquie

uisti consilio meo igitur amaliaz rex iude in
no consilio pessimo misit ad ioaz filium ioa
chaz filii iehu regem israhel dicens. Veni iudea
mus nos inuicem et ille remisit nuncios dices
cardinul qui est in libano misit ad cedrum liba
ni dicens da filio meo filiam tuam uxorem
et ecce bestie que erant in silua libani transie
runt cardinem et conculcauerunt cardinem. Quia per
si edomu sedauit eugnaui cor tuum in superbi
am. sede in domo tua quare malum ad uer
sum te prouocas ut cadas tu et iudas tecum
Nolunt audire amaliaz eo qd dominus esset uo
luntas ut traderentur in manus hostium qui deos
edom exquisierunt. ergo ioaz rex israhel et mittit ad
eum nuncios. amaliaz amicum regis iuda
israhel fugit in babilonia sua. porro amasi
as regem iuda filium ioaz cepit rex israhel in
bethsames. et adduxit in iherusalem destruxitq; mu
ros eius a porta ephraim usq; ad portam anguli
ad cubitos quadringentos. aurum et argentum
et omnia uasa que reperit in domo domini et
apud obededom. thesauros domus regis et
obsides. reuersus est in samariam.
Interfecit amaliaz filius ioaz rex iude post
quam mortuus est ioaz filius ioathaz rex israhel
xv annis. Reliqua uero sermonum amasie prio
rum ac nouissimorum scripta sunt in libro
regum iuda et israhel. Qui postquam reuersus a do
mino. retenderunt ei insidias in iherusalem. at ille fugit
in lachis. miseruntq; post eum interfecerunt eum ibi
que. et tulerunt eum equis sepelieruntq; eum
cum patribus suis in ciuitate dauid.

XVI

Tollens autem uniuersus populus iuda filium eius ozeam
annorum xvi. constituit regem pro patre suo
amasia. ipse edificauit haelath et restituit
eam ditioni iude postquam dormiuit rex cum
patribus suis. xvi. anno regis israhel ozeas cum regna
re cepisset. et l. duobus annis regnauit in
iherusalem. Nomen matris eius iechelia de iheru
salem. Fecit autem quod erat rectum
in conspectu domini iuxta omnia que fecerat
amasias pater eius. verumtamen dimisit
excelsa. adhuc populus immolabat et incendebat
in excelsis. Zacharie intelligentem in timore dei
ut quesisset deum in
diebus; dum quereret deum direxit eum in
omnibus; deinde egressus est et pugnauit ad
philistiim et destruxit murum geth et mu
rum iabnie et murum azoti. et edificauit
ciuitates in azoto et in philistiim. Adiuuit autem eum deus
philistiim et arabes qui habitabant in
gurbaal et ammonites expendebantq;
ammonite munera ozie. et diuulgatum est no
men eius usq; ad introitum egypti. ipse aedificauit
munitiones in iherusalem super portam anguli et super portam uallis
et munitas in eodem muro. Iterum firmauitq;
eas et extruxit turres in solitudine et fodit
cisternas plurimas eo quod haberet multa pecora
tam in campestribus; quam in terra montana
et in agris. erant quippe homo agricultore
dedit enim deus sapientiam cunctis diebus
quibus exquisiuit dominum. Fecit autem ozias
de lapidibus quadratis turres in iherusalem. et in angulo
ri portarum et in conuallibus. et munitiones
in montibus. edificauit. Habuit quoque exercitum pugnatorum
qui ibant ad bella sub manu iehiel scribe et maasie
magistri. et dispositio illius manu amasie principis et
ozie ducis regis. omnibus quoque principum per fa
milias fortium bellatorum. fuit numerus
de singulis ad pugnandum contra inimicos. et
ipse edificauit super angulum portam sion et super
portam uallis et super flexum muri et munitus est.
Fecit quoque in iherusalem machinamenta
ingeniosa. ut starent super turres et anguli
ut mittere sagittas et lapides
grandia. egressumque est nomen eius procul
eo quod mirabiliter adiuuaretur donec roboratus est.
Cum autem roboratus esset eleuatum est cor eius
ut interiret. et contempsit dominum deum suum
et ingressus templum. ut adoleret incensum
super altare thymiamatis. Quod cum
uidisset azarias sacerdos dominus
cum octoginta sacerdotibus domini
fortissimis. restiterunt regi et
dixerunt non est tui officii ozia ut adoleas
incensum domino. sed sacerdotum domini
est filiorum aaron qui consecrati sunt ad
hoc ministerium. egredere de sanctua
rio ne contemnas quia non reputabitur
tibi in gloriam a domino deo. Iratusque est
ozias. et habens in manu thuribulum
ut adoleret incensum minabatur sa
cerdotibus. et ecce lepra in fronte
coram sacerdotibus. in domo domini super al
tare thymiamatis. Quem respexit eius
azarias princeps et omnes reliqui sacer
dotes. uiderunt lepram in fronte eius. et festi
nauerunt expellere eum. Ipse quoque
accelerauit egredi eo quod sentiret illico pla
gam domini. fuit igitur ozias leprosus
usq; ad diem mortis sue. habitauitque in do
mo separata leprosus. ab domo enim excluditur
erat de domo domini porro iotham filius

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

eius regis domum regis · iudicabat plin̄ re-
gnauit anñ̄ lx̄ annorum octo prīg̃ · mouit
ginor̄ ēpūr ylaial filius amor̄ ipsa domi-
nus; ozias cum patrib; suis · ⁊ sepelierunt e
um in agro regalium sepulturē eo q̄d esset
leprosus regnauitq; ioathan filius eius pro
eo · ⁊ gubernauit eam · ioathan ānō. xxvi.

Cum regnare cepisset · ⁊ xxvi · annis regnauit in hierl̄m nomen matris
eius · ierusa filia sadoch · fecit q̄d rectum
erat coram dño · iuxta omnia que fecerat o
zias pr̄ eius excepto q̄ non est ingressus
templum domini · adhuc populus delinque
bat · ipse edificauit portam domus domini ex
celsam · ⁊ muros ophel multa construxit
Verbi q̄; edificauit in montib; iuda · ⁊
in saltib; castella · turres ipse pugnauit · et re
gem filior̄ amon · ⁊ uicit eum · dederunt
ei filii amon mille talenta argēti ·
x · m · choros ordei · ⁊ totidem · hanc ⁊ sequen
tem filii amon in anno secundo fecerunt
roborari q; est wathan · eo q̄d dixerit; u
ias tuam dñō tuo · ⁊ cetera sermo
nū ioathan · omnes pugne eius · opa
ipsa liber in libro regū iuda · ⁊ abiit · annorū
erat cum regnare cepisset · ⁊ xvi · annis reg
nauit in hierl̄m · dormiuitq; ioathan cum
patrib; suis · ⁊ sepelierunt eum in ciuitate dd.
· regnauit achaz filius eius pro eo xxvii

Igitur anno · xvii · achaz cum regna
re cepisset · ⁊ xvi · annis regnauit in hie-
rusalem · non fecit rectum in conspectu dñi
sicut dd pr̄ eius · ⁊ ambulauit in uiis regū
israhel · insuper · etiam fudit baalim pr̄ c
ęs · adolebat incensum in uallē filior̄ enno
dustruxit filios suos igne iuxta
gentium quas ūastauit dominus in aduen
tu filior̄ israhel · sacrificabat quoq; · ⁊ in mon
tibus sūmebat in excelsis · in collib; · ⁊ sub
omni ligno frondoso · tradidit eum dñs
deus eius · in manum regis syrie · ⁊ percussit
eum magnamq; plāgam cepit de eius pūpu
lo · ⁊ adduxit in damascum · manib; quo
q; regis israhel tradit⁹ est · ⁊ percussus pla
ga grandi occidit eum; phacee filius romelie
de iuda · c · xx · m · in die uno omnes uiros
bellatores eo q̄ dereliquissent dominū deū
patrū suor̄ · eodem tempore occidit zechri
uir potens ex ephraim maasiam filium
roboā · ⁊ ezricam ducem domus eius · ⁊
helchanam q; secundū a rege reperiunt; filiū
israhel de fratribus suis · ce · mulieres quoq;
ducentas; quas rapuerant de terra fratrum
suor̄; quia magna uastitas facta est in israhel
a domino deo · ⁊ ecce obed prophetes domini
erat ibi · qui egressus obuiam exercitui uenienti in samariam dixit
eis · ecce quia dominus deus patrum uestrorum
tradidit eos in manus uestras · et
uidistis · uidit eos in furore contra
dixit eos · ⁊ occidit ex eis in memoria per-
gere uim crudelitatis insuper filios iuda
et hierl̄m uultis subicere sibi · ⁊ an
non hoc apud uos est peccatum
super hoc dominum deum uestrum; audite consilium
meum · ⁊ reducite captiuos quos ad
fratres de finibus; nisi q; magnus furor do
mini immineat uobis · ⁊ fecerunt iuxta
hec · surrexerunt principes filior̄ ephraim
iohanam · barachias · ⁊ ezechias filius sellum · ⁊ amasa
filius adali · ⁊ eos qui ueniebant de pu
gna · dixerunt eis · non introducetis hue
captiuos · ne peccemus domino · ⁊ augere
nostra adiicere super peccata nostra · multa
enim delicta sunt nobis · ⁊ grandis ira
super israhel · dimise
runt; uiri bellatores prędam · ⁊ nudos
reliquerunt coram principib; · ⁊ omni multitu
dine · fecerunt; uiri quos supra memo
rauimus · ⁊ apprehendentes captiuos omnes;
quos nudi erant uestierunt de spoliis · dede
runt; calciauerunt eos · ⁊ refecerunt
cibo ac potu unxerunt eos · ⁊ imposuerunt
eos asinis · ⁊ adduxerunt eos ad
fines suos · reuersi sunt in samariam
tempore illo misit rex achaz ad regem
assiror̄ postulans auxilium · venerunt
quoq; idumei · ⁊ percusserunt iudeos · ⁊
iuda · ⁊ ceperunt predam magnam · philis
thiim quoq; diffusi sunt per urbes cam
pestres ad meridiem iude · ⁊ ceperunt; be
thsamuel · ⁊ thalon · ⁊ gaderoth · ⁊ soch · et
quoq; · ⁊ thamnam · cum uicis
suis · habitauerunt in eis · humiliauit
enim dominus iudam pr̄ achaz regem
iuda · eo q̄d nudasset eum auxilio · ⁊ con
temptui habuit; dominū · ad quem ue
dominus · et eum regis assiror̄ · qui
siderunt · nequaquam iuuit eum · achaz spolia

ta domo domini · de domo regum · ꝑ pnti
pium tedm · regi assiriorum munera · nī
nichil ei p sunt · insuper · tempore angustie
sue auxit contemptum in dñm · ipe per se
rex achaz immolauit dñs · damasci · nec
mas prevaluerūt; sed · dixit · d · ti regum s
ne auxiliatorum · ego quos ego placo hostis ·
aderunt mihi cum · ceciderit ipe fuerunt ru
ine · universo isrl · direpta tota · achaz omnib;
nisi domus dei tm; contracta · tamas est
sup templ dñi · et sub altaria immisit ·
gladios · et templum dñi · et domum regis ·
et principibus dedit regi assiriorum · et non
ei auxilium est · quos ego placo hostis ·
et hec quoque · tempore angustie sue auxit
contemptum in dñm · ipe per se rex achaz ·
immolauit dñs · damasci · nec mas prevaluerūt;
sed · dixit · d · ti regum syrie auxiliantur · eis · quos ego placo hostis ·
aderunt mihi · cum · ceciderit ipe fuerunt ru
ine · universo isrl · direpta tota · achaz omnib;
nisi domus dei tm; contracta · tamas est
sup templ dñi · et sub altaria immisit ·
gladios · et templum dñi · et domum regis ·
et principibus dedit regi assiriorum · et non
ei auxilium est

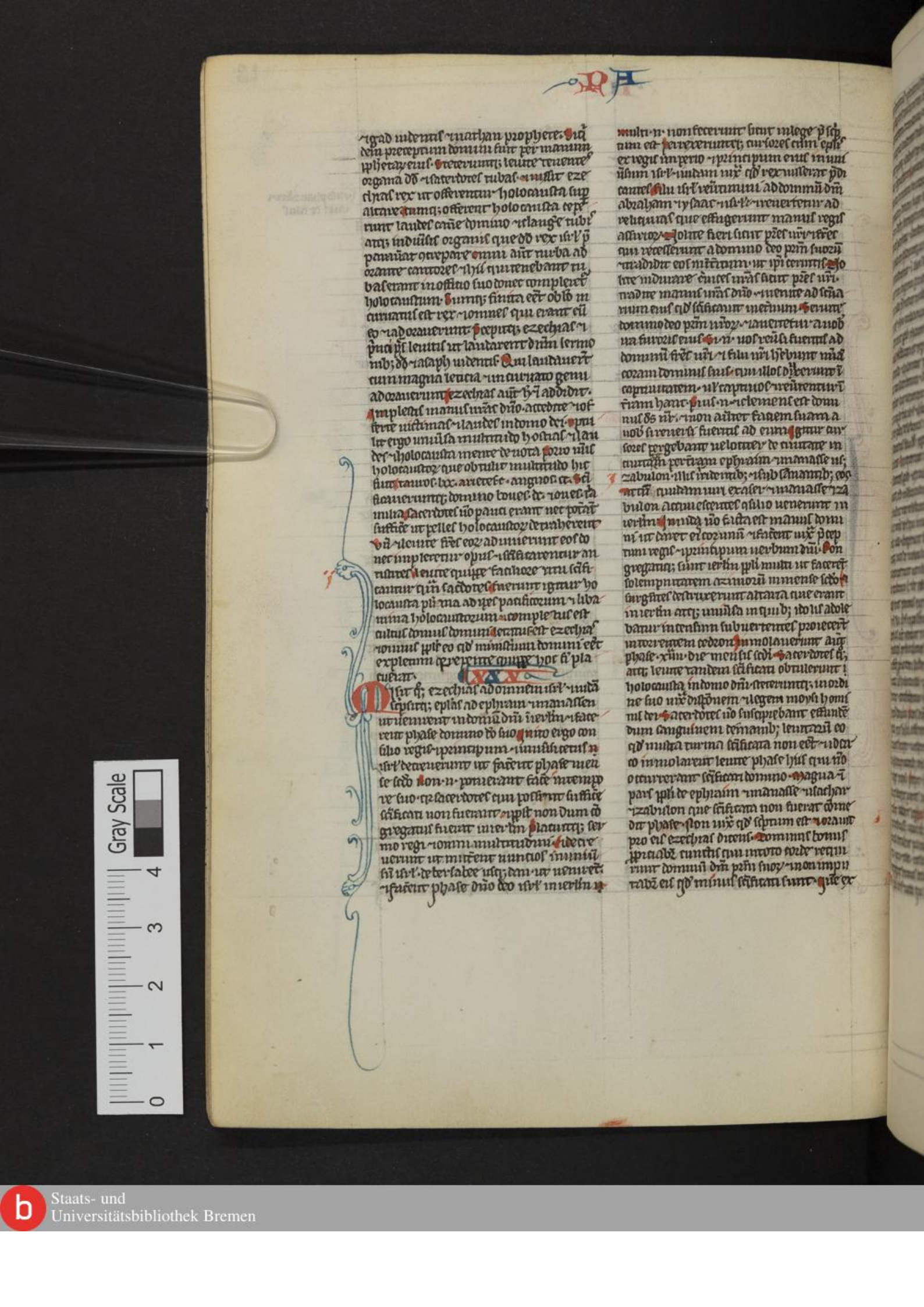

et gad videntis et nathan prophete. Siquidem preceptum domini fuit per manum prophetarum eius. Steteruntque levite tenentes organa dd et sacerdotes tubas. Et iussit ezechias rex ut offerentur holocausta super altare. Cumque offerent holocausta ceperunt laudes canere domino et clangere tubis atque in diversis organis que dd rex israel preparaverat concrepare. Omni autem turba adorante cantores et hii qui tenebant tubas erant in officio suo donec compleretur holocaustum. Cumque finita esset oblatio incurvatus est rex et omnes qui erant cum eo et adoraverunt. Precepitque ezechias et principes levitis ut laudarent dominum sermonibus dd et asaph videntis. Qui laudaverunt cum magna leticia et incurvato genu adoraverunt. Ezechias autem hec addidit. Implestis manus vestras domino. Accedite et offerte victimas et laudes in domo dei. Optulit ergo universa multitudo hostias et laudes et holocausta mente devota. Porro numerus holocaustorum que obtulit multitudo hic fuit. Tauros lxx. arietes c. agnos cc. Sanctificaveruntque domino boves dc. et oves tria milia. Sacerdotes vero pauci erant nec potuerant sufficere ut pelles holocaustorum detraherent. Unde et levite fratres eorum adiuverunt eos donec impleretur opus et sanctificarentur antistites. Levite quippe faciliore ritu sanctificantur quam sacerdotes. Fuerunt igitur holocausta plura ad ipsos pacificorum et libamina holocaustorum. Et completus est cultus domus domini. Letatus est ezechias et omnis populus eo quod ministerium domini esset expletum. Cerepente quippe hoc fieri placuerat.

XXX

Misit quoque ezechias ad omnem israel et iudam scripsitque epistolas ad ephraim et manassen ut venirent in domum domini in ierusalem et facerent phase domino deo suo. Inito ergo consilio regis et principum et universitatis israel decreverunt ut facerent phase mense secundo. Non enim potuerant facere in tempore suo quia sacerdotes qui possent sufficere sanctificati non fuerant. Et populus non dum congregatus fuerat in ierusalem. Placuitque sermo regi et omni multitudini. Et decreverunt ut mitterent nuncios in universum israel de bersabee usque dan ut venirent et facerent phase domino deo israel in ierusalem. Multi enim non fecerunt sicut in lege prescriptum est. Perrexeruntque cursores cum epistolis ex regis imperio et principum eius in universum israel et iudam iuxta quod rex iusserat predicantes. Filii israel revertimini ad dominum deum abraham et ysaac et israel et revertetur ad reliquias que effugerunt manus regis assiriorum. Nolite fieri sicut patres vestri et fratres qui recesserunt a domino deo patrum suorum et tradidit eos in terrorem ut ipsi cernitis. Nolite indurare cervices vestras sicut patres vestri. Tradite manus vestras domino et venite ad sanctuarium eius quod sanctificavit in eternum. Servite domino deo patrum vestrorum et avertetur a vobis ira furoris eius. Si enim vos reversi fueritis ad dominum fratres vestri et filii vestri habebunt misericordiam coram dominis suis qui illos duxerunt in captivitatem vel captivos et revertentur in terram hanc. Pius enim et clemens est dominus deus noster et non avertet faciem suam a vobis si reversi fueritis ad eum. Igitur cursores pergebant velociter de civitate in civitatem per terram ephraim et manasse usque zabulon illis irridentibus et subsannantibus eos. Attamen quidam viri exaser et manasse et zabulon accumbentes consilio venerunt in ierusalem. In iuda vero facta est manus domini ut daret eis cor unum et facerent iuxta preceptum regis et principum verbum domini. Congregatique sunt ierusalem populi multi ut facerent solempnitatem azimorum in mense secundo. Surgentes destruxerunt altaria que erant in ierusalem atque universa in quibus idolis adolebatur incensum subvertentes proiecerunt in torrentem cedron. Immolaverunt autem phase xiiii die mensis secundi. Sacerdotes quoque atque levite tandem sanctificati obtulerunt holocausta in domo domini. Steteruntque in ordine suo iuxta dispositionem et legem moysi hominis dei. Sacerdotes vero suscipiebant effundendum sanguinem de manibus levitarum eo quod multa turma sanctificata non esset. Idcirco immolarent levite phase his qui non occurrerant sanctificari domino. Magna enim pars populi de ephraim et manasse et usachar et zabulon que sanctificata non fuerat comedit phase. Non iuxta quod scriptum est. Orabit pro eis ezechias dicens. Dominus bonus propitiabitur cunctis qui in toto corde requirunt dominum deum patrum suorum et non imputabitur eis quod minus sanctificati sunt. Quem ex

audiunt dominus · placatus est pplo fece
runt; filii isr' qui in ueru sunt in uerbo
solempnitatem azimorum vii. dieb; in
leticia magna laudantes dñm per singulos
dies leuite quoq; · laudabat per organa que
suo officio cõgruebant · iosias est ezechi
as ad choros omnium leuitaꝝ qui sapiebat
intelligentiam bonam super domino · cõ
medit · vii · dieb; solempnitatem in mola
tes multas pacifico · · laudantes dñm de
um pẽm suorum · plangunt; nunquã usq;
quaq; celebratum · · ab ille diebus in
israhel sicut celebratum est iosias sacer
dotibus · · leuitis · · omni iudee · · et
israhel qui inuenti sunt habitantes in
hierl · · gaudium celebrauit uniuersa
multitudo populi · · ut celebrarent alios
dies · vii · · quod et fecerunt cum ingenti gaudio · ezechi
as autẽ rex iuda pbuerat multitudini
mille tauros · · vii · milia ouium · · ipse
per uero dederunt pplo thauros mille ·
o nes · x · milia · · sanctificata est ergo sacerdotũ
plurima multitudo · · hilarantes per fusa oĩs
turba iuda tam sacerdotum · · leuitaꝝ · · cũ
uniuersa turbe que uenerant ex israhel · · pe
regrinum quoq; de terra israhel · · habitantium in
iuda facta est gaudii celebritas · · in hierl · · q
ui a diebus salomonis filii dd regis israhel in ci
uitate non fuerat · · unde surrexerunt sacerdotes
· · leuite et benedixerunt pplo · · et audita est uox
eoꝝ perueniens; oratio illorum sancta celi ·
que habitat; si fuissent rue celebrata

CAPUT XXXI

Egressus est omnis israhel qui inuentus fue
rat in urbibus; iuda · · et fregerunt simulacra
succiderunt; lucos de medio sunt excidi
sa · · ualaria destruxerunt non solum de tẽ
plo iuda · · uerumtamen · · de ephraim quo
q; · · manasse donec penitus cuncta consu
meret; · · reuersi sunt omnes filii israhel in possiones · · ua
rias · · et singuli ciuitates suas · · ezechias autem constituit turmas sa
cerdotales · · et leuiticas per diuisiones suas · · uni
cuique; in officio pprio tam sacerdotibus ui
delicet; quam leuitis · · ad holocausta · · et pacifica
ut ministrarent · · confitentes · · canentesq;
in portis castrorum domini · · parsq; regis
erat ut de pecoribus suis uictimas offerentes · · ho
locaustum mane semper · · et uespere · · sabbatis
quoq; · · et kalendis · · solempnitatibus; ceteris quoq;
festum est · · lege moysi · · precepit · · et pplo hi
tam in hierl · · ut darent partes sacerdotibus
· · leuitis ut possint uacare legi · · domini
Quod cum perfecissent; mandato; multi
tudinis plurima est obtulerunt primicias filio
rum frumenti · · mixti · · et mellis quoq;
· · omniũ quecunq; fructus humus decimas ob
tulerunt · · ; · · filii israhel · · iuda qui habitabãt
in urbib; iuda obtulerunt decimas bouum · ·
ouium · decimas q; sanctis que uouerant dño
deo suo · · et posuerunt acerua plurima · · cepe
runt a tercio mense · · et in septimo compleuerunt eos.
Cumq; ingressi fuissent ezechias · · et principes
eius uiderunt acerua · · et benedixerunt domino
ac pplo israhel · · et requisierunt; ezechias sacerdotes
· · et leuitas quare iacerent acerua · · qui ait illi azaria
as sacerdos primus de stirpe sadoch · · dixit · · ex
quo ceperunt offerri primicie in domo dñi
comedimus · · et habuimus · · et remanse
runt plurima eo quod benedixit dñs pplo suo · · re
liquarium autem est copia ista quã ecce · · precepit
ezechias ut ppararent horrea in domo
domini · · Quod cum fecissent · · introduxerunt
tam primitias quã decimas · · et que uouerant; fi
deliter · · in quibus præfuit chonenias leuita · · et semei frater eius secundus post
eum iehiel · · azazias · · nahath · · asahel · · ie
rimoth · · iozabad · · et eliel · · et ismachias · · et maath · · et banaias · · præpositi sub manu; eorum · · ie
hiel · · azarie principis domus dei · · de quo ofta p
ruebant · · hore · · et filius leuite · · et
manuor · · orientalis porte · · præpositus erat hie
que sponte offerebantur domino · · primitias
q; consecrandas in sca · · et sub manu eius e
rat · · thenanias · · et semei frater eius exemplo ezechie regis · ·
azarie principis domus dei · · de quo ofta p
ruebant · · hore · · et filius leuite · · et
manuor · · orientalis porte · · præpositus erat hie
que sponte offerebantur domino · · primitias
q; consecrandas in sca · · et sub manu eius e
rat · · thenanias · · et semei frater eius exemplo
· · et iosabad · · et helihel · · et ismachias · · et mareth · · et benaias · · præpositi sub manu; eorum · · ie
hiel · · azazias · · nahath · · asahel · · ie
rimoth · · iozabad · · et eliel · · et ismachias · · et maath · · et banaias · · præpositi sub manu; eorum · · ie
hiel · ·

Post hec ymul comodi neriglissar uenit sen
nacherib rex assiriorum · ingressus iudeam
obsedit ciuitates munitas uolens eas capere
Quod cum audisset ezechias misit ei senach
ab · i · rorum belli imperium · ut ei · ierlin · muro
rum principib; ostiis unusq; fortissimus ut
obturarent capita fontium qui erant ex
terrem · i · h · omnis determinate sua congre
gauit multitudines plurimas · obturauerunt
cunctos fontes · riuum qui fluebat in me
dio terre · dicentes · ne ueniant reges assirio
· rum inueniant aquas habundantiam de
ferunt quoq; agens industrie omnem
murum qui fuerat dissipatus · et exstruxit
turres desu · per insecus alium murum ·
staurauitq; bello munitione dauid · et fecit
munitu gentis armaturam · et posuit constitu
tus; principes bellatorum in platea porte ciuitatis · et
locutus est ad eos · dicens · nolite agere ·
confortamini · nolite timere nec paueatis
regem assiriorum · neq; multitudinem eius
cum eo est · multo · n · nobiscum plures sunt ·
cum illo quam cum brachium carneum ·
nobiscum dominus deus noster · qui auxilia
tor est noster · pugnatq; pro nobis confortatus
est igitur ymul ezechias · ut ibi ezechie
regis iudee · Que post quam gesta sunt · mittit
rex assiriorum seruos suos ierlin · ut ex
tremum uniuerse ciuitati suo obsidebat · ipse
ad ezechiam regem iudee · et ad omnem
populum qui erat ierlin dicens · Sic dicit sen
nacherib rex assiriorum · quo nunc fidu
ciam fiducie obsessi ierlin · iam ezechias
decipit nos ut tradat mori in fame · et
aqua · dicens · Dominus deus noster liberet nos de
manu regis assiriorum · numquid non
ipse est ezechias cum destruxit excelsa eius
et aras · precepitque iude · et ierlin · dicens ·
coram altari uno adorabitis · et in eo com
burens incensum · Nunc ergo scitote quid ego
faciam · et patres mei cunctis populis terrarum
numquid preualuerunt dii gentium omnium
quecunque uastare regionem suam dema
nu mea · Quis est de cunctis diis gentium
quas uastauerunt patres mei qui potuit
liberare populum suum de manu mea ut
possit et deus uester eruere uos de hac manu
Non uos ergo decipiat ezechias · nec suadeat
per hanc rationem · ut credatis ei · non
enim ullus potuit deus cunctas gentium aut
regionum liberare populum suum de manu mea
de manu patrum meorum · quanto magis
deus uester poterit uos liberare de manu mea · ·
Multa insuper locuti sunt serui eius contra dominum deum
et contra ezechiam seruum eius · epistolas quoq;
scripsit plenas blasphemie in dominum deum israhel
et locutus est ad eum · dicens · Quomodo dii gentium
gentium non poterunt liberare populum suum
de manu mea · sic · et deus ezechie eruere
non potest populum suum de manu mea · Et
clamore magno · iudaica · populo
qui sedebat in muris ierlin · personabant
ut perterrerent eos · et caperent ciuitatem ·
cumque · et de deum israhel · sicut de cunctis deis
populorum · opera manuum hominum · Di
uersi sunt ergo ezechias rex · et isaias filius amos
propheta ad uersum hanc blasphemiam · et
orauerunt usq; in celum · Et misit
dominus angelum qui percussit om
nem uirtutem robustum · et bellatorem · et
principem exercitus regis assiriorum · reuer
susq; est cum ignominia in terram suam ·
Cumq; ingressus est domum dei sui · filii
qui egressi fuerant de utero eius interfecerunt
eum gladio · saluauit dominus ezechiam
et habitatores ierlin de manu sennacherib
regis assiriorum · et de manu omnium · et
ut eis cunctorum prestitit undique · multi · n · de
ferebant munera in ierlin · et munera ezechie regi iudee · Et exaltatus
est · post hec coram cunctis gentibus · et de
bis uisus egrotauit ezechias usq; ad mortem ·
et orauit dominum · et exaudiuit eum · et de
dit ei signum · non sibi tribuens que
acceperat beneficia · eleuatum est enim
eius · ista est · et cum tota iudea · et
ierlin · humiliatusq; est postea · eo quod exal
tatum fuisset cor eius · tam ipse quam ista
tores ierlin · ideoque non uenit in eos
ira domini in diebus ezechie · fuit autem ezechias
ezechie · fuit autem ezechias diues · in thesau
ris auri · et argenti · et lapidis pretiosi · aromatum
marmoris · omnisque generis · uasorum
magni pretii · et horrea quidem frumenti
uini · olei · et cuncte species omnium
generum · et caulas quidem pecoribus · et uillas
edificauit · habebat quippe greges ouium
et armentorum · et omnia abunde · eo quod
dederit ei dominus substantiam multam
nimis · Ipse ezechias est qui obturauit

sup̄ regem assyriorum qui abstulerat eos sub ad ordinem mysteriorum operibus suis
sicut prostrue quae volunt. Et missa relegatione
principum babylonis qui missi fuerant ad
eum ut interrogarent de portento quod am
dudum viderant de reliquis cum deus ut de
tegeret mota fierent omnia quae priora
verba eius et eliu sunt sermonum ezechie
et viae eius scripta sunt in visione ysaie
filii amos qui fuit de libro regum iuda et israel.

Obiit manasses et sepelierunt eum in CAPUT XXIII.
hortis domus sue et regnavit filius eius pro eo. Annorum
viginti duorum erat manasses cum regnare co
pisset et lv annis regnavit in hierusalem et fecit
malum coram domino per abhominationes
gentium quas subvertit dominus coram
filiis israel et reaedificavit excelsa quae
destruxerat ezechias pater eius et erexit
aras baalim et fecit lucos et adoravit omnem
militiam celi et coluit eam et edificavit al
taria in domo domini de qua dixerat dominus in
hierusalem erit nomen meum in sempi
ternum. Edificavit autem et cuncto exercitu celi in
duobus atriis domus domini fecitque filios
suos pyrium in valle filii ennon observa
bat somnia et sectabatur augura male
ficia et ariolos et habebat secum ma
gos et nimium operabatur malum in conspectu
domini ut inritaret eum et
ipse ydolum quod fecerat sculptile posuit
in domo domini de qua locutus est dominus ad
david et ad salomonem filium eius dicens in
domo hac et in hierusalem quam elegi de cunctis tri
bubus israel ponam nomen meum in sempi
ternum et non faciam ultra pedem israel de terra
quam tradidi patribus eorum ita dumtaxat
ut custodiant facere quae precepi eis cuncte
que legem mandata et iudicia per manum
moysi famuli mei. Manasses seduxit iudam
habitatores hierusalem ut facerent malum super
omnes gentes quas subvertit dominus ante
filios israel. Et locutus est dominus ad eum
ad prophetas eius dicens quia noluerunt audire
ecce ego inducam super hierusalem et super iudam
mala quorum auditu tinnient ambae aures
cuiuscumque audierit illa. Et extendam super
hierusalem funiculum samariae et pondus domus
achab et complebo hierusalem sicut qui tergit
et vertit et postea tergens infundit super vultum eius.
Derelinquam reliquias hereditatis meae et tradam
eas in manu inimicorum suorum et erunt in rapinam
et in direptionem cunctis hostibus eorum eo quod
fecerint malum coram me et irritaverint me a die
qua egressi sunt patres eorum de egypto usque in
hodiernum diem. Insuper et sanguinem innocentem
effudit manasses multum nimis donec impleret
hierusalem ab ore usque ad os absque peccatis suis
quibus peccare fecit iudam ut faceret malum coram
domino. Reliqua autem sermonum manasse et omnia
quae fecit et peccatum quod peccavit nonne haec
scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda.
Et dormivit manasses cum patribus suis et sepultus
est in horto domus suae in horto oza et regnavit amon
filius eius pro eo. CAPUT XXIIII.

Viginti duorum annorum erat amon cum regnare co
pisset et duobus annis regnavit in hierusalem et fecit
malum in conspectu domini sicut fecerat manas
ses pater eius et universis idolis quae manasses fe
cerat sacrificavit amon et servivit
non est reveritus faciem domini sicut
reveritus est manasses pater eius et multiplicata
sunt delicta amon et conjuravit ad versus
eum servi sui et interfecerunt eum in domo
sua populus autem universus interfectores amon
qui conjuraverant constituerunt regem
josiam filium eius pro eo.

Octo annorum erat josias cum regnare co CAPUT XXV.
pisset et xxxi anno regnavit in hierusalem
et fecit rectum in conspectu domini et
ambulavit in omnibus viis david patris sui non declinavit
ad dextram nec ad sinistram. Octavo autem anno
regni sui cum adhuc esset puer coepit quaerere
deum patris sui david et xii anno postea
coepit mundare iudam et hierusalem ab excel
sis et lucis et simulacris et sculptilibus destruxe
runt coram eo arulis baalim et simula
cra et superposita fuerant demolita sunt et
lucos et sculptilia succidit atque comminuit
et simulacrorum eorum quae essent molare de

fuerunt fragmina dispersa. Ista precepta sacerdotum cōmiserunt malignis idolorum mendaciis; nullam veritatis; unusquisque manasse ephraim. simeon usque; neptalim cuncta subuertit omnia; alienata dissipata. iuuenes ciuitatis ignominiose; in frusta cuncta; deiubra demolimus est deuastata tua ciuitas reuersus est merlin anno regni sui nouissimo iam tua templo domini misit saphā filium helchie. maasiam principem ciuitatis. ioha filiū iohanz. a cōmentariis. ut instaurarent domum domini sui. Qui uenerunt ad helchiam sacerdotem magnum. acceptaq; pecunia ab eo que illata fuerat in domo dñi. quā congregauerunt leuite. ianitores de manasse. ephraim. omnibus reliquis israel. ad omnes; nulla. uenimus. ista reuelabit; uerūm audierunt in manibus; eorum qui preerant operariis in domo domini ut instaurarent templū. mutuauerunt q; carpentariis. ut dederunt eam artificibus. ut conuertentes ut essent lapides excisos de lapidicinis. ligna ad commissuras edificii. ad concinnandum domorū quas destruxerant. regesq; nulli. qui fidelis. cuncta faciebant. erant autē principes operarii iabath. iabdias de filiis merari. zacharias. mosollam de filiis chaath. qui urgebant opus. omnes leuite simul. erga unus quisque. super eos uero qui adducebant onera. sic portabant. erant. sicut magnū de leuitis. iamnoel. tamq; offerent pecuniam que illata fuerat in templum domini. reperit helchias sacerdos librum legis domini. per manū moysi. tam ad saphan scribam. librum legis inuenit in domo dñi. tradidit eum. ille. mittit uolumen ad regem. nuntiauit ei dicens. omnia que dedisti in manus seruorum tuorum. ecce completum. argentum qd̄ repertum est in domo dñi. conflauerūt dominum. p̄fectis artificum. diuisa opera fabrorum. unum. ea tradidit michi helchias sacerdos. legit librum. Quem cū rege p̄senti retulit; audisti q; ille. ut legis. scidit uestimenta sua. ip̄e coepit helchie. ahicham filio saphan. abdon filio michea. saphan. quoq; scribe. ioiade seruo regis. dicens.

dixit domum pro me. pro reliquis. super immensis sermonibus. libri. istius qui repertus est. magna. ira furor domini. stillauit super nos eo quod non custodierint patres nri uba domini. ut facerent omnia que scripta sunt in isto uoluimine. abiit igitur helchias. et iyu qui simul a rege missi fuerant ad oldam prophetem uxorem sellum filii thecuath. filii araa. custodis uestium que ingrediebatur iherusalem in secundo. locum. locuti sunt ei uerba que supra narrauimus. at illa respondit eis. dicit dominus deus israel. dicite uiro qui misit uos ad me. hec dicit dominus. ecce ego inducam mala super locum istum. et super habitatores eius. omnia; maledicta que maledicta. et scripta sunt in libro. quem legerunt coram rege iuda. eo. derelinquerunt me. et sacrificauerunt deis alienis. ut me ad iracundiam prouocarent. in cunctis operibus manuum suarum. et dabitur furor meus. in loco istum. et non extinguetur. ad regem autē iuda qui misit uos pro dño deprecando. sic loquimini. et dicit dñs deus israel. quia audisti uba uoluminis. et emollitum est cor tuum. et humiliatus es coram deo. audiui sermones eius super hoc loco. et super habitatores eius. et humiliatum est cor tuum. et scidisti uestimenta tua. et flesti coram me. ego quoq; exaudiui te. ait dominus. ecce ego congregabo te ad patres tuos. et in pace sepulcrum tuum in pace. nec uidebunt oculi tui omne malum. quod ego inducturus sum super locum istum. et super habitatores eius. retulerunt regi. regi cuncta que dicta erat. ille continuo tradidit mandatum. et ambulauerunt. in circuitu ciuitatis. et reuersi sunt. et congregauit rex omnes maiores natu iuda. et hierusalem. ascendit in domum domini. uirique omnes iudei. habitatores hierusalem. sacerdotes. et leuite. cunctus populus. a minimo usque ad maximum. et audierunt. in domo domini legit. coram omnibus. uerba uoluminis. stans in tribunali suo. percussit fedus coram deo. ut ambularet. post dñm. et custodiret precepta. et testimonia. iustificationes eius. in toto corde suo. et mutata. ad sua. facta; que scripta sunt in uoluimine illo. et legerat. ad iuuenes quoq; super his omnibus. qui reperti fuerant in hierusalem. et omnia

quidam fiat

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mun ꝛ fecerunt hystoriam ueritatis uiæ patrũ
domum dei pẽ suorũ ꝛ studiu[m] ignoꝛ
sial cunctis ab hominatõnes deuniuꝰ
regnis; filioꝝ isꝛl ꝛ fecit omnes qui resi
duꝰ erant in isꝛl' seruire domino deo suo
cunctis diebꝰ; nec enim non recesserunt a do
mino deo pẽ suorum.

XXV

Fecit aũt iosias in ierlin phase domino
qđ immolatum est xiiii die mensis
primi ꝛ constituit sacerdotes in officiis suis ꝛ
confortauit eos ut ministrarent in do
mo dñi leuitis quoq; ad quos erudimone
omnis isꝛl' sanctificabant dño: locutus est
q̃ archam in templo quod ædificauit salomon filius
dd ꝛ isꝛl' ꝛ dixit salomon filius
eius immutate in scõ arcã eius per familias
uras ꝛ familias; leuitas ꝛ sanctificate immo
late phasee fratres uros ut possint uiã si
cut locutus est dominus in manu moy
si facere ꝛ parate ꝛ dixit pcea iosiae omni pu
blico ut darent eis de gregibꝰ ꝛ armentis pe
cora xxx milia ad uictimas quoq; tria mi
lia de regis substãtia sua ꝛ principes eius pro
populo ꝛ sacerdotibꝰ ꝛ leuitis; ꝛ dederunt helchias ꝛ zaca
rias ꝛ iehiel principes domus dei dederunt
sacerdotibꝰ ad faciendum phasee pecora
duo milia de ꝛ septingenta ꝛ tres: ꝛ
conchias aũt ꝛ semeias ꝛ nathanael fra
tres eius nec non asabias ꝛ ihiel ꝛ iozabath
principes leuitarum dederunt leuitis
ad celebrandum phasee v. milia pecoꝝ ꝛ
bouũ d. ꝛ paratum est ministerium ꝛ ste
terunt sacerdotes
mystico suo loco quoq; iuxta mandatum regis
impium ꝛ immolatum est phasee
ꝛ asperserunt; sacerdotes manus suas san
guine ꝛ leuitæ de uxerunt pelles ꝛ holo
causta ꝛ segregauerunt ea ut darent per do
mos familias singulorꝝ offerentur do
mino sicut scriptum est in libro moysi de
bob; quoq; fecerunt bubꝰ ꝛ assauerunt
phasee. super ignem uxta qđ in lege scriptũ
est ꝛ sanctas ollas coxerunt in lebe
tibꝰ ꝛ cacabis ꝛ rotulis ꝛ festinanter distribuerũt
omnibꝰ plebibus sibi aũt ꝛ sacerdotibꝰ postea pa
rauerunt ꝛ quia in oblatõne holocaustoꝝ
ꝛ adipum usq; ad noctem sacerdotes fuerũt
occupati ꝛ leuitæ sibi ꝛ sacerdotibꝰ filiis
aaron parauerunt uoluntarii ꝛ enim
rel' filii asaph stabant in ordine suo iuxta
præceptum dd ꝛ asaph ꝛ heman ꝛ idithun pro
phetæ dd ꝛ ianitores ad portam singulæ
ob seruabant uiã ut nec paululum quidem
discederent a ministerio ꝛ quia obrem ꝛ fratres
eorum leuitæ parauerunt ei ꝛ uobis ꝛ quia
igitur cultura domini rite completa est
in die illa ut facerent phasee holocausta offe
rentes super altare domini iuxta præceptum regis
iosiæ fecerunt; filii isꝛl' qui reperti fue
rant ibi phasee in illo ꝛ sollemnitatem
azimoꝝ vii. diebꝰ; non fuit phasee simi
le huic in isꝛl' a diebꝰ samuelis prophetæ
ꝛ nec quisquã de regibꝰ isꝛl' fecit phasee
sicut fecit iosias sacerdotibꝰ ꝛ leuitis ꝛ omni
iudæ ꝛ isꝛl' qui repertus fuerat ꝛ habitan
tibꝰ in ierlin anno regni iosiæ ꝛ phasee
celebratum est pacem iustam uidit io
sias templum ascendit uechao rex egypti
ad pugnandum in carcamis uxta euphratẽ
ꝛ processit in occursum eius iosias ille
misit ad eum nuntios ait. quid mihi ꝛ
tibi rex iuda non hodie aduersum te uenio
sed ad aliam pugno domũ ad quã deus me
festinare me præcepit cesse ad uersum
deum fac qui mecum est ne interficiat
te. nolunt iosias reuerti; parauit ꝑ eum
bellum nec acquieuit sermonibꝰ uechao
ex ore dei erumpentibus putauit ꝛ dimicaret ꝛ
campo magedo ubi. uulneratus a sagit
tariis dixit pueris suis educite me de pho ꝛ
oppido uulneratus sum ꝛ ministri eius
eum de curru maiori curru more regio
ꝛ asportauerunt eum in ierlin ꝛ mor
tuus est ꝛ sepultus ꝑ maiestatem patrũ suoꝝ
ꝛ in uniuersa iudæa ierlin luxerunt eum ꝛ ꝛ ere
mias maxime ꝛ omnes cantatores ac
cantatrices usq; in præsentem diem ꝛ ianua
rius super iosiam replicant ꝛ in lex op
timum in isꝛl' erat sicut scriptum est in lam
entationibꝰ ꝛ cuncta ac sermonum iosiæ
ꝛ misericordiæ eius quæ lege ꝑ cepta ꝛ
dñi opa quoq; illius prima ꝛ nouissi
ma scripta sunt in libro regum isꝛl' ꝛ

XXVI

olim ꝑ ire ioachaz ꝛ iudæ
chaz filium iosiæ ꝛ constituunt regẽ

pro pre suo nuerim ex tum annorum ea
t ioachez cum regnare cepiss rdy mes sib;
regnauit nuerim annis quat eum rege
gipti cum uenis; rerim rcondempnauit
ri eum. c. talentis argti rtalento auro
statuit; regem pro eo eleachym fili eius
iudam rnerim rnerit nomen eius io
achym ipm ioachaz tulit secum rad dux
it in egyptum xxv annor erat ioachym
cum regnare cepiss; rxi annis regnauit
in ierlm rcram malum coram dno de
suo sic hunc ascendit Nabugodr rex caldeor
rin ctm chatheni duxit in babylonem
ad quem nasa dni transtulit ipsum ea
trmplo suo rreliquas aiam nec rorum ioachi
rab hommandnel eius quas operatus rinue
nimus rin eo gnemur in libro regu
sirl rnda regnauit aiam ioachym filius ei
pro eo. Octo annor erat ioachym cum reg
nare cepiss; rdy; mensib; ac x. dieb; reg
nauit in ierlm rcram malum in conspectu
dni memor; anni errorus sui quem
fecit. Nabugdr rex. Qui ad duxerit
eum in babylonem asportauit simul pretio sis
simis vasis domus dni regem nero q
statuit sedechiam patrem eius super isram
rierlm rex rannis erat sedechias cu
regnare cepiss; rxi annis regnauit in ie
rlm rcram malum coram deo suo dni
dei sui nec erubuit facie ieremie pphe lo
quentis ad se exore dni rregi quoq; sta
buchodr recessit qui adiurauerat eum per
deum rindurauit cervicem suam rob
nou reuerteretur ad dominum deum israhel.
rinsuper principes sacdotum rpplus prauarica
ti sunt multe nis inquinabant domum dni qm
sanctificauit sibi in ierlm. mittebat aut dns de
patrib suor ad illos per manum nunciorum su
or de nocte osurgens rmittebat quia parcebat
populo suo rtabernaculo suo at illi subsan
nabant nunctos dei rparuipendebant
sermones eius illudebant; pphis donec as
cenderet furor domini in plm eius rnon
nulla curauit ad ducit; super eos regem
chaldeorum rinterfecit iuuenes eorum gla
dio in domo sanctuarii sui non est misertus
adolescentul rvirgini rsenio nec decre
pito quidem. si; omnes tradidit in manu
eius. Vniuersa; vasa domus dni tam ma
iora qm minora rthesauros templi re
gis rprincipum trans lata sunt in babylonem
rincenderunt hostes domum domini destru
xerunt murum ierlm rmunitiones eius com
busserunt rquicquid pretiosum erat de
molit sunt. Si quos euaserat gladium re
duxit in babylonem seruitutis regi rfilio
eius donec impleret regnum persaru
m. Vt
rimplerentur sermo dni ore ieremie rcelebraret
terra sabbata sua cunctis. n. dieb; desolatio
nis sabbati usq; dum complerentur lxx
anni. Anno a primo cyri regis p sacz ad co
plendum sermonem dni quem locutus
fuerat per os ieremie fulsit dominus
spm cyri regis persaru qm misit pdicari
in uniuso regno suo rper scripturam di
cens. Hec dicit cyrus rex persaru. Omia regna
terre dedit michi dominus deus celi ripe p
cepit michi ut edificarem ei domum in
ierlm que est in iudea. Quis ex uobis e
in omi plo eius. Sit dominus deus suus e
co rascendat. Nunc dc omnipotens pmi
sit abraham ysaach riacob rsemini
bus in quo benedicti cunctas tribus aim
ornati eor qui signasti mare ido pcep
ta tua. qui constituisti arenam littus
tribili rlaudabili nom tuo. qd omnis pa
uet rtremunt a facie tua. tu es
in sustentabilis usq; si peccatores comi
nationis tue rin mensura ire tue. Vitam
bilis mia promissio tua. qm tu es do
minus altissimus super omnem terram longanimis
rmultum misericors rpenitens super
malicia hominum tu aut dne secundum
tuam magnam promisisti penam remissi
onis pter. quidomine misisti non posuisti
penam mihi sed abraham isaac riacob
hus qui tibi non peccauerunt. qui peccatum si
cum harene maris multiplicate sunt
iniquitates mee rnumerum caruerunt
michi ne limul perdas
meum iniquitatib; meis. ne in eternum
reserues mala michi. qm indigni salua
me secundum magnam miam tuam. rlau
dabo te semper omnib; diebus; unde nec qui

re laudat omnis uirtus eloqz n' est gilla
usterula seruloz amen
In principio
Primo ff
Ecce

Sirum difficilius
sit facie qd' possint
dampnare uel dum
stranu Jam ny nobis
aliquid inpamur; abnu
ere hñe est imaginum
do oneri un poim nō recuset pmū ut añ
sub baste mendum sit qñ lenandum ac
cedunt adji inuidy iudia quiomne qd'
schimus reprehendum putant. nuldum
ē se amsā repugnante publice lacerant.
uocant legunt in nā ut clamare compl
lar. & dicē domine libā animam meam
alabus unquis. alimgna dolosa ad nos
nt est qd semper scribas. & uersutus ut hel
dre libenus. hoster uob de hebreo trāstuli
non uarus greca. latina uolumina aut
quicquid illud est qd' apud uos uersum' nō
stanum ab omīb; conspiendum sit. & ut
dam' ut ait quidam mihi. aliud
do n odium querere. exeme de mensa ē
rat; ob serio uobis dominion. rogani
ane hñm ut phana lectione contem
bros non efficiat in publicum. ne fasti
diosis alos ingeniis. uitiosiq; eorum sup
plum qui uidiare tñ de alis. cupi facere
mihi nouerunt. siqui aūt hñ sunt quib;
nā nō displicent. hui hebraici exemplar
ad monemus ut hebrea nomina quoq;
grandi in hoc uolumine copia est. distine
re per uirgulas scribam. mihi. n. prodest
emendasse libros. mihi emendasse hebraos
diligētia conferentes. nec chn qm monet
ar qd' unusquisq; est liber. nec apostolus
Titū siquarta libū scripturas deuitemus. q;
apud hebreos hereses. nec mea q; sermones
in unū uolumen coartemus. neque ñ
hñe ap nros nec de xxiii. sensib; sunt. pau
abundanda. siquis aūt hoc nobis obiecerit
nō pter quos exemplaria uarietas ipā la
tentia. redarguit. de monstrant. nec pōt un
q; uerum asseri qd' diuisum est. nunc
cum ad euangelia uigilib; multa pos
sumus hñe de nō testamento. q apud hoc
nos pter nd hñe. uelud illud. qm nazare
us uocabimur. hoc ego no tantum
meum. sed debitum mihi conspiciens
multa q; alia que latinis opi referamus.
atque me ab eo ubi scripta sunt. qui mq;

Amos

exemplois

Amen

Amen

Amen

par merlin que est in uidea · reedificet do
mum domini dei ihrl̃ qui est deus qui est
in merlin · omnes reliqui in circuitu loca
in circuitu ipsorum adiuuent eum in de lo
sino argento · auro · ibus · pecoribus; excep
tis quæ uoluntarie offerunt templo dei q̃
est in merlin. Et surrexerunt principes pa
trum de iuda · beniamin · sacerdotes · leui
te · omnes quos suscitauit dominus spũ
ut ascenderent ad ædificandum templũ
domini qđ erat in merlin. Omnibus qui
erant in circuitu adiuuerunt manus
eorum in uasis argẽteis · aureis · in ibus in
supellectilibus · in omnibus exceptis hys que
sponte obtulerant. Rex ĩo cyrus protulit ua
sa templi domini que tulerat nabuchod
de merlin · posuerat ea in templo dĩi sui
Protulit ea inquã rex persarũ per manũ
mithridatis filii gazabar · dinumerauit
ea stabasar principi iude · hic est nũ
erorum quale auree · xxx · quale argẽtee
mille cultri · xxix · saphi aurei · xxx · sa
phi argẽtei · cccc · vasa alia mille · ua
sa aurea · argẽtea · v · milia · et · cc.
Omnia tulit sisabassar cum hys qui
ascendebant de transmigratione babilõis
in hierl̃m. Hii sunt principes merlin · fi
lii qui ascenderunt de captiuitate ge
nũ ĩustituerat nabuch rex babilonis
in babilonem · reuersi sunt in merlin · in
deam unusquisq; in ciuitatem suam
qui uenerunt cum zorobabel · esua ue
nua saraia · reelaia · mardoi · belsam me
sphar · beligai · reum · baana · hui numero
pli ihrl̃ · filii pharos · duo milia · cl · xxv ·
filii areth · dc · lxxv · filii iersephania · cc ·
lxxv · filii sepheta · cc · lxxv · filii area · dc ·
lxxv · filii phaa · moab · filiorum iosue · moab
duo milia · dccc · xii · filii helam mille · cc ·
l · alii · filii zethua · dccc · xlv · filii zachai
dc · lx · filii bani · dc · xlii · filii bebai · dc · xxiii ·
filii azgad mille · cc · xxii · filii adonicam
dc · lxvi · filii beguai duo milia · lvi · filii
adin · ccc · l · alii · filii ather qui erant
ezechiæ · xcviii · filii bezai · cc · xxxii · filii
iorani · c · xii · filii asom · cc · xxiii · filii ge
bar · xcv · filii bethleem · c · xxiii · uiri ne
tupha · lvi · uiri anathoth · c · xxviii · fi
lii azmaueth · xlii · filii chariarim cephi
rae · et beroth · dcc · xliii · filii iaira · et
gabaa · dc · xxi · uiri machmas · c · xxii · vi
ri bethel · et hai · cc · xxiii · filii nebo · lii · filii
magbis · c · lvi · filii helam alterius mille · cc ·
liii · filii iarim · ccc · xx · filii iericho · ccc · xlv ·
dcc · xl · filii senaa · tria milia · dc · xxx · sacerdotes · filii ydaia · de
domo iesue · dcccc · lxxiii · filii emeer mille ·
lii · filii phessur mille · cc · xlvii · filii ar
mille · xvi · leuite · filii iesue · et cedmiel filii
oduie · lxxiv · alii · cantores · filii asaph · c ·
xxviii · filii ianitor · filii sellũ · filii aphet ·
filii telmon · filii accub · filii ametha · filii so
bai · filii sobai · omnes · cc · xxxix · iannaa ·
filii oseu · filii asuphe · filii thecu · filii boor
filii ceros · filii sisara · filii phadon · filii le
bana · filii agaba · filii accub · filii agab ·
filii selmai · filii anuan · filii gaddel · filii
gazer · filii rhaiaia · filii rechob · filii
rasin · filii gazem · filii aram · filii phaseo ·
filii besee · filii asenaa · filii nunim · filii
nephisim · filii bethelem · filii acuphia · filii
asur · filii bellanth · filii maida · filii arsa ·
filii bercos · filii sisara · filii thema · filii
nasia · filii atuphia · filii seruor salomonis ·
filii sophereth · filii pharuda · filii iaala · filii dercon · filii gedel · fi
lii saphatia · filii athil · filii phochereth
qui erant de alebaim · filii ami · omnes
nathinei · et filii seruor salomonis ·
cc · xcii · hii qui ascenderunt de thel
laa · thelersa · cherub · addon · emer · et
non potuerunt indicare domum pa
trum suor · et semen suum utrum ex isra
el essent · filii delaia · filii tobia · filii necho
da · dc · lii · et de filiis sacerdotum filii obia
filii accos · filii berzellai qui accepit de
filiabus berzellai galaadite uxorem · et
uocatus est nomine eorum · qui quesierunt scri
pturam genealogiæ sue · non inuenerunt · et ejecti sunt de sacerdotio · et dixit
athersatha ei ut non comederent de
sco sco donec surgeret sacerdos doctus
atq; atq; perfectus · omnis multitudo si
mul · unus · xlii · milia · cc · lx · exceptis
seruis eor · et ancillis qui erant · vii · mil
ia · cc · xxxvii · uiri · et cantores atq; can
tatrices · cc · equi eor · dcc · xxxvi · muli
eorum · cccc · xlv · cameli eor · cccc · xxxv ·
asini eor · vi · milia · dcc · de principibus
patrum quidam; cum ingrederentur templũ
domini qđ est in merlin sponte obtule
runt in domum dei ad extruendam

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

eam in loco suo & mures suas dederunt in
pensas operi eam solid. xl. minas. & mille
argenti minas. v. milia sacerdotes
& leuitæ erant. Congregauerunt ergo sacerdotes & leuitæ de
prouincia. & conuenerunt in hierusalem. & de principibus familiarum in domibus patrum suorum. iuxta
numerum singulorum. uenerunt in templum dei quod erat
in hierusalem. & filii israel in urbibus suis. congregatus est
igitur omnis populus quasi unus homo in platea quæ est
ante portam aquarum. & surrexit iesus filius iosedech & fratres eius sacerdotes. &
zorobabel filius salathiel & fratres eius. & ædificauerunt altare
dei israel. ut offerrent in eo holocausta. sicut scriptum est in lege
moysi hominis dei. & collocauerunt altare
super bases suas. & ædificauerunt super illud holocaustum domino. mane & uespere. & fecerunt
sacrificium. sicut scriptum est. & tabernaculorum. sicut scriptum
est. & holocaustum diebus singulis per ordinem
secundum præceptum. opus diei in die suo. & post
holocaustum iugem. & in kalendis cuncti
mensis. & in omnibus solemnitatibus domini quæ erant
sanctificanda. & unusquisque quod offerebat
spontaneum domino. die primo mensis septimi cœperunt
offerre holocaustum domino. porro templum dei nondum fundamentum eius
iactum erat. & dederunt aurum & argentum cæmentariis & fabris
lignum quoque & lapides. ut deferrent ligna cedrina de libano
ad mare iopen. iuxta quod præceperat cyrus
rex persarum eis. anno autem secundo ad ueniendum eorum
ad templum dei in hierusalem mense secundo cœperunt
zorobabel filius salathiel & iesue filius iosedech & reliqui de fratribus eorum sacerdotes & leuitæ
omnesque qui uenerant de captiuitate in
hierusalem. & constituerunt leuitas a xx. annis & sursum
ut urgerent opus domus domini. & stetit
iesus filius eius & fratres eius & cedmihel & filii eius & filii
iuda quasi unus ut instarent super eos
qui faciebant opus in templo dei. filii henadad filii eorum & fratres eorum leuitæ fundato igitur
templo domini steterunt sacerdotes in ornatu suo cum tubis & leuitæ filii
asaph in cymbalis ut laudarent dominum per
manum dauid regis israel. & concinebant in
confessione domino quia bonus quia in
æternum misericordia eius super israel. & omnis populus
plausit uociferans clamore magno in laudando dominum eo quod fundamentum esset templi
domini. & de sacerdotibus & leuitis
principum patrum & seniores qui uiderant
templum primum cum fundamenta eius iacerentur ante oculos eorum flebant uoce magna. & multi
in uociferatione in lætitia clamabant. et non
poterant homines discernere uocem gaudii populi a uoce
clamoris lacrimarum. populus enim flebat planctu magno
nimis. ita ut procul audiretur clamor magnorum
nec audiebatur procul. audierunt autem hostes
iuda & beniamin. quia filii captiuitatis ædificarent templum domino deo israel. & accesserunt
ad zorobabel & ad principes familiarum dixerunt eis. ædificemus uobiscum quia sicut uos
quærimus deum uestrum & nos immolamus
victimas exdiebus assaradon regis assur qui
adduxit nos huc. dixerunt eis zorobabel & iosue
& reliqui principes familiarum israel. non est nobis &
nobis ut ædificemus domum deo nostro. nos ipsi
soli ædificabimus domino deo nostro. sicut nobis
præcepit cyrus rex persarum. fecerunt autem populi
terræ impedire manus populi iudæ. & turbare eos
in ædificando. & conduxerunt aduersum eos consiliarios ut dissiparent consilium eorum
omnibus diebus cyri regis persarum. usque ad regnum
darii regis persarum. & usque ad regnum
artarxersis regis persarum.

Anno autem assuери. in exordio imperii eius. scripserunt accusationem ad
uersus habitatores iudæ & hierusalem.
& in diebus artarxersis scripsit belam mithridates & tha
bel. & reliqui qui erant in consilio eorum ad artarxersem regem persarum. epistulæ autem scriptæ
scripta erat syriace. & legebatur syriace.
Rehum cancellarius & simsai scriba scripserunt epistulam unam de hierusalem artarxersi regi hu
iusmodi. Rehum cancellarius & simsai scriba & reliqui consiliarii eorum. dinæi. pharsathæi. thar
pharathæi. arfarsathæi. archeui. babylonii. susanchæi. dehæi. elamitæ. & ceteræ gentes quas transtulit
asenaphar magnus & gloriosus. & habitare eas fecit in ciuitate samarie. & in reliquis
regionibus trans flumen in pace. & exemplar epistulæ quam miserunt ad eum. artarxersi
regi seruientes uiri qui sunt trans flumen
salutem. & nunc notum sit regi quia iudæi qui
ascenderunt a te ad nos uenerunt in hierusalem ciuitatem rebellem & pessimam ædificant. & muros eius perfecerunt & fundamenta instaurant. nunc igitur notum sit regi quia si ciuitas illa ædificata fuerit & muri eius
instaurati fuerint. tributum. & uectigal non dabunt. & sic
reddituum regum damnum patietur. nunc quia sal quod
a puericia mihi est. & ideo non decet nos regis iniuriam

ergr ineq cōmenauit anno primo cui re
gnauit rex de ceteris in domū dei que e
in ierūn edificarent in loco a nabuchodo
nosor asportato. Et precepit ut ascenderent
in montem et adferrent ligna et edificarent
domum dei. Et ascenderunt et adtulerunt ligna
et edificauerunt domum dei. Et cum edificassent
templum ierusalem et consummassent illud
secundum mandatum dei et ornassent illud
auro et argento et omnibus uasis templi dei
et dedicassent templum in gaudio et leticia
fecerunt autem filii israel sacerdotes et leuite
reliqui filii transmigrationis dedica
tionem domus dei in gaudio et leticia
et dedicauerunt domum dei in annos cen
tum et uiginti quinque pro peccatis duode
cim principum israel duodecim hircos pro
numero principum israel statuerunt sacerdotes in or
dinibus suis et leuitas in ministeriis suis super
opera dei in ierusalem secundum scriptum in libro
moysi. Fecerunt autem filii transmigrationis pa
schā xiiii die mensis primi postquam
sacerdotes et leuite qui unus
quisque mundi ad immolandum pascha
universi filii transmigrationis fuerunt; immolauerunt
pascha xiiii die mensis primi pro filiis
suis sacerdotibus et fratribus suis et sibi. Comederunt filii israel
qui reuerant de transmigratione et omnes
qui se separauerant ab immunditia
gentium terre ad eos ut quererent dominum
deum israel. Fecerunt solempnitatem azimorum
vii. diebus; letati quippe fuerant coram domino. Conuertit enim
animum regis assur ad eos ut manus eorum adiuuaret
opera domus dei dei israel.

Post hec in regno artaxersis regis persarum ascendit esdras filius saraie
filii ezechie filii selum filii sadoch filii
achitob filii amarie filii azarie filii mara
ioth filii zaraie filii ozi filii bocri filii abi
sue filii finees filii eleazar filii
aaron sacerdotis ab initio. Iste esdras ascen
dit de babilone ipse scriba uelox in le
ge moysi quam dedit dominus deus israel. Et
dedit ei rex secundum manum domini dei ip
sius super eum omnem petitionem
eius. Ascenderunt de filiis israel et de filiis sa
cerdotum et de filiis leuitarum et cantorib;
et de ianitoribus et nathinneis in ierusa
lem anno vii. artaxersis regis. Venerunt
in ierusalem mense v. ipse est annus vii. re
gis. Et in primo die mensis primi ce
pit ascendere de babilone et primo die
mensis quinti uenit in ierusalem iuxta
manum dei sui bonam super se. Esdras
autem paratum cor habuit ut in lege domini
disceret et faceret et doceret in israel
praeceptum et iudicium. Hoc est autem exemplar epistule edicti quod dedit rex artaxerxes
esdre sacerdoti scribe eruditio in scri
ptis; precepti domini et mandatorum
eius in israel. Artaxerxes rex regum esdre
sacerdoti scribe legis dei celi doctissimo

salutem · me decretū est ut tui quoq;
placuit in regno meo de ꝓlib ysr̄l · de sacer
dib; eius · ac leuitis ut in ierlm · tecum va
dant · de gente · mea · regis · cum · consiliariorum
eius · missus es ut uisites iudeam · et ierlm
in lege dei tui que est in manu tua · ut
ferat argentum · aurū ad dom · dei sui
in ierlm tabernaculum est · in manu · tua
tum · aurum · ad dandū; ut omnis in
uentus in tota prouincia babylonis · ꝓlis offere
re uolunt · de sacerdotib; qui sponte ob
tulerunt domui · dei sui que est in ierlm
libera tapere · studiose emite de hac pecu
nia uitulos arietes · agnos · cum oblatione eoz · offer
ea super altare templi dei uri · qd est in ie
rusalem · et · si quid · tibi; uel fratrib; tuis placuit
de reliquo argento · auro ut faciatis cum
uoluntatem uri dei facite · ista quoq;
que dantur · ad ministerio domus dei
tui · trade in conspectu dei ierlm · et · cete
quib; opus fuerit uidomo domus tui · de thesau
ris dei tui · de quo · mandat rex artaxerxes · rex · statu
imꝰ · de cunctis omnib; qui habitant
publice · qui sunt trans flumen · ut quicquid
petierint a uobis · esdras sacerdos · scriba legis
dei celi · absq; mora detis · usq; ad argenti
talenta · c · usq; ad cor · bathor · c · cor · usq;
ad frumenti choros · c · usq; ad bathos o
lei · c · salis · absq; mensura omne qd
ad uotum dei celi pertinet · cum studio detur
ut ne forte iratus sit · et regnum regis · et filioꝝ eius · hoc quoq;
nobis · scribere iussit de uniuersis sacerdotib; · le
uitis · cantoribus · ianitoribus · nathinneis
· ministris domus dei huius · ut nec tributum · uectigal
nec annonas · nō habeant potestatē
imponendi · sup eos · et · esdras · scd̄m · sa
pientiam dei tui que est in manu tua
constituat · iudices · et · probet · ut iudicent · oēm
ꝓlm · qui est · trans flumen · omnib; q
nouerunt legem dei tui · et legem regis
· et · si imperiti docete · eos · si quis
non fecerit legem dei tui · et legem regis ·
diligenter iudicium eius · de eo · siue in
mortem · siue in exsilium · siue in damp
nationem substantie eius · siue in carcerem
· dixit esdras · benedictus · dñs deus
patrum nrōz · qui dedit hoc in corde regis · ut
glorificaret · domum domini que est

in ierlm · et inclinauit · misericordiam
coram rege · et consiliariis eius · omnib;
fortib; principib; regis potentib; · et · ego con
fortatus · manu domini dei mei · que erat
in me · congregaui de ysr̄l principes · qui
ascenderent mecum · et sunt · ergo · principes
familiarū · et per genealogia eoz · qui
ascenderunt mecum in regno artaxer
xis regis · de babylone · de filiis · finees · gerse
on · de filiis · ythamar · daniel · de filiis · dauid ·
de filiis · sechenie · de filiis · phares · za
charias · et cum eo · numerati sunt · mares · c · l ·
de filiis · phech moab · helioenai · filius · zara
hie · et cum eo · cc · mares · de filiis · sechenie · fi
lius · ezechiel · et cum eo · ccc · mares · de filiis · adan
· nabath · filius · moarhan · et cum eo · l · mares ·
de filiis · phaeth moab · helioenai · filius · zarahie ·
et cum eo · ducenti · mares · de filiis · zaphatie · zebedia
filius · michael · et cum eo · lxxx · mares · de fi
liis · ioab · abadia · filius · iechiel · et cum eo
· cc · xviii · mares · de filiis · salomith · filius · io
sphie · et cum eo · c · lx · mares · de filiis · bebai
zacharias · filius · bebai · et cum eo · xxv ·
viii · mares · de filiis · ezgad · iohannan · filius ·
ezechan · et cum eo · c · x · mares · de filiis · a
donicam · qui erant nouissimi · hec no
mina eoz · heliphelech · et · iehiel · et · samma
as · et cum eis · lx · mares · de filiis · begui · uthi
ai · et · zaccur · et cum eis · lxx · mares · congre
gaui eos ad flumen · qui decurrit
ad · ahaua · et mansimus ibi · tribus diebus ·
quibus · q; in plo · et in sacerdotib; · de filiis ·
leui · non inueni ibi · et misi heliezer · et · ariel · semeiam · et · helnathan · na
thaniam · et · iarib · et · helnathan · et · nathan · zaca
riam · et · mosollam principes · et · ioarib
· et · helnathan · sapientes · et misi eos ad
heldo qui est · primus in chasphie · loqui
que · ut · uerba · que loqui deberent
ad · ad dom · ad fres · eius · nathinneos · in lo
co · chasphie · ut · adducerent · nobis · mini
stros · domus dei nri · et adduxerunt · nobis ·
manu · dei · nri · bonam super nos · uirum
doctissimum · de filiis · moholi · filii · leui ·
filii · ysr̄l · sarabiam · et filios eius · xviii ·
et · hasabiam · et cum eo · isaiam · de filiis · merari · fres · eius · et filios eius
· xx · de nathinneis · quos dedit dauid · et
principes ad ministeria · leuitaꝝ · nathi
neos · cc · xx · omnes · hi nati sunt nominib;
nocabantur · ipsum ibi · ieiunium

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

uē tuum agama ut affugerem cor
meū dñō deo mō · ppter ne ad eo uiam
rectam nob̄ · filiul nīl unū le que sub
nīā rubū n · pē regis aurelium · req
rel qui de fruderem nos ab inimicis mis
a quib̄ dixerunt regi manus dei nīā est ·
super omnes qui querunt eum in bonis
re · impium eius · ibo quid eius · ruine ſ
omnes qui delinquunt eum · ceu manu
mus sade · ne gaudeant dīnīm pro lī ·
euenit nob̄ prosperē · separam de pin
cipib; sacerdotum · xii · sambiam · talenta
rum est de frib; eoz · x · appendendi q; est
argentum · rauum · mala consecra
dominus dī nīā cui obtulerat rex · consili
rores eius · ipe mpelesmi · mīlius; sīl'
eoz qui ī uerum fuerant · ad pendi in ma
nib; eoz argīn talenta · de · l · mala argē
rea · t · auri · c · talenta · ciatheres aureos · xx ·
qui hēbant · solidos mille nof · mala erū
fulgentis optimi duo pulcr̄ ut aurum · dix
it · fol sīl domui · mala sēa · argentum
· rauum q̄d ſtome oblatum est · domino
deo pīn nīoz · ingulare · iumenta · ne dare ap
pendat sacram primis; sacerdotum · le
uitarum · deinde; familiaz sīl' in ecclīa
mihi clamorum domui dīnī · iusteperunt
ſ sacerdotes · lente pondus · argīn · rauum
· uasa · ut deferent in ierlm in domum
dei nīā · promouimus g̃ā flumine ad da
ma · xii · die mensis primi ut pergerem
ierlm · manus dei nīā fuit super nos · i
lībauit nos · de manu inimici · insidia
toris in uia · uenimus ierlm · manſi
mus · ibi · iii · die; die · iiii · appensū
est argentum · rauum · mala in domo di
nīā p manum · remoth filii uriē sacerdo
tis · cum eo eleazar filius finees · cumq; eis
iosabed filius iosue · et nadan filius · iemo
i · leuite · nē mīn · pondus omnium · del
ſeptum est omne pondus · in tempore il
lo · b; · requirebatur de captiuitate filii nīā
migrantes · holocaustum obtulerunt
domino · de · isr' · uitulos · xii · pro omni pl
isr' · arietes · xcvi · agnos · lxxvii · hircos p
pctō · xii · omnia · in holocaustum dominō ·
dederunt · aut hec dicta regis sunt apīs qui
erant deorsum regis · et duab; nīl fluuī
· eleuauerunt · uir plm · dominum dei
· ut qui aut hec completa sunt accesse
runt ad me principes dicentes · non est
sepamus plūs isr' · et sacerdotes · et leuite a plē
bibus · terre · nec ab hominibus · eoz · in
quinationes eoz · chananeī · hetheī · pherezei · iebusei ·
ammonitaz · moabitaz · egyptiozum · et
amorreoz · fecerunt · n · de filiab; eoz sibi
· filiis suis · uxores · commiscuerūt semen sanc
tum · cum plūs eaz · manus · principum
· magistratuum fuit · in prēgressione hac
prima · cumq; audissem sermonem istum
· scidi pallium meum · et tunicam · et uulsi
capillos capitis mei · et barbe · et sedi merens
· uenerunt aut ad me omnes qui timebant
uerbum dei isr' · pro prēgressione eoz · qui
de captiuitate uenerant · ego sedebam
tristis usq; ad sacrificium uespertinum ·
· et sacrificio uespertino surrexi de affli
one mea · scisso pallio · tunicaq; eius · et
genua mea · et expandi manus mea · ad do
minum dīnm meum · et dixi · domine deus · ver
gnndor · et erubesco leuare faciem meam ad
te · quia iniquitates nīe multiplicate sunt
super caput nīn · delicta nīa creuerunt
usq; ad celum · a diebus · patrum nīoz · sumus
in peccatis grauiter usq; · ad diem hāc
· et in manibus nīis tradti sumus · ipi · et
fratres nīi · et gentes nīe · in manib; regum ter
rarum · in gladium · et captiuitatem · et in
rapinā · et in confusionē · in tribulationē · sicut
die hac · et nunc · quasi ad parum · ad momen
tum facta est deprecatio mea · a · apud dominū
deum nīm · ut dimitteret nob̄ · reliquias
· et daret nīi · paxillum in loco eius · illumi
naret · oculos nīos · deus nīr · et daret nob̄
modicam · uiuificare · in seruitute nīa · et ser
ui sumus · in seruitute nīa · non · delinquid
nos deus nīr · in cunctis · super nos · deus
pīs · misit coram rege persaz · ut daret
nobis uitam · et sublimaret · dominum di
nīm · et starem · et solemnes eius · daret
nobis spem · in ministerio · in ierlm · et
quid dicemus · domine deus nīr · post hec · et
tunc · mandata tua · mandasti · in manu
a que · p · cepisti · in manu seruorum tuoz
· prophetaz · dicens · terra ad quam uos ingredie
mini · ut possideatis eam · terra · in · immunda est
· et · immunditiam · populoz · terraz · et · in
ab hominationib; eoz · qui · repleuerunt
eam · ab ore · usq; ad os · in · contaminatione
ne · sua · nunc · ergo · filiae nīae · ne · detis · fi
liis eoz · et filias eoz · non accipietis · filiis
nīis · et non · queretis · pacem eoz · et · bona

tem eor usq; in sempiternum non confortem
mini · comedent que fuit uxor fratris ei
redet ipsemet filios uel usq; in seculum · p
omnia que uenerunt super nos in opere
ib; nil possumus · unde iudicij non magno
quam deus n̄r libasti nos deminoratione ser
na · dedisti nobis salutem sicut est hodie
ut non reuerteremur · ut nunc faciemus
mandata tua ut; magnoma ungent
tum pplis ab hominib; num ulla · iusq
usq; est nob usq; ad consummandum nem
ne dimittes nobis reliquias · salutem ho
mine deus isti · nullus est nisi tu qui deleuisti in
mul qui salvaremur · sicut die hac ecce
eam te sumus in delicto nō · non u
stare poterimus super hoc · ergo oā
re esdra · in oratione deum · et confite na
cente · nō templum dei · collectus est ad eū
de isti · cetus grādis nimis uxores mulier
· pueri · et fleuit ppl multo fletu · et dix
sechenias filius iehiel de filiis helam ·
dixit esdre · nos prenauricauimus in
deum nostrum · et duximus uxores alie
nigenas de pplis terre · nūc tamen
est in isti · super hoc peniteamus · et feda ei
dimus · nō · ut proiiciamus uxores · et
qui de his nati sunt · iuxta
tatem domini · nostri · qui timent p̄ce
pta dei nri · fiat · secundum legem · surge tu
nam est de te negotium · nos quoq; erimus tecū
confortare · et fac · surrexit ergo esdras ·
ad principes sacerdotum · et leuitas ·
omnem isti · ut facerent · et · uerbum hu
jusmodi · iurauerunt · surrexit · esdras · a domo
dei · abiit ad cubiculum · iohannan fi
lii helisaphi · et cum esset illuc · panē non
comedit · aquā non bibit · lugebat · a
transgressione eorum qui de captiuitate ue
nerant · et missa est · ea · uoce in omni · et in
tegra omnib; filiis transmigrationis · ut con
gregarentur · in hierusalem · omnis qui non
ueniret intra; dies; iuxta consilium principum
et seniorum · auferretur · ab ea substantia ei
ipse · abiceretur · de cetu transmigrationis · con
uenerunt igitur omnes uiri iuda · et
ramin in hierusalem intra; dies; ipse est mēsis
nonus · xx die mensis · sedit omnis ppl in
platea domus dei · treminens · pro peccato · et
pluuias · et surrexit esdras sacerdos · et dixit
ad eos · uos transgressi estis · et duxistis ux
ores alienigenas · ut adderetis super delicti

isti · et nunc date confessionem dño deo pa
trum · et facite placitum eius · et separami
mini a populis terre · et ab uxoribus alienige
nis · et respondit omnis multitudo · et dixit;
uoce ma
gna · sic · uerbum tuum ad nos sic fiat ·
sed · quoniam populus est · et tempus
pluuie · non sustinemus stare foris · nec
opus diei unius · aut duorum · et hic qui
peccauimus in sermone isto · et omnis
natus principes multitudinis · et
omnes natus; dixerunt
uxores alienigenas uenant in tempo
bus statutis · et cum his seniores per ciuitatem
· et iudices eorum donec auertatur
ira dei nri · a nobis super peccato hoc ·
ionathan filius asahel · et ozadzia filius
thecue steterunt super hoc · et mosollam · et
barhaam leuite adiuuerunt eos · fecerunt
sic filii transmigrationis · et dixerunt esdras
sacerdoti · uiri principes familiarum do
mos patrum suarum · et omnes per nomina
sua · sederunt in die primo mensis decimi
ut quererent · uerbum · et consummarent
iuxta omnes uiri qui duxerant uxores
alienigenas · usq; ad diem primam mē
sis primi · et inuenti sunt de filiis sacerdo
tum qui duxerunt uxores alienigenas · de fi
liis iosue filii iosedech · et fratres eius ma
asia · et eleazer · et iarib · et godolia · dederūt
manus suas ut eiicerent uxores suas · pro
delicto suo arietem de ouib; offerentes · de
filiis emmaer anam · et zebedia · de filiis
arim maasia · et helia · et semeia · et iehiel
· et ozias · de filiis phesur · eliecnai · ma
asia · ismahel · nathanael · iozabed · et ele
asa · de filiis leuitar · iozabed · et semei · et
selecia · et ese est calitra phaiada · iuda · et eliezer
· de cantoribus; eliasub · de ianitoribus; sellū
· et tellem · et uri · ex isti · de filiis phaeth
roomia · et ezora · et melchia · et maamum · et
melchia · et benaia · de filiis helam ma
thania · zacharias · et iehiel · et abdi · et ieremo
th · et helel · de filiis zethua helionai · et
eliasub · et athanaia · et ieremuth · et abdech · et
zaziza · de filiis bebai · iohannan · ana
nia zebai · et athanai · de filiis bani · mo
sollam · et meluc · et adna · et sabal · et ra
moth · de filiis phaeth moab · edna · et
chal · benaias · et maasias · et mathanai · et
selechel · et ieremuth · et manasse · de filiis iez
rem eliezer · et ue · melchias · semeias · sy

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

simeon · leuiamin · malochi · iamnai · ide
filius asom · mathanai · mathathei · za
thoi · beniamin · maloch · semei · ide
filius iabni · maddi · amram · vhum ·
vhuel · banaias · iadanas · eheleon · hama
dmanmuth · reliabid · mathanias · mata
nai · iasi · ideal · ibenmu · semei · isalmu
as · mathan · iadnas · mechne · dalan · filii
samu · ezrel · iseleman · semeria · sellum
amaria · ioseph · de filiis nebui · hauel ma
thathias · zabdi · zabina · reddu · iohel ·
banaia · omnes hu acceperunt uxores alie
nigenas · fueruntq; ex eis mulieres que pe
pererunt filios.

Verba neemie filii helchie · et
factum est in mense
chaleu anno · xx · i
ego eram in subito castro
susan venerunt ad me anani un
de fratribus meis ipse · et uiri de
iuda · et interrogaui eos de iudeis qui remanserant · qui perecs
sent de captiuitate · de ierusalem · dixerunt mi
chi quia remanserunt · reliqui sunt de capti
uitate ibi in prouincia · in afflictione
magna sunt · in opprobrio · muri ierusalem
dissipati sunt · portæ eius combuste sunt igni
factumq; audiui uerba hec · sedi
fleui · luxi diebus · multis · ieiunabam
· orabam · ante deum celi · et dixi · obsecro
domine deus celi · fortis magne atq; terribilis · qui
custodis pactum · et misericordiam cum diligen
tibus te · et custodiunt mandata tua · fiant au
res tue auscultantes · et oculi tui aperti · ut audi
as orationem serui tui quam ego oro coram
te hodie nocte · et die pro filiis · israel · seruis tuis
· confitear · pro peccatis filiorum israel · quibus peccauimus
tibi · ego · et domus patris mei peccauimus
· nam turpiter egimus · non custodiui
mus mandatum · et cerimonias · et iudicia
que precepisti moysi famulo tuo · memen
to · obsecro · uerbi tui quod mandasti moysi seruo tuo
dicens · cum uos prauaricati fueritis · ego disper
gam uos in populos · et reuertamini ad me · et
custodiatis precepta mea · et faciatis ea · si
ab extremis fuerint ad extremum celi · et inde congre
gabo eos · et inducam in locum quem elegi
ut habitaret nomen meum ibi · ipsi serui
tui · et populus tuos quos redemisti in for
titudine tua magna · et manu tua
ualida · obsecro domine · fiant aures tue at
tendentes ad orationem serui tui · et ad orati
onem seruorum tuorum · qui uolunt timere no
men tuum · dirige seruum tuum hodie · et da
ei misericordiam · ego · n · eram pin
cerna regis.

Factum est autem · in mense nisan anno · xx · artaxerxis regis · cum
esset uinum · et leuaui uinum · et dedi regi · et
eram quasi languidus · coram facie regis · non
fui · et dixit rex · quare uultus tuus tristis est ·
cum egrotum non uideam · non est autem hoc
nisi malum · nec ait quicquam · et timui ualde · et dixi regi · rex in eter
num uiue · quare non mereat uultus meus tris
tari · quia locus domus sepulcrorum patrum mei desertus est
· et portæ eius deuorate sunt igni · et ait mihi rex
pro qua re postulas · et oraui deum celi · et dixi
ad regem · si uidetur bonum regi · si placet
seruus tuus · coram facie tua · ut mittas me
in iudeam · ad ciuitatem sepulcrorum patrum
mei · et ædificabo eam · et dixit mihi rex
· regina que sedebat iuxta eum · usquequo
erit iter tuum · et quando reuertens · placuit
coram rege · et misit me · constitui
ei tempus · et dixi regi · si regi uidetur bo
num · epistolas detur mihi ad duces regionis trans flu
men · ut tradant me donec ueniam in
iudeam · et epistolam ad asaph custodem saltus
regis · ut det mihi ligna · ut tegere possim portas
turris domus · et murum ciuitatis · et domum
quam ingressus fuero · dedit mihi rex iuxta ma
num dei mei bonam mecum · et ueni ad duces
regionis trans flumen · dedique eis epistolas regis
· misitque rex mecum principes militum
et equites · audierunt autem sanaballath horo
nites · et tobias seruus · ammanites · et displicuit
seruis ammanitis · nequissimum · uenisse hominem
magna · qui quæreret prosperitatem filiorum israel · uenique
ierusalem · et fui ibi tribus diebus · et surrexi nocte · ego · et uiri
pauci mecum · nec indicaui cuiquam quid
deus meus dedisset in corde meo ut facerem
ierusalem · neque erat mecum nisi
iumentum cui insidebam · egressusque per
portam uallis nocte · ad fontem draconis · et ad
portam stercoris · contemplabam muros
ierusalem dissipatos · et portas eius consump
tas igni · et transiui ad portam fontis · et ad
aquæductum regis · non erat locus iu
mento cui sedebam ut transiret · ascendi
torrentem nocte · et contemplabam murum
et reuersus ueni ad portam uallis · et redii ·

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

magistratus aut nescirent quo abis
sem aut quid ego facerem. & ⁊ iudex
⁊ sacerdos ⁊ optimates ⁊ magistri ⁊
reliqui qui sciebant opus vsq; ad id
locorum nichil iudicabam dicit. Vos
nostri afflictionem in qua sumus cernitis
Jerusalem deserta est ⁊ porte eius consumpte
sunt igni. Venite ædificemus murum Jhe
rusalem ⁊ non simus ultra obbrobrium
Indicauit eis manum dei mei qd̄ esset bo
na mecum ⁊ verba regis que locutus
est ad me. Surgamus ⁊ ædificemus. Et
confortate sunt manus eorum in bonum. Au
dierunt aut̄ Sanaballath horonites ⁊ To
bias seruus ammonites ⁊ Gosem arabs ⁊
illi subsannauerunt nos ⁊ despexerunt nos
dixerunt. Quę nam est hec res quam facitis
Numquid contra regem nos rebellatis. Et re
didi eis sermonem. Dixi eis. Deus ipse
celi ipse nos dirigat. Nos serui eius
sumus. Surgamus ⁊ ædificemus. Vobis
aut̄ non est pars ⁊ iustitia ⁊ memoria
in Jerusalem. Et surrexit eliasib pon
tifex magnus cum fratribus suis sacerdo
tibus ⁊ ædificauerunt portam gregis ipsi
sanctificauerunt eam ⁊ statuerunt ualu
ias eius ⁊ usq; ad turrem centum cubitorum
sanctificauerunt eam usq; ad turrem A
nanehel ⁊ iuxta eum uir iericho edifica
uerunt ⁊ iuxta eos ædificauit zachur
filius amri portam autem piscium ædifica
uerunt filii asnaa ipsi texerunt eam ⁊
statuerunt ualuas eius ⁊ seras ⁊ mueles
⁊ iuxta eos ædificauit meremuth filius
urie filii accus ⁊ iuxta eum ædificauit m
osolla filius barachie filii mesezebel ⁊
iuxta eum ædificauit sadoch filius baana
⁊ iuxta eum ædificauerunt thecuitæ
optimates eorum non supposuerunt col
la sua in opera domini sui ⁊ portam
veterem ædificauerunt ioiada filius pha
seha ⁊ mosollam filius besodia ipsi texe
runt eam ⁊ statuerunt ualuas eius
⁊ seras ⁊ mueles ⁊ iuxta eos ædificauerunt
melelchias gabaonites ⁊ iadon me
nonathites ⁊ viri de gabaon ⁊ maspha
pro duce ultra fluuium ⁊ iuxta eum ædificauit ezechiel filius oziel
aurifex ⁊ iuxta eum ædificauit ana
nias filius pigmentarii ⁊ dimiserunt re
rum usq; ad murum platee latioris ⁊
iuxta eum ædificauerunt raphaia filius ha
hur princeps dimidii murelim ⁊ iuxta eum
ædificauit igedia filius semmaat et domi
nam ⁊ iuxta eum ædificauerunt accus filius
alebone mediam autem partem uici ædi
ficauit melchias filius hierem ⁊ salub fi
lius phemeab ⁊ turrem furnorum iuxta eum
ædificauit sellum filius aloes princeps
medie partis uici bethzur ipse ⁊ filii eius
portam uallis ædificauit et ipsi muru
istaurauerunt ante ipsi ædificauerunt eam
⁊ statuerunt ualuas eius ⁊ seras ⁊ mueles
eius ⁊ mille cubitos murum usq; ad
portam sterquilinii ædificauit melchi
as filius rechab princeps terre bethacha
rem ipse ædificauit eam ⁊ statuit ualu
as eius ⁊ seras ⁊ mueles portam fontis e
dificauit sellum filius colozei princeps
pagi maspha ipse ædificauit ædificauit
eam ⁊ statuit ualuas eius ⁊ seras
⁊ mueles ⁊ murum piscine siloe iuxta hortum
regis ⁊ usq; ad gradus regis qui descen
dunt de ciuitate dauid. Post eum ædifi
cauit nechemias filius azboch princeps
dimidie partis uie bethsur usq;
ad sepulchrum dauid ⁊ usq; ad piscinam q
fabricata est ⁊ usq; ad domum
fortium. Post eum ædificauerunt leuite
⁊ post eos reum filius benni. Post eum
ædificauit asebias princeps dimidii p
agi ceyle iuxta suo. Post eum ædificauerunt
fratres eorum bethlai filius enadad prin
ceps dimidie partis ceyla ⁊ ædificauit
iuxta eum azer filius iosue princeps m
aspha mensuram secundam ⁊ ascensum
armamenti anguli. Post eum in monte
ædificauit baruch filius zacchai men
suram secundum ab angulo usq; ad portam
domus eliasibi sacerdotis magni. Post
eum ædificauerunt marimuth filius urie
filii accus mensuram secundam a porta do
mus eliasibi ⁊ post eum ædificauerunt
sacerdotes viri de campestribus; unusquisq; p
eum ædificauit contra domum ⁊ usq ad ꝯ
mum suam. Post eum ædificauit sa
dai filius maalie filii semeie ⁊ dimi
sum suam. Post eum ædificauerunt benni fi
lius henadad mensuram secundam ab do
mo azarie usq; ad flexuram ⁊ usq; ad
angulum palei filius ozai ⁊ flexuram
⁊ turrem que emunet de domo regis

dimi cur
rum dom
eliasibi

excelsa · in atrio carceris post eum phadaia filius pheros · Iuxta autem eos nathinei habitabant in ophel · usque ad portam aquarum ad orientem · turrem que prominebat · Post eum edificauerunt thecuitæ mensuram secundam · e regione turris magne · et muri usq; ad murum templi · Sursum autem ad portam equorum ædificauerunt sacerdotes unusquisq; · e domum suam · Post eos ædificauit sadoc filius emmer · e domum suam · Post eum ædificauit semeia filius sechenie · custos portæ orientalis · Post eum ædificauerunt anania filius selemie · et hanon filius sehon sextus mensuram secundam · Post eum ædificauit mosollam filius barachie · e regione cellarii suum · Post eum ædificauit melchias filius aurificis usq; ad domum nathinæorum · et institorum · e regione portæ induaalem · usq; ad cenaculum anguli · Et inter cenaculum anguli · et portam gregis ædificauerunt aurifices · et negotiatores ·

Cum autem audisset sanaballath quod ædificaremus murum · iratus · et valde commotus · subsannauit iudeos · et dixit coram fratribus suis · et exercitu samaritanorum · et quid uidentur facere · numquid permittent eos gentes · ut sacrificent · et compleant in una die · Numquid poterunt ædificare lapides de aceruis pulueris · cum combusta sint ·

Tobias autem · proximus eius · ait · Si ascenderit uulpis · diruet murum eorum lapideum · Audi deus noster · quia facti sumus despectio · conuerte opprobrium super caput eorum · et da eos in despectionem in terra captiuitatis · Ne operias iniquitatem eorum · et peccata eorum coram facie tua non deleantur · quia irritauerunt ædificantes · Igitur ædificauimus murum · et iunctus est totus usq; ad partem dimidiam · et populus habuit cor ut operarentur · Factum est autem cum audisset sanaballath · et tobias · et arabes · et ammanitæ · et azotii · quod ascenderet instaurare muri · et quod cepissent · impetus agi · et quod cogitassent ut irent · et pugnarent contra hierusalem · et molirentur · iniquitatem ·

unusquisq; deum nostrum · et posuimus custodes super murum die ac nocte · contra eos · Dixerunt autem iudæi · Defecit fortitudo portantium · et humus multa est · nos autem non possumus ædificare muros · Dixerunt hostes nostri · Nesciant · et ignorent · donec ueniamus in medium eorum · et occidamus eos · et cessare faciamus opus istud · Erat autem cum uenissent iudæi · qui habitabant iuxta eos · et dixerunt nobis · decies ex omnibus locis · unde conuertimini ad nos · Et congregauit de populo in loco post murum per curiosa · et statuit cognatos gladiis suis · lanceis · et sagittis · et uidit · et surrexit · et dixit ad optimates · et magistratus · et ad reliquum populum · Nolite timere a facie eorum · Dominum magnum · et horribilem memento · et pugnate pro fratribus · uestris · filiis · et filiabus · uestris · uxoribus · uestris · et domibus · Factum est autem · ut audierunt inimici nostri · quia notum nobis factum est · et dissipauit deus consilium eorum · et reuersi sumus omnes ad muros · unusquisque ad opus suum · Factum est autem die illa · media pars iuuenum faciebat opus · et media pars parata erat ad bellum · lanceæ · scuta · et arcus · et loricæ · et principes post eos in omni domo iudæ ædificantium in muro · et portantium onera · unusquisque una manu sua faciebat opus · et altera tenebat · gladium · ædificabant enim · et uniuscuiusque gladius erat accinctus renes · et ædificabant · et clangebat buccina iuxta me · dixi ad optimates · et ad magistratus · et ad reliquum populum · Opus grande et latum · nos separati sumus in muro · procul alter ab altero · in loco quocumque audieritis clangorem tubæ · illuc congregamini ad nos · deus noster pugnabit pro nobis · Nos igitur faciemus opus · media pars nostrum teneat lanceas · ab ascensu aurore donec egrediantur astra · et demus post quos · et illo die ego · et filii mei · et famuli mei · qui erant post me · non deponebamus uestimenta nostra · unusquisque · nisi unusquisque ad baptismum · et factus est clamor populi · uxorum

erunt magnum ad uerbum fili suos uideos
rerant quid dicerent filium nō habe nīe
multe sunt animus ac — upiamus p
pro eoz fruūm rcomedamus rūi
uamus rerāt quid dicerent agros nōs
runeas rdomos mās appamus rac
apamus fruūm in fame halu di
cebant mutuo sumamus pecunias in
tributa regis demus; agros nōs rui
neas rnūe sint carnes fruūm nōe sic
carnes nīe sūt rsint filii eoz sicut filii
nī qce nos subugamus filios
nōs rfilias nās. nīe rumen ide fi
nab; nīl sunt famule nec hēmus
unde possint redimi ragros nōs rui
neas nās alii possident rmanus sum
nimis caman duisem clamorem eoz
cedin uerbis istis dixi
mee rumurpam optimates rmagis
tus rdixi eis fenus ta ne singulus a fris;
nīl exigatis congregam ad uersus
eos congregem magnam rdixi eis no
ur scias redimimus fres nos sideos ci
uendi fuerunt gnb; sdm possibili
tatem gnam ruos igit rendi tus
fres nos redimemus eos silueruntq
inuenerunt quid rspondere; ad eos
non est bona res quam facitis quare in
more dei nri non ambulatis ne exp
bretur nob agnib; inimici nīs ego
rfres mea rpūi mei comodauimus pū
nus pecuniam rfrumentum non rep
tamus in cōmune istud et aluenum o
cedamus sd detur sd debetur nob red
dite ei hodie agros suos rvineas suas
oliueta sua rdomos suas quin potius
uenemur pecunie fruūm rui
rolebam exigere solebatis abeis dare
pro ullis rdixerunt reddemus rab eis
uchil quemus sicut facimus ur lo
queris ruocatis sacdotes rad iurare eos
ur facerent nīe sīd dicam in super ex
cussi sinum meum rdixi sic excutiat
deus omnem uirum qui non comple
uerit uerbum istud de domo sua rde la
bore; sint sic excussus rvacuus fiat
rdixit uniūsa multitudo amē rlaudā
uerunt dīm fecit ergo pūs iuxta eum dic
tum rdixerunt illa qua preterit ex
ur eem dux mea nda ab anno xx. usq;
ad annum xxxii. artaxerxis regis per

annos xii. ego rfres mei annonas que
ducab; debebamur non comedimus
ex ea ante prima qui fuerit ani me grauā
uerunt pūm ractepserunt ab eis in pane
rumo rui pecunia cotidie sicl. xl.
rministri eoz de pūs erunt pūm ego aut
non feci ita ppter timore di quia populi in
opere muri edificati ragrum non emi
romnes pueri mei congregati ad op
erandū rdei quoq; magnates eoz. c. l.
rui erant rqui uenie bant ad me de
gnib; que in circuitu nō sunt in mēsa
mea erant parabantur aut mihi per
diem singulos unus bos arietes vi. electi
exceptis uolatilib; rinf dies x. uina diuer
sa multa tribuebam rin super ide no
nas diem mei non quesiui valde ne
erat attenuatus pūs gemento mei dīm
rubonum sdm omīa que fecit pūs hu
ic. actum est aut cum audisset [VI] sic.
sanaballach rtobias rgosem arabs rce
tera inimici nri edificassem ego mu
rum rnon est in eo residua mica rup
to usq; ad tempus aut illud rualuas
non posueram in portis ntulerunt sa
naballach rtobias rgosem arabs ad me
dicentes deus rexercituum sedes in mu
nitis in campo uno pi aut cogitabant
ut facerent mihi malum rmi ergo ad
eos nuncios dicens pus gnde ego facio
rnon possum descende ne forte negligā
tur cum uenio rdescendo ad uos rscribit
aut ad me sdm uerbū hi per omīa. ut ego
redi eis nīe sermonem perterem rmisit
ad me sanaballach nīe uerbum pū
puerum suum quinta uice repetam
habet in manu sua septam hoc modo
gnib; audtum est ergo dicit
ur ru rudei cogitetis rebellare ppter
dicitis murum redificare te ne sis rex
eos regem pūs gm caussam rpha pos
uerit qui prodicent de te in terra dicentes
rex iudea est audtur ut est rex uerba
hi ideo nīe uenit ur eamus consilium
pertractemus ad eos dicens non est
factum sdm uerba hec que tu loqueris
de corde tuo tu compones hi omnes ut
terrerent nos cogitantes sīd cessarent
manus nīe abscindi; rcorroboremur
rm ob causam magis confortatus ma
num meam ringressus sum domum

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

samaie filii dalue filii merhabel legreco q̄
arr̄ tractu mul̄ no ūcum iudeis dñi in me
dio templi reclaudunt̄ portas edis q̄uen
tium sūt ut inflammate nocte ne maui
sunt ut occidant̄ p̄sidia ¶ Cum quisq̄ sū
simulsui figuli q̄uis ut ego ingrediat̄ ur
templum nunc̄ ¶ Non ingrediat̄ nunc
lexi qd̄ deus non multū enim ē q̄ nati
uitat̄ ioannis cēt ad me ¶ nobiat ¶ ismahal
lath ut lede q̄ duxissent eum ¶ ceperat̄ n̄
pāum ut ēnus sacerem ¶ peccare in dñm
eor malum qd̄ exp̄brarent michi ¶ e
memento mei dñe p̄ nobis ¶ ismahal
lath mīe opa eor nulla ē, nō adie ihe ¶ ue
rūt ihiaz q̄ uerebant me ¶ complee
untur mensis xcv dies mensis obsid̄ dieb;
factum est dum audissent omnes ¶
mica mīi ut mūent uniuerse gentes q̄
erant circa eas nō poterunt resiste
ēp̄s ¶ clarent qd̄ a domino factum cēt
opus ihs ¶ in diebus illis multe optima
tum iudeoz epl̄e mittebantur ad tobi
am ¶ a tobia ueniebant ad eos multi
n̄ erant in iudea iurati ei cum
eius ex genere erat sechenie filia ozeli nolā
nam filius eius acceperat filiam mosol
lam filii barachie ¶ laudabant eum
coram me ¶ uba mea mittebant ad eum
tobias ut terreret me
ipse autē audiens cognouit esse murum ¶ ipo
situm ualuas ¶ recensui iannozes iam
nozes ¶ leuitas ¶ precepi anan fili meo ¶ ana
nie principi domus de ierlim ipse ¶ fili uni
uerse ¶ tum eius deum plus cetis ille debat
ubi ēs ¶ non aperiantur porte ierlim usq;
ad calorem solis ¶ cumq; adhuc assistent
portis claudite fores ¶ opilate ¶ posui cus
todes de habitatoribus ierlim singulos per
uicos suos ¶ unumquemq; ē domum ¶
suam ¶ tum ualde erat lata ciuitas ¶ ma
gnifica ¶ populi parum in medio eius ¶ nō
erant domus edificate ¶ deus autē dedit
corde meo ¶ congregaui optimates ¶ et
magistratus ¶ uulgus ut recenserem
eos ¶ inueni librum cen sus eoz ¶ inuē
tum scriptum in eo ¶ istis fuit filii pro uincie qui ad
scenderunt de captiuitate filiis transmi
grationis quos ¶ istituerat ¶ nabugodo ¶ rex ba
bilonis ¶ reuersi sunt ¶ in ierlim ¶ in iu
deam ¶ unusq; q; in ciuitatem suam

qui uenerunt cum zorobabel iosue ¶ ne
emias ¶ azarias ¶ raamias ¶ naamani mar
docheus ¶ beelsan ¶ mesphaleth ¶ beggoai ¶
naum ¶ baana ¶ numerus ¶ pli israel ¶ filii
pharos duo milia ¶ cxxii ¶ filii saphatie ¶
ccc lxxii ¶ filii area dc lii ¶ filii phaeth
moab filioz iesu ¶ moab duo milia ¶ dccc
xviii ¶ filii helam mille ¶ dcc l ¶ filii
zetua ¶ dccc xlv ¶ filii zathai dcc lx ¶ filii
bani mi dc xlviii ¶ filii hebai dc xxviii ¶
filii azgad duo milia ¶ ccc xxii ¶ filii ado
nicham dc lxvii ¶ filii begoai duo mi
lia lxvii ¶ filii adin dc liv ¶ filii ater filii
ezechie xc viii ¶ filii asem ccc xxviii ¶
filii bethsai ccc xxiii ¶ filii areph cxii ¶
filii zabaon cxv ¶ uri bethlem ¶ me
chiphat cl lxxvi ¶ uri anathot cxxviii ¶ uri bethazmoth xlii ¶ uri cariathia
rim ¶ caphira ¶ beroth dcc xliii ¶ uri
mma ¶ gabaa dc xxi ¶ uri machmas cxxii ¶ uri bethel ¶ hai cxxiii uri
nebo altius ¶ filii magbis cl ¶ filii ather ¶ ezechie xcviii ¶ filii
xx filii iericho ccc xlv ¶ filii zanaa tria ¶ mi dccc xxx ¶
sacerdotes filii idaia in domo iosue dcc
lxxiii ¶ filii emmeri mille ¶ quinquagin duo
filii phassur mille ducenti xlvii ¶ filii arem
mille xviii ¶ leuite filii iosue ¶ cadmihel ¶
filioz oduia lxxiiii ¶ cantozes filii asap
cxlviii ¶ ianozes filii sellum filii ater
filii thelmon filii achub filii ametu si
mi sobai cxxxviii ¶ ianithmuthei filii soa
filii asipha filii thebaoth ¶ filii cheros ¶ fi
lii sinai ¶ phinu phadon ¶ filii lebana ¶ filii
agaba filii selmon ¶ filii anan filii ¶
geddel ¶ filii gaer ¶ filii rahaia ¶ filii rasun ¶
filii necoda ¶ filii gazem filii aza filii ph
asea ¶ filii besai filii munim ¶ filii neph
rusim filii bethsur ¶ filii achiphat filii ¶
sur ¶ filii besloth ¶ filii meidi ¶ filii arsa
filii thercos filii sisara ¶ filii thema ¶ filii
nesia filii atiphat filii ¶ eum seruoz ¶
salomonis filii sothai ¶ filii sophereth
filii pherida filii iahala filii dercon
filii geddel ¶ filii saphatia filii achil ¶ filii
phocereth qui erat ortus exabaim ¶
in amon omnes nathinei ¶ filii ser
uoz salomonis ccc xcii ¶ hi sunt ascē
dentes de thelmelath thelarsa
cherub addon ¶ emmer ¶ non potue
runt indicare domum p̄ris suoz ¶

duob;

ismahel

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

semen israhel. Filii Zare. Jeuus filius Zare. filius thobra filius mechodel. de. xl. ii. de sacerdotib; filii abra filii arhos filii verzellai. qui accepit de filiab; berzellai galaadite uxorem. uocatus est nomine eor. Hi quesierunt scripturam genealogiae suae non inuenerunt. reiecti sunt de sacerdotio. Dixit athersatha ut non manducarent de sanctis sanctorum donec surgeret sacerdos doctus. et perfectus. Omnis multitudo simul. unus. xl. ii. millia. dclx. absq; seruis earum. et ancillis eor. quae erant. vii. millia. cccc. xxx. vii. Inter eos cantores et psallentes. cc. xlv. Cameli eor. cccc. xxxv. asini. vi. millia. dcc. xx. Nonnulli autem de principib; et familiis dederunt in opus templi dei archi. gatha dedit in thesaurum auri dragmas mille. phialas. l. tunicas sacerdotales. lxvii. Dederunt autem sacerdotes. leuite. cantores. et ostiarii. et reliqui. quidam de populo. et nathinei. omnes in ciuitatibus suis.

Cum uenerunt mensis. vii. in ciuitatibus suis filii israhel quasi. vir. unus. congregatus est omnis populus. qui fuit. quasi ad plateam quae est ante portam aquae. dixerunt. esdrae sacerdoti. ut afferret librum legis moysi. quam praecepit dominus israhel. Attulit ergo esdras sacerdos legem coram multitudine uiroru. et mulierum. cunctisq; qui possent intelligere. die primo mensis. septimi. et legit in eo aperte in platea. quae erat ante portam aquae. a mane usq; ad medium diem in conspectu uiroru. et mulierum. et sapientium. et cunctus populus erat. erecti ad librum. stetit autem esdras. scriba. super gradum ligneum. qui fecerat ad loquendum. et steterunt iuxta eum. mathathia. et sema. et anaia. et urias. et helchia. et maasia. ad dextram eius. ad sinistram. phaldaia. misahel. et melchia. et hasum. et adaleph. et hasabia. et zacharia. et mosollam. et aperuit esdras librum coram omni populo. super unum ex omnibus. quae uidebat. cum autem aperiret eum. stetit omnis populus. benedixit esdras domino deo magno. et respondit omnis populus. Amen. elevantes manus suas. et inclinauerunt se. et adorauerunt deum prone in terram. Iesue. et baani. et sarebia. et adan. et iemin. et accub. et sephtai. et odia. et maasia. et celita. et azarias. et iozabed. et anan. et phalaia. et leuite. docebant legem populum. et populus ad standum legem. populus autem stabat in gradu suo. legerunt in libro legis dei distincte. et aperte. et intellegentiam dabant. ut intellegerent cuncti. scripturam. Dixit autem nehemias ipse athersatha. et esdras sacerdos. et scriba. et leuite. qui docebant populum. universus populus. sanctus est domino deo uestro. nolite luge. et nolite flere. flebant enim omnis populus. cum audirent uerba legis. dixit eis. ite comedite pinguia. et bibite mulsum. et mittite partes his. quibus non praeparatum est. quia sanctus est dominus deo nostro. et nolite dolere. gaudium enim domini est fortitudo uestra. Tacebant autem leuitae omnem populum dicentes. tacete. et die festo. nolite dolere. abierunt ergo omnis populus. ut comederet. et biberet. et mitteret partes. et faceret leticiam magnam. quia intellexerunt uerba. quae docti erant eos. Et die secundo congregati sunt principes familiarum omnis populi sacerdotes. et leuite ad esdram scribam. ut intuerentur uerba legis. et inuenerunt scriptum in lege. praecepit dominus in manu moysi. ut habitarent filii israhel in tabernaculis. die solemni mense septimo. ut praedicarent. et diuulgarent uoce. in uniuersis urbibus suis. et in hierusalem dicentes. egredimini in montem. et afferte frondes oliuae. et frondes lignorum pulcherrimi frondes myrti. et frondes palmarum. et frondes ligni nemorosi. ut faciant tabernacula. sicut scriptum est. egressus est ergo populus. et attulerunt. fecerunt sibi tabernacula unusquisq; in domate suo. et in atriis suis. et in atriis domus dei. et in platea portae aquae. et in platea portae ephraim. fecit ergo uniuersa ecclesia eorum. qui reuerterant de captiuitate tabernacula. et habitauerunt in tabernaculis. non enim fecerant a diebus iesue filii nun usque ad diem illum filii israhel sicut legitur in libro moysi. Et factus est luctus magnus. quia legerat in libro legis. die per singulos dies. a die primo usque ad diem nouissimum. fecerunt festum. sicut scriptum est. et die octauo. collectam iuxta ritum.

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Et dicam xc. viii. mensis hymnus conuenientem filiis israel in regno nostro sanctificationi tue super cor ti leprarum est semen filiorum israel ab omni filio alienigena et separauerunt coram domino nō fuerabantur peccata eorum et iniquitates patrum suorum nō surrexerunt ad standum et legerunt in uolumine legis domini dei sui quartam diei et quartam noctis confitebantur et laudabant dominum suum et iuxerunt super gradum leuitarum iesue et bani cedmihel et rennu ad uocem laudationis et clamauerunt magna uoce ad dominum deum suum leuite dixerunt iesue et cedmihel bonni asseb sarebia aurabia odeia sebna fathua et surgite benedicite dominum deum nostrum ab eterno usq; in eternum et benedicant nomini gloriae tue excelso omni benedictione et laude et dixit esdras tu ipse domine solus tu fecisti celum et celum celorum omnemque exercitum eorum terram et uniuersa que in ea sunt maria et omnia que in eis sunt tu uiuificas omnia et celorum exercitus te adorat tu ipse domine deus qui elegisti abraham et eduxisti eum de igne chaldeorum et posuisti nomen eius abraham et inuenisti cor eius fidele coram te et pepigisti cum eo fedus ut dares terram chananei ethei et amorrei et pherezei et iebusei et gergesei ut dares semini eius et implesti uerba tua quia iustus es et uidisti afflictionem patrum nostrorum in egypto et clamorem eorum audisti super mare rubrum et dedisti signa et portenta in pharaone et in uniuersis seruis eius et in omni populo terre illius cognouisti enim quia superbe egerunt contra eos et fecisti tibi nomen sicut est hodie et mare diuisisti ante eos et transierunt per medium maris in uestigio pedis sequentes autem eos persecutores sunt in profundum quasi lapidem in aquas uehementes et columpna nubis ducebat eorum fugam per diem et columpna ignis per noctem ut aperiret eis uiam per quam ingrederentur ad montem quidem sinai descendisti et locutus es cum eis de celo et dedisti eis iudicia recta et legem ueritatis cerimonias et precepta bona et sabbatum sanctificatum ostendisti eis et mandata et cerimonias et legem precepisti eis in manu moysi seruo tuo panem quidem de celo tribuisti eis in fame eorum et aquam de petra eduxisti eis in sitibus eorum et dixisti eis ut ingrederentur et possiderent terram super qua leuasti manum tuam ut traderes eis at illi uero et patres nostri superbe egerunt et induraverunt cervices suas et non audierunt mandata tua et noluerunt audire et non sunt recordati mirabilium tuorum que fecisti eis et induraverunt cervices suas et dederunt caput ut conuerterentur ad seruitutem suam tu autem deus propitius clemens et misericors longanimis et multe miserationis non dereliquisti eos quidem cum fecissent sibi uitulum conflatilem et dixissent hic est deus tuus qui eduxit te de egypto fecerunt blasphemias magnas tu autem in misericordiis tuis multis non dimisisti eos et nubes tua non recessit ab eis per diem ut ducat eos in uiam et columpna ignis per noctem ut ostenderet eis iter per quod ingrederentur et spiritum tuum bonum dedisti eis qui docet eos et manna tuum non prohibuisti ab ore eorum et aquam dedisti eis in sitibus et annis quadraginta sustentasti eos in deserto nichil eis defuit uestimenta eorum non inueterauerunt et pedes eorum non intumuerunt et dedisti eis regna et populos et partiti es eis terram et possederunt terram seon et terram regis esebon et terram og regis basan et filios eorum multiplicasti sicut stellas celi et adduxisti eos ad terram de qua dixeras patribus eorum ut ingrederentur et possiderent et fecerunt filii et possederunt terram et humiliasti coram eis habitatores terre chanaan et dedisti eos in manus eorum et reges eorum et populos terre ut facerent eis sicut placebat in oculis eorum et ceperunt urbes munitas et humum pinguem et possederunt domos plenas cunctis bonis cisternas dolatas uineas et olueta et ligna pomifera multa et comederunt et saturati sunt et impinguati sunt et habundauerunt in deliciis tuis et in uoluntate tua magna peccauerunt ante te et dereliquisti eos in manu inimicorum suorum et dominati sunt eis et conuersi sunt et clamauerunt ad te tu de celo exaudisti eos et secundum misericordias tuas multas dedisti eis saluatores qui

cum salvarent eos de manu hostium suo-
rum; requieuissent verba sunt ut face-
rent malum in conspectu tuo. Et tradidisti
eos in manu inimicorum suorum & pos-
sederunt eos. Conversi sunt & clamave-
runt ad te. Tu audisti de celo et exaudisti eos
& sepe eos in misericordiis tuis multis. Et
contestatus es eos ut reverterentur ad le-
gem tuam. Ipsi vero superbe egerunt & non audierunt mandata tua & in iudi-
ciis tuis peccaverunt quæ faciet homo
ut vivat in eis. Et dederunt humerum receden-
tem & cervicem suam indurauerunt & pro-
pter eos annos multos & contestatus
es eos in spiritu tuo per manum pro-
phetarum tuorum & non audierunt. Et tradi-
disti eos in manum populorum terrarum. Tu
autem secundum tua plurima non fecisti eos
in consummationem nec dereliquisti eos
quia deus misericordium & clemens tu es.
Vere magne domine deus noster deus magne
fortis & terribilis custodiens pactum & misericor-
diam ne astimes coram te omnem laborem q
invenit nos reges nostros & sacerdotes nostros
& prophetas nostros & patres nostros & populum tuum a diebus regum assi-
riorum usque ad diem hanc & tu justus in omnibus
que venerunt super nos quia veritatem
fecisti nobis & nos impie egimus re-
ges nostri & principes nostri sacerdotes & patres nostri
non fecerunt legem tuam & non attende-
runt mandata tua & testimonia que
testificatus es in eis & ipsi in regno suo bo-
nis & in latitudine tua multa quæ dedisti
eis & terra latissima & pinguis quam tra-
didisti in conspectu eorum non servie-
runt tibi nec reversi sunt a studiis suis
pessimis. Ecce nos ipsi hodie servi sumus
& terra quam dedisti patribus nostris ut comederent
panem eius & quæ bona sunt eius & nos
ipsi servi sumus in ea & fruges eius multi
plicantur regibus quos posuisti super
nos propter peccata nostra & corporibus nostris dominan-
tur & jumenta nostra & voluntatem
suam in tribulatione magna sumus.
Super omnibus istis ergo nos ipsi percutimus
fedus & scribimus & signant principes
nostri leuite nostri sacerdotes nostri.

Et signaverunt qui resederunt nehemi-
as athersatha filius achelai & sedechi-
as saraias azarias jeremias phassur.
amaria melchia hatus sebenia melluc
thorem. Heber murth oddias daniel. genton.
baruch. mosollam abya miamin
azma. Helgai semeia. Hii sacerdotes por-
rolevite iesue filius azanie. benuu de
filius emadab. cedmiel & fratres eorum. se-
chenia. odemia. celita. phalaia. anan.
mucha roob. asebia. zacur. serebias.
sabania odaiabam. hanam. capita
populi phoeth moab. elam. zecu. ban-
ni. bonni. azgad. bebai. bonai. bagoa-
dim. adnias. azorthia. azur. odonia. assu-
besdabarel. anathoth. nebai. methpha
mosollam. azir. mezabel. sadoch. iad-
dua. phelthia. anaam. osee. ananias
a sub. aniel. phaleam. soleth. reu. asebi
na. melchia. ethania. anam. melicare.
baana. Reliqui de populo. sacerdotes. leui
te. ianitores. cantores. nathinei. omnes
qui se separaverunt de populis terra. ad legem
dei uxores eorum. filii eorum. filie eo-
rum. omnes qui potuerant sapere. quorum
fratres; suis optimatibus eorum. & ingressi
sunt ad polluendum. ut ambularent in lege domini quæ data
est in manu moysi servi dei ut faceremus
& custodirent omnia mandata domini
dei nostri. iudicia eius. & cerimonias eius.
ut non daremus filias nostras populis terre
& filias eorum non acciperemus filiis no-
stris. populi quoque terre qui inportant omnia
venalia. & omnia ad vendendum per diem sabbati
ut vendamus non accipiemus ab eis
in sabbato. & in die sanctificato. & dimittemus
annum septimum. & exactionem omnis
manus. statuimus super nos præ-
cepta ut demus tertiam partem sicli per
annum ad opus domus dei nostri. ad pa-
nes propositionis. & ad sacrificium sempiter-
num. & holocaustum sempiternum.
in sabbatis. in solemnitatibus. in sanctificatis. & pro peccatis ut exoretur pro Israel. & in
omnem usum domus dei nostri. Sortes
ergo misimus super oblationem lig-
norum. ut sacerdotes. & levitæ. & populus. ut
offeratur in domo dei nostri per domos
patrum nostrorum. per tempora a temporibus
anni. ut ardeant super altare domini dei nostri. sicut scriptum
est in lege moysi. ut afferamus per
singulos annos primitiva nostra &

uerū fructus omnis ligni ab anno nonagesimo domum dñi ⁊ primitiua filiorum nrōr ⁊ pecorum nrōrum sicut scriptum est in lege ⁊ primitiua bouum nrōr ⁊ ouium nrārum ut offerantur in domo dei nri ⁊ sacerdotibus qui ministrant in domo dei nri ⁊ primicias aruorum nrārum ⁊ uberum nrōrum ⁊ pomorum omnis ligni uini quoque ⁊ olei afferamus sacerdotibus ad gazophylacium domini ⁊ decimam partem terre nre leuitis ⁊ ipsi leuite decimas accipient ex omnib; ciuitatibus operis nri uidelicet autē sacerdos filius aaron cum leuitis in decimis leuitarum ⁊ leuite offerent decimam partem decime super domo dei nri ad gazophylacium in domo thesauri ad gazophylacium ⁊ de populum filiorum israel ⁊ filiorum leui primicias frumenti uini ⁊ olei ubi erunt uasa sanctuarii ⁊ sacerdotes ⁊ ianitores ⁊ cantores ⁊ non dimittemus domum dei nri

VI Habitauerunt autē principes populi in hierusalem. ceteri autem populi miserunt sortes ut adducerent unum de decem qui habitarent in hierusalem ciuitate sancta. nouem partes in ciuitatibus reliquis. benedixit autē populus uniuersis uolentibus habitare in hierusalem. et ascendentibus in ciuitatem. hi principes prouinciarum qui habitauerunt in hierusalem ⁊ in ciuitatibus iuda habitauit autē unusquisq; in possessione sua in urbibus suis. sacerdotes leuite nathinei ⁊ filii seruorum salomonis habitauerunt in hierusalem. et habitauerunt de filiis iuda ⁊ de filiis beniamin de filiis iuda athaias filius uzziam filii zacharie filii amarie filii sephatie filii maleleel de filiis phares amasia filius baruch filius cholozai filii zaria filii adaia filii iozarib filii zacharie filii silonitis omnes filii phares qui habitauerunt hierusalem. cccc. lxviii. hi autem filii beniamin sellum filius mosollam filii iudi filii zathai filii colaia filii maasia filii ethiel filii iesaia et post eum gabbai sellai. dcclvi. moth filius ezri praepositus eorum ⁊ iudas filius senua super ciuitatem secundi sacerdotes iedaia filius ioarib. iachin saraia filius helchie filius mosollam filii sadoch filii meraioth filius achitob principes domus dei ⁊ fratres eorum in operibus templi. dcc. xxii. ⁊ adaia filius ieroam filius phaselei filius amsi filius zacharie filius phessur filius melchie ⁊ fratres eorum principes patrum. cc. xlii. ⁊ amasai filius azrael filius azai filius mosollamoth filius emmer ⁊ fratres eorum potentes uiri. c. xxviii. ⁊ ppositus eorum zebdiel filius potentium ⁊ de leuitis. semeia filius asab filius azarica filius azabia filius bonni ⁊ sabbathai. mathanel ⁊ ipse omnia opera que erant foris in domo dei a principibus leuitarum ⁊ mathania filius micha filius zebdi filius asaph principes ad laudandum ⁊ confitendum in oratione ⁊ berechias ⁊ helcias de filiis eorum abdia filius samaa filius galal filius idithun ⁊ mathanel leuite in quitare sanctificati. ⁊ janitores achub. thelmon ⁊ fratres eorum qui custodiebant ostia. c. lxxii. ⁊ reliqui ex israel sacerdotes ⁊ leuite unusquisq; in possessione sua ⁊ nathinei qui habitabant in ophel ⁊ siha ⁊ gaspha. ⁊ nathinei ⁊ reliqui leuitarum mierin. aza filius bani filius asabie filius mathanie filius michei. de filius asaph cantores in mandato domini dei precepta quoque regis super eos erant ⁊ ordo intrantium per singulos dies ⁊ aphatua filius moseel. de filiis zara filius iuda in manu regis in omne uerbum populi in domibus per omnes regiones eorum. de filiis iuda habitauerunt in cariathiarbe ⁊ in filiabus eius ⁊ in dibon ⁊ in filiabus eius ⁊ in capsehel ⁊ in uillis eius ⁊ in iesue ⁊ in molada ⁊ in bethphelet. ⁊ in asersual ⁊ in bersabee ⁊ in filiabus eius ⁊ in siceleleth ⁊ in mochone ⁊ in filiabus eius ⁊ in remmon ⁊ in sara ⁊ in zanoe. in mithy zoura ⁊ odollam ⁊ in uillis eorum in lachis ⁊ in regionibus eius azeka ⁊ in filiabus eius habitauerunt usque ad lachis ⁊ in regionibus eius azeka ⁊ in filiabus eius habitauerunt usque ad nallem hennon filii autē beniamin a gabaa machmas ⁊ aia ⁊ in bethel ⁊ in filiabus eius anathoth nob. ananias asor. ra

VII ma. cetum adid. seboim. neballat lod. ⁊ in ualle artificum ⁊ de leuitis in iudaea ⁊ in beniamin

VIII Porro hi filii sacerdotes ⁊ leuite qui ascenderunt cum zorobabel filio salathiel ⁊ iosue. saraia. jeremias es-

eldaal amaziaf melluth iachul sephemarum merimuth addo gethon miamin abia madia belga semea ioarib idaia sacerdotum ihū eoz i diebus iolue
porro leuite iesua bennui cedmiel serebia iudi mathania super hymnoliph ihū eoz i diebus iolue et ezelya arcas eram ihū eoz
mustuti i officio suo iolue ioachim genuit eliasib eliasib genuit ioiada ioiada genuit ionatā ionathan genuit iaddua i diebus autē ioachim erant sacerdotes principes familiarum
saraia amaria melluth
hattus sechenias
harim meraioth
amariā sechenias
melicu malluch
adna meraioth
helcai zacharias
mamuch abdi
sellim amoc helcia idaia
ezri sabbai
leui principes familiarum
iesua cadmihel bennui
regno darii persarum leui principes familiarum
sephi libro verborum dierum usq; addiel ionathā
filium eliasib principes leuitarum
alsebia serebia
iolue filium cedmihel ihū eoz principes fratrum
laudare et confiteri uni per mandatum regis dauid uni deo seruantes excubias per ordinem mathania
obadia
bacbacharia
mathanias
iolebda molossam thelmon attub custodes portarum
custodientes custodias ad horreum portarum
in diebus ioachim filii iolue filii iosedech et in diebus nehemie
et eldre sacerdotis scribe

dedicatione autem murorum ierusalem requisierunt
leuitas de omnibus locis suis ut adducerent eos
in ierusalem facerentque dedicationem in leticia
in confessione et canticis in cymbalis
et psalteriis et citharis congregatis autem filiis cantorum
de campestribus circa ierusalem
de villis netophati
de domo galgal
de regione
gabaa et azmaueth
ædificauerant enim cantores
uillas in circuitu ierusalem
mundauerunt
populus et portæ et murus
ascendere fecit principes iuda super murum
et statuit duos magnos chorosque laudantium
et ibant ad dextram super murum ad portam sterquilinii
post eos osaias
media pars principum iuda
azarias
esdras
mosollam iudi
et semeia
sacerdotum in tubis
zacharias filius
ionathan filius semeie
filius mathanie filius
zacchur filius asaph
filius semeia
azareel galalai
maai mathanael
iuda
anam
in musicis cantatis dd uni deo
esdras
scriba
ante eos
porta fontis
ibant
ascenderunt
gradibus ciuitatis dd
ascensu murorum
super domum dd
usq;
ad portam aquarum
ad orientem
stetit
eos
sedes grata
et
contra
ibat
ad
usq;
pergulam
et
murum latissimum
usq;
portam ephraim
iuxta portam
angulī
usq;
portam
hananeel
turrim
ad portam
gregis
steterunt
porta custodie
steterunt
duo chori
laudantium
in domo dei
ego
dimidia pars
magistratuum
mecum
sacerdotes
eliachim
maasiai miamin michea
elioenai
zacharia
anania
tubis
maasia
semei
eleazar
azi
iohannan
melchia
elam
ezer
et
clare
cantauit
cantores
ezrahia
præfectus
in
molauerunt
die illa
victimas
magnas
et
lætificauit
deus
eas
lætitia
sua
et
mulieres
eorum
illi
gaudii
fuit
audita
est
lætitia
in
procul

Recesserunt
quoque
in die illa
uiri
super
gazophylacia
thesaurum
ad
libamina
et
ad primitias
et
ad decimas
ut
congregarent
in eis
principes
partium
secundum
agros
ciuitatis
quæ
legitima
est
iuda
in
sacerdotibus
et
leuitis
qui
ministrabant
iuxta
ordinem
et
excubias
templi dei
sui
et
expiationis
et
cantores
et
ianitores
iuxta
præceptum
dauid
et
salomonis
filii eius
quia
a diebus
dauid
et
asaph
ab
exordio
erant
principes
cantorum
et
carmina
laudis
et
confessionis
deo
et
uniuersus
israhel
in diebus
zorobabel
et
in diebus
nehemie
dabant
partes
cantoribus
et
ianitoribus
per
singulos
dies
sanctificabantque
leuitæ
sanctificantes
filios
aaron

CXIII

In die autem illo lectus est in auribus populi
liber
moysi
et
inuentum est scriptum
in eo
quod non debeant
intrare
ammonites
et
moabites
ecclesiam dei
usque
in
æternum
eo
quod non occurrerint
filiis israhel
in pane
et
aqua
et
conduxerit
contra eos balaam
ut
malediceret eis
et
conuertit
deus noster
maledictionem
in benedictionem
factum est autem
cum audissent
legem
separauerunt omne
alienigenam
ab
israhel
ingressi
sunt
et
ante
eliasib
sacerdotem
qui
fuerat
præpositus
gazophylacio
domus dei nostri
proximus
tobiæ
fecit ergo
sibi
gazophylacium
grande

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

regalibus data sūt scdm promissionem ꝓ
phetarū dibus i pascha. quel nūo duo mil
a ac nituli. et iuuenal. i semeiae. i nathā
nael fr. zabdiae. i oziel. i ezechia. i phase
ouel. v. milia ouiū. boū. dcm. hr fierent
legaliter secerunt sacerdotes. leuite hr
azima p tribus. scdm partes principa
tus pūm in conspectum ꝓli offerebant
domino scdm ea que i libro moysi scpta
sūt. exalauerunt phase igni p ordi
nem. holocausta cocerunt i cenobiis. oblis
cum benuolentia tradiderūt omnib; qui
erant explete. post hr parauerunt sibi
et sacerdotib. nā sacerdotes. offerebant ad
ipsū usq; finitā est hora. leuite parauerunt
sibi. et filiis aaron. qui sacrificabant. sacer
dotes. hr holocausta offerebant scdm ordinem
scdm pceptū dauid. et asaph. et zacharias. et
hedmūl. qui erant a rege. insuper. et principes
plebis. et tabernacl. qui erant cū rege. sacrifi
cauerunt hr. pascha. et sanctificauerūt sacer
dotes. et leuite. et omnis israel. qui inuenti sūt
in loco. et qui conuenerant in hierusalē. et
celebrauerunt pascha. in tempore illo
phase. diem festum azimoꝝ. per dies
septē. non est celebratum tale phase i
israel. a tempoꝝ samuelis. prophete. et omnes
reges israel. non celebrauerūt tale pascha. et
celebrauit iosias. et sacerdotes. et leuite. et uni
uersus israel. qui inuenti sūt in hierusalē
in commutatione. hr. in anno octauodecimo
regni sui. celebratum est pascha hoc. et cōsu
mata sūt opera iosie in conspectu domini. cum
ea mente plena. metuebat enim. que erant illum
quidem scripta sūt in priorib; hr. de eis
qui peccauerunt. et impie egerunt aduersus dm
et dominum omnem gentem. que non que
sierunt. ea que dicta sūt super hr.

Et post omnia hec. cum parasset iosias templum
dei. pharaō rex egipti uenit. ut pugnaret in
charcamis super euphraten. et egressus est
contra eum iosias. misit autem rex egipti ad io
siam dicens. quid mihi et tibi est rex iuda. non
contra te missus sum a domino. festinat enim
bellum meum esse. desine ergo. ne descendat
et te perdat iosias. non auertit faciem suam
ab eo. sed mutauit habitum. ut pugnaret cum
eo. nec audiuit uerba nechaonis. ex ore domini.
sed uenit ut dimicaret in campo megeddo. et descen
derunt principes ad regem iosiam. dixitque rex
ad seruos suos. transducite me a plaga. quia
ualde infirmatus sum. et statim abstraxerunt eum
de curru. et imposuerunt eum in secundo currui
quem habebat. et reportauerunt eum hierusalem
et mortuus est. et sepultus est in
sepulchris patrum suorum. et omnis iuda lugebat
iosiam. et ieremias propheta. lugebat iosiam. et
omnes principes. et principisse. usque in hodiernum
diem. et dabant eam in exemplum. omnibus
gentibus israel. hr. ecce hec scripta sūt in libro hystoriarum regum iuda
rum. et singula gesta actusque eius et fortitudo eius. et
quecunque fecerat. secundum legem domini. et que gesta
sūt ab eo. atque nouissima scripta sūt. in libro re
gum israel. et iuda. et abstulerunt eum uniuersi
de terra egipti. et constituerunt regem
eliachim. filium eius. pro eo. et mutauerunt
nomen eius. et uocauerunt eum ioachim. porro
ioachaz. tulit. et adduxit eum egiptum. et mortuus
est ibi. et dedit pharao nechao. ioachim. fratrem eius. re
gem super iudam. et hierusalem. et conuertit nomen
eius. et uocauit eum ioachim. porro ioachaz. frater
eius. tulit. et adduxit eum egiptum. annoꝝ erat ioachaz
cum. regnare cepit. et tribus mensibus. et decem
diebus regnauit in hierusalem. et fecit malum in conspectu domini.
Post hec ascendit nabugodonosor rex baby
lonis. et alligauit eum in areolo unolo
duxitque eum babylonem. hr. etiam nabuchodonosor. tulit de
templo domini in babylonem. et posuit
eum in babylonia. in templo suo. reliqua autem
uerborum eius. et abominationes eius. quas operatus
est. et quod inuentum est in eo. hec scripta sūt
in libro temporum regum. regnauit io
achim filius eius pro eo. et fuit rex
cum annoꝝ esset. annoꝝ. viginti
quinque. et regnauit annis undecim. fecit
autem malum in conspectu domini. post
hec ascendit contra eum nabuchodonosor. rex babylonis
et ligauit eum in catenis. ut duceret eum in babylonem. hr. etiam de templo
domini. et constituit sedechiam re
gem iuda. cum esset annoꝝ. viginti
unius. et regnauit annis undecim. fecit
autem malum in conspectu domini. nec uerecundatus
est a facie ieremie prophete. ex ore domini. quin immo
et nabuchodonosor. iuraret in deum. dicens. per dominum
uiuit. ergo. quod. ego. peccauerim. in deum
meum. et in dominum meum. et in omnia
que dicta sūt. ab ieremia. propheta. ex ore domini. ad
ducens. autem. et principes. populi. et
omnes. qui. in templo. domini. polluerunt
domum domini. et sanctificauerunt. in
gentibus. templum domini. quod. sanctificauerat. in hierusalem.

pollierunt templum domini q̄ sanctificauerat in eo nomen suum ut dispergeret illos manu sua. Precatus est ergo ieremias pro populo ut non auferretur de loco suo. Et ipse ad penitentiam illos conuocabat. Ipse non deserebat populum suum. Et angelus suus erat qui dicebatur fortis dominus exercituum. Hic est qui percussit omnem aduersarium populi israel. Ipse misit angelum suum qui percuteret omnes primogenitos egyptiorum. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum octoginta quinque milia assyriorum. Ipse misit angelum suum qui percuteret duodecim milia madianitarum. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu ruben. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu symeon. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu leui. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu issachar. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu zabulon. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu ioseph. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu beniamin. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu dan. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu nephthali. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu gad. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu aser. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu manasse. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu simeon. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu leui. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu issachar. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu zabulon. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu ioseph. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu beniamin. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu dan. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu nephthali. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu gad. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu aser. Ipse misit angelum suum qui percuteret centum quadraginta quatuor milia de tribu manasse.

Regnante autem rege persarum rempublicam scripserant ei de hiis qui habitabant in iudea contra balsamul et murdimul et adelliul et semelium scribam et reliquos qui sedebant in samaria et contra loal iudicem et omnem plebem regi artaxersi. Epistula cuius exemplum infra scriptum est. Regi artaxersi domino nostro subditi tui abacedemubus et adelliul scribe et reliquis qui sedent in samaria et contra iudicem coelen syriam et phoenicem. Notum sit domino regi quia iudei qui ascenderunt a nobis ad nos uenerunt in hierusalem ciuitatem rebellantem et pessimam edificant fora et muros eius instituunt. Templum fundant. Si ciuitas ista edificata fuerit et muri eius consummati fuerint tributa non sustinebunt penitus. Et regibus resistent. Et quid agitur circa templum recte hiis ostendimus domino regi. Non despicere debemus. Et non fuit conueniens domino regi ut sic despiceretur. Per quam misimus et significauimus domino regi ut inquirat in libris patrum nostrorum et inueniet in commentariis scriptum de hiis locis et quia ciuitas illa fuit rebellans regibus et bella commouens in ea ab eo tempore ab quo facta est. Propter quod et ciuitas ipsa deserta est. Nunc ergo nobis iudicium domine rex. Quia si ciuitas illa edificata fuerit et muri eius consummati fuerint. Scitote quia tributum non dabitis. Et uectigal non dabitis. Et regibus non resistetis. Et hoc scripsit rex mithridati et thebel et reliquis qui sedebant in samaria et in reliquis locis. Et qui habitabant in iudea. Et lecta epistula quam scripserat artaxerses rex. Ambulauerunt cursores festinantes ut prohiberent iudeos. Et cessare fecerunt a fabrica templum hierusalem. Et cessauit usque ad annum secundum regni darii regis persarum.

Et prophetauerunt aggeus propheta et zacharias filius addo prophetae super iudeos qui erant in iudea et in hierusalem in nomine dei israel. Tunc surrexerunt zorobabel filius salathiel et iesus filius iosedech et ceperunt aedificare templum dei quod est in hierusalem. Et cum eis prophetantes dei adiuuantes eos. In tempore illo scripsit thathanai dux regionis trans flumen et sathrabuzanai et socii eius et dixerunt ad eos. Quis dedit uobis decretum hoc aedificare domum istam et muros eius consummare. Et haec nomina uirorum qui aedificabant. Et non fuerunt principes in loco illo manifesti apud eos. Et oculus dei erat super seniores iudeorum et non prohibuerunt eos. Et non cessauerunt usque ad regem darium. Et tunc rescribetur ad eum epistula de hac re. Epistula quam misit thathanai dux regionis trans flumen et sathrabuzanai et socii eius et archipharsathaei qui habitabant trans flumen ad darium regem. Pacem omnem regi. Notum sit domino regi quia ascendimus in iudeam et uenimus in domum dei magni quae aedificatur lapidibus electis et ligna ponuntur in parietibus et opus istud diligenter fit et prosperatur in manibus eorum et cum omni honore et fortitudine perficitur. Tunc interrogauimus seniores illos et dicimus eis. Quis dedit uobis decretum hoc aedificare domum istam et muros eius consummare. Et haec nomina uirorum qui aedificabant. Et non fuerunt principes in loco illo manifesti apud eos. Et oculus dei erat super seniores iudeorum et non prohibuerunt eos. Et non cessauerunt usque ad regem darium. Et tunc rescribetur ad eum epistula de hac re. Epistula quam misit thathanai dux regionis trans flumen et sathrabuzanai et socii eius et archipharsathaei qui habitabant trans flumen ad darium regem. Pacem omnem regi. Notum sit domino regi quia ascendimus in iudeam et uenimus in domum dei magni quae aedificatur lapidibus electis et ligna ponuntur in parietibus et opus istud diligenter fit et prosperatur in manibus eorum et cum omni honore et fortitudine perficitur. Tunc interrogauimus seniores illos et dicimus eis. Quis dedit uobis decretum hoc aedificare domum istam et muros eius consummare. Et haec nomina uirorum qui aedificabant. Et non fuerunt principes in loco illo manifesti apud eos. Et oculus dei erat super seniores iudeorum et non prohibuerunt eos. Et non cessauerunt usque ad regem darium. Et tunc rescribetur ad eum epistula de hac re. Epistula quam misit thathanai dux regionis trans flumen et sathrabuzanai et socii eius et archipharsathaei qui habitabant trans flumen ad darium regem. Pacem omnem regi. Notum sit domino regi quia ascendimus in iudeam et uenimus in domum dei magni quae aedificatur lapidibus electis et ligna ponuntur in parietibus et opus istud diligenter fit et prosperatur in manibus eorum et cum omni honore et fortitudine perficitur. Tunc interrogauimus seniores illos et dicimus eis. Quis dedit uobis decretum hoc aedificare domum istam et muros eius consummare. Et haec nomina uirorum qui aedificabant. Et non fuerunt principes in loco illo manifesti apud eos. Et oculus dei erat super seniores iudeorum et non prohibuerunt eos. Et non cessauerunt usque ad regem darium. Et tunc rescribetur ad eum epistula de hac re. Epistula quam misit thathanai dux regionis trans flumen et sathrabuzanai et socii eius et archipharsathaei qui habitabant trans flumen ad darium regem. Pacem omnem regi. Notum sit domino regi quia ascendimus in iudeam et uenimus in domum dei magni quae aedificatur lapidibus electis et ligna ponuntur in parietibus et opus istud diligenter fit et prosperatur in manibus eorum et cum omni honore et fortitudine perficitur. Tunc interrogauimus seniores illos et dicimus eis. Quis dedit uobis decretum hoc aedificare domum istam et muros eius consummare. Et haec nomina uirorum qui aedificabant. Et non fuerunt principes in loco illo manifesti apud eos. Et oculus dei erat super seniores iudeorum et non prohibuerunt eos. Et non cessauerunt usque ad regem darium. Et tunc rescribetur ad eum epistula de hac re. Epistula quam misit thathanai dux regionis trans flumen et sathrabuzanai et socii eius et archipharsathaei qui habitabant trans flumen ad darium regem. Pacem omnem regi. Notum sit domino regi quia ascendimus in iudeam et uenimus in domum dei magni quae aedificatur lapidibus electis et ligna ponuntur in parietibus et opus istud diligenter fit et prosperatur in manibus eorum et cum omni honore et fortitudine perficitur. Tunc interrogauimus seniores illos et dicimus eis. Quis dedit uobis decretum hoc aedificare domum istam et muros eius consummare. Et haec nomina uirorum qui aedificabant. Et non fuerunt principes in loco illo manifesti apud eos. Et oculus dei erat super seniores iudeorum et non prohibuerunt eos. Et non cessauerunt usque ad regem darium. Et tunc rescribetur ad eum epistula de hac re.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

pu in ierlin ulq; sed anno regni dauid re
gis pessarum.

Rex dauid fecit cenam magnam omib;
principalibus suis ⁊ omnib; magistratib;
israhel per tribus ⁊ omnib; purpuratis ⁊ pre
cellis ⁊ ministris ⁊ ppositis sub illo ab india
nis; et hyopiam ⁊ exercitu ⁊ principibus ⁊ cum
mandu cassent ⁊ ibi biberent ⁊ lauarent re
sirebanus suus dauid rex ascendit in cu
biculo suo ⁊ dormiuit. et expergefecerunt
illi et inuenerunt corpora custodes qui custo
diebant corpus regis dixerunt alii alteri
dormis uir iniquus; nunc seruorem q
percellat ⁊ nemo sciat. et apparuit sermo
sapiens et dixit stabit illi dauid rex dona re
magna purpura coopertum ⁊ uinum bibet
super aurum domus ⁊ aurum ⁊ argentum
sicut saltarium bilinguem ⁊ uestem cur
ta collum ⁊ sedebit ad mensam ⁊ ps sa
piam suam ⁊ cognatus dauid uocabitur
frater eius et singuli suum ubium signa
uerunt ⁊ soluerunt subtus cor dauid re
gis ⁊ dixerunt cum surrexerit rex dabit il
li septra sua ⁊ gladium; iudicabunt rec et ep;
⁊ magistratus ps eius ⁊ ubium quis sapi
entius est ipsi debebitur uxor eius sedentium
p mensa scripsit forte est unus alius scripsit
scripsit forte est rex dauid sed ecce filius mulie
ris super ossa aurum quod est non su
rexit; rex acceperunt septra sua ⁊ sedent
ibi ⁊ ligauit ⁊ interfecit omnes ma
gistratus p tarsum ⁊ medos ⁊ purpuratos ⁊
proceres ⁊ prefectos ⁊ sederunt in consilio ⁊ acta
sunt septra coram ipso ⁊ dixit. adolescentes
ad ipsi iudicabunt ulla sua ⁊ no
cam sua ⁊ uenerunt ⁊ dixit illis iudicate
uobis de hac que scripta sunt ⁊ cepit p
rior qui erat de secundis ⁊ dixit
ei qui similes unus ⁊ dixit
ei qui similes unus ⁊ dixit
ei qui similes unus

ngulam lunt · q̃ ecclã ũt p̃ mulcr̃ ẽ ſ̃ nũc
cr̃dne ĩ eq̃ magnus ẽſt rex · ĩ poteſtate
ſua · q̃ũ oĩ regiõe uereñ tangẽ eum ·
debam ſũ ap̃m filiam dꝛ aſſ muſi
q̃ habuam regũ ſedentem uñ regem ſedẽ
tem ad dexteram · auferemẽ diadema de
capite eius · ĩ ponentem ſibi · q̃ habuſ ſedebat
regem de familia mea · ſ̃ hoc apto oꝛe
ꝑmittebant eam · ſi audiſſent ei uideꝛ · ſam
ſi in digniata ſũt ei blandiri · ut dñe ꝛeꝛ
ciuem ĩ q̃ũm · ſum aut · nõ foꝛa ecclã ſ̃
mulieꝛes · magna eſt dea · ephesioꝝ · ephesiorum ẽſt ecclã
que ſibi dgũ ſt · nũc rex · ĩ purpuꝛam uestie
bantur · ſalũm ĩ mihi · ut ioañ loquꝛ de ũ
tate · ſum nõ ne forte ſint mulieres · q̃ ag
nã eſt dea · ephesiorum ẽ ecclã · ſ̃ de ecclã · ſi
ſibi dgũ ẽſt nũc rex · ĩ purpuꝛam uestiebã
tur · ſalũm ĩ mihi ioañ · loq̃ · ne forte
ut ſolũ oĩ ĩgno ecclã ĩ oñ ſuum
ĩ una die · ne magnificat ẽ q̃ſ · fact ·
ũtas magna · ephesioꝝ dea · oĩbꝰ · ĩ nulla ũ
tatem ĩ uocat ecclã · ĩ ipſam uñdunt ·
oĩa opa mouentur · ephesii eam · nõ
ẽ ecclã ea q̃ cq̃ũ ĩ unquam · q̃ q̃ſ rex · u
uq̃ mulier ẽſt · ĩ unquã ſ̃ filii hominum ·
ĩ oĩa illoꝝ opa · non ẽſt · ĩ pſi ũtas
ſ̃ ſua · ĩ uitantẽ peribũt · manet · ĩ una
lauꝛ · ecclã unum · ĩ unum · ſopꝛimet · ĩ ſcla ſe
culoꝝ · ſer ẽſt apud eam acceptꝛ · ꝑſonaꝝ
n̄ ; ſſerentia · ad hꝰ · q̃ ne uſta ſũt · ſ̃ ſacꝛ · oĩbꝰ ·
miniſtꝛ ac · ĩ augmẽ · ſ̃ ſ̃ bꝛ · q̃ augmẽ · ſ̃ ſ̃
opib ; eius · ĩ nd ẽſt · ĩ iudiciõ eius · ĩ unquã ſoꝛ
tiuido · ĩ regnũ · ĩ poteſtat · ĩ immortal · oĩ um
cuoꝝ · ĩ fidit · ſ̃ deus · ſ̃ ũtas · ſ̃ deſint · loq̃ſ · ĩ do ·
omnes · ꝑſ · clamauerũt · ĩ dixerunt · magna
ſ̃ ephesioꝝ · ſ̃ ephesiorum ·

Cumq̃ reſtaret illũ ſere ſtipendiis ampliꝰ
q̃ũ que ſcripta ſunt · ĩ libro · ſ̃ ſcdm · q̃
inuentus eſt · ĩ ſcripꝰ · ĩ primis · ĩ ymis · mi
chi ſcdẽ · ĩ cognatꝰ · ĩ meus · notabil · ſ̃ ũtate
regni · ĩ meo · eleo · uoꝝ · ad · q̃ uoluit · edificare
templũ · ĩ die · ĩ q̃ regnum · accepit · ĩ oĩa · ĩ
ſa · que · accepta · fuit · ex · ĩ ierlin · uenire · ſ̃ ſ̃
pauit · q̃ · ĩ ſ̃ q̃ſ · q̃ · ĩ mittauit · babyloniam · ĩ
uoluit · uenire · ad · ĩ ubi · ĩ · uoluit · edificare
templum · ſ̃ ſ̃ intenderunt · y · dumq̃ · q̃ſ
ex · ĩ minata · eſt · ĩ udea · a · chaldeis · ĩ · ſ̃ ſ̃ ·
eſt · ĩ mortal · ſ̃ · ĩ arc · ĩ · ĩ potuit · ut · ĩ mal · no
tum · ſ̃ · uoluit · ĩ · regi · ſ̃ · ĩ · exore · tuo ·

Tunc surgens · darius · rex · ſcribi · iussit · ĩ
ſilium · ſcripſit · epiſt · ad · omnes · ſ̃ · ſ̃ penta
rcheſ · ſ̃ p̃fectos · ĩ p̃ · ſ̃ · ſ̃ · ſ

Gray Scale
0 1 2 3 4

perunt ostia ostiare domum · templum
domini non dum erat edificatum · dederunt
pecuniam lapidariis · fabris · pondus · pa
bulum cum gaudio · dederunt etiam tridomui · re
gis · unde ritu eorum · illis de libano ut ferrent
de mari · iaffen · secundum id quod de
cretum est eis a cyro persarum
rege · sed anno nono mense · templum do
mini inchoatum est · sed et cessatum est
in templo domini usque · sedente darii
regis persarum anno · secundo · prophetauit
aggeus · et zacharias filius addo · prophe
tauerunt in iudam · et in hierusalem · in nomine
dei israel · super eos · surrexit zorobabel filius
salathiel · et iesus filius iosedech · inchoauerunt
edificare domum dei · que est in hierusalem · et cum
eis prophete domini · adiuuantes eos ·
in tempore illo · venit ad illos tathanai · et sub regu
lus eius · et scenithi · et dixerunt eis · quis posuit uobis do
mum hanc edificare · et parietem istum · hec quoque
dicunt · quinam sunt structores · qui edificant
parietem istum · sed oculus dei · erat super seniores
iudeorum · et non sunt impediti · donec darius
responsum acciperet · de templum · de
prouincia que misserunt dario · et semel sub
regulis sisinei · et pharsanei · et chanabozanei
et sodarbosanei · et iudices · et pharaei · qui
gi domo saluacen · omnia nota sunt do
mino regi · et quam ad uenissemus in re
gionem iudee · et uenissemus in hierusalem
inuenimus · edificantes domum dei magnam
nouum · templum de lapidibus · politis · magnis ·
parietibus · ligneis · opus illud
datur · et lithostrata · perficitur · opus in manibus
eorum · et prosperatur · in manibus eorum · et
perficitur · secundum uoluntatem dei israel · et
secundum iussionem cyri · et darii · et artaxersis
regum persarum · et templum domini
hoc perfectum est · usque ad diem tertiam mensis
adar · quod est annus sextus regni darii regis
persarum · et filii israel · sacerdotes · et leuite · et
reliqui filii transmigrationis · fecerunt dedicationem
domus dei · in gaudio · et obtulerunt in dedicatione
domus dei · uitulos centum · arietes ducentos · agnos
quadringentos · et hircos pro peccato · pro omni
israel · duodecim secundum numerum tribuum
israel · sacerdotes quoque · et leuite · steterunt
per uicissitudines suas · super opera dei · in hierusalem
sicut scriptum est in libro moysi · et filii transmigrationis
fecerunt phase · quarta decima die mensis primi ·
purificati enim erant sacerdotes · et leuite · quasi
omnes pariter · mundi · et immolauerunt phase
pro cunctis filiis transmigrationis · et pro fratribus
suis · sacerdotibus · et sibi ipsis · et comederunt filii
israel · qui reuersi fuerant de transmigratione ad
terram · et omnes qui separati erant ab immundi
tia gentium terre · et quesierunt dominum · et
celebrauerunt festum azimorum · septem diebus
lætantes coram domino · quia conuertit cor regis
assyriorum ad eos · ut confortaret manus eorum
in opere domus dei · et dei israel · et comedit eos in manus nabuchodonosor regis babylonis · regis chaldeorum · ut domum
illam de hierusalem · et cenderunt · et in
captiuum duxerunt · in babylonem ·

[illegible] primo anno regnante cyro rege
babylonis · scripsit cyrus rex dominium hec
edificare · et illa sacra uasa aurea · et argen
tea que exulerat · nabuchodonosor de templo q̃
de hierusalem · et posuerat ea in suo tem
plo · ut mittit cyrus · et tulit ea cyrus rex de tem
plo quod erat in babylonia · et tradita sunt

zorobabel ⁊ ihesu nauasseno sub regulo ⁊ ppe
tum est eis ut offerent ꝯ uasa ⁊ ponẽt ꝯ
templo qđ erat in ierlm ⁊ templum dñi
d edificare ī loco suo. hũc sanauasarus
sub ⁊ dedit fundamenta domus dñi
que est in ierlm ⁊ ex tũ usq; nũc edificat
tur ⁊ non ad ptum consummatõ nẽ. nũc
ergo si iudicatur a nob⁹ ⁊ ex p̃ quũmq; ⁊
gabi; bibliotheca tam regũ que sunt in
babilonia ⁊ si in uenerit fuit quo silo
tam regis cepta et structura domus dñi
que est ī ierlm ⁊ iudicabitur a domino re
ge nro ⁊ mittat de hac nobis huc ⁊ ex tũ
cepit in quam in bibliotheca ⁊ in ierlm ⁊
ī hac basanasar opido qđ ē in media regi
one logat ⁊ in quo scripta erant ista.

Anno primo regnante cyro rex cyrus
p̃cepit domũ dñi que est ī ierlm ⁊
dificare ubi ut erendebant ignis assidue
⁊ sumptus aurũ de cubitor ⁊ lamnis cubi
tor ⁊ ex dearum lapidib; pollitis ordinis
⁊ unũ ordinis ligni eiusdem regionis ⁊ me
mando uno nomine impendia dari de domo
tui regis ⁊ data uasa domus dñi ⁊ ar
gentea tũ aurea que exstulit nabu
ch⁹ ⁊ domũ que ī ierlm ⁊ erant posita
ut ponantur in templo ⁊ p̃cepit tunc mag̃o si
senna sub regulum syrie ⁊ phenice ⁊
sanabuzazanai ⁊ dilecti eius ⁊ qui ordina
ti erant ī ierlm ⁊ phenice p̃ficere ut abi
rent et ascenderent in ierlm ⁊ ut ordi
narent domũ dñi ī ierlm ad locum suum
ad templum dñi. zorobabel p̃fecto
ad ramos ⁊ ianue ⁊ ianue ⁊ ignes sub. aũt ⁊ fru
mentum ⁊ sal ⁊ uinũ ⁊ oleum misere ꝑ
singlos annos p̃ ut sacerdotes qui erant in
ierlm dicunt ⁊ ut sumi condie sine ul
la dilatione ut offerantur sacrificia deo
summo p rege ⁊ pro filiis eius ⁊ ut orent pro
uita ⁊ regnum eius. ut quicunq; ergo
gressi fuerint ad ierlm que scripta sunt a
spernant ⁊ attendant ligna de montibus
⁊ suspendantur ⁊ domus ipse regi alienã
tur ⁊ ea ⁊ dominus cuius nomen habi
tat ibi euellat omnem regẽ
⁊ gentem qui manũ suam extenderit
prohibeat aut male tractare domum
domini illam que est in ierlm ego da
rius rex decreui qđ diligentissime fiat
hec ti.

Hic si semel sub regulus uoluerit sine ⁊ phe
nicem ⁊ sanabuzazanes ⁊ dilecti eius
hilcquedemo rege de ceteris ⁊ amicis ⁊ ministris
sacro sacti ⁊ filii dilectissime cooperamẽ
cum senoribus; iudeor⁹ principib; sine ⁊ eor
perata sunt sacro sctã opera ꝑ hanniũ ag
geo ⁊ zacharia ꝑ hiã ⁊ consummauerũt
omnia per ꝑceptum dñi dñi ⁊ regũ
lio cui ⁊ darii ⁊ artaxersis regis ꝑsaꝝ ⁊
summata est domus nãm usq; ad tertiam
xx. diem mensis adar. anno decimo regni
⁊ fecerunt filii ⁊ israhel ⁊ sacerdotes ⁊ leuite ⁊ cẽ
apotẽ sunt sedm ea que scripta sunt in libro
moysi ⁊ dedicauerunt templum dñi
in gaudio ⁊ obtulerunt in dedicatõne templi
dñi. c. uitulos. c. arietes. cc. agnos. xii. hir
cos pro peccat⁹ omnium israhel. xii. sedm numẽ tribuũ
israhel. sedm librum moysi. hostiarii per singu
las ianuas. regerunt filii israhel ⁊ sacerdotes ⁊ leui
tes ⁊ omnes filii captiuitatis simul. sicut scriptum est in libro moysi. et immolauerunt phase
in die xiiii. mensis primi. postquam purificati sunt sacerdotes ⁊ leuite
omnes quasi ⁊ filii captiuitatis. non sunt se
parati simul. ⁊ immolauerunt phase
pro omnibus filiis captiuitatis. ⁊ fratribus suis
sacerdotib; ⁊ sibimet ipsis. manducauerunt
filii israhel qui erant ex captiuitate. et qui
remanserunt ab eis; et omnes proselyti qui
se iunxerant eis ab inquinamentis gentium
terre earum ut quererent dominum deum israhel
et celebrauerunt
diem festum azimorum. vii. dies; epulan
tes in conspectu domini. ⁊ conuertentes cor
suum ad opera domini dei israhel. post hec re
gnante artaxerxe persarum rege ascendit
esdras filius sarane filii elchie. ⁊ filii salu
me. ⁊ sadduc. ⁊ achitob. ⁊ amarie. ⁊ aza
rie. ⁊ meroth. ⁊ abysue ⁊ finees ⁊ eleazari
filii aaron primi sacerdotis. hic esdras ascẽ
dit de babilonia cum esset scriba ⁊ inge
nio suo in lege moysi que data est a deo
israhel dixerat ⁊ dederat ei rex gloria
am qđ inuenisset. gratum in oculis eius
⁊ ut reuerteretur ierlm ascenderunt ⁊ ex
ipsis de filiis israhel ⁊ sacerdotes ⁊ leuites ⁊ cantores ⁊ ianitores ⁊ nathinei
⁊ templi ministri ierlm.

Anno viii. regnante artaxerxe
mense hyr anni viii. ipse ascendit
de babilonia non in uno
mense
uenit ierlm secundum bonitatem dei sui
⁊ dedit sapientiam ⁊ intellectum ⁊ scientiam
⁊ legem moysi que data est a deo israhel
dixerat ⁊ dederat ei rex gloriam qđ inuenisset gratum in oculis eius
⁊ ut reuerteretur ierlm ascenderunt ⁊ ex
ipsis de filiis israhel ⁊ sacerdotes ⁊ leuites ⁊ cantores ⁊ ianitores ⁊ nathinei
⁊ templi ministri ierlm.

Anno viii. regnante artaxerxe
mense hyr anni viii. ipse ascendit
de babilonia non in uno
mense
uenit ierlm secundum bonitatem dei sui
⁊ dedit sapientiam ⁊ intellectum ⁊ scientiam
⁊ legem moysi

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

prosperatem mihi a domino qđ hui⁹ n. et
deal magnam dignitatem obtinebat ne p
mittēs quicqđ ex qđ esset ex lege domi
ni et preceptū deuendo minimum vel⁹ omi
nino ab eo iudicium accederet aut qui
secedebant septē artaxerxis regis medos
septem qđ obtinebant artaxerxe rege
ad eldeam sacerdotem electorem legis domi
ni mihi exemplum subiectū est.

VIII

Rex artaxerxes sacerdoti eldee sacerdoti electori le
gis domini salutem humanitatis ego.
iudicaui et beneficii preceptū est qui de ciui
tate regni mei et de septē consiliariis eius
ut inirem et viderem iudeam et
ierusalem in lege domini que in manu mea
est et ut deferrem argentum et aurum quod
regi et consiliariis eius placuisset spontanee
deo israhel habitanti in ierusalem et omnem
inuentionem argenti et auri quam inuenire
potuissem in tota regione babilonie cum uoluntate
populi et sacerdotum offerentium uoluntarie
domui dei sui quę est in ierusalem et ut
emerem ex hac pecunia uitulos arietes agnos
et libamina eorum et offerrem ea super altare
templi dei uestri quod est in ierusalem et
quicquid tibi et fratribus tuis placuerit de
reliquo argento et auro facere facite secundum
uoluntatem dei uestri et uasa quę data sunt tibi ad opera
domus domini dei tui quę est in ierusalem trade
ea coram deo et quecumque superfluerint in
pretio templi dei tui dabis de gazophylacio
regis et a me precepi omnibus custodibus qui
sunt in cunctis thesauris trans flumen ut
quicquid a sacerdote eldee sacerdote electore legis domini dei
poposcerit detur ei usque ad argenti talenta centum
et usque ad frumenti modios centum
et usque ad amphoras centum et olei
et salis quecumque habundant
sine ullo impedimento omnia secundum legem dei fiant
diligenter domino deo altissimo ne forte ira
regno regis et filiorum eius ueniat
fiant ergo sacerdotibus et leuitis cantoribus
et ianitoribus et nethinim et ministris templi
templi huius dei nulli omnino tributum neque
munus neque uectigal quicquam imponere
et uos esdra secundum sapientiam dei
constituite iudices et arbitros ut omni syrie

IX

Postquam autem completa sunt hęc
accesserunt ad me principes dicentes
quoniam non segregati sunt populus israhel
et sacerdotes et leuite a populis terrarum
et abominationibus eorum chananei hetthei
pherezei iebusei moabitę egyptii et amorrei
et acceperunt de filiabus eorum sibi et filiis
suis et commixtum est semen sanctum
cum populis terrarum et manus principum
et magistratuum fuit in peccato isto
a principio et usque nunc quod cum audissem
scidi uestimenta mea et pallium meum
et auulsi de capite meo capillos et de barba
et sedi mestus usque ad uespertinum sacrificium
congregatique sunt ad me omnes qui
mouebantur sermone dei israhel super
preuaricatione eorum et ego sedebam
mestus usque ad sacrificium uespertinum
et surgens de ieiunio meo
et habens uestimenta mea et pallium meum
scissa flexi genua mea et palmas meas
expandi ad dominum deum meum
et dixi deus meus confundor
et erubesco leuare faciem meam
ad te deus meus quoniam iniquitates
nostrę multiplicate sunt super caput nostrum
et delicta nostra creuerunt usque ad cęlum
a diebus patrum nostrorum sumus
in delictis magnis usque ad diem hanc
et in iniquitatibus nostris nos
et reges nostri et sacerdotes nostri
tradidimus in manu regum terrarum
in gladium et in captiuitatem et in rapinam
et in confusionem faciei nostrę sicut
est hodie et nunc ad modicum
exoratio facta est a domino deo nostro
ut relinqueret nobis residuum
et daret nobis paxillum in loco sancto
eius ut illuminaret deus noster oculos nostros
et daret nobis uitam modicam
in seruitute nostra
quoniam seruientes nos
non in seruitute nostra dereliquit nos
deus noster sed inclinauit super nos
misericordiam coram regibus persarum
ut daret nobis uitam
et exaltaret domum dei nostri
et erigeret desolata eius
et daret nobis maceriam in iudea et in ierusalem
et nunc quid dicemus deus noster
post hęc
quoniam dereliquimus mandata tua
quę mandasti in manu seruorum tuorum
prophetarum dicentium
terra ad quam uos ingredimini
possidendam
terra immunditiei est
immunditia populorum terrarum
et abominationum eorum
quibus impleuerunt eam
a finibus usque ad finem
in immunditia sua
et nunc filias nostras non dabitis filiis eorum
et filias eorum non accipietis filiis nostris
et non quęretis pacem eorum
et prosperitatem eorum usque in sempiternum
ut confortemini et comedatis bona terrę
et possideatis eam in hereditate
et relinquatis filiis uestris usque in sempiternum
et post omnia quę uenerunt super nos
in malis operibus nostris et in delictis nostris
magnis quę tu deus noster fecisti
et dedisti reliquias nobis
sicut hodie
et reuersi sumus
ut irritum faceremus mandata tua
et misceremur populis abominationum
istarum
nonne tu irasceris nobis usque ad consumptionem
ut non sit reliquum et saluatio
domine deus israhel iustus es
quoniam reliquię sumus saluati
sicut hodie
ecce sumus coram te in delictis nostris
et non est stare coram te propter hoc

X

Cum autem orasset esdras et hęc confessus
fuisset flens et prostratus coram templo
congregata est ad eum multitudo ualde
de israhel uir et mulier et paruuli
populus enim fleuit fletu magno
et respondens iechonias filius iahihel
de filiis israhel dixit esdrę
nos peccauimus deo nostro
et accepimus uxores alienigenas
de populis terrarum
et nunc est spes israhel super hoc
feriamus ergo pactum cum deo nostro
ut eiciamus omnes mulieres alienigenas
et quę de his natę sunt
iuxta consilium tuum domine
et eorum qui mouentur
mandatum dei nostri
et fiat secundum legem
surge quoniam tibi conuenit
et nos erimus cum sermone tuo
confortare et fac
surrexit ergo esdras
et adiurauit principes sacerdotum leuitarum
et omnem israhel ut facerent iuxta uerbum
istud et iurauerunt
surrexit autem esdras a facie templi
et abiit in cellam iohanan filii eliasib
et cum uenisset illuc
panem non manducauit
et aquam non bibit
luxerat enim super iniquitatem
multitudinis
et proclamatum est in iudea
et in ierusalem
omnibus qui reuersi fuerant de transmigratione
ut congregarentur in ierusalem
et ut omnis qui non uenisset
secundum consilium principum et maiorum natu
omnia quę possidebat
anathemata fierent
et ipse separaretur
de cętu transmigrationis
congregati sunt ergo omnes uiri iudeę
et beniamin in ierusalem
tertio mense
uicesimo die mensis
et sedit omnis populus
in platea templi
tremens propter hoc
et propter imbres hiemis
et surgens esdras sacerdos
dixit ad eos
uos peccauistis
et accepistis uxores alienigenas
ut adderetis peccatum israhel
et nunc date laudem deo patribus uestris
et facite uoluntatem eius
et separamini a populis terrarum
et a mulieribus alienigenis
et responderunt omnes
uox tua ad nos est
sed populus multus est
et tempus hiemis
et non possumus stare foris
et opus non est diei unius
aut duorum
quia multi sumus
qui peccauimus in uerbo hoc
constituantur ergo principes
multitudinis
et omnes qui habitant in castris nostris
cum tempore suo
et cum eis iudices per singulas ciuitates
et qui habitant in eis
donec auertatur ira dei nostri
a nobis in hac re
ionathan autem asahel
et ezechias thocanes
adiuuerunt in hac re
et mosollamus et sabbathai leuites
confortauerunt eos
fecerunt ergo sicut dictum est
et segregati sunt principes patrum
per domos suas
et omnes nominibus suis
et sederunt in die primo mensis decimi
ut quererent causam
et finirent ad diem primum mensis primi
de uiris qui habitabant
in ciuitate
et inuenti sunt
de filiis sacerdotum
qui habitabant in ciuitate
et inuenti sunt
de filiis iesue filii iosedech et fratres eius
maasias et eliezer et iarib et godolias
et dederunt manus suas
ut eicerent uxores suas
et offerrent pro delicto suo
arietem unum
de filiis emmer
hanani et zabdeus
de filiis phaisur
elioenai maasias ismahel nathanahel
ocidelus et saraias
de filiis leui
iozabdus et semei et colaias ipse est calita
et phatahias iudas et eliezer
de cantoribus
eliasib
de ianitoribus
sellum et tolbanes
de israhel
de filiis phoros
hermas et iezias et melchias et maelus
et helias et samaias et iezihel et obdias
de filiis elam
matthanias zacharias et iezrihel et obdias
et hieremoth et helias
de filiis zamoth
eliadas eliasimus et othonias
et iesmahel et sabathias et iordanis
de filiis nebo
iehiel mathanias et zabad et zabina et iadeus et ioel et banaias
omnes hi acceperunt uxores alienigenas
et dimiserunt eas cum filiis suis
habitauit autem esdras sacerdos
et hi principes patrum
in cella iohanan filii eliasib
et cum habitassent ibi
comedebant panem non
et aquam non bibebant
luxerunt enim super iniquitatem
et transierunt
et proclamatum est in iudea
et in ierusalem
omnibus filiis transmigrationis
ut congregarentur in ierusalem
et ut omnis qui non uenisset
intra duos dies
secundum consilium principum et maiorum natu
omnia quę possidebat
anathemata fierent
et ipse separaretur
de cętu transmigrationis
congregati sunt ergo omnes uiri iudeę
et beniamin in ierusalem
tertio die
mensis nono
et sedit omnis populus
in platea templi
tremens propter hoc
et propter imbres hiemis
et surgens esdras sacerdos
dixit ad eos
uos peccauistis
et accepistis uxores alienigenas
ut adderetis peccatum israhel
et nunc date laudem deo patribus uestris
et facite uoluntatem eius
et separamini a populis terrarum
et a mulieribus alienigenis
et responderunt omnes
uox tua ad nos est
sed populus multus est
et tempus hiemis
et non possumus stare foris
et opus non est diei unius
aut duorum
quia multi sumus
qui peccauimus in uerbo hoc
constituantur ergo principes
multitudinis
et omnes qui habitant in castris nostris
cum tempore suo
et cum eis iudices per singulas ciuitates
et qui habitant in eis
donec auertatur ira dei nostri
a nobis in hac re
ionathan autem asahel
et ezechias thocanes
adiuuerunt in hac re
et mosollamus et sabbathai leuites
confortauerunt eos
fecerunt ergo sicut dictum est
et segregati sunt principes patrum
per domos suas
et omnes nominibus suis
et sederunt in die primo mensis decimi
ut quererent causam
et finirent ad diem primum mensis primi
de uiris qui habitabant
in ciuitate
et inuenti sunt
de filiis sacerdotum
qui habitabant in ciuitate
et inuenti sunt
de filiis iesue filii iosedech et fratres eius
maasias et eliezer et iarib et godolias
et dederunt manus suas
ut eicerent uxores suas
et offerrent pro delicto suo
arietem unum
de filiis emmer
hanani et zabdeus
de filiis phaisur
elioenai maasias ismahel nathanahel
ocidelus et saraias
de filiis leui
iozabdus et semei et colaias ipse est calita
et phatahias iudas et eliezer
de cantoribus
eliasib
de ianitoribus
sellum et tolbanes
de israhel
de filiis phoros
hermas et iezias et melchias et maelus
et helias et samaias et iezihel et obdias
de filiis elam
matthanias zacharias et iezrihel et obdias
et hieremoth et helias
de filiis zamoth
eliadas eliasimus et othonias
et iesmahel et sabathias et iordanis
de filiis nebo
iehiel mathanias et zabad et zabina et iadeus et ioel et banaias
omnes hi acceperunt uxores alienigenas
et dimiserunt eas cum filiis suis
habitauit autem esdras sacerdos
et hi principes patrum
in cella iohanan filii eliasib
et cum habitassent ibi
comedebant panem non
et aquam non bibebant
luxerunt enim super iniquitatem

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

relinquitur indire nomen nris qui dominus
ne dr ibi uexare et vexata u. est indoc ut
i hodiernum diem tacentib; simul in
spectu nro in nris animabus; nris non est u.
ad huc stare dnce in hys qui cum adcap
do gnerentur eldaal fleul hymi prostrat
ad templum congregam hunt ad eum ex
ercitu uba magna valde una multe
rel multe et pueri et pueule fleul. n. erant
magnus nimis multitudine cum cla
mat; rel homal uerbi ex filiis isrl dixit rel
dr. dol mihi ma preoccupat ad' collocu
mur nobis in matrimoniu mulieres
alienigenas ex gnib; cre male est si om
nem isrl a uir gr nr ut nurum dm ad
mo expelle oms uxores mas que ex alie
nigenis sunt cum filiis eaq; statut r dere
mini a maioribs; sedm legem dominj re
urgens explicabit re. u. spectat hj negoti
j. nos tecum sumus surgite fac et ex
urgens eldaal ad uniuersu principes sacer
dotum rleuitas omnem isrl facere sedm
uoia hr uniuersi. et exurgens eldaal ab
ast atrium templi abiit i pastophorium
ionathe filii nathabri. hospitatus ibi ne
gustauit panem nec aqa bibit super in
quisitione multitudinis facta ex pdicto
in omni iudea et hierlm omnib; qui erant
ex captiuitate ogregati hierlm ut
conuenirent. quicumq; non occurrerit triduo uel triduo die
sedm dictum ancioru senior. rollebani u
facultates eius et ipe ab ecclesia iudicaretur a
multitudine captiuitatis. congregati sunt ergo
in hierlm omnes ex tribu iuda et beniamin intra
dies; iertius ipse mensis est nouissimi
dies; et sedit omis multitudo in platea templi
interioris ipm hymem prestolantes.

Exurgens eldaal dixit eis. vos iniquitate re
linquistis collocando nobis in matrimonium
uxores alienigenas ut adderetis ad peccata
isrl. nunc date confessionem. et magnificen
tiam dno deo patrum nrorum. et pficite
uoluntatem ipius. et discedite a gentibus ter
re. et ab uxoribus alienigenis. clamauit
ergo omis multitudo. et dixerunt uoce magna.
ita est ut dixisti fac nobis. sed quia multitudo
magna est. et tempus hyemis. nec non
possumus stare foris. neq; hoc opus
non est nobis unius diei. nec duorum. quia
in hys peccauimus. exurge. tu ergo princeps multi
tudinis. et omnis qui nostrum habitat
in castris. accipiant tempora sua. et cum
eis omnes ciues urbium. et qui habitant apud se uxores
alienigenas. assistant accepta tempora
ex omnibus locis pbr. iudicet nris. solutaq;
causa domui negotii filii gamarhal. autem si
mul ezelerozai. rhetham sileperum sedim
hi. dixerunt. ieuis. sabbetai. ionathe coepe
runt autem illi. et exierunt sedm hi. oia. unus
quisq; eligit sibi uno
eldaal sacdos principes magnos de pib; ex
sedm noia.

Et consederunt nouissimo mensis decimi ex amus
mare negocium istud. et dimissum est
de uestibulo habebant uxores alienigenas usq;
ad tempus ensis. cum uenissent
ergo sacdotes principes familiarum. et
uxores exterarum filii. et filie. et
nurus. et uniuersa semen eius. et
ierusalem habitabant. et non erant
ad unum omnes. et dixerunt ad eos. uos
transgressi estis. et duxistis uxores
alienigenas. ut adderetis delicta isrl.
nunc ergo confitemini deo patrum
nrorum. et facite uoluntatem eius.
et separamini a populis terre. et
ab uxoribus alienigenis. et clamauit
omnis multitudo. et dixerunt uoce magna.
sic est. ut locutus es. ita facere nos
oportet. sed quia multitudo
magna est. et tempus hyemis. nec
possumus stare foris. neq; opus
est hoc uno die. aut duobus. quia
multi ex nobis peccauerunt in hac re.
constituantur ergo principes multi
tudinis. et omnis qui habitat in castris
meis. cum senioribus et iudicibus suis.
donec auertatur ira dei nri a nobis
in hac re. ionathe ergo filius azahel. et
ezechias filius thecue constituti sunt
super hanc rem. et mosollam. et sabbetai
leuites adiuuerunt eos. et fecerunt
sic. transmigrauerunt ergo filii
exercitus. et elegerunt sibi uiros principes
familiarum per domos patrum suorum.
omnes nominibus suis. et sederunt
in die primo mensis decimi. ut
inquirerent causam. et finirent
uiros qui habitabant cum uxoribus
alienigenis. et inuenti sunt de filiis
sacerdotum qui habitabant cum uxoribus
alienigenis. de filiis iosue filii iosedech. et
fratribus eius. maasia. et eliezer. et
iarib. et godolia. et iucundus. et
helioenai. et helisimus. et thanan. et
iosabdus. et semei. et salumus. et thara. et
ezechiel. et iosabdus. et hanani. et
zalathiel. et hieremoth. et helias. et
filii zathoe. eliadas. et eliasimus. et othonias.
et iarmoth. et zabdis. et hely dias. et
hezi. et hosee. et hamanias. et zabdias. et semei. et
filii bani. olamus. et maluchus. et edeus
et aliub. et asabus. et ieremoth. et
addias. et mathanias. et zambri. et
iezrahel. et hosee. et
hasabeas. et machabeas. et bolai. et romul. et
manasses. et filius magnadbai. et asbeas. et melchi
as. et eliacas. et simon beniamin. et maleluch.
et semarias. et filii zabonis. et iaddeus. et mathe
nai. et dauid. et eliphalath. et manasses. et
semei. et filius bani. et iermai. et moodi
as. et iasubanus. et oel. et baneas. et pelleas. et hanan.
et anathoth. et helasib. et machabeus. et elia
sib. et ioiadas. et dielus. et samedus. et ismeris
et ioseph. et filius nobe. et delai. et mathana
as. et sabadus. et zerhodi sedm et elei. et bane
as. omnes isti qui uxores
duxerunt alienigenas. et dimiserunt eas cum filiis
suis.

Et habitauerunt sacerdotes. leuite. et qui erant
ex filiis isrl in hierlm. in tota regione una
quisq; nominatim. uenerunt filii isrl in
mense suo. et congregati est omnis
multitudo simul in platea que est ante

re prec facere ꝺ creauit eſdre ꝓmittit ꝯ lectoꝝ
ut afferret legem moyſi que mandata eſt a ꝺo
mino ꝺ iſrl̃ erat autē eſdras ꝓmittēs legem
omni multitudini ex anno uſq; ad mille
rem ꝯ omnib; facerꝯ ꝙ; audire legem ꝺo
mini. mēſis ſeptimꝰ ſ legebat in area q̃
erat ante portam ꝓmā a prima luce
uſq; ad ueſperam coram uiris ⁊ mulieribꝫ ⁊
ꝺederunt omnes ſensum ad legem ⁊ erat
eſdras ſcriba ⁊ lector legis ſuper ligneum tribu
nal qđ fabricauerat ⁊ aſtiterunt ad eum
mathathias ⁊ ſamꝰ ⁊ anania ⁊ azarias ⁊
urias ⁊ ezechias ⁊ baalſamꝰ ⁊ adeẽm ⁊ ad ſi
ſinistram ⁊ faldeus ⁊ miſael ⁊ malachias ⁊ hus
thai ⁊ zabud ⁊ abadias ⁊ zacharias ⁊ aſſumꝰ
eſdras librum coram omni multitudine
ꝑſidebat n. ingressa in conſpectu omniū
eram absoluit; legem omnes recti audierūt
benedixit eſdras ꝺño ꝺō dei altiſſimum ꝺe
um ſabaoth omnipotentem ⁊ ꝺixit omnis
ꝑſ amen. ⁊ elevantes ſuis manib; p
ſedemes ierunt ad occauerunt ꝺominum
ieſus ⁊ bauanneus ⁊ iemabias ⁊ nadinus ⁊ at
ubus ⁊ sabbatheus ⁊ oſalibel ⁊ azanias ⁊
iozadus ⁊ ianamias ⁊ filius leuite qui doce
bant legem ꝺominꝰ in multitudine lege
bant legem ꝺomini ⁊ ꝑlegebant singuli eo
qui intelligebant lectionem ⁊ erat ad ta
thel eſdre ꝓmittēs lectoꝝ ieuual qui ꝺi
cebant multitudinem dicens. Diei huic ſcē
ꝺomino ſonnet flebant omnes audientes le
gem. dixit ergo manducate pinguissima
quoq; ⁊ bibite dulcissima quoq; ⁊ mittite
munꝰa his qui non habent. n. est hic diei
ꝺomini ⁊ nolite mestꝰ ēe ꝺomino. n. cla
mabat uos ieuual ꝺicens manducate in pub
lico omnib; diei hic sēd est sole
mnis ēt ⁊ abierūt omnes manducare
⁊ bibe ⁊ epulari ⁊ dare munꝰa his qui
habebant ut epularentur magnifice. n. ēt
ecclam ūb quib; eloqui ſ. ꝺo negan
tur intelligi in ecclia celebrare lectionem
ſecundum ꝓphetiam ꝺomini ꝺi iſrl.

Sermo ꝺō ⁊ ꝓphetia ꝓcipit
ro epiſ ieremias ꝓphe in ꝺomino ca ſuꝑ ꝓphe
mia. non delinquat ꝺeus ⁊ ꝓphe
tas ſuos ſicut in semetipſum ꝺixerat. n. ut libi
chalꝺeo ſermone confirmans ad latinū
ſtatum malyam libenter imꝑ; robie eſt
hebraei de chaldeo logo ꝺominaꝝ ſcripturaꝝ
ſecundꝰ hūc que agiographa noīantur

manaperunt hec latini de libro ꝺō ſi ſtu
dio meo ſiguīt. n. uol ebreos studia ſpectē
nobis communem ꝺoctrinam laudare;
ſua tribuere ꝺō, melius ēt iudicant philoſo
phi displicere iudeo. ꝺō, multis de leui
tis ſuis ut ꝓnūciauimꝰ est ⁊ haldeos ſi
qua ſermonis hebraici uirtutis; ꝓpriissimū ſig
laquarem repererint omnis diei laborem a
ꝑpetuꝰ quoque quid ille in hebraicis libris ex
ꝑſtet ſi ego actꝰ nostro ſermone; latini
expertes ꝺoctoribus uiſi medem hinc oꝑ
rem cum pensato ann gratum uobis dixid
me qđ nūc egi. dignam complexe

Ioa
chaz ex tribu
ꝓphe
tha
lum que est in tribu
iuꝺa;
gauisa ſup uba
ſon post iam que du
cat ad occidentem in ciuit
tem ſephar cum captiui ēt in
dieb; ſalmanaſar regis aſſiriorum in ep
pugnare cū positi uiam ſignis uō de lem
ꝑtam ut omnia que hic ꝓpter conditꝰ
ꝑpetuꝰ fīb; cum eam exegeſie tuo impe
rio eam; eēt omnes omnib; i tribu
ꝑpetuꝰ nichil nō pueile gessit in opere.
ieremi; cum ueni omnes ad uitulos au
reos quos ieroboam fecat rex iſrl hic so
lus bigiebat oseas ꝺō il. ꝑgebat ad ie
rusalem utremplum ꝺomini. ubi adora
bat ꝺominū ꝺūm iſrl omnia primitiua ſu
a ⁊ decimas ſuas fideli. offerens. ieuu ī
eo anno proselytꝰ. ad ueni ministrare
omnem decoratiōnem templi. hic ſimeia il
cundꝰ legem dei celi puerulꝰ obſeruabat.
eum uero factꝰ fuiſſ; uir. accepit uxo
rem. animam de tribu iuꝺa. genuitq; ex
ea filium nomen suū imponens ei. ad
infantia sua usq; ꝺeum ꝺominū rabbinē
ad omnia peccata q̃ cum ꝑpetrauerat de
uenit; cum uxore sua ⁊ filio in manib
minime. cum omī tribu sua ꝺō celebrat
ex abiſ gentium. ſpe custodiuit aīam su
am ⁊ munꝰ grammatici est in ciuit ex
ſuꝝ memor sunt ꝺomini in ore suo
ꝺent illi ꝺs gratiā ⁊ ospectu salmanaſar
regis ⁊ ꝺedit illi potestatem quo cum;
uellet ire hinc liberum quicumq;
fuit uoluit; ꝑgebat. n. ꝑ omīs ciui
tates in captiuitate. nomina salmanaſ
dixit eis cum aīe peruenit; in magi
ciuitatem medoꝝ ⁊ ex hac quib; homo

ramul fuerat a rege hiudi; excellentia regni ei
gumentata in ea gentil sua gaudebant. egre
uderet quicquid occidit eius sub arogantia pho
dobo ille memorat. ponit regem pol
mutuum uso tempore mortuo talmanasar
rege cum regnaret semachib filius eius pro
co. filio sibi ecclesiol hiet in ospitio suo robial
meus pedi; suo quidie pregebat pro omnem
cognationem suam. consolabantur eos dum
debant; unicuiq; pro ut poterat de substan
ab; sui et fuerunt. ale bat in iudiq; uestim
ta plebat. mortuos aut; omnis sepulturam
solicitus exhibebat. deuq; ei tribui fuit rex
semachib. ei fugiens a nidra plagam q; ac
ca eum fecerat. et deus ip blasphemiam sua
rum. multos occidit ex filiis sibi. robial se
pliebat corpora eoz. et ubi nunciatum est
regi. ut sit ei occidi. mitto nuem sibi ad
eius robial ut ad se filio suo. cum uenire fugi
eius. undul iacuit. q multu diligebant eu. p
dicit ad eos. ecce dominus regem suum ipius re
tulit. et robial ut domui suam. et ossa. sepulcro
eius restituta est ei.

Post hec cum ecce dies festus domini
fuisset. pudu bonis. domo robie
dixit suo. ade. ad ducali quo de tribu
nis. tu enim et deum. et pulemur. nobis
cum. ait illi. respondit ei. unum
ex filiis sibi ingulatum in platea. ca
nunq; exhibent de actubus suo. relinq; p
prandium. et nunc. per uenit ad te pul
lens. illud portatur ad domum suam. et oc
cidit ut dum sol occubuisset. eum sepelis
set. cum se intq; occultaret. et pulmandu
cauit panem cum luctu. et memore. nem
oziat illum sermonem q. dixit dominus p
amos pphetam. dies festi uri conuertam. in luc
tum. iam enim ad ciuitatem. cum. no sol occubuisset
adiit. et sepelunt eum. et rigebant. omnes
ymum. sui cum dicentes. iam hymnis celeb
rata. iustus est. nunc effigiatus mortis. ut pu
tum. in sepulcris mortuos. robial pluceri
mi et deum qui regem rapiebat. corpora
oculos. et occultabat in domo sua. medius
noctis sepelichat. et ingrediuntur quidam
die. et inquirunt. sepulturam uenerit dominus
nachab. se. ut pariete. et ossa. et
nudo trunditum. et mortuum illi. cuida
sterora in adrecur. super oculos eius. fecerq;
et ubi hanc. diu. tempus. deo per
mittente dominus. ut eueniret illa ut posteris
darentur exemplum pene eius. fuerat. ista

ob iam cum ab ipsa mea sua semper de
um. nunciet. et mandata eius. et cus
todiret. non est conturbatus. de omnib
plaga. quam. euenerat illi. sed. mundus. di
mittere. per manus. gens. agens. deos. eius. dicebat;
ure. sue. iam. sunt. beato. iob. in. istum. bant
ingel. nauia. parent. et. quam. eius. ut. debu
uitam. eius. dicentes. bieth. spes. tua. pro. qua
elanguisti. et. sepulturam. fabricabat. robial
ub. ut. reparabat. eos. eos. dicens. dolore. tu. lo
qui. quia. filii. sedy. sumus. et. uitam. illam. ce
pedimus. qui. deus. dominus. est. hyut. qui. fi
dem. suam. unusquisq; mutauit. ad eo. anima
ub. uno. eius. erat. ad. recreandum. opus. corpis
de. labore. manuu. suay. uictum. quem. o
sequi. potuit; deseruebat. ubi. tem. est. ut. hec
capax. accipiendi. de. nihil; domi. eius. eum
nocem. balaam. ut. eius. audisti; dum. vi
dere. ne. fiere. furiam. sibi; redire. eum. dns
suis. et. non. uult. nobis. aut. ee. de. furto. ah
quid. aut. commune. ad. hyroi. eius. ana. q
dat. manifeste. uana. fida. est. spes. tua. dele
nolime. me. no. preterum. aq; hyut. i
alui. hymni. commodi. uerbi. et. probabat. et
uxor. robial. ut. genuit. cepit. orare
eu. lacrimis. dicens. nisus. es. domine. iora
nidum. tua. nisa. sum. et. omnes. uie. tue. q
mia. uitat. iudicium. mihi. domine. me
mento. mei. et. ne. iudicium. sumas. de. peccas
meis. et. remini. sacri. delicta. mea. ut. pare
rum. mihi. qui. non. obedimus. preceptis. tuis
et. tradim. sumus. in. direptionem. et. captiuita
tem. in. mortem. in. fabulam. in. proper
il. oribus. undub; undq; dispersus. sum. i
mihi. domine. magna. iudicia. tua. qui. non
egimus. et. preceptis. tuis. non. ambulauimus
sincere. coram. te. mihi. domine. deus. fuoli
tarem. viam. fac. michi. et. meum. mihi. et. pape
re. in. pace. recipe. spm. meum. expedi. me. mi
hi. magis. mori. quia. uidere. eadem. mea. die
quotidie. ut. sua. filia. ragualis. in. angel. cuius
re. medes. ipsa. audiret. mysterium. ab. ima
exanimalis. pelis. sui. quia. nadina. fuerat. oti
nuus. de. monili. noie. almodeus. occidet
eos. mox. ut. ingressi. fuissent. ad. eum. ergo
cum. pro. culpa. sua. uituperaret. puellam.
uxorem. et. dicens. impius. exere. non. uidam
filium. aut. filiam. super. nos. inducere
uxor. tua. numquid. occidere. me. uis. sic
et. occidisti. uiros. ad. hanc. uocem. puer
ut. ad. superiora. cubiculum. domus. sue. intra
bat. dicebat; mane; nocte; non. manducant

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Liber

fiem nisi qui mortuus nunciet ei. Respondit angelus et ait ei: Ego sum Raphael angelus unus de septem qui astamus ante dominum. Quibus auditis, turbatus Tobias cepit flere et dicere: Domine, quia peccata mea displicent tibi et non rogo ut vivam, sed ut me sepelias, noli irasci mihi quia melius est mihi mori quam vivere, quia falsa opprobria audivi et cum dolore magno portavi. Jube, domine, ut recipiatur spiritus meus, quia melius est mihi mori quam vivere. Audivit autem Sara filia Raguelis verba hec et ipsa cepit flere et orare ut spiritus eius recipiatur. Et dixit: Deus misericordie et miserator, qui misericordiam habes de filiis hominum, et in eos potestatem habes, ut corrigas eos et emendes, respice, domine, super me et dimitte michi peccata mea et ne vindices delicta mea et ignorantias meas et non memineris delictorum patrum meorum, quia peccaverunt coram te et non ambulaverunt in viis tuis. Et dixit: Domine, fac mecum secundum voluntatem tuam et precipe ut recipiatur spiritus meus a terra, quia melius est mihi mori quam vivere. Et audivit Raphael angelus quia ambo pariter orabant et confitebantur coram gloria dei. Et misit dominus angelum suum ad curandum ambos, Tobiam scilicet et Saram filiam Raguelis, quia ambo pariter orabant. Et dixit Raphael angelus: Tu es filius Tobie? Et ipse dixit: Ego sum. Et ille dixit: Filia Raguelis ducenda est tibi uxor. Et ipse dixit: Scio. Et ille dixit: Ego sum Raphael angelus unus de septem qui astamus ante dominum. Et ipse dixit: Ego sum Tobias. Et ille dixit: Ego sum Raphael angelus unus de septem qui astamus ante dominum. Et ipse dixit: Ego sum Tobias. Et ille dixit: Ego sum Raphael angelus unus de septem qui astamus ante dominum.

ut robiam fr̃m meum. Cumq; de rumore
nunciū. nuncy multa bona loquerent de
omnibus q̃ fecerat angelus ad raguelem. tobias dei
trogat pr̃ hymnū. simulq; raguel. cum la
crimis oravit. ululauit. et deinde ploratū sup
collum eius dixit. Benedictus es deus pater fili
q; bonus. optimi nutri. et filius. cum tua uxor
eius. sancta filia tua. et benedicte sunt. pos
cum̃ locum sunt. p̃cepit raguel occidi aries
et mundari parari. quibus cum. et reficerentur
cos dicunt ad prandium. tobias aut
ait ego hodie nō manducabo. nisi mihi dicas
et p̃mittas mihi de hac re. quod peto. et
nisi hoc feceris. me interficies. Dixit ad eum
raguel. Scio fili quia dignus es. et bono
rem debes accipere. et quia dedit tibi deus
omnia bona. sic eris. et filius meus. sed
hodie non gustabis. nec ullus de domo mea
donec impleas nuptias. et tu misera anima
mea. accipe gaudium in conspectu filii mei
dabo enim tibi filiam meam. et quod petis
non negabo. sed hac nocte. sanctificabitur
tibi. et illi. Et cum introierit ad eam. tol
le de manibus eius. et pone in conspectu
tuo. et dormiet cum ea. et auferes omnem
timorem a corde tuo. et erit ei bene. Et
cum surrexerit. dicet tibi. Non ego sum
qui tibi dedi. sed deus. qui misertus est
nobis. et illi. Et ipsa. et ipse. et omnia
bona. Et cum hoc dixisset. vocavit ad se
filiam suam. et cum venisset. apprehendit
manum eius. et dedit in manu tobie. et
ait. Accipe filiam tuam. secundum legem
mosi. et duc eam ad patrem tuum. et
benedicat deum meum. Et egressus
foras. dixit uxori suae. ut adduceret
scrinium. et scripsit. ut non redigeret
dotem. sub hac conditione. Si filiam
suam non susceperit. Et sic signavit
et pariter cenare coeperunt. Vocavit
raguel uxorem suam. et dixit ei. Ut
sororem paret. et introducat in cubi
culum. et compleat. quod mos est. Et
fecit ut imperavit. et introduxit illuc
filiam suam. et flebat. et dixit ei. Con
fortare filia. et deus celi det tibi gaudium
pro moerore quod pertulisti. confortare
filia mea. dominus celi det tibi gaudium
pro tribulatione tua. Et cum surrexissent
ut prodirent. iussit eis ancilla lavare
pedes. et ministrare. Et cum se lavissent
et ministratum esset eis. processit tobias
et sara. et accubuerunt simul. Et ait
raguel. Benedicat te deus. quia talem
et tam bonum virum. et talem uxorem
habes. Et benedixit eis. et vocavit
ad se filiam suam. et dixit ei. Filia
scito quia socer tuus. et socrus tua
patres mariti tui sunt. et sicut ipsi
honesti. et timentes deum fuerunt. et
nullum crimen. nullumque peccatum
patres tui. et mariti tui. et tu ergo
honesta esto. et omnibus mandatis
meis. et praeceptis meis obedi. et
honesta esto. Et benedixit eis. et
exivit. Et cum clausisset ostium
cubiculi. dixit tobias ad saram.
Soror. surge. et oremus deum hodie
et cras. et perendie. quia in his tribus
noctibus. iungimur nobis. et cum
transierint tres noctes. erimus con
tubio nobis. quoniam sumus filii
sanctorum. et non possumus sicut
gentes. quae deum non norunt. Et
surrexerunt. et coeperunt orare
simul. ut salus fieret. Et coepit
tobias dicere. Domine deus patrum
nostrorum. benedicant te caeli. et
terra. mare. et fontes. et flumina. et
omnes creaturae tuae quae sunt in eis.
benedicant te omnes virtutes tuae
et omnia opera tua te laudent in
omnia saecula. Tu fecisti adam. et
dedisti ei adiutorium. et solacium
eva uxorem eius. et ex ipsis natum
est genus humanum. Tu dixisti non
est bonum esse hominem solum. fa
ciamus ei adiutorium simile sibi.
Nunc non propter libidinem hanc
accipio sororem meam. sed solum
modo ex recto desiderio. Tu ergo
miserere mei. et illius. ut simul
perficiamus senectutem nostram
in bona. Et dixerunt amen amen.
Et dormierunt tota nocte. Et
surrexit raguel. et vocavit famulos
suos. ut fossam faciant. Dixit enim
quia mortuus est. Et cum fossam
fecissent. introivit raguel ad uxorem
suam. et dixit ei. Mitte unam ex
ancillis tuis. et videat si mortuus
est. ut sepeliamus eum antequam
illucescat dies. Et misit una ancilla
sua. et ingressa cubiculum. reperit eos sanos
sicut columnae stabant. parum dormientes. et
exiens nuntiavit eis sanum esse. Benedixit
dominum raguel. dicens. Benedictus es deus
qui non corrigit nos quemadmodum
putabamus. facis enim nobiscum misericordiam
tuam. et exclusisti a nobis inimicum per
sequentem nos. et misertus es duobus
unicis filiis. Da eis domine misericordiam
ut perficiant vitam suam in tua benedictione
dixit quoque tobias. Iube domine famulos
tuos impleri fossam. antequam illucescat dies. et
dixit ut in cubiculo ponam pecuniam
omnia quae mihi habet. ne quid
agnoscat. necessaria quaeque. pueros. ca
melos. et asinos. arietes. oves. boves
et vitulos. ancillas. et omnia. et
ad unum. raguel tobiam ait. Dimidium
ob dotalia mea dabitur tibi cum
filia mea. quae sunt apud eum. de
bis quae possidebat raguel. dimidiam
partem dedit tobiae. et scripsit. Et
dimidia quae supererat
obtinuit eos. tobie. dominus deus cum

VIII

Vocant ad se tobiam angelum qui
fugiendo hominis exstimabat. dicens;
et azaria. Per omnia te precor. serva me
et me ipsum tradam tibi. seruli non sumus
nostri. sed odigni
mus pro nobis nec tu obsecro te. ita fa
mihi. ait tibi animam tuam
ad gazelum mirabel autem medo
reddisq; chirographum tuis recipies

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

adeo peruenam vt gloriari cum uenire ad nup
tias meas. Si non quis numerat dies pe mi
hi rapiat duo una die plus omnibus aia eius
ire uidet quia raguel omnia uirtute me fundat
ut animam sperare non possim. Sed rapiat
et assumens filii ex seruis ragueli. Hoc
audiens michael angelus tenentem eum pre
manu et gabelum: dedit ei cirographum
hum sui. Et recepit ad eo omnem pecuniam
dicamus ei te tobia filio tobie omia q
gesta sunt. Et cum secum uenire ad nu
ptias. Surrexit ergo raguel et dedit tobiam
raguelis in uxorem tobiam dilumdemq;
exilem ostulans sit. Sed ad mandatum michaelis
gabelus benedixit. Deinde dixit benedicat te
dominus deus tibi et filius et optimum uirum
uiuentibus dei tibi et omnibus qui fiunt ex
dicamus benedicto super uxorem tuam ut
parentes meos uideant filios nepotes filios
filios nepotes; meam et tuam genealogiam
nem sint sempiternum benedictum a deo ut
quiescat et gloria eius; omnes dixerunt
dixerunt amen. Letatus est in domino
cum nuptiae diu nuptiae celebrantur
Cum uero moraz faceret tobias cum nupta
gaz: tollamus erant pe eius tobiae
dicens. Fundi cepe negotium filius mens a
pisane decem milia argenti. Quod negabit ei n
morari est. Nemo illi reddat pecuniam
cepit aut quidem mundi spe iamna uxor
eius cum accepissent ambo simul flere eo q
die sermo minime rem ceperunt filius eoy
ad eos flebat igitur mater eius irremediabi
libus lacrimis amq; dicebat. Heu me fili
mi ut quid te misimus peregrinari lumen
oculi nostri baculum senectutis nre solatia
ri uite nre spem posteritatis nre omia si
mul iuimus habentes te non debuimus di
mittere nra ob tam dicebat tobias. Tacere
noli tristabam. Sanus est filius noster. Sanus fi
delis est uir ille cum quo misimus eum. Et
la autem in ullo modo consolari poterat.
die exultans eram plangebat. Iam aut
ut nasi oculi spes tempendi uidebatur
ut prodi uideret cum ei fieri posset uehemen
ter id miguel dicebat ad gaudium sunt ma
ne hic ego miserum nunciat salutem de re
ad tobiam premittit tobias dicens ego
non ad pe meum mittit mea uidet com
pariter reuertatur spes enim pisces ubi
mittit rogaret tobiam raguel ut le
eum multa rone uellet audire. Tradidit

ei suam dimidiam partem omnis substan
tie sue puellis puerulis camelis ui
tulis pecudibus. Hec quidem raguel do
num fecit tobiae pro uerbis. Gaudens
dominus cum a se dicens angelus do
mum fecit tobiae pro uerbis. Gaudens
uolumen uiuendi omia recta carcha pa
rentes uos uideant oculi mei filios uxoris
pueris mortuis rapiat uidemus parentes fili
am suam ostatam sunt eam dimiserunt re
re monentes eam honorare socios diligere
mariti regere familiam gubernare domui
sepam ut reliquum exibe.

XII.

Quae est immedio iuuenes nuncientur dies
quae angelus tobiae filio suo admodum uelut
quidem premium placet magis pedum
uelut gradu sequitur et nam famulae simul
cum coniuge sua eam animalibus cum
placuit ut irent dixit raphael ad tobiae
olle recum ex felle pisces et ut ueritatem
lee mag; tobias ex felle illo tabernam
na air scebat sicut nunc condie insuper
dito morsu unde reparere potest de longu
quo dum ex eodem loco speculabantur ad
uentum eius dixit ad longe uideo cognatur
uenientem fratrem tuum currens; nun
quam uiro suo dicens ecce uenit filius tu
us dixit; raphael ad tobiam ut ubi uit
ens dominum suum statim adora deum
deum tuis gratis agens ei sacrede ad pre
tuum tobias cum stomacho tum super
ocios eius ex felle ictio pisces quem portabat
cae. Quo mox apertum oculi eius inde
bit pe tuus lumen oculi tui aspectu tuo ga
udebit. Hic pauerunt eius qui simul in
erant in una gi nuntius blandimino hue
eunde gaudebat ecce urgent eius pe reple
offendit eius pedib; curret adita manu pue
ocurrit obuiam filio suo suscipiens obu
lauit est eum cum uxore sua ceperunt a
ambo flere eum gaudio cum; ad ozallent
deum gratias egissent oseruum. Hic tunc
tobias de felle pisces linuit ociis pus sua
sustinuit eis dimidiam fere horam cepit
albugo ex ociis eius ut membrana ouis
dicam appareret tobias traxit ab ociis
eius statim; ilium prepit gloriabatur
deum inde lus; uxor eius ioint qui sedebat
cum hic uidebat; tobias. Benedico te domine
deus sit tibi gratias quia me saluasti
me ecce uideo filium meum tobiam gau
dio plenum. Diebus cum uxore eius filio

simule ⁊ pecora sua ⁊ camelos ⁊ pecunia mul-
ta nimis uxoris; ⁊ alia pecunia cum ea recepe-
runt ⁊ gaudio magno narrauerunt parentib; sui que
uidissent de quibus timuerunt cum eum per hominē
qui eum duxerat venerunt; ac hanc uidens
barb obsculatus tobie gaudenter ad tobiam
congratulatus est de omnib; uoluit quet-
tallum ostendere ut deus ipsum dilexerat
uel cum gaudio magno gratias egerunt

Cunc uocauit ad se tobias filium

suum dixit; angelus pax uobis et ad
possimus deum uiuum sed tm rerum
nutrix; dixit tobias patri suo. fac cum
mercedem dabimus ei aut quid digni
pater est huius quis me duxit reduxit
sanum pecuniam a gabelo uxorem
suscepit uxorem ipse mihi fecit demoniū
ab ea ipse compescuit gaudium parentib;
eius fecit me ipse a deuoratione piscis
eripuit te; nide lumen eius fecit gaudere
omnib; per eum replentur nimis. quid illi
ad hanc dignum premium dare; pro re pe-
nitet eum libere dignabit mediocrem
de omnib; quecumq; aliam sunt sibi assume
uocauit eum pater. filium ut ueniret eum
in partem uocare eum ceperunt ut dig-
naretur dimidiam partem omnium que
attulerant accepturus. pater dixit ei ora
re uidiare deum eius ueram omnib; unus
nb; confitemini ei ut fiat uobiscum mise-
ricordia sua. ⁊ ueritatem suam regis ab scon
de bonum est operta rex dei reuelare ope
ra honorificam est bona est oratio cum ieu
nio ⁊ elemosina magis quam thesaurizare auru ⁊ argen
te. quia elemosina a morte liberat ipsa est que pec
cata ⁊ facit inuenire uitam eternam
qui autem faciunt peccatum ⁊ iniquitatem hostes
sunt anime sue manifesto uobis
uerum ⁊ non abscondam uobis occultum
sermonem. quando orabas cum lacrimis
⁊ sepelebas mortuos ⁊ derelinquebas
prandium tuum ⁊ mortuos per diem ab
scondebas in domo tua ⁊ nocte sepelebas
ego optuli orationem tuam domino. quia ac
ceptus eras deo necesse fuit ut temptaret pro
baret te. ⁊ nunc misit me dominus ut sana
rem te ⁊ liberam uxorem filium tuum a demo
nio liberarem ego sum raphael angelus
unus ex vii. qui astamus ante dominum
tunc; turbati sunt ualde timuerunt
ceciderunt in faciem suam dixit
eis angelus. pax uobis nolite timere cum

XII

Hec cum audisset tobias senior filium dixit
dominum deum. dixit magnus es domi
ne in eternum. ⁊ in omnia secula regnum tuum.
quia tu flagellas ⁊ saluas. deducis ad in
feros ⁊ reducis ⁊ non est qui effugiat ma
num tuam confitemini domino filii isr
⁊ in spiritu gratiarum laudate eum quia
ideo dispersit nos inter gentes que ignorant eum
ut nos enarremus mirabilia eius ⁊ doceamus
eas quia non est alius deus omnipo
tens preter eum ipse castigauit nos pro iniquita
tibus nostris. ipse saluabit nos pro misericordia sua.
aspice ergo que fecit nobiscum ⁊ cum timo
re ⁊ tremore confitemini illi. regem q; se
culorum exaltate in operib; uestris. ego autem in
terra captiuitatis mee confiteor illi quia os
tendit maiestatem suam in gente pec
catrici conuertimini ergo peccatores ⁊ fa
cite iustitiam coram deo credentes quia faciat
uobiscum misericordiam suam ego autem
et anima mea letabimur in domino. benedicite dominū
omnes electi eius agite dies letitie. ⁊ confi
temini illi ⁊ exaltate deum regem seculorum
in operib; manifestate illum ⁊ confi
temini illi in conspectu omnis uiuentis quia ipse
dominus noster. et deus noster. et pater noster
in omnia secula ipse castigauit nos. ⁊ saluabit
nos. ⁊ uidete quanta fecerit nobiscum in
tribulatione sua. ipse exaltauit nos de
uere deum ⁊ dominum nostrum in domo
seruitutis sue. ⁊ ipse exaltabit nos de
manu omnium qui odierunt nos. ⁊ ubi
cumque dispersit nos ibi confitemini illi
⁊ exaltate illum coram omni uiuente quia
dominus noster. et deus noster. et pater noster
deus in omnia secula. ⁊ hec erit tuba mea in
terra captiuitatis mee. quia sic uidi deum
ascendere in hominem meum. ⁊ exaltatus
est in omnia secula. ego clamaui ore meo
ad eum. ⁊ exaltauit me. et proiecit in
profundum ⁊ in uentrem inferi pedes
meos. ⁊ exaltauit me de corruptione uite
mee. ⁊ de laqueo iniquitatis in quo
tenebar. ⁊ ego abscondi in tribulatione mea
ab hominibus; ⁊ indi non potest uox empul ex
ego ut reuertar ad eum qui me misit
bene age tu filius meus. ⁊ exaltate deum
⁊ confitemini illi coram omnib; uiuentib;
et tunc iterum dixit ad eum. ⁊ quare uide
tur tibi ⁊ non credis ei. ⁊ ipse est deus
in celo ⁊ ipse humiliat omnes qui exaltant se
⁊ ipse est qui exaltat humiliatos. ⁊ nihil
est in omnibus ubi non potestas eius est
prostrati per horas nec tribuerunt benedic
erunt deum ⁊ confitebantur omnia
mirabilia eius

XI

qñ ibant ierlm cantatem suam a filiis
rebellionib; eius domini deus ñ de-
ans eo ñ fuerunt reliquie semini mei
ad indendam claritatem ierlm pete ieru
salem ex lapidib ñ aurag edificabit
um ñ ex lapide pauso omnis circumsep
ur eius ex lapide candido ñ mundo ñ
placere eius ter ñ ierlm ipse nicolaus
cantabam ñ dixit dñs domini qui eius
unt eam ut in regnum eius usq; in
super eam amñ.

Incipit prologus libri iudith

Qui in manu sua sunt consilii robur ip
qñ illuminatus est ut ex anno xv hy
nudit filios ioseph suos complens
aq annos cc duob; sepultus est honori
fice in minus ct annis dc anno
men octoy annis fuit sepultus ado
recepit reliquiis ut sue in gaudio fuit
cum domo proauis ñ nouit dñm per exod
pace qui hora auit nouit sue uocauit ad
se tobiam filium xv ñ nouem et filios ei
nepotes filios decem; et ipse erat in ñ
minus non ñ credit ihesum dominum
fiet ñ qui dispersi sunt a ñ ut ibi reuer
uentur ad eccl ñ ñ deliberauit eius re
plebitur domus dñi ñ in ierlm ecclesia
re edificabit domus dñi ñ in ierlm ecclesia
re edificabit illic reclinentur omnes finales do
mini ñ ut relinquent gentes idola sua mu
nes ierlm non introibunt eam gaudebu
nes omnes regni terre adorabunt regem
ibi audire ergo fili mi ysrahel uerba
me dico uobis moreas ut ambules in
fragas que plantata sunt illic filios tuos
mandes ut faciant iustificationes ha
lut sint memores dñi ibi dicam deum
um omnipotentem iustum manifestum
te sua fili ergo fili audite me et non
magis hic ñ; quocumq; die sepelliunt
uerbum manum arcentem me mundo sepulcro ex
eo durante filius uoluntate exeant hunc vi
deo ñ quinquagesimum eius finem habit ex
factum est autem post obitum matris sue
tobiae ab esdra ex numine cum uxore
sua et filiis filiorum filius et ipse est ado
ceps suos nouem et in nonum et in
senectute bona curam ex gessit ipse
clausit oculos eius et omnem hereditatem
domus raguel ipse percepit et didit quo
ram generationem filios filiorum suos et com
pleuit annos xcviii in timore dñi cum
gaudio sepelierunt eum omnes autem eius

nati eius et omnis generatio eius in tota uita
cum sanctitudine per manserunt ut acce
rent eum deo cum hominibus et in ciuitate hi
erusalem; cum

Incipit prologus libri iudith

Apud hebreos liber iudith
inter agyographa legitur
quia in tercio ad chaldeos
mundi ulla ñ ingrediendum ne
mini nisi ydoneis inducitur chaldeo ui
sermone ostenditur inter historias computan
da; apud nos autem synodi nicena in nullo satis
suspecta uidetur legitur computatur ea equaleu
posidatur ñ ne ñ uno exemplaris se possi
deant quib; uel hinc arcebatur hu
ic unde lucubratiuncula dedi magis sen
sum ex sensu ñ ex uerbo uerbum transferens
multos codices inueni ñ ñ in nullis tamen
emendatis sola ea que intelligunt sana emen
dare nisi emendate uidi ut ad ueritatem ex
emplum ñ triumphali laude perducit ea
promisi de clauis hanc ñ non solum ñ
minus ñ; minus immutabilem dedit qui ea
creauit et uenerabilem qui talem
tribuit ut inicii ab omnib; hominib; uin
cere insuperabilem superet.

Incipit liber iudith

Arphaxat magnus rex medor subiu
gauerat multas gentes
imperio suo ipse edifi
cauit ciuitatem potentissimam ecbathanam ex lapidibus quadratis ut serus
ceret minus eius sublimitate culmen hoc
in latitudine tribus ñ ut nec ulterius uero
eius posset altitudine cubitos ñ per qua
drum ad ecc latus murorum altitudo pedes
quadringentos tendebatur postmodum; portas eius in
altitudine turrium ñ glebatur ut si potens
potentia ecdem sui ñ gloria quadrigentos
anno regni sui xii regni sui stabuit rex assiri
ex qui regnabat in ninive ciuitate magna
pugnauit ñ arphaxat et deuicit eum in
campo magno qui appellatur ragau ex
ea exercitu ingenti nabuchodonosor in campo
ceroch regis chaldeorum ñ ex adrianum est reg
num nabuchodonosor ipse eius elevatum ñ im
ter ad omnes qui habitabant mediterranea ad
eo ciliciam et damascum et libanum ad gentes qui in carmelo sunt et
cedar et in ysitanes et galileam et in campo
magno et dreelon ad omnes qui erant in
samaria trans flumen en iordanem usque

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

rusalem · omnemq; turbam gesse quo usq; perueniatur ad montes gabaon · ad montes sabaon · ad montes assur · quo omnes uno ictu deuincant · ne ulsemur eos magnos ac fines honore ubi ceperunt · Hec indignatus nabuch · rex ad omnem fere ciuitatem illam · iussit ut perueniunt ad montes g

simpar ad nunciandū quicquid ē ederelon
que ei ē tagem magnū cum pi uē draȳ-
nunciāt per quos mūdus ē poīat ut obtine
re ualeant illorum per quos ua ē po
tat ad uerbū nullus eorū audierunt ā angus-
tier ē poīat inter montes ⁊ fecerunt filii
rael sēm qđ ostenderat eis sacerdos domini
et alchym ⁊ clamauit omnis plēs ad domi
num ⁊ ista magna ⁊ stupenda uidentes
animal suum in terram ⁊ pi ⁊ mulieres eo-
rum ⁊ infantes ⁊ senes sacerdos quoque cum
reliquis prostrati ē ⁊ facies templi domini
altare domini operuerunt cinere ⁊ cla
mauerunt ad dominū ⁊ dixerunt ne
disperdas nos dñe ⁊ ne tradas hereditatē
tuā obprobrio ⁊ fabulā eorū in populis
nationū ⁊ ne dicant inter gentes ubi
est deus eorum ⁊ exaudiuit dominus preces
eorum ⁊ zelatus est populum suum ⁊ pepercit
eis ⁊ misit eis frumentum ⁊ uinum ⁊ oleum
⁊ saturati sunt ⁊ dixerunt eis sacerdos
dominus magnus ⁊ audiuit omnes
deprecationes nostras ⁊ propitius ē nobis
ne derelinquamus eum ⁊ ne discedamus
per manserunt in templo ⁊ in circuitu
per annos quadraginta ⁊ duos ⁊ cōsumpti
sunt qui analech ociderunt ut
uirgate sue ⁊ primogenita sua ⁊ uniuersa
substantie sue ⁊ primogenita filiorum
eorum ⁊ filias ⁊ in equis ⁊
filii non fuerunt pugnando ⁊ pabulo ⁊ fame
deficiente ⁊ prostrati ceciderunt omnes
hostes illi ⁊ persecutus ē in hoc opere qđ ce
pisset ad hanc ē ordinationem eius dominus
non deficiet per manebant in templo
domini ⁊ aurū ⁊ thus quilibet offerebant
panem ⁊ quicquid offerebant lac
tinum dominus ⁊ erant filii super capita eorum
⁊ rex uero rogabat deum
ut misereatur ipse suum ⁊ ⁊

Nnalium ⁊ est oloferni principi militie
assiriorum qđ filii israel præparauerint se ad
resistendum ⁊ montium ascendisse
cacumina ⁊ fortissime munisse uias
magnas ⁊ dixerunt ⁊ omnis princeps militie
admirati sunt dicentes ad eum ⁊ quis
est populus iste qui montana obsidet aut que
ciuitates ⁊ quales ⁊ quante sunt ⁊ quare
non uenerunt obuiam nobis
ut subsaperent nos cum pace ⁊ tunc achior dux
omnium filiorum ammon respondit aut ⁊ si dixeris
mihi audire domine iudicium ueritatem
ex ore meo populus iste ex progenie ... chaldeo-
rum est ⁊ habitauerunt in mesopotamia ⁊ migra-
uerunt quia noluerunt sequi deos patrum suorum q
erant in ur chaldeorum ⁊ deserentes uiam
maiorum suorum ⁊ colentes deum celi deum
quem agnouerunt ⁊ eiecerunt eos a facie
deorum ⁊ fugerunt in mesopotamiam ⁊ habitauerunt
ibi multo tempore ⁊ deus eorum uoluit ut
exirent de loco ⁊ irent in terram chanaan
habitauerunt in charra ⁊ creuerunt ⁊ multi
plicati sunt ⁊ descendit iacob in egyptum
et ⁊ ibi multiplicauit eum deus eorum ⁊ ex
ercitus non potuit ⁊ numerari eorum ⁊
egyptii ⁊ oppugnauerunt eos ⁊ rex
egypti ⁊ ⁊ dederunt eos subjugauit eos ⁊ clamauerunt ad de
um suum ⁊ percussit totam egyptum pla
gis insanabilibus ⁊ cum eicerent eos egyptii a se
festinabant ⁊ siccauit deus mare rubrum ⁊ ⁊
ad suum seruandum reuocare fugientem
bus ⁊ hos deus celi mare aperuit ⁊ ⁊ aut hunc in
aque ei muri solidi erantur ut ⁊ pedes
fundum uidere ⁊ per ambulando ⁊ uiderunt ⁊
quo loco deus ⁊ in nubibus ⁊ ⁊ exercitus ⁊
egyptiorum eos persequerentur ⁊ ⁊ aqui operti
sunt ut non remaneret ⁊ unus ⁊ qui ⁊
posteris nuntiaret ⁊ egressi ⁊ mare rubrum
deserta ⁊ montis ⁊ ⁊ ⁊

ú sunt sā ſeōr. Quē ergo mi domine p
quirere ſi est alia quia mignat eoꝝ
in conſpectu dñi eor. Ascendimus ad illos
qñ tradent nos deus eor. Rndit. Sub
nigam eum sub nigo potentie mee. Sñō
non est ostensio ppli hyuus coram deo suo
non pōmus reuſſe illis qñ deus eor. de
der illos. Venimus mo ppe eum unusquisq;
et scīm est cum cellaſi; loqui achior uerba
hec cum sunt omnes magnates oloferni.
cogitabant inter se eum dicentes ad alte
rum. Quis est iste qui filios isrl posse dicat
resistere regi Nabuchodonosor. Ecce ambulat sub hoie
in ermes. sine urtute. sñi pedita arcu.
pugnet. Et ergo agnoscat achior qñ fallit
nos. Ascendamus in montana. cum capti
fuerint poterunt eoꝝ. nē cum eisdem gladio
mucrones interimantur. ut sciat omis gens qñ sa
bychor. deus nr est. ipse ipm ad nos est
Finito est autē cum cellaſi; loquu indignat
oloferne uehementer dicit ad achior.
qm̄ pphaſti nobis dicens. qd̄ gens isrl defen
datur a dō suo. ut ostendam tibi q̄ non est
deus nr nabuchodonosor. cum pcusserimus eos. et
qi hominem unum. nichil ipse cum eis assi
rior gladio interficiet. sic isrl pecum perdi
one disperdet. probabis qñ gabuchodonosor
dñs uniuſe terre. uincet. gladius
meus ce tuus fuerit per latera sua. et confixus
cadet inter uulnera eor. isrl. non respui
bis ultra donec exterminati cum illis fuerit
hyphnam nam ueram existimasti non o
cidet uulnus nullū. ipauor quidem nā
obtinuit. discedat ante te uerba mea. et
pueat impleri non possent. Cui achior
uisum cum illis hebreis. ecce de hac
gora illoꝝ ppli loquabit. ut cum dignati
gladii mei penas exceperint ipse simul ul
tionem sumat. Et oloferne. precepit ser
uis suis ut comphenderent achior. et duceren
eum in bethuliam. et tradent eum in ma
nus filioꝝ isrl. Et accipientes eum serui olo
fernis protecti sunt per campestria. cum
appropinquassent ad montana. exierūt
de eo fundibularii illi autē duxerunt eum
ad arbores montis. et ligauerunt achior ad ar
boreꝝ manus. pedes. et sic uictum de
reliq; dimiserunt. cum reuersi sunt ad
dominum suum. porro filii isrl descendē
tes de bethulia uenerunt ad eum. et
solutum abierunt ad bethuliam. et
in medium ppli illum statuerunt. et pe

VI

ciscitati sunt quid rei esset. Ad illum ue
nientium agmina reliquerunt. q̄ diebus ul
erant illic. principes ozial filius michā de
tribu simeon. et charmi. qui et gothoniel qui
medio magistratus. in conspectu omnium
dicitur. Ad hos omnia que locuti fuerant
narrauit achior. et quia ne uastarent eam
precepisset oloferne. et quia ppe
oloferne uoluit. ppter illum nutrire eum
quem ad modum uidet oloferne. unus ui
uens cum israhel. hec de causa rudi ut
dum uiderit filios isrl. tunc ipm achior
diuersis uulnere. suppliciis interficiet. ppter hoc qd dixit
isrl. deus eoꝝ defensor eoꝝ est. cognouimus
ut ista achior expositis. omnis ppls ceciderit
in faciem ad terram. et deum eoꝝ inuocauerunt
in lamentatione. et fletu uehementi. ppter
hoc quod dominus offenderunt dicentes. Tu
deus celi. et terre intuere superbiam illoꝝ.
et respice ad nram humilitatem. et
fac leticiam nostram attende. et ostende q̄ non derelin
quis precantes te. ipsum. et deus
es. et de tua gloriabit. et dixerunt
ascendentes montes. fletu. et ploratu diem
totum. ppleuerunt. consolans eos
achior dixit. et pene nimis uehementem
eum pdicasti. ipse remunerator tibi
hanc dedit ultionem ut eoꝝ tu
magis uideas uirtutem. cum uo dominus
deus nr dedit hanc libertatem. et
sic. dominus deus in medio nri. ut
placuit tibi in cunctis omnib; gñi
bus nr. et ozial finito officio suscepit eum
in domum suam. et fecit cenam magnā
uocauit omnib; ppibus. simul epulato
rium. et transierunt. post autem quattuor
dies. precepit ozias. ut
bz sunt ut ascenderent. et bethuliam
irent. Erat prefectus bellatoꝝ. xx. ml. et
equites. xii. ml. et ppter ordinem. uni
uersoꝝ. quos ocupabant expugnare. ad
ducti fuerant de prouincia. urbibus. u
niuerse mutauerunt. et pararent para
uerunt se ad pugnam. et filii isrl
uenerunt p excipiendum eos. ad apte
quis respicit bethuliam. aloe qui dicitur
belma. ubi. ad belmon qui est. e ad re
lon situs. aūt isrl. ut uiderunt multi
tudinem eoꝝ. pro timuerunt de se
rant. mutauerunt animum super expira
cula. unanimes orauerunt. ne deus isrl

VII

mām suam ostenderet sūpplin sunt nasiu
mennel arma bellica ledenunt per loca que
angusta nullū transitum dungūr nē non
possit eccant custodiennel ea tota die noc
te. Sorro oloferne dum cruciat per grol
regnū qđ simil qui in fluebat aque ductū
ubera parte australi ēt cautāt dungeri
mandi precepit aque ductum eor eruant nī
longe a muris fontes erquib; furtim nide
bantur haurire aqm ad ebollandum
potul qm ad potandum; filii amon mo
ab angelo cernunt ad oloferne in dicennel filii
ubi l' non in lancea nec in sagitta ostendunt ē;
monnel de gendum illos immittunt illos col
lel in papilio ostendunt. Ergo sine congressio
ne pugne possit eos superare pone custodel
fontium ut non hauriant ex eis nī gladio
nisi nel eos ul cerne fatigari iubent cuncta
rem suam quam puram monuit; potā
superam ūb posse placerent hanc ba eo
ram oloferne accam omnib; fabellatis ei
ac constituit peregrinum remeriarios per sin
gulos fontes cuncta custodia per diei exer
finit; ecplere de fecerunt aderne collecte
aquaq; omnib; nī sitiendi; ter sitiam ira
ut non esset nī ciuitatem ūn sagarei ausi
sit una die qm ad meridiem diebus plis
aqua tot die ac ad ozian congregati or
nes femine; iuuenel; parusq; omel simil
mane ante diem ad templum dei conuen
nos ne; qm fecit in nos mala nolens loq
pacifice cum audirent qm hi mendidit deus no
in manib; eor ib non est qui ad iuuet eū
prosternamur ad oblecor; mittit unusquisq
tione magna; mittit congregate uni ulos q
manum sunt ut ascendat ad montis nos
ondi qui olofernel. Et cel est. ut aperiat
b fidiamus dominū uindicel quam mo
amur. sicut ob peccatum omi terre eū
videamus ut nec nī gladio nisi fame nec nos mo
riam ad oblos mittamus. hodie celum
rram. et deum qui mor qui ulciscatur nos
scom peccā nā. ut iam nullus audiens
manum mittat ad gen nr. sit finis ui
bremel in ore gladii qui longior est inter
in ardentes linteam hi deuastent. fle
flemel. mulauit magnus in ecclia mag
na omnib; ut per multas horas ad ma
nos clamauerunt ad dominum dicen
nel. peccauimus cū pāb; nī iniuste egi
mus unusquisq; seruimus in qp pue
el mulere nr. nunc flagello uindicta

unusquisq; nr. nolūtatē facere contrarietel re
pib qui ignorat ut non dicant mē gentes u
est deus eor. iam fatigan hiis clamoib; sic
flegbus. lassati siluissent. et ungent ozias in
filiis lacrimis dicit equo animo estote fir
hodie. dies expectemus a domino miam for
tam. n. ut diuidiget nem suam ab sadet. ut ab
ut gloriam nominis sui. si autē nī iuxta. v. die
dus nos mittat ad interitum. fatigemus hūa
que locum estis.

VII

Et cū cessum est tum audiss; hi ubandirh iudith
que erat filia ram filii ador. filii oseph.
filii ozie. filii elai. filii ramee filii gedeon. filii
raphoim. filii achitob. filii melchie filii enā
filii marame filii lai arhel. filii simeon filii
ruben. unde erat manasses qui mortui
est in diebus messis ordeace. in stabat. n. super
allugamel manipulos in campo. uenit est
super aptur eius. uncenus est in terbulū ci
uitate sua. sepultus est. illic cum pāb; suis
erat autē iudith relicta iudith eius iam anno
rib; nūlibus sed in superioribus domus sue
subtalium sereum sibi fecit in quo cum pue
lis suis clausa morabatur. cilicio super humlo
suos ceinum. ieiunabat omnib; diebus vite
sue preter sabba. et neomenias. et festa domus
israel. erat autē aligans aspectu nimis. et
uxor relicta erat. dum ea multa. et simulam
op posam ac pole bue. ascenit domus. igit
gabus omnib; plenas nī erat. in omnibus
timo sissima. qm nimis erat deum nasde
ne erat qui loqueretur de illa ūbum ma
lum. nī minq; cum audiss; qm ozias promi
sit; ad quem acto quinto die nasceret eam
tatem. misit ad pbros cambri. et ad
nerunt ad illam. et dixit illis. quid est. hi ū
bum in quo osentit ozias ut tradat ciuita
tem assirii. et nra. v. dies non venit ad di
rectum. nob; qm est. vos qui tempta
dominum. non est hoc sermo qui mām
pro uocat. s; potius qm est. vos qui temp
tatis dnm. qui nam exquet. et in rerem dare
dat. potestis vos tempni misericordis dñi. et
arbitrio uō diem constituistis ei. et qcūq;
est dominus in hoc ipo penitentiam. in dul
gentiam eius cum latrinis postulemus. ip
se. si homo sit deus comminabitur. et sicut ti
mus hominis ad minas. ita et illius. quia
tur. sed hymiliemus illi animas nras. et
spū contrito. hymiliato seruiamus illi. et
dicamus flentes dnō. non sedm uoluntatem
nram fiat misericordia tua. sed tuam.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

suam · sicut omnibus est cor eorum superbia eorum · ita · de nobis humilitate gloriemur quia non secundum stultitiam gentium quae deum ignorant deum nostrum · adoravimus deos alienos · pro quo sicut dant munera gladium · et vipeream · et confusionem inimicis suis · et solus auxilium deum nostrum petimus · et ipse exaudiet orationem humilium · et consolationem suis · et ostendet faciem suam super nos · et exaltabit nos de afflictionibus · in nullo erubescimus · quia humiliavit nos gentes quae circumdant nos · et non est qui adoret coram domino deum nisi nos · et nisi timeamus eum · et nos qui sumus pusillus grex in populo dei · et nostra hodie in captivitate · et in omni terra in qua sumus · et nostra peccata circumdant nos · et iniquitates patrum nostrorum · quia peccavimus coram domino deo nostro · sicut et patres nostri · et non fecimus sicut praecepit nobis dominus deus · ut ambularemus in conspectu eius · et in mandatis eius · et in iustificationibus eius · et fecit nobiscum iuxta omnia quae praecepit nobis · ut faceremus iudicia et veritatem · et iustificationes eius · et ecce hodie sumus in terra hostili · et in opprobrium · et in maledictionem · et in subversionem apud regem · et omnes qui regnant in terra nostra · propter peccata nostra · et iniquitates nostras · et patrum nostrorum · quia peccavimus in conspectu domini · et non audivimus vocem domini dei nostri · et ambulavimus

lauit corpus suum · unxit se mirra optima · i
dixerunt autem eum capital sui · simpsum
minam super caput suum · induit se uestimen
tis suis · uenerunt ad suum · induit se studiis pedi
bus · assumpsit · et alia · ilia · in aurel · i
multos · omnib; ornamentis suis ornauit se
et dominus ornatur splendore et omnis
ista corpora non erubescunt · et ruunt pro
debat · ideo dominus hanc multam pulcritu
dinem ampliauit ut incomparabili decore
omnia ornata apparerent · et potuit magis adhe
rere alcopam unus · et oleum · et plenum · i
lapatel · et panel · et calcium · et oleo fecta est · et cum
uenissent ad portam castelli · uiderunt
exercitum · et ipsos armatos · et illi
uidentes eam stupentes · mirum · et
mul pulcritudinem eius · nichil · in uirginita
eam diuisserunt · tulere dicentes · deus pro
nostro · det · gratiam · nomen ostium · cordis
nu · suauitatem · et oleo · et · gloriemur super
te · et in · et nomen tuum · in medio · sui
rent · dixerunt · hi qui illic erant omnes
mul uoce · fiat · fiat · audit · ergo · et · mus · dom
num · tuum · perpetuam · pa · habeas · eius · cui
est · aut · cum · descenderet · montem · et · ea
num · diei · occurrerunt · et · et · ploratu · et · alii · ne
uenerunt · eam · dicentes · si · non · uenit · aut · quo
uadit · ne · ydria · filia · tua · hebraz · deq;
fugi · a · fuge · eos · qui · futurum · agnoui · ego · de
bemur · nobis · in · dep · damonem · pro · eo · qd · quo
uenerit · uel · uoluerit · ut · uno · uase · se · uolunt · ut
ne · uenerit · in · am · in · q · q · etu · uno · hac · de
ea · cognatu · uerum · dicent · adam · ad · eam
eam · precepit · oleo · et · ut · iudicem · et · ic
terea · uos · obtendam · illi · quo · adhuc · possit
obuie · eos · tradatur · non · tardat · ut · mul · de · et
cerem · eius · et · eum · audissent · ut · illi · q
uerba · eius · ostendebant · faciem · eius · et · ut
in · oculis · eos · stupe · eam · pulcritudinem · eius
mirabantur · unus · dixerunt · ad · eam
seruis · tu · animam · tuam · eo · qd · tale · repe
ri · o · filium · ut · delentes · ad · dominum · nrm
et · aut · tradet · et · et · gratissima · uerbi · eius · et · ue
erunt · illam · ad · tabernaculum · olo · et · ul
nunciauerunt · et · cum · ut · ul
ad · faciem · eius · et · um · capitis · et · in · ul
oculi · oloferni · et · uerunt · ad · eum · et
lucet · eius · et · contemplur · pulcritudo · qui
tam · decoras · mulieres · hic · ut · non · pea · hu
mano · et · eos · pugnare · deb · mus · et · ea
q · uidebit · olofernem · sedentem · in · cubiculo
qd · erat · de · purpura · auro · smaragdo · lapi
dib; · et · obtutibus · eum · et · eum · in · amen
eius · in · cendit · adorauit · eum · prostrauit · se
super · eam · et · uenerunt · cum · seruis · oloferni
ubeme · domino · suo ·

XI

Et · ait · oloferni · et · dixit · ei · quo · ad · eo · mo
pauere · ut · de · uo · qui · ego · unum · no
eni · unum · qui · uolunt · seruire · nabuch · regi
tot · ait · mihi · si · non · impleri · me · non · alle
nassim · manum · meam · super · eum · fuit · ait
die · mihi · qua · ex · causa · regnum · ab · eo · placa
re · tibi · ut · nemo · ad · nos · et · dixit · uidit · hu
nie · uerba · amalle · tue · qui · sitis · seruus · eius
ita · ut · alle · die · per · totam · rem · faciat · dns · re
cum · sunt · u · nabuch · ne · rec · eius · unus
munt · qui · est · ut · re · ad · cognitionem · omnium
animar · um · uiuentium · qui · non · solum · ho
mines · seruiunt · illi · uerum · et · bestie · agri · o
rempant · illi · subiugauit · animas · tui · in
dustria · mumeris · ut · gimb; · ut · dicunt · et · o
celo · qui · tu · solus · dominus · omnes · regnat · et · omn
regno · eius · disciplina · tua · omnib; · peoum
is · precedunt · sed · hi · tamen · qd · loquuntur · et · ach
et · nec · illud · ignoramus · qd · et · illi · seruire
contra · deum · nrm · nisi · peccatis · offendimus · il
mandunt · ergo · hac · ut · ad · ppm · quod · nu
dicer · cum · pro · peccatis · suis · ut · qui · quam · se
offendisse · dominu · deum · suum · filii · ut · re
mor · eius · super · ipos · et · u · super · i · et · mul
tit · eos · ab · audiant · atque · iam · in · uno
co · putantur · eum; · hoc · ordinant · ut · un
fugant · preda · ita · sanguinem · eor · bibat
et · in · dominu · qui · precepit · deus · non · cum
gi · in · finito · unus · et · eos · cognatur · eum · i
pendi · uolunt · consumpe · que · nec · manib;
debent · contingere · qui · hec · facunt · et · eum
est · qd · in · perditionem · dabunt · ad · ego · an
ancilla · ua · cognoscent · fugi · ab · illis · uiuit · me
dominus · hec · ipa · nunciare · ubi · ego · u · an
ancilla · ua · dn · eo · et · ut · ad · re · et · et · ancilla · ua
adorabat · deum · et · dicet · mihi · qui · reddit · et
pecun · suum · uenient · nunciado · ubi · ut · ut
ego · ad · dnm · me · pnedium · et · in · et · sebis
omnem · populum · et · sicut · ouel · quibus
non · est · pastor · non · tamen · ut · ul · unus · et
te · qui · hec · mihi · dicta · sunt · per · prouiden
eam · dn · qui · me · uenit · et · et · dent · h · ipa · missa
sunt · nunciare · ubi · placuerunt · ait · omia
ipa · hec · coram · oloferne · et · coram · pueris
sius · et · mirabantur · ad · sapiam · eius · et · dice
bant · ait · ad · ab · dn · non · est · talis · mulier · in
terram · in · aspectu · in · pulcritudine · et · in · sensu

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

uerbum ihesu dixit ad illam oloferne[s] ubi est
deus qui misit te ait pp[ro]pera ut deiciam illum nisi
manu; nulle quę longa est promissio tua si
fecerit michi deus cuncta hoc erit et meus deus
eris in domo nabuchodonosor magna eris in omnem
terram non habitabit unum ex tuis
[illegible]

Tunc iussit eam introire ubi repositum erat
thesaurum eius. iussitq; illuc manere eam
et constituit quid daretur illi de omnibus suis
cui respondit iudith. dixit. Suscipe quę non pono manu
ducere extra hanc quicquam ne uertat
super me offensio dei mei aut quę mecum
deum meum agendo. Cui oloferne[s] ait. Si de
serenti tibi ista quę rerum de tuis quid fa
ciemus? dixit iudith. Vivit anima tua do
mine quia non exprimet ancilla tua
donec faciat dominus manu mea hęc quę
statuit. Introierunt eam famuli eius in tabernaculum quo præceperat. et dum immo
rer ut diceret et copia noctis iacere lucem
egrediendi orandi gratia ad orationem domi
ni sui præcepit cubiculario suo ut sine
placeret illi exire. Introiret ad adorandum
dominum deum suum per triduum. Et erebat
noctibus in uallem bethulie. et baptizabatur
se in fonte aquę. Et cum ascendebat orabat
dominum deum israel ut dirigeret gressum eius
ad ultionem filii sui. Et mundus
manebat in tabernaculo suo; dum accipe
ret escam suam uespere autem die quarto fecit
conuiuium dei oloferne[s] soli et non
uocauit ad conuiuium suum de ministris suis ullum
dixitq; ad gagai eunuchum domus sue. Ecce
de hebream illam ut ludat coram nobis
manducet et bibat nobiscum. Ecce enim apud filios
hominum uidetur unum quod in mu
lier habeat. Tunc uocauit gagai ad
iudith. dixitq; Non uereatur ancilla mea puella in
unere ad dominum meum. ut honorificetur coram
eo. et letetur coram eo. et bibat ui
num cum domino suo. Et iudith respon
dit. Quę ego sum ut resistam domino meo. omne
quod erit ei placitum. citius et optimum fa
ciam. Quicquid autem illi placuerit michi
erit optimum omnibus diebus uitę meę. ut
utantur uestimentis suis. et ministra
tibus auro fabrefactum eius. Cum autem oloferne[s]
cubiculum esset. erat. et. ardens in conuiuii
secreto. Et iussit ei oloferne[s] dari uinum
ne forte in uino deficiat quod cum
magnificentia esset animus meus hodie prę
omnibus diebus uitę meę. Et accepto. ma

Et iussit eam introire ad spectaculum suum. et
ut uideret cubiculum ubi dormiebat. Et
ait. Omnes famuli eius ad
uocem domini sui. Et ecce iudith prostrata
iacebat in terra. adorans eum. Et dixit
iudith. Surge. et da mihi manum tuam
ancilla tua. Et tetigerunt famuli manum
eius. et adorauerunt eum. Et dixit iudith
Confortetur cor tuum domine. quia hodie
non fuit homo qui tetigerit carnem suam
sicut tu. Et nunc domine deus israel
respice in hac hora ad opera manuum
mearum. ut fiat pro exaltatione
tua et gaudium. Et si quis credens posse
fi[lius] contra me. et tuum. Et si dissi
mulauit ad exhumptum quę erant ad cap[u]t
lectuli eius. et pugionem eius qui in ca
thenis pendebat exsolutum est. Cumq; eum
manu; illum adprehendit comam capitis ei.
ait. Confortema me domine deus israel in hac hora
Et percussit bis ceruicem eius. et abscidit
caput eius. et abstulit cenopium eius a
columpnis. et uoluit eius corpus truncum
post paululum exiuit. et tradidit eam
oloferne[s] ancillę suę. Iussit ut mitte
rent illud in pera sua. et reposuerunt duę se
cundum consuetudinem suam. et adorauerunt
transierunt castra. et uenerunt ad portam
montis. et dixit iudith alonge
custodibus. Aperite portas quia nobiscum
est deus ut faciat. [illegible] ceruicem magnam in
israel. et fortem est. et cum audissent uir uoces
eius. uocauerunt presbyteros ciuitatis. Et cucur
rerunt ad eam omnes a minimo usq; ad
maximum quia speraueratant eam non es
se uenturam. et admirantes hospitium ei
dederunt. et accenderunt lumina ex
[illegible] et circa eum omnes stabant
sedentes in monumento eius. et ait ad
illos. Laudate dominum deum nostrum
deseruit misericordiam suam domui israel
et disperdit inimicos meos in hac nocte a
facie famuli sui. Et percussit manum in
hostem filii sui in hac nocte. Et prospexit
de pera capud oloferne[s] ostendit illis di
cens. Ecce caput oloferne[s] principis militię
israel. Ecce caput eius. Et ecce ipse cubat in
lectulo suo. et ebrius. et quia non re
liquit ei deus noster in manu mulie
ris alienigenę. Et ecce ego perdam illum in
uultu meo. et in uultu seruorum meorum. ubi. qui
dam uirum fecerunt illum dei de cęli

ut auferre dominus deus tuus custodiat te angelus eius. Hinc autem ubi domino miserante ad hunc venerandum montem pervenimus dominus misericordiam suam cognominavit, sine pollutione pedum veluti caute me nobis gaudente miserante. Ita in salutem meam ut ubertatem mea consistentium illi de quibus unus quisque in seculum misericordia eius. Cum autem ad verticem montis ascendissent dominum dixerunt ad eum. Videbat te dominus minuente tua gratia ad huc stantem redegit in minimis nudis pedibus ut vero ascendi principes ipsi ubi dixerunt ad eam. Benedicta es tu a domino deo excelso pre omnibus mulieribus super terram. Et benedictus qui creavit celum et terram quia te direxit in manibus principum principis inimicorum nostrorum qui hodie nomen tuum in tam magnitudinem ut non recedat laus tua de ore hominum qui meminerint fortitudinis dei tui in eternum pro quibus non pepercit anime tue propter angustias et tribulationes gentis tue sed succurrit ruine ante conspectum dei nostri. Dixit autem ei principes vocabis nomen eius Judith. Dixit autem Judith ad eos. Audite me et ego faciam rem hanc que transibit in filios generationis nepotum vestrorum. Vos autem state hac nocte in porta et egrediar ego cum ancilla mea et post dies quos locuti estis ut respiciat dominus Israel in manu mea veniat quoque et requiratis exercitum meum. Ecce autem Holofernes cum universis armatis egressus est de castris et descendit in primo impetu montis ascensum. Cum autem viderint eum ascendentem ad locum illum mittemus sagittarios suos et patietur damnum in primo congressu. Tunc omnes qui viderint fugam eius current post eos et persequentes delebunt eos. Et non habebunt quo declinent ad civitatem suam quia ego spiritu dei mei prevideo interitum eorum. Et dixit ad eos. Ego autem ancilla vestra timens deum celi die ac nocte in hac ero in domo patris mei. Egrediar autem cum ancilla mea et post dies quos locuti estis ut respiciat dominus Israel in populo suo et ipse presidium meum. Videte autem ut sermo meus non transeat nisi completa fuerint omnia que locuta sum. Dixerunt autem ad Judith. Vade in pace coram deo tuo et operare iter tuum. Ecce nos custodiemus ancillam tuam. Et egressi sunt de tentorio et circumierunt vallem. Et ecce clamavit contra eos vox magna cum fletu et ululatu et gemitu valido. Et intuens Judith gentem illam lacrimantem et ululantem dixit. Non est dubium quin deus noster ultus sit iniuriam suam. Et ascendit Judith ad summum montis et circumspexit ad orientem et vidit ibi populum dispersum per vias et per semitas et quosdam fugientes per campestria. Et ait ad principes suos. Ascendite ad portas civitatis et circumspicite omnia diligenter. Et ecce Holofernes cecidit in terram et caput eius non est in eo. Et timor magnus cecidit in omnes et nullus habuit audaciam loquendi verbum ullum. Et ait Judith ad omnem populum. Audite me filii Israel. Suspendite caput hoc super muros et cum exierit sol accipiat unusquisque arma sua et egredimini quasi impetum facturi sitis. Non ut descendatis in planitiem sed ut ascendatis montis verticem. Et qui inventi fuerint fugere omnes exploratores eius fugam arripient ad principem suum et annuntiabunt ei ut fugiant ad principem suum et annuntiabunt ei ut fugiant ad civitatem suam. Et ecce Holofernes iacebat in terra et caput eius non erat in eo. Et cecidit timor super eos et tremor animi eorum et fugerunt omnes per viam campestrem et montuosam. Et qui habitabant in montibus Bethulie et in circuitu eius valde timuerunt et ipsi fugerunt. Et reliqui omnes qui erant in castris audientes mortem Holofernis et fugam exercitus eius venerunt ad eos et occupaverunt loca eorum et fugerunt filii Israel et persecuti sunt eos. Et dixit Judith ad omnem populum. Laudate deum laudate deum quia non abstulit misericordiam suam a domo Israel sed in nocte ista per manum ancille sue visitavit inimicos suos. Et nunc unusquisque arma sua tollat et accingatur ad pugnam et egrediatur contra hostes vestros ut faciatis eos in prede. Et ecce Holofernes iacebat in terra et caput eius non erat in eo. Et cecidit timor super eos et tremor animi eorum et fugerunt omnes per viam campestrem et montuosam. Et qui habitabant in montibus Bethulie et in circuitu eius valde timuerunt et ipsi fugerunt. Et reliqui omnes qui erant in castris audientes mortem Holofernis et fugam exercitus eius venerunt ad eos et occupaverunt loca eorum et fugerunt filii Israel et persecuti sunt eos. Et dixit Judith ad omnem populum. Laudate deum laudate deum quia non abstulit misericordiam suam a domo Israel sed in nocte ista per manum ancille sue visitavit inimicos suos. Et nunc unusquisque arma sua tollat et accingatur ad pugnam et egrediatur contra hostes vestros ut faciatis eos in prede.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

in uenire potuissent. Misitque ortas nuntios
per omnes ciuitates et regiones israel. omnis
itaque regio omnisque urbs electam iuuentu-
tem armatam misit posteos. et persecuti sunt
eos in ore gladii quousque peruenirent ad
extremitatem finium suorum. Reliqui autem qui
erant in bethulia ingressi sunt castra assiri-
orum. et predam quam fugientes assirii reliquerant
abstulerunt secum. et onerati sunt ua-
lde. Hii uero qui uictores exstiterant reuersi sunt ad
bethuliam. omnia quecumque erant illorum
secum. ita ut non esset numerus in pecoribus et iumen-
tis et uniuersis mobilibus eorum. ut a minimo
usque ad magnum omnes diuites fierent de preda-
tionibus eorum. Ioachim autem summus pontifex de
ierusalem uenit in bethuliam cum uniuersis presbiteris
ut uideret iudith. Que cum exisset ad illum.
Benedixerunt illam omnes una uoce dicen-
tes. Tu gloria ierusalem. tu letitia israel. tu honori-
ficentia populi nostri que fecisti uiriliter. et confor-
tatum est cor tuum. eo quod castitatem ama-
uisti. et post uirum tuum alterum uestieris. Ideo et
manus domini confortauit te. et non eris benedic-
ta in eternum. Et dixit omnis populus fiat fiat. Per
dies autem .xxx. uix collecta sunt spolia assi-
riorum a populo israel. Porro uniuersa que holofer-
nis peculiaria fuisse probata sunt. dederunt
iudith in auro et argento et uestibus et gemmis
et omni supellectili. et tradita sunt omnia
illi a populo. et omnes populi gaudebant cum
mulieribus et uirginibus et iuuenibus in orga-
nis et cytharis. Tunc cantauit canticum
hoc domino iudith dicens. Incipite domino in
timpanis. cantate domino in cimbalis. mo-
dulamini illi psalmum nouum exultate
et inuocate nomen eius. Dominus conterens
bella. dominus nomen est illi. qui posuit cas-
tra sua in medio populi sui. ut eriperet nos de
manu omnium inimicorum uestrorum. Venit assur
ex montibus ab aquilone in multitudine
fortitudinis sue. cuius multitudo obtura-
uit torrentes. et equi eorum cooperuerunt ual-
les. dixitque se incensurum fines meos. et
iuuenes meos occisurum gladio. infantes
meos dare in predam. uirgines in captiui-
tatem. Dominus autem omnipotens nouit eum
et tradidit in manus femine. et confudit eum
non enim cecidit potens eorum. aut iuuenibus.
nec filii tiranni percusserunt eum.
nec excelsi gigantes imposuerunt se illi.
Sed iudith filia merari specie faciei sue
dissoluit eum. exuit enim se uestimento

induitatis. et induit se uestimento letitie in ex-
ultatione filiorum israel. unxit faciem suam
unguento. et colligauit cincinnos suos. Nu-
mitra ad decipiendum illum. Sandalia eius
rapuerunt oculos eius. pulcritudo eius cap-
tiuam fecit animam eius. amputauit
pugione cervicem eius. Horruerunt per se con-
stantiam eius. et medi audaciam eius. Tunc
ululauerunt castra assiriorum quando appa-
ruerunt humiles mei arescentes in sitis. Fi-
lii puellarum compuxerunt eos. et sicut pue-
ros fugientes occiderunt eos. perierunt in pre-
lio a facie domini mei. Hymnum nouum
cantemus domino deo nostro. Adonay domine deus
magnus es tu. et preclarus in uirtute tua. et
quem superare nemo potest. Tibi seruiat omnis
creatura tua quia dixisti et facta sunt. et mi-
sisti tuum spiritum. et creata sunt. et non est qui
resistat iussioni tue. Montes a fundamen-
tis mouebuntur cum aquis. petra sicut
cera liquescent ante faciem tuam. Qui autem
timent te magni erunt apud te per omnia.
Regenti insurgenti super genus meum. Do-
minus enim omnipotens uindicabit in eis.
Die iudicii uisitabit illos dabit eis ignem et
uermes in carnes eorum. ut irantur et uiuant
et sentiant usque in sempiternum. Et factum est post
hec omnis populus uictor iam uenit ad orare in
ierusalem dominum. et mox ut purificati sunt.
obtulerunt omnes holocaustomata et uo-
ta et repromissiones suas. Porro iudith uni-
uersa arma bellica holofernis que dedit il-
li populus et canopeum quod ipsa sustulerat in a-
nathema obliuionis tradidit. Erat autem uni-
uersus populus iocundus secundum faciem sanctorum. et per
tres menses gaudium huius uictorie cele-
bratum est cum iudith. Post dies autem illos
unusquisque redit in sua. et iudith magna
facta est in bethulia. et preclarior erat
uniuersis terre israel. erat enim uirtuti castitas ad-
iuncta. ita ut non cognosceret uirum omni-
bus diebus uite sue ex quo defunctus est
manasses. sed uir eius. Erat autem festis die-
bus procedens cum magna gloria. Mansit
autem in domo uiri sui annos .c. et .xx. et dimi-
sit abram suam liberam. et defuncta est ac
sepulta cum uiro suo in bethulia. luxitque
illam omnis populus diebus septem. In omni
autem spatio uite eius non fuit qui contur-
baret israel. et post mortem eius annis multis.
Dies autem uictorie huius festiuitatis
ab hebreis in numero sanctorum dierum accipitur

abstulerunt

XVI

Hester

Liber verbum a deus ex illo rex ut; ut ipsum dicebam hester uasti cui tard[us] [ge]nub; ostat ē uocabum quē [ma]pa[r] egode archiuul hebreor eleuauit uerbū pro ē illo ex ipsum cui[us] quem ubeum edi[t] [lo]g ad uulgata uasti uolit hunc in uby f'ūl b; nabin ad deus ei que ex tempore dicit po tant laudari sunt solutum est leoiarib; dil aphinil sum protez rhemare ex cognare est; ibil ud ponit qui in uiram pallus est ut il le qui uiriam fecit vol aut o paula reudo chium que nā bibliothecal hebreorum studuit uocare ut ipsum scriptura cō probant ceteri hester hebraicam ubeum plangua ubi nam tribulationem aspicere ut possint a gubernare me mihi ⁊ augustasse ad deum s; fidei testimonio cumpliat sic ut hebreū valē hyldeam hebraicam latine lingue tradidisse. Ac assertamus laudes homini nec ut peroratione ex pauestimus ū n. placere cupimus nisi hominum penitus id nimium qui dispat deus ossa eorum qui hominib; placere desiderant. Sed non possimus in cuius in libro alter alphabetum ex nimio ut hebraica ita ecclesiastes in diuisit loca uolen tes. hoc ut prius ordinem per hec ut unus quisque studioso lector. Sol. n. ut ē mecum he breor ordinem prologui in [ex]plicit prologus in [li]b[r]. dieb; assuer qui regnauit [a] ab india usq; ethyopiam super cen [to] [et] [vi]gintī prouinciās qui sedit in [re]gio solio regni sui in susis ciuitate regni ei [an]no tertio imperii sui fecit con uiuium omnib; principib; ⁊ seruis suis fortissimis persaru me dor melimi et phetus prouinciarum in cle ut ostenderet diuitias glie regni sui ac magnitudinem ⁊ iactantiam po tentie sue multo te. c. inde lux. ⁊ lxx. diebus. cumq; implerentur ⁊ omnis in uniuersum omnem plin qui in urbe sus est a maximo usq; ad minimū inuitat. vii. diebus. in uinum preparatum in uel ubiculo arcis memorie qd regio cultui ma nui usui erat ⁊ pendebant ex omni parte tentoria acie colorib; carpasi ⁊ iacinctum. subtemen fimbrie purpureis qui eburneis circulis in serti erant ⁊ columpnis marmoreis fulcie bantur lectuli quoq; aurei ⁊ ar gentei sup pauimentum smaragdo ⁊ pario stratū lapide. discolori erant qd mira uarietate pic turam decorabant. Vinebant aut in crate rarum aureis poculis ⁊ alius atq; alius ut obi inebriabantur illū q; ut magnificentia regia dignum erat habundāt ⁊ preciosum po nebantur nec erat qui uolentes uel cogeret ad bibē dum. sed sic rex statuerat preponens uentis singu lis de primatibus suis ut faceret unusquisq; q uellet. Vasthi quoq; regina fecit conuiuium fe minarū in palatio ubi rex assuerus manē olue rat ⁊ atq; die ut uinum erat. iussit. apparitoribus suis ut introducerent coram se regina uasthi cum diademate ut ostenderet cunctis pulcritudinem erat enim pulcra nimis. Que cum uenire ad regis impi um qd per eunuchos mandauerat noluisset o rem plere. ira nimis rex accensus furore succē sus ut erat ait proceres suos qui ex more regio semper ei adhebant. videlicet carsena ⁊ sethar ⁊ adma tha ⁊ tharsis ⁊ marsena ⁊ mamuchā septem principes persarum et medorum qui inde bant faciem regis ⁊ primi post eum residē bant. quid iuxta legem faciendum esset regine quia uoluntati regis imperium per eunuchos mandatum facere noluisset. Ad quod mamu cha audiente rege atq; principib; ait. non solū regem lesit regina uasthi. sed omnes principes populos qui sunt in cunctis regni assuerī egredietur enim sermo regine ad omnes mulie res ut eorum contemnant uiros suos dicant. rex assuerus iussit ut regina uasthi introduceret ad eum. nolle ait. Ergo exemplo omnes principum omnis gens plasmata atq; medos pu pendit imperia matronarum. Ea regis iussa est indignatio si tibi placet egrediatur edictum abhac tua scribatur inter legem p sas atq; medos. ⁊ post ultionem eius ne quando inter uasthi ingrediatur ad regem ⁊ regnum alius detur que melior est illa accipiat. Placuit in omne qd latissimum est prouincias tuas diuulgetur imperium. ⁊ cuncte uxores honorem suum uiris suis tam maior quā minor deferant. Placuit sententia principib; ⁊ fecit rex iuxta consilium eius. Misit epistolas per omnes prouincias

regni sui. ut quecq; genus audire legem posset
diuersus linguis. utrisq; pena pel ac im
manuel. uidouib; iuuis. hoc per tuncios pclo
dunigan.

Hul mag; gredi post qm regis aduen. in dig
nando deferbuerat. recedunt est uasthi
que regis. ut que palla est. diuerunt; pu
regi ac numis. eius queramur regi puelle
uirgines ac speciose. inuitentur qui cons
rent per uniuersas prouincias puellas speo
sas. uirgines. ad ciuitatem eas ad susam ciu
tatem. tradant eas in domum femmas sub
manu egei eunuchi qui est pposit. trado
puellas regias. accipiant unguenta mu
lebrem. cetera ad ultus necessaria. queremq;
me omnes oculis regis placeat. ipa regnet
pro uasthi. placuit sermo regi. ita ut fug
geldetur. missi sunt uiri. iudeus in su
sis ciuitate uocabulo mardochi. filius
iair. filii semei. filii cys de stirpe geminy. qui
fuit captus de ierlin cu ieconia regem
iuda. quem transtulit nabuchodonosor rex babilonis. fuit au
tem. filia patrui eius. hester. uirginq; pa
rentem habuerat puellam ultra modum spe
ciosam. cui mortuis patre matre. mardoche
sibi eam adoptauit in filiam. cumq; per
uenisset. regis in penetrale. unde mandatu
illius multe puelle uirgines ad ciuitatem
susan. tradebantur eunucho. hester
quoq; inter ceteras puellas ducta est. ut
seruaretur in domo femmarum. que placuit
ei. et inuenit gratiam in conspectu illius. ut ce
leriter. et mundum muliebrem. tribuere
ei partem suam. septem puellas speciosissimas
de domo regis. et eam ipsam cum puellis earum
eius ornaret atq; excoleret. nec uoluerat
indicare populo. patriam suam. et cognationem
eius. precepit ei ut de hac re omnino taceret.
deambulabat quotidie ante uestibulum do
mus interioris. ubi eunuchi de domo regis
custodiebant. uirginem. seruabantur
autem a gente sua. hester. ut uolebat
quod ei accideret. cum adhuc uersaretur. tempus
singulare. per ordinem puellas. ut ingrederetur
ad regem expleto omnib; que ad cultum
muliebrem pertinebant. mensibus. xii.
peruenerabant. ita dum tempus ut ui. men
sibus oleo ungerentur murrino. reliq;
quib; dum pigmentis. aromatib; utuntur
ingredientes. ad regem quicquid uolu
issent. ad ornatum pertinens accipiebat
ut eis placeret. obtulit de cubiculo fe
minarum regis cubiculum muliebrem. atque un
uersa. uenit egredie bantur mane atq; in se
cundas. deducebantur. que sub manu sa
gazei eunuchi. eius. qui cubiculi re
gis custodiebat. nec ulsebat. ut ad regem
ultra. reuerti. nisi uoluisset. rex. ut eam no
mine uocasset. exacto. n. duodecim annorum
ordinem. unusquisq; dies quo hester filia abi
hail fratris mardochei. cum sibi ad optasset
filiam. debebat. in nocte. ad regem. que non q
cunq; muliebrem. ornatum. sibi quesierat. nolu
it. aggeus eunuchus custos. virginum. hec
ei ad ornatum dederat. n. formosa. mode
rata. credibilis. pudicitie. omnibusq; ocul. gra
ciosa. amabilis. videbatur. cum ergo. ad cubiculum
regis. ascisa. fuisset. de more. qui
quid. uirgo. rebus. uel. ornatu. quesierat. hoc
habere. permittebat. ingressa. ergo. ad regem
mutauit eam. rex. ypsi. qui. ei. mitra. super
imposita. frontis. gemmam. in modum. coram. eo. super. omnes
mulieres. et. posuit. diadema. regni. in capite
eius. et. fecit. eam. regnare. in loco. uasthi. ut
fit conuiuium. ipsarum. per. magnificum. ppa
rauit. cunctis. principibus. et seruis. suis. pro
mulcione. uestre. dedit. requiem
tributis. prouinciis. et. dona. largitus. est. ut
magnificentiam principalem. decuit. et
quando. queruntur. uirgines. congregaren
tur. mardocheus. manebat. ad regis. ianuam
nec dum prodidat. hester. patriam. ppin. qu
um. ut. mandatum. eius. metuendi. n. ille
propriebat. ob. seruabat. hester. cum cuncta
faciebat. ut. eo. tempore. solita. erat. quo ei
puritatis. nutriebat. eo. igitur. tempore. quo
mardocheus. ad regis. ianuam. morabatur.
irati. sunt. bagathan. et thares. duo. eunuchi
regis. qui. ianitores. erant. in palatio. uolueruntq; manus
inferre. regi. assuero. quod. cognouit. mardocheus. et
indicauit. regine. hester. illa regi. ex nomine. mardochei. qui. ad
uersus. delatores. quesitum. est. inuentumq; est
ita. prolatum. est. uerum. ergo. in patibulo. suspen
sus. est. uir. ego. in parabulo. mandati
mi. q; est. hystorie. iannales. mandatum. co
ram. rege.

Post hec. rex. assuerus. exaltauit. aman
filium. amadathi. qui. erat. de stirpe. aga
gi. et posuit. solium. eius. super. omnes
principes. quos. habebat. cunctis. serui. regis
qui. in. foribus. palatii. erant. adorabant. genua
flectebat
genua. et. adorabant. aman. hoc. n. ei. preci
perat. imperator. solus. mardocheus. non. fle
ctebat. genua. n. et. adorabat. eum. qui. dice

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

rum regis pñs qui ad forel palatii pñcebant
tur pceptis non obseruat mandata regis ñg;
her cr̃ebrius dicerent nille nolle audire nñ
acquiescunt aman fore cū pientiel iniurium per
senescalcū in ista dñāt. n. est se cū iudeum;
Qd cum audisset aman cr̃ pñtio probat
is; qd mardocheus non sibi flecteret genu
a nec se adoraret iratus est valde. pro mich
duxit iniurium mardocheum nñe manus
hual audierat. n. qd̃ esset gñis iudeo. magis
quoq; nolunt omnem iudeoꝝ qui essent in
regno assueri perd̃e nationem. ense pri
mo mensis qui vocatur adar. xii
regni assueri missa est sors iniuriam que
hebraice dr̃ phur coram aman quo die
quo mense genus iudeoꝝ deberet pñtari
exiuit mensis xii. qui vocatur adar
Dixit aman regi assuero. est ppls dispersus
pmixtus omnes pñcias regni tui diuersis le
gibus; et
iniurio separatus. nouis utitur legib; et
ritibus. nouis. insuper regis statuta contemnit
et pnine nostra qd̃ non expediat regno
tuo ut impune lacerant per hanc causam. si ubi
placet decerne ut pereant. x. milia talen
torum appendam archarie gaze mee
Detraxit ei anulum quo utebatur de ma
nu sua. dedit eum aman filio amadi
thi. de progenie agag hostis iudeoꝝ. dixit
q; ad eum. argentum qd̃ polliceris tuum
sit. de ppls age qd̃ tibi placet. locutus q; est
Scribe regis mense primo nisan. xiii die
cuiusdam mensis. scimus est ut iniqua
mente aman ad omnes satrapas regis. in
dices prouinciarum diuersarum que ultra in
que regnant legere pñta. ut iudeos pu
niant ultionibus et nolle regis assueri. ut
signatis ipsius anulo nulle iam p cassio
nem regis ad inuitandi pronunciari. Scripti sunt
Et ut omnes
deleant atq; deleuerint omnes iudeos a puer
culo usq; ad senem parvulos et mulieres uno
die. hoc est. xiii. mensis qui vocatur adar. et
bona eorum diripiant. Summa. n. epistole
fuit. ut omnis pro nunciis laceret. parati
sunt et ad pdictam diem festinabant. q
nulli erant regis imperium explere tarda
Regis iussione celebrante communium. tumultu inest ci
uitas. erant in turbe fletibus. que cum audisset
mardocheus scidit uestimenta sua. induitur
sacco spargens cinerem capiti. in platea
a medie ciuitatis uoce magna clamabat
ostendens amaritudinem ãi sue. ibi eu
nuchi; forel palatii gradientes non. n. erat
animum indutum sacco aulam regis intrare
Et omnib; quoq; pro nutibus opidis ac locis
ad que eadem regis dogma pñr uenerat
Planctus ingens erat ap iudeos et iuuenum
ululatus et fletus sacco. cinere multi pro stra
to utentib; Ingressi sunt ancille puelle hester
et eunuchi nunciauerunt; et
quod audi
ens obstupuit. et misit ut ablato
sacco indueret eam qui acciperet noluit
accersit; ad hac eunuchu que iussa erant nunci
auit et dedit pcepit ut iret ad mardochei
um. discere ab eo cur hoc faceret. egressus;
ad hac ille ad mardocheum stantem in pla
tea ante ostium palatii qui indica
uit ei omnia que acciderant quo modo
aman promisit; ut mille talenta argenti regi p
mere iudeoꝝ inferret arginum. exemplar
quoq; edicti qd̃ pendebat in susa dedit ei ut
regine ostenderet. moneret eam ut intra
ret ad regem. deprecaretur eam pro ppl
suo. Egressus ad hac nunciauit hester oia
Et mardocheus dixit. Que reddit ei. nullig
ut diceret mardocheo. omnes serui regis. et
cte que sub ditione eius sunt nouerunt pro
ge q; cuicumq; uir siue mulier. nocatus intra
ul atrium regis uocatus fuerit absq; ulla cun
ctatione statim interficitur. nisi forte rex
aureum virgam ad eum retenderit pro
signo clemencie. atq; ita possit uiuere. ego
ignoro quo nñ ad regem intrare possum
xxx. iam diebus non sum uocata ad eum.
Quod cum audisset mardocheus. rursum
mandauit hester dicens. Ne putes quod
animam tuam tñ liberes esse in domo re
gis et p̃ceteris iudeis. Si. n. tu tacueris p
aliam occasionem liberabuntur iudei. tu
domui pris tue peribis. et quis nouit tu
ad hoc uenisti ut in tali tempore regnares.
Hec audita hester. her mardocheo ũba
mandauit. Vade et congrega omnes iudeos
quos in susis reperis. et orate pro me
Non comedatis ni; bibatis tribus diebus; nocte
et die; ego cum ancillis meis simul ieiu
nabo. et sic ingrediar ad regem et legem
faciens. Vocauit iudeos; me manen pri
mo et ait illis; mardocheus. et fecit omnia
que ei hester preceperat.

Die aũt tertio indutta est hester regalib;
et stetit in atrio domus re
gie qd̃ interius erat et basilicam regis. ip
se sedebat sup solium suum in consistorio

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

palacii hostium domus cumq; uidisset hester reginam stantem in platea obtulit ei aurum quod tenebat manu que accedens osculata est summitatem virge eius dixitq; ad eam rex quid uis hester regina que est petitio tua usque ad dimidiam partem regni mei dabit tibi statim illa respondit si placet regi obsequium ut veniat hodie aman ad me hodie aman ad convivium quod paravi regi venit hodie aman ad regem unde ait hester oledi ait noluntas veniunt ait rex aman ad conuiuium quod paraui ei rex ait ei quid faciendum est homini quem rex honorare desiderat aman autem cogitabat in corde suo cui alii rex velit honorare desiderat homo quam me vult honorare multo debet iudicium regium imponi super eo qui de stirpe regia est accipere regium diadema super caput suum vestimenta de regis penetralibus ac frenum quem tenent equum cui applicatas cervicis ut accepta clamet coram eo honorabitur quem cumq; rex voluerit honorare dixit ergo rex festinans sola velocitate fac ut locutus es mardocheo iudeo qui sedet ante fores palatii cave ne quicquam de his que locutus es pretermittas ait ergo aman stolam regiam indutumq; mardocheum impositum equo circumducebat ante plateas civitatis et clamabat hoc honore condignus est quem cumq; voluerit rex honorare hesitans ergo et quasi stupefactus quod fieri iussus est mardocheus ad ea quae imperata fuerant ministrabat ille vero reversus in domum suam luctui et capite operto nimium dolori deditus zares uxori et omnibus amicis quae acciderant sibi enarravit quibus auditis dixerunt sapientes ei si de semine iudeorum est mardocheus apud quem cepisti cadere non ei poteris resistere sed cadens coram eo funditus corruis adhuc illis loquentibus venerunt eunuchi regis et festinare compulerunt ad convivium quod paraverat regina

VII

Dixitq; ei rex in secunda die post vinum quid est petitio tua hester ut detur tibi quid vis fiat tibi usque ad dimidiam regni mei partem petenti imperabo quem illa respondit si inveni gratiam in oculis tuis rex et si placet domine mihi animam meam pro qua rogo et populum meum pro quo obsecro tradita sum ego et populus meus ut occidamur trucidemur et pereamus utinam in servos et ancillas venderemur tolerabile malum esset et quod tacere me facit ne dominum meum regem offendam hostis noster est cuius crudelitas redundat in regem respondit rex ait

VI

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mensul aur. Quis est iste inimicus potencie ur-
audeat facere hec? ait; hester. Hostis inimicus
tū pessimus est iste aman. Quod ille audiēs
illico obstupuit inimicum regis se regine se
non sustinens. ce aūt surgens manu-
de loco quinū inuenit mortem ar̄ceibus
omnium aman cuius; sup̄erat mandatū ro
gauit hester regnum pro aīa sua. Cui respe
it n. a rege pānam sibi malum. Qui cū
reuerti nō esset de orto ne mora; ostio cubicu
li; quinū locum reperit aman sup̄er lectū
cecidisse in quo iacebat hester. Ait regi
nam iacentem oppressure vult me p̄sente in
domo mea. Sed dum ūbum de ore regis exce
rat. statim operuerunt faciem eius. Dixit;
arbona unus de eunuchis qui stabant coram
misso regis en lignum q̄d parauerat mardo
cheo qui locutus est pro rege stat in domo
aman. Ille altitudinis. l. cubitos. Cui dixit
rex. appendite eum in eo. Suspensus est igit;
aman in patibulo q̄d parauerat mardochēo
regis ira requieuit.

VIII.

Die illa dedit rex assuerus hester regine
domum aman. Ad quam cū uenisset mar-
dochēus. Ingressus est aūt coram
rege. Annulum q̄. ab aman rex repe-
tit tradidit mardocheo. Hester aūt osten-
dit mardocheum sup̄er dominum suum. Et
hūc q̄ntra prodiit ad pedes regis. Flentis;
Nonna est ad cum egressa ut manum a
man agagithe. Et magi mardochei eius pessi
mas quas ex cogitauerat contra iudeos in
terrer ut reuocaret fieri. Ille exorere sceptrū
regium aureum porrexit manū. Et sig
num clemencie nō sustinebatur. Quarta;
Surgens stetit ait eum rex. Si placet re
gi. Si inuenit gr̄am in oculis eius. Et p̄ domo
mea non ei uideatur. Et certa; ob scelus ut
nouit ep̄s uelle aman nos subdere ensi
hostis iudeos; quibus colimus et regis p
uncias pie p̄cepta cōgaudet. Quib
modo. n. possū sustinere necem. Interro
uem ppli mei. Addit; rex assuerus. Et ait
regine. Mardocheo iudeo. Domum aman
dedi. Ipsum misi affigi cruci
quia aduersus est manum mittere in iudeos. Et
hec ergo iudei. Si aut nob placet ex regis
nomine. Signanet. Litteras annulo meo
Signato. Quicquid enim p̄ epistolas que ex regis
nomine mittebantur. Annulo signate erant. Nemo audet cōtradicere.

Scribit ergo mardocheus. Et mittit epistolas
per uelocissimos cursores. Quibus imperabat
ut quecumque iudeos per singulas ciuitates
inuenirent. Et in unum p̄pererent cōgregari
pro animabus suis. Interficere
cos quibus; suis ac sibi inimicis domui;
interficerent atq; delerent. Ipsum mensem est p
omnes prouincias. Una tantum dies. Tre-
decim. Mensis. xii. adar. Et hec epistole
sunt hic ut nominib; frēs ac ppli cum re
gis adiuuen. Sub tegebant. Imperio nouum
fieret parricidū in deos ad capiendam ul
tionem de hostib; suis. Egressi que sunt uelo
cissimi celeres. Minores. Festinanter. Iussi
regis. Pependit in sublimi. Mardocheus aūt de
palatio. Ide amictu regis egrediens fulge
bat in celsitudine. Regii. Indumenti. Et
coronam auream portans. In capite
Indumentū serico. Pallio aūt purpureo
omnisq; auratis exultauit aūt. Letata ē
iudea aūt nouo uestis. Erat gau
dium. Honor. Impudium apud omnes
ppl̄os. Et dies aūt; omnes prouincias quo
cunq; regis p̄cepta perueniebant. Mora erāt
ad epulas aūt; conuiuium. Et festus dies. In
ter alios ppl̄es gētis. Et de eorū religioni
conuersi. Imigerunt. Nā dies. Et timor
iudeorum. Super eos. Et sic transacto
nocte. Quā. xiii. mensis q.
adar. Vocan aūt iam duumuir. Xiii. die qñ
cunctis iudeis inferre parabant. Hostes
ex. Inhiabant sanguinem. Sua nec inde
super eos. Et reperunt. Ille de ad nec quis
audeat contra eos congregari. Sunt p̄ singulas
ciuitates. Opida. Loca ut extenderent
manum. Et inimicos. Ip̄s. Et omnes suos ui
sus; aut usq; est resistere eis. Qd̄ omnes p̄ter
magnum timor eos. Formido pene aut.
Iam. Et prouinciarū iudices. Duces. Et pro
curatores. Omnisq; dignitas que singulis
locis. Et opib; p̄erant. Exorabant iude
os. Timore. Mardochei. Quem principem et

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

palacii · plumiq; posse cognouerunt · anna
quoq; uoir eius celebrari audiebat · per anc
tor ozi nolimbat · quaq; per ministeriu iudi
mimicoz suoz plaga magna ingruebat
eos · reddebat cis qd sibi parauerant fu
ne mutuo ut in isis d · uiros interficerent
· x · filios aman agagite hostis iudeoz qz
ista sunt uocabula pharsan dalfa · delphon
· fosphata · phazata · adalia · aridata ·
ephermestha · arthabi · marmi · mazza
tha · quos cum occidissent pdas de sub pe
dibus eoz agere noluerunt · nihil eoz
quo etiam erant in isis ad regem relatu
est · Q · dixit regina · q · iunte isis mebere
re iudeoz · uiros · lxxx · filios · aman
quoz cum pugnas eos ecclere velle in ciui
tib; prouinciis · quid igit postulas · quid
uult fieri · ubi eam · tu illa · dixit · Si
gr placet detur potestas iudeis ut sicut fe
cerunt hodie in isis sic · ii in crastinu · ·
· x · filii aman in patibulis suspendantur
· Rex ut ita fieret · iussit · q; in isis
pependit edictum · x · filii aman ·
suspensi sunt · congregant iudei · xiii · die
mis adar · et occidunt isis · ac · ccc · uiros
nec eoz ab ullo direpta est · huba · · per
omnes que diocesim regis sub iacebant pro
uincias; isis steterunt iudei in statu suo
rum; ac persecutoz ab; isis · lxxv · mi
ocies impleremus · nullus de isis eoz
quicquam contingere · diei autem xiii · men
sis adar · ipsi apud omnes in circuitu
sunt · · xiiii · die eiusdem · et requieuerunt quem
statuerunt ee solempnem · ut in eo om
anno de mepsi ingaudent epulis gaudio
atq; iocunditate · hui qui in urbe isis e
dem exercuerant · xiii · · xiiii · die eiusde
mensis in requie ilari sunt · xv · huius die
per quem requieuerunt · iudeoz eundem diem
constituerunt solempnem epulaz atq;
letitie · huiusmodi iudei qui in oppidis non
muratis ac uillis habitabant · xiiii ·
diem mensis adar · constituerunt · gaudii
de causa · ut epulentur in eo · et mit
tant sibi mutuo partes epulaz · et
uoz · scribit ita q; mardocheus hoc
· ei · isis confirmata multa ad iudeos qui
omnibus regis prouinciis morabantur ta
in uicino positis q; procul · ut quartam
decimam · et · xv · huius diem mensis adar
pro festis isis celebrarent · et ueneratione sem
per anno solempni honore celebrarent

qz in ipsi diebus se ipsi sunt iudei de i
micis suis · et hactenus atq; nunc ita ·
hyla
rantem · grandumq; querelas sunt ee
q; dies iste epulaz atq; letitie · et mutuis
sibi mittendi alterum partes · pauperi
bus munuscula largiendi · susce
pisse; iudei in solempnem ritum q
cuncta q; eo tempore fieri e reperta ·
que mardocheus · isis mandauerat ·
Aman · · filius amadathi stirpis agag
hostis iudeoz uersutus iudeoz cognouit
ee eos malum ut occideret eos atq; dele
re · misit phur · qd ita lingua ue
strum in sodem · postea in gratia hester
ad regem postulans ut conatus eius irri
tus fieret · · malum qd ee in
deos cogitabat · reuerteretur in ca
put eius · eum · ipsum · filios eius affixerit
cruci atq; ex illo tpe dies isti appellati
sunt phurim · · sortium eo · qd phur
sors nostra lingua uocatur · hec igit cuncta
que gesta sunt epte · iudei huius uolu
mine comprehenserunt · quecq; sustinuerunt
· que de incepsi mutata sunt suscepe
runt super se iudei · · semen suum · et
omnes qui religioni eoz uoluerunt co
pulari ut nulli liceat duobus diebus abs
q; solempnitate minime quos scriptura
retinet · · acta ex pertinet tpa · annis si
bi iungere · quecdemq; isti sunt dies ee
nulla unquam delebit oblitio · per sin
gulas generationes · quecq; in toto orbe
sunt prouincie · celebrabunt · nec est
ulla ciuitas in qua dies phurim · · sor
tium non obseruentur · iudei · ab
eoz pro gente que huic cerimonie ob
ligata est · scripserunt · hester regina
filia abihayel · mardocheus iudeus · i
scriptam epistolam · omni studio diei ista so
lempnis scribi caueret in posterum · mi
serunt ad eos iudeos qui in · c · xxvii · p
uinciis regis assueuerabantur · et
ipsi erant pacem · et ueritatem obi
seruandi dies sortium · et huic tpi cum gau
dio celebrarent · sicut constituerunt mar
docheus · et hester · nihil obseruande fuisse
permissum a se · et a semine suo · remota aut;
clamores · et sortium dies · omnia que
ubi hostis conuenerant qui nocere
hester · et mardochei · ex uero affuerit om
nem iram · et inimicis mortis in uitas
fecit · et hactenus anni festa · et ludi · rumpi

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

unn. i. dignitat. atq; sublimitat. q̃ Aman
uit mardocheum sup̃a iuit in ubi
medeum arq; pr̃ia. iq uo nũ mardoche
us nũia gen̄ul ẽ. a rege assuero fuit. in
magnus apud udos. acceptabilis plebi
sũe suor. quorũ bona ꝓ uo. uo q̃
ea que ad pacem semnul sut pertinere
que hũr in hebreo plena fide exposita. a
que legunt̃ sp̃a reperi in edit. ione
uulgata que greco. lingua. uarijs com
mentis. unũm uolũ. ẽ. ingẽs libri hoc cap
tulum ferebant. qd̃ nr̃ obtusũ ingeni
um̃ obelo. i. ueru ꝓtotamus
Igit̃. mardocheus. a dr̃a sunt. qua
re ceciderũt sum sompnij hd̃ nullam cad
significantes. nec ego quicq̃ ĩ utrum
iuit. fontes. fontes quos fecerunt in fluuium
uiuacem solemq; consueuit. et. unaquae
plimas redundant. heluer est. qui. rex ar
taxerxes. uocatus ẽ regnauit. c. uoluit ẽ regnauit. c. duo
dragones ego sum. aman. gentes que cõ
uenerant. hi sunt qui delere conati sunt
nomen iudeor. gens aũt mea isr̃l est. que
clamauit ad dominum. et. saluum fecit
dñs ꝑplm suum. liberauit. nos de oĩb;
malis. fecit signa magna atq; ꝑtenta
in gentes. idcirc sortes ẽ ꝑcepit. in
ꝑplo dei. et. ham amicus. gentium. uenit.
unaq; sors in. sanctum. exijt. iam. q̃ue
diem. sortem. cõ. uniuersis gentib;. uerũ
dicit. est. dominus ꝑplo suo. de miseretus
sed. nat. nr̃e. ioy. sic. nabuntur. diei. xiij.
mense adar. xiiij. et. xv. die eiusdem. nihil ẽ
omnis studio. et. gaudio in unum ꝑplm. cõ
gregant. in unoquoq; de. inceps gentib;
ꝑplo. xi. regnantib; pholomeo
et cleopatra. annorum. lxxx. fecerunt. quo
dam. mardocheus. qui. se. sa
cerdotem. et. leuitam. gen̄ul ẽ. ꝑtrebat. et. ꝓ
tolomeus. filius. eius. hanc epl̃am. ꝓtulerunt
quã dixerunt. nr̃e. pretatum. fuisse. lysima
chum. tholomei. filium. in. ierusalem. qui
et. primipilum. erat. in. regione. iudee. quã
qd̃. ner. in. hebreo. nec. apud. ullum. fere
nr̃e. pretum. anno. iij. regnante. artaxer
exe. maximo. pontifice. die. mensis. nisã
iudit. sompnium. mardocheus. filius. ia
ir. filii. semei. filii. cys. de. tribu. beniamin
hõ. iudeus. qui. habitabat. in urbe. suse. uir
magnus. et. iuuenis. pincerna. aule. regie
erat. aũt. de. eo. nũ. capitinor. quos. rex
tulerat. nabuchodonosor. rex. babylonis. de. ie
rusalem. cum. iechonia. rege. iudee. et. hoc
erat. sompnium. eius. apparuerũt. voces.
et. tumultus. tonitrua. et. motus. terre
dabũ. super. eum. et. ecce. duo. dracones. magni
ni. parati. et. se. ad. inuicem. ad. quor. clamo
rem. eorũ. concite. conuenere. fuit. mardoch. ut
pugnarent. et. gentem. iudeorum. eius. de
illa. uenebrat. ideo. enim. tribulationis
angustie. q. ingens. formido. super. eam
urbanaq; est. gens. iusta. timentium
mala. sua. et. preparata. ad. mortem. clama
uerunt. ad. deum. et. ab. eo. exaudiuerunt
et. sol. horum. est. illuminat. exaltati. sunt. et
uocauerunt. in. curiosi. ẽ. quo. cum. audisset.
mardocheus. iussu. regis. de. curia. cogita
bat. quid. deus. facere. uellet. et. curam. hẽ
bat. in animo. scire. cupiens. quid. signifi
caret. sompnium. hoc. cabatur. et. aũt. eo. qr
in aula. regis. cum. bagatha. et. thara. eu
nuchi. regis. qui. ianitores. erant. palatii. ẽ
qui. uellent. regi. cognatos. eor. et. iam. illi. de
gradu. ꝑmisit. didicit. qd̃. conarentur
in regem. artaxersem. manum. mittere
et. interficere. super. eo. regi. cum. de. uerbis
hinc. questionem. confessos. duo. iussit. ad
mortem. et. exaũt. qd̃. gestum. erat. scrip
sit. in. commentarijs. et. mardocheus
rei. memoriam. litteris. tradidit. ꝑcepit. ei
rex. ut. in. aula. palatii. moraretur. dans. ei
pro. dilectione. munera. haman. uõ. filius. a
madathi. bugaeus. erat. gloriosissimus
apud. regem. uolens. nocere. mardocheo
et. ꝑplo. eius. pro. duobus. eunuchis. regis. qui
fuerant. nr̃e. sectis. huc. usq; ꝓcessimus. que
sequuntur. in. eo. loco. posita. erant. ubi. sors. ꝓ
est. in. uolumine. ideo. ꝓtulerunt. tota. ut
sibi. ordo. eor. que. in. sola. uulgata. editione
reperiuntur. et. ꝑplo. aũt. hi. exemplar. sunt. et
maximus. artaxerxes. abundia. usq; ad
opiam. et. rebus. pro. unaq; ꝑtia. principib; et
ducib; qui. eius. imperio. subditi. sunt. la
lutem. dicit. cum. plurimis. gentib; im
parem. tumultum. orbem. nre. dominũ
subiugassem. uolui. nequaq̃m. potentie
abuti. magnitudine. sed. clementia. et
humane. gubernare. subiectos. ut. absq; ul
lo. timore. in. tranquillo. silentio. quietis. opta
ta. omnibus. mortalib; pace. fruerentur. et
reuere. aũt. mee. animus. uitus. meus. quo. nũ
hoc. posset. implere. unus. quis. fide. et. sapien
tia. tecum. preellebat. et. erat. post. regem. sed

amam nõie mdicauit in uno oꝛle ſtaꝛ
ꝓſtin ꝑ diſperſum quo nul⁹ uſꝰ legi
b; ⁊ ſic̃ omnium gentium conſuetudinẽ
fac̃eat regum nulla ꝛꝛeꝓmeneſ unuꝫ
tas conꝯdinem naꝛꝛandi ſua diſſenſione
uiolaret. Q cum didiſſemus mdemel u
nam gentem rebellem ad ſilium omne
genus hominum ꝑuerſum legib; mſꝰ
q; ruſſionib; ⁊ſine ⁊turbare ſubiectaꝫno
ſtꝛo ꝓꝓ uinciꝰ ſꝑbuit. Et ꝛeſpondit rex ⁊ dixit
ꝑuinciaꝫ pace
amp. cõtradi
miſſimuſ ut
ut aſſeꝛ; a
manu q
omnu
bus
ſꝑ uinciaꝫ ſꝑbuit. Et ꝛeſpondit rex ⁊ dixit
Quis locꝰ ꝛeſtinuſ monſtꝛabit cum quꝫ
v; ac lebit deleamur ab inimicis ſuis nullꝰ
q; eoꝝ miſereatur xuij die menſis xii a
dñi anni ꝓcedꝫ ut ne tanti hominis uno
die ad inferos deſcendere⁹ reddant impio
nõ patem qñ ꝛuꝛbaũt. Aut uſq; exem
plar epiſcꝰ ue ſecundꝰ poſt eum locum
ſcꝛiptꝰ repe ⁊ legitꝰ ꝑ genuꝫ mardo
cheus feria omnia que preceperat ei heſter
ne. Timen hũc in hebdad ⁊ apud multꝰ
penſus ſeruitus mꝛ ꝑtus. Mardocheus
aũt deꝑcauit eſt dominum meum operũ
cuꝰ ⁊ duꝛat. Onẽ diſe rex omnipotens mdi
cione tua cuncta ſunt poſita ⁊ non eſt qui
poſſit tue reſiſtꝛe uoluntati ſi decreueꝛis
ſaluare ſil⁹ tu ſcis ſcelum ⁊ ſtꝛum ⁊ ſic
quid celi ambitꝰ cꝛcuit. Dominus oꝝ
um es nec eſt qui reſiſtat maieſtati tue
tu cuncta nosti ⁊ ſcis q; non ꝓ ſuperbia ⁊
tumoꝛe ⁊ auñ gꝛatie cupiditate fecerim
hoc ut non ad exaltandũ amam ſuper
biſſimum ſtꝛemq; ⁊ ꝓ ſalute ſil⁹ ⁊ ſ
uentꝫ ꝓdum eius de oꝛatiõe paratus
eẽꝫ ⁊ timui ne honoꝛem dei mei tꝛꝛer
rem ab hominem ⁊ ne ſim qñ adoꝛaꝛe
excepto dõ meo ⁊ ſeꝛ nũc dñe ꝛex deus
abꝛaham miſerere ꝓli nũ ⁊ q; no⁹ tum
nos ⁊ tuum nũ ꝑdꝛe ⁊ hereditatem tuã
dele ne deſpicias ꝑtem tuam qñ re
demiſti de egipto exaudi deꝑcatiõem tuã
ꝛꝛ ⁊ ꝓpiciꝰ eſto ſoꝛti ⁊ humiliato hereꝛ
ditati tue ⁊ conuꝛte luctum nꝛm in gau
dium ut uiuentes laudemus nomen
tuum dñe ne claudas oꝛa canen
tium te. Omnis quoq; iſꝛl pauimẽt ob
ſecratiõe clamauit ad dñm ut eo
qd eis certa mꝛte imꝑenderet heſter ⁊
regina confugit ad dñm ꝑiculꝫ
ꝑcipiens qd imminebat ⁊ tumq; depo
ſuit ueſtes regias ſſumpſ; ⁊ luctui aptã
dumenta ſuſcepit ⁊ pro unguentis na
rdi cinere ⁊ ſtercoꝛe implꝛit corꝑ ſuꝫ
humiliauit ⁊ omnis
loca in quib; ante letꝰ conſueuerat ꝛe
mum lasciuiꝫ implꝛit. Deꝑcabatur
dñm omnium deum iſꝛl dicens. Dñe
mi qui rex nr es ſolus ad tua me ſoli
tudinem ⁊ nullꝰ ꝑꝛ te nullus auxiliatoꝛ e
alius ꝑiculum meum in manib; me
is audiui ape meo qd tu dñe tu
hſtecit ⁊ de cunctis gentib; ⁊ ꝓꝛ mõ ex
omnib; ⁊ uero maꝛe ⁊ tuis ⁊ ut poſſiẽ
hereditatem ſempiternam ꝛeſtꝛuꝛ ⁊ ſit ſuꝫ
ſolutꝰ et ecce nunc⁹ in ꝛeſpectu tuo ⁊ ad
ſto ⁊ adidi te. Nos in manus iniquo
rum dati ſumus ⁊ deos eoꝝ ⁊ ultꝰ eſt dom
ne ⁊ nõ eſt ſufficit qd duꝛiſſima ſꝛ
oppꝛimunt ſeruitute ⁊ robur manuũ
ſuaꝝ ydolo ꝓtende de puncti⁹ nolui
tua mutare ꝓ miſa ⁊ ideſt hereditatem
tuam ⁊ claudere oꝛa te laudantium am;
extingnere gloꝛiam templi ⁊ altaꝛis tui
ut aperiant oꝛa gentium ⁊ laudent ydolo
fortitudinem ⁊ ꝓdicent carnalem regẽ
in ſempiternum ⁊ te uidal dñe ſcep
trum tuum hiſt qui non iuuat ne ride
ant ad ruinam nr̃am ⁊ ꝛuerte conſiliũ
eoꝝ ſuper eos ⁊ eum qui nos cepit ſe
uire diſperde. Tu autem dñe ⁊ oſtẽ
de te nobis in tempꝛe tribulatiõis nr̃e
⁊ da fiduciam dñe ꝛex deoꝝ ⁊
uniuſe potestatis tribue ſermonem com
poſitum in oꝛe meo in conſpectu leonis ⁊
uertere eum in odium hoſtis nr̃i ut ipſ
us pereat ⁊ eoꝝ qui ei conſentiunt. Nos aũt
libera in manu tua ⁊ ad uenia me⁹
tum ⁊ hũc auxilium. Nisi te dñe aliũ
qui habet omnium ⁊ potestatem ⁊ nosti
q; oderim gloꝛiam iniquoꝝ ⁊ deteſtoꝛ
thalamum incircumciſoꝝ ⁊ omnis alie
ni gentis ſcis mihi ꝛeceſſitatem ⁊ ſ
ſtꝛum ⁊ ſcis mihi ꝛeceſſitatem
meam qd ab hominem ſignum ſuperbie
⁊ gloꝛie mee qd eſt ſuper caput meum
in diebꝰ ⁊ odeꝛam⁹ nullꝰ mee ⁊ deteſtoꝛ
lud eſt pannus menſtꝛuate ⁊ non por
tem in diebus ſilencii mei ⁊ qd non co
edium immensa ꝛeꝓmeꝛ ⁊ nec mihi placu
erit omnium regis ⁊ non bibam uinum
libaminum ⁊ munꝛa ſua ⁊ ſacꝛificia ⁊ ſ
ſtꝛa ⁊ exaltatiõe ⁊ ſlata ſunt ⁊ ſ
rem diem ⁊ nunc domine deus abꝛaha
deus ſtenſ ſuper omnes ⁊ exaudi oꝛes
eoꝝ qui nullam aliam ſpem hũt ſibi
nisi de manu inimicoꝝ ⁊ ꝛue me an

XIIII

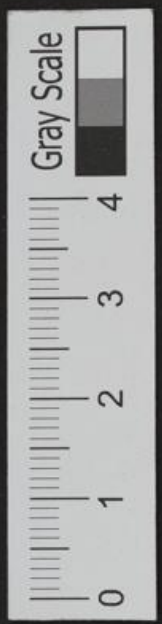

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

XV.

more meo? Nec quoq; addita reperit mendacio
ne mulgandi? Et mandauit ei vanc dicendum
quin potius mandet ei ut ingrediatur ad re
gem? Rogauit pro filio suo pro vita sua? Ne
mor nequid dicerem? Manu tenuit me quoti
enim? Sic manum meam ne amplius? Arge
ret? Mirum? Loquitur est? Et nos in incertem? Mi
nimum domini? Loquere regi pro nobis
alia nolo de morte? Nec non mitaque fabu
dina fuit? Mediatore? Mulgata reperit? Die
a? Ceto de pluit nestiñ? Ceciderit sui? Cerasum
dina est? Glia sua? Cum? Regio fulget? Ignis
? Vocati? Omnia? Redorem? Saluatorem dñi?
Timuit? Dñi? Timuit? Super me quid?
In medium? Ei? De licuit? Omnia? Reneruidi
ne? Corpus? Limum? Terre non sufficient? Arca
dia? Timulacra? Sequebantur? Dñm? De fluenta
a subnixum? Indignata? Sustentauit? Pia? Ad
roso? Oloce? Nullum? Per fida? Gnatis? Acui
tamb; oculi? Nidem? Celebat animum? Im
mo? Nocte? Gratium? Gressa? Igitur? Cie
ra? Preordinem? Ossa? Cent? Dñ? Regentibus? Ite
rebdar? Super? Solium? Regni? Sui? Indignus
nedis; regis? Amodo? Fulgens? Pretiosis? La
pidib; eum?; tribus? A specu? Sum?; eleuat
s; sanem? Cordeni? Oculi? Sanem? Pedo
ris? Indeasi; regina? Cecur? Impallorem? O
lore? Unitato? Lapsum? Super? Aualiam? Reclina
uit? Caput? Sonuerunt; deus? Spñs? Regis? In
manus? Indignem? Restituit? Ac meretrix? Est
limus? De? Solio? Sustentans? Eam? Ruit? Est
donec? Redigeret? Ad? Se? Ipse? Ner? Blandebatur;
Quis? Scit? Heder? Ego? Sum? Si? Nunc? Solu? Me
nere? Non? Moriem? Sonu? Pro? Te? Si; pro? Oib;
Si? Nec? Consumma? Et? Accede? Igitur? Frange? Lap
ra? Sum?; nia? Recidet? Nitra? Aurea? Ni?
gam? Potuit? Super? Collum? Eius? Osculandi
est? Eam? Aut? Ur? Mihi? Non? Loquere? Si?
Vidi? Vidi? Te? Domine? Ei? Angelum? Di?
Vanum? Est? Te? Meum? Pre? Timore? Gloue?
Tue? Valde? Mirabilis? Est? Domine? Ista
Et? Domine? Tua? Plena? Est? Gra?; Sum?; Iocun
Ra? Tristis? Cenit? Pne? Ex? Minatus? Est.
Ex? Aut? Turbatus? Est? Omnes? Ministri? Ei
Ololabantur? Cum? Exemplar? Epte? Regis? Ar
Taxerxis? Qd? Pro? Inde? Ad? Natal? Regni? Sui?
Pinnacal? Mitur? Qd? Ipin? Inhebraico? Ud
Summe? Non? Sfenu? Ex? Magnitud? Arte?
Et? Ad? Indica? Usq; Thiopiam? C? Xxvii? P
Uncaq; Duab; Ac? Pmagnis; Qui? Nr?
Obedium? Tissioni? Salutem? Dicit? Cum
Uocante? Principum? Thonore? Qui? Ne? Os? Do

XVI.

Iunt? Est? Abusi? Sunt? In? Superbia? Non? Solum
Subiectos? Regib; Minuunt? Ostende? Ei; Dicam
Tibi? Gloriam? Non? Feremus? Impiis? Qui? Deo?
Molimur? Insidias? Nec? Conuenit? Sunt? Qui?
Non? Age? Bitiail? Thumanitat? Inse? Iu
Ra? Molare? Ei; Di? Quoq; Cuncta? Cuncti? Ar bi
Tramur? Se? Fuge? Posse? Latitan? Mutib? Nefa
Rie? Pro? Ruinis? Plurit? Ur? Eos? Qui? Credita? Sibi
Officia? Diligenter? Obseruant? Una? Cuncta? Re
Gantur? Ut? Omnium? Laude? Dignu? Sunt? Nil?
Dicos? Fuerint? Coneentur? Sub? Nre? Dominu
Nec? Principum? Simplices? Ne? Sue? Mentis
Alios? Estimantes? Callida? Fraude? Decipi?
Que? Nec? Nec? Neñ; probatur? Hystoria? Ne?
Hus? Que? Gerimus? Cordis? Quo? Modo? Mal?
Quorundam? Suggestionib; regum? Fuerint
De? Prauenitur? Sñ? Pro? Videndum? Est? Pau?
Um? Pro? Minuat? Nec? Putare? Debent? Si? Diur
Sa? Tulerimus? Et? Animi? Nri? Nentre? Lenitate?
Si; pro? Qua? Mente? Nec? Timere? Nempe? Un
Rei? Publice? Posse? Uniuersi? Bene? Sentire?
Manifestius? Qd? Dicimus? Intelligetis? Am
Nam? Filius? Amadathi? Animo? Igitur? Ma
Edonenus? Et; a? Patrum? Sanguine? Ipsum
Et? Manu? Sua? Trucidare? Animam? Suam?
Peregrinus? Anodie? Suscepit? Est? Ignorans
In? Se? Exercet? Humanitatem? Ut? Pñ? Ni? Uo
Cauerit? Ad? Orandum? Aduocauit; post? Regē
Sedē? Cum? Magna? Arrogantie? Numero? Eum? Iudi
Cat? Ut? Regno? Nos? Primidare? Uideret? Ipse? Tu
Iam? Mandeberim? Animi? Tide? Ibitiail
Minimus? Ipsorum? Regni? Nri? Hedes? Cum
Omi? Gente? Sua? Nouis? Quib; Dam? Arq; Inau
Dris? Machinis? Expetunt? Innocentem? Ij? Qo
Quando? Ur? Illic? Nullus? Insidiaretur? Nre
Sonudini? Regnum? Per? Sagi? Uiteret? In?
Macedonas? Nos? Aut? A? Primo? Mortali
Um? Nidos? Nec? Declinados? In? Nulla? Pe
Nitus? Culpa? Reperimus? Si; Egerimo? Iuste
Uenerel? Regib; Filios? Altissimi? Maxima
Semper? Uiuentis? Dei? Nitus? Bitiail? Ipsa
Bus? Nñs? Inob? Regnum? Est? Traditum? Si
Usq; Hodie? Iusto? Diuino? Ñ? Eas? Intrat? Qua
Sub? Nõie? Mõ? Ille? Diuerat? Sanctis? Est? Ue
Rat? Pro? Quo? Se? Ñ? Portat? Humus? Urbis
Suisi? Ipse? Qui? Machinatus? Est? Omnis
Ogenus? Emis? Pender? In? Patibulis? Non
Nob? Si; Ds? Ei? Reddere? Qd? Meruit? Ij? Aut?
Edictum? Qd? Nisi? Mittimus? Intinctis? Si
Nubis; Propinatur? Ut? Legear? Indeis? Un
Leggib; Sunt? Quid; Deficit? Animi? Nisi? Lo
Ur; Eos? Qui? Se? Ad? Nece? Parabant? Possint

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

malignū lectoribus uoluerō reprobari. sit qui uolunt. uel libros nl' in membranis purpureis auro argento q; depictos nl' in aliis; ut uulgo autū inūtil honera magis exarata q̄m codices. dum nō in mensis p̄ mittantur pauperes. hīe scōlas. nō tam pulchri codices q̄m emendati. Tunc. aut. ebreo. Ille. mihi. greci. mea mū. greco. sc̄he breo. mi latinum mea labore. sūlata e. eligat. mus quisq; q̄d mihi. studiosum. sit magis q̄m mali uoluntas probet. Mihi autē p̄ si aut. sī certam. uno. vere. logice rem. aut palmas. folia compli care. ut. in. sudore. uultus. mei. comederem. panem. meum. nō. cor. solliciti. meae. tractarem. nullo modo. nemo. reprehenderet. sit. aut. qui. mihi. finem. saluatoris. uoto. optatum. dabit. qui non. petit. nimis. q̄m. diuino. uoluntati. quam. semp; in. cordis. sui. purgare. errore. in. geminul. ungitur. collyrio. nunq; falsa nul uoce. cerebel. non. auferre. si. breue. tamen. est. ut. uerecundiā. q̄uenud. ut. ecclesia. p̄sit. nihil. placeant. dum. magis. pul chri. uoluntur. hīe. codices. q̄m. emendati. quia. p̄. o. fert. dilectissimi. inutilem. nobiscum. exemplar. p̄. fidelio. catholici. spretis. illis. q; numusculis. monachos. sy. nalua. h. mihi. mihi. dona. sicq; pace. ac. beatum. iob. qui ad. q̄m. ad. hunc. apud. latinos. loquebar. in. ste rore. meorum; squarebat. cruor. in. regi. in. maculatum. q; gaudere. mihi. n. post probationem. amq; uictoriam. diuina. ei. munera. sunt. reddita. ita. ego. in. iusti. nem. meam. ut. in. alterū. loqui. feci. cum. hec. q̄ annuerem. gratu. uoluntatis. q; ler rorem. solita. p̄. fatione. cōmouendo. in principalibus. ubiq; eadem. semper. ad. uerē. rogo. ut. ad. cuncta. semper. precedentem. ue gulas. uideamus. sed. ea. que. subiecta. sūt. ut. hebraica. uoluminib; non. his. porro. a. stelle. imago. p̄. fulserit. ex. hebreo. in. nō sermone. ad. dictū. sit. et. non. ulla. q̄. hi. ut. debeatur. ut. ita. corrupta. etiam. ut. seu tium. legendi; uolent. oratib; nobis. ut magno. labore. coerceam. magis. inde. quid ex. odio. mei. ecclie. ē. uictum. ratus. q̄m. ex

ir. cum. mea. amicos. magno. a buc. noīe. iob. erat. appel lat. ille. simplex. et. rec. liber. sūl. ac. timens. dñm. et. re. cedens. a. malo. erat. q; sunt

ei. vii. filii. et. tres. filie. erant. possessio. eius. vn. gen. omnium. mīa. nulla. camelor. d. quoq; ma gna. bouum. d. alia. ac. tantula. multi tudo. erat. q; ut. ille. magnus. ut. omnes. orientales. uocant. filii. eius. sic. erant. af. commoda. per. domos. singulos. q; ut. die. suo. unusq; conuiuium. faceret. uocabant. tres. sorores. suas. ut. una. cum. eis. biberent. simul. q; mos. dies. unius. cuiusq; celebrabat. natalem. conuiuium. illos. q. conuocabant. ad. orandum. et. sanctificandum. eos. surgens. q; diluculo. offerebat. holocausta. per. singulos. q. uidebat. n. ne. forte. peccauerint. filii. mei. et. benedixerint. deo. in. cordibus. suis. sic. faciebat. iob. cunctis. diebus. Quadam. a die. cum. uenissent. filii. dei. ut. assisterent. coram. domino. affuit. i. eos. satan. Cui. dixit. dominus. Vnde. uenis. Ait. circuiui. terram. et. perambulaui. eam. Dixit. dominus. ad. eum. Numquid. considerasti. seruum. meum. iob. q̄d. non. sit. similis. ei. in. terra. hō. simplex. et. rectus. timens. deum. et. recedens. a. malo. Ait. satan. Numquid. frustra. timet. deum. iob. Nonne. tu. undiq; eum. et. domum. eius. et. uniuersam. substantiam. eius. per. circuitum. sepsisti; manuum. eius. benedixisti. et. possessio. eius. in. terra. crescit; extende. paululum. manum. tuam. et. tange. cuncta. que. possidet. an. nisi. te. benedixerit. tibi. Dixit. ergo. dominus. ad. satan. Ecce. omnia. que. sunt. eius. in. manu. tua. sunt. tm. in. eum. ne. extendas. manum. tuam. et. recessit. satan. a facie. domini. Cum. q̄. quadam. die. filii. et. filie. eius. co medentes. et. bibentes. uinum. in. domo. primogeniti. fratris. sui. nuntius. uenit. ad. iob. qui. dixit. boues. arabant. et. asine. pascebantur. iuxta. eos. et. irruerunt. sabei. et. tulerunt. omnia. et. pueros. percusserunt. gladio. et. euasi. ego. solus. ut. nunciarem. tibi. Adhuc. ille. q; ad. hunc. illum. loquebatur. uenit. alius. et. dixit. Ignis. de. celo. cecidit. et. combussit. oues. et. pueros. et. consumpsit. et. effugi. ego. solus. ut. nunciarem. tibi. Adhuc. ille. loquebatur. uenit. alius. et. dixit. Chaldei. fecerunt. tres. turmas. et. irruerunt. super. camelos. et. tulerunt. eos. et. pueros. percusserunt. gladio. et. effugi. ego. solus. ut. nunciarem. tibi. Adhuc. ille. loquebatur. uenit. alius. et. dixit. Filii. tui. et. filie. tue. comedebant. et. bibebant. uinum. in. domo. fratris. sui. primogeniti. repente. uentus. ualidus. ueniens. a regione. deserti. concussit. iiii. angulos

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dominus q̃ cõsuluerat oppletur labor suus · unoquoq; fe-
restrigi ego solus ut nunciarem tibi · Ecce
surrexit iob · rasdit uestimenta sua · totondit
caput deinde humiliauit · ad terram · adorauit · dixit · nu-
dus egressus sum de utero matris meæ · nudus
reuertar illuc · dñs dedit dñs abstulit · sicut do-
mino placuit ita factum est · sit nomen dñi
benedictum · in omnibus his non peccauit iob · labiis suis · nec stultum quid cõ-
tra deum locutus est ·

Factum est autem cum quadam die uenissẽt
filii dei · ut starent coram domino uenit
quoq; sathan inter eos · ut staret in conspectu eius ·
et dixit dominus ad sathan · unde uenis · re-
spondit sathan · circuiui terram · et perambu-
lauiuam eam · et dixit dominus ad sathan · nũquid
animaduertisti seruum meum iob · quod non sit
similis sui in terra · uir simplex · rectus · timẽs
deum · ac recedens a malo · adhuc retinet
innocentiam tuam · commouisti autem me aduer-
sum eum · ut affligerem eum frustra · cui respon-
dit sathan · pellem pro pelle · cuncta quæ
habet homo dabit pro anima sua · uerumtamen mit-
te manum tuam · tange os eius · et carnẽ
eius · nisi benedixerit tibi · dixit dominus ad sathan · ecce in manu tua est ·
uerumtamen animam illius serua · egressus ergo
sathan a facie domini percussit
iob ulcere pessimo a planta pedis usq; ad ver-
ticem · qui rasit sanies · sedensq; in sterquilinio · dixit autem illi uxor sua · usq;
quo tu perseuerabis in simplicitate tua · benedic deo · et morere · at ille ad illam · locuta es
quasi una de stulitis mulieribus · si bona suscepimus de manu domini · mala autem
quare non sustineamus · in omnibus his non peccauit iob labiis suis · ne-
que maledixit deo · factum est autem post hæc · ut audiret iob amicorum iob omne malum quod accidit
sibi · et uenerunt singuli de loco suo · eliphat themanites · et baldat suhites · et sophar naa-
mathites · dixerunt enim sibi inter se · ne-
quando ullus eorum · consolaremur
eum · et consolarentur eum · quem cum eleuassent procul oculos suos · non
cognouerunt eum · et exclamauerunt · et plora-
uerunt · scidit quoq; uestibus · sparserunt pul-
uerem super capita sua · in cælum · et sederunt
cum eo in terra · vii · diebus · et vii · noctibus · nec
quicquam loquebatur ad eum · uidebant · enim
dolorem eius · et uehementiam ·

Post hæc aperuit iob os suum · et maledixit
diei suo · et dixit · pereat dies in qua
natus sum · et nox in qua dictum est · con-
ceptus est homo · dies illa uertatur in tenebras ·
non requirat eam deus de super · nec illustretur lumine ·
obscurent eam tenebræ et umbra mortis · et
caligo · et uolutentur amaritudines · occupet illam tenebrosus turbo ·
non computetur in diebus anni · nec numerum mensium teneat · sit nox illa solitu-
ria · nec laude digna · maledicant ei qui
maledicunt diei · qui parati sunt suscitare
leuiathan · obtenebrentur stellæ caligine
eius · expectet lucem · non uideat · nec ortum
surgentis aurorę · quia non occlusit ostia uentris
quæ portabat me · nec abstulit mala de oculis
meis · quare non statim ut egressus sum · de
utero · non exspiraui · egressus de ventre
non statim pereunte · suscepit me genibus · nec lactauit ubera · nunc enim
essem silerem · et somno meo requiescerem · cum
regibus · et consulibus terræ · qui ædificant
sibi solitudines · aut cum principibus · qui
possident aurum · et replent domos suas argẽto · aut sicut absconditum · abortivum
non subsisterem · nec qui concepti non
uiderunt lucem · ibi impii cessauerunt a
tumultu · ibi requieuerunt fessi robore ·
quondam uinti pariter · sine molestia ·
non audierunt uocem exactoris · par-
vus · et magnus ibi sunt · et seruus liber
a domino suo · quare misero data est lux · et
uita his qui in amaritudine animæ · qui
expectant mortem · et non uenit · et effodiunt eam quasi thesauros · gaudentes · ultra
modum · cum inuenerint sepulcrum · uiro
cui abscondita est uia · et circumdedit eum deus tenebris · ante quam comedam
suspiro · et quasi inundant · gemitus · aquæ
sic rugitus meus · timor quem timebam
euenit mihi · et quod uerebar accidit · nonne
dissimulaui · nonne silui · nonne quie-
scere feci · et transiit super me indignatio · Respondens autem eliphat themanites · dix-
it · si cœperimus loqui tibi forsitan
moleste accipies · sed quis eloquio tuo prohibere
queat · ecce docuisti plurimos · et manus
lassas roborasti · vacillantem erigebant sermones tui · et genua trementia
fortia tibi dare uerba · sed nunc uenit super te
plaga · et defecisti · tangitur · et conturbaris ·
ubi est timor tuus · fortitudo tua · et patientia
tua · perfectio uiarum tuarum · recole · quæso · memor sis · quod innocens nullus unquam
perierit · aut quando recti disperditi sunt ·

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

qui operamur iniquitatem · semmant dolo
res · inuenit eos flamme os pullo · ispu ire ei
ce consumpt os · ugnul leonul uoce leone
· dentes · catulo leonum comminuti sunt · agul
pter eo qd non habet ptem · catuli leonul dis
sipati sunt · uerbum autem absconditum · mihi
absconditum · cui furtiue subrepsit auris mea
uenas suauitas eius · in horroze uisionis noc
turne · cum solet sopor occupare hominel pa
uor reuenit me · et tremor · omnia ossa mea
perterrita sunt · et cum ipse me p̄ terre rubere · in
horruerunt pili carnis mee · et stetit quidā
amus non agnoscebam uultum · imago coz
oculis meis · nocte · et silentium audiui
autem quid homo · deo comparabitur · aut quis
homo factore suo purior erit · aut quis
qui seruis eius non fit stabilior · et angelis
suis reperit prauitatem · quanto magis hiis q
habitant domos · luteas · qui de terreno habent
principium · qui delebuntur · de mane
usq; ad uesperam sistabuntur · et quia
nullus intelligit · et nemo pponit · corde
relinquunt · cum fuerint auferentur · et non
in sapia

V

Voca ergo si est qui tibi respondeat · ad aliquē
sanctoz conuertere · uirum stultum interficit in
dignatio · parbulum occidit inuidia · ego ui
di stultum firma radice · sed statim pulcri
tudini eius stirpem · longe fuerunt filii eius ab
salute · oppressi · in porta · nec erat qui eos
posset eruere · quoz messem famelicus comedet
· et de spinis rapiet · et laqueus hiantes
sitiens · non enim de terra egredietur dolor
· nec de humo orietur afflictio · homo autem
natus · ad laborem · auis ad uolandum · ego autem
ego deprecabor dominum · et deum meum
potabo eloquium meum · qui facit magna
et inuestigabilia · et mirabilia absq; nume
ro · qui dat pluuiam super terram · et irrigat
aquis cuncta · qui ponit humiles in sublimi
· et mestorum erigit sospitate · qui dissipat
cogitationes · malignorum · ne possint im
plere manus eorum · qui apprehendit sapientes · in astutia eoz · et consilium
prauoz dissipat · diem incurrent tenebre
· et quasi in nocte sic palpabunt in meridie · sal
uum fecit egenum a gladio oris eoz · et de manu uiolenti pauperem · et erit
egeno spes · et iniquitati conticescet os suū
· beatus homo qui corripitur a deo · increpationem
omnipotentis ne reprobes · ipse enim uulnerat · et medetur · percutit · et manus
eius sanabunt · in sex tribulationibus liberabit
te · et in septima non tanget te malum · in
fame eruet te de morte · et in bello de ma
nu gladii · a flagello linguе abscondis · et non
timebis calamitatem cum uenerit · iniqui
tati · et fame ridebis · et bestiam terre non ti
mebis · cum lapidibus regionis pactum
tuum · et bestie terre pacifice erunt tibi · et scies q
pacem habeat tabernaculum tuum · uisitans
speciem tuam non peccabis · et scies quoq; quo
niam plenum erit semen tuum · et proles tua
quasi herba terre · ingredieris sepulchrum in abundantia tua
sicut infertur acervus tritici in
tempore suo · et ut iniuenit area tua · quod
dam est · sine per tacta

VI

Respondens autem iob dixit · vtinam appendi
rentur peccata mea quibus · iram meruit
tristitia · et calamitas quam sustulit · harena maris
hec grauior apparebit · unde mea dolore
sunt plena · et sagitte domini in me sunt
quarum indignationem ebibit spiritus meus · et
horrores dei militant contra me · numquid ru
get onager cum adueniat herbam · aut
mugiet bos cum ante plenum presepe stet
aut potest comedi insulsum quod non est
sale condimentum · aut potest aliquis gustare quod
gustatum affert mortem · anime mee ea
nem · amara dulcia esse iudicat · que prius
nolebat tangere anima mea · sunt pro anxie
na cibi mei sunt · quis det ut veniat pe
tito mea · et quod expecto tribuat mihi deus · et ipse
cepit ipse me conterat manum suam · et solvat
succidat me · hec mihi sit consolatio · ut affligēs
me dolore non parcat · nec abnegem sermo
nibus · sancti · que est enim fortitudo mea ut sus
tineam · aut quis finis meus est · ut patien
ter agam · nec fortitudo lapidum · fortitudo
mea · nec caro mea enea est · nec non est
auxilium mihi mihi · et scientia quoq; mea re
cesserunt a me · an tollit ab amico suo
misericordiam · timorem domini · derelinquit · et
mei obliti sunt me quasi torrens · qui tran
sit rivum · qui turbidi sunt · super eos nix · et
in quo latuit · glacies · tempore · quo fuerint
dissipati · liquefient · ut calor · exterminati sol
ueantur de loco suo · declinauerunt semi
te gressuum eoz · ambulauerunt in vā
cuum · et perierunt · non consideret semitas
meas · et videat · omnes cogitationes meas · ecce
nisi · iniquitatem · et videat plagam meam

meas. Numquid deus auferre nubi
lum uim donare michi ut libare me de
manu uestra. de manu uestra eruere
me debere me. ego tacebo si quid forte
ignoraui in stultitia mea. quare de tanta
sermonum uanitate. cum eo nullus sit q
possit aduersus me. ad nauspandum nã e
loquia o iumenta. et inueniemur uba pro
ferat super pupillum inimicus. et subuer
te nitimini amicum uestrũ. sitã ego re
pugnet explere placeat auribus uestris an
mentiar. et dicere obsecro absq; contentione
loquentes id quod iustum est. iudicate. et
non inueniemini in lingua mea iniqui
tatem nec in fauces meis strideat perlo
quium. VII.

Militia est uita hominis super terã
et sicut dies mercenarii dies eius. sicut
seruus desiderat umbram. et sicut mercenarius
prestolatur finem operis sui. sic. ego hu
milem sortitus sum mensem. et noctes labentes enume
rauit michi. si dormiero dicam quando surgã.
et rursus exspectato uesperam. et replebor
doloribus usq; ad tenebras. quia dimissa est ca
ro mea putredini. et sordibus pulueris sor
tis mee. dies mei uelocius transierunt quã a texente rescin
duntur. et consumpti sunt absq; ulla re
medio spei. recordare quia uentus est uita mea. non
reuertetur oculus meus ut uideat bona.
conspiciet me uisus hominis. et oculi
tui in me non substant. sicut consumi
tur nubes. et pertransit. sic qui descendit
ad inferos non ascendet. nec reuertetur
ultra in domum suam. nec cognoscet eum
amplius locus eius. quia ego non
parcam ori meo. loquar in tribulatione spi
ritus mei. et in amaritudine animæ
mee. numquid mare sum ego aut
cetus qui circumdatus custodiã. dixi.
consolabitur me lectus meus. et releuabor
loquens mecum in stratu meo.
uobis me per somnia. perterrebis. et horro
re concutiens. per uisiones. et
pendium. anima mea. et mortem ossa mea
eligat. nec ego ultra uiuam. parce
mihi. nichil enim. sunt dies mei. quid est
homo quia magnificas eum. aut quid apponis
erga eum cor tuum. uisitas eum diluculo. et
subito probas illum. usquequo non parces
michi. nec dimittis me ut glutiam
saliuam meam. peccaui. quid faciã

custos hominum. quare posuisti me
contrarium. et factus sum mihi ipse grauis.
cur non tollis peccatum meum. et quare non
auferis iniquitatem meam. ecce nunc in
puluere dormiam. et si mane me quæ
ris. non subsistam. VIII.

Respondens autem baldath suhites dixit
ad illum. loquens talia. usquequo multiplices
sermones ores. uerba. numquid deus supplantat iudicium. nec omnipotens subuertit
quod iustum est. si filii tui peccauerunt
coram eo. dimisit eos in manu iniquitatis
sue. tu tamen si diluculo ad deum surrexeris. et ad
omnipotentem fuerit deprecatus. si
mundus. et rectus incesseris. statim evigilabit ad te. et pacatum reddet habitaculum iustitie tue. et si priora tua
fuerint parua. nouissima tua multiplicabuntur nimis. quæsoga. a. generationem pristinam
diligenter interroga. patrum memoriam. hesterni quippe sumus. et ignoramus
quia umbra dies nostri sunt super terram.
qui docebunt te. et loquentur tibi. et de corde
suo proferent eloquia. numquid nascitur papyrus absq; humore. aut crescit
arundo absq; aqua. adhuc in flore suo. et
nondum carpitur manu. arescit omne fenum
hoc arescunt. ac uie omnium qui obliuiscuntur deum. et spes hypocrite peribit. non
placebit uecordia eius. et sicut tela aranee fiducia eius. nitetur super domum
suam. et non stabit. fulciet eam. et non consurget. humectus uidetur ante solem. et in ortu suo germen eius egredietur. super terram. radix eius
in densabitur. super acerua petra habitabit. si absorbuerit eum de loco suo. negabit eum. et dicet. non noui te. hec est
enim lætitia uie eius. ut rursum de terra
alii germinentur. deus non proicit simplicem. nec porriget manus malignis. donec impleatur risu os tuum. labia
tua iubilo. qui oderunt te induentur
confusione. tabernaculum impiorum non subsistet. IX.

Respondens iob dixit. uere scio quod ita sit.
et quod non iustificetur homo compositus deo. si uoluerit contendere cum eo
non poterit ei respondere unum pro mille. sa
piens corde est. et fortis robore. quis restitit ei et pacem habuit. qui commouit mon
tes. et nescierunt. hii quos subuertit in

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

furore suo qui commouet terram de loco suo
et columpne eius contremiscunt qui precipit so
li et non oritur et stellas claudit quasi sub sig
naculo qui extendit celos solus et graditur
super fluctus maris qui fecit arcturum et
orionem et hyadas et interiora austri qui fa
cit magna et incomprehensibilia et mirabilia
quorum non est numerus si venerit ad me non vi
deo eum et si abierit non intelligam si re
pente occiderit quis resistet ei aut quis dicet
ei cur ita facis deus ira eius non potest
stare subpositi sunt ei qui portant orbem
et qui habitant in eo ut ego quidem aliter
loquar cum eo aut quis sum ego ut habe
am verba mea cum illo et quia etsi habuero
quippiam iustum non respondebo
sed meum iudicem deprecabor et cum invocan
ti me exaudierit non credo quod audierit vo
cem meam qui in turbine involat me et mul
tiplicat vulnera mea etiam sine causa non per
mittit me respirare et implet me amaritudinibus
si fortitudo quaeritur ecce fortissimus si
aequitas iudicii nemo audet me reum facere si
me iustificare voluero os meum condemnabit
me si innocentem ostendere voluero pravum me
comprobabit simplex fui sed ignorabit
anima mea mei et taedebit me vitae meae
unum est propter quod locutus sum innocentem
et impium ipse consumit si flagellat occi
dat semel et non de poenis innocentium
ridebit terra tradita est in manus impii
vultum iudicum eius operit quod si non ille
est quis ergo est dies mei velociores cursore
fugerunt non videbunt bonum praeterierunt quasi
naves poma portantes vel sicut aquila volans ad escam
dixero non eloquar mea loquar contristatus
meam et dolore torquebor verebar omnia
opera mea sciens quod non parceres delinquen
ti et sic impius sum quare frustra
laboravi in vanum si lotus fuero quasi aquae nivis
et fulserint velut mundissimae manus
meae tamen sordibus intinges me et abhorrebunt
me vestimenta mea et non
erit qui similis est mei nec qui
metuam iudicio exequo possit audi
re non est qui utrumque valeat arguere
et ponere manum suam in medium duo
quae animae nostrae auferat et pavor eius non
me terret loquar nec timebo eum non
possum metuens respondere
Taedet animam meam vitae meae

mittam ad illum me eloquium meum
loquar in amaritudine animae meae dicam
deo nolo me condemnare indica mihi
me cum iudices quamobrem mihi iudi
cium tuum si calumpnieris me opprimat me
opus manuum tuarum consilium impiorum
adiuvet quomodo obscuraris tibi sicut
autem videt homo tu videbis quomodo
videt homo dies tui sicut dies hominis sunt
humana sunt tempora tua ut quaeras iniqui
tatem meam scias ut peccatum meum
cum sciat quod nihil impium fecerim cum sit
nemo qui de manu tua possit eruere
manus tuae fecerunt me et plasmaverunt
me totum in circuitu et sic repente praecipi
tas me memento quaeso quod sicut lutum fe
ceris me et in pulverem reduces me nonne sicut
lac mulsisti me et sicut caseum coagulasti
me pelle et carnibus nervis et ossibus compe
gisti me vitam et misericordiam tribuisti
mihi et visitatio tua custodivit spiritum meum
haec tamen celabas intus apud te scio quod
universi memineris si peccavero et parcas mihi
nec a culpa mea munda me
et si impius fuero ne mihi
est vae et si iustus non levabo caput
affligor ut ignominia et circumspice humilitatem
meam et laborem meum et dimitte universa delicta
mea quare in faciem meam non respicis et
existimas me quasi hostem tuum contra folium
quod vento rapitur ostendis potentiam tuam
et stipulam siccam persequeris quia scribis
contra me amaritudines et consumere me
vis peccatis adolescentiae meae quae possedit
me posuisti in nervo pedem meum et conside
rasti omnes semitas meas et vestigia pedum
meorum quae imitabantur imputredini quasi
qui comeditur a tinea et sicut vestimentum
quod devorat eum tinea homo de muliere
brevi vivens tempore repletur multis miseriis
qui quasi flos egreditur et conteritur et fugit velut
umbra et nunquam in eodem statu permanet
dignum super huiusmodi aperire oculos tuos
et adducere eum tecum in iudicium quis potest
facere mundum de immundo conceptum semine
nonne tu qui solus es
numquid non dies eius
finientur numerus mensium tuorum apud te est
constituisti terminos eius qui praeteriri non
poterunt recede paululum ab eo et quiescat
donec optata veniat quasi mercenarii diei
tempus eius
Respondens autem sophar naamathites dixit
numquid qui multa loquitur non
audietur aut vir labiosus iustus habebitur
filii eius tacebunt homines tibi et quasi
aquilo concutiet arentia sic et ille
commovebit peccatores
dixisti enim eruditio mea munda sum in conspectu
tuo ego autem deus loquerer tecum et
aperirem labia mea et ostenderem tibi secreta
sapientiae et quod multiplex sit lex eius scias
tibi deum et multo minora exigere ab eo
quam meruerit iniquitas tua

Gray Scale 0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nesligia dei comphyldel-nulq; ad perfectū
omnipotentem reperies celebor celo est-sed
sicut pro fundior inferno-unde cognosces
longior tua mensura cuius-latior mari
subuñr omnia-ul' inimicum quarumcūq;
quis cōtradicet ei aut quis ei dicet-potest tu
ra tuis fac-in-nouit hominū uanitatē
-videns nichilq; nonne considerat au
tem uanus in superbiam erigitur-tanquā
pullum onagri se libū natum putat
ra ad firmandū cor tuum-et expandita ad
eum manus tuas si iniquitatem que ē
in manu tua abstuleris ate-non per
manserit in tabernaculo tuo tunc sine
tuc leuare poteris faciem tuam absq; ma
cula-et stabilis-non tunc eris miserie
quoq; obliuiscēris-eā aquarū que præ
erunt non recordabris-eā midiem sur
gere-et lucere tibi ad uesperum-et cum re
consumptum putaueris occidi ut lucifer
-ex ibis fiducia-quia ē spes-et fossus
securus dormies-et requiescēs-non est qui
te exterret-et deprecabuntur faciem tuam
plurimi-et alii autē impiorū deficient-et effu
gium perdita ab eis-et nec unorum ab ho
minū-anime-

XII

Respondens autē iob dixit-ꝙ uos estis
soli homines-et uobiscū mortetur
sapia-habeo cor sicut-et uos-nec inferior
sum uestrum-quis-n-ignorat hec quo
que quidem a meipso habeo-qui deridet
amicū suum-quasi clamans ad deum-et
exaudiat eum-derisus-simplicitas-simplex
iustus-in derisum-lampas contempta
apud cogitationē diuitum-parata ad tē
pus motum-abundant tabernacula
predonum-audacter prouocant deum
cum ipse dederit omnia in manus eorum
uerumtamen interroga iumenta-et docebunt te
-et uolatilia celi-et indicabunt tibi-loque
re-et tradebit tibi-narrabunt ea piscēs
maris-quis ignorat-qd' omnia hec ma
nus domini fecerit-in cuius manu anima
uniuersi-et spūs uniuscuiusq; carnis hominis
-nonne auris uerba diiudicat-et guttur es
melentis saporem-in antiquis est sapi
entia-et in multo tempore prudentia
-apud ipsum est sapia-et fortitudo-ipse habet consi
lium-et intelligentiam-si destruxerit nemo
est qui edificet-si uinxerit hominem
nullus est qui aperiat-si cohibuerit aquas
omnia siccabuntur-si emiserit eas sub
uertent terram-apud ipsum est fortitudo-et
sapia-ipse nouit-et deceptum-et decipientem-et eum
qui decipitur-adducit consiliarios insul
tum finem-et iudices in furorem abdu
cit reges dissolutos-et cingit fune-ve
nes eorum-ducit sacerdotes eos ingloo
riosos-et optimates supplantat-commutans la
bium ueracium-et doctrinam senum au
ferens-effundit despectionem super prin
cipes-et quasi opibus fuerant uelut-qui
uelamen pro fundit de tenebris-et pro du
cit in lucem-et nationes-et umbrā mortis
multiplicat gentes-et perdit eas-et subiu
gat in integrum ne-et non reuocat cor pe-et apium pli fine-et decipit eos ut
finitima incedant-et inuium-et pauimen
ti non intelligent-et quasi ebrios-et non intuebitur-et errare eos
faciet-et debetos.

XIII

Certe omnia uidit oculus meus-et audi
uit auris-et intellexit singula-et iux
ta-et non-ego noui-et ne inferior uestri
ego sum-et-tā ad omnipotentem loquar
-et disputare cum deo apio-primi uos ol
uentes fabricatores mendacii-et uos
per uersi-et cognitationes-et quæ utinam ta
ceretis-ut putaremini sapientes-et audi
te ergo correptionem meam-et iudicium
labiorum meorum attendite-iumquid de
iudiget iniq; mendacio-ut pro illo loqua
mur dolos-iumquid faciem eius accipi
tis-et pro deo iudicare nitimini-aut placē
bit ei quem celare nichil potest-aut de
cipietur ut homo nec fraudulenter age
re uos arguet-qui in abscondito facies ei
acceptionem-et ut se commoueat-et ba
bet uos-ne forte eius ruinet super uos-et me
dicina uana compenabit cinis-et dedigna
tionem lutum-tacete paulis per
-et loquar-et ad me-et quicquid michi mens fuerit-et
-quare laceo carnes de dentibus meis-et tollam
animam meam pro manibus meis
-si occidet me nisi speraro-et uiam
meam in conspectu eius arguam-et ipse erit
saluator meus-non-ne ueniet in conspe
ctu eius omnis hypocrita-audite sermonem
meum-et confabulationem perspicite auribus
uestris-si fuero iudicatus-scio qd' iustus
sim-et quis est qui iudicetur-mecum
-et-quare tacens obmutescam-et non ma
ne faciat tu-et-tunc a facie tua non abs
condar-manum tuam longe fac a
me-et formido tua non me terret-et
-et deo tibi-aut certe loquar

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mundo ut. Quinam ego sum qui contradicat
sententiæ meæ aut; debuit ostendere mihi ur-
sitatem viam. absconditi carbonarii mei
unguem unum. et totum quod uenio rapi
uit ostendit potentiam manu. stipulam
siccam persequeris. scribis enim me a
maturitudine. consumi me qui parui
adolescentiæ meæ. posuisti in nervo pedem
meum. et observasti omnes semitas meas
et considerasti vestigia radicis pedum meorum
qui putredo consummendum sicut uestimentum
quod comedit tinea. et homo natus de muliere
brevi uivens repletur multis miseriis. qui egre-
dit quasi flos et conteritur. et fugit velut umbra
et nunquam in eodem statu permanet. dignum
ducis super huiusmodi aperire oculos
tuos. et adducere eum tecum in iudicium
quis potest facere mundum de immundo conceptum
semine. nonne tu qui solus es.

Breves dierum hominis sunt. numerus mensium
eius apud te est. constituisti terminos
eius qui præteriri non poterunt. recede pau-
lulum ab eo. ut quiescat donec optata
veniat. sicut mercenarii dies eius.
Lignum habet spem. si præcisum fuerit rursum
virescit. et rami eius pullulant. si senuerit
in terra radix eius. et in pulvere emortua
fuerit stipes eius. ad odorem aquæ
germinabit. et faciet comam. sin autem mortuus
fuerit homo. et nudatus atque consumptus fue-
rit. et ubi quæso est. recedent a fabro aquæ de mari.
et fluvius vacuefiet arescet. sic homo cum dor-
mierit non resurget donec atteratur cœlum
non evigilabit. nec consurget de somno suo.
Quis mihi hoc tribuat ut me tegas apud
infernum. et abscondas me donec pertranseat
furor tuus. constituas mihi tempus in quo
recorderis mei. putasne homo mortuus rursum
vivat. cunctis diebus militiæ meæ sustinebo
donec veniat immutatio mea. vocabis me. et ego
tibi respondebo tibi operi
manuum tuarum porriges dexteram tuam
gressus meos dinumerasti. parce peccatis
meis. signasti quasi in sacculo delicta mea
et curasti iniquitatem meam. quasi
aliquis de fluctu siccum transeuntem de
loco suo. aqua de cavatæ atque collu-
vio paulatim cuncta consumitur.
homines et spes illius pereunt. obtenta eius
paululum sunt. in perpetuum contabescet in

mundo suo. et animam eius cum moerore
videbit. et carnem eius cum suo dolore
non intelliget. et sic erit eius anima super se
dolebit. et anima illius super semet ipsa in

Respondens autem eliphaz themanites dixit
sapiens quidquid habuerit in ventre suo effundet
urens spiritus. qui non est utilis in sermonibus
et in verbis quibus non expedit. numquid non
pro nihilo stultus coram deo reputabitur. et
quasi ma os tuum iniquitates. imitaris enim
blasphemantium condemnabit te os tuum
non ego. labia tua respondebunt tibi. numquid
primus homo tu natus es. aut ante colles formatus.
numquid consilium dei audisti. detrahes
quippiam ad te. aut quid scimus quod
ignoremus. aut intelligis quod nesciamus.
et senes. et antiqui sunt in nobis multo
plus quam pater tuus. numquid grandia
te consolationes movent. et sermo blandus
quid tibi. quid tumet cor tuum. et contra deum
loqueris. tales sermones de ore tuo. ipsum
monent. quid est homo ut in mundo
sit. aut iustus apparet natus de muliere.
ecce inter servos eius nemo immutabilis. et
in angelis suis reperit pravum. quanto magis
abominabilis et inutilis homo
qui bibit quasi aquam iniquitatem. credendum
est audi me. quod videre narrabo tibi. quæ
prudentes confitentur. et non absconderunt
patres suos. quibus solis data est terra. nec
pertransibit alienus per eos. impii semper
in dolore. numerus annorum incerti est
tyranno. et numerus ferreus semper
in mente. ultio eius pavor sit illi. semper
enim timet. quasi gladius pendet desuper
et nulla fiducia. quasi ad ruinam patet
cunctis diebus. circumvolat panis. ubi
est. scit quod paratus sit in manu eius tenebræ
diei. terrebit eum tribulatio. et angustia
vallabit eum. sicut regem qui præpa
ratur ad prælium. eo quod extenderit contra deum
manum suam. et contra omnipotentem
roboratus est. cucurrit ad illius deum
erecto collo. et pinguedine armatus est.
operuit facies eius crassitudo adipis.
et abscondit lumbos suos. habitavit in civitatibus
desolatis. in domibus quæ

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

uicta pe- dica eius. ideo puta eius super se
mittam & undiq; terebunt eum formidine
eius. & uolueunt pedes eius. & tenebunt eum
robur eius. & uidua uiuacitas coagulata eius.
deuorabit pulchritudinem carnis eius. primo
ar brachia illius primogenita mors. & uel
lauit de tabernaculo suo fiducia eius. & ca
cet super eum de ciuitate requies habitent
in tabernaculo illius sorti eius. quia non est ei
egressus. & non reuertetur ad domum suam.
& non reuertetur ad locum illius amplius.
Dedit deus inducet eius. & ecce uiuunt. & ua
lauerunt in senectute. & leuati sunt quasi
messis eius. memoria illius
pereat de terra. & non celebretur nomen eius
in platea. & pellet eum de luce in tene
bras. & de orbe transferet eum. non erit semen
eius. & progenies in populo suo. nec ulla re
liquie in regionibus eius. qui die eius stupe
bunt nouissimi. quemadmodum inuasit horror
eos qui ante fuerunt. habitacula iniqui iste lo
cus. & hec quis ignorat deum

CAP. XIX.

Respondens autem iob dixit. & quousq; affli
gitis animam meam. & contritis me sermo
nibus. ecce decies confunditis me. non
erubescitis opprimentes me. & certe ego
ignorans. mecum erit ignorantia mea.
ad uos sermo meus ingreditur. si quidem uos ego
uobis meis. & deum nunc intelligite qui deus
non est quod iudicio arguere me. & flagel
lis suis me circuire. ecce clamabo uim
patiens. & nemo exaudiet. & iudicabor.
non est qui iudicet. semitam meam. &
uiam non possum. circumdedit me. & caligauit
posuit. & spoliauit me gloria mea. & abstu
lit coronam de capite meo. destruxit me
undiq;. & ego abiui. & quasi arborem abstu
lit spem meam. & iratus est. & me furore et
stimauit me sibi. & ordinem suum. cum ue
nerunt latrones et circumdederunt tabernā
cula mea. per me nobiles eius. fugerunt. & ha
buerunt me. & qui peregrinus fui in
ecclesia eorum. & ecce uicinus meus deserui
uit me. & qui cognouerunt me. quasi ignotum
me habuerunt. & quasi alienum fui in
oculis eorum. & ecce uocaui. & non respon
dit mihi. & ore meo deprecabar
illum. & uinum meum. & ex ore meo. & uxor
mea. & orabam filios uteri mei. & fratres
quoq; despexerunt me. & cum abscede
rem. detrahebant mihi. & abhorta
ti sunt me quondam familiares mei. &
quem maxime diligebam. & ad ultimum est
mei. pelli mee consumpti sunt ossibus. & adhe
sit os meum. & pelli. & derelicta sunt circa labia mea
dentes mei. & misereminini mei misere
mini mei saltem uos amici mei. quia manus
domini tetigit me. quare persequimini
me sicut deus. & carnibus meis saturami
ni. quis mihi det ut exarentur. imo
stylo ferreo aut plumbi lamina aut
celte stalpantur in silice. scio enim redemp
tor meus uiuit. & in nouissimo die de terra
surrecturus sum. & rursum circumdabor
pelle mea. & in carne mea uidebo deum
saluatorem meum. quem uisurus sum ego
ipse. & oculi mei conspecturi sunt eum
& non alius. reposita est hec spes mea in sinu
meo. quare ergo nunc dicitis persequa
mur eum. & radicem uerbi inueniamus con
tra eum. fugite ergo a facie gladii quia ultor
iniquitatum gladius est. & scitote esse
iudicium.

CAP. XX.

Respondens autem sophar naamathites
dixit. ideo arte cogitationes mee ue
lociter succedunt sibi. audiui correptionem
doctrinam meam qua me arguit. spiritus
autem intelligentie mee inspirat mihi.
hoc scio a principio. ex quo exit positus ho
mo super terram. quod laus impiorum breuis sit. &
gaudium ypocrite ad instar puncti. si
ascenderit usq; in celum superbia eius. & caput
eius nubes tetigerit. quasi sterquilinium in fi
ne perdetur. & qui eum uiderant dicent
ubi est. abibit quasi somnium & non
inuenietur. transiet sicut uisio nocturna.
oculus qui eum uiderat non uidebit. nec
ultra intuebitur eum locus eius. filii eius
attenuentur egestate. & manus illius red
dent dolorem suum. ossa eius impleb
untur uitiis adolescentie eius. & cum eo
in pulue dormient. cum autem dulce fuerit in
ore eius malum. abscondet illud sub lin
gua sua. parcet illi. nec derelinquet illud
celabit in gutture suo. panis eius in ui
scera illius uertetur. in fel aspidum intrinse
cus. diuitias quas deuorauit euomet. de
uentre eius extrahet eas deus. caput ad
spidum sugget. occidet eum lingua u
per. non uidebit riuulos fluminis torren
tis mellis. & butyri. reddet que fecit omnia
nec ei gluttiet. iuxta magnitudinem ad
inuentionis tuge sic. & substantia eius
```

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen
```

tel laubulum eius nec mā cōtēdat cu
ca audiuel cēli pambulat. ¶ unquid le
uiatā scies custodire cupit sūt calcare
rūt uīa iniqui. ¶ qui subpressi sūt ad
rempt sunt. et fluuiul subūt fundam
tum eōz. qui dicebant deo recede a nob.
qsi uiā ei⁹ nolle scire omnipotēs. et
quid habuant eis. cum ille impleret; domū
eōz tenebul. quoz cōsilia procul sint a me.
debunt uelut stabulum. et non erit
sublimabit eos. ¶ ionne tenebla est erec
tio eōz. et celsitudal eōz. ideo non erubes
cet. et quiescet. ¶ et ibi deo patebit. ip
se ei⁹ sedet sanctul optimol. ¶ sicut ex
pce illuit lege. ponte sermonel eius in
corde tuo. et reuertere tūc ad omnipo
tentem edificabis. longe facel iniqui
tatem a tabernaculo tuo. et habit pro tra
sluceā. et pro luce tenebrel aurea. est
q; omnipotēs in hostel tuol. argentū
coacerbauit. tūc super omnipotentem de
tuae affluel. et leuabis ad dm faciem
tuam. rogabis eum. et audiet te. uo
ta tua reddet. decliel rem. et lucebit ī
tuis tuul splendebit lumen. ¶ cum h
humiliatul fuit. erit tu gloriā. qui
clinauit oculol suol. ipse saluabit. et sal
uabit innocentē. saluabit autē in munditia
manuum tuaz

CAPUT XXII

Respondēs autē iob dixit. ¶ sic quoq; i
amaritudine est sermo meus. et
manus plage mee aggrauata est sup
gemitum meum. ¶ quis michi tribuat
ut cognoscam. et inueniam illum. et
ueniam usq; ad solium eius. ponam co
ram eo iudicium. et os meum replebo
argumentis; ut sciam uerba q̄
mihi respondeat. et intelligam que di
cturus sum mihi. ¶ numquid multa fort
itudine contendat mecum. nec magnitudini
mis sue uolet me premere. ¶ sed ponat
ur ē me equitem. et quiescat ad
uictoriam iudicium meum. et ad
orientem. et ecce. non apparet. et ad occi
dentem. non intelligam illum. et ad
sinistram. quid agam. non apprehēdā
eum. et me uertam ad dexteram. et nō
uidebo illum. ¶ ipse ibi est uiam meā
et probabit me. et aurum quasi per ig
nem trāsiet. ¶ uestigia eius secutus est
pes meus. uiam eius custodiui. et
de clinaui nec ea. mandatum labioz
eius nō recessi. et in sinu meo abscondi
uba oris eius. ¶ ipse autē solus est. et nemo a
uertere potest cogitationes eius. et quod
cumq; uoluit hoc fecit. ¶ numquid et qui
nichil uoluntatem suam. et alia multa
talia plura sunt. et quid certe absque eius
iudicio sunt. ¶ hinc ergo timore
re tollitur. et mollitur cor meum. et
omnipotēs conturbatus sum. et me. et
pertimui. ¶ et tenebral nec

CAPUT XXIII

tatem meam operuit caligo.

Quare a domino potente non sunt abscondita
tempora. ¶ cur aiunt nouerunt eum
ignorant dies illius. ¶ alii termino[s] transi
erunt. diripuerunt greges. et pauerunt
eos. asinum pupillorum abegerunt. et
abstulerunt pro pignore bouem uidue.
subuerterunt pauperum iter. ¶ oppri
serunt pariter. mansuetos terre. alii q;
onagri in deserto egrediuntur ad opus
suum uigilantes. et ad predam preparant
panem sibi. ¶ agrum non suum demetu
runt. uineam eius quem ui oppressit
uindemiant. ¶ nudos dimittunt homi
nes indumenta. nullum operimentum in frigore
habentes. quos imbres montium rigant. et non habentes
amplexantur lapides. ¶ uim fecerunt de
pauper. et pupillos. nudum pauperem
deportauerunt. ¶ et famelicis ab
stulerunt manipulos. ¶ inter parietes eorum
fecerunt sitire. ¶ et torcularia calcauerunt
et esurierunt. ¶ de ciuitate homines gemere fecerunt
et anime uulnerator clamabunt. ¶ et deus ultionem non re
putabit. ¶ ipsi fuerunt rebelles lumini. nesci
erunt uias eius. nec reuersi sunt per semi
tas illius. ¶ mane primo consurgit homi
cida. interficit egenum. et pauperem. et
nocte sicut fur. ¶ exulat adulter. ob
seruat caliginem dicens. non me vi
det oculus. et operuit uultum suum.
perfodiunt in tenebris domos. sicut in
die condixerunt sibi. ignorauerunt
lucem. ¶ si subito apparuerit aurora. de
putant umbram mortis esse. et in ten
bris quasi in meridiano ambulant. ¶ leuis est super
faciem aque. maledicta sit pars eius in
terra. nec ambulet plenam uineas. ad
nimium calorem trāsiet ab aquis ni
uium. usq; ad infernos peccata illius. ob
liuiscatur mater dulcedo illius. uermis

sit in recordatione ei; conuertatur ei in lignum
fructuosum pauit u sterilem ne quo non
turat uidue non bñ fecit de matre forcet in
fortitudine sua rapuit fortes et non credet uite
sue. Dedit ei deus locum pñe nulle abun
dare eo in pybriam celi u illius sunt in
uisi illius eleuati sunt ad modicum et non
subsistent humiliabuntur sicut omnia
auferentur sicut summitates spice
conterentur. Quod si non est ita quis me p
test arguere et mendacem ponere ante ds
uba mea.

XXV

Respondens aut baldach suites dixit
potestas et pauor apud eum est qui facit
concordiam in excelsis; suis. Numquid
est numerus militum eius super quem n
surget lumen illius. Numquid iustificari pt homo comparatus ds aut apparere
mundus natus de muliere ecce et luna non splendet et stelle non sunt mun
de in conspectu eius quanto magis homo pu
tredo et filius hominis uermis.

XXVI

Respondens aut iob dixit cuius adiutor
es. Numquid imbecillis et sustentas
brachium eius qui non est fortis. Cui de
disti consilium forte cui qui non hz sa
pientiam et prudentiam ostendisti plenam
ad quem dicere uoluisti. Non enim qui fe
cit gigantes ecce gigantes gemunt
sub aquis et qui habitant cum eis. Nudus e
inferni coram illo et nullum est operi
mentum perditioni. Qui extendit aquilo
nem super uacuum et appendit terram
super nihilum. Qui ligat aquas in nu
bibus suis ut non erumpat pariter deor
sum qui tenet uultum solii sui et ex
pandit super illud nebulam suam
laminum circumdedit aquis usq; dum
finiatur lux et tenebre consumpte re
rum gremus eorum. Columpne cae
li pauent ad nutum eius in fortitudine illius repente maria congregata
sunt et prudentia eius percussit
superbum. Spe eius ornatus celi. Iob
sententiam manu eius eduxit ser
pentem tortuosus. Ecce expars dicta
sunt uiarum eius et cum uix paruam stillam
sermonis eius audierimus. Quis
poterit tonitrui magnitudinem eius

Addidit quoq; quoq

XXVII

iob assumens parabolam suam
et ait. Viuit deus qui abstulit iudi
cium meum et omnipotens qui ad amaritudinem animam meam
reddonet sup est aurem in me et spe di in
nanib; mei non loquentur labia in
iquitatem nec lingua mea meditabit
mendacium absit a me ut uos esse iu
stos iudicem donec deficiam non recedam ab
innocentia mea iustificationem meam
quam cepi tenere nec deseram nec reprehendit me cor meum in omni uita mea. Quia
ignis succendit meus ad uindictam mei
si iniquus que est ne spes ypocrite si
nauit rapinam non liberet deus animam
eius. Numquid deus audiet clamorem
illius cum uenerit super illum angustia
aut potest omnipotens delectari in
uocare deum omni tempore. Docebo uos
per manum di que omnipotens sit et non
abscondam. Ecce uos omnes nostis et quid
sine causa uana loquimini. Hec est pars
hominis impii apud deum et hereditas
violentor; que ab omnipotente suscipi
ent. Si multiplicati fuerint filii eius in gladio erunt. Nepotes eius non sa
turabuntur pane. Qui reliqui fuerint
ex eo sepelientur in furia. Nudi non plorabuntur. Si congregatur sicut terra
argentum et sicut limum preparauerit ue
stimenta preparauit quidem sed iustus
induetur illis. Argentum innocens
diuidet et aurum domus
suam. Sicut tinea domum
suam sicut custos fecit umbraculum
Dives cum dormierit nihil secum auferet
aperet oculos suos et nichil inueniet
Apprehendet eum ut aqua mors nocte
Opprimet eum tempestas tollet eum
uentus urens auferet. Uehemens mit
tet eum de loco suo et mittet super
eum et non parcet. De manu eius fu
giens fugiet. Stringet super eum ma
nus suas. Sibilabit super eum uni
uersus locum eius.

XXVIII

Habet argentum uenarum suarum pres
pria auro locus est in quo conflatur.
Ferrum de terra tollitur. Lapis solutus
calore mutatur. Tempus posuit te
nebras. Omnium finem ipse considerat lapi
dem quoq; caligonis et umbram mortis
Dividit torrens a populo peregrinantes eo
quos obliuisci est pedes egentis. Hominibus si
uolentibus de qua oriebatur panis in loco
suo ignis sub illa eruitur locus saphyri lapi
des eius et glebe illius aurum. Semitam

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ignorauit deus nec requirat eū oculus eius
nunq̄d non calcauimus eam filii inuitoꝝ nec
perhibuit pes eam semita ad uiam eius declinauit
dextram suam subuertit auditibus
mortis spem meā noluit excidit ut omne pondus
sum uidit oculus eius si fundamenta quoq; flu
minū terrarum reuelabuntur propter quid dixit
lucernam sapientia vero ubi inuenitur aut quis
est locus intelligentie scitur homo pretium
eius nec inuenietur in terra suauiter uiuen
tium ait abyssus dicit non est in me et mare lo
quitur non est mecum non dabit aurum obri
zum pro ea nec appendetur argentum in
commutatione eius non conferetur tinc
tilibus indie coloribus non lapidi sardonico pre
tiosus ut sapphirus non adequabit ei aurum
nec uitrum non commutabuntur pro
ea uasa aurea excelsa eminentia nec com
memorabuntur in comparatione eius
humana sapientia de occultis non adequa
bit ei topazius de ethyopia nec tincture
mundissime componetur unde ergo sapien
tia quis est locus intelligentie abscon
dita est ab oculis omnium uniuersum uo
lucres quoq; celi latet perditio mortis dixerūt
auribus nostris audiuimus famam eius deus
intelligit uiam eius ipse nouit locum
illius ipse enim fines mundi intuetur omnia
que sub celo sunt respicit qui fecit uentis
pondus et aquas appendit in mensura qū
ponebat pluuiis legem et uiam procellis sonā
tibus tunc uidit illam et enarrauit ipsam ait
inuestigauit et dixit homini ecce timor domini ipse
est sapientia et recedere a malo intelligentia

Addidit quoq; iob assumens parabolam
suam et dixit quis mihi tribuat ut
sim sicut menses pristini sicut dies quib;
deus custodiebat me cū splendebat lucer
na eius super caput meum et ad lumen eius
ambulabam in tenebris sicut fui in die;
ad olentem me et tegente deus erat in
tabernaculo meo cū eram omnipotens me
cum et in circuitu meo filii mei cū lauaba
mus pedes meos butyro et petra fundebat
mihi riuos olei cū procedebam ad portam
quietis et in platea parabam cathedrā
cū uidebant me iuuenes et abscondebā
tur senes et assurgere stabant principes
cessabant loqui et digitum super po
nebant os suum uocem suam cohibebant
et lingua eorum guttur suo adhe
rebat auris audiens beatificabat me
et oculus uidens testimonium reddebat mi
quod liberassem pauperem uociferantem et
pupillum cui non erat adiutor benedictio
perituri super me ueniebat et uiduę
solabar indutus sum iustitia et uestiui
me sicut uestimento et diademate iu
dicio meo oculus fui ceco et pes claudo pa
ter eram pauperum et causam quam nesciebam
diligentissime inuestigabam et conterebā
molas iniqui et de dentibus illius auferebā
prędam dicebam in nidulo meo moriar
et sicut palma multiplicabo dies radix
mea aperta est et ros morabitur
in messione mea gloria mea semper in me
uiridabitur et arcus meus in manu mea in
stauratur qui me audiebant expecta
bant meam et tacentes super consilium
meum uerbis meis addere nichil
audebant stillabat eloquium
meum exspectabant me sicut pluuiam et
os meum aperiebant qui ad humilem seruiui
ridere eos non credebam et lucem
uultus mei non cadebat infirmi autem
uolui uiam ad eos sedebam primus et habitaui
quasi rex circumstante exercitu eram quasi
qui lugentes consolatur

Ipse autem derident me iuniores tempore
quorum non dignabar patres ponere cum ca
nibus gregis mei quorum inutile manuum mi
hi erat prorsus omnis uirtus perierat in
digui egestate et fame sterilesque rodebant
in solitudine squalentes calamitate mu
rientes et mandebant herbas et radicem iuni
perorum erat cibus eorum qui de
mentibus eiecti clamore ut latrones
persequebantur habitare torrentium in cauis terre et
glareis quorum inter dumos camebant et
sub sentibus congregabantur filii
stultorum et ignobilium et infra terram eruebantur
nunc autem in eorum canticum facta sum
et in fabulam uersus sum abhominantur me elongant se a me
et faciem meam conspuere non uerentur
quia funiculum meum aperuit et afflixit
me et frenum posuit in ore meo ad dex
teram orientis calamitatis mee iuuenes surre
xerunt pedes meos subuerterunt et op
presserunt quasi fluctibus semitas suas dissipa
uerunt contra me et iudicium sunt mihi et
preualuerunt non est qui ferre auxi
lium qui cum impetu muri aperta rumpit

ruerunt super me. ad meam miseriam deuo
luti sum. & requiescat sum in multitudinem absti
nuerit ne forte de siderum meum meliud
nullet per tinitur salus mea. & fuit autem in
memetipso mare erunt anima mea. ipsi
fideunt me dies affliccionis mee. & ore oi meo
p̄ferunt dolozib; qui comedunt me sicut
cibum panis. & in multitudine tocium con
sumitur uestimentum meum. & ligni capiti
nunc super cucurrerunt me. & compaciuit fi
liuro. & assimulatus sum fauille. & cinis
& mado ad tre. non exaudies me. & sto
non respicis me. mutatus es michi in
crudelem. & in duriciam manus tue adu
ersus me. & leuasti me. & super uentum
ponis eleuasti me. & liquefecisti me nimis
bene me. ad mortem
dei me. ubi constituta est domus omni
uiuentium. & certum non ad consumptionem
eoz extendat manum tuam. & si corruerint
ipse saltabit. & lebam quondam super eo d
afflictus eram. & compaciebatur anima
mea pauperi. & perpetrabam tonas. & ueru
nuit in mala p̄stolabar lucem. & erupe
runt tenebre. & nubes mea esterbue
runt absq; ulla requie. & circumdederunt di
es afflictionis. & erem. & nubes ambu sing
ultus. & plangens uerubo clamabo
& fui draconum. & sotius struthionum.
cutis mea denigrata est super me. & os
mea arduerunt pre caumate. & la
luluctum organum meum
in uocem flentium.

XXXI.

Pepigi fedus cum oculis meis ut ne
cogitarem quidem de uirgine. & in
parentem ihesu. & quam deus de super
ul hereditatem omnipotens de excelsis
sumquid non perditio est iniquo. & ala
henand operantib; iniquitatem. & non
ipse considerat uias meas. & cunctos gres
sus meos dinumerat. & si ambulaui in uani
tate. & festinauit in dolo pes meus. adpen
dat me in statera iusti. & sciat deus simplici
tatem meam. & si deuiauit gressus mi
de uia. & secutus est oculus meus cor me
um. & manus. & si adhesit macula de
rebus. & alius comedat. & progenies mea
eradicetur. & si deceptum est cor meum
super mulierem. & si ad hostium amici
mei insidiatus sum. & fortium ante
uxor mea. & super illam molaueritura
alii. & non. ne turpe est. & iniquum. & maxima
grauis est ulq; ad consumptionem deuorat

nomina eradicans germina. & si contem
si subire iudicium cum seruo meo. & an
cilla mea cum deceptarent ad uerum me.
quid enim faciam cum surrexerit ad iudi
cium deus. & cum quesierit quid respondo
illi. numquid non in utero fecit me qui
& illum operatus est. & formauit me
in unum. & negauit quod uolebant
pauperib; & oculos uidue expectare fe
ci. & comedi buccellam meam solus. & non
comedit pupillus ex ea. quia ab
iuuentute mea creuit mecum miseratio. & de
matris mee egressa est mecum. & si despe
ri pereuntem eo quod non haberet in du
mentum. & absq; operimento pauperem.
si non benedixerunt michi lumbi eius. & de
uellere ouium meaz calefactus est.
si leuauit super pupillum manum meam.
& cum uidem me in porta superiorem.
humeri meus a iunctura sua cadat. &
brachium meum cum ossibus suis o
ruat. & semper timui deum. & pondus eius
ferre non potui. & si putaui aurum
robur meum. & obrizo dixi fiducia ma
a. si letatus sum super diuitiis meis. mul
tis. & plurima reperit manus mea.
uidi solem cum fulgeret. & lunam incede
ntem clare. & letatum est absconditum
cor meum. & osculatus sum manum
meam ore meo. quod est iniquissima
ma. negando deum altissimum. &
gauisus sum ad ruinam eius qui me
oderat. & exultaui quod inuenisset eum
malum. non. non dedi ad peccandum gut
turi meum ut exposcerem maledicto
animam eius. & si non dixerunt uiri ta
bernaculi mei. quis det de carnib; eius
ut saturemur. foris non mansit pere
grinus. ostium meum uiatori patu
i. abscondi si homo peccatum meum.
celaui iniuriam meo in sinu meo. mea.
si expauit ad multitudinem turbam.
& despectio propinquor terruit me. non
magis tacui nec egressus sum ostium.
quis michi audiat. omnipotens. audi
scribat ipse cum iudicat. ut librum pro
pterem illum. & circumdem illum si co
ronam michi. & singulos gradus meos
pronunciabo illum. & si principi offe
ram eum. & ad uerum me. sta mea sci
mat. cum ipsa fuit eius de clem. &

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

fructus eius comedi absq; pecunia animam agricolarum eius afflixi. pro frumento oriatur mihi tribulus. et pro ordeo spina.
Defecerunt sermones Iob. Et non cessauerunt tres uiri isti reddere Iob eo quod iustus sibi uideretur. Iratusq; indignatus est helihu filius barachel buzites de cognatione ram. Iratus est autem contra Iob eo quod iustum se esse diceret coram deo. Porro ad iratus est contra amicos eius indignatus est eo quod minime reperissent responsionem et condemnassent Iob. Helihu expectauerat Iob loquentem eo quod seniores eum quoque essent dierum. Videns autem quod non esset responsio in ore trium uirorum iratus est ualde. Respondens helihu filius barachel buzites dixit. Iunior sum ego et uos uetustissimi propterea timui et expauescens non audebam indicare uobis. Dixi enim quod dies debeant loqui et multitudo annorum doceat sapientiam. Sed inspiratio est in hominibus et spiritus domini inteligentiam dat. Non sunt longeui sapientes nec senes intelligunt iudicium. Propterea dixi audite me ostendam uobis et ego meam scientiam expetam. Donec uerba faciebam sustinui. Auscultabam sapientiam uestram donec disceptaretis. Et cum animaduerterem quod nullus esset qui loquentem uos argueret et ad sermones meos quisquam non respondisset. Ne forte dicatis inuenimus sapientiam deus proicit eum et non homo. Mihi autem non est sermo compositus et ego non secundum sermones uestros respondebo illis. Contriti sunt et non loquuntur abstulerunt a se eloquium. Quia igitur expectaui non sunt locuti steterunt nec respondere ultra quicquam. Respondebo ego pars mea et ostendam scientiam meam. Plenus sum sermonibus et coartat me spiritus uteri mei. Ecce uenter meus quasi mustum absq; spiraculo dilaturabitur. Quasi nouas dirumpet utres. Loquar et respirabo paululum aperiam labia mea et respondebo. Non accipiam personam uiri nec homini quempiam adulabor. Nescio enim si post modicum tollat me factor meus.

Audi ergo Iob eloquia mea et omnes sermones meos ausculta. Ecce aperio os meum loquetur lingua mea in faucibus meis. Simplicitatem cordis mei sermones mei et quod pura labia mei intuentur loquentur. Spiritus dei fecit me et inspiratio omnipotentis uiuificauit me. Si potes rectum iudica et contra faciem meam loquere. Ecce ego quasi deus et tu de lumpo plasmatus es. Verumtamen nec terreat te eloquium meum nec manus mea tibi sit grauis. Dixisti ergo in auribus meis et uocem uerborum audiui. Mundus sum ego absq; delicto immaculatus et non est in me iniquitas. Querelas in me reperit et arbitratus est me inimicum sibi. Posuit in nervo pedes meos custodiuit omnes semitas meas. Et est deus in quo non est ergo iniquum. Haec est iustificatio mea. Deo quamquam sit deus homine ad iustificandum eum contendit. Quod non ad omnia uerba respondet et semel loquitur deus. Nec repetit somnium in uisione nocturna quando irruunt sopores super homines dormiunt et in lectulo requiescunt. Aperit aures uiros erudiens eos instruit disciplina ut auferat hominem ab his quae fecerat et liberet eum a superbia eruens animam eius a corruptione et uitam illius ut non transeat in gladium. Increpat quoque per dolorem in lectulo et omnia ossa eius marcescere facit. Abominabilis ei fit in uita sua panis et anime illius cibus qui delectabilis fuerat. Tabescet caro eius et ossa quae retecta fuerant nudabuntur. Appropinquabit corruptioni anima eius et uita illius mortiferis. Si fuerit pro eo angelus loquens unus de mille ut annuntiet homini aequitatem miserebitur eius et dicet libera eum ut non descendat in corruptionem inueni in quo emplacabilis ei fiat. Consumpta est caro eius a supplicio reuocetur ad dies adolescentiae suae. Deprecabitur deum et placabilis ei erit et uidebit faciem eius in iubilo reddet homini iustitiam suam et respiciet homines et dicet peccaui et uere delinquebam et ut eram dignus non recepit. Redemit animam suam ne pergeret in interitum et uiuens lucem uideret. Ecce haec omnia operatur deus tribus uicibus per singulos ut reuocet animas eorum a corruptione ut illuminet in luce uiuentium. Attende Iob audi me tace et ego loquar. Si autem habes quod loqui respide mihi. Uolo te apparere iustum. Quod si non habes audi me tace et docebo

...rem meum probato iustum dere ni ab
...q; mendaci sermonem meum per festa sua
...probabunt e si potens non abiicit eum
...potens & non saluat impios iudicium
...pauperib; tribuit non auferet a iusto oculos
...suos regem in solio collocat in perpetuum
...et exaltati sunt quasi parum in charthemis
...nium eorum fundi; paupertatem indicabit
...eis opera eorum et scelera eorum quia potenter fu
...erunt et elabetur quasi; aurem eorum ut ne
...mpiat loquentem ut reuertantur ab impiis
...me & audierunt iob et maiores tempe
...bunt dies suos in bono & annos suos in glo
...ria & si non audierint transibunt per
...gladium & consumentur insipientia tamen
...lauerit & calidi prouocant iram dei nec cla
...mabunt cum uincti fuerint nec morientur in
...tempestate anima eorum in iuuentute eorum in
...ter effeminatos eripiet pauperem de an
...gustia sua & reuelabit in tribulatione ne
...rem eius si igitur saluabit te de ore an
...gusto latissimo & patente fundamento
...subter te requies autem mense tue erit plena
...pinguedine tua cui iudicium impii iudicata est
...causa & iudicium & recipiet non te ergo superet ira ut aliquem opprimas
...nec multitudo donorum inclinet te ne pone
...magnitudinem tuam absq; tribulatione
...nec omnes qui tribulant tribulos fortitudi
...ne & ne prorumpat nostrum ut ascendant
...pro eis & ne declines ad iniquita
...tem hanc n. cepit super hoc miseriam
...ecce deus excelsus in fortitudine sua nul
...li similis in legislatoribus quis potest
...scrutari uias eius aut quis audet ei dice
...opera tua sed memento ignores quod ignoro
...vel opus eius de quo cecinerunt uiri & omnes
...homines uident eum unusquisque intuetur
...procul ecce deus magnus uincens
...scientiam numerus annorum eius inesti
...mabilis qui auferet stillas pluuie effun
...dit hymbres ad instar gurgitum qui de
...nubibus fluunt quos prefluunt omnia de
...super multos extendit nubes & retegit
...lumen throni sui dispergit super eam caligi
...nem suum & fulgurare lumine suo desuper
...cardines quoque maris operuit enim in
...dicat populis & dat escam multis mora
...tis manibus abscondit lucem & precepit
...per eam ut non reuertatur adnuntiat de
...ea amico suo quod possessio eius sit & ascendat
...non possit ascendere

XXXVII

...opter hoc expauit cor meum & mouit e
...de loco suo audite auditionem in terrore uocis eius & so
...num de ore illius procedentem subter
...omne celum emittit & lumen illius super terminos
...terre post eum rugiet sonitus tonabit ma
...gnitudinis sue & non inuestiga
...bitur cum audita fuerint uox eius tonabit de
...mirabili sua in uirtute sua qui facit magna
...& inscrutabilia & quorum non est numerus
...qui dat niuem descendere super terram & hyemis pluuias &
...imbres fortitudinis sue qui in manu omnium
...hominum signat ut nouerint singuli opera sua ingredietur bestia latibu
...lum suum & in antro suo morabitur ab interio
...ribus egredietur tempestas & ab aquilone frigus
...flamme dei conflatur gelu in uultum
...latissime fundentur atque innumere de
...fidat nubes spargunt lucem suam quae circumu
...mutantur cuncta per circuitum quotcumque
...ea uoluntas gubernantis ut quicquid illi
...precepit ad omne quod habitat super terram
...siue in una tribu siue in tribus
...suis siue in quocumque loco misericordie
...sue eas iubet stare
...audi hec iob sta & considera mirabilia dei quomodo sapiens
...operatur deus & ostendit lucem nubium
...magnas operatus scientias & quicquid nostrum
...nubium tegmina tua calida sunt cum
...flata fuerit terra austro & fortissimum eius
...fabricatus est celos qui solidissimi quasi
...fundati sunt ostende nobis quid dicamus
...illi nos enim nichil intelligimus propter
...quod narrabit ei quae locuturus sum si locutus
...fuero ibi deuorabor aut unus non inuenitur
...lucem intuentibus nubes cum
...transierit mundabit eas ab aquilone au
...rum uenit ad terribilem laudem
...digne eum inuenire non possumus magnus
...fortitudine iudicio & iustitia & enarrari non potest timebunt eum uiri
...quibus apparere non audebit omnes qui sibi
...uidentur esse sapientes

XXXVIII

Respondens autem dominus iob de tempestate
...ne dixit quis est iste qui inuolues
...sententias sermonibus imperitis accinge sicut
...uir lumbos tuos interrogabo te & respon
...debis mihi ubi eras quando ponebam fundamenta terre indica
...mihi si habes intelligentiam quis
...posuit mensuras eius quia nosti aut quis
...extendit super eam lineam super quo
...bases illius solidate sunt aut quis de
...miserit lapidem angularem eius cum
...me laudarent simul astra matutina

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ert. Aly. procul o derelictus bellua ecclesiam
dñm dicum. ululabunt cyprenses.
Numquid pr sapientiam tuam plumas
accipiet. et pandet alas suas ad austrum.
Numquid ad preceptum tuum elevabit
aquila. et quia ponit nidum suum
in excelsis manet. in petris silvis
commorans. antq; in arcibus rupis. ñ con
templatur. oculi eius de longe oculi eius prospi
ciunt. pulli eius lambunt sanguinem
ubi cumq; cadauer fuerit statim ad esum adest
Addidit dominus. et locutus est ad iob. Numquid
qui contendit cum deo tam facile
conquiescet. arguit deum debet
qui arguit deum. Et respondens autem iob dñi dixit.
Ecce quod possum. manum
meam ponã super os meum. unum loqui
tus sum. sed ultra non addam
Respondens autem dñs iob de turbine dixit.
Accinge sicut vir lumbos tuos. interro
gabo te. et indica mihi. Numquid irritum
facies iudicium meum. condemnabis
me ut iustificeris. Si habes brachium
sicut deus. nec simile tonas voce
Circumda te decore. et sublimare erige. et
altitudinem tuam. et gloriosum
specioseq; induere vestibus. disperge superbos
furores tuos. respiciens omnem ar
rogantem humilia. respice cunctos superbos. et
confunde eos. et contere impios in loco
suo. absconde eos in pulvere simul. vultus eorum
demerge in foveam. ego confitebor
quod salvare te possit dextera tua. Ecce behemoth
quem feci tecum. fenum sicut bos co
medet. fortitudo eius in lumbis eius. vir
tus illius in umbilico ventris eius. Stringit
caudam suam sicut cedrum. nervi testi
culorum eius perplexi sunt. ossa eius velut
fistule aeree. cardiagon illius sicut lamine
ferree. ipse primus est viarum dei. qui fecit
eum applicabit gladium eius. huic mon
tes herbas ferunt. omnes bestie agri lu
dent ibi. sub umbra dormit in secreto ca
lami. in locis humentibus. protegunt um
bre umbram eius circumdant eum sa
lices torrentis. ecce sorbebit fluvium. et non
mirabitur. habet fiduciam quod influat ior
danis in os eius. In oculis eius quasi hamo capient eum. et
in cudibus perforabit nares eius. Numquid extrahes
leviathan hamo. et fune ligabis
linguam eius. Numquid ponet circulum
in naribus eius. aut armilla perforabis

maxillam eius. Numquid multiplicabit
ad te preces aut loquetur tibi mollia. Numquid
quod feriet secum pactum. accipiet eum
servum sempiternum. Numquid illudes
ei sicut avi aut ligabis eum ancillis tu
is. Fodient eum amici dividentur illum ne
gotiatores. Numquid implebis sagenas
pelle eius. et gurgustium piscium capite
illius. pone super eum manum memento
nunquam loqui. ecce spes
eius frustrabitur. et videntibus cunctis precipitabitur
Non est crudelis qui concitatus excitabit eum. quis ergo
potest resistere mihi. et reddam ei. omnia que sub ce
lo sunt mea sunt. Non parcam ei. verbis po
tentibus. et ad deprecandum oportune. Quis re
velabit faciem indumenti eius. et in me
dium oris eius quis introibit. portas vultus
eius quis aperiet. per gyrum dentium eius
formido. corpus illius sicut scuta fusilia. con
pactum squamis se se prementibus. una u
ni conjungitur. nec spiritus quidem
incedit per eas. unaquaque adhesit sibi
met. nec separari valent. sternutamenta
eius splendor ignis. oculi eius ut
palpebre diluculo. de ore eius lampades pro
cedunt sicut tede ignis accense. de naribus
eius procedit fumus sicut ollae succensae
atq; ferventis. anhelitus eius prunas ardere
facit. et flamma de ore eius egreditur.
In collo eius morabitur fortitudo. et facies
ante eum pergit egestas. membra carnium eius
cohesa sibi invicem et cum fulmina
ta. adhesum alium non sentiunt. stat
indurabitur sicut lapis. et stringetur sicut
malleatoris incus. cum sublimis fuerit.
timebunt angeli. et pavore purgabuntur.
Cum apprehenderit eum gladius subsis
tere non poterit. neq; hasta. neq; thorax. reputa
bit enim sicut paleas ferrum. sicut lignum
putridum. et non fugabit eum vir sa
gittarum. in stipulam versi sunt ei la
pides fundee. sicut stipulam estimabit mal
leum. et deridebit vibrantem hastam.
Sub ipso erunt radii solis. sternet sibi
aurum sicut lutum. et mare sicut cum
arium pigmentarii. fervere facet sicut ollam
picis. et ponet quasi cum unguenta bullientia. post eum lucebit
semita. estimabit abyssum quasi senescat
tem. Non est super terram potestas que
comparetur ei. qui nullum timere
est rex super omnes filios superbie.

Qui fecit omnia sine timore

XLII

Respondens autē iob dixit: Scio
quia omnia possis: nulla te latet cogi
tatio. Quis est iste qui celat consilium absq;
scia? Ideo insipienter locutus sum: quę
ultra modum excedent scīam meam.
Audi: ego loquar: interrogabo te: respon
dē mihi. Auditu auris audiui te: nūc autē
oculus meus uidet te. Idcirco ipse me re
prehendo: ago pœnām in cinere et cinere.
Postquām autē dominus locutus est ver
ba hęc ad iob: dixit ad eliphath themanite
Iratus est furor meus in te: et in duos ami
cos tuos. Quia non estis locuti coram me
rectū sicut seruus meus iob. Sumite ergo
vobis septem thauros: et septem arietes: et ite ad
seruum meum iob: et offerte holocaustū
pro vobis: iob autē seruus meus orabit
pro vobis: faciem eius suscipiam: ut nō
vobis imputetur stultitia: quia non lo
cuti estis coram me rectū sicut seruus meus
iob. Abierunt ergo eliphath themanites
et baldath suites: et sophar naamathites
et fecerunt sicut locutus fuerat ad
eos dominus: et suscepit dominus faciem
iob. Dominus quoq; conuersus ad pœni
tentiam iob cum oraret pro amicis suis: et
addidit dominus omnia quę
fuerant iob duplicata. Venerunt autē ad
eum omnes fratres sui: et omnes sorores sue:
et cuncti qui noti fuerant ei prius: et come
derunt cum eo panem in domo eius: et mo
uerunt super eum caput: et consola
ti sunt eum super omni malo quod
intulerat super eum dominus: et dede
runt ei unusquisq; ouem unam: et un
am auream unam. Dominus autē
benedixit nouissimis iob magis quā
principio eius. Fuerūt quoq; ei quin
quies mille oues: et camelorum mille
iuga bouum: mille aratra: et totidem
asinorum: filios quoq; et filias totidem.
Vocauit nomen
unius diem: et nomen secundę cassiā: et nomen
tertię cornustibii. Non sunt autē inuente
mulieres speciosę sicut filię iob in uni
uersa terra. Deditq; eis pater suus hereditatē
inter fratres eorum. Vixit iob post hęc flagella
tus annis centum: et uidit filios suos: filiosq;
filiorum suorum usq; ad quartam genera
tionem: et mortuus est senex: plenus die
rum.

Beatus uir qui non abiit in consilio impiorum: et in uia peccatorum non stetit: et in cathedra pestilentię non sedit. Sed in lege domini uoluntas eius: et in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tamquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo. Et folium eius non defluet: et omnia quęcumq; faciet prosperabuntur. Non sic impii non sic: sed tamquam pulvis quem proicit ventus a facie terrę. Ideo non resurgunt impii in iudicio: neq; peccatores in consilio iustorum. Quoniam nouit dominus viam iustorum: et iter impiorum peribit.

Psalmus dauid.

Quare fremuerunt gentes: et populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terrę: et principes conuenerunt in unum adversus dominum: et adversus christum eius. Rumpamus vincula eorum: et proiciamus a nobis iugum ipsorum. Qui habitat in cęlis irridebit eos: et dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua: et in furore suo conturbabit eos. Ego autem constitutus sum rex ab eo super sion montem sanctum eius predicans preceptum eius. Dominus dixit ad me: filius meus es tu: ego hodie genui te. Postula a me: et dabo tibi gentes hereditatem tuam: et possessionem tuam terminos terrę. Reges eos in uirga ferrea: et tamquam uas figuli confringes eos. Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram. Seruite domino in timore: et exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam nequando irascatur dominus: et pereatis de uia iusta. Cum exarserit in breui ira eius: beati omnes qui confidunt in eo. Psalmus

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me: multi insurgunt adversum me. Multi dicunt animę meę: non est salus ipsi in deo eius. Tu autem domine susceptor meus es: gloria mea et exaltans caput meum. Voce mea ad dominum clamaui: et exaudiuit me de monte sancto suo. Ego dormiui et soporatus sum: et exurrexi: quia dominus suscepit me. Non timebo milia populi circumdantis me: exurge domine: saluum me fac deus. Quoniam tu percussisti omnes

ad nerlauerel muthi huia cũ demel peccatoy
omnuſti Oñ eſt ſanus ſuper pñm ruſ
vñdictõ nia fluem eaquitatis; p̃ſodiſti
Cum inuocarem exaudiuit me
in tribulatõne dilatasti mihi Dca
ſerere mei i exaudi oõnem meam a p̃ſod
Filii hominum uſq; grauicorde ut q̃d
vanũ manuatem i ueritatis mendacium
Et ſciote q̃n mirificauit dominus ſcũ
ſuum dominus exaudiet me cum clama
ro ad eum Irascimini i nolite peccare
que dicitis in cordib; vñris i in cubilib; vñris cõ
pũgimini Sacrificate ſacrificium uſtitie
i ſperate in domino multi dicunt quis
oſtendit nobis bona Signatum eſt ſup
nos lumen uultus tui domine dediſti lee
tiam in corde meo A fructu frumenti vi
ni i olei ſui multiplicati ſunt In pace
in ipſum dormiam i requieſcam Oñ tu
us domine ſingulariter in ſpe ſtabili
Verba mea auribus percipe do ſine
mine intellige clamorem me
um Intende uoci orationis mee rex
uſt deus meus Oñ ad te orabo do
mine mane exaudies uocem meã
Mane aſtabo tibi i uidebo q̃n non de
uſ uolens iniquitatem tu es i habi
tabit nequã malignus ni; per manebũt
inuſti ante oculos tuos Odisti omnes qui
operantur iniquitatem perdes omnes qui
loquuntur mendacium Virum ſanguinũ i dolosum abhominabit dominus
ego aũt in multitudine miãe tue i intro
ibo in domum tuam adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo Oñe
deduc me iuſtitia tua p̃ inimicos me
os dirige in conſpectu tuo uiam meã
Oñ non eſt in ore eorũ ueritas cor eorũ va
num eſt Sepulcrũ patens eſt guttur
eorũ linguis ſuis doloſe agebant iudica
illos deus Decidant a cogitationibus ſuis
ſecũdm multitudinem impietatum eorũ ex
pelle eos quoniam irritauerunt te domine
Et letentur omnes qui ſperant in
te in etũm exultabunt i habitabis in
eis Et gloriabuntur in te omnes qui di
ligunt nomen tuum quoniam tu benedices iu
ſto Oñe ut ſcuto bone voluntatis tue
coronaſti nos p̃ſodiſti porcauit
Oñe ne in furore tuo arguas me ni
ue in ira tua corripias me Miſerere
mei domine quoniam infirmus ſum ſana
me domine quoniam conturbata ſunt omnia oſ
ſa mea Et anima mea turbata eſt ual
de i tu domine uſq; quo Convertere do
mine eripe animam meam ſaluum me
fac p̃ miãm tuam Oñ non eſt in mor
te qui memor ſit tui in inferno aũt quis
confitebitur tibi Laboraui in gemitu
meo lauabo per ſingulas noctes lectum u
meum lacrimis meis ſtratum meum rigabo
Turbatus eſt a furore oculus meus inue
ſtus eſt omnes inimicos meos Odiſte
dite a me omnes qui operamini ini
quitatem quoniam exaudiuit dominus uocem
fletus mei Exaudiuit dominus preca
tionem meam dominus oõnem
meam ſuſcepit Erubeſcant i conturbẽ
tur uehementer omnes inimici mei con
uertantur i erubeſcant valde uelociter
Deus deus meus ad te de luce uigilo
Et in te ſperaui p̃ſerue p̃ſodiſti
ſaluum me fac ex omni
bus p̃ſequentibus me i libera
os p̃ſequentes me ne forte
quando rapiat ut leo animam meam
dum non eſt qui redimat ne; cum ſal
uum faciat Domine deus meus ſi fe
ci iſtud ſi eſt iniquitas in manib; me
is Si reddidi retribuentibus mihi ma
la decidam merito ab inimicis meis i
anus Perſequatur inimicus anima
meam i comprehendat i conculcet in
ram uitam meam i gloriam meam in
pulueren deducat Exurge domine in
ira tua i exaltare in finib; inimico
rum meorum Et exurge domine deus meus
in p̃cepto q̃d mandaſti i ſynagoga p̃lo
rum circũdabit te Et p̃ hanc in altum re
greſſe dominus iudicat p̃los Iudica
me domine ſcm iuſtitiam meam i ſcm i
nocentiam meam ſuper me Conſumet
ur nequitia peccatoy i diriges iuſtum
ſcrutans corda i renes deus Iuſtum ad
iutorium meum a domino qui ſalua
fac rectos corde Deus iudex iuſtus i
fortis i patiens Numquid irascitur p
ſingulos dies Nñ conuerſi fuerint gla
dium ſuum uibrabit arcum ſuum
tetendit i paauit illum Et in eo pa
rauit uaſa mortis ſagittas ſuas ardẽti
bus effecit Ecce parturit iniustitiam
concepit dolorem i peperit iniquitatẽ
Lacum aperuit i effodit eum i incidit
in foueam quã fecit Convertetur dolor
eius in capud eius i in verticem ipſius

iniquitas eius descendet. Confitebor domi
no secundum iusticiam eius. et psallam nomi
ni domini altissimi. In finem pro dd pro
Domine dominus noster quam tertiariis
ad mirabile eius nomen tuum in
universa terra. Quoniam elevata est magnifi
centia tua super celos. Ex ore infanti
um et lactantium perfecisti laudem propter
inimicos tuos ut destruas inimicum
et ultorem. Quoniam videbo celos tuos opera di
gitorum tuorum lumen et stellas que tu fun
dasti. Quid est homo quod memor es eius
aut filius hominis quoniam visitas eum. Mi
nuisti eum paulominus ab angelis glo
ria et honore coronasti eum et constituisti
eum super opera manuum tuarum. Omnia
subiecisti sub pedibus eius oves et boves u
niversas. insuper et pecora campi. Volu
cres celi et pisces maris qui per ambu
lant semitas maris. Domine dominus noster
quam admirabile est nomen tuum in
universa terra. In fine pro occultis filii pro
Confitebor tibi domine in to dauid.
to corde meo narrabo omnia mi
rabilia tua. Letabor et ultabo in te
et psallam nomini altissime. In
convertendo inimicum meum retrorsum
infirmabuntur et peribunt a facie tua.
Quoniam fecisti iudicium meum et cau
sam meam sedes super thronum qui iudi
cas iusticiam. Increpasti gentes et perit
impius nomen eorum delesti in eternum et
in seculum seculi. Inimici defecerunt
frameae in finem et civitates eorum destru
xisti. Perit memoria eorum cum sonitu
et dominus in eternum permanet. Paravit
in iudicio thronum suum et ipse iudicabit
orbem terre in equitate iudicabit populos in
iusticia. Et factus est dominus refugium
pauperi adiutor in opportunitatibus in
tribulatione. Et sperent in te qui nove
runt nomen tuum quoniam non derelinquis
ti querentes te domine. Psallite domino qui
habitat in sion annuntiate inter gentes
studia eius. Quoniam requirens sanguinem
eorum recordatus est non est oblitus clamo
rem pauperum. Miserere mei domi
ne vide humilitatem meam de inimi
cis meis. Qui exaltas me de portis
mortis ut annuntiem omnes laudatio
nes tuas in portis filie sion. Exultabo
in salutari tuo infixe sunt gentes in
interitu quem fecerunt. In laqueo is
to quem absconderunt comprehensus est
pes eorum. Cognoscetur dominus iudi
cia faciens in operibus manuum suarum
comprehensus est peccator. Convertantur
peccatores in infernum omnes gentes qui ob
liviscuntur deum. Quoniam non in finem ob
livio erit pauperis pascia pauperum
non peribit in finem. Oblivio erit pa
uperis pascia pauperum non peribit
in finem. Exurge domine non con
fortetur homo iudicentur gentes in
conspectu tuo. Constitue domine legis la
torem super eos sciant gentes quoniam ho
mines sunt. Ut quid domine reces
sisti longe despicis in opportunitatibus in
tribulatione. Dum superbit impius
incenditur comprehenduntur in con
silis quibus cogitant. Quoniam laudatur
peccator in desideriis anime sue et iniquus
benedicitur. Exacerbavit dominus pec
cator secundum multitudinem ire sue non
queret. Non est deus in conspectu eius.
inquinate sunt vie illius in omni
tempore auferuntur iudicia tua a fa
cie tua eius omnium inimicorum suorum
dominabitur. Dixit enim in corde suo non
movebor a generatione in generationem
sine malo. Cuius os maledictione
plenum est et amaritudine et dolo sub
lingua eius labor et dolor. Sedet in
insidiis cum divitibus in occultis ut interfi
ciat innocentem. Oculi eius in pauperem
respiciunt insidiatur in abscondito quasi
leo in spelunca sua. Insidiatur ut ra
piat pauperem rapere pauperem dum
attrahit eum. In laqueo suo humili
abit eum inclinabit se et cadet cum
dominatus fuerit pauperum. Dixit enim
in corde suo oblitus est deus avertit faci
em suam ne videat in finem. Exur
ge domine deus et exaltetur manus tua
ne obliviscaris pauperum. Propter
quid irritavit impius deum dixit enim
in corde suo non requiret. Videns
quoniam tu laborem et dolorem consideras
ut tradas eos in manus tuas. Tibi derelic
tus est pauper orphano tueris adiu
tor. Contere brachium peccatoris in in
fernum et maligni queretur peccatum il
lius et non invenietur. Dominus reg
nabit in eternum et in seculum seculi

prebunt gñes dei in illud. Deicidium pauperem eradunt dominus spāz eoꝝ
dil eorum audiunt aures tua. Iudicare pupillo humiliꝫ ut nō apponat ultra magnificare se homo sup terram. In fine ps dauid.
In domino confido quomodo dicitis anime
mee trāsmigra in montem sicut passer. Quōm ecce peccatores intenderunt arcum
paraverunt sagittas suas in pharetra ut
sagittent in obscuro rectos corde. Quōm que
perfecisti destruxerunt iustus autē quid fecit
dominus. In templo sco suo dominus in
celo sedes eius. Oculi eius in pauperem respi
ciunt palpebre eius interrogant filios homi
nū. Deus iudicat iustum et impium. q
autē diligit iniquitatem odit animam
suam. Pluet super peccatores laqueos ig
nis et sulphur et spūs procellarum pars calicis eoꝝ. Quōm iustus dominus et iustitias
dilexit equitatem vidit vultus eius. In fi
Salum me fac deus quōm de sancto sco quōm ps da
quōm diminute sunt veritates a filiis hoc p
hominum. Vana locuti sunt unusquisque
quisque ad proximum suum labia dolosa in
corde et corde locuti sunt. Disperdat dominus
universa labia dolosa et linguam magnifi
cantem. Qui dixerunt linguam nostram
magnificabimus labia nostra a nobis sunt
quis noster dominus est. Propter miseriam in
opum et gemitum pauperum nunc exurgam
dicit dominus. Ponam in salutari fi
duciali agam in eo. Eloquia domini e
loquia casta argentum igne examinatum
probatum terre purgatum septuplum. tu
domine seruabis nos et custodies nos a gene
ratione hac in eternum. In circuitu impii am
bulant secundum altitudinem tuam multi
plicasti filios hominū. In fin ps dauid.
Usquequo domine oblivisceris me in
finem usquequo auertis faciem tuam a me
Quōm diu ponam consilia in anima mea do
lorem in corde meo per diem. Usquequo exalta
bit inimicus meus super me respice et exau
di me domine deus meus. Illumina oculos
meos ne unquam obdormiam in morte
ne quando dicat inimicus meus prevalui ad
versus eum. Qui tribulant me exultabunt
si motus fuero ego autem in misericordia tua
speraui. Exultabit cor meum in salutari
tuo cantabo domino qui tribuit michi
psallam nomini domini altissimi.
Dixit insipiens in corde suo non est deus
nō est deus. Corrupti sunt et abhomina
biles facti sunt in studiis suis non est qui fa
ciat bonum nō est usque ad unum. Deus de
celo prospexit super filios hominum ut vi
deat si est intelligens aut requirens deum. o
mnes declinauerunt simul inutiles facti
sunt non est qui faciat bonū
non est usque ad unum. Sepulcrum patens est
guttur eoꝝ linguis suis dolose agebant.
venenum aspidum sub labiis eoꝝ. Quoꝝ
os maledictione et amaritudine plenum est
veloces pedes eorum ad effundendum san
guinem. Contritio et infelicitas in viis
eoꝝ et viam pacis non cognouerunt. nō est
timor dei ante oculos eorum. Nonne cognos
cent omnes qui operantur iniquitatem
qui deuorant plebem meam sicut escam
panis. Deum non inuocauerunt illic ti
puerunt timore ubi non erat timor.
Quōm dissipasti gentes ad nichilum deuenit
opus eorum. Dominus spes eius est. Quis
dabit ex sion salutare israel cum auerterit dom
inus captiuitatem plebis sue exultabit ia
cob et letabitur israel. psalmus dauid.
Domine quis habitabit in tabernaculo tuo aut
quis requiescet in monte sancto tuo. Qui
ingreditur sine macula et operatur iusti
am. Qui loquitur veritatem in corde
suo qui non egit dolum in lingua sua. Nec
fecit proximo suo malum et opprobrium
non accepit adversus proximos suos. Ad
nichilum deductus est malignus in conspectu eius
timentes autem dominum glorifi
cat. Qui iurat proximo suo et non de
cipit qui pecuniam suam non dedit ad
usuram et munera super innocentem non
accepit. Qui facit hec non mouebitur in
eternum. Michtam in scripto ipsi dauid.
Conserua me domine quoniam speraui in
te dixi domino deus meus es tu quoniam bonoꝝ
meoꝝ non eges. Sanctis qui sunt in
terra eius magnificauit omnes uoluntates meas in
eis multiplicate sunt infirmitates eoꝝ postea accelerauerunt.
Non congregabo conuenticula eoꝝ de sanguinibus nec memor ero nominum eoꝝ per la
bia mea. Dominus pars hereditatis mee
et calicis mei tu es qui restituis hereditatem
meam mihi. Funes ceciderunt mihi
in preclaris etenim hereditas mea preclara est
mihi. Benedicam dominum qui tribuit mihi intellectum insuper usque

ad noctem in crepuerunt me renes mei.
Providebam dominum in conspectu meo
semper quoniam a dextris est michi nec como
vear. Propter hoc letatum est cor meum et
exultavit lingua mea. Insuper et caro
mea requiescet in spe. Quoniam non derelin
quis animam meam in inferno nec da
bis sanctum tuum videre corruptionem. No
tas michi fecisti vias vite ad implebis
me leticia cum vultu tuo delectationes in
dextera tua usque in finem. Oratio David.
Exaudi domine iusticiam meam. In
tende deprecationem meam. Auribus percipe
orationem meam non in labiis dolosis. De
vultu tuo iudicium meum prodeat o
culi tui videant equitates. Probasti cor
meum et visitasti nocte igne me ex
aminasti et non est inventa in me in
iquitas. Ut non loquatur os meum
opera hominum propter verba labiorum tuorum
ego custodivi vias duras. Perfice gressus
meos in semitis meis ut non moveantur
vestigia mea. Ego clamavi quoniam exau
disti me deus inclina aurem tuam mihi et
exaudi verba mea. Mirifica misericordias tuas
qui salvos facis sperantes in te. A resistentibus
dextre tue custodi me ut pupillam
oculi. Sub umbra alarum tuarum protege me
a facie impiorum qui me afflixerunt. I
nimici mei animam meam circum
deruit ~~me anima~~ adipem suam conclu
serunt. Os eorum locutum est superbiam.
Proicientes me nunc circumdederunt me
oculos suos statuerunt declinare in terram.
Susceperunt me sicut leo paratus
ad predam et sicut catulus leonis abitans
in abditis. Exurge domine preveni
eum et eripe animam ab impiorum fra
meam tuam ab inimicis manus tu
e. Domine a pucis de terra divide eos in
vita eorum absconditis tuis adimpletus
est venter eorum. Saturati sunt fi
li et dimiserunt reliquias suas parvulis
suis. Ego autem iusticia apparebo in
conspectu tuo. Satiabor cum apparuerit
gloria tua. In fine puero domini da
vid que locutus est domino verba
cantici huius in die qua eripuit eum
dominus de manu eorum et de ma
nu saul et dixit.
Diligam te domine fortitudo mea do
minus firmamentum meum et re

fugium meum et liberator meus. Deus
meus adiutor meus et sperabo in eum. Pro
tector meus et cornu salutis mee et suscep
tor meus. Laudans invocabo dominum
et ab inimicis meis salvus ero. Circum
deruit me dolores mortis et torrentes in
iquitatis conturbaverunt me. Dolo
res inferni circumdederunt me laquei
mortis. In tribulatione mea invoca
bo dominum et ad dominum meum clama
vi. Et exaudivit de templo sancto suo vo
cem meam et clamor meus in conspec
tu eius introivit in auris eius. Commo
ta est et contremuit terra fundamenta mon
tium conturbata sunt et commota sunt
quoniam iratus sunt est eis. Ascendit fumus
in ira eius et ignis a facie eius exarsit car
bones succensi sunt ab eo. Inclinavit
celos et descendit et caligo sub pedibus eius.
Et ascendit super cherubin et volavit
volavit super pennas ventorum. Et po
suit latibulum suum in circuitu eius ta
bernaculum eius tenebrosa aqua in nubi
bus aeris. Pre fulgore in conspectu eius nu
bes transierunt grando et carbones ignis. Et
intonuit de celo dominus altissimus
dedit vocem suam grando et carbones ignis.
Et misit sagittas suas et dissipavit eos.
fulgura multiplicavit et conturbavit
eos. Et apparuerunt fontes aquarum et
revelata sunt fundamenta orbis ter
rarum. Ab increpatione tua domine ab
inspiratione spiritus ire tue. Misit de sulp
mo et accepit me assumsit me de aquis
multis. Eripuit me de inimicis meis
fortissimis et ab his qui oderunt me quoniam
confortati sunt super me. Prevenerunt
in die afflictionis mee et factus est domi
nus protector meus. Et eduxit me in la
titudinem salvum me fecit quoniam voluit
me. Et retribuet michi dominus secundum
iusticiam meam et secundum puritatem in
manuum mearum retribuet mihi. Quia
custodivi vias domini nec impie gessi a deo
meo. Quoniam iudicia eius in conspec
tu meo et iusticias eius non repulsa me.
Et ero immaculatus cum eo et obser
vabo me ab iniquitate mea. Et re
tribuet michi dominus secundum iusticiam
meam et secundum puritatem manuum
mearum in conspectu oculorum eius. Cum sancto
sanctus eris et cum viro innocente innocens eris.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Cram electo electus eius tum per ūlo p
neretis. Qm̄ cupiūt hūmlem salutem
facies oculos superbos humiliabis.
Qm̄ tu illuminas lucernam meam dñe
ne deus meus illumina tenebras meas;
Qm̄ tuae cupiam a tentatione in dō
meo trigrediar murum. Deus meus in
polita via eius eloquia dñi igne exami
nata protector omnium sperantium i
se. Qm̄ quis deus pr̄ dominus aut qs
deus pr̄ dñe nr̄e. Deus qui precinxit me
virtute et posuit immaculatam viam
meam. Qui perfecit pedes meos tanquā ce
rvor et super excelsa stantes me. Qui do
cet manus meas ad prelium et posuisti ar
chum eneum brachia mea. Et dedisti
mihi protectionem salutis tuae et dex
tera tua suscepit me. Et disciplina tua correxit me
in finem et disciplina tua ipa me docebit.
Dilatasti gressus meos subtus me et non
sunt infirmata vestigia mea. Persequar
inimicos meos et comprehendam illos
nec convertar donec deficiant. Confrin
gam illos nec poterunt stare cadent et
subtus pedes meos. Et precinxisti me virtu
te ad bellum supplantasti insurgentes
me et inimicos meos dedisti mihi dorsum
et odientes me disperdidisti. Clamaverūt
nec erat qui salvos faceret ad dominum
nec exaudivit eos. Et comminuam eos
ut pulverem ante faciem venti ut lu
tum platearum delebo eos. Eripies me de con
tradictionibus populi. Constitues me in ca
put gentium. Populus quem non cognovi servi
vit mihi auditu auris obedivit mihi. Filii
alieni mentiti sunt mihi. Filii alieni i
nveterati sunt et claudicaverunt a semi
tis suis. Vivit dominus et benedictus deus
meus et exaltetur deus salutis meae. Deus
qui das ultiones mihi et subdis populos
sub me liberator meus de inimicis meis
et salvum me facies ab insurgentibus
in me exaltabis me a viro iniquo
eripies me. Propterea confitebor tibi
domine in nationibus et psalmum
dicam nomini tuo. Magnificans salutes regis eius
et faciens misericordiam cristo suo dō et semini
ejus usque in seculum. Cceli enarrant gloriam dei opa
manuum eius annuntiat firma
mentum. Qui die eructat verbum et nox
nocti indicat scientiam. Non sunt loquele

neque sermones quorum non audiantur
voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum
et in fines orbis terre verba eorum. In sole
posuit tabernaculum suum et ipe tanquam
sponsus procedens de thalamo suo. Exultavit
ut gigas ad currendam viam a summo
celo egressio eius. Et occursus eius
usque ad summum eius et non est qui se abscon
dat a calore eius. Lex domini immacu
lata convertens animas testimonium do
mini fidele sapientiam prestans parvu
lis. Justicie domini recte letificantes
corda preceptum domini lucidum illumi
nans oculos. Timor domini sanctus permanens
in seculum seculi judicia dñi vera justificata
in semetipsa. Desiderabilia super aurum
et lapidem pretiosum multum et dulciora
super mel et favum. Etenim servus tuus
custodit ea in custodiendis illis retribu
tio multa. Delicta quis intelligit ab
ab occultis meis munda me et ab alie
nis parce servo tuo. Si mei non fuerint dñati
ne immaculatus ero et emundabor a de
licto maximo. Et erunt ut complacea
nt eloquia oris mei et meditatio cor
dis mei in conspectu tuo semper. Domi
ne adjutor meus et redemptor meus.
Exaudiat te dominus in die tribulationis pro regat te nomen
dei jacob. Mittat tibi auxilium de sco
et de sion tuere te. Memor sit omnis sa
crificii tui et holocaustum tuum pingue
fiat. Tribuat tibi secm cor tuum et omne
consilium tuum confirmet. Letabimur
letabimur in salutari tuo et in nomine dei
nri magnificabimur. Implebit dñs omnes
petitiones tuas nunc cognovi quia salvum
fecit dñs xpm suum. Exaudiet illum de
celo sco suo in potentatibus salus dextere ejus
in fortitudinibus; ipi in curribus et ipi in equis nos autem in
nomine dei nri magnificabimur. Ipi obligati
sunt et ceciderunt nos autem surreximus et
erecti sumus. Domine salvum fac regem et exau
di nos in die qua invocaverimus te
Domine in virtute tua letabitur rex et super salutare tuum
exultabit vehementer. Desiderium ani
mae ejus tribuisti ei et voluntate
labiorum ejus non fraudasti eum. Quia prevenisti eum in benedictionibus dulcedinis
posuisti in capite ejus coronam de lapide
pretioso. Vitam petiit a te tribuisti ei.

longitudinem dierum in seculum & in seculum seculi. Magna gloria eius in salutari tuo gloriam & magnum decorem impones super eum. Quia dabis eum in benedictionem in seculum seculi. Letificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Quoniam sperat in domino & in misericordia altissimi non commouebitur. Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis dextera tua inueniat omnes qui te oderunt. Ponet eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui dominus in ira sua conturbabit eos & deuorabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes & semen eorum a filiis hominum. Quoniam declinauerunt in me mala cogitauerunt consilium quod non potuerunt stabilire. Quoniam pones eos dorsum inreliquias tuas preparabis vultum eorum. Exaltare domine in virtute tua cantabimus & psallemus virtutes tuas. Psalmus dauid

Deus deus meus respice in me quare me dereliquisti longe a salute mea verba delictorum meorum. Deus meus clamabo per diem & non exaudies & nocte & non ad insipientiam mihi. Tu autem in sancto habitas laus israhel. In te speraverunt patres nostri speraverunt & liberasti eos. Ad te clamauerunt & salui facti sunt in te speraverunt & non sunt confusi. Ego autem sum vermis & non homo opprobrium hominum & abiectio plebis. Omnes videntes me deriserunt me locuti sunt labiis & mouerunt caput. Speravit in domino eripiat eum: salvum faciat eum quoniam vult eum. Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre matris mee spes mea ab uberibus matris mee in te proiectus sum ex utero. De ventre matris mee deus meus es tu ne discesseris a me. Quoniam tribulatio proxima est quoniam non est qui adiuvet. Circumdederunt me vitulimulti tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super me os suum sicut leo rapiens & rugiens. Sicut aqua effusus sum & dispersa sunt omnia ossa mea. Factum est cor meum tanquam cera liquescens in medio ventris mei. Aruit tanquam testa virtus mea & lingua mea adhesit faucibus meis: & in pulverem mortis deduxisti me. Quoniam circumdederunt me canes multitudo malignantium obsedit me. Foderunt manus meas & pedes meos dinumerauerunt omnia ossa mea

Ipsi vero obseruauerunt & inspexerunt me diviserunt sibi vestimenta mea & super vestem meam miserunt sortem. Tu autem domine ne elongaveris auxilium tuum a me ad defensionem meam aspice. Erue a framea deus animam meam & de manu canis unicam meam. Salva me ex ore leonis & a cornibus unicornium humilitatem meam. Narrabo nomen tuum fratribus meis in medio ecclesie laudabo te. Qui timetis dominum laudate eum: universum semen iacob glorificate eum. Timeat eum omne semen israhel quoniam non sprevit neque despexit deprecationem pauperis nec avertit faciem suam a me & cum clamarem ad eum exaudivit me. Apud te laus mea in ecclesia magna vota mea reddam in conspectu timentium eum. Edent pauperes & saturabuntur & laudabunt dominum qui requirunt eum vivent corda eorum in seculum seculi. Reminiscentur & convertentur ad dominum universi fines terre. Et adorabunt in conspectu eius universe familie gentium. Quoniam domini est regnum & ipse dominabitur gentium. Manducaverunt & adoraverunt omnes pingues terre in conspectu eius cadent omnes qui descendunt in terram. Et anima mea illi vivet & semen meum serviet ipsi. Annunciabitur domino generatio ventura & annunciabunt celi iustitiam eius populo qui nascetur quem fecit dominus. Psalmus dauid

Dominus regit me & nichil mihi deerit in loco pascue ibi me collocavit. Super aquam refectionis educavit me animam meam convertit. Deduxit me super semitas iustitie propter nomen suum. Nam et si ambulavero in medio umbre mortis non timebo mala quoniam tu mecum es. Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mensam adversus eos qui tribulant me. Impinguasti in oleo caput meum & calix meus inebrians quam preclarus est. Misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vite mee. Et ut inhabitem in domo domini in longitudinem dierum. Ipsius est

Domini est terra & plenitudo eius orbis terrarum & universi qui habitant in eo. Quoniam ipse super maria fundavit eum & super flumina preparavit eum. Quis ascendet in montem domini aut quis

sabit mlos scō eius. Innocens manibus ⁊
mundo corde qui non accepit in vano aiam
mām suam nec iurauit in dolo pximo
suo. Hic accipiet benedictōnem a dño
⁊ miām a dō salutari suo. Hec est gēa
tō querentium eum querentium faciē
dī iacob. Hattollite portas principes ues-
re ⁊ elemini portē eternales ⁊ introibit rex
glorie. Quis est iste rex glorie dñs
fortis ⁊ potēs dñs potens in plio. Hattollite portas prin
cipes uras ⁊ elemini portē eternales ⁊ in
troibit rex glorie. Quis est iste rex glorie
dñs uirtutum ipe est rex glorie. pdi

Ad te domine leuaui aiam meam de
us meus in te confido non erube
scam. Neq; irrideant me inimici mei
etenim uniuersi qui sustinent te non cō
dentur confundantur oēs iniqua gētes sup
uacue. Vias tuas domine demonstra
mihi ⁊ semitas tuas edoce me. Dirige
me in ueritate tua ⁊ doce me quia tu es dī
saluator meus ⁊ te sustinui tota die. Re
mitte miserationum tuarum dñe ⁊ mi
serationes tuas que a seculo sunt. Delicta
iuuentutis mee ⁊ ignorancias meas ne
memineris. Secundum miam tuam mēto
re mei tu ipe propter bonitatem tuam domine. ⁊
Dulcis ⁊ rectus dñs ppterea legem dabit de
linquentibus in uia. Diriget mansue
tos in iudicio docebit mites uias suas. ⁊
Universe uie dñi miā ⁊ ueritas requiren
tibus testimonia eius. Propter nomen tuum dñe ppitiabis peccato ⁊
mihi multum est. ⁊ Quis est homo qui
timet dominum legem statuit ei in uia
quam elegit. Anima eius in bonis demo
rabitur ⁊ semen eius hereditabit ter
ram. Firmamentum est dñi timentibus eum ⁊
testamentum ipius ut manifestentur
illis. Oculi mei semper ad dominum quia ipe
euellet de laqueo pedes meos. Respice in
me ⁊ miserere mei quia unicus ⁊ pau
per sum ego. Tribulationes cordis mei
multiplicate sunt de necessitatibus meis
eripe me. Vide humilitatem meam
⁊ laborem meum ⁊ dimitte uniuersa de
licta mea. Respice inimicos meos quo
niam multiplicati sunt ⁊ odio iniquo oderūt
me. Custodi aiam meam ⁊ eripe
me non erubescam quoniam sperauī in
te. Innocentes ⁊ recti adheserunt mi
hi quia sustinui te.

Liba dñe isrl ex omnibus tri
bulationibus suis. psalmus dauid.

Iudica me domine quoniam ego in innocentia mea
ingressus sum ⁊ in dño sperans non infir
mabor. Proba me dñe ⁊ tempta me ure
renes meos ⁊ cor meum. Quoniam misericordia tua ante
oculos meos est ⁊ complacui in ueritate tua. ⁊
Non sedi cum concilio uanitatis ⁊ cum in
iquo gerēte non introibo. Odiui ecclam
malignantium ⁊ cum impiis non sedebo. Lauabo inter innocentes manus meas ⁊ ¶
circumdabo altare tuum domine. Ut audiam
uocem laudis ⁊ enarrem uni
uersa mirabilia tua. Dñe dilexi decorem
domus tue ⁊ locum habitationis glorie tue.
Ne perdas cum impiis deum animam meam ⁊
cum uiris sanguinum uitam meam.
In quorum manibus iniquitates sunt dex
tere eorum repleta est munere. Ego autem in in
nocentia mea ingressus sum redime me ⁊
miserere mei. Pes meus stetit in directo in
ecclīs benedicam dñm. In finem psalmus dauid post

Dñs illumi
natio mea ⁊ salus mea
quem timebo. Dñs protec
tor uite mee a quo trepi
dabo. Dum appiant super me
nocentes ut edant carnes
meas. Qui tribulant me inimici mei ip
si infirmati sunt ⁊ ceciderunt. Si consistat
adversum castra non timebit cor meum.
Si exurgat adversum me prium in hoc ego sperā
bo. Unam petii a dño hanc requiram ut
inhabitem in domo domini omnibus diebus
mee mee. Ut videam uoluptatem dñi
⁊ protegar templum eius. Quoniam abscon
dit me in tabernaculo suo in die malorum
protexit me in abscondito tabernaculi
sui. In petra exaltauit me. Et nunc ecce exaltauit caput meum
super inimicos meos. Circuiui ⁊ immo
lauī in tabernaculo eius hostiam uo
ciferationis. Cantabo ⁊ psalmum dicam
domino. Exaudi domine uocem meam
qua clamauī ad te miserere mei ⁊ exaudi
me. Tibi dixit cor meum exquisiuit te
facies mea. Faciem tuam domine requi
ram. Ne auertas faciem tuam a me ne de
clines in ira a seruo tuo. Adiutor meus
esto dñe ne derelinquas me ne despicias
me deus salutaris meus. Quoniam pr me dñs assumpsit
mater mea ⁊ dñs assumpsit me. Legem pone mihi domine
in uia tua ⁊ dirige me in semita recta

inimicos meos. Ne tradideris me in animas tribulantium me. quia insurrexerunt in me testes iniqui. et mentita est iniquitas sibi. Credo videre bona domini in terra viventium. Exspecta dominum viriliter age. et confortetur cor tuum. et sustine dominum. psalmus

xxvii

David. Ad te domine clamabo deus meus ne sileas a me. ne quando tacens a me. assimilabor descendentibus in lacum. Exaudi domine vocem deprecationis mee dum oro ad te dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum. Ne simul trahas me cum peccatoribus. et cum operantibus iniquitatem ne perdas me. Qui loquuntur pacem cum proximo suo mala autem in cordibus eorum. Da illis secundum opera eorum. et secundum nequitiam adinventionum ipsorum. Secundum opera manuum eorum tribue illis. redde retributionem eorum ipsis. Quia non intellexerunt opera domini. et in opera manuum eius destruet illos. et non edificabit eos. Benedictus dominus quoniam exaudivit vocem deprecationis mee. Deus adiutor meus. et protector meus. et in ipso speravit cor meum. et adiutus sum. Et refloruit caro mea. et ex voluntate mea confitebor illi. Deus fortitudo plebis sue. et protector salvationum christi sui est. Salvum fac populum tuum domine. et benedic hereditati tue. et rege eos. et extolle illos usque in eternum. psalmus

xxviii

David. Afferte domino filii dei. afferte dominum filium arietum. Afferte domino gloriam et honorem. Afferte domino gloriam nomini eius. adorate dominum in atrio sancto eius. Vox domini super aquas. deus maiestatis intonuit. dominus super aquas multas. Vox domini in virtute. vox domini in magnificentia. Vox domini confringentis cedros. et confringet dominus cedros libani. Et comminuet eos tamquam vitulum libani. et dilectus quemadmodum filius unicornium. Vox domini intercidentis flammam ignis. vox domini concutientis desertum. et commovebit dominus desertum cades. Vox parientium cervos. et revelabit condensa. et in templo eius omnes dicent gloriam. Dominus diluvium inhabitare facit. et sedebit dominus rex in eternum. Dominus virtutem populo suo dabit. dominus benedicet populo suo in pace. psalmus

xxix

Exaltabo te domine quoniam suscepisti me. nec delectasti inimicos meos in me. Domine deus meus clamavi ad te. et sanasti me. Domine eduxisti ab inferno animam meam. salvasti me a descendentibus in lacum. Psallite domino sancti eius. et confitemini memoriae sanctitatis eius. Quoniam indignatio in ira eius. et vita in voluntate eius. Ad vesperum demorabitur fletus. et ad matutinum laetitia. Ego autem dixi in abundantia mea non movebor in aeternum. Domine in voluntate tua praestitisti decori meo virtutem. Avertisti faciem tuam a me. et factus sum conturbatus. Ad te domine clamabo. et ad deum meum deprecabor. Quae utilitas in sanguine meo dum descendo in corruptionem. Numquid confitebitur tibi pulvis. aut annuntiabit veritatem tuam. Audivit dominus. et misertus est mei. dominus factus est adiutor meus. Convertisti planctum meum in gaudium mihi. conscidisti saccum meum. et circumdedisti me laetitia. Ut cantet tibi gloria mea. et non compungar. domine deus meus in aeternum confitebor tibi. psalmus prophetae

xxx

In te domine speravi non confundar in aeternum. in iustitia tua libera me. Inclina ad me aurem tuam. accelera ut eruas me. Esto mihi in deum protectorem. et in domum refugii ut salvum me facias. Quoniam fortitudo mea. refugium meum es tu. et propter nomen tuum deduces me. et enutries me. Educes me de laqueo hoc quem absconderunt mihi. quoniam tu es protector meus. In manus tuas commendo spiritum meum. redemisti me domine deus veritatis. Odisti observantes vanitates supervacue. Ego autem in domino speravi. exultabo. et laetabor in misericordia tua. Quoniam respexisti humilitatem meam. salvasti de necessitatibus animam meam. Nec conclusisti me in manus inimici. statuisti in loco spatioso pedes meos. Miserere mei domine quoniam tribulor. conturbatus est in ira oculus meus anima mea. et venter meus. Quoniam defecit in dolore vita mea. et anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate virtus mea. et ossa mea conturbata sunt. Super omnes inimicos meos facta sum opprobrium vicinis meis. valde. et timor notis meis. Qui videbant me foras fugerunt a me. Obliviscitur sicut mortuus a corde. Factus sum tamquam vas perditum. quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu. In eo dum

ad te. et sanasti me. Domine eduxisti ab inferno animam meam. salvasti me a descendentibus in lacum. Psallite domino sancti eius. et confitemini memoriae sanctitatis eius. Quoniam indignatio in ira eius. et vita in voluntate eius. Ad vesperum demorabitur fletus. et ad matutinum laetitia. Ego autem dixi in abundantia mea non movebor in aeternum. Domine in voluntate tua praestitisti decori meo virtutem. Avertisti faciem tuam a me. et factus sum conturbatus. Ad te domine clamabo. et ad deum meum deprecabor. Quae utilitas in sanguine meo dum descendo in corruptionem. Numquid confitebitur tibi pulvis. aut annuntiabit veritatem tuam. Audivit dominus. et misertus est mei. dominus factus est adiutor meus. Convertisti planctum meum in gaudium mihi. conscidisti saccum meum. et circumdedisti me laetitia. Ut cantet tibi gloria mea. et non compungar. domine deus meus in aeternum confitebor tibi. psalmus prophetae

xxx

In te domine speravi non confundar in aeternum. in iustitia tua libera me. Inclina ad me aurem tuam. accelera ut eruas me. Esto mihi in deum protectorem. et in domum refugii ut salvum me facias. Quoniam fortitudo mea. refugium meum es tu. et propter nomen tuum deduces me. et enutries me. Educes me de laqueo hoc quem absconderunt mihi. quoniam tu es protector meus. In manus tuas commendo spiritum meum. redemisti me domine deus veritatis. Odisti observantes vanitates supervacue. Ego autem in domino speravi. exultabo. et laetabor in misericordia tua. Quoniam respexisti humilitatem meam. salvasti de necessitatibus animam meam. Nec conclusisti me in manus inimici. statuisti in loco spatioso pedes meos. Miserere mei domine quoniam tribulor. conturbatus est in ira oculus meus anima mea. et venter meus. Quoniam defecit in dolore vita mea. et anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate virtus mea. et ossa mea conturbata sunt. Super omnes inimicos meos facta sum opprobrium vicinis meis. valde. et timor notis meis. Qui videbant me foras fugerunt a me. Obliviscitur sicut mortuus a corde. Factus sum tamquam vas perditum. quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu. In eo dum

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

conuenerunt simul ad ulum me accipere i
animam meam ostuan sunt Ego aut in
te speraui dne me dix dns ne ei in ma
nib; tuis sorte mee Eripe me de manu
inimicor meor i a persequentibus me Illu
stra faciem tuam sup seruū tuum saluū
me fac in mia tua dne ne confundar
quoniam inuocauit Erubescant impii i de
ducantur in infernum mutа fiant la
bia dolosa Quе loquuntur ad uersus
iustum iniquitatem in superbia i
abusione Quam magna multitudo dul
cedinis tue dne quam abscondisti timen
tibus te Operfecisti eis qui sperant in
te in conspectu filioz hominū Abscondes eos
eos in abscondito faciei tue a conturbatione
hominum Proteges eos in tabernaculo tuo a contradictione linguarum Bene
dictus dominus qm mirificauit misericordiam
suam mihi in ciuitate munita Ego
aut dixi in excessu meo proiectus sum a
facie oculoz tuoz Ideo exaudisti oratio
nem deprecationis mee dum clamarem ad te
Diligite dnm omnes sci eius quoniam veritatem re
quirit dns et retribuit abundanter facien
ti superbiam Viriliter agite et confortetur
cor uestrum omnes qui speratis in dno Intellec
tum dabo tibi et instruam te in uia hac qua gra
diris firmabo super te oculos meos Nolite
fieri sicut equus et mulus quibus non
est intellectus In camo et freno maxil
las eorum constringe qui non approxi
mant ad te Multa flagella peccatoris
sperantem aut in dno misericordia
labit Letamini in domino et exultate
iusti et gloriamini omnes recti corde Exul
tate iusti in dno rectos decet collaudatio
Confitemini domino in cithara in psalterio decem chordarum psallite
illi Cantate ei canticum nouum bene psallite
ei in uociferatione Quia rectum est uer
bum domini et omnia opera eius in fide
Diligit misericordiam et iudicium misericordia domini plena
est terra Verbo domini celi firmati sunt
et spiritu oris eius omnis uirtus eorum Congregans
sicut in utre aquas maris ponens in thesau
ris abyssos Timeat dnm omnis terra ab eo autem commo
ueantur
nes
mur
omnes habitatores orbis terre Quoniam ipse dixit et facta sunt ipse man
dauit et creata sunt Dominus dissipat consilia gen
tium reprobat autem cogitationes populoz et reprobat
autem consilium principum Consilium autem do
mini manet in eternum cogitationes cordis eius
in generationem et generationem Beata
gens cuius est dns deus eius populus quem elegit
in hereditatem sibi De celo respexit dns vi
dit omnes filios hominum De preparato habi
taculo suo respexit super omnes qui habitant terram
Qui finxit sigillatim corda eorum qui intel
ligit omnia opera eorum Non saluatur
rex per multam uirtutem et gigas non sal
uabitur in multitudine uirtutis sue et
Fallax equus ad salutem habenti autem
uirtutis sue non saluabitur Ecce
oculi dni super timentes eum Ut eruat a morte
animas eorum et alat eos in fame Anima
nra sustinet dnm qm adiutor et protector noster est Quia in eo letabitur cor nostrum et
in nomine eius speramus qui pcessum
Benedicam dominum omni tempore semper laus eius in ore meo In domino laudabitur anima
mea audiant mansueti et letentur Magnificate dominum mecum
et exaltemus nomen eius simul Exquisiui dominum et exaudiuit me et ex omnibus
tribulationibus meis eripuit me Accedite
ad eum et illuminamini et facies uestre non
confundentur Iste pauper clamauit et
dominus exaudiuit eum et ex omnibus
tribulationibus eius saluauit eum Im
mittet angelus dni in circuitu timentes
eum et eripiet eos Gustate et uidete quam
suauis est dominus beatus uir qui sperat in eo Timete dominum oes sci eius
quoniam non est inopia timentibus eum
Diuites eguerunt et esurierunt inquirentes aut dominum non minuentur omni
bono Venite filii audite me timorem

dominum doceb vos. Quis est homo qui
vult vitam diligit diem ut videat bonos Prohi
be linguam tuam a malo labia tua ne
loquantur dolum Diverte a malo et fac bonum
inquire pacem et persequere eam Oculi
domini super iustos et aures eius in preces
eorum Vultus autem domini super facientes
mala ut perdat de terra memoriam eorum
Clamaverunt iusti et dominus exaudi
vit eos et ex omnib; tribulationib; eorum
liberavit eos Iuxta est dominus his
qui tribulato sunt corde et humiles spu
salvabit Multe tribulationes iustorum
et de omnib; his liberabit eos dominus Cus
todit dns omnia ossa eorum unum ex his non
conteretur Mors pessima interficiet
impios et qui oderunt iustum delinquent Redimet dns animas
servorum suorum et non delinquent omnes qui
sperant in eo Iudica domine nocentes me expugna impug
nantes me. Apprehende arma et clipeum et
exurge in adiutorium mihi Effunde
framneam et conclude adversus eos qui
persequuntur me dic anime mee salus
tua ego sum Confundantur et revereantur
animam querentes animam meam Avertantur retrorsum et confundantur co
gitantes mihi mala Fiant tamquam pulvis
ante faciem venti et angelus dni coartans
eos Fiat via illorum tenebre et lubri
cum et angelus dni persequens eos Quo
niam absque causa absconderunt mihi interitum laqui
um suum super animam meam exprobraverunt animam
meam Veniat illi laqueus quem ignorat et
captio quam abscondit apprehendat eum
et in laqueo cadat in ipso Anima au
tem mea exultabit in domino et delectabitur
super salutari suo Omnia ossa mea
dicent dne quis similis tui Eripiens
inopem de manu fortiorum eius egenum et
pauperem a diripientib; eum Surgentes
testes iniqui que ignorabam interro
gabant me Retribuebant mihi mala pro
bonis sterilitatem animae meae Ego au
tem cum molesti essent mihi induebar cilicio et
humiliabam in ieiunio animam meam
et oratio mea in sinu meo convertetur Quasi
proximum et fratrem nostrum sic complace
bam et lugens et contristatus sic humilia
bar Et ad ruinam meam congregati sunt non
noverunt congregati sunt super me flagella et ignoraui
Dissipati sunt nec
compuncti sunt tentaverunt me subsan
naverunt me et frenduerunt super
me dentibus suis Dne quando respicies reddi
tue animam meam a malignitate eorum
a leonib; unicam meam Confitebor
tibi in ecclesia magna in populo grauli auda
bo te Non super gaudiant michi qui adversantur mihi inique qui oderunt me gra
tis annuunt oculis Quia michi quidem
pacifice loquebantur et contra iram terre loquentes dolos cogitabant Et dilatave
runt super me os suum dixerunt euge euge
viderunt oculi nostri Vidisti dne ne sileas
dne ne discedas a me exurge et intende
iudicio meo deus meus et dns meus in causam
meam Iudica me secundum iustitiam tuam
domine deus meus non super gaudeant
michi Non dicant in cordibus suis eu
ge euge animae nostrae nec dicant devora
vimus eum Erubescant et revereantur
simul qui gratulantur malis meis
induantur confusione et reverentia
qui magnifica loquuntur super me
Exultent et letentur qui volunt iustitiam
meam et dicant semper magnificetur dominus qui
vult pacem servi sui Et lingua
mea meditabit iustitiam tuam tota
die laudem tuam In finem sermo da
vid in memoriam de sabbato

Dixit iniquus ut delinquat in semet ipso non est timor dei
ante oculos eius Quoniam dolose egit in conspectu
eius ut inveniatur iniquitas eius
ad odium Verba oris eius iniquitas
et dolus noluit intelligere ut bene ageret
Iniquitatem meditatus est in cubi
li suo adstitit omni viae non bona malitiam non odivit Dne in celo misericordia tua
et veritas tua usque ad nubes Iustitia tua
sicut montes dei iudicia tua abyssus
multa Homines et iumenta salvabis
dne quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus Filii autem hominum
in tegmine alarum tuarum sperabunt
Inebriabuntur ab ubertate domus tue
et torrente voluptatis tue potabis eos.
Quoniam apud te est fons vite in lumine
tuo videbimus lumen Protende
misericordiam tuam scientibus te et iustitiam
tuam his qui recto sunt corde Non
veniat mihi pes superbie et manus
peccatoris non moveat me Ibi ceciderunt

qui operantur iniquitatem expulsi sunt
nec potuerunt stare. psalmus dauid
Noli emulari in malignantibus nec ze
lauerit facientes iniquitatem. Quoniam tam
quam fenum velociter arescent et quem ad
modum olera herbarum cito decidunt. Spera in
domino et fac bonitatem et inhabita terram
et posteris indiuicus eius. Delectare in do
mino et dabit tibi petitiones cordis tui. i
Reuela domino viam tuam et spera in eo
et ipse faciet. Et educet quasi lumen iustici
am tuam et iudicium tuum tamquam
in diem. subditus esto domino et ora eum.
Noli emulari in eo qui prosperatur in via
sua in homine faciente iniusticias. De
sine ab ira et derelinque furorem noli emu
lari ut malignetur. Quoniam qui malignan
tur exterminabuntur. sustinentes autem do
minum ipsi hereditabunt terram. Et adhuc
pusillum et non erit peccator et quaerens lo
cum eius et non inuenies. Mansueti autem
hereditabunt terram et delectabuntur in mul
titudine pacis. Obseruabit peccator iustum
et stridebit super eum dentibus suis. Dominus
autem irridebit eum quoniam prospicit quod ueniat
dies eius. Gladium euaginauerunt
peccatores intenderunt archum suum.
Ut decipiant pauperem et inopem ut tru
cident rectos corde. Gladius eorum intret
in corda ipsorum et archus eorum confringatur.
Melius est modicum iusto super diuicias
peccatorum multas. Quoniam brachia ipsorum contere
ntur confirmat autem iustos dominus. Nouit
dominus dies immaculatorum et hereditas eorum
in eternum erit. Non confundentur in tempore
malo et in diebus famis satiabuntur quia
peccatores peribunt. Inimici uero domini mor
tificati sunt et exaltati deficientes quasi
ad modum fumus deficient. Mutuabitur
peccator iustum et non soluet iustus autem
miseretur et tribuet. Quia benedicentes
ei hereditabunt terram maledicentes autem
ei disperibunt. Apud dominum gressus ho
minis dirigetur et uiam eius uolet. Cum
ceciderit non collidetur quia dominus suppo
nit manum suam. Iunior fui et non se
nui et non uidi iustum derelictum nec se
men eius quaerens panem. Tota die mi
seretur et commodat et semen eius in benedic
tione erit. Declina a malo et fac bonum et
inhabita in seculum in seculi. Quia dominus
amat iudicium et non derelinquunt

sanctos suos in eternum conseruabuntur. Iniusti
puniuntur et semen impiorum peribit. Iu
sti autem hereditabunt terram et inhabita
bunt in seculum seculi super eam. Os iusti medi
tabitur sapientiam et lingua eius loquetur iudici
um. Lex dei eius in corde ipsius et non supp
lantabuntur gressus eius. Considerat pec
cator iustum et quaerit mortificare eum. Do
minus autem non derelinquent eum in ma
nibus eius nec dampnabit eum cum iu
dicabitur illi. Expecta dominum et custodi
uiam eius et exaltabit te ut hereditate capi
as terram cum perierint peccatores uidebis. Vi
di impium super exaltatum et eleuatum
sicut cedros libani. Et transiui et ecce non
erat quaesiui eum et non est inuentus lo
cus eius. Custodi innocentiam et uide e
quitatem quoniam sunt reliquiae homini pacifico.
Iniusti autem disperibunt simul reliquiae im
piorum interibunt. Salus autem iustorum a do
mino et protector eorum in tempore tribu
lationis. Et adiuuabit eos dominus et liberabit
eos et eruet eos a peccatoribus et saluabit eos
quia sperauerunt in eo. psalmus dauid
in remuneratione
Domine ne in furore tuo ar
guas me. nec in ira tua co dauid saba
ripias me. Quoniam sagittae tuae infixae sunt
mihi et confirmasti super me manum tuam.
Non est sanitas in carne mea a facie ire
tuae non est pax ossibus meis a facie peccatorum
meorum. Quoniam iniquitates meae super gressae
sunt caput meum sicut onus graue gra
uatae sunt super me. Putruerunt et corrup
te sunt cicatrices meae a facie insipientiae meae.
Quoniam iser factus sum et curuatus sum usque in finem
tota die contristatus ingrediebar. Quoniam lumbi
mei impleti sunt illusionibus et non est sani
tas in carne mea. Afflictus sum et humi
liatus sum nimis rugiebam a gemitu
cordis mei. Domine autem te desiderium meum omne
et gemitus meus a te non est absconditus.
Cor meum conturbatum est in me de
liquid me uirtus mea et lumen oculorum me
orum et ipsum non est mecum. Amici mei et pro
ximi mei et ad uersum me appropinquaue
runt et steterunt. Et qui iuxta me erant
de longe steterunt et uim faciebant qui
querebant animam meam. Et qui in
quirebant mala mihi locuti sunt ua
nitates et dolos tota die meditabantur.
Ego autem tamquam surdus non audiebam
et sicut mutus non aperiens os suum. Et

fit sum sicut homo non audiens et non habens
more suo redargutiones. Quoniam in te domi-
ne speravi tu exaudies domine deus meus.
Quia dixi ne quando super gaudeant michi
inimici mei et dum commoveantur pedes
mei super me magna locuti sunt. Quoniam e-
go in flagella paratus sum et dolor meus
in conspectu meo semper. Quoniam iniquita-
tem meam annunciabo et cogitabo pro
peccato meo. Inimici autem mei vivunt et con-
firmati sunt super me et multiplicati sunt
qui oderunt me inique. Qui retribuunt
mala pro bonis detrahebant michi quoniam
sequebar bonitatem. Ne derelinquas me do-
mine deus meus ne discesseris a me. Intende
in adiutorium meum domine deus salutis
mee. In finem cantici David pro Ydithum.

Dixi custodiam vias meas
ut non delinquam in lingua mea.
Posui ori meo custodiam cum
consistant adversum me. Ob-
mutui et humiliatus sum
et consilium a bonis et dolor meus renovatus
est. Concabuit cor meum intra me et in
meditatione mea exardescet ignis. Locu-
tus sum in lingua mea notum fac mihi do-
mine finem meum. Et numerum dierum me-
orum quis est ut sciam quid desit michi et
ecce mensurabiles posuisti deos meos et
substantia mea tamquam nichilum ante te. Ve-
rumptamen universa vanitas omnis homo vi-
vens. Verumtamen in imagine pertransit
homo sed et frustra conturbatur. Thesau-
rizat et ignorat cui congregabit ea. Nunc
quid est expectatio mea nonne dominus
et substantia mea apud te est. Ab omnibus iniqui-
tatibus meis erue me opprobrium insipien-
ti dedisti me. Obmutui et non aperui os
meum quoniam tu fecisti amove a me pla-
gas tuas fortitudine manus tue ego de-
feci increpationibus propter iniquitatem cori-
puisti hominem. Et tabescere fecisti sicut
araneam animam eius verumtamen vane
conturbatur omnis homo. Exaudi orationem
domine et deprecationem meam auribus per-
cipe lacrimas meas. Ne sileas quoniam ad ve-
na ego sum apud te et peregrinus sicut omnes
patres mei. Remitte michi ut refriger prius
quam ab eam et amplius non ero. In
finem
Expectans expectavi dominum et in-
tendit michi. Et exaudivi pro da-
prece meas et eduxit me de lacu mi-
ud.

serie et de luto fecis. Et statuit super pe-
tram pedes meos et direxit gressus meos.
Et immisit in os meum canticum no-
vum canticum novum carmen deo nostro.
Videbunt multi et timebunt et sperabunt
in domino. Beatus vir cuius est nomen
domini spes eius et non respexit in va-
nitates tuas et insanias falsas. Multa
fecisti tu domine deus meus mirabilia et
tua et cogitationibus tuis non est simi-
lis sit tibi. Annunciavi et locutus sum
multiplicati sunt super numerum. Sacrifici-
um et oblationem noluisti aures autem
perfecisti michi. Holocaustum et pro pe-
ccato non postulasti tunc dixi ecce venio.
In capite libri scriptum est de me ut
facerem voluntatem tuam deus meus
volui et legem tuam in medio cordis
mei. Annunciavi iustitiam tuam
in ecclesia magna ecce labia mea non
prohibebo domine tu scisti. Iustitiam
tuam non abscondi in corde
mee veritatem tuam et salutare tuum
dixi. Non abscondi misericordiam tuam et ve-
ritatem tuam a concilio multo. Tu autem
domine ne longe facias miserationes
tuas a me misericordia tua semper sus-
ceperunt me. Quoniam circumdederunt me
mala quorum non est numerus compreh-
henderunt me iniquitates mee et non
potui ut videam. Multiplicate sunt super
capillos capitis mei et cor meum dereliquit
me. Non placeat tibi domine ut eruas
me domine ad adiuvandum me respice.
Confundantur et revereantur simul
qui querunt animam meam ut au-
ferant eam. Conversantur retrorsum
et revereantur qui volunt michi ma-
la. Ferant confestim confusionem suam
qui dicunt michi euge euge. Exultent et
letentur super te omnes querentes te et di-
cant semper magnificetur dominus qui di-
ligunt salutare tuum. Ego autem in-
mendicus sum et pauper dominus mei.
Adiutor meus et protector meus tu es deus
meus ne tardaveris. In finem psalmus David vel
Beatus qui intelli- vel fine intellectus
git super egenum et pauperem David.
in die mala liberavit eos dominus. Dominus
conservet eum et vivificet eum et beatum
faciat eum in terra et non tradat eum in
animam inimicorum eius. Dominus opere

fient ut super lectum doloris eius mmũsũ
stratum eius ũsasti infirmitate eius Eg
dixi domine miserere mei sana animam
meam q peccaui tibi Inimici mei dixe
runt mala michi quãdo morietur & peribit
nomen eius Et si ingrediebantur ut vi
derent vana loquebatur cor eius congre
gabat iniquitatem sibi Egrediebatur foras & loquebatur in id ipm Ad
uersum me sibilabant omes inimici mei
ad mala mea cogitabant mala mihi
Verbum iniquum statuerunt aduersũ
me numquid qui dormit non adiciet
ut resurgat Et enim homo pacis mee
in quo speraui qui edebat panes meos
magnificauit super me supplantationem
Tu autem domine miserere mei & resu
scita me & retribuam eis In hoc cogno
ui quoniam uoluisti me quoniam non gaudebit
inimicus meus super me Me autem propter
innocentiam meam suscepisti & confirmasti
me in conspectu tuo in eternum Benedictus dominus deus israhel a seculo & in seculum fiat fiat

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum sic desiderat anima mea ad te
deus Sitiuit anima mea ad deum fortem uiuum quando ueniam & apparebo ante
faciem dei Fuerunt michi lacrime mee panes die ac nocte dum dicitur
michi quotidie ubi est deus tuus Hec recordatus sum & effudi in me animam
meam quoniam transibo in locum tabernaculi
ad domum dei In
uoce exultationis & confessionis sonus epulantis Quare tristis es anima
mea & quare conturbas me Spera in deo quoniam
adhuc confitebor illi salutare uultus
mei & deus meus Ad me ipsum anima mea conturbata est propterea memor ero tui
de terra iordanis & hermoniim a monte
modico Abyssus abyssum inuocat
in uoce cataractarum tuarum Omnia excelsa tua & fluctus tui super me transierunt In die mandauit dominus
misericordiam suam & nocte canticum eius
Apud me oratio deo uite mee dicam deo
susceptor meus es Quare obliuisceris mei
& tristis incedo dum
affligit me inimicus Dum confringuntur ossa mea exprobrauerunt
michi qui tribulant me inimica
mei Dum dicunt michi quotidie ubi
est deus tuus Quare tristis es anima
mea & quare conturbas me Spera in
deo quoniam adhuc confitebor illi salutare uultus
mei & deus meus In finem pro dauid.

Iudica me deus & discerne causam meam de gente
non sancta ab homine iniquo & doloso
eripe me Quia tu es deus fortitudo mea
quare me reppulisti & quare tristis incedo dum
affligit me inimicus Emitte lucem tuam & ueritatem tuam
ipsa me deduxerunt & adduxerunt ad
montem sanctum tuum & in
tabernacula tua Et introibo ad altare
dei ad deum qui letificat iuuentutem
meam Confitebor tibi in cithara deus deus
meus quare tristis es anima mea &
quare conturbas me Spera in deo quoniam
adhuc confitebor illi salutare uultus mei & deus
meus In fine filiis chore ad intellectum

Deus auribus nostris audiuimus patres nostri
annunciauerunt nobis Opus quod operatus es in diebus eorum & in diebus antiquis
Manus tua gentes dissipauit & plantasti eos afflixisti populos & expulisti eos
Non enim gladio suo possederunt terram & brachium eorum non saluauit eos Sed
dextera tua & brachium tuum & illuminatio
uultus tui quoniam complacuisti eis
Tu es ipse rex meus & deus meus qui mandas
saluationem iacob In te inimicos nostros
uentilabimus cornu & in nomine tuo
spernemus insurgentes in nobis Non
in arcu meo sperabo & gladius meus
non saluabit me Saluasti nos de
affligentibus nos & odientes nos confudisti
In deo laudabimur tota die & in no
mine tuo confitebimur in seculum Nunc
autem reppulisti & confudisti nos & non egredieris deus in uirtutibus nostris Auertisti
nos retrorsum post inimicos nostros & qui
oderunt nos diripiebant sibi Dedisti nos
tamquam oues escarum & in gentibus dispersisti nos Vendidisti populum tuum sine pretio & non fuit multitudo in commutationibus eorum Posuisti nos opprobrium
uicinis nostris subsannationem & deri
sum his qui sunt in circuitu nostro Posuisti nos in similitudinem gentibus
commotionem capitis in populis Tota
die uerecundia mea contra me est & confusio
faciei mee cooperuit me A uoce ex

probrantibus et obloquentis a facie inimi
ci et persequentis. Hec omnia venerunt super
nos. nec obliti sumus te et iniquitate non
egimus in testamento tuo. Et non recessit
retro cor nostrum et declinasti semitas nostras
a via tua. Quoniam humiliasti nos afflictionis
et cooperuit nos umbra mortis. Si obliti su
mus nomen dei nostri et si expandimus ma
nus nostras ad deum alienum. Nonne deus re
quirat iustum ista. ipse enim novit abscon
dita cordis. Quoniam propter te mortificamur tota
die estimati sumus sicut oves occisionis.
Exurge quare obdormis domine exurge et
ne repellas in finem. Quare faciem tuam
avertis obliviscaris inopie nostre et tribula
tionis nostre. Quoniam humiliata est in pulvere
anima nostra conglutinatus est in terra venter
noster. exurge domine ad iuvandum nos et re
dime nos propter nomen tuum. In fine pro his
Eructavit cor meum qui commuta
verbum bonum dico e buntur filius
go opera mea regis. Lingua chore ad intel
mea et calamus scribe veloci lectum can
ter scribentis. Speciosus forma ticum pro
pre filius hominum diffusa est gratia de licto
cia in labiis tuis propterea benedixit te deus
in eternum. Accingere gladio tuo super
femur tuum potentissime. Specie tua
et pulcritudine tua intende prospere pro
cede et regna. Propter veritatem et man
suetudinem et iusticiam et deducet te
mirabiliter dextera tua. Sagitte tue acute
populi subtus cadent in corda inimicorum
regis. Sedes tua deus in seculum seculi virga
directionis virga regni tui. Dilexisti iu
sticiam et odisti iniquitatem propter ea unxit te
deus deus tuus oleo leticie preconsortibus tuis.
Mirra et gutta et cassia a vestimentis tuis
a domibus eburneis ex quibus delectave
runt te filie regum in honore tuo. Asti
tit regina a dextris tuis in vestitu de au
rato circumdata varietate. Audi fi
lia et vide et inclina aurem tuam et obli
viscere populum tuum et domum patris tui. Et
concupiscet rex decorem tuum cum ipse dominus
deus tuus et adorabunt eum. Et filie tyri
in muneribus vultum tuum deprecabuntur
omnes divites plebis. Omnis gloria eius
filie regis ab intus in fimbriis aureis
circumamicta varietatibus. Adducen
tur regi virgines post eam proxime
eius auferentur tibi. Afferentur
in leticia et exultatione adducentur in tem
plum regis. Pro patribus tuis nati sunt tibi
filii constituos eos principes super omnem
terram. Memores erunt nominis tui
domine in omni generatione et generatio
nem. Propterea populi confitebuntur tibi
in eternum et in seculum seculi. In fine psalmus dd
Deus noster refugium et vir pro archa
tus ad iutor in tribulationibus nis
que invenerunt nos nimis. Propterea
non timebimus dum turbabitur ter
ra et transferentur montes in cor maris.
Sonuerunt et turbate sunt aque eorum
conturbati sunt montes in fortitudi
ne eius. Fluminis impetus letifi
cat civitatem dei. sanctificavit tabernaculum
suum altissimus. Deus in me
dio eius non commovebitur adiu
vabit eam deus mane diluculo. Con
turbate sunt gentes et inclinata sunt
regna dedit vocem suam. mota est terra.
Dominus virtutum nobiscum susceptor
noster deus iacob. Venite et videte opera domini
que posuit prodigia super terram. Au
ferens bella usque ad finem terre arcum
conteret et confringet arma et scuta com
buret igni. Vacate et videte quoniam ego
sum deus ex altabor in gentibus et ex al
tabor in gentibus. Dominus virtutum no
biscum susceptor noster deus iacob. In fine
Omnes gentes plaudite ma psalmus david
nibus iubilate deo in voce pro filius
exultationis. Quoniam dominus ex chore
celsus terribilis rex magnus super omnem
terram. Subiecit populos nobis et gentes sub
pedibus nostris. Elegit nobis hereditatem
suam speciem iacob quem dilexit. As
cendit dominus in iubilo et dominus in vo
ce tube. Psallite deo nostro psallite reo
psallite regi nostro psallite. Quoniam rex omnis
terre deus psallite sapienter. Regna
bit deus super gentes deus sedet super
sedem sanctam suam. Principes populorum
congregati sunt cum deo habraam
quoniam dii fortes terre elevati sunt. Psalmus laus
Magnus dominus et laudabilis filiorum
nimis in civitate ut filius
dei nostri in monte sancto eius. Fundatur chore
ex ultatione universe terre sedes sa
re monsyon latera aquilonis cibbati
nitas regis magni. Deus in domibus
eius cognoscetur cum suscipiet eam.

Oñ eare reges congregati sunt conuene
runt in unum. Ipi uidentes sic admira
bantur conturbati sunt cõmota sunt. tre
mor apphidit eos. Ibi dolores ut parturi
entis in pñi uel sicut conteres naues in ya
sis. Sicut audiuimus sic uidimus in ci
tate dñi uirtutum in ciuitate dñi nr̃i
dñs fundauit eam in eternum. Suscepimus
dñe miam tuam in medio templi tui. Se
cundum nomen tuum dñe sic et laus tua
in fines terre iustitia plena est dextera tua.
Letetur mons sion et exultent filie iude pp̃
ter iudicia tua dñe. Circumdate sion et
complectimini eam narrate in turribus ei⁹
Ponite corda ñra in uirtute tua distribuite do
mos eius ut enarretis in progenie altera q̃
Oñs hic est deus dñs ñr̃ in eternum et in seculum
ipse reget nos in secula
Audite hec omes gentes auribus percipite
omes qui habitatis orbem. Tam filii humi
filii hominum simul in unum diues et pau
per. Os meum loquetur sapiam. et me
ditatio cordis mei prudentiam. Inclinabo
in parabolam aurem meam. aperiam in
psalterio propositionem meam. Quare
timebo in die mala iniquitas calcanei
mei circũdabit me. Qui confidunt in
uirtute sua et in multitudine diuitiarum suarum
gloriantur. Frater non redimet redimet
homo non dabit dõ placationem suam.
Et pretium redemptionis animarum suarum
et laborabit in eternum. Et uiuet adhuc in fine
Non uidebit interitum cum uiderit sapien
tes morientes simul insipiens et stultus
peribunt et relinquent alienis diuitias
suas. Et sepulchra eorum domus illorum in eternũ
tabernacula eorum in progenie et progenie
nominauerunt nomina sua in terris suis. Homo
cum in honore esset non intellexit comparatus
est iumentis insipientibus et similis factus est illis.
Hec uia illorum scandalum ipsis et post
ea in ore suo complacebunt. Sicut oues
in inferno positi sunt mors depascet eos
Et dominabuntur eorum recti in matutino
et auxilium eorum uetustescet in inferno a gla
cie eorum. Verumtamen deus redimet animã
meam de manu inferi cum acceperit me.
Ne timueris cum diues factus fuerit homo et
cum multiplicata fuerit gloria domus
eius. Quia cum interierit non sumet oia
hec descendet cum eo gloria eius. Quia aiã ei⁹
in uita sua benedicetur confitebũ tibi cum
bene feceris ei. Introibit usq; in progenies
patrũ suorũ usq; in eternum non uidebit lum.
Homo cum in honore esset non intellexit co
paratus est iumentis insipientibus et similis
factus est illis. ps̃ tertius.
Deus deus meus deus meus respice in me quare me dereliquisti
procul a salute mea uerba delictorum meorum. Deus meus clamabo per
diem et non exaudies. et nocte et non ad insipientiam mihi. Tu autem in sancto habitas
laus israhel. In te speraverunt patres nostri speraverunt et liberasti eos. Ad te clamaverunt
et salui facti sunt. In te speraverunt et non sunt confusi. Ego autem sum uermis et non homo
obprobrium hominum et abiectio plebis. Omes uidentes me deriserunt me locuti sunt
labiis et mouerunt caput. Sperauit in deo saluum faciat eum liberet eum quoniam
uult eum. Quoniam tu es qui extraxisti me de uentre matris mee spes mea ab uberibus matris
mee. In te proiectus sum ex utero de uentre matris mee deus meus es tu ne discesseris a me.
Quoniam tribulatio proxima est quoniam non est qui adiuuet. Circumdederunt me uituli multi
tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super me os suum sicut leo rapiens et rugiens.
Sicut aqua effusus sum et dispersa sunt omia ossa mea. Factum est cor meum tanquam cera
liquescens in medio uentris mei. Aruit tanquam testa fortitudo mea et lingua mea adhesit
faucibus meis et in puluerem mortis deduxisti me. Quoniam circumdederunt me canes
multitudo malignantium obsedit me. Foderunt manus meas et pedes meos dinumerauerunt
omia ossa mea. Ipi uero consideauerunt et inspexerunt me. Diuiserunt sibi uestimenta mea
et super uestem meam miserunt sortem. Tu autem dñe ne elongaueris auxilium tuum a me
ad defensionem meam conspice. Eripe a framea deus animam meam et de manu canis unicam
meam. Saluum me fac ex ore leonis et a cornibus unicornium humilitatem meam. Narrabo
nomen tuum fratribus meis in medio ecclesie laudabo te. Qui timetis dñm laudate eum uniuersum
semen iacob clarificate eum. Timeat eum omne semen israhel. Quoniam non sprevit neque
despexit deprecationem pauperis nec auertit faciem suam a me et cum clamarem ad eum exaudiuit
me. Apud te laus mea in ecclesia magna. Vota mea reddam in conspectu timentium eum.
Edent pauperes et saturabuntur et laudabunt dñm qui requirunt eum uiuent corda eorum in seculum
seculi. Reminiscentur et conuertentur ad dñm uniuersi fines terre. Et adorabunt in conspectu
eius uniuerse familie gentium. Quoniam dñi est regnum et ipse dominabitur gentium.
Manducauerunt et adorauerunt omes pingues terre. In conspectu eius cadent omes qui descendunt
in terram et anima mea illi uiuet. Et semen meum seruiet illi. Narrabitur dño generatio uentura
et annunciabunt celi iustitiam eius populo qui nascetur quem fecit dñs.
Dñs regit me et nichil mihi deerit. In loco pascue ibi me collocauit. Super aquam refectionis
educauit me. Animam meam conuertit. Deduxit me super semitas iustitie propter nomen suum.
Nam et si ambulauero in medio umbre mortis non timebo mala quoniam tu mecum es.
Uirga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mensam aduersus
eos qui tribulant me. Impinguasti in oleo caput meum et calix meus inebrians quam preclarus est.
Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus uite mee. Et ut inhabitem in domo dñi in
longitudinem dierum.
Dñi est terra et plenitudo eius orbis terrarum et uniuersi qui habitant in eo. Quia ipse super
maria fundauit eum et super flumina preparauit eum. Quis ascendet in montem dñi aut quis
stabit in loco sancto eius. Innocens manibus et mundo corde qui non accepit in uano
animam suam nec iurauit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem a dño et misericordiam
a deo salutari suo. Hec est generatio querentium eum querentium faciem dei iacob.
Attollite portas principes uestras et eleuamini portę eternales et introibit rex glorie.
Quis est iste rex glorie dñs fortis et potens dñs potens in prelio. Attollite portas principes
uestras et eleuamini portę eternales et introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie dñs uirtutum
ipse est rex glorie.
Ad te dñe leuaui animam meam deus meus in te confido non erubescam neque irrideant me
inimici mei etenim uniuersi qui sustinent te non confundentur confundantur omes iniquitatem
facientes supervacue. Uias tuas dñe demonstra mihi et semitas tuas edoce me. Dirige me in
ueritate tua et doce me quia tu es deus salutis meę et te sustinui tota die. Reminiscere miserationum
tuarum dñe et misericordiarum tuarum que a seculo sunt. Delicta iuuentutis mee et ignorantias
meas ne memineris secundum misericordiam tuam memento mei tu autem propter bonitatem tuam dñe

meam Amplius lava me ab iniquitate
mea ⁊ a peccto meo munda me Quoñ ini
quitatem meam ego cognosco ⁊ peccm meū
ē me est semper Tibi soli peccaui ⁊ ma
lum coram te feci ut iustificeris in ser
monib; tuis ⁊ uincas cum iudicaris Ec
ce enim in iniquitatib; conceptus sum in
peccatis concepit me mat mea Ecce ueritatem
dilexisti incerta ⁊ occulta sapie tue ma
nifestasti mihi Asperges me domine hy
sopo ⁊ mundabor lauabis me ⁊ super niue
dealbabor Auditui meo dabis gaudiū
⁊ letitiam ⁊ exultabunt ossa humilia
ta Auerte faciem tuam a peccatis meis
⁊ omnes iniquitates meas dele Cor mū
dum crea in me deus ⁊ spm rectum i
noua in uisceribus meis Ne proicias me
a facie tua ⁊ spm scm tuū ne auferas a
me Redde mihi letitiam salutaris tui ⁊ spu
principali confirma me Liberā me de
mas mas ⁊ impli ad te cognoscent iu
ba me de sanguinib; deus deus ptis sa
lutis mee ⁊ exultabit lingua mea iu
stitiam tuam Dñe labia mea peries
⁊ os meum annunciabit laudem tuā
Quoñ si uoluisses sacrificium dedissem ut
q; holocaustis non delectabis Sacrifi
cium deo spūs contribulatus cor contri
tum ⁊ humiliatum deus non despicies
Benigne fac domine in bona uoluntate
tua hyon ut edificentur muri ierlm
Tunc acceptabis sacrificium iustitie ob
lationes ⁊ holocausta tunc imponent super
altare tuum uitulos in ps ⁊ nr lic dauid
cum uenit doeg idumeus ⁊ nunciauit
saulı uenit dauid in domum abyme
Quid gloriaris in malicia qui potens
⁊ iniquitate Tota die iniusti
tiam cogitauit lingua tua sicut nouacula
acuta fecisti dolum Dilexisti ma
litiam super benignitatem iniquitatem
magis ⁊ loqui equitatem Dilexisti om
nia uba precipitationis lingua dolosa Pro
pea deus destruet te in finem euellet te
⁊ emigrabit te de tabernaculo tuo ⁊ ra
dicem tuam de tra uiuentiū Videbūt
iusti ⁊ timebunt super eum ridebunt
⁊ dicent Ecce homo qui non posuit deū
adiutorem suum Sed speraui in mi
sericordia dei mei ego gloriabor ⁊ cō
fitebor nomini tuo

Dixit insipiens in corde suo nō
est deus Corrupti sunt
⁊ abhominabiles facti sunt in iniquitatib;
non est qui faciat bonū
Deus de celo prospexit super filios hom
num ut uideat si est intelligens aut requi
rens deum Omēs declinauerunt simul
inutiles facti sunt non est qui faciat bonū
non est usq; ad unū Nonne scient
omnes qui operantur iniquitatem qui
comedunt plebem meā
escam ut cibum panis Deum non
inuocauerunt illic trepidauerunt ti
more ubi non erat timor Quoñ deus dis
sipauit ossa eorum qui hominibus
placent confusi sunt quoñ deus spreuit
eos Quis dabit ex hyon salutare israel
cum conuerterit dominus captiuitatem
plebis sue exultabit iacob ⁊ letabitur
in ps in carminib; ut hymnus in
tulit dd cum ingressus esset ziphei ad sa
ul ⁊ nunnasseni sauli nonne dd ab
scondit se est apud nos

Deus in nomine tuo saluum me fac
⁊ in uirtute tua iudica me Deus exau
di oronem meam auribus percipe
uba oris mei Quoñ alieni insurrexerūt
ad me ⁊ fortes quesierunt aiam me
am ⁊ non proposuerunt deum ante os
tum suum Ecce enim deus adiuuat me
⁊ dominus susceptor est anime mee ⁊
Auerte mala inimicis meis ⁊ in ueritate
tua disperde illos Volūtarie sacrifi
cabo tibi ⁊ confitebor nomini tuo quoñ bonū
est Quoñ ex omni tribulatione eripuis
ti me ⁊ super inimicos meos despexit oculus
meus in ps ⁊ in carminib; ut hymnus
Exaudi deus orationem meam ⁊ ne despexeris de
precationem meam
am intende mihi ⁊ exaudi me Con
tristatus sum in exercitatione mea ⁊ co
turbatus sum a uoce inimici ⁊ a tribu
latione peccatoris Quoñ declinauerunt in
me iniquitates ⁊ in ira molesti erant
mihi Cor meum conturbatum e

in me ¶ Formido mortis cecidit super me.
Timor ¶ Memor fui et ceciderunt super me ¶ dō
decerunt me cernere. Et dixi quis dabit
michi pennas sicut columbe ¶ volabo et
requiescam. Ecce elongavi fugiens ¶ in
manu in solitudine. Expectabam eū
qui salvum me fecit a pusillanimitate
spē ¶ tempestate. Precipita domine ¶ di
vide linguas eorū quia vidi iniquitatem
¶ contradictionem in ciuitate. Die ac nocte
circumdabit eam super muros eius iniquitas ¶ labor in medio eius ¶ iniustitia.
Et non defecit de plateis eius usura ¶ dolus. Quia si inimicus meus maledixisset
michi sustinuissem utique. Et si is qui
oderat me super me magna locutus
fuisset absconderem me forsitan ab
eo. Tu vero homo unanimis dux meus
¶ notus meus. Qui simul mecum
dulces capiebas cibos in domo dei ambulavimus cum consensu. Veniat mors super
illos ¶ descendant in infernum viventes.
Quia nequitie in habitaculis eorum in medio eorū. Ego autem ad dominum clamavi
¶ dominus saluabit me. Sero et mane
¶ mane narrabo ¶ annunciabo
et exaudiet vocem meam. Redimet in
pace animam meam ab his qui appropiant
michi quia in multis erant mecum
et exaudiet deus ¶ humiliabit illos qui
est ante secula. Quia non est illis commutatio ¶ non timuerunt deum extendit
manum suam in retribuendo. Contaminauerunt testamentum eius diuisi sunt
ab ira vultus eius ¶ appropinquauit cor illius. Mollita sunt sermones eius super oleum
¶ ipsi sunt iacula. Jacta super deum
curam tuam ¶ ipse te enutriet ¶ non dabit
in eternum fluctuationem iusto. Et
tu deus deduces eos in puteum interitus.
Viri sanguinum ¶ dolosi non dimidiabunt
dies suos ego autem sperabo in te domine.
Miserere mei deus ¶ quoniam conculcauit
me homo tota die impugnans tribulauit me
¶ quidam tota die. Multi insultant
me a sublimitate. Conculcauerunt me inimici mei tota die quia multi
bellantes adversum me. Ab altitudine timebo
dixi timebo ego autem sperabo
in deo laudabo sermones meos in deo spe
rabo non timebo quid faciat michi ca
ro. Tota die verba mea execrabantur ad
versum me omnes cogitationes eorum in malum
ex hoc erabunt habitabunt ipsi calcaneum
meum observabunt. Sicut sustinuerunt
animam meam pro nichilo salvos facies
illos in ira populos confringes. Deus vitam
meam annunciavi tibi posuisti lacrimas
meas in conspectu tuo. Sicut in promissione
tua domine. Tunc convertentur inimici mei retrorsum. In quacumque die
invocavero te cognovi quia deus meus
es. In deo laudabo verbum. In deo laudabo sermonem in deo speravi non timebo
quid faciat michi homo. In me sunt deo
vota tua que reddam laudationes tibi.
Quia eripuisti animam meam de morte
pedes meos de lapsu ut placeam coram
deo in lumine viventium. In finem pro
Miserere mei deus miserere ¶ quia in te confidit
anima mea. Et in umbra alarum tuarum sperabo donec
transeat iniquitas. Clamabo ad deum altissimum deum
qui benefecit michi. Misit de celo et liberauit me dedit in opprobrium
conculcantes me. Misit deus misericordiam suam ¶ veritatem suam ¶ eripuit animam
meam de medio catulorum leonum dormiui conturbatus. Filii hominum dentes eorum arma ¶ sagitte ¶ lingua eorum
gladius acutus. Exaltare super celos
deus ¶ super omnem terram gloria
tua. Laqueum paraverunt pedibus meis ¶ incurvaverunt animam meam. Foderunt ante faciem meam foveam ¶ inciderunt in eam. Paratum cor meum
deus paratum cor meum cantabo ¶ psallam
etiam domino. Exurge gloria
mea exurge psalterium et cithara exurgam
diluculo. Confitebor tibi in populis domine ¶
psalmum dicam tibi in gentibus. Quia
magnificata est usque ad celos misericordia tua
¶ usque ad nubes veritas tua. Exaltare super
celos deus ¶ super omnem terram gloria
tua. In finem ne corrumpas inscriptum
Miserere ipsi ¶ cum alienigenis
Si vere utique iniquitatem operamini
loquimini recte iustificate filii
hominum. Etenim in corde iniquitates
operamini in terra iniustitias manus
vestre contaminant. Alienati sunt peccatores
a vulva errauerunt ab utero locuti sunt
falsa. Furor illis secundum similitu

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dinem serpentis sicut aspidis surde-nolentis
ranis auditum suum. Qui venenum excudebat
quasi cognatum. Venenum illius tam
tanquam sapientem. Deus conteret dentes
eorum in ore ipsorum molas leonum confrin
get dominus. Adnichilum deuenient
tanquam aqua decurrent intendet arcum
suum donec infirmentur. Sicut cera
que fluit auferentur super ceciderunt ignis
et non viderunt solem. Priusquam intel
ligerent spine uestre rampnum sicut ui
uentes sic in ira absorbebit eos. Letabi
tur iustus cum uiderit uindictam ma
nus suas lauabit in sanguine pecto
ris. et dicet homo. si utique est fruc
tus iusto. utique est deus iudicans eos in
[illegible]

Eripe me de inimicis meis deus meus
ab insurgentibus in me libera me. Si
pe me de operantibus iniquitatem. et de
uiris sanguinis salua me. Quia ecce
ceperunt animam meam inruerunt
in me fortes. Neq; iniquitas mea neq; pec
catum meum domine. sine iniquitate
cucurri et direxi. Exurge occurre mi
hi. uide et tu domine deus uirtu
tum deus israhel. Intende ad uisitandas
omnes gentes non misereris omnibus
qui operantur. Conuertantur ad ues
peram. et famem patientur ut canes. et
circuibunt ciuitatem. Ecce loquentur
in ore suo. et gladius in labiis eorum. quia
audiuit et tu domine deridebis eos. ad ni
chilum deduces omnes gentes. Fortitu
dinem meam ad te custodiam. quia
deus susceptor meus es deus meus mi
sericordia eius preueniet me. Deus osten
dit mihi super inimicos meos ne occi
das eos. ne quando obliuiscantur populi mei.
Dispergel illos in uirtute tua. et depone
eos protector meus domine. Delictum
oris eorum sermonem labiorum ipsorum. et
hsidentur in superbia sua. et de execra
tione et mendacio annunciabuntur in
consummatione. In ira consummationis
non erunt. et scient quia deus dominabitur
iacob et finium terre. Conuertentur
ad uesperam. et famem patientur ut
canes. et circuibunt ciuitatem. Ipsi
dispergentur ad manducandum. si uero
non fuerint saturati. et murmurabunt.

Ego autem cantabo fortitudinem tuam. et
exultabo mane misericordiam tuam. quia
factus es susceptor meus. et refugium
meum in die tribulationis mee. Adiutor
meus es. psallam tibi quia deus susceptor meus
es deus meus misericordia mea. Deus pro
quis communicabuntur in tuis insipiens
ipse dauid in doctrinam cum incenderet me
saul et ipse custodiebat domum eius
ut interficeret eum [illegible]

Deus repulisti nos et destruxisti nos. ira
tus es. et misertus es nobis. Conmo
uisti terram et conturbasti eam sana con
tritiones eius quia commota est. Ostendisti
populo tuo dura. potasti nos uino compun
ctionis. Dedisti metuentibus te significatio
nem ut fugiant a facie arcus. et liberen
tur dilecti tui. Saluum fac dextera tua. et
exaudi me. Deus locutus est in sancto su
o. letabor. et partiar sichimam. et conualles ta
bernaculorum metabor. Meus est galaad. meus
est manasses. et effraim fortitudo capi
tis mei. Iudas rex meus moab olla spei
mee. In ydumeam extendam calciamentum me
um mihi alienigene subditi sunt. Quis
deducet me in ciuitatem munitam quis
deducet me usque in ydumeam. Nonne tu
deus qui repulisti nos. et non egredieris
deus in uirtutibus nostris. Da nobis auxi
lium de tribulatione quia uana salus
hominis. In deo faciemus uirtutem
ipse ad nichilum deducet tribulantes
nos [illegible]

Exaudi deus deprecationem meam intende ora
tioni mee. A finibus terre ad te clamaui
dum anxiaretur cor meum in petra exal
tasti me. Deduxisti me quia factus spes
mea. turris fortitudinis a facie inimici.
Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula pro
tegar in uelamento alarum tuarum. Quoniam tu de
meus ex audisti oracionem meam dedisti
hereditatem timentibus nomen tuum.
Dies super dies regis adicies annos eius
usq; in diem generationis et generationis.
Permanet in eternum in conspectu dei mi
sericordiam eius et ueritatem eius quis requiret. Sic
psallam nomini tuo in seculum seculi ut
reddam uota mea de die in diem. [illegible]

Nonne deo subiecta erit anima mea. ab ipso enim salutare meum. etenim
Nam et ipse deus meus et saluator meus. dauid

meus susceptor meus non movebor amplius. Quo usq; rrumis mihi hominem nō fa
cis unusquisq; nos tanq̄m paries inclinatus
et macerie depulsus. Verumptamen consilium
meum cogitauerunt repellere: acceperunt mendacium
ore suo benedicebant: et corde suo maledicebāt.
Veritatē dō subiecta esto anima mea quō
abyssus multa mea. Quoniā ipse dō meus es ad unum
me. non commouebo. In deo salutare meum
et gloria mea dō auxilium meū et spes mea in dō
est. Sperate in eo omnis congregatio populi
effundite coram illo corda vestra deus adiutor
noster nō. Verūtamen vani filii hominū
mendaces filii hominū in statheris ut decipiant
ipsi de vanitate in ipsum. Nolite sperare in
iniquitate et rapinas cōcupiscere diuitie si
fluant nolite cor apponere. Semel locutus
est deus duo hec audiui quia potestas dei et
tu dne misericordia quia tu reddes unicuiq; secundum
opera sua. Ps. Laudabam cor meum et deserto videbar
Deus deus meus ad te de luce vigilo. Sitiuit
anima mea quō multiplicate sunt
te caro mea. In terra deserta inuia et inaquosa
sic in sancto apparui tibi ut viderem virtutem
tuam et gloriam tuam. Quoniam melior est misericordia
tua super vitas: labia mea laudabunt te.
Sic benedicam te in vita mea et in nomine tuo
levabo manus meas. Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea: et labiis exultationis laudabit os meum. Si memor
fui tui super stratum meum in matutinis
meditabor in te quia fuisti adiutor meus: et
in velamento alarum tuarum exultabo adhesit anima
mea post te me suscepit dextera tua. Ipsi
vero in vanum quesierunt animam
meam introibunt in inferiora terre tradentur in manus gladii partes vulpium
erunt. Rex vero letabitur in deo laudabuntur
omnes qui iurant in eo: quia obstructum est
os loquentium iniqua. Ps. Primum

Exaudi deus orationem meam cum deprecor ani
mam meam eripe animam meam
de timore inimici. Protexisti me a conventu malignantium
a multitudine operantium iniquitatem. Quia
exacuerunt ut gladium linguas suas
intenderunt arcum rem amaram
ut sagittent in occultis immaculatum.
Subito sagittabunt eum non timebit
firmauerunt sibi sermonem nequam. Narrauerunt ut absconderent laqueos dixerunt
quis videbit eos. Scrutati sunt iniquitates deficerunt scrutantes scrutinio.

Accedet homo ad cor altum et exaltabit deus
Sagitte parvulorum facte sunt plage eorum
confirmate sunt et eos lingue eorum infirmabuntur sunt omnes qui videbant eos. Et
timuit omnis homo et annunciauerunt
opera dei et facta eius intellexerunt.
Letabitur iustus in dño et sperabit in eo et laudabuntur omnes recti corde. In fine psalmus cantici
ipsi dauid ante
quam ungeretur et ezechielis de filio
populi quando iuravit dño et vovit deo iacob si introiero
in tabernaculum domus mee si ascendero in lectum
Accedet humilis deus inclinabo tibi vultum
cordium et exaltabo genua cōcidentium
ad te omnis caro veniet. Verba iniquorum
prevaluerunt super nos impietatibus nostris
tu propitiaberis. Beatus quem elegisti et
assumpsisti inhabitabit atria tua. Replebimur in bonis domus tue sanctum est
templum tuum mirabile in equitate exaudi nos deus salutaris noster spes omnium finium
terre et in mari longe. Preparans montes in virtute tua accinctus potentia qui
conturbas profundum maris sonum fluctuum eius. Turbabuntur gentes et timebunt qui habitant terminos a signis tuis: exitus matutini et vespere delectabis. Visitasti
terram et inebriasti eam multiplicasti locupletare eam. Flumen dei repletum est
aquis preparasti cibum illorum quia ita est preparatio eius. Rivos eius inebriare multiplica germina eius in stillicidiis eius lenabis germinabit. Benedices corone anni
tui benignitatis tue campi tui replebuntur
ubertate. Pinguescent speciosa deserti et
exultatione colles accingentur. Induti sunt
arietes ovium et valles habundabunt
frumento clamabunt et hymnum dicent.
In fine canticum psalmi resurrectionis.
Jubilate deo omnis terra psalmum dicite
nomini eius date gloriam laudi eius. Dicite deo quam terribilia sunt opera tua dne
in multitudine virtutis tue mentientur
tibi inimici tui. Omnis terra adoret te
et psallat tibi psalmum dicat nomini
tuo. Venite videte opera dei horribilis in
consiliis super filios hominum. Qui con
vertit mare in aridam in flumine pertransibunt pede. Ibi letabimur in ipso
dominabitur in virtute sua in eternum oculi
eius super gentes respiciunt qui exasperant non exaltentur in semetipsis. Benedicite gentes deum nostrum et audiam

facite uocem laudis eius. Qui posuit animam
meam ad uitam et non dedit in commo
tionem pedes meos. Quoniam probasti nos de
igne nos examinasti sicut examina
tur argentum. Induxisti nos in laque
um posuisti in tribulationes in dorso nostro.
Imposuisti homines super capita nostra. Tran
siuimus per ignem et aquam et eduxisti nos
in refrigerium. Introibo in domum tu
am in holocaustis reddam tibi uota mea
que distinxerunt opera mea labia. Et lo
cutum est os meum in tribulatione mea.
Holocausta medullata offeram tibi cum
incenso arietum offeram tibi boues cum
hircis. Venite audite qui timetis deum
quanta fecit anime mee. Ad ipsum ore
meo clamaui et exultaui sub lingua mea.
Iniquitatem si aspexi in corde meo non
exaudiet dominus. Propterea exaudiuit
deus et attendit uoci deprecationis mee. Be
nedictus dominus qui non amouit oratio
nem meam et uiam suam a me. In fi.
Deus misereatur nostri et bene in hymnis
dicat nobis. Illuminet uultum psalmi can
tum suum super nos et misereatur tici dei
nostri. Ut cognoscamus in terra uiam tuam
in omnibus gentibus salutare tuum. Con
fiteantur tibi populi deus confiteantur tibi
populi omnes. Letentur et exultent gen
tes quoniam iudicas populos in equitate et gentes
in terra dirigis. Confiteantur tibi populi deus
confiteantur tibi populi omnes. Terra dedit fruc
tum suum. Benedicat nos deus deus noster
benedicat nos deus et metuant eum omnes
fines terre. In fi. psalmus cantici dauid.
Exurgat deus et dissipentur inimici eius
et fugiant qui oderunt eum a facie
eius. Sicut deficit fumus deficiant sicut
fluit cera a facie ignis sicut pereant pec
catores a facie dei. Et iusti epulentur et
exultent in conspectu dei et delectentur in
leticia. Cantate deo psalmum dicite in
nomine eius iter facite ei qui ascendit super
occasum dominus nomen illi. Exultate
in conspectu eius turbabuntur a facie
eius patris orphanorum et iudicis uiduarum. Do
minus in loco sancto suo. deus qui inhabita
re facit unius moris in domino. Qui
educit uinctos in fortitudine filii eos qui
exasperant qui habitant in sepulcris. Deus
cum egredieris in conspectu populi
tui cum permisceris in deserto. Terra

mota est et enim celi distillauerunt a facie
dei synai a facie dei israel. Pluuiam uo
luntariam segregabis deus hereditati tue
infirmata est tu uero perfecisti eam. Ani
malia tua habitabunt in ea parasti in du
lcedine tua pauperi deus. Dominus da
bit uerbum euangelizantibus uirtu
te multa. Rex uirtutum dilecti et dilec
ti et speciei domus diuidere spolia. Si dor
miatis inter medios cleros penne colum
be de argentate et posteriora dorsi eius in
pallore auri. Dum discernit celestes re
ges super eam niue dealbabuntur in sel
mon mons dei mons pinguis. Mons co
agulatus mons pinguis ut quid suspi
camini montes coagulatos. Mons in
quo beneplacitum est domino habitare in
eo et enim dominus habitare in finem. Cur
rus dei x milibus multiplex milia letan
tium dominus in eis in sina in sancto. Ascen
disti in altum cepisti captiuitatem acce
pisti dona in hominibus. Et enim non cre
dentes inhabitare dominum deum. Bene
dictus dominus die cotidie prosperum iter
faciet nobis deus salutarium nostrorum. Deus
noster deus saluos faciendi et domini domini exi
tus mortis. Verumptamen deus capita in
imicorum suorum uerticem capilli perambu
lantium in delectis suis. Dixit dominus
ex basan conuertam in pro
fundum maris. Et intingatur pes tu
us in sanguine lingua canum tuorum
ex inimicis ab ipso. Viderunt ingressus
tuos deus ingressus dei mei regis mei qui
est in sancto. Preuenerunt principes con
iuncti psallentibus in medio iuuencu
larum tympanistrarum. In ecclesiis benedicite
domino de fontibus israel. Ibi bema
nim adolescentulus in mentis excessu.
Principes iuda duces eorum principes
zabulon et principes neptalim. Man
da deus uirtuti tue confirma deus hoc
quod operatus es in nobis. A templo tuo
quod est in ierusalem tibi offerent reges mu
nera. Increpa feras arundinis congre
gatio taurorum in uaccis populorum ut exclu
dant eos qui probati sunt argento. Dis
sipa gentes que bella uolunt uenient
legati ex egipto et yopia peruenient ma
nus eius deo. Regna terre cantate psal
lite domino. Psallite deo qui ascendit
super celum celi ad orientem. Ecce da

dñe uoca sue uocem uirtutis date gloriam
& super israel magnificentia eius & uirtus
eius in nubibus. Mirabilis deus in sanctis suis
deus israel ipse dabit uirtutem & fortitudi-
nem plebi sue benedictus deus. Intr. pro
Salum me fac deus quoniam intrauerunt a
quas usq; ad animam meam. Infixus sum
limo profundi & non
est substantia. Veni in altitudinem
maris & tempestas demersit me. Laboraui
in clamans raucus factus sunt fauces mee
defecerunt oculi mei dum sperо in deum meum
Multiplicati sunt super capillos capitis
mei qui oderunt me gratis. Confortati
sunt qui persecuti sunt me inimici mei
iniuste que non rapui tunc exoluebam.
Deus tu scis insipientiam meam & delicta mea
a te non sunt absconsa. Non erubescant
in me qui exectant te domine deus uir-
tutum. Non confundantur super me
qui querunt te deus israel. Quoniam propter te sustinui
opprobrium operuit confusio faciem
meam & alienus factus sum fratribus
meis & peregrinus filiis matris mee. Quo-
niam zelus domus tue comedit me & oppro-
bria exprobrantium tibi ceciderunt super me.
Et operui in ieiunio animam meam &
factum est in opprobrium mihi & posui
uestimentum meum cilicium & factus sum illis
in parabolam. Aduersum me loquebā-
tur qui sedebant in porta & in me psallebat
bant qui bibebant uinum. Ego uero
orationem ad te domine tempus beneplaciti
deus. In multitudine misericordie tue exaudi
me in ueritate salutis tue. Eripe me de
luto ut non infigar. libera me ab his qui
oderunt me & de profundis aquarum. Non
me demergat tempestas aque neque absorbeat
me profundum neque urgeat super me
puteus os suum. Exaudi me domine
quoniam benigna est misericordia tua secun-
dum multitudinem miserationum tuarum respice in
me. Et ne auertas faciem tuam a puero tu-
o quoniam tribulor uelociter exaudi me. Intende
de anime mee & libera eam propter inimicos
meos eripe me. Tu scis improperium
meum & confusionem meam
& reuerentiam meam. In conspectu
tuo sunt omnes qui tribulant me
improperium expectauit cor meum &
miseriam & sustinui qui simul con-
tristaretur non fuit qui consolaretur & non
inueni. Et dederunt in escam meam fel.
& in sitim meam potauerunt me aceto. Fiat
mensa eorum coram ipsis in laqueum &
in retributiones & in scandalum. Obscurentur
oculi eorum ne uideant & dorsum eorum se-
mper incurua. Effunde super eos iram tuam &
furor ire tue comprehendat eos. Fiat habi-
tatio eorum deserta & in tabernaculis eorum
non sit qui inhabitet. Quem tu persecutus
es & persecutus es & super dolorem uulnerum
meorum addiderunt. Appone iniquitatem
super iniquitatem eorum & non intrent
in iustitiam tuam. Deleantur de libro uiuen-
tium & cum iustis non scribantur. Ego
sum pauper & dolens salus tua deus
suscepit me. Laudabo nomen dei cum
cantico magnificabo eum in laude. Et
placebit deo super uitulum nouellum
cornua producentem ungulas. Videant
pauperes & letentur querite deum &
uiuet anima uestra. Quoniam exaudiuit
pauperes dominus & uinctos suos non
despexit. Laudent illum celi & terra ma-
re & omnia reptilia in eis. Quoniam deus sal-
uum faciet syon & edificabuntur ciuita-
tes iude & inhabitabunt ibi & hereditate
acquirent eam & semen seruorum
eius possidebit eam & qui diligunt
nomen eius habitabunt in ea. Intr. ps. dd
Deus in adiutorium meum intende
domine ad adiuuandum me festina. Confun-
dantur & reuereantur qui querunt animam
meam. Auertantur retrorsum & erubescant qui
uolunt mihi mala. Auertantur statim erubescentes
qui dicunt mihi euge euge. Exultent &
letentur in te omnes qui querunt te
& dicant semper magnificetur dominus
qui diligunt salutare tuum. Ego uero
egenus & pauper sum deus adiuua me. Ad-
iutor meus & liberator meus es tu domine
ne moueris. Ps. Deus filius [illegible]
In te domine speraui proteges [illegible]
non confundar in eternum in iustitia
tua eripe me & libera me. Inclina ad
me aurem tuam & salua me. Esto mihi
in deum protectorem & in locum mu-
nitum ut saluum me facias. Quoniam
firmamentum meum & refugium meum es tu.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Deus meus eripe me de manu peccatoris et
de manu contra legem agentis et iniqui. Quoniam
tu es patientia mea domine domine spes a iuven-
tute mea. In te confirmatus sum ex
utero de ventris matris mee tu es protec-
tor meus. In te cantatio mea semper
tamquam prodigium factus sum multis et
tu ad uitor fortis. Repleatur os meum
laude ut cantem gloriam tuam tota die
magnitudinem tuam. Ne proicias me
in tempore senectutis cum defecerit uirtus
mea ne dereliquas me. Quia dixerunt
inimici mei michi et qui custodiebant
animam meam consilium fecerunt in
unum. Dicentes deus derelinquid eum per se-
quimini et comprehendite eum quia non est
qui eripiat. Deus ne elongeris a me deus
meus in auxilium meum respice. Con-
fundantur et deficiant detrahentes anime
mee operiantur confusione et pudore qui
querunt mala michi. Ego autem semper
sperabo et adiciam super omnem laudem
tuam. Os meum annunciabit iusticiam
tuam tota die salutare tuum. Quoniam non
cognoui litteraturam introibo in potencias
domini domine memorabor iusticie tue soli-
us. Deus docuisti me a iuuentute mea
et usque nunc pronunciabo mirabilia tua.
Et usque in senectam et senium deus ne
derelinquas me. Donec annunciem bra-
chium tuum generationi omni que
uentura est. Potenciam tuam et iusti-
ciam tuam deus usque in altissima que
fecisti magnalia deus quis similis tibi.
Quantas ostendisti michi tribulationes
multas et malas et conuersus uiuificasti
me et de abyssis terre iterum reduxisti me.
Multiplicasti magnificenciam tuam
et conuersus consolatus es me. Nam et e-
go confitebor et in uasis psalmi ueritatem
tuam deus psallam tibi in cithara
sancti israel. Exultabunt labia mea cum
cantauero tibi et anima mea quam redemisti.
Set et lingua mea tota die meditabitur
iusticiam tuam cum confusi et reuerti fue-
rint qui querunt mala michi. In salomonem.
Deus iudicium tuum regi da et iusticia-
m tuam filio regis. Iudicare po-
pulum tuum in iusticia et pauperes
tuos in iudicio. Suscipiant montes
pacem populo et colles iusticiam. Iudica-
bit pauperes populi et saluos faciet fili-
os pauperum et humiliabit calumpniato-
rem. Et permanebit cum sole et ante lunam
in generatione et generationem. Descendit
sicut pluuia in uellus et sicut stilicidia et
stillancia super terram. Orietur in diebus
eius iusticia et habundancia pacis donec
auferatur luna. Et dominabitur a mare
usque ad mare et a flumine usque ad ter-
minos orbem terrarum. Coram illo proci-
dent et hiopes et inimici eius terram lin-
gent. Reges tharsis et insule munera of-
ferent. Reges arabum et saba dona ad-
ducent. Et adorabunt eum omnes
reges omnes gentes seruient ei. Quia
liberauit pauperem a potente et paupe-
rem cui non erat uitor. Parcet pau-
peri et inopi et animas pauperum sali-
uas faciet. Ex usuris et iniquitate re-
dimet animas eorum et honorabile no-
men eorum coram illo. Et uiuet et dabitur
ei de auro arabie et adorabunt de ipso
semper tota die benedicent ei. Erit fir-
mamentum in terra in summis mon-
tium super extollentur super libanum
fluctus eius et florebunt de ciuitate si-
cut fenum terre. Sit nomen eius benedic-
tum in secula ante solem permanet
nomen eius. Et benedicentur in ipso om-
nes tribus terre omnes gentes magnificabunt
eum. Benedictus dominus deus israel
qui facit mirabilia solus. Et benedictum
nomen maiestatis eius in eternum et re-
plebitur magestate eius omnis terra fiat
fiat. De fecerunt laudes ut hymni da-
uid filii iesse pre asaph.
Quam bonus israel deus
his qui recto sunt corde. Mei autem
pene moti sunt pedes pene effusi sunt
gressus mei. Quia zelaui super iniquos
pacem peccatorum uidens. Quia non est
respectus morti eorum et firmamentum
in plaga eorum. In labore hominum non
sunt et cum hominibus non flagella-
buntur. Ideo tenuit eos superbia op-
ti sunt iniquitate et impietate sua.
Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum
transierunt in affectum cordis. Cogi-
tauerunt et locuti sunt nequiciam
iniquitatem in excelso locuti sunt.
Posuerunt in celum os suum et lin-
gua eorum transiuit in terra. Ideo con-
uertetur populus meus hic et dies plenis
inuenientur in eis. Et dixerunt quo

modo sit deus · vbi sit sal mercello Et ce
ipi peccatores · habundauerunt in seculo obti
nuerunt diuicas Et dixi ergo sine causa
iustificaui cor meum · et laui inter innocen
tes manus meas Et fui flagellatus tota
die · castigatio mea in matutinis · Si di
cebam loquar narrabo sic · ecce nationem fi
liorum tuor reprobaui Et existimabam
ut cognoscerem hoc labor est ante me Do
nec intrem sanctuariu dei · intelligam in no
uissima eor · Verumtamen pedes positi
es deiecisti eos dum allenarentur Quo
modo facti sunt in desolationem subito de
fecerunt perierunt propter iniquitatem suam
Velud somnium surgentium domine · in
ciuitate tua imaginem ipor ad nichil
rediges Quia inflammatum est cor meum
et renes mei commutati sunt · ego ad ni
chillum redactus sum · nesciui · Ut ju
mentum factus sum apud te · ego semper te
Et consilio tuo deduxisti me · et cum gloria
suscepisti me Quid · n · mihi est in celo · et
quid volui super terram Defecit caro mea
et cor meum deus cordis mei · pars
mea deus in eternum Quia ecce qui elo
gant se a te peribunt perdidisti omnes q
fornicantur abste Michi autem adherere
deo bonum est · ponere in deo dominum
meam · Ut annunciem oes predicationes
tuas in portis filie syon · initio psalmi

Ut quid deus repulisti in finem furet
est furor tuus super oues pascue tue
memor esto congregationis tue quam pos
sedisti ab initio Redemisti virgam he
reditatis tue mons syon in quo habitasti in
eo · Leua manus tuas in superbias eor
in finem quanta malignatus est inimicus in
sco Et gloriati sunt qui oderunt te in
medio solemnitatis tue Posuerunt
signa sua signa · et non cognouerunt sicut in
exitu super summum Qui in silua lig
nor securib; exciderunt ianuas eius in
id ipm · in securi · et asce deiecerunt eas
Incenderunt igni sanctuarium tuum in
terra · polluerunt tabernaculum nois ·
nis · Dixerunt in corde suo cognatio eor
simul quiescere faciamus omnes festos
dei a terra · Signa nra non vidimus iam
non est ppha · nec nos cognoscet amplius
Usquequo deus improperabit inimicus
irritat ad iracundiam nomen tuum in
ne · Ut quid auertis manum tuam · et dexte
ram tuam de medio sinu tuo in finem Deus
autem rex noster ante secula operatus est salutem
in medio tre Tu confirmasti in virtute
tua mare contribulasti capita draconis
in aquis Tu confregisti capita draconis
tui dedisti eam escam populis ethiopum
Tu diruppisti fontes torrentes tu siccasti
fluuios ethan Tuus est dies · et tua est
nox tu fabricatus es auroram · et solem
Tu fecisti omnes terminos terre · estatem
et ver tu plasmasti eos Memor esto hui
us inproperauit inimicus dominum · et populus in
sipiens incitauit nomen tuum Ne tradas bestiis animas
confitentes tibi · et animas pauperum tuor
ne obliuiscaris in finem Respice in tes
tamentum tuum · quia repleti sunt qui ob
scurati sunt terre domibus iniquitatum ·
Ne auertatur humilis factus confusus pau
per et inops laudabunt nomen tuum ·
Exurge deus iudica causam meam memor
esto improperiorum tuor eor que ab in
sipiente sunt tota die Ne obliuiscaris
uoces inimicor tuor · superbia eor qui
oderunt te ascendit semper · in finem dirp

Confitebimur tibi deus confitebimur · et inuocabimus nomen tuum psalmus cantici a
Narrabimus cuncta mirabilia tua Cum accepero tpe ego iustitias iudicabo · Liquefacta est ter
ra et omnes qui habitant in ea ego confirmaui columpnas eius Dixi iniquis nolite
inique agere · et delinquentibus nolite exal
tare Nolite extollere in altum cornu
uestrum nolite loqui ad deum iniq
quitatem Quia neque ab oriente neque ab
occidente neque a desertis montibus quia deus
iudex est hic Hunc humiliat · et hunc
exaltat quia calix in manu domini uini
merum plenum mixto Et inclinauit ex
hoc in hoc uerumtamen fex eius non est exi
nanita · bibent omnes peccatores terre
Ego autem annunciabo in seculum ga
laad deo iacob Et omnia cornua peccato
rum confringam · et exaltabuntur cornua
iusti · in finem in carminibus cantici ipsi
Notus in iudea deus in israhel magnum nomen
eius Et factus est in pace locus eius et habi
tatio eius in sion Ibi confregit potentias arcuum
scutum gladium · et bellum · Illumi
nans tu mirabiliter a montibus eternis

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nubam sunt omnes inquietet ordi
merunt sompnum suum et nichil inue
nerunt omnes viri diuitiarum in manib; su
is. Ab increpatione tua deus iacob dormi
tauerunt qui ascenderunt equos. Ter
ribilis es tu et quis resistet tibi ex tunc ira
De celo auditum fecisti iudicium tre
muit et quieuit. Cum exurgeret in iu
dicio deus ut saluos faceret omnes mi
tes terre. Quia cogitatio hominis
confitebitur tibi et reliquie
cogitationis ei

Deduxisti sicut oues populum tuum in
manu moysi et aaron. intellectus an
Attendite populus meus legem me
am inclinate aurem uram in uba
ore mei Aperiam in parabolis os meu
loquar propositiones ab initio. Quanta au
diuimus et cognouimus ea et patres nr̃i
narrauerunt nobis. Non sunt occul
tata a filiis eorum in generatione altera.
Narrantes laudes domini et uirtutes
eius et mirabilia eius que fecit. Et ui
sitauit testimonium in iacob et legem
posuit in israel. Quanta mandauit
patribus nr̃is notas facere ea filiis suis
ut cognoscat generatio altera. filii qui
nascentur et exurgent et narrabunt
filiis suis. Ut ponant in deo spem suam
et non obliuiscantur operum dei et mandata
eius exquirant. Ne fiant sicut
patres eorum generatio praua et exasperans
generatio que non direxit cor suum et
non creditum est cum deo spiritus eius. Filii effe
rentes et mittentes arcum conuersi sunt
in die belli. Non custodierunt testamentum
dei et in lege eius noluerunt ambulare.
Et obliti sunt benefactorum eius et mirabi
lium eius que ostendit eis. Coram pa
tribus eorum fecit mirabilia in terra egipti
in campo tanaos. Interrupit mare
et perduxit eos et statuit aquas quasi in utre
Et deduxit eos in nube diei et tota nocte
in illuminatione ignis. Interrupit
petram in heremo et adaquauit eos
sicut in abysso multa. Et eduxit
aquam de petra et deduxit tanquam flumina
aquas. Et apposuerunt adhuc peccare
ei in altissimo exacerbauerunt sitientem
deum in terra inuia. Et temptauerunt
deum in cordibus suis. ut petant escas
animabus suis. Et male locuti sunt
de deo dixerunt numquid potest deus
parare mensam in deserto.
Quoniam percussit petram et fluxerunt aque
et torrentes inundauerunt. Numquid
panem potest dare aut parare mensam
populo suo. Ideo audiuit dominus et dis
tulit et ignis accensus est in iacob et
ira ascendit in israel. Quia non cre
diderunt in deo nec speraverunt in
salutari eius. Et mandauit nubi
bus desuper et ianuas celi aperuit
Et pluit illis manna ad man

ducandum et panem celi dedit eis. Panem
angelorum manducavit homo cibaria
misit eis in habundantia. Transtulit
austrum de celo et induxit in virtute
sua affricum. Et pluit super eos sicut
pulverem carnes et sicut harenam ma
ris volatilia pennata. Et ceciderunt
in medio castrorum eorum circa tabernacula
eorum. Et manducaverunt et saturati
sunt nimis et desiderium eorum attulit
eis non sunt fraudati a desiderio suo. i.
Ad huc esse eorum erant in ore ipsorum
et ira dei ascendit super eos et occidit pin
gues eorum et electos israel impedivit. i.
In omnibus hiis peccaverunt ad huc et
non crediderunt in mirabilibus eius.
Et defecerunt in vanitate dies eorum
et in anni eorum cum festinatione. Cum
occideret eos civerebant eum et reverte
bantur et diluculo veniebant ad eum.
Et rememorati sunt quia deus adiutor est
eorum et deus excelsus redemptor eorum est.
Et dilexerunt eum in ore suo et lingua
sua mentiti sunt ei. Cor autem eorum non
erat rectum cum eo nec fideles abiti sunt
in testamento eius. Ipsi autem misericors
est et propitius fiet peccatis eorum et non dis
perdet eos. Et habundavit ut averteret i
ram suam et non accendit omnem iram
suam. Et recordatus est quia caro sunt
quasi vadens et non rediens. Quotiens ex
acerbaverunt eum in deserto in ira
conscitaverunt eum in in aquoso. Et
conversi sunt et temptaverunt deum et sanctum
israel exacerbaverunt. Non sunt recor
dati manus eius die qua redemit eos
de manu tribulantis. Sicut posuit in
egipto signa sua et prodigia sua in cam
po taneos. Et convertit in sanguinem
flumina eorum et imbres eorum ne biberent.
Misit in eos cinomiam et comedit eos
ranam et disperdidit eos et dedit erugini
fructus eorum et labores eorum locuste. Et
occidit in grandine vineas eorum et moros eorum
in pruina. Et tradidit grandini iumen
ta eorum et possessionem eorum igni. Misit in
eos iram indignationis sue indignatio
nem et iram et tribulationem in missi
onem per angelos malos. Viam fecit
semite ire sue non pepercit a morte a
animam eorum et iumenta eorum in
morte conclusit. Et percussit omne pri

mogenitum in terra egipti primicias i.
omnis laboris eorum in tabernaculis
cham et ab. Et abstulit sicut oves po
pulum suum et perduxit eos tamquam
gregem in deserto. Et deduxit eos in
spe et non timuerunt et inimicos eorum o
perit mare. Et induxit eos in montem
sanctificationis sue montem quem acquasit
dextera eius. Et eiecit a facie eorum gentes et
sorte divisit eis terram in funiculo distri
butionis. Et habitare fecit in tabernaculis
eorum tribus israel. Et temptaverunt et
exacerbaverunt deum excelsum et
testimonia eius non custodierunt. Et
averterunt se et non servaverunt pactum
cinem ad modum patres eorum conversi sunt
in archum pravum. In iram concita
verunt eum in collibus suis et in sculpti
libus suis ad emulationem eum provo
caverunt. Audivit deus et spreuit et ad
nichilum redegit valde israel. Et repu
lit tabernaculum silo tabernaculum suum
ubi habitavit in hominibus. Et tradidit
in captivitatem virtutem eorum et i
pulcritudinem eorum in manus in
imici. Et conclusit in gladio populum suum
et hereditatem suam spreuit. Iuve
nes eorum comedit ignis et virgines
eorum non sunt lamentate. Sacerdo
tes eorum in gladio ceciderunt et viduo
eorum non plorabantur. Et excitatus
est tamquam dormiens dominus tamquam
potens crapulatus a vino. Et percussit in
inimicos suos posteriora opprobrium sempi
ternum dedit illis. Et repulit tabernaculum
ioseph et tribum effraim non elegit. i.
Set elegit tribum iuda montem sion
quem dilexit. Et edificavit sicut uni
cornis sacrificium suum in terra cum
fundavit in secula. Et elegit david ser
vum suum et sustulit eum de gregibus ovi
um de post fetantes accepit eum. Pasce
iacob servum suum et israel hereditatem
suam. Et pavit eos in innocentia cor
dis sui et in intellectibus manuum
suarum deduxit eos. Psalmus asaph. [illegible]
Deus venerunt gentes in hereditatem
tuam polluerunt templum sanctum
tuum posuerunt ierusalem in pomorum
custodiam. Posuerunt morticina ser
vorum tuorum escas volatilibus celi
carnes sanctorum tuorum bestiis terre. Effun

derunt sanguinem eorum tamquam aquam
in circuitu ierusalem et non erat qui sepeliret.
Facti sumus opprobrium vicinis nostris sub
sannatio et illusio hiis qui in circuitu nostro
sunt. Usquequo domine irasceris in fi
nem accendetur velud ignis zelus tuus.
Effunde iram tuam in gentes que te non
noverunt et in regna que nomen tuum
non invocaverunt. Quia comederunt
iacob et locum eius desolaverunt. Ne me
minis iniquitatem tuarum antiquarum
cito anticipent nos misericordie tue quia pauper
es facti sumus nimis. Adiuva nos deus
salutaris noster et propter gloriam nominis tui
domine libera nos et propitius esto peccatis
nostris propter nomen tuum. De forte dicant
in gentibus ubi est deus eorum et innotescant
in nationibus coram oculis nostris.
Vicio sanguinis servorum tuorum qui
effusus est introeat in conspectu tuo ge
mitus compeditorum. Secundum
magnitudinem brachii tui posside fi
lios mortificatorum. Et redde vicinis
nostris septuplum in sinum eorum improperium
ipsorum quod exproba verunt tibi domine.
Vos autem populus tuus et oves pascue tue
confitebimur tibi in seculum. In ge
nerationem et generationem annunciabimus
laudem tuam. In fi. pro hiis qui com
Qui regis israel in mutabuntur psal
tende qui deduci mus pro assiriis
et velud ovem ioseph. in testimonium
Qui sedes super cherubim ma asaph
nifestare coram effraim beniamin et
manasse. Excita potenciam tuam et
veni ut salvos facias nos. Deus convertere
nos et ostende faciem tuam et salvieri
mus. Domine deus virtutum quousque
irasceris super orationem servi tui. Ciba
bis nos pane lacrimarum et potum dabis
nobis in lacrimis in mensura. Posuis
ti nos in contradictionem vicinis nostris et ini
mici nostri subsannaverunt nos. Deus vir
tutum convertere nos et ostende faciem
tuam et salvieri mus. Vineam de egip
to transtulisti egecisti gentes et plantasti
eam. Dux itineris fuisti in conspectu
eius et plantasti radices eius et imple
vit terram. Operuit montes umbra eius
et arbusta eius cedros dei. Extendit
palmites suos usque mare et usque ad flu
men propagines eius. Ut quid destru
xisti maceriam eius et vindemiant eam
omnes qui preter greduntur viam. Exter
minavit eam aper de silva et singularis
ferus de pastus est eam. Deus virtutum con
vertere respice de celo et vide et visita vine
am istam. Et perfice eam quam plantavit
dextera tua et super filium hominis quem con
firmasti tibi. Incensa igni et suffossa
ab increpacione vultus tui peribunt.
Fiat manus tua super virum dextere tue
et super filium hominis quem confirm
masti tibi. Et non discedimus a te vi
vificabis nos et nomen tuum invocabi
mus. Domine deus virtutum convertere nos et os
tende faciem tuam et salvieri mus. In fi.
Exultate deo pro tortulari
ad victorem nostro bis pro ipsi
iubilate deo ia asaph qui
cob. Sumite ut ta sabbati
psalmum et date tympa
num psalterium iocundum
cum cithara. Bucinate in neomenia tu
ba in signi die solempnitatis vestre. Quia
preceptum in israel est et iudicium deo iacob.
Testimonium in ioseph posuit illud cum
exiret de terra egipti linguam quam non
noverat audivit. Divertit ab oneribus dor
sum eius manus eius in cofino serviverunt.
In tribulatione invocasti me et liber
avi te exaudivi te in abscondito tem
pestatis probavi te apud aquam contradictionis.
Audi populus meus et contestabor te israel si
audieris me non erit in te deus recens
neque adorabis deum alienum. Ego enim sum
dominus deus qui eduxi te de terra egip
ti dilata os tuum et implebo illud. Et
non audivit populus meus vocem meam
et israel non intendit michi. Et dimisi
eos secundum desideria cordis eorum ibunt in adin
ventionibus suis. Si populus meus audis
sed me israel si in vis meis ambulasset
me israel. Pro nichilo forsitan inimi
cos eorum humiliassem et super tribu
lantes eos misissem manum meam.
Inimici domini mentiti sunt ei et erit
tempus eorum in secula. Et cibavit eos
ex adipe frumenti et de petra melle sa
turavit eos. psalmus asaph. minimum
Deus stetit in sinagoga deorum in me
dio autem deos dividicat. Usquequo
iudicatis iniquitatem et facies peccatorum
sumitis. Iudicate egeno et pupillo

humilem et pauperem iustificate. Eripi
te pauperem et egenum de manu peccatoris
liberate. Nescierunt nec intellexerunt in
tenebris ambulant. Movebuntur omnia
fundamenta terre. Ego dixi dii estis et filii ex
celsi omnes. Vos autem sicut homines mo
riemini et sicut unus de principibus cadetis.
Surge deus iudica terram quoniam tu hereditabis
in omnibus gentibus. canticum psalmi
Deus quis similis erit tibi. ne tacas. Asaph.
Oceas nec compescaris deus. Quoniam ecce in
imici mei sonuerunt et qui oderunt te ex
stulerunt caput. Super populum tuum ma
lignaverunt consilium et cogitaverunt
adversus sanctos suos. Dixerunt venite et
disperdamus eos de gente et non memore
tur nomen israel ultra. Quoniam cogitaverunt
unanimiter simul adversum te testamentum
tu disposuerunt tabernacula ydumeorum
et hismaelite. Moab et agareni. gebal et
amon et amalech. alienigene cum habi
tantibus tyrum. Et enim assur venit cum
illis. facti sunt in adiutorium filiis loth.
Fac illis sicut madian et sisare sicut ia
bin in torrente cyson. Disperierunt in
endor facti sunt ut stercus terre. Pone prin
cipes eorum sicut oreb et zeb et zebee et sal
mana. Omnes principes eorum qui dixe
runt hereditate possideamus sanctuarium
dei. Deus meus pone illos ut rotam et sicut
stipulam ante faciem venti. Sicut ig
nis qui comburit silvam et sicut flamma
comburens montes. Ita persequeris illos
in tempestate tua et in ira tua tur
bis eos. Imple facies eorum ignominia
et querent nomen tuum domine. Erubes
cant et conturbentur in seculum seculi et confun
dantur et pereant. Et cognoscant quia no
men tibi dominus tu solus altissimus
in omni terra. in fi. pro torcularibus filiis
Quam dilecta tabernacula tua. chore psalmi
tua domine virtutum concupiscit
et deficit anima mea in atria domini. Cor
meum et caro mea exultaverunt in
deum vivum. Et enim passer invenit sibi do
mum et turtur nidum sibi ubi repo
nat pupillos suos. Altaria tua domi
ne virtutum rex meus et deus meus.
Beati qui habitant in domo tua domine in
secula seculorum laudabunt te. Beatus vir
cuius est auxilium abs te ascensiones
in corde suo disposuit in valle lacrimarum

in loquo quem posuit. Et enim benedictiones
dabit legislator ibunt de virtute in vir
tutem videbitur deus deorum in syon. Domine
deus virtutum exaudi orationem meam
auribus percipe deus iacob. Protector noster as
pice deus et respice in faciem christi tui. Quia
melior est dies una in atriis tuis super
milia. Elegi abiectus esse in domo dei
mei magis quam habitare in tabernaculis
peccatorum. Quia misericordiam et veritatem dili
git deus gratiam et gloriam dabit domi
nus. Non privabit bonis eos qui amb
ulant in innocentia domine virtu
tum beatus homo qui sperat in te. In
Benedixisti domine terram tuam. fi. filius
tuam avertisti captivitatem. chore.
iacob. Remisisti iniquitatem plebis
tue operuisti omnia peccata eorum. Mi
gasti omnem iram tuam avertisti ab i
ra indignationis tue. Converte nos
deus salutaris noster et averte iram tuam
a nobis. Numquid in eternum irasceris
nobis aut extendes iram tuam a gene
ratione in generationem. Deus tu conver
sus vivificabis nos et plebs tua letabitur
in te. Ostende nobis domine misericordiam
tuam et salutare tuum da nobis. Audiam
quis loquatur pacem in plebem suam.
Et super sanctos suos et in eos qui convertun
tur ad cor. Verumtamen prope timentes eum
salutare ipsius ut inhabitet gloria in
terra nostra. Misericordia et veritas obviaverunt sibi
iustitia et pax osculate sunt. Veritas de
terra orta est et iustitia de celo prospexit.
Et enim dominus dabit benignitatem et terra
nostra dabit fructum suum. Iustitia
ante eum ambulabit et ponet in via gressus
suos. oratio dauid. [illegible]
Inclina domine aurem tuam et exaudi me
quoniam inops et pauper sum ego. Custodi
animam meam quoniam sanctus sum salvum fac
servum tuum deus meus sperantem in te.
Miserere mei domine quoniam ad te clama
vi tota die letifica animam servi tui
quoniam ad te domine levavi. Quoniam tu do
mine suavis et mitis et multe misericordie omnibus
invocantibus te. Auribus percipe domine
orationem meam et intende voci depre
cationis mee. In die tribulationis mee
clamavi ad te quia exaudisti me. Non
est similis tui in diis domine et non est secundum
opera tua. Omnes gentes quascumque fecisti

animam meam

uenient et adorabunt coram te domine
et glorificabunt coram nomen tuum. Quoniam
magnus es tu et faciens mirabilia tu es
deus solus. Deduc me domine in via tua
et ingrediar in veritate tua. Letetur cor me
um ut timeat nomen tuum. Confite
bor tibi domine deus meus in toto corde me
o et glorificabo nomen tuum in eternum.
Quia misericordia tua magna est super me et
eruisti animam meam ex inferno in
feriori. Deus iniqui insurrexerunt super
me et synagoga potentium quesierunt
animam meam et non proposuerunt te
in conspectu suo. Et tu domine deus mise
rator et misericors patiens et multe mi
sericordie et verax. Respice in me et mi
serere mei da imperium puero tuo salu
um fac filium ancille tue. Fac mecum in
signum in bono ut videant qui oderunt
me et confundantur quoniam tu domine
adiuvisti me et consolatus es me. filius
Fundamenta eius in montibus sanctis chore
Diligit dominus portas syon super omnia tabernacula iacob. psalmus
Gloriosa dicta sunt de te civitas dei. Memor ero Rab et babilonis scien
tium me. Ecce alienigene et tyrus et
populus ethiopum infuerunt illic. Quidquid
syon dicet homo et homo natus est in ea
et ipse fundavit eam altissimus. Dominus
narrabit in scripturis populorum et principum
horum qui fuerunt in ea. Sicut letan
tium omnium habitatio est in te. Canticum psalmi
filius chore in finem pro amalech ad
respondendum in tellus eman israeli
Domine deus salutis nostre ut ezraelite
Domine in die clamavi et nocte coram
te. Intret in conspectu tuo oratio mea in
clina aurem tuam ad precem meam.
Quia repleta est malis anima mea et vi
ta mea in inferno appropinquavit.
Estimatus sum cum descendentibus in
lacum factus sum sicut homo sine adiu
torio inter mortuos liber. Sicut vulne
rati dormientes in sepulcris quorum
non es memor amplius et ipsi de manu
tua repulsi sunt. Posuerunt me in
lacu inferiori in tenebrosis et in umbra
mortis. Super me confirmatus est fu
ror tuus et omnes fluctus tuos induxis
ti super me. Longe fecisti notos meos
a me posuerunt me abhominationem

sibi. Traditus sum et non egrediebar o
culi mei languerunt prae inopia. Ala
mavi ad te domine tota die expandi
ad te manus meas. Numquid mortu
us facies mirabilia aut medici suscita
bunt et confitebuntur tibi. Numquid
narrabit aliquis in sepulcro misericordiam tuam
et veritatem tuam in perditione. Num
quid cognoscentur in tenebris mirabi
lia tua et iustitia tua in terra exaltabun
tur oblivionis. Et ego ad te domine
clamavi et mane oratio mea preveniet te.
Ut quid domine repellis orationem meam a
vertis faciem tuam a me. Pauperum e
go et in laboribus a iuventute mea exal
tus autem humiliatus sum et conturba
tus. In me transierunt ire tue et terro
res tui conturbaverunt me. Circum
dederunt me simul. Elongasti a me a
micum et proximum et notos meos a
miseria. Misericordias domini in eternum
cantabo. In generatione et generationem
Misericordias domini in eternum cantabo.
In generatione et genera
tionem annuntiabo veritatem tuam in ore meo. Quoniam dixisti in eternum
misericordia edificabitur in celis preparabitur veritas
tua in eis. Disposui testamentum elec
tis meis iuravi David servo meo usque in
eternum preparabo semen tuum. Et edi
ficabo in generatione et generationem sedem
tuam. Confitebuntur celi mirabilia
tua domine et enim veritatem tuam
in ecclesia sanctorum. Quoniam quis in nubibus
equabitur domino similis erit deo in fili
is dei. Deus qui glorificatur in consi
lio sanctorum magnus et terribilis super
omnes qui in circuitu eius sunt. Domine
deus virtutum quis similis tibi potens
es domine et veritas tua in circuitu tuo.
Tu dominaris potestati maris motus
aut fluctuum eius tu mitigas. Tu
humiliasti sicut vulneratum super
bum in brachio virtutis tue disper
sisti inimicos tuos. Tui sunt celi et tua
est terra orbem terre et plenitudinem eius
tu fundasti aquilonem et mare tu cre
asti. Thabor et hermon in nomine tuo ex
ultabunt. Tuum brachium cum potentia.
Firmetur manus tua et exaltetur
dextera tua iustitia et iudicium prepara
tio sedis tue. Misericordia et veritas

precedent faciem tuam beatus ppl̃e qui n
scit iubilationem O omne illumine
multus cū ambulabunt in nōie tuo
exultabunt tota die in iustitia tua
exaltabimur Quā gloria virtutis eor
mei tu in eo placito tuo exaltabitur cor
nu nr̃m Quia dñi est assumptio nr̃a
sc̃i isr̃l regis nr̃i Tūc locutus es in uisio
ne sc̃is tuis & dixisti posui adiutorium
in potente exaltaui electum de plebe
mea Inueni dauid seruum meum
oleo sc̃o meo unxi eum Manus enim mea
auxiliabit ei & brachium meum confir
mabit eum Nichil proficiet inimicus
in eo & filius iniquitatis non apponet no
cere ei Et conteram a facie ipsius inimicos
eius & odientes eum in fugam conuer
tam Et ueritas mea & misericordia mea cum ip
so & in nōie meo exaltabitur cornu eius
Et ponam in mari manum eius & in
fluminibus dexteram eius Ipse inuocabit
me pr̃ mei es tu deus meus & susceptor
salutis mee Et ego primogenitum po
nam illum excelsum p̃ reḡibus terre In
eternum seruabo illi misericordiam meam &
testamentum meum fidele ipsi Et ponā
in seculum seculi semen eius & thronum eius
sicut dies celi Si autem derelinquent filii eius
legem meam & in iudiciis meis non in
ambulauerint Si iustitias meas pro
fanauerint & mandata mea non custodi
erint Visitabo in uirga iniquitates eorum
& in uerberibus peccata eorum Misericordiam
autem meam non dispergam ab eo neq; nocebo in
ueritate mea Neq; profanabo testamen
tum meum & quod procedunt de labiis tuis
non faciam irritum Semel iuraui
in sc̃o meo si dauid mentiar semen eius in
eternum manebit Et thronus eius sicut
sol in conspectu meo & sicut luna perfecta
in eternum & testis in celo fidelis Tu uero
repulisti & despexisti & distulisti xp̃m tu
um & iniusti testamentum serui tui pro
phanasti in terra sanctuarium eius Destruxi
sti omnes sepes eius posuisti firmamentum
eius formidinem Diripuerunt eum
omnes qui transeunt uiam & factus est opprobri
um uicinis suis Exaltasti dextram deprimentium
eum lętificasti omnes inimicos eius Auertisti adiutorium gladii eius
& non es auxiliatus ei in bello Destruxi
sti eum ab emundatione & sedem eius

[illegible] mocasti dies temporis
eius & perfudisti eum confusione Usq; quo dñe a
uertis in finem exardescet sicut ignis ira
tua Memorare que mea substantia nisi de
nanne genuisti omnes filios hominum
Quis est homo qui uiuit & non uidebit mor
tem eruet animam suam de manu in
feri Ubi sunt misericordie tue antique domine sic
ut iurasti dauid in ueritate tua Memor esto
domine opprobrii seruorum tuorum quod continui
in sinu meo multarum gentium Quod
exprobrauerunt inimici tui domine quod
exprobrauerunt commutationem xp̃i
tui Benedictus dominus in eternum fiat
fiat

Oratio moysi hominis dei

Domine refugium factus es nobis a ge
neratione in generationem Priusquam mon
tes fierent aut formaretur terra & orbis
a seculo & usque in seculum tu es deus Ne auertas
hominem in humilitatem & dixisti con
uertimini filii hominum Quia mille an
ni ante oculos tuos tanquam dies hesterna
que pertransiit & custodia in nocte quę pro
nichilo habebuntur eorum anni eorum Mane
sicut herba transeat mane floreat & transe
at uespere decidat indurescat & arescat &
Quia defecimus in ira tua & in furore
tuo turbati sumus Posuisti iniquitates
nras in conspectu tuo seculum nr̃m in
illuminatione uultus tui Quia
omnes dies nr̃i defecerunt & in ira tua
defecimus Anni nr̃i sicut aranea me
ditabuntur dies annorum nr̃orum in
ipsis lxx anni Si autem in potentatibus lxxx
anni & amplius eorum labor & dolor Quis
super ueniet manifestum ne tuę & prę timo
re tuo iram tuam dinumerare Dextera
tua sit notam fac & eruditos corde in
sapientia Conuertere domine usq; quo & de
precabilis esto super seruos tuos Repleti
sumus mane misericordia tua & exultauimus
& delectati sumus pro diebus quibus nos hu
miliasti annis quibus uidimus mala
Respice in seruos tuos & in opera tua &
dirige filios eorum Et sit splendor dñi
dei nr̃i super nos & opera manuum nr̃arum dirri
ge super nos & opus manuum nr̃arum dirige
Qui habitat in adiutorio altissimi in protectione dei cę
li commorabitur Dicet domino

susceptor meus est tu et refugium meum
deus meus sperabo in eum. Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium et a verbo
aspero. Scapulis suis obumbrabit tibi
et sub pennis eius sperabis. Scuto circumda-
bit te veritas eius non timebis a timo-
re nocturno. A sagitta volante in die
a negotio perambulante in tenebris ab in-
cursu et demonio hyeri meridiano. Cadent
a latere tuo mille et decem milia a dextris
tuis ad te autem non appropinquabit. Ve-
rumptamen oculis tuis considerabis et retributio-
nem peccatorum videbis. Quoniam tu es domine spes
mea altissimum posuisti refugium tu-
um. Non accedet ad te malum et flagel-
lum non appropinquabit tabernaculo tuo.
Quoniam angelis suis mandavit de te ut
custodiant te in omnibus viis tuis. In ma-
nibus portabunt te ne forte offendas
ad lapidem pedem tuum. Super aspidem
et basilicum ambulabis et conculcabis
leonem et dracho nem. Quoniam in me spe-
ravit liberabo eum protegam eum quoniam
cognovit nomen meum. Clamavit ad me
et ego exaudiam eum. Cum ipso sum in
tribulatione eripiam eum et glorificabo eum.
Longitudine dierum replebo eum et
ostendam illi salutare meum. Psalmus cantici in die sabbati.
Bonum est confitemini domino et psal-
lere nomini tuo altissime. Ad an-
nunciandum mane misericordiam tuam
et veritatem tuam per noctem. In decacor-
do psalterio cum cantico in cithara. Quia
delectasti me domine in factura
tua et in operibus manuum tuarum exultabo.
Quam magnificata sunt opera tua domi-
ne. nimis profunde facte sunt cogitatio-
nes tue. Vir insipiens non cognoscet
et stultus non intelliget hec. Cum ex-
orti fuerint peccatores sicut fenum et appa-
ruerint omnes qui operantur iniquita-
tem. Et intereant in seculum seculi tu
autem altissimus in eternum domine. Quoniam
ecce inimici tui domine quoniam ecce inimici
tui peribunt et dispergentur omnes qui
operantur iniquitatem. Et exaltabitur
sicut unicornis cornu meum et senectus
mea in misericordia uberi. Et despexit oculus me-
us inimicos meos et insurgentibus in me
malignantibus audiet auris mea. Iu-
stus ut palma florebit sicut cedrus li-
bani multiplicabitur. Plantati in
domo domini in atriis domus dei nostri florebunt.
Adhuc multiplicabuntur in senectute
et bene patientes erunt ut annunci-
ent. Quoniam rectus dominus deus noster et non est
iniquitas in eo. Laudes cantici David in die ante sabbatum.
Dominus regnavit decorem indutus est in quo fundata
est terra.
dutus est dominus fortitudinem
est et precinxit se. Et enim firmavit orbem
terre qui non commovebitur. Parata
sedes tua deus ex tunc a seculo tu es. Elevave-
runt flumina domine elevaverunt flu-
mina vocem suam. Elevaverunt fluctus
suos a vocibus aquarum multarum. Mirabiles
elationes maris mirabilis in altis dominus. Tes-
timonia tua credibilia facta sunt nimis
domum tuam decet longitudinem dierum. Stitudo domine
Deus ultionum dominus deus ulti-
onum libere egit. Exaltare qui iudicas terram reddere retributionem superbis.
Usque peccatores domine usque peccatores gloria-
buntur. Effabuntur et loquentur iniqui-
tatem loquentur omnes qui operantur iniqui-
tatem. Populum tuum domine humiliave-
runt et hereditatem tuam vexaverunt.
Viduam ad venam interfecerunt et pupil-
los occiderunt. Et dixerunt non videbit
dominus nec intelliget deus iacob. In-
telligite insipientes in populo et stulti aliquando
sapite. Qui plantavit aurem non au-
diet aut qui finxit oculum non con-
siderat. Qui corripit gentes non argu-
et et qui docet hominem scientiam. Domi-
nus sit cogitationes hominum quoniam va-
ne sunt. Beatus homo quem tu erudieris
domine et de lege tua docueris eum. Et
mitiges ei a diebus malis donec fodeatur
peccatori fovea. Quia non repellet domi-
nus plebem suam et hereditatem suam
non dere linquunt. Quo ad usque iusti-
cia convertatur in iudicium et qui in-
iuxta illam omnes qui recto sunt corde.
Quis consurget michi adversus malig-
nantes aut quis stabit mecum ad in-
versus operantes iniquitatem. Nisi quia
dominus adiuvit me paulominus habitasset
in inferno anima mea. Si dicebam
mutus est pes meus misericordia tua domine
adiuvabat me. Secundum multitu-
dinem dolorum meorum in corde meo
consolationes tue letificaverunt animam
meam. Quicquid adheret tibi sedes in

iquitatis qui fugiet salutem suscepto ... rabuntur manus eius et sicut innocentem condemnabunt. Et sic erit ... dominus super iniquitatem ... dei mei. Et redder illi iniquitatem ... ipsorum malitia eorum disperdet eos disperdet illos dominus deus noster. Laudate dominum ... exultabunt domino ... nec ipse ... ylemus do salutari nostro. Preoccupemus faciem eius in confessione ... psalmis iubilemus ei. Quoniam deus magnus dominus ... rex magnus super omnes deos ... non repellet dominus plebem suam ... manum eius sunt omnes fines terre ... altitudines montium ipsius sunt. Quoniam ipsius est mare ... ipse fecit illud ... siccam formaverunt manus eius. Venite adoremus ... ploremus coram domino qui fecit nos. Quia ipse est dominus deus noster. Et nos populus pascue eius ... oves manus eius. Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Sicut in exacerbatione secundum diem temptationis in deserto. Ubi temptaverunt me patres vestri probaverunt ... viderunt opera mea. Quadraginta annis offensus fui generationi illi ... dixi semper hi errant corde. Et isti non cognoverunt vias meas quibus iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam. Psalmus cantate domino canticum ... dominus cedri. Cantate domino ... benedicite ... post cantate domino et benedicite nomini eius annuntiate de die in diem ... salutare eius. Annuntiate inter gentes gloriam eius in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus dominus ... laudabilis nimis ... horribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii gentium demonia dominus autem celos fecit. Confessio ... pulchritudo in conspectu eius sanctimonia ... magnificentia in sanctificatione eius. Afferte domino patrie gentium afferte domino gloriam ... honorem afferte domino gloriam nomini eius. Tollite hostias ... in atrio ... domini. Adorate dominum in atrio sco eius. Commoveatur a facie eius universa terra dicite in gentibus quia dominus regnavit etenim correxit orbem terre qui non commovebitur iudicabit populos in equitate. Letentur celi exultet terra commoveatur ... mare ... plenitudo eius gaudebunt campi omnia que in eis sunt. Tunc exultabunt omnia ligna silvarum a facie domini quia venit quia venit iudicare terram. Iudicabit orbem terre in equitate ... populos in veritate. Psalmus dauid quando terra eius restituta ... Dominus regnavit exultet terra letentur insule multe. Nubes et caligo in circuitu eius iustitia et iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum precedet et inflammabit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt fulgura eius orbi terre vidit et commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt a facie domini omnis terra. Annunciaverunt celi iustitiam eius viderunt omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui adorant sculptilia qui gloriantur in simulacris suis. Adorate eum omnes angeli eius audivit et letata est syon et exultaverunt filie iude propter iudicia tua domine. Quoniam tu domine altissimus super omnem terram valde exaltatus es super omnes deos. Qui diligitis dominum odite malum custodit dominus animas sanctorum suorum de manu peccatoris liberabit eos. Lux orta est iusto et rectis corde letitia. Letamini iusti in domino et confitemini memorie sanctificationis eius. Psalmus dauid canticum

Cantate domino canticum novum quia mirabilia fecit. Salvavit sibi dextera eius et brachium sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum in conspectu gentium revelavit iustitiam suam. Recordatus est misericordie sue et veritatis sue domui israel. Viderunt omnes fines terre salutare dei nostri. Jubilate deo omnis terra cantate et exultate et psallite. Psallite domino in cithara in cithara et voce psalmi in tubis ductilibus et voce tube cornee. Jubilate in conspectu regis domini moveatur mare et plenitudo eius orbis terrarum et universi qui habitant in eo. Flumina plaudent manu simul montes exultabunt a conspectu domini quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terre in equitate et populos in equitate. Psalmus dauid

Dominus regnavit irascantur populi qui sedet super cherubin moveatur terra. Dominus in sion magnus et excelsus super omnes populos confiteantur nomini tuo magno quoniam horribile et sanctum est et honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

rectōes iudicium iustificam in medio tui
Exaltate dominum deū nr̄m
ad scabellum pedum eius quia scūm
est Moyses et aaron in sacerdotib; eius
et Samuel inter eos qui invocant nomē
eius Invocabant dominum ipse exaudi
ebat eos in columpna nubis loquebat
ad eos Custodiebant testimonia eius
et precepta quę dedit illis Deus deus nr̄
exaudiebas eos deus propitius fuisti eis
et ultionem omnibus adinuentionibus eor
Exaltate dominum deum nr̄m et adorate in mon
te sco eius quia scūs dominus deus nr̄ psalmus in
confitemini domino omnes tribus terre confessio
domino in lectica Introite in conspectu eius in exultatione
in atrio eius quia dominus ipse est deus ipse fecit nos et non ipsi nos
Populus eius et oves pascue eius introite portas eius in confessione
atria eius in hymnis confitemini illi laudate nomen eius quoniam
suavis est dominus misericordia eius in seculum et usque in generationem
et generationem veritas eius psalmus ipsi dauid
Misericordiam et iudicium cantabo tibi dne
psallam et intelligam in via immaculata quando venies ad me Perambulabam
in innocentia cordis mei in medio
domus mee Non proponebam ante oculos meos rem iniustam factores preuaricationes odiui Non adhesit michi cor
prauum declinantem a me malignum non cognoscebam Detrahentem secreto proximo suo hunc persequebar Superbo et
altivolo cum insatiabili corde cum hoc non edebam Oculi mei ad fideles terre ut sederent
mecum ambulans in via immaculata hic michi ministrabat Non habitabit in
medio domus mee qui facit superbiam
qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum In matutino interficiebam omnes peccatores terre ut disperderem de civitate dei omnes operantes iniquitatem oratio pauperis cum anxiaret
Domine exaudi orationem meam et clamor meus ad te veniat Non auertas faciem tuam
a me in quacumque die tribulor inclina ad me aurem tuam In quacumque die invocauero te velociter exaudi me Quia defecerunt sicut fumus dies mei et ossa mea sicut
gremium aruerunt Percussus sum
ut fenum et aruit cor meum quia oblitus
sum comedere panem meum A voce gemitus mei adhesit os meum carni mee
Similis factus sum pellicano solitudinis
factus sum sicut nycticorax in domicilio
Vigilauit et factus sum sicut passer solitarius in tecto Tota die exprobrabant mihi inimici mei et qui laudabant
me adversum me iurabant Quia
cinerem tamquam panem manducabam
et potum meum cum fletu miscebam
A facie ire indignationis tue et elevans allisisti me Dies mei sicut umbra declinaverunt et ego sicut fenum arui Tu autem
domine in eternum permanes et memoriale tuum in generationem et generationem
Tu exurgens domine misereberis syon quia tempus miserendi eius quia venit
tempus Quoniam placuerunt servis tuis
lapides eius et terre eius miserebuntur et timebunt gentes nomen tuum domine et omnes
reges terre gloriam tuam Quia edificavit
dominus syon et videbitur in gloria sua
Respexit in orationem humilium et non
spreuit precem eorum Scribantur hec in generatione altera et populus qui creabitur laudabit dominum Quia prospexit de excelso sancto suo dominus de celo in terram
aspexit Ut audiret gemitus compeditorum ut solueret filios interemptorum Et annuntient in syon nomen domini laudem
eius in Ierusalem In conveniendo populos
in unum et reges ut seruiant domino
Respondit ei in via virtutis sue pau
citatem dierum meorum nuncia michi
Ne revoces me in dimidio dierum meorum in generatione et generationem anni tui
Initio tu domine terram fundasti et
opera manuum tuarum sunt celi Ipsi peribunt tu autem permanes et omnes sicut vestimentum veterascent et tanquam opertorium mutabis eos et mutabuntur tu autem idem
ipse es et anni tui non deficient Filii servorum tuorum habitabunt et semen eorum in seculum dirigetur psalmus dauid mandicit
Benedic anima mea domino et omnia que intra me sunt nomini sancto eius Benedic anima
mea domino et noli oblivisci omnes retributiones eius Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis qui sanat omnes infirmitates tuas Qui redimit de interitu vitam tuam qui coronat

re mmia miserationib; Quia repleti
sumus deuteronomium quum venerabit tribus
nostrum nra Placens mihi dominus
iudicii omnibus mundum pacatum;
Narras fecit mias suas moysi filiis isrl' no
luntates suas Misericors misericors dñs
mmus longanimis mmium misericordia
super omnia misericors ns; meritum com
mutabit Quotidie pecta nra fecit nobis
ns; secundum iniquitates nras retribuit
nobis Quia secundum altitudinem celi a
dcorroborauit misam suam super timen
tes se Quantum distat ortus ab occidente
longe fecit a nobis iniquitates nras; u
Quomodo miseretur pr filiorum; miser
tus est dominus timentib; se· cui ipse cog
nouit figmentum nrm Recordatus est
quia pulvis sumus· homo sicut fenum
dies eius tanquam flos agri sic efflorebit
Quia spes perditus est multo· non subsis
tet· non cognoscet amplius locum su
um Misericordia autem domini ab eter
nis in eternum super timentes eum Et
iustitia illius in filios filiorum; his qui
seruant testamentum eius Et memores
sunt mandatorum ipius ad faciendum
ea Dominus in celo parauit sedem suam
et regnum ipius omnib; dominatur
Benedicite dominum oes angeli eius
potentes uirtute facientes uerbum illius
ad audiendum uocem sermonum eius
Benedicite dño oes uirtutes eius minis
tri eius qui facitis uoluntatem eius Be
nedicite dño oia opa eius in omni loco
dominationis eius benedic aia mea domino·
Benedic aia mea dño deus
Bds nus magnificatus es uehementer Con
fessionem et decorem induisti amictus lu
mine sicut uestimento Extendens celum
sicut pellem cui regis aquis superiora eius
Qui ponis nubem ascensum tuum qui
ambulas super pennas uentor Qui facis
angelos tuos spus et ministros tuos ignem
urentem Qui fundasti terram super stabi
litatem suam· non inclinabit in seculum
Abyssus sicut uestimentum amictus
eius Aquis stabunt montes atque Ab
increpatione tua fugient a uoce tonitrui
tui formidabunt. Ascendunt montes
et descendunt campi in locum quem fun
dasti eis Terminum posuisti quem non
transgredientur· ne conuertentur operire ter

Qui emittis fontes in convallib; inter me
dium montium pertransibunt aquae Potabit
omnes bestie agri expectabunt onagri in
sitia sua Super ea uolucres celi habitabunt de
medio petrarum dabunt uoces Rigans mon
tes de superioribus suis de fructu operum tuor
satiabitur terra Producens fenum iumentis·
herbam seruituti hominum Et educas
panem de terra· uinum letificet cor hominis
Ut exhilaret faciem in oleo· et panis cor hominis
confirmet Saturabuntur ligna campi·
cedri libani quas plantauit illic passeres
nidificabunt Herodii domus dux est eo
rum montes excelsi cervis· petra refugium er
naciis Fecit lunam in tempora sol cognos
cit occasum suum Posuisti tenebras·
et facta est nox in qua pertransibunt omnes bes
tie silue Catuli leonum rugientes ut
rapiant· et querant a deo escam sibi Ortus
sol· congregabuntur· et in cubilib; suis col
locabuntur Exibit homo ad opus suum
et ad operandum in illud suum usq; ad uesperum·
Quam magnificata est sunt opa tua dñe
omnia in sapientia fecisti impleta est ter
ra possessione tua Hoc mare magnum· et spa
tiosum manibus illic reptilia quorum non est
numerus Animalia pusilla cum magnis illic
naues pertransibunt Draco iste quem for
masti ad illudendum ei oia a te exspectant
ut des illis escam in tempore Quam te
dente colligent aperiente te manum tuam
omnia implebuntur bonitate Auferes
spm eorum· et deficient· et in pulverem suum re
uertentur Emittes spm tuum· et creabun
tur· renouabis faciem terre Sit gla dñi
in seculum letabitur dominus in operib; suis·
Qui respicit terram· et facit eam tremere· q
tangit montes· et fumigant Cantabo dño
in uita mea psallam deo meo quam diu sum·
Jocundum sit ei eloquium meum· et ego
uero delectabor in domino Deficiant peccato
res a terra· et iniqui ita ut non sint benedic aia
mea domino· alla alla

Confitemini domino· et inuocate nomen
eius adnunciate inter gentes opera eius Can
tate et psallite ei· narrate omnia mi
rabilia eius· Laudamini in nomine sancto eius
Letetur cor querentium dominum· que
rite dñm· et confirmamini· querite faci
em eius semper Memento mirabi
lium eius que fecit prodigia eius· et iu

dicta dei eius Semen abrahaam seruus eius
filii iacob electi eius Ipse dominus deus noster in
universa terra iudicia eius Memor fuit in seculum
testamenti sui verbi quod mandauit
in mille generationes Quod disposuit ad Abra
haam iuramenti sui ad ysaac Et statuit
illud iacob in preceptum et israel in testamen
tum eternum Dicens tibi dabo terram chanaa
an funiculum hereditatis vestre Cum essent
numero breui paucissimi et incole eius Et pe
rambulabant de gente in gentem et de regno ad
populum alterius Non reliquit homines no
cere eis et increpauit pro eis reges Nolite tangere
christos meos et in prophetis meis nolite maligna
ri Et vocauit famem super terram omne
firmamentum panis contriuit Misit ante eos
virum in seruum venundatus est ioseph In
humiliauerunt in compedibus pedes eius ferrum pertransiit anima eius donec veniret
verbum eius eloquium domini inflamma
uit eum misit rex et soluit eum princeps po
pulorum et dimisit eum Constituit eum
dominum domus sue et principem omnis pos
sessionis sue Et erudiret principes eius
sicut semetipsum et senes eius prudentiam
doceret Et intrauit israel in egyptum ia
cob accola fuit in terra chام Et auxit populum
suum nimis et confortauit eum super
inimicos eius Conuertit cor eorum ut odi
rent populum eius dolum fecerunt in seruos eius
Misit moysen seruum suum aaron quem
elegit ipsum posuit in eis verba signorum suo
rum et prodigiorum in terra chام Misit tenebras et
obscurauit non exacerbauerunt sermones
suos Conuertit aquas eorum in sanguinem et occidit pisces eorum Dedit terra
eorum ranas in penetralibus regum ipse
dixit et venit cynomia et sciphes in omni
bus finibus eorum Posuit pluuias eorum
grandinem ignem comburentem in ter
ra eorum Et percussit vineas eorum et ficulne
as eorum et contriuit lignum finium eorum
Dixit et venit locusta et bruchus cuius non
erat numerus Et comedit omne fenum
in terra eorum et comedit omnem fructum
terre eorum Et percussit omne primogenitum in terra eorum primitias omnis la
boris eorum Et eduxit eos cum argen
to et auro non erat infirmus in tribubus eorum
Letatus est egyptus in pro
fectione eorum quia incubuit timor eorum
super eos Expandit nubem in protectio
nem eorum et ignem ut luceret eis per noctem
Petierunt et venit coturnix et panem celi
tribuit eis Rupit petram et fluxe
runt aque abierunt in sicco flumina
Quia memor fuit verbi sancti sui quod ha
buit ad abraham puerum suum Et edu
xit populum suum in exultatione et electos
suos in leticia Et dedit illis regiones
gentium et labores populorum possederunt
Et custodiant iustificationes eius et legem
eius requirant. Alleluia.

Confitemini domino quoniam bonus quoniam in se
culum misericordia eius Quis loquetur po
tentias domini auditas faciet omnes laudes
eius Beati qui custodiunt iudicium et fa
ciunt iustitiam in omni tempore Memen
to nostri domine in beneplacito populi tui in
visita nos in salutari tuo Ut videam in bonitate
electorum tuorum ad letandum in leticia gentis tue Peccauimus cum
patribus nostris iniuste egimus iniquitatem
fecimus Patres nostri in egypto non intellexerunt mirabilia tua non fuerunt
memores multitudinis misericordie tue Et irritauerunt ascendentes in mare mare
rubrum et saluauit eos propter nomen suum ut
notam faceret potentiam suam Et increpauit mare rubrum et siccatum est
et deduxit eos in abyssis sicut in deserto
Et saluauit eos de manu odientium et
redemit eos de manu inimici Et operuit
aqua tribulantes eos unus ex eis non
remansit Et crediderunt in verbis eius
et laudem ipsius cecinerunt Cito fece
runt obliti sunt operum eius non sus
tinuerunt consilium eius Et concupierunt
concupiscentiam in deserto et tempta
uerunt deum in inaquoso Et dedit eis pe
titionem ipsorum misit saturitatem in
animas eorum Et irritauerunt moysen in
castris aaron sanctum domini Aperta est terra
et deglutiuit dathan et operuit super congregationem abiron Et exarsit ignis in
synagoga eorum flamma combussit
peccatores Et fecerunt vitulum in oreb
et adorauerunt sculptile Et mutaue
runt gloriam suam similitudinem
vituli comedentis fenum Obliti sunt
deum qui saluauit eos qui fecit mag
nalia in egypto mirabilia in terra
cham terribilia in mari rubro Et dixit

ut disperdet eos

ut disperderet eos si non moyses electus eius
stetisset in confractione in conspectu eius.
Vt averteret iram eius ne disperderet
eos et pro nichilo habuerunt terram desi-
derabilem. Non crediderunt verbo eius et mur-
muraverunt in tabernaculis suis non ex-
audierunt vocem domini. Et elevavit ma-
num suam super eos ut prosterneret eos
in deserto. Et ut deiceret semen eorum in
nationibus et disperderet eos in regionibus.
Et initiati sunt beelphegor et comederunt
sacrificia mortuorum. Et irritaverunt eum
in adinventionibus suis et multiplicata
est in eis ruina. Et stetit finees et placa-
vit et cessavit quassatio. Et reputatum est
ei in iusticiam in generatione et generatione
usque in sempiternum. Et irritaverunt
eum ad aquam contradictionis et vexatus est
moyses propter eos quia exacerbaverunt spiritum
eius. Et distinxit in labiis suis non dis-
perdiderunt gentes quas dixit dominus illis. Et
commixti sunt inter gentes et didicerunt opera
eorum et servierunt sculptilibus eorum et factum est
illis in scandalum. Et immolaverunt
filios suos et filias suas demoniis. Et effu-
derunt sanguinem innocentem sangui-
nem filiorum suorum et filiarum suarum quas sa-
crificaverunt sculptilibus chanaan. Et
interfecta est terra in sanguinibus et contami-
nata est in operibus eorum et fornicati sunt
in adinventionibus suis. Et iratus est fu-
rore dominus in populo suo et abhominatus est he-
reditatem suam. Et tradidit eos in ma-
nu gentium et dominati sunt eorum qui
oderunt eos. Et tribulaverunt eos inimi-
ci eorum humiliati sunt sub mani-
bus eorum ipse liberavit eos. Ipsi autem ex-
acerbaverunt eum in consilio suo et hu-
miliati sunt in iniquitatibus suis. Et vi-
dit cum tribularentur et audivit orationem
eorum. Et memor fuit testamenti sui et peni-
tuit eum secundum multitudinem misericordie sue.
Et dedit eos in misericordias in conspectu omnium
qui ceperant eos. Salvos fac nos domine
deus noster et congrega nos de nationibus. Vt con-
fiteantur nomini sancto tuo et gloriemur in
laude tua. Benedictus dominus deus israel a se-
culo et usque in seculum fiat fiat. Alleluia alleluia.
Confitemini domino quoniam bonus quoniam
in seculum misericordia eius. Dicant qui re-
dempti sunt a domino quos redemit de
manu inimici de regionibus congrega-

vit eos. A solis ortu et occasu ab aquilo-
ne et mari. Erraverunt in solitudine
in aquoso viam civitatis habitaculi non
invenerunt. Esurientes et sitientes anima
eorum in ipsis defecit. Et clamaverunt
ad dominum cum tribularentur et de
necessitatibus eorum eripuit eos. Et deduxit
eos in viam rectam ut irent in civitatem
habitationis. Confiteantur domino misericordie eius
et mirabilia eius filiis hominum. Quia
saciavit animam esurientem saciavit bo-
nis. Sedentes in tenebris et umbra mor-
tis vinctos in mendicitate et ferro. Quia
exacerbaverunt eloquia dei et consilium
altissimi irritaverunt. Et humiliatum
est in laboribus cor eorum et infirmati sunt si
fuit qui adiuvaret. Et clamaverunt ad
dominum cum tribularentur et de neces-
sitatibus eorum liberavit eos. Et eduxit eos de
tenebris et umbra mortis et vincula eorum
dirupit. Confiteantur domino misericordie eius
et mirabilia eius filiis hominum. Quia
contrivit portas ereas et vectes ferreos con-
fregit. Suscepit eos de via iniquitatis eorum
propter iniusticias enim suas humiliati sunt.
Omnem escam abhominata est anima eorum
et appropinquaverunt usque ad portas mortis.
Et clamaverunt ad dominum cum tribu-
larentur et de necessitatibus eorum liberavit eos.
Misit verbum suum et sanavit eos et erip-
uit eos de interioribus eorum. Confiteantur do-
mino misericordie eius et mirabilia eius filiis ho-
minum. Et sacrificent sacrificium lau-
dis et adnuntient opera eius in exultatione.
Qui descendunt mare in navibus facien-
tes operationem in aquis multis. Ipsi vi-
derunt opera domini et mirabilia eius in
profundo. Dixit et stetit spiritus procelle et ex-
altati sunt fluctus eius. Ascendunt usque
ad celos et descendunt usque ad abyssos anima
eorum in malis tabescebat. Turbati sunt et
moti sunt sicut hebrius et omnis sapi-
entia eorum devorata est. Et clama-
verunt ad dominum cum tribularentur
et de necessitatibus eorum eduxit eos. Et
statuit procellam eius in auram et sil-
verunt fluctus eius. Et letati sunt quia
siluerunt et deduxit eos in portum volun-
tatis eorum. Confiteantur domino misericordie
eius et mirabilia eius filiis hominum.
Et exaltent eum in ecclesia plebis et in
cathedra seniorum laudent eum. Po-

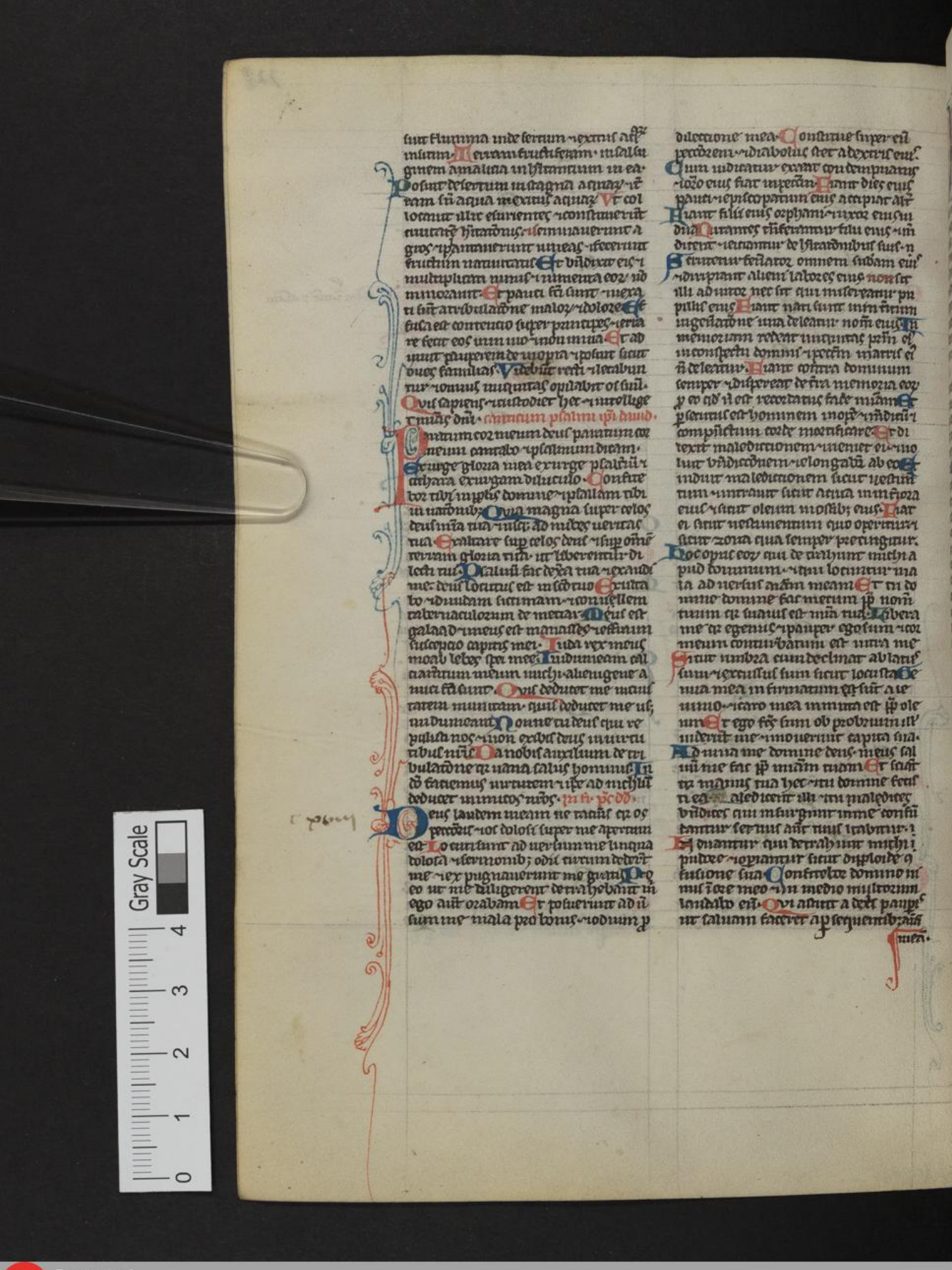

sunt flumina inde sertum et exitus aquarum
insitum. Terram fructiferam in salsu-
ginem a malicia inhabitantium in ea.
Posuit desertum in stagna aquarum et ter-
ram sine aqua in exitus aquarum. Ut col-
locauit illic esurientes et constituerunt
ciuitatem habitationis. Et seminauerunt a-
gros et plantauerunt uineas et fecerunt
fructum natiuitatis. Et benedixit eis et
multiplicati nimis et iumenta eorum non
minorauit. Et pauci facti sunt et uexa-
ti sunt a tribulatione malorum et dolore. Ef-
fusa est contentio super principes et erra-
re fecit eos in uno et non in uia. Et ad-
iuuit pauperem de inopia et posuit sicut
oues familias. Videbunt recti et letabun-
tur et omnis iniquitas opilabit os suum.
Quis sapiens et custodiet hec et intellige-
t misericordias domini. Canticum psalmi ipsi dauid.
Paratum cor meum deus paratum cor
meum cantabo et psalmum dicam.
Exurge gloria mea exurge psalterium et
cithara exurgam diluculo. Confite-
bor tibi in populis domine et psallam tibi
in nationibus. Quia magna super celos
deus misericordia tua et usque ad nubes ueritas
tua. Exaltare super celos deus et super omnem
terram gloria tua. ut liberentur di-
lecti tui. Psalmum fac dextera tua et exaudi
me. deus locutus est in sancto tuo. Exulta-
bo et diuidam sicimam et conuellem
tabernaculorum de metiar. Meus est
galaad et meus est manasses et effraim
suscepcio capitis mei. Iuda rex meus
moab lebes spei mee. In idumeam cal-
ciamentum meum michi alienigene a-
mici facti sunt. Quis deducet me in ciui-
tatem munitam. quis deducet me usque
in idumeam. Nonne tu deus qui re-
pulisti nos et non exibis deus in uirtu-
tibus nostris. Da nobis auxilium de tri-
bulatione quia uana salus hominis. In
deo faciemus uirtutem et ipse ad nichilum
deducet inimicos nostros. In fi. psalmi dd.
Deus laudem meam ne tacueris quia os
peccatoris et os dolosi super me apertum
est. Locuti sunt ad uersum me lingua
dolosa et sermonibus odii circumdederunt
me et expugnauerunt me gratis. Pro
eo ut me diligerent detrahebant mihi
ego autem orabam. Et posuerunt ad uer-
sum me mala pro bonis et odium pro
dilectione mea. Constitue super eum
peccatorem et diabolus stet a dextris eius.
Cum iudicatur exeat condempnatus
et oratio eius fiat in peccatum. Fiant dies eius
pauci et episcopatum eius accipiat alter.
Fiant filii eius orphani et uxor eius iu-
dua. Nutantes transferantur filii eius et men-
dicent et eiciantur de habitationibus suis. Ne
scrutetur fenerator omnem substantiam eius
et diripiant alieni labores eius. non sit
illi adiutor nec sit qui misereatur pu-
pillis eius. Fiant nati sunt in interitum
in generatione una deleatur nomen eius. In
memoriam redeat iniquitas patrum eius
in conspectu domini et peccatum matris eius
non deleatur. Fiant contra dominum
semper et dispereat de terra memoria eorum
pro eo quod non est recordatus facere misericordiam. Et
persecutus est hominem inopem et mendicum et
compunctum corde mortificare. Et di-
lexit maledictionem et ueniet ei et no-
luit benedictionem et elongabitur ab eo. Et
induit maledictionem sicut uestimen-
tum et intrauit sicut aqua in interiora
eius et sicut oleum in ossibus eius. Fiat
ei sicut uestimentum quo operitur et
sicut zona qua semper precingitur.
Hoc opus eorum qui detrahunt michi a-
pud dominum et qui locuntur ma-
la ad uersus animam meam. Et tu do-
mine domine fac mecum propter nomen
tuum quia suauis est misericordia tua. Libera
me quia egenus et pauper ego sum et cor
meum conturbatum est intra me.
Sicut umbra cum declinat ablatus
sum et excussus sum sicut locusta. Ge-
nua mea infirmatum est sunt a ie-
iunio et caro mea immutata est propter ole-
um. Et ego factus sum ob probrium illis
uiderunt me et mouerunt capita sua.
Adiuua me domine deus meus sal-
uum me fac propter misericordiam tuam. Et sciant
quia manus tua hec et tu domine fecis-
ti ea. Maledicent illi et tu maledices
benedices qui insurgunt in me confun-
dantur seruus autem tuus letabitur. Et
induantur qui detrahunt michi in
pudore et operiantur sicut dyploide con-
fusione sua. Confitebor domino ni-
mis in ore meo et in medio multorum
laudabo eum. Qui astitit a dextris pauperis
ut saluam faceret a persequentibus animam
meam.

pt dd.

Dixit dominus domino n
meo sede a dextris meis. Do
nec ponam inimicos
tuos scabellum pedum
tuorum. Virgam virtutis
tue emittet dominus ex
syon dominare in medio inimicorum tuorum.
Tecum principium in die virtutis tue
in splendoribus sanctorum ex utero ante luciferum
genuite. Iuravit dominus non peni
tebit eum tu es sacerdos in eternum secundum or
dinem melchisedech. Dominus a dextris
tuis confregit in die ire sue reges. Iu
dicabit in nationibus implebit ruinas
conquassabit capita in terra multorum.
De torrente in via bibit propter ea exaltabit
caput. alla.

Confitebor tibi domine in toto corde me
o in consilio iustorum et congregatione. n
Magna opera domini exquisita in omnes
voluntates eius. Confessio et magnificen
cia opus eius et iusticia eius manet in se
culum seculi. Memoriam fecit mirabili
um suorum misericors et miserator domini
escam dedit timentibus se. Memor erit in
seculum testamenti sui virtutem operum
suorum annunciabit populo suo. Ut det illis i
hereditatem gentium opera manuum eius
veritas et iudicium. Fidelia omnia man
data eius confirmata in seculum seculi
facta in veritate et equitate. Redemptionem
misit dominus populo suo mandavit in e
ternum testamentum suum. Sanctum et terribile
nomen eius initium sapientie timor domini.
Intellectus bonus omnibus facientibus eum
laudatio eius manet in seculum seculi.
Beatus vir qui timet do alla in reuer
minum in mandatis eius sione agge
volet nimis. Potens in terra i et zaca
erit semen eius generatio rectorum rie.
benedicetur. Gloria et divicie in domo eius
et iusticia eius manet in seculum seculi.
Exortum est in tenebris lumen rec
tis misericors et miserator et iustus. Io
cundus homo qui miseretur et com
modat disponit sermones suos in iu
dicio quia in eternum non commovebitur.
In memoria eterna erit iustus ab au
ditione mala non timebit. Para
tum cor meum sperare in domino
confirmatum est cor eius non com
movebitur donec despiciat inimicos

suos. Dispersit dedit pauperibus iusticia
eius manet in seculum seculi cornu eius
exaltabitur in gloria. Peccator videbit et
irascetur dentibus suis fremet et tabescet
desiderium peccatorum peribit. alla.

Laudate pueri dominum laudate nomen
domini. Sit nomen domini benedictum ex
hoc nunc et usque seculum. A solis ortu usque
ad occasum laudabile nomen domini. Excel
sus super omnes gentes dominus et super celos gloria
eius. Quis sicut dominus deus noster cum in
altis habitat et humilia respicit in celo et
in terra. Suscitans a terra inopem et de ster
core erigens pauperem. Ut collocet eum
cum principibus cum principibus populi sui. n
Qui habitare facit sterilem in domo matrem
filiorum letantem. alla.

In exitu israel de egipto domus iacob de
populo barbaro. Facta est iudea sanctificatio eius
israel potestas eius. Mare vidit et fugit. Ior
danis conversus est retrorsum. Montes exul
taverunt ut arietes et colles sicut agni
ovium. Quid est tibi mare quod fugisti et tu
iordanis quia conversus es retrorsum. Montes
exultastis sicut arietes et colles sicut ag
ni ovium. A facie domini mota est terra
a facie dei iacob. Qui convertit petram in stag
na aquarum et rupem in fontes aquarum. Non
nobis domine non nobis sed nomini tuo da
gloriam. Super misericordia tua et veritate tua ne
quando dicant gentes ubi est deus eorum. Deus
autem noster in celo omnia quecumque volu
it fecit. Simulacra gentium argentum et
aurum opera manuum hominum. Os
habent et non loquentur oculos habent et non vi
debunt. Aures habent et non audient nares
habent et non odorabunt. Manus habent et non
palpabunt pedes habent et non ambulabunt
non clamabunt in guttur suo. Similes illis
fiant qui faciunt ea et omnes qui confidunt
in eis. Domus israel speravit in domino ad
iutor eorum et protector eorum est. Domus
aaron speravit in domino ad iutor eorum
et protector eorum est. Qui timent do
minum speraverunt in domino ad
iutor eorum et protector eorum est. Domi
nus memor fuit nostri benedixit nobis
Benedixit domui israel benedixit domui
aaron. Bene dixit omnibus qui tim
ent dominum pusillis cum maioribus.
Adiciat dominus super vos super vos et
super filios vestros. Benedicti vos domino qui

fecit celum et terram. Celum celi domino
terram autem dedit filius hominum. Non mor-
tui laudabunt te domine neque omnes qui descen-
dunt in infernum. Sed nos qui vivimus
benedicimus domino ex hoc nunc et usque in se-
culum. Alleluia.

Dilexi quoniam exaudiet dominus vocem oratio-
nis mee. Quia inclinavit aurem su-
am michi et in diebus meis invocabo. Cir-
cumdederunt me dolores mortis et pericula in-
ferni invenerunt me. Tribulationem
et dolorem inveni et nomen domini in-
vocavi. O domine libera animam meam
misericors dominus et iustus et deus noster
miseretur. Custodiens parvulos dominus
humiliatus sum et liberavit me. Conver-
te anima mea in requiem tuam quia
dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam
meam de morte oculos meos a lacrimis
pedes meos a lapsu. Placebo domine in
regione vivorum. Alleluia.

Credidi propter quod locutus sum ego autem
humiliati sunt nimis. Ego dixi in
excessu meo omnis homo mendax. Quid
retribuam domino pro omnibus que re-
tribuit michi. Calicem salutaris acci-
piam et nomen domini invocabo. Vota
mea reddam coram omni populo eius. Pre-
ciosa in conspectu domini mors sanctorum eius.
O domine quia ego servus tuus sum. ego
servus tuus et filius ancille tue. Dirupis-
ti vincula mea. tibi sacrificabo hostia
laudis et nomen domini invocabo. Vota
mea domino reddam in conspectu omnis
populi eius in atriis domus domini in me-
dio tui ierusalem. Alleluia.

Laudate dominum omnes gentes laudate eum
omnes populi. Quoniam confirmata est super nos
misericordia eius et veritas domini manet in eternum.
Alleluia.

Confitemini domino quoniam bonus quoniam
in seculum misericordia eius. Dicat nunc is-
rael quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius.
Dicat nunc domus aaron quoniam in seculum
in. Dicat nunc qui timent dominum
quoniam in seculum misericordia eius. De tribulatio-
ne invocavi dominum et exaudivit
me in latitudine dominus. Dominus
michi adiutor non timebo quid fa-
ciat michi homo. Dominus adiutor
et ego despiciam inimicos meos. Bo-
num est confidere in domino quam confidere
in homine. Bonum est sperare in domi-
no quam sperare in principibus. Omnes gentes
circuierunt me et in nomine domini quia ul-
tus sum in eos. Circumdantes circumde-
derunt me et in nomine domini quia ultus sum
in eos. Circumdederunt me sicut apes et ex-
arserunt sicut ignis in spinis et in nomine
domini quia ultus sum in eos. Impulsus
eversus sum ut caderem et dominus sus-
cepit me. Fortitudo mea et laus mea do-
minus et factus est michi in salutem. Vox
exultationis et salutis in tabernaculis iu-
storum. Dextera domini fecit virtutem
dextera domini exaltavit me dextera do-
mini fecit virtutem. Non moriar sed
vivam et narrabo opera domini. Cas-
tigans castigavit me dominus et mor-
ti non tradidit me. Aperite michi por-
tas iustitie ingressus in eas confitebor do-
mino hec porta domini iusti intrabunt
in eam. Confitebor tibi quoniam exaudisti
me et factus es michi in salutem. Lapidem
quem reprobaverunt edificantes hic
factus est in caput anguli. A domino factum
est istud et est mirabile in oculis nostris. Hec
est dies quam fecit dominus exultemus
et letemur in ea. O domine salvum me
fac o domine bene prosperare benedictus
qui venit in nomine domini. Benediximus
vobis de domo domini deus dominus et
illuxit nobis. Constitute diem sollem-
nem in condensis usque ad cornu altaris.
Deus meus es tu et confitebor tibi deus
meus es tu et exaltabo. Confitebor tibi
quoniam exaudisti me et factus es michi in sa-
lutem. Confitemini domino quoniam bo-
nus quoniam in seculum misericordia eius. Alleluia. Alleluia. doctri-
na.

Beati inmaculati in via qui am-
bulant in lege domini. Beati qui
scrutantur testimonia eius in toto cor-
de exquirunt eum. Non enim qui operan-
tur iniquitatem in viis eius ambula-
verunt. Tu mandasti mandata tua
custodiri nimis. Utinam dirigan-
tur vie mee ad custodiendas iustifi-
cationes tuas. Tunc non confundar
cum perspexero in omnibus mandatis tuis.
Confitebor tibi in directione cordis
in eo quod didici iudicia iudicii iustitie tue
iustificationes tuas custodiam non me
derelinquas usque quaque. Beth confusio.

In quo corrigit adolescentior viam

suam in custodiendos sermones tuos. In
toto corde meo exquisiuite ne repellas
me a mandatis tuis. In corde meo abs
condi eloquia tua ut non peccem tibi.
Benedictus es domine doce me iustificatio
nes tuas. In labiis meis pronunciaui
omnia iudicia oris tui. In via testimo
niorum tuorum delectatus sum sicut in omnibus
diuitiis. In mandatis tuis exercebor
et considerabo vias tuas. In iustificatio
nibus tuis meditabor non obliuiscar ser
mones tuos. Gimel. Retribuito

Retribue seruo tuo viuicame et custo
diam sermones tuos. Reuela oculos
meos et considerabo mirabilia de lege tu
a. Incola ego sum in terra non abscon
das a me mandata tua. Concupiuit anima
mea desiderare iustificationes tuas in omni
tempore. Increpasti superbos maledic
ti qui declinant a mandatis tuis. Au
fer a me obprobrium et contemptum quia
testimonia tua exquisiui. Et enim sederunt
principes et aduersum me loquebantur
seruus autem tuus exercebatur in iusti
ficationibus tuis. Nam et testimonia tua
meditatio mea est et consilium meum
iustificationis tue. Deleth. timor.

Adhesit pauimento anima mea viuica
me secundum verbum tuum. Vias meas
enunciaui et exaudisti me doce me
iustificationes tuas. Viam iustificatio
num tuarum instrue me et exercebor in mi
rabilibus tuis. Dormitauit anima mea pre
tedio confirma me in verbis tuis. Viam
iniquitatis amoueam et de lege tua
miserere mei. Viam veritatis elegi iu
dicia tua non sum oblitus. Adhesi te
stimoniis tuis domine noli me confun
dere. Viam mandatorum tuorum cucur
ri cum dilatasti cor meum. He. eo.

Legem pone michi domine viam iu
stificationum tuarum et exquiram eam
semper. Da michi intellectum et scru
tabor legem tuam et custodiam illam in
toto corde meo. Deduc me in semita
mandatorum meorum quia ipsam volui. In
clina cor meum in testimonia tua et non
in auaritiam. Auerte oculos meos ne
videant vanitatem in via tua viui
came. Statue seruo tuo eloquium tu
um in timore tuo. Amputa opprobrium
meum quod suspicatus sum quia iudi
cia tua iocunda. Ecce concupiui man
data tua in equitate tua viuifica me.
Et veniat super me misericordia tua. Vau.
domine salutare tuum secundum eloquium tuum.
Et respondebo exprobrantibus michi verbum
quia speraui in sermonibus tuis. Et ne au
feras de ore meo verbum veritatis usquequaque
quia in iudiciis tuis superspera ui. Et cus
todiam legem tuam semper in secu
lum et in seculum seculi. Et ambula
bam in latitudine quia mandata tua ex
quisiui. Et loquebar in testimoniis tuis
in conspectu regum et non confunde
bar. Et meditabar in mandatis tuis
que dilexi. Et leuaui manus meas ad
mandata tua que dilexi et exercebor
in iustificationibus tuis. Zai. hic l'ducto.

Memor esto verbi tui seruo tuo in quo
mihi spem dedisti. Hec me consolata est
in humiliatione mea quia eloquium tu
um viuificauit me. Superbi inique
agebant usquequaque a lege autem tua
non declinaui. Memor fui iudiciorum
tuorum a seculo domine et consolatus sum.
Defectio tenuit me pro peccatoribus delin
quentibus legem tuam. Cantabiles mi
chi erant iustificationes tue in loco
peregrinationis mee. Memor fui nocte
nominis tui domine et custodiui legem
tuam. Hec facta est michi quia iustifica
tiones tuas exquisiui. Hech. pauor.

Portio mea domine dixi custodire le
gem tuam. Deprecatus sum faciem
tuam in toto corde miserere mei secundum e
loquium tuum. Cogitaui vias me
as et conuerti pedes meos in testimonia
tua. Paratus sum et non sum tur
batus ut custodiam mandata tua.
Funes peccatorum circumplexi sunt me
et legem tuam non sum oblitus. Medi
a nocte surgebam ad confitendum
tibi super iudicia iustificationis tue. Par
ticeps ego sum omnium timentium te et
custodientium mandata tua. Misericordia tua
domine plena est terra iustificationes
tuas doce me. Theth. exclusio.

Bonitatem fecisti cum seruo tuo
domine secundum verbum tuum. Bonitatem
et disciplinam et scientiam doce me quia in
mandatis tuis credidi. Priusquam hu
miliarer ego deliqui propterea eloquium
tuum custodiui. Bonus est tu et in

bonitate tua doce me iustificationes
tuas. Multiplicata est super me iniqui-
tas superborum ego autem in toto
corde meo scrutabor mandata tua. ii.
Coagulatum est sicut lac cor eorum e-
go vero legem tuam meditatus sum. i.
Bonum michi quia humiliasti me ut
discam iustificationes tuas. Bonum mihi
lex oris tui super milia auri et argenti.
Manus tue fecerunt (oth) principium l' scia.
me et plasmaverunt da mihi intellectum
ut discam mandata tua. Qui timent
te videbunt me et letabuntur quia in ver-
ba tua supersperavi. Cognovi domine
quia equitas iudicia tua et in veritate tua
humiliasti me. Fiat misericordia tua ut con-
soletur me secundum eloquium tuum servo
tuo. Veniant michi miserationes tue
et vivam quia lex tua meditatio
mea est. Confundantur superbi quia
iniuste iniquitatem fecerunt in me
ego autem exercebor in mandatis tuis.
Convertantur mihi timentes te et qui
noverunt testimonia tua. Fiat cor
meum immaculatum in iustifica-
tionibus tuis non confundar. caph i cur
Defecit in salutare tuum anima
mea et in verbum tuum super spera-
vi. Defecerunt oculi mei in eloquium
tuum dicentes quando consolabis me.
Quia factus sum sicut uter in pruina i-
ustificationes tuas non sum oblitus. i.
Quot sunt dies servi tui quando facies de
persequentibus me iudicium. Narrave-
runt michi iniqui fabulationes sed
non ut lex tua. Omnia mandata
tua veritas iniqui persecuti sunt me
ad iuva me. Paulominus consum-
maverunt me in terra ego autem ego autem
non dereliqui mandata tua. Secundum
misericordiam tuam vivifica me et custodiam
testimonia oris tui. lamech cor servitutis
In eternum domine verbum tuum per-
manet in celo. In generatione et gene-
rationem fundasti tua in eternum
et permanet. Ordinatione tua perseve-
rat dies quoniam omnia serviunt tibi.
Nisi quod lex tua meditatio mea est
tunc forte perissem in humilitate me-
a. In eternum non obliviscar iustifi-
cationes tuas quia in ipsis vivificasti
me. Tuus sum ego salvum me fac

quoniam iustificationes tuas quia in ipsis vivi-
casti me. Me expectaverunt
peccatores ut perderent me testimo-
nia tua intellexi. Omnis consum-
mationis vidi finem latum manda-
tum tuum nimis. meti iustem l' ex
Quomodo dilexi legem tuam domine ipsis.
tota die tota die meditatio mea est.
Super inimicos meos prudentem me fe-
cisti mandato tuo quia in eternum mihi est.
Super omnes docentes me intellexi quia
testimonia tua meditatio mea est. Super
senes intellexi quia mandata tua que-
sivi. Ab omni via mala prohibui
pedes meos ut custodiam verba tua.
A iudicis tuis non declinavi quia tu
legem posuisti michi. Quam dulcia fa-
ucibus meis eloquia tua super mel ori
meo. A mandatis tuis intellexi propterea
odivi omnem viam iniquitatis. Sum
Lucerna pedibus meis vinctus vel pascua.
pedibus meis verbum tuum et lumen
semitis meis. Iuravi et statui custo-
dire iudicia iustitie tue. Humiliatus
sum usquaque domine vivifica me
secundum verbum tuum. Voluntaria oris mei
beneplacita fac domine et iudicia tua
doce me. Anima mea in manibus
meis semper et legem tuam non sum
oblitus. Posuerunt peccatores laque-
um michi et de mandatis tuis non
erravi. Hereditate acquisivi testi-
monia tua in eternum quia exultatio cor-
dis mei sunt. Inclinavi cor meum
ad faciendas iustificationes tuas in
eternum propter retributionem. samech firmatum l' audi
Iniquos odio habui et legem tuam
dilexi. Adiutor et susceptor meus est
tu et in verbum tuum supersperavi. De-
clinate a me maligni et scrutabor
mandata dei mei. Suscipe me secundum
eloquium tuum et vivam et non con-
fundas me ab expectatione mea. Adiu-
va me et salvus hero et meditabor in
iustificationibus tuis semper. Spreuis-
ti omnes discendentes a iudiciis tuis
quia iniusta cogitatio eorum est. Preva-
ricantes reputavi omnes peccatores
terre ideo dilexi testimonia tua. Confi-
ge timore carnes meas a iudiciis tuis
timui. Feci iudicium et iustitia amo
ne tradas me calumpniantibus me culu

Suscipe seruum tuum in bonum non ca
lumpniantur me superbi. Oculi mei de
fecerunt in salutare tuum in eloquium
iusticie tue. Fac cum seruo tuo secundum misericordiam
tuam et iustificationes tuas doce me. Per
uus tuus sum ego da michi intellectum
ut sciam testimonia tua. Tempus faci
endi domine dissipauerunt legem tu
am. Ideo dilexi mandata tua super aurum et
topazion. Propterea ad omnia manda
ta tua dirigebar omnem uiam iniquam
odio habui. phe. [illegible]

Mirabilia testimonia tua domine ideo
scrutata est ea anima mea. Declara
tio sermonum tuorum illuminat et intel
lectum dat paruulis. Os meum aperui et
iam traxi spiritum quia mandata tua desidera
bam. Aspice in me et miserere mei
secundum iudicium diligentium nomen tuum.
Gressus meos dirige secundum eloquium tuum
et non dominetur mei omnis iniusti
cia. Redime a calumpniis hominum
ut custodiam mandata tua. Faciem
tuam illumina super seruum tuum et do
ce me iustificationes tuas. Exitus aqu
arum deduxerunt oculi mei quia non cus
todierunt legem tuam. Sade consolatio.

Iustus es domine et rectum iudicium tuum.
Mandasti iusticiam testimonia tua
et ueritatem tuam nimis. Tabescere me
fecit zelus meus quia obliti sunt uerba
tua inimici mei. Ignitum eloquium
tuum uehementer et seruus tuus dilex
it illud. Adolescentulus sum ego et con
temptus iustificationes tuas non sum
oblitus. Iusticia tua domine iusticia
in eternum et lex tua ueritas. Tribula
tio et angustia inuenerunt me man
data tua meditatio mea est. Equitas
testimonia tua in eternum et intellectum
da michi et uiuam. coph conclusio.

Clamaui in toto corde exaudi me
domine iustificationes tuas requi
ram. Clamaui ad te saluum me fac
ut custodiam mandata tua. Preue
ni in maturitate et clamaui quia in uerba
tua supersperaui. Preuenerunt oculi
mei ad te diliculo ut meditarer elo
quia tua. Vocem meam audi secundum mi
sericordiam tuam domine secundum iudici
um tuum iniustam. Appropinqua
uerunt persequentes me iniquitati

a lege autem tua longe facti sunt. Prope es
tu domine et omnes uie tue uitas. In
itio cognoui de testimoniis tuis quia in
eternum fundasti ea. Res capud.

Uide humilitatem meam et eripe me
quia legem tuam non sum oblitus. Iu
dica iudicium meum et redime me propter elo
quium tuum uiuificame. Longe a
peccatoribus salus quia iustificationes tuas non
exquisierunt. Misericordie tue multe
domine secundum iudicium tuum uiuifica me.
Multi qui persequuntur me et tribulant me
a testimoniis tuis non declinaui.
Vidi preuaricantes et tabescebam quia elo
quia tua non custodierunt. Vide quoniam
mandata tua dilexi domine in misericordia tua
uiuifica me. Principium uerborum
ueritas in eternum omnia iudicia iusticie
tue. Sen. super uulnus. [illegible]

Principes persecuti sunt me gratis et a uerbis
tuis formidauit cor meum. Letabor ego
super eloquia tua sicut qui inuenit spoli
a multa. Iniquitatem odio habui et abho
minatus sum legem autem tuam dilexi.
Septies in die laudem dixi tibi super iu
dicia iusticie tue. Fax multa diligenti
bus legem tuam et non est illis scandalum.
Expectabam salutare tuum domine et in
mandata tua dilexi. Custodiuit anima
mea testimonia tua et dilexit ea uehe
menter. Seruaui mandata tua et testimo
nia tua quia omnes uie mee in conspec
tu tuo. Chan consummatio.

Appropinquet deprecatio mea in conspectu
tuo domine iuxta eloquium tuum
da michi intellectum. Intret postu
latio mea in conspectu tuo secundum eloquium
tuum eripe me. Eructabunt labia
mea hymnum cum docueris me iusti
ficationes tuas. Pronunciabunt lin
gua mea eloquium tuum quia omnia
mandata tua equitas. Fiat manus
tua ut saluet me quia mandata tua ele
gi. Concupiui salutare tuum domi
ne et lex tua meditatio mea est. Viuet
anima mea et laudabit te et iudicia
tua adiuuabunt me. Erraui sicut
ouis que perit que parum quere seruum
tuum domine quia mandata tua non
sum oblitus. canticum graduum.

Ad dominum cum tribularer clama
ui et exaudiuit me. Domine libera animam

meam a labiis iniquis et a lingua dolosa.
Quid detur tibi aut quid apponatur ti-
bi ad linguam dolosam. Sagitte potentis
acute cum carbonibus desolatoriis. Heu
mihi quia incolatus meus prolongatus est
habitavi cum habitantibus sedar multum in-
cola fuit anima mea. Cum his
qui oderunt pacem erat pacificus cum
loquebar illis impugnabant me gra-
tis. Canticum graduum in monte
Levavi oculos meos in montes unde i-
veniet auxilium michi. Auxilium
meum a domino qui fecit celum et terram.
Non det in commocionem pedem tuum
nec dormiet qui custodit te. Ecce non
dormitabit nec dormiet qui custodit
israel. Dominus custodit te dominus dominus pro-
tectio tua super manum dexteram tuam.
Per diem sol non uret te nec luna per
noctem. Dominus custodit te ab omni malo
custodiat animam tuam dominus.
Dominus custodiat introitum tuum et exitum
tuum ex hoc nunc et usque in seculum. Canticum
graduum
Letatus sum in his que dicta sunt mihi
in domum domini ibimus. Stantes
erant pedes nostri in atriis tuis ierusalem. Ie-
rusalem que edificatur ut civitas cuius
participatio eius in id ipsum. Illic enim ascen-
derunt tribus tribus domini testimo-
nium israel ad confitendum nomini domini.
Quia illic sederunt sedes in iudicio se-
des in iudicio sedes super domum David.
Rogate que ad pacem sunt ierusalem
et habundancia in turribus tuis. Propter fratres me-
os et proximos meos loquebar pacem de
te. Propter domum domini dei nostri que sum bo-
na tibi. Canticum graduum
Ad te levavi oculos meos qui habitat in
celis. Ecce sicut oculi servorum in
manibus dominorum suorum. Sicut
oculi ancille in manibus domine sue ita
oculi nostri ad dominum deum nostrum do-
nec misereatur nostri. Miserere nostri do-
mine miserere nostri quia multum reple-
ti sumus despectione. Quia multum
repleta est anima nostra opprobrium habun-
tibus et despectio superbis. Canticum graduum
Nisi quia dominus erat in nobis dicat
nunc israel nisi quia dominus erat in nobis.
Cum exsurgerent homines in nos

forte vivos de te glutissent nos. Cum
irasceretur furor eorum in nos forsi-
tan aqua obsorbuisset nos. Torrentem
pertransivit anima nostra forsitan pertran-
sisset anima nostra aquam intollerabilem. Be-
nedictus dominus qui non dedit nos
in captionem dentibus eorum. Anima
nostra sicut passer erepta est de laqueo
venancium. Laqueus contritus est
et nos liberati sumus. Adiutorium nostrum
in nomine domini qui fecit celum et terram.
Qui confidunt in domino Canticum graduum
sicut mons syon non commovebitur
in eternum qui habitat in ierusalem. Montes
in circuitu eius et dominus in circuitu populi
sui ex hoc nunc et usque in seculum. Quia
non relinquet dominus virgam peccatorum super
sortem iustorum ut non extendant iusti
ab iniquitatem manus suas. Bene
fac domine bonis et rectis corde. Decli-
nantes autem in obligationes adducet
dominus cum operantur iniquitatem
iniquis pax super israel. Canticum graduum
In convertendo dominus captivitatem syon
facti sumus sicut consolati. Dominus reple-
tum est gaudios nostrum et lingua nostra
in exultacione. Tunc dicent inter gentes
magnificavit dominus facere cum
eis. Magnificavit dominus facere cum nobis
facti sumus letantes. Convertere domine
captivitatem nostram sicut torrens in
austro. Qui seminant in lacrimis in
exultacione metent. Euntes ibant
et flebant mittentes semina sua. Ve-
nientes autem venient cum exultacione
portantes manipulos suos. Canticum gra-
duum
Nisi dominus edificaverit domum
in vanum laboraverunt qui edifi-
cant eam. Nisi dominus custodierit ci-
vitatem frustra vigilat qui custodit
eam. Vanum est vobis ante lucem sur-
gere surgite post quam sederitis qui man-
ducatis panem doloris. Cum dederit di-
lectis suis somnum ecce hereditas domini fi-
lii merces fructus ventris. Sicut sagi-
tte in manu potentis ita filii excus-
sorum. Beatus vir qui implevit de-
siderium suum ex ipsis non hoc fundetur
cum loquetur inimicis suis in por-
ta. Canticum graduum
Beati omnes qui timent dominum
qui ambulant in viis eius. La

uteq; manuū tuaz et mandutabis beat
es tibi t ent. Vxor tua sicut vitis habun
dans in latꝰ; domus tue. Filii tui sicut
nouelle olivaz in circuitu mense tue.
Ecce sic bñdicetur homo qui timet dñm
Benedicat t dominus ex syon t
videas bona ierlm omnib; diebꝰ vite tue
Et videas filios filiorum tuoz. pacem sꝑ
sup israel. Canticum graduum.
Sepe expugnauerunt a iuuentute mea
dicat nunc israel. Sepe expugnaue
runt me a iuuentute mea. etenim non
potuerunt michi. Supra dorsum meum
fabricauerunt peccatores prolongauerunt
iniquitatem suam. Dominus iustus
concidit cervices peccatorum confundan
tur et conuertantur retrorsum omnes qui odi
unt syon. Fiant sicut fenum tectorum
qd priusq; evellatur exaruit. De q
non implebit manū suam qui metet
sinum suum qui manipulos colliget
et nō dixerunt qui prēibant bñdictio do
mini super vos bñdiximus vobis in
nomine domini. Canticum graduum.
De profundis clamaui ad te dñe dñe
exaudi vocem meam. Fiant aures tue intendentes in vocem de
precationis mee. Si iniquitates observaueris
dñe dñe quis sustinebit. Quia apud te
propitiatio est t propter legem tuam sustinui te
domine. Sustinuit anima mea in verbo eius
speravit anima mea in domino. A custo
dia matutina usq; ad noctem speret israel
in domino. Quia apud dominum mia
et copiosa apud eum redemptio. Et ipse re
dimet israel ex omnib; iniquitatib; eius.
Dñe non est exaltatum cor meum. et
oculi mei. et; Canticum graduum
non ambulaui in magnis neq; in mirabilib;
supra me. Si non humiliter sentiebam sed exal
taui animam meam. Sicut ablactatus est
super matre sua ita retribues in anima mea
Speret israel in domino. ex hoc nunc
et usq; in seculum. Canticum graduum
Memento domine dauid et omnis man
suetudinis eius. Sicut iuravit do
mino votum vovit deo iacob. Si non
introibo in tabernaculum domus mee si ascen
dam super lectum strati mei. Si dedero somnū
oculis meis et palpebris meis dormi
tationem et requiem tempori; mei
donec inueniam locum domino tabernā
culum deo iacob. Ecce audiuimus eam
in ephrata inuenimus eam in cam
pis silue. Introibimus in tabernaculum
eius adorabimus in loco ubi steterunt
pedes eius. Surge domine in requiem
tuam tu et archa sanctificationis tue. Sacerdotes
tui induantur iustitia et sancti tui exultent.
Propter dauid seruum tuum. non auertas faciem
christi tui. Iurauit dñs dauid veritatem et non
frustrabit eum de fructu ventris tui ponam
super sedem tuam. Si custodierint filii
tui testamentum meum et testimonia mea hec que docebo eos et filii
eorum usq; in seculum sedebunt super sedem tuam. Quia elegit dominus syon
elegit eam in habitationem sibi. Hec requies
mea in seculum seculi hic habitabo quo
niam elegi eam. Viduam eius benedicens benedicam;
pauperes eius saturabo panib;
Sacerdotes eius induam salutari et sancti eius
exultatione exultabunt. Illuc produ
cam cornu dauid parauit lucernam christo meo
inimicos eius induam confusione super
autem efflorebit sanctificatio mea. Canticum
Ecce quam bonum et quam iocundum habitare fratres
simul. Sicut unguentum in capite qd descendit in barbam barbam
aaron. Quod descendit in oram vestimenti eius sicut ros hermon qui descen
dit in montem syon. Quoniam illuc mandauit dominus benedictionem et vitam usq;
in seculum. Canticum graduum. Ecce nunc benedicite dominum omnes ser
ui domini. Qui statis in domo dñi in atriis domus dei nri. In noctib; extol
lite manus vestras in sancta benedicite dñm.
Benedicat te dñs ex syon qui fecit celum
et terram. Alleluia
Laudate nomen domini laudate pueri dominum. Qui statis in domo dñi in
atriis domus dei nri. Laudate dominum
quia bonus dominus psallite nomini
eius quoniam suave. Quoniam iacob elegit sibi
dominus israel in possessionem sibi. Quia
Quia ego cognoui qd magnus est do
minus et deus noster pre omnib; dus. Omnia
quecunq; voluit dominus fecit in celo
et in terra in mari et in omnib; abyssis.
Educens nubes ab extremo terre fulgura in pluviam fecit. Qui produxit
ventos de thesauris suis qui percussit
primogenita egipti ab homine usq;

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ad pecus. Emisit signa et prodigia in
medio tui egipte in pharaonem et in omnes
seruos eius. Qui percussit gentes multas
et occidit reges fortes. Syon regem a
moreorum et og regem baasan et om
nia regna chanaan. Et dedit terram eorum
hereditatem israel populo suo. Domine in
nomen tuum in eternum domine me
moriale tuum in generatione et generatione.
Quia iudicabit dominus populum suum
et in seruis suis deprecabitur. Simulacra
gentium argentum et aurum opera ma
nuum hominum. Os habent et non loqui
tur oculos habent et non uidebunt. Aures
habent et non audient nares nec est
spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant
qui faciunt ea et omnes qui confidunt
in eis. Domus israel benedicite dominum
domus aaron benedicite dominum. Do
mus leui benedicite dominum. Qui
timetis dominum benedicite domino. Benedictus
dominus ex syon qui habitat in ierusalem. alia.
Confitemini domino quoniam bonus quoniam in
seculum misericordia eius. Confitemini deo
deorum. Confitemini domino dominorum.
Qui facit mirabilia magna solus. Qui
fecit celos in intellectu. Qui firmauit
terram super aquas. Qui fecit luminaria
magna. Solem in potestatem diei
Lunam et stellas in potestatem noc
tis. Qui percussit egyptum cum primo
genitis eorum. Qui eduxit israel de me
dio eorum. In manu potenti et brachio
excelso. Qui diuisit mare rubrum
in diuisiones. Et eduxit israel per medi
um eius. Et excussit pharaonem et
uirtutem eius in mari rubro. Qui
duxit populum suum per desertum. Qui
percussit reges magnos. Et occidit re
ges fortes. Syon regem amoreorum.
Et og regem baasan. Et omnia reg
na chanaan. Et dedit terram eorum
hereditatem. Hereditatem israel seruo suo.
Quia in humilitate nostra memor fuit
nostri. Et redemit nos ab inimicis nostris.
Qui dat escam omni carni. Confitemini
deo celi. Confitemini domino dominorum
quoniam in eternum misericordia eius. Psalmus dauid. v.
Super flumina babilonis. Psalmus dauid. Propter
illic sedimus et fleuimus dum iere
recordaremur syon. In salicibus in mi
medio eius suspendimus organa nostra.

nostra. Quia illic interrogauerunt nos qui
captiuos duxerunt nos uerba canti
cum. Et qui abduxerunt nos hym
num cantate nobis de canticis sion. Quo
modo cantabimus canticum domini
in terra aliena. Si oblitus fuero tui ierusalem
obliuioni detur dextera mea. Adhereat
lingua mea faucibus meis si non memi
nero tui. Si non proposuero tui ierusalem in prin
cipio letitie mee. Memor esto domine fili
orum edom in die ierusalem. Qui dicunt ex
manite exi nanite usque ad fundamen
tum in ea. Filia babilonis misera be
atus qui retribuet tibi retributionem
tuam quam retribuisti nobis. Beatus qui
tenebit et allidet paruulos suos ad petram.
Confitebor tibi domine in Psalmus dauid.
toto corde meo quoniam audisti uerba oris
mei. In conspectu angelorum psallam
tibi adorabo ad templum sanctum tuum et
confitebor nomini tuo. Super misericordia tua et ue
ritate tua quoniam magnificasti super om
nem nomen sanctum tuum. In quacumque
die inuocauero te exaudi me mul
tiplicabis in animam meam uirtu
tem. Confiteantur tibi domine omnes re
ges terre et qui audierunt omnia uerba
oris tui. Ut canent in uiis domini
quoniam magna est gloria domini. Quoniam
excelsus dominus et humilia respicit
et alta a longe cognoscit. Si ambula
uero in medio tribulationis uiuificabis
me et super iram inimicorum meorum
extendisti manum tuam et saluum
me fecit xpistum suum dextera tua. Domi
nus retribuet pro me misericordia tua in
seculum opera manuum tuarum ne des
picias. psalmus dauid
Domine probasti me et cognouisti me.
tu cognouisti me sessionem meam
et resurrectionem meam. Intellexi
sti cogitationes meas de longe semitam
meam et funiculum meum inues
tigasti. Et omnes uias meas preuidisti
quia non est sermo in lingua mea. Ec
ce domine tu cognouisti omnia nouis
sima et antiqua tu formasti me et po
suisti super me manum tuam. Mi
rabilis facta est scientia tua ex me confor
tata est et non potero ad eam. Quo i
bo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam.
Si ascendero in celum tu illic es si des

credero ad intellegendum ad eos. Exsurgere
pennas meas diuiculo et stabo et ero in
uis manus tue. Et ut illuc manus tua deduc
cet me et tenebit me dextera tua. Et dixi for
sitan tenebre conculcabunt me noctes il
luminabunt delectationes meae. Quia tenebre
non obscurabuntur a te et nox sicut dies
illuminabit sicut tenebre eius ita et lu
men eius. Quia tu possedisti renes meos et
suscepisti me de utero matris mee. Confitebor
tibi quia terribiliter magnificatus es mi
rabilia opera tua et anima mea cognoscet nu
mis. Non est occultatum os meum a te
quod fecisti in occulto et substantia mea in
feriora terre. Imperfectum meum et
uiderunt oculi tui et in libro tuo omnes scri
buntur. Memento mei quia quis nisi ho
norificatus sunt amici tui deus nimis cono
rata est principatus eorum. Dinumera
bo eos super arenam multiplicabuntur
exurrexi et adhuc sum tecum. Si occi
deris deus peccatores uiri sanguinum declinate
a me. Quia dicitis in cogitationibus accipi
ent in uanitate ciuitates tuas. Nonne
qui oderunt te domine odiebam et super in
imicos tuos tabescebam. Perfecto odio
odium illos inimicus facti sunt mihi. Pro
ba me deus et scito cor meum interroga me
et cognosce semitas meas. Et uide si uia
iniquitatis in me est et deduc me in uia
eterna. psalmus dauid.

Eripe me domine ab homine malo a
uiro iniquo eripe me. Qui cogita
uerunt iniquitates corde tota die consti
tuebant prelia. Acuerunt linguam suam
sicut serpentes uenenum aspidum sub
labia eorum. Custodi me domine de ma
nu peccatoris et ab hominibus iniquis eripe me.
Qui cogitauerunt supplantare gressus
meos absconderunt superbi laqueum mi
hi. Et funes extenderunt in laqueum
pedibus meis scandalum posuerunt mihi. Ve
xi dominum deus meus es tu exaudi domine
uocem deprecationis mee. Domine domine
salutis mee obumbrasti super caput
meum in die belli. Ne tradas me domine
a desiderio meo peccatori cogitauerunt ad
me ne derelinquas me ne forte exal
tentur. Caput circuitus eorum labo
labium ipsorum operiet eos. Cadent
super eos carbones ignem dejices eos
in miseriis non subsistent. Vir lin

guosus non dirigetur in terra uirum in iu
stum mala capient in interitu. Cognou
ui quia faciet dominus iudicium inopis et
iudicium pauperum. Verumtamen iusti co
fitebuntur nomini tuo et habitabunt recti cum
uultu tuo. psalmus dauid.

Domine clamaui ad te exaudi me intende
uoci mee. Dirigatur oratio mea sicut in
censum in conspectu tuo elevatio manu
um mearum sacrificium uespertinum. Po
ne domine custodiam ori meo et ostium
circumstantie labiis meis. Non declines
cor meum in uerba malitie ad excusan
das excusationes in peccatis. Cum hom
inibus operantibus iniquitatem non communi
cabo cum electis eorum. Corripiet me
iustus in misericordia et increpabit me oleum
autem peccatoris non impinguet caput
meum. Quia adhuc oratio mea et in bonis
placitis eorum. Absorpti sunt uisi petre iudi
ces eorum. Audient uerba mea quia
potuerunt sicut crassitudo terre erupta est
super terram. Dissipata sunt ossa nostra sec
us infernum. Quia ad te domine domine oculi mei. In
te speraui non auferas animam meam
Custodi me a laqueo quem statuerunt mihi et a
scandalis operantium iniquitatem. Ca
dent in rete eius peccatores singulari
sum ego donec transeam. psalmus dauid

Voce mea ad dominum clamaui voce mea ad dominum deprecatus sum. Effundo in conspectu eius orationem meam tribulationem
meam ante ipsum pronuntio. In deficiendo ex me spiritum meum et tu cognouisti se
mitas meas. In uia hac qua ambulabam absconderunt laqueum mihi. Considerabam
ad dexteram et uidebam et non erat qui cog
noscere me. Periit fuga a me et non
est qui requirat animam meam. Clamaui ad te domine dixi tu es spes mea portio
mea in terra uiuentium. Intende ad deprecationem meam quia humiliatus sum nimis. Libera me a persequentibus me
quia confortati sunt super me. Educ de
custodia animam meam ad confitendum no
mini tuo ne expectant me donec re
tribuas mihi. psalmus dauid cum pro

Domine exaudi orationem meam auribus percipe obsecrationem meam in ueritate tua exaudi me et non intres

dā clamauī ad te

na. Et non intres in iudicium cum ser-
uo tuo quia in iustificabitur in conspectu tuo
omnis uiuens. Quia persecutus est ini-
micus animam meam humiliauit in
terra uitam meam. Collocauit me in ob-
scuris sicut mortuos seculi. Et anxiatus
est super me spiritus meus in me turbatum
est cor meum. Memor fui dierum an-
tiquorum meditatus sum in omnibus
operibus tuis in factis manuum tuarum me-
ditabar. Expandi manus meas ad
te anima mea sicut terra sine aqua
tibi. Velociter exaudi me domine de-
fecit spiritus meus. Non auertas faciem tuam
a me et similis ero descendentibus in la-
cum. Auditam fac michi mane mi-
sericordiam tuam quia in te speraui. Et
Notam fac michi uiam in qua am-
bulem quia ad te leuaui animam meam.
Eripe me de inimicis meis domine
ad te confugi doce me facere uoluntatem
tuam quia deus meus es tu. Spiritus tuus bo-
nus deducet me in terram rectam propter
nomen tuum domine uiuificabis me in
equitate tua. Educes de tribulatione
animam meam et in misericordia tua disper-
des inimicos meos. Et perdes omnes
qui tribulant animam meam quoniam ser-
uus tuus ego sum. Psalmus dauid ad ipsum
Benedictus dominus deus meus qui goliam
docet manus meas ad prelium et di-
gitos meos ad bellum. Misericordia mea et refu-
gium meum susceptor meus et liberator
meus. Protector meus et in ipso speraui
qui subdis populum meum sub me. Domine
quid est homo quia notuisti ei aut fili-
us hominis quia reputas eum. Homo uani-
tati similis factus est dies eius sicut umbra
preterit. Domine inclina celos tuos et des-
cende tange montes et fumigabunt.
Fulgura choruscationem et dissipabis
eos emitte sagittas tuas et conturbabis
eos. Emitte manum tuam de alto e-
ripe me et libera me de aquis multis
et de manu filiorum alienorum. Quorum
os locutum est uanitatem et dextera eorum
dextera iniquitatis. Deus canticum nouum
cantabo tibi in psalterio de cacordo sal-
lam tibi. Qui das salutem regibus
qui redemisti dauid seruum tuum de gla-
dio maligno eripe me. Et erue me de
manu filiorum alienorum quorum

os locutum est uanitatem et dextera eorum dextera
iniquitatis. Quorum filii sicut nouel-
le plantationes iuuenum in iuuentute sua. Fi-
lie eorum composite circum ornate in
similitudine templi. Promptuaria eorum
plena eructantia ex hoc in illud. Oues
eorum fetose habundantes in egressi-
bus suis boues eorum crasse. Non est ru-
ina maceria neque clamor in plateis eorum.
Beatum dixerunt populum cui hec sunt
beatus populus cuius dominus deus eius. la
Exaltabo te deus meus rex et benedicam
nomini tuo in seculum ipsi da
et in seculum seculi. Per singulos di- uid.
es benedicam tibi et laudabo nomen tu-
um in seculum et in seculum seculi. Ma-
gnus dominus et laudabilis nimis et ma-
gnitudinis eius non est finis. Gene-
ratio et generatio laudabit opera tua et
potentiam tuam pronunciabunt. Magni-
ficentiam glorie sanctitatis tue sequentur
et mirabilia tua narrabunt. Et uir-
tutem terribilium tuorum dicent et mag-
nitudinem tuam narrabunt. Me-
moriam habundantie suauitatis tue
eructabunt et iustitia tua exultabunt.
Miserator et misericors dominus patiens et mul-
tum misericors. Suauis dominus u-
niuersis et miserationes eius super omnia
opera eius. Confiteantur tibi domine
omnia opera tua et sancti tui benedicam tibi.
Gloriam regni tui dicent et potentiam
tuam loquentur. Ut notam faci-
ant filiis hominum potentiam tu-
am et gloriam magnificentie regni tui.
Regnum tuum regnum omnium se-
culorum et dominatio tua in omni
generatione et generatione. Fidelis do-
minus in omnibus uerbis suis et sanctus
in omnibus operibus suis. Adleuat do-
minus omnes qui corruunt et eri-
git omnes elisos. Oculi omnium in te spe-
rant domine et tu das escam illorum
in tempore opportuno. Aperis tu manum
tuam et imples omne animal bene-
dictione. Iustus dominus in omnibus
uiis suis et sanctus in omnibus operibus suis.
Prope est dominus omnibus inuo-
cantibus eum omnibus inuocantibus
eum in ueritate. Voluntatem timentium
se faciet et deprecationem eorum ex-
audiet et saluos faciet eos. Custo-

dit dñs omnes diligentes se · nonne perdes
disperdet · Laudabonem domini loquetur
os meum · benedicat omnis caro nomen
sce eius in seculum · et seculum seli · alla ·
Laudi anie mea dñm laudabo do
mine in vita mea psallam de meo cum de
o Nolite confidere in principib; in filiis
hominum quib; non est salus exibit spūs
eius · et reuertetur in terram suam · in illa
die perdent omnes cogitationes eor.
Beatus cuius deus iacob adiutor eius spes
eius in domino deo ipius qui fecit celum
et terram mare · omnia que in eis sunt.
Qui custodit veritatem in seculum facit
iudicium iniuriam patientib; dat escam
esurientib; Dns soluit compe
ditos · dns illuminat cecos Dns erigit
elisos dns diligit iustos dominus
custodit aduenas pupillum · et uiduam
suscipiet · et uias peccatorum disperdet Re
gnabit dns in secula deus tuus syon in
generatione · et generationem · alleluia ·
Laudate dominum quia bonus est ps
deum nostrum sit iocunda decora q; laudatio ·
Edificans ierlm dominus dispersiones
israhelis congregabit Qui sanat contri
tos corde · et alligat contritiones eorum Qui
numerat multitudinem stellarum · omnib;
eis nomina vocat Magnus dominus no
ster · et magna virtus eius · et sapie eius non est nu
merus · Suscipiens mansuetos dns humi
lians autem peccatores usq; ad terram Ce
cinite domino in confessione psallite
deo nostro in cythara Qui operit celum
nubib; et parat terre pluuiam Qui pro
ducit in montib; fenum · et herbam ser
uituti hominum Qui dat iumentis escam
ipsorum · et pullis corui inuocantib; eum.
Non in fortitudine equi uoluntatem
habebit · nec in tibiis uiri beneplacitum
erit ei Beneplacitum est domino super
timentes eum · et in eis qui sperant
super misericordia eius. alla aggei · zacharie
Laudi ierlm dominum laudi deum
tuum syon Quoniam confortauit seras por
tarum tuarum benedixit filiis tuis in te Qui
posuit fines tuos pacem · et adipe frumenti
satiat te Qui emittit eloquium
suum terre uelociter currit sermo eius ·
Qui dat nuem sicut lanam nebulam
sicut cinerem spargit Mittit crystallum
suam sicut buccellas ante faciem frigoris
ei quis sustinebit Emittet uerbum suum
et liquefaciet ea flabit spūs eius · et fluent
aque Qui annunciat verbum suum
iacob · iustitias · iudicia sua israhel Non
fecit taliter omni nationi · et iudicia sua
non manifestauit eis. alla · ananie
Laudate dominum de celis · laudate eum
excelsis Laudate eum omnes angeli eius
laudate eum omnes uirtutes eius Laudate eum
sol et luna · laudate eum omnes stelle
et lumen Laudate eum celi celorum · et
aque que super celos sunt nomen domini
laudent Quia ipse dixit · et facta sunt ipse
mandauit · et creata sunt Statuit
ea in eternum · et in seculum seculi preceptum
posuit · et non preteribit Laudate dominum
de terra dracones · omnes abyssi · Ignis
grando · nix glacies spūs procellarum
que faciunt uerbum eius Montes · et omnes colles
ligna fructifera · omnes cedri ·
et iumenta · bestie et pecora serpentes · et uo
lucres pennatę Reges terre · et omnes
populi principes · et omnes iudices terre · Iuuenes
et uirgines · senes cum iunioribus laudent
nomen domini · quia exaltatum est nomen
eius solius Confessio eius super celum · et
terram · et exaltauit cornu populi sui · Hymnus
omnib; sctis eius · filiis israhel · populo appro
pinquanti sibi · pe dmno · alleluia
Cantate domino canticum nouum laus
eius in ecclesia sctorum Letetur israhel
in eo · qui fecit eum · et filii syon exultent in rege
suo Laudent nomen eius in choro · in
timpano · et psalterio psallant ei Quia be
neplacitum est deo in populo suo · et exal
tauit mansuetos in salutem Exultabunt
sancti in gloria · letabuntur in cu
bilibus suis Exultationes dei in gutture
eorum · et gladii ancipites in manibus
eorum Ad faciendam uindictam
in nationib; increpationes in populis Ad
alligandos reges eorum in compedib; · et
nobiles eorum in manicis ferreis · Ut
faciant in eis iudicium scriptum gloria
hec est omnib; sctis eius pe dmno · alleluia
Laudate dominum in sctis eius laudate
eum in firmamento uirtutis eius Laudate
eum in uirtutibus eius · laudate
eum secundum multitudinem magnitudinis
eius Laudate eum in sono tube
laudate eum in psalterio · et cythara · Lau
date eum in timpano · et choro laudate eum

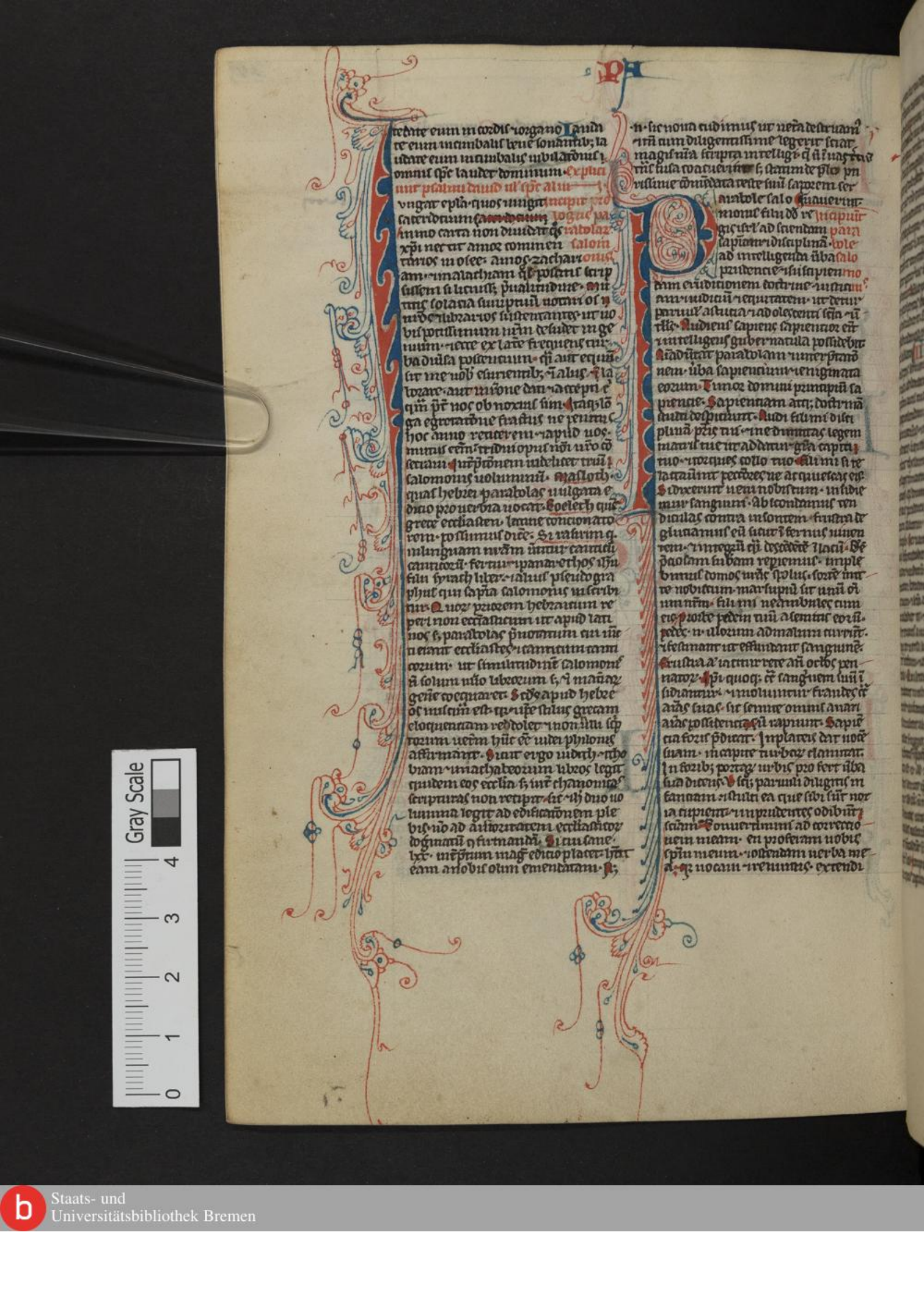

Et tedate eum in cordis et organo. Laudate eum in cimbalis bene sonantibus; laudate eum in cimbalis iubilationis. Omnis spiritus laudet dominum. Explicit psalmus dauid vel spiritus alius.

Vngat epistola quos iungit. Incipit prologus parabolarum salomonis.

Sacerdotium [illegible] in mo carta non diuidit quos xpi nec tit amor commen tarios in osee. amos zachariam et malachiam quos postea scripsissem si licuisset priualitudine. Mutitis solacia suuiptuum notari os nostros et librarios sustentantes ut uobis potissimum nostrum desudet ingenium. et ecce ex latere frequens turba diuersa possentium. quasi aut equum sit me uobis esurientibus et in alius et laborare aut in ratione dati et accepti cum quam preter nos ob noxius sim. Itaque longa egrotatione fractus ne penitus hoc anno reticerem. et apud uos mutus essem. tridui opus nomini uestro consecraui. Interpretationem uidelicet trium salomonis uoluminum. Masloth quas hebrei parabolas uulgata editio pro uerbia uocat. Coeleth quem grece ecclesiasten latine concionatorem possumus dicere. Si rasirim quod in linguam nostram uertitur canticum canticorum. fertur et panarethos ihesu filii syrach liber. et alius pseudographus qui sapientia salomonis inscribitur. Quorum priorem hebraicum reperi non ecclesiasticum ut apud latinos sed parabolas preuotatum cui iuncti erant ecclesiastes et canticum canticorum. ut similitudinem salomonis non solum numero librorum sed et materiarum genere coequaret. Secundus apud hebreos miscium est quia ipse stilus grecam eloquentiam reddolet et non illi scriptorum ueterum hunc esse uidei philonis affirmant. Sicut ergo iudith et thobiam et machabeorum libros legit quidem eos ecclesia sed inter chanonicas scripturas non recipit. sic et hoc duo uolumina legit ad edificationem plebis non ad auctoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui sane lxx. interpretum magis editio placet habet eam a nobis olim emendatam. Sed

nunc sic noua cudimus ut uetera destruamus. Tamen cum diligentissime legerit sciat magis nostra scripta intelligi quam nostra in uas terrenas fusa coacuerint. Sed statim de prelo puerissime commendata teste suum saporem ser

Parabole salomonis filii dauid. Incipiunt parabole salomonis ad sciendam sapientiam et disciplinam. Ad intelligenda uerba prudentie et suscipiendam eruditionem doctrine iustitiam et iudicium et equitatem. ut detur paruulis astutia et adolescenti scientia et uirtus. Audiens sapiens sapientior erit et intelligens gubernacula possidebit. Animaduertat parabolam et interpretationem uerba sapientium et enigmata eorum. Timor domini principium sapientie. Sapientiam atque doctrinam studii despiciunt. Audi fili mi disciplinam patris tui et ne dimittas legem matris tue ut addatur gratia capiti tuo et torques collo tuo. Fili mi si te lactauerint peccatores ne acquiescas eis. Si dixerint ueni nobiscum insidiemur sanguini. Abscondamus tendiculas contra insontem. frustra deglutiamus eum sicut infernus uiuentem et integrum quasi descendentem in lacum. Rem preciosam substantiam reperiemus. implebimus domos nostras spolius. sortem mitte nobiscum. marsupium sit unum omnium nostrum. fili mi ne ambules cum eis. Prohibe pedem tuum a semitis eorum. pedes enim illorum ad malum currunt. et festinant ut effundant sanguinem. Frustra autem iacitur rete ante oculos pennatorum. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur et moliuntur fraudes contra animas suas. sic semite omnis auari animas possidentium rapiunt. Sapientia foris predicat. In plateis dat uocem suam. in capite turbarum clamitat. In foribus portarum urbis profert uerba sua dicens. Usquequo paruuli diligitis infantiam et stulti ea que sibi sunt noxia cupient. et imprudentes odibunt scientiam. Conuertimini ad correctionem meam. en proferam uobis spiritum meum et ostendam uerba mea. quia uocaui et renuntis. extendi

manuum mearū · non fuit qui aspiceret · Dec
preuit omne cōsilium meum · et increpatio
nes meas neglexistis · ego quoq; in interi
tōne uestrā ridebo · et subsannabo cum uobis quod ti
mebatis ad ueniat · cum irruit uobis repentina
calamitas · et ruina sicut tempestas ingruerit
quū uenerit super uos tribulatiō · et angustia
tūc inuocabunt me · nec exaudiam · mane
consurgent · et non inuenient me eo quod
exosam habuerit disciplinam · timorem
dominum non susceperint · nec acquieuerint
consilio meo · et detraxerint cuncta mea ui
tibus · comedent igitur fructus uiae suae · et
de suis consiliis saturabuntur · Aduersio par
uulorum interficiet eos · et prosperitas stultorum per
det eos · Qui autem audierit me absq; terrore
requiescet · et habundantia perfruetur · sine
timore malorum · Fili mi si susceperis sermones meos · et
mandata mea absconderis penes te
ut audiat sapientiam auris tua · inclina
cor tuum ad cognoscendam prudentiā
si · et sapientiam inuocabis · inclinaueris
cor tuum prudentiae · si quaesieris eam quasi
pecuniam · et sicut thesauros effodieris il
lam · tunc intelliges timorem domini · et
scientiam diuinam inuenies · quia dominus dat sa
pientiam · et ore eius prudentia · scientia · atque
doctrina · custodiet recta gressum · et uias
iudicii conseruabit · et inueniet semitas
iustitiae · et uias eius · Intelliges iustitiam · iudicium
et aequitatem · et omnem semitam bonam · si intra
uerit sapientia cor tuum · et scientia animae tuae placue
rit · consilium custodiet te · et prudentia
seruabit te · ut eruaris a uia mala · et
ab homine qui peruersa loquitur · et
relinquant iter rectum · et ambulent
per uias tenebrosas · Qui laetantur cum
male fecerint · et exultant in rebus pessimis
quorum uiae peruersae sunt · et infames gressus
eorum · ut eruaris a mulliere aliena · et ab
extranea quae mollit sermones suos · et re
linquit ducem pubertatis · et pactum dei sui ob
liuiscitur · declinauit enim ad mortem
domus eius · et ad inferos semitae ipsius · omnes
qui ingrediuntur ad eam · non reuertentur
nec apprehendent semitas uitae · ut ambu
lent in uia bona · et calles iustorum custodiat
Qui recti habitabunt in terra · et simplices
permanebunt in ea · impii uero de terra
perdentur · et qui inique agunt auferē
tur eradi

Fili mi ne obliuiscaris legis meae · et praecepta
mea cor tuum custodiat · longitudinem
enim dierum · annos uitae · et pacem apponet
tibi · misericordia · et ueritas non deserant te · circumda
eas gutturi tuo · et describe illas in tabulis cordis
tui · inuenies gratiam · et disciplinam bonam
coram deo · et hominibus · habe fiduciam in
domino ex toto corde tuo · et ne innitaris
prudentiae tuae · in omnibus uiis tuis cogita
illum · ipse dirigit gressus tuos · ne sis
sapiens apud temetipsum · time deum · recede
a malo · sanitas quippe imbibitio
tuo erit · irrigatio ossium tuorum · ho
nora dominum de tua iuba · de primi
tiis omnium frugum tuarum · da pauperibus · et
impleabuntur · horrea tua saturitate · et
uino torcularia redundabunt · Disciplinam dei fili mi ne abiicias · neque deficias
animo cum corripieris · Quem enim diligit deus
castigat · et quasi pater filio complacet sibi · Beatus
homo qui inuenit sapientiam · et qui affluit
prudentia · Melior est acquisitio eius
negotiatione auri · et argenti primi · pre
tiosior est cunctis
opibus · omnia quae desiderantur huic non
valent comparari · Longitudo dierum in dextera
eius · in sinistra illius diuitiae · et gloria · Viae
eius uiae pulchrae · omnes semitae illius pacifi
cae · lignum uitae est his qui apprehenderint eam · et
qui tenuerit eam beatus · Dominus sapientia fun
dauit terram · stabiliuit caelos prudentia ·
sapientia illius eruperunt abyssi · nubes
rore caelum filii ne effluant · Custodi
eos · et seruabunt animam tuam · et erit uita gratia
faucibus tuis · nec ambulabis fiducialiter
uia tua · pes tuus non impinget · Si dor
miens non timebis · quiescesque suauis
erit somnus tuus · Ne paueas repentino
terrore · nec irruentes tibi potentias impio
rum · dominus enim erit in latere tuo · custodiet
pedem tuum · ne capiaris · Non prohibe
benefacere · quibus recte potest · si habes · et
potes fac · Ne dicas amico tuo · vade · et
redi · cras dabo · cum statim possis dare ·
Ne machineris malum · contra amicum tuum · qui habitat
fiducialiter tecum · Noli contendere
ad uerbum cum homine · nocente · frustra
cum ipse tibi nihil mali ubi fecerit · Ne emu
lemur hominem iniustum · nec imitere
uias eius · quia abominatio est domi

mee ipm libera q̄ mandisti in manum
proxim mū. Vsquequo fili⁹ iusta dor
miam in mū. Redde sompnum oculis
meis ne dormiam⁹ palpebre mee. eripe
q̄ damula de manu venātis. q̄si auis de laqueo
venantiū. Vade ad formicam o piger
& cōsidera vias eius & disce sapiām. Que
cum non habeat ducem nec p̄ceptorē
nec principem parat estate cibum
sibi & congregat in messe q̄d comedat
usq; piger dormies q̄n surges e somno
tuo. Paululum dormies paululum
dormitabis paululum conseres manus
ut dormias & veniet tibi q̄si viator
egestas & pauperies q̄si vir armatus.
Si uō impiger fueris veniet ut fons mes
sis tua & egestas longe fugiet a te. Ho
mo apostata vir inutilis. graditur os
pueruo. annuit oculis terit pede digi
to loquitur. prauo corde machina
tur malum. omni tempore iurgia
seminat. Huic exemplo veniet p̄di
cio sua. subito conteret⁹ nec ultra
habebit medicinam. Sex sunt quib⁹
deus odio habet. & septimum detestatur aīa eius
oculos sublimes. linguā mendacem. ma
nus effundentes sanguinē innocē
tem. cor machinans cogitationes pessimas
pedes veloces ad currendum in malū
proferentem mendacia testem falsum
& eum qui seminat inter fres
discordias. Conserua fili mi p̄cepta pa
tris tui & ne dimittas legem matris tue
liga ea iugiter in corde tuo & circūda
gutturi tuo. Cum ambulaueris gra
diantur tecum. cum dormieris custo
diant te & evigilans loquere cum
eis. q̄a mandatum lucerna est & lex
lux. & via vite increpatio⁹ disciplinē
vt custodiant te a muliere mala &
a blanda lingua extranee non con
cupiscat pulchritudinem eius corde tuo
nec capiaris nutib⁹ illius. Fūr
non grauiter punitur si furatus fuerit
ēim ut esurientem impleat aīam
suam. Deprehensus quoq; reddet septuplum &
omne substantiam domus sue tradet. Iniqua
vir se. Qui autē ad mulierē pōt cordis in
opiam perdere aīam suam. Vulnus & ignominiam cōgregat sibi &
opprobrium illius nō delebitur. quia zelus
furor viri non parcet in die vindic
te nec acquiescet cuiusq; precib⁹ nō
flectetur pro redemptione dona pli
ma

VII

Fili mi custodi sermones meos & p̄cep
ta mea recondes tibi. fili honora do
minū & valebis. p̄ter eum nullū
omnino alterum. Serua mandata mea
& vives & legem meam q̄si pupillam
oculorum tuorum. Liga eam in digitis tuis. Scri
bes illam in tabulis cordis tui. Dic sapien
tie mea es & prudentiam voca amī
cam tuam. vt custodiat te a mulie
re extranea & ab aliena que verba sua
dulcia facit. De fenestra enim domus mee
per cancellos prospexi & video in
fantulos. Considero iuuenem in
sipientem qui vadit per plateas iuxta an
gulum & prope viam domus illius gra
ditur & obscuro adhuc die videlicet in
noctis tenebris & caligine. Ecce mu
lier occurrit illi ornatu meretri
cio & parata ad decipiendas animas ga
rrula & vaga. & quietis impatiens. nec
valens in domo sedere pedibus suis.
Nunc foris. nunc in plateis. nunc iux
ta angulos insidians. Deosculatur
iuuenem & procaci vultu blā
ditur. dicens. Victimas pro salute de
uoui hodie reddidi vota mea. Ideo
egressa sum in occursum tuum desid
erans te vidi & reperi. Intexui funib⁹ lec
tulū meū stragem tapetib⁹ pictis ex
egipto. Aspersi cubile meū murra
aloe & cinnamomo. Veni inebriemur
vberibus & fruamur cupimus amplexi
b⁹ donec illucescat dies. Non est vir
in domo sua abiit via longissi
ma. Sacculum pecunie secum tulit in
die plene lune reuersurus est in domū
suā. Retinuit eā multis sermonib⁹ & blā
dicie labior⁹ pertraxit illū. Statim eā sequ⁹
est eo ducitur ad victimā. nescit q̄ ad iudicia stulti
tie & ad vindictā. & quasi cerui saltans

adlaqueum · ne sit q̃ de pr̃culo aĩe
mus ag̃mur · aũ ergo filii audite me
patrem de uerbis oris mei · ne abstrahat
in malũ mentẽ tuã · ut deprauate se
mitas eius · multos · n · uulnerauit de uestri
generis quosq; infecti sunt ab ea · ne
miseri domus eius penetrantes uiã eorũ
Quid ergo sapia clamat · VIII · mores
mutat · prudentia dat uocem suam
in sublimi excelsitate · in ipsa uiarum ĩ
medio semitis · iuxta portas ciuitatis ĩ
ipsis fori bus · loqr̃ dicens · Quia ad uos clamo
uox mea · et sermo meus ad filios hoĩũ · intelligite paruuli astutiam · et insipientes
animaduertite · audite q̃ de magnis re
bus locturna sum · et aperiuntur labia
mea ut recta pronuncient · meditabitur guttur meum · labia mea detestabuntur impium · iusti sunt ois ser
mones mei · non est in eis pũ quid prauũ
nec peruersum · recti sunt intelligentib; · et
inuenientib; · scientiam · accipite disciplinã
meam · non pecuniam · et doctrinam
magis q̃ electum aurum eligite · melior est sapia cunctis opib; pciosis · et
omne desiderabile ei non potest cõparari · ego sapia habito in consilio · et
eruditis intersum cogitationib; · memor
dominus odit malum · arrogantiã · superbiam · uiam prauam · et os bilingue detestor · meum est consilium
et equitas · mea est prudentia · mea est
fortitudo · per me reges regnant · et legũ
conditores iusta decernunt · per me principes imperant · et potentes decernunt
iustitiam · ego diligentes me diligo · et
qui mane uigilauerint ad me · inuenient me · mecum sunt diuitie · et gloria · opes superbie · et iustitia · melior est
fructus meus auro · et lapide pretioso · et genimina mea argento electo · in
semitis iustitie ambulo · in medio semitarum iudicii · ut ditem diligentes me · et
thesauros eorũ repleam · Dns possedit
me · in initio uiarum suarum · antequam
quicq̃ faceret a principio · ab eterno ordinata sum · et ex antiquis antequam
terra fieret · Nondum erant abyssi · et ego iã
concepta eram · nondum fontes aquarum eruperant · necdum montes gravi mole constabilirã · ante colles ego parturiebar · adhuc terram non fecerat · et flumina et
cardines orbis terre · q̃ firmabat · cum ponderabat · q̃ certa lege · et gyro uallabat
abyssos · q̃ cogebat firmamentum sursum · et librabat fontes aquarum · q̃ circumdabat mari terminum suum · et legem
ponebat aquis ne trãsirent fines suos · q̃ appendebat fundamenta terre · cum eo
eram cuncta componens · et delectabar
per singulos dies ludens coram eo oĩ tpe · ludens in orbe terrarum · et deliciæ meæ esse cum filiis hominum · Nunc ergo filii audite me · beati qui custodiunt vias meas · audite disciplinam · et estote sapientes · et nolite abicere eam · Beatus hõ qui
audit me · et qui vigilat ad fores meas · et observat ad postes ostii mei · Qui me inuenerit · inueniet vitã · et hauriet salutẽ a dño · Qui aũt in me
peccauerit · ledet aiam suã · Omnes qui me odierunt diligunt mortem · IX ·
Sapia ædificauit sibi domũ · excidit columnas · VII · immolauit victimas suas · miscuit uinum · et proposuit
mensam suam · Misit ancillas suas ut
vocarent ad arcem · et ad menia ciuitatis · Si quis est parvulus · veniat ad
me · et insipientibus locuta est · Venite · comedite panem meum · et bibite uinum
quod miscui uobis · relinquite infantiam
et viuite · et ambulate per vias prudentie · Qui erudit derisorem · ipse sibi iniuriam facit · et qui arguit impium sibi
maculam generat · Noli arguere derisorem ne oderit te · argue sapientem · et diliget te · Da sapienti occasionẽ · et addetur ei
sapia · Doce iustũ · et festinabit accipere · Principium sapie timor domini · et scia sanctorum prudentia · Per me · n · multiplicabuntur dies tui · et addentur tibi anni vite · Si
sapiens fueris · tibi ipsi eris · si derisor
unus · tu aũ ipse sustinebis · Parabole
malũ · Mulier stulta · et clamosa ple
naq; illecebris · nichil · oĩno scit · et sedet
in foribus domus sue super sellam · in excelso urbis loco · ut vocaret transeuntes per viam · qui dirigunt gressus suos · Quis est
parvulus declinet ad me · Vecordi locuta est · Aque furtiue dulciores sunt · panis absconditus suauior · Et ignorabant
quod ibi sint gigantes · et in profundis inferni queque sint · Cum · n · ascenderit ille
descendet ad inferos · nec eos ascendere

ab ea: saluabitur. X

Filius sapiens lenitat patrem: filius uero stultus meditatio est mortis. Iustus prodest proximo suo: impietas autem impiorum supplantabit eos. Iustus liberabitur de angustia: et tradetur impius pro eo. Hypocrita ore decipit amicum suum: iustus autem liberabuntur scientia. In bonis iustorum exultabit ciuitas: et in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione rectorum exaltabitur ciuitas: ore autem impiorum subuertetur. Qui despicit amicum suum indigens est corde: uir autem prudens tacebit. Qui ambulat fraudulenter reuelat arcana: qui autem fidelis est celat amici quidquid. Vbi non est gubernator populus corruit: salus autem ubi multa consilia. Affligetur malo cum fidem fecerit pro extraneo: qui autem cauet laqueos securus erit. Mulier gratiosa inueniet gloriam: et robusti habebunt diuitias. Misericors anima benefacit sibi: qui autem crudelis est etiam propinquos abiicit. Impius facit opus instabile: seminanti autem iustitiam merces fidelis. Clementia parabit animam: sectator autem malorum mortem. Abhominabile domino cor prauum: et uoluntas eius in his qui simpliciter ambulant. Manus in manu non erit innocens: semen autem iustorum saluabitur. Circulus aureus in naribus sus: mulier pulchra et fatua. Desiderium iustorum omne bonum est: sperabit impios furor. Alii diuidunt propria et ditiores fiunt: alii rapiunt non sua et semper in egestate sunt. Anima que benedicit impinguabitur: et qui inebriat ipse quoque inebriabitur. Qui abscondit fru-

mentum maledicetur in populis: benedictio autem super caput uendentium. Mane surgens inquirit bona: qui autem scrutator est malorum opprimetur ab eis. Qui confidit in diuitiis suis corruet: iusti autem quasi folium uirebunt. Qui conturbat domum suam possidebit uentos: et qui stulto seruierit sapientior erit animo. Fructus iusti lignum uitae: et qui suscipit animas sapiens est. Si iustus in terra recipit: quanto magis impius et peccator. Doctrina uiri per patientiam innotescit: et gloria eius est transire peccatum. Melior est pauper ambulans in simplicitate sua: diues stultus et labiis suis. Qui mitigat labia sua prudens est: et honestus spiritus uir intellectus. Qui loquitur ueritatem indicat iustitiam: testis autem fraudulentus dolos. Est qui comparatur gladio pungenti: lingua autem sapientium sanitas. Labium ueritatis firmabitur in sempiternum: qui autem festinat ad loquendum fabricat stultitiam. Dolus in corde cogitantium malum: et gaudium pacificis. Omne triste non contristabit iustum: impii autem replebuntur malo. Abhominabile domino labium mendax: qui autem fideliter agit placet ei. Homo prudens celat scientiam: et cor stultorum prouocat stultitiam. Manus fortium dominabitur: pigra autem erit tributis. Sollicitudo in corde uiri humiliabit illum: et sermo bonus letificabit eum. Qui negligit mala sua errat animam suam: qui autem odit arguta possidet iustitiam. Semita iusti declinat a malo: custos animae suae custodit uias suas. Qui non congregat in messe filius sapiens est: qui autem stertit erubescit filius confusionis. Retributiones sunt paratae irrisoribus: et iudicia corporibus stultorum. Super caput iusti benedictiones: os autem impiorum operit iniquitates. Memoria iusti cum laudibus: nomen impiorum putrescet. Sapiens corde precepta suscipit: stultus cedetur labiis. Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter: qui autem depranat uias suas manifestus erit. Qui annuit oculo dabit dolorem: stultus labiis uerberabitur. Vena uitae os iusti: os autem impiorum operit iniquitates. Odium suscitat rixas: universa delicta operit caritas. In labiis sapientis inuenitur sapientia: uirga in dorso eius qui indiget corde. Sapientes abscondunt scientiam: os autem stulti confusioni proximum est. Turba diuitis urbs fortitudinis eius: pauor pauperum egestas eorum. Opus iusti ad uitam: fructus autem impii ad peccatum. Via uitae custodienti disciplinam: qui autem non acquiescit errat. Abscondunt odium labia mendacia: qui proferunt contumeliam insipiens est. In multiloquio non deerit peccatum: qui autem moderatur labia sua prudentissimus est. Argentum electum lingua iusti: cor impiorum pro nichilo. Labia iusti erudiunt plurimos: qui autem inopes sunt in cordis egestate morientur. Benedictio domini diuites facit: nec sociabit eis afflictionem. Quasi per risum stultus operatur scelus: sapientia autem est uiro prudentia. Quod timet impius ueniet ei: super eum desiderium suum iustis dabitur. Ut tempestas transiens non est impius: iustus autem fundamentum sempiternum. Sicut acetum dentibus: et fumus oculis: sic piger his qui miserunt eum in opus. Timor domini apponet dies: et anni impiorum breuiabuntur. Expectatio iustorum letitia: spes autem impiorum peribit. Fortitudo simplicis uia dei: et pa-

uor his qui operantur malum. Iustus in aeternum non commouebitur: impii autem non habitabunt super terram. Os iusti parturiet sapientiam: lingua prauorum peribit. Labia iusti considerant placita: et cor impiorum iudicia. XI

Statera dolosa abhominatio est apud deum: et pondus aequum uoluntas eius. Vbi fuerit superbia ibi erit et contumelia: ubi autem est humilitas ibi et sapientia. Simplicitas iustorum diriget eos: et supplantatio peruersorum uastabit eos. Non proderunt diuitiae in die ultionis: iustitia autem liberabit a morte. Iustitia simplicis diriget uiam eius: in impietate sua corruet impius. Iustitia rectorum liberabit eos: et in fide sua capientur iniqui. Mortuo homine impio nulla erit ultra spes: et exspectatio solliticorum peribit. Iustus de angustia liberatus est: et tradetur impius pro eo. In mutatione oris decipit amicum suum: iustos autem liberabuntur scientia. In bonis iustorum exaltabitur ciuitas: et in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione rectorum exaltabitur ciuitas: ore autem impiorum subuertetur. Qui despicit amicum suum indigens est corde: uir autem prudens tacebit. Qui ambulat fraudulenter reuelat arcana: qui autem fidelis est celat amici quidquid. Vbi non est gubernator populus corruit: salus autem ubi multa consilia. Affligetur malo cum fidem fecerit pro extraneo: qui autem cauet laqueos securus erit. Mulier gratiosa inueniet gloriam: et robusti habebunt diuitias. Misericors anima benefacit sibi: qui autem crudelis est etiam propinquos abiicit. Impius facit opus instabile: seminanti autem iustitiam merces fidelis. Clementia parabit animam: sectator autem malorum mortem. Abhominabile domino cor prauum: et uoluntas eius in his qui simpliciter ambulant. Manus in manu non erit innocens: semen autem iustorum saluabitur. Circulus aureus in naribus sus: mulier pulchra et fatua. Desiderium iustorum omne bonum est: sperabit impios furor. Alii diuidunt propria et ditiores fiunt: alii rapiunt non sua et semper in egestate sunt. Anima que benedicit impinguabitur: et qui inebriat ipse quoque inebriabitur. Qui abscondit fru-

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ñra mrē maledicetur impiꝰ vñdic
ao aīt sup eū quid meditandum. cū q
surgit diluculo qui querit vona. Qui a
m̄ detigit malorum est ab eis oppri
metur. Qui cōfidit in diuitijs suis cor
ruet. Justꝰ aūt q̄si virēs folijs gemmabit
Qui conturbat domum suam pos
debit ventos. stultus est seruiet
sapienti. fructus mali lignū vite. Qui
suscipit animas sapiens est. Pro multis in
ria recepit cūno magis impius. et pecto
Qui diligit disciplinam. diligit scām
Qui aūt odit mīre pessimꝰ impiet
est. Qui bonus est hauriet bñ gram
a dño. Qui aūt cōfidit i cogitationib; su
is impie agit. Non roborabit homo ex
impietate. radix iustoꝝ nō emouebit
Mulier diligēs corona est viro suo. pu
tredo in ossibꝰ eius q̄si tabes. qui dignꝰ
gerit cogitationes iustoꝝ iudicia. et
consilia impiorum fraudulenta
Verba impioꝝ insidiantur sanguini
bus iustoꝝ. liberabit eos sua. Verte impios. et
non erunt. Domus aūt iustoꝝ ꝯma
nabit. Doctrina sua cognoscetur
un. Qui aūt vanus et rector est pa
rebit contemnū. Melior est pauper et
sufficiens sibi q̄m gloriosus indigēs
pane. Novit iustus aīam iumentoꝝ
suoꝝ. viscera aūt impiorū crudelia.
Qui operatur terram suam satiabit pa
nib; Qui a sectatur otiū. stultissimꝰ
est. Qui fraudulenter vivit in modicis
nib; suis. insul mōtib; relin
quit cupiditatem. desiderium impii
monumentum est pessimoꝝ. radix aūt
iustoꝝ proficiet. Per peccata labijꝝ ruina
proximat malo. effugiet aūt iustus
de angustia. et fructi eius sui usui esse
q; replebit homo. manē opera manuum
suaꝝ retribuentur ei. Via stulti recta in
oculis eius. Qui a sapiēs est audit cōsilia
Stultus indicat statim iram suam. Qui
a dissimulat iniuriam callidꝰ est. Qui
q; nouit labia. index iustitie est. Qui a
mendax testis est fraudulentus est
q; pro nutrit. Est q̄si gladio pūgit oratio
lingua aūt sapientū est sanitas. labiū ve
ritas firmū est. Ipsum. Qui a arguit
us est. Perperam cogitant qui machi
antur malū. Qui aūt pacis sunt. gaudiū. Non contristabit iustum quicq̄d
accidit. impii aūt replebuntur ma
lo. Abhominatio est dño labia mendacia.
Qui aūt fideliter agunt placent ei. Homo
uersutus celat stultitiā. cor insipientium
proclamat stultitiam. Manus diligētis dñā
dominabitur. Si aūt remissa est tributis ser
uiet. Ærror in corde mulcabit eū. sermone bono letificabit. Qui negli
git domum ꝑ amicum. Justus est. Super a
nimalia impiorum. Non misereri fau
dulenta. Lucrū iniuste. Iuba hominis erit
aurum pauperum. In semita iustitie vita.
et a deuium ducit ad mortem.

Audit sapiēs doctrina pris qui aūt
auditor est non audit cum arguit
Ex fructu oris sui homo saturabitur
bonis. Aīa aūt impioꝝ iniqua. Qui
custodit os suum. custodit aīam su
am. Qui aūt inconsideratus est ad lo
quendum. sentiet mala. Vultꝰ nō
mulcet pigrū. Aīa aūt operantium in
pinguabit. Labiū mendax nullus de
testabit. Impius aūt confundit. et
confundetur. Custodia custodit innocen
tem. iam impietas aūt peccatū supplā
tat. Est q̄ diues cum nichil habeat. Est
q̄ pauper. cum immensas diuitias sit
retinens. Redemptio aīe viri diuites sue. qui a
pauper est non patientem non sustinet.
Lux iustoꝝ letificat. lucerna aūt impio
rum extinguetur. Inter superbos semp
er gia sūt. Qui aūt agit omnia ꝑ
consilium regentur sapia. Substātia festina
ta minuetur. qui aūt paulatim col
ligit manus multiplicabit. Spes
que differtur affligit aīam. lignū
vite desiderium veniens. Qui detrahit
alicui rei. ipse se inituru obligat. Qui
aūt timet preceptum in pace erit sa
luꝰ. Lex sapientis fons vite. ut declī
net a ruina mortis. Doctrina bona dā
bit gratiā. In trite contemptor ho
rago. Astutus ostia agit. cū q̄libet. Qui
a stultus est aperit stultitiā. Sanita
tes in pectore intelligentis. fidelis
sanitates. gestas. ignominia et qui
celat disciplinā. Qui aūt accipit cor
arguentem. glorificabit. Desiderii si com
pleatur delectat aīam. Detestantur
stultum eos qui fugiūt mala. Qui ē
sapientib; gradientes. sapiens erit.

* filio doloso nichil est bōi. seruo dñi sapienti
placuit actꝰ. dirigit me et

BO

animus stultorum similis efficietur pe-
cuniæ. p̄ter malū. multis retribuetur
bona. Bonus relinquet hereditē filios. ne-
potes. reuelabitur ūo iusta p̄cōz. Mul-
ti ubi inquiunt; p̄ūm. alius ōgregan-
tur ablatis iudicio. Qui parat unge odit
filiū suū. Qui aūt diligit illū. ī tempore
erudit. Iustus comedit. replet aiam su-
am. uentr' aūt impioz inopabit. Mulier

Sapiens mulier edificat domum suā
Insipiens et stultā quoq; manib;
destruet. Ambulans recto timet dñm.
deum. despicatur aūt qui ītam gerit
uia. In ore stulti uirga superbie. labia
autem eorum custodiunt eos. Vbi nō sunt boues
p̄sepe uacuū est. Vbertas aūt apparet plime
segetes. ubi manifesta fortitudo testis
fidelis. nō mentietur. Proferet nō
mendax dolosus testis. Querit derisor
sapiam. nō inuenit. doctrina prude-
ntium facilis. Vade ex uiro stulto. nec
enim labia prudentie. Sapia callidi est
intelligere uiam suā. imprudentia
stultorum errans. Stultus illudit pec̄o.
inter iustos morabit gr̄a. Cor qđ nouit
amaritudinē aīe suē. in gaudio ei
nō miscebit extraneus. Domus impioz
delebitur. tabernacula uirorū fruc-
tificabunt. Est uia q̄ uidet homi nibus
nouissima aūt eius deducūt ad mortem.
Risus dolore miscebitur. extrema gau-
dii luctus occupat. Viis suis replebit
stultus. desuper eo erit uir bonus.
Innocens credit omne uerbo. astutus
considerat gressus suos. Sapiens timet. de-
clinat a malo. Stultus transilit. confidit.
Impatiens operabit stulticiam. uir
ingeniosus odio habet. Possidebunt pa-
uuli stulticiam. exspectabunt astu-
ti scientiam. Incurabit malis. ante bonos. ip-
i nequā portas inimicor. et iam primo suo
pauper odiosus erit. amici uō diuitis
multi. Qui despicit proximū suū pec-
cat. Qui aūt misertus pauperi: beatus
erit. Qui credit ī dominū misām di-
rigit. errant qui operantur malum
medītationes p̄parant bona. In omni
ope bono erit habundantia. ubi aūt
uerba plurima ibi egestas frequenter. Co-
rona sapientium diuitiae eorū. fatuo-
rum stultorū imprudentia. Liberat a-
nias testis fidelis. Proferet mendacia

Regnum. Semper durus sultanus fu-
turorum lingua sapientium ornat
scientiam. os fatuorum ebullit stultitiā.
In omni loco oculi dominū contemplan-
tur bonos malos. lingua placabilis
lignum uite. que aūt immoderata est
conterit spm. Stultus irritet disciplinā
patris sui. qui aūt custodit inuerecundiā
operit confusionē. Thesauri impietatis
nō erunt utiles. Justitia aūt liberabit
a morte. Dominus nō affligit fame animā
iusti. fraudulentiam impiorum effugabit.
Egestatem operata est manus remissa.
Dominus iusti plima fortitudo. in
fructibus impii conturbabit. Labia sa-
pientium distillabunt scientiam. cor stul-
torum dissipabit. Victime impio-
rum abhominabiles domino. Vota
autem placabilia. Abhominatio est
dño uita impii. qui sequitur iusti-
tiam diligetur ab eo. Doctrina ma-
la deserentem uiam. Qui increpationes odit morietur. Infernus
et perditio coram domino. quanto ma-
gis corda filiorum hominū. Non
amat pestilens eum qui se corripit
nec ad sapientes gradietur. Cor gau-
dens exhylarat faciem. In merore
animi deijcietur spūs. Cor sapientis quae-
ret doctrinam. os stultorum pascetur
imperitia. Omnes dies pauperis
mali. secura mens quasi iugis epu-
lum. Melius est parum timore
dñi. quā thesauri magni cum in-
quietudine. Melius est uocari ad ole

ra cum caritate: qm̃ ad nichilum sa
ginatum cum odio vitulus vocatus
provocat vocat. Qui patiens est mi
gnat sui contra se: irritat: pugnat: si sepe
spinas: via nitet: absq; offendiculo
Filius sapiens letificat patrem: stulte
homo despicit matrem suam. Stultitia gaudium stulto: sapiens prudens di
riget gressus suos. Subsipantur cogi
tationes ubi non est consilium: ubi
sunt plures consiliarii confirmantur
Letatur homo in sua oratione: sermo
operantis optimus est. Semi
ta iuste sapientium ut declinet
de inferno inferiori. Domus superbo
rum destruet dominus firmos fa
ciet terminos viduae. Abhominatio do
mino cogitationes malae: spurcus e
mino pulcherrimus firmabit ab eo.
Conturbat domum suam qui sectatur
auaritiam. Qui autem odit munera
vivet: Peccata purgantur
pietate: per timorem autem domini declinat
omnis a malo. Agens iusti me
ditatur sapientiam os impiorum redun
dat malis. Longe est dominus ab im
piis: orationes iustorum exaudiet.
Lux oculorum letificat animam: fa
ma bona impinguat ossa. Auris
quae audit increpationes vitae in medi
o sapientium commorabit. Qui abiicit
disciplinam despicit animam suam.
Qui autem acquiescit increpationibus: pos
sessor est cordis. Timor domini disciplina
sapientiae: et gloriam precedit humilitas.
Animus gubernatoris linguam. Mise
ricordia hominis proximum eius: sapientum proximus est dominus
Abhominatio domini cogitationes pessimae: mundae sermones ipsius. Opera tua dirige
domino et cogitationes tuae firmabuntur. Universa propter semetipsum operatus est dominus
impium quoque ad diem malum. Abhominatio est domino omnis arrogans: manus ad manum non erit innocens. Qui custodit viae suae non
animam custodiet: qui autem neglegit viam suam mortificabitur. Accepta a deo mactatio
immolare hostias: pinguia placare victimas. Minuuntur iniquitates timore domini: declinantur a malo. Cum placuerint domino vias hominis: inimicos quoque
eius convertet ad pacem. Melius est
parum cum iustitia quam multi fruc
tus cum iniquitate. Cor hominis dis
ponit viam suam: sed domini est dirigere gressus eius.
Divinatio in labiis regis: in iudicio
non errabit os eius. Pondus statera iu
dicia domini sunt: opera eius loculi la
pides securis ab hominabiles regi: qui
agit impie: cum iustitia firmatur so
lium. Voluntas regum labia iusta
qui recta loquitur diligetur. Indig
natio regis nuncii mortis: vir sapi
ens placabit eum. In hylaritate vul
tus regis vita: clementia eius quasi im
ber serotinus. Posside sapientiam: quia
auro melius est: acquirere prudentiam: et preciosius est argento. Semi
ta iustorum declinat mala: custos animae
suae servat via sua. Contritionem pre
dit superbia: ante ruinam exaltatur
spiritus. Melius est humiliari cum mi
tibus: quam dividere spolia cum superbis. Erudi
tus in bono reperiet bona: et qui spe
rat in domino beatus est. Qui sapiens
est corde appellabitur prudens: et qui
dulcis eloquio maiora reperiet. Fons
vitae eruditio possidentis doctrinam:
stultorum semitas erudiet sapientia. Cor sapientis e
ruditet os eius: et labia illius addet
gratiam. Favus mellis eloquia sancta:
dulcedo animae est sanitas ossium. Via
quae videtur homini recta: novissima
autem eius ducunt ad mortem. Anima
laborantis laborat sibi: et oppri
mit eum os suum. Vir impius fodit
malum: et in labiis eius ignis ardet.
Vir perversus suscitat lites: et susur
rans separat principes. Vir iniquus lac
tat amicum suum: et ducit eum per
viam non bonam. Qui annuit oculis
cogitat prava: mordens labia sua
perficit malum. Corona dignitatis
senectus est: quae non invenietur
nisi in via iustitiae. Melior est patiens viro forti: et qui do
minatur animo suo expugnatore urbium.
Sortes mittuntur in sinu: a domino
temperantur.

XVII.

Melior est buccella sicca cum gaudio:
quam plena domus victimis cum
iurgio. Servus sapiens dominabitur
stultis filiis: et inter fratres hereditatem
dividet. Sicut igne probatur ar

gētē nauū cannno · ira mea ybit dr̄s
malus obedit lingue iniq̄e · fallax ob
rēpat labus mendaciū · Qui despicit p
pauperē exprobrat fōri eius · qui ini
na letat nō remanebit impunis · Co
rona senū filii filioꝝ · gloria filioꝝ pa
trū eoꝝ · Nō decent stultum labia compo
nex pessimū principem labium mentiens · Ge
ma grātiā in oculis habentis · respectus
tēp̄ corripit prudentes · Intelligit vir
pectat de ultum querit amicitias qui
assiduo sermōe repetit · Se parit fœdera
plus p̄ fiat correctio apud prudentem
q̄ centum plage apud stultum · Os
impia querit malus · angelus aut crudelis
mittetur · Et ecce expedit mag
urle occurrere raptis fœtib; q̄ fatuo
homini fidere in fatuitate sua · Qui reddit
mala p bonis · nō recedet malum de domo
eius · Qui dimittit aquā caput est · origo
autē iurgiorum priusquā miscēat iudi
cium desere · Qui iustificat impiū · qui
condemnat iustum · abhominabilis est
uterq; apd dñm · Quid prodest stulto
cum sapiam emere · nō possit
Qui amat pacē fatet dilictū · qui
cumq; eleuat ostium · quērit ruinam
qui non custodit linguā suā · incidit in ma
la · Qui detrahit amico · et qui blandit
labiis suis · iste detestabilis erit · Qui
odit · in labiis suis cognoscit · qui autem
effuderit contumeliam stultus erit
Qui gaudet de malis · non erit impunis
Corona senū filii filioꝝ · et gloria filiorū
patres eoꝝ · Non decet stultum labium
mendax · nec principem labium mentiens
Gemma gratie lapis pretiosus · ubicūq;
se verterit prudenter intelliget · Qui
celat delictum querit amicitias · qui
autē sermōe repetit · separat fœderatos
plus proficit correctio apud prudentem ·
q̄ centum plage apud stultum · Os
impium querit malus · angelus autē crudelis
mittetur · Et ecce expedit magis
ursę occurrere raptis fœtibus · q̄ fatuo
homini fidere in fatuitate sua · Qui reddit
mala pro bonis · non recedet malum de domo
eius · Qui dimittit aquā caput est · origo
autē iurgiorum priusquā miscēat iudi
cium desere · Qui iustificat impiū · et qui
condemnat iustum · abhominabilis est
uterq; apd dñm · Quid prodest stulto
cum sapiam emere · nō possit
Qui amat pacē fatet dilictū · qui
cumq; eleuat ostium · quērit ruinam ·
Qui pervertit cor suum · non inueniet bo
num · et qui convertit linguā suā · cadet in ma
lum · Pater stulti · non gaudebit
in genitus sapiens · lętabit autē
in sapiente genitor suus · Non prosunt
thesauri impietatis · iustitia autē liberabit
a morte · Non affligit fame dñs animā
iusti · et insidias impiorum subuertit ·
Egestatem operata est manus remissa ·
manus autē fortium diuitias parat ·
Qui congregat in messe filius sapiens ·
qui colligit in messe tempestiua filius
confusionis · Benedictiones sup caput
iusti · os autē impiorum operit iniquitatem ·
Memoria iusti cum laudibus · et nomen
impiorum putrescet · Sapiens corde
precepta suscipit · insipiens labiis cesus
ruet · Qui ambulat simpliciter ambulat
confidenter · qui autem depravat vias
suas manifestus erit · Qui annuit oculo
dabit dolores · et insipiens labiis cesus
ruet · Vena vitę os iusti · et os impiorum
operiet iniquitatem · Odium suscitat
rixas · et universa delicta operit charitas ·
In labiis prudentis invenitur sapientia ·
et virga in dorso eius qui indiget corde ·
Sapientes abscondunt scientiam · os autē
stulti confusioni proximum est · Substantia
divitis urbs roboris eius · et pavor pauperum
egestas eorum · Opus iusti ad vitam · fructus
impii ad peccandum · Qui custodit disciplinam
in via vitę est · qui autem increpationes
relinquit errat · Qui abscondit odium in
labiis suis · et profert contumeliam stultus
erit · In multiloquio non effugies peccatum ·
qui autem moderatur labia sua prudentissimus
est · Argentum electum lingua iusti · cor
impiorum pro nichilo · Labia iusti erudiunt
plurimos · qui autem indisciplinati sunt
in cordis egestate morientur · Benedictio
dñi divites facit · nec adponet afflictionem
cum ea · Quasi ludus stulto facere scelus ·
sapientia autem est viro prudentia · Quod
timet impius veniet super eum · desiderium
suum justis dabitur · Quasi turbo transiens
non erit impius · et justus quasi fundamentum
sempiternum · Sicut acetum dentibus · et fumus
oculis · ita piger his qui mittunt illum ad
operandum · Timor dñi apponet dies · et anni
impiorum breviabuntur · Exspectatio justorum
lętitia · et spes impiorum peribit · Fortitudo
simplicis via dñi · et pavor his qui operantur
malum · Justus in æternum non commovebitur ·
et impii non habitabunt super terram · Os
justi parturiet sapientiam · et lingua pravorum
peribit · Labia justi considerant placita ·
et os impiorum perversa · Statera dolosa
abhominatio est apd dñm · et pondus æquum
voluntas eius · Ubi fuerit superbia ibi erit
et contumelia · ubi autem humilitas ibi et
sapientia · Simplicitas justorum diriget eos ·
et circumventio insipientium vastabit illos ·
Non proderunt divitiæ in die ultionis · justitia
autem liberabit a morte · Justitia simplicis
dirigit viam eius · et in impietate sua cadet
impius · Justitia rectorum liberabit eos ·
et in insidiis suis capientur iniqui · Mortuo
homine impio nulla erit ultra spes · et exspectatio
sollicitorum peribit · Justus de angustia
liberatus est · et tradetur impius pro eo ·
Simulator ore decipit amicum suum · sed
justi eruditione liberabuntur · In bonis
civitatis exultabit justus · et in perditione
impiorum erit laudatio · Benedictione justorum
exaltabitur civitas · et ore impiorum subvertetur ·
Qui despicit amicum suum indigens corde est ·
vir autem prudens tacebit · Qui ambulat fideliter
revelat arcana · qui autem fidelis est celat
rem · Ubi non est gubernator populus corruet ·
salus autem ubi plurimi consiliarii · Malis
pessimum fidejussor · qui autem cavet tutus
erit · Mulier gratiosa inveniet gloriam · et
robusti habebunt divitias · Benefacit anima
sua vir misericors · qui autem crudelis est
etiam propinquos abjicit · Impius facit opus
instabile · seminanti autem justitiam merces
fidelis · Qui sectatur justitiam et misericordiam
inveniet vitam justitiam et gloriam · Qui
autem tortuosa est corde detestabilis est deo ·
et perfecti in via placent ei · Manus in manu
non erit innocens malus · semen autem justorum
salvabitur · Circulus aureus in naribus suis
mulier pulchra et fatua · Desiderium justorum
omne bonum est · exspectatio impiorum furor ·
Dispersit dedit pauperibus · justitia eius manet
in seculum seculi · cornu ejus exaltabitur in
gloria · Impius videbit et irascetur · dentibus
suis fremet et tabescet · desiderium impiorum
peribit · Qui affligit domum suam possidebit
ventos · et qui insipientium servus erit sapientium ·
Fructus justi lignum vitæ · et qui suscipit animas
lucrifacit · Ecce justus in terra recipiet · multo
magis impius et peccator · Qui diligit disciplinam
diligit scientiam · qui autem odit increpationes
insipiens est · Qui bonus est hauriet gratiam
a domino · virum autem machinationum damnabit ·
Non roborabitur homo ex impietate · et radix
justorum non commovebitur · Mulierem fortem
corona est viro suo · et quasi putredo in ossibus
ejus quæ confusionem parit · Cogitationes justorum
judicia · et consilia impiorum fraudulenta ·
Verba impiorum insidiantur sanguini · os autem
justorum liberabit eos · Verte impios et non
erunt · et domus justorum permanebit · Doctrina
sua notus erit homo · et stulti corde patebunt
contemptui · Melior est humilis et operans sibi
quam glorians et indigens pane · Qui operatur
terram suam saturabitur panibus · qui autem
sectatur otium stulti sunt · Desiderium impii
captat mala · radix autem justorum dabit fructum ·
In delictis labiorum ruina proximatur malo ·
ex tribulatione autem sua liberabitur justus ·
Ex fructu oris sui homo replebitur bonis · et
retributiones manuum hominum reddentur ei ·
Via stulti recta in oculis ejus · qui autem sapiens
est audit consilia · Stultus statim ostendit iram
suam · qui autem dissimulat injuriam callidus est ·
Qui loquitur veritatem indicat justitiam · testis
autem fraudulentus dolos · Est qui comparatur
quasi gladio pungitur · lingua autem sapientium
sanitas · Labium veritatis firmum est · et
usque ad momentum lingua mendacii · Consilia
pacis sunt in gaudio · sapientibus cordis · Omne
quod accidet justo non contristabit eum · impii
autem repleti sunt malis · Abhominatio dño
labia mendacia · et qui fideliter agunt placabilis
ei · Homo prudens celat scientiam · et cor
stultorum provocat stultitiam · Manus virorum
fortium dominabitur · pigra autem tributis
serviet · Sollicitudo in corde viri humiliabit
illum · et sermo bonus lætificabit eum · Qui
negligit damna sua · amicus est perditionis
suæ · et qui custodit animam suam sapiens est ·
Qui fraudulenter agit in venatione sua · non
inveniet cibum · substantia autem hominis
pretiosa est · Vir justus ambulans in simplicitate
sua · beati filii qui post eum erunt · Sapiens
rex dissipat impios · et inducit super eos
rotam · Lucerna dñi spiritus hominis · et
scrutans omnia interiora ventris · Misericordia
et veritas custodiunt regem · et roborabitur
clementia thronus ejus · Corona senum filii
filiorum · et gloria filiorum patres eorum ·
Vulnera nequam detergunt malum · et plagæ
in secretis ventris · Sicut rivi aquarum cor
regis in manu dei · quocumque voluerit inclinabit
illud · Omnes viæ viri sunt rectæ · pensator
autem spirituum dominus · Facere misericordiam
et judicium magis placet deo quam victimæ ·
Altum spiritum habere et cor superbum lucerna
impiorum peccatum · Cogitationes operantis
semper in abundantia · omnis autem festinans
semper in egestate · Thesaurizans linguam
mendacem vanus et excors · et impingetur ad
laqueos mortis · Rapina impiorum detrahet eos ·
quia nolunt facere judicium · Perversa via viri
aliena · et opus ejus rectum · Melius est habitare
in terra deserta · quam cum femina litigiosa
et iracunda · Desiderium impii quod petit malum ·
non miserebitur proximo suo · Cum punitur
pestilens sapientior erit parvulus · et cum
sapiente accipiet disciplinam · Intelligit justus
domum impii · ut detrahat impios a malis suis ·
Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis ·
et ipse clamabit et non exaudietur · Munus
absconditum extinguit iras · et donum in sinu
indignationes fortissimas · Lætitia justo facere
judicium · et pavor operantibus iniquitatem ·
Vir qui errat de via doctrinæ · in cœtu gigantum
requiescet · Qui diligit epulas in egestate erit ·
qui diligit vinum et pinguia non ditabitur ·
Pro justo datus impius · et pro rectis iniquus ·
Melius est habitare in terra solitudinis · quam
cum femina litigiosa et iracunda · Thesaurus
desiderabilis requiescet in ore sapientis · et
homo insipiens dissipabit illum · Qui sectatur
justitiam et misericordiam inveniet vitam
justitiam et gloriam · Civitatem fortium ascendit
sapiens · et destruxit robur fiducie ejus · Qui
custodit os suum et linguam suam custodit ab
angustiis animam suam · Superbus et arrogans
vocatur pestilens · qui operatur in ira superbiam ·
Desideria occidunt pigrum · noluerunt enim
quicquam manus ejus operari · Tota die concupiscit
et desiderat · qui autem justus est tribuet et non
cessabit · Victimæ impiorum abhominabiles ·
quæ offeruntur pro scelere · Testis mendax
peribit · homo obediens loquetur victoriam ·
Homo impudens obfirmat faciem suam · rectus
autem corrigit viam suam · Non est sapientia
non est prudentia non est consilium contra
dominum · Equus præparatur ad diem belli ·
dominus autem salvabit · Eligibilior est
nomen bonum quam divitiæ multæ · super
argentum et aurum gratia bona · Dives et pauper
obviaverunt sibi · utriusque operator est dominus ·
Astutus malorum vidit plagam et abscondit se ·
parvuli autem transierunt et afflicti sunt damno ·
Merces humilitatis timor domini · divitiæ et
gloria et vita · Spinæ et laquei in via perversi ·
qui custodit animam suam elongabit se ab eis ·
Proverbium in ore stulti virga in dorso ejus ·
qui autem corripit sapientes possidebit scientiam ·
Qui calumniatur egenum ut ditior fiat · dabit
munera et ad inopiam perveniet · Inclina aurem
tuam et audi verba sapientium · et appone cor
tuum ad disciplinam meam · Quia pulchrum
erit si custodieris ea in ventre tuo · et simul
in labiis tuis meditata fuerint · Ut sit in domino
fiducia tua · ostendi hodie tibi · Ecce tu
describe ea tripliciter · in consiliis et scientia ·
ut respondeas verba veritatis · Ut quid ad
interrogata responsa deferas · Ne transgrediaris
terminos antiquos · et in agros pupillorum ne
introeas · Propinquus enim eorum fortis est ·
et ipse judicabit causam contra te · Ne
prohibeas a puero disciplinam · cum enim
percusseris eum virga · non morietur · Tu
virga percutiens animam ejus liberabis · Fili
mi si sapiens fuerit cor tuum · lætum erit
et cor meum · Et exultabunt renes mei · cum
locuta fuerint labia tua recta · Non æmuletur
cor tuum peccatores · sed in timore dei tota
die · Quia habebit finem · et spes tua non
auferetur · Audi fili mi et esto sapiens · et
dirige in via animum tuum · Ne commiscueris
te ebriosis · nec vorantibus carnes · Quia
ebriosus et vorax pauperabitur · et dormitatio
vestiet hominem · Audi patrem tuum qui
genuit te · et ne contemnas cum senuerit
mater tua · Veritatem emere noli · et sapientiam
disciplinam et intellectum · Exultatione exultabit
pater justi · et qui genuit sapientem lætabitur
in eo · Gaudebit pater tuus et mater tua · et
exultabit quæ genuit te · Præbe fili mi cor
tuum mihi · et oculi tui vias meas custodiant ·
Fovea enim profunda est meretrix · et mulier
aliena puteus angustus · Insidiatur in via
quasi latro · et inter homines nutrit audaces ·
Cui væ cui patri · cui rixæ · cui foveæ · cui
vulnera sine causa · cui suffusio oculorum ·
nisi his qui commorantur in vino · et student
calicibus epotandis · Ne intuearis vinum cum
flavescit · cum splenduerit in vitro color eius ·
ingreditur blande · Sed novissimo mordebit
ut coluber · et sicut regulus venena diffundet ·
Oculi tui videbunt extraneas · et cor tuum
loquetur perversa · Et eris quasi dormiens in
medio mari · et quasi sopore gubernator amissa
clavi · Et dices · Verberaverunt me sed non
dolui · flagellaverunt me et ego non sensi ·
Quando evigilabo et rursum vinum meum
repetam · Ne æmuleris viros malos · nec desideres
esse cum eis · Meditatur enim rapinas · et
labia eorum loquuntur calumnias · Sapientia
ædificabitur domus · et prudentia firmabitur ·
Scientia cellaria implebuntur · omni substantia
pretiosa et pulchra · Vir sapiens fortis est ·
et vir doctus robustus et validus · Nam cum
gubernatione tractabis bellum · et ubi plures
consiliarii ibi salus · Nimis excelsa stulto
sapientia · non aperiet os suum in porta ·
Qui cogitat malum · malefactor vocabitur ·
Cogitatio stulti peccatum est · et abhominatio
hominum detractor · Si desperaveris in die
angustiæ · imminuta fortitudo tua · Eripe eos
qui ducuntur ad mortem · et qui trahuntur ad
interitum · Si dixeris · Non novimus istud ·
nonne qui inspicit corda ipse intelligit · et
qui custodit animam tuam ipse novit · et reddet
homini juxta opera sua · Comede fili mi favum
quia bonus est · et nectar dulce gutturi tuo ·
Sic sapientia animæ tuæ · quam si inveneris
habebis spem · et exspectatio tua non auferetur ·
Ne insidieris et requiem impii · nec evertas
tabernaculum ejus · Septies enim cadet justus
et resurget · impii autem corruent in malum ·
Cum inimicus tuus ceciderit ne gaudeas · et
non exultet cor tuum in ruina eius · Ne forte
videat dominus et displiceat ei · et avertat
iram suam ab eo · Ne æmuleris malignantes ·
nec scrutatus fueris opera eorum · Quia
malorum non erit spes · lucerna impiorum
extinguetur · Time deum fili mi et regem ·
et detractoribus eorum ne commiscueris ·
Quia repentina exitium eorum exurget · et
ruinam utriusque quis novit · Hæc sapientibus
dicta sunt · Personam cognoscere in judicio
non bonum · Qui dicit impio justus es · maledicent
ei populi · et detestabuntur eum tribus ·
Qui autem arguunt eum delectabuntur · et
super eos benedictio veniet · Qui recta
respondet osculabitur labia · Præpara foris
opus tuum · et diligenter exerce agrum tuum ·
et post ædificabis domum tuam · Ne sis testis
frustra contra proximum tuum · ne quasi
blandiaris labiis tuis · Ne dicas · Quomodo
fecit mihi ita faciam ei · reddam unicuique
juxta opus suum · Per agrum hominis pigri
transivi · et per vineam viri stulti · Et ecce
totum replicaverant urticæ · et operuerant
superficiem ejus spinæ · et maceria lapidum
destructa erat · Quod cum vidissem ponere
cor meum · et exemplum disciplinæ suscepi ·
Paululum dormies · paululum in requie manus
conseres · et veniet tibi quasi cursor egestas ·
et mendicitas quasi vir armatus · Parabolæ
Salomonis quas transtulerunt viri Ezechiæ
regis Juda · Gloria dei celare verbum · et
gloria regum investigare sermonem · Altitudo
cæli et profundum terra · et cor regum
inscrutabile · Aufer impium a facie regis ·
et firmabitur in justitia thronus ejus · Ne
glorieris in conspectu regis · et in loco magnorum
ne steteris · Melius est enim ut dicatur tibi
ascende huc · quam humiliari coram principe ·
quem viderunt oculi tui · Ne temere exeas ad
litigandum · ne forte non habeas quid facias
novissimo · cum confusus fuerit amicus tuus ·
Causam tuam tracta cum amico tuo · et secretum
alterius ne reveles · Ne forte exprobret tibi
qui audierit · et malum quod audisti non
recedat a te · Verbum quod loquitur homo
contra proximum suum · fossam fodit ei ·
Ne insidieris et subvertas virum in domo sua ·
ne forte ponat os suum in te · et maledicat
tibi · et crimen tuum non deleatur · Ne
dormitaveris in die malo · et non invenerit
te in tribulatione · Ne dormitaveris in die
malo · et non invenerit te in tribulatione ·
Ne

dñi seruet aīe suo. Vinute adiuuat a
micos plimos a pauere aut ihu ēs
habuit separantur. Testis falsus nō
erit impunitus. et qui mendacia loq̄n
non effugiet. Multi colunt personā
potentis. et amici sunt dona tribuen
tis. Cūctis hōīb pauperis odierunt etiā fr
ia. Omnia proximi recesserunt ab eo. Qui
tñ ūba sectantur. nichil ḥ debit. Qui
audit possidet. Qui diligit aīam
suam. sapientes prudenter inuenient bo
na. Falsus testis nō erit impunitus. et q̄
loquitur mendacia peribit. Nō decent
stultum deliciē. nec seruū dominari
principibz. Doctrina uiri p patientiā
nostrum. et gloria eius est transire p
grediens. Iracundia regis. ut ira re
gis. ut rugitus leonis. ita et furor regis. Qui
autē placabilis. quasi ros. Filius stul
tus. recta ruinæ. et tecta pluuia iu
giter. Domus. et diuitie dantur a
patribus. a dño aūt proprie uxor pru
dens. Pigredo immittit soporem. et ānā
dissoluta esuriet. Qui custodit man
datum. custodit aīam suam. Qui
aūt negligit uiā suā. morietur
Bonum fenerat. qui miseretur
pauperis. Iuxta fundamentum suū red
det ei. Erudi filiū tuū. ne desperes
ad correctionem animi eius. ne ponas
aīam tuā. Qui n. impatiens est sui
nocebit damnum. et cum rapuerit
aliud apponet. Audi filium tuum
que disciplinam ut sis sapiens in
nouissimis tuis. Multe cogitatiōes
in corde uiri. uoluntas aūt dñi ē quę
permanet. Homo indigens misericors
est. melior pauper iustus
quā uir mendax. timor domini ad
uitam. et plenitudine commorabi
tur absq; uisitatione malorum. Abscōdit
piger manū suā sub ascella nec
ad os suū applicat eam. Percutiente
et flagellato stultus sapientior erit.
Si aūt corripis sapientē intelliget sa
pientiam. Qui affligit patrem et fugat
matrem. ignominiosus et infelix.
Desinite fili audire doctrinam
et ignorare scientiā uerbi. Iniquus
deridet iudicium. et impiorum deuorabit
iniquitatem. Parata sunt derisori
bus. et iudicia. et malleus peccantibus. et
corpori.

Vxeriosa res mulier. et
multiplex ebrietas. et quicunq; his
delectatur non erit sapiens. Sicut
rugitus leonis. ita et furor regis. Qui
prouocat eum. peccat in aīam suam
Honor et gloria qui seperat se a crimi
nibus. Os autem miscentium stulti
loquium. Pigri aūt prigre arare nolu
erunt. mendicabunt ergo estate. nec dabit
ei. Sicut aqua profunda. sic consilium
in corde uiri. Vir sapiens exhauriet
illud. Multi homines misericordes uocā
tur. uirum aūt fidelem quis inue
niet. Iustus aūt qui ambulat in sim
plicitate sua beatos post se filios dere
linquet. Rex qui sedet in solio iudicii.
dissipat omne malum intuitu suo.
Quis potest dicere mundum est cor meum.
purus sum a peccato. Pondus. pondus
mensura. mendacium utrūq; abhominabile
est apud deum. Excludit suos intelligi
tur puer. si munda et recta sunt opa
eius. Aurem audientem. et oculum
uidentem dñs fecit utrūq;. Noli di
lige somnum ne te egestas opprimat.
Aperi oculos tuos. et saturare panib;
Malum est malum est. dicit omnis
emptor. et cum recesserit tunc glo
riatur. Aūt. Inuenio quid gemmā.
uel pretiosum labia scientie. Ille nesti
tutus cuius qui fide missus exercet alue
um. Aperiet autem piger os ad co
nandū. est qui homini panis. Fidem
Postea impledit os eius calculo co
gitationes. Stulti reputamur. igno
bilia nascuntur. facienda sunt bella. et
reuelat mistica. Cumbulat fundu
lenter. Dilatat labia sua ne cum
ceteris. Qui maledicit patri suo. mu
extinguetur lucerna eius in medio te
nebrarum. Hereditas ad quā festinatur
principio. in nouissimo uindicōne
carebit. Ne dicas. reddam malum pro
malo. expecta dominum. et saluabit
te. Abhominatio est apud deum
pondus. et pondus. Statera dolosa nō
est bona. a dño dirigumur gressus
ri. Quis aūt homo. potest intelligere uiā
suam. Ruina est homini deuorare sanctos. et
uota retractare. Dissipat impios
rex sapiens. et ducit eos quasi
domini spiritus. Homo qui tues

ugat omia secreta uentris. qui
tas custodiunt regē. roborant cle
mētia thronus eius. exultatio mise
ricordie. eorum. dignitas semi
ternus. fructus eorum. digni. Ma
la plage in sententiis. uenti

XXI

Sicut diuisiones aquarum. ita cor re
gis in manu dñi. quocunq; uoluit
inclinabit illud. Omnis uia uiri re
cta sibi uidetur. appendit aūt corda dns
Facere iudiciū. magis placet
deo quā uictime. Exaltatio oculorū
et dilatatio cordis. lucerna impiorū
peccata. cogitationes robusti semper in
habundantia. omnis autē piger semp
in egestate et. Qui congregat thesau
ros lingua mendacii. uanus. et excors
et impingentes ad laqueos mortis. ra
pine ipsorū detinent eos. qui noluerūt
facere iudicium. Peruersa uia uiri alienige
ne. Munda aūt. recta opera eius. Melius est
sedere in angulo domatis quā cum mulie
re litigiosa. in domo communi. Anima impii desiderat
malum. non miserebitur proximo suo.
Mulctato pestilente. sapientior erit
parulus. et si docetur sapientem sui
net. scientiam. Intelligit iustus de do
mo impii. ut deducat impios a malo.
Qui obturat aurem suam ad clamo
rem pauperis. et ipse clamabit. nec
exaudietur. Munus absconditum ex
tinguit iras. et donum in sinu. indignatio
nem maximam. Gaudium iusto est
facere iudicium. et pauor operantibus ini
quitatem. Vir qui erratit a uia doctri
ne. in cetu gigantum morabit. Qui
diligit epulas. in egestate erit. Et
amat mimi. et pinguia non ditabit. pro
iusto datus est impius. et pro recto iniq
us. Melius est habitare in terra deserta. quā c
muliere litigiosa et iracunda. Thesau
rus desiderabilis. et oleum in habitacu
lo sapientis. Insipiens homo dissipabit
illud. Qui sectatur iustitiam et misericor
diam inueniet uitā et iustitiam et gloriam.
Ciuitatem fortium ascendit sapiens.
et destruxit. et robur fiducie eius. Qui
custodit os suum et linguam suam. custo
dit ab angustiis animam suam. Superbus
et arrogans uocatur. qui in ira operatur superbiam. Desideria

occidunt pigrum. noluerunt. n. quic
quam manus eius operari tota die. Hi
pie concupiscit et desiderat. Qui aūt iustus est tri
buet. et non cessabit. Hostie impiorum
abhominabiles. quod offeruntur pro
scelere. et cum mendacio pereibit. Vir ob
ediens loquetur victoriam. Vir impius
procaciter obfirmat. multum suum.
Qui aūt rectus est. corrigit uiam. Non est sa
pientia. non est prudentia non est co
silium contra dñm. equus paratur ad diē
belli. Dñs aūt salutem tribuit

XXII

Melius est nomen bonum. quā diuitie
multe. super argentum et. aurum
gratia bona. Diues et pauper obuiauerūt
sibi. uterque. opifex est. Callidus uidit dis
malum et abscondit se. innocens
pertransiit. et afflictus est. damno. Fi
nis modestie timor domini. diuitie. et glo
ria. et uita. Arma. et gladii in uia super
bi. custos animę eius longe recedit.
Aduersa pro superbium est. Adolescens iux
ta uiam suam etiam cum senuerit. non recedet
ab ea. Diues pauperibus imperat.
et qui accipit mutuum. est seruus fe
nerantis. Qui seminat iniquitatem.
metet mala. uirga ire eius consu
metur. Qui promptus est ad misericordiam benedi
cetur. de panibus. n. suis dedit pau
peri. Qui auertit oculos suos. ipse
maledicetur. Honorem acquirit qui
dat munera. animam auferet accipi
entium. Ejice derisorem et exibit cum
eo iurgium. et cessabunt. causa et con
tumelie. Qui diligit cordis munditi
am. propter gratiam labiorum suorum habebit a
micum regem. Oculi domini custodi
unt scientiam. et supplantabuntur uerba iu
sti. Dicit piger. Leo est foris. in me
dio platee occidendus sum. Fouea
profunda. os alienę cui iratus est do
minus. incidet in eam. Stultitia col
ligata est in corde pueri. uirga disci
pline. fugabit eam. Qui calumpni
atur pauperem ut augeat diuitias
suas. dabit ipse ditando. Inclina aurem tuam. et audi
uerba sapientium. adpone autem tuā
ad doctrinam meam. que pulchra est. et cum
seruaueris eam in ore. tuo. Ut sit in domino fiducia
tua. ostendam tibi. etiam hodie. et
descripsi eam tripliciter in cogitatio

b; ſcãa ut ostendẽm ẽ, mitarem ſelo
quia ſũam ſ; deris exhũ illũ qui mi
serum re lo facias molestiam pauper
et pauperẽ n; contemnat ẽ. gemitum in
porta et dñs iudicabit cam eius ꝯfũ
get eos. qui confidunt aiam eius so
li ẽ amittit hõi ut audio. n; ambu
les cũ uiro furioso ne forte discas sem
itas eius. ſ; animas scandalum aĩe tue
ſ olui ẽ cum hui qui de figunt man
sunt ꝯ qui uades se offerre ꝑ debi
tis. ſ; n. non habes unde reddas. ſ
quid causa ẽ ut tollat ꝑtinentium
de tabili tuo ne fulgrediaris ꝯtinos
amicos quos pluerunt ꝓres tui. ſ
dixi unum ne locem ꝰ ope tuo cora
regib; stabit nec erit ante ignobile
vando sederis ut comedas cum pn
cipe diligẽter attende que sunt
posita ante faciem tuam. ſ; mitte cul
trum ꝰ gutture tuo ſ; tamen hab
es ꝯtestare aiam tuam. ne desides de
cibis eius in quo est panis mendacii.
olu saluare ut dicunt ſ; prudenter ti
me modum. ne erigas oculos tuos
ad opes quas nõ pores. hĩe ꝙ faciunt
sibi pennas qĩ aquile ꝙ uolabunt ꝯ
celum. ne comedas cum homine inui
dente ne desideres cibos eius. qm ſimilis ei
dñe ariolꝫ ꝯiectores estimat. qđ
ignorat comede. dicit ẽ. mecꝫ
cum non est tecum. cibos quos comed
as euomes. ꝙ perdes pulcros tuos ser
mones. mihi; insipientium ne
loquaris. ꝙ despicient doctrinam elo
quii tui. ne amittas priuilegium ami
cos. agrũ pupillorum ne introeas.
ꝓpinqꝫ. n. ultorũ fortis est. ipe iudi
cabit ẽ te cam uiolentia ingrediatur
ad doctrinam cor tuum. ꝙ aures tue
ad iuba sapiẽtie. ne subtrahe a puero dis
ciplinam. ſ; n. percusseris eum uirga
non morietur tu uirga percutiens eũ
animam eius de inferno liberabis.
ne cor
meũ labuntur renes mei cum loquta fue
rint recta labia tua. ne emuletur
cor tuum peccatores. ſ; in timore dñi
tuto esto tota die. qꝫ erit spes
in nouissimo. ꝙ prestolatio tua ꝰ
auferetur. audi fili mi. ꝙ esto sap
iens. ꝙ dirige in uia animũ tuũ. no
li esse in conuiuiis potatorum. nec in cõ
uentibus; cor. qui carnes ad uescen
dum cõparant. ꝙ uacantes potibꝰ. dis
sues simbola conſuunt. ꝙ uestient
pannis dormitatio. audi pẽ tuum
qui genuit te. ꝙ ne contemnas ꝯ sen
ectam matrem tuam. ꝙ uatem emen. mol
uende sapientiã. ꝙ doctrinam. ꝙ intel
ligẽtiam. ꝙ emitat gaudio pat ius
ti. qui sapientem genuit letabit ꝯ
gaudebit ꝓ tuus. ꝙ mat tua. exultet
qui genuit te. ꝙ le fili mi cor tuũ mi
hi. et oculi tui mea custodiant. ꝙ uias
ꝙ profunda ẽ. ꝙ uetere. ꝙ ipiens
angustus alienꝫ. ꝙ iudiarum inuia ꝙ
ꝯ latro. ꝙ quos ꝯ tantos uidit ꝯfiant
eum ne semel pereũ ꝙ ne in fouea
eius ꝯ causa nubia. ne ſ; fosso oculos
nouem hui. nõ ne hui. qui cõmorant
in uino. studeant calidꝫ. ꝙ potandis
ne uniuersi uinum. nõ flauescit cum
splenduit in uitro color eius. ingre
ditur blande. ſ; in nouissimo morde
bit ut coluber. ꝙ sicut regulus uene
na diffundet. oculi tui uidebũt extra
nea. cor tuũ loquentur peruersa. ꝙ
eris sicut dormiẽs in medio mari. ꝙ
ſ; puppis gubernator amisso clauo. ꝙ
dices. uerberauerunt me. ſ; non dolui. ꝓ
cesserunt me. ego non sensi. qñ euigi
labo. ꝙ rursus una reperiam.

XXIIII

Ne emuleris uiros malos. nec desi
dera
ce cum eis. ꝙ rapinas meditatur
mens eorum. ꝙ frendes labia eorum
loquuntur. sapia edificabit domus. ꝙ
prudentia roborabitur. in doctrina
replebuntur cellaria. diuitis substa
ntia preciosa. ꝙ pulcherrima. ſ; sapiens for
tis est. ꝙ uir doctus robustus. ꝙ ui
dis qꝫ cum dilatione iniuriam bellũ
gerat. sanus. ꝙ multa consilia precel
lunt. cui ſ; multa. ꝙ sapia ꝙ porta non aperit os suũ
qui cogitat mala fatue. stultus no
cabit. ꝙ ognatio. ꝙ stulti pereũt. ꝙ ab
hominibꝰ. ꝙ hominum detractio
ne. ꝙ despãs in die angustie. ꝙ lapsus
minuent. ſ; fortitudo tua. ꝙ ne cor
qui ducuntur ad mortem. ꝙ qui
humanis ad ſ; ictum uberare. ne
cesses. ꝙ dicis. ecce non scimus hoc. ſ
inspector cordis ipe intelligit.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

seruatorem aīe tue nichil falluī red
dere hominiuī opera tua & comede
filiu mel qr bonū est & fauū dulcissimū
guttur meū & doctrina sapiēcie aīe
tue qñ tibi tuū inuenīs ī sensū inoui
mus spem & res tua non peribit & re
mūdiens & queras in pietatem in do
mo tua & ibi requiem eius & re
pcp & gaudebis in illis & relinquet im
pia ad cognoscendū in malum & tuū cer
de pp iniuriā tuā ne gaudeas &
triūpha eius ne eruditer cor tuum ne
forte videat dominus & displicat ei
& auferat ab eo iram suam & ne cō
tendas cum pessimis nec emuleris im
pios qñ ñ habent futuroꝝ spem
malū & lucerna impiorū
extinguetur & me dominum filii
mi & rege & tam de maledictis ū cō
miscearis qñ repente exurget perdi
tio eoꝝ & ruinam utriusq; quis nouit
hec quoq; sapiendū cognoscere ydoneā
prouisū quis nouit & iudicio non est
vnum & qui dicit impio iniuste es
maledicent eū pp & detestabuntur eos
populi & qui arguunt laudabuntur & sup
eos ueniet benedictio & obstabit qui recta
uerba & dat & iustā sortē operi tuum & i
diligenter exerce agrū tuum & post ea
edificabis domum tuam & de sit vehis
frustra ē pauū tuum & de lactes ē
qñ habes unde & alas quo modo se
cet tu sic faciam & & reddam mutuis
secūdū opus suū & pagrum hominis
pigri transiui & per uineam stulti uni
ecce oīa repleuerant urtice operuerāt
superficiem eius spine & maceria lapi
dum destructa erat & cū uidissem
posui in corde meo & exemplum disci
plina & & pusillū dormis & pusillū dormitas
modicum conseres manū & ut ueniat
tibi egestas tua & mendicitas tua & si uir & armatus & hec quo
que parabole salomonis quas transtulerūt
uiri ezechie regis iude

Gloria dei est celare uerbū & gloria regū
inuestigare sermonem & celi sublimitas
& terra profundum & cor regū inscrutabile
auferte rubiginē de argento & egredietur
uas purissimum auferte impietatem
de uultu regis & firmabit iustitia thronū
eius & ne glorieris apud regem
in loco magnorum ne steteris & melius
est & dicatur tibi ascende huc qñ
ut humilieris coram principe & que u
derunt oculi tui ne proferas in iudicio tuo
ne forte emendare nō possis cum dece
ris in nouissimis tuis & cum
malis amicum tuū & ne uadas cum eo
ne ueneno & ne forte inuidet & cum
audierit & exprobrare non cesset & cū ra
mucia libām & quas ubi serua ne exp
probes eas & mala aurea in lectis argē
tei qui loquitur uerbum ubi oportet u
no & in auriū aurea & margarita ful
gens & qui arguit sapientem ul' aurē
obedientem & aurē & frigus nimis in die
messis & fidelis est qui mittit eū a
nimā domini & requiem facit & nubes & ūē
tus & pluuie & sequētes & ut gloriosus
& pro missa nō complent & sanda ten
entur principes & lingua mollis & frāgit
duritiam & & & nimis & comede & ne
forte & & ne forte & & &

Sam sicut auis ad alia uolans sic
passer quolibet uadens sic maledictum
frustra pro latum in quem quam cup
uenit flagellum equo et chamus asi
no et uirga in dorso imprudentum ne
respondeas stulto nec stulticiam suam ne es
ficiaris ei simul ne de stulto nec stul
ticiam suam ne sibi sapiens esse u
deatur clauduli pedibus et iniquitates
bibens qui mittit uerba per nuntium
stulticie quo modo pulsat frustra
pedes claudus tibias sic inditus est in
ore stulti uerba parabola sicut qui mit
tit lapidem in acervum mercurii ita q
tribuit insipienti honorem quo ra
mus spine nascitur in manu ebrii
et parabola in ore stultorum quod
cum de humat caulas et qui in pe
tra stulto silentium imo mingat
sicut canis qui revertitur ad uomi
tum suum sic imprudens qui iterat stul
ticiam suam uidisti hominem sapi
entem sibi uidi magis stulto spes erit in
sipiens dicet piger leo est in uia leo
na in mediis plateis sicut ostium uertitur in
cardine suo ita piger in lectulo suo
abscondit piger manum sub ascella
sua et laborat si ad os suum eam conuerterit
sapientior sibi piger uidetur super se
ptem loquentibus sententiam sicut qui
apprehendit auribus canem sic fortis i
racundus et commiscetur furori alieno
sicut noxius qui mittit lanceas
et sagittas in mortem ita uir qui
fraudulenter nocet amico suo et
fortasse dicit ludens feci ego
deficiente ligna extinguetur ig
nis et fulminante libidine mitiga
bitur contentio carbones ad pru
nas et ligna ad ignem sic uir ad ita
sic et fraudulentus suscitat rixas uerba uulnerosa
qui simplicia tanquam pertranseunt ad in
tima cordis quo modo si argentum
sordido ornare uelis uas fictile sic
labia tumentia cum pessimo corde
socians labium suum in ore inimici
cum in corde tractat dolos cum mi
serit uocem suam ne credideris septem
enim nequitie sunt in corde illius qui
operit odium fraudulenter reuelabi
tur malitia eius in populo qui fo
derit foueam incidet in eam et qui uolu
erit lapidem reuertetur ad eum funga
fallax non amat uirtutem nec in
uacuum operatur manus

Qui custodit uiam suam animam
suam qui autem despicit illam ignorans
quid supra uentura pariat dies ne
udet ne alienis non os tuum exercuit
et labia tua grauet illud laxum et no
uercula est harena et facilis utrumque
grauior stulti uerum ira uiri non habet mitem nec erum
pens furor sed impetum conetur ipse fer
re qui grauis et melior est manifesta cor
recto quam amor absconditus et melio
sunt uulnera diligentis qui fraudulen
ta odientis oscula et ad iracundiam calca
bit fauum et anima eius irritemus et ama
rum produla sumet sicut auis qui mi
grans de nido suo sic uir qui relinqu
it locum suum fugiendo manum et do
mi de lectatur cor et unguenta et odo
ribus letificat cor amicorum suorum et amici
cum pelle qui ne dimiseris et domum
tuam qui ne ingrediaris in die afflic
tionis tue melior est uicinus qui est
prope procul et qui sapiens tacet mul
tum cor eorum ut possit expedire et de
sermonem stulti qui despicit malum
abscondit qui autem diligenter sua
muerunt dispendia nolle uerbum
uerum cum quo sic pondus pendeo
et alieno auferet pignus qui benedi
cit proximo suo uoce grandi de nocte
consurgens maledicenti similis erit
tecta et iugis in die frigoris litigio
sa mulier conparantur qui retinet
eam ut qui uentum teneat et oleum in dex
tera sue euacuet ferrum ferro exacuitur
sic exacuitur facies amici sui qui
seruat ficum comedet fructus eius
qui custos erit domini sui glorificabitur qui
uidet in aquis respicientes uultus pro
spicientium sic corda hominum ma
nifesta sunt prudentibus infernus et
perditio coram domino quanto magis cor
dia filiorum hominum inspicabilia quo
modo probatur in conflatorio argen
tum et in fornace aurum sic probatur ho
mo ore laudantium fornax probat uasa figulorum
et homines iactantia grandis stultum iracundia
et si pistilla in pila inter pistillos feriente desuper pilo non auferetur ab eo
stultitia eius diligenter agnos
te multum peccatis tuis et gregis

BO

Iconsidera non in ebrietate quere
mentis corona tribuentur tibi ingressa
dne gressibus meis aperta sunt prata
eius et pinguia herbe virentis. Collecta fe
nea de montibus. qui sunt ad pascuum
num nisi vidi ad agri pecunia sufficiat
tibi lac caprarum in escas tuas et nutrimenta
domus tue. ad ultimum annullus mus
Vigur impius nemine persequente. Iustus
autem sicut leo confidens absq; terrore erit q
pena fere multi principes eius. Per hominem
sapientiam eloquium scientie diu
turna diuitis longior est. Vir pauper calum
nians pauperes similis est imbri
vehementi in quo paratur fames
Qui derelinquunt legem laudant
impium. Qui custodiunt eam irascuntur
ei. Vir mali non cogitant iudi
cium. qui autem requirunt dominum
animadvertunt omnia. Melior est pau
per ambulans in simplicitate sua quam dives per
uius in labiis. Qui custodit legem filius
sapiens est. qui autem consectatores pas
cit confundit patrem suum. Qui congregat
diuitias usuris et fenore illas in
pauperes eas congregat. Qui declinat
aures suas ne audiat legem oratio
eius erit execrabilis. Qui decipit iu
stos in via mala in interitu suo cadet
et simplices possidebunt bona eius.
Sapiens sibi videtur vir diues. pau
per autem prudens scrutabitur eum. In
exultatione iustorum multa gloria est. Re
gnantibus impiis ruine hominum. Qui
ab secundis sectatur sua. non diriget
qui autem quietus fuerit. et reliquerit
ea. imaginem consequetur eorum. Iustus
qui semper est pauidus qui uero im
mitis est. durae corruet in malum. Leo
rugiens et ursus esuriens. princeps
impius super pauperem. Dux in
digens prudentia multos opprimet
per calumpniam. Qui autem odit ava
ritiam longi fient dies eius. Homi
nem qui calumpniatur aie sangui
nem eius. Usq; ad lacum fugit ne
quo sustinet. qui ambulat simplici
ter saluus erit qui pollet gressibus
suis. Qui dat munera suadet peccatum. et
iram iniquam sacculo parit. qui sec
tatur otium replebitur egestate. Vir
fidelis multum laudabitur.

qui autem festinat diuitiari non erit in mo
dicis. qui cognoscit in iudicio faciem
non benefacit iste. iste pro buccella panis de
seret iustum. Vir qui festinat diuitiis
malus. nimirum ignorat quod egestas in
cumbat ei. qui corripit hominem gra
tiam post eam inuenit apud eum magis qui
ille qui per linguam blandimenta decipit
Qui subtrahit aliquid a patre suo et ma
tre. et dicit hoc non est peccatum. particeps
homicide est qui se iactat et dilatat iurgia operatur. Qui uero sperat in
domino saluabitur. Qui confidit in
corde suo stultus est. Qui autem graditur
sapienter ipse laudabitur. Qui dat
pauperi non indigebit. Qui despicit
deprecationem sustinebit penuriam. Cum
surrexerint impii abscondentur homi
nes. Cum illi perierint multiplicabuntur
iusti. Vir qui corripientem duram cervicem
contemnit repentino conteretur. et sanitas non sequetur eum.
In multiplicatione impiorum crescent scelera. sed iustos ruinas suas
uidebunt. Erudi filium tuum et refrigerabit te. et dabit delicias
tibi. Quo non est prophetia dissipabitur populus. Qui autem legem
custodierit beatus erit. Servus non potest erudiri verbis. quia intelligit
et non erit qui respondeat. Vidisti hominem velocem ad loquendum
stultitia magis speranda est quam illius correptio. Qui delicate a
puero nutrit seruum suum postea sentiet eum contumacem. Vir
iracundus provocat rixas. et furibundus effundet peccata. Superbia
hominem sequitur. et gloriam humilis spiritus suscipiet. Qui par
ticeps est furis odit animam suam. maledictum audiet et non indicabit.
Laqueus contremiscit qui fingit hominem. Multi requirunt faciem
principis. et a domino egreditur iudicium unicuique. Abominatio
nem iustis viri iniqui. et abominatio est cui recta est uia. Verba
Agur filii Vomes. oracula. Vir cum quo locutus est Deo. et qui
escatus est. Stultissimus sum uirorum. et sapientia hominis non est
mecum. Et non didici sanctum cognoscere. Quis ascendit in celum
et descendit. quis continuit uentos in pugillo suo. quis colligauit
aquas quasi in uestimento. quis suscitauit omnes terminos terre.
quod nomen eius. et quod nomen filii eius. si nosti. Omnis sermo
Dei ignitus. clypeum est sperantibus in se. Ne addas quicquam
verbis illius. et arguaris inuentus mendax. Duo rogaui te ne
neges mihi antequam moriar. Vanitatem et uerba mendacia longe
fac a me. Mendicitatem et diuitias ne dederis mihi. tribue tantum
victui meo necessaria. Ne forte satiatus illicitum ausim. et per
jurem nomen Dei mei. aut egestate compulsus furter. et per
iurem nomen Dei mei. Non accuses seruum ad dominum suum
ne forte maledicat tibi. et corruas. Generatio que patri suo
maledicit. et matri suam benedictionem non profert. Generatio
mundum se credit. et a sordibus suis non lauatur. Generatio
quam excelsi sunt oculi eius. et palpebre eius sublimes. Generatio
cuius dentes gladius. et mole sue comedunt egenum de terra. et
pauperes ex hominibus. Sanguisuge due sunt. dicentes affer affer.
Tria sunt insatiabilia. et quartum quod nunquam dicit sufficit.
Infernus. et os uulue. terra quae non satiatur aqua. ignis nunquam
dicit sufficit. Oculum qui subsannat patrem. et qui abhorret partum
matris sue. effodiant eum corui de torrente. et comedant eum filii
aquile. Tria sunt difficilia mihi. et quartum penitus ignoro. Viam
aquile in celo. viam colubri super petram. viam nauis in medio
mari. et viam uiri in adolescentia. Sic uia mulieris adulteri. que
comedit et tergens os suum dicit non sum operata malum. In tribus
commouetur terra. et quartum non potest sustinere. Si stulte factus
es in altitudine. et si cogitasti malum. os tuum imponas manui
tue. Elicitur enim lac premitur butirum. et qui emungit nares
elicit sanguinem. sic qui fortis est ad iram. provocat rixas.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

suã ꝫ multiplicando impios ꝫ
proximum multiplicabimini · ꝫ cla ꝫ
ruinas eorum iustꝰ nudebunt · ꝫ rude
filium ruꝰ · ꝫ refrigabit te · ꝫ dabit
delicias aiꝑ tue · ꝫ cum ꝓpheta de fe
cit dissipabimur · ꝓpꝫ Qui uero custo
dit legem beatus est · ꝫ erubescꝫ ubiꝫ non
potest erudiri · ꝫ qd dicꝫ ꝫ relugit · ꝫ
dere cõtemptui · ꝫ dñs homine us
loce ad loquendum studiosa magis
speranda est qñ illius correctio · ꝫ
delicate ad puericia sua nutrit · ꝫ
ꝑ · seruum tuum postea sentiet · eũ
quasi macerem · ꝫ ꝫ acundus ꝓ uocat
uxas · ꝫ qui ad indignandum tar
dus est · ꝫ ad peꝛa prodiuit · ꝫ superbum sequitur · humilitas · ꝫ humi
lem ſpũ sublevabit gloria · Qui cum
iure puparat odit aiam suam · ad
minimum audit · nõ udiat · Qui ꝫ
met hominem uno corrue · ꝫ qui spe
rat ī dño sublevabit · ꝫ ulti reg
rum · facies principis · iudicium a
dño egredietur · singulorum · ab
hominantur · iusti ut triumphum
· ab hominantur · impii eos qui ī
recta uia sunt · Verbum custodiens
filius est ꝓdigus · ꝫ pascit · uerba ꝫ
gregantur filii uomitus ·

Duo ꝫ locutus est ut cum quo dꝰ
erat · ꝫ qui deo secum moratꝰ
confortatus est · ꝫ multissimus sum
virorum · ꝫ sapia hominũ nõ est me
cum · Non didici sapientiam · nec
uisdam scio · Quis ascendit in celũ
atq; descendit · Quis continuit spũm ī
manib; suis · Quis colligauit aquas
q̃si uestimento · Quis suscitauit oꝰ
mines fines · ad nomen eius · qd no
men filii eius si nosti · Omnis sermo dī
ignitus clipeus est omnib; sperã
tib; ī se · Ne addas quicquã uerbis
illius · arguant ꝫ uenaris · ꝫ mẽ
daxe · Duo rogaui te · ne deneges mi
antequã moriar · Uanitatem · uer
ba mendacia longe fac a me · Men
dicitatem · diuitias ne dederis mihi
ne forte satiatꝰ illicear ad negandum · dicã
quis ē dñs · egestate compulsus fu
rer · ꝑiurem nomen dei mei · Ne accu
ses seruum ad dñm suum · ne for

re maledicat ꝫ · ꝫ corruas · Generatio que
patri suo maledicit · ꝫ matri sue nõ
benedicat · Generatio que sibi munda ui
detur · ꝫ nõ est lota sordib; suis · Gena
tio cuius excelsa sunt oculi · ꝫ palpebre eꝰ
in altra sublimate · Genatio que pdentib; / Pg1
gladios dentes · ꝫ molas habet · ut comedat inopes de terra · ꝫ pauperes ex hominib; · Sanguisuge due filie
sunt dicentes affer affer · Tria sunt
insatiabilia · ꝫ quartum qd nunq̃
dicit sufficit · Infernus · ꝫ uulua · ter
ra que nõ satiatur aqua · ꝫ ignis uero
nunq̃ dicit sufficit · Oculum qui sub
sannat patrem · ꝫ qui despicit partum
matris sue · effodiant eum corui de
torrentib; · ꝫ comedant eum filii aq̃le ·
Tria sunt difficilia michi · ꝫ quarta
penitus ignoro · Viam aquile in elo
uum · Viam colubri supra petram · uiã nauis
in medio maris · uiã uiri in adolescẽ
tula · Talis est uia mulieris adultere · q̃ ꝫ
medit · ergens os suum dicit · non
sum operata malum · Per tria mo
uetur terra · ꝫ quartum qd non potest sustinere · Seruum cum regnauerit · ꝑ
stultum cum saturitate fuerit cibo · ꝓ
diosam mulierem cum in matri
monio fuerit assumpta · ꝫ ancillã
cum fuerit heres dñe sue · Quatuor ꝑ
minima terre · ipa sunt sapientiora ·
sapientib; formice · ꝙ nullum uires
que ꝓparant in messe cibũ sibi · Ile
pusillus plebs · in ualida · qui inꝑ
cibile · suum collocat · regem locus
tra non hꝫ · ꝫ regredi · unus ulla prum
as suas · ꝫ reliq manib; nititur · ꝫ
morantur in edib; regis · Tria sunt q̃
bene gradiuntur · ꝫ quartum qd
incedit · Leo fortissimus be
stiarum · ad nullius pauebit occursũ ·
Gallus succinctus lumbos · ꝫ arietẽ ·
est · qui refutat ei · ꝫ qui sublimis ꝙ
ꝓparatꝰ postquã elevatus est · in sub
limine · Si · ꝫ · stulte exaltasti · ꝫ si cogitasti malũ · manu · Qui ꝫ fortiter ꝓmu
ctionem · ad eliciendum lac · exprimit
butyrum · ꝫ qui nehemit · emu
ngit · elicit · sanguinem · ꝫ qui pro
uocat iram · ꝓducit discordiam · Ver
ba samuelis regis · Vide quã · erudi
unt eum mat sua · quid dilecte

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mi quid dilecte tui mei quid dilecte tui
mei quid dilecte uotoꝝ mocꝝ tam
De edit mulieribus subam tuam ne di
nuas quas ad defendos reges noli regi
bus o lamuel noli regibus dare uinū
q̄ nullum secretum est ubi regnat ebri
etas ne forte bibant et obliuiscant mu
tationum uniuerse filiorum suoꝝ
pauperi dare siceram miserentibus hu
ius amaro sunt ait bibant et obliuis
cantur egestatis sue et dolorꝝ sui nō
recordentur amplius aperi os tuū pro
muto et causis omnium filiorum qui
pereunt api os eius et causas eorum de terre qd
iustū et iudica inopem et pauperem
Mulierem fortē quis inueniet
eius procul et de ultimis finibus pretium
Confidit in ea cor uiri sui et spoli
o non indigebit Reddet ei
unum non malum omnibus diebus
uite sue Quesiuit lanam et linū
operata est consilio manuū suarū
facta est quasi nauis institoris de longe
portans panem suum De nocte surrexit et dedit
prędam domesticis
suis et cibaria ancillis suis Consi
derauit agrum et emit eum de fructu
manuū suarū plantauit uineā
accīnxit fortitudine lumbos suos et
roborauit brachium suū Gustauit
quod bona est negotiatio eius nec
extinguetur in nocte lucerna
eius manū suam misit ad fortia
et digiti eius apprehenderunt fusum
manum suam aperuit inopi et palmas suas extendit
ad pauperem Non timebit do
mui sue a frigoribus niuis omnes enim
familiæ eius ueste sunt duplici
stragulatam uestem fecit sibi
bissus et purpura indumentum eius
Nobilis in portis uir eius quando
sederit cum senatoribus terre
Sindonem fecit et uendidit et cingulum tradidit
chananeo Fortitudo et decor indu
mentum eius et ridebit in die nouissi
mo Os suum aperuit sapie et lex
clemencie in lingua eius Con
siderauit semitas domus sue et panem
otiosa nō comedit Surrexerūt
filii eius et beatissimam prędicauerūt
uir eius et laudauit eam Mul
te filie congregauerunt diuicias tibi
gressa es omnibus eis Fallax gratia
et uana est pulchritudo mulier timēs do
minum ipsa laudabit Date ei de fruc
tu manuum suarum et laudent eam in
portis opera eius

Hec sunt uerba ecclesiastes filii dauid regis
ierusalem Vanitas uanitatum dixit ec
clesiastes uanitas uanitatum omnia va
nitas Quid habet amplius homo de
omnibus labore suo quo laborat sub
sole Generatio preterit generatio autem uenit
terra uero in eternum stat Oritur sol
et occidit ac ad locum suum reuertitur
ibique renascens gyrat per meridiem
et flectitur ad aquilonem lustrans
uniuersa in circuitu pergit spiritus et in circui
tus suos reuertitur Omnia flumi
na intrant in mare et mare non re
dundat ad locum unde exeunt

finuuma reuertuntur ut iã fluant
Cuncte res difficiles non potest homo
eas explicare sermone. Non satiabi
tur oculus uisu nec auris auditu im
pletur quod est qđ fuit ipm qđ futu
rum est. Quid est qđ fieri est ipm q
faciendum est nichil sub sole nouũ
nec valet quis dicere ecce hoc recẽ
sit. Iam præcessit in seculis q fuer
unt nos non est priorum memoria sed nec
eorum quidem quæ postea future sunt
erit recordatio apud eos qui futuri sunt
in nouissimo. Ego ecclesiastes fui rex i
israel in iherusalem. Et dedi cor meum
ut quererem et inuestigarem sapienter de omnibus quæ
fiunt sub sole. Hanc occupationem
pessimam dedit deus filiis hominũ
ut occuparentur in ea. Vidi cuncta
quæ fiunt sub sole et ecce uniuersa va
nitas et afflictio spũs. Perversum
stultorum infinitus est numerus. Dixi
ego in corde meo ecce magnus effec
tus sum et præcessi omnes sapientia qui fuerunt
ante me in iherusalem. Mens mea gerens pla
cta est multa sapienter et didici. Dedi
cor meum ut scirem prudentiam atque doctri
nam erroresque et stultitiam et cognoui
quod in hoc quoque esset labor et afflic
tio spiritus eo quod in multa sapientia
multa sit indignatio. Qui addit
scientiam addit et laborem.

Dixi ego in corde meo vadam et affluam
deliciis et fruar bonis. Vidi
quoque quod hoc esset uanitas. Risum
reputaui errorem et gaudio dixi.
Quid frustra deciperis cogitans ut re
de meo abstraham et animo seruiente
meam ut animum meum transferrem ad sapi
entiam deuitans insaniam et stultitiam. Donec uiderem quid esset utile filiis ho
minum quod facto opus est sub sole numero
dierum uitæ suæ. Magnificaui opera
mea ædificaui mihi domos et plantaui mihi uineas. Feci ortos et pomaria et insevi
ea cuncti generis arborib. Et extruxi
mihi piscinas aquarũ ut irrigarem
siluam lignorum germinantium. Possedi seruos et ancillas multamque familiam
habui. Armenta quoque et magnos ouium greges ultra omnes qui fuerunt
ante me in iherusalem. Congregaui mihi ar
gentum et aurum et substantias regum et p

uinciarum. Feci mihi cantores et cantatrices et
delicias filiorum hominum. Scyphos et
urnas ad ministerium adhibitas
dapibus et super omnes qui fuerunt
ante me in iherusalem sapientia quoque
perseuerauit mecum et omnia quæ de
siderauerunt oculi mei non negaui eis
nec prohibui cor meum quin omni
re uoluptate frueretur et oblectaret
se in his quæ parauerat. Et hanc rã
tionem habui ut ex labore meo. Cumque me conuerterem ad uni
uersa opera quæ fecerant manus
meæ ad labores in quibus frustra
sudauerat uidi in omnibus uanitatem
et afflictionem animi et nihil permanere
sub sole. Transiui ad contemplandam
sapientiam erroresque et stultitiam. Quid
est inquit homo ut sequi possit regem
factorem suum. Vidi qđ tũ præcederet sa
pientia stultitiam quantum differt
lux a tenebris. Sapientis oculi in capite
eius. Stultus in tenebris ambulat et
didici qđ unus interitus sit omnium.
Dixi in corde meo. Et stulti mei et mei casus
casui erit quid mihi prodest qđ ma
iorem sapiæ dedi operam. Locutus sum
in mente mea arbitrans qđ et hoc
sit uanitas. Non est memo
ria sapientis sui ut stultum in perpe
tuum. Futura tempora oblitione co
cuncta operient. Pariter moriuntur doc
tus et indoctus. Quid ergo prodest
mihi quod uel maxime uidenti mala uni
uersa esse sub sole. Cuncta uanitatem
et afflictionem spũs. Vidi quod deteste
tum omnes diuitiam meam qua
sub sole studiosissime laboraui habi
turus heredem post me quis ig
noro utrum sapiens an stultus futurus
sit. Dominabitur meis laboribus; mei quib;
et studium et sollicitus fui. Est quis cũ
tam uanus. Non cessaui renuntiare
menti meæ ut laborare sub sole.
Quam enim habet homo de omni labore suo
et afflictione animi qua sub sole
cruciatus est. Cuncti dies eius dolori
bus et ærumnis pleni sunt nec p

nocte mẽte

noctem mentre requiescat · si non ne ē.
naturale · non ne melius est comedē · ibi
bē · ostende aīe tue bona de laboribus
tuis · si ideo manu dī est · Quia deus om
nia · de ipsa affluer ut ego hō bonus ī
spectu suo dedit deus sapiam · scīam · ī
telligēciam · pecūn aūr dedit affluēn
tem · ruinam super fluuium ut addat
congreget · tradat ei qui placuit dō ·
si · si naturale · cetera soluūtur nūl

Omnia repul halent · sunt spacia ·
tūsserunt · unūsa sub celo tps nas
cendi · tps mortendi · tps plantandi ·
tps occidendi · tps curandi · tps destruen
di · tps edificandi · tps flendi · tps ri
dendi · tps planguēdi · repul saltandi ·
tps spargūdi lapides · tps colligūdi ·
tempul amplexandi · tps longe fugeri
ab amplexib; · repul acquirendi · tps
perdendi · tps custodiendi · tps abiciendi ·
tps scindendi · tempul tacendi · tps lo
quendi · qūdi · tps dilectionis · tps odii · repul
belli · tempul pacis · Quid ist amplius
homo de labore suo · Vidi affliccionem
quā dedit deus filiis hominū ut distendā
tur in ea · cuncta fecit bona in tpe suo
et mundū tradidit disputacioni eorum ut non
inueniat homo opus quod operatus est
deus ab initio usq; in finem · Cognou
qd non esset melius nisi letari · facere bonū
in vita sua · omnis enim homo qui co
medit · et bibit · et uidet bonum de labore
suo · hoc donum dī est · Vidi qd omnia
opera que fecit deus perseuerent in eternum
non possumus eis quicquā addere nec au
ferre que fecit deus ut timeatur · qd
factū est ut sit permanet · Que fuerunt
iam fuerunt · et deus instaurat qd a
bierit · Vidi sub sole in loco iudicii impie
tatem · et in loco iustitie iniquitatem ·
dixi in corde meo · iustū et impiū iudi
cabit dominus · et tps omnis rei tunc
erit · Dixi in corde meo de filiis homi
nū ut probaret eos deus · et ostenderet si
miles sē bestiis · quia eorum unus interi
et hominis · et una utrius
q; condicio · sicut moritur homo · sic
et illa moriuntur · et similis spiritus omni
um ist homo amplius iumento · Et
omnia sub tegent · universa · omnia pgūt
ad unū locum · de terra facta sunt · et

in terram pariter reuertuntur · Quis nouit
si spūs filiorū adam ascendat sursum · et
si spūs iumentorū descendat deorsum · et
depeliendi nichil ē melius quā letari
hominem in opere suo · hanc ē pte
rium · Quis n · eū adducet ut ꝑ se fu
tura cognoscat ·

Terti me ad alia · vidi calumpnias
que sub sole geruntur · lacrimas
innocentium · et neminem con
solatorem · nec posse resistere eorum
violentie · auxilio destitu
tos · laudauī magis mortuos quam
uiuentes · et uterq; iudicaui
qui nec dum natus ē · nec uidit mala
que sub sole fiunt · Rursum oculum
meum conuertī ad labores hominū · et
industrias animaduerti patere inuidie proxi
mi · unde ergo uanitas · cum summa
a ē custodit complicat manus suas
et comedit carnes suas dicens · Melior
ē pugillus cum requie quā plena ut
q; manus · cum labore · afflictione
animi · considerī rerum · Aliam uanitatē
sub sole · Nullus est · cui non sit · filius
nō frēs · nec tñ laborare · non cessat nec
tñ satiatur oculus eius · nec re
cogitat dicens · cui laboro · et fraudo a
nimam meam bonis · In hoc quoq; ē
uanitas · et afflictio pessima · Melius
est · duos ē simul quā unum · habē
re emolumentum sotietatis · Si ruerit
alter ab altero sustentatur · Ve soli · qz cum
ceciderit non ist · qui leuet eum · Si dor
mierint duo · foouebuntur mutuo · et
unus quo modo calefiet · si quis quā
ꝑ ualuit ē · unū duo resistunt ei · funi
culus triplex difficile rumpitur · Me
lior est puer pauper · et sapiens · rege se
nili · stulto · et qui nescit ꝑuidē in posterū ·
quod · ide carcere catenisq; · ad regnum · et aliud natus
in regno inopia consumatur · Vidi
cunctos uiuentes · qui ambulant sub
sole cum adolescente ē · qui consurget
pro eo · in locum suum · Nūl est ꝑfectū omnium ·
quos uiderat ante eū · qui postea fue
runt · sed letabuntur in eo · Hoc ua
nitas · et afflictio spūs · Custodi pedem
tuum ingrediens domū dī · et appro
pia ut audias · multo n · melior est obe
dientia · q; stultorum victime · quas nescunt

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

quid faciant mali.

Ne temne quid loquaris: nichil enim stulcius uelox ad proferendum sermonem. Iram dei ne incelo. tu super tua pauci sermones tui. multa carnis sequuntur somnia. ita multi sermonibus inuenientur stulticia. Si quid uouisti deo. ne moreris reddere. displicet enim infidelis. stulta promissio. Et quicquid uoueris redde. multoque melius est non uouere. quam post uotum promissa non reddere. Ne dederis os tuum ut peccare faciat carnem tuam. nec dicas coram angelo. non est prouidentia. ne forte iratus deus super sermones tuos disperdat cuncta opera manuum tuarum. Vbi multa sunt somnia plurimeque uanitates. sermones innumeri. tu tamen deum time. Si uidisti calumpniam egenorum. et oppressionem iudicii. et subuersam iustitiam in prouincia. non mireris super hoc negotio. quia excelso excelsior alius est. et super hos quoque eminentiores sunt alii. et insuper uniuersis rex imperat seruienti. Auarus non implebitur pecunia. et qui amat diuicias. fructum non capiet ex eis. Et hoc ergo uanitas. Vbi multe sunt opes. multi sunt qui comedunt eas. et quid prodest possessori nisi quod cernit diuitias oculis suis. Dulcis est somnus operanti siue parum siue plus comedat. Satietas autem diuitis non sinit eum dormire. Est et alia infirmitas pessima quam uidi sub sole. Diuitie conseruate in malum domini sui. Pereunt in afflictione pessima. et si genuit filium. nichil in manu eius tenebit. Sicut egressus est uterum matris sue. sic reuertetur. et nichil auferet secum de labore suo. Miseria hec plane infirmitas quo modo uenit sic reuertetur. Quid ergo prodest ei quod laborauit in uentum. cunctis diebus uite sue commedit in tenebris. et in curis multis. et in erumpna ac tristitia. hoc unum. nichil utilius. Bonum ut comedat quis. et bibat. et fruatur leticia ex labore suo quo laborauit sub sole. numero dierum uite sue quos dedit ei deus. hec est pars illius. et omni hominum cui dedit deus diuicias ac substantiam. potestatemque tribuit ut comedat ex eis. et fruatur parte sua. et letetur de labore suo. hoc est donum dei. Non enim recordabitur diei uite sue. eo quod occupet deus gaudium cordis eius.

Est aliud malum quod uidi sub sole. et quidem frequens apud homines. Vir cui deus dedit diuicias. et substantiam. et honorem. nichilque deest anime sue ex omnibus rebus quas desiderat. nec tribuit ei potestatem deus ut comedat ex eo. set homo extraneus deuorabit illud. Hoc uanitas. et miseria magna est. Si genuerit quis centum. et uixerit multos annos. ipsis diebus etatis sue. anima illius non utatur bonis suis. sepulturaque careat. de hoc ego pronuntio quod melior illo fiat abortiuus. frustra enim uenit. et pergit ad tenebras. et obliuione delebit nomen eius. Non uidit solem. nec cognouit distantiam boni et mali. Et si duobus milibus annis uixerit. non fruatur bonis. Nonne ad unum locum properant omnia. Omnis labor hominis in ore eius. et anima eius non implebitur. Quid habet amplius stultus de sapiente. quid pauper nisi ut pergat illuc unde est egressus. Melius est videre quod cupias. quam desiderare quod nequeas. Et hoc uanitas est. et presumptio grauis. Qui futurus est iam uocatum est nomen eius. et scitur quod homo sit. nec possit cum fortiore se in iudicio contendere. Verba sunt plurima multaque in disputando uanitatem augentia.

Quid necesse homini est maiora se que querere cum ignoret quid conducat sibi in uita sua numero dierum peregrinationis sue. et umbre eius. aut quis potest indicare quid post eum futurum sub sole sit. Melius est nomen quam pretiosa unguenta. et dies mortis die natiuitatis. Melius est ire ad domum luctus quam ad domum conuiuii. In illa enim cuncti memorantur hominum. nunc congaudet quod futurum sit. Melior est ira risu. quia per tristitiam animus corrigitur. animus delinquentis sapientium. ubi letitia. stultorum. ubi leticia. Melius est a sapiente corripi quam stultorum ad uanum ne decipi. quia sicut spi

nay. sub olla ardentium: sic risus stulti. hoc nanus est calumpnia grauabat sapientem. perdit robur animi eius. melior est. finis orationis quam principium. melior est patiens arrogante. ne sis velox ad irascendum. quia ira in sinu stultorum requiescit. ne dicas quid putas causae est quod priora tempora meliora fuere tam nec iuste. stulta est. huiusmodi interrogat. sollicitus non est sapiens cum diuitiis. magis prodest indemnis. solem. sicut. pro regit sapientia. sic pro regit pecunia. et aurum plus hi erudito. et sapientia. quia tam tribuit possessori suo. domus opacabit quod nemo possit corrigere. ille despexit. iudex vana fuere tumultuantia. malam die patiente. sic. hanc sic. nullam fecit deus ut non inueniat homo. est enim mutat querimonias. hec quoque vidi diebus. nam mutatis meis. stultus pie in multitudine sua. impius multo minus ipse. in sua malitia. solet. inutile. inutium. et. plus sapias quam necesse est. ne obstupescas. ne ipse agat inutilium. non est stultus. ne moreris in re non tua. bonum est te sustentare iustum. habilis ne subtrahat manum tuam. et timuerit deum. nichil negligit. sapientia confortauit sapientem super. principes ciuitatis. non est. homo nullus iustus qui faciat bonum. non peccet. in sermonibus. qui dicuntur accommodes cor tuum. ne forte audias tuum maledicentem tibi. non. et. scit tua quia crebro maledixisti alios. nuncupatum sapia dixi. sapiens efficiar. appalo quid recessit a me. multo magis erat. alta profundas. quis inuenire eam. cuncta. universa. aid meo ut scirem. et lustrarem. inuestigandam. inuenire. cognoscere impietatem stulti. et errorem imprudentium. inuenio amariorem morte mulierem. que laqueus venatorum est. et sagena cor eius. uincula sunt manus eius. deus placet. effugiet illam qui placet. et sapientia. ab illa. ecce hoc inueni dixit ecclesiastes. unum. alterum ut inueniret rationem. quam. ad hunc. querit anima mea. non inueni. virum de mille. unum reperi. mulierem ex omnibus. non. et inueni. solum non hoc inueni. scit deus hominem rectum. ipse se infinitis miscuerit quaestionibus. quis talis ut sapiens.

eius est. et quis nouit solutionem uerbi.

VIII

Sapia hominis lucet uultus eius. et potentissimus faciem illius commutabitur. ego os regis obserua. et precepta iuramenti dei. ne festines recedere a facie eius. nec permaneas in opere malo. quia omne quod uoluit faciet. sermo illius potestate plenus est. nec dicere ei quis potest. quare ita facis. qui custodit preceptum non experietur quicquam mali. tempus et responsionem cor sapientis intelligit. omni negotio tempus est. et opportunitas. multa hominis afflictio. quia ignorat preterita. et futura. nullo scire potest. nuncio. non est in hominis dominatione prohibere spiritum. nec est potestatem in die mortis. nec inuenitur qui euadat impetum belli. nec saluabit impietas impium. omnia hec consideraui. et dedi cor meum in omne opus quod fit sub sole. in tempore quo dominatur homo homini. in malum suum. vidi impios sepultos. qui. et cum adhuc uiuerent in loco sancto. et. laudabantur in ciuitate. iusti. quasi opus impiorum. hoc uanitas et. et rursum. malum est. quia non profertur cito contra malos sententia. absque vllo timore filii hominum perpetrant mala. et. tum peccator ex eo quod centies facit malum. et prolongat illi dies. tamen. scio ego quod erit bonum timentibus deum. qui uerentur faciem eius. non sit bonum impio. nec prolongentur dies eius. et. sicut umbra transeunt qui non timent faciem dei. est. quod uanitas fit super terram. est iustus. qui. mala patiuntur. quasi opera egerint impiorum. et rursum impii. quibus cum bene sit. cum iustis. male agitur. et. iudico. quod non sit bonum. sub sole. nisi quod comedere. et bibere. atque gaudere. et. hoc solum secum auferre. de labore suo. in die. quos dedit ei deus. sub sole. et. applicui cor meum. ut scirem sapientiam. et intellectum. distentionem. que fit. in terra. est homo. qui diebus. noctibus. somnum. in oculis. et. cernit. quod omnium operum dei. nullam possit. homo inuenire rationem eorum. que fiunt sub sole. et. quanto plus laborauerit ad quaerendum. tanto minus inueniet. et si dixerit sapiens se nosse. ut possit reperire. omnino. hec.

tractaui mecum de meo ut intelligem ꝙ
curiosle.

CIX

Cuncti uiuentes sapientes corpora eorum
mamanu dicunt nescit homo utrum
amore an odio dignus sit. Sed omnia in
futurum seruantur incerta. eo quod unus
ista eueniant nullo uno tempore. omnia
malo mundo. in mundo in mola
hostia. uictimas. sacrificia contemp
nenti. sic bonus est. quomodo ut peccator. ita
ma. iuramento. qui timet. hoc est
pessimum inter omnia que sub sole fi
unt. quia eadem cunctis eueniunt. Ita
corda filiorum hominum repleta
malicia. et contemptus in uita. ꝙ ad
inferos deducentur. Quis enim est qui
semper uiuat. aut quis rem possit uide
ant. Melior est canis uiuus leone
mortuo. Viuentes enim sciunt se esse mo
rituros. mortui autem nichil nouerunt amplius. nec
habent ultra mercedem. quia obliui
oni data est memoria eorum. Amor
quoque. odium. inuidie iam pe
rierunt nec habent partem in hoc seculo. in ope
re quod sub sole geritur. Vade ergo. comede
in letitia panem tuum. et bibe cum
gaudio uinum tuum. quia deo placent o
pa. Omni tempore sint uestimenta tua
candida. oleum de capite tuo non de
ficiat. Perfruere uita cum uxore quam di
lexisti cunctis diebus uite instabilitatis tue. quæ data sunt tibi sub sole
omni tempore uanitatis tue. hec enim pars est
in uita. et in labore tuo quo laboras sub
sole. Quodcumque potest manus
tua instanter operare. quia nec opus nec
ratio. nec scientia. nec sapientia erunt apud
inferos. quo tu properas. Rursum uidi sub sole. non
esse ad uelocium cursum. nec fortium bellum. nec
sapientium panem. nec diuitum diui
tias. nec artificis gratiam. sed tempus casumque
omnibus. Nescit homo finem suum. sicut
pisces capiuntur hamo. et sicut aues quæ illa
duntur laqueo. sic capiuntur homines
cum malo cum irruerit subito eis. Hanc quoque sub sole uidi sapi
entiam. et probauit maximam. quintal ipsa
ciuitate in ea uir pauper et rex magnus. qui
uallauerat eam. extruxitque munitiones per gyrum. perfecta est obsidio. In qua
repertus est ibi uir pauper et sapiens. li
berauit eam per sapientiam suam. et nullus
deinceps recordatus est hominis illius pauperis. dixi
que ego melior est sapientia fortitudine. quia ergo sapientia pauperis est
contempta. nec uerba eius non libenter audiuntur. Verba
sapientium audiuntur in silencio. plusquam clamor principis inter stultorum. Melior est sapientia quam arma bellica. et
qui in uno peccauerit multa bona perdet.

CX

Muscæ morientes perdunt suauitatem
unguenti. Paruus est sapientia pretiosa
et gloria. ad tempus stultitia. Cor sapien
tis in dextera eius. cor autem insipientis in sinistra illius. Et
etiam stultus ambulans cum
ipse insipiens sit. omnes stultos esse iu
dicat. Si spiritus potestatem habentis ascenderit su
per te. locum tuum ne dimiseris. quia cu
rando cessare faciet peccata maxima. Est
malum quod uidi sub sole. quasi per errorem egre
dientes a facie principis. Positum stultum in
dignitate sublimi. et diuites sedere de
super. Vidi seruos in equis. et principes ambulan
tes sicut seruos super terram. Qui fodit fo
ueam incidet in eam. et qui dissipat sepem
mordebit eum coluber. Qui transfert lapi
des. affligetur in eis. et qui scindit ligna
uulnerabit ab eis. Si retrorsum ferrum fuerit. et hoc non prius fuerit. et eruerunt ꝙ
fuerit multo labore exacuetur. et post
industriam sequetur sapientia. Si mor
debit serpens in silencio. nichil eo minus
habet qui occulte detrahit. Verba oris sapientis
gratia. et labia insipientis precipitabunt eum.
Principium uerborum oris illius stultitia. et
finis oris illius error pessimus. Plenum uerbis
est. Nescit homo quid futurum sit. et quis ei poterit indicare. Labor stultorum affli
get eos qui nesciunt in urbem pergere. Ve
tibi terra cuius rex puer est. et principes ma
nane comedunt. Beata terra cuius rex no
bilis est. et cuius principes uescuntur in
tempore suo ad reficiendum. non ad luxuriam.
In pigritiis humiliabit ordinatio. et in
firmitate manuum perstillabit domus.
In risum faciunt panem. et uinum ut epulen
tur uiuentes. et pecunie obedient omnia.
Ne cogitationem regi ne feras. in secreto
cubiculi tui ne maledixeris diuiti. quia et
aues celi portabunt uocem tuam. et qui
habet pennas annuntiabit sermonem.

CXI

Mitte panem tuum super humentes aquas.
quia post multum tempus inuenies

illum. Da pro.vu. ſi nō .r.vū. qr ig
norat quō ſimul ſit mal ſup ſtrau
& repletę ſunt nubes ymbrē ſup ter
eſſundent. Si ceciderit lignū ad auſtr
aut aquilonem. in quocūq; loo ceci
derit ibi erit. Qui obſeruat uentum ſ
ſeminat. r. qui conſiderat nubes. nūq
metet. Quo mō ignorat quę ſit uia ſpi
.r. qua cōpingantur oſſa in uē
tre prgnantis. Sic nescis opera dei qui fa
brefacit omnium. Mane semina se
mē tuū. ne ceſſet manus tua. q
nescis quod magis oriat hoc aut illud. r
si utrumq; simul melius erit. Dulce
lumen. & delectabile est oculis uidē
re solem. Si anīs homo uixerit in his oī
bus annis erit memorē debet esse
dierū tenebrosorū. quorū multi
tudo cū uenerit. uanitatis arguūtur p̄terita
Lętare g̃ in iuuene tuo. & adolescentia tua
& ambula in uijs cordis tui. & in intuitu
oculorū tuorū. Scito qd̄ pro oībus his ad
ducet te deus in iudicium. Aufer iram
a corde tuo. & amoue malitiam a carne
tua. adolescentia. & uoluptas uana
sunt.

XII.

Memento creatoris tui. in
diebus iuuentutis tuę. Antę q̄ ueniat tempus afflictionis. & appropiēt anni
de quib; dicas. Non mihi placent. Antę
q̄ tenebrescat sol. & lumen. & stelle. & lu
na. & reuertantur nubes post pluuiā
Quę tremere faciunt custodes domus. &
nutabunt uiri fortissimi. & otiose erūt
molentes in modico. quia deminuti sunt
& tenebrescent
uidentes p̄ foramina. & claudent ostia
in platea in humilitate uocis molentis
& consurget ad uocem uolucris. & obsur
descent omnes filie carminis. & excelsa q̄;
timebunt. & formidabunt in uia. Florebit
amygdalus. & impinguabit locusta. &
dissipabūt capparis. Quia ibit homo in do
mum eternitatis suę. & circuibunt in pla
tea plangentes. Antę q̄ rumpatur
funis argenteus. & recurrat uitta au
rea. & confringatur urna ad fontem. & in
frangatur rota sup cisternam. & reuer
tatur puluis in terrā suā. unde erat. &
spūs reuertat ad deum qui dedit illum.
Vanitas uanitatum dixit ecclastes. &
omnia uanitas. Cū q; esset sapientissimus
ecclastes docuit populum. & enarrauit q̄
fecerat. & inuestigans composuit parabo
las multas. Quęsiuit uerba utilia. & scrip
sit sermones rectissimos ac ueritate ple
nos. Verba sapientiū sicut stimuli. & si
cut claui in altum defixi quę per magistro
rum consilium data sunt a pastore uno. Hūc
amplius fili mi ne requiras. faciendi
plures libros. nullus est finis. & frequens q;
meditatio carnis est afflictio. Finem lo
quendi pariter omnes audiamus. Deum
time. & mandata eius obserua. hoc est om
ne hō. Cuncta q̄ fiunt. adducet in iudicium
pro omni errato siue bonum sit. siue malum.

Osculetur me osculo oris sui. Quia
meliora sunt ubera tua uino. Odo
ribus unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum. Ideo
adolescentule dilexerunt te. Trahe
me post te curremus in odore unguen
torum tuorum. Introduxit me rex in cellam
suam exultabimus. & lętabimur in te
memores uberum tuorum super uinum. Recti
diligunt te. Nigra sum. & formosa filie
rusalem. sicut tabernacula cedar. sicut
pelles salomonis. Nolite me considerare
quod fusca sim. quia decoloravit me sol.
filii matris mee pugnauerunt contra me
posuerunt me custodem in uineis. Vineam
meam non custodiui. Indica
mihi quem diligit anima mea. ubi pascas. ubi
cubes in meridie. ne vagari incipiam
post greges sodalium tuorum. Si ignoras
te o pulcherrima in mulieribus. egre
dere. & abi post uestigia gregum tuorum. &
pasce hedos tuos iuxta tabernacula
pastorum. Equitatui meo in curribus
pharaonis assimilaui te amica mea. pul
chre sunt gene tue sicut turturis.
collum tuum sicut monilia. Dentes tui
sicut greges tonsarum. quę ascenderunt
de lauacro. omnes gemellis fecundis. & ste
rilis non est in eis. Sicut uitta coccinea
labia tua. & eloquium tuum dulce. Sicut
fragmen mali punici. ita genę tuę. absque
occultis tuis. Sicut turris dauid collum
tuum. quę edificata est cum propugnacu
lis. Mille clipei pendent ex ea. omnis ar
matura fortium. Duo ubera tua sicut duo
hinnuli capree gemelli. qui pascuntur in
liliis donec aspiret dies. & inclinentur umbre.
Vade tibi in montem myrre. & ad collem
thuris. Tota pulchra es amica mea. & macula
non est in te. Veni de libano sponsa mea. veni
de libano. veni. coronaberis de capite amane
& de uertice sanir & hermon. de cubilibus
leonum. de montibus pardorum. Vulnerasti
cor meum soror mea sponsa. Vulnerasti cor
meum in uno oculorum tuorum. & in uno
crine colli tui. Quam pulchre facte sunt
mamme tue soror mea sponsa. pulchriora
sunt ubera tua uino. & odor unguentorum
tuorum super omnia aromata. Fauus distillans
labia tua sponsa. mel & lac sub lingua tua.
& odor uestimentorum tuorum sicut odor
thuris. Hortus conclusus soror mea sponsa.
hortus conclusus. fons signatus. Emissiones
tue paradisus malorum punicorum cum
pomorum fructus. Cipri cum nardo. Nardus
& crocus. fistula & cinnamomum. cum uniuer
sis lignis libani. Myrra & aloe. cum omnibus
primis unguentis. Fons hortorum puteus
aquarum uiuentium. quę fluunt impetu de
libano. Surge aquilo & ueni auster. perfla hor
tum meum. & fluent aromata illius. Veniat
dilectus meus in hortum suum. & comedat
fructum pomorum suorum. Veni in hortum
meum soror mea sponsa. messui myrrham
meam cum aromatibus meis. Comedi fauum
cum melle meo. bibi uinum meum cum lacte
meo. Comedite amici & bibite. & inebriamini
carissimi. Ego dormio & cor meum uigilat.
Vox dilecti mei pulsantis. Aperi mihi soror
mea amica mea. columba mea immaculata
mea. quia caput meum plenum est rore. &
cincinni mei guttis noctium. Expectaui ut
dilectus meus declinaret. Posui pedem meum
nunquid inquinabo illum. Dilectus meus
misit manum suam per foramen ostii. & uen
tri meo intremuerunt uiscera mea. Surrexi
ut aperirem dilecto meo. manus meę stillauerunt
myrrham. & digiti mei pleni myrra probatissima.
Pessulum ostii aperui dilecto meo. at ille
declinauerat & transierat. Anima mea liquefacta
est ut locutus est. quesiui illum & non inueni
illum. Vocaui & non respondit mihi. Inuenerunt
me custodes qui circumeunt ciuitatem. Percus
serunt me & uulnerauerunt me. tulerunt pallium
meum mihi custodes murorum. Adiuro uos filie
jerusalem. si inueneritis dilectum meum. ut
nuncietis ei quia amore langueo. Qualis est
dilectus tuus ex dilecto o pulchra inter mulieres.
qualis est dilectus tuus ex dilecto. quia sic
adiurasti nos. Dilectus meus candidus & rubi
cundus. electus ex milibus. Caput eius auruni
optimum. Comę eius sicut elate palmarum.
nigre quasi corvus. Oculi eius sicut columbe
super riuulos aquarum. quę lacte sunt lotę.
& resident iuxta fluenta plenissima. Gene illius
sicut areole aromatum consite a pigmentariis.
Labia eius lilia distillantia myrram primam.
Manus illius tornatiles aureę plene hyacinthis.
Venter eius eburneus distinctus sapphiris.
Crura illius columne marmoree quę fundate
sunt super bases aureas. Species eius ut libani
electus ut cedri. Guttur illius suauissimum.
& totus desiderabilis. Talis est dilectus meus.
& ipse est amicus meus filie jerusalem. Quo
abiit dilectus tuus o pulcherrima inter mulieres.
quo declinauit dilectus tuus. & quęremus eum
tecum. Dilectus meus descendit in hortum suum
ad areolam aromatum. ut pascatur in hortis.
& lilia colligat. Ego dilecto meo. & dilectus
meus mihi qui pascitur inter lilia. Pulchra es
amica mea suauis & decora sicut jerusalem.
terribilis ut castrorum acies ordinata. Auerte
oculos tuos a me quia ipsi me auolare fecerunt.
Capilli tui sicut grex caprarum quę ascendunt
de monte galaad. Dentes tui sicut grex ouium
quę ascendunt de lauacro. omnes gemellis fecundis
& sterilis non est in eis. Sicut cortex mali punici
ita genę tuę absque occultis tuis. Sexaginta sunt
regine & octuaginta concubine. & adolescentularum
non est numerus. Una est columba mea perfecta
mea. una est matris sue electa genetricis sue.
Viderunt eam filie & beatissimam predicauerunt.
Regine & concubine laudauerunt eam. Quę est
ista quę progreditur quasi aurora consurgens.
pulchra ut luna. electa ut sol. terribilis ut castrorum
acies ordinata. Ad nucum fructum descendi ut
uiderem poma conuallium. & inspicerem si flo
ruisset uinea. & germinassent mala punica.
Nescio anima mea conturbauit me propter quadrigas
aminadab. Reuertere reuertere sulamitis. reuertere
reuertere ut intueamur te. Quid uidebis in sulamite
nisi choros castrorum. Quam pulchri sunt gressus
tui filia principis. Iuncture femorum tuorum
sicut monilia quę fabricata manu artificis sunt.
Umbilicus tuus crater tornatilis nunquam indigens
poculis. Venter tuus sicut acervus tritici uallatus
liliis. Duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli
capree. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi
tui sicut piscine in esebon quę sunt in porta filie
rabbim. Nasus tuus sicut turris libani quę respicit
contra damascum. Caput tuum ut carmelus. & comę
capitis tui sicut purpura regis uincta canalibus.
Quam pulchra es & quam decora carissima in
deliciis. Statura tua assimilata est palme. & ubera
tua botris. Dixi ascendam in palmam & apprehendam
fructum eius. Et erunt ubera tua sicut botri uineę.
& odor oris tui sicut malorum. Guttur tuum sicut
uinum optimum. dignum dilecto meo ad potandum.
labiisque & dentibus illius ruminandum. Ego dilecto
meo. & ad me conuersio eius. Veni dilecte mi egre
damur in agrum. commoremur in uillis. Mane
surgamus ad uineas. uideamus si floruit uinea.
si flores fructus parturiunt. si floruerunt mala
punica. Ibi dabo tibi ubera mea. Mandragore dederunt
odorem in portis nostris. Omnia poma noua & uetera
seruaui tibi dilecte mi. Quis mihi det te fratrem meum
sugentem ubera matris mee. ut inuenta foris osculer
te. & iam me nemo despiciat. Apprehendam te. & ducam
in domum matris mee. ibi me docebis. & dabo tibi
poculum ex uino condito. & mustum malorum punicorum
meorum. Leua eius sub capite meo. & dextera illius
amplexabitur me. Adiuro uos filie jerusalem ne
suscitetis neque euigilare faciatis dilectam donec
ipsa uelit. Quę est ista quę ascendit de deserto
deliciis affluens. innixa super dilectum suum.
Sub arbore malo suscitaui te. ibi corrupta est
mater tua. ibi uiolata est genetrix tua. Pone
me ut signaculum super cor tuum. ut signaculum
super brachium tuum. Quia fortis est ut mors
dilectio. dura sicut infernus emulatio. Lampades
eius lampades ignis atque flammarum. Aque multe
extingui non possunt charitatem. nec flumina
obruent illam. Si dederit homo omnem substantiam
domus sue pro dilectione quasi nichil despiciet
eam. Soror nostra parua est. & ubera non habet.
quid faciemus sorori nostre in die quando alloquenda
est. Si murus est edificemus super eum propugnacula
argentea. Si ostium est compingamus illud tabulis
cedrinis. Ego murus & ubera mea sicut turris ex
quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens.
Vinea fuit pacifico in ualle filii hennon. tradidit
eam custodibus. Vir affert pro fructu eius mille
argenteos. Vinea mea coram me est. mille tibi
pacifice & ducentis custodientibus fructum eius.
Quę habitas in hortis amici auscultant. fac me
audire uocem tuam. Fuge dilecte mi. & assimilare
tu capree hinnuloque cervorum super montes
aromatum.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

rygna domoy nãay tedruna laqueari
a ṽra cypressina.

Ego flos campi et lilium conuallium
Sicut lilium inter spinas sic
amica mea inter filias. Sicut malus inter
ligna silue sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius quem desiderabã
sedi. et fructus eius dulcis gutturi meo
introduxit me rex in cellam vinariam ordinauit in me caritatem
Fulcite me floribus stipate me malis quia
ego amore langueo Leua eius sub
capite meo et dextera illius amplexabitur me
Ad nutum uos filie ierlin per capreas cer
uos q; camporũ ne suscitetis neque
euigilare faciatis dilectam donec
ipsa uelit. Vox dilecti mei ecce iste
uenit saliens in montibus transiliens
colles. Similis est dilectus meus capree
hinnulo q; ecce ipse stat post pari
etem nostrum respiciens per cancellos
dilectus meus loquitur mihi. Surge propera amica mea columba mea
formosa mea et ueni Iam enim hyems
transiit imber abiit recessit flores
apparuerunt in terra nostra tempus puri
dinis adhuc Vox turturis audita
est in terra nostra Ficus protulit grossos suos
vinee florentes dederunt odorem suum. Surge propera amica mea speciosa
mea et ueni columba mea in foraminibus petre in caverna maceriae. Ostende michi faciem tuam sonet
uox tua in auribus meis. Vox enim tua
dulcis et facies tua decora Capite nobis
vulpes parvulas q demoliuntur uineas. nam vinea nostra floruit dilec
tus meus michi. ego illi qui pascitur inter lilia donec aspiret dies et in
clinentur umbre Reuertere similis
esto dilecte mi capree hynulo q; cer
uorũ super montes bether.

In lectulo meo per noctes quesiui quem dilexit anima
mea quesiui illum nõ inueni Surgam et circuibo ciuitatem
per uicos et per plateas queram quem dilexit
anima mea quesiui illum non inueni Inuenerunt me uigiles qui custo
diunt ciuitatem Num quem dilexit
anima mea Modicum cum pertransissem eos inueni quem dilexit anima
mea tenui eum nec dimittam donec introducam illum in domum
matris mee et cubiculum genetricis mee Ad nutum uos filie ierlin per
capreas cer uos q; camporũ ne suscitetis
neque euigilare faciatis dilectam donec
ipsa uelit. Que est ista q ascendit per
desertum sicut uirgula fumi ex aromatibus murre et thuris et universi pulueris pigmentarii Ecce lectulum salo
monis. Sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis
israel Omnes tenentes gladios ad bella doctissimi Unusquisque
q; ensem super femur suum propter timores
nocturnos Ferculum fecit sibi rex sa
lomon de lignis libani Columpnas
eius fecit argenteas reclinatorium
aureum ascensum purpureum medium
stratum caritate propter filias ierlin
Egredimini et videte filie syon regem
salomonem in diademate quo coro
nauit illum mater sua in die desponsationis illius et in die letitie cordis eius.

Quam pulchra es amica mea quam
pulchra es oculi tui columbarum absque eo
quod intrinsecus latet Capilli tui sicut
greges capraꝝ que ascenderunt de
monte galaad Dentes tui sicut gre
ges tonsarum que ascenderunt de lauacro omnes gemellis fetibus et sterilis non
est in eis Sicut uitta coccinea labia
tua et eloquium tuum dulce Sicut fragmen mali punici ita genae tue absque eo quod intrinsecus latet Sicut turris dauid collum tuum quod edificatum est
cum propugnaculis mille clipei pendent
ex eo omnis armatura fortium
duo ubera tua sicut duo hynuli ca
preae gemelli qui pascuntur inter lilia
donec aspiret dies et inclinentur umbre Vadam ad montem murre
et ad colliculum thuris Tota pulchra es amica mea
et macula non est in te Veni de libano sponsa mea veni de libano
veni coronaberis de capite amane
dentium leonum de montibus pardorum de montibus
hermon et sanir de cubilibus
leonum de montibus pardorum Vulnerasti cor meum soror mea sponsa mea
vulnerasti cor meum in uno oculorum
tuorum et in uno crine colli tui Quam pul
cre sunt mamme tue soror mea sponsa mea pulciora sunt ubera tua uino
et odor unguentorum tuorum super
omnia aromata Fauus distillans

labia tua sponsa · mel · et lac sub lingua tua · et odor vestimentorum tuorum sicut odor turis · Ortus conclusus soror mea sponsa ortus conclusus fons signatus · Emissiones tue paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus · cipri cum nardo nardus et crocus · fistula et cynnamomum cum universis lignis libani · Mirra et aloe cum omnibus primis unguentis · fons ortorum puteus aquarum viventium que fluunt impetu de libano · Surge aquilo et veni auster · perfla ortum meum et fluant aromata illius ·

CV

Veniat dilectus meus in ortum suum ut comedat fructum pomorum suorum · Veni in ortum meum soror mea sponsa · messui mirram meam cum aromatibus meis · Comedi favum cum melle · in eo bibi vinum meum cum lacte meo · Comedite amici et bibite · et inebriamini carissimi · Ego dormio et cor meum vigilat · Vox dilecti mei pulsantis · aperi mihi soror mea amica mea · columba mea · immaculata mea · quia caput meum plenum est rore · et cincinni mei guttis noctium · Exspoliavi me tunica mea quomodo induar illa · Lavi pedes meos quomodo inquinabo illos · Dilectus meus misit manum suam per foramen · venterque meus intremuit ad tactum eius · Surrexi ut aperiam dilecto meo · manus mee stillaverunt mirram · et digiti mei plenum mirra probatissima · Pessulum ostii mei aperui dilecto meo · at ille declinaverat atque transierat · Anima mea liquefacta est ut dilectus locutus est · quesivi et non inveni illum · vocavi et non respondit michi · Invenerunt me custodes qui circuierunt civitatem · percusserunt me · et vulneraverunt me · tulerunt michi pallium meum · custodes murorum · Adiuro vos filie ierusalem si inveneritis dilectum meum · ut annuntietis ei quia amore langueo · Qualis est dilectus tuus ex dilecto · o pulcherrima mulierum · qualis est dilectus tuus ex dilecto · a quia sic adiurasti nos · Dilectus meus candidus et rubicundus · electus ex milibus · caput eius aurum optimum · comme eius sicut elate palmarum · nigre quasi corvus · Oculi eius sicut columbe super rivulos aquarum que lacte sunt lote · et resident iuxta fluenta plenissima · Gene illius sicut arole aromatum consite ad

apigmentarius · labia eius labia distillancia mirram primam · Manus illius cornaciles auree plene iacinctis · venter eius eburneus distinctus saphiris · Crura illius columpne marmoree que fundate sunt super bases aureas · Species eius ut libani · electus ut cedri · Guttur illius suavissimum · et totus desiderabilis · talis est dilectus meus · et iste est amicus meus filie ierusalem · Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima mulierum · quo declinavit dilectus tuus · et quaeremus eum tecum ·

CVI

Dilectus meus descendit in ortum suum ad areolam aromatum ut ibi pascatur in ortis · et lilia colligat · Ego dilecto meo · et dilectus meus michi qui pascitur inter lilia · Pulcra es amica mea suavis · et decora sicut ierusalem · terribilis ut castrorum acies ordinata · Averte oculos tuos a me quia ipsi me avolare fecerunt · Capilli tui sicut greges caprarum que apparuerunt de galaad · Dentes tui sicut grex ovium que ascenderunt de lavacro omnes gemellis fetibus · et sterilis non est in eis · Sicut cortex mali punici · sic gene tue absque ab occultis tuis · Sexaginta sunt regine · et octoginta concubine · et adolescentularum · non est numerus · Una est columba mea · perfecta mea · una est matri sue electa genitrici sue · Viderunt eam filie · et beatissimam predicaverunt · et regine et concubine laudaverunt eam · Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens pulcra ut luna · electa ut sol · terribilis ut castrorum acies ordinata · Descendi in ortum nucum ut viderem poma convallium · et inspicerem si floruisset vinea · et germinassent mala punica · Nescivi anima mea conturbavit me propter quadrigas aminnadab · Revertere revertere sunamitis revertere revertere ut intueamur te ·

CVII

Quid videbis in sunamite nisi choros castrorum · Quam pulcri sunt gressus tui in calciamentis filia principis · Iuncture feminum tuorum sicut monilia que fabricata sunt manu artificis · Umbilicus tuus crater tornatilis numquam indigens poculis · Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis · Duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli capree collum tuum sicut turris eburnea · Oculi tui sicut piscine mesebon · que sunt in porta

filie multitudinis. Sicut lilium inter
spinas sic amica mea inter filias. Sicut
malus inter ligna silvarum sic dilectus
meus inter filios. Sub umbra illius quem
desideraveram sedi et fructus eius dulcis
gutturi meo. Introduxit me in cellam
vinariam ordinavit in me caritatem.
Fulcite me floribus stipate me malis
quia amore langueo. Leva eius sub capite
meo et dextera illius amplexabitur me.
Adjuro vos filie Jerusalem per capreas
cervosque camporum ne suscitetis neque
evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit.
Vox dilecti mei ecce iste venit saliens in
montibus transiliens colles. Similis est
dilectus meus capreae hinnuloque cervorum.
Ecce ipse stat post parietem nostrum
respiciens per fenestras prospiciens per
cancellos. Ecce dilectus meus loquitur mihi
surge amica mea speciosa mea et veni
columba mea in foraminibus petrae in
cavernis maceriae ostende mihi faciem
tuam sonet vox tua in auribus meis vox
enim tua dulcis et facies tua decora.
Capite nobis vulpes parvulas quae demolimur
vineas nam vinea nostra floruit. Dilectus
meus mihi et ego illi qui pascitur inter
lilia donec aspiret dies et inclinentur
umbrae revertere similis esto dilecte mi
capreae hinnuloque cervorum super montes
Bether. In lectulo meo per noctes quaesivi
quem diligit anima mea quaesivi illum et
non inveni surgam et circuibo civitatem
per vicos et plateas quaram quem diligit
anima mea quaesivi illum et non inveni
invenerunt me vigiles qui custodiunt civitatem
num quem diligit anima mea vidistis
paululum cum pertransissem eos inveni
quem diligit anima mea tenui eum nec
dimittam donec introducam illum in domum
matris meae et in cubiculum genitricis meae
adjuro vos filie Jerusalem per capreas
cervosque camporum ne suscitetis neque
evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit.
Quae est ista quae ascendit de deserto
deliciis affluens
innixa super dilectum suum. Sub arbore
malo suscitavi te ibi corrupta est mater
tua ibi violata est genetrix tua pone
me ut signaculum super cor tuum ut
signaculum super brachium tuum quia
fortis est ut mors dilectio dura sicut
infernus emulatio lampades eius
lampades ignis atque flammarum quae
multae aquae non potuerunt extinguere nec
flumina obruent illam si
dederit vir omnem substantiam domus suae pro
dilectione quasi nihil despiciet eam. Soror
nostra parvula ubera non habet. Quid
faciemus sorori nostrae in die quando
alloquenda est. Si murus est edificemus super
eum propugnacula argentea. Si ostium
est compingamus illud tabulis cedri

nis. Ego murus et ubera mea sicut turris
ex quo facta sum coram eo quae
reperiens pacem meam. Si
vineam habuit pacifico meam. Si
ipse pro custodibus
fructus eius quae habitat in hortis
amici auscultant te fac me audire
vocem tuam. Fuge dilecte mi
assimulare capreae hinnuloque cervorum
super montes aromatum.

Incipit prologus in libro sapientie.

Liber sapientie apud hebreos
nullus est inde ipse titulus
cum magis eloquiorum revolvere
quidam plurimi eum esse affirmant qui pro
nullum sapientia nominandum quia meo
ad meritum qui est sapientie per
dilectionem explanatum.

Incipit liber
Iustus ut palma florebit sicut cedrus
Libani multiplicabitur in domo domini
quasi oliva speciosa in campis. Quasi
platanus exaltata sum iuxta aquam in
latitudine. Quasi cinnamomum et balsamum
aromatizans odorem dedi. Quasi myrrha
electa dedi suavitatem odoris. Quasi
galbanum onyx et stacte et quasi
libani non dimissi fumi tabernaculi
quasi terebinthus extendens ego
palmas meas. Quasi vitis fructificavi
suavitatem odoris mei. Et flores mei
fructus honoris et honestatis. Ego
mater pulchrae dilectionis et timoris
et agnitionis et sanctae spei. Ego
autem sum data omnibus filiis meis
qui sunt ab eo. Transite ad me omnes
qui concupiscitis me et a generationibus
meis implemini. Spiritus enim
meus super mel dulcis et hereditas
mea super mel et favum. Memoria
mea in generationes saeculorum.
Qui edunt me adhuc esurient et qui
bibunt me adhuc sitient. Qui audit me
non confundetur et qui operantur in me
non peccabunt. Qui elucidant me vitam
aeternam habebunt. Haec omnia liber
vitae testamentum altissimi fides
agnitionis et perfecta sanctorum
sapientia. Haec dixit dominus ut
augeatur in omnibus nobis virtus
timoris sui. Verbum sapientiae
manifestavit sapientiam suam et
ostendit gloriam suam. Apud sanctos
habitat sapientia et in filiis hominum
requiescit. Possidebit in sortem
sanctorum et in electis habitationem
habebit. Haec ergo vobis sancti
desiderabilia habete sapientiam
et disciplinam et in infirmitate
et mansuetudine vestra. Haec
est enim sapientia et disciplina
ut quae placent deo faciatis
et ut non ignorantiae vestrae
sed sapientiae dei gloriam
confiteamini. Initium sapientiae
timor domini et cum fidelibus in
utero creata est et cum electis
hominibus conversatur et cum
iustis et sanctis habitat. Timor
domini sapientiae et disciplinae
est initium. Fides et mansuetudo
ipsius est dilectio. Custodi
timorem domini in illo
perseverabis et accedes ad
illum in simplicitate cordis
tui. Time deum et in illo
mandata eius custodi haec
enim omnis hominis est. Non
enim habebit absolvi qui non
timet deum et non intelliget
sapientiam nisi post tentationem
illius. Non enim recipietur
nisi qui probatus fuerit in
tentationibus. Non enim
malevolam animam non diligit sapientia
nec habitabit in corpore subdito peccatis.
Spes enim et fides dirigentem effugiet fictum
cogitatum et separabit se a consilio insipientium
et corripietur a superveniente iniquitate. Benignum est enim spiritus sapientiae humanum
et non liberabit maledictum blasphemum labia
sua quoniam renum illius testis est deus et cordis illius
scrutator est verus et linguae eius auditor. Quoniam spiritus domini replevit orbem terrarum
et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis.
Propterea qui loquitur iniqua non potest latere nec praeterit illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impiorum erit
interrogatio illius auditio autem verborum illius ascendit ad dominum in correctionem iniquitatum illius quia auris zeli audit omnia
et tumultus murmurationis non

absconde nau[m] & iudore ergo nol aīm
mmaōne que nichil pro dei ⁊ ꝛ
one parue lingue q̄ma lerino obl
arul mmanū nominbr gl aūr qd ūm
mortaur occidit adam ⁊ olue felare mer
roze uire nē u; acquirmus ꝑ dnoū
i operib; manū ſuaꝝ qm deus nō fecit
mortem ner letatur in perdone uiuo
rū ſ creaūr n deus ut ēēnt omīa fa
nabiles fecit nationes orbil trax nō
u est in illi medicamentum exēmi
iuer ī terꝛ regnū ī tm ꝓfunda n
pe perua est ſi mortalis munstra aūt
mortis acquisito ⁊ impū aūt manib;
rūbit accerbeūt illam ⁊ estimante
illā amīā deliuerunt ⁊ ſponsiones
ꝓuenūt ad illam qm morte digni ſ
qm fuit ex pte illius ⁊ dixerunt n mi

Dixerunt in ſpīs coguantes
apud ſe non recte exiguū tēm
redio ē tpis nre nē ūd est refrigiū in
fine hoīs nō ē qm agnitus sit reuilul
ab ī feris qz ex nichilo nati sumus ⁊
post hoc erimus tm nqm nō fuimus
flatus est ī narib; nīr
ſermo ſanctus ad comonendū cor
nīm qz ex fumo ſtus est corpus
nīm ⁊ ſpīs diffundet tanq̄ molle
aer ⁊ liquet uita nīa tanq̄ uestigiū
nubis ⁊ sicut nebula dissoluet ⁊
fugata est a radiis solis ⁊ aggraūata
ul aggrauata nomen nīm obliui
one ⁊ tempꝰ ꝑtīs memo hēbit nre
mozam opꝰ nr; nichil
nil est tempus nīm ūd est reuilio fi
nis nīm qm obligata est nemo re
uertit ⁊ uenit ergo ⁊ fruamur bonis
ſ sūt ut am creatura tanq̄ ī iuuen
te celeriter ⁊ uino ꝓfluo ⁊ unguentis
nos ꝛpleamus ⁊ nō ꝓtereat nos imple
amus ⁊ flos tpis coronemus nos rosis
ante quam marcescant ⁊ nullum pa
tum sit q̄d ū p ꝓfluat luxuria nīa
nemo nīm ꝛ eloz sit luxurie nre
ubiq; relinquamus signa letitie qm
hec ē pars nā ⁊ ist est loz ⁊ premia
mus pauperem iustū ⁊ non parcamus
uidue ⁊ nec ueterani reuerentur canos
multo tpe ⁊ si aūt fortitudo nīa ſit
infirmabit q̄d n ī senio ē infirmabit
neminē ⁊ circūueniamus g̃ inſ
nū ⁊ qm inutilis est nobis ⁊ contrarius

est operib; nīs ⁊ improperat nobis
peccata legis ⁊ diffamat in nos pecca
discipline nre ꝓfitetur se habere
ſciam dī ⁊ filium dī se nominat ⁊ ꝛ est ex
cogitatores nr ⁊ graue est nobis ⁊ ad uidendū qm
dissimilis ē alius uita illi ⁊ immutate
sūt uie eius ⁊ tanq̄ nugaces existima
mur ab illo ⁊ abstinet se a nīs
tanq̄ ab immundicis ⁊ ꝓfert nouissi
ma iustoz ⁊ gloriatur se deum patrē
habere uideamus ergo si sermones illius
ueri sint ⁊ temptemus que euenia
ēnt illi ⁊ sciemus que erunt nouissim
a illius ⁊ si est uerus filius dī suscī
piet illum ⁊ liberabit illum de manib;
ꝛsariorum contumelia ⁊ tormento in
terrogemus eū ut sciamus reuerentia
eius ⁊ probemus patientiam illius ⁊ mo
remur pessima ꝛdemptionis eius erit ⁊ respe
ctus ex sermonib; illius ⁊ cogitauerunt
ꝛ et errauerunt excecauit n illos malu
cia coz ⁊ nescierunt sacramēta dī nr; nec
ꝛdem sperauerunt ꝛdem iustitie ⁊ ꝛ
udicauerunt honorem aīaꝝ sanctaꝝ
dē ⁊ creauit homīem ut essent imagi
ad imaginem similitudinis sue fe
cit illum ⁊ inuidia aūt diaboli mors i
uenit ī orbem terre imitantur aūt
illum qui sunt ex parte illius

Videbunt aūt iustoz ⁊ ꝛ
gauget illos tormentum mortis ⁊ ꝛ
sunt oculis ī ꝓspectu mortis estima
ti est affectio exitus illoꝝ ⁊ abeū
ne multo magis abierunt ⁊ exterminū ⁊
qd a nobis est iter exitus illi aūt sūt
in pace ⁊ si coram hoīb; tormenta pas
si sunt spes illoꝝ ꝛ mortalitate plena
est ⁊ paulo ut exigua immutati bene dis
ponentur quia deus temptauit illos ⁊
inuenit eos dignos se tanq̄ aurū in illos
in fornace probauit illos ⁊ ſi holoca
usti hostiam accepit illos ⁊ in tpe erit
respectus illoꝝ fulgebunt iusti ⁊ tan
quā scintille ī arundineto discur
rent ⁊ iudicabunt nationes ⁊ dominabūtur
populis ⁊ regnabit dominus illoꝝ in ꝑp
petuū ⁊ qui confidunt in illum intelli
gent ueritatem ⁊ fideles ī dilectione
acquiescent illi quia donū ⁊ pax est
electis eius quia ſ secundū q̄ to
gitauerunt correptionē habebunt.

gum neglexerunt pr̃ nullū radiõ re
cesserunt. Sapiãm v. disciplinam
qui abiect infelix est. nuagiã est spes
illorum. ilabores sine fructu. inutilia
opa eor. & uideres eor. in ignorãcia sunt
nec quissim filii eorum. & maledicta
creatura eorum qm̃ felix ē sterilis. & do
mus nunq̃ macule nescient thorum i de
licto habebit fructum i respectõe aiã
scã. ispado qui nõ operatus est per
manus suas iniquitatem nec cogi
tauit ad nõsis dominũ nec fidelissima
dabit. n. mlt fidei donũ electum. sors
in templo di accepissima. unoz. u
laborum gloriosus est fructus. ei
nõ deficit radix sapie illi aũ adhe
rebit. iniquitatum nõ erunt. ab iniquo
thoro leũ et ursus nabit. sic nudem lõ
ge nunc erũt in nichilum computa
buntur. sine honore erit nouissima
senectus illorum. sin celerius de
functi fuũt. nõ habebũt spem nec in
die agnitionis allocutionem. sa
cones. n. iniquę dure sunt q̃ summa
rõnis.

Quã pulc̃ est casta generatio cum
caritate. Immortalis ē. n. memo
ria illius. quã. apud deum nota est
et apud hões. cum p̃sens est. ulciam i
mitantur. desiderant eam. cũ ductus
est. inquit coronata triumpha
bat. i cõiquinatorũ certaminum
p̃mia. unicus. enim genus aũ in
pios multitudo nõ erit utilis. nec ul
line plantationes nõ dabũt radi
ces alte nec stabile firmamentũ
collocabunt. et ramis i tẽp̃e gem
nabunt. infirme posita a uento
mouebuntur. et infirmitate
uenti eradicabuntur. et frãgẽtur. u
sq̃ ramuli eorum. et fructus illor. im
maturi erũt ad manducandũ. et q̃
uis sint apti ex iniquis. n. omnes si
ii quos nascentes testes sunt nequi
tie ad uersus parentes interrogande
cũ discutiũt aũ. in morte p̃occupa
ti fuũt. i refugio erit. Generatio nu
ptiabilis est. non diuturna. et
nõ annoz. computatio. Canus est
sensus hominis. et etas senectutis
uita immaculata. placens deo fac
dilectus. inuenit. nec pcessores nisi

iamus est. Rapuit est ne malicia
mutaret intellectum eius aut ne
fictio deciperet aiam illius. Fatua
nõ. n. nugacitatis obscurat bona. et
inconstantia concupiscentie eclipsat
tur sensum sine malicia. Consum
matus in breui explevit multa tem
pora. placita. n. erat deo aia illius. p hoc
properauit educere illum de medio
iniquitatum. populi aũt uidentes. et
non intelligentes. nec ponentes cum
in pcordio talia. quia gra dei et misa
cordia est in sctos eius. et respectus est electos illius.
Condemnabit aũt iustus mortuos
suos uiuos. et consummatus celeriter. et
longa uita iniustorum. inueterabitur
dicente scripto. uidebunt. n.
finem sapientis. nõ intelligent
quid cogitauit de illo dñs. et quare
munierit illum dñs. uidebunt. n.
et contemnent eos. illos aũt dñs irride
bit. et erunt post hec decidentes sine ho
nore. et in contumelia in mortuos in
perpetuum. quia disrumpet illos in
firmos sine uoce. et commouebit illos
a fundamentis. usq; ad supremum
desolabuntur. et erunt gementes. et
memoria illorum peribit. cogitatione peccatum timidi
reducent eos illos. et arguent os suos
peccata.

Venient iusti in magna fidu
cia ad uersus eos qui se angus
tiauerunt. et qui abstulerunt labores
illorum. uidentes turbabuntur. et
more horribili. et mirabuntur in sub
itam insperate salutis. gementes p
angustia spũs. dicentes intra se pe
nitentiam agentes. et p angustia spũs ge
mentes. hic est quos habuimus aliq̃n
derisum. et in similitudinem i pro
pũ. nos insensati uitam illor. es
timabamus insaniam. et finem illor
sine honore. ecce quo modo computati
sunt filios dei. et inter sctos sors illorum est.
Ergo erauimus a uia ueritatis. iusti
tie lumen nõ luxit nobis. et sol intel
ligẽtie non est ortus nobis. lassa
ti sumus in uia iniquitatis. et perdito
nis. et ambulauimus uias difficiles.
uiam aũt domini ignorauimus. quid
nobis pro fuit superbia. aut diuitiarum
iactantia quid contulit nobis. Tran

pie

erunt omia illa tamq̃ umbra · tranq̃
q̃ nunc aut pterit · tranq̃ · nauiq̃
pulsat fluctuantem aĝ cum ei pter
lerit non est uestigium inuenire u;
sem nec carine illius in fluctib; aut
auis q̃ uolat in aere · cuius nullũ ĩ
uenitur argumentum transitus illius · ſ; tñ
sonitus alas · uibãs leue uentũ · leuidq;
pcussa ĩ locũ determinatum diuisit aer · q
mox ĩ se reclusus est · ut ignoret uestig
sinus illius · sic nos nati · mox deficim
mus & · nullum q̃dẽ signũ
ostẽdere · q̃ malignitate abscõ
sumpti sumꝰ · talia dicentes · ĩ
uenio hũ q̃m precuiet · cpũ spes impii
q̃ tanq̃ fumꝰ est · q̃ uento tollitur · tanq̃
spuma gracile · & q̃ procella dispergitur · ĩ
tanq̃ fumꝰ qui q̃ uento diuidꝰ est ·
tanq̃ memoria hospitis unius diei
p̃teriens · sic iustꝰ si p̃mat inuenet · ia
dominꝰ & merces eoꝝ · & cogitabit eoꝝ ap
altissimꝰ · ideo accipient regnũ decoris
& diadema speciei de manu dñi · q̃m dex
tera sua teget eos · & brachio sco suo defende
t illos · accipiet armaturam zelus ſ
ſ · & armabit creaturam ad ultionẽ ĩ
imicos · induet q̃ loricã iustitiam · & acci
piet pro galea iudicium rectum · sumet
scutum inexpugnabile equitatem · &
exacuet ad iram durum · & lanceam · & pug
nabit cum illo orbis terrarum · contra · ĩ sensa
tos · ibunt directe emissiones fulgu
rum · & tanq̃ bene curuato arcu nubiũ
exient ad immutabilem · ad eum locꝰ unde
emittãtur · & a petrola ira plene mittetur gra
dines · & indignabit in illos aq̃ mare · & fl
umina contra erunt durã · & conteret illos
stabit uentus spiritus · tanq̃ turbo · uen
dunder illos · & ad herentium p̃ducet
omnem terrã · & iniquitas illoꝝ · mutabit gen
tes · & euertet sedes potentum · & eloquẽ
sapientes · ecce audite ergo reges · & intelligite · discite
iudices finiũ terre · præbete aures uos q̃ continetis multi
tudines · & placetis uobis in turbis gen
tium · q̃m data est a dño potestas uob
& uirtus · & ab altissimo · qui interrogabit
opa uestra · & cogitationes scrutabitur ·
q̃m cum essetis ministri regni illius · non
recte iudicastis · neq; custodistis legem iustitie
· & uoluntatem dei ambulastis · horren
der · & cito apparebit uobis q̃m iudicium
durissimum · his qui præsunt fiet · exi
guo · n · conceditur misericordia · potẽ
tes potenter tormenta patientur · non · n · subtra
het psonã cuiusq; dominus · nec est ali
ũ timebit magnitudinem
cuiusq; quia pusillum · & magnum ipse fe
cit · & equaliter cura est illi de omnib; · fortio
ribus autem fortior instat cruciatus · ad uos ergo
reges sunt hæ sermones mei · ut discatis sapiãm · & non excidatis · Qui n · custo
dierint iustificationes iuste iudicabuntur · & q̃
didicerint iustificationes inuenient quid defen
dant · Concupiscite ergo sermones meos · & desi
derate eos · & erudiemini disciplinam · Clara est
& que numq̃m marcescet · sapientia · & fa
cile uidetur ab his qui diligunt eam · & in
ueniuntur ab his qui diligunt eam · Occur
rit illam q̃ concupiscunt · ut ei se ipsi ostendat · Qui de luce
uigilauerit ad illam non laborabit · assidẽ
tem aut illam foribus suis inueniet · Co
gitare ergo de illa sensus est · & summa uigi
lantia q̃ uigilauerit p̃pter illam cito erit secu
rus · cpũ dignos se ipsa circuit · quærens
· in uiis ostendit se illis hylariter · in omni p̃uidentia occurrit illis · q
cum · in · illius uerissima est disciplina · concupiscentia · Cura q̃ disciplinæ
dilectio est · & dilectio custodia legum il
lius est · & custodire aut legũ confirma
tio incorruptibilis est · & incorruptio a
facit ee p̃ximum de · & concupiscentia
regni; sapiẽtie deducet ad regnũ p̃petu
um · si ergo delectamini in sedib; · & sce
ptris regesq; populi diligite sapiãm ut ĩ
p̃petuum regnetis · Diligite lumen sa
pientie omes qui p̃estis populis · Quid est
aut sapia · & quẽ ad modũ facta sit re
feram · nec abscondam a uob sacra
menta dei · sed ab initio nativitatis ĩ
uestigatio · & p̃nam illius cognoscam · &
illius · nec p̃tereo ĩuidiam · & cum mul
tis talescente ne ipsa · quia talis homo
non erit p̃ceps sapie · & utrumq; aut
sapientem · & amatã est orbis terrarum · & ĩ
re sapiens populi stabilimentum est ·
ergo accipite disciplinam p̃ sermo
nes meos · & proderit uobis ·

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

VII Sum quidem ego mortalis homo similis omnibus hominibus et exigue etatis homini qui pulvis est et umbre similis et parvi intellectus et legem mortis patior sicut et ceteri. Novi enim me ex terra formatum et in die unius hore in terram redigendum. Sed quia sapientia Dei est et ipsa Deus sicut scriptum est, audivi et accepi eam a Deo. Quapropter supplicavi et data est mihi prudentia et invocavi et venit in me spiritus sapientie. Et preposui illam regnis et sedibus et divitias nichil esse duxi in comparatione illius. Nec comparavi illi lapidem pretiosum quia omne aurum in conspectu illius arena exigua est et tanquam lutum estimabitur argentum in conspectu illius. Super salutem et speciem dilexi eam et proposui pro luce habere illam quia indeficiens lux est illius. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa et innumerabilis honestas per manus illius et letatus sum in omnibus quia antecedebat me ista sapientia et nesciebam quia horum omnium mater est. Quam sine fictione didici et sine invidia communico et honestatem illius non abscondo. Infinitus enim thesaurus est hominibus quo qui usi sunt participes facti sunt amicitie Dei propter disciplinam tibi commendati. Merito autem dona mea dixerunt de illa quia ipse dux est sapientie et director sapientium est et manum eorum et illius sermones et mores in sua dispositione. Nec scientia boni operis eorum ignorabatur ab ea sed manifestabat divitias in operibus honestis habens scientiam universorum. Hanc dilexi et exquisivi a juventute mea et quesivi sponsam mihi eam assumere et amator factus sum forme illius. Honorificat nobilitatem conversationem illius gloriatur quia et omnium dominus dilexit illam. Ostium enim est discipline Dei et electrix operum illius. Si divitias appetit in vita quid sapientia locupletius que operatur omnia. Si autem sensum operatur quis horum quia artifex horum omnium magistra est. Si quis desiderat scientiam magnam et hanc intuetur sapientes solertiam in loquendo et linguas parvulorum exercebit. Si cogitationes diligit quia sapientia est mulierum quas detexit. Si divitias desiderabile possessionem in vita et honorificentiam ad gloriandum quis plura quam sapientia que omnia fecit verbo suo et illud quod jussum est operatum est per illam. Si prudentiam ostendit quia doctrix omnium est docet enim continentiam et prudentiam et justitiam et virtutem quibus utilius nichil est in vita hominibus. Et si multitudinem desiderat scientie deligunt quia prima fuit plasmatarum et finis illius est magnus et sapientia sermonum illius enarrabitur et non deficiet. Signa autem et prodigia priusquam fiant scientia novit et ipsa providit ergo hanc ad duce et nichil abhominandum scies cum illa communicavit de verbis eius et assumptio cogitationis illius meditatio. Hec ego cum hanc cognovissem ad deum meditatus sum et deum precatus sum et dixi ex toto corde meo.

VIII Fingitur gaudere usque ad finem capituli. Et dixi proposui hanc habere mecum sciens quoniam erit mihi bonorum consiliatrix et exhortatio curarum et tristitie. Propter hanc habebo claritatem apud turbas et honorem apud seniores etiam adolescens. Acutus in judicio et in conspectu potentum admirabilis ero.

pre

ri facies principum non abuntur me
nec mirabuntur me eloquentem
me respicient nec inuocabunt me
plima manus consilio imponent pre
helv phant immortalitatem nime
moriam eternam his qui post me futu
ri sunt relinquere disponam ps hos enarra
re ut erudiri debeant me au
dientes reges horendi nimium ut iudices
uos ut dei estote nimirum ut
domui meam oquescam cum illa so
n hēram narrationem querelam illius
nec recedam a metis illius et lenta ri
gaudium et cogitans apud me recon
moratis succedere meo qui immortalis e
cogitatione sapia nimis amicitia illius
delectatio bona ri opib; manuū illius
honestas sine defectione nec tamen me
loquele illius sapia pclaritas inconi
numerabiles sermonum ipius et ut iu
bam querens ut michi illam assum
em puer aui eram ingenios sortiq
aiam et cum essem magis bonus ueni
ad corpus magis quinquinati sed cum e
gm alii nō posse esse innocens nisi deus det
ri ipm esse sapia scire cuius est ri do
mum adii dñm et deprecatus sum illū et
dixi ex toto pcordio meo

Deus pm meor et qui misericordia ora
bo tuo et sapia tua genitus hoiē
ut dominaretur creature que ate fa
ce ut disponat orbem terr in equita
te et iustitia iudicium iudicare recti
tudine cordis iudicium tui accipe
re sedis tue assistrīce
sapiam et noli me reprobare a pue
ris qui seruus tuus sum ego et filius
ancille tue homo infirmus et exiguus tpr
minor ad intellectum iudicii et legū
et cognoscam et enumerabo mē filios ho
minū si ab illo fuerint sapia tua immu
chium putabit tu a electis tuis regē
pplo tuo et dicam filiorum tuor et
filiar edificii me edificare templū t
nomini tuo et tuo incensum sacrificiū
me altare simulacrum mei tabernaculi
sci tui qd preparasti ab initio et cum
sapia tua que noui opa tua que erant
tunc cum orbem terr faceres stabat
qd ad placitum erat oculis tuis et
id directum in preceptis tuis et nunc illā
de celi sedis tuis et a dextra magnitudinis
tuae ut mecum sit et mecum

laboret et sciam quid acceptum sit ap
te et in omnia recte et dic
ere me magnifice et sobrie et iusto dig
nus tua potentia et enim accepta opa
mea et disponam ps illius et ero
dignus sedium pris mei Quis homi
num potest scire consilium dei aut quis
potest cogitare quid velit deus cogita
tiones mortalium timide et incerte
prouidentie tue coepisti et qd corrupt
aggrauat aiam et terrena ysticad depri
mit sensū multa cogitantem et docti
cale estimamus que nra sunt et que
in promptu sunt inuenimus cum la
bore que autem sunt celi quis inuestiga
bit sensum aut tuū quis sciet nisi tu de
dis sapiam et misisti spm tuū de
altissimis et sic recte sunt semite eorū q
sunt in terra et placent dilecti tui
homines et iam p sapiam salui fiunt et
cum q placuerint et dominare appari
te illum qui primus formatus est
tus est ad pr orbis terr cum solus
eet creatus custodiuit et eduxit illū de
delicto suo et dedit illum dedit illi virtutem
ut regeret omnia et ab iniqui
tate recessit in ultus iniq pnam ho lua
mitatis et ignorantia per quam pec
dens erant sanauit tum sapia pp
rempublic ligni et nisi ligni nauis fuer
in consensu superbie eius ne nationes
exterminasset fuit unus qui seruauit ut
querela ad ri filius mulieris erudiuit
et filius mulieris custodiū
et nisi ap mirabilis ipse libauit fugien
tem descendente igne per ciuitatem quin
que stimonii uerissime fumigabunda
et arse de terra tua in sto rei structui ha
bitet arbores ri credibilis aie memori
et stans signum sem salis Sapiam
ne presumes nō nisi impii fuerit
ut ignorarent bona ri et sapiente fue
relinquerent hominib; memoriam ut
hec que peccauerunt nec laē potu
isset Sapia aie hos quos ob ser
uauit a dolorib; liberauit hec autē pro
fugum ne fili nullum dereliquit qui
al rectas et dedit illi regnū dei et dedit
illi scām scīa honestauit illum in
laboribus et complenit labores illius in
fraude eius et ad illi affuit et
honestū fecit illum custodiuit illū
ab inimicis et a seductorib; tutauit

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

illum & certamen facere dedit illi. ut ille
cerer. videret quē omnium potentior est. la
pientia. hec uendum nullum non de
liquid. ; apprehendit. libauit eum. & sedi
dit. cum illo nil foueam. in nullius
non deliquid illum donec afferret illi
cepē regni. potentiam adūlus eos qui
eum deprimebant. inuenduces ostendi
t qui maculauerūt illum. dedit illi
clauicem etiam. hec ppter nullum
usum sine qrela libauit. a nato
mb; q illum opprimebant. in aut
u ayam sua di. uidere & reges horen
dos impedens. signis. uendidit iusti
tiam eorum. & de duxit
eos in uia mirabili. fuit illis mu ro
nato diei. illuce stellaz protexit
uisultu illos. p nauē. rubrum. trāsi
uerit illos. p alūm unduam. inundos
aūt illoz. demersit. mirare. ab alium
dine uiscerum eduxit illos. sō iusti tu
erunt spolia impiorum. & de cantaue
runt dñe nomen tuū. & laudauerūt parter. q
sapia aperuit os mutoz. & linguas infan
cium fecit disertas. & direxit opera eoz. in
manib; ipsius.

XI

Et transierunt per desertā. & que non habi
tabatur. tetenderunt. & in locis deserti fixerunt tabernacula. & restiterunt & hostes. & inimicis re
sistere uidentes. fleuerunt. & uocauerunt te. data est illis aqua de petra. & de
rissima. necessitati. de lapide duro. p q
u. penas passi sunt. immica illoz. & de
fectione potus sui. cum habundan
tia fluminis. facta sunt. p hec cum illis de
egissent. & cum illis actum esset. & iam
prope. quidem. sempiternū. flumine
humanū. sanguinem. & dedisti. & qui eis
nunuerentur. interductione. in fā
tū occisorum. & dedisti. & illis habundā
tem aquā. sperare ostendens. p sitim q
uā fuit. & quomodo tuos exaltasses. & ad
uersarios illoz. necares. & in. tentati
sunt. iam mīa disciplinā. misericor
diā. & uisitans. & cognouerunt. quia ad modū. cum ira iudicij
tu. impiis. torquenta parantur. illos q
dem. tu quā. p. monens. probasti. illo
aūt. tu. tanquā. ter durus. interrogans. q
de. punisti. ab semes. & presentes. simul
ter. & querebantur. duplex. & illos ac
cepit. tedium. & gemitus. cū memo
ria. priorum. & audierunt. p sua
tormenta. bñ. secum agi. comentoza
tu sunt. dñm. ad misericordiā. finē. exerci
tus. & exposuerunt. & prauā. pro iecti
de uiserunt. in finem. euentus. mirabilis. fa
ctus. p cognitionib; aūt
insensati. iniquitates. illorum. & quod
quidam. & amens. & colebant. mutos. ser
pentes. & bestias. super uacuas. iu multi
tudinem. & multitudinem. mutorum.
animalium. in indictā. ut. sarent. & p
que. peccat. quis. p hec. inquietum. & on
nipotentis. & impossibilis. erat. operatus. manus. p
pria. que. creauit. & rem. tantum. ex ma
teria. informi. innumerabilem. illis. multitudinem. &
ursos. aut. audaces. leones. aut. nouige
nas. & insuetas. & bestias. aut. na
tos. & ignium. spirantes. aut. fumi o
dorem. proferentes. aut. horrendos. ab occi
sis. scintillas. emittentes. quez. non so
lum. & ira. illa. potentes. illos. exterminare. &
ualentes. p. timorem. occidere. sed. &
sine. hijs. uno. spiritu. prauti. occidi. p
sententiam. passi. ab. ipsis. his. sunt. & dis
p. ipsa. uirtutis. me. & omnia. in
mensura. & numero. & pondere. disposuisti.
multum. & nalere. ubi. solus. super
ans. semper. & murum. brachij. tui. q
resistet. quia. tanquā. momentum
statere. sic. est. ante. te. orbis. terrarum. tanquā
gutta. roris. ante. lucem. que. descendit. in
terram. misereris. omnium. quoniam. p
tes. & dissimulas. peccata. hominum. ppter. pe
nam. & diligis. & nichil. odisti. eoz. que. fecisti. nec. & odiens. ali
quid. & constituisti. aut. fecisti. & quo. modo
aut. posset. aliquid. permanere. si. tu. no
luisses. aut. q. ante. vocatum. non. esset. &
seruaretur. parcis. aut. omnib; quia. tua
sunt. dñe. qui. amas. animas.

XII

Quia. tuus. est. incorruptibilis. & tuus. spūs. omnibus. & q; hos. qui. exercuerunt. p
nos; corripis. & de quib; peccant. admo
nes. & alloqueris. ut. relicta. malicia. &
dent. in te. dñe. & illos. & inimicos. &
hostes. fortes. & de. quib. quos. & horribili
ter. & odibilia. & opera. fabebant. & mali
carmina. & sacrificia. & impia. & filios. suos
necatores. & sua. & conscios. & uiscerū
hominis. & deuoratrix. & sanguinis. &
quattuor. & parentes. animaz. & auxiliatrix. p
de. noluisti. a medio. sacerdotio. tuo. &

manus parentum mōz ut digna pp̄ēr
p̄grinacionem puerorum dī que ē om̄n
um carorē ēra. S; ihūl tanū hominū
v; pp̄ntū multū aū ē sollēs exercitus ru
uel pl̄ ut illos paulatim exterminā
rent non q̄ impiens eaq; in illo subi
ēr impios uidis aū bellū seuis aū ūlo
diuo unul exēminare ſ; parib; udi
cans dabas locū penie non ignorans
q̄m nec ē natō eoz naturalis ma
lica rōz q̄m non potat mutari cogi
tand illoz i perpetuū Senecu. ē erat m
maledictum ab initio nec umens alu
quem ueniam dūbas pecc illoz Qui
u. dicet tibi quid fecisti aut quis stab
it ē udicium tuū aū quis mōs per
tua uenet undere iniquoz homi
nū aū quis ē ip̄ut abit ip̄erium na
ōnes q̄ nō fecisti Non ē u. alius deus
q̄m tu an cum est de oīb; ut ostendat
q̄m nō i iuste udicas udicium eq; i
rec u; nam nus in conspectu tuo iniqui
rent de hui quos p̄didisti ū g̃ sic nul
lus nulle omīa disponis p̄in quoq; o
p̄z q̄ nō deb; punire cū dē mal. exercerū
ex emplas a tua uirtute uirtus u. tua
ultōe iniqū est nob; q̄d omīb; dis
es oīb; re parce bonis Virtutem u. oīs
dis tu cum non credis ē inuirtute q
tum actus hoc qui re nescunt uiam
dīna tradunt tua. dīator uirtutis ē
iniqui tuae udicat tua magna re
uerentia disponit nos Sub ēst u. ē cū
nolūs posse Docuisti a pl̄m tuū pro
ua opa q̄m oportet iustū ē humanū
ibone spem habere filios tuos q̄m udi
cans dās locū in pectis penitentie Si
n. inimicos seruoz tuoz debitos mor
ti cum tanta cautela atq; moderatione
uberalis dns tps locum ip̄e posse
nitam a malicia cum ḡtra diligū
nā udicat filios tuos quoy parentī
b; iuramēta ḡuentionēs dedisti bona
rum pmissionum Cum ergo dis
nobis disciplinam in inimicos nros mul
tiplicater flagellas ut cogitemus ḡa
cogitemus udicantes cum de nob u
dicamur spēm in mām tuā dn̄ ullus qui
minima sua ī delictare timide ueniē
per ī ter que collegerunt de diis summa
tonitrua ī. u. ī terroz uadunt erra
uerunt deos estimantes h̄ q̄ ī anima

lib; sūt sī nacam ī semanū inseuisse
more uiuentes p̄ h̄ tanq̄m puis ī sen
sus iudicū ī deūm dedit quia in
dubus uiuentib; non cōfecti sūt
dignum iudicium ex parti sunt in q
bus in que parcebant molestē ferē
bant inquibus parentes indignaban
tur p̄ter que putabant deos ui ipsi eā
ēminantur uidentes illum quem
olim negabant se nosse uerum deū
agnouerunt pp̄ q̄d ultimis condempna
tionis iuoz uenier super illos

XII

Nam autē sunt ōs hominēs in quib;
nō sub est scīa dī de hys que uiden
tur bona non potuerunt intelligere eū
qui est ne; operib; attendentes agnoue
runt quis ēēt artifex S; aut ignē
aut spīm aū aeratum aerem aut gī
stellas aū inmensam aquā aū solem
lunam rectores orbis tre deos putauē
runt Quorum si spēm delectati deos
puqueruntur tenere q̄nto hui dīa tor
cor speciosior est Genere. u. genitor hi oīa
fecerunt aut ipsi turem lopa eoz re
putam sunt ī celligēr abilis q̄m qui
hi fecit fabor est ipse magnidine
u. speciei creature cognoscibiliter
poūt cause horum uidere S; tñ ad hoc
hui minor est querela ihūl. u. for
taisse erraut dūm querentes uolen
tes inuenire ī. n. cum uopib; illius
gūsentur ī quorū ip̄ uidum hui
quā bona sunt que uidentur sīm aū
nec hui debet ignosci. Si. n. tñ potu
erunt scire ut possent estimare seculū
quo mō hui dīm facilius non in
uenerūt infelices a sūt ī mortu
oc spēr illoē est Nam appellanēnt
deos opa manuū hoīm aurū argē
tū artis ī uenōne ī similitudi
nes animaliū aut lapidē inutile
opus manus antiq; Qui lignū arti
fex faber de silua ligni rectum sc
cuat ut docte q̄ cortice omne
tarte sua utilē diligēter fabricet q̄s
ī nile in q̄ sacra uten relinquis
a hui opis ad ppanōnē cibi abu
rant ī reliquū horum ad ad nul
lum usum fiat lignū curuū ī nec
nab; plenum fulpar diligēter p
uidentiam suam ī pudiū sue ar
tis figuret illud assimiler illud u

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

uiuacerunt inuisse inuidio occupuerunt uisitauit non · u · uiuacium est uirtus ſ; precauū pena p ambulat̄ se per inuidos p̄uaricatōnem

XV

Tua deus uis suauis uerus es pacis ſ mala disponens omnia · u · super cauerunt nū timuis sacietes magnum dnem tuam · ſi non peccauimus tibi quā apte tuum computari · posse · u · re ſi nr̄ma est uisitatio · clare uite clam · nutricem tuam eadē est uita mortalium ſ non · u · ſi errorem induxit nos hominum malecarus exuogua rō · ſ umbra picture · labor tuus fragilis effigies sculptura pictura nos colores tuus aspectus ſ sensata dat concupiscentiā · diligit mortue · imagines effigiem uis aīa · malos amatores digni sunt · morte qui spēm suā · tuā bi · ſ qui fabricant illos · ſ qui diligūt · ſ qui colunt · ſ figulus molleum terram p̄mens labore nolle fingit ad usus nr̄os uniuersos · uas · ide eodem luto fingit ſ mūdi sunt mundum uasa · sibi · que ſ sil sūt · ſ ria · hoc aūt ualerum ſ sit · utile iudex est figulus ſ uanum labore uano dñs fingit de eodem luto · ille qui paulo aīa deorsū tēs fuerat · post pusillum dum se unde acceptus est · reformat aīe debitum qui ſ ebat · ſ est dum illi non q labor tamen est · nec qui breuis illi uita est · ſ conterantur cruciatib; iangū tardit ſ · ſ · ſ ·

aũ occidit per malitiam quã manu
suam retinuit exercet tpc̃ non retinetur
uer reuolabit aũ que recepta est
nam manũ effuge impossibile ẽ
genus uolle re unpu per vocandi
uem vrath̃ tu flagellati sunt
uis aquis ignẽ duct̃ pluuiis pcussi
onem passi sunt ignem ẽ sumpti
Quod mirabile erat in aqua que
omnia extinguit pluit ignis ualebat
vndex ẽ ignis orbis uisor Quodam
mirãe tpc̃ manifestabatur ignis ne cõ
durerentur que ad impios missa er
ant ardua ẽ; ut ipi indeuces sarent
quã di iudicio patiuntur persecutõe
quodam tpc̃ in aqua sup̃ iumenta ig
nis exardebat undiq; ut iquam ẽ
pe nationem exterminaret p quã san
guis eis unctis pluuiis mixtis pannis
panem decolo pstitisse dicit cũ labore
omne delectamentũ mixtis humori
onibus sapere suauitatem subtilitatem
tuã dilectionem tuam quã tuis fil
his ostendebas deseruiens unus
cuiusq; uoluntati ad quod quisq; uo
lebat conuertebatur ẽ Nec aũ ignis
aeris sustinebat unã ignis mon
tabile bat ut saltem quã fructus
in mutuo exterminabat ignis ardẽs
ingrandine pluuia commixtus ha
bitum ut nutriremur nutrit ignis ẽ
Sue naturę obliuisci est creatura u
bi legitur de seruiens exardescat in
creatum ad uerbum in iustos ulcis
or fit ad blandiendum phibet qui in
te confidunt ẽ tuę omnia tuis figu
rata omnibus nutrit gre me deseruí
ebant ad uoluntatem eor qui ante
desiderata sunt ut scirẽt quos dilex
isti dile quã ẽ nanq̃ fructus
pascunt hominis ẽ; seruio tuis
hos qui ante credidisti obseruare Ad
uersus ab igne non potat exterminari
etenim ad exiguo iudicio solis calo
re tabescebat ut notum omnibus
esset quã oportet pcuere solem ad
benedictionem tuam ad ortum sol
re ad orare fugiebat ipse temperã
hyemalis glacies tabescebat dissolu
tam quã aqua ẽ natura.

XVI

Magna ẽ sunt iudicia tua dñe
et enarrabilia uerba tua pp
hi indisciplinati aĩe errauerunt sic
ut putabant hoc mirari posse dicã
ri nationi cũ inimici persecutores
fugarent per penitus prouidentie uia
cuerunt id ipm putant se aĩe inob
seruis pcis reuebosos oblitionis ue
lamento dispersi sunt paucos horrẽ
dos cum admiratione minima per
turbant nã quę grauebat illos spe
rata sũ timore custodiebat quã sons
tus descendens pturbabat ipse one
rabat illos alios appetentes paucos illis
pstabant ignis quidem nulla uis
poterat illis lumen pbere nec siderum
lucidę flamme illuminare potuit
aliam noctem horrendam apparebat aũt illis subitaneus ignis timo
re plenus timore paucis illius que
noxia uidebantur facere estimabant
deinde ea ẽ sed non uidebantur un agi
ce artis apparuit erant de uisu sanc
gloria coruscho cum grumelis ali
is qui pro meritis timore pturbabant
uidue expelle ab anima laguente
hymnum de uisu pleni timore langue
bant nã ysa ẽ eos exanimatos pturbabat tũ sitis aũ alium uiscera pitũ
libidinose quoti neme bibendi pi
bant rarem quem nulla rone fe
cisse possit; negarent nisi frequẽ se
ne pre occupent pestilentia redarguen
te offendam ter ne timidi nequam
anima est ĩ omnibus odimpugnandis Semp
ne pssumat seu hyemis barbara ofcia nihil
ne est timor nisi plumpdis ad uno
rum prodigio cogitandum auxiliorum
dii abiurio minor est expectandi ma
lorem putat potentia ei esse de qua tor
mentum pstat illi aĩe qui imporune
uenere noctem rabiem furiosi rabat
tissimus super uenientem eisdem lop
sum dominentes aliquã monstroz ex
agitabantur timore aliquã aĩe de
siebant tra ductõe subitaneus
ne ullis ministrantibus timor super ue
nerat de nã si quis ex illis decidisset
rodiebatur in terrore sũ serpentis gelu
sibi ne rusticus quis esset aut pal
mor aũ agri laborum oparius pcutus
patus est in effugibilem sustineba
t necessitatem nã ne dyarhema re

nebarum omnes erant colligati ut
spe labilis aut ne spissos arborum ra
mos animum sonus sinuat aut
aut aque decurrentis minimum aut
sonus uanus papilionis petrat aut
ludentium animalium ciuius minutis
aut mugientium uanda bestiarum uocal
re lonas de altissimis mortuis etho de fi
cientes faciebant illos primos esse. n.
orbis fratrum pulchritudinis illuminabatur lumi
ne. nec in pedibus operibus omnibus ba
sonus autem illis super posita erat grauis
nox imago rene brax que super uenu
ra illis erat pri & sibi erant grauiores
reuebre.

XVIII.

Sic autem cum maxima erat lux ihesu
quidem uoce mouebat audiebant si fi
guram non uidebant. nec ubi upi per
eadem pallescebant. magnificabant te
qui autem leti erant et non lede bantur
gaudebant. et aut est differentia re te
um putabant ut ad ignis ardentem et
lupinam duram habuerunt iguore ue
e isolem sine lesura uoluptuosi spiri
tus. dignus quidem illi cui e luce ipsa
carcerem tenebrax quia in tenebrosis cultu
diebant filios suos per quos incipiebat
incorruptum legis iugum scelo dari dum
cogitarent uultoz omnibus in cantes in
uo et positio filio sibam immaduc dine
illoz multitudine filiorum abstulisti
pariter illos pdidit in aqua ualida
illa. n. nox est cognata aii apibz; nihil ut
uere sanctos quibz inutilis credidisti
aliquos est. sulcepta est aut applo
tuo sanctas quid multoru. in multoz a
exterminando. sicut n. legisti ad uerbum
mos sic nos pro uocant magnificat
n. ab iouis. n. sacrificabant unde pili bo
noz. unius legem mederdam dispo
suerunt. sui. bona unius recipiuos
nullos. pariter nunc de centauros lau
dez. n. celonabat autem monumenti in
nocz nox. n. flebilis audiebatur plan
tus ploratuum in sanctum. omnia a
pud suum cum diso afflictus est. i pop
ulari homo regi similia passus. si
ue ergo omnes uno more mortui mor
tuos sebant inmundabiles nec. n. ad
sepeliendum unus sufficiebant quin
uno momento que erat plamor na
ti ad eoz exterminata est. de omnibz. n. ad

credentes pp bilitas nec ei primum bu
r exterminium primogenitoz spondet
mus plin di le. est enim. n. quietum
silentium continere omnia. nocte in
suo cursu medii ne ualeret ol pote
sermo tuus dne exilens de celo a rega
libz; sedib; ueni diuus de bellator immi
diam exterminii terram protulit. gladius
acutus in simulatam impium uni pe
tens. usque repleuit ola mortes. nisi ad
celum attingebat stans terra. tue o
mnipotens uultus sepe noz malos turbauerit
illos immotos inuenerunt. iustum
ramus alibi prodidit semuul pp quia
mouebatur. cum denunciabat mortis
dilectos. n. que illos turbauerunt. licet
punichant ne isti quare mala pa
tiantur. quem regit aut nec uisto
tempestatib mortis recommodo ihere
mo bea est multitudinis. non diu p
manet una pena. n. homo sine
querela depeam publice proferens seru
tinis sine ceruicibus ordinem. per in consili
de pandicem allegans restituere ue uisus
imponit uestimenti ostendens qui mul
est familiis. Diar autem nubas non i
murmure corporis nec armatum pote
re est. uerbo illum cause uocabat lu
bebat iuramenta parentum. creatus
tum quae moratis cum. n. iam acer
uatim cecidissent super alium mortui
interstant. rampantur imperium
diuisse illam quidad unos dicebat
usam. nuncte. n. pondens cum ipse bat
quam. totus erat orbis terre. parent
magnalia iam. ordinib; lapidum
erant sculpta. magnificentia tua i
diademate capitis illius legata erat. ca
cellit qui exterminabat. ipse exter
nuit. erat. n. sola remptatio ue iustu
cieus.

XIX.

Aspice autem usq; in nouissimum sic mul
ta sup uenit. placebat. n. eorum
illorum. sic cum ipsi reuerti essent
pp multitudine pmultitudinem ut se ducent
cum magna sollicitudine pmultitudinem ut se
ducent. illos persequebantur illos pe
nitentie actus. ad uite. n. uie manus
hostes luctum. de ploratuos ad no
uissima mortuos alium sibi assum
serunt cogitauerunt. i sede. iquos rogat
res precantes hos tamen fugitiuos

perlequebamur. dicebat. n. illos ad
hunc finem digna necessitas. hoc quę
credebant commemorandum. animę
bantur. quę de eius corpore repleti
punctio. ipse quidem cunctis mirabili
fulgebat. illi autem nouam moremi ue
nerunt. quia. n. creaturam ad suum gemi
ad unum refugium habitabant. de seruien
tium spectabat. pii. n. cultoribus. i
leli. iam nubes contra eos obumbra
bat. et ea quę ante eum cum arridi ap
parebat. hoc. mare. rubeo. iam sui impe
dimento. et cum pulueris germinans. depo
to. nimio. p quem omnis natio. que rege
batur. sua manu. ydemes. ante sua mi
rabilia. monstrabat. quia. n. equi depa
scentes. eum. manu. agni exultantes
cum magnificentes. et duce. quibus stu
dios. meliores. n. erant. ad hunc eos. qui
colarum illos. sua. fuga. fugerit. quadmod. pia
tione. alium. educere. terra. inuitat. i
pso. puluis. eructabatur. fluuius. multi
tudinem. aquę. Insuisse. ante. uidentur
nouam. creaturam. diuinum. cum
ad ducis. cupiscentia. postulauerunt
eius. epulandi. usus. nullo. ductore. u. te
nebris. descendit. illi. de. mari. origo. met
uere. causes. precedentibus. superuenerunt
non. sibi. illis. que. ante. sua. erant. argumen
tis. pii. fluuium. quite. u. pacebantur.
siccas. negantes. u. derestabilem. in
hospitalitatem. instituerunt. alii. quod
ignotos. non. recipiebant. ad. mensas. alii
autem. bonos. hospites. in seruitium. re
digebant. non. solum. hi. s. sed. aliud. q
dem. respectus. illos. eorum. quibus. munus re
apiebant. exteros. Quibus. cum. terri
cola. receperunt. hospitum. eadem. ulcera
uisarunt. seu. illius. affixerunt. do lo
ribus. et. illi. sunt. autem. ceteros. sicut. illi
uicebus. iusti. cum. subitaneis. coopti
erant. tenebris. unusquisque. silentium
ostu. sui. querebat. in se. et. esenta. di
conuictuum. sicut. uiorgano. qualita
ris. sonus. inuitatur. ioia. sui. soni
cultoribus. deum. estimari. ex. ipo. certo
nisu. potagresta. n. magnanimi. q
uehebantur. quecq; erant. naturaliter
uirtus. illic. bant. igni. uiaqua. male
bat. supra. suam. uirtutem. aqua. ex
tinguentes. natura. obtemperabant.
flamme. ecorruptibilium. animi

ud. nexuerunt. cernes. o. ambulacri
um. nec. dissoluebant. illam. que. fi
tale. dissoluebatur. sicut. glacies. bona
escam. nobis. n. magnificati. plin
rimi. dne. ihonorasti. mon. despexisti
nos. tpe. et. in. omni. loco. assistens. eis

Quidnam no
bis. imagnor
plegem. ipsa
audeo. eis. qui. seq
ti. sunt. illoc. sapia
de. monstrata. est
in. quibus. oportet. laudare. uel. doc
trine. sapie. causa. et. non. solum
ipos. loquentes. necesse. est. et. prosa. et
exercitatos. posse. dicentes. uel. scribe
do. tales. nos. si. quis. uel. hic. posit
se. amplius. dedit. ad. diligentiam. ueri
oris. legis. ipsius. aliorum. librorum. qui
nobis. apparuit. nisi. quidem. fuerit
uolunt. ipse. scribere. ad. hoc. quę. ad
doctrinam. sapiam. pertinent. ut. dili
gentes. discipulorum. pueri. ma
gis. magisq; accendantur. ado. ip. sunt
tur. ad legitimam. uitam. horto. in
q. uenire. nos. cum. benuolentia. at
tentiori. studio. et. deum. et. ac
uiam. hic. in. illis. inuenib; uidemur
scriptores. imaginem. sapie. de. eo. in
uicem. complendum. Quam. de. eum
uerba. hebraica. cum. fuerunt. tria. q
adauam. linguam. Non. a. solum. hi
s. sed. ipsa. lex. ipphete. cetera. q. libros. no
paniam. hic. differentiam. qui. se
dicuntur. Quam. in. octauo. exx. an
no. tpis. ptolomei. euergetis. regis. p
qui. puer. in. egyptum. iam. mul
tum. tps. deu. fuisset. in. uem. dni
bros. uictos. no. pueri. contempne
de. doctrine. stag. bonu. uicem. dni
puram. ipse. aug. ad. de. diligentiam
laborem. inspiendi. ppm. illi. liberi
et. multa. uigilia. artifi. doctrinam
spacio. tpis. ad. illa. que. ad. finem. du
cunt. libenter. illum. dare. nullus. q. uo
lunt. auditui. i. rende. idiee. quadmod
oporteat. uirile. mores. quia. legem. dn
ipo. uoluerit. unam. age
re. nos. sapia
a. domino. do. g.
cum. illo. fiat.
semp. est. cum

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Parenam mariſ ꝓpiuue gurgat di
ce leri/ qui dñm̃ fac̃ ſtudinem ce
li/ ſtudinem ꝛre ꝓfundum ab
iſſi/ qui dñm̃ſul eſt/ ſapiam dī ꝓcedē
tem omīa/ qui ſunt rethgauit/ prior
omnium creata eſt ſapia/ ⁊ intellec
tus prudentie ab eno/ cons ſapie ner
uum dī i eccleſiſt/ ingreſſus ſt ului⁹
mandati eīus/ radix ſapie cui reue
lata eſt/ aſſumat/ ului⁹ qui ſut agnouit
diſciplina ſapie cui reuelata ē/ ⁊ iuam
feſtata/ ⁊ multiplicatōnem ingreſſus
ului⁹ qui ſut intellexit/ ⁊ qui eſt altiſſim⁹
ſup̃ omnē terrā/ ⁊ ſup̃ omnes ꝓcreatos/ ⁊ ſup̃ omnem terrā/ ⁊ omnem lacum/ ⁊ omnem carnem/ ⁊ omnia que ſunt ſibi
ſubiecit/ ⁊ ſup̃ omnes ſuperbos filios/ ⁊ ſup̃ omnes bestias/ que ſunt ſub aquis/ ⁊ ſup̃ omnes diuitias ſuas/ ⁊ ſup̃ omnes
thesauros ſuos/ ⁊ ſup̃ omnes camelos/ ⁊ ſup̃ omnes greges/ ⁊ ſup̃ omnes ꝓuincias/ que ſunt ſub celo/ ⁊ ſup̃ omnes populos/ ⁊ ſup̃ omnes principes gentium/ ⁊ ſup̃ omnes filios hominum/ ⁊ ſup̃ omnes bestias/ que ſunt in uolatilibus celi/ ⁊ ſup̃ omnes reges/ ⁊ ſup̃ omnes principes/ ⁊ ſup̃ omnes potentes/ ⁊ ſup̃ omnes ſeruos/ ⁊ ſup̃ omnes ancillas/ ⁊ ſup̃ omnes ſuperbos/ ⁊ ſup̃ omnes ſuperbos/ ⁊ ſup̃ omnes ſuperbos

tiam ingredientium duab; unus ed dissolu
tus corde; sm̃ non credunt dñ nõ tñ pro
tegũtur ab eo ꝙ ejus qui perdiderint
sustinentiam; qui dereliquerunt mat
rectal; diuertentium in uias puas; ad
faciendum cum uulpib; aperit dñs. Qui
timent dominum non erunt incredi
bilis uerbo illius; qui diligit illum
observabunt uiam illius. Qui timet
dominum uniquiret q̃ placita sint
ei; qui diligunt eum replebuntur le
ge ipius. Qui timent dñm pparabunt
corda sua; in conspectu illius sanctificabunt
animas suas. Qui timent dominum
custodient mandata illius; pacem ha
bebunt usq; ad inspectionem illius dicentes;
Si peccauimus non egimus; iniquum
quid fecimus. Spiritum enim
ejus extinxit; magnitudinem illius sic-
ut ira illius cum ipo est.

Filius sapiens exultat in doctrina patris;
qui autem derisor est non audit
increpantem. Filius sapiens honorauit patrem
suum; filius autem luxuriosus contemnit matrem
suam. Qui diligit deum; exorabit pro peccatis; et continebit se ab iniq
tate; qui autem derisor est; non audiet
increpantem. Filius sapiens honorauit patrem
suum; et qui despicit matrem suam; ignominiosus est. Qui honorat patrem suum
vita longeua uidebit; filius obediens patri
refrigerabit matrem suam. Qui timet dñm
honorat parentes; et quasi seruiet
his qui se genuerunt in operibus et sermone; honora patrem tuum
ut superueniat tibi benedictio ab illo; et
benedictio illius in nouissimo manet.
Benedictio patris firmat domos filio;
maledictio autem matris eradicat fundamenta. Ne glorieris in contumelia
patris tui non est enim tibi gloria; confusio; gloria enim hominis ex honore patris sui; et dedecus filii patre inhonorato.
Fili suscipe senectam patris tui et contriste
eum in uita illius; si defecerit sensu
uenia da illi et ne spernas eum in
tua uirtute; elemosina enim patris non
erit in obliuione; et pro peccatis matris reuertetur tibi in domum iu
stitia edificabit tibi; in die tribu

lationis commemorabitur tui; et quasi
uere glacies soluentur peccata tua. Qui
male famem facit qui derelinquit patrem
et maledictus a deo qui exasperat ma
trem. Fili in mansuetudine opera tua
pfice; et super hominem dilectus eris
to magnus humilia te quanto
ro magis; et coram deo inuenies gratiam; quia magna
potentia dei solius; et ab humilibus honoratur. Altiora te ne quesieris; et fortiora
te ne scrutatus fueris; quæ præcepit
deus; cogita illa semper; in plurib; enim
operibus ne fueris curiosus; non est tibi
necessaria ea quæ absconduntur; ne
de operibus tuis quæ superuacua sunt reb; noli
curiosus multiplicari in plurib; operibus enim curiositas multos decepit; et
sensum ipsius hominis nequam supplantauit; et suspicio eos in temeritate de
duxit; sensus illos; cor durum habebit ma
le in nouissimo; qui amat periculum
in illo peribit; cor ingrediens duas
uias non habebit successus; perauersum cor in
illis scandalizabit eos; et cum grauabit
in dolorib; et peccator adiicet ad peccandum
sinagoge sue; opprobrium non erit sam
tal fraudulenter; et pœnitentia iustificationis non
intelliget cor sapientis intelligentiam
in sapia et rauis tonsa audiet cum omni
sapientia sapiam. Sapiens cor suum in
telligibile habebit sedes prudentis; nimo
perib; iustitiæ successus habebit. Ignem
ardentem extinguit aqua; et elemosina
resistit peccatis; deus pro recto cui qui
reddit gratiam meminit in posterum
in tempestate sua inuenietur firmamentum
ruit.

Fili elemosinam pauperis ne defrau
des; oculos tuos ne auertas a pau
pere animam eius inuidentem ne despicias
non exasperes pauperem in mœstitia
sua; cor enim ejus ne affligas; non pro
trahas datum angustiato; a gemente
ne tribulatione auertas; non auer
tat faciem tuam ab egeno; ab inopere ne
auertas oculos tuos; cum eius
qua gemit; ne reti
maledicentis; maledicentis enim tibi manu in
animæ exaudietur pcatio illius; ex
audiet autem eum qui fecit illum. Be
gregatio pauperum astabilem te
faciet; in pbro humilia animam tuam.

magnato humilia capud nullū de eli
na pauperi sil rustica auferem tram
rede debitum tuum ne de illa pactione
manuetudine liba cum qui inuita
nam pannus demanu superbi sil aufe
de terra mea tua ne iudicando edo pu
pillis misereris ne pr̄ipiendo mari
lloz sicut tu uelut filius alicuius ob
dicens ne miserebit tui magis qui ma
sapia filius tuus uitam inquirunt
ulsapit et quietos se r̄ddit in una
nullate iesu illam diligit diligit uitā
qui ingrediuntur ad illam complectē
tur placatorem eius qui requirunt il
lam mane uitam hēdebunt iquo mane
uir bñdicent de qui seruiunt ei ob
sequentes erūt dñō deos qui diligunt illā
diligit deus qui audit illam iudicat
gentes iqui inquirit illam p mane
bit cōstens si credidit ea p̄manebit i
hēdebit illam iter inquirentibus illā
dñs creauit illos qui intemperantes
erant illos qui intemperantes am
bulat cum eo in primis elegit eum in
motem in metum p̄batiōnem indu
cet super illum tentabit illum intri
cabit illum in addoctrinē sue donec rēpat ei
in cogitatiōnib; illi credat ac alius
firmabit illum in addoctrinē directū
ad illum derelinquet illum demudabit
ab semita sua illi reuelabit supra
illum sadm intellectum iustitie dia
obeuabit delinquet eum tradet eū
in manus sinima sua sic q̄ferna tps
de una amalo pro aīa tua nouissimi
ris diebus uerū si q̄ filio ad diligēs pa
cem si est q̄ filio adducens gratiam
gratiam si accipiet tuam ad uersus
tuam tuam nec ad uersus aīam tu
am indagasi reuerearis proximū
tuū mensu suo nec retineas sibum
in tempore salutis non abscondas sa
piam tuam in decore eius in lingua
u sapia diuolcatur tentus illa ado
rna in sibo sensatu firma in tuum
in operib; iustitie non dicas uerbo ui
tare nullo mō de mendacio in erudi
onis tue confundere non contendas
q̄ tibi p̄cia tua ne subiugalis re omni
bō pro pcio non resistere et tange
pretiosa nec amoris et rectum thesauri
iustitia agonizare p aīa tua iusq;

ad mortem ita pro iustitia deꝰ expug
nabit pro te inimicos tuos noli arrogans
esse in lingua tua inutilis et remissus
in operib; tuis non sit leo in domo
tua seruos domesticos tuos opprimens
subiectos tibi non sit porrecta manus
tua ad accipiendum et ad dandū collec
ta noli attendere ad possessiones ali
enas ne dicas est michi substantia
cum una michi non proderit in pe uin
dicte nobis ultionē sed sequaris miser
icordiam tuam qm pulcra tibi erit cū
me dicas quo modo potui aut quid me
lubriet sp̄s ita in ea deus retribuit
mihi vindicabit sed dicas peccauit et quid
michi accidit triste altissimus patiens est
pagens reddit de p̄mio p̄cor no
uces sil meritus ad mat p̄cm supplica
tionem ne dicas exhibeo dī magna
est miseratio eius p̄cor mei ne
rebō ne ira ab illo et ne proxim
mat spectō et respicit ira illius ne
tardes uerti ad dñm ne differas de
die in diem subito enim uenient ira illi
in tempore uindicte disperdet te no
li aucupi ne inducas in usus non ne
derunt in die obductionis in vindic
te non uentilet retinere omnem uen
tum ne ea in omnem mulierem tam
care probamur in diuitiis multitudo est
firmus in una diuitiis in diuitiis sen
sus tuus et sit p̄ls equatur te uerbū
pauc in multitudine esto mansuetus ad
audiendum tibi ut intelligas
cum sapia p̄feres responsum uerū
si est tibi intellectus respondeo proxi
mo si aut non tua manus tua sit super os
tuum ne capiaris in uerbo indis
plinato et confundaris honori igit
in sermone sensato lingua tua non in
dens sub silio est ipsius non appetis
sis uiuere in uita tua lingua tua ne
capiaris ignominie super furem
ne sit gratia et uenia de uoratō pessi
ma super utilitatem sibi uitam hom
ō odiū et inimicitia et ignominia
hec odiū inimicum magnum simi
lem pusillum magnum sum
noli fieri paruo ne magnus fiat ne
cum primo improperiū ne
ignominiosa manus hereditabit
nos peccat inutilis sibi ingratus
re ex tollas in augmentatione aīe tue

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

uelut taurus ne forte eludatur uultus
tua ysitus tuus contra te. Sola tua comedat
fructus tuos perdat. Ne unquam uel uelud
lignū aridum uituperemo. Ita u. nec
disperdet quisquis ingrudium iu
mica dei illum. Deducet in sortem un
pior. Bonum dulce multiplicat amic
os. Mitigat inimicos. Lingua eui
ans. Bono homine habundabit. Mi
ulti pacifici sunt. Et consiliarius sit
tibi unus de mille. Si possides amic
in tempratione posside eū. Ne fac
le credas ei. Est enim et amicus secun
tps suum non permanebit in die
tribulationis. Est amicus qui con
uertitur ad amicitiam. Est quidem
mensa. Et non inuenies illum in die
necessitatis tue. Amicus si humi
liatus fuerit tibi. Et contra te se
domesticis tuis fiducialiter agere. Et
ab eo deum se quamuis cum illo separatus
ab inimicis tuis separare. Et
ab amicis tuis attende. Amicus for
tis fidelis protectio. Qui autem
illum inuenit thesaurum. Amico
fideli nulla est comparatio. Et non est
digna ponderatio auro et argento et
bonitatem fidei illius. Amicus fidelis
medicamentum uite et immortali
tatis. Qui timent dominum inuenient
illum. Qui timet deum eque bene habet
amicitiam tenebit quia secundum illum
erit amicus illius. Fili a iuuentute tua
excipe doctrinam. Usque ad canos in
uenies sapientiam. Accede ad illam et
semina per eam. Et sustine bonos
fructus illius. In opere enim illius exigui
uum laborabis. Et cito edes de generationibus
illius. Quia sapiens erit in simulum sapien
tibus hominibus. Non permanebit
anima illa extranea. Quasi lapis in tus
probatus erit in illa. Indem cito abnu
tur proximi illam. Sapientia et doctrine
et nomen eius non in multis est in
manifesta. Quia. Et cogitatio est p
manet usque ad spectum dei. Audi
fili. Et accipe consilium intellectus. Nec
abiicias consilium meum. Nec pecu
nium in compedes illius. Et in torques
illius tuum collum. Subiice humc

A

uum tuū. Et porta illam et ne abdice
ris nitentibus eam. In omni ānā tuo
attende ad illam. Et in omnibus custo
dia tua conserua uias eius. Et meditabi
illam. Et manifestabit tibi. Et cogitatus
fēt ne deliquias eam. Et in nouissimis
tuis inuenies requiem in ea. Et conuer
tetur tibi mob lectionem. Et erunt
oppides eius in protectione fortitudi
nis. Et valebunt uirtutis. Et torques illius
iucunda gloriatione. Et ornatus est in
ista. In uinculis illius alligamini salu
tares. Et ola glē induces eam. Et ornabo
nam gutturi tuo. Et torques illius
fili. Si attendis michi dilecte eam. Et
accommodabit animum tuum sapien
ter. Et si inclinaueris aurem tuam
excipies doctrinam. Et si dilexeris audi
re sapiens eris. Et in multitudine
pbtor. Prudentium sta. Et sapientes co
rde congregatur omne uaticinium
di. Et si possis audire. Et pro uilia laudis ti
effugiant are. Et si uideris sensatum
euigila ad eum. Et gradus ostiorum
illius exter. Et tuus. Et quatenus ha
be in precepta dei. Et in mandatis illius
maxime assiduus esto. Et ipse dabit
tibi. Et concupiscentia sapie dabit
tibi. VII

Nolite fieri malas. Et non declinabunt
a uobis mala. Et discede ab inimico. Et discedent ma
la ab te. Fili non semines mala in
sulcis iniustitie. Et non metes ea in
septuplum. Et non quesieris ab ho
mine ducatum. Et a rege honorem. Et non iustifices ap
deum tuum. Et agnitor cordis est ipse. Et
penes regem noli nelle iudex sapien
tes. Et non quesieris fieri iudex. Et si uale
as iniuitate irrumpe iniquitates.
ne forte ex timore fiat. Et non pecu
nie. Et non peccas in multitudine a
uersi. Et ne remanseris in peccatis
alliges duplicia peccata. Nec. Et non eris in
uno innocuus. Et non est pusillanimi
tas in dato tuo. Et non erubescas. Et non
temno linguam ne despicias. Et ne dicas in
multitudine munerum. Et non. Et
placet deus. Et offerentem me do alacri
no munera mea suscipiet. Et non re
spiciat hominem in amaritudine
ale est. Et qui humiliat. Et exaltat

Et ps. Et hūiliari qm exalt.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

aeaumspector deus ¶ Noli amare ue
dendum ad uersus fidem tuum n; u
animam tuã ¶ Noli uelle men
tiri omne mendacium assiduitas u il
lius nõ est bona ¶ Noli uersus ee u
multitudine plebis nõ uere ubum
unua oõne ¶ Non oderis laboriosa
opera ruris creatum ab altissimo
creatam ¶ Nonne reputes in multitu
dine indisciplinatorum memento ne
quã non circudabit humilia valde spi
ritum tuum quia unditas carnis im
pietatis ignis ueritus ¶ Noli quarere
de amicum permutam differentia
de n; fidem nũ auro spueris ¶ Noli discre
a mulere sensata bona q̃m speciosus
est unmore dñi cã u uereundie
illius sine aurũ ¶ Ne ledas seruũ uultra
re operantem n; mercenarium dimit
nolentem tuam ¶ Si uult seruus tuus sit ti
bi dilectus sicut aia tua ¶ Non de fa
de illum inhane n; nullatenus dereliqs
illũ ¶ Si ora tibi sunt audiendi illis si
sunt uidua p̃ sereuerent ap̃ te uul
sunt eruditi illos cum uã illos apueri
da illos filios tibi sunt seruũ cor
illas nõ ostendas hylarem faciem
tuam adultas inde filium igñde op
fecerit ¶ Nonne sensato dã illam
mulier si est tibi sedm aiam tuã
non proicias illam nodibili non
aptãs te intro corde tuo ¶ Honora
patrem tuum ingemuit matri
tue ne obliuiscaris memento
quã nisi p illos non fuisses et retri
bue illis quo nõ illi tibi ¶ Ex toto
ta aia tua time dñm et sacerdotes illi
sanctifica ¶ In omni uirtute tua dilige
eum qui te fecit ne ministros eius
ne deliquiat ¶ Honora dñm ex tota
anima tua et honorifica sacerdo
tes ¶ Cum pugnato cum brachio et ul
tionem sicut mandatum est tibi
primitiarum et purgationis de
beneficiis tuis da primitias tam
quam et tuum brachium et mundas
sanctificabis oblationem tuam
et in omni hilaritate dentes tuas
da honorem sacerdoti et sanabit
brachium illius ¶ Manibus tuis da
partem et pauperi porrige manum
tuam ut perfectus et propitiatio
tua ¶ Ante omnem operationem
consilium ne desis et ante omnem
actum dirige illud ¶ Non insultes
in ruinam impii scias enim quia
non remanebit ¶ In malis inimici
tui ne gaudeas scias quoniam
nisi retributionem ¶ Non detrahas
in absentia proximi tui et non
sit apud te sermo ¶ Non eris inter
multos potentes nec inter
uocem tuam ¶ Non eris inter
multos potentes nec inter
uocem tuam ¶ Non eris inter
multos potentes nec inter
uocem tuam

feat ꝛ grām talliam ꝛ cōmunicet ur ꝛ.
Non zeles mulierem simul cubi ne ol
reuelat supra te malicias doctrine
negñ. Non des mulieri potestatem
animē tue ne ingrediatur inimi
cus tua ꝛ fundatus. Se respicias mu
lierem mustuolam ne forte in
cidas in laqueos illius. Cum saltatrice
ne assidue sis ne audias illam ne
forte pereas in efficacia illius. Ignē
nē ꝛ spicas scandalizeris in
decore illius. Se deus formicarum ani
mam suam in nullo ne perdis re
animā ꝛ hereditatem suam. Noli cum ipo
sse in uias cautas nec ob erratus
impietatis illius. Aperire faciem tuā
ad mulierē compta ne cū cognoscat
species alienam per speciem mulie
ris multi perierunt ꝛ ex hoc concupis
centia sicut ignis exardescat. Cum m
mulier que ē fornicaria sit sederit in
ma ab omnib; precumb; considera
Spēm mulieris aliene multi ad
mirati reprobi fiūt colloquiū
n. illius sit ignis exardescat. Cum a
liena mulierē ne sedeat ꝯ eo ne acū
bet cum ea super arbitrium ꝛ non al
tercet cum ilia in uino ne forte decli
net cor tuum in illam ꝛ sanguine tu
o labaris in perditionem. Non relin
quas amicum antiquum nouus enim
non erit similis illi. Uinū nouū amicus nouus ueterascet ꝛ cum suā
uitate bibes illud. Non zeles gloriā
iniqui cor enim nescit que futura
sit illius sub ipso. Non placeat tibi in
iuria mulieris facies quā usq; ad in
feros non placebit impijs. Longe ab
esto ab homine potestatem habēte
occidendi ꝛ non suscitandi ꝛ non
suspicaberis timorem mortis illius
cesserit ad illum. Noli dd committe
re ne forte auferat uitam tuam
Communionē mortis serua quā in
medio laqueoꝝ ingredieris. Ingre
dieris ꝛ super dolentium animā am
bulabis. Secūm uirtutem tuam ta
ce re a proximo tuo ꝛ cum sapien
tib; exorgita ꝛ cum prudentib; ꝛ
tua sint tibi quique ꝛ cum
iore dī sit tibi gloriatio ꝛ in sensu
sit tibi cogitatus dī. Omnis enar

ratio tua in principio altissimi sit ma
nus artificum opera laudabuntur
ꝛ princeps pli in sapia sermonis sui
ul sensu uo seniorꝝ uerbū scribule est
Ī cautate sua homo unguodus ꝛ re
mouebit in uerbo suo odibilis erit
vdex sapiens iudicabit pli in iudi
cio ꝛ principatus sensati stabilis erit Se
cundū iudicem pli sic ꝛ ministri e
quales rectori est cuncti. Si malos ha
bitatores mea ꝛ ex impietate per
det pli in iudicio ꝛ cuncte mundi
tabuntur pcepta prudentiū in
manu dī potestas terre ꝛ exercebit opus
omnis utilitatis gentium ꝛ tempore
rectorem inopie suscitabit sup
illam in manu dī potestas hois ꝛ
super faciem scribe ꝛ imponet hono
rem suum. Omnis iniurie proximi
ne memineris ꝛ nichil agas in opere
bi iniurie. Odibilis coram dō est ꝛ
hominib; superbia ꝛ execrabilis o
mni iniquitas gentium. Regnū a gente
in gentem transit ꝛ propter iniurias
iniquitates ꝛ dolos ꝛ diuitias. Quid superbit terra ꝛ cinis ꝛ nichil
est iniquius quā timere. Nichil
est grauius quā timere dm ꝛ non
est maior iudex quā offendere. Ex
timore dī recta est exercitatio sa
pientie. Cui placere dī humilitas
et scientia. Non est sciens ꝛ non
est timens. Semen superbie nō ger
minet in uobis. Ne forte deficiat
in uobis ꝛ ramus malus. Radix sa
pientis firmabit ꝛ ramos illius
dirigit. Radix sapientis quando
reuelabitur timor dī. Quando
autem non timet dm. Nichil est
iniquius timere. Quid superbit
terra ꝛ cinis ꝛ nichil est iniquius
quā timere. Quid superbit terra ꝛ cinis ꝛ nichil est iniquius quā

ut quid uenerat humilium sen
sus deo est et arcana hominib; superbia
n; munditia nauium mulierum et e
men hominū honorabil; q̄d timet de
um semen autē iij ex honorabitur q̄d
p̄cepit mandata dñi munditia enī recte
illoz; uilis honore et q̄ timent deum e
rit in oculis illius. Gloria diuitum ho
norator; pauperum timor dñi est. no
li despicere uiū hominem pauperem
nolī magnificare uirum peccatorē di
uitem. Magnus est iudex potens est
nil honore. non est maior illo qui ti
met deum. Seruo sensato libere ser
uient. uir prudēs edificabit animā. non
murmurabit corripi. insipiēs nō hon
orabit. Noli esse extollere in faciendo
opere tuo. nolī cruciari in tpe angus
tie. melior est qui operatur. habun
dat in omnib; quā qui gloriatur. et egē
paupertate. in humanitate serua ā
mam tuam. et da illi honorem sicut
unusquisq; pertinet ad eum. animam suam
quis nisi iustificabit. aut quis honorificabit
eū honorantem animā suam. pauper
gloriatur perdisciplinam timore
suum. est homo qui honorificatur
p̄ substantiam suam. et qui animā gloriatur
in paupertate quanto magis in substantia
paupertate honorificatur.

Sapia humiliabit caput in
uenis in medio magnatoz; et inde ei
stabit. Noli laudare uirum in spe
cie tua. et ne agnoscas hominem in uisu tuo
breuis enim in sermonib; est apis in minimis
dulcedinis tue. fructus enī tuus. ne quando ne
glorieris. in principio ne in die honoris
tui exaltaueris. quia mirabilia opera
altissimi solius. et gloria et absconsa. mul
ta opera absconsa sunt tibi. et pauca ex
his uidisti. multi tyranni sederunt
in throno. et insuspicabiles portauerunt di
adema. multi potentes oppressi sunt ualde
et gloriosi. et alii in manus alte
rius. et inuenti sunt. ne uituperes ho
minem in uisu suo. et obprobrium ne obic
ias illi. memento quia omnes sumus
in culpis. ne glorieris in uisu tuo. et
in die honoris tui ne abscondaris. quo
niam mirabilia sunt opera dñi. et inuisibilia
operatio eius. multi reges sederunt
humi. et non cogitabilis portauit di
adema. multi potentes ualde obprobrio
facti sunt. et gloriosi. traditi in manus ali
os. Ne reprehendas ante quam inter
rogas. nec increpes quemquam. ne
loquaris priusquam audias. nec in
terrumpas sermonem alterius. ne
quando te non molestet. ne certaueris
pro iudicio peccatoris. ne contristeris fili
mi in multis sunt actus tui. si enim dimit
tis tibi non erit inimicus. a delicto en
im secutus filius non applicabit. et non

effugies si pater eris. est homo tanquam
reflumen. ideo ego impius. et cetera. Mane
semina semen tuum. et uespere non
manus tua cessent. quia nescis quid magis
horum oriatur. et si utrumque simul
melius erit. Dulce lumen. et delectabile
oculis uidere solem. Si homo uixerit annos
plurimos. et in omnibus eis letatus fuerit
recordetur dierum tenebrosorum. quia
multi erunt. omnia quae uentura sunt
cum uanitate. Letare iuuenis in adole
scentia tua. et delectet te cor tuum in
diebus iuuentutis tue. et ambula in uiis
cordis tui. et intuitibus oculorum tuorum.
et scito quoniam pro omnibus his adducet
te deus in iudicium. Auerte iram a corde
tuo. et amoue malum a carne tua. adole
scentia enim et uoluptas uana sunt.
Memento creatoris tui in diebus iuuentutis
tue. antequam ueniat tempus afflictionis.
et adpropinquent anni de quibus dicas
non mihi placent. antequam tenebrescat
sol et lumen. et luna et stelle. et reuertantur
nubes post pluuiam. in die quando mouebunt
custodes domus. et nutabunt uiri fortes.
et otiabuntur molentes in minuto. et
obscurabuntur quae respiciunt per foramina.
et claudent ostia in platea. in humilitate
uocis molentis. et consurget ad uocem
uolucris. et humiliabuntur omnes filie
cantici. etiam de excelso timebunt. et
formidabunt in uia. florebit amygdalus.
et ingrauabitur locusta. et dissipabitur
capparis. quoniam ibit homo in domum
aeternitatis sue. et circuibunt in platea
plangentes. antequam rumpatur funiculus
argenteus. et recedat uitta aurea. et
conteratur hydria super fontem. et
confringatur rota super cisternam. et
reuertatur puluis in terram suam unde
erat. et spiritus reuertatur ad deum qui
dedit illum. Vanitas uanitatum dixit
ecclesiastes. omnia uanitas. Et quia
amplius sapiens fuit ecclesiastes. docuit
populum adhuc quae sciuit. et ponderauit
et inquisiuit. et compositi parabolas
multas. et adinuenit uerba desiderabilia
et scripta directe sermones ueritatis.
Verba sapientium sicut stimuli. et quasi
claui in altum defixi. quae per magistrorum
consilium data sunt a pastore uno.
Amplius autem fili mi ex his noli requirere.
faciendi plurimorum non est finis. et
meditatio frequens carnis afflictio est.
Finem loquendi omnes pariter audiamus.
deum time et mandata eius obserua.
hoc est enim omnis homo. Et omne opus
adducet deus in iudicium pro omni
errato. sive bonum sive malum illud sit.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nul rab uno dolosa augetur sanguis
homo n pecde sanguinu insidiatur
attende tibi a pestifero fabricat u
malaq ne forte indicet super te sub
sannatonem in perpetuum ad nul
te ad te alienigenatu tibi fuerit re
uniurbuer rab alienabit te a uulg
peus. Sibi bonus

Si benefecer is cui bñfecer
reuert gra ni tonit nul nulla bñ
fac uulo inuenies retribuonem
magnam tu non abip ferre ad
uulo on est cibi qui assiduus
est in malis retenosinam ñ iumi
qñ ei ali nimis odio hr pdones
uiscerus est penitentib; da uise
n cordi ne sulcipiat pdonem i im
pul i pdonib; reddet uindictam e
rodiens eos in die uindicte a tono i
non receperis pdonem bñfac hyu
mili tibi dedisse impio pbibe pane
illi dare ne impis potenciae re sti
nam diplica nihil inuenies in o
b; tonit querung; fecerit illi qui
alissimus odio hr pdones impis
reddet uindictam on aquo ferun
tibi qui amici; ñ ab scondetur in
malis inimicis tuis uiri iumi
a illius uisitada in malicia illius
amici aguntur est on credit un
mico tuo nec unum fiant n eyram
tum euigunt nequicia illius sic
hyumiliatur uadit curuus abite a
nimum tuum raudo dre abillo
ñ stemas illi pones te nec sedeat ad
dyadu tuam ne quier hr stet in lo
co tuo ne forte querat hr tuos tuum
tuum utquirat et hareditatem tuam
i in nouissimo cognoscat uba mea
a uisermonib; meis stimulentis
Quis me dbit in tentatore a serpen
te pauso: ionib; qui appiant bes
tis: in tum commutant alium uiro in
utquo: nobiscum hr nobiscum est
in pcis eius: ne hyora rerum per
manebit. Si aut derelinquis non
cooperabit in labiis hr indulcet
inimicus: in corde suo insidiatur
ut subuertat te in oculis eius
uenerit rps: non credatur san
guinu si in curreuerit tibi mala.

inuenies ubi eum pdonem noctis
tui lacrimab in inimicis qi ad u
uam sustollet et plantas tua ad ea
tuum non uebit manus eius mul
tis ululantes quia uebit uidel hyum
qui retulit pcem iniquam ñ XVIII.
Qui abet qui communicat sup
bo uduct supbiam pondus super
se tollit qui honeste diligit se quia
uicat: idoi te ne locat hr Quid
communicabit cecab; ad ollam
ea: ne se collidant si fuerint ei
uas: ne se collidunt si fuerint ei
uas inutile egit: et ne uebit pau
per ait lesus tacebit: si largitus
fuis allicuet te: si non abueris de
relinqt te: si habes quicquid ac
quisieris abit te: ipe non dlebit si
te: si necessarius ei fuis supplan
tabit te: sub rideus spem dabit
uanam; tibi oia bona: idic; Qd
opus est tibi: si hr sumdet te uabis
sui: donec te exinaniat hr: nec ui
tuo ullius deridet te: postea uide
derelinquet te: et pit sui ne que
bit ad te hyumiliare dñ: et pcta
tua nul cui attende ne le ductus
in stultitia hyumiliteris: on est hy
milis in sapia tua: ne hyumiliat
in stultitia tua seductus ad uocatus
a potentiore discede: est: ne magis
te ad uocabit: on improbus sis
ne impingaris: ne longe sit ab
eo: ne cito moblundeu: se: et ne
al ex eo loqui cum illo: ne credas
multis dbis illius: ex multa: ne lo
quela temptabit te: et subridens in
terrogabit te de ab scrutinio tuo: ne
nuntiet annuntiabit illis: et consumabit
uba tua: nd parcet de malicia: de
uuabis: caue tibi: attende diligen
ter auditui tuo tam cum subuisione
tua ambulas: audiens uerba illa qi
uis omnipotens inde: et ungulabit: ne
uuta tua diligendo dñm: et uno animo
uiuas tua: omne animal diligit
simile sibi: sic: et homo proximum
sibi: est cum ad simile: sui quinque
tum: et est homo simili sui socialis
Si aut communicabit lupus agno
aliquis peccdi iusto: Quis communi
cabit: est ad canem: aut qis pax
na dicta ad pauperem: et cadaver

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nul⁹ onager inchereuno sic paleam
sunt diuitum pauperes · licitur ab ho
minand superbo humilitas sic · exp
rerum diuitis pauper · huic cōuoc
gfrmanu · ad amicis suis · humiliā
am credit expellentur · ianoal · Qui
dcrepo multi recuperauerūt · locus
est superba · multificauerūt illum · hu
miliat deprimit est in lup · anguentur
Locutus est seruitate · nō est ei damul lo
cus · Quis locutus est · omnis tacue
runt · nūb ū illuc usq; ad nubes per
ducent pauper locutus · ideirō · nul⁹
tyr · si offenderet · subuertur illum ·
vona est · subā cui nō est · pessimu glā
· nec quillima pauperas uxore impu
ror · hominis · immutat · faciem illuc
sine in bono sue in malo · eligit
ordis · vona · faciem · longam · dilectō
ni uenies · nil ladore ·

XIII

Beatus uir · cui nō est lapsus uerbo
exore suo · nō est stimulauit · in
militiad · de lucis · eius · qui · nō · hab⁹ · ūl
lu · reprehensa · · nō · erubit · adsp · iudi
cio · cupid · · rena · sine · rōne · est ·
subā · alios · inuido · ad quid · deuenies
Cui accreuit · exalb · suo · in nube · alie
congregat · · in bonis · ultus · alienis
luxuriabit · Qui sibi nesciū est · cui a
li · bonus est · non · iocundabit · intro
mul suis · cui · sibi · inuidet · nulli est · nullo
nequius · · · est · reddita · malitie · illius
· ille · nō · fecerit · ignorabit · · nō · uolens ·
faciat · · in nouissimo · manifestabit · ma
liciam · suam · Qui · nō est · oculus · liui
di · · · uidens · finem · despiciens · animā
suam · insatiabilis · oculus · cupidi · in p
rem · iniquitatis · non · saciabit · donec
consumet · iniusticiam · are · faciens ·
animam · suam · oculus · malus · ad
mala · nō · saciabit · panē · indigens ·
· · · mus · in · cathedra · cuius · super · ūlam · suam ·
· · · ·

inspectionem dñi ¶ Non est speciosa la
us more pessimi: qz non est a dño
nullus qui p̃fecta est a dõ sapia ¶ sapi
encie: n. dñi astabit laus: nunce fide
li habundabit: idñator dabit eam
illi ¶ Non dicit p dñm ab est. Que: n. o
dit ne feceris: ne dicas ille me inpla
nauit ¶ Non: n: necessaria sunt ei
homines ?pli. Omne execrabilem
errorem odit dñs: non erit amabi
le timentib; eum. Deus: n. ab initio
o constituit hominem: reliquit
illum in manu ꝯsilii sui ad addit
mandata ꝯ seruare: ꝯ seruabunt
te: i inperpetuum fidem placitam
fuare: apposuit tibi aquã: ignem
ad qd uoluit porrige manum tuã
ad hominem: uita: mors: bonum
malum qd placuit dabitur: qm
multa sapia dñi: fortis in potentia
uidens oẽ: nec ñ ullo: ne. Oculi
dñi ad timentes eum: ipse ag
nouit omnem operam hominis
¶ Nemini mandauit impie age
re: nemini dedit spatium peccandi
¶ Non: n: concupiscit multitudinẽ
filioꝝ inutilium: nec uitulum

Nec waanderis in illis: inpii si
multiplicentur: nec obsecteris ip̃i
si non est timor dñi in illis: ne credas: uite illoꝝ: nec respexit in
labores illoꝝ ¶ Melior est: n. unus timens dñm: quã mille: et melius
uccidi est sine filiis: quã relinquere impios filios: habenti sen
sato uel habitabili: p̃ia: n. tribus
inpiis desereretur ¶ Vidi talia u
dit oculus meus: et grauia horum
auduit auris mea: in synagoga
peccatorum exardescit ignis: et
in gente incredibili exarsit ira: ne
ecorruerunt pro peccatis suis antiqui gigantes: qui confidentes
fortitudini suae: uirtutis: non pepercit
peregrinationi lot: ip̃os admirabiles
in superbia uerbi illoꝝ: non misertus est illis: to
tam gentem perdens: et reprobantes
se i peccatis suis: sicut et sexcenta
milia pedestrium qui congregati
sunt in duritia cordis sui: et unus
si fuit: inmunis: ipse: n: inter

cumulo potens est exorare: misericordia
et iram: effundit: potens est exorare: et effudit
misericordiam suam: et iram suam: si cor
repto illius hominem: et operta sua re
dicat ¶ Non effugiet in rapinam pec
cator: nec patientia: sustinebit: sustinebit: et
misericordia fugabit: omnis misericor
diam: fugabit: omnis misericor
dium unicuique: secundum opera
sua: et secundum intellectum peregrina
tionis illius ¶ Non dicas: abscondar
ab: et: quis me: ex: summo: quis mei memorabitur: me
in populo magno non agnoscar: Quae
est: n: anima mea: in immensa creatura: ecce: celum: et: celi celorum: abyssus: et omnis terra: et: que in eis sunt
in conspectu illius commouebuntur: montes: simul: et colles: et fundamenta terre: tremore: concutientur: et mente: non: intelligit
sensum est cor: omne cor: intelligitur: ab illo: et: manus illius: quis intelligat: propterea: non: relinquetur: iudicium: non: est: occasus: iudicii hominis ¶ Iam: prima: eius: opera
sunt: et: abscondita: opera: ab initio: eius: quis enarrabit: aut: quis sustinebit: longe: a: est: testamentum: a: iudicium: non: est: testamentum: a: iudicium: non: est: testamentum: a: iudicium: non

illum uerbum. Sanctum dierum ipse
dedit illis. Dedit illi potestatem eor q
sunt super eam. Posuit timorem illi
super omnem carnem. Dominatus est bes
nay. Quo latius ostenditur ex ipso ad
uersus sanctos libros suum. Linguam
et oculos. Aures. Cor dedit illis ex cogi
tandi. Disciplina intellectus replebit
illos. Creauit illis scientiam spiritus sensu im
plebit cor illoz. Mala. Bona ostendit
illis. Posuit oculum ipsoz super corda il
loz. Ostendere illis magnalia operis sui
ut nomen sanctificationis collaudent. Et
gloriam in mirabilibus; Locutum illius
ut magnalia enarrent opera ejus. Et
ad dixit illis disciplinam. Legem
uite hereditauit eos. Testamentum etern
num constituit cum illis. Iustitiam et
iudicia sua ostendit illis. Magnalia
honoris eius uidit oculus eor. Et honore
uocis audierunt aures illoz. Et dixit
illis. Attendite ab omni iniquo. Et
mandauit illis unicuique de proximo
suo. Ne ambulent coram illo. Iustificatio
nes ipsius semper. Posuit ab oculis ipsius unu
squemque. Gratiam ipse habuit rectores
partis domini. Et est manifesta. Scientia
operum illoz. Ne lucis solis in conspectu ei
us. Et oculi eius super cogitationes eorum.
Non sunt absconsa testa
menta ipsius ab inuentione iniquitates
quemque eorum. Et ipse misericordiam
habuit super gressum hominis. Et
custodiam fecit disciplinam uite in lege
testamenti altissimi. Ipse patrem
uade scientie cum uirtute. Et iudicio;
confessionem de delictoribus in
ueniet in pectore ipsius. Et mortem
fine amoris est nichil prius. Et felicio
fuerit uiuens uirtutem. Et saluus
fuerit iustificatus. Laudabit deum. Et gloriabitur

misericordia; eius. Quam magna
mia dei. Et ipsius gloriam illius quem inue
nit; ad se. Nec enarrare omnia possunt esse in
hominibus; quia non est immortalis
illius hominibus inuadinare. Ma
nae placuerunt. Quid inquit sole.
Et lucet. Aut quid uel cum ipse
ex cogitauit caro. Sanguis. Et hoc
arguitur. Uirtutem altitudinis ce
li ipse conspicit. Omnes homines ter
ra. Et anus.

CAPUT XVIII

Qui uiuit in eternum creauit omnia
simul. Deus solus iustificabitur. Ina
nis. Et inuictus rex in eternum. Quis suf
ficiet enarrare opera illius. Quis. Et
inuestigabit magnalia illius. Uir
tutem autem magnitudinis. Eius
quis enumerabit. Et quis adiciet ei
narrare. Rursum eius. Non est mi
nuere. Et adicere. Nec est inuenire
magnalia dei. Cum consummauerit homo. Et
cum inceperit. Tunc magis deficient ope
rantur. Quid est homo. Et que est glo
ria illius. Et quid bonum autem quod
malum illius. Numerus dierum hominum ut
plurimum centum annorum est. Quasi gut
ta aque. Et arene sic exigui anni in die eter
nitatis patiens est deus in illis. Et effun
dit super illos misericordiam suam. Et ostendit
eis. Et inuenit cordis eorum. Et malig
nitatem illorum. Et consolationem illorum. Et
super omnem carnem. Et pastorem habuit. Et corripuit eis. Et
gregem suum misereatur. Et
sapiens doctrinam misericordie. Et
qui festinat in iudicio eius. Et
bonus. Non des querelam. Et omni ta
to non des tristitiam. Et ubi mali
tia. Et omne auxilium refrigerabit eos.
Sic. Et ubi non est quam dominum
et omne. Ecce ubi super dominum po
tentem. Et. Et. Et quis enumerauit. Et
uiuificauit. Et quis accurrit in pres
sura. Et ad eum in disciplinam fallacie
facit. Et oculos. Et iudicium para ut
tacam tibi. Et tam quam loquatur dis
cere. Et imaginem adhibite medi

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

humili atrectem pore

nam et ante iudicium interroga te ipsum et in
spectu dei invenies propiciationem. Ante
languorem infirmitatis ostende conversa
tionem tuam. Non impediaris orare sem
per et non verearis usque ad mortem iusti
ficari. quoniam mercedes dei manet in eternum.
Ante orationem preparare animam tuam et noli
esse quasi homo qui temptat deum. Memen
to ire in die consumpcionis et tempus
retribucionis in conversatione facies. Me
mento paupertatis in tempore habundancie
et necessitatem paupertatis in die di
viciarum. A mane usque ad vesperum im
mutabitur tempus et hec omnia citata in
oculis dei. Ab sapiens in omnibus me
tuit et in diebus delictorum attendet ab
iniquitate. Omnis astutus agnoscit sapienciam
et invenienti eam dabit confessionem.
Sensati in verbis et ipsi sapienter ege
runt et intellexerunt veritatem et iusti
ciam et imploraverunt pro verbia et
iudicia. Post concupiscencias tuas non
eas et a voluntate tua avertere. Si prestes
anime tue concupiscencias eius faciet te
in gaudium inimicis tuis. Ne oblec
teris in turbis nec in modicis assidua
. n. est commissio illorum. Ne fures
me dixeris in contencione in fenore
et non est tibi nichil in seculo eris. n. in
iudicis anime tue.

XIX

Operarius ebriosus non locupleta
bitur et qui spernit modica paulatim
decidit. Vinum et mulieres apostata
re faciunt et sapientes et arguent
sensatos et qui se iungit fornicariis
nequam erit. Putredo et vermes heredi
tabunt illum et extolletur in exem
plum maius et tolletur de numero eius
anima. Qui credit cito levis corde est et
innocabitur et qui delinquit in animam
suam. Insuper habebitur. Qui gaudet
in iniquitate denotabitur et qui odit cor
reptionem minuetur vita et qui
odit loquacitatem extinguit ma
liciam. Qui peccat in animam suam non
penitebit et qui iocundatur in ma
licia denotabitur. Ne iteres durum
verbum et nequam et non minora
bis amico et inimico noli narra
re sensum tuum et si est tibi delictum
noli denudare. Audiet n. te et custo
diet te et quasi defendens peccatum odiet

te et sic aderit tibi semper. Audisti ver
bum adversus proximum tuum. Con
moriatur in te fidens quoniam non te dis
rumpet. A facie verbi parturit fa
tuus tanquam gemitus parturit in
fantis. Sagitta infixa femori ca
nis sic verbum in corde stulti. Corripe
amicum ne forte non intellexerit et di
cat. Non feci aut si fecerit ne iterum ad
dat facere. Corripe proximum ne forte
non dixerit et si dixerit ne forte iteret.
Corripe amicum sepe. n. fit commissio
et non omni verbo credas. Est qui labitur
lingua sua sed non ex animo. Quis est
. n. qui non deliquerit in lingua sua.
Corripe amicum antequam commune
ris et dilocum timori altissimi quoniam omnis
sapiencia timor dei et in illa timore domini et
in omni sapiencia disposicio legis et non
est sapiencia nequicie disciplina et non
est cogitatus bonus prudencia peccatorum.
Est prudencie nequicia et in ipsa ex
ecracio et est insipiens qui minuitur
sapiencia. Melior est homo qui minui
tur sapiencia et deficiens sensu in timore
dei quam qui habundat sensu et transgre
ditur legem altissimi. Est sollercia
certa et ipsa iniqua et est qui emittit
verbum certum enarrans veritatem.
Est qui nequiter humiliat se et interi
ora eius plena sunt dolo. Est iustus
qui se nimium sub mittit multa
humilitate et est iustus qui inclinat
faciem et fingit se non videre quod ig
noratum est. Et si ab imbecillitate
virium vetetur peccare si invene
rit tempus male faciendi. Et male faciet
ex visu cognoscitur vir et ab occur
su faciei cognoscitur sensatus. Amic
tus corporis et risus dentium et ingressus
hominis enunciant de illo. Est correccio
in vendax in ira contumeliosi et est iu
dicium quod non probatur esse bonum.
Est tacens et ipse est prudens.

XX

Quam bonum est arguere quam
irasci et confitentem in oratione non
proibe. Concupiscencia spadonis de
virginavit iuvenculam sic qui fa
cit per iudicium iniquum. Quam bo
num est correptum manifestare pe
nitenciam sic. n. effugies voluntarium
peccatum est tacens qui invenitur sapi

ens et est odibilis

ens. ¶ est odibilis qui procax est ad
loquendum. est a' tacens nō bñs sensū
loquele. ¶ est tacens sciens tps aptū
temporis. hō sapiens tacebit usq; ad
tempus. lasciuis a' uiri pendens non
suadebunt tempus. Qui multū uti
uerbis lędit animam suam. ¶ qui
potestatem sibi assumit in uxore o
dietur. ¶ st̄ processio in malis uxo i
disciplinando. ¶ē inuenio inter mi
nus est. datum qđ nō est utile. ¶ē
datum ciuis retribuco duplex est
ꝑ głiam minorando. ¶ est qui ab hu
militate sua leuabit caput. ¶ et qui
multa redimat modico precio. ¶ est
reuerens ea in septuplum. Sapiens i
uerbis se ipm̄ amabilem facit. gra
a' famosum estimabunt. Qui in
sipiens non erit utilis. ¶ oculi n̄ ul
lius septemplices sunt. exigua debit
multa improbabit. sapiens. oris
illius inflamabit est. Hodie fenerat
quis. et alter petit. odibilis est hō
hui. Canis non erit amicus. nō erit
grā uxoris illius. Qui ędificat
panem illius falle lingue sunt. Q
dens. iquū irridebunt eum. uz q
qđ hūdi erat directo. sensu distribu
tis illi. ¶ qđ si erat hūdi. apud falle
lingue est qui in pauimento cadens. sā
ctis. ¶ alius ingloz testimoniū uenerit
hō achamis ei fabula una. ¶ in ore
disciplinatorum assidua erit. ¶ ore
sapiēs reprobabit parabola. nō. dici
r illam in se ipo. Ille qui uexantur
ꝑ inopia peccare. ¶ in regno sua sti
mulabit. est qui perdet animam su
am ꝑ ostentationē. ab imprudentia plōe
plet. et plone aūr acceptione perdet
lez. ¶ qđ ꝑ ostentiōe promittit amico. in
grauis est cum inimicum. gratis
ob probrum enim necessū. hoīe
mendacium. in ore indisciplinato. ¶
assiduus erit. bonū erit. cum assi
duitas uiri mendacis ꝑ dicionem auf
ambo hędificabunt. ¶ ores hominū
mendacium sine honore. ¶ filius u
lorum cum ipis sā in confusione. sapi
ens in ūbis producit se ipm̄. hō pru
dens placebit magnatis. Q operatur
terram suam exaltabit aceruū frugum.
¶ qui operatur ociosam ipse exaltabit

Qui uero placet magnatis effugiet
iniquitatem. ¶ ens a' idonea excellent
oculos iudicum. ¶ si mutus inore aū
ar correptionis eoz. sapia absconsa. ¶ et
thesaurus inutilis que utilitas in utrisq;. ¶
uir est qui celat stulticiam suam. qui
hō qui abscondit sapiam suam. ¶
ili peccatū. nō adiciat ut ens. si. de pecu
nia deficiat ut ē dimittendus. Qui
a facie odientis fugit peccatū. ¶ accessens
ad illa. si sapienti redditus leonis dentis
eius influcientis. a' as hominum. si
tamquam ex uitulatura oīs iniquitas pla
ge ulciscit non est sanitas. ¶ burgenō
in iure ad nullā habunt iubam. ad
mulū nimis loquitur est ad nulla
re. ¶ superba. sic iuba. sup̄bi eradicabit. ¶
ꝑcauō pauper exore usq; ad aures per
uenient. iudicium festinato ad uenie
et illi. Qui odit correptionem uestigi
um est. peccatū. ¶ qui timet dñm. quie
scent ad cor suū. ¶ ostul a longe. pōt
lingua audacia. ¶ si stultus sit labile
ab illo. Qui edificat domum suam i
pendul alienis. ¶ si qui colligit lapides
suos in hyeme. ¶ turpa cōfecta sina
goga peccatorum. ¶ consummatio
nis. et flamma ignis. ¶ a peccatorum
complanata lapidib; iunctis. ¶ ui
or in ferientes. ¶ pene. Qui custo
dierit uestigia sua. habebit sensum. et
qui timorē dñi sapia. ¶ sensus. ¶
erudientur. quando est sapiens. ¶ tono. ē
ā insipia que habundat in malo. ¶ nō
est sensus. ubi est amaritudo. Sapien
tis sola tanq; inundabit. habundabit
¶ si sinum illius sicut bonitate pmanet
cor sanū. ¶ si uas confractum. ¶ ostē
sapiam non tenebit. ¶ bum sapiens
Quid cumq; audierit stulti laudabi
bit. ¶ adiciet. audiuit luxuriosus. ¶
displicebit ei. ¶ proinde illud post dor
sum suum. ¶ derisio. sanū ¶ si tarta
na inuna. ¶ iam in labiis sensum ¶
uemetur. gra. Qui prudentis querit
ur. ¶ ecclia. nūa illius cogitabit
in corde. suo. ¶ tanq; domus exstru
ta sic. sanio sapa. ¶ sicut insensa
ta. inenarrabilia uba. ¶ sed pedes im
pedib; stulto doctrina. ¶ si uinculū
manuū sup manū detam. sanus
in risu mutatur uocem suam. uira

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

sapiens nuptarum videbit. Denarii
tui cum uerum prudens doctrina
cui brachiale in brachio dextro
fatuus in domo proximi. Ho
primi consurgent ap̃lona potentes
fratrui a fenestra respiat in domi
ui a cubitus foras stabit. Fratrui
a hominis ascultare positum. Pu
dens grauabit grumella labia im
dentium stulta nariabium ponde
bunt. Nuptie fatuor cordium
cum corde sapientium pulloz. Si ma
lediat impius diabolum: ni ale diat
se animã suã. Suburro conjunga
tur animã suã. Inimicis odietur
tacitus. Et sensatus honorabit
Lapide luteo lapidatur piger. Os
loquitur super alpnatorem illius
De stercore bouum lapidatus est pi
ger. Omnis qui tenuerit eum excu
tiet manus. Consilio pñs est ut de
filio indisciplinato. Filia autem sapiẽs
dominorabit uiro. Filia prudens
hereditas uiro suo. Nam q confun
dit uiros communelia sit generosis pa
trem. Inimicus quasi dulcia audit. Ab
impijs non minorabit. Ab amicis
non honorabit. Musica in luctu
importuna narratio. Flagella et doctrina
in omni tpe sapie. Qui docet stultum
et qui conglutinat testam. Qui
narrat illum in auditu me. Et
qui excitat dormientem de graui
somno. Cum dormiente loquit qui
narrat stulto sapiam. In tanq
narratione dicet quis est hic. Su
per mortuum plora defecit. Et sen
su modicum plora super mortuum. Qm
requiescit requiescat. Et nequissi
ma uita super mortem fatui. Luctus
mortui septem dies. Fatui au
tem impii omnes dies uite illoz. Et
stulto ne multum loquere. Et cum in
sensato ne abieris. Serua te ab il
lo. ut non molestiam habeas. Non co
inquinabaris in peccato illius. Recede
te ab illo. Inuenies requiem. Et
accidia multiplicata illius. Super plũ
bum quid grauius. Et quid aliud
nomen eius nisi fatuus. Harena sa
lem. Massa ferri facilius est
ferre quã hominem imprudentem

Ira animum impium. Et ira
rum ignem collegatum funda
mento edificii non dissoluet. Et ira
furiatum in congressione diuitis. Et
gressus pedum in domo tpe ui. Mem
bra non de pecudibus. Et pabulo mercipl
sis. Et cremenia sit impensa potus et fa
cem uenti non pernanebunt. Et
cor timidum in cogitatione stulti. Et
impetum timoris non resistet. Et
omnis hareticus i pariete impi
do. Sic et cor crepidum in cogitatione
fatui. Omni tempore non metuet
sic et qui in propris dimmet sem
per pungens oculum deducet lacrima
et qui pungit cor p̃cor sensum. Et
mens lapidem in manu uolatilia
deiecit illa. Sic et qui quietatur a
amico dissoluit amicitiam. Et amici
tiam. Et si produxit gladium non
desperes. Est. Et si regressus ad amici
tiam. Si apparuit os tuum mendax. Est. Et si
in sorde
cordium excepto quod. Et in tempore
superbie. Et in tempore reuelationis ira
gaudiosa. Et ubi omnibus effugiet a
micus. Et fidem perdide cum amico in
paupertate illius ut. Et in tempore illius
letaris. Et in tpe tribulationis illius per
manet illi fidelis ut. Et in hereditate
illius coheres sit. Et ignem cami
ni uapor et fumus et ignis in extra
neis. Sic et amicus sanguineus ex sede
ta. Et contumelie. Et inimicus. Et inimicum
salutare non profundus. Et facie
illius non te abscondas. Et si ma
la in eueniunt per illum sustine
omnis qui audiet cauebit se ab eo.
Aut debitor ori meo custodiam. Et
labia mea liquamen et ignis. Et
non cadam ab ipsis et lingua mea
perdet me.

Omnem pñdicatore uite mee ne
deliquias me in cogitatu et
in uerbo ego ut sinas me cadere in illa et
prodatione. Qui super pones uti mo
gitatu meo flagella. Et in corde me
o doctrinam sapie ut ignorantie
eoz non parcat mihi. Et non ap
pareant delicta eorum ne forte
efficiant me ad ruinam ignorantie
mee. Et multiplicentur delicta mea
et peccata mea habundent. Et in eadem

ira animum impium. Et ira

lux eius et
supra fa
ciem plo
ra de fi
ac. Et

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

monspectu ad vsq; mortem meorum
gaudeat inimicus meus. ne pe-
deat me mee. ne dicat anima mea
gratum illorum excellentiam oculis
meis. ne dedisti michi. nomine delicti
mei aute a me. Aufer a me uenus
q; a pulcritudinis. ne concupiscen-
cie me apprehendant me. Animo i
requiem. in humilitate mea da
dicturam oris audire filii. qui
rodierut illam non peribit labus
sus. ne scandalizatur in operibus ne
quissimis. In malitiis. Custa a pho
de peccata. ne superbus malediti
scandalizabit illis. Iracundia non
assuescat ostium. multi. Cabus
multa. Hominum nō di nostr ac
sidua. more meo. nobis; sroz. quod
misereris quia non eris in minus ab
eis. Sicut. Seruus in fio gratie illi
due. Aliquoe non minuitis. Sic ois
uiam. Mo minuas. Uitō a pecto
purgabe. Ne multiplicatus re
plebitur iniquitate. Non dilcedet
a domo illius plaga. Illustrauit
tiem delictum illius. Cui aplius eius
Crossissimus auit. Delinquet dupliciter
Si in uacuum uitauit. Nō iustificata
be. replebe. Verbi hurde domus il
lius. Sic. Iacula loquela ecclesiastes
mortem non inueniatur. Uel edita
te. Iacob. Pu. Amis ecclesiastes; om
nia h auferentur. Inde lectis nō
uolutabunt. Indisciplinose loqle
nō assuescat. Os cui. Est. Inimilla
uerbura pcti. Memento pis. Ima
mis mee. In medio. Magnatorum
consistit ne forte obliuiscatur de
mo spectu illorum. Assiduitate
tua in fir. Natus in properium
pacatus. Malinilles non nascen
diem natiuitatis mee. Maledictas
no assuetus in uerbis in properii
monib; diebz suis non erudietur
quo gena habundant in pecta
Si. Iter rectum ad. Ductum ipdi
tionem. Aia calida est. Igne. Ardens
non extinguetur donec ad gluti
am. Isd nequā more canis sue nō
desinet donec incendat. Iguem. Ho
mini fornicanto omnis panis dulcis
non sat. Be. Egredies. Ulq; ad

finem. Omnis. Isd qui. Egreditur
lectum suum. Contemnens maiam
suam. Dicens. Quis me uidet. Tenebre
circundant me. Parietes. Operiunt
me. Nemo circumspexit me. Fugiam
uerior. De lectorum meorum. Non me
morabe. Altissimus. Nō. Religet. Qui
omnia uidet. Oculus illius. Cui. Appel
lat ale. Timore di. Ysmō. Hominis. Ti
more. Hominū. Timentes. Vtū.
non cognoscit. Quā oculi dei. Multo
plus. Luminaria. Super solem. Circum
spiciens omnes. Vias hominū. Pro
fundum abissi. Hominum corda
Intuentes. In abscondita. Partes. Nō
n. Dō. Ait. Quā. Creaturus. Oia. Sunt ag
nita. Sic. Post perfectum. Respicit. Oia
Dic. Implacatis. Cruciatus. Mundatae. Est
pullus. Equinus. Fugabe. Nubi non
speraui. Apphendere. Terre. Dederis. Oi
bi; eo. Qd. Nō. In. Respexit. Timorem. Do
mini. Sic. Mulier omnis. Relinqs
uiri sui. Num. Peccabit. Statuens. Here
dem ex alieno matrimonio.
Primo. N. Miege. Altissimi. Introdi
bilis. Fuit. Isdē. Nummi sui. De. Iu
quid. Fuo. In. Ad. Ulio. Form. Cata. Est.
Ex alio. Uno filios. Sibi. Statuit. Hec. In
ecām. Adducetur. Vim. Filios. Eius. Re
putetur. Non. Tradent. Filii. Eius. Radi
ces. Tram. Eius. Non. Dabunt. Frusta
Resuspendetur. In maledictum me
morie illius. Dedecus. Illius. Non de
lebetur. Agnoscent. Qz. Deus. Iusti. Se
qñ. Nichil. Me. Ius. Qñ. Timor. Dī.
Nichil. Dulcius. Qñ. Respicere. In. Mā
dat. Dñi. Vla. Magna. Est. Sequi. Do
mini. Longitudo. Dierum. Assu
metur. Ab. Ea.

XXIII

Capia. Laudabit. Aiam. Suam. In
Dño. Honorabe. In. Medio. Ppli. Su
Glabe. In. Ecclie. Altissimi. Aperiet
os. Suum. In. Conspectu. Virtutis. Illi
us. Glabe. In. Medio. Ppli. Sui. Exal
tabitur. In. Plenitudine. Scā. Ad
mirabe. In. Multitudine. Electoz
Laudem. Et. Benedictos. Benedic
tur. Dicent. Ego. Creatr. Altissimi. Pro
dii. Primogenitura. Aia. Omnem. Crea
turam. Ego. Secundum. Ut. Oriretur
lumen. Indeficiens. Sicut. Ne. Nebula
Teri. Omne. Carnem. Ego. Altissi

nus sustinui · et non est qui adiuvet · respexi circumspiciens · et non erat auxiliator · et dereliqui hereditatem meam · et dedi dilectam animam meam in manus inimicorum eius · et facta sum eis in captionem · quia in omnibus gentibus principatum habui · et omnium populorum virtute calcavi · et in humilitate cordis mei et in patientia mea · et in mansuetudine labiorum meorum · in omnibus requiem quaesivi · et in hereditate domini commorabor · nunc praecepit et dixit mihi creator omnium · et qui creavit me requievit in tabernaculo meo · et dixit mihi habita in iacob · et in israel hereditare · et in electis meis mitte radices · ab initio · ante saecula creata sum · et usque ad futurum saeculum non deficiam · et in habitatione sancta coram ipso ministravi · et sic in sion firmata sum · et in civitate sanctificata similiter requiem · et in hierusalem potestas mea · et radicavi in populo honorificato · et in parte dei mei hereditas illius · et in plenitudine sanctorum detentio mea · quasi cedrus exaltata sum in libano · et quasi cupressus in monte hermon · quasi palma exaltata sum in cades · et quasi plantatio rosae in hiericho · quasi oliva speciosa in campis · et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in platea · sicut cinnamomum et balsamum aromatizans odorem dedi · et quasi myrra electa dedi suavitatem odoris · et quasi storax et galbanus et ungula et gutta · et quasi libanus non in labiis inquam et ebrietate sed in veritate · quasi terebinthus extendi ramos meos · et ramus meus honoris et gratiae · ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris · et flores mei fructus honoris et honestatis · ego mater pulchrae dilectionis · et timoris · et agnitionis · et sanctae spei · dans omni gratia omnibus vobis · et tradens omnem spem vitae · et virtutis · venite ad me omnes qui concupiscitis me · et a generationibus meis implemini · spiritum meum super vos dulcia · et hereditas mea super mel dulcis · et memoria mea in generationes saeculorum · qui edunt me adhuc esurient · et qui bibunt me adhuc sitient · qui audit me non confundetur · et qui operantur in me non peccabunt · qui elucidant me vitam aeternam habebunt · haec omnia liber vitae et testamentum altissimum · et agnitio veritatis · legem mandavit moyses in praecepto iustificationis · et hereditatem domui iacob · ut implerentur prophetiae · quae dixit in spiritu suo · ut reddat iustis secundum mansuetudinem suam · et dilectum populum suum iustificet · sicut lucem · et illuminet omnes qui sperant in nomine eius · quae portio illius · et quae hereditas · nisi deus · et hereditas illius · et in plenitudine sanctorum detentio mea · quasi cedrus exaltata sum in libano · et quasi cupressus in monte hermon · quasi palma exaltata sum in cades · et quasi plantatio rosae in hiericho · quasi oliva speciosa in campis · et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in platea · sicut cinnamomum et balsamum aromatizans odorem dedi · et quasi myrra electa dedi suavitatem odoris · et quasi storax et galbanus et ungula et gutta · et quasi libanus non in labiis inquam et ebrietate sed in veritate · quasi terebinthus extendi ramos meos · et ramus meus honoris et gratiae · ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris · et flores mei fructus honoris et honestatis · ego mater pulchrae dilectionis · et timoris · et agnitionis · et sanctae spei · dans omni gratia omnibus vobis · et tradens omnem spem vitae · et virtutis · venite ad me omnes qui concupiscitis me · et a generationibus meis implemini · spiritum meum super vos dulcia · et hereditas mea super mel dulcis · et memoria mea in generationes saeculorum · qui edunt me adhuc esurient · et qui bibunt me adhuc sitient · qui audit me non confundetur · et qui operantur in me non peccabunt · qui elucidant me vitam aeternam habebunt · haec omnia liber vitae et testamentum altissimum · et agnitio veritatis · legem mandavit moyses in praecepto iustificationis · et hereditatem domui iacob · ut implerentur prophetiae · quae dixit in spiritu suo · ut reddat iustis secundum mansuetudinem suam · et dilectum populum suum iustificet · sicut lucem · et illuminet omnes qui sperant in nomine eius · quae portio illius · et quae hereditas · nisi deus · et hereditas illius · et in plenitudine sanctorum detentio mea · quasi cedrus exaltata sum in libano · et quasi cupressus in monte hermon · quasi palma exaltata sum in cades · et quasi plantatio rosae in hiericho · quasi oliva speciosa in campis · et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in platea · sicut cinnamomum et balsamum aromatizans odorem dedi · et quasi myrra electa dedi suavitatem odoris · et quasi storax et galbanus et ungula et gutta · et quasi libanus non in labiis inquam et ebrietate sed in veritate · quasi terebinthus extendi ramos meos · et ramus meus honoris et gratiae · ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris · et flores mei fructus honoris et honestatis · ego mater pulchrae dilectionis · et timoris · et agnitionis · et sanctae spei · dans omni gratia omnibus vobis · et tradens omnem spem vitae · et virtutis · venite ad me omnes qui concupiscitis me · et a generationibus meis implemini · spiritum meum super vos dulcia · et hereditas mea super mel dulcis · et memoria mea in generationes saeculorum · qui edunt me adhuc esurient · et qui bibunt me adhuc sitient · qui audit me non

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nectute tua. Quã speciosum caminus iudicium ꝑbet cognoscere ꝙ filiũ quã speciosa uestimẽta sapiã ꝙ gloriũ i tellectus ꝙ laudum corona senum iuuenta pricia ꝙ gloria illoꝝ timor dñi. Beatus homo qui inuenit mulierem sapientem ꝙ ꝓdens eloquio. Beatus qui habitat cum mulierem sensata ꝙ non lingua sua non ꝑcussit ꝙ non seruiuit indigne. Beatus qui duxit uxorem non stulte ꝙ audiendo. Quã magnus qui inuenit sapiam ꝙ scientiã ꝙ non est super timẽtem dominum timor dñi super omnia se ꝓtegit. Beatus homo cui donatum est ꝙ timorem dñi. Quem tenet illum cui assimulabit timor dñi inchoatio dilectionis ei fidei ante uterum ad ꝙ iungitur mulier est ei. Quis plaga cordis est ꝙ omnis malicia nequissima mulieris ꝙ omnem plagam. Nõ plagam uidebit cordis ꝙ omnem nequitiam ꝙ non nequitia mulieris ꝙ omnem obductum. Nõ obductũ odientium ꝙ omnem nõ uindictam. Nõ uindictam ꝙ ira uiri. Nõ est caput nequius super caput colubri. Nõ est ira super iram mulieris. Homo cum leone ꝙ draconi placebit quã habitare cũ muliere nequa ꝙ nequicia mulieris immutat faciem eius ꝙ obscurat uultũ suũ tanquã urſi. Cũ sacco ostendet i medio proximoꝝ ꝙ gemitus uiri eius ꝙ audiens sulpirauit modicum. Beatus omnis malicia super malitiam mulieris sors peccatoꝝ cadet super illam fugiat. Ascensus harenosus pedib; uetuli sic mulier linguata hõi quieto. Ne respicias mulierẽ ꝓpter quã capiaris mulierem ꝓpter mulieris uã. Iuuenem reuerentia ꝙ filio magna. Quibus ꝓximatum habeat contumelia. Qui uno suo ore humiliat faciem uiri. Plaga mortis mulier nequã. Manus debiles ꝙ genua dissoluta mulier est. Nõ beatificat uirum suum a muliere iucundum scm est peccatum ꝙ illam oportet mori nunc. Non deo acceptũ nec hominibus gratum. Mulieri nequã ueniam ꝓdeundi. Si non ambulauit ad manũ tuam ꝙ ũdere te in conspectu inimicoꝝ a cerui; tuis absade eam nec semper te abiuuet.

Mulieris bone beatus. Numerus annorum illorum duplex. Mulier fortis oblectat uirum suum. Annos ante illius ꝓ pace impleb[i]t. Bona mulier bona ꝓparet bona nuptias cum dño. Salue uxor ꝓ fide ioues diuitias aũt ꝙ pauperis cor bonum in omni re mutatis illoꝝ ꝓ hilaris. Attribuit unum cui meum. Quarto facies mea mutat de tanquã canens. Collectaneum plicatã unpmam mendacii. Sup mortem oia grauia dolor cordis. Luctus mulier zelotypa. Super mulierem zelotypa flagellum linguarum oĩb; cõcutiens. Sicut lotum iugum qui ꝓuocatur ira. Mulier uehemens qui tenet illam. Si qui apprehẽdat ventos inanes. Mulier ebriosa ira magna. Ignominia sine pudore illius non tegetur. Formam mulieris ne concupiscat oculoꝝ tuoꝝ. Ne palpebris illius aliciaris. Fallitur non a uitemo se forma custodiũ ne inuenta occasione abutatur se. Abomnibus uerecunda oculoꝝ eius cane; ne uerecundetur neglectus. Sicut uiator sitiens ad fontem os aperiet. Ad omnem quã proximã bibet. Et omnem palũ sedebit. Et omnem sagittam aperiet pharetram douet de stratis. Cum mulieris sedule delectabit uirum suũ. Ossa illius impinguabit. Et palma illius datum dñi est. Mulier sensata ira tarda. Quod est ꝓmerãdi eruditione aĩe. Cum sup grãa mulier sera ꝓ pudorata. Omnis ꝓponderãdo non est digna continentis aĩe. Et sol oriens i mundo altissimis dñi sic mulieris bone spes ornatũ domus eius. Lucerna splendens super candelabrum sanctũ. Ita pes fortis super etatem stabilem. Columpne auree sup ualẽs argẽteas. Ita pedes firmi super plantas stabilis mulieris fundamenta sancta sup petram solidam. Mandata dñi in corde mulieris sapientis. Portas suas ꝓtegit. Et cor meum. Nuptiarum uirtutũ dia in ad uenit. Bene bellator de tuens ꝓ uiri opibus. Manus suas tetendit fortia. Et digitos suos apprehendit. Aperuit manum suã ad inopem. Et palmas suas extendit ad pauperem. Non timebit domui sue a frigoribus. Nix. Quoniam omnes domestici eius ꝓ uestiti sunt duplicibus. Stragulatum fecit sibi. Byssum et purpura indumentum eius. Nobilis in portis uir eius. Quando sederit cum senatoribus terre. Sindonem fecit et uendidit. Et cingulum tradidit cananeo. Fortitudo et decor indumentum eius. Et ridebit in die nouissimo. Os suum aperuit sapiẽtie. Et lex clemẽcie in lingua eius. Considerauit semitas domus sue. Et panem otiosa non comedit. Surrexerunt filii eius et beatissimam predicauerunt. Mulier timens dñm ipsa laudabitur. Date ei de fructu manuum suarum. Et laudent eam in portis opera eius. Parabola. Mulieris bone beatus numerus annorum illorum duplex. Mulier fortis oblectat uirum suum. Annos ante illius in pace impleb[i]t. Bona mulier bona ꝓparet bona nuptias cum dño. Salue uxor ꝓ fide ioues diuitias aũt ꝙ pauperis cor bonum in omni re mutatis illoꝝ

difficile exuitur negotium a negligẽtia hui⁹ mundi nullus euadẽ caute a pedibus labiorum

Propter inopiam multa deliquerunt qui enim querit locupletari auertit oculum suum. Sicut in medio quadrigule lapidum palus figitur sic inter medium uendentium et emptionis angustiabit⁹ pctis. Confitebitur tibi cum deliquerit deliquium. Si non uti mos est domini ita nihil de iustitia tua subtrahet ne forte ruina tua sicut in pertusum cribrum manebit pulvis sic apertum hominis in cogitatu illius. Vasa figuli probat fornax et hominem iustos tentatio tribulationis. Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius sic uerbum exeo gitatum hois in sermonem ne collaudes virum. In tentatione enim hominum si sequaris iusticiam apprehendes illam et induces ei⁹ gloriam. Nulli tibi amicabitur ei⁹ proximus et in sempiternum nullum die agonis inuenies. Turma iumentum bolida ad libitinam quemuis iusti tras ad eos quos peruadunt illam ne uertentur. Leo uenationi insidiatur sempiterne peccata operantibus iniquitatem. Sic et in lapida manet iustus sol stans et mutat sicut luna mutatur. In medio sensatorum serua uerbum tempori et in medio auri cogitum ne legem dei assiduus esto. Arrabo pro fenerato odiosa animi illorum in delictis peccatorum quela multum turbans, de ripa lardinem capiat stabilimentum ne uelociter ipsum obruat. Sanguinis effusio sanguinis in ira fuit⁹ et maledicto illorum audituri gratius. Qui denudat archana amici fidem perdit et inuenitur ad animi sui. Diuulge proximum tuum et communge fide cum eo. Quod si denudauit abscondita illius ne persequeris post eum. Sicut homo qui perdit animam suam sic qui perdit amicitiam proximi sui. Litigatur qui dimittit alienum de manu sua sic qui requisti proximum tuum et non eum cepit. Non illum sequeris qui longe abest a te fugiens. Qui captiua de laqueo quem uinctum erat ita eius

ultio eum non potuit colligare. Et maledicti est qui cordi non tradit amicum. Multa deserendo est ait melius amicus ocio fabricat inimicum et ne mo cum abierit in conspectu oculi⁹ eius consultabit ut sui similis super seruos suos ad ministrandum. Odibilis ante deum est qui scandalum. Multa audiui non equam et iudicium odiet illum. Qui in altum mittit lapidem super caput suum cadet ei plaga dolosi diuidet iniqua. Qui foueam fodit in ea cadet et qui statuet lapidem proximo offendet in eo. Inimicitie sine causa pungent sicut aculeus in oculo. Qui ostendit labia sua prudens ille agnoscet unde aduenit illi. Illusio et improperium superborum. Iudicia tacitus leo insidiatur illi. Aqueo pibus qui obtrectantur casu uulnerabuntur dolor autem consumet eos ante tempus mortis. Tria odibilia sunt et quarta non fingunt illos, qui uindictam uidit a domino.

Quoniam uindictam tuam precatus illius seruans seruabit. Delinque proximo proximo tuo nocenti recte tibi deus cauti et peccata solucntur. Homo homini seruat iram et a deo querit medelam. Qui hominem similem sibi non habet misericordiam de peccatis suis deprecatibus deus tacitus ut reseruet iram. Quid adhuc peccat a deo. Qui exorabit pro delictis illius. Memento nouissima tua et desine inimicari. Memorare mandata eius. Memorare timorem domini. Non uastaris proximo. Memorare testamentum altissimi. Despice ignorantiam proximi. Ab actione altercationem euita peccata. Homo iracundus incendit litem. Vir peccator conturbabit amicos. Inter medios pacem habentium inimicitias inimicabitur. Lingua sine sic ignis exardescit. Et in furorem homines sic iracundia illius erit. Et si substantiam suam exhibebit iram suam et certe festinanter incendit ignem eius festinans effundet sanguinem. Lingua testificans adducet mortem. Si sufflauerit in igne exardebit

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

illa ex pūl super illam extinguetur
ignis exore prohibebit autem
ebrietatis maledictus multos n
bant pacem hūes lingua tua mul
tos commouit dispersit illos de gente
in gentem euulsit munitas diuitum
destruxit uirtutes principum gaudia
gigantum exercitus destruxit
lium lingua tua mulieres uiros
ciunt et priuantur filii laboribus suis
Qui respicit illam non habebit requi
em nec habebit animum in quo requi
escat flagelli plaga innocentem fatur
plaga autē linguē contundet ossa
multi tenderunt in ore gladii et non
tie eā qui uulnerauit pertransiit sua
Beatus qui tectus est a lingua nequā
qui non transiit
nequitiam eius nec amicis illius nō
est ligatus fugum ferreum fugum illius fugum
ereum est iugum illius iugum
aulum ereum est mors illius mors
nequissima omnibus inferis ponitis q
illa persecutionibus illius non poterit ma
nebit et obtinebit uallis in ruinas et
flamma sua non combibet multos
equi relinquunt dñm incidet in
eam excandescit in illis non extin
guetur immittetur in illos sicut leo
sicut pardus ledet illos sepi aures tu
as spinis noli audire linguā ne
quā ignis tui fauo ostia ne seras au
ribus tuis aurium tuarum argentum tu
um et statēras tuas ignis comburet
ut uenos tuo ei rectos attende ne
forte labaris in lingua et cadas in
spectu insidiantis tibi et sit
casus tuus insanabilis in mortem
Qui fecit uiam ueritatis
proximo suo et qui prauiter ma
nu mandata seruat seruare proxi
mo suo inpē necessitatis illius nec
ū redde proximo inpē suo confir
ma uerbum et fideliter age cū il
lo tuum omnia tempore iuuenes q
necessarium est et nulli ei inuenias
nem estimauerunt beatus ipse erit
runt molestiam hui qui se ad iuue
ruunt quet accipiant oblationes et
manus dñi in promissionib;
humiliabunt uocem suam et pe reddi

tonsul postulabit tempus et loquetur
uerba redii et murmurabit anima
pē cantabit et a ponit redde adue
sario et quidquid reddet dimidium et
putabit illud ei ad inuentionem
sua a fraudabit illum pecunia sua
poslidebit illum in inuium pecuniē
grauis et quia maledicta redder
gnum cham et ubi tanta nequi
tie ē terram sua et fraudam grauis
inuenitur terrā pri super humilē
ato fortior esto et p elemosinā tua
hal illū et mandatū altissimi pauper
em et ppter inopiam eius ne dimittas eū
ne tuā perde peccuniam pē frem ta
mam et noli abscondat illam sub
lapide et p dilectionem pone thesaurū
tuum in precepis altissimi et proderat
magis quā aurum conclude ele
mosinam in sinu pauperis et ipse pro
te exorabit ab omni malo eleuosima
nus et ei tactus cum ipo gratiā habe
qui pupillam obseruabit et post ea re
surget et retribuet illis et retribuēdē
unicuiq; in capud illoz super tamē
potentes et super tantam ad uersus
minutil tuum pugnabit dñs et con
fidens fiat proximo suo et qui perdi
dit offensionem relinquat sibi et fram
fide iusiorē ne obliuiscaris debit
pre animā suam et repromissorem tu
git pecde tibi in mundus bonq; ūba re
promissoris et subtrahit pecor et im
grauis seu si delinquid habuerem
se dū reponunt de proximo suo et
tum perdit reuentia delinquit ab
eo et promissio inquissima inuitos
plurit diligētes admouet illos qui
fluctus maris duos ponunt et gur
migrare facit magis sūt migrib;
alienis pecor tuis gredient mandata
domini inuider ū promissionē neq;
quā conatur multa age inuider in
iudicium et repera proximum tu
um et murmurem tuam tantede t
ne malas nichil enim turpe et dom
pregens turpitudinē et melior est
iustus pauper sub regumine asseri
qui epule splendide in peregre do
mi nullo minimum pro magno
placeat tibi et in penuria pegrina

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

tōnis non audiet. Vna nequā hospi
tandi de domo in domum. ubi hos
pitatur non fiducialiter agit nec aperte
de hospitalitē. placere. et potabit in
gratos. ad hec amara audiet illi
hospes. Corona mensam. equina ma
nu. salus. alba cedis. exaltate hono
ris amicorum meorum. necessitudines
domus nec hospitio nutrite. est ge
mma in hominis labiis sensum do
mus corripio. in proprium fetida

Qui diligit filium [illegible] eius
sum illi flagellat ut letetur in
novissimo suo. non palpet proxi
morū offensa. Qui docet filium
suum laudabit in illo. glorietur in me
dio domestico. in illo gloriabit. Qui
docet filium suum in zelum mittit
inimicum in medio amicorum. gla
dius illo. Mortuus est patri suus. sci
ens est mortuus similem se. reliquit
sibi post se. anima sua in desi
derio est in illo. in obitu suo non consola
tus. nec ex filiis est coram inimicis re
linquit se. defensorem domus et in
imicos. animis reddentem gratiam
animabus filiorum. gabit nul
lum sua. super omnem nocentem
vabuntur ulcera eius. et in domibus eius
der durus. filius remissus erit
ceps facta filium. parcentem re
fatiet. lude cum eo. contristabit te
non gradetur illi. ne gaudeas. ne forte
simo obstupescent homines nu
illi potestatem inimicare. ne de
prauat cogitatio. anima eius. ne
minem decipiat. mundo lata eius. in
fami est. ne forte inducat. non re
dit ubi. non est ubi dolor. ne doce fi
lii tui. ingrate. ne in turpitu
dine illi offendat. melior est pauper
mus. in sanitate. cum omnibus ho
minibus. et flagellatus malitia. salus. ne
in sanitate time. me. melior est omni
augmento. corpus validum. cum census
in mentis. non est census super cen
sum salutis corporis. nihil est oblecta
mentum super gaudium cordis. gaudium.
melior est mors quam vita amara.
requies eterna quam languor per
sedans. vana abscondita inutiles la
uso. qui applicat epulas. circumpo

re sepulcro. Quid prodest lavanda ydro
nec. in manducabit nec odorabit. qui
effugatur. a domo. potatis virentes in
quinam. studens oculis. in gemitus.
sunt. spado. oppressus. unguem. iusti
pravis. iustificam noudes. ne tue
ri. affligat. veniet. pro. in hilio. no
mandatis. cordis. est. unus. vocis. ver
a. unus. sine detestione. scitatus. vexil
tatus. unus. est. in generali. quiescere. ne
que placet. de. ignave. negligi. cornu
in sentire. eius. iustificam longe ex
pellentes. malos. in occidit. iustitia
non est. in malis. nulla. zelus. una
audia. minuent. dies. nam. pro. senec
tam. ad ducet. cogitatus. splendidi
cor. vinum. in epul. epule. in. illius. dul
cis. Virgilia honeste. gerere. fuit.
ris. valetudines. annes. cogitatus
illius. auferet. lompuit. cogitatus
pro. se. autem. sensum. in. furia. ge
nus. sobriam. habet. gratiam. salvabunt
dives. in congregatione. subo. in
rege. tua. replebit. bonis. sunt. labora
ut. pauper. in diminutione. victus. i
infine. inopis. est. Qui. aurum. diligit
non. iustificabit. qui. sequitur. ocium
magnum. replebit. egestatem. multi. dis
sunt. in. anni casus. ideo. est. lege. pro
pter. quo. ingenium. offendiculum. e
durum. sanctam. cum. re illis. qui
sectantur. illud. comis. impendet
super. illo. est. dives. qui
mittentur. est. sine. macula. equus
aurum. non habuit. nec. speravit
in pecunia. et thesauris. Qui est hic.
laudabimus. eum. fecit. in. mira
bilia. in vita sua. Qui probatus. est
in illo. et per. fectus. inde tuus. est. i
ecce illi gladium. ecce. tu ponit. tibi
di. non est. tibi gressus. iniquo. mala
in terra. vobiscum. stabilitas. tuus. bona il
lius. in domino. delectationes illius.
quarum. omnis. ecclesia. sedet. sup
nulam magnam. sedili. in via
sup illum. fame. in tuam. prior. ad
dias. si multa sunt. que super illa
sunt. et. mento. quo. malus. est. o
malis. nego. nequius. celo. quid. eccle
tium est. ab. ab. oi. fame. sua. lacrim
abi. cum. viderit. se. extendis.
manum. tua. in. prior. inimicis

oramus ut ecclesiast. xc
m̃ proximu tu ex ipo. et ecclesiastici xxxiio
fruge tui que tibi apposuerunt. no
cum manducas multum odio habeas
ecclesiastici prior ad disciplinę. noli nimium
ce ne forte offendas. illum medio mi
rorum ledit prior illud ne extendas
manum tuam. ne prior polcas bibe
cum sufficiens est hoi erudito unus
exagium vinde mundo non laudes
vis asello. non sentiet laborem. vi
gilia. volet. noctua uno ululatu
ro. compul saurutil in hoie par
co. dormiet usq; mane. cuius illius ē
ipo delectabit. filio actus filii in edu
do multū fulge. e medio. nome. ne
frigabit te. no adducas corpori tuo
infirmitate. audi me fili. et ne spna
me. in nouissimo tuo nues. ut ba nā
fu omnib; operib; tuis esto uelox. o
nunc infirmitas no occurrat tibi
splendidi. in panib; vbi ducent la
bia multor. et testimonium unius
illius fidele. fu nequissimo pane
murmurauerunt tibi. et testimoniū
nequicie illius uerum est. diligi
res in uino noli prouocare. multos
enim extinxit uinum. ignis p
bat ferrū duru. cordā sup
borum arguet. ebrietate potatiu
equa uita hoib; unū ne sobrietate
si bibas illud moderate eris sobri
us. et ē tibi si minuatur. no. Ad
defraudat animā. mortē. unum
hoc mandatum creatum est non in
ebrietate ab initio. et ultra. ad
corpus unū moderate potatum
animas est. ad corpus sobrius
potus. unū multum potatum ad
tristandum. iram. et ruinas mul
tas facit. amaritudo ad multum
potatum. ebrietatis. addictas. in pu
dentis offensio. minoratus. uirtute
tentens. nullū. in quinquo. nun
non arguas proximum. et non de
spicias eum. in conuiuio illius
verba inuperi. no dicas illi. no
pungas illum. in repetendo. xxiii.
Rectorem te posuerunt. noli ex
tolli. esto in illis. et unus ex ipis
cum illos. tibi. et sic consum-
mina tua expleta. recumbe
re loci. in illo. horum. gre ag
gatis. horum. dignitatem. eius
congregationis. loquere. maior
natu decet. te. primum uerbū
diligitas. sciam. no. in pdicatione. multa
audiris. non est. non effundas ser
monem. in portune. noli extolli in
sapia tua. et cumula carbunculi
in ornamento auri. et comparatio
mulierum. iniquum. mundi. sicut
fabricatione auri. signū est. sua
ag dic. nisi. mulierum. in horum
do. modico. nunq. audi. tacens. ip
rehensa. accedet. et bona. gra. adole
cens. loquere. in tua causa. nec. cum
necesse fuerit. bis. interrogatus. fuerit. re
at. caput. rebus tuis. in multis esto
ti. in laus. laudi. tacens. simul. et que
rens. loqui. in medio. magnatorum
non. plumas. ne. sunt. sensus. nimi
rum. loquaris. ad. grandinem. pbit
cautio. ad. ne. accedas. ad. iudicem. precibus
gri. ne. pro. rehensa. accedet. ubi. bona
gra. hora. surgendi. non. te. tardet. ne
re. ait. prior. in. domum. tuam. illuc
ad. uota. re. illuc. lude. et. age. que
tiones. tuas. non. in. delictis. et. male. sup
bo. sup. his. omnib; vbidiato. dum
mu. fuit. te. in. ebrietatem. te. ab. ob;
tomu. sunt. et. ut. non. det. deus. et. capiet
doctrinam. eius. et. qui. ugilauerint. ad
illum. in. uenient. vbidiato. nem. et
querit. legem. replebuntur. ab. ea. qui
timent. dñi. inuenient. iudicii. iusti
tias. et. ut. lumen. accendent. pec
hom. uitabit. corpōnem. et. sedm
uoluntatem. suam. in. uenient. comp
ato. nem. in. consilio. nō. disperdet. in
religentiam. alienus. et. superbus. n
per. timebit. timorem. enim. pos
q̃. non. fecit. cum. eo. sñi. quo. et. sine. inse
randis; arguetur. fili. sine. quo. n
facias. et. post. fem. non. penitebis. nunq
nunc. non. eat. non. offendes. in. lapi
des. nec. credas. te. tue. lateroule. ne. po
nas. aie. tue. scandalum. et. a. filii. tui
il. caue. et. adomestica. tua. attende. q̃
omñi. ope. tuo. crede. ee. fide. aie. tue
q̃. est. nō. quertato. inauditorum. et
credit. dō. attendit. mandatis. et. qui
fidit. multo. nō. minoratus. erit. xxiiii.

iqui
diose a
gitur scā
dalizā
tur.
in ea.

Tum deum non occurrent mala sibi
tempus tunc deus illum observabit
et absorbit animalis. Sapiens non odit mu
data et iustificas non illudetur qui inp
cella nauis. Homo sensatus credit le
gi dñi et ei illi fidelis. Qui uino gaud
nem manifestabit parabit uerbum
et sic de peccatis exaudietur et seruabi
tur disciplinam et tunc intelliget peccati
a fatui qui vota earum et qui accipit uersa
tilis cogitatus illius. Equus emissarius sic et amicus sub clandestino sub oc
supra sedem meam sinit. Quare dies diem
superat et rursum lux lucem et annus an
num sol solem. A deo sua separati sunt
eo sole ipsorum custodiente per di
sapiam diuiditur et immutabit
tempora et dies festos ipse et nullis di
es festos celebrauerunt ad horam et er
ipse posuit unum dierum et annos
et de homines de solo et exterra unus ce
dami est adam et humilitudine disci
plinae dni separauit eos in mutatio
nes eorum ex ipsis benedixit et exaltauit
et ex ipsis sanctificauit et ad se applicauit ex
ipsis maledixit et humiliauit et deiecit
illos ad separationem ipsorum qui int
figuli in manu ipsius plasmare et de
ponere illud secundum et sic est dispositio
nem eius sic homo in manu illius qui
se fecit et reddet illi iudicium suum
et malum bonum est et contra
morem sic et uirum iustum peccato
rem et sic inuenere nostra opera alterum
duo et duo unum et unum. Ego no
uissimus uigilaui et qui et colligit a
cinos post uindemiatores et inebriet
tione dei ipse speraui et qui qui inde
niat replentur culam et respirate qm
non in me solum laborauit sed omnib; exqui
rentib; disciplinam audite me m
agnates populi et rectores ecclesie
audite; propter filio et mulieri tri
amico non des potestatem super te
ne mutet tua et non dedisti alii possessi
onem tuam ne forte penitear te
et deprecer pro illis omnia ad hoc su
pes et spinas non in mittabit te
omnis carbo melius est ut filii
mittere rogent quam te respice manu
nus filiorum tuorum et nobis; opi
bus tuis parcens esto ne dedisti ala

alam in gloriam tuam et iudicio olim
mandus dierum uite tue ne te exar
tui distribue hereditatem tuam et iba
ra uirga et tonsa latino panis et disci
plina et opus seruo operatur in disciplī
na et opus seruo operatur in disciplī
na et opus et requiescere quere iacta ma
nus illi et quere ut bratium et iugum et
torum curuant collum eius et ter
rum ut linguat operationes assidue et
uo malitioso torture et opes mitte il
lum in operationem ne uacet multa
enim malitiam docuit otiositas multe
gemine tuo et condecet illum. Quod
si non audierit curua illi compedib;
et non amplifices super omnem carne
rum tu in dicto et facias quae est et
seruus fidelis sit et essi non tua. Qui ta
nem sic est tracta qui et sanguine ad
compatiti eum et si deserit eum et iu
te ut fugam querens si exterreus se
discesserit quo eras et quia tua et
ras illum uelis.

Capitulum

Vana spes et mendax et insensatos
uiros et somnia exaltant et sicut
dentes. Qui tenet ambram et
sequitur uentum et tenet dirigit
ad uisa mendacia. Ecce hoc uisio
somniorum est facies hominis ad
similitudo ante faciem hominis ab im
do quid mundabit et a mendace quid
uerum dicetur diuinatio et auguris
et augura mendacia et somnia uane
sentia et uanitas est et sicut pauri
eunis cor tuum si non uadat parcatur nul
ab altissimo fuit genitus uisitando re
dedisti in illis cor tuum. Multos et erra
re fecerunt somnia et exciderunt sp
antes in illis sua mendacio et iumenta
ut iubum legis et sapia uere fidelis
complanabit. Qui non est temptatus
quid scit et instructus expertis cogi
tabit. Multa enim uidit
enarrabit uir intellectum qui in est
experientis pauca recognoscet. Qui
a iuuentute seruus est multipli
cabit malitiam. Qui temptatus
non est qualia scit. Qui in plantatus
est habundabit et requiescat et
ta iudicia enarrando et primas uerbo
quiendues alterno cetus uiri ad
mortem pertinentes sunt horum

cōfidāmus cum gra dī. Spes tuentiū
dñm queritur. nr̄spectu ullius būdie
tur. Spes. n. ullozum in caluantem il
los. iotii dī. i dampnāc̄ te. Qui timet
deum nec̄ trepidabit. nec̄ pauebit
quō ipe est spes eius. Beatus dñm
timens. Beata ē ala eius. ad q̄ recipiet. q̄ us
est fortitudo eius. Oculi dñi super timē
tes eum. protector potentie. firmamē
tū mutabit. regimen arrogāt. mutabi
tur. Indignatio dñi. ad tempus. Spes
eius.

q̄ non est aliud deus p̄ter te do
mine nō nouit lingua nisi nomina
nominabilia tua. Eloquia manum ibra
chium dextrum q̄ crea tuum
et illinde iam extolle ad vltionem
et affluge nimium felina p̄ce q̄
merito finis ut eam reuertantur mirabi
lia tua nunc flamme deuoret eos q̄
saluarit. Quin pessimant plebem
tuam inueniatur perditionem. Co
re apud principem inimicorū
eorum. nō ē alius p̄ nos pugnet
dr̄ gnōs tribulationib⁹ et cognoscāt
q̄ non est dñs nr̄ ut enarrent
magnalia tua. et liberabis eos cū
abierit. miserere plebi tue super
quā inuocatū ē nomen tuū. et
exaudi precationē puerorū tuorū. mi
serere ciuitati sanctificationis tue ie
rusalem ciuitati requiei tue. ce
ci hymnum meum et tribulationē
tui. et gaudia tua p̄ cunctis
retribuentibus te ab inicio creature
que fiunt. et suscita p̄phas qui lo
cuti sunt in nomine tuo. p̄bere pacē
his qui te exspectant. et prophetis
fidelibus inueniamur. et
exaudi orationes seruorū tuorū. se
cundū benedictionem aaron. di
rige nos in uiam iu
stitie. ut sciant omnes qui habitant
terram q̄ tu es deus solus dominator seculo
rum. Omnem escam manducabit uenter. est cibus cui melius
et sanctius gingiuum album fere
cor insipientium uba mendacia
et prauū debet intueri. homo
prudens resistit illi. Omne malum
excipiet mulier. est filia melior
filio. et pessima mulieris exhilarat fa
ciem uiri sui. et super omnia gaudia desiderabilia
quam homini superducet de libris
sanctis est lingua cum mansuetudine. est in
ungarorum inimicitie. non est iniquus
super filios hominum. Qui possidet
mulierem bonam in choate possessionem. ad uxorem enim illum est
collupnatus requies. ubi non est sepes
dilapidatur possessio. et cui est mulier
indigentia egens. Qui credit. q̄
non habet nidum. et deficiens in
amicis. obtinebunt qui suscipiunt la

tro exibens de ciuitate in ciuitatem.
Omnis amicus dicit. ego amicitiam
copulabo. Est amicus. non
me tristitia in est vsque ad mortem. Do
lor aut et amicus ad inimicitiam
uertentur. Plumbum et pondus
ferrum. Sed grauius est
ira stulti. Non est in labiis illud
plus illo. Qui uxori sue credit
fili. uelut qui sepem circumdat spi
nis. Sicut in thesauris conditis
ita et os mimi. Attende tibi
ne forte labaris in lingua
tua. et confundaris in insidiis
eius. Timor domini gloriam
et gaudium. et exultationem
et coronam exultationis. Timor
domini delectabit cor. et dabit
letitiam et gaudium in longitudine
dierum. Timenti deum bene erit
in nouissimis. et in die defunctionis
sue benedicetur. Timor domini
super omnem gloriam. Beatus
homo cui donatum est habere
timorem domini. cui autem
apprehendet illum. Timor domini
quid superbit terra et cinis. Nichil
est maius quam timere deum.
Nichil est fortius quam timere
deum. Nichil est sapientius quam
timere deum. Nichil est latius
quam timere deum. Nichil est
liberius quam timere deum.
Nichil est dulcius quam timere
deum. Nichil est gratius quam
timere deum. Nichil est pulchrius
quam timere deum. Nichil est
fortius quam timere deum.

assidua lingua · vir perfectus multos erudiunt · labia eius scient · Quia sophistice loquimur oblivisci nos omnia vel dedicavit · Ideo et illi dna a deus gen · ol · n · sapia declarandus est · est sapiens aie sue · iocundus sc̃is illius laudabilis fuit · Ut sapiens eius pleteam suam erudiat · fructus sensus illius fideles sunt · Una nox unius diei · dies a die nu · nullus abus sunt · Sapiens implebit vere desiderabit · honorem · nomen illius erit vitam · in eternum · illumina · tua scripta animam meam · illustrate nesciendo dei · illi prestatem · on · n · oia omnibus expediunt · illi oi anime genus placet · Holia · audius est in omni epulatione · inde te effundas super omne escam · in multis · n · electis erit virtutum · et laudabit appropinquabit ulti; ad colendum · te · tripudiam multi obierunt · qui · abundans est adiuter honora medicum · tuam · ppter necessitatem · vi · illum nec · altissimus · a deo est · n · omnis medela · a rege accipiet honorabit · disciplina medici exaltabit eum · in spectu magnatorum · collaudabitur · altissimus creavit de terra medicinam · vir prudens non abhorrebit illam · nonne a ligno indulcata est aqua amara · ad agnitionem hominum virtutem illorum · dedit hominib; sua · altissimus honorari in mirabilib; suis · unguentarius · fabricabit pigmenta suaviantq; et unctiones gliciet sanitatis · non glorietur opa eius · pax · n · di super faciem tre · sua · n · in misericordiam · de peccatis te · ipm · s; ora dñm · ipe · mundabit · te · averte a delicto · et munge manus · labonis · in delicto · mu · da cor tuum · ora suavitatem · et · in memoriam similaginis · in pma · gna oblionem · dabitorum · medi · fore · n · illum dñs creavit · inde discedat · are · et opera eius sunt · necessa · ill · n · rps · cu · in manus eor · in curias · spūo dñm dep

cabuntur · ut purgat · requiem eor · et sanctum pp · quem · laconem eor · Qui delinquit in conspectu eius qui fecit illum · in ira · tribuit in manus · medi · a · illi · immortali · produc · lacrimas · ei · dna · pastus · inde · plorare · et · dm · in · dictum · contege corpus illius · ill · despicias sepulturam ipius · propter · de · latuam · cura · amare · et · luctum · illi · uno die · et · gloriare · pp · multitudinem · fac · luctum · secm · meritum eius · uno die · ul' · duob; pp · de · turpitudinem · a · filia · n · festinat · moes · et · operis · iustitiam · i · o · nullum · cordis · flectit · veritatem · in · ob · ductione · primatet · nullus · a · iuba · i · opis · sedm · cor · eius · De · dedis · iniusti · na · cor · tuum · s; · repelle · eam · are · et · i · memento · novissimor · · noli · oblui · ca · · cap · n · e · q · filio · illius · nichil · pro · dis · ne · ipm · pessimabis · memor · esto · iudicii · mei · sic · n · erit · tuum · · hodie · nichil · erit · heri · habi · hodie · requiem · mor · tui · requiescit · fac · memoriam · mi · q · solare · illum · in · eternum · ipe · suo · a · piam · fente · unde · naturam · et · q · immoratur · actu · sapiam · percipiet · et · sapia · replebitur · · Cum · tenet · ama · tum · · quig · tanq · in · aculo · stimulo · dones · agitat · · quer · tatur · mopi · bus · eorum · in · aviaid · eius · in · filius · tha · rorum · ne · sui · dabit · ad · uersandos · sulcos · iugera · eius · in · sagina · ua · ca · rum · · si · dnis · fuer · · a · fili · metuit · q · nocteq · rapim · diem · rimagat · qui · q · sculpit · signacula · sculptilia · assidu · mis · eius · ad · nar · picturam · cor · suum · dabit · ut · similitudinem · picture · vi · gilia · sua · p · fiat · opus · sic · faber · ferra · rius · sedens · nit · in · eadem · · q · sidans · opus · ferri · · aperigit · ut · ar · carnes · et · in · calore · fornacis · conflatur · · bor · · malleo · in · novat · aurem · eius · · et · si · mile · in · dinem · uasis · ocis · eius · · cor · su · um · dabit · ad · summam · dnem · operis · vigilia · sua · ornabit · in · per · fectõe · · si · figulus · sedens · ad · opus · suum · q · uerens · pedib; · suis · rota · circuit · q · i · solli · dic · ppnus · est · semp · · pp · opus · suum · · in · illa · est · omnis · operatio · eius · · in · tabernaculo · suo · formabit · · ut · rum · · iam · pedes · suos · conculabit · · ut · rem · in · su · am · · cor · suum · dabit · ut · consumet

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

lunta nem · nugilia ſua mundabit
formacem · Oñs hñs inimicis ſuis
ſperauerunt et inimici eius
ſua ſapiens est · Sine hñs omnibz
non edificatur ciuitas · non habi
tabñ nec ambulabunt · uie eius
ñb ñbilient · Super sellam iudicis
ñ sedebunt · reuelationem iudicii ñ
intelligent · ñ palam facient dis
ciplinam · iudicium · iniquo
us non inuenientur · et ignis deuo
rabit eoz qui munera amant · Ope
ra eoz ñ operabñ deo · quia abo
minabiles erunt inopi · Et qui
am suam et conquirentes in
lege altissimi · (XXIX

Sapiam antiquoz omnium exqui
rit sapiens · et in prophetis uacabit ·
Narrationem uirorum nominatoz · et
seruabit · in uersutias parabolarum similitudines uertet · Occulta
proverbiorum exquiret · et in
absconditis parabolarum conuersabitur · In medio magnatorum ·
et ministrabit · ibi spiritus intelligentie replebit illum · et ipse eructabit uerba
sapientie sue · et in oratione confitebitur domino · Ipse dirigit consilium eius · et disciplinam · et in
absconditis suis meditabitur · Ipse palam faciet disciplinam doctrine sue · et in lege testamenti domini glo
riabitur · Collaudabunt multi sapientiam eius · usq; in seculum non delebitur · non recedet memoria eius · et nomen eius requiretur
a generationem et generationem · Sapientiam eius enarrabunt gentes · et laudem eius enuntiabit ecclesia · Si
permanserit nomen eius de millibus · et si requieuerit pro
dierit illi · ad hoc solabitur ut ea
rem ut fluuius · et sicut torrens · repletus sum
et inundet diem · Cor audientis me di
uinum fructificabit · et ipse quasi rosa plantate super riuos aquarum fructificabit

Qui libamina odoris in suauitatis · hyeme
florete flores · et ipsi quasi lilium date odorem · et frondete in gratiam · et collaudate
canticum · benedicite dominum in operibus
suis · Date nomini eius magnificentiam · et confitemini illi in uocibus labiorum uestrorum · in canticis labiorum · et cythara
et dicetis in confessione · Opera domini uniuersa bona · et omne iudicium in tempore suo · et non est deficiens in conspectu eius · et non est dicturus quid est hoc aut quid est illud · Omnia enim in tempore suo requirentur · Verbo domini aque
ste sunt · et sicut congregatus in utre aquarum · et sicut exceptoria aquarum in ore cupri · sic germinatio plantationis · et
non est minoratio ad saluandum illum · Opera omnium carnis coram illo · et
est impossibile absconditum abscondere
eius · a sensu uel uerbo · et ecce omne
opus eius · hoc est liber · Quid est hoc
dicitur

tē suo luto conprobuntur. Et nūc l oli
cede rore collaudate ⁊ būdicte nomi
dñi.

XL

Occupatio magna creata est omnib; hō
minib; ⁊ iugum grē super filios a
dam a die exitus de utero matris eor
ustq; in diem sepulture in matrem om
nium. Cogitationes eorum timores cor
dis ad inuentiones exspectationis. Idcs
finaliones. Sedentes super sedem glo
riosam. usq; ad humiliatum inter
ram. cinerem. Ab eo qui utitur ratione
to. ⁊ portat coronam usq; ad eum q
cooperitur lugendo furore. Cuius nu
mulsus. fluctuatio. timor mortis. ⁊
indignatio. per seruientis. ⁊ contentio
nis. inter pre reflectionibus. incubiti sop
nus. noctis. mutatur in carnis. Modo
diam cum. nichil requie. ab eo
insompnis. Et die respectus. Conf
batus est in suo cordis. tanquam
qui esset in die belli. super saltum
sue erburrens. ⁊ ad minus. Ad nul
lum mittet eum. Cum. de carne. Ab ho
mine usq; ad pecus. ⁊ sup pecorem
septuplum. Ad hec mors sanguis
stendo. ⁊ uulnera. oppressiones. fames
⁊ ruina. ⁊ flagella. Super unumquo
que eorum fuit. Hec omnia. ⁊ pro illos fidy
et iniquitas mul. Omnia. ⁊ quietem
sunt. ut eum conturbentur. atque
omnes in unum conueniant. Quie
mus. ⁊ requiem. delebitur. ⁊ fides
⁊ felix. Sicut. sube. ⁊ mulsor. sicut
fluuius siccabuntur. ⁊ sicut tem
tonitruum magnum in pluuia. personabunt
in. ⁊ in appetendo manus. ⁊ exalta
tur. sicut. pecora. et. Radices impio
rum multiplicabuntur. ramos. ⁊ radi
ces. ⁊ munde. sup cacumen petre so
nant. Super omnem aquam uiridi
tas. ⁊ ad ipsam. flumina. ⁊ ad. fe
uellentur. ⁊ in sitis paradisi. ⁊ in
ductomb; ⁊ mida. ⁊ sicc. ⁊ manu
opum. sufficientes. ⁊ ibi conditabit.
Sed. ⁊ inuenies. et saueri. ⁊ dilicate
cum. ⁊ sit. ⁊ habit. nomen. ⁊ super
aput. ⁊ mulier. ⁊ macula. ⁊ habitu
⁊ in. ⁊ in. ⁊ ostra. ⁊ et. ⁊ fiant. cor. ⁊ in
⁊ q; dilecto. sapie. ⁊ bibie. ⁊ plal
fuin. suauem. facium. melodia

⁊ super unaq; ⁊ manu. ⁊ am
⁊ spm. delidabit. oculus. ⁊ super. het
uride. ⁊ cationes. Amicus. ⁊ odarus. in
tpe. quemenes. ⁊ sup utros. mulier. ē
uno. ⁊ ad unum. in tpe. ⁊ bul. ⁊ ad
nes. ⁊ super. eos. ⁊ ma. liberabit. ⁊ uil
rangatum. ⁊ sinuo. pedum. ⁊ super
unumq; ⁊ unum. ⁊ placitum. ⁊ au
tates. ⁊ ut. ⁊ exaltam. cor. ⁊ sup ⁊
nuor. dñi. Non est. unumore. dñi. ⁊
nuorato. ⁊ ab. est. ⁊ eo. quitere. ad
torum. ⁊ nuor. do. nuui. sicut. pma
diuis. ⁊ ducendus. ⁊ super. omne. glam
operet. ⁊ unu. filu. in. ⁊ ne. ⁊ ne
indigeas. ⁊ eluce. ⁊ nuori. ⁊ dige
bur. respiacus. in. ⁊ in. ⁊ alienam.
⁊ ē. ⁊ ira. ⁊ eius. ⁊ in. ⁊ cogitatione. ⁊ ne. ⁊ alie
⁊ aiam. ⁊ suam. ⁊ alis. ⁊ alienū. ⁊ ira. ⁊ di
cipuganus. ⁊ erudicus. ⁊ custodiet. se
nore. prudentis. ⁊ cauleabit. ⁊ nopia.
⁊ in. ⁊ ne. ⁊ eius. ⁊ ignis. ardebit.
mor. ⁊ amara. est. ⁊ memoria. tua
O homum. ⁊ multo. ⁊ pacem. ⁊ sin. ⁊
subis. ⁊ sint. ⁊ uiro. ⁊ quieto. ⁊ tumul. ⁊ ne
directe. ⁊ unt. ⁊ nos. ⁊ ad. ⁊ ne. ⁊ alien
n. amyc. ⁊ abuna. O mors. ⁊ bona. est. ⁊
dicium. ⁊ nū. ⁊ homum. ⁊ indigāt. ⁊ ⁊
nuncianit. ⁊ uirib; defecto. ⁊ atate. et ⁊
de. ⁊ omib; ⁊ unq. est. ⁊ nuncredibili. ⁊ qui
pdit. sapiam. ⁊ memen. ⁊ que. ⁊ ante. ⁊ ho
⁊ ne. ⁊ ne. ⁊ tere. ⁊ udiū. ⁊ mortis. ⁊ ne. ⁊ en
to. ⁊ que. ⁊ ante. ⁊ fuerunt. et. ⁊ que. ⁊ sup. ⁊
runt. ⁊ sunt. ⁊ abi. ⁊ hoc. ⁊ udicium. ⁊ ad. ⁊
omni. ⁊ carni. ⁊ gatis. ⁊ sup. ⁊ ement. ⁊ abi
⁊ ub. ⁊ placito. ⁊ alis. ⁊ ⁊ sue. ⁊ decem. ⁊
⁊ sue. ⁊ centum. ⁊ sue. ⁊ mille. ⁊ annū. ⁊ Non
est. ⁊ ne. ⁊ in. ⁊ ne. ⁊ ferno. ⁊ accusand. ⁊ ne. ⁊
⁊ ne. ⁊ ab. ⁊ homm. ⁊ ardinum. ⁊ suū. ⁊ filu. ⁊ pec
cato. ⁊ ⁊ ⁊ quer. ⁊ sanc. ⁊ seruil. ⁊ dom
os. ⁊ impio. ⁊ suoz. ⁊ preda. ⁊ petet. ⁊ hed
tal. ⁊ enim. ⁊ semine. ⁊ illoz. ⁊ assiduitat
ob. ⁊ probri. ⁊ ab. ⁊ pe. ⁊ impio. ⁊ quer. ⁊ nt
filu. ⁊ nū. ⁊ pe. ⁊ ulum. ⁊ sunt. ⁊ ob. ⁊ probri
um. ⁊ de. ⁊ nobil. ⁊ uu. ⁊ impu. ⁊ qui. ⁊ dei
quisti. ⁊ ege. ⁊ dñi. ⁊ altissimi. ⁊ ⁊ nan
tiāt. ⁊ ne. ⁊ in. ⁊ maledictione. ⁊ nascentiū
⁊ ⁊ mortui. ⁊ sumus. ⁊ ne. ⁊ in. ⁊ maledictione
cent. ⁊ pe. ⁊ uū. ⁊ Omnia. ⁊ que. ⁊ ex. ⁊ sunt. ⁊
⁊ nū. ⁊ conuertentur. ⁊ sic. ⁊ impu. ⁊ a
maledicto. ⁊ per. ⁊ dinonem. ⁊ auditu
⁊ homum. ⁊ in. ⁊ corpe. ⁊ ipsum. ⁊ no
men. ⁊ impio. ⁊ delebitur. ⁊ nam

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

halte de bono nõie ꝙ ꝙ magis per
manebit ubi qñ mine ejecaturi
magni ip nolone uite nũc die
rum tonum ꝺ nom pmanebit
ieuo Disciplinam inpace ghema
re filu ꝺ pñ ꝙ ab scondita ihũ
aurus inuisus que utilitas in utili
qi ꝺ eloz ẽ ihõ qui ab scõdit scitu
tam suam qñ ihõ qui ab scõdit sa
piam suam ꝺ erumpñ reuerti
mini in hiũ que profitent deorsũ
neo ꝺ on est ꝙ bonum omnẽ ur
reuelandam ob seruare nũ omia i
omnib; ubi placent in side ꝺ rubes
cere a pie ꝺ ia mare de fornicarbus
ꝺ a pdere ꝺ a potente de mendo
ꝺ a peruerse audire detelato alym
gõga ꝺ plete de iniquitate ꝺ a sog
ramco de iniustitia ꝺ de loco iusti
habitat ꝺ de furto deiurare di ꝺ rel
quitto de discubitu in pamb; ꝺ ab
ob fulandine dan ꝺ accepti ꝺ a salutã
nb; de lineag ꝺ a respectu mulieris
fornicarie ꝺ ab auersione iustifi
dgnan ꝺ e alienã ꝺ a proximo tuo
fidem ab auferendo pignus et ꝺ
restituendo ꝺ e respitas mulierẽ
uam alienã sine seruitus ancillã
eius n; steris ad lectum eius ꝺ aue
ab amicis de sermonib; in pro pe
ril et cum debil ne in prospes
Non audiuit seruorem audiui
de reuelatõne sermonis ab scon
di ꝺ iens ut re sine ostensione in
uenies gdm in ospectu omniũ
hominum ꝺ on prohibit omnib;
ghundus ꝺ ne accipias psonam
ut de reliquis ꝺ de lege altissimi
et testamento de iudicio iustificare
impiũ ꝺ ne uerbo sacerdotum mul
tor ꝺ de dacẽ ꝺ sed mansi amicorum
de equalitate staterum et ponderum
de acquisitõne multor ꝺ pauperũ
ꝺ de corruptõne eorum ꝺ negoci
atorum ꝺ de multa disciplina filio
rum ꝺ seruo pessimo tanꝺ sanguinare
super mulierem nequã non
est iniquũ ꝺ ubi manus multe sunt
claude ꝺ et quecumq; trades mu
nera ꝺ appende datum nõ ꝺ accep
tum omne deserte ꝺ de disciplina
insensati ꝺ fatui ꝺ de sermonib; q

uidicantur ab adolescentib; ꝺ et
eruditus in omnib; ꝺ probabunt i
ospectu omniũ uiuentium filia
pris abscondita est uigilia ꝺ solici
tudo eius auferet somnium ne
forte inadolescia sua adultã etia
am ꝺ et cum uiro commorata odibi
lis fiat ne cũ polluantur in uirgi
nitate sua ꝺ in patrui sui grauda
inueniatur ne forte cum uiro cõ
morata ingrediatur aut certe si
lis efficiatur ꝺ super filiam luxuri
osã ꝙ statue custodiam ne qñ fa
ciat re in ob prbium uenire im
minis a de ruinõne ciuitate ab
uectõne plebis ꝙ fundat te in mul
titudine ppli ꝺ mi hominum noli i
rende in ira tua in medio mulie
noli commorari de uestimẽto ꝺ
procedit tuo et amictũ tuo in
quinas uiri ꝺ melior est iniquitas
uiri ꝙñ mulier bñfaciẽs confundens
ꝙ confundens multa ob prbium ꝺ memor
ero igitur operũ domini ꝺ que u
di annuntiabo in sermonib; dñi
opera eius ꝺ sol illuminans per
omnia respexit ꝙ gla dñi plenũ
est opus eius ꝺ on ne dñs fecit ꝺ
sed ornare omia in utilitate
sua que confirmabit dñs omnipo
tabilis in gloria sua ꝺ abyssum ꝺ
cor hominum inuestigabit in
auditus eorum et cognoscet ꝺ cõ
gnouit ꝺ dñs omnem scientiã ꝺ
inspexit in signum eui annuntia
ans que preterierunt et que sup
uentura sunt reuelans uestigia
occultoꝝ tum ꝺ non pterit illum oculus
cogitatus ꝺ nõ absconditur ab eo
ullus sermo ꝺ magnalia sapie sue
de ornauit que est dñs solus ꝺ uisq;
in seculum ꝺ ad ipsum est ut nil
minuatur ꝺ non egent alio ꝙ filio
delectabilia sunt omnia opera
eius ꝺ usq; ad scintillã que est ꝙ
sideravit ꝺ omnia hec uiuunt ꝺ
manent in seculum ꝺ in omni
necessitate omnia obaudiunt
ei ꝺ omia duplicia unum ad unum
non fecit quicquã deficiet unus
quisq; ꝙ confirmabit bonum ꝺ ipse
sanus ꝙ confirmabit fortitudinem ad

alia luna · equal sanabit videns gloriam
eius.

CXLII

Admirabilis firmamentum pulcritudo eius est · spes celi in visione gloriosa · sol in aspectu annuncians in
exitu suo · vas admirabile opus excelsum · meridiano exurit terram · et in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere · fortitudinem eius odientis in operibus ardoris · Exsufflatores sol exurentes montes · radios igneos exfulgurans et refulgens
radius eius obcecat oculos · magnus dominus qui fecit illum · in sermonibus
eius festinabit iter · et nunc in omnibus · in ore suo · et in silentio respicientibus in eum · Luna signum diei festi · in suum
tempus ostendit tempora · et signum seculi in illuminatione · in montibus eius · secundum nomen eius est crescens
admirabiliter in consummatione · in excelsis · instrumentum castrorum in excelsis · in firmamento celi resplendens · gloriosa species
celi · gloria stellarum · mundum illuminans · in excelsis domini · sicut statuit ad iudicium · non deficient
nec mutabit hus · Iride arcum · benedic qui fecit illum · valde speciosus est
in splendore suo · circuit celum in
circuitu gloriae suae · manus excelsi
aperuerunt illum · et impetu suo accelerabit nubes · et celeritate sua
grandines emittet · iudicii sui · quia a
principio fulgurabunt · ideo laxavit
nebulae · sicut aves · in magnitudine sua ponit nubes · et confractus sunt
lapides grandinis · in aspectu eius
commovebuntur montes · et in voluntate eius aspirabit notus · et turbo
aquilonis · et circulos ventorum · et
turbinem · et sicut volantes · dispergit
in terram · et sicut cum descendunt
quasi de mergentes · defendit eius · pulcritudinem candoris admirabilis oculis
eius · et imbrem eius expavescat
cor · et eius sicut salem effundet super
terram · et dum flaverit fiet tanquam
cacumina tribuli · frigidus ventus aquilo flavit · et gelavit eius
tellus · ab aqua · super omnem congregationem aquae · requiescet · et
sicut vinea inducit fructus · et decorabit montes · et exuret deserta
ut ignis · et sicut
num · et extinguet · ut ride · sicut ignis
medicina omnium · in festinatione
nebulae · cito · venies · et · ab ardore · eius
quasi · humilem · efficiet · eum · in ser-
mone · eius · silent · venti · et cogitabit
ne sua placabit · abyssum · et plan-
gent · illum · dominus · Qui navigant
mare · enarrent · pericula · eius · et
audientes · aures · nostras · admirabi-
lia · illic · plana · opera · mirabilia
varia · bestiae · et · genera · omnium · pe-
cus · et · creatura · bestiarum · propter
ipsum · consummatum · est · iudicium · et
nihil · in · sermone · eius · complura · sunt
omnia · multa · dehinc · dicimus · et
non · verbis · quia · sed · ad · summum
ipse · est · nos · vero · glorificare · ad · quid
valebimus · ipse · enim · omnipotens · si-
mula · opera · sua · terribilis · dominus · et
magnus · et · horribiliter · mirabilis
potentia · ipsius · glorificantes · dominum
quantumcumque · poterimus · superexaltabit
adhuc · enim · admirabilius · magnificentia
eius · benedicentes · dominum · exalta-
te · eum · quantum · potestis · major · est
enim · omni · laude · exaltantes · eum · re-
plenum · virtute · et · laborate · quia
non · comprehendens · quis · videbit · eum
et · enarrabit · et · quis · magnificabit
eum · sicut · est · ab · initio · Multa · ab
scondita · sunt · maiora · his · pauca
enim · vidimus · operum · eius · Omnia
autem · dominus · fecit · et · pie · agentibus · dedit · sa-
pientiam ·

CXLIII

Laudemus · viros · gloriosos · et · pa-
rentes · nostros · in · generatione · sua · Om-
nam · gloriam · fecit · dominus · magnifi-
centiam · suam · a · seculo · dominantes · in · po-
testatibus · suis · homines · magni · virtu-
te · et · prudentia · sua · predicti · in
generationibus · nominati · dignitatem · et
virtutem · prophetae · nominantes
in · plebem · pro · · iuventute · prudentiae
populi · scientia · verba · nuptiarum
sua · requirentes · modos · musicos
narrantes · carmina · scripturarum · homines · divites · in · vir-
tute · pulcritudinis · studium · habentes
pacificantes · in · domibus · suis · Omnes
isti · in · generationibus · gentis · suae · glo-
riam · adepti · sunt · in · diebus · suis · habent · laudibus · Qui de

ulis nam sunt reliquerunt nomi
nari laudes eorum. Et sunt
quorum non est memoria perierũt
qui quasi non fuerunt et nati sunt si
quasi non fuerint filios relinquentes
dem eorum in nepotibus eorum. Et hoc
placatus dñs ut misericordiam esset in conspectu
lium ut det gentibus sapientiam Israhel
uenit est. Pertransiit custodiens in
tre maledicte fœderis est retro quasi pro
dimissum est reliquum terre cum in
ferri diluvium. Testamenta seli
posita sunt apud illum ne deleri possit
diluvio omnis caro. Abraham ma
gnus pater multitudinis gentium. et
non est inventus similis illi in
gloria. Qui conservavit legem excelsi. et fuit in testamento cum illo. In
carne eius stare fecit testamentum
et in tentatione inventus est fi
delis. propterea dedit illi glo
riam in gente sua. et crescere illum
sicut tumulum. et sicut stellas ex
altare semen eius. hereditare il
los a mari usque ad mare. a flumi
ne usque ad terminos orbis terre. eodem modo ipse abraham pater
ualis benedictionem omnium gentium
dedit illi. et testamentum suum
confirmavit super caput iacob. agnovit eum in benedictione sua.
dedit illi hereditatem. et divisit illi
partem in tribubus duodecim. et con
servavit illi homines mansuetos inveni
entes gratiam coram omni ca
ro dilectus a deo et hominibus. Cuius
nullus memoria in
dubitatione est. Similem illum fecit in
gloria sanctorum. et magnificavit eum in
timore inimicorum. et in verbis suis
monstra placavit. Glorificavit il
lum in conspectu regum. et iussit
illi coronam ipse suo. ostendit illi
gloriam suam. In fide et lenitate
ipsius sanctum fecit illum. elegit
eum ex omni carne. audivit enim
vocem ipsius. et introduxit illum in
nubem. et dedit illi coram praecepta. le
gem vite. et disciplinæ docuit iacob
testamentum. et iudicia sua illi. Exal
tavit fecit aaron fratrem suum et si
milem sibi de tribu eius. Stratum

eternum cum eo fecit illi sa
cerdotium gentis. benedixerunt illum in
gloria. et circumamavit eum corona iu
stitiæ. induit illum gloriæ stolam. et
coronavit eum in mutationibus. fortia
in pedes et femoralia. et humerale ep
posuit ei. et circumcinxit illum tintin
nabulis aureis plurimis. ingressu dabat
sonitum in templo in memoriam
filiis gentis suæ. stolam sanc
torum in templo in memoriam
filiis gentis suæ. stolam sanc
tam. in auro. et purpura. opus textile. uni
sapientis iudicio. et scientiæ populi. coro
cotio opus artificis. gemmæ sculptæ sig
natæ in ligatura auri. et opere lapi
dario sculptis in memoriam secundum
numerum verbum filiorum. corona aurea
super mitram eius. expressio signo sanc
tificii. gloria honoris. opus virtutis.
desiderio oculorum ornata. Ante illum ab
ipso non fuerunt talia visa. ab oriente
non est visa indutus alienigena. aliquis
quis. nisi filii ipsius soli. et nepotes eius
omne tempus. sacrificia ipsius consumma
ta igni cotidie. Complent moyses manus
eius. unxit illum oleo sancto. Factum est illi in testamentum æter
num. et semini eius. sicut dies cæli. fungi sa
cerdotio. et ferre laudem. gloriari in
nomine suo. ipsum elegit ab omni
ente offerre sacrificium deo. incen
sum. et bonum odorem in memo
riam placare pro populo suo. dedit illi
in præceptis suis potestatem in testa
mentis iudiciorum. docere iacob testimonia
et in lege sua legem docere israhel. quæ ei il
lum sterere. unum alieni ipsum audia
circumdederunt illum inde sero ho
mines qui erant cum dathan et abi
ron. et congregatio circumdantium
vidit deus. et non placuit illi. et
consumpti sunt in furore iracundiæ et
ceciderunt illis monstra. et consumpsit illos
in flamma ignis. et addidit aaron in
gloriam. dedit illi hereditatem. ipse
primitias frugum terre dulcissimi pa
nem ipsius in primis parantur. ipse sa
cietatem. et iam sanctificata diu eius
que dedit illi. et in lumen eius. certe in
fra gentes non hereditabit. et pars in
est illi in gente. quæ non est pars eius
et est hereditas. ipsius et sua erga

eum ipse. Sed illi non nisi sunt quos pieta
res non deliquerit. est semine eorum. et seda
bitur in hereditate. et nepotum ipsius. se
men in testamento stetit. et filiorum
eorum hereditas ipsorum illos usque mer

num manet. Seni eorum. et gloria il
lorum non derelinquetur. corpora ipsorum
in pace sepulta sunt. et nomen eorum
manet in generationes et generationes
Sapientiam ipsorum.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

rē cui ingloria ē mutando cum utri
more diu ista re uereretur gens uir
lyuitate ala tractate ade sue placuit n
dō isrl. Q̄ statuit illi restaurari in pace
principem sedem gentis sue ut sicut
ueteni cuius sacerdoti dignitas merui
restauratum dō regis esse de tribu iu
da ī hedificat ipi ilemum cuius ut diuer
sa precantem mentem iudicare gē
tem suam in iustitia ne abolerentur to
na ipōrum gloriam ipōr ingēnem
eor ērnam fieret.

XLVI

Certis in bello duus nauis successor
noyli ī ipius qui erant magnus ī
nomen suum maximus in salutem
elector dī expugnare insurgentes hos
tes ut consequerentur hereditatem
isrl. Q̄ cū gloriam ad ecclesiam est in
dolendo manus suas inclemito et cun
tarer cumpleas. Quis aū ipm sic re
ruit. Nam hostes ipe dominus pertul
sit aut nō in ira indignationis eius impedi
ri est sol una die cū est ī duas. Invoca
ut altissimum potentem impug
nando inimicos undiq; audiunt il
um magnus in ē de salute gentis
sue ut ipe; valde fortis in preliis fecit
et gentem hostilem in deletionem perdi
dit ānos ut cognoscant gentes potentiā
eius q; ī ē dominum pugnare non ē
facile. ḡ scamus est a tergo potentes ī
q; in die; noyli inimici fieri ipe ī ca
lepē sitis ī ihone stare coram hostibus
phibe gentem a peccatis ī per stringe il
lum inter malicie. Et ipi duo ostium
a pauido sunt libari animo, secretoriū
nihilum pectum induit illos in be
dictionem iustam. Que manat lac ī
uel. Et dedit die illi calepē fortitudi
ī usq; in senectutem permansit illi
unus ut ascenderet in excelsum re
locum ī clemen ipius obtinuit hedi
tatem. Viderunt omes filii isrl. q; ī
bonum est obsequi sō dō. Et iudicas
singuli suo more quorum non est
corruptum cor qui nō sunt ausi ad
mund ut sit memoria illorum in
benedictione. Ossa eorum pullulant
de loco suo. nomen eorū permanet
in eternū pmanes ad filios illorum
sedz usq; gloria. Dilectus a deo
et hō suo samuel ppha dni renouauit

imperium. unxit principes in gentē
sua. Iuxta legē domini iudicauit congre
gationē. iuxta dictā iacob. Iuste iudicia
rum est ppha. et oraculus est in uisu
il fidelis. q; audit dnm. Ius. ī uocauit
dnm. omnipotentem in oppugnando hos
tes circumstantes undiq; in obsione ī
ium immolans. ī mundum dereliquit
uniuersum magno auditum sonitu
et sanctum. ī gratum principes tyrio
rum duces philistiim. Nam tpe finis
iuste sue. Testimonium prebuit ī
conspectu dni. et principis. ī unus; ad alie
nanda aboleat ne. nō accepit. nō
accusauit illum homo. Et post hec
dormiuit. ī mortuum est regi. ostendit
illi finem iuste sue. ī exaltauit de
ex eius de terra impia delere impie
tatem gentis.

XLVII

Post hec surrexit nathan ppha in
diebus dauid qui ad epe separauit a
carne ut dauid a filii isrl. Cum leo
nib; luctat qui cum agnis mitis uiui
fecit sicut agnis omnium animentu
re sua numquid non audit gigan
tem. abstulit ob probrum de gente
prolendo uanum insano fundē de
fecit. et exultauit duem golie ulti inimi
cauit dnm omnipotentem. ī dedit in dē
tem ollere hominem fortem in bel
lo. ī exaltare cornu gentis sue. Nec ī
fortem mihi; glorificauit eum. ī
laudauit eum in benedictionib; dni ī
offerendo illi coronam gle. ī unit
ei inimicos undiq; ī exterminauit ph
listiim ānos usq; in hodiernum
diem. Contrit cornu ipōrum usq;
in etnū. In omi ope dedit confessionē
sō. ī exercitio in uerbo gle. De oi corde
suo laudauit dominum. ī dilexit de
minū qui fecit illum. ī dedit illi ē
inimicos potentiam. ī stare fecit ē
altare cantores. ī in sono eor.
dulces fecit modulos. ī dedit in cele
bracionib; festi. ornauit tpa usq;
ad ppm magnē uite ut laudaret
nomen scm dni. ī amplificaret ma
ne di sanctum. Spe purgauit pec
cata ipius. ī exaltauit in eternum
cornu eius. Et dedit illi testam cum
regum. ī sedem gloue imperii. post
ipm surrexit filius sensatus. ī pp il

Gray Scale
0 1 2 3 4

lum de cæt omnem potentiam inimicorum. Salomon imperauit in
diebus; pacifico uiuebat dominus suus
uolebat ut ædificaret domum in nomine suo
parauit structuram in usum templum &
ad modum erat ei. Quia mulierum
sua nimis plenus est flumen sapia
ram reuocat data sua repleuit incom
parabili; emigrauerat ad insulas lon
ge. Diuulgatum est nomen tuum
dilectus es in pace tua in camino ignis
in pugilibus iron perambulabi; in pa
rietibus; muratæ sunt terræ. Quia no
mine dñi qui est cognomen deus is
collegisti chalcum quasi cumulum
sicut plumbum comprimet argentum
inclinasti fœmora tua mulieribus;
poreslatem iustitiæ in corpore tuo de
dicti maculam in gloria tua. Profa
nasti semen tuum inducere iracundi
am ad filios tuos. Incertus stultitia
tua. Ut facias imperium uiri fal
lax esse. Et non impendere imperium
diuitiæ celauit id delinquet mul
tam. Quod corrumpet ut; delebit
opa tua. Ut perdet a terra ne pores
electi tui. Videns eius qui diligit
dominum ubi corrumpet. Dedit autem
reliquum iacob. Quod de ipsa stir
pe. Finem habuit salomon præ
lius. Et reliquit post se de semine
suo gens stultissima. Inimicitiæ
aprudentia roboam. Qui audiit iero
boam filius nabath qui peccare fecit israel. Dedit
viam peccandi et multa
reduxerunt peccata eorum valde. Ne
auferunt illos a terra sua. Reliquiæ
omnes nequitiæ usque; dum pueni
ret ad illos defectio eorum; pec
catis suis auxerunt eos.

XLVII.

Et surrexit helyas propheta quasi ignis
et uerbum illius quasi face ardebat
quia induxit in illos famem.
Illi autem zelatores illum in inuidia sua
pauerunt. Non potuit. Ut lau
dare propheta dñi. Ex dñi gemuit
cælum. Ideo erat a se ignem fre
quenter. Ut amplectatur est elyas in turbinibus;
ignis et quasi pro filii gloriari. Ubi
qui iudicium mortuum ab in
feris deducere mortis in uerbo dñi di

Qui de cælo iudicium ad principem
regum tartaræ potentiam ipsorum et
gloriosos de eorum. Qui audiit in
syna iudicium et in horeb iudi
cia defensionis. Qui unxit reges ad
ponendam ultionem. Qui et prophetam
post se. Qui receptus est in turbi
ne ignis in curru equorum ignea
qui inscriptus est in iudicia temporum
mitigare iracundiam dñi ne ira
re cor patris ad filium reformare tri
bus iacob. Beati sunt qui te audierit
et in amicitia tua dormierunt. Nos
uita uiuimus tibi post mortem
quid erit nomen nostrum. Quia
elyas quidem turbine rectus est in
helyseo completus est spiritus eius.
In diebus eius non timuit principem
potentiæ uerbo uincat illum nec in
perabit illum uerbum aliquod. In
mortuis prophetauit corpus eius in
uita sua fecit mirabilia in morte
mirabilia operatus est. In omnibus
istis non pœnituit populum non recesse
runt a peccatis suis usque; dum ab
ducti sunt de terra sua. Diuisi sunt in
omnem terram. Vexata est gens pau
cata. Principes in domo dei. Qui
dam ipsorum fecerunt quod placeret deo.
Alii autem multa commiserunt pecca
ta. Exedras munierunt ciuitatem suam
et induxit in medium eius aquam.
Fodit ferro rupem. Reliquerunt ad a
quam puteum. In diebus. Quibus alienati
sunt a domo dei. Misit manum suam
et illos. Et
tulit manum suam. Et illos. Ne
fiant manum suam. Et. Ut non
superbiat fœx est potentia sua. Et in
mota sunt corda manus eorum
doluerunt sicut parturientes mulie
res. Quod deliquerunt dñm misere
cordem et expandentes manus su
as exaltauerunt ad cælum usque dñe
de audiunt deo potenti ipsorum. Et
communicatus pectora illorum. Et de
dit illos in uinculis suis. Et; purgauit
eos in manu ysaie prophetæ. Fecit
castra aduersum. Et contriuit
illos angelus dñi. Iam fecit ex
elyas. Et placuit domino. Et cum
iuit in uiam domus patris sui. Et

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mandauit illi ysaias pphā magnus
fidelis in conspectu dñi in diebꝫ ipius
retro reddit sol in gradibus regi ezechiam
per spm magno uidit ultima consolatus
est ingredi in hyon usq; in sempiternum
defendit futura in absconditis
antequā eueniant.

Memoria iosie in compositione odoris
facta est opus pigmentarii in
omni ore sibi mel in dulcedine eius me
moria eius sicut musica in conuiuio uini
ipse est directus diuinus in penitentia
gentis istius ab hominationes im
pietatis eius in uauit ad dominū cor
ipius in diebꝫ; peccatores roborauit pi
etatem de domo ezechiam ipsam de
reges peccatis commiserunt. Nam re
liquerunt legem potentis reges in die
rum impleuerunt uinorem in dederunt
cornu regni suum alius in gentem sine
alienigene gentis succenderunt electā
ciuitatem sancti desertam fecerunt
uias ipius in manu irrenuerunt. Nam
male tractauerunt illum qui ante
ne matris consecratus est pphā ędifi
care templū edificare et renouare. Ezec
hiel qui uidit consortium glorie q.
ostendit illi in curru cherubin. Nam
consolatus est inimicorum in ultio
nibus fecit qui ostenderunt rectas uias
et duodecim pphas ossa puluerauit
de loco suo. Nam coroborauerunt in
eo et redemerunt se in fide uiuentis et
iuste. Quo modo amplificemus zorobabel
nam nisi ipse sicut signum in dextra
manu ut sol. Iesum filium iosedech qui in
diebꝫ suis edificauerunt domum dei alta
uum templum sancto domino parantem
in gloriam sempiternam. Et necnon
de in memoria multiplicatus est
nob muros eius et stare fecit portas et
seruos qui erexit domos muros. Memo
natus est super terram qualis enoch. Nam et
ipse receptus est arca et ioseph qui na
tus est homo princeps fratribus firmamen
tum gentis rector templi sibi uniuersum
populum ossa ipius uisitata sunt et post
mortem pphetauit. Heli sicut ysaias
apud hominem gloriam ad empti sunt
et sibi omnem animam in christo ne
adam.

Symeon onye filius sacerdos magni
qui munita sua sustulit domum in
diebꝫ suis corroborauit templum. Tem
plum altitudo ab ipo fundata est du
plex edificatio excelsi parietes templi
in diebꝫ; ipius emanauerunt putei
aquarum sicut mare ad implendum sunt
sup modum. Qui curauit gurgi
tibus aurum ut dilatarent eam additione qui quasi
ut amplificare tentauit. Qui ad emp
tus est gloriam in conuersione gentis
ruinosum domus erarii amplificat
ur. Qui stella matutina in medio
nebule et sicut luna plena in diebꝫ;
sicut iuter nubi sol refulgens sic ille
effulsit in templo. Qui arcus refulgens
gens sic ille effulsit in templo inter
nebulas gloriose sicut flos rosarum in
diebꝫ veris; ut ysop que sunt in
riuum aque sicut thus redolens in
diebꝫ estatis. Qui ignis refulgens et thus
ardens in igne. Qui nauis auri solidum
ornatum omni lapide pretioso. Qui
oliua pullulans et ipsius in matrem
dine se extollens in decipiendo ip
sum scolam gloriose. Quesiui eam
in conuiuium introduxi in domum mas
tersin altaris sui gloriam dedit sibi
nis amictum in accipiendo aut pres
do manu sacerdotum ipse stans iux
ta aram circa illum corona fratrum est
plantarū ordis in medio labora
tes circa illum steterunt sicut rami
palme. Ionnas filii aaron in gla
dia. Oblō aut domum in manib;
ipsum coram omni synagoga isr'
et sumpsit manū ut ingens in manu
amplificare oblationem excelsi regis
posuit manum suam in crate
illius in sanguine ipse effudit
in fundamento altaris odorem diuin
excelso principi. Tunc exclamauerunt
filii aaron in tubis ductilib; sonuer
laudatam fecerunt vocem magnā
in memoriam coram deo fuit omnis
ple simul properauerunt et ceciderunt
in faciem super terram adorare dñm
deum suum omnipotentem
deo excelso. Amplificauerunt psallen
tes in vocib; suis in magna domo
fecit sonus suauitatis plenus in
gaudio pplī dominū excelsum inpe
rio usq; dum perfectus est honor dñi

unum suum perfecerunt. Et nec de
cetero magnificabunt exaltatione omne
congregationem filiorum israel dare
gloriam domino alabuit saul unum omne
populus gloriam magnam ordinem
suam volens ostendere universum di
postremum plus creauit deum om
nium qui magna fecit omnia quae
audiuit dies nostros auertere malos
nos fecit nobiscum misericordiam
cordiam fecit nobis inuocantibus eum
cordis eli pacem in diebus nostris in
uel pdies sempiternos accede ihesu nu
nudam dimittet eos in diebus suis
ut qual gentes odit animam mea et
ea ad uel gens quia odium habuerunt
in monte seir philistiim illustrat
pls qui ignorat multichimal Doctri
nam sapie et disciplinae scripsit in eo
die nato filie sirach ieresolymi
ta qui renouauit sapiam de corde
suo beatus qui multis usus fuit bonus
qui posuit illa in corde suo sapiens
erit semper si non fecerit ad omnia
malebit quia lux dei uestigium eius est.

Confitebor tibi domine rex et collaudi
bo te deum saluatorem meum confi
teor nomini tuo quia adiutor et pro
tector factus es mihi et elabasti corpus
meum a perditione a laqueo linguae
iniquae et labiis operantium men
dacium et in conspectu astantium
factus es mihi adiutor et elabasti me se
cundum multitudinem misericordiae nominis tui a rugien
tibus paratis ad escam de manibus quae
rentium animam meam de multis
tribulationibus quae circumdederunt me
a pressura flammae quae circumdedit
me et in medio ignis non sum exustus
de altitudine ventris inferi a
lingua coinquinata a labio mendacii a rege iniquo a lingua in
iusta laudabit usque ad mortem
anima mea dominum tunica mea appro
quians erit non seruo deorsum
circumdederunt me undique et non
erat qui adiuuaret respiciens eram
ad auxilium hominum non
erat et sustinebam ut esset qui me dei
protegeret et non erat sustinens nullum
praeter te domine deus meus qui exaltas
in finem et sustinens te deum absque
dubio est enim in manu tua potestas

super omnem creaturam tuam ut veniat omnis creatura seruiens tibi
quia dixisti et facta sunt tu
uocasti et obedierunt tibi
non enim delinquit me inde tribulatio
nullum est qui resistat voluntati tuae
sed omnia opera tua fecisti ad iu
storum confusionem fuit ad iu
storum laudabo nomen tuum assidue
et collaudabo illud in confessione et
audita est oratio mea et labasti me de
perditione et eripuisti me de tempo
quo propter hoc gloriabor laudem
dicam tibi et benedicam nomini domini
ad huc iuniores sumus priusquam ad er
rarem quaerebam sapientiam palam in
oratione mea coram templo postulabo
pro illa usque in novissimis inquisi
tionem eius florebit quasi botrus u
va letantis est cor meum in ea am
bulauit cor meum et a recto iudicio
iuuentute mea investigabam eam in
clinaui modice aurem meam et ac
cepi illam et inueni mihi multum per eam
Dabit mihi sapientiam datori gloriae
glorificabo sum in ut faciem illam
zelatus sum bonum et confusione
confusa est anima mea in illa et
tradito meam glorificabo sum
et manus meas extendi altum et in
sapientia eius lucet animae meae et non
relinquas meas illuminabunt animam
meam direxi ad illam et inueni
tione mihi acquisitionem possessionem
ipsius cor ab initio et hoc non deli
quabo cum meus conturbatus est
quaerendo illam prebebonam ipsi
sedebo possessionem dedit mihi
dominus linguam mercedem
meam et in ipsa laudabo eum
appropiabo ad illum in docti congre
gatione mea et domum disciplinae
laudabo ad hanc retardans quid di
cam et humiliabo animae meae sed
veniet ad me et cognoscam
sapientiam et solum meum custodiam
et non confundar zelatus sum
bonum sicut qui audit multi
tudinem requiescam assumet dis
ciplinam in multo mihi argen
tum copiosum aurum possidere in

ca. Lecetur aia mea in ma eius non
confundemini in laude eius. Opamus
opul uim aiam pbs dabit nobis mercedem
iudam in pfe suo. Prologus ſc
Amo aim Ysaiam
ppha nerbis, Johan
uidit ꝛ descrip
tor mirus eius ner
os apud hebreos liga
ri aliquid simile hic
de platonis ul operib; salomonis. Q;
qd ſ, qd demosthene multo soler ſ
ut per cola scribamur ꝛ contra qui
dam; prola nō ubiq; scripserunt ſ
os ninoq; multam legnaum pro
uidentes. in pfandiem uocum no
uo scribendi gne distinximus ac pri
mum de ylaia ꝛendum qd inser
mone suo diserti sit quippe ut ur
nobilis urbane elegantie ul'e lo
quele nec hys quidq; i eloquio ru
sticitatis ad mixtum. Unde accidit ꝛ
pceps florem sermonis eius nullatenꝰ
ad plenum conseruare. Q ea q; ad
intelligendum qd ait tam ppha dicendus
sit quā euangelista ꝛ ra. unitas
ecclie q; multa ad litteram
prosecutus est ut non eum puros de
futuro uaticinari q; de pnti hystoria
nam texte. Ea cognito uoluisse eū
pbs. lxx. i pres fidi sue catechumenos
p spiritu ecclesiastico prodere ne sanctis
margaritas porcis darent. Quae
cum hanc edificationem legentis ha
bitis animaduertat absconditam. ꝛ et
ignoto quidē latoris sit prophetā i
telligere nec facile quemq; talia posse
iudicare de interpretatione nulli intelli
exerint aiam quā legunt nos etiam pa
ne moribus plurimorum quotidianis
lacune immundicia qd consequi nō valet
despiciunt. Breuis g; ꝛ prudens in fla
mam uitio manum ꝛ uel bonorum
q; assiduitatis lectorib; p cor ut quo
nō qd ꝛ p lxx. nisi latores aquilam ꝛ
symmachum modo nequem legisse ul'
obstudium doctrine. sil ut lxx. ma
gis excellasse eorum intelligant
sic nobis salutem unde post preces ꝛ
digneturꝰ ihc i templum legant
p' et postea deprecant ne uidentur nō
ex indigno ſ, exodi plumptione
ignorata dampnare ꝛ erant aut
ysaiam uisum in iuda nec dum
ꝛ tribubus inquinatas ductis ſ
ac de uitoꝰ; regno nec conuersum
nec separatum terre oraculum ꝛ e
ī tū ad plenum relinquat hystoriā
post babilone captiuitate redditū
ipsi ligentur in iudeam tribus ei
cum suis de uocatione gentium. de
aduentu ꝛ. Quem spiritu plus anima
ni opaula secundo ymnum tamq; ma
gis ab eo parte ut pro obtrectatione
preceptum qua me indelinenter emu
lari laudant ipse restituat meretrē
in sinum equi sit me impregnet
lingue eruditione sudasse ne uide
de falsitate scripturarum eccliē eui
dentius insultarent. Incipit ysaias
Ysaias filius
amos ciuitatis
quā uidit super
iudam ꝛ hierusalem
in diebus ozie. ioa
than achaz ezechie
regum iuda audite
celi ꝛ auribus; percipe terra quoniam
filios enutriui ꝛ exaltaui ipsi aut
spreuerunt me cognouit bos possessō
rem suū ꝛ asinus presepe dñi sui isrl'
autē me non cognouit ꝛ ppls meus
nō intellexit. Ve genti peccatrici ppls
grauis iniquitate semini nequā fi
lius sceleratis. dereliquerunt dñm
blasphemauerūt sanctū isrl' abalie
nati sunt retrorsum. Super quo per
cutiam uos ultra addentes prauā
cationem. Omne caput languidum
omne cor mestum. A planta pedis ſ
usq; ad uerticem nō est in eo sanitas
uulnus liuor ꝛ plaga tumens nō
est curatum ligatum nec curatum medi
camine ſ; fota oleo. Terra uestra de
serta. ciuitates uestre succense sunt ig
ni. regionem uestram coram uobis
alieni deuorant ꝛ desolabitur sicut
in mutatione hostili. Et relinquetur
filia syon ut umbraculum in uinea
ſ sicut tugurium in cucumerario sicut ciuitas quae uastatur
ſ nisi dñs exercituū reliquisset nobis
semen ſ sodoma fuissemus ſ essemus
gomorra similes essemus. Audite

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

uerbum domini principes sodomo
rum percipite legem dei uestri populus go
morre. Quo mihi multitudinem
uictimarum uestrarum dicit dominus.
Plenus sum. Holocausta arietum et
adipem pinguium et sanguinem ui
tulorum et agnorum et hircorum nolui.
Cum ueniretis ante conspectum meum
quis quesiuit hec de manibus uestris
ut ambularetis in atriis meis. Ne
afferatis ultra sacrificium frustra
incensum abhominatio est michi.
Neomeniam et sabbatum et festiuitates
alias non feram. Iniqui sunt cetus
uestri. Kalendas uestras et solempnitates
uestras. Odiuit anima mea. Facta sunt mi
chi molesta. Laboraui sustinens. Et cum
extenderitis manus uestras auertam
oculos meos a uobis. Et cum multiplica
ueritis orationem non audiam. Manus
enim uestre sanguine plene sunt. Leua
mini mundi estote. Auferte malum
cogitationum uestrarum ab ocilis meis.
Quiescite agere peruerse. Dicite benefa
cere. Querite iudicium subuenite
oppresso. Iudicate pupillo. Defendite ui
duam. Et uenite et arguite me dicit
dominus. Si fuerint peccata uestra ut
coccinum quasi nix dealbabuntur.
Et si fuerint rubra quasi uermiculus
quasi lana alba erunt. Si uolueritis
et audieritis me bona terre comedetis.
Quod si nolueritis et me ad iracun
diam prouocauerit gladius deuo
rabit uos quia os domini locutum est. Quo
modo facta est meretrix ciuitas fidelis
plena iudicii. Iustitia habitauit in ea
nunc autem homicide. Argentum tuum uer
sum est in scoriam uinum tuum mix
tum est aqua. Principes tui infide
les socii furum. Omnes diligunt
munera. Sequuntur retributiones. Pu
pillo non iudicant. Causa uidue non
ingredietur ad eos. Propter hoc ait dominus deus
exercituum fortis israel. Heu ego
solabor super hostibus meis et uindica
bor de inimicis meis. Et conuertam
manum meam ad te et excoquam
ad purum scoriam tuam et aufe
ram omne stagnum tuum et restituam
iudices tuos ut prius fuerint et consili
arios tuos sicut antiquitus. Post hec

uocaberis ciuitas iusti urbs fidelis.
Sion in iudicio redimetur et redu
cent eam in iustitiam et conterent sce
lestos et peccatores simul et qui deliquerunt
dominum consumentur. Con
fundentur enim ab ydolis quibus sacri
ficauerunt et erubescetis super ortis
quos elegeratis. Cum fueritis uelut
quercus defluentibus folis et uelut
ortus absque aqua et erit fortitudo
uestra ut fauilla stupe et opus uestrum
quasi scintilla et succendetur uterque si
mul et non erit qui extinguat.
Verbum quod uidit ysaias filius a
mos super iudam et ierusalem. Et
erit in nouissimis diebus preparatus mons
domus domini in uertice montium et ele
uabitur super colles et fluent ad eum omnes
gentes et ibunt populi multi et dicent. Ue
nite ascendamus ad montem domini
ad domum dei iacob et docebit nos ui
as suas et ambulabimus in semi
tis eius quia de syon exibit lex et uerbum
domini de ierusalem. Et iudicabit gentes
et arguet populos multos. Et conflabunt
gladios suos in uomeres et lancias su
as in falces. Non leuabit gens contra gen
tem gladium nec exercebuntur ultra
ad prelium. Domus iacob uenite et
ambulabimus in lumine domini
dei uestri. Proiecisti enim populum tuum domum
iacob quia repleti sunt ut olim et
augures habuerunt ut philistini et
pueris alienis adheserunt. Repleta est
terra auro et argento et non est finis
thesaurorum eius. Et repleta est terra
eius equis et innumerabiles quadri
ge eius. Et repleta est terra eius ydolis
opus manuum suarum adorauerunt
quod fecerunt digiti eorum et incur
uauit se homo et humiliatus est uir.
Non ergo dimittas eis. Ingredere in
petram et abscondere in fossa humo
a facie timoris domini et a gloria maiestatis
eius. Oculi sublimis hominis hum
iliati sunt et incurabitur altitu
do uirorum. Exaltabitur autem
dominus solus in die illa quia dies domini
exercituum super omnem superbum
et excelsum et super omnem arro
gantem et humiliabitur. Et super
omnes cedros libani sublimes

erectas · super omnes quercus basan
sublimes · erectas · super omnes mon
tes excelsos · super omnes colles eleua
tos · super omnem turrim excelsam ·
super omnem murum munitum · super
omnes naues theharsis · super omne qđ
visu pulchrum est · Et incuruabitur
omnis sublimitas hominū · humilia
bit altitudo virorum · et eleuabitur
dominus solus in die illa · idola pen
nus offeruntur · et introibunt in speluncas petrarum · in caluernas saxorum · a facie timoris domini · et a gloria maiestatis eius cum
surrexerit percutere terram · Quia ecce dominus exercituum auferet de Ierusalem · et de Iuda · fortem · et robur panis · omne robur aque · et fortem · et virum bellatorem · iudicem · et prophetam · et ariolum · et senem · et principem super quinquaginta · et honorabilem facie · et consiliarium · et sapientem de architectis · et prudentem eloquii mystici · et dabo pueros principes eorum · et effeminati dominabuntur eis · et co
ruet ipse vir ad virum · unusquisque ad proximum suum · et insurget puer contra senem · et ignobilis contra nobilem · apprehendet · unus virum suum domestica
tus sui · dicens · Vestimentum tibi est · princeps noster esto · ruina hec sub manu tua · ille · debit in die illa dicens · non sum medicus · in domo mea non est panis · et vestimentum · nolite me constituere principem populi · et ruit · Ierusalem · et Iudas corruit · quia lingua eorum · et adinuentiones eorum contra dominum · ut provocarent oculos maiestatis eius · agnitio vultus eorum · testimonium peccati sui · declarauit · et non absconderunt · Ve animabus eorum · quia retributa sunt eis mala · Dicite · iusto quoniam bene · quia fructum adinuentionum suarum comedet · Ve impio in malum · retributio manuum eius fiet ei ·

Populum meum exactores eius spolia
uerunt · et mulieres dominate sunt eius · O
populus meus qui te beatum dicebant ipsi te
decipiunt · viam gressuum tuorum
dissipauerunt · Stat ad iudicandum dominus · et
stat ad iudicandos populos · Dominus ad
iudicium veniet cum senibus populi sui · et
principibus eius · vos · n · depasti estis vi
neam meam · rapina pauperis in do
mo vestra · Quare attritis populum meum
et facies pauperum commolitis · dicit
dominus deus exercituum · Et dixit dominus · eo
quod eleuate sunt filie Syon · et ambulauerunt
extento collo · et nutibus oculorum
ibant · et plaudebant · ambulabant et
ibi · suis composito gradu incedebant
decalvabit dominus vertycem filiarum
Syon · et dominus crinem earum nudabit · in die
illa auferet dominus ornamentum calcamentorum · lunulas · et torques ·
et monilia · armillas · et mitras · et dis
mundalia · et periscelidas · et murenulas · et
olfactoriola · et inaures · et anulos · et gem
mas in fronte pendentes · et mutatoria
et pallia · et linteamina · et sindones ·
et tunicas · et theristra · et erit pro suauis odo
re fetor · et pro zona funiculus · et pro crispā
ti crine calvitium · et pro fascia pectorali
cilicium · et pulchritudo tua · et pro mamil
lis · et gladio cadent · et fortes tui in prelio · et
merebunt · aperti · et lugebunt · et plan
gent · et desolata in terra sedebit ·

Et apprehendent · vii · mulieres virum
unum in die illa dicentes · panem
nostrum comedemus · et vestimenta nostra opti
mum · tantum invocetur nomen tuum su
per nos · aufer opprobrium nostrum · in die
illa erit germen domini in magnificentia · et gloria · et fructus terre sub
limis · et exultatio his qui saluati fue
rint de israel · Et erit omnis qui relic
tus fuerit in Sion · et residuus in Ierusalem · sanctus vocabitur · omnis qui scriptus est in vi
ta in Ierusalem · si abluerit dominus sor
des filiarum Syon · et sanguinem Ierusalem
auferet de medio eius in spiritu iudicii · et
in spiritu ardoris · Et creabit dominus super
omnem locum montis Syon · et ubi
invocatus est · nubem per diem · et fumum
et splendorem ignis · flammam
in nocte · Super omnem enim gloriam
protectio · et tabernaculum erit in umbraculo

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

lum die labesti · in securitate · ab
sonitione a turbine · lapluuia ·
Cantabo dilecto meo canticum pa
ci eius mei uineę suę · uinea fra est
dilecto meo in cornu filio olei et se
piuit · eam · et lapides elegit ex illa ·
et plantauit uineam electam · edifi
cauit turrem in medio eius · et torcu
lar exstruxit in ea · et expectauit ut
faceret uuas · fecit autem labruscas · ¶ nūc er
go habitatores hierlm · et uiri iudę iudi
cate inter me · et uineam meam · Quid
est quod ultra debui facere uineę meę ·
non feci · an quod expectaui quod faceret uuas
fecit labruscas · ¶ nunc ostendam uo
bis quid ego faciam uineę meę · au
feram sepem eius · et erit in direptionem · di
ruam macram eius · et erit in conculca
tionem · ponam eam deserta · et nō
putabitur · non fodietur · et ascendent sup
eam uepres · et spine · et nubibus mandā
bo ne pluant super eam imbrem · ¶
nam · domus israhel est uinea · et
uir iuda germen delectabile eius · Ex
pectaui ut faceret iudicium · et ecce ini
quitas · iustitiam · et ecce clamor · ¶
Qui coniungitis domum ad domum ·
agrum agro copulatis usq; ad ter
minum locī · ¶ numquid habitabitis uos soli
medio terę · quia ipse uestre sunt · in
aurib; meis sunt · si dicit dns · nisi domus multe de
serte fuerint · grandes · et pulchre · absq;
habitatore · decem · enim iugera uineę
facient · lagunculam unam · et qui
ta modii seminis facient modios · ui
dę · ¶ qui consurgitis mane ad ebrieta
tem sectandum · et potandum usq; ad
uesperam · ut uinum exhilaret eos · et cithara ·
et lyra · et tympanum · et tybia · et uinum
in conuiuiis uestris · et opus dni · non respi
citis · nec opera manuum eius consi
deratis · ¶ ideo captiuus ductus est populus me
us · non habuit scientiam · et nobiles eius in
fame · et multitudo eius exaruit siti · ¶ ideo dilatauit infernus
animam suam · et aperuit os suum absq;
ullo fine · et descendent fortes eius · et
populus sublimes eius et gloriosi eius ad
eum · et curuabitur homo · et humiliabi
tur uir · oculi sublimium deprimen
tur · et exaltabit dominus exercituum
in iudicio · deus sanctus sanctificabit in iustitia

na · et pascentur agni iuxta ordinem
suum · et deserta incolarum uersa ad
uastitatem occupabunt · ¶ ue qui trahitis
iniquitatem in funiculis uanitatis · et quasi
uinculum plaustri
peccatum · qui dicitis festinet · et celeret opus eius ut uideamus · et appro
pinquet · et ueniat consilium sancti israhel · et ueniet
illud · ue qui dicitis malum bonum · et bo
num malum · ponentes tenebras lu
cem · et lucem tenebras · ponentes amaru
rum in dulce · et dulce in amarum ·
ue qui sapientes estis in oculis uestris · et
coram uobis metipsis prudentes · ue qui
potentes estis ad bibendum uinum · et
uiri fortes ad miscendam ebrietatem ·
Qui iustificatis impium pro muneribus ·
iustitiam iusti auferetis ab eo · ¶ ideo
sicut devorat stipula flamma ig
nis · et quasi fenum ardoribus · ita radix eorum sicut pulue
scet · et germen eorum ut pulue
re ascendet · abiecerunt enim legem dñi
exercituum · eloquium sancti israhel blasphe
mauerunt · ¶ ob hanc causam iratus est furor dni in
populo suo · et extendit manum suam super eum · et percussit eum · et conturbati sunt montes · et
ira eorum facta est quasi stercus in
medio platearum · in omnibus his ta
men non auersus est furor eius · sed adhuc manus
eius extenta · ¶ et eleuabit signum
in nationibus procul · et sibilabit ad
eum de finibus terre · et ecce festinus uenit
uelociter · nec est defatigatus nec
dormiet nec somnum capiet · non soluetur cingulum re
ni eius nec rumpetur corrigia calcamenti eius · ¶ sagitte eius acute
omnes arcus eius extenti · ungu
le equorum eius ut silex · rote eius
quasi impetus tempestatis · ¶ rugitus eius
ut leonis · rugiet ut catuli leonum ·
et frendet · et tenebit predam · et rapiet
et non erit qui eripiat · et fremet
super illum in die illa · quasi fremitus
maris · aspiciemus in terram ·
et ecce tenebre tribulationis · et lux
obtenebrata est in caligine eius ¶ VI
Anno quo mortuus est rex ozias ·
uidi dominum sedentem super solium
excelsum · et elevatum · et plena erat domus
a maiestate eius · et ea que sub pedibus
eius erant replebant templum · Serafa

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

phin stabant sō aliud sexe alie uni
sexe alie alā. Quabus uelabant pedes
eius. idiabus nolabant. clamabant
alt ad alterum. dicebant. sōs sōs sōs
dominus deus exercituū plena est
omnis terra gloria eius. cōmota sunt
sup limina cardinum a uoce ei⁹
manus. domus replet⁹ est fumo. et
dixi. Ve mihi quia tacui. quia pollutus la
biis ego sū. et in medio pōli pollutā la
biā habentis ego ipse. regem dominum
exercituum. ego uidi oculis meis
et uolauit ad me unus de seraphin.
et in manu eius calculus quem forc
ipse tulerat de altari. et tetigit os meum. et
dixit. ecce tetigit labia tua. et
auferetur iniquitas tua. et peccatū
tuum mundabit. et audiui uocem
domini dicentis. Quem mittam. et qs
ibit nobis. et dixi. ecce ego mitte
me. et dixit. vade. et dices pōlo huic
audite audientes. et nolite intelligere. et
uidete uisionē. et nolite cognoscere. excē
ca cor pōli huius. et aures eius aggraua. et
oculos eius claude. ne forte uideat oculis
suis. et auribus audiat. et cor de suo intel
ligat. et cōuertatur. et sanem eum. et
dixi. usq; quo domine. et dixit. donec
deseleantur ciuitates absq; inhabitatore et
domus sine hominibus. et terra relinquetur
deserta. et longe faciet dūs homines.
et multiplicabūtur que derelicta est in
cerat in medio terre. adhuc in ea decima
sus. et conuertetur. et erit in ostensi
onem sicut therebinthus. sicut quer
cus que expandit ramos suos. semen
eius erit id qd stetit mea

Et factū est in diebus achaz filii ioa
tham. filii ozie regis iuda. ascendit
ralim rex syrie. et facere filius romelie
rex israel. interlin ad pugnandum ei
eam. non potuerunt debellare eā.
et nunciauerunt domui dauid dicē
tes. requiescit syria super effraim. et
commotum est cor eius. et cor pōli ei⁹
sicut mouentur ligna siluay a fa
cie uenti. et dixit dūs ad ysayam.
egredere tu et cambrum achaz tu. et ia
sub ductus est ralub filius tuus. ad
extremum aque ductus piscine su
perioris. in uia agri fullonis. et dices
ad eum. vide ne silens sis. ne timeas
a facie tua. ne formidet ad uersus eas
dilectionum fumigantium ardo
rum furoris ralim regis syrie. et
filii romelie. eo qd inierit consilium ma
le de te syria malum. et effraim filius ro
melie dicentes. Ascendamus ad iudā
et tribulemus eum. et euellamus eū
ad nos. et ponamus regem in medio
eius filium tabeel. hec dicit dūs dō
mus non erit istud. non stabitis. caput
syrie damascus. et caput damasci ra
lī. ad huc sexaginta. v. anni. et de
ficiet effraim ne pp̄ls. et cōfringetur ma
maria. et caput samarie filius ro
melie. si non credideritis non permanebitis.
et addidit dominus loqui ad achaz
dicens. pete tibi signum a dō do
mino tuo subtus in profundum. et in excelsū
supra. et dixit achaz. non petam
et non tentabo dūm. et dixit. audite
ergo domus dauid. numquid
parū uobis est molestos esse hominib;
quia molesti estis deo meo. propter hoc
dabit dūs ipse uobis signum. ecce
uirgo concipiet et pariet filium. et uoca
bit nomen eius emanuel. butyrum et
mel comedet. ut sciat reprobare ma
lum et eligere bonū. quia antequā sciat
puer reprobare malum et eligere bo
num. deseretur terra quam tu detes
taris a facie duoz regum eius. adduxit
dominus super te et super populum tuū
et super domum patris tui. dies qui non
uenerunt a die quo recessit effraim
a iuda cum rege assiriorum. et
erit in die illa sibilabit dominus
musce que est in extremo fluminum
egipti. et api que est in terra assi
rior. et requiescent omnes in
torrentib; uallium. et cauernis petra
rum. et omnib; frutetis. et in uniuersis
foraminib; et in die illa radet dūs in
nouacula conducta. in his qui trans fluvium
sunt in rege assiriorum. caput. et pilos pe
dum. adhuc barbam auferet. et erit
in die illa nutriet homo uaccam
et duas oues. et pre ubertate lactis
comedet butyrum. butyrum et mel
comedet. omnis homo qui relictus
fuerit in medio terre. et erit in die illa
omnis locus ubi fuerint mille uites
mille argenteis. et uepres et tribulus

uepres erūt et tribuli in diebus illis

laqueꝰ ecciderunt ⁊ quadrig lapidi
b; ed ifrabimus ⁊ nomeꝰ ſuccideriꝫ
⁊ edꝰ imundabimus ⁊ elevabit
dominus hoſtes ralim ſuper eum ⁊ i
mundos eius nunc nullum ūret ⁊ i
riam ad orientē ⁊ phitheum ad occi
dentē ⁊ erdenorabunt ⁊ ſ toto orie ⁊
omnib; hyſſ nō est aūtus furor eius
⁊ ad hūc manus eius extenta ⁊ r
ꝑſle non est reūtus ad pcussionē
le ⁊ dominum exercituum non in
quisierunt ⁊ disperdet dominus ab
ſ aquid scandim magnam
de pdamneū reſenantem ⁊ die
una longeus ⁊ honorabilis ipe est
caput ⁊ ꝑpha docꝰ mūdicia ipe est ꝙ
caudā ⁊ erunt qui beatificant po
pulum istum se ducentes ⁊ qui be
tificantur ꝓpirata ꝑ ⁊ ſuper ad ole
centulꝫ eius non delectabꝫ dñs ⁊
pupillaꝫ eius ⁊ uiduas non miſere
bitur ⁊ omnis hypocrita est ⁊ nequi
⁊ omne os loquitur stultiam
in omnib; hyſſ non est aūtus fu
ror eius ⁊ ad hūc manus eius ex
tenta ⁊ ꝑpha non est reūtus ad pcussi
onē se ⁊ succensa est ⁊ ignis in
piras ne ꝑ ⁊ spinam uorabit ⁊
succendetur in densitate saltus ⁊ con
uoluentur in sublimia fumi ⁊ in ira dñi
exercituum conturbata erit terra ⁊ erit
ꝑpha ⁊ populꝰ quasi ignis deuo
rans non parcet ⁊ derelinquet ad dexteram ⁊ esuri
et ⁊ comedet ad sinistram non sa
turabit ⁊ unusquisq; carnem brachii
sui uorabit manasses ephraim ⁊ ephra
im manassen simul ipi ⁊ in dnm
omnib; hyſſ non est aūtus furor eius
⁊ adhuc manus eius extenta ⁊

Ve qui oduunt leges iniquas ⁊ ſcriben
tes iniustitias scripserunt ut oppri
merent in iudicio pauperes ⁊ iudi
cent inopes populi mei ut essent
in dne ꝑda eorum ⁊ ut pupillos diriperent
⁊ quid facietis in die visitationis ⁊
calamitatē de longe uenientē ad cui
s confugietis auxiliū ⁊ ubi delinquet
is gloriam uram ⁊ e incurvent
sub iugulo ⁊ cum interfectis cadetis
super omnib; hyſſ nō est aūtus furor
eius ⁊ adhuc manus eius extenta ⁊
assur uirga furoris mei ⁊ baculus

ipe est in manu eorū mea indignatiō
ad gentem fallacem mittam eum ⁊ ꝑ
ꝑcepta furoris mei mandabo illi ut au
ferat spolia ⁊ diripiat ꝑdam ⁊ ponat
illum in conculcationem ⁊ quasi lutum pla
teaꝝ ⁊ ipe aīe nō sic arbitrabitur ⁊ cor
eius non ita estimabit ⁊ ad gendū
erit cor eius ⁊ ad interficiendū gentes
nō pauceꝰ mee sunt ⁊ numquid nō
principes mei simul reges sunt ⁊ nun
quid nō ut charcha sic calamo
mus ut arphad sic emath ⁊ numquid
nō ut damascꝰ sic samaria ⁊ Quo m
in uenerunt manus mee regna ydoli sic
⁊ simulacra eorum de ierlm ⁊ de sama
ria ⁊ numquid ſ sicut fecī samarie
⁊ ydolis eius sic facere ierlm ⁊ simula
cris eius ⁊ erit cum impleuerit dñs omnia opera
sua in monte syon ⁊ in ierlm dicā fructui magni
fici cordis regis assur ⁊ superbie gloriam
altitudinis oculoꝝ eius ⁊ dixit enim in fortitudine manus mee ego fecī ⁊ in sa
pientia mea intellexi ⁊ abstuli fines popu
lorum ⁊ principes eorum deꝓdaui
⁊ ut uir potens detraxi inhabitantes
⁊ inuenit ſ ut nidum manus meā fortitudinem populorum ⁊ sicut colligunt oua que derelicta fu
erint ſic uniuersam terram ego congregaui ⁊ non
fuit qui moueret pennam ⁊ aperiret os
⁊ ganniret ⁊ numquid gloriabitur
securis ꝑ eum qui secat in ea aut ex
altabit ꝑ serram ꝑ eum ⁊ quasi eleuet
⁊ non ſ si eleuetur uirga ⁊ leuet
tem se ⁊ ex alterno baculus qui un
q; ligneum est ⁊ propꝫ ſ mittet do
minator dñs exercituum in pinguib;
eius infirmitatem ⁊ subtus gla
mini succensa ardebit ⁊ ſ ignis eorū
busho ⁊ erit lumen isrl in igne ⁊
sanctus eius in flamma ⁊ succendetur ⁊
deuorabitur spina eius ⁊ uepres u
die una ⁊ iglā saltus eius ⁊ carmeli
eius ⁊ erit ꝑ ꝑfugus ⁊ reliquie ⁊
silue nemoris eius preparantur ⁊ nu
merabuntur ⁊ puer scribet eos ⁊ r
erit in die illa non adiciet reliquiū
israꝫ ⁊ domꝰ iacob fugient de do
mo iacob eum super eo qui percu
tit eos ⁊ innitetur super dominū sanctū
israꝫ in ueritate reuertetur in quidā iacob

l' ab aīā usq; ad carnē cōsume
trone

cōuertēt reliqe

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ad dominū fortem. Non fuit pūs nu
ll⁹ ⁊ sī barena manū vtrumq; cū
tenuit. Ecce dominator dominus exercituū
mundabit ramū in terrore. ⁊ excelsi
ōnem. ⁊ alti humiliabunt. Et succidet
ferro densa silue. ⁊ libanus cū excelsis cadet
Et egredietur virga de radice ysai. ⁊ flos de radice eius
ascendet. ⁊ requiescet super eum spūs
domini spūs sapie. ⁊ intellectus spūs c
consilij. spūs fortitudinis. spūs scie. ⁊ pietatis.
⁊ replebit eum spūs timoris domini. ⁊
non secundū visionem oculorū iudicabit
neq; secundū auditum aurium arguet. ⁊ iudi
cabit in iustitia pauperes. ⁊ arguet
in equitate pro mansuetis terre. ⁊ percu
tiet terram virga oris sui. ⁊ spū labio
rum suorum interficiet impium. Et
erit iustitia cingulum lumborum
eius. ⁊ fides cinctorium renum eius. ⁊ ha
bitabit lupus cum agno. ⁊ pardus cū
hedo accubabit. vitulus. ⁊ leo. ⁊ ouis
simul morabuntur. ⁊ puer parvu
lus minabit eos. Vitulus. ⁊ ursus pas
centur. simul requiescent catuli eo
rum. ⁊ leo sicut bos comedet paleas. ⁊ delecta
bit infans ad ubera super foramina
aspidis. in caverna regulī. manū autē
ratus fuit manū suam mittet. Non
nocebunt. nec occident in universo
monte sancto meo. quia repleta est terra
scientia domini sicut aquis. maris operientis
die illa radix ysai. qui stat in signū
populorum ipsum gentes deprecabuntur.
et erit sepulcrum eius gloriosum. Et
erit in die illa adiiciet dominus secundo
manum suam ad possidendum reli
quum populi sui. qui relinquetur ab as
syrio. ⁊ ab egypto. ⁊ a pathros. ⁊ ab
ethiopia. ⁊ ab elam. ⁊ ab sennaar. ⁊
ab emath. ⁊ ab insulis maris. ⁊ leua
bit signum in nationes. ⁊ congregabit
profugos israel. ⁊ dispersos iuda colliget a
quatuor plagis terre. ⁊ auferetur zelus
ephraim. ⁊ hostes iuda peribunt. Ephra
im non zelabit iuda. ⁊ iuda non tribulabit
ephraim. ⁊ volabunt humeros philistiim
ad meridiem. simul predabuntur filios orientis. ydumea. ⁊ mo
ab porrectum manus eorum. ⁊ filii am
mon obedientes erunt. Et dissolvet
dominus linguam maris egypti. ⁊
levabit manum suam super fluvium
in fortitudine spūs sui. ⁊ percutiet eum
in septem rivos. ⁊ eret via reliquo populo
meo qui relinquetur ab assyrio. sicut
fuit israel in die qua ascendit de
terra egypti. ⁊ dices in illa die. XII
Confitebor tibi domine quoniam iratus
es mihi. conversus est furor tuus. ⁊
consolatus es me. Ecce deus salvator
meus fiducialiter agam. ⁊ non timebo. Quia fortitudo mea. ⁊ laus mea
dominus. ⁊ factus est mihi in salutem.
Haurietis aquas in gaudio de fon
tibus salvatoris. ⁊ dicetis in illa die. Con
fitemini domino. ⁊ invocate nomen
eius. ⁊ notas facite in populis
adinventiones eius. Memento re
quia excelsum est nomen eius. Can
tate domino quoniam magnifice fecit
annuntiate hoc in universa terra. Ex
ulta. ⁊ lauda habitatio syon. quia magnus
in medio tui sanctus israel. XIII
Onus babilonis quod vidit ysaias

Sa

fuuit amos · super monumẽ caligino
tum leuate signũ · i exaltate uocẽ · i
leuate manum · ne dormiatis dicit
pr̃al · ego mandabo gẽtibꝰ · ecce ego
uocabo fortes meos in ira mea exul
tantes in gla mea · & ibunt multitudi
nes in montib; · & ploratu frequentium · &
sonitus regum gẽtium congregatarũ ·
dñs exercituum precepit militie bel
lantib; de tra procul · a fine mundi · ecce
dñs · & uasa furoris eius · ut disperdat
omnem terrã · ululate · q̃ prope est dies
domini · & quasi uastitas a dño ueniet ·
& ideo omnes manus dissolue[n]tur · omnis
cor hominis pauescet · & conturbabũtur ·
angores · & dolores tenebunt · & parturi
ent · & dolebunt · & unusquisq; ad proxi
mũ suum conuertet faciẽs · & combuste · uultus
eorum · ecce dies domini ueniet · crudelis · & indignationis plenus · & ira ue
hemẽs · ad ponendam terrã in solitu
dinem · & peccatores eius conterendos de ea ·
quoniã stelle · & splendor eius · & fulgor
non lucebit · sol ortu suo · & luna non splendebit in
lumine suo · & requiescã · & cessare faciã superbiã in
fidelium · & arrogantiam fortium · & humiliabo · & altitudinem
hominũ · & excelsa uirorum · humiliabo · & erit uir auro · & ho
mo mundo · & lapis · & super hoc celum · & commo
ta · & de loco suo · & in indignatione dñi exercituum · & in die
ire furoris eius · & erit · & dimissa
fugiens · & ad suos · & non erit qui ag
gerat · & unusquisq; ad propriam suam · & ad
terram · & unusquisq; ad terram suam fugiet ·
omnis qui inuentus fuerit occidetur · &
omnis qui superuenerit cadet in gladio ·
infantes eorum allidentur in oculis
eorum · & diripientur domus eorum · &
uxores eorum uiolabuntur · & ecce
ego suscitabo super uos medos qui ar
gentum non quærant · nec aurum uelint
ei · & gemis parvulos interficient · & lac
tantib; · & uteri non miserebuntur · &
super filios non parcet oculus eorum · &
erit babylon illa ciuitas gloriosa · &
regnis inclita · in superbia caldeorum ·
& erit · & subuertet deus sodomam · & go
morram · & non habitabit usq; in finem · &
non habitabit usq; ad generationem · &

gẽnerationem · nec ponet ibi tentoria
arabs · nec pastores requiescent ibi ·
requiescent ibi bestie · & replebuntur
domus eorum draconib; · & habitabunt
ibi struthiones · & pilosi saltabunt ibi ·
& habitabunt ibi ululę in edib; eius · hy
rene in delubris uoluptatis · que est ut
ueniat tempus eius · & dies eius non
elongabuntur · miserebitur · n. dñs ia
cob · & eliget adhuc de isrl · & requiescere
eos faciet super humum suam · & ad
ungetur · & aduena ad eos · & adhęrebit
domui iacob · & uenient eos populi · &
adducent eos in locum suum · &
possidebit eos dominus super terram
dñi in seruos · & ancillas · & erunt capti
uantes eos · quos ceperant · & subiicient
exactores suos · & erit in die illa cũ
requiem dederit tibi dominus a labore
tuo · & a conturbatione tua · & a seruitute
dura qua ante seruisti · eimes parabo
lam istam · & regem babylonis · & di
ces · quo modo cessauit exactor · quie
uit tributum · contriuit dominus ba
culum impiorum · virgam domi
nantium · & percutientem populos · in indig
natione plaga insanabili · subiu
gans in furore gentes · persequẽtem
quiescere · & requieuerunt · siluit omnis
terra · & quieuit · & exultauerunt · abietes
quoq; · & cedri · dicentes · quiescere fecit · & non ascendit
qui succidat nos · & infernus subter
conturbatus est · & mouetur tibi · & ad
tus tuus · & subleuabit tibi gigantes · omnes p
principes terre · & surrexerunt de solio suo ·
omnes primates nationum · omnes pa
debunt · & dicent tibi · & tu infirmatus
es sicut · & nos nostri similis effectus es · &
tumba est · & ad inferos · superbia tua · &
sonitus cadauerum tuorum · & subter te sternetur
tinea · & operimentum tuum erit · & mor
mo · quo modo cecidisti · & mane oriebaris · & corruisti in terram ·
qui uulnerabas gentes · & in diebus
tuis · & in celum ascendam · & super
astra celi exaltabo solium meum · &
sedebo in monte testamenti · & in late
ribus aquilonis · & ascendam super altitudi
nem nubium · & similis ero altissi
mo · & verumtamen ad infernum de
scendes · & super latus fundum · & ue

Exod

Isaiæ xx.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nud iudicauit ~ qui ~ eius iudicium ~ ne
uelociter reddens qd iustum est. Audi
uimus superbiam moab superbus est
ualde. Superbia eius ~ arrogantia eius
~ indignatio eius plus ꝑ fortitudo eius
& dicit ululabit moab ad moab um
ululet ululabit. Super quo lamentabitur
muros cocti lateris loquimini plagas
tuas quia sub umbraculo elelon deserta fa
cumnea sabama dñi gentium excelsi ut
flagella eius usq; ad iazer pueniebat
errauerunt in deserto propagines eius
relicte sunt trauerunt mare. Super
hoc ploratu ululabit et flebit iazer ~ inebria
bo te lacrima mea
eselon et eleale et sup undemadum ut
riam ~ messem tuam. Vox gaudii cau
cum ablatum est ~ auferetur letitia ex
ultatio de carmelo ~ in vineis non ex
ultabit et iubilabit ~ vinum in torcu
laribus non calcabit. Quia calcare fecerat
uotem cessauit abstulit. Super
uenit meus ad moab et erit ara loq
uabitur ~ viscera mea ad murum cet
eri lacis. Et erit cum apparuit qd la
borauit moab super excelsis suis in
gredietur ad sca sua ut obsecret et ni
hil ualebit. Hoc onus qd locutus est dñs
ad moab ex tunc ~ iam loquitur dñs
dicens.

In triennio annorum mercenarii
auferentur ~ gloria eius ~ et exercitus dei
carmeli ~ in vineis non exultabit. Glo
ria moab super omni ꝓlo multo ~ re
linquetur in eo sicut ~ racemus parvus
~ modicus ne quaquam multus. Ho
damasci ecce damascus deletur ut ne
sit et erit sicut acervus lapidum in ru
ina de luce aurantes auer gregibus et
erunt ~ requiescent ibi ~ non erit qui
exterreat. Et cessabit aduersum abet
fraym ~ regnum a damasco ~ reliqui
e syrie sicut gloria filiorum israel erunt
dicit dominus exercituum. Et erit in
die illa attenuabitur gloria iacob ~
pinguedo carnis eius emarcescet. Et
erit sicut congregans in messe ad reli
quias ~ brachium eius spicas legent. ~
erit sicut quaerens spicas in valle rap
phaim ~ relinquetur in eo ꝯ racemi
sicut excussio olee ~ duarum aut
um olivarum in summitate ramu
sue ~ vii aut v ~ in arboribus eius ~
fructuosis eius dicit dominus dñs israel. In di
e illa inclinabit ad factorem suum
oculi eius ad sanctum israel respicient. Non
inclinabit ad altaria que fecerunt
manus eius ~ quae digiti eius
non respicient lucos ~ ydolorum ~ in die
illa civitates fortitudinis eius erunt
deserte sicut derelicta ~ et egressa que de
relinquent a facie filiorum israel ~ deser
ta erit obliuia ~ saluatoris tui
fortis ad memoriam ~ non es recordata
petra
plantabis plantarium electum ~ ger
men alienum seminabis. In die plan
tationis tue labrusca ~ mane semen
tuum florebit. Ablata est messis in die
hereditatis ~ in diebus grauedinis ~ et mi
serabilis plorabit. Heu multorum ut multitu
do maris sonabunt ~ et impetus tubar
sicut sonitus aquarum multarum sona
bunt populi sicut sonitus aquarum mul
tarum increpabit illum ~ procul
fugiet et rapietur sicut pulvis mon
tium a facie venti et sicut turbo volu
tabrum ante tempestatem sic persequetur ~ eos turbo
indignationis ~ non subsistet. Hec est pars
eorum qui vastant nos ~ sors eo
rum qui diripiunt nos.

Ve terre cimbalo alarum que est trans
flumen ethiopie qui mittit in mare
in legatos ~ in vasis papyri super aqs
dicens ~ ite angeli veloces ad gentem convulsam
& dilaceratam ad populum horribilem post
hoc est alium gentem exspectantem et
conculcatam cuius diripuerunt flumi
na terram eius ad montem nobis domi
ni exercituum montem sion. Omnes ha
bitatores orbis qui moramini
in terra cum elevatum fuerit signum in
montibus videbitis ~ et clangorem tube
audietis. Quia hec dicit dominus
ad me ~ ego quiescam ~ et considerabo in
loco meo sicut meridiana lux clara et
sicut nubes roris in die messis. Ante
messem enim cum effloruerit ~ et
matura processerit germinabit ~ pal
mites ramos ~ eius falcibus ~ et
dempta fuerint abscindentur ~ et extu

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

cemur et relinquetur simul auib;
montium desuper fere estate perpetua
nolēs eunt super eum hyemabunt omnia
ōs teq̄ to spe deferetur munus domino exercituum
re ē applo diuulso ala caro applo ri
resē bia post quem non erit alius a gente
eā exspectante gens fortis cuius diripuerunt flumina terram eius ad locum
nominis domini exercituum montem
Dominus egypti Ecce XIX dyon
dominus ascendet super nubem
leuem et ingredietur egyptum et mo
uebuntur simulacra egypti a facie
eius et cor egypti tabescet in medio eius
et deglutiet sapientiam egypti ac ad ultimum
egyptios ipugnabit uir et frater suum
uir et amicum suum ciuitas ad
uersus ciuitatem regnum ad uersus regnum
diuidetur spes egypti in uisce
ribus eius et sapientia eius dissipabitur
et interrogabunt simulacra sua et ido
los suos et pythones suos et ariolos
et idolum egyptium in manu dominorum
eorum et regem fortem dominabitur eorum
ait dominus exercituum et arescet aqua
de mari et fluuius desolabitur atq;
siccabitur et deficient flumina et ex
inanibuntur et siccabuntur riui arundinis
et calamus et uiror marcescet nudabit
alueus riuum a fonte suo et omnis se
mentis irrigua siccabitur et auferet
et erunt piscatores et lugebunt omnes qui
mittunt in flumen hamum extendentes
retia super facies aquarum marcescent et confu
dentur qui operabantur linum pecten
tes et texentes subtilia et erunt ui
rentia eius placentia omnes qui fece
runt lacunas ad capiendos pisces
stulti principes tanei sapientes consi
liarii pharaonis consilium in
sipiens quomodo dicetis pharaoni fi
lius sapientium ego filius regum an
tiquorum ubi nunc sunt sapientes tui
nuncientque tibi et indicent quid co
gitauit dominus exercituum super egyp
tum stulti facti sunt principes taneos
decepti sunt principes memphitici
deceperunt egyptum angulum populi eius
dominus miscuit in medio spiritum
ungulis errare fecerunt egyptum
in omni opere suo sicut errat ebrius
uomitu suo et erit egypto opus quod
faciat caput et cauda ramus et iuncus
et uelabrum Die illa erit egyptus
sicut mulieres et stupebunt et timebunt a
facie commotionis manus domini exercitu
um quam mouit ipse super eam et erit
terra iuda egypto in pauorem omnis qui
recordatus fuerit eius pauebit a facie
consilii domini exercituum quod ipse cogita
uit super eam In die illa erunt ciui
tates in terra egypti loquentes lingua
chananea et iurantes per dominum
exercituum ciuitas solis uocabitur una
In die illa erit altare domino in me
dio terre egypti et titulus domini iuxta
fines eius in signum testimonium
domino exercituum in terra egypti clamabit
enim ad dominum a facie tribulantis et mit
tet eis saluatorem et propugnatorem
qui liberet eos et cognoscetur dominus a
egypto et cognoscent egyptii dominum in
die illa et colent eum in hostiis et in
muneribus et uota uouebunt domino et soluent
et percutiet dominus egyptum plaga et sa
nabit eam et reuertentur egyptii ad
dominum et placabitur eis et sanabit
eos In die illa erit uia de egypto in
assyrios et ingredient egyptii assyrios
et assyrii egyptum et seruient egyptii assyr
iis In die illa erit israhel tertius
egypto et assyrio benedictio in medio ter
re cui benedixit dominus exercituum di
cens benedictus populus meus egyptus op
us manuum mearum assyrius hereditas
autem mea israhel

In anno quo ingressus est tartan
azotum cum missus esset eum sargon rex
assyriorum et pugnasset contra azotum
et cepisset eam in tempore illo locutus
est dominus in manu ysaie filii a
mos dicens uade et solue cilicium de lum
bis tuis et calciamentum tolle de pedi
bus tuis et fecit sic nudans et discal
ceatus incedebat dixit autem dominus sicut am
bulauit seruus meus ysaias nudus
et discalceatus erunt duo anno signum
et portentum erit super egyptum et super ethiopiam sic mittet

minabit rex assiriorum captiuitatē
egipti · et ethiopie iuuenem · et senem · nudam · et discalciatā
dehonestatis natibus · ad ignominiam
egipti · confundentur ab
ope sua · et ab egipto gloria sua · et
dicet habitator insule huius · ecce sic
erat spes nostra · ad quos confugimus
auxilium ut liberaret nos a facie re
gis assiriorum · atque modo effugere possumus
nos ·

CAP XXI

Onus deserti maris · sicut turbines
austri · ad meridiem uenientes · de deserto ueniunt ·
de terra horribili · uisio dura nunciata est
mihi · qui incredulus est · non desinet · et
qui popularor est · non cessat · ascende
elam · obside medea · omnem gemitum
eius cessare feci · propterea repleti
sunt lumbi mei dolore · angustia
possidebit me · sicut angustia parturientis · horrui cum audirem · turbati
sunt cum uiderem · et marcuit
cor meum · tenebre stupefecerunt me ·
babylon dilecta mea posita est michi
in miraculum · pone mensam · contemplare in speculis · comedentes · et bibentes
surgite principes · accipite clipeum
hec · n · dixit dominus michi · vade · et
pone speculatorem · et quod cumque audierit
uidat · et uidit currum duorum
equitum ascensorem asini · et ascensorem
cameli · et contemplatus est
diligenter · multo intuitu · et clamauit
leo · super speculam dñi ego sum stans
iugiter per diem · et super custodiam
meam ego sum stans totis noctibus · et
ecce iste uenit · iste ascensor bige equi
tum · et respondit · et dixit · cecidit cecidit babylon · et omnia sculptilia dei
eius contrita sunt · terram · tritura
mea · et filia aree mee · que audiui a
domino · exercituum · deo israel · annunciaui uobis · onus dume · ad me clamat
de seir · custos quid de nocte · custos quid
de nocte · dixit custos · uenit mane · et
nox · si queritis · querite · reuertimini
et uenite · onus in arabia · in saltu
ad uesperam dormietis · in semitis de
danim · occurrite · qui sitienti · ferte aq
qui habitatis · terram austri · cum panibus
occurrite fugienti · a facie · n · gladii
orum · fugiunt · a facie arcus extenti ·
a facie gladii · et a facie pugne grauis ·

quia hec dixit dñs ad me · ad huc annum sicut annus mercenarii · et auferetur omnis gloria cedar · et
reliquie numeri sagittariorum fortium
de filiis cedar minuentur · quia locutus est ·

CAP XXII

Onus uallis uisionis · quid nam tibi
quod tota es ascendisti · tu omnis
intecta · clamoris plena · urbs turbe
quens · ciuitas exultans · interfecti tui
non sunt interfecti gladio · nec mortui sunt
bello · omnes principes tui effugerunt simul
fugerunt · et capti sunt · omnes qui inuenti
sunt uincti sunt · pariter procul fugerunt · propterea dixi · recedite a me amare
flebo · nolite instare ut consoletur
me super contritione filie populi mei · dies
enim interfectionis · et conculcationis · et
turbationis domino deo exercituum in valle
uisionis · scrutans muros · et mugiens
ad montem · et ylam sustulit
pharetram · currum hominis equitis
parauerunt · autem clipeum · et scutum
dauid inuenerunt · et multiplicate sunt
congregatis aquas piscine inferioris ·
domos hierusalem numerastis · et destruxistis domos ad muniendum murum ·
lacum fecistis inter duos muros · aquis
ueteris · et non respexistis ad eum
qui fecit eam · nec operatorem eius de
longe non uidistis · et uocauit dns
deus exercituum · die illa ad fletum · ad
planctum · ad caluitium · ad cingulum
sacci · ecce gaudium · occidere
uitulos · et iugulare arietes · comedere carnes
et bibere uinum · comedamus · et bibamus ·
cras enim moriemur · et reuelata est · in
auribus meis dominus exercituum ·
si dimittetur iniquitas uobis
donec moriamini · dicit dominus deus
exercituum · vade · ingredere ad eunam qui habitat in
tabernaculo · ad sobnam prepositum
templi · et dices ad eum · quid tibi hic
aut tibi quis hic · et excidisti tibi
hic sepulcrum · excidit in excelso
memoriale · delineauit in petra tabi

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

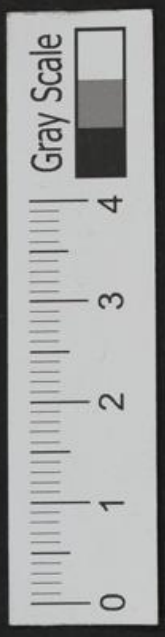

tabernaculum. Ecce dominus asportari
te faciet sicut asportatur gallus gal
linarius et quasi amictum sic sub leua
bit te. Coronans coronabit te trib
ulatione quasi pilam mittet te in terram
latam et spaciosam. Ibi morietis et
ibi erit currus glorie tue et ignomi
nia domus domini tui. Et expellam te
de statione tua et de ministerio tuo
deponam te. Et erit in die illa uo
cabo seruum meum helyachim
filium helchie et induam illum tuni
ca tua et cingulo tuo confortabo eum et
potestatem tuam in manus eius. Et erit
quasi pater habitantibus ierusalem et domui iuda.
Et dabo clauem domus dauid super
humerum eius et aperiet et non erit qui
claudat claudet et non erit qui
aperiat et figam illum paxillum
in loco fideli. Et erit in solium
glorie domus patris sui et suspendam super
eum omnem gloriam domus patris eius
uasorum diuersa genera omne uas per
uulum a uasis craterarum usque ad omne
uas musicorum. In die illa dicit do
minus exercituum auferetur paxillus
qui fixus fuerat in loco fideli et fran
getur et cadet et peribit quod pendebat
in eo quia dominus locutus est. CXIII

Domus tiri. Ululate naues maris quia
uastata est domus unde uenire consue
uerant de terra cethym reuelatum est
eis tace qui habitatis in insula negocia
tio sydonis transfretantes mare reple
uerunt te aquis multis semen nili
messis fluminis fruges eius et facta est
negociatio gentium. Erubesce sydon
ait mare fortitudo maris dicens. Non
parturiui et non peperi et non enutriui iu
uenes nec ad incrementum perduxi
uirgines. Cum auditum fuerit in egip
to dolebunt cum audierint de tyro.
Transite maria ululate qui habitatis in
insula. Numquid non hec uestra est
que gloriabatur a diebus pristinis in
antiquitate sua. Ducent eam longe
pedes sui ad peregrinandum. Quis co
gitauit hoc super tyrum quondam coro
natam. Cuius negociatores prin
cipes uisitores eius inclyti terre. Dominus ex
ercituum cogitauit hoc ut detraheret
superbiam omnis glorie et ad ignomi
niam deducet uniuersos inclitos terre. Tran
si terram tuam quasi flumen filia maris
non est cingulum ultra tibi. Manum
suam super mare extendet et conturba
bit regna. Dominus mandauit ad uersus
chanaan ut conteret fortes eius et dixit.
Non adicies ultra ut glorieris calump
niam sustinens uirgo filia sydonis
cethym consurgens transfreta ibi quoque
non erit requies tibi. Ecce terra chaldeorum
talis populus non fuit assur fundauit
eam in captiuitatem trans duxerunt
robustos eius suffoderunt domos eius
posuerunt eam in ruinam. Ululate
naues maris quia deuastata est for
titudo uestra. Et erit in die illa in oblivi
one eris o tyre lxx annis sicut dies re
gis unius. Post lxx annos erit tyro
quasi canticum meretricis. Sume citha
ram circui ciuitatem meretrix oblivi
oni tradita. Bene cane frequenta canticum
ut memoria tui sit. Et erit post lxx annos
uisitabit dominus tyrum et reducet eam
ad stipendia sua et rursum erit cum for
nicabitur cum uniuersis regnis terre
super faciem terre. Et erunt negociationes
eius et mercedes eius sanctificate domino
non condentur neque reponentur quia his qui
habitauerunt coram domino erit negociatio eius
ut manducent in saturitatem et uesti
antur usque ad uetustatem. CXIIII

Ecce dominus nudabit terram et dissipabit
eam et affliget faciem eius et disper
get habitatores eius. Et erit sicut populus sic sa
cerdos et sicut seruus sic dominus eius sicut
ancilla sic domina eius sicut em
ens sic ille qui uendit sicut feneratori
sic is qui mutuum accipit sicut qui
repetit sic qui debet. Dissipatione
dissipabitur terra et direptione predabitur
Dominus enim locutus est uerbum hoc. Luxit
et defluxit terra et infirmata est defluxit
~~terra infirmata est defluxit~~ orbis et
infirmata est altitudo populi terre et terra in
terfecta est ab habitatoribus suis quia trans
gressi sunt leges mutauerunt ius
dissipauerunt fedus sempiternum propter hoc
maledictio deuorabit terram et peccabunt
habitatores eius ideoque insanient cultores
eius et relinquentur homines
pauci. Luxit uindemia infirmata est
uitis ingemuerunt omnes qui le

rabantur corde. resilabit gaudium tym
panorum quietus sonitus letantium
cessabit dulcedo cytharę cum gaudio
nō bibent vinum. amara erit potio bi
bentibus illam. Ista est causa quam
tangit. Laudate est omnis dominus in nullo
merebimur. Laudate erit super vnio ī
plateis desertis est omnis letitia. cūsta
tium ē gaudium tre. relicta est vnus
le solitudo. et clamantes operiet porta
que ī eruntur in medio tre. in medio ppli
quoniō si pausa olive que remanebit
ex arbore. et olea. a fratemi cum
fuit finita vindemia. hii leuabunt
vocem suam atq; laudabunt cum
gloriatus fuit dominus hymnum de
mari. Si in doctrinis gloriatur do
minus. cum fuis. Mars noīa dñi di il
ligens finibz tre laudes dominus
glam nullo dicit. Secretum meum mi
hi. in puericia suam. formido ipsius
laqueus super eum dilatatus est tre. Et
erit qui fugerit a facie formidinis
cadet in fouea. et qui se explicuit de
fouea tenebit laqueo. et chanaan arabie
de excelsis a pre sunt. vocabuntur fundā
mina tre. Contractione contingetur ē
ni contione conterentur tra. commotio
ne quoniā dñs agricolabit eos agricolā ē
in sicut electus. auferentur qui tabernacu
lum unius noctis. agricolabit eam in
iquitas sua. et non adiicet ut
resurgat. Et erit in die illa visitabit
dominus sup militiam celi in excelso
super reges terre qui sunt super ter
ra. Et congregabuntur in congregatione
unius exhibis in lacum. et claudentur ibi
in carcere. et post multos dies visitabun
tur. Et erubescet luna. et confundetur sol. ē
regnabit dominus exercituū in monte
syon. et in hierusalem. in conspectu seniū suo
rum glorificatus.

XXV

Domine deus meus es tu exaltabo te. confitebor
nomini tuo. quia fecisti mirabilia
cogitationes tuas antiquitus fideles. amen. q
posuisti ciuitatem in ruinam. urbem fortem in ruinam domus alienę
ut non sit ciuitas. et in sempternum
non edificetur. Super hoc laudabit te
populus fortis. ciuitas gentium robustorum
timebit te. quia fortitudo pauperis
fortitudo egeno in tribulatione sua.
spes a turbine. umbraculum ab estu.
Spiritus robustorum quasi turbo impellens
parietem. sicut estus in siccitate. tumultum
alienorum humiliabis. sicut calorem
sub nube roboris. propagines fortium
marcescent. Et faciet dominus exercituum
omnibus populis in monte hoc
unctum pinguium. confectum vndemie
pinguium medullatorum vindemie
defecate. Et precipitabit in monte isto fa
ciem circumtectionis colligati super omnes populos
et telam quam ordimus est super omnes
gentes. precipitabit mortem in
sempiternum. et auferet dominus deus
omnem lacrimam ab omni facie. et op
probrium populi sui auferet de vniuersa
terra. quia dominus locutus est. Et dicet
in die illa. ecce deus noster. expec
tauimus eum. et saluabit nos. iste dñs
sustinuimus eum. exultabimus. et le
tabimur in salutari eius. quia requie
scet manus domini in monte isto. et
conculcabitur moab sub eo sicut con
culcatur paleа in plaustro. et extendet manus
suas sub eo sicut natans extendit ma
ad natandum. et humiliabit gloriā
eius cum attritione manuum eius. imo
munitam sublimium muroꝝ turrium ga
dent. et humiliabuntur. et deiacebitur
ad terram usq; ad pulueres.

XXVI

In die illa cantabitur canticum istud
in terra iuda. vrbs fortitudinis nobis hō
saluator ponetur in ea. muros. et an
murale. Aperite portas. et ingrediatur
gens iusta. custodiens veritatem.
Et cesset error auersus. seruabis pacem pa
cem. quia in te confidimus.
Confidite in domino in seculis eternis. in
domino deo forti in perpetuum. Quia
inclinabit habitantes in excelso. ciuitatem
altam humiliabit. humiliabit eam
humiliabit eam usq; ad terram. deiiciet
eam usq; ad pulueres. Conculca
bit eam pes pauperis. gressus egenorum.
semita iusti recta est. rectus es. aditus
iusti ad ambulandum. in semi
ta iudiciorum tuorum domine sustinu
imus te. nomen tuum. memoriale tuum
in desiderio animę. anima mea de
siderauit te in nocte. et spiritu meo in
precordiis meis de mane. in gilgalo ad
te. cum feceris iudicia tua in

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

iusticiam discent omnes habitatores or-
bis. Misereamur impio et non discet
facere iusticiam in terra sanctorum iniqua-
gessit et non videbit gloriam domini. Do-
mine exaltetur manus tua et non
videant et videant et confundentur ze-
lantes et ignis hostis tuos devoret. Domine dabis
pacem nobis. Etiam enim opera nostra operatus es
nobis. Domine deus noster domini possederunt nos
absque te tantum in te recordemur nomi-
nis tui. Morientes non vivant et gigantes
non resurgant. Propterea visitasti et
contrivisti eos et perdidisti omnem
memoriam eorum. Et indulsisti domi-
ne gentem indulsisti gentem numquid
glorificatus es. Elongasti omnes ter-
minos terre. Domine in angustia requi-
sierunt te in tribulatione murmu-
ris doctrina tua eis. Sicut que conce-
pit cum appropinquaverit ad partum do-
lens clamat in doloribus suis sic facti su-
mus a facie tua domine. Concepimus
et parturivimus et peperimus spiritum salu-
tis. Iusticiam non fecimus in terra. Ideo non
ceciderunt habitatores terre. Vivent mor-
tui tui interfecti mei resurgent. Expergis-
cimini et laudate qui habitatis in pul-
vere quia ros lucis ros tuus et terram gi-
gantium detrahes in ruinam. Vade populus
meus intra in cubicula tua. Claude hos-
tia tua super te absconde modicum
ad momentum donec pertranseat indig-
natio mea. Ecce enim dominus egredietur de lo-
co sancto suo ut visitet iniquitatem
habitatoris terre contra eum et revelabit terra
sanguinem suum et non operiet ultra
interfectos suos.

XXVII

In die illa visitabit dominus in gla-
dio suo duro et grandi et forti super leviat-
than serpentem vectem et super leviat-
than serpentem tortuosum et occidet
cetum qui in mari est. In die illa vinea
vineri cantabit ei. Ego dominus qui servo
eam repente propinabo ei ne forte
visitetur contra eam nocte et die servo
eam. Indignatio non est michi. Quis
dabit me spinam et veprem in prelio
gradiar super eam sucendam eam pa-
riter. An potius tenebo fortitudinem
meam faciet pacem michi pacem
faciet michi. Qui egrediuntur impetu a
iacob et florebit et germinabit israel.

et implebunt faciem orbis semine.
Numquid iuxta plagam percutientis
se percussit eum aut sicut occidit interfectos
eius sic occisus est. In mensura contra men-
suram cum abiecta fuerit iudicabit
eam. Meditatus est in spiritu suo duro per di-
em estus. Idcirco super hoc dimittetur
iniquitas iacob domui et iste omnis
fructus ut auferatur peccatum eius cum
posuerit omnes lapides altaris sicut lapides ci-
neris allisos non stabunt luci et delubra.
Civitas enim munita desolata erit spe-
ciosa relinquetur et dimittetur quasi
desertum. Ibi pascetur vitulus et ibi
accubabit et consumet summitates eius.
In siccitate messis illius contrahentur
mulieres venientes et docentes eam.
Non est enim populus sapiens propterea non mise-
rebitur eius qui fecit eum et qui for-
mavit eum non parcet ei. Et erit in
die illa percutiet dominus ab alveo
fluminis usque ad torrentem egipti et
vos congregabimini unus et unus
filii israel. Et erit in die illa clangetur
in tuba magna et venient qui per-
diti fuerant de terra assiriorum et qui
eiecti erant de terra egipti et adorabunt dominum
in monte sancto in ierusalem.

XXVIII

Ve corone superbie ebriis effraym
et flori decidenti glorie exultationis
eius qui erant in vertice vallis pin-
guissime errantes a vino. Ecce va-
lidus et fortis dominus sicut impetus gran-
dinis turbo confringens sicut impe-
tus aquarum inundantium multarum et
emissarium super terram spaciosam
pedibus conculcabitur corona superbie e-
briorum effraym. Et erit flos decidens
glorie exultationis eius qui est super
verticem vallis pinguium quasi tem-
poraneum ante maturitatem autum-
pni. Quod cum aspexerit videns statim
ut in manu tenuerit devorabit illud.
In die illa erit dominus exercituum
corona glorie et sertum exultationis
residuo populi sui et spiritus iudicii sedenti
super tribunum et fortitudo revertentibus
de bello ad portam. Verum hii quo-
que pre vino nescierunt et pre ebrietate
erraverunt. Sacerdos et propheta nescie-
runt pre ebrietate absorti sunt a vi-
no erraverunt in ebrietate nesciente

videmem ignorauerunt iudicium dñi. n. mente replete sunt uomitu sordiū. q̄ta ut non est ultra locus quem do celat stercus. et quem intelligat auditurus ablactatos a lacte a mulos ab ubibus q̄ mandi remandi uba da remandi expecta reexpecta expec ta reexpecta modicum ibi modicum ibi ut iadant et cadant retrorsum et capiantur et audite uerbum dñi uri illusores q̄ dominum super ihlm istum qui est in ierlm. Dixistis n. pactum cum morte et cum inferno fecimus pactum flagellum inundans cū trānierit nō ue niet usq; ad nos posuimus mendacium et sp̄e mendacio protecti sumus. Quamo dō hec dicit dominus deus ecce ego mit tam in fundamentū syō lapidem ang ularē probatum pcciosum in fundamē to firmo fundati. Qui credidit non festinet. et ponam iudicium ad ui stitiam et mensuram iustitiam. Grando sp̄e mendacii et protectionem aquę inundabunt et delebit fedus uestrum cū mor te et pactum uestrum cum inferno non stabit flagellum inundans cum trānierit. eritis ei in conculcationem. quotiēscūq; pertransierit tollet uos cum mane diluculo pertransibit indie et in nocte et intellectum dabit auditui. Coangustatum est enim stratum ut alter de cidat et pallium breue ut operire se possit. Surget enim in monte diui sionum stabit dñs sicut in valle q̄ est in gabaon ut faciat opus suum. Alienum est opus eius. ut operetur opus suum peregrinum est opus eius ab eo. Et nunc nolite illudere ne forte obstringantur uincla uestra. Consummationem enim et abbre uiationem audiui a dño deo exercituū super uniuersam terram. Audite uocem meam. attendite et audite eloquium meum. Numquid tota die arabit arator ut seminet planet et claudat glebas agri sui. Nonne cum adequauerit faciem eius seminat gith et cyminum spargit. Et ponit triticum per ordinē hordeum et milium. unicuique in fimbria sua. Et erudiet illum deus iuste iudicabit. Non enim terendetur gith nec rota plaustri cum cymino circumducetur. sed in uirga excutietur gith et cyminum in baculo. panis autem comminuetur. Certe non in perpetuum terendam triturabit illum nec rota plaustri nec ungula equi comminuet eum. Hec quoque dō exercituum exiit ut mirabile consilium faceret et magnificaret iustificationem.

XXIX

Ve ariel ariel ciuitas quam expugnauit dō. Addite dies super annos. ad annum solemnitates euoluant hostias. et circumdabo ariel et erit tristis et merens. Et erit mihi quasi ariel erit tristis et merens. et sicut in circuitu tuo. et castra ponam contra te. et obsidionem ponam munitionibus tuis. et humiliabit te. de terra loqueris. et de humo audietur eloquium tuum. Et erit quasi pythonis de terra uox tua. et de humo muttiet. eloquium tuum. Et erit quasi puluis tenuis multitudo hostium tuorum. et quasi stipula transiens familia terribilium multitudo eorum. Et erit. repente ex abrupto a domino exercituum uisitabitur. in tonitruo et commotione et uoce magna turbinis et pestilentię et flamme ignis devorantis. Et erit sicut somnium uisionis nocturne. multitudo omnium gentium quę dimicauerunt contra ariel. et omnes qui impugnauerunt eam et obsederunt et tribulauerunt eam. et sicut somnium uigilantis. et comedit cum. Et erit sicut cum esurierit. et ecce comedit. et euigilauerit. et anima eius uacua est. Et sicut sitiens. et ecce bibit. et euigilauerit. et ecce fatigatus est. et anima eius sitit. sic erit multitudo omnium gentium. quę dimicauerunt contra montem syon. Obstupescite et admiramini. fluctuate et caligate. inebriamini. non a uino. mouemini. non ebriate. quia immisit uobis

dñs spūs sapōis. & lauder oclōs uōs
pphas · principes uōs qui uident u
siones operiet · erit uobis uisio omiū
sicut uba libri signati · quem cum
dederint sciens lras dicet · lege istud · u
debent · ō possum signatus est · n · id
bitur liber nescienti lras dicent ei;
ei · lege · n debet · respōdeo lras · et dicet
dñs eo qđ appropinquat ppl̄s iste ore suo
· labiis suis glorificat me · cor aut ei
longe est a me · timuerunt me mā
data hominū doctrinis · id ecce ego ·
addam ut ad miraculum faciam
ppl̄m hunc miraculo grāde · et stupendo:
perībit · n · sapia a sapientib; eius ·
intellectus prudentium eius abscōdet
dēbit · e · qui profundi ethis · ordē ·
a domino abscondens · et sunt · qui quer
sunt in tenebris opera · et dicunt · quis
uidet nos · et quis nouit nos · pūsa e
tyet uāa cogitatio · si · sicut lutum est fi
gulum cogitet · et dicat opus factori
suo · non fecit me · et figmentum
dicat fictori suo · nūquid intelligis · dñe
adhuc un modicū · un breui conuer
tetur lybanus in carmel · et carmel · in
saltū reputabīt · et audient · in illa die sur
di uba libri de tenebris · et caligine ·
oculi cecorum uidebunt · et addent
mites in domino leticiam · et pauperes
hoīes · in scō isrl exultabunt · quia defe
cit qui pualebat · consummatus est il
lusor · et uigilauit · oēs qui uigilabāt
super iniquitatem qui peccare fa
ciebant hominē in uerbo · et arguen
tem in porta supplantabant · et de
clinauerunt frustra a iusto · ppt hoc ·
dicit dominus ad domū iacob · qui
redemit abrahā · non modo ofū
dētur iacob · nec modo uultus eius
erubescet · sed cum uidit filios suos opa
manuū mearū in medio sui sanctifica
bunt nomen meū · et sanctificabunt sanc
tum iacob · et deum isrl̄ pdicabunt · et erro
rem animos spūs intellectum habētes
discent legem ·

Ve filii desertores dicit dominus
ut faceretis consilium · non ex me
et ordinarent telam · et non spīm meū
ut adderetis peccm̄ super peccm̄
qui ambulatis ut descenderetis in
egyptum · os meum non interro
gastis sperantes auxilium in fortitu
dine pharaonis · et erit uobis fortitu
do pharaonis in confusionem · et fiducia
in umbra egypti in rubore · erunt
enim in terra principes tui · et nuncii
usq; ad tanes pueniebant · omnes
populi super ppl̄o qui eis prodesse
non poterant nec fuerunt in auxiliū
aut in utilitatem · sed in confusionem
et opprobriū · onus in terra tribulationis · et angus
tie leena · et leo ex eis · uipera · et regulus
uolans portantes super humeros iumen
torū diuitias suas super gibbum ca
melorum thesauros suos · ad ppl̄m
qui eis prodesse non potest egyptus · et
frustra · et inaniter auxiliabit · ideo clā
mauī super hanc superbiā tuā est quies
cere · sit ergo ingressus tuus ante eius
burium · et uide diligenter exaratus
et erit in die nouissimo in testimo
nium sempiternum · quia populus
ad irritandū · et filios mendaces filios
leuites audire legē dñi · qui dicūt uidē
tibus · nolite uidere · et aspicientib; nolite
aspicere nobis ea que recta sunt · loqui
te nobis placentia · uidete nobis er
rores · auferte a me uiā declinate a me
semitam · cesset a facie mea sanctus isrl̄ ·
et cessabit dicit sanctus isrl̄ · p eo qđ reprobāt
uerbum hoc · et sperauit in calump
niam · et murmurauit in eo · propter
hoc erit uobis iniquitas hec · sicut
murus procidens cadens · et requisita in
momento exterret · cuius subito dū non spe
ratur uenerit ruina eius · et comminu
etur sicut uas figuli · confringens
ruina · et de fragmentis eius reste
tur ignis ad focū · et de intendio · aquam
hauriatur parum atque de fouea · et
dicit sanctus dñs deus isrl̄ · si reuertens
et requiescens salui eritis · in silentio
et spe erit fortitudo uestra · noluistis
et dixistis · nequaquam · sed equos fu
giemus · ideo fugietis · et super uelocem
ascendemus · ideo uelociores erunt qui
persequūtur uos · mille hominum a
facie terroris unius · a facie quin
que fugietis · donec relinquamini
ut sit malus nauis · et quasi non sit

carmel

per

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ū signum super collem; ꝑ ea expectat do
minus ut misereatur uri. uid erabra
vitur pcus uobis q deus iudicii dñs
tui. bi oēs qui expectant eum. Popu
lus. n. hyon habitabit in ierl plorans
nequaq plorabis. miserans miserebitur
tui ad uocem clamoris tui. statim ut audi
erit respondebit tibi. videbit ē dominus
panem arctum. et aq̄ brevem. non ta
cebit ampliꝰ. et erunt oculi tui videntes ꝓ preceptorem tuū
et aures tue audient uerbum monen
tis post tergum. hec ambulate mea. ut
ad dexteram ut; ad sinistram. et maculabis
lamminas sculptilis argēti tui. et ves
timenta conflatilis auri tui. dispges ea sic
immundicia. dic mensuare. egredi. di
ces. et videbitur pluuia. semini tuo ū
quo; seminabis terrā. panis fructus
terre erit abundans. et pinguis. et pascetur
in possessione tua in die illa agnus spa
tiose. et hedi tui. et pulli asinorū qui
operantur terram. commixtum mixtum
comedent sicut in area ventilatum
est. et erit sup omne mons excelsum. et
sup omnes colles elevatos. rivi aquarū
et decursus aquarum in die occisionis mul
torum cum cecidit turris. et erit lux
lune sicut lux solis. et lux solis erit septē
plicata sicut lux vii. dierum in die qua
alligabit dñs vulnus populi sui. et plagā
turam plage eius sanabit. ecce nomen
domini venit de longinquo. ardens fu
ror eius. et gravis ad portandum. labia eius
repleta sunt indignatione. et lingua eius
quasi ignis devorans. et spūs eius velut tor
rens inundans usq; ad medium colli.
ad perdendas gentes in nichilum. et frenum er
roris quod erat in maxillis populorum. aq̄
erit nobis sicut nox scitudine solemnitatis
sanctę. et letitia cordis sicut qui pergit cū
tybia. ut eat in montem dñi ad fortē
israhel. et audiam faciet dominus glo
riam vocis sue. et terrorem brachii sui
ostendet in comminatione furoris. et
flamma ignis devorantis. affligent in
turbine. et in lapide grandinis. a voce
enim domini pavebit assur. virga per
cutiet. erit enim super eum in singulis
requietis fecerit dñs super eum. et cuti
am. et cymbalum. et bellis pugnabit
eos. expugnabit eos. ꝑparata est. n.
ab heri topheth a rege ꝑparata pro sū
da. dilatata. nutritiua eius ignis. et
lingua multa. flatus dñi sicut torrens
sulphuris succendens eā. XXXI.
Ve qui descendunt in egyptum ad aux
ilium. et equis innitimini. speratis cur
ribus quia plurime sunt. et super equites
quia ualidi sunt nimis.
et non respexerunt sanctum israhel. et dominum non
exquisierunt. sed et ipse sapiens adduxit
malum. et verba sua non abstulit. et con
surget ad domum pessimorum. et ad auxi
lium operantium iniquitatem. ecce ego
tui. homo. et non deus. et equi eorum caro
et non spūs. et dominus inclinabit manum
suam. et corruet auxiliator. et cadet cui
ꝑstatur auxilium. simul; omnes consu
mentur. dicit enim dominus ad
me. quo modo si rugiat leo. et catulus
leonis super ꝑdam suam. cum occurrerit
ei multitudo pastorum. a voce
eorum non formidabit. et a multitudine eorum
non pavebit. sic descendet dominus exer
cituum ut ꝑlietur super montem sion. et
super collem eius. sicut aves volantes. sic protget dominus
exercituum israhel. protegens liberabit. tra
ns ens. et salvans. et eripiens. et in ꝑ
dum recesserant filii israhel a die illa
abiicient viri ydola argenti sui. et ydola au
ri sui que fecerunt vobis manus vestre in
peccatum. et cadet assur in gladio non viri.
et gladius non hominis vorabit eum. et
fugiet non a facie gladii. et iuvenes ei
tributales erunt. et transibit ad eius arbi
trium. et pavebunt principes eius
fugientes. dicit dominus cuius est ignis
in sion. et caminus eius in ierusalem.
Ecce in iustitia regnabit rex. et principes
in iudicio ꝑerunt. et erit vir sicut
qui abscondatur a vento. et celat se a
tempestate. sicut rivi aquarum in terra si
tiente. et sicut umbra petre pregrandis in terra defes
sa. et non aspiciebant oculi videntium. nec
auribus audientium diligenter attendent
vir. cor stultorum intelliget scientiam
et lingue balbutientium velociter loquentur. et
plane. non vocabitur ultra insipiens. qui in
piens dicetur princeps. nec fraudulentus
appellabitur amplius. fraudulenti
loquentur. et cor eius faciet iniquitatem
ut perficiat simulationem. et loquentur
ad dominum fraudulenter. et inania

facier aiam eius ieiunij iporum faciem
ri auferet fraudulentia iniqua pessima
sunt pe. ii. cogitationes contra nabur
ad perdendos mites in sermone mendaci
cum loqueretur pauper iudicium
ceps uero ea que digna sunt pe
spe cogitabit ipse super duces stabit
mulieres opulente surgite audite
uoce mea filie audientes p caput amu
z eloquium meum pot dies iamnum
uos commurabuntur fidentes summa
ra eo undemia collecta ultra no
uenerit obstupescite opulente conturba
mini confidentes excute uos confun
dimini detergite lumbos uos sup
uba plangite super regione desiderabi
li sup uinea fertili super ymnum pti
nei spine ascendent quoniam
magis sup omes domos gaudii eius
tans exultantis omnis in domibus e
multitudo urbis relicta est tenebre
palpabo ecclesiam sic speluncas ulq; i
eternum gaudium onagrorum pasci
a gregibus donec effundatur super nos
spe de excelso uenit desertum in cher
mel in chermel iudicium habitabit
habitabit in solitudine iudicium
iustitia in chermel sedebit uenit opus
iustitie pax cultus iustitie silentium
silentium usq; in sempiternum sedebit
pplus meus in pulchritudine pacis
in tabernaculis fiducie in requie o
pulenta grando autem descendet in
saltus humiliabit humiliabit ciui
tas

Beati qui seminatis super omnes aquas mittentes pe
dem bouis asini ne equi pdatis non
ipse pdabis in uiu speretis nec ipse
speneris cum consummaueris depda
tionem depdabis cum finxeris deli
ceris ppositi propositi ne miserere
nri te expectauimus esto brachi
in mane mea alia ipe
tribulationis a uoce angeli fugient
pli ab exaltatione ma dispersi sa
gines et congregabuntur spolia mul
tum colligitur bruchus quemadmo
folle plene fuerunt deo magnificatus
est dominus quoniam habitauit in excelso implebit syon in
dicio iustitia erit fides in tempo
bus eius diuitie salutis sapia et scia ti
mor domini ipe est thesaurus eius et
se nudentes clamabunt foris angli
pacis amare flebunt dissipate sunt
uie desolauit arbitrus peruersatam ir
ritum fecit pactum proiecit ciuita
tes non reputauit hominem luxit
et languit terra luctus et lauanis lob
iurdum et factus est saron sicut de
sertum et conquassa est basan et car
melus nunc surgam dicit dominus
nunc exaltabor nunc sublenabor con
apietis arborem paries stipulam
spes uestra ut igne deuorabit uos fer
pli ex te de medio eius spine cong
gate igni comburentur audite q
longe estis que fecim cognoscite
uirtutem fortitudinem meam qui
sunt in syon pctores possedit tre
mor ypocritas quis poterit de nob
habitare cum igne deuorante qui
habitabit ex uobis cum ardoribus sempi
ternis qui ambulat iustitias lo
quitur sinceram qui proicit auaritiam
excalumpnia excutit manus suas ab omni munere
qui obturat aures suas ne audiat sanguinem
et claudit oculos suos ne uideat malu
ipse in excelsis habitabit munimenta
saxorum sublimitas eius panis ei
datus est aque eius fideles sunt re
gem in decore suo uidebunt oculi
eius cernent terram de longe cor tuu
meditabitur timorem ubi est lite
tus ubi est legis uerba legis ponde
rans ubi est doctor parnulorum
plum imprudentem et audivis plum
hermonis eta ut non possis intelli
ge disertitudinem lingue eius in
quo nulla est sapia aspice syon
ciuitem solemnitatis nre oculi
oculi tui uidebunt ierlim tuam
rem opulentam tabernaculum qd
nequit transferri pnt nec auferent
clauu eius in sempitnum omnes
fluuiculi eius nec rumpentur qz so
lummodo ibi magnificus dominus
de nr locus fluuiorum rum latis
simus et patentes in quam per eu
nauis remigum nec trieris mag
na pertransibit eum diis nr in
dex nr dominus legifer nr dns
rex ipe nr saluabit nos

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

laxam sunt funiculi nauis; nō ꝑualebunt; sic erit malus nauis ut diatame
tigmū nō queat. Et dimittentur spo
lia ꝑdarum multarum claudi diri
pient rapinam nec manus dicet e
langui; et cūctis qui habitabit ibi aufe
retur ab eā iniquitas. CAP. XXXIII

Accedite gētes ad audiendū et attendite po
puli; audiat terra et plenitudo eius;
orbis et omne germen eius; quia indigna
tio domini super omnes gentes et furor super
omnem multitudinem eorum; interfecit eos et dedit eos in occisionem.
Interfecti eorum proicientur et de cadaueribus
eorum ascendet fetor et tabescent mon
tes a sanguine eorum. Et putrefiet omnis
militia celorum et complicabuntur
sicut liber celi omnis militia eorum
defluet sicut defluit folium de uite
et sicut cadit quod inaridum est de ficu
gladius meus in celo inebriatus est; ecce super Idumeam
descendet et super populum interfectionis
meæ ad iudicandum. Gladius domini repletus
est sanguine inebriatus est adipe de sanguine agnorum et hyrcorum
de sanguine medullatorum arietum.
Victima enim domini in Bosra et occisio
magna in terra Edom. Descendent
unicornes cum eis et iuuenci cum po
tentibus; inebriabitur terra eorum sanguine
et humus eorum adipe pinguium. Quia dies ultionis domino annus re
tributionis iudicii Syon. Et conuer
tentur torrentes eius in picem et humus
eius in sulphur et erit terra eius
in picem ardentem. Nocte et die non
extinguetur nec in perpetuum ascen
det fumus eius. A generatione in
generationem desolabitur in sempi
ternum non erit transiens per eam. Possidebunt illam onocentauri et ericius
habitabunt in ea et extendet super eam mensuram uastitatis
et pondus inanitionis. Nobiles eius non
erunt ibi regem vocabunt et
omnes principes eius non
erunt. In spinis habitabunt in munitionibus eius; et
erit habitatio draconum
pascua struthionum. Occurrent
demonia Onocentauris et pilosus

clamabit alter ad alterum. Ibi cubabit
lamia et inuenit sibi requiem. Ibi
habitabit fouea ericius et pullulabit et crescet
et congregabit sub umbra eius. Illuc
congregati sunt milui alter alteri occurrent
diligenter inquirite de libro domini et legite. Nec
ex eis non deerit alter non requirat
quia os domini mandauit et congregauit
eos spiritus eius ipse sortem eis
mensus est manus eius diuisit eam illis in fu
niculo possidebunt
eam in generationem in generationem habitabunt in ea. CAP. XXXV
Lætabitur deserta et exultabit solitu
do et florebit quasi lilium germinans
germinabit et exultabit lætabun
da et laudans. Gloria libani data est
ei decor carmeli et saron. Ipsi uidebunt
gloriam domini et decorem dei nostri.
Confortate manus dissolutas et ge
nua debilia roborate. Dicite pusil
lanimes confortamini nolite ti
mere. Ecce deus noster ultionem adducet retributionis deus ipse ueniet
et saluabit nos. Tunc aperientur o
culi cecorum et aures surdorum pa
tebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus
et aperta erit lingua mutorum quia
scisse sunt in deserto aque et torrentes in solitudine. Et quæ erat arida in
stagnum et siticulosa in fontes aqua
rum. In cubilibus in quibus prius
habitabant dracones orietur calamus et
iuncus. Et erit ibi semita
et via. Via sancta vocabitur non transi
bit per eam polluta. Et ipse erit nobis
directa via ita ut stulti non errent
per eam. Non erit ibi leo et malus
bestia non ascendet per eam nec inue
nietur ibi. Ambulabunt qui
liberati fuerint et redempti a domino et
reuertentur. Venient in Sion cum
laude et lætitia sempiterna super capi
tum eorum. Gaudium et lætitiam obti
nebunt et fugiet dolor et gemitus.
Et factum est in quartodecimo CAP. XXXVI anno regis Ezechie ascendit Sen
nacherib rex Assiriorum super omnes
ciuitates Iuda munitas et cepit eas.
Et misit rex Assiriorum Rapsacen
de Lachis in Hierusalem ad regem Eze

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

chiam in manu ḡ ei ut eat in ma
ducta pulsante tympanos in media ciui
tullonis. Et egressus est ad eum eliacha
chim filius helchie qui erat super domū
sobna scribā rogat filius asaph ad
mentarius. Et dixit ad eos rapsaces
dicite ezechie. Hec dicit rex magnus
rex assyriorum. Que est ista fiducia
qua confidis. Ut quo ostia aut sera
dure rebellare disponis. Sup quem
habes fiduciam qui recessisti a me. Ec
ce confidis super baculum arundineū
fracti hunc egyptum cui
si innixus fuerit homo ingredietur in ma
nū eius et perforabit eam sic phao rex
egypti omnes qui confidunt in eo. Quod
si dixeris mihi in domino deo nro. Nō
dominus ne ipse est cuius abstulit
ezechias excelsa altaria et dixit
iude. Coram altari isto adora
bitis. Et nūc trade te domino meo regi
assyriorum et dabo tibi duo milia equo
rum. Nec poteris per te ipse ascensores eo
rum. Et quo modo stabis in facie unius
ducis de seruis domini mei mino
rum. Confidis autem in egypto. In
quadrigis et equitibus. Nunc numquid
sine domino ascendi ad terram istam ut
deperderem eam. Nunc dixit ad me. Ascen
de super terram istam et disperde eam.
Et dixerunt eliachim. Sobnā et ioahe
rapsacem. Loquere ad seruos tuos syra
ice. Nouimus enim. Ne loquaris
ad nos iudaice in auribus populi qui est
super murum. Et dixit ad eos rapsa
ces. Numquid ad dominum tuum
ad te misit me dominus ut loquerer
omnia uba ista. Non potius ad uiros
qui sedent in muro ut comedant ster
cora sua. Et bibant urinam pedum
suorum uobiscum. Et stetit rapsaces et cla
mauit uoce magna iudaice. Et dixit. Au
dite uba regis magni regis assyrio
rum. Hec dicit rex. Non seducat uos eze
chias qui non potest eruere uos. Nec uo
bis fiduciam tribuat ezechias si dico
dicens. Eruens liberabit nos dominus
non dabitur ciuitas ista in manu regis
assyriorum. Nolite audire ezechiā.
Hec enim dicit rex assyriorum. Fiat
mecum benedictionem et egredimini ad
me. Et comedite unusquisque uineam
suam et unusquisque ficum suam
et bibite aquas cisternarum uestrarum
donec ueniam et tollam uos ad terram
que est sicut terra uestra terram frumenti
et panum. Uinearum et comminabitur uos e
zechias dicens. Dominus liberabit nos. Num
quid liberauerunt dii gentium unusquis
que terram suam de manu regis assyrio
rum. Ubi est deus emath et arphath. Ubi
deus sepharuaym. Numquid liberauit
samariam de manu mea. Quis est ex
omnibus diis terrarum istarum qui eruerit
terram suam de manu mea ut eruat
dominus hierusalem de manu mea. Et si
tacuerunt non responderunt ei uerbum
mandauit enim rex dicens. Ne respon
deas ei. Et ingressus eliachim filius helchie
qui erat super domum et sobna scriba et ioa
he filius asaph a commentariis ad ezechiam scissis uestimentis
nunciauerunt ei uba rapsacis. XXXVII
Et factum est cum audisset rex ezechias
scidit uestimenta sua et operuit se sacco
et intrauit domum domini
et misit eliachim qui erat super do
mum et sobnam scribam et seniores de
sacerdotibus opertos sacco ad ysaiam fi
lium amos prophetam et dixerunt ad eum. Hec
dicit ezechias. Dies tribulationis et correp
tionis blasphemie. Tribulatio
nis. Angustie. Langustie. Ibi lasse
me. Dies ista. Quia uenit filius usque ad par
tum. Parturis non est parientis. Si quo
modo audiat dominus deus tuus uba
rapsacis quem misit rex assyriorum do
minus suus ad blasphemandum deum
uiuentem. Et exprobrandum sermo
bus quos audiuit dominus deus tuus.
Et tu ergo ora pro reliquiis qui re
pertus sunt. Et ueneruntserui regis
ezechie ad ysaiam. Et dixit ad eos
ysaias. Hec dicens dominus ad
dit dis. Ne timeas a facie uerborum
audisti quibus blasphemauerunt pue
ri regis assyriorum me. Ecce ego dabo ei
spiritum et audiet nuncium. Reuertetur ad
terram suam. Et ceruere eum facia
gladio in terra sua. Et ecce uisus est a rap
sacis. Reuertentem regem assyrio
rum. Audierat enim quod profectus esset de lachis. Audi
uit de tharaca rege ethiopie dicen
tes. Egressus est ut pugnet et re-

audisset misit nuntios ad ezechiam
dicens Et dicens ezechie regi iude lo
quentes Sic ait deus deus tuus in quo
abisti dicens Ne dabitur ierusalem in ma
nu regis assyriorum Ecce tu audisti quid
fecerunt reges assyriorum omnibus
dis terre quas subuertentes interfe
cerunt numquid eruendo liberabunt
eos dii quos subuerterunt patres mei gozan
et haran et reziph et filios eden qui erant in
thalasar Ubi est rex emath et rex arfh
ad et rex urbis sepharuaym in anna et
ina Et tulit ezechias libros de manu
nuntiorum et legit eos et ascendit in domum
dominum et expandit eos ezechias coram do
mino et orauit ezechias coram domino
dicens Domine deus israhel qui sedes super cherubim tu es
deus solus omnium regnorum terre tu fecisti
celum et terram inclina deus aurem tuam
et audi aperi oculos tuos et vide et audi om
nia verba sennacherib qui misit ad blasphe
mandum deum uiuentem Vere domine
de seruata fecerunt reges assyriorum terras et re
giones eorum et dederunt deos eorum igni
Erant enim non dii sed opera manuum hominum
ligna et lapides et contriuerunt eos et
nunc domine deus noster saluos nos de manu
eius et cognoscant omnia regna terre
quia tu es dominus deus solus Et misit ysaias
filius amos ad ezechiam dicens Hec dicit
dominus deus israhel quod rogasti me de sen
nacherib rege assyriorum Hoc est verbum quod
locutus est dominus super eum Despexit te
et subsannauit te virgo filia sion post
te caput mouebit virgo filia ierusalem
cui exprobrasti et blasphemasti et si
cui leuasti uocem tuam et eleuasti
altius oculos tuos ad sanctum israhel
In manu seruorum tuorum exprobrasti do
mino et dixisti multitudine quadrig
arum mearum ego ascendam altitudinem montium
iuga libani et excidam excelsa cedrorum eius electas abietes eius
et introibo altitudinem summitatis
eius saltum carmeli eius Ego fodi et
bibi aquas et siccabo uestigio pedis
mei omnes riuos aggeris Nunquid
non audisti quae olim fecerim ei et ex die
bus antiquis ego plasmaui illud et nunc
adduxi Et factum est in eradicationem col
lium conpugnantium ciuitates munitas
Habitatores earum breuiata manu
timuerunt confusi sunt facti sunt
sicut fenum agri et gramen pascue et
herba tectorum et quae exarata est ante
segetem priusquam grandescat Sitim tuam
et egressum tuum et ingressum tuum et furorem
tuum et furorem tuum contra me Propterea
ascendit superbia tua in auribus meis ponam gancum
in naribus tuis et frenum in labiis tuis et
reducam te in viam per quam venisti
Et hoc tibi erit signum Comedes hoc anno quae
sponte nascuntur et anno secundo quae
de semine nascuntur Tu autem seminate et
metite et plantate uineas et comedite
fructum earum et mittet id quod saluatum
fuerit de domo iuda et quod relictum est ut
mittat radices deorsum et faciat fructum
sursum et de ierusalem exibunt reliquie et
saluatio de monte sion Zelus domini exercituum
faciet istud Propterea hec dicit dominus
de rege assyriorum Non introibit ciuitatem
hanc et non iaciet ibi sagittam et non
occupabit eam clipeus et non mittet in
circuitu eius aggerem in via qua
venit per eam reuertetur et ciuitatem
hanc non ingredietur dicit dominus Et
protegam ciuitatem istam ut saluem eam propter
me et propter dauid seruum meum Egressus est autem
angelus domini et percussit in castris assyriorum
centum octoginta quinque milia et surrexerunt mane
diluculo et ecce omnia corpora mortuorum Egressus est
abiit et reuersus est sennacherib rex assyriorum et
habitauit in niniue Et factum
est cum adoraret in templo
dei sui adrammelech et sarasar filii eius
percusserunt eum gladio fugerunt in
terram ararath et regnauit assaradon
filius eius pro eo

In diebus illis egrotauit ezechias usque
ad mortem et intrauit ad eum ysaias
filius amos propheta et dixit ei Hec dicit
dominus Disponе domui tue quia morieris tu et non uiues Et conuertit ezechias faciem suam ad parietem
et orauit ad dominum
et dixit Obsecro domine memento quaeso quomodo
ambulauerim coram te in ueritate et
in corde perfecto et quod bonum est in oculis tuis
fecerim Et flenit ezechias fletu magno Et factum est antequam
egrederetur Esaias de medio atrii uerbum domini ad eum dicens
Vade et dic ezechie principi populi mei Hec dicit dominus deus
dauid patris tui Audiui orationem tuam
et uidi lacrimas tuas ecce ego adiciam

super dies tuos .xv. annos ✠ de manu regis assyriorum eruam te ✠ urbem istam protegam eam ✠ hoc erit signum a domino ✠ faciet dñs uerbum ✠ quod locutus est ecce ego ✠ reducam umbram linearum per ✠ quas descendit in horologio achaz sole retrorsum .x. lineis ✠ reductis est sol .x. lineis per gradus quos descenderat ✠ in pyrâ ezechie iude rex egrotauit ✠ conualuit de infirmitate sua ✠ ego dixi in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi ✠ quesiui residuum annorum meorum dixi non videbo dominum deum in terra uiuentium ✠ non aspiciam hominem ultra ✠ nisi cum habitatore quietis ✠ generatio mea ablata est ✠ quasi tabernaculum pastorum ✠ abscisa est uelut a texente uita mea ✠ dum adhuc ordirer succidit me ✠ de mane usque ad uesperam finies me ✠ sperabam usque ad mane ✠ sicut leo sic contrivit omnia ossa mea ✠ de mane usque ad uesperam finies me ✠ sicut pullus hirundinis sic clamabo meditabor ut columba gemebam ✠ suspicientes infirmati sunt oculi mei ✠ domine vim patior ✠ responde pro me ✠ quid dicam aut quid ✠ dicit michi cum ipse fecerit ✠ recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee ✠ domine si sic vivunt homines ✠ et in talibus vita spiritus mei corripies me sanabis me ecce in pace amaritudo mea amarissima ✠ tu autem eruisti animam meam ut non pereret ✠ projecisti post tergum tuum omnia peccata mea ✠ quia non infernus confitebitur tibi ✠ neque mors laudabit te non expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam ✠ viuens viuens ipse confitebitur ✠ tibi sicut ego hodie pater filiis notam faciet veritatem tuam ✠ domine saluum me fac ✠ psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vite nostre in domo domini ✠ misit ysayas ut tollerent massam de ficis ✠ et cataplasmarent vulnus ✠ et sanaretur ✠ dixit ezechias ✠ quod erit signum quia ascendam ✠ domum domini ✠

CAPITVLVM XXXIX

✠ Tpe illo misit merodach baladan filius baladam rex babilonis libros

ad ezechiam ✠ audierat enim quod egrotasset ✠ conualuisset ✠ et letatus est super eis ezechias ✠ ostendit eis cellam aromatum ✠ argentum ✠ aurum ✠ odoramentum ✠ unguentum optimum ✠ omnes gazophylacium suppellectilis suorum ✠ nichil fuit in thesauris eius ✠ quod non ostenderit ezechias in domo sua ✠ et in omni potestate sua ✠ venit ysayas propheta ad ezechiam regem ✠ dixitque ei quid dixerunt viri isti ✠ uel unde uenerunt ad te ✠ dixit ezechias de terra longinqua uenerunt ad me babilonem ✠ dixitque ✠ quid uiderunt in domo tua ✠ dixit ezechias omnia que in domo mea sunt viderunt ✠ non fuit res quam ostenderim eis in thesauris meis ✠ dixit ysayas ad ezechiam audi verbum domini ✠ ecce dies uenient ✠ et auferetur omnia que in domo tua sunt ✠ et que thesaurizauerunt patres tui ✠ usque ad diem hanc in babilonem ✠ non relinquetur quicquam dicit dominus ✠ de filiis tuis qui exibunt ✠ de te quos genuisti ✠ et tollent eunuchi in palatio regis babilonis ✠ dixit ezechias ad ysayam bonum est ✠ verbum domini quod locutus est ✠ et dicit fiat in diebus meis pax ✠ et veritas ✠

CAPITVLVM XL

Consolamini consolamini ✠ popule meus dicit deus noster ✠ loquimini ad cor ierusalem ✠ et vocate eam quoniam completa est malitia eius ✠ dimissa est iniquitas illius ✠ suscepit de manu domini duplicia ✠ pro omnibus peccatis suis ✠ vox clamantis in deserto parate viam domini ✠ rectas facite in solitudine semitas dei nostri ✠ omnis vallis exaltabitur ✠ et omnis mons et collis humiliabitur ✠ et erunt prava in directa ✠ et aspera in uias planas ✠ et revelabitur gloria domini ✠ et videbit omnis caro pariter ✠ quod os domini locutum est ✠ vox dicentis clama ✠ et dixi quid clamabo ✠ omnis caro fenum ✠ et omnis gloria eius quasi flos agri ✠ exaruit fenum et cecidit flos ✠ quia spiritus domini flauit in eo ✠ vere fenum est populus ✠ exaruit fenum ✠ et cecidit flos ✠ verbum au

dñi
dñi scabit me cum. Super montem ec
celsum ascende tu qui evangelizas hō
era in fortitudine nocem tuam qui evā
gelizat sion Exalta noli timere Dic ci
uitatib; iude Ecce de ūr Ecce dñs deus ī
fortitudine veniet brachium eius dñā
bunt Ecce merces eius cum eo et opus illi
us coram ipo Sicut pastor gregem suū
pascet in brachio congregabit agnos ī
sinu suo leuabit fetas ipe portabit Qs
mensus est pugillo aquas et celos palmo
ponderauit Quis adiuuit spīm dñi
aut quis consiliarius eius fuit
ostendit illi Cum quo iniit consilium
et instruxit eum et docuit eum semitā
iustitie et edocuit eum scientiā
et viam prudē
tie ostendit illi Ecce gentes qñ sicut
stilla situle et qñ momentum stateē repu
tate sunt Ecce insule qñ pulue exigu
us eleuabit non sufficiet ad succen
dendū et animalia eius non sufficient
ad holocaustum Omnes gentes qñ non
sunt sic sūt coram ipo et qñ nichil ī
ane reputate sūt Cui ergo similē
fecistis deum aut quā ymaginem po
netis ei Numquid sculptile conflabit
fabr aurifex auro figuram illud
et lamnis argenteis argentarius Fo
re lignum et imputribile elegit
artifex sapiens querit quo modo sta
tuat simulacrum ad non moueā
tur Numquid non scitis Num
quid audistis Numquid non an
nuntiatū est vobis ab initio Numquid
non intellexistis fundamenta terre qui sedet
super gyrum terre habitatores eius sic
qui tollit quasi nichilum iudices terre que
liquit quasi non sint iudices terre ue
lut nec sata nec quidem nec plan
tatio nec radicatū in terra trun
co eorum repente flauit eos et aru
erunt et turbo qui stipulam auferet
eos et cui assimilastis me et adequa
stis me dicit sc̄s Leuate in excelsum
oculos uros et videte quis creauit hec Qui
educit numerum militiam eorum et
ex nomine uocat eos multitudine fortī
tudinis et robur virtutis; nec unus
reliquus fuit Quare dicis iacob et loq̄
ris israel Abscondita est via mea a dño
et a deo meo iudicium meum transiit
Numquid nescis aut non audisti
deus sempiternus dominus Qui
creauit terminos terre non deficiet
nec laborabit nec est investigabilis sa
pie eius Qui dat lasso virtutem
et his qui non sunt fortitudinē
et robur multiplicat deficient pue
ri laborabunt et iuuenes infirmi
tate cadent Qui aut sperant ī
dño mutabunt fortitudinem
assument pennas aquile current et
non laborabunt ambulabunt et
non deficient Tacete ad me insu
le et gentes fortitudinem mutent ac
cedant tunc loquantur iudicium ad
diudicandum propinquemus Quis sus
citauit ab oriente iustum vocauit
eum ut sequeretur se Dabit ante
cpectu eius gentes et regib; obtinebit;
dabit qñ pulueren gladio eius et
stipulam uento rapturam arcui eius
persequetur eos transibit pace semi
tam pedib; eius non apparebit Qs
fecit et operatus est vocans gene
rationes ab exordio Ego dominus pri
mus et nouissimus ego sum Viderūt
insule et timuerunt extremum terre
obstupuerunt accesserunt simul
quisq; proximo suo auxiliabit et
fratri suo dicet confortare Confortauit fa
ber aurifex percutiens malleo eum
qui ducebat tunc temporis dicens
Glutino bonum est et confortauit eum
in clauis qui non moueatur
Tu autem israel seruus meus iacob quē
elegi semen abrahe amici mei
in quo apprehendi ab extremis terre
et a longinquis eius vocaui te et dixi
tibi seruus meus es tu elegi te et
non abieci te Ne timeas qm ego sum
tecum ne declines qm ego deus tuus
fortem te et auxiliatus sum tibi et
suscepit te dextera iusti mei Ecce confun
dentur et reuerebuntur omnes qui pug
nant ad tuum tempus erunt qui non sint
et peribunt viri qui contradicunt tibi
Quares eos et non invenies viros
rebelles tuos erunt qui non sunt
quasi nichilum et consumptio virorum vel

lamul ad uerbum tc. ego dñs deus
tuus. apprehendens manum dicens ei
ne timeas qr ego adiuuabo te. o
uermis iacob qui mortuus
estis ex uir. ego auxiliabor tui dicit
dominus. redemptor tuus sc̃s
isr'. ecce posui te qsi plaustrum tribulans
nouum habens dentes. triturabis
montes. comminues. colles quasi
puluerem colles ventilabis eos. uen
tus tollet. et turbo dispergit eos. tu
exultabis in domino in sc̃o isr' lete
bis. egenus. pauperes quer aquas.
nec sunt. lingua eorum siti arruit.
ego dñs exaudiam eos. ds isr' non
derelinquã eos. aperiam in supinis col
lib; flumina. in medio campor;
fontes. ponã desertum in stagna
aquar. et terram inuiam in riuos
aquar. dabo in solitudine cedrum. et
spinam. et myrtum. et lignum oliue.
ponam in deserto abietem. ulmum.
buxum. simul. ut uideant. et sciant.
recogitent. et intelligant pariter qr
manus domini fecit hec. et sc̃s isr' creauit
illud. prope fite iudicium uestrum dicit
dominus. afferte quid forte ipse
dicat rex iacob. accedant. et annuncient
uobis que eminent. quecumq; uentura sunt. priora
que fuerunt nunciate. ponite
cor uestrum. et sciemus nouissima eorum.
et que uentura sunt iudicate nobis.
nunciate que in futurum uentura sunt.
et sciemus qr dii uos estis. bñ quoq;
aut male saltem de futuris facite. et loquamur
et uideamus simul. ecce ex nichilo
estis. nos. opus uestrum ex eo qd non
est. abhominatio est qui elegit uos. ab
aquilone suscitaui. et ueniet. ab ortu
solis uocabit nomen meum. et
adducet magistratus quasi lutum. et
quasi figulus calcans argillam.
Quis annunciauit ab exordio ut sci
amus. a principio ut dicamus. iustus
es. non est annuncians. non est predicens. non
est audiens sermones uestros. primus
ad syon dicet ecce adsunt. et hierlm e
uangelistã dabo. et uidi. et non est
ex uobis qui interroget. et consilium
si interrogauero uidebit. uerbum. ecce
omnes inanes. nichil opera eorum
uentus et inane. simulacra eorum

Ecce seruus meus suscipiam eum electus
meus complacuit sibi in illo dabo spm
meum super eum. iudicium gen
ti proferet. non clamabit nec accipiet
personam. nec audietur foris
calamum quassatum non conte
ret. et linum fumigans non extinguet. in ue
ritate educet iudicium. non erit tristis. nec
turbulentus. donec ponat in terra iudi
cium. et legem eius insule expectabunt.
dicit dñs deus. creans celos. et extendens
eos. firmans ea. et que gignuntur ex
ea. dans flatum populo qui est super eam.
et spm calcantibus eam. ego dñs uocaui
te in iustitia. et apprehendi manum
tuam. et seruabo te. et dedi te in foedus po
puli in lucem gentium. ut aperires oculos
cecorum. ut educeres de conclusione
uinctum. de domo carceris sedentes in
tenebris. ego dominus ipse est nomen me
um. gloriam meam alii non dabo. laudem
meam sculptilibus. que prima
fuerunt ecce uenerunt. noua quoq;
ego annuncio. priusquam oriantur audi
ta faciam uobis. cantate domino canti
cum nouum. laus eius ab extremis ter
re. qui descenditis mare. plenitudo
eius. insule. habitatores eaz.
sublimet desertum. et ciuitates eius
domus. habitabit cedar. laudate habi
tatores petre. de uertice montium cla
mabunt. ponent domino gloriam.
et laudem eius in insulis nunciabunt.
dñs sicut fortis egredietur. sicut uir
prelator suscitabit zelum. clamabit
et uociferabitur. super inimicos suos
confortabitur. tacui semper silui pa
tiens. sicut parturiens loquar.
dissipabo. et absorbebo simul. desertos
faciam montes. et colles. omnem herbam
eorum exsiccabo. et ponam flumina
in insulas. et stagna arescere faciam.
et educam cecos in uiam quam nescierunt
in semitis quas ignorauerunt ambu
lare eos faciam. ponam tenebras
coram eis in lucem. et prauam in di
recta. hec uerba feci eis. et non dese
qui eos. querentes sunt retrorsum. con
fundantur confusione qui confidunt
in sculptili. qui dicitis conflatilibus. uos
dii nri. audite surdi. et uidete cecci intuemi
ni. ad uidendum. quis cecus nisi ser

uul meus? Quis cecus nisi ad quem nuncios meos mitto? Quis cecus nisi qui uenit domui eius? et quis cecus nisi seruus domini? Cum uides multa, nonne custodies? Cum aperias aures, nonne audies? Audiens autem dixit ut illuderet eum, magnificare legem et honorificare? Ipse autem populus direptus et spoliatus laqueis iuuenes omnes et in domibus carcerum absconditi sunt facti in rapinam, nec est qui eruat; in direptionem, nec est qui dicat: Redde. Quis est in uobis qui audiat hoc? Attendat et auscultet in futurum. Quis dedit in direptionem Iacob et Israhel predantibus? Nonne dominus, ipse est cui peccauerunt et noluerunt in uiis eius ambulare et audierunt legem eius? Effudit super eum indignationem furoris sui et fortitudinem belli et combussit eum in circuitu et non cognouit et incendit eum et non intellexit.

XLIII

Et nunc hec dicit dominus creans te Iacob et formans te Israhel: Noli timere, quia redemi te, et uocaui te nomine tuo, meus es tu. Cum transieris per aquas, tecum ero et flumina non operient te. Cum ambulaueris in igne, non combureris et flamma non ardebit in te, quia ego dominus deus tuus, sanctus Israhel, saluator tuus. Dedi propitiationem tuam Egyptum et Ethyopiam et Saba pro te. Quoniam honorabilis factus es in oculis meis et glorificatus, ego dilexi te, et dabo homines pro te et populos pro anima tua. Noli timere, quia ego tecum sum. Ab oriente adducam semen tuum et ab occidente congregabo te. Dicam aquilonis: Da, et austro: Noli prohibere, adduc filios meos de longinquo et filias meas ab extremis terre, omnem qui inuocat nomen meum in gloriam meam creaui eum et formaui eum et feci eum. Educ foras populum cecum et oculos habentem et surdum et aures habentes. Omnes gentes congregate sunt simul et collecte sunt tribus. Quis in uobis annunciauit istud et audire nos fecit prima? Sunt audite nos testes eorum, et iustificentur et audiant et dicant: Vere nos testes mei dicit dominus et seruus meus, quem elegi, ut sciatis et credatis mihi et intelligatis, quia ego ipse sum. Ante me non est formatus deus et post me non erit. Ego sum ego sum dominus et non est absque me saluator. Ego annunciaui et saluum feci et auditum fecit in uobis alienus. Et non erit inter uos. Et uos testes mei, dicit dominus deus, et ego ipse. Antequam fierem, deus, et post hec non ero. Et non est qui de manu mea eruat; operabor et quis auertet illud? Hec dicit dominus redemptor uester, sanctus Israhel: Propter uos emisi in Babylonem et detraxi uectes omnes et Caldeos in nauibus, quibus gloriantur. Ego dominus, sanctus uester, creans Israhel, rex uester. Hec dicit dominus, deus qui dedit in mari uiam et semitam inter aquas ualentes; semitam qui eduxit quondam currum et equum, agmen et robustum simul. Obdormierunt nec resurgent, obtriti sunt sicut linum extincti sunt. Nec memineritis priorum et antiqua ne intueamini. Ecce ego facio nouum, nunc orietur, utique cognoscetis ea? Quam ut deserto uiam et in inuio flumina, glorificabit me bestia agri, dracones et strutiones, quia dedi in deserto aquas et flumina in inuio, ut darem potum populo meo electo meo, populo isti formaui sibi, laudem meam narrabit. Non me inuocasti, Iacob, nec laborasti, Israhel, non obstitisti mihi in holocaustis tuis, nutrimus tuus non glorificasti me. Sed te seruire fecisti in oblationibus tuis et laborem dedisti mihi in thure. Sed emisti michi argento calamum et adipe uictimarum non inebriasti me. Verumptamen seruire me fecisti in peccatis tuis, dedisti mihi laborem in iniquitatibus tuis. Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas ipse propter me et peccatorum tuorum non recordabor. Reduc me in memoriam, iudicemur simul. Narra si quid habeas iustificeris. Pater tuus primus peccauit et prepositi tui prauaricati sunt in me. Contaminauerunt principes sanctos Iacob et dedi in interfectionem Iacob et Israhel in blasphemiam.

XLIV

Et nunc audi, Iacob serue meus, et Israhel, quem elegi. Hec dicit dominus faciens te et formans te ab utero auxiliator tuus: Noli timere, serue meus Iacob, et rectissime quem elegi. Fundam enim aquam super sitientem et fluenta super aridam. Fundam spiritum meum super semen tuum et benedictionem meam super stirpem tuam. Germinabunt inter herbas, sicut salices iuxta preterfluentes.

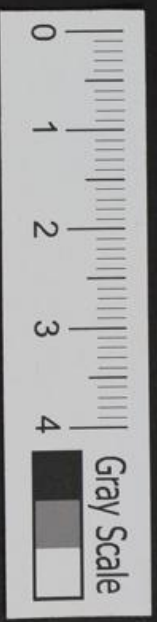

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

XLVI

XLVII

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Gray Scale
0 1 2 3 4

CAPITVLVM XLIX

Audite insule auribus populi de longe: dominus ab utero vocauit me de uentre matris mee recordatus est nominis mei. Et posuit os meum ut gladium acutum: in umbra manus sue protexit me et posuit me sicut sagittam electam: et pharetra sua abscondit me. Et dixit mihi seruus meus es tu israel: quia in te gloriabor. Et ego dixi frustra laboraui sine causa et uane fortitudinem meam consumpsi: quamobrem iudicium meum cum domino et opus meum cum deo meo. Et nunc dicit dominus formans me ex utero seruum sibi ut reducam iacob ad eum et israel non congregabitur: et glorificatus sum in oculis domini et deus meus factus est fortitudo mea. Et dixit parum est ut sis michi seruus ad suscitandas tribus iacob: et fecem israel conuertendas. Ecce dedi te in lucem gentium ut sis salus mea usque ad extremum terre. Hec dicit dominus redemptor israel sanctus eius ad contemptibilem animam ad abhominatam gentem ad seruum dominorum. Reges uidebunt et consurgent principes et adorabunt propter dominum quia fidelis est israel et elegit te. Hec dicit dominus in tempore placito exaudiui te et in die salutis auxiliatus sum tui et seruauit te et dedit te in fedus populi ut suscitares terram et possideres hereditates dissipatas ut dicerel uinctis exite et his qui in tenebris reuelamini super uias pascentur et in omnibus collibus pascua eorum non esurient nec sitient non percutiet eos estus et sol quia miserator eorum reget eos et ad fontes aquarum potabit eos. Et ponam omnes montes meos in semitam et calles mei exaltabuntur. Ecce isti de longe uenient et ecce illi ab aquilone et a mari et isti de terra australi. Laudate celi et exultet terra iubilate montes laudem quia consolatus est dominus populum suum et pauperum suorum miserebitur. Et dixit syon dereliquit me dominus et dominus oblitus est mei. Numquid obliuisci potest mulier infantem suum ut non miseretur filio uteri sui? Et si illa oblita fuerit ego tamen non obliuiscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te muri tui coram oculis meis semper. Venerunt structores tui destruentes te et dissipantes te ex te exibunt. Leua in circuitu oculos tuos et uide omnes isti congregati sunt uenerunt tibi. Viuo ego dicit dominus quia omnibus istis uelut ornamento uestieris et circumdabis te eos quasi sponsa. Quia deserta tua et solitudines tue et terra ruinarum tua nunc angusta erit prae habitatoribus et longe effugabuntur qui absorbebant te. Rursum dicent in auribus tuis filii sterilitatis mee angustus est mihi locus fac spatium michi ut habitem. Et dices in corde tuo quis genuit mihi istos ego sterilis non pariens transmigrata et captiua istos quis enutriuit ego derelicta et sola isti ubi erant. Hec dicit dominus deus ecce leuabo ad gentes manum meam et ad populos signum meum et adducent filios tuos in ulnis et filias tuas super humeros portabunt et erunt reges nutritii tui et regine nutrices tue. Vultu in terram demisso adorabunt te et pulueres pedum tuorum lingent et scies quia ego dominus super quo non confundentur qui expectant eum. Numquid tolletur a forti preda aut quod captum fuerit a robusto saluum esse non poterit. Quia hec dicit dominus etenim captiuitas a forti tolletur et quod ablatum fuerit a robusto saluabitur. Eos qui iudicium tecum iudicauerunt ego iudicabo et filios tuos ego saluabo et pascam eos qui calumniati sunt te sicut carnibus suis et sanguine suo inebriabuntur et scies omnis caro quia ego dominus saluans te et redemptor tuus fortis iacob. Hec dicit dominus. Quis hic est liber repudii matris uestre quo dimisi eam aut quis est creditor meus cui uendidi uos. Ecce in iniquitatibus uestris uenditi estis et in sceleribus uestris dimissa est mater uestra. Quem uocatum non erat quia non audiebat. Numquid abbreuiata est manus mea parum

Gray Scale
0
1
2
3
4

eam ex omnib; filiis quos genuit. Hō
est qui applicat manum eius ex oīb;
filiis ḋ̄ nos genuit. Hon est qui applicat
manū eius ex omnib; filiis quos
genuerunt. Duo sunt quos occurrerūt
ḋ̄ quib; consolabimur super re? vastat
as. ysaie. ij. gladiul quib;
solabitur re? filiu? pro certo sunt de
mentur in capm̄ omnū mag
sunt ocul. illa mente? ple? indig
natōne dñm̄ in recepa? tione dī
tu? ad nichō pauperiada? ad annū
dicat dominator? tuus dom̄ deus
tuus qui pugnatur p̄ plō suo. Ecce
tuli de manu tua calicē soporis
fundum calicis indignatōnis mee
non adiicies ut bibas illum ultra
? ponam illum in manu eorum q̄
te humiliauerunt. dixerunt animę
tue curua ut trāseamus? posuisti
ut eram corpus tuū? sicut humū? cē
Consurge consurge indue
duere fortitudine tua hyon? in
duere vestimētis gloie tue ierm̄
quia? ex te non adiicet pertr̄ ultra
ultra? ut per
te ui
scat
eius? im̄ mundus? et immundus? de
cetero. Excutere de pul?
vere consurge sede ierlm̄ solue vincla
colli tui captiua filia hyon quia hec
dicit dominus? gratis venundati es
tis? et sine argēto redimemini. Quia
hec dicit dominus deus? in egiptum de
scendit pl̄s meus in principio ut colo
nus esset ibi? et assur absq; ulla causa
calumpniatus est eum? et nunc quid
mihi est hic dicit dñs? quōm̄ ablatus est
pl̄s meus gratis dominatores eius in
quit? agunt dicit dominus? et assidue
tota die nomen meum blasphematur?
propterea sciet pl̄s meus nomen me
um in die illa? quia ego ipse qui loque
bar ecce adsum. Quam pulchri super
montes pedes annunciantis et audi
entis pacem? annunciantis bonum
pacem? annunciantis et dicentis? Sion regnabit deus tuus. Vox speculatorū tu
orum leuauerunt vocem simul lau
dabunt? quia oculo ad oculum videbunt cū
conuertit dominus hyon? Gaudete et
laudate simul deserta ierlm̄? quia con
solatus est dñs populum suum redemit ierlm̄?
parauit dominus brachium sanctum
suum coram omnib; gentib; et videbunt
omnes fines terre salutare dei nostri. E
discedite discedite exite inde? pollutum nolite tangere exite de medio eius? mundi
mini qui fertis vasa domini? non enim
in tumultu exibitis? nec in fuga properabitis?
precedet enim vos dominus? et congregabit vos
deus israel? Ecce intelliget seruus meus?
exaltabitur et elevabitur et sublimis
erit valde? sicut obstupuerunt super
eum multi? sic inglorius erit inter viros
aspectus eius? et forma eius inter filios hominum?
sic asperget gentes multas super ipsum
continebunt reges os suum? quia quib;
non est narratum de eo? videbunt et
qui non audierunt contemplabuntur.
Quis credidit auditui nostro? et brachium
dñi cui revelatum est? et
ascendet sicut virgultum coram
eo? et sicut radix de terra sitiente? non est
species ei neq; decor? et vidimum eum?
et non erat aspectus? et desiderauimus eum?
despectum? et nouissimum virorum?
virū dolor.
virum dolorū? et
quasi absconditus vultus eius? et despectus?
unde nec reputauimus eum? Vere languores nostros ipse tulit?
et dolores nostros ipse portauit? et nos reputauimus eum quasi leprosum? et
percussum a deo? et humiliatum? ipse autem
vulneratus est propter iniquitates nostras? attritus est propter scelera nostra? disciplina
pacis nostre super eum? et livore eius
sanati sumus? omnes nos quasi oues erauimus? unusquisq; in
uiam suam declinauit? et dominus
posuit in eo iniquitatem omnium
nostrum. Oblatus est quia ipse voluit? et non
aperuit os suum? sicut ouis ad occisionem ducetur? et quasi agnus coram tondente se obmutescet? et non
aperiet os suum? de angustia? et de iudicio
ablatus est? generationem eius quis
enarrabit? Quia ablatus est de terra
viuentium? propter scelus populi mei per
cussi eum? et dabit impios pro sepultura
et divitem pro morte sua? eo quod
iniquitatem non fecerit? nec dolus fuerit
in ore eius? dominus? voluit conterere
eum in infirmitate? si posuerit
animam suam pro peccato videbit
semen longeuum? et voluntas dñi
in manu eius dirigetur? pro eo quod
laborauit anima eius videbit et satu
rabitur? in scientia sua iustificabit ipse
iniquitates
seruus? iustus seruiens multis? et
ipse peccata eorum ipse portabit?
propterea dispertiam ei plurimos? et fortium
dividet spolia? pro eo quod tradita
sit in mortem anima eius? et cum sceleratis
reputatus est? et ipse peccata multorum tulit?
et pro transgressoribus rogauit?
Exulta sterilis que non paris? decanta laudem et hinni
et non parturiebas? quia multi filii desolate magis
quam eius que habet virum? dicit dominus?
Dilata locum tentorii tui? et pelles tabernaculorum tuorum extende?
non parce? longos fac funiculos tuos? et clauos tuos
fortes fige? ad dexteram enim et sinistram penetrabis?
et semen tuum gentes hereditabit? et urbes desertas inhabitabit?
Noli timere quia non confundaris? et non erubescas quia non
te exprobrabis? sed confusionem adolescentie tue obliuisceris?
et opprobrium uiduitatis tue ultra non recordaberis?
quia dominabitur tui qui fecit te dominus exercituum nomen eius?
et redemptor tuus sanctus israel? deus omnis terre vocabitur?
quasi mulierem derelictam et mestam spiritu vocauit te dominus?
et uxorem adolescentie cum abiecta fuerit dixit deus tuus?
In momento modico dereliqui te? et in miseratiōnibus magnis congregabo te?
In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te?
et in misericordia sempiterna misertus sum tui? dixit redemptor tuus dominus?
Sicut in diebus noe istud mihi est cui iuravi ne inducerem aquas diluvii
ultra super terram? sic iuravi ut non irascar tibi? et non increpem te?
montes enim commouebuntur? et colles concutientur? misericordia autem mea
non recedet a te? et pactum pacis meę non movebitur? dixit misericors tibi dominus?
Paupercula tempestate iactata et absque ulla consolatione? ecce ego sternam
pro lapidibus tuis antimonium? et fundamenta tua sapphiris?
et propugnacula tua in gemmas? et portas tuas in lapides sculptos?
et omnes filios tuos doctos a domino? et multitudinem pacis filiorum tuorum?
et in iustitia fundaberis? recede a calumnia? non enim timebis?
et a pauore? quia non accedet ad te? ecce accolatus propter me quicumque accolatus fuerit tibi?
corruet propter te? Ego creavi fabrum flantem in carbonibus ignis?
et proferentem vas in opus suum ad ministerium? et ego creavi perditorem ad vastandum?
Omne vas quod fabricatum fuerit contra te non proficiet? et omnem linguam resistentem tibi in iudicio
condemnabis? Hec est hereditas seruorum domini? et iustitia eorum apud me dicit dominus?
Omnes sitientes venite ad aquas? et qui non habetis argentum properate emite et comedite?
venite emite absque argento et absque ulla commutatione vinum et lac? Quare appenditis
argentum non in panibus? et laborem vestrum non in saturitate? Audite audientes me?
et comedite bonum? et delectabitur in crassitudine anima vestra? Inclinate aurem vestram et venite ad me?
audite et vivet anima vestra? et feriam vobiscum pactum sempiternum? misericordias david fidas?
Ecce testem populis dedi eum? principem ac preceptorem gentibus? Ecce gentem quam nescisti vocabis?
et gentes que te non cognouerunt ad te current propter dominum deum tuum? et sanctum israel?
quia glorificauit te? Quærite dominum dum inueniri potest? invocate eum dum prope est?
Derelinquat impius viam suam? et vir iniquus cogitationes suas? et revertatur ad dominum?
et misericordiam consequetur? quia multus est ad ignoscendum? Non enim cogitationes meę cogitationes vestrę?
neque viæ vestræ viæ meæ? dicit dominus? Quia sicut exaltantur celi a terra?
exaltatę sunt viæ meæ a viis vestris? et cogitationes meę a cogitationibus vestris?
Et quomodo descendit imber et nix de celo? et illuc ultra non revertitur?
sed inebriat terram? et infundit eam? et germinare eam facit? et dat semen seminanti?
et panem comedenti? sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo?
non revertetur ad me vacuum? sed faciet quæcumque volui? et prosperabitur in his ad quæ misi illud?
Quia in gaudio egredimini? et in pace reducemini? montes et colles laudabunt coram vobis laudem?
et omnia ligna regionis plaudent manu? pro rusco ascendet abies? et pro urtica crescet myrtus?
et erit dominus nominatus? in signum æternum quod non auferetur?
Hec dicit dominus? custodite iudicium? et facite iustitiam? quia iuxta est salus mea ut veniat?
et iustitia mea ut reveletur? Beatus homo qui faciet hoc? et filius hominis qui apprehendet istud?
custodiens sabbatum ne polluat illud? custodiatque manus suas ne faciat omne malum?
Non dicat filius alienigena qui adhæret domino? dicens? Separatione separabit me dominus a populo suo?
et non dicat eunuchus? Ecce ego lignum aridum sum? Hec enim dicit dominus eunuchis?
Qui custodierint sabbata mea? et elegerint quæ ego volui? et tenuerint fœdus meum?
dabo eis in domo mea et in muris meis locum? et nomen melius a filiis et filiabus?
nomen sempiternum dabo eis? quod non auferetur? Filios quoque alienigenarum qui adhærent domino?
ut colant nomen domini? et sint ei in servos? omnem custodientem sabbatum ne polluat illud?
et tenentem fœdus meum? adducam eos in montem sanctum meum? et lætificabo eos in domo orationis meæ?
holocausta eorum et victimæ eorum placebunt mihi super altare meum? domus enim mea domus orationis vocabitur cunctis populis?
Ait dominus deus qui congregat dispersiones israel? congregabo ad eum alios præter congregatos eius?
Omnes bestiæ agri venite ad comedendum? universæ bestiæ saltus?
Speculatores eius cæci omnes nescierunt universi? canes muti non valentes latrare?
videntes vana dormientes? et ipsi canes impudentissimi nescierunt saturitatem?
et ipsi pastores ignorauerunt intellectum? omnes in viam suam declinauerunt? unusquisque ad avaritiam suam a summo usque ad novissimum?
Venite sumamus vinum? et impleamur ebrietate? et erit sicut hodie? sic et cras? et amplius?
Justus perit? et non est qui recogitet in corde suo? et viri misericordiæ colligentur? quia non est intelligens?
a facie enim malitiæ congregatus est justus? Qui ambulavit in directione sua? veniet in pacem?
requiescent in cubilibus suis? qui ambulavit in iustitia sua? Vos autem accedite huc filii auguratricis?
semen adulteri et fornicariæ? super quem lusistis? et dilatastis os? et eiecistis linguam?
Numquid non vos filii scelesti? semen mendax? qui consolamini in diis sub omni ligno frondoso?
qui immolatis victimas parvulis in torrentibus subter cavernas petrarum? In partibus torrentis pars tua?
hæc sors tua? et ipsis effudisti libamen? obtulisti sacrificium? Super his numquid placabor?
Super montem excelsum et sublimem posuisti cubile tuum? et illuc ascendisti immolare victimas?
Et post ostium et postem posuisti memoriale tuum? quia recedens a me discooperuisti cubile tuum?
ascendisti et dilatasti? pepigisti autem tibi fœdus ex eis? et amasti cubile eorum? manum?
et vidisti figmentum? Unxisti regem oleo? et multiplicasti unguenta tua? misisti legatos tuos procul?
et humiliata es usque ad inferos? In multitudine itinerum tuorum laborasti? non dixisti quasi desperata?
Adhuc vivet manus tua? propterea non infirmaberis? Quam pro imagine dixisti? aut pro simulacro timuisti?
Mentita es? et mei non fuisti memor? neque posuisti in corde tuo? quia ego tacens et quasi non videns?
et tu non timuisti me? Ego annunciabo justitiam tuam? et opera tua non proderunt tibi?
Cum clamaveris? liberent te congregati tui? et omnes eos auferet aura? tollet vanitas?
qui autem sperat in me possidebit terram? et hereditabit montem sanctum meum?
Et dicam? Viam parate viam? tollite offendicula de via populi mei?
Quia hæc dicit excelsus et sublimis habitans æternitatem? sanctum nomen eius?
Excelsus et sanctus habito? et cum contrito et humili spiritu? ut vivificem spiritum humilium? et vivificem cor contritorum?
Propter iniquitatem avaritiæ eius percussi eum? et abscondi faciem meam? et indignatus sum?
et abiit vadens in via cordis sui? vias eius vidi? et sanabo eum? et reducam illum?
et reddam consolationem ei? et lugentibus eius? creans laudem labiorum? pax pax longe et prope?
dicit dominus? et sanabo eum? Quasi mare fervens? quod quiescere non potest? et ejiciens de profundo cœno et limum?
non est pax impiis? dicit dominus deus? Clama ne cesses? quasi tuba exalta vocem tuam?
et annuncia populo meo scelera eorum? et domui Jacob peccata eorum? Me autem de die in diem quærunt?
et scire vias meas cupiunt? quasi gens quæ justitiam fecerit? et judicia dei sui non dereliquerit?
interrogant me judicia justitiæ? et appropinquare deo cupiunt? Quare jejunavimus? et non aspexisti?
humiliavimus animas nostras? et nescisti? Ecce in die jejunii vestri inventur voluntates vestræ?
et omnes exactores vestros repetitis? Ecce ad lites et contentiones jejunatis? et percutitis pugno impie?
Nolite jejunare sicut usque ad hanc diem? ut audiatur in excelso clamor vester?
Numquid tale est jejunium quod elegi? per diem affligere hominem animam suam?
Numquid contorquere quasi circulum caput suum? et cilicio et cinere stratum sternere?
Numquid vocabis hoc jejunium? et diem acceptabilem domino?
Nonne hoc magis est jejunium quod elegi? dissolve colligationes impietatis? solve fasciculos deprimentes?
dimitte confractos liberos? et omne onus disrumpite? Frange esurienti panem tuum?
et egenos vagosque introduc in domum tuam? cum videris nudum? operi eum?
et carnem tuam ne despexeris? Tunc erumpet quasi mane lumen tuum? et sanitas tua citius orietur?
et ante faciem tuam justitia tua ambulabit? et gloria dei colliget te?
Tunc invocabis? et dominus exaudiet? clamabis? et dicet adsum?
Si tuleris de medio tui compedem? et digitum extenderis? et locutus fuerit malum?
Si effuderis esurienti animam tuam? et animam afflictam repleveris?
orietur in tenebris lux tua? et tenebræ tuæ erunt sicut meridies?
et requiem tibi dabit dominus semper? et implebit splendoribus animam tuam? et ossa tua liberabit?
et eris quasi hortus irriguus? et sicut fons aquarum cuius non deficient aquæ?
Et ædificabuntur in te solitudines sæculorum? fundamenta generationis et generationis suscitabis?
et vocaberis? extructor sepis? et restaurator semitarum habitationis?
Si avertis a sabbato pedem tuum? ne facias voluntatem tuam in die sancto?
et vocaveris sabbatum delicatum? et sanctum domini gloriosum?
et honoraveris eum? dum non facis vias tuas? et non inveniatur voluntas tua?
ut loquaris verbum? tunc super dominum sustentaberis? et ascendere te faciam super excelsa terræ?
et cibabo te hereditate jacob patris tui? os enim domini locutum est hoc?
Ecce non est abbreviata manus domini ut salvare nequeat? neque aggravata est auris eius ut non audiat?
sed iniquitates vestræ diviserunt inter vos et deum vestrum? et peccata vestra absconderunt faciem eius a vobis?
ne audiat? Manus enim vestræ pollutæ sunt sanguine? et digiti vestri iniquitate?
labia vestra locuta sunt mendacium? et lingua vestra iniquitatem fabulatur?
Non est qui vocet justitiam? neque est qui judicet vere? confidunt in vanitate? et loquuntur mendacium?
concipiunt dolorem? et pariunt iniquitatem? Ova aspidum ruperunt? et telas aranearum texuerunt?
Qui comederit de ovis eorum morietur? et quod confractum fuerit erumpet in basiliscum?
Telæ eorum non erunt in vestimentum? neque operientur operibus suis?
Opera eorum opera iniquitatis? et opus violentiæ in manibus eorum?
Pedes eorum ad malum currunt? et festinant ut effundant sanguinem innocentem?
Cogitationes eorum cogitationes inutiles? vastitas et contritio in semitis eorum?
Viam pacis nescierunt? et non est judicium in gressibus eorum?
Pravos fecerunt sibi semitas? omnis calcans eas ignorabit pacem?
Idcirco longe facta est a nobis salus nostra? et justitia nostra non apprehendet nos?
Expectavimus lucem? et ecce tenebræ? splendorem? et in obscuris ambulavimus?
Palpavimus parietem quasi cæci? et quasi absque oculis offendimus?
In meridie corruimus quasi in nocte? in desertis quasi mortui sine anima?
Rugiemus omnes quasi ursi? et quasi columbæ meditantes gemitum?
Expectavimus judicium? et non est? salutare? et longe factum est a nobis?
Quia multiplicata sunt coram te delicta nostra? et peccata nostra responderunt contra nos?
quia iniquitates nostræ nobiscum sunt? et scelera nostra cognovimus?
Peccavimus mentiti sumus? et recessimus a deo nostro? locuti sumus calumniam et discessionem?
concepimus et eructavimus de corde verba mendacii? Et conversa est retrorsum judicia?
et justitia longe stetit? quia corruit in platea veritas? et æquitas non potuit intrare?
Et facta est veritas in derelictione? et qui recesserat a malis prædabatur?
Et vidit dominus? et displicuit in oculis suis quia non erat judicium?
Et vidit quia non erat vir? et miratus est quia non esset qui interpellaret?
Et salvavit sibi brachium suum? et justitia eius ipsa confirmata est?
Et induit se justitia sicut lorica? et galea salutis in capite eius?
Et induit se vestimentis ultionis? et operuit quasi pallio zelum?
Quasi ad vindictam quasi ad retribuendum indignationem hostibus? et vicissitudinem inimicis?
Insulis vicissitudinem reddet? et qui ab occidente nomen domini timebunt?
et qui ab ortu solis gloriam eius? Cum venerit quasi fluvius violentus?
quem spiritus domini cogit? et ante faciem eius fugabit inimicos?
Et veniet redemptor sion? et ad convertendos ab iniquitate in jacob? dicit dominus?
Et ego hoc fœdus pactus sum cum eis? dicit dominus? Spiritus meus qui est in te?
et verba mea quæ posui in ore tuo? non recedent de ore tuo? et de ore seminis tui?
et de ore seminis seminis tui? dicit dominus? amodo et usque in sempiternum?
Consurge illuminare ierusalem? quia venit lumen tuum? et gloria domini super te orta est?
Quia ecce tenebræ operient terram? et caligo populos? super te autem orietur dominus?
et gloria eius in te videbitur? Et ambulabunt gentes in lumine tuo? et reges in splendore ortus tui?
Leva in circuitu oculos tuos? et vide? omnes isti congregati venerunt tibi?
filii tui de longe venient? et filiæ tuæ de latere surgent?
Tunc videbis et afluebis? et mirabitur et dilatabitur cor tuum? quando conversa fuerit ad te multitudo maris?
fortitudo gentium venerit tibi? Inundatio camelorum operiet te? dromedarii madian et epha?
omnes de saba venient? aurum et thus deferentes? et laudem domino annunciantes?
Omnes oves cedar congregabuntur ad te? arietes nabaioth ministrabunt tibi?
Ascendent placentes super altare meum? et domum gloriæ meæ glorificabo?
Quæ sunt isti qui ut nubes volant? et quasi columbæ ad fenestras suas?
Me enim insulæ exspectabunt? et in principio naves maris? ut filios tuos de longe adducant?
argentum eorum et aurum eorum cum eis? nomini domini dei tui? et sanctum israel?
quia glorificavit te? Et ædificabunt filii alienigenarum muros tuos? et reges eorum ministrabunt tibi?
In indignatione enim mea percussi te? et in misericordia mea misertus sum tui?
Et aperient portæ tuæ jugiter? die ac nocte non claudentur? ut afferatur ad te fortitudo gentium?
et reges eorum adducantur? Gens enim et regnum quod non servierit tibi peribit?
et gentes solitudine vastabuntur? Gloria libani ad te veniet? abies et pinus et buxus simul?
ad ornandum locum sanctificationis meæ? et locum pedum meorum glorificabo?
Et venient ad te curvi filii eorum qui humiliaverunt te? et adorabunt vestigia pedum tuorum?
omnes qui detrahebant tibi? et vocabunt te civitatem domini? sion sanctam israel?
Pro eo quod fuisti derelicta et odibilis? et non erat qui transiret per te?
ponam te in superbiam sæculorum? gaudium in generationem et generationem?
Et sugens lac gentium? mamilla regum lactaberis? et scies quia ego dominus salvator tuus?
et redemptor tuus fortis jacob? Pro ære inferam aurum? et pro ferro argentum?
pro ligno æs? et pro lapidibus ferrum? et ponam visitationem tuam pacem?
et principes tuos justitiam? Non audietur ultra iniquitas in terra tua? vastitas neque contritio in finibus tuis?
et vocabis salutare murum tuum? et portas tuas laudem? Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem?
neque splendor lunæ illuminabit te? sed erit tibi dominus in lucem sempiternam? et deus tuus in decorem tuum?
Non occidet amplius sol tuus? et luna tua non minorabitur? quia dominus erit tibi in lucem sempiternam?
et complebuntur dies luctus tui? Populus autem tuus omnes justi? in sempiternum hereditabunt terram?
germen plantationis meæ? opus manuum mearum ad glorificandum me?
Parvulus erit mille? et minimus in gente fortissima? ego dominus? cum festinatione faciam illud in tempore suo?
Spiritus domini super me? propter quod unxit me? ad annunciandum mansuetis misit me?
ut mederer contritis corde? et prædicarem captivis indulgentiam? et clausis apertionem?
ut consolarer omnes lugentes? et vocarem lugentibus sion? et dilectis ejus?
et darem eis pro cinere coronam? pro luctu oleum lætitiæ? pro pallio tristitiæ laudem?
et plantabuntur in eo quasi terebinthi justitiæ? plantatio domini ad glorificandum?
Et ædificabunt solitudines sæculorum? et suscitabunt ruinas pristinas? et instaurabunt civitates desertas?
quæ dissipatæ sunt in generationem et generationem? Et stabunt alienigenæ? et pascent greges vestros?
et filii peregrinorum aratores vestri? et vinitores vestri? Vos autem sacerdotes domini vocabimini?
ministri dei nostri dicetur vobis? Fortitudinem gentium comedetis? et in gloria eorum superbietis?
Pro confusione vestra duplex? et pro contumelia laudabunt partem suam? propterea in terra sua duplicia possidebunt?
lætitia sempiterna erit eis? Ego enim dominus diligens judicium? et odiens rapinam in holocausto?
et opus eorum in veritate? et pactum sempiternum feriam eis? Et sciens semen eorum in gentibus?
et germen eorum in medio populorum? Omnes qui videbunt eos cognoscent illos?
quia isti sunt semen benedictum a domino? et gaudens gaudebo in domino?
et exultabit anima mea in deo meo? quia induit me vestimentis salutis? et indumento justitiæ circumdedit me?
quasi sponsum decoratum corona? et quasi sponsam ornatam monilibus suis?
Quasi enim terra profert germen suum? et quasi hortus semina sua germinare facit?
sic dominus deus germinare faciet justitiam et laudem coram omnibus gentibus?
Propter sion non tacebo? et propter ierusalem non quiescam? donec egrediatur ut splendor justus eius?
et salvator eius ut lampas accendatur? Et videbunt gentes justum tuum? et cuncti reges inclytum tuum?
et vocabitur tibi nomen novum? quod os domini nominabit? Et eris corona gloriæ in manu domini?
et diadema regni in manu dei tui? Non vocaberis ultra derelicta? et terra tua non vocabitur amplius desolata?
sed vocaberis voluntas mea in ea? et terra tua inhabitata? quia complacuit domino in te?
et terra tua habitabitur? Habitabit enim juvenis cum virgine? habitabunt in te filii tui et filiæ tuæ?
et gaudebit sponsus super sponsam? gaudebit super te deus tuus? Super muros tuos ierusalem constitui custodes?
tota die et tota nocte in perpetuum non tacebunt? Qui recordamini domini? ne taceatis?
et nolite silentium facere ei? donec stabiliat? et donec ponat ierusalem laudem in terra?
Juravit dominus in dextera sua? et in brachio fortitudinis suæ? Si dabo ultra triticum cibum tuum inimicis tuis?
et si bibent filii alienigenæ vinum tuum? in quo sudasti? Sed qui congregaverunt illud comedent illud?
et laudabunt dominum? et qui collegerunt illud bibent illud in atriis sanctificationis meæ?
Transite transite per portas? parate viam populo? complanate complanate viam? expurgate lapides?
levate signum ad populos? Ecce dominus auditum fecit in auribus filiæ sion? dic filiæ sion?
Ecce salvator tuus venit? ecce merces eius cum eo? et opus illius coram illo?
Et vocabunt eos populum sanctum? redemptos domini? et tu vocaberis quæsita civitas? non derelicta?
Quis est iste qui venit de edom? tinctis vestibus de bosra? iste formosus in stola sua?
gradiens in multitudine fortitudinis suæ? Ego qui loquor justitiam? et propugnator sum ad salvandum?
Quare rubrum est indumentum tuum? et vestimenta tua sicut calcantium in torculari?
Torcular calcavi solus? et de gentibus non est vir mecum? calcavi eos in furore meo? et conculcavi eos in ira mea?
Et aspersus est sanguis eorum super vestimenta mea? et omnia indumenta mea inquinavi?
Dies enim ultionis in corde meo? annus redemptionis meæ venit?
Circumspexi? et non erat auxiliator? quæsivi? et non fuit qui adjuvaret?
Et salvavit mihi brachium meum? et indignatio mea ipsa auxiliata est mihi?
Et conculcavi populos in furore meo? et inebriavi eos in indignatione mea? et deduxi in terram confortationem eorum?
Misericordias domini recordabor? laudem domini super omnibus quæ reddidit nobis dominus?
et abundantiam bonorum domui israel? quam donavit eis secundum misericordiam suam?
et secundum multitudinem miserationum suarum? Et dixit? Populus meus filii mendaces?
et non facientes mendacium? et factus est eis in salvatorem? In omni tribulatione eorum non tribulatus est?
et angelus faciei ejus salvavit eos? In dilectione sua et in clementia sua ipse redemit eos?
et portavit eos et exaltavit eos cunctis diebus sæculi? Ipsi autem ad iracundiam provocaverunt?
et afflixerunt spiritum sanctum ejus? et conversus est eis in inimicum? et ipse expugnavit eos?
Et memor fuit dierum sæculi? Moysi et populi sui? Ubi est qui eduxit eos de mari?
cum pastoribus gregis sui? Ubi est qui posuit in medio eorum spiritum sanctum suum?
qui eduxit brachio gloriæ suæ? Mutans aquas coram eis? ut faceret sibi nomen sempiternum?
Qui eduxit eos per abyssos? quasi equum in deserto non offendent?
Quasi jumentum in campestribus descendit? spiritus domini ductor eius fuit?
Sic deduxisti populum tuum? ut faceres tibi nomen gloriæ? Respice de cœlo? et vide de habitaculo sanctificationis tuæ?
et gloriæ tuæ? Ubi est zelus tuus? et fortitudo tua? multitudo viscerum tuorum? et misericordiæ tuæ?
quæ continuerunt se erga me? Tu enim pater noster? et abraham nescivit nos? et israel nescivit nos?
Tu autem domine pater noster? redemptor noster? tu nomen tuum super nos?
Quare errare nos fecisti domine de viis tuis? indurasti cor nostrum ne timeret te?
Revertere propter servos tuos? tribus hereditatis tuæ? Ut quid quasi nolentem te videre?
populus sanctificationis tuæ? Quasi nihil fuimus? ex quo non dominatus es nostri? neque invocatum est nomen tuum super nos?
Utinam dirumperes cœlos? et descenderes? a facie tua montes defluerent?
Sicut exustio ignis tabescere faciet aquas? ignis ardere faciet hostes tuos? a facie tua gentes turbabuntur?
Cum feceris mirabilia quæ non sperabamus? descendisti? et a facie tua montes defluxerunt?
Et ab initio sæculi non audierunt? neque auribus percepimus? oculus noster vidit deum absque te?
et opera tua quæ facies exspectantibus misericordiam? Occurristi lætanti et facienti justitiam?
in viis tuis recordabuntur tui? Ecce tu iratus es? et peccavimus? in his fuimus semper? et salvabimur?
Et factus est quasi pollutus omnis nostra? et quasi pannus menstruatæ universæ justitiæ nostræ?
et cecidimus quasi folium universi? et iniquitates nostræ quasi ventus abstulerunt nos?
Non est qui invocet nomen tuum? qui consurgat et teneat te? abscondisti faciem tuam a nobis?
et allisisti nos in manu iniquitatis nostræ? Et nunc domine pater noster es tu? nos lutum? et fictor noster tu?
et opera manuum tuarum omnes nos? Ne irascaris domine satis? et ne ultra memineris iniquitatis?
ecce respice populus tuus omnes nos? Civitas sanctificationis tuæ facta est deserta?
sion deserta facta est? ierusalem desolata? domus sanctificationis tuæ? et gloriæ tuæ?
ubi laudaverunt te patres nostri? facta est in exustionem ignis? et omnia desiderabilia nostra versa sunt in ruinam?
Numquid super his continebis te domine? tacebis? et affliges nos vehementer?
Quæsitus sum a non interrogantibus me? inventus sum a non quærentibus me?
Dixi? Ecce ego adsum? ecce ego adsum? ad gentem quæ non invocabat nomen meum?
Expandi manus meas tota die ad populum incredulum? qui ambulat in via non bona? post cogitationes suas?
Populus qui ad iracundiam provocat me coram me semper? qui immolat in hortis? et sacrificat super lateres?
qui habitat in sepulchris? et in delubris idolorum dormit? qui comedit carnem suillam? et jus profanum in vasis eorum?
qui dicit? Recede a me? non appropinques mihi? quia mundus sum? Isti fumus furoris mei?
ignis ardens tota die? Ecce scriptum est coram me? non tacebo? nisi retribuam? et reddam in sinum eorum?
iniquitates vestras? et iniquitates patrum vestrorum simul? dicit dominus? qui sacrificaverunt super montes?
et super colles exprobraverunt mihi? et remetiar opus eorum primum in sinu eorum?
Hæc dicit dominus? Sicut si quis invenit botrum in uva? et dicit? Ne dissipes illum? quia benedictio est?
sic faciam propter servos meos? ut non disperdam omnes? Et educam de jacob semen? et de juda possessorem montium meorum?
et possidebunt eum electi mei? et servi mei habitabunt ibi? Et erit saron in caulas ovium? et vallis achor in cubile armentorum?
populo meo qui requisierunt me? Vos autem qui dereliquistis dominum? qui obliti estis montem sanctum meum?
qui ponitis fortunæ mensam? et libatis super eam? dinumerabo vos in gladio? et omnes in occisione corruetis?
eo quod vocaverim? et non respondistis? locutus sum? et non audistis? et feci malum in oculis meis?
et quæ nolui elegistis? Propterea hæc dicit dominus deus? Ecce servi mei comedent? et vos esurietis?
ecce servi mei bibent? et vos sitietis? ecce servi mei lætabuntur? et vos confundemini?
ecce servi mei laudabunt præ exultatione cordis? et vos clamabitis præ dolore cordis? et præ contritione spiritus ululabitis?
et relinquetis nomen vestrum in maledictionem electis meis? et dominus deus occidet vos? et servos suos vocabit nomine alio?
in quo qui benedictus est super terram? benedicet deo amen? et qui jurat in terra? jurabit in deo amen?
quia obliviscentur angustiæ priores? et quia ab oculis meis recedent? Quia ecce ego creo cœlos novos? et terram novam?
et non erunt priorum memores? et non ascendent super cor? Sed gaudete et exultate usque in sempiternum?
in his quæ ego creo? Quia ecce ego creo ierusalem exultationem? et populum ejus gaudium?
Et exultabo in ierusalem? et gaudebo in populo meo? et non audietur ultra in ea vox fletus? neque vox clamoris?
Non erit ibi amplius infans? et senex qui non impleat dies suos? Quia puer centum annorum morietur?
et peccator centum annorum maledictus erit? Et ædificabunt domos? et habitabunt? et plantabunt vineas? et comedent fructum earum?
Non ædificabunt? et alius habitet? non plantabunt? et alius comedat? Secundum dies enim ligni erunt dies populi mei?
et opera manuum suarum inveterabunt electi mei? Non laborabunt frustra? neque generabunt in conturbatione?
quia semen benedictorum est? et nepotes eorum cum eis? Et erit antequam clamabo? ego exaudiam?
adhuc illis loquentibus? ego audiam? Lupus et agnus pascentur simul? leo et bos comedent paleas?
et pulvis serpenti panis? Non nocebunt neque occident in universo monte sanctificationis meæ? dicit dominus?
Hæc dicit dominus? Cœlum sedes mea? terra autem scabellum pedum meorum? Quæ domus quam ædificabitis mihi?
et quis locus requietionis meæ? Et hæc omnia manus mea fecit? et facta sunt universa hæc? dicit dominus?
Ad quem autem respiciam? nisi ad pauperculum? et contritum spiritu? et trementem sermones meos?
Qui occidit victimam quasi qui interficiat filium in conspectu meo? qui immolat hostiam quasi qui excerebret canem?
qui offert sacrificium quasi qui offerat sanguinem porcinum? qui recordatur thuris quasi qui benedicat idolo?
Hæc omnia elegerunt in viis suis? et in abominationibus suis anima eorum delectata est?
Ego quoque eligam illusiones eorum? et quæ timebant adducam eis? quia vocavi? et non erat qui responderet?
locutus sum? et non audierunt? et fecerunt malum coram oculis meis? et quæ nolui elegerunt?
Audite verbum domini? qui tremitis ad sermonem eius? Dixerunt fratres vestri odientes vos? et abjicientes vos propter nomen meum?
Glorificetur dominus? et videbimus in lætitia vestra? ipsi autem confundentur?
Vox populi a civitate? vox de templo? vox domini retribuentis vindictam inimicis suis?
Antequam parturiret? peperit? antequam veniret partus ejus? peperit masculum?
Quis audivit unquam tale? et quis vidit huic simile? numquid parturiet terra in die una? aut parietur gens semel?
quia parturivit et peperit sion filios suos? Numquid ego qui alios parere facio? ipse sterilem ero? dicit dominus?
Si ego qui generationem cæteris tribuo? ipse generationis expers ero? dicit dominus deus tuus?
Lætamini cum ierusalem? et exultate in ea omnes qui diligitis eam? gaudete gaudio cum ea universi qui lugetis super eam?
Ut sugatis? et repleamini ab ubere consolationis eius? ut mulgeatis? et deliciis affluatis ab omnitenentia gloriæ eius?
Quia hæc dicit dominus? Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacem? et quasi torrentem inundantem gloriam gentium?
Et sugetis? ad ubera portabimini? et super genua blandientur vobis?
Sicut cui mater blanditur? sic consolabor vos? et in ierusalem consolabimini?
Videbitis? et gaudebit cor vestrum? et ossa vestra quasi herba germinabunt?
et cognoscetur manus domini servis ejus? et indignabitur inimicis suis?
Quia ecce dominus in igne veniet? et quasi turbo quadrigæ ejus? reddere in indignatione furorem suum?
et increpationem suam in flamma ignis? Quia in igne dominus dijudicabit? et in gladio suo ad omnem carnem?
et multiplicabuntur interfecti a domino? Qui sanctificabantur? et mundabantur ad ea?
pariter consumentur? dicit dominus? Ego autem opera eorum et cogitationes eorum venturus ut congregem?
cum omnibus gentibus et linguis? et venient et videbunt gloriam meam? Et ponam in eis signum?
et mittam ex eis salvatos ad gentes in mare? in Africam et Lydiam tendentes sagittam? in Italiam et Græciam?
ad insulas longe? ad eos qui non audierunt de me? et non viderunt gloriam meam?
et annunciabunt gloriam meam gentibus? Et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus?
munera domino? in equis? et in quadrigis? et in lectica? et in mulis? et in dromedariis?
super montem sanctum meum ierusalem? dicit dominus? sicut si filii Israel offerant munus in vasis mundis?
in domum domini? Et assumam ex eis in sacerdotes? et in levitas? dicit dominus?
Quia sicut cœlum novum? et terra nova? quæ ego facio stare coram me? dicit dominus?
sic stabit semen vestrum? et nomen vestrum? Et erit mensis ex mense? et sabbatum ex sabbato?
veniet omnis caro ut adoret coram facie mea? dicit dominus?
Et egredientur? et videbunt cadavera virorum? qui prævaricati sunt in me?
vermis eorum non morietur? et ignis eorum non extinguetur? et erunt usque ad satietatem visionis omni carni?

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

iustus seruus meus multos. et iniquita-
tes eorum ipse portabit. Ideo dispertiam
ei plurimos et fortium diuidet spolia. pro
eo quod tradidit in mortem animam suam
et cum sceleratis reputatus est. ipse
peccatum multorum tulit. et pro cuius gratia
Lauda sterilis [illegible] sorbus orauit.
que non paris de canta laudem. et
hinni[illegible] que non pariebas. quoniam
multi filii deserte magis quam eius que
habet virum dicit dominus. Dila-
ta locum tentorii tui et pelles tabernacu-
lorum tuorum extendes. ne parcas
longos fac funiculos tuos et clauos
tuos consolida. Ad dexteram enim et leuam
penetrabis. et semen tuum gentes here-
ditabit. et ciuitates desertas inhabitabit.
Noli timere quia non confundis neque erubesces.
non enim te pudebit quia confusionis ad
olescentie tue obliuisceris. et opprobrii
uiduitatis tue non recordaberis amplius.
quia dominabitur tui qui fecit te
dominus exercituum nomen eius
et redemptor tuus sanctus israel deus omnis
terre uocabitur. Quia ut mulierem
derelictam et merentem spiritu uo-
cauit te dominus exercituum nomen
eius et redemptor tuus sanctus israel deus omnis
et uxorem adolescentia abiectam
dixit dominus deus. Ad punctum in
modico derelinquam te. et in miserationi-
bus magnis congregabo te. In momen-
to indignationis abscondi faciem
meam parumper a te. et in misericordia
sempiterna misertus sum tui.
dixit redemptor tuus dominus.
Sicut in diebus noe istud michi est
cui iurauit ne inducerem ultra aquas
diluuii super terram. sic iuram
ut non irascar et non increpem te.
Montes enim commouebuntur et col-
les contremiscent misericordia autem mea non
recedet a te. et fedus pacis mee non
mouebitur. Dixit miserator tu-
us dominus. paupercula tempestate
conuulsa absque ulla consolatione.
Ecce ego sternam per ordinem la-
pides tuos et fundabo te in saphiris
et ponam iaspidem pro pugnacu-
la tua. et portas tuas in lapides scul-
ptos. et omnes terminos tuos in la-
pides desiderabiles. et uniuersos filios tu-
os doctos a domino. et multitudinem
pacis filiis tuis. et iniustitia fundaberis.
Recede procul a calumpnia quia non ti-
mebis a timore quia non appropinquabit
tibi. Ecce accola ueniet qui non er-
at mecum. ad uenia quondam tuus
adiungetur tibi. Ecce ego crea-
ui fabrum suffulantem in igni pri-
mas et profe[illegible]rentem uas in op-
sium. et [illegible] ego creaui interfecto-
rem ad [illegible] disperdendum. Omne
uas quod fictum est contra te non dirige-
tur. et omnem linguam resistentem
tibi in iudicio iudicabis. LV.
Hec est hereditas seruorum domini
et iustitia eorum apud me dicit
dominus. Omnes sitientes uenite ue-
nite ad aquas. et qui non habetis argen-
tum properate emite et comedite. He-
nite emite absque argento et absque
ulla commutatione uinum et lac. Qua-
re appenditis argentum non in pani-
bus. et laborem uestrum non in saturita-
te. Audite audientes me et comme-
dite bonum. et delectabitur in cras-
situdine anima uestra. Inclinate
aurem uestram et uenite ad me audi-
te. et uiuet anima uestra. Et feriam uobis
cum pactum sempiternum uestras
dauid fidelis. Ecce testem populis dedi
eum. ducem ac preceptorem gentibus.
Ecce gentes quas nesciebas uocabis.
et gentes que cognouerunt ad te
current. propter dominum deum tuum et sanctum
israel quia glorificauit te. Querite
dominum dum inueniri potest. in uo-
cate eum dum prope est. derelin-
quat impius uiam suam. et uir in-
iquus cogitationes suas. et reuerte-
tur ad dominum. et miserebitur ei.
et ad deum nostrum quoniam multus est ad
ignoscendum. Non enim cogitationes
mee cogitationes uestre neque uite mee
uie uestre dicit dominus. quia sicut ex-
altantur celi a terra sic exaltate sunt
uie mee a uiis uestris et cogitationes
mee a cogitationibus uestris. Et quo-
modo descendit imber et nix de ce-
lo. et illuc ultra non reuertitur sed in-
ebriat terram et infundit eam et ger-
minare eam fecit. et dat semen se-
renti et panem comedenti. sic erit

neabum meum qđ egredietur de ore
meo non reuertetur ad me uacuum; sed
faciet quecumq; uolui et prosperabi
tur in eis ad q̃ misi illud. Quia cum
gaudio egrediemini et in pace deducemi
ni montes et colles cantabunt coram
uobis laudem et omnia ligna regio
nis plaudent manu. pro rubo ascendet
abies et pro urtica ascendet
murta. et erit dominus nominatus
in signum eternum qđ non auferetur.
Hec dicit dominus custodite iudicium
et facite iustitiam. q̃ iuxta est saluare
me ut ueniat. et iustitia mea ut reue
letur. Beatus uir qui facit hoc. et filius ho
minis qui apprehendet istud. custodiens
sabbatum ne polluat illud. custodiens
manus suas ne faciat omne malum.
Et non dicat filius aduene qui adhe
ret domino dicens. Separatione separabit
me dominus a populo suo. et non dicat
eunuchus ecce ego lignum aridum
quid dicit dominus eunuchis. Qui custodie
rint sabbata mea et elegerint que ego uo
lui et tenuerint fedus meum. Dabo eis in
domo mea et in muris meis locum et
nomen melius a filiis et filiabus nomen
sempiternum dabo eis qđ non peribit. Et
filios aduene qui adherent domino ut co
lant eum et diligant nomen eius ut
sint ei in seruos. omnem custo
dientem sabbatum ne polluat illud. tenen
tem fedus meum. adducam eos in mon
tem sanctum meum. et letificabo eos in do
mo orationis mee. holocausta eorum et
victime eorum placebunt michi super
altare meum. qm domus mea domus
orationis uocabitur cunctis populis. ait
dominus deus qui congregat dispersos
israhel. adhuc congregabo ad eum. omnis
congregatio eius. Omnes bestie agri ue
nite ad deuorandum uniuersi bestie
saltus. Speculatores eius cecidere omnes
nescierunt universi canes muti non
valentes latrare. videntes uana dormi
entes. adamantes somnia. sequentes i
pudentissimi nescierunt saturitatem
ipsi pastores ignorauerunt intelligen
tiam. Omnes in uiam suam declinaue
runt unusquisq; ad auaritiam suam
a summo usq; ad nouissimum quo
niam summus unum. simplicem

ebrietate. erunt. sicut hodie sic et cras
multo amplius. iudas perit. non est
qui recogitet in corde suo. muri mei
colluduntur. et non est qui intelligat
ratione erga me.

CAPUT LVII

Iustus perit. et non est qui recipiat in corde. et uiri misericordie
colliguntur. et non est qui intelligat. a facie enim malitie
sublatus est iustus. erit pax requiescet in cubili suo. qui ambu
lauit in directione sua. Vos autem accedite
huc filii auguratricis semen adulteri
et fornicarie. super quem lusistis. super quem
dilatastis os. et eiecistis linguam. Numquid non uos filii sceleste semen mendax
qui consolamini in diis subter omne
lignum frondosum. immolantes paruu
los in torrentibus. subter eminentes pe
trarum. in partibus torrentis pars tua. hec est
sors tua. ipsi effudistis libamen. Obtu
listi sacrificium. numquid super his non
indignabor. Super montem excelsum
et sublimem posuisti cubile tuum. illuc
ascendisti ut immolares hostias. et post
hostium et postem posuisti memoriale
tuum. Quia uere me discooperuisti et as
cendisti. adauxisti cubile tuum.
et percussisti ad illum dilexisti cubile tuum
et uidisti manum. Et circumspexisti fortem
rex regio unguento. et multiplicasti pigmen
ta tua. misisti legatos tuos procul. et
humiliata es usq; ad inferos. In multi
tudine uie tue laborasti. non dixisti
quiescam. uitam manus tue inue
nisti. ideo non rogasti pro quo sollicita
rentur. et uirtutem es. Mei non est re
cordatus. neque cogitasti mecum. Ego
tacens et non uidens. mei oblitus es.
Ego annunciabo iustitiam tuam et opera
tua non proderunt tibi. Et clamabunt tibi qui
eruerit te congregatio tui. omnes eos
auferet eos uentus. tollet aura. Qui
autem sperat fiducialiter in me hereditabit terram
et possidebit montem sanctum meum
et dicet. Auferte auferte. Et declinate
de semita. auferte offendicula de
uia populi mei. Hec dicit dominus ex
celsus et sublimis. habitans eternitatem
et sanctum nomen eius. In excelso et in sancto
habitans. et cum contrito et humili spiritu
ut uiuificet spiritum humiliatum et uiui
ficet cor contritorum. Non in perpe
tuum irascar. et usque ad finem non
cedam. spiritus a facie mea egredietur et
flatus ego feci.

propter iniquitatem

rem auarae eius iumul sum · i perussi
eum · ab scondi are facta mea · in
dignatus sum · i abut uagul inuia cor
dul sui · Vias eius udi · i sanam eum · i
reduxi eum · i reddidi consolatores ip
i lugentib; eius · Ego uam fructum la
biorum pacem · pacem ei qui longe
est · i qui ppe dixit dominus · i sanabo
eum · impu autē sicut mare feruens, qd
quiescere nō potest · i redundant fluc
tus eius uenolantandem · i uuis · i nō
est pax dicit dūs deus impus ·

CLVII

Clama ne cesses · qi tuba exalta uoce
tuam · i annuntia ppō meo scele
ra eor · i domui iacob peccā eorum · e
i · n · die indicii tui ubi · i sire uiā
meā uolunt nō gens que iusticiam
fecerit · i que iudicia dei sui non dereli
querit · rogant me iudicia iustitie · i appi
re deo uolunt · Quare ieiunauimus
· i non aspexisti · humiliauimus aias
nras · i nescisti · Ecce in die ieiunii tui
inuenitur uoluntas tua · i omnes
debitores uros repetis · Ecce ad liges
ad certationes ieiunatis · i percutis
pugno impie · Nolite ieiunare sicut
usq; ad hanc diem ut audiatur in
excelso clamor ui · Numquid tale est
ieiunium qd elegi · Per diem affligē
hominem animam suam · Numqd
contorquere qi circulum caput su
um · i saccum · i cinerem sternere · Numqd
istud uocabis ieiunium · i diem acceptā
bilem domino · Nonne iste est magis ie
iunium qd elegi · Dissolue colliga
tiones impietatis · solue fasciculos de
primentes · Dimitte eos qui confrac
ti sunt liberos · i omne onus dirumpe
Frange esurienti panem tuū · i
egenos uagos que induc in domū
tuam · Cum uideris nudum operi eū
· i carnem tuā ne despexeris · Tunc erum
pet qi mane lumen tuum · i sanitas
tua citius orietur · et ābit iustitia
tua ante faciem tuam · i gloria
domini colliget te · Tunc inuocabis
· i dominus exaudiet · clamabis · i di
cet ecce adsum · Si auferueris de
medio tui catenam · i digitum extende
· i loquere qd non pro
dest · cum effuderis esurienti aiam

tuam · i animam afflictam repleue
ris · orietur in tenebris lux tua · i tene
bre tue erunt sicut meridies · et re
quiem dabit tibi dominus deus tuus
semper · i in plenitudinibus splendoribus aiam
tuam · ossa tua liberabit · et eris quasi or
tus riguus · i sicut fons aquarum cuius
non deficient aque · et edificabuntur
in te deserta seculorum · fundamenta
generationis · i suscitabis · et uocabile
dificator sepium auertens semitas i
quitatum · i nō ut ambules pedem
tuum facere uoluntatem tuam in
die sco · uocabis sabbatum deliciū
i sctm domini gloriosum · i honorā
bis eum dum non facis uias tuas
· i non inuenitur uoluntas tua in
loquaris sermonem tuū · delectabe
ris super dominum · i sublimabo te super al
titudinem terre · i cibabo te hereditate
iacob patris tui · os · n · domini locutum
est · Ecce non est abbreuiata manus

CLVIII

Ecce manus domini ut saluare
nequeat · i aggrauata est auris eius
ut non exaudiat · sed iniquitates uestre
diuiserunt inter uos · et deum uestrum · i
peccata uestra absconderunt faciem
eius a uobis ne audiret · Manus
enim uestre pollute sunt sanguine · di
giti uri iniquitate · labia uestra locu
ta sunt mendacium · lingua uestra
iniquitatem fatur · Non est qui
uocet iuste nec · i qui iudicio nec · Confi
dunt in uanitate · i loquuntur uanita
tem · Conceperunt dolorem · i pepererunt
iniquitatem · Ova aspidum ruperunt
· i telas aranee texuerunt · Qui
comederit de ouis eorum morietur
· i qd confractum est erumpet in regulū
· Tela eorum non erunt in uestimentum · i
operientur operibus suis · Opa eorum opera in
nequitia · Opus iniquitatis in manibus
eorum · i pedes eorum ad malum
current · et festinant ut effundant
sanguinem innocentem · cogitationes
cogitationes inutiles · uastitas
et contritio in semitis eorum · i uiam pa
cis nescierunt · i non est iudicium in
gressibus eorum · Semitas eorum tortuo
sas fecerunt sibi · Omnis qui calcat in eis ig
norat pacem · Propterea elongatum
est a nobis iudicium · i non apprehē

der nobis lumen & expectauimus lucem
ecce tenebre & splendorem in tenebris
bus ambulauimus palpauimus
sicut cecy & sicut oculi non
uerauimus & impegimus in meridie
qui in tenebris in caligine sicut mortui
rugiemus qui quasi ursi & quasi columbe meditantes ge
mitum & expectauimus iudicium & non
saluum & elongauit a nobis ultus
plicate sunt iniquitates nre & ora
tes peccata nra responderunt nobis que
ra nra nobiscum & iniquitates nras cog
nouimus peccare iniuste & dominum &
si fuimus ne memor fuit dei nri
ut loqueremur calumniam & discessi
onem cepimus & locuti sumus de cor
de uba mendacii & conculcatum est retror
sum iudicium & iustitia longe stetit
& corruit in platea ueritas & non potuit
ingredi quia facta est ueritas in obli
uione & qui recessit a malo prede patuit
& uidit dominus & malum in oculis
eius quia non est iudicium & uidit qui
a non est uir & admiratus est quia non est
occursor & saluabit eum brachium suum
& iustitia illa confirmabit eum & induet iustitia
ut lorica & galeam salutis in capite eius
& induit se uestimentis ultionis & operuit
sicut pallio zelum sicut ad uindictam qui
ad retribuendum indignationem hostibus
suis & inimicis suis & insulam reddet & timebunt qui
ab occidente nomen domini & qui ab or
tu solis gloriam eius cum uenerit qui flu
uius uiolentus quem spiritus domini cogit
uenerit hyon & redemptor & his qui
redeunt ab iniquitate in iacob dicit
dominus & fedus meum cum eis dicit dominus spiritus meus qui est in te & uba mea que posui in ore tuo non
recedent de ore tuo & de ore seminis
tui dicit dominus amodo & usque in sempi
ternum

LX

Surge illuminare ierusalem quia uenit
lumen tuum & gla dei super te orta
est quia ecce tenebre operient ter
ram caligo uero populos super te autem orietur dns
& gloria eius in te uidebitur & ambu
labunt gentes in lumine tuo & reges in
splendore ortus tui leua in circuitu oculos tuos & uide omnes
isti congregati sunt uenerunt tibi filii tui de longe uenient & filie tue de latere
surgent tunc uidebis & affluges & mira
bitur & dilatabitur cor tuum quia
ubertas maris conuertetur ad te & fortitudo gentium uenerit tibi & inun
dabit camelorum operiet te dromedarii
madian & epha omnes de saba uenient
aurum & thus deferentes & laudem
dño annuntiantes quoniam ecce pecus de
dar congregabitur tibi arietes nabaioth
ministrabunt tibi & offerentur super
placabili altari meo & domum maiestatis mee glorificabo quis sunt isti
qui ut nubes uolant & quasi columbe
ad fenestras suas nonne insule me expectant
& naues maris in principio ut adducam filios tuos de longe argentum eorum & aurum eorum cum eis
nomini domini dei tui & sancto israel quia glorificauit te & reedificabunt filii pere
grinorum muros tuos & reges eorum mi
nistrabunt tibi in indignatione enim
percussi te & in reconciliatione mea
misertus sum tui & aperientur portе tue iugiter die ac nocte non
claudentur ut afferatur ad te fortitudo gentium & reges eorum adducantur
& gens & regnum quod non seruierit
tibi peribit & gentes solitudine uastabun
tur & gloria libani ad te ueniet abies
& buxus & pinus simul ad ornandum locum sanctificationis mee & locum
pedum meorum glorificabo & ueniet
ad te curuus filius eorum & inclinabuntur
tibi & adorabunt te plantare eorum
dicentes tibi quia in te deus est & non est deus absque te & quis similis tui deus
fortis & saluator & erit absque eo nos iustificabitur omne semen israel & laudabuntur
& gloriabuntur in deo omnes qui de
uastabant tibi & maledicebant te uenient ad
te curui & adorabunt uestigia pedum tuorum & uocabunt te ciuitatem domini
sion sanctum israel quia derelicta & odiosa fuisti & non erat qui
transiret per te ponam te in superbias & le
tabor gaudium in generationem & ge
nerationem & lactabis gentium
mammilla regum lactaberis & scies quia ego dominus saluans te & re
demptor tuus fortis iacob & pro ere af
feram aurum & pro ligno aes & pro lapi
dibus ferrum & ponam uisitationem
tuam pacem & principes tuos iusti
tiam non audietur ultra iniquitas in terra tua nec uastitas & ruina in
finibus tuis & occupabit salus

ros sum ad soluandum. Quare ergo tribuum est uidua[m]um unum
uestimenta tua sicut calcantium in
torcularia? torcular calcauit solus. ide
gentes non est uir mecum. calcauit
eos in furore meo. conculcauit eos
in ira mea. et aspersus est sanguis eor[um]
super uestimenta mea. et omnia indu
menta mea inquinaui. Dies enim ul
tionis in corde meo. annus retribu
tionis meæ uenit. Et circumspexi. non er
at auxiliator. Quæsiui. nec fuit qui
adiuuaret. et saluauit michi brachi
um meum. et indignatio mea ipsa
auxiliata est michi. Et conculcaui
populos in furore meo. inebriaui
eos in indignatione mea. et detraxi in
tutem eorum in terram. Misericordi
as domini recordabor laudem domini. sup
omnibus quæ reddidit nobis dominus.
et super multitudinem bonorum domus
israel. quæ largitus est eis secundum
miserationem suam. et secundum multi
tudinem misericordiarum suarum. Et dixit. Uerum
tamen populus meus est. filius non
negabunt. Et fuit eis in salvatorem. In omni
tribulatione eorum non est tribu
latus. et angelus faciei eius saluauit
eos. In dilectione sua et in mansuetu
dine sua ipse redemit eos. et portauit
eos et leuauit eos cunctis diebus seculi.
Ipsi autem ad iracundiam concitauerunt spiri
tum sanctum eius. et conuersus est eis in inimicum
ipse debellauit eos. Et recordatus est di
erum seculi moysi. et populi sui. Ubi est qui
eduxit eos de mari cum pastoribus
gregis sui. Ubi est qui posuit in me
dio eorum spiritum sanctum suum. Qui eduxit
ad dexteram moysi brachio maiestatis
suæ. Qui scidit aquas ante eos.
ut faceret sibi nomen sempiternum.
Qui eduxit eos per abyssos. Et sicut
in deserto non offendent. Sicut
animal in campo descendens. Spi
ritus domini dux eorum fuit. Sic ad ducen
dum populum tuum ut faceres tibi nomen
gloriæ. Respice de celo. et vide de ha
bitaculo sanctitatis tuæ et gloriæ tuæ. Ubi
est zelus tuus et fortitudo tua. Multi
tudo uiscerum tuarum et miserationum tuarum
mecum sit. Tu enim pater noster. et abraham nescierunt
nos. et israel ignorauerit nos. Tu domine pa
ter noster. redemptor noster. ab seculo nomen tuum.
Quare errare nos fecisti domine de uiis tuis.
indurasti cor nostrum ne timeremus te.
Reuertere propter seruos tuos tribus hereditatis
tue. Quia nichilum possederunt populus
sanctus tuus. hostes nostri conculcauerunt
sanctificationem tuam. Facti sumus quasi
principio. cum non dominaberis nostri.
nec uocaretur nomen tuum super nos.
Utinam dirumpas celos. descendas
a facie tua montes. et liquefiant. sicut
exustio ignis tabescere faciet aquas. ardere
ignis. ut notum fieret nomen tuum
inimicis tuis a facie tua gentes turbarentur.
cum feceris mirabilia non sustinebi
mus. descendisti. a facie tua montes
defluxerunt. a seculo non audierunt.
neque auribus percepimus. oculus non uidit
deus absque te quæ parasti exspectan
tibus te. occurristi lætanti et facienti
iustitiam. in uiis tuis recordabuntur
tui. ecce tu iratus es. et peccauimus. in
ipsis fuimus semper. et saluabimur.
Et factus sumus ut immundus omnes nos qui
gloriamur in uirtute tua. sicut pannus menstruate. universi defluximus
sicut folium. et iniquitates nostræ sicut uentus
abstulerunt nos. non est qui inuocet nomen tuum. qui
surgat. ut teneat te. abscondisti faciem
tuam a nobis. et allisisti nos in manu
iniquitatum nostrarum. Et nunc domine
pater noster. nos lutum. tu fictor noster.
opera manuum tuarum omnes nos. Ne iras
cere domine satis. ne ultra memine
ris iniquitatis. nunc ecce domine respice
populus tuus omnes nos. Ciuitas sancti
ficationis tuæ facta est. Desertus sion facta est.
Hierusalem desolata. domus sanctificationis
nostræ et gloriæ nostræ. ubi laudauerunt
te patres nostri facta est in exustionem ignis.
omnia desiderabilia nostra facta sunt
in ruinas. Numquid super his continebis
bis te domine. tacebis. et affliges nos
nimis. Quæsierunt me qui non
rogabam. inuenerunt qui
non quæsierunt me. Dixi. ecce ego ad gentes quæ non uocabant nomen
meum. expandi manus meas tota
die ad populum incredulum qui ambu

dominus · vox qui denuntiate · vox de ci
plo · vox domini reddentis vindictam
inimicis suis · ante quam parturiret
peperit · antequam veniret partus eius peperit
masculum · Quis audivit unquam ta
le · aut quis vidit huic simile · Numquid
parturiet terra in die una · aut pariet
gens simul · quia parturivit · et peperit
Sion filios suos · Numquid ego qui
alios parere facio · ipse non pariam
dicit dominus · an ego qui generationem
cunctis tribuo sterilis ero · dixit dominus
deus · Lætamini cum Jerusalem · et exul
tate in ea omnes qui diligitis eam · gau
dete cum ea gaudio universi qui lugetis
super eam · ut sugatis · et repleamini
ab ubertate consolationis eius · ut
mulgeatis · et deliciis affluatis ab omni
modo gloriæ eius · Hæc dicit dominus · ecce
ego declinabo super eam quasi fluvium pa
cis · et quasi torrentem inundantem gloriam
gentium · quem sugetis · ad ubera portabi
mini · et super genua blandientur vo
bis · Quomodo si cui mater blandiatur · ita
ego consolabor vos · et in Jerusalem consola
bimini · videbitis · et gaudebit cor
vestrum · et ossa vestra quasi herbæ germi
nabunt · et cognoscet manus domini servis
eius · et indignabitur inimicis suis · Ecce
enim dominus in igne veniet · et sicut turbo ei
ger reddere in indignatione furorem suum · et increpationem suam
in flamma ignis · quia in igne dominus
dijudicabit · et in gladio suo ad omnem
carnem · et multiplicabuntur interfec
ti a domino · qui sanctificabantur · et mun
dos se putabant · in hortis post ja
nuam unus intrinsecus · qui comedebant
carnem suillam · et abominationem
et mures simul consumentur · dicit do
minus · ego autem opera eorum et cogi
tationes eorum venio ut congregem
cum omnibus gentibus · et linguis · et venient · et
videbunt gloriam meam · et ponam
in eis signum · et mittam ex eis qui sal
vati fuerint ad gentes in mare in Affri
cam · et Lydiam tenentes sagittam in
Italiam · et in Græciam · ad insulas lon
ge · ad eos qui non audierunt de me · et
non viderunt gloriam meam · et
annuntiabunt gloriam meam in
gentibus · et adducent omnes fratres ve
stros de cunctis gentibus · donum domino
in equis · et quadrigis · et lectica · et in
mulis · et carrucis · ad montem sanc
tum meum dicit dominus · Quomodo si in
ferant filii Israel munus in vase mundo
in domum domini · ita assumam ex eis
sacerdotes · et levitas dicit dominus · Qua
sicut cœli novi · et terra nova quæ ego facio
stare coram me dicit dominus · sic stabit
semen vestrum · et nomen vestrum · et erit ut
si ex mense in sabbatum · et ex sabbato in
mensem · veniet omnis caro ut adoret coram
facie mea dicit dominus · Et egredie
mini · et videbunt cadavera virorum
qui prævaricati sunt in me · vermis
eorum non morietur · et ignis eorum non extin
guetur · et erunt usui ad universam
visionem omni carni · Explicit · Ysaias
Incipit prologus sancti Hieronymi in Jeremiam prologus
Jeremias propheta unus ex quatuor
prophetis majoribus · qui apud Hebræos · Jere
mias nominatur · apud Græcos autem · Hieremi
as · et Latinos · dum aliis prophetis vi
detur esse prolixior · paucis simplicibus et
quasi communibus loquitur eloquiis · quo
niam est admodum rudis sermone · quia de
agricultorum et pastorum fuit vicis · qui
est in confinio Benjamin et Judæ · et ideo
rudis eloquio · sed non sensibus · parvus
corpore · sed non virtute · cum eodem spiritu prophetiæ
repletus · et ante in utero sanctificatus · quam
nasceretur · et ante egressum de vulva matris sanctificatus
in virginitate sua · et prophetiæ suæ · et
ecclesiæ dedicatus · Hic natus anno
xiii. Josiæ filii Amon · regnante in
Jerusalem · et prophetans usque ad
finem regni ejus · et ultra · usque ad
captivitatem · id est · usque ad annum
quintum et tricesimum · et ad exulem
populum · qui in Babylonia captivus
ductus est · Hoc autem tempore · quo
Jerusalem capta est · et ipse secum
trahebatur captivus · et in Ramatha
rursum dimissus · et Nabuzardan ei
dem principi exercitus Nabuchodonosor
regis Babylonis · ut aut hic apud
Jerusalem · aut illic in Babylone
cum victore esset · et ad utrumque
paratus · Ramatha autem sex millia
passuum a Jerusalem abest · et
quidquid in ea captivorum fuerat
congregatum · ut ad Babylonem
duceretur · Nabuzardan principi
militiæ tradidit · Ipse autem
Jeremiam · et Baruch · quos
in vinculis invenerat · solvit
et dimisit · et dedit eis optionem
quo vellent · et ubi habitare
Jeremias autem · qui jam
multa ante prædixerat · et
quotidie populum admonebat
ut Babylonis jugum portaret
et serviret regi Babylonis · et
viveret · et non in stulta
pertinacia · et contentione
moreretur · cum videret
omnia quæ prædixerat
impleta · et captivitatem
populi · et vastitatem
templi · et urbis · et
regis cæcitatem · et
filiorum ejus occisionem
et Chaldæos in

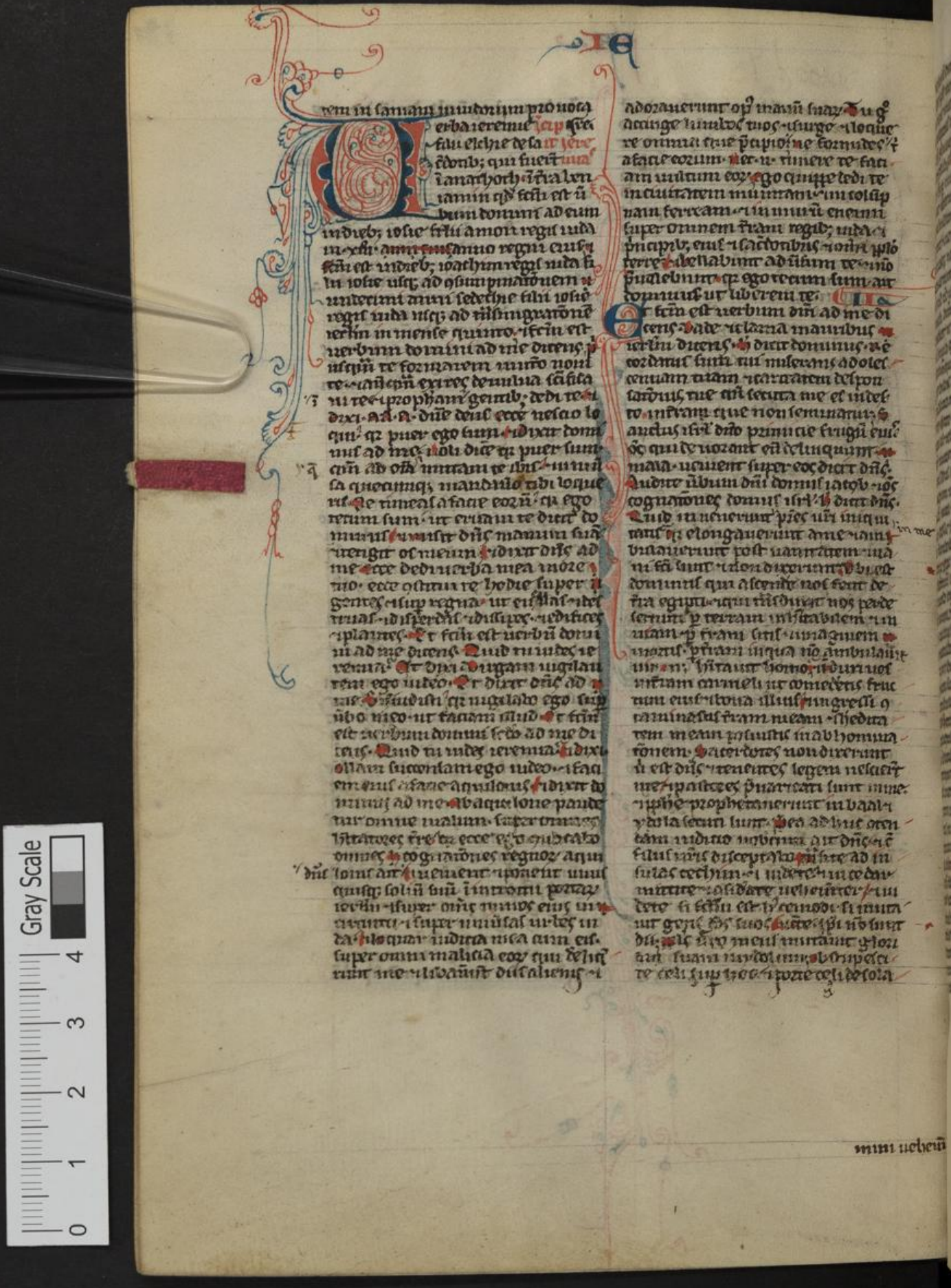

Item in samaria in iudorum pro uoca
Verba ieremie. Incipit ieremie
filii elchie de sacerdotibus qui fuerunt uiuas
in anathoth. Et tria ben
iamin quod factum est uer
bum domini ad eum
in diebus iosie filii amon regis iuda
in xiii anno regni eius. Et
factum est in diebus ioachim regis iuda fi
lii iosie usque ad consumpcionem
undecimi anni sedechie filii iosie
regis iuda usque ad transmigracionem
ierusalem in mense quinto. Et factum est
uerbum domini ad me dicens. Pri
usquam te formarem in utero noui
te. Et antequam exires de uulua sanctifica
ui te. Et prophetam gentibus dedi te. Et
dixi. Aa. a. domine deus ecce nescio lo
qui quia puer ego sum. Et dixit domi
nus ad me. Noli dicere quia puer sum
quia ad omnia mittam te ibis. Et in uniuer
sa quecumque mandauero tibi loque
ris. Ne timeas a facie eorum quia ego
tecum sum ut eruam te dicit do
minus. Et misit dominus manum suam
et tetigit os meum. Et dixit dominus ad
me. Ecce dedi uerba mea in ore
tuo. Ecce constitui te hodie super
gentes et super regna ut euellas et des
truas et disperdas et dissipes et edifices
et plantes. Et factum est uerbum domi
ni ad me dicens. Quid tu uides ie
remia. Et dixi. Virgam uigilan
tem ego uideo. Et dixit dominus ad
me. Sic uidisti quia uigilabo ego super
uerbo meo ut faciam illud. Et factum
est uerbum domini secundo ad me di
cens. Quid tu uides ieremia. Et dixi.
Ollam succensam ego uideo. Et faci
em eius a facie aquilonis. Et dixit do
minus ad me. Ab aquilone pande
tur omne malum super omnes
habitatores terre quia ecce ego conuocabo
omnes. Et cognaciones regnorum aqui
lonis ait. Et uenient et ponent unus
quisque solium suum in introitu portarum
ierusalem. Et super omnes muros eius in
circuitu. Et super uniuersas urbes iu
da. Et loquar iudicia mea cum eis
super omni malicia eorum qui deliqui
runt me et libauerunt dis alienis et

adorauerunt opus manuum suarum. Tu ergo
accinge lumbos tuos et surge et loque
re omnia que precipio ne formides
a facie eorum. Nec enim timere te faci
am uultum eorum. Ego quippe dedi te
in ciuitatem munitam et in colump
nam ferream et in murum eneum
super omnem terram regibus iuda et
principibus eius et sacerdotibus et omni populo
terre. Et bellabunt ad uersum te et non
preualebunt quia ego tecum sum ait
dominus ut liberem te.

Et factum est uerbum domini ad me di
cens. Vade et clama in auribus
ierusalem dicens. Hec dicit dominus. Re
cordatus sum tui miserans adoles
centiam tuam et caritatem despon
sacionis tue cum secuta me es in des
to in terram que non seminatur. Sa
nctus israel domino primicie frugum eius
omnes qui deuorant eum delinquunt
mala. Uenient super eos dicit dominus.
Audite uerbum domini domus iacob et omnes
cognaciones domus israel. Hec dicit dominus.
Quid inuenerunt patres uestri iniqui
tatis quia elongauerunt a me et am
bulauerunt post uanitatem et ua
ni facti sunt et non dixerunt. Ubi est
dominus qui ascendere nos fecit de
terra egipti et qui transduxit nos per de
sertum per terram inhabitabilem et in
uiam per terram sitis et imaginem
mortis per terram in qua non ambulauit
uir nec habitauit homo. Et duxi uos
in terram carmeli ut comederetis fruc
tum eius et bona illius. Et ingressi con
taminastis terram meam et hereditatem
meam posuistis in abhominacionem.
Sacerdotes non dixerunt
ubi est dominus et tenentes legem nescierunt
me et pastores preuaricati sunt in me
et prophete prophetauerunt in baal et
ydola secuti sunt. Propterea adhuc contendam
iudicio uobiscum ait dominus et cum
filiis nostris disceptabo. Transite ad in
sulas cechim et uidete et in cedar
mittite et considerate uehementer et uide
te si factum est huiusmodi si mutauit
gens deos suos. Et ipsi non sunt
dii. Populus uero meus mutauit glori
am suam in ydolum. Obstupescite
celi super hoc et porte celi desola

mini nequiter dixit dominus. Quo-
niam fecit pius meus me deliquerunt
vinum atque mulsum hauserunt. Ubi
sunt quasi pauci qui quum venerit
dicit. Numquid servus est iste
aut vernaculus quare ergo factus est
in prædam. Super eum rugierunt leones
dederunt vocem suam posuerunt
terram eius in solitudinem civitates eius
incensæ sunt non est qui habitet in
eis. Filii quoque nophes et
taphnes constupraverunt te usque ad verticem.
Numquid non istud tibi accidit quia
dereliquisti dominum deum tuum eo tempore
quo ducebat te per viam. Et nunc quid
tibi vis in via egypti ut bibas aquas
turbidas. Quid tibi cum via assyriorum
ut bibas aquas fluminis. Arguet
malitia tua et fallio tua increpabit te. Scito
videque quia malum
et amarum est reliquisse te dominum
deum tuum et non timorem meum apud
te dicit dominus deus exercituum. A seculo confre-
gisti iugum meum rupisti
vincula mea et dixisti non seruiam
quoniam super omnem collem sublimem et sub omni
ligno frondoso tu prosternebaris
meretrix. Ego autem plantaui te vineam
electam omne semen verum.
Quo modo ergo conversa es mihi in
pravam vineam alienam. Si laueris te
nitro et multiplicaueris tibi herbam bo-
rith maculata es iniquitate tua
coram me dicit dominus deus. Quo modo
dicis non sum polluta post baalim
non ambulaui. Vide vias tuas in
valle. Scito quid feceris cursor le-
ues explicans vias tuas onager assue-
tus in solitudine in desiderio animæ
sue attraxit ventum amoris sui
nullus auertet eam. Omnes qui
quærunt eam non deficient in mense
nouo eius invenient eam. Prohibe
pedem tuum a nuditate et guttur
tuum a siti. Dixisti desperaui. Se-
cundum alienos dilexi eos et post eos ambulabo. Sicut
confunditur fur quando deprehenditur
sic confusi sunt domus israhel ipsi et
reges eorum principes eorum et sacerdotes
eorum et prophetæ eorum dicentes
ligno tu es pater meus et lapidi tu me genuisti. Verte-
runt ad me tergum et non faciem in
tempore afflictionis suæ dicent. Surge et
libera nos. Ubi sunt dii tui quos fecisti
tibi surgant si valent te liberare in tempore
afflictionis tuæ. Secundum numerum
ciuitatum tuarum erant dii tui
iuda. Quid iudicium mecum iudicabis omnes
derelinquisti me dicit
dominus frustra percussi filios iuda
disciplinam non receperunt deuo-
rauit gladius uestros quasi leo
vastator generatio nostra. Videte verbum
domini. Numquid solitudo fui israhel aut
terra serotina quare ergo
dixit populus meus recessimus non ue-
niemus ultra ad te. Numquid obliuiscetur
virgo ornamenti sui
sponsa fasciæ pectoralis sue populus autem
meus oblitus est mei diebus innu-
meris. Quid intendis viam tuam
ut quæras dilectionem meam quoniam
etiam malas tuas docuisti vias tuas
in vestimentis tuis inuentus est sanguis animarum
pauperum et innocentium non in
fossis inuenisti eos sed in omnibus quæ
supra memoraui video
quoniam innocens ego sum recedat ira
tua a me quia ecce ego iudi-
cium tecum eo eo quod dixeris non
peccaui. Fiat ut nihil tibi
valeat tua egredieris
manibus tuis eorum super
caput tuum quia confidit dominus in
quibus confidis non
dirumpes viam meam. Si dimiserit vir
uxorem suam et recedens ab eo
duxerit virum alterum. Numquid
non polluta et inquinata est
mulier illa tu autem fornicata es cum
amatoribus multis tamen reuertere ad me
dicit dominus. Ego suscipiam te
leua oculos tuos in altum et
uide ubi non prostrata
sis. Quis sedebas expectans eos sicut
latro in solitudine et polluisti terram
in fornicationibus tuis et in malitia
tua. Quam ob rem prohibite sunt
stille pluuiæ et serotinus imber
non fuit. Frons mulieris meretricis
facta est tibi noluisti erubescere. Ergo
saltem amodo voca me patrem meum

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dixe uxoginutatis mee ni el sumiq̃d
uxoreꝫ in perpetuum aut per-leue
rabit ut fiat ne? ecce loquta es? et fe
ci mala? ꝙmodo ꝙ uerbis pe
tentie? ubi superbie blasphemauit ꝯ
malam cogitationem tuam? nolite
dicere ecce uirum fornicatricem tuam
ut possit facere qđ? sermone tractauit
et dixit dominus? ad me? in diebꝫ
ille regis? numquid uidisti que fe
cit ad uerticem? uel? abiit sibi met
super omnem montem excelsum
? sub omni ligno frondoso? ibi fornica
ta est ibi? dixi? cum fecisti? hꝫ omnia ad
me rediit? non est reuersa? iudex p
uaricatrix sororꝭ eius? iuda? qꝫ pro eo
qđ? mechata est? ad ultimum? uel? dimi
sissem eam? et dedissem ei libellum re
pudii? non timuit ꝓuaricatrix iuda
soror eius? sed abiit? et fornicata est? i
ꝑa? in fabulatione fornicationis sue? ꝯ
maculauit terram? et mechata est cum la
pide? et cum ligno? non timuit? hꝫ ni
hil est reuersa ad me ꝓuaricatrix soror ei
uda? in toto corde suo? sed? in mendacio? ait
dominus? deus? dixit dominus ad
me? iustificauit anima sua ab ista
prauaricatrix? uel? ꝯparatione ꝓuaricatricis? iuda
vade? et clama sermones istos? ad aqlo
nem? et dices? reuertere reuertere ad me ait dominus? et
reuertere ad uerticem? uel? ait do
minus? non auertam faciem mea
am uobis? qꝫ sanctus ego sum dicit domi
nus? non irascar in perpetuum? tm? ta
men iniquitatem tuam? qꝫ in deum tuum
ꝓuaricata es? et dispertisti uias tuas alie
nis? sub omni ligno frondoso? et uocem
meam non audisti? ait dominus? con
uertimini filii reuertentes? dicit domi
nus? qꝫ ego uir? ꝛ? assumam uos? unum
de ciuitate? et duos de cognatione?
et adducam uos in sion? et dabo uo
bis pastores? iuxta cor meum? et pascent
uos scientia? et doctrina? et cum? multiplica
ti fueritis? et creueritis in terra? in diebꝫ
illis? ait dominus? non dicent ultra archa testa
menti domini? nec ascendet super cor? nec
recordabuntur illius? nec uisitabitur
neq; fiet ultra? neq; illo uocabitur
ierlm solium domini? et congrega
buntur ad eam omnes gentes in no
mine domini in ierlm? nec ambu
labunt post pauitatem cordis sui pessi
mi? in diebꝫ illis? ibit domus iuda ad do
mum isrl? et uenient simul de terra aq
lonis? ad terram quam dedi patribꝫ uestris? ego
dixi? ego autem dixi? quo modo ponam
te in filiis? et tribuam tibi terram desi
derabilem? hereditatem pclaram exer
cituum gentium? et dixi? patrem uocabis
me? et post me ingredi non cessabis? et
quo modo si contemnat mulier a
matrem suam? sic contempsit domꝰ
isrl? dicit dominus? et audita
est ploratus? in uiis ambulauit filios
isrl? quia iniquam fecerunt uiam suam
obliti sunt domini dei sui? conuer
timini filii reuertentes? et sanabo aduer
siones uestras? ecce nos uenimus ad te? tu
es enim dominus deus noster? uere mendaces er
rant colles? multitudo montium? uere in do
mino deo nostro salus isrl? confusio co me
dit laborem patrum nostrorum ab adole
scentia nostra? greges eorum? armenta eorꝫ
filios eorꝫ? et filias eorꝫ comedit confusio
dormiemus in confusione nostra? operi
ent nos ignominia nostra? quia deo deo nostro
peccauimus? nos? et patres nostri? ab adole
scentia nostra usq; ad hanc diem? et non
audiuimus uocem domini dei nostri?
Si reuerteris? ad me isrl? ait dominus?
ad me conuertaris? et abstuleris offendi
cula abhac mea? non commoueberis?
et iurabis? uiuit dominus in ueritate? in
iudicio? et iustitia? et benedicent eum
gentes? ipsum? laudabuntur? in deo? dicit do
minus? uiro uidæ? et ierlm? no
uate uobis nouale? nolite seminare su
per spinas? circumcidimini deo? auferte
ꝓputia cordium uestrorum uiri uidæ? et habita
tores ierlm? ne forte egrediatur ut ig
nis? indignatio mea? et ardeat? nec
sit qui extinguat ꝓ malitia? cogita
tionum uestrarum? annunciate in iuda?
et in ierlm auditum faciat? et loquimini?
et canite tuba in terra? clamate fortiter?
et dicite congregamini? et ingrediamur
ciuitates munitas? leuate signum? in
sion confortamini? nolite stare? ma
lum ego adduco ab aquilone? et
contritionem magnam? ascendit leo
de cubili suo? et ꝓdo gentium se leuauit?
egressus est de loco suo ut ponat ter
ram tuam in solitudinem? ciuitates

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

rue nasabimur remanentes absit:
habitatores super hoc accingite uos a
ueris plangite ululate qm ē aūta
ra filiorū dñi a nob̄ recessit unde illa
dicat dñs & dicet eor regib̄ eor principib̄
eor sup̄ sacerdotes & ipse consterna
buntur & dica heu heu heu dñe ds
g nos decepisti ꝑ hierm istum & hierl di
cens pax erit uobis & ecce pueniet gla
dius usq; ad aiam ipse illo die dicetur n
ꝑ hoc huic & hierl & omnis ꝓphetes
q iunt unde sero ut filiu pdi mei ud ad
uenā dum & ad purgandum ꝑ
plenus ecclis ueniet michi & nūc ego
& loquar iudicia mea cum eis ecce qi
nubes ascendet & cū tempestate curꝰ ei
uelociores aquilis equi ululate uobis
quia uastati iumus & uolutati sum
mi & hierl ut lauet a malicia cor
tuum & hierl ut lauet a malicia tua & usq; mora
buntur in te cogitationes noxie hec di
cit dñs ne annunciate in iherusalem & audiant
& dicite custodes uenerunt de regione longinqua & dabunt
contra ciuitates iude uocem suam ꝑcussi
des agroꝝ facti sunt sup eam undiq; qm
me ad iracundiam ꝓuocauit dicit
dñs uie tue & cogitationes tue fecerūt
hec tibi & hierl malicia tua qm amara qm
pegit cor tuum & hierl uentrem meum do
leo uentrem meū doleo sensus cordis
mei turbant sum & hierl non tacebo qm
audiui uocem tube auditum aīa mea cla
morem pli contritio super contritionē
uocata est & hierl uastata est omnis terra re
pente uastata sunt tabernacula mea &
subito pelles mee & usquequo videbo si
gnum & audiam uocem buccine qa
stulti pl̄e mei me non cognouerunt fi
lii insipientes sunt & hierl non sapientes
sapientes sunt ut faciant mala uiā autē facē
re nescierunt & aspexi terram & ecce uacua
erat & hierl & celos & nō erat lux in eis
aspexi montes & ecce mouebantur & omnes
colles conturbati sunt & hierl aspexi & ecce
non erat homo & omne uolatile
celi recessit & aspexi & ecce carmelus de
sertus & omnes urbes eius destructe sūt
a facie dñi a facie ire furoris eius
& hierl & dixit dñs desolata erit omnis terra ſ;
tñ & consummationem non faciam Iu
gebit terra & merebunt celi de sup eoq.
locutus sum cogitaui & non penituit
me nec auersus sum ab eo & hierl fuge equi
tes & sagittarii fugit omnis
ciuitas ingressi sunt arduā & hierl conscende
rupes & hierl muros urbes deserte sunt
& non est in eis homo & hierl uastam
quid facies cum uestieris te coccino cum
ornata fueris monilibus aureis & pinxeris sti
bio oculos tuos frustra componis cor
tem fecerunt te amatores tui animā tuā
quaerunt & hierl uocem & hierl quasi parturientis au
diui angustias ut puerperē & hierl uocem filie
syon ingemescentes expandentes q;
manus suas & hierl uę mihi qm defecit anīa mea
p̄ interfectos

Circumite uias hierl & aspicite & hierl consi
derate & inquirite in plateis eius si inue
nitis uirum facientem iudicium & hierl
quērēte fidē & hierl si est qui
nunc dominus dixerunt & hierl falso iurabūt
nūc oculi tui & hierl respiciunt fidem & hierl percus
sisti eos & hierl non doluerunt & hierl attriuisti eos & hierl re
nuerunt accipere disciplinam & hierl indu
rauerunt facies suas & hierl super petram & hierl no
luerunt & hierl reuerti ego autem dixi forsitan pau
peres sunt & hierl stulti & hierl ignorantes uiam
dñi & hierl iudicium dei sui & hierl ibo igitur ad op
timates & hierl loquar eis & hierl ipsi & hierl cognouerūt
uiam domini & hierl iudicium dei sui & hierl ecce
magis isti simul confregerunt & hierl iugum
ruperunt & hierl uincula & hierl circumdederunt eos
propterea percussit eos leo de
silua & hierl lupus ad uesperam uastauit eos
pardus uigilat & hierl super ciuitates eorum & hierl omnis q
egressus fuerit ex eis capietur & hierl quia multipli
cate sunt preuaricationes eorum & hierl confortate sū
aūsiones earum & hierl & hierl in medio populi tui
& hierl inquirentes inuenti & hierl uirum & hierl si est qui
iudicium querat & hierl & misericors ego & hierl
& dimittam eis & hierl & hierl uiui dicunt & hierl si
in domo iurent falsum & hierl & hierl consumasti eos & hierl nec
unum & hierl recusarunt accipere disciplinam & hierl
indurauerunt facies suas & hierl super petram & hierl
& renuerunt reuerti & hierl & hierl ego dixi & hierl
& hierl & hierl & hierl &

tuli ne uelut cece ne sciremus. Nñ ob rem
credidit mẽ cõtinere ire usq; ad hoc
cognoscendi dicit dominus. Si dixerit dñs
re sũ male audite. Interroga de semi
te ant quid dicat. Que sit uia bona ambula
te in ea. Et inuenietis refrigerium animab;
uñris. Dixerunt. Non ambulabimus. Et
stetim super uos speculatores. Audite
uocem tube. Dixerunt. Non audiemus.
Ideo audite gẽtes. Et cognosce cõgregatio
quanta facturus sit eis. Audi terra. Ecce ego ad
ducam mala sup pplm istum fructũ
cogitationũ eius. Quia uba mea nõ
audierunt. Et legem meam proiecerũt
Et quid mihi thus de saba adfert. Et ca
lamũ suauẽ odorem de terra longin
qua. Holocausta eorum non placuerũt mihi
et uictime uñe nõ placuerũt mihi. Ideo
hec dicit dñs deus. Ecce ego dabo in
pplm istum ruinas. Et corruent in eis pa
tres simul et filius simul. Et proximus et
amicus. Et peribunt. Hec dicit dominus deus. Ecce pplus
uenit de terra aquilonis. Et gens mag
na consurget a finib; terre. Sagit
tam et scutum arripient. Crudelis est
nec misericordiam habebit. Uox eius sicut mare
sonabit. Et super equos ascendent. Ppa
rati sicut uir ad pelẽ. Ad te filia
syon. Audiuimus famam eius. Dis
solute sunt manus nre. Tribulatio
apprehendit nos. Dolores ut parturien
tem. Nolite exire ad agros. Et in uia
ne ambuletis. Gladius inimici. Et
pauor. Circumquaq; filia ppli
mei accingere cilicio. Et consperge cinere.
Luctum unigeniti fac tibi planctum
amarissimum. Quia repente ueniet uasta
tor super uos. Probatorem dedi te
in pplo meo robustum. Et scies. Et proba
bis uiam eorum. Omnes isti principes de
clinantes. Ambulantes fraudu
lenter. Et aeramentum. Et non ut ferrum. Sufflatorium insanie
fusum est plumbum. Frustra conflat
ur conflator. Malitie uero
eorum non sunt consumpte. Argentum re
pbum uocate eos. Quia dñs proiecit illos.
Uerbum quod factum est ad Ier. VII.
Et steterunt pphami a domino di
cens. Sta in porta domus dñi. Et pdi
ca ibi uerbum istud. Et dices. Audite
uerbum dñi oms iudei qui ingredimini
in portas has. Ut adoretis dominum
per dicat dñs deus israhel. Bonas facite uias uras. Et studia uã
stra. Et habitabo uobiscum in loco isto. Nolite
confidere in uerbis mendacii dicentes. Templum
dñi. Templum dñi. Templum
dñi. Non est. Nisi bene direxeritis uias
uas. Et studia uã. Si feceritis iudi
cium inter uirum et proximum eius. Ad ue
nerit pupillo et uidue non feceritis ca
lumpniam. Nec sanguinem in loco
hoc effuderitis. Et non post deos alienos nõ ambulaueritis in ma
lum uobmet ipsis. Habitabo uobis
cum in loco isto. In terra quã dedi patri
bus uris a seculo usq; in seculum. Ecce
uos confidit uobis in sermonibus mẽ
dacii qui nõ proderunt uobis. Furari
occidere. Adulterare. Iurare mendaciter. Libare
Baalim. Et ambulare post deos alienos quos
ignoratis. Et uenistis. Et stetistis coram
me in domo hac super quam inuocatum
est nomen meum. Et dicetis. Liberati
sumus. Ideo quod fecerunt ab ydolatrare
ut hec. Numquid ergo spelunca latro
num facta est domus ista in qua inuoca
tum est nomen meum. Et dixi. Ecce
ego sum. Ego uidi dicit dñs. Et ite ad lo
cum meum in silo. Ubi habitare nomẽ
meum a principio. Et uidete quid fecĩ
ei propter malitiam ppli mei israhel. Nunc
ergo. Quia fecistis omnia opera ha dicit dñs
et locutus sum ad uos mane et surgens
et loqueus. Et non audistis. Et uocaui uos
et non respondistis. Faciam domui huic
in qua inuocatum est nomen meum
in qua uos habetis fiduciam. Et
loco quem dedi uobis et patribus; uobis
cum feci silo. Et proiciam uos a facie
mea. Sicut proieci omnes fratres uros. Uni
uersum semen effraim. Tu ergo no
li orare pro pplo hoc. Nec assu
mas pro eis laudem et orationem. Et
non instabis mihi. Et non exaudiam
te. Nonne uides quid isti faciunt
in ciuitatibus. Et in platheis hierusa
lem. Filii colligunt ligna. Et patres succen
dunt ignem. Et mulieres conspergunt
adipem. Ut faciant placentas. Ve
rumtamen liberans liberabit. Et non
ad uindictam proicient. Hec dicit dñs. Numquid

ad uacandam me pro uocem dicat dominus. Nonne semen pro uicio fusione uultus sui. Ideo dicat dñs deus: ecce furor meus et indignatio mea effl[amma]bit super locum istum et super uniuersa ligna regionis et super fruges terre et succendetur et non extinguetur. Hec dicit dñs deus exercituum deus israhel: holocaustomata uestra addite uictimis uestris et comedite carnes. Quia non sum locutus cum patribus uestris et non precepi eis in die qua eduxi eos de terra egypti de uerbo holocaustomatum et uictimarum. Sed hoc uerbum precepi eis dicens: audite uocem meam et ero uobis deus et uos eritis mihi populus et ambulate in omni uia quam mandauero uobis ut bene sit uobis. Sed audierunt nec inclinauerunt aurem suam et abierunt in uoluptatibus et in prauitate cordis sui nequam et ceciderunt retrorsum et non ad a die qua egressi sunt patres eorum de terra egypti usque ad diem hanc et misi ad uos omnes seruos meos prophetas per diem et consurgens diluculo misi et audierunt uos. Nec inclinauerunt aurem suam et induraverunt cervicem suam et peiores operati sunt quam patres eorum. Et dices ad eos omnia uerba hec et non audient te et uocabis eos et non respondebunt tibi. Et dices ad eos: hec est gens que non audiuit uocem dñi dei sui nec recepit disciplinam. Perit fides et ablata est de ore eorum. Tonde capillum tuum et proice et sume in directum planctum tuum quia proiecit dñs et reliquit generationem furoris sui. Quia fecerunt filii iuda malum in oculis meis dicit dñs posuerunt offendicula sua in domo in qua inuocatum est nomen meum ut polluerent eam et edificauerunt excelsa thophet que est in ualle filii ennon ut incenderent filios suos et filias suas quod non precepi nec cogitaui in corde meo. Propterea ecce dies uenient dicit dñs et non dicetur amplius thophet et uallis filii ennon sed uallis occisionis et sepelient in thophet eo quod non sit locus et erit cadauer populi huius escha uolucribus celi et bestiis terre et non erit qui abigat. Et quiescere faciam de urbibus iuda et de plateis hierusalem uocem gaudii et uocem lecticie uocem sponsi et uocem sponse et desolationem erit terra.

VII

In tempore illo aiunt dñs eiicient ossa regum iuda et ossa principum eius et ossa sacerdotum et ossa prophetarum et ossa eorum qui habitauerunt hierusalem de sepulcris suis et prodent ea ad solem et lunam et omnem militiam celi que dilexerunt et quibus seruierunt et post quem ambulauerunt et quos requisierunt et adorauerunt non colligentur et non sepelientur in sterquilinium super faciem terre erit. Eligent magis mortem quam uitam omnes qui reliqui fuerint de cognatione hac pessima in omnibus locis que dereliqui eos illuc ait dñs exercituum. Et dices ad eos: hec dicit dñs: numquid qui cadit non resurget et qui aufugit non reuertetur. Quare ergo auersus est populus iste in hierusalem auersione contentiosa. Apprehenderunt mendacium et noluerunt reuerti. Attendi et auscultaui nemo quod bonum est loquitur. Nullus est qui agat penitudinem super peccato suo dicens: Quid feci. Omnes conuersi sunt ad cursum suum sicut equus impetu ruens ad prelium. Milui in celo cognouit tempus suum turtur et hirundo et ciconia custodierunt tempus adventus sui. Populus autem meus non cognouit iudicium dñi. Quomodo dicitis sapientes nos sumus et lex dñi nobiscum est. Vere mendacium operatus est stilus mendax scribarum. Confusi sunt sapientes et capti sunt et comprehensi. Verbum domini proiecerunt et sapientia nulla est in eis. Propterea dabo mulieres eorum extraneis et agros eorum alienis hereditabili quia a minimo usque ad maximum omnes sectantur auaritiam et a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt mendacium et sanabant contritionem filie populi mei ad ignominiam dicentes: pax pax cum non esset pax. Confusi sunt quia abominationem fecerunt. Quin immo confusione non sunt confusi et erubescere nescierunt. Ideo cadent inter corruentes in tempore visitationis sue corruent

cur dicit dñs. Congregamini congregabo
eos dicit dñs. Non est una in uobis. ut
sunt fructus in sicilinea. solum de fructu
eius et qui preter illa sunt. Quare sedemus
quiescite. ingrediamur ciuitatem munitam
et sileamus ibi. et dñs deus noster silere nos
fecit. et potum dedit nobis aquam fellis. pec
cauimus in dominum. expectauimus pa
cem. non erat bonum. tempus medele
ecce formido. et non auditus est ho
nus. ecce ego. et ecce a uoce hinnitus
pugnatorum eius. commota est omnis
terra. uenerunt. et deuorauerunt terram. plenum
dum eius. urbem. et habitatores eius. quia
ecce ego mittam in uos serpentes regulos
quos non est incantatio. et mordebunt uos
dicit dñs. dolor meus super dolo
rem. in me cor meum merens. ecce uox
clamoris filie populi mei de terra longinqua
numquid non dñs est in sion. aut rex eius
non est in ea. Quare ergo me ad iracundiam
concitauerunt in sculptilibus suis. et in uanis
alienis. transiit messis. finita est
estas. et nos saluati non sumus. super contri
natione filie populi mei contristatus
sum. obstupui me. tristitia obtinuit me. numquid resina non
est in galaad aut medicus non est ibi. Quare
igitur non est obducta cicatrix filie popu
li mei. Quis det capiti meo aquam. et oculis meis
fontem lacrimarum. et plorabo die ac nocte interfectos filie
populi mei. Quis det me in solitudine
diuersorium uiatorum. et derelinquam populum meum
et recedam ab eis. Quia omnes adulteri sunt
cetus prauaricatorum. et extenderunt
linguam suam quasi arcum mendacii
non ueritatis confortati sunt super terram. quoniam de
malo ad malum egressi sunt. me autem
cognouerunt dicit dominus. unusquisque
se a proximo suo custodiat. et in omni fra
tre suo non habeat fiduciam. quia omnis frater supplantans supplantabit. et omnis amicus dolo
sus fraudulenter incedet. unusquisque fratrem de
ridebit. et ueritatem non loquentur. docuerunt
linguam suam loqui mendacium. iniquitates operati
sunt. habitatio tua in medio dolo. in dolo renuerunt me scire dicit
dñs. propterea hec dicit dominus exercituum.
ecce ego conflabo eos. et probabo eos. quid aliud
faciam a facie filie populi mei. sagitta
occisa mutauit linguam eorum. dolum
locuta est. ore suo pacem cum amico suo
loquebatur. et occulte ponet ei insidias. Nū
quid super his non uindicabo dicit dñs. aut
in gente huiusmodi non ulciscetur
anima mea. Super montes assumam fletum et lamentum
et planctum. quia incensa sunt eo quod non
sit uir pertransiens. nec audierit uocem pos
sidentium. a uolucre celi usque ad pecora abierunt
et commigrauerunt. et recesserunt. dabo eruinas
aceruos draconum. et solitudinem. et desolabo ciuitates eorum
et habitatores. quia dolo. et delectabuntur eo
quod sit sanctuarium. Quis est uir sapiens et
intelligat istud. et ad quem os domini locutum
est. et annunciet istud. Quare perierit
terra. exusta sicut deserta. eo quod non sit qui
pertranseat. dixit dñs. quia dereliquerunt
legem meam quam dedi coram eis. et non audierunt
uocem meam. nec ambulauerunt in ea. sed abierunt
post pertinaciam cordis sui. et post
baalim. quod didicerunt a patribus suis.
Idcirco hec dicit dominus exercituum deus
israel. ecce ego cibabo populum istum absin
thio. et potum dabo eis aquam fellis. et dis
pergam eos in gentibus. quas nescierunt
ipsi. et patres eorum. et mittam post eos gladium
donec consumantur. Hec dicit dñs exerci
tuum deus israel. Considerate. et uocate lu
dentes. et sapientes mittite. et uocentur. et
festinent. et assumant super nos lamentum. de
ducant oculi nostri lacrimas. et palpebre
nostre defluant aquis. quoniam uox lamentationis
audita est de sion. Quomodo uastati
sumus. confusi uehementer. quoniam dereliquimus
terram. quoniam deiecta sunt tabernacula
nostra. audite ergo mulieres uerbum
dñi. et assumant aures uestre sermonem
oris eius. docete filias uestras lamentum. et
unaquaque proximam suam planctum. quia
ascendit mors per fenestras nostras. ingressa
est domos nostras. interficere paruulos de foris. iuuenes de
platea. Loquere hec dicit dñs. et cadet
morticinum hominis quasi stercus super faciem
regionis. et quasi fenum post tergum
metentis. et non est qui colligat. Hec di
cit dominus. Non glorietur sapiens
in sapientia sua. nec glorietur fortis in
fortitudine sua. nec glorietur diues in
diuitiis suis. Sed in hoc glorietur qui
gloriatur. scire me et nosse me. quia ego
sum dñs. qui facio misericordiam. iudicium

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ierim dicens audite uba pacti hymni et
facere ula que contestans protestans sum
patres uros in die educionis de tra egip
usque ad diem hanc mane consurgens
protestans sum dicens audite uocem
meam et audierunt nec inclinauit
aurem suam sed unusquisque in
pruitate cordis sui mali secundum cuncta
eor oia uba pacti hymni istius quod precepi ut
facerent nec fecerunt dixitque dominus
ad me inuenta est coniuratio inuenta
uda in habitatoribus ierlim et in
ciuitatibus pmi sunt eorum post
qui noluerunt audire uba mea dicit
hus ergo post deos alienos abierunt
ut seruirent eis et irritum fecerunt dom
istud dominus uda pactum meum quod
pepigi cum pribus eorum quia ob hoc
hec dicit dominus ecce ego inducam
super eos mala de quib; exire non
poterunt et clamabunt ad me et non
exaudiam eos et ibunt ciuitates
uda et habitatores ierlim et clamabunt
ad deos quib; libabant et non saluabit
eos in tpe afflictionis eorum secundum
numerum enim ciuitatum tuarum erant dii
tui uda et numerum platearum ierlim
posuisti aras confusionis aras ad libandum
baalim tu ergo noli orare pro
populo hoc nec assumas pro eis laudem
et orationem quia non exaudiam in
tpe clamoris eorum ad me in tpe
afflictionis eor. Quid est ergo dilecta
mea in domo mea fecit scelera multa
numquid carnes sce auferent a te
malitias tuas in quib; gloriata es
oliuam ubere pulchram fructifera
speciosam uocauit dus nomen tuum ad
uocem loquele grandis exarsit ignis
in ea combusta sunt frumenta eius et
arbores eius. Quia locuti sunt super te lo
cutus est te malum pro malis dom
istis dominus uda quia fecerunt sibi
ad irritandum me libantes baalim
tua domine demonstrasti mihi et
cognoui tu ostendisti mihi studia
eor. Ego autem quasi agnus mansuetus
qui portatur ad victimam non
cognoui et cogitauerunt sup me cogita
tiones. Disperdamus lignum in panem
eius et eradamus eum de tra uiuentium
et nomen eius non memoretur am
plius tu aut dus sabaoth qui iudicas
iuste probas renes et corda audiam
ultionem tuam tibi enim reuelaui causam meam. Ideo hec dicit
dus ad uros anathot qui querunt
animam meam dicentes non prophetabis
nomine domini ne moriaris in ma
nibus nostris propterea hec dicit dominus ec
ce ego uisitabo sup eos iu. eor
iuuenes morientur gladio filii
eor filie eor morientur fame et
reliquie non erunt ex eis inducam ma
lum super eos annos auisitationis
eor. XII.
Iustus quidem es dne si disputem tecum
uerumtamen iusta loquar ad te. Quare
uia impior prosperatur bene est omn;
qui prauaricantur et iniquitatem agunt
plantasti eos radicem miserunt
proficiunt fructum; prope es
tu ore eorum et longe a renib; eor.
tui dne nosti me uidisti me et probasti
cor meum tecum congrega eos qui ge
gem ad uictimam sanctifica eos in
die occisionis. Usq; quo lugebit tra et herba
oiz regionis siccabitur pro malitia
habitatorum consumpta est
animalia et uolucres quia dixerunt deus non
uidebit nouissima nra. Si cum pe
ditis; curreris lassabit te quo modo po
tes contendere cum equis cum arua in
tra pacis securus fuisti quid facies in
superbia iordanis. Nam et fratres tui et
domus patris tui etiam ipsi pugnauerunt
ad uitulos retro clamauerunt post
te plena uoce ne credas eis cum lo
cuti fuerint bona de te. Reliqui do
mum meam dimisi dilectam animam
meam dedi dilectam animam meam
in manu inimicorum eius facta est
hereditas mea mihi leo in silua dedit
est mihi uoce ab odio eam. Numquid
auis discolor hereditas mea mihi
numquid auis tota p totum ue
nite congregamini omnes bestie ter
re properate ad deuorandum pastio
res multi demolti sunt uineam
meam conculcauerunt partem
meam dederunt portionem meam
desiderabilem in desertum solitu
dinis posuerunt eam et dissipauit
luxerunt super me desolatione desola

ta est onūs tra q̄ nullus est qui red-
gnet corde super omnes mal de-
ri uenerunt omnes nationes ūre-
q̄ gladius dñi deuorabit ab ex-
tremo ūre usq; ad extremum eius
non est pax uniūse carni denunia-
uerunt proximum suum uidelicet spi-
rituales hereditatem acceperunt qui non
eis prodesset confundemini a fructi-
bus uestris propter furorem dñi quia
dñs ad uerbum omnes uicinos meos
malos pessimos qui tangunt hereditatē
quā dispertiui populo meo israel ecce ego
euellam eos de terra sua et domum
iuda euellam de medio eorum et cum
euulsero eos conuertar et miserebor
eorum et reducam eos unumquemq; ad he-
reditatem suam et unumquemq; in ter-
ram suam et erit si diligenter didicerint uias
populi mei ut iurent in nomine
meo uiuit dñs sicut docuerunt populum meum iurare in baal edifi-
cabuntur in medio populi mei quod
si non audierint eradicabo gentem
illam eradicatione et perditione ait
dominus.

Hec dicit dñs ad me uade et posside
tibi lumbare lineum et pone illud
super lumbos tuos et in aquam non
inferes illud et possedi lumbare
iuxta uerbum dñi et posui circa lum-
bos meos et factus est sermo dñi ad
me secundo dicens tolle lumbare quod
possedisti quod est circa lumbos tuos
et consurgens uade ad euphraten et abs-
conde illud ibi in foramine petre et
abii et abscondi illud in euphraten
sicut preceperat mihi dñs et
factum est post dies plurimos dixit dñs
ad me surge uade ad euphraten et
tolle inde lumbare quod precepi tibi
ut absconderes illud ibi et abii
ad euphraten et fodi et tuli lumbare
de loco ubi absconderam illud
et ecce computruerat lumbare ita ut
nulli usui aptum esset et factus est
uerbum dñi ad me dicens hec dicit do-
minus sic computrefaciam superbiam
iuda et superbiam ierusalem multam
populum istum pessimum qui nolunt
audire uerba mea et ambulant
in pruitate cordis sui abierunt
post deos alienos ut seruirent eis
et adorarent eos et erunt sicut lum-
bare istud quod nullum usum aptum
est et adhereret lumbare quod lum-
bos uiri sic agglutinauimus mihi om-
nem domum israel et omnem domum
iuda dicit dñs ut esset mihi in po-
pulum et in nomen et in laudem et in
gloriam et non audierunt dices ergo
ad eos sermonem istum hec dicit
dñs deus israel omnis laguncula
implebitur uino et dicent ad te nun-
quid ignoramus quia omnis lagunc[ula]
implebitur uino et dices ad eos hec
dicit dñs ecce ego implebo omnes
habitatores terre istius et reges qui
sedent de stirpe dauid super thronum eius
et sacerdotes et prophetas et omnem habi-
tatorem ierusalem ebrietate et dispergam eos unum
a fratre suo et patres pariter ait
dñs non parcam non condo-
nabo nec miserebor ut non disperdam
eos quasi dicat manifestas perditionis
causas eleuans et dominus locutus
ad me dñs deo uestro gloriam antequam
tenebrescat et antequam offendant
pedes uestri ad montes caliginosos et
exspectabitis lucem et ponet eam
in umbram mortis et in caliginem.
Quod si non audieritis in abscon-
dito ploratum plorabit anima mea a facie sub-
uersionis ploratum plorabit et deducet
oculus meus lacrimam quia captiuus
est grex domini. Dic regi et domine
humiliamini sedete quia de-
scendit de capite uestro de corona gloriae
uestrae claustra austri clausistis nec
aperiuit est qui aperiat clausa est ci-
uitas in manu egressionem populi fortis
ad quem lex non erit ei. Leua in circuitu
oculos tuos et uide qui uenerunt
ab aquilone ubi est grex qui datus est
tibi pecus gloriae tuae quid dices cum
uisitauerit te et tu consuefecisti eos ad tu-
tum te et ceruicibus tuis sumpserunt
ut parturientem mulierem et
quod si dixeris in corde tuo quare
uenerunt michi hec propter multitu-
dinem iniquitatis tuae reuelata
sunt uerecundiora tua pallu
te sunt plante tue si mutare
potest ethiops pellem suam aut
pardus uarietates suas nos po

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Re

dī

tinul vltā facē cum dicīt mal ſi dulle
minauo eol· ſi ſuppulam ſ̄ uerto ap
tatur in deſerto· vbi uel tua· parlq; mē
ſuper me anne dicit dominus· q obli
ta es mei· cōfida es i mendacio· vū r
ego mdam ſenora tua· et ſtagem
tuam· apparuit ignominia tua· v
adultēria tua· et hinnitus tuus· ſcelus fornicationis tue
ſuper colles magro vidi abhominā
tiones tuas· vę tibi ierlm· nō mun
dāberis post me· vſquequo ad huc

Verbum dñi ad ieremiam dicens· Vade et clama in auribus ierlm dicens· Hec dicit dominus· Recordata sum tui miserans adolescentiam tuam· et caritatem desponsationum tuarum· quando secuta es me in deserto· in terra que non seminatur· Sanctus israel domino· primitie fructus eius· Omnes qui devorant eum delinquent· mala venient super eos· dicit dominus· Audite verbum domini domus iacob· et omnes cognationes domus israel· Hec dicit dominus· Quid invenerunt patres vestri iniquitatis in me· quia longe recesserunt a me· et ambulaverunt post vanitatem· et vani facti sunt· Et non dixerunt· ubi est dominus qui eduxit nos de terra egypti· qui deduxit nos per desertum· per terram inviam et impraticabilem· per terram sitis et mortis· per terram in qua non habitavit vir· neque homo requievit ibi· Et introduxi vos in terram fertilem· ut comederetis fructum eius et bona illius· Et ingressi polluistis terram meam· et hereditatem meam posuistis in abominationem· Sacerdotes non dixerunt· ubi est dominus· et tenentes legem nescierunt me· pastores prevaricati sunt in me· et prophete prophetabant in baal· et post idola ambulaverunt· Propterea adhuc judicium contra vos dicit dominus· et contra filios filiorum vestrorum disceptabo· Transite insulas cetim et videte· et filios cedar mittite· et considerate vehementer· et videte si facta est huiusmodi· Numquid mutavit gens deos suos· et ipsi non sunt dii· Populus autem meus mutavit gloriam suam in rem que non prodest· Obstupescite cieli super hoc· et portę eius desolamini vehementer· dicit dominus· Duo enim mala fecit populus meus· Me dereliquerunt fontem aquę vive· et foderunt sibi cisternas dissipatas· que aquam continere non valent· Numquid servus israel mancipium est· aut vernaculus natus ad hereditatem· Quare igitur factus est in direptionem· Super eum rugierunt leones· et dederunt vocem suam· et posuerunt terram eius in solitudinem· Civitates eius incense sunt· non habitabitur· Filii quoque nophe et taphnes depascent verticem tuum· Nonne hoc tibi accidit· quia dereliquisti dominum deum tuum· quando ducebat te in via· Et nunc quid tibi vis in via egypti· ut bibas aquas turbidas· Et quid tibi vis in via assyriorum· ut bibas aquam fluminis· Corripiet te malitia tua· et increpabunt te apostasię tue· Scito et vide quia malum et amarum est· reliquisse te dominum deum tuum· et non esse timorem meum apud te· dicit dominus deus exercituum· A seculo confregisti jugum tuum· rupisti vincula tua· et dixisti· non serviam· Sed super omnem collem sublimem· et subter omnem lignum frondosum· tu prostrata meretrix· Ego autem plantavi te vineam electam· omne semen verum· Quomodo ergo conversa es mihi in amaritudinem· vinea aliena· Si lavero te nitro· et multiplicata fuerit coram me iniquitas tua· dicit dominus deus· Quomodo dicis· non sum polluta· post Baalim non ambulavi· Vide vias tuas in convalle· agnosce quid feceris· dromedarius levis cursu· conturbans vias suas· Onager assuetus solitudini· in desiderio animę sue attraxit ventum amoris sui· In tempore suo minuentur· omnes invenientes eum non deficient· et in mense illius invenient eum· Prohibe pedem tuum a nuditate· et guttur tuum a siti· Et dixisti· desperavi· non faciam· dilexi alienos· et post eos ambulabo· Sicut confunditur fur cum deprehensus fuerit· sic confusi sunt domus israel· ipsi· et reges eorum· et principes eorum· et sacerdotes eorum· et prophete eorum· Dicentes ligno· pater meus es tu· et lapidi· tu genuisti me· Verterunt ad me tergum· et non facies· et in tempore afflictionis suę dicent· surge et salva nos· Ubi sunt dii tui quos fecisti tibi· surgant si te possint salvare in tempore afflictionis tue· Secundum numerum civitatum tuarum erant dii tui· o juda· et secundum numerum viarum civitatis tuę posuisti aras confusionis· aras ad libandum baalim· Quare judicio contendetis vos mecum· omnes vos prevaricati estis in me· dicit dominus· Frustra percussi filios vestros disciplinam non receperunt· Devoravit gladius prophetas vestros· quasi leo vastator· Generatio hec· vos videte verbum domini· Numquid desertum factus sum israeli· aut terra serotina· Quare dixit populus meus· recessimus· non veniemus ultra ad te· Numquid oblivisci potest virgo ornamenti sui· aut sponsa vestimentorum pectoralium suorum· Populus autem meus oblitus est mei· diebus innumerabilibus· Quid pulchras facis viam tuam· ut quęras dilectionem· Verumtamen et nequissimis dedisti mores tuos· Et in alis tuis inventus est sanguis animarum pauperum innocentium· non in fossis deprehendi eos· sed super omnia hec· Et dixisti· quia innocens sum· et recessit furor ejus a me· Ecce ego judicabor cum tua disputatione· eo quod dixeris· non peccavi· Quomodo attenuata es nimis· iterans vias tuas· et de egypto confunderis· sicut confusa es de assyria· Et egredieris foras· et manus tua super caput tuum· quia abjecit dominus sperantes in te· et non habebis prosperum quidquam in eis· Si dimiserit vir uxorem suam· et recedens ab eo duxerit alterum· numquid revertetur ad eum ultra· et non polluetur terra illa· Tu autem fornicata es cum amatoribus multis· verumtamen revertere ad me· dicit dominus· et ego suscipiam te· Leva oculos tuos in directum· et vide ubi non prostrata sis· Sedens eras eis quasi latro in solitudine· et polluisti terram in fornicationibus tuis· et in malitia tua· Propter quod prohibiti sunt imbres· et serotinus non fuit· Frons mulieris meretricis facta est tibi· noluisti erubescere· Nonne ex hoc vocabis me· pater meus dux virginitatis meę tu es· Numquid irascetur in perpetuum· aut perseverabit usque in finem· Ecce locuta es et fecisti mala· et prevaluisti· Ad aquilonem habitabit calamitas· super omnes habitatores terre· Ululate pastores· et clamate· et aspergite vos cinere· Arietes gregis· quia venit dies interfectionis vestre· et dispersionis vestre· et cadetis quasi vas desiderabile· Et erit non est qui liberet· Fugite de medio babylonis· et salvet unusquisque animam suam· Et nolite tacere in iniquitate ejus· quia tempus ultionis est domino· vicem ipse reddet ei· Calix aureus babylon inebrians omnem terram· de vino ejus bibent gentes· Ideo commote sunt gentes· Subito cecidit babylon· et contrita est· Ululate super eam· tollite resinam ad dolorem ejus· si forte sanari queat· Curavimus babylonem· et non est sanata· derelinquamus eam· et eamus unusquisque in terram suam· Quia pervenit usque ad celum judicium ejus· et elevatum est usque ad nubes· Educit dominus justificationes nostras· venite et narremus in Sion opus domini dei nostri· Dealbate sagittas· implete pharetras· Suscitavit dominus spiritum regum medorum· Contra babylonem ut disperdat eam· quia ultio domini est· ultio templi ejus· Super muros babylonis levate signum· confortate custodias· Ponite speculatores· parate insidias· Cogitavit enim dominus· et fecit quę locutus est super habitatores babylonis· Habitans super aquas multas· abundans thesauris· venit finis tuus· Juravit dominus exercituum per animam suam· Quia implebo te hominibus quasi bruchis· et super te vociferabuntur· Qui fecit terram in fortitudine sua· parans orbem in sapientia sua· et in prudentia sua extendens celos· Ad vocem ejus dabit aquarum multitudinem· et elevare faciet nubes ab extremo terre· Fulgura in pluviam fecit· et eduxit ventum de thesauris suis· Stupidus factus est omnis homo a scientia sua· confusus est omnis fusor in sculptili· quia falsum conflavit· et non est spiritus in eis· Vanum opus sunt· tempus visitationis eorum perierunt· Non est hec similis eis qui possessio jacob· quia ipse formator omnium creavit· et virga hereditatis ejus· dominus exercituum nomen ejus· Malleus mihi es· et arma bellica· et disperdam in te gentes· et demolibor in te regna· et disperdam in te equum et ascensorem ejus· et demolibor in te currum et ascensorem ejus· Et disperdam in te virum et mulierem· et demolibor in te senem et puerum· et demolibor in te juvenem et virginem· Et disperdam in te pastorem et gregem ejus· et demolibor in te agricolam et jugum boum ejus· et demolibor in te duces et principes· Et reddam babylonem et omnes habitatores chaldee· omnia mala eorum quę fecerunt in Sion coram oculis vestris· dicit dominus· Ecce ego ad te mons perdens· qui perdidisti universam terram· et extendam manum meam super te· et volvam te de petris· et dabo te montem combustum· Et non tollent de te lapidem ad angulum· et lapidem ad fundamenta· sed desolata eris in sempiternum· dicit dominus· Levate signum in terra· canite tuba in gentibus· sanctificate adversum eam gentes· vocate adversum eam regna· Ararat· et Menni· et Ascenez· Constituite adversum eam principem· ascendere faciet equos quasi asperitates locustarum· Sanctificate adversum eam gentes· regna medorum· et omnes duces ejus· et omnes principes ejus· et universam terram potestatis ejus· Et contremiscet terra· et dolebit· quia stabit super babylonem cogitatio domini· ut ponat terram babylonis in solitudinem· absque habitatore· Desistant fortes babylonis prelio· sedeant in munitionibus· defecit fortitudo eorum· facti sunt quasi mulieres· succensa habitacula ejus· vectes ejus confracti sunt· Cursor in occursum cursoris current· et nuntius in occursum nuntii· ut annuntient regi babylonis· quia captum est oppidum ejus a fronte· et transitus occupati sunt· et pontes concremati igni· et viri bellatores conterriti sunt· Quia hec dicit dominus exercituum deus israel· Filia babylonis quasi area· tempus trituret eam· adhuc modicum· et veniet tempus messionis ejus· Comedit me· conturbavit me nabuchodonosor rex babylonis· quasi vas vacuum exhibuit me· quasi draco absorbuit me· repletus est ventrem suum de deliciis meis· et projecit me· Violentia mea· et caro mea sit super babylonem· dicet habitatrix Sion· et sanguis meus super habitatores chaldee· dicet jerusalem· Propterea hec dicit dominus· Ecce ego judicabo judicium tuum· et ultionem tuam faciam· et siccabo mare ejus· et arefaciam fontem ejus· Et erit babylon in acervos· habitaculum draconum· stupor et sibilus absque habitatore· Quasi catuli leonum rugient· quasi catuli leonum mugient· Quasi arietes hedi· et quasi hirci· Ecce ego visitabo super eos· dicit dominus· Ponam ebrios eorum· ut inebrientur· et dormiant somnum sempiternum· et non evigilent· dicit dominus· Quomodo capta est tot· et comprehensa est laus universe terre· Quomodo facta est babylon in stuporem· inter gentes· Ascendit babylon super mare· multitudine fluctuum ejus operta est· Civitates ejus facte sunt in stuporem· terra inviam et deserta· terra non habitabilis· et non transibit per eam filius hominis· Et visitabo super sculptile babylonis· et educam vas ejus de ore ejus· et non confluent ad eum ultra gentes· et etiam murus babylonis corruet· Egredimini de medio ejus populus meus· et liberet unusquisque animam suam· a furore ire domini· Et ne formidet cor vestrum· neque paveatis auditionem· quę auditur in terra· Rumor super rumorem veniet· et post rumorem veniet auditio· Ecce dies veniunt· et visitabo super sculptilia babylonis· et universa terra ejus in confusione concidet· et omnes interfecti ejus cadent in medio ejus· Et laudabuntur super babylonem celum et terra· et omnia quę in eis sunt· quia a vastatore venient ei· dicit dominus· Et babylonem corruere faciet nabuchodonosor· interfectos israel· quomodo babylone interfecti sunt· de manu babylonis· Qui fugistis gladium· ite· nolite stare· Longe recordamini domini· et jerusalem ascendat super cor vestrum· Confusi sumus· quia audivimus opprobrium· operuit ignominia faciem nostram· quia venerunt alienigene in sanctuaria domus domini· Propterea ecce dies veniunt· dicit dominus· et visitabo super sculptilia ejus· et in universa terra ejus gemitus vulnerati ingemiscet· Quod si ascendat babylon in celum· et munierit altitudinem roboris sui· a me venient vastatores ei· dicit dominus· Vox clamoris de babylone· et contritio magna de terra chaldeorum· Quia vastat dominus babylonem· et perdet de ea vocem magnam· et sonabunt fluctus eorum quasi aque multe· et dabitur sonitus vocis eorum· Quia venit vastator super eam babylonem· et comprehensi sunt fortes ejus· et contriti sunt arcus eorum· quia deus ultionum dominus reddet retributionem· Inebriabo principes ejus· et sapientes ejus· duces ejus· et magistratus ejus· et fortes ejus· et dormient somnum sempiternum· et non evigilabunt· dicit rex· dominus exercituum nomen ejus· Hec dicit dominus exercituum· Latitudo babylonis muri lati vastabitur· et portę ejus excelse igne succendentur· et laboraverunt populi frustra· et gentes in igne defecerunt· Sermo quem mandavit jeremias propheta ad seraiam filium nerie filii maasie· cum pergeret ipse in babylonem cum sedecia rege juda in anno quarto regni ejus· et in anno primo· Seraias autem princeps requietionis· Scripsit ergo jeremias in volumine unum omne malum quod venturum erat super babylonem· omnia verba hec quę scripta sunt contra babylonem· Et dixit jeremias ad seraiam· Cum ingressus fueris babylonem· et videris· et legeris omnia verba hec· Et dices· Tu domine locutus es contra locum istum ut disperdas eum· ut non sit habitator in eo· a homine usque ad pecus· sed desolatus in sempiternum erit· Cumque complevero legere librum istum· ligabis lapidem grandem· et projicies eum in medio fluminis euphratis· Et dices· Sic submergetur babylon· et non consurget a facie mali quod ego inducam super eam· et defecerunt· Usque huc verba jeremię· Factum est autem· cum legeret seraias· et ecce unus ex filiis regis· Malchias nomine· descendebat in lacum· et in cisternam· et in puteum· et projecit in eum· Et ecce mittebantur in lacum· et non habebant aquam· sed lutum· et demersus est jeremias in lutum· Et ecce unus ex eunuchis regis· Ebedmelech nomine· qui habitabat in domo regis· audivit quod mittebant jeremiam· et ipse sedebat in porta· Et egressus rex de domo sua· mandavit ebedmelech· dicens· Tolle tecum de hinc viros triginta· et educite jeremiam propheta de lacu· priusquam moriatur· Et tulit ebedmelech viros secum· et ingressus est domum regis· et tulit de thesauris· et de vestimentis· et de vestibus· et de cilicio· et de pannis· et de funiculis· et de lacu· et de cisterna· et de puteo· et de luto· et dedit ebedmelech ethiopi· Et ecce unus ex filiis regis· Malchias nomine· descendebat in lacum· et in cisternam· et in puteum· et projecit in eum· Et ecce mittebantur in lacum· et non habebant aquam· sed lutum· et demersus est jeremias in lutum· Et ecce unus ex eunuchis regis· Ebedmelech nomine· qui habitabat in domo regis· audivit quod mittebant jeremiam· et ipse sedebat in porta· Et egressus rex de domo sua· mandavit ebedmelech· dicens· Tolle tecum de hinc viros triginta· et educite jeremiam propheta de lacu· priusquam moriatur· Et tulit ebedmelech viros secum· et ingressus est domum regis· et tulit de thesauris· et de vestimentis· et de vestibus· et de cilicio· et de pannis· et de funiculis· et de lacu· et de cisterna· et de puteo· et de luto· et dedit ebedmelech ethiopi·

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

rusalem. Quis n. miserabit tui aut ser
uabit tui aut quis contristabitur pro te ut ro
gabit ad rogandum pro pace tua. Tu reli
quisti me dicit dns. retrorsum abisti
et extendam manum meam sup te
et interficiam te. Salvatam rogans indis per
dam eos uentilabro in portis terre. Inter
fecit. perdidit populum meum. et non auer
sus est ab itinere suo. Nunquid fortitudo
in duce eius sup harenam maris.
in duxit eis. et sup matrem ad oles
centul uastatorem. Iudicia mea sup eum
rates. repente erit rorein infirmata est
que peperat. vii. filios defecit anima eius.
occidit ei sol. Cum adhuc esset dies
confusa est. et erubuit. residuos eius in
gladium dabo in conspectu inimicor
um eor. ait dns. Ve mihi mater mea quia
me genuisti hominem rixe. et uirum
discordie uniuersa terra. Non fenau
me fenerauit michi quisq. omnes
maledicit mihi dicit dns. Si non reliqui
te in bonum. si non occurri tibi in
tempore afflictionis. et in tempore tribu
lationis. et angustie ad inimicum.
Quod si federabitur ferrum ferreo aba
quilone. et es. Diuitias tuas. et thesauros
tuos in rapinam dabo gratis in
omnib; peccatis tuis. et in omnibus terminis tuis
et in omnes inimicos tuos de terra quam
nescis. quia ignis succensus est in furo
re meo. super vos ardebit. Tu scis dne
recordare mei. et visita me. et ultionem me
ab his qui persequuntur me. Noli in
patientia tua suscipere me. scito quoniam
sustinui propter te opprobrium. inuenti
sunt sermones tui. et comedi eos. et factus
est mihi uerbum tuum in gaudium. et in
letitiam cordis mei. quia inuocatum
est nomen tuum super me dne deus
exercituum. Non sedi in consilio ludentium
et gloriabar. a facie manus tue. Solus sedebam. quia amaritudine reple
uisti me. Quare facta est dolor meus per
petuus. et plaga mea desperabilis renuit
curari. facta est michi quasi mendacium
aquarum infidelium. Propterea hec dicit dns.
Si conuersus fueris. et reducam te. ante faciem meam
stabis. et si separaueris pretiosum a uili.
quasi os meum eris. conuertentur ipsi ad te
tu autem non conuerteris ad eos. et dabo te
populo huic in murum eneum. et fortem
debellabunt ad te. et non prevalebunt
quia ego tecum sum ut saluem te. et eruam
te dicit dominus. et liberabo te de manu
pessimorum. et redimam te de manu fortis
um.

XVI

Factum est verbum dni ad me dicens. non
accipies uxorem. et non erunt tibi filii
et filie in loco isto. quia hec dicit dns. super filios
et filias qui generantur in loco isto. et super
matres eorum que genuerunt eos. et super
patres eorum a quibus geniti sunt in terra
hac. morte mortui egroti non plan
gentur. et non sepelientur. in sterquilinium super faciem ter
re erunt. et gladio et fame consumentur. et erit
cadauer eorum in escam volatilibus celi. et
bestiis terre. Quia hec dicit dns. Non ingredi
aris domum luctus. nec vadas ad plan
gendum nec condoleas eis. quia abstuli pa
cem meam a populo isto dicit dominus
misericordiam et miserationes. et morientur
grandes et parui in terra ista. non sepelien
tur nec plangentur. nec se incident nec
calvitium fiet pro eis. non frangetur
panis in luctu eorum super mortuo. et non dabunt eis potum
consolationis ad bibendum super patre suo aut
matre. Domus quoque convivii non ingredie
ris ut sedeas cum eis. et comedas. et bibas. quia hec dicit
dominus exercituum deus israel. ecce
ego auferam de loco isto in diebus uestris
in diebus uestris. et in temporibus uestris sonum gaudii et vocem
letitie. vocem sponsi et vocem sponse. et
cum annuntiaueris populo huic omnia uba
hec. et dixerint tibi quare locutus est
dns super nos omne malum grande istud
que iniquitas nostra. aut quod peccatum nos
trum quod peccauimus dno deo nostro. dices ad eos. Quia dereliquerunt
me patres uestri ait dns. et abierunt post
deos alienos. et seruierunt eis. et adora
uerunt eos. me dereliquerunt. et legem
meam non custodierunt. Et uos peiora
patrastis. ecce enim uos ambulat unusquis
que post prauitatem
cordis sui mali. ut me non audiatis. et
etiam eos de terra hac. eiiciam in terram quam
ignoratis nos et patres uestri. et seruietis ibi
dis alienis die ac nocte qui non dabunt
uobis requiem. Propterea ecce dies
nenient dicit dns. nec dicent ultra
ultra. dns qui eduxit filios israel de

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

a- ȳ uirtutē meam

ra egypti ſanauit dñs qui ediuit filios
uel de tra galaditis · de mulier reuel ad
quas erit eoꝝ reductum eoꝝ miſeriam tuã
ꝙ dedi pũb; eorum ecce ego mittam pi
ſcatores multos dicit dominus · piſcab
untur eos · poſt hꝫ mittam eis multos
uenatores · uenabuntur eos de oĩ
monte · de oĩ colle · de cauernis petra-
rꝝ oculi mei ſuper omnes uias eoꝝ nõ
ſunt abſcondite a facie mea · nec non
fuit occulta iniquitas eoꝝ ab oculis
eoꝝ mei · reddam primum duplices
iniquitates · peccata eorũ · qꝛ contami
nauerunt terram meam in morti-
bus ydolorum suorum · ab hominibꝫ
suis impleuerunt hereditatem meã ·
ſ refugiũ dñe fortitudo mea · uolum · meum ti
ũs die tribulationis · ad te gentes uenient
ab extremis terre · et dicent · ue ue men
dacium possederunt patres nri · uanitatem
que eis non profuit · numquid faciet
sibi homo deos · et ipi non sunt ·
dicit dñs · ecce ego ostendam eis per
uicem hanc ostendam eis manum ꝙ
meam · et scient qꝛ nomen michi dñs.

Peccatum iuda scriptum est stilo ferreo
unguce adamantino ſ XVII
exaratum super lapidem cordis
eorum · et cornuũ; altarium eorum · dũ
recordantur filii eoꝝ aras suas · et lu
cos eoꝝ · ligna · ꝓ frondentia in mon
tibus; excelsis sacrificantes in agro · fortitu
dinem tuam · in omnes thesauros tuos ·
direpcionem dabo excelsa tua ꝓ peccata tua
in uniuersis finibꝫ tuis; et relinqueris so
la ab hereditate tua · quã dedi tibi · et ſer-
uire te faciam inimicis tuis in terra quã
ignorabas · quia ignem succendistis in furo
re meo usq; in ſempiternum ardebit · hec dicit
dñs · maledictus homo qui cõfidit in
homine · ponit carnem brachium suum
· a deo recedit cor eius · erit · quaſi mi
ricẽ · ſ deserto · nec uidebit cum uenerit
bonum · ſ habitabit in ſiccitate · in deſer
to terra salsuginis · inhabitabilis · benedic
tus uir · qui confidit in domino · erit do
minus fiducia eius · erit · ſ tanquã lig
num · quod transplantatum · super aquas · ad hu
morem mittit radices suas · nec timebit
cum uenerit estus · erit folium eius
uiride · nec per tempus siccitatis · nec
quicquam desinet facere fructum · pra

uũ est cor hoĩs · et inſcrutabile · quis cognos
cet illud · ego dominus ſcrutans
cor · et probans renes · et do unicuique · ſ iuxta uiã suã · et
iuxta fructum adinuentionum suarum · ꝙ dix
it · perdix congregauit pullos quos non peperit · sic
qui congregat diuitias · non iuste
in medio dierum suorum derelinquet eas ·
et in nouissimo suo erit insipiens · Solium
gloriæ altitudo · a principio locus sanc
tificationis nre expectatio israel · dñe omnes qui
te derelinquunt confundentur · recedentes
a te in terra scribentur · quia dereliquerunt
uenam aquarum uiuentium dñm · sana me
domine · et sanabor · saluum me fac · et sal
uus ero · quoniam laus mea tu es · ecce ipi dicũt
ad me · ubi est uerbum dñi · ueniat · ego
non turbaui te pastorem secutus · et die
hominis non desideraui · tu scis · quod egressum
est de labiis meis · rectum coram facie tua
fuit · ne sis tu formidini ſ spes mea ·
tu in die afflictionis confundantur · et
non confundar · ego · perterreantur illi · et non paueam ego · ꝙ induc
super eos diem afflictionis · et duplici
contritione · contere eos · ſ dixit dominus ad me ·
vade · et sta in porta filiorum populi · per quam ingre
diuntur reges iuda · et egrediuntur · et
in cunctis portis hierusalem · et dices ad eos · au
dite uerbum domini reges iuda · et omnis
iuda · et cuncti habitatores hierusalem · qui in
gredimini per portas istas · hec dicit dñs ·
custodite animas uestras · et nolite portare
pondera portare in die sabbati · nec inferatis
per portas hierusalem · nolite educere onera de do
mibus uestris in die sabbati · et omne opus
non facietis · sanctificate diem sabbati · sicut præ
cepi patribus uestris · qui non audierunt nec in
clinauerunt aurem suam · ſ induraũ
nt cervicem suam ne audirent me
neue acciperent disciplinam · erit si
audieritis me dicit dominus · ut non in
ferantis onera per portas ciuitatis huius
in die sabbati · et ſanctificaueritis diem sabbati
ne faciatis in eo opus · ingredientur · omne
per portas ciuitatis istius · reges
et principes sedentes super solium dauid
· et equitantes in curribus · et equis · ipi et
principes eorum · uir iuda · et habitato
res hierusalem · et habitabitur ciuitas hec in
sempiternum · et uenient de ciuitatibus
iuda · et de circuitu hierusalem · et de terra ben
iamin · et de campestribus · et de monti
bus · et ab austro · portantes holocaust

ſ iuxta · fiat · y

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Gray Scale
0
1
2
3
4

ram eor gladio in conspectu inimico
rũ suor in manu quarentiũ animã
eor & dabo cadauera eor in escam uola
tilib; celi & bestiis terre ponam eum in
derisum & in sibilum & omnes qui
pterierint per eam obstupescent & sibi
labunt sup uniuersa plaga eius & calabo
eos carnib; filior suor & carnib; filia
rum suarum unusquisq; carnem amici sui
comedet in obsidione & angustia qua
deludent eos inimici eor & qui querunt
animas eor & dabit eos in angustiam sedentes
autem habitant & dicunt ad eos
hec dicit dñs ecce ego succendam ignem
in muro tyri & uorabit edificia eius
& non extinguetur incendium
hec dicit dñs ecce ego ad te tyre & adducam
contra te gentes multas sicut adducit
mare fluctus suos & ibunt in torrente
cedar & uastabunt turres eius & diruent
propugnacula eius & radam humum
eius de ea & dabo eam in sublime
nudum in desertum rethiarum
siccabit in medio mari iuxta uerbum
domini & erit in rapinam gentibus
& filie eius que sunt in agro gladio
interficientur & scient quia ego dominus
hec dicit dñs ecce ego adducam nabuchodonosor
regem babylonis ab aquilone
regem regum cum equis & curribus
& equitibus & populo multo & uastabit
te gladio filias tuas in agro
& ponet contra te munitionem
& circumdabit te agger & elevabit
contra te clipeum
& arietes suos contra muros tuos
& turres tuas in ligonibus suis
destruet
a multitudine equorum eius operiet
te pulvis eorum
muri tui concutientur a fragore
equitum & rotarum & curruum
cum ingredietur portas tuas
quasi per introitum civitatis
patefactam
in ungula equi sui omnes plateas
tuas conculcabit
populum tuum gladio interficiet
& statue fortitudinis tue ad terram
descendent
& diripient opes tuas & expilabunt
divitias tuas
& destruent muros tuos & domos
pulchritudinis tue
& lapides tuos & ligna tua & pulverem
tuum in medio aquarum ponent
& auferam tumultum carminum tuorum
& sonitus cithararum tuarum non audietur
ultra
& dabo te in sublime nudum

alue sacerdotem dicens / nuntia qđ no
bis dominus: q nabuchodonosor
rex babilonis pugnat ad ultimum nos
si forte fugiat dñs nobis & omnia
nunubila sua precedat a nobis
dixit ieremias ad eos; hec dicit dns
deus hiezechie hec dicit dominus deus ecce
ego conuertam vasa belli q̃ in ma
nibus uestris quibus uos pugnatis
ad uersum regem babilonis & cal
deos qui obsident uos in circuitu mu
rorum: & congregabo eos in medio
ciuitatis huius: & debellabo uos ego
in manu extenta & brachio fortí
in furore & indignatione & in ira gra
di: & percutiam habitatorem huius ciui
tatis: hominem & bestiam pestilentia ma
gna morientur: et post hec ait dominus
dalo sedechiam regem iuda & seruos eius
& populum eius: quicunque relicti fuerint in
ciuitate hac a peste gladio & fame in
manu nabuch regis babilonis & in manu
inimicorum eorum: in manu querentium
animas eorum: & percutiet eos in ore gladii
non flectetur: non parcet: non miserebi
tur: ad hec ait dominus: dicit dns
deus ecce ego do coram uobis viam uite
& viam mortis: qui sederit manse
bit hac: morietur gladio & fame &
pestilentia: qui autem egressus fuerit & tran
sfugerit ad caldeos qui obsident uos uiuet
erit ei anima sua & erit ei spolium & uita
sua: quia posui faciem meam super ciuitatem hanc
in malum & non in bonum ait dns:
in manu regis babilonis dabitur &
succendet eam igni: & dominum regis in
cendent ea: audite uerbum domini domus da
uid: dicit dominus: iudicate mane
iudicium: & cruite oppressum de ma
nu calumpniantis: ne forte egrediatur
ut ignis indignatio mea & succendatur
& non sit qui extinguat propter malitiam
studiorum uestrorum: ecce ego ad te habitatrix
uallis solidæ ait dominus: que dicitis quis
descendet contra nos & quis ingredietur
domicilia nostra & insultabo super
fructum studiorum uestrorum dicit do
minus: & succendam ignem in
saltu eius: & devorabit omnia in circuitu
Hec dicit dominus: descende in domum regis iuda: & loque
re ibi verbum hoc: & dices: audi verbum do
mini rex iuda: qui sedes super solium
dauid: tu & servi tui & populus tuus qui
ingredimini per portas istas: hec dicit
dominus: facite iudicium & iustitiam: & li
berate oppressum de manu calumpnia
toris: ad advenam & pupillum & vi
duam nolite contristari & opprimere
manu iniqua & sanguinem innocentem non
effundatis in loco isto: & post me
quam egressi fuerit sermonem istum.
ingredientur per portas domus huius
reges sedentes super thronum dauid &
thronum eius: ascendentes currus &
equos ipsi & servi ipsius & populus eius: si non
audieritis verba hec in manibus ves
tris dicit dominus quia in solitudi
nem dicit dominus domui regis iuda
galaad tu mihi es caput libani
si non ponam te solitudinem inha
bitabilem ciuitates super te non habitabiles: & sanctifica
bo super te interfectores uirum: unum quem
que cum armis suis: & succident electas cedros tuas: & pro
jicient in ignem: & precidet ciuis per
gentes multas: & transibunt per ciuitatem hanc: & dicet unus quisque: proximo suo
& fratri eius: quam ob rem fecit dominus sic ciuitati huic que
magna fuit: & responsum dabunt eo quod dereliquerint pactum
domini dei sui: & adorauerunt deos alie
nos & seruierunt illis: nolite flere
mortuum: neque lugeatis super eum flete
plangite eum qui egreditur qui
a reuertetur ultra nec uidebit terram
nativitatis sue: quia dicit dominus ad
sellum filium iosie regem iuda qui
regnauit pro iosia patre suo: qui egres
sus de loco isto non reuertetur huc am
plius: sed in loco ad quem transmigrauerunt
ibi morietur: terram istam non uide
bit amplius: ve qui edificat domum
suam non in iustitia: & cenacula sua non
in iudicio: amicum suum opprimet
frustra: & mercedem eius non reddet
ei: qui dicit edificabo mihi domum
latam & cenacula spatiosa: aperit
sibi fenestras: & tectum laqueari ce
drino pingit: sinumquid regnabis quo
niam conferis te cedro: pater tuus
nunquid non comedit & bibit: & fe
cit iudicium & iustitiam tunc bo
na erat ei: iudicauit causam pauperis
egeni: tunc bene habebat: numquid non
hoc est scire me dicit dominus:

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

cum ū occi-ior ad aurem eam ad sang-
neum in nocte iterum fugiendum ad ci-
vitatem ad glomerationem enim malo opi-
fex hec dicit dominus ad ioachim filium
iosie regem iudę non plangent
eum ve ei frater non plangent eum
ve dominę nec ululabunt super eum
dicit sepelietur sepultura
asini putrefactus et proiectus extra
portas ierusalem ascende libanum et clama
in basan da vocem tuam et clama ad
amicos tuos contritus sum omnes amatores
tui locutus sum ad te in habundan-
cia tua dixisti non audiam hec est via
tua a iuventute tua quia non audisti
vocem meam omnes pastores tui pas-
cet ventus et amatores tui in captivita-
tem ibunt tunc confundet et erubesces
ab omni malitia tua habitatrix li-
bani nidificata in cedris quo non ege-
misti cum venisset tibi dolores quasi pa-
rturientis funo ego dicit dominus quia
fiet iechonias filius ioachim regis
iudę annulus in manu dexteram mee
evellam eum et dabo te in manu que-
rentium animam tuam et in manu quo-
rum tu formidas faciem in manum nabuch
regis babylonis et in manu chaldeo-
rum et mittam te et matrem que ge-
nuit te in terram alienam in qua non
genita estis ibidem morientur et ad ter-
ram ad quam ipsi elevant animam suam non re-
vertentur numquid vas fictile ego
non mirum iste iechonias vas inutile
aut numquid non abiec-
tum est ipse et semen eius et proiecti in
terram quam ignorabant terra terra
audi sermonem domini hec dicit dom-
inus scribe virum istum sterilem vi-
rum qui in diebus suis non prosperabitur
nec est de semine eius vir qui sedeat
super solium david et potestatem habe-
re ultra in iuda.

XXIII.

Ve pastoribus qui dispergitis et di-
laceratis gregem pascue mee ois
dicit dominus ideo hec dicit dominus deus
israhel ad pastores qui pascunt populum
meum vos dispersistis gregem meum et
eiecistis eos et non visitastis eos ecce ego
visitabo super vos malitiam studio-
rum vestrorum dicit dominus et reliquias
gregis mei congregabo ego de omnibus terris ad quas
eiecero eos illuc et reducam eos ad pa-
scua sua crescent et multiplicabuntur
et suscitabo super eos pastores qui pas-
cent eos et non formidabunt ultra nec
pavebunt nec unus quidem eorum
non dicit dominus ecce dies venient dicit
dominus et suscitabo david germen iustum
et regnabit rex et sapiens erit et faciet iudicium et
iustitiam in terra in diebus illis salvabitur iu-
da et israhel habitabit confidenter et hoc est nomen quod
vocabunt eum dominus iustus noster ideo ecce
dies veniunt dicit dominus et non dicent ultra
vivit dominus qui eduxit filios israhel de terra
egypti sed vivit dominus qui eduxit et adduxit semen domus israhel de terra aquilo-
nis et de cunctis terris ad quas ejeceram
eos illuc habitabunt in terra sua contritum
est cor meum in medio mei omnia
ossa mea facta sunt quasi ebrius factus sum et quasi
vir quem devorat vinum a facie
domini et a facie verborum sanctorum eius quia ad-
ulter repleta est terra quia a facie ma-
ledictionis luxit terra pascue in solitudine facte sunt ar-
ma derelictionis et cursus eorum malus et
fortitudo eorum dissimilis quia nam
que etiam sacerdos pollutus sunt et in domo mea
inveni malum eorum ait dominus ideo erit
via eorum quasi lubricum in tenebris
pellentur et corruent in ea quia adducam
super eos malum annum visitationis eorum
ait dominus in prophetis samarie vidi
stultitiam prophetabant in baal et
decipiebant populum meum israhel et in prophe-
tis hierusalem vidi similitudinem adulteri et
iter mendacii confortaverunt
manus pessimorum ne convertatur unus quisque a malitia sua facta
sunt mihi omnes isti sodoma et habitatores eius
quasi gomorra propterea hec dicit dominus exercituum
ad prophetas ecce ego cibabo eos absinthio et potabo eos felle a prophetis enim
salem est egressa pollutio super omnem
terram hec dicit dominus exercituum nolite
audire verba prophetarum prophetant
vobis et decipiunt vos visionem cordis
sui locuntur non de ore domini di-
cunt his qui blasphemant me locu-
tus est dominus pax erit vobis et omni
ambulat in pertinacia cordis sui
dixerunt non veniet super nos ma-
lum quis enim stetit in consilio domini
vidit et audivit sermonem eius qui
consideravit verbum illius et audivit

ecce nunc to dñe indignabundus egredi
eaur tempestas eruptens super eap
impios ueniet. Non reuertetur furor
domini usq; dum faciat et usq; dum q
plear cogitationem cordis sui. in nouiss
mis diebus intelligentes q̃ filium ei
ad minam ppha. ubi currebant no
loquebat ad eos ubi pphabant. et ste
rent in cõsilio meo et audirent
uba mea pplo meo auerterent eos a
via sua mala et a pessimis cogitatio
nib; suis. Numq; ne dominus et non
ego cuius dicat dominus et non deus de
longe. omnia cognosco. et occulta bi
nur. nabscondit se. ego nõ inde to eli
dicit dominus. Numquid cælum et
ram ego impleo. ait dominus. audi
ui q̃ dixerut pphe pphetauerut in nõie me
o mendacium. dicentes. somnia
somniaui. usq; quo. istud est in corde pphe
tar. uaticinantium mendacium. et
hetantium seductionẽ cordis sui. q̃
uolunt facere ut obliuiscatur plus
meus nõe meo in somniis eor. que
narrat unusquisq; ad proximum suum
sicut obliuiscuntur patres eor nõis mei p
baalim. pphe qui habet somniũ narret
somniũ. et qui habet sermonem
meum loquatur sermonem meum fi
uere. Quid paleæ ad triticum dicit dñs
Numquid non uba mea sunt sicut ig
nis ait dominus. et sicut malleus
conterens petram. Propterea ecce ego ad
pphas dicit dñs. qui furantur uerba
mea unusquisq; a proximo suo. ecce
ce ego ad pphas ait dñs qui assumunt
linguas suas et ainunt. dicit dñs. Ecce e
go ad pphas somniantes mendacium
ait dominus et narrauerunt ea et se
duxerit populum meum in mendacio suo
et in miraculis suis cum ego non miserim
eos nec mandauerim eis. qui nec pro
fuerint populo huic dicit dominus. Si q̃
interrogauerit te populus iste. aut sa
cerdos dicens q. est onus dñi. dices ad eos
Vos estis onus. et proiciam quippe uos di
cit dñs. pphetæ et sacerdotes et populus q̃
dicit. onus dñi. uisitabo super uirũ
illũ et super domũ eius. Sic dicetis unus
quisq; ad proximum et ad fratrem suum
et ad frẽm suũ. Quid respondit dñs et
locutus est dñs. et onus dñi non me
morabimini ultra. erit enim unicuiq; ser
mo suus et peruertistis uba dei uiuentis
domini exercituũ dei uestri. Dices ad pphe
tam. Quid respondit tibi dominus. et
quid locutus est dominus. Et onus
dominum dicetis. pp hoc dicit dominus
Quia dixistis sermonem istum onus
domini. misi ad uos dicens. Nolite
dicere onus dñi. propterea ecce ego tollam
uos portans et delinquã uos et ciuitatem
quam dedi uobis et patribus uestris a facie mea
adducam uos et ponam opprobrium sempiternum
et ignominiam sempiternam que
numquã obliuione delebitur.

XXIII

Audite michi dicit dñs. ecce duo calathi
pleni ficus positi ante templum do
mini post quam transtulit nabuchodo
nosor rex babylonis iechoniam filium ioachim
regem iudæ et principes eius et fabros
et inclusorem eum de hierusalem et adduxit
eos in babylonem. Vnus calathus ficus
ficus bonas ualde. secundum ficus bonas
ualde. et malas malas ualde.
que comedi non possunt. eo q̃ sint ma
le. Et factum est uerbum dñi ad me dicens.
Hec dicit dominus deus israhel. sicut
bona ficus istæ bonas. sic cognoscam captiuitatem
iude quam emisi de loco isto in
terram chaldeorum in bonum. et ponam
oculos meos super eos ad placandum et
reducam eos in terram hanc. et edifi
cabo eos. nec destruam. et plantabo eos
nec euellam. et dabo eis cor. ut sciant
me quia ego dominus. et erunt mihi
in populum. et ego ero eis in deum. quia
conuertentur ad me in toto corde suo.
sicut ficus pessimæ que comedi non
possunt eo q̃ sint males. dicit
dominus. sic dabo sedechiam
regem iudæ et principes eius et reli
quos de hierusalem hos qui remanserunt in
terra hac et habitant in terra egyp
ti. et dabo eos in uexationem in cunctis
regnis terræ in opprobrium
et in parabolam. et in proper
bium. et in maledictionem in cunc
tis locis ad quæ eiecti eos. et mit

ra meā gladium meū et pugnem
donec consumam de ea
verbum qd locutus
est ad me dixit dominus de omni gnō tu
de manu quasi vo roathim filii iohie
regis iuda postquā nabochodonosor rex babylonis
est in babylonem hoc est anno quarto
iohachim filii iosie regis iuda
ad me dicens hec dicit dominus deus israhel
ad me
dic omni uiro iude et ad omnes habitatores
hierusalem dicens
hec dicit dominus deus israhel ecce ego
conuertam
in labia eorum gladium et ego uer
tam
cor eorum et accepi calicem de manu
domini et inebriaui omnes gentes ad
quas misit me dominus ieremiam
et
omnes
habitantes
regi
bus
terre
hus
et
omnes
reges
terre
hus
et
omnes
reges
terre
hus
et
omnes
reges

ālum ēram hanc urē unūsla ūba Jere
mie mandauit rex zoachim ioñ po
tentes principes eius ūba ih. iqueliuit
rex mr̄ē eius mandauit unas mm
mr̄ fugatq; fugiēs est egiptum mi
sit rex zoachim ad mer̄ primer ppn
cipes eius ūba ih. iqueliuit rex mr̄ē
eius mandauit unas mmuit fugatq;
ih gēs ē egiptū mittit rex zoachim
uros in egiptū et uarjan filium ado
bor uros eius in egiptum reduce
rūt uxorē de egipto ad duxerunt eā
ad regem zoachim iperfecit eum gla
dio ipso ieci eū ad uias eius ut sepul
cr̄ uilgi ignobilis ignur manus da
uid filii iaphan fuit cum ieremia
ut nō traderet in manus ppli ut mo
reret eum in principio regni zoachim
filii iosie regis iuda fcm est ūbū istud
ad ieremiam a dño dicens. XXVII.
Hec dicit dñs ad me fac tibi uincula
et capistra et pones ea in collo tuo et
mittes ea ad regem edom et ad re
gem moab et ad regem filiorum amon
et ad regem tyri et ad regē sidonis in
manu nūciorū qui uenerūt ierlm
ad sedechiam regem iuda et mandes
eis ut ad dñōs suos loquātur et dicat
dñs exercituū deus isrl hec dicetis ad dños
uros ego feci terram et homines et iu
mēta q sunt super faciem terre in
fortitudine mea magna et in bra
chio meo extento et dedi eam ei qui
placuit in oculis meis nunc itaq; ego
dedi omnes terras uras in manu nabuch regis
babilonis serui mei et bestias agri dedi ei ut
seruiant ei et omnis gentes et filio eius et
filii eius donec ueniat tempus terre eius et
ipsius et multe ei gentes multe et reges
magni et ascendent in regnū q nō ser
uierit nabuch regi babilonis et qui
nō curuauerit collū suū sub iugo re
gis babilonis in gladio et fame et
pestilentia uisitabo super gentem illam
ait dominus donec consumā eos in manu
eius et uos ergo nolite audire prophetas
uros et diuinos et somniantes uos et au
gures et maleficos uos qui dicūt uobis
ad seruiendū regi babilonis et prophe
tant uobis mendacium ut longe faciat
uos de terra ura et pereatis uos et gens q

sub iugo eius et seruierit ei dimittam
eam in terra sua dicit dñs et colet eam
et habitabit in ea ad sedechiam re
gem iuda locutus sum et ego uba hec
dicens subicite colla ura sub iugo
regis babilonis et seruite ei et populo eius
et uiuetis quare morieminī tu et pp̄s
tuus gladio et fame et pestilentia sicut lo
cutus est dñs ad gentem que seruire no
luerit regi babilonis et colere audiet ultra
ba prophetas dicentium uobis nō seruie
tis regi babilonis et mendacium pro
phetant uobis quia nō misi eos ait dñs
et prophetant in nomine meo ut dis
cam uos et pereatis et prophete qui
uobis prophetant uobis ego autem misi eos
ait dñs et stantes in atriis domus dñi
dicens et omni populo dicens hec dicit dñs
nolite audire uba prophetarum uestro
rum prophetantium uobis dicentes ecce uasa do
mus reportantur de babilone nunc cito
mendacium prophetant uobis nolite ergo
audire eos seruite regi babilonis et uiuite
quare datur ciuitas hec in solitudinem et
non fiat prophetat uobis ait dñs et
si prophete sunt et si est uba dñi in eis oretur quaeso dño exercituū ut ua
nerint uasa que relicta fuerunt in do
mo dñi et in domo regis iuda et ie
rusalem et babilonem et hec dicit
dominus exercituū ad columnas et ad
mare et ad bases et ad reliquum uasa
que remanserint in ciuitate hac q nō
tulit nabuthodonosor rex babilonis cum
transferret iechoniam regem iuda de
ierlm rege iuda et babilonem et cūctos
optimates iuda et ierlm et hec dicit
dñs exercituū de uasis que derelicta
sunt in domo dñi et in domo regis
iuda et ierlm in babilonem ea
serentur ibi erunt usq; ad diem in
spectionis mee dicit dñs et adducam ea
et restituam in locum istum. XXVIII.
Et factū est in anno illo in principio
regni sedechie regis iude in anno
quinto in mense quinto dixit ad
me ananias filius azur propheta de ga
baon in domo dñi coram sacerdotib;
et omni populo dicens hec dicit dñs exercituū
deus isrl dicens contrui iugū regis babylo
nis ad huc duo anni dierū et rego
referri faciam ad locum istum oīa

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

de loco istorum tulit ea in babilonem

vasa domini que tulit Nabuch rex babi
lonis et ieconiam filium ioachim regem
iuda et omnem transmigrationem iude qui
ingressi sunt in babilonem ego conuertam
ad locum istum ait dominus contra iugum
regis babilonis. Et dixit ieremias pro
pheta ad ananiam prophetam in oculis sa
cerdotum et in oculis omnis populi qui
stabant in domo domini et ait ieremias ana
nie. Audi. Sic faciat dominus. Suscitet dominus uer
ba tua que prophetasti ut referantur vasa
in domum domini et omnis transmigratio de ba
bilone ad locum istum. Verumptamen au
diuerbum hoc quod loquor ego in auribus
tuis et in auribus universi populi prophete qui
fuerunt ante me et ante te ab initio pro
phauerunt super terras multas et super regna
multa de prelio et de afflictione et de fa
me. Propheta qui vaticinatus est pacem
cum venerit verbum eius scietur propheta
quem miserit dominus in veritate. Tulit
ananias propheta cathenam de collo ie
remie prophete et fregit eam et ait ana
nias propheta omnis in conspectu populi di
cens. Hec dicit dominus. Sic confringam iu
gum Nabuch regis babilonis post
duos annos dierum de collo omnium gen
tium et abiit ieremias propheta in viam
suam. Et factum est verbum domini ad ie
remiam postquam confregit chathenam
ananias propheta de collo ieremie dicens.
Vade et dic anamie. Hec dicit dominus. Cha
tenas ligneas contriuisti et facies pro eis
cathenas ferreas quia hec dicit dominus exer
cituum deus israel. Iugum ferreum posui
super collum cunctarum gentium istarum ut
seruiant Nabuch regi babilonis et
seruient ei in super et bestias terre dedi ei et
dixit ieremias propheta ad ananiam
prophetam. Audi anania. Non misit te
dominus et tu fecisti confidere populum istum
in mendacio. Idcirco hec dicit dominus
ecce ego mittam te a facie terre hoc an
no morieris ad versum dominum. Locutus
es et mortuus est ananias propheta in
anno illo mense vii.

XXIX

Et hec sunt verba libri que misit iere
mias propheta de ierusalem ad reliquias
seniorum transmigrationis et sacerdotes
et ad prophetas et ad omnem populum quem trans
duxerat Nabuch de ierusalem in babilo
nem. Post quam egressus est iechonias rex

et domina et eunuchi et principes iuda ex ie
rusalem et faber et inclusor de ierusalem in
manu elasa filii saphan et igamali
el filii elchie quos misit sedechias rex
iuda ad Nabuch regem babilonis in
babilonem dicens. Hec dicit dominus exercitu
um deus israel omni transmigrationi quam
transtuli de ierusalem in babilonem edifi
cate domos et plantate ortos et comedi
te fructum eorum. Accipite uxores et ge
nerate filios et filias et date filiis vestris ux
ores et filias vestras viris et pariant filios et
filias et multiplicabimini et nolite
ad pauci numero et querite pacem ciuitatis
ad quam transmigrare vos feci et orate pro ea
dominum quia in pace illius erit pax
vestra. Hec dicit dominus exercituum deus israel.
Non vos seducant prophete vestri qui sunt in
medio vestrum et diuini vestri et ne atten
datis ad somnia vestra que vos somp
niatis quia falso ipsi prophetant vobis in
nomine meo et non misi eos dicit dominus cum
ceperint impleri in babilone lxx.
anni visitabo vos et suscitabo super vos
verbum meum bonum ut reducam
vos ad locum istum. Ego enim scio
cogitationes quas ego cogito super
vos ait dominus cogitationes pacis
et non afflictionis ut dem vobis finem
et patientiam et inuocabitis me et ibitis
et adorabitis me et exaudiam vos.
Quaeretis me et inuenietis cum que
sitoritis me in toto corde vestro et inue
niar a vobis ait dominus et reducam
captiuitatem vestram et congregabo vos
de universis gentibus et de cunctis locis
ad quas expulit vos dicit dominus et reuerti
vos faciam de loco ad quem vos transmi
grare feci quia dixistis. Suscitabit no
bis dominus prophetas in babilone quia hec
dicit dominus ad regem cum sedet super
solium dauid et ad omnem populum
habitatorem urbis huius ad fratres vestros qui
non sunt egressi vobiscum in transmigra
tionem. Hec dicit dominus exercituum ecce
ego mittam in eis gladium et famem
et pestem et ponam eos quasi ficus malas
que comedi non possunt eo quod pessime
habeant et persequar eos in gladio et in fame
et in pestilentia et dabo eos in vexa
tionem universis regnis terre in ma
leditionem et in stuporem et sibilum

Gray Scale
0 1 2 3 4

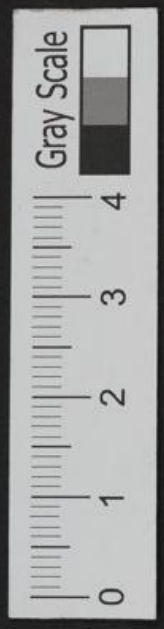

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Re

nunc oppbrium omnib; ad quos
ego mitto eos et dices ad eos audiuerunt verba mea
dicit dñs et non misi ad eos per seruos meos prophetas de nocte consurgens mittens
nimis audistis dicit dñs et non estis conuersi ad me
verbum domini omnis terra ingemuit
et omnis de terra in babylonem hec
dicit dñs exercituum deus israel ad deum
filium eius ad sedechiam filium
maasie qui prophetant vobis in
nomine meo mendacium ecce ego tradam eos in manum nabuchodonosor regis ba
bylonis et percutiet eos coram vobis et
assumetur exemplum maledictionis omnibus
regnis terre ut sit in maledictionem et
in blasphemiam et in opprobrium in cunctis
gentibus quibus eiecero eos illuc et non
audierunt verba mea dicit dñs ad eos
per seruos meos prophetas de nocte
consurgens et mittens et vos non audistis
dicit dñs vos ergo audite
verbum domini omnis transmigratio
nis quam dimisi de hierusalem in babylonem hec
dicit dñs exercituum deus israel ad achab fi
lium colie et ad sedechiam filium
maasie qui prophetant vobis in
nomine meo mendacium ecce ego tra
dam eos in manu nabuchodonosor regis ba
bylonis et percutiet eos coram oculis
vestris et assumetur exemplum omnibus
regnis terre in maledictionem et in
blasphemiam et in opprobrium in cunctis
gentibus quia fecerunt stultitiam in
israel et mechati sunt uxores amicorum
suorum et locuti sunt verba in nomine
meo quod non mandauerim eis ego sum iudex
et testis dicit dñs ad semeiam nehela
mitem dices et dicit dñs exercituum de
israel pro eo quod misisti libros in nomine meo
ad omnem populum qui est in hierusalem et ad
sophoniam filium maasie sacerdotem
et ad universos sacerdotes dicens dñs de
dit te sacerdotem pro ioiada sacerdo
te ut sis dux in domo domini super omnem
virum arreptitium et prophetantem ut mittas eum in nervum et in carce
rem et in nervo quare nunc non increpasti ieremiam anathothitem qui prophetat vo
bis et super hoc misit ad nos in baby
lonem dicens longum est edificate
domos et habitate et plantate ortos et
comedite fructus eorum legit ergo
sophonias sacerdos librum istum in
auribus ieremie prophete et factum est
verbum domini ad ieremiam dicens
mitte ad omnem transmigrationem
dicens et dicit dñs ad semeiam ne
helamitem pro eo quod prophetauit
vobis semeias et ego non misi eum
fecitque vos confidere in mendacio et
propterea hec dicit dominus ecce ego visitabo
super semeiam nehelamitem et super se
men eius non erit ei vir sedens in
medio populi huius non videbit bona
quod ego faciam populo meo ait
dñs quia prevaricationem locutus est ad
versus dñm verbum quod locutus est dñs ad
ieremiam dicens vade et loquere ad
omnem transmigrationem dicens
hec dicit dñs de semeia nehelamite
eo quod prophetauerit vobis semeias et
ego non misi eum et confidere vos fecit
in mendacio idcirco
hec dicit dominus ecce ego visitabo
super semeiam nehelamitem et super se
men eius non erit ei vir sedens in
medio populi huius non videbit bona
quod ego facturus sum

ysch; de ueteri dissolúit tuta naga. Qua
F creatur dñi non ui ẽ eam femina cir
cumdabit uirũ. Hec dicit dñs exercituũ deus
isrl. Adhuc dicent ũbum istud in terra
iuda. et in urbib; eius cum conuerto
captiuitatem eorum. Iudicat ubi do
minus pulchritudo iustitie mons sce
tibi uir in eo. Habitatores eius et
simul agricole. et minabunt̃ gregel qz in
ebriauit animã lassam. et omnem ãiã
esurientem satiauit. Ideo ego dormiui
et somnus suauis factus est mihi. Ecce dies uenient dicit
dñs. et seminabo domũ isrl. et domũ iu
da. semine hominũ et semine iumẽtorũ
et uigilauit super eos ut euellerem
et destruerem. et dissiparem. et dispderem
et affligerem sic uigilabo super eos ut edi
ficem et plantem ait dñs. In diebus illis
non dicent ultra pres comederunt uuã
acerbam. et dentes filiorum obstupuerũt.
F Sed unusquisq; in iniquitate sua morietur.
Omnis homo qui comedet uuã acerbam.
obstupescent dentes eius. Ecce dies uenient
dicit dñs. et feriam domui isrl. et domui
iuda fedus nouum non secundum pactum
quod pepigi cum patribus eorum in die ap
prehendi manum eorum ut educerem eos
de terra egypti. pactum meum irritum fece
runt. et ego dominatus sum eorum dicit
dominus. Et hoc erit pactum quod feriam
cum domo isrl. post dies illos dicit
dominus. Dabo legem meam in medio;
eorum. et in corde eorum scribam eam. et
ero eis in deum. ipsi erunt mihi in
populum. nec docebunt ultra uir proxi
mum suum. nec uir fratrem suum dicens.
Cognoscite dominum. Omnes enim cognoscent
me a minimo eorum usq; ad maxi
mum eorum. dicit dñs. et propitiabor iniqui
tatibus eorum. et peccati eorum non ero
memor amplius. Hec dicit dñs. Qui
dat solem in lumine diei ordinem
lune. et stellas in lumine noctis qui
turbat mare. et sonant fluctus eius
dñs exercituum nomen mihi. Si defecerint le
ges iste coram me dicit dñs. nec semen
isrl desinet ut non sit gens coram me
cunctis diebus. Hec dicit dñs. Si mensu
rari potuerint celi desursum. et
perscrutari fundamenta terre deorsum. et
ego abiciam uniuersum semen isrl propter
omnia que fecerunt dicit dñs. Ecce dies
uenient dicit dñs. et edificabitur ciui
tas domino a turre hananeel usq; ad
portam anguli. Et exibit ultra norma
mensure in ogspectu eius super collem
gareb. circuibit gaath nomen
suum. et uniuersam
regionem mortis usq; ad torrentem ce
dron. usq; ad angulum portę equo
rum orientalis. sanctum dñi non euellentur. nec
destruentur ultra in perpetuum. XXXII

Verbum qd factum est ad hieremiam a
dño. in anno decimo sedechie regis iudę
qui erat annus octauus nabuchodonosor.
Tunc exercitus regis babilonis obsidebat
hierusalem. hieremias propheta erat clausus in
atrio carceris qui erat in domo regis iu
da. Clauserat enim eum sedechias rex iu
da dicens. Quare tu prophetas dicens. Hec
dicit dominus. Ecce ego dabo ciuitatem
istam in manu regis babilonis. et capiet
eam. et sedechias rex iuda non effugiet
de manu chaldeorum. sed tradendo tra
detur in manu regis babilonis. et loquetur os eius
cum ore ipsius. et oculi eius oculos eius
uidebunt. et in babilonem ducet sedechiam. et ibi erit donec uisitem eum. ait
dñs. Si autem dimicaueritis ad ꝰ hostes cal
deos. nichil prosperum habebitis. et dixit
hieremias. Sermo est uerbum dñi ad me di
cens. Ecce hanamel filius sellum pa
truus tuus uenit ad te dicens. Eme tibi
agrum meum qui est in anathoth. tibi enim
competit hereditas. et tu propinquior es ut
possideas. Et uenit ad me hanamel filius
patrui mei secundum [redacted] verbum dñi ad
me in atrium carceris. et dixit ad
me. Posside agrum meum qui est in
anathoth qui est in terra beniamin. quia tibi
competit hereditas. et tu propinquior es ut
possideas. Intellexi quia uerbum do
mini est. et emi agrum ab hanamel
filio patrui mei. qui est in anathoth.
et appendi ei argentum. decem. septem
siclos. et decem argenteos. scripsi in libro. et sig
naui. et adhibui testes. et appendi ar
gentum in statera. et accepi librum pos
sessionis signatum. et stipulationes.

de glero.

[illegible]-unta-[illegible]ligna fortissimi-[illegible]de dilexerunt
possessionis barue filio neri filii ma
asie-[illegible]orlie anancel prophetis mei-[illegible]
m orlie rechum qui scripta erant in
libro emptionis [illegible]orlie rubeorum om̃
qui sedebãt in atrio carceris-[illegible]pcepi
baruch coram eis dicens: [illegible] dicit dñs ex
ercituũ deus isrl' [illegible]sume libros istos
libru̇ emptionis hȳt signatũ-[illegible]libru̇
hunc qui apertus est-[illegible]pone illos in va
se fictili ut permanẽ possint dieb; [illegible]
multis. [illegible] dicit dñs exercituũ deus
isrl' Ad hunc possidebuntur domus-[illegible]
agri-[illegible]nee [illegible]tra ista. Et orauit ad
dñm postquã tradidi librũ possessio
nis baruch filio neri dicens: heu he
u heu dñe deus Ecce tu fecisti celũ
ñram [illegible]formidine tua magna-[illegible]
brachio tuo extento: nichil [illegible] difficile
te omne ũbum qui facis misericordiã [illegible]
milib; [illegible]reddis iniquitatem patrum
[illegible]sinum filiorum post eos fortissime
magne potens dñs exercituũ nomẽ
tibi magnum [illegible]consilio-[illegible]cogitatu
bus orlie super omnes
uias filiorum adã ut reddas unicui
q; secundum uias suas-[illegible]secundum fructũ adi
uentionum suarum. Tu posuisti signa
-[illegible]portenta in terra egypti usq; ad diem
hanc-[illegible]israel-[illegible]in hominib;-[illegible]
actus [illegible] nomen sicut est dies hec. [illegible]
duxisti populum tuum israel de terra egyp
ti in signis-[illegible]portentis-[illegible]in manu ro
busta-[illegible]in brachio extento-[illegible]in terore
magno-[illegible]dedisti eis terram hanc [illegible]
rasti; pmis; eos ut darent eis terram
hanc fluentem [illegible] lacte-[illegible]melle.
Et ingressi [illegible] sunt-[illegible]possiderẽt
eam-[illegible]ñ [illegible] obedierunt no
ci tuę-[illegible] in lege tua ñ ambu
lauerũt. Omnia quę mandasti eis ut
facerent non fecerũt-[illegible]euenerunt eis
omnia mala hec. Ecce munitiones
exstructe sunt ad urbẽ capiendã ut capi
atur-[illegible]urbs data est in manus chaldeo
rum-[illegible]in manu regis babylonis qui pug
nant ad urbem eam a facie gladii-[illegible]
fame-[illegible]pestilentie-[illegible]quecumq; lo
cutus es acciderũt ut tuę cernis.
Et tu dicis mihi domine deus-[illegible]eme agrũ
argẽto-[illegible]ad hȳte testes cum urbs da
tur in manu chaldeorum. Et factus est ũ
bum domini ad ieremiam dicens:
Ecce ego dominus omnem carnem ut
manus mirabilis meus-[illegible]
manus caldeorum-[illegible]in manu regis
babylonis-[illegible]capient eam-[illegible]et
caldi pugnãtes ad uersus urbem hãc
-[illegible]succendãt eam igni-[illegible]comburent
eam-[illegible]et domos in quarũ domibus sa
crificabant baal-[illegible]libabant dis alie
nis libamina ad irritandum me.
Quam-[illegible]filii isrl'-[illegible]filii iuda inquie
tantes malum in oculis meis ab
adolescentia sua filii isrl' qui usq; ad
hoc exacerbant me in ope manuũ su
arũ dicit dominus quia in furore-[illegible]in
indignatione mea fuit mihi ci
uitas hec-[illegible]a die qua edificauerunt eã
usq; ad diem istam quia auferam
eam de conspectu meo pp malitiam filio
rum isrl'-[illegible]filiorũ iuda quã fecerunt ad
irritandum me ipsi regesq; eorum principes eorũ-[illegible]sacer
dotes-[illegible]ppl'e eorum uiri iuda-[illegible]habi
tatores ierlm-[illegible]intrauerunt ad me f
ciem tuam et docem eos disci
plinam-[illegible]recipient ut non faciant mala
hec-[illegible]et nolluerunt audire
ut acciperent disciplinam. Et posu
erunt idola sua in domo mea in
nomine meo-[illegible]est non meum ut polluere
tur eam-[illegible]et edificauerunt excelsa
baal que sunt in valle filii ennon ut
succenderent filios suos-[illegible]filias suas mo
loch quod non mandaui eis nec ascendit
cor meum ut facerent abhominatio
nem hanc-[illegible]ut peccũ de duderent
iudam. Et nunc pp ista hec dicit dñs deus
isrl' ad ciuitatem hanc de qua uos dici
tis quia tradita est in manu regis baby
lonis-[illegible]gladio-[illegible]fame-[illegible]et pestilẽ. Ecce
ego cõgregabo eos super de uniuersis ter
ris ad quas eieci eos in furore meo-[illegible]in
ira mea-[illegible]et indignatione mea gñ
di-[illegible]reducam eos ad locum istum-[illegible]
habitare-[illegible]eos fiducialiter confidere-[illegible]
-[illegible]erũt mihi in populum-[illegible]ego ero eis in deũ.
Et dabo eis cor unum-[illegible]uiam unã
ut timeant me-[illegible]uniuersis diebus
uis sit eis-[illegible]et filiis eorum post eos bona
es pactum sempiternum-[illegible]non desinam

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Rel

as bñfacē-mmorem meum dico in
vob eorum ut nō recedant à me-sed
bor super eos cum bñ as feceo-plan
ta bo eos mea ista inuitate uñ vob
meo-i tota aīa mea-Quia h̄ dicit
dñs-dicit ad dom in pp̄m ulum oē
malum sic gñe sic adduxi sup
eos omne bonū q ego loq̄r ad eos-i
possidebunt agri in ista de qua
uos dicitis q deserta sit eo q nō remā
serit hō nec iumentum-data sit in ma
nus caldeoz-agri pecūa ementur-i
scribent in libro-et signabunt-et
testes ad hec bebitis-in ter
ra beniamin-et in circuitu ierlim-et in ciuitat
b; nda-et montis-et campestr
ibus-et in ciuitatib; que ad austrū
sunt-quia reducam captiuos eoz ait dñs-
:XXXIII:
Et factus est uba dñi ad ieremiam
secdo-cū adhuc clausus esset in atrio
carceris dicens-h̄ dicit dñs-Qui fecit
illud-et formauit illud-ut firmet
dominus nomen eius-Clama ad me
et exaudiam te-et annunciabo tibi gn̄
dia-et firma q̄ nescis-Quia h̄ dicit
dñs de ibus-ad domos urbis huius-ad
domos regis iude que destructe sunt
ad munitiones-ad gladium ueni
entium ut dimicent cum caldeis-et
ut impleant eas cadauerib; hominū quos
percussi in furore meo-et indignatione
mea ab scondens faciem meam a ci
uitate hac p omnē malitiam eoz
ecce ego obducam eis sanitatem-et cu
randos eos-et revelabo eis
abundantiam pacis-et ueritatis-et reuer
tam captiuitatem iude-et captiuitatem
israel-et edificabo eos sicut a
principio-et emundabo eos ab omni i
niquitate sua in qua peccauerunt in
mihi-et dimittam omnes iniquitates
eoz in quibus peccauerunt in me-et
inquinati sunt in eis-et erit mihi
in nomen-in gaudii
et laudem-et in exaltationem
apud gentes; ire que audient in
omnia bona q ego faciam eis-et
pauebunt-et turbabuntur in uni
uersis bonis-et in omni pace q̄ ego fa
ciam eis-h̄ dicit dñs-Adhuc
audietur in loco isto quē uos di
citis esse desertū eo q non sit homo nec

iumentum in ciuitatib; iude-et foris ciuitatē
quasi solitudo sunt ab homine-et ab; q;
is statore-et ab; pastore uacce gaudii-et
uox letitie uox sponsi-uox sponse
uox dicentium confitemini dño exer
cituū quia bonus est dñs-quia in eternū
misericordia eius-et confitentium uoces in dom
dñi-reducam enim conuersionem terre si
cut a principio dicit dñs-h̄ dicit dñs
exercituum-adhuc erit in loco isto deser
to ab; homine-et ab; iumento-et in
ciuitat ciuitatib; eius habitaculum pas
torum-cubantium greges in ciu
itatib; montis-et in ciuitatib; cam
pestris-et in ciuitatib; que ad austrū
sunt-et in terra beniamin-et circu-
in ierlim-et in ciuitatib; iude-adhuc tñ
transibunt greges ad manū numerantis
ait dñs-Ecce dies uenient dicit dñs-et
suscitabo uerbū bonū quod locutus sum
ad domū israel-et ad domū iude-in die
bus illis et tempore illo germinare fa
ciam dauid germen iustitie-et faciet
iudicium-et iustitiam in terra-in dieb;
illis saluabitur iuda-et israel habitabit
confidenter-et hoc est nomen quod uocabunt
eum dominus iustus noster-Quia h̄ di
cit dominus-non intercidet dauid uir
qui sedeat super thronum domus is
rael-et sacerdotib;-et leuitis non fiet
uir coram facie mea qui offerat ho
locaustomata-et incendat sacrificium
et occidat uictimas omnib; diebus-Et sermo
dñi factus est ad ieremiam dicens
h̄ dicit dominus-si irritum poteris fa
cere pactum meum cū die-et pactum meum noc
te ut non sit dies-et nox iuxta tempus
suum-etiam pactum meum irritum fieri potest cum dauid ser
uo meo ut non sit ex eo filius qui regnet in throno eius-et leuite sacerdotes
ministri mei-sicut enumerari non
possunt agmina celi-et metiri arenam
maris-sic multiplicabo semen dauid ser
ui mei-et leuitas ministros meos-Et
sermo est factus dñi ad ieremiam dicens-nū
quid non uidisti quid populus iste locutus
sit dicens-duas cognationes quas elegit dñs-abiecit
reuera-et irritum fecerunt populum meum
despexerunt eum ne quando sit ultra gens
coram eis-h̄ dicit dñs-si pactum
meum diei-et pactum noctis-si legem
celi-et terre non posui-etiam semen

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

iacob · id quod tuum est proicam ut
nō assumam de semine eius principē
pcl semini abrahā yſaac · iacob ·
reducam · n · q̄ ſionem eorum · mi
serebor eis ·

XXXIII

Verbum qđ factū est ad ieremiam
a domino q̄ nabuch rex babilonis
venit exercitus eius uniuersa que regna
re que erant sub potestate manus
eius · omnes pene bellabant ꝯ ie
rusalem · ꝯ omnes urbes eius dicēs
q̄ dicit dñs deus isrl · vade · loquere
ad sedechiam regem iuda · dices ad
eum q̄ dicit dñs · ecce ego tradam ci
uitatē hanc in manu regis babilonis
· succendet eam igni · ꝛ tu nō effugi
es de manu eius · q̄ comprehensione ca
pieris · in manū eius tradēris · oculi
tui oculū regis babilonis videbunt
· os eius cū ore tuo loquetur · ꝛ ba
bilonem ingrederis · at tu audi uerbū
dñi sedechia rex iuda · q̄ dicit dñs ad
te · nō morieris gladio · q̄ in pace
morieris · ꝛ sicut combustiones patrū
tuor priorū regū qui fuerunt ante te ·
sic comburent te · ue dñe plangent te
quia ego locutus sum dicit dñs ·
et locutus est ieremias propheta ad se
dechiam regem iuda uniuersa uerba
hec in hierusalem · et exercitus regis ba
bilonis pugnabat contra hierusalem · et contra
ciuitates iude que relinquebantur · lachis · et azeca · hec · n · super eas
de ciuitatibus iude munitissimas · uer
bum q̄ factū est ad ieremiam a dño postquam
pepigit rex sedechias fedus cum om
pl'o in hierusalem · vt dimitteret
unusquisque seruum suum · unusquisque
ancillam suam hebreum
· hebream liberos · ꝛ nequaq̄ dominarentur
eis · audierunt ergo omnes principes · ꝛ omnis pl's qui ierat pactū
ut dimitterent unusquisque seruum
suum · unusquisque ancillam suam
liberos · nolentes ꝰ dominarentur eis ·
audierunt igitur · ꝛ dimiserunt eos ·
ꝛ ꝙsus fuit de introitu · ꝛ retraxerunt
seruos · ancillas suas quos dimise
rant liberos · ꝛ subiugauerunt infamu
los · in famulos · et factum est uerbum
dñi ad ieremiam a domino dicens · q̄ dicit
dñs deus isrl · ego percussi fedus cū
patribus uestris in die qua eduxi eos de terra
egypti de domo seruitutis dicens · a
completis fuerunt · vii · anni dimittet
unusquisque fratrem suum hebreum · q̄
uenditus est · ꝛ seruierit tibi sex annis ·
dimittes eum a te liberum · nō
audierunt me neq̄ inclinauerunt aurem suam · q̄ fuit
quasi hodie · ꝛ egisti q̄ rectum est in oculis
meis ut prædicaretis unusquisque libertatem
fratri suo · unusquisque proximo suo · et pepigistis fedus
coram me in domo in qua inuocatum est nomen meum super
eam · et reuersi estis · ꝛ maculastis nomen
meum · et reduxistis unusquisque
seruum suum · et unusquisque
ancillam suam quos dimiserant ut essent
liberi · ꝛ sue potestatis · ꝛ subiugastis
eos ut sint uobis serui · et ancillæ
ea ꝛ dicit dñs · non audistis
me ut prædicaretis libertatem unus
quisque fratri suo · et unusquisque proximo
suo · ecce ego prædico uobis libertā
tem ait dominus · ad gladium · ꝛ
ad famem · ꝛ ad pestem · et dabo uos
in commotionem omnibus regnis
terre · et dabo uiros qui præterierunt
fedus meum · non implentes uerba
fœderis mei quæ · assensi sunt
in conspectu meo · et uitulum quem
scinderunt in duas partes · et transierunt
per divisiones eius principes iu
da · ꝛ principes hierusalem · eunuchi · ꝛ sa
cerdotes · omnis pl's terre qui transierunt
per divisiones vituli · dabo eos in
manum inimicorum suorum · ꝛ in
manum quærentium animas eorum · ꝛ
erunt morticina eorum escam uolu
cribus cœli · ꝛ bestiis terre · sedechiam
regem iuda · ꝛ principes eius · dabo
in manum inimicorum suorum · ꝛ in
manum quærentium animas eorum · ꝛ in
manum exercitus regis babilonis
qui recesserunt a uobis · ecce ego
præcipio dicit dñs · reducam eos in
ciuitatem istam · ꝛ pugnabunt ad
uersus eam · ꝛ capient eam · ꝛ succen
dent igni · ꝛ ciuitates iudæ
dabo in solitudinem eo q̄ non sit
habitator ·

XXXIV

Verbum q̄ factū est ad ieremiā
a dño in diebus ioachim filii

39

rechabitr

olie regi iuda dicens. Vade ad domū
rechabitar. loquere illis. introduc
eos in domū dñi in unam exedrā
et da illis vinū bibere. Assumpsi
rechoniam filium rechie
filii ab lamme. filios eius. omnes filios
eius. omnemq; domum rechabi
tar. introduxi eos in domū dñi
in gazophilacium filiorum hanan
filii ihezedelie hominis dei. qui erat iuxta
gazophilacium principum. super vestibulum
maasie filii sellum custodis ostiorum. Et
ingressus filios domus rechabitar
dixi ad eos. Libite vinū. Et bibe
runt. Dixitq; eis ihonadab
filius rechab patr nr̄ precepit nobis di
cens. Non bibetis vinum vos
et filii vr̄i usq; in sempiternum. domum
nō edificabitis. semen non seretis
vineā non plantabitis. nec habebitis
sed in tabernaculis habitabitis cunc
tis diebus. vt vivatis multis diebus super
faciem terre in qua vos peregrina
mini. Obedivimus igr̄ voci ihonadab
filii rechab patris nr̄i in omnib; que precepit
nobis vt non bibamus vinum omnibus
diebus nr̄is. nos. vxores nr̄e. filii nr̄i
et filie nr̄e. nec edificaremus do
mos ad habitandum. vineam. agros
semenve non habuimus. sed in tabernaculis
habitavimus. obedientes et facientes omnia
que precepit nobis ihonadab pater nr̄. Cumq;
ascendisset nabuchodonosor rex babylonis ad
terram nr̄am diximus. Venite. fugiamus
in ierusalem a facie exercitus caldeorum. a facie exercitus syrie. manemus
in ierusalem. Factum est autem verbum dñi ad
ieremiam dicens. Hec dicit dñs exercituum
deus israel. Vade. et dic viris iuda. et habi
tatoribus ierusalem. Numquid non accipietis
disciplinam ut obediatis verbis meis dicit dñs. Suscitatum est verbum ihonadab
filii rechab. quod precepit filiis suis. ut non bibant vinum. et non bibunt usq; ad diem hanc. quia obedierunt
precepto patris sui. Ego autem locutus
sum ad vos de nocte surgens et lo
quens. et non obedistis mihi. Misi ad vos
omnes servos meos prophetas. surgens diluculo mittensq; dicens. Convertimini
unusquisq; a via sua pessima. et
malum studia vestra. et habitate
super terram quam dedi vobis et patribus vestris. et non inclinastis aurem vestram. nec audistis me. Filii autem ionadab
filii rechab preceptum patris sui quod precepit
eis. ipsi autem populus non obedivit mihi. Propterea
hec dicit dominus deus exercituum deus israel.
Ecce ego adducam super eos omne malum quod locutus
sum contra eos. eo quod locutus sum ad illos. et
audierunt. vocavi illos. non responderunt
mihi. Domui autem rechabitar dixit ie
remias. Hec dicit dñs exercituum deus israel.
eo quod obedistis precepto ionadab patris
vestri. et custodistis omnia mandata eius
et fecistis universa que precepit vobis. propterea hec
dicit dñs exercituum deus israel. Non deficiet
vir de stirpe ionadab filii rechab stans
in conspectu meo cunctis diebus.

CAP. XXXVI.

Factum est autem in anno quarto ioachim filii
iosie regis iude. factum est verbum hoc ad
ieremiam dicens. Tolle volumen libri. et
scribes in eo omnia verba que locutus sum
tibi ad israel et ad iudam et ad omnes
gentes a die qua locutus sum ad te
ex diebus iosie usq; ad diem hanc. si forte
audiens audiente domo iuda universa ma
la que ego cogito facere eis. revertatur
unusquisq; a via sua pessima. et propitiabor
ero iniquitatibus eorum et peccatis eorum. vocavit
ergo ieremias baruch filium neriе
et scripsit baruch ex ore ieremie omnes
sermones dñi quos locutus est ad eum
in volumine libri. Et precepit ieremias
baruch dicens. Ego clausus sum non
valeo ingredi domum dñi. ingrediere er
go tu. lege de volumine in quo scripsisti
ex ore meo verba dñi audientibus
populo in domo dñi in die ieiunii. sed et
audientibus universis de
civitatibus; forsitan cadat oratio coram dño. et
revertatur unusquisq; a via sua pessi
ma. quia magnus furor est. et indig
natio quam locutus est dñs ad versus
populum hunc. Et fecit baruch filius neriе baruch
omnia que precepit ei ieremias. propha
legens ex voluminе sermones dñi
in domo dñi. Factum est autem anno quarto

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ioachim filiu iosie regis iuda in mense
nono ꝓdicauit ieremias coram populo
dñi omnia ꝓpheta quem locutus fuerat
ad eum ꝓphetare in mense nono ieiunium
coram populo in domo dñi in gaza filio
gamarie filii saphan scribe in vestibulo superiore in introitu
porte nove domus dñi audiente omni
populo et cum legeret baruch de libro
sermones ieremie in domo dñi in gaza filio
gamarie filii saphan scribe in vestibulo superiore in introitu porte
nove domus dñi audiente omni populo
michaeas filius gamarie filii saphan omnes sermones
dñi ex libro descendit in domum regis
ad gazophylacium scribe et ecce ibi
omnes principes sedebant helisama scriba
et dalaias filius semeie et elnathan
filius achobor et gamarias filius saphan
et sedechias filius ananie et omnes
principes et nuntiauit eis michaeas omnia
verba que audierat cum legeret baruch
librum in auribus populi dixerunt ergo
omnes principes ad baruch iudi filium
nathanie filii semeie filii chusi dicentes
volumen ex quo legisti audiente populo
sume in manu tua et veni tulit ergo
baruch filius nerie volumen in manibus
suis et venerunt ad eos et dixerunt ad eum
sede et lege hec in auribus nostris et legit
baruch in auribus eorum omnia verba
audissent omnia alba ob timuerunt uniuersi
ad primum horum et dixerunt ad
baruch nuntiare debemus regi omnes
sermones istos in auribus eius et dicent
ei baruch ex ore suo loquebatur mihi
et ego scribebam in voluminem atramento et
dixerunt omnes principes ad baruch
vade absconde te tu et ieremias nemo
sciat ubi sitis et ingressi sunt ad regem
in atrium porro volumen commendauerunt
in gazophylacium elisame scribe
et intrauerunt audiente rege omnes sermones
et ait rex iudi ut sumat
volumen et tu tolles illud de gazophylacio elisame scribe et legat audiente
regem et omnibus principibus qui stabant circa regem et ex duce sedebat
in domo hiemali in mense nono
et positus erat ignis coram eo plena
prunis furni; legit iudi vel pagellas vel tres
scidit illud scalpello scribe
et proiecit in ignem qui erat super ar-
ulam donec consumeretur volumen de-
lectum est in ignem qui erat super ar-
igni qui erat in area et non timue-
runt nec scidерunt vestimenta sua ego
omnes simul qui audierunt ser-
mones istos uniuersi et
nathan et dalaias et gamarias et dixe-
runt regi ne combureres librum
nec audiuit eos et præcepit regi hyerem
iel filio amamech et saraie filio ezriel
et sereme filio abdehel ut comprehen-
derent baruch scribam et ieremiam
prophetam et abscondit eos dñs et ser-
uierunt dñi ad ieremiam prophetam
postquam combusserat rex volumen et ser-
mones quos scripserat baruch ex ore
ieremie dicens sume alium volu-
men et scribe in eo omnes pri-
mos qui erant in primo volumine
quod combussit ioachim rex iudi et ad
ioachim regem iudi dices et dicit
dominus tu combusisti volu-
men istud dicens quare scripsisti in eo ad
nuntians super eum ecce ex illa hora
numerum propter hoc dicit dñs
deus et ioachim regi iuda non erit
ex eo qui sedeat super solium dauid et cada-
uer eius proiectum abscondetur die
ad gelu nocte et sitibundo et eri-
tis semen eius et seruos eius in
iniquitates eorum et super eos
et super habitatores ierusalem et super vi-
ros iudi omne malum quod locutus
sum ad eos et non audierunt et ieremias
assumpsit alium volumen et dedit
illud scribe baruch filio nerie scribe et scripsit in eo ex ore
ieremie omnes sermones libri quos
combusserat rex iudi ioachim igni
et insuper additi sermones
multo plures quam fuerant

Et regnauit rex sedechias filius iosie pro iechonia filio ioachim quem
constituit rege nabuchodonosor rex babylonis in terra iuda non obediuit rex
sedechias eius ipse autem et non audierunt populus terre verba dñi quod
locutus est in manu ieremie prophete.
Et misit rex sedechias iorsal fi

lui solemne · ⁊ ophoniam filium maa
sie caldeum ad ieremiam ꝓphām dicens.
Ora pro nob̄ dñm dm̄m ihēm ieremiam de
uēbe ambulabat in medio ꝑpli · n · mi
serant eum · in custodiam carceris · ⁊ gi
ra reūnit phonul egressus est de egypto
⁊ audierunt caldei qui obsidebant ier
lim hunc sermonē · ⁊ recesserūt
ab ierlim · Et sm̄o est ad ieremiam ꝓphām dicens · dicat dñs
de israel · sic dicetis regi iuda qui misit
uos ad interrogandum me · Exercitus phonul egressus est uob̄ in auxi
lium reuertetur · in terram suam in egy
ptum · et redient caldei · ⁊ pugnabūt · et ce
pient eam · ⁊ capient eam · ⁊ incē
dēt igni · ⁊ dicit dns · Nolite decipe
re animas uestras dicentes · Euntes abibunt
a nobis caldei · quia non abibūt · ⁊
etiam si percusseritis omnem exercitum
caldeorum qui pugnant ad uos · et relicti
fuerint · et exsurgat unusquisque de tento
rio suo · et succendent · ciuitatem hanc igni · Igitur cum
ascendisset caldeos · exercitus ierlim ꝑ exercitum
phonul egressus est ieremias de terra
beniamin ut uadens inde diuideret ibi
uidere ibi possessionem in medio
ciuis · Cumq; pueniss ad portam b
niamin · erat ibi custos ꝑtis · ⁊ ap
ellabat nōe yrias filius selemie filii
hananie · et arripuit ieremiam ꝓphetam dicens · ad chaldeos pro fugis
⁊ uadit ieremias · Falsum est · Non fu
gio ad caldeos · non audiuit eum · sed
comprehendit yrias ieremiam · ⁊ ad du
xit eum ad principes · Et irati sunt
nimis principes · ieremiam et percus
serunt eum · et miserunt in carcerem qui erat
in domo ionathe scribe · ꝙ · ꝑ ipsum
erat in carcerem · Cumq; ingressus est
ieremias in domum lacus · et in cellas
tum · et sedit ibi ieremias diebus multis · Misit autem rex sedechias · et tulit
eum · et interrogauit eum in domo sua
abscondite · et dixit · Numquid ne est ser
mo a dño · Et dixit ieremias · Et tra
dita es in manu regis babylonis tra
dēs · Et dixit ieremias ad regem se
dechiam · Quid peccaui tibi · et seruis
tuis · et ꝓpli tuo qm̄ misisti me in domū
carceris · Ubi sunt ꝓphe uri qui ꝓphe
tabant uobis · dicentes · Non uenit rex babylonis · ⁊ non
super terram hanc · Nunc g̃ audi ob
secro dñe mi rex · et cadat deprecatio mea
in conspectu tuo · ne me remittas in
domum ionathe scribe · ne moriar ibi ·
Cepit ergo rex sedechias ut traderet
ieremiam · et custodiam carceris · ut
daretur ei torta panis · per singulos dies
donec consumerentur omnes panes de ciuitate · Et mansit ieremias
in uestibulo carceris · XXXVIII

Audiuit autem saphatias filius mathā
⁊ gedelias filius phassur · ⁊ iochal
filius selemie · ⁊ phassur filius mel
chie · sermones quos ieremias loque
batur ad omnem ꝓplm dicens · hec
dicit dns · Qui manserit in ciuitate
hac · morietur gladio · fame · et pe
ste · Qui autem perfugerit ad caldeos · ui
uet · erit animę eius in solatium · uiuet · hec
dicit dominus · Tradendo tradetur ci
uitas hec in manu exercitus regis babi
lonis · et capient eam · Et dixerunt principes regi · Rogamus ut occidatur
iste · de industria · n · dissoluit manus uiros · belligerantes qui remanserunt
in ciuitate hac · manus uniuersi ꝓpli
loquens ad eos uniuersa uba hec · Si
quidem homo iste non quit pacem
ꝓpli huius · sed malum · Et dixit rex se
dechias · Ecce ipse in manibus uris est ·
nec · n · fas est regem uobis quicquam
negare · Tulerunt ergo ieremiam
⁊ proiecerunt eum in lacum melchie
filii amalech qui erat in uestibu
lo carceris · et demiserunt ieremiam in funibus · in lacum in quo non
erat aqua · sed lutum · Et descendit ieremias in lutum · Audiuit autem ab
demelech ethiops unus eunuchus qui
erant in domo regis quod misissent
ieremiam in lacum · porro · R · ex se
debat in porta beniamin · Et egressus
est ab demelech de domo regis · et lo
cutus est ad regem dicens · Domine mi
rex male fecerunt uiri isti · omnia
quecumq; ꝓpterauerunt et ieremiam
ꝓphām · mittentes eum in lacum ut
moriatur ibi fame · Non sunt u-

p (lacus.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

panelutra in auricular cepit mat-
rex abdemelech ethiopi dicens quare
retum hunc xxx uiros tecum hinc
pham de lacu antq̃ moriatur a fame
ni ergo abdemelech secum uenit in
gressus est domum regis tuscenat sub
cellario tulit in ueteres pannos ue-
riqua uestimenta que computruerant
ubi misit ea ad ieremiam in lacu
p funiculos demisit abdemelech
ethiopi ad ieremiam hoc ueteres
pannos hec sarcina plumbi sub
cubito manui tue sic fecit ieremias
it ergo ieremias sic extraxerunt
ieremiam funibus reduxerunt eum
de lacu manseruit ieremias in uestibu
lo carceris tunc misit rex sedechias
mittit ad se ieremiam pphetam ad
ostium tertii qui erat in domo dñi et
dixit rex ad ieremiam interrogabo eg
o te sermonem ne abscondas a me
aliquid dixit autem ieremias ad se
dechiam si annunciauero tibi nu
quid non interficies me et si consilium
dedero tibi non me audies iurauit ergo
o sedechias rex ieremie clam dicens
uiuit dñs qui fecit nobis animam hanc
si occidero te si tradidero te in manus
uiros istos qui querunt animam tuam et
dixit ieremias ad sedechiam hec dicit
dñs exercituum deus israhel si egressus exceris
ad principes regis babilonis uiuet
anima tua et ciuitas hec non incendetur
igni si tu egredieris ad principes regis babi
lonis tradetur ciuitas hec in manus
chaldeorum et incendent eam igni et
tu non effugies de manu eorum et dixit
rex sedechias ad ieremiam uereor
cum pre iudeis qui transfugit ad caldeos
ne forte tradar in manus eorum illudant
mihi respondens autem ieremias
dixit non tradent audi quelo
uocem meam qui tibi loquor ad
te et bene tibi erit et uiuet anima tua
si nolueris egredi iste est sermo qui
ostendit mihi dñs ecce omnes mulieres
que remanserunt in domo regis iude
educentur ad principes regis babilo
nis et ipse dicent tibi seduxerunt te et p
ualuerunt aduersum te uiri pacifici
tui desixerunt pedes tuos in luto
to pedes tuos et recesserunt a te
uxores tue et filii tui educentur ad
caldeos et effugies manus eorum
manu regis babilonis tuus quo
tem tunc combureris igni dixit
ergo sedechias ad ieremiam nullus
sciat uba hec et non morieris si audi
erint principes quia locutus sum
tecum uenerint ad te et dixerint tibi
indica nobis quid locutus es cum re
ge ne celes nos et non interficiemus
et quid locutus est tecum rex
ad eos si tradam ego preces meas coram
rege ne me reduci iubeat in do
mum ionathan ubi moriar ibi
uerunt ergo omnes principes ad iere
miam et interrogauerunt eum iux
ta cuncta que precepat ei rex et cessauit ab eo nichil
enim auditum fuerat a rege ieremias in uestibulo carceris usq;
ad diem quo capta est ierusalem et
factum est ut caperent ierusalem
Anno nono sedechie regis iude
mense decimo uenit nabuchodo
rex babilonis omnis exercitus eius
ad ierusalem et obsidebant eam anno
autem undecimo anno sedechie mense
quarto quinta die mensis facta
est fames ualida non erat panis
omnes regis babilonis et sederunt
uperta media porta regis et fugerunt
magar nabusarathan rabsaces
uergal rabmag et omnes re
liqui principes regis babilonis et
quidam ex eis sedechias rex iude et
omnes uiri bellatores fugerunt regis
fuit nocte deambulare per uiam ortj re
gis per portam que erat inter duos
muros regis et uadunt ad uiam de
serti persecutus est autem exercitus cha
ldeorum sedechiam in campo iericho et
comprehenderunt sedechiam in campo iericho et
comprehenderunt et captum adduxerunt
ad nabuchodonosor regem babilonis in
reblatha que est in terra emath et
locutus est ad eum iudicia loqui
dit rex babilonis hamoth sedechie
in reblatha in oculis eius et omnes
nobiles iude occidit rex babilonis.

occios q;

octoc quoq; sedechie cruit uulneri
eum in compedib; ut duceretur uin
babilonem. Sed quoq; regis domum
uulgi succenderunt caldi igne. muros
ierlm subuerterunt. reliquias ppli
que remanserat in urbe. profugas
gal qui fugerant ad eum. plebem
de uulgi qui remanserant captiuit na
buzardan magr militum in babi
lonem. de plebe pauperum qui nich
penitus habebant dimisit magr militum
nabuzardan in terra iuda. deditq; eisdem
uineas. agros in die illa. Preceperat aut
nabuchodonosor rex babilonis de ieremia na
buzardan magro militum dicens. Tolle
eum. et pone super eum oculum tuum
nichilq; ei mali facere. sed quecunq; petierit ei
fac sic fecit igr nabuzardan princeps
militum. et icleban. et rabsaces. et nere
gel. et sarasar. et reliqui magi. regis babilonis
misit. et tulerunt ieremiam de uestibulo carceris.
et tradiderunt eum godolie filio ahicam
filii saphan. ut reduceret domum. et habi
taret in populo. Ad ieremiam aut factus
est sermo dni cum clauderet adhuc in
atrio carceris dicens. Vade et loquere
ebedmelech ethiopi dicens. Hec dicit dns exercituum
deus israel. Ecce ego adducam sup
ciuitatem hanc mala. et non in bonum. et erunt
in conspectu tuo in die illa. Et
saluabo te in die illa ait dns. nec tra
dis in manus uiroz quoz tu formi
das. Eruendo liberabo te. et gladio non
cades. et erit tibi anima tua in salutem
quia confidisti in me ait dns. Sermo
qui factus est ad ieremiam a dno
postquam dimisit eum nabuzardan ma
gr militum de rama. cum tulisset eum
uinctum cathenis in medio omnium
qui migrabant de ierlm et de iuda. et
ducebantur in babilonem. Tollens gr
princeps militum ieremiam dixit ad
eum. Dns deus tuus locutus est ma
lum hui loci. et adduxit. et fecit dns sicut locutus est. Quia pec
castis dno. nec audistis uocem eius. et
factum est uobis sermo hic. Nunc ergo
ecce solui te hodie de cathenis que
sunt in manibus tuis. Si placet tibi
ut uenias mecum in babilonem.
uenito. et ponam oculos meos super te. Si
displicet tibi uenire mecum. Vade
ecce omnis terra in con
spectu tuo est. Quod elegit et quo placi
tum est tibi ut uadas illuc perge. Ieremiam
noli uenire. Et ecce apud godoliam
filium ahicam filii saphan et ionathan
rex babilonis constituit. unde habita
cum eo in medio populi qui
remanserat in terra. Et
ecce quo
cumq; ei magr militum uisum est
ita dirigitur eum. Venit aut ieremias
ad godoliam filium ahicam in mas
phat. et habitauit cum eo in medio populi qui
relictus fuerat in terra. Cumq; audissent omnes principes
exercituum qui dispersi fuerant per regi
ones ipsi et uiri eorum quia preposuisset rex
babilonis godoliam filium ahicam
super eos. et commendasset ei uiros et mulie
res et parulos et de pauperib; terre qui non
fuerant translati in babilonem uene
runt ad godoliam in maspha. ismahel
filius nathanie et iohanna filius
chare et jonathan et saraias filii tha
nechumeth et filii ophi qui erant de netopha
thi et iezonias filius maachathi ipsi et uiri
eorum. Iurauit eis godolias filius ahi
cham filii saphan et eorum; eorq; dicens.
Nolite timere seruire chaldeis habitate in
terra. et seruite regi babilonis. et bene erit
bis. Ecce ego habito in maspha ut respon
deam pro chaldeis qui uenerint
ad nos. Vos aut colligite uindemiam
et messem et oleum et ponite in uasis tuis
et manete in ciuitatibus uestris quas tenetis.
Sed et omnes iudei qui erant in moab et in
filiis; et in ammon. et in idumea et in uniu
sis regionib; audierunt quod dedisset rex baby
lonis reliquias in iudea et quod preposuisset
super eos godoliam filium ahicham filii
saphan. reuersi sunt omnes iudei
de uniuersis locis ad quae profugerant
uenerunt ad terram iudee ad godoliam
in maspha. et collegerunt uinum et messem
multam nimis. Iohanna autem filius
chare et omnes principes exercitus qui
dispersi fuerant in regionib; uene
runt ad godoliam in maspha. dixe
runt ei. Num quod balyalis rex filioz a
mon misit hismahel filium nathani
e. ut percutiat animam tuam. non credidit eis
godolias filius ahicham. Iohanna autem
filius chare dixit ad godoliam secre

sium in malphat loquentes ipsum
hismahel filium nathanie predicere ani-
mam ejus nec credidit eis godolias filius a-
chaam. Johanna autem filius
nullo scire ne
interficiat animam tuam. Dissipentur ergo
omnes qui congregati sunt ad te. Ipse per-
bunt reliquie Juda. Dixit autem godolias filius
achaam ad johannam filium caree
Nolo facere rem hoc falsum. Non loqueris de hismahel.

Factum est autem in mense septimo. venit hisma-
el filius nathanie filii elisama de se-
mine regali. optimates regis. et decem viri
cum eo ad godoliam filium achaam
in malphat. et comederunt ibi panes si-
mul in malphat. Surrexerunt autem his-
mahel filius nathanie. et decem viri qui
cum eo erant. et percusserunt godoliam
filium achaam filii saphan gladio. et in-
terfecerunt eum quem prefecerat rex ba-
bilonis super omnes. quoque judeos qui erant
cum godolia in malphath. et chaldeos qui
reperti sunt ibi. viros bellatores. per-
cussit hismael secundo autem die. postquam occi-
derat godoliam nullo sciente. venerunt vi-
ri de sichem. et de silo. et de samaria octo
ginta viri rasa barba. et scissis vestibus. et
incisionibus. munera. et thus. habebant in
manu. ut offerrent in domo domini. Egressus
est ergo hismael filius nathanie. obvius
eorum de malphat. incedens
plorans. Cumque fuisset occurrisset eis. dixit
ad eos. Venite ad godoliam filium
achaam. Qui cum venissent ad medi-
um civitatis interfecit eos hismahel fi-
lius nathanie cum suis. Decem autem viri
reperti sunt inter eos. Qui dixerunt hisma-
el. Noli occidere nos est enim nobis thesauri
magna frumenti. hordei. olei. et mellis.
Quievit ergo. nec interfecit eos cum fratri-
bus suis. Cisterna autem in qua projecit hisma-
el omnia cadavera virorum quos percussit pro
godolia ipse est quem fecit asa rex
propter baasa regem israel. Quam replevit his-
mael filius nathanie occisis. Captivos
autem duxit hismael omnes reliquias populi qui
erant in malphat filias regis. universum
populum qui remanserant in
malphat quos commendaverat na
buzardan princeps militie godolie
filio achaam. Cepit eos hismael fi-
lius nathanie. et abiit ut transiret ad
filios ammon. Audivit autem johanna
filius chare. omnes principes bella-
torum qui erant cum eo omne ma-
lum quod fecerat hismael filius nathana
nie. assumptis omnibus viris pro secti
sunt ut bellarent ad versus hismaelem
filium nathanie. invenerunt eum ad
aquas multas que sunt in gabaon. Cum
autem vidisset omnis populus qui erat cum his-
mael johannam filium caree. universi
sunt principes bellatorum qui erant cum
eo. et erant letantes. et reversus est omnis populus
quem ceperat hismael in malphat. re-
versusque hismael et octo viri. abiit ad joh
annam filium caree. Hismael autem fi-
lius nathanie fugit cum octo viris a fa-
cie johanna. et abiit ad filios ammon.
Tulit autem johanna filius caree. omnes
principes bellatores. qui erant cum eo
universos reliquias. quas liberavit. postquam
percussit godoliam
filium achaam. viros. et
mulieres. parvulos. et eunuchos. quos re-
duxit de gabaon. et abierunt. et habitave-
runt per egruinamen. quod est in
hostio bethlehem. ut pergerent. et intrarent
egyptum a facie chaldeorum. timebant
autem eos. quia percusserant hismael fi-
lius nathanie godoliam filium achaam
quem posuerat rex babilonis in terra. Et
accesserunt omnes principes bellatorum. johanna filius
chare. et osaias filius osee. et reliq
quum vulgus a parvo usque ad magnum
accesserunt. ad jeremiam prophetam. et dixe-
runt ei. Oret pro nobis oratio nostra coram
vobis ad dominum deum tuum. pro omnibus reli-
quiis istis. quia derelicti sumus pauci de pleri
bus sicut oculi tui nos intuentur. ut
nunciet nobis dominus deus tuus viam
per quam pergamus. et verbum quod faciamus.
Respondit autem ad eos jeremias propheta audi
vi. ecce ego oro ad dominum deum vestrum se-
cundum verba vestra. omne verbum quodcumque
respondit michi dominus indicabo vobis
non celabo vos quicquam. Et illi dixe-
runt ad jeremiam. sit dominus testis veritatis. et fidei. inter nos
si non omne
verbum in quo miserit te dominus ad
nos. sic faciemus. sive bonum sive

malum noti dñm dñi nr̄i ad ꝙ̄ mittunt
re obedientiam ut by ſūlit nobis cum audi
erimus nostrum dñm dñi nr̄i & cum
plen erit vii dies ſcīs est ſūbum dñi ad
ieremiam dicens nocauerit; iohannam
filium caree omnes principes tellaroꝝ
qui erant cum eo uniūſum ꝑplm a
minimo usq; ad maximum dixerat ad
eos ecce dicit dñs deus isrl ad quem misi
ſtis me ut proſternerem ꝑces uras in cō
ſpectu eius si qui eleemosynas manderetis i
tra hac edicit dñs nos non destruam
plantabo eos non delebo non plantā
ſcīs euellam iam n placauit sum sup
malo qd fecit nobis dicit nūc ascende re
gis babylonis quem uos pauidi formida
tis dicit nūc eum dicit dñs ego uobiscū sū
ego ut saluos uos faciam ut eruam de ma
nu eius dabo uob misericordias & miſe
rebor uri & reſtituere uos faciam i tra ua
ſtra hac audite dicit uos nō ihsrahēl sinite
ſtra audiendi uocem dñi dñi nr̄i
dicentis ſequa quā & ad iam egipti
pgemus ubi non videbimus bellum &
clangorem tube non audiemus & famē
nō ſuſtinebimus & ibi habitabimus ꝑ
ſi nūc audite ſūbum dñi reliquie iuda
dicit dñs exercituū deus isrl si ponendo
facies nras ut ingrediamini egip
tum & intretis habitare ibi gladius
quē uos formidatis ibi comprehendet uos
fra egipti & fames pro qua estis ſollici
ti adherebit uobis in egipto & ibi mo
rieminī omnes uiri qui posuerint
faciem suam ut ingrediantur egiptum
habitent ibi morte morientur gladio fame
& pestilentia nullus erit ex eis remanebit nec effu
giet a facie mali quod ego adducam super
eos ait dñs & dicat dñs exercituum deus isrl
ecce furor meus & indignatio mea
ſuper habitatores terre huius accendetur
indignatio mea ſuper uos cum ingressi fue
ritis egiptum & eritis in uituperium
in stuporem in maledictum & in obpro
brium nec ultra uidebitis locum
istum & dum dñs super uos reliquie iu
da si ponendo ponere egiptum & scietis
ſcīs quod ego testificatus ſum uobis hodie
& deceptis animabus uestris uos enim
misistis me ad dñm deum nr̄m dicentes ora p
nobis ad dñm deum nr̄m & iuxta omnia quā
q; dixerit dñs sic annunciabo

ſ̄ ſcīs mihi annuntiauit uobis hodie
nec audistis uocem dñi dei nr̄i super uni
uersis propter quibus misit me ad uos nunc ergo
scientes scietis quia gladio & fame & pestē
morietis in loco ad quem uoluistis intra
re ut habitetis ibi.

XLIII

Factum est autem cum cōplesset ieremias
loquens ad ꝓplm uniūſos sermones dñi
dei eoꝝ p quos miserat eum dñs deus eoꝝ
ad illos omnia uerba hec dixit azarias filius
osee & iohanna filius caree & omnes ui
ri superbi dicentes ad ieremiam falsa tu
dicis non misit te dñs
deus nr̄ dicens ne ingrediamini egiptū
ut habitetis ibi baruch filius neriē in
citat te ad tradat nos in
manus caldeoꝝ ut interficiant nos & tran
ſferant in babylonem & non audi
uit iohānā filius chareē omnes pri
cipes bellatorum uniūſus ꝓplis populū
dñi ut manerent in tra iuda & tollens
iohanna filius caree uniūſa prin ꝓ
bellatorum uniūſos reliquias iudei q
reuſi fuerant de cunctis gentibus ad quas
fuerant ab dispersi ut habitarent in tra
iuda uiros & mulieres & parulos filias
regis & omnem animam quā reliquerat
nabuzardan princeps militie cum
godolia filio achaam filii saphan & ie
miam & baruch filiū
neriē & ingressi sunt in tram egipti qz
non obedierūt uocī dñi & uenerunt usq;
ad taphnis & factus est sermo dñi ad ieremiā
ad dicēs
dicens sume tibi lateres grandes & abscon
de eos in caminata que est
sub muro lateritio in porta domus
pharaonis in conſpectu uiroꝝ iudeoꝝ & dices
eis ad eos hec dicit dñs exercituum deus isrl
ecce ego mittam & assumam ſabuchodonosor
regem babylonis seruū meum & ponā
tronum eius super lapides istos quos
abscondi & extendet solium suū super eos
& ueniens percutiet terram egipti quos in
morte in morte & quos in captiuitatem in captiuitatem
& quos in gladio in gladium & succē
det ignem in delubris deorum egipti
& comburet ea & captiuos ducet illos
& amictietur terra egipti sicut amictitur
pastor pallio suo & egredietur inde in
pace & confer stantia domus solis quę sūt
in terra egipti & delubra deoꝝ egipti cō
burent igni. XLIII. etiam
ſcīs verbum qd locutus

est ad ieremiam · ad omnes uideos qui
habitabant in ęgypto iudeos in mag
dalo · in taphnis · in memphi · in ter
ra phatures · dicens · hec dicit dñs exercituũ de
us israhel · vos uidistis omne malum istud q̃d
adduxi super ierlm · super omnes ur
bes iudee · ecce sũt deserte hodie · non e
st habitator p̃p malitiam q̃m fecerũt
ut me ad iracundiam prouocarent
ut irent · ut sacrificarent · ut colerent deos
alienos quos nescebant · illi · uos
· ipsi & patres uestri · ego autem ad uos omnes seruos
meos prophetas de nocte consurgens mittens
ait · dicens · nolite facere uerbum abho
minationis hanc quam odi · non audie
runt nec inclinauerunt aurem suam
ut conuerterentur a malis suis · ne sacri
ficarent diis alienis · ira igitur mea · furor meus · et succensa est
ciuitatibus iude · et plateis ierlm · et
uersi sunt in solitudinem · et in desertũ
sicut & dies hanc · unde ait dñs deus exer
cituũ deus israhel · Quare nos malum hoc
grande tu facitis contra animas uestras ut intereat ex uobis
uir · mulier · parvulus · lactans de
medio iude · nec relinquatur uobis quic
quam reliquiũ prouocantes me in operibus ma
nuum uestrarum sacrificando diis alienis
in terra egypti ingressi estis ut habita
retis ibi · ut dispereamini · et sitis in maledictio
nem · et in obprobrium cunctis gentibus ter
re · numquid oblitus estis malitie patrum
uestrorum · et malitie regum iude · et malitie
uxorum eius · et malitie uestre · et malitie uxo
rum uestrarum · que fecerunt in terra iude · et in re
gionibus ierlm · non sunt mundati usq
ad diem hanc · nec timuerunt · nec in
ambulauerunt in lege dñi · et in preceptis
meis que dedi coram uobis · et coram pa
tribus uestris · hec dicit dñs exercituũ deus
israhel · ecce ego ponam faciem meam
in uobis in malum · et disperdam om
nem iudam · et assumam reliquias iude · et
ponent facies suas ut ingrederentur
in terram egypti · habitarent ibi · et con
sumentur omnes in terra egypti ca
dent in gladio · et fame consumẽ
tur a minimo usq; ad maximum ·
in gladio · et fame morientur · et erit
in iusiurandum · in miraculum · et
in maledictionem · et in obprobrium ·
et habitatores terre egypti · sicut
visitaui ierlm in gladio · et fame · et
in peste · et non erit qui effugiat · et re
siduus de reliquiis iude · qui uadunt
ut peregrinentur in terra egypti · et cum
uenerint ad terram · ad quam ipsi properant · ut habi
tent ibi · et cognoscent cuius sit uerbum
meum · utrum meum an illorum · et hoc uobis
signum · dicit dñs · quia ego uisitabo super uos in loco isto
ut sciatis quia uere conterentur sermones mei
contra uos in malum · hec dicit dñs · ecce ego tradam
faraonem hophra regem egypti in manu inimicorum
eius · et in manu querentium animam illius · sicut tradidi
sedeciam regem iude in manu nabuchodonosor regis babylonis
inimici sui · et querentis animam illius · locutus est ieremias
ad omnem populum · et ad uniuersos habitatores ierusalem
dicens · hec dicit dñs exercituũ deus israhel · uos uidistis
omne malum quod adduxi super ierusalem · et super omnes
urbes iudee · et ecce hodie deserte sunt · et non est in eis habitator
propter malitiam eorum quam fecerunt · ut irritarent me
ingredientes ut sacrificarent · et colerent deos alienos quos
nescebant ipsi · et patres eorum · et reges iude · et principes
eius · et uir iudeus in plateis iude · et
in circuitu ierlm · et dicam eis · audite nunc uerbum dñi
omnis iuda qui habitatis in terra egypti · hec dicit dñs exercituũ
deus israhel · dicentes · uos et uxores uestre locute estis
ore uestro · et in manibus uestris implestis dicentes · faciendo
faciemus omne uotum quod egredie
mur de ore nostro ut sacrificemus regine
celi · libamina fecimus ei libamina sicut fece
runt nos · et patres nostri · reges nostri · et principes
nostri · in urbibus iude · et in plateis ierusalem · et
saturati sumus panibus · et bene
nobis erat · malumq; non uidimus ex eo
autem tempore quo cessauimus sacrificare regine celi · libare ei libamina
indigemus · et gladio · et fame deficimus
per singulos · quia ut sacrificemus regi
ne celi · et libamina ei libamina · num
quid sine uiris nostris fecimus ei pla
centam · ad colendum eam · et libamina libare ei
dixit dominus ieremias ad omnem
populum ad uirum · et mulierem · et ad uniuersam multitudinem
que responderat ei uerbum dicens ·
numquid non sacrificium quod sacri
ficastis in ciuitatibus iude · et in plateis
ierusalem uos · et patres uestri · reges uestri · et principes
uestri · et populus terre · ipsorum recordatus est
dominus · et ascendit super cor eius · et
non potuit dominus ultra portare · propter malitiam
studiorum uestrorum · et propter abominationes
quas fecistis · et facta est terra uestra in
desolationem · et in stuporem · et in ma
ledictum · eo quod non habitetur · sicut est
die hac · propterea quod sacrificaueritis · et quia
peccastis domino · et non audieritis uocem
domini · et in lege · et in preceptis · et in testimoniis
eius non ambulastis · et de hoc eueniet
uobis mala hec · sicut est dies hec · dixit
autem ieremias ad omnem populum · et ad
uniuersas mulieres · audite uerbum
domini omnis iuda qui estis in terra egypti ·
hec dicit dominus exercituũ deus israhel dicens ·
uos et uxores uestre locute estis ore uestro ·

manib; uñe impietat dicentes. exaudiat
nos uoratiõ nr̃a que nos mittit ut sac
rificemus regine celi. tunc subtracti sumus
manu impietat uota uãa. operire p
misit ea. ideo audite uerbum dñi oes
iudei qui habitatis in terra egipti. ecce ego
iurauj in nomine meo magno. ait
dñs. quia nec erit ultra nomen meum
uocabitur ore omis uir iudei
dicentis. uiuit dñs deus in omi tra egi
pti. ecce ego uigilabo super eos in malis
non in bonum. consumentur omes uiri
iudei qui sunt in terra egipti gladio et
fame donec penitus consumantur. et qui
fugerit gladium reuertetur de terra egipti
in terram iudam pauci. et scient omes
reliquie iude ingredientes terram egipti
ut habitent ibi cuius sermo conpleatur
meus an illorum. hec uobis signum
ait dñs. quod uisitem ego super uos in lo
co isto ut sciatis quia uere complebun
tur sermones mei contra uos in malum.
haec dicit dñs. ecce ego tradam phoronem
regem egipti in manu inimicorum eius
et in manu quirentium animã eius sicut
dedi sedechiam regem iude in manu
nabuchodonosor regis babilonis inimici sui
quirentis animã eius.

XLV.

Verbum quod locutus est ieremias pro
phet ad baruch filium nerie cum scri
beret; uba h̃ uerbo ecce ieremias lo
quebatur illi. ioachim filii iosie regis iude
dicens. haec dicit dñs deus israhel. dicens. ad te
baruch dixisti. ue mihi. quoniam addidit
dñs dolorem dolori meo. laboraui in
gemitu meo. et requiem non inueni.
haec dicit dñs. hec dices ad eum. ecce quos
edificaui ego destruo. et quos plantaui
ego euello. et omnem terram hanc. et
quaeris tibi grandia. noli quaerere. quia ecce
ego adducam malum super omnem
carnem ait dñs. et dabo animam tuam
tibi salutem in omnibus locis quecumque
proceris.

XLVI.

Verbum dñi quod factum est ad ieremiam
prophetam de gentibus. ad egyptum
ad exercitum pharaonis necham regis
egypti qui erat iuxta fluuium eufraten in
carkamis. quem percussit nabuchodonosor rex
babilonis in anno quarto ioachim filii io
sie regis iude. preparate scutum et clype
um. et procedite ad bellum. iungite equos

ascendite equites. state in galeis. ex
polite lanceas. induite uos loricis. quid
igitur. uidi ipsos pauidos. fugam uertentes. fortes
eorum cesos. fugerunt. nec respexerunt
retrorsum. terror undique. ait dñs. non fugiet uelox
nec saluabit se fortis. ad aquilonem
iuxta flumen eufraten ceciderunt et
ruerunt. quis est iste qui sicut fluuius ascen
dit. uelut flumina mouebuntur
fluctus eius. dixit ascendam operiam ter
ram. perdam ciuitatem et habitatores eius. ascen
dite equi. et furiamini quadrige. et pro cedant
fortes. ethiopia et libye tenentes scutum
et iudei arripientes sagittas. dies
autem ille dñi deo exercituum. dies ultionis ut
sumat uindictam de inimicis suis. de
uorabit gladius. et saturabitur. et ebriabi
tur sanguine eorum. victima enim. dñi deo exer
cituum in terra aquilonis iuxta fluuium eufra
ten. ascende in galaad. et tolle resina
uirgo filia egipti. frustra multiplicasti
medicamina. ignominiam tuam. audierunt
gentes. et ululatus tuus replet terram. fortis infirmatus
est. fortem. iuxta fortem corruerunt. et ambo
pariter ceciderunt. hec est
uerbum quod locutus est dñs ad ieremiam prophetam
ieremiam super eo quod uenturus esset nabu
chodonosor rex babilonis. percussurus terram
egipti. annuntiate egypto. et auditum
facite in magdalo. et loquimini in men
phis. et in taphnis dicite. sta et praepara te
quia deuorabit gladius eam. quare computruit fortis tu
us. non stetit. quia dñs subuertit eum. multi
plicauit ruentes. ceciditque unus
ad proximum suum. et dixerunt. surgite. reuertamur ad populum nostrum. et ad
terram nativitatis nostre a facie gladii columbe
uocate nomen pharaonis regis egypti
tumultum. ad duxit tempus. ego
quid reor dñs exercituum nomen eius qui
situr et saltet in montibus. et sicut torrens
inundans uenerit. dabit ei dñs in gemitu
inundans uenerit. dabit ei dñs in gemitu
nem. fac tibi hystricem filia egipti. qui habi
plus enim in solitudine erit. delectent. in
hystrionibus domus elegans. auferetur
egipti. stimulatus. adaquatione ne
quiet. et gemmarii. quoniam uenit
saluator in medio eius. et non
nam non sunt. fugiunt simul. nec stare

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

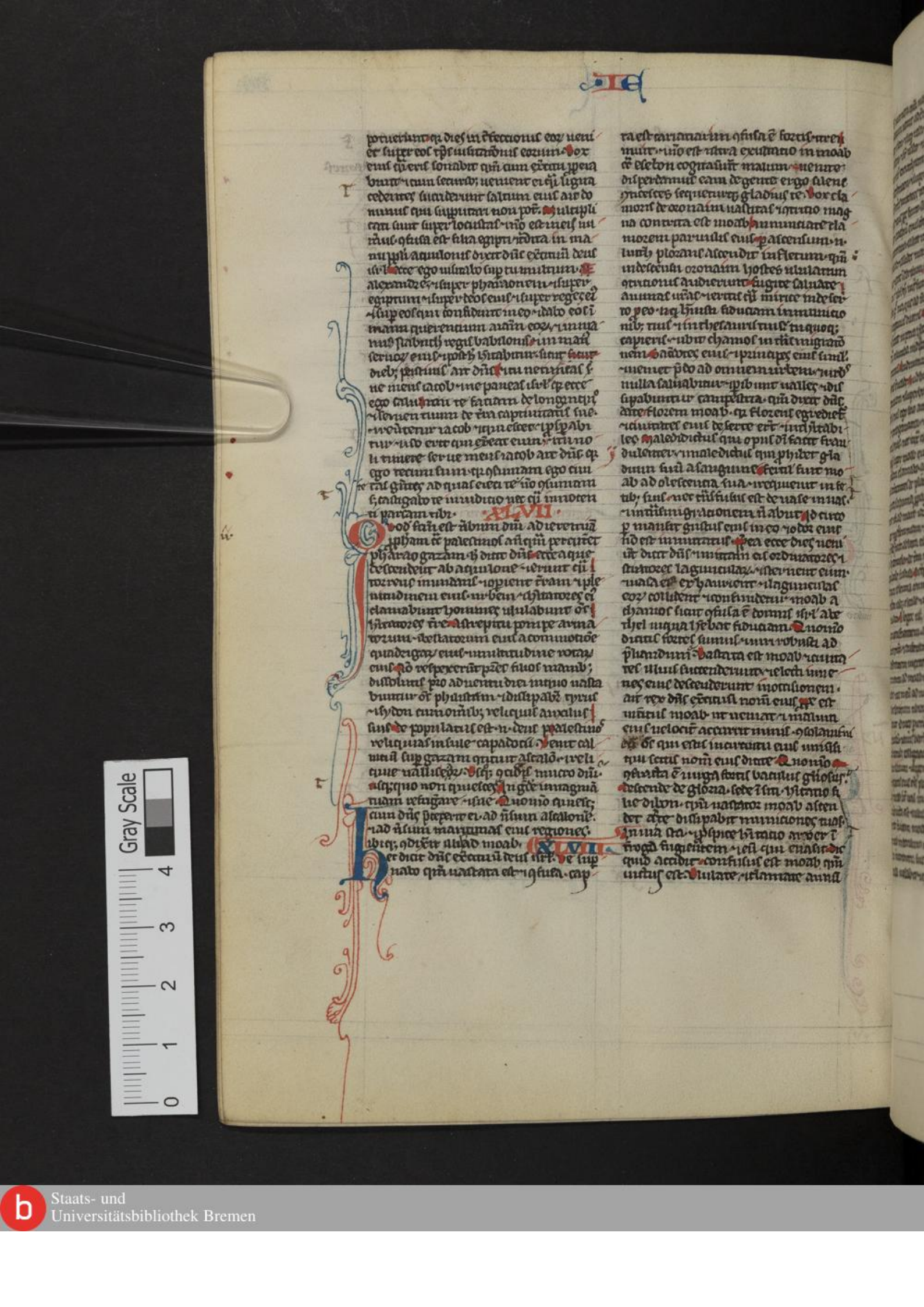

potuerunt quia dies interfectionis eorum veni
et super eos tempus visitationis eorum. Vox
eius quasi eris sonabit quia cum exercitu perge
rabunt et cum securibus venient ei quasi ligna
cedentes succiderunt saltum eius ait do
minus qui supputari non potest. Multipli
cati sunt super locustas et non est in eis nu
merus. Confusa est filia egipti et tradita in ma
nu populi aquilonis dixit dominus exercituum deus
israel. Ecce ego visitabo super tumultum
alexandre et super pharaonem et super
egiptum et super deos eius et super reges eius
et super eos qui confidunt in eo et dabo eos in
manu querentium animam eorum et in ma
nus nabuchodonosor regis babilonis et in manus
servorum eius et postea habitabitur sicut
diebus pristinis ait dominus. Tu ne timeas ser
ve meus iacob et ne paveas israel quia ecce
ego salvum te faciam de longinquo
et semen tuum de terra captivitatis sue
et revertetur iacob et quiescet et prosperabi
tur et non erit qui exterreat eum. Tu no
li timere serve meus iacob ait dominus quia
ego tecum sum quia consumam ego civi
tas gentes ad quas eieci te non consumam
sed castigabo te in iudicio nec quasi innocen
ti parcam tibi.

XLVII.

Quod factum est verbum domini ad ieremiam
prophetam contra palestinos antequam percuteret
pharao gazam. Hec dicit dominus. Ecce aque
descendent ab aquilone et erunt quasi
torrens inundans et operient terram et ple
nitudinem eius urbem et habitatores eius
clamabunt homines ululabunt omnes
habitatores terre. A strepitu pompe arma
torum et bellatorum eius a commotione
quadrigarum eius et multitudine rotarum
eius non respexerunt patres filios manibus
dissolutis pro adventu diei in quo vasta
buntur omnes philistiim et dissipabitur tyrus
et sydon cum omnibus reliquis auxiliis
suis. Depopulatus est enim deus palestinos
reliquias insule capadocii. Venit cal
vitium super gazam contitit ascalon et reli
quie vallis eorum. Usque concidis mucro domini
usque quo non quiesces. In gente in magnam
tuam refugiare et sile. Quomodo quiesces
cum dominus preceperit ei ad versum ascalonem
et ad versum maritimas eius regiones.
Ibique condixerit illi ad moab.

XLVIII.

Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ve super
nabo quoniam vastata est et confusa. Cap

ta est cariatiarim confusa est fortis et tre
muit et non est ultra exultatio in moab
contra esebon cogitaverunt malum. Venite
disperdamus eam de gente ergo silens
conticesces sequeturque gladius te. Vox cla
moris de oronaim vastitas et contritio mag
na contrita est moab. Annunciate cla
morem parvulis eius per ascensum enim
luith plorans ascendit in fletum quoniam
in descensu oronaim hostes ululatum
contritionis audierunt. Fugite salvate
animas vestras et eritis quasi mirice in deser
to pro eo quia habuisti fiduciam in munitio
nibus tuis et in thesauris tuis tu quoque
capieris et ibit chamos in transmigratio
nem sacerdotes eius et principes eius simul.
Veniet predo ad omnem urbem et urbs
nulla salvabitur et peribunt valles et dis
sipabuntur campestria quoniam dixit dominus
date florem moab quia florens egredietur
et civitates eius deserte erunt et inhabita
bilis. Maledictus qui opus domini facit fraudu
lenter et maledictus qui prohibet gla
dium suum a sanguine. Fertilis fuit mo
ab ad olescentia sua et requievit in fe
tibus suis nec transfusus est de vase in vas
et in transmigrationem non abiit. Ideo circo
permansit gustus eius in eo et odor eius
non est immutatus. Propterea ecce dies veni
unt dicit dominus et mittam eis ordinatores et
stratores laguncularum et sternent eum
et vasa eius exhaurient et lagunculas
eorum collident et confundetur moab a
chamos sicut confusa est domus israel abe
thel in qua habebat fiduciam. Quomodo
dicitis fortes sumus et viri robusti ad
preliandum. Vastata est moab et civita
tes illius succenderunt et electi iuve
nes eius descenderunt in occisionem.
Ait rex dominus exercituum nomen eius. Prope est
interitus moab ut veniat et malum
eius velociter accurrit nimis. Consolamini
eum omnes qui estis in circuitu eius universi
qui scitis nomen eius dicite. Quomodo
confracta est virga fortis baculus gloriosus.
Descende de gloria sede in siti habitatio fi
lie dibon quia vastator moab ascen
det ad te dissipabit munitiones tuas.
In via sta et prospice habitatio arxer in
terroga fugientem et eum qui evasit dic
quid accidit confusus est moab quoniam
victus est. Ululate et clamate annun

aaar marmon quã nasama est moab
undicium uenit ad eam cam qui est eu
super elon super iesa super malybar
isi dibon isi nabo super dmū eleba
tam isi cariathymum super iedygā
super ierlymaon super secacorth isi tos
ra isi onūs cauimus terre moab que
longe iacue pre fuit abita fuit tremu
moab ibrachiū eius cōtritum est aut dñs
ne deuiare cum ualue re dñi quā ē dñs
erectus est ad luder manū moab in omni
bus suo ecce ipe ibi fuit n inde
rsum ē isrl ei inē fuit reperitus cum
ulua g nia que ad ūlum ulum loca
tus est capnus ducem ei in quite tuum
rex ihūate in pena ysmaeres moabi res
rre ei columba nidificans in ostium mo
ere transmut audiumus superbiam moab
superbus ē nimis de ubmissione eius ar
rogantiam superbiam animositatem
cordis eius ego scio aut dñs iactantiam
eius iactantiam eius quid fin aut inē eam
mentis eius nec inē qd potest cogitatio
sace ō super moab ululabit ad moab
unūlam clamabit ad uiros muri ce
rhis lamentabimini de plāctu nasen plorabit
ē uinea sabama palmites eius trāsie ē
mare usq ad mare iazer peruenerūt
super ppsitum messem tuam uindemiam tu
am pdo cecidit ablata est letitia et exulta
tio de carmelo et de tra moab munū de
torcularibz; sustulit de cētū calcatore uinū
solemne celebrans cantabit de clamo
re eleon usq; eleale usq; dederunt uo
cem suam a segor usq; adoranaim un
dulam consummationem. aqua nō nemrim
pstabunt erūt. et cubentum de moab ait
dñs offerentem in excelsis dis eius. et
ea cornicum ad moab ei ribia eius re
sonabit. cor meū ad moab ei ribia eius re
sonabit. cor meū ad uiros muri fictilis
sicut dabit sonitum ribiay. qr plus erit
qm poterit ideo pierūt. nunc. n. ca
pud calumū. omne barba rasa est. in
cunctis manib; colligatio. super omne
dorsum filicium. super oīa tecta mo
ab. in plateis eius oīs planctus quia q
fregi moab sic ualde inutile ait dñs.
Quo nūd uicta est. ululauimus. et
nūd de ierat dorsum moab. confusus est.
erit moab in derisum omnib; cum ce
cidisset in medio suo ait dñs et
ei aquila uolabit. et expandet alas

suas ad moab capiet carioth. et mu
nitiones comprehense sunt. et erit cor fo
rtium moab in die illa sic cor mulieris
parturientis. quassabit moab ne sit pp
plus. ē dñi. g gliatus est. pauor. et fouea
et laqueus super te o habitator moab ait
dñs. qui fugit a facie pauoris. cadet in
fouea. et qui conscenderit de fouea capi
etur. ad ducam. u. super moab annum
nationis eorum dicit dñs. in umbra
heshebon steterunt de laqueo fugien
tes. eq ignis egressus est de eseebon. et flam
ma de medio seon. et deuorauit partem
moab. et uertices filiorum tumultus. ue ti
bi moab peristi populus chamos q. capti sunt
filii tui. et filie tue in captiuitatem.
et captiuitatem moab in no
uissimis diebus; ait dñs.
Huc usq; iudicia moab. ē ad filios
ammon hec dicit dñs. numquid filii
non habent heredem. aut heres non est eis. quare
hereditate possedit melchom. et populus eius
in urbib; eius habitauit. ō ecce uenient dies
dicit dñs. et audiam super
rabath filiorum ammon frementi pugi
nem multum. et filie eius igni
succendentur. et possidebit israel pos
sessores suos ait dñs. ulula esebon. quia
vastata est hay. clamate filie rabath.
accingite uos cilicio. plangite. et circum
ite per sepes. quia melchom in captiuita
tem ducetur. sacerdotes eius. et principes
eius simul. quid gloriaris in uallibus;
defluxit uallis tua filia delicata. que
confidebat in thesauris tuis. et dicebat.
Quis ueniet ad me. ecce ego inducam
super te timorem ait dñs deus exercituum
a cunctis qui habitant in circuitu tuo.
et dispergemini singuli ad conspectum suum.
nec erit qui congreget fugientes. et
post hec reducam fugientes filios
moab ait dñs. et post hec reducam captiuos
filiorum ammon ait dñs. ad hec
omnem dicit dñs deus exercituum.
Numquid non ultra est sapientia in
thaeman. periit consilium a filiis. in utilis
facta est sapientia eorum. fugite. et uerga uer
tite descendite in profundum habitato
res dedan. quia perditionem esau ad
duxi super eum tempus uisitationis ei.
si uindemiatores uenissent tibi non re
liquissent racemum. si fures in
nocte rapuissent quod sufficeret sibi

ego uō dissolvam et laurea eius ab eō
dira eius · et eius uō ponat · hastam ei⁹
lenen eius · et eius · et uxori eius · uī
eius · et quinque pupillos tuos · ego tamā
eos nutriam · et uidue mee in me speret
Quia hec dicit dūs · ecce ego uō eam u
dictum ut bibant gentes et bibentes
bibant · et ruant et sint quasi non
et non sint · et uidebo me in me
Quia hec dicit dūs · ecce quos uō eram u
dictum ut bibant calicem bibentes bi
bent · et nūquid innocens relinquens uō
eris innocens · et non bibes bibes quia per me
uocatum est nomen meum dicit dūs quia in solitu
dinem · in opprobrium · in desertum · et
in maledictionem erunt Bosra · omnes
ciuitates eius erunt solitudines sem
piternas · Auditum audiui a dño · et lega
tus ad gentes missus cum congregamini
mini · uenite et eamus · et surgamus in
bellum · Ecce · u · parvulum dedi te in
gentibus · contemptibilem inter homines
arrogantia tua dilexit te · superbia
cordis tui · Qui habitas in cauernis petre ·
apprehendis uertices montis · et si exal
taueris quasi aquila nidum tuum · inde de
trahā te dicit dūs · et erit Idumea de
serta · omnis qui transibit per eam stupebit
et sibilabit super · omnes plagas eius
Sicut subuersa est sodoma · et gomorra · et uici
ne eius dicit dūs · non habitabit ibi uir · nec
habitet in eo filius hominis · Ecce quasi leo ascendet
de superbia iordanis ad pulchritudinem
robustam · cito subito cursum eius
ad illam · et quis est electus qui ppo
natur ei · Quis enim similis mei · et quis
sustinebit me · et quis est iste pastor
qui resistat uultui meo · Ea audite
consilium dūi quod iniit de edom · et cogi
tationes eius quas cogitauit de habi
tatore · Si non et paruuli gregis trahent eos · si non et pas
tores eorum conterent eos · A uoce ruine eorum
commota est terra · clamor in mari audi
tus est · uox eius · ecce quasi aquila ascendet · et uolabit · et expan
det alas suas super bosram · erit cor
fortium edomitarum in die illa dicit dūs
mulieres parturient ad denudandum
Vastata est ciuitas laudabilis · urbs gaudii
pessimum audierunt urbem suam
manu pusillanimitate quiescere non pos
sunt · Dissoluta est damascus · facta est in
fugam · tremor apprehendit eam · An
gustie · et dolores tenuerunt eam quasi
parturientem · Si non dereliquerit ciuitatem
laudabilem urbem letitie · quomodo ca
dent iuuenes eius in plateis eius · et omnes
uiri pugne conticescent in die illa dicit dūs ·
et succendam ignem in muro dā
mascus · et deuorabit menia benadad
ad · et regnum ozee · et pauebit nabuchodo
nosor · et dicit dūs · fugite · ascendite
ascendite ad cedar · et vastate filios orientis ta
bernacula eorum · et greges eorum capient pelles
eorum · et omnia vasa eorum · et camelos
eorum tollent sibi · et vocabunt super eos
formidinem undique · habitate fugite abi
te uehementer · et in uoragine · sedete ha
bitatores azor · dicit dūs · Iniit enim · et cogitauit
contra eos nabuchodonosor · rex babylonis · et super eum · cogita
uit · ascendite ad gentem habitantem confidenter · dicit dūs · non portas
neque uectes est illi · solitarii habitant · et singuli
sunt · et erit camelus eorum
in direptionem · et multitudo iumentorum in
prædam · et dispergam eos in omnem ventum
habentem comam · et de omni latere eorum adducam interitum eorum
dicit dūs · et erit azor habitaculum
draconum desertum usque in sempiternum · non
manebit ibi uir · nec habitet eam filius
hominis · Quod factum est uerbum dñi ad je
remiam prophetam de elam in prin
cipio regni sedechie regis iude dicens ·
Hec dicit dūs exercituum · ecce ego
frangam arcum elam · principium fortitu
dinis eorum · et inducam super
elam · ventos de quatuor plagis cæ
li · et dispergam eos in omnes uentos
istos · non erit gens quo non uenient
profugi elam · et pauere faciam elam
coram inimicis suis · et in conspectu quæ
rentium animas eorum · et inducam super
eos malum · iram furoris mei dicit dūs
et mittam post eos gladium · donec
consumam eos · et ponam solium meum
in elam · et perdam inde regem · et
principes dicit dūs · In nouissimis autem diebus ·
reducam captiuos elam dicit dūs ·

Verbum quod locutus est dūs de ba
bylone · et de terra chaldeorum per manum
ieremie prophete · Annunciate in gen
tibus · et auditum facite · et date signum
et dicite · et nolite celare · dicite capta
est babylon · confusus est bel · contritus
est · et confractus sunt sculptilia

ego ueredicto quę cum ipsa fuit y
dola coram. quę attender te eam gens ab
aquilone que ponet terram eius in solitu
dinem. non erit qui habitet in ea. ab
homine usq; ad pecus. migrabunt. abie
runt. in die illa. dicit dns. quere malum
de domo israel. ipse. et filii iuda simul.
ambulabant. plorantes. gradientes. et dnm
deum suum quærebant. in sion interro
gabunt. viam huc facies eorum. venite
et adiungamini ad dnm fœdere sempiterno q
nulla obliuione delebitur. grex perditus
fuit populus eorum. pastores eorum. seduxerunt
eos. et per deuia montium. transire fecerunt.
de monte in montem ambulauerunt. obliti sunt cu
bilis sui. omnes qui inuenerunt comedebant eos. et dixerunt non delinquimus
pro eo quod peccauerunt dno habitatio iustitiæ. et expectatio patrum eorum dns.
de medio babylonis. de terra chaldeorum
egredimini. et estote sicut hedi. ante gregem
qui ecce ego suscitabo. et adducam in babylo
nem congregationem gentium magnarum de terra aquilonis. et præparabunt ad il
lum eam. inde capietur. sagitta eius
sicut uir potens. et erudit. non reuer
tetur inanis. et erit chaldea in prædam omnes
qui diripiunt eam. replebuntur. ait dns. quo
niam lætabamini. et magnifice loquebamini. diripi
entes hereditatem meam. quia exultatis
ut uitulus super herbam. et mugitis
ut tauri. confusa est mater uestra nimis. et
erubuit genitrix uestra. ecce nouissima
erit in gentibus. solitudo. et terra inuia
et arens. ab ira dni non habitabitur. et redi
getur tota in solitudinem. omnis qui tran
sibit per babylonem stupebit. et sibilabit
super uniuersas plagas eius. quasi in
ruinam sodomæ et gomorræ. et finitimarum
earum. ait dns. non habitabit usque in æternum.
et non habitabitur. ecce populus ab aquilone
uenit. et gens magna. et reges multi
consurgent a finibus terræ. pharetra et
scutum arripient. crudelis est. et non
miserebitur. uox eorum quasi mare sonabit.
et super equos ascendent. præparati quasi
uir ad pugnam. contra te babylon. ad
uersum me rex babylonis audiuit fama
eius. et dissolutæ sunt manus eius. tribulatio
comprehendit eum. dolor quasi parturientis.
ecce ascendet quasi leo de superbia iordanis.
ad habitaculum fortis. subito cursu
properabo. et constituam. super eam
electum. quis enim similis mei. et quis
sustinebit me. et quis est iste pastor qui
resistat uultui meo. propterea audite
consilium dni. quod cogitauit super babylonem.
et cogitationes eius quas cogitauit super
terram chaldeorum. si non trahent eos
paruuli gregis. si non habitaculum eorum
super eos uastabitur. a uoce captiuorum
babylonis. commota est terra. et clamor
in gentibus auditus est. ecce leo ascendet
quasi de uirgultis iordanis. ad habitaculum
fortium. subito cursu properabo. et constituam
super eam electum. quis enim similis mei.
et quis

eius qui timebunt eum. Gladius ad equos
eius. Ad currus eius. Ad omne vulgus
eius qd est in medio eius. Et erunt qui
mulieres. Gladius ad direptionem eius qui
diripietur. Siccitas super aquas eius
erunt. Et arescent. Quia terra sculptilium est
et in portentis gloriantur. Propterea sic dicit
dominus deus. Ecce ego visitabo super
deum Babylonis et super terram eius. Et
visitabo super Babylonem draconem. Et
devorabit linguam eius. Et non sibilabit ultra
gentibus amplius. Et gladius non transibit
terram eius amplius. Et requiescere eos faciam
et non erit ultra vox eorum in terra
Egypti. Et non minorabuntur amplius. Et
dispergam Egyptum in gentibus. Et ventilabo
eos in regionibus. Et scient quia ego dominus.
Audite de Babylonis. Sermo quem locutus est dominus
super Babylonem. Et super terram Chaldeorum
in manu Jeremiae prophetae. Annuntiate in
gentibus. Et auditum facite. Et levate signum.
Annuntiate et nolite celare. Dicite. Capta est
Babylon. Confusus est Bel. Contritus est
Merodach. Confusa sunt sculptilia eius.
Contriti sunt idoli eius. Quia ascendit contra
eam gens ab aquilone. Ipsa ponet terram eius
in solitudinem. Et non erit habitator in ea.
Ab homine usque ad pecus. Recesserunt et
abierunt. Quia in diebus illis et in tempore
illo. Dicit dominus. Venient filii Israel ipsi
et filii Juda simul. Pergentes et flentes
ibunt. Et dominum deum suum quaerent.
In Sion interrogabunt viam huc. Facies eorum
venite. Et adhibete vos ad dominum. Foedere
sempiterno quod non delebitur. Populus meus
factus est pecus perditum. Pastores eorum
seduxerunt eos. Super montes vagos
circumierunt. De monte in collem abierunt.
Obliti sunt requiescere faciei suae. Omnes
qui invenerunt eos devorabant eos. Et
adversarii eorum dicebant. Non delinquimus
eo quod peccaverunt domino habitationis
iustitiae. Et exspectationi patrum suorum
dominus. Fugite de medio Babylonis. Et
de terra Chaldaeorum exite. Et estote sicut
hirci ante faciem pecoris. Quia ecce ego
suscitabo et adducam super Babylonem
congregationem gentium magnarum de terra
aquilonis. Et praeparabunt contra eam.
Inde capietur. Sagittae eius quasi potentis
erudite. Non revertetur vacua. Et erit
Chaldaea in direptionem. Omnes qui
diripient eam. Saturabuntur. Quia
insultastis. Et insolescebatis. Praedones
hereditatis meae. Quia lasciviens quasi
vitula super herbam. Et hinnitum dedistis
quasi equi fortes. Confusa est mater vestra
nimis. Erubuit quae genuit vos. Ecce
novissima gentium. Solitudo. Terra
inviae. Et deserta. Ab ira furoris domini
non habitabitur. Et redigetur in solitudinem
universa. Omnis qui transibit per Babylonem
stupebit. Et sibilabit super universam
plagam eius. Quasi in die subversionis
Sodomae et Gomorrae. Et vicinarum earum
dicit dominus. Non habitabit ibi vir. Et non
habitabit in ea filius hominis. Ecce populus
venit ab aquilone. Et gens magna. Et reges
multi. Consurgent ab extremis terrae. Arcum
et clypeum arripient. Crudelis est. Et non
misericordiam habebit. Vox eorum quasi mare
sonabit. Et super equos ascendent. Quasi vir
paratus ad pugnam. Adversum te filia Babylonis.
Audite de Babylonis. Manus eius audivit fama eius.
Et dissolutae sunt manus eius. Angustia apprehendit eam.
Dolor quasi parturientem. Ecce quasi leo ascendit de
superbia Jordanis. Ad pulchritudinem
robustam. Et currere subito faciam
eum ad eam. Quis est electus quem ego
proponam ei. Quis enim similis mei. Et quis
sustinebit me. Et quis est iste pastor qui
resistat vultui meo. Et ea audite consilium
domini quod cogitavit ad Babylonem. Et
cogitationes eius quas cogitavit
super terram Chaldaeorum. Nisi de
trahent eos parvuli gregum. Nisi dissipa
bunt super eos habitaculum eorum. A voce
captivitatis Babylonis. Commota est
terra. Et clamor in gentibus auditus est.
Spiritum dominus. Ecce ego
suscitabo super Babylonem. Et
habitatores eius qui cor suum levaverunt
et medi. Venerunt pestilentem. Mittam
in Babylonem venientes. Et
vindemiabunt eam. Et devastabunt terram
eius. Qui venient super eam undique. In
die afflictionis eius. Ad habitandum
qui tendet arcum suum. Et ascen
dere loricatus. Solute pedes. Ne quando
eius. Succidite omnem militiam eius.
Cadent in terra. Et vulnerati
in regionibus. Eius quam non
sunt inebriati. Ibi. Mea. A domino de
luco. Et ibi fugite de medio
Babylonis. Ut salvet unusquisque
animam suam. Solite tacere super mi
seriam eius. Quia ipse ultionem eius est. Ad
dominum. Munus mittam vobis. Et vertibu
et ex eo bibent. Et ululabunt. Et
ad dolorem eius. Si forte sanetur. Calix
meus. Babylonem. Quia est. Lamentata. Deli
quamus. Et non. Et unusquisque in
finem suam. Quia pervenit usque ad
judicium eius. Et elevatum est usque ad
nubes. Proferet dominus iustitias nostras. Venite
et narremus in Sion. Opus dei nostri.
Accuite sagittas. Implete pharetras. Sus
citavit dominus spiritum regum Medorum. Et
Babylonem ut. Eius. Et perdat eam.
Quia ultio domini est. Ut ab eo impleri
vir. Vexillum. Super muros Babylonis levate
signum. Augete custodiam. Levate
custodes. Preparate insidias. Et cogitavit
dominus. Et fecit quod locutus est. Et
habitatores Babylonis. Qui habitat super aquas
multas. Locupletissime thesauris. Venit fi
nis tuus. Pedalis. Salutis tuae. Juravit dominus
exercituum. Palam. Suam. Quia repletio te
hominibus. Quia venio. Super te. Et levata
est. Quia fecit. Terram in fortitudine
sua. Firmavit orbem. In sapientia sua. Pru
dentia sua extendit. Et vocem. Dantis. Et
multiplicantur. Aquae multae. Et
venit finis. Ab extremo. Fiet. Fulgura in
pluviam fecit. Et produxit ventos de
thesauris suis. Stultus. Et est. Et
ascia. Quia vanum est. Omnis conflator in
sculptili. Et mendax est conflatio eius.
Et non est spiritus in eis. Vana sunt opera
risu digna. In tempore ultionis
sua. Et requiescent. Non sunt. Pars Jacob.
Et qui fecit omnia ipse est. Israel sceptrum
hereditatis. Quia dominus exercituum nomen
eius. Contritus es mihi malleus et vasa belli. Et ego
confringam in te gentes. Et dispergam in te
regna. Et confringam in te equum
et ascensorem eius. Et confringam in te currum
et ascensorem eius. Et confringam in te virum
et mulierem. Et confringam in te senem et
puerum. Et confringam in te iuvenem et

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mgine: ↄ collidam inte pastorem ↄ gre
gem eius ↄ collidam inte agricolam ↄ
gales eius ↄ collidam inte duces ↄ ma
gistratus ↄ reddam babylon ↄ cunctis
habitatoribz chaldee omne malum su
um qd fecerunt in syon oculis vris
ait dns ecce ego ad te mons pestifer
ait dominus qui corrumpis vniuersā
terram extendam manum meam su
per te ↄ volumen te de petris ↄ dabo te in
montem combustionis ↄ sic reddam de
te lapidem in angulum ↄ lapidē in fū
damēta ↄ perpetuis eris ne ego sum dns
meus ↄ deus hec dicit dns exercituū
dilatabunt filii tui latitudinem ↄ muri ↄ
turres eius super eā
ascendent ↄ gentes ↄ populi cōcurrent
ad ignē ↄ defecerunt
Verbum quod locutus est dns ad hie
remiam prophetam contra babylonem
et contra terram chaldeorum in manu
malachie ↄ sophonie
Annunciate in gentibus ↄ auditum
facite ↄ nolite celare dicite capta est
babylon confusus est bel contritus est
merodach confusa sunt sculptilia eius
contrita sunt idola eius quoniam ascen
dit super eam gens ab aquilone ipsa
ponet terram eius in solitudinem ↄ non
habitabitur in ea ab homine usq; ad pe
cus ↄ recesserunt ↄ abierunt
In diebus illis ↄ in tempore illo dicit
dns venient filii israel ipsi ↄ filii iuda
simul pergentes ibunt ↄ flentes ↄ dns
deum suum ipsi quererent
Sion interrogabunt viam huc facies
eorum ↄ venient ↄ adherebunt dno fe
dere sempiterno quod nō delebitur
Populus meus factus est oues perdi
tę pastores eorum seduxerunt eos ↄ
per deuia montium abire fecerunt
de monte in collem ambulauerunt
obliti sunt requiei suę
Omnes qui inuenerunt eos deuorabant
eos ↄ aduersarii eorum dicebant non
delinquimus pro eo quod peccauerunt
dno habitationis iustitię ↄ exspectacu
lo patrum suorum dno
Fugite de medio babylonis ↄ de terra
chaldeorum egredimini ↄ estote sicut
hedi ante gregem
Ecce enim ego suscitabo ↄ adducam
super babylonem congregationem gen
tium magnarum de terra aquilonis ↄ
instruent se contra eam inde capietur
sagittę quasi potentis erudite non re
uertetur inanis
Et erit chaldea in direptionem omnes
qui diripiunt eam saturabuntur dicit
dns
Quoniam exultastis ↄ insultastis ↄ
dissipantes hereditatem meam quia
pingues facti estis quasi vitulę ↄ
mugistis quasi tauri
Confusa est mater vestra nimis ↄ
pudefacta est genitrix vestra ecce no
uissima gentium desertum ↄ terra
inuia ↄ deserta
Ab ira dni non habitabitur ↄ erit
tota in solitudinem omnis qui transie
rit per babylonem stupebit ↄ sibilabit
super vniuersis plagis eius
Instruite aduersus babylonem ↄ in
circuitu omnes qui tenditis arcum
iacite in eam ne parcatis sagittis quia
peccauit dno
Clamate adversus eam in circuitu
dedit manum suam ceciderunt fun
damenta eius destructi sunt muri eius
quoniam ultio dni est ultionem ac
cipite de ea sicut fecit reddite ei
Disperdite seminantem babylonem ↄ
tenentem falcem in tempore messionis
a facie gladii columbe conuertentur
unusquisque ad populum suum ↄ
unusquisque in terram suam fugient
Israel dispersio leonum ↄ primus
comedit eum rex assyrius ↄ nouissi
mus evacuauit eum nabuchodonosor
rex babylonis
Propterea hec dicit dns ecce ego
visitabo super regem babylonis ↄ super
terram eius sicut visitaui super regem
assyrium
Et reducam israel ad habitaculum
suum ↄ pascetur carmelo ↄ basan ↄ
in monte ephraim ↄ galaad ↄ satura
bitur anima eius
In diebus illis ↄ in tempore illo dicit
dns quęretur iniquitas israel ↄ non
erit ↄ peccata iuda ↄ non inuenientur
quoniam propitius ero reliquis quos
derelinquo
Ascende super terram dominationum
ascende ↄ vindicta in eos dicit dns ↄ
iuxta omnia quę mandauit tibi fac
Vox belli in terra ↄ contritionis ma
gna
Quomodo attrita est ↄ confracta
malleus vniuersę terrę quomodo re
dacta est in desertum babylon inter
gentes
Laqueus iniecta est tibi babylon ↄ
etiam ignorabas inuenta es ↄ com
prehensa quia dno restitisti
Aperuit dns thesaurum suum ↄ pro
tulit vasa indignationis suę quia opus
est domino deo exercituum in terra
chaldeorum
Venite contra eam ab extremis finibus
aperite horrea eius conterite eam
quasi aceruum ↄ disperdite eam ne
sint ei reliquię
Occidite omnes iuuenes eius descen
dant ad victimam ue illis quia uenit
dies eorum tempus visitationis eorum
Vox fugientium ↄ evadentium de terra
babylonis ut annuncient in sion ultio
nem dei nostri ultionem templi eius
Sagittate contra babylonem omnes
tenentes arcum castrametamini in
circuitu eius non sit qui effugiat
retribuite ei secundum opera sua
iuxta omnia quę fecit facite ei quia
contra dnm contumeliosus fuit contra
sanctum israel
Propterea cadent iuuenes eius in
plateis eius ↄ omnes viri bellatores eius
conticescent in die illa dicit dns
Ecce ego ad te superbe dicit dns exer
cituum quia venit dies tua tempus in
quo visitabo te
Et corruet superbus ↄ offendet ita ut
non sit qui erigat eum ↄ succendam
ignem in ciuitatibus eius ↄ deuorabit
omnes in circuitu eius
Hec dicit dns exercituum calumnian
tes filii israel ↄ filii iuda simul ↄ om
nes qui tenuerunt eos ceperunt tenere
nolunt dimittere eos
Redemptor eorum fortis dominus
exercituum nomen eius iudicans iudi
cabit terram ↄ requiem dabit habita
toribus babylonis ↄ non habitatoribus
chaldeorum
Gladius super chaldeos dicit dns ↄ
super habitatores babylonis ↄ super
principes eius ↄ super sapientes eius

rex eius duces eius · i magistratus eius ·
fortes · dormiunt somnum sempiternum
· non expergiscentur · ait rex dns cui
nomen eius · qui dicor dns deus exercituum ·
miserit babylonis ille admissarius suffo-
lione suffodientium · pere eius excelle-
ntie comburentur · nationes populi
ad uiscum ignium ignem eorum
· i deficient · Verbum qd precepit iere
mias · phe sarauie filio nerie filii ma
asie cum pergeret cum sedechia rege
iuda babylonem · in anno · iiii · regni ei
sarasal · erat princeps prophetarum
scripsit ieremias omne malum qd
uenturum erat super babylonem ·
i dixit ieremias ad seraiam cum uenis
in babylonem · uidis · legis eia · ut ua
ri dies · hec cu uocatus es · et lectum fi
erit · ut disperdaris · eum ne sit qui
habitet · ab homine usq; ad pecus ·
sint perpetua solitudines · cumq; com-
pleueris legere librum istum · ligabis ad eu
lapidem · i proicies illum in medio
eufratem · i dices · sic submergetur
babylon · non q surget a facie · afflic
tionis · quam ego adducam super eam · dis
soluentur · huc usq; uba ieremie ·

Filius · xx · cumus annus erat sede
chias cum regnare cepisset · i xi · a
nis regnauit · in hierusalem · nomen matris
eius amitthal filia hieremie de lob
na · fecit malum in conspectu dni · iuxta
omnia que fecerat ioachim · qui fuerat dni
erat in hierusalem · indignatio usq; quo pro
iecit eos a facie sua · rebellauit sedechi
as rege babylonis · anno est autem nono
x · decimo · regni eius · in mense · x · decima
die mensis uenit nabuchodonosor rex babi
lonis · ipse · i omnis exercitus eius ad hieru
salem · i obsederunt eam · i edificauerunt
se eam munitiones · i circumdederunt
eam uallo · i cuncta bella usq; ad undecimum
regni sedechie · mense autem quarto no
na die mensis · preualuit fames · i deficit
est panis de populo terre · i dirupta
est ciuitas · i omnes uiri bellato
res eius fugerunt · exierunt de ci
uitate nocte per uiam portae que est in
ter duos muros · i duas ad ortum regis ·
caldei autem obsidebant urbem · i fugerunt
i abierunt per uiam que ducit in deser
tum · persecutus est autem exercitus chal
deorum regem · i apprehenderunt sedechiam
in deserto qui est iuxta iericho · omnis ex
ercitus eius dispersus est ab eo · eum
q; comprehendissent regem adduxerunt
ad regem babylonis in rebla · i
que est in terra emath · i locutus est ad
eum iudicia · iugulauit rex babi
lonis filios sedechie in oculis eius · i
omnes principes iuda occidit in re
blatha · oculos sedechie eruit · uinxit
eum in compedibus · i adduxit eum rex
babylonis in babylonem · i posuit eum
in domo carceris usq; ad diem mortis
eius · in mense autem quinto decima
die mensis · ipse est annus · xix · na
buchodonosor regis babylonis · uenit nabu
zardan princeps militie qui stabat
coram rege babylonis in hierusalem · i in
cendit domum dni · i domum regis · i oes
domos hierusalem · i omnem domum magnam igne combussit · i omnem mu
rum hierusalem per circuitum destruxerunt
chaldei · qui erant cum
magistro militie · de pauperibus populi
de reliquo uulgo · q remanserant in
ciuitate · i de perfugis qui perfugerant ad regem babylonis · i reliquam
multitudinem transtulit nabuzardan
princeps militie · de pauperibus · non
fecit reliquias nabuzardan princeps
militie · uinitores · agricolas · colonos
quoq; ereis · q erant in domo dni · i basis · i mare eneum qd erat
in domo dni · confregerunt caldei · i tule
runt omne es eorum in babylonem ·
i lebetes · i creagras · i psalcida · i phia
las · i mortariola · i oia uasa erea q
in ministerio uidebant tulerunt · i
dracas · i thymiamataria · i turcos · i pel
es · i candelabra · i mortariola · quod quod
aureum aurea · i quod quod argenteum ar
genteum · tulit magister militie · colum
pnas duas · i mare unum · i uitulos xii · eneos
ereos qui erant sub basibus quas fe
cerat rex salomon in domo dni · non
erat pondus eris omnium uasorum hoc
de columpnis autem · duabus · i mari unum · i de
duobus erant in columna una · i fune
bulum eius · eneum · i altitudo unius colum
pne · xviii · cubitorum · i funiculus duodecim cubitorum · ambibat eam · i spe
ssitudo eius · iiii · digitorum · i fistule
de eadem erant · i capitellum super eum
ereum · i altitudo capitelli unius · v ·
cubitorum · i reticulum · i mala granata
ta · super capitellum in circuitu omnia ere
a · similiter erat columna secun
da · i mala granata · i erant super capitel

thymiamateria

lum uterum omia ecclesiarum colu
ne abstulerunt mala grauiora no
nagita vsq; de prudentia. et. fortitudine
utrumdabant omnia mala grauia
ra. tulit magi. nabuchodonosor sacerdotem primum. sophoniam sa
cerdotem secundi. et duos ostiarios. de
cuuate ciuitatem unum qui erat
prefectus super uiros bellatores. uirum
de ciuit. qui uidebant faciem regis qui
inuenti sunt in ciuitate. et de uasa
primatem militum qui probabat ti
mores. lxx. uiros de populo terre qui inu
enti sunt de medio ciuitatis tulit. et. ad
nabuzardan magistrum militie. ad duc
eos ad regem babilonis in reblatha. et
cidit eos rex babilonis. in reblatha in terra
hemath. et transtulit est
iuda de terra sua. hec est plebs quem transtu
lit nabuchodonosor in anno. vii. iudeos tra
mille. xxiii. in anno. xviii. nabuchodonosor
transtulit de hierusalem animas octingentas xxx
duas. anno. xxii. nabuchodonosor transtulit na
buzardan magister militie iudeos
alios septingentos. xlv. omnes animas
mille. mille sexcente. et omnes est in. xxx.
vii. anno translationis ioachin regis
iuda. xii. mense. xxv. die mensis elevatus
est euilmerodach rex babilonis in
no regni sui. et. apud ioachin regis iu
de. reduxit eum de domo carceris. et
locutus est cum eo bona. et posuit thronum
eius super thronos regum qui erant
post se in babilone. immutauit uesti
menta carceris eius. et comedebat panem
coram eo semper omnibus diebus uite
alimenta eius alimenta perpetua dabantur
ei a rege babilonis statuta per singulos
dies usq; ad diem mortis sue omnibus die
bus uite. et. ecce. in. ecclesiastico. et postquam
translata est in babilonem. ecclesia
est. sedit. et. ceperunt. lugere. et. plangere
lamentationem hanc. in hierusalem. et amare
filio suo. et dicent. quare
sedet sola ciuitas plena po
pulo facta est quasi uidua domina
gentium princeps prouinciarum facta est sub tributo. et
plorans ploranit in nocte. et lacry
mae eius in maxillis eius. et non est
qui consoletur eam ex omnibus; amici eius
omnes spreuerunt eam. facti sunt
ei in inimicos. Quia egrauauit dominus super
multitudinem iniquitatis eius. parvuli eius
ierunt captiui ante faciem tri
bulantis. Et egressus est a filia syon
omnis decor eius. facti sunt principes eius
velut arietes non inuenientes pascua
et abierunt absque fortitudine ante fa
ciem sequentis. Et recordata est
hierusalem dierum afflictionis sue. et prae
uaricationis omnium desiderabilium suorum a
dieb; antiquis. cum caderet populus eius in
manu hostili. et non esset auxiliator. vi
derunt eam hostes. et derisserunt sabba
ta eius. peccatum peccauit hierusalem propter
hoc instabilis facta est. omnes qui glorificabant
eam spreuerunt eam. quia viderunt ig
nominiam eius. ipsa autem gemens. et
conuersa retrorsum. Sordes eius in pe
dibus eius. nec recordata est finis sui de
posita est uehementer. non habens consolatorem.
vide domine afflictionem meam quia e
recta est inimicus meus. Sordes eius
suam misit hostis ad omnia desiderabilia
eius. quia uidit gentes in sanctificationem tuum
de quibus precepisti ne introirent in
ecclesiam tuam. Omnis populus eius ge
mens. et querens panem dederunt omnia
pretiosa pro cibo ad refocillandam animam.
vide domine et considera quoniam facta sum vilis.
Vos omnes qui transitis per viam attendite
et videte si est dolor sicut dolor
meus. Quoniam uindemiauit me ut locu
tus est dominus in die irae furoris sui. ignem de
excelso misit in ossibus meis. et
erudiuit me. expandit rete pedibus
meis. conuertit me retrorsum. posuit
me desolatam tota die maerore con
fectam. Vigilauit iugum iniqui
tatum mearum. in manu eius conuoluta sunt.
inposite collo meo infirmata est vir

DI

en ista est diei & expectabã nubilum tenebrarum
mul iudinul. phec erat dominũ que cogitauerunt
complerunt sermonem suũ & pcessit
a deo; Annunciat destruat non
peperunt. Dentes suos super me aperuerunt
& exaltatur cornu hostium meorum. Sagittis
blasphemauerunt cor eorum ad dominũ super
murũ filie hyon deduc & torrentem lacrimas
perdiem & per noctem & des requiem
tibi & non taceat pupilla oculi tui. coph Con
surge laudi in nocte & principio vigilie
effunde sicut aquã cor tuum ante
spectum dñi leua ad eum manus tuas
pro anima parvulorum tuorum qui fame
perierunt in capite omnium comprehensorum.
Vide domine & considera cui vindemiasti
sic. Ita ergo ne comedant mulieres fructum
suum paruulos ad mensuram palme.
Occidetur in sanctuario domini sacerdos &
propheta. Iacuerunt in terra foris puer &
senex. Virgines mee & iuuenes mei ceciderunt
in gladio in furore tuo in die furoris
tui. Occidisti non misereberis. Caphe Vocasti
ad diem sollempnem quasi ad solemnitatem
& non fuit qui effugeret in die furoris domini. Et
eduxi & enutriui quos inimicus meus
consumpsit. Caleph

III

Ego vir videns paupertatem meam in
virga indignationis eius. Aleph Me
minauit & adduxit in tenebras & non
lucem. Aleph tantum in me vertit & conuertit
manum suam tota die. Beth Veterauit
carnem meam & cutem meam & contriuit
ossa mea. Aedificauit contra me
& circumdedit me felle & labore. Beth
In tenebrosis collocauit me sicut mortuos
sempiternos. Gimel Circumedificauit
ad me ut non egrediar aggrauauit compedem meam. Gimel Etiam cum clamauero
& rogauero exclusit orationem meam. Gimel
Conclusit vias meas lapidibus quadratis
semitas meas subuertit. Daleth Ursus insidians factus est mihi leo in abscondito
Daleth Semitas meas subuertit & confregit me posuit me desolatam. Delet
tendit arcum suum & posuit me quasi signum
ad sagittam. He Misit in renibus
meis filias pharetre sue. He Factus sum in derisum
omni populo canticum eorum tota die.
Repleuit me amaritudinibus inebriauit
me absinthio. Vau Comfregit ad nihilum
dentes meos & saluauit me cinere
pauit & repulsa est anima mea a bonis
& dixi. Periit finis meus & spes
mea a domino. Zai Recordare paupertatis
& transgressionis mee absinthii &
fellis. Recordatione recordabitur & tabescet
in me anima mea. Zai Hoc recolam in corde
meo inde sperabo. Heth Misericordie domini quod non sumus consumpti quia non defecerunt miserationes eius. Heth Nove diluculo multa
est fides tua. Heth Pars mea dominus dixit anima
mea propterea expectabo eum. Heth Bonus est
dominus sperantibus in eum aie querenti illum.
Heth Bonum est prestolari cum silentio
salutare dei. Heth Bonum est viro cum portauerit
iugum ab adolescentia sua. Joth
Sedebit solitarius & tacebit quia leuauit
se super se. Joth Ponet in pulvere os
suum si forte sit spes. Joth Dabit percutienti
se maxillam saturabitur opprobriis.
Caph Quia non repellet in sempiternum dominus. Caph Quia si abiecit & miserebitur
secundum multitudinem misericordie sue.
Caph Non enim humiliauit ex corde suo & abiecit
filios hominum. Lamech Vt conteret sub
pedibus suis omnes inclusos terre. Lamech Vt declinaret iudicium viri in conspectu vultus
summi. Lamech Vt quereretur homini in
domo suo dissipationem. Nouf Quis est iste
qui dixit ut fieret & dominus non iubebat. Nouf Ex ore altissimi
non egredientur mala & bona. Nouf Quid
murmurauit homo uiuens. Vir pro peccatis suis. Samech Circumdederunt me dolores mei & quasi
parturiens. Samech Dissipati sumus quia amarum
fecit mihi fel suum. Samech Et non inuocauimus
nomen eius. Samech Conuertit retrorsum manum suam
tota die & quasi vindemiator. Phe Vocauit
quasi ad diem solemnem terrores meos. Phe Et non
fuit in die furoris domini qui effugeret
& superauit quos nutriui & educaui. Phe Manus
mulierum misericordium coxerunt filios suos.
Phe Consumptio mea & contritio populi mei.
Ain Caligauerunt oculi mei in lacrimis
meis. Ain Conturbata sunt viscera mea.
Ain Effusa est in terra gloria mea. Ain Super
ruinam filie populi mei. Ain Cum defecerunt
parvuli & lactentes. Ain In plateis ciuitatis
quasi vulnerati. Ain Quando exhalabant
animas suas. Ain In sinibus matrum suarum.
Ain Quid testificabor. Quid assimilabo
te. Quid comparabo tibi filia hierusalem.
Quid opponam tibi & consolabor te virgo
filia sion. Quia magnum sicut mare
contritio tua. Quis medebitur tui. Sade
Prophete tui viderunt tibi falsa & stulta.
Sade Nec aperiebant iniquitatem tuam
ut te ad penitentiam prouocarent. Sade
Viderunt tibi assumptiones falsas & eiectiones.
Sade Plauserunt super te manibus
omnes transeuntes per viam. Sade Sibilauerunt
& mouerunt caput suum super filiam
hierusalem. Sade Hec est ciuitas dicentes
perfecti decoris gaudium vniuersę terre.
Sade Aperuerunt super te os suum
omnes inimici tui. Sade Sibilauerunt &
fremuerunt dentibus. Sade Dixerunt
deglutiamus eam. Sade Hec certe dies
quam expectabamus inuenimus
videmus. Sade Fecit dominus quod cogitauerat
complevit sermonem suum quem preceperat a diebus; Annunciat destruat non
peperit. Heth Circumdederunt super me in modum
apri & leonis latentis. Heth Et exaltatur cornu
hostium meorum. Heth Manus
extenderunt hostes in omnia desiderabilia
eius. Heth Quia vidit gentes ingredientes
sanctuarium suum de quibus mandaueras
ne introirent in ecclesiam tuam. Heth
Omnis populus eius gemens & querens panem.
Heth Dederunt pretiosa quęque pro cibo
ad refocillandam animam. Heth Videte domine
& considerate quia facta sum vilis. Heth
Vos omnes qui transitis per viam attendite
& videte si est dolor sicut dolor meus.
Jod Quoniam vindemiauit me sicut locutus
est dominus in die furoris sui. Jod Et
misit ignem in ossibus meis & erudiuit
me. Jod Expandit rete pedibus meis
convertit me retrorsum. Jod Posuit me
desolatam tota die languentem. Jod Vigilauit
iugum iniquitatum meorum manu ipsius
intorta & impedita ascenderunt colli mei
infirmatus est robur meum. Jod Tradidit
me dominus cui non possum resistere.
Jod Abstulit omnes fortes meos dominus
in medio mei. Jod Vocauit aduersum me
tempus ut contereret electos meos. Jod
Torcular calcauit dominus virgini filie
iuda. Jod Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Deth Quia longe factus est
a me consolator. Deth Et reficiens animam
meam. Deth Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Deth Expandit
manus suas hostis. Deth Et omnia desiderabilia
eius. Deth Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Deth De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Deth Omnis populus eius gemens & querens
panem. Deth Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Deth
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Deth Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. He Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. He Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. He Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
He Posuit me desolatam tota die languentem.
He Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
He Tradidit me dominus cui non possum
resistere. He Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. He Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
He Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. He Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Vau Quia longe factus est
a me consolator. Vau Et reficiens animam
meam. Vau Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Vau Expandit
manus suas hostis. Vau Et omnia desiderabilia
eius. Vau Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Vau De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Vau Omnis populus eius gemens & querens
panem. Vau Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Vau
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Vau Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Zai Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Zai Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Zai Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Zai Posuit me desolatam tota die languentem.
Zai Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Zai Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Zai Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Zai Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Zai Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Zai Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Teth Quia longe factus est
a me consolator. Teth Et reficiens animam
meam. Teth Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Teth Expandit
manus suas hostis. Teth Et omnia desiderabilia
eius. Teth Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Teth De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Teth Omnis populus eius gemens & querens
panem. Teth Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Teth
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Teth Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Iod Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Iod Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Iod Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Iod Posuit me desolatam tota die languentem.
Iod Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Iod Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Iod Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Iod Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Iod Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Iod Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Caph Quia longe factus est
a me consolator. Caph Et reficiens animam
meam. Caph Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Caph Expandit
manus suas hostis. Caph Et omnia desiderabilia
eius. Caph Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Caph De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Caph Omnis populus eius gemens & querens
panem. Caph Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Caph
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Caph Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Lamed Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Lamed Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Lamed Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Lamed Posuit me desolatam tota die languentem.
Lamed Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Lamed Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Lamed Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Lamed Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Lamed Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Lamed Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Mem Quia longe factus est
a me consolator. Mem Et reficiens animam
meam. Mem Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Mem Expandit
manus suas hostis. Mem Et omnia desiderabilia
eius. Mem Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Mem De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Mem Omnis populus eius gemens & querens
panem. Mem Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Mem
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Mem Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Nun Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Nun Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Nun Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Nun Posuit me desolatam tota die languentem.
Nun Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Nun Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Nun Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Nun Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Nun Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Nun Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Samech Quia longe factus est
a me consolator. Samech Et reficiens animam
meam. Samech Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Samech Expandit
manus suas hostis. Samech Et omnia desiderabilia
eius. Samech Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Samech De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Samech Omnis populus eius gemens & querens
panem. Samech Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Samech
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Samech Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Ain Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Ain Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Ain Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Ain Posuit me desolatam tota die languentem.
Ain Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Ain Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Ain Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Ain Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Ain Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Ain Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Phe Quia longe factus est
a me consolator. Phe Et reficiens animam
meam. Phe Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Phe Expandit
manus suas hostis. Phe Et omnia desiderabilia
eius. Phe Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Phe De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Phe Omnis populus eius gemens & querens
panem. Phe Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Phe
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Phe Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Sade Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Sade Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Sade Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Sade Posuit me desolatam tota die languentem.
Sade Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Sade Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Sade Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Sade Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Sade Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Sade Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Coph Quia longe factus est
a me consolator. Coph Et reficiens animam
meam. Coph Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Coph Expandit
manus suas hostis. Coph Et omnia desiderabilia
eius. Coph Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Coph De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Coph Omnis populus eius gemens & querens
panem. Coph Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Coph
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Coph Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Resch Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Resch Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Resch Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Resch Posuit me desolatam tota die languentem.
Resch Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Resch Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Resch Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Resch Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Resch Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Resch Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Sin Quia longe factus est
a me consolator. Sin Et reficiens animam
meam. Sin Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Sin Expandit
manus suas hostis. Sin Et omnia desiderabilia
eius. Sin Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Sin De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Sin Omnis populus eius gemens & querens
panem. Sin Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Sin
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Sin Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Thau Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Thau Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Thau Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Thau Posuit me desolatam tota die languentem.
Thau Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Thau Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Thau Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Thau Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Thau Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Thau Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Tau Quia longe factus est
a me consolator. Tau Et reficiens animam
meam. Tau Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Tau Expandit
manus suas hostis. Tau Et omnia desiderabilia
eius. Tau Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Tau De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Tau Omnis populus eius gemens & querens
panem. Tau Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Tau
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Tau Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Zai Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Zai Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Zai Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Zai Posuit me desolatam tota die languentem.
Zai Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Zai Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Zai Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Zai Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Zai Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Zai Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Teth Quia longe factus est
a me consolator. Teth Et reficiens animam
meam. Teth Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Teth Expandit
manus suas hostis. Teth Et omnia desiderabilia
eius. Teth Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Teth De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Teth Omnis populus eius gemens & querens
panem. Teth Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Teth
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Teth Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Iod Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Iod Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Iod Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Iod Posuit me desolatam tota die languentem.
Iod Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Iod Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Iod Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Iod Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Iod Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Iod Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Caph Quia longe factus est
a me consolator. Caph Et reficiens animam
meam. Caph Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Caph Expandit
manus suas hostis. Caph Et omnia desiderabilia
eius. Caph Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Caph De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Caph Omnis populus eius gemens & querens
panem. Caph Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Caph
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Caph Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Lamed Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Lamed Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Lamed Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Lamed Posuit me desolatam tota die languentem.
Lamed Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Lamed Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Lamed Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Lamed Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Lamed Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Lamed Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Mem Quia longe factus est
a me consolator. Mem Et reficiens animam
meam. Mem Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Mem Expandit
manus suas hostis. Mem Et omnia desiderabilia
eius. Mem Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Mem De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Mem Omnis populus eius gemens & querens
panem. Mem Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Mem
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Mem Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Nun Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Nun Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Nun Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Nun Posuit me desolatam tota die languentem.
Nun Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Nun Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Nun Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Nun Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Nun Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Nun Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Samech Quia longe factus est
a me consolator. Samech Et reficiens animam
meam. Samech Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Samech Expandit
manus suas hostis. Samech Et omnia desiderabilia
eius. Samech Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Samech De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Samech Omnis populus eius gemens & querens
panem. Samech Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Samech
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Samech Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Ain Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Ain Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Ain Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Ain Posuit me desolatam tota die languentem.
Ain Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Ain Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Ain Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Ain Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Ain Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Ain Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Phe Quia longe factus est
a me consolator. Phe Et reficiens animam
meam. Phe Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Phe Expandit
manus suas hostis. Phe Et omnia desiderabilia
eius. Phe Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Phe De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Phe Omnis populus eius gemens & querens
panem. Phe Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Phe
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Phe Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Sade Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Sade Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Sade Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Sade Posuit me desolatam tota die languentem.
Sade Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Sade Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Sade Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Sade Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Sade Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Sade Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Coph Quia longe factus est
a me consolator. Coph Et reficiens animam
meam. Coph Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Coph Expandit
manus suas hostis. Coph Et omnia desiderabilia
eius. Coph Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Coph De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Coph Omnis populus eius gemens & querens
panem. Coph Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Coph
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Coph Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Resch Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Resch Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Resch Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Resch Posuit me desolatam tota die languentem.
Resch Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Resch Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Resch Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Resch Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Resch Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Resch Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Sin Quia longe factus est
a me consolator. Sin Et reficiens animam
meam. Sin Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Sin Expandit
manus suas hostis. Sin Et omnia desiderabilia
eius. Sin Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Sin De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Sin Omnis populus eius gemens & querens
panem. Sin Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Sin
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Sin Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Thau Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Thau Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Thau Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Thau Posuit me desolatam tota die languentem.
Thau Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Thau Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Thau Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Thau Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Thau Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Thau Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Tau Quia longe factus est
a me consolator. Tau Et reficiens animam
meam. Tau Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Tau Expandit
manus suas hostis. Tau Et omnia desiderabilia
eius. Tau Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Tau De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Tau Omnis populus eius gemens & querens
panem. Tau Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Tau
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Tau Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Zai Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Zai Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Zai Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Zai Posuit me desolatam tota die languentem.
Zai Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Zai Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Zai Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Zai Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Zai Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Zai Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Teth Quia longe factus est
a me consolator. Teth Et reficiens animam
meam. Teth Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Teth Expandit
manus suas hostis. Teth Et omnia desiderabilia
eius. Teth Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Teth De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Teth Omnis populus eius gemens & querens
panem. Teth Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Teth
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Teth Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Iod Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Iod Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Iod Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Iod Posuit me desolatam tota die languentem.
Iod Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Iod Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Iod Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Iod Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Iod Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Iod Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Caph Quia longe factus est
a me consolator. Caph Et reficiens animam
meam. Caph Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Caph Expandit
manus suas hostis. Caph Et omnia desiderabilia
eius. Caph Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Caph De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Caph Omnis populus eius gemens & querens
panem. Caph Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Caph
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Caph Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Lamed Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Lamed Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Lamed Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Lamed Posuit me desolatam tota die languentem.
Lamed Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Lamed Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Lamed Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Lamed Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Lamed Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Lamed Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Mem Quia longe factus est
a me consolator. Mem Et reficiens animam
meam. Mem Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Mem Expandit
manus suas hostis. Mem Et omnia desiderabilia
eius. Mem Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Mem De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Mem Omnis populus eius gemens & querens
panem. Mem Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Mem
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Mem Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Nun Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Nun Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Nun Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Nun Posuit me desolatam tota die languentem.
Nun Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Nun Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Nun Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Nun Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Nun Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Nun Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Samech Quia longe factus est
a me consolator. Samech Et reficiens animam
meam. Samech Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Samech Expandit
manus suas hostis. Samech Et omnia desiderabilia
eius. Samech Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Samech De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Samech Omnis populus eius gemens & querens
panem. Samech Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Samech
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Samech Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Ain Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Ain Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Ain Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Ain Posuit me desolatam tota die languentem.
Ain Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Ain Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Ain Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Ain Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Ain Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Ain Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Phe Quia longe factus est
a me consolator. Phe Et reficiens animam
meam. Phe Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Phe Expandit
manus suas hostis. Phe Et omnia desiderabilia
eius. Phe Vidit enim gentes ingressas
sanctuarium suum. Phe De quibus
preceperas ne introirent in ecclesiam tuam.
Phe Omnis populus eius gemens & querens
panem. Phe Dederunt pretiosa quęque
pro cibo ad refocillandam animam. Phe
Videte domine & considerate quoniam
facta sum vilis. Phe Vos omnes qui
transitis per viam attendite & videte
si est dolor sicut dolor meus. Sade Quoniam
vindemiauit me sicut locutus est dominus
in die furoris sui. Sade Et misit ignem
in ossibus meis & erudiuit me. Sade Expandit
rete pedibus meis convertit me retrorsum.
Sade Posuit me desolatam tota die languentem.
Sade Vigilauit iugum iniquitatum meorum
manu ipsius intorta & impedita ascenderunt
colli mei infirmatus est robur meum.
Sade Tradidit me dominus cui non possum
resistere. Sade Abstulit omnes fortes meos
dominus in medio mei. Sade Vocauit aduersum
me tempus ut contereret electos meos.
Sade Torcular calcauit dominus virgini
filie iuda. Sade Ideo ego plorans & oculus meus
deducens aquas. Coph Quia longe factus est
a me consolator. Coph Et reficiens animam
meam. Coph Facti sunt filii mei perditi
quoniam inualuit inimicus. Coph Expandit
manus suas hostis. Coph Et omnia desiderabilia
eius. Coph

tunc nñr ñ fuit qui redimer de manu
eor. nullabi; nñr assero vasnul panem
nobis. a facie gladi. unde sero. pellit. nia
qñ exhibuimus exusta est a facie tempesta
tum fames. nullus est in hoc humilia
uerunt. nunquid nec in ñtibus; nuda
pupes nanu sulpsit. ñi fuit. sacel le
nñ nñ est. bueruit. ad oleschendi; in pu
dice. ab ñi sunt. ñ pueri lungno corruie
runt. senes defecerunt de portis iuue
nes decoro psallentium. defecit gaudi
um cordis nñr. uersus est in luctum co
rus nñr. ceciderunt corona capitis nñr. eno
b qz peccauimus ppea tenebrosi facti sunt
oculi nñri. ppea horrendum facta est mons
syon. uulpes ambulauerunt in eo. tu aut dñe in
manes. in generatione. generationem
Quare in perpetuum oblivi
sceris nñr. derelinquis nos in longitudine
dierum. conuerte nos dñe ad te. et conuer
temur. renouabis dies nros sicut a prin
cipio; proiciens expuisti nos. uehemen
ter es irasc. incipit prologus libri baruc
Liber iste qui baruch notarius
ieremie prophete canonicus non habetur
in ebreo canone. nec habetur; nñr in multis
grecis editionibus. multi. reputant ieremie
prophete. non tamen ante legisse. hec scripta
sunt. qz multa de ipso. nomen quoq; rem
probant. in dicunt. incipit liber baruch

Est ergo liber iste qui scribente baruch filio nerie. filii maasie. filii sedechie. filii sedechie. filii elchie. in ba
bilonia. in anno. v. ab. die mensis. qui
die. cepit chaldeos. obsidere. et succendere. eam
igni. legit baruch. librum. hos. ad au
res. iechonie filii. ioachim regis iuda. et ad
aures. omnis. populi. qui. uenerant. ad librum
et ad aures. potentum. filiorum regis
et ad aures. principum. et ad aures. populi. a minimo
usq; ad maximum. eorum. omnium. qui habi
tabant. in babilonia. ad flumen. sodi
um audientes. plorabant. et ieiunabant. et orabant. in conspectu dñi. et col
legerunt. pecuniam. pro. facultate. dñi. secun
dum. quod. potuit. unusquisq; manus. et misse
runt. in ierusalem. ad ioachim. filium. el
chie. filii. salom. sacerdotem. et ad sacerdotes
et ad omnem. populum. qui. inuenti. sunt. cum
eo. in ierusalem. cum. acciperent. vasa. de

pli dñi. q. ablata. fuerant. de templo. re
uocare. in. terram. iuda. die. mensis
sivan. vasa. argentea. quę. fecit. sedechias
filius. iosie. rex. iuda. postea. q. fecit. nabuchodonosor. rex. babilonis. captiuum. ipsum
a hierusalem. in babilonem. et principes. et
eunuchos. et. uniuersum. populum. terre. ab
eo. audierunt. et. flauerunt. coram. babilonem
et. fleuerunt. et. orauerunt. coram. dño. et. obtulerunt. de. facultatibus. suis. quantum. manus. eorum. inuenit. argenti. drachmas. decem. milia. et. thuribula. aurea. quasi. mille. et. aspersionem. sanguinis. et. hostias. et. libamenta. et. miserunt. ea. in. locum. templi. dñi. et. factum. est. in. tempore. quo. inuenerunt. filii. babilonis. ioachim. filium. iosie. regem. iuda. et. omnem. populum. iuda. et. omnes. uenientes. ad. templum. dñi. ut. fieret. secundum. ordinem. sicut. scriptum. est. in. lege. moysi. famis. et. sitis. et. fames. et. mortalitas. et. ira. et. indignatio. et. tribulatio. et. angustia. et. infirmitas. et. captiuitas. et. confusio. facies. nñe. sicut. est. die. hodierna. et. nunc. audiuimus. uocem. dñi. dei. nñri. sedentes. omnia. uerba. quę. misit. ad nos. et. ad. iudices. nñros. qui. iudicauerunt. israel. et. ad. reges. nñros. et. principes. nñros. et. ad. sacerdotes. nñros. et. ad. prophetas. nñros. et. ad. patres. nñros. in. conspectu. dñi. et. peccauimus. coram. dño. et. non. credidimus. et. dereliquimus. eum. et. non. credidimus. dicentibus. nobis. ut. ambularemus. in. mandatis. eius. quę. dedit. nobis. a. die. qua. eduxit. patres. nostros. de. terra. egypti. usq; ad. diem. hanc. et. recessimus. recessione. ad. diem. hanc. et. non. audiuimus. uocem. dñi. dei. nñri. sedentes. omnia. uerba. prophetarum. quę. misit. ad nos. et. ad. unumquemq; in. sensu. cordis. nñri. maligni. operantes. dñi. alieni. famentes. mala. in. oculis. dñi. dei. nñri.

Propter. q. statuit. dñs. deus. nñr. ubi
cumq; q. d. locutus. est. ad nos. et
ad. iudices. nñros. qui. iudicauerunt

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

RV

restamentum altum semper
tium ut sim illi in dominum nisi
erunt michi impiū mihi monuelo a
pluit populū meum filios isr' a fīa q'
dedi eis.

Et nūc domine deus isr' aīa mea
gustic ispī anxiūs clamat ad te
audi dñe miserere et deus es miser
cors miserere nīi q peccauimus tibi
te qui sedes in sempiternum nīo per
bimus in eūi dñe deus omnipotens
deus isr' audi nūc orōnem mortuoz
isr' filioz ipoz q peccauerunt ante
te nec audierunt uocem dñi dei sui
ad quorum fata sunt nobis mala
Noli meminisse iniquitatis patrū
nōz et memento manus tue nec uindic
te in nōie tuo quia tu es dñs deus nr
quibus nos placuit te dñe et posuisti timo
rem tuū in cordibus nīis ut inuoce
mus nomen tuum et laudemus te in
captiuitate nīa et conuertamur ab in
iquitate patrū nōz qui peccauerunt
in conspectu tuo ecce nos sumus hodie
in captiuitate nīa in qua dispersisti nos
propitius nos esse dignum et peccata
nra sedm opa iniquitatū nōz et
in uia dñi ambulauerunt sedm
iudicia tua sic fac cum nobis dñe deus
isr' audi isr' mandata uite aurib; per
cipe isr et pruīa prudentiam. Quid est
isr q in inimicorum terra es inue
terasti in aliena coinquinatus es cum
descendentibus in infernum de iniquis fon
tem sapie nam si in uia dei ambula
sses habitasses utiq; in pace sempi
terna ubi est prudentia ubi est intellec
tus ubi est scīa simul ubi sit longitudo
dies uite ubi lumen oculoz
et pax. Quis inuenit locum eius et
quis introibit in thesauros eius
ubi sunt principes gentium et qui dñant
super bestias q sunt super terram. Qui in
auib; celi ludunt qui argentum thesau
rizant et aurum in quo confidunt ho
mines nec est finis acquisitionis eoz.
Qui argentum fabricant et sollicit sunt
nec est inuentio operū suoz exterminati
sunt et ad infernū descenderūt et alii lo
co eoz exsurrexerūt iuuenes uiderūt lucē
et habitauerūt in ea diem et ignorauerunt
ignorauerunt nec intellexerunt se
mitas eius nec filii eorum susceperunt
eam a facie ipsoz longe facta est. Non est
audita in chanaan nec uisa est in
theman filii quoq; agar qui exquirunt
prudentiam q de terra est negotiatores
terre illyenan et fabulatores et qui
quirentes prudentiam nec intelligendo
uiam aut semitas nesciuerunt nec recor
dati sunt semitas eius. O isr quam
magna est domus dei et ingens locus
possessionis eius magnus et non habet finē
excelsus et immensus habitauerunt gi
gantes nominati illi qui ab initio fu
erunt statura magna scientes bellū.
Non hos elegit dominus nec uiam
discipline inuenerunt propterea perierunt
et quia non habuerunt sapiam perierunt
propter stultitiam suam. Quis ascendit in
celum et accepit eam et eduxit eam de
nubibus. Quis trans uectus est mare et in
uenit illam et attulit illam super
aurum electum. Non est qui possit scire
uias eius nec qui exquirat semitas ei.
Sed qui scit omnia nouit eam et inue
nit eam prudentia sua. Qui preparauit
terram in tempore in repletione ea
pecudibus et quadrupedibus qui emittit
lumen et vadit et uocauit illud et ob
edit illi in tremore. Stelle autem dederunt
lucem in custodiis suis et letate sunt
Vocate sunt et dixerunt assumus et
luxerunt ei cum iocunditate q fecit illis
hic est deus nr non estimabit alius
ad illum ei hic adinuenit omnem
disciplinam et dedit illam iacob puero suo
et israel dilecto suo. Post hec in terris uisus est
et cum hominibus conuersatus est.

Hec liber mandatorum dei et lex q est in
eternum. Omnes qui tenent eam perue
nient ad
uitam qui autem dereliquerint eam in
morte. Reuertere iacob et apprehende eam
ambula per
am ad splendorem in
luminis eius. Ne trade alii gloriam
tuam et dignitatem tuam genti alienę. Beati
sumus isr quia quę placent deo
manifesta sumus. Confidite filii
mei deo et ipse
dirigat uias uestras et sanctitas
obtineat uos. Solacium uobis tollite
filii mei et penitentiam agite
quia zelatus sum uos postquam
recessistis a me. Cum multiplicati
fuissetis plus
quam ante uidissetis mala et
angustias uestras et cognouerit
uos deus in tribulationibus uestris
conuertetur ad deprecationem uestram
et non derelinquet uos in perpetuum
oblitus non erit misericordie suę.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

uol-ꝛc ꝺ̄ns nutricem uram ierlm
vidit-n- wa andiam a dō nemente m
uobis-ꝛdixit-audite ciuitates lyon
ad duxit-n- michi deus luctum mag
num-vidi-n- captiuitatem ꝑpli
mei filioꝝ mōz-ꝛfiliarū sup duxit
illi-ex mus-ꝛ uiuū-n- illos cum le
andiuare dimisi aūt illos cum fle
tu-ꝛluctu-ꝛ ego gaudeat sup me
uidiam-ꝛdesolatam-a multis dere
licta sum ip peccā filioꝝ meoꝝ-ꝛꝛ de
clinauerunt a lege dī-ꝛiustificās aūt ip
sius nesciuerunt nec ambulauerūt ꝑ uias mandatoꝝ dī sui ꝑ semitas strabas
ceruic-cum iustificā mgōs sunt. ꝛ e
uiuent confitebunt lyon-ꝛmemorentur
captiuitatem filiorum-ꝛfiliarū mea
ꝝ sup duxit illi ex mus-ꝛ addux-ut
ex mus ad duxit-n- sup illos gentem de
longeq̄ gentem impetuosam-aūt
lingue-qui nō sup̄ uerecūd senem-ꝛ
puerorum miserti sunt-ꝛ ab duxerūt
filios uidue-ꝛ a filiis uniuersam desola
ta sum-ꝛ ego aūt quid poss̄im ad uuare
uos-qui-n- ad duxit super uos mala:
ipe uos eripiet de manib; uram-ꝛ
uos-ambulate fili-ambulate-ego
n- de ducta sum sola ex uir me sola pa
as-induduxit me caco ob scelerationes
-ꝛclamauit ad amicos meos; michi
aūt me quoq̄ electos ad me-ꝛ
ciuitates-ꝛ eripiet uos de manu pā
patrum-michi quoq̄ ego-n- speraui i
ex uum saluum uiam-ꝛ uenit in gau
dio-ꝛ ascendit sup uia que uenit uos ad e
cho saluatoꝛ tuo-ꝛ ex uis-n- uos cum
luctu-ꝛ ploratu reducet ait eos in ꝺ̄o cū
gaudio-ꝛ no cōtristate me ex uum fuit-n-
uiderunt inimice lyon captiuitatem
uram ad-ꝛ ne uidebunt-ꝛ ne letemate
salutem uram in dō que super uenit
uobis cum honore magno-ꝛ splendore
ex uo filiu patienter sustinete-n- nam q̄
sup uenit uobis ꝑ ex uum est-n- ꝛ ex in
imicis tuis-ꝛ in tuo uidebis ꝑditione ip
sius-ꝛ sup cuices ꝑ ius ascendet-ꝛ de luca
-n- mei ambulauerunt mali a ꝑ ex uis
ducti sunt-n- ut grex duc ꝑ uisa ab i
micis-ꝛ mine quoq̄ electe filii-ꝛ pro
clamate ad dn̄m-est-n- memor a
uia ab eo quidunt uos siant-n- fuit
sensus iu- ut errarent a dō-deos tan

tum ierā ciuitates requirent eum-ꝛ in
duxit uobis mala: ipe rursum ad
duxit uob scripturam ioandiate ꝛ
salute uā-ꝛ anime quoq̄ estote ierlm
exultate-n- ꝛ ē dō in auit-ꝛ loetem de
tet parebunt quare uexauit-ꝛ qui
gratulam sunt inimica ruina punien
tu-ꝛ ciuitates quib; seruierunt filii
ris punientur-quea ꝛcepit filios u
os luctu-n- grauisa est-ꝛ ua ruina re
tata est in desolatione-ꝛ iam putabitur ex uiu
a desolatione-ꝛ iam putabitur ex uiu
tio multitudinis eius-ꝛ gaudio mō
tis eius ex ut luctum-ꝛ gaudium-n- super uenit
ex ea ab exuo in longinquum-si dicā-ꝛ
tabō a demonib; multitudinem ꝛpo
sui-ꝛ uam spice ierlm ad orientem-ꝛ
inde ioandiatem adō ab ꝛ uenientē
ꝛpo-n- uenit filii auulsi dimissi
dispersi-ꝛ uenit ex ut collecti ab o
riente usq; ad occidentem in uerbo sā gau
dentes in honorem dei-ꝛ exue te ierlm
stola luctus-ꝛ ornamenta glie-induc
re decore-in honore ꝛ ad ē est in gloria
sempiterna-ꝛ circumdabit te diploide
deus iustitie-imponet mitram ꝛpu
no honoris ex uendens-n- ostendet spē
dorem suū in te-quia sub celo est-nomi
nabō-n- ē nomen tuū adō in sempi
ternum-pax uobis-in honore pietatis
exurge ierlm-sta in excelso-ꝛ circū
spice ad orientē-inde collectos filios
tuos ab oriente soli usq; ad occidente
in uno sā gaudentes dī memoria
ex uit-n- ab ste pedib; duci in inimi
cis-ad dixit aūt illos dn̄s ad te pera
tol in honorem sunt filios regni-ꝛ ex
tunt-n- deus humiliare omnem mō
tem excelsum-ꝛ rupes perpetuas-in pal
les repse in equalitatem ꝛ ut ambu
let isr̄l' diligenter in honorem dī-ꝛ obū
brauerūt aūt silue-omne lignū suū
ut adꝛ isr̄l' in auit dō ad duxit-n- dō
isr̄l' cum ioandiate in iustitia mea
recessit sue cū mihi-iustificā ꝛ est ex
ipo-ꝛ incipit exemplum epīe ei
dem ꝛ-ieremias ad ab duxit os
captiuos in babilonian arge babi
lonioꝝ ut annunciaret illis-ꝛ q̄ ꝛcep
tū est illi a dō-

Propt̄ peccā quę
peccastis ait deum ad ducemini in ba
bilonian captiuu a salmanasar rege a

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

RVG

lonoꝝ ꝗ ligũ traq; in babilonia
erãt ubi annis plurimis ꝓpt longum tẽ
ad geniandos. vii. post hãc aũt reducta uos
ñ cum pace nãt aũt debitis in babi
lonia deos aureos argẽteos lapideos
ligneos ihmõi portari ostendentes
metum gẽtib; ñ dicere ergo ne uos si
miles efficamini factis alienis neq
aut mentes uras capiat impietas cũ ui
q; turba dicere uel ab aũ adorantes. di
are meos dñs; ñ te oportet adorare dñm do
minũ angelus aũt meus uobiscũ ipse
aũt exquirat animas uestras ego aũt ligna
ipse polita a fabro ipse fusa uel quelibet
imagines falsa sunt. ñ possunt loqui
sicut uirgo amans dicit ñ. accepto auro fabricata sunt. coronas capiti
aureas super capita sua dii illorum unde
sub mutant sacerdotes ab eis aurum
argẽtum. et rogant aliud in semet ipsis
sumãt. et ipsi prostituti mulieres
amant. ultra cum receperint aliud ad
ornandos deos suos. si aũt ñ libẽ
tur ab erugine rubigo. ipsi aũt illis
uestibus purpureis exigent. eadem ipsa ñ ꝑ
pagen dominus qui est plinius ut eos
dixit. ut habet ut homo sicut inde re
gionis q̃ ñ se peccantem non intelligat. sit. et
in manu gladiũ. et securim se aũt de bello
et latronibus; ñ liberant. si uobis nomen
sit. qui ñ sunt dii. ñ ergo uereremini
eos. sicut in uasi hominis confractum
simile efficiam. tales sunt dii illorum q
structi illi in domo dñi eorum pleni sunt
pulueris et lapidibus; intro eunti ñ sicut ali
cui qui regem offendit aut cum. septe ñ
manes aũt sicut ad sepulturam adducti
mortui. nã putant sacerdotes ostia clau
dere sunt. ne sentiãt latrones; et expolient
templa. attendunt illis. quod mutas
et nudos; nullam inde possunt. sunt aũt
hec scripta in domo eorum. dicunt ei
ꝑ serpentes qui in templo sunt dum comedit
eos. ipse ñ sentiunt ꝓpter non sentiunt. ligna
sunt et eorum. a fumo qui ñ domo sit
supra corpus eorum. et supra caput eorum uolant
noctue. et hirundines. et aues. et sic. et cat.
ñ sentiunt. quia non sunt dii. te ergo timuerit
et eos. aurum et q̃ hinc ad speciem est ñ
erat aliquis exterat. ñ ruginem non fulge
bunt. ñ. dum non clarentur. semper ñ
ex omni parte empta sunt in ignibus. spũ
ñ est in pũs. sine pedib; in humilib; por
tantur ostendentes ignominiam
suam hoib. confundantur. qui colũt
ea. ipse ea si ceciderint ñ am. a semet ipsis
nec ad ingurgitent. ñ; si quis eis statuerit.
rectum p semet ipsum stabit. ñ; sicut mor
tui hmõi illis apponentur hostiis illo
rum dicunt. q̃ deos ꝑ ea bibunt. si
ñ. mulieres eorum deceperunt. ñ; in
firmo ñ; mendacium aliquid in per
petuũ de latibulo eorum. sese. ignem
sentiant qui ingruunt sacerdotes. traq; ex hiis
quo sunt dii ne timeatis eos. ñ. ñ uo
cantur dii q̃ mulieres apponunt dis
argẽteis. aureis. ligneis. in domi
bus eorum sacerdotes sedent hiñes ruin
tes sissis. scapulis. barbam radam q
rum capita ñ nuda sunt. ingunt aũt
clamantes et deos suos. sicut in cena
mortui. vestimenta eorum auferunt. in
deorsi. uestiunt uxores suas. filios
suos. si; si quid mali patiantur ab ali
quo ñ; si quid boni ꝓsunt retribuere
ñ; regẽ constituere possunt ñ; auferre
aũt ñ; dare diuitias possunt ñ; ma
lum retribuẽ. si quis illis nonum no
uũt. ñ reddidit. ñ; hi requirunt. hoiẽ
a morte ñ liberant. ñ; in firmi a pote
state eripiunt. hoiem cecũ ad nullum
ñ restituerunt. de necessitate hoiem ñ
iuuabunt. viduę ñ miserebuntur. ñ;
orphanis benefacient. lapidib; de mon
tibus similes sunt dii illorum. ligneis. lapi
deis. aureis. argẽteis. cum aũt colũtur
illa. ñ timebunt. quoniã q̃ estiman
dum est aũ dicendum illos. et deos. ad
iuuat. nupti. chaldei. ñ honorandi;
ei. quidem audierunt mutum ñ
posse loqui. offerunt illud ad uti pal
latines. ab eo ipsum. ñ possunt sentire
quia ñ hñt motum. ipsi. ñ intelligere
nunc relinquent eos. sensum. ñ. ad
hiñt ipsi dii illorum. ñ mulieres. ñ arcũ
dare similes. in uili sedent. succendentes
ossa olusq; cum aũt aliquis ex ipsis
ab ecclesia ad aliquod ñ sentiunt. deum
esse proximum sue. ex ybrar. qd est. ñ
sit digna. ipsum sicut ipse. ñ; simul eum
disrupuit sit. ipsa aũt. ñ. ill' sunt. ñ. ñ
sunt. quoniã estimandum aũ di
cendum est illos. et deos. habet aũt
nabarithabus. ñ sunt. nichil aliud

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

est ⁊ id qđ nolunt ee laĉdores aurifices ⁊ ipi qui ea fecerunt ñ sunt multi
tempoꝛis ⁊ numquid ge possunt que ab
ipis fabricata sunt ee dii ⁊ eligent a
fabꝛis opꝛium postea timuerunt ⁊ tam
cum super ueñt illis ꝓfugia ⁊ quasi fo
ginant laĉdores ibi se abscondunt ⁊
illis ⁊ quo mõ ergo sedent ⁊ seruari delet
amt qui dii sunt qui sunt qui nec de
bello se liberare ualent de malis se eripiũt
⁊ tam cum sint linguea ⁊ inaurata ⁊
margarita sicut postea qui falsa ⁊
ab gentib; uanissimis regib; que manu
facta sunt et ñ sunt dii ⁊ opera ma
nuũ hominum ⁊ nullum opus dei ⁊
illis ⁊ ñ ergo notum est et quõ sunt
dii ⁊ opera manuum hominũ ⁊ ut
nullum dei opus impius est ⁊ regem
regionũ ñ sufficiant ut plurimam ho
minum; dñe iudicii quoꝛ; ñ deꝛ
nent ut; regiones uberabunt ad
munda et mel; possunt siccare coꝛ
cule nec medium celi ⁊ tre ⁊ ut ali
madie iguis in domũ deoꝛ hgn eoꝛ
⁊ argẽtoꝛum ⁊ argẽtoꝛum laĉdores
siquidem ipꝛi fugient ⁊ liberabunt
eos ⁊ ipi nõ sic uasa electionis in medio coꝛ
burentur regia ⁊ bellica non resi
stent. Quo mõ ge examinandum est
aut reprehendum et dii sunt ⁊ non
a fundis; ut alimonib; se liberabunt
dii lignei ⁊ lapidei ⁊ inaurati ⁊ inar
gentati quib; in tpꝛe fortalicioꝛ sic
auri ⁊ argenti ⁊ uestimenti eꝛ
opꝛium sunt auferent illis ⁊ abibunt
nec sibi auxilii ferunt ⁊ aq; me
mul sẽt regem ostentatiõe uirtutis
sue aut ual ultimo utile ⁊ quo glo
riabꝛ q possedit illud ⁊ qui falsi dii ꝓ
ostium ultimo et custodiet ⁊ in pa
ce sunt qui ñ falsi dii ⁊ ol quidẽ ⁊ in
ea aetida cum sint splendida ⁊ ce
mussa ad inducendos ob audiũt ⁊ ui
nule ⁊ fulgur cum apparuit ꝓ spiri
tum est ⁊ dñs ipe autẽ ⁊ ipse mon in
regione spiritꝰ ⁊ nubes quib; cum
imperauerit sibi ad deambula
re unusquisq; locum ꝓfuturꝰ et ꝛ
parum est et ⁊ iguis ⁊ in nullis de si
ne humanis mentes ⁊ illud ⁊ sanc
qđ ꝓpꝛium est et ⁊ hec a ñ ⁊ spere
bꝛ; ñ; in rebus uni coꝛ similia
sunt ⁊ ñ ñ; est mandum est ⁊ ñ; dice
dũ ee illos dñe qui ñ possunt ñ; iudi
cium iudicare ñ; facere hominib; ⁊ ñ
eines ira ꝗ; quid sunt dñe ge ⁊ non
uere eos ⁊ ñ; ñ regib; maledicent ñ; bñ
dicent signa ⁊ ñ; in celo gñab; ñ oñ
dunt ñ; ut sol luceb unt ñ; illumina
bunt illumina ut luna de luce melio
res sunt illis que possunt fugere super
eum ac pꝛodee sibi ⁊ nullo ꝛ ꝗ; ñ no
ñ est manufactum et sunt dii ꝓ qđ ne
mo eos ⁊ iam sicut in gramineꝛ
o formido michi eustodiet ea sunt dii
illoꝛum lignei argẽtei ⁊ inaurati
eodem modo ⁊ in loco spine alba lu
pra qui ois auis sedet similit ⁊ mor
cio pueꝛo ut cucumeꝛis similes sunt dii
illoꝛ lignei ⁊ inaurati ⁊ in argẽtan
a purpura quoq; ⁊ inarmoꝛea que
supra teneant ⁊ ecclis ꝛ ꝗ; qñ sint
dii ꝛ ꝓ postremo cõmedunt ⁊ erit
mor ꝓbilis in regione ⁊ melioꝛ est ho
mo mutus qui ñ hꝫ similacra ⁊ nam
erit longe ab ⁊ opꝛobꝛio.

Ezechiel ꝓpha ñ
noarthin rege ni
di ceptiui fuerant ꝓpha
nat penitentib; q ad ieremie uocem
nul se ultro adiũxerat ⁊ adidisset ⁊
uiderent ad huc urbem ieꝛusalem ñ
stare qui ille rasuram ee ꝓdicabat xx.
⁊ eccl sue anno ⁊ ceptiuitatis qui
to exoꝛtus est ad ceptiuos locum ⁊
eodem tpe liter posteꝛioꝛ huc in chal
dea ⁊ ieremias in iudea ꝓphabant ⁊
mo eius nec sancti dicerũt ⁊ nec ad mo
dum ruitaꝛ est ⁊ ꝛ; ex utꝛq; medie ꝛ
parat ⁊ accos ⁊ pe sunt ⁊ ieremias ꝓ
uapia nolumnis ⁊ huc magnis
hñs obsecrationibus in nolumꝰ ⁊ ⁊
uulgata eius editio ñ multum differt
ab hebꝛaica ⁊ ñ sancti uiꝛi quid ea
se ꝛ ⁊ ut ⁊ eosdem uiuentes libꝛ
ssemus ⁊ ꝓpꝛe ⁊ malis eadem ⁊ ma
lus diuisa ⁊ illudentes ⁊ ignee ignem
⁊ huc nec ⁊ illis ad ⁊ nem mã qui ꝓ
cula ceptiui ⁊ ꝛ mota manu ⁊ hoꝛe
legẽtib; sensum uobis ⁊ ñ ⁊ aut
anima mea ⁊ huic subsanatum ⁊ dñi

Ploratus b. Hier. Sed veteres Ihram

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ulagauit me sup pedes meos. et dixit mihi. vade ingredere. include te in medio domus tue. tu autem fili hominis ecce date sunt super te funiculi. et ligabunt te in eis. et non egredieris in medio eorum. et linguam tuam adherere faciam palato tuo. et eris mutus nec ultra valeas increpare eos. quia domus exasperans est. cum autem locutus fuero tibi aperiam os tuum. et dices ad eos. hec dicit dominus deus. Qui audit audiat. et qui quiescat quiescat. et domum exasperans

Et tu fili hominis sume tibi lateres. et pones eos coram te. et describes in eo ciuitatem hierusalem. et obsidionem ponesque contra eam munitiones. et edificabis contra eam aggerem. et dabis contra eam castra. ponesque arietes in gyro. tu autem sume tibi sartaginem ferream. et pones eam in murum ferreum inter te. et ciuitatem. et obfirmabis faciem tuam ad eam. et erit in obsidione. et obsidebis eam. signum est domui israhel. et tu dormies super latus tuum sinistrum. et pones iniquitates domus israhel super eo iuxta numerum dierum quibus dormies super illud. assumes iniquitates eorum. ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum iuxta numerum dierum. cccxc. et portabis iniquitates domus israhel. et cum impleueris hec dormies super latus tuum dextrum. secundo. et assumes iniquitates domus iuda. xl. diebus. diem pro anno diem in quo pro anno dedi tibi. et ad obsidionem ierusalem. et brachium tuum erit extentum. et propheta bis ad hanc eam. ecce circumdedi te funiculis. nec poteris quiescere de latere tuo in latus tuum. donec compleas dies obsidionis tue. tu autem sume tibi triticum. et ordeum. et fabam. et lentem. et milium. et triticalum. et facies tibi panes iuxta numerum dierum quos dormies super latus tuum. ccc. xc. dies. comedes illud. cibus autem tuus quem vescetur erit in pondere. xx. stateres per singulos dies. a tempore usque ad tempus comedes illud. aquam in mensura bibes sextam partem hin a tempore usque ad tempus bibes illud. panes subcinericium ordeaceum comedes illud. stercore quod egreditur de

homine operies illud in oculis eorum. et dixit dominus. Sic comedent filii israhel panem suum pollutum inter gentes ad quas eiciam eos. et dixi. a. a. a. domine deus. ecce anima mea non est polluta. et morticinum. et captum non comedi ab infantia mea usque nunc. non est ingressa os meum omnis caro immunda. et dixit ad me. ecce dedi tibi stercora bouum pro stercoribus humanis. et tu facies panem tuum. et comedit illum quasi subcinericium hordeaceum. et dixit ad me. fili hominis ecce ego frangam baculum panis in ierusalem. et comedent panem suum in pondere et in sollicitudine. et aquam in mensura bibent in angustia. bibent. ut deficiant uterque. et contabescant uterque super iniquitatibus suis.

Et tu fili hominis sume tibi gladium acutum. et inducem per capud tuum. et per barbam tuam. et assumes tibi statheram ponderis. et dividis eos. et cum impleti fuerint dies obsidionis. assumes tertiam partem. et percutiens in medio ciuitatis. cum impleti fuerint dies obsidionis. assumes tertiam partem. et concides gladio circa eam. tertiam autem ventilabis in uentum. et gladium nudabo post eos. assumes autem paucos numero. et ligabis eos in fimbriis pallii tui. et ex eis rursum tolles. et proicies eos in medio ignis. et combures eos igne. et egredietur ignis

[illegible] dixit dominus deus. sic erit ierusalem in medio gentium posui eam. et circa eam circuitu eius erat. et contempserunt iudicia mea. ut impius esset super gentes. et precepta mea ultra quam terre que in circuitu eius sunt. iudicia enim mea proiecerunt. et precepta mea non ambulauerunt in eis. propterea hec dicit dominus deus. quia super gentes que circa sunt. et iudicia mea non fecistis. neque iudicia gentium que in circuitu uestro sunt non operati estis. propterea hec dicit dominus deus. ecce ego ad te. ipse ego faciam in medio tui iudicia in oculis gentium. et faciam in te quod non fecerim. et quod non faciam ultra simile illi propter omnes abominationes tuas. propterea comedent patres filios in medio tui. et filii comedent patres suos. et faciam in te iudicia. et ventilabo omnem reliquias tuas in omnem uentum. propterea viuo ego dicit

dominus deus ñ p eo qđ scan meũ uolas
ti mominb; offensionib; tuis un ouñ
v; abhominationibus tuis ego quoq;
uũo parcet oculs meus uño miserebor
tuã pars tui pste morietur i fame
cumentur in medio tui tua pars tui
gladio cadet i circuitu tuo tua uo pñ
tam mominem uentũ dispergam i
gladium euaginabo post eos i compl
ebo furorem meũ i requiescẽ faciã
indignationem meam in eis i ipsola
bor i scient qz ego dñs locutus sum in
zelo meo cum implero omnem in
dignationem meam in eis i dabo re i
desertum i in opprobrium gentib; q̃ in
circuitu tuo sunt in conspectu oĩs pre
teuntis i erit opprobriũ i blasphemia et
exemplum i stupor gentib; q̃ in circuitu
tuo sunt cũ fecero in te iudicia in furore
i indignatione i in correptionib; ire ego
dñs locutus sum Cũ misero sagittas fa
mis pessimas in eos que erunt mortis
re i quas mittam ut disperdam uos i
fame congregabo super uos i confringam
uobis baculum panis i immittam in
uos famem i bestias pessimas et orbes; ad
ultionem i pestilentia et sanguis
trãsibit per te i gladium inducam super
te ego dominus locutus sum

VI

Et factus est sermo dñi ad me dicens fili ho
minis pone faciem tuã ad montes
israhel i prophetabis ad eos i dices montes israhel
audite uerbum domini i dicit dominus
deus montib; i collibus rupib; i uallib;
ecce ego inducam super uos gladium i disperdam excelsa uestra i de
moliar aras uestras i confringentur i
simulacra uestra i deiciam interfectos uestros
ante ydola uestra i dabo cadauera filiorũ
israhel ante faciem simulacrorũ uestrorũ i dis
pergam ossa uestra circum aras uestras
in omnib; habitationib; uestris urbes de
serte erunt i excelsa demolientur i
dissipabuntur i conticescent are ue
stre i confringentur i cessabunt idola ues
tra i succidentur delubra uestra i delebuntur
opera uestra i cadet interfectus in medio
uestri i scietis qz ego sum dñs i nelin
quam uobis eos qui fugiunt gladium
inter gentes i cum dispersero uos in re
gionib; recordabuntur mei in gẽtib;
ad quas captiui ducti sunt qz ego

frãi cor eorum fornicans i recedens a me
i oculos eorum fornicantes post idola su
a i dispicient i displicebunt sibimet super mali
que fecerant in uniũsq; abhominatio
nib; suis i scient qz ego dñs non frus
tra locutus sum ut facerem eis malum
hec dicit dominus deus percute
manum tuã i resalde pedem tuum
i dic heu ad
omnes abhominationes
malorum domus israhel qz gladio fame
pestilentia ruituri sunt Qui longe est pe
ste morietur Qui autem prope est gladio corru
et i qui reliquus fuerit i obsessus fame
morietur i complebo indignationem
meam in eis i scient qz ego dominus
cum fuerint interfecti uestri in medio ido
lorum uestrorum circa aras uestras in
omni colle excelso in cacumina
montium in subter omne
lignum nemorosum i in subter omnem
quercum frondosam i locum ubi
accendebant thura redolentia uniũ
uersis idolis suis i extendam manum meã
super eos i faciam terram eorum desolatã
i desertam a deserto i deblatã in omni
habitationib; eorum i scient qz ego dñs

VII

Et factus est sermo dñi ad me dicens i
tu fili hominis h dicit dñs deus
terre israhel finis uenit uenit finis super
quatuor plagas terre tue nunc finis super te i im
mittam furorem meum in te i iudicabo te
secundum uias tuas i ponam in te
omnes abhominationes tuas i non pe
cet oculus meus super te neque miserebor te i
uias tuas ponam super te i abhomi
nationes tue in medio tui erunt i
scietis qz ego dñs h dicit dñs deus
afflictio ecce uenit finis uenit uenit
finis euigilabit ad te ecce ue
nit exiit contritio super te q̃ ysrael i
terra exiit tps ppe e dies conclusionis non
gloriose montium nec de propinquo
effundã iram meam super te i impleo
furorem meum in te i iudicabo
te iuxta uias tuas i ponam tibi oĩa
scelera tua i non parcet oculus meus
nec miserebor i uias tuas ponã
tibi i abhominationes tue in medio
tui erunt i scietis qz ego sum dñs
percutiens ecce dies ecce uenit egressa
est proles floruit uirga germinauit
superbia uirga surrexit i uirgã

una ad
fluuio

impietatis nō exeis · nō explō · nō exclu
ant eorum · nō erit requies in eis · cum
tempus appropiabit dies · Qui cum nō
leserit · iquū nocendi nō fugerit · qui
ua sup omnem ppīm eius quia qui
nocendi ad id q̄ nocendi · ñ reūtetur · q
ad hoc inuitabit · nisi eorum · nō no
ad omnē multitudinem eius nō regredie
tur · nō fugiare usq; fuit · nō fortasse cum
te nisi spaciemur · ōs · ñ est qui reddat
ad plenum · ra · n · mea si unusquisq; pō
pulum eius gladius suus possit · ita cū
te unusquisq; cum imagine est · gladio
monetur · iqui uicinitate · postulenta
mis de nra habitatione · isa · nabunt
qui fugiunt exeis · erunt in montibus · ḡ
columbe · quasi omnes · ōs · recipiet · nō
quisq; iniquitate sua · ōs · manus dei
solvemur · ioā genua fluent aquis ·
arrugēt se tabule · ozee · eos sonnido ·
nō fiat confusio · · in nullibi ca
pitib; eorum · calicum · ar
genti eoz · sua p̄cienti · eorum eoz
nisi erit unus · ē · gium eoz · i
anim eoz · si male bit · ab arce eos · iudi
furoris dñi · diam · suam ñ saturabit
uentres eorum · nō implebuntur
ex scandalum iniquitatis eorum · fili
est · ioā · nō · nisi · mon · hū · suoz · in sup
biam · p̄uerit · imagines ab homi
nationum suaz · · simulacrorum fe
cerunt · ecce ip̄e q̄ dedi eis aliud · in nū
diam · et ad illud · in manus alienoz
ad diripiendum · · impleti sunt in pōn
nationabunt illud · ia · tam fatē
meam ab eis · uis · abunt · ar · et · amī ·
uicum · in · roibunt · in illud · emissa
ri · · ig · tamnabunt · illud · ac · ebri
one · in · qui · sua · plena est · in · dia · o · san
guinū · · uuntas · plena · in · iniquitate · i
ad ducam pessimos de gentib; · i · posli
debit dom · os eoz · · in · quies · ere · fugam
sup · biam · potentium · i · possidebit · sed
nū ex angustia · super · uenient · req
uent pacem · · ñ erit · qui · ba · do · super
quem · barōnem · uenient · · in · audierit · sup
audientium · · i · querent · uisionem · de · pp̄a
lex · peribit · a · sacerdote · · i · consilium · a · se
nioribus · ·ex · lugebit · · i · p̄ncepi · in · due
ant · ere · ere · · manus · p̄ · ere · quia · ba ·
bunt · ē · nam eoz · iudicato · eos · · isa
eunt · quia ego dñs ·

Et factum est in anno sexto · in vi · mē
se · in quinta mēsis · ego sedebam i
domo mea · · i · seniores iuda sedebant coram
me · · et cecidit ibi · ibi sup me · manus dñi
dñi · · iudi · · et ecce similitudo · q̄si aspectus
ignis · ab aspectu lumbo eius · · ideo lu
cebat · ignis · · a lumbis eius · · sursum ·
q̄si aspectus splendoris · ut visio electri · i
emisit similitudo manus · a · pli · sum
me · · et cecinit me · · et elevavit
me ipse · inter · celum · · et · am · · et · adduxit
me in · ierusalem in · uisione dei · in · ostium
ostium · qd respiciebat ad aquilonem ·
· · ubi erat · sedes · simulacrum zeli ad pro
vocandum · emulationem · · et ecce ibi
gloria dei · isr · · · · · secundum quam · uideram
in campo · · dixit ad me · fili · hominis
leva oculos tuos ad viam aquilonis
· · et · levavi oculos meos · ad viam aquilo
nis · · et ecce ab aquilone porta altaris · y
dolum zeli in introitu · · dixit ad
me · fili hominis · putasne · vides · tu
quid isti faciunt · ab · hominationes
magnas · quas · domus isr · · · facit · hic · ut
procul recedam a · sanctuario meo · · ad huc
· · sibi · videbis · ab · hominationes · magnas
rursus · dixit · ad me · · et · iam · per · fodisse · mu
parietem · · dixit · ad me · · et · cum · per · fodissem
parietem · apparuit · ostium · unum · · dixit
ad me · · ingredere · · unde · ab · hominationes
pessimas · quas · isti · faciunt · hic · · i
ngressus · vidi · · et ecce omne · similitudo
reptilium · · et · iumenta · abhominā
da · · · · · idola · domus isr · · de pa
ra · · circuitu · erant · in pariete · pic
tum · · · hoc · · · uri · de · seniorib; · domus
isr · · · et · septuaginta · viri · de · maioribus · domus
isr · · et · saphan · stabat
in · medio eoz · stantes · ad · picturam ·
unusquisq; · habebat · thuribulum · in
manu sua · · · et · vapor · nebulae · de · thu
re · ascendebat · · dixit · ad me · · ecce · vi
des · fili · hominis · quae · seniores · domus
isr · · faciunt · · tenebrae · · unusquisq; · i
ab · abscondito · cubiculi · sui · dicit · · non
videt · dñs · nos · · · et · quid · dominus · de
reliquit · dñs · ad me · · ad · huc · · plus · vide
bis · ab · hominationes · quas · maiores · q̄s · isti
faciunt · · · et · rursus · dixit · me · per · hostium
portae · domus · dñi · qd respiciebat · ad
aquilonem · · et ecce ibi · mulieres · sede

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

bant plangentes ad dominum et dixerat ad me Fili hominis adhuc conuertere et adhuc videbis abominationes maiores istas introduxit me in atrium domus domini interioris et ecce in ostio templi domini inter uestibulum et altare quasi uiginti quinque uiri dorsa habentes ad templum domini et facies eorum ad orientem et adorabant ad orientem solis dixitque ad me Fili hominis numquid leue est domui iuda ut faciant abominationes istas quas fecerunt hic quia repleuerunt terram iniquitate et reuersi sunt ad irritandum me et ecce applicant ramum ad nares suas et ego faciam illis in furore non parcet oculus meus nec miserebor et cum clamauerint ad aures meas uoce magna non exaudiam eos

Et clamauit in auribus meis uoce magna dicens appropinquauerunt ultiones ciuitatis unusquisque habens in manu sua uas interfectionis et ecce sex uiri uenientes de uia portae superioris quae respicit ad aquilonem unusquisque habens in manu sua uas contritionis et unus uir in medio eorum uestitus linea et atramentarium scriptoris in lumbis suis et ingressi sunt et steterunt iuxta altare aeneum et gloria dei israhel assumpta est de cherub quae erat super eum ad limen domus et uocauit uirum qui indutus erat lineis et atramentarium scriptoris in lumbis suis et dixit dominus ad eum transi per mediam ciuitatem in medio hierusalem et signa thau super frontes uirorum gementium et dolentium super cunctis abominationibus quae fiunt in medio eius et istis dixit audiente me transite per ciuitatem sequentes eum et percutite non parcat oculus uester et misereamini senem adolescentulum et uirgines et infantes et mulieres interficite usque ad internecionem omnem autem super quem uideritis thau ne occidatis et a sanctuario meo incipite coeperunt ergo a uiris senioribus qui erant ante faciem domus et dixit ad eos contaminate domum et implete atria interfectis egredimini et egressi sunt et percutiebant eos qui erant in ciuitate

Et factum est cum percuterent et remansissem ego et procidens corruebam in faciem meam et clamabam et dicebam heu heu heu domine deus numquid disperdes omnes reliquias israhel effundendo furorem tuum super hierusalem et dixit ad me iniquitas domus israhel et iuda magna est nimis nimis repleta est terra sanguinibus et ciuitas repleta est dissensione dixerunt enim dereliquit dominus terram et dominus non uidet et non parcet oculus meus sed uiam eorum super caput eorum reddam et ecce uir qui erat indutus lineis et atramentarium scriptoris in lumbis suo renuntiauit sermonem dicens feci sicut praecepisti mihi

Et uidi et ecce in firmamento quod erat super caput cherubin quasi lapis saphirus quasi species similitudinis throni apparuit super eos et dixit ad uirum qui indutus erat lineis et ait ingredere in medium rotarum quae subtus sunt cherubin et impple manum tuam prunis ignis quae sunt inter cherubin et effunde super ciuitatem et ingressus est coram me cherubin autem stabant ad dexterum domus cum ingrederetur uir nubes implebat atrium interius et repleta est gloria domini et repleta est domus nube et atrium repletum est splendore gloriae domini et sonitus alarum cherubin audiebatur usque ad atrium exterius quasi uocem dei omnipotentis cumque praecepisset uiro qui indutus erat lineis dicens tolle ignem de medio rotarum quae sunt inter cherubin ingressus stetit iuxta rotam et extendit cherub manum suam de medio cherubin ad ignem qui erat inter cherubin et sumpsit et dedit in manus eius qui indutus erat lineis et accipiens egressus est et apparuit in cherubin subtus manus eius et rota una iuxta cherub unum et rota alia iuxta cherub alterum et species rotarum erat quasi uisio lapidis chrysolithi et aspectus earum similitudo una uni quasi fuisset rota in medio rotae cumque ambularent in quattuor partes grediebantur non reuertebantur ambulantes sed ad locum ad quem prima erat respiciebat

habitu · incede nec verebantur · hoc
corpus eay · volla · manus · a penne
· aurei plena erant oculis in circuitu
nu · rotar · rotas istas clamabat audiente me
· fluu · aure fames ista
bar audi · facies una · facies cherub ·
et facies secũ · facies leonis · et facies aquile · et e
leuata sunt cherubin · ipm est animal
al q; uidera · iuxta fluuiũ chobar · ait
q; ambularent cherubin · uban · pari
ter · rote iuxta ea · et cum eleuarent
cherubin alas suas · ut eleuarentur
de terra · n̄ reuertebantur rote · q; ipse iuxta e
rant · stantib; illis stabant · et cũ ele
uabant eleuabantur · simul · erant ·
eis · et egressa est gloria domini · a limi
ne templi · et stetit sup cherubin · cele
nantq; cherubin alas suas exaltauerunt
sunt · a terra coram me · et illis egredien
tib; · rote quoq; iuxta eis sunt · et stetit
in introitu portę domus domini orien
talis · et gloria dei · i · sup · ea erat · p
sum est animal q; uidi subter deũ i
srael iuxta fluuium chobar · et intelle
xi q; cherubin essent · unus · unius · uul
tus unus · alis · alter · similitudo ma
nus hominis sub alis eor · et similitudo
multitudo eor · ipsi sunt uultus quos uidi
iuxta fluuium chobar · unusquisq; eor
in pectus singulorum ad faciem sui
ebat · et eleuatus est me spūs · et adduxit
me in introitu portę domus
dni orientalem · que respicit solis ortũ
· et ecce in introitu portę · xxv · uiri · et ui
di in medio eor · iechoniam filiũ aehu
· iphelechiam filiũ banaie principes po
puli · dixitq; ad me fili hominis hi sũt
uiri qui cogitant iniquitatẽ · et tractãt
consilium pessimum in urbe ista · dicen
tes nonne dudum edificate sunt domus ·
hec est ciuitas · nos autẽ carnes · et uos ut
ollam · et nos in medio eius · uaticinare · uaticinare fili hominis · uaticinare
super eos · dixitq; ad me spūs dni · loque
re · hec dicit dominus · sic locuti estis
domus israel · cogitationes cordis uestri · ego
noui · plurimos occidistis in urbe hac · im
pleuistisq; uias eius interfectis · propterea hec dicit do
minus · interfecti uestri quos posuistis in me
dio eius · hi sunt carnes · et ipse educam uos de
medio eius · educam uos gladium me
tuistis · et gladium inducã super uos ·

dicit dominus dñs · et congregabo uos de
medio eius · et dabo que uos in manu hosti
um · et faciam in uobis iudicia · in gladio cha
dent in finibus · et scietis quia ego dominus · hic non erit uobis ciuitas
tem · nec uos erit in medio eius in car
nes · et in finibus · et iudicabo uos · in termi
nis israel · et scietis quia ego dominus · q; in p̄ceptis meis non
ambulastis · et iudicia mea non fecistis · et
uxta iudicia gentium que uniuersa
circa uos sunt operati estis · et hęc factum est
ppharem · feci · ait · filius banaie mortu
us est · et cecidi in faciem meam cla
mauique uoce magna · et dixi · heu · heu ·
heu · dñe deus consummationem tu fa
cis reliquiarum · israel · et factum est uerbum do
mini ad me dicens · fili hominis · fratres
tui · propinqui tui · uiri possessionis tue · et uni
uersa domus israel · dicunt habitatores ierusa
lem · longe recedite a domino · nobis data est
ra in possessionem · ipsa hęreditate dicit dominus
deus · quia longe feci eos in gentibus · et
dispersi eos in regionibus · et dispersi eos in
terris · ero eis in sanctificationem modicam
in terris · ad quas uenerunt · ibi · ea loquere hęc
dicit dominus deus · congregabo uos de
populis · et adunabo de terris in quibus dispersi
estis · dabo q; uobis hereditatem israel · et ingre
dientur illuc · auferentur omnes offensi
ones eius · et cuncta abhominationes eius
de illa · dabo eis cor unum · spūm nouum
tribuam in uisceribus eorum · et auferam
cor lapideum de carne eorum · et da
bo eis cor carneum · ut in p̄ceptis meis
ambulent · iudicia mea custodiant
faciantq; · eruntque mihi in
populum · ego sum eis in deum · Quorum
cor post offendicula · et abhominationes
suas ambulat · horum uiam in ca
pite suo ponam dicit dominus dñs · Et
eleuauerunt cherubin alas suas · ro
te cum eis · gloria dei · israel erat super
ea · et ascendit gloria dñi · de medio ci
uitatis · stetitq; super montem qui est
ad orientem urbis · spūs leuauit me ·
ad duxitq; in chaldeam ad transmigrationem
in uisione · spūs dei · recessit a me
uisio quam uideram · locutus sum ad
transmigrationem omnia uerba domini
que ostenderat mihi ·

Et factus est sermo domini ad me dicens
fili hominis in medio domus ex

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

asperantis tu habitas qui oculos habent ad
videndum et non vident et aures ad au-
diendum et non audiunt quia domus ex
asperans est. Tu ergo fili hominis fac
tibi vasa transmigrationis et transmigrabis
de loco tuo ad locum alterum in con-
spectu eorum si forte aspiciant quia do-
mus ex asperans est et efferes foras va-
sa tua quasi vasa transmigrantis per diem
in conspectu eorum. Tu autem egredieris vespere
coram eis sicut egreditur mi-
grans ante oculos eorum per fodere tibi parie-
tem et egredieris per eum in conspectu
eorum. In humeris portaberis in caligine
efferes faciem tuam velabis et non vi-
debis terram quia portentum dedi te domui israel.
Feci ergo sicut preceperat mihi dominus
vasa mea protuli quasi vasa transmigran-
tis per diem et vespere per fodi michi pari-
etem manu et in caligine egressus sum
in humeris portatus in conspectu eorum. Et
factus est sermo domini ad me mane dicens.
Fili hominis numquid non dixerunt ad te do-
mus israel domus exasperans quid tu
facis? Dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Super
ducem. Onus istud qui est in ierusalem
et super omnem domum israel que est in medi-
o eorum. Dic ergo portentum vestrum
quomodo feci sic fiet illis in transmigrationem
et captivitatem ibunt. Et dux qui est in me-
dio eorum in humeris portabitur in caligi-
ne egredietur parietem perfodient
ut educant eum facies eius operietur ut
non videat oculo terram et extendam re-
te meum super eum et capiemur in sagena
mea et adducam eum in babilonem in
terram caldeorum et ipsam non videbit ibique
morietur. Et omnes qui circa eum sunt presi-
dium eius et agmina eius dispergam in omni-
ne ventum et gladium evaginabo post eos
et scient quia ego dominus quando dispersero il-
los in gentibus et disseminabo eos in ter-
ris. Et relinquam ex eis viros paucos a
gladio et fame et pestilentia ut enar-
rent omnia scelera eorum in gentibus
ad quas ingredientur et scient quia ego
dominus. Et factus est sermo domini ad
me dicens. Fili hominis panem tu-
um in conturbatione comede et aquam
tuam in festinatione et in errore bi-
be. Et dices ad populum terre. Hec dicit do-
minus deus ad eos qui habitant in ie-
rusalem in terra israel. Panem suum in sollicitudine
comedent et aquam suam in desolatione bibent
ut desoletur terra a multitudine sua propter
iniquitatem omnium qui habitabant in ea et civi-
tates que nunc habitantur desolate erant
terraque deserta et scietis quia ego dominus.
Factus est sermo domini ad me dicens.
Fili hominis quid est pro verbum istud
vobis in terra israel dicentium in longum
differentur dies et peribit omnis visio.
Ideo dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Qui
escere faciam proverbium istud non vulgo di-
cetur ultra in israel et loquere ad eos
quia appropinquaverunt dies et sermo omnis
visionis. Non enim erit ultra omnis visio
cassa neque divinatio ambigua in medio
filiorum israel quia ego dominus loquar. Quod
cumque locutus fuero verbum fiet non prolon-
gabitur amplius sed in diebus vestris domus ex-
asperans loquar verbum et faciam illud di-
cit dominus deus. Et factus est sermo do-
mini ad me dicens. Fili hominis ecce
domus israel dicentium. Visio quam hic vi-
det in dies multos et in tempora longa iste
prophetat propter ea dic ad eos. Hec dicit dominus
deus. Non prolongabitur ultra omnis ser-
mo meus verbum quod locutus fuero comple-
bitur dicit dominus deus.

XIII

Et factus est sermo domini ad me di-
cens. Fili hominis vaticinare ad
prophetas israel qui prophetant et dices pro-
phetantibus de corde suo audite verbum
domini. Hec dicit dominus deus. De prophetis in-
sipientibus qui sequuntur spiritum suum et non
vident quasi vulpes in desertis prophete tui is-
rael errant. Non ascendistis ex adverso neque
opposuistis murum pro domo israel ut sta-
retis in prelio in die domini. Vident va-
na et divinant mendacium dicentes. Ait
dominus cum dominus non miserit eos et perseverant
ut confirmare sermonem. Numquid
non visionem cassam vidistis et divi-
nationem mendacem locuti estis. Et
dixistis. Ait dominus cum ego locutus non
sum. Propterea hec dicit dominus deus quia
locuti estis vana et vidistis mendacium.
Ideo ecce ego ad vos ait dominus deus.
Et erit manus mea super prophetas qui
vident vana et divinant menda-
cium. In concilio populi mei non erunt et in
scriptura domus israel non scribentur
nec in terra israel ingredientur et scietis

qz ego dominus deus eo qđ deceperunt
pp̃lm meũ dicentes pax pax · nd ẽ pax
et ipe edificabat parietem · ecce ego ad
uam eum luto absq; paleis · dic ad eos
qui lunt absq; compactura q cadet
fiet enim imbr̃ inundans · et dabo la
des ꝓgnes de super · et uentus uehemẽ
pro celle dissipabit · et quidem cadet
paries · numquid nõ dicetur uob̃ ubi est
lamina qua linistis eã hec dicit dñs de
rumpe tempestatem spũm tempestã
tum in indignatione mea · et imber
inundans in furore meo erit · et lapides
ꝓgnes in ira mea in consumptionẽ · et destru
am parietem qui linistis absq; compac
tura · et adequabo eum terre · et reuela
bo fundamentum eius · et cadet · et consumetur
in medio eius · et scietis qz ego sum dñs ·
complebo indignationem meam in
pariete · et in his qui linunt eum absq;
compactura · et dicam uob̃ non
est paries · nec hij qui linunt eum
hec dicit dñs · qui prophetant ad israhel · et
uident ei uisionem pacis · non est
pax ait dñs deus · tu fili hoĩs pone
faciem tuam cõtra filias populi tui que
prophetant de corde suo · et uaticinare su
per eas · et dices · hec dicit dominus deus · ve qui
consuunt puluillos sub omni cubito ma
nus · et faciunt cervicalia sub capite uni
uerse etatis ad capiendas animas · ani
mas populi mei · uultis autem animas
eorũ · uiolabitis me ad populum meum ꝓ
pugillum ordei · et fragmen panis ut
interficerent animas que non moriun
tur · et uiuificetis animas que non uiuunt · mẽ
tientes populo meo credenti mendacia ·
hec dicit dñs deus · ecce ego ad puluillos
uestros quib; uos capitis animas uolantes
ibi · et rumpam eos de brachiis uestris · et dimit
tam animas quas uos capitis animas ad uo
landum · et rumpam cervicalia uestra
et liberabo populum meum de manu uestra ·
ultra non erunt in manibus uestris ad prędan
dum · et scietis qz ego dominus · eo qd
merere fecistis cor iusti mendacio · et
ego nõ contristaui · eo forte stulti manus
impii ut nõ reuertatur a uia sua ma
la · et uiuificet eum · uana non uidebi
tis · et diuinationes nõ diuinabitis ·
amplius · et eruam populum meum de ma
nu uestra · et scietis qz ego dñs.

Et uenerunt ad me uiri seniorum
israhel · et sederunt coram me · et fac
tus est sermo dñi ad me dicens · fili hoĩs
uiri isti posuerunt immundicias suas
in cordibus suis · et scandalum iniquita
tis sue statuerunt ante faciem suam · nũ
quid interrogatus requirar ab eis · ꝓpter hec
loquere eis · et dices ad eos · hec dicit dominus deus ·
homo hõ de domo israhel qui posuerit
immundicias suas in corde suo · et scan
dalum iniquitatis sue statuerit ante fa
ciem suam · et uenerit ad prophetam interro
gans per eum me · ego dominus re
spondebo ei in multitudine immunditi
arũ suarũ · ut capiatur domus israhel in
corde suo quo recesserunt a me · in
omnibus idolis suis · propterea dic ad domũ
israhel · hec dicit dominus deus · convertimi
ni et recedite ab idolis uestris · et ab omni
bus abominationibus uestris · auertite
facies uestras · qz homo homo de domo israhel
et de proselytis qui adherent in israhel · si alienatus fuerit a me · et ponat
idola sua in corde suo · et scandalum
iniquitatis sue statuerit ante faciem
suam · et uenerit ad prophetam ut in
terroget per eum me · ego dominus respondebo
ei ipse · et ponam faciem meam su
per hominem illum · et faciam eum in
exemplum · et in proverbium · et disper
dam eum de medio populi mei · et scietis qz ego
dominus · prophetam autem cum errauerit · et loqua
tur uerbum · ego dominus decepi prophetam
illum · et extendam manum meam
super eum · et delebo eum de medio po
puli mei israhel · et portabunt iniquitatem suam ·
iuxta iniquitatem interrogantis sic in
iquitas prophete erit · ut non erret ultra
domus israhel a me · et polluantur ultra
in uniuersis preuaricationibus suis · et sint mihi
in populum · et ego sim eis in deum
ait dominus deus · et si super hoc de
mum ad me dicens · fili hominis
terra si peccauerit mihi ut prauricetur
prauaricando · extendam manum meam super eam · et conte
ram in ea famem · et interficiam de ea
hominem · et iumentum · si fuerint
res sum isti in medio eius · noe · daniel · et iob · ipsi iustitia sua liberabunt
animas suas ait dominus deus. Quod si

XIIII

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

¶ hdutam in pulcritudine ma formi
cata es in nomine tuo · exposuisti for
nicationem tuam · oi nãsenti ut es
sicut ego · sumens deus tuus mens seru
ui tu · ecclesia hinc inde gloria · i formica
ta es super eos sicut nõ est simile in; fu
turum est · innumera vasa de ornatu tui de
auro meo · de argento meo q dedi tibi
¶ ibi · ubi · magnes masculinas · i formicata es in me · i sumptus uesti
ũta tua multicoloria · in electa es ego
· i oleum meum · in hyacinthum quum
meis · quos uisti in aspectu eor · i panem
meus q dedi tibi similam · i oleum · mel
quib; enutriu te posuisti in aspectu eor
modicum sustinuisti · i stũ est aut dũs
deus · multos filios tuos · i filias tuas
q genuisti michi · immolasti eis ad
deuorandum munquid parua e for
nicatio tua · immolasti filios meos · i
dedisti eos ut consecrarent eis · i post omnes
ab hominationes tuas · i formicationes
tu es recordata dies adolescentie tue ·
qui eras nuda · i confusione plena · eram
cata es in sanguine tuo · ita audit p
omnem malitiam tuam · ve ve tibi
ait dũs dũs · edificasti tibi lupanar ·
i fecisti tibi prostibulum in omni pla
tea · ad omne capud nice edificasti lu
panum prostitutionis tue · i abhomi
nabile fecisti decorem tuum · i diuisti pe
des tuos omni · transeunti · i multi
plicasti fornicationes tuas · i
formicata es cum filiis egipti uicinis
tuis magnis carnuis · i multiplicasti
fornicationem tuam ad irritandũ me
ecce ego extendam manũ meam su
per te · i auferam iustificationem tuam
· i dabo te animas odientiũ te filias pa
lestinor; que erubescũt in uia tua
scelerata · i formicata es in filiis assiri
orum · eo q nec dum fuisti explecta · i post
q fornicata es nec sic es satiata · i
multiplicasti fornicationem tuam i
terra chanaan cum caldea nec sic sa
tiata es · in quo mundabo cor tuũ ait
dominus deus cum faceres omnia hec
opa · mulieris meretricis · i pcaris q
faberecta lupanar tuum · in capite
omnis uie · i excelsum tuum fecisti
in ciplatea · nec facta es sicut mercede ·
sed quasi stulta dilexisti · amatores
suos · i cum omnibus fornicatoribus
tuis · quib; commixta es · ionis quos
diligebas cum omnibus quos odisti · i
dabo igitur
congregabo eos super te undiq; · i nudabo
turpitudinem tuam coram eis · ut videat
omnem turpitudinem tuam · iudi
cabo te iudicio adulteraz · effundentiũ
sanguinem · dabo te in sanguinem
furoris · i zeli · dabo te in manus eor
destruent lupanar tuum · i demolien
tur prostibulum tuum · i nudabunt
te uestimenta tua · auferent uasa de
coris tui · i derelinquent te nudam plenam
q; ignominia · i adducent super te mul
titudinem · i lapidabunt te lapidib;
· i mucronibus te gladiis suis · i com
burent domos tuas igni · in facient in
te iudicia in oculis mulierum · plima
rum · i desines fornicari · nec des mer
cedem ultra · nõ dabis · ut requiescat indignatio
mea in te · i auferetur zelus meus ab
te · quietam ero nec irascar amplius · eo q
nõ fuisti recordata dies adolescentie
tue · i provocasti me in his omnib; ·
ecce ego · ideo ecce ego reddam uiam tuam
super caput tuum · ait dominus deus · nec
cogitasti mentem super omnib; scele
ribus tuis abhominationib; tuis · ecce omnis qui dicit uulgo pro
uerbium in te assimilabit illud dicens · sicut
mater · ita filia eius · filia matris tue es
tu que proiecit uirum suum · i filios suos · i so
rores sorores tuas que proiecerunt uiros
suos · i filios suos · mater tua cethea
· i pater tuus amorreus · i soror tua maior
samaria ipsa · i filie eius que habitant
ad sinistram tuam · soror autem tua mi
nor te que habitat a dextris tuis sodo

ma ⁊ filie eius ſ; ⁊ manus eay ambulat
n; ſcḋm ſcla eorum feaſti pullum
nunc pene ſceleratiora feaſti illic in
omib; ulc tuis tuo ego dixi dñs deus
q; nõ fecit ſodoma ſoror tua ⁊ filie
ne eius ſicut feaſti tui ⁊ filie tue ⁊ tue
⁊ fuit iniquitas ſodome ſororis tue ſa
turitas panis ⁊ habundantia ⁊
ocium ipſi ⁊ filiabꝰ eius ⁊ manum e
geno ⁊ pauperi nõ porrigebant ⁊ ele
uate ſunt ⁊ fecerunt coram me ⁊ abſtuli eas ſicut
uidi ⁊ ſamaria dimidiũ peccꝰ
noꝝ nõ peccauit ſ; uitasti eas ſceleꝝ
tuis ⁊ iuſtificaſti ſorores tuas in oib;
abhominationib; tuis q; iuſte operata es
ſ; confundere ⁊ porta ignominiã tuã
que iuſtificaſti ſorores tuas ⁊ ignoram
reſtituens eas ⁊ filione ſodomoꝝ ⁊ ei
filiab; ſuis ⁊ ⁊ filione ſamarie ⁊ fili
ay eius ⁊ ⁊ captiuam reſtitutionem tuam
in medio eay ut portes ignominiam
tuam ⁊ cõfundaris in oib; que feciſti
conſolans eas ⁊ ſoror tua ſodoma ⁊ filie
eius reuertentur ad antiquitatem
ſuam ⁊ ſamaria ⁊ filie eius reuertẽ
tur ad antiquitatem ſuam ⁊ tu ⁊ fi
lie tue reuertemini ad antiquitatẽ
uram ⁊ non fuit auꝺ ſodoma ſoror
tua audita in ore tuo in die ſuperbie
tue antꝙ reuelaretur malitia tua
ſicut ⁊ tempore in oppꝓbrium filiay
ſyrie ⁊ cunctay in circuitu tuo filia
y palestinay que ambiunt te p
gyrum ⁊ celi ſui tuum ⁊ ignominiã
tuam tu portasti dicit dominus deus
quia tibi fecerunt ſicut deſpexiſti iuramẽ
tum ut irritum faceres pactum
tuum mecum ut recordabꝰ ego pacti mei tecum in die
bꝰ; ad oſtendendã tibi ⁊ ſuſcitabo tibi
pactum ſempiternum ⁊ recordaberis
uiay tuay ⁊ confundaris cum recepe
ris ſorores tuas ⁊ maiores tuas minoꝝ
ribꝰ tuis ⁊ dabo eas tibi in filias ſ; ſed
et pacto tuo ⁊ ſuſcitabo ego pactum
meum tecum ⁊ ſcies q; ego dominꝰ
ut recorderis ⁊ confundaris ⁊ nõ aperi
tibi ultꝝ apprehendo ſ; confuſione tua
cum placatus tibi fuero in oib; que

feciſti dicit dominus deus ℣ XVII

Et factus eſt ſermo domini ad me di
cens ⁊ fili hominis ꝓpone enigma
⁊ narra parabolam ad domum iſ
rahel ⁊ dices ⁊ dicit dominus deus aquila
grandis magnay alay longo membꝝ
ductu plena plumis habentes uenit
ad libanum ⁊ tulit medullam cedri
summitatem frondium eius auulſit
eam in terram chanaan
in urbe negotiatorum poſuit illam
⁊ tulit de semine terre ⁊ poſuit illud in
terra pro ſemine ut fieret in radicẽ
ſuper aquas multas in ſuperficie poſu
it illud ⁊ ſurrexit; germinaſſe fecit ⁊ in ne
am latoream ⁊ humili ſtatura reſpi
cientib; ramis eius ad eam ⁊ radices
eius ſub illa erant fecit ergo uine
am ⁊ fructificauit in palmites ⁊ emi
ſit pro pagines ⁊ fecit aquila alia
grandis magnis alis multisq; plum
is ⁊ ecce uinea ista rigauit rami
ces ſuas ad illam eam palmites ſu
os extendit ad illam ut irrigaret
eam de areolis germinis ſui que in
terra bona ſuper aquas multas plan
tata est ut faciat frondes ⁊ por
tet fructum ut fiat in uineam
germinans ⁊ dic hec dicit dñs dꝰ ne proſ
perabitur non ne radices eius e
uellet ⁊ fructus eius diſtringet ⁊ ſic
cabit omnes palmites germinis eius
⁊ arescet non in brachio grandi ne
pplo multo ut euellat eam radi
cibus eius ecce plantata est ergo ne proſ
perabꝰ ne cum tetigerit eam ue
nti urens siccabit in areis germinis
ſui arescet ⁊ factus eſt ſermo domini
ad me dicens ℣ dic ad domum exa
sperantem ⁊ ſcisne quid iſta ſignifi
cent ℣ dic ecce uenit rex babylonis
in hieruſalem ⁊ aſſumet regem ⁊ prin
cipes eius ⁊ adducet eos ad ſemet
ipſum in babylonem ⁊ tollet de ſemine
regni ferietq; cum eo fedus ⁊ ad
eo accipiet iuramentum ⁊ fortes
terre tollet ut ſit regnum humile
⁊ non eleuetur ſ; cuſtodiat pactum
eius ⁊ ſtet in illo ℣ cum recedens
ab eo miſit nuncios ad egyptum
ut darent ſibi equos ⁊ populum multũ
numquid proſperabꝰ ut ſi quis faciat ſi

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

lucem qui fecit ꝫ & qui fecit ꝫ dissol
uit pactum. numquid effugiet. hi
no ego dicit dominus deus. qñ in loco
regis qui obstruit enim regem cunc
seruit. vt unum unū faciam. & solvit pac
tum q̄ hebat cum eo in medio babi
lonis. morietur. nō in ętatis gradi
bz in ꝑpio multo habet & cum pha
raone ꝑlium. in actu aggis. & in exerc
itu nō in nallorum ut instruat aciē
multa. & ꝑiurat. & irritum ut
solueret fedus. & fecit dedit manum
suam. & cum omnia hec fecerit. nō ef
fugiet. ꝓpterea hec dicit dns deus. hi
no ego. qñ iuramentum meū sprnit. & fedus q̄ ꝑ
irritum fecit. ponam in caput eius. &
expandam sup eum rete meum. & com
prehendetur sagena mea. & adducam
eum in babylonem. & iudicabo eum
ibi in ꝓuaricatione q̄ despexit me. &
omnes profugi eius cum uniuerso ag
mine suo gladio cadent. & residui di
mouebuntur in omnem uentum dispergentur. &
scietis q̄ ego dominus locutus sum
hec dicit dominus deus. & sumam ego
de medulla cedri sublimis. & ponam
de stirpe ramos eius reuerā distrin
gam. & plantabo super montem ex
celsum & eminentem. in monte ex
celso israel plantabo illam. & erum
pet in germen. & faciet fructum. & erit
in cedrum magnam. & habitabunt sub
ea omnes uolucres uniuersi uolati
les sub umbra frondium eius habi
tabunt. & scient omnia ligna regionis
que ego dominus humiliauī lignum
sublime. & exaltauī lignū humile. &
siccauī lignum uiride. & frondere feci
lignum aridum. ego dns locutus sum
& faciam. Explicit sermo dñi. Incipit.

XVIII Et factum est sermo dñi ad me dicens. Quid est quod inter uos
parabolam istam in prouerbium istud
in terra israel dicentes. patres comederunt
uuam. & dentes filiorum obstupe
scunt. Viuo ego dicit dns deus. si
erit ultra uobis parabola hec in prouer
bium in israel. Ecce omnes animę mee sunt.
ut anima patris. ita & anima filii mea est.
anima que peccauerit ipsa morietur. Vir
si fuerit iustus. & fecerit iudicium. &
iustitiam. in montibus non comederit. &
oculos suos non leuauerit ad idola domus

israel. uxorem proximi sui non polluerit. & ad mulierem menstruatam non accesserit. & hominem non contristauerit. pignus debitori reddiderit. panem suum esurienti dederit. nudum uestierit operimento. ad usuram non commodauerit. amplius non acceperit. ab iniquitate auerterit manum suam. iudicium uerum fecerit inter uirum. & uirum. in ꝓceptis meis ambulauerit. & iudicia mea custodierit. ut faciat uoluntatem ueritatis hic iustus est. uita uiuet. ait dns deus. Si autem genuerit filium latronem effundentem sanguinem. & fecerit unum de istis. & ipse quidem omnia ista nequiter faciens. in montibus comedentem. uxorem proximi polluentem. egenum. & pauperem contristantem. rapientem rapinas. pignus non reddentem. ad idola leuauerit oculos suos. abhominationem fecerit. ad usuram dederit. & amplius acceperit. numquid uiuet. Non uiuet. cuncta hec de re stanti fecerit morte morietur. sanguis eius in ipso erit. Quod si genuerit filium qui uidens omnia peccata patris sui que fecerit timuerit. nec fecerit similiter. qui non comederit in montibus. & oculos suos non leuauerit ad idola domus israel. uxorem proximi sui non polluerit. & ad mulierem menstruatam non accesserit. pignus non contristauerit. rapinam non rapuerit. panem suum esurienti dederit. & nudum operuerit uestimento. a pauperi manum auerterit. usuram. & superabundantiam non acceperit. iudicia mea fecerit. in ꝓceptis meis ambulauerit. hic non morietur in iniquitate patris sui. uita uiuet. Pater eius quia calumniatus est. non fecit fraudem. sed operatus est in medio populi sui. Ecce mortuus est in iniquitate sua. & dicitis. Quare non portat filius iniquitatem patris. Videlicet quia filius iudicium. & iustitiam operatus est. omnia precepta mea custodiuit. & fecit ea. anima que peccauerit ipsa morietur. filius non portabit iniquitatem patris. & pater non portabit iniquitatem filii. iustitia iusti super eum erit. & impietas impii super eum erit. Si autem impius egerit penitentiam ab omnibus

dauit. In die illa leuaui manum
meam pro eis ut educerem eos de terra
egypti in terram quam prouidi eis fluen
tem lacte & melle que est gloria cunctis
terris. Et dixi ad eos. Vnusquisque offen
siones oculorum suorum abiciat. & in ydo
lis egypti nolite polluere. Ego dominus
deus uester. Irritauerunt me nec uoluerunt
michi audire. Vnusquisque offensiones
oculorum suorum non proiecerunt nec
ydola egypti reliquerunt. Et dixi ut
effunderem indignationem meam
super eos. & implerem iram meam in
eis in medio terre egypti. Feci propter no
men meum. ut non uiolaretur coram
gentibus in quarum medio erant. Quibus
apparui eis ut educerem eos de terra
egypti. Feci. Ego eos de terra egypti
& duxi eos in desertum. & dedi eis pre
cepta mea & iudicia mea ostendi
eis quibus faciet homo & uiuet in eis. & sabba
ta mea dedi eis. ut esset signum inter
me & eos. & scirent quia ego dominus
sanctificans eos. Irritauerunt me domus
israhel in deserto in preceptis meis non am
bulauerunt. & iudicia mea proiecerunt.
quæ faciet homo & uiuet in eis. & sabba
ta mea uiolauerunt. Et dixi ut effun
derem furorem meum super
eos in deserto. & consumerem eos
& feci propter nomen meum. ne uiolaretur
coram gentibus. de quibus. & ante quorum
aspectum eduxi eos. Ego igitur leuaui manum
meam super eos in deserto ne inducerem
eos in terram. quam dedi eis fluen
tem lacte & melle pulcherrimam cunc
tarum terrarum. quia iudicia mea proiece
runt & in preceptis meis non ambulauerunt
& sabbata mea uiolauerunt. post ydola enim
oculi eorum gradiebantur. & pepercit oculus
meus super eos. ut non interficerem eos
nec consumpsi eos in deserto. Dixi autem
ad filios eorum in solitudine. In pre
ceptis patrum uestrorum nolite incedere. nec
iudicia eorum custodiatis. nec in ydolis
eorum polluamini. Ego dominus deus uester
in preceptis meis ambulate. & iudicia
mea custodite. & facite ea. & sabba
ta mea sanctificate. ut sint signum inter
me & uos. & sciatis quia ego dominus
deus uester. Exacerbauerunt me filii. & in
preceptis meis non ambulauerunt.
& iudicia mea non custodierunt ut face
rent ea. quæ cum fecerit homo uiuet
in eis. & sabbata mea polluerunt. & comina
tus sum ut effunderem furo
rem meum super eos. & implerem
iram meam in eis in deserto. Et con
tinui manum meam. & feci propter nomen
meum. ut non uiolaretur coram gen
tibus. de quibus eram in oculis eorum.
quum leuarem manum meam in eos in
solitudine. ut dispergerem illos in natio
nes. & uentilarem eos in terras eo quod iu
dicia mea non fecissent. & precepta mea
reprobassent. & sabbata mea uiolassent
& post ydola patrum suorum fuissent
oculi eorum. ergo & ego dedi eis pre
cepta non bona & iudicia in quibus non uiuent
& pollui eos in muneribus suis. cum offer
rent omne quod aperit uuluam ut delic
ta sua & scirent quia ego dominus. Quam
obrem loquere ad domum israhel fili
hominis. & dices ad eos. Hec dicit dñs
deus. adhuc & hoc blasphemauit
me pater uester. cum spreuissent
me & prevaricantes. transierint pactum
meum quod pepigi cum eis. & in
manum meam ut darem eis. Viderunt om
nem collem excelsum & omne lignum
nemorosum. & immolauerunt ibi
victimas suas. & dederunt ibi irri
tationem oblationes suas. & posuerunt
ibi odorem suauitatis suæ. & libauerunt
libationes suas. & dixi ad eos.
Quid est excelsum ad quod uos ingredimini
& uocatum est nomen eius excelsum
usque ad hunc diem. Propterea dic ad domum
israhel. Hec dicit dñs deus. Certe in uia pa
trum uestrorum uos polluimini. & post
offendicula eorum uos fornicamini.
& in oblationibus donorum uestrorum. & in
traducitis filios uestros per ignem uos
polluimini in omnibus ydolis uestris
usque hodie. & ego requiram uobis dom
israhel. Viuo ego dicit dñs deus. quia non
faciam uobis. & cogitationes tue. ut colatis
lignum & lapides. Viuo ego dicit dñs
deus. Quia in manu forti & in brachio
extento & in furore effuso regnabo
super uos. & educam uos de populis. &
congregabo uos de terris in quibus dis

si esdl in manu ualida ⁊ brachio extẽ
to ⁊ in furore effuso regnabo super uos
⁊ adducam uos in desertum pplorum ⁊
iudicabo uobcum ibi facie ad faciem
sicut iudicaui ⁊ adduxi patres ues
uos in deserto ⁊c egypti sic iudicabo
uos dicit dominus ⁊ lubricam uos
sceptro meo ⁊ inducam uos in numerum
cultus fedꝰ ⁊ eligam de uob trãsgres
sores ⁊ impios de tra incolatus eoꝝ e
ducam eos ⁊ eram in ꝛ̃ra isꝛl ⁊ ipi intelligent
quia ego dominus ⁊ non dominus
ds̃ isꝛl dicit dominus deus ⁊ singu
li post ydola uãa ambulate ⁊ ser
uite eis ⁊ postea non audietis me
⁊ nomen scꝰ meum ultra polluetis
ultra in muneribꝰ uestris ⁊ in idolis ues
tris in monte scõ meo ⁊ in monte ex
celso ⁊ ait dominus deus ibi ser
uiet michi omnis domus isꝛl ois
ipsi in ꝛ̃ra in qua placebunt mihi
ibi etiam primitias uestras ⁊ sacrifi
cia uestra in omnibꝰ scelerib
onib; uestris probabo uos cum
ad iram uos concitauerint sicut
apram uos cum educo uos de pplis
⁊ congrego uos de ꝛ̃ris in quibꝰ dis
perti estis ⁊ sanctificabor in uobis in ocu
lis nationum ⁊ scietis qꝛ ego dns̃
⁊ inducam uos ad ꝛ̃ram isꝛl in ꝛ̃ram
pro qua leuaui manum meam ut da
rem eam patribꝰ uestris ⁊ non erubescetis
ibi a uiis uestris ⁊ ab adinuentionibꝰ
uestris quibꝰ polluti estis ⁊ displi
cebitis uobis in conspectu uestro ⁊
omnibꝰ malitiis uestris quas fecistis
scietis qꝛ ego dominus cum operuero
uobis pp nomen meum ⁊ non secun
dum uias malas uestras ⁊ secundum
adinuentiones pessimas domus isꝛl dicit
dominus deus ⁊ Et factus est sermo dñi ad me dicens fili
hois pone faciem tuam ⁊ uultum tuum
austro ⁊ stilla ad africum ⁊ uaticinare
saltum agri ⁊ dices saltui
meridiano audi uerbum dñi ⁊ dicit do
minus deus ⁊ ecce ego succendam in
te ignem ⁊ comburam in te omne
lignum uiride ⁊ omne lignum aridum
non extinguetur flamma incen
sionis ⁊ exurentur in ea omnis
facies ab austro usq; ad aquilonem
⁊ uidebit omnis caro qꝛ ego dns̃
succendi eam nec extinguetur et
dixi ⁊ aaa dñe ds̃ ipi dicũt de me nu
quid per parabolas loquitur iste XXI.
Et factus est sermo domini ad me di
cens fili hominis pone faciem
tuam ad meridiem ⁊ stilla ad austrum
⁊ uaticinare ad saltum
⁊ nemus ⁊ dices ei
⁊ isꝛl ⁊ hec dicit dominus deus ⁊ ecce ego
ad te ⁊ educam gladium meum de
uagina sua ⁊ occidam in te iustũ
⁊ impium propterea ꝙ q̃ iuste occidi iust
⁊ impiũ ꝓpterea egredietur gladius
meus de uagina sua ad omnem
carnem ab austro usq; ad aquilo
nem ut sciat omnis caro ⁊ ego dns̃
eduxi gladium meum de uagina
sua ut non reuocabitur ultra ⁊ tu fili hois
in gemitu compunctione lumborum
tuorum amaritudine gemisces co
ram eis ⁊ cum dixerint ad te quare
tu gemis dices ꝓ auditu qꝛ ue
nit ⁊ tabescet omne cor ⁊ dissoluentur
omnes manus ⁊ turmabit omnis
spꝰ ⁊ per cuncta genua fluent aque
rete ⁊ ecce uenit ⁊ fiet ait dominus deus
Et factus est sermo domini ad me di
cens fili hois uaticinare ⁊ dices
⁊ dicit do
minus ds̃ loquere gladius gladius ex
acuatus est ⁊ limatus ut cedat
uictimas exacuatus est ut splende
at limatus est ut moueat fulgur
tum filii mei iudicium omne lig
num ⁊ dedi eum ad deuorandum
ut teneatur manu ⁊ hic exacuatus
est gladius ⁊ iste limatus est ut tra
tu manu mittatur ⁊ clama ⁊ ulu
la fili hominis qꝛ hic fuit super populo
meo hic fuit cum principibus; isꝛl ⁊ qui
fugiant gladium tradita sunt ei
ꝓpter populo meo ⁊ d circo plaude super femur
tuum ꝙ probatus est ⁊ hoc ei sceptrum
subuertens ⁊ ind est dicit dominus
deus ⁊ tu ergo fili hominis uaticinare
ante manum ad manum ⁊ duplicetur
gladius ⁊ tripliceter gladius
mei percutiens ⁊ hic est gladius occi
sionis magne qui obstupefaciet eos ⁊
in cordibꝰ ruinas ⁊ multiplicauit
ruinas in omnibꝰ portis eoꝝ dedi quia
bacinem gladii acuti ⁊ limati ad
fulgendum ⁊ ad ceteꝛ exacue
re ⁊ ad dexteram siue ad sinistram ⁊ quo cumq; faciei tue est ap

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

pemul quin ego planabo manu ad
manu cumpleto indignacionem
meam ego dns locutus sum. Et
fiet est sermo dñi ad me dicens. Et tu
fili hominis pone tibi duas uias ut
ueniat gladius regis babilonis de
terra una egredientur ambe. manu
capiet qui eam in capite uie ciuita
tis capiet uiam ponens ut ueniat
gladius ad rabbath filiorum ammon et
ad iudā in hierlm munitam. Stetit enim rex babilonis in biuio in capite
duarum uiarum diuinacionem querens. con
sulens sagittas interrogauit ydola. exta
consuluit. ad dexteram enim fuit diuina
cio super hierlm. ut ponat arietes. ut aperiat os in cede. ut eleuet uocem in ulu
latu. ut ponat arietes ad portas. ut cō
portet aggerem. ut edificet munitiones.
erunt ei. qui sibi frustra iurauerant. ipse autem recordabitur iniquitatis
ut capiatur. ad quam rem dicit dominus deus. p
eo q. recordati estis iniquitatis uestre. et
reuelastis peccata uestra in omnibus. cogita
tionibus uris. p eo inquā. q recordati estis
manu capietis tu autem profane
impie dux israel cuius uenit dies in
tempore iniquitatis finis. hec dicit
dominus deus. Aufer galeam. tolle co
ronam. istud non est quod iumilem sub
leuauit. et sublimem humiliauit.
iniquitatem iniquitate iniquitatem
ponam eam. nisi hoc fuerit donec ueniat
cui est iudicium. et tradā ei. Et tu
fili hominis vaticinare. et dices dns
deus ad filios ammon. et ad opprobrium
eorum dices. gladius gladius. evaginatus
ad occidendum. limatus ut consumat
fulgeat. cum ubi uidetur. nam
et dum narrantur mendacia. ut dare
te super colla vulneratorum impiorum quo
rum uenit dies in tempore iniquitatis
finis. reuertere ad vaginam tuam.
in loco quo creatus es in terra nativita
tis tue iudicabo te. effundam super
te indignationem meam in igne
furoris mei. insufflabo in te. dabo te
in manus hominum insipientium
fabricantium interitum. Eris

ab. sanguis tuus erit in medio terre ob
liuionis traderis. qui ego dns locutus
sum. fiet sentencia est verbum XXII. Et factum
est verbum domini ad me dicens. Et tu fili hominis
nonne tu iudicas ciuitatem sanguinum
ostendesque ei omnes abhominationes
eius. dices. hec dicit dns deus. ciuitas
effundens sanguinem in medio sui
ut ueniat tempus eius. et que fecit ydo
la et semetipsam ut polluerentur in
sanguine tuo. quem effudisti. et delin
quisti in ydolis tuis. et fecisti polluta
es. appropinquare fecisti dies tuos. et ad
duxisti tempus annorum tuorum. propterea dedi
te opprobrium gentibus. irrisionem
uniuerse terre. que iuxta te sunt. atque pro
cul are triumphabunt de te. lordida no
bilis gloriosi in bracchio suo fuerunt inte
ad effundendum sanguinem. principes israel
singuli in brachio suo fuerunt inte
ad effundendum sanguinem. patrem et ma
trem contemnentes afflixerunt inte ad ue
nam calumpniati estis in medio tui
pupillum et viduam contristauerunt
in te. sanctuaria mea spreuisti. et sabba
ta mea polluisti. uiri detractores fuerunt
inte ad effundendum sanguinem. et in
montes comederunt inte. et scelus ope
ratus est in medio tui uerecundiam
patris discooperuerunt inte. humi
liantem in te immundiciam proxi
mi sui operatus est abhominationem. et
socer nurum suam polluit. nepharie
te sororem suam filiam patris sui op
pressit inte. munera acceperunt apud te
ad effundendum sanguinem. usuram
et superhabundantiam accepisti. et a
uare proximos tuos calumpniando
mei autem oblita es dicit dominus deus.
Ecce complosi manum meam super ava
ritiam tuam quā fecisti. et super san
guinem qui effusus est in medio tui
numquid sustinebit cor tuum. aut pa
lebunt manus tue in dies. quos ego
faciam tibi. ego n. dns locutus sum.
et faciam. et dispergam te in na
tiones. et ventilabo te in terris. et defi
ciam immunditiam tuam ex te.
et possidebo te in conspectu gentium. et
scies quia ego dominus. Et factum est verbum
dñi ad me dicens. Fili hominis u

sa est in dominul isrl in scoriam oēs ist
ri es i stagnum i ferrum i plumbū
in medio fornacis scoria argēti sīt lixa
pē ea ait dñs dominus deus eo q̄ ūs est
omnes in scoriam pē ea ecce ego cōgrega
vo vos in medio ierlm in ḡgregatione ar
gēti i ferri i eris i ferri i stagni i plumbi
in medio fornacis ut succendam ignem
ignem ad conflandum sic congrega
vo in furore meo i ira mea i requies
cam i conflabo vos i congregabo vos i
succēdam vos in ignem furoris mei
i conflabimini in medio eius sicut
conflatur argentum in medio fornacis
sic ertis in medio eius i scietis ego
dominus effundam in dignationem
meam super vos ait dñs et factum est verbum do
mini ad me dicens fili hominis
dic ei terre ea in munda i nō cōmu
plura in die furoris oīnabo pphaz
in medio eius sicut leo rugiens capi
entiq; ptam dant devoraverunt o
pes i pecuniam acceperunt i vidua eius
multiplicaverunt in medio eius
sacerdotes eius contempserunt legē
meam i polluerunt sc̄a mea i
sc̄m i pfanum nō hauerunt dis
tantiam inter pollutum i mundum
nō intellexerunt i sabbata mea aū
sunt oculos suos i contaminabar in
medio eor principes eius in medio ei
sicut lupi rapientes ptam ad effundē
sanguinem ut i ad perdendas animas i
auare lectando lucra pessime agunt eius
similiter eos absq; re imperamento
videntes vana i divinantes ei men
dacium dicentes hec dicit dñs deus cū
dominus nō sit locutus pphetas ecce
pinabantur calumpniam exercebant
violenter egenum i pauperem
affligebant i ad ultimum opprimebant
calumpnia absq; iudicio i
quesiui de eis virum qui interponeret
sepem i staret oppositus ē me pro
ra ne dissiparem eam i nō inueni i
effudi super eos indignationem me
am in igne ire mee consumpsi
eos viam eor in caput eorum reddi
dī ait dñs dñs.

Et factus est sermo domini ad me dicens fili
hominis. Due mulieres filie matris unius

fuerunt i fornicate sunt in egipto in
ad olescentia sua fornicate sunt ibi
sub acta sunt ubera earum i ibi clā
mate sunt ubera pubertatis earū. Nomina autē
earū ooliba maior i ooliba soror eius
minor i habuerunt eas i pepererunt filios
i filias. Porro earū nomina samaria
ooliba i ierlm ooliba fornicata est
super me ooliba i insaniuit in ama
tores suos in assirios proximos ue
stitos iacinctho principes i magistratus
iuuenes cupidinis omnes equites
ascensores equorū i dedit fornicationes
suas super eos electos filios assirio
rum omnes i quos insaniuit
in omnibus idolis eorū pollutus est
in
formicationes suas quas habuerat in
egipto nō reliquit iam illi dormi
erat enim ea in ad olescentia eius i
illi contriverunt ubera pubertatis
eius i effuderunt fornicationē suā
super eā. Et ea tradidi eam in manū
amatorū suorum i in manus filio
rum assur super quos insaniuit ibi
dinem ipsi discooperuerunt ignomi
niam illius filios eius i filias illius
tulerunt i ipsam occiderunt gladio
et facta sunt famose mulieres i iu
dicia perpetrauerunt in eam. Quod
cum vidisset soror eius ooliba plus
quā illa insaniuit in libidine i fornica
tionem suam super fornicatione
sororis sue ad filios assirio plu
rimum impudenter duabus i magistratibus
ad se venientibus in ductis veste va
ria equitibus qui vectabantur equis
iuuenes cupidinis forma cunctis eggia
mundi qd pollura erat in ea in
ipsum i vidit fornicationes suas.
Cumq; vidisset mirabiles de pictos imp
rie ymagines chaldeorum expressos
coloribus i cinctos balthei renes i
mitras tinctas in capitibus eorum
mal dutū omnibus similitudinem
filios babilonis terre chaldeorum
in quā orti sunt insaniuit ad eos o
cupiscentia oculorum suorum i misit
nuncios ad eos in chaldeam cumq;
venissent ad eam in babylo
nis ad cubile mammarum polluerat
eam in stupris suis i pollutā

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ēab eis ⁊ staturata est aīa eius ab illo
denudauerūt; fornicationes ⁊ discoo
puit ignominiam suam ⁊ reuelauit aīa
mea ab ea sicut recesserat aīa mea
a sorore eius ⁊ multiplicauit in for
nicationes suas recordans dies ad olescē
tie sue quib; fornicata est infra e
gipt in stupris libidinis super
mibrium eorum quoz casus sunt
Flaccus ur earnes alinoz ⁊ sicut fluxus eoz
equoz ⁊ in ultus es re lui ad dolos cetie tue qñ
sub acta sunt ī egipto ubera tua ⁊ fran
te sunt mamme pubertatis tue ꝓ
ea oolibah dicit dominus deus ecce
ego suscitabo omnes amatores tuos ī
re de quib; satiata es ⁊ auertam me ꝯ
gregabo eos ad illum re martium ſ
luos babylonis ⁊ in mālos chaldeos no
biles in omnes ⁊ principes omnes ſ
uotassiroz ⁊ iuuenes; forma eqtū
dines ⁊ in magistratus in mālos ꝓn
pes principum ⁊ nominatos ascen
sores equoz ⁊ in eme ⁊ super re in
structi curru ⁊ rota multitudo ꝓlo
quia ⁊ in pro ⁊ galea arma bunt
ī te undiq; ⁊ dabo coram eis iudicium
⁊ iudicabunt te in iudicijs suis ⁊ po
nam zelum meum ī te qui fac̄ere
cent tecum in furore ⁊ ualū ⁊ ſ
aures tuas ꝑcidunt ⁊ q̄ remanserit
gladio cadent; ipsi filios tuos ⁊ filias
tuas capient ⁊ in nouissimum tui de
uorabit ignis ⁊ denudabunt te ⁊ spoliū
tuū ⁊ tollent vasa gloriē tue ⁊ re
quiescere faciam scelus tuū de te ⁊ ſ
fornicationem tuam de tra egypti nec
leuabis oculos tuos ad eos ⁊ egipti ul
recordabis amplius q̄ ait dñs dñs.
Ecce ego tradam te in manus eoz ū
quos odisti in manus de quib; scissa
est aīa tua ⁊ agent tecum in odio ⁊ tol
lent omnes labores tuos ⁊ dimittēt
te nudā ⁊ ignominia plenam ⁊ re
uelabit ignominia fornicationum
tuaz ⁊ scelus tuū ⁊ fornicationes tue
fecisti ī tibi quia fornicata es post
gentes ⁊ q̄ quia polluta es in ydolis
eoz ⁊ in ira sororis tue ambulasti ⁊
dabo calicem eius in manu tua ī
dicit dominus dñs calicem sororis ſ
tue bibes profundū ⁊ latū erit inden
sum ⁊ in subsannationem ⁊ ēs ca
pacissima ebrietate ⁊ dolore replebis
calice moroz ⁊ tristicie calicem sororis
tue samarie ⁊ bibes illum ⁊ potabis
usq; ad feces ⁊ ossa eius deuorabis ⁊
ubera tua lacerabis tu ego locutus sum
dicit dominus deus ꝓ ea ī dicit dñs deus
quia oblita es mei ⁊ proiecisti me
retrorsum tuū ⁊ q̄; porta sceleris tui ⁊
fornicationes tuas ⁊ tu dixisti ad me di
cens in nomine numquid iudicat
oolam ⁊ oolibam ⁊ annuntias eis
scelera eoz ⁊ tu ad ut ciare sunt
⁊ sanguis in manibus eaz ⁊ cum
ydolis suis fornicate sunt ⁊ in super ⁊
filios tuos quos genuerunt mihi
obtulerunt eis ad deuorandum ⁊ ſ
ī hoc fecerunt mihi polluerunt sanc
tuum meum in die illa ⁊ sabbata mea
pphanauerunt cum; immolarēt
filios suos ydolis suis ⁊ ingressi sunt
sanctuū meum in die illa ut pollue
rent illud ⁊ hoc fecerunt in medio
domus mee miserunt ad uiros ue
nientes de longe ad quos nuncios
missi erant ⁊ ecce uenerunt quib;
te lauisti ⁊ circumlinisti stibio ocios
tuos ⁊ ornata es mundo muliebri ⁊
sedisti ī lecto pulcherrimo ⁊ mensa
ornata est ante te ⁊ incensum meū
⁊ unguentum meum posuisti sup
eam ⁊ uox multitudinis exultantis
in ea ⁊ cum uiris qui de mul
titudine hominum adducebant
⁊ inebriabant ⁊ de deserto posuerunt
armillas in manibus eaz ⁊ coronas
speciosas in capitib; eaz ⁊ dixi ei q̄
attrita est in adulteriis ⁊ nūc fornī
cabit in fornicatione sua ⁊ hoc ī
gressi sunt ad eam sicut ingredi ad mulierem
meretricem sic ingrediebantur ad
oolah ⁊ ad oolibam mulieres nep
harias ⁊ uiri ergo iusti sunt; hi iudi
cabunt eas iudicio adulteraz ⁊ iudi
cio effundentium sanguinem ꝙ
ad uxores sunt ⁊ sanguis in manib;
eaz ⁊ cum ydolis suis fornicate sunt;
hec ⁊ dicit dominus deus ad huc ad
eas multitudinē ⁊ inducam eas in
multum in rapinam ⁊ lapidem
lapidib; ꝓfodiantur gladio
eoz filios ⁊ filias eaz interficient ⁊
domos eaz igne succendent ⁊ faciē

ram sceleris de terra · dicitur omnes
mulieres ne faciant scelus earum
vnum sceleris vestri super vos · vt pec-
cata doloris vestri portabitis · dicit
ego dominus deus. XXIII.

Et factum est verbum domini ad me in
anno nono in mense decimo dec-
ma die mensis dicens · fili hominis
scribe tibi nomen diei huius huius ip-
sum applicuit rex babylonis ad ipsum ie-
rusalem hodie · dices per proverbium
ad domum · irritantem et parabo
lam · et loqueris ad eos · hec dicit
dominus · pone ollam pone in
qua · mitte in eam aquam pingue
simum pecus congrega in ea · omnem partem bonam
femur · armum electum · ossibus
plenam · compone quoque sarcinas
ossium sub ea · effervuit coctio
eius · et dissoluta sunt ossa illius in
medio eius · propterea hec dicit dominus
deus · ve civitati sanguinum ol-
le cuius rubigo in ea est · rubigo
eius non exiit de ea · per partes · et
per partes suas educe eam · super eam cecidit
sors · sanguis · in medio eius in
medio eius est · super limpidissimam
petram effudit illum · non effudit
illum super terram · ut possit operiri
pulvere · ut suscitem indignationem
ad ferendam vindictam dedi sanguinem eius super
petram limpidissimam · ne operiretur · et
ecce hec dicit dominus deus · ve civitati sanguinum
cuius ego grandem faciam
pyram · congere ligna · ossa que igne
succendam · consumentur carnes
et coquetur universa compositio · et
ossa calescent · pone quoque eam super
pyram vacuam · ut incalescat · et
liquefiat · et colliquescat immundicia
eius · consumatur rubigo eius multo labore
sudatum est · nec exiit de ea ni-
mia rubigo eius · per ignem in
munditia tua · quia abominabilis · et mun-
dare te noluisti · non es mundata
a sordibus tuis · nec mundabilis per-
ibis donec requiescere faciam indig-
nationem meam in te · ego dominus
locutus sum · venit · faciam non
tuleam · non parcam · non parcam · non
placabor · iuxta vias tuas · iuxta ad-
inventiones tuas iudicabo te dicit do-
minus deus · et factum est verbum domini ad
me dicens · fili hominis ecce ego tol-
lo a te desiderabile oculorum tuo-
rum in plaga · non plangas · neque plorabis ·
neque fluent lacrime tue · gemitus
tacens · mortuos luctum non facies
corona tua circumligata sit tibi · et
calciamenta tua sint in pedibus tuis · ne
velis amictu ora neque labia velis · nec cibos
luctuum comedas · virtus sumi ad
populum manet · mane locutus
sum ad populum meum · et mortua est uxor
mea vespere · feci que mane sicut
preceperat michi · dixit ad me populus
quare non indicas nobis quid tibi
significent que nos facis · dixi ad
eos · factum domini factus est ad me di-
cens · loquere domui israel · hec dicit
dominus deus · ecce ego polluam
sanctuarium meum superbiam im-
perii vestri · desiderabile oculorum vestro-
rum · et super quo pascitur anima vestra filios vestros
et filias vestras quos reliquistis gla-
dio cadent · et facient sicut feci · coma
non velabitis · et labia non
velabitis · et luctum non comedetis · corona
vestra in capitibus vestris · et calciamen-
ta in pedibus vestris · non plangetis · nec flebitis · et tabescetis in iniquitatibus vestris ·
unusquisque gemet ad fratrem suum
erit · ezechiel vobis in portentum
vobis omnia que fecit faciet cum ve-
nerit · et scietis quia ego dominus
deus · tu fili hominis ecce in die
qua tollam ab eis fortitudinem eo-
rum · et gaudium diguitatis · desiderium
oculorum eorum · super quo pascitur
anima eorum · filios · et filias eo-
rum · in die illa cum venit · fugiens ad
te · ut annuncet tibi · in die il-
la aperietur os tuum cum fugit · et
loqueris · non silebis ultra · eris
eis in portentum · et scient quia ego do-
minus. XXV.

Et factum est verbum domini ad me
dicens · fili hominis pone faciem
tuam · et vaticinare filiis ammon · et vaticinare
de eis · et dices filiis ammon · audite
verbum domini dei · hec dicit dominus
deus · eo quod dixeris euge euge super sanc-

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

rum meum qz pollut est ⁊ super terram ul'l' qñ delobata est ⁊ super domũ nida qñ diuisi sunt in capiuitate ꝺ dño ecce ego ⁊ adducã te filiũ orientalib; in hĩ ꝺitatem ⁊ collocabunt caulas suas in te ⁊ ponent in te tentoria sua ipi comedent fruges tuas ⁊ ipi bibent lac tuum dabo qz rabath in habitaculum camelor ⁊ filios ammon in cubile pecorum ⁊ scietis qz ego dominus cũ ego dixero dñe ds hec dicit dominus deus pro eo q plaudisti manum ⁊ percussisti pede ⁊ gauisa es exulto affectu super terram ul'l' ꝺ dño ecce ego extendam manum meam ⁊ tradam te in ꝺpopationem gentibus ⁊ interficiam te de populis ⁊ perdam de terris ⁊ conterã ⁊ scies qz ego dñs hec dicit dominus deus pro eo q dixerunt moab ⁊ seyr ecce sicut omnes gentes domus iuda ꝺ hoc ecce ego aperiam humerum moab de ciuitatib; de ciuitatib; in qb; ciuis ⁊ de finib; eius inclitas terre bethiesimoth ⁊ baalmeon ⁊ cariathaim filiorum orientis cum filiis ammon ⁊ dabo eam hereditatem ut non sit memoria ultra filior ammon in gentib; ⁊ in moab faciam iudicia ⁊ scient qz ego dominus hec dicit dominus deus pro eo q fecit ydumea ultionem ut se inꝺicaret de domo iuda ꝺ peccauerunt; de iniquã inꝺictam expenuit de eis ꝺ hoc dicit dominus deus extendam manũ meam super ydumeam ⁊ auferam de ea hominem ⁊ iumentum ⁊ faciam eam desertam ab austro ⁊ usq; dedan gladio cadent ⁊ dabo ultionem meam super ydumeam per manum populi mei ⁊ ul'l' israel faciant in edom iuxta furorem meum ⁊ iram meam ⁊ sciẽt ultionem meam ait dominus deus hec dicit dominus deus pro eo q fecerunt palestini inꝺictam ultionem ⁊ ulti se sunt toto animo inferentes ⁊ implentes in interitum odium ꝺ antiqua hec dicit dominus deus ecce ego extendam manum meam super philistheos ⁊ interficiam cherethim ⁊ perdam reliquias maritime regionis hanaan; meã ultiones magnas arguent in furore ⁊ scient qz ego dñs cum dedero inꝺictam meam super eos.

XXVI.

Et factũ est in xi anno prima mẽsis dixit dñs ad me dicens fili hominis pro eo q dixit tyrus de hierusalem euge confracta est porte populi conuersa est ad me impletor deserta ea hec dicit dominus deus ecce ego super te tyre ⁊ ascendere faciam ad te gentes multas sicut ascendit mare fluctuans ⁊ dissipabunt muros tyri ⁊ destruent turres eius ⁊ radam pulueres eius de ea ⁊ dabo eam in sublimitatem petre siccabit sagenas in medio maris qz ego locutus sum ait dominus ds ⁊ erit inuasio gentibus; quoq; filie eius que sunt in agro gladio interficientur ⁊ scient qz ego dominus hec dicit dominus deus ecce ego ad ducam ad tyrum nabuchodonosor regem babylonis ab aquilone regem regum cum equis ⁊ curribus ⁊ equitibus ⁊ cetu populoq; magno filias tuas que sunt in agro gladio interficiet ⁊ ualuabit te munitionibus ⁊ compinget aggerem in giro ⁊ eleuabit ei testudinem ⁊ uineas ⁊ arietes temperabit muros tuos ⁊ turres tuas destruet in armaturis suis ⁊ prae multitudine equorum operiet te pulueris eorum altitudo equitum ⁊ quadrigarum ⁊ curruum ⁊ commouebuntur muri tui cum ingredietur portas tuas sicut ingredi solet urbem dissipate ungulis equorum suorum conculcabit omnes plateas tuas populum tuum gladio cedet ⁊ statue fortitudinis tue ad terram corruent ⁊ diripient opes tuas ⁊ predabuntur negotiationes tuas ⁊ destruent muros tuos ⁊ domos tuas pelagi ⁊ iacere faciet lapides tuos ⁊ ligna tua ⁊ pulueres tuos in medio aquarum ponent ⁊ requiescere faciam multitudinem cantorum tuorum ⁊ sonitus cithararum tuarum non audietur amplius ⁊ dabo te in limpidissimam petram sicut

tagena/ erisq; nec edificabis ultra q;
ego dominus locutus sum dicit dominus
dominus deus. Hec dicit dominus deus tiro.
Numquid vid a sonitu ruine tue. gemitu
interfectorum tuor/ cum occisi
fuerint in medio tui commouebun
tur insule. descendent de sedib; suis
omnes principes maris. auferent exu
uias suas. uestimenta sua uaria ab
icient. induentur stupore. sedebunt
in terra. sedebunt. atterentur super repenti
no casu suo ad murabuntur. dabu
nes super te lamentum dicent tibi.
Quomodo peristi que habitas in mari
urbs inclita que fuisti forte in mari
cum habitatoribz tuis qui dabant
unusquisq; timore tuo stupebunt naues in
die pauoris tui. turbabuntur in
sule in mari. eo q; nullus egrediatur
ex te. ait hec dicit dominus deus. cum
dedero te urbem desolatam sicut ciui
tates que non habitantur. eduxero super
te abyssum. operuerint te aque
multe. deduxero te cum his qui des
cendunt in lacum ad populum sempi
ternum. collocauero te infra nouissi
ma sicut solitudines seculi cum his
qui descendunt in lacum ut non
habiteris. porro cum dedero gloriam
in terra uiuentium. in medi
um redigam te. timor eris. requi
sita non inuenieris ultra in sempi
ternum dicit dominus deus. XXVII.
Et factus est sermo domini ad me dicens.
Tu ergo fili hominis assume super
tyrum lamentum. dices tyro que ha
bitat in introitu maris negotianti
populis ad insulas multas. hec dicit
dominus deus. tyre tu dixisti. per fec
ti decoris ego sum. in corde maris si
ta. finium tui qui te edificauerunt
impleuerunt decorem tuum. abie
tibus de sanir exstruxerunt te cum o
mni tabulatu maris cedrum de libano
tulerunt ut facerent tibi malum
querule de basan dolauerunt re
mos tuos transtra tua fecerunt tibi
ex ebore. in dicis insularum de insulis
ytalie. bissus varia de egypto erat
est tibi in velum. ut poneretur in
malo tuo. hyacinthus. purpura de insul
elisa fuit operimentum tuum. habitores
sidonii. aradii fuerunt remiges tui.
sapientes tui tyre fuerunt gubernatores tui.
Senes byblii. prudentes eius habe
bant ad ministerium nauis. omnes
naues maris. cum nautis eorum fuerunt in
negotiatione tua. non erant tibi bellatores tui. scuti
gerulique eorum fuspenderunt in te pro
decorem tuum. filii aradii cum exercitu tu
o super muros tuos in circuitu. pygmei
qui erant in turribus tuis. pharetras suas fuspenderunt in muris
tuis per gyrum. ipsi consummauerunt
pulchritudinem tuam. carthaginenses
negotiatores tui a multitudine
cuncte diuitiarum argento. ferro. et
stagno. plumboq; repleuerunt
nundinas tuas. greca. et tubalmo
soch. ipsi institores tui mancipia. et
uasa ere dederunt ad commutandum
tho gorma. equos. et equites. et mu
los dederunt ad forum tuum. filii
dan negotiatores tui. insule multe
negotiatio manus tue dentes ebur
nei. et hebenus. commutauerunt
in pactum tuum. syrus negotiator tuus. propter
multitudinem operum tuorum. gem
mam. purpuram. et cameram. et
bissum. et coralium. et iaspidem
dederunt in mercatu tuo. iudea. et terra
israel. ipsi institores tui. in frumento
melle. oleo. et
resina. posuerunt in nundinis
tuis. damascenus negotiator tuus in
multitudine operum tuorum. in mul
titudine diuitiarum omnium. in vino
pingui. in lana coloris optimi. dan.
igitur. et mozel in nundinis tuis.
posuerunt ferrum fabre factum. stac
ten. et calamum in negotiatione tua
dedan institores tui. in rapetis. ad se
dendum. arabia. et omnes principes
cedar. ipsi negotiatores manus tue
cum agnis. et arietibus. et hedis. in hec negotiatores tui. venientes
ad te. negotiatores tui. venientes
saba. et regina ipsi negotiatores tui
cum omnibus primis aromatis. et la
pidibus pretiosis. et auro. ipsi posuerunt
in mercatu tuo. aran. et chenne.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Z e

reden negotiatores tui saba assur thel
math tenebrantes tui ipi negotiatores
tui multa pharam in nundinis tuis in
omni polimitorum gaza et purpura que
ob uolumen varietatis erant tibi cedro
quoq; ibebat in negotiationib; tuis
naues maris principes tui in negotia
tione tua repleti et glorificata ni
mis in corde maris in manus mercatorum
duxerunt te remiges tui ventus auste
rus contrivit te in corde maris in die ruine tue
in thesauris tuis substantie tue multiplex industria
tua tui nautę tui gubernatores tui
qui tenebant supellectilem tuam et
ipso tuo pręerant tibi quoq; bellatores
tui qui erant in te cum omni multitu
dine tua que est in medio tui cadet
in corde maris in die ruine tue a soni
tu clamoris gubernatorum tuorum con
turbabuntur classes descendent de nauib;
suis omnes qui tenebant remum in navi
bus gubernatores tui universa turba
bunt in terra stabunt
et ululabunt super te voce magna et
clamabunt amare et super cinerem
pulverem capitib; suis irrorabunt se in
cinere conspergent super te calvitium et accin
gent cilicio et plorabunt te in amari
tudine animę plorantes amaritudine et
lamentum super te carmen luctus et
plangent te quę est ut tyrus quę
obmutuit in medio maris qui in exitu
negotiationum tuarum de mari implesti
populos multos in multitudine divitiarum
tuarum et populorum tuorum ditasti reges
terre tu nunc contrita es a mari in profun
dis aquarum opes tue et omnis multitudo
tua quę erat in medio tui ceciderunt
omnes insulę nautarum in latere ob stupuerunt
super te reges eorum omnes tempestates
tuę per totum mutabuntur mercatores
populorum negotiatores populi sibilabunt
super te ad nihilum deducta
es nec eris usque in perpetuum XXVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens
fili hominis dic principi tyri hec di
cit dominus deus quia elevatum est cor tuum
et dixisti deus ego sum et cathedram dei
sedi in corde maris cum sis homo et non
deus et dedisti cor tuum quasi cor dei ecce sa
piens tu es super danielem omne secretum
non est absconditum a te in sa
pientia et prudentia tua fecisti tibi

fortitudinem et acquisisti aurum et ar
gentum in thesauris tuis in multitu
dine sapientie tue in negotiatione tua
multiplicasti tibi fortitudinem et ele
vatum est cor tuum in opere tuo pro
ea quod dicit dominus deus eo quod elevatum
est cor tuum et dixisti cor dei id circo ecce
ego adducam super te alienos robus
tissimos gentium et nudabunt gla
dios suos super pulchritudinem sapi
entie tue et polluent decorem tuum
interficient te in fossis mortis et
morieris in
interitu occisorum in corde maris
numquid dicendo loqueris deus ego sum
coram interficiente te; cum sis homo
et non deus in manu occidentium te mor
te incircumcisorum morieris de ma
nu alienorum quia ego locutus sum ait
dominus deus et hec est sermo domini
dicens fili hominis leva plan
ctum super regem tyri et dices ei hec
dicit dominus deus tu signaculum
similitudinis plenus sapia et per fec
tus decore in deliciis paradisi dei fuis
omnis lapis pretiosus operimentum tuum
sardius topazius et iaspis crisolitus
onix et berillus saphirus carbunculus
et smaragdus aurum opus
decoris tui et foramina tua in die qua
conditus es parata sunt tu cherub ex
tentus et protegens posui te in monte
sancto dei in medio lapidum ignitorum
ambulasti perfectus in viis tuis a die
conditionis tue donec inventa est ini
quitas in te in multitudine negotia
tionis tue repleta sunt interiora tua in
iniquitate et peccasti reiecit te de monte
dei et perdidit te o cherub protegens de
medio lapidum ignitorum et elevatum
est cor tuum in decore tuo perdidi sapi
entiam tuam in decore tuo in terram pro
jecit te coram regibus dedit te ut co
ram intuentibus te omnibus quia multitudo
iniquitatum tuarum in iniquitate negotiationis tue
polluisti sanctificationem tuam producam
ergo ignem de medio tui comedet te
et dabo te in cinerem super terram in
conspectu omnium videntium te omnes qui
viderunt te in gentibus obstupuerunt
super te pavor factus es et non eris in perpe
tuum et factus est sermo domini ad me
dicens fili hominis pone faciem tuam

de lucifero.

ē hydonem · ꝙ ꝑphab̄ de ea · i dicēs
diat dominus deus · ecce ego ad te hy
don · ꝙ gladiū educā ꝙ in medio tui · ⁊ oc
cidā ex te pecus tuū · ⁊ cadet pecus tuū
in medio eius gladio · ꝙ cognoscāt
quia ego dominus · eo quod dixerit fluuius
meus · ⁊ ego feci · ecce ego ad te · ⁊ ad
flumina tua · dabo terrā egypti in
desolationē gladio · et dissipabitur ter
ra hyenes · ⁊ non pertransibit eam pes hominis ·
⁊ pes iumenti non gradietur in ea · ⁊ non
habitabitur · xl · annis · dabo quoq; terram
egypti deserta in medio terrarū deserta
rum · ⁊ ciuitates eius in medio ur
bium subuastabuntur desolate · xl · an
nis · ⁊ dispergam egyptios in nationes
⁊ ventilabo eos in terras · ꝙ hec dicit
dominus deus · post finem · xl · annoꝝ
congregabo egyptum de populis in quib;
dispersi fuerint · ⁊ reducam captiui
tatem egypti · ⁊ habitare eos in terra
phatures in terra natiuitatis
sue · erunt ibi in regnum humi
le · nec erecta regna · est humillima
⁊ nō eleuabūt ultra super nationes ·
⁊ imminuam eos ne imperent gentib;
nec erunt ultra domui israhel in confi
dentia deducens iniquitatem · ut fugiat
⁊ sequatur eos · ⁊ scient quia ego dominus
deus · Et factū est in xxvii · anno in
primo in una mensis factū est verbū do
mini ad me dicens · fili hominis ·
nabuth · rex babilonis · seruire fe
cit exercitum suū seruitute magna
adversus tirum omne caput de
caluatum · omnis humerus depila
tus est · nec merces ab ea reddita est ·
ex tiro eius de tiro pro seruitute qua
seruiuit mihi ad vsum eam · ea ꝙ dicit
dominus deus · ecce ego dabo nabu
chodonosor regem babilonis terrā egypti
⁊ accipiet multitudinē eius · et pre
datur manubias eius · ⁊ diripiet
spolia eius · erit merces exercitui illius ·
operi quo seruiuit ad versus eam ·
dedi ei terram egypti pro eo quod laborā
uit mihi dicit dominus deus · in die illa
pullulabit cornu domui israhel · ⁊ tibi
dabo apertum os in medio eorū · ⁊ scient
quia ego dominus · xxx ·
Et factū est verbum domini ad me
dicens · fili hominis prophetā · et dic
ꝙ dicit dominus deus · ululate ve

ve. dies qui nō est ipse dies et appropin-
quabit dies domini. dies nubis tempus gentium
erit. et veniet gladius in egiptum. et
erit pauor in ethiopia cum ceciderint
vulnerati in egipto. et ablata fuerint mul-
titudo illius. et destructa fundamenta
eius. ethiopia et libya et lydi. omne
reliquum mixtorum et cubi. et filii terre fœde-
rati cum eis gladio cadent. hec dicit dominus
et corruent fulcientes egiptum. et
deficiet superbia imperii eius. a turre
syene gladio cadent in ea. ait dominus
exercituum. et dispabimur in me-
dio terrarum desolatarum. et urbes eius in me-
dio earum vastabuntur erunt. et scient
quia ego dominus deus cum dedero ignem
in egipto. et cum fuerint omnes au-
xiliatores eius. in die illa egredientur
nuncii a facie mea in nauibus. ad con-
terendam ethiopie confidentiam. et erit
pauor in eis in die egipti. et ecce ueniet.
dicit dominus deus. et
cessare faciam multitudinem egipti
in manu nabuchodonosor regis babylonis.
ipse et populus eius cum eo fortissimi gen-
tium adducentur ad disperdendam
terram. et evaginabunt gladios suos
super egiptum. et implebunt terram in-
terfectis. et dabo alveos fluminis aridos
et tradam terram in manus pessimorum.
et dissipabo terram et plenitudinem eius
in manu alienorum. ego dominus lo-
cutus sum. hec dicit dominus deus. et
disperdam simulacra. et cessare faciam
idola de memphi. et dux de terra egipti
non erit amplius. et dabo terrorem
in terra egipti. et disperdam terram
phatures. et dabo ignem in tanis.
et faciam iudicia in alexandri-
a. et effundam indignationem meam super pe-
lusium robur egipti. et interficiam
multitudinem alexandrie. et dabo
ignem in egipto. et parturiens do-
lebit pelusium. et alexandria erit
dissipata. et in memphi angustie
cotidiane. iuuenes heliopoleos et bu-
bastis gladio cadent. ipse captiue
ducentur. in tanpnis nigrescet
dies cum contriuero ibi sceptra egipti.
et defecerit in ea superbia potentie
eius. ipsam nubes operiet. filie eius
in captiuitatem ducentur.

et fiet in undecimo
anno in primo mense in vii. mensis fiet ver-
bum domini ad me dicens. fili ho-
minis brachium pharaonis regis
egipti confregi. ecce non est obligatum
ut reparetur ei sanitas ut ligare-
tur pannis. et fascietur linteolis. ut
recepto robore possit tenere gladium. pro-
pterea hec dicit dominus deus. ecce ego ad
pharaonem regem egipti. et omnia
eius brachium forte. et confractum. et dei-
ciam gladium de manu eius. et dis-
pergam egiptum in gentibus. et ventila-
bo eos in terris. et fortalbo brachia re-
gis babylonis. et dabo gladium meum
in manu eius. et confringam brachia
pharaonis. et gemet gemitu; in
facie coram facie eius. et fortalbo bra-
chia regis babylonis. et brachia pha-
raonis cadent. et scient quia ego domi-
nus. cum dedero gladium meum in manu
regis babylonis. et extenderit eum sup
terram egipti. et dispergam egiptum in
nationes. et ventilabo eos in terris. et sci-
ent quia ego dominus.

CXXXI.

et factum est in undecimo anno mense tertio. in mense. factum est verbum do-
mini ad me dicens. fili hominis dic
pharaoni regi egipti. et populo eius. cui
similis factus es in magnitudine tua.
ecce assur quasi cedrus in libano. pul-
cher ramis. et frondibus. nemorosus
excelsusque. altitudine. sua condi-
tus est frondes eius. et germen ejus
aque nutrierunt illum. abyssus exaltauit illum. flumina eius
in circuitu radicum eius manauerunt.
et riuos suos misit ad uniuersa ligna
regionis. propterea elevata est altitudo eius
super omnia ligna regionis. et multi-
plicata sunt arbusta eius. et elonga-
ta sunt rami eius. præ aquis multis
cum germinaret; extenderunt umbram suam
in ramis eius. fecerunt nidos omnia
volatilia celi. et sub frondibus eius
genuerunt omnes bestie agri. et sub umbraculo illius habitabat om-
nis gentium grandium. pulcher erit
et eritque pulcherrimus in magnitu-
dine sua. in dilatatione arbus-
torum suorum. erat. n. radix illius

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

uxē aq̄ multi ceḍi non fuerunt alq̄
ceḍr illo in paradiso dei. ⁊ bieres ub̄
ad equandum summitatem eius ⁊
platani non fuerunt equę frondib;
illud omne lignū paradisi dī. non ē
assimulatum illi ⁊ pulcritudini ei
q̄ speciosum fecit eum ⁊ multitudi ḡ
silq̄; frondib; ⁊ emulata sunt eum
omnia ligna uoluptatis que erant
in paradiso dei. ꝑ ea ꝙ dicit dominꝰ
deus. ꝙ eo q̄ sublimatus est in altitu
dinē ⁊ dedit summitatem suam in
ramis atq; gemulam ⁊ elevatum
est cor eius in altitudine sua. tra
tradidi eum in manu fortissimi
gentium faciens faciet ei uē im
pietatem eius ⁊ eiecta illum ⁊ abie
cerunt eum alieni ⁊ crudelissimi na
tionum ⁊ proiecerunt eum super mō
tes ⁊ in cunctis uallib; corruent ra
mi eius ⁊ confringentur arbusta eius
in uniuersis ruptib; terre ⁊ recedent de
umbraculo eius populi terre ⁊ reliquer
eum. in ruina ipsius habitauerunt omnia
uolatilia celi ⁊ in ramis eius
fuerunt uniuerse bestie terre. regionis
ꝙ ob rem non elevabuntur in
altitudine sua omnia ligna aquā
rum nec ponent sublimitatem
suam in ter nemorosa atq; frondo
sa. nec stabunt in sublimitate eor
omnia que irrigantur aquis. q
omnes tradite sunt in mortem ad
terram ultimam in medio filiorum
hominū ad eos qui descendunt in
lacum. ꝙ dicit dominus deus. ⁊ die
q̄ descendit ad infernum in die lucti
operui eum abysso ⁊ prohibui flu
mina eius ⁊ coherui aquas multas. ⁊ contexi est super eum libanus ⁊ o
mnia ligna agri quibus fuit alo
nitu ruine eius. ꝙ mouit gentes ꝑ
deiecerem eum ad infernum cum
his qui descendebant in lacum. ⁊
consolata sunt in terra infima omnia
ligna uoluptatis egregia atq; pe
electa et libano. uniuersa que inri
gabantur aquis. etiam ipsi cum
eo descendent ad infernum ad in
peremptos gladio. ⁊ brachium eius
habitabit in umbraculo eius
in medio nationum eius. ⁊ in ter
mutatus est oīante atq; sublimis in
ramis. ligna uoluptatis. ecce deiectus
es cum lignis uoluptatis ad terram
ultimam. in medio incircumcisorum
dormies cum eis qui interfecti sunt
gladio. ipse est pharao. ⁊ omnis multi
tudo eius dicit dominus deus. XXXII. 33.

Et factū est. xii. anno in mense. xii.
in una mensis facta est verbum do
mini ad me dicens. fili hominis. assu
me lamentum super pharaonem
regem egypti. ⁊ dices ad eum. leo
num gentium assimilatus es. ⁊ draconi qui
est in mari. ⁊ eructabas cornu in
fluminib; tuis. ⁊ conturbabas aquas
pedib; tuis. ⁊ conculcabas flumina
eorū. ꝙ ea ꝙ dicit dñs deus. expandā
super te rete meum in multi
tudine populorum multorum. ⁊ extrahā
te in sagena mea. ⁊ proiciam te in
terra. super faciem agri abiciam te
⁊ faciam super te omnia uo
latilia celi. ⁊ saturabo de te bestias
uniuerse terre. ⁊ dabo carnes tuas
super montes. ⁊ implebo colles ru
ore sanie tue. ⁊ irrigabo terram fe
tore sanguinis tui. in montes ⁊
ualles. implebuntur ex te. ꝙ operiam
cum extinxerit te. solem nubes
tegam. ⁊ luna non dabit lumen su
um. omnia luminaria celi. mœrore
faciam super eum. ⁊ dabo tene
bras super terram tuam dicit dñs
deus. cum ceciderint uulnerati in ter
ram. ait dominus deus. ⁊ irrigabo
populos multorum cū induxerit
contritionem tuam in gentib; super
gentes; super terras quas nescis. ⁊
dispergere faciam super te populos ul
tos. ⁊ reges eorum horrore nimio
formidabunt super te. cum uniuer
sas machinationes quasi operarius es
tum uolare cepero gladius meus
super facies eorum. ⁊ obstupescent
repente singuli pro anima sua in
die ruine tue. ait dominus
deus. gladius regis babilonis ueni
et tibi. in gladiis fortium dabo
multitudinem tuam. ⁊ inex
pugnabiles omnes gentes hec
humiliabunt superbiam egypti. ⁊ dissi

pal̃e mutando eius ⁊ perdam omẽ
unctũ eius que edunt super aquas
plurimas ⁊ nõ conturbabit eas pes ho
minis ultra ⁊ ungula iumentorũ
non turbabit eas tunc purissimas red
dam aquas eorum ⁊ flumina eor
ũ sicut oleum adducam ait dominus
deus cum dedero terram egipti desolatã;
desertam ait terra a plenitudine
sua cũ percussero omnes habitatores
eius ⁊ scient quia ego dominus plan
ctus est ⁊ plangent eum filie gẽ
tium plangent eum super egiptũ
⁊ super multitudinem eius plan
gent eum ait dominus deus ⁊ Factũ
est in xi. anno in xii. mensis
fuit sermo domini ad me di
cens fili hominis cane carmen lu
gubre super multitudinem egipti
⁊ deduc eam ipsam ⁊ filias gen
tium robustas ad terram ultimã
cum his qui descendunt in lacũ;
quo pulchrior et decendes ⁊ dormies cũ
circumcisis in medio interfectorũ
gladio cadent gladius datus est ⁊
attraxerunt eam ⁊ omnes populos
eius loquentur ei potentissimi ro
bustorum de medio inferni cum
auxiliatoribus; cum descenderunt dor
mierunt incircumcisi interfecti;
gladio ubi assur ⁊ omnis multitu
do eius in circuitu illius sepulcra
eius omnes interfecti ⁊ qui cadebãt
gladio quorum data sunt sepul
cra in novissimis lacus ⁊ facta est mul
titudo eius per gyrum sepulcri eius
omnes ⁊ interfecti cadentes gladio
⁊ qui dabant quondam formidinem
suam in terra viventium ⁊ vilipensi
omnis multitudo eius per gyrum se
pulcri sui omnes hi interfecti ru
entes gladio qui descenderunt in
circumcisi ad terram ultimam qui
posuerunt formidinem suam in terra
viventium ⁊ portaverunt ignominiam
suam cum his qui descenderunt in
lacum in medio interfectorũ posuerũt
cubile eius in omnibus populis eius in
circuitu eius sepulcrum illius
omnes hi incircumcisi interfecti
gladio dederunt enim formidinem in terra
viventium ⁊ portaverunt ignomi
niam suam cum his qui descenderunt in
lacum in medio interfectorũ positus est;
ibi mosoch ⁊ tubal ⁊ omnis multitu
do eius in circuitu eius sepulcra eius;
omnes hi incircumcisi interfecti ⁊ ca
dentes gladio qz dederunt formidinẽ
suam in terra viventium et portave
runt ignominiam suam cum descen
dentibus in lacum non dormient
cum fortibus; cadentibus; qz ⁊ omnes
cum auxiliis qui descenderunt cum ar
mis belli ⁊ posuerunt gladios suos sub capitibus; sunt ⁊ iniqui
tates eorum in ossibus; eorũ.
qz ⁊ non fortium fuit sunt in terra viven
tium ⁊ et tu ergo in medio incircũ
cisorum requiesces ⁊ dormies cũ
circumcisis interfectis gladio ⁊ qui cum incircumci
sis dormierunt ibi ydumea ⁊ reges
eius ⁊ omnes duces eius qui dati sunt
cum exercitu suo cum interfectis gla
dio ⁊ qui cum incircumcisis dormi
erunt ⁊ qui cum his descenderunt
in lacum ibi principes aquilonis
omnes ⁊ omnes cinerei qui de
ducti sunt in confusione cũ
interfectis pauentes ⁊ cum
fortitudine eorum qui dormierũt
incircumcisi cum interfectis gla
dio ⁊ portaverunt confusionem suã
cum his qui descenderunt in lacũ.
videbit eos pharao ⁊ consolabitur super
omnibus multitudine que interfec
ta est gladio ⁊ portaverunt co fu
sionem suam cum his qui descen
derunt in lacum pharao ⁊ omnis ex
ercitus eius ait dominus deus qz
dedit terrorem suum in terra viventi
um ⁊ dormiet in medio incircũ
cisorum cum interfectis gladio pha
⁊ omnis multitudo eius ait domi
nus ⁊ Factũ est ũbum xxviiii anno
domini ad me dicens fili hominis
loquere ad filios populi tui ⁊ dices ad
eos terra cum induxero super eam
gladium ⁊ tulerint populi terre viri
unum de novissimis suis ⁊ statu
erint eum sibi speculatorem eum ⁊ vi
derit gladium venientem super
eam ⁊ cecinerit buccina ⁊ annun
ciauit populo audient autem quicũque audierit sonitum buccine non se cau
uerit ⁊ venerit gladius ⁊ tulerit
eum sanguis ipsius super caput ip
sius erit sonitum buccine audiũ

non se obseruauit & anguis eius in ipo est. Si autē se custodierit anima iusti saluabitur. Quod si speculator uiderit gladium uenientem & non insonuit buccina & ppls non se custodierit & uenerit & gladius & tulerit de eis animam ille quidem in iniquitate sua captus est & sanguinē autē eius de manu speculatoris requiram. Tibi ergo fili hominis speculatorem dedi te domui isrl. Audiens ergo exorē meo sermonem & annunciabis eis ex me. Cum dicente me ad impium impie morte morieris ut custodiat impius uiā suā ipse impius in iniquitate sua morietur & sanguinem eius de manu tua requiram. Si autē annunciante te impio ut conuertatur a uia sua & ipse non conuertatur a uia sua ipse in iniquitate sua morietur. Tu autē fili hominis dic ad domum isrl. Sic locuti estis dicentes iniquitates nre & peccata nra super nos sunt & in ipis nos tabescimus. Quomō ergo uiuere possumus dic ad eos. Viuo ego dicit dominus deus nolo mortem impii sed ut conuertatur impius a uia sua & uiuat. Conuertimini conuertimini a uiis uestris pessimis. Et quare moriemini domus isrl. Et tu fili hominis dic ad filios pplī tui. Iustitia iusti non liberabit eum in quacūq; die peccauerit. Impietas impii non nocebit ei in quacūq; die conuersus fuerit ab impietate sua. Iustus quoq; non poterit uiuere in iustitia sua in quacūq; die peccauerit. Si dixero iusto quod utique uiuat. Ipse confidens iustitie sue cuncta scelera eius obliuioni tradentur. Et iustitiā suā quā operatus est ipsa ipsa morietur. Et si dixero impio morte morieris. Ipse conuersus a peccato suo fecerit iudicium & iustitiam. Impius reddiderit pignus. Rapinam quam rapuit reddiderit in mandatis uite ambulauerit. Nec fecerit quicquā iniustum. Uita uiuet & non morietur. Omnia peccata eius quae peccauerit non imputabuntur ei. Iudicium & iustitiam fecit uita uiuet & non dixerunt filii pli tui. Non est equa ponderis uia domini. Nonne uia tua iniusta est domus isrl. Et cum reuerterit iustus a iustitia sua fecerit iniquitates. Morietur in eis. Cum reuerterit impius ab impietate sua fecerit iudicium & iustitiam uiuet in eis. Et dixisti. Non recta uia domini. Unusquisq; iuxta uias suas iudicabo te domus isrl. Et factum est in xii anno in x. mense in quinta mensis transmigrationis nre uenit ad me qui fugerat de ierlm dicens. Capta est ciuitas. Manus autē domini fuerat ad me uespere antequam uenisset qui fugerat. Aperuitq; os meum donec uenisset ad me mane. Aperto ore meo non silui amplius. Et factum est uerbum domini ad me dicens. Fili hominis habitatores inhabitationis istius super humum isrl loquentes aiunt. Unus erat abrahā. Et possedit terram. Nos autē multi sumus data est terra nobis in possessionem. Propterea dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Qui in sanguine comeditis. Et oculos uestros leuatis ad inmundicias uestras. Et sanguinem fundis. Et uniuersa terram hereditate possidebitis. Stetistis in gladio uestro fecistis abhominationes. Unusquisq; uxorem proximi sui polluit. Et hereditate possidebitis. Hec dices ad eos. Sic dicit dominus deus. Uiuo ego quia qui in ruinosis habitant gladio cadent. Et qui in agro est bestiis tradetur ad deuorandum. Qui autē in prēsidiis et in speluncis sunt pestilentia morientur. Et dabo terram in solitudinem & in desertum. Et defecta superbia fortitudinis eius montes isrl. Eo quod nullus sit qui per eos transeat. Et scient quia ego dominus. Cum dedero terram eorum desolatam & in desertam pp omnia abhominationes eorum quas operati sunt. Unusquisq; uxorem proximi sui polluit. Numquid possidebitis hec dices ad eos. Sic dicit dominus deus. Uiuo ego quia qui in ruinosis habitant gladio cadent. Et qui in agro est bestiis tradetur ad deuorandum. Qui autē in prēsidiis et in

qual quasi operam suum et nu filii hoīs
filii pl̄ium qui loquuntur de te inq̄ mu
rol-in ostiis domorum-i dicent unus
ad alīm unus ad proximum loquentes
venite-i audiamus quis sit sermo eg̃
dicens a domino ueniunt ad te-et in
grediuntur pl̄s meus-i sedent coram te
pl̄s-i audiunt sermones mos-i nō fa
ciunt eos cū in cemuāl oris sui sūnt
ulos-i auaritiam suam seqūt cor eorum
est et ecce tu carmen musicum q̄ suauis
dulcis q; sono canitur-i audiunt uba
nia-i nō faciunt ea et cum uenerit q-
pdām et ecce uenit-i scient q̄
prophēta fuit in medio eorum
Et tu fili hoīs ne timeas a facie eorum
et a facie uerbum dom̄i eorum ne pauē
as licet amaritudines sint uobecum
et cum scorpionibus habites sermones
eorum ne timeas et a facie eorum ne
pauescas quoniam domus exasperans
est-et si loquantur uerba eorum ne
timeas et a facie eorum ne pauescas
quoniam domus exasperans est-tu
autem loquere sermones meos ad eos
si forte audiant et si forte quiescant
domus enim exasperans est-tu autem
fili hoīs audi quecunq̄ loquor ad te
et noli exasperare sicut domus exas
perans exaspera os tuum et manduca
quecunq̄ ego do tibi-et uidi et ecce
manus missa ad me et ecce in ea uo
lumen libri-et expandit illud coram
me et ipsum scriptum erat intrinsecus
et extrinsecus-et scripta erant in eo
lamentationes et carmen et uae
Et dixit ad me fili hoīs quod inuenis
comede uolumen istud et uade et
loquere ad domum israel-et aperui
os meum et cibauit me uolumine illo
et dixit ad me fili hoīs uentrem tuum
comedes et uiscera tua implebis uolu
mine isto quod ego do tibi et comedi
illud et factum est in ore meo sicut
mel dulce-et dixit ad me fili hoīs
uade et ingredere ad domum israel
et loqueris uerba mea ad eos-quia
non ad populum profundi sermonis
et ignote linguae tu mitteris ad do
mum israel-non ad populos multos
profundi sermonis et ignote linguae
quorum non audias uerba eorum
quod si ad illos mittereris utique
audirent te-domus autem israel
nolunt audire te quia nolunt audire
me omnis enim domus israel fron
tem habet durissimam et cor durum
ecce dedi faciem tuam fortem contra
facies eorum et frontem tuam fortem
contra frontes eorum-quasi adamantem
durissimum quasi silicem dedi frontem
tuam ne timeas et ne paueas a facie
eorum quoniam domus exasperans est
et dixit ad me fili hoīs omnia uerba
mea quae loquor ad te audi et recipe
in corde tuo et in auribus tuis audi
et uade et ingredere ad transmigra
tionem filiorum populi tui et loque
ris ad eos et dices ad eos haec dicit
dominus deus siue audiant siue quies
cant-et leuauit me spūs et audiui
post me uocem commotionis magnae
benedicta gloria domini de loco suo
et sonitum alarum animalium quae
tangebant alterutrum et sonitum
rotarum contra eas et uocem commo
tionis magnae-et spūs tulit me et
assumpsit me et abii amaritudine in
indignatione spūs mei manus enim
domini fortis erat super me-et ueni
ad transmigrationem quae habitabat
iuxta fluuium chobar in tel abib et
sedi ubi illi sedebant et habitabam
ibi septem diebus stupens in medio
eorum-et factum est post dies septem
et factum est uerbum domini ad me
dicens fili hoīs speculatorem dedi te
domui israel et audies de ore meo
sermonem et annuntiabis eis ex me
cum dixero impio morte morieris non
annuntiaueris ei neque locutus fueris
ut auertatur impius a uia sua impia
ut uiuat ipse impius in iniquitate sua
morietur sanguinem autem eius de
manu tua requiram-tu autem si
annuntiaueris impio et non conuersus
fuerit ab impietate sua et a uia sua
impia ipse quidem in iniquitate sua
morietur tu autem animam tuam
liberasti-et cum conuersus fuerit
iustus a iustitia sua et fecerit iniqui
tatem ponam offendiculum coram eo
ipse morietur quia non annuntiasti
ei in peccato suo morietur et non
recordabuntur iustitiae suae quas
fecit et sanguinem eius de manu tua
requiram-tu autem si annuntiaueris
iusto ne peccet iustus et non peccet
et ipse uiuet quia annuntiasti ei et
liberasti animam tuam-et fuit super
me ibi manus domini et dixit ad me
surge et egredere in campum et ibi
loquar tecum-et surrexi et egressus
sum in campum et ecce ibi gloria
stabat super quam uidi super fluuium
chobar et cecidi in faciem meam-et
ingressus est in me spūs et statuit me
super pedes meos et locutus est mecum
et dixit mihi ingredere et claude ostium
domus tuae et tu fili hoīs ecce dabunt
super te funes et ligabunt te in eis
et non egredieris in medium eorum
et linguam tuam adhaerere faciam
palato tuo et obmutescens non eris
quasi uir arguens non enim domus
exasperans est-et aperiam os tuum
ad te et dices ad eos haec dicit do
minus deus qui audit audiat et qui
quiescit quiescat non enim domus
exasperans est-et tu fili hoīs sume
tibi lateres et pones eos coram te
et describes in eis ciuitatem hieru
salem-et obsidionem pones contra
eam et aedificabis munitiones et
circumdabis eam aggere et dabis
contra eam castra et ponas arietes
in gyro-et tu sume tibi sartaginem
ferream et pones eam murum ferreum
inter te et ciuitatem et firmabis faciem
tuam contra eam et erit in obsidione
et obsidebis eam domus enim exas
perans est hoc signum erit domui
israel-et tu dormies super latus tuum
sinistrum et pones iniquitatem domus
israel super eum iuxta numerum dierum
quibus dormies super eum iniquitates
eorum portabis-et dedi tibi annos
iniquitatis eorum in numero dierum
trecentos nonaginta et sex et portabis
iniquitatem domus israel-et complebis
hos dies et dormies super latus tuum
dextrum secundum et portabis iniqui
tatem domus iuda quadraginta dies
diem pro anno diem pro anno dedi
tibi-et ad obsidionem hierusalem
extendes faciem tuam et brachium
tuum nudum et prophetabis contra
eam-et ecce dedi super te funes et
non conuertaris de latere in latus
tuum donec compleas dies obsidionis
tuae-et tu sume tibi triticum et hor
deum et fabam et lentem et milium
et uicias et mittes ea in uas unum
et facies ea tibi in panes iuxta nume
rum dierum quibus dormies super
latus tuum trecentos nonaginta et sex
dies comedes ex eis-et cibus tuus
quem comedes erit in pondere uiginti
siclorum per singulos dies de tempore
in tempus comedes illum-et aquam
in mensura bibes sextarium de tempore
in tempus bibes-et panem subcinericium
comedes illum coram eis et stercore
hominis operies illum in conspectu
eorum-et dixit dominus sic comedent
filii israel panem suum pollutum in
gentibus in quibus eiciam eos-et dixi
ego a domine deus ecce anima mea
non polluetur et morticinum et captum
a bestia non comedi ab infantia mea
usque nunc et non introiuit in os meum
omnis caro abominabilis et immunda
et dixit ad me ecce dedi tibi fimum
bouis pro fimo hominis et tu facies
panem tuum in eo-et dixit ad me fili
hoīs ecce ego conteram baculum panis
in hierusalem et comedent panem ad
pondus et in sollicitudine et aquam
ad mensuram et in angustia bibent
ut egere incipiant panem et aquam
et desolentur uir et frater eius et
tabescant in iniquitatibus suis-et tu
fili hoīs sume tibi gladium acutum
quasi rasorium hominis sume tibi et
assumes tibi nouacula capillos capitis
tui et barbae tuae-et sumes tibi sta
teram ponderis et diuides eos-tertiam
partem combure igni in medio ciui
tatis cum impleti fuerint dies obsidionis
et sumes tertiam partem et percutiens
gladio circa eam tertiam partem dis
pergens in uentum et gladium nudabo
post eos-et paucos numero accipies
ex eis et alligabis eos in fimbriis
tuis-et ex eis rursum mittes in me
dium ignis et succendes eos igni de
illo exibit ignis in omnem domum
israel-haec dicit dominus deus ecce
ego ipse requiram oues meas-et inuisam
eas sicut uisitat pastor gregem suum in die cum fuerit o
uium suarum in medio dissipatarum sic uisi
tabo oues meas-et liberabo eas de omnibus
locis in quibus dispersae fuerant in die
nubis et caliginis-et educam eas de pūl
gentibus et congregabo eas de terris-et adducam eas in
terram suam-et pascam eas in montibus
israel in riuis et cunctis sedibus terrae-in pas
cuis uberrimis pascam eas-in montibus
excelsis israel erunt pascuae earum ibi requi
escent in herbis uberrimis-in pascuis
pinguibus pascentur super montes is
rael ego pascam oues meas-et ego eas
accubare faciam dicit dominus deus
quaerere requiram-quae abiectum
erat reducam-et quod fractum fuerat
alligabo-et infirmum fuit consoli
dabo-et pinguem et fortem custodiam-et
pascam illos in iudicio-et oues meae
haec dicit dominus deus ecce ego
iudico inter pecus et pecus-arietem et
hircum-numquid parum fuit uobis
pascua bona depasci nisi reliqua
ea pascatis pedibus uestris-et quae
rentia purissimam aquam bibere
nisi reliqua pedibus uestris turbetis-et
oues meae haec fiunt pedibus uestris
conculcata pedi
bus uestris pascebantur-et quae
pedes uestri turbauerunt haec bibunt-et
haec dicit dominus deus ad eos ecce
ego ipse iudicio inter pinguem pecus et
macilentum pro eo quod latera et
umeros pinguescebatis-et uos
ornabatis cornu in furma pecora donec
dispergerentur foras-et saluabo gregem
meum-et non erit ultra in rapinam
et iudicabo inter pecus et pecus-et suscita
bo super eos pastorem unum qui pas
cat eos seruum meum dauid ipse pascet
eos-et ipse erit eis in pastorem-ego
autem dominus ero eis in deum-et ser
uus meus dauid princeps in medi
o eorum-ego dominus locutus sum
et faciam cum eis pactum pacis-et
conquiescere faciam bestias pessimas de
terra-et habitabunt in deserto securi
dormient in saltibus-et ponam eos et
circuitum collis mei benedictionem-et de
ducam imbrem in tempore suo
et pluuiae benedictionis erunt-et dabit
lignum agri fructum suum-et
terra dabit germen suum-et erunt in

sua ablq; rumore ⁊ sciet qz ego dominus
cum cõtrario eor̃ gentil nigi eorum ⁊ ser-
uiero eos de manu imperantium sib(i)
ñ erunt ultra in rapinam gen-
tib; ⁊ dñe fine dubio erunt eis ⁊
ystrabunt q fideliter absq; ullo timore
⁊ suscitabo eis germen nominatũ
⁊ nõ erit ultr̃ in numero fame mdn ⁊
portabunt amplius obprobria gentil
⁊ sciet qz ego dominus deus eor̃ eis
ipi ⁊ plq; mei dominus ⁊ vos aũt domus
mea vos autẽ greges mei greges pascue
mee homines estis ⁊ ego dñs ñr dicit
dominus deus.

XXXV

Et factũ est sermo domini ad me di-
cens fili hominis pone faciem
tuam ad montem seir ⁊ pphetabis ad eum ⁊ dices ei ⁊ dicit
dominus deus ecce ego ad te mons
seir ⁊ extendam manum meam sup
te ⁊ dabo te desolatum atq; desertum
urbes tuas dabo solitudini tu desertus eris
⁊ scies qz ego dominus eo qd fuisti inimicus
sempiternus ⁊ concluseris filios
israhel in manus gladii in tempore
afflictionis eorum in tempore iniq-
tatis extremi ꝓea viuo ego dicit
dominus deus quã sanguini tradam te
⁊ sanguis te persequetur ⁊ quia
sanguinẽ odisti sanguis persequet
te ⁊ dabo montem seir desolatum ⁊
desertum ⁊ auferam de eo euntem
⁊ redeuntem ⁊ implebo montes eius
occisoribus tuis collibus tuis ⁊ in om-
nibus tuis ruentibus gla-
dio cadent in solitudines sempiternas
dabo te ⁊ ciuitates tue non habitab-
buntur ⁊ scies qz ego dominus
eo qd dixisti due gentes ⁊ due terre
mee erunt ⁊ hereditate possidebo eas
cum dominus esset ibi ꝓea vivo
ego dicit dominus deus qz faciam
iuxta iram tuam ⁊ zelum tuũ q
fecisti odio tui eos ⁊ notus ⁊ notus
efficiar per eos cum te iudicio tuo ⁊
scies qz ego dominus audiui omnia
obprobria tua que locutus es de mõ
tibus israhel dicens desert nobis ad de
uorandum dati sunt nobis in superex-
tis supbie oris tui derogasti ad
me ⁊ locutus es ego audiui
dicit dominus deus letentur omnis
terra ut solitudinẽ te redigam sicut ga
udisti super hereditatem domus israhel eo
qz fuit dissipata sic faciam tibi dissi
pabis seir mons tuus ⁊ omnis idumea omnis
⁊ scient qz ego dominus.

XXXVI

Tu aũt fili hominis pphetabis super
montes israhel ⁊ dices montes israhel au-
dite verbum domini ⁊ dicit dominus
deus eo qd dixit inimicus de vo-
bis euge altitudines sempiterne in he-
reditatem date sunt nobis ꝓea ydcirco
prophetabis ⁊ dices dicit dominus deus ꝓ
eo qd desolati estis ⁊ obtriti per circui-
tum ⁊ facti in hereditatem reliquis
gentibus ⁊ ascendistis super labium
lingue ⁊ opprobrium populi ꝓea montes
israhel audite verbum domini dei dicit
dominus deus montibus ⁊ collibus
torrentibus ⁊ vallibus ⁊ ruinis ⁊ desertis par-
tibus ⁊ urbibus derelictis que deprae
sunte ⁊ subsannate reliquis gen-
tibus per circuitum ꝓea ydcirco dicit domi-
nus deus quia in igne zeli mei locu-
tus sum de reliquis gentibus ⁊ de ydu
mea universe ꝙ dederunt terram
meam sibi in hereditatem cum gau-
dio ⁊ toto corde ⁊ animo pterierunt ⁊ de
eam ut vastarent ⁊ diripe ⁊ ideo prophe-
ta de terra israhel montibus ⁊
collibus rivis ⁊ vallibus ⁊ desertis dicit domi-
nus deus ꝓ eo qd desolati estis ⁊ obtriti
ego in furore meo ⁊ in zelo meo lo
cutus sum eo qd confusionem gen-
tium sustinuistis ideo hec
dicit dominus deus ego levabam ma-
num meam in gentes que mar-
ginũ sunt ut ipse confusionẽ
suam portent vos autẽ montes is-
rael ramos vestros germinabitis ⁊ fruc
tum vestrum afferetis ꝓpl̃o meo israhel
quia prope est ut veniant ecce ego ad
vos ⁊ convertar ad vos ⁊ arabimini ⁊
accipietis semente ⁊ multiplica
bo in vobis hominẽ omnem domũ
israhel ⁊ habitabuntur ciuitates
⁊ ruinosa instaurabuntur ⁊ replebo vos hominibus ⁊ multitudine iumen
torum ⁊ crescent ⁊ fructificabitis
vos faciam sicut a principio bo
nos vos ditabo magis quam vos
ab initio ⁊ scietis qz ego dominus
ad ducam super vos homines p

pulum meum isrl̃ hereditate possidebunt te-i ericij eius in hereditatem suo
ad desup̃ ut absq; eis sit. Hec dicit dominus
nus deus. pro eo q̃ dicit inimicus de uobis desola
ta est hereditas hominum et quicquid genti
tuæ. ꝓpea homines tui comedes amplius
gentem tuam et ultra non eris desolans
dominus deus. nec audiam tecum confusionem gentium
et obprobrium populorum nequaquam porta
bis et gentem tuam ultra non auferes ait
dominus deus. Et factus est sermo domini
ad me dicens. fili hominis
domus israhel habitauerunt in humo tua
et polluerunt eam in uiis suis et in adin
uentionibus suis. quasi immunditia menstruate
fuit uia eorum coram me. et effudi
indignationem meam super eos ꝓ
sanguine quem effuderunt super terram
et idolis suis polluerunt eam. et dis
persi eos in gentes et uentilabuntur in
terras. iuxta uias eorum et iuxta adin
uentiones eorum iudicaui eos. ingressi sunt ad gentes ad
quas introierunt et polluerunt nomen
sanctum meum. cum dicerent de eis populus
domini iste et de terra eius egressi sunt. et peper
ci manui sanctæ meæ quod polluerant domus israhel in
gentibus ad quas ingressi sunt. Propterea
dic domui israhel hæc dicit dominus deus
non propter uos ego faciam domus israhel sed
propter nomen sanctum meum quod pollutistis in
gentibus ad quas ingressi estis. sanctificabo
nomen meum magnum quod pollutum
est in gentibus quod pollutistis in medio
eorum ut sciant gentes quia ego dominus
dicit dominus deus cum sanctificatus fuero in uobis coram eis. colli
gam uos de gentibus. et congregabo uos
de uniuersis terris. et adducam uos in terram
uestram. et effundam super uos aquam
mundam et mundabimini ab omnibus
immunditiis uestris. et ab universis
idolis uestris mundabo uos. et dabo
uobis cor nouum et spiritum nouum ponam in
medio uestri et auferam cor lapideum de
carne uestra et dabo uobis cor carneum
et spiritum meum ponam in medio uestri
et faciam ut in præceptis meis ambuletis
et iudicia mea custodiatis et operemini
ea. et habitabitis in terra quam dedi pa
tribus uestris et eritis mihi in populum et
ego ero uobis in deum et saluabo uos
ex universis immunditiis uestris. et uocabo
frumentum et multiplicabo illud et
dabo super uos famem. et multi
plicabo fructum ligni et germinabit ager
et pomarium replebitur. ut non accipiatis ultra opprobrium in gen
tibus. et eritis uidentes et uindemiantes. et scientes quia ego dominus
dominus deus. Recordabimini uiarum uestrarum
malarum et adinuentionum uestrarum non bonarum
et displicebitis uobis in uultibus uestris
et in sceleribus uestris et in abominationibus uestris. non
enim propter uos ego faciam ait dominus deus notum sit uobis
confundimini et erubescatis super uiis
uestris domus israhel hæc dicit dominus deus.
In die qua mundabo uos ex omnibus iniquitatibus uestris et habitare uos
faciam in ciuitatibus et edificabuntur deserta
et ciuitas desolata uidebitur pro eo quod fuit desolata in oculis omnis uiatoris dicebat
terra illa inculta facta est ut hortus uoluptatis et ciuitates desertæ et destructæ ar
mis munitæ habitabantur. et scient gentes quæcumque derelictæ fuerint in
circuitu uestro quia ego dominus ædifi
cauerim dissipata plantauerim quæ inculta
ego dominus locutus sum et fecerim
Hec dicit dominus deus adhuc in hoc
inueniam me domus israhel ut
faciam eis multiplicabo eos
sicut gregem hominum ut gregem sanctum
ut gregem in solemnitatibus suis
erunt ciuitates desertæ plenæ
gregibus hominum et scient quia ego

CXXXVII.

Fuit super me manus domini et eduxit me in spiritu
domini et dimisit me in medio campi
qui erat plenus ossibus et circumduxit
me per ea in gyro erant autem multa
ualde super faciem campi siccia
nimis et dixit ad me fili hominis uiuent
ossa ista. Et dixi
domine deus tu nosti. Et dixit ad me
uaticinare de ossibus istis et dices eis
ossa arida audite uerbum domini
dicit dominus deus ossibus istis hæc
ego introducam in uos spiritum et uiue
scetis. et dabo super uos nernos et
faciam super uos carnes et extendam
dominus
et faciem in uobis spiritum
et uiuetis et scietis quia ego dominus
quia uidi et ecce propter me factus est
sonitus et commotio et accesserunt ossa ad ossa
unumquodque ad iuncturam suam et

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

uidi. et ecce super ea nervi et carnes as-
cenderunt. et extenta est in eis. cutis de-
super. et spiritum non habebant. Et dixit ad me:
Vaticinare ad spiritum. vaticinare fili ho-
minis. et dices ad spiritum. Hec dicit dominus deus:
A. iiii. ventis veni spiritus. et insufflare super
interfectos istos. ~~[illegible]~~ et reviviscant.
Et prophetavi sicut preceperat michi. Et
ingressus est in ea spiritus. et vixerunt. et stete-
runt super pedes suos exercitus grandis
nimis valde. Et dixit ad me: Fili ho-
minis ossa hec universa domus israel
est. ipsi dicunt: Aruerunt ossa nostra.
et periit spes nostra. et abscisi sumus. propter
ea vaticinare. et dices ad eos. Hec dicit
ego dominus deus. Ecce aperiam tumulos
vestros. et educam vos de sepulcris vestris
populus meus. et educam vos in terram
vestram israel. et scietis quia ego dominus.
cum aperuero sepulcra vestra. et eduxero
vos de tumulis vestris populus meus. et dedero
spiritum meum in vobis. et vixeritis. et re-
quiescere vos faciam super humum
vestram. et scietis quia ego dominus lo-
cutus sum. et feci. ait dominus deus.
Et factus est sermo [illegible] domini ad
me dicens. et tu fi[illegible] li hominis
sume tibi lignum unum. et scribe
super illud iude. et filiorum israel sociis eius.
et tolle lignum alterum. et scribe super il-
lud ioseph. et lignum effraim. et iuncte
domus israel sociorum quia eius. et ad-
iunge illa unum ad alterum tibi
in lignum unum. et erunt in unio-
nem in manu tua. Cum autem dixe-
rint ad te fili populi tui loquentes:
nonne indicas nobis quid in hiis
tibi velis. loqueris ad eos. Hec dicit do-
minus deus. Ecce ego assumam lignum
ioseph quod est in manu effraim. et in
tribus israel que sunt ei adiuncte. et da-
bo eas pariter cum ligno iuda. et fa-
ciam eas in lignum unum. et erunt
unum in manu eius. Erunt autem lig-
na super quibus scripseris in manu tua
in oculis eorum. et dices ad eos. Hec dicit
dominus deus. Ecce ego assumam
filios israel de medio nationum ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ad quas abierunt. et congre-
gabo eos undique. et adducam eos ad
humum suam. et faciam eos in gen-
tem unam in terra in montibus israel.

et rex unus erit omnibus imperans. et
non erunt ultra due gentes. nec divi-
dentur amplius in duo regna. nec pollu-
entur ultra in ydolis suis. et ab homi-
nationibus suis. et iunctis iniquitatibus
suis. et salvos eos faciam de universis
sedibus suis in quibus peccaverunt. et e-
mundabo eos. et erunt michi populus. et
ego ero eis deus. et servus meus rex dominus
super eos. et pastor unus erit omnium
eorum. In iudiciis meis ambulabunt
et mandata mea custodient. et facient
ea. Habitabunt super terram quam dedi
servo meo iacob. in qua habitaverunt
patres vestri. et habitabunt super eam ipsi.
et filii eorum. et filii filiorum eorum usque in sem-
piternum. et david servus meus princeps
eorum in perpetuum. et percutiam
illis fedus pacis. pactum erit sempiternum
eis. et fundabo eos. et multiplicabo. et da-
bo sanctificationem meam in medio eorum
in perpetuum. et erit tabernaculum
meum in eis. et ero eis deus. et ipsi erunt
michi populus. et scient gentes quia ego do-
minus sanctificator israel cum fuerit san-
ctificatio mea in medio eorum in perpetu-
um. Et factus est sermo XXXVIII. Cum
domini ad me dicens: Fili hominis
pone faciem tuam contra gog. et terram
magog principem capitis mosoch.
et tubal. et vaticinare de eo. et dices ad
eum. Hec dicit dominus deus. Ecce ego
ad te gog principem capitis mosoch.
et tubal. et circumagam te. et ponam
frenum in maxillis tuis. et educam
te. et omnem exercitum tuum equos. et
equites vestitos loricis universe mul-
titudinem magnam. hastam. et cli-
peum arripientium. et gladium per-
se. ethiopes. et libies cum eis omnes
scutati. et galeati gomer. et universa
agmina eius. domus togorma. la-
tera aquilonis. et totum robur eius.
populique multi tecum. Prepara. et in-
struere te. et omnem multitudinem
tuam que coacervata est ad te. et esto
eis in preceptum. Post dies multos
visitaberis in novissimo annorum
venies ad terram que reversa est a gla-
dio. congregata est de populis mul-
tis ad montes israel. qui fuerunt de-
serti iugiter. Hec de populis multis ad

montes israel qui fuerunt desertum gregi
& deputata est in escam omni
bestie agri. Dabo gog locum nominatum
ibi monumentum in israel. Vallem viato
rum ad orientem maris. Que obturabit
faciem pretereuntium. Et sepelient ibi gog
& omnem multitudinem eius. Et
uocabitur uallis multitudinis gog. Et se
cadent lapides. Et muri corruent in
terram. Et uocabo ad uersus eum in cuncti
montibus meis gladium ait dominus
deus. Gladius uniuscuiusque in fratrem
suum dirigetur. Et iudicabo eum in
peste. Et sanguine. Et imbre uehementi. Et
lapidibus. Ignem quoque. Et sulphur
pluam super eum. Et super exercitum
eius. Et super populos multos qui sunt cum
eo. Et magnificabor. Et sanctificabor. Et no
scar in oculis multarum gentium. Et scient quia
ego dominus. Et tu fili hominis XXXIX ego dic
ad gog. Et uniuersum exercitum eius. Et
populos multos qui sunt tecum. Et
dicit dominus deus. Ecce ego super te
gog principem capitis mosoch. Et tu
bal. Et conuertam te. Et seducam te. Et ad
ducam te. Et faciam te ascendere. A finibus
aquilonis. Et adducam te super montes israel
Et percutiam arcum tuum de manu si
nistra tua. Et sagittas tuas de manu
dextera tua proiciam. Super montes
israel. Et cades tu. Et omnia agmina tua. Et po
puli qui sunt tecum. Feris auium. Et omni
uolanti. Et bestiis terre dedi te ad deuo
randum. Super faciem agri cades. Quia ego
locutus sum. Ait dominus
deus. Et immittam ignem in magog
& in his qui habitant in insulis con
fidenter. Et scient quia ego dominus
deus israel. Et nomen sanctum meum notum
faciam in medio populi mei israel. Et non
polluam nomen sanctum meum amplius
Et scient gentes quia ego dominus
deus sanctus in israel. Ecce uenit. Et fac
ta est. Iste dies de quo locutus sum. Ait
dominus deus. Et habitatores ciuitatum israel
& succendent. Et comburent arma
clipeum. Et hastam. Arcum. Et sagit
tas. Et baculos manuum. Et humeros. Et
succendent ea igne. Septem annis. Et non
portabunt ligna de regionibus. Et non
succident de silua. Quia arma suc
cendent igne. Et depredabuntur eos
quibus prede fuerant. Et diripient uni
uersos qui spoliauerunt eos. Ait dominus deus
Et erit die illa dabo gog locum nomina
tum. Sepulchrum in israel. Vallem uiato
rum ad orientem maris. Que obturabit
faciem pretereuntium. Et sepelient ibi gog
& omnem multitudinem eius. Et
uocabitur uallis multitudinis gog. Et se

montes israel qui fuerunt desertum gregi
bus deputata est in escam omni
bestie agri. Dabo gog locum nominatum
ibi monumentum in israel. Vallem viato
rum ad orientem maris. Que obturabit
faciem pretereuntium. Et sepelient ibi gog
& omnem multitudinem eius. Et
uocabitur uallis multitudinis gog. Et se
cadent lapides. Et muri corruent in
terram. Et uocabo ad uersus eum in cuncti
montibus meis gladium ait dominus
deus. Gladius uniuscuiusque in fratrem
suum dirigetur. Et iudicabo eum in
peste. Et sanguine. Et imbre uehementi. Et
lapidibus. Ignem quoque. Et sulphur
pluam super eum. Et super exercitum
eius. Et super populos multos qui sunt cum
eo. Et magnificabor. Et sanctificabor. Et no
scar in oculis multarum gentium. Et scient quia
ego dominus. Et tu fili hominis XXXIX ego dic
ad gog. Et uniuersum exercitum eius. Et
populos multos qui sunt tecum. Et
dicit dominus deus. Ecce ego super te
gog principem capitis mosoch. Et tu
bal. Et conuertam te. Et seducam te. Et ad
ducam te. Et faciam te ascendere. A finibus
aquilonis. Et adducam te super montes israel
Et percutiam arcum tuum de manu si
nistra tua. Et sagittas tuas de manu
dextera tua proiciam. Super montes
israel. Et cades tu. Et omnia agmina tua. Et po
puli qui sunt tecum. Feris auium. Et omni
uolanti. Et bestiis terre dedi te ad deuo
randum. Super faciem agri cades. Quia ego
locutus sum. Ait dominus
deus. Et immittam ignem in magog
& in his qui habitant in insulis con
fidenter. Et scient quia ego dominus
deus israel. Et nomen sanctum meum notum
faciam in medio populi mei israel. Et non
polluam nomen sanctum meum amplius
Et scient gentes quia ego dominus
deus sanctus in israel. Ecce uenit. Et fac
ta est. Iste dies de quo locutus sum. Ait
dominus deus. Et habitatores ciuitatum israel
& succendent. Et comburent arma
clipeum. Et hastam. Arcum. Et sagit
tas. Et baculos manuum. Et humeros. Et
succendent ea igne. Septem annis. Et non
portabunt ligna de regionibus. Et non
succident de silua. Quia arma suc
cendent igne. Et depredabuntur eos
quibus prede fuerant. Et diripient uni
uersos qui spoliauerunt eos. Ait dominus deus
Et erit die illa dabo gog locum nomina
tum. Sepulchrum in israel. Vallem uiato
rum ad orientem maris. Que obturabit
faciem pretereuntium. Et sepelient ibi gog
& omnem multitudinem eius. Et
uocabitur uallis multitudinis gog. Et se

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

cum exeunq; parte mensul est latitudinem unius pertice .x. cubitorum .i. longitudinem .xx. cubitorum .i. margine aũ talamos cubm unius .i. cubitus unius sunt unum q; thalamus aũt .vi. cubitos erant hinc inde .i. mensul e st portam arcto thalami usq; ad rectum eius latitudinem .xxv. cubitorum .i. hostiũ cũ hostium .i. fenestre .ii. fronte .p. lx. cubitos .i. a fronte aree in parte undiq; parietum .i. aãm faciem parte que p tingebat usq; ad faciem uestibuli parte interiorem .l. cubitos .i. ex quibus obliqual intalamis inde buc eorum que erant inter portam undiq; per circuitum .i. illi aũt erant in uestibulis fenestre per girum in tus .i. aãm fronte pictura palmay et lauri reducent me ad aream exteriorem .i. certe gazophilacia .i. paumentum strate lapide marmoreo parietum .xxx. gazophilacia mirabantur paulũm .i. paumentum in fronte portarum et longitudinem portarum eam inferius .i. mensul est .xl. latitudinem a facie porte interioris usq; ad frontem atrii interioris exteriorem cubitos ad orientem .i. ad aquilonem portam uersus respiciebat unam aquilonis atrii exterioris .i. mensul est tam in longitudinem q̃ latitudinem .i. thalamos eius .i. hinc .i. inde .i. in fronem .i. uestibulum eius secũm mensuram porte p̃ dicti .l. cubitorum longitudinem eius .i. latitudinem .xxv. cubitorum fenestre aũt eius .i. uestibulum .i. sculpture sed mensuram porte q̃ respiciebat ad orientem .i. viii. gradus erat ascensus eius .i. uestibulum aũ eam .i. porta atrii interioris cũ portam aquilonis .i. orientalem .i. mensul e q̃ a porta usq; ad portam .i. cubitos .i. reducit me ad mare australem .i. certe porta que respiciebat ad portam austrum cũ .i. mensul est fronten eius .i. uestibulum eius .i. cũ mensural superiores .i. fenestram eius .i. uestibula mercatui erant fenestral ectal .i. cubitos longitudinem .i. latitudinem .xxv. cubitorum .i. in gradibus .viii. ascendebant ad eam .i. uestibulum aũ fores eius .i. ectare palme palme .i. erant. una huic .i. alter inde intro re eius .i. porta atrii interioris in ima australi .i. mensul est a porta usq; ad portam in ima australi .i. cubitos .i. introduxit me in atrium interius ad portam australem .i. mensul est portam ipse mensural superiores thalami eius .i. fronten eius .i. uestibulum eius .i. in mensuris .i. fenestral eius .i. uestibuli eius in atrium .l. cubitos longitudinis .i. latitudinis .xxv. cubitos .i. uestibulum per girum longitudinem .xxv. cubitorum .i. latitudinem .v. cubitos .i. uestibulum eius ad atrium exterius .i. palme eius in fronte .i. viii. gradus erant quib; ascendebatur per eã .i. introduxit me in atrium interius per viam orientalem .i. mensul est portam secũm mensuras superiores thalamum eius .i. fronten eius .i. uestibula eius .i. fenestral eius .i. uestibula eius .i. in atrium .l. longitudinem .l. cubitorum .i. latitudinem .xxv. cubitorum .i. uestibulum eius .i. atrii exterioris .i. palme eius in fronte .i. viii. gradus in octo gradib; ascendit est .i. introduxit me ad portam que respiciebat ad aquilonẽ .i. mensul est .i. sed mensural superiores thalamũ eius .i. fronten eius .i. uestibulũ eius .i. fenestral eius .i. per circuitum longitudinem .i. latitudinem .xxv. cubitorum .i. uestibulum eius .i. atrii exterioris .i. palme eius in fronte eius hinc .i. hinc .viii. gradibus ad orientem eius .i. per singula gazophilacia ostium in frontib; portarum .i. ibi lauabantur holocaustum .i. uestibulo porte due mense hinc .i. due mense .i. ut non moleatur super eas holocaustum .i. pecto .i. pro delicto .i. ad latus exterius est ascendit ad ostium porte que p̃git aquilonem due mense .i. ad latus ad altum aũ uestibulum porte due mense .viii. mense hinc .v. viii. mense .i. plata porte octo mense .i. super quas immolabant .viii. ait mense ad holocaustum de lapidib; quadris exstructe longitudine cubitorum .i. latitudinem cubitum unius .i. latitudine cubitum unius super est ponunt ibi carnes immolatur holocaustum .i. victima.

latitudine cubitum unius y dimidii?

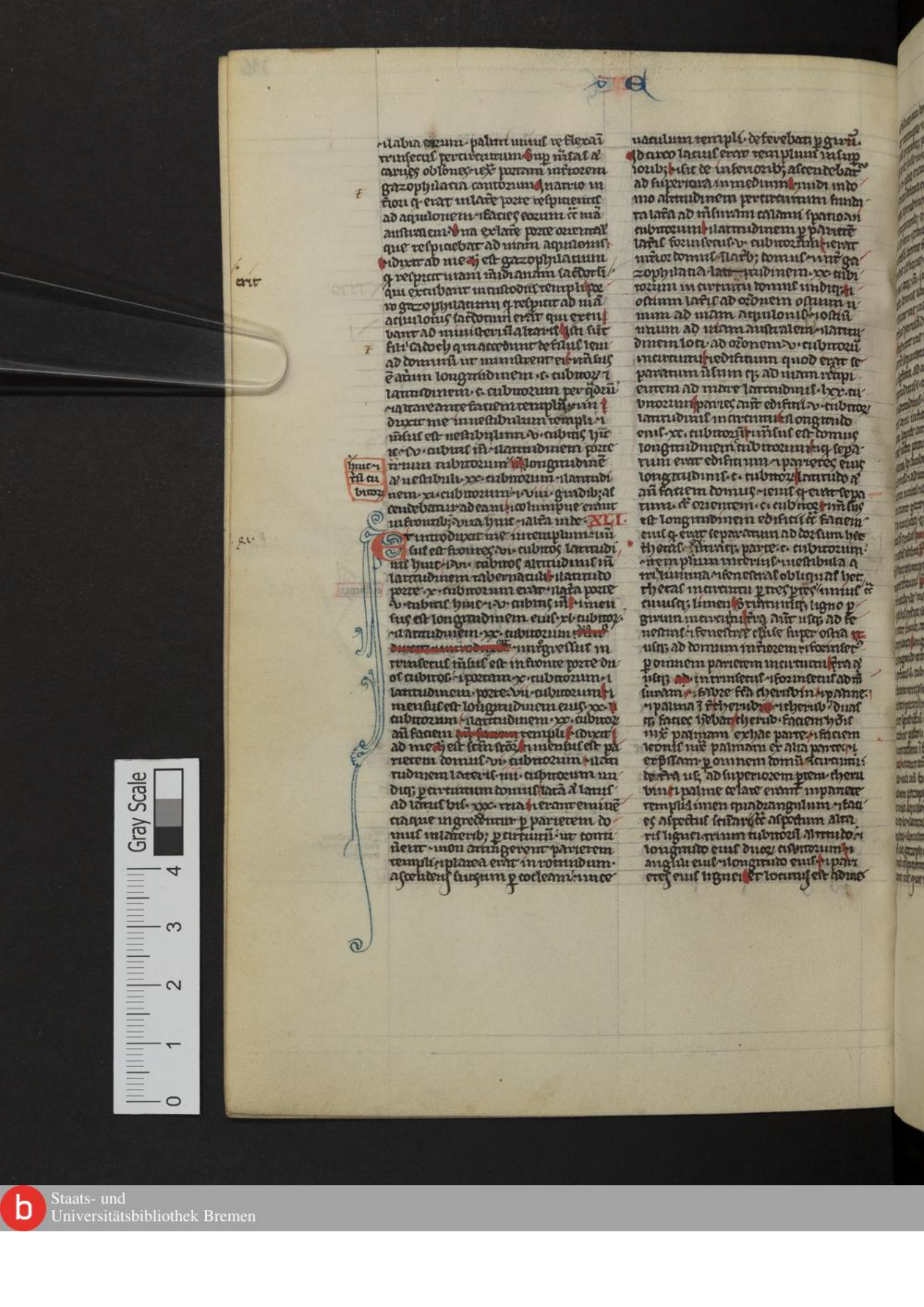

et labia eorum palmi unius reflexa in
trinsecus per circuitum super mensas a
carnes oblationes et extra portam interiorem
gazophilacia cantorum. In atrio in
teriori quod erat in latere porte respicientis
ad aquilonem et facies eorum contra mensam
australem. Una ex latere porte orientalis
que respiciebat ad viam aquilonis
et dixit ad me. Hec est gazophilacium
quod respicit viam meridianam sacerdotum
qui excubant in custodiis templi. Por
ro gazophilacium quod respicit ad viam
aquilonis sacerdotum erat qui excu
bant ad ministerium altaris. Isti sunt
filii sadoch qui accedunt de filiis levi
ad dominum ut ministrent ei. Mensus
est atrium longitudinem c. cubitorum et
latitudinem c. cubitorum per quadrum
et altare ante faciem templi. Et in
duxit me in vestibulum templi et
mensus est vestibulum v. cubitis hinc
et v. cubitis inde et latitudinem porte
trium cubitorum. Et longitudinem
vestibuli xx. cubitorum et latitudi
nem xi. cubitorum et viii. gradibus as
cendebatur ad eam et columpne erant
in frontibus una hinc et altera inde. XLI.
Et introduxit me in templum et mensus
est frontes vi. cubitos latitudi
nis hinc et vi. cubitos altitudinis inde
latitudinem tabernaculi et latitudo
porte x. cubitorum erat et latera porte
v. cubitis hinc et v. cubitis inde et men
sus est longitudinem eius xl. cubitorum
et latitudinem xx. cubitorum. Et
[illegible] et introgressus in
trinsecus mensus est in fronte porte du
os cubitos et portam x. cubitorum et
latitudinem porte vii. cubitorum et
mensus est longitudinem eius xx. cu
bitorum et latitudinem xx. cubitorum
ante faciem templi et dixit
ad me. Hec est sanctum sanctorum et mensus est pa
rietem domus vi. cubitorum et lati
tudinem lateris iiii. cubitorum un
diquaque per circuitum domus. Latera autem latus
ad latus bis xxx. tria et erant eminen
cia que ingrederentur per parietem do
mus in lateribus per circuitum ut conti
nerent et non attingerent parietem
templi et platea erat in rotundum
ascendens sursum per cocleam et in ce
naculum templi deferebat per girum.
Ad circo latus erat templum in super
ioribus et sic de inferioribus ascendebatur
ad superiora in medium. Et vidi in do
mo altitudinem per circuitum funda
ta latera ad mensuram calami spatio vi
cubitorum et latitudinem per parietem
lateris forinsecus v. cubitorum et erat
interior domus in lateribus domus et inter ga
zophilacia latitudinem xx. cubi
torum in circuitu domus undique et
ostium lateris ad orientem ostium u
num ad viam aquilonis et ostium
unum ad viam australem et latitu
dinem loci ad orientem v. cubitorum
in circuitu et edificium quod erat se
paratum versum quoque ad viam recipi
entem ad mare latitudinis lxx. cu
bitorum paries autem edificii v. cubitorum
latitudinis in circuitu et longitudo
eius xc. cubitorum et mensus est domus
longitudinem cubitorum et quod sepa
ratum erat edificium et parietes eius
longitudinis c. cubitorum latitudo autem
ante faciem domus et eius quod erat sepa
ratum contra orientem c. cubitorum et mensus
est longitudinem edificii contra faciem
eius quod erat separatum ad dorsum hec
thecas extra quoque parte c. cubitorum
et templum interius et vestibula a
tri lumina et fenestras obliquas hec
thecas in circuitu per tres partes et unius contra
cuiusque limen et tractatus ligno per
girum in circuitu terra autem usque ad fe
nestras et fenestre clause super ostia
usque ad domum interiorem et forinsecus
per omnem parietem in circuitu terra autem
usque ad intrinsecus et forinsecus ad mensu
ram et fabre facta cherubin et palme
et palma inter cherubin et cherubin duas
que facies habebat cherub faciem hominis
iuxta palmam ex hac parte et faciem
leonis iuxta palmam ex alia parte et
expressam per omnem domum in circuitu
de terra usque ad superiorem partem cheru
bin et palme celate erant in pariete
templi limen quadrangulum et faci
es aspectus sanctuarii contra aspectum alta
ris lignei trium cubitorum altitudo et
longitudo eius duorum cubitorum et
anguli eius et longitudo eius et pari
etes eius lignei et locutus est ad me

h est mīsa mann dnm̄ mō duo ostia
erant in templo un sūario un duo
b; ostiū exterius; parte bina eius ro
tosa que inse in unū plicabantur
bina. n. ostia erant exterius; parte
ostiorum sculpta erant in ipīs hostiū
templi cherubin et palmarū palmas
tiarū in pariet; quoq; ex ipīs erant
Qm̄ obrem ieiunat grossiora ligna
inuestibli fronte foris leuis. superq;
seneste obliquē ornamento palm
arū hinc atq; inde. in humilitate uestibu
sed' tacta dom̄i tanq̄ dicēs; pariet
t eduxit me manū XLII cum
exeūt peruiā duarem ad aquilo
nem. et duxit me in gazophylacū
q; erat ē separatum edificium. et
edem rigētem ad aquilonem in fac
e longitudinis. c. cubitos ostiū aqui
lonis. l. latitudinis. l. cubitos ē. xx.
cubitos atrii interioris. et parietū
stratum lapide atrii exteriōris; ubi erāt
porticus ūcta parietū triplici. cū ga
zophylacia deambulatō. x. cubitos
latitudinis. et ad mūra templi. cubi
que cubitū unius. et ostia eoz ad aquilo
nē; ubi erant gazophylacia in superio
ribus humiliora. quia supponebant
eminentia primi. et exterioris. eminentia de inferioribus
et de mediis edificii. erāt autē. n. erant
ibi sedebant columpnas. sicut erāt co
lumpne atriorum. per ea eminebant
de inferioribus et mediis ad. x. cubitos
in. pridiū exteriora sed gazophylacia
que erant in media atrii exteriōris ante
gazophylacia longitudo eius. l. cubi
torū. et longitudo erat gazophylaciorū
atrii exteriōris. l. cubitorū. longitu
do aūt faciei templi. c. cubitorum. et
erat cubitus gazophylacia ī medium
ab exteriore ingrediēti. sed a dextra exteri
oris latitudine pridiū atrii q erat ē
contra ouem̄ ī facie edificii
separati. et erant aūt edificia gazo
phylacia. una aūt facies eoz. uersa ī
latitudinem gazophylaciorū que
erant in una aquilonis. sed longitu
dinem eoz sic. et latitudo eoz. l. omis
Introitus eoz. l. cubitorum. et ostia
eoz sed ostia gazophylaciorū que er
ant in una respiciente ad notū ostiū
unius capitis unde que una erant aūt

uestibulū separatū. quam ouem̄ ora
rem ingrediendo. et dixit ad me gaza
phylacia aquilonis. gazophylacia
austri. ea sunt edificia separatum. h aūt
sunt gazophylacia sca in quib; uesti
untur sacerdotes qui appropinquant ad do
minum. sca sca secundum. ibi ponent sca et
secundum. oblationes. pro peccato. et pro de
licto. locus enim est. sanctificatus. in
trantes sacerdotes in eis. non exibunt de
sco in atrium exterius. et ibi ponent uestimenta
sua in quibus ministrant. quia
sca sunt. et uestientur. q. uestibus alius
ibi perdurat ad plenitudinem; complexi
mentum domus undique. et domus
circuibat eam undiq; ptum
lem. et ipse mensuratus est. a. ē. uentū orientā
lem. et mauit. in cubito. cubitum quin
genos calamos calamo mensure p
circuitum. et nihil est. ē. uentū aqui
lonis. quingentos calamos ī calamo
mensure per circuitum. ad uentum austra
lem. mensus est. quingentos calamos ī calamo
mensure per circuitum. ad uentum
occidentalem. mensus est. quingentos calamos in calamo
per. circuitum. uentū orientalem. mensus est. ē
murum eius. undiq; per circuitum.
longitudine quingentorum cubitorum
et latitudine quingentorum cubitorum. diuidere inter sanctuarium. et inter locum
communem.

Et eduxit me ad portā XLIII q̄ respi
ciebat ad uiam orientalem. et uidit
gloriam dei israhel. ingredientem
per uiam orientalem. et uox erat ei sicut
uox aquarū. et terra splendebat a maiestate
eius. et iuxta uisionē quā uiderā. uisionē
secundū speciem quā uideram. cū uenit
ut disperderet ciuitatem. et species ē
aspectui. similis erat uisioni quā uideram iuxta fluuium
chobar. et cecidi super faciem meam.
et maiestas domini ingressa est templū
per uiam portę que respiciebat ad orien
tem. et leuauit me spūs. et introduxit
me in atrium interius. et ecce repleta
erat gloria domini domini. et audiui lo
quentem ad me de domo. et uir quidā
stabat iuxta me. et dixit ad me. fili hoīs.
locus solii mei. et locus uestigiorum
pedum meorum. ubi habito ibi. in medio filio
rum israhel in ētnū. et polluent ultra domus
israhel nomen sanctum meum ipsi. et reges eorum

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

in foz meā rabnib; cuīl nn rnnnil re-
gum suoz nn ecclīā eni fabricam
tunc limen cuīl unē limē meū p
tes suos unē postes meos nnnrnc
erat nnē me col ppinquare nomā
scīm meū in abhominationib; ēis
fecerunt īp q consumpsi eos in ira
mea ; nūc ergo repellant procul fo
nicationem suam nrnnā regū su
oz a me ; habitabo in medio eoz in
sempiternū fili hominis ostende
domui isti templum ut confundant
ab iniquitatib; suis metiantur
fabricam ut erubescant ex omnib;
q fecerint figuram domus fabrice
eius exitus nnorus ionnem de
scriptionem eius nnnisa precepta eī
cundumq; ordinem eius ionnes
leges eius ostendes eis ut scribes in
oculis eoz ut custodiant omnes de
scriptiones eius precepta illius ut faci
ant ea ista loc domus in summi
tate montis omnis finis eius in circui
tu sanctū hoc hec est ergo domus se-
cundū mensurā brachii mensuris
mensurā qui habet cubitū palmū
ipsum cuius exitus cubitus cubitus
mensurā — adiuge ædificium eius
usq; ad labium unum circumq palmū
unus et erit fossa altaris
deorsum cubitus usq; ad crepidinem nou
cubitum duo cubitus latitudo cubiti
unius circa crepidinem unius usq; ad
crepidinem maiorem quatuor cubitus
latitudo unius cubitus spē autē altaris
nūc cubitorum hoc altare usq;
sunt cubitū eorum quatuor cornua
altaris cubitus xii cubi-
torum in longitudine per xii cubi-
tos latitudinis quadrangulum e
qualiter; et crepido xxiiii cubitorum
longitudinis per xxiiii cubitos latitu
dinis in quatuor angulis eius cornua in
circuitu eius de nudo cubiti paries
circumcirca dixitq; ad me fili hominis
deus hec dicit dns
deus hec sunt ritus altaris in quat
die fuerit fabricatum ut offeratur
super illud holocaustum et effunda
tur sanguis ad altare circumcirca;
omni qui sunt de semine sadoch qui acce
dunt ad me ait dominus deus ut offe
rant mihi hostiam pro peccato et
assumes de sanguine eius ponesq; su
per quatuor cornua eius et super quatuor angu
los crepidinis et super coronam in
circuitu mundabis illud et expia
bis et tolles unum ex oblatis
fili pro peccato offerentur et non separa
bunt loco domus extra sanctuarium inde sanct.
offeret hircum caprum in macula
tum pro peccato et expiabunt altare sicut
expiauerunt mundabunt; postquam
illud expiauerit offeret arietem
de grege immaculatum et offerent eos
conspectu domini mittent sacerdotes
super eos sal et offerent eos in holoca
ustum domino vii diebus facies hyr
cum pro peccato quotidie immolabunt de arie
te et hircum de grege immaculatum offerent eos
conspectu domini mittent sacerdotes
super eos sal et offerent eos in holoca
ustum domino vii diebus; factas

ipem ſanguinem · r dilluluntſ paſtū
meum mundū; ſceleſti; uīſ · nō ſer
uaſtī ſtepta ſtūarū mea · r ipſi uſtī
cuſtodiēſ obſeruatōnī mee · in ſtūari
o meo uob̄ met ipīſ dīt dñs · ut
dent omnis alienigena mente · tum nul
lus ex filiis israel ingrediatur sanctuarium meum · omne filius alie
nus qui est in medio filiorum israel · et
leuite qui longe recesserunt a me
errore filiorum israel · et erraūnt a
me post ydola sua · et portauerint ini
quitatem suam eruntque in sanctario · o
dmi · r ianitores portaq; domus · mi
nistri domus ipsi mactabunt holocau
sta · r uictimas populi · ipsi stabunt in
conspectu eorum · ut ministrent eis
p eo q̄ ministrauerūt in conspectu ydo
lor · r facti sunt domui israel in of
fendiculum iniquitatis · ideo le
uauī manū meā · r iurauī super eos dicit
dominus deus · portabunt confusionem
suam · r scelera sua que fecerunt · r di
to eos · ianitores domus · in omni
ministerio eius · in uniuersis que fuerunt
in ea · sacerdotes autē leuite filii sa
doch · qui custodierunt excelsa domus
sanctuarii mei · cum errarent filii israel
a me · ipsi accedent ad me · ut ministrent
mihi · r stabunt in conspectu
meo · ut offerant mihi adipem · r
sanguinem · ait dominus deus · ipsi in
gredientur sanctuarium meum · ipsi acce
dent ad mensam meam · ut ministrent
mihi · r custodiant excelsa mea ·
quę · ingredientur portas atrii interio
ris · r uestibunt se · nec ascendet super eos quicquā lanigi
num · quū ministrant in portis atrii interio
ris · r intrinsecus · uestes lineę erunt in
capitibus eorum · r feminalia linea
erunt · r lumbi eorum · non accin
gentur in sudore · omnq; egredien
tes atrium exeunt ad populum · exuent se uesti
mentis suis · in quibus · ministrauerūt
in eis · reponent ea in gazophylacio sua
rio · r uestient se uestimentis aliis · r
non sanctificabunt populum in uestibus suis ·

capiut aut̄ nō radent · nec comam nu
trient · sed tondentes attondent capita
sua · r uinū non bibet omnis sacerdos · r
qū ingressurus est atrium interius ·
uxorem non accipiet · r uiduam · r repudiatam non accipient
uxores sed uirgines de semine domus
israel · r uiduam quę fuerit uidua a
sacerdote · accipient mecum docebunt quid
sit inter sanctum · r pollutum · inter mundum · r immundum · ostendent eis ·
et cum fuerit controuersia stabunt in iu
dicium · meis · r iudicabunt leges meas ·
r precepta mea in omnibus solemnitati
bus meis custodient · sabbata mea sanc
tificabunt · ad mortuum hominē
non ingredientur · ne polluantur · nisi
super patrem · aut matrem · filium · filiam · r
fratrem sororem · que absque uiri copula fuerit · in quib; contaminabuntur ·
post quā · sanctificatus · vii · dies
numerabunt · et in die quo introibit
sanctuarium · ad atrium interius ·
ut ministret · in sanctario offeret
pro peccato suo · ait dominus deus · non
erit autē eis hereditas · ego hereditas
eorum · r possessionem eorum · non date
bitis eis in israel · ego enim possessio eorum ·
primitiarum · r pro peccato · r de iusto ipsi
comedent · omne votum in israel
ipsorum erit · primitiua omnium pecto
rum primogenitorum · cuiuslibet
munera ex omnibus · que offeruntur · sa
cerdotum erunt · primitiua aloruī
molarum · date sacerdoti ut reponat · be
dictionem domus tue · omne mor
tuum · r captum a bestia de auibus · r
de pecoribus · non comedent sacerdotes ·

Cumq; separaueritis diuidetis terram
in sortem · separate primitias domino
sanctificatum de terra longitudinem · xx ·
v · milia · r latitudinem · x · milia · et
sanctificatum erit in omni termino
eius per circuitum · erit ex omni pre
sanctificatum quingenti per quingen
tos quadrati · et quinquagenta cubiti
in circuitu · r pascua eius per circui
tum · r mensurabit longi
tudinem · xxv · milium · r latitudi
nem · x · milium in ipso erit templum
sanctum sanctorum · sedem sanctificatum de
terra erit sacerdotibus · ministris sanc
tuarii qui accedunt ad ministerium

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

domum · ieñt eis locus in domos uris
drium sẽarũ / xx. aũt · y · milia lon
gitudinis erunt sẽarũ / ãm minis
trant domui ipi possidebunt · xx · gazo
phylacia · i possessionem eruntq; da
bunt · v · milia latitudinis / longitu
dinis · xx · v · milia · Sedm separatiõẽ
sẽarũ omni domui isr'l principi
quoq; hinc · inde · in separationem
sẽarũ · in possessionem eruntq; ãt
tactum separationis sẽarũ · ãt tac
tum possessionis urbis a latere maris ulq;
ad mare / a latere orientis ulq; ad ori
entem longitudinis aũt ũt una
q̃q; parcium a termino occidentali us
q; ad terminũ orientalem · de tra ere
possessio mis'r · non de populabun
tur ulli principes pplõ / terram da
bunt domui isr'l sdm trib; eorum
Dixit dominus deus / sufficiat uob
principes isr'l in quantum · i rapi
nas iniquitates / in dicite facere · Se
parate / iudicia · i iustitiã
facite · Separate / fines meos a pplo
meo ait dominus deus · Stata iusta
ephi iustum · ab archisinagogo iustus erit uo
bis · ephi · i bathus equalia · unum
sũlure erunt · ut capiat decimam p
rem chor ephi · bathus · i decimam p
rem cor ephi · quæ ũlumen cori erit
equa libratio eor · siclus · d · xx · oboloq;
ti · ebit / pondo · xx · sicli · i · xx · v · sicli · i · xv ·
sicli · unam faciunt · i hec sunt p
mitte · quas uolent separam partem
ephi de choro frumenti · i separam par
tem ephi de choro ordei · mensura q;
olei · bathus olei decima pars cori ẽ
i · x · bathi eorum faciunt · et · x · bathi
implent chorum · i arietem unũ de
grege ducent eorum · de hiis que nutri
untur in stabulis eorum · in holocau
stum · i in pacifica ad expiandum
p eis ait dominus deus / omnis pri
ceps erit uenerabitur primatus hius principi
mis · i super · pemuptom erunt ho
locausta · i sacrificia · i libamina · in
solemnitatibus · in kalendis · in sa
bbatis · i in omnibus solemnitatibus
domus isr'l ipse faciet p peccõ sacrifi
cium · i holocaustum · i pacifica ad
expiandum p domo isr'l · Hec dicit
dominus deus / in primo mense u
na mensis / sumes uitulum de armẽ
to in maculatum · et expiabit sanctua
rium · et molet sacdos de sanguine q̃ erit
p peccõ · i ponet in postibus domus · i
in angulis crepidinis altaris · i in
postibus porte atrii interioris · i sic facies
in vii · mensis p uno quoq; qui ignora
uit · et erit de reptus est · et expiabit p
domo · In primo mense · xiiii die mẽ
sis erit uobis pascha · solemnitas ·
vii · dierũ / azima comedentur · i faci
et princeps in die illa pro se · i pro uni
uerso populo terre uitulum pro peccõ · i
vii · dierũ / sollemnitatis faciet holo
caustum · domino · vii · uitulos · i vii ·
arietes · in maculatos cotidie · vii · die
bus / i pro peccõ hyrcum caprarũ cotidie
· i sacrificium ephi per uitulum · i ephi
per arietem faciet · i oleu hin per sin
gula ephi · vii · mensis · xv · die mensis ·
in sollemnitate faciet sicut in præ
dictis sunt · p · vii · dies tam pro pec
cato quã pro holocausto · in sacrifi
cio · in oleo · XLVI · R°
Hec dicit dominus deus / porta atrii
interioris que respicit ad orientem
erit clausa · vi · diebus / in quib; opus
fit die aũt sabbati aperietur · i in die
kalendarum aperietur · i · iterũ aperie
tur · et stabit princeps foris per uiam uestibuli porte de fora
· i stabit in limine porte · i facient sa
cerdotes holocaustum eius · i pacifica
eius · i adorabit super limen porte · i
egredietur / porta aũt non claudetur
usq; ad uesperam · i adorabit pplus ter
ra ad hostium porte illius in sabbatis · i
in kalendis · i dabunt domino holocaus
tum aũt hoc offeret princeps domi
no in die sabbati sex agnos · in macu
latos · i arietem in maculatum · i sa
crificium in manibus · i ephi pri
eretem · i agnis aũt sacrificium · e
phi · p arietibus · i agnis aũt sacri
ficium qd dederit manus eius · i
oleu hin per singula ephi · i die ·
kalendarum uitulum de armẽto · i
maculatum · i sex agnos · arietes
immaculati erunt · i ephi primi
tum ephi quoq; ephi quoq; p
parietem faciet sacrificium de
agnis aũt sicut manuerit manus
eius · oleu hin per singula ephi
tumq; in gressurus est princeps

per uiam uestibuli porte ingrediatur
& per eandem uiam exeat. Cum uero
uiderit princeps in consessu populum in
solemnitatibus; qui ingrediuntur per portā
aquilonis ut adorent egrediatur per uiam
porte meridiane. Porro qui ingressus
fuerit per uiam portę meridianę egrediatur
per uiam portę aquilonis. Quicunque
introierit per uiam portę per quam ingressus
est. Si; exegerit nihil egredietur
per medium eorum cum ingressus
fuerit. Et in diebus sabbatorum & in
neomeniis & in diebus festis. Holocaustum
quod offeret princeps domino
holocaustum aut pacifica uoluntaria
& aperietur ei porta que respicit
ad orientem. & faciet holocaustum
suum & pacifica sua sicut facere solet in
die sabbati. Et egredietur & claudetur
porta post eius exitum. Agnum anniculum
absque macula faciet holocaustum
domino. Per singulos dies mane
faciet illud & faciet sacrificium
super eo. In matutinis mane. Sextam
partem ephi. & de oleo tertiam partem
hin ut misceatur simile sacrificium
domino. Legitimum iugiter; perpetuum
faciet agnum & sacrificium & oleum
cotidie mane holocaustum sempiternum.
Hec dicit dominus deus. Si dederit
princeps domui alicui de filiis suis hereditatem
eius filiorum suorum erit possidebunt
eam hereditario. Si autem dederit
de hereditate sua. uni seruorum suorum erit
munus eius; ad annum remissionis. Et
reuertetur ad principem hereditas ad
eum. Filii eius erunt. non accipiet principes
de hereditate populi per violentiam
& possessione eorum. Sed de possessione
sua hereditatem dabit filiis suis ut non
dispergatur populus meus unusquisque a
possessione sua. Et introduxit me per
introitum qui erat ex latere ingressus
zophniam sanctuarii ad sacerdotes que
respiciebant ad aquilonem. Et erat
ibi locus uergens ad occidentem. Et dixit
ad me. Iste est locus ubi coquent
sacerdotes. Hic parabo. Hic delicta &
hic coquent sacrificium ut non efferant in
atrium exterius. Et sanctificent populum
et ecce me per iii. angulos atrii. Et ecce
in angulum erant in angulo atrii alio
la singula per angulos atrii. In
iii. angulis atrii diuisa. Et
iii. tabulata per longum. xl. per
latum. Eiusdem mensure unius. iiii. erant.
Parietes per circuitum. In quibus erant
fornices per circuitum. In quibus
erat fabricate erant sub
ter porticus per gyrum. Et dixit ad me
hec est domus culinarum in qua coquent
ministri domus domum utriusque populi
Et duxit me ad portam domus. Et
ecce ad aquilonem egrediebatur
XLVII.
Aquę. Et ecce aque egrediebantur
sub limen domus ad orientem. Facies
enim domus respiciebat ad orientem
Aque quę descendebant in latus dextrum
templi. A meridie ad ruinam altaris. Et reduxit
me per uiam portę aquilonis. Et circumduxit
me ad uiam foris portam extrinsecus
ad portam que respiciebat ad orientem
& ecce aque fluebant ex latere dextro
Et cum egrederetur uir ad orientem
cum funiculo suo in manu sua. Mensus est mille cubitos. Et
eduxit me per aquam usque ad talos. Rursumque. Mensus est mille. Et eduxit
me per aquam usque ad genua. Rursumque. Mensus est mille. Et eduxit me
per aquam usque ad renes. Rursus est
mille torrentem. Quem non potui pertransire
Quia inundauerant aque. Aque torrentis
quem non poterat quis pertransire
Et dixit ad me. Fili hominis. Nunquid
ad me fide uidisti. Et reduxit me. Et reuertit
me. Et ecce in ripa
torrentis ligna multa nimis. Et ecce
ipse. Et dixit ad me. Aque iste que
egrediuntur ad tumulos arenosos. Et descendunt
ad planam deserti. Et
ueniunt mare. Et eribuntur. Et sanabuntur
aque. Et omnis anima uiuens que
serpit quocumque. Et uenit torrens ubi
uenerit. Et erunt pisces multi. Cum
uenerint illuc aque iste. Et sanabuntur
& uiuent omnia ad que uenerit torrens. Et uiuent
piscium piscatores ab engaddi usque
ad engallim. Et erit
plurime species erunt pisces eius sicut
pisces maris magni nimis multi.
Et in lutosis; autem eius. Et in

Gray Scale
0 1 2 3 4

pauli scrib; nō sanabunnū: et nisi
linas dabunnū: ⁊ super terminum orie
tur murpis eius ex nōn; parte omne
lignum pomiferum. ⁊ō defluet foli
ū ex eo: nō defluet fructus eius per
singulos menses afferet primitiua
et aque eius de sanctario egredientur
rerunt fructus eius in cibum: ⁊ folia
eius ad medicinam. Hec dicit dominus
deus. Hic est finis: mequo possidebi
tis terram: i xii: tribubus isrl: et ioseph
duplicem funiculum ist; possidebitis
aūt eam singuli eque: ut frat sinus;
super quā leuauī manū meam: ut
daretem pribus; uris: ⁊ cadet ista uobis
in possessionem hic est finis: tre
ad plagam septentrionalem a mari
magno uia terbalon uenientib; se
dma emath: et orth: sabarim q̄ est in
finedium damasci: et finium emath
domus ribla que est inf̄ finios au
ron: et erit finios auran: et erit fini
nus amari usq; ad atrū enō: et fi
nius damasci: ⁊ ab aquilone usq;
ad aquilonem finius emath: pla
ga aūt septentrionalis. Porro plagā
orientalis de medio auran: et de medi
o galaad: et de medio tre isrl: iordanis
de finibus ad mare orientale pla
ga aūt australis ⁊ meridiana a thamar
usq; ad aquas cedemoth: et dese
rent usq; ad mare magnū: ⁊ plaga
maris est mare magnū ad finū per
directum donec ueniat emath: hec est
plaga maris: et dividetis finib; istam
uob pribus isrl: et mietetis eam in
ter uos et tribubus ad uenis qui ac
cesserunt ad uos qui genuerunt filios i
medio uri: et erunt uobis sicut un
digene inter filios isrl: et obtinebunt
hereditatem in medio tribu
um isrl: in tribu aūt quacumq;
fuerit ad uenam: ibi dabis possessionem
ait dominus deus. XLVIII.

Et hec nōia tribuum a finib; ab
aquilone uie contra merbalon per
gentib; emath: atrū enon termi
nus damasci ab aquilone uie emat
erit ei plaga orientalis mare dan
una: a terminio dan a plaga orien
tali usq; ad plagam maris aser
una: a termino super terminum aser a

plaga orientali usq; ad plagam
mutalī neptalim una: ⁊ super finiū
neptalim a plaga orientali usq; ad
plagam manasse una: ⁊ super
terminū manasse a plaga orientā
lē usq; ad plagam maris effraim
una: ⁊ super terminū effraim a pla
ga orientali usq; ad plagam maris
ruben una: ⁊ super terminum ru
ben a plaga orientali usq; ad plagā
maris iudā una: ⁊ super finiū iu
dā a plaga orientali usq; ad plagam
maris erunt primicie quas separa
bitis. xxv. milib; calamus latitudi
nis longitudinis simul singule parte
a plaga orientali usq; ad plagam
maris erunt sanctuarium in medio ei
primicie quas separabitis dño no
longitudo. xxv. milib; ⁊ latitudo. x
milib; hec aūt erunt primicie sā
ctu sacerdotum ad aquilonem lō
gitudinis. xxv. milia ⁊ mare lati
tudinis. x. milib; ⁊; ⁊ ad orientē
latitudinis. x. milia ⁊ ad meridiem
longitudinis. xxv. milia erit sanc
tuum dñi in medio eius sacerdo
tib; sanctuarium erit de finib; ad ch qui
custodierūt cerimonias meas ⁊ nō
erraūerūt cum errarent filii isrl: sic
erraverunt ⁊ levite erunt eis pri
mitie de primicijs tre sanctē. iuxta
finium leuitaz. ⁊; ⁊ levitis simi
liter iuxta fines sacerdotum. xxv. mi
lia longitudinis ⁊ latitudinis. x. mi
lia. omnis longitudo. xxv. milium ⁊
latitudo. x. milium. non uenun
dabunt ex eo nec mutabunt: ⁊ nō
transferentur primitie tre q̄ sanctificate ē
dominō. milia aūt q̄ super sunt
in latitudine per. xxv. milia ꝓfa
na erunt urbis ad habitandū ⁊ in
suburbana erit ciuitat in medio
eius ⁊ hec mensure eius ad plagā
septentrionalem quingēta ⁊ mil
milia ⁊ ad plagam meridianam. d.
⁊ mil milia ⁊ ad plagam orientalē
d. ⁊ mil milia ⁊ ad plagam occi
dentalem. d. ⁊ mil milia erunt aūt
suburbana ciuitatis ad aquilonē
c. l. ⁊ ad orientem. c. l. ⁊ ad meridi
em. c. l. ⁊ ad mare. c. l. quod aūt
reliquum fuerit in longitudine sedm

primicias sanctē

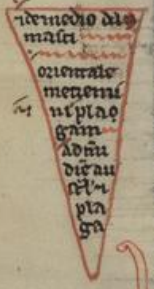

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

primaal sūarii .x. milia incorem
tem .i. .x. milia occidentem cur
sum primue sūarii .ierunt fru
ges ex eul impanes hui qui seruiūt
auitati seruientes auitatem opera
buntur ex omnib; tribus: ihl' oēs
primue .xcv. milium p .xcv. mil
a inquadrum sepabuntur inprimi
micias sūarii .i possessionem cuitatis
Qd aūt relquum fuit principi
erit ex omni parte primuae sūarii
.i possessioni cuitatis e regione .xx
v. milium primuae usq; ad ēmi
ad nū orientalem .h; .i mare e regione
.xcv. milium usq; ad ēmnū mare
simili imparib; principi erit .i
eruntq; primue sūarii templi i
um iuitatis in medio et de possessione
aūt leuitar .i de possessione cuitatis
in medio primum principi erit in
mnū nubi .i mnmnū beniamin
ad principem pertinebit .i relqui
tribus a plaga orientali usq; ad pla
gam occidentalem beniamin una
.i ēmnū beniamin a plaga ori
entali usq; ad plagam occidentalem
simeon una .i super ēmnū simeo
nis a plaga orientali usq; ad plaga
occidentis .y sachar una .i super ter
minū y sachar a plaga orientali usq;
ad plagam occidentalem zabulon
una .i super terminū zabulon a
plaga orientali usq; ad plagam
maris .gad una .i super ēmnū ga
d ad plagam austri inmidie .erit
ēmnū de thamar usq; ad aquas cōdi
onis cadel .i. fluuium et mare magnū
hec est terra quā mittetis in sortem
tribus; ihl' .i hee primones eay aīt
dominus deus .i hui egressus cuitatis
a plaga .v. milium .d. .i. nū .mila
mensurabis .i porte cuitatis tuas
tribus; ihl' .i porte nel a septentrio
ne porte ruben una porta nubi una
porta iehu una .ad plagam orien
talem .d. .i. nū .mila .i porte nel
porta ioseph una porta beniamin
una .porta dan una .ad plagam
meridianam .d. .i. nū .mila mense
tis porta simeon una porta y sa
char una porta zabulon una .i
ad plagam occidentalem .d. .i. nū.
mila porte eorum .nel porta gad u
na .porta aser una porta nepthalim
una .p circuitum .xviii. milia .i no
mē quitatis exilla die dūt ibidem .

Daniel .plog' danielis .ll. amen.
Ephiam nūē .lxx. mēpres domi
ni saluatoris ecclē non legum
mentes redonatis editione .i hoc
cur audierit nelao .h ue .n. qz sermo
chaldaicus est .i quib; dam ppetuis
a nūo eloquio discrepat .i noluerunt
lxx. mēpres eadem lingue lineali
mūlatione seruare .h ue suis nōie
eorum abaluo nelao quo usus .i
chaldeam linguam scieme edituse
liter hue aliud quid causse exstit
ignorant hoc unum affirmare pos
sum qd multum a nūate discorder
recto iudicio repudiatus sit .h aen
dum quippe danielem maxime .i
heldeam hebraus quidem lucūs est;
caldaico quidem sermone .i scriptos
.i unam reverentie .y copen .job quo
qz cum arabica lingua plurimū
hre soneraret .Denicq; .i ego ad o
lescentulus post quinquiennii .i nul
li lectionem ac floces eius vethon
os cum me in lingue .h unus pa
rum versutum .i munito studio ni,
mirumq; tempore nix cepisset ante
lucana tenebricq; ūba resonare .i
cū per cryptam ambulans varium
de super lumen aspice: impegi no
ctiluce me dimelem .i tanto tedi
o affectus sum ut desperatione
labora omnem laborem nefem
queriem contempnere .Verum
ad extremum me quidam hebreo .i
illud michi crebruit sua lingua
jugeme latro improbus omnia nū
at qui michi videbar saeculus inter
hebreos cepi rursus discipulus es
caldaicus .i ut verum fatear usq;
ad plenitem diem magis possum
sermonem caldaicum lege .i inter
lige quā sonare .h id circo refero .i
ut difficultatem nobis daniel os
tenderem .qui apud hebreos .nec
sui carmine ist hudbriam .nec hym
num trium puerorum .nec helis dei
conditz fabulas quas nos qz inter
no ocie discipe sunt .nec in ante poli

to ealsq; ugutamne lubeamus ne ui
deremur apud imperiol magnam
partem uoluminis detruncasse an
diui ego qñdam de ꝓpriis indi
cium lusanne deridere hystoriam ꝛa
greco nescio quo dicerer & confictam
aliud opponere quod origeni quoq;
affricanus opposuit ꝛ.o.l. ap ozacie
hal ethimologiaꝝ ano roy.r.xl. ꝛ
ozgeica ꝛard zoi. de greco sermo
ne descendẽ. cuius rei nos intelligen
tiam nullã habere uolumus dare ut ñ
bi grã dicamus ab arbore nuce dixis
se eum ulnco ꝙ eal ꝛ ualentiaco inten
tem re comminat angelus ul' non
lente ꝑ eal aut lentul ꝛ. flexibi
lis ducaris ad mortem lucalud quid
ad arboris nomen conuenientꝫ deñ ꝓ
cñ fuisse oci tribus ꝑuis cauillabat
tur ut incautiores ethnicos incendi
mento ludaeor ꝛ per ordinem ad lau
dem di omnia eleñta ꝓ uocarent
aut qd miraculum dubiumq; inspi
rationis iudicii ul' draconem aut ꝓ
fectum ossa ꝑuis ul' sacerdotum belus ꝛ
machinal de physical que magis pru
dencia colligeret uiri qñ ꝓhete ecclie spi
ritu perpetuata cum uero ad abacuch
uenerat ide iudea ad caldeam rap
tum dischophoꝝ lactabat que
rebat ex emphium ubi legisse tuus ĩ
toto ueteri testamẽto q̃ qñ lectoꝛ gran
uo lasse corpore un pueto unius hoꝛe
tantũ trax spatia fuisse cui cum quid
ex uiris sanis ad loquendum prompsu
isset ezechielem ad duxisse ut medium
diceret eum de caldea iudeam fu
isse translatum de cuius hominem
ex ipo uolumine demonstrauit e
zechielem inspiu fuisse ñ spoliatum
denuq; ꝛ aplm nrm indicet ut e
rudiat uirum ꝛ qui legem ab ebreis
didicisse; non fuisse ausum affirma
re se raptum in corpore ꝛ dixisse ut
in corpore siue ex corpore nescio deus
scit. hiis ꝛ aliis arguimus apocryp
ha ut nubeo ecclie fabulas arguebat.
Super qua re lectoꝛ s iudicium ar
bitrio deliquens aliud ammoneo ut
habeat danielem apud hebreos in
ꝓphas h; ut eos qui in agiographa co
scripserunt ut ex iuxta eorum

ab eis scriptura diuidunt in legem ĩ
ꝓphas magiographa ꝛ. u. ꝛ. xiii.
ꝛ. xx libros de quo non est hesitatꝫ
differre. que aut ex hoc ꝓphaꝝ ĩmo
et hunc librum porphyrius obiciat.
refert liber methodius eusebius ꝛa
pollinaris qui multa uersuum mu
lis; cui ne sciam respondentes nesci
o an curiosa lectoꝛi lasciuerint ꝙ
ñ obsecro uos o pauca ꝛ iusto thu
fundit ꝙ me ad dominum ꝓcꝫ ut q̃
diu in hoc corpore sum sic habam ali
quid gratum nobis uelle ecclie dign
posteris ꝑ sentiam q; ut ecclie oblatã
cum uon sancti mouear qui in utrã
q; partem labuntur aut dum ꝛ

Anno trio regni iosiodio
achim regis iu pur da
de uenit. sibuch nabuchodonosor
rex babylonis uerbis ihu xpi ꝛ
ob sedit eam ꝛ tradi
dit dominus in manu
eius ioachim regem iude ꝛ partem
uasoꝝ domus dei ꝛ asportauit ea ĩ
trã sennaar in domum di sui ma
sa ruit in domum thesauri dei sui ꝛ
aut rex assamez ꝓpheto cuius
choꝝ suoꝝ ut introduceret de fi
liis isrl ꝛ de semine regio ꝛ tyrannoꝝ
pueros in quibus nulla esset macula
decoros forma ꝛ eruditos omni sapia.
cautos scia ꝛ doctos disciplina ꝛ qui po
sent stare in palatio regis ut docer eos
literas ꝛ linguam caldeoꝝ ꝛ constituit
eis rex annonam per singulos dies de
cibis suis ꝛ de uino unde bibebat ipe ut
enutriti; annis post ea starent in co
spectu regis fuerunt ergo inter eos de
filiis iude daniel ananias ꝛ misael ꝛ
azarias ꝛ imposuit eis ꝓpositus eunu
choꝝ nomina danieli baltasar ana
nie hydrach misaeli misach ꝛ azarie
azdenago ꝓposuit aũt daniel in corde
suo ne pollueretur de mensa regis ut de
uino potus eius ꝛ rogauit eunuchoꝝ
ꝓpositum ne contaminaretur dedit
aũt daniel gratiam ꝛ misericordiam deus in
conspectu principis eunuchoꝝ ꝛ aut ꝓ
positus eunuchoꝝ ad danielem timeo
ego dominum meum regem qui co
stituit uobis cibum ꝛ potum ne qui
uerit uultus uros macilentiores ꝑ

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

cētis adolescentibꝰ de eis uīs ydemp
nabrul caput meum regi dixerit dā
niel ad malassar quem constituerat pī
cipē eunuchorū super danielem ananī
am misaelem azariam temptabimus
obsecro seruos tuos diebꝰ x. dentur
nobis legumina ad uescendū aquā ad
bibēdum et conspiciat uultus nostros
uultus puerorū qui uescuntur cibo regi
et sicut uideris suscipies cum seruis tuis
Cumq; audisset sermone huiusce modi
temptauit eos diebꝰ x. Post dies autē x.
apparuerunt uultus eorum meliores
et pinguiores pre omnibꝰ pueris qui
uescebantur cibo regio Porro malassar
tollebat cibaria eorum et uinum potus eorum
dabatq; eis legumina Puer autē daniel
scām et disciplinam in omni libro
sapiā Danielem autē intelligentem om
ne uisionē et somnia Et completis om
nibus diebus post quos dixerat rex ut introdu
cerentur adduxit eos princeps eunu
chorum in conspectu Nabuchodonosor
et locutus est cum eis ubi cumq; eis de omnibus sermonibus sapiē
tie et intellectus quē sciscitabatur eos rex inue
nit eos decuplum super cunctos ariō
los et magos qui erant in uniuerso
regno eius Fuit autē daniel usq; ad annū
primum cyri regis.

In anno secundo regni Nabuchodonosor uidit Na
buchodonosor somnium et conturbatus est spūs eius
et somnium eius fugit ab eo precepitq;
ergo rex ut conuocarentur aruspices et ma
gi et malefici et chaldei ut indicarent
regi somnia sua Qui cum uenissent
steterunt coram rege et dixit ad eos
rex Vidi somnium et mente confusus
sum uolens quid uiderim discere Locuti sunt autē chaldei re
gi syriace Rex in sempiternum uiue dic
somnium seruis tuis et interpretationē
eius indicabimus Respondit rex et dixit
sermo recessit a me nisi indicaueritis
michi somnium et coniectorem eius
ostenderitis fieri publice membratim Si autē
somnium et coniectorem eius narraueritis
premia et dona et honorem multum
accipietis a me Somnium igitur et
interpretationem eius indicate michi Re
spondentes autē dixerunt rex somnium
seruis suis dicat et interpretationem
eius indicabimus Respondit rex et dixit
certe scio quia tempus redimitis quia
recessit a me Si ergo somnium non feceritis
indicatum michi una est de uobis sen
tentia quam preparastis mendacem quoq; et callidum dixistis
uos esse sermonem donec tempus pertranseat Somnium
nisi narraueritis dicite michi ut sciam quia et
interpretationem eius narare potestis
Respondentes autē chaldei coram rege
dixerunt Non est homo super terram
qui sermonem tuum possit implere quia
omnis rex magnus et potens tam
hunc sermonem non interrogauit ab omni
mago et chaldeo Sermo enim quem
tu regis rex grauis est nec reperietur qui
coram rege alio nisi cum quibus deus non habet conuersationem
cum hominibus quo audito rex iratus
et furibundus precepit ut
perirent omnes sapientes babilonis Egressa itaque
sententia sapientes interficiebantur Querebantur quoq; et daniel
et socii eius ut perirent Tunc daniel re
spondit de lege atq; sententia ad arioch qui
fuerat princeps militie regis qui egressus fuerat
ad interficiendos sapientes babilonis Et
interrogauit eum qui a rege potestatem
acceperat quam ob causam tam crudelis sen
tentia a facie regis esset egressa Cumq;
rem didicisset, arioch daniel daniel i
gitur ingressus rogauit regem ut tempus daret
ei ad solutionem regi indicandam Regi in
gressus est domum suam et ananiae misa
eli et azarie sociis indicauit negotium
ut a misericordia dei celi super
sacramento isto ne perirent daniel et so
ci eius cum ceteris sapientibus babilonis
Tunc daniel mysterii reuelationem nocte
reuelatum est ei benedixit deum celi
et ait Sit nomen domini benedictum a
seculo usque in seculum quia sapientia et fortitudo
eius sunt Ipse mutat tempo
ra et momenta transferet regna et constitu
it reges dat sapientiam sapientibus et scientiam
intelligentibus disciplinam Ipse reuelat
profunda et abscondita nouit in te
nebris constituta et lux cum eo est tibi de
mus deus patrum nostrorum laudo et ho
nore confiteor tibi quia sapientiam et fortitudinem dedisti michi et
nunc ostendisti michi quae rogauimus
te quia sermonem regis aperuisti nobis

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Et post hanc daniel ingressus ad assuerum
constituerat rex ut perderet sapientes
babylonis. hic quoq; erat locutus est sapi
entes babylonis ne perderet. introduc
me ut cognoscam regis visionem re
gina rali. nec assuerus festinus intro
duxit danielem ad regem. dixitq; ei
iuuenem. homine de filiis transmigra
tionis iude qui solutionem regi an
nunciet. respondit rex. dixitq; daniele. cu
nomen eius balthasar. putasne me
posse michi indicare somnium quod
vidi. interpretationemq; eius. respon
dit daniel coram rege. non sapientes
magi. arioli. aruspices nequeunt indicare re
gi. sed deus in celo revelans mysteria
que ventura sunt nouissimis temporibus.
somnium tuum et visiones capitis tui in cu
bili tui hoc modo sunt. tu rex cogi
tare cepisti in strato tuo quid esset
futurum post hec. qui revelat mysteria
ostendit tibi que ventura sunt. in
ere. tibi sapientia que est in me plus
quam in ceteris uiuentibus. sacramentum
hoc revelatum est. ut interpretatio re
gi manifesta fieret. et cogitationes mentis
tue scires. tu rex videbas. et ecce quasi sta
tua una grandis. statua illa magna
et statura sublimis stabat contra te. et
aspectus eius erat horribilis. huius statue
caput ex auro optimo erat. pectus autem
et brachia de argento. porro uenter et fe
mora ex ere. sure autem ferree. pedum
autem quedam pars ferrea. quedam fic
tilis. videbas ergo donec abscissus est de
monte lapis sine manibus. et percussit sta
tuam in pedibus eius ferreis et fictilibus.
et comminuit eos. tunc contrita sunt pariter ferrum. testa. es. argentum et
aurum. et redacta sunt in tantillum. esti
ue aree que rapta sunt uento. nul
lusq; locus inuentus est eis. lapis
autem qui percusserat statuam factus est
mons magnus et implenit uniuersam
terram. hic est somnium. nunc dicemus coram
rege. tu rex. rex regum es. deus celi regnum
fortitudinem. et imperium. et glo
riam dedit tibi. et omnia in quibus
habitant filii hominum. et bestie agri
volucres celi dedit in manu tua
et subdidit te. in omnibus his. tu es
ergo caput aureum. post te
surget regnum aliud minus te. re
gnum tercium aliud ereum. quod imperabit
universe terre. et regnum quartum
erit uelut ferreum. quoniam ferrum
comminuit et domat omnia sic com
minuet et conteret omnia hec. porro quod
uidisti pedum et digitorum ex parte
testeam parem et ex parte ferream. regnum
divisum erit. sed de plantario fer
ri tamen orietur. secundum quod uidisti ferrum
mixtum luto testeo. digitos
pedum ex parte ferreos et ex parte fic
tiles. ex parte regnum erit fortum
et ex parte contritum. quod autem uidisti
ferrum mixtum luto testeo. commi
scebuntur quidem humano se
mine. sed non adherebunt sibi sicut
ferrum misceri non potest teste. in die
illis suscitabit
deus celi regnum quod in eternum non dissi
pabit. et regnum eius alteri populo non tra
detur. comminuet et consumet universa
regna hec. ipsum stabit in eternum. secun
dum quod uidisti quia de monte abscissus est la
pis sine manibus. et comminuit testeam
ferream et eream. argentum. aurum. deus
magnus ostendit regi que uentura
sunt postea. uerum est somnium
et fidelis interpretatio eius. tunc rex nabu
chodonosor cecidit in faciem suam. et adi
uisse danielem adorauit. hostiasq; unctui
precepit offerri. et incensum. et dixit rex
ad danielem. vere deus uester deus
deorum est. et dominus regum. et reue
lans mysteria. quoniam potuisti aperire hoc
sacramentum. tunc rex danielem in
sublime extulit. munera multa et
magna dedit ei. constituit eum sup
omnes prouincias babylonis. prin
cipem. prefectum magistrum sup
omnes sapientes babylonis. ipse
autem postulauit a rege. et constitu
it sup opera prouincie babylonis.
sidrach. misach. abdenago. ipse au
tem daniel erat in foribus regis. Nabuchodonosor rex fecit statuam auream
altitudine. cubitorum. lx. latitudine
cubitorum. vi. erexitque eam in cam
po dure in prouincia babylonis. rex

Nabuch misit ad congregandos satra
pas magistratus et iudices et duces et tiran
ni et optimates qui erant in potesta
tibus constituti et universi principes regi
onum ut convenirent ad dedicationem
statue quam erexerat Nabuch. Stabant
autem in conspectu statue quam posuerat
Nabuch et preco clamabat valenter. Vobis
dicitur populis et tribubus et linguis in ho
ra qua audieritis sonitum tube et fis
tule et cythare sambuce psalterii et sim
phonie et universi generis musicorum caden
tes ad orate statuam auream quam consti
tuit Nabuch. Si quis autem non prostratus
ad orauerit eadem hora mittetur in fori
natem ignis ardentis. Post hec igitur sta
tim ut audierunt omnes populi sonitum
tube fistule et cithare sambuce et psal
terii simphonie et omnis generis musicorum
cadentes omnes populi et tribubus et lingue
ad orauerunt statuam auream quam con
stituerat Nabuch rex. Statimque in pro
tempore accedentes viri chaldei accusa
uerunt iudeos dixeruntque Nabuch re
gi rex in eternum vive. Tu rex posuisti de
cretum ut omnis homo qui audierit
sonitum tube fistule et cithare et sam
buce et psalterii et simphonie et universi ge
neris musicorum prosternat se et adoret
statuam auream. Si quis autem non pro
cidens adorauerit mittatur in fornacem
ignis ardentis. Sunt ergo viri iudei quos con
stituisti super opera regionis Babilonie
Sidrach Misach et Abdenago. Viri isti con
tempserunt rex decretum tuum deos
tuos non colunt et statuam auream
quam erexisti non adorant. Tunc Nabuch
in furore et in ira precepit ut adducerent
Sidrach Misach et Abdenago. Quibus
festim adducti sunt in conspectu regis
pronunciansque Nabuch rex ait eis. Vere
ne Sidrach Misach et Abdenago deos
meos non colitis et statuam auream quam
constitui non adoratis. Nunc ergo sitis para
ti quacumque hora audieritis sonitum
tube fistule cithare sambuce psalterii
et simphonie omnemque generis musicorum
prosternite vos et adorate statuam quam
feci. Quod si non adorauerit eadem ho
ra mittemini in fornacem ignis arden
tis. Et quis est deus qui eripiat vos de ma
nu in ea. Ardentes Sidrach Misach.

et Abdenago dixerunt regi Nabuch. Non
oportet nos de hac re respondere tibi. Ecce
enim deus noster quem colimus potest eripere nos de
camino ignis ardentis et de manibus tu
is liberare o rex. Quod si noluerit no
tum sit tibi rex quia deos tuos non colimus
et statuam auream quam erexisti non ad
oramus. Tunc Nabuch repletus est furo
re et aspectus faciei illius immutatus est
super Sidrach Misach et Abdenago et pre
cepit ut succenderetur fornax septuplum
quam succendi consueverat. Et viris fortissi
mis de exercitu suo iussit ut ligatis pe
dibus Sidrach Misach et Abdenago mitte
rent eos in fornacem ignis ardentis. Et con
festim viri illi vincti cum brachiis et ma
ris et calciamentis et vestibus missi sunt in
medium ignis ardentis. Nam iussio re
gis urgebat. Fornax autem succensa erat
nimis. Porro viros illos qui miserant
Sidrach et Misach et Abdenago interfecit
flamma ignis. Viri autem hii tres Sidrach
Misach et Abdenago ceciderunt in cami
ni medio ignis ardentis obligati. Que
sequuntur in hebreis voluminibus non
reperiri. Et ambulabant in medio fla
me laudantes deum et benedicentes domi
no. Stans autem Azarias orauit sic aperiens
que os suum in medio ignis ait. Benedictus
es domine deus patrum nostrorum et laudabilis
et gloriosum nomen tuum in secula quia iu
stus es in omnibus que fecisti nobis et universa
opera tua vera et vie tue recte et omnia
iudicia tua vera. Iudicia enim vera fecis
ti iuxta omnia que induxisti super nos
et super ciuitatem sanctam patrum nostrorum Ieru
salem quia in veritate et iudicio induxisti in
omnia hec propter peccata nostra. Peccauimus
enim et iniquitatem egimus recedentes a te et de
liquimus in omnibus et precepta tua non audi
uimus nec obseruauimus nec fecimus
sicut preceperas nobis ut bene nobis esset. Omnia
ergo que induxisti super nos et universa
que fecisti nobis vero iudicio tuo fecis
ti et tradidisti nos in manibus inimi
corum iniquorum et pessimorum prevari
catorum et regi iniusto et pessimo ultra omnem
terram. Et nunc non possumus aperire
os confusio et obprobrium facti sumus seruis
tuis et his qui colunt te. Ne quesumus
tradas nos in perpetuum propter nomen tuum
et ne dissipes testamentum tuum neque aufe

et tirannos et prefectos omnesque principes regionum
ut conuenirent ad dedicationem statue quam
erexerat Nabuch rex. Tunc congregati sunt satrape
sapientie magistratus et iudices et duces

ral mām tuam a nob̄ ꝑ̄ abrahām di
lectum tuum · ysaac seruū tuū · tuū
scīm tuum · quib; locutus es ꝓmittens q̄
multiplicares semen eorum sicut stel
las celi · sicut harenam que est in ltore
maris · dixisti domine · inmensum · innume
rum · plusq̄ omnes gētes · sumus · hūiles
humiliatā hodie ꝑ̄ peccā nīa · nō
est in tempore hoc princeps · dux · ꝑ̄phā
nec sacrificiū · nec holocaustū · nec incensum · nec
locus primitiarū coram te ut possimus
inuenire mīam tuam · sed in aīa cōtri
ta · et spū humiliatus suscipiamur · sic
in holocausta arietum · et milium
in millib; agnor̄ pinguium · sic fiat
sacrificium nrm hodie in conspectu tuo
ut placeat tibi · quia non est confusio con
fidentib; in te · nunc sequimur te in to
to corde · timemus · te · requirimus · face
nō nos confundat nos · sed fac nobiscū
iux̄ mansuetudinem tuam · et secdm mī
tudinem misē tue · serue nos in mirā
bilib; tuis · da gloriam nomini tuo dñe
et confundantur omnes qui ostendunt
seruis tuis mala · confundantur in om
nipotentia tua · robur eorum conterat
et scient qui tues dominus deus solus · et gloro
sus super orbem terre · Et ido cessauerūt
qui miserant eos ministri regis succē
dere fornacē · nafta · et stupa · picē · et mal
leoli · et accendebatur flamma super
fornacem · xxvii · cubitis · et exiuit · et exure
bat quos reperit iux̄ fornacem de
caldei · Angelus aūt dñi descendit cum
azaria · et ioakim · et omnī in fornacem · et ex
cussit flammam ignis de fornace
et excussit flammam ignis de forna
ce · et fecit medium fornacis ei uentum
roris flantem · et non tetigit eos oīno ig
nis · nec conturbauit · nec quicquā mo
lestie intulit · tūc hi tres ex uno
ore laudabant deum · et glorificabant
et benedicebant deo in fornace dicentes ·
Benedictus es domine deus patrū nrōr̄ ·
laudabilis · et gloriosus · et superexaltatus
in seculā · et benedictum nomen gloriē
tue sancti · et laudabile · et superexaltatū
in omnib; · in templo
sc̄i gloriē tue · et superlaudabilis · et glo
riosus in sēcula · Benedictus es in throno reg
ni tui · et superlaudabilis · et exaltatus
in · s · Benedictus es qui intuens abyssos
sedes super cherubin · et laudabilis · et exal
tatus in secla · Benedictus es in firmamento celi
et laudabilis · et gloriosus in sēcula · Benedicite omnia
opera domini domino · laudate · et superex
altate eum in secula · Benedicite angeli dñi do
mino · et laudate · et superexaltate eum in secula · Benedicite celi
dño · laudate · et benedicite aque omnes que super celos · be
dicite omnes uirtutes dño · benedicite sol · et luna dño · et
benedicite stelle celi dño · benedicite omnis imber
et ros dño · benedicite omnes spūs dei dño · laudate benedicite
ignis · estus domino · laudate benedicite frigus · et
estas dño · benedicite ros · et pruina dño · benedicite
gelu · et frigus dño · laudate benedicite
glacies · et nives dño · benedicite noctes · et dies
dño · benedicite lux · et tenebre dño · benedicite
fulgura · et nubes dño · benedicat terra dñm
laudet · et superexaltet eum in secla · Benedicite mon
tes · et colles dño · benedicite germinantia in terra
dño · benedicite fontes dño · benedicite
maria · et flumina dño · benedicite cete · et oīa
que mouentur in aquis dño · benedicite oēs uolucres
celi dño · benedicite oēs bestie · et pecora dño ·
benedicite filii hominū dño · benedicat israel
dño · benedicite sacerdotes dñi dño · benedicite serui
dñi dño · benedicite spūs · et aīe iustor̄ dño · benedicite
sācti · et humiles corde dño · benedicite anania
azaria · misael dño · laudate eum et superexaltate
eum in secula · quia eruit nos
de inferno · et saluos fecit de manu mor
tis · liberauit · de medio ardentis flam
me · et de medio ignis eruit nos · Confitemini
domino quoniam bonus · quoniam in
seculum misericordia eius · Benedicite oēs religio
si dño dō cor̄ · laudate · et superexaltate eum
per omnia secla · Quicquid
uidebeo · audierunt · neque possumus
de rhodogaudi editione · satisfacere · Stu
pet rex · stabuli · obstupuit · et uehe
menter admiratus · surrexit
ꝑpere · et ait optimatib; · Nonne tres
uiros misimus in medio ignis compe
ditos · Qui respondentes regi dixerunt
Vere rex · Respondit rex · et ait · Ecce ego
uideo uiros · quatuor · solutos · et ambulā
tes in medio ignis · et nichil corruptio
nis in eis est · et species quarti similis
filio dei · Tūc accessit stabuli · rex ad
ostium fornacis ignis ardentis · et ait ·
Sidrach · misach · abdenago · serui
dei excelsi · exite · et uenite · Et
exierunt sidrach · misach · et
abdenago · de medio ignis · et congre
gati · magistratus · iudices · et

rel regil erimplabantur uiros illos qm
mich preciant ihuiu; ignis meo corpis eoz
icpulus capitis eorum nō cēt adustus i
sarabalia eorum non fuissent immuta
ta iodor ignis non tetigit; per eos erum
pens sidrach aiit. Ō dictus deus eorum
sidrach midrach mi lach ⁊ abdenago
qui misit angelm suū ⁊ eruit seruos su
os qui crediderunt in eum ⁊ uerbum re
gis immutauerūt ⁊ tradiderunt corpora
sua ne seruirent ne ad orarent omne
deum excepto dō suo Solaīme ergo posi
tum est ⁊ decretum a me omnis pplis gen
que ⁊ tribus qui cumq; locutus fuīt blas
femiam cōtra deum sidrac misach ⁊ ab
denago: dispereat ⁊ domus eius uastetur
⁊ n est deus aliꝰ qui possit ita saluare
sicut rex precepit sidrach misach ⁊
abdenago in prouincia babilonis Sabu
ch rex omnib; pplis gentib; linguis qui habi
tatis uniuersam terram pax uobis multiplicetur
Signa mirabilia fecit apud me deus
excelsus placuit enim michi predicare eius
signa et magnalia cuius regnum regnum sempiternum
⁊ potestas eius in generationē ⁊ generationē.

Ego nabuch quietus eram in
domo mea ⁊ floridus in palatio meo
somnium uidi et perterruit me ⁊ cogitationes
mee in strato meo ⁊ uisiones capitis
mei conturbauerunt me ⁊ per me ipsum
statuum est decretum ut introducerentur
in conspectu meo omnes sapientes babilo
nis ut solutionem somnii mihi indica
rent michi ⁊ tunc ingressi sunt arioli
magi chaldei ⁊ aruspices ⁊ somniū
narraui in conspectu eorum ⁊ solutionē
eius mihi indicauit michi donec colle
ga ingressus est in conspectu meo danihel
cui nomen baltasar secundum nomen dei mei
et in quo spūs dei sanctorum inest ipsum ⁊ somnium
coram eo locutus sum baltasar
princeps arioloꝝ quia ego scio quod spūs
dei sanctorum in te sit ⁊ omne secretum
non est impossibile tibi visiones somniorum meorum quas uidi
⁊ solutionem eorum narra michi ⁊
in capitis mei in cubili meo uidebā
ecce arbor in medio terre ⁊ altitudo eius
immensa ⁊ magna arbor ⁊ fortis ⁊ pro
cerum eius contingens celum aspectus
eius erat usque ad terminos uniuerse terre
folia eius pulcherrima ⁊ fructus eius nimius
⁊ esca universorum in ea subter eam
habitabant animalia silvestria ⁊ in ramis
eius conversabantur volucres celi ⁊ ex
ea vescebatur omnis caro sic videbam in
uisionibus capitis mei in strato meo et
ecce vigil ⁊ sanctus de celo descendit ⁊ clamat
fortiter ⁊ sic ait succidite arborem
⁊ precidite ramos eius ⁊ excutite fo
lia eius ⁊ dispergite fructus eius fugiant
bestie que sub ea sunt ⁊ volucres de ramis eius verumptamen
radicem truncum eius in terra sinite ⁊ alligetur
unculo ferreo ⁊ ereo in herbis
que foris sunt ⁊ rore celi tinguatur ⁊
cum feris pars eius in herba terre sit cum eis ab
humano communetur ⁊ cor ferum detur
ei ⁊ vii tempora mutentur super eum;
in sententia vigilum decretum est ⁊ sermo sanctorum petitio donec cognoscant
viventes quia dominabitur excelsus in
regno hominum ⁊ cui uoluerit dabit illud ⁊ humilimum hominum statuet
super eum hoc somnium vidi ego
Sabuch rex tu ergo baltasar interpretationem narra quia omnes sapientes
regni mei non queunt solutionem
edicere michi tu autem potes quia spūs dei
sanctorum est in te ⁊ daniel cui nomen
baltasar cepit autem semel ipsum tra
uit cogitare ei una hora cogitatio
nes eius quia turbabant eum ⁊ dixit ad
rex at baltasar somnium inimicis tuis
et interpretatio eius hostibus tuis sit.
arborem quam uidisti sublimem et
robustam cuius altitudo pertingit us;
ad celum aspectus illius us; in omnem terram ramus eius pulcherrimi
fructus eius nimius ⁊ esca omnium in
ea subter eam habitantes bestie ag
⁊ in ramis eius commorantes aues
celi tu es rex qui magnificatus es ⁊
inualuisti magnitudo tua ad
nuit ⁊ pertingit usq; ad celum ⁊ potes
tas tua in terminos universe terre quod
autem uidit rex vigilem ⁊ sanctum descen
dentem de celo ⁊ dicentem succidite arborem
⁊ dissipate illam attamen germen radi
cum eius in terra dimittite ⁊ vincatur
ferro ⁊ ere in herbis foris ⁊ ro

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

re celi q sperguam ⁊ cum fenis sit pa-
bulum eius donec diu ⁊ pña omnẽ
tur super eum ⁊ est impatrãd sñe
altissimi que pervenit super dominũ
meum regem ⁊ eiecit te ab hoib; ⁊ cũ
bestiis feris q erit habitatio tua ⁊ fenum
ut bos comedes ⁊ rore celi infunde
ris ⁊ vii. tpa mutabuntur sup
te donec scias q dominetur excelsus
in regno hominũ ⁊ cui uult det illud. Eadem hora ser-
mo completus est super nabuchodo-
nosor ⁊ de hoibus abiectus est ⁊ fenum
ut bos comedit ⁊ rore celi corpus eius
infectum est donec capilli eius in
multitudinem aquilarum excreuerunt
⁊ ungues eius sicut ungues auium ⁊ gi
rus post finem dierum ego nabuchodo
nosor oculos meos ad celum leuaui ⁊ sen
sus meus redditus est mihi ⁊ altissi
mo benedixi ⁊ uiuentem in sempi
ternum laudaui ⁊ glorificaui et potestas
eius potestas sempiterna ⁊ regnũ eius
in generationem ⁊ generationem ⁊ oes
habitatores terre apud eum in nichilum
reputati sunt iuxta uoluntatem su-
am facit tam in exercitu celi q
in habitatoribus terre ⁊ non est qui
resistat manui eius ⁊ dicat ei quare
fecisti ⁊ in eo tempore sensus meus re-
uersus est ad honorem regni mei
decorem q per uenit figura mea reuer-
sa est ad me ⁊ optimates mei me re-
quisierunt ⁊ magistratus mei ⁊ in regno
meo constitutus sum ⁊ magnificentia
mea amplior reddita est mihi ⁊ sic
igitur ego nabuchodonosor laudo ⁊ magnifi-
co ⁊ glorifico regem celi q opera eius
uera ⁊ uie eius iudicia ⁊ gradientes
in superbia potest humiliare.

Balthasar rex fecit grande conuiuium
optimatibus suis mille ⁊ unusquis
que secundum suum bibebat etatem preci-
pit iam remulentus rex ut afferen-
tur uasa aurea ⁊ argentea que abstu-
lerat abuchodonosor pater eius de templo quod
fuit in hierusalem ut biberent in eis rex et op-
timates eius uxores que ⁊ concubine
eius tulit allata sunt uasa aurea ⁊ ar-
gentea que asportauerat de templo quod fuerat
in hierusalem ⁊ biberunt in eis rex et
optimates eius uxores que ⁊ concubine
eius bibebant ⁊ laudabant deos
suos aureos ⁊ argenteos ⁊ ereos ferre-
os ligneos que ⁊ lapideos q: In eadem ho-
ra apparuerunt digiti quasi manus ho-
minis scribentes e contra locum in su-
perficie parietis aule regie ⁊ rex aspiciebat
articulos manus scribentis tunc fa-
cies eius conmutata est ⁊ cogitationes
eius perturbabant eum ⁊ compages re-
num eius soluebantur ⁊ genua eius
ad se inuicem collidebantur ⁊ excla-
mauit magis rex fortiter ut introduce-
rent magos chaldeos ⁊ aruspices ⁊ py-
thonicos ⁊ dixit sapientibus babilonis
Quicumque legerit scripturam hanc
⁊ interpretationem eius manifestam
mihi fecerit purpura uestietur ⁊ tor-
quem aureum in collo ⁊ tertius
in regno meo erit nec ualuit omnis sapi-
entia regis ut potuerint scripturam le-
gere nec interpretationem eius indi-
care regi ⁊ tunc rex balthasar turbatus
est ⁊ mutatus est in mente
eius ⁊ optimates eius turbabantur
⁊ regina dixit propter uerba que audierat regi
et optimatibus domum conuiuii ingressa
est ⁊ ait loquens rex in eternum uiue
non te conturbent cogitationes
tue nec facies tua immutentur ⁊ est

uur in regno tuo qui spūs deorum scōr
hꝫ inest in diebꝫ pris tui scīa ⁊ lucida ⁊
sapia ⁊ quasi sapia deorum inuente sunt in eo
Igitur rex nabuchodonosor principem magorum
⁊ arioldum ⁊ aruspicum eum constituit pr̄
suū rex quia spūs amplior ⁊ prudentia
⁊ intelligentia ⁊ sapia ⁊ scīa deorum inuenta
sunt in eo hoc est in daniele cui rex imposuit nom̄ baltha
sar id est magister daniel uocatur ⁊ narrabit
interpretationem ostendet ⁊ introduxit eū
daniel coram rege ⁊ ait ei rex daniel de filiis captiuitatis iu
dee quid ad me dixit pr̄ meus rex de iudea
audiui de te quia spūs deorum habeat in te
⁊ scīa ⁊ intelligentia ⁊ sapia ⁊ amplior
inuenta sunt in te ⁊ nunc introgressi sūt
in conspectu meo sapientes magi ut
scripturam hanc legerent ⁊ interpretationem
eius indicarent mihi ⁊ nequiuerūt
sensum huius sermonis edicere mihi
porro ego audiui de te quod possis obscu
ra interpretari ⁊ ligata dissoluere si ergo
potes scripturam lege ⁊ interpretationem
eius indicare mihi purpura uestie
ris torquem auream circa collum
tuum habebis ⁊ tertius in regno meo p
ceps eris Ad quę respondens daniel ait co
ram rege munera tua sint tibi ⁊ dona
domus tue alii da scripturam autē le
gam tibi rex ⁊ interpretationem eius os
tendam tibi o rex deus altissimus regi
num ⁊ magnificentiam gloriam ⁊ ho
norem dedit nabuchodonosor pri tuo ⁊ pr̄ mag
nificentiam quā dedit ei omnis pl
mus ⁊ lingue tremebant ⁊ metue
bant eū quos uolebat interficiebat ⁊
quos uolebat humiliabat Cū aut
eleuatum est cor eius ⁊ spūs eius obfir
matus est ad superbiam deposit est
de solio regni sui ⁊ gloria eius ablata
est ⁊ a filiis hominum abiectus est ⁊
cor eius cum bestiis positum est ⁊ cum
onagris erat ysitatio eius fenū quoq;
ut bos comedebat ⁊ rore celi corpus ei
infectum est donec cognosceret qd potes
tatem haberet altissimus in regno ho
minum ⁊ q cuicunq; uoluit sublimabit
super illud ⁊ tu quoq; filius eius balta
sar non humiliasti cor tuū cum scīas
hec omnia ⁊ ad ultimum dominatorē
celi elevasti ⁊ uasa domus eius al

a ⁊ quos uolebat percutiebat ⁊ q̄s uolebat exaltabat

lata sunt coram te ⁊ uinum potabatis
tu ⁊ uxores tue ⁊ concubine tue in uni
bibistis deos quoq; argēteos ⁊ aureos ⁊ ereos ⁊ ferreos ligneos ⁊ lapideos
qui nō uident ⁊ audiunt ⁊ sentiunt
laudastis porro deum cuius flatus tu
i manu tua ⁊ omnes uie tue non glo
rificasti id circo ab eo missus est articulus
manus que scripsit hoc quod exaratum
est est aut scriptura que digesta est ma
ne thecel phares ⁊ hec est interpretatio ser
monis ⁊ mane numerauit deus regnum
tuum ⁊ complenit illud thecel appen
sum est in statera ⁊ inuentus est minus
habens phares diuisum est regnū tuū ⁊ da
tum est medis ⁊ persis Iussit ergo balta
sar ⁊ uestierunt danielem purpura ⁊ torquem auream circumdatum
est collo eius ⁊ pclamatum est de eo quod haberet potestatem ter
tius in regno suo Eadem nocte interfectus est baltasar rex chaldeus ⁊ darius me
dus successit in regnum annos natus
sexaginta duo ⁊ placuit dario ⁊ constituit super regnum satrapas centum xx ut essent
in toto regno suo ⁊ super eos principes
tres ex quibus daniel unus erat ut sa
trapes illis redderet rationem ⁊ rex non lesus
ueretur aliquam molestiam inferre daniel
superabat omnes principes ⁊ satrapas
qui spūm dei amplior erat in illo porro rex
cogitabat constituere eum super omne
regnum Ipse principes ⁊ satrapes quere
bantur ut inuenirent occasionem dani
eli ex latere regis ⁊ nullam neq; causam ⁊ ullius
noxam reperire potuerunt eo q fidelis
esset ⁊ omnis culpa ⁊ uitium non inue
nirent in eo Dixerūt ergo uiri illi Non
inuenimus daniel huic aliquā occa
sionem nisi forte in lege dei sui eius
satrapes ⁊ satrapę surripuerunt regi ⁊ sic
locuti sunt est Dari rex mortuum uive
Consilium inierunt cuncti principes
regni tui magistratus ⁊ satrapę senā
tores iudices ut decretum imperiale
exeat ⁊ edictum firmet ut omnis qui petierit
aliquam petitionem a quocunq; deo
⁊ homine usq; ad xxx. dies nisi a te rex
mittatur in lacum leonū Igitur rex
o firma stabilem ⁊ stabiles decretū ut ita
mutetur q statuit est a medis ⁊ persis
sicut nec prouocari queat ⁊ licebat porro
rex darius ypsum de secretis ⁊ statuit
Quod cum daniel comperisset ⁊ id est

ostitutam legem ingressus est domum
suam; ubi cenaculi apertis in cenaculo suo
ē versus trib; temporib; unde flectebat
genua sua & adorabat confitebatur q;
coram deo suo. sicut consueverat ante fa-
cere. Vidi ergo illi curiosius inquirentes
invenerunt danielem orantem & obsecran-
tem deum suum. & accedentes locuti sunt re-
gi super edicto. Rex numquid nō con-
stituisti ut omnis homo qui rogaret
quemq; de diis & hominib; usq; ad dies
xxx. nisi te rex. mitteretur in lacum leo
minis. Ad quod ille respondens rex ait. verum est
sermo meus. secundum medos atq; persas. q
pōnacari nō licet. Tunc respondentes dixerūt
coram rege. Daniel de filiis captivitatis
iude. non curavit de lege tua. & de edicto q
constituisti. bis; tribus temporib; per diem
orat ob set. tionē sua. Quod verbum
cum audisset rex. contristatus est. &
p daniele posuit cor ut liberaret eum.
& usq; ad occasum solis laborabat ut
eriperet eum. Viri autē illi intelligentes
regem dixerunt ei. Scito rex q; lex me
dorum est atq; persarum. ut omne de cre-
tum quod constituit rex non liceat immu
tari. Tunc rex precepit. & adduxerunt da
nielem. & miserunt eū in lacū leonū
dicentes; rex daniel. dis tuus quem colis
semper ipse liberabit te. Allatus est la
pis unus. & positus est super os lacus. quē
obsignavit rex anulo suo. & anulo op
timatum suorum. ne quid fieret ē daniele
& abiit rex in domū suam. & dormi
vit incenatus. & abiit. nō sunt allati
coram eo. nec potuit somnus recedere ab
eo. Tunc rex primo diluculo consurgēs
festinus ad lacum leonū perrexit. & ap
propinquans lacui. daniel. voce lacrima
bili clamavit. & ait. Daniel serue dī viventis. deus tuus
cui tu semper. puras. ne valuit liberare
te a leonib; Tunc daniel regi respondit. rex
in eternū vive. Deus meus misit angelū
suum. & clausit ora leonū. & non
nocuerunt mihi. quoniam coram eo iusti
cia inventa est in me. & coram te
rex delictum nō feci. Tunc vehementer
rex gavisus est super eum. & danielē
precepit educi de lacu. Eductus ergo est da
niel de lacu. & nulla lesio inventa est
in eo. quia credidit deo suo. Iussit
rex & adduxit viros illos qui accusa
verant danielem. & intulerunt leonū nut
ti sunt ipsi. filii eorum. uxores eorum
nec pervenerunt ad pauimentum lacus do
nec arriperent eos leones. omnia ossa
eorum comminuerunt. Tunc darius rex
scripsit universis populis tribus; linguis
hiranib; habitantib; in universa terra. pax vobis mul
tiplicet. A me ergo constitutū est decretum. ut
in universo imperio regno meo tremu
lent. & paveant deum danielis. ipse
est enim deus vivens & eternus in seculū. & regnū
eius non dissipabit. & potestas eius us-
que in finē erit. liberator atq; salvator
faciens signa & mirabilia in celo. & in
terra qui liberavit danielem de lacu leo
num. Porro daniel prosperatus est usq;
ad regnum darii. & regnū cyri persē. VII

Anno primo balthasar regis babilo
nis daniel somnium vidit & visiones capitis eius
in cubili suo. & somnium scripsit
principium sermonis. & comprehendit summam
rerum. & stringens ait. Videbam in visione
mea nocte. & ecce. iiii. venti celi pug
nabant in magno mari. & iiii. bestie ma
gne ascendebant de mari diuise inter se
prima quasi leena. & alas habebat aquile. aspi
ciebam donec evulse sunt alie eius. & sublata est de terra. & super pedes sicut homo
stetit. & cor eius datum est ei. & ecce bestia
alia similis ursо. & pars stetit. & tres or
dines erant in ore eius. & dentib; eius. &
dicebant ei. surge comedе carnes plurimas. & ecce alia quasi pardus. & pennas quasi
alas habebat avis. & iiii. capita habebat bestia. & potestas data est ei. Post hoc
aspiciebam in visione nocte. & ecce bestia
quarta. terribilis atq; mirabilis. & fortis ni
mis. dentes ferreos habebat magnos. comedens atq; comminuens. & reliqua pedib;
suis conculcans. Dissimilis autem erat ve
stis bestie quam videram ante eam. & habebat
cornua x. & considerabam cornua
& ecce cornu aliud parvulum ortum
est de medio eorum. & tria de cornib; pri
mis evulsa sunt a facie eius. & ecce oculi
quasi oculi hominis erant in cornu isto.
& os loquens ingrauda aspiciebam donec
throni positi sunt. & antiquus dierum sedit. cuius
vestimentum candidum quasi
nix. & capilli capitis eius quasi lana mun
da. thronus eius flamme ignis. rote
eius ignis accensus. fluvius igneus
rapidusq; egrediebatur a facie eius.

milia milium ministrabant ei · et decies
milies centena milia assistebant ei ·
Iudicium sedit · et libri aperti sunt · Aspi
ciebam ꝓpter vocem sermonum grandium quos
cornu illud loquebatur · et vidi quia interfecta est bestia · et perierit corpus eius · et da
tum est ad comburendum igni · Et
ceteris ablata est potestas · et
tempora vitæ constituta sunt eis usque ad tempus
et tempus · Aspiciebam ergo in visione
noctis · et ecce cum nubibus cæli quasi filius ho
minis veniebat · et usque ad antiquum die
rum pervenit · et in conspectu eius obtule
runt eum · Et dedit ei potestatem · et honorem
et regnum · et omnes populi · tribus · et lingue
ipsi servient · potestas eius potestas æterna
que quæ non auferetur · et regnum eius quod non
corrumpetur · Horruit spiritus · Ego Da
niel tristis sum in hac · et visiones capitis
mei conturbaverunt me · Accessi ad
unum de assistentibus · veritatem sciebam
ab eo · et diligenter · Qui dixit mihi et
interpretem sermonis · et docuit me · hæc
· Bestie magne · quarum regna sunt · quatuor
surgent de terra · Sed recipient · regnum
sanctorum · et obtinebunt regnum
in sæculum · et usque sæculorum · Post · Volui diligen
ter discere de bestia quarta que erat dissi
milis · valde ab omnibus · horribilis · nimis
dentes · unguesque eius ferrei · comedebat
et comminuebat · et reliqua pedibus · conculcabat · de cornibus · x · que habebat in capite · et de alio · et ecce cornua
quæ ceciderant tria · et cornu illud fa
ciebat bellum adversus sanctos · et prævalebat
eis donec venit antiquus dierum · et dedit sanctis excelsi · et tempus advenit · et
regnum obtinuerunt sancti · Sic · Et ait · Bestia
quarta regnum quartum erit in
terra quod maius erit omnibus regnis · et devorabit universam terram · et conculcabit · et
comminuet eam · Cornua · x · cornua ipsius
regni · x · reges erunt · et alius consurget
post eos · et ipse potentior erit priores · et
tres reges humiliabit · et sermones contra
excelsum loquetur · et sanctos altissimi ob
teret · et putabit quod possit mutare tempora et
leges · et tradentur in manu eius usque
ad tempus · et tempora · et dimidium temporis
et iudicium sedebit · ut auferatur potestas
et conteratur · et disperdatur usque in finem ·
Et regnum · et potestas · et magnitudo regni
que est sub omni celo detur populo
sancto altissimi cuius regnum regnum sempi
ternum est · et omnes reges servient et
obedient · Hucusque finis verbi · Ego Da
niel multum cogitabam · et species mea mutata est in me · verbum
autem in corde meo custodiebam

VIII

Anno · iii · regni balthasar · regis visio
apparuit mihi · ego Daniel · post id
quod videram in principio · vidi · et vidi · et eram
ne mea cum essem in · Susis castro quod
est in elam · et vidi · et eram super portam ulai · et levavi
oculos meos · et vidi · et ecce aries unus stabat
ante paludem habens cornua excelsa · et
unum excelsius alio · et · Successerunt · post
ea vidi arietem cornibus · ventilantem · et
occidentem · et · et aquilonem · et meridiem · omnes bestie · et
potestates resistere ei · et · liberari de manibus
eius · et · et · et secundum voluntatem suam
magnificatus est · Ego intelligebam
ecce autem hircus caprarum veniebat · ab
occidente super faciem totius terre · et non
tangebat terram · porro hircus habebat
cornu insigne inter oculos suos · et venit
usque ad arietem illum cornutum · quem
videram stantem ante portam · et cucurrit
ad eum in impetu fortitudinis sue ·
Et cum appropinquasset · prope arietem · et
esset iratus contra eum · percussit arietem · et con
fregit duo cornua eius · nec potuit
aries resistere ei · cumque eum misisset · in
terram · conculcavit · et nemo quibat li
berare arietem de manu eius · Hircus au
tem caprarum magnus factus est · cumque
esset in
fractus est cornu magnum · et ortaque
sunt · cornua subter illud · per · iiii · eius
de uno autem exercitus egressum est cornu
unum modicum · et factum est grande · et ad
versum · et · et orientem · et · et fortitudinem
· et magnificatus est usque ad fortitudinem
celi · et cecidit de fortitudine · et de stellis · et
conculcavit eas · usque ad principem fortitudinis magnificatus est · et ab eo tu
lit iuge sacrificium · et deiecit locum sanc
tificationis eius · et robur · datum est ei · et
iuge sacrificium · per peccata · et proiecerunt
veritatem · et · et operabitur · et faciet · et
audivi unum de sanctis loquentem · et dixit un

scō nuo ꝑ ꝓca ꝛ. nūa unuquaq̄ ꝓm nouum ꝛ ꝑm ꝛ ꝑ nullꝰ nō ꝓ
bro sunt oñib; ꝑ ꝛ aruum nūm ꝛ
ūc aūt ꝛ audi deus nr̄ odnem ser
ui su ꝛ ꝑ ꝛ eius ꝛ ostende faciem
tuam sup̄ sc̄a tuarum tuum qꝛ de
ꝛ tum est ꝑ ꝛ mer ipm in clina deus
meus aue tuam ꝛ audi ꝛ aper oclos
tuos ꝛ ide de solacionem nr̄am ꝛ
ciuitatem sup̄ qñ uocat nom̄ est
nomen tuū ꝑ; ꝛ. in iustificacionib
b; nō ꝑ ꝛ ternum ꝑ ꝛ ꝑ ad faciem
tuam s in miserac̄nib; tuis multis
exaudi dñe placare dñe attende
& fac ꝛ emoreris ꝑ ꝛ mer ipm
deus meus qꝛ nomen tuū inuocatum
est sup̄ ciuitatem tuā ꝑ ꝛ
tuum ꝛ unusq; ad hoc loquente
me & orante
& confitente peccā mea ꝛ peccā
ꝑ tui mei ꝛ & ꝛ ꝑ ternerem preces
meas in cōspectu dñi dei mei ꝑ montē sc̄i
dñi mei ad huc loquente me in oratione
mea & ecce uir gabriel quem uideram
in uisione in principio cito uolans tetigit me
ꝛ tempore sacrificii uespertini
& docuit me & locutus est mecū & dixit
q; daniel nūc egressus sum ut docere
te & intelligeres ad eloquium
egressus est sermo & ego aūt
ueni ut indicarem tibi qꝛ uir desi
deriorum es tu aūt animaduerte ser
monem & intelligere uisionem
ep
ebdomadas ad ꝛ ecundare cui
super ꝑ ꝛ tuum & super ciuitatem
tuam ut consumetur ꝑuaricatio & ꝛ
nem accipiat peccā & deleatur iniq
tas & adducatur iustitia sempiterna &
impleatur uisio & ꝓphia & unganatur
sc̄s sc̄orum & sciat & intelligas ab exitu
sermonis ut iterū edificetur ierl̄m usq;
ad xp̄m ducem ebdomadas ebdomadas
ebdomadas & ꝛ ꝛ erunt & rursum edifica
bitur platea & muri in angustia tem
porum & post ebdomadas & duas occi
detur & non erit eius ꝑ & populus cum
principe uenturo & dissipabit
ꝑ & cum duce uenturo & finis eius
& usq; & post finem belli statuta de so
lacio & ꝛ & confirmabit aūt pactum multis
ebdomadā una & in dimidio ebdomadis
deficere hostia & sacrificium & erit in templo
abominatio desolationis usq;
ad ꝛ ꝛ & ꝛ finem perseuerabit de
solatio.

Anno iii regni cyri regis persarum
reuelatum est danielo
cognomento baltassar & uerum illud
& fortitudo magna & intellexit; sermo
nem & intelligentia est & opus in uisio
ne & in diebus illis ego daniel lugebam tri
um ebdomadarum panem desiderabilem non
comedi & uinum non introiit
in os meum & non unguento unctus
sum donec complerentur trium ebdo
madarum dies die aūt xxiiii mensis pri
mi eram iuxta fluuium magnum qui est
tigris & leuau oculos meos & uidi & ecce
uir unus uestitus lineis & renes ei
accincti auro obrizo & corpus eius quasi
chrysolitus & facies eius sicut species fulgu
ris & oculi eius ut lampas ardens & bra
chia eius & quae deorsum usq; ad pedes
quasi species eructantis & ꝛ sermonis
eius & ego uidi aūt
ego daniel solus uisionem & porro uiri
qui erant mecum non uiderunt & fugam
nimium arripuerunt super eos & fugerunt in
abscondendum & ego aūt relictus solus uidi
uisionem grandem hanc & non remā
sit in me fortitudo & & species mea immuta
ta est in me & non & non habui
quicquam uirium & audiui uocem &
audiui eum & audiens iacebam & obstupe
factus super faciem meam & uultus meus
super eum & & ecce manus tetigit me
& erexit me super genua mea & & super
articulos manuum mearum & dixit ad
me daniel uir desideriorum intellige
uerba quae & ego loquor ad te & & in gradu
tuo & & cum & sum missus ad te & cum
dixit mihi sermonem istum & steti tre
mens & dixit ad me & noli metuere dani
el qꝛ ex die primo quo posuisti cor
tuum ad intelligendum & ut te affli
geres in conspectu dei tui exaudita sunt
uerba tua & & ego ueni & sermones
tuos & principabitur regni persarum & ꝛ
stitit mihi xxi & uno die & & ecce
michael unus de principibus primis
uenit ad & auxilium mihi & ego remā
si ibi & rege persarum & & eum aūt ut
docerem te & quae uentura sunt & in
nouissimis diebus & adhuc uisio
in dies & & & cum loqueretur

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mihi humilem modi ubi de ieci nullum
meum ad tram · tractui · cecidi ei simultu
do filii hominis · tetigit labia mea · rapi
ens ol meum locutus sum · dixi ad eum
qui stabat ei me · domine mi in uisione
tua dilloluti sunt compages mee · nñ i
me remansit uirtꝰ · quo nō pōt ser
uus dñi mei loqui cum domino meo ·
nuꝫ nunc remansit uirtꝰ in me · ⁊ anima
mea intribulata est · rursum ergo tetigit
me ei⁹ uisio hōis · ⁊ confortauit me · ⁊
dixit · roboretur dñe ut deliciorum pacē
habeas · fortare · ⁊ robustus esto · cumq; loqueret
mecum innualui · dixi · loquere do
mine mi · qz confortasti me · tam · ⁊ ait
quid scis quare uenerim ad te · nunc re
uertar ut pugnē aduersum principem per
sarum · n · egrederer · apparuit prin
cep⁹ grecorum uenient · ueruntñ annū
ciabo tibi qd exprimum est in scriptura
ueritatis · nemo est adiutor meus · nisi
mich⁹ princeps uꝝ · hyel · hui nisi michael princeps uꝝ ·

XI

Ego autꝫ ab anno primo darii medi
stabam ut confortarem · ⁊ corroborā
rem · nunc ueritatem annunciabo ti
bi · ecce adhuc tres reges stabunt in pri
de · ⁊ quarti ditabitur opib; nimis
super omēs · ⁊ cum inualuerit diuitiis su
is · excitabit omēs ad usus · regnum
grecie · surget uero rex fortis · ⁊ domi
nabitur potestate multa · ⁊ faciet qd
placuerit ei · cumq; stetit conteretur regnū
eius · ⁊ diuidetur in uētos celi ·
non in posteros eius · nec secūdā potestatem
illius qua dominatus est · quia auellētur
regnum eius · ⁊ in externos exceptis
his · ⁊ confortabit rex austri · ⁊ de principib;
eius · ⁊ prualebit super eum · ⁊ domi
nabit dicione multa · nam dominatio ei⁹
post finem annorum federabuntur
simul · et regis austri ueniet ad regem a
quilonis facere amicitiam · ⁊ non ob
tinebit fortitudinem brachii · nec sta
bit semen eius · ⁊ dabitur ipsa · cumq;
duxerint eam adolescentes eius · ⁊ qui
confortabant eam in tribꝰ · ⁊ stabit de
germine radicum eius plantatio · ue
niet cum exercitu · ⁊ ingredietur pro uil
lam regis aquilonis · ⁊ agetur eis
robur · obtinebit ⁊ super dꝰ eorum · ⁊ eu
ipsa · ⁊ vasa · quoq; pciosa auri · ⁊ ar
genti · captiua ducet in egyptum
ipe prevalebit · ad ultimū regem aquilo
nis · ⁊ intrabit in regnum regis austri
· ⁊ reuertetur ad terram suam · filii aut eius
pro uocabuntur · congregabunt multi
tudinem exercituū plenoꝝ · ⁊ uenies
properans · inundans · ⁊ reuertetur · ⁊ con
turbabitur · ⁊ congredietur cum robore eius · ⁊
principe regis austri congredietur · ⁊ pugna
bit · ad ultimū regem aquilonis · ⁊ para
bit multitudinē · innumeram · ⁊ dabitur
multitudo in manu eius · ⁊ capietur mul
titudinē · ⁊ exaltabitur cor eius · ⁊ de
icet multa milia · ⁊ nō prualebit · con
tra eum · n · repagulum · ⁊ parabit rur
sum multitudinem multo maiorem qñ prius ·
nullus temporum annoꝝ · ⁊ uenien
te tempore cum exercitu magno · ⁊ opib;
innumeris · ⁊ ipe ueniet · ⁊ confligēt
ad ultimū regem austri · cui⁹ preparatoꝝ
ipse tui extollentur · ut implerent uisio
nem · ⁊ corruent · ⁊ uenient rex aquilo
nis · ⁊ comportabit aggerem · capietq; ur
bes munitissimas · ⁊ brachia austri non
sustinebunt · nō surgent electi eius ad
resistendum · nñ erit fortitudo · ueniens
faciet super eum uꝝ placitum suum ·
⁊ nō erit qui stet ei contra faciem eius · ⁊
stabit in terra inclita · consumetur in
manu eius · ponet faciem suam ut
ueniat ad tenendum principatum regni eius · ⁊ recta faciet cum eo · filiam
feminarum dabit illi ut eam corrum
pat · nñ stabit · nec illius erit · ⁊ conuertet faciem
suam ad insulas · capiet multas · ⁊ eccl
cauet faciet principem obprobrii sui · ⁊ op
probrium eius conuertetur in eum · ⁊ conuer
tet faciem suam ad imperium terre sue · ⁊ in
pinguescet · ⁊ corruet · nñ inuenietur · ⁊ sta
bit in loco eius nullissimus · indignus
decore regio · cum paucis diebꝰ conteretur · nō
in furore · nec in prelio · stabit in loco eius
despectus · nō tribuetur ei honor regius
· ueniet clam · ⁊ obtinebit regnum in
fraudulentia · brachia pugnantis expugnabuntur a facie eius · ⁊ conteretur ·
insuper · ⁊ dux fœderis · ⁊ post amicitiam eius
eo facta dolum · ⁊ ascendet · ⁊ superabit
in modico populo · habundantes · subue
niet urbes opulentas · ⁊ facietq; non fe
cerunt patres eius · ⁊ patres patrū eius · rapi
nam · ⁊ diuitias · et inita consilia contra
munitissimas cogitationes · ⁊ ibi

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

gsilium ihu usq; ad tempus nouercalē
foramid eius ire eius ad uersus regem
austri in estatu magno rex austri pro
uocabitur ad bellum multus auxilius
fortis; nimis non stabit qm inibūt
ad illum cogitationes ire malefactores
panem eius comedentes et conterent illum exercitus
et eius opprimetur et cadent uul
tes eius plurimi duo quoq; regū
corum erunt malefacient cor ad idolum
unum loquentur mendacium in uno
mensa eorum replebuntur sed nichil
proficiet qm adhuc finis in alium tempus
reuertetur in terram suam cum opibus
multis et cor eius ad testamentum sanc
tum et faciet et reuertetur in terram suam
tempore constituto reuertetur et uenient
ad austrum et non erit posterius sicut
prius nouissima uenient super eum ni
ues et romani et pauebunt et reuertentur
indignabūr et testamentum sanctum
et faciet et reuertetur et cogitabit ad
eos qui deliquerunt testamentum sanc
tum et brachia eius stabunt et polluent
sanctificationem fortitudinis et auferet iuge
sacrificium et dabunt abhominationem
in desolationem et impios rebellantes in
testamentum simulabunt fraudulenter qui
autem sciunt deum suum obtinebunt et fa
cient et docti in populo docebunt plurimos et
cadent in gladio et flamma et in captiui
tate et in rapina multis diebus et
corruerint subleuabuntur auxilio
paruulo et applicabuntur eis plurimi
fraudulenter et de eruditis cadent ut ui
dentur et eligantur et dealbentur usq;
ad tempus prefinitum qm adhuc aliud
tempus erit et tunc ueniet rex contra
lunatum et rex et eleuabitur rex et magni
ficabitur ad illud omnem deum et ad
illum deum deorum loquetur magnifica
et dirigetur donec complentur iracun
dia perfecta quippe est determinatio et deum
patrum suorum non reputabit et erit in odio
patribus feminarum nec quemquam deorum
curabit qm illum unusquisq; glorificabit deum
autem maozim in loco suo uenerabitur et
deum quem ignorauerunt patres eius colet
auro et argento et lapide pretioso et rebus
quibusdam et faciet ut muniat maozim
cum deo alieno quem cognouerit et multi
plicabit gloriam et dabit eis potestatem
in multos et terram diuidet gratuito

et in tempore prefinito prelabetur ad illum
eum rex austri et congregabitur contra eum rex aquilonis in curribus et
in equitibus et in classe magna et
ingredietur terras et conteret et pertransiet
et uenit in terram gloriosam et multe
corruent hec autem salue fugient de
manu eius edom et moab et principes fi
lii ammon et munuet manum suam in
omnes terras et terra egypti non effugiet et dominabi
tur thesauris auri et argenti et in om
nibus preciosis egypti et libyam et ethiopiam transibunt et
multitudo famulorum eius
fortitudo plurimos et liget tabernaculum su
um a phedno inter maria super mon
tem sanctum speciosum et uenient usq; ad
summitatem eius et nemo auxilia
bitur ei.

In tempore illo consurget michael
princeps magnus qui stat pro filiis po
puli tui et uenient tempus quale non fuit ab
eo ex quo gentes esse coperunt usq; ad
tempus illud et in tempore illo saluabi
tur populus tuus omnis qui inuentus fuerit scrip
tus in libro et multi de his qui dor
miunt in pulue terre euigilabunt alii
in uitam eternam alii in opprobrium ut
uideant semper. Qui autem docti fu
erint fulgebunt quasi splendor firmamen
ti et qui ad iustitiam erudiunt multos
quasi stelle in perpetuas eternitates
tu autem daniel claude sermones et signa
liber usq; ad tempus statutum pertran
sibunt plurimi et multiplex erit
scientia. Et uidi ego daniel et ecce ego duo alii
stabant unus hinc super ripam fluminis stabat et alius inde ex alia parte flu
minis et dixi uiro qui indutus erat li
neis qui stabat super aquas fluminis
cum eleuassem dextram et sinistram meam
in celum et iurassem per uiuentem in ae
ternum quia in tempus et tempora et dimi
dium temporis et cum completa fuerit
dispersio manus populi sancti complebuntur
omnia hec audiui et non intellexi
et dixi domine mi quid erit post hec et
ait vade daniel quia clausi sunt sig
nacula sermones usq; ad tempus pre
finitum eligentur et dealbabuntur multi
et igniti probabuntur impie

Vulgata finis horum mirabilium et auditarum uisionum quas uidit daniel et stabat super aquas fluminis

ageret impiu; nr intelligent tempore ē
omnes impij porro docti intelligent i
ārē tū ablatum tuū iuge sacrificium
posita tuū ab hominād inde solatiōne
dies mille. cc. nonaginta. Et omnī qui ex
petat. pueniet usq; ad dies mille. cc.
xxxv. Tu aūt unde ad finitum requie
ces. et stabis in sorte tua in fine dier.
Huc usq; danielem. Hebraeo uolumi
ne legimus. cetera quae locuntur usq;
ad finem libri de theodotionis editione
sūt sumpta.

CAPUT XIII.

Erat uir in babylone. nomen eius
ioachim. accepit uxorē nōie susā
nam filiam helchie pulcherrimā timen
temq; dominū. parentes aūt illi
cum essent iusti erudierunt filiam suā
iuxta legem moysi. erat aūt ioachim
diues nimis. et erat ei uineū pomerium
contiguum domui suae. ad ipsum confluebant iudei eo
quod esset honorabilior omnium. constituti
sunt de populo iudices in anno illo
de quib; loquit dns. egressa est iniquitas
ex babylone a senioribus iudicibus qui
videbant regere plebem. frequentabant domū ioachim. et
ueniebant ad eos omnes qui habebant iu
dicia. cum aūt populus recederet meri
diem ingrediebatur susanna. et am
bulabat in pomerio uiri sui. unde
bant eam senores quotidie ingredien
tem. et ambulantem. et exardebāt
in concupiscentiam eius. et euerterunt
sensum suum. et declinauerunt oculos suos. ut nō uiderent celum. nr; re
cordarentur iudiciorum iustorum. erant aūt amb
o uulnerati amore eius. nec indicauerunt sibi in
uicem dolorem suum. erubescebant
enim indicare sibi concupiscentiam
suam uolentes coire cum ea.
observabant quotidie sollicitius ui
dere eam. Dixerūt; alter ad proximum ea
mus domum. hora est prandii. hoc ergo est. et
egressi recesserunt quisq; a se. cum
que reuertissent uenerunt in unum
et sciscitantes ad invicem causam
confessi sunt concupiscentiam suā.
tūc in commune statuerunt tempus
quū eam possent invenire solam
sēa est. Factum est aūt cum observa
rent diem aptum ingressa est
aliquā sicut heri et nudiustertius quin
duabus solis puellis uolens
lauari in
pomerio. erat aūt ibi quilibet
ibi quilibet dies duos seniores absconditos
contemplantes eam. Dixit ergo puel
lis. afferte mihi oleum et unguenta.
ostia pomerii claudite. ut lauer. Fe
cerunt sicut praeceperat. clauserunt ostia
pomerii. et egressae sunt per posticum
ut afferrent quae iusserat.
nesciebant aūt. q; senes intus essent absconditos. Cum aūt egressae essent puellae
surrexerunt duo senes. et accurrerunt
ad eam. et dixerunt. ecce hostia pome
rii clausa sunt. et nemo nos uidet. et
concupiscentia tui tenemus. quam ob
rem assentire nobis. et commiscere no
biscum. Quod si nolueris dicemus testi
monium contra te. et dicemus tecum iuuenem
ob hanc causam emisisti puellas a te.
Ingemuit susanna. et dixit. angustiae
mihi sunt undique. si enim hoc ego.
mors mihi est. Si aūt nō ego non
effugiam manus uestras. Sed melius est
mihi sine culpa in manus uestras
quam peccare in conspectu domini. Et
clamauit uoce magna susanna. Et
clamauit aūt et senes adversus eam.
cucurrit alter ad ianuam. et aperuit ostium po
mērii. Cum aūt audissent clamorem
in pomerio. irruerunt per posticum
famuli domus. ut viderent quid nā
est. postquam dictum est senes locuti sunt.
erubuerunt serui. quia nequaquam
quū dictum fuerat sermo huiuscemo
di de susanna. Et factum est die crastina.
cumq; uenissent populis ad uirum eius io
achim. uenerunt et duo presbyteri in
iqua completa uenerunt ad uerbum susannā
ut interficerent eam. et dixerunt co
ram omni populo. Mittite ad susannam
filiam helchiae uxorem ioachim. Et
statim miserunt. uenit cum parentib;
suis. et filius eius cognatis suis. Er
vocabatur susanna erat delicata nimis. et pul
chra facie. ac multum illum mulierum ut
discooperiretur. erat enim cooperta. ut
illi sic satiarentur decore eius. flebant
autem sui. et omnes qui noverant eam
contuebantur. Consurgentes aūt duo presbyteri inmedio populi posuerunt manus suas su
per capite eius. quae flens suspexit ad te

num erit. n. cor eius iudicium hāt in
domino. dixerunt pbri. cum deam
bularemus in pomerio solu. ingressa est
h̄ templum diab; puellis. reclausis ostiū
pomerii. dimisit puellas venire; ad
eam ad oleiens qui erat ab secundis
. cōcubuit cum ea. vero nos cum eēm
in angulo pomerii videmes mique
rentē. cucurrimus ad eos. vidimus
eos pariter. q̄ miscerī. illum quidem
nequiuimus oppḥāre. q̄ fortior nob erat
. aperuit hostiū exiluit. hanc aut
apprehendimus. interrogauimus quis
nam esset. ad oleiens. noluit indica
re nobis. hoc mihi videt. testes sumus. re
didit ei. multitudo ciuī senioris; ppl̄
iudicāt. condemnauerunt eam ad
mortem. exclamauit ad uocē magna
sus. dixit. dne deus eterne qui ab
scondita omnia. cognoscis. qui nosti oīa
ant̄ fiant. tu scis q̄m falsum tule
runt ad ūsum. me testimoniū. et ecce
morior. cū nichil horū fecerim. que isti
malitiose compositerunt ad ūsum
me. exaudiuit aut dominus uocem
eius. cum q; ducerent ad mortem. sus
citauit dominus spm scm pueri iuuenis
cui nom̄ daniel. qui clamauit uo
ce magna. mundus ego sum a sangui
ne huius. q; illuc ad eum omnis ppls
dixit. cuius est iste sermo quem tu lo
queris. qui cum staret. in medio eo
rum. dixit. sic fatui filii. nō iudicantes
nec q; nec quid est cognoscentes. condē
nastis filiam isrl. nō iudicauit ad iu
dicium q̄ falsum testimoniū locuta sunt
ad ūsum eam. et ecce ita est. ergo ppl̄ cum
festinatione. reuersi sunt ad eum. et dixerunt ei. veni
. sede in medio nr̄m. quia deus tibi dedit deus yoachim senectutē
. dixit ad illos daniel. separate illos
ab inuicem p̄ eos. et iudicabo eos.
cum ergo diuisi essent ab altero
uocauit unū de eis. et dixit ad eum
inueterate dierū malorum nunc ap
parent. tua. que operabaris
peccata. iudicans iudicia iniqua. opri
mens innocentes. dimittens nocē
tes. cum dicente domino. nec occidere
. iustum non iustificabis. nunc aut si
uidisti eam. dic sub qua arbore
eos. colloquentes sibi. at ille

sub lino. dixit aut daniel. recte
mentitus es. in capite tuo. ecce. n.
angelus dni accepta sua ab eo
sindet te medium. et amoto eo
iussit uenire alium. et dixit ei. se
men chanaan. non iudei. spes de ecpa
re. et non a pulcritudo. decepit te
sic faciebat. filiabus isrl. illi. non
mentes loquebantur. uobiscū. et. non
filia iuda sustinuit iniquitatem
uestram. nunc ergo dic mihi sub qua ar
bore uideris eos. loquentes sibi. qui ait
sub primo. dixit aut ei daniel. recte
mentitus es. in capite tuo. ma
net. n. angelus dñi gladiū habēs.
ut secet te medium. ut finiat uos. ex
clamauit turba. omnis ppls uoce mag
na. et benedixerunt dominū qui sal
uat sperantes in se. consurrexerunt
ad iudicē duos presbiteros conuicit. eos
daniel ex ore suo falsum dixisse testi
monium. fecerunt. eis sicut male egerūt
ad fratrem primum ut facerent et legem
moysi. reddiderunt eos. et liberauit e
sanguis innocuus in die illa. helchias
autē. uxor eius laudabatur dominū
in die illa. pro filia sua susanna cum
parentibus uiro suo. et cognatis eius
omnib; q̄ nō erat inuenta res tur
pis. in ea. daniel aut factus est magnus in con
spectu ppli a die illa. et deinceps. rex
astiages appositus est ad patres suos. et
suscepit cyrus perses regnū eius. erat a
daniel conuiua regis. et honoratus su
per omnes amicos eius.

XIIII.

Erat quoq; ydolum quod uocabat
babilonii. bel. et impendebantur in
eo per singulos dies. simile arthabe. xa
bes. xl. siclorum. amphore sex. et
quoq; colebat eum. rex. et ibat p singulos
dies adorare eum. sed daniel ad ora
bat deum suum. dixit ei rex. quare
non adorat bel. at ille respondens ait illi.
quia non colo ydola manu facta. sed deum
uiuentem qui creauit celum. et ter
ram. et habet potestatem omnis carnis. dixit
ad eum rex. putas tu non uidere bel es
se uiuens deus. an non uides quanta come
dat. et bibat cotidie. tunc daniel arridēs
ait. ne erres rex. iste est. intrinsecus
luteus. et foris eneus. et. non comedit
aliquid. tunc rex uocauit sacerdotes

eius · aut eis · n̄ dixit · n̄ quis est qui co
medit in pensa has mortemur · et a
ostenderunt qđ bel comedit hoc mori
mur daniel q̄ blasphemauit bel · dixit
daniel regi · nunc̄ me uerbum tuum ne
rant aūt sacerdotes bel · lxx · exceptis uxo
ribus · et paruulis · et filiis · uenit rex cū
daniele in templum beli · dixerunt
sacerdotes beli · ecce nos egrediemur ·
tu autē fac · tu rex pone escas · et uinum
misce · et claude ostium · et signa annu
lo tuo · et cum ingressus fueris mane ·
nisi inueneris omnia comesta a bel · morte
moriemur · sin aūt daniel qui mentitus est
ad illum nos contemptibiles sunt ·
qui fecerant sub mensa introitum ab
scondunt · et per illum ingrediebantur
semp · et deuorabant ea · fuit autem
post egressi sunt illi · rex posuit cibos
ante bel · et precepit daniel puer suus · et
miscuerunt cinerem · et totum templum coram
rege · et egressi clauserunt
ostium · et signatis annulo regis abierūt ·
sacerdotes autem ingressi sunt nocte uxo
res eorum · et filii eorum · et comederunt omnia · et biberunt · et uenit
autem rex cum primo diluculo · et daniel
cum eo · dixit rex · salua ne sunt signa di
uini quisquis · dixit rex · qui uidit · salua
sunt rex · et cum aperuisset ostium
introiuit rex · et respexit ad mensam · et
exclamauit uoce magna · magnus es bel · et
non est apud te dolus qualis · tunc risit daniel ·
et tenuit regem ne ingrederetur intro · et
dixit · ecce pauimentum animaduerte
cuius uestigia sunt hec · dixit rex · uideo
uestigia uirorum · mulierum · et
infantium · et uidit rex · et apprehendit
uiros sacerdotes · uxores · et filios eorum ·
ostenderunt ei ab secundum ostiola per
que ingrediebantur · et consumebant que
erant super mensam · et cecidit ergo rex
et tradidit bel in potestate daniel ·
qui subuertit eum · et templum eius · et
erat draco magnus in illo loco · et colebant eum babilonii · dixit rex daniel ·
ecce nunc non potes dicere quia non sit
deus uiuens · adora ergo eum · dixit daniel
regi · dominum meum deum adorabo · ipse est
enim deus uiuens · sed non est uiuens · et
rex da mihi potestatem · et interficiam draconem absque gladio · et fuste · dixit rex

do tibi · fuit ergo daniel puem · et adi
pem · et pilos · coxit pariter · fecitq; mas
tac · et dedit in os draconis · et diruptus
est draco · et dixit daniel · ecce quos colebas
tis · Quod cum audissent babilonii ·
digna sunt uehementer · et congregati sūt
ad uersus regem · et dixerunt · tradidisti
nobis regem · et destruxit · et draconem in
terfecit · et sacerdotes occidit · dixerunt
cū uenissent ad regem · trade nobis da
nielem · aliter · et destruemus te · et
domum tuam · dixit ergo rex · et irruerunt
in eum · uehementer · et necessita
te compulsus tradidit eis danielem ·
qui miserunt eum · in lacum leonum · et
erat ibi sex diebus · Erant autem in lacu leones · vii · et dabantur eis quotidie duo
corpora · et due oues · et tunc non data sunt
ut deuorarent · et tenerent · Erat autem
habacuch propheta in iudea · qui coxerat
pulmentum · et intriuerat panes in mal
ueolo · et ibat in campum ut ferret me
ssoribus · Dixitq; angelus domini ad ha
bacuch · vade · et fer prandium quod habes in
babilonem danieli qui est in lacu leonum ·
dixit habacuch · domine babilonem
nunquam · et lacum nescio · atq; hic dixit eum
angelus domini in uerticem eius · et
portauit eum capillo capitis sui · et
posuit eum in babilonem super lacū
in impetu spūs sui · et clamauit habacuch dicens · daniel serue dei · tolle prandium quod misit tibi deus · et ait daniel · Recordatus es mei domine deus · nec dereliquisti diligentes te · et surgens comedit · porro angelus domini restituit habacuch confestim in locum suum · et
factum est eodem die · viii · mensis · et
uenit rex die viii · ut luget danielem · et uenit ad lacum · et introspexit · et ecce daniel sedens in medio leonum · exclamauit uoce magna · rex dñe
magnus es domine deus daniele · et
extraxit eum de lacu · porro illos qui
pro damnati erant · et fuerant · intro mi
sit in lacum · et deuorati sunt in momento coram eo · fuit rex · et ait · timens
timebo · et colam · et glorificabo deum
danielis · qui ipse est liberator · et saluator
faciens signa · et mirabilia · et prodigia
in terra · qui liberauit danielem de
lacu leonum · explicit daniel.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

figura

Non idem ordo est. xii. pphar apud hebreos qui apud nos habetur secundum quod sibi legenda hic q; diuersi sunt dispositi sunt. Osee cognomento iudex per tribus annos regnauit. Joel planus in puncta pulcherrime obscurior. Iste; ad malachiam usque singuli quique tales sub eadem scribam legisse; doctorem hebreum autumant. Iste longum est hic de omnibus dicere. Tribus nos opacula quasi holocaustum ad monitus uolo munere libelli. xii. pphar. Osee liber quo ysaie malachiam uno g aggere exaltare fuisse temporibus; inequibus; autem tempus ad presens in minuto subiuncti eos regibus; iudee sub quibus; uixit q; ad eos usque titulos prophetarum retulerunt. apir pio

Genibus; ozie. ioathan achaz. ezechie. et prophe gum iudea. hieroboam filio ioas regis israel osee filius beeri ad prophetam dicendum spiritus sancti repletus est de memorato itaq; trium regum achaz regis iudea. hieroboam regis israel dominum delinquentes. ut ysaie ozee regum. parallipomenon indicant. in israel ydolatrie crimen imperio ac protectore sua admittere coegerunt. ipse q; deus ad osee ysaiam tale ei dicens. accipe tibi uxorem fornicationum. fac filios fornicationibus. fornicariam itaq; non ex libidine corporis uitiorem q; gentilem deum ignorantem appellat que dicebatur sui amore corrumpto simulacrorum se subiecerat delitiis. cum dicit propheta in hac re parumper exceptum ex ea filium iezrael precepit ut diceret de pollutione post breue tempus sanguinem iezrael in domo hieu iudicare cuius permissionis causa est. hieu per helisaeum in regem in unctio ad defendendum sanguinem naboth cuius iezrael quondam propinquus mercatus erat. quem iezabel achab regis israel uxor uitam eripere. sicut regibus solet. cum gentium uitam diuinum precepta iudicandi sanguinis. in omnem membranam dominum deseruisti. peracto dominum deliquisse inueniuntur. eius pro nephthe ieroboam quiescente. osee filius beeri. ut ait origenes siue hebraice interpretatur. ac secundum precepta religionem eum ipso

israel agente sanguis naboth. qui in loco eodem iezrael fuerat pro eius uidelicet hieu. per memorata ieroboe ipse peccata redundantius sanguificatur. hinc factum est ut dominus in ipso israel. de nunciaturum ipse per cessura dicitur. domini. unde mira lectione complacita ob hoc primum est. ezechias rex iudea filius achaz subiacet ydolis que tam pater eius quam ceteri reges abscindit templum dei purgasse. purificasse monstratur. apir liber

Quibus dominus osee propheta est ad osee filium beeri iudeis; in diebus ozie. ioathan achaz. ezechie regum iudea. filius dieb; ieroboam filii ioas regis israel. per quem apud osee dominus ad osee. vade sume tibi uxorem fornicationum. et filios fornicationibus. quia fornicans fornicabit terra a domino. abiit. accepit gomer filia debelaim. concepit. peperit ei filium. dixit dominus ad eum. voca nomen eius iezrael. quia adhuc modicum. et ultra dabo sanguinem iezrael super domum hieu. et quiescere faciam regnum domus israel. in illa die conteram arcum eius israel in valle iezrael. et concepit adhuc. et peperit filiam. et dixit ei. voca nomen eius absque misericordia. quia non adiciam ultra. ut miserear domui israel. et obliuione obliuiscar eorum. domui autem iuda miserebor. et saluabo eos in domino deo suo. et non saluabo eos in arcu. et in gladio. et in bello. et in equis. et in equitibus. et ablactauit eam quia non erat absque misericordia. et concepit. et peperit ei filium. et dixit. voca nomen eius non populus meus. et ego non ero uester. et erit numerus filiorum israel. quasi harena maris que sine mensura est. et non numerabitur. et erit in loco ubi dicitur eis. non populus meus uos. dicetur eis filii dei uiuentis. congregabuntur filii iuda. et filii israel pariter. et ponent sibi caput unum. et ascendent de terra quia magnus dies iezrael.

Dicite fratribus uestris populus meus. et sorori uestre misericordiam consequentem. iudicate matrem uestram. iudicate quia ipsa non uxor mea. et ego non uir eius. auferat fornicationes suas a facie sua. et adulteria sua de me

dio ulcy suorum ne forte expoliem eam
nudam & statuam eã eam quasi
diem natiuitatis sue & ponam eam q̃
solitudinem & statuam eam uelut d̃
ram inuiam & interficiam eam sit
filiorum illius nõ miserebor q̃n filii
fornicationum sũt q̃ fornicata est
mat eor confusa est que concepit eos
q̃ dixit. Badam p̃ amatores meos q̃
dant panes meos michi & aquas me
as & lanam meam & linum meum
oleum meum & potum meum ꝓpt
ego & ecce sepiã uiã tuam spinis &
piam eam materia & semitas suas
nõ inueniet & sequetur amatores su
os & nõ apprehendet eos & quæret eos &
nueniet & dicet. Badam & reuertar ad
uirũ meum priorem q̃ bñ michi erat
tũc magis q̃m nũc & hec nesciuit
q̃ ego dedi ei frumentum & uinũ & oleum
& argẽtum multiplicaui ei & aurum
quæ fecerũt baal & cito q̃ utrum & lumã
frumentum meum in tempore suo &
uinum meũ in tempore suo & auferã
lanam meam & linum meum quæ oper
uebant ignominiam eius & nunc reue
labo stulticiam eius in oculis amato
rum eius & uir nõ eruet eam de manu mea
& cessare faciam omne gaudium eius
sollemnitatem eius neomeniam eius
sabbatum eius & omnia festa eius
rumpam uineam eius & ficum eius
de quib; dixit. Mercedes hec mee sũt
quas dederunt michi amatores mei
& ponam eam in saltum & comedet eã
bestia agri & ultiabo super eam dies
baalim quib; adolebat incensum
& ornabatur inaure sua & monili suo
& ibat post amatores suos & mei oblui
scebatur dicit dñs ꝓpterea ecce ego lactabo
eam & adducam eam in solitudinem
& loquar ad cor eius & dabo ei uineas eius
ex eodem loco & uallem achor ad aperi
endam spem & ibi respondebit iuuenc
tui sicut in diebus iuuentutis sue &
sicut in die ascensionis sue de
terra egipti & erit in die illa ait dominus
uocabit me uira mea & non uocabit me
ultra baalim & auferã
nomina baalim de ore eius & nõ recorda
bũ ultra nois eor & percutiam eis
fœdus in die illa cum bestia agri & cũ
uolucre celi & reptili terre & arcũ
& gladium & bellum conteram de ter
ra & dormire eos faciã fiducialiter & sponsa
bo te mihi in sempiternum & sponsabo
te mihi in iustitia & iudicio & in mi
sericordia & in miserationibus; & sponsa
bo te mihi in fide & scies q̃ ego dñs
erit in die illa exaudiam dicit dñs.
& exaudiam celos & illi exaudient
terram & terra exaudiet triticum & vi
num & oleum & hi exaudient ꝓ
Iezrael & seminabo eam mihi in ter
ram & miserebor eius que fuit absq;
misericordia & dicam non ꝓplo meo ꝓpls mꝰ
es tu & ipse dicet deus mꝰ es tu
Et dixit dominus ad me adhuc ad
huc uade & dilige mulierem dilec
tam ab amico & adultam sicut di
lexit dominus filios israel & ipsi respi
ciunt ad deos alienos & diligunt uina
ria uuarum & fodi eam mihi & ar
gẽti & hordei & dimidio cho
ri hordei & dixi ad eam diebus multis ex
pectabis me non fornicaberis & non
eris cum uiro & ego expectabo te q̃
dies multos sedebunt filii israel sine re
ge & sine principe & sine sacrificio & sine
altari & sine ephod & sine thera
pim & post hec reuertentur filii israel & quærent
dominum deum suum & dauid regem
suum & pauebunt ad dominum & ad bo
num eius in nouissimo dierũ
Audite uerbum domini filii israel
quia iudicium domino cum habitato
ribus terre non est enim ueritas & non
est misericordia & non est scientia dei in terra
maledictum & mendacium & homici
dium & furtum & adulterium inunda
uerunt & sanguis sanguinem tetigit
propterea lugebit terra & infirmabitur omnis q̃
habitat in ea in bestia agri & uolu
cre celi & pisces maris congregabun
tur & uerumptamen unusquisq; non
iudicet & non arguatur uir
& populus sicut hi qui iudicant sacer
dotes & corruent hodie & corruet & propheta
tecum & conticescere fecit matrem
tuam & conticuit ꝓpls meus eo q̃d
non habuit scientiam qui scientiam repu
listi repellam te ne sacerdo
tio fungaris mihi & oblita es legis dei
tui & obliuiscar filiorum tuorum & ego
secundum multitudinem eorum sic peccaue
runt mihi gloriam eorum in ig

nomiam communicabo. peccata ppli
mei comedent. ad mandatum eoz
sublevabunt animas eorum. erit sic
ppls sic sacerdos. vindicabo super eum
super vias eius. cogitationes eius
reddam ei. et comedent. nec saturabun
tur. fornicata sunt. nec cessabunt. quo
niam dominum dereliquerunt. in deo di
cendo. fornicando. vinum. et ebrietas au
ferent cor ppli mei. in ligno suo in
terrogauit. virgulus eius annunca
uit ei. spūs enim fornicationum decepit eos
et fornicati sunt a deo suo. super capita
montium sacrificabant. et super col
les adolebant thymiama. subtus
quercum. et populum et terebinthum. quo
niam bona erat umbra eius. ideo fornicabun
tur filie vestre. et sponse vestre adultere erūt
non visitabo super filias vestras cum
fuerint fornicate. et super sponsas ve
stras cum adulterium commiserint. ipsi enim
cum meretricibus conloquebantur. et cum
effeminatis sacrificabant. et populus non
intelligens vapulabit. si fornicaris tu israel. non delinquat
iuda. et nolite ingredi in galgala
nec ascendite in bethaueu. neque ju
rabitis. vivit dominus. quia sicut vacca
lasciviens declinauit israel. nunc pas
cet eos dominus sicut agnum in latis
simo. participes ydolorum effraim.
dimitte eum. separatum est. principa
tum eorum fornicatione fornicati sunt.
dilexerunt afferre ignominiam
pectores eius. iuganter eum ipse in
duxit ventus. et confundentur a sacrificiis
suis.

V

Audite hoc sacerdotes. et attendite
domus israel. et domus regis ausculta
te. quoniam vobis iudicium est. quo
niam laqueus factus es speculationi
et rete expansum super thabor. victimas declinastis in pro
fundum. ego erudiens omnium
eorum. ego non abscondi a vobis effraim. nunc
est abscondita israel a me. nunc fornicatus est effraim. contaminatus est
israel. non dabunt cogitationes su
as ut revertantur ad deum suum.
et spūs fornicationis in medio eorum
et dominum non cognoverunt. et re
debit arrogantia israel in faciem
eius. et israel et effraim ruent in iniqui
tate sua. ruet et iudas cum eis. in greg
bus suis. et in armentis suis gradientur ad quae
rendum dominum. sed non invenient.
ablatus est ab eis. in domino prevari
cati sunt. quia filios alienos genuerunt
nunc devorabit eos mensis cum parti
bus suis. in sanguine vestro cucurri. 1.reg.12.
ruba in ramo. ululate in be
thaven post te. o beniamin.
effraim in die correptionis erit. in die cor
reptionis in tribubus israel ostendi fi
dem. facti sunt principes iuda sicut ter
minantes terminum. super eos effun
dam quasi aquam iram meam. calump
niam patiens est effraim. fractus
iudicio. quia coepit abire post sordes. ego
autem quasi tinea effraim. et quasi pu
tredo domui iuda. vidit effraim languo
rem suum. et iuda vinculum suum.
abiit effraim ad assur. misit ad
regem ultorem. ipse non potest sana
re vos. nec solvere poterit a vobis vin
culum. quia ego quasi leena effraim. et
quasi catulus leonis domui iuda. ego ca
piam. et abiam. tollam. et non est qui
eruat. abiens revertar ad locum meum
donec deficiant. et quaerant faciem
meam.

VI

In tribulatione sua mane consur
gent ad me. venite. et revertamur
ad dominum. quia ipse cepit. et sanabit
nos. percutiet. et curabit nos. vivi
ficabit nos post duos dies. in die ter
tia suscitabit nos. et vivemus in co
spectu eius. sciemus sequemurque. ut
cognoscamus dominum. quasi diluculum
paratus est egressus eius. et veniet quasi
imber nobis temporaneus. et serotinus
terre. quid faciam tibi effraim.
quid faciam tibi iuda. misericordia vestra
quasi nubes matutina. et quasi ros mane pertran
siens. propterea dolavi in prophetis. occidi
eos in verbis oris mei. et iudicia tua
quasi lux egredientur. quia misericordiam volui
et non sacrificium. et scientiam dei plus quam
holocausta. ipsi autem sicut adam pre
varicati sunt pactum meum. ibi prae
varicati sunt in me. civitas operantium
idolum supplantata
sanguine. sicut latrones
homines praestolantur sacerdotum. imola

pascentes

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

qi panis eorum dure ipse non miserabitur
inhonestum pauperem domum. Quid fa
ciemus in die sollempnitatis in die festivita
tis domini? ecce enim profecti sunt a vastita
te egypti congregabit eos menfis sepe
lietur eos sepelibile argillum eorum ortica
hereditabit lappa in tabernaculis eorum.
Venerunt dies visitationis venerunt dies
retributionis scito te israhel studium pphe
tam stulti virum spiritalem insipientem
nimis iniquitatis tue multitudinem amici
cie grandem et cum deo meo pphe
tia laqueus ruine filius est super omnes vi
as eius in domo dei eius. Profecerunt
corrupti sunt sicut in diebus gabaa recor
dabitur iniquitates eorum visitabit
peccata eorum. Quasi uuas in deserto inueni
israhel quasi primam pomam ficus in cau
mine vidi patres eorum ipsi autem
uenerunt ad beelphegor et abalienati sunt
in confusione et facti sunt abhominabi
les sicut ea que dilexerunt. Et efraim
quasi auis auolauit gloria eorum a partu
et ab utero et a conceptu. Quod si enutrierint
filios suos absque liberis eos faciam in ho
minibus. Quia et efraim ad venatorem ab eis
efraim ut uidi tyrum erat fundata in
pulchritudine sua efraim deducet ad in
terfectorem filios suos. Da eis domine. Quid
dabis eis da eis uuluam sine liberis et ubera
arentia. Omnes nequitie eorum in gal
gal quia ibi exosos habui eos propter malitiam
adinuentionum operum meorum de domo mea
eiciam eos non addam ut diligam eos
omnes principes eorum recedentes. Percussus
est efraim radix eorum exsiccata est
fructum non faciet. Etsi genuerint interficiam
amabilia uteri eorum. Abiciet eos deus meus quia
non audierunt eum et erunt vagi in nationi
bus. Israhel frondosa uitis fructus
ad semetipsum est. Secundum multitudinem
fructus sui multiplicauit altaria et
iuxta ubertatem terre sue exuberauit sim
ulacra. Diuisum est cor eorum nunc in
uenientur. Ipse confringet simulacra eorum
et populabitur aras eorum. Quia nunc dicent
non est rex nobis quia non timemus
deum et rex quid faciet nobis. Loquimini
mihi uba uisionis inutilis et ieietis
fedus cum mendacio et germinabit
quasi amaritudo iudicium super sulcos agri.
Vaccas bethauen coluerunt habitatores
samarie quia luxit super eum populus eius
et sacerdotes eius super eum exultauerunt in
gloria eius quia migrauit ab eo. Etenim
ipse in assur delatus est munus regi ul
tori confusio efraim capiet et confun
detur israhel in uoluntate sua. Quia turbare se
cit samaria regem suum quasi spumam
super faciem aque. Disperdentur excel
sa idoli peccati israhel lappa et tribulus as
cendet super aras eorum. Et dicent mon
tibus operite nos et collibus cadite
super nos. Et diebus gabaa peccauit
israhel ibi steterunt non comprehendet eos in
gabaa prelium super filios iniquitatis.
Iuxta desiderium meum et corripiam eos et con
congregabuntur super eos populi cum corripi
entur propter duas iniquitates suas. Efra
im uitula docta diligere triturare ego
transibo super pulchritudinem colli eius.
Ascendam super efraim arabit iudas
et fringet sibi sulcos iacob. Seminate
vobis in iustitia et metite in hora
misericordie innouate vobis nouale tem
pus enim requirendi dominum cum ue
nerit qui docebit vos iustitiam. Arastis
impietatem iniquitatem messuistis
fructum comedistis fructum mendacii quia
confisus es in uiis tuis in multitudine
fortium meorum consurget tumultus in popu
lo tuo et omnes munitiones tue vastabuntur
sicut vastauit salmana domum suam in die
belli mater super filios allisa. Sic
fecit vobis bethel a facie malitie nequi
tie tue. Mane mane [illegible] eius erit regnum
transferetur per iudicium rex israhel et puer israhel
quia dilexi eum et ex egypto vocaui filium
meum. Vocauerunt eos et sic abierunt a
facie eorum baalim immolabant et si
mulacris sacrificabant. Ego autem
eram quasi nutriens efraim portabam eos in brachi
is meis. Nescierunt autem eos quia curauerim eos.
In funiculis adam trahebam eos in uin
culis caritatis. Ero eis sicut exaltans iu
gum super maxillas eorum et declinans
ad eum ut vescatur non reuertetur in terram egypti assur ipse rex
eius quia noluerunt conuerti. Cecidit gla
dius in ciuitatibus eius et consumet electos
eius et comedet capita eorum et
populus meus pendebit ad reditum.

meū ugum aūt unponetur eis iuml
quod non auferent quomodo dilo
re efraim · protegam re isrl · quomō
dabo te hanc admōd · ponam te ut se
bom · cōsum est iumē cor meum
parter · conturbata est · penitudo mea
non faciam furorē irē meę · non
reuertar · ut dispergam efraim
qm deus ego · non homo · in medio
tui sc̄e · nō ingrediar ciuitatē
post dominū ambulabunt qsi leo
rugiet · qr ipe rugiet · et formidabūt
filii maris · quasi labaīt qsi auis de
egypto · et quasi columba de terra assi
rioz · et collocabo eos in domib; suis
dicit dominus · circumdedit me in
fraudē efraim · in negōne · in dolo · domꝰ
isrl · iudas aūt adhuc descendit cum
deo · et cum scīs · fidelib;

Efraim pascit uentum · et sequi
tur estum tota die mendacium · et
uastitatem multiplicat · et fedus cū
assiriis init · et oleum in egypto fe
rebat · iudicium ergo domini cum iu
da · et ultra ad uisitabo super iacob uias
eius · iuxta adinuentiones eius
reddam ei · in utero supplantauit fratrem
suum · et in fortitudine sua directus
est cum angelo · et ualuit ad angelum
et confortatus est · fleuit · et ro
gauit eum · in bethel inuenit eum ·
ibi locutus est nobiscum · dominus
deus exercituum · dominus memoriale
eius · et uos ad deum tuum conuertimini
misericordiam · et iudicium custodi · et spera
in deo tuo semper · chanaan in ma
nu eius statera dolosa calumpniam
dilexit · dixit autem efraim · uerumptamen
diues effectus sum · inuenerunt opes mihi
michi omnes labores mei · non inuenient in me
iniquitatem qui peccatum sit
ego dominus deus tuus de terra egyp
ti · adhuc sedere te faciam in tabernaculis
sicut in diebus festi · et locutus
sum super prophetas · ego uisionem multi
plicauī · et in manu prophetarum assimila
tus sum · si in galaad ydolum · ergo
frustra erant in galgal tauri immo
lantes · et aram · altaria eorum sicut
acerui super sulcos agri · fugit iacob
in regione syrie · seruiuit israhel in
uxorem · et in uxorem seruauit · in

prophetia aūt eduxit dominus israhel de egyp
to · et in prophetia seruatus est · ad iracundi
am me prouocauit efraim in amara
rum suis; sanguis eius super
eum ueniet · et opprobrium eius restitue
et ei dominus suus.

Loquente efraim horror inualuit
israhel · ideliquit in baal · et mortuus est
et nunc addiderunt ad peccandum se
cerunt; sibi conflatile de argento suo
qui similitudinem ydolorum factura ar
tificum totum est · huic ipsi dicunt im
molate hominem · uitulos adorantes
dicunt eruntque sicut matutinus ros pertransiens · et sicut
pulluis turbine raptus ex area · et sicut
fumus de fumario · ego aūt dominus
deus tuus de terra egypti · et deos absq; me
nescies · et saluator non est preter me
ego cognoui te in deserto · in terra solitu
dinis · iuxta pascua sua · ad implen
tur · saturantur · et eleuauerunt cor suum
propterea oblti sunt mei · ego ero eis qui leena
sicut pardus in uia assiriorum · occur
nam eis sicut ursa raptis catulis · et dis
rumpam interiora pectoris eorum · et come
dam eos ibi quasi leo · bestia agri
dilacerabit eos · perditio tua israhel · tantum in
auxilium tuum · ubi est rex tuus · hic
maxime · ut saluet te · in omnibus urbi
bus tuis · iudices tui · de quib; dixisti
da mihi regem · et principes · dabo tibi re
gem in furore meo · et auferam in
indignatione mea · colligata est ini
quitas efraim · absconditum peccatum
eius · dolores parturientis uenient ei
ipse filius non sapiens · nunc non stabit
in tempore conflictionis filiorum · de manu mor
tis liberabo eos · de morte redimam
eos · ero mors tua o mors · ero morsus
tuus inferne · consolatio abscondita
est ab oculis meis · quia ipse inter fra
tres diuidet · adducet urentem uentum do
mini de deserto · ascendentem · et siccabi
tur uena eius · et desolabitur fontem eius
ipse diripiet thesaurum omnis uasis de
siderabilis.

Peccauit samaria quoniam ad amaritu
dinem concitauit deum suum · in gla
dio peribunt · paruuli eorum elidentur

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

XIIII

ibere eum discandunt houdie ut ad
dominum deū tuum cū conuersi un
quisque uia sua dolore uobiscum ūba ci
timini ad dominum. idcirco et nunc
auferte iniquitates ac capite donū. et
dentes uestros labioz uōz. assur non
saluabit nos. super equū non ascendem
nec dicemus ultra deo nr̄o opera manu
um nr̄ar. q. eum equus nr̄e est uelociab
is pupilli misereb cōmotiones eoz diligā
eos spontanee q. auersus est furor meus
ab eo. et ro. si rosus ut gemmabit. si ut ui
ne rumpet radix eius ut libabat ibunt
rami eius. et erit. si oliua gloria eius. et
odor eius ut libani. sedebunt sedentes
umbra eius uiuent tritico. et germina
bunt. si uinea memoriale eius sicut
uinū libani. et erit. quid michi ultra
ydola. ego exaudiam eum. et dirigā
eum. ego ut habitem uirentem. ex
me fructus tuus inuentus est. quis
sapiens. et intelliget ista. et intelligens
et sciet ea. et recte uie dñi. iusti
ambulabunt in eis. et preuaricatores
in eo corruent in eis. incipit prologus

Sc̄s ioel apud hebreos fili pue
tholee ponitur. et licet plu
ribus sub nomine etiam ad re
ce tribus conferatur uaticinium quę
uel scriptura ut uerū sepe mentiantur
sic ut hinc ꝓbari omnē qđ dr̄ ad tri
bum nudi. ad iechonię pertinere credend
est. nullam omīno israelis. et x. tribuū
nisi mentionem ꝑa quoq; quibus
ꝓbatur eadem debe dicere que in o
se legimus in diebus ozie et athan. et
ezechie regum iuda. in diebus
ioath. ieroboam filii ioas regis is
rael. porro sm̄ē sermonem dñi ad ni
nium cuius refertur quia nō ad condi
tionem alicuius sm̄ si dr̄ aliter legi
mus. dominus sē est michi in saluatorem
audimus aut in scripturis sāct nō est ille
qui in aure sonat. sed cum corde pere
pitur nec aliud q. dominus loquimur
cuius aures audiendi audiant. quod
aut dr̄. et non. tray. gre. iaune sonat. et
aurib; percipitur. ꝙre non aure. sed corde
percipitur. qui senes sunt. et electos au
dimus spōse. qui aut hinc atq; inde
appellantur. et tenuis aurib; percipi
untur. et hec duo ūba unita po
nunt. et ad sīplicē cū ūbor. sonū. et
ad recondita quoq; dictor. intelligē
cia pertinere. ingrediet ianeth ioas ad
uxores suas. audite ūba mea
uxores ianeth aurib; percipite sermo
nes meos et nurū occidi minimus me
us. iuuenem in furore meo. et ysaias. et
audite ceteri aurib; percipite. et ioel
tribus erudi. de uno loquela. nubi
gine uastante. et lumpram. post ea in
clinationem ꝓphetici eloquii. spīm sc̄m
dr̄ super seruos domini. et ancillas. et. sup
er. xx. credendū hominū. fuerunt in
ruinā nationū. montes hor. et. xx. cū
ab uno usq; ad. xx. y. paulatim ꝙ inter
nūcia surgentes. per gradum hūm
efficiunt. quia in fatīo minuto grauen
tur. et ruūt; igitur gentib; reuelatis su
mūtur principia. et ruet sunt augmē
tum partes exquib; impere solet
omnis ordo. et. u. dales. aut tem
nolos. aut arcemos. audientes deter et
fides. et ergo ꝓpha recte ad magnitudinē
cladis sumpsit principium. eos q; qui
audituri esse nolent ad penam ꝓuoca
re. reddit. ut nos admiremur furorē
malum ut consideremus ne ruere cla
dis alterius. et ne ipsi eadem ꝓnia
subeamus. ꝓpha. idcirco nec reges. nec rem
pora sunt ꝓnotata. qui sub eodem tempo
ribus. ac regib; iuda. osee ꝓphauit. ioel
ꝓphauit in ꝓprietate. aut dominū dei
esse. ut sit. tropologice. hi est. qđ quo ostiū
dñi. et iram dñi. huius aperiam. recte in
ipso prophetare. incipit liber ioelis

Verbum qđ factū
est ad ioel filium fa
thuel. audite hi seniores
et auribus percipite omnes
habitatores terre. si factū est
istud diebus uestris. aut
in diebus patrum uestrorum. super hoc filiis uris
narrate. et filii uri filiis suis. et filii eoz
generationi altere. et residuum eruce comedit
bruchus. et residuum bruchi comedit locusta
et residuum locuste comedit
rubigo. expergiscimini ebrii et flete. et ulu
late omnes qui bibitis uinum in
dulcedine. quia perijt ab ore uestro. gēs
enim ascendit super terram meam fortis
et innumerabilis. dentes eius ut dentes

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

leonis · uno lateq; et ut catuli leonis
robur nitentem meam · inde serum
· rictum meam de montibus · audiui
spoliantur eum · et proicient · alibi fre
ram eius plange qui uirgo accincta
sacco super uirum pubertatis tue · per
ite sacerdotes ministri altaris mei
· introite · uenite · pernoctate · in sacco
ministri dei mei · quia interiit de domo dei
uestri sacrificium · et libamen · de domo
dei uestri · sanctificate ieiunium · uocate cetum
congregate senes
omnes habitatores terre in domum dei uestri
· clamate ad dominum · a · a · a · dies · quia prope
est dies domini · et quasi uastitas ueniet
a potente · numquid non coram oculis
uestris alimenta perierunt de domo dei
uestri letitia · et exultatio sacerdotibus
· semina computruerunt in
horreis · horrea dissipata sunt · apothece
quia confusum est triticum · quid in
gemuit animal · mugierunt greges
armentorum · quia non est pabulum eis · etiam
greges pecorum dispersi sunt · ad te domine
clamabo · quia ignis comedit speciosa de
serti · et flamma succendit omnia ligna
regionis · et uidete agri quia arescunt
etiam nymphe saltus aperuerunt ad te
quasi exsiccatum sunt fontes aquarum
· et ignis deuorauit speciosa de serti

Canite tuba in sion · ululate in
monte sancto meo · conturbentur omnes
habitatores terre · quia uenit dies domini
quia prope est dies tenebrarum
et caliginis · dies nubis · et turbinis
sicut mane expansum super mon
tes populus multus · et fortis · similis ei
non fuit a principio · et post eum non
erit usque ad annos generationis et gene
rationis · ante eum ignis uorans
· et post eum exurens flamma

Quasi ortus uoluptatis terra coram eo
· et post eum solitudo deserti · uerum est quod
effugiet eum · sicut aspectus equorum aspec
tus eorum · et quasi equites sic current · sicut
sonitus quadrigarum super capita
montium exilient · quasi sonitus flam
me ignis deuorantis stipulam · uelut
populus fortis preparatus ad prelium · a facie
eius cruciabuntur populi · omnes
uultus rodigentur in ollam · quasi
fortes current · sicut uiri bellatores ad
tendent muros · uiri in uiis suis
gradientur · nec declinabunt a semi
tis suis · unusquisque fratrem suum non
coarctabit · singuli in calle suo am
bulabunt · et per fenestras cadent
nec dissipabuntur · introibunt in ciuitatem
current · in muro ambient domos · per
dentur per fenestras intrabunt · quasi fur
a facie eius contremuit terra mo
ti sunt cceli · sol · et luna obtenebra
ti sunt · et stelle retraxerunt splen
dorem suum · et dominus dedit uocem
suam ante faciem exercitus sui · quia mul
ta sunt castra eius · nimis · et fortia
· et facientia uerbum eius · magnus · et
dies domini · et horribilis · et quis sus
tinebit eum · · nunc ergo · ait dominus · con
uertimini ad me in toto corde
uestro · in ieiunio · et in fletu · et in planctu · et scindite
corda uestra · et non uestimenta uestra · et
reuertimini ad dominum deum uestrum
quia benignus · et misericors est · patiens
· et multe misericordie · et prestabilis super ma
litiam · quis scit si conuertatur · et ignoscat
et relinquat post se benedictionem
sacrificium · et libamen domino deo uestro
canite tuba in sion · sanctificate ieiu
nium · nocate cetum · congregate populum
sanctificate ecclesiam · congregate senes
congregate · et parvulos · et sugentes
ubera · egrediatur sponsus de cubi
li suo · et sponsa de thalamo suo · inter
vestibulum · et altare · plorabunt sacer
dotes ministri domini · et dicent · parce
domine parce populo tuo · ne des hereditatem tuam in opprobrium · ut
non dominentur eis gentes · quare · ne dicant
in populis · ubi est
deus eorum · zelatus est dominus terram
suam · et pepercit populo suo · et respondit dns

-idrat ꝓ̄ filio suo ecce ego mittam uo
bis frumentum -unum oleum -i
replebimini in eis dato uob utua op
timum in granar; -eum quia ab ꝯi
tione est p̄cul facta am uobis -reppel
lam eum ꝯtram in uiam -i deleam
faciem eius ꝑ mare orientale -extre
mum eius ad mare nouissimum -ascē
det fetor eius -ascendet putredo eius
q̄ fecit egregia -oli mīe reuiuiscere
ra -i letare q̄ magnificauit dominus
ut faceret -i olite timē animalia
regionis q̄ germinauit speciosa deser
ti q̄ lignū attulit fructum suum
ficus -uinea dedit uirtutē suam -i
filii syon exultate -i letamini in do
mino dō uob q̄ dedit uob doctorē iu
stitie -i descendē faciendo uob ymbrē
matutinum -i serotinum in p̄
pario -i implebuntur aree frumento
-i redundabūt torcularia uino -i oleo.
-reddam uob annos quos comme
dit locusta bruchus rubigo -i eruca
fortitudo mea -magna q̄ misi in
uos -i comedent uentres -i laudabūt
nomē dñi dei sui
qui fecit uobcum mirabilia -i nō
confundetur ꝑ̄s mē in sempiternū
-i scietis q̄ in medio isr̄l ego sum -i
ego dominus dē uester -i nō est amplius
-i nō confundetur ꝑ̄s mē in eternum
-et erit post hec effundam spīm meū
super omnem carnem -i prophetabūt
filii uestri -filie uestre -senes uestri somp
nia somniabunt -iuuenes uestri
uisiones uidebunt -& -i sup seruos
meos -i ancillas meas in diebus illis
effundam spīm meū -dabo prodigia
in celo -i in terra -sanguinē -ignem -i
uaporem fumi -sol conuertetur -i lu
na -i ante
ueniat dies domini magnus -i horri
bilis -et erit omnis qui inuocauerit
nomē domini saluus erit q̄ in monte
syon -i in hierusalem erit saluatio -sicut
dixit dominus -i in reliquis quos do
mi uocauit
ecce in diebus illis -in tempo
re illo cum conuertero captiuitatem
iude -i hierusalem congregabo omnes gē
tes -i deducam eas in uallem iosaphat
-i disceptabo ibi cum eis sup ꝑ̄o
meo -i hereditate mea isr̄l eo dispe
rserunt in nationibus -i terram meam di
uiserunt -i super ꝑ̄lm meū miserunt
sortem -i posuerunt puerum i
prostibulo -i puellam uendiderunt
pro uino ut biberent -uerum quid mi
hi -uob tyrus -i sidon -omniq̄ ora
terminus palestinorum -numquid
ultionem uos reddere mihi -si ul
ciamini uos cito -et celeriter uelocitē red
dam uitam uestram in caput uo
strum -q̄ argentum -i aurum
meum -i aurum
nobile -i pulcherri
ma tulistis -i deportastis in templa uestra -filios iu
da -i filios hierusalem uendidistis filiis grecorum
ut longe faceretis eos de finibus suis
ecce ego suscitabo eos de loco in quo uen
didistis eos -i conuertam retributionem uestram
in caput uestrum -i uendam filios
uestros -i filias uestras in manibus filiorum
iuda -i uendundabunt eos sabeis genti
longinque -q̄ dominus locutus est
clamate hec in gentibus -sanctificate bellum
suscitate robustos -accedant omnes
uiri bellatores -scindite ligones uestros in
gladios -i lugones uestros in lanceas -i in
firmus dicat q̄ ego fortis sum -festinate
et uenite omnes gentes de circuitu
congregamini -ibi occumbere facite
dominus domine robustos tuos -suscitentur
et ascendant gentes in uallem
iosaphat -q̄ ibi sedebo ut iudicem
omnes gentes in circuitu -mittite falcem
q̄ maturauit messis -uenite
descendite -q̄ plenum est torcular
exuberant torcularia -q̄ multiplicata
est malitia eorum -ꝑ̄lium ꝑ̄lium in uallem
consummationis -q̄ prope est dies domini in uallem
consummationis -sol -i luna obtenebra
ti sunt -i stelle retraxerunt splendo
rem suum -i dominus de syon rugiet
-i de hierusalem dabit uocem suam -i
mouebuntur celi -et terra -i dominus
spes ꝑ̄li sui -i fortitudo filiorum isr̄l
et scietis q̄ ego dominus deus uester habitans
in syon in monte sco meo -erit hierusalem
sanctum -nec transibunt per eam ampli
us -et erit in die illa stillabunt
montes dulcedinem -i colles fluent
lacte -i super omnes riuos iude ibit
aque -et fons de domo domini egredie
-et irrigabit torrentem spinarum

egyptus in desolationem erit. Idumea
eam deserentem perdet. Propter quod
reque egerunt in filios Iuda, eo quod
sanguinem innocentem effuderint in terra sua.
Iuda in aeternum habitabit, et Hierusalem in ge-
nerationem et emundabo sanguinem
eorum, quem non mundaveram. Et dominus
commorabitur in Sion. Iuxta prae-
dixerat per Isaiam dicens:

Tollite offendicula de via populi mei. Haec
dicit dominus: Auferte opprobrium de populo meo,
ut non confundatur vinea mea, neque pereat
quod laboravi. Et rursum: Levate signum in
nationes.

super tribꝫ scelib; damasci · i super · uii · non conuertam eum eo qđ triturauerunt in plaustris ferreis galaad ¶ mittam ignem in domũ azael · i deuorabit domos benadab · i gꝝam uectem damasci · i disperdam habitatorẽ de campo ydoli · i tenentem sceptrum de domo uoluptatis · i luctum populꝫ eius erit · i ipse eorum dixit dominus ¶ super tribus scelib; gaze · i super · uii · non conuertam eum eo q · tradidit captiuitatẽ perfectam ut cluderet eam in ydumea · i mittam ignem in muris gaze · i deuorabit edes eius · i disperdam habitatorẽ de azoto · i tenentem sceptrum de ascalone · i gꝝtabo manum meam super accharon · i perbuunt reliquie philistinoꝝ dixit dñs deus ¶ dixit dominus deus ¶ super tribꝫ scelib; tyri · i super · uii · non conuertam eum eo qđ non sint recordati fedus fratrum · i mittam ignem in muris tyri · i deuorabit edes eius ¶ dixit dñs super tribꝫ scelib; edom · i super · uii · non conuertam eum eo q persequutus est in gladio fratrem suum · i violauit misericordiam eius · i tenuit furorem suum indignationem suam seruauit vsq; in finem · i mittam ignem in theman · i deuorabit edes bosre ¶ dixit dominus super tribꝫ scelib; filioꝝ ammon · i super · uii · non conuertam eum · eo qđ dilacerauit prꝫgnantes galaad ad dilatandum terminum suum · i succendam ignem in muro rabbe · i deuorabit edes eius · in ululatu in die belli · in turbine in die commotionis · i dabit melchon in captiuitatẽ ipse · i principes eius simul dixit dominus · III

Hec dixit dominus super tribus scelib; moab · i super · uii · non conuertam eum eo q incendit ossa regis ydumee usq; ad cinerem · i mittam ignem in moab · i deuorabit edes cariothi · i morietur in sonitu moab in clangore tube · i disperdam iudicem de medio eius · i omnes principes eius interficiam cum eo dixit dominus ¶ dixit dñs super tribꝫ scelib; iuda · i super · uii · non conuertam eum eo qđ abiecerit legem domini · i mandata eius non custodierunt · i deceperunt eos ydola sua postque abierunt patres eorum · i mittam ignem in iuda · i deuorabit edes hierusalem ¶ dixit dominus super tribus scelib; israel · i super · uii · non conuertam eum eo qđ uendiderit argento iustum · i pauperem pro calciamentis · qui conterunt super pulueres terre capita pauperum · i humilium declinant · i filius ac puer ierunt ad puellam ut violarent nomen meum · i super uestimentis pignoratis accubuerunt iuxta omne altare · i uinum damnatorum bibebant in domo dei sui ego autem exterminaui amorreum a facie eorum · cui altitudo cedrorum altitudo eius · i fortis erat ita ut ipse esset quercus · i contriui fructum eius de super · i radices eius ego sum qui ascendere uos feci de terra egypti · i eduxi uos in deserto · xl · annis ut possideretis terram amorrei · i custodiui de filiis uestris in prophetas · i de iuuenibus uestris nazareos · i numquid non ita est filii israel dicit dominus ¶ ipsi autem potabant nazareos uinum · i prophetis mandabant dicentes · nolite prophetare ¶ ecce ego stridam super uos sicut stridit plaustrum onustum feno · i perit fuga a uelocibus · i fortis non obtinebit uirtutem suam · i robustus non saluabit animam suam · i tenens arcum non stabit · i uelox pedibus suis non saluabitur · i ascensor equi non saluabit animam suam · i uehementissimus corde inter fortes nudus fugiet in die illa dixit dominus. III

Audite uerbum quod locutus est dominus super uos filii israel super omnem cognationem quam eduxi de terra egypti dicens; tantummodo uos cognoui ex omnibus cognationibus terre · propterea uisitabo super uos omnes iniquitates uestras numquid ambulabunt duo pariter nisi ambo uoluerint ¶ numquid rugiet leo in saltu nisi habuerit predam · numquid dabit catulus leonis uocem de cubili suo nisi aliquid apprehenderit · numquid cadet auis in laqueum terre absque aucupe · numquid auferetur laqueus de terra antequam quippiam apprehendat · si clanget tuba in ciuitate · i populus non exhorrescet · si erit malum in ciuitate quod dominus non fecerit ¶ quia non faciet dominus deus uerbum nisi reuelauerit secretum suum ad seruos suos prophetas · i rugiet leo · quis non timebit · dñs dꝫ

locutus est quia non prophetauit contra
eam in medio; attamen in edibus eius e
gipti dicare congregamini super mon
tes samarie et videte in semet multi
tudines multas in medio eius et calumpniam pa
tientes in penetralibus eius et nescierit
facere rectum dicit dominus thesauri
zantes iniquitatem et rapinam in
edibus eius propterea hec dicit dominus deus
tribulabitur et circuietur terra et deiec
tetur de te fortitudo tua et diripien
tur edes tue hec dicit dominus Quo
modo liberat pastor de ore leonis
duo crura aut extremum auricule
sic eruentur filii israel qui habitant in
samaria in plaga lectuli et in grabato
damasci audite et protestamini in do
mo iacob dicit dominus deus exercituum quia in die
cum ultionem repero super eum ultra
tos israel super altaria bethel et precidentur
cornua altaris et cadent in
terram et percutiam domum hyemalem
cum domo estiua et peribunt domus
eburnee et dissipabuntur edes multe
dicit dominus.

III

Audite verbum hoc vaccae pingues que
estis in monte samarie que ca
lumpniam facitis egenis et conteritis
egenos pauperes que dicitis domino af
ferte et bibemus Iurauit dominus deus
in sancto suo quia ecce dies venient super
vos et tollent vos in contis et reli
quias vestras in ollis ferventibus et ege
ritis per muros singulas contra
murum et proicietis in arbon dicit dominus. Venite ad
bethel et impie agite ad galgalam et
multiplicate prevaricationem offerte
mane victimas vestras per singulos dies;
decimas vestras in fermentum confitemini
et laudem et vocate voluntarias ob
lationes et annunciate sicut voluistis
filii israel dicit dominus; et dedi
ego dedi vobis stuporem dentium in
cunctis urbibus vestris et indigentiam
panis in omnibus locis vestris et non redi
stis usque ad me dicit dominus ego
quoque prohibui a vobis imbrem
cum adhuc tres menses superessent
usque ad messem et pluebam super unam
ciuitatem et super ciuitatem alteram
non pluebam pars una compluta est et
pars super quam non pluebat aruit et in pluri
bus venerunt due tres ciuitates ad
unam ciuitatem ut biberent aquam et
non sunt saciate et non redistis ad me dicit
dominus percussi vos inuentore
et aurigine et multitudinem ortorum
vestrorum et vinearum vestrarum et ficetorum vestrorum et olivetorum vestrorum
comedit eruca et non redistis
ad me dicit dominus emisi in vos
mortem in via egypti per gla
dium iuuenes vestros captiuos
rum equorum vestrorum et ascendere fetorem
castrorum vestrorum in nares vestras
et non redistis ad me dicit dominus subvertiti vos sicut subvertit deus sodomam et
gomorram et fuistis quasi torris raptus
de incendio et non redistis ad me
dicit dominus Propterea hec faciam tibi israel
post hec aute hec tibi hec. Parare in
occursum dei tui israel quia ecce formans
montes et creans ventum et annun
cians homini eloquium suum faciens matutinam nebu
lam et gradiens super excelsa terre
dominus deus exercituum nomen
eius

V

Audite verbum istud quod ego levo super
vos planctum domus israel cecidit
non adiiciet ut resurgat virgo israel
proiecta est super terram suam non est qui
suscitet eam haec dicit dominus deus
Urbi de qua egrediebantur mille
relinquentur in ea centum et de domo israel
quia haec dicit dominus domui israel
Quaerite me et vivetis et nolite que
rere bethel et in galgala nolite intre
re et in bersabee non migrabunt quia
galgal captiua ducetur et bethel erit
in nichil Quaerite dominum et vivite
ne forte erumpat quasi ignis domus
ioseph et devoret et non sit
qui extinguat bethel qui conuertis
ad absynthium iudicium iustitiam de
mini intra relinquis fulgentem
arcturum et conuersionem et tenebras
in mane tenebras diem in nocte
qui vocas aquas
maris et effundis eas super faciem
terre dominus est nomen eius qui
subito vastitatem super robus
tum et vastitatem super po
tentem adferet odio habuerunt

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

in petra cõpiemem loquentem
pfẽt adhominẽ sum dauid pro
do ꝯ dñi qui dirpiebant pauper
em i predam electam in olleb dñs ab
eo domol quadro lapide edificabi
tal ñ ls stabit ñ in eñ ineat amã
nissimal plantabit ñ bibetit
nuñ eaz ꝯ cognom multa scela
ñã i forda peccata mã hostes ul
ti accipientes munus i pauperes de
primentes in petra ꝯpendens in te
ñlo tacebit qi tempus malum e
quente bonum non malum i
mundi i erit dominus deus exerci
tuum nobiscum nobiscum sunt dixit
ꝯ dñe malum i diligite dominũ
ꝯ statuite in porta iudiciũ si forte
misereatur dominus dꝰ exercituũ
reliquiis ioseph ꝯ cepit hyer dixit dñs
deus exercituum dñator i omnib;
plateis planctus i in cunctis que
scul tñ dicent ve ve i occubuit
agricolam ad luctum i ad plãctũ
eos qui sciunt plangere i in oib; uiis
eius plãctus qz pñsidio in medio u
tui dixit dñs ve de sideratis; die
dominus ad quid eam uobis dies domi
ni ista tenebre i non lux. Quo
modo si fugiat uir a facie leonis
occurrit ei ursus i ingrediatur do
mum i innitatur manu sua sup
parietem i mordeat eum coluber
Quid non tenebre dies domini
nõ lux i caligo i non splendor i
eam diripuerit festum uestrũ i nõ
capiam odorem cetuũ uestrorũ Quod
mihi holocaustomata i munera
nã nã ã suscipiã i uota pinguiũ
uestrorũ ñ respiciam auferam ame
multitudinem carminũ uestrorũ i canticã
lire tue nõ exaudiam i revelabit
qz aq̃ iudicium i iustitia ẽ si torrens
fortis Quid hostiam i victimam
obtulistis michi in deserto xl annis
domus israel i portastis tabernacula
moloch uestro i imaginem idolorum
uestrorum sydus dei uestri quod
fecistis uobis i migrare uos faciam ultra damas
cum dixit dñs exercituũ deus israel
Ve qui opulenti estis i
lyon i qui fidit in monte samarie
optimates capita gentis ingre
dientes pompatice domum israel
ite in calnen i videte i inde in
de in emath magnam i delebite
in gedi palestinorum i ad optima
quoq; regna eorum si latior terminus
uester finibus uestris i qui separa
tis estis in diem malum i appropin
quatis solio iniquitatis qui dormitis in
lectulis eburneis i lasciuitis in stratis
uestris i comeditis agnum de grege
i vitulos de medio armenti qui ca
nitis ad vocem fidicinum sicut dauid
putauerunt se habere uasa cantici
bibentes in phialis vinum i optimo
unguento delibuti i nichil patiebã
tur super contritione ioseph Ideo nunc
ibunt migrabunt in capite transmigrã
tium i auferetur factio lasciuien
tium i iurauit dominus deus in
anima sua dicit dominus deus exer
cituum detestor ego superbiam iacob
i domos eius odi i tradam ciuitatem
cum habitatoribus suis Quod si relic
fuerint x uiri in domo una i ipsi
morientur i tollet eum propinquus
suus i comburet eum ut efferat ossa
de domo i dicet ei qui in penetra
libus domus est i numquid adhuc
est penes te i respondit finis est i dicet
ei tace i non in recordabimur nominis domi
ni qz ecce dominus mandabit ut
cadat domus maiorem cum minori
bus suis i minorem sallionibus suis Num
quid current equi per petram aut
arari potest in armentis quia uertistis
in amaritudinem iudicium i
fructum iustitie in absinthium qui
letamini in nichilo qui dicitis numquid
non in fortitudine nostra assumpsi
mus nobis cornua ecce ego suscita
bo super uos domus israel dicit dominus
deus exercituum gentem i oppri
mat uos ab introitu emath usq; ad
torrentem deserti.

VII

Hec ostendit michi dominus dꝰ
ecce fictor locustę in principio
germinantium serotini i ecce
serotinus post consolationem regis
erat cum iam esset cum tumpmit
comedere herbam terre dixi dñe dꝰ p
pitius esto obsecro quis suscitabit
iacob qz pusillus est i miserus est

dñs sup̃ hĩ cit dixit dominus deus
h ostendit michi domine deus ecce
uocabit iudicium ad ignem dñs de-
ꝛ uorabit abyssum multam ꝛ
comedit simul partem ꝛ dixi dñe
deus quiesce obsecro quis suscitā
bit iacob quia parvulus est ꝛ pe
nitentiam est dominus super hoc ꝛ
ꝛ istud non erit dominus deus h ostē
dit michi dominū dñs ecce dñs stans
super murū litum ꝛ in manu eius
ꝛ trulla cementarii ꝛ dixit dominus ad
me quid tu vides amos ꝛ dixi trul
lam cementarii ꝛ dixit dominus ecce
ego ponam trullam in medio pli
bi ꝛ l' non adiciam ultra super
eum ducere eum ꝛ dissipabuntur ex
celsa ydoli ꝛ sanctificationes isrl' destrue
buntur ꝛ consurgam super domum
ieroboam in gladio ꝛ misit amas
sias sacerdos bethel ad ieroboam re
gem isrl' dicens ꝛ conspirauit contra te a
mos in medio domus isrl' non potest
terra sustinere universos sermones eius
hec enim dicit amos in gladio morie
ieroboā tur ꝛ isrl' captiuus migrabit de ter
ra sua ꝛ dixit amasias ad amos ꝛ tu
vides ꝛ fuge tibi in terram iudee ꝛ co
mede ibi panem ꝛ prophetā ibi ꝛ in
bethel non adicias ultra ut prophetes
quia sanctificatio regis est ꝛ domus regni e
ꝛ respondit amos ꝛ dixit ad amasiam
non sum propheta ꝛ non sum filius pro
phete sed armentarius ego sum vel
licans sycomoros ꝛ sumsit me dñs ꝛ
sequere me gregem ꝛ dixit dominus
ad me vade ꝛ prophetā populo meo isrl'
ꝛ nunc audi verbum domini tu dicis
non prophetes super isrl' ꝛ non stillabis su
per domū ydolum hec dicit dominus
dicit tua in fornicabi
tur ꝛ filius tuus ꝛ filie tue in gladio ca
dent ꝛ humus tua funiculo mete
tur ꝛ tu in terra pollita morieris
isrl' captiuus migrabit de terra sua
Hec ostendit michi dominus deus
ecce uncinus pomorum ꝛ dixit
Quid tu vides amos ꝛ dixi uncinum
pomorum ꝛ dixit dominus ad me ve
nit finis super populum meum isrl' non
adiciam ultra ut pertranseam eum
ꝛ stridebunt cardines templi in di
e illa dicit dominus deus multi mo
rientur in omni loco proicientur si
lentium audite hoc qui conteritis pau
perem ꝛ deficere facitis egenos terre dicentes
quando trānsibit mensis ꝛ vendamus
merces ꝛ sabbatum ꝛ aperiamus frumen
tum ut minuamus mensuram ꝛ
augeamus siclum ꝛ supplantemus
stateras dolosas ut possideamus in
argento egenos ꝛ pauperes pro calcia
mentis ꝛ quicquid frumenti ue
dimus iurauit dominus in superbi
a iacob obliuisci cuncta opera eorum quicquid
istorum non commouebitur luget ter
ra ꝛ omnis habitator eius ascendet sicut fluvius
universus ꝛ turbabitur ꝛ descendet sicut fluvius
egypti ꝛ erit in die illa dicit dñs
occidet sol meridie ꝛ tenebrescere
faciam terram in die lucis ꝛ conver
tam festivitates vestras in luctum ꝛ
omnia cantica vestra in planctum ꝛ
inducam super omne dorsum vestrum
sacciū ꝛ super omne caput vestrum
calvitiū ꝛ ponam eam quasi luctum
unigeniti ꝛ novissima eius quasi di
em amarum ecce dies venient di
cit dominus ꝛ mittam famem
panis ꝛ sitim
aque ꝛ audiendi
domini ꝛ commouebuntur ama
ri usq; ad mare ꝛ ab aquilone usq;
ad orientem circuibunt quærentes
verbum domini ꝛ non invenient in die
illa deficient virgines pulcre ado
lescentes in sitim quicumque iurant in
delicto samarie ꝛ dicunt vivit deus
tuus dan ꝛ vivit via bersabee ꝛ ca
dent ꝛ non resurgent ultra
Vidi dominum stantem super altare
ꝛ dixit percute cardinem ꝛ com
movebuntur superliminaria omnia
in capite omnium ꝛ novissi
mum eorum gladio interficiam non
erit fugax eis fugiet ꝛ qui fugerit non
salvabitur erit eis ꝛ si descenderint usq; ad
infernum inde manus mea educet eos
ꝛ si ascenderint usq; ad celum inde de
trahā eos ꝛ si absconderint se in
vertice carmeli inde scrutans auferam eos
ꝛ si celaverint se ab oculis meis in
fundo maris ibi mandabo serpen

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ri. mo debit eos habierint in capti
uitatem oram inimici sui: ibi mā
dato gladio occidet eos. ponam oc
los meos super eos in malum. nō
ut bonum. dominus deus exercituū
qui tangit terram: et tabescet: et lugebūt
omnes habitatores eius: et ascendet sicut
omnis fluuius: et fluet sicut fluuius
egypti. qui edificat in cęlo ascensionem su
am: et uere lo: et fundamentum suum super
terram fundauit: qui uocat aquas mā
ris: et effundit eas super faciem terę: dñs
nomen eius. quamquid non ut filii israhel
opum nobis estis mihi filii israhel: ait dñs
dñs deus. numquid non israhel ascendere fe
ci de terra egypti: et palestinos de caphto
re: et syros de cyrene. ecce oculi domini
dei super regnum peccatis: et conterā illud a
facie terę. verumtamen domum iacob non consūmam
dominus. ecce enim ego precipiam: et concutiam
in cribro domum israhel inter omnes gen
tes: sicut concutitur triticum in cribro: et non cadet
lapillus super terram. in gladio morientur
omnes peccatores populi mei: qui dicunt non
adpropinquabit: nec occurret super nos
malum. in die illo suscitabo tabernacu
lum dauid: quod cecidit: et reędificabo aperi
ta eius: et ea quę corruerunt instau
rabo: et reędificabo eam sicut in die
bus antiquis: ut possideant reliquias
idumeę: et omnes nationes eo quod in
uocatum est nomen meum super
eos dicit dominus faciens hęc. ecce di
es ueniunt dicit dñs: et comprehendet ara
tor messorem: et calcator uue mittentem
semen: et stillabunt montes dulcedinem
et omnes colles cultes
erunt. et conuertam captiuitatem populi
mei israhel: et ędificabunt ciuitates de
sertas: et habitabunt: et plantabunt uine
as: et bibent uinum eius: et facient
ortos: et comedent fructus eorum. et plan
tabo eos super humum suam: nec ultra
uellam eos: dixit dominus deus tuus. incipit
liber abdiae. hęc dicit dominus deus ad
edom. auditum audiuimus a domino: et le
gatum ad gentes misit: surgite: et surga
mus ad illum in prelium. ecce
paruulum dedi te in gentibus: spernen
dus tu es ualde. superbia cordis tui

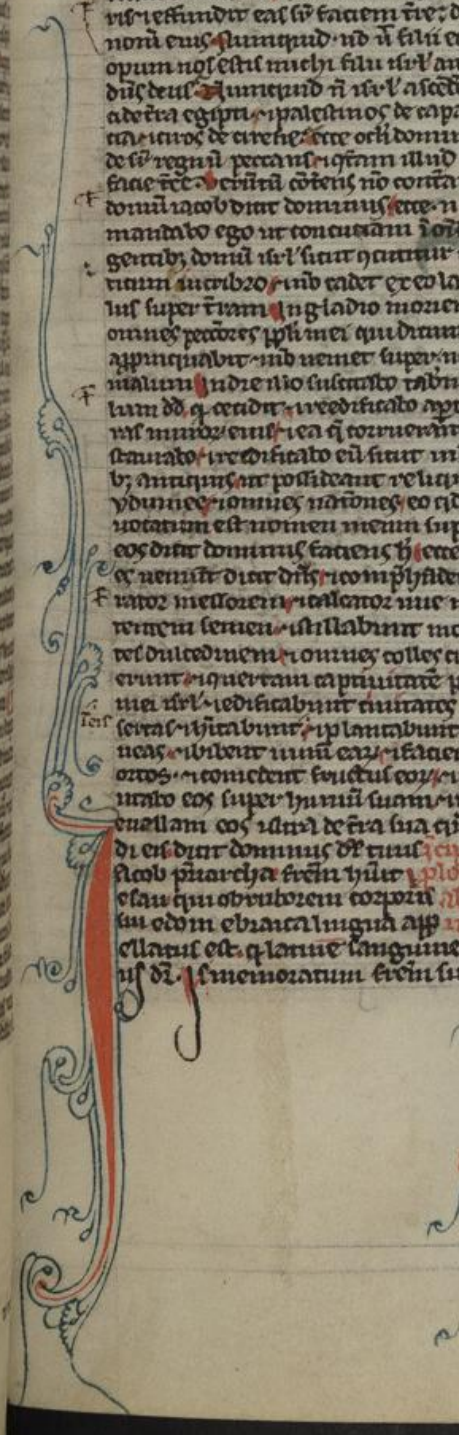

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nul exeuntes de hierusalem in talluris
pe vel ex altari holocaustum nihil quidi
ab in corde tuo. Quid deficet me in
tranis ex altaris filii aquila
le nisi videra poluerit nidum suum
de in flyam te dicat dominus si fures
introissent ad te si latrones per noc
tem quo modo conticuisses non me fu
rati essent sufficientia sibi furtum
nuatores introissent ad te sum
quid saltem racemos reliquissent
ubi. Quo nio sanctam sunt eius in
natigauerunt abscondita eius
bis; ad tumultum emiserunt te noli
uri fedis tui illuserunt tibi mu
lauerunt ad uerbum tuum pacis
tue qui comedent tecum panem
hydrias subter te non est prudentia in
eo. Numquid non in die illa dicit
dominus de ydu
mea prudentiam de monte esa
u interficiam sapientes
ur intelligat uir de monte esau per
fectionem eius in quietudinem in he
mi natos operiet te confusio et peri
in eternum. In die cum staret ad ad
uersus eum cum captiuabant
alienum exercitum eius et extranei
ingrediebantur portas eius et super
hierusalem mittebant sortem
tu quoque sicut unus ex eis. Non
despicies in die fratris tui in die per
grationis eius et non letabris super fi
lios iuda in die perditionis eorum
non magnificabris os tuum in die
angustie. In ingredieris portam
populi mei in die ruine eorum tu et
despicies et tu manum eius in die afflictio
nis eius et non emittes ad illud
exercitum eius in die afflictionis
tue. Et stabis in exitibus et interfi
cies reliquos eius in die tribulacio
nis. Quia iuxta est dies domini super
omnes gentes sicut fecisti sic fiet
tibi retribuationem tuam conuer
tet caput tuum. Quo modo bibi
tis super montem sanctum meum bi
bent omnes gentes iugiter bibent
et deglutient et erunt quasi non
sint. In monte syon erit saluatio

tio et erit sanctus et possidebit dominus ia
cob eos qui possederant se et erit
dominus iacob ioseph flamma et ignis de
domus esau stipula et succendentur
eis et deuorabunt eos et non erit
reliquie domus esau quia dominus
locutus est. Et hereditabunt hii qui
ad austrum sunt montem esau
et qui in campestribus philistiim et
possidebunt regionem esau
et regionem samarie et beniamin
possidebit galaad. Transmigratio
exercitus filiorum israel omnia
loca chananei usque ad sarepta
et sidonii transmigratio hierusa
lem que in bosphoro est possidebit ciui
tates austri. Ascendent saluatores
in montem syon iudicare montem
esau et erit dominus regnum ani.

Scio quam ob causam hebrei cupiant
assumant filium ut in
fantule mulieres ut dum ne pe
rent sarepte quem phebe
helias phetha mortuum suscita
uit orare post ea dicente ad
eum. Nunc cognoui quia uir dei es tu
et uerbum domini in ore tuo est ueritas. Ob
hanc causam ipsum puerum sic no
cauit amatus. Et in mea lingua
interpretem soluat. Nec eo quod uerum
helias in cuius est ille qui suscep
tus est filius est dei ueritas. Id deni
que uolumbea nascitur qui iona
columbam sonat. In eandem
nationem aut ut iona ad gentes
mittatur et nimue ciuitatem penitu
dinem ut in malicia perseuerant rem
poribus quippe ieroboe regis israel qui
deo delicto cum populo suo in captiuitatem
a babylonis sacrificabat et non am
plectens fuisse ciuitatis uiderem
dum ieremias illuminatione peccatores a uitatis uiam uite
mutatum dei discentes uidere et ne
falsa uideretur predicare ad demun
candum uitium eiusdem ciuitatis
uere nolebat. Iam sicut deus ad
abrahamum de interitate sodomo
rum et gomorreorum locutus et sodomo
rum et gomorreos peruenit ad me et ita de ceteris deo

qđ attendit clamor malitie eius ad
eum / ait tibi dñs de solomit sed minus
me venocata est ut vos ad nequi
tiam minuem / plateam tuam ve
nocari nolebat dñus dispensatio
nis / ignarus / clausem hominum
ad se confluentium magis multi q̃
minus / hi illi accidebat qđ scd̃ hely
seo qui filium suum amisit mulieris
mortui ignorabant / đ a gressu dñi
ionas fugere se putabat / humani
aliquid passus dicente dauid / quo
ibo a spu tuo / et quo a facie tua fu
giam / alius plogus

Dna columba / idolum filius amathi qui fuit de iezrahel / que est in oppi
do / ad galilee promissionis mittatur / illius
quidem prudentie / et prompti fugit /
fugiens dormit / ꝑ quem pericula
tui nauis / sors latentem reperit /
eius ab rectum deuorant / et grauem
vomunt / et erectus pdicitur tubi
lationem / et tristatum in penula ur
bis / et calum galilee inuidet / gaudet / et
esse urbem umbraculo / idolet su
burbo arctemas / quod sepulcrum in
quadam urbium gethi in uiculo de
monstratur / qui est in tribu nephtalim
sepulchrum reuere / quo pgitur urbia

Et fuit est / dei
uerbum dñi ad ionam filium / prophe
am amathi dicens / et
surge / vade / in
niuen ciuitatem gñ
dem / et pdica in ea / quia ascendit ma
litia eius coram me / et surrexit ionas
ut fugeret in tharsis a facie dñi
descendit in ioppen / et inuenit
nauem euntem in tharsis / et dedit
naulum eius / et descendit in eam ut
iret cum eis in tharsis a facie dñi
dominus aũt misit uentum mag
num in mare / et facta est tempestas /
magna / et nauis periclitabatur con
terere / et timuerunt nautę / et clamauerũt
uir ad dñm suum / et miserunt vasa
q̃ erant in nauis in mare / ut
alleuiarentur ab eis / ionas deten
dit ad interiora nauis / et dormiebat
sopore graui / et accessit ad eum
gubernator / et dixit ei / qđ tu sopo

re / de pumentis surge / et inuoca dñm
tuum si forte recogitet deus de nobis
ut non pereamus / dixit uir ad colle
gam suum / venite / mittamus sor
tes / et sciamus cuius / et malum sit
nobis / et miserunt sortes / et cecidit
sors super ionam / et dixerunt ad eum /
indica nobis cuius ca malum istud /
nobis sit / qđ est opus tuum / et quia
tua / et quo uadis / aut ex quo populo es tu /
dixit ad eos / hebreus ego sum / et do
minum dñm celi ego timeo qui fe
cit mare / et aridam / et timuerunt /
uiri timore magno / et dixerunt
ad eum / quid hoc fecisti / cognove
runt enim / uiri / q̃ a facie dñi fugiebat /
quod indicauerat eis / et dixerunt /
quid faciemus tibi / et cessabit mare
a nobis / quia mare ibat / et intumescebat
super eos / et dixit ad eos / tollite
me / et mittite in mare / et cessabit
mare a nobis / scio / enim / ego qđ ꝑ
me / sit tempestas / hec / super vos / et
remigabant uiri ut reuerterentur
ad aridam / et non ualebant / quia ma
re ibat / et intumescebat super eos / et
clamauerunt ad dominum / et dixe
runt / quesumus domine ne pereamus
nos in anima uiri istius / et ne
des super nos sanguinem innocen
tem / quia tu domine / sicut uoluisti fe
cisti / timuerunt / et miserunt ionam
in mare / et stetit mare
a feruore suo / timuerunt uiri
timore magno dominum / et uo
uerunt uota

Et ꝑparauit dñs piscem grandem
ut deglutiret ionam / erat io
nas in uentre piscis tribus diebus /
et tribus noctibus / orauit ionas ad
dñm deum suum de uentre piscis / et dixe
runt / clamaui ad dominum deum
meum de tribulatione mea / et
exaudiuit me / de uentre inferi cla
mauit / et exaudisti uocem meam /
proiecisti me in profundum in mor
de maris / et fluuius circumdedit
me / omnes gurgites tui / et fluctus
tui super me transierunt / et ego dixi
abiectus sum a facie oculorum
tuorum / et rursus in

delo templum scm tuū. Circumdederūt me aque usq; ad aiām meam abyssus vallauit me. pelagus operuit caput meum. ad extremā montium descendi. terre vectes eius clauserunt me in eternum. et leuabis de corruptione uitam meam domine deus meus. cum angustiaretur in me aīa mea. domini recordatus sum. ut ueniat ad te oō mea ad templum scm tuum. custodientes uanitates frustra misericordiam suam derelinquent. ego autem cum laudis immolabo tibi. quecumq; uouero reddam pro salute domino. Et dixit dominus. pisci. qui obtemperauit ionā. ut deuoraret eum. Et fuit ionas in ventre piscis tribus diebus. et tribus noctibus. Et orauit ionas ad dominum deum suum de loco ventris piscis. Et dixit. clamaui de tribulatione mea ad dominum. et exaudiuit me. de ventre inferi clamauit auditam. uocem meam. et proiecisti me in profundum in corde maris. et flumen circumdedit me. omnes gurgites tui. et fluctus tui super me transierunt. Et ego dixi. abiectus sum a facie oculorum tuorum. uerumtamen rursus uidebo templum sanctum tuum. circumdederunt me aque usq; ad animam meam. abyssus vallauit me. pelagus operuit caput meum. ad extremā montium descendi. terre vectes eius clauserunt me in eternum. et leuabis de corruptione uitam meam domine deus meus. cum angustiaretur in me anima mea. domini recordatus sum. ut ueniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum. custodientes uanitates frustra misericordiam suam derelinquent. ego autem in uoce laudis immolabo tibi. quecumq; uouero reddam pro salute domino. Et dixit dominus pisci. et euomuit ionam

mula eorum super hanone fetellerat
me et pauit indignationem suam in
eam pestilentiam communitus est ypo
sibi principatum principib; eius q̄
eundem ypsin fallaci persuasione ad colle
da y dola compulerunt ubi insequē
tib; et punitatem in omnium ad iniqui-
dem manant

Q ibus dñs ait hec ypsece in
fēm est ad michēam
mozastheum in diebus
ioathan achaz ezechy
e regum iuda q̄ vidit sup
samariam uerbum audi
re ppli omnes et credent in ple mu
do eius et dominus deus uobis in eis
tem dominus de templo scō suo et ec
ce dñs egredietur de loco suo et descender
et calcabit super excelsa terre et consumē
tur montes sicut cera a facie ignis et valles scindē
tur sicut cera a facie ignis sicut aque
q̄ decurrunt in pace nisi scelus iacob omne
istud et peccata domus israhel Quod
scelus iacob nonne samaria et ex
celsa iude nonne ierlim ponam sa
mariam sicut acervum lapidum in agro et
plantaturas uinee et deiciam in valle
lapides eius et fundamenta eius re
velabo et capiā sculptilia eius comburentur
igni et omnia ydola eius ponam in
perditionem et de meretricis congregata sunt usq; ad mercedem
meretricis reverterentur super hoc plan
gam et ululabo incedam spoliatus et nu
dus faciam planctum quasi draconum
et luctum quasi struthionum et deplebit
plaga eius et venit usq; ad iu
dam tetigit portam populi mei usq; ad
ierlim In gath nolite annunciare la
crimis ne plorate in domo pulueris
pulue nos et spergite mihi nobis ih
tabo pulcra habitatio nomina de
egredietur habitatio planctum
domus habebit accipiet ex uobis que
stetur sed venient qui in funiculo eiecto
uinum quesierat in maledicto et desceu
dit malum a dño in portam ierlim
in multitudine quadrige stupentis habitan
ti lachis principium peccati est filie
syon quia inuente sunt scelera is
rahel Ideo dabis emissarios super hereditatem gerh domos mendacii in de
ceptionem regib; israhel Adhuc heredem
adducam tibi habitatorem marisa usq;
ad odollam veniet gloria israhel Decal
ua et tonde super filios delicias tu
as dilata caluitium tuum sicut aquila
quia captiui ducti sunt ex te

Q ui cogitatis iniquitatem et opamini
malum in cubilibus suis in lucem matutina faciunt illud quia
est deo manus eorum et concupierunt
agros et violenter tulerunt domos et
expuerunt et calumpniabantur virum
et domum eius virum et hereditatem
eius Ideo hec dicit dominus
ecce ego cogito super familiam istam
malum de qua non auferetis colla vestra
nec ambulabitis superbi quia tempus
pessimum est in die illa sumetur super
vos parabola et cantabit canticum cū
suauitate dicentes Depopulando vas
tati sumus pars populi mei com
mutata est Quomodo recedet a me
cum reverteretur qui regiones nostras di
videbat Ideo non erit tibi mittens fu
niculum sorte in cetu domini O israhel ne
loquimini loquentes Non stillabit
super istos non comprehendet opprobrium
Numquid ab
breuiatus est spiritus domini aut tales
sunt cogitationes eius Nonne verba
mea bona sunt cum eo qui recte gra
ditur Retrorsum populus meus in ad
versarium consurrexit de super tunicam
pallium subtrahitis fiducialiter qui habitabat
simpliciter auferetis intellexistis mulie
res populi mei eiecistis de domo delitiis
earum a parvulis earum tulistis laudē
meam in perpetuum Surgite vadite quia
non habetis hic requiem propter immundi
ciam eius corrumpetur putredine
pessima Si vanam vitam et mendacium
spiritus mendacium potius loquerer tibi
labo tibi in vinum et ebrietatem
erit super quem stillatur populus iste
congregatione congregabo iacob totum
te in unum congregatione reliquias israhel
pariter ponam illum sicut gregem in ouili
sicut pecus in medio habitaculi tumultus
abundabit a multitudine hominum
ascendet enim pandens iter ante eos deus
eorum irrumpent portam egredientur

per eam / transibit rex eorum coram
eis / dominus in capite eorum. III a
Et dixi. Audite principes domus
iacob / et duces domus israel / nunquid
non vestrum est scire iudicium qui odi
o habetis bonum / et diligitis malum
qui violenter tollitis pelles eorum
de super eos / et carnem eorum de super
ossibus eorum qui comederunt car
nem populi mei / et pellem eorum de super
ex coriaverunt / et ossa eorum confrege
runt / et conciderunt sicut in lebe / et
quasi carnem in medio olle / tunc cla
mabunt ad dominum / et non exaudi
et eos / et abscondet faciem suam
ab eis in tempore illo / sicut nequiter e
gerunt in adinventionibus suis / hec di
cit dominus super prophetas qui seducunt
populum meum qui mordent dentibus
suis / et predicant pacem / et si quis non dederit
in ore eorum quippiam / sanctificant super
eum prelium / propterea nox vobis pro visi
one erit / et tenebre vobis pro divina
cione / et occumbet sol super prophetas / et
obtenebrabitur super eos dies / et confun
dentur qui videntur visiones / et confun
dentur divini / et operient vultus su
os omnes / quia non est responsum dei / ve
rumptamen repletus ego sum fortitu
dine spiritus domini iudicio / et virtute ut
annunciem iacob scelus suum / et
israel peccatum suum. Audite hec principes
domus iacob / et iudices domus israel / qui
qui ab hominum iudicium / et omnia
recta pervertitis. Qui edificatis syon
in sanguinibus / et ierusalem in iniquita
te / principes eius in muneribus iudi
cabant / et sacerdotes eius in mercede do
cebant / et prophete eius in pecunia divi
nabant / et super dominum requiescebant
dicentes. Numquid non dominus in me
dio nostrum / non venient super nos
mala propter hec causa vestri syon quasi ager ara
bitur / et ierusalem quasi acervus lapidum
erit / et mons templi in excelsa silva
Et erit in novissimis. III a rum
mo dierum erit mons domus do
mini preparatus in vertice
montium / et sublimis super colles
et fluent ad eum populi / et properabunt
gentes multe / et dicent. Venite as
cendamus ad montem domini / et ad do

mum dei iacob / et docebit nos de vis
suis / et ibimus in semitis eius / quia de
syon egredietur lex / et verbum domi
ni de ierusalem / et iudicabit inter populos mul
tos / et corripiet gentes fortes usque in
longinquum / et concident gladios su
os in vomeres / et hastas suas in li
gones / non sumet gens ad versus gen
tem gladium / et non discent ultra
belligare / et sedebit vir subtus vine
am suam / et subtus ficum suam / et non
erit qui deterreat / quia os domini exercituum
locutum est / quia omnes populi ambula
bunt unusquisque in nomine dei sui.
Nos autem ambulabimus in nomine dei
nostri in eternum / et ultra in die illa dicit dominus
congregabo claudicantem / et eam quasi
eiecteram colligam / et quasi afflixam
consolabor / et ponam claudicantem
in reliquias / et eam que laboraverat
in gentem robustam / et regnabit do
minus super eas in montem syon
ex hoc nunc / et usque in seculum. Et tu
turris gregis nebulosa filie syon
usque ad te venient / et veniet po
testas prima regnum filie ierusalem / et
nunc quare maiore contraheris / nun
quid rex non est tibi / aut consiliari
us tuus perit / quia comprehendit te do
lor sicut parturientem / dole et satage
filia syon quasi parturiens / nunc
egredieris de civitate / et habitabis in re
gione / et venies usque ad babilonem
et ibi liberabis / ibi redimet te dominus
de manu inimicorum tuorum / et nunc
congregate sunt super te gentes multe
que dicunt / lapidetur / et aspiciat
in syon oculus noster / ipsi autem non cognove
runt cogitationes domini / et non in
tellexerunt consilium eius / quia congregavit
eos quasi fenum aree. Surge / et tritu
ra filia syon / quia cornu tuum ponam
ferreum / et ungulas tuas ponam
ereas / et comminues populos multos / et
interficies domino rapinas eorum / et
fortitudinem domino universe terre. V
Nunc vastabis filia latronis ob
sidionem posuerunt super
nos / in virga percutient maxillam
iudicis israel / et tu bethleem effrata
parvulus es in milibus iuda / ex te
michi egredietur qui sit dominator in

ua l' egressus eius ab initio a diebus eternitatis
mus qui iudicat deus eos ut aq; ad tempus
unquo parumper pareat reliquiis
F enim eius gustentur ad tuos ius
stabit et pascet in fortitudine dñi in
sublimitate nois dñi dei sui et quie
scent quia nunc magnificabitur usq; ad
finnos unus de fine et erit iste pax e
F assirius cum terram nram et ipse
calcauerit in domibus; nunc eliacabimus
super eum viros pastores octo principes
hominum et pascent terram assur
in gladio et terram nemroth in
F lanceis eius et liberabit ab assiro cum
uenerit in terram nram et cum calcauerit in
finibus; nunc et erit reliquie iacob in
medio populorum multorum quasi a domino
F et quasi stille super herbam que non
expectat uirum nec filios hominum
filios yemini et erit reliquie iacob
ab hiis gentibus; in medio populorum multo
rum qui leo in iumentis silue et quasi
catulus leonis inter greges ouium; qui
cum transierit conculcauit et ceperit
F et est qui eruat. exaltabitur manus
tua super hostes tuos et omnes inimici
tui peribunt et erit in die illa dicit
dominus auferam equos tuos de
medio tui et disperdam quadrigas
tuas et perdam ciuitates terre tue et
destruam omnes munitiones tuas
et auferam maleficia de manu tua et
diuinationes non erunt in te et pure
tam sculptilia tua et statuas tuas
ab de medio tui nec ultra adorabis
opera manuum tuarum et reuel
lam lucos tuos de medio tui et ci
uitates tuas et faciam in furore et
indignatione mea ultionem de gen
tibus que non audierunt audite quod
dicit dominus loquimini coram montibus et
audiant colles uocem meam audite montes iudicium
dñi et fortia fundamenta terre quia
iudicium dñi cum populo suo et cum israel di
F cam ei populus meus quid feci tibi
aut quid molestus fui tibi responde mihi
quia eduxi te de terra egypti et de domo
seruitutis liberaui te et misi ante fa
ciem tuam moysen et aaron et
mariam populus meus memento quae
so quid cogitauit balach rex moab

et quid responderit ei balaam filius beor
de sethim usq; ad galgalam ut cog
noscas iusticiam dñi quid dignum
offeram domino auriam deum ex
celso numquid offeram ei holocau
stomata uitulos anniculos numquid
placari potest deus in milibus arie
tum aut in multis milibus hyrcorum
pinguium numquid dabo primogeni
tum meum pro sceleribus meis fructum
uentris mei pro peccato anime mee indica
bo tibi homo quid sit bonum et quid
dominus requirat a te nisi facere iudi
cium et diligere misericordiam et sollicitum ambu
lare cum deo tuo. vox domini ad ciui
tatem clamat et salutare erit timere nomen
eius audite tribum et quis ei constituet diem
hinc adhuc ignis in domo impii
thesauri iniquitatis et mensura minor
ire plena. numquid iustificabo stateram
impiam et saccelli ponderi dolosi
et quibus dixerunt ecce sustinemus regem
nostrum et nos fortes erimus in bello
dabitur ergo in manus hostium et senes
non saluabit et robur eorum in nichilum
deducetur. mea in medio tui et non
dicium dabo ut seminabis et non meto
et calcabis oliuam et non unges oleo et
mustum et non bibes uinum custodisti pre
cepta amri et omne opus domus ach
ab et ambulasti in uoluntatibus eo
rum ut darem te in perditionem habi
tatores eius in sibilum et opprobrium populi
mei portabis.

VII

Ei michi quia factus sum sicut qui col
ligit in autumpno racemos uin
demie ad est botrus ad comedendum
quam uelut desiderauit anima mea pau
cus de terra et rectus inhominibus non est
omnes in sanguine insidiantur uir fra
trem suum uenatur ad mortem malum
manuum suarum diligit dominus principes pol
luitur et inuidet in reddendo est inuen
tus iocundus est delidus aut sue
rubauerunt eam et quo premunt in
eis est qui paluerit iustus est et
spina de sepe dies speculationis tue
uisitatio tua uenit nunc erit uasta
tio eorum nolite credere amico et nolite
confidere duci ab ea que dormit

DA

ualuu tuo audiui clausura eius tui ex
filiul communeliam tanq̃ pũ filiul
gsurget ad ũbis mẽm suam nuuul
ẽ locul suam munitu hoc domesti
a yuus eus ego a ad dñm aspiciam
expectabo dñm saluatorem meum
audiet me dñs deus meus ne lętẽl in
inimica mea sꝫ me q̃ cecidi q surgam
cum sedo in tenebris dñs lux mea
est iram domini portabo q̃m peccau
i ei donec cãm meam iudicet et faciet
iudicium meum educet me in lucẽ
videbo iustitiam eius aspiciet me
inimica mea et operiet confusione
q dicit ad me ubi est dñs deus tuus
oculi mei uidebunt eam nunc erit i
conculcationẽ ut lutum platearum di
cl ur edificemur materie tue iudie
illa longe fiet lex in die illa finis
adre ueniet assur usq ad euphratem
munitis ria castellis munitis usq
ad fluuen ad mare de mari ad
montẽ de monte ibi erit inde solati
onem ipsi memores suos in ipsis fructũ
cogitationum eoꝝ pale ppli tui
in unga tua ggem hereditatis tue
habitantes solos in saltu in medio car
meli pascentur basan galaad sicut
dies antiquos in diem egressionis tue
de tra egypti ostendam ei mirabilia
videbunt gẽtes et confundentur super
omni fortitudine sua ponent manu
sua super os aurium eoꝝ surde erunt
lingent puluerem sicut pulueres
serpentes quid repulia fient perturba
buntur de edib; suis dñm deum nr̃m
timebunt et timebunt te. Quis
deus similis tui qui auferens iniquitatẽ
et transiens peccũ reliquiaꝝ hereditatis
tue non tenuit in furore suo ire suã quia
uolens misericordia est reuertetur et miserebi
tur nr̃i deponet iniquitates nr̃as et ip
sum in profundum maris omia pec
cata nr̃a dabis veritatem iacob misericor
diam abraham que iurasti patribus nr̃is a die
bus antiquis. Incipit liber naum.

Onus ninive liber uisionis naum helce
osei de domus elcesei. Deus zelans
et ultor dñs ultor furore
ultor dñs in tribulatione et seruans
hostes suos et irascens ipse minicis
suis dñs patiens et magnus fortitu
dine et innocens nullo modo uir
tem dñs in turbine et nubes pedũ eius
caligo pauit mare et exsiccauit illud et
omnia flumina adduxit desertum ad
dutent et infirmatus est basan et car
melus et flos libani elanguit
montes commoti sunt ab eo et colles
ad solati sunt et contremuit tra ab
facie eius et orbis et omnes habitantes
in eo. Ante faciem indignationis eius
quis stabit et quis resistet in ira
furoris eius indignatio eius effusa
est ut ignis et petre dissolute sunt
ab eo. Bonus dominus et fortitudi
die tribulationis et sciens sperantes
se in diluuio preteriens consumpti
onem faciet loci eius et inimicos
eius persequetur tenebre. Quid co
gitatis ad dominum et ipse faciet
consumptionem non surget duplex
tribulatio qui circa ipsum se intelligunt

VIII

ꝓtinuur ſic quinũ eoꝝ par ꝛ̃ potan
tum ꝰ ſumitur ꝙ ſtipula arguitur
plena ſerre ⁊ exibit cogitauꝭ ē̃ domi
num malignam per tr̃a ſtatui mente
puericandi ⁊ dicat dñs ⁊ per ſecta
fuerunt mea ples ⁊ ſic quoq; attonde
ꝛ ꝙ tribulꝫ afflictꝰ re ⁊ non affli
gam ꝛ̃ ulr̃ ⁊ uõ q̃dam uirgam ē̃
de delo tuo ⁊ minuit gaꝛa diſrumpa
⁊ papier ſuper ꝛ̃ dominul uõ ſomi
nabuntur eꝝ uoce tuo ampluſ̃ de
mo dñi tui inſtituam ſculptile ⁊ fla
tile ponam ſepulcrum tuũ ꝙ in
honoratus es ecce ſup̃ montes pedes
euangelizantis ⁊ annunciantis
pacẽ celebra iuda feſtiuitates tuas
⁊ reddẽ uota tua ꝙ uid adiacet ulr̃
ut pertranſeat in te bial uniuſtul ⁊
Aſcendit qui diſper[ꝛ] ꝛ̃ ſtitur
gat coram te qui tuto diat ob
ſidionem ⁊ emplare uiam ⁊ fortia
lumbos robora inuirem ualde qui
ſic reddidit dominul ſuppliam ſic
ſuppliam ciuil ⁊ qui alaꝛbies diſſipa
uerũ eos ⁊ ꝓpagines eoꝝ corrupe
ꝛ̃ ⁊ ſcripſ̃ ſolitum ⁊ gumi ſuꝰ eꝝ
exarauit in ocineꝭ ⁊ igne hatene aur
ul adie ſpanredni ſi ⁊ agricatores
eiul ⁊ ſopita ſunt ⁊ nitidi ⁊ grauba
ſiũ ⁊ dirige cyſſide ſunt implatet; ⁊
aſpectus eoꝝ q̃ lampades ſi fulgu
ra diſcurrent ⁊ recordabit fortiorum
ſuoꝝ ruent in tenebꝝ ſuis ⁊ muꝛ ⁊ ꝓcur
abcedet muros eius ⁊ ꝓparabit um
bracula ꝓte fluuioꝝ aperte ſũt
portꝰ ⁊ templum ad ſolum diruti ⁊ mu
les captiũ adductus eſt ⁊ ancille ei
minabuntur gemetes ut columbe
te murmurantes meditabꝫ; ſiul ⁊
minuit eſt piſcina aquaꝝ aqueꝝ
aque ei ⁊ ſpi uõ fugiſt ⁊ ſtate ⁊ ſtate :
uid eſt qui reſtauit duriore argẽ
tum duriore auriſ ⁊ in eſt finis di
uitiaꝝ eoꝝ ⁊ ob; uaſt de lidibilib; di
ſipata eſt ⁊ ſi ſta ⁊ dilacerata ⁊ cor
ualeſcent ⁊ diſſoluat genua ⁊ doloꝝ
de forte in cunctis renib; ⁊ facies oꝝ
um ſicut uigor ollet ubi eſt ⁊ habitatio
lum leonum ⁊ pascua catulorum
leonum ad q̃m iuit leo ut ingꝛeꝛ
tur ibi catulꝰ leonis ⁊ uid eſt q
ſcitent leo ceperit ſufficienter catu
lis ſuis ⁊ necauit leenis ſuis ⁊
impleuit ꝓda ſpelunca ſua ⁊ rapi
le ſua rapina ecce ego ad te dicit do
minus ds exurem ⁊ incendium ulq;
ad ſumptus ⁊ quadrigas tuas ⁊ ſi
leunculos tuos comedet gladius ⁊ ex
terminabo de tra ꝓda tua ⁊ non
audiet ultr uox ulr̃ nuntioꝝ tuoꝝ

Ve ciuitas ſanguinis uniuſa
mendax dilaceratione plena uo
ce cedet are rapina ⁊ ex flagellis
nor impetus rote ⁊ equi frementes
⁊ quadrige ſeruentes ⁊ equites alcẽ
dentes ⁊ micabit gladius ⁊ fulgura
ſi hyſte ⁊ multitudo iuuis ⁊ ꝛ̃ferte ⁊
grauis leonis ruine ⁊ non eſt finis ca
dauerum ⁊ corruent in corporib; ſuis :
⁊ multitudinem fornicationũ meretꝛ
tricis ſpecioſe ⁊ gratę ⁊ habentis ma
leficia que uendidit gentes in fornicatiõibꝫ;
ſuis ⁊ familias ſuas in maleficiis
ſuis ecce ego ad te dicit dominus ⁊ ex
cutiã reuelato pudenda tua in fa
cie tua ⁊ oſtendã gentibus nuditatẽ
tuam ⁊ regnis ignominiã tuã
et ponã ſuper te abhoꝛ
minationes tuas ⁊ grauabo te ⁊ ponã
te in exemplum ⁊ erit oẽs qui uiderit te deſti
terit are ⁊ dicet ꝛ uaſtata eſt ninue
ue quis commouebit ſuper te
capite ⁊ ũ quẽram conſolatoꝛes tꝛ
numquid melior es alexandria
ꝓlow que habitat in fluminib; aquꝝ
in circuitu eius cuius diuitie mare
aque muri eius ethyopia fortitu
do eius ⁊ egyptus ⁊ non est finis fuge
ta ⁊ libyes fuerunt tui auxiliatoꝛes
eius ⁊ ꝓpter multitudinem gradus ducta ⁊
in captiuitatem ⁊ paruuli eius elisi ſũ
in capite omnibus uiris ⁊ ſuper in
clitos eius miſerunt ſoꝛtes ⁊ omnes
optimates eius ligati ſunt in compe
dibꝰ ⁊ tu ergo inebriabꝛis ⁊ eris de
pecta ⁊ quereꝛis auxilium ab inimicis
ds munitionis tue ſicut ficus in
grocil ſi habeãs grauide fuerit ædeun
tis in os comedentis ecce ꝓpꝛ tui ut
mulieres in medio tui ⁊ ignis
ad ſeras portarum tuarum ꝓ
cul ſumet deuorabit ignis
uectes tuos aqua ꝓꝛ obſidionem

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

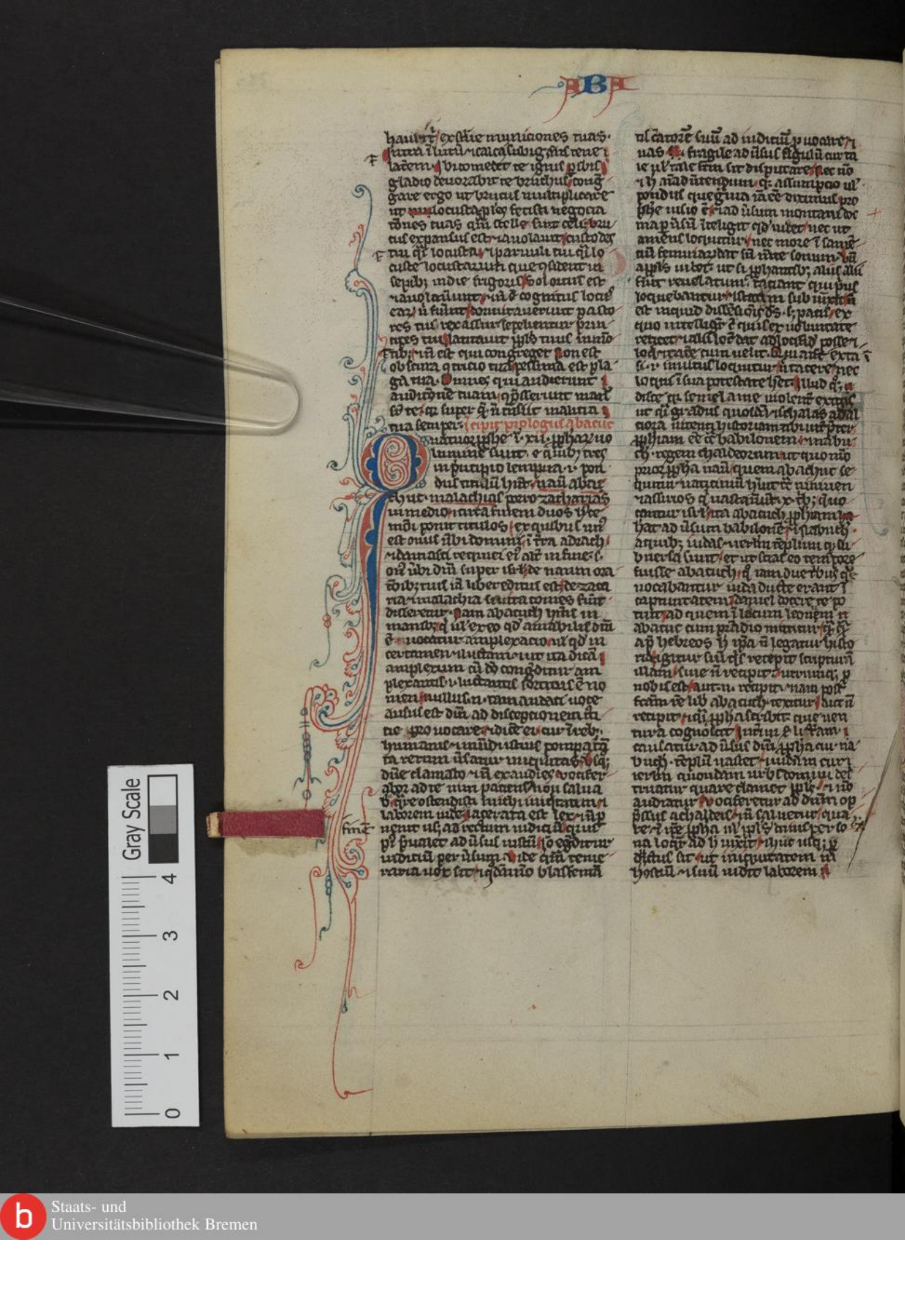

qui

saur iniustitia p̄ualet ad ūsuf re-
dicat p̄nūl augusta nelaeūl aurū
migne gtari mes pueros de cami
no puerorū puriores cralle qm̄ mī
neranū; dij gentiliū accipere
possumus ꝙ ex ꝑsona humane in
paciente loquitur ut i quetula
uocem plenā doloris eruntpat di
cens huare respiat gremptores
tractū hanc mpio iudicem se
d loquitur nelaeūl iudicia di in
uestigabilia p fundum diuicia
sapie scie eius qd nō ma uidet deus
ut uidet homo homo nō plenia
respiat deus futura retia cognoscit
equo nō si egrotū restituat celebri;
aqm̄ frigidam postulet idiat ad me
diuinū in pauore animoꝝ exanimo
os; medite clamato in eraudi
es izdet ei sapientissimus medi
co ꝙ p̄ deleam qd postulas dare
nolunterioꝝ modo ꝙ mala uita cru
delitas inoluntas tua t̄ te pecto
ra idūl nō sciens clamenq̄ hue p̄
dera am; ūsuras rēdum nō eraudit
clamantem ut complet magil p
uocet ad rogand ꝙ iuali igne exedit
tum iniquitatem ꝙ puriorem faciat ꝙ
intelligens apls & id ꝙ mām est
conscientiaꝝ ad dnm agit; nō deli
cimus dividimus dnm in omni
tempore illud ꝙ perseuerauit usq; in
finem hic saluus erit gloriantur mla
torie idolore rum reuenia dicit p
bulgationem misereatur inuocabo
ur ꝙ in aliul inuocat dnm sic ses ui
sellante inuitus ad exeund se ipo
uandum tribulatione miseriam ue
ul una ostiaue de ldur
quod audit alia pturbet
cuelyptha ꝙ; dne aba
clamato nō ex audi cui
et uociferator ad re ui ne
pacent in saluabil
re ostendisti michi iniquitatē ita ꝓcem
ide p̄dam cum iusticiam t̄ me qua
re respiat contemptores raptores lo
culcatore impio iusticiorem se fac
es hoc ꝙ pisces maris qi reptili
a ū hūana duce qi fera est iudicū
uoluntas dicto potentior ꝙ hoc facere
ta est lex nō ꝓcurat usq; ad finē

iudicat ꝙ impiꝰ ꝙ uales ad ūsul iu
tum ꝙ ea egrietur iudicium per ū
sum ad piare in gūb; iudere cum
dere ad meamūm iob stupescite qui
opul trū est in dieb; uhi qd nemo
credet cum narrabitur qi esse ego
sustarabo chaldeos gentem amaram
uelocem ambulantem super late
tudinem ūre ut possideat tabernā
cula non sua horribil ribilis est
ex semetipa iudicium et onus egre
dietur tenebores pardis equi et lu
pis uesperum dilectū
nur equites equites eius equites ei
nanq; cum de longe uenient uola
bit qi aquila festinans ad comedē
dum omnes ad p̄dam uenient fa
ces eorum uentus uenit congregabit
qi quasi arenam captiuitatē ipe de re
gib; triumphabit ridiculum ridi
culi eius et munitione uidebit cumulabit
aggerem capiet eam tūc mutabit
spē et transibit et corruet hic
est fortitudo eius di sua numquid ti
bi a principio dne deus meus sce nus
quam morietur dne in iudicio posu
isti eum ad corripiendū fundasti
eum ad arguendū oculi tui ne uideas malū
respicere ad iniquitatem ne pone
quare non respicis super iniqua
agentes tacebis deuorante impio iu
stiorem se iustiores homines qui pisces
mari rerū qui nullū principem
habent omnes subleuabit et aceruū ille
in sagena sua congregauit inuenit gau
deo lubit et letabit et exultabit propea in
molabit sagene sue et sacrificabit
reti suo quia impinguata est pars
eius escā eius electa quia ipse dilatauit
sagenam suam et semper interfi
ges ne parcere super custodiam mea
habebo et stabo gladium meum
Super custodiam meam stabo et fir
mabo gradum meum super munitio
nem et contemplabor ut uideam qd
dicat in me et quid respondeam ad arguen
tem me scribe uisum et explana eum super tabu
las ut percurrat qui legit eum et ad
huc uisus qui adhuc apparebit in finem
et non mentietur si moram fecerit ex

peda eum q̄ uenient uenien-tio
tradubit ecce qui incredulus est ad
est recta aīa eius in semet ipo qui
a misna fide uiuet iusto uo uiū
potuit decipat duo est lupus uir in
de corabē q̄ dilatauit qi in ferno
aīam suam ipe qi uocē ei ad ipm
tur congregabit ad se omnes gen
tes congregabit ad se ol plos su
quid nd onis ista super eum para
bola tu sumes hoc quelam enig
matum eius dicetur de ei qui m
multiplicat non sua est; aggra
uat cō se densum lutū numquid si
repente surgent qui mordeant ti
morde ant te illustrabuntur la
cones re eius in rapinam eis qu
spoliasti gentes multas spoliabūt re
omnes qui reliqui fuerint de
plis sāguinem hoīs iniquitate
terre ciuitatis hominū habi
ati in ea ve qui cōgregat auaritiā
malā domui sue ut sit in excelso
nid eius liberari se putet de ma
nu mali cogitasti confusionem do
mui tue exhaustis plos multos
peccauit aīa tua et lapis de pariete
clamabit et uigil qd inf uinctu
ras edificauerit ciuitatem et sanguini
bus firmauerit urbem numquid ecce
hec sunt data a dño exercituū la
borabit n. plē in multo igne et gen
tes in uanitate deficient qa replebitur
terra ut cognoscat gloriā dñi qui aq
operientes mare ve qui potum
dat amico suo mittens fel suum
inebrians ut aspiciat nuditatē
eius repletus es ignominia p gla
riā bibe tu quoq; et consopire circum
dabit te calix dextre dñi et omni
nus ignominie super gloriā tuam
et inquinabit habitatio operiet te
iniquitas libani et uexatio animaliū de terrebit eos de
sanguinib; hoīs et iniquitate terre et
ciuitatis et omnium habitantiū in ea
quid prodest sculptile qz sculpsit illud fic
tor suus conflatile et imaginem falsā
et speranit in figmento factor eius ut
faceret simulacra muta ve qui di
cit ligno expergiscere surge lapidi
tacenti numquid ipe doce ecce iste coopertus est ex auro et argēto
et omnis spūs non est in uisceribus eius dñs au
tem in templo sancto suo sileat
a facie eius omnis terra

Oratio habacuc prophete in ymnis pro ignorantia

Domine audiui auditionem tuam et ti
mui dne opus tuū in medio
annoꝝ uiuifica illud in medio
annoꝝ notū facies cum iratus
fueris misericordie recordaberis abaquth ue
niet ysēc deus de thaman et sanctus de
monte pharan operuit
celos gloria eius laudis eius ple
na est terra splendor eius ut lux erit cor
nua in manibus eius ibi abscondita
est fortitudo eius ante eum ibit
mors et egredietur diabolus ante pedes
eius stetit et mensus est terram aspexit et
dissoluit gentes et contriti sunt mon
tes seculi incuruati sunt montes col
les mundi abierunt uiis eternitates eius
pauidauerunt uidi tentoria ethiopie
turbabuntur pelles terre madian
numquid in fluminib; ira tua est aut
in fluminib; furor tuus aut in mari indignatio tua quia as
cendes super equos tuos et quadrige
tue salutare tuum intendens intendes arcum
tuum iuramenta tribus dicit eloquium
et fluuios scindes uiderunt te et
doluerunt montes imbres aque
transierunt dedit abyssus uocem suam
altitudo manus suas leuauit sol
et luna steterunt in stratagemate suo in
luce sagittarum tuarum ibunt in splendo
re fulgurantis haste tue in tribulatione
tu obambulabis terram in furore obstupe
facies gentes egressus es in salutem
populi tui in salutem cum christo tuo percussisti
caput de domo impiorum denudasti
fundamentum eius usq; ad collum in aqua
directi sceptra eius capita bellatorum
eius uenientium ut turbo ad dispergē
dum me exultatio eorum tanquam eius qui de
uorat pauperem in abscondito ui
cecidit iumenta tua in luto aque
multe audiui et conturbatus est ue
ter meus a uoce exultauerunt labia
mea ingrediatur putredo in ossibus
mei et subtus me scaturiet ut requiescam
in die tribulationis ut ascendam
ad populum accinctum eum ficus non
florebit nec erit germen in uineis mentietur
opus olive et arua non

afferent tibum ad ledeum de o ula per
uion est armenium in pcipib; ego a
domino gaudebo exultabo in do ihu
meo. Do dns fortitudo mea et ponet
pedes meos sic cuoz et super excelsa me
a deducet me victozi psalmus cantet.

Quadiu hebet eu capit pro
cumcq; ppte pi aut loqui lo
anul ponatur titulo phon
pdc quoq; ppas fuisse. ca
Vidimos nuc de eu ppte qui dic
est si sum ppta nec filius ppte si p
pastor capraz uel tanc sicphonias
pui nomen in titulo n habet sancti
est sophonias ppta qui nomine ut ma
dicam ppte iglonosa maioni suoz
sup ge tanc est. hinc n prem ehuli
ahu godoliam p anu amaliam acha
ni ezechiam iudeam quadragesimo
pte uelut exercitus auriga complen
tur stomen sophonie alu speculam
alu archanu dni reuelatum. uel
g speculam sui absconditi dni uir
tutum. nunquid ppte queunt dici
ad ezechiel filu hoie speculatoie domu
ui isti te posui sic ergo ppta qui
erat in speculo sub umbra quando
moisat misit dominus filium suu
ehuli qui in pcinctu humiliatas
bat quoq; anul godoliam iudicatur
magnundo dni ep anul amaliam
de ipe dicitur i ser huoiem dni ad
nu ezechiam qui sonat fortitudo
domini de fortitudine magi dni na
tus est. termo domini de termone
dni nata est domini magnundo de
magnipdne dni nata est humili
tas. hoc ei per uenit ut mul ad perfec
tum dicat q nd sum digni uocari
ap'le nisi ut plalmi. dne si est
exaltauit cor meu et elati sunt oculi mei
et oliam regem iude quinq; re
pub; sophonias ppheta inuenit
ur de p omnib; regib; iude planasse
historia quom tribu regu et sedi pana
lupomenon de monstrat. osiae filius
amon q pr sunt amon nr a quo ma
nasses interemptus di collo caedat de
recta gressu declinasse monstratur. in
quib; et serpentem eneum. a moy
se fcm cui errori inductus pbs sup
stitione ydolorum detentus. ad mi

serat ide custodisse pacta et ita
misit eum temporib; multis solutis
hebraice firmatur. ode deus per pro
pheram tempozib; memoram legis
que puentura erat ostendens filii
b; eadem lectione q phylus assumus
iudicii pbi no isti salutem. tanta
tamen uersio restauratio tunc tempo
ris urbuendam rerum lectio nos de
ceat.

Verbum quod factum est
domini ad sophoniam filium
chusi filii godoliae filii amaria
hie filii ezechie in diebus iosie filii
amon regis iuda congregans ogie
gallo ait a facie dicit dominus
congregans homine et pecus congregans
volatilia celi et pisces maris et ruine
impiozii erunt. et disperdam homines a
facie dicit dominus et extendam
manu meam super iudam et super
omnes habitatores hierusalem. et disperdam
de loco hoc reliquias baal et nomina
edituoz cum sacerdotib; eos qui ad
orant super tecta militiam celi et ad
orant iurant in dno iurantur in
melchom et qui auertuntur de post ihu
domini et qui quesierit dominum
non inuenerunt eum. silete a facie
dni di qui prope est dies dni quia ppara
uit dominus hostiam sanctificauit uo
catos suos et erit in die hostie dni
ulciscado super principes et super filios
os regis et super omnes qui induun
tur ueste peregrina et ulciscado sup
omnes qui arrogant igrediuntur sup
limen in die illa qui complent domum
dni di sui iniquitate et dolo pleuit in
die illa dicit dominus. vox clamoris
a porta piscium. et ululatus a secun
da et contritio magna a collib; ululate
habitatores pile. quoniam conticuit pplus chana
an. disperierunt omnes qui ponebant argen
tum. et succisi sunt omnes qui sustinebant
iniquitatem. et erit in tempore illo scrutabor hierusalem in
lucernis. et ulciscado super uiros de
fecis suos qui dicunt in cordi
b; suis non faciet bene dominus et non
faciet male. et erit fortitudo eoz in
direptionem et domus eoz in desert
um. et edificabunt domos et non ha

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

bitabunt · ipsi autem habebunt uineas
nō bibent uinū eor · qm̃ est dies
domini magni qui prope · uelox ni
mis · uox diei dñi amara · tribula
bit ibi fortis · dies illa dies ire · dies
tribulationis · angustie · dies calami
tatis · et miserie · dies tenebrar · et
caliginis · dies nebule · turbinis · et
dies tube · et clangoris super ciuitates
munitas · et super angulos excelsos ·
et tribulabo homines · et ambulabunt
ut cęci · eo quod domino peccauerint · et
effundetur sanguis eor · sicut humus · et
corpora eor · sicut sterc̃us · argentū
eor · et aurum eor · non poterit eos liue
rare · in die ire dñi · in igne zeli ei
deuorabit̃ omnis terra · quia consumationem
et festinatione faciet cunctis habitan
tibus terram ·

Congregamini et consulite gens non
amabilis · priusquam pariat · antequam
ueniat quasi puluis transiens dies · antequam
ueniat super nos dies · furoris dñi · antequam
ueniat super nos dies · furoris ire dñi · quęrite
dñm omnes mansue
tes terre · qui iudicium eius operati
estis · querite mansuetudinem · si quo
modo abscondamini in die furo
ris domini · et erit · gaza destructa et
ciuitates eius in desertum · et domos
eius in solitudinem · et plantabunt
uineas · et non bibent uinum eius · et
facient hortos · et comedent fructum
eorum · et non ędificabunt · ne habi
tet · et non plantabunt · ne bibat
uinum eius · quoniam prope est dies
domini magni · et uelox nimis · uox
diei dñi amara · tribulabitur ibi fortis · dies illa dies ire · dies
tribulationis · et angustie · dies calami
tatis · et miserie · dies tenebrarum · et
caliginis · dies nebule · et turbinis · et
dies tube · et clangoris super ciuitates
munitas · et super angulos excelsos ·
et tribulabo homines · et ambulabunt
ut cęci · eo quod domino peccauerint · et
effundetur sanguis eorum · sicut humus · et
corpora eorum · sicut sterc̃us · argentum
eorum · et aurum eorum · non poterit eos liberare
in die ire dñi · in igne zeli ei
deuorabitur omnis terra · quia consumationem
et festinationem faciet cunctis habitan
tibus terram ·

Congregamini et consulite gens non
amabilis · priusquam pariat · antequam
ueniat quasi puluis transiens dies · antequam
ueniat super nos dies · furoris dñi · antequam
ueniat super nos dies · furoris ire dñi · quęrite
dñm omnes mansue
tes terre · qui iudicium eius operati
estis · querite mansuetudinem · si quo
modo abscondamini in die furo
ris domini · et erit · gaza destructa et
ciuitates eius in desertum · et domos
eius in solitudinem · et plantabunt
uineas · et non bibent uinum eius · et
facient hortos · et comedent fructum
eorum · et non ędificabunt · ne habi
tet · et non plantabunt · ne bibat
uinum eius · quoniam prope est dies
domini magni · et uelox nimis · uox
diei dñi amara · tribulabitur ibi fortis · dies illa dies ire · dies
tribulationis · et angustie · dies calami
tatis · et miserie · dies tenebrarum · et
caliginis · dies nebule · et turbinis · et
dies tube · et clangoris super ciuitates
munitas · et super angulos excelsos ·
et tribulabo homines · et ambulabunt
ut cęci · eo quod domino peccauerint · et
effundetur sanguis eorum · sicut humus · et
corpora eorum · sicut sterc̃us · argentum
eorum · et aurum eorum · non poterit eos liberare
in die ire dñi · in igne zeli ei
deuorabitur omnis terra · quia consumationem
et festinationem faciet cunctis habitan
tibus terram ·

Congregamini et consulite gens non
amabilis · priusquam pariat · antequam
ueniat quasi puluis transiens dies · antequam
ueniat super nos dies · furoris dñi · antequam
ueniat super nos dies · furoris ire dñi · quęrite
dñm omnes mansue
tes terre · qui iudicium eius operati
estis · querite mansuetudinem · si quo
modo abscondamini in die furo
ris domini · et erit · gaza destructa et
ciuitates eius in desertum · et domos
eius in solitudinem · et plantabunt
uineas · et non bibent uinum eius · et
facient hortos · et comedent fructum
eorum · et non ędificabunt · ne habi
tet · et non plantabunt · ne bibat
uinum eius · quoniam prope est dies
domini magni · et uelox nimis · uox

sunt super pelim dñi et cetera usq;
ibulit dñs sup eos · arrenuabit oēs
deos terre · et adorabunt eū uir de lo
co suo · omnes insule gentiū · et
uos ethiopes interfecti gladio meo er
mi · et extendet manum suam sup
aquilonē · et perdet assur · et ponet ni
nuen · in solitudinem · et in inuiū · et
desertum · et accubabunt in medio ei
omnes gręges bestie gentiū · et onocrotalus
et herinaceus in liminib; eius morabū
tur · uox cantantis in fenestra · cor
uus in superliminari · cum arenula
bo robur eius · quia est cedrus · et gl'osa hi
rael in confidentia · quę dicebat in
corde suo · ego sum · et ęc me · et est
alia amplius · quomodo fęta est · in desert
um cubile bestie · sic qui habitat pre
sens · sibilabit · et mouebit manū suā
super · quoniam redemptor
eius · et columba · ad auditum uo
cem · non suscepit disciplinam · de
domino · ad deum suum · non
appropiauit · principes eius in me
dio eius · sicut leones rugientes · iudi
ces eius · lupi uespere · non relin
quebant in mane · prophete eius · uelames ui
ri infideles · sacerdotes eius pollue
runt sanctum · iniuste egerunt · et le
gem dñi · iustus in medio eius · non faciet
iniquitatem · mane mane iudicium su
um dabit in lucem · et non abscondetur ·
nesciuit autem · iniustus · disperdidi gen
tes · dissipati sunt anguli eorum ·
desertas feci uias eorum · ne quis
transeat · desolate sunt ciuitates
eorum · non remanente uno · nec ulla
habitatore · dixi · attamen timebis me ·
suscipies disciplinam · ne pereat
habitaculum eius · propter omnia in quib; ui
sitaui eam · uerumtamen · diluculo sur
gentes · corrumperunt omnes cogita
tiones suas · exspecta me
dicit dominus · in die resurrectionis mee
in futurum · quia iudicium meum
ut congregem gentes · et colligam regna ·
et effundam super eos indignationem
meam · omnem iram furoris
mei · igne · n · zeli mei deuorabi
tur · terra · quia tunc reddam populis labium
labium electum · ut inuocent omnes in
nomine dñi · et seruiant ei humero uno ·

ꝛ ligus confusionem

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

pro

ut flumina ethiopie unde supplices
mei filii dispersi mei deferent munus
mihi rndere illa ut effundeat super eum
ad inuentionib; mul/tiplicabitur
in es in me/ qui auferam de medio
tui magnilocos superbie tue/ non
adicies exaltari ampliul in monte
sco meo/ relinquã in medio tui pplm
pauper/ et egenu/ et sperabit in nole dñi re
liquie isrl/ no facient iniquitatem
nec loquent/ mendaciu/ nec inuenet
in ore eor/ lingã dolosa/ quã ipi pasce
ntur/ et accubabunt/ nã est qui exter/
reat dnm/ lauda filia syon/ iubila
filia ierlm/ letare/ et exulta ex
toto corde filia ierlm/ abstulit dñs iudi
cium tuum/ auertit inimicos tuos re
gem isrl/ dñs in medio tui/ non timebis ma
lum/ in die illa dicetur ierlm/
noli timere syon/ nec dissoluantur ma
nus tue/ dñs deus tuus in medio tui fo
rtis ipse saluabit/ gaudebit super te in
leticia/ et silebit in dilectione tua ex
ultabit super te in laude/ sicut in
die sollemnitatis/ qui a lege recesserant congregabo/ qui exte
rati sunt in eo nec hac super eis opp
brium/ ecce ego interficiam omnes qui affli
gunt te in tempore illo/ et saluabo claudi
cantem/ et eiectam congregabo/ et po
nam eos in laudem/ et in nomen in
omni terra confusionis eor in tempore illo/ q
ad ducam uos/ et in tempe quo congregabo
uos/ dabo enim uos in nomen et in lau
dem omib; pplis terre cum conuerti
tur captiuitatem uestram coram oculis uris dicit
dñs/ mortuus est pharao rex egipti/ et
per uniuersum terre/ne regis ut in prologo
huius historie libri scripsimus/ para aggeres p
urbem/ et munitiones/ ut impleret
nullam habuerit/ regi caldeorum
ut seruiret/ ut hic refert/ cum
memorato rege isrl/ et pugnauerat ie
rlm/ et captiuos babilonem duxisse p
dictum est/ cum memoratus/ pphe
multis temporib; ydolis seruiendo
et effusione sanguinis innocentium
se grauiter impiasset/ uolens ergo ds
eradicare iniquitatem eiusdem
pphe ob causas memoratas/ per quas
deperire/ cc. annos/ captiuitatem
eundem pplm intra chaldeos sta
tuit sustinere/ hac ratione ut completo
nono anno/ nouum pphe immittat/ a
memoratis penis/ ad reuocationem
ierlm perueniret/ exactissimo tra;
sed anno regni chaldeorum sub illo
cum adhuc octo anni ad regnandu
restabant/ et iuxta uisionem danielis
ostenditur pphe tam sacrilegiumque in ea
dem ulcione quinquies fuisse exerce
ndum/ danihel rex cum medis impalla
tus/ et uisionem danielis ostendit me
moratum regno successisse/ cuius p
mo anno regni decima uisio ei
redditur/ danihelis supputans/ annos
uidens appropinquare ipse reuelationis que
per hieremiam fuerat premissa/ orans ta
pro se/ et pplo eandem promissionem
ad effectum impleri cum gabri
elem angelum in eadem uisione uide
ret/ eiusdem uisionis complera di
cebat/ iam morientem supradicto re
ge medorum/ et succedente in regno
cyro rege persarum/ promissionem di
completa per eundem regem pplm
isrl/ in ierlm reducta/ hystoria lib
sedi paliponit/ inuitat eloquia fir/ mat
ter/ apte isrl/ ad memoria; templi
dei edificari repisse; mortuo eiro re
ge persarum/ et regnante dario rege
persarum/ cum memorato successerat in
tinc gentes cuncte ierlm/ ut ibi
dem scribit refert restauratione templi
cuius/ mox ut ibidem reperimus/ in
ire desinunt pphe restauratio
nem supdicti templi dñi nec dñi ui
promissionem effectum credebant/
pphe et in sexto anno regni memorati
darii regis persarum/ aggeus pphe a dño re
missus ad zorobabel/ cum de tribu
iuda erat/ et posteremum regni susce
pturus erat/ ipsum filium iosedech sa
cerdotem sanctum admonet/ ne ce
dent complere annos ii. templi
restauratione/ ierlm ad memoratum/ oc
casionem addens/ ne in credulitatem pplm
uellent inducere/ de quo dñs dixerat per
eum pphe/ hic dicit dñs/ non dum uenit
templum ut reedificetur dompus di
cens/ a que terra huius pphe qu
nemus/ responsionem pplm edificatio
nem templi renouationem tunica
ue ob seruitutem sacerdotalem in
tam regnorum exercitus significant

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

In anno secũdo darii regis iapsit uerbum
ꝓphetæ uniuersis iudæis et hierusalem
in nomine dñi dei israhel super eos
Tunc surrexerunt zorobabel filius salathiel et iesus filius iosedech sacerdos magnus
et cœperunt ædificare domum dñi quæ est in hierusalem
et cum eis prophetæ dei adiuuantes eos
In tempore illo uenit ad eos thathanai dux regionis
et sathrabuzanai et socii eorum et dixerunt sic
Quis dedit uobis potestatem ædificandi domum istam
et muros eius consummandi
Tunc responderunt seniores iudæorum
quia ædificatores sumus templi dei cœli et terræ
et ædificamus domum quæ ædificata est ante annos multos
rex israhel ædificauit et perfecit eam
Postquam autem ad iracundiam prouocauerunt patres nostri deum cœli
tradidit eos in manus nabuchodonosor regis babylonis chaldæi
templum hoc destruxerunt et populum transtulerunt in babylonem
Anno autem primo cyri regis babylonis
ipse cyrus rex babylonis dedit ut templum hoc ædificaretur
et uasa aurea et argentea templi quæ nabuchodonosor tulerat de templo
quod erat in hierusalem et posuerat ea in templo dei sui
hæc cyrus rex babylonis protulit de templo
et tradita sunt sanabasar principi iudæorum
et dixit ad eum
Hæc uasa tolle et uade et pone ea in templo quod est in hierusalem
et templum dei ædificetur in loco suo
Tunc sanabasar uenit et posuit fundamenta templi dei quæ est in hierusalem
et ex eo tempore usque nunc ædificatur et nondum perfectum est
Nunc ergo si uidetur regi bene
requiratur in thesauris regis babylonis
si est ut a cyro rege iussum sit templum dei hierusalem ædificari
et uoluntas domini huius rei ad nos mittatur
Tunc cyrus rex iussit quærere in bibliotheca babylonica
et inuentum est in ciuitate ecbatanis quæ est in regione medorum
uolumen unum in quo scripta erat commentatio hæc
Anno primo cyri regis
cyrus rex iussit templum dei hierusalem ædificari
ubi offerantur hostiæ semper
et ignis perpetuus alatur
altitudo templi sexaginta cubitorum
latitudo sexaginta cubitorum
ordines lapidum quadrati tres
et ordo unus ligni nouum
et sumptus de domo regis dabitur
et uasa templi dei aurea et argentea
quæ nabuchodonosor sustulit de templo
et transtulit in babylonem
reddantur et referantur in templum quod est in hierusalem
unumquodque in locum suum
et pones ea in templo dei
Tunc thathanai dux regionis
et sathrabuzanai et socii eorum
et principes qui erant in regione
separate estote ab eo loco
sinite principem iudæorum et seniores iudæorum
ædificare templum dei illum in loco suo
Ego quoque constituo quæ facere debeant seniores iudæorum
ad ædificationem templi dei illius
ut de tributo regis de regione trans flumen
sumptus detur hominibus illis
ne prohibeantur
et quæcumque indigent
iuuenes et uituli et arietes
ad holocaustum dei cœli
triticum sal uinum et oleum
secundum uoluntatem sacerdotum qui sunt in hierusalem
detur eis per singulos dies sine ulla prohibitione
ut offerant sacrificia suauissima deo cœli
et orent pro uita regis et filiorum eius
Et constituit ut quicumque mutauerit uerbum hoc
tollatur lignum de domo eius
et erigatur et affigatur in eo
et domus eius propter hoc delicti publicetur
Deus autem qui habitare fecit nomen suum ibi
subuertat omnem regem et populum
qui extenderit manum suam ad prohibendum
et destruendum templum dei quod est in hierusalem
Ego darius constitui
ut diligenter fiant quæ præcepta sunt
Tunc thathanai dux regionis trans flumen
et sathrabuzanai et socii eorum
iuxta quæ præcepit darius rex
ita fecerunt diligenter
Et ædificabant seniores iudæorum
et ædificauerunt prosperante deo
per uerbum aggæi prophetæ et zacchariæ filii eius
Et ædificauerunt et perfecerunt
iussu dei israhel
et iussu cyri et darii et artaxerxis regum persarum
Et templum hoc perfectum est
usque ad diem tertium mensis adar
quod est annus sextus regni darii regis
Et fecerunt filii israhel sacerdotes et leuitæ
et reliqui filii transmigrationis
dedicationem templi dei in gaudio
Et obtulerunt in dedicatione templi dei
uitulos centum arietes ducentos
agnos quadringentos
hircos pro peccato pro omni israhel duodecim
secundum numerum tribuum israhel
Et constituerunt sacerdotes in diuisionibus suis
et leuitas in ordinibus suis
super opera dei in hierusalem
sicut scriptum est in libro moysi
Et fecerunt filii transmigrationis
pascha quarta decima die mensis primi
Purificati enim erant sacerdotes et leuitæ
quasi unus omnes mundi
Et immolauerunt pascha
omnibus filiis transmigrationis
et fratribus suis sacerdotibus
et sibi ipsis
Et comederunt filii israhel qui reuersi fuerant de transmigratione
et omnes qui separati erant a pollutione gentium terræ
ut requirerent dominum deum israhel
Et fecerunt azyma dies septem
lætantes coram domino
conuertens cor regis assyriorum ad eos
ut confortaret manus eorum in operibus templi dei
dei israhel

In die xxiiii mensis nouissimi
qui est mensis xii
in anno secundo darii regis
factum est uerbum domini in manu aggæi prophetæ dicens
Loquere ad zorobabel filium salathiel ducem iuda et ad iesum filium iosedech sacerdotem magnum et ad reliquos populi dicens
Quis in uobis est relictus qui uidit domum istam in gloria sua prima et quid uos uidetis hanc nunc
Numquid non ita est et hæc in oculis uestris et uos
et nunc confortare zorobabel dicit dominus et confortare iesu fili iosedech sacerdos magne et confortare omnis populus terræ dicit dominus et operamini quia ego uobiscum sum dicit dominus exercituum
uerbum quod pepigi uobiscum cum egrederemini de terra egypti et spiritus meus erit in medio uestri nolite timere
Quia hæc dicit dominus exercituum adhuc unum modicum est et ego mouebo cælum et terram mare et aridam
et mouebo omnes gentes et uenient desiderati cunctis gentibus et implebo domum istam gloria dicit dominus exercituum
meum est argentum et meum est aurum dicit dominus exercituum
magna erit gloria domus istius noui plus quam primæ dicit dominus exercituum et in loco isto dabo pacem dicit dominus exercituum
In die xxiiii mensis nouissimi qui est mensis xii anno secundo darii regis factum est uerbum domini ad aggæum prophetam dicens
Hæc dicit dominus exercituum interroga sacerdotes legem dicens
Si tulerit homo carnem sanctam in ora uestimenti sui et tetigerit de uestimento suo panem aut pulmentum aut uinum aut oleum aut omnem escam numquid sanctificabitur
Et responderunt sacerdotes et dixerunt
non
Dixit autem aggæus
Si tetigerit pollutus anima ex omnibus istis numquid polluetur
Et respondentes sacerdotes dixerunt
polluetur
Tunc respondens aggæus dixit
sic populus iste et sic gens ista coram me dicit dominus
et sic omne opus manuum eorum et quod obtulerint ibi polluta sunt
et nunc ponite corda uestra a die hac et supra
antequam ponerent lapis super lapidem

ZACHA

in templo dñi cum accedent ad aceruum .xx. modios reuerent. x. [illegible] adrecentar ut ex primeni quinquagin ta lagenas haberent .xx. [illegible] uas ro uenit ad uredine ignobine omnia opera manuu uestra in fuit in uobis qui percutiem ad me dicit dñs ponite cor da uestrum ex die ista et sursum ad die .xxiiii. noni mensis a die qua fun damenta templi dñi ponite super cor uestrum si seges adhuc in horreo et uitis ficus malogranatum lignum oliue nondum floruit ex die ista benedicam uobis et factum est uerbum domini secundo ad aggeum in .xxiiii. die mensis dicens loquere ad zorobabel ducem iuda dicens ego mouebo celum et terram et subuertam solium regnorum et conterem fortitudinem regni gentium et subuertam quadrigas et ascensores eorum et descendent equi et ascensores eorum uniuscuiusque gladio fratris sui in die illo dicit dominus exercituum assumam te zorobabel serue meus dicit dominus et ponam te quasi signaculum quia te elegi dicit dñs exercituum

Anno secundo darii regis factum est uerbum domini in manu aggei prophete dicens loquere nunc ad zorobabel filium salathiel ducem iuda et ad iesum filium iosedech sacerdotem magnum et ad reliquias populi et dices habitate omnes populi terre et operamini quia ego uobiscum sum dicit dominus exercituum uerbum quod pepigi uobiscum egredientibus uobis de terra egipti et spiritus meus stabit in medio uestri nolite timere hec enim dicit dominus exercituum adhuc unum modicum est et ego commouebo celum et terram et mare et aridam et commouebo omnes gentes et ueniet desiderabilis cunctis gentibus et implebo domum istam gloria dicit dominus exercituum mea est argentum et meum est aurum dicit dominus exercituum maior erit gloria domus istius noua quam prior dicit dominus exercituum et in loco isto dabo pacem dicit dominus exercituum

In die uicesima quarta mensis noni in anno secundo darii regis factum est uerbum domini ad aggeum prophetam dicens interroga sacerdotes legem dicens si portauerit homo carnes sanctificatas in ora ueste sue et tetigerit ora sua panem aut pulmentum aut uinum aut oleum aut omnem escam numquid sanctificabitur respondentes autem sacerdotes dixerunt non interrogauit autem aggeus si tetigerit omnia hec quorum tetigerit immundus in anima sua numquid polluentur respondentes sacerdotes dixerunt polluentur interrogauit aggeus sacerdotes dicens si tetigerit homo immundus in anima sua ex omnibus his numquid polluentur respondentes sacerdotes dixerunt polluentur respondens aggeus dixit sic populus iste et sic gens coram me dicit dominus et sic omne opus manuum suarum et quod offerunt ibi pollutum est et nunc ponite corda uestra a die ista et sursum antequam ponatur lapis super lapidem in templo dñi cum accederet ad acerum uiginti modios habebat decem et arebat lacum torcularis quinquaginta lagenas habebant .xx. percussi uos in omni opere manuum uestrarum et in labore et in grandine omnia opera manuum uestrarum et non fuistis in me dicit dominus ponite corda uestra a die ista et sursum a die .xxiiii. noni mensis a die qua fundamenta templi domini iacta sunt ponite super cor uestrum si adhuc semen in horreo est et adhuc uinea et ficus et malogranatum et lignum oliue non floruit ex die ista benedicam uobis et factum est uerbum domini secundo ad aggeum in .xxiiii. die mensis dicens loquere ad zorobabel ducem iuda dicens ego mouebo celum et terram et subuertam solium regnorum et conterem fortitudinem regni gentium et subuertam quadrigas et ascensores eorum et descendent equi et ascensores eorum uniuscuiusque gladio fratris sui in die illo dicit dominus exercituum assumam te zorobabel serue meus dicit dominus et ponam te quasi signaculum quia te elegi dicit dominus exercituum

Anno secundo darii regis factum est uerbum domini in manu aggei prophete dicens loquere nunc ad zorobabel filium salathiel ducem iuda et ad iesum filium iosedech sacerdotem magnum et ad reliquias populi et dices habitate omnes populi terre et operamini quia ego uobiscum sum dicit dominus exercituum uerbum quod pepigi uobiscum egredientibus uobis de terra egipti et spiritus meus stabit in medio uestri nolite timere hec enim dicit dominus exercituum adhuc unum modicum est et ego commouebo celum et terram et mare et aridam et commouebo omnes gentes et ueniet desiderabilis cunctis gentibus et implebo domum istam gloria dicit dominus exercituum mea est argentum et meum est aurum dicit dominus exercituum maior erit gloria domus istius noua quam prior dicit dominus exercituum et in loco isto dabo pacem dicit dominus exercituum

In die uicesima quarta mensis noni in anno secundo darii regis factum est uerbum domini ad aggeum prophetam dicens interroga sacerdotes legem dicens si portauerit homo carnes sanctificatas in ora ueste sue et tetigerit ora sua panem aut pulmentum aut uinum aut oleum aut omnem escam numquid sanctificabitur respondentes autem sacerdotes dixerunt non interrogauit autem aggeus si tetigerit omnia hec quorum tetigerit immundus in anima sua numquid polluentur respondentes sacerdotes dixerunt polluentur respondens aggeus dixit sic populus iste et sic gens coram me dicit dominus et sic omne opus manuum suarum et quod offerunt ibi pollutum est et nunc ponite corda uestra a die ista et sursum antequam ponatur lapis super lapidem in templo dñi cum accederet ad acerum uiginti modios habebat decem et arebat lacum torcularis quinquaginta lagenas habebant .xx. percussi uos in omni opere manuum uestrarum et in labore et in grandine omnia opera manuum uestrarum et non fuistis in me dicit dominus ponite corda uestra a die ista et sursum a die .xxiiii. noni mensis a die qua fundamenta templi domini iacta sunt ponite super cor uestrum si adhuc semen in horreo et uitis ficus malogranatum

phūderunt ꝑēs uros ꝙ iguū sunt
dixerunt ꝙ tant cogitauit dñs
nul exterminū facere nobis ꝙ nal
nūc ꝙ dñs ad inquisitiones mit te
rar nobis ꝙ in die xx ꝙ quarta xi mē
sis scbbo in anno scdo darii facū est
uerbum dñi ad zachariam filiū
barachie filii abdo ꝙ ihām dicens
vidi p noctem ꝙ ecce uir ascen
dens sup equū rufum ꝙ ipe sta
bat inter murtea que erant in
profundo ꝙ post eum equi rufi ꝙ
ſalbi ꝙ dixi ꝙ qui sunt isti dñe mi
dixit ad me angelus dñi qui
loquebatur in me ego ostendam
tibi quid sunt ꝙ ecce ait dñs qui
stabat inter murtea dixit ꝙ isti sūt
quos misit dñs ut pambulent
terram ꝙ ipi dixerunt angło dñi q
stabat inter murtea dixerunt.
per ambulauimus terram ꝙ ecce
omnis terra habitatur ꝙ quiescit ꝙ vi
dit angelus dñi dixit domi
ne exercituū usquequo tu non mi
serebris ierlm urbium iudę
quib; iratus es iste iam septua
gesimus annus est ꝙ respondit dñs
ad angelo qui loquebatur in
me uba bona consolatoria dixit
ad me angelus qui loquebatur
in me clama dicens hec dicit
dominus exercituum zelatus sum
ierlm ꝙ syon zelo magno ira
magna ego irascar super gentes
opulentas quia ego iratus sum pa
rum ipi uero ad iuuerunt in
malū ideo hec dicit dñs reuertar ad
ierlm in misericordijs domus mea ę
dificabit in ea dicit dominus ex
ercituū ꝙ perpendiculū extendet sup
er ierlm ad hec clama dicens
hec dicit dominus exercituū adhuc
affluent ciuitates mee bonis
ꝙ consolabitur dominus adhuc syon
ꝙ eliget adhuc ierlm ꝙ le
uaui oculos meos ꝙ uidi ecce
uir cornua ꝙ dixi angło qui lo
quebatur in me. Quid sunt ꝙ
dixit ad me hec sunt cornua
que uentilauerunt iudam ꝙ
ierlm ꝙ ostendit michi dñs qua
tuor fabros ꝙ dixi. Quid isti uenunt
facere qui aut dicens hec sunt cornua
que uentilauerunt iudam ꝙ ier lin
gulos uiros ꝙ meno illorum leua
uit caput suū ꝙ uenerunt ut de ter
reant ea ut deiciant cornua gentium
que leuauerunt cornu super terram
iudā ut dispergerent eam.
Et leuaui oculos meos ꝙ uidi ecce
uir ecce in manu eius funiculus
mensoris ꝙ dixi quo tu uadis ꝙ dixit
ad me ut metiar iudeam ꝙ ierlm
quanta sit latitudo eius ꝙ quanta longi
tudo eius ecce angelus qui loque
batur in me egrediebatur ꝙ alius an
gelus egrediebatur in occursū eius
ꝙ dixit ad eum curre loquere ad
puerum istum dicens absq; muro habitabitur ierlm
ꝓ multitudine hominū ꝙ iumentorum in medio eius ego ero ei
ait dominus murus ignis in circu
itu ꝙ gloria ero in medio eius. o.
o. o. fugite de terra aquilonis dicit
dñs quia in uentos celi dispersi uos dicit dñs. ꝙ syon fuge que habitas
apud filiam babilonis quia hec dicit
dominus exercituum post gloriam mi
sit me ad gentes que spoliauerūt
uos. qui enim tangit uos tangit pu
pillam oculi mei quia ecce ego leuo
manum meam super eos ꝙ erunt
prede his qui seruierant sibi ꝙ co
gnoscetis quia dñs exercituū misit me.
Lauda ꝙ letare filia syon quia ecce
ego uenio ꝙ habitabo in medio tui dicit
dominus ꝙ applicabuntur gentes
multe ad dominū in die illa ꝙ erūt
michi in populum ꝙ habitabo in me
dio tui ꝙ scies quia dominus exercituū
misit me ad te ꝙ possidebit dñs
iudam in partem suam in terra sancta
ꝙ eliget adhuc ierlm ꝙ sileat omnis
caro a facie dñi quia exsurrexit de ha
bitaculo sancto suo.
Et ostendit michi dominum sacer
dotem magnum ihūm stantem
coram angelo domini ꝙ satha
nas stabat a dextris eius ut aduersare
tur ei ꝙ dixit dominus ad sathan
increpet in te dominus sathan ꝙ
increpet dñs in te qui elegit ierlm
numquid nō iste torris est ereptus

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

de igne filie erat in dumul sordidis
uestibus stabat aũ facie angeli. Et
respondit ait ad eos qui stabant coram
se dicens. Auferte uestimẽta sordida
ab eo. rursum dixit ad eum. ecce ab stuli a te
iniquitatem tuam. et induite te pal
liatorum. et dixit. ponite tyaram mũ
dam super caput eius. et imposuerunt
tyaram mundam in capite eius. et in
duerunt eum uestibus. et angelus do
mini stabat. et testabatur angelus
dñi ihu dicens. Hec dicit dñs deus ex
ercituum. Si in uiis meis ambulaueris
et custodiam meam custodieris. tu quo
que iudicabis domum meam et custo
dies atria mea. et dabo tibi ambulan
tes de hiis qui nunc hic assistunt. Au
di iesu sacerdos magne tu et amici
tui qui sedent coram te. quia uiri
portendentes sunt. ecce ego adducã
seruum meum oriemem. Quia ecce lapis
quem dedi coram ihu. super lapidem u
num septem oculi sunt. ecce ego celabo
sculpturam eius ait dñs exercituum
et auferam iniquitatem terre illius in
die una. In die illa dicit dominus exercituum
uocabit uir amicum suum sub uitem et
subtum ficum. Et reuersus est angelus qui loquebatur
in me. et suscitauit me. sicut
suscitatur homo qui sopitus fuerit de somno suo
et dixit ad me. Quid tu uides. Et
dixi. Aspexi. et ecce candelabrum aureum
totum. et lampas eius super caput
ipsius. et septem lucerne eius super illud
et septem infundibula lucernis que erant
super caput eius. et due oliue super
illud. una a dextris lampadis. et
una a sinistris eius. Et respondi et dixi ad an
gelum qui loquebatur in me dicens.
Quid sunt hec domine mi. Et respondit an
gelus qui loquebatur in me. et dixit ad me
dicens. Nescis quid sunt hec. et
dixi. Non domine mi. Et dixit ad me
dicens. Hec est uerbum domini ad zoro
babel dicens. Non in exercitu nec in robore sed
in spiritu meo dicit dominus exercituum.
Quis tu mons magne coram zorobabel
in planum. et producet lapidem
principalem. et exhibit gratiam gratie ei
et gratia est uerbum dñi ad me dicens.
Manus zorobabel fundauerunt
domum istam. et manus eius perficient
eam. et scietis quia dñs exercituum mi
sit me ad uos. Quis enim despexit dies
paruos. et letabuntur et uidebunt
lapidem stagneum in manu zo
robabel. septem isti sunt oculi
domini qui discurrunt in uniuersam
terram. Et respondi et dixi ad eum.
Quid sunt due olive iste ad dex
teram candelabri et ad sinistram eius.
Et respondi secundo et dixi ad eum. Quid
sunt due spice oliuarum que sunt
iuxta duo rostra aurea in quibus ef
funduntur exauro. Et ait ad me di
cens. Numquid nescis quid sunt
hec. et dixi. Non domine mi. Et dixit
ad me. Isti sunt duo filii olei splendoris.
qui assistunt domino uniuerse
terre. Et conuersus sum et leuaui oculos meos et uidi
ecce uolumen uolans. et dixit ad me.
Quid tu uides. et dixi. Ecce ego uideo
uolumen uolans longitudo eius
xx. cubitorum. latitudo eius x. cubi
torum. et dixit ad me. Hec est male
dictio que egreditur super faciem
uniuerse terre. quia omnis fur sicut
hinc scriptum est iudicabitur. et
omnis qui iurauerit ex hoc si
mili iudicabitur. educam illud dicit
dñs exercituum. et ueniet ad domum furis et ad domum
iurantis in nomine
meo mendaciter. et
morabitur in medio
domus eius. et consumet eum. et ligna
eius. et lapides eius. Et egressus
est angelus qui loquebatur in
me. et dixit ad me. leua oculos tuos
et uide. Quid hoc est quod egreditur.
Et dixi. Quid nam est. Ait hec est
amphora egrediens. et dixit. hec est
oculus eorum in uniuersa terra. hec
ecce talentum plumbi portabatur.
et ecce mulier una sedens in me
dio amphore. et dixit. hec est impie
tas. et iecit eam in medio amphore
et misit massam plumbeam
in os eius. et leuaui oculos meos et uidi
et ecce due mulieres egredien
tes habentes in alis equum. habebant
ale autem milui. et leuauerunt am
phoram inter celum et terram. et dixi
ad angelum qui loquebatur in me.

quo ute de terra ut amplioram. Et
dixit ad me ut ediscerem domui
tra semnat. et stabiliatur ipo
natur ibi super balem tram.

Et q̃ uidi eum et leuaui oculos
meos. uidi. et ecce. iiii. quadri
ge egredientes de medio duoꝝ
montium montes montes eren
t. In quadriga prima equi rufi
et quadriga secũda equi nigri. in
quadriga tertia equi albi. et in qrta
ga quarta equi uarii fortes. et ex
di. et dixi ad angelum qui loquebat
ur ad me. quid sunt isti dñe
mi. et ait mihi angelus. qui ad me
erat. isti sunt. iiii. uenti celi. qui egre
dientur. ut stent coram dño uni
uerse terre. in quo erant equi
nigri egrediebantur in terram
aquilonis. et albi egressi sunt post
eos. uarii egressi sunt ad terram
austri. et ualidi autem erant robusti
mi exierunt. et quærebant ire. et
discurrere per omnem terram. et
dixit. ite. et ambulate terram. et per
ambulauerunt terram. et uocauit
me. et locutus est ad me dicens.
ecce qui in [redacted] gressi
sunt in terram aquilonis requie
scere fecerunt spm meum in ter
ra aquilonis. et sermo dñi factus est
ad me dicens. sume
a uniuersis migrationem abeldai. et tho
bia. et idaie. et uenies tu in die
illa. et intrabis domum iosie filii sop
honie. qui uenerunt de babilonie
et sumes argentum et aurum. et fa
ces coronas. et coronabis. et pones in ca
pite iesu filii iosedech sacerdotis ma
gni. et loqueris ad eum dicens. hec
dicit dominus exercituum dicens. ec
ce uir oriens nomen eius. et sub te
eum orietur. et edificabit templum
domino. ipse edificabit templum
domino. et ipse portabit gloriam. et se
debit. et dominabitur super solio suo
et erit sacerdos super solio suo. et consilium pacis erit inter illos duos.
ydone. et ydeu filii sophonie memo
riale in templo domini. et qui pro
cul sunt uenient. et edificabunt in templo domini. et scietis quia dñs ex
ercituum misit me ad uos. et erit
hoc si audiendo audieritis uocem do
mini dei uestri.

VII

Et factum est verbum domini anno
quarto regis darii factum est verbum dñi
ad zachariam in iiii. die nouimẽ
sis qui est casleu. et miserunt ad
dominum di sarasar. regumelech
et uiri eius erant ad deprecandam
faciem dñi ut dicerent sacerdotibus domꝰ
domini exercituum. et prophetis loquẽtes.
si quid fleudum est michi in
se. sicut feci tociens. an separabor in
quinto mense. sicut iam multis annis. factum est verbum
domini exercituum ad me dicens. lo
quere ad omnem populum terre. et ad sacer
dotes dicens. cum ieiunaretis. et plã
geretis in v. et in vii. per hos. lxx. annos
numquid ieiunium ieiunastis
mihi. et cum comederetis. et bibebatis. numquid
non uobis met ipsis bibebatis. et non hec
uba que locutus est dominus in
manu prophetarum priorum. cum adhuc
habitaretur hierusalem. et opulenta
ipsa. et urbes eius in circuitu eius. ad austrum
et campestria habitaretur. et
factum est verbum dñi ad zachariam
dicens. hec ait exercituum dicens. iudi
cium uerum iudicate. misericordiam. et mi
serationes facite unusquisque cum fra
tre suo. et uiduam. et pupillum. et adue
nam. et pauperem nolite calumpnia
ri. et malum unus fratri suo non cogitet in
corde suo. et noluerunt attendere. et a
uerunt scapulam recedentes. et aures
suas aggrauauerunt ne audirent.
et cor suum posuerunt ut adamantem
ne audirent legem. et uerba quæ misit
dominus exercituum in spu suo per
manum prophetarum priorum. et facta est indig
natio magna a domino dño exercituum.
et factum est. sicut locutus est. et audiet. et
non audierunt. sic clamabunt. et non
exaudiam dicit dñs exercituum. et dis
sipabo eos per omnia regna que nescierunt
et terra desolata est ab eis eo quod non esset
reuertens. et reuertens. et posuerunt terram de
siderabilem in desertum.

VIII

Et factum est verbum domini exerci
tuum ad me dicens. hec dicit dñs

Gray Scale
0 1 2 3 4

exercituũ zelatus sum hyon zelo
magno indignatione magna zo
rateli cum eis hec dicit dñs exercituũ
reliqui sui ad hyon habitabo in medio
hierlm et vocabit hierlm ciuitas ueri
mons domini dñi exercituũ mons sanc
tus hec dicit dñs exercituũ adhuc habi
bunt senes et anus in platheis hierlm uir
baculum in manu eius pre multitudi
dierum et platee ciuitatis replebuntur
puerulis ludentibus in platheis eius hec
dicit dñs exercituũ si mirum
debitum istud in oculis reliquiarum po
puli huius in diebus illis hec dicit dñs ex
ercituũ numquid mihi oculis meis debitum
erit dicit dñs exercituũ hec dicit dñs exer
cituũ ecce ego saluabo populum meum de
terra orientis et de terra occasus solis et ad
ducam eos habitabunt in medio hierlm
et erunt mihi in populum et ego ero eis in deũ in
veritate et in iustitia hec dicit dominus exer
cituũ confortentur manus uestre qui audi
tis in ore prophetarum sermones istos in die
qua fundata est domus dñi exercituũ ut templum edificaretur
si adhuc dies illos uiros hominum il
lam retro cum esset merces hominis ad iumen
tum nec ulla merces uenientis et exeuntis pro
pter tribulationem et dimisi omnes homines
unumquemque contra proximum suum
nunc autem non iuxta dies priores ego
faciam reliquiis populi huius hec di
cit dñs exercituũ semen pacis erit. vi
nea dabit fructum suum et terra dabit germen
suum et cęli dabunt rorem suum et possidere faciam reliquias populi huius
universa hec erit in maledictionem inter gentes domus iuda et domus
israhel sic saluabo uos et eritis benedic
tio nolite timere confortentur manus
uestre qui dominus exercituũ locutus est ad nos ut affligeret nos cum ad iracun
diam prouocassent patres uestri me dicit
dominus nec pęnituit me cum uidissem uos
facientes malum in diebus illis sic conuersus sum et cogitaui
in diebus istis benefacere domui iuda et hierlm nolite timere
hęc sunt uerba quę facietis loquimini ue
ritatem unusquisque cum proximo suo
veritatem iudicium pacis iudicate in
portis uestris et unusquisque malum contra amici sui ne cogitet et iuramentum mendax ne diligatis
omnia hec odi dicit dominus
Et factum est uerbum dñi exercituũ ad me
dicens hec dicit dñs exercituũ zelatus sum
syon zelo magno et indignatione magna zelatus
sum ea hec dicit dñs reuertar ad syon et habitabo
in medio hierlm et uocabitur hierlm ciuitas
veritatis et mons dñi exercituũ mons sanctus
hec dicit dñs exercituũ adhuc habitabunt senes
et anus in platheis hierlm et uir baculus in manu
eius pre multitudine dierum et platee ciuitatis
replebuntur puerulis et puellis ludentibus in
platheis eius hec dicit dñs exercituũ si mirum
coram reliquiis populi huius in diebus illis
numquid et coram me dicit dñs exercituũ
ecce ego saluabo populum meum de
terra orientis et de terra occasus solis et adducam eos et habitabunt
in medio hierlm et erunt mihi in populum et ego ero eis in veritate
et in iustitia hec dicit dominus exercituũ confortentur manus uestre
qui audistis in ore prophetarum sermones istos in die
qua fundata est domus dñi exercituũ ut templum edificaretur
Quia ante dies illos merces hominis nulla
et iumenti merces non erat et egredienti et ingredienti non erat pax
pre tribulatione et dimisi omnes homines unumquemque contra proximum suum
nunc autem non iuxta dies priores ego
faciam reliquiis populi huius dicit dñs exercituũ semen pacis
vinea dabit fructum suum et terra dabit germen
suum et cęli dabunt rorem suum et possidere faciam reliquias populi huius
universa hec erit in maledictionem inter gentes domus iuda et domus
israhel sic saluabo uos et eritis benedic
tio nolite timere confortentur manus
uestre hec dicit dñs exercituũ sicut cogitaui
ut affligerem uos cum ad iracundiam prouocassent patres uestri me dicit
dominus et non pœnituit me sic conuersus sum et cogitaui in diebus istis
benefacere domui iuda et hierlm nolite timere
hęc sunt uerba quę facietis loquimini ue
ritatem unusquisque cum proximo suo
veritatem iudicium pacis iudicate in
portis uestris et unusquisque malum contra amici sui ne cogitet et iuramentum mendax ne diligatis
omnia hec odi dicit dominus
Et factum est uerbum dñi exercituũ ad me
dicens hec dicit dñs exercituũ ieiunium
quarti et ieiunium quinti et ieiunium septimi et ieiunium decimi erit domui iu
de in gaudium et in lętitiam et in sollemp
nitates pulchras et veritatem tantummodo et pacem
diligite et hec dicit dominus exercituũ adhuc
uenient populi et habitabunt ciuitates plurime
et habitabunt ciuitates unius ad alteram dicentes eamus deprecemur
faciem dñi et quęramus dominum exercituũ
eamus quoque ego uadam et uenient populi
multi et gentes robustę ad quęrendum
dominum exercituũ in hierlm et deprecandam
faciem dñi hec dicit dominus exercituũ in
diebus illis apprehendent decem uiri ex omnibus linguis gentium et
apprehendent fimbriam uiri unius dicen
tes ibimus uobiscum audiuimus enim
quia deus uobiscum est
Onus uerbi domini in terra adrach et dā
masci requies eius quia dñi est oculus
hominis et omnium tribuum israel et emath quę finitima
est eius et tyrus et sidon quia sapiens
nimis est coacervauit sibi munitionem suam et congregauit
argentum quasi lutum et aurum quasi
plateam platearum ecce dominus possidebit eam
et percutiet in mari fortitudinem eius
ipse uero igni deuorabitur ascalon uidebit et timebit gaza et dolebit nimis et
accaron quia confusa est spes eius et perie
bit rex de gaza et ascalon non habitabitur et sedebit separatus in azoto et dis
perdam superbiam philistinorum et auferam
sanguinem eius de ore eius et abo
minamenta eius de medio dentium
eius relinquetur autem et ipse deo nostro et
erit quasi dux in iuda et accharon quasi
iebuseus et circumdabo domui meę ex
hinc eam transeuntem et reuertentem non
inhabitabit super eos exactor et non uidebit ultra
ecce uenit dies domini et diuidentur spolia tua in medio tui
Et congregabo omnes gentes in hierusalem ad prelium et capietur ciuitas
et diripientur domus et mulieres violabuntur et egredietur medietas ciuitatis in
transmigrationem et reliquus populi non auferetur de ciuitate
Et egredietur dominus et pugnabit contra gentes illas sicut pugnare consuevit in die belli
et stabunt pedes eius in die illa super montem olivarum qui est contra faciem hierusalem
ad orientem et scindetur mons olivarum in medio sui ad orientem et ad occidentem
prelio grandissimo et separabit se mons ad aquilonem et ad meridiem
et fugietis ad vallem montium eorum pertingent enim montes usque ad
proximum et fugietis sicut fugistis a facie terremotus in diebus ozię regis iuda
et veniet dominus deus meus et omnes sanctorum cum eo
Et erit in die illa non erit lux sed frigus et glacies
et erit dies una quę nota est domino non dies et non nox et tempore vespertino non erit lux
Et erit in die illa egredientur aquę uiuę de hierusalem dimidium earum ad mare orientale
et dimidium earum ad mare nouissimum erit in estate et in hieme
Et erit dominus rex super omnem terram in die illa erit dominus unus et erit nomen eius unum
Et reuertetur omnis terra quasi campestris a gabaa rimmon ad austrum hierusalem et exaltabitur
et habitabit in loco suo a porta beniamin usque ad locum portę primę et usque ad portam anguli
et a turre hananeel usque ad torcularia regis
Et habitabunt in ea et anathema non erit amplius et habitabit hierusalem confidenter
Et hec erit plaga qua percutiet dominus omnes populos qui pugnauerunt contra hierusalem
tabescet caro unius cuiusque adhuc stantis super pedes suos et oculi eorum tabescent in foraminibus suis
et lingua eorum tabescet in ore eorum
Et erit in die illa pauor domini grandis in eis et apprehendet unusquisque manum proximi sui
et conseretur manus eius contra manum proximi sui
Sed et iuda pugnabit contra hierusalem et congregabuntur opes omnium gentium in circuitu
aurum et argentum et uestimenta multa nimis
Et sic erit plaga equi et muli et cameli et asini et omnium iumentorum quę erunt in castris illis
iuxta plagam istam
Et omnis qui remanserit de cunctis gentibus quę uenerunt contra hierusalem ascendet ann
de anno ut adoret regem dominum exercituũ et celebret festum tabernaculorum
Et erit qui non ascenderit de cognationibus terrę ad hierusalem ut adoret regem dominum exercituũ non
veniet super eos imber
Quod si cognatio egypti non ascendit et non uenit et non super eos erit sed plaga qua percutiet dominus
gentes quę non ascenderunt ad celebrandum festum tabernaculorum
Hęc erit uindicta egypti et uindicta omnium gentium quę non ascendunt ad celebrandum festum tabernaculorum
In die illa erit quod super frenum equi sanctum domino et erunt lebetes in domo domini sicut fiale
coram altari
Et erit omne lebes in hierusalem et in iuda sanctificatum domino exercituũ et uenient omnes immolantes et tollent
de eis et coquent in eis et non erit chananeus ultra in domo domini exercituũ in die illa

Oracula sarael filia syon dubia filia
ierlm ecce rex tuus ueniet tibi iu
stus et saluator ipse pauper et ascendens
super asinam et super pullum filium asi
ne et dispdam quadrigam ex effren
im et equum de ierlm et dissipabitur
arcus belli et loquetur pacem gen
tibus et potestas eius a mari usque ad
mare et a fluminibus usque ad fines

ire tu uo in sanguine testamenti tui emisi uinctos tuos de lacu in quo non est aqua quorum misericordiam ad munitionem uestram spem hodie quoq; annuncians duplicia reddam tibi. quia extendam mihi iudam quasi arcum meum pleni tetendi sagittam meam eleuabo filios tuos sion super filios tuos grecia et posuam te quasi gladium fortis. dns super eos uidebitur et exibit ut fulgur gladius eius et dominus dns in tuba canet et ibit cum turbine austri. dns protector eorum deuorabunt et subiicient lapidibus funde et inebriabuntur quasi uino et replebuntur ut phiale et quasi cornua altaris et saluabit eos dns deus eorum in die illa tanquam gregem populum suum quia lapides sanctuarii eleuabuntur super terram eius. quid enim bonum eius et quid pulchrum eius nisi frumentum electorum et uinum germinans uirgines.

Petite pluuiam a dno in tempore serotino et dns faciet nubes et pluuiam hyemalem dabit eis singulis herbam in agro et quasi locuta sunt idola et uisum uidit mendacium et somniatores locuti sunt frustra nunc consolabuntur propterea abducti sunt quasi grex adflicti sunt quia non est pastor. super pastores iratus sum et super hircos uisitabo quia uisitauit dns exercituum gregem suum domum iudae et posuit eos quasi equum gloriae suae in bello. ex ipso angulus ex ipso paxillus ex ipso arcus pugnae. ex ipso egredietur simul omnis exactor simul. erunt quasi fortes conculcantes lutum platearum in medio uiae et pugnabunt quia dns cum eis et confundentur ascensores equorum confortabo domum iudae et domum ioseph saluabo et reducam eos quia miserebor eorum erunt sicut fuerunt quia non proieceram eos ego enim dominus deus eorum et exaudiam eos erunt quasi fortis ephraim et letabitur cor eorum quasi in uino filii eorum uidebunt et letabuntur et exultabit cor eorum in domino sibilabo ei et congregabo illos quia redemi eos et multiplicabo eos sicut antea fuerunt multiplicabuntur et semina

uo eorum populi et de longe recordabuntur mei et uiuent cum filiis suis et reuertetur et reducam eos de terra egypti et de assyriis congregabo eos et ad terram galaad et libani adducam eos et non inuenietur in eis locus. et transibit in mari freto et percutiet in mari fluctus et siccabuntur omnia profunda fluminis et humiliabitur superbia assur et sceptrum egypti recedet. et confortabo eos in domino deo eorum et in nomine eius ambulabunt dicit dns.

Aperi libane portas tuas et comedat ignis cedros tuas. ulula abies quoniam cecidit cedrus quia magnifici uastati sunt. ululate quercus basan quia succisus est saltus munitus. uox ululantium pastorum quia uastata est magnificentia eorum. uox rugitus leonum quia uastata est superbia iordanis. haec dicit dominus deus mihi pasce pecora occisionis quae qui possederant occidebant et non dolebant. et unusquisque ea dicentes benedictus dns diuites sumus et pastores eorum non parcebant eis. et ego non parcam ultra super habitatores terrae dicit dns. ecce ego tradam homines unumquemque in manum proximi sui et in manum regis sui et conterent terram et non eruam de manu eorum. et pascam pecora occisionis propter te o pauperes gregis. et assumpsi mihi duas uirgas. unam uocauit decorem et pascebam gregem. et succidi tres pastores in mense uno et anima mea tedio affecta est eorum. anima quoque eorum uariauit in me. et dixi non pascam uos quod moritur moriatur et quod succiditur succidatur et reliqui deuorent unusquisque carnem proximi sui. et tuli uirgam meam quae uocabatur decor et abrupi eam ut irritum facerem foedus meum quod pepigeram cum omnibus populis. et irritum factum est in die illa et cognouerunt sic pauperes gregis qui custodiunt mihi quia uerbum domini est. et dixi ad eos si bonum est in oculis uestris adferte mercedem meam et si non quiescite. et appenderunt mercedem meam triginta argenteos et dixit dominus ad me proice illud ad statuarium. decorum pretium quo appretiatus sum ab eis et tuli triginta argenteos et proieci illos in domo domini ad statuarium.

CHA

-ptudrugā mea sedam que appella
-uerunt tumultus ū dissoluerem g
-mauigerem ī t nullum -ubi dixit
-dom ad me ad hyt sume tibi ua
-ca pastoul tuby ep ecce suscitabo pas
-torem mīa q delicta no uidebit
-dispta ūb queratur -ignum ū sanabit
-nō q stat nō enutriet -carnes ping
-um comedet -unguias eoz dissolue
-o pastor -ydolū de lungtul ggem gla
-dius sup brachiū eius -siē oculum dex
-trū eius brachiū eius arduare siccā
-bit -oculs dexter eius tenebrescent ob
-scurabit

CXII

Haec ubi dīs ūba -ridixit dominus
extendens celum -fundauit ūā -ūm
gē ūpīm hoīs ī eo ecce ego ponam te
-rīm sup limināre crapule obs pp
-pulū ī circuitu ēz -unda erit in obsi
-one ē ierlm -erit ī die illa ponā te
-rīm lapidē onus cunctis ppls omnes
qui leuabunt eum grauone lacerab
-untur -colligentur ad ūbā eam
gīa regua tē -ndie illa dicit dns cōfu
-di pauorem omnē equum in stupore
-malcensoz ei in audacia -sē domū
-uida apiā oculos mōs -nomnem e
-tūl ppli pauorem circuitu -dicet
ducē ūbā in corde suo -fortes mihi
-habitatores ierlm ī dño exercitu
um dō eoz -ndie illa ponam duces
-uidi tribuū eōmūnū ignul ī lignul
-ulcus fascem ignul ūi feno -cōsumā
-bunt ad dexam -ad sinistram omnē
ppls in circuitu -habitabit ierlm rur
-sum ī loco suo in ierlm -habitabunt
dns tabernacula iudē ī principio
-ut nō magnifice gloriet dom dō
-glā ysrahel ūi ierlm ē iudam -in
die illa proteget dns habitatores ierlm
-erit q offendit ex eis ī die illa qui dō
-mus dō ūi dicit angls dñi ī ip
-sem eos -erit in die illa quera gē
-tes gēs q ueniunt ē ierlm -erit
sundam sup domū dō -sup habitatores
ierlm spūm gre -ipī -ra placet ad
me ait dns ignem -ip plangent eū plā
-tu ūi sup unigenitū -dolebit sup eum
sicē dolere solet ī mortem primogeniti
die illa magnus erit planctus in ie
-rlm -sicut planctus adad remon in
campo mageddon -ip plangent terra fa

milie -familie seorsū familie domus
domus seorsum -mulieres eoz seorsū
familie nathā seorsū -mulieres
eorum seorsū familie domus leui seor
sum -mulieres eoz seorsū familie
semei seorsū -mulieres eoz seorsū om
familie -reliq familie familie seor
sum -mulieres eoz seorsū

CXIII

In die illa erit fons patens domui dō
-ysrahel ad; ablutionē peccatoris
-mulieris -erit ī die illa dicit dns exē
-cuabo idolorum nōa ydolor de terra
-ūmemorabuntur ultra -ip phas -ispūm ī
-mundū auferā de terra -erit cum ip
-sa uerit ap ūā dicet ei pr ei -mi ei
q genuerit eū -nō uiues q nūdacia lo
-cutus es in nōe dominī -ip figent eū
pr ei -mi ei -es genuerunt ei cū ip sa fuerit
erit ī die illa confundantur -phē unusq
q ex uisione sua cū prophaūerit nec operi
-entur pallio lanario ut mēdacium;
dicet nō sum ppha -hō agricola ego
-sum quī adam exemplū mei ab ad
-olescentia mea -dicent ei quid ī
plagē istē ī medio manuū tuaz -dice
-t hys plagas uulnerā ī domo eorum q
dilegebant me ira mea -suscitare gla
-diū pastorem meū -ait dns exercituum
-ui dicit dns exercituū -percute pastorē
-dispergentur oues ggls -ego dirā manū
-meam ad paruulos -erit in
omni tra dicit dns pres due inea -
dispgentur -deleget -tra pars re
-linquentur -ea -ducam ēdam ignē
per -ignem -eum eos sicut uritur
argentum -ip probabo eos sicut pro
-batur aurum -ipe uocabit nomen
meum -ego exaudiam eum -dicā
ppls meus est -ipe dicet dns ds mūs.

CXIIII

Ecce dies ueniunt dicit dns -dividē
-dentur spolia tua ī medio tui
-congregabo omnes gentes ad ierlm in
-prium -capietur ciuitas -uastabū
-tur domus -mulieres uiolabuntur
-egredietur -media pars ciuitat
-ui -nō auferetur reliquus ppli ū
auferetur exercitu -egredietur do
-minus -ip pugnabit -ē gentes illas
sicē pugnat ē ī die certaminis -sta
-bunt pedes eius ī die illa sup mon
-tem olivaz -q est ē ierlm ad orien
-tem -stabitur mons olivaz ex p

media parte lu ad orientem / ad
occidentem p̄ rupto gūdi ualle. de
parabitur mons medium eius ad
aquilonem / medium eius ad nūdi
em / fugietis ad uallem montiū
meoz / quū iungetur uallis mon
tium usq; ad proximum / fugietis
sic fugistis a facie terremotus in die
ozie regis iudi / ueniet dūs de⁹ m
meus omnes; scī cū eo / erit in die il
la ū erit lux / frigus / gelu / erit ī
die una que nota est domino / n di
es / nox / sed tempore uespere erit /
lux / erit in die illa exibunt aque
uiue de iherlm medium ad mare
orientale / medū eoz ad mare no
uissimū / estate / sic hyeme erit
erit dominus rex super omnem
tram / in die illa erit dūs unus / erit
nomen eius unū / ueniet omnis
tra usq; ad desertum de colle rem
mon ad austrū iherlm / et altabū
lisabit in loco suo à porta benia
min usq; ad locum portę primi / usq;
ad portam angulozū / à turre ana
nehel usq; ad torcularia regis / habi
tabunt in ea / anathema nō erit
amplius / habitabit iherlm / secura / et
erit plaga qua percutiet dominus
omnes gentes / que pugnauerunt ad
uersus iherlm / tabescet caro unius
cuiusq; stabunt super pedes suos / et
oculi eius computrescent in foraminib;
suis / lingua eoz / computrescet in ore
suo / in die illa erit tumultus dñi
magnus in eis / apprehendet unus ma
nū proximi sui / et conseretur manus
eius super manū proximi sui / et;
iudas pugnabit ad iherlm / et congre
gabuntur diuitie omnium gentium
in circuitu / aurum / argen
tum / uestes multe / sicut erit
plaga equi / muli / et cameli / et asi
ni / et omnium iumentorū que fuerūt
in castris illis sicut plaga ista / et oēs
qui reliqui fuerunt de uniuersis
gentib; que uenerunt ē iherlm as
cendent ab anno in annum ut ad
orent regem dominum exercituū / et ce
lebrent festiuitatem tabernaculoz /
erit qui nō ascenderint de familiis
terre ad iherlm ut adorent regem do
minum exercituū / nō erit super eos hyē
bers / Quod si familia egipti nō ascen
derit nec uenerit / nō super eos erit / erit
plaga qua percutiet dominus omnes
gentes / que non ascenderint ad celebrā
dam festiuitatem tabernaculoz / hec erit
pena egipti / hec pena omnium gen
tium que nō ascenderint ad festiuita
tem tabernaculoz / in die illa erit q.
in frenum equi sanctum domino / et
erunt lebetes in domo dñi sicut phiale
coram altari / et erit omnis lebes in ierlm
et in iuda sanctificatus dominus exercituū / et
uenient omnes immolantes / et sument
eos et coquent in eis / non erit
ultra chananeus in domo dñi exercituū
in die illa

Oppressio iacob / propterea apprehen
dit manus eius quasi parturientis / et
angustie corporales / non liberos hoc iacob
natus sit / nec uitam uacuas sibi offerre / et
deus; legem suam ad regūdum po
pulum ob hoc dedit / et sanctificatio
obtinuit / et uniuersi dicti hominum
sui / ut quam precepit celestib; faceret
obedire / sit sacerdotes angelos dī et in
loco sanctuarii restauret / et; qui remā
nserit in gēm couertentes super
dictus pplīs de sacerdotes sacerdotia / nec
de nu patria ipsius eruditib; arti; impi
etatis; machiam dō offerre cepit /
dō per malachiam pphām dē pōpulū
illū / increpans eos / Diligo uos dicit
dominus / et dixistis / in quo dilexisti
nos / nonne frat esau iacob dicit
dñs / et dilexi iacob / esau aūt odio ha
bui / esau aūt fratrem iacob / nō in q̄
aūt sententia uoluntate odio ha
buit deus / ut sit ratio gratie iacob dilec
tum manifestū est / eum secūm p̄
sanctam suam / esau quidem effici
quem sanguinis fratrem / et capitalem.
iacob aūt sui cognationem ob ser
uandam legem de sidue cognosce
et cuius ueri gratia supdicto ultio ex
emplo est dictum / dilexi iacob / esa
u aūt odio habui / Quinque exoperi
bus; meritatoz quoz liber gentle
os meminit / in quo unusquisq;
eoz / fuerunt / erat pplīs manifes
tus / et sicut ut scripsit est / inuenit
puerum / erat esau homo agrestis /

MALACHIAS

tacul nenarrauob a hõ simplex
manent in arbnagulo nam reliqua
que lectione egbyllica sunt quarta
nem qui uil mobleruandil sacrifi
il di mee pacionem q ieundem q
alienos colucrunt tuscão

Onus uerbi domi
ni ad isl in ma
nu malachie pphe

dilexi uos dicit dñs dix
isti in quo dilexisti nos
Nonne frr erat esau iacob dicit dñs
et dilexi iacob esau aũt odio hñi posu
i montes eius in solitudinem hñ
ditatem eius in dracones deserti Quod
si dicerit edumea destructi sumus sed
uertemes edificabimus destructa sũt
haec dicit dñs exercituũ ipsi edifi
cabunt ego destruam et uocabuntur
finium impietatis et populus cui iratus est
dñs in sempiternum oculi uri uide
bunt uos et uos dicetis magnificetur dñs
super finium israhel filius hono
rat patrem et seruus dñm suũ si
ergo pr ego sum ubi est hon
or meus et si dñs ego sum ubi est
timor meus dicit dñs exercituũ
ad uos o sacerdotes qui despicitis nomẽ
meum et dixistis in quo despeximus
nomẽ tuum offertis super altare meũ
panem pollutum et dixistis in quo polluimus eum in eo quod dicitis mensa dñi
pollutus est et quod positum est desuper escam eius
contemptibilis est timete ergo a facie
nominis mei dicit dñs exercituũ et mittam
in uos famem et maledictiones benedicam
illis et benedixi iam multis quia nemo
est qui ponat super corde suo ecce ego proi
ciam uobis brachium et dispergam su
per uultum uestrum stercus sollemnita
tum uestrarum et assumet uos secum in
sacculo et manebitis ad uos mandatum hoc
ut fuerit pactum meum cum leui
dicit dñs exercituũ pactum
meum fuit cum eo uita et pax et de
di ei timorem et timuit me et a facie
nominis mei pauebat lex ueritatis fuit in
ore eius et iniquitas non est inuenta in la
bijs eius in pace et aequitate ambulauit mecum et multos a
uertit ab iniquitate labia enim sacer
dotis custodient scientiam et legem requi
rent de ore eius quia angelus dñi
exercituũ est Vos autem recessistis de uia
et scandalizastis plurimos in lege uio
lastis pactum leui dicit dñs
exercituũ et ego dedi uos et contemp
tibiles et humiles omnibus populis sicut
uos seruastis uias meas et accepistis
faciem in lege Numquid non
pr unus omnium nostrum numquid
non deus unus creauit nos
Quare ergo despicit unusquisque
nostrum fratrem suum violans pactum
patrum nostrorum Prauaricatus est iudas
et abhominatio facta est in israhel et in ieru
salem quia polluit sanctificationem domini quam dilexit
et habuit filiam dei alieni Disperdat
dominus uirum qui fecit hoc

1 michee 3 q mordet dens
et 13 uelabit me

magnum · dilapidium de tabernaculo
iacob · offa reuelem tumul dominus
exercituum · ilioc rursum fecistis operi
bamini lacrimis altare domini flen
tu gemitu ita ut ultra non respiciam ultra
ad sacrificium nec accipiam placabile
quid de manu uestra · dicistis · Quia
ob testimonium · inter te · uxorem pubertatis tue · in qua tu
despexisti · ipsa · participem tuam uxorem fe
dus tui · nonne unus fecit · nec residuum
spiritus eius · et quid unus quaerit · nisi
semen dei · custodite ergo spiritum uestrum
· uxorem adolescentie tue · noli despi
cere eam · odio · habuerit eam dimit
tere dicit dominus deus israhel · operiat autem
uestimentum eius dicit dominus
exercituum · custodite ergo spiritum uestrum
· et nolite despicere · laborare fecistis dominum
in sermonibus uestris · et dixistis · in quo
fecimus eum laborare · in eo quod dicatis
omnis qui facit malum · bonus est
in conspectu domini · et tales ei placent
aut ubi est deus iudicii · Ecce ego mittam angelum meum
· et preparabit viam ante faciem me
am · et statim ueniet ad templum
suum · dominator quem uos quaeritis · angelus testamenti · quem uos uultis · ecce
uenit dicit dominus exercituum · et quis
poterit cogitare diem aduentus eius
· aut quis stabit ad uidendum eum · ipse
· enim quasi ignis conflans · et herba ful
lonum · et sedebit conflans · et emundans
argentum · et purgabit filios leui
et colabit eos quasi aurum · et quasi argen
tum · et erunt domino offerentes
sacrificia in iustitia · et placebit do
mino sacrificium iuda · et hierusalem · si
cut dies seculi · et sicut anni antiqui ·
accedam ad uos in iudicio · et ero testis
uelox maleficis · et adulteris · et periu
ris · et qui calumpniantur mercedem
mercenarii · et uiduas · et pupillos · et opprimunt peregrinum
nec timuerunt me dicit dominus
exercituum · ego · enim dominus · et non mutor · et
uos filii iacob · consumpti · a
diebus patrum uestrorum · recessistis a
legitimis meis · et non custodistis
reuertimini ad me · et reuertar ad
uos dicit dominus exercituum · et dixistis

in quo reuertemur · an frauda bit homo deum
quia uos furamini me · et dixistis · in
quo furati sumus te · in decimis · et pri
mitiis · et maledicti estis · omnes uos gen
tes furamini me · inferte omnem decimam
in horreum meum · ut sit cibus
in domo mea · et probate me super
hoc dicit dominus · si non aperuero uo
bis cataractas celi · et effudero uo
bis benedictionem usque adabundan
tiam · increpabo propter uos · locustam · et
non corrumpet fructum terre uestre · et
erit sterilis uinea in agro dicit do
minus exercituum · et beatos uos omnes
dicent gentes · eritis enim uos terra de
siderabilis dicit dominus exercituum · inua
luerunt super me uerba uestra dicit
dominus · et dixistis · quid locuti sumus ad te
· et dixistis · uanus est qui seruit de
o · et quod emolumentum quia custodiuimus
precepta eius · et quia ambulauimus
tristes · coram domino exercituum · et
nunc beatos dicimus alienigenas · et
quidem edificati sunt · et facientes im
pietatem · et tentauerunt deum · et saluati sunt · nec
territi sunt · tunc locuti sunt timentes
deum · unusquisque cum proximo
suo · et attendit dominus · et audiuit
· et scriptus est liber monumenti coram
eo timentibus dominum · et cogitantibus nomen eius · erunt mihi dicit dominus
exercituum · in die qua ego facio
in peculium · et parcam eis sicut parcit
uir filio suo seruienti sibi · et conuertemini
· et uidebitis quid sit inter iustum
et impium · et inter seruientem deo
· et non seruientem ei · Ecce dies uenit succensa quasi
caminus · et erunt omnes superbi · et
omnes qui faciunt impietatem stipula · et inflamma
bit eos dies ueniens dicit dominus
exercituum · que non derelinquet
eis radicem et germen · orietur uobis ti
mentibus nomen meum sol iusti
cie · et sanitas in pennis eius · et egredie
mini · et lasciuietis sicut uituli de ar
mento · et calcabitis impios cum fa
cti fuerint cinis sub plantis pedum uestro
rum die qua ego facio dicit dominus
exercituum · memento legis moysi

uirmei q̄ mandatu ei in qeb ad om
nem ubi p̄cepta i indicia q̄re ego u
ram nobil ihelyeam yphanu aū
qui uenerit dies domini magnus i
horribilis q̄ uerter cor pām ad filios
eor filiorum ad pres eorum ne
forte ueniam i percutiam terram a
maledicat ti ur e ⁊c.

Domino excellentissimo
ac uere catholico regi
ac serenissimo domino
rege regum altissimus
seruorum dī in domino dominor
perpetuam optat salutem cum
tam prompti animo ad parendum
quam seruiendum uite uolun
tati occurrit quod honestius
ac uite gratius existimem me
memoria sedulo apud nos ma
neat. Ideo uotis meis erga ob
sequium uram apparet. in quibus
nichil questionis angustia uis
uestram cogitandi quid potissimum
uelitis obtinuit. cum aut
nichil ad libri conducere opulenta
rerum uires nichil minuat multa
plana nobil deferunt multa ego a
ita per me hoc non esse posse sen
tio. tum maxime a multe pertinaci
ter in me paupertatem uerecundie
uestre in genii remunerationem ea q̄
in mediatione scāy scripturay claudi
mihi offerre de cetero que nec ubi sue
condigna prouidentie uite. tum credo
si iuuet ubique sperandi. primo super
dem anno nimis nobil mutatum
in dulcedinem yphanu q̄ si solum ex
dictis maior quam ex uite parsimo
nia sit sensus gloriam. Nec uo quem
piam eor illud quo romana ecclia qui
uuy libros machabeor legit in eccla
eorundem librorum explanationem
quam aū annos aliquot rogatus
annuit sensibus hebraico tumul
tuario ac uario dictis eam excellentie uite defe
ro ut si aliqui sensum minus cla
re discernere uel deliberet. sperat si pru
ri q̄llum explanatum in uenire ma
leat. nō dico male deterere. nō ne
uerborum. sed mundo sermone ca
tholice fidei. hoc quoq; si quid in p̄
dicto ope reperiat. uobis gratum i

uite profuturi. uel gr̄e hi de pueris a
quo est omne tonum. si quid aliter
minus recte uel in quemquam posuit
nobil ybidem corrigatur. in pace
mee magis depreceat. qui malue q
quam i hoc contumaciter uiuere. in x̄i
seruitio pur possibilimus fabricatore
re quendo spūs. u. est. nec ut qui in
alio hoc credit uelle. ipm me dono
ope gratie illuminare. de quo ypha am
bre est dulcedo; in nocturnis eum i
uocare. i nō deficiunt os spūs
i se. Diuinital dominum uri ihu x̄i di
u uol hec in columnes. elegit di iusta
dem amantes ad multor salutem
custodiat. i post hanc uite cursum
ad uitam eternam beatitudinem
puenire q̄eat.

Reuerentissimo domino. ioi ca
rentat ostiario dignissimo ge
roldo sacri palatii archidiacho
nus abbas uilis di seruul seruorum i
x̄ salutem. Tenuit me in palatio
suauissimi ozie. auunculi q̄ summi rec
toris sermonem de eminentia scāy
scripturay. de diuina trade diuinay
uirtutay. in quibz non solum per ali
quot loca. p̄ uarietatem rerum. si
mum y umaay obscurum est sensus sin
i principio figuray occultus est. in mel
lectus. i q̄ eodem rpe q̄mentarios. in
libro regum nuper q̄ nobil edidos ne
uerabili abbi ysidoro tradidam. u
quidem parui momenti mecum ex cogit
os quamuis in libros paralipomenon
aut machabeor domentarios uite uelli
gra maiorū patrū studio q̄ere tem q̄
rum pauci p̄ priorū labu explanem in
dulco regi edidi. et dedi. et sibi ub
que sūm residendum reuerendum ut
perpetuo uita. si est uana. habeq me
suggillandi. qui mihi rogatu nobil tem
q̄ere. q̄d ad gratul gulielmi pro
in q̄ram confectum habeq uite eo lu
dere. ut mihi. ⁊ cum communione mi
rorum. q̄d si nobil placuit ad pli
mos. uulgatum puenire. tandē. De
eo quoq; nolo latinem uiam fuge
q̄ ipm opul eo parum de diuina hi
storia parum de iosephi iudaici ton
a traditione prim uero de alia gen
anim hystoriis q̄ reuel ut ex eo tm

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

plantul magnul nimis. in omni loco
eorum in quo habitauerunt principes
uiroz. nurgines. iuuenes in firma
ti sunt. si pecorum atq; mulierum
in multa
tudine est. omnul martyr impletur lamen
tum. nisque sedebant in choro martyru
lugebant. eo nomine est ista super ui
tantes in ea. nimia dominul iacob in
duit. & filiorum eius. post duos annos
dies. nabuchodonosor rex babylonis
inuitatus. ut iudaea. uenit ierlin cum
exercitu magno. ut omnul est ad eos ira
ta. propter dolos. quos fecerant eis. ut
supervenit autem. repente. ira dei. in
plaga magna. nimis. perdidit ibi nimi
rum ex israel. nec parcit spoliis eorum.
sed tradidit eam in manu. inimicorum
eius. ut destruat domos eius. muros eius. in circuitu. et
captiuas ducerent. mulieres. nam
et pecora. possederunt. reedificauerunt
autem dei templum. magno. studio. et
ornatu. sed nimis. ira est. nimis. quia
non. fuit. ei. placata. sed. in. ultimo. tempore. iterum
ira dei. super eos. ascendit. quia. non. uoluerunt. ei. seruire.
sed. in. omnibus. peccauerunt. et. ideo. tradidit. eos. in
manus. nabuchodonosor. regis. babylonis. et. in manus. filiorum. ammon.
qui. deuastauerunt. terram. et. ceperunt. ierlin. et. spolia
uerunt. templum. et. combusserunt. illud. igni. et. destruxerunt. muros. eius. et. turres. eius. et. ceperunt. multos. captiuos. et. duxerunt. secum. in babylonia. et. fuerunt. ibi. annis. lxx. et. postea. reedificauerunt. ierlin. et. templum. sicut. prius. fuerat. et. habitauerunt. ibi. filii. israel. et. fecerunt. sibi. regem. nomine. saul. qui. regnauit. annis. xl. et. mortuus. est. et. regnauit. dauid. annis. xl. et. mortuus. est. et. regnauit. salomon. annis. xl. et. mortuus. est. et. regnauit. roboam. annis. xvii. et. mortuus. est. et. regnauit. abia. annis. iii. et. mortuus. est. et. regnauit. asa. annis. xli. et. mortuus. est. et. regnauit. iosaphat. annis. xxv. et. mortuus. est. et. regnauit. ioram. annis. viii. et. mortuus. est. et. regnauit. ochozias. annis. i. et. mortuus. est. et. regnauit. ioas. annis. xl. et. mortuus. est. et. regnauit. amasias. annis. xxix. et. mortuus. est. et. regnauit. ozias. annis. lii. et. mortuus. est. et. regnauit. ioathan. annis. xvi. et. mortuus. est. et. regnauit. achaz. annis. xvi. et. mortuus. est. et. regnauit. ezechias. annis. xxix. et. mortuus. est. et. regnauit. manasses. annis. lv. et. mortuus. est. et. regnauit. amon. annis. ii. et. mortuus. est. et. regnauit. iosias. annis. xxxi. et. mortuus. est. et. regnauit. ioachaz. annis. iii. et. mortuus. est. et. regnauit. ioachim. annis. xi. et. mortuus. est. et. regnauit. iechonias. annis. iii. et. mortuus. est. et. regnauit. sedechias. annis. xi. et. mortuus. est. et. regnauit. nabuchodonosor. annis. xl. et. mortuus. est. et. regnauit. euilmerodach. annis. xii. et. mortuus. est. et. regnauit. baltasar. annis. xiii. et. mortuus. est. et. regnauit. darius. annis. xxxi. et. mortuus. est. et. regnauit. cyrus. annis. xxx. et. mortuus. est. et. regnauit. cambyses. annis. viii. et. mortuus. est. et. regnauit. smerdis. annis. vii. et. mortuus. est. et. regnauit. darius. annis. xxxvi. et. mortuus. est. et. regnauit. xerxes. annis. xxi. et. mortuus. est. et. regnauit. artaxerxes. annis. xl. et. mortuus. est. et. regnauit. darius. annis. xxi. et. mortuus. est. et. regnauit. alexander. annis. xii. et. mortuus. est. et. regnauit. ptolemaeus. annis. xl. et. mortuus. est. et. regnauit. antiochus. annis. xxxvii. et. mortuus. est. et. regnauit. seleucus. annis. xxxi

Gray Scale
0 1 2 3 4

ño quamq; ueñit ad nos ubello duc
ibdorum pugnemus ad ūtitē eum
nd moriemur omnes sic̄ mortui sum
fres nr̄i no occidit tūc congruum est
ad eccl̄iam synagogā dicq; iudeor̄ sorti ui
rib; ex ilis omnis uolumtarius in le
ge nomes qui fugiebant amalic
ddin iunt ad eos ñ iunt illic ad
fir mandum uolluerunt exercitum
perfecerunt peñores in ira sua
uros unquol indignatōne sua
ñ fugerunt ad nationes uic eua deuēt
ierunt machathiai iamnia eius
destruxerunt azot iconiam deruunt
puds in ecclesiam dol quot quot inue
nerunt in tūplo uel in bosco iuxta ip
sum iunt tuol superbie ipsp̄ium
est opul in manibus eorum dolorem
eunt legem de manibus gentium
de manib; regum ñ dederunt cor
u pectou Et ad ñ uenerunt dies ma
chathie moriendi ait filiis suis hec
est sortuna est superbia et castigatio ire
pul euersionis ira indignationis
hec g̃ dñs filii estote zelatores le
gis et date animas uras pro testamēto pa
trum nr̄or̄ et recordamini opum patrum que fecerūt
in generatōnib; et suscipietis gloriā
magnam et nomen eternū Abra
ham nonne in tēptōne inuentus
est fidelis et reputatum est ei ad iustitiam
Joseph in tpe angustie sue custo
diuit mandatum et factus est dñs egy
pti fecit pr̄m̄ zelando legem dñi ne
cepit testamentum filiorū eius Ipse
dum in pleuit uerbum fact est dux
multi et ihesus dum restituit uni
uersa accepit hereditatem domus
suam et q̄ seruauit est sedem regni in
secula Helyas dum zelat zelū le
gis receptus est in celum Ananias Aza
rias Misael credentes liberati sunt
de flamma Daniel in sua simplici
tate liberatus est de ore leonū Sic eo
gitate pergite per singulos et gesta uestre
q̄ctōis accipietis mercedem et gloriam
Et ecce intelligitis quia omnes qui sperant in eum non in
firmabunt et sermonibus peccatoris ne
minuentur q̄ gloria eius sicut stercus et
uermis erit hodie exaltabitur et cras
non inuenietur q̄ conuersus est in
terram suam cogitatio eius perit
Vos ergo filii estote fortes et uiriliter
agite in lege q̄ in ea beati eritis quecunq;
precepta uestra per legem adimplete
gloriosi estote in omnibus operibus
uestris ut glorificetur in omnibus
locis nomen meum Simon frater uester
ego scio quia uir consilii est semper
audite illum a iuuentute sua sit uobis
princeps militie uestre et regat bellum po
puli Et ad ducem ad uos omnes legem
legis mundiate uindictam populi uestri
et reddite retributionem gentibus et
tendite in precepta legis Et benedixit
eos et appositus est ad patres suos Et defuncto
est anno centesimo quadragesimo primo et sepultus est ab
filiis suis in sepulchris patrum suorum in modi
no Et planxerunt eum omnis israhel planctu ma
gno Et luxerunt multi dies et dixerunt

Ecce mortuus est magnus
qui saluabat israhel Et de bellis eius
quis poterit enarrare Et fecit ad multiplicauit eum omnes
fines eius nisi solus qui se glorificauit
in saluatione populi sui Et benedixit
eum in ore omnium et hymnos et laudes
dedit ei in confessione nominis dñi
et constituit tabernaculum suum in syon
et habitauit in ciuitate sua Et purificauit
terram sua sicut et ipse et interfecerunt
latronem et reliquit leonis et operibus eius
et omnes operarii iniquitatis gratu
lantes sunt et directa est salus in ma
nu eius et terrebat gentes et mul
tos exulcerabat in operibus suis
in seculum memoria eius in be
dictione et in ambulabat cunctarum
uiarum ab israhel et nomen eius
usque ad nouissimum tēpus et congregauit
eum et congregauit apollo
nius gentes et samaria uirtutem
multam et magnam ad bellandum
contra israhel et cognouit iudas et exiit ob
uiam illi et percussit et occidit illum
et ceciderunt uulnerati multi et reli
qui fugerunt et acceperunt spolia eius
et gladium apollonii adsumsit iu
das et erat pugnans in eo omnibus
diebus et adiuuit seruum principes ex
ercitus sicut ad congregandum iudam
congregationem fidelium et ecclesiam le
ctum et fregerunt multitudinem u

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

in malphat ē ceteris q̄ soli ex omni er
at in malphat ait ē in ceteris celebrare
runt illa die. induerunt se cilicio
runt in capite suo
sederunt uestimenta sua
runt libros legis de quib; gentes
gentes simulacrorum
tulerunt ornamenta templa
ta
runt nazareos qui impleuerant dies
clamauerunt uoce magna ad cel
dicentes. Quid faciemus tibi
eos ducemus
gramatam fuit
uluerum
nos
gentes quecumq; ad
nos
nos ut non disperdamur
gentes
in nos. Quo nō possumus sub
sine ait faciem illorum multitudinis ad
ues nos
exclamauerunt uo
ce magna
dei
ces populi nobis
tra eos
dixerat
qui edificabant domos
uineas
plantabant uineas
dolosis
redirent unusquisq;
unum suum
in
castra
ad auxilium
annauit
gentium
hostes
manere
habeant
ueniebant
uos
ut
ē
gentes
nos
sed nō. Quū
uerat
bello
malagentes
aut
uolumus
sic fiat
Et assumpsit gorgias
mille equites electos
mouerunt castra nocte
rent ad castra iudeorum
cent eos subito
qui erant
runt illi duces
surgeret
exercitui regis
annunciauerunt ad huc
essent a castris
gorgias in
castra iude noctu
inuenerunt
requirebat eos
fugiunt
gentes
apparuit iudas
gladios
castra
genti
in interitum eorum
dedit ad plumbum
aut iudas
templum
templum
templum

men⁹ reḷ quę erant ī ramoth galaad
quę eraṁ sub dicione ben geber
eoꝝ plaga magna ꝙ recessit de ma
nibus filiorum ben qui erant ꝓpe
in laqueum ⁊ in contritionem in iudeā
regis ⁊ in oīa ꝙcunq; sub eo inuenti
sunt ⁊ applicuit ad eos ⁊ in machanaim cepit
eos ⁊ in gaudio nuptiarum eoꝝ ⁊ gaudio
eos ⁊ uxores eoꝝ ⁊ filios eoꝝ ⁊ filias
omnes ⁊ inuenit manū forte ⁊ ꝑ
pulsum copiosum ualidum nimis di
cem ꝑ ⁊ cognouit eum ⁊ ꝑcussit eum
ꝑ ⁊ ascendit eum ⁊ ipse ⁊ ꝑ
sit eos ⁊ cepit uxores eorum ⁊ filios
eorum ⁊ uersus est in iudeam ⁊ congre
gatę sunt gentes ⁊ uenerunt in galaad ad
uersus iephthael qui erant in finibus eoꝝ
ut uellent eos ⁊ fugerunt in duhe
man munitionem ⁊ mulierunt lapi
dibus ⁊ uenerunt duces eorum con
gregatę sunt ad uersus eos ⁊ pugnauerunt
cum eis ut uincerent eos ⁊ fugerunt
ante faciem eius ⁊ percussit eos ⁊ ꝑ
uenere ⁊ occupare ciuitatem ⁊ ingressi
sunt ⁊ fugimus ⁊ ecce ipse est dux ex
ercitus eorum qui ꝙ uenit ⁊ cepit nos
de manibus eoꝝ ⁊ cecidit multitudo
de nobis omnes fratres nri qui erant
ibi ad ciuitatem ⁊ ingressi sunt
cum ⁊ ecce uxores eorum
⁊ filios ⁊ filias eorum ⁊ ecce
nulli ⁊ ad hunc diem ingressi
sunt ⁊ ecce alii nuntii uenerunt de
galilea hastili ⁊ nuntiantes ⁊
uerba hęc dicentes quę uenerunt ad ciui
tatem acholomaidi ⁊ tyro ⁊ sidonem ⁊ ue
hementer galilea alienigenarum
sunt nos ꝙ existimauerunt ⁊ ait iudas
iudae ⁊ ipse ⁊ omnes populi ⁊ quę
ecclesia magna ut faceret
fratribus suis qui in tribulatione erant
⁊ expugnabantur ab eis ⁊ dixerunt
iudae simoni fratri suo elige tibi uiros
⁊ uade ⁊ libera fratres tuos in galilea
ego autem ⁊ frater meus ionathas ibimus
in galaaditim ⁊ reliquit ioseph
filium zacharię ⁊ azariam duces
populi cum residuo exercitu in iudea ad
custodiam ⁊ ꝑcepit illis dicens ꝑ este
ꝓ populum istum ⁊ nolite bellare contra
ad uersus gentes donec reuertamur
sunt simon uiri ⁊ milia ⁊
uerunt in galileam ⁊ iude ad octo mil

a in galaaditim ⁊ abiit simon in
galileam ⁊ ꝙ multis ꝓliis multa cum
gentibus ⁊ ignitus sunt gentes a facie
eius ⁊ persecutus est eos usq; ad portam
ptolomaidis ⁊ ceciderunt de gentibus fere
tria milia uirorum ⁊ accepit spolia
eoꝝ ⁊ assumpsit eos qui erant in
galilea cum uxoribus ⁊ natis ⁊ omnibus quę erant illis ⁊ ad
duxit in iudeam cum letitia magna
et iudas machabeus ionathas ⁊ ipse
eius transierunt iordanem ⁊ abierunt
uiam trium dierum ⁊ occurrerunt
eis nabuthęi ⁊ susceperunt
eos pacifice ⁊ narrauerunt eis oīa ꝙ
acciderunt fratribus eoꝝ in galaaditide
et multi ex eis ꝓhibentur in ba
sara ⁊ bosor ⁊ in alimi ⁊ in casphor
⁊ maket ⁊ carnaim ⁊ hęc omnes ciuita
tes munitę ⁊ magnę ⁊ in reliquis ci
uitatibus galaaditidis retinentur ꝓ
hibentur ⁊ in crastinum ꝙstituerunt
ad mouere castrum ut raperent ⁊ ui
⁊ compugnare ad illos ⁊ uertere eos ⁊ in una die
conuertit iudas ⁊ exercitus eius uiam
in desertum bosor ⁊ expugnauit ciuitatem ⁊ occidit omnem mas
culum in ore gladii ⁊ accepit oīa
spolia eoꝝ ⁊ incendit eam igni ⁊
inde exierunt in nocte ⁊ abierunt usq;
ad munitionem et facta est diluculo cum eleuassent oculos suos ⁊
ecce populus multus innumerabilis erant nullo
portantes scalas ⁊ machinas ut ex
pugnarent ⁊ uidit iudas quoniam
bellum ⁊ clamor belli ascendit ad
cęlum sicut tuba ⁊ clamor magnus
de ciuitate ⁊ dixit exercitui suo pugnate
pro fratribus uestris hodie
nubi post eos ⁊ exclamauerunt ⁊ clamauerunt
ozone ⁊ cognouerunt castra timo
thei qui machabeus est ⁊ refugerunt
a facie eius ⁊ percusserunt eos plaga
magna ⁊ ceciderunt ex eis in die
illa fere octo milia uirorum ⁊ diuertit
iudas in maspha ⁊ expugnauit
⁊ cepit eam ⁊ occidit omnem mascu
linum eius ⁊ sumpsit spolia eius ⁊ in
cendit eam igni inde profectus ⁊
cepit carnaim ⁊ megeddo ⁊ bosor ⁊ reli
quas ciuitates galaaditidis post h

aut uba congregauit timotheus exercitum
alium et castra posuit contra raphon trans
torrentem et misit iudas speculari ex
cercitum et renunciauerunt ei di
centes quia conuenerunt ad eum omnes gen
tes que in circuitu nostro sunt et exercitus
multus nimis et arabas conduxerunt
in auxilium sibi et castra posuerunt
trans torrentem parati ad te ueni re
in prelium et abiit iudas obuiam illis
et ait timotheus principibus exercitus ei
ad torrentem aque si transierit ad nos
prior non potuimus sustinere eum quia po
tens poterit ad uersum nos si uero timuerit
transire et posuerunt castra citra flu
men transiremus ad eos potuimus ad
uersus illum et autem appropinquauit iudas
ad torrentem aque statuit scribas
populi secus torrentem et mandauit eis
dicens fenimen hominum reliqui
tis sed ueniant omnes in prelium et mis
fretauit ad illos prior et omnis populus pre
eum et contrite sunt omnes gentes a fa
cie eorum et proiecerunt arma sua
et fugerunt ad fanum quod erat in car
naim et occupauit ipsam ciuitatem
et fanum succendit igni cum omnibus
que erant in ipso et oppressa est carnaim
et non potuit sustinere contra faciem iu
de et congregauit iudas uniuersos isrl
tas qui erant in galaad ethidem ami
nimo usque ad maximum et uxores
eorum et natos et exercitum magnum ual
de ut uenirent in terram iude et ue
nerunt usque effron et hec ciuitas ma
gna in ingressu posita munita ualde
et non erat declinare ab ea dextra uel
sinistra sed per mediam uiam erat et in
cluserunt se qui erant in ciuitate
et obstruxerunt portas lapidibus et
misit ad eos iudas uerbis pacificis di
cens transeamus per terram uestram ut ea
mus in terram nostram et nemo uobis
nocebit tantum pedibus transibimus et no
lebant eis aperire et precepit iudas predi
care in castris ut applicaret unus
quisque in quo erat loco et applicue
runt se uiri uirtutis et oppugnauit
ciuitatem illam tota die et tota
nocte et tradita est ciuitas in manu
eius et peremerunt omnem masculum
in ore gladii et eradicauit eam

et accepit spolia eius et transiit ciuitatem per totam
super interfectos et transgressi sunt ior
danem in campo magno contra faciem
bethsan et erat iudas congregans exer
citum et hortabatur populum per totam
uiam donec uenerunt in terram iuda
et ascenderunt in montem syon cum
leticia et gaudio et optulerunt holocaus
ta quod nemo ex eis cecidisset donec reuer
terentur in pace et in diebus quibus erat
iudas et nonathas in galaad et simon
frater eius in galilea contra faciem pto
lomaidis audiuit iosephus zachari
e filius et azarias princeps uirtutis res
bene gestas et prelia que facta sunt et dixit
faciamus et ipsi nobis nomen et eamus
pugnare ad uersus gentes que in cir
cuitu nostro sunt et precepit his qui erant
in exercitu suo et abierunt ianuam
et exiuit gorgias de ciuitate et uiri eius
obuiam illis in pugnam et fugati
sunt iosephus et azarias usque in fi
nes iudee et ceciderunt illa die de po
pulo isrl ad duo milia uiri et facta est
plaga magna in populo quia non audierunt
iudam et fratres eius existimantes fortiter
se fruturos et ipsi autem non erant de semine
uirorum illorum per quos salus facta est in is
rl et uiri iuda magnificati sunt ual
de in conspectu omnis isrl et gentium omni
um ubi audiebatur nomen eorum et con
uenerunt ad eos fausta ac clamantes
et exiuit iudas et fratres eius et expugna
bant filios esau in terra que ad austrum est
et percussit chebron et filias eius et uni
ros eius et turres succendit igni in cir
cuitu et mouit castra ut iret in terram
alienigenarum et perambulabat sa
mariam in illa die ceciderunt sacer
dotes in bello dum uolunt fortiter fa
cere dum sine consilio exeunt in prelium et de
clinauit iudas in azotum in terra ali
enigenarum et diruit aras eorum et spo
lia deorum suorum succendit igni et cepit
spolia ciuitatum et reuersus est in terram iuda.

Et rex antiochus VI iuda.
perambulauit superiores regiones
et audiuit esse ciuitatem elymaidem in
perside nobilissimam et copiosam in
argento et auro templumque in ea
locuples ualde et illic uelamina au
rea et lorice et scuta que reliquit alex

ander philippi qui rex macedo q regna
uit primus in greca ↑ uenit ↑ querebat
capere autem eum ipse dari eam no pote
rat an in nouit sermo ysis qui erant
mouere ↑ in fugerunt in plium
↑ fugit ille ↑ abiit cum militia magna
↑ reuerlus est babiloniam ↑ uenit qui
nunciare ei in perside et fugata sunt
castra et erant inita uia ↑ iqt abiit ly
sias cum uirtute sua in primis ↑ fuga
tus est a gente iudeorum ↑ in ualuer
arma ↑ uirtute ↑ polint multa que cep
erunt de castris que exciderunt ↑ iqt di
ruerunt ab yerusalem ad quem q edifica
uerant super altare q erat iuxta ille
templum ad circuitum sicut prius circumdederunt
muris excelsis ↑ turribus ↑ portis ↑ ad
uersum eum ↑ fecerunt ille
gem suam ↑ ceperunt eum ↑ audierunt rex
sermones illos ↑ expauit ↑ commotus
est nimis ↑ deambulauit ille ↑ cecidit in lan
guorem ↑ infirmatus ↑ qui ubi est tam sicut
ego uiuam ↑ erant illic dies multos ↑ re
nouata est in eo infirmitas magna ↑ mo
rietur ille ↑ ecce mouit ↑ uocauit omnes
amicos suos ↑ dixit illis ↑ recessit so
mnus ab oculis meis ↑ iam cecidit cor
de ↑ solliciatus fui ↑ dixi in corde meo
cui uenient tribulationem deuenio in
quos fluctus infirmitatis in qua nunc sum
qui iocundus eram ↑ dilectus in potesta
te mea ↑ nunc uideo reminiscor malorum
que feci in jerusalem ↑ ablatuli omnia
spolia aurea ↑ argentea ↑ erant in ea
↑ nisi auferri ignominiose iudeam sui ci
cognoui ↑ propter hec inuenerunt me
mala ista ↑ ecce pereo tristitia magna
in mente aliena ↑ uocauit philippum u
num de amicis suis ↑ constituit eum super
uniuersum regnum suum ↑ dedit ei diade
ma ↑ stolam suam ↑ annulum ut ad
ducere et nutrire antiochum filium suum ↑
nutrire eum ↑ regnare ↑ mortu
us est ille antiochus rex anno c. xl.
nono ↑ cognouit lysias quod mortu
us esset rex ↑ constituit regnare antio
chum filium eius ↑ uocauit nomen eius eu
patorem ↑ hii qui erant in arce ↑ eiusde
bant illi in curruum ↑ fugerebant
ad muros semper ad firmamentum
gliaum ↑ cogitauit iudas disperde
re eos ↑ iussit unusquisque per se ut
obsiderent eos ↑ qui egressi sunt ↑
mul ↑ obsederunt eos anno c. l. ↑ fece
runt balistas ↑ machinas ↑ exierunt
quidam ex eis qui obsidebantur ↑ ad
uixerunt se illis aliqui ex impiis ↑
↑ abierunt ad regem ↑ dixerunt. Quo
usq; non faciemus iudicium ↑ iudicia fres
nos q. placet deuenimus seruire patri nro
↑ ambulare in preceptis eius ↑ obsequi
edicto eius ↑ filii populi nri ↑ populo alie
nauerunt se a nobis ↑ quicumq; in ue
nerunt ex nobis interfecerunt ↑ he
dantes nre dirripiebantur ↑ non ad nos
tra extenderunt manum ↑ non solum
fines nros ↑ ecce applicuerunt hodie ad arcem
↑ uolunt occupare eam munitionem ↑
beth sura munierunt ↑ ut prelia
eos uehementius ↑ maiora quam ipse fece
rint ↑ non potest obtineri eos ↑ natus
est rex et audiuit ↑ iqt uocauit
omnes amicos suos ↑ principes exer
citus sui ↑ eos qui super equites erant
↑ de regni aula ↑ de insulis maris
uenerunt ad eum exercitus oduc
tus ↑ fuerunt milites exercitus eius ↑ mi
lia peditum ↑ xx. milia equitum ↑
electorum xxx. duo dcta ad plium ↑
uenerunt per idumeam ↑ applicue
runt ad bethsuram ↑ pugnauerunt
dies multos ↑ fecerunt machinas ↑
cecderunt ↑ succenderunt eas ↑ ig
ni ↑ pugnauerunt uiriliter ↑ recessit
iudas ad arce ↑ iqt uouit castra ad
bethzacharam et castra regis ↑ iu
rauit rex ad lucem ↑ ingressus est ca
stra in impetum et usque bethza
chariam ↑ comparauerunt se exer
in plium ↑ tubis cecinerunt ↑ ele
phantis ostenderunt sanguinem
uue ↑ moti ad agendos eos in pli
um ↑ diuiserunt bestias p legiones
↑ astiterunt singulis elephantis mil
le uiri ↑ in loricis ↑ galee ereee in capitib; eorum ↑ d. equi
tes ordinati ↑ unicuiq; bestie electi
erant ↑ hii ad tempus ubicumq;
erat bestia ibi erant ↑ ↑ quocumq;
ibat ibant ↑ nō discedebant ab ea
↑ sol ↑ rex ↑ lunaree super eos lu
mine protegentes per singulas bestias
↑ super singulas
↑ super singulas
uiri uirtutis ↑ xxx. duo qui pugna

ad arce

elephantes.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

bant desuper i inuis magn bestie
i residuis equitatum hinc inde
stabant undiq; partes tubis ecmi
gmoliē ip urgere gstanti in egio
nib; eius et retulit lol inclipeos
aureos i ereos i replenduerunt
montes ab eis stant lampades igni
il distincta e pars exercitus regis p
montes excelsos i alu per loca iuxta
lia i ibant caute i ordinate i
gmouebantur omnes in sinanes
tram auore multitudinis eor i
mcellu turbe i collisione armor
eor n ecmus magnus ualde ibi
rū i applicant inde i cerciuerunt eū
in prelium i ceciderunt de ecmu
regis ix. uiri i audiit eleazar filius
ul saura unam de bestiis loricatam
loricis regis i erat eminens super
cetas bestias i uisum est ei q in ea
esset rex i dedit se ut liberaret pplm
suum i acquireret sibi nomen e
ternum i cucurrit ad eam audac
ter in medium legionum i interfecit a
dextra i a sinistra i cadebant ab
eo hinc atq; illuc i iacuit sub pedes ele
phantis i i suppositus se ei i occidit
eum i cecidit in terram i ibi p
mortuus est ille et uidentes i
turem regis i impetum ecmi
regis i eius diuerterunt se ab eis
contra quos regis descenderūt et eos
in prelium i applicauerunt et ipse i
fugabat eos regis ad uidendā ec montem lyon
i ecce pacem cum hiis qui erant
circhsum i receperunt deuenire q
nō erant ex ibi alienigenas excluserūt i
fugabat eos i compleuerūt ver
bum suum i ingressi sunt ibi custodiā
fuare eorum i ingressi sunt castra ad loc
capiendus dies multos i ingressi sunt
auc balistis i machinas i ignis
ponentes i ceciderūt ad lapides iactan
dos i spicula i ceteros ad mittendā
fagmenta i fundibula fecerunt
autē ipi machinas eor i pugna
bant dies multos i cepit aliq nou
erant in castris eo q uis annus
est i ipi remanserunt immunes
de gemdo i consumpserunt reliq
as eor qui reposite fuerant ire
manserūt in sabbatho pauci qsi
obtinere eos timens i dixit sibi intra
quisq; in locum suum i audiuit
hilas q philippus quem ostenderat rex
antiochus cum ad huc puer i fuit
rer antiochum regem sub ut regna
ret uidit est a iude media i ibi
tul qui abierat cum ipo i qui dixit sub
apere regni negotia i nunciauit re
dire ad regem i dures ecmus dei
cimus cōdies i cepta nobis media est
i dolor q obsidemur est manifest i ne
cessit nob ordinare de regno nostro
rat; deinde dixerunt hōib; ihū i fratres
nost cum illis pacem i cum oī gente
eor i ipsi manent illic ut ambulent i
legib; sicut prius ip legimus i ipōy
que de ipis nouit uera sunt i fecerunt
omia ista i placuit sermo in oculis
regis i principum i misit ad eos pacē
facere i receperunt eam i iam i iu
rauit illis rex i principes i receperunt
de mūicōne i uenerunt rex in monte
syon i uidit munitiones loci i rupe
ciuit inexpugnabilem qd iurauit i man
dauit destrui murum in giro i
discessit festinanter i reuisit est ad
ochiam i inuenit philippum do
minantem ciuitati i pugnauit i
ad illum cum occupauit ui ciuita
tem.

Anno. cxl. primo exiuit de egypto
uit de metrul seleuci filius i
ab urbe roma i ascendit cum pau
cis uiris in mantatem martii mēn
sis regnauit illic i fecit pacem cum ingē
tibus est nudo mū regni patrū suoz i per
hibuit ecmus antiochum illustrem
ut ad duxerunt eos ad eum i reges ei nu
merunt iam i solite multi ostende
bacem eor i occidit eos ecmus i se
dit de metrul super sedem regni
sui i uenerunt ad eum uiri iniqui
impii ex isrl i alchimus dux eor
qui uolebat fi sacerdos i ianitabat
runt pplm apud regem dicentes q
dixit iudas i frēs eius omnes inimi
cos nos disperdidit de terra nra i ue
ego mitte uirum qui credit ut erat
i uideat ecmum omne q fecit
nobis i regionib; regis i puniat
os i amicos eius i ad inimicos eorum
et elegit rex ex amicis suis bachi
dem qui dominabatur trans flumen

ad iudā machinas

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

magnū in regno / ibidelem regi / i mi
serunt / ut uiret exercitum in q fear
midal / ialchimum impium istum
ut misacdotium / mandauit a face /
ulacionem ulsios isrl / et ture seruit
uestiunt cum exercitu magno uenā
nide / muserunt nuncios / ut ocurri te
ad uidum / ad tres eius ubi paratus
in dolo / nō uncideruit sermonib;
eos / uderunt n q ueneruit cum
exercitu magno / queneruit ad alchi
mum / i bachidem oggans scribas /
requirere que nota sunt / i pauli al
fidei qui erant in illul / isrl / et quereb
bant ab eis pcm dixerunt / u hō sac
dos de semine aaron uenit / in dea pier
nos / i ocurrit eis / cum eis / in ba pacifica
uerunt / illi dicens / sonum sermonis
uob malum / in manu uri / i dedit e
os / i occidit ex eis / lx / uiros / occa
dit eos / in una die / secm uerbum q scp
tum est / carnes sco / rum / i sanguinē
ipo / effuderunt in circuitu ierlm / ni
erat qui sepeliret / in cubuit timor
/ i tremor in omnē popul / qui dice
bant / n est in uobis iudicium / diligēs
sime / u ostendat nobis / ut uideamus q
nuntiauerunt / et mouit bachides castra
ab ierlm / i uenit in bethzeca / i
misit / i occidit multos ex eis / qui a
se refugerant / iussum de ipso macta
uit / in puteum magnum proiecit
/ i commisit regionē alchimo / i reli
quid cum eo auxilium / ad tempus
ipse / i abiit bachides ad regem / i stat
agebat alchimus pro sacerdotio / con
gregauit ad eum omnes
qui perturbabant populum / et obtin
uerunt terram iudee / i fecerunt pla
gam magnam in isrl / et uidit in
das omnia mala que fecerat alchimus
/ i qui cum eo erant / fecerunt filii / plus mul
to q gentes / exiit in omnes fines iu
dee / i ceperunt uindictam in
uiros de seruerunt / i cesserunt ultra
exire in regionē / i dixerunt alchim
et populum iudee / i qui cum eo erat
/ i congregauit / qui non potest sustinē eos
/ i regressus est ad regem / i accusa
uit eos multis crimibus / et misit
rex nichanorem unū ex principi
bus / qui fuit inimicus / et infi
micus exercitui / et iussit / mandauit
ei ut ire / i perderet populum / qui erat
cum eo / i ueniret nichanor in ie
rusalem cum exercitu magno / i misit ad
eum / ad tres eius cum dolo ubi
pacifica dicens / non sit pugna inter
me / uos / veniam cum uiris pau
cis / i uideam faciem tuam pacifice
/ i uenit ad eum / i salutauerunt se
mutuo pacifice / i parati erant / rapere eum / i dixerunt
sermo iste / qui cum dolo uenit
ad eum / i credidit ei ab eo / i amplius
noluit uidere faciem eius / i cognouit
nichanor q deiudicatum est consilium
eius / i exiit ob uiam inde in pug
nam uicit ephraim in terra salamina / i ceciderunt
de nichanoris exercitu fere quingen
ti uiri / i fugerunt in ciuitatem
dauid / i post hec ascendit nicha
nor in montem syon / i exierunt de sa
cerdotib; populi saluare eum in pace / i
demonstrare ei holocaustomata
que offerebantur pro rege / i uidens
spreuit eos / i pollui / i locutus est li
bere / i iurauit cum iuramento dicens / nisi tra
ditus fuerit iudas exercitus eius in ma
nus meas / statim cum regressus fu
ero in pace succendam domum istam
/ i exiit cum ira magna / in nauem
runt lacrimas / i ululauerunt ante
altare / i exemplo / i flentes dixerunt
/ tu domine elegisti domum istam ad i
uocandum nomen tuum in ea / ut es
set domus orationis / i obsecratio ni pō
pulo tuo / fac iudicium in homine
isto / et exercitu eius / et dabunt in gladio /
et centro blasphemauerunt eos / nec de eis est ultima
ptus / et exiit nichanor ab ierlm / i
castra applicuit ad bethoron / i occurrit
illi exercitus syrie / et iudas appli
cuit in adarsa cum tribus milibus u
ri / i orauit iudas / i dixit / qui mis
si erant a rege sennacherib dixe
runt blasphemauerunt te / exiit an
gelus / i percussit ex eis / c / lxxxv / mil
lia / die hac exercitum istum in
spectu nro / hodie / i scient ceteri q
male locutus est sup sanctuarium / iu
dica illum secundum malitiam illius
/ et omnes seruiunt exercitui filium
/ ad decimam diem mensis adar / ingres
si sunt castra nichanoris / i ceci

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

milis ei. Non est qui exeat contra inimicos
bachidem. Et eos qui inimici sunt
gentis nostre. Nunc itaque te hodie eligi
mus esse pro eo nobis in principem. Et
ducem ad bellandum bellum nos
trum. Et suscepit ionathas tempo
re illo principatum. Et surrexit lo
co iude fratris sui. Et cognouit ba
chides. Et querebat eum eum occidere.
Et cognouit ionathas. Et simon frater
eius. Et omnes qui cum eo erant. Et fu
gerunt in desertum thecue. Et consede
runt ad aquam latus asphar. Et cog
nouit bachides. Et die sabbatorum uenit
ipse. Et omnis exercitus eius trans iordanem.
Et misit fratrem suum ducem populi. Et ro
gauit nabutheos amicos suos ut
commendaret illis apparatum
suum qui erat copiosus. Et
exierunt filii iambri ex madaba
et comprehenderunt iohem. Et omnia que
habebat. Et abierunt habentes ea. Post hec
uerba renuntiatum est ionathe et
simon fratri eius quia filii iambri fan
ant nuptias magnas. Et ducant spon
sam ex madaba filiam unius de
magnis principibus chanaan cum
ambitione magna. Et recordati sunt
sanguinis iohis fratris sui. Et ascende
runt. Et absconderunt se sub tegu
mento montis. Et eleuauerunt oculos
suos. Et uiderunt. Et ecce tumultus et
apparatus multus. Et sponsus processit
et amici eius. Et fratres eius obuiam il
lis cum timpanis et musicis. Et ar
mis multis. Et surrexerunt ad eos
ex insidiis. Et occiderunt eos. Et ceciderunt
uulnerati multi. Et residui fugerunt
in montes. Et acceperunt omnia
spolia eorum. Et conuerse sunt nuptie in luctum
et uox musicorum ipsorum in lamentum. Et
uindicauerunt uindictam sangui
nis fratris sui. Et reuersi sunt ad ripam
iordanis. Et audiuit bachides. Et ue
nit die sabbatorum usque ad oram iorda
nis in uirtute magna. Et dixit ad
suos ionathas. Surgamus. Et pug
nemus contra inimicos nostros. Non est
enim hodie sicut eri et nudius tertius.
Ecce enim bellum ex ad uerso aqua uero
iordanis huic et inde. Et ripe et paludes
et saltus. Et non est locus diuertendi.

Nunc ergo elapiate in celum ut libe
remini de manu inimicorum nostrorum. Et
et commissi est bellum. Et extendit
ionathas manum suam percutere
bachidem. Et diuertit ab eo retro. Et dis
siluit ionathas. Et qui cum eo erant
in iordanem. Et transnauerunt ad
eos iordanem. Et ceciderunt de parte
bachidis die illa mille uiri. Et reuersi
sunt in ierusalem. Et edificauerunt ciui
tates munitas in iudea munitionem
que erat in iericho. Et ammaum. Et in
bethoron. Et bethel. Et thamnatha. Et
fara. Et topos. Et muris excelsis. Et porris
et seris. Et posuit custodiam in eis. Ut in
inuicias exercerent in israel. Et mu
nuit ciuitatem bethsuram. Et gaza
ra. Et arcem. Et posuit in eis auxilia. Et
apparatum escarum. Et accepit filios
principum regionis obsides. Et posuit
eos in arce in ierusalem in custodia. Et
anno .c. quinquagesimo tertio mense
secundo precepit alchimus destrui muros
domus sancte interioris. Et destrui opera propha
rum. Et cepit destruere. In tempore illo percus
sus est alchimus. Et impedita sunt opera
illius. Et obclusum est os eius. Et dissolu
tus est paralisi. Et ultra potuit loqui
uerbum. Et mandare de domo sua. Et
mortuus est alchimus in tempore il
lo cum tormento magno. Et uidit
bachides quoniam mortuus est alchimus
et reuersus est ad regem. Et siluit terra
annis duobus. Et cogitauerunt omnes
iniqui dicentes. Ecce ionathas. Et qui
cum eo sunt in silentio habitant confiden
tes. Nunc ergo adducamus bachidem
et comprehendet eos omnes una noc
te. Et abierunt. Et consilium ei dederunt
et surrexerunt ut ueniret cum
exercitu multo. Et misit occulte epistolas
sociis suis qui erant in iudea ut com
prehenderent ionatham. Et eos qui cum
eo erant. Et non potuerunt quia innotuit
eis consilium eorum. Et apprehendit
de uiris regionis qui principes erant
militie .xl. uiros. Et occidit eos. Et
secessit ionathas. Et simon. Et qui cum
eo erant in bethbessem que est in de
serto. Et exstruxit diruta eius. Et fir
mauerunt eam. Et cognouit ba
chides. Et congregauit uniuersam mul

CHAPITRE I

mundinem suam. Quod quidem uidentes
eruntque denunciauerunt. Ierunt. et cesserunt
posuerunt de super uerbis belle. quod ingrauaret
eum diu. Mittens. iberet machanaï et re
liquid ionathal simonem fratrem suum i
duxerat. et uenit in regionem. uenerunt
cum multo. et pertransiit omnem. ibique
eum. quod philosophi alcoron in arabia audi
erant. et cepit esse. et celebe munitum; et
non uelle. qui cum ipso erant exercitum
de auferre. et fugerunt. machanaï
et pugnauerunt et bachidem. et contristati
est ab eis. et afflixerunt eum ualde
quod consilium eius. congressi eius erant
manus. et uastauit et uiros. quos
ei consilium dederunt. ut ueniret in regio
nem. ipsos. multos exercitu occidere. et aufu
gauit eum
eum reliquis ab ire in regi
onem suam. et cognouit ionathal. et
misit ad eum legatos componere eum
ipso pacem. et reddere ei captiuitatem
rem. quod fieret accepit. et fecit secun
dum uerba eius. iurauitque ne quid se ei
mali omnibus diebus uite eius. et reddi
dit ei captiuitatem. quam abstulerant
de terra iudaï. et abiit in terram
suam. et ne ampliauit uenire in
fines eius. et cessauit gladius et hostis. et
quieuit ionathal in machymas. et cepit
ionathal ibi iudicare populum. et ex
terminauit impios ex israël.

Anno clxvii. alexander. cognomine
Anthiochi filius qui cognominatus
est epiphanes. nobile occupauit
prolomaidam. et receperunt eum. et regnauit ille.
Et audiuit demetrius rex
congregauit exercitum copiosum nimis
de. et exiuit obuiam illi in pugnam.
Et misit demetrius epistolam ad iona
thamm uerba pacifica. ut magnificaret eum. dixit enim. anticipemus facere
pacem cum eo. priusquam faciat eum
alexandro ad nos. et recordabitur
omnium malorum. que fecimus in
eum. et fratrem eius. et gentem eius
fecimus ei potestatem congregandi exer
citum. et habere arma. et esse pugnato
rem eius. et obsides qui erant in
turre nostra. dari ei. et uenit iona
thal in hierusalem. legit epistolam in audi
tu omnium populorum eorum. et timere
eum. timuerunt timore magno

quia audierunt quod dedit ei rex preceptum congregandi exercitum. et quia illi ionathe obsides. et reddidit eos patri
bus suis. habitauit ionathas in hie
rusalem. cepit edificare. et innouare ciuitatem. dixit fabricis;
operantibus ut exstruerent muros
et montem sion in circuitu lapidibus
quadratis ad munitionem. et fecerunt. fugerunt alienigene qui
erant in munitionibus quas bachides
edificauerat. et relinquid unusquisque
locum suum. habitauit terram suam
tantum interfluna remanserunt alicui
ex iuli qui reliquerant legem et pre
cepta dei erant. nam eis ad refugium.
Et audiuit alexander rex. et misit
et miserunt ei principes quod fecerat
amicum eum. et sociatum nomen
eius. et scripsit epistolam et misit ei. et iuba dicens.
rex alexander fratri ionathe salutem.
audiuimus de te quia uir potens uales
es. aptus es ut sis amicus
nunc constituimus te hodie summum
sacerdotem gentis tue. ut amicus
regis. noluit ei purpuram
et coronam auream. et quae non
fuit tecum aut nobilem. in seruitio
meo. et induit se ionathas
stola sua. vii. mense. anno cen
tesimo. clx. die sollempni secun
phegie. et congregauit exercitum. et
fecit arma copiosa. et audiuit de
demetrius iuba ista. constituit est. iam.
Quid fecimus quod occupauimus
non alexander amicitiam nobiscum
ad nostrum. ego illi iuba de petitione
dignum erat. et non ut fecimus
in ad uersus. et scripsit ei uerba
ex demetrius. quia
Quia cognouimus. quod fecimus
manifeste in amicitia mea. misi
accessimus ad inimicos nostros. quia
diuinus. et gauisi sumus. quod
sedere ad hoc. ut seruare ad nos
fidem. et retribuemus nobis bona
pro his quae fecistis nobiscum. et re

ionathe ut uenirent obuiam libi ra
bat cum gloria prolomaidam ioctur
rit ibi duob; regib; idedit illis argil
tum multam iaurum idona sin
uenit grām in conspectu eor et q
uenerunt ad ūlus eum uiri pestilentes
et ilii uiri inituri nō pellarent ad i
ul eum nūd in rendit ad eol rex i
uiller spoliari ionathan uestib; suis
risdui eum purpura illocauit
eū rex sedere secum dixitq; principi
b; suis erat cum eo in medium ciui
tatis ipdicare ineno ad ūlus eum
nō pelleret de ullo negotio nec quis
ei molestus sit de ulla rone et ita fm
est ut uiderunt qui nō pellabant
gloriam eius que ppdicabant iop
tum eum purpura fugerunt oēs
imaginabantur eum rex ictemplar
eum nō primos amicos ipolui
oū duō ppartipem principatus et
reddiit ē ionathā in ierlm cum pa
ce ii erat anno ē. clx. v. uenit de
metrius filius demetrii a creta in
ām prīm suorū
et audiunt alex
ander rex iocti
sunt eū ualde iuocauit est antio
chum ingressus demetrius apollonius
qui p erat celesyne ingregauit
exercitum fuit magnus iaccedit ad
iamniam misit ad ionatham su
mum sacerdotem dicens tu solus re
sistis nob ego aūt scio sum inde ritū
eius obprobrium q ea q ni prestant
ad ūlum nos exercitus in nobis; sitq;
ergo ii ingressus in montib; cum de
de ad nos in campum i comparem
illic mutem q mecum ē uterq; de
bello interroga idisce quis sim ego
et cet qui aduersus sunt mecum i
dicunt q ii pedites sunt eor duo
sagene ferrum q uir infugium quer
sisunt pedes tui nesciunt sed et nec q
modo pdeas cum equitatus exer
citum tuum ramum in campo ubi
il est lapis nec locus ubi fugiendi
et audiunt a ionathas sermo
nes apollonii motus est animo i
elegit x. milia uiroz exiit ab ie
rlm occurrit ei simon frat eius in
ad uindicandum i applicauerunt castra
moppen rex cluit eum a ciuitate
ea custodia apollonii iopp exer
oppugnauit eum nec ēm qui exi
erant ante apuerunt ei ioppenses
ionathas ioppen ēd tradiderunt ap
pollonius i ascendit ccc milia eq
cum nec ēm multum habuit i
azotum tm ē et tacuit sed cum
exiit in campum eo q haberet multi
tudinem equitum i confidebat in
eis et inseguit est eum ionathas
in azotum i cōmiserūt phī i re
uenit apollonius mandauit mille
equites post eos occulte et cogno
uit ionathas q in insidie sunt p
se circuierunt castra eius i iecerūt
iacula in populum a mane usq;
ad uesperum qui aūt stabat sicut
precepit ionathas i elaborauerunt
equi eor i retenti simon exercitum
suum i cōmisit cū legionem eq
rex. u. fugerunt eum i ignem sunt
ab eo fugerunt i dispersi q fe
mepumpum fugerunt i azotum
i intrauerunt i berhdagon ydolum
suum ut ibi se liberent et succē
dit ionathas azotum i ciuitates
que erant in circuitu eius i accepit
spolia eorum templum dagon i
eos qui fugerunt mulli succen
dit ignī i fuerunt qui ceciderunt
gladio cum hīs qui succensi sunt
fere octo milia uiroz et mouit
inde ionathas castra i applicuit
ea ascalona i exierunt de ciuita
te obuiam illi in magna gloria
et rediit est ionathas in ierlm cū
suis ylatib; spolia multa et cū
est in diebus alexandri rex ser
mones istos i addidit ad hanc glo
rificare ionathan i misit ei fi
bulam auream sicut consuetudo
est dari cognatis regum i dedit ei
accaron i omnes fines eius in
possessionem.

Audiit rex egipti congregauit exercitū
multum sicut harenam que est
circa oram maris i naues multas
i conabatur proprie regni alexan
dri occupare dolo i dedere illud regi
no suo i exiit in terram ūbis pa
cifice i apiebant ei ciuitates i occe

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

CHA FO I

cumay ⁊ coronat que nob̃ describeb̃
tur omnia ꝓpl ꝯcedimus / in ycum
ueram esse ex[pe]ctu omne reꝑpuc
tur ꝙ eunte tuba hoz exemplum ꝑ
dicit ionathe ꝓnatur mmonte tu
ba ⁊ in loco celebri ⁊ tudent demer
si rex q sunt ẽm in ꝙspectu suo ⁊
nichil ei retulit inultu, extorum su
um / unusq; ꝙ locum suu excepit ꝑ
egrino exercitu trayect ad insulas
gentium / uniuersa erunt ei omnes
exercitus patris eius ⁊ uphon filii eius
quidam parium alexandri pauci
/ inde cum omni exercitu murmu
rauit ⁊ demercuit / iuit ad machu
el arabem / qui metebat antiochiã
filium alexandri / assidebat ciuit na
deuer eum ipse iuit regnauit loco ꝓpr
sui / ⁊ enuntiauit ei q̃sita fecit de me
tuis / ⁊ iniunxit exercitui eius adiu
uit illum / ⁊ mansit ibi dieb; multis
/ misit ionathas ad demetrium regem
ut ejceret eos qui in arce erant / ut ⁊
ipsi / eum in plidis erant eo q impug
nabant isr̃l / et misit demetrius ad
ionathan dicens / ō hec tu̇ facia
tibi / gentem tuam / gloria illustrabo te
/ ⁊ gentem tuam / cum fuit opportunum
/ fac ergo recte / seal / si mittens uiros
manipulum michi / qui discedit ost ex
ercitus meus / et mittet ei ionathas /
tria milia uiroꝝ fortium ad / antio
chum / miserunt ad regem / ⁊ dele
uerunt eis rex in ad uentu eoꝝ / et que
nerunt cum eis / decem milia / decem
xx. milia uiroꝝ / ⁊ uolebant mittere
regem / ⁊ fugit rex in aulam / et con
pauerunt quieuerunt de ciuitate in
tegra ciuitas / ⁊ reperunt pugna
re / et uocauit rex iudeos in auxili
um / ⁊ conuenerunt ad / simul ad eũ / ⁊ dixe
runt eis / omnes p ciuitatem / et cede
runt centum milia hominum / ⁊ ui
derunt ciuitatem / ⁊ reperunt spo
lia multa / mille die / ⁊ liberauerunt
regem / ⁊ iuerunt cum eunte de ci
uitate / q. putauerunt iudei ciuita
tem sibi uolebant / ⁊ in fugam
uerte sunt / mente sua / et clamauerunt ad
regem cum pelb; dicentes / ⁊ nob̃
descendat / et cesserunt iudei q̃ pugnare
nos / ciuitatem / ⁊ ꝓcesserunt arma
⁊ bella. Et gloriatus sunt
iudei in ꝙspectu regis / ⁊ in ꝙspectu
omnium qui erant in regno eius / ⁊
nominati sunt in regno. Et reuersi
sunt in ierm / ⁊ sedit multa
⁊ sedit de ipsa rex in sede regni
sui / ⁊ iuit ira in ꝙspectu eius / ⁊ me
tuit dicere quicquam; dixit / ⁊ ue
uauit sed ionatha / nisi reddidisset
ei sedem ueniebat que sibi tribue
rat / uexabat eum malde / post hec
reuulsit se tryphon / contra eum / et
eo puer adolescente / regnauit / ⁊ in
duit sibi diadema / et coniugem sumit
ad eum exercitus quos dispersauerat de omn
metrius / ⁊ pugnauerunt et eum / ⁊
fugit / ⁊ fugauit eum / ⁊ accepit elephã
tem obtinuit antiochiam / et regnauit
sit antiochus adolescens ionathe di
cens / hereditio tibi sacerdotium / ⁊ si
nuo te super / quatuor / ut sis de
amicis regis / misit illi uasa aurea
in ministerium / dedit ei potestatem bi
bere in auro / et uti purpura / et ha
bere fibulam auream / ⁊ simonem
fratrem eius / constituit ducem a mari
tie usq; ad fines egypti / et ait io
nathas / uade et pacifica regionem
et uiros / qui ei auxiliabant ex illa / et
ciuitates / et ascalonem / occurrerunt ei de ci
uitate honorifice / et abiit in gaza
⁊ clauserunt se eum eunte gaze / ⁊
obsedit eam / et succendit que erant
circa eam / et expugnauit eam / et
rogauerunt gazenses ionathan / et
dedit eis dextras / et accepit filios eoꝝ
obsides / misit illos in ierm / et per
ambulauit regionem usq; damas
cum / et audiuit ionathas q̃ pugna
ti sunt principes demetrii in cedes
que est in galilea cum exercitu mul
to uolentes eum remouere a regno
regni / et occurrit illis / et fugit a fa
cie eius / et secutus est eos usq; ad
hemath / et ipse non descendit in
terram / et applicuit / et simon ad bethsu
ram / et pugnabat eam diebus
multis / et clausit eos / et postulauerunt
ab eo dextras / et accepere / et dedit illis / et
eiecit eos inde / et cepit ciuitatem / et po
suit in ea ꝓsidium / et ionathas
et exercitus eius applicuerunt ad aquã

0 1 2 3 4 Gray Scale

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

genesar + nāq̄ lucem uigilauerit
in campo alor. + ecce castra alie
nigenar̄ occurrebant in campo +
rendebant ei inlidiat nunciab; ipe
aūt occurrit exad uerlo + iuidie
ud exclurerunt de loni suis + com
miserunt p̄lium + fugerunt qui
erant ex parte ionathe omnes +
nemo relictus est ex eis nisi matth
atiaf filius ab. salomi + iudaf fily
us eliphi principes militie erāt,
+ dixit ionathaf uestimenta sua +
posuit circa incepte suo + cepit
percutere ionathaf ad eos inpiu
in + quidā fugā mouit in fugam + ipsi
nauerunt + uiderunt quia fugie
bant parti illius + uersi sunt ad
eum + ipse sequebatur eum eo
+ usq; cedes ad castra sua + peruene
runt usq; illuc + cecederunt de ali
enigenis in die illa tria milia vi
rorū + uersus est ionathaf in ierusa

Et audiit ionathaf q̄ tpt [XII]
eum iniuit + elegit uiros + mit
tit eos romam statuere + renoua
re cum eis amicitiam + ad sparcia
tas + ad alia loca misit epistolas + eā
dem formam + habierunt roma
+ ingressi sunt in curiam + dixe
runt + ionathaf sacerdos + reliq̄
uli + uiri exercitus + regē
misit nos ut renouē
mus amicitiam + locietatē + pax
mauim + fr dederunt illis epistolas ad
ipsos p̄ loca + ut deducerent eos in
terra iuda cum pace + fr hoc est ex
emplum epistolar + quas scripsit ona
thas sparatas + ionathaf summus
sacerdos + senatores gentis + sacerdotes
+ reliquus ppls iudeorum sparta
tis fily; salutē + iam pridem missae
erant epistole ad oniam summum
sacerdotem a dario qui regnabat
apud uos + qui est fratr̄ nr̄ + sicut
relectum + inuenit + q̄ subiectum e
+ is suscepit oniaf uirum qui missi
bilis erat + in honore + accepit epistas
in quib; significabatur de societate + amicitia + non cum illo nul
lo egem indigemus + habentes solatio
libros sanctos + qui sunt in manib;
nr̄is + nuntium nr̄m ad uos re
nouare fraternitatem + amicitiam

ne forte alieni essemus a uob̄ +
multa + p̄ta transierunt ex quo mi
sistis ad nos + nos ergo in omni tem
pore sine intermissione in die; solēp
nitat + ceteris quib; oportet memores
sumus nr̄i in sacrificiis quae offerimus
+ in observationib; sicut fas est
+ decet memores esse fratrū letamur ma
q; de gloria uestra + nos aūt circumdede
runt multe tribulones + multa p
lia + nam pugnauerunt nos reges qui
sunt in circuitu nro + noluimus ḡ
nobis molestus esse + ne forte sodalitas
militiae nr̄e in p̄lium + hostilitatem in
de celo auxilium habemus + liberati sumus +
humiliati sunt inimici nr̄i + elegi
mus ergo + mittere ad renouandam
+ confirmandam amicitiam + societatem nr̄am
+ ad hoc + ne iterum + nos + illi simus
+ sicut alienigene + nobis + reddita sit
+ nob̄ epistas nr̄as de innouatione fra
ternitatis + nr̄e + et nullo molestemur
+ in hoc + respondentes nobis ad hec
+ recepimus epistolas + honorifice
+ de hac re + et ideo non necesse habuimus
+ ad hoc + quia habemus in manibus
+ scripturas de sparatis + misit quis
sunt + et qui sunt de gente abrahe
+ misit ergo hec ad onian + sicut scriptum est in
+ epistola + sua + et nunc missi sumus
+ a rege nr̄o + ut videamus
+ uos + et salutemus + uos + et reddamus
+ uob̄ epistas nr̄as + de renouatione fra
ternitatis + nr̄e + et nullo molestemur
+ in hoc + respondentes nobis ad hec
+ recepimus + epistolas + de hac re
+

luo · raccenderunt · bocol · in castul su
il · ionathal a · iqui cū eo erant · ū cog
noverunt · ulq; mane · · debant aūt
iumenta · adventa · lecunil · ē · eol · iona
thal · nō · complēdit · eos · ſūlexerant
· u · tlum · eleutherū · ē · diuitt · iona
thal · ad · arales · qui · uocab · antur · za
bade · · per · cullit · eol · · accepit · spolia
eor · · mulcat · · uenit · damascum · · per
ambulabat · omnem · regionem · illā
· inid · a · exit · · uenit · ulq; · ascalonē
· · ad · prima · pūdia · · descendunt · in · op
pid · · occupāt · eam · audiunt · · q
uellent · pūdiū · ēdere · parib; · de · metall
· · ipsius · ibi · custodes · ut · audiorent · eā
· · · reūlit · est · ionathal · · iquorum · se
nores · pli · · eo · gr · eant · eā · ad · ificare
pūdia · · mundā · · redificare · · ēdem
muros · · in · ciuit · · reædificare · · ūmuidi
ne · magna · in · ē · medium · ar · il · · reui
rent · ut · separaret · eam · a · ciuitate · ut
cēt · spā · singulariū · · in; · emant · · ui · nē
dant · · · · q · ue · ūnt · ut · ædificarent
quitarem · · accidit · nunul · qui · eunt
super · rezrentem · ab · oni · loul · · repa
rauit · eum · q · uocat · · caphethetha · · · ·
simon · ædificauit · ad · iadi · · · sephela · ·
munuit · eam · · in · poluit · portal · · se
ruil · · · · · cum · eo · gr · ād; · · tryphon · reg
nare · alye · · assumē · diadema · · exere
· dē · manum · in · antiochum · regem
· · · nem · ne · force · non · permittēt · eum
ionathal · · pugnaret · ad · ūlul · eum
· quærebat · comprehūdere · eum · · occide
· · · · · ·

ionathan filium [redacted] ab salomi
-eum eo extitum nouum in ioppen
et egressus hui qui erant in arce mã
-dat illuc ipe. Et mouit typhon abire
lomaida cum exercitu multo ut ue
-niret in terram iude ionathal cum
eo in custodia. Simon autẽ applicuit
ī addul cẽ faciem campi. Et ut cog
-nouit typhon qm surrexit simon i
loco fratis sui ionathe. qm̃ misit
-uit cũ eo plures. misit ad eũ
legatos dicens. p argẽto q debebat
fr̃i sui ionathã intromitte. vegil deti
-nuimus eum. multũ autẽ argẽti
-talenta. c. duos filios eius obsides ut
non dimissus fugiat a nobis. et re
-mittemus eum. Et cognouit si
-mon qm cum dolo loquerent. fecit
-usse tñ dari argentum. et pueros ue
-nimus magnam summã. nec ad po
-pulum suũ dicentem. Quia nõ mi
-sit ei argẽtum. et pueros. nec ea peri
-it. misit pueros. et talenta. nimen
-tus est. nec dimisit ionathan. Et
post hec uenit typhon ut terram regio
-nem ut conteret eam. et circuiret
per uiam que ducit ad ador. Et simon
castra eius ambulabant in omni
-loco quocumq; ibant. Qui autẽ
in arce erant. miserũt ad typhonem
legatos ut festinaret uenire per de
-sertum. et mitteret illis alimonias. Et
parauit typhon omnem equitatũ
ut uenit. nec illa nocte cecidit nix
multa valde. et non uenit. Et galaa
-dites. Et accepit quadrigas. et balchama
occidit ionathan. et filios eius et illos
qui cum eo erant typhon. et habitabat in turri
sua. Et misit simon. et accepit ossa
ionathe. et sepelierunt ea in mo
-dum cuiusdam patris eius. et planxerunt
eum omnes israhel planctu magno. et lu
-xerunt eum dies multos. Et edificauit
simon super sepulchrum patris sui. et
fratrum suorum edificium altum. mu
-la
ī pide polito. et arcuauit desuper. pi
-ramidas. unam et unam patri. et
matri. et fratribus. Et istis erexit colum
-pnas magnas. et super columpnas
arma ad memoriam ętatis. super
arma naues sculptas. que uidentes
-tur ab omnibus nauigantibus. ma
-re. Hic est sepulchrum q fecit in modi
-ulo. Et audiuit dicentem typhon autem cum re
facere cum antiocho rege ad oleasten
-re dolo occidit eum. et regnauit loco
eius. et imposuit sibi diadema. alie
-nam plagam magnam interfecit
-uit simon ciuitates munitas
ea turribus. excelsis. et muris magnis.
portis. et seris. et posuit alimenta in muni
-tionibus. Et elegit simon uiros. misit
ad demetrium regem. ut faceret re
-missionem regioni. et actus omnis ty
-phonis. per direptionem. fecerat gesti
-et demetrius rex ad illa uerba respondit ei.
-et scripsit epistolam talem. Rex demetrius
-uis simoni summo sacerdoti. et amico
-regum. et senioribus. et genti iudeo
-rum salutem. Coronam auream. et
bachyen quã misistis suscepimus. et
parati sumus facere uobiscum pacem
magnam. et scribere principibus regibus
-ut uobis quecumq; indulsimus. et
confirmauimus uobis. et munitiones
quas ędificastis uobis sint. re
-mittimus quoq; ignorantias. et
peccata usq; in hodiernum diem. co
-ronam. et debitum. et quicquid aliud
erat tributarium in terris. Et quod
si qui tributarium. et quicquid ex uob
-is sit. in nos scribi. fiat. nos scribam
-us. sint in nostro regno. Et ex
ablatum est iugum gentium ab
-israhel. Et cepit populus scribere in tabulis
-ęreis. et statuerunt. in tabulis. Et
-ęreis. publicas. anno primo sub
simone summo sacerdote magno. et
duce. et principe iudeorum. et illi
applicuit simon ad gazaram. et circũ
dedit eam castris. et fecit machinas
-et applicuit ad ciuitatem. et percussit
turrem unam. et comprehendit eam
-et qui eruperant erant in machi
-nam. et ciuitatem. et ceciderunt
magnus in ciuitate cum uxore
-et filiis eius. et ipsa murum ciuitatis. suis
stantibus. et clamauerunt uoce magna
postulantes a simone dextram sibi
dari. et dixerunt. Non nobis reddas
secundum malitias nostras. secundum mali
-tias. et scelera nostra. tibi. Et placuit
simoni non debellare eos. eiecit
-que eos de ciuitate. et emundauit
edes in quibus erant simulacra. et

runc intrauit in eam cum gaudio
bidentes dominum reiecta ab ea oī
immundicia collocauit in eadem
qui legem faciens unusquisq; eam
sicut sibi ipse ordinem. Qui autē eandem
in arce iericho phylebantur egōd. ī
gredi regionem uelle ac uendere
eluriebant nimis. Et cum exisset tam
e peregrinis. et clamauissent ad simo
nem ut de rebus ab eis peremptis dederet illis
unde eos ī immunditia carere
queamus. Ipse uero dixit ingē
tia. v. ℔. die sedi mihi. anno. c. lxc.
primo cum laude. Iannai patriarchę
noythanai. Iambai. Mathusi. Hymnei. Iannai. qui. Et. Iuuentus
magnus exhibetur. in oīb; annis
agentur dies. Hi cum letitia. Iuuenes
iuerunt montem templi qui erat sanctus
arcem. Ibi autem ipse. cum eis ex
tēplo. Iudas. Simon. Iohem. Iuuenes
ad portas ciuitatis. Et. Iohannes. Et
de iuuentute uiri illi. Et fecerunt
anno. c. lxc. ii. Et
Agebant rex demetrius exercitum su
um. Et abiit mediam ad ciuitatem iudeam ut
ueniat ad eam. Et pugnaret eam. Et con
fortauit dalaeus rex persidis. Et media
ce. Et audierunt demetrium. Et ueniebant
seruum de principibus suis. Et dixerunt
unum de principibus. Et dixit. Et com
prehendere eum unum. Et adduxerunt eum
ad eum. Et. Et. Et

xxxvi anno regni sui Lud Simone sacerdote
magno Machabeorum memoriam
magno sacerdotum principi
genti sue reddere
sed sunt plura in re
gione sua Simon de machabeis filii
ex filiis suis de derunt le
gatos ad Romanos gentes
sue ut starent sed ipse rex gloria
magna glorificauit gentem suam
iste est ille sacdol magnus qui pro
fectus est ad plenum suum mouerunt in
unum eorum calcare terram et ingredere re
gionem ipsorum recredit manus inimi
corum et vastant Simon pugnauit
pro gente sua et rogauit pecuniam
multam et armauit viros virtutis
gentis sue dedit illis stipendia
munitiones ciuitates inde Ierusalem
que erant infinite; inde ubi erant
arma hostium aurea repulit illic
plurimos inde magnam munitionem
que erat ad mare Gazeram et cepit
infinite; azotum autem hostes habita
bant et collocauit illic inde plurimos et fe
cit quecumque erant ad correptionem eorum
posuit in eis inde principatum Simon
in gloriam et cogitabat fide ge
rere; fecit et ipsi fecerunt
hec omnia multum et fecerunt tem
pora seruandi gentis sue et exquisierunt
omnino exaltare plenum suum in diebus
eius plenarium est in manibus eius
ut tollerentur gentes de regione
eorum que in ciuitate dauid erant
in Ierusalem arce de qua procedebant
et contaminabant omnia que in
circuitu templi sunt inferebant
plagam magnam et cruentam et collo
cauit in ea viros inde et adtutam
fecit regioni illorum et rex exalta
uit nimis et inscribebatur inter reges amicos
et dedit ei sacerdotium et honorauit eum honore
magno et gloriatus est eum gloria
magna audierunt autem et appellati
sunt inde a Romanis amici et socii
et fratres et susceperunt legatos si
monis gloriose et rex inde et sacerdotes
eorum placuerunt esse eum duce eius
et summum sacerdotem in eternum

donec surgat propheta fidelis et sit sup
cos dux et ut cum esset illi pro fec
re ostenderet propositum super opa eorum
et super regionem eius ordinat eis pha
raonem et eum in de fecit eum amicum
ut ab hoib; inscribantur in nole
eius omnia scripta eius in regi
onem et ut operiant purpura ami
ctu ne incedat ullo ex principibus ex le
gibus; ut rectum fiat aliquid horum
recedere illis que ab eo dicuntur quicumque
audet contemptum in regione sua
ipso mortem purpura amictus fibula
aurea. Qui autem iterum fecerunt
aliquid horum vel erat recumpla
cent omnia principia stabile simonem et
fac fedus cum eo ut faciat bella
mum principatum et fungeretur et sit dux et princeps
gentis iudeorum et sacerdotum et hoc;
ut scripturam istam dicerent esse
ut ab illi erit in potestate eius super
omnia et ut omnis scriptus sit in
nomine eius et
ut non sit ex
Et misit rex antiochus filius de
metrii epistulam ab insulis manu si
moni sacerdoti principi gentis
iudeorum et omnibus gentibus
nuncios huiusmodi verba
scripta hic modum rex antiochus
simoni sacerdoti magno et gen
ti iudee salutem Quia quidam pesti
lentes obtinuerunt regnum patrum
horum volo autem vindicare regnum
restituere illud sicut erat antea et
quia fecistis munditiam ex
naues bellicas volo autem prestare per
regionem ut tuear eos qui cum
fuerunt regionem meam et
dissolauerunt omnes qui
regno meo Hic ergo statuo tibi
obsones quales remiserunt tibi an
tea omnes reges et quecumque alia
dona remiserunt tibi et omnes
fabe percussuram qui nunc
in regione tua sed in aut sedu
ce et iubam omnia arma et tabu
cata sunt et plurima que circumsunt
reges maneant tibi omne de
bitum regis et que munera sunt re
gia erit et omnem tempus vel
remittuntur tibi et unum

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

CHA I

oprimeremus regnū nr̄m gloriosissimū
mus regē regnēm tuam reamplum glo
ria magna na re manifestetur glou
a nra munus sanctū a nro. ē hoc ūq;
exeat a nro chus ītram p̄m suorum
iqueūt ad eum oēs exercitus ita ut
paucī reluct̄ esse cum tryphone rī
secum ē eum a nro chus rex ingre
dorum fugiens per maritimam fu
ebat. q̄d congregata sunt multa
eum reliquid eum exercitus applī
cuit a nro chus super dorum cū c. xx
milib; equorum bellatorum rī mu
milib; equitum sagittarum tumultū
nimis q; amari accesserunt nec ab
dant cum terrā sua mari in memo
nem sinebant ingredi nāl egdi. cum
aūt nunciatū rī cum eo fuerāt
ad urbe roma hystoriographas regib; rī
regionib; septat̄ quibus gerebant
bellum q̄d romanor̄ prolonge
o regi salutem legati iudeor̄ ne
runt ad nos amici nri venerantes
publicam amicitiam societatem
missi a simone principe sacerdotum rī
plo iudeorum miserunt aūt clipe
um aureum minas mille placuit
nra. nobis scribere regib; rī regionī
bus ut no inferant illis malū. rī pu
gnent eos rī ciuitates eorum. rī regi
nos eorum. aut si ferant auxilium
pugnam vobis ad tēpus eos. bellum est aūt
nobis accipere ab eis clipeum. quidā
pestilentes refugerunt de regione ipor
ad nos. reddere eos symoni princi
pi sacerdotum. ut puniret eos secūm
legem suam. eadem scripta sunt de
medo regi. rī areo. rī areie. rī ar
ri. ciuitates regiones. rī lampsace
rī partanū. rī delo. rī mindo. rī sicyoni. rī
caria. rī samū. rī pamphyliam. licia.
rī halicarnasū. rodum. rī gortynam. rī
cos. rī sidem. rī aradū. rī gortynam. rī
egnidū. rī apū. rī arenem. de empli
aūt eorū scripserunt symoni princi
pi sacerdotum. antiochus aūt rex ap
plicuit castra iudeam sed ad mones
ei semper manū. machinas faciens.
rī celebre tryphonem. ne recederet. rī
misit ad eum simon dīs milia ar
gyr electorum manxilū. rī argentū
rī aurum. rī mala copiosa. nolunt ea
acceperē. irrupit omīa q̄ paratū est. ē
eo amici. rī alienauit se. ab eo. rī misit ad
eum ambassiatores. ut rediret ad
eum ad iendum. unū de amicis suis
ut rediret cū ipo dicens. vos renent
vobis. gratiā. rī quare q̄ ē in ertim a
mittatis regi nobis. eay de solatū
ipi. scientes plagam magnam in rī
iudea esse. per loca multa in regno
meo. sūt ergo reddite ciuitates. et
occupate. in bona locorum diuer
esse. ex finib; inde. sin aūt date pe
nias. d. talenta argenti. et pro
illis. d. talenta auri. et pro ciuitatum
alia talenta. d. sin aūt non venerint
rex pugnabit cū nobis. et venit ad ieno
bim amicū regis. in erim. rī dixit glo
riam simonis. rī clamauerūt ad eum
angelo. rī apparuerunt copiosum. rob
stupuit. rī cecidit ei ira regis. et ve
dit simō. rī dixit ei. q̄ aliena rī
stulisti. rī aliena detinuisti. q̄
hereditatem patris mei. et misisti ad
munera. nūc aliq̄ tibi possessa est. aut
ab regno. hyrcē rī dimisti ramus hyere
dotatem patris mei. iam de ioppe. iga
zara. q̄ ex postulas ipi faciebant in
ipso plagam magnam. rī regione
nra horum damna talenta. et si
vidit ei ad ieno bim. ūbum. et si
est aūt eum ira ad rege remittatū
ei ira. rī gloriam simonis. in
nūla que indit. et nauis est rex un
magna tryphon a fugit nauī in
ortho laida. rī statuit rex ceudeleum
ducem maritimū. rī dixit ei pedi
tum. et equitū dedit illi. mandauit
illi mouere castra. et facere inde. rī
mandauit ei edificare cedroneam. rob
stituere portas eius. inde. et bellare
populū. ex a persequebatur ipso
nem. reperiunt ceudebeus. animā
eius. et irritare plebem. rī ascendere
in deam. rī capere ipsum. mittit. et
edificare cedroneam. rī collocauit a
ue equites. et alium ut egressi per
ambularent. in ram inde sicut ipse
erat. et rex. et ascendit iohes de ga
zara. rī nunciauit simoni patri suo q̄
fecit ceudebeus in ipso. et noca
uit simō duos filios suos senores.
inde. rī iohem. et ait illi. ego. rī
fres mei. et domus patris mei expug

de gente xpo[rum] Laverdonum · Hui[us] q[uo]d in
egipto fuit unde[m] salute · Israhelem
De magnul pericul[is] ad[uersa]n[tes] mag
nitte grat[ia] g[ra]nuit ipl[u]r pote qui
ad dul[ce]d[inem] legem regem dimicauit mul
ipse · ebullire fecit de pelide eol[um] qui
pugnabant · uol · ilem cluitatem
dam cum imperide cer dux ipse · cil
ipd in tul[ce]d[inem] credit in templo
nanee · suo decepul sacdul nanee
ut · cum eo ad lo
cum aurhoc[is] anima eul[us] ut ac
ciperet peculat mutat dom[in]e · cū
ipi posuissent cet lacerdotes nanee
ipse cum pat[ri] mgilii cer · ira ā
unum tm · clausert templum · cil
umul[us] aurhoc[is] aptor[is] occasio ad
mu rumpl[e]m mittentes lapides percus
runt dilectu · eol qui tm cū eis
diuiserunt membra · ita pul[ch]r
ampnant sorat[ur] pcesserunt · p omnia
bdictul deul qui tradidit impio
factum · g[ra]ce · v · die · mil[es] calleu pu
nunciacionem rumpl[e]m · ecclam
um dux mul[ti] significare uobis ut
uol quoq; agam[us] diem sce nophegie
diem · gnt qui dmul est · ch neem
al edificato templo · israh obtulit
sacrificia · tam tm · i persideu du
cerentur · pdi · mil sacdotes qui tūc
dei cultores erant · accepto ignē
de altar[i] occulte ab sconderunt in
ualle · i qua erat puteul[us] altul[us] siccul[us]
nec eo quidem sūt eum tra ut oīb;
ignotul est · lotul · num a · p[er]sequent
anni multi · placuit dō ut mitter[e]
neemal a rege · pl[er]sid nepotes sac
dotum illor[um] qui ab sconderant mi
sit ad requirendum ignem · sicut
narrauim[us] nob[is] manifestum ignē
s[ed] aq[uam] crassam · iussit eol[us] haurire
· afferre · subi · sacrificia que im
poni[er]e iussit sacdot[es] neem
al · illis gr[ati]a ipa · ligna · q[uo] erāt
super posita · aq[ue] · i · sim est · neem
ast[u]t · quo sol reluxit qui prius
erat in nubilo · accensul est ignis
magnus · ita ut oēs mirarent
orabiem aut[em] fugebant oēs sacer
dotes · dum q[uo]d iusserat sacrificiū
consumpsit · sacrificiū
hūc modum · Deus deus oīū creat[ur]ā
rerū · potens iustus · misericol · qui to
tus el[e]m[en]t[u]m · solus pīs · solus iust
nul · omnipotens · rex · solus pīs · solus iust
pdes · eleds · sanctificans eol · atque sacer
dotum · p[ro]missio · pl[e]b · tuo · isr[ael] · cultio
di partem tuam · hēditat[em] · ogga dup
liouem · mysin · iuba eol qui seruitu
gentib[us] · non · tempos · ad · hostiū · aros
repte · ut · sciant gētes q[uo]niā tu es · d[eu]s · no
ster · ego · oppressus · nol · q[uo]niā · iam
fiducie · in superbia · q[ue] tuit · p[ro]lin
sus · in loco · sco · tuo · sicut dixit · moy
ses · egone · a · plebebant · eos · hyy · m
nolui · q[uo]d · q[uo]mpsum · est · sacrificium
sum · aut · q[uo]mpsit · tuus · sacrificiū
ex · reliqua · aq[ue] · necmal · iussit · lapides
maiores · p[er]fundi · ut · tm · est · flā
ma · ex · ea · accensa · est · sed · ex · lumine · q[uo]
refulsit · ab · altari · q[uo]mpta · est · ut · ui
manifestū · fieret · remuneratum · est
regi · pers[ar]u[m] · q[uo]d · in · loco · ubi · quo · ignem
ab sconderant · hyis · qui · tūc · tam · fidum
sacdotes · ad · apparuit · de · q[uo] · necmal · i
q[uo]d · cum · eo · essent · purificationē · tam
sacrificia · bonsideandi · a · rege · nem · dilige
re · ex · eam · ad · sedē · ut · templum · ut
ybāret · q[uo]d · fieri · erat · cum · probass;
sacerdotib[us] · donauit · multa · bona · i
alia · munera · accepit · eul · manu · su
a · tribuebat · eis · appellauit · d · necm
al · hūc · loca · nephar · q[uo]d · purificatio
purificatio · vocant · a · ap[u]d · plos · nephi
· ueniunt · aut · in desertis · p[ro]uinc · re
gionē · ppse · q[uo]d · iussit · eol · ignē
accipere · qui · tūc · tempe · adducti
significatum · est · aut · mandū · tūc
nugatul · credit · illis · legē · ne · ob
uiscerent · p[re]cepta · domini · ut · ne · er
rarent · mētib[us] · idemq[ue] · simulac
aurea · altaria · et · mandata · eor
talia · ysi · dicens · hortabant · ne · lege
amouear · a · corde · suo · erat · aut · in
ipa · scriptura · quo · mō · tabernacul
archam · iussit · ipsa · diuino · ylo
ad se · sed · cōtra · uisa · est · ulcis · exire
moueri · utique · moyses · accedit · re
uidit · dl · hēditatem · uenerat · ibi
ueemal · inuenit · locū · spelunce · i
tabuaculum · archam · altare · i
cenſi · intulit · illuc · ostium · obstruxit
et · accesserunt · quidem · simul · qui

q[uo]dam · mal · de
omni ma
lo

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

lium qui illo tempore erat dux ce-
les[tis] ter[re]na[lis] nunciatur ei pecunia
innumerabilis; plenum ee eraruum
uero solumuis[?] cotumuncs copia munia
ee que nib pertinent ad rem salu-
a[m] fidelium ee cum possibile sub presta
te regis cade unusquisq; reuelis; ap
pollonius ad regem de pecunis que de
late erant sibi accepta helyodorum
qui erat super negocia eius misit ei
mandans ut ydoneam pecuniam sibi
portaret. Gratanter helyodorus re ag
gitur specie quide ei per celestem iram
flagellum tumultuarie ee pagratum re
a[m] uena regis posuisse perhibetur; cui
cum uenisset; uero solimam ilenque
altissimo sacerdote inclinate ee ex
cepisse; narrauit de uno iudeo pe
cuniam fraudis rei gra ad ee apud
me rogabat aute si uere hi na ee
tunc summus sacerdos ostendit de posi
ta ee hi inuisibilia uidua[m] et pupillo
rum quedam sib ee. Hircani tobie
ui ualde emulemur in hys quide ti
lerat impulsu simonis nuica a[d] argen
ti talenta cen. ee. iudee. et deposi sib
eos qui credidisset loco templo q
per unusquemq; honorabatur
p sui uisibile[?] et sancte in possibile
sib ee. ille p hys que ysebat in mi
dine a rege datebat omni gente vene
ra ee reuerenda. Summa aute die mu
bat de hys helyodeus ordinatu[m] ut
sib modica sib p unusquemq; tumultu
erat repidare. Sacerdotes aute ad alta
re cum stolis sacerdotalib; ad celum
rum se[?] cum uocabant de celo eum
qui de posuit legem posuit ut hys qui
de posuerant ea salua custodirent
iam sib. qui uidet summum sacerdo
tum meum ne[?] sibi abatur. Cui
os. n. eoloz in mutatus. declarabat
intimum animi dolore. Circumfusa
n. erat mestitia uiro quedam. ipse
roz corpus per que manifestus ap
parentib; doloz cordis eius efficeba
tur. Alii ad ggregam ggatim de domi
bz; qsluebant publica supplicatione
ob ne[?] ueniret. pio. ingrem[?] in lo
cum ee sanctu[m] sib. decunde mulieres
cilicio pectus per plateas qsluebant
sib; uirgines que q clusе erant per
curebant ad oniam alee. ad muros
quedam sib pone[?] aspiciebant
nusse aute protendentes manus ce
lum de precabantur erat n. mesta q
mixte multitudinis. magnu sacer
dotis in agone qstitum ex pectato. et hys
quidem inuocabant omnipotente de
um ut credita sibi hys qui credide
rant omni integritate seruarentur
helyodoro aute q de uenerat p fine[?]
eodem loco ipe cum satellitib; cum
ctarum plenu[m] ee. spe omnipotentis
di. magna fecit sue ostensionis cui
dentiam. ut omes qui ausi fuerant
parere ei ruentes de turre. ridiculo
sicd nem. stupidine ydiotarum.
Apparuit enim illis quidam eq fabule
hys. sessorem omnis operis. ut
ornatus sit; cum impetu helyodoro
prosus calces elisse. Qui in aute sedebat
iudeabant arma habe aurea alii an
apparuerunt duo iuuenes. uirtute
de corpore[?] gloria speciosi; amic
tu. Qui circumsteterunt eum. et ex
tra; parte flagellabant sic. ut ex
ilusione multos plagis uerbanes. u
bro aute helyodorus gradit in ter
ram eq; multa caligine circu[m] fusum
rapuerunt atq; in sella gestatoria
positum. et terrorum. et. qui ei mi
nus curabat; satellitib; dictum in
gressus est. et arcanum portabatur. ni
si sibi auxilium ferente manifesta
di cognita. nutu[m] ille quide per
diuinam uirtute[?] iacebat mutus
atq; omni spe salutis. p manu hys
aute dominum benedicebant. qui magn
ificabat locum suum. templu[m]
q. paulo ante timore ac turbatum
erat plenu[m] apparente omnipotente
domino, gaudio. clerica impleti
est. ut eo. ex amicis helyodori qui
dam rogabant q festum omnia ut
inuocaret altissimu[m]. ut iam dona
ret ei qui in supremo spi erat q
stantes. q iuerant a[d] summu[m] sacer
dote forte rex sulpicaretur. malum
aliq. ex inde[?] circa helyodorum
q similaram. obtulit p salute. ut
hostiam salutarem. cum q; sum[m]
sacerdos exoraret. idem iuuenes
eisdem uestib; amicti astantes

helyodoro dixerunt nonne lacrimas gratias agere nam pp eius ē dominus uitam domus tue a ds flagellatus nunca oi hy magnalia dī ipore tarent ecclesiastici dictus nec comparuerunt helyodoro dant hostia deo oblata mortis magnus p multis ei qui iuste ministrauit ecclesie nonne gratias agens recepto ecclesiastico reperdebant ad regem celebrauit a omnibus ea que sub oculis tuis uidisti opa magni dei cum aut rex interrogasset helyodorum est et aperuit ad hec ecclesiasticam mittere aut habes hostem regni tui ludeam cum re uiuere flagellatum eum accepisse cum eiecisset eo q in loco uere sit quedam dī uirtus iam ipse eius sit ecclesiastici ystrandum ultare ad uere est locus aliquis habentes ad malefaciendum prout ac pdm de helyodoro reperit custodia ita se

Simon aut pdictus rex ys. percussit panne de lapide ma le loquebatur de onia tandē ipse helyodorum instigasse ad hec ipse fuisse in centre malorum p multos ei cum tum ac de fensor gentis sue emulatorem regni dī audebat insidiatore regni dicere ē; cum in multis in rē p cepisset ut i per quosdam simonis necessitos homicidia fierent sideranti omnia pe culum grentonis appollonii insanire ut pote celeste iuste ira ad augendam malitiam simonis ad regē se gerunt ut nr cum un accusatores communē inimicum ap senex ipm unusse mi traudinis sideremus videbat u sil regali p udencia impossibile ec patere ut rebus dari nec simonem posse cessare a sua nocentia sua si p leum ure exercitum cum multe pisi; regnū antiochi qui nobis appellabatur ambiebat ia son fratris sūmi sacerdotium adito rege p munera et argēti talenta tec. ix. rex reddidit; abiit talen ta. lxxx. super hoc promittebat se rialia. e. l. si potestatem eius gentis ecclesiastici ei ostendere eos qui in inimicos eius ut

nos hebreos sub ueteri ad ea uel quam nisi; optimi; optimis; principatū tectum ad gentilem ritum quibus suos nihil uti cepit amicos hui humanitatis ea iudei a regib; fuerūt statuta p iohem pecu cupleni q apud romanos de amicitia societate sunt dicit est regnū ne legatum eius una destruere sua instituta sanctabat u. aliis est sub pa rege gentium q strare optimos quoq; esse rectum supandeb; pone erat a hoc non iustum si mereri q dem pp pectus gentis adiungere gūlando fuit pp impti rub sacerdotis ratonis ne tarū standum tres tit ma ut sacerdotes iam nō ea alia ri officia dedi cent si; tempo rem plo i sacrificat ne gelecti sectia uoue principes si palestre ipsi bibunt eius in urbe ut essent dicti ipsi eius dem honores nichil uti tes gent gra ce optimas ab tribus tantum est gra pertulosa est gentio ipsebat ecclī ih statuta euitabantur ac per oīa hoc similes ee cupiebant quos hostes i per emptores habuidem leges n dum hac impie age ipse ii credit si hec se quent tempus de clarabit ostia q quā aliis agon tyro celebraret rex p sent cert milte talo talentorū ab ie rusalē uiros perdere et premere deag mal cer. in sacrificiū ydeo ait quas postulabant hii qui alpeanūtur re in sacrificii erogarentur ec nō oppe det si in aliis simptis eas deputari si; si oblata sūt quidem ab eo quīm sciat in sacrificiis haberi pp plenes a dare sunt in fabricam nauiū rur mūl. nullo d'negotio apollonio nestyei militer filio pp priores pa tonem phylometoris regis ō edgn ouisti; aut antiochi alienū le ane gocii regu esse dī pp in turbidus q sistent p certi ii uenit iopen ii re uolutionem magnifice a rabe recuperare susceperat est facilius lumi nib; laudib; ingressus est ii in ferentem exercitum q sub te post ui cuti tempus miles ia son meme ianum supdicti simonis fratris pos rem periculus regi de negotius ue

cessarul responsa planarum. Ille cõm
dans regi cum magnificall; fauem
poscant eum in semet ipm recor
lium. Ad deum super ponens ialoni
ralem argũm. et accepto; a rege
mandatu uenit. nichi quid hyat digñ
sacerdotio. Animo crudelis tyranni
sceleste uam gerens. ialon quid
qui ꝑ um fratrem captiuabat. ipe decep
tus ꝑ fugit. in amanitem expulsus e
regionem. ex euelauit. a principatu
quidem obtinuit. De primus uero
regi pmisit. ut sedebat. cum exactõe
faceret. sostratus qui arci erat ꝑpo
situs. nam ad hyat exactõ uectigalium
pertinebat. quo ob eam iniuriã ad
regem iunt. nocum. i menelaus
armoni. a sacerdotio succedens. hyã
macho fre suo. sostratus. a. plantus e
pulsus. ecclesiã hyat. gubernat. gigni. chan
tes. i. mallotus. sedi idoneum mole
eo q; amplioris regis munere dono
rum. fratri. festinanter. tradi. rex ue
nit. sedem. ihesu. relicto. sufficio uno
ex comitibus. sui. andronico. Tyrus. a
menelaus. accepisse se reipsi. opa
rium. auream. ipsam. uasa. ereripsi
sunt. sui. donum. andronico. talia. ue
didit. aro. ipse uicinas ciuitates. ad
cum certissime cognouisset. oniam. ar
guebat eum. ipse in loco cuius se ori
ginem. amphioche. secus. dampnem
ꝓ. menelaus. accedens. ad andron
cum. rogabat. ut oniam. interficeret
cum uenisset. ad oniam. dolis decep
it. cum uere uidendi. et nisi esset. ei. suspectus
suadit. de alio. procul. statim. eum
cum. ꝓ uertus. iusticiam. ob ei
tam. ne. solum. uideri. sed. ualde. quo q;
nationes. indignabantur. moleste
ferebant. de nece tam uiri. in urbi
bus. regis. lum. regem. de ciuitate. sont. ad
uersum. uidi. ap. antiochiam. simul
igit. gentes. de iniq. nece. one. q
uitatus. nacti. ado. ipe oniam. anio
chus. ira. ductus. ad iniam. lacrimas
fudit. recordatus. de iustis. sobrietate
modestiam. accensus. q; animi. an
dronicum. purpura. exutum. arcum
duci. per totam. ciuitatem. in ultes
dem. loco. in quo. in oniam. impie
quisset. sacrilegum. una. pariter. de

mno. illi. dignam. ꝓ. uenit. penam.
quod. autem. sacrilegii. in templo. a
thenaeo. comitis. menelai. si
uo. diuulgata. fama. cognita. est.
multitudo. ad. ius. iusurgentium. mi
ro. iam. animo. exportant. urbs. a. sin
gulis. iam. uia. repleta. hysmaeus
aduenas. fere. uix. multis. uiis. uix
manibus. uix. cepit. duce. quodam. tri
no. erant. parati. de. mentia. q; uecto
ri. ut. intelligerent. imperium. hys
machi. alii. lapides. alii. fustes. usibus
arripiũt. quidam. uo. cuiusdam. iniusti
ci. ire. minuto. quidem. nullam. ei
dem. auꝛ. ꝑstrari. quin. uo. in fugam
uisi. sint. ipm. i. sacrilegum. secus. errari
um. interemerunt. de hyat. q. cepit. u
dicti. ad. usus. menelai. agrari. et
tum. uenisset. rex tyri. ad ipm. nego
cii. detulerunt. missaresq; uir. alien
orum. cum. sermonibus. superarentur. me
nelaus. pmisit. prolixeq; multas. pe
cunias. dare. ad suadendum. regi. ma
gis. ptolomeum. quendam. ad. ptini.
qui. refrigerandi. gra. regem. adit.
deduxit. a sua. menelaum. quid
unusquisque. malitie. rerum. cumulus. ab
solutus. miseros. a. quibus. si. apprehensi
cam. ducerent. ut. nocentes. iudicaren
tur. hos. mox. dampnauit. ero. g
iustam. penam. dedisse. qui. p. cuncta
re. i. pplo. usitatus. nasi. cam. persecu
ti. sint. quam. ob rem. tyri. quoq; in
dignati. erga. sepulturam. eoꝝ. liba
lium. exercuerunt. menelaus. aut
ip eoꝝ. qui. in. potentia. erant. auaritia
am. permanebat. in potestate. eoꝝ
rent. in malicia. ad. insidias. cuncti.

Eodem. tpe. antiochus. secundus
p. secundam. paratus. in. egiptũ.
ingressus. p. urbem. ienolimoꝝ. q;
uicinem. iudi. dieb. xl. per aera. eq
tes. discurrentes. aurati. scutati. hyã
nes. chalcati. ei. cohortes. armati. ci
tati. equos. per. ordines. digestos.
reconciliones. ei. communis. ciuitatis
motus. gladiatorum. multitudine
gladii. districti. celox. tactus. ei
aureos. armos. splendentes. ostis;
gessus. lorica. ei. ip. omis. rogabat
in bonum. monstra. q; ui. si. cum
falsus. rumor. exul. tenuq; urbs

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

excellit/ antiochꝰ assumpta ratione ꝛ
ruit/ mille uiri/ ingressus est aurā
tem reperire/ nequit; ad murum quo
rū/ ultimum appulsa cuncta me
ne laus fugit/ mortem/ ratione nō ut
parebat/ in fide ciuib; suis/ nec cogi
tabat prospexerat/ ad uetus/ cog
natos/ malum ē maximū arbitra
hostium/ ꝛ nō cruēl se tropheo capti
uum/ sperna patrum quidē nō ob
mutue/ finem ut insidiaꝝ/ suaꝝ/ gra
tionē cepit/ ꝛ fugit/ ꝛ rum abiit
ꝛ inhumanitatem/ ad ultimū/ extremū
suum conclusit/ ab arethia arabū
tyranno fugiens/ de ciuitate incen
tatem omnib; odiosus/ ut rebus ge
gum/ execrabilis/ ut pōe/ ciuī
um hostis/ in egyptum exclusus/ est
/ equi multos de parta sua expulsat p
egre/ abut/ lacedemonas/ p fetus
ēt/ p tegendi ne/ ibi refugium/ istru
ens/ / equi in sepulchros/ multos ab ecce
ne/ ipe/ / nulla mortuis/ in sepulchris
abiectum/ a sepultura ꝛ; per egritu
dinis/ ꝛ; parto sepulcro propensi/
dus/ / aq; gestis/ suspectus/ est/ rex
locupletē deserturus/ inde/ / ob hoc/ p fec
tus/ exequi pro esse mus animus/ tu
rare quidem arripuit/ cepit/ nullis/ aut
mutuis; mitiare/ nec parce occursā
tibus/ / per domos alienas/ tumida
re/ iebat ergo cedes/ inuectus/ ad sep
ulchra/ mulieres/ matres/ ēmunda
ginis/ q; / parentes/ neces/ erant/ a
toro tridui/ loco/ nulla interfectis/
nulla uinctis/ nō minus aute uenū
dans; / nulla sufficiūt/ aurum est/ ꝛ
rare templū/ munitā/ ꝛā sanctis/
menelao ductore/ qui legum/ ipa
tres/ fuit/ pontifex/ / sceleris/ manus;
mens/ sed uasa/ q; ab aliis/ regib;/ mu
ratib; erant/ pulcra/ ad ornatum lo
ti/ / gloriam/ erectabat/ ira alienā
rui/ mente/ antiochi/ ad quā/ dabat q
ip pecuniā/ / grauiū/ ciuitatū modici
dominus/ fuerat/ manu/ ip q; / accidit
arta locum/ desperatio/ alio quin/ ꝛ
grauis; eo/ tumultus/ prodit/ ē/ tumultu
tos/ sicut/ helyodorus/ qui missus/ est
a seleuco/ rege ad expugnandum er
rarium/ / hic/ templum ad uenientes flagel
latus/ / repulsus/ unq; tunc/ ab anti
ochꝰ/ rum/ ē/ templum gentem/ / ip ge
tem locum dominus/ elegit/ sed/ pro
loco/ parentes/ sed/ ē/ ipis/ malos/ post
ea/ aute fuit/ locus/ ubi locum/ / repiri debe
rat/ / mira dī/ omnipotentis/ est/ nam in
magnū dominū/ redundare/ ne cum/ su
magistra exercitibus/ / gnus/ antiochꝰ
mille octingenti/ ab/ aulo de/ eplo reuo
cat/ / uelocit/ antiochus/ / egressus/ est
existimans/ se/ ꝑ superbia/ ram ad na
uigandum/ pelagii/ nō ad/ / agendū
deductorum/ ip/ mentis/ elationem/ re
quid aute/ ip positos ad affligendam
gentem/ / erimus/ quidem/ philippi
gesse/ fugē/ mouit; crudelitatem/ ex
ip/ / agno/ / struxit/ est/ / ingressarius/ a
dinquam/ / inuenerabilem/ qui/ ge
nus/ / ferum/ minebant/ cuius/ ēt
q; appetens/ est/ ē/ ideos/ milit odio
sum/ principem apollonium cum
occu/ multis/ / capient/ ei omīs/ per
re erant/ / metue/ / mulieres/ ac mue
res uende/ / qui/ ēt/ uenit; ierosoli
mam pacem simulans/ / nequa
ꝛ; ad diem/ / sabbati/ / inire/ ferē
nō/ / indeb/ arma deponere/ / sunt/ / precep
tum/ / q; simul/ qui ad/ / spectaculum/ p
cessarent/ / trucidant/ / / /

pnes pñs seruabantur sumptis leges
rudi ostebant ducebantur ē ō ama
ra necessitate vndie natalis regis ad tem
plum celebrabantur de
ferebant coronam libo aureum re de eternum
aute erat imperium gentilis cultus
res suggerens hi prolomaid ur pau ci
pñi ad illud idolū agend ur sacrificia
rent soc aq nolent cedere ad instau
rand gentilē ritū dum aut vide
rent mulieres due vt mulieres de lare sue
natoli suos circumdasse quos ad
ubā i stando; suspendit eum publice
per circuitum circumduxisset p mu
rol sagittarios lu ub ad primas co
rone t spinas t. clarenter sabbi di
em celebrantes qui idolū eccle phylip
pi flaminis lucensis sunt eo q nece
bant pñs religionem nobis romanā
nam subiuger angelum ferre dole
re ad hoc eum hñt libeū sectum sunt
ne alt hoc resident pñs ad idol cultus si
repudient ea que acciderunt non ad
meritum si ad correctionem ee gentil
ñi vt in multo tempore ut sine pecto
ribus ee sua age si statim ulcisci ad
hibe magni beneficii est indigni no
ri sicut malis naturis; dicit pau
lus ex spectatur ee cum venerit
dies ueni in plenitudine pecto
rum ita nam nisi starent ut pe
cant nisi pes si fuerint deplorati ma
demus hoc videtur pñs q vñs quo
dam anobii misisse suam amoue
corripisse eo tad sibi ppm sibi nil
delinquid o; hi nobis ad communi
onem legentium dicta sunt pauc
iam aute veniend est ad narrandū
gnur electarius unus de principib; ser
vandum ut erant puericus vnius de
cuius aperto ore hyant cōpellebatur
carnem porcinam manducare ar ille
gloriosissimam mortem magis ei odi
bilem vitam cōplecteri volumtarie
pibat ad supplicii iuuenes dicit qui
oportet accedi patienti sustinēs dolo
rum ii ad mortē ultra pñs mte a
morten hii aut qui astabant iui
qua miserunde commoti pñs amici
cum amicam tollentes cum secre
to rogabant afferri carnes quib;
uoleri ei licebat ut simularent
manducasse cum rex vniuersitat de
sanctis carnib; ut hi sicco animo li
barent pñs necem cum amicam
hñr nec tangebant humanum
ar ille cognite cepit erant at tenet
rimi hic eminentiam dignam in
genuam nobilitant cautem art;
a prio optime gñs cationis et scia
do ordine legis statuta vide cito di
cent pñm se nelle in fernū i
n. enim mie dignū est metuid tm
ge ne nunti ad oleteres animā
res eleazarum nonaginta annoꝝ
riuisse ad vitam alienigenā pñs
pñ meam simulando nem pñs mo
dicum corruptibile ute tempus de
uptarum per hi matulam art; ex
cerabile mee senectum equiram
cum pñm rē supplicii homini
cripiat si manum omnipotentis vi;
uiuus n; de sanctis effugiam cum
ob rem fortē vitam exercendo se
nectute quidem dignus apparetoꝝ ad
oleteres ib; aut exemplum forte
relict si pro meo animo ac fortiter p
gloriosissimis ac sanctissimis legib;
honesta morte perfungar hi dic
ut ad supplicium ihc ebetes hu a'
cum eum ducebant ipso ait suam
mucrones iuuenes ab eo ductos qui illi per aiu
gentem p latos arbitrabatur si
cum plagis perderent ingenuit
idixit dñe quidē scām scām
manifeste ut sed ei cum a morte
possem liberari duros corpis sustu
neo dolores t aiam ipi mori
tui libēr hi patres et ille quide
hi modo vita discessit no solum
iuuenib; si omnib; gen meto
riam mortis hic ex emplum il
lius roborandum de unoquoq

VII

Contigit autem vt fieret una
cum matre apprehensos cōpelli
a rege omnes et eas carnes pecunia
plagis. tauret cruciatos vnus a'
ex illis qui erant primus sic ait. Ad
quem rex dicit nos dice anobii pa
ram simul mori magis qui pa
tiat di leges quarum tradat na
ti rex iussit carragines rotas
eneas succendi quibus stantes

Vij. fines passio.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ꝛ corrupcionem dñi nr̄i modicū manus
est; verum ve ecclesie omniū hominū
flagiciosissime noli turbari ex colu
manis spretis; in seruos eius inflam
matis. Non diu n. omnipotentis
dei omnia inspicientis iudicii est
fugitiua nam vite mee modico mihi de
lore sustentato sub retentatione ure est
ne effecti sumus in nō iudicio dñi nul
lis superbie mee penas exsoluens ego a
sue ꝛ tractes mei animā corpusq; meū
tradō p patrie legib; inuocans dñi
martirum genus ihc̄ pretium fr̄es; e
rorum. nec vlc; optatis q ipe e deus
solus. nunc vbiq; fr̄ib; meis deliber
omnipotens ua; que sp̄ore gentis
nefarie sp̄ ducta est. Hec vociferatus
ua ihc̄ sp̄ omnes crudeles deleuit in
digne ferens de vili se. vltio magis mi
hi dulcior. per ea indomino q fideli
simo a post filios meos sumpta
est. gemit de sacrificii. ideo nimis trade
tur; sacri dictum est.

VIII. Vbi uero machabeus. qm̄ ei illo eun
tium ibant. dicere in castella. q̄ no
cantes cognatos. amicos. eos qui
manserant in iudaismo assumen
tes. adduxerunt ad se. vt. multa mino
rum vocabant dominū. ut respice
re in plin. qui ab omnib; calcabantur
miserereretur templo. q̄ dominabā
tur. ab impijs miseretur. ī estimā
no tamen. que est illico q̄ clamā
di. vocem sanguinis ad se clamā
tis audiret. memoraretur. quoq; in
equissimas. meretes parentū in no
centiū. vltionem. nō suo illatas
indignaretur. sp̄hus. at machā
beus. q̄ gētis multitudine intolera
bilis gemit; effluebatur. ra. n. do
mini in manū q̄ ula est. super ue
nient castella. circumdab; ne inuol
uerentur. p̄ hostes. p̄ p
sustendebat eam. no pernā loca oc
cupant. nō paucas hostiū strages
dabat. maxime aut noctib; ad hu
iusmodi. exercitus. ferebatur. fa
ma. murmur eius ubiq; diffundeba
tur. videns a philippus. paulatim
eorum ad p̄fectum uenire. at ere
q̄nter. vel ei p̄cere. ecce ad proxi
mum duce. deus sine. ꝛ ferus. sep
tenus auxiliū ferre. regi. negociū
at ille. velocit̄ nullo. nichanorem pa
troclū de proxib; amicū. dñi ei de per
mixtis gentib; armatū. ad mensu. x.
milib; aut minus gentis. iudee dele
ret. iunctis ei. ꝛ gregia. uiro. militari
mu. bellicis rebus experientissimo
statuit aut nichanor regi ut tributū
q̄d romanis erat. dñm duo mil
a talentorum decapentarche iudee sup
plerent. bratinq; ad maritimas ciuita
tes misit q̄ uocem ad eo emptōes
iudaicorum mancipioꝝ. promittens. lx.
mancipia talento. dilaturum
ī. vel putent ad iudicium. q̄ eum ab
omnipotente esset. ultrix. iudex aut
ubi comperit. iudicauit. hūc qui secū
erant. iudeos nichanor ad uenum
ex quib; quidam formidantes. nō ē
dentes. dī iustitie in fugam ūterbant.
alii uero si qui de hūc. super erant ue
nebant similiq; dominū deprecabantur
ut emperet eos ab impio nichanore q̄
eos. prius qui nō uenumis uenirent ue
diderat. ille nō p̄ eos. p̄ testamentum. q̄
erat ad p̄fectos eorum. p̄ in nocentes
sed magnifica nōia. eius. sp̄i. bō
uocans machabeum. v. milib; qui
cum ipō eum rogabat. ne hostib;
reconciliaretur. ni. inuenirent. ini
q̄ uenientiū. ad ultimū se hostiū multi
tudinem. fortē prendeverit. aīa. oīi
tot hūc. q̄ uniuersam. que in tot. sēc
ab hoc. in iuste est. illata. p̄ eis. iudi
cio hūc. curam. iniuriam ad hi
hūc. nec in ulciscendo. q̄ulca. tam
illi. quid. annul. q̄ fidem. aut simil
audacia. not aut in omnipotē
deum. qui post. uenientes. ad ultī
not. nimium. mundum. uno ui
tel dele. q̄ fidem. nunc. admonuit aut
eos. ide auxilii. dī. que sēa. sunt. ei
ga parentes. q̄ sub. sennacherib. c.
lxxxv. milia. perierunt. de pho
q̄ eis. ad ultī. q̄ galathas. fuit. in ba
bilonia. ut. ō. ubi. ad rem uentū. ē
macedonib; totū. ꝛ. strauit. p̄ri. vi
milia. sed. perierunt. p̄ manū. c. xc.
milia. p̄ auxiliū illis datum. de celo
ubi. q̄ fuit. q̄ phūl. plurima. q̄ secum. fuit
hūl. ubi. q̄ hostes. effecti. sunt. ꝛ
legib; ꝛ patria. mori. parati. q̄ stetim

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nag; tñs suos duces nñq; ordinabimo
uem. Nolephum. monachñ. subrecti
unimus; iguillem. iquingentemus
adhi. ab ezra recto seo. Jazo. idno sig
no ad turrem di nprimane. ise dux
qmitur cum nichanore. icõ sibi ad
uxore omnipotente ureceperunt si
ex. mna. hominum. manorem aiũ
patrem erimil nichanoul uiũb;
debilem fesũ fuge compulerunt. e
cumis. nõ eos qui ad emptionem ipõ
ueñaũ subiant. ipõs ulq; qui per se
tum sunt. Sz. reũb sunt ora gelu
nam eum aiũ sabbm. Qñ ob eam
nõ plẽ quer inseqntes arma a
ipõz. ipsa congregamus sabbm age
bam. bñdictnes dnm qui hõ
aum eos. nullo die mẽ imail sull
uos. post sabbm. nõ debilib; orpha
nis. undul dmiserum. spolia. uesti
dua. ipi cum sint hñe. hul ira gestis
cidunt. Ab omñb; sed ob seratõne
misericordẽ dnm postulabam. ut
huem. seruil sint reconciliaremur
exhul qui cum timotheo. i bachide
erant. e se grendentes. supe. xx. mi
lia. inimicorum. immiserunt. ex eis
obtinuerunt. plures pdas diuise
runt. equm. pcionem debilib; pupil
lis. undul. sz. senioribus; agentes
cum arma eoz. collegissent. diligẽ
ter omnia. composuerunt. in loc
oportunis. e. lidia. nõ spolia. uerolu
mam. de tulerunt. philarcen qui
cum timotheo erat. inimicum. mi
sceleratum. qui in multis. indeos. as
sisterat. cum cuctis. ea. agentes. u
erosolimis. eos qui sacra. manda
ui. reddiderunt. e. cum eis. eum
qddam. domiciliũ. refugissent. in
cenderunt. digna eis. nñcede. pro. pie
tatib; sunt. reddita. sacrilegiis. nõ
aũ. nichanor. quumille. negotian
tes. ad. iudeorum. uenditionem. ad
duxerat. humiliauit. auxilio. dñi
nr. ab his. quos. nullos. existimabat
de. potra. nostre. gñis. pmodũ. tã
uelut. fugient. solui. uenerat. nichio
ris. iam. summam. in. templum. de
mum. sui. exercitus. gleauit. qui. pro
uiserat. romanis. se. tributum. re
mittere. de. captiuitate. uerisimoy. pdi
cabat. uñ. p. rectore. dñi. hñe. iudeos. i
ob. ips. sui. habiles. ee. eo. qd. sepie
reuerter. leges. ab. ipo. instituta.

Eodem. tempore. anthiochus. nho
neste. recipebamur. de. perside. re
gressum. in. eam. q. dñ. persipolim
templum. expoliare. templa. ci
uitatem. optinẽ. si. uim. mundine. ad
arma. gregarie. uerunt. in. fugam. illi. fñt
uña. grugit. ut. antiochus. post. fugam
turpit. reduceret. cum. uenisset. cura
barbarismum. cognouit. que. ergã. ni
canorem. in. iudeos. gesta. sunt.
nauit. aũt. in. ira. ardentiabatur. se
uissimam. illorum. qui. se. fugasse
posse. in. iudeoz. recordabatur. hõ. nisi
ir. agitam. curruum. sñ. inẽnsione
agens. ire. celesti. eum. iudeo. per. in
gente. eo. q. ira. super. se. locutus. est.
se. uenturum. nec. solummodo. rogge
nem. sepulturã. iudeorum. eam. sicu
rissimam. q. qui. unius. ossa. piat. dñm
deum. sibi. peraturum. eum. in. omnibus
insibus. plagã. p. se. finiunt. hñe. p
sum. sermonem. apprehẽdit. eum. do
lor. diuinus. ubere. namara. infinitum
uentra. insudem. sanis. iuste. quippe
qui. multis. inuisi. erunt. aliorũ
uoluerat. uitera. licet. ille. nullo. nõ
a. sua. malicia. cessaret. super. hec. aũt
superbia. repletur. ignem. spumis
aio. in. iudeoz. ira. parat. et. accelerari
negocium. fugit. illum. impetu. eum
rem. de. curru. cadẽ. rigrauiq; impul
sionis. in. embra. uexat. ita. qui
sibi. iudebatur. fluctib; maris. im
pare. sup. humanum. modum. sup
bia. replent. montium. altitudi
nes. in. statera. appendi. mise. humilia
tus. ad. eam. fugestatione. portaba
tur. gram. celestem. di. iuxta. se
mer. ipo. orebant. ira. ut. de. corpore
impii. uermes. scaturirent. ac. uiuẽ
tes. in. doloib; carnes. eius. effluere
doze. et. totius. exercitus. gñare
tur. qui. paulo. aũ. iudeam. celo. qñ
gere. se. arbitrabatur. cum. nemo. po
terat. ip. intolerandam. foetorem. por
tare. hinc. ergo. cepit. ex. graui. superbia
deduci. ad. agnitionem. sui. uenire
diuina. admonitus. plaga. per. mo
ra. singula. doloib; sui. augmẽta. ca

premb; rat

CHAP II

premib; ꝛ eum nec ipe iam feroce em lu
um ferre pot; ꝛ ma aut iustum est
subdiam ee dñm mortalem nb par
a dñ semꝑ erabat aut ecclesiaꝰ d
mundi aquo nb est unꝺm q secutu
eaudem ad quã festinaꝰ uenue
bat ut eam ad solum deuĉer ac se
pulcrum q gestoum facer; uile op
tat urbem videꝛ; undt quot nec se
pulturã tm quidem se dignoꝰ h eaꝝ
h aliꝰ; ac ferꝰ duripiendoꝰ tradiꝰ
eum parulꝰ exĉminatorum di
ar; equales nãe adhuenib; facile
polluerent templum ꝛ sciꝛ q. puꝰ ex
po uastat oprimꝰ domꝰ ornatuum
ꝛ sed uasa multiplicatorum ꝛ per
uenerunt ad sacrãda tumpꝰ de red
ditib; suis p̃ceptorum superhec in
deum se futurum ꝛ nominem lo cam
ĉe perambulaturum ꝛ p̃dictaꝰ
di prestaret; nb cessantibꝰ dolo
ꝛ; super ueñat. u. ineum uitꝰ
di iudiciꝰ despiciꝰ scꝛiptur ad uide
oc ut modum de p̃ceptoꝰ eplam h
quuentem. primꝰ eiusꝺ; uideꝰ
pliciam ĉlumeꝰ ꝛ ubꝰ ualere. nec se
leucꝰ rex ꝛ princeps amoueꝰ ꝛ ubꝰ
ualeꝰ ꝛ uiꝰ ubꝰ ex sua uolũ tꝰ
ta sunt maximaꝰ agimꝰ gdeꝰ ego
mtm sumꝰ ꝛ ostituꝰ ubꝰ aut me
mor benigne ꝛ egressꝰ de periclꝰ
locꝰ ꝛ in tm mutare gram a p̃lib; ꝰ
necessiꝰ dupꝰ p tm mum uultu ꝛ
cui am habẽ nb desperant meneꝛ
ꝛ p̃ h̃ mutam hꝰ ĉfugiendi
fm mum ꝛ despiciens aut q ipi
meꝰ quib; ꝛ temporib; ꝛ locꝰ super
uenib; ducebat ĉmum ostendꝰ ꝛ qu
post se susceꝑet principatum ꝛ eꝰ
quid ꝛ ꝛ audeꝛ aut difficile nũ
uaꝛ; saeuꝰ hꝰ qui in regionib;
ĉaut cui ĉt rerum summa de iuda
nb turbaꝛ; ad h̃ gaudꝰ de proxi
mo proꝑes quosq; uicinoꝰ rem pu
b; ꝰ iudiciales ꝛ ueꝛ; ꝛ pectantes de
siquam filiꝰ meꝰ antiochꝰ rex q
ꝑe ꝛ ꝛ ꝰ ꝛ super ora regna mꝰ
ꝰ uꝛ quãdiu ꝛ scꝛipꝰ aut ad eꝰ
que sub recta sunt ꝛo uatꝰ nos ꝛ pro
memores bñficiorꝰ publice ꝛ pu
uatim ꝰ ut unusquisq; q seruꝰ ꝛ ei
dem ad me ꝛ ad filium meum.

Conabo ꝰ eum modeste ꝛ humane ac
ꝛ ꝰ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ meum
omnem uobꝰ fore ꝛ gnꝰ hominꝰ
ꝛ blasphemꝰ pessime peruersꝰ nec ipe
alios ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ

cessit; nec eno uinam finem fecerit
as. Aud cum eet dux locorum ad alli
nt ad uenit fecerit nudos de bellabat
Jude ub qui reuebant oppidanal mu
nicones fugatos ab ierololimit fuga
piebant. ebellare temptabant. hitt
qui erant cum machabeo per oco ut
dominu uocantes ut eet s ad iuuet i
petum fecerit in munidnes ydum
ecg mustraq; ui inhiberes loca obu
nugerunt occurrentes inuenerit
ionit simul no minus axeb mult
b; reuelda sunt quidam aut cum g
fugulent induat turres valde mu
nitas omne apparatum ad repugnā
dum hudes machabeus ad eorum
expugnationem relicto simone no
lepho. et zacheo cuig; qui tm phi erat
sat multi ipe ad eas que amplius
per urgebant pugnal gstituerit hu
ub qui cū simone erant cupiditate
re ducti ad equibdam qui in turribz
erant tuas sunt pecunias. hoc au
tem; didragmas acceperit dimiserit
quosdam effugere cum a machabeo
nunciatum eet qd tem est pecunias
bz ipli ngligant actendant qd pecu
nia trib; uendiderint ad hudes eoz
dominos. hoc igitur pdictes sedl un
flectu ingressum duas turres occupa
uerunt armis aut ac manib; omnia
prosperare agendo induab; municio
plurimū. xx multa perierunt. et ti
moris qui prius a uicinis fuat sup
antis q uocato exercitu peregrine mul
tudinis. redigere equitatu alia
no adueniri armis indeam cap
turus. et machabeus aut. iam
ipo erant appiante alio depcabant
dnm. capnd ens aspergentes sum
bos q; alsail pancti ad altare. repli
dinem puolum ut sibi ppicius in
muniti aut eorum eet in unum. i
ad uersarios ad hudes. fuat ter
diat. una post ozonem sumpsit ar
mis longus de cautare p edentes
pyanni hostib; effecti redederunt
primo ad solis ortu inuicē commise
runt. sic quidem uictorie ipos per
tract spulorum cum uictrice dom
nū hymnū. hic aut duce belli antio
chebant. cum uehemens pugna
ee apparuerunt ad hudaic de celo u
ri quinq; in equis fren aureis duc
ducentum hudeis phanes. ex equ
bus machabeum medio habentes ar duo
mis suis circa septum in commen
o seruabant. mad hudaic aut vela
culumina. iacebant ex equo. accepta
re o fuis. repleti per cubatione
cadebant. inter fecta sunt aut. xc.
milia. de equites. de. cunctis uero
o fugit ingazare proditi munitis
cui p erant cereas. machabeus aut. ig
tum eo erant certames. ob celerunt p
sidium diebz. mi. ar hii qui intus
erant loci furuntane o filis sup uos
maledictionis. sermones. uehemos
iactabant. tum dies quinta ultimus
eet. xx iuuenes hii qui cum machā
deo erant accensi animi pbalemi
am minus accesserunt ad muri
feroci aid incedentes. ascendebant. et
alii simili. ascendentes turres portaq;
succendē aggressi. atq; ipi met ledicol
lucos o cremare. p quos aut bidui
pidio uastato tum oculis occultemē
se in quodam reperunt locu. per eme
runt. et ferm ultimi ceream. i apollo
nem occiderunt. quib; gestis in
tumultu. o bellicomb; bidiebant do
minum. qui magna fecit in isrl. et
victoriam dedit ei.

Capitulum xi

Post parum post tempus lisias p
tutor regis. i propinquus. et
negociorum pfectus gnuus. ferens de
hys que acta sunt congregauit lxxx.
milib; equitatu omnib; secutus ad
hudeos. existimans se ciu
tatem quidem capiam. gratis. hi
racinum templum ad i
petuum questum sicut cetera de luba
gentium ydolorum. per singulos
annos. sed uenale habendum
milicia ecce gratus. di potestatem.
neque cohercuit. in multitudine
pedum. ii milib; equitum. tu
lxxx. elephantis. o fidebant. ingressus
ad iudeam. et appiant bethsure. q
erat munitio loco ab ierololima
in. uallo stadiorum. illud
pidium expugnabat. veruntamen
elchabeus. et qui cum erant cognouerunt
expugnari pidia cum flem

CAP II

rlacmul rogabant dominu. ioil ruu
va simul ut vnul angelum uncc
ad saluum ilu ipe ipe puer machа
beus sumpta armis ceol ad hostium
est simul secum pergunt subire
scire aquilonium sibi; sui silq; pau
p pugno aiu pro ceteris ierimus
asbarim pcedens eos eques in pu
uoste candida armis aureis hasta
vibrans tuc omes simul benedixer
misericordi dominum q; nat ueit
animis si solum hodie destruat fero
tissimas si; munios serreos pauca pe
netrare baut igitur prompta de ce
lo ysbec; ad murorem miserunt
eos dominus secundum aut more im
petu ruentes in hostes prostrauerit
hc eis. xi. milia pedium sequentium
nulle de eis uisi eos aut in fugam u
terunt plures ub exceptionem
nudi euaserunt. ipe ysbal tur
pi fugiendi euasit. qui ut insentat
eum secum ipe reputans factam
se diminuc uem intelligens in
uocbat deum hebreoz dicens omnipotens
auxilio niteres multa ad eos pro
misti; consentiendum se omnib; q
uita sunt regem compellentium
amicum et munit aut machabe
us pab; ysie in omnib; uniuersa
gubernat; quecunq; machabeus
scripsit ysie de iudeis ea fecit gesta
sunt. anno. c. xlvi. scribit epla ad
sua quidem hunc modum gerentes
ysbal pro iudeis salutem. hostes q
ab hebalon qui missi fuerant a uo
bis nuntiates scripta postulabant
ut ea que per illos significabant
impleremus. quecunq; igitur regi
poterimus perferri exposuimus
uel per nuntios gestis. igitur
negotii sic eum gerimus. et de
cepi uno; uobis causa sit tempta
te. de ceteris ub per singula uerba
mandum. misi ysbal qui a me
missi sunt colloqui uobiscum. ve
ne ualere. anno. c. xlvii. decimo
die mensis xpei. xli. regis aut
epla ista continebat. ex antiochus
ysie suis saluum. pit uos uos de
siderare. nos uolentes eos qui sub
regno uro sil tranquillu agere. uel

sua ad hebe diligentiam. audiuimus
iudeos non consensisse patri uro ut ad
uertere ad ritum grecorum. q; rone uelle
suum institutum ac ipsa postulare. a
nobis. q; dei sibi legitima sua. volens
igitur hoc q; gentem quietam esse. ta
mentes iudeorum. templum restitu
ui illis ut agerent secundum suos mores
q; quietudine. uti igitur scias simul et
ad eos destinam dilectos uros cognita
nra uoluntate. uno aio sunt. nuncia
re; q; uel deliberauerint ad iudeos uros
regis epla erat talis. rex antiochus
senatui iudeorum. si uobis sal
ua sit. si uales sit et ciuis ut uolumus. ego
ipse bene ualemus. audito nos menela
um dixisse. uelle nos descendere ad uos
qui sumus apud nos. uos igitur q
ueniatis. nos; ad diem xxv. mensis
xanthici. domus decas secunda
nos ut uideamus. ubi negotiis sui
sint. ipsis. nemo nos; ullo mo mo
lestiam pateatur. de his que per ig
norantiam gesta sunt. nobis mittit
a menelaum qui uos alloquatur
valete. anno. c. xlvi. xanthici
sic. xv. milerunt. romani epla
tra scripta. Quumq; menelaus
rex mandasset legati romanorum
pro iudeos salutem. de his que
sibi rex scribi fecerat uobis
nos q; dicimus. de quib; ad regem
iudicium referendum q; festinat ad
quam maxime diligentius nos uos q
ferentes ut decernamus sicut q; ut
nobis uos. u. antiochiam accedi
mus ip q; festinate reuertemur uos
quoti; sciamus quid eius uolun
tas sit bene valete. Anno. c. xlvii. xli. die mensis
xanthici hui facti pactionib;
lysias pergebat ad regem. iudei a
gricultume operam dabant. si. hi
qui uersabant rimothe. apollonius
genei filius. et hieronimus. de
monhon superbus. nichanor. ip
archen. ii sinebant eos in quietis
agere. iniuste. ioppite ud tale. ndi
flagiti perpetrarunt. rogauerunt
iudeos ut quib; habitabant alcende
scaphas. et pariter cum uxoribus
et filiis. qi nullis in minis aut eos

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mstaurec se post pauco eodem ab ierit
ce gorgiam ꝑpositum y dumec ꝓxi
uu aiie ei pedib; r ib; mulib; requi
ib; arc ꝙulib; ogllc gigit paucos
ulos ruare: Dostquc ido quidam de
uachenoꝝ equeꝝ uir fortis gorgiam
uenebat cum uellet illum capere
minus equeꝝ quidam de ruab; irrue
in eu hymnuenq; eius amputauit
aq; ita gorgias fugit in mandam
ar illi qui cum ysdrum erant diuti
us pugnando; r fatigati minus eau
dominum iudas ad uirorem reduce
uolu fi in a pcat uoce patria cum
hymnis clamoꝝ exultem fuga
gorgie multis in asiir iudas aut
ollecto exercitu uenit in ciuitatem
odollam cum vii dies superuenisset
sibi q sueuidinem purificati in eo
dem loco sabbm egerunt ꝙ sequti
die uenit cum suis iudas ut corpora
ꝓstratoꝝ tolleret cum parent
bus ꝑmixte i sepulcri patrum
ulis ꝙulib; a sub uestimtis uictimaꝝ de
donariis ydoloꝝ quib; apud iamniam
fuerunt a quib; lex phibet iudeos si
ui; q mantfestum est ob hanc causam
eos corruisse omnes mag; bñ deꝑe
ausum iudicii dñi ejus occulta fece
rat manifesta atq; ad ꝑces q illi
rogauerunt ne id q. scim fuit delic
tum obliuioni ꝺderetur ac nō for
tissimus iudas hortabatur ꝓplin ꝙse
uare se sñ pcto sub oculis uidentes q
sm culpas ꝓpter pcatu eoꝝ qui pro
fuerunt. Et sm collectas duc. xii. milia
dragmas argti misit ierusalem am
offeri ꝓpter mortuoꝝ sacrifi
lene: rectigiose de resurrectione cogi
tans; nisi eos qui ceciderant resurrec
tur sperasset; superfluꝫ uidet ur ora
tum orare pro mortuis; iniqua q iudicat
q hys qui cum pietate dormiuer
deceperant optimam ysdrent repo
sitam gratiam. Sca et ꝙ salubre est co
gitat ꝓ defunctis exorare ut a pec
catis soluantur. Capitulum xii

Quo. c. xlii. cognouit iudas
Antiochum expatoris uenire ꝑ
multitudine ad ꝓsul iudeam cum
eo librans peditatem ꝓpter unum
negotiu; secum habentem pedituꝝ
c. x. milia equitū. xx. milia elephā
tos. xxvi. curruꝫ cum falcib; ccc. co
nscens a se ciuitates munitas fallacia deꝑcabatur aut hortā
do ꝓ ꝑce salutis; sperans se obtine
re ꝓpria pugna; rex regum subsra
uit aiis animos in pectorem insurge
ntes iuxta ꝙ est scm nullis ut eis ꝙ sperando com
plius cum eodem loco necharet ear
dit in eodem loco murus. l. cubitoꝝ
aggestum undiq; iuxta ciuitatem
pro spectum iebat in ꝓcipiti. nō ꝑ
timentem deum. nullis sacrilegium ob;
eum ꝓpellentib; ad montem ita
lege ꝓmittentem legis quietem no
stris rebus deum uindicem. quidē
sanis nullos. Jam q multa erga ami
cos delicta communiter quasi ignis re
pellit sic; ipe in cultis mortem dampnatis est. rex meum ethenarus
uenichat nequaquam se ꝓ suo in
dicio offendisse. iudas cognoscens
ꝓpter ꝓplm. ut die ac nocte domi
num inuocaret. si ꝙ semp ꝑ uc
ad inuandum eos. quippe qui legem
patria sedem templo. priuari uere
rentur ac ꝓplm qui nup paululum
respirasset. ne ꝙs blasphemis rursus
nauibus; subditis mlib; mq; id si
mul fragentib; ꝓpetentib; dominum
magnū ꝺfensorem. uenturū ꝓ triduum
omnibus ꝓpositum. Hortatus est eos
iudas ut se ꝑ precibus ꝓpter ab cum
seruandis; cogitantes primitꝰ rex ad
mouere exercitum ad iudeam. hopli
tes ciuitatem: exercitum uidi
co q munite examina re. Dauid
poetarum omnium ꝺ mundi crea
tori. Hortatus suos ut fortiter dimi
carent mlib; ad montem ꝓlegib;
templo ciuitate. patria. ritib; sta
uerat. arcem modicum exercitum gestans
idumeo signo sui ꝺ victoria. nume
rib; fortissimis electis. nocte aggr
sus aulam regiam in castris inter
fecit maxi. xim. multa maximū
elephantorum cum his qui sup
ra erant. innumeros; metu ac per
turbatione hostium castra replen
tes; ꝙ ꝓspere gesta sunt abierunt
Et ante fcm est. die illucescente. ad

ad iumanice eum dominū protectōe
h; rex accepto gustu audacie iudeoꝝ
arce difficultatem locorum tempera
bat; uerbi huius q erat iudeorum presi
dium munitam castra ad mouen
batur; fugabantur ꝑ pugnebantur mi
nuebantur; huic a q intrat erant iuda
ice terre; minuebat & minuantur aũ
mutia hostiũ; uolebat huic quidam de
iudaico exercitu qui requiuimus com
hũlis est ꝛc celsus est ꝛc rex sermo
nem huius ad eos qui erant in circuitu
rus dextram dedit accepit abiit qui
sit cum iuda superatus est aũt
cognouit rebellasse philippum am
ochie qui relictus erat super nego
cia ꝛc ꝛc ꝛc audiret iudeos ꝑ cetera
sub dicta; est mirat de omnib; quib;
uisum uisum est & reconciliatus
optulit sacrificium honorauit tem
plum munera posuit machabeum
ampleuit est ꝛc ecce eum archolema
de ulci; ad gentes duce ꝑ primo pen
do aũt uenit ptolomaidam gentes
& ferebant ptolomeus amicie q
uentionem indignantes ne forte se
dul irrumperet ꝛc ascendit tribu
nal ꝛc rex posuit rationem ipsius
sedatum resilit q; est antiochi illustris
rhoc mo regis pro secundo ꝛc dicit ꝑ
cessit & ꝑmittit ꝛc ꝛc ꝛc ꝛc ꝛc ꝛc ꝛc ꝛc
tempus cognouit iudas ꝛc quia
cum eo erant de meritum scelerum
cum multitudine nauda ꝛc nauib;
per portum tripolis ascendisse ad lo
ca opportuna ꝛc uenisse regiones ad
filius antiochum ꝛc uenit dux lysias
alchymus aũt quidam qui summus
sacerdos fuerat; uoluntarie coinqui
nauit & tempore; q uidentes hi
dant nullo modo sibi esse salutem;
accessum ad altare uenit ad regem
demetrium & ꝛc anno octauo ei
auream coronam ꝛc palmam huy
per ramos qui templi & iudeam
tur ꝛc pace quidem die suum tempus
a opportunum de uenire hue metus
ꝛc quo patrus a de uetero ad ꝛc ꝛc ꝛc
uitrogatus quib; rebus ꝛc filius iu
dei uereretur; uidit ꝛc si qui dis
affidi iudee; quib; ꝑ est iudas macha
bei bella nunciauit ꝛc ꝛc ꝛc ꝛc ꝛc ꝛc
mouent ꝛc pauci sunt regnum & qui
cum ꝛc iam ergo de fraudant pare
num gloria dico aũt sumus ꝛc ꝛc ꝛc
hue uenit primo quidem uel tamen;
regis fidem seruant sed & cum; q
uent nam illos pauitate munus
genus nostrum non nunquam uexatus;
ergo huius singulis rex cognitis re
gionis generi & principatum hu
manitatem omnib; tum ꝑ pie
iam cum diu super est iudas ꝛc ꝑ
sibile est pacem & negocia habuis
ab eo dicti ꝛc ꝛc anni hostiliter le
thines ad ius iudam inflammaue
runt de nocte. Quidam nicano
rem ꝑ populum elephantum duc
mittit in iudeam dans mandatis ut
pcm quidem iudam caperet uinci
os ubi cum illo erant dispergeret
& ꝛc ꝛc ꝛc ꝛc ꝛc ꝛc ꝛc ꝛc

fuadre dimisit. Hebat a iudam semp
tarum ex animo. erat uero michanor
nis cognatus, cum duce uxorem filu
olet parare in matrimonium. Sentit e
gre. Coniecit; uerebatur Michimus iu
udeng contrarium sibi ad inuicem
quecudnes uenire ad decretum
dicebat michanorem uelle; aliquem
allenare iudam regni substantiam
successorem in destinasse regni; rex ex
asperatus repellit Hunc ut criminator
ubi; minatus scripsit michanori di
cens, gaudet, quidem se ferre de a
micitie quecudnes ubi cum machabeum
eum sibi munctum minime animo
gerat. Audit, cognouit michanor q
sibi agebatur grauiter ferebat, sicca que
quidem uirtus facere, nichil, le
sus animo; ex regi resistere ne potest,
opportunitatem obseruabat qua p
positum posset facere machabeum in
deus autem ut secum agit michanor
grauem occursum feroci exilis
rem, intelligens, non ex bono et au
stateam uidam paulo ante eorum cog
gnati, occultatum se a michanore. Q
cum ille cognouit ferme se anno
post uenerat, uenit ad maximum illu
stre templum, in quo erat, solitas
hostias offerendo; iussit sibi tradi
uirum. Qui, cum manum dicen
di; uelare se ubi esset qui querebat
extendit manu ad templum iu
rauit, ni iudam uictum michi dide
rit, illud dictum in planctum de
ducens, habere eliodorum item plu
res, si libro post occisionem, ihut dicit
abut sacerdos, aut prendendus mani
festum inuocabam eum qui sem
per pugnator est gentis ipsius. Et dixit
deus, deus omnium ihut, cum nullius
indiges uoluisti templum hierusa
lem, in qua, nobis, nunc est sedes omnium
deus, eterna inestimum impollutam
domum iudam, que nuper munda
ta est, ait, quidam de se
nectute; ab certum, de causa est michano
ri, ut amator ciuium, et dum an
dieng, qui pro affectu patrie iudeorum
appellabatur, hic multis temporibus; grauem ac pessimum tenuit in
iudaismo, expulsis, animam mas
gnanimi, pro seruandis. Volens aut
michanor manifestare odium ejus
hebat in iudeos, misit milites. Duo
cum comprehenderent, minabatur, ni
si illum de captis, sese eadem nocte
maximam illarum, turbis, aut
uenire domui eius, uanuam diru
peram; ignem ad portas cupien
tes, cum iam comprehenderent, gla
dio se petit, elegens, nobili, morte
sub dimicatione, si peccarent, sic natales, su
os indignis inimici agi; cum per
festinationem, non eo ictu plagam
dedisset, irruebat, intra hostia, uirum pe
ruenire, uerecundis audacter ad mu
rum, papiratur, semet ipsum mitti
ter in turbas, quibus, celeriter, loc
dimis; calum eius, uenit per media
rum, cruentem, et ad hic spiritu;
accensis, animis, surrexit, cum
sanguis eius magno fluxu de flu
eret, grauissimis, uulnibus; et ca
ptus, cursu turbam per ruit, i
stans, supra, quidam petram, precipi
tum ex sanguis, effectus, comple
tus, uiscera sua manibus; quibus, p
iecit, in turbas, in uocans, dominum de
mine ac spiritum, ut ihu, rem, redderet, acci
pit, uitam, de manibus eius.

Capitulum XV.

Michanor, autem, ut, compererat, iudam
esse, in locis, samarie, cogitauit, eis
omni impetu die sabbati, committere
bellum, iudei, uero, qui, illum, per, uenire
cogebantur, sibi, dicentibus; ne, ita fe
rocem, et barbare, fedus, et, honorem
tribue diuino, celebrandus, honora est
qui, omnia, spiritu, et, ille, inhelpi
rogauit, si est, potens, in celo, qui
imperauit agi diem sabbati, et, respon
dentibus; alius est dominus, uiuus, et
uere, potens, qui, ipse, agit, septi
mam diem, et, ille, ait, et, ego, potes
sum, in, terram, qui, imperauit, ar
ma, et negocia regis implere, et, non
optauit, ut, quidam, perficeret. Et
michanor, quidem, cum, summa, su
perbia, erectus, cogitabat, communem
tropheum, statuere, de iudea, et ca
ptiui, aut, quidem, fidebat, semper, cum, de
que auxilium, sibi, a, domino, assumit

hortabantur suos ne formidarent
ad uenientium nationum ſ; munera
re haberent ad munera sibi fac
ta de celo ſ nunc sperarent ab om
nipotente sibi assumptam victoriam
nationum ecce ecce dicebat ſ ppha ſ a
monens ſ certamina q ſ sperarent
primi principes eoſ ostendunt iuxta
animum eorum erectis suum ostendens
gentium fallaciam uanitatem
rum procurantem nequitiam
illorum armantur non eligen ſ ha
rentium ne ſ ſ sermonibus opti
mis ſ hortatibus ubi ex posito dig
na fide sonuit ꝙ quod uidelicet
sol testificatur erant dicit ſ ihu luc
Quam qui fuerit summus sacerdos
uirum bonum deum timentium uere
timentium usu modestum moribus
eloquio decorum ſ equa apud om
nes uirtutibus exercitatus sit manus
proferentem orare pro omni plebe
audit post hec apparuisse ſ alium
uirum erate ſ glorioſa nimis ut em
magni decoris ſ tudine aurea illi
ſ dicentem ſ non quam dixisse hic est
frater amator ſ pli ſ ihu ſ hic est qui
multum orat pro populo ſ ciuitate sca
ſ quae ieremias ſ pha dei ſ extendit
se ait ieremias dextram ſ dedisse
inde ſ gladium aureum dicentem
accipe ſ scm ſ gladium munus ad
quo deuices adſ sanctos ſ pli ueniſ ihu
ſ exercitum itaq; inde ſermonibus bo
nis ualde ſ de quibus exortari possit impe
rus ſ animi iuuenum ſ hortari ſ de
cernunt diuicare ſ ſ fugere formi
dine uirtutis do negocia iudicare ſ eo
q ſ cunctas ſ ſ templum pugnande
uir erant ſ pro uxoribus ſ filiis ſ re
q ſ p ſ filiis ſ eo quanto minor est multitu
do maximus uero ſ ipse munus pro ſ
tate timuit erat ut pugnis ſ ſ eos qui
magnitudine erant ad minimi ſ ſ ſ
arcuit ſ habebat ꝙ hui qui congressuri
erant ſ iam cum omnes sperarent
nidianum timorem hostes q ſ ad de
arma ſ erant ordinati dextre
ornate que opportuno in loco com
posita ſ ſ ſ dent machabeus ad ue
nium multitudinis ſ ſ parata
uarorum armorum ad sorgandas
bestias ſ ſ ſ erendent manibus ſ ſ ſ
pdigia ſ ſ ſ ecerunt dominus ihu uo ca
uit ſ qui nō ſ ſ dm annos ſ ſ ſ ſ
ſ pro ut ipſi placet dat dignis uic
toriam ſ ſ ſ ſ

hui⁹ ꝯ uchanoꝛem gestu⁹ ex ill⁹ rem
pozib⁹ ab hebreꝛ cauare possem⁹ ego
quoq; unꝰ ut eaꝝ finem sermo
nis ꝯ in quidem teue ut hystorie com
petat ill⁹ ipe uelim⁹ dicꝝ nimiꝰ dig
ne· q̄ credendum est ut diuinꝝ unus
semper bibe· aut semper ag̃· ꝯ rum
est· alteri⁹ aut ut delectabile· ita ue
ritati⁹ sit semp exactꝰ sit ser mo
nis ei⁹ ut grauis· hic ego erro q̄ sil
ui mal[illegible] s.

Matheus ex iudea
scripsit in ordine p
mus ponitur· ut e
uangelia iudee p
mus scripsisse cuꝛ uide
tur ad deꝝ ex publicani actib⁹ fuit
dnoꝛ ihesu xp̃i· q̄ apta p̃sti
mens unus cuꝰ unica circulatio in
carne alteri⁹ cui⁹ e ex electo fuit ex
uti⁹ q; n· p̃ib⁹ xp̃e· sic q; fr̃es quide
nario uno ut dixim⁹ plura principiꝝ
a credendi fide ut electoꝝ q̄ temp⁹ ut poꝛ
rigẽ· ut electoꝝ ne· ut; i tuꝝ ei⁹ q̄ ioit
diem dnice ut; ut xp̃m dnm ut de cur iã
ad uenit dominꝝ ostendꝛ gestaꝝ q̄
nunꝛo· cauſa eaꝝ· ut ut· ut· ic q; ert
ostendꝛ· ideꝝ i se opꝰ monstrant· q
unꝰ ut quoꝛ genꝰ plura ꝯ opa mu
tꝰ a principio testimonii ut negaꝝ
ret· quaꝝ omnia rerum· temp⁹· odo
nis· dispo· ut ꝛb q fidei necessitatem ẽ
ds xp̃e est· qui fr̃e est· ex muliere fr̃e
sub lege· natꝰ est· ex utrisque patꝛis
in carne· ꝺa in cruce· fuit· ut cru
phas ut ea ut ceteꝛ· ip̃e ꝛe surgens· i
corpꝛe· p̃pl⁹ noui· ut p̃ib⁹ filio· rei
ut homeꝝ p̃ restituent· ut unꝰ· sit
principio· sine fine· ostendꝛ· unꝰ
se cum pr̃e· et· q unꝰ ut ẽ· in quo eꝝ
anglo· unde est· desideraꝝ· b; dem⁹
q̄ prima ut· media ut· per fecta cognos
ce· ut· q· uocatoꝛ· de ap̃li· opꝰ· ut eua
gelii· dilectoꝝ nem di in carne· nasce
ꝛi· p̃ humilia legentes· ut ellagant
arcta· id· in eo· in quo ap̃li· fuit· et
ap̃li· de· ex primit· regnoscent· io
b· n· ij· in tribꝰ· argumꝰ tuit· ut· de
fide· et· q· nde· ioperant· di· ut ellige
dent· diligenter· et· de· spoliꝰ· dum· et
rebus· ihu· dare· ut.

Matheus· ut· p̃mo· p̃dicauit· euangeliu
um· iudeis· uoluit· ꝛsilire· ad
gentes· p̃ mul· euangliu· cepit
hebraice· q· ꝛb; a quib⁹ ibat· ad me
nocuam· relinquꝛ· ne· necꝰ· fuit· ad· q· u
firmationem· fidei· euangliu· p̃dicari
ue· ne· hereos· scribi· ut· dixit· plures· e
uangelia· scripserunt· sed· nō· autori
tate· habent· testimonii· q· per· uni
mundi· partes· fidem· nunciant· u
nanimi· sibi· q· ipi· uoce· mutuꝝ· a
dominꝝ· q̄ uel· cum· per· p̃dicatoꝝ· ne
euangliꝝ· ingenii· humanum· quod
fidei· uniuscuiusq; dum· ꝛ· ducem· more· pemp
euangelia· deceꝛnunt· nec· recepta· fr̃e· rũ· cor· eam
q· uolebant· p̃ sanctum· nullꝰ· cassari· p̃dicande
ip̃i· ut· unum· sacramꝰ· de· signanꝛ· ut
q· euangeliste· ut· figuꝝ· que· ut· fr̃e
deceptoꝝ· ne· ꝛ; iocundi· misterii· sibi· q
sce· q· matheꝰ· ut· homine· ut· eli· q· ca
pitulatim· ꝛ· principaliꝰ· ut· no
ranꝰ· t· marcus· ut· leone· q· agit· de re
surrectoꝝ· ne· lucas· ut· uitulo· agens
de· sacerdotio· johes· ut· aquila· scri
bens· q· sacramenta· diuinitatis
p̃· ut· dicebant· q; dilectus· ihs· fuit· de ur
gine· natus· ut· ut· ut· ut· in· ut· mo· ad· ut
ne· leo· ut· ut· resurrectoꝝ· ne· aquila· ut
ascensione· ꝺ· ut· ut· homine· humana
tus· ut· ut· uitulo· sacrificium· sacer
dotis· regnum· ut· aquila· ex· penne
diuinitatis· sacramentum· magnꝰ
Liber generacionis ihu
xp̃i· filii· dd· filii· abra
ham· ham· abraham· genuit
ysaach· ysaach· aũ· g· iacob· iacob
a· g· iudam· ſtres· eius· iudas· aũt· g·
phares· et· zaram· de· thamar· phares
aũt· g· esrom· esrom· aũt· g· aram
aũt· g· amminadab· amminadab· aũt
g· naason· naason· a· g· salmon· sal
mon· aũt· g· booz· de· rahab· booz· a· g· o
bed· ex· ruth· obed· aũt· g· iesse· iesse
aũt· genuit· dd· regem· dauid· aũt· rex
g· salomonẽ· ex· ea· que· fuit· urie· salo· ex
mon· aũt· g· abiam· abiaꝝ· a· g· asa· roboã· roboã
asa· aũt· g· iosaphat· iosaphat· aũt· a· genuit
g· ioram· ioram· aũt· g· oziam· ozi
as· aũt· g· ioatham· ioathas· aũt· g·
achaz· achaz· aũt· g· ezechiam· eze
chias· a· g· manasseꝝ· manasses· a·
g· amon· amon· aũt· g· iosiam· io

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

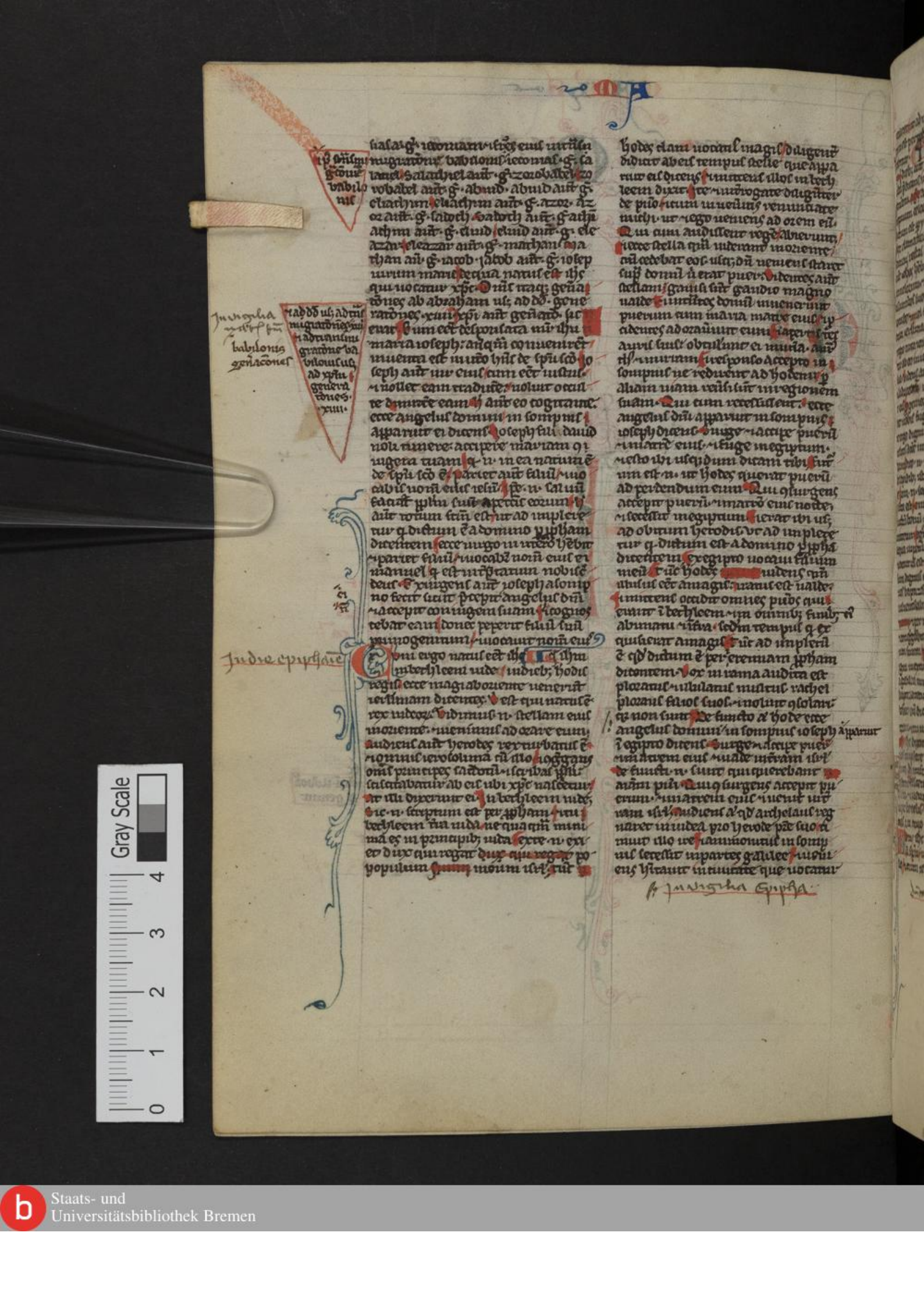

sias autem genuit ieconiam et fratres eius in transmigratione babilonis. ieconias autem genuit salatiel. salathiel autem genuit zorobabel. zorobabel autem genuit abiud. abiud autem genuit eliachim. eliachim autem genuit azor. azor autem genuit sadoch. sadoch autem genuit achim. achim autem genuit eliud. eliud autem genuit eleazar. eleazar autem genuit mathan. mathan autem genuit iacob. iacob autem genuit ioseph virum marie. de qua natus est ihesus qui vocatur xpc. Omnes itaque generationes ab abraham usque ad dd generationes xiiii. xpi autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater ihesu maria ioseph. antequam convenirent inventa est in utero habens de spiritu sancto. Ioseph autem vir eius cum esset iustus et nollet eam traducere. voluit occulte dimittere eam. hec autem eo cogitante. ecce angelus domini in somnis apparuit ei dicens. Ioseph fili dauid noli timere accipere mariam coniugem tuam. quod enim in ea natum est de spiritu sancto est. pariet autem filium et vocabis nomen eius iesum. ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. hec autem totum factum est ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem. ecce virgo in utero habebit et pariet filium et vocabitur nomen eius emanuel quod est interpretatum nobiscum deus. Exurgens autem ioseph a somno fecit sicut precepit angelus domini et accepit coniugem suam. et cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum. et vocavit nomen eius

Cum ergo natus esset ihesus in bethleem iude in diebus herodis regis. ecce magi ab oriente venerunt ierusalem dicentes. Ubi est qui natus est rex iudeorum. vidimus enim stellam eius in oriente. et venimus adorare eum. audiens autem herodes rex turbatus est et omnis ierosolima cum illo. et congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi. sciscitabatur ab eis ubi xpc nasceretur. at illi dixerunt ei. In bethleem iude. sic enim scriptum est per prophetam. et tu bethleem terra iuda. ne quaquam minima es in principibus iuda. ex te enim exiet dux qui regat dux qui regat populum [illegible] meum israel. tunc

herodes clam vocatis magis diligenter didicit ab eis tempus stelle que apparuit eis dicens. et mittens illos in bethleem dixit. Ite et interrogate diligenter de puero. et cum inveneritis renunciate michi. ut et ego veniens ad orem eum. Qui cum audissent regem abierunt. et ecce stella quam viderant in oriente antecedebat eos usque dum veniens staret super domum ubi erat puer. Videntes autem stellam gavisi sunt gaudio magno valde. et intrantes domum invenerunt puerum cum maria matre eius. et procidentes adoraverunt eum. et apertis tesauris suis obtulerunt ei munera. aurum thus et murram. et responso accepto in somnis ne redirent ad herodem. per aliam viam reversi sunt in regionem suam. Qui cum recessissent. ecce angelus domini apparuit in somnis ioseph dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius. et fuge in egiptum. et esto ibi usque dum dicam tibi. futurum est enim ut herodes querat puerum ad perdendum eum. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius nocte. et secessit in egiptum. et erat ibi usque ad obitum herodis. ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem. ex egipto vocavi filium meum. Tunc herodes [illegible] videns quoniam illusus esset a magis. iratus est valde. et mittens occidit omnes pueros qui erant in bethleem et in omnibus finibus eius ab imatu et infra. secundum tempus quod exquisierat a magis. Tunc adimpletum est quod dictum est per eremiam prophetam dicentem. Vox in rama audita est ploratus et ululatus multus. rachel plorans filios suos. et noluit consolari quia non sunt. De functo autem herode ecce angelus domini in somnis ioseph apparuit in egipto dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius. et vade in terram israel. de functi enim sunt qui querebant animam pueri. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius. et venit in terram israel. audiens autem quod archelaus regnaret in iudea pro herode patre suo timuit illo ire. et ammonitus in somnis secessit in partes galilee. et veniens habitavit in civitate que vocatur

In vigilia epiphanie

In vigilia epiphanie

nazareus vocabitur.

Cap. iii.

In dieb; aut illis venit iohes bapt
tista p̃dicans in deserto iudee dicens
penitam̃ agite appropiabit enim
regnum celorum. hic est enim de quo
dictum est p̃ ysaiam p̃phetam dicentis
Vox clamantis in deserto parate viam
domini rectas facite semitas eius. ipse
aut iohes habebat vestimentum de pilis
camelorum et zonam pelliceam circa
lumbos suos. esca aut eius erat
locustę et mel silvestre. tunc exibat ad
eum hierosolima et omnis iudea et omnis
regio circa iordanem. et baptizabantur
ab eo in iordane confitentes peccata
sua. videns aut multos pharisęorum et
saduceorum venientes ad baptismum dixit
eis. progenies viperarum quis demonstravit
vobis fugere a ventura ira. facite
ergo dignum fructum penitentie. nec
velitis dicere intra vos patrem habemus abraham
dico enim vobis quia potens est deus de
lapidibus istis suscitare filios abrahe.
Jam enim securis ad radicem arborum
posita est. omnis ergo arbor que non facit
fructum bonum excidetur et in ignem
mittetur. ego quidem baptizo vos in
aqua in penitentiam. qui aut post me
venturus est fortior me est cuius non
sum dignus calciamenta portare. ipse
vos baptizabit in spiritu sancto et igni. cuius
ventilabrum in manu sua et mundabit
aream suam et congregabit triticum suum in horreum
suum. paleas aut comburet igni
inextinguibili. tunc venit ihs
a galilea in iordanem ad iohem ut
baptizaretur ab eo. iohes aut prohibebat eum dicens. ego a te debeo bapti
zari et tu venis ad me. ihs dixit
ihs dixit ei. sine modo. sic enim decet
nos implere omnem iustitiam. tunc
dimisit eum baptizatum. cum aut ihs
baptizatus esset. ascendit statim de aqua
et ecce aperti sunt ei celi et vidit spiritum
dei descendentem sicut columbam
et venientem super se. et ecce vox de celis
dicens. hic est filius meus dilectus
in quo mihi complacui.

Tunc ihs ductus est in desertum
a spiritu ut temptaretur a diabolo
et cum ieiunasset xl. dies et xl
noctibus. post ea esuriit. et accedens
temptator dixit ei. si filius dei es. dic
ut lapides isti panes fiant. qui respondens dixit ei. scriptum est. non
in solo pane vivit homo. sed in omni
verbo qui procedit de ore dei. tunc assumpsit
eum diabolus in sanctam civitatem et
statuit eum super pinnaculum templi
dixit ei. si filius dei es. mitte te deorsum
scriptum est enim. quia angelis suis
mandavit de te. et in manibus tollent
te ne forte offendas ad lapidem pedem
tuum. ait illi ihs. rursum scriptum
est. non temptabis dominum deum tuum.
iterum assumpsit eum diabolus in mon
tem excelsum valde. ostendit ei omnia
regna mundi et gloriam eorum. et
dixit ei. hec omnia tibi dabo si cadens
adoraveris me. tunc dixit ei ihs. vade
satana. scriptum est enim. dominum
deum tuum adorabis. et illi soli servies.
tunc reliquit eum diabolus. et ecce an
geli accesserunt et ministrabant ei.
cum audisset autem quia iohes tradi
tus esset. secessit in galileam. et relicta
civitate nazareth venit et habitavit in
civitate capharnaum maritima in
finibus zabulon et nepthalim. ut adim
pleretur quod dictum est per ysaiam p
phetam. terra zabulon et terra nep
thalim via maris trans iordanem gali
lee gentium. populus qui ambulabat
in tenebris vidit lucem magnam. et sedentibus in regione umbre mor
tis lux orta est eis. et ex tunc cepit ihs p
dicare et dicere. penitentiam agite. appro
quabit enim regnum celorum. Ambu
lans aut ihs iuxta mare galilee vi
dit duos fratres simonem qui vocatus est petrus. et andream fratrem eius
mittentes rete in mare erant enim
piscatores. et ait illis. venite post
me. et faciam vos fieri piscatores ho
minum. at illi protinus relictis re
tibus secuti sunt eum. et procedens in
de vidit alios duos fratres iacobum ze
bedei. et iohem fratrem eius in navi cum
zebedeo patre eorum reficientes retia
sua. et vocavit eos. illi aut statim re
lictis retibus et patre secuti sunt eum.
et circuibat ihs totam galileam
docens in synagogis eorum et prędi

Indie Andree

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

caul euangelium regni · sanans omnem langorem · omnē infirmitatē in plō · Vidit aūt turbas · ascendit in montē · et cū sedisset · accesserunt ad eū discipuli eius · et aperiens os suum docebat eos dicens · Beati pauperes spū quia ipsorū est regnum celoz · Beati mites quia ipsi possidebunt terram · Beati qui lugent quia ipsi consolabuntur · Beati qui esuriunt · et sitiunt iustitiam quia ipsi saturabuntur · Beati misericordes quia ipsi misericordiam consequentur · Beati mundo corde quia ipsi deum videbunt · Beati pacifici quia filii dei uocabuntur · Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam quia ipsorum est regnum celoz · Beati estis cū maledixerint uobis homines · et persecuti uos fuerint · et dixerint omne malum aduersum uos mentientes propter me · gaudete et exultate quoniam merces uestra copiosa est in celis · Sic enim persecuti sunt prophetas qui fuerunt ante uos · Vos estis sal terre · quod si sal euanuerit in quo salietur ad nichilum ualet ultra · nisi ut mittatur foras · et conculcetur ab hominibus · Vos estis lux mundi · non potest ciuitas abscondi supra montem posita · neque accendunt lucernam · et ponunt eam sub modio · sed super candelabrum · ut luceat omnibus qui in domo sunt · Sic luceat lux uestra coram hominibus · ut uideant opera uestra bona · et glorificent patrem uestrum qui in celis est · Nolite putare quoniam ueni soluere legem aut prophetas · non ueni soluere sed adimplere · Amen quippe dico uobis donec transeat celum · et terra · iota unum aut unus apex non preteribit a lege donec omnia fiant · Qui ergo soluerit unum de mandatis istis minimis · et docuerit sic homines · minimus uocabitur in regno celorum · Qui autem fecerit et docuerit hic magnus uocabitur in regno celorum · Dico autem uobis · quia nisi habundauerit iustitia uestra plus quam scribarum et pharisæorum · non intrabitis in regnum celorum · Audistis quia dictum est antiquis · Non occides · qui autem occiderit reus erit iudicio · Ego autem dico uobis · quia omnis qui irascitur fratri suo · reus erit iudicio · Qui autem dixerit fratri suo raca · reus est concilio · Qui autem dixerit fatue · reus erit gehenne ignis · Si ergo offers munus tuum ad altare · et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te · relinque ibi munus tuum ante altare · et uade prius reconciliari fratri tuo · et tunc ueniens offeres munus tuum · Esto consentiens aduersario tuo cito dum es cum eo in uia · ne forte tradat te aduersarius iudici · et iudex tradat te ministro · et in carcerem mittaris · Amen dico tibi · non exies inde donec reddas nouissimum quadrantem · Audistis quia dictum est antiquis · Non mechaberis · Ego autem dico uobis quia omnis qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam · iam mechatus est eam in corde suo · Si autem oculus tuus dexter scandalizat te · erue eum · et proice abs te · expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum · quam totum corpus tuum eat in gehennam · Et si dextera manus tua scandalizat te · abscide eam · et proice abs te · expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum · quam totum corpus tuum eat in gehennam · Dictum est autem · Quicumque dimiserit uxorem suam · det libellum repudii · Ego autem dico uobis · quia omnis qui dimiserit uxorem suam · excepta causa fornicationis · facit eam mechari · et qui dimissam duxerit · mechatur · Iterum audistis quia dictum est antiquis · Non periurabis · reddes autem domino iuramenta tua · Ego autem dico uobis · Non iurare omnino · neque per celum · quia thronus dei est · neque per terram · quia scabellum pedum eius est · neque per hierusolimam · quia ciuitas est magni regis · neque per caput tuum iurabis · quia non potes unum capillum album facere

amē negū. Et amē dico uob. non iurare. neq; in celo. neq; in terra. neq; aliud quodcūq; iurametū sit. Sit aut sermo uester. Est est. Non non. Quod aut his abundantius fuerit a malo est. Audistis q̄ dictum est. Oculum pro oculo. dentem pro dente. Ego aut dico uob non resistere malo. Sed quicūq; te percusserit in dexteram maxillam tuam. p̄bе illi et alteram. Et ei qui uult tecum in iudicio contendere. et tunicam tuam tollere. dimitte ei et pallium. Quicūq; te angariauerit mille passus. uade cū illo et alia duo. Da petenti te. et uolentem mutuare ab te ne auertaris. Audistis q̄ dictum est. diliges proximum tuum. et odio habebis inimicum tuum. Ego aut dico uobis. diligite inimicos uestros. benefacite his qui oderunt uos. et orate p̄ persequentibus et calumpniantibus uos. Ut sitis filii p̄tris uestri qui in celis est. qui solem suum oriri facit super bonos et malos. et pluit super iustos et injustos. Si enim diligitis eos qui uos diligunt. quā mercedem habebitis. Nonne et publicani hoc faciunt. Et si salutaueritis fratres uestros tantum. quid amplius facitis. Nonne et ethnici hoc faciunt. Estote ergo perfecti sicut et p̄r uester celestis perfectus est. Attendite ne iustitiam uestram faciatis coram hominibus. ut uideamini ab eis. alioquin mercedem non habebitis apud p̄rem uestrum qui in celis est. Cum ergo facis elemosinam noli canere tuba coram te. sicut ypocrite faciunt in synagogis et in uicis. ut honorificentur ab hominibus. Amen dico uobis. receperunt mercedem suam. Te autem faciente elemosinam nesciat sinistra tua. quid faciat dextera tua. ut sit elemosina tua in abscondito. et p̄r tuus qui uidet in abscondito reddet tibi.

Et cum oratis. non eritis sicut ypocrite. qui amant in synagogis et in angulis platearum stantes orare. ut uideantur ab hominibus. Amen dico uobis. receperunt mercedem suam. Tu autem cum oraueris. intra in cubiculum tuum. et clauso ostio ora p̄rem tuum in abscondito. et p̄r tuus qui uidet in abscondito reddet tibi.

Cum autem oratis. non eritis sicut ypocrite tristes. qui demolliunt facies suas. ut pareant hominibus ieiunantes. Amen dico uobis. receperunt mercedem suam. Tu autem cum ieiunas. unge caput tuum. et faciem tuam lauato. ne uidearis hominibus ieiunans. sed p̄ri tuo qui est in abscondito. et p̄r tuus qui uidet in abscondito reddet tibi. Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra. ubi erugo et tinea demolitur. et ubi fures non effodiunt nec furantur. Ubi enim est thesaurus tuus. ibi est et cor tuum. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex. totum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam fuerit. totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est tenebre sunt. ipse tenebre quante erunt. Nemo potest duobus dominis seruire. Aut enim unum odio habebit. et alterum diliget. aut unum sustinebit. et alterum contemnet. Non potestis deo seruire et mamone. Ideo dico uobis. ne solliciti sitis anime uestre quid manducetis. aut corpori uestro quid induamini. Nonne anima plus est quam uestimentum. et corpus plus quam

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

re secure sunt eum tu te multe / recce
leprosus veniens ad orabat eum dicens
D̄ne si vis pō me mundare / potes de
ihs manū tetigit eum dicens volo mundare / mundat
eum / ihs et ait illi ihs / vide neminī dixeris
sed ostende te sacerdoti / et offer munus
q̄ p̄cepit moyses in testimoniū illis
cum autē introisset capharnaum accessit
ad eum centurio rogans eum et
dicens / D̄ne puer meus iacet in domo
paraliticus / male torquetur / et ait
illi ihs / ego veniam / et curabo eum / et
respondens centurio ait / D̄ne non
sum dignus ut intres sub tectum
meum / sed tm dic verbo / et sanabit puer
meus / Nam et ego homo sum sub po
testate constitutus / habens sub me mili
tes / et dico huic vade / et vadit / et alio ve
ni / et venit / et servo meo fac hoc / et fac
tum / audiens autē ihs admiratus est / et sequē
tibus se dixit amē dico vobis / nō inveni
tantam fidem in isrl / dico autē vobis
q̄ multi ab oriente / et occidente venient
et recumbent / cū abraham / et ysaac et
iacob in regno celorum / filii autē regni
ejicientur in tenebras exteriores / ibi
erit fletus / et stridor dentiū / et dixit ihs
centurioni / vade / et sicut credidisti fi
at tibi / et sanatus est puer ex illa ho
ra / et cum venisset ihs in domum pe
tri / vidit socrem ejus iacentem / et feb
rientem / et tetigit manū ejus / et dimi
sit eam febris / et surrexit / et ministrabat
eis / Vespere autē facto obtulerunt ei mul
tos demoniacos / et ejiciebat spūs verbo
et omnes male habentes curavit / ut adim
pleretur q̄d dictum est per isaiam
ppham dicentem / ipse infirmitates
nr̄as accepit / et egrotationes portavit / vi
dens autē ihs turbas multas circum
se / iussit discipulos ire trānum / et ac
cedens unus scriba ait illi / magister sequ
ar te quocumq; ieris / et ait illi ihs / vul
pes foveas habent / et volucres celi nidos
filius autē hominis nō habet / ubi caput
suum reclinet / alius autē de discipu
lis ejus ait illi / D̄ne permitte me / pri
mum ire / et sepelire patrem meum / ihs
autē ait illi / sequere me / et dimitte mor
tuos sepelire mortuos suos / ascen
dente eo in navicula / secuti sunt

dñica 3 p̄ Epi

eum discipuli ejus / et ecce motus mag
magnus factus est in mari / ita ut na
vicula operiretur fluctib; ipse vero
dormiebat / et accesserunt ad eum di
sc̄pli ejus / et suscitaverunt eum dicen
tes / D̄ne salva nos / perimus / et dicit eis
ihs / Quid timidi estis modice fidei / tunc
surgens imperavit ventis / et mari / et
facta est tranquillitas magna / por
ro homines mirati sunt dicentes / Qu
lis est hic / q̄ venti / et mare obediunt
ei / et cum venisset ihs trans fretum in re
gionem gerasenorum / occurrerunt
ei duo habentes demonia de monumentis
exeuntes / seu nemo ali
quis transire per viam illam / et ecce cla
maverunt dicentes / Quid nobis et
tibi fili dei / venisti huc ante tempus
nos torquere / Erat autē procul ab eis
grex porcorum multorum pascens / de
mones autē rogabant eum dicen
tes / Si ejicis nos hinc mitte nos in gr̄
gem porcorum / et ait illis / ite / at illi
exeuntes abierunt in porcos / et ecce
impetu abiit totus grex per
ceps in mare / mortui sunt in aqis /
pastores autē fugerunt / et venientes
in civitatem nunciaverunt / et de
omnib; et de his qui demonia habe
bant / et ecce tota civitas exiit ob
viam ihu / et viso eo rogabant ut tran
siret a finib; eorū / Et

Et ascendens ihs navicula / trā
sfretavit / et venit in civitatem
suam / et ecce offerebant ei paralyti
cum iacentem in lecto / videns autē
ihs fidem illorum dixit paralytico /
fide fili remittuntur tibi peccata tua /
et ecce quidam de scribis dixerunt
intra se / hic blasphemat / et cum vidis
set ihs cogitationes eorum dixit / ut
quid cogitatis mala in cordib; vestr̄is /
Quid est facilius dicere / dimittuntur
tibi peccata tua / an dicere / surge / et am
bula / Ut autē sciatis q̄ filius hom
nis habet potestatem dimittendi pecca
ta super terram / tunc ait paralytico / surge /
tolle lectum tuum / et vade in domū
tuam / et surrexit / et abiit in domū
suam / videntes autē turbe timue
runt / et glorificaverunt deū qui de
dit potestatem talem hominib;
Et cum transiret ihs inde vidit ho

dñica 1 p̄ Epi

dñica 4 p̄ Epi

Indie matthei

aepalimos

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nul alo luo ingrumq; aut tare ma
castellum mundatur nuo g me qui
ea dignul sit ubi manere donec exea
tis nr̃es aut ndomum salutare
eam dicentes pax huic domui ibi
dem fuit domus illa digna ueniet
pax nr̃a sup eam si aũ non fuit digna
a pax nra ad uos reũertatur iquantum
ei nõ recipiet nos nr; audiet̃ sermo
nes nr̃os egredientes foras de domo ul
de ciuitate ex ciuite puluerem de pe
dib; nr̃is amen dico uobis tolleni
bili erit tre sodomorum i gomor
reoy in die iudicii qm̃ illi ciuita
ti ecce ego mitto uos sic oues in
medio luporũ estote g prudentes si
cut serpentes i simplices sicut colum
be cauete aũt ab hominib; nadent
n uos in consilia i in synagogis suis
flagellabunt uos ad plates i ad
reges ducemini ppt me in testimo nium illis
gentib; cum aũt tradid uos nolite
pe cogitare quo nõ aut quid lo qua
mini dabit n̄ uobis in illa hora
quid loquamini non n uos estis
qui loqui mini sed spũs patris nri qui lo
q̃t in uobis quidam a tribꝰ fratrem in mor
tem i pr̃s filium i surgent filii i
parentes i morte afficient eos i eri
tis odio omnib; hominib; pp nomen
meum qui aũt perseuerauerit usq; in fi
nem saluus erit cum aũt persequen
tur uos in ciuitate ista fugite in aliam
amen dico uobis non consummabitis ciui
tates israel donec ueniat filius ho
minis non est discipulus super magi
strum nec seruus super dominum suum
sufficit discipulo ut sit sicut magi
eius i seruo sicut dominus eius si
patrem familias belzebub uocauerũt
quanto magis domesticos eius sic ergo
timueritis eos nichil n opertum q
nõ reuelabitur i occultum q nõ sciatur
quod dico uobis in tenebris dicite i
lumine i quod in aure auditis p̃dicate
sup tecta i nolite timere eos qui cor
dium corpus autem non possunt
occidere sed potius timete eum qui po
test animam i corpus perdere in gehennã
nonne duo passeres asse ueneunt
i unus ex eis non cadet super t

ram sine patre uestro uestra autem capi
tis omnes numerati sunt nolite ergo timere
ergo timete eum qui me
negauerit me coram hominib; negabo
et ego eum coram patre meo qui in cel
negauerit me coram hominib; negabo
et ego eum coram patre meo qui in cel
nolite arbitrari q ueni pacem mittere in terram non ueni pacem
mittere sed gladium ueni enim separare hominem ad patrem suum
et filiam ad matrem suam et nurum ad socrum suam et inimici hominis domestici eius qui amat
patrem aut matrem plus quam me non est me dignus et qui amat filium aut filiam plus quam me non est me dignus et qui non
accepit crucem suam et sequitur me non est me dignus qui uenit animam
suam perdet illam et qui perdiderit animam suam propter me inueniet
eam qui recipit uos me recipit et qui me recipit recipit eum qui me misit qui me recipit
recipit prophetam in nomine prophete mercedem prophete accipiet et qui recipit iustum
in nomine iusti mercedem iusti accipiet et quicumq; potum dederit
uni ex minimis istis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli amen dico
uobis non perdet mercedem suam.

Et factum est cum consummasset ihc
precepta duodecim discipulis suis transiit inde ut doceret et predicaret in ciuitatibus eorum
Johes autem audiens in uinculis opera christi mittens duos de
discipulis suis ait illi tu es qui uenturus es an alium expectamus? et respondens ihs ait illis euntes renunciate
Johi que audistis et uidistis ceci
uident claudi ambulant leprosi mundantur surdi audiunt mortui resurgunt pauperes euangelizantur et
beatus est qui non fuerit scandalizatus in me illis autem abeuntibus cepit
ihs dicere ad turbas de Johe quid existis uidere in deserto harundinem uentum agitatam sed quid existis uidere homine mollibus uestitum ecce qui mollibus uestiuntur
in domibus regum sunt. sed quid existis uidere prophetam dico uobis et

plene tantum hic

tunc

dimittit discipulos

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dicebant. Numquid hic est filius
dauid? Placuit autem audientes dixerunt
quia non eiicit demonia nisi in beelzebub
principe demoniorum. Sciebat autem cogitationes eorum dixitque eis. Omne
regnum diuisum contra se desolabitur
et domus supra domum diuisa contra se desolabitur. Si autem et satanas satanam eiicit contra se diuisus est quomodo stabit regnum eius. Si ego in beelzebub eicio demonia filii uestri
quo eiciunt? Ideo ipsi iudices uestri erunt.
Si autem ego in spiritu dei eicio demonia igitur peruenit in uos regnum dei. Aut quomodo potest quisquam intrare in domum fortis et uasa eius diripere nisi prius alligauerit fortem et tunc domum eius diripiet. Qui non est mecum contra me est et
qui non congregat mecum dispergit. Ideo dico uobis. Omne peccatum et blasphemia
remittetur hominibus. Spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicumque dixerit uerbum contra filium hominis remittetur ei. Quicumque autem dixerit contra spiritum sanctum non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. Aut facite arborem bonam et fructum eius bonum. Aut facite arborem malam et fructum eius malum. Ex fructu enim arboris cognoscitur. Genimina uiperarum quomodo potestis bona loqui cum sitis mali. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro profert bona et malus homo de malo thesauro profert mala. Dico autem uobis quoniam omne uerbum otiosum quod locuti fuerint homines reddent
rationem de eo in die iudicii. Ex uerbis enim tuis iustificaberis et ex uerbis tuis condemnaberis. Tunc responderunt ei quidam de scribis et pharisei dicentes. Magister uolumus a te signum uidere. Qui respondens ait illis. Generatio mala et adultera signum querit et signum non dabitur ei nisi signum ione prophete. Sicut enim fuit ionas in uentre ceti tribus diebus et tribus noctibus. Sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus et tribus noctibus. Uiri niniuite surgent in iudicio cum generatione ista et condemnabunt eam quia penitentiam egerunt in predicatione ionae et ecce plus quam ionas hic. Regina austri surget in iudicio cum generatione ista et condemnabit eam quia uenit a finibus terre audire sapientiam salomonis et ecce plus quam salomon hic. Cum autem immundus spiritus exierit ab homine ambulat per loca arida quaerens requiem et non inuenit. Tunc dicit. Reuertar in domum meam unde exiui et ueniens inuenit eam uacantem scopis mundatam et ornatam. Tunc uadit et assumit septem alios spiritus secum nequiores se et intrantes habitant ibi et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Sic erit et generationi huic pessimae. Adhuc eo loquente ad turbas ecce mater eius et fratres eius stabant foris querentes loqui ei. Dixit autem quidam ecce mater tua et fratres tui foris stant querentes te. At ipse respondens dicenti sibi autem quae est mater mea et qui sunt fratres mei. Et extendens manum in discipulos suos dixit ecce mater mea et fratres mei. Quicumque fecerit uoluntatem patris mei qui in celis est ipse meus frater et soror et mater est. In illo die exiens ihesus de domo sedebat secus mare et congregate sunt ad eum turbe multe ita ut nauem ascendens sederet omnis turba stabat in littore et locutus est eis multa in parabolis dicens. Ecce exiit qui seminat seminare semen suum. Et dum seminat quedam ceciderunt circa uiam et uenerunt uolucres celi et comederunt ea. Alia autem ceciderunt in petrosa ubi non habebant terram multam et continuo exorta sunt quia non habebant altitudinem terre. Sole autem orto estuauerunt et quia non habebant radicem aruerunt. Alia autem ceciderunt in spinas et creuerunt spine et suffocauerunt ea. Alia uero ceciderunt in terram bonam et dederunt fructum alium centesimum alium sexagesimum alium tricesimum. Qui habet aures audiendi audiat. Et accedentes discipuli dixerunt ei. Quare in parabolis loqueris eis. Ipse autem respondens ait illis. Quia uobis datum est nosse misterium regni celorum illis autem non est datum. Qui enim habet dabitur

et habundabit. Qui autem non habet, id
quod videtur habere auferetur ab eo. Ideo in pa-
rabolis loquor eis quia videntes non vident
et audientes non audiunt, neque intelli-
gunt, ut adimpleatur in eis prophetia y-
saye dicentes: Auditu audietis et non
intelligetis, et videntes videbitis et non
videbitis. Incrassatum est enim cor po-
puli huius, et auribus graviter audie-
runt, et oculos suos clauserunt, ne quando
videant oculis et auribus audiant, et cor-
de intelligant, et convertantur, et sanem
eos. Vestri autem beati oculi qui videant
et aures vestre que audiunt. Amen quippe
dico vobis quia multi prophete et iusti cupi-
erunt videre que videtis et non viderunt
et audire que audiis et non audierunt.
Vos ergo audite parabolam semi-
nantis. Omnis qui audit verbum
regni et non intelligit, venit ma-
lus et rapit quod seminatum est in cor-
de eius. Hic est qui seminatus est se-
cus viam. Qui autem seminatus est
super petram. Hic est qui verbum audit
et continuo cum gaudio suscipit illud.
Non habet autem in se radicem, sed est tem-
poralis. Facta autem tribulatione et per se-
cutione propter verbum continuo scanda-
lizatur. Qui autem seminatus est in
spinis. Hic est qui verbum audit
et sollicitudo seculi istius et fallacia
divitiarum suffocat verbum et sine fru-
ctu efficitur. Qui vero in terram
bonam seminatus est. Hic est qui
audit verbum et intelligit
et fructum affert et facit quidam
aliud centesimum. Aliud autem sex-
agesimum porro aliud tricesimum.
Aliam parabolam proposuit illis
dicens: Simile factum est regnum
celorum homini qui seminavit bonum
semen in agro suo. Cum autem dormi-
erunt homines venit inimicus
eius et super seminavit zizania
in medio tritici et abiit. Cum autem
crevisset herba et fructum fecisset, tunc
apparuerunt et zizania. Acceden-
tes autem servi patrisfamilias dixerunt
ei: Domine nonne bonum semen se-
minasti in agro tuo? Unde ergo habet
zizania? Et ait illis: Inimicus homo
hoc fecit. Servi autem dixerunt ei:

Dominica quarta post epi.

Vis imus et colligimus ea? Et ait: Non
ne forte colligentes zizania eradi-
cetis simul cum eis et triticum. Si-
nite utraque ad messem, et in tempo-
re messis dicam messoribus: Colligi-
te primum zizania et alligate ea
in fasciculos ad comburendum, tri-
ticum autem congregate in horreum
meum. Aliam parabolam proposuit
eis dicens: Simile est regnum ce-
lorum grano sinapis quod accipiens
homo seminavit in agro suo, quod
minimum est quidem omnibus semi-
nibus, cum crevit maius est omnibus
oleribus, et fit arbor ita ut volucres
celi veniant et habitent in ramis eius.
Aliam parabolam locutus est eis:
Simile est regnum celorum
fermento quod acceptum mulier ab-
scondit in farine satis tribus do-
nec fermentatum est totum. Hec omnia
locutus est Ihesus in parabolis ad
turbas, et sine parabolis non loqui-
batur eis, ut impleretur quod dictum
est per prophetam dicentem: Aperiam
in parabolis os meum, eructuabo
abscondita ab institutione mundi.
Tunc dimissis turbis venit in domum
et accesserunt ad eum
discipuli eius dicentes: Edissere no-
bis parabolam zizaniorum
agri. Qui respondens ait: Qui seminat
bonum semen est filius hominis.
Ager autem est mundus. Bonum
vero semen hii sunt filii regni. Zi-
zania autem filii sunt nequam. Inimi-
cus autem qui seminat ea est diabolus.
Messis vero consummatio seculi est.
Messores autem angeli sunt. Sicut
ergo zizania colliguntur et igni
comburuntur. Sic erit in consum-
matione seculi. Mittet filius homi-
nis angelos suos et colligent de
regno eius omnia scandala et eos
qui faciunt iniquitatem et mit-
tent eos in caminum ignis. Ibi
erit fletus et stridor dentium. Tunc
iusti fulgebunt sicut sol in reg-
no patris eorum. Qui habet aures
audiendi audiat. Simile est regnum
celorum thesauro abscondito in
agro, quem qui invenit homo

de virginibus

ab eo audit. ip gaudio illuc uadit
uendit uniuersa que hē. emunt age
illum. sic simile est regnū celo
hominū negotiatori querenti bo
nas margaritas. inuenta aut una
pretiosa margarita abiit uendidit
omnia q habuit. et emit eam. Iterū
simile est regnum celorum sage
ne missi in mare. et ex omni gene
re piscium congreganti. qm cum im
pleta est ducentes. et sedentes elegerunt bonos in uasa sua ma
los aut foras miserunt. sic erit in
consummatione seculi. exibunt angeli
et separabunt malos de medio iustor.
et mittent eos in caminum ignis. ibi
erit fletus. et stridor dentium. intellexe
runt ihs omnia. dicit eis. ideo omnis
scriba doctus in regno celorum
similis est homini patrifamilias q
profert de thesauro suo noua. et uete
ra. Et factum est cum consummasset
ihs parabolas istas transiit inde. et ue
nit in patriam suam. et docebat eos in
synagogis eorum. ita ut mirarentur. et dicerent. unde huic sapientia hec. et uirtutes. nonne hic est fabri filius. nonne mater eius dicitur maria. et fratres eius iacobus. et ioses. et symon. et iudas. nonne sorores eius omnes apud nos sunt. unde ergo huic omnia ista. Et scandalizabantur in eo. ihs aut dixit eis. quia non est propheta sine honore nisi in patria sua. et in domo sua. Et non fecit ibi uirtutes multas. propter incredulitatem eorum.

XII

In illo tpe audiuit herodes tetrarcha famam de ihu. et ait pueris suis. hic est iohes bapta. ipse suscitatus est a mortuis. et ideo uirtutes operantur in eo. herodes enim tenuit iohem. et alligauit eum. et posuit eum in carcere. propter herodiadem uxorem philippi fratris sui. dicebat enim illi iohes. non licet tibi eam habere. et uolebat eum occidere. timuit populum. quia sicut prophetam eum habebant. die autem natalis herodis saltauit filia herodiadis in medio. et placuit herodi. unde cum iuramento pollicitus est ei dare quicquid postulasset. ab ea ergo instructa a matre sua. da mihi inquit hic in disco caput iohis baptiste. et contristatus est rex. propter iusiurandum. et eos qui pariter erant

Indecollatio Joh. m°. c°

bebant. nullus dari iussit. et mittens decollauit iohem in carcere. et allatum est caput eius in disco. et datum puelle. et tulit mater sua. accesserunt discipuli eius et tulerunt corpus eius. et sepelierunt illud. et uenientes nunciauerunt ihu. Quod cum audisset. abiit inde nauicula in locum desertum seorsum. et cum audissent turbe secute sunt eum pedestres de ciuitatibus. et exiens uidit turbam multam. et misertus est eis. curauit languidos eorum. Vespere aut facto accesserunt ad eum discipuli eius dicentes. desertus est locus. et hora iam preterit. dimitte turbas ut euntes in castella emant sibi escas. ihs aut dixit eis. non habent necessitatem abire. date illis uos manducare. Et dixerunt ei. non habemus hic nisi. v. panes. et duos pisces. Qui ait eis. afferte mihi illos hic. et cum iussisset turbam discumbere super fenum. accepit v. panes. et duos pisces. et respiciens in celum benedixit. fregit. et dedit discipulis suis. discipuli aut dederunt turbis. et manducauerunt omnes. et saturati sunt. et tulerunt reliquias fragmentorum. xii. cophinos plenos. manducantium aut fuit numerus quasi quinque milia uirorum exceptis mulieribus. et paruulis. Et statim compulit ihs discipulos ascendere in nauicula. et precedere eum trans fretum donec dimitteret turbas. et dimissa turba ascendit in montem solus orare. Vespere aut solus erat ibi. nauicula aut in medio mari iactabatur fluctibus. erat enim uentus contrarius. Quarta aut uigilia noctis uenit ad eos ambulans super mare. et uidentes eum super mare ambulantem turbati sunt dicentes. quia phantasma est. et prae timore clamauerunt. et continuo ihs locutus est cum eis. dicens. confidite. ego sum. nolite timere. Respondens aut petrus dixit. domine si tu es iube me uenire ad te super aquas. qui ait. ueni. et descendens petrus de naui ambulabat super aquas. ut ueniret ad ihm. uidens aut uentum ualidum timuit. et cum cepisset mergi clamauit dicens. domine saluum me fac. confestim aut ihs extendens manum apprehendit eum. et ait illi. modice fidei quare dubitasti. et cum ascendissent in nauicula cessauit uentus. Qui aut in

Supra Jo. vj

rrabat u. ide celum faciem ergo celi diu
dicare nostis signa aut temporum no
poteſtis scire Scilicet mala ⁊ adultera ge
nium quierit ⁊ signū ei dabitur ⁊ nul
lū signū ioue ipſe ⁊ reliqui illis abut
Cum uenissent discipuli eius trans ceci
oblti sunt panes accipere Qui dixit illis
intuemini ⁊ cauete a fermento phariseo
⁊ sadducei ⁊ ipi cogitabant inter se
dicentes q panes non accepimus Cui
ihc dixit eis Quid cogitatis inter uos
modice fidei q panes non habetis Non
dum intelligitis neq recordamini
panū in quinq milia hominū ⁊ quot cop
hinos sumpsistis Neq septē panum
in iiii milia hominū ⁊ quot sportas
sumpsistis Quare non intelligitis q non
de pane dixi uobis cauere a fermento
phariseo ⁊ sadducei Tunc intellexerunt
q non dixit cauendū a fermento panū ⁊
a doctrina phariseo ⁊ sadducei Venit
aut ihc in partes cesaree philippi Et interro
gabat discipulos suos dicens Quē
dicunt homines esse filiū hoīs At illi
dixerunt alii iohem baptistam alii
autem heliam alii uero ieremiam aut
unū ex prophetis Dicit illis ihc Vos autem
quē me esse dicitis Respondens simon petrus dixit
Tu es xpc filius dei uiui Respondens autem
ihc dixit ei Beatus es simon bariona
q caro ⁊ sanguis non reuelauit tibi ⁊ pater
meus qui est in celis Ego dico tibi
q tu es petrus ⁊ super hanc petram ec
dificabo ecclām meam ⁊ portę inferi
non preualebunt adūsus eius Et tibi da
bo claues regni celorum ⁊ quodcunq; li
gaueris sup terram erit ligatum in cē
lis ⁊ quodcunq; solueris super terram erit
solutum in celis Tunc precepit discip
ulis suis ut neminem dicerent q ipse esset
ihc Exinde cepit ihc ostendere discip
ulis suis quia oportet eum ire hierosolimā
⁊ multa pati a senioribus ⁊ principibus sacerdotum ⁊ scribis ⁊ occidi ⁊ tertia die resurgere Et assumens
eum petrus cepit increpare illum di
cens Absit a te dne non erit tibi istud Qui conuersus dixit petro Vade post me satha
na scandalum mihi es q non sapis
ea q dei sunt ⁊ ea q hominum Tunc ihc
dixit discipulis suis Si quis uult post
me uenire abneget semetipsum ⁊

tollat crucem suam ⁊ sequatur me
Qui uoluerit animam suam saluam
facere perdet eam Qui autem perdi
derit animam suam propter me inueniet eam Quid
prodest homini si mundum uniuersum lu
cretur animę aut quid dabit homo commutationem
pro anima sua Filius hominis uenturus
est in gloria patris sui cum eis angelis suis ⁊
tunc reddet unicuique ⁊ opera eius Amen
dico uobis sunt quidam de hic stan
tibus qui non gustabunt mortem do
nec uideant filium hominis uenientem
in regno suo

XVII

Et post dies sex assumpsit ihc pe
trum iacobum iohem fratrem eius ⁊ duxit illos in montem excel
sum seorsum ⁊ transfiguratus est ante
eos ⁊ resplenduit facies eius sicut
sol uestimenta autem eius facta sunt alba
sicut nix Et ecce apparuerunt eis mo
yses ⁊ helias cum eo loquentes Respondens a
petrus dixit ad ihm Domine bonum
est nos hic esse Si uis faciamus hic
tria tabernacula ⁊ unum moysi unum
⁊ helie unum Adhuc eo loquente ecce
nubes lucida obumbrauit eos ⁊ ecce
uox de nube dicens Hic est filius meus
dilectus in quo mihi bene complacui
ipsum audite Et audientes discipuli ce
ciderunt in facies suas ⁊ timuerunt
ualde Et accessit ihc ⁊ tetigit eos dixit
q; eis Surgite ⁊ nolite timere Leuantes
aut oculos suos neminem uiderunt nisi
solum ihm Et descendentibus illis de
monte precepit illis ihc dicens Nemi
ni dixeritis uisionem donec filius ho
minis a mortuis resurgat Et interro
gauerunt eum discipuli eius dicentes
Quid ergo scribe dicunt q heliam oportet
uenire primum Ihc ille respondens ait
eis Helias quidem uenturus est ⁊ re
stituet omnia Dico autem uobis q helias
iam uenit ⁊ non cognouerunt eum ⁊
fecerunt in eo quecunq; uoluerunt
Sic ⁊ filius hominis passurus est ab
eis Tunc intellexerunt discipuli q de io
he baptista dixit illis Et cum uenis
sent ad turbam accessit ad eum homo ge
nibus prouolutus ante eum dicens Dne
miserere filio meo q lunaticus est
⁊ male patitur nam sepe cadit in

XIX

XX

archiepiscopi uenientem in templum eius
dicitur ei. Scriptum est. Domus mea
domus orationis uocabitur. Vos autem fecistis
illam speluncam latronum. Accesserunt
ad eum cæci et claudi in templo. et sanauit
eos. Videntes autem principes sacerdotum
et scribæ mirabilia quæ fecit. puerosque clamantes in templo. et dicentes. Osanna
filio dauid. indignati sunt. et dixerunt
ei. audis quid isti dicunt. Iesus autem dicit eis. Utique. Numquam legistis quia ex ore infantium
et lactentium perfecisti laudem. Et relictis illis abiit foras extra ciuitatem in bethaniam. ibique mansit. Mane autem reuertens in
ciuitatem esuriit. et uidens ficum unam secus
uiam. uenit ad eam. et nihil inuenit in ea nisi folia tantum. et ait illi. Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum. Et continuo aruit ficulnea. Videntes autem discipuli mirati
sunt dicentes. Quomodo continuo aruit
ficulnea. Respondens autem Iesus ait illis. Amen dico uobis si habueritis fidem. et non hesitauerit. non solum de ficulnea facietis. sed et si monti huic dixeritis. tolle te. et mittere in mare.
fiet. Et omnia quæcumque petieritis in
oratione credentes accipietis. Et cum uenisset
in templum. accesserunt ad eum docentem principes sacerdotum. et seniores
populi dicentes. In qua potestate hæc facis.
et quis tibi dedit hanc potestatem. Respondens Iesus
dixit eis. Interrogabo et ego uos unum sermonem. quem si dixeritis mihi. et ego uobis
dicam in qua potestate hæc faciam. Baptismus
iohannis unde erat. de cælo an ex hominibus. At illi cogitabant inter se dicentes.
Si dixerimus de cælo dicet nobis. Quare
ergo non credidistis illi. Si autem dixerimus ex
hominibus. timemus turbam. omnes enim habebant iohannem sicut prophetam. Et respondentes
dixerunt. Nescimus. Et ait illis. Nec ego dico uobis in
qua potestate hæc faciam. Quid autem uobis
uidetur. Homo quidam habebat duos filios
et accedens ad primum dixit. Fili
uade hodie operare in uinea
mea. Ille autem respondens ait. Nolo.
Post ea autem pœnitentia motus abiit. Accedens autem ad alterum dixit similiter

ille respondens ait. Eo domine. Et non iit. Quis
ex duobus uoluntatem patris fecit. dicunt ei.
primus. Dicit illis Iesus. Amen dico uobis
quia publicani et meretrices præcedunt
uos in regnum dei. Venit enim ad uos
iohannes in uia iustitiæ. et non credidistis ei. et
publicani autem et meretrices crediderunt
ei. Vos autem uidentes nec pœnitentiam habuistis postea. ut crederetis ei. Aliam pa-
rabolam audite. Homo erat paterfamilias qui plantauit uineam. et
sepem circumdedit ei. et fodit in ea torcular. et ædificauit turrem. et locauit
eam agricolis. et peregre profectus est.
autem tempus fructuum appropinquasset. misit
seruos suos ad agricolas ut acciperet
fructus eius. et agricolæ apprehensis servis eius. alium cæciderunt. alium
occiderunt. alium uero lapidauerunt.
Iterum misit alios seruos plures prioribus. et fecerunt illis similiter. Nouissime autem
misit ad eos filium suum dicens. Ve-
rebuntur filium meum. Agricolæ autem
uidentes filium dixerunt inter se. Hic est
heres. Venite occidamus eum. et habebimus hereditatem eius. Apprehensum
eum eiecerunt extra uineam. et oc-
ciderunt. Cum ergo uenerit dominus uineæ
quid faciet agricolis illis. Aiunt illi. Malos male perdet. et
uineam suam locabit aliis agricolis
qui reddant ei fructum temporibus
suis. Dicit illis Iesus. Numquam legistis
in scripturis. Lapidem quem reprobauerunt
ædificantes. hic factus est in caput anguli.
a domino factum est istud. et est mirabile
in oculis nostris. Propterea dico uobis. quoniam auferetur
auferetur a uobis regnum dei. et dabitur
genti facienti fructum eius. Et qui
cadit super lapidem istum confringetur.
super quem autem ceciderit. conteret eum. Et cum
audissent principes sacerdotum et pharisæi parabolas
eius. cognouerunt quod de ipsis di-
ceret. Et quærentes eum tenere timu-
erunt turbas. quoniam sicut prophetam eum
habebant. Respondens Iesus dixit iterum in
parabolis eis dicens. XXII

Simile factum est regnum cœlorum ho-
minum regi qui fecit nuptias
filio suo. Et misit seruos suos uoca-
re inuitatos ad nuptias. Et nolebant uenire. Iterum misit alios ser-

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

sua magnabit magnificauit timb' alcantare anie primos reuibus in cen- cipiunt earū edant in sinagogis ꝛ calumdnes in foro. no enī ab hominib; hab' uol aūt uolue uocari rabbi hūl' n. est magr' uř omes aūt uos frēs estis ꝛ patrē nolite uocare uob sup' terrā. hūl est u. pr' uř qui in ce lis est nec uocemini magri. q' ma gr' uř unus est xp's. Qui maior est uř erit min' uř. Qui aūt se exaltauerit humiliabit. qui se humi liauerit exaltabit. Ve uob scribe ꝛ phi sei ypocrite q' clauditis regnū celoꝝ aīm hominē. uos n. ibi intratis nec introeuntes. sinitis intrare. Ve uob scri be ꝛ phisei ypocrite qui comeditis do mos uiduaꝝ. occasione longa orantes. hoc amplius accipietis iu diciū. Ve uob scribe ꝛ phārisei ypo crite qui circuitis mare ⁊ aridam ut faciatis unū p'selytum. ⁊ cū fuer' fac tū facitis eum filiū gehenne duplo q' uos. Ve uob duces ceci qui dicitis. Qui cūq; iurauerit per templum dī nihil est. Qui aūt iurauerit in auro templi debet. Stulti ⁊ ceci. Quid n. est maius aurum ul templum qđ sanctificat au rum. ⁊ quicunq; iurauerit in altari nihil ē. Quis aūt iurauerit in dono qđ est sup' illud; debet. Ceci ⁊ cęci. quid n. maius est donū ul altare qđ sanctificat donū. Qui aūt iurauerit in altari iurat in eo ⁊ in omnib; q' sup' illud ⁊ qui iura uerit in templo iurat in illo ⁊ in eo q' habitat in eo. ⁊ qui iurauerit in celo iurat in throno dī ⁊ in eo qui sedet sup' eū. Ve uob scribe ꝛ phārisei ypocrite qui decimatis mentā ⁊ anetū ⁊ cymi num ⁊ reliquistis q' grauiora legis iudicii ⁊ misericordiā ⁊ fidem. hęc oportuit facere ⁊ illa nō omittere. duces cęci excolantes culicem camelum aūt glutientes. Ve uob scribe ꝛ phārisei ypocrite qui mundatis q' de foris est calicis ⁊ parapsidis. intus aūt plen estis rapina ⁊ immundicia. phārisee cęce munda prius q' quod intus est calicis ⁊ parapsidis. ut fiat id q' de foris est mundū. Ve uob scribe ꝛ phārisei ypocrite q' similes estis se pulcris dealbatis q' a foris apparent hominib; speciosa. intus aūt plena sūt ossib; mortuoꝝ ⁊ omni spurcitia. sic ⁊ uos quidem a foris apparetis homi nib; iusti intus aūt plen estis ypocri sis ⁊ iniquitate. Ve uob scribe ꝛ phārisei ypocrite q' edificatis sepulcra pphaꝝ ⁊ ornatis monumenta iustoꝝ. ⁊ dicitis. Si fuissemus in diebus patrū nr̄oꝝ non essemus socii eoꝝ in sanguine pphaꝝ. itaq; testimonio estis uobismet ipsis q' filii estis eoꝝ qui pphas occiderunt. ⁊ uos implete mensurā patrū uestroꝝ. Serpentes genimina uipaꝝ quo mō fugietis a iudicio gehenne. Ideo ecce ego mitto ad uos pphas ⁊ sapientes ⁊ scribas. Judice sancto Stephano et ex illis occidetis ⁊ crucifigetis. ⁊ ex eis flagellabitis in sinagogis uris ⁊ persequemini de ciuitate in ciuitatem ut ueniat sup' uos omnis sanguis iustus qui effusus est sup' terram a sanguine abel iusti usq; ad sanguinem zacha riam filium barachie. q' occidistis inter templum ⁊ altare. Amen dico uob uenient hęc omnia sup' generationem istam. Jerusalem Jerusalem quę occidis pphas ⁊ lapidas eos qui ad te missi sunt. Qđ uolui uolui congregare filios tuos quo modum gallina congregat pul los suos sub alas ⁊ noluisti. ecce relinquitur uobis domus uestra deserta. Dico n. uob non me uidebitis amodo donec dicatis. benedictus qui uenit in nomine domini. CAPUT XXIIII.

Et egressus ihc de templo ibat. ⁊ accesserunt discipuli eius ut ostenderent ei edificationes templi. Ille aūt respondens ait illis. Videtis hęc omnia. Amen dico uob non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur. Sedente aūt eo super montem oliueti accesserunt ad eum discipuli secreto dicentes. Die nob quando hęc erunt. Quod signum est ad ueritatem tuam ⁊ consummationis seculi. Respondens ihc dixit illis. Videte ne quis uos seducat. Multi n. uenient in nomine meo dicentes. ego sum xp's. ⁊ multos seducent. Audituri estis prelia ⁊ opiniones prelioꝝ. Videte ne turbemini. oportet n. hęc fieri. sed nondum est finis. Surget n. gens contra gentem ⁊ regnum aduersus regnum. ⁊ erunt pestilentie ⁊ fames ⁊ terremo

uenit exte obuiam ei nunt luxerunt omnes uirgines me coronaluerunt lampades suas fame aut sine oleo sapientib; dixerunt omnes uirgines ite q dare nobis de oleo uro q lampades nre extinguuntur respondentes prudentes dicentes ne forte nō sufficiat nob nob ite potius ad uendentes emite nobis ēt dū aut irent emere uenit sponsus q parate erant intrauerūt cum eo ad nuptias et clausa ē ianua postea ueniunt et reliq uirgines dicentes dne dne aperi nob at ille respondens ait amen dico uobis nescio uos uigilate itaq quia nescitis diem neq horam in quo filius hominis ueniet sicut homo peregre proficiscens uocauit seruos suos tradidit illis bona sua et uni dedit v talenta alii autē duo alii uero unum unicuiq secundum propriam uirtutem et profectus est statim abiens autem qui quinq talenta acceperat operatus est in eis et lucratus est alia quinq talenta similiter et qui duo acceperat lucratus est alia duo at uero qui unum acceperat abiens fodit in terram et abscondit pecuniam dni sui post multum uero temporis uenit dns seruoꝝ illoꝝ et posuit rationem cum eis et accedens qui quinq talenta acceperat obtulit alia quinq talenta dicens dne quinq talenta tradidisti mihi ecce alia v super lucratus sum ait illi dominus eius euge serue bone et fidelis quia super pauca fuisti fidelis super multa te constituam intra in gaudiū dni tui accedens autē et qui duo talenta acceperat ait dne duo talenta tradidisti mihi ecce alia duo super lucratus sum ait illi dns eius euge serue bone et fidelis quia super pauca fuisti fidelis super multa te constituam intra in gaudiū dni tui accedens autē et qui unum talentū acceperat ait dne scio te quia homo durus es metis ubi non seminasti et congregas ubi non sparsisti timens abiī abscondi talentum tuum in terra ecce habes quod tuum est respondens autē dns eius dixit ei serue male et piger sciebas quia meto ubi non seminaui et congrego ubi non sparsi oportuit ergo te committere nummulariis et ego uenies recepissem utiq quod meum est cum usura tollite itaq ab eo talentum et date ei qui habet x talenta omni enim habenti dabit et abundabit ei autē qui non habet etiam quod uidetur habere auferetur ab eo inutilem autem seruum eiicite in tenebras exteriores illic erit fletus et stridor dentium cum autē uenerit filius hominis in maiestate sua et omnes angeli eius cum eo tunc sedebit super sedem maiestatis sue et congregabūtur ante eum omnes gentes et separabit eos ab inuicem sicut pastor segregat oues ab hedis et statuet oues quidem a dextris suis hedos autē a sinistris tunc dicet rex his qui a dextris eius erūt uenite benedicti patris mei possidete paratum uob regnum a constitutione mundi scitote enim quia dedistis mihi manducare sitiui et dedistis mihi bibere hospes eram et collegistis me nudus et cooperuistis me infirmus et uisitastis me in carcere eram et uenistis ad me tunc respondebunt ei iusti dicentes dne quando te uidimus esurientem et pauimus te sitientem et dedimus tibi potū quando autē te uidimus hospitem et collegimus te aut nudum et cooperuimus te aut quando te uidimus infirmum aut in carcere eramus et uenimus ad te et respondens dicet illis amen dico uobis quamdiu fecistis uni ex istis fratribus meis minimis mihi fecistis tunc dicet et his qui a sinistris eius erunt discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo et angelis eius et sitiui et non dedistis mihi manducare et sitiui et non dedistis mihi bibere hospes eram et non collegistis me nudus et non cooperuistis me infirmus et in carcere et non uisitastis me tunc respondebunt et ipsi dicentes dne quando te uidimus esurientem aut sitientem aut hospitem aut nudum aut infirmum aut in carcere et non ministrauimus tibi tunc respondebit illis dicens amen dico uobis quamdiu non fecistis uni de minoribus istis nec mihi fecistis et ibunt hi in supplicium eternum iusti autem in uitam eternam

XXVI

Et factum est cum consummasset ihs uerba hec omnia dixit discipulis suis scitis quia post biduum pascha fiet et filius hominis tradetur ut crucifigatur tunc congregati sunt principes sacerdotum et seniores populi in atrio principis sacerdotum qui dicebatur caiphas et consilium fecerunt ut ihm dolo tenerent et occiderent dicebāt

aũ ſi unde ſcio ꝙ tu multus ſicret
un ꝓ ꝯ una d'cẽt ũx unſechana u
domo ſimonis lep'ſi accessit ad eum
mulier hñs alabastrum unguenti
pciosi & ſtudit ſuper caput ipius re
cumbẽtis. Videntes aũt discipuli in
dignati ſũt dicentes. ut quid perdiõ
hec. Potuit enim istud uenundari mul
to ꝛdãu pauperib; & ſicut a'ſhe ait
illis. Quid molesti estis huic mulie
ri opus enim operata est in me
nam pauperes ſemper hſetis uo
bis cum uo aũt nõ ſemper hſebitis
mecum. Mittens enim hec unguentum hi
meum corpus ad ſepeliendũ me fe
cit. Amẽ dico uobis. Vbicunq; pdica
tum fuerit hoc euangelium in toto mũ
do dicetur. & hoc quod hec fecit in memoriam
eius. Tũc abiit unus de xii. qui di
cebatur iudas ſcariothes ad principes
sacerdotum. & ait illis. Quid mihi
uultis dare. & ego eum uobis tradã
at illi statuerunt ei xxx. argenteos
& exinde quærebat opportunitatem ut
eum traderet. Prima aũt die azimo. ac
cesserunt discipuli ad ihm dicen
tes. Vbi uis paremus tibi comedere pas
cha. at ihs dixit. Ite in ciuitatem ad
quendam. & dicite ei. magister di
cit. tempus meum prope est. apud te facio
pascha cum discipulis meis. & fecerunt
discipuli sicut præcepit eis ihs. & para
uerunt pascha. Vespere aũt fcõ discumbe
bat cum xii. discipulis suis. & edentibus
illis dixit aũ dico uobis. q unus ex
me tradet me. Et contristati sunt
ualde. & ceperunt singuli dicere. Numquid
ego sum domine. at ille respondens
ait. Qui intingit mecũ manum in
parapside hic me tradet. filius quidẽ
hois vadit sicut scriptum est de eo. Ve
rumtamen filio hois tradetur.
Bonum erat illi si natus non fuisset. ihs
ille. Respondens aũt iudas qui tradidit eũ
dicens. Numquid ego sum rabbi. ait
illi tu dixisti. Cenantibus aũt illis ac
cepit ihs panem & benedixit ac fregit
deditq; discipulis suis. & ait. Accipite
& comedite hoc est corpus meum. & ac
cipiens calicem gratias egit. & dedit illis
dicens. Bibite ex hoc omnes. hic est enim
sanguis meus noui testamẽti qui pro multis ef
fundetur in remissionẽ peccatorum. Dico
aũt uobis non bibam amodo de hoc ge
nimine uitis usq; in diem illum cũ illud
uobiscum bibam nouum in regno patris
mei. Et hymno dicto exierũt in montem
oliueti. Tunc dicit illis ihs. Omnes uos
scandalum patiemini in me in ista
nocte. Scriptum est enim. Percutiam pas
torem & dispergentur oues gregis.
Postquam aũt resurrexero precedam uos in ga
lileam. Respondens aũt petrus ait illi. Si
omnes scandalizati fuerint in te. ego
numq; scandalizabor. Ait illi ihs.
Amẽ dico tibi quia in hac nocte antequã
gallus cantet ter me negabis. Ait illi
petrus. Etiam si oportuerit me mori tecũ
non te negabo. Similiter & omnes discipuli
dixerunt. Tunc uenit ihs cum illis in
villam que dicitur gethsemani. & dixit dis
cipulis suis. Sedete hic donec uadã illuc. & orem. Assumpto petro. & duo
bus filiis zebedei cepit contristari & mae
stus esse. Tunc ait illis. Tristis est aĩa mea
usq; ad mortem. Sustinete hic. & uigilate mecum. Et progressus pusillũ
prostravit in faciem suam orans. & dicẽs.
Pater mi si possibile est transeat a me
calix iste. Verumptamen non sicut ego
uolo sed sicut tu. Et uenit ad discipulos suos. & inuenit eos dormientes
& dicit petro. Sic non potuistis una hora uigilare mecum. Vigilate & orate. ut non intretis in temptatio
nem. Spiritus quidem promptus est. caro aũ
infirma. Iterum secundo abiit orauit di
cens. Pater mi si non potest hic calix tran
sire nisi bibam illum. fiat uoluntas tua. Et
uenit rursum. & inuenit eos dormientes.
erant enim oculi eorum grauati. & relictis
illis iterum abiit. & orauit tertio eundem
sermonem dicens. Et uenit ad discipu
los suos. & dicit illis. Dormite iam &
requiescite. Ecce appropinquauit hora. &
filius hominis tradetur in manus
peccatorum. Surgite eamus. Ecce appropiauit
qui me tradet. Adhuc eo loquente
ecce iudas unus de xii. & cum eo
turba multa cum gladiis & fustibus. missi a principibus sacerdo
tum & ancianis populi. Qui aũt tradidit
eum dedit eis signum dicens. Quem
cumq; osculatus fuero. ipse est. tenete eum. Et

tesum accedent ad ihm dixt: Ave rabi
et osculat est eum. Dixitq; ei ihc amice
ad quid venisti? tunc accesserunt: manus iniecerunt in
ihm: et tenuerunt eum. Et ecce unus ex
his qui erant cum ihu extendens ma
num exemit gladium suum: et percutiens ser
vum principis sacerdotum amputavit
auriculam eius. Tunc ait illi ihc. Con
verte gladium tuum in locum suum. Omnes
enim qui acceperint gladium: gladio
peribunt. An putas quia non possum ro
gare patrem meum: et exhibebit mihi modo
plus quam xii legiones angelorum? Sed
quo ergo implebuntur scripture
quia sic oportet fieri? In illa hora dixit
ihc turbis. Tamquam ad latronem existis
tis mecum cum gladiis et fustibus: cotidie ad
vos sedebam docens in templo: et non tenuistis me.
Hoc autem totum factum est ut adimplerentur
scripture prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt.
At illi tenentes ihm duxerunt illum
ad caiphem principem sacerdotum: ubi
scribe et seniores convenerant.
Petrus sequebatur eum a longe usq;
in atrium principis sacerdotum: et cum
introisset intro sedebat cum ministris ut
videret finem. Principes autem sacerdotum
et omne concilium quesierunt falsum
testimonium contra ihm: ut eum morti
tradere: sed non invenerunt. Cum multi
falsi testes accessissent: novissime autem
venerunt duo falsi testes: et dixerunt.
Hic dixit: possum destruere templum dei
et post triduum reedificare illud. Et surgens
princeps sacerdotum ait illi: Nichil re
spondes ad ea que isti adversum te testifi
cantur? Ihc autem tacebat. Et princeps sa
cerdotum ait illi: Adjuro te per deum vi
vum ut dicas nobis si tu es xps filius dei.
Dixit illi ihc: Tu dixisti. Verumtamen dico
vobis: amodo videbitis filium ho
minis sedentem a dextris virtutis dei
et venientem in nubibus celi. Tunc sum
mus sacerdos scidit vestimenta sua di
cens: Blasphemavit. Quid adhuc egemus
testibus? Ecce nunc audistis blas
phemiam. Quid vobis videtur? At
illi respondentes dixerunt: Reus est mo
rte. Tunc exspuerunt in faciem
eius: et colaphis eum cesserunt. Alii au

palmas dederunt in faciem eius dicen
tes: Prophetiza nobis xpe quis est qui te per
cussit puer? Petrus autem sedebat foris in atrio. Et
accessit ad eum una ancilla dicens: Et tu
cum ihu galileo eras. At ille negavit co
ram omnibus: dicens: Nescio quid dicis. Et
cum exisset ad ostium: vidit eum alia
ancilla: et ait his qui erant ibi: Hic
erat cum ihu nazareno. Et iterum nega
vit cum juramento: quia non novit hominem.
Post pusillum accesserunt ad eum qui
stabant: et dixerunt Petro: Vere tu ex
illis es: nam et loquela tua manifes
tum te facit. Tunc cepit detestari et
jurare quia non novit hominem. Et
mox gallus cantavit. Et recordatus est Petrus
ubi ihs dixerat priusquam
gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras flevit amare.

Capitulum xxvi.

Mane autem facto: inierunt omnes
principes sacerdotum et seniores populi
ad ihm ut eum morti tra
derent. Et duxerunt eum ligatum ad
ducentes ponti pilati presidi. Tunc vide
ns iudas qui eum tradidit quod damnatus
esset: penitentia ductus retulit xxx. ar
genteos principibus sacerdotum et se
nioribus: dicens: Peccavi tradens san
guinem justum. At illi dixerunt:
Quid ad nos? tu videris. Et projectis argen
teis in templo recessit: et abiens laqueo
se suspendit. Principes autem sacerdotum
acceptis argenteis dixerunt: Non licet
mittere eos in corbonam quia pretium
sanguinis est. Et consilio accepto emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam pe
regrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille Aceldema
ch id est ager sanguinis usque
in hodiernum diem. Tunc impletum est quod
dictum est per Jeremiam prophetam dicentem: Et acceperunt xxx. argenteos pre
tium appreciati quos appreciaverunt a filiis isra
hel: et dederunt eos in agrum figuli sicut
constituit mihi dominus. Ihc autem stetit
ante presidem. Et interrogavit eum presi
dens dicens: Tu es rex judeorum? Dixit ei ihc
Tu dicis. Et cum accusaretur a
principibus sacerdotum et senioribus:
ipse nichil respondit. Tunc dicit illi pila
tus: Non audis quanta adversum te di
cunt testimonia? Et non respondit ei ad
ullum verbum ita ut mirarentur

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

erat maria magdalene et maria ia
cobi et ioseph mat ihu filioq; ze
bedei. Cum sero esset factum quod
est die parasceues hoc est ante diem
sabbati qui nomine ioseph
qui ihu discipulus erat ihu
accessit ad pilatum petiit corpus ei
tunc pilatus iussit reddi corpus. ac
cepto corpore ioseph involuit illud in
sindone munda et posuit in monumen
to suo nouo q; excidit in pe
ad voluit saxum magnum ad hostii
monumenti abiit et abierunt. ibi maria
magdalene erat ibi maria
sedentes ex
sepulcri quia die q est p parasce
ues. quesierunt principes sacerdotum et
pharisei ad pilatum dicentes. Domine re
cordati sumus q seductor ille dixerit
dum adhuc viueret. post tres dies
resurgam. iube ergo custodiri sepul
crum usq; in tertium diem ne forte ue
niant discipuli eius furentur eum
et dicant plebi. surrexit a mortuis. et
erit nouissimus error peior priore.
ait illis pilatus. habetis custodiam.
ite custodite sicut scitis. illi autem abeun
tes munierunt sepulcrum signa
to lapidem cum custodib;

XXVII

Vesperi autem sabbati que lucescit in
prima sabbati. uenit maria
magdalene et alia maria videre se
pulcrum. et ecce terremotus factus est
magnus. angelus enim domini descendit de
celo. et accedens reuolauit lapidem
et sedebat super eum. erat autem aspectus
eius sicut fulgur. et vestimenta eius sicut
nix. et pre timore autem eius exterriti sunt cu
stodes. et facti sunt velut mortui. respon
dens autem angelus dixit mulieribus. Nolite time
re vos. scio enim quod ihesum qui crucifixus est
quesitis. non est hic surrexit enim sicut dixit
venite videte locum ubi positus
erat dominus. et cito euntes dicite
discipulis eius q surrexit. ecce precedet
vos in galileam. ibi eum videbi
tis. ecce predixi vobis. exeuntes
cito de monumento cum timore et
gaudio magno. currebant nunciare
discipulis eius. et ecce ihesus occurrit
illis dicens. Auete. ille autem accesse
runt. et tenuerunt pedes eius. et ado
rauerunt eum. tunc ait illis ihesus. Nolite
timere. ite nunciate fratribus meis.
ut eant in galileam. ibi me videbunt.
Hec cum abissent. ecce quidam de
custodib; uenerunt in ciuitatem
suam. et nunciauerunt principibus sacerdo
tum omnia que facta fuerant. qui congregati
cum senioribus. et consilio accepto pecuniam copiosam de
derunt militibus. dicentes. Dicite quia
discipuli eius uenerunt nocte et furtim
surripuerunt eum nobis dormientibus. et si
quidem auditum fuerit apud preside. nos suadebimus
ei et securos vos faciemus. at illi
accepta pecunia fecerunt sicut
erant — edocti. et diuulgatum
est iudeis istud apud
multos;

In die autem una sabbatorum. ut
venerunt discipuli ad frangendum panem. congregati
sunt ad eos turbe. quibus ihesus
manducans cum eis precepit ne
discederent. sed exspectarent promissionem patris
quam audistis inquit per os meum. quia
ego quidem baptizaui aquis. uos autem
baptizabimini spiritu sancto. non post multos
hos dies. Illi autem conuenientes
interrogabant eum dicentes. Domine
si in tempore hoc restituis regnum
israel. Dixit autem eis. Non est
vestrum nosse tempora uel momenta
que pater posuit in sua potestate.
sed accipietis virtutem spiritus sancti
superuenientis in vos. et eritis mihi
testes in hierusalem. et in tota iudea
et samaria. et usque ad ultimum
terre. Et cum hec dixisset. videntibus illis
eleuatus est. et nubes suscepit eum
ab oculis eorum. et cum intuerentur
in celum euntem illum. ecce duo
uiri astiterunt iuxta illos in
ueste alba. qui et dixerunt. Viri
galilei. quid statis aspicientes in
celum. hic ihesus qui assumptus est
a vobis in celum. sic veniet quemad
modum vidistis eum euntem in celum.

Tunc reuersi sunt hierusalem a monte
qui vocatur oliueti. qui est iuxta
hierusalem. sabbati habens iter.
Et cum introissent. ascenderunt in
cenaculum. ubi manebant petrus et
iacobus. iohannes et andreas. philippus
et thomas. bartholomeus et matheus.
iacobus alphei et symon zelotes. et
iudas iacobi. hi omnes erant perseue
rantes unanimiter in oratione cum
mulieribus et maria mater ihesu. et
cum fratribus eius. et in diebus illis
exurgens petrus in medio discipulorum
dixit. erat autem turba hominum
simul fere centum viginti. Viri fratres
oportet impleri scripturam quam
predixit spiritus sanctus per os
dauid de iuda qui fuit dux eorum
qui comprehenderunt ihesum. qui
annumeratus est in nobis. et sortitus
est sortem ministerii huius. et hic
quidem possedit agrum de mercede
iniquitatis sue. et suspensus crepuit
medius. et diffusa sunt omnia viscera
eius. et notum factum est omnibus
habitantibus hierusalem. ita ut
ager ille proprio sermone
archa
dicatur hacheldemach. hoc est ager
sanguinis. scriptum est enim in libro
psalmorum. fiat habitatio eorum
deserta. et non sit qui inhabitet in
ea. et episcopatum eius accipiat
alter. oportet ergo ex his viris qui
nobiscum sunt congregati in omni
tempore quo intrauit et exiuit inter
nos dominus ihesus incipiens a
baptismate iohannis usque in diem
qua assumptus est a nobis. testem
resurrectionis eius nobiscum fieri
unum. Et statuerunt duos. ioseph
qui vocatur barsabas. qui cognomina
tus est iustus. et matthiam. et orantes
dixerunt. Tu domine qui cognitor es
omnium cordium ostende quem ex
istis duobus elegeris accipere locum
ministerii huius et apostolatus. de
quo excidit iudas ut abiret in locum
suum. et dederunt sortes eis. et cecidit
sors super matthiam. et annumeratus
est cum undecim apostolis.

Anno secundo post passionem domini
mense nisan. qui est primus mensium
apud hebreos. ascendit ihesus in montem
galilee qui vocatur thabor. et ibi
congregati sunt ad eum undecim discipuli
eius. et videntes eum adorauerunt
eum. quidam autem dubitauerunt.
Data est mihi omnis potestas in celo
et in terra. euntes docete omnes gentes
baptizantes eos in nomine patris et filii
et spiritus sancti. docentes eos seruare omnia
quecumque mandauerim uobis. ecce ego
uobiscum sum omnib; diebus usq; ad
consummationem seculi.

Incipit prologus mar
Marcus euangelista ein euangelie
dicit electus a deo esse non uocandus
filius ammi; iudeum se
mone discipulus sacerdo
cium in libri agens sedu
cationem eorum in libri agens sedu
cationem ad fidem christi. euan
gelium initiaturus scribere ostendens unde
quid gentibus suo deberet exponere. iam in
ceptum prophetice exclamationis
mandat instituens ordinem ieiunii
electionis ostendit. ut predicatus predesti
natum iohannem filium zacharie inuo
ce angeli emissum ad nuntiandum
non solum illum carnem tum sed
cepit donum in omnia plenum di
uine uocis animum animum inuitum
euangelice predicationis ostenderet. ut
qui hec legens sciret animam carnis esse
in domino ihesu aduenientis ystoriam
tum caro deberet agnoscere actum in
se illum uocis q; insonantis; predi
cet mysterium; cum prefectus
euangelii opus inuasit; ab ipso dum
predicare deum sapiens ut haberet
nomen unum carnis cum inscribi
uerat dicens; Initium euangelii ihesu

pñciõnem de ceteris reuelauit nullis rem
prædicem diaboli congregationem
testatur nullius prorsus angelorũ
ut instituens nos ad intelligendum
singula uberius ymaginent nec autori
tatem fidei rei deferet ꝑ placendi opus
plenitudine ꝓ negaret deum ambu
lasse tibi post fidem pollicem dñi usq
eo ego reprob; ysaac cum; nõ gloriet
fidei ꝑ delinquat potuit electõ ut nec
sic in opere ubi perfecit qd paul⁹
uenerat i grecie. Ioan⁹
alexandre epc fuit ait phus
sola opus fuit scire euangliũ nisi
dicta dispõe disciplinam logi ut
se agnoscere diuinam mentem
dominum intelligere naturam qui ut
nos primũ requiri oportet deinde in
quisitã uolumus agnoscere hymnis in
cedem exhortandus quã ego plan
tauit aquã rigat unus sunt ego aũt
incrementum ꝑ stat deus est. Inprin
cipio erat uerbum euangelii ihu xp̃i
filii dei sicut scriptum est in euange
lio ysaie ppha ecce ego mitto an
gelum meum ante faciem tuam
qui ꝓparabit uiam tuã an
te me exclamauit in deserto pa
rate uiam domini rectas facite se
mitas eius fuit ihes baptizabat
baptizans ipse dicens baptismum penite
ntie in remissionem peccatorũ egrediebantur
ad eũ ierosolimite uniuersi omnes
regio iudee baptizabantur ab i
lo iordanis fluminis confitentes
peccata sua erat iohes uestimento pilis
camelorum zona pellicia circa lumbos
eius locustas uel siluestre
edebat ꝑdicabat dicens uenit
fortior me post me cuius nõ sum
dignus procidens soluere corrigiam
calciamenti eius ego baptizaui
uos aqua ille uero baptizabit
uos in spũ scõ et ignẽ cuius est in dieb;
illis uenit ihs a nazareth galilee
baptizatus est a iohe in iordane
Statim ascendens de aqua uidit
celos apertos et spũm scm tanquã co
lumbam descendentem in eum et
uocem facta est de celis
tu es filius meus dilectus in te cõ
placui statim spũs expulit eum in
deserto erat in deserto xl. diebus et
xl. noctibus et tentabatur a sathana
et erat cum bestiis et angeli mi
nistrabant ei post quã aũt tradi
tus iohes uenit ihs in galileam ꝓ
dicans euangelium regni dei et dicens
quia impletum est tempus et appropiauit
regnum dei penitemini et credite euã
gelio ambulans iuxta mare galilee uidit
simonem et andream fratrem eius mittentes
rete in mare erant enim piscatores et dixit eis ihs ue
nite post me faciam uos fieri piscatores
hominum et protinus relictis retib; secu
ti sunt eum et procedens inde uidit iacobum
zebedei et iohem fratrem
eius et ipsos in naui componentes retia et
statim uocauit illos et relicto patre suo
zebedeo in naui cum mercenariis se
cuti sunt eum et introibant capharnaum et statim sabbatis in synagogam docebat eos et stupebant
super doctrina eius erat enim docens eos
ut potestatem habens et non sicut scribe
erant in synagoga eorum et ecce homo in spũ im
mundo exclamauit dicens quid
nobis et tibi ihu nazarene uenisti perdere
nos scio te qui sis sanctus dei et increpauit
illum ihs dicens obmutesce et exi de
homine et discerpens eum spũs immun
dus exclamans uoce magna exiit
ab eo et mirati sunt omnes ita ut inquirerent
inter se dicentes quid nam est hoc quod
nouum est quis est iste quia potestatem et
uirtutem imperat immundis spiritibus et
obediunt ei et exiit rumor eius statim
omnem regionem galilee circa
uicinam egredientes de synagoga uene
runt in domum simonis et andree cum
iacobo et iohe et ecce socrus
simonis febricitabat et statim di
cunt ei de illa et accedens leuauit eam
apprehensa manu eius et continuo dimi
sit eam febris et ministrabat eis
uespere autem facto cum occidisset sol
afferebant ad eum omnes male
habentes et demoniacos et erat omnis
ciuitas congregata ad ianuam et
curauit multos qui uexabantur
uariis languoribus et demonia mul
ta eiciebat et non sinebat ea loqui
quia sciebant eum christum fuisse

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

surgent et sillui abut inde sertum lor
uiuit orabat ip sed mul est eum simo
i qui cum illo erant cum inuen
sent eum dixerunt ei qm omnes querunt te
dat illis et mul in primos uitos iq
uentes ire ibi p dictem ad ih n uenit
erat p dicam in sinagogis eorum hoi
gellida demonia eiciens et uenit ad
eum lep sul de pcul igenu flexo dix
it ei si uis potes me mundare hic a
miserat et eius extendit manum
suam et tangens eu ait illi volo mu
dare et cum dixisset statim discessit ab
eo lep et mundatus est statimq; eiecit
eum et dicit ei vide nemini dixeris sed
unde ostende te principi sacerdotum
et offer p emundatione tua sicut pcepit
moyses in testimoniu illis legis sul et
pdicare et diffamare sermonem
ita ut iam non posset manifeste introi
re in auream sed foris in deserto sul et
adueniebant ad eum undiq
Et cum intrasset iterum capharnaum p
dies octo audituest quia domo
est et congregati sunt multi ita ut non ca
perent nec ad ianuam et loquebatur
eis verbum et uenerunt ad eu ferentes
paraliticum qui a quatuor portabatur
et cum nec possent offerre eum illi p
turbam nudauerunt tectum ubi erat et
patefacientes submiserunt grabatum
in quo paraliticus iacebat sil a mu
dis ihc fidem illorum dixit paralitico
fili dimittuntur tibi peccata tua erant au
tem quidam de scribis sedentes et co
gitantes in cordibus suis quid hic
sic loquitur blasphemat quis potest
dimittere peccata nisi solus deus Et co
gnouit statim ihc spu sco qm sic co
gitabant intra se dicit illis quid ista
cogitatis in cordibus uris quid est fa
cilius dicere paraliticis dimittuntur
tibi peccata aut dicere surge tolle grabā
tum tuu et ambula ut autem sciatis qm
filius hominis habet potestatem super
terram dimittendi peccata ait paraliticis
dico tibi surge tolle grabatum tuu et va
de in domum tuam et statim surrexit
ille et sublato grabato abiit coram
omnib; ita ut admirarent omnes et
honorificarent deum dicentes qm
nunq; sic uidimus et egressus est
rursus ad mare omnis turba ueni
ebat eum et docebat eos et cum prae
teriret uidit leui alphei sedentem ad thelo
nium et ait illi sequere me et surgens se
cutus est eum et factum est cum accum
beret in domo illius multi publicani et
peccatores simul discumbebant cu
ihu et discipulis eius erant multi
qui secuti erant eum et scribe et phisei uidentes
quia manducabat cum publicanis et
peccatoribus dicebant discipulis eius Quare
cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit magr uester Et audito re
sponsu ait illis non necesse habent qui sani sunt medico sed qui male habent Non uenio
enim uocare iustos sed peccatores ad penitentiam Et discipuli ihu et phisei ieiunabant et uenerunt
et dicunt ei Quare discipuli ihu et phisei ieiunant et discipuli tui
ieiunant et ait illis ihc Quid
possunt filii nuptiarum quam diu sponsus
est cum illis ieiunare non
hic
habent secum sponsum ut possint ieiunare
Venient autem dies cum auferetur ab
eis sponsus et tunc ieiunabunt in illa
die Nemo assumentum panni rudis
assuit uestimento uetere alioquin auferat
suppletamentum nouum a ueteri et maior
scissura fiet Et nemo mittit uinum
nouum in utres ueteres alioquin rum
pet uinum utres et uinum effunde
tur et utres pibunt sed uinum nouum
in utres nouos mitti debet et ambo
sic simul conseruantur Et factum
est iterum cum dominus sabbatis am
bularet per sata et discipuli eius coepe
runt progredi et uellere spicas pharisei autem
dicebant ei ecce quid faciunt discipuli tui sabbatis quod non licet Et ait illis
nunquam legistis quid fecerit dauid cum
necessitatem habuit et esurit ipse et qui
cum eo erant quo modo introierit in
domum dei sub abiathar principe sa
cerdotum et panes propositionis manducauit
quos non licebat edere nisi solis sacerdo
tibus et dedit etiam eis qui cum eo erant Et di
cebat eis sabbatum propter hominem factum
est non homo propter sabbatum itaque dominus
est filius hominis etiam sabbati
Et iterum intrauit in sinagogam
et erat ibi homo habens aridam
manum et obseruabant eum si sab
batis curaret ut accusarent eum

ram hominu ihsum manuum arida
surge in medio · dicit eis · nunc sa
bbis licet facere · an male animam sal
uam facere · an perdere · at illi
tacebant · et circumspiciens eos cum
ira contristatus sup · cecitatem cordis
eor · dicit homini · extende manum tuam
· et extendit · et restituta manus illi
decumbens autem phisei cum
herodianis consilium faciebant ad
ipsum eum quo nam eum perderent
· et a · cum discipulis suis recessit
ad mare · et multa turba a galilea
iudea secuta est eum · ab hierosolo
mis · ab idumea · et trans iordanem
· et circa tyrum · et sidonem multi
tudo magna audientes quanta face
bat venerunt ad eum · et dixit ihs di
scipulis suis ut navicula sibi de ser
uirent propter turbam ne comprimerent
eum · multos enim sanabat · ita ut irruerent
in eum ut illum tangerent · quotquot
habebant plagas · et spiritus immundi cum
illum videbant · procidebant ei · et cla
mabant dicentes · quia tu es filius dei
· et increpans eis · ne manifestarent illum · et ascendens in
montem vocavit ad se quos voluit
ad eum · et venerunt · et fecit · ut essent cum
illo · et ut mitteret eos predicare
· et dedit illis potestatem curandi infirmitates · et ejiciendi demonia
· et imposuit simoni nomen petrum
· et iacobum zebedei · et iohannem fratrem
iacobi · et imposuit eis nomina boanerges · quod est filii tonitrui · et andream
· et philippum · et bartholomeum · et
matthaeum · et thomam · et iacobum alphei · et thadeum · et simonem cha
naneum · et iudam scarioth qui
dedit illum · et venerunt ad domum · et
conuenit iterum turba · ita ut non posset
ne panem manducare · et cum audissent
sui discipuli exierunt tenere
eum · dicebant enim quia furore
versus est · et scribe qui ab hierosolymis descen
derant dicebant quia beelzebub
habet · et quia in principe demoniorum
eicit demonia · et proclamans eos ait illis
in parabolis · quomodo potest
satanas satanam eicere · et si
regnum in se dividatur · non potest sta

re regnum illud · et si domus super
se dividatur · non potest
stare · et si quis hic nemo potest vasa
fortis ingressus in domum diripere
nisi prius fortem alligaverit · et tunc domum
eius diripiet · amen dico vobis quia omnia
dimittentur · filiis hominum pec
cata · et blasphemie quibus blasphemaverint
· qui autem blasphemaverit in spm̃ s
sanctum non habebit remissionem in eter
num · sed reus erit eterni delicti · quia dicebant
spiritum immundum habet · venerunt mater eius
et fratres · et foris stantes miserunt ad eum
vocantes eum · et sedebat circa eum tur
ba · dixerunt autem ei · ecce mater tua et fratres tui foris
querunt te · et respondit eis · quae est mater
mea · et fratres mei · et circumspiciens eos qui
circa eum sedebant ait · ecce
mater mea · et fratres mei · qui enim fecerit vo
luntatem dei hic frater meus · et soror mea
et mater · Et cepit iterum docere ad mare · et congregata est ad
eum turba multa · ita ut navem ascen
dens sederet in mari · et omnis turba
circa mare super terram erat · et docebat
eos in parabolis multa · et dicebat illis in
doctrina sua · audite · ecce exiit seminans ad seminandum · et dum semi
nat · aliud cecidit circa viam · et venit
volucres celi · et comederunt il
lud · aliud vero cecidit super petrosa · ubi non habuit terram multam · et statim ex
ortum est · quia non habebat altitudinem
terre · et quando exortus est · solis estu aruit · et quia non habebat radicem exaruit · aliud
cecidit in spinas · et ascenderunt spine
· et suffocaverunt illud · et fructum non dedit
· aliud cecidit in terram bonam · et dabat fructum ascendentem · et crescentem
· et afferebat unum · unum tricesimum
· unum sexagesimum · unum centesimum · et dicebat · Qui habet aures au
diendi audiat · et cum esset singularis · ro
gabant eum hi qui cum eo erant
cum · parabolam · et poterat · et dicebat eis ·
vobis datum est nosse mysterium regni dei · illis autem qui foris sunt in parabolis · omnia fiunt
ut videntes videant · et non videant
· et audientes audiant · et non intelligant
ne quando convertantur · et dimittantur eis
peccata · nam illud · et cetera parabola hec
· scitis nescitis parabolam cognoscetis · et

VS

semnat̄ ūbum semnat̄ hu a q̄ aura u
ant ūbi semnatur ūbum · iam au
dierunt q̄ festum uenit sarhanal · nau
fert ūbū q̄ semnatū est · uerebāt; eor
ihu sunt simul qui sup̄ peram semi
natur ūbum · cum audierunt q̄ fest
uenit sarhanal q̄ ēt audierunt ūbū
stamm ēt gaudio accipiūt illud · ūi
hab̄ radicem in se; temporales sūt · de
inde orta tribulōne · vel persecōne p̄p ūbum
q̄ statim scandalizantur · alii sūt
qui ubi primū seminantur · hu sunt q̄
ūbum audiunt · et cum gaudio
accipiūt · et non habent radicem in se
sed temporales sūt · deinde orta tribulōne · vel persecōne p̄p ūbum

eū—ſ; aut illi quade mdomū tuam ad eos
tuos. ⁊ munda illi tpm̄ dominus
fecit. ⁊ misereat sue tue. ⁊ abiit. ⁊ cepit
ꝑdicare in decapoli q̄nta sibi fecisset ie
sus. ⁊ oēs mirabantur. ⁊ ecē adducūt ihe
mutū surdū ⁊ deprecabant eū ut ponat
illi manū suā. ⁊ apprehendens eū de turba multa ad eum. ⁊ coepit tacta in aure
⁊ uenit quidā de archisynagogis
nole turbari. ⁊ ait illi. ⁊ tetigit linguā ei⁹
pedes eius. ⁊ despectabatur eum multi
dicens. q̄n filia mea ꝓximum est
ueni ut ponas manū tuā sup eā ut
salua sit. ⁊ uiuat. ⁊ abiit ꝓ illo. ⁊ sequebatur eū turba multa. ⁊ opprimebat
eum. ⁊ mulier q̄ erat in ꝓfluuio sāguinis annis. xii. ⁊ q̄ā multa ꝑpessa
a compluribus medicis. ⁊ erogauerat oīa
sua. nec quicq̄ ꝓfecerat. ſ. magis de ꝑi
culo ſebat. cum audisset de ihu. uenit ī
turba retro. ⁊ tetigit uestimentum eius
dicebat enī. q̄ si uestimēta eius. ta
tigero. salua ero. ⁊ statim siccatus est
fons sanguinis eius. ⁊ sensit corpore
q̄ sanata est a plaga. ⁊ statim ihc ꝓ
tinus. cognoscens in semet
ipso uirtutem q̄m
exierat de illo. conuersus ad turbam ait
quis tetigit uestimenta mea. ⁊ dicebāt
ad eum discipuli eius. uides turbam
comprimentem te. ⁊ dicis quis me tetigit. ⁊ circumspiciebat uidere eam q̄
hoc fecerat. mulier uero timens. ⁊ time
ns sciens q̄ sibi factum est. uenit
et procidit ante eum. ⁊ dixit ei omnem ue
ritatem. ihc autē dixit ei. filia fides tua
te saluam fecit. uade in pace. ⁊ esto
sana a plaga tua. adhuc eo loquente
uenerūt nūcii ad archisynagogi
dicentes. q̄ filia tua mortua est. ne
ultra uexes magistrum. ihc autē au
diens uerbū q̄ dicebatur ait archisyna
gogo. noli timere. tm̄ crede. ⁊ non
admisit quemq̄m se sequi nisi petrum
⁊ iacobū. ⁊ iohannem fratrem iacobi. ⁊ uenerūt in domū archisynagogi. ⁊ uidet tumultum. ⁊ flentes. ⁊ ululantes multum. ⁊ ingressus ait illis. quid
turbamini. ⁊ ploratis. puella non est
mortua. ſ. dormit. ⁊ irridebant eū.
ipse uero eiectis omnibus assumit patrem
puelle. ⁊ matrem. ⁊ eos qui secum erant
⁊ intrat ubi puella erat iacēs.
⁊ tenuit manū puelle. ⁊ dixit illi

talitha cumi. q̄d est interpretatū puella tibi
co surge. ⁊ confestim surrexit puella
⁊ ambulabat. erat enī annoꝝ. xii. ⁊
obstupuerūt stupore magno. ⁊ ꝓcepit
illis ne cui dicerēt hoc. ⁊ iussit ei
dari manducare. ⁊ egressus inde
abiit in patriam suam. ⁊ sequebantur eū
discipuli sui.

VI

Et ēgressus inde. ⁊ uenit in patriam suam. ⁊ sequuntur eū discipuli sui. ⁊ factū est sabbato cepit docere in
synagoga. ⁊ multi audientes admirabantur in doctrina eius dicentes. unde huic
hec. ⁊ quę sapientia quę data est illi. ⁊
uirtutes tales quę per manus eius
fiunt. nonne hic est faber filius
marie. frater iacobi. ⁊ ioseph. ⁊ iude
⁊ simonis. nonne. ⁊ sorores eius hic nobiscum
sunt. ⁊ scandalizabantur in eo. dicebat
illis ihc. quia non est ꝓpha sine hono
re nisi in ꝓpria sua. ⁊ in domo sua. ⁊ in cog
natione sua. ⁊ non poterat ibi uirtutem ul
lam facere. nisi paucos infirmos im
ponens manibus curauit. ⁊ mirabatur
ꝓpter incredulitatem eorum. ⁊ circuibat
castella in circuitu docens. ⁊ conuocauit
xii. ⁊ cepit eos mittere binos. ⁊ dabat
illis potestatem spirituum immundo
rum. ⁊ ꝓcepit eis ne quid tollerent in uia
nisi tantum uirgam. non peram. non pa
nem. neq; in zona es. ſ. calcaneos sandaliis. ⁊ ne induerentur duabus tu
nicis. dicebat ergo. quacumq; introie
ritis in domū illic manete donec
exeatis inde. ⁊ quicūq; non receperint uos
nec audierint uos. exeuntes inde excutite
puluerem de pedibus uestris in testimoniū
illis. ⁊ exeuntes ꝓdicabant ut pe
nitentiam agerent. ⁊ demonia multa ei
ciebant. ⁊ ungebant oleo multos e
gros. ⁊ sanabantur. ⁊ audiuit rex
herodes manifestum. nam factū est
nomen eius. ⁊ dicebat q̄ iohes bāpta
resurrexit a mortuis. ⁊ ꝓpterea uirtutes
operantur in illo. alii autē dicebāt
q̄ helyas est. alii uero dicebant q̄
ꝓpha est ⁊ sicut unus ex ꝓphis. quo au
dito herodes ait. quem ego decol
lauī iohem. hic a mortuis resurrexit. ipse. ⁊ herodes rex. misit ac tenuit
eum. ⁊ uinxit eū in carcere
ꝓpter herodiadem uxorem philippi
fratris sui. q̄ duxerat eam. dicebat enim
iohes herodi. q̄d licet tibi uxo

rem sibi nullo modo erodias ad uirum suum
uolebat occidere eum. Et poterat herodes ad
uersabatur cum eo scientes eum uirum
iustum. Et audiebat eum. Et multa faciebat
do eo multa et libenter eum au
diebat. Et dies opportunus accidit. Herodes
fecit cenam natalitiis suis principibus et
tribunis et principibus galilee. Et ingressa filia
ipsius herodiadis et saltauit. Et placuit
herodi simulque recumbentibus. Rex ait
puelle. Pete a me quod uis et dabo tibi. Et
iurauit illi. Quicquid petieris dabo tibi
licet dimidium regni mei. Que cum
isset dixit matri sue. Quid petam. At illa
dixit. Caput iohannis baptiste. Et cum
introisset. Et illa dixit. Caput iohannis
baptiste. Et contristatus est rex. Et
propter iusiurandum et propter eos qui
simul discumbebant noluit eam contristare. Et
confestim misso spiculatore precepit adferri caput
iohannis baptiste. Et decollauit eum in car
cere. Et attulit caput eius in disco. Et
dedit illud puelle. Et puella dedit illud
matri sue. Et audito discipuli eius uenerunt
et tulerunt corpus eius. Et posuerunt
illud in monumento. Et conuenientes apli ad
ihm. Et renuntiauerunt ei omnia que
gesserant. Et dicit eis. Uenite seorsum
uos in desertum locum. Et requie
scite pusillum. Erant enim qui ueniebant
et redibant multi. Et nec spatium man
ducandi habebant. Et ascendentes nauim
abierunt in desertum locum seorsum.
Et uidebant eos abeuntes. Et cognouerunt
eum multi. Et pedestres de omnibus ciui
tatibus accurrerunt illuc. Et preuene
runt eos. Et exiens uidit turbam multam
et misertus est super eos. Quia erant si
cut oues non habentes pastorem. Et cepit illos
docere multa. Et iam hora multa facta
accesserunt discipuli eius dicentes. De
serta est locus et iam hora preter
eat. Dimitte illos ut euntes in proximas
uillas et uicos quos mandu
cent sibi escas. Quid enim habent
manducare. Et dixit eis. Quinque panes habe
mus nisi forte nos ibimus et emamus
nos omnibus escis ad manducandum. Et
dicit eis. Quot panes habetis. Ite et
cognoscite. Et cum cognouissent dicunt. Quinque et duos pisces.
Et precepit illis ut accumbere faceret

omnes secundum contubernia super
discubuerunt in partes per cente
nos et quinquagenos. Et accepit quinque panes
et duos pisces. Et respiciens in celum
benedixit et fregit panes et dabat discipulis suis
ut ponerent ante eos. Et duos pisces diui
sit omnibus. Et manducauerunt omnes et
saturati sunt. Et sustulerunt reliquias
fragmentorum duodecim cophinos plenos. Et
de piscibus. Erant autem qui manducauerunt
panes quinque milia uirorum. Et statim co
egit discipulos suos ascendere nauim
precedere eum trans fretum ad bethsa
idam. Dum ipse dimitteret populum. Et cum
salutasset eos abiit in montem orare. Et se
ro erat cum esset nauis in medio mari et
ipse solus in terra. Et uidens eos laborare
in remigando erat enim uentus
contrarius eis. Circa quartam uigiliam
noctis uenit ad eos ambulans super
mare. Et uolebat preterire eos. At illi ut
uiderunt eum ambulantem super
mare putauerunt fantasma esse. Et
exclamauerunt. Omnes enim uiderunt
eum. Et turbati sunt. Et statim locutus
est cum eis. Et dicit eis. Confidite. Ego sum no
lite timere. Et ascendit ad illos in na
uim. Et cessauit uentus. Et plus ma
gis intra se stupebant. Non enim intellexe
runt de panibus. Erat enim cor eorum
obcecatum. Et transfretantes uenerunt
in terram genesareth. Et appu
lerunt. Et cum egressi essent de
nauigio continuo cognouerunt eum. Et per cur
rentes uniuersam regionem illam
ceperunt in grabatis eos qui se male
habebant circumferre. Ubi audiebant
eum esse. Et quacumque introibat in uicos aut
in uillas aut in ciuitates in platea ponebant
infirmos. Et deprecabantur eum
ut uel fimbriam uestimenti eius tan
gerent. Et quotquot tangebant eum
salui fiebant.

VII

Et conueniunt ad eum pharisei
et quidam de scribis uenientes ab
hierosolimis. Et cum uidissent quosdam
de discipulis eius communibus manibus
hoc est non lotis panem manducare
reprehendebant. Pharisei enim et omnes iudei nisi
crebro lauerint manus non manducant
tenentes traditiones seniorum. Et
a uicio reuertentes nisi baptizentur non

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

comedūt · nisi manu lota. Multa alia sunt que tradita sunt illi seruare. Baptismata calicum · urceorum · et lectorum · et interrogabant eum pharisei · et scribe dicentes · Quare discipuli tui non ambulant · iuxta traditionem seniorum · sed communibus manibus manducant panem · At ille respondens dixit eis · Bene prophetauit yesaias de uobis ypocritis · sicut scriptum est · Populus hic labiis me honorat · cor autem eorum longe est a me · Sine causa autem colunt me docentes doctrinas et precepta hominum · Relinquentes enim mandatum dei · tenetis traditionem hominum · baptismata urceorum · et calicum · et alia similia huiusmodi facitis multa · Et dicebat illis · Bene irritum facitis mandatum dei · ut traditionem uestram seruetis · Moyses enim dixit · Honora patrem tuum · et matrem tuam · qui maledixerit patri uel matri · morte moriatur · Vos autem dicitis · Si dixerit homo patri aut matri · corban quod est donum quodcumque ex me tibi prodest · iam non dimittitis eum quicquam facere patri suo aut matri · rescindentes uerbum dei per traditionem uestram quam tradidistis · et multa similia huiusmodi facitis · Et conuocans iterum turbam dicebat illis · Audite me omnes · et intelligite · Nichil est extrinsecus homini quod introiens in eum possit eum communicare · sed que de homine procedunt · illa sunt que communicant hominem · Si quis habet aures audiendi audiat · Et cum introisset domum a turba · interrogabant eum discipuli eius parabolam · Et ait illis · Sic et uos insipientes estis · Non intelligitis quia omne extrinsecus introiens in hominem · non potest eum coinquinare · quia non intrat in cor eius · sed in uentrem · et in secessum exit purgans omnes escas · Dicebat autem quia que de homine exeunt · illa communicant hominem · Ab intus enim de corde hominum · male cogitationes procedunt · adulteria · fornicationes · homicidia · furta · auaritie · nequicie · dolus · impudicitia · oculus malus · blasphemia · superbia · stultitia · omnia hec mala ab intus procedunt · et communicant hominem · Et inde surgens abiit in fines tyri · et sidonis · et ingressus domum · neminem uoluit scire · et non potuit latere · Sed cum audisset de eo mulier cuius filia habebat spiritum immundum · intrauit · et procidit ad pedes eius · erat enim mulier gentilis · syrophenissa genere · et rogabat eum ut demonium ejiceret de filia eius · Et dicebat illi · Sine prius saturari filios · non enim bonum est sumere panem filiorum · et mittere canibus · at illa respondit · et dixit illi · Etiam domine · nam et catelli comedunt sub mensa de micis puerorum · Et ait illi propter hunc sermonem uade · exiit demonium de filia tua · et abiit · et cum reuersa esset domum suam · inuenit puellam suam · et demonium exisse · et filiam suam · et lectum · et demonium exisse · Et iterum exiens de finibus tyri · uenit per sidonem ad mare galilee · inter medios fines decapoleos · et adducunt ei surdum · et mutum · et deprecabantur eum ut illi poneret manum · Et apprehendens eum de turba seorsum · misit digitos suos in auriculas eius · et expuens tetigit linguam eius · et statim apte sunt aures eius · et solutum est uinculum lingue eius · et loquebatur recte · Et precepit illis ne cui dicerent · Quanto autem magis illis prohibebat · tanto amplius magis prædicabant · et eo amplius admirabantur dicentes · Bene omnia fecit · et surdos fecit audire · et mutos loqui · In illis diebus · cum turba multa esset · et non haberent quod manducarent · conuocans discipulos ait illis · Misereor super turbam · quia ecce iam triduo sustinent me · et non habent quod manducent · Et si dimisero eos ieiunos in domum suam deficient in uia · quidam enim ex eis de longe uenerunt · Et hec non cognouerunt discipuli eius · Et unde hos possit quis hic saturare panibus · in solitudine · Et interrogabat eos · Quot panes habetis · Illi autem dixerunt · Septem · Et precepit turbe discumbere super terram · Et accepit septem panes · gratias agens fregit · et dabat discipulis suis ut apponerent · et apposuerunt turbe · Et habebant pisciculos paucos · Et hos benedixit · et hec apponi · imperauit · Et manducauerunt · et saturati sunt · et sustulerunt quod superauerat de fragmentis · vii · sportas · erant autem qui manducauerant quasi · iiii · milia

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

hominū · dimittet eos · ascendit nauī · abiit in partes · uenit in patriā suā · ecce offerebant ei hominē paralyticū · iacentē in lectulo · et uidens ihs fidē illorū · dixit paralytico · confide fili · remittuntur tibi peccata tua · et ecce quidā de scribis dixerunt intra se · hic blasphemat · et cū uidisset ihs cogitationes eorū · dixit · ut quid cogitatis mala in cordibus uestris · quid est facilius dicere · dimittuntur tibi peccata · an dicere · surge et ambula · ut autē sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata · tunc ait paralytico · surge · tolle lectulum tuum · et ambula · et surgens abiit in domum suam · uidentes autē turbe timuerunt · et glorificauerunt deum · qui dedit potestatem talem hominibus · Et cū transiret ihs inde · uidit hominē sedentem in telonio · matheum nomine · et ait illi · sequere me · et surgens secutus est eum · Et factum est · dum recumberet ihs in domo · et ecce multi publicani et peccatores discumbebant cū ihu et discipulis eius · et uidentes pharisei dicebant discipulis eius · quare cū publicanis et peccatoribus manducat magister uester · Qui audiens ait · non egent qui sani sunt medico · sed qui male habent · Euntes autē discite quid est · misericordiam uolo · et non sacrificium · non enim uenio uocare iustos · sed peccatores · Tunc accesserunt ad eum discipuli iohannis dicentes · quare nos et pharisei ieiunamus frequenter · discipuli autē tui non ieiunant · Et ait illis ihs · numquid possunt filii sponsi lugere · quamdiu cum illis est sponsus · uenient autē dies · cum auferetur ab eis sponsus · et tunc ieiunabunt · Nemo autē mittit figmentum rudis in uestimento ueteri · tollit enim plenitudinem eius uestimentum · et peior scissura fit · Neque mittunt uinum nouum in utres ueteres · alioquin rumpuntur utres · et uinum effundetur · et utres pereunt · sed uinum nouum mittunt in utres nouos · et utraque conseruantur · Hec illo loquente ad illos · ecce princeps unus accessit · et adorabat eum · dicens · quia filia mea modo defuncta est · sed ueni · impone manum tuam super eam · et uiuet · Et surgens ihs sequebatur eum · et discipuli eius · Et ecce mulier · que sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis · accessit retro · et tetigit fimbriam uestimenti eius · dicebat enim intra se · si tetigero tantum uestimentum eius · salua ero · At ihs conuersus et uidens eam · dixit · confide filia · fides tua te saluam fecit · Et saluata est mulier ex illa hora · Et cum uenisset ihs in domum principis · et uidisset tibicines · et turbam tumultuantem · dicebat · recedite · non enim mortua est puella · sed dormit · Et deridebant eum · Et cum ejecta fuisset turba · intrauit · et tenuit manum eius · et surrexit puella · Et exiit fama hec in uniuersam terram illam · Et transeunti ihu inde · secuti sunt eum duo ceci · clamantes et dicentes · miserere nostri fili dauid · Cum autē uenisset domum · accesserunt ad eum ceci · et dicit eis ihs · credetis quia hoc possum facere · Dicunt illi · utique domine · Tunc tetigit oculos eorum · dicens · secundum fidem uestram fiat uobis · Et aperti sunt oculi eorum · Et comminatus est illis ihs · dicens · uidete ne quis sciat · At illi exeuntes diffamauerunt eum in uniuersa terra illa · Hec illis exeuntibus · ecce obtulerunt ei hominem mutum · dæmonium habentem · Et ejecto dæmonio · locutus est mutus · Et mirabantur turbe · dicentes · quia non apparuit sic in israhel · Pharisei autē dicebant · in principe dæmoniorum ejicit dæmonia · Et circuibat ihs ciuitates omnes et castella · docens in synagogis eorum · et predicans euangelium regni · et curans omnem languorem et omnem infirmitatem · Videns autē turbas misertus est eis · quia erant uexati et iacentes sicut oues non habentes pastorem · Tunc ait discipulis suis · messis quidem multa · operarii autē pauci · Rogate ergo dominum messis · ut mittat operarios in messem suam · Et conuocatis duodecim discipulis suis · dedit illis potestatem spirituum immundorum · ut eijcerent eos · et curarent omnem languorem et omnem infirmitatem · Nomina autē duodecim apostolorum sunt hec · Primus simon · qui dicitur petrus · et andreas frater eius · iacobus zebedei · et iohannes frater eius · philippus et bartholomeus · thomas et matheus publicanus · iacobus alphei · et lebeus · qui cognominatus est thaddeus · simon chananeus · et iudas iscariotes · qui et traditor fuit eius · Hos duodecim misit ihs · precipiens eis dicens · in uiam gentium ne abieritis · et in ciuitates samaritanorum ne intraueritis · sed ite potius ad oues que perierunt domus israhel · Euntes autē predicate dicentes · quia appropinquabit regnum celorum · Infirmos curate · mundate leprosos · mortuos suscitate · demonia eijcite · Gratis accepistis · gratis date · Nolite possidere aurum neque argentum · neque pecuniam in zonis uestris · non peram in uia · neque duas tunicas · neque calciamenta · neque uirgam · Dignus enim est operarius cibo suo · In quamcumque autē ciuitatem aut castellum intraueritis · requirite quis in ea dignus sit · et ibi manete donec exeatis · Intrantes autē domum · salutate eam dicentes · pax huic domui · Et si fuerit domus illa dignus · ueniat pax uestra super eam · Si autē non fuerit dignus · pax uestra ad uos reuertatur · Et quicumque non receperit uos · neque audierit sermones uestros · exeuntes foras domum aut ciuitatem illam · excutite pulueres pedum uestrorum · Amen dico uobis · tolerabilius erit terre sodomorum et gomorreorum in die iudicii · quam ciuitati illi · Ecce ego mitto uos sicut oues in medio luporum · Estote ergo prudentes sicut serpentes · et simplices sicut columbe · Cauete autē ab hominibus · tradent enim uos in consiliis suis · et in synagogis suis flagellabunt uos · Et ante presides autem et reges ducemini propter me · in testimonium illis et gentibus · Cum autē tradent uos · nolite cogitare quomodo aut quid loquamini · dabitur enim uobis in illa hora quid loquamini · non enim estis uos qui loquimini · sed spiritus patris uestri qui loquitur in uobis · Tradet autē frater fratrem in mortem · et pater filium · et insurgent filii in parentes · et morte afficient eos · Et eritis odio omnibus propter nomen meum · Qui autē perseuerauerit usque in finem · hic saluus erit · Cum autē persequentur uos in ciuitate hac · fugite in aliam · Amen enim dico uobis · non consummabitis omnes ciuitates israhel · donec ueniat filius hominis · Non est discipulus super magistrum · neque seruus super dominum suum · Sufficit discipulo ut sit sicut magister eius · et seruus sicut dominus eius · Si patremfamilias beelzebub uocauerunt · quanto magis domesticos eius · Nolite ergo timere eos · Nichil enim est opertum · quod non reuelabitur · et occultum · quod non scietur · Quod dico uobis in tenebris · dicite in lumine · et quod in aure auditis · predicate super tecta · Et nolite timere eos · qui occidunt corpus · animam autē non possunt occidere · Timete autē magis eum · qui potest et animam et corpus perdere in gehennam · Nonne duo passeres asse ueneunt · et unus ex illis non cadet super terram sine patre uestro · Uestri autē capilli capitis omnes numerati sunt · Nolite ergo timere · multis passeribus pluris estis uos · Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus · confitebor et ego eum coram patre meo qui in celis est · Qui autē negauerit me coram hominibus · negabo et ego eum coram patre meo qui in celis est · Nolite arbitrari quia ueni pacem mittere in terram · non ueni pacem mittere · sed gladium · Ueni enim separare hominem aduersus patrem suum · et filiam aduersus matrem suam · et nurum aduersus socrum suam · et inimici hominis domestici eius · Qui amat patrem aut matrem plus quam me · non est me dignus · et qui amat filium aut filiam plus quam me · non est me dignus · Et qui non accipit crucem suam et sequitur me · non est me dignus · Qui inuenit animam suam perdet eam · et qui perdiderit animam suam propter me · inueniet eam · Qui recipit uos · me recipit · et qui me recipit · recipit eum qui misit me · Qui recipit prophetam in nomine prophete · mercedem prophete accipiet · et qui recipit iustum in nomine iusti · mercedem iusti accipiet · Et quicumque potauerit unum ex minimis istis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli · amen dico uobis · non perdet mercedem suam · Et factum est · cum consummasset ihs precipiens duodecim discipulis suis · transiit inde · ut doceret et predicaret in ciuitatibus eorum · Iohannes autē audiens in uinculis opera christi · mittens duos de discipulis suis · ait illi · tu es qui uenturus es · an alium exspectamus · Et respondens ihs dixit illis · euntes renuntiate iohanni quæ audistis et uidistis · Cecy uident · claudi ambulant · leprosi mundantur · surdi audiunt · mortui resurgunt · pauperes euangelizantur · Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me · Illis autē abeuntibus cepit ihs dicere ad turbas de iohanne · quid existis in desertum uidere · arundinem uento agitatam · Sed quid existis uidere · hominem mollibus uestimentis uestitum · Ecce qui mollibus uestiuntur · in domibus regum sunt · Sed quid existis uidere · prophetam · Etiam dico uobis · et plus quam prophetam · Hic est enim de quo scriptum est · ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam · qui preparabit uiam tuam ante te · Amen dico uobis · non surrexit inter natos mulierum maior iohanne baptista · Qui autem minor est in regno celorum · maior est illo · A diebus autem iohannis baptiste usque nunc regnum celorum uim patitur · et uiolenti rapiunt illud · Omnes enim prophete et lex usque iohannes prophetauerunt · Et si uultis recipere · ipse est helyas qui uenturus est · Qui habet aures audiendi · audiat · Cui autem similem estimabo generationem istam · Similis est pueris sedentibus in foro · qui clamantes dicunt sodalibus suis · Et dicunt · Cecinimus uobis · et non saltastis · lamentauimus · et non planxistis · Uenit enim iohannes · neque manducans neque bibens · et dicunt · demonium habet · Uenit filius hominis manducans et bibens · et dicunt · ecce homo uorax et potator uini · publicanorum et peccatorum amicus · Et iustificata est sapientia a filiis suis · Tunc cepit exprobrare ciuitatibus in quibus factæ sunt plurime uirtutes eius · quia non egissent penitentiam · Ue tibi corozaim · ue tibi bethsaida · quia si in tyro et sidone facte essent uirtutes que facte sunt in uobis · olim in cilicio et cinere penitentiam egissent · Uerumtamen dico uobis · tyro et sidoni remissius erit in die iudicii · quam uobis · Et tu capharnaum · numquid usque in celum exaltaberis · usque in infernum descendes · quia si in sodomis facte essent uirtutes que facte sunt in te · forsitan mansissent usque in hodiernum diem · Uerumtamen dico uobis · quia terre sodomorum remissius erit in die iudicii · quam tibi · In illo tempore respondens ihs dixit · confiteor tibi pater domine celi et terre · quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus · et reuelasti ea paruulis · Etiam pater · quoniam sic fuit placitum ante te · Omnia mihi tradita sunt a patre meo · Et nemo nouit filium nisi pater · neque patrem quis nouit nisi filius · et cui uoluerit filius reuelare · Uenite ad me omnes qui laboratis et onerati estis · et ego reficiam uos · Tollite jugum meum super uos · et discite a me · quia mitis sum et humilis corde · et inuenietis requiem animabus uestris · Jugum enim meum suaue est · et onus meum leue · In illo tempore ambulauit ihs die sabbati per sata · discipuli autē eius esurierunt · et ceperunt uellere spicas et manducare · Pharisei autē uidentes dixerunt ei · ecce discipuli tui faciunt quod non licet facere in sabbato · Ipse autē dixit illis · non legistis quid fecerit dauid · quando esurit ipse et qui cum illo erant · quomodo intrauit in domum dei · et panes propositionis manducauit · quos non licebat ei manducare · neque his qui cum illo erant · sed solis sacerdotibus · Aut non legistis in lege · quia sacerdotes in templo sabbatum uiolant · et sine crimine sunt · Dico autē uobis · quia templo maius hic est · Si autem scissetis quid est · misericordiam uolo · et non sacrificium · numquam condemnassetis innocentes · Dominus enim est filius hominis etiam sabbati · Et cum inde transisset ihs · uenit in synagogam eorum · Et ecce homo manum habens aridam · Et interrogauerunt eum dicentes · si licet sabbatis curare · ut accusarent eum · Qui ait illis · quis erit ex uobis homo qui habet ouem unam · et si hec cadat sabbatis in foueam · nonne tenebit et leuabit eam · Quanto magis melior est homo ouis · Itaque licet sabbatis benefacere · Tunc ait homini · extende manum tuam · Et extendit · et restituta est sanitati sicut altera · Exeuntes autē pharisei · consilium faciebant aduersus eum · quemadmodum illum perderent · Ihs autē sciens secessit inde · et secuti sunt eum turbe multe · et curauit eos omnes · Et comminatus est eis ne manifestum eum facerent · ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam prophetam dicentem · ecce puer meus quem elegi · dilectus meus in quo bene complacuit sibi anima mea · ponam spiritum meum super eum · et iudicium gentibus annuntiabit · non contendet neque clamabit · neque audiet aliquis in plateis uocem eius · Arundinem quassatam non conteret · et linum fumigans non extinguet · donec eiciat ad uictoriam iudicium · et in nomine eius gentes sperabunt · Tunc oblatus est ei dæmonium habens · cecus et mutus · et curauit eum · ita ut loqueretur et uideret · Et stupebant omnes turbe · et dicebant · numquid hic est filius dauid · Pharisei autē audientes dixerunt · hic non eijcit dæmonia nisi in beelzebub principe dæmoniorum · Ihs autē uidens cogitationes eorum · dixit eis · omne regnum diuisum contra se desolabitur · et omnis ciuitas uel domus diuisa contra se non stabit · Et si satanas satanam ejicit · in se ipsum diuisus est · quomodo ergo stabit regnum eius · Et si ego in beelzebub ejicio demonia · filii uestri in quo ejiciunt · Ideo ipsi iudices uestri erunt · Si autem in spiritu dei ejicio demonia · profecto peruenit in uos regnum dei · Aut quomodo potest quis intrare in domum fortis et uasa eius diripere · nisi prius alligauerit fortem · et tunc domum eius diripiet · Qui non est mecum · contra me est · et qui non colligit mecum · spargit · Ideo dico uobis · omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus · spiritus autem blasphemia non remittetur · Et quicumque dixerit uerbum contra filium hominis · remittetur ei · qui autem dixerit contra spiritum sanctum · non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro · Aut facite arborem bonam et fructum eius bonum · aut facite arborem malam et fructum eius malum · De fructu enim arboris fructus cognoscitur · Progenies uiperarum · quomodo potestis bona loqui · cum sitis mali · Ex abundantia enim cordis os loquitur · Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona · et malus homo de malo thesauro profert mala · Dico autem uobis · quod omne uerbum otiosum quod locuti fuerint homines · reddent rationem de eo in die iudicii · Ex uerbis enim tuis iustificaberis · et ex uerbis tuis condemnaberis · Tunc responderunt quidam de scribis et pharisæis dicentes · magister · uolumus a te signum uidere · Qui respondens ait illis · generatio mala et adultera signum querit · et signum non dabitur ei nisi signum ione prophete · Sicut enim fuit ionas in uentre ceti tribus diebus et tribus noctibus · sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus et tribus noctibus · Uiri niniuite surgent in iudicio cum generatione hac · et condemnabunt eam · quia penitentiam egerunt in predicatione ione · et ecce plus quam ione hic · Regina austri surget in iudicio cum uiris generationis huius · et condemnabit eos · quia uenit a finibus terre audire sapientiam salomonis · et ecce plus quam salomon hic · Cum autem immundus spiritus exierit de homine · ambulat per loca inaquosa querens requiem · et non inuenit · Tunc dicit · reuertar in domum meam unde exiui · Et cum uenerit · inuenit eam uacantem · scopis mundatam et ornatam · Tunc uadit et assumit septem alios spiritus secum nequiores se · et ingressi habitant ibi · Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus · Sic erit et generationi huic nequam · Adhuc illo loquente ad turbas · ecce mater eius et fratres stabant foris · querentes loqui ei · Dixit autem quidam illi · ecce mater tua et fratres tui foris stant · querentes te loqui tibi · At ille respondens dicenti sibi · ait · quis est mater mea · et qui sunt fratres mei · Et extendens manum in discipulos suos · dixit · ecce mater mea et fratres mei · Quicumque enim fecerit uoluntatem patris mei qui in celis est · ipse meus frater et soror et mater est · In illo die exiens ihs de domo · sedebat secus mare · Et congregate sunt ad eum turbe multe · ita ut in nauem ascendens sederet · et omnis turba stabat in litore · Et locutus est eis multa in parabolis · dicens · ecce exiit qui seminat seminare · Et dum seminat · quedam cecidit secus uiam · et uenerunt uolucres et comederunt illud · Aliud autem cecidit in petrosa · ubi non habebat terram multam · et continuo exortum est · quia non habebat altitudinem terre · Sole autem orto exestuauit · et quia radicem non habebat · aruit · Et aliud cecidit inter spinas · et ascenderunt spine et suffocauerunt illud · Aliud autem cecidit in terram bonam · et dabat fructum · alia centesimum · alia sexagesimum · alia tricesimum · Qui habet aures audiendi · audiat · Et accedentes discipuli dixerunt ei · quare in parabolis loqueris eis · Ille autem respondens ait illis · quia uobis datum est nosse misteria regni celorum · illis autem non est datum · Qui enim habet · dabitur ei · et abundabit · qui autem non habet · et quod habet auferetur ab eo · Propterea in parabolis loquor eis · quia uidentes non uident · et audientes non audiunt · neque intelligunt · Et adimplebitur in eis prophetia ysaie dicentis · auditu audietis et non intelligetis · et uidentes uidebitis et non uidebitis · Incrassatum est enim cor populi huius · et auribus grauiter audierunt · et oculos suos clauserunt · nequando uideant oculis · et auribus audiant · et corde intelligant · et conuertantur · et sanem eos · Uestri autem beati oculi quia uident · et aures uestre quia audiunt · Amen enim dico uobis · quia multi prophete et iusti desiderauerunt uidere que uos uidetis · et non uiderunt · et audire que audistis · et non audierunt · Uos ergo audite parabolam seminantis · Omnis audiens uerbum regni et non intelligens · uenit malus et rapit quod seminatum est in corde eius · Hic est qui in uia seminatus est · Qui autem super petrosa seminatus est · hic est qui uerbum audit · et continuo cum gaudio accipit illud · non habet autem radicem in se · sed temporalis est · Facta autem tribulatione et persecutione propter uerbum · continuo scandalizatur · Et qui in spinas seminatus est · hic est qui uerbum audit · et sollicitudo seculi huius et fallacia diuitiarum suffocat uerbum · et sine fructu efficitur · Qui autem super bonam terram seminatus est · hic est qui audit uerbum et intelligit · et fructum affert · et facit alius centesimum · alius sexagesimum · alius tricesimum · Aliam parabolam proposuit illis dicens · simile factum est regnum celorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo · Cum autem dormirent homines · uenit inimicus eius · et superseminauit zizania in medio tritici · et abiit · Cum autem creuisset herba · et fructum fecisset · tunc apparuerunt et zizania · Accedentes autem serui patrisfamilias dixerunt ei · domine · nonne bonum semen seminasti in agro tuo · unde ergo habet zizania · Et ait illis · inimicus homo hoc fecit · Serui autem dixerunt ei · uis imperemus et colligamus ea · Et ait · non · ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis triticum · Sinite utraque crescere usque ad messem · et in tempore messis dicam messoribus · colligite primum zizania · et alligate ea fasciculos ad comburendum · triticum autem congregate in horreum meum · Aliam parabolam proposuit eis · Simile est regnum celorum grano sinapis · quod accipiens homo seminauit in agro suo · Quod minimum quidem est omnibus seminibus · cum autem creuerit · maius est inter holera · et fit arbor · ita ut uolucres celi ueniant et habitent in ramis eius · Aliam parabolam locutus est eis · Simile est regnum celorum fermento · quod acceptum mulier abscondit in farine sate tribus mensuris · donec fermentatum est totum · Hec omnia locutus est ihs in parabolis ad turbas · et sine parabola non loquebatur eis · ut adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem · aperiam in parabolis os meum · eructabo abscondita a constitutione mundi · Tunc dimissis turbis ihs uenit in domum · et accesserunt discipuli eius ad eum · dicentes · edissere nobis parabolam zizaniorum agri · Qui respondens ait illis · qui seminat bonum semen est filius hominis · Ager autem est mundus · Bonum autem semen hi sunt filii regni · Zizania autem sunt filii nequam · Inimicus autem qui seminauit ea est diabolus · Messis autem consummatio seculi est · Messores autem angeli sunt · Sicut ergo colligitur zizania et igni comburuntur · sic erit in consummatione seculi · Mittet filius hominis angelos suos · et colligent de regno eius omnia scandala · et eos qui faciunt iniquitatem · et mittent eos in caminum ignis · ibi erit fletus et stridor dentium · Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum · Qui habet aures audiendi · audiat · Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro · quem qui inuenit homo abscondit · et præ gaudio illius uadit et uendit uniuersa que habet · et emit agrum illum · Iterum simile est regnum celorum homini negotiatori querenti bonas margaritas · Inuenta autem una pretiosa margarita · abiit uendidit omnia que habuit · et emit eam · Iterum simile est regnum celorum sagene misse in mare · et ex omni genere congreganti · Quam cum impleta esset · educentes et sedentes · elegerunt bonos in uasa · malos autem foras miserunt · Sic erit in consummatione seculi · exibunt angeli · et separabunt malos de medio iustorum · et mittent eos in caminum ignis · ibi erit fletus et stridor dentium · Intellexistis hec omnia · Dicunt ei · etiam · Ait illis · ideo omnis scriba doctus in regno celorum similis est homini patrifamilias · qui profert de thesauro suo noua et uetera · Et factum est · cum consummasset ihs parabolas istas · transiit inde · Et ueniens in patriam suam · docebat eos in synagogis eorum · ita ut mirarentur et dicerent · unde huic sapientia hec et uirtutes · Nonne hic est fabri filius · nonne mater eius dicitur maria · et fratres eius iacobus et ioseph et simon et iudas · Et sorores eius nonne omnes apud nos sunt · Unde ergo huic hec omnia · Et scandalizabantur in eo · Ihs autem dixit eis · quia non est propheta sine honore nisi in patria sua et in domo sua · Et non fecit ibi multas uirtutes propter incredulitatem eorum · In illo tempore audiit herodes tetrarcha famam ihu · Et ait pueris suis · hic est iohannes baptista · ipse surrexit a mortuis · et propterea uirtutes operantur in eo · Herodes enim tenuit iohannem et uinctum posuit in carcere propter herodiadem uxorem philippi fratris sui · Dicebat enim iohannes illi · non licet tibi habere eam · Et cum uellet eum occidere · timuit populum · quia sicut prophetam eum habebant · Natalicia autem herodis agebantur · saltauit filia herodiadis in medio · et placuit herodi · unde cum iuramento pollicitus est ei dare quodcumque petisset · Illa autem ante instructa a matre sua · ait · da mihi hic in disco caput iohannis baptiste · Et rex contristatus est · propter iusiurandum · et eos qui simul recumbebant · iussit dari · et misit decollauit iohannem in carcere · Et allatum est caput eius in disco · et datum puelle · et puella tulit matri sue · Et accesserunt discipuli eius · et tulerunt corpus · et sepelierunt illud · et uenientes nuntiauerunt ihu · Audiens autem ihs secessit inde in nauicula in locum desertum seorsum · Et cum audissent turbe secutæ sunt eum pedestres de ciuitatibus · Et exiens uidit turbam multam · et misertus est eis · et curauit infirmos eorum · Cum autem sero factum esset · accesserunt ad eum discipuli eius · dicentes · desertus est locus · et hora iam præterit · Dimitte turbas · ut euntes in castella emant sibi escas · Ihs autem dixit illis · non habent necesse ire · date illis uos manducare · Respondit autem philippus ad eum · non sufficiunt nobis ducenti denarii panes · et dabimus illis manducare · Ait illis andreas unus ex discipulis eius · ad petrum fratrem suum · est puer unus hic · qui habet quinque panes hordeaceos et duos pisces · sed hec quid sunt inter tantos · Ihs autem dixit · facite homines discumbere · Erat autem fenum multum in loco · Discubuerunt ergo uiri numero quasi quinque milia · Accepit autem ihs panes · et cum gratias egisset · distribuit discumbentibus · similiter et de piscibus quantum uolebant · Ut autem impleti sunt · dixit discipulis suis · colligite que superauerunt fragmenta · ne pereant · Collegerunt ergo · et impleuerunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis · que superauerunt manducantibus · Et statim compulit ihs discipulos suos ascendere nauem · et precedere eum trans fretum · donec dimitteret turbas · Et cum dimisisset turbas · ascendit in montem solus orare · Uespere autem facto · solus erat ibi · Nauis autem in medio mari iactabatur fluctibus · erat enim contraria ei ventus · Quarta autem uigilia noctis abiit ad eos ihs ambulans super mare · Et uidentes eum discipuli ambulantem super mare · turbati sunt dicentes · quia phantasma est · et præ timore clamauerunt · Et continuo ihs locutus est eis · dicens · confidite · ego sum · nolite timere · Respondens autem petrus dixit · domine · si tu es · iube me ad te uenire super aquas · Qui ait · ueni · Et descendens petrus de nauicula · ambulauit super aquas · ut ueniret ad ihm · Uidens autem uentum ualidum · timuit · et cum cepisset mergi · clamauit dicens · domine · saluum me fac · Et continuo ihs extendens manum · apprehendit eum · et ait illi · modicæ fidei · quare dubitasti · Et ascendentibus illis in nauem · cessauit uentus · Et qui in nauicula erant · uenerunt et adorauerunt eum · dicentes · uere filius dei es · Et transfretantes uenerunt in terram genesar · Et cum cognouissent uiri loci illius · miserunt in uniuersam regionem illam · et obtulerunt ei omnes male habentes · Et deprecabantur eum · ut uel fimbriam uestimenti eius tangerent · Et quicumque tetigerunt · salui facti sunt · Tunc accesserunt ad ihm scribe et pharisei de hierosolymis · dicentes · quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum · non enim lauant manus suas cum panem manducant · Ipse autem respondens ait illis · quare et uos transgredimini mandatum dei propter traditionem uestram · Deus enim dixit · honora patrem et matrem · et qui maledixerit patri aut matri · morte moriatur · Uos autem dicitis · quicumque dixerit patri aut matri · munus quodcumque est ex me tibi prodest · et non honorificabit patrem suum aut matrem · et irritum fecistis mandatum dei propter traditionem uestram · Hypocrite · bene prophetauit de uobis ysaias dicens · appropinquat mihi populus iste ore suo · et labiis me honorat · cor autem eorum longe est a me · Sine causa autem colunt me · docentes doctrinas et mandata hominum · Et conuocata turba · dixit eis · audite et intelligite · Non quod intrat in os coinquinat hominem · sed quod procedit de ore · hoc coinquinat hominem · Tunc accedentes discipuli eius dixerunt ei · scis quia pharisei audito hoc uerbo scandalizati sunt · Ipse autem respondens ait · omnis plantatio quam non plantauit pater meus celestis · eradicabitur · Sinite illos · duces sunt cecorum · cecus autem si cecum ducat · ambo in foueam cadent · Respondens autem petrus dixit ei · edissere nobis parabolam istam · Ihs autem dixit · adhuc et uos sine intellectu estis · Non intelligitis quia omne quod in os intrat · in uentrem uadit · et in secessum emittitur · Que autem procedunt de ore · de corde exeunt · et ea coinquinant hominem · De corde enim exeunt cogitationes malæ · homicidia · adulteria · fornicationes · furta · falsa testimonia · blasphemie · Hec sunt que coinquinant hominem · Manducare autem non lotis manibus · non coinquinat hominem · Et egressus ihs inde · secessit in partes tyri et sidonis · Et ecce mulier chananea a finibus illis · et uocans dixit ei · miserere mei domine fili dauid · filia mea male a demonio uexatur · Qui non respondit ei uerbum · Et accedentes discipuli eius rogabant eum · dicentes · dimitte eam · quia clamat post nos · Ipse autem respondens ait · non sum missus nisi ad oues que perierunt domus israhel · Mulier autem uenit et adorauit eum · dicens · domine · adiuua me · Ihs autem respondens ait · non est bonum sumere panem filiorum et mittere canibus · Mulier autem dixit · etiam domine · nam et catelli manducant de micis que cadunt de mensa dominorum suorum · Tunc ihs respondens dixit mulieri · o mulier · magna est fides tua · fiat tibi sicut uis · Et sanata est filia eius ex illa hora · Et transiens ihs inde · uenit secus mare galilee · Et ascendens in montem sedebat ibi · Et accesserunt ad eum turbe multe habentes secum mutos · claudos · cecos · debiles · et alios multos · et proiecerunt eos ante pedes eius · Et curauit eos · ita ut turbe mirarentur · uidentes mutos loquentes · claudos ambulantes · cecos uidentes · et magnificabant deum israhel · Ihs autem conuocatis discipulis suis · ait · misereor super turbam · quia ecce triduo sustinent me · et non habent quod manducent · et dimittere eos ieiunos nolo · ne forte deficiant in uia · Et discipuli dicunt ei · unde nobis in deserto tot panes · ut saturemus turbam tantam · Ihs autem dixit eis · quot panes habetis · At illi dixerunt · septem · et pauci pisciculi · Et præcepit turbæ ut discumberet super terram · Et accepit septem panes et pisces · et gratias agens fregit · et dedit discipulis suis · discipuli autem dederunt turbis · Et manducauerunt omnes · et saturati sunt · et quod superfuit fragmentorum · tulerunt septem sportas plenas · Erant autem manducantes quattuor milia hominum · exceptis paruulis et mulieribus · Et dimissis turbis · ascendit in nauem · et uenit in fines magedan · Et accesserunt pharisei et sadducei temptantes · et rogauerunt eum · ut ostenderet eis signum de celo · At ille respondens dixit eis · facto uespere dicitis · serenum erit · rubicundum est enim celum · et mane · hodie tempestas · rubet enim triste celum · Faciem ergo celi dijudicare nostis · signa autem temporum non potestis · Generatio mala et adultera signum querit · et signum non dabitur ei nisi signum ione prophete · Et relictis illis · abiit · Et cum uenissent discipuli eius trans fretum · obliti sunt panes sumere · Ihs autem dixit illis · uidete et cauete a fermento pharisæorum et sadducæorum · Illi autem cogitabant intra se dicentes · quia panes non accepimus · Quod cognoscens ihs · ait · quid cogitatis in uobis modicæ fidei · quia panes non habetis · Nondum intelligitis · neque recordamini quinque panum in quinque milia hominum · et quot cophinos sumpsistis · neque septem panum in quattuor milia hominum · et quot sportas sumpsistis · Quomodo non intelligitis quia non de pane dixerim uobis · cauere a fermento pharisæorum et sadducæorum · Tunc intellexerunt quod non dixisset cauendum a fermento panum · sed a doctrina pharisæorum et sadducæorum · Cum autem uenisset ihs in partes cesaree philippi · interrogabat discipulos suos · dicens · quem dicunt homines esse filium hominis · At illi dixerunt · alii iohannem baptistam · alii autem heliam · alii uero hieremiam aut unum de prophetis · Dicit illis ihs · uos autem quem me esse dicitis · Respondens simon petrus dixit · tu es christus filius dei uiui · Respondens autem ihs dixit ei · beatus es simon bariona · quia caro et sanguis non reuelauit tibi · sed pater meus qui in celis est · Et ego dico tibi · quia tu es petrus · et super hanc petram edificabo ecclesiam meam · et portæ inferi non prevalebunt aduersus eam · Et tibi dabo claues regni celorum · et quodcumque ligaueris super terram · erit ligatum et in celis · et quodcumque solueris super terram · erit solutum et in celis · Tunc præcepit discipulis suis · ut nemini dicerent quia ipse esset ihs christus · Exinde cepit ihs ostendere discipulis suis · quia oportet eum ire hierosolymam · et multa pati a senioribus et principibus sacerdotum et scribis · et occidi · et tertia die resurgere · Et assumens eum petrus cepit increpare illum · dicens · propitius esto tibi domine · non erit tibi hoc · Qui conuersus dixit petro · uade retro me satana · scandalum es mihi · quia non sapis ea que dei sunt · sed que hominum · Tunc ihs dixit discipulis suis · si quis uult post me uenire · abneget semetipsum · et tollat crucem suam · et sequatur me · Qui enim uoluerit animam suam saluam facere · perdet eam · Qui autem perdiderit animam suam propter me · inueniet eam · Quid enim prodest homini · si mundum uniuersum lucretur · animæ autem sue detrimentum patiatur · aut quam dabit homo commutationem pro anima sua · Quis enim dabit panem pro anima sua · Quis dabit uinum pro anima sua · Quis dabit oleum pro anima sua · Quis dabit uestimentum pro anima sua · Quis dabit aurum pro anima sua · Quis dabit argentum pro anima sua · Quis dabit gemmas pro anima sua · Quis dabit lapides pro anima sua · Quis dabit terram pro anima sua · Quis dabit mare pro anima sua · Quis dabit ventum pro anima sua · Quis dabit aquam pro anima sua · Quis dabit ignem pro anima sua · Quis dabit aerem pro anima sua · Quis dabit celum pro anima sua · Quis dabit solem pro anima sua · Quis dabit lunam pro anima sua · Quis dabit stellas pro anima sua · Quis dabit animalia pro anima sua · Quis dabit homines pro anima sua · Quis dabit angelos pro anima sua · Quis dabit archangelos pro anima sua · Quis dabit thronos pro anima sua · Quis dabit dominationes pro anima sua · Quis dabit principatus pro anima sua · Quis dabit potestates pro anima sua · Quis dabit cherubin pro anima sua · Quis dabit seraphin pro anima sua · Quis dabit omnia pro anima sua · Quis dabit deum pro anima sua · Quis dabit filium pro anima sua · Quis dabit spiritum sanctum pro anima sua · Quis dabit trinitatem pro anima sua · Quis dabit unitatem pro anima sua · Quis dabit deitatem pro anima sua · Quis dabit humanitatem pro anima sua · Quis dabit passionem pro anima sua · Quis dabit mortem pro anima sua · Quis dabit resurrectionem pro anima sua · Quis dabit ascensionem pro anima sua · Quis dabit sessionem pro anima sua · Quis dabit iudicium pro anima sua · Quis dabit gehennam pro anima sua · Quis dabit regnum celorum pro anima sua · Quis dabit gaudium pro anima sua · Quis dabit beatitudinem pro anima sua · Quis dabit uitam pro anima sua · Quis dabit eternitatem

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

uno uxorem dimittere temptantes et ait
illis. Videns autem quid nobis precepit moyses
dicentes. Moyses quidem permisit
libellum repudii scribere et dimittere
Quod videns ihesus ait ad illos. Propter
duritiam cordis vestri scripsit nobis precepta illa
Ab initio autem creature masculum et feminam
fecit deus. Et dixit. Propter hoc relinquet homo
patrem et matrem et adherebit uxori sue et erunt
duo in carne una. Itaque iam non sunt
duo sed una caro. Quod ergo deus coniunxit homo non
separet. In domo rursum discipuli eius de
hoc interrogabant eum. Et ait illis. Quicumque
dimiserit uxorem suam et aliam duxerit
adulterium committit super eam. Et si uxor di
miserit virum suum et alii nupserit moe
chatur. Et offerebant illi pueros ut
tangeret eos. Discipuli autem comminabantur
offerentibus. Quos cum vidisset indig
nate est et ait illis. Sinite pueros ve
nire ad me. Ne prohibueritis eos. Talium
est enim regnum dei. Amen dico vobis quicumque
non receperit regnum dei velut puer non intro
ibit in illud. Et complexans eos imponebat
manum super illos benedicebat eos. Et
egressus est in viam procurrens quidam
genu flexo ante eum rogabat eum di
cens. Magister bone quid faciam ut vitam
eternam percipiam. Ihesus autem dixit ei. Quid
me dicis bonum. Nemo bonus nisi so
lus deus. Precepta nosti. Ne adulteres. Ne occi
das. Ne furtum facias. Ne falsum testimo
nium dicas. Ne fraudem feceris. Honora patrem
tuum et matrem. At ille respondens ait illi. Magi
ster omnia hec custodivi a iuventute mea
Ihesus autem intuitus est eum dilexit eum et
dixit ei. Unum tibi deest. Vade quecumque
habes vende da pauperibus et habebis thesaurum
in celo. Et veni sequere me. Qui contri
status in verbo abiit merens erat enim habens
multas possessiones. Et circumspiciens ihesus ait
discipulis suis. Quam difficile qui pecunias
habent in regnum dei introibunt. Discipuli autem
obstupescebant in verbis eius. At ihesus rursus
respondens ait illis. Filioli quam difficile est
confidentes in pecuniis in regnum dei intro
re. Facilius est camelum per foramen
acus transire et divitem introire in
regnum dei. Quidam magis ad admira
tionem dicentes ad semetipsos. Et quis potest
saluus fieri. Intuens autem illos ihesus ait illi.
Apud homines impossibile est. Sed non apud deum. Omnia enim possibilia sunt apud deum. Et
cepit petrus dicere ei. Ecce nos dimisimus
omnia et secuti sumus te. Videns ihesus
ait. Amen dico vobis. Nemo est qui reli
querit domum aut fratres aut sorores aut
patrem aut matrem aut filios aut agros
propter me et propter euangelium qui non accipiat
centies tantum nunc in tempore hoc domos fratres et so
rores matres et filios et agros cum per
secutionibus. In seculo futuro vitam eter
nam. Multi autem erunt primi novissimi
et novissimi primi. Erant autem in via ascen
dentes hierosolymam. Et precedebat illos
ihesus et stupebant. Et sequentes timebant. Et
assumens rursum xii. cepit ihesus illis dice
re que eum eventura essent. Quia ecce ascendi
mus hierosolymam. Et filius hominis
tradetur principibus sacerdotum et scribis
et damnabunt eum morte et tradent
eum gentibus. Illudent ei et spuent ei
et flagellabunt eum et occident eum
et die tertia resurget. Et accedunt ad eum
iacobus et johannes filii zebedei dicentes ei.
Magister volumus ut quodcumque petie
rimus fatias nobis. At ille dixit eis.
Quid vultis ut faciam vobis. Dixe
runt ei. Da nobis ut unus ad dexteram tuam
alius ad sinistram tuam sedeamus
in gloria tua. Ihesus autem dixit eis. Nescitis
quid petatis. Potestis bibere calicem
quem ego bibo aut baptismo quo ego baptizor
baptizari. At illi dixerunt
ei. Possumus. Ihesus autem dixit illis. Calicem quidem quem ego bibo bibetis. Et bap
tismo quo baptizor baptizabimini. Sedere autem ad dexteram meam et
ad sinistram non est meum dare vobis. Sed quibus
paratum est. Et audientes decem
ceperunt indignari
de iacobo et johanne. Ihesus autem vocans eos
ait illis. Scitis quia hii qui videntur pre
esse gentibus dominantur eis et
principes potestatem habent ipsorum. Non
sic est autem in vobis. Sed quicumque
voluerit fieri maior erit minister uester. Et qui
voluerit in vobis primus esse erit omnium
seruus. Nam et filius hominis non
uenit ut ministretur ei sed ministret
et det animam suam redemp
tionem pro multis. Et veniunt iericho
Et proficiscente eo de iericho et discipulis eius
et plurima multitudine turbe filius thi
mei bartimeus cecus sedebat iuxta

uiam mendicans. Qui cum audisset
quia ihc nazarenus est transire clamare et
dicere ihu fili dd miserere mei et conmi
nabantur ei multi ut taceret at ille
multo magis clamabat fili dd miserere
mei. Stans autem ihc iussit eum uocari. Et uocant
uocauerunt ceci dicentes ei animequior
esto surge uocat te. Ille proiecto uestimen
to suo exiliens uenit ad eum. Et respon
dens ihc dixit ei. Quid tibi uis faciam ceci
dixit ei. Rabboni ut uideam. Ihc autem
dixit ei. Vade fides tua te saluum fecit.
Et confestim uidit et sequebatur eum
in uia. Et cum appropinquarent
hierusalem et bethania ad montem
oliueti mittit duos ex discipulis suis
et ait illis. Ite in castellum quod contra uos est
et statim intrantes inuenietis
pullum ligatum cui nemo adhuc
hominum sedit. Soluite eum et adducite
mihi. Et si quis uobis dixerit quid facitis
hoc dicite quia domino necessarius est et
confestim dimittet huc. Abierunt ergo
et inuenerunt pullum ligatum ante ianu
am foris in biuio et soluunt eum. Et quidam de illic stantibus dicebant illis. Quid
facitis soluentes pullum. Qui dixerunt
sicut precepit eis dominus et dimiserunt
eos. Et adduxerunt pullum ad ihm
et posuerunt ei uestimenta sua et sedit
super eum. Multi autem strauerunt uestimenta sua in uia. Alii autem cedebant ramos de arboribus et sternebant in uia.
Et qui precedebant et qui sequebantur
clamabant dicentes. Osanna benedic
tus qui uenit in nomine domini. Benedictum quod uenit regnum patris nostri dauid
osanna in excelsis. Et intrauit hierusalem
in templum et circumspectis omnibus
cum iam uesperi esset hora exiit in bethaniam cum xii. Et alia die cum exi
rent a bethania esuriit. Et uidens a longe ficum habentem folia uenit si
quid forte inueniret in ea. Et cum
uenisset ad eam nichil inuenit preter folia. Non enim erat tempus ficorum. Et uidens dixit ei. Iam non amplius
in eternum ex te quisquam fructum
manducet. Et audiebant discipuli eius
Et uenerunt hierusalem. Et cum introisset in templum coepit eicere uendentes et ementes de templo. Et eas
mensas numulariorum et cathedras uendentium columbas euertit. Et non sinebat ut
quisquam transferret uas per templum. Et docebat et dicebat eis. Nonne scriptum
est. Domus mea domus orationis uocabitur cunctis gentibus. Vos autem fecistis illam
speluncam latronum. Quo audito
principes sacerdotum et scribe quere
bant quomodo illum perderent timebant enim eum. Omnis enim turba ad
mirabatur super doctrina eius. Et cum
facta esset sera egrediebatur de ciuitate
cum suis discipulis. Et diluculo cum
transirent uiderunt fici arefactam
radicibus. Et recordatus petrus dixit ei. Rabbi ecce fici cui
maledixisti aruit. Et respondens ihc ait illis. Habete fidem dei. Amen dico uobis quia
quicumque dixerit huic monti tolle
te et mittere in mare et non hesitauerit in corde suo sed crediderit quod dicit fiet
ei quodcumque dixerit. Ideo dico uobis omnia quecumque orantes petitis credite quia accipietis et ueniet uobis. Et cum stabitis
ad orandum dimittite si quid habetis
aduersus aliquem ut et pater uester qui in celis est dimittat uobis peccata
uestra. Quod si uos non dimiseritis nec pater uester qui in celis est dimittet
uobis peccata uestra. Et uenerunt iterum hierusalem. Et cum in templo ambularet
uenerunt ad eum summi sacerdotes et scribe et seniores. Et dixerunt ei. In qua potestate hec facis. Et quis
dedit tibi hanc potestatem ut hec
facias. Ihc autem respondens ait illis. Interrogabo uos et ego unum uerbum. Et respondete mihi. Et dicam uobis in qua potestate hec faciam. Baptismum iohannis de celo
erat an ex hominibus. Respondete mihi.
At illi cogitabant secum dicentes.
Si dixerimus de celo dicet. Quare ergo
non credidistis ei. Si dixerimus ex ho
minibus. Timebant populum. Omnes enim habebant iohannem quia uere propheta esset.
Et respondentes dixerunt ihu. Nescimus. Et respondens ihc ait illis. Nec ego dico uobis in qua
potestate hec facio.

Et cepit illis parabolice loqui. Ui
neam plantauit homo et circumde
dit sepem. Et fodit lacum. Et edificauit
turrim. Et locauit eam agricolis. Et
peregre profectus est. Et misit ad agricolas

mtpē seruum ut acciperet ab agricol
de fructu uineę. Caꝑ hñūm eum cede
runt. dimiserūt eum uacuū. ītm misit
ad illos aliū seruū. illum ī capite uul
nerauerunt. ignominiose affecerūt. iter
tium aliū misit. illū occiderunt. ipsi
ros alios quoldam cedentes. alios ū occi
dentes. Adhuc ḡ unum hñs filiū carissi
mū dicens. Cꝑ forte uerebuntur filium
meum. Coloni ad inuicem
dixerūt. Hic est hęres. Venite occidamus eum. ī
uēa erit hęreditas nr. Et apphendentes eum. ēē
cerunt extra uineam. Et occiderunt. Quid ergo faciet
dñs uineę. Veniet. et perdet coloni. et dā
bit uineam aliis. Nōne scripturam hanc
legistis. Lapidem q reꝑbauerunt edifi
cantes. hic factus est in caput anguli. A dño
factū est istud. et est mirabile in oculis
nr̄is. Quærebant eū tenere. timuerūt
tamen turbam. cognouerunt enim q ad eos pa
rabolam hanc dixerit. Et relicto eo abie
runt. Mittunt ad eum quosdam
ex phariseis. et herodianis ut eum cꝑ
ant in uerbo. Qui uenientes dixerūt ei. Ma
gr̄ scimus q uerax es. et non curas q̄squā
nullius enim hominis facis personam. sed in
ueritate uiam dei docęs. Licet censum
dare cęsari. an non dabimus. Quorum ī
telligens uersutiam eorum. ait illis. Quid me tem
ptatis. afferte mihi denarium ut uideā
Et illi attulerunt. Et ait illis. cuius est ī
mago hec. et inscriptio. Dixerunt ei. cęsaris. Re
spondens ihs ait illis. Reddite ergo quę sunt
cesaris cesari. et quę sunt dei deo. Et mirabantur
omnes super eo. Et uenerunt ad eum sadu
cei. q dicunt resurrectionē non esse. et interroga
bant eum dicentes. Magr̄ moyses scrip
sit nob. ut si cuius frater mortuus fuerit. et di
miserit uxorem. et filios non reliquerit.
accipiat frater eius uxorem illius. et suscitet
semen fratri suo. Septem ergo fratres erant
primus accepit uxorem. et mortuus
est. non reliquit semen. Et secundus accepit
eam. et mortuus est. nec hic reliquit
semen. Et tertius similiter. Et acceperunt eā
similiter. nec reliquerunt semen. Novissima omnium mortua est. et mulier.
cum resurrexerint. cuius de
horum erit uxor. Nam septem habuerunt eam uxorem.
Respondens ihs ait illis. Nōne id errabis
tis nescientes scripturas. nec uirtutem
dei. Cum enim a mortuis resurrexerint. non
nubūt. nec nubentur. sed erunt sicut angeli
qui in celis sunt. De mortuis ū q resurgant. non
legistis in libro moysi super rubū. Quo mo
do dixit illi deus dicens. Ego sum deus abra
ham. et deus ysaac. et deus iacob. Non est deus
mortuorum. sed uiuentium. Vos q multum erra
tis. Accessit unus de scribis. q audierat
illos conquirentes. uidens quia bene illi
risset interrogauit eum q esset primum
omnium mandatum. Ihs dixit ei. q pri
mum omnium mandatum est audi israel
dñs deus noster dominus unus est. Et diliges dñm
deum tuum ex toto corde tuo. et ex tota ani
ma tua. et ex tota mente tua. et ex tota uir
tute tua. Hoc est primum mandatum. Secun
dum autem simile est huic. Diliges proximum
tuum tanquam te ipsum. Maius horum
aliud mandatum non est. Et ait illi scribа. Bene
magr̄ in ueritate dixisti. quia unus est deus. et non
est alius preter eum. et ut diligatur ex toto cor
de. ex tota mente. ex tota intellectu. et ex
tota anima. et ex tota fortitudine. et diligere
proximum tanquam se ipsum. maius est omni
holocaustomatibus et sacrificiis. Ihs autem
uidens q sapienter respondit. dixit illi. Non
longe es a regno dei. Et nemo iam audebat
eum interrogare. Et respondens ihs dicebat docens
in templo. Quo modo dicunt scribe. xpm filium esse
dauid. Ipse dauid dicebat in spū sco. Dixit
dñs dño meo sede a dextris meis. Donec
ponam inimicos tuos scabellum pedum
tuorum. Ipse ergo dauid dicit eum dominum. Et unde
est filius eius. Et multa turba libenter
eum audiebat. Et in doctrina sua dicebat illis. Cauete a scribis. q uolunt in stolis ambula
re. et salutari in foro. et primas cathedras
sedere in synagogis. et primos recubitus in
conuiuiis. Qui deuorant domos uiduarum. sub
obtentu prolixe oronis. Hi accipient
prolixius iudicium. Et sedens ihs ex gazo
phylacio. uidebat quomodo turba iactabat
multa. Et cum uenissent. plurimi diuites iactabant
multa. Cum uenisset autem una uidua pau
per misit duo minuta. q est quadrans.
Et conuocans discipulos suos ait illis.
Amen dico uobis. quia uidua hec pau
per plus omnibus misit qui miserunt in gazo
phylacium. Omnes enim ex eo q habundabant illi
miserunt. Hec uero de penuria sua omnia quę habuit
misit totum uictum suum. XIII.

Et cum egrederetur de templo ait illi
unus ex discipulis suis. Magr̄ ad
mirare lapides. et quales structure.

aspiciebat
et uidebat
iactare
in gaza
ea

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

vident aut illi videl hal omnes magnalia edificationes non relinquetur lapis super lapidem qui nō destruatur eō sedente autem Jhesu monte oliueti accesserunt ad eum discipuli eius seorsum dicentes nobis quando hec erunt et quod signum tradi sit consummationis seculi hec respondens Jhesus dixit illis videte ne quis seducat vos multi enim venient in nomine meo dicentes quia ego sum et tempus appropiauit nolite ergo ire post eos audietis autem bella et opiniones bellorum videte ne turbemini oportet enim hec fieri sed nondum statim enim consurget gens contra gentem et regnum super regnum et erunt pestilentie et fames et terremotus per loca hec autem omnia initium dolorum erunt vos autem videte tradent enim vos in consilia et in synagogis flagellabimini et ante presides et reges stabitis propter me in testimonium illis et in omnes gentes primum oportet predicari euangelium et cum duxerint vos tradentes nolite premeditari quid loquamini neque meditemini sed quodcumque datum fuerit vobis in illa hora hoc loquimini non enim estis vos qui loquimini sed spiritus sanctus tradet autem frater fratrem in mortem et pater filium et insurgent filii super parentes et morte eos afficient et eritis odio omnibus propter nomen meum qui autem sustinuerit in finem hic saluus erit cum autem videritis abominationem desolationis que dicta est a daniele propheta stantem in loco sancto qui legit intelligat tunc qui in iudea sunt fugiant in montes et qui in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua et qui in agro erit non reuertatur retro tollere vestimentum suum vе autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus orate autem ut non fiat fuga vestra hyeme neque sabbato erunt enim dies illi tribulationes tales quales non fuerunt ab initio creature quam condidit deus usque nunc neque fient amplius et nisi breuiasset dominus dies non fuisset salua omnis caro sed propter electos quos elegit breuiauit dies tunc si quis vobis dixerit ecce hic est christus ecce illic ne credideritis exurgent enim pseudochristi et pseudoprophete et dabunt signa et prodigia ad seducendos si fieri potest etiam electos videte ecce predixi vobis omnia igitur in illis diebus post tribulationem illam sol obscurabitur et luna non dabit splendorem suum et stelle cadent de celo et virtutes que in celis sunt mouebuntur et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cum virtute magna et gloria et mittet angelos suos cum tuba et voce magna et congregabunt electos eius de quatuor ventis ab summis celorum usque ad terminos eorum a ficulnea autem discite parabolam cum iam ramus eius tener fuerit et folia nata fuerint scitis quia prope est estas sic et vos cum videritis hec scitote quia prope est in ianuis qui hec omnia videritis scitote quia prope est regnum dei amen dico vobis quia non transibit generatio hec donec omnia fiant celum et terra transibunt verba autem mea non transibunt de die autem illa vel hora nemo scit neque angeli in celo neque filius nisi pater videte vigilate et orate nescitis enim quando tempus sit sicut homo qui peregre profectus reliquit domum suam et dedit seruis suis potestatem cuiuscuique operis et ianitori precepit ut vigilet vigilate ergo nescitis enim quando dominus domus veniat sero an media nocte an gallicinium an mane ne cum venerit repente inueniat vos dormientes quod autem vobis dico omnibus dico vigilate

Capitulum XIII

Post biduum sciebant fiet pasca et azyma et querebant summi sacerdotes et scribe quomodo eum dolo tenerent et occiderent dicebant autem non in die festo ne forte tumultus fieret in populo Cum esset ihesus bethanie in domo simonis leprosi recumberet venit mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati pistici et fracto alabastro effudit super caput eius erant autem quidam indigne ferentes intra semetipsos et dicentes ut quid perditio hec unguenti facta est potuit enim unguentum istud venundari plus quam trecentis denariis et dari pauperibus et fremebant in eam Jhesus autem dixit dimittite eam quid illi molesti estis bonum opus operata est in me semper enim pauperes habetis vobiscum et cum volueritis benefacere illis me autem non semper habebitis Quod habuit hec fecit prouenit enim ungere corpus meum in sepultu ram amen dico vobis ubicumque predicatum fuerit euangelium istud in uniuerso mundo et quod hec narrabitur in memoriam eius Et erant sacerdotes summi et scribe quomodo eum dolo tenerent occiderent timebant autem populum Cum audissent gaudebant et promiserunt ei pecuniam se daturos et quomodo illum conueniens tempus traderet querebat

Gray Scale 0 1 2 3 4

OVS

ul eamus ꝓparemus ꝙ ut manducꝫ ꝙ
pascha. Mittit duos ex discipulis suis ꝙ
dicit illis. Ite in ciuitatem. occurret vo
bis homo lagenam aq; portans. sequi
mini eum. ꝙ quocunq; introierit dicite
domino domus. ꝙ magr dicit. vbi est refec
tio mea. ꝙ pascha cum discipulis meis. ꝙ
manducem. ꝙ ipse demonstrabit vobis
cenaculum grande stratum. illic parate
nobis. Abierunt discipuli eius. ꝙ venerũt
in ciuitatem. ꝙ inuenerunt sic dixerat illis. ꝙ
paraverunt pascha. Et cum fieret hora
discumbit cum xii discipulis suis. Et ipse dixit
illis. Desiderio desiderauj manducare
vobiscum hoc pascha antꝙ patiar. Dico enim
vobis. ꝙ amodo non manducabo illud donec
impleatur in regno dei. Et accepto calice
gratias egit. Et dixit. Accipite et dividite
inter vos. Dico enim vobis. ꝙ non bibam de
hoc genimine vitis donec regnum dei veniat.
Et accepto pane gratias egit. Et fregit. Et
dedit illis. Dicens. Hoc est corpus meum
quod pro vobis datur. Hoc facite in meam
commemorationem. Similiter et calicem
postquam cenatum est. Dicens. Hic calix
nouum testamentum est in meo sanguine
qui pro vobis fundetur. Verumtamen ecce
manus tradentis me. ꝙ mecum est in mensa.
Et quidem filius hominis secundum quod
diffinitum est vadit. Verumtamen vae
homini illi per quem tradetur. Et ipsi
cœperunt quęrere inter se. Quis esset ex
eis qui hoc facturus esset. Facta est autem
et contentio inter eos. Quis eorum videretur
esse maior. Et ait illis. Reges gentium
dominantur eorum. Et qui potestatem
habent super eos benefici vocantur. Vos
autem non sic. Sed qui maior est in vobis
fiat sicut minor. Et qui præcessor est sicut
ministrator. Nam quis maior est qui
recumbit an qui ministrat. Nonne qui
recumbit. Ego autem in medio vestrum
sum sicut qui ministrat. Vos autem estis
qui permansistis mecum in temptationibus
meis. Et ego dispono vobis sicut disposuit
mihi pater meus regnum. Ut edatis et bibatis
super mensam meam in regno meo. Et sedeatis
super thronos duodecim iudicantes duodecim
tribus israel. Ait autem dominus. Simon
simon ecce satanas expetiuit vos ut cribraret
sicut triticum. Ego autem rogaui pro te
simon ne deficiat fides tua. Et tu aliquando
conuersus confirma fratres tuos. Qui dixit
ei. Domine tecum paratus sum et in carcerem
et in mortem ire. Et ait illi. Dico tibi petre
non cantabit hodie gallus donec ter me
abneges scire. Et dixit eis. Quando misi
vos sine sacculo et pera et calciamentis
numquid aliquid defuit vobis. At illi dixerunt
nichil. Dixit ergo eis. Sed nunc qui habet
sacculum tollat similiter et peram. Et qui
non habet vendat tunicam suam et emat
gladium. Dico enim vobis. ꝙ adhuc hoc
quod scriptum est oportet impleri in me.
Et cum iniquis deputatus est. Etenim ea
quę sunt de me finem habent. Et dixerunt
domine ecce gladii duo hic sunt. Qui dixit
eis. Satis est. Et egressus ibat secundum
consuetudinem in montem oliueti. Secuti
autem illum discipuli eius. Cum autem
venisset ad locum dixit illis. Orate ne
intretis in temptationem. Et ipse auulsus
est ab eis quantum jactus est lapidis. Et
positis genibus orabat. Dicens. Pater si
vis transfer calicem istum a me. Verumtamen
non mea voluntas sed tua fiat. Apparuit
autem illi angelus de cęlo confortans eum.
Et factus in agonia prolixius orabat. Et
factus est sudor eius sicut guttę sanguinis
decurrentis in terram. Et surgens ab oratione
venit ad discipulos suos. Et inuenit eos
dormientes præ tristitia. Et dixit illis.
Quid dormitis surgite et orate ne intretis
in temptationem. Adhuc eo loquente ecce
turba. Et ante eos qui vocabatur iudas
unus de duodecim. Et accessit ad iesum
ut osculum daret illi. Iesus autem dixit
illi. Iuda osculo filium hominis tradis.
Videntes autem hi qui circa eum erant
quod futurum erat ut dominum dicerent
si percutimus in gladio. Et percussit unus
ex illis seruum principis sacerdotum. Et
abstulit auriculam eius dexteram. Respondens
autem iesus ait usque huc. Et cum tetigisset
auriculam eius sanauit eum. Dixit autem
iesus ad principes sacerdotum et magistros
templi et seniores qui venerant ad eum.
Quasi ad latronem existis cum gladiis et
fustibus. Cum quotidie fuerim apud vos
docens in templo et non me tenuistis. Sed
hęc est hora vestra et potestas tenebrarum.
Tunc discipuli eius relicto eo fugerunt.
Adolescens autem quidam sequebatur eum
amictus sindone super nudo. Et tenuerunt
eum. At ille relicta sindone nudus profugit
ab eis. Et duxerunt eum ad principem
sacerdotum. Et conuenerunt illum omnes
principes sacerdotum et scribe et seniores.
Petrus autem sequebatur eum a longe usque
intro in atrium principis sacerdotum. Et
sedebat cum ministris et calefaciebat se
ad ignem. Iesum autem quærebant principes
sacerdotum et omne concilium quęrebant
aduersus iesum ut eum morti traderent
nec inuenichant. Multi enim falsum
testimonium dicebant ad illum et
conuenientia testimonia non erant. Et
quidam surgentes falsum testimonium
ferebant ad illum dicentes.
Quia nos audiuimus eum dicentem.
Ego dissoluam templum hoc manu
factum. Et per triduum aliud non manu
factum

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

edificatu[m] ño erat q̃uemeñ testimoñ
um illoꝝ̃ exurgẽt summus sac
dos in medium int̃rogauit ih̃m dicẽs
Non rñdes quequã ad ea que tibi obi
iciunt ab hijs. Ille aũt tacebat. Iterũ
rñdit ei summus sacdos. Adiuro te
p deum viuum ut dicas nob̃ si tu es xp̃s filius
dei benedicti. Ihc aũt dixit illi. Ego sũ. Videbitis
filiũ hoiñis sedentem a dextris
uirtutis dei. Venientem cũ nubib;
celi. Summus aũt sacdos scindens uestimẽ
ta sua. Ait. Quid adhuc desideramus
testes. Audistis blasphemiam. Quid
nob̃ uidet̃? Illi aũt oẽs condemnauerũt
eũ esse reũ mortis. Ceperunt quidam
despuere eum. Velare faciem eius.
Colaphis eum cedere. Dicere ei. Prophetiza
nobis. Christe. Quis est qui te percussit.
Petro aũt in atrio sedente. Venit
una ex ancillis summi sacdotis. Cum
uidisset petrum calefacientem se. Aspi
ciens eum ait. Et tu cum ihu nazare
no eras. At ille negauit dicens. Nes
cio. Nec quid dicis. Exiuit fo
ras ad ianuam. Et alium gallus can
tauit. Et rursus ait̃ ei uidit. Et ei qui
ibi erant dicebat. Vere ex illis es. Nam
et galileus es. Ille aũt cepit anathemiza
re. Et iurare q̃ nescio hominem
istum q̃ dicitis. Et statim. Ter gallus
cantauit. Et recordatus est petrus ver
bi q̃ dixerat ei ihc. Priusq̃ gallus
cantet. Bis. Ter me negabis. Et ce
pit flere. Et confestim mane consilium
facientes. Summi sacdotes cum sene
oribus. Et scribis. Vniuersum concilium
ihm duxerunt. Et tradiderũt pilato.

Et int̃rogauit eũ pilatus. Tu es rex iudeorum. At ille respon
dens ait illi. Tu dicis. Et accusabant eum su
mi sacdotes in multis. Pilatus aũt
rursus int̃rogauit eum dicens. Non
rñdes quicquã. Vides in quãta te accusãt
tes. Ihc aũt amplius nichil rñdit. Ita ut
mirarentur pilatus. Per diem aũt festum
solebat dimittere illis unum ex uinctis
quemcunq; petissent. Erat aũt qui di
cebatur barrabas. Qui cũ seditionis sũc
tis essent. Qui in seditione fecerat

homicidium. Cum ascendisset turba ce
pit rogare sicut semper faciebat illis.
Pilatus aũt rñdit eis. Dicit. Vultis dimi
tam uobis regem iudeorum. Sciebat. n.
q̃ per inuidiam tradidissent eũ sumi
sacerdotes. Principes aũt eorum incita
bant ut magis barrabam dimitteret
eis. Pilatus aũt rursus rñdens ait illis. Quid
ergo uultis faciam uobis de rege iudeorum.
Illi rursum clamauerũt. Crucifige eum. Pi
latus aũt dicebat eis. Quid enim mali fecit.
At illi magis clamabant. Crucifige eum.
Pilatus aũt uolens satisfacere plebi. dimi
sit illis barrabam. Et tradidit eis ihm
flagellis cesum. Ut crucifigeretur. Illi
uero aũt duxerunt eum intro in atri
um pretorii. Et uocant totam cohortem.
Et induũt eum purpura. Et imponunt
ei plectentes spineam coronam. Et cepe
runt salutare illum. Ave rex iudeo
rum. Et percutiebant capud eius harundini
et conspuebant eum. Et ponentes genua adorabant eum.
Et postquã illuserunt ei. Exuerunt illum pur
pura. Et induerunt illum uestimẽ
tis suis. Et educunt eum ut crucifigerent il
lum. Et angariauerunt quendam prete
rentem. Simonem cyrenẽsem uenientem
de uilla. Patrem alexandri et rufi. Ut tol
leret crucem eius. Et perducunt eum in
golgotha locum. Qui est pretatus. Est cal
uarie locus. Et dabant ei bibere uinum
murratum. Et non accepit. Et crucifigen
tes eum diuiserunt uestimenta sua.
Mittentes sortem super eis. Quis quid to
leret. Erat aũt hora tertia. Et crucifixerũt
eum. Et erat titulus cause eius inscri
ptus. Rex iudeorum. Et cum eo crucifigunt
duos latrones. Unum a dextris. Et unum a
sinistris eius. Et impleta est scriptura q̃
dicit. Et cũ iniquis deputatus est. Et pre
tereuntes blasphemabant eum mouen
tes capita sua. Et dicentes. Vah qui des
truis templum dei. Et in triduo reedi
ficas. Alium saluum fecit. Semetipsum
descendens de cruce. Similiter et principes
sacerdotes illudentes ad alterutrum cum scribis
dicebant. Alios saluos fecit. Seipsum non
potest saluum facere. Christus rex israhel descendat
nunc de cruce. Ut uideamus. Et credamus.
Et qui cum eo crucifixi erant. Conuitiabantur
ei. Et sexta hora. Tenebre
facte sunt super totam terram usq; ad ho

ram nonam. hora nona exclamauit
ihc voce magna dicens. heloy. heloy. la
mazabatani. q. è interpretatū. de⁹ me⁹
de⁹ me⁹. ut quid me dereliquisti. quidam de
circumstantib⁹ audientes dicebant. ecce
helyam vocat. currens autē unus. i
plens spongiam aceto circumponensq;
calamo potum dabat ei. dicens. sinite
videamus. si veniat helyas ad deponē
dum eum. ihc autē emissa voce magna
expirauit. velum templi scissum est
in duo a summo usq; deorsum. videns
autē centurio qui ex adūso stabat. q. sic
clamans expirasset. ait. vere hō iste filius
dei erat. erant autē. i. mulieres de longe as
picientes. inter quas maria magdale
ne. maria iacobi minoris. et ioseph
salomee. quando erat in galilea seque
bantur eum. et ministrabant ei. alie
multe q̄ simul ascenderant cum eo ie
rusalem. nā iā sero erat factū. q. erat
parasceue. q. est ante sabbatum. venit io seph
ab arimathia nobilis decurio. qui ipse
erat expectans regnū dei. audacter in
troiit ad pilatū. petiit corpus ihu. pi
latus autē mirabatur si iam obiisset. et ac
cersito centurione interrogauit eum si iā
mortuus esset. et cum cognouisset. ac cen
tumione donatum corpus ihu. joseph
linteamen sindonem. de ponens eum in
uoluit eum in sindone. et posuit eum in
monumento q. erat ex petra. et advolui
uit lapidem ad ostium monumenti. maria
autē magdalene. maria joseph aspice
bant ubi poneretur.

XVI

Et cum transisset sabbm. maria magda
lene. maria iacobi. et salome emere
runt aromata ut venientes ungerent
ihm. valde mane una sabbatorum. veni
unt ad monumentū orto iam sole. dice
bant ad invicem. quis revolvet nobis
lapidem ab hostio monumenti. et respi
cientes viderunt revolutum lapidem. erat
quippe magnus valde. et introeuntes
ad monumentum viderunt iuvenem
sedentem. videntes eum stola candi
da circumdatum. obstupuerunt. qui dixit illis.
nolite expauescere. ihm queritis
nazarenum crucifixum surrexit non est hic ecce locus
ubi posuerunt eum. sed ite dicite
discipulis eius et petro

quia precedet vos in galileam. ibi eum vide
bitis sicut dixit vobis. at illi exeun
tes fugerunt de monumento. invaserat
enim eas pauor et tremor. nemini quic
quam dixerunt timebant enim. surgens au
tem ihc mane prima sabbi apparuit primo
marie magdalene de qua ejecerat vii
demonia. illa abeuntes nunciauit his
qui cum eo erant lugentibus et flentibus.
at illi audientes quia vivet et visus
est ab ea non crediderunt. post hec autē
duobus ex eis ambulantibus. ostensus
est in alia effigie eorum. et illi abeuntes
nunciauerunt ceteris. nec illis
credidērunt. novissime autem recum
bentibus illis xi. apparuit illis ihc. et
probauit incredulitatem eorum. et cordis
duritiam. quia his qui viderant
eum resurgentem. non credidērant. dixitq;
eis. euntes in mundum universum predicate evā
gelium omni creature. qui crediderit et ba
ptizatus fuerit. salvus erit. qui non
crediderit condemnabitur. signa autem eos
qui crediderint hec sequentur. in nomine meo
demonia ejicient. linguis loquentur
novis. serpentes tollent. et si mortife
rum quid biberint non eis nocebit. super
egros manus imponent. et bene habebunt.
et dominus quidem ihc post quā
locutus est assumptus est in celum. et
sedet ad dexteram dei. illi autem profecti predicaverunt
ubique. domino cooperante. et sermonem
confirmante sequentibus signis.

Quibus quidem multa
conantur ordinare
narrationes que in
nobis complete sunt. rerum earum
nobis que inter eos recte
sunt nobis qui ab initio ipsi viderunt.
ministri fuerunt sermonis. visum
est et mihi assecuto omnia a primo pro
diligenter ex ordine tibi scribere optime
theophile. ut cognoscat eas in
quibus eruditus es verborum
veritatem. et alia
[illegible] nationem. ut proto
martyr christi. [illegible]
dixit discipulis apostolis. paulus
servus christi. post ea usque ad consumma
tionem eius serviens domino
suum sit omnium. ad ne uxorem
unam habuit. et filios. [illegible] annos
obiit in bethania plenus spiritu
sco. cui cum eam esset secuta eam

glia per marcum quidem minus p
marcum aut minus laudo sed insignante
spu machabe parcit; hi scripti euan
gelium significant ipe in principio
euangelii aut alia ee descripta: cui ee ea que ordo
euangelice dispositi exposuit ea max
ime necessaria laborui fuit ut pmu
greci fidelib; omni ppsatione uenu
ri ingruentem di p manifesta ignora
tia ne uidear fabulis attenti in
solo legis studio reuelemur ne ut he
nes fabulis studiis sollicitado nos;
seducti exciderent a sanare et alienarent
de hinc ut in principio euangelii do
ni nativitate p sumpta cui euan
gelium scribere quo electui scribi
et indicaret gretani inse optima ee
que rabanus ecclie in zacha nu ido p
baptismu filii di a plectione gentium
in x ihesu recipere a principio
nativitati humane potestas per
missa ecclie ut requirentib; demonstra
ret. in quo applitudent erant per nativ
as filium israhel in
deum gentium ad multitudinem dispersa
rum di ut predicat hominib; opus
simul opus per fecti hominis recreare
inse per filium suum qui per david
pcm nascendo; ut probaret in xpo
caluce si in meritis scripturarum
actui applicet potestati in nullo
datum ee deo indigno pleno spu dicit
filio exercitu ozee ab ysaie apostolis scis
sorte diuine electionis numerus compleri
tur sicut; paulus osummam rationem
aptius actib; darer q. dum ee summum
regem regalem nem dominum elegit;
ut legeremus; ac requirentes;
desiderii per singula expedire a nobis
male suam; scientia ni q. operantem
a gratiam ponerat primum de fructi
bus; sunt ee intra nunc publicam ti
oris nem ne in tam solemnib; diu de
monstrare videmur qui fastidie
rabuli prodidisse. Incipit liber lucae

[illegible] vir in diebus euangeli
herodis regis iudee sacerdos q nomi
dine sacerdotii de
nomine zacha
rias de nice abiae ni
uxor illius de filiabus
aaron et nomen eius elizabeth.

erant aute iusti ambo ante deum incedentes
in omnibus mandatis et iustificationibus
dni sine querela. et non erat illis filius
eo q. esset elizabeth sterilis et ambo pro
fectum habuerunt in diebus suis. factum est aute dum
sacerdotio fungeretur zacharias in ordi
ne vicis sue ante deum secundum ordinem
sacerdotii sorte exiit ut incensum po
nens introgressus in templum dni et omis
multitudo populi erat orans foris hora
incensi. apparuit aute illi angelus dni
stans a dextris altaris incensi. et turbatus
est zacharias videns. timor irruit
super eum. ait aute ad illum angelus ne
timeas zacharia quia exaudita est de
precatio tua. et elyzabeth uxor tua pariet
tibi filium. et vocabis nomen eius iohannem
et erit gaudium tibi et exultatio. multi
in nativitate eius gaudebunt erit enim
magnus coram domino. et vinum
et siceram non bibet. et spu sco replebitur
adhuc ex utero matris sue. et multos filiorum
israel convertet ad dominum deum ipse pre
cedet ante illum in spu et virtute helye
ut convertat corda patrum in filios. et incredu
los ad prudentiam iustorum para
re domino plebem perfectam. et dixit
zacharias ad angelum. unde hoc sciam
ego. senex enim uxor mea processit in die
bus. et respondens angelus dixit ei. ego
sum gabriel qui asto ante deum. et missus
sum loqui ad te et hec tibi evangelizare.
et ecce eris tacens. et non potens loqui usque
in diem quo hec fiant pro eo quod non credi
disti verbis meis que implebuntur in
tempore suo. et erat plebs exspectans
zachariam. et mirabantur quod ipse tar
daret in templo. egressus aute non poterat
loqui ad illos. et cognoverunt quia visionem
vidit in templo. ipse erat innuens
illis. et permansit mutus. et factum est ut
impleti sunt dies officii sui abiit in
domum suam. post hos aute dies concepit
elyzabeth uxor eius. et occultabat se me
sibi. dicens. quia sic fecit mihi dominus
in diebus quibus respexit auferre opprobrium
meum inter homines. in mense aute
vi. missus est angelus gabriel a
deo in civitatem galilee
cui nomen nazareth ad
virginem desponsatam
viro cui nomen erat ioseph de

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

domo dō · nomī virginī maria · missus est angelus ad eam dicens · ave virgo gratia plena dñs tecum · benedicta tu in mulieribus · Que cum audisset turbata est in sermone eius · et cogitabat qualis esset ista salutatio · dixit angelus ei · ne timeas maria invenisti gratiam apud dñm · ecce concipies in utero · et paries filium · et vocabis nomen eius ihm · hic erit magnus · et filius altissimi vocabitur · et dabit illi dñs sedem dauid patris eius · et regnabit in domo iacob in eternum · et regni eius non erit finis · Dixit autem maria ad angelum · Quomodo fiet istud · quoniam virum non cognosco · Respondens autem angelus dixit ei · spūs scūs superveniet in te · et virtus altissimi obumbrabit tibi · ideoque et quod nascetur sanctum vocabitur filius dei · Ecce elizabeth cognata tua · et ipsa concepit filium in senectute sua · et hic mensis est sextus illi que vocatur sterilis · quia non erit impossibile apud deum omne verbum · Dixit autem maria · Ecce ancilla dñi fiat mihi secundum verbum tuum · Et discessit ab illa angelus · Exurgens autem maria in diebus illis abiit in montana cum festinatione in civitatem iude · et intravit in domum zacharie · et salutavit elizabeth · Et factum est ut audivit salutationem marie elizabeth exultavit infans in utero eius · et repleta est spū scō elizabeth · et exclamavit voce magna · et dixit · Benedicta tu inter mulieres · et benedictus fructus ventris tui · Et unde hoc mihi ut veniat mater domini mei ad me · Ecce enim ut facta est vox salutationis tue in auribus meis · exultavit in gaudio infans in utero meo · Et beata que credidisti quoniam perficientur ea que dicta sunt tibi a domino · Et ait maria · Magnificat anima mea dominum · Et exultavit spūs meus ergo in deo salutari meo · Quia respexit humilitatem ancille sue · ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes · Quia fecit mihi magna qui potens est · et sanctum nomen eius · Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum · Fecit potentiam in brachio suo · dispersit superbos mente cordis sui · Deposuit potentes de sede · et exaltavit humiles · Esurientes implevit bonis · et divites dimisit inanes · Suscepit israel puerum suum · recordatus misericordie sue · sicut locutus est ad patres nostros · abraham et semini eius in secula · Mansit autem maria cum illa quasi mensibus tribus · et reversa est in domum suam · Elizabeth autem impletum est tempus pariendi · et peperit filium · Et audierunt vicini et cognati eius quia magnificavit dominus misericordiam suam cum illa · et congratulabantur ei · Et factum est in die octavo venerunt circumcidere puerum · et vocabant eum nomine patris eius zachariam · Et respondens mater eius dixit · Non sed vocabitur iohannes · Et dixerunt ad illam · Quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine · Innuebant autem patri eius · quem vellet vocari eum · Et postulans pugillarem scripsit dicens · Iohannes est nomen eius · Et mirati sunt universi · Apertum est autem illico os eius et lingua eius · et loquebatur benedicens deum · Et factus est timor super omnes vicinos eorum · et super omnia montana iudee diuulgabantur omnia verba hec · et posuerunt omnes qui audierunt in corde suo dicentes · Quis putas puer iste erit · Etenim manus domini erat cum illo · Et zacharias pater eius repletus est spū scō · et prophetavit dicens · Benedictus dominus deus israel · quia visitavit et fecit redemptionem plebi sue · Et erexit cornu salutis nobis · in domo dauid pueri sui · sicut locutus est per os sanctorum qui a seculo sunt prophetarum eius · salutem ex inimicis nostris · et de manu omnium qui oderunt nos · Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris · et memorari testamenti sui sancti · iusiurandum quod iurauit ad abraham patrem nostrum · daturum se nobis · ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati · seruiamus illi · in sanctitate et iustitia coram ipso omnibus diebus · Et tu puer propheta altissimi vocaberis · preibis enim ante faciem domini parare vias eius · Ad dandam scientiam salutis plebi eius · in remissionem peccatorum eorum · per viscera misericordie dei nostri · in quibus visitauit nos oriens ex alto · Illuminare his qui in tenebris · et in umbra mortis sedent · ad dirigendos pedes nostros in viam pacis · Puer autem crescebat · et confortabatur spū · et erat in desertis usque ad diem ostensionis sue ad israel.

Factum est in diebus illis exiit edictum a
cesare augusto ut describeretur uniuer
sus describendo prima facta est a preside syrie
cyrino vadebant omnes ut profitemur sin
guli in suam ciuitatem ascendit autem
et ioseph a galilea de ciuitate nazareth
in iudeam ciuitatem dd q̃ uocatur bet
leem eo q̃ esset de domo et familia dauid
ut profiteretur cum maria desponsata sibi
uxore pgnante erat autem ipse est esset
ibi impleti sunt dies ut parere
per filium suum primogenitum et pannis
eum involuit et reclinauit eum in presepio
quia erat eis locus in diuersorio et pastores
erant in regione eadem vigilantes
et custodientes vigilias noctis super
gregem suum et ecce angelus domini stetit
iuxta illos et claritas dei circumfulsit
illos et timuerunt timore magno
et dixit angelus illis nolite timere
ecce enim euangelizo vobis gaudium
magnum quod erit omni populo quia natus est vo
bis hodie saluator qui est christus dominus
in ciuitate dauid et hoc vobis signum
inuenietis infantem pannis involutum
et positum in presepio et subito facta est cum
angelo multitudo militie celestis laudantium
deum et dicentium gloria in
excelsis deo et in terra pax hominibus
bone voluntatis et cum discesserunt
ab eis angeli in celum pastores loquebantur
ad inuicem transeamus usque
bethleem et videamus hoc verbum quod
factum est quod dominus ostendit nobis et ue
nerunt festinantes et inuenerunt maria
et ioseph et infantem positum in presepio
videntes autem cognouerunt de verbo quod dictum
erat illis de puero et omnes qui audierant
mirati sunt et de his que dicta erant a
pastoribus ad ipsos maria autem conser
vabat omnia verba hec conferens
in corde suo et reuersi sunt
pastores glorificantes et laudantes deum
in omnibus que audierant et viderant sicut
dictum est ad illos postquam impleti sunt
octo dies ut circumcideretur
puer vocatum est nomen eius ihesus quod
vocatum est ab angelo priusquam in utero
concipe[retur] postquam impleti sunt dies pur
gationis marie secundum legem moysi tu
lerunt illum in hierusalem ut sisterent
eum domino sicut scriptum est in lege domi
ni quia omne masculinum adaperiens
vulvam sanctum domino vocabitur et ut
darent hostiam domino secundum quod dictum
est in lege domini par turturum aut duos
pullos columbarum erat autem homo
in hierusalem cui nomen symeon et homo iste
iustus et timoratus exspectans consolationem
israel et spiritus sanctus erat in eo et responsum acce
perat a spiritu sancto non uidere mortem
nisi prius uideret christum domini venientem in
templum et cum inducerent pueri
jhesum parentes eius ut faceret secun
dum consuetudinem legis pro eo et ipse accepit eum
in ulnas suas et benedixit deum et dixit
nunc dimittis seruum tuum domine
secundum verbum tuum in pace quia viderunt
oculi mei salutare tuum quod parasti
ante faciem omnium populorum lumen
ad revelationem gentium et gloriam ple
bis tue israel et erant pater et mater
eius mirantes super his que dicebantur de
illo et benedixit illis symeon et dixit ad
mariam matrem eius ecce positus est hic
in ruinam et in resurrectionem mul
torum in israel et in signum cui contradicetur
et tuam ipsius animam pertransibit gla
dius ut reuelentur ex multis cordibus
cogitationes et erat anna prophetissa filia
fanuel de tribu aser hec processerat
diebus multis et uixerat cum uiro suo a
nnis vii a virginitate sua hec vidua
usque ad annos octoginta iiii que non
discedebat de templo ieiuniis et obse
crationibus seruiens die ac nocte hec
ipsa hora superueniens confitebatur do
mino et loquebatur de illo omnibus qui
expectabant redemptionem israel et ut
perfecerunt omnia secundum legem domi
ni reuersi sunt in galileam in ciuitatem
suam nazareth puer autem crescebat
et confortabatur plenus sapientia et gratia de
erat in illo et ibant parentes
eius per omnes annos
in hierusalem in die sollemp
Item pasche et cum fecissent antequ
xii ascendentibus illis secundum
consuetudinem diei festi consummatis
diebus cum reuerterentur remansit puer
jhesus in hierusalem et cognouerunt parentes
eius existimantes autem illum in com
mitatu esse uenerunt iter diei et requirebant
eum inter cognatos et notos sed non in
uentes regressi sunt in hierusalem requirē

tes eum. Et factum est post triduum inveniunt
illum in templo sedentem in medio doc-
torum audientem illos et interrogantem. Et
stupebant autem omnes qui eum audiebant
super prudentia et responsis eius. Videntes eum
admirati sunt. Et dixit mater eius ad illum:
Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego
dolentes querebamus te. Et ait ad illos: Quid
est quod me querebatis? Nesciebatis quia in his
que patris mei sunt oportet me esse? Et ipsi non in-
tellexerunt verbum quod locutus est ad illos. Et
descendit cum eis et venit Nazareth et erat
subditus illis. Et mater eius conservabat
omnia verba hec conferens in corde suo. Et
Ihesus proficiebat sapientia et etate et gratia apud
deum et homines.

Anno xv° imperii tibii Cesaris pro-
curante Pontio Pilato Iudeam. Te-
trarcha autem Galilee Herode. Philippo autem
fratre eius tetrarcha Iturree et Traconici-
dis regionis. Et Lysania Abiline tetrar-
cha sub principibus sacerdotum Anna et
Caypha. Factum est verbum domini super Io-
hannem Zacharie filium in deserto. Et venit
in omnem regionem Iordanis predicans bap-
tismum penitentie in remissionem peccatorum. Si-
cut scriptum est in libro sermonum Ysaie
prophete: Vox clamantis in deserto parate
viam domini. Rectas facite semitas eius.
Omnis vallis implebitur et omnis
mons et collis humiliabitur. Et erunt
prava in directa et aspera in vias planas.
Et videbit omnis caro salutare dei. Dice-
bat ergo ad turbas que exibant ut
baptizarentur ab ipso. Genimina vi-
perarum quis ostendit vobis fugere a ventu-
ra ira? Facite ergo fructus dignos penitentie
ne ceperitis dicere patrem habemus Abraham.
Dico enim vobis quia potens est deus de lapidibus
istis suscitare filios Abrahe. Iam enim se-
curis ad radicem arboris posita est. Omnis
ergo arbor non faciens fructum bonum exci-
detur et in ignem mittetur. Et interro-
gabant eum turbe dicentes: Quid
ergo faciemus? Ardens autem dicebat illis:
Qui habet duas tunicas det non habenti et qui
habet escas similiter faciat. Venerunt autem et
publicani ut baptizarentur et dixerunt
ad illum: Magister quid faciemus? Et ille
dixit ad illos: Nichil amplius quam quod con-
stitutum est vobis faciatis. Interrogabant
autem eum et milites dicentes: Quid faciemus

et nos? Et ait illis: Neminem concutiatis et con-
tenti estote stipendiis vestris. Existimante autem
populo et cogitantibus omnibus in cordibus suis
de Iohanne ne forte ipse esset Christus. Respondit Io-
hannes dicens omnibus: Ego enim aqua bap-
tizo vos. Veniet autem fortior me post
me, cuius non sum dignus solvere corrigi-
am calciamentorum eius. Ipse vos baptiza-
bit in spiritu sancto et igni, cuius ventilabrum
in manu eius et purgabit aream suam
et congregabit triticum in horreum suum. Pa-
leas autem comburet igni inextinguibi-
li. Multa quidem et alia exhortans evan-
gelizabat populo. Herodes autem tetrarcha cum
corriperetur ab illo de Herodiade uxo-
re fratris sui et de omnibus malis que fecit
Herodes adiecit et hoc super omnia inclu-
sit Iohannem in carcerem. Factum est autem cum
baptizaretur omnis populus et Ihesu bapti-
zato et orante apertum est celum et descen-
dit spiritus sanctus corporali specie sicut columba
in ipsum et vox de celo audita est: Tu fi-
lius meus dilectus in te complacuit mihi.
Et ipse Ihesus erat incipiens quasi annorum
xxx ut putabatur filius Ioseph. Qui
fuit Hely. Qui fuit Machath. Qui fuit
Levi. Qui fuit Melchi. Qui fuit Iannie. Qui
fuit Ioseph. Qui fuit Mathatie. Qui fuit Amos.
Qui fuit Naum. Qui fuit Helli. Qui fuit
Nagge. Qui fuit Mathat. Qui fuit Ma-
tatie. Qui fuit Semei. Qui fuit Ioseph. Qui
fuit Iuda. Qui fuit Iohanna. Qui fuit Resa.
Qui fuit Zorobabel. Qui fuit Salatiel. Qui
fuit Neri. Qui fuit Melchi. Qui fuit Addi.
Qui fuit Chosan. Qui fuit Helmadan. Qui
fuit Her. Qui fuit Ihesu. Qui fuit Elezer. Qui
fuit Ioram. Qui fuit Mathat. Qui fuit Levi. Qui
fuit Symeon. Qui fuit Iuda. Qui fuit Iosep.
Qui fuit Iona. Qui fuit Elyachim. Qui fuit
Melcha. Qui fuit Menna. Qui fuit Ma-
tathiea. Qui fuit Nathan. Qui fuit David.
Qui fuit Iesse. Qui fuit Obeth. Qui fuit Booz.
Qui fuit Salmon. Qui fuit Naason. Qui
fuit Aminadab. Qui fuit Aram. Qui fuit Es-
rom. Qui fuit Phares. Qui fuit Iude. Qui
fuit Iacob. Qui fuit Ysaac. Qui fuit Abraham.
Qui fuit Thare. Qui fuit Nachor. Qui fuit
Seruch. Qui fuit Ragau. Qui fuit Phaleth.
Qui fuit Heber. Qui fuit Sale. Qui fuit Cain-
an. Qui fuit Arphaxat. Qui fuit Sem. Qui
fuit Noe. Qui fuit Lamech. Qui fuit Ma-
tusale. Qui fuit Enoch. Qui fuit Iareth.

in calumpniam faciatis.

qui f. malaleel. Qui f. cainam. qui f. enoc. qui f. iared. qui f. adam. qui fuit a deo plenus spu scō [illegible] regressus est a iordane. agebatur ispu in deserto. xl. dieb; i tempta batur a diabolo. nichil manducauit i dieb; illis consumptis esuit dixit a illi diabolus. si filius dei es. dic lapidi istic ut panis fiat. respdit ad illum ihc. scriptum est. q non in solo pane uiuit homo. s; i omni uerbo dei. ducit eum diabolus. ostendit illi omnia regna orbis terre in momō tempis. ait illi. tibi potestatem hanc dabo. quia mihi tradita sunt. et cui uolo do illa. tu ergo si adoraueris coram me erunt tua omnia. respdens ihc dixit illi. scriptū est. dominū deū tuū adorabis. illi soli seruies. duxit illum in ierlm. et statuit eum sup pinaculum templi. dixit illi. si filius dei es. mitte te deorsum. scriptum est. quia angelis suis mandauit de te ut custodiant te. et q in manibus tollent te. ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. respdens ihc ait illi. dictum est. non tentabis dominū deū tuum. et consummata omni tentatione diabolus recessit ab eo usq; ad tempus. et regressus est ihc in uirtute spūs in galileam. et fama exiit p uniuersam regionem de illo. ipse docebat in synagogis eorum. et magnificabatur ab omnib; et uenit nazareth. ubi erat nutritus. et intrauit secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam. et surrexit legere. et traditus est illi liber ysaie prophete. et ut reuoluit librum inuenit locum ubi scriptum erat. spūs dñi super me. propter quod unxit me. euangelizare pauperib; misit me. sanare contritos corde. predicare captiuis remissionem. et cecis uisum. dimittere confractos in remissione. predicare annū dñi acceptum. et diem retributionis. cum plausu; librum reddidit ministro. et sedit. et omnium in synagoga oculi erant intuentes in eum. cepit autem dicere ad illos. quia hodie impleta est hec scriptura in auribus uestris. et testimonium illi dabant. et mirabantur in uerbis gratie que procedebant de ore ipsius. et dicebant. nonne hic est filius ioseph. nonne ait. uerum dicetis mihi hanc similitudinem. medice ipse a te ipsum. quanta audiuimus facta in capharnaum. fac et hic in patria tua. ait autem. amen dico uobis. quia nemo propheta acceptus est in patria sua. in ueritate dico uobis. multe uidue erant in diebus helye in israel. cum clausum est celum annis tribus. et sex mensibus. magna fames facta est in omni terra. et ad nullam illarum missus est helyas nisi in sarepta sydonie ad mulierem uiduam. multi leprosi erant in israel sub heliseo propheta. et nemo eorum mundatus est nisi naaman syrus. impleti sunt omnes in synagoga ira hec audientes. et eiecerunt eum extra ciuitatem. et duxerunt illum usq; ad supercilium montis. super quem ciuitas illorum erat edificata ut precipitarent eum. ipse autem transiens per medium illorum ibat. et descendit in capharnaum ciuitatem galilee. et docebat eos sabbatis. et stupebant in doctrina eius. quia in potestate erat sermo ipsius. et in synagoga erat homo habens spiritum demonii immundi. et exclamauit uoce magna dicens. sine quid nobis et tibi iesu nazarene. uenisti perdere nos. scio te qui sis. sanctus dei. et increpauit illum ihc dicens. obmutesce. et exi ab illo. et cum proiecisset illum demonium in medium. exiit ab illo nichil nocens illi. et facta est pauor in omnibus. et colloquebantur ad inuicem dicentes. quod est hoc uerbum quia in potestate et uirtute imperat immundis spiritibus. et exeunt. diuulgabatur fama de illo in omnem locum regionis. surgens autem ihc de synagoga introiit in domum symonis. socrus autem symonis tenebatur magnis febribus. et rogauerunt illum pro ea. et stans super illam imperauit febri. et dimisit illam. continuo surgens ministrabat illis. cum autem occidisset sol. omnes quicumq habebant infirmos uariis languoribus. ducebant illos ad eum. at ille singulis manus imponens curabat eos. exibant a. de multis clamantia. et dicentia. quia tu es

simul dicunt ad illum. Nunquid hymenbat ea loq̃
qui cum eis. Ipse autem dixit
egressus ibat in desertum loci. Et turbe
requirebant eum. Venerunt usq; ad
ipsum. Detinebant illum ne discederet ab
eis. Quib; ille ait. Quia oportet me evangelizare regnum di
q̃ ad hoc missus sum. Et erat predicans in si
nagogis galilee.

Factum est autem cum turba irrueret in
eum ut audirent verbum dei. Et ipse stabat
secus stagnum genesareth. Et vidit duas
naves stantes secus stagnum. Piscato
res autem descenderant. Et lavabant retia.
Ascendens autem unam navem que erat
simonis rogavit eum a terra reducere pu
sillum. Et sedens de navicula docebat
turbas. Ut autem cessavit loqui dixit ad
symonem. Duc in altum. Et laxate retia
vestra in capturam. Et respondens simon dixit
illi. Preceptor per totam noctem la
borantes nichil cepimus. In verbo autem tuo
laxabo rete. Et hoc facientes. Con
duserunt piscium multitudinem copiosam.
Rumpebatur autem rete eorum. Et annuerunt
sociis qui erant in alia navi
ut venirent. Et adiuvarent eos. Et venerunt
et impleverunt ambas navicu
las ita ut pene mergerentur. Quod cum
videret simon petrus cecidit ad genua
ihu dicens. Exi a me domine. Quia homo
peccator sum. Stupor enim circumdederat
eum. Et omnes qui cum illo erant in
captura piscium quam ceperant. Simi
liter autem iacobum. Et iohannem filios zebe
dei. Qui erant socii simonis. Et ait ad ip
sum ihesus. Ne timeas. Ex hac iam ho
mines eris capiens. Et subductis ad ter
ram navibus. Relictis omnibus. Secuti
sunt eum. Et factum est cum esset in una ci
vitatum. Ecce vir plenus lepra. Et vi
dens ihesum. Procidit in faciem. Rogabat
eum dicens. Domine si vis potes me mun
dare. Et extendens manum tetigit eum
dicens. Volo. Mundare. Et
confestim discessit lepra ab illo. Ipse pre
cepit illi ut nemini diceret. Sed. Vade
ostende te sacerdoti. Et offer pro emun
datione tua sicut precepit moyses. In
testimonium illis. Perambulabat autem
magis sermo de illo. Et queme bant
turbe multe ut audirent. Et curari

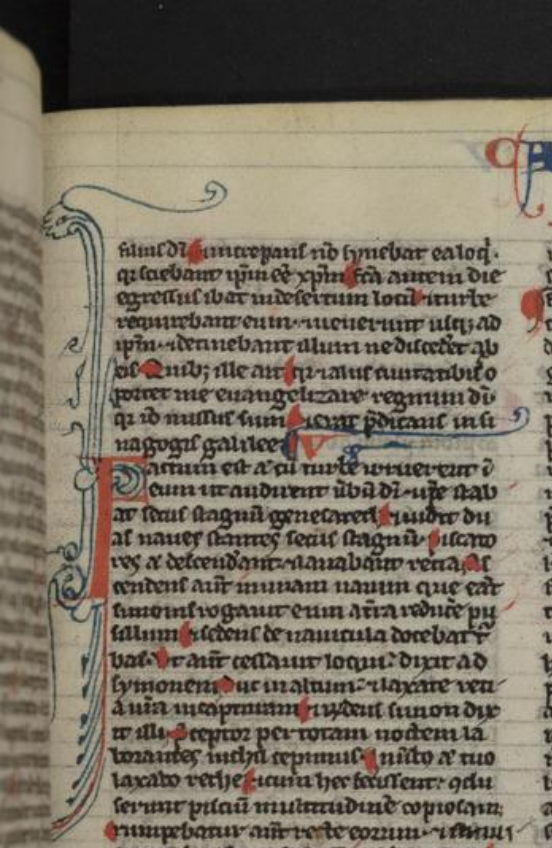

aūt eduīt · ibīmē. Quib; ipe aūt. Nūq̄d
quid possūt filioſ sponſi, dum cum illo
ſponſus fuerit · ſed uenient aūt
dies cum ablatus fuerit ab illis sponſus
tūc ieiunabunt in illa die. Dicebat
aūt · similitudinem ad illos. q̄ nemo
commissuram a ueſtimento nouo īmittit
in ueſtimentū ueterē. alioquin nouum
rumpit · ueterī. nō queunt commissuram a
nouo īmittere in ueterē. alioquin nouum
rumpit · ueterī nō conuenit mittere uinum
nouum in utres ueteres. alioquin effundetur · u
tres pibunt · ſed uinū nouum in utres
nouos mittendū est · utrq̄ ſeruantur
· nemo bibens ueterē statim uult nouū
dicit enim · ueterē melior est ·

Factum est aūt ī sabbō ſcd̄o pri
mo cum trāsiret p̄ sata · uellebant dis
cipuli eius spicas · et manducabant ſ
fricantes manibus. Quidam aūt pha
risæorum dicebant illis. Quid facitis
q̄ nō licet in sabbīs · nō dicit ille ad eos
dicens · ſic nec hoc legistis q̄d fecit dauid · c
esurisset ipe · et qui cum eo erant quo
modo intrauit in domū dī · et panes p̄ſen
sitionis · manducauit · et dedit hiis
qui cum ipo erant quos nō licebat ea
manducare · nisi solis nō sacerdotibus · et di
cebat illis · q̄ dominus est filius ho
minis · etiam sabbī. Factum est autem in alio
sabbō ut intraret in synagogam · et
doceret · erat ibi homo · et manus eius
dex̄a erat arida · et obſeruabant aūt scri
be · et pharisei si in sabbō curaret · ut in
uenirent unde accusarent illum · ipe
aūt sciebat cogitationes eorū · et dixit
homini qui habebat manū aridam.
Surge · et sta in medium · et surgens ste
tit · dixit aūt ad illos ihs · interrogo uos
si licet sabbō bñ facere an malefacere · animā
am saluam facere an perdere · et circum
spectis omnibus · dixit homini · extende
de manum tuam · et extendit · et restituta
est sanitati manus eius ·
ipi aūt repleti sunt insipientia · et
colloquebantur ad inuicem · quid
nam facerent de ihu · factum est aūt in
diebus illis exiit in montem orare ·
et erat pernoctans in oratione dī · et cum
dies factus esset · uocauit discipulos suos ·
et elegit xii · ex ipis · quos et apostolos no
minauit · simonem q̄ cognomi
nauit petrum · et andream fratrem eius ·
iacobum · et iohem · philippum · et bar
tholomeum · matthēum · et thomam · iacō
bum alphei · et simonem qui uocatur
zelotes · et iudam iacobi · et iudam scariothis
qui fuit proditor · et descendens cū eis de
monte cum illis stetit in loco campestri
· et turba discipulorum eius · et multitudo
copiosa plebis ab omni iudea · et hieru
salem · et maritima · et tyri · et sidonis · qui uenerat
ut audirent eum · et sanarentur a infir
mitatibus suis · et qui uexabantur a spi
ribus immundis · et curabantur · et omnis
turba querebat eum tangere · q̄ uirtus
de illo exibat · et sanabat omnes · et ipe
eleuatis oculis in discipulos suos dice
bat · beati pauperes · q̄ uestrum est regnū
dei · beati qui nunc esuritis · q̄ saturabi
mini · beati qui nunc fletis · q̄ ridebitis · beati
eritis cum oderint uos homines · et cū
separauerint uos · et exprobauerint · et eiece
rint nomen uestrum tanquam malum p̄ filio
hominis · gaudete in illa die · et exul
tate · ecce · merces uestra multa est in
celo · secundum hec enim faciebant p̄phis
patribus eorum · ueruntamen ue uobis diuiti
bus · quia habetis consolationem uestram · ue
uobis qui saturati estis · q̄ esurietis · ue
uobis qui ridetis nunc · q̄ lugebitis et
flebitis · ue cum benedixerint uobis omnes Iob
homines · secundum hec facebant pphis
patres eorum · uobis dico qui audi
tis diligite inimicos uestros · benefacite his
qui oderunt uos · benedicite maledicen
tibus uobis · orate pro calumpniantibus
uos · et qui te percutit in maxillam.
pbe et alteram · ab eo qui aufert ti
bi uestimentum · et tunicam noli prohibere
omni autem petenti te tribue · et qui au
fert que tua sunt ne repetas · et prout
uultis ut faciant uobis homines
· uos facite illis similiter · et si diligitis
eos qui uos diligunt · que uobis est
gratia · nam et peccatores diligentes se di
liguntur · et si benefeceritis his qui uo
bis benefaciunt · que est uobis gratia · nam
et peccatores hoc faciunt · et si mu
tuum dederitis his a quibus speratis re
cipere · que gratia est uobis · nam et peccato
ribus fenantur · ut recipiant ea
lia · ueruntamen diligite inimicos
uestros · et benefacite · et mutuum date ·

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nde speranues ei esse mees nisi mala-
erunt filii almodum qui ipse benignus est
super ingratos et malos et ecce ergo ui
seruos dei sicut ipse ait miserunt est no
lite iudicare ne iudicabimini nolite
condemnare ne condemnabimini
ui dimittite et dimittemini date et
dabit uobis mensuram bonam et con
fertam et coagitatam et supereffluen
tem dabunt in sinum uestrum eadem
quippe mensura qua mensi fuerit rema
ietur uobis dicebat autem illis simili
tudinem quia potest ceca ceco
duce ne omne ambo in foueam cadant
non est discipulus super magistrum perfec
tus autem omnis erit si sit sicut magis
quid autem uides festucam in oculo fra
tris tui trabem autem quae in oculo tuo non es
sentis fratri tuo quomodo potes dicere fra
tri tuo frater sine eiciam festucam de oculo tuo ipse
in oculo tuo trabem non uides hypo
crita eice primum trabem de oculo tuo et
tunc perspicies ut educas festucam de oculo
fratris tui non est enim arbor bona quae fa
ciat fructus malos neque arbor mala faciens
fructum bonum unaquaeque enim arbor de
fructu suo cognoscitur de spinis
colligunt ficus de rubo uindemiant
uuam bonus homo de bono thesauro
cordis sui profert bonum et malus homo
de malo thesauro profert malum ex ha
bundantia enim cordis os loquitur quid autem
uocatis me domine domine et non facitis quae
dico omnis qui uenit ad me et audit
sermones meos et facit ostendam
uobis cui similis sit homo ille est homini e
dificanti domum qui fodit in altum
et posuit fundamentum supra petram in
undatione autem facta illisum est flumen
domui illi et non potuit eam mouere fun
data enim erat supra firmam petram qui
autem audit et non facit similis est homini e
dificanti domum suam super terram
sine fundamento in qua illisus fluuius con
tinuo cecidit et facta est ruina domus
illius magna

Cum autem implesset omnia uerba sua
in auribus plebis suae intrauit ca
pharnaum centurionis autem cuius
dam seruus male habens erat moriens
qui illi erat pretiosus cum au
disset de iesu misit ad eum seniores

iudeorum rogans eum ut ueniret et sal
uaret seruum eius at illi cum ue
nissent ad iesum rogabant eum sollici
te dicentes quia dignus est ut hoc illi
praestes diligit enim gentem nostram et synago
gam ipse aedificauit nobis ihs autem
ibat cum illis cum iam non longe
esset a domo misit ad eum centurio a
micos dicens illi domine noli uexari non
enim dignus sum ut sub tectum meum
intres propter quod et me ipsum non
existimaui dignum arbitratus ut uenirem
ad te sed dic uerbo et sanabitur puer meus
nam et ego homo sum sub potestate cons
tutus habens sub me milites et dico huic uade
et uadit et alio uenite et uenit et seruo meo fac hoc et facit audiens autem ihs
admiratus est et conuersus sequentibus se
cum turbis dixit amen dico uobis nec in is
rahel tantam fidem inueni et ego
missi reuersi domum inuenerunt ser
uum qui langouerat sanissimum
et factum est deinceps ibat ihs in ciuitatem quae
uocatur naim ibant cum illo
discipuli eius et turba copiosa cum autem
appropinquaret portae ciuitatis ecce de
functus efferebatur filius unicus
matri suae haec uidua erat turba ci
uitatis multa cum illa quam cum ui
disset dominus misericordia motus super
eam dixit illi noli flere et accessit tetigit
arcam qui autem portabant
steterunt et ait adolescens tibi dico surge
et resedit qui erat mortuus et coepit
loqui et dedit illum matri suae accepit
autem omnes timorem et magnificabant
deum dicentes quia propheta magnus surre
xit in nobis et quia deus uisitauit ple
bem suam et exiit hic sermo in uniuer
sam iudaeam de eo et omnem circa re
gionem et nuntiauerunt iohi discipuli
eius de omnibus his et conuocauit
duos de discipulis suis iohes misit ad
ihm dicens tu es qui uenturus es an
alium expectamus cum autem uenissent
ad eum uiri dixerunt iohes baptis
ta misit nos ad te dicens tu es qui ue
turus es an alium expectamus in ipsa
autem hora curauit multos a languori
bus et plagis et spiritibus malis et ce
cis multis donauit uisum et respon
dens dixit illis euntes renuntiate iohi q

de patmoo sua
cenobia.
hic uiu.
de sustanedo
uidue filij
hic [illegible]
alibi

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

audistis et iudistis quia ceci uident claudi
ambulant leprosi mundantur surdi
audiunt mortui resurgunt pauperes
euangelizantur. Si beatus est qui cum
que non fuerit scandalizatus in me. Cum
discessissent nuncii iohannis cepit dicere de
iohanne ad turbas. Quid existis in desertum
uidere. Arundinem uento agitatam
sed quid existis uidere. Hominem
mollibus uestimentis indutum. Ecce qui
in preciosa ueste sunt in deliciis in do
mibus regum sunt. Sed quid existis uidere
prophetam. Utique dico uobis et plus quam
prophetam. Hic est de quo scriptum est. Ecce
ego mitto angelum meum ante faciem
tuam qui preparabit uiam tuam ante
te. Dico enim uobis maior inter natos
mulierum. Propheta iohanne baptista nemo
est. Qui autem minor est in regno celorum
maior est illo. Et omnis populus audiens
et publicani iustificauerunt deum baptiza
ti baptismo iohannis. Pharisei autem et legis peri
tus consilium dei spreuerunt in semetipsos non
baptizati ab eo. Ait autem dominus. Cui
ergo similes dicam homines generationis huius
et cui similes sunt. Similes sunt pueris
sedentibus in foro et loquentibus ad inuicem
et dicentibus. Cantauimus uobis tibiis et non
saltastis. Lamentauimus et non plorastis.
Venit enim iohannes baptista neque manducans
panem neque bibens uinum et dicitis. Deum
omnium habet. Venit filius hominis manducans
et bibens et dicitis. Ecce homo deuorator et
bibens uinum amicus publicanorum
et peccatorum et iustificata est sapientia ab omni
bus filiis suis. Rogabat autem illum quidam
de phariseis ut manducaret cum il
lo. Et ingressus domum pharisei discubu
it. Et ecce mulier que erat in ciui
tate peccatrix ut cognouit quod ihesus ac
cubuisset in domo pharisei attulit a
labaustrum unguenti et stans retro
secus pedes eius lacrimis cepit riga
re pedes eius et capillis capitis sui ter
gebat et osculabatur pedes eius et un
guento ungebat. Videns autem phari
seus qui uocauerat eum ait intra se
dicens. Si esset hic propheta sciret utique
quis et qualis est mulier que tangit
eum quia peccatrix est. Respondens ihesus dixit
ad illum. Simon habeo tibi aliquid di
cere. At ille ait. Magister dic. Respondit ihesus

Duo debitores erant cuidam feneratori
unus debebat denarios quingentos et
alius quinquaginta. Non habentibus autem il
lis unde redderent donauit utrisque. Quis
ergo eum plus diligit. Respondens Simon
dixit. Estimo quia is cui plus donauit.
At ille respondit. Recte iudicasti. Et conuersus ad
mulierem dixit Simoni. Vides hanc
mulierem. Intrauit in domum tuam aquam
pedibus meis non dedisti. Hec autem lacrimis
rigauit pedes meos et capillis suis
tersit. Osculum autem michi non dedisti
hec autem ex quo intrauit non cessauit
osculari pedes meos. Oleo caput meum
non unxisti. Hec autem unguento unxit pe
des meos. Propterea dico tibi remittuntur
ei peccata multa quoniam dilexit multum.
Cui autem minus dimittitur minus di
ligit. Dixit autem ad illam ihesus. Remittun
tur tibi peccata. Ceperunt qui simul
accumbebant dicere intra se. Quis est hic
qui et peccata dimittit. Dixit autem ad mu
lierem. Fides tua te saluam fecit. Vade
Et factum est de inceps. CVIII. Et pace.
Et ipse iter faciebat per ciuitates et cas
tella predicans et euangelizans regnum
dei. Et xii. cum illo et mulieres aliquae que
erant curate a spiritibus malignis et
infirmitatibus. Maria que uocatur mag
dalene de qua vii. demonia exierant
et iohanna uxor chuse procuratoris ho
dis et susanna et alie multe que ministra
bant ei de facultatibus suis. Cum autem
plurima turba conueniret et de ciuitati
bus properarent ad eum dixit per similitu
dinem. Exiit qui seminat seminare
semen suum. Et dum seminat aliud ceci
dit secus uiam et conculcatum est et
uolucres celi comederunt illud. Et ali
ud cecidit super petram et natum arui
quia non habebat humorem. Et aliud cecidit
inter spinas et simul exorte spine suffo
cauerunt illud. Et aliud cecidit in terram
bonam et ortum fecit fructum centu
plum. Hec dicens clamabat. Qui habet
aures audiendi audiat. Interrogabant
autem discipuli eius que esset hec para
bola. Quibus ipse dixit. Vobis datum est
nosse misterium regni dei. Ceteris autem in
parabolis ut uidentes non uideant
et audientes non intelligant. Est autem
hec parabola. Semen est uerbum dei

Magdalene

Qui autē secuti sunt ihm sunt qui audiunt de eo uenit diabolus et tollit uerbū de corde eorum ne credentes salui fiant Iam qui supra petram ihs sunt qui cū audierint cum gaudio suscipiunt uerbum hoc sed radices non habent qui ad tempus credunt et in tempore tentationis recedunt Quod autē in spinis cecidit hi sunt qui audierunt et a sollicitudinibus et diuitiis et uoluptatibus uitae euntes suffocantur et non referunt fructum Quod autē in bona terra hi sunt qui in corde bono et optimo audientes uerbum retinent et fructum afferunt in patientia Ihesu autē uidens turbas ascendit montem et cum sedisset accesserunt ad eum discipuli eius et aperiens os suum docebat eos dicens Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam quoniam ipsi saturabuntur Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur Beati mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt Beati pacifici quoniam filii dei uocabuntur Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam quoniam ipsorum est regnum celorum Beati estis cum maledixerint uobis homines et persecuti uos fuerint et dixerint omne malum aduersum uos mentientes propter me gaudete et exultate quoniam merces uestra copiosa est in celis Sic enim persecuti sunt prophetas qui fuerunt ante uos Vos estis sal terrae quod si sal euanuerit in quo salietur ad nihilum ualet amplius nisi ut mittatur foras et conculcetur ab hominibus Vos estis lux mundi non potest ciuitas abscondi supra montem posita Neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio sed super candelabrum ut luceat omnibus qui in domo sunt Sic luceat lux uestra coram hominibus ut uideant opera uestra bona et glorificent patrem uestrum qui in celis est Nolite putare quoniam ueni soluere legem aut prophetas non ueni soluere sed adimplere Amen quippe dico uobis donec transeat celum et terra iota unum aut unus apex non praeteribit a lege donec omnia fiant Qui ergo solauerit unum de mandatis istis minimis et docuerit sic homines minimus uocabitur in regno celorum Qui autem fecerit et docuerit hic magnus uocabitur in regno celorum Dico enim uobis quia nisi abundauerit iustitia uestra plus quam scribarum et pharisaeorum non intrabitis in regnum celorum Audistis quia dictum est antiquis non occides Qui autem occiderit reus erit iudicio Ego autem dico uobis quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio Qui autem dixerit fratri suo raca reus erit concilio Qui autem dixerit fratri suo fatue reus erit gehennae ignis Si ergo offers munus tuum ad altare et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te relinque ibi munus tuum ante altare et uade prius reconciliari fratri tuo et tunc ueniens offeres munus tuum Esto consentiens aduersario tuo cito dum es cum illo in uia ne forte tradat te aduersarius iudici et iudex tradat te ministro et in carcerem mittaris Amen dico tibi non exies inde donec reddas nouissimum quadrantem Audistis quia dictum est antiquis non moechaberis Ego autem dico uobis quia omnis qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam iam moechatus est eam in corde suo Si autem oculus tuus dexter scandalizat te eruе eum et proice abs te expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus tuum mittatur in gehennam Et si dextera manus tua scandalizat te abscide eam et proice abs te expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus tuum eat in gehennam Dictum est autem quicumque dimiserit uxorem suam det illi libellum repudii Ego autem dico uobis quia omnis qui dimittit uxorem suam excepta fornicationis causa facit eam moechari et qui dimissam duxerit moechatur Iterum audistis quia dictum est antiquis non periurabis reddes autem domino iuramenta tua Ego autem dico uobis non iurare omnino neque per celum quia thronus dei est neque per terram quia scabellum pedum eius est neque per hierusalem quia ciuitas est magni regis neque per caput tuum quia non potes unum capillum album facere aut nigrum Sit autem sermo uester est est non non quod autem his abundantius est a malo est Audistis quia dictum est oculum pro oculo et dentem pro dente Ego autem dico uobis non resistere malo sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam praebe illi et alteram et ei qui uult tecum iudicio contendere et tunicam tuam tollere dimitte ei et pallium et quicumque angariauerit te mille passus uade et alia duo et da petenti te et uolenti mutuari a te non auertaris Audistis quia dictum est diliges proximum tuum et odio habebis inimicum tuum Ego autem dico uobis diligite inimicos uestros benefacite his qui oderunt uos et orate pro persequentibus et calumniantibus uos ut sitis filii patris uestri qui in celis est qui solem suum oriri facit super bonos et malos et pluit super iustos et iniquos Si enim diligitis eos qui uos diligunt quam mercedem habebitis nonne et publicani hoc faciunt Et si saluos feceritis fratres uestros tantum quid amplius facitis nonne et ethnici hoc faciunt Estote ergo uos perfecti sicut et pater uester celestis perfectus est Attendite autem ne iustitiam uestram faciatis coram hominibus ut uideamini ab eis alioquin mercedem non habebitis apud patrem uestrum qui in celis est Cum ergo facis elemosinam noli tuba canere ante te sicut hypocritae faciunt in synagogis et in uicis ut honorificentur ab hominibus Amen dico uobis receperunt mercedem suam Tu autem cum facis elemosinam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua ut sit elemosina tua in abscondito et pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi in manifesto Et cum oratis non eritis sicut hypocritae qui amant in synagogis et in angulis platearum stantes orare ut uideantur ab hominibus Amen dico uobis receperunt mercedem suam Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum et clauso ostio tuo ora patrem tuum in abscondito et pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi in manifesto Orantes autem nolite multum loqui sicut ethnici putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur ab eo Nolite ergo assimilari eis scit enim pater uester quid opus sit uobis antequam petatis eum Sic ergo uos orabitis pater noster qui es in celis sanctificetur nomen tuum adueniat regnum tuum fiat uoluntas tua sicut in celo et in terra panem nostrum cotidianum da nobis hodie et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris et ne nos inducas in temptationem sed libera nos a malo Amen Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum dimittet et uobis pater uester celestis Si autem non dimiseritis hominibus nec pater uester dimittet peccata uestra Cum autem ieiunatis nolite fieri sicut hypocritae tristes Exterminant enim facies suas ut appareant hominibus ieiunantes Amen dico uobis receperunt mercedem suam Tu autem ieiunans unge caput tuum et faciem tuam lauа ut non uidearis hominibus ieiunans sed patri tuo qui est in abscondito et pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi in manifesto Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra ubi aerugo et tinea demolitur et ubi fures effodiunt et furantur Thesaurizate autem uobis thesauros in celo ubi neque aerugo neque tinea demolitur et ubi fures non effodiunt nec furantur Vbi enim est thesaurus tuus ibi est et cor tuum Lucerna corporis tui est oculus tuus Si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit Si autem oculus tuus nequam fuerit totum corpus tuum tenebrosum erit Si ergo lumen quod in te est tenebrae sunt tenebrae quantae erunt Nemo potest duobus dominis seruire aut enim unum odio habebit et alterum diliget aut unum sustinebit et alterum contemnet Non potestis deo seruire et mammonae Ideo dico uobis ne solliciti sitis animae uestrae quid manducetis neque corpori uestro quid induamini Nonne anima plus est quam esca et corpus plus quam uestimentum Respicite uolatilia celi quoniam non seminant neque metunt neque congregant in horrea et pater uester celestis pascit illa Nonne uos magis pluris estis illis Quis autem uestrum cogitans potest adicere ad staturam suam cubitum unum Et de uestimento quid solliciti estis Considerate lilia agri quomodo crescunt non laborant neque nent Dico autem uobis nec Salomon in omni gloria sua coopertus fuit sicut unum ex istis Si autem fenum agri quod hodie est et cras in clibanum mittitur deus sic uestit quanto magis uos modicae fidei Nolite ergo solliciti esse dicentes quid manducabimus aut quid bibemus aut quo operiemur Haec enim omnia gentes inquirunt scit enim pater uester quia his omnibus indigetis Quaerite autem primum regnum dei et iustitiam eius et haec omnia adicientur uobis Nolite ergo solliciti esse in crastinum crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi sufficit diei malitia sua Nolite iudicare ut non iudicemini In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini et in qua mensura mensi fueritis remetietur uobis Quid autem uides festucam in oculo fratris tui et trabem in oculo tuo non uides Aut quomodo dicis fratri tuo sine eiciam festucam de oculo tuo et ecce trabes in oculo tuo Hypocrita eice primum trabem de oculo tuo et tunc uidebis eicere festucam de oculo fratris tui Nolite dare sanctum canibus neque mittatis margaritas uestras ante porcos ne forte conculcent eas pedibus suis et conuersi dirumpant uos Petite et dabitur uobis quaerite et inuenietis pulsate et aperietur uobis Omnis enim qui petit accipit et qui quaerit inuenit et pulsanti aperietur Aut quis est ex uobis homo quem si petierit filius suus panem numquid lapidem porriget ei aut si piscem petierit numquid serpentem porriget ei Si ergo uos cum sitis mali nostis bona data dare filiis uestris quanto magis pater uester qui in celis est dabit bona petentibus se Omnia ergo quaecumque uultis ut faciant uobis homines et uos facite illis haec est enim lex et prophetae Intrate per angustam portam quia lata porta et spatiosa uia quae ducit ad perditionem et multi sunt qui intrant per eam Quam angusta porta et arta uia quae ducit ad uitam et pauci sunt qui inueniunt eam Attendite a falsis prophetis qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium intrinsecus autem sunt lupi rapaces A fructibus eorum cognoscetis eos Numquid colligunt de spinis uuas aut de tribulis ficus Sic omnis arbor bona fructus bonos facit mala autem arbor malos fructus facit Non potest arbor bona malos fructus facere neque arbor mala bonos fructus facere Omnis arbor quae non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos Non omnis qui dicit mihi domine domine intrabit in regnum celorum sed qui facit uoluntatem patris mei qui in celis est ipse intrabit in regnum celorum Multi dicent mihi in illa die domine domine nonne in nomine tuo prophetauimus et in nomine tuo daemonia eiecimus et in nomine tuo uirtutes multas fecimus Et tunc confitebor illis quia numquam noui uos discedite a me qui operamini iniquitatem Omnis ergo qui audit uerba mea haec et facit ea similabo eum uiro sapienti qui aedificauit domum suam supra petram Et descendit pluuia et uenerunt flumina et flauerunt uenti et irruerunt in domum illam et non cecidit fundata enim erat super petram Et omnis qui audit uerba mea haec et non facit ea similis erit uiro stulto qui aedificauit domum suam supra harenam Et descendit pluuia et uenerunt flumina et flauerunt uenti et impegerunt in domum illam et cecidit et fuit ruina illius magna Et factum est cum consummasset ihs uerba haec mirabantur turbae super doctrina eius Erat enim docens eos sicut potestatem habens et non sicut scribae eorum et pharisaei Et ecce leprosus uenit et adorabat eum dicens domine si uis potes me mundare Et extendens manum ihs tetigit eum dicens uolo mundare Et continuo mundata est lepra eius Et ait illi ihs uide nemini dixeris sed uade ostende te sacerdoti et offer munus quod praecepit moyses in testimonium illis Cum autem introisset capharnaum accessit ad eum centurio rogans eum et dicens domine puer meus iacet in domo paralyticus et male torquetur Et ait ihs ego ueniam et curabo eum Et respondens centurio ait domine non sum dignus ut intres sub tectum meum sed tantum dic uerbo et sanabitur puer meus Nam et ego homo sum sub potestate constitutus habens sub me milites et dico huic uade et uadit et alii ueni et uenit et seruo meo fac hoc et facit Audiens autem ihs admiratus est et sequentibus se dixit amen dico uobis apud nullum tantam fidem in israhel inueni Dico autem uobis quod multi ab oriente et occidente ueniunt et recumbent cum abraham et isaac et iacob in regno celorum Filii autem regni eicientur in tenebras exteriores ibi erit fletus et stridor dentium Et dixit ihs centurioni uade et sicut credidisti fiat tibi Et sanata est puer in hora illa Et cum uenisset ihs in domum petri uidit socrum eius iacentem et febricitantem et tetigit manum eius et dimisit eam febris et surrexit et ministrabat illis Et factum est cum occidisset sol omnes qui habebant infirmos uariis languoribus ducebant illos ad eum at ille singulis manus imponens curabat eos Et exibant daemonia a multis clamantia et dicentia quia tu es filius dei et increpans non sinebat ea loqui quia sciebant eum esse christum Et cum mane factum esset egressus ihs ibat in desertum locum et turbae requirebant eum et uenerunt usque ad ipsum et detinebant illum ne discederet ab eis Quibus ait quia et aliis ciuitatibus oportet me euangelizare regnum dei quia ideo missus sum Et praedicabat in synagogis eorum in galilea et daemonia eiciebat Et ecce uenit quidam leprosus et deprecans eum et genu flexo dicens ei quia si uis potes me mundare Et misericordia motus extendit manum suam et tetigit eum dicens uolo mundare Et cum hoc dixisset statim lepra discessit ab eo et mundatus est Et ipse praecepit illi neminem dicere sed ait uade et ostende te sacerdoti et offer pro emundatione tua sicut praecepit moyses in testimonium illis Et ambulabat in pace dominus cum illo erant et ceteri qui cum illo erant congregati et conflugerunt ad eum

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

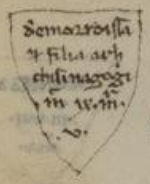

dixi. Quid me retigit. Iduit ille retigere
me aliquid. Iam. Ego cognoui mirru
rem de me exisse. Videns autem mulie
res non iam. Tremens uenit. Procci
dit ante pedes eius. Ob quam causam tetig
erit eum. Indicauit coram omni ppło
quem ad modum protinus sanata sit
et ipse dixit ei. Filia fides tua saluam
te fecit. Vade in pace. Adhuc illo loqui
te uenit quidam ad principem sina
goge dicens illi. Quia mortua est filia
tua noli uexare magistrum. Ihs au
diens uerbo audito. Dixit patri puelle. Noli
timere crede tm. Et salua erit. Iam p
ueniss ad domum non permisit in
trare secum quemq; nisi petrum. Io
hem. Iacobum. Et patrem. Et matrem pu
elle. Flebant autem omnes. Et plangebat
illam. Et ille dixit. Nolite flere. Non
est mortua puella. Et deridebant
eum scientes. Quia mortua erat. Ip
se autem reiecit omnium eius clamauit
dicens. Puella surge. Et reuixit est. Ipse ei
et surrexit protinus. Iussit illi dari man
ducare. Et stupuerunt parentes eius. Q
ui precepit ne alicui dicerent. Q. scire. Et

Conuocauit autem. Xii. Apłos. Et
dedit illis uirtutem. Et potestatem
super omnia demonia. Ut languores
curarent. Misit illos predicare regnū
dei. Et sanare infirmos. Et ait ad illos. Ne
quid tuleritis in uia. Neq; uirgam. Neq; pe
ram. Neq; panem. Neq; pecuniam. Neq; duas tunicas habere. In quācumq;
domum intraueritis. Ibi manete. Et inde
nec exeatis. Et quicumq; non receperint
uos exeuntes de ciuitate illa. Et pulue
rem pedum uestrorum excutite in testimo
nium super illos. Egressi autem circuibant
per castella euangelizantes. Et curan
tes ubique. Audiuit autem herodes tetrar
cha omnia que fiebant ab eo. Et hesitā
bat eo. Q. dicerent a quibusdam. Q. Io
hes surrexit a mortuis. A quibusdam
uero. Q. helyas apparuit. Alii autem
unus de antiquis ppha surrexit. Dixit
herodes. Iohem ego decollaui. Quis a
utem est de quo ego audio talia. Et que
rebat uidere eum. Et reuersi apli narra
uerunt illi quecumq; fecerunt. Et assump
tis illis secessit seorsum in locum deser
tum qui est bethsaida. Et cum cognouis

sent turbe secute sunt illum. Et excep
tit illos. Et loquebatur illis de regno dei.
Et eos qui cura indigebant curabat.
Die autem ceperat declinare. Et accedē
tes. Xii. dixerunt illi. Dimitte turbam ut
euntes in castella uillasq; que circa sunt
diuertant. Et inueniant escas. Quia hic
in loco deserto sumus. Dixit autem ad illos.
Date illis manducare. Et illi dixe
runt. Non sunt nobis plus quā. V. pa
nes. Nisi forte nos eamus
et emamus in omnem hanc turbam
escas. Erant autem fere. V. milia uir
autem ad discipulos suos. Facite illos dis
cumbere per conuiuia quinquagenos
ma fecerunt sic discumbere omnes.
Acceptis autem. V. panibus. Et duobus pis
cibus respexit in celum. Et benedixit illis. Et
fregit. Et distribuit discipulis suis ut po
nerent ante turbam. Manducauerunt omnes
et saturati sunt. Et sublatum est quod su
perauit illis fragmentorum cophini. Xii.
Et factum est cum solus esset orans cum
eo discipuli. Et interrogauit illos
dicens. Quem me dicunt esse turbe.
Illi uero dixerunt. Dicunt. Iohem baptā
tem. Alii autem. Helyam. Alii autem quia pha unus
de prioribus surrexit. Dixit autem illis. Vos
autem quem me esse dicitis. Petrus respon
dens dixit. Xpm dei. At ille increpans
illos precepit ne cui dicerent. Hoc dicens. Q.o
portet filium hominis multa pati
et reprobari a senioribus. Et principibus. Et
scribis. Et occidi. Et tertia die re
surgere. Dicebat autem ad omnes. Si quis
uult uenire post me abneget semet
ipm. Et tollat crucē suam quotidie. Et se
quatur me. Qui enim uoluerit animam su
am saluam facere perdet eam. Qui
autem perdiderit animam suam propter me. Sal
uam faciet illam. Quid enim prodest
homini si lucretur mundum totum. Se
ipm autem perdat. Et detrimentum
sui faciat. Nam qui me erubuerit
et meos sermones. Hunc filius hominis
erubescet cum uenerit in maiestā
te sua. Et patris. Et sanctorum angelorum. Dico autem
uobis. Sunt quidam hic stantes
qui non gustabunt mortem donec
uideant regnum dei. Factum est autem post
hec fere dies octo. Assumpsit pe
trum. Et iacobum. Et iohem. Et ascendit

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mmonem ut ora-uer-/ ita est dum
oraret ipse autem clarus est
albus refulgens cum duo uiri loque-bã
tur cum illo erant autem moyses et hely
as uisi in magestate dicebant excessũ
eius quem completurus erat in hie-
rusalem ibi aquam cum illo erant grauati
erant somno pergrauantes uiderunt
maiestatem eius et duos uiros cum il-
lo stantes cum discederent ab illo ait petrus ad ihm
preceptor bo-
num est nos hic esse faciamus hic ta-
bernacula unum tibi unum moysi u-
num helye nesciens quid diceret sed ait
illo loquente ecce nubes obumbra
uit eos timuerunt autem intrare illi in
nubem uox facta est de nube dicens hic
est filius meus dilectus ipsum audite
dum fieret uox inuentus est ihc solus
ipsi tacuerunt nemini dixerunt in illis
diebus quecumque uiderant tace-
runt et erat in crastino die descendentibus il
lis de monte occurrit illis turba multa
exiit uir de turba exclamauit dicens
magister obsecro respice in filium meum
quia unicus est michi et ecce spiritus apprehendit
illum et subito clamat et elidit illum et dilace
rat eum cum spumate uix discedit dila
niatum eum rogaui discipulos tuos ut
eicerent illum et non potuerunt respondens
ihc dixit o generatio infidelis et per-
uersa usquequo ero apud uos et patiar uos ad
duc hic filium tuum et iam accedenti
elisit illum demonium et dilaniauit il
le autem increpauit ihc spiritum immundum et sana
uit puerum et reddidit illum patri eius
stupebant autem omnes in magnitudine
dei omnibus autem mirantibus in omni-
bus que faciebat dixit ad discipulos suos ponite
uos in cordibus uestris sermones istos fi-
lius hominis futurum est ut tradatur
in manus hominum illi autem ignora-
bant uerbum istud et erat velatum
ab eis ut non sentirent illud et time-
bant interrogare eum de hoc uerbo
uenerunt autem cogitatio in eos quis eo-
rum esset maior at ihc uidens cogitatio
cordis eorum apprehendit puerum et
stare fecit illum secum et ait illis quicum-
que; susceperit puerum istum in
nomine meo me suscipit et quicum-
que me receperit recipit illum qui

me misit nam qui minor est inter
uos hic maior est respondens autem iohes di-
cens preceptor uidimus quendam in no-
mine tuo demonia eicientem et pro-
hibuimus eum quia non sequitur te nobis
cum dixit autem ad illum ihc nolite prohi-
bere qui enim non est aduersum uos pro uobis est dixit autem dum com-
pleremur dies assumptionis eius et ip-
sa faciem suam firmauit ut iret iheru-
salem misit nuncios ante spectum suum et
euntes intrauerunt ciuitatem sa-
maritanorum ut preparent illi et
non receperunt illum quia facies eius
erat euntis in hierusalem cumque uidissent
autem discipuli eius iacobus et iohes dix-
erunt domine uis dicimus ut ignis
descendat de celo et consumat
illos sicut helias fecit et conuersus increpauit illos et dixit nescitis cuius
nescitis quid spes estis filius hominis non
uenit animas hominum perdere sed saluare abierunt in aliud
castellum erat autem ambulantibus
illis in uia dixit quidam ad illum
sequar te quocumque ieris domine ait illi
ihc uulpes foueas habent et uolucres
celi nidos filius autem hominis non
habet ubi caput suum reclinet alii autem
ad illum sequere me ille autem dixit
domine permitte me primum ire et
sepelire patrem meum dixit ei ihc
nemo ut mortuos sepeliant mortuos suos tu autem uade annuncia regnum
dei nemo autem qui mittit manum suam ad
aratrum et respiciens retro aptus est
regno dei

Post hec autem designauit dominus
ihc alios lxx et misit illos binos ante faciem suam in omnem
ciuitatem et locum quo ipse erat ven-
turus dicebat autem illis messis quidem
multa operarii autem pauci rogate
ergo dominum messis ut mittat ope-
rarios in messem suam ite ecce ego
mitto uos sicut agnos inter lupos
nolite portare sacculum neque peram
neque calciamenta et neminem per uiam
salutaueritis in qua cumque domum

intrauit ⁊ unum dicat ⁊ ex hac do
mum istam dicite pax huic domui ⁊ si ibi fuerit filius pacis requi
escet super illum pax uestra si autem non reuertetur ad uos
in eadem autem domo manete e
dentes ⁊ bibentes que apud illos sunt
dignus est enim operarius mercede sua Nolite
transire de domo in domum In quamcumque ciuitatem intraueritis
⁊ susceperint uos manducate que ap
ponuntur uobis ⁊ curate infirmos
qui in illa sunt ⁊ dicite illis appropin
quabit in uos regnum dei Quecumque
ciuitatem intraueritis ⁊ non receperint uos
exeuntes in plateas eius dicite etiam
pulueremem qui adhesit nobis de ciui
tate uestra excutimus in uos Uerumtamen hoc sci
te quoniam appropinquabit regnum dei Dico
uobis quia sodomis remissius erit
in die illa quam ciuitati illi Uae tibi
corozaim Uae tibi
bethsaida quia si in tyro ⁊ sidone fac
tae fuissent uirtutes que factae sunt
in uobis olim in cinere ⁊ cilicio sedentes pe
nitentiam egissent Uerumtamen tiro ⁊ sidoni re
missius erit in iudicio quam uobis Et
tu capharnaum numquid usque ad celum exal
taberis usque ad infernum descendes Qui
uos audit me audit ⁊ qui uos spernit me spernit
Qui autem spernit me
spernit eum qui me misit Reuersi
sunt autem lxxii cum gaudio dicentes
domine etiam demonia subiciuntur
nobis in nomine tuo Dicebam
satanam sicut fulgur de celo caden
tem Ecce dedi uobis potestatem cal
candi supra serpentes ⁊ scorpiones ⁊ su
per omnem uirtutem inimici
⁊ nichil uos nocebit Uerumtamen in
hoc nolite gaudere quia spiritus uobis subiciun
tur gaudete autem quia nomina uestra scripta
sunt in celis In ipsa hora exultauit
in spiritu sancto ⁊ dixit Confiteor tibi pater do
mine celi ⁊ terre quia abscondisti hec
a sapientibus ⁊ prudentibus ⁊ reuelasti ea paruulis Etiam pater quoniam sic placitum est ante te
omnia mihi tradita sunt a patre
meo ⁊ nemo scit filius nisi pater qui
sit pater nisi filius ⁊ cui uoluerit filius
reuelare Et conuersus ad discipulos suos dixit Beati oculi qui uident que uos
uidetis Dico enim uobis quod multi prophete ⁊ reges uoluerunt uidere que
uos uidetis ⁊ non uiderunt ⁊ audire
que auditis ⁊ non audierunt Et ecce
quidam legis peritus surrexit tem
tans eum ⁊ dicens Magister quid faciendo
uitam eternam possidebo Ille dixit
ad eum In lege quid scriptum est Quo
modo legis Respondens ille dixit Dilige
es dominum deum tuum ex toto corde tuo
⁊ ex tota anima tua ⁊ ex omnibus uiri
bus tuis ⁊ ex omni mente tua ⁊ proxi
mum tuum sicut te ipsum Dixit autem illi Recte
respondisti hoc fac ⁊ uiues Ille autem uolens
iustificare se ipsum dixit ad iesum Et quis
est meus proximus Suscipiens iesus dixit
Homo quidam descendebat ab hie
rusalem in iericho ⁊ incidit in latro
nes qui etiam despoliauerunt eum ⁊ plagis
impositis abierunt semiuivo relicto
Accidit autem ut sacerdos quidam descen
deret eadem uia ⁊ uidens illum preterijt
Similiter autem ⁊ leuita cum esset secus locum ⁊ uidens
eum pertransiit Samaritanus autem qui
dam iter faciens uenit secus eum ⁊
uidens eum misericordia motus est ⁊ appropians
alligauit uulnera eius infundens oleum
⁊ uinum ⁊ imponens illum in
iumentum suum duxit in stabulum
⁊ curam eius egit Et alia die proferens
duos denarios dedit stabulario ⁊ dixit
Curam illius habe ⁊ quodcumque
supererogauerit ego cum rediero reddam tibi
Quis horum trium uidetur tibi proxi
mus fuisse illi qui incidit in latro
nes Qui dixit Qui fecit misericordiam in
illum Dixit ei iesus Vade ⁊ tu fac simi
liter Factum est autem dum iret ipse in
castellum quoddam Mulier quedam
martha nomine excepit illum in do
mum suam Huic erat soror nomine
maria que etiam sedens secus pedes domini
audiebat uerbum illius Martha au
tem satagebat circa frequens ministe
rium Stetit autem ⁊ dixit Domine non est tibi
cure quod soror mea reliquit me so
lam ministrare Dic ergo illi ut me
adiuuet Respondens autem dixit illi dominus
Martha martha sollicita es ⁊ turbaris
erga plurima Porro unum est ne
cessarium Maria optimam partem
elegit que non auferetur ab ea
Factum est autem cum esset in loco quodda
orans ut cessauit dixit unus de

discipulis eius

discipulis eius ad eum. Domine doce nos
orare. sicut et Iohannes docuit discipulos suos.
Dixit illis cum oratis dicite. Pater noster sanctifice-
tur nomen tuum. Adveniat regnum tuum.
Panem nostrum cotidianum da nobis ho-
die. Et dimitte nobis peccata nostra. Siquidem et ipsi
dimittimus omni debenti nobis. Et ne
ne nos inducas in temptationem. Et ait
ad illos. Quis vestrum habebit amicum
et ibit ad illum media nocte. Et dicet illi.
Amice comoda mihi tres panes quoniam amicus
meus venit de via ad me. Et non habeo quod po-
nam ante illum. Et ille de intus respondens dicat.
Noli mihi molestus esse. Iam hostium cla-
usum est. Et pueri mei mecum sunt in cubi-
li non possum surgere et dare tibi. Et ille si perse-
verabit pulsans dico vobis. Et si non dab-
it illi surgens eo quod amicus eius sit. Propter
improbitatem tamen eius surget et dabit illi
quotquot habet necessarios. Et ego dico vobis.
Petite et dabitur vobis. Querite et inve-
nietis. Pulsate et aperietur vobis. Omnis
enim qui petit accipit. Et qui querit inve-
nit. Et pulsanti aperietur. Quis autem ex
vobis patrem petit panem. Numquid
lapidem dabit illi. Aut piscem. Numquid
pro pisce serpentem dabit illi. Aut
si petierit ovum. Numquid porriget ei
scorpionem. Si ergo vos cum sitis mali
nostis bona data dare filiis vestris quanto
magis pater vester celestis de celo dabit spiritum
bonum petentibus se. Et erat eiciens de-
monium et illud erat mutum. Et cum
eiecisset demonium locutus est mutus.
Et iam mirate sunt turbe. Quidam autem
ex eis dixerunt. In beelzebub principe
demoniorum eicit demonia. Et alii temp-
tantes signum de celo querebant ab eo.
Ipse autem ut vidit cogitationes eorum dixit.
Omne regnum in se ipsum divisum
desolabitur. Et domus supra
domum cadet. Si autem et Sathanas in se
ipsum divisus est quomodo stabit reg-
num eius. Quia dicitis in beelzebub ei-
cere me demonia. Si autem ego in beelze-
bub eicio demonia filii vestri in quo ei-
ciunt. Ideo ipsi iudices vestri erunt. Porro si
in digito dei eicio demonia. Profecto per-
venit in vos in regnum dei. Cum fortis
armatus custodit atrium suum. In pa-
ce sunt omnia que possidet. Si autem for-
tior illo superveniens vicerit eum. Uni-

versa arma eius auferet in quibus confide-
bat. Et spolia eius distribuet. Qui non est
mecum adversum me est. Et qui non col-
ligit mecum dispergit. Cum immundus
spiritus exierit ab homine. Per ambu-
lat per loca inaquosa querens requi-
em. Et non inveniens dicit. Revertar in
domum meam unde exivi. Et cum venerit
invenit scopis mundatam et orna-
tam. Tunc vadit et assumit VII alios spiritus
secum nequiores se. Et ingressi habitant
ibi. Et fiunt novissima hominis illius
peiora prioribus. Factum est autem cum hec diceret.
Extollens vocem quedam mulier de
turba dixit illi. Beatus venter qui te
portavit et ubera que suxisti. At ille dixit.
Quin immo beati qui audiunt verbum dei et
custodiunt illud. Turbis autem concurren-
tibus cepit dicere. Generatio hec generatio nequa
est. Signum querit. Et signum non da-
bitur ei nisi signum Ione prophete. Nam sicut
fuit Ionas signum Ninivitis. Ita erit et
filius hominis generationi isti. Regina
austri surget in iudicio cum viris huius
generationis. Et condempnabit illos quia ven-
it a finibus terre audire sapientiam Salomo-
nis. Ecce plusquam Salamon hic. Viri
Ninivite surgent in iudicio cum ge-
nerationem hac. Et condempnabunt eam
quia penitentiam egerunt ad predicationem Ione.
Ecce plusquam Ionas hic. Nemo lucer-
nam accendit. Et in abscondito ponit
nec sub modio. Sed super candelabrum
ut qui ingrediuntur lumen vide-
ant. Lucerna corporis tui est oculus tu-
us. Si oculus tuus fuerit simplex totum
corpus tuum lucidum erit. Si autem ne-
quam fuerit. Et corpus tuum tenebrosum erit.
Vide ergo ne lumen quod in te est tenebre
sint. Si ergo corpus tuum totum luci-
dum fuerit. Non habens aliquam partem te-
nebrarum. Erit lucidum totum. Et sicut
lucerna fulgoris illuminabit te. Et
cum loqueretur rogavit illum quidam
Pharisaeus ut pranderet apud se. Ipse
autem ingressus recubuit. Pharisaeus autem
cepit intra se reputans dicere. Quare
non baptizatus erat ante prandium.
Et ait dominus ad illum. Nunc vos Pha-
risei quod de foris est calicis et catini mun-
datis. Quod autem intus est vestrum
plenum est rapina et iniquitate.

Gratia non ne qui sent qd de sanct est. ī
id qd de inimic est. Beat. Verumptā qd
super est date elemosinam. ecce omnia
munda sunt vobis. ue vobis phariseis
qui decimatis mentam. ruttam. ōne
olus. et iudicium. et caritatem dei. hec
aut oportuit facere. illa non omittere. De
vobis phariseis qui diligitis primas ca
thedras in synagogis. et salutationes in fo
ro. Ve vobis qui estis ut monumenta q
non apparent. et homines ambulantes
sup. nesciunt. Respondens aut quidam ex
legis peritis. ait illi. magister hec dicens
etiam nobis contumeliam facis. at ille ait
vobis legis peritis ve. qz oneratis homines
onib; que portari non possunt. et ipsi
uno digito non tangitis sarcinas. Ve
vobis qui edificatis monumenta pro
phetis aut patres vri occiderunt illos. vos
testificamini qd consentitis operib; pa
trum vrm. qm quidem ipsi eos occiderunt
vos aut edificatis eorum sepulcra. Pro
ea sapia dei dixit. mittam ad illos p
phetas et apostolos. et ex illis occident et perse
quentur. ut inquiratur sanguis omni
um prophetarum qui effusus est a constitutione
mundi a generatione ista. a sanguine abel
usq; ad sanguinem zacharie qui peri
it inter altare et templum. ita dico vobis re
quirent ab hac generatione. Ve vobis
legis peritis qui sustulistis clavem scie. ipsi
non introistis. et eos qui introibant prohi
buistis. Cum hec ad illos diceret. ceperunt
pharisei et legis periti graviter insistere
et os eius opprimere de multis. insidiantes
ei. et inquirentes aliquid capere de ore eius. ut
accusarent eum. Interim cum turbis circumstantib; ita ut se
invicem conculcarent. cepit dicere ad discipulos suos. intendite a fermento pharisa
eorum qd est ypocrisis. nichil autem op
tum qd non revelabitur. nec absconditum
qd non sciatur. quam que in te
nebris dixistis in lumine dicentur.
qd in aurem locuti estis in cubiculis p
dicabitur in tectis. Dico aut vobis amicis
meis. ne terreamini ab his qui
occidunt corpus. et post hec non habent am
plius quid faciant. Ostendam aut
vobis quem timeatis timete eum
qui post quam occiderit habet potestatem
mittere in gehennam. ita dico vobis

hūc timete. Nonne v. passeres vendun
tur dipondio. et unus ex illis non est ī
oblivione coram deo. Sed et capilli capi
tis vri omnes numerati sunt. Nolite
ergo timere. multis passeribus pluris estis
vos. Dico aut vobis. omnis quicumq; con
fessus fuerit me coram hominib; et filius
hominis confitebitur illum coram angelis
dei. Qui aut negatus fuerit me coram
hominib; denegabitur coram angelis
dei. Et omni qui dixerit verbum in filium
hominis remittetur ei. ei aut qui in
spm scm blasphemaverit non remit
tetur. Cum aut inducent vos in
synagogas. et ad magistratus et potesta
tes nolite sollicti esse quomodo aut qd
respondeatis. aut quid dicatis. Spūs scs
docebit vos in ipsa hora que oporteat
vos dicere. Ait aut ei quidam de turba.
magister dic fri meo ut mecum diuidat
hereditatem. At ille dixit ei. homo
quis me constituit iudicem aut divisorem
super vos. Dixit aut ad illos. videte
et cavete ab omni avaritia. qz non in
habundantia cuiusqm vita eius est
ex his que possidet. Dixit aut ad illos
similitudinem dicens. Hominis cuius
dam divitis uberes fructus agri attulit
cogitabat intra se dicens. Quid faci
am qz non habeo quo congregem fruc
tus meos. Et dixit. hoc faciam. Destruam
horrea mea. et maiora faciam. illuc
congregabo omnia que nata sunt
mihi et bona mea. et dicam anime
mee. anima habes bona multa
posita in annos plurimos. requiescе. co
mede. bibe. epulare. Dixit aut illi deus.
Stulte hac nocte animam tuam
repetunt a te. que aut parasti cuius
erunt. Sic est qui sibi thesaurizat
et non est in deum dives. Dixit aut ad dis
cipulos suos. Ideo dico vobis. Nolite sol
liciti esse anime vre quid manducetis
neq; corpori vro quid induamini. Anima
plus est quam esca. et corpus plus
quam vestimentum. Considerate corvos
qz non seminant. neq; metunt. qb;
non est cellarium neq; horreum. et deus
pascit illos. Quanto magis vos pluris
estis illis. Quis aut vrm
potest adhuc ad staturam suam cu
bitum unum. Si ergo neq; qd minī

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

num est. potest aliquid de cetil solliciti
ri. hilare una agri quo nō cretant.
Non intrant ni. nisi deo aūt nobis q̄
salomon monm. gr̄a sua uestigandum
sunt unum ex multis. Dicit scriptum qd̄
hodie magno est. uerū melchanum
mittitur deus hr uestit. q̄no magis
nos pusille fidei. nos nolite quærere
quid manducemus aut quid bibamus. ne
nolite in sublime uolare. hec n. omnia
gentes mundi quærunt. p̄t aūt uīr sci
aūt hyul in digens. Verumptamen p̄
mum quærite regnum dī. hec omnia
adiicientur uobis. Nolite timere pusillus
grex. q̄ complacuit p̄ri uīo dare uob
regnum. Vendite que possidetis. da
re elemosinam. Facite uobis sacculos
qui non ueterascunt. thesaurum inde
fficientem. ubi fur nō appropiat. ne
q̄ tinea corrumpit. Nō. est. thesaurus
uester. ubi cor uestrum est. Sint lumbi
uri precincti. ardentes lucernas in manu
bus. vos similes hominibus exspectan
tibus dominum suum. q̄n reuertatur a nuptiis. Ut cum uenerit. pulsauerit
statim aperiant ei. Beati serui illi. q̄s
cum uenerit dominus inuenerit uigilan
tes. Amen dico uobis. q̄d p̄cinget se. et fa
ciet illos discumbere. et transiens. ministra
bit illis. Et si uenerit in secunda uigilia. et
in tertia uigilia uenerit. et ita inuenerit bea
ti sunt serui illi. Hoc aūt scitote. q̄ si sci
ret pater familias. qua hora fur uenturus
esset. uigilaret utiq; et non sineret perfodi do
mum suam. Vos estote parati. q̄ qua
hora non putatis filius hominis ue
niet. Ait aūt ei petrus. Domine ad nos
dicis parabolam hanc. an ad oēs.
Dixit aūt dominus. Quis putas est fide
lis dispensator. et prudens. q̄m constituet do
minus super familiam suam. ut det
illis in tempore tritum mensuram.
Beatus ille seruus. quem cum uene
rit dominus inuenerit ita facientem.
Amen dico uobis. q̄ super omnia. q̄ pos
sidet constituet illum. Quod si dixerit
seruus ille in corde suo. Moram facit
dominus meus uenire. et cepit pcutere
pueros. ancillas. edere. bibere. et inebri
ari. uenient dominus serui illius in
die qua non sperat. et hora qua nescit.
et diuidet eum. partemq; eius cum
infidelibus ponet. Ille aūt seruus qui
cognouit uoluntatem dñi sui. et
se parauit. et non fecit ad uoluntatem
eius. plagis uapulabit multis.
Qui aūt non cognouit. fecit dignas
plagis uapulabit paucis. Omni aūt
cui multum datum est multum quæ
retur ab eo. et cui commendauerunt
multum. plus petent ab eo.

Ignem ueni mittere in terram. et quid uolo nisi ut accendatur.
Baptismo aūt habeo baptizari. et quo mo
do coarctor usq; dum perficiatur. Putatis
q̄ pacem ueni dare in terram. non di
co uobis. sed separationem. Erunt. n. ex
hinc in una domo diuisi. tres in duo.
et duo in tres. Dividentur pater in filium
et filius in patrem. mater in filiam
et filia in matrem. socrus in nurum
suam. et nurus in socrum suam. Di
cebat aūt ad turbas. Cum uidetis
nubem orientem ab occasu. statim
dicitis. Imber uenit. et fit. Et ita est.
et cum austrum flantem. dicitis q̄ estus
est. et fit. Hypocritæ faciem celi ter
re nostis probare. hoc aūt tempus quo
modo non probatis. Quid aūt et a uo
bis ipsis non iudicatis. q̄d iustum est. Cum
aūt vadis cum ad principem tuo ad pā
rem in uia da operam liberari ab
illo ne forte trahat te ad iudicem
et iudex tradat te exactori. et exactor
mittat te in carcerem. Dico tibi. non
exies inde donec. et nouissimum mi
nutum reddas.

XIII

Adsunt aūt quidam ipso in tempo
re nunciantes illi de galileis quo
rum sanguinem pilatus miscuit cū
sacrificiis eorum. et respondens dixit
illis. putatis q̄d hi galilei p omnibus
galileis peccatores fuerunt. et quia pas
si sunt. Non dico uobis. sed. nisi pœni
tentiam habueritis. omnes similiter
peribitis. Siloe aūt illi. supra quos cecidit
turris in siloam. et occidit eos. putatis q̄
ipsi debitores fuerunt. præ omnibus
hominibus habitantibus hierusalem.
Non dico uobis. sed. nisi pœnitentiam
habueritis. omnes similiter peribitis.
Ait quoq; quidam. Arborem habebat
quidam plantatam in uinea sua
et uenit quærens fructum in illa.
et non inuenit. Dixit aūt ad agricolam
ecce anni tres sunt ex quo

venio querens fructum in ficulnea
hac et non invenio. Succide ergo illam
ut quid et terram occupat. At ille respondens
dixit illi: Domine dimitte illam et ihesus
anno usque dum fodeam circa illam
et mittam stercora. Et si quidem fecerit fru-
ctum. Sin autem in futurum succides
illam. Erat autem docens in sinagoga
eorum sabbatis. Et ecce mulier que
habebat spiritum infirmitatis. x. et viii.
annis. Et erat inclinata. Nec omnino po-
terat sursum respicere. Quam cum vidisset
ihesus vocavit eam ad se. Et ait illi:
Mulier dimissa es ab infirmitate
tua. Et imposuit illi manus. Et confesti-
ma erecta est et glorificabat deum. Re-
dens autem archisynagogus
indignans quia sabbato curasset ihesus dice-
bat turbe: Sex dies sunt in quibus
oportet operari. In his ergo venite
et curamini et non in die sabbati. Respondens
autem ad illum dominus dixit: Ypocri-
ta unusquisque vestrum sabbato non solvit
bovem suum aut asinum a presepio et
ducit ad aquare hanc filiam abrahe
quam alligavit sathanas. Ecce x. et viii.
annis non oportuit solvi a vinculo
isto die sabbati. Et cum hec diceret erube-
scebant omnes adversarii eius. Et omnis
populus gaudebat in universis que gloriose
fiebant ab eo. Dicebat ergo: Cui simi-
le est regnum dei et cui simile esse estimo
illud. Simile est grano sinapis
quod acceptum homo misit in ortum
suum et crevit et factum est in arborem
magnam et volucres celi requieve-
runt in ramis eius. Et iterum dixit: Cui si-
mile ex stimabo regnum dei. Simile est
fermento quod acceptum mulier abscon-
dit in farine sata tria donec fermen-
taretur totum. Et ibat per civitates
et castella docens et iter faciens in ierusalem.
Ait autem illi quidam: Domine si pauci sunt
qui salvantur. Ipse autem dixit ad illos:
Contendite intrare per angustam
portam quia dico vobis multi querent
intrare et non poterunt. Cum autem
intraverit pater familias et clauserit os-
tium incipietis foris stare et pulsa-
re ostium dicentes: Domine aperi nobis.
Et respondens dicet vobis: Nescio vos
unde sitis. Tunc incipietis dicere: Man-
ducavimus coram te et bibimus et
in plateis nostris docuisti. Et dicet vobis:
Nescio vos unde sitis. Discedite a me omnes
operarii iniquitatis. Ibi erit fletus et stri-
dor dentium. Cum videritis abraham et
ysaach et iacob et omnes prophetas in regno
dei vos autem expelli foras. Et venient
ab oriente et occidente et ab aquilone
et austro et accumbent in regno dei. Et ec-
ce sunt novissimi qui erant primi
et sunt primi qui erant novissimi. In
ipsa die accesserunt quidam phariseorum
dicentes illi: Exi et vade hinc quia herodes
te vult occidere. Et ait illis: Ite et dicite
vulpi illi. Ecce demonia eicio et sa-
nitates perficio hodie et cras et tercia die
consummor. Verumptamen oportet me
hodie et cras et sequenti die ambulare quia
non capit prophetam perire extra ierusalem. Ieru-
salem ierusalem que occidis prophetas et lapi-
das eos qui ad te mittuntur. Quociens
volui congregare filios tuos quem admo-
dum avis nidum suum sub pennis et
noluisti. Ecce relinquetur vobis do-
mus vestra deserta. Dico autem vobis quia non
videbitis me donec veniat cum dice-
tis: Benedictus qui venit in nomine domini.

Et factum est cum intrasset in do- III
mum cuiusdam principis phariseorum
sabbato manducare panem et ipsi ob-
servabant eum. Et ecce homo quidam
ydropicus erat ante illum. Et respondens ihesus
dixit ad legis peritos et phariseos dicens:
Si licet sabbatis curare. At illi tacuerunt.
Ipse vero apprehensum sanavit eum ac
dimisit. Et respondens ad illos dixit: Cuius
vestrum asinus aut bos in puteum cadet
et non continuo extraet illum die sabbati. Et non
poterant ad hec respondere illi. Dicebat autem
et ad invitatos parabolam intendens
quomodo primos accubitus eligerent di-
cens ad illos: Cum invitatus fueris ad
nupcias non discumbas in primo lo-
co ne forte honoratior te sit invitatus
ab illo. Et veniens is qui te et illum vo-
cavit dicat tibi: Da huic locum. Et tunc
incipias cum rubore novissimum
locum tenere. Sed cum invitatus fueris
vade et recumbe in novissimo loco
ut cum venerit qui te invitavit
dicat tibi: Amice ascende superius.
Tunc erit tibi gloria coram simul dis-

cumbñab; Quia omnis qui se exaltat humiliabit. qui se humiliat exaltabitur. Dicebat autem et ad eum qui se inuitauerat cum facis prandium aut cenam. noli uocare amicos tuos. neq; fratres tuos. neq; cognatos tuos. neq; uicinos diuites. ne forte et ipsi te inuitent. et fiat tibi retributio. Sed cum facis conuiuium uoca pauperes debiles claudos cecos. et beatus eris. quia non habent unde retribuere tibi. retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum. Hec audiens quidam de simul discumbentibus dixit illi. Beatus qui manducabit panem in regno dei. At ipse dixit illi. Homo quidam fecit cenam magnam et uocauit multos. et misit seruum suum hora cene dicere inuitatis ut uenirent. quia parata sunt omnia. Et cooperunt simul omnes excusare. Primus dixit illi. Villam emi. et necesse habeo exire et uidere illam. Rogo te habe me excusatum. Et alius dixit. Juga boum emi quinq; et probare illa. Rogo te habe me excusatum. Et alius dixit. Uxorem duxi. et ideo non possum uenire. Et reuersus seruus nunciauit hec domino suo. Tunc iratus pr familias dixit seruo suo. Exi cito in plateas et uicos ciuitatis. et pauperes ac debiles. cecos et claudos huc introduc. Et ait seruus. Domine factum est ut imperasti. et adhuc locus est. Ait dominus seruo. Exi in uias et sepes. et compelle intrare ut impleatur domus mea. Dico autem uobis quod nemo uirorum illorum qui uocati sunt gustabit cenam meam. Bat autem turbe multe cum eo. et conuersus dixit ad illos. Si quis uenit ad me. et non odit patrem suum. matrem. uxorem. et filios. et fratres. et sorores. adhuc autem et animam suam. non potest meus esse discipulus. Et qui non baiulat crucem suam. et uenit post me. non potest meus esse discipulus. Quis enim ex uobis uolens turrem edificare. non ne prius sedens computat sumptus qui necessarii sunt. si habeat ad perficiendum. ne posteaquam posuerit fundamentum. et non potuerit perficere. omnes qui uident incipiant illudere ei. dicentes. Quia hic homo cepit edificare. et non potuit consummare. Aut quis rex iturus committere bellum ad uersus alium regem. nonne sedens prius cogitat si possit cum decem milibus occurrere ei qui cum uiginti milibus uenit ad se. Alioquin adhuc illo longe agente legationem mittens rogat ea que pacis sunt. Sic ergo omnis ex uobis qui non renunciauerit omnibus que possidet. non potest meus esse discipulus. Bonum est sal. Si autem sal euanuerit in quo condietur. in nichilum utile est. sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat.

Erant autem appropinquantes ei publicani et peccatores ut audirent illum. Et murmurabant pharisei et scribe dicentes. Quia hic peccatores recipit et manducat cum illis. Ait autem ad illos parabolam istam dicens. Quis ex uobis homo qui habet centum oues et si perdidit unam ex illis. nonne dimittit nonaginta nouem in deserto et uadit ad illam que perierat donec inueniat eam. Et cum inuenerit eam imponit in humeros suos gaudens. et ueniens domum conuocat amicos et uicinos dicens illis. Congratulamini mihi quia inueni ouem meam que perierat. Dico autem uobis quod ita gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente quam super nonaginta nouem iustis qui non indigent penitentia. Aut quis mulier habens dragmas decem. si perdiderit dragmam unam. nonne accendit lucernam et uerrit domum et querit diligenter donec inueniat. Et cum inuenerit. conuocat amicas et uicinas dicens. Congratulamini mihi quia inueni dragmam quam perdideram. Ita dico uobis gaudium erit angelis dei super uno peccatore penitentiam agente. Ait autem homo quidam habuit duos filios. Et dixit adolescentior ex illis patri. Pater da mihi portionem substantie que me contingit. Diuisit illis substantiam. Et post multos dies congregatis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam. Et ibi dissipauit substantiam suam uiuendo luxuriose. Et postquam omnia

mali; omnia tua est fames; valida in
regione illa facta est egestas valida
ad hoc ut unum ciuium regionis illius
iret ad illum misit illum in villam suam ut
pasceret porcos et cupiebat implere
uentrem suum de siliquis quas por-
ci manducabant et nemo illi da-
bat. Ad se autem reuersus dixit quan-
ti mercenarii in domo patris mei ha-
bundant panibus; ego autem hic fame
pereo surgam et ibo ad patrem meum
et dicam ei pater peccaui in celum et co-
ram te iam non sum dignus uocari fi-
lius tuus fac me sicut unum de mer-
cenariis tuis. Et surgens uenit
ad patrem suum. Cum autem adhuc
longe esset uidit illum pater ipsius
et misericordia motus est et accurrens cecidit
super collum eius et osculatus est
eum. Dixitque ei filius pater peccaui in
celum et coram te iam non sum dignus
uocari filius tuus. Dixit autem pater ad
seruos suos cito proferte stolam primam
et induite illum et date anu-
lum in manu eius et calcia-
menta in pedes. Et adducite uitulum
saginatum et occidite et manducemus
et epulemur quia hic filius meus mor-
tuus fuerat et reuixit perierat et inuen-
tus est. Et coeperunt epulari. Erat
autem filius eius senior in agro et cum
ueniret et appropinquaret domui audi-
uit symphoniam et chorum. Et uocauit
unum de seruis et interrogauit quid
hec essent. Ipse autem dixit illi frater tuus uenit
et occidit pater tuus uitulum saginatum
quia saluum illum recepit. Indignatus est autem et nolebat introire. Pater ergo illius egressus coepit de-
precari illum. At ille respondens dixit patri
suo ecce tot annis seruio tibi et nun-
quam mandatum tuum preterii et
nunquam dedisti mihi hedum ut
cum amicis meis epularer; sed post-
quam filius tuus hic qui deuorauit
substantiam suam cum meretricibus ue-
nit occidisti illi uitulum saginatum. At ipse dixit illi fili tu semper
mecum es et omnia mea tua sunt.
Epulari autem et gaudere oportebat quia
frater tuus hic mortuus fuerat et reuixit
perierat et inuentus est.

Dicebat autem ad discipulos suos.
Homo quidam erat diues qui
habebat uillicum et hic diffamatus est
apud illum quasi dissipasset bona illius.
Et uocauit illum et ait illi. Quid hoc
audio de te? Redde rationem uillicationis
tue. Amplius enim non poteris uillicare. Ait
autem uillicus intra se. Quid faciam quia
dominus meus aufert a me uillica-
tionem? Fodere non ualeo mendicare
erubesco. Scio quid faciam ut cum
amotus fuero a uillicatione recipiat
me quidam in domos suas. Conuocatis itaque
singulis debitoribus domini sui dice-
bat primo. Quantum debes domino
meo? At ille dixit centum cados olei.
Dixit autem illi. Accipe cautionem tuam
et sede cito scribe quinquaginta. Deinde alio dixit tu uero quantum debes?
Qui ait. Centum coros tritici. Ait illi. Ac-
cipe cautionem tuam et scribe octoginta. Si
quidem dominus uillicum iniqui-
tatis prudenter fecit; quia filii huius seculi
filiis lucis prudentiores sunt in ge-
neratione sua. Et ego uobis dico.
Facite uobis amicos de mamona ini-
quitatis ut cum deficeritis recipiant
uos in eterna tabernacula. Qui fidelis
est in minimo et in maiore fidelis
est. Et qui in modico iniquus est et in
maiore iniquus est. Si ergo in iniquo ma-
mona fideles non fuistis quod ue-
rum est quis credet uobis. Et si in alie-
no fideles non fuistis quod uestrum est
quis dabit uobis. Nemo potest
duobus seruire aut enim unum
odiet et alterum diliget aut unum sustine-
bit et alterum contemnet. Non po-
testis deo seruire et mamone. Audie-
bant autem hec omnia pharisei qui
erant auari et deridebant eum. Et at
ille. Vos estis qui iustificatis uos co-
ram hominibus. Deus autem nouit cor
da uestra. Quod enim hominibus altum est
abhominatio est ante deum. Lex et pro-
phete usque ad iohannem ex eo regnum
dei euangelizatur et omnis in illud
uim facit. Facilius est autem celum
et terram preterire quam de lege unum a
picem cadere. Omnis qui dimittit uxo-
rem suam et ducit alteram mecha-
tur. Et qui dimissam a uiro ducit

mechantur. Ipse quidem erat diues qui
induebatur purpura & bisso. epula
batur cotidie splendide. erat quidam
mendicus nomine lazarus qui iacebat ad
ianuam eius ulceribus plenus. cupiens
saturari de micis que cadebant de mensa
diuitis. nemo illi dabat. sed canes ue
niebant & lingebant ulcera eius. factum
est autem ut moreretur mendicus
portaretur ab angelis in sinum abhe
morrus. est autem diues & sepultus est in
inferno. eleuans autem oculos suos cum
esset in tormentis. uidit abraham a longe
& lazarum in sinu eius. & ipse clamans
dixit. pater abraham miserere mei. & mitte
lazarum ut intingat extremum
digiti sui in aquam ut refrigeret linguam
meam. quia crucior in hac flamma. dixit
autem illi abraham. fili recordare quia recepisti
bona in uita tua. & lazarus similiter
mala. nunc autem hic consolatur. tu uero cru
ciaris. & in his omnibus. inter nos & uos
chaos magnum firmatum est. ut
hi qui uolunt hinc transire ad uos non
possint. neque inde huc transmeare. dixit
autem. ergo te pater ut mittas eum in do
mum patris mei. habeo enim. quinque fra
tres. ut testetur illis ne & ipsi ueniant in
hunc locum tormentorum. dixit autem illi abra
ham. habent moysen & prophetas. audiant il
los. at ille dixit. non pater abraham. sed si
quis ex mortuis ierit ad eos. penitentiam
agent. ait autem illi. si moysen & prophetas
non audiunt. neque si quis ex mortuis resur
rexerit credent ei.

CAPUT XVII.

Dixit autem ad discipulos suos. impossibile
est ut non ueniant scandala. ue
autem illi per quem uenerunt. melius est
illi si lapis molaris imponatur circa
collum eius. & proiciatur in mare. quam
ut scandalizet unum de pusillis istis.
attendite uobis. si peccauerit in te frater tuus. in
crepa illum. & si pœnitentiam egerit dimitte
illi. & si septies in die peccauerit in te. & septies
in die conuersus fuerit ad te dicens.
pœnitet me. dimittes illi. dixerunt a
postoli domino. adauge nobis fidem. dixit
autem dominus. si habueritis fidem sicut
granum sinapis. dicetis huic arbori moro euellere
te. & transplantare in mare. & obediret
uobis. quis autem uestrum habens seruum a
rentem aut pascentem qui re
gresso de agro dicat illi statim transi. &
recumbe. nonne dicat ei. para quod cenem
& præcinge te. & ministra mihi donec
manducem. & bibam. & post hæc tu man
ducabis & bibes. numquid gratiam
habet seruo illi quia fecit quæ ei imperauerat.
non puto. sic & uos cum feceritis omnia
quæ præcepta sunt uobis. dicite. serui
inutiles sumus. quod debuimus facere fe
cimus. factum est autem dum iret in
hierusalem. & ipse transiret per mediam samariam
& galilæam. & cum ingrederetur quoddam castellum occurrerunt ei. x.
uiri leprosi. qui steterunt a longe. & le
uauerunt uocem dicentes. iesu præcep
tor miserere nobis. quos ut uidit dixit
illis. ostendite uos sacerdotibus. & factum
est dum irent mundati sunt. unus
autem ex illis ut uidit quia mundatus est
regressus est cum magna uoce magnificans
deum. & cecidit in faciem ad pe
des eius gratias agens. & hic erat samari
tanus. respondens autem iesus dixit. nonne
decem mundati sunt. & ix. ubi sunt.
non est inuentus qui rediret & det
gloriam deo. nisi hic alienigena. &
ait illi. surge & uade. quia fides tua te
saluum fecit. interrogatus autem a pha
risæis quando uenit regnum dei. respon
dit eis & dixit. non uenit regnum dei cum
observatione. neque dicent. ecce hic aut
ecce illic. ecce enim regnum dei intra
nos est. iam ad discipulos suos. dixit. ue
nient dies quando desideretis unum diem
filii hominis. & non uidebitis. & dicent
uobis. ecce hic. & ecce illic. nolite ire
neque sectemini. nam sicut fulgur co
ruscans de sub cælo in ea quæ sub cælo
sunt fulget. ita erit filius hominis
in die sua. primum autem oportet illum
multa pati. & reprobari a generatione
hac. sicut factum est in diebus noe. ita
erit in diebus filii hominis. edebant
& bibebant. uxores ducebant. & dabā
tur ad nuptias usque in diem qua
intrauit noe in archam. & uenit diu
uium & perdidit omnes. similiter sicut
factum est in diebus lot. edebant & bi
bebant. emebant. uendebant. ædificabant. plan
tabant. sed die autem exiit lot a sodomis. pluit

ignem et sulphur de celo et omnes perdidit. Se-
cundum hec erit qua die filius hominis
revelabitur. In illa die qui fuerit in tecto
et vasa eius in domo ne descendat tol-
lere illa. Et qui in agro similiter ne re-
deat retro. Memores estote uxoris
loth. Quicumque quesierit animam su-
am saluam facere perdet illam. Et qui-
cumque perdiderit illam vivificabit
eam. Dico vobis in illa nocte erunt
duo in lecto uno unus assumetur
et alter relinquetur. Due erunt mo-
lentes in unum. Duo in agro una as-
sumetur et altera relinquetur. Duo in
agro unus assumetur et alter relin-
quetur. Et dentes dicunt illi ubi domine.
Qui dixit eis. Ubicumque fuerit corpus
illic congregabuntur aquile.

XVIII Dicebat autem et parabolam ad illos
quoniam oportet semper orare et non
deficere dicens. Iudex quidam erat in
quadam ciuitate qui deum non ti-
mebat et homines non reuerebatur.
Vidua autem quedam erat in ciuitate
illa et veniebat ad eum dicens. Vin-
dica me de aduersario meo et nolebat
per multum tempus. Post hec autem
dixit intra se. Si deum non timeo
nec hominem reuereor. Tamen quia moles-
ta est michi hec vidua vindicabo il-
lam. Ne in nouissimo veniens sug-
gillet me. Ait autem dominus. Audite
quid iudex iniquitatis dicit. Deus autem
non faciet vindictam electorum
suorum clamantium ad se die ac noc-
te et patientiam habebit in illis. Dico autem vo-
bis quia cito faciet vindictam illorum.
Verumptamen filius hominis veniens
putas inueniet fidem in terra. Dixit
autem et ad quosdam qui in se confidebant
tanquam iusti et aspernabantur cete-
ros parabolam istam dicens. Duo ho-
mines ascendebant in templum
ut orarent. Unus phariseus et alter pub-
licanus. Phariseus stans hoc apud
se orabat dicens. Deus gratias ago tibi
quia non sum sicut ceteri hominum.
Raptores iniusti ad ulterius velud et
hic publicanus. Ieiuno bis in sabbato
decimas do omnium que possideo. Et
publicanus alonge stans nolebat
nec oculos ad celum leuare sed percu-
tiebat pectus suum dicens. Domine pro-
pitius esto michi peccatori. Amen dico vobis.
Descendit hic iustificatus ab illo in
domum suam quia omnis qui se exal-
tat humiliabitur et qui se humiliat
exaltabitur. Afferebant autem ad il-
lum infantes ut eos tangeret. Quod
cum viderent discipuli eius increpa-
bant illos. Ihesus autem conuocans illos dix-
it. Sinite pueros venire ad me
et nolite eos vetare. Talium est enim reg-
num dei. Amen dico vobis. Quicumque
non receperit regnum dei ut puer non
intrabit in illud. Et interrogauit illum
et interrogauit eum quidam princeps
dicens. Magister bone quid faciendo vi-
tam eternam possidebo. Dixit autem ei
Ihesus. Quid me dicis bonum. Nemo
bonus nisi solus deus. Mandata nosti.
Non occides non mechaberis. Non fu-
rtum facies. Non falsum testimonium
dices. Honora patrem tuum et matrem. Qui
ait. Hec omnia custodiui a iuuentute
mea. Quo audito Ihesus ait ei. Adhuc
unum tibi deest. Omnia quecumque
habes vende et da pauperibus et habebis
thesaurum in celo et veni et sequere
me. His ille auditis contristatus est quia
diues erat valde. Videns autem illum
Ihesus tristem factum dixit. Quam difficile qui
pecuniam habent in regnum dei in-
trabunt. Facilius est enim camelum per
foramen acus transire quam diuitem in-
trare in regnum dei. Et dixerunt qui
audiebant. Et quis potest saluus fieri. Et ait
illis. Que impossibilia sunt apud
homines possibilia sunt apud deum.
Ait autem Petrus. Ecce nos dimisimus
omnia et secuti sumus te. Qui dixit
Amen dico vobis. Nemo est qui re-
liquit domum aut parentes aut
parentes aut fratres aut uxorem aut
filios propter regnum dei et non recipiat
multo plura in hoc tempore et in secu-
lo futuro vitam eternam. Assumpsit
autem Ihesus XII discipulos suos et ait illis.
Ecce ascendimus Ierosolimam et con-
summabuntur omnia que scrip-
ta sunt per prophetas de filio hominis.
Tradetur enim gentibus et illudetur et
flagellabitur et conspuetur. Et postquam fla-
gellauerunt occident eum et die tertia

Gray Scale
0 1 2 3 4

relungere ꝙ ꝓpi ꝙ ihonum uitelle ꝛ
uenit ubuꝫ ꝙ aliud ab eo quod dicebatur
fieri est aut cum appropiaret ihc ie
richo cecus quidam sedebat secus u
am mendicans turbam audiret tur
bam ꝓeuntem interrogabat quid
hi esset dixerunt aut ei q ihc nazarenꝰ
transiret clamauit dicens ihu fili
dauid miserere mei et qui ꝓibant i
crepabant eum ut taceret ille uo
lebat magis clamabat fili dauid
miserere mei et stans ꝓcepit illum
adduci ad se cum autem appropiasset interro
gauit illum dicens quid tibi uis faciam
at ille dixit dne ut uideam ihc dix
it illi respice fides tua te saluum fecit
et confestim uidit et sequebatur illum mag
nificans deum omnis ꝙ plebs ut uidit de
dit laudem dō.

XIX

Et cum ingressus ihc perambulabat
iericho ecce uir nomine zacheus et
ipse erat princeps publicanorum et ipse
diues et quærebat uidere ihm quis esset
et non poterat ꝓ turba quia statura pusillus
erat et ꝓcurrens ascendit in arborem
sicomorum ut uideret illum qꝙ inde
erat transiturus cum uenisset ad locum
suspiciens ihc uidit illum et dixit ad eum
zachee festinans descende qꝙ hodie
in domo tua oportet me manere et festi
nans descendit et excepit illum gaudēs
et cum uiderent omnes murmurabant
dicentes qꝙ ad hominem peccatorem di
uertit stans autem zacheus dixit ad do
minum ecce dimidium bonorum meorum do
mine do pauperibus et si quid aliquem
de fraudem reddo quadruplum autem
ihc ad eum quia hodie salus huic
domui facta est eo ꝙ ipse filius sit abra
hę venit enim filius hominis querere et sal
uum facere qd audientibus hec illi addiens
ab; ad iacens dixit parabolam eo qd
esset ꝓpe hierlm et eos existimarent qꝙ con
tinuo regnū dei manifestaretur dixit ergo
homo quidam nobilis abiit in regio
nem longinquā accipere sibi regnum
et reuerti vocatis autem x seruis suis de
dit illis x minas et ait ad illos negoti
amini dum uenio tenuerunt autem
ciues eius oderant illum et miserunt legationem
post illum dicentes nolumus hunc
regnare super nos et cum esset reuersus
et accepto regno iussit uocari seruos
quibus dederat pecuniam ut sciret quid
quisque negotiando lucratus esset uenit autem pri
mus dicens dne mina tua x minas ac
quisiuit et ait illi euge serue bone et
quia in modico fuisti fidelis eris potestā
tem habens super x ciuitates et alter uenit
dicens domine mina tua fecit v minas et huic
ait et tu esto super v ciuitates et
alius uenit dicens domine ecce mina
tua quam habui repositam in sudario
nimis timui te quia homo austerus
es tollis quod non posuisti et metis quod non seminasti
dicit ei de ore tuo te iudico serue
nequam sciebas quod ego homo austerus
sum tollens quod non posui et metens quod
non seminauerim et quare non dedisti pecu
niam meam ad mensam et ego uenien
tem utique cum usuris exegissem illam et
astantibus dixit auferte ab illo mnā
et date illi qui x minas habet dixerunt
illi domine habet x minas dico autem uo
bis quia omni habenti dabitur
ab eo autem qui non habet et quod habet auferetur
ab eo uerumptamen inimicos meos illos
qui noluerunt me regnare super se
adducite huc et interficite ante me et
hec dicens precedebat ascendens hierl
mam factum est cum appropiaret bet
phage et bethanię ad montem qui
uocatur oliueti misit duos discipulos
suos dicens ite in castellum quod contra
est in quod introeuntes inuenietis
pullum asine alligatum cui nemo
unquam hominum sedit soluite illum
et adducite si quis uos interrogauerit
quare solutis dicetis ei quia dominus
eius desiderat habet autem qui missi
fuerant inuenerunt sicut dixerat illis
stantem pullum solutum dicentibus autem illis
pullum dominum eius ad illos quid solutis pullum dicerunt
quia dominus eius necessarium habet
et duxerunt illum ad ihm et iactantes
uestimenta sua sup pullum ꝙ ꝓsuerunt
ihm ascendere autem illo substernebant
uestimenta sua in uia ꝓpinquante autem
eo iam ad descensum montis oliue
ti ceperunt omnes turbe discipuli
gaudentes laudare deum uoce
magna super omnibus quas uiderant

uirtutib; dicentes. Benedictus rex qui uenit in nomine domini. pax in celo. et gl'a in excelsis. Et quidam pharisæorum de turbis dixerunt ad illum. magi(ste)r increpa discipulos tuos. Et ait illis. dico uobis. quia si hi tacuerint. lapides clamabunt. Et cum appropinquasset uidens ciuitatem fleuit super illam dicens. Et quia si cognouisses et tu quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi. nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia uenient dies in te. et circumdabunt te inimici tui. et circumdabunt te. et angustabunt te undique. et ad terram prosternent te et filios tuos qui in te sunt. et non relinquent in te lapidem super lapidem. eo quod non cognoueris tempus uisitationis tue. Et introgressus in templum cepit eicere uendentes. et dicens illis. Scriptum est. quia domus mea domus orationis est. uos autem fecistis illam speluncam latronum. Erat docens quotidie in templo. principes autem sacerdotum et principes plebis quærebant illum perdere. et non inuenie(ba)nt quid facerent illi. omnis enim populus suspensus erat audiens illum.

Et factum est in una dierum docente illo populum in templo. et euangelizante. conuenerunt principes sacerdotum. et scribe cum senioribus. et aiunt dicentes ad illum. Dic nobis in qua potestate hæc facis aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem. Respondens autem dixit ad illos. Interrogabo uos et ego unum uerbum. et dicite mihi. Baptismus iohannis de celo erat an ex hominibus. At illi cogitabant intra se dicentes. Quia si dixerimus de celo dicet. Quare ergo non credidistis illi. Si autem dixerimus ex hominibus. plebs uniuersa lapidabit nos. certi enim sunt iohannem prophetam esse. Et responderunt se nescire unde esset. Et ihesus ait illis. Nec ego dico uobis in qua potestate hæc facio. Cœpit autem ad plebem parabolam hanc dicere. Homo quidam plantauit uineam. et locauit eam colonis. et peregre fuit multis temporibus. Et in tempore misit ad coloros seruum ut de fructu uineæ darent illi. Qui cæsum dimiserunt eum inanem. Et addidit alterum seruum mittere. Illi autem hunc quoque cædentes. et affligentes. proiecerunt. Et addidit tertium mittere. Qui illum uulnerantes eiecerunt. Dixit autem dominus uineæ. Quid faciam. mittam filium meum dilectum forsitan cum hunc uiderint uerebuntur. Quem cum uidissent coloni cogitabant inter se dicentes. Hic est heres. occidamus eum ut nostra fiat hereditas. Et eiecerunt illum extra uineam et occiderunt. Quid ergo faciet illi dominus uineæ. ueniet et perdet colonos istos. et dabit uineam aliis. Quo audito dixerunt illi. absit. Ille autem aspiciens eos dixit. Quid ergo est hoc quod scriptum est. lapidem quem reprobauerunt ædificantes. hic factus est in caput anguli. Omnis qui cecderit super illum lapidem. conquassabitur. super quem autem ceciderit. conteret illum. Et quærebant principes sacerdotum. et scribe mittere in illum manus illa hora. et timuerunt populum. cognouerunt enim quod ad ipsos dixerit. Et insidiantes emiserunt obseruantes. mercenarios. qui se iustos simularent. ut caperent eum in sermone. et traderent eum principatui. et potestati præsidis. Et interrogauerunt illum dicentes. Magister scimus quia recte dicis. et docens non accipis personam hominis. sed in ueritate uiam dei docens. licet nobis dare tributum cæsari an non. Considerans autem dolum illorum dixit ad eos. Quid me tentatis. ostendite mihi denarium. cuius habet imaginem. et superscriptionem. Respondentes dixerunt. cæsaris. Tunc ait illis. Reddite ergo quæ sunt cæsaris cæsari. et quæ sunt dei deo. Non potuerunt uerbum eius coram plebe reprehendere. Et mirati in responso eius tacuerunt. Accedentes autem quidam saduceorum. qui negant esse resurrectionem. interrogauerunt eum dicentes. Magister moyses scripsit nobis. si cuius frater mortuus fuerit habens uxorem. et hic sine liberis fuerit. ut accipiat frater eius uxorem eius. et suscitet semen fratri suo. Septem ergo fratres erant. et primus accepit uxorem. et mortuus est sine liberis. Et accepit secundus. et tertius eam similiter. Et omnes septem non reliquerunt semen. et mortui sunt. Novissima omnium mortua est et mulier. In resurrectione cuius eorum

inimici tui mali lo. car ida bere

uidebunt se

CAP 6

est uxor; siquidem duo habuerunt filiam
eam uocatam nam ulli uiri eam filii
huius mundum mundum ad nupci
as. Unde qui digni habebuntur seculo illo
resurrexione ex mortuis neq; nubent neq;
ducent uxores. neq; ultra mori poterunt
equales enim angelis sunt. filii sunt dei
cum filii sint resurrectionis sint. Quod uero resur
gant mortui. moyses ostendit secus
rubum cum dicit dnm deum abraham
deum ysaac. deum iacob. deus autem non
est mortuorum. sed uiuentium omnes
enim uiuunt ei. Dixerunt autem quidam scri
barum dicentes. magister bene dixisti. nam
plus nil audebant eum quicquam inter
rogare. Dixit autem ad illos. Quo modo dicunt
xpm filium dauid esse. ipse dauid dicit in
libro psalmorum. dixit dns dno meo. sede a dex
tris meis. donec ponam inimicos tuos. scabellum
pedum tuorum. Dauid ergo illum dominum uocat. et
quo filius eius est. Audiente autem omni
populo dixit discipulis suis. Attendite a scri
bis qui uolunt ambulare in stolis. et a
marent salutationes in foro. et primas cathe
dras in synagogis. et primos discubitus
in cenis. qui deuorant domos uiduarum
simulantes longam orationem. hi perci
piunt damnationem maiorem.

Respiciens autem uidit eos qui mittebant
munera sua in gazophylacium diues.
Uidit autem et quandam uiduam pau
perculam mittentem duo era minuta. et
dixit. Uere dico uobis quia uidua hec pau
percula plus quam omnes misit. Nam omnes hi ex
abundanti sibi miserunt in munera dei.
hec autem ex eo quod deest illi omnem uictum
suum quem habuit misit. Quibusdam dicen
tibus de templo quod donis lapidibus et
ornatum est dixit. Hec quae uidetis ue
nient dies in quibus non relinquetur la
pis super lapidem qui non destruatur.
Interrogauerunt autem illum dicentes. Prae
ceptor autem hec erunt et quod signum cum fi
ent incipient. Qui dixit. Uidete ne se
ducamini. Multi enim uenient in nomine
meo dicentes. quia ego sum. et tempus ap
propiauit. Nolite ergo ire post eos.
Cum autem audieritis proelia et seditiones no
lite terreri. oportet primum hec fieri.
sed non statim finis. Tunc ait illis. Sur
get gens contra gentem. et regnum
ad regnum. Et erunt motus mag
ni per loca. et pestilentie. et fa
mes. terroresque de celo. signa magna
erunt. Sed antequam hec omnia fiant. mittent
in uobis manus suas. et persequentur tra
dentes in synagogas. et custodias mit
tentes ad reges et presides propter nomen me
um. continget autem uobis in testimonium.
ponite ergo in cordibus uestris non
meditari quemadmodum uideamini. Ego enim
dabo uobis os et sapientiam cui non poterunt
resistere et contradicere omnes aduersarii uestri.
Trademini autem a parentibus et fratribus et cog
natis et amicis. et morte afficient ex
uobis. et eritis odio omnibus propter
nomen meum. et capillus de capite uestro
non peribit. In patientia uestra possidebitis
animas uestras. Cum autem uideritis circum
dari ab exercitu hierusalem tunc scitote
quia appropiauit desolatio eius. Tunc qui
in iudea sunt fugiant in montes. et
qui in medio eius discedant. et
in regionibus non intrent in eam. quo
niam dies ultionis hi sunt ut impleantur
omnia que scripta sunt. Ue autem prae
gnantibus et nutrientibus in illis diebus. Erit
enim pressura magna super terram et ira populo
huic. Et cadent in ore gladii. et captiui
ducentur in omnes gentes. et hierusalem calcabi
tur a gentibus. donec impleantur tempora na
tionum. Et erunt signa in sole et luna
et stellis. et in terris pressura gentium pro
fusione sonitus maris et fluctus. ari
descentibus hominibus. prae timore et exspe
ctatione que superuenient uniuerso
orbi. Nam et uirtutes celorum mouebun
tur. Et tunc uidebunt filium hominis ueni
entem in nube cum potestate magna
et maiestate. Hec autem fieri incipientibus
respicite et leuate capita uestra. quia ap
propiabit redemptio uestra. Et dixit illis
similitudinem. Uidete ficulneam et
omnes arbores. Cum producunt iam
ex se fructum. scitis quia prope est es
tas. Ita et uos cum uideritis hec fieri scitote
quia prope est regnum dei. Amen
dico uobis quia non praeteribit generatio
hec donec omnia fiant. Celum et
terra transibunt. Uerba autem mea non tran
sibunt. Attendite autem uobis ne forte
grauentur corda uestra in crapula
et ebrietate et curis huius uite. et
superueniat in uos repentina dies illa

tanquã languens ne superueniet mi
omnes qui ledunt super
quam facem omnes ẽ
ti omnipotente orantes ne diguis
lesumus fugere ista omnia que fu
tura sunt & stare ãũ filiũ hominis
erat autẽ diebus docens in templo
noctis; ũo exens montabatur mon
te qui uocatur oliueti omnis ps
manicabat ad eum uenire in templo audire illum

Anno quadragesimo autẽ die festi azimo
rum quã pascha fieri querebant
principes sacerdotum & scribe quo modo
illum tollerent timebant ũo plebem
Intrauit autẽ sathanas in iudam
qui cognominabatur scarioth unũ de xii
Et abiit & locutus est cum principibus sacerdotum & magistratibus quem
ad modum illum traderet eis gaudẽ
tibus & pollicitus est pecuniam illi dare
Et spondit & querebat opportunitatem ut traderet illum sine turbis
Venit autẽ dies azimorum in qua necesse
erat occidi pascha & misit petrum & io
hannem dicens euntes parate nobis pascha ut manducemus illi autẽ dixerunt
ubi uis paremus dixit ad eos ecce
introeuntibus uobis ciuitatem occurret uobis homo quidam amphoram
aque portans sequimini eum in do
mum in qua intrat & dicetis patrifamilias domus cui dicit tibi magis
ter ubi est diuersorium ubi pascha cum discipulis meis manducem & ipse ostendet
uobis cenaculum magnum stratum & ibi
parate nobis & euntes inuenerunt sicut dixerat illis & paraũt pascha
Cum autẽ hora discubuit & xii apli
cum eo & ait illis desiderio desiderauj hoc
pascha manducare uobiscum antequã
patiar dico enim uobis quia exinde non manducabo illud donec impleatur in regno dei & accepto calice gratias egit dixit accipite & diuidite inter uos dico enim uobis quia non bibam de generatione uitis
huius donec ueniat regnum dei
Et accepto pane gratias egit & fregit & dedit eis dicens hoc est corpus meum
quod pro uobis traditur hoc facite in
meam commemorationem Similiter & calicem postquã cenauit dicens hic ẽ
calix nouum testamentum in meo sangui
ne qui pro uobis fundetur Verumptamẽ
ecce manus tradentis me mecum ẽ
in mensa Et quidem filius hominis
secundum quod diffinitum est uadit Verumtamen ve homini illi per quem tradetur
Et ipsi ceperunt quaerere inter se quis
esset ex eis qui hoc facturus esset Facta
est autem & contentio inter eos quis eorum uideretur esse maior Dixit autem eis reges gentium dominantur eorum & qui potestatem habent super eos benefici uocantur Vos autem non sic & qui maior est in uobis fiat sicut minor & qui praecessor est sicut ministrator Nam quis maior est qui recumbit aut qui ministrat nonne qui recumbit Ego autem in medio uestrum sum sicut qui ministrat Vos autem estis qui permansistis mecum in tentationibus meis & ego dispono uobis sicut dispositum mihi pater meus regnum ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo & sedeatis super thronos iudicantes xii tribus israhel Dixit autem dominus symoni symon ecce sathanas expetiuit uos ut cribraret sicut triticum Ego autem rogaui pro te ut non deficiat fides tua & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos Qui dixit ei Domine tecum paratus sum & in carcerem & in mortem ire Et ille dixit dico tibi petre non cantabit hodie gallus donec ter abneges nosse me Et dixit eis Cum misi uos sine sacculo & pera & calciamentis numquid aliquid defuit uobis At illi dixerunt nichil Dixit ergo eis sed nunc qui habet sacculum tollat similiter & peram & qui non habet uendat tunicam suam & emat gladium dico enim uobis quoniam adhuc hoc quod scriptum est oportet impleri in me Et cum iniquis deputatus est Etenim ea quae sunt de me finem habent Et illi dixerunt Domine ecce duo gladii hic at ille dixit eis Satis est Et egressus ibat secundum consuetudinem in montem oliueti secuti sunt autem illum & discipuli sui Cum autem peruenisset ad locum dixit eis orate ne intretis in tentationem Et ipse auulsus est ab eis quantum iactus est lapidis & positis genibus orabat dicens pater si uis transfer calicem istum a me Verumptamen

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mea uoluntas sed tua fiat. Apparuit autem
illi angelus de celo confortans eum. Et factus in
agonia prolixius orabat. Et factus est sudor
eius sicut gutte sanguinis decurrentis
in terram. Et cum surrexisset ab ordine et
uenisset ad discipulos suos inuenit eos
dormientes pre tristicia. Et ait illis. Quid
dormitis? Surgite et orate ne intretis
in temptationem. Adhuc eo loquente
ecce turba et qui uocabatur iudas unus
de xii. Antecedebat eos et appropinquauit
ihesu ut oscularetur eum. Ihesus autem dixit
illi. Iuda osculo filium hominis tradis.
Videntes autem hii qui circa ipsum
erant quod futurum erat. Dixerunt ei do-
mine si percutimus in gladio. Et per-
cussit unus ex illis seruum principis
sacerdotum et amputauit auriculam
eius dexteram. Respondens autem ihesus ait. Sinite
usque huc. Et cum tetigisset auriculam
eius sanauit eum. Dixit autem ihesus ad
eos qui ueniebant ad se principes sacer-
dotum et magistratus templi et senio-
res. Quasi ad latronem existis cum gla-
diis et fustibus. Cum cotidie uobiscum
fuerim in templo non extendistis
manus in me. Sed hec est hora uestra et
potestas tenebrarum. Comprehendentes autem
eum duxerunt ad domum principis
sacerdotum. Petrus autem sequebatur
eum a longe. Accenso autem igne in
medio atrio et circumsedentibus illis er-
at petrus in medio eorum. Quem cum
uidisset ancilla quedam sedentem ad
lumen et eum fuisset intuita dixit. Et
hic cum illo erat. At ille negauit eum
dicens. Mulier non noui illum. Et post
pusillum alius uidens eum dixit. Et tu
de illis es. Petrus uero ait. O homo non
sum. Et interuallo facto quasi ore unus ali-
us quidem affirmabat dicens. Vere et
hic cum illo erat. Nam et galileus est.
Ait petrus. Nescio quid dicis. Et continu-
o adhuc illo loquente cantauit gallus.
Et conuersus dominus respexit petrum. Et
recordatus est petrus uerbi domini sicut
dixerat. Quod priusquam gallus cantet ter-
me negabis. Et egressus foras fleuit
amare. Et uiri qui tenebant eum illu-
debant eum. Illudebant ei cedentes
eum et uelauerunt eum et percutiebant
faciem eius et interrogauerunt eum di-
centes. Prophetiza nobis xpe quis est qui
te percussit. Etiam multa alia blas-
femantes dicebant in eum. Et ut factus est
dies conuenerunt seniores plebis et
principes sacerdotum et scribe sacer-
do et adduxerunt illum in concilium
suum dicentes. Si tu es xpc dic no-
bis. Et ait illis. Si uobis dixero non cre-
ditis michi. Si autem et interrogauero
non respondebitis michi neque dimitte-
tis. Ex hoc autem erit filius hominis se-
dens a dextris uirtutis dei. Dixerunt
autem omnes. Tu ergo es filius dei. Qui
ait. Vos dicitis quia ego sum. At illi dix-
erunt. Quid ad huc desideramus
testimonium? Ipsi enim audiuimus
de ore eius.

XXIII.

Et surgens omnis multitudo eorum
duxerunt illum ad pilatum. Cepe-
runt autem accusare illum dicentes.
Hunc inuenimus subuertentem gen-
tem nostram et prohibentem tributa
dari cesari et dicentem se xpm rege-
re. Pilatus autem interrogauit eum
dicens. Tu es rex iudeorum. At ille respon-
dens ait. Tu dicis. Ait autem pilatus ad prin-
cipes sacerdotum et turbas. Nichil in-
uenio cause in hoc homine. At illi
inualescebant dicentes. Commouet
populum docens per uniuersam iudeam
incipiens a galilea usque huc. Pilatus
autem audiens galileam interroga-
uit si homo galileus esset. Et ut cogno-
uit quod de herodis potestate esset remisit
eum ad herodem qui et ipse ierosolimis
erat his diebus. Herodes autem uiso
ihesu gauisus est ualde. Erat enim ex
multo tempore cupiens uidere eum
eo quod audiret multa de eo et spera-
bat signum aliquod uidere ab eo fieri. In-
terrogabat autem illum multis sermo-
nibus. At ipse nichil respondit ei. Stabant
autem principes sacerdotum et scribe constan-
ter accusantes eum. Spreuit autem illum
herodes cum exercitu suo et illusit in-
dutum ueste alba et remisit ad pi-
latum. Et facti sunt amici herodes et pi-
latus in ipsa die. Nam antea inimi-
ci erant ad inuicem. Pilatus autem con-
uocatis principibus sacerdotum et
magistratu plebis dixit ad illos. Ob-
tulistis michi hominem hunc

qui auctorem p̄ populum. et ecce ego coram uobis interrogauit nullam causam inuenio in homine isto ex his in quib; eum accusatis. sed neq; herodes nam remisit illum ad nos. et ecce nichil dignum morte actum est ei. emendatum ergo illum dimittam. necesse autem habebat dimittere eis p̄ diem festum unum. exclamauit autem simul uniuersa turba dicentes. tolle hunc et dimitte nobis barrabam. qui erat p̄ seditionem quādam factam in ciuitate et homicidium missus in carcerem. cum autem pilatus locutus esset ad illos uolens dimittere iesum. illi autem clamabant dicentes. crucifige crucifige eum. ille autem tertio dixit ad illos. quid enim mali fecit iste. nullam causam mortis inuenio in eo. corripiam ergo illum et dimittam. at illi instabant uocibus magnis postulantes ut crucifigeretur. et inualescebant uoces eorum. et pilatus adiudicauit fieri petitionem eorum. dimisit autem illi eum qui propter homicidium et seditionem missus fuerat in carcerem quem petebant. iesum uero tradidit uoluntati eorum. et cum ducerent eum apprehenderunt simonem quendam cyrenensem uenientem de uilla et imposuerunt illi crucem portare post iesum. sequebatur autem illum multa turba populi et mulierum quae plangebant et lamentabantur eum. conuersus autem ad illas ihesus dixit. filie hierusalem nolite flere super me. sed super uos ipsas flete et super filios uestros. quia ecce uenient dies in quibus dicent. beate steriles et uentres qui non genuerunt et ubera quae non lactauerunt. tunc incipient dicere montibus. cadite super nos et collibus. operite nos. quia si in uiridi ligno haec faciunt in arido quid fiet. ducebantur autem et alii duo nequam ut interficerentur cum eo. et postquam uenerunt in locum qui uocatur caluariae ibi crucifixerunt eum et latrones unum a dextris alium a sinistris. ihesus autem dicebat. pater dimitte illis. non enim sciunt quid faciunt. dividentes uero uestimenta eius miserunt sortes. et stabat

populus exspectans. et deridebant eum principes cum eis dicentes. alios saluos fecit. se ipsum saluum faciat si hic est christus dei electus. illudebant autem ei et milites accedentes et acetum offerentes illi et dicentes. si tu es rex iudeorum saluum te fac. erat autem et superscriptio scripta supereum litteris graecis et latinis et hebraicis. hic est rex iudeorum. unus autem de his qui pendebant latronibus blasphemabat eum dicens. si tu es christus fac temet ipsum et nos. respondens autem alter increpabat illum dicens. neque tu times deum quod in eadem damnatione es. et nos quidem iuste nam digna factis recipimus. hic uero nichil mali gessit. et dicebat ad ihesum. memento mei domine cum ueneris in regnum tuum. et dixit illi ihesus amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso. erat autem fere hora sexta. et tenebrae factae sunt in uniuersa terra usque ad horam nonam. obscuratus est enim sol. et uelum templi scissum est medium. et clamans uoce magna ihesus ait. pater in manus tuas commendo spiritum meum. haec dicens exspiravit. uidens autem centurio quod factum erat glorificabat deum dicens. uere hic homo iustus erat. et omnis turba eorum qui simul ad eam ad spectaculum istud. et uidebant quae fiebant percutientes pectora sua reuertebantur. stabant autem omnes noti eius a longe. et mulieres quae secutae eum erant a galilea haec uidentes. et ecce uir nomine ioseph qui erat de ariomathia ciuitate iudeae. et iste non consenserat consilio et actibus eorum. ab arimathia ciuitate iudeae. qui expectabat et ipse regnum dei. hic accessit ad pilatum. et petiit corpus ihesu. et depositum inuolutum sindone. et posuit eum in monumento excisio in quo nondum quisquam positus fuerat. et die erat parasceues. et sabbatum illucescebat. subsecutae autem mulieres quae cum ipso uenerant de galilea uiderunt monumentum. et quemadmodum positum erat corpus eius. reuertentes autem parauerunt aromata et unguenta. et sabbato quidem siluerunt secundum autem

mandatum

XVII

sabbati valde diluculo venerunt ad
monumentum portantes que para
verant aromata. Invenerunt lapidem
revolutum a monumento. Ingresse
non invenerunt corpus domini Ihesu. Et
factum est dum mente consternate essent
de isto. Ecce duo viri astiterunt secus
illas in veste fulgenti. Cum timerent autem
et declinarent vultum in terram dixe
runt ad illas. Quid queritis viventem
cum mortuis? Ideo est hic. Surrexit.
Recordamini qualiter locutus est
vobis cum adhuc in Galilea esset
dicens quia oportet filium hominis tra
di in manus hominum peccatorum et cru
cifigi et tercia die resurgere. Et recordate sunt
verborum eius. Et regresse a monumento
nunciaverunt hec omnia illis xi.
et ceteris omnibus. Erat autem Maria Mag
dalene et Iohanna et Maria Iacobi et
cetere que cum eis erant que dicebant
ad apostolos hec. Et visa sunt super illos
quasi deliramentum verba ista et non cre
debant illis. Petrus autem surgens cucur
rit ad monumentum et procumbens vi
dit linteamina posita sola et abiit
mirans secum quod factum fuerat. Et ecce duo
ex illis ibant ipsa die in castellum quod
erat in spacio stadiorum lx. ab Ierusalem
nomine Emaus. Et ipsi loquebantur ad in
vicem de his omnibus que acciderant.
Et factum est cum fabularentur et secum
quererent. Et ipse Ihesus appropinquans ibat
cum illis. Oculi autem eorum tenebantur
ne eum agnoscerent. Et ait ad illos. Qui
sunt hii sermones quos confertis ad in
vicem ambulantes et estis tristes. Et respondens
unus cui nomen Cleophas dixit ei. Tu so
lus peregrinus es in Ierusalem et non cog
novisti que facta sunt in illa his die
bus. Quibus ille dixit. Que. Et dixerunt
de Ihesu Nazareno. Qui fuit vir propheta
potens in opere et sermone coram deo
et omni populo. Et quomodo tradiderunt eum
summi sacerdotes et principes nostri in
dampnacionem mortis et crucifixerunt
eum. Nos autem sperabamus quod ipse esset
redempturus Israel. Et nunc super hec
omnia tercia dies est hodie ex quo hec
facta sunt. Sed et mulieres quedam ex
nostris terruerunt nos que ante lucem
fuerunt ad monumentum et invenerunt

to corpore eius venerunt dicentes se in
visionem angelorum vidisse qui dicunt
eum vivere. Abierunt quidam ex
nostris ad monumentum et ita inve
nerunt sicut mulieres dixerunt ipsum
vero non invenerunt. Ipse dixit ad eos. O
stulti et tardi corde ad credendum in
omnibus que locuti sunt prophete. Nonne
oportuit pati Christum et ita intrare in
gloriam suam. Et incipiens a Moyse
et omnibus prophetis interpretabatur illis in
omnibus scripturis que de ipso erant. Et
appropinquaverunt castello quo ibant
et ipse se finxit longius ire. Et coegerunt
illum dicentes. Mane nobiscum quoniam
ad vesperascit et inclinata est iam
dies. Intravit cum illis. Et factum est dum
discumberet cum illis accepit panem
et benedixit et fregit et porrigebat illis. Et
aperti sunt oculi eorum et cognoverunt
eum. Ipse evanuit ex oculis eorum. Et
dixerunt ad invicem. Nonne cor nostrum
ardens erat in nobis dum loqueretur
in via et aperiret scripturas. Et surgen
tes eadem hora regressi sunt in Ier
usalem et invenerunt congregatos xi. et eos
qui cum ipsis erant dicentes quod sur
rexit dominus vere et apparuit Si
moni. Et ipsi narrabant que gesta
erant in via et quomodo cognoverunt
eum in fractione panis. Cum
autem hec loquerentur Ihesus stetit in
medio eorum et dixit eis. Pax vobis
ego sum. Nolite timere. Conturbati vero
et contenti existimabant se spiritum
videre. Et dixit eis. Quid turbati estis
et cogitaciones ascendunt in corda
vestra. Videte manus meas et pedes me
os quia ego ipse sum. Palpate et videte
quia spiritus carnem et ossa non habet sicut
me videtis habere. Et cum hec dixisset
ostendit eis manus et pedes. Adhuc
autem illis non credentibus et mirantibus
pre gaudio dixit. Habetis aliquid hic quod
manducetur. Et illi obtulerunt ei
partem piscis assi et favum mellis. Et
cum manducasset coram eis sumens
reliquias dedit eis. Et dixit ad eos. Hec
sunt verba que locutus sum ad vos
cum adhuc essem vobiscum quoniam
necesse est impleri omnia que scrip
ta sunt in lege Moysi et prophetis et psal

eum. Quid ergo? helyas es tu? et dixit non
sum. propheta es tu? et respondit non. Dixerunt ergo
ei. Quis es ut responsum demus his qui
miserunt nos? Quid dicis de ipso? ait. Ego
vox clamantis in deserto dirigite viam
domini. sicut dixit ysaias propheta. Et
qui missi fuerant erant ex phariseis. et
interrogaverunt eum. et dixerunt ei. Quid
ergo baptizas si tu es xpc. neque helyas neque
propheta. Respondit eis iohes dicens. Ego bap
tizo in aqua. medius autem vestrum stetit
quem vos nescitis. Ipse est qui post me
venturus est qui ante me factus est. cuius
non sum dignus ut solvam corrigiam
calciamenti. hec in bethania facta sunt trans
iordanem ubi erat iohes baptizans.
Altera die vidit iohes ihesum venientem
ad se. et ait. ecce agnus dei. ecce qui tol
lit peccata mundi. hic est de quo dixi. post
me venit vir qui ante me factus est. qui
prior me erat. et ego nesciebam eum.
Sed ut manifestetur in israel propterea veni
ego in aqua baptizans. et testimonium
perhibuit iohes dicens quia vidi spiritum des
cendentem quasi columbam de celo. et
manentem super eum. et ego nescie
bam eum. Sed qui misit me baptiza
re in aqua ille michi dixit. Super quem
videris spiritum descendentem et manentem
super eum. hic est qui baptizat in
spiritu sancto. et ego vidi et testimonium perhibui
quia hic est filius dei. Altera die iterum
stabat iohes. et ex discipulis eius duo. et
respiciens ihesum ambulantem dicit. ec
ce agnus dei. et audierunt eum duo
discipuli loquentem et secuti sunt ihesum.
Conversus autem ihesus et videns eos sequen
tes se. dicit eis. Quid queritis. Qui dixe
runt ei. Rabbi quod dicitur interpretatum
magister. ubi habitas. dicit eis. Venite
et videte. Venerunt et viderunt ubi ma
net. et manserunt ibi die illo. hora autem
erat quasi decima. erat autem andreas fratrem
simonis petri unus ex duobus qui au
dierant a iohe. et secuti fuerant eum.
venit hic primum fratrem suum simo
nem. et dicit ei. invenimus messiam
qui est interpretatum xpc. et adduxit
eum ad ihesum. intuitus autem eum ihesus
dixit. tu es simon filius iohanna tu
vocaberis cephas quod interpretatur petrus.
In crastinum autem voluit exire in

galileam. et invenit philippum. et di
cit ei ihesus. sequere me. erat autem phi
lippus a bethsaida civitate andree
et petri. Invenit philippus nathana
el. et dicit ei. Quem scripsit moyses
in lege. et prophetis invenimus ihesum fili
um ioseph a nazareth. et dixit ei na
thanael. a nazareth potest aliquid bo
ni esse. Dicit ei philippus. Veni et vi
de. Vidit ihesus nathanael venientem
ad se. et dicit de eo. ecce vere israelita in
quo dolus non est. Dicit ei nathane
el. Unde me nosti. Respondit ihesus et dixit ei. Pri
usquam philippus te vocaret cum
esses sub ficu. vidi te. Respondit ei natha
nael. et ait. Rabbi tu es filius dei. tu
es rex israel. Respondit ihesus et dixit ei. Qui
a dixi tibi. vidi te sub ficu. credis. ma
ius his videbis. et dixit ei. Amen a
men dico vobis videbitis celum aper
tum. et angelos dei ascendentes et des
cendentes super filium hominis. -11-
Et die tercia nuptie facte sunt in ca
na galilee. et erat mater ihesu ibi.
Vocatus est autem ihesus et discipuli eius ad
nuptias. et deficiente vino dixit ma
ter ihesu ad eum. Vinum non habent. Di
cit ei ihesus. Quid michi et tibi mulier.
Nondum venit hora mea. Dicit
mater eius ministris. Quod cumque
dixerit vobis facite. Erant autem ibi
lapidee ydrie sex posite secundum
purificationem iudeorum capientes
singule metretas binas vel ternas.
Dicit eis ihesus. Implete ydrias aqua.
Impleverunt eas usque ad sump
mum. et dixit eis ihesus. Haurite nunc
et ferte architriclino. et tulerunt. Ut
autem gustavit architriclinus aquam
vinum factam. et non sciebat unde
esset. ministri autem sciebant qui ha
userant aquam. vocat sponsum ar
chitriclinus. et dicit ei. Omnis homi
o primum bonum vinum ponit.
et cum inebriati fuerint. tunc id quod
deterius est. tu autem servasti vinum bo
num usque ad hunc. Hoc fecit initium
signorum ihesus in cana galilee. et mani
festavit gloriam suam. et crediderunt
in eum discipuli eius. Post hec
descendit chapharnaum ipse et
mater eius et fratres eius et discipuli

eius · ubi manserunt ꝯ multis diebꝫ
Pasce enim pascha iudeorum · ascendit
ihc hierusalem · Et inuenit in templo
uendentes oues · bones · et colum
bas · et numularios sedentes · Et cum
facisset quasi flagellum de funiculis · om
nes eiecit de templo · oues quoq; et bones
Et numulariorum effudit es · et men
sas subuertit · Et his qui columbas
uendebant dixit · Auferte hinc istā
· nolite facere domum patris mei do
mum negotiationis · Recordati sunt
discipuli eius q scriptum est
Zelus domus tue comedit me · Re
ferunt ergo iudei · et dicunt ei · Quod sig
num ostendis nobis q hec facis · Et
dixit ihc · et dixit eis · Soluite templum
hoc · et in tribus diebꝫ excitabo illud ·
Dixerunt ergo iudei · et dixerunt
Quadraginta et sex annis
ędificatum est templum hoc · et
tribus diebꝫ excitabis illud · Ille au
tem dicebat de templo corporis sui · Cum
ergo resurrexisset a mortuis recorda
ti sunt discipuli eius q hoc dicebat
de corpore suo · et crediderunt scripture
et sermoni quem dixit ihc · Cum
autem esset hierusalem in pascha
die festo · multi crediderunt in
nomine eius · uidentes signa eius que
faciebat · Ipse autem ihc non credebat
semet ipsum eis eo q ipse nosset omnes ·
Et q opus ei non erat ut quis testi
monium perhiberet de homine · Ipse
enim sciebat quid esset in homine ·

Erat autem homo ex phariseis nico
demus nomine · princeps iudeo
rum · hic uenit ad ihm nocte · et dixit ei ·
Rabbi scimus q a deo uenisti magis
ter · nemo · n · potest hec signa facere
que tu facis · nisi fuerit deus cum eo ·
Respondit ihc · et dixit ei · Amen amen di
co tibi · nisi quis natus fuerit denuo
non potest uidere regnum dei · Dicit ad
eum nichodemus · Quo modo potest
homo nasci cum sit senex · Numquid
potest introitum in uterum matris sue
iterato introire · et renasci · Respondit ihc ·
Amen amen dico tibi · nisi quis renatus
fuerit ex aqua et spiritu sancto · non potest
introire in regnum dei · Quod natum
est ex carne · caro est · et quod natum est
ex spiritu · spiritus est · Non mireris q dixi
tibi · oportet uos nasci denuo · Spiritus ubi
uult spirat · et uocem eius audis ·
sed nescis unde ueniat aut quo uadat ·
Sic est omnis qui natus est ex spiritu ·
Respondit nichodemus · et dixit ei · Quo mo
do possunt hec fieri · Respondit ihc · et dixit
ei · Tu es magister israhel · et hec ignoras ·
Amen amen dico tibi · q nos q scimus lo
quimur · et q uidimus testamur · et
testimonium nostrum non accipitis · Si
terrena dixi uobis · et non creditis · quo mo
do si dixero uobis celestia credetis · Et nemo
ascendit in celum · nisi qui descendit de celo · filius hominis
qui est in celo · Et sicut moyses exal
tauit serpentem in deserto · ita ex
altari oportet filium hominis ut
omnis qui credit in ipso non pereat
sed habeat uitam eternam · Sic enim dilexit deus
mundum · ut filium suum unigeni
tum daret · ut omnis qui credit
in eum non pereat sed habeat uitam eternam · Non enim misit deus filium suum in mund
um ut iudicet mundum · sed ut saluetur
mundus per ipsum · Qui credit in eum
non iudicatur · Qui autem non credit
iam iudicatus est · eo q non credit
in nomine unigeniti filii dei · Hoc est
autem iudicium · quia lux uenit in mun
dum · et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem · erant enim
eorum mala opera · omnis enim qui male a
git odit lucem · nec uenit ad lucem
ut non arguantur opera eius · Qui autem
facit ueritatem · uenit ad lucem · ut
manifestentur eius opera · Quia in
deo sunt facta · Post hec uenit ihc · et dis
cipuli eius in iudeam terram · et illic de
morabatur cum eis · et baptizabat ·
Erat autem iohes baptizans in enon
iuxta salim · quia aque multe erant illic · et
accedebant et baptizabantur · Nondum enim
missus fuerat iohes in carcerem · Facta est ergo questio ex discipu
lis iohis cum iudeis de purificatione ·
Et uenerunt ad iohem · et dixerunt ei ·
Rabbi qui erat tecum trans iordanem
cui tu testimonium perhibuisti · ecce
hic baptizat · et omnes uenerunt ad
eum · Respondit iohes · et dixit · Non potest
homo accipere quicquam · nisi fuerit ei datum de celo · Ipsi nos

testimoniū perhibeat qđ dixerim non sum
ego xpc̄s; qm̄ missus sum ante illum.
Qui hꝫ sponsam sponsus est; amicus au-
tem sponsi qui stat et audit eum gaudio
gaudet propter vocem sponsi. hoc ergo gaudi
um meum impletum est. illum oportet
crescere me autem minui. Qui de sursum
venit supra omnes est. Qui de terra est de ter-
ra loquitur et qui de celo venit supra omnes
est. quod vidit et audivit hoc testatur et
testimonium eius nemo accipit. Qui au-
tem acceperit eius testimonium signa-
vit quia deus verax est. Quem enim mi-
sit deus verba dei loquitur. non enim ad
mensuram dat deus spūm. pr diligit fi
lium et omnia dedit in manu eius. Qui
credit in filium habet vitam eternam. Qui
autem incredulus est filio non videbit vitam sed ira dei manet
super eum.

Cognovit ergo ihc quia audierunt
pharisei quia ihc plures discipulos facit et
baptizat quam iohes quamquam ihc non
baptizaret sed discipuli eius. reliquit
iudeam et abiit iterum in galileam. Opor-
tebat autem eum transire per mediam sa-
mariam. venit ergo in civitatem
samarie que dr sichar iuxta prdium quod
dedit iacob iosephe filio suo erat autem ibi
fons iacob. ihc autem fatigatus de itinere
sedebat sic super fontem. hora autem erat
quasi vi. venit mulier de samaria haurire
aquam. dicit ei ihc da mihi bibere.
discipuli enim eius abierant in civitatem
ut cibos emerent. dicit ergo ei mulier
illa samaritana. Quomodo tu iudeus cum
sis bibere a me poscis que sum mulier
samaritana. non enim coutuntur iu-
dei samaritanis. respondit ihc et dixit ei.
si scires donum dei et quis est qui dicit ti-
bi da mihi bibere tu forsitan petisses
ab eo et dedisset tibi aquam viuam. dicit
ei mulier. dne nec in quo haurias
habes et puteus altus est. unde ergo ha-
bes aquam viuam. numquid tu ma
ior es pre nro iacob qui dedit nobis
puteum. et ipse ex eo bibit et filii eius
et pecora eius. respondit ihc et dixit ei. oīs
qui bibit ex aqua hac sitiet iterum. Qui
autem biberit ex aqua quam ego dabo ei
non sitiet in eternum. sed aqua quam
ego dabo ei fiet in eo fons aquae sali
entis in vitam eternam. dicit ad eum
mulier. Domine da mihi hanc aq
ut non sitiam neque veniam huc haus
rire. dicit ei ihc. vade voca virum
tuum et veni huc. respondit mulier et
dixit. non habeo virum. dicit ei ihc
bñ dixisti. quia non habeo virum. v.
nam quinque habuisti et nunc quem habes
non est tuus vir. hoc vere dixisti.
dicit ei mulier. dne video quia pphēa
es tu. patres nri in monte hoc adorā
verunt et vos dicitis quia ierosolimis est lo-
cus ubi adorare oportet. dicit ei ihc mu
lier crede mihi quia venit hora quā
neque in monte hoc neque in ierusalem adora
bitis patrem. vos adoratis quod nescitis
nos adoramus quod scimus. quia salus
ex iudeis est. sed venit hora et nunc est
quando veri adoratores adorabunt patrem
in spū et veritate nam et pr tales quae
rit qui adorent eum. spūs est deus.
et eos qui adorant eum in spū et ve-
ritate oportet adorare. dicit ei mulier
ego scio quia messias venit qui dr xps.
cum ergo venerit ille nobis annun-
tiabit omnia. dicit ei ihc ego sum qui
loquor tecum. et statim venerunt
discipuli eius et mirabantur quia cum
muliere loquebatur. nemo tamen dixit
ei quid quaeris aut quid loqueris
cum ea. reliquit ergo ydria sua
mulier et abiit in civitatem et
dicit illis hominibus. venite et vide
te hominem qui dixit mihi omnia
quecumque fecerim. numquid ipse est xps.
exierunt de civitate et veniebant
ad eum. interea rogabant eum dis
cipuli eius dicentes. rabbi manduca
ce. ille autem dixit eis. ego cibum habeo
manducare quem vos nescitis.
dicebant ergo discipuli ad invi
cem. numquid aliquis attulit ei
manducare. dicit eis ihc. meus ci
bus est ut faciam voluntatem eius
qui misit me et perficiam opus
eius. nonne vos dicitis quia adhuc
menses quatuor sunt et messis venit.
ecce dico vobis levate oculos vestros et
videte regiones quia albae sunt iam
ad messem. et qui metit mercedem
accipit et congregat fructum in
vitam eternam. ut et qui semi

nat simul gaudeat et qui metit. In
hoc enim est verbum verum quia alius
est qui seminat et alius qui metit.
Ego misi vos metere quod vos non labo
rastis. Alii laboraverunt et vos in
labores eorum introistis. Ex civitate
autem illa multi crediderunt in eum
samaritanorum propter verbum mulie
ris testimonium perhibentis quia dixit
michi omnia quecumque feci. Cum ve
nissent ergo ad illum samaritani
rogaverunt eum ut ibi maneret et man
sit ibi duos dies et multo plures cre
diderunt propter sermonem eius et mulie
ri dicebant quia iam non propter tuam loqu
lam credimus. Ipsi enim audivimus et sci
mus quia hic est vere salvator mundi.
Post duos autem dies exiit inde et abiit in
galileam. Ipse enim testimonium perhi
buit quia propheta in patria sua honorem
non habet. Cum ergo venisset in galileam
exceperunt eum galilei cum omnia
vidissent que fecerat ierusalem in
die festo. Ipsi enim venerant ad diem
festum. Venit ergo iterum in cana ga
lilee ubi fecit aquam vinum. Et
erat quidam regulus cuius filius in
firmabatur capharnaum. Hic cum
audisset quia ihesus adveniret a iudea in
galileam abiit ad eum et rogabat
eum ut descenderet et sanaret filium eius.
Incipiebat enim mori. Dixit ergo ihesus ad
eum. Nisi signa et prodigia videritis non
creditis. Dicit ad eum regulus. Domine
descende priusquam moriatur filius
meus. Dicit ei ihesus. Vade filius tuus
vivit. Credidit homo sermoni quem
dixit ei ihesus et ibat. Iam autem eo descen
dente servi occurrerunt ei et nuncia
verunt ei dicentes quia filius eius vivet.
Interrogabat autem horam ab eis in qua
melius habuerant et dixerunt ei quia
heri hora septima reliquit eum fe
bris. Cognovit ergo pater quia illa hora
erat in qua dixit ei ihesus filius tuus
vivit et credidit ipse et domus eius to
ta. Hoc iterum secundum signum fecit ihesus
cum venisset a iudea in galileam.

Post hec erat dies festus iudeorum
et ascendit ihesus ierusalem. Est autem
ierosolimis probatica piscina que
cognominabatur hebraice bethsa

ida v porticus habens. In his iacebat mul
titudo magna languentium cecorum
claudorum aridorum expectantium aque
motum. Angelus autem domini secun
dum descendebat in piscinam et move
batur aqua et qui prior descendebat
in piscinam post motionem aque sa
nus fiebat a quacumque detinebatur
infirmitate. Erat autem quidam homo
ibi xxx et viii annos habens in infirmitate
sua. Hunc cum vidisset ihesus iacentem et
cognovisset quia iam multum tempus
haberet dicit ei. Vis sanus fieri. Respondit ei
languidus. Domine hominem non
habeo ut cum conturbata fuerit aqua
mittat me in piscinam. Dum venio
enim ego alius ante me descendit. Dicit
ei ihesus. Surge tolle grabatum tuum
et ambula. Et statim sanus factus est homo et
sustulit grabatum suum et ambula
bat. Erat autem sabbatum in die illa. Dice
bant ergo iudei illi qui sanus fuerat fac
tus. Sabbatum non licet tibi tollere gra
batum tuum. Respondit eis. Qui me sal
vum fecit ille michi dixit. Tolle gra
batum tuum et ambula. Interrogave
runt ergo eum. Quis est ille homo qui
dixit tibi tolle grabatum tuum et am
bula. Is autem qui sanus fuerat effectus
nesciebat quis esset. Ihesus autem declinavit
a turba constituta in loco. Post ea invene
rit eum ihesus in templo et dixit ei. Ecce
sanus factus es. Iam noli peccare
ne deterius tibi aliquid contingat. Abiit
ille homo et nunciavit iudeis quia ihesus est
qui fecit eum sanum. Propter ea persequebantur
iudei ihesum quia hoc faciebat in sabbato.
Ihesus autem respondit eis. Pater meus usque modo
operatur et ego operor. Propter ea ergo ma
gis querebant eum iudei interficere
quia non solum solvebat sabbatum sed et patrem
suum dicebat deum equalem se faciens
deo. Respondit itaque ihesus et dixit eis. Amen amen
dico vobis non potest filius a se quis
quam facere nisi quod viderit patrem facientem.
Quecumque enim ille fecerit hec et filius
similiter facit. Pater enim diligit filium et
omnia demonstrat ei que ipse facit
et maiora his demonstrabit opera ut
vos miremini. Sicut enim pater suscitat
mortuos et vivificat sic et filius quos
vult vivificat. Neque enim pater iudicat quemquam

s; omne iudicium dedit filio ut omēs honorificent filium sicut honorificant patrem qui non honorificat filium non honorificat patrem qui misit illum. amē amē dico uobis q̄ sermonem meum audit habet uitam eternam et in iudicium non uenit s; transit a morte in uitam. amē amē dico uobis q̄ uenit hora et nunc est quando mortui audient uocem filii dei et qui audierint uiuent. sicut enim pater habet uitam in semetipso sic dedit et filio habere uitam in semetipso potestatem dedit ei iudicium facere q̄ filius hominis est. nolite mirari hoc quia uenit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient uocem filii dei et procedent qui bona egerunt in resurrectionem uite qui uero mala egerunt in resurrectionem iudicii. non possum ego a me ipso facere quicquam s; sicut audio iudico et iudicium meum iustum est q̄ non quero uoluntatem meam s; uoluntatem eius qui misit me patris. si ego testimonium perhibeo de me ipso testimonium meum non est uerum. alius est qui testimonium perhibet de me et scio q̄ uerum est testimonium quod perhibet de me. uos misistis ad iohannem et testimonium perhibuit ueritati. ego autem non ab homine testimonium accipio; sed hec dico ut uos salui sitis. ille erat lucerna ardens et lucens. uos autem uoluistis exultare ad horam in luce eius. ego autem habeo testimonium maius iohanne. opera enim que dedit mihi pater ut perficiam ea opera ipsa que ego facio testimonium perhibent de me q̄ pater misit me. et qui misit me pater ipse testimonium perhibuit de me. s; uocem eius unq̄m audistis neq̄ speciem eius uidistis. et uerbum eius non habetis manens in uobis. q̄ non credidistis huic quem misit ille. scrutamini scripturas in quibus putatis uitam eternam habere. ille sunt que testimonium perhibent de me. et non uultis uenire ad me ut uitam habeatis. claritatem ab hominibus non accipio. sed cognoui uos q̄ dilectionem dei non habetis in uobis. ego ueni in nomine patris mei et non accepistis me. si alius uenerit in nomine suo illum accipietis. quo modo uos potestis credere qui gloriam ab inuicem accipitis. gloriam que a solo deo est non quaeritis. nolite putare q̄ ego accusaturus sum uos apud patrem. est qui accusat uos moyses in quo uos speratis. si enim crederetis moysi crederetis forsitan michi de me. si uestris scriptis minime

Post hec abiit ihesus trans mare galilee quod est tyberiadis. et sequebatur eum multitudo magna. q̄ uidebant signa que faciebat super his qui infirmabantur. abiit ergo in montem ihesus et ibi sedebat cum discipulis suis. erat autem proximum pascha dies festus iudeorum. cum leuasset ergo ihesus oculos et uidisset q̄ multitudo maxima uenit ad eum. dicit ad philippum. unde ememus panes ut manducent hii. hoc autem dicebat temptans eum. scibat enim quid esset facturus. respondit ei philippus. ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis. ut unusquisq; modicum quid accipiat. dicit ei unus ex discipulis eius andreas frater symonis petri. est puer unus hic qui habet v. panes hordeaceos et duos pisces. s; hec quid sunt inter tantos. dixit ergo ihesus facite homines discumbere. erat autem fenum multum in loco. discubuerunt ergo uiri numero quasi quinque milia. accepit ergo ihesus panes et cum gratias egisset. distribuit discumbentibus. similiter et ex piscibus quantum uolebant. ut autem impleti sunt dixit discipulis suis. colligite que superauerunt fragmenta ne pereant. collegerunt ergo. impleuerunt xii. cophinos fragmentorum ex v. panibus hordeaceis. quibus; pisibus que superfuerunt his qui manducauerant. illi ergo homines cum uidissent q̄ signum fecerat ihesus dicebant. q̄ hic est uere propheta qui uenturus est in mundum. ihesus autem cum cognouisset q̄ uenturi essent ut raperent eum et facerent eum regem. fugit iterum in montem ipse solus. ut autem sero factum est descenderunt discipuli eius ad mare. et cum ascendissent nauim. ueniebant trans mare in capharnaum. et tenebre iam factae erant. et non uenerat ad eos ihesus. mare autem uento magno flante exurgebat. cum remigassent ergo quasi stadia xxv. aut xxx. uident ihesum ambulantem super mare et proximum naui fieri. et timuerunt. ille autem dixit eis. ego sum nolite timere.

luerunt ergo accipere eum in nauī · ⁊ sta
tim nauis fuit ad terram quī ibant · Cra
die turba que stabat trāsmarē vidit
qz nauicula alia non erat ibi · nisi u
na · et qz non introisset cum discipulis su
is ihs in nauem · ⁊ soli discipuli eius
abissent alie vero supervenerunt naues
a tiberiade iuxta locum ubi manducauerat
panem gratias agentes dñō cum g
vidisset turba qz ihs non esset ibi · nec dis
cipuli eius · ascenderunt in naviculas
· et venerunt capharnaum querentes
ihm · et cum invenissent eum trans ma
re dixerunt ei · Rabbi quando huc venisti ·
dixit eis ihs · et dixit eis · amen amen dico vobis q
rem me non qz vidistis signa · ⁊ qz ex
panibus · et manducastis · et saturati estis ·
operamini non cibum qui perit · sed qui p
manet in vitam eternam · quem filius
hominis dabit vobis · hunc · n · pr
signavit deus · dixerunt ergo ad eum
· Quid faciemus ut operemur opera
verba dei · respondit ihs · et dixit eis · hoc est
opus dei · ut credatis in eum quem mi
sit ille · dixerunt ergo ei · Quod ergo tu fa
cis signum · ut videamus · et credamus tibi
· Quid operaris · pres nri manducave
runt manna in deserto · sicut scriptum
est · panem de celo dedit eis manducare · dixit ergo eis ihs · amen amen
dico vobis · non dedit vobis panem
moyses de celo · sed pr meus dat vobis pa
nem verum de celo · panis · n · verus est
qui de celo descendit · et dat vitam mū
do · dixerunt ergo ad eum · dne semper
da nobis panem hunc · dixit autē eis
ihs · ego sum panis vite · Qui venit
ad me · non esuriet · et qui credit in
me · non sitiet unquam · dixi vobis
qz · et vidistis me · et non creditis · Om
nē qd dat mihi pr ad me veniet · et
eum qui venit ad me · nō eiciam
foras · Quia descendi de celo · non ut faci
am voluntatem meam · sed voluntā
tem eius qui misit me · hec est · au
luntas eius qui misit me pr · ut om
ne qd dedit mihi · non pdam ex eo · sed re
suscitem illud in novissimo die ·
est autē voluntas pris mei qui misit
me · ut omnis qui videt filium · et credit
in eum habeat vitam eternam · et ego re
suscitabo eum in novissimo die ·

murabant ergo iudei de illo qz dixit
· ego sum panis qui de celo descendi
· et dicebant · Nonne hic est ihs filius io
seph · cuius nos novimus patrem · et ma
trem · Quo modo ergo dicit hic qz de celo
descendi · respondit ergo ihs · et dixit eis · nolite
murmurare in unum · Nemo potest ve
nire ad me nisi pr qui misit me trahat
illum · et ego resuscitabo eum in novissi
mo die · Scriptum est in prophetis · erunt
omnes docibiles dei · omnis qui audivit a
pre · et didicit venit ad me · non qz pris
vidit quisquam nisi is qui est ab deo · hic
vidit pr · amen amen dico vobis qui
credit in me · habet vitam eternam · ego sum
panis vite · patres vri manducaverunt
manna in deserto · et mortui sunt · hic
est panis de celo descendens · ut si quis
ex ipo manducaverit · non moriatur · ego
sum panis vivus qui de celo descendi ·
si quis manducaverit ex hoc pane ·
vivet in eternum · et panis quem ego dabo
caro mea est · pro mundi vita · litigabāt
ergo iudei ad invicem · dicentes · Quo
modo potest hic nobis carnem suam da
re ad manducandum · dixit ergo eis
ihs · amen amen dico vobis · nisi man
ducaveritis carnem filii hominis · et bi
beritis eius sanguinem · non habebitis vi
tam in vobis · Qui manducat carnē
meam · et bibit meum sanguinem · ha
bet vitam eternam · et ego resuscitabo eum
in novissimo die · caro · n · mea est ci
bus · et sanguis meus vere est potus · Qui
manducat meam carnem · et bibit
meum sanguinem · in me manet
· et ego in illo · sicut misit me vi
vens pr · et ego vivo pr · et qui man
ducat me · et ipse vivet propter me · hic est pa
nis qui de celo descendit · non sicut
patres vri manducaverunt manna
· et mortui sunt · qui manducat hunc
panem · vivet in eternum · hec dixit in
synagoga docens in capharnaum ·
Multi ergo audientes ex discipulis
eius dixerunt · Durus est hic sermo ·
Quis potest eum audire · Sciens autē
ihs apud semetipsum · qz murmura
rent de hoc discipuli eius · dixit eis · hoc
vos scandalizat · si ergo videritis fi
lium hominis ascendentem ubi
erat prius · spūs est qui vivificat ·

caro non prodest quicq̃ verba que ego
loquutus sum vobis spūs sunt & vīa sunt;
quidam ex vobis qui nō credunt sciebat
ab initio ihesus qui essent credentes
& qui traderet eum & dicebat quia dixi
vobis q̃ nemo potest venire ad me nisi
fuerit ei datum a patre meo & ex hoc multi
discipulorum eius abierunt retro & iam
cum illo non ambulabant dixit ergo
ihesus ad xpm numquid & vos vultis abire
respondit ergo ei simon petrus & ait ad
quem ibimus verba vite eterne habes & nos
credimus & cognouimus quia tu es xp̃s filius dei
respondit ergo eis ihesus nonne ego vos xii elegi
& ex vobis unus diabolus est dicebat autem de
iuda simonis iscarioth hic enim erat unus ex xii
& post hec autem ambulabat ihesus in gali
leam non enim volebat in iudeam
ambulare quia querebant eum iudei in
terficere erat autem in proximo dies festus
iudeorum scenopegia dixerunt ad eum
fratres eius exi hinc & vade in iudeam ut
& discipuli tui videant opera tua que
facis nemo quippe in occulto facit &
querit ipse in palam esse si hec facis ma
nifesta te ipm mundo si non fratres eius
credebant in eum dicit ergo eis ihesus tem
pus meum nondum adest autem tem
pus autem meum semper est paratum non
potest mundus me odisse me autem odit quia
ego testimonium perhibeo de illo quia opera
illius mala sunt vos ascendite ad di
em festum hunc ego autem non ascendo
ad diem festum istum quia meum tem
pus nondum impletum est hec cum dix
isset ipse mansit in galilea cum autem ascen
derent fratres eius tunc & ipse ascendit ad
diem festum non manifeste sed quasi in oc
culto iudei ergo querebant eum in
die festo & dicebant ubi est ille & murmur
multus erat de illo in turba quidam
enim dicebant quia bonus est alii autem dice
bant non sed seducit turbas nemo tamen palam
loquebatur de illo propter metum iudeo
rum autem die festo mediante ascendit
ihesus in templum & docebat unde hic litteras
sit cum non didicerit & respondit ihesus & dix
it eis mea doctrina non est mea sed eius
qui misit me si quis voluerit voluntatem
eius facere cognoscet de doctrina utrum
ex deo sit an ego a me ipso loquar qui
a semet ipso loquitur gloriam propriam
querit qui autem querit gloriam eius
qui misit illum hic verax est & in
iustitia in illo non est nonne moyses
dedit vobis legem & nemo ex vobis
facit legem quid me queritis interfi
cere respondit turba & dixit demonium
habes quis te querit interficere respon
dit ihesus & dixit eis unum opus feci &
omnes miramini propterea moyses dedit vobis
circumcisionem non quia ex moyse
est sed ex patribus & in sabbato circumcidi
tis hominem si circumcisionem
accipit homo in sabbato ut non solvatur
lex moysi mihi indignamini quia totum hominem sanum feci in sab
bato solute iudicate sed iudicium
iustum iudicate dicebant ergo quidam ex hierosolimis
nonne hic est quem querunt
interficere & ecce palam loquitur & nichil
ei dicunt numquid vere cognouerunt
principes quia hic est xp̃s sed istum hunc
unde sit scimus xp̃s autem cum venerit nemo
scit unde sit clamabat ergo ihesus in templo docens & dicens me scitis
& unde sum scitis & a me ipso non veni sed
est verus qui misit me quem vos nescitis ego
scio eum quia ab ipso sum & ipse me misit quere
bant ergo eum apprehendere & nemo
misit in illum manus quia nondum
venerat hora eius ex turba autem multi
crediderunt in eum & dicebant xp̃s
cum venerit numquid plura signa fa
ciet quam que hic facit audierunt
pharisei turbam murmurantem
de illo hec & miserunt principes &
pharisei ministros ut apprehenderent
eum dixit ergo eis ihesus adhuc mo
dicum tempus vobiscum sum & va
do ad eum qui misit me queretis
me & non invenietis & ubi ego sum
vos non potestis venire dixerunt ergo
iudei ad semet ipsos quo hic iturus
est quia non invenietur eum numquid
in dispersionem gentium eorum
iturus est & docturus gentes
est hic sermo quem dixit quere

tis me et non inuenietis et ubi ego sum
uos non potestis uenire. In nouissimo
autem die magno festiuitatis stabat
ihesus et clamabat dicens. Si quis sitit
ueniat ad me et bibat. Qui credit in
me sicut dicit scriptura flumina de
uentre eius fluent aque uiue. Hoc autem
dixit de spiritu sancto quem accepturi erant
credentes in eum. Nondum enim erat spiritus
datus quia ihesus nondum erat glorificatus.
Ex illa ergo turba cum audissent hos
sermones eius dicebant. Hic est uere pro
pheta. Alii dicebant hic est xpistus. Quidam
autem dicebant. Numquid a galilea ue
nit xpistus. Nonne scriptura dicit quia ex
semine dauid et de bethleem castello ubi
erat dauid xpistus. Dissensio ita facta est
in turba propter eum. Quidam autem ex ipsis
uolebant apprehendere eum sed nemo mi
sit super eum manus. Venerunt ergo
ministri ad pontifices et phariseos et
dixerunt eis illi. Quare non adduxistis
illum. Responderunt ministri. Numquam
sic locutus est homo sicut hic homo
loquitur. Responderunt ergo eis pharisei. Nun
quid et uos seducti estis. Numquid
ex principibus aliquis credit in eum
aut ex phariseis. Sed turba hec que
non nouit legem maledicti sunt.
Dicit nichodemus ad eos ille qui
uenit ad eum nocte qui unus erat
ex ipsis. Numquid lex nostra iudicat
hominem nisi prius audierit ab
ipso et cognouerit quid faciat. Responderunt
et dixerunt ei. Numquid et tu galileus
es. Scrutare scripturas et uide quia propheta
a galilea non surgit. Et reuersi sunt
unusquisque in domum suam.

VIII

Hic autem perexit in montem oliueti
et diluculo iterum uenit in templum et
omnis populus uenit ad eum et sedens do
cebat eos. Adducunt autem scribe et pha
risei mulierem de prehensam in adul
terio et statuerunt eam in medio et dixe
runt ei. Magister hec mulier modo de
prehensa est in adulterio. In lege autem
moyses mandauit nobis hiis lapida
re. Tu ergo quid dicis. Hoc autem dice
bant temptantes eum ut possent
accusare eum. Ihesus autem inclinans se
deorsum digito scribebat in terram
sum autem perseuerarent interrogantes

eum erexit se et dixit illis. Qui sine
peccato est uestrum primus in eam lapidem
mittat. Iterum se inclinans scribe
bat in terra. Audientes autem hec unus
post alium exibant incipientes a se
moribus. Et remansit solus ihesus et mulier
in medio stans. Erigens autem ihesus se
dixit ei. Mulier ubi sunt qui te ac
cusabant. Nemo te condempnauit. Que
dixit. Nemo domine. Dixit autem
ihesus. Nec ego te condempnabo. Vade et iam
amplius noli peccare. Iterum
ergo locutus est ihesus eis dicens. Ego sum
lux mundi. Qui sequitur me non ambu
lat in tenebris sed habebit lumen in te.
Dixerunt ergo pharisei. Tu de te ipso
testimonium perhibes testimonium
tuum non est uerum. Respondit ihesus et
dixit eis. Si ego testimonium perhi
beo de me ipso uerum est testimoni
um meum quia scio unde ueni et quo
uado. Uos autem nescitis unde ueniam aut
quo uado. Uos autem secundum carnem iudica
tis. Ego non iudico quemquam. Si iu
dico ego iudicium meum uerum est
quia solus non sum sed ego et qui misit
me pater. In lege nostra scriptum est quia
duorum hominum testimonium ue
rum est. Ego sum qui testimonium
perhibeo de me ipso et testimonium
perhibet de me qui misit me pater. Dice
bant ergo ei. Ubi est pater tuus. Respondit
ihesus. Neque me scitis neque patrem meum
scitis. Si me scitis forsitan et patrem
meum scitis. Hec uerba locutus est
ihesus in gazophilacio docens in tem
plo. Et nemo apprehendit eum quia non
dum uenerat hora eius. Dixit ergo
iterum eis ihesus. Ego uado et queretis me
et in peccato uestro moriemini. Quo ego
uado uos non potestis uenire. Dicebant
ergo iudei. Numquid interficiet se
met ipsum quia dicit quo ego uado uos
non potestis uenire. Et dicebat eis.
Uos deorsum estis. Ego desuper sum.
Uos de mundo hoc estis. Ego non sum
de hoc mundo. Dixi ergo uobis quia
moriemini in peccatis uestris. Si enim non
credideritis quia ego sum morie
mini in peccatis uestris. Dicebant ergo
ei. Tu quis es. Dixit eis ihesus. Principium
qui et loquor uobis. Multa habeo

de vobis loqui et iudicare. sed qui misit
me verax est. Ego que audivi ab eo hec
loquor in mundo. Non cognoverunt quia
patrem eius dicebat deum. Dixit ergo eis
ihesus. Cum exaltaveritis filium hominis
tunc cognoscetis quia ego sum. et a me ipso fa
cio nichil. Sed sicut docuit me pater hec
loquor. Et qui misit me mecum est et
non reliquit me solum quia que placi
ta sunt ei facio semper. Hec illo loquen
te multi crediderunt in eum. Dicebat
ergo iesus ad eos qui crediderunt ei. ex
iudeis. Si vos manseritis in sermone
meo vere discipuli mei eritis. et vos cog
noscetis veritatem. et veritas liberabit vos.
Responderunt ergo ei iudei. Semen abrahe
sumus et nemini servivimus unquam
quomodo tu dicis quia liberi eritis. Respondit
eis ihesus. Amen amen dico vobis quia omnis
qui facit peccatum servus est peccati. Ser
vus autem non manet in domo in eternum.
filius non manet in eternum. Si ergo
vos filius liberaverit vere liberi eritis.
Scio quia filii abrahe estis. sed queritis me
interficere quia sermo meus non capit in
vobis. Ego quod vidi apud patrem meum
loquor. et vos que vidistis apud patrem
vestrum facitis. Responderunt et dixerunt ei. Pater
noster abraham est. Dixit eis ihesus. Si filii
abrahe estis. opera abrahe facite. Nunc
autem queritis me interficere hominem
qui veritatem vobis locutus sum quam
audivi a deo. hec abraham non fecit.
Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt ergo
ei. Nos in fornicatione non sumus nati
unum patrem habemus deum. Dixit ergo eis ihesus.
Si deus pater vester esset. diligeretis me utique.
Ego enim ex deo processi et veni. neque enim a me
ipso veni. sed ille me misit. Quare loqui
lam meam non cognoscitis. quia non
potestis audire sermonem meum. Vos
ex patre diabolo estis et desideria patris vestri
vultis facere. Ille homicida erat ab initio
et in veritate non stetit. quia veritas non est
in eo. Cum loquitur mendacium ex pro
prio loquitur. quia mendax est et pater eius.
Ego autem si veritatem dico non creditis mihi.
Quis ex vobis arguet me de peccato. Si
veritatem dico quare non creditis mihi.
Qui est ex deo verba dei audit. propterea vos
non auditis quia ex deo non estis. Responderunt
ergo iudei et dixerunt. Nonne bene dici
mus nos quia samaritanus es tu et de
monium habes. Respondit ihesus et dixit. Ego
demonium non habeo. sed honorifico pa
trem meum et vos inhonoratis me.
Ego autem gloriam meam non quero
est qui querat et iudicet. Amen amen dico
vobis. Si quis sermonem meum ser
vaverit mortem non videbit in eternum.
Dixerunt ergo iudei. Nunc cognovimus
quia demonium habes. Abraham mor
tuus est et prophete et tu dicis. Si quis sermo
nem meum servaverit mortem non
gustabit in eternum. Numquid tu ma
ior es patre nostro abraham qui mortu
us est et prophete mortui sunt. Quem te
ipsum facis. Respondit ihesus. Si ego glorifi
co me ipsum gloria mea nichil est. Est
pater meus qui glorificat me. quem
vos dicitis quia deus noster est. et cognovistis
eum. Ego autem novi eum. Et si dixero quia
non scio eum ero similis vobis men
dax. Sed scio eum et sermonem eius
servo. Abraham pater vester exultavit ut
videret deum meum et vidit et gavi
sus est. Dixerunt ergo iudei ad eum. Lx
annos non dum habes et abraham
vidisti. Dixit ergo eis ihesus. Amen amen
dico vobis antequam abraham fie
ret. Ego sum. Tulerunt ergo lapides
ut iacerent in eum. Ihesus autem ab
scondit se et exivit de templo. IX.
Et preteriens iesus vidit hominem ce
cum a nativitate. Interrogaverunt
eum discipuli eius. Rabbi quis pecca
vit. hic aut parentes ut cecus nasce
retur. Respondit iesus. Neque hic peccavit neque pa
rentes eius. sed ut manifestentur opera
dei in illo. Me oportet operari opera eius
qui misit me donec dies est. Veniet
nox quando nemo potest operari. Quam diu
sum in mundo lux sum mundi. Hec cum
dixisset exspuit in terram et fecit lutum
ex spiritu. Et linivit lutum super ocu
los eius. Et dixit ei. Vade et lavare in
natatoria syloe. quod interpretatur missus.
Abiit ergo et lavit et venit videns.
Itaque vicini et qui viderant eum pri
us quia mendicus erat dicebant. Non
ne hic est qui sedebat et mendicabat.
Alii dicebant. quia hic est. Alii autem ne
quaquam. sed similis eius est. Ille autem
dicebat quia ego sum. Dicebant ergo

ei. Quomodo ap̃m sunt. nbi oculi tui
edit ille homo qui dicitur iesus lu
tum fecit. unxit oculos meos. i dixit
mihi. uade ad natatoriam siloe. i
lauai. i abiui et laui. et uidi. i dixerunt
ei. ubi est ille. ait. nescio. adducunt
eum ad phariseos qui cecus fuerat. na
rauit. fabbm qui luti unxit oculos. i
aperuit oculos eius. iterum itaq;
grabant eum. phariset quo modo
uidit. ille aut dixit ei. luti unxit po
suit mihi super oculos. i lauo. i uideo
habebant ergo ex phariseis quidam
dicebant hic homo. adhuc. fabbm u
risto dicebant. alii dicebant. quo modo
potest homo peccator hec signa facere
et scisma erat inter eos. dicunt ite
cecus. tu quid dicis de illo qui
aperuit oculos tuos. ille ait. quia
propheta est. non credidit ergo
iudei de illo. q cecus erat. et uidisset. do
parentes eius. usq; uocauerunt qui uide
rant. fili. rogauerunt eos dicentes.
hic est filius uester. quem uos dicitis. q ita
tus est cecus. quo uid ergo nunc ui
det. uiderunt eius parentes eius. i
dixerunt. scimus. q hic est filius nr̃
et q cecus natus est. quo modo aut
nunc uideat. nescimus. aut quis eius
aperuit oculos. nos nescimus. ipm in
terrogate. etatem habet. ipse de se loq
tur. hec dixerunt parentes eius. q ti
mebant iudeos. iam. n. consp̃irauerat
iudei. ut siquis eum confiteretur xp̃m. ex
synagoga fieret. ideo parentes
eius dixerunt. q etatem habet. ipm in
terrogate. vocauerunt ergo rursum
hominem qui cecus fuerat. i dixerunt
ei. da gloriam deo. nos scimus. q hic
homo peccator est. dixit ergo ille. si peccator
est. nescio. unum scio. q cecus cum essem
modo uideo. dixerunt ergo illi.
quid fecit tibi. quo modo aperuit
oculos tuos. respondit ille. dixi uobis. iam au
distis. quid iterum uultis audire.
numquid. et uos uultis discipuli eius
fieri. et maledixerunt ei. dixerunt
que. discipulus illius sit. nos moysi
discipuli sumus. nos scimus. q moy
si locutus est deus. hunc aut nesci
mus unde sit. respondit ille homo. i dixit
eis. in hoc enim mirabile est. q uos
nescitis unde sit. et aperuit oculos
meos. scimus aut. q peccatores deus non
audit. sed si quis dei cultor est. et uo lunta
tem eius facit. hunc exaudit. a seculo non
est auditum. q quis aperuit oculos ce
ci nati. nisi esset hic a deo. non posset fa
cere quicquam. respondentes dixerunt ei.
in peccatis natus es totus. et tu doces nos.
et eiecerunt eum foras. audiuit ihs q
eiecerunt eum foras. et cum inuenisset
eum dixit ei. tu credis in filium dei.
respondit ille. et dixit. quis est domine ut
credam in eum. dixit ei ihs. et uidisti
eum. et qui loquitur tecum ipse est.
ille aut. credo domine. et procidens ado
rauit eum. dixit autem ihs. in iudicium
ego in hunc mundum huc uenio. ut qui
non uident uideant. et qui uident cec
fiant. audierunt quidam ex phariseis
que cum illo erant. et dixerunt ei.
numquid et nos ceci sumus. dixit ei
ihs. si ceci essetis non haberetis pec
catum. nunc uero dicitis. quia uidemus.
peccatum uestrum manet.

Amen amen dico uobis. qui non
intrat per ostium in ouile ouium.
sed ascendit aliunde. ille fur est. et latro
qui autem intrat per ostium. pastor est
ouium. huic ostiarius aperit. et oues uo
cem eius audiunt. et proprias oues uo
cat nominatim. et educit eas. cum
proprias oues emiserit ante
se eas uadit. et oues illum sequuntur
quia sciunt uocem eius. alienum aut
non sequentur. sed fugient ab eo. quia non
sunt uocem alienorum. hoc prouer
bium dixit eis ihs. illi aut non cogno
uerunt quid loqueretur eis. dixit ergo
eis iterum ihs. amen amen dico uobis
quia ego sum ostium ouium. omnes
quotquot uenerunt fures sunt et latro
nes. sed non audierunt eos oues. ego
sum ostium. per me si quis introierit
saluabitur. et ingredietur et egredietur
et pascua inuenet. fur non uenit ni
si ut furetur et mactet et perdat. ego ue
ni ut uitam habeant et abundantius habe
rent. ego sum pastor bonus. bonus
pastor animam suam dat pro ouibus. mer
cenarius aut et qui non est
pastor cuius non sunt oues. uidet lu

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

det lupum uenientem et dimittit oues et
fugit. Et lupus rapit et dispergit oues. Mer-
cennarius autem fugit quia mercennarius est
et non pertinet ad eum de ouibus. Ego sum
pastor bonus et cognosco oues meas et cog-
noscunt me mee. Sicut nouit me pater et
ego nosco patrem et animam meam po-
no pro ouibus meis. Et alias oues habeo que non
sunt ex hoc ouili et illas oportet me adducere
et uocem meam audient. Et fiet unum
ouile et unus pastor. Propterea me pater diligit
quia ego pono animam meam et iterum su-
mam eam. Nemo tollit eam a me sed ego
pono eam a me ipso. Potestatem habeo po-
nendi eam et potestatem habeo iterum
sumendi eam. Hoc mandatum accepi a pa-
tre meo. Dissensio itaque facta est inter iu-
deos propter sermones hos. Dicebant autem mul-
ti ex ipsis. Demonium habet et uulnerat. Quid
eum auditis? Alii dicebant. Hec uerba non
sunt demonium habentis. Numquid demo-
nium potest cecorum oculos aperire? Facta sunt
autem encenea in ierosolimis et hyems
erat. Et ambulabat ihesus in templo in por-
ticu salomonis. Circumdederunt ergo eum
iudei et dicebant ei. Quousque animam
nostram tollis? Si tu es xpistus dic nobis palam.
Respondit eis ihesus. Loquor uobis et non creditis.
Opera que ego facio in nomine patris
mei. Hec testimonium perident de me.
Sed uos non creditis quia non estis ex ouibus
meis. Oues mee uocem meam audiunt
et ego cognosco eas et sequuntur me. Et
ego uitam eternam do eis et non peri-
bunt in eternum et non rapiet eas quis-
quam de manu mea. Pater meus quod dedit
michi omnibus maius est. Et nemo po-
test rapere de manu patris mei. Ego et pater
unum sumus. Sustulerunt lapides iu-
dei ut lapidarent eum. Respondit eis ihesus.
Multa bona opera ostendi uobis ex
patre meo. Propter quod eorum opus lapidatis
me. Responderunt ei iudei. De bono opere
non lapidamus te sed de blasfemia et
quia tu homo cum sis facis te ipsum deum.
Respondit eis ihesus. Nonne scriptum est in le-
ge nostra quia ego dixi dii estis. Si illos dixit
deos ad quos sermo dei factus est et non
potest solui scriptura quem pater sanctifi-
cauit et misit in mundum uos dici-
tis quia blasfemo quia dixi filius dei sum.
Si non facio opera patris mei nolite

credere michi. Si autem facio et si michi non uul-
tis credere operibus credite ut cognoscatis
et credatis quia pater in me est et ego in patre.
Querebant ergo eum apprehendere et exi-
uit de manibus eorum et abiit iterum trans
iordanem in eum locum ubi erat io-
hannes baptizans primum et mansit il-
lic. Et multi uenerunt ad eum et dicebant
quia iohannes quidem fecit signum nullum.
Omnia autem quecumque dixit iohannes de hoc
uera erant et multi crediderunt in eum.

Erat autem quidam languens X
lazarus a bethania de castello ma-
rie et marthe sororum eius. Maria autem
erat que unxit dominum unguento
et extersit pedes eius capillis suis cuius
frater lazarus infirmabatur. Miserunt
ergo sorores eius ad eum dicentes. Domine
ecce quem amas infirmabatur. Audi-
ens autem ihesus dixit eis. Infirmitas hec
non est ad mortem sed pro gloria dei ut
glorificetur filius dei per eam. Dilige-
bat autem ihesus martham et sororem eius
mariam et lazarum. Ut ergo audi-
uit quia infirmabatur tunc quidem
mansit in eodem loco duobus diebus. Deinde
post hec dixit discipulis suis. Eamus in
iudeam iterum. Dicunt ei discipuli. Rabbi nunc
querebant te iudei lapidare et iterum ua-
dis illuc. Respondit iesus. Nonne xii hore
sunt diei. Si quis ambulat in die non
offendit quia lucem huius mundi iu-
det. Si autem ambulauerit in nocte offen-
dit quia lux non est in eo. Hec ait et post
hec dicit illis. Lazarus amicus noster dor-
mit sed uado ut a somno excitem eum.
Dixerunt ergo discipuli eius. Domine si dor-
mit saluus erit. Dixerat autem ihesus de
morte eius. Illi uero putauerunt quod
de dormitione somni diceret. Tunc ergo
dixit eis ihesus manifeste. Lazarus mor-
tuus est et gaudio propter uos ut credatis quia
non eram ibi sed eamus ad eum. Dixit
ergo tomas qui dicitur didimus ad
condiscipulos. Eamus et uos et moria-
mur cum eo. Venit itaque iesus et in-
uenit eum iiii dies iam in monu-
mento habentem. Erat autem bethania
a iuxta ierusalem quasi stadiis xv. Mul-
ti autem ex iudeis uenerant ad mari-
am et martham ut consolarentur
eas de fratre suo. Martha ergo ut au-

dum qz ihesus uenit occurrit illi ma
ria aute dom sedebat dixit ergo mar
tha ad ihesum domine si fuisses hic fr
meus non fuisset mortuus & nunc scio
qz quecumqz poposceris ab deo dabit tibi
deus dicit illi ihesus resurget frater tu
us dicit ei martha scio qz resurget
in resurrectione in nouissimo die dixit
ei ihesus ego sum resurrectio & uita qui
credit in me etiam si mortuus fuerit u
iuet & omnis qui uiuit & credit in me
non morietur in eternum credis hoc
dicit illi utique domine ego credidi qz
tu es xpc filius dei qui in hunc mundu
uenisti & cum hec dixisset abiit & uoca
uit mariam sororem suam silencio
dicens magr adest & uocat te illa
ut audiuit surrexit cito & uenit ad
eum nondum uenerat ihesus in castel
lum sed erat adhuc in illo loco ubi oc
currerat ei martha iudei igitur qui
erant cum ea in domo & consolabantur
eam cum uidissent mariam qz cito
surrexit & exiit secuti sunt eam dice
tes qz uadit ad monumentum ut ibi plo
ret mariam cum uenisset ubi erat
ihesus uidens eum cecidit ad pedes eius
dixit ei domine si fuisses hic frater meus n
esset mortuus ihc ergo ut uidit eam
plorantem & iudeos qui uenerant cu
ea plorantes infremuit spu & turbauit se ipm & dixit ubi posuistis eum
dicunt ei domine ueni & uide & lacrimatus
est ihesus dixerunt ergo iudei ecce quo
modo amabat eum quidam aute ex
ipsis dixerunt non potuit hic qui aperuit
oculos ceci nati facere ut hic non
moreretur ihesus ergo rursum fremens
in semet ipo uenit ad monumentum
erat aute spelunca & lapis superpo
situs erat ei ait ihc tollite lapidem
dicit ei martha soror eius qui mort
tuus fuerat domine iam fetet quatri
duanus est dicit ei ihc nonne dixi
tibi qm si credideris uidebis gloriam
dei tulerunt ergo lapidem ihc aute
eleuauit sursum oculos dixit pr gra
cias ago tibi qm audisti me ego aute
sciebam qz semper me audis sed pp
plm qui circumstat dixi ut credat
qz tu me misisti & cum dixisset uo
ce magna clamauit lazare uenifora
s & statim prodiit qui fuerat mortu
us ligatus manus & pedes institis fa
cies eius sudario erat ligata dicit eis
ihc soluite eum & sinite abire multi
ergo ex iudeis qui uenerant ad mariam
& uiderant quo fecerat credi
derunt in eum quidam aute ex ipsis abi
erunt ad pharisceos & dixerunt eis que
fecerat ihc congregauit ergo pontifices &
pharisei consilium ad & dicebant quid facimus qz hic homo multa
signa facit si dimittimus eum sic
omnes credent in eum & uenient ro
mani & tollent locum nm & gentem
nm aute quidam ex ipsis caypha nomine cum
esset pontifex anni illius dixit eis uos
nescitis quicquam nec cogitatis qz expedit
nob ut unus moriatur ho pro populo
nro & non tota gens pereat hoc aute a se
met ipo non dixit sed cum esset pontifex
anni illius prophetauit qz ihc erat mo
riturus pro gente & non tm pro gente sed
ut filios dei qui erant dispersos congre
garet in unum ab illo ergo die cogi
tauerunt ut interficerent eum ihc aute
iam non palam ambulabat apud
iudeos sed abiit in regionem iuxta desertum
in ciuitatem que dicit effrem & ibi
morabatur cum discipulis suis pxim
aute erat pasca iudeorum & ascenderunt
multi ierosolimam de regione ante pascha
ut sanctificarent se ipsos quercebant ergo
ihm & colloquebantur ad inuicem in
templo stantes quid putatis qz non
ueniat ad diem festum dederant aute pon
tifices & pharisei mandatum ut si quis
cognouit ubi sit indicet ut apprehen
dant eum ihc ergo ante sex dies [illegible] phe
cit ergo ante sex dies uenit ihc bethaniam ubi erat la
zarus mortuus quem suscitauit ihc
fecerunt aute ei cenam ibi & martha
ministrabat lazarus aute unus erat
ex discumbentib; cum eo maria ergo
accepit libram unguenti nardi pisti
ci pretiosi unxit pedes ihu & extersit ea
capillis suis pedes eius & domus impleta
est ex odore unguenti dixit ergo un
ex discipulis suis iudas scariothis qui
erat eum traditurus quare hoc unguen
tum non uenit trecentis denari
is & datum est egenis dixit aute hoc
non quia de egenis pertinebat ad eum

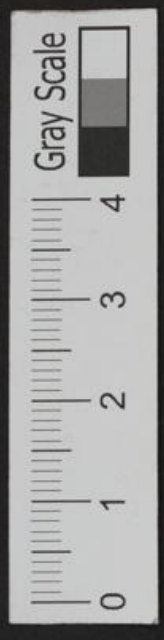

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ſ; qſ fuit erat oculos ſ̄ſus ea que mutebantur portabat. Dixit ergo ihesus in meam ut in diem ſepulture mee seruet illud. Pauperes enim semper habetis vobiscum me autem non semper habetis. Cognouit grandis turba multa ex iudeis quia ibi erat. Et uenerunt non propter ihesum tantum ſ; ut lazarum uiderent quem suscitauit a mortuis. Cogitauerunt autem principes sacerdotum ut lazarum interficerent. Quia multi propter illum abibant ex iudeis et credebant in ihesum. Postera autem turba multa que uenerat ad diem festum cum audiſſent quia ihesus uenit hierosolimam acceperunt ramos palmarum et processerunt obuiam ei et clamabant. Osanna benedictus qui uenit in nomine domini rex israhel. Inuenit autem ihesus asellum et sedit super eum sicut scriptum est. Noli timere filia syon ecce rex tuus uenit sedens super pullum asine. Hec non cognouerunt discipuli eius primum ſ; qñ glorificatus est ihesus tunc recordati sunt quia hec erant scripta de eo et hec fecerunt ei. Testimonium ergo perhibebat turba quę erat cum eo qñ lazarum uocauit de monumento et suscitauit eum a mortuis. Propterea obuiauit ei turba quia audierunt eum fecisse signum. Pharisei ergo dixerunt ad semetipsos. Videtis quia nichil proficimus. Ecce mundus totus post eum abiit. Erant autem gentiles quidam ex his qui ascenderant ut adorarent in die festo. Hi ergo accesserunt ad philippum qui erat a bethsaida galilee. Et rogabant eum dicentes. Domine uolumus ihesum uidere. Venit philippus et dicit andree. Andreas rursum et philippus dicunt ihesu. Ihesus autem respondit eis dicens. Venit hora ut clarificetur filius hominis. Amen amen dico uobis nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit. Ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit multum fructum affert. Qui amat animam suam perdet eam. Et qui odit animam suam in hoc mundo in uitam eternam custodit eam. Si quis mihi ministrat me sequatur. Et ubi ego sum illic et minister meus erit. Si quis mihi ministrauerit honorificabit eum pater meus. Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam. Pater saluifica me ex hac hora. Sed propterea ueni in horam hanc. Pater clarifica nomen tuum. Venit ergo de celo dicens. Et clarificaui. Et iterum clarificabo. Turba ergo que stabat et audierat dicebat tonitruum esse factum. Alii dicebant. Angelus ei locutus est. Respondit ihesus et dixit. Non propter me hec uox uenit. Sed propter uos. Nunc iudicium est mundi. Nunc princeps mundi huius eicietur foras. Et ego si exaltatus fuero a terra omnia traham ad me ipsum. Hoc autem dicebat significans qua morte esset moriturus. Respondit ei turba. Nos audiuimus ex lege quia christus manet in eternum. Et quomodo tu dicis oportet exaltari filium hominis. Quis est iste filius hominis. Dixit ergo eis ihesus. Adhuc modicum lumen in uobis est. Ambulate dum lucem habetis ut non tenebre uos comprehendant. Et qui ambulat in tenebris nescit quo uadit. Dum lucem habetis credite in lucem ut filii lucis sitis. Hec locutus est ihesus. Et abiit. Et abscondit se ab eis. Cum autem tanta signa fecisset coram eis non credebant in eum ut sermo ysaie prophete impleretur quem dixit. Domine quis credidit auditui nostro. Et brachium domini cui reuelatum est. Propterea non poterant credere quia iterum dixit ysaias. Excecauit oculos eorum et indurauit cor eorum ut non uideant oculis et intelligant corde et conuertantur et sanem eos. Hec dixit ysaias quando uidit gloriam eius et locutus est de eo. Tamen principes ex ipsis multi crediderunt in eum ſ; propter pharisseos non confitebantur ut de synagoga non eicerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam dei. Ihesus autem clamauit et dixit. Qui credit in me non credit in me ſ; in eum qui misit me. Et qui uidet me uidet eum qui misit me. Ego lux in mundum ueni ut omnis qui credit in me in tenebris non maneat. Et si quis audierit uerba mea et non custodierit ego non iudico eum. Non enim ueni ut iudicem mundum ſ; ut saluificem mundum. Qui spernit me et non accipit uerba mea habet qui iudicet eum. Sermo quem locutus sum ille iudicabit eum in nouissimo die. Et ego quę me ipso non locutus sum. Sed qui

= quid dicam

multr me pr ipr in mandatum dedit
-riquid loq̃r et eo q mandatum ei
ura cena est. Que ergo ego loquor si
cut dixit mihi pr sic loquor

(XII) Ante diem autē festum pasche sciens
ihesus q uenit hora eius ut trans
eat ex hoc mundo ad patrem cum dilexis
suos qui erant in mundo in finem
dilexit eos. Et cena facta cum diabolus
iam misisset in cor ut traderet eum
iudas simonis scarioth. Sciens q omia
dedit ei pr in manus et q ab deo exiit
et ad deum vadit surgit a cena et ponit
vestimenta sua. Et cum accepisset lin
theum precinxit se. Deinde mittit
aquam in pelvim et cepit lavare pedes dis
cipulorum et extergere lintheo quo
erat precinctus. Venit ergo ad simonem
petrum et dicit ei petrus domine tu
mihi lavas pedes. Respondit ihs et dixit
ei. Quod ego facio tu nescis modo au
tem facies autem post ea. Dicit petrus domine
non lavabis mihi
pedes non lavabo tibi in eternum. Respondit ihesus. Si non lavero
te non habebis partem mecum. Dicit
ei petrus domine non tm pedes
meos sed et manus et caput. Dicit ei
ihs. Qui lotus est non indiget
nisi ut pedes lavet sed est mundus
totus et vos mundi estis sed non omnes.
Sciebat enim quis esset qui tra
deret eum propterea dixit non estis mundi omnes. Postquam ergo lavit pedes
eorum et accepit vestimenta sua cum
recubuisset iterum dixit eis.
Scitis quid fecerim vobis. Vos vocatis
me magister et domine et bene dicitis
sum etenim. Si ergo ego lavi
pedes vestros dominus et magister et
vos debetis alter alterius lavare pe
des. Exemplum enim dedi vobis ut
quemadmodum ego feci vobis ita et
vos faciatis. Amen amen dico vo
bis non est seruus maior domino su
o neque apostolus maior est eo qui misit
illum. Si hec scitis beati eritis si feceritis
ea. Non de omnibus vobis dico ego
scio quos elegerim sed ut adimple
atur scriptura. Qui manducat
meum panem levabit calcaneum
suum contra me. Amodo dico vobis
priusquam fiat ut cum factum fuerit credat

dentes quia ego sum. Amen amen dico vobis si
quem misero me ac
cipit. Qui autem me accipit accipit eum
qui me misit. Cum hec dixisset turbatus est
spū et protestatus
est et dixit. Amen amen dico vobis quia
unus ex vobis me tradet. Aspiciebant
ergo ad invicem discipuli hesitantes
de quo dicebat. Erat ergo recumbens u
nus ex discipulis eius in sinu ihesu quem
diligebat ihesus. Innuit ergo huic simon
petrus et dixit ei. Quis est de quo dicit
nobis. Cum ergo recubuisset ille sic super pectus
ihesu dixit ei. Domine quis est. Respondit ihesus
Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset panem dedit
judee simonis scarioth. Et post buccellam
intravit in eum satanas. Dicit
ei ihesus. Quod facis fac citius. Hoc autem ne
mo scivit discumbentium ad quid dixerit
ei. Quidam enim putabant quia loculos
habebat judas quod dicit ei ihesus. Eme
ea que opus sunt nobis ad diem festum aut
ut egenis aliquid daret. Cum ergo
accepisset ille buccellam exiit continuo
erat autem nox. Cum ergo exisset dicit
ihesus. Nunc clarificatus est filius ho
minis et deus clarificatus est in eo. Si deus clarificatus est in eo et deus clari
ficabit eum in semetipso et continuo clarificabit eum.
Filioli adhuc modicum vobiscum
sum. Quaeretis me et sicut dixi iudeis
quo ego vado vos non potestis venire
et vobis dico modo. Mandatum no
vum do vobis ut diligatis invicem
sicut dilexi vos ut et vos diligatis in
vicem. In hoc cognoscent omnes quia
discipuli mei estis si dilectionem habu
eritis ad invicem. Dicit ei simon
petrus domine quo vadis. Dixit ihesus
Quo ego vado non potes me modo se
qui. Sequeris autem post ea. Dicit ei
petrus quare non possum te sequi
modo animam meam pro te po
nam. Respondit ihesus animam tuam
pro me ponis. Amen amen dico tibi non
cantabit gallus donec ter me ne
gabis. Dixit discipulis suis.

(XIII) Non turbetur cor vestrum. Creditis
deum credite et in me credite. In do

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mo patris mei mansiones multe sunt. Si
quo minus dixissem vobis. quia vado vo
bis parare locum. Et si abiero et preparavero
vobis locum. iterum venio et accipiam
vos ad me ipsum. ut ubi sum ego et vos
sitis. Et quo ego vado scitis et viam scitis.
Dicit ei thomas. domine nescimus quo
vadis. et quomodo possumus viam sci
re. Dicit ei iesus. Ego sum via et veritas
et vita. Nemo venit ad patrem nisi per
me. Si cognovissetis me et patrem meum
utique cognovissetis. et amodo cog
noscetis eum. et vidistis eum. Dicit ei
philippus. domine ostende nobis pa
trem et sufficit nobis. Dicit ei iesus. Tanto
tempore vobiscum sum et non cog
novistis me. philippe qui videt me
videt et patrem. Quomodo tu dicis osten
de nobis patrem. Non credis quia ego in
patre et pater in me est. Verba que ego lo
quor vobis a me ipso non loquor. Pater in
me manens ipse facit opera. Non credi
tis quia ego in patre et pater in me est. Alioquin
propter opera ipsa credite. Amen amen dico
vobis. Qui credit in me opera que e
go facio et ipse faciet. et maiora horum
faciet. quia ego ad patrem vado. Et quodcum
que petieritis patrem in nomine meo.
hoc faciam. ut glorificetur pater in fi
lio. Si quid petieritis in nomine meo. hoc
faciam. Si diligitis me mandata
mea servate. Et ego rogabo patrem. et
alium paraclitum dabit vobis. ut
maneat vobiscum in eternum spiritum
veritatis quem mundus non potest accipe
re. quia non videt eum. nec scit eum.
Vos autem cognoscetis eum quia apud vos
manebit et in vobis erit. Non relinquam
vos orphanos. veniam ad vos. Adhuc
modicum et mundus me iam non
videt. Vos autem videbitis me. quia ego vi
vo. et vos vivetis. In illo die vos cog
noscetis quia ego sum in patre meo et
vos in me. et ego in vobis. Qui habet
mandata mea et servat. ille est qui
diligit me. diligetur a patre meo. et ego
diligam eum et manifestabo ei me
ipsum. Dicit ei iudas non ille scario
tis. domine quid factum est quia mani
festaturus es nobis te ipsum. et non
mundo. Respondit iesus et dixit ei. Si quis
diligit me sermonem meum ser

vabit. et pater meus diliget eum et ad eum
veniemus et mansionem apud eum
faciemus. Qui non diligit
me sermones meos non servat. Et sermo
nem quem audistis non est meus sed
eius qui misit me patris. Hec locutus sum
vobis apud vos manens. Paraclitus autem
spiritus sanctus quem mittet pater in nomine
meo. ille vos docebit omnia et sugge
ret vobis omnia quecumque dixero
vobis. Pacem relinquo vobis. pacem
meam do vobis. Non quomodo mundus
dat ego do vobis. Non turbetur cor
vestrum neque formidet. Audistis quia ego dixi
vobis. Vado et venio ad vos. Si dilige
retis me gauderetis utique quia vado ad
patrem. quia pater maior me est. Et nunc dixi
vobis priusquam fiat. ut cum factum fu
erit credatis. Iam non multa loquar
vobiscum. Venit enim princeps mun
di huius. et in me non habet quicquam
sed ut cognoscat mundus quia diligo
patrem. et sicut mandatum dedit mi
chi pater sic facio. Surgite eamus
hinc. Ego sum vitis vera et pater meus
agricola est. Omnem palmitem in
me non ferentem fructum. tollet
eum. et omnem qui fert fructum
purgabit eum ut fructum plus af
ferat. Iam vos mundi estis propter ser
monem meum quem locutus sum
vobis. Manete in me et ego in
vobis. Sicut palmes non potest fa
cere fructum a semet ipso nisi man
serit in vite. sic nec vos nisi in me
Ego sum vitis. Manseritis
vos palmites. Qui manet
in me et ego in meo. Hic fert fructum
multum quia sine me nichil potestis
facere. Si quis in me non manse
rit. mittetur foras sicut palmes
et arescet. et colligent eum et in ignem
mittent et ardet. Si manseritis in
me et verba mea in vobis manserint.
quodcumque volueritis petetis et fiet vo
bis. In hoc clarificatus est pater meus
ut plurimum fructum afferatis
et efficiamini mei discipuli. Sicut
dilexit me pater et ego dilexi vos. Ma
nete in dilectione mea. Si precepta
mea servaveritis. manebitis in di
lectione mea. sicut et ego precepta

XV.

pat̃ mei seruau-mandata mea dilectõ
ne & ego diligã eũ & manifestabo ei me
ipm. Dixit ei iudas non iscariot dñe
quid factus es ut manifestandus sis
nob & non mundo. Respondit ihs & dixit
ei si quis diligit me sermonem meum
seruabit & pat̃ meus diliget eum &
ad eum veniemus & mansionem apud
eum faciemus. Qui non diligit me sermo
nes meos non seruat & sermonem quem
audistis non est meus sed eius qui misit
me pat̃. Hec locutus sum vobis apud
vos manens. Paraclitus autem spũs
sanctus quem mittet pat̃ in nomine meo
ille vos docebit omnia & suggeret vobis
omnia quecunq; dixero vobis. Pacem
relinquo vobis pacem meam do vobis
non quomodo mundus dat ego do vobis
non turbetur cor vestrum neq; formi
det. Audistis quia ego dixi vobis vado
& venio ad vos. Si diligeretis me gau
deretis utique quia vado ad patrem
quia pater maior me est. Et nunc dixi
vobis priusquam fiat ut cum factum
fuerit credatis. Iam non multa loquar
vobiscum. Venit enim princeps mundi
huius & in me non habet quicquam.
Sed ut cognoscat mundus quia diligo
patrem & sicut mandatum dedit mihi
pater sic facio surgite eamus hinc.

Ego sum vitis vera & pater meus agri
cola est. Omnem palmitem in me non
ferentem fructum tollet eum & omnem
qui fructum affert purgabit eum ut
fructum plus afferat. Iam vos mundi
estis propter sermonem quem locutus
sum vobis. Manete in me & ego in vobis.
Sicut palmes non potest fructum afferre
a semetipso nisi manserit in vite sic nec
vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis
vos palmites. Qui manet in me & ego in
eo hic fert fructum multum quia sine
me nichil potestis facere. Si quis non
manserit in me mittetur foras sicut
palmes & aridus & colligent eum & in
ignem mittent & ardet. Si manseritis
in me & verba mea in vobis manserint
quicquid volueritis petetis & fiet vobis
in hoc clarificatus est pater meus ut
fructum plurimum afferatis & efficia
mini mei discipuli. Sicut dilexit me pater
& ego dilexi vos manete in dilectione
mea. Si mandata mea seruaueritis
manebitis in dilectione mea sicut &
ego patris mei mandata seruaui & ma
neo in eius dilectione. Hec locutus sum
vobis ut gaudium meum in vobis sit
& gaudium vestrum impleatur. Hoc
est mandatum meum ut diligatis in
uicem sicut dilexi vos. Maiorem hac
dilectionem nemo habet ut animam
suam ponat quis pro amicis suis. Vos
amici mei estis si fecerimus que ego pre
cipio vobis. Iam non dicam vos seruos
quia seruus nescit quid faciat dominus
eius vos autem dixi amicos quia omnia
quecunq; audiui a pre meo nota fecit vo
bis. Non vos me elegistis sed ego elegi vos
& posui vos ut eatis & fructum affera
tis & fructus vester maneat ut quodcun
que petieritis patrem in nomine meo det
vobis. Hec mando vobis ut diligatis in
uicem. Si mundus vos odit scitote
quia me priorem vobis odio habuit. Si
de mundo fuissetis mundus quod suum
erat diligeret. Quia vero de mundo non
estis sed ego elegi vos de mundo propterea o
dit vos mundus. Memores estote sermo
nis mei quem ego dixi vobis non est ser
uus maior domino suo. Si me perse
cuti sunt & vos persequentur. Si sermo
nem meum seruauerunt & vestrum ser
uabunt. Sed hec omnia facient vobis
propter nomen meum quia nesciunt eum
qui misit me. Si non venissem & locutus
eis non fuissem peccatum non
haberent nunc autem excusationem non
habent de peccato suo. Qui me odit & pa
trem meum odit. Si opera non fecissem
in eis que nemo alius fecit peccatum
non haberent. Nunc autem & viderunt
& oderunt me & patrem meum sed
ut adimpleatur sermo qui in lege
eorum scriptus est quia odio habuerunt
me gratis. Cum autem venerit paracli
tus quem ego mittam vobis a pa
tre spũs veritatis qui a pre procedit
ille testimonium perhibebit de me & vos
testimonium perhibebitis quia
ab initio mecum estis.

Hec locutus sum vobis ut non
scandalizemini. Ab[l]q; synago
gis facient vos. Sed venit hora ut
omnis qui interficit vos arbitretur
se obsequium prestare deo. Et hec facient
vobis quia non nouerunt patrem neque
me. Sed hec locutus sum vobis ut cũ
uenerit hora eorum reminiscamini
quia ego dixi vobis. Hec autem vobis ab
initio non dixi quia vobiscum eram. Nunc
autem vado ad eum qui me misit & nemo
ex vobis interrogat me quo vadis.
Sed quia hec locutus sum vobis tristicia
implevit cor vestrum. Sed ego veritatem
dico vobis expedit vobis ut ego va
dam. Si enim non abiero paraclitus non
veniet ad vos. Si autem abiero mittam
eum ad vos. Et cum venerit ille arguet
mundum de peccato & de iusticia & de iu
dicio. De peccato quidem quia non credunt
in me. De iusticia vero quia ad patrem
vado & iam non videbitis me. De iu
dicio autem quia princeps mundi huius iam
iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis
dicere sed non potestis portare modo. Cum
autem ille spũs veritatis docebit vos om
nem veritatem. Non enim loquetur a se
metipso sed quecunq; audiet loque
tur & que ventura sunt annuntia
bit vobis. Ille me clarificabit quia de
meo accipiet & annuntiabit vobis.
Omnia quecunq; habet pater mea sunt.
Propterea dixi vobis quia de meo accipiet &
annuntiabit vobis. Modicum & non
videbitis me & iterum modicum &
videbitis me quia vado ad patrem.
Dixerunt ergo ex discipulis eius ad in
uicem. Quid est hoc quod dicit nobis
modicum & non videbitis me & iterum
modicum & videbitis me quia vado
ad patrem. Dicebant ergo. Quid est hoc
quod dicit modicum. Nescimus
quid loquitur. Cognovit autem ihs quia
volebant eum interrogare & dixit eis.
De hoc queritis inter vos quia dixi
dicturum. Non videbitis me & iterum
dico vobis quia plorabitis & flebitis vos
mundus autem gaudebit. Vos autem
tristabimini sed tristicia vestra
in gaudium erit. Mulier cum pa
rit tristiciam habet quia venit hora eius
cum autem peperit puerum iam non
meminit pressure propter gaudium quia
natus est homo in mundum. Et vos
igitur nunc quidem tristiciam habetis
rursum autem videbo vos & gaudebit
cor vestrum & gaudium vestrum nemo
tollet a vobis. Et in illo die me non
interrogabitis quicquam. Amen amen

Dñica infra octa. ascensi

dico vobis. Sed

dico uobis quia petetis patrem in no
mine meo. dabit uobis. Si. ut. modo nō
petistis quicquā in nomine meo. petite
& accipietis. ut gaudium uestrum sit ple
num. Hec in prouerbiis locutus sum uo-
bis. uenit hora cum iam non in prouerbiis
loquar uobis. sed palam de patre nuntio uobis.
In illo die in nomine meo
petetis. & non dico uobis. quia ego rogabo
patrem de uobis. ipse enim pater amat uos.
quia uos me amatis. & credidistis quia a deo exi
ui. exiui a patre. & uenio in mundum. iterum relinquo mundum. & vado ad pa
trem. Dixerunt discipuli eius. ecce nunc pa
lam loqueris. & proverbium nullum di
cis. nunc scimus quia scis omnia. & non ē
opus tibi ut quis te interroget. in hoc
credimus quia a deo existi. Respondit eis ihesus.
modo creditis. ecce uenit hora. & nunc
uenit. ut dispergamini unusquisque in
propria. & me solum relinquatis.
& non sum solus. quia pater mecum est.

XVII

Hec locutus sum uobis. ut in me pa
cem habeatis. in mundo pressuram habebi
tis. sed confidite. ego uici mundum. Cum ergo
audisset ihesus. sublevatis oculis in
celum. dixit. pater uenit hora. clarifica fili
um tuum. ut filius tuus clarificet te.
sicut dedisti ei potestatem omnis car
nis. ut omne quod dedisti ei det ei uitā
eternam. hec autem est uita eterna. ut cognos
cant te solum deum uerum. & quem
misisti ihesum christum. ego te clarificaui
super terram. opus consummaui quod dedisti
mihi ut faciam. nunc clarifica me
tu pater apud temetipsum. claritate quam
habui priusquam mundus fieret apud te.
manifestaui nomen tuum hominibus. quos
dedisti mihi de mundo. tui erant. & me
dedisti eis. & sermonem meum
seruauerunt. nunc cognouerunt. quia omnia
que dedisti mihi. abs te sunt. quia verba
que dedisti mihi. dedi eis. & ipsi acceperunt
& cognouerunt vere quia a te exiui. &
crediderunt quia tu me misisti. ego pro eis
rogo. non pro mundo. sed pro quibus de
disti mihi. quia tui sunt. & mea omnia tua
sunt. & tua mea sunt. & clarificatus
sum in eis. & iam non sum in mundo.
& hi in mundo sunt. & ego ad te
uenio. pater sancte. serua eos in nomine
tuo quos dedisti mihi. ut sint unum
sicut nos. cum eram cum eis ego ser
uabam eos in nomine tuo. quos dedi
sti mihi. & custodiui. & nemo ex eis
perijt nisi filius perditionis. ut scriptu
ra impleatur. nunc autem ad te uenio. & hec
loquor in mundo. ut habeant gaudium
meum impletum in semetipsis. ego de
di eis sermonem tuum. & mundus odio
eos habuit. quia non sunt de mundo. sicut
ego non sum de mundo. non rogo ut
tollas eos de mundo. sed ut serues eos a
malo. de mundo non sunt sicut. & ego
non sum de mundo. Sanctifica eos in ueritate
tua. sermo tuus veritas est. sicut tu me mi
sisti in mundum. & ego misi eos in
mundum. & pro eis sanctifico me ipsum.
ut sint. & ipsi sanctificati in veritate.
Non pro eis autem rogo tantum. sed & pro eis qui credi
turi sunt per uerbum eorum in me. ut
omnes unum sint. sicut tu pater in me. & ego
in te. ut & ipsi in nobis unum sint. ut
mundus credat. quia tu me misisti. &
ego claritatem quam dedisti mihi
dedi eis. ut sint unum sicut nos unum
sumus. ego in eis. & tu in me. ut sint
consummati in unum. & cognoscat mundus
quia tu me misisti. & dilexisti eos sicut
& me dilexisti. pater quos dedisti mihi volo ut
ubi sum ego. & illi sint mecum. ut
videant claritatem meam quam de
disti mihi. quia dilexisti me ante con
stitutionem mundi. pater iuste. mundus te
non cognouit. ego autem te cognoui. &
hi cognouerunt quia tu me misisti. &
notum feci eis nomen tuum. & notum
faciam. ut dilectio qua dilexisti me in
sit. & ego in ipsis.

XVIII

Hec cum dixisset. ihesus egressus est cum
discipulis suis trans torrentem ce
dron. ubi erat ortus in quem introi
uit ipse. & discipuli eius. sciebat autem
& iudas qui tradebat eum locum. quia
frequenter ihesus conuenerat illuc cum disci
pulis suis. iudas ergo cum accepisset cohor
tem. & a principibus. & pharisęis. uenit
illuc cum laternis. & facibus
& armis. ihesus autem. sciens omnia que
uentura erant super eum. processit. &
dixit ad eos. quem queritis. respon
derunt ei. ihesum nazarenum. dicit eis. ego sum.
stabat autem & iudas qui tradebat eum
cum ipsis. Ut ergo ei dixit. ego sum.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

abierunt retrorsum et ceciderunt in terram
iterum interrogavit eos. Quem queritis.
Illi autem dixerunt. Ihesum nazarenum. Re-
dit eis ille. Dixi vobis quia ego sum. Si er-
go me queritis. sinite hos abire. ut im-
pleretur sermo quem dixit. quia quos de-
disti michi non perdidi ex eis quemquam.
Simon ergo petrus habens gladium eduxit
eum et percussit pontificis servum
et abscidit eius auriculam dexteram. erat
autem nomen servo malchus. Dixit er-
go ihesus petro. mitte gladium in vagi-
nam. calicem quem dedit michi pater
non vis ut bibam illum. cohors quoque
et tribunus et ministri iudeorum com-
prehenderunt iesum et ligaverunt eum. et
adduxerunt eum ad annam primum.
erat enim socer cayphe qui erat ponti-
fex anni illius. erat autem cayphas qui
consilium dederat iudeis quod expedit unum
hominem mori pro populo. Sequebatur
autem iesum simon petrus et alius disci-
pulus. discipulus autem ille erat notus
pontifici et introivit cum iesu in atri-
um pontificis. petrus autem stabat ad
ostium foris. exivit ergo discipulus
alius qui erat notus pontifici et dixit
ostiarie. introduxit petrum. Dixit ergo
petro ancilla hostiaria. Numquid et
tu ex discipulis es hominis istius. Di-
xit ille. non sum. Stabant autem ser-
vi et ministri ad primas quia frigus
erat. et calefaciebant se. erat autem cum
eis et petrus stans et calefaciens se. Pon-
tifex ergo interrogavit ihesum de discipu-
lis suis et de doctrina eius. Respondit ei iesus.
ego palam locutus sum mundo. ego
semper docui in sinagoga et in tem-
plo quo omnes iudei convenerunt. et in os-
culto locutus sum nichil. Quid me in-
terrogas. interroga eos qui audierunt
quid locutus sum ipsis. ecce hii sciunt
que dixerim ego. Hec cum dixisset unus
ministrorum dedit alapam ihesu di-
cens. Sic respondes pontifici. Respondit ei ihesus.
Si male locutus sum. testimonium
perite de malo. Si autem bene. quid me ce-
dis. Misit eum anna ligatum ad ca-
ypham pontificem. erat autem simon pe-
trus stans et calefaciens se. Dixerunt er-
go ei. Numquid et tu discipulus es eius.
Negavit ille et dixit. Non sum. Dixit
unus ex servis pontificis cognatus est eius
cuius abscidit petrus auriculam. Non
ne ego te vidi in orto cum illo. Iterum ergo
negavit petrus. et statim gallus canta-
vit. Adducunt ergo iesum ad caypham
in pretorium. erat autem mane. et ipsi non
introierunt in pretorium ut non contami-
narentur. sed manducarent pascha. Ex-
ivit ergo pilatus ad eos foras et dixit.
Quam accusationem affertis adversus
hominem hunc. Responderunt et dixerunt
ei. Si non esset hic malefactor. non tibi
tradidissemus eum. Dicit ergo ei pila-
tus. Accipite eum vos et secundum legem
vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei
iudei. Nobis non licet interficere quemquam.
ut sermo ihesu impleretur. quem dix-
it significans qua morte esset moriturus.
Introivit ergo iterum in pretorium pila-
tus et vocavit iesum et dixit ei. Tu es
rex iudeorum. Respondit ihesus. A temet ipso
hoc dicis. an alii dixerunt tibi dixerunt
tibi de me. Respondit pilatus. Numquid
ego iudeus sum. Gens tua et pontifices
tradiderunt te michi. Quid fecisti. Re-
dit ihesus. Regnum meum non est de hoc
mundo. Si ex hoc mundo esset regnum
meum. ministri mei utique decertarent
ut non traderer iudeis. Nunc autem regnum
meum non est hinc. Dixit itaque ei pi-
latus. ergo rex es tu. Respondit iesus. Tu di-
cis quia rex sum ego. ego in hoc natus
sum et ad hoc veni in mundum ut
testimonium perhibeam veritati. omnis
qui est ex veritate audit vocem meam.
Dicit ei pilatus. Quid est veritas. Et cum
hoc dixisset iterum exivit ad iudeos
et dixit eis. ego nullam invenio in eo
causam. est autem consuetudo vobis ut unum
dimittam vobis in pascha. Vultis ergo
dimittam vobis regem iudeorum.
Clamaverunt ergo rursum omnes
dicentes. non hunc sed barabam. erat
autem barrabas latro.

XIX

Tunc ergo apprehendit pilatus ihesum
et flagellavit. et milites plectentes
coronam de spinis imposuerunt capi-
ti eius. et veste purpurea circumdederunt
eum. et veniebant ad eum et dicebant.
Ave rex iudeorum. et dabant ei alapas.
Exivit iterum pilatus foras et dixit eis. ec-
ce adduco vobis eum foras. ut cogat

noscant qz nullam in eo causam inuenio
exiuit ergo ihesus portans spineam coro
nam et purpureum vestimentum et dicit
eis ecce homo cum ergo vidissent eum
pontifices et ministri clamabant dicen
tes crucifige crucifige eum dicit eis pi
latus accipite eum vos et crucifigite ego
enim non invenio in eo causam iudeorum
et iudei dixerunt ei nos legem habemus et
secundum legem debet mori quia filium dei se fecit cum ergo
audisset pilatus hunc sermonem magis timuit et ingressus est in pretorium iterum et
dicit ad iesum unde es tu ihesus autem responsum
non dedit ei dicit ergo ei pilatus mihi non
vis loqui nescis quia potestatem habeo crucifige et potestatem habeo dimittere te
dixit ihesus non haberes potestatem adversum me ullam nisi tibi datum esset desuper
propterea qui me tradidit tibi maius peccatum habet exinde querebat pilatus dimittere eum iudei autem clamabant dicentes si hunc dimittis non es amicus
cesaris omnis enim qui se regem facit contradicit cesari pilatus cum audisset hos sermones adduxit foras ihesum et sedit pro
tribunali in loco qui dicitur lithostrotos hebraice autem gabbatha erat autem parasceue paschae hora quasi sexta et dicit iudeis ecce
rex vester illi autem clamabant dicentes tolle tolle crucifige eum dicit eis pilatus regem vestrum crucifigam responderunt pontifices non habemus regem nisi cesarem tunc
ergo tradidit eis illum ut crucifigeretur susceperunt autem ihesum et eduxerunt et
baiulans sibi crucem exiuit in eum
qui dicitur calvarie locum hebraice golgatha ubi eum crucifixerunt et cum eo alios duos hinc et hinc medium autem ihesum
scripsit autem et titulum pilatus et posuit super crucem erat autem scriptum
ihesus nazarenus rex iudeorum hunc ergo titulum multi iudeorum legerunt quia prope erat locus ubi crucifixus
est ihesus erat autem scriptum hebraice graece et
latine erat autem ergo pilato pontifices iudeorum nolite scribere rex iudeorum
sed quia ipse dixit rex sum iudeorum
dixit pilatus quod scripsi scripsi milites quidem cum crucifixissent ihesum acceperunt
vestimenta eius et fecerunt quatuor partes
unicuique militi partem et tunicam erat autem tunica inconsutilis desuper
grexa per totum dixerunt ergo ad invicem non scindamus eam sed sortiamur
de illa cuius sit scriptura impleatur
dicens partiti sunt vestimenta mea sibi
et in vestem meam miserunt sortem et
milites quidem hec fecerunt stabant
autem iuxta crucem iesu mater eius et
soror matris eius maria cleophe et maria magdalene cum vidisset ergo ihesus matrem
et discipulum stantem quem diligebat
dicit matri sue mulier ecce filius tuus deinde dicit discipulo ecce mater
tua et ex illa hora accepit eam discipulus in sua post hec sciens ihesus quia iam
omnia consummata sunt ut consummaretur scriptura dicit sitio dabat autem
quidam posca plenum aceto plenum autem spongiam aceto hysopo circumponentes obtulerunt ori eius cum
ergo accepisset ihesus acetum dixit consummatum est et inclinato capite tradidit
spiritum iudei ergo cum parasceue essent ut
non remanerent in cruce corpora sabbato
erat magnus enim dies ille sabbati rogauerunt pilatum ut frangerentur eorum
crura et tollerentur cum ergo venissent milites
ad ihesum ut crura eius frangerent ita
eius qui cum illo crucifixus est tunc eo ad ihesum
autem cum venissent ut viderunt eum
iam mortuum non fregerunt eius crura
sed unus militum lancea latus eius
aperuit et continuo exiuit sanguis et
aqua et qui vidit testimonium perhibuit
verum est testimonium eius et ille scit
quia dicit vera vos credatis fiebant enim
hec ut scriptura impleretur non
comminuetis ex eo et iterum alia scriptura dicit videbunt in quem transfixerunt
post hec autem rogauit pilatum
ioseph ab arimathia eo quod discipulus
esset ihesu occulte autem propter metum iudeorum ut tolleret corpus ihesu et permisit pi
latus venit ergo et tulit corpus ihesu
venit autem et nichodemus qui venerat
ad ihesum nocte primum ferens mix
turam myrre et aloes quasi libras centum
tulerunt ergo corpus ihesu et ligauerunt eum
linteis cum aromatibus sicut mos
est iudeis sepelire erat autem in loco ubi
crucifixus est hortus et in horto monu
mentum nouum in quo nondum quisquam fuerat positus ibi ergo propter parasceuen

videorum quia iuxta erat monumentum
posuerunt iesum. CXX

Una autem sabbati maria magdalene
venit mane cum adhuc essent te-
nebre ad monumentum et vidit lapidem
revolutum a monumento. Cucurrit er-
go et venit ad simonem petrum et ad a-
lium discipulum quem diligebat ihesus
et dicit eis. Tulerunt dominum de mo-
numento et nescimus ubi posuerunt eum.
Exiit ergo petrus et ille alius discipulus
et venerunt ad monumentum. Cur-
rebant autem duo simul et ille alius dis-
cipulus precucurrit citius petro et ve-
nit prius ad monumentum. Et cum se
inclinasset vidit linteamina posita
tamen introivit. Venit ergo simon pe-
trus sequens eum et introivit in monu-
mentum. Et vidit linteamina posita
et sudarium quod fuerat super caput eius
non cum linteaminibus positum sed
separatim involutum in unum locum.
Tunc ergo introivit et ille discipulus qui
venerat primus ad monumentum et vi-
dit et credidit. Nondum enim sciebant scrip-
turam quia oportuerat eum a mortuis
resurgere. Abierunt ergo iterum discipu-
li ad semetipsos. Maria autem stabat ad
monumentum foris plorans. Cum er-
go fleret inclinavit se et prospexit
in monumentum et vidit duos ange-
los in albis sedentes unum ad caput
et unum ad pedes ubi positum fuerat corpus
iesu. Dicunt ei illi. Mulier quid ploras.
Dicit eis quia tulerunt dominum meum
et nescio ubi posuerunt eum. Hec cum
dixisset conversa est retrorsum et vidit ie-
sum stantem et nesciebat quia iesus esset.
Dicit ei ihesus. Mulier quid ploras. Quem
queris. Illa existimans quia ortolanus
esset dicit ei. Domine si sustulisti eum dici-
to mihi ubi posuisti eum et ego eum tollam.
Dicit ei iesus. Maria. Conversa illa dicit
ei. Rabboni quod dicitur magister. Dicit ei iesus.
Noli me tangere. Nondum enim ascen-
di ad patrem meum. Vade autem ad fratres
meos et dic eis. Ascendo ad patrem meum et
patrem vestrum deum meum et deum vestrum.
Venit maria magdalene annuncia-
ns discipulis quia vidi dominum et ihesus
michi dixit. Cum sero esset in die illa
una sabbatorum et fores essent clause ubi

erant discipuli congregati propter metum
iudeorum venit iesus et stetit in medio
discipulorum et dicit eis. Pax vobis. Et cum
hec dixisset ostendit eis manus et latus.
Gavisi sunt ergo discipuli viso domi-
no. Dicit ergo eis iterum. Pax vobis.
Sicut misit me pater et ego mitto vos.
Hoc autem dixisset insufflavit et dixit eis. Cum
accipite spiritum sanctum. Quorum remiseri-
tis peccata remittuntur eis et quorum
retinueritis retenta sunt. Thomas autem
unus ex xii qui dicitur didimus non er-
at cum eis quando venit iesus. Dixerunt
ergo ei alii discipuli. Vidimus domi-
num. Ille autem dixit eis. Nisi videro
in manibus eius fixuram clavorum
et mittam digitum meum in locum
clavorum et mittam manum meam
in latus eius non credam. Et post dies octo
iterum erant discipuli eius intus et thomas
cum eis. Venit iesus ianuis clausis et
stetit in medio et dicit. Pax vobis. Deinde
dicit tome. Infer digitum tuum hic
et vide manus meas et affer manum
tuam et mitte in latus meum et noli
esse incredulus sed fidelis. Respondit thomas et
dixit. Dominus meus et deus meus. Dicit
ei iesus. Quia vidisti me tomas credi-
disti. Beati qui non viderunt et crediderunt.
Multa quidem et alia signa fecit
iesus in conspectu discipulorum suorum
que non sunt scripta in libro hoc. Hec
autem scripta sunt ut credatis quia iesus
christus est filius dei et ut credentes vitam
habeatis in nomine eius. CXXI

Postea manifestavit se iterum iesus
ad mare tiberiadis. Manifestavit
autem sic. Erant simul symon petrus
et thomas qui dicitur didimus et natha-
nael qui erat a cana galilee et filii
zebedei et alii ex discipulis eius duo.
Dicit eis simon petrus. Vado piscari.
Dicunt ei. Venimus et nos tecum. Exi-
erunt et ascenderunt in navim et il-
la nocte nichil prendiderunt. Ma-
ne autem iam facto stetit iesus in littore
non tamen discipuli cognoverunt quia iesus
est. Dicit ergo eis iesus. Pueri numquid
pulmentarium habetis. Rede-
runt ei non. Dixit eis. Mittite in
dexteram navigii rete et invenietis.
Miserunt ergo rete et iam non va-

lebant illud ihe pre multitudine pis
cium. Dicit ergo discipulus ille quem di
ligebat ihe petro dominus est. Simon
petrus cum audisset q dominus est tu
nica sue cinxit se erat enim nudus et mi
sit se in mare. Alii autem discipuli na
vigio venerunt non enim longe erant
a terra sed quasi cubitis ducentis trahentes
rete piscium. Ut ergo descenderunt terram
viderunt prunas positas et piscem
superpositum et panem. Dicit eis ihesus affer
te de piscib; quos prendidistis nunc ascen
dit simon petrus et traxit rete in ter
ram plenum magnis piscib; centum quinqua
ginta trium. Et cum tanti essent non est scissum rete. Dicit eis
ihesus venite prandete. Nemo au
debat interrogare eum dicentes tu quis
quis es scientes q dominus est. Et ve
nit ihesus et accepit panem et dabat eis et
piscem similiter. Iam tertio manifestatus
est ihesus discipulis suis cum surrexit a
mortuis. Cum ergo prandissent dicit si
moni petro ihesus. Simon iohis diligis
me plus his. Dicit ei etiam domine
tu scis q amo te. Dicit ei pasce agnos
meos. Dicit ei iterum. Simon iohis diligis
me. Ait illi etiam domine tu scis q a
mo te. Dicit ei pasce agnos meos. Dicit
ei tertio. Simon iohis amas me. Contris
tatus est petrus q dixit ei tertio amas me. Et
dixit ei domine tu omnia scis tu scis q
amo te. Dicit ei pasce oves meas. Amen
amen dico tibi. Cum esses iunior cinge
bas te et ambulabas ubi volebas. Cum
autem senueris extendes manus tuas et a
lius te cinget et ducet te quo non vis.
Hoc autem dixit significans qua morte
esset clarificaturus deum. Et cum hoc dixisset
dicit ei sequere me. Conversus petrus vi
dit illum discipulum quem diligebat
ihesus sequentem. Qui et recubuit in cena
super pectus eius et dixit ei domine quis est
qui tradet te. Hunc ergo cum vidisset petrus
dicit ad ihesum. Domine hic autem quid.
Dicit ei ihesus. Sic eum volo manere donec veniam. Quid ad
te. Tu me sequere. Exiit ergo sermo iste inter fres q discipulus ille non moritur. Et non dixit ei ihesus
quia non moritur. Sed sic eum
volo manere donec veniam. Quid ad
te. Hic est discipulus ille qui testimo
nium phibet de his. Et scripsit hec. Et
scimus q verum est testimonium

Explicit secundus liber sancti Iohannis

Incipit prologus in epistolas ad romanos

Paulus servus ihesu christi vocatus apostolus segregatus in evangelium dei quod
ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de filio suo. Qui factus est ei
ex semine david secundum carnem. Qui predestinatus est filius dei in virtute
secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum. Ihesu christi domini
nostri per quem accepimus gratiam et apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine
eius in quibus estis et vos vocati ihesu christi. Omnibus qui sunt rome dilectis dei vocatis sanctis. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino
ihesu christo primum quidem gratias ago deo meo per ihesum christum pro om
nibus vobis quia fides vestra annuntiatur in universo mundo. Testis enim mihi est
deus cui seruio in spiritu meo in evangelio filii eius quod sine intermissione memoriam vestri faciam semper in orationibus meis obsecrans si quo modo
tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate dei veniendi ad vos. Desidero enim videre vos ut aliquid impertiar vobis gratie spiritualis ad confirmandos vos. Id est simul consolari in vobis per eam que invicem est fidem vestram atque meam. Nolo autem vos ignorare fres quia sepe proposui venire ad vos et prohibitus sum usque adhuc ut aliquem fructum habeam in vobis sicut et in ceteris gentibus. Grecis ac barbaris sapientibus et insipientibus. Debitor sum ego quod ut me promptum est et vobis qui romae estis evangelizare. Non enim erubesco

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

euangelium. Virtus enim dei est in salutem
omni credenti. Iudeo primum et greco.
Iustitia enim dei reuelatur ex fide in fidem
sicut scriptum est. Iustus autem ex fide ui-
uit. Reuelatur enim ira dei de celo super
omnem impietatem et iniustitiam
hominum eorum qui ueritatem dei
in iniustitia detinent. Quia quod notum
est dei manifestum est in illis.
Deus enim illis manifestauit. Inuisibilia
enim ipsius a creatura mundi per ea que
facta sunt intellecta conspiciuntur. Sem-
piterna quoque uirtus eius et diuinitas
ita ut sint inexcusabiles. Quia cum
cognouissent deum non sicut deum
glorificauerunt aut gratias egerunt sed
euanuerunt in cogitationibus suis. Obscu-
ratum est insipiens cor eorum. Dicen-
tes enim se esse sapientes stulti facti sunt et
mutauerunt gloriam incorruptibilis
dei in similitudinem imaginis corru-
ptibilis hominis et uolucrum et quadru-
pedum et serpentium. Propter quod tradidit
illos deus in desideria cordis eorum in
immunditiam ut contumelias afficiant
corpora sua in semet ipsis qui con-
mutauerunt ueritatem dei in mendacium
et coluerunt et seruierunt creatu-
re potius quam creatori qui est benedictus
in secula amen. Propter ea tradidit illos deus
in passiones ignominie. Nam femi-
ne eorum immutauerunt naturalem usum
in eum qui est contra naturam. Similiter
masculi relicto naturali usu femine
exarserunt in desiderio suo in inuicem
masculi in masculos turpitudinem
operantes et mercedem quam oportuit
erroris sui in semet ipsis recipientes.
Et sicut non probauerunt deum habere
in notitia tradidit illos deus in repro-
bum sensum ut faciant ea que non
conueniunt repletos omni iniquitate
malitia fornicatione auaritia nequi-
tia plenos inuidia homicidiis contentio-
ne dolo malignitate susurrones
detractores deo odibiles contumelio-
sos superbos elatos inuentores
malorum parentibus non obedien-
tes insipientes incompositos sine af-
fectione absque fede sine misericordia. Qui cum
iustitiam dei cognouissent non in-
tellexerunt quoniam qui talia agunt

digni sunt morte non solum qui faciunt
ea sed et qui consentiunt facientibus.

Propter quod inexcusabilis es o homo
omnis qui iudicas. In quo enim alte-
rum iudicas te ipsum condempnas. Eadem
enim agis qui iudicas. Scimus enim quoniam iu-
dicium est dei secundum ueritatem in eos qui
talia agunt. Existimas autem hoc o homo
qui iudicas eos qui talia agunt et facis
ea quia tu effugies iudicium dei. An diuiti-
as bonitatis eius et patientie et longanimita-
tis contemnis. Ignoras quoniam benignitas
dei ad penitentiam te adducit. Secundum
duritiam autem tuam et cor impenitens
tesaurizas tibi iram in die ire et reue-
lationis iusti iudicii dei qui reddet uni-
cuique secundum opera eius. Hiis quidem qui secundum
patientiam boni operis gloriam et honorem
et incorruptionem querentibus uitam
eternam. Hiis autem qui sunt ex contentione
qui non acquiescunt ueritati credunt autem
iniquitati ira et indignatio tribulatio
et angustia in omnem animam hominis o-
perantis malum in dei primum et gre-
ci. Gloria autem et honor et pax omni operan-
ti bonum in deo primum et greco. Non est
enim acceptio personarum apud deum. Quicum-
que enim sine lege peccauerunt sine lege peribunt.
Et quicumque in lege peccauerunt
per legem iudicabuntur. Non enim audito ap̄ dm̄
res legis iusti sunt sed factores le-
gis iustificabuntur. Cum enim gentes que
legem non habent naturaliter ea que legis
sunt faciunt eius modi legem non habentes
ipsi sibi sunt lex. Qui ostendunt opus
legis scriptum in cordibus suis testimo-
nium reddente illis conscientia ipsorum et inter
se inuicem cogitationum accusantium
aut et defendentium in die cum iudica-
bit deus occulta hominum secundum euangelium
meum per iesum xpm. Si autem tu iude-
us cognominaris et requiescis in lege et
gloriaris in deo et nosti uoluntatem eius
et probas utiliora instructus per legem
confidis te ipsum esse ducem cecorum lumen
eorum qui in tenebris sunt eruditorem
insipientium magistrum infantium hu-
mem formam scientie et ueritatis in lege. Qui
ergo alium doces te ipsum non doces.
Qui predicas non furandum furaris.
Qui dicis non mecandum mecharis.
Qui abhominaris ydola sacrilegium

facis. Qui in lege gloriaris per prevaricatio-
nem legis deum inhonoras. Nomen enim dei
per vos blasfematur inter gentes sicut scrip-
tum est. Circumcisio quidem prodest si
legem observes. Si autem prevaricator le-
gis sis, circumcisio tua preputium facta est.
Si igitur preputium iustitias legis custo-
diat, nonne preputium illius in circum-
cisionem reputabitur? Iudicabit quod ex
natura est preputium legem consummans
te qui per litteram et circumcisionem pre-
varicator legis es. Non enim qui in mani-
festo iudeus est, neque in manifesto in
carne est circumcisio cordis in spiritu non
littera cuius laus non ab hominibus sed ex deo.

Quid ergo amplius iudeo? III. Est
est autem que utilitas circumcisionis
multum per omnem modum. Primum
quidem quia credita sunt illis eloquia de-
mini. Quid enim si quidam illorum non
crediderunt? Numquid incredulitas eorum
fidem dei evacuavit? Absit. Est autem deus
verax. Omnis autem homo mendax sicut
scriptum est: Ut iustificeris in sermonibus
tuis et vincas cum iudicaris. Si autem iniqui-
tas nostra iustitiam dei commendat, quid
dicemus? Numquid iniquus est deus qui
infert iram? Secundum hominem dico absit.
Alioquin quomodo iudicabit deus hunc mun-
dum? Si enim veritas dei in meo mendacio
habundavit in gloriam ipsius, quid ad-
huc ego tanquam peccator iudicor? Et non sic
blasfemamur et sicut aiunt nos quidam di-
cere faciamus mala ut veniant bona quo-
rum dampnatio iusta est. Quid igitur?
Precellimus eos? Nequaquam. Causati enim sumus
iudeos et gentes omnes sub peccato esse sicut scrip-
tum est quia non est iustus quisquam non est
intelligens nec est requirens deum. Omnes
enim declinaverunt simul inutiles facti sunt.
Non est qui faciat bonum non est usque ad
unum. Sepulcrum patens est guttur eorum
linguis suis dolose agebant venenum
aspidum sub labiis eorum quorum os
maledictione et amaritudine plenum
est velocis pedes eorum ad effundan-
dum sanguinem contritio et infelicitas in
viis eorum et viam pacis non cognoverunt.
Non est timor dei ante oculos eorum. Scimus
autem quoniam quecumque lex loquitur his
qui in lege sunt loquitur ut omne
os obstruatur et subditus fiat omnis

mundus deo quia ex operibus legis non
iustificabitur omnis caro coram illo.
Per legem enim cognitio peccati. Nunc autem
sine lege iustitia dei manifestata est
testificata a lege et prophetis. Iustitia autem dei
est per fidem iesu christi super omnes qui
credunt in eum. Non est enim distinctio.
Omnes enim peccaverunt et egent gloria dei.
Iustificati gratis per gratiam ipsius et per
redemptionem que est in christo iesu quem pro-
posuit deus propitiatorem per fidem in san-
guine ipsius ad ostensionem iustitie
sue propter remissionem precedentium de-
lictorum. In sustentatione dei ad osten-
sionem iustitie eius in hoc tempore ut
sit ipse iustificans eum qui ex fide est
iesu christi. Ubi est ergo gloriatio tua? Ex-
clusa est per quam legem factorum non
sed per legem fidei. Arbitramur enim iusti-
ficari hominem per fidem sine operibus
legis an iudeorum deus tantum? Nonne et
gentium? Immo et gentium. Quoniam quidem
unus est deus qui iustificat circumcisio-
nem ex fide et preputium per fidem. Legem
ergo destruimus per fidem? Absit. Sed legem

Quid ergo dicemus? III. Statuimus
invenisse abraham patrem nostrum secundum
carnem? Si enim abraham ex operibus legis
iustificatus est habet gloriam sed non apud
deum. Quid enim scriptura dicit? Credidit
abraham deo et reputatum est illi ad
iustitiam. Ei autem qui operatur merces
non imputatur secundum gratiam sed secundum debitum.
Ei vero qui non operatur credenti autem in e-
um qui iustificat impium reputatur
fides eius ad iustitiam secundum propositum gratie
dei. Sicut et david dicit beatitudinem
hominis cui deus accepto fert iustitiam
sine operibus legis. Beati quorum remisse
sunt iniquitates et quorum tecta sunt
peccata. Beatus vir cui non imputavit
dominus peccatum. Beatitudo ergo hec in
circumcisione tantum manet an in prepu-
tio. Dicimus enim quia reputata est abrahe
fides ad iustitiam. Quomodo ergo reputa-
ta est in circumcisione an in preputio?
Non in circumcisione sed in preputio. Et signum
accepit circumcisionis signaculum iusti-
tie fidei que est in preputio ut sit pater omni-
um credentium per preputium ut reputetur
illis ad iustitiam et sit pater circumci-
sionis non his tantum qui sunt ex circum-

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mistra. uol in nouitate uite ambulem⁹ ·n· cōplātam fil suum⁹ simul mundi mi mortal⁹ cui⁹ simul ⁊ resurrectiōi⁹ eius sacrames q̄ uidel homo uī simul crucifix⁹ ul est ut destruatur corpul pēi ut ultē n seruamul pēo. Qui ·n· mortuus est pe caro. iustificatus ā pēo ⁊ iam mortuus mul cum x̄o credimus simul q̄ ⁊ uiuemus cum eo sciemes q̄ xp̄s resurgens a mor nul iam ultra mors illi⁹ non dominabitur. Quod enim mortuus est pec cato mortuus est semel. Quod uiuit uiuit deo. ita uos existimate uos mortu os quidem esse pēo uiuentes aut deo in x̄o iesu domino nr̄o. Non ergo regnet pec catum in uro mortali corpore ut obediatis concupiscentiis eius. ·n· exhibeatis mem bra ura arma iniquitatis pēo ⁊ exhibe te uos deo tanq̄m ex mortuis uiuentes ⁊ membra ura arma iustitie deo. peccm ·n· uobis non dominabitur. Non ·n· sub lege estis sed sub gra. Quid ergo? pecca bimus? quia non sumus sub lege ⁊ sub gra. absit. Nescitis q̄m cui exhibetis uos serui ad obediendum serui estis eius cui obeditis siue pecci ad mortem siue obeditionis ad iustitiam. Gras aut deo quod fuistis serui pēi obedistis aut de corde in eam formam doctrine in quam traditi estis liberati aut a pēo serui facti estis iustitie. humanum dico pp infirmita tem carnis ura. Sicut ·n· exhibuistis mem bra ura seruire immunditie ⁊ iniquitati ad iniquitatem. ita nunc exhibete mem bra ura seruire iustitie in sanctificatione. Cum enim serui essetis pēi liberi fuistis iustitie. ergo fructum habuistis tunc in illis in quib⁹ nunc erubescitis. Nam finis illo rum mors est. Nunc aut liberati a pēo ser ui aut deo habetis fructum ura in sanctificatione. finem uero uitam eternam. Stipendia enim pēi mors. gra aut dei uita eterna in x̄o iesu domino nr̄o.

VII

An ignoratis fres scientib⁹ ·n· legem loquor. quia lex in homine dominatur quanto tempore uiuit. Nam sub uiro est mulier uiuente uiro alligata est le gi. Si aut mortuus fuerit uir eius soluta est a lege uiri. Igitur uiuente uiro uocabitur adultera si fuerit cum alio uiro. Si aut mortuus fuerit uir eius liberata est a lege uiri ut non sit adul tera si fuerit cum alio uiro. Itaque fres mei ⁊ uos mortificati estis legi per corpus xp̄i ut sitis uos alterius qui ex mortuis resur rexit. ut fructificemus deo. Cum ·n· essemus in carne passiones peccatorum que per legem erant operabantur in membris nris. ut fructificarent morti. Nunc aut soluti sumus a lege mortis in qua detinebamur ita ut seruiamus in nouitate spūs ⁊ non in uetustate litere. Quid ergo dicemus lex pecm est absit. Sed peccm non cognoui nisi per legem. Nam concupiscentiam nescirem nisi lex diceret. Non concupisces. occasione aut accepta peccm per mandatum operatum est in me om nem concupiscentiam. Sine lege ·n· pecca tum mortuum erat. Ego aut uiuebam sine lege aliq̄n. Sed cum uenisset mandatum peccm reuixit. ego aut mortuus sum. ⁊ inuentum est michi mandatum qd erat ad uitam. hoc est ad mortem. Nam peccm occasione accepta per mandatum seduxit me. ⁊ per illud occidit me. Itaque lex quidem sca. ⁊ mandatum scm ⁊ iustum ⁊ bonum. Quod ergo bonum est mihi factum est mors? absit. Sed peccm ut appa reat peccm per bonum operatum est mihi mortem. ut fiat supra modum peccans peccm per mandatum. Scimus ·n· q̄ lex spūalis est. Ego aut carnalis sum uenundatus sub peccō. Quod ·n· operor non intelligo. Non ·n· qd uolo bonum hoc ago. ⁊ qd malum odio illud facio. Si aut qd nolo illud facio. consentio legi q̄m bona est. Nunc aut iam non ego operor illud. ⁊ qd habitat in me peccm. Scio ·n· q̄ non habitat in me hoc est in carne mea bonum. Nam uelle adiacet michi. perficere aut bonum non inuenio. Non ·n· qd uolo bonum hoc facio. ⁊ qd nolo malum hoc ago. Si aut qd nolo hoc illud non ego operor illud. ⁊ qd habitat in me peccm. Inue nio igitur legem uolenti michi fa cere bonum. q̄m michi malum adia cet. Condelector ·n· legi dei secm interiorem ho minem. Video aut aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee. ⁊ captiuantem me in lege peccti que est in membris meis. ⁊ infelix ego homo. q̄s me liberabit

de corpore mortis huius. Gratia autem dei per
iesum xpm dominum nrm. Igitur ego
ipse mente seruio legi dei. carne autem legi
VII Nichil ergo nunc dampnatio. Peccati
nis est his qui in xpo iesu sunt. qui
non secundum carnem ambulant. Lex enim
spiritus vite in xpo iesu liberauit me a lege pec
cati et mortis. Nam quod impossibile erat le
gi in quo infirmabatur per carnem
deus filium suum mittens in similitu
dinem carnis peccati. et de peccato dampna
uit peccatum in carne. ut iustificatio legis im
pleretur in nobis. qui non secundum carnem. sed secundum
spiritum ambulamus. Qui enim secundum carnem
sunt. que carnis sunt sapiunt. Qui vero
secundum spiritum sunt. que sunt spiritus sentiunt.
Nam prudentia carnis mors est. pruden
tia autem spiritus vita et pax. Quoniam sapientia car
nis inimica est deo. legi enim dei non est sub
iecta. nec enim potest. Qui autem in carne sunt.
deo placere non possunt. Vos autem in carne
non estis. sed in spiritu. si tamen spiritus dei habitat in
nobis. Si quis autem spiritum xpi non habet. hic non
est eius. Si autem in nobis xpus est. cor
pus quidem mortuum est propter peccatum.
Spiritus vero viuit propter iustificationem.
Quod si spiritus eius qui suscitauit iesum
xpm a mortuis habitat in nobis. qui sus
citauit iesum xpm a mortuis uiuificabit
et mortalia corpora nra propter inhabitan
tem spiritum eius in nobis. ergo fratres debito
res sumus non carni. ut secundum carnem vi
uamus. Si enim secundum carnem vixeritis. mori
emini. Si autem spiritu facta carnis morti
ficaueritis. viuetis. Quicumque enim spiritu dei
aguntur. hii filii sunt dei. Non enim acce
pistis spiritum seruitutis iterum in timore. sed
accepistis spiritum adoptionis filiorum in
quo clamamus abba pater. Ipse enim spiritus tes
timonium reddit spiritui nro quod sumus
filii dei. Si autem filii et heredes. heredes quidem
dei coheredes autem xpi. Si tamen compati
mur. ut simul et glorificemur. existi
mo enim quod non sunt condigne passiones
huius temporis ad futuram gloriam
que reuelabitur in nobis. Nam expectatio
creature reuelationem filiorum dei expec
tat. Vanitati enim creatura subiecta est
non volens sed propter eum qui subiecit eam
in spe. quia et ipsa creatura liberabitur a ser
uitute corruptionis in libertatem glo
rie filiorum dei. Scimus enim quia omnis
creatura ingemiscit et parturit usque
adhuc. Non solum autem illa sed et nos ipsi
primitias spiritus habentes. et ipsi intra nos ge
mimus adoptionem filiorum dei ex
pectantes redemptionem corporis nri. Spe
enim salui facti sumus. Spes autem que videtur
non est spes. Nam quod videt quis quid sper
at. Si autem quod non videmus speramus per
patientiam expectamus. Similiter et spiritus adiu
uat infirmitatem nram. Nam quid
oremus sicut oportet nescimus. sed ipse
spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarra
bilibus. Qui autem scrutatur corda scit
quid desideret spiritus. quia secundum deum pro sanctis postu
lat. Scimus autem quoniam diligentibus deum
omnia cooperantur in bonum. his qui
secundum propositum vocati sunt sancti. Nam quos
prescivit et predestinauit conformes fieri
imaginis filii sui. ut sit ipse primogeni
tus in multis fratribus. Quos autem predestinauit
hos et vocauit. et quos vocauit hos et iusti
ficauit. Quos autem iustificauit illos et im
aginificauit. Quid ergo dicemus ad hec.
Si deus pro nobis quis contra nos. Qui etiam pro
filio suo non pepercit. sed pro nobis omni
bus tradidit illum. quomodo non et cum
illo nobis omnia donauit. Quis accusa
bit ad versus electos dei. deus qui iustifi
cat. Quis est qui condempnet. Xpus iesus
qui mortuus est. immo qui et resurrexit
qui est ad dexteram dei. qui et interpellat
pro nobis. Quis ergo nos separabit a
caritate xpi. tribulatio an angustia an
fames an nuditas an persecutio an pe
riculum an gladius. Sicut scriptum est quia
propter te mortificamur tota die. estimati su
mus ut oues occisionis. sed in his omnibus
superamus propter eum qui dilexit nos. certus
sum enim quod neque mors neque vita neque angeli neque
principatus neque virtutes neque instantia neque for
titudo neque altitudo neque profundum neque ira
tura alia poterit nos separare a caritate
dei que est in xpo iesu domino nro. IX
Veritatem dico in xpo iesu et non me
tior testimonium perhibente mi
chi conscientia mea in spiritu sancto. quia tristitia mi
chi est magna. et continuus dolor cordi
meo. optabam enim ego ipse anathema esse a
xpo pro fratribus meis qui sunt cognati
mei secundum carnem qui sunt israelite. quo
rum adoptio est filiorum et gloria et
testamentum et legislatio et obsequium.

RO

-i promissa tm̃orum sunt pñes-i ex ih̃u;
est xp̃s secm̃ carnem qui est super om-
nia deus benedictus in secula amen-Non
autē qđ exciderit v̄bum dei-non-n- omnes
qui sunt ex isr̃l hi isr̃lite sunt-n; qui
semen sunt abrahe omnes sunt filii;
sed in ysaac vocabit tibi semen-i non
qui filii carnis hi filii dei-sed qui filii
promissionis estimantur- in semine;
promissionis-n- v̄bum hoc est- secm̃
hoc tempus veniam-erit sare filio.
Non solum autē illa-sed-i rebecca ex uno
cubitum habens geminos filios ysaac pris nr̃i;
cum-n- nondum nati fuissent aut ali-
quid boni egissent aut malum- secm̃ elec-
cionem ppositum dei maneret non ex operi-
bus sed ex vocante dictum est ei quia maior ser-
uiet minori sicut scriptum est iacob di-
lexi esau autē odio habui- Quid ergo dicem̃.
Numquid iniquitas apud deum- absit
enim moysi-n- dicit- miserebor cui miserebor-n-
misericordiam p̄stabo cuius misereor-n-
non volentis-n- neq; currentis sed miserentis dei est
munus-n- scriptura p̄fecto- Quia in hoc ipsum
excitauit te- ut ostendam in te virtu-
tem meam- et annuncietur nomen
meum in omni terra- ergo cuius vult
miseretur- quem vult indurat- dicis
mihi- Quid adhuc queritur- voluntati-n- eius quis resistit- o homo tu quis
es qui respondeas deo- Numquid dicit figmentum
ei qui se finxit- Quid me fecisti sic- an non
habet potestatem figulus lutum ex eadem
massa facere aliud quidem in honorem
aliud vero in contumeliam- Quid si deus
volens ostendere iram-et notam facere potes-
tatem suam sustinuit in multa patientia va-
sa ire aptata in interitum- ut ostenderet divi-
tias glorie sue- in vasa misericordie que preparauit
in gloriam- quos et vocauit non solum ex
iudeis- sed et ex gentibus- sicut in osee dicit- vo-
cabo non plebem meam plebem meam-
et non dilectam dilectam meam-et
et non misericordiam consecutam misericordiam consecutam
non plebs mea vos-
vocabuntur filii dei viui- isayas
clamat pro isr̃l- si fuerit numerus filiorum
isr̃l tanquam harena maris reliquie
salue fient- v̄bum-n- consummans-et abbre-
vians in equitate- quia v̄bum breuiatum
faciet dominus super omnem
terram- sicut prędixit ysaias- nisi dns

sabbaoth reliquisset nobis semen- sicut
sodoma fuissemus- et sicut gomorra simi-
les essemus- Quid ergo dicemus- q̄ gentes
que non sectabantur iusticiam apprehende-
runt iusticiam- iusticiam autē que ex fi-
de est isr̃l vero sectando legem iusticie non
pervenit- Quare- quia non ex fide- sed ex
operibus- offenderunt in lapidem offen-
sionis- sicut scriptum est- ecce in syon la-
pidem offensionis- et petram scan-
dali- et omnis qui credit in eum non con-
fundetur-

Fratres voluntas quidem cordis mei-
et obsecratio ad deum fit pro illis- in salu-
tem- testimonium-n- perhibeo illis- q̄d- e
mulationem quidem dei habent- sed non se-
cundum- ignorantes enim dei iusticiam- et suam
querentes constituere iusticie dei non sunt
subiecti- finis-n- legis xp̃s- ad iusticiam
omni credenti- moyses-n- scripsit- Quo-
niam iusticiam que ex lege est- qui fecerit ho-
minem- vivet in ea- Que autē ex fide est iusticia
dicit sic- Ne dixeris in corde tuo- quis ascen-
dit in celum- id est xp̃m deducere- aut quis
descendet in abissum- id est xp̃m a mor-
tuis revocare- sed- quid dicit scriptura-
Prope est v̄bum in ore tuo- et in corde tuo-
est v̄bum fidei- q̄d p̄dicamus- Quia si
confitearis in ore tuo dominum ihesum xp̃m-et
in corde tuo credideris q̄d deus illum ex-
citauit a mortuis- salvus eris- corde-n- enim
creditur ad iusticiam- ore autē confessio fit ad
salutem- dicit-n- scriptura- omnis qui cre-
dit in eum non confundetur- non-n- est
distinctio iudei- et greci- nam idem dns om-
nium- dives in omnes qui invocant illum-
omnis-n- qui cumq; invocauerit nomen
domini- salvus erit- Quo modo ergo invo-
cabunt eum in- quem non crediderunt- aut
quo modo credent ei quem non audierint-
Quo modo autem audient sine p̄dicante- Quo
modo autem p̄dicabunt nisi mittantur- sic-
sicut scriptum est- Quam speciosi pedes evā-
gelizantium pacem- evangelizantium
bona- sed non omnes obedierunt evange-
lio- ysaias-n- dicit- domine quis credidit
auditui nostro- ergo fides ex auditu- au-
ditus autem per verbum xp̃i- sed dico-
Numquid non audierunt- quidem-
in omnem terram exiit sonus eorum-
et in fines orbis terre verba eorum- sed dico-
Numquid israel non cognovit- p

ueniam
secutam

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

mul mo ysel dum ego ad emulandum
uos ad ducam in gentem non in gentem
in stultam in iram uos in iram; et
si aliquis audierit dicta mea non
timuerunt; me panem palam apparu
uit huic cum me interrogabant ait l'a
dixi tota die expandi manus meas
ad populum non credentem sibi dicentem

XII

Quo ergo sum quid deus in
reputet populum suum ab sit hā
ego ultima sum ex semine abrahe
de tribu beniamin non reputet deus
plebem suam qui pleni sunt iniquitatis
uelut helia quid dicat scriptura quem
admodum interpellat deum adūsus
israel domine prophetas tuos occiderunt altaria
tua suffoderunt et ego relictus sum
solus et querunt animam meam sed
quid dicit illi diuinum responsum
reliqui mihi vii milia uirorum qui
non curuauerunt genua sua ante ba
al sic ergo et in hoc tempore reliquie
secundum electionem gratie dei salue facte
sunt si autem gratia dei iam non ex operibus
alioquin gratia non est iam gratia quid
ergo quod querebat israel hoc non est
consecutus electio autem consecuta est ceteri uero
excecati sunt sicut scriptum est deus
uel deus spiritum compunctionis uisus oculos
ut non uideant et aures ut non au
diant usq; in hodiernum diem et
dauid dicit fiat mensa eorum coram
ipsis in laqueum et in captionem et in
scandalum et in retributionem ipsis et
obscurentur oculi eorum ne uideant
et dorsum eorum semper incurua.
Dico ergo numquid sic offenderunt
ut caderent absit; illorum delicto
salus est gentibus ut illos emulentur
quod si delictum illorum diuitie sunt
mundi et diminutio eorum diuitie
gentium quanto magis plenitudo
eorum dico autem gentibus; quamdiu
ego sum gentium apostolus ministerium
meum honorificabo si quo modo ad
emulandum prouocem carnem
meam et saluos faciam aliquos ex
illis si enim amissio eorum reconciliatio
est mundi quae assumptio nisi uita
ex mortuis quod si delibatio est
sancta et massa et si radix sancta et rami
si aliqui ex ramis fracti sunt tu au

tem oleaster cum insertus es in illis et
socius radicis et pinguedinis olive ne
gloriare si autem gloriaris non tu radicem por
tas sed radix te quid ergo fracti sunt
rami ut ego inserar bene propter incredu
litatem fracti sunt tu autem fide stas
noli altum sapere sed time nam si deus
naturalibus ramis non pepercit ne
forte nec tibi parcat uide ergo bonita
tem et seueritatem dei in eos quidem
qui ceciderunt seueritatem in te autem bo
nitatem dei si permanseris in bonita
te alioquin et tu excideris illi autem si non
permanserint incredulitate inserentur
potens est enim deus iterum inserere
illos nam si tu ex naturali excisus
es oleastro et contra naturam insertus es
in bonam oliuam quanto magis hi qui
secundum naturam inserentur suae oli
ue dico enim uobis hoc ignorare fratres mys
terium hoc ut non sitis uobis ipsis sapien
tes quia excecatio ex parte contigit in
israel donec plenitudo gentium intra
ret et sic omnis israel saluus fieret sic
cut scriptum est ueniet ex sion qui
eripiat et auferat impietates ab ia
cob et hoc illis a me testamentum cum
abstulero peccata eorum secundum
euangelium quidem inimici propter uos
electionem autem karissimi propter patres sine
penitudine enim sunt donationes et uocatio dei
am non quemadmodum non credidistis de
ministerio autem misericordiam consecuti
estis propter incredulitatem misericordiam
autem et isti non crediderunt in misericordiam
uestram ut et ipsi misericordiam consequantur
deus enim omnia conclusit in incredulitate ut omnium
misereatur

O altitudo diuitiarum
sapientie et scientie dei quam incomprehensibilia
sunt iudicia eius et inuestigabiles
uie eius quis enim cognouit sensum
dominum aut quis consiliarius eius
fuit aut quis prior dedit illi et retri
buetur ei quia ex ipso et per ipsum et
in ipso sunt omnia ipsi honor et gloria
in secula amen

XIII

Obsecro itaque uos fratres per miseri
cordiam dei ut exhibeatis corpora uestra hostiam
uiuentem sanctam deo placentem
rationabile obsequium uestrum et no
lite conformari huic seculo sed reforma

num nunciare sensui ut ut ipsum ꝯ
ser uoluntat dei bonis gibꝰ placens ꝑ per
fecta q̃ uo n. per gratiam data est michi om
nib; q̃ui uiuit inf uol non plus sapere
q̃m oportet sapere ſ; sapere ad sobrietat
tem iuncti; sicut deus diuisit mensuram
fidei cuiꝰ n. in uno corpore multa mẽ
bra habemus. omnia aut membra non eo
dem actum hꝫt. ita multi unum
corpus sumus in xp̃o singuli aut alt alt
membra alterius. habentes donationes ſ
gratiã q̃ue data est nobis differentes siue
ꝓphetiam sec̃m rationem fidei siue
ministerium in ministrando. siue q̃i
doctor in doctrina. q̃i exhortatur in ex
hortando. qui tribuit in simplicitate.
q̃i p̃est in sollicitudine. q̃i miseretur
in hylaritate. dilectio sine simulatione.
odientes malum adhęrentes bono. fra
ternitatem fraternam inuicem diligentes. ho
nore inuicem p̃uenientes. sollicitudi
ne non pigri. spu feruentes. domino
seruientes. spe gaudentes. in tribulatio
ne patientes. oꝛōi instantes. necessi
tatibus scōꝝ communicantes. hospitalita
tem sectantes. benedicite persequentibus. noli
maledicere. gaudere cum gaudentibus. flere cum flentibus. id ipsum in
uicem sentientes. non alta sapientes ſ;
humilibus. q̃escentes. nolite esse prudentes
apud uosmet ipsos. nulli malum pro
malo reddentes. prouidentes bona non
tm̃ coram deo ſ; sed coram oīb; hoīb;. si
fieri potest. q̃d ex uobis est. cum oīb; hoī
b; pacem habentes. non uosmet ipsos defen
dentes. karissimi. sed date locum irę. scriptum
est enim. mihi uindicta. ego retribuam
dicit dominus. si esurierit inimicus tu
us ciba illum. si sitit potum da illi. hoc
enim faciens carbones ignis congeres super caput
eius. noli uinci a malo ſ; sed uince in bono.

Omnis anima potes[tatibus] malum
tatib; sublimioꝝb; subdita sit. non
est enim potestas nisi a deo. quę autem sunt a
deo ordinata sunt. itaq; qui resistit
potestati dei ordinationi resistit. qui au
tem resistunt sibi ipsis damnationem acci
piunt. nam principes non sunt timori
boni operis ſ; mali. uis autem non timere
potestatem. bonum fac. et habebis laudem
ex illa. si enim minister est tibi in bo
num. si autem malum feceris. time. non

enim sine causa gladium portat. dei enim
minister est. uindex in iram ei qui ma
lum facit. ꝯ necessitatem subditi esse non agit
non solum ꝓpter iram ſ; sed ꝓpter conscientiam. hoc
enim. tributa ꝓstatis. ministri enim dei
sunt. in hoc ipsum seruientes. reddite
ergo omnibus debita. cui tributum tri
butum. cui uectigal uectigal. cui ti
morem timorem. cui honorem hono
rem. nemini quicquam debeatis. nisi ut
inuicem diligatis. qui enim diligit pro
ximum. legem implet. nam non ad ultrabis. non occides. non furabe
ris. non falsum testimonium dices. non con
cupisces. et si quod aliud mandatum est. in hoc uerbo instaurari
diliges proximum tuum sicut te ipsum. di
lectio proximi malum non operatur.
plenitudo ergo legis est dilectio. hoc sci
entes. quia hora est iam nos de somno
surgere. nunc enim propior est nostra
salus quam cum credidimus. nox præ
cessit. dies autem appropiauit. abiciamus
ergo opera tenebrarum. induamur ar
ma lucis. sicut in die honeste ambule
mus. non in comessationibus. et ebrie
tatibus. non in cubilibus. impudicis. non
in contentione et emulatione. sed induimi
ni dominum nostrum ihesum christum. et
curam ne feceritis in desi[deriis] XVIII
firmus autem in fide assumite
non in disceptationibus. cogitationis. alius
enim credit manducare se omnia. qui
autem infirmus est holus manducet. ſ
qui manducat non manducantem non
spernat. et qui non manducat manducan
tem non iudicet. deus enim illum as
sumpsit. tu quis es qui iudicas alienum
seruum. domino suo stat aut cadit. sta
bit autem. potens est enim deus statuere illum. alius iudicat diem inter diem
alius iudicat omnem diem. unusquisque
in suo sensu abundet. qui sapit
diem domino sapit. et qui manducat
domino manducat. gratias enim agit deo.
et qui non manducat. domino non
manducat. et gratias agit deo. nemo enim
nostrum sibi uiuit. et nemo sibi moritur.
siue enim uiuimus domino uiuimus.
siue morimur. domino morimur.
siue ergo uiuimus siue morimur. dñi
sumus. in hoc enim xp̃s mortuus est et

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

wluerit · ut · mortuorum 7 morientium do
minum · tu autē quid iudicas fratrem tu
um · aut tu quare spernis fratrem tuum ·
omnes · n · stabimus ante tribunal xpi · ip
sum est · Vivo ego dicit dominus · quō
mihi flectetur omne genu · et omnis
lingua confitebitur deo · igitur unusquis
q nr̄m · ipse rōnem reddet deo · non er
go amplius invicem iudicemus · sed hoc
iudicate magis ne ponatis offendicu
lum fr̄i · vel scandalum · Scio · et confido ī
domino ihesu · qm nichil commune · p
ipm · nisi ei qui existimat quid commu
ne · illi qui commune est · Nam · si p ci
bum fr̄s tuus contristatur · iam non secun
dum caritatem ambulas · noli cibo tuo illū
perdere · p quo xps mortuus est · non ergo
blasphemetur · bonum nr̄m · non est · n ·
regnum dei esca · et potus · sed iustitia · et pax
· et gaudium in spu sco · Qui · n · in hoc
seruit xpo · placet deo · et probatus est ho
minibus · igitur · que pacis · sunt sectemur
· et que edificationis sunt invicem · Noli
propter escam destruere opus dei · omnia quidem munda sunt · sed malum
est homini · qui per offendiculum manducat · bonum est non manducare car
nem · neq bibere vinum · neq in quo fr̄s tuus offenditur aut scandalizatur aut in
firmatur · tu quidem fidem habes · penes temetipsum habe coram deo · beatus
qui non iudicat semetipsum in eo quod probat · Qui autem discernitur · si manducaverit damnatus est · quia non ex fide est · omne autem quod non est ex fide peccatum est · Debemus autem nos · XV · firmiores infirmitates infirmorum sustinere · et non nobis placere · unusquisq; nr̄m proximo suo placeat in bonum
ad edificationem · n · non enim xps placuit · sed sicut scriptum est · improperia
improperantium tibi cecderunt super me · Quecumq; · n · scripta sunt · ad nr̄am
doctrinam scripta sunt · ut per patientiam · et consolationem scripturarum · spem habeamus · Deus · autem patientie · et consolationis det vobis id ipsum sapere in alterutrum · secundum xpm · ut unanimes · uno ore honorificetis deum · et patrem domini nr̄i ihesu xpi · Propter quod suscipite invicem sicut · et xps suscepit nos in honorem dei · Dico · n · ihesum xpm · ministrum fuisse circumcisionis · pp̄ veritatem dei · ad confirmandas promissiones patrum · gentes autem super misericordia honorare deum sicut scriptum est · Propterea confitebor tibi in gentibus · domine · et nomini tuo cantabo · Et iterum dicit · Letamini gentes cum plebe eius · Et iterum · Laudate omnes gentes dominum · et magnificate eum omnes populi · Et rursus · Ysaias ait · Erit radix · Jesse · et qui exurget regere gentes · in eum gentes sperabunt · Deus autem spei repleat vos omni gaudio · et pace credendo · ut habundetis in spe · virtute spiritus sancti · Confido autem fratres · et ego ipse de vobis quoniam et ipsi pleni estis dilectione · repleti omni scientia · ita ut possitis alterutrum monere · audacius autem scripsi vobis fratres ex parte · tamquam in memoriam vos reducens · propter gratiam quae data est mihi · ad · ut sim minister · ministret · Jesu in gentibus · sacrificans evangelium dei · ut fiat oblatio gentium acceptabilis et sanctificata in spu sco · Habeo igitur gloriam in xpo · Jesu · ad deum · Non · n · audebo aliquid loqui eorum · quae per me non effecit xps · in obedientiam gentium · in verbo · et opere · in virtute signorum · et prodigiorum · in virtute spus sci · ita ut ab Jerusalem · per circuitum usq; ad illyricum · repleverim evangelium xpi · Sic autem praedicavi evangelium hoc · non ubi · non nominatus est xps · ne super alienum fundamentum aedificarem · sed · sicut scriptum est · Quibus · non est annuntiatum de eo · videbunt · et qui non audierunt intelligent · Propter quod · et impediebar plurimum venire ad vos · prohibitus usq; ad hunc · Nunc vero · non amplius locum non habens in his regionibus · habens autem desiderium · his venendi ad vos ex multis iam praecedentibus annis · cum in hispaniam proficiscar · spero · dum pertransiens videam vos · et a vobis deducar illuc · si vobis primum ex parte fruitus fuero · Nunc · n · proficiscar · Jerusalem ministrare sanctis · Probaverunt · n · macedonia · et achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt in Jerusalem · placuit · n · et debitores sunt eorum · Nam si spualium eorum participes · facti sunt gentes · debent · et carnalibus · ministrare illis · hoc igitur · cum consummavero · et assignavero · illis fructum · hunc · proficiscar in hispaniam ·

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Scio autem quoniam veniens ad vos in habundan-
cia benedictionis Christi veniam. Obsecro igitur
vos fratres per dominum nostrum Iesum Christum et
per caritatem sancti spiritus ut adiuvetis me in oratio-
nibus vestris pro me ad dominum ut liberer
ab infidelibus qui sunt in Iudea et obsequium
mei oblatio accepta fiat in Ierosolima
sanctis ut veniam ad vos in gaudio per vo-
luntatem dei et refrigerer vobiscum. Deus
autem pacis sit cum omnibus vobis amen.

XVI

Commendo autem vobis Phebem
sororem nostram que est in ministerio
ecclesie que est Cenchris ut eam suscipiatis
in domino digne sanctis et assistatis ei in quo
cumque negocio vestri indiguerit. Et nunc ipsa
quoque astitit multis et michi. Salutate Pris-
cham et Aquilam adiutores meos in Christo
Iesu qui pro anima mea suas cervices
supposuerunt. Quibus non solus ego
gratias ago sed et cuncte ecclesie gentium et do-
mestica ecclesiam eorum. Salutate Phi-
lerum dilectum michi qui est primi-
tivus Asie in Christo Iesu. Salutate Mariam que
multum laboravit in nobis. Salutate
Andronicum et Iuliam cognatos et conceptivos
meos qui sunt nobiles in apostolis qui et ante
me fuerunt in Christo. Salutate Ampliatum
dilectissimum michi in domino. Salu-
tate Urbanum adiutorem nostrum in Christo Iesu
domino nostro et Stachem dilectum meum. Sa-
lutate Apellem probum in Christo. Salutate eos qui sunt
ex Aristoboli domo. Salutate Herodionem con-
gnatum meum. Salutate eos qui sunt ex Na-
tcisi domo qui sunt in domino. Salutate Tri-
phenam et Triphonem que laborant in
domino. Salutate Persidam karissimam que mul-
tum laboravit in domino. Salutate Ruphum
electum in domino et matrem eius et me-
am. Salutate Ansicretum Flegonciam Hermam
Patrobam Hermam et qui cum eis sunt
fratres. Salutate Philologum et Iuliam et Nereum
et sororem eius et Olimpiadem et omnes qui
cum eis sunt sanctos. Salutate invicem in oscu-
lo sancto. Salutant vos omnes ecclesie Christi. Ro-
go autem vos fratres ut observetis eos qui dissen-
siones et offendicula preter doctrinam quam
vos didicistis faciunt et declinate ab illis.
Hi enim Christo domino non serviunt sed ventri
suo et per dulces sermones et benedictiones
seducunt corda innocentium. Vestra enim
obedientia in omnem locum divulga-
ta est. Gaudio igitur in vobis sed volo
vos sapientes esse in bono et simplices in
malo. Deus autem pacis conteret Sathanam
sub pedibus vestris velociter. Gratia domini
nostri Iesu Christi vobiscum. Salutat vos Ti-
motheus adiutor meus et Lucius et Iason
et Sosipater cognati mei. Saluto vos ego Ter-
tius qui scripsi epistolam in domino. Salutat
vos Gaius hospes meus et universa ecclesia.
Salutat vos Erastus archarius civitatis
et Quartus frater. Gratia domini nostri Iesu Christi cum
omnibus vobis amen. Ei autem qui potens est
vos confirmare iuxta evangelium meum
et predicationem Iesu Christi secundum revelationem
misterii temporibus eternis taciti quod nunc pa-
te factum est per scripturas prophetarum secundum pre-
ceptum eterni dei ad obedientiam fidei
in cunctis gentibus cogniti soli sapienti
deo per Iesum Christum cui honor et gloria in
secula seculorum amen. Incipit prologus

Corinthii sunt Achaici
Iesu similiter ab Apostolo
audierunt verbum Corinthios
veritatis et subversi sunt multiplicarie
a falsis apostolis quidam a philosophie ver-
bosa eloquentia alii secta legis in dulce in-
ducti. Hos revocat apostolus ad veram fidem
evangelicam sapientiam scribens eis ab
Epheso per Timotheum discipulum suum.

Paulus vocatus a Incipit epistola ad Corinthios
Iesu Christi per vo-
luntatem dei et
sostenes frater ecclesie dei
que est Corinthi sanctificatis
in Christo Iesu vocatis sanctis cum
omnibus qui invocant nomen domi-
ni nostri Iesu Christi in omni loco ipsorum
et nostro. Gratia vobis et pax a deo patre nostro
et domino Iesu Christo. Gratias ago deo meo
semper pro vobis in gratia dei que data est
vobis in Christo Iesu quia in omnibus divites
facti estis in illo in omni verbo et in omni sci-
entia sicut testimonium Christi confirmatum est
in vobis ita ut nichil vobis desit in
ulla gratia expectantibus revelationem
domini nostri Iesu Christi qui et confirmab-
it vos usque in finem sine crimine in
die adventus domini nostri Iesu Christi. Fi-
delis autem deus per quem vocati estis in
societatem filii eius Iesu Christi domini nostri.
Obsecro autem vos fratres per nomen domi-
ni nostri Iesu Christi ut id ipsum dicatis omnes
et non sint in vobis scismata. Sitis autem

per sectu eodem sensu in eadem sen-
tentia. Cognitum est mihi de vobis fra-
tres mei ab his qui sunt Cloes quia con-
tentiones sunt inter vos. Hoc autem dico quod u-
nusquisque vestrum dicit. Ego quidem sum
Pauli. Ego autem Apollo. Ego autem Cephe. Ego
autem Christi. Divisus est Christus numquid Pau-
lus crucifixus est pro vobis aut in nomine
Pauli baptizati estis. Gratias ago deo meo
quod neminem vestrum baptizaverim nisi Crispum
et Gaium. Ne quis dicat quod in nomine
meo baptizati estis. Baptizavi autem et
Stephanae domum. Ceterum nescio si quem alium
baptizaverim. Non enim misit me Chris-
tus baptizare. Sed evangelizare. Non in
sapientia verbi ne evacuetur crux Chri-
sti. Verbum enim crucis pereuntibus quidem
stultitia est his autem qui salvi fiunt hoc
est nobis virtus dei est. Scriptum est enim. Perdam
sapientiam sapientium et prudentiam
prudentium reprobabo. Ubi sapiens.
Ubi scriba. Ubi conquisitor huius seculi.
Non ne stultam fecit deus sapientiam hu-
mundi. Nam quia in dei sapientia non cognovit
mundus per sapientiam deum placuit
deo per stultitiam praedicationis
salvos facere credentes. Quia et Iudei si-
gna petunt et graeci sapientiam quaerunt. Nos
autem praedicamus Christum crucifixum. Iudae-
is quidem scandalum gentibus autem stul-
titiam. Ipsis autem vocatis Iudeis atque Gra-
ecis Christum dei virtutem et dei sapientiam.
Quia quod stultum est dei sapientius est
hominibus et quod infirmum est dei fortius est
hominibus. Videte vocationem vestram
fratres quia non multi sapientes secundum car-
nem non multi potentes non multi
nobiles. Sed stulta mundi elegit deus ut confundat sapientes. Et in-
firma mundi elegit deus ut confundat for-
tia et ignobilia mundi et contemptibi-
lia elegit deus et ea quae non sunt ut
ea quae sunt destrueret. Ut non glo-
rietur omnis caro in conspectu eius. Ex
ipso autem vos estis in Christo Iesu qui factus est no-
bis sapientia a deo et iustitia et sanctificatio et redem-
ptio. Ut quemadmodum scriptum est
Qui gloriatur in domino glorietur.

Et ego cum venissem ad vos fra-
tres veni non in sublimitate ser-
monis aut sapientiae adnuntians vobis
testimonium dei. Non enim iudicavi
me scire aliquid inter vos nisi Iesum Christum
et hunc crucifixum. Et ego in infirmitate et timo-
re et tremore multo fui apud vos et ser-
mo meus et praedicatio mea non in per-
suasibilibus humanae sapientiae verbis sed
ostensione spiritus et virtutis ut fides ves-
tra non sit in sapientia hominum sed in virtute
dei. Sapientiam autem loquimur inter perfectos.
Sapientiam vero non huius seculi neque principum
huius seculi qui destruuntur.
Sed loquimur dei sapientiam in mysterio quae abscondita est quam praedestinavit deus
ante saecula in gloriam nostram quam nemo
principum huius seculi cognovit.
Si enim cognovissent numquam dominum
gloriae crucifixissent. Sed sicut scriptum
est quod oculus non vidit nec auris au-
divit nec in cor hominis ascendit quae
praeparavit deus his qui diligunt illum.
Nobis autem revelavit per spiritum suum.
Spiritus enim omnia scrutatur etiam profunda
dei. Quis enim hominum scit quae sunt ho-
minis nisi spiritus hominis qui in ipso est.
Ita et quae dei sunt nemo cognovit nisi
spiritus dei. Nos autem non spiritum huius mundi
accepimus sed spiritum qui ex deo est ut sci-
amus quae a deo donata sunt nobis
quae et loquimur non in doctis humanae sa-
pientiae verbis sed in doctrina spiritus et
virtutis spiritalia spiritalibus comparantes. Animalis
homo non percipit ea quae sunt spiritus dei stul-
titia enim illi est et non potest intellegere
quia spiritaliter examinatur. Spiritalis au-
tem iudicat omnia ipse autem a nemine iudica-
tur. Nam scriptum est. Quis enim cogno-
vit sensum domini aut quis in-
structor eius. Nos autem sensum Christi habemus.

Et ego fratres non potui vobis loqui
quasi spiritalibus sed quasi carnalibus tamquam
parvulis in Christo lac vobis potum de-
di non escam. Nondum enim poteratis ca-
pere sed ne quidem nunc potestis
adhuc enim carnales estis. Cum enim sit inter
vos zelus et contentio nonne carnales
estis et secundum hominem ambulatis. Cum
enim dicat ego quidem sum Pauli
alius autem ego sum Apollo nonne ho-
mines estis. Quid igitur est Apollo et
quid vero Paulus. Ministri eius cui cre-
didistis et unicuique sicut deus dedit. Ego
plantavi Apollo rigavit sed deus in-
crementum dedit. Neque qui plan-

rar est aliquid ·n; quirigar·s; qui in
cremento deus dat· qui plantat autē ·
qui rigat unum sunt· uniuscuiusq; aut
ppriam mercedem accipiet· secdm suum
labore· dei·n· sumus adiutores dei agri
cultura estis dei edificatio estis· secdm gra
tiam dī que data est mihi· ut sapiens
architectus fundamentum posui· alius au
tē edificat· unusquisq; autē uideat quo mo
do superedificet· fundamentum· n· alius
n· potest ponere preter id qd positum est·
qd est xpc ihesus· si quis autē superedifi
cat supa fundamentum hoc aurum argē
tum· lapides pciosos· ligna· fenum· stipu
lam· uniuscuiusq; opus manifestum
erit· dies enim domini declarabit· q in igne
revelabit· et uniuscuiusq; opus quale sit
ignis probabit· si cuius opus manserit
qd superedificauit· mercedem accipiet· si
cuius opus arserit detrimentum patie
tur· ipse autē saluus erit· sic tamē quasi
per ignem· nescitis q templum dei estis· et
spūs dei habitat in uobis· si quis autē tē
plum dei violauerit· disperdet illum deus·
templum· n· dei scm est· qd estis uos· nemo
se seducat· si quis uidetur inter
uos sapiens esse in hoc seculo· stultus fiat·
ut sit sapiens· sapientia· n· huius mundi
stultitia est apud deum· scriptum· est·
n· comprehendam sapientes in astutia
eorum· et rursum dominus· nouit cogita
tiones sapientum quia sunt· nemo
ergo glorietur in hominibus· omnia
· n· uestra sunt· sive paulus· sive apollo· sive
cephas· sive mundus· sive mors· sive pse
nta· sive futura· omnia· n· uestra sunt· uos autē
· xpi· xpc autē dei·

Sic nos existimet hō ut ministros xi
· et dispensatores mysteriorum dei· hic
iam quaeritur inter dispensatores· ut fide
lis quis inueniatur· mihi autē pro
minimo est ut a uobis iudicer· aut
ab humano die· s; n; me ipm iudico·
nichil· n· mihi conscius sum· s; non in
hoc iustificatus sum· qui autē iudi
cat me dominus est· itaq; nolite ante
tempus iudicare· quo ad usq; ueniat
dominus· qui et illuminabit abscondita
tenebrarum· et manifestabit
consilia cordium· et tunc laus erit uni
cuiq; a deo· hec autē fratres· transfigurau in
me et apollo· propter uos· ut in nobis discatis
ne supra quam scriptum est· unus ad uer
sus alterum inflemini pro alio· quis
· n· te discernit· quid autē habes quod non
accepisti· si autē accepisti· quid gloria
ris· quasi non acceperis· iam saturati es
tis· iam diuites facti estis· sine nobis reg
nastis· et utinam regnetis· ut et nos uo
biscum regnemus· puto· n· quod deus
nos apostolos nouissimos ostendit tan
quam morti destinatos· quia spectaculum facti
sumus mundo· et angelis· et hominibus·
nos stulti propter xpm· uos autē prudentes
in xpo· nos infirmi· uos autē fortes· uos no
biles· nos autē ignobiles· usq; in hanc
horam et esurimus· et sitimus· et nudi
mur· et colaphis cedimur· et instabiles
sumus· et laboramus operantes manibus
nris· maledicimur· et benedicimus·
persecutionem patimur· et sustinemus·
blasphemamur· et obsecramus· tanquam
purgamenta huius mundi facti sumus·
omnium peripsema usq; ad hanc horam·
non ut confundam uos hec scribo· s; ut fili
os meos carissimos moneo· nam si· x· mi
lia pedagogorum habeatis in xpo· sed non
multos patres· nam in xpo ihesu per e
uangelium ego uos genui· rogo ergo
uos· imitatores mei estote sicut et ego
xpi· propter hoc misi ad uos timotheum qui est fi
lius meus karissimus et fidelis in domino· qui
uos commonefaciet uias meas quae
sunt in xpo ihesu· sicut ubiq; in omni
ecclesia doceo· tanquam non uenturus sim
ad uos· sic inflati sunt quidam· ue
niam ad uos cito· si deus uoluerit· et cognos
cam non sermonem eorum· qui in
flati sunt· s; uirtutem· nam· n· in ser
mone est regnum dei· s; in uirtute· quid
uultis· in uirga ueniam ad uos· an
in caritate· et in spu mansuetudi
nis·

Omnino audit[ur] inter uos fornicatio· et
qualis nec gentes· ita ut uxorem patris sui
aliquis habeat· et uos inflati estis· et non
magis luctum habuistis· ut tollatur
de medio uestrum qui hoc opus fecit·
ego quidem absens corpore· presens au
tem spu· iam iudicaui ut presens· qui
hoc sic operatus est· in nomine
dni nri ihesu xpi· congregatis uobis
et meo spu cum uirtute domini ie
su· tradere huiusmodi sathanae in

nos pdicā
nā in
ihm

mentum carnis ut spe salui sit in die
dominum nr̃m ihesum x̃m cui est honor et gloria
in ꝑpetuum qui modicum fermentum
totam massam corrumpit. Expurgate
uetus fermentum ut sitis noua conspersio sicut estis azimi. Etenim pascha nostrum immolatus est xp̃s. Itaq; epulemur non in fermento ueteri. neq; in fermento malitie et nequitie. sed in azimis sinceritatis et ueritatis. Corpi uobis me plà. ne commisceam membra fornicarie. non utiq; fornicarie huius mundi aut auaris aut rapacibus; aut ydolis seruientibus; alioquin debueramus de hoc mundo exisse. Que autem scripsi uobis non commiscere. si quis frr̃ nominatur inter uos est fornicator aut auarus aut ydolis seruiens aut maledicus aut ebriosus aut rapax. cum hoc nec cibum sumere. Quid enim mihi de his qui foris sunt iudicare. nonne de his qui intus sunt uos iudicatis. Nam eos qui foris sunt deus iudicabit. auferte malum ex uobis ipsis.

VI

Audet aliquis uestrum habens negotium
adu̇s alium iudicari apud iniquos. et non apud sctos. An nescitis quia sctⅈ de hoc mundo iudicabunt. Et si in uobis iudicabitur mundus. indigni estis qui de minimis iudicetis. Nescitis quia angelos iudicabimus. quanto magis secularia. Secularia igitur iudicia si habueritis. contemptibiles qui sunt in ecclia illos sedere facite ad iudicandum. ad uerecundiam uram dico. Sic non est inter uos uel unus sapiens qui possit iudicare inter fr̃em et fr̃em suum. Sed frr̃ cum fr̃e meum iudicio contendit. et hoc apud infideles. Iam quidem omnino delictum est in uobis quod iudicia habetis mundana. Que uos magis non magis iniuriam accipitis. Quare non magis fraudem patimini. Sed uos iniuriam facitis et fraudatis. et hoc fr̃ibus. An nescitis quia iniqui regnum dei non possidebunt. Nolite errare. neq; fornicarii. neq; ydolis seruientes. neq; adulteri. neq; molles. neq; masculorum concubitores. neq; fures. neq; auari. neq; ebriosi. neq; maledici. neq; rapaces regnum dei possidebunt. Et hec quidem quidam fuistis. Sed ablumpti estis. Sed sanctificati estis. Sed iustificati estis in nomine dñi nr̃i ihesu x̃i et in spũ dei nr̃i. Omnia mihi licent. Sed non omnia expedient. Omnia mihi licent. Sed ego sub nullius redigar potestate. Esca uentri et uenter escis. Deus autem et hunc et has destruet. Corpus autem non fornicationi. Sed domino et dominus corpori. Deus autem et dñm suscitauit. et nos suscitabit per uirtutem suam. Nescitis quia corpora uestra membra sunt x̃i. Tollens ergo membra x̃i faciam membra meretricis. Absit. An nescitis quia qui adheret meretrici unum corpus est. Erunt enim. inquit duo in carne una. Qui autem adheret dño unus spũs est. Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcumq; fecerit homo extra corpus est. Qui autem fornicatur in corpus suum peccat. An nescitis quia membra uestra templum sunt spũs sci qui in uobis est. quem habetis a deo. et non estis uestri. Empti enim estis pretio magno. Glorificate et portate deum in corpore uestro.

VII

De quibus autem scripsistis mihi. Bonum est homini mulierem non tangere. Propter fornicationem autem unusquisq; suam uxorem habeat. et unaquæq; suum uirum habeat. Uiro uxor debitum reddat. Similiter autem et uxor uiro. Mulier sui corporis potestatem non habet. sed uir. Similiter autem et uir sui corporis potestatem non habet. sed mulier. Nolite fraudare inuicem nisi forte ex consensu ad tempus. ut uacetis orationi. et rursum reuertimini in id ipsum ne temptet uos satanas propter incontinentiam uestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam non secundum imperium. Volo autem omnes homines esse sicut meipsum. Sed unusquisq; proprium donum habet a deo. Alius quidem sic alius uero sic. Dico autem innuptis et uiduis. Bonum est illis si sic permaneant sicut et ego. Quod si non se continent nubant. Melius est enim nubere quam uri. His autem qui matrimonio iuncti sunt. Precipio non ego sed dominus uxorem a uiro non discedere. Quod si discesserit manere innuptam aut uiro suo reconciliari. Et uxorem uirum non dimittat. Ceteris ego dico non dominus. Si quis frr̃ uxorem habet infidelem et hec consentit habitare cum illo non dimittat illam. Et quecumq; mulier habet uirum infidelem et hic consentit habitare cum illa non di

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

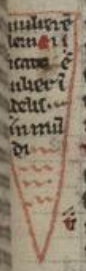

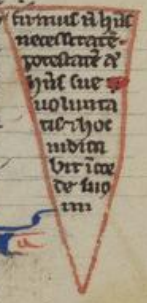

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

pane
ri de u
uo

Nam omnes de uno calice participamus. Di
cere uel sedm carnem. Nonne que edun
tur parua pars sunt alcui. Quid ergo
dico. qđ ydolis immolatum. Aliquid sit.
aut qđ ydolum sit aliquid. Sed quę im mo
lant gētes demonis immolant. non deo.
nolo aut uos socios fieri demoniorum. Non
non potestis calicem domini bibere. et calicem
demoniorum. Non potestis mense domini
participes esse. et mense demoniorum. An emu
lamur dominum. Numquid fortiores
illo sumus. Omnia mihi licent. sed non om
nia expe
diunt. Omnia licent. sed non omnia edifi
cant. Nemo qđ suum est querat. sed qđ alterius.
qđ in macello uenit manducate. nichil in
terrogantes propter conscientiam. Domini est enim ple
nitudo eius. Si quis autem infidelium uocat
uos ad cenam. et uultis ire. omne qđ
uobis apponitur manducate. nichil inter
rogantes propter conscientiam. Si quis autem dixerit. hoc
immolatum est ydolis. nolite manducare
propter illum qui indicauit. et propter conscientiam.
Conscientiam autem dico non uestram. sed alterius. Ut quid enim
libertas mea iudicetur ab aliena conscientia.
Si ego cum gratia participo. quid blasphemor
pro eo qđ gratias ago. Sive ergo manducatis
sive bibitis. aut aliud quid facitis. omnia
in gloriam dei facite. Sine offensione estote
iudeis et gentibus. et ecclesie dei. Sicut et ego om
nibus omnia placo. non querens quid mi
hi expedit. sed quid multis ut salui fiant.
Imitatores mei estote sicut et ego christi. Laudo
autem uos fratres qđ per omnia mei memores
estis. et sicut tradidi uobis precepta mea tenu
istis. Volo autem uos scire qđ omnis uiri caput chs
est. caput autem mulieris uir. caput uero chi
deus. Omnis uir orans aut prophetans velato
capite deturpat caput suum. Omnis autem
mulier orans aut prophetans non velato ca
pite deturpat caput suum. Unum enim
est ac si de tonsam. Nam si non velatur
mulier tondeatur. Quod autem turpe est mu
lieri tonderi aut decaluari. velet caput
suum. Vir quidem non debet velare ca
put suum. cum imago et gloria dei sit.
mulier autem gloria uiri est. Non enim
est uir ex muliere. sed mulier ex uiro.
Nec enim creatus est uir propter mulierem. sed
mulier propter uirum. Propter hoc debet mulier po
testatem habere super caput. sed propter angelos. Ve
rumtamen neque uir sine muliere. neque mulier si
ne uiro in domino. Nam sicut mulier

de uiro. ita et uir per mulierem. Omnia au
tem ex deo. Vos ipsi iudicate. decet mulierem
non velatam orare deum. Nec ipsa na
tura docet uos. Quod uir quidem si comam
nutriat. ignominia est illi. Mulier uero
si comam nutriat. gloria est illi. Quia co
mam pro uelamine ei data est. Si quis autem
uidetur contentiosus esse. nos talem consue
tudinem non habemus. nec ecclesia dei. Hoc autem
precipio non laudans. qđ non in melius
sed in deterius queritis. Primum quidem co
uenientibus uobis in ecclesia audio scissuras esse in
uobis. et ex parte credo. Nam oportet hereses esse. ut
qui probati sunt manifesti fiant in
uobis. Conuenientibus ergo uobis in unum
non est dominicam cenam manducare. Unusquisque enim suam
cenam
occupat ut prius sumit ad manducandum.
Et alius quidem ebrius est. Alius autem hic
est. Numquid domos non habetis ad
manducandum uel bibendum aut ecclesiam
dei contemnitis. et confunditis eos qui non
habent. Quid dicam uobis. Laudo uos in hoc
non laudo. Ego enim accepi a domino qđ et
tradidi uobis. quia dominus ihesus in qua
nocte tradebatur accepit panem et gratias
agens fregit. et dixit. Accipite. manducate.
Hoc est corpus meum qđ pro uobis
tradetur. Hoc facite in meam commemo
rationem. Similiter et calicem postquam cenatum
est. dicens. Hic calix nouum testamentum est
in meo sanguine. Hoc facite quotiescumque
bibetis. in meam commemorationem.
Quotiescumque enim manducabitis panem
hunc. et calicem bibetis. mortem domini an
nunciabitis donec ueniat. Itaque quicumque
manducauerit panem uel biberit calicem
dominum indigne. reus erit corporis et sangui
nis domini. Probet autem se ipsum homo. et sic de
pane illo edat. et de calice bibat. Qui enim
manducat. et bibit indigne. iudicium
sibi manducat. et bibit. non diiudicans
corpus domini. Propter hoc inter uos multi infir
mi. et infirmitate multi. et dormiunt multi. Quod
si nos metipsos diiudicaremus. non utique
iudicaremur. Dum iudicamur autem a domino corripimur. ut non cum
mundo damnemur. Itaque fratres mei cum
uenitis ad manducandum inuicem
expectate. Si quis esurit domi manducet. ut non in iudicium uobis
conueniatis. Reliqua autem cum uenero disponam.

Gratias spiritalib; autē uolo uos ignorare
fres ca[m]. n. q[uo]d cum gentes essent
ad simulacra muta prout ducebamini
et cunctos illo nomine nobil[is] fuisse q[uo]d nem
o in spū dei loquit dicat anathema ihesu ne
mo pōt dicere dominus ihc[us] nisi in spū scō
Diuisiones uō gratiaꝝ sunt. idem autē
spūs. diuisiones ministrationū sunt. i
dem autē dominus. et diuisiones operationū
sunt. ō p[ro]nepotes. Idem uō deus qui
operatur omnia in omnibus. Unicuiq;
autē datur manifestatio spūs ad utilita
tem. alii quidem per spūm datur sermo
sapiē. alii autē sermo sciē. secundū eun
dem spūm. alteri fides in eodem spū. alii
gratia sanitatum in uno spū. alii operatio
uirtutum. alii p[ro]phetia. alii discretio
spiritum. alii genera linguaꝝ. alii interpre
tatio sermonum. hec autē omnia op
atur unus atq; idem spūs diuidens sin
gulis prout uult. Sicut enim corpus u
num est. et membra habet multa. omnia
autē membra corporis cum sint mul
ta. unum tamen corpus sunt. ita et xp̄s. et
enim uno spū omnes nos in unū corpus
baptizati sumus. siue iudei siue gen
tiles. siue serui siue liberi. omnes in u
no spū potati sumus. Nam et corpus nō
est unum membrum. sed multa. Si dix
erit pes quia non sum manus. non sum
de corpore. non ideo non est de corpore
Si dixerit auris quia non sum oculus non
sum de corpore. non ideo non est de cor
pore. Quorum corpus oculus nisi au
ditus. Nunc autem deus posuit membra unū
quodq; eorum in corpore sicut uoluit. Quod si essent omnia unum mē
brum. ubi corpus. Nunc autem multa
quidem membra. unum autem corpus.
Non potest autem dicere oculus ma
nui opera tua non indigeo. aut ite
rum caput pedibus non estis mihi
necessarii. sed multo magis que uide
ntur membra corporis infirmiora esse
necessaria sunt. Atque que putamus
ignobiliora membra esse corporis
huic honorem habundantiorem cir
cumdamus. atque inhonesta nostra
habundantiorem honestatem
habent. honestati autem nostre honestata
autē nō indiget. sed deus temperauit corpus ei cui deerat habundan
tiorem tribuendo honorem ut non sit
scisma in corpore. sed idipsum pro inui
cem sollicita sint membra. siue quid
patitur unum membrum. compatiuntur omnia membra. siue gloria
tur unum membrum. gaudent omnia
membra. Vos autem estis corpus xp̄i et membra
de membro. et quos quidem posuit de
us in ecclesia primum apostolos. secundo p[ro]phetas
tertio doctores. deinde uirtutes. deinde
gratias curationum. opitulationes. gubernationes. genera linguaꝝ. interpretationes
sermonum. Numquid omnes apostoli
numquid omnes p[ro]phete. numquid omnes
doctores. numquid omnes uirtutes. num
quid omnes gratiam habent curationum. n
umquid omnes linguis loquuntur. nu
quid omnes interpretantur. Emulamini
autem charismata meliora. Et adhuc excellentiorem uiam uobis demonstro.

XIII

Si linguis hominum loquar et angelorum
caritatem autem non habeam factus
sum uelut es sonans aut cymbalum
tinniens. Et si habuero p[ro]phetiam. et nouerim
mysteria omnia. omnem scientiam. et
si habuero omnem fidem. ita ut montes
transferam. caritatem autem non habuero.
nichil sum. Et si distribuero in cibos pau
perum omnes facultates meas. et si tradi
dero corpus meum ita ut ardeam. cari
tatem autem non habuero. nichil prodest
mihi. Caritas patiens est. benigna est. caritas
non emulatur. non agit perperam.
non inflatur. non est ambitiosa. non
querit que sua sunt. non irritatur.
non cogitat malum. non gaudet super
iniquitate. congaudet autem ueritati.
omnia suffert. omnia credit. omnia
sperat. omnia sustinet. caritas nunquam
excidit. Siue p[ro]phetie euacuabuntur.
siue linguae cessabunt. siue scientia destruetur.
ex parte enim cognoscimus. et ex
parte p[ro]phetamus. cum autem uenerit quod
perfectum est. euacuabitur quod ex par
te est. Cum essem paruulus loquebar
ut paruulus. sapiebam ut paruulus.
cogitabam ut paruulus. Quando autem
factus sum uir. euacuaui que erant
paruuli. Videmus nunc per speculum
in enigmate. tunc autem facie ad
faciem. Nunc cognosco ex parte tūc

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

CAP. I

Fides quoscunq; sicut cognitus sum. Manet autem manent fides spes caritas tria hec maior autem horum est caritas. Sectamini caritatem emulamini spiritualia magis autem ut prophetetis. Qui enim loquitur lingua non hominibus loquitur sed deo nemo enim audit spiritu autem loquitur mysteria. Qui autem prophetat hominibus loquitur ad edificationem et exhortationem et consolationem. Qui loquitur lingua semetipsum edificat. Qui autem ecclesiam dei edificat. Volo autem vos omnes loqui linguis magis autem prophetare. Maior est enim qui prophetat quam is qui loquitur linguis nisi forte interpretetur ut ecclesia edificationem accipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos linguis quid vobis prodero nisi vobis loquar aut in revelatione aut in scientia aut in prophetia aut in doctrina. Tamen quae sine anima sunt vocem dantia sive tibia sive citharam nisi distinctionem sonitum dederint quomodo cognoscetur quod canitur aut quod canitur. Etenim si incertam vocem detuba quis parabit se ad bellum. Ita vos lingua nisi manifestum sermonem dederitis quomodo cognoscetur id quod dicitur. Eritis enim in aera loquentes tam multa genera linguarum sunt in hoc mundo et nichil sine voce est. Si ergo nescio virtutem vocis ero ei cui loquar barbarus et qui loquitur mihi barbarus. Ita et vos quoniam emulatores estis spirituum ad edificationem ecclesie quaerite ut habundetis. Quapropter qui loquitur lingua oret ut interpretetur. Nam si orem lingua spiritus meus orat mens autem mea sine fructu est. Quid ergo est. Orabo spiritu orabo et mente psallam spiritu et mente. Ceterum si benedixeris spiritu qui supplet locum idiote quomodo dicet amen super tuam benedictionem. Quid quid dicat nescit. Nam tu quidem bene gratias agis sed alter non edificatur. Gratias ago deo meo quod omnium vestrum lingua loquor. Sed in ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui ut et alios instruam quam decem milia verborum lingua. Fratres nolite puerili esse sensibus sed malicia parvuli estote sensibus autem perfecti estote. In lege scriptum est quia in aliis linguis et in labiis aliis loquar populo huic et nec sic audient me dicit dominus. Itaque linguae in signum sunt non fidelibus sed infidelibus. Prophetia autem non infidelibus sed fidelibus. Si ergo

II

universa ecclesia in unum conveniat et omnes linguis loquantur. Introeant autem indocti aut infideles nonne dicent quod insanitis. Si autem omnes prophetent intret autem quis infidelis aut idiota. Convincitur ab omnibus diiudicatur ab omnibus occulta cordis eius manifesta fiunt et ita cadens in faciem adorabit deum pronuntians quod vere deus in vobis sit. Quid ergo est fratres cum convenitis unusquisque vestrum psalmum habet doctrinam habet apocalypsim habet linguam habet interpretationem habet omnia ad edificationem fiant. Sive lingua quis loquitur secundum duos aut ad plures per partes et unus [redacted] interpretetur. Si autem non fuerit interpres taceat ecclesia sibi autem loquatur et deo. Prophetae autem duo aut tres dicant et ceteri diiudicent. Quod si aliquid alii revelatum fuerit sedenti prior taceat. Potestis enim per singulos prophetare ut omnes discant et omnes exhortationem capiant. Spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt. Non enim dissensionis est deus sed pacis sicut in omnibus ecclesiis sanctorum docent mulieres in ecclesiis taceant non enim permittitur eis loqui sed subditas esse sicut et lex dicit. Si quid autem volunt discere domi viros suos interrogent turpe est enim mulieri loqui in ecclesia. An a vobis verbum dei processit aut ad vos solos pervenit. Si quis videtur propheta esse aut spiritalis agnoscat quae scribo vobis quia dominica sunt mandata. Si quis autem ignorat ignorabitur. Itaque fratres emulamini prophetare et loqui linguis nolite prohibere omnia autem honeste et secundum ordinem fiant in vobis.

X

Notum autem vobis facio fratres evangelium quod praedicavi vobis quod et accepistis in quo et statis per quod et salvamini qua ratione praedicaverim vobis si tenetis nisi frustra credidistis. Tradidi enim vobis in primis quod et accepi quia christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas et quia sepultus est et quia resurrexit tertia die secundum scripturas et quia visus est cephae et post hoc undecim. Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul ex quibus multi manent usque adhuc quidam autem dormierunt. Deinde visus est iacobo deinde apostolis omnibus. Novissime autem omnium tamquam abortivo

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

et nos immutabimur. in momento. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem et mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem tunc fiet sermo qui scriptus est. Absorta est mors in victoria. Ubi est mors victoria tua. Ubi est mors stimulus tuus. Stimulus autem mortis peccatum est. Virtus autem peccati lex. Deo autem gratias qui dedit nobis victoriam per dominum nostrum Iesum Christum qui mortuus est pro nobis. Itaque fratres mei dilecti stabiles estote et immobiles habundantes in omni opere domini semper scientes quod labor vester non est inanis.

Collectis autem que in domino fiunt in sanctos sicut ordinavi ecclesiis Galathie. Ita et vos facite per unam sabbati. Unusquisque vestrum apud se reponat. Recondens quod sibi placuerit ut non cum venero tunc collecte fiant. Cum autem presens fuero quos probaveritis per epistolas hos mittam perferre gratiam vestram in Ierusalem. Quod si dignum fuerit ut et ego eam mecum ibunt. Veniam autem ad vos cum Macedoniam pertransiero. Nam Macedoniam pertransibo. Apud vos autem forsitan manebo vel et hyemabo ut vos me deducatis quocumque iero. Nolo enim vos modo in transitu videre. Spero enim me aliquantulum temporis manere apud vos. Si dominus permiserit. Permanebo autem Effesi usque ad Pentecosten. Ostium enim michi apertum est magnum et evidens et adversarii multi. Si autem venerit Tymotheus videte ut sine timore sit apud vos. Opus enim domini operatur sicut et ego. Ne quis ergo illum spernat. Deducite autem illum in pace ut veniat ad me. Expecto enim illum cum fratribus. De Appollo autem fratre vobis notum facio quoniam multum rogavi eum ut veniret ad vos cum fratribus. Et utique non fuit voluntas eius ut nunc veniret. Veniet autem cum ei vacuum fuerit. Vigilate et state in fide. Viriliter agite et confortamini in domino. Omnia vestra in caritate fiant. Obsecro vos fratres nostis domum Stephane et Fortunati quoniam sunt primitie Achaie et in ministerium sanctorum ordinaverunt se ipsos ut et vos subditi sitis eiusmodi et omni cooperanti et laboranti. Gaudio autem in presentia Stephane et Fortunati et Achaici quoniam id quod vobis deerat ipsi suppleverunt. Refecerunt enim et meum spiritum et vestrum. Cognoscite ergo qui eiusmodi sunt. Salutant vos omnes ecclesie Asie. Salutant vos in domino multum Aquila et Prisca apud quos et ego hospitor cum domestica sua ecclesia. Salutant vos omnes fratres. Salutate invicem in osculo sancto. Salutatio mea manu Pauli. Si quis non amat dominum nostrum Iesum Christum sit anathema maranatha. Gratia domini nostri Iesu Christi vobiscum. Caritas mea cum omnibus vobis in Christo Iesu domino nostro amen.

Post actam penitentiam consolatoriam scribit eis epistolam Attoiade per Titum et collaudans eos hortatur ad meliora contristatos quidem eos sed emendatos ostendens.

Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem dei et Timotheus frater ecclesie dei que est Corinthi cum omnibus sanctis qui sunt in universa Achaia. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Iesu Christo. Benedictus deus et pater domini nostri Iesu Christi pater misericordiarum et deus totius consolationis qui consolatur nos in omni tribulatione nostra ut possimus et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt per exhortationem qua exhortamur et ipsi a deo. Quoniam sicut habundant passiones Christi in nobis ita et per Christum habundat consolatio nostra. Sive autem tribulamur pro nostra exhortatione et salute sive consolamur pro nostra consolatione sive exhortamur pro nostra exhortatione et salute que operatur tolerantiam earundem passionum quas et nos patimur ut spes nostra firma sit pro vobis scientes quoniam sicut socii passionum estis sic eritis et consolationis. Non enim volumus ignorare vos fratres de tribulatione nostra que facta est in Asya quoniam supra modum gravati sumus supra virtutem ita ut tederet nos et vivere. Sed ipsi in nobis met ipsis responsum mortis habuimus ut non simus fidentes in nobis sed in deo qui suscitat mortuos qui de tantis periculis eripuit nos et eruit in quem speramus quoniam et adhuc eripiet ad iuvantibus et vobis in oratione pro nobis ut ex multarum personis faciem erum eiusque in nobis est donatio

lamen super faciem suam ut non in-
tenderent filii israel in faciem eius quod e-
uacuatur. sed obtusi sunt sensus eorum.
Usque in hodiernum enim diem id ipsum ue-
lamen in lectione ueteris testamenti man-
et non reuelatum quia in christo euacuatur.
Sed usque in hodiernum diem cum legitur
moyses uelamen positum est super cor
eorum. Cum autem conuersus fuerit ad deum aufere-
tur uelamen. Dominus autem spiritus est. Ubi autem
spiritus domini ibi libertas. Nos uero omnes re-
uelata facie gloriam domini speculantes.
in eandem ymaginem transformamur a
claritate in claritatem tanquam a domini spiritu.
Deo habentes hanc ad ministrationem iuxta
quam misericordiam consecuti sumus non deficimus.
sed abdicamus occulta dedecoris non am-
bulantes in astutia neque adulterantes uerbum
dei sed in manifestatione ueritatis commen-
dantes nosmet ipsos ad omnem conscientiam
hominum coram deo. Quod si in operto est
euangelium nostrum in his qui pereunt est
opertum. In quibus deus huius seculi exce-
cauit mentes infidelium ut non fulgeat
illuminatio euangelii glorie christi qui est
imago inuisibilis dei. Non enim nosmet
ipsos predicamus sed iesum christum dominum
nostrum. Nos autem seruos uestros per iesum quoniam
deus qui dixit de tenebris lucem splendes-
cere ipse illuxit in cordibus nostris ad illumi-
nationem scientie claritatis dei in facie christi
iesu. Habemus autem thesaurum istum in
uasis fictilibus ut sublimitas sit uirtu-
tis dei et non ex nobis. In omnibus tribu-
lationem patimur sed non angustiamur
aporiamur sed non destituimur. Persecu-
tionem patimur sed non derelinquimur.
deicimur sed non perimus. Semper mortifi-
cationem iesu christi in corpore nostro circum-
ferentes ut et uita iesu in corporibus nostris
manifestetur. Semper enim nos qui uiui-
mus in mortem tradimur per iesum
ut et uita iesu manifestetur in carne
nostra mortali. Ergo mors in nobis operatur
uita in uobis. Habentes autem eundem
spiritum fidei sicut scriptum est credidi propter
quod locutus sum et nos credimus propter quod
et loquimur scientes quoniam qui suscitauit
iesum et nos cum ihesu suscitabit et consti-
tuet nos uobiscum. Omnia enim propter uos
ut gratia habundans per multos gratiarum
actione habundet in gloriam dei. Propter

quod non deficimus. Sed licet is qui de-
foris est noster homo corrumpatur tamen is qui
intus est renouatur de die in diem. Id
enim quod in presenti est momentaneum et
leue tribulationis nostre supra modum in
sublimitate eternum glorie pondus
operatur in nobis non contemplantibus
nobis que uidentur sed que non uidentur.
Que enim uidentur temporalia sunt que autem
non uidentur eterna sunt.

V

Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra
huius dissoluatur quod edificationem
ex deo habemus domum non manu factam
sed eternam in celis. Nam et in hoc ingemisci-
mus habitationem nostram que de celo est super
indiu cupientes si tamen uestiti non nudi in-
ueniamur. Nam et qui sumus in hoc tabernaculo
ingemiscimus grauati eo quod
nolumus expoliari sed superuestiri ut ab-
sorbeatur quod mortale est a uita. Qui autem
efficit nos in hoc ipsum deus qui dedit nobis
pignus spiritus. Audentes igitur semper et sci-
entes quoniam dum sumus in hoc corpore
peregrinamur a domino. Per fidem enim am-
bulamus et non per speciem. Audemus autem et
bonam uoluntatem habemus magis pere-
grinari a corpore et presentes esse ad deum et
ideo contendimus siue presentes siue absen-
tes placere illi. Omnes enim nos manifes-
tari oportet ante tribunal christi ut referat
unusquisque propria corporis pro ut ges-
sit siue bonum siue malum. Scientes
ergo timorem domini hominibus suademus.
Deo autem manifesti sumus. Spero
autem et in conscientiis uestris manifestos
nos esse. Non iterum nos commendamus
uobis occasionem sed damus occasionem
gloriandi uobis pro uobis ut habeatis
ad eos qui in facie gloriantur et non
in corde. Siue enim mente excedimus deo
siue sobrii sumus uobis. Caritas enim christi
urget nos estimantes hoc quoniam si unus
pro omnibus mortuus est ergo omnes
mortui sunt et pro omnibus mortuus
est christus ut et qui uiuunt iam non
sibi uiuant sed ei qui pro ipsis mortu-
us est et resurrexit. Ita et nos ex hoc ne-
minem nouimus secundum carnem nisi
cognouimus secundum carnem christum sed
nunc iam nouimus. Si qua ergo in

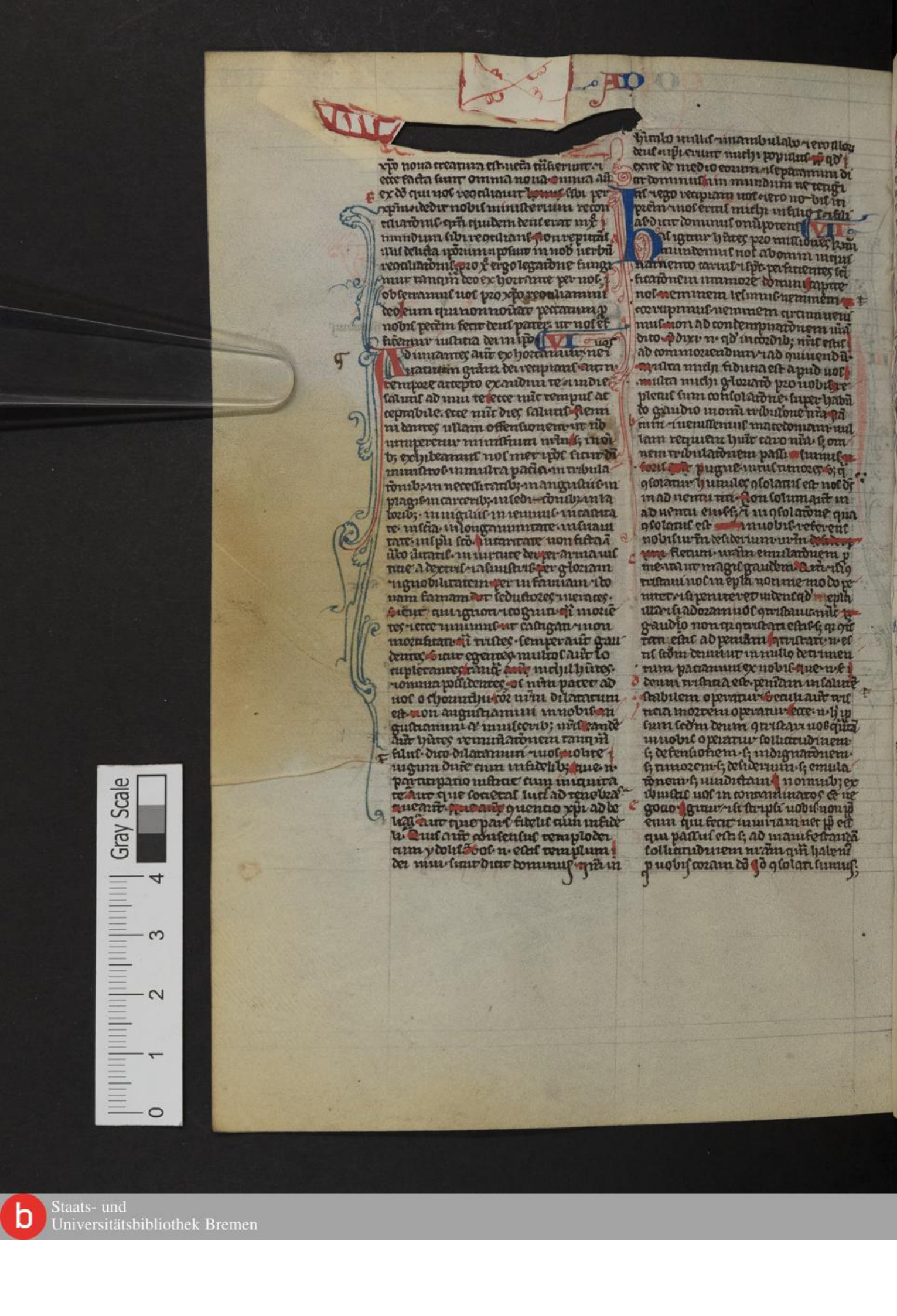

ma solacione aut nra habundanul ma
gis gaudi lumul super gaudio tui et re
fectul est spe eul ab omnib; uobis sit
rund apud illum de uobis gloriatul sit
non sum confusus; sic omnia uob
meritare loqui sumul tra gloriatõ
nr̃a que fiunt ad tanum ut̃l ẽd est a
usẽa eul habundanul in uobis fiat.
Reminiscenul omnil nr̃m ob odia
quo modo cum timore et tremore ex
cepistil eum gaudio qd in omnib; fi
do in uobis.

VII

Dominus aut faciatul uobis fiẽt gra
tiam dei que data est ecclesiis ma
cedonie qd in multo experimẽto tri
bulatõis habundauit gaudii ipo
rum et altissima paupertas eorum ha
buit diuitias simplicitatis
eorum quia secm unusquem rem
omnium illis per hileo et supra uir
tutem uoluntatis fuerunt cum mi
ra exhortatõe obsecrantes nos gra
tiam et communicatõnem ministeri
qd fit in scos non sicut speraumus
sed semetipos dederunt primum dño
deinde nobis per uoluntatem dei ma
ndr rogare nos ut quemad
modum cepit ita et perficiat in uob
is gr̃am istam sicut in omnib; ha
bundatis fide et sermone et scia et
omni sollicitudine et in ipa caritate uĩa
nros ut et in hac gr̃a habundetis
quasi imperans dico sed per alioꝝ
sollicitudinem et use caritatis in ge
nuinum bonum comprobans enim
gr̃am domini nri ihu xpi qm pro le
grenus cũ sit dines ut illius in
opa nos dones cẽtis egestatem nr̃am
do et nobis utile est qui non solũ
facere sed velle cepistis ab anno pri
ore nãe nõ et fide perficite ut quem
admodum promptal est animul uo
luntatis ita sit et perficiendi ex eo q
habetis unusquisq prompta est
secm id qd habet accepta est non secm
qd non habet. Non enim ut remis
sio uobis aliis tribulatio; ex equali
tate in presenti tempore uestra habun
dantia illorum inopiam supplente ut
et illorum habundantia uestre inopie
fiat supplementum ut fiat equalitas
sicut scriptum est. Qui multum non

habundauit et qui modicum non
minorauit habenti autẽ deo meo qui dedit
eandem sollicitudinem pro uobis in
de ne unus quidem exhortatõem quidem
suscepit; cum sollicitior esset sua uolũ
tate profectus est ad uos simul autẽ
illo fratrem nr̃m cuius laus est in euã
gelio per omnes ecclas non solum a
uero ordinatus est ab ecclis comes pere
grinandi uestre in hac gr̃a que minis
tratur a uobis ad domini gloriam
et destinatam uestram uoluntatem nr̃am deu
tantes ne quis nos uituperet in hac
plenitudine que ministratur a uo
bis in domini gloriam et uestram
uestram non solum coram deo sed et co
ram hominib; habentes enim
illius fratrem nr̃m quem probauimus
in multis sepe sollicitum esse nunc aũ
multo sollicitiorem confidentia mul
ta in uobis siue pro quo est hortat
us in uobis ad uestrum siue pro fra
tribus meis apostolis ecclarum glorie dei xpi et
testimonium ergo que est caritatis
uestre et nostre gloriationis pro uobis nullos os
tendere in faciem ecclarum

VIII

Nam de ministratione qd fit in sos ex
habundanti est michi scribere
uobis bonum animum
habeo pro uobis gloriatione apud
macedones qm achaia parata est
ab anno pristino et uestra emulatio pro uo
bis plurimos et misimus aũ fratres ut
ne qd gloriamur de uobis evacue
tur in hac parte ut quem ad mo
dum dixi parati sitis ne cum uenerit
macedones mecum et inuenerint uos
inparatos erubescamus non ut di
camus uos in hac substantia
tum ergo existimaui rogare fratres
ut prevenirent ad uos et praeparent re
promissam benedictionem hanc sparsa
tam et sic eã benedictionem non ti
quam auaritiam sed aũ dixi qui parce
seminat parce et metet et qui se
minat in benedictionib; de benedic
onib; et metet benedictionem pro ut
destinauit unusquisq de suo non ex tristi
tia aut ex necessitate hilarem enim
datorem diligit deus potens est aũ
deus omnem gr̃am habundare fa
cere in uobis ut in omnib; semp

omnem sufficientiam habentes habun
detis in omne opus bonum sicut scrip
tum est dispersit dedit pauperibus iustitia
eius manet in seculum seculi Qui au
ministrat semen seminanti panem
ad manducandum præbebit et multiplica
bit semen vestrum et augebit incrementa
frugum iustitie vestre ut in omnib; lo
cupletemini habundetis in omnem simpli
citatem que operatur per nos gratia
rum actionem deo quia ministerium huius offi
cii non solum supplet ea que desunt
sanctis sed habundat per multos gratia
rum actiones in deum per probationem mini
sterii huius glorificantes deum in obe
dientia confessionis vestre in evangelium
christi et simplicitate communicationis
in illos et in omnes unicos obse
cro autem pro vobis deprecationem vestram
per eum qui est gratia dei in nobis qua
dat ego deo super inenarrabili dono
ejus Ait ego paulus obsecro vos
per mansuetudinem et modestiam
christi qui in facie quidem humilis sum in
vobis absens autem audeo in vobis Rogo autem
vos ne præsens audeam per eam fiduciam qua
existimor audere in quosdam qui arbitran
tur nos tanquam secundum carnem ambulemus
Nam carne non ambulantes non secundum
carnem militamus Arma enim militie nostre
non sunt carnalia sed potentia deo ad
destructionem munitionum consilia destru
entes et omnem altitudinem extol
lentem se adversus scientiam dei et in captivi
tatem redigentes omnem intellectum
in obsequium christi et in promptu
habentes ultionem omnem inobedientie
cum impleta fuerit vestra obedientia que
cumque sunt videte Si quis confidit sibi
christum se esse hoc cogitet iterum apud
se quia sicut ipse christi est ita et nos Nam
et si amplius aliquid gloriatus fuero de
potestate nostra qua dominus
medicationem et non in destructionem
vestram non erubescam ut autem non ex
istimer tanquam terrere vos per epistu
las Epistule quidem inquiunt graves
sunt et fortes prestantia autem corporis
infirma et sermo contemptibilis Hoc
cogitet qui eius modi est quia quales
sumus verbo per epistulas absentes tales et

sentes in facto Non enim audemus inserere
se aut comparare nos quibusdam ex
istimantibus se ipsos commendantibus se ipsis
metipsos nobiscum metientes et comparantes nos
metipsos nobis Nos autem non in immensum
gloriabimur sed secundum mensuram regu
le qua mensus est nobis deus mensuram
pertingendi ad vos Non enim quasi non per
tingentes ad vos superextendimus nos
Usque ad vos enim pervenimus in evange
lio christi non in immensum gloriantes in alie
nis laboribus spem autem habentes crescente
fidei vestre in vobis magnificari secundum re
gulam nostram in habundantia nostra et in
ea que ultra vos sunt evangelizare
non in aliena regula in his que para
ta sunt gloriari Qui autem gloria
tur in domino glorietur Non enim
qui seipsum commendat ille probatus est
sed quem deus commendat
Utinam sustineretis modicum quid
quam insipientie mee sed et sustinete me
emulor enim vos dei emulatione despon
di enim vos uni viro virginem castam
exhibere christo Timeo autem ne sicut
serpens evam seduxit astutia sua
ita corrumpantur sensus vestri a castitate
que est in christum Nam si is qui venit alium christum predicat quem
non prædicavimus aut alium spiritum
accipitis quem non accepistis aut alium
evangelium quod non recepistis recte
patiemini existimo enim nichil me minus
fuisse a magnis apostolis Nam si imperitus
sum sermone sed non scientia
certa in omnibus autem manifestati sumus
vobis aut numquid peccatum feci me
ipsum humiliando ut vos exaltemini
quia gratis evangelium dei evangeli
zavi vobis Alias ecclesias expolia
vi accipiens stipendium ad ministeri
um vestrum et cum apud vos essem egen
us nulli onerosus fui Nam quod mihi
deerat supplerunt fratres qui venerunt
a macedonia et omnibus sine
onere me vobis servavi et servabo
Est veritas christi in me quia hec gloria
tio non infringetur in me in regio
nibus achaie Quare quia non diligo
vos deus scit Quod autem facio et face
am ut auferam occasionem eorum
qui volunt occasionem ut in quo

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

gloriantur tales inueniantur sine-
uos sam euiusmodi pseudo apli sunt op
arii subdoli trãsfigurantes se in aplos
xpi ⁊ non mirum ipe enim satanas trãs
figurat se in angelum lucis non est g
magnum si ministri eius trãsfigu-
rent uelud ministri iustitie quorum fi
nis erit secdm opera ipsorum ⁊ iterum dico ne
quis me putet insipientem alioquin
uelut insipientem accipite me ut ⁊
ego modicum quid gloriem ⁊ quod loqr
non loquor secdm deum ⁊ sed in insipi
entia in hac fiducia gloriationis ⁊ quia multi
gloriantur secdm carnem ⁊ ego gloria
bor libenter enim ⁊ cum ⁊ sapientes cũ
sitis ipi sapientes ⁊ sustinetis enim
si quis vos in seruitutem redigit
si quis devorat si quis accipit si quis
extollit in faciem nos cedit
secdm ignobilitatem dico quia nos infir
mi fuimus ⁊ in hac parte in quo quis au
det in insipientia dico audeo ego
hebrei sunt ego ⁊ israhe sunt ego se
men abrahe sunt ego ministri xpi sunt
ego ut minus sapiens dico plus ego
in laboribus plurimis in carceribus
abundantius in plagis supra modum in
mortibus frequenter a iudeis quinquies quadra
genas una minus accepi ter virgis
cesus sum semel lapidatus sum ter naufragium
feci nocte et die in profundo maris fui in itinere
sepe periculis fluminum periculis latronum peri
culis ex genere periculis ex gentibus pe
riculis in ciuitate periculis in solitudine
periculis in mari periculis in falsis fra
tribus in labore in erumpna in vigiliis mul
tis in fame et sitis in ieiuniis multis in
frigore et nuditate preter illa que extrin
secus sunt instantia mea sollicitudo om
nium ecclesiarum quis infir
matur et ego non infirmor quis scan
dalizatur et ego non uror si gloriari
oportet que infirmitatis mee sunt
gloriabor deus et pater domini nri ihu
xpi qui est benedictus in secula seculorum quia
non mentior damasci prepositus gentis
aretee regis custodiebat ciuitatem da
masce uolens me comprehendere et
per fenestram in sporta dimissus sum
per murum et sic effugi manus eius

gloriari oportet non expedit

quidem veniam autem ad uisiones et reue
lationes domini noui hominem in xpo an
nos xiiii sive in corpore sive extra cor
pus nescio deus scit raptum huiusmodi
eum usque ad
tertium celum et scio huiusmodi hominem sive
in corpore sive extra corpus nescio deus scit,
quoniam raptus est in paradisum audiuit
arcana uerba que non licet homini lo
qui qui gloriabor de me autem nichil
nisi in infirmitatibus meis nam si uolue
ro gloriari non ero insipiens veritatem
enim dicam parco autem ne quis me
existimet supra id quod videt in me aut
audit ab eo et ne magnitudo reue
lationum extollat me datus est mihi
stimulus carnis mee angelus sathane
qui me colaphizet ut me extollat ter do
minum rogaui ut discederet a me et
dixit mihi sufficit tibi gratia mea nam
virtus in infirmitate perficitur libe
ter igitur gloriabor in infirmitatibus
meis ut inhabitet in me virtus xpi propter quod
placeo mihi in infirmitatibus meis
cum necessitatibus in persecutio
nibus in angustiis pro xpo cum enim
infirmor tunc potens sum et cum insi
piens non me coegistis ego enim a uobis
debui commendari nichil enim minus
fecerunt ab hiis qui sunt supra modum
apli etsi nichil sum signa quidem
apli facta sunt super uos in omni
patientia signis prodigiis et uirtutibus; quid
est enim quod minus habuistis pre ceteris ecclesiis
nisi quod ego ipse non grauaui uos donate
michi hanc iniuriam ecce tertio hoc
paratus sum uenire ad uos et non ero
grauis non enim quero que uestra
sunt sed uos nec debent filii pa
rentibus thesaurizare sed parentes filiis
ego autem libentissime impendam et super
impendar ego ipse pro animabus uestris
licet plus uos diligens minus diligar
sed esto ego uos non grauaui sed cum
astutus dolo uos cepi numquid per
aliquem eorum quos misi ad uos cir
cumuenui uos rogaui titum et
misi cum illo frem numquid titus uos
circumuenit nonne eodem spu am
bulauimus nonne eisdem uestigiis
olim putatis quod excusemur nos ap
posito coram deo in xpo loquimur omnia
autem karissimi propter edificationem uram ut

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nos deinde uenit in partes syriae et cilic-
iam autem ignotus eram ecclesiis iudee que
erant in xpō. tm autem audiebant tm. qui
a nobis quondam persequebatur nunc
euangelizat fidem quam aliquando expugnabat
et in me glorificabant deum. II.

Deinde post annos xiiii. iterum ascendi hierosolimam cum barnaba assumpto tito. Ascendi autem secundum reuelationem. et contuli cum illis euangelium quod predico in gentibus. seorsum autem his qui uidebantur aliquid esse ne forte in uacuum curram aut cucurrissem. Sed neque titus qui mecum erat cum esset gentilis compulsus est circumcidi. Propter subintroductos falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem nostram quam habemus in christo ihesu ut nos in seruitutem redigerent. Quibus neque ad horam cessimus subiectione ut ueritas euangelii permaneat apud uos. Ab his autem qui uidebantur esse aliquid quales aliquando fuerint nichil mea interest. Deus personam hominis non accipit. Mihi enim qui uidebantur esse aliquid nichil contulerunt. Sed econtra cum uidissent quod creditum est mihi euangelium preputii sicut petro circumcisionis. Qui enim operatus est petro in apostolatum circumcisionis operatus est et mihi inter gentes. Et cum cognouissent gratiam que data est mihi iacobus et cephas et iohannes qui uidebantur columne esse dextras dederunt mihi et barnabe societatis. ut nos in gentes ipsi autem in circumcisionem tantum pauperum memores essemus quod et solicitus fui hoc ipsum facere. Cum autem uenisset petrus antiochiam in faciem ei restiti quia reprehensibilis erat. Prius enim quam uenirent quidam ab iacobo cum gentibus edebat cum autem uenissent subtrahebat et segregabat se timens eos qui ex circumcisione erant. Et simulationi eius consenserunt ceteri iudei. ita ut barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Sed cum uidissem quod non recte ambularent ad ueritatem euangelii dixi cephe coram omnibus. Si tu cum iudeus sis gentiliter uiuis et non iudaice quomodo gentes cogis iudaizare. Nos natura iudei et non ex gentibus pecca-

tores. Scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus legis nisi per fidem ihesu xpi. et nos in xpo ihesu credimus ut iustificemur ex fide xpi et non ex operibus legis quod ex operibus legis non iustificabitur omnis caro. Quod si querentes iustificari in xpo inuenti sumus et ipsi peccatores. Numquid xps peccati minister est. Absit. Si enim quae destruxi haec iterum edifico. Prauaricatorem me constituo. Ego enim per legem legi mortuus sum ut deo uiuam. xpo confixus sum cruci. Uiuo autem iam non ego. Uiuit uero in me xps. Quod autem nunc uiuo in carne in fide uiuo filii dei qui dilexit me et tradidit semetipsum pro me. Non abicio gratiam dei. Si enim per legem iustitia ergo xps gratis mortuus est.

O insensati galathe. III. Quis uos fascinauit non obedire ueritati. Ante quorum oculos ihs xps proscriptus est in uobis crucifixus. Hoc solum a uobis uolo discere. Ex operibus legis spiritum accepistis an ex auditu fidei. Sic stulti estis ut cum spiritu coperitis nunc carne consummamini tanta passi estis sine causa si tamen sine causa. Qui ergo tribuit uobis spiritum et operatur uirtutes in uobis ex operibus legis an ex auditu fidei. Sicut scriptum est. Abraham credidit deo et reputatum est illi ad iustitiam. Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt hi sunt filii abrahe. Prouidens autem scriptura quia ex fide iustificat gentes deus praenunciauit abrahe quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt benedicentur cum fideli abrahe. Quicumque ex operibus legis sunt sub maledicto sunt. Scriptum est enim. Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus quae scripta sunt in libro legis ut faciat ea. Quia autem in lege nemo iustificatur apud deum manifestum est. Quia iustus ex fide uiuit. Lex autem non est ex fide. Sed qui fecerit ea uiuet in illis. Christus nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum. Quia scriptum est. Maledictus omnis qui pendet in ligno. Ut in gentibus benedictio abrahe fieret in xpo ihesu.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ut pollicationem spe accipiamus p
fidem fre sedm hominem dico ni
hominu q̃ firmatum testamentum
nemo spernit aut superordinat
bzahe dicte sunt promissiones semi
ni eius non dicit in semnib; q̃si in mul
tis q̃si in uno semine tuo quod est xps
hoc aut dico testamentum q̃ firmatu
a deo que post cccc annos facta est lex
non irritum facit ad euacuandum
promissionem Nam si ex lege he
reditas iam non ex promissione ab
he aut per repromissionem donauit
deus Quid igitur lex Propter transgressio
nem posita est donec ueniret semen
cui promiserat ordinata per angelos
in manu mediatoris Mediator aut
unius non est deus aut unus est Lex
ergo ad aduersus promissa dei absit Si enim
data esset lex que posset uiuificare ue
re ex lege esset iustitia Conclusit scrip
tura omnia sub peccatum ut promissio
ex fide ihesu xpi daretur credentibus pri
us aut quam ueniret fides sub lege cus
todiebamur conclusi in futurum fidem q̃
revelanda erat Itaq; lex pedagogus
noster fuit in xpo ut ex fide iustificemur
Postquam aut uenit fides iam non sumus
sub pedagogo Omnes enim filii dei estis per
fidem in xpo ihesu Quicunq; enim in xpo
baptizati estis xpm induistis Non
est iudeus neq; grecus non est seruus neq;
liber non est masculus neq; femina
Omnes enim uos unum estis in xpo ihesu
Si aut uos xpi estis ergo
abrahe semen estis secm promissionem

Dico aut quoad tempus heres paruulus est nichil
differt a seruo cum sit dominus omnium
sed sub tutoribus est actoribus usq; ad prefi
nitum tempus a patre Ita nos cum
essemus paruuli sub elementis mundi
eramus seruientes At ubi uenit
plenitudo temporis misit deus filium
suum factum ex muliere factum sub le
ge ut eos qui sub lege erant redimeret
ut ad optionem filiorum dei re
ciperemus Quoniam aut estis filii dei mi
sit deus spm filii sui in corda nra cla
mantem abba pater Itaq; iam non est
seruus sed filius Quod si filius et heres p
deum per christum

deum hi qui natura non sunt dis
serbant Nunc aut cum cognoscatis
deum immo cogniti estis ab deo quo
modo conuertimini iterum ad infirma et egena
elementa quibus denuo seruire uultis Di
es obseruatis et menses et tempora et an
nos Timeo aut uos ne forte sine causa labo
rauerim in uobis Estote sicut ego qui
ego sicut uos fres obsecro uos nichil me
lesistis Scitis aut q̃ per infirmita
tem carnis euangelizauerim uobis iam
pridem et temptationem meam in carne
mea non spreuistis neq; respuistis sed
sicut angelum dei excepistis me sicut
christum xpm Ubi est ergo beatitudo ue
stra Testimonium enim perhibeo uobis q̃ si fie
ri posset oculos uestros eruissetis mihi et de
dissetis mihi Itaque inimicus uobis factus sum uerum di
cens uobis Emulamini uos non bene
sed excludere uos uolunt ut illos emu
lemini Bonum aut emulamini in
bono semper et non tm cum presens sum
apud uos filioli mei quos iterum parturio donec formetur xps in uobis Vellem
aut esse apud uos modo mutare uo
cem meam quia confundor in uobis Dica
te mihi qui sub lege uultis esse legem
non legistis Scriptum est enim abra
ham duos filios habuisse unum de ancilla
et unum de libera Sed qui de ancilla se
cundum carnem natus est qui aut de libera
per repromissionem Que per allegoriam
dicta sunt Hec enim sunt duo testamen
ta unum quidem in monte sina in ser
uitutem generans quod est agar Sina
enim mons est in arabia qui coniungitur
et est ei que nunc est hierusalem seruit cũ
filiis suis Illa aut que sursum est
hierusalem libera est que est mater nra
Scriptum est enim letare sterilis que non pa
riebas erumpe et clama que non parturis
quia multi filii deserte magis q̃m eius
que habet uirum Nos aut fres secundum y
saac promissionis filii sumus Sed quo
modo tunc qui natus secundum carnem per
sequebatur eum qui secundum spm tunc et nunc Quid dicit scriptura Eice ancillam et filium eius Non
enim heres erit filius ancille cum filio
libere Itaq; fres non sumus ancille
filii sed libere qua libertate xps nos li
berauit State igitur et nolite iterum

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ungo seruum mei ordinem ecce ego paulus dico vobis quia si circumcidamini xpc vobis nichil proderit. testificor autem rursum omni homini circumcidenti se quia debitor est universe legis faciendi. evacuati estis a xpo qui in lege iustificamini a gratia excidistis. nos enim spu ex fide spem iustitie expectamus. in xpo enim ihu neque circumcisio aliquid valet neque preputium sed fides que per caritatem operatur. currebatis bene. quis vos impedivit veritati non obedire. hec suasio non est ex eo qui vocat vos. modicum fermentum totam massam corrumpit. ego confido de vobis in domino quod nichil aliud sapietis. qui autem conturbat vos portabit iudicium quicumque est iste. ego autem fratres si circumcisionem adhuc predico quid adhuc persecutionem patior. ergo evacuatum est scandalum crucis. videte ne ab invicem consumamini. quotquot enim baptizati estis in christo christum induistis. non est iudeus neque grecus non est servus neque liber non est masculus neque femina. omnes enim vos unum estis in christo ihu. si autem vos christi abrahe semen estis heredes secundum promissionem. dico autem heredem quamdiu parvulus est nichil differt a servo cum sit dominus omnium sed sub tutoribus est et actoribus usque ad tempus a patre. sic et nos cum eramus parvuli sub elementis huius mundi eramus seruientes. at ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suum factum ex muliere factum sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret ut adoptionem filiorum reciperemus. quoniam autem estis filii misit deus spiritum filii sui in corda vestra clamantem abba pater. itaque iam non est servus sed filius. si autem filius et heres per deum. sed tunc quidem nescientes deum servistis his qui natura non sunt dii. nunc autem cognoscentes deum. immo cogniti a deo. quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa quibus denuo servire incipitis. dies observatis et menses et tempora et annos. timeo vos ne forte sine causa laboraverim in vobis. state ergo et nolite iterum iugo servitutis contineri. ecce ego paulus dico vobis quia si circumcidamini xpc vobis nichil proderit. testificor autem rursum omni homini circumcidenti se quia debitor est universe legis faciendi. evacuati estis a xpo qui in lege iustificamini a gratia excidistis. nos enim spu ex fide spem iustitie expectamus. in xpo enim ihu neque circumcisio aliquid valet neque preputium sed fides que per caritatem operatur. currebatis bene. quis vos impedivit veritati non obedire. hec suasio non est ex eo qui vocat vos. modicum fermentum totam massam corrumpit. ego confido de vobis in domino quod nichil aliud sapietis. qui autem conturbat vos portabit iudicium quicumque est iste. ego autem fratres si circumcisionem adhuc predico quid adhuc persecutionem patior. ergo evacuatum est scandalum crucis. videte ne ab invicem consumamini. quotquot enim baptizati estis in christo christum induistis. non est iudeus neque grecus non est servus neque liber non est masculus neque femina. omnes enim vos unum estis in christo ihu. si autem vos christi abrahe semen estis heredes secundum promissionem. dico autem heredem quamdiu parvulus est nichil differt a servo cum sit dominus omnium sed sub tutoribus est et actoribus usque ad tempus a patre. sic et nos cum eramus parvuli sub elementis huius mundi eramus seruientes. at ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suum factum ex muliere factum sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret ut adoptionem filiorum reciperemus. quoniam autem estis filii misit deus spiritum filii sui in corda vestra clamantem abba pater. itaque iam non est servus sed filius. si autem filius et heres per deum. sed tunc quidem nescientes deum servistis his qui natura non sunt dii. nunc autem cognoscentes deum. immo cogniti a deo. quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa quibus denuo servire incipitis. dies observatis et menses et tempora et annos. timeo vos ne forte sine causa laboraverim in vobis. state ergo et nolite iterum iugo servitutis contineri.

Quarta feria post dominicam in mundica. in pudica. lux in qua est ratio doloris. seruitus. venefica. unitio. actiones. circumcisiones. circumcisiones. ire. rixe. dissensiones. secte. invidie. homicidia. ebrietates. comessationes. similia quibus prodico vobis sicut predixi quoniam qui talia agunt regnum dei non consequentur. fructus autem spiritus est caritas gaudium pax patientia benignitas bonitas longanimitas mansuetudo fides modestia continentia castitas. adversus huiusmodi non est lex. qui autem sunt christi carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. si vivimus spiritui spiritu ambulemus. non efficiamur inanis gloriae cupidi invicem provocantes invicem invidentes. fratres si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto vos qui spirales estis

si inspiratione in spu leuemini. si deinceps te spu ne vincat tempus. alte altitudo omnia pro me. sic ad implebimus legem xpi. nam si quis existimat se aliquid esse cum nichil sit ipse se seducit. opus autem suum probet unusquisque. sic in semetipso tm gloriam habebit. non in alio. unusquisque enim onus suum portabit. communicet autem is qui catechizatur verbo ei qui catechizat in omnibus bonis. nolite errare. deus non irridetur. quae enim seminaverit homo hec et metet. quoniam qui seminat in carne sua de carne metet corruptionem. qui autem seminat in spu de spu metet vitam eternam. bonum autem facientes non deficiamus tempore. suo metemus non deficientes. ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes. maxime autem ad domesticos fidei. videte qualibus litteris scripsi vobis mea manu. quicumque volunt placere in carne hii cogunt vos circumcidi. tm ut crucem xpi persequantur. nam neque qui circumcidunt legem custodiunt. sed volunt vos circumcidi ut in carne vestra glorientur. mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nri ihu xpi per quem mihi mundus crucifixus est et ego mundo. neque enim xpc ihu aliquid valet circumcisio neque preputium sed nova creatura. et quicumque hanc regulam secuti fuerint pax super illos et misericordia. et super israhel dei. de cetero nemo mihi molestus sit. ego enim stigmata domini ihu in corpore meo porto. gratia domini nri ihu xpi cum spu vestro fratres amen.

Explicit epla ad galathas. incipit epla ad ephesios.

Paulus apls ihu xpi per voluntatem dei omnibus sanctis qui sunt ephesi et fidelibus in xpo ihu. gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihu xpo. benedictus deus et pater domini nri ihu xpi qui benedixit nos in omni benedictione spuali in celestibus in xpo. sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem ut essemus sancti et immaculati in conspectu eius in caritate

no ꝺ qđ aliis gētib; non est agnitū
filiis hominū sicut nūc revelatum ē
scīs apl̄is eius ⁊ pphīs in spū ē gētes co
heredes ⁊ concorporales ⁊ cōparticipes pro
missionis ei⁹ ē in ihū p euangelium cui⁹
fact⁹ sum ego minimꝰ omīm sc̄oꝝ dat⁹ ē
gr̄a hec data est michi sc̄dm opa
tionem virtutis eius michi omī b
scōꝝ minimo data est gr̄a hec in gētib;
euangelizare investigabiles divitias
gr̄e xp̄i ⁊ illuminare omes quis sit
dispensatio sacrāti abscondit a sc̄lis
in deo qui omia creauit ut nunc
scat principib; ⁊ potestatib; celestib; per
ecclām multiformis sapia dei scdm p
positionem sc̄oꝝ q̄m fecit in ihū dō
mino nr̄o in quo habemus fiduciam ⁊
accessum in confidentia per fidem eius
ꝑ qđ peto ne deficiatis in tribulatiōib c
bis meis pro vobis quę est gloria vra
ris gr̄a flecto genua mea ad patrē
dominū nr̄i ihū xp̄i ex quo omis pa
ternitas in celo ⁊ in terra nominatur ut
det vobis scdm divitias gloriæ sue vir
tute corroborari per spm eius in in
teriorē hoīem xp̄m habitare per fi
dem in cordibꝫ vr̄is in caritate radicati
⁊ fundati ut possitis comprehēdere cum
oībus sc̄is quę sit latitudo ⁊ longitu d
do ⁊ sublimitas ⁊ pro scire etiam
supereminentem sc̄e caritatis xp̄i ut
impleamini in omem plenitudinē
dei ei autē qui potens est omia fa
cere superabundanter quā petimus aut
intelligimus scdm virtutem que ope
ratur in nobis ipi gloria in ecc̄ia ⁊ in xp̄o
ihū in omnes generatiōes sc̄li sc̄lorꝫ.
Obsecro itaq; vos ego ihs̄ carcer̄ a
ūtus in dño ut ambuletis digne am
bulatione ⁊ vocatione ⁊ qua vocati estis cum
omni humilitate ⁊ mansuetudine cꝫ
patiētia sustinentes invicem in cari
tate solliciti seruare unitatem spūs in
vinculo pacis unum corpus ⁊ unus
spūs sicut vocati estis in una spe voca
tionis vre unus dominus una fides
una baptisma unus deus ⁊ pr̄ omīm
qui est super omes ⁊ per omia ⁊ in
vobis omibus ihū data est gr̄a scdm b
mensuram donationis xp̄i ꝓ qđ dicit
ascendens in altum captivam duxit
captivitatem dedit dona hoīmb;
Quod autē ascendit quid est nisi quia et
descendit primum in inferiores partes terre
Qui descendit ipse est et qui ascendit sup
omnes celos ut impleret omia ipse de
dit quosdam quidem apl̄os ⁊ quosdam
aūt pphas alios vero euangelistas alios
aūt pastores ⁊ doctores ad consummatiō
nem scōꝝ in opus ministerii in edificatiō
nem corporis xp̄i donec occurramus omes
in unitatem fidei ⁊ agnitionis filii dei
in virum perfectum in mensuram eta
tis plenitudinis xp̄i ut iam non simus c
parvuli fluctuantes ⁊ circumferamur
omni vento doctrine in nequitia ho
minum in astutia ad circumventio
nem erroris veritatem aūt facientes
in caritate crescamus in illo per omia
qui est caput xp̄s ex quo totum corpus
compactum ⁊ connexum per omnem mē
tum sub ministratiōne sc̄dm operā
tionem in mensuram unius cuiusq;
membri augmentum corporis facit in edi
ficationem sui in caritate ⁊ sic igitur di d
co ⁊ testificor in domino ut iam non am
buletis sicut ⁊ gētes ambulant in va
nitate sensus sui tenebras habentes obscuratum
habentes intellectum alienati a vita dei p
ignorantiam quę est in illis ꝓ cecitatem
cordis ipōrum qui desperantes semet
ipos tradiderunt impudicitie in opera
tionem immunditie omnis in avari
tia vos aūt non ita didicistis xp̄m si tñ
illum audistis ⁊ in ipo edocti estis sicut
est veritas in ihū deponere vos secdm pri
orem conversationem veterem hoīem q
corrumpitur secdm desideria erroris e q
novamini aūt spū mentis vre ⁊ in
duite novum hoīem qui secdm deū
creatus est in justitia ⁊ sanctitate veritatis
propter quod deponentes mendacium loqui
mini veritatem unusquisq; cum pxi
mo suo quia sumus invicem membra
irascimini ⁊ nolite peccare sol non oc
cidat super iracundiam vram nolite
locum dare diabolo qui furabatur
iam non furetur magis autē laboret
operando manibus suis quod bonum est
ut habeat unde tribuat necessitatem pa f
tienti omnis sermo malus ex ore vro
non procedat sed si quis bonus ad edi est
ficationem fidei ut det gr̄am audien
tibus ⁊ nolite contristare sp̄m sc̄m dei in

quo signata est in die redemptionis
amaritudo tua & indignatio & clamor
vlgiferum tollatur a vobis cum omni
malitia. Estote autem inuicem benigni
misericordes donantes inuicem sicut
& deus in xpo donauit vobis.

Estote imitatores ergo dei sicut filii
karissimi & ambulate in dilectione sicut
xpc dilexit nos & tradidit se ipsum pro
nobis oblationem & hostiam deo in odorem
suauitatis. Fornicatio autem & omnis immun-
dicia aut auaricia nec nominetur
in vobis sicut decet sanctos. Aut tur-
pitudo aut stultiloquium aut scurri-
litas que ad rem non pertinet sed ma-
gis gratiarum actio. Hoc enim scitote intelligentes
quod omnis fornicator aut immundus aut
auarus quod est idolorum seruitus non
habet hereditatem in regno xpi & dei. Hemo
vos seducat inanibus verbis. Propter
haec enim venit ira dei in filios diffidentie. Nolite
ergo effici participes eorum.
Eramus enim aliquando tenebre nunc autem lux
in domino. Vt filii lucis ambulate.
Fructus enim lucis est in omni bonitate
& iustitia & veritate. Probantes
quid sit beneplacitum deo. Et nolite com-
municare operibus infructuosis tenebra-
rum magis autem redarguite. Que enim
occulte fiunt ab ipsis turpe est & dice-
re. Omnia autem que arguuntur a lumi-
ne manifestantur. Omne enim quod ma-
nifestatur lumen est. Propter quod dicit. Sur-
ge qui dormis & exurge a mortuis & il-
luminabit te xpc. Videte itaque fratres
quomodo caute ambuletis non quasi
insipientes sed ut sapientes redimentes tempus quoniam dies mali
sunt. Propterea nolite fieri imprudentes sed in-
telligentes que sit voluntas dei. Et
nolite inebriari vino in quo est luxu-
ria sed implemini spiritu sanctorum loquentes vo-
bismetipsis in psalmis & ymnis & canticis
spiritalibus cantantes & psallentes in cor-
dibus vestris domino gratias agentes semper pro
omnibus in nomine domini nostri ihesu
xpi deo & patri. Subiecti inuicem in timo-
re xpi. Mulieres viris suis sicut
domino. Quoniam caput est vir
mulieris sicut & xpc caput ecclie. Ipse salua-
tor corporis eius est. Sed sicut ecclia subiecta
est xpo ita & mulieres viris suis in om-
nibus. Viri diligite uxores uestras sicut & xpc
dilexit ecclesiam & semetipsum tradidit pro
ea ut illam sanctificaret mundans lauacro
aque in verbo ut exhiberet ipse sibi
gloriosam ecclesiam non habentem ma-
culam aut rugam aut aliquod huius
modi. Ita debent & viri diligere uxores suas sicut
corpora sua. Qui suam uxorem diligit
seipsum diligit. Nemo enim unquam carnem
suam odio habuit. Sed nutrit & fouet eam
sicut & xpc ecclesiam quia membra sumus
corporis eius de carne eius & de ossibus eius.
Propter hoc relinquet homo patrem & matrem
suam & adherebit uxori sue & erunt
duo in carne una. Sacramentum hoc
magnum est. Ego autem dico in xpo & in
ecclesia. Verumtamen & vos singuli unus
quisque uxorem suam sicut seipsum
diligat. Vxor autem timeat uirum suum.
Filii obedite parentibus uestris
in domino. Hoc enim est iustum. Honora
patrem tuum & matrem quod
est mandatum primum in promissione
ut bene sit tibi & sis longeuus super
terram. Et uos patres nolite ad iracundiam
prouocare filios uestros sed educate
illos in disciplina & correptione
domini. Serui obedite dominis carnalibus
cum timore & tremore in simplici-
tate cordis uestri sicut xpo non ad ocu-
lum seruientes quasi hominibus placen-
tes sed ut serui xpi facientes uoluntatem
dei ex animo cum bona uoluntate seruientes sicut domino & non
hominibus scientes quod unusquisque quic-
quid fecerit bonum hoc recipiet a domino
siue seruus siue liber. Et uos domini
eadem facite illis remittentes minas
scientes quia & illorum & uester dominus
est in celis & personarum acceptio non est
apud eum. De cetero fratres confortamini
in domino & in potentia virtutis eius.
Induite uos armaturam dei ut possitis
stare ad insidias diaboli. Quoniam non est
nobis colluctatio ad aduersus carnem
& sanguinem sed ad principes & potestates ad aduersus mundi rectores te-
nebrarum harum contra spiritalia nequitie in
celestibus. Propterea accipite armaturam
dei ut possitis resistere in die malo
& omnibus perfecti stare. State ergo lucii

dilumbolui ꝺ̄ꝰ mãũare ꝺ̄m dim loquã
usticat ꝺ̄ gnam pedꝰ in ꝓparatõne
euangeliꝰ paꝯ nomiꝫ; sumemel
scuum ꝺ̄ meꝝ possit omniꝫ rela
nequissim ignea exting uere; galeam
salutꝭ assumite; gladiuꝫ sp̄ꝰ qd̄ ē
ẽbum ꝺ̄ per omnem oc̄one obsecrõ
nem oranteꝫ omni tẽpore in sp̄u in
ip̄o ingilantes in omni instantia obse
cratõne pro omnib; sc̄is pro me ut de
tur mihi sermo in ꝑtu apione oꝝ
meꝝ cum fiducia nomiꝫ facere mysteꝝ
euangeliꝰ pro quo legatõne fungor ꝛ
cathena vta ma ur in ip̄o audeam pro
ut oꝑtet me loqui. Ait aut sci
ꝑ quę circa me sunt quid agam omnia
nobꝭ nota fiet. Confidoꝫ aũt in dño ih̄u
fidelꝭ minisꝰ uc̄onmo quem mi
ad uos mitto ꝓpter hoc ut cognoscat quę circa
nos sumus et consoletur corda vr̄a pax ẽt;
caritaꝭ cum fide ad ꝺ̄m ꝓ̄ nr̄o. Confido in
lu xp̄o. ꝙ̄ quia eẽm omnib; qui diligunt ꝺ̄m
nr̄m in rectum xp̄m in mi cor
tione. amen.

Philippenses sunt mate
dones in accepto ulo utrant ꝑ
uerunt in fide. nec receperunt
ẽsilꝭ a ꝑsonis uos collaudat apl̄s scribꝰ
est a roma de carcere ꝑ epaphroditum.

Paulꝰ in nocte
sem rebus omnib;
sal in xp̄o ihesu qui
sunt philippis cum
episcopis et diaconis; gra
uobis et pax a ꝺ̄o pr̄e nr̄o
domino ihesu xp̄o. Gratias ago deo meo in
memoria vr̄a semper in omnibꝰ oꝛõi
bus meis pro omnib; uobis cum
gaudio deprecationem faciens super com
municatione vr̄a in euangelio
ioa primo die nisꝰ mittit ofidens hoc
ipsum. q̄ qui cepit in uobis opꝰ bonꝰ
perficiet usq; in diem ihesu x̄pi. sicut est
michi iustum hoc sentire pro omnib;
uobis eo qd̄ habeam uos in corde. in
ctis meis. in defensione et confirmatõ
ne euangelii. socios gaudii mei omnes
uos esse mecum. Deus enim est mihi quomõ
cupiam omnes uos in uisceribꝰ ihesu
hoc oro ut caritaꝭ uꝛa magis ac magis
gis habundet in scia et omni sensu
ut probetis potiora. ut sitis sinceres et
sine offensa in diem xp̄i. repleti fructu
ustitie per ihesum xp̄m in laudem et glo
riam dei. Scio aũt quod hoc mihi ꝓueniet
ad salutem. secundum meam exspectationem
et spem meam. quia nullo confundar sed in
omni fiducia sicut semper et nunc magnificabit xp̄c in cor
pore meo. sive per vitam sive per
mortem. Mihi enim uiuere xp̄c est et mori
lucrum. Quod si uiuere in carne hoc
mihi fructus operis est. et quid eligam
ignoro. coarctor aũt e duobꝰ. desiderium
habens dissolui et esse cum xp̄o multo magis
melius. permanere aũt in carne necessa
rium est propter uos. Et hoc confidens scio quia ma
nebo et permanebo omnib; uobis ad pro
ctum et gaudium fidei. ut gra
tulatio uꝛa habundet in xp̄o ihesu in
me per meum adventum iterum ad
uos. Tm digne euangelio xp̄i con
uenit. ut sive cum uenero et videro
uos sive absens audiam de uobis q̄
statis in uno sp̄u unanimes. collabo
rantes fidei euangelii. et in nullo ter
reamini ab aduersariis que est illis causa
perditionis. uobis aũt salutis. hoc a
deo. quia uobis donatum est pro xp̄o. non
solum ut in eum credatis. sed ut et pro
illo patiamini. eundem certamen habe
tes qualem in me uidistis et nunc au
dita ergo si qua consolatio in xp̄o. si qua
solatium caritatis. si qua societas sp̄s. si qua mise

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

hñdulce vnum aũr que quidem retro sũ
obliuiscens ad ea uero que sunt prior
extendens me ipm ad destinatum per
quor ad brauiũ superne uocationis in
xpo ihu. Quicunq; ergo perfecti sumus hoc
sentiamus. Et si quid aliter sapitis etiã hoc
deus reuelabit. Verumptamen ad quod peruen
imus in eidem ambulemus eadem p
maneamus regula. Imitatores mei et
vos fratres observate eos qui ita ambu
lant sicut habetis formam nostram. Multi
enim ambulant quos sepe dicebam vobis
nunc autem et flens dico inimicos crucis xpi
quorum finis interitus quorum deus uen
ter est et gloria in confusione ipsorum qui
terrena sapiunt. Nostra autem conversatio in celis
est. Unde et saluatorem expectamus dominum
nostrum ihesum xpm qui reformabit
corpus humilitatis nre configurum
corpori claritatis sue secundum operationem
qua possit etiam subicere sibi omnia.

III

Itaque fratres mei karissimi et desideratissimi gau
dium meum et corona mea sic state in
domino karissimi. Euodiam rogo et sin
tichem deprecor idipsum sapere in domino.
Etiam rogo et te germane compar adiuua illas
quae mecum laborauerunt in euan
gelio cum clemente et ceteris adiutoribus meis
quorum nomina sunt in libro uite. Gaudete
in domino semper iterum dico gau
dete. Modestia uestra sit nota omnibus homi
nibus. Dominus prope est. Nihil solliciti
sitis sed in omni oratione obsecratione
cum gratiarum actione petitiones uestre inno
tescant apud deum. Et pax dei que exu
perat omnem sensum custodiat cor
da uestra et intelligentias uestras in xpo ihu
domino nostro. De cetero fratres quecunque
uera. quecunque pudica. quecunque
iusta. quecunque amabilia. quecunque
bone fame. si qua uirtus si qua laus
disciplinae hec cogitate. que et didicistis
et accepistis et audistis et uidistis in me
hec agite. et deus pacis erit uobiscum.
Gauisus sum autem in domino uehementer
quia tandem aliquando refloruistis pro me
sentire. sicut et sentiebatis. occupati au
tem eratis. non quia penuriam dico. ego enim
didici in quibus sim sufficiens esse. Scio et humiliari
scio et abundare. ubique et in omnibus institutus
sum et saturari et esurire et abundare

dare et penuriam pati. omnia possum
in eo qui me confortat. Verumptamen bene
fecistis communicantes tribulationi
nee. Scitis autem et uos philippenses quod
in principio euangelii cum profectus
sum a macedonia nulla mecum ecclesia
communicauit in uerbo datis et accepti
nisi uos soli. Et thessalonicam semel et
bis in usum mihi misistis. Non quia
quero datum sed requiro fructum habun
dantem in uobis. Habeo autem omnia
et abundo. Repletus sum acceptis
ab epaphrodito que a uobis missa sunt odorem
suauitatis hostiam acceptam placen
tem deo. Deus autem meus impleat om
ne desiderium uestrum secundum diuitias suas in
gloria in xpo ihesu. Deo autem et patri nostro gloria
in secula seculorum amen. Salutate
omnem sanctum in xpo ihesu. Salutant
vos qui mecum sunt fratres. Salutant
vos omnes sancti maxime autem qui de casa
ri domini sunt. Gratia domini nostri ihesu x
pi cum spu uestro. Amen.

Incipit prologus

Colossenses sunt
scientes sanctos
alienigenas pruden
ter ac fideles apostolus
se. et hos per epistolam reconciliat audien
tes. n. uerbum ab archippo qui
ministerium in eos acceperat ergo apte
iam ligatus scripsit eis ab epheso p
thychicum diaconem et onesimum
acolitum.

Incipit epistola ad colossenses.

Paulus apostolus ihesu xpi per
uoluntatem dei et timo
theus frater huic qui sunt
colosse sanctis et fidelibus
fratribus in xpo ihesu gra
tia uobis et pax a deo patre
nostro et domino nostro ihesu xpo. Gratias a
gimus deo et patri domini nostri ihesu x.
semper pro uobis omnes audien
tes fidem uestram in xpo ihesu et dilec
tionem quam habetis in omnes sanctos propter
spem que reposita est uobis in ce
lis quam audistis in uerbo ueritatis
euangelii quod peruenit ad uos sicut
et in uniuerso mundo est et fructi
ficatur et crescit sicut in uobis ex qua
die audistis et cognouistis
gratiam in ueritate sicut didicistis ab
epaphra karissimo conseruo nostro qui

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

est fidelis pro uobis minister xpi iesu
qui etiam manifestauit nobis di
lectionem uestram in spiritu. Ideo et nos ex
qua die audiuimus non cessamus pro
uobis orantes et postulantes ut impleatis
animi agnitione uoluntatis eius
in omni sapientia et intellectu spirituali
ut ambuletis digne deo per omnia
placentes in omni opere bono fruc
tificantes et crescentes in scientia dei. In omni
uirtute confortati secundum potentiam
claritatis eius in omni patientia et lon
ganimitate cum gaudio. Gratias agen
tes deo patri qui dignos nos fecit in par
tem sortis sanctorum in lumine qui eri
puit nos de potestate tenebrarum
et transtulit in regnum filii dilectionis
sue in quo habemus redemptionem re
missionem peccatorum. Qui est imago
dei inuisibilis primogenitus omnis
creature quoniam in ipso condita sunt uni
uersa in celis et in terra uisibilia et in
uisibilia siue troni siue dominatio
nes siue principatus siue potestates
omnia per ipsum et in ipso creata sunt
et ipse est ante omnes et omnia in ipso
constant. Ipse est caput corporis ecclesie
qui est principium primogenitus
ex mortuis ut sit in omnibus ipse pri
matum tenens quia in ipso complacui
t omnem plenitudinem inhabita
re et per eum reconciliari omnia in
ipsum pacificans per sanguinem cru
cis eius siue que in terris siue que in
celis sunt. Et uos cum essetis aliquando alie
nati et inimici sensu in operibus ma
lis. Nunc autem reconciliauit in cor
pore carnis eius per mortem exhibere
uos sanctos et immaculatos et irreprehensi
biles coram ipso si tamen permanetis in
fide fundati et stabiles et immobiles
ab spe euangelii quod audistis quod predi
catum est in uniuersa creatura que
sub celo est cuius factus sum ego pau
lus minister qui nunc gau
deo in passionibus pro uobis et adim
pleo ea que desunt passionum
xpi in carne mea pro corpore eius
quod est ecclesia cuius factus sum ego pau
lus minister secundum dispensationem
dei que data est mihi in uobis ut
impleam uerbum dei misterium

quod absconditum fuit a seculis et generatio
nibus. Nunc autem manifestum est sanctis
eius quibus uoluit deus notas face
re diuitias glorie sacramenti huius in
gentibus quod est xpus in uobis spes glorie
quem nos annunciauimus corripi
entes omnem hominem et docentes
omnem hominem in omni sapientia
ut exhibeamus omnem hominem per
fectum in xpo iesu in quo et laboro cer
tando secundum operationem eius quam ope
ratur in me in uirtute. II

Volo enim uos scire qualem sollicitudi
nem habeam pro uobis et pro his qui
sunt laodicie et quicumque non uiderunt
faciem meam in carne ut consolentur
corda ipsorum instructi in caritate et
in omnes diuitias plenitudinis in
tellectus in agnitione misterii dei patris
xpi iesu in quo sunt omnes thesauri
sapientie et scientie absconditi. Hoc autem dico ut
nemo uos decipiat in sublimitate sermo
num. Nam et si corpore absens sum
sed spiritu uobiscum sum gaudens et uidens
ordinem uestrum et firmamentum eius quod
in xpo est fidei uestre. Sicut ergo accepis
tis iesum xpm dominum nostrum in ip
so ambulate radicati et superedificati
in ipso et confirmati in fide sicut et didi
cistis abundantes in illo in gratiarum ac
tione. Videte ne quis uos decipiat per
philosophiam et inanem fallaciam
secundum traditionem hominum secundum ele
menta huius mundi et non secundum xpm
quia in ipso habitat omnis plenitudo di
uinitatis corporaliter et estis in illo
repleti qui est caput omnis princi
patus et potestatis in quo et circumci
si estis circumcisione non manu
facta in expoliatione corporis carnis sed
in circumcisione xpi consepulti ei in
baptismo in quo et resurrexistis per fidem
operationis dei qui suscitauit illum
a mortuis. Et cum mortui essetis in de
lictis et preputio carnis uestre conuiuifica
uit cum illo donans uobis omnia
delicta delens quod aduersus nos erat ci
rographum decreti quod erat contrarium
nobis et ipsum tulit de medio affigens
illud cruci expolians principatus et
potestates traduxit confidenter palam
triumphans illos in semet ipso. Ne

mo ergo uol iudicet in cibo aut in po
tu aut in parte diei festi aut neome
nie aut sabbatorum que sunt umbra
futurorum corpus autē xpi. nemo uos se
ducat uolens in humilitate et religio
ne angelorum que non uidit ambu
lans frustra inflatus sensu carnis sue
et non tenens caput. ex quo totum cor
pus per nexus et coniunctiones submi
nistratum et constructum crescit in aug
mentum dei. si autē mortui estis cum
xpo ab elementis huius mundi quid ad
huc tanquā uiuentes mundo decer
nimini tangas ne gustaueris ne contrec
taueris que sunt omnia in interitu ap
so usu secundum precepta et doctrinas hominū
que sunt quidem rationem habentia sapie
ntie in superstitione et humilitate et non ad
parcendum corpori non in honore ali
quo ad satisfactionem carnis. III
Igitur si consurrexistis cum xpo que sursum
sunt querite ubi xps est in dexteram dei sedēs.
Que sursum sunt sapite non que super
terram. mortui enim estis et uita uestra ab scō
dita est cum xpo in deo. cum xps ap
parauerit uita uestra tunc uos apparebitis
cum ipso in gloria. mortificate ergo mem
bra uestra que sunt super terram fornicatio
nem immunditiam libidinem concupi
scentiam malam et auaritiam que est
simulacrorum seruitus propter que uenit
ira dei super filios incredulitatis in quī
bus et uos ambulastis aliquando cum uiue
retis in illis. nunc autē deponite et uos
omnia. iracundiam indignationem malī
tiam blasphemiam turpem sermonem
de ore uestro. nolite mentiri inuicem. ex
spoliantes ueterem hominem cum actib;
suis. et induentes nouum hominem qui
renouatur in agnitionem secundum ima
ginem eius qui creauit eum. ubi non
est masculus et femina. gentilis et iudeus
circumcisio et preputium. barbarus et sci
tha. seruus et liber. sed omnia et in omnibus
xps. induite uos ergo sicut electi dei sci
et dilecti. uiscera misericordie. benignitatem.
humilitatem. patientiam. modestiam.
supportantes inuicem et donantes uo
bismetipsis si quis ad aliquem
habet querelam. sicut dominus donauit
uobis ita et uos. super omnia autē hec
caritatem habete quod est uinculum per
fectionis et pax dei exultet in cordibus
uestris in qua et uocati estis in uno cor
pore. et grati estote. uerbum xpi habi
tet in uobis habundanter in omni sapia docentes
et commonentes uosmetipsos psalmis et
ymnis et canticis spiritalibus in
gratia cantantes in cordibus uestris domino
omne quodcumq; facitis in uerbo aut in
opere omnia in nomine domini nri ihu
xpi gratias agentes deo patri per ipsum. mulie
res subdite estote uiris sicut oportet
in domino. uiri diligite uxores et nolite
amari esse ad illas. filii obedite p
omnia parentibus. hoc enim placitum
est domino. patres nolite ad indignatio
nem prouocare filios uestros ut non
pusillo animo fiant. serui obedite p
omnibus dominis carnalibus. non ad oculū
seruientes quasi hominibus placentes sed in
simplicitate cordis timentes deum. quic
quid facitis ex animo operamini
sicut domino et non hominibus. sciē
tes quod a domino accipietis retributionē
hereditatis. domino xpo seruite. qui
enim inuriam facit recipiet id quod in
iuste gessit. non est personarum ac
ceptio apud deum. IIII
Omnium quod iustum est. et equum ser
uis prestate scientes quod et uos dominum
habetis in celo. orationi instate. uigi
lantes in ea in gratiarum actione. orantes
simul et pro nobis ut deus aperiat no
bis ostium sermonis ad loquendum
misterium xpi propter quod et uinctus sum ut
manifestem illud ita ut oportet me
loqui. in sapia ambulate ad eos qui
foris sunt. tempus redimentes. sermo
nis semper in gratia sale sit condit ut
sciatis quo modo oporteat uos unum
uniq; rē. que circa me sunt omnia
nobis nota facient tychicus carissimus frā
et fidelis minister et conseruus in domino.
quem misi uos ad hoc ipsum ut cognoscat
ea que circa nos sunt et consolentur cor
da uestra cum onesimo karissimo et fideli
fratri qui est ex uobis. omnia que
hic aguntur nota facient uobis.
salutat uos aristarchus concaptiuus
meus et marcus consobrinus barna
be de quo accepistis mandata si
uenerit ad uos excipite illum et
iesus qui dicitur iustus. qui sunt ex circū

cisione. Hii sunt adiutores mei in regno dei qui mihi fuerunt solacio. Salutat vos epapharas qui ex vobis est servus xpi iesu. Semper sollicitus pro vobis in orationibus ut stetis perfecti et pleni in omni voluntate dei. Testimonium enim illi per ibi eo quod habet multum laborem pro vobis et pro his qui sunt laodicie et hierapoli. Salutat vos lucas medicus karissimus et demas. Salutate fratres qui sunt laodicie et ninpham et que in domo eius est ecclesiam. Et cum lecta fuerit hec epistola apud vos facite ut et in laodicensium ecclesia legatur et eam que laodicensium est vos legatis et dicite archippo. Vide ministerium quod accepisti in domino ut illud impleas. Salutatio mea in manu pauli. Memores estote vinculorum meorum. Gratia domini iesu vobiscum amen.

Incipit prologus in epistola ad thessalonicenses

Thessalonicenses sunt macedones in xpo iesu qui accepto verbo veritatis perstiterunt in fide et in persecutione civium suorum. Quia ea nec receperunt falsos apostolos nec ea que a falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat apostolus scribens eis ab athenis per tithicum et onesimum.

Incipit epistola ad thessalonicenses

Paulus et silvanus et timotheus ecclesie thessalonicensium in deo patre nostro et domino iesu xpo. Gratia vobis et pax. Gratias agimus deo pro omnibus vobis semper memoriam vestri facientes in orationibus vestris sine intermissione memores fidei vestre et laboris et caritatis et sustinencie spei domini nostri iesu xpi ante dominum et patrem nostrum. Scientes fratres dilectissimi a domino electionem vestram quia evangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum sed et in virtute et in spiritu sancto et in plenitudine sancta sicut scitis quales fuimus in vobis propter vos. Et vos imitatores nostri facti estis et domini excipientes verbum in tribulatione multa cum gaudio spiritus sancti ita ut et vos facti sitis forma omnibus credentibus in macedonia et in achaia. A vobis autem diffamatus est sermo domini non solum in macedonia et in achaia sed in omni loco fides nostra que ad deum profecta est ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui. Ipsi enim de vobis annuntiant qualem introitum habuimus ad vos et quomodo conversi estis ad deum a simulacris servire deo vivo et vero et expectare filium eius de celis quem suscitavit ex mortuis iesum qui eripuit nos ab ira ventura.

II

Nam ipsi scitis fratres introitum nostrum ad vos quia non manus fuit sed ante passi et contumelias affecti sicut scitis in philippis fiduciam habuimus in domino nostro loqui ad vos evangelium dei in multa sollicitudine. Exhortatio enim nostra non de errore neque de immunditia neque in dolo sed sicut probati sumus a deo ut crederetur nobis evangelium ita loquimur non quasi hominibus placentes sed deo qui probat corda nostra. Sed neque aliquando fuimus in sermone adulationis sicut scitis neque in occasione avaricie deus testis est nec querentes ab hominibus gloriam neque a vobis neque ab aliis cum possemus vobis omnes esse ut xpi apostoli sed facti sumus parvuli in medio vestrum tanquam si nutrix foveat filios suos. Ita desiderantes vos cupide volebamus tradere vobis non solum evangelium dei sed et animas nostras quoniam karissimi nobis facti estis. Memores enim facti estis fratres laboris nostri et fatigationis nocte ac die operantes ne aliquem vestrum gravaremus predicavimus in vobis evangelium xpi dei. Vos testes estis et deus quam sancte et iuste et sine querela vobis qui credidistis vobis fuimus sicut scitis. Qualiter unumquemque vestrum tanquam pater filios suos deprecantes vos et consolantes testificati sumus ut ambularetis digne deo qui vocavit vos in suum regnum et gloriam. Ideo et nos gratias agimus deo sine intermissione. Quoniam cum accepissetis a nobis verbum auditus dei accepistis illud non ut verbum hominum sed sicut est vere verbum dei qui operatur in vobis qui credidistis. Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei que sunt in iudea in xpo iesu quia eadem passi estis et

nos a communibus; nihil sicut ipse audet qui ad omnium notitiam venit. Ideo
ipsi placet nos per secula sibi placere non
placere nobis hominibus; ad quem festinamus pervenire nos gemibus; loquitur
clamore fiant ut impleamur peccata nostra
semper precedunt nos dei super illos ut
unum nos autem fides delectat nos ad
tempus ea aspectum non tenebit habundantius festinamus facere ut illum
desiderio quem volumus
venire ad nos ego quidem paulus ipse
me veniam si impediunt nos satanas.
Quae est nostra spes aut gaudium aut
corona gloriae. Nonne nos ad dominum
nostrum iesum christum estis in adventu eius
vos enim estis gloria nostra et gaudium.

II Propter quod non sustinentes amplius
placuit nobis remanere athenis
solus misimus timothy fratrem nostrum et
ministrum dei in evangelio christi ad confirmandos vos et exhortandos pro fide
nostra ut nemo moveatur in tribulationibus
istis ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus
etiam apud vos etenim quando eramus
nos vobis dicebamus nos futuros nos tribulationes
sicut factum est et scitis quia ego amplius
non sustinentes misi ad cognoscendum
fidem vestram ne forte temptaverit vos qui
temptat et inanis fiat labor noster
ne quis moveatur in tribulationibus istis
ipsi enim scitis quia in hoc positi sumus
et nam quando eramus apud vos etenim praedicabamus vobis passuros nos tribulationes
sicut factum est et scitis quia ego amplius
non sustinens misi ad cognoscendum
fidem vestram ne forte temptaverit vos qui
temptat et inanis fiat labor noster
nunc autem veniente timotheo ad nos a vobis
et annuntiante nobis fidem et caritatem
vestram et memoriam nostri bonam
semper desiderantes nos videre sicut et
nos quoque vos ita et consolati sumus fratres
in nobis in omni necessitate et
tribulatione nostra per fidem vestram quoniam
nunc vivimus si vos stetis in domino
nostro gratiam autem possumus deo rependere
pro vobis in omni gaudio quo
gaudemus propter vos ante deum nostrum
nocte die habundantius orantes ut
videamus faciem vestram et compleamus
ea quae desunt fidei vestrae ipse autem deus et
pater noster et dominus noster iesus christus dirigat
viam nostram ad vos vos autem dominus
multiplicet et habundare faciat caritatem
vestram invicem et in omnes
quemadmodum et nos in vobis ad
confirmandos corda vestra sine querela in
sanctitate ante deum et patrem nostrum in adventu
domini nostri iesu cum omnibus

sanctis eius amen.

III De cetero ergo fratres rogamus vos et ob
secramus in domino iesu ut quemadmodum accepistis a nobis quo
modo oporteat ambulare et placere deo sicut ambulatis ut habundetis magis etenim scitis quae praecepta dederimus vobis per dominum iesum
nam haec est voluntas dei sanctificatio vestra ut abstineatis vos a fornicatione ut sciat
unusquisque vestrum vas suum possidere in
sanctificatione et honore non in passione
desiderii sicut et gentes quae ignorant deum
et ne quis supergrediatur neque circumveniat in negotio fratrem suum quoniam
ultor est dominus de his omnibus sicut et praediximus vobis et testificati sumus
non enim vocavit nos deus in immundam
sed in sanctificationem itaque qui
haec spernit non hominem spernit deum qui et dedit spiritum
suum sanctum in nobis sed caritatem autem fraternitatis non necesse habemus scribere
vobis ipsi enim vos deo didicistis ut diligatis invicem etenim et facitis illud in
omnes fratres in universa macedonia rogamus autem vos fratres ut habundetis
magis et operam detis ut quieti sitis et ut vestrum negotium agatis et
operemini manibus vestris sicut praecepimus vobis ut honeste ambuletis
ad eos qui foris sunt et nullius indigeatis volumus autem vos ignorare
de dormientibus fratres de dormientibus ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent.
si enim credimus quia iesus mortuus est
et resurrexit ita et deus eos qui dormierunt per iesum adducet cum eo.
hoc enim vobis dicimus in verbo domini quia
nos qui vivimus qui residui sumus
in adventum domini non praeveniemus
eos qui dormierunt quoniam ipse dominus
in iussu in voce archangeli et in
tuba dei descendet de caelo et mortui qui
in christo sunt resurgent primi deinde
nos qui vivimus qui relinquimur
simul rapiemur cum illis in nubibus obviam christo in aera sicque semper
cum domino erimus itaque consolamini
invicem in verbis istis.

V De temporibus autem et momentis
fratres non indigetis ut scribamus
vobis ipsi enim diligenter scitis quia dies

ihm hoiem
ihmit

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dominum fur in nocte ita ueniet dies
n. dicunt pax et securitas. tunc repen
tinus eis superueniet interitus sicut
dolor parturienti. et non effugient.
Vos autem fratres non estis in tenebris ut
uos dies illa tanquam fur comprehendat
Omnes. n. uos filii lucis estis et
filii diei. non sumus noctis neque
tenebrarum igitur non dormiamus
sicut ceteri sed vigilemus et sobrii simus
Qui. n. dormiunt nocte dormiunt
et qui ebrii sunt nocte ebrii sunt
Nos autem qui diei sumus sobrii simus
indum loricam fidei et caritatis et gal
leam spem salutis. quia non posuit
nos deus in iram. sed in adquisitio
nem salutis. per dominum nos
trum ihesum xpm qui mortuus est
pro nobis. ut sive vigilemus sive
dormiamus simul cum illo viua
mus. propter quod consolamini inuicem
et edificate alterutrum sicut et facitis
Rogamus autem uos fratres ut noueritis
eos qui laborant inter uos et presunt
uobis in domino et monent uos ut
habeatis illos habundantius in
caritate propter opus illorum pacem
habete cum eis. Rogamus autem uos fratres
corripite inquietos consolamini
pusillanimes sustinete infirmos
Videte ne quis malum pro malo alicui
reddat. sed semper quod bonum est
sectamini in inuicem et in omnes
Semper gaudete. sine intermissione
orate. in omnibus gratias agite. hec est
enim uoluntas dei in xpo ihesu in uob;
uobis spm nolite extinguere
prophetias nolite spernere. omnia au
tem probate quod bonum est tenete ab
omni specie mala abstinete uos
autem deus pacis sanctificet uos per
omnia ut integer spus et anima et
corpus sine querela in aduentu
domini nri ihesu xpi seruetur. fi
delis est deus qui uocauit uos qui et
faciet. fratres orate pro nobis. Salu
tate fratres omnes in osculo sancto. Ad
uro uos per dominum ut legatur
epla ista omnibus sanctis fratribus. Gra
tia domini nri ihesu xpi cum omnibus
uobis amen.

Ad thessalonicenses. secunda epla
sancti pauli scribitur epla ad thes
salonicenses quia apls monitum fuerat
eis de rem pub; no ut sumus ceteros
de aduentu ad ultimi de die domine
eius. scribit hanc epistolam abantheme
pretitul diathonem nonetinum a
coloniam. Incipit epla ad thessa
lonicenses

Paulus et siluanus et timotheus ecclie thes
salonicensium in deo patre nro et domino ihesu
xpo. gratia uobis et pax a deo patre nro et domino
ihesu xpo. gratias agere debemus semp
deo pro uobis fratres ita ut dignum
est quia crescit fides ura et
habundat caritas unius cuiusque
uestrum inuicem ita ut nos ipsi
in uobis gloriemur in ecclesiis dei
pro patientia ura et fide in omnibus per
secutionibus ura et tribulationibus quas
sustinetis in exemplum iusti iu
dicii dei ut digni habeamini in re
gno dei pro quo et patimini si
quidem iustum est apud deum retribue
re tribulationem his qui
uos tribulant et uobis qui tribu
lamini requiem nobiscum in re
uelatione domini ihesu xpi de ce
lo cum angelis uirtutis eius in flam
ma ignis dantis ultionem his qui
non obediunt euangelio domini
nri ihesu xpi qui penas dabunt
in interitu eternas a facie domini
et a gloria uirtutis eius cum uenerit
ut glorificetur in sanctis suis et ad mira
bilis fieri in omnibus qui credituri
sunt quia credidistis testimonium nrum
super uos in die illo in quo orauimus
semper pro uobis ut dignetur uos
uocatione sua uocare deus nr et im
pleat omnem uoluntatem bonita
tis sue et opus fidei in uirtute ut
clarificetur nomen domini nri ie
su in uobis et uos in illo secundum gra
tiam dei nri et dni ihesu xpi.

Rogamus autem uos fratres per aduen
tum domini nri ihesu xpi et
nre congregationis ut non ui
cito moueamini a uestro sensu neque
terreamini neque per spm neque per sermo

noûmur
dñi nr
ñ

nem ñr; per epl̃am tanq̃m per nos mis
sam eẽ inter dies domini. Ne quis vos
seducat ullo modo. ñ nisi uenerit dis
cessio primum. et reuelat̃ fuer homo
pec̃ti filius perditionis. qui aduersatur
et extollitur sup̃ omne qd dr deus aut q
colitur. ita ut in templo dei sedeat
ostendens se tanq̃m sit deus. non
memini qd cum adhuc essem apud uos
hec dicebam uobis. Et nunc quid deti
neat scitis ut reueletur in suo tempo
re. Nam mysteriũ iam operatur ini
quitatis. tm qui tenet nunc tenea
t donec de medio fiat. Et tunc reue
labit ille iniquus. q̃ dominus iesus in
ꝑ spũ oris sui. et destruet illustra
tione aduentus sui. eum cuius est
aduentus secdm operationem sata
ne in omni uirtute. et signis et pro
digiis mendacibus. et in omni seduc
tione iniquitatis his qui pereunt eo
q̃ caritatem ueritatis non receperunt ut
salui fierent. ꝓ hoc mittet illis deus ope
rationem erroris ut credant mendacio
ut iudicentur omnes qui non
crediderunt ueritati. sed consenserunt i
iquitati. Nos aũt debemus gratias age
re deo semper pro uobis fratres dilecti a dñ
electi. quod elegit nos deus primitias in salu
tem in sanctificatione spũs et fide veritatis. in qua
et uocauit uos per euangelium nos
trum. in adquisitionem gloriae domi
ni nri iesu xpi. State igitur fratres
et tenete traditiones quas didicistis siue p
sermonem. siue per epl̃am nram.
ipse aũt dominus noster iesus xps. et deus
pr noster qui dilexit nos. et dedit con
solationem eternam. et spem bonam in
gratia. exhortetur corda uestra. et confir
met in omni opere et sermone bo
no. Ceterum fratres orate pro nobis
Domine ut sermo dei currat et cla
rificetur sicut et apud uos. et ut li
beremur ab importunis et malis
hominibus. non enim omnium est
fides. fidelis aũt dominus est qui
firmabit uos et custodiet a malo.
confidimus aũt de uobis in domino
quia que tuncimus precipimus et fa
citis et facietis. dominus aũt dirigat
corda uestra in caritate dei et pacien
tia xpi. Denunciamus aũt uobis
fratres in nomine domini nri iesu xpi ut
subtrahatis uos ab omni fratre ambu
lante inordinate et non secdm tradi
tionem quam acceperunt a nobis. Ipi
enim scitis quemadmodum oporteat
imitari nos. quia non inquieti fuimus
inter uos. neque gratis panem manduca
uimus ab aliquo. sed in labore et
fatigatione nocte et die operantes ne
quem uestrum grauaremus. non quia
huiusmodi potestatem. sed ut nos met
ipos formam daremus uobis
ad imitandum nos. Nam et cum esse
mus apud uos hoc denuntiabamus
uobis quia si quis non uult operari
non manducet. audiuimus enim inter
uos quosdam ambulare inquiete
nichil operantes. sed curiose agentes.
his aũt qui eiusmodi sunt denun
tiamus et obsecramus in domino
iesu xpo ut cum silentio operantes su
um panem manducent. Vos aũt fra
tres nolite deficere benefacientes. Si
quis aũt non obedit verbo nro per epl̃am hanc
notate. et non commisceamini cũ
illo. ut confundatur. et nolite quasi inimi
cum illum existimare. sed corripite ut frem
quia aũt deus pacis
det uobis pacem semp̃ et in omni
loco. Dominus sit tecum omnibus
uobis. Salutatio mea manu Pau
li. quod est signum in omni epl̃a. ita
scribo. Gra domini nri iesu xpi. cum
omnibus uobis. Amen.

Timotheum scripta ad timoth
Instituit. ido epl̃a ad timoth
cet de ordinatione epi et
diaconi. et omnis ecclie
discipline scribens. et ad hoc dicta
mina epl̃a
xpi iesu secũ
dum imperium dei saluato
ris nri. xpi iesu
spei nostre. Timo
theo dilecto filio in fide gra
tia. misericordia. pax a deo patre et xpo iesu
domino nro. Sicut rogaui te
ut remaneres epheso cum irem
macedoniam. ut denunciares
quibusdam ne aliter docerent.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

n; nmendacem fabulas genealogi
as inextricabiles que questiones p̃stant
magis qm̃ edificationem dei que est
in fide. Finis aut̃ p̃cepti est caritas
de corde puro et conscientia bona et fide non
ficta. a quib; quidam aberrantes con
uersi sunt in inanem loquelam. uolentes
esse legis doctores. non intelligentes
neq; quecunq; loquuntur. neq; de quib; affir
mant. Scimus aut̃ quia bona est lex
si quis ea legitime utatur. hoc sciens
hoc quia lex iusto non est posita. sed in
iustis et non subditis impiis et peccatoribus.
sceleratis et contaminatis. patricidis et
matricidis homicidis. fornicariis masculorum
q; concubitoribus. plagiariis mendacibus. et per
iurus. et si quid aliud sane doctrine adu̇ersatur
que est secundum euangelium glorie beati
dei. qd̃ creditum est mihi. Et habeo gra
tiam ago. ei qui me confortauit in xp̃o ihesu do
mino nr̃o. quia fidelem me existimauit
ponens in ministerio. qui prius blasphemus fui et persecutor et con
tumeliosus. sed misericordiam consecutus
sum quia ignorans feci in incredulitate. Superhabundauit aut̃ gra
tia dei nr̃i cum fide et dilectione que
est in xp̃o ihesu. Fidelis sermo et omni
acceptione dignus. quia xp̃s ihesus ue
nit in hunc mundum peccatores sal
uos facere quorum primus ego sum. sed
ideo misericordiam consecutus sum ut in
me primo ostenderet xp̃s ihesus om
nem patientiam ad informationem
eorum qui credituri sunt illi in vi
tam eternam. Regi aut̃ seculorum
immortali. inuisibili soli deo hon
or et gloria in secula seculorum. a
men. Hoc p̃ceptum commendo ti
bi fili timothee secundum p̃cedentes in
te p̃phetias ut milites in illis bonam
militiam. habens fidem bonam et bona
quam quidam repellentes circa fidem
naufragauerunt ex quib; est hymenee
us et alexander quos tradidi
satane. ut discant non blasphemare.
Obsecro igitur primo omnium fieri obsecrationes. ora
tiones postulationes gratiarum actiones pro
omnib; hominib; pro regibus et om
nib; qui in sublimitate sunt

ut quietam et quillam uitam a
gamus. in omni pietate et castitate
hoc enim bonum est et acceptum coram
saluatore nr̃o deo. qui omnes homi
nes uult saluos fieri et ad agni
tionem ueritatis uenire. Unus enim deus
unus et mediator dei et hominum ihs
xp̃s ihesus qui dedit redemptionem se
metipm pro omnib; testimo
nium temporib; suis. in quo positus sum ego p̃dicator et a
plr. ueritatem dico in xp̃o ihesu. non
mentior doctor gentium in fide et ue
ritate. Volo ergo uiros orare in omni
loco leuantes puras manus sine ira
et disceptatione. Similiter et mulieres in ha
bitu ornato cum uerecundia et sobrie
tate ornantes se non in tortis cri
nis; aut auro aut margaritis uel
ueste pretiosa. sed quod decet mulieres
pollicentes pietatem per bona op
era. mulier in silentio discat cum om
ni subiectione. docere aut̃ mulierem non
permitto neq; dominari in uirum. sed
esse in silentio. Adam enim primus
formatus est. deinde eua. Et adam non
est seductus. mulier aut̃ seducta in
preuaricatione fuit. saluabitur aut̃
per filiorum generationem si per
manserint in fide et dilectione et sanctifica
tione cum sobrietate.

Fidelis sermo. Si quis episcopatum desiderat
bonum opus desiderat. Oportet ergo
episcopum irreprehensibilem esse. unius uxo
ris uirum. sobrium. ornatum.
pudicum. hospitalem
doctorem. non uinolentum. non per
cussorem. sed modestum. non litigio
sum. non cupidum. sed suę domui be
ne p̃positum. filios habentem subditos
cum omni castitate. Si quis aut̃ do
mui suę p̃esse nescit. quomodo eccle
sie dei diligentiam habebit. Non neophi
tum ne in superbiam elatus in
iudicium incidat diaboli. Oportet
aut̃ illum et testimonium habere
bonum ab his qui foris sunt. ut
non in obprobrium incidat et in
laqueum diaboli. Diaconos si
mili. pudicos non bilingues. non
multo uino deditos. non turpe lu

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

rum sectantes hȳ uel mulcrum fidei
in conscia pura. Hȳ aut probent p̄
mum. ut sic ministrent nullum c̄
men hȳntes. Q̄ uideres sūt pudicat nō
de mal hȳntes. Sobriat fideles in omnib;
Diathones sint unius uxoris. qui q̄
filios suos bene p̄sint. suos domib; s̄
n. bñ ministrauerit gradum bonū
sibi adquirent. multam fiduciam
in fide que est in x̄o ihesu. Hec tibi scribo
filio timothee sperans me adue nire
cito. Si aut tardauero. ut sciat quomo
oporteat te in domo dei conuersari. que
est eccla dei uiui columpna. & firmamen
tum ueritat. Et manifeste magnum est
pietatis sacramentum. qđ manifestatū
est in carne. iustificatum est in spū
apparuit angelis. p̄dicatum est gen
tibus. creditum est in mundo assumptū e
Spūs aut manifeste. Q̄ in nouissimis temporib;
discedent quidam a fide attendentes
spiritib; erroris. & doctrinis demonio
rum. in hypocrisi loquentium mendacium. cauta
riam habentium suam conscientiam. p
hibentium nubere. ab scriue. a cibis q̄s
deus creauit ad percipiendum cum
gratiarum actione fidelib; & his qui cognouerunt
ueritatem. Quia omnis creatura
dei bona. & nichil reiciendum. qđ cum
gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim
per uerbum dei. & orationem. Hec proponens fratri
bus. bonus eris minister x̄pi ihesu. enutritus
uerbis fidei. & bone doctrine. q̄m assecutus
es. Prophanas aut & anicias fabulas deuita
Exercita te ipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est
pietas aut ad omnia utilis est. promissionem habens uite que nunc est. & future
Fidelis sermo & omni acceptione dignus
Nam in hoc laboramus. & maledicimur. q̄
speramus in deum uiuum. qui est saluator omnium hominum maxime fidelium
Precipe hec & doce. Nemo adolescentiam tuam contemnat. sed exemplum esto fidelium. uerbo. in conuersatione
in caritate. in fide. in castitate. Dum ue
nio attende lectioni exortationi. & doctrine. Noli negligere gratiam dei que
data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii. Hec meditare. in his esto ut

profectus tuus manifestus sit omnib; Attende tibi. & doctrine. Insta in illis. Hec enim faciens. & te ipsum saluum facies. & eos qui te audiunt. Seniorem ne increpaueris. sed obsecra ut patrem. Iuuenes. ut fratres. Anus ut matres. Iuuencul as ut sorores. in omni castitate.

Viduas honora que vere uidue sunt. Si qua aut uidua filios aut nepotes habet. discat primum domum suam regere. mutua uicem reddere parentib;. hoc enim acceptum est coram deo. Que aut vere uidua & desolata est. speret in deum. & instet obsecrationib; & orationib; nocte ac die. Nam que in deliciis est uiuens mortua est. Et hec precipe ut irreprehensibiles sint. Si quis aut suorum maxime domesticorum curam non habet. fidem negauit. & est infideli deterior. Vidua eligatur non minus lx. annorum que fuit unius uiri uxor in operib; bonis testimonium habens si filios educauit. si hospitio pauperes recepit. si sanctorum pedes lauit. si tribulationem patientibus. si omne opus bonum subsecuta est. Adolescentiores aut uiduas deuita. Cum enim luxuriate fuerint in x̄po nubere uolunt. habentes damnationem quia primam fidem irritam fecerunt. Simul aut & otiose discunt circuire domos. non solum aut otiose. sed uerbose. & curiose. loquentes que non oportet. Volo aut iuniores nubere. filios procreare. matres familias. & nullam occasionem dare aduersario maledicti gratia. Iam enim quedam conuersę sunt retro post satanam. Si quis ergo fidelis hȳt uiduas sustentet illas. nec grauetur ecclia. ut his que uere uidue sunt sufficiat. Qui bene presunt presbyteri duplici honore digni habeantur. maxime qui laborant in uerbo & doctrina. Dicit enim scriptura. Non infrenabis os bouis terentis. & dignus est operarius mercede sua. Adu sus presbyterum accusationem noli recipere nisi sub duobus uel tribus testib;. peccantes aut coram omnib; argue ut & ceteri timorem habeant. Testor coram deo & ihesu x̄o & electis angelis ut hec custodias sine p̄iudicio nichil faciens in alterā

partem declinando manus ad nemi
ni umquam extenderis ut communicato
peccatis alienis te ipsum castum custodi
as. Odi hunc agnum vivere si modo tu
no uxor sponsa chorum tuum utrequa
rex rual in furunculos. Quorundam
hominum manifesta sunt peccata
precedentia ad iudicium quorundam
autem subsequuntur. Similiter bona ma
nifesta sunt. que aliter se habent abs
condi non possunt. VI

Quicunque sunt sub iugo seruitu
tis domini sui omni honore digni
sint arbitrentur. ne nomen domini
doctrina blasphemetur. Qui autem fi
deles habent dominos non ex eo minus
eis fres sunt. si magis seruiant quia
fideles sunt et dilecti qui beneficii par
ticipes sunt. Hec doce et exhortare.
Si quis aliter docet et non acquiescit
sanis sermonibus domini nri ihesu xpi
et ei qui secundum pietatem est doctrine
superbus est nichil sciens. sed languens circa
questiones et pugnas verborum ex
quibus oriuntur invidie contentiones
blasphemie suspitiones male. conflic
tationes hominum mentes corrup
tarum et quasi extorta pietas sunt
existimantium questum esse pieta
tem. Est autem questus magnus pie
tas sibi sufficientia. nichil enim in
hunc mundum hanc
dubium quia nec auferre quid possu
mus. habentes autem victum et quibus
tegamur hiis contenti sumus. Nam
qui volunt divites fieri incidunt
autem in tentationem et laqueum di
aboli et desideria multa inutilia et
nociva que mergunt homines
in interitum et perditionem. Radix
enim omnium malorum est cupiditas
quam quidam appetentes errauerunt
a fide et inseruerunt se doloribus mul
tis. Tu autem o homo dei hec fuge. Secta
re vero iustitiam pietatem fidem
caritatem patientiam mansuetudi
nem certa bonum certamen fidei. apprehende
vitam eternam in qua vocatus es
et confessus bonam confessionem co
ram multis testibus. Precipio tibi coram
deo qui vivificat omnia et christo ie
su qui testimonium reddidit sub ponti
o pilato bonam confessionem ut ser
ues mandatum sine macula irreprehensibile us
que in adventum domini nri ihesu xpi quem suis temporibus ostendet
beatus et solus potens rex regum et do
minus dominantium qui solus habet im
mortalitatem et lucem habitat inac
cessibilem quem nullus hominum
vidit sed nec videre potest cui est honor
et imperium in sempiterna secula
seculorum. Amen. Timotheo scribit de ex coctatione manuum et
omnis regule utentis et quid fugiat
ut nouissimi temporibus. et de sua pas
sione scribens ad eodem

Paulus apostolus ihesu xpi per vo
luntatem dei secundum promissionem
vite que est in xpo ihesu timotheo karissimo filio gratia misericordia
pax a deo patre nro et xpo ihesu domino
nro. Gratias ago deo cui seruio a
meis progenitoribus in conscientia pura
quod sine intermissione sim tui
memoriam facies orationibus meis nocte ac die desiderans te videre memor
lacrimarum tuarum ut gaudeo impleri
recordationem accipiens eius
fidei que est in te non ficta que et
habitauit primum in auia tua loide
et matre tua eunice certus sum
autem quod et in te. Propter quam causam admoneo te ut resuscites gratiam dei que
est in te per impositionem manuum
mearum. Non enim dedit nobis deus
spiritum timoris sed virtutis et dilectionis
et sobrietatis. Scio enim cui

Roma & ca-
ere

desit testimoniū dñi nr̄i ihū. n;
me ipsum eius. s; con laborā mecum
filio secūm uirtutem dei qui nos liberā
uocauit uocatione sua scā. non se
cundum opera nra. s; secūm ppositum
suum. et gratiā que data est nobis in
xp̄o ihū ante omnia tempora secularia. ma
nifestata est autē nunc per illumina
tionem saluatoris nr̄i ihu xp̄i. qui
destruxit quidē mortem. illuminā
uit autē uitam. et incorruptionem per
euangelium in quo positus sum ego
prædicator. et apl̄s. et magister gentium. ob
quā causam ego hec patior. s; non confun
dor. scio enim. cui credidi. et certus sum q;
potens est depositum meum seruare
in illum diem. hanc habe formā
sanorum uerborum que a me audisti in fide. et
dilectione ihu xp̄o. bonum depositum
custodi per spūm scīm qui habitat
in nobis. scis hoc. quoniam auersi sunt a
me omnes qui in asia sunt ex quibus
est phigellus. et hermogenes. det
misericordiam dominus onesiphoro domi
ui qui sepe me refrigerauit. et catenam
meam non erubuit. s; cum romam
uenisset sollicite me quesiuit. et inue
nit. det illi dominus inuenire mi
sericordiam apud dominum in illo die. quanta ephesi
seruierit melius nosti.

Tu ergo fili mi confortare in gra
tia que est in xp̄o ihu. et que audisti
a me per multos testes. hec commen
da fidelibus hominibus. qui idonei
erunt. et alios docere. laborā sicut bonus
miles xp̄i ihu. nemo militans deo im
plicat se secularibus negotiis. ut ei
placeat cui se probauit. nam et qui
certat in agone non coronabitur. ni
si legitime certauerit. laborantem agri
colam oportet primum de fructibus. p
cipere. intelligo que dico. dabit enim tibi
dominus in omnibus. intellectum.
memor esto dominum ihesum xp̄m
resurrexisse a mortuis. ex semine da
uid. secundum euangelium meum. in
quo laboro usq; ad uincula qui male
operatus. s; uerbum dei non est in
catenatum. propter omnia sustineo
propter electos. ut et ipsi salutem consequā
tur que est in xp̄o ihu cum gloria ce
leste. fidelis sermo. nam si commor
tui sumus. et conuiuemus. si sustinebimus
et conregnabimus. si negauerimus. et ille
negabit nos. si non credi
mus ille fidelis permanet. negare
se ipm non potest. hec admone
ntes coram deo noli uerbis que
dam ad nichilum. nam utile est. nisi ad
subuersionem audientium. sollicite
autem cura te ipm probabilem exhibe
re operarium inconfusibilem. recte tra
ctantem uerbum ueritatis. profa
nas autem inanitates deuita. plu
rimum enim proficient ad impietatem. et sermo
eorum ut cancer serpet;
ex quibus est phigellus. et hymeneus. qui
circa ueritatem exciderunt dicentes resur
rectionem iam factam. et subuertunt quo
rundam fidem. s; firmum fun
damentum dei stat habens signaculum
hoc. cognouit dominus qui sunt eius.
et discedat ab iniquitate omnis qui
nominat nomen domini. in magna autem domo non solum sunt uasa
aurea. et argentea. sed et lignea. et fictilia. et
quedam quidem in honorem que
dam autem in contumeliam. si quis
ergo emundauerit se ab his erit uas
sanctificatum in honorem. utile ad
dominum. ad omne opus bonum pa
ratum. iuuenilia desideria fuge.
sectare uero iustitiam. fidem. caritā
tem. pacem. cum his qui inuocant
dominum de corde puro. stultas au
tem et sine disciplina quæstiones deuita.
scientes quia generant lites. seruum autem
domini non oportet litigare. s; mā
suetum esse ad omnes docibilem.
patientem. cum modestia corripien
tem eos qui resistunt. ne quando
det illis deus penitentiam ad cognos
cendam ueritatem. et resipiscant a di
abuli laqueis a quo captiui tenen
tur ad ipius uoluntatem. hoc
autem scito. quoniam in nouissimis
diebus instabunt tempora pericu
losa. erunt homines se ipsos amantes.
cupidi. elati. superbi. blasphemi.
parentibus non obedientes. in
gratis. sceleste. sine affectione. sine pa
ce. criminatores. incontinentes. in
mites. sine benignitate. proditores.
protervi. tumidi. uoluptatum amā

rorel magi qui a deo hñt spem qui
dem pietatis uirtutem autem eius
ab negantes. Hi sunt de uita exhibi
sunt qui penetrant domos et capti
ui ducunt mulierculas onerat. per
cati que ducuntur uariis desideriis sp
per discentes. et nunquã ad scientiã ue
ritatis perueniunt. quem ad modũ
autẽ iannes et iambres restiterunt
moysi ita et hi resistunt ueritati ho
mines corrupti mente reprobi circa
fidem. sed ultra non proficient. nam
insipientia eorum manifesta erit omni
bus. sicut illorum facta fuit. Tu autẽ
assecutus es meã doctrinam institutionem
propositum. fidem longanimitatem
dilectionem patientiam. persecutiones.
passiones. qualia mihi facta sunt
antiochie. yconii. listris. quales per
secutiones sustinui. et ex omnibus eripuit
me dominus. Omnes autẽ qui
pie uoluerint uiuere in xpo ihesu per
secutionem patientur. mali autẽ
homines et seductores proficient in
peius errantes. et in errorem mittentes.
Tu uero permane in his que didi
sti. et credita sunt. sciens a quo
didiceris. et quia ab infantia sacras li
teras nosti que te possunt instruere
ad salutem per fidem que est in xpo
ihesu. Omnis scriptura diuinitus
inspirata utilis est ad docendum. ad
arguendum. ad corripiendum. ad
erudiendum in iustitia. ut perfectus
sit homo dei. ad omne opus bonum
instructus.

Testificor coram deo et ihesu xpo qui iudicaturus
est uiuos et mortuos et per aduentum
ipsius et regnum eius. predica uerbum. in
sta oportune importune. argue obsecra
increpa in omni patientia et doctrina.
Erit enim tempus cum sanam doctrinam
non sustinebunt. sed ad sua desideria
coacervabunt sibi magistros prurientes
auribus. et a ueritate quidem audi
tum auertent. ad fabulas autem conuerten
tur. Tu uero uigila in omnibus. labo
ra. opus fac euangelistae. ministerium
tuum impple. sobrius esto. Ego enim
iam delibor. et tempus resolutionis
mee instat. Bonum certamen certa
ui. cursum consummaui. fidem
seruaui. Superest quod reposita est mihi
corona iustitie quã reddet mihi dñs
iustus iudex in illa die. Non solum au
tem mihi sed et illis qui diligunt aduentum
eius. festina uenire ad me cito. Demas enim me
reliquit diligens hoc seculum
et abiit thessalonicam. Crescens in ga
latiam. Titus in dalmatiam. Lucas
est mecum solus. Marcum assume et
adduc tecum est enim mihi utilis in
ministerium. Tychicum autem misi ephesi
Penulam quem reliqui troade apud
carpum ueniens affer tecum. Libros
maxime autem membranas. Alexander
eramus multa mala mihi ostendit
reddet illi dominus secundum opera
eius. quem et tu deuita. Valde enim resti
tit uerbis meis in prima mea defensio
ne nemo mihi affuit. Sed omnes me
dereliquerunt. non illis imputetur.
Dominus autem mihi astitit et confortauit
me. ut per me predicatio impleretur. et audiant omnes gentes. et liberatus
sum de ore leonis. Liberauit autem
me dominus ab omni opere malo. et
saluum faciet in regnum suum celeste
cui gloria in secula seculorum amen.
Salutat te priscam et aquilam et one
siphori domum. Erastus autem remanet
corinthi. Trophimum autem reliqui
infirmum miletum. Festina autem ante hy
emem uenire. Salutat te eubolus et pu
dens et linus et claudia et fratres omnes
dominus ihesus xps cum spũ tuo.
gratia dei uobiscum amen.

Incipit prologus in epistolam ad titum.

Titum conuenit instruere
ad constituendum per singulas ciuitates presbyterum. de
quibus et apostolus in hac epistola tractat. Cretenses autem
insulares iudaici credunt scripturis ueteribus. Ideo
apostolus

Incipit epistola ad titum.

Paulus seruus
dei apostolus ihesu xpi secundum fidem electorum
dei. agnitionem ueritatis que secundum pietatem est. in spem uite eterne.
quam promisit qui non mentitur
deus. ante tempora secularia. manifestauit autem temporibus suis uerbum suum in predicatione que

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ordinata est michi secundum pre-
ceptum saluatoris nri dei nro dilecto filio sdm
communem fidem gre et pacem a deo pa-
tre et xpo ihesu saluatore nro. Huius rei gra
reliqui te crete ut ea que desunt corrigas
et constituas per ciuitates presbyteros sicut ego
disposui tibi. Si quis sit crimine carens unius
uxoris uir filios habens fideles non ar-
guatur de luxuria aut non subditos.
Oportet enim episcopum sine crimine esse sicut
dei dispensatorem non superbum non ad
iracundum non uinolentum non p
cussorem non turpis lucri cupidum
sed hospitalem benignum prudentem
iustum sanctum continentem
amplectentem eum qui secundum doctri
nam est fidelem sermonem ut potes
sit exhortari in doctrina sana et eos qui
contradicunt arguere. Sunt enim multi in
obedientes uaniloqui et seductores. Ma
xime qui de circumcisione sunt.
Quos oportet redargui qui uni
uersas domos subuertunt docen
tes que non oportet turpis lucri gra
tia. Dixit quidam ex illis proprius
propheta eorum. Cretenses semper mendaces male bestie
uentres pigri. Testimonium hoc uerum
est. Quam ob causam increpa illos dure
ut sani sint in fide non intendentes
iudaicis fabulis et mandatis hominum
ad detestantes se conuertentes. Omnia munda
mundis. Coinquinatis autem et infi
delibus nichil est mundum sed coinqui
nate sunt eorum et mens et conscientia. Confi
tentur se nosse deum factis autem negant cum
sint abominati et incredibiles et ad
omne opus bonum reprobi.

Tu autem loquere que decent sanam
doctrinam. Senes ut sobrii sint
pudici prudentes sani in fide in dilec
tione in patientia. Mulieres similiter
in habitu sancto non criminatrices non multo uino seruientes bene docentes. Ut prudentiam
doceant ad adolescentulas ut uiros su
os ament filios suos diligant pru
dentes castas sobrias domus curam ha
bentes benignas subditas uiris suis ut
non blasphemetur uerbum dei. Iuuenes
similiter hortare ut sobrii sint. In om
nibus te ipsum prebe exemplum bonorum
operum in doctrina. In integritate

in grauitate uerbum sanum irre
prehensibile ut is qui ex aduerso est ueren
tur nichil habens malum dicere de
nobis. Seruos dominis suis subditos
esse in omnibus placentes non contradicentes non
fraudantes sed in omnibus fidem
bonam ostendentes ut doctrinam
saluatoris nri dei ornent in omnibus.
Apparuit enim gratia dei saluatoris
nri omnibus hominibus erudiens
nos ut abnegantes impietatem et
secularia desideria sobrie et iuste
et pie uiuamus in hoc seculo exper
tantes beatam spem et aduentum
gloriae magni dei et saluatoris nri
ihesu xpi qui dedit semetipsum pro no
bis ut nos redimeret ab omni iniqui
tate et mundaret sibi ipsum acceptabilem sectatorem bonorum operum.
Hec loquere et exhortare et argue cum
omni imperio. Nemo te contemnat.

Admone illos principibus et potestati
bus subditos esse dicto obedire
ad omne opus bonum paratos esse.
Neminem blasphemare non litigio
sos esse sed modestos omnem ostenden
tes mansuetudinem ad omnes homines.
Eramus enim et nos aliquando insipientes
increduli errantes seruientes desi
deriis uoluptatibus uariis malicia
et inuidia agentes odibiles odientes
inuicem. Cum autem benignitas et
humanitas apparuit saluatoris nri dei
non ex operibus iustitie que fecimus nos
sed secundum suam saluos nos
fecit per lauacrum regenerationis et re
nouationis spiritus sancti quem effudit in
nos abunde per ihesum xpm saluato
rem nrm. Ut iustificati gratia
ipsius heredes simus secundum spem
uite eterne. Fidelis sermo est et de his
uolo te confirmare ut curent
bonis operibus preesse hec sunt bona et
utilia hominibus.
Stultas autem questiones et genea
logias et contentiones et pugnas
legis deuita sunt enim inutiles et
uane. Hereticum homi[nem] p
unam et secundam correptionem de
uita. Scient quia subuersus est qui
eius modi est et delinquit proprio
uidicio condemnatus. Cum

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Paulus uinctus ihesu xpi et frater
timotheus dilecto et ad
modum nostro et
fi philemoni
sorori karissimo
et
eccle
ge
deo meo semper memoriam tui
faciens memorans; audiens
caritatem tuam et fidem quam
habes ad dominum ihesum et omnes sanc
tos ut societas fidei tue evidens fiat in
agnitione omnis boni quod in nobis
in christo ihesu in gratiarum actionem habemus
gaudium enim magnum habui
et consolationem in caritate tua quia
viscera sanctorum requieverunt per te
frater quod multam fiduciam habeo
in christo ihesu imperandi tibi quod ad
rem pertinet propter caritatem magis
obsecro cum sis talis ut paulus
senex nunc autem et uinctus ihesu christi ob
secro te pro meo filio quem genui in
vinculis onesimo qui tibi aliquando
inutilis fuit nunc autem mihi et
tibi utilis quem remisi tibi tu autem illum
ut mea viscera suscipe quem ego uolueram
mecum detinere ut pro te
mihi ministraret in vinculis
evangelii sine consilio autem tuo nihil
uolui facere ut ne velut ex ne
cessitate bonum tuum esset sed uolun
tarium forsitan propterea discessit
ad horam a te ut aeternum illum
reciperes iam non ut seruum sed pro ser
uo karissimum maxime mihi quanto
magis tibi tum in carne et in do
mino ergo si habes me socium
suscipe illum sicut me si autem aliquid
nocuit tibi aut debet si mihi imputa
ego paulus scripsi mea manu
ego reddam ut non dicam tibi quod et
te ipsum mihi debes tu fili ego te frua
rer in domino reficite viscera mea in
confidens de obedientia tua tibi scrip
si sciens quia et super id quod dico facies
simul autem et para mihi hospitium
spero enim per orationes uestras donari
me uobis saluator te epaphras con
captiuus meus in christo ihesu marcus
aristarchus demas lucas adiutores
mei gratia domini nostri ihesu christi cum spiritu uo
stro amen

Incipit prologus in epistolam ad he
breos

Primum dicendum est quare hebreos
postulet paulus in hac epistola scribere
do non seruantur morem suum uel
nocabulum nomini sui uel ordi
nem describere dignetur hec
causa est quod ad eos scribens qui de
circumcisione credituri erant quasi
gentium apostolum non uidentium
et eius quoque eorum superbiam suam
et humilitatem in epistola sua nomen sui
eadem ratione a principio hanc ergo epi
stolam ferunt apostolum ad hebreos conscrip
tam hebraea lingua missse ad uos
secundum ordinem referunt lucas
euangelista post excessum domini apostoli
pauli greco sermone exposuisse
ut apostolus scribit per epistolam ad
multos; no hebreos
dixisse olim deus lo
quens patribus in prophetis
nouissime diebus; hunc
ultro locutus est no
bis in filio quem constituit heredem
omnium per quem fecit et secula.
qui cum sit splendor glorie et figura
substantie eius portansque omnia uer
bo uirtutis sue purgationem peccato
rum faciens sedet ad dexteram magestatis
in excelsis tanto melior angelis effec
tus quanto differentius prae illis no
men hereditauit unus quidem dicatur

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nũ angelorum filiul meul es tu ego ho
die genuite tuubium ego ero illi in
pãtem ipe erit mihi in filium Et cum i
rum inducit primo genitum in
orbem dicit adorent eum omnes
angeli dei Ad angelos quidem dicit
Qui facit angelos suos spũs et ministros
suos flammam ignis Ad filium aũt
dicit Thronus tuus deus in seculum seculi
virga equitatis virga regni tui Dilexisti
iustitiam odisti iniquitatem ppea
unxit te deus deus tuus oleo exul
tationis ppartitpib; tuis Et tu in prin
cipio domine terram fundasti et opera
manuum tuarum sunt celi ipi perib
unt tu aũt permanebis et omnes
ut vestimentum veterascent et ut amictum
mutabis et mutabuntur tu aũt idem ipe es et
anni tui non deficient Ad quem aũt angelorum dixit
aliquando Sede a dextris meis quoadusq;
ponam inimicos tuos scabellum
pedum tuorum Nonne omnes sunt
administratorii spũs in ministerium
missi ppter eos qui hereditabunt capere
salutem Propterea yabundanti
us oportet observare nos
tra que audiuimus ne forte effluamus
Si enim qui per angelos dictus est sermo
factus est firmus et omnis preuaricatio et
inobedientia accepit iustam retributionem
mutedis quo nos nos effugiemus tanta
tam negligentes salutem Que cum
initium accepisset enarrari per dominum
ab eis qui audierunt in nos confirmata
est testante deo signis et prodigiis et
variis virtutibus et spũs sancti distributionibus
secundum suam voluntatem Non enim angelis subiecit deus
orbem terre futurum de quo loquimur Testatus est autem in quodam lo
co quis dicens Quid est homo quod memor es eius aut filius hominis quoniam
visitas eum Minuisti eum paulo minus
ab angelis gloria et honore coronasti eum et constituisti eum super opera
manuum tuarum Omnia subiecisti
sub pedibus eius In eo enim qui omnia ei
subiecit nichil dimisit non subiectum ei Nunc autem nondum videmus
omnia subiecta
ei Videmus autem qui mo
dico quam angelis minoratus est videlicet
Iesum propter passionem mortis gloria et
honore coronatum ut gratia dei pro om
ni gustaret mortem Decebat enim
eum propter quem omnia et per quem omnia qui
multos filios in gloriam adducere
auctorem salutis eorum per passionem
consummare Nam et qui sanctificat et
qui sanctificantur ex uno omnes propter quam causam
non confunditur fratres eos vocare
dicens Nunciabo nomen tuum fra
tribus meis in medio ecclesie laudabo te
Et rursum ego ero fidens in eum Et rursum
Ecce ego et pueri mei quos dedit mihi deus
Quia ergo pueri communicarunt car
ni et sanguini et ipse similiter participavit
eisdem ut per mortem destrueret eum
qui habebat mortis imperium id est diabolum et liberaret eos qui timore
mortis per totam vitam obnoxii e
rant seruituti Nusquam angelos ap
prehendit sed semen abrahe apprehendit
Unde debuit per omnia fratribus similari
ut misericors fieret et fidelis pontifex
ad deum ut repropitiaret delicta po
puli In eo enim in quo passus est ipse et
tentatus potens est et eis qui tempta
ntur auxiliari

Unde fratres sancti vocationis celestis p
articipes estote apostolum et pontificem confessionis nostre Iesum
qui fidelis est ei qui fecit illum sicut
et Moyses in omni domo eius Amplio
ris enim gloriae iste ppe Moyse dignus est
quanto amplioremhonorem
ipse domum qui fabricatur illam habet
namq; domus fabricatur ab aliquo
Qui autem omnia creauit deus est Et
Moyses quidem fidelis erat in tota
domo eius tanquam famulus in testi
monium eorum que dicenda erant
Christus autem tanquam filius in domo sua cuius
domus sumus nos si fiduciam et glo
riam spei usque ad finem firmam re
teneamus Quia ppter quod dicit spũs sanc
to hodie si vocem eius audieritis nolite
obdurare corda vestra sicut in exacer
batione secundum diem temptationis in
deserto ubi temptauerunt me patres
vestri probauerunt et viderunt opera
mea quadraginta annis ppter quod offe
sus fui generationi huic et dixi semper

hu erant corde · ppter quo non cognouerunt
uias meas quib; iurauj in ira mea si
introibunt in requiem meam · videte
fres ne forte sit in aliquo uestrum cor ma
lum incredulitatis discedendi a deo uiui
nos; ad exortamur uosmet ipos per sin
gulos dies · donec hodie cognomen eius
dicatur · ut non obduretur quis ex
uobis fallacia peccati · participes enim ·x· effecti sumus · si tamen initium substantie eius
usq; ad finem firmum retineamus
dum dicitur · hodie si uocem eius audie
ritis nolite obdurare corda uestra · quem
admodum in illa exacerbatione · Quidam · n · audientes exacerbauerunt · s;
non uniuersi qui pro certo fuerant egip
to per moysen · Quib; autem offensus est
·xl· annis · nonne illis qui peccauerunt
quorum cadauera prostrata sunt in de
serto · quib; autem iurauit non introire
in requiem ipius nisi illis qui incredu
li fuerunt · videmus q; non potu
erunt introire in requiem ipius pp̄ in
credulitatem.

IIII Timeamus ergo fres ne forte relicta pollicita
tione introeundi in requiem eius ex
istimetur aliquis ex nobis deesse · ·x· ·n·
nobis annunciatum est quemadmo
dum · illis · s; non pro fuit illis ser
mo audituis non admixtus fidei ex
illis qui audierunt · ingrediemur · in
requiem quo credimus quem ad
modum dixit sicut iuraui in ira mea
si introibunt in requiem meam · et
quidem operib; ab institutione mundi
mundi · perfectis · dixit · n · quodam lo
co de die septima sic · requieuit deus
die septima ab omnib; operib; suis · et
isto rursum sunt introibunt in requiem
meam · Quoniam ergo superest introire
quosdam in illam · et hi quib; prius
annunciatum est non introierit
pp̄ inobedientiam · rursum terminat diem quendam hodie in dauid
dicendo post tam tp̄e sicut supdictum est ·
hodie si uocem eius audieritis nolite
obdurare corda uestra · Quem admodum enim
illa exacerbatione · iam scit · ihesus re
quiem ps̄tuit · nunq̄ de alia loq̄
retur post hanc diem · itaq; relinq̄
tur sabbatismus pp̄lo dei · Qui · n · in
gressus est in requiem dei · ipe requie
uit ab operib; suis sicut a suis deus · fes
nemini ergo ingredi in illam requi
em ut ne in id ipm quis incidat in re
demptionis exemplum · inuit est · n · ser
mo dei · efficax · et penetrabilior omni
gladio ancipiti · et pertingens usq; ad
diuisionem animae ac spūs · compagi
um quoq; · medullarum · et discretor cogitatio
num · et intentionum cordis · non est
illa creatura inuisibilis in conspectu
eius · omnia autem nuda · et aperta sunt
oculis eius · ad quem nobis sermo hr̄
fres ergo pontificem magnum qui pe
netrauit celos · ihesum filium dei tene
amus spēi nr̄e confessionem · non · n ·
habemus pontificem qui non possit opa
ti infirmitatibus nr̄is · tentatum au
tem per omnia p similitudinem absq;
peccato · adeamus ergo cum fiducia
ad throonum gr̄e · ut misericordiam q̄
capiamus · et gr̄am inueniamus in
auxilio opportuno.

Omnis namq; pontifex ex hom
inib; assumptus pro hominib; co
stituitur in his quae sunt ad deum
ut offerat dona · et sacrificia pro pec̄is
qui condolere possit his qui ignorant
et errant · Quoniam ipe circumdatus est in
firmitate · et propea debet quemadmod
· et pro ipso · ita · et pro semet ipo offerre
pro pec̄is · et nemo sumit sibi ho
norem · sed qui uocatur a deo · tanquam a
aron · sic et xp̄s non semetipm clarifi
cauit ut pontifex fieret · sed qui locu
tus est ad eum · filius meus es tu ego
hodie genui te · quem admodum
· in alio loco dicit · tu es sacerdos in ae
ternum · secundum ordinem melchi
sedech · Qui in diebus carnis suae pr̄es
supplicationes q; ad eum qui posse il
lum saluum facere a morte cum
clamore ualido · et lacrimis offerens
exauditus est pro sua reuerentia · et
quidem cum esset filius didicit
ex his que passus est obedien
tiam · et consummatus factus est omnib; ob
pec̄is · pronib; · sibi causa salutis e
terne · appellatus est · a deo pontifex
iuxta ordinem melchisedech · de quo
nobis grandis sermo · et interpretabilis
ad dicendum quoniam · inde
tardi facti estis ad audi

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ndum ꝑ.n. cum deberent magi ẽ propt̃
tempus ruri lui indigẽt ut uos doceam
nq̃ sint elementa exordii sermonũ
dei ſ. ſũt quib; lacte opus ſit non ſo
lido ſ. omnib; enim. qui lactis est parti
cipꝫ expt̃ est sermonis rusticæ ꝑ. par
uuli. n. est. ꝑfectorum aũt est ſ. solidus
cib; eorum qui pro ipa ꝙsuetudine exĩ
tauit ſ. hũr sensus ad discretionem tam
de malo.

VI

Quapꝫ imitentes inchoationis ſ.
sermonem ſ. feramur ſ. non rur
sum iacentes fundamentum pñe ab o
peribꝫ mortuis ſ. ad deum. baptis
marum doctrine ſ. impositionis quoq;
manuũ ac resurrectionis mortuorũ
iudicijq; ſ. ſ. eternæ. si quidem per
mittet deus. impossibile est. n. eos qui
semel ſunt illuminati. gustauerint. do
num celeste. i. participes ſunt ſ. spi
ritus. ſ. gustauerint nichilominus bonum
dei uerbum uirtutes. q. ſ. seculi uenturi
i. prolapsi ſunt rursus renouari ad
penitentiam rursum crucifigentes ſ. semet
ipis filium dei. ostentui habentes. ſ. ſra. n.
ſ. pe nemorem super se imbrem. i. ge
nerantem herbam opportunam illis a quib;
colitur accipit benedictionem. a. d. pro
ferens aũt spinas ac tribulos reproba
est. i. maledicto proxima. ſ. cuius finis
in combustionem. confidimus aũt
de uobis dilectissimi meliora. i. inti
mea salutem ſ. habentia loquimur. ꝺ. n.
iniustus est deus ut obliuiscatur op
is ſ. uri. i. dilectionis quã ostendistis in
nomine ipsius qui ministrastis ſ. ſc. mi
nistratis. ſ. enim. unusquisq; aũt. unumquem
q; uri. i. eundem ostendere solliciti
nem ad expletionem spei usq; in fi
nem. ſ. ut non segnes efficiamini uerum
imitatores eorum qui fide. i. patientia hę
reditabunt promissiones. abrahe. nam
qui promittens deus. ſ. cum neminem
haberet per quem iuraret. maiorem. ſ.
iurauit per semet ipm dicens. benedi
cam te. i. multiplicans. multiplica
bo te. sic longanimiter ferens. ad
eptus ſ. est repromissionem. dies
. n. patrem suum iurant. omnis
controuersie eorum finis. ad confirma
tionem est iuramentum. quo
habundantius uolens deus osten

re pollicitationes hęredib; immobilita
tem consilii sui interposuit iurando
ut per duas res immobiles quib; im
possibile est mentiri deum. fortissimum
solatium habeamus qui confugimus ad
tenendam ꝓpositam spem. quã sic
ut anchoram habemus animę tutam ac
firmam. introeuntem usq; ad interio
ra uelaminis. ꝓcursor pro nobis in
troiuit. ſ. ihc. secm ordinem melchi
sedech pontifex factus. in eternum.

VII

Hic. n. melchisedech rex salem sac
dos. ſ. dei summi qui obui
auit abrahe regresso a cede regum. i.
uincitur ei. qui. benedixit omnium di
uisit abrahas. primum quidem.
qui ſ. interpretatur rex iustitie. deinde a
tem rex salem. qd̃ est rex pacis. sine pa
tre. sine genealogia. n. initium
dierum. n. finem uitę habens. assimilatus
aũt filio dei manet sacerdos in per
petuum. intuemini aũt quanti sit
hic cui. decimas dedit de primitiua
rum. patriarcha. quidem de filiis le
ui sacerdotium accipientes mandati
onem habent decimas sumere a populo secm
legem. i. a fratribus suis quamquam ipi exie
rint de lumbis abrahe. hic aũt ge
nealogiam non annumerans. in eos decimas
accepit benedixit habenti promissiones. sine
ulla aũt contradictione. qd̃ minus est.
a meliore benedicitur. ſ. hic quidem
decimas morientes homines accipi
unt ibi aũt testatum. quia uiuit. ſ. hic
ut dictum sit per abrahã. etiam
per decimas accepit decimatus est
ad hunc. n. in lumbis pris erat. qui ob
uiauit ei melchisedech. ergo. ſ.
sumpsandi per sacdotium leuitici
cratis. ſ. n. sub ipo legem accepit.
quid ad hunc necessarium fuit se
cundum ordinem melchisedech alte
rum surgere sacerdotem. non secm or
dinem aaron dici. ſ. hic. n. sacer
dotio necesse est ut. ſ. migret. translato
. n. sacerdotio. fiat. ſ. atque. n. hęc di
cuntur de alia tribu est. ſ. de qua nul
lus altari. ꝓsto fuit. manifestum
est. n. qd̃ ex iuda ortus sit dominus
ſ. in qua tribu nichil de sacerdo
tib; moyses locutus est. ſ. ampli

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ul adhuc manifestum est si sdm ordinem melchisedech exurgat alius sacerdos qui non sdm legem mandati carnalis factus est; sdm melchisedech. unitum est unde nullus ulterius sumat sacerdotium. qui uero sacerdos in eternum sdm ordinem melchisedech approbatur quidem fit precedentis mandati pp infirmitatem eius et inutilitatem. nichil. n. ad perfectum adduxit lex. introductio uero melioris spei per quam proximamus ad deum. quatenus est non sine iuramento. alii quidem sine iuramento sacerdotes fiebant. hic autem cum iuramento. per eum qui dixit ad illum iurauit dominus. nec penitebit eum tu es sacerdos in eternum sdm ordinem melchisedech. in tm melioris testamenti sponsor factus est iesus. et quidem plures sacerdotes fiebant sdm legem. eo quod morte prohiberentur permanere. hic autem eo quod maneat in eternum. sempiternum habet sacerdotium. unde et saluare in perpetuum potest accedentes per semet ipsum ad deum semper uiuens ad interpellandum pro nobis. talis. n. decebat ut nobis esset pontifex sanctus. impollutus. segregatus a peccatoribus. excelsior celis factus. qui non habet necessitatem quotidie. quemadmodum sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre. deinde pro populo. hoc. n. fecit semel seipsum offerendo. dominus. lex. n. homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes. uerbo autem iurisiurandi. qui post legem est filium in eternum perfectum.

VII

Capitulum autem super ea que dicuntur talem habemus pontificem qui consedit in dextera sedis magestatis in celis sanctorum minister. et tabernaculi uere. quod fixit dominus. non homo. omnis. n. pontifex ad offerendum munera. hostias. unde necesse est hunc habere aliquid quod offerat. si ergo esset super terram nec esset sacerdos. cum essent qui offerrent sdm legem munera. qui exemplari. et umbre deseruiunt celestium. sicut responsum est moysi. cum consummaret tabernaculum. ecce inquit. omnia facito sdm exemplar. quod tibi monstratum est in monte. nunc autem melius sortitus est ministerium quanto. et melioris testamenti mediator est. quod in melioribus promissionibus sanxit. nam si illud prius culpa notata esset. non utique. sed locus in queritur. increpans. n. eos dicit. ecce dies ueniunt dicit dominus. et consummabo super domum israel. et super domum iude testamentum nouum. non secundum testamentum quod dedi patribus eorum in die qua apprehendi manum eorum educerem illos de terra egypti. quia ipsi non permanserunt in testamento meo. et ego neglexi eos dicit dominus. quia hoc est testamentum quod disponam domui israel post dies illos dicit dominus. dando leges meas in mentes eorum. et super corda eorum superscribam eas. et ero eis in deum. et ipsi erunt mihi in populum. et non docebit unusquisque proximum suum. et unusquisque fratrem suum dicens. cognosce dominum. quia omnes scient me a minore usque ad maiorem eorum. quia propitius ero iniquitatibus eorum. et peccatorum eorum iam non memorabor. dicendo autem nouum ueterauit prioris. quod autem antiquatur et senescit prope interitum est.

VIII

Habuit quidem et prius iustificationes culture. et sanctum seculare. tabernaculum. primum. in quo erant candelabrum. et mensa. et propositio panum. que dicitur sancta. post uelamentum autem secundum tabernaculum. quod dicitur sancta sanctorum. aureum habens turibulum. et archam testamenti circumtectam ex omni parte auro. in qua urna aurea habens manna. et uirga aaron que fronduerat. et tabule testamenti. super quam cherubin gloriae obumbrantia propitiatorium. de quibus non est modo dicendum per singula. his uero ita compositis. in priori quidem tabernaculo semper introibant sacerdotes sacrificiorum officia consummantes. in secundum autem semel in anno solus pontifex non

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

sil sanguine quem offert pro sua i pro
populi ignorantia hoc significante spm
sco nondum patatum esse locum uia
ad hyc preter tabernaculo habente sta
tum que parabole est tempori usque
ne hec que munera hostie offeruntur
que non possunt xpi quoad fine fac per
fectum seruientem secundum conscia
ne uel in cibis uel potibus uel diuersis baptismatib;
et iustitie carnis usq; ad tempus correc
tionis impositis usq; autem assistente pon
tifice futurorum bonorum per amplio
ris et perfectioris tabernaculum non ma
nufactum i non hoc est huius creationis
neque per sanguinem hircorum aut u
tulorum sed per proprium sanguinem i
troiuit semel in sca eternam redemptio
nem inuenta si enim sanguis hircorum
et iuuencorum et cinis uitule aspersus in
quantum sanctificat ad emundationem
carnis quanto magis sanguis xpi qui
per spm scm semet ipm obtulit immacu
latum deo emundabit conscientiam nram
ab operib; mortuis ad seruiendum deo uiuenti
et ideo nouu testamentum mediator est ut morte
intercedente in redemptionem eaz preua
ricationum que erant sub prima testa
mento repromissionem accipiant
qui uocati sunt eterne hereditatis ubi enim
testamentum est mortem necesse est
intercedat testatoris testamentum enim
in mortuis confirmatum est alioquin
nondum ualet dum uiuit qui testa
tus est ubi nec primum quidem dedi
catum est sine sanguine lecto enim omni
mandato legis a moyse uniuerso populo
accipiens sanguinem uitulorum et
hircorum cum aqua et lana coccineo et hyssopo ipm quoq; librum et
omnem populum aspergens dicens
hic est sanguis testamenti quod mandauit ad uos deus tabernaculum
quoq; et omnia uasa ministerii sanguine
similiter aspergit et omnia pene in sangui
ne secundum legem mundantur et sine
sanguinis effusione non fit remissio
necesse est ergo exemplaria quidem celestium hiis mundari ipsa autem celestia melioribus
hostiis quam istis non enim in manufacta
sca secundum ydee introiuit exemplaria

ria uerorum sed in ipm celum ut ap
pareat nunc uultui dei pro nobis neq;
ut sepe offerat semet ipm quemad
modum pontifex introit in sca per
singulos annos in sanguine alie
no alioquin oportebat eum frequen
ter pati ab origine mundi nunc autem se
mel in consummatione seculorum
ad destructionem peccati per hostiam suam
apparuit et quemadmodum statutum
est hominib; semel mori

Post hoc autem iudicium sic et xps
semel oblatus est ad multorum
exhaurienda peccata sine peccato
apparebit exspectantib; se in salutem
eorum per fidem Umbram enim habens
lex bonorum futurorum non ipsam
imaginem rerum per singulos an
nos eisdem ipsis hostiis quas offerunt
indesinenter nunquam possit accedentes perfectos facere alioquin
cessassent offerri quod nullam ha
berent ultra conscientiam peccati adorantes
semel mundatos nec ipsis commemo
ratio fit peccatorum per singulos annos fie
ri possibile est sanguine taurorum
et hircorum auferri peccata Quapro ingre
diens mundum dicit hostiam et
oblationem noluisti corpus autem aptasti
mihi holocaustomata pro peccato non
tibi placuerunt tunc dixi ecce uenio
in capite libri scriptum est de me ut
faciam deus uoluntatem tuam auferens primum ut sequens statuat in
qua uoluntate sanctificati sumus per
oblationem corporis xpi iesu semel Et omnis
quidem sacerdos presto est cotidie mi
nisterium celebrans easdem sepe offerens hostias que nunquam possunt auferre peccata
hic autem unam pro peccatis offerens
in sempiternum sedet in
dextera dei deinceps exspectans donec
ponantur inimici eius scabellum
pedum eius una enim oblatione consummauit in sempiternum sanctificatos
quorum testimonium perhibet nobis spiritus
sanctus Postquam enim dixerat hoc est testamen

rium qđ restat loꝛ ad illos post dies illos
dicit dominus dabo legẽs meas in cor
dibꝰ eoꝝ & in mentibꝰ eoꝝ superscribam eas & peccatoꝝ eoꝝ quorum
eoꝝ iam non recordabor amplius vbi autẽ
horum remissio est iam non oblatio
p peccatis ultra fiducia igit fratres habentes
fiduciam in introitum sanctoꝝ in sanguine xpi
quam nobis nouam viam dedicauit nobis
uelamen p carnem suam & sacerdotem magnum super domũ
dei accedamus cum uero corde in plenitudine fidei aspersi corda a conscia
mala & ablum corpus aqua munda
teneamus spei nre confessionem in
declinabilem fidelis est enim qui repromisit qui & consideremus inuicem in pro
uocationem caritatis & bonoꝝ op
erum non deserentes collectionem nr
am sicut consuetudo quibusdam
sed consolantes & tanto magis quanto
uidetis appropinquantem diem
Karissimi nr peccatoꝝ nobis post
acceptam notitiam veritatis iam non
relinquitur pro peccatis hostia terribilis
autem quedam expectatio
iudicii & ignis emulatio que consump
tura est aduersarios qui irritam quis
faciens legem moysi sine vlla
miseratione duobus aut tribus testibus
morit quanto magis putatis deteriora
meri supplicia qui filium dei
conculcauerit & sanguinem testamenti
pollutum duxerit in quo sanctificatus est
& spiritui gratie contumeliam fecerit scimus
enim qui dixerit michi uindicta ego
retribuam dicit dominus & iterum quia iudicabit
dominus populum suum horrendum
est incidere in manus dei uiuentis
Illuminati autem pristinos dies
quibus illuminati magnum certa
men passionum sustinuistis & in altero
quidem opprobriis & tribulationibus
spectaculum facti & alterius autem socii talis
effecti estis enim & uinculis compassi estis & rapinam bonoꝝ
uestroꝝ cum gaudio suscepistis
cognoscentes uos habere meliorem &
manentem substantiam uestram
Nolite ergo amittere confidentiam uestram
quam magnam habet remunerationem
Patientia enim uobis necessaria est ut uoluntatem dei facientes reportetis promissionem Adhuc enim modicum quantulum
quantum qui uenturus est ueniet & non tardabit Iustus autem meus ex fide uiuit Quod si subtraxerit se non placebit
anime mee Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem
sed fidei in adquisitionem animę

Est autem fides sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium Nam in hac testimonium consecuti sunt senes Fide intellegimus aptata esse secula uerbo dei ut ex non apparentibus
uisibilia fierent Fide plurimam hostiam abel quam caym obtulit deo
per quam testimonium consecutus est esse iustus testimonium perhibente muneribus eius
deo & per illam defunctus adhuc loquitur Fide enoch translatus est ne uideret
mortem & non inueniebatur quia translatum illum dominus Ante translationem enim testimonium placuisse deo sine fide autem impossibile est
Credere enim oportet accedentem adeum quia est & inquirentibus se remunerator sit Fide noe
responso accepto de his que adhuc non uidebantur mouit fabricauit arcam in saluterem suę domus per quam damnauit mundum & iustitię
per fidem est heres est institutus
Per quem uocatur abraham obedit
in locum exire quem accepturus erat in hereditatem & exiit nesciens
quo iret Fide demoratus est in terra
repromissionis tanquam in aliena
habitauit in tabernaculis cum ysaac & iacob
coheredibus repromissionis eiusdem
expectabat enim fundamenta habentem
ciuitatem cuius artifex & conditor
deus Fide & ipsa sara sterilis uirtutem
in conceptionem seminis accepit
Peperit etiam cum esset extra tempus eo quod credidit esse eum qui repromisit
fidelem Quapropter & ab uno orti sunt & hoc emortuo tanquam sidera celi in multitudine
& sicut harena que est ad
manum maris innumerabilis Secundum fidem defuncti sunt omnes isti non acceptis
repromissionibus sed a longe eas aspicientes & salutantes & confitentes quia
peregrini & hospites sunt super terram Qui

ꝙ ꝯ dicunt ſigmant ſe patriam mul
tere ſi quidem ipſi memoriam eius
de qua exierunt habebant unde tempꝰ
reuertendi habe autē meliorem appetūt
ſ celeſtem ideo non confunditur deꝰ
vocari deus eorum paratus eſt illis ci
uitatem fide obtulit abraham ysa
ac cum tentaretur unigenitū
offerebat in quo ſuſceperat promiſ
ſiones ad quem dictum eſt qꝛ in yſa
ac vocabitur tibi ſemen arbitrans
qꝛ et a mortuis ſuſcitare eum poteſt
eſt deus ubi etiam in parabolam ac
cepit fide de futuris benedixit yſaac
iacob et eſau fide iacob moriens ſin
gulos filiorū ioſeph benedixit adora
uit ſummitatem virge eius fide ioſeph
moriens de profectione filiorum
iſrl memor fuit et de oſſibus ſuis
mandauit fide moyſes natus occul
tatus eſt tribus parentibꝫ
ſuis eo qꝛ vidiſſent elegantem infā
tem non timuerunt regis edictū
fide moyſes grandis factus negauit
ſe eſſe filium filie pharaonis magis
eligens affligi cum ꝑplo dei qꝫ tem
porale peccati habere voluptatem
maiores diuitias eſtimans ſi eſſet
egipcium inpoperium reſpiciebat
remunerationem fide reliquit
egipcium non timens animoſitatem
regis inuiſibilem tanquā
videns fecit pascha et ſanguinis effuſionem ne qui
naſtabat primogenita egipciorū tetigit
eos fide tranſierunt mare rubrū
tanqꝫ peraridam terram qꝫ experti
egipti deuorati ſunt fide muri ie
richo corruerunt circuiti diebus vii
fide raab non perijt cum
credulis exceptis exploratores ci
pacifice quid adhuc dicam deficiet
me tempus enarrantem de gede
on barac ſanſon iepte dauid et
ſamuel et alios qui per fidem
uicerunt regna operati ſunt iuſti
tiam adepti ſunt repromiſſiones
obtinuerunt ora leonum exſtru
xerunt impetum ignis effugerunt
acies gladii conualuerunt de infir
mitate fortes facti ſunt in bello caſtra
uerterunt exercituum acceperunt

mulieres de reſurrectione mortuos
ſuos alii autē diſtenſi ſunt non ſuſtine
entes redemptionem ut melioren in
uenirent reſurrectionem alii uero lu
dibria et verbera experti inſuper etiam
vincula et carceres lapidati ſunt ſecti ſunt
tentati ſunt in occiſione gladii
mortui ſunt circuierunt in melotis
in pellibus caprinis egentes angustiati
afflicti quibus dignus non erat mun
dus in ſolitudinibus montibus et ſpe
luncis et cauernis terre
et hi omnes teſtimonio fide pro
bati uiuere ſunt non acceperunt
repromiſſionem deo pro nobis meli
us aliquid prouidente ut non ſine nobis
conſummarentur

XII

deoq; nos tantam habentes nubem
tantam teſtium deponentes omne
pondus et circumſtans nos peccatum per
patiamur certamen propoſitum nobis
certamen aſpicientes in auctorem
fidei et conſummatorem ieſum qui pro
poſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem
confuſione contempta et in dexteram
dei ſedet recogitate enim eum
talem ſuſtinuiſſe a peccatoribus
ad ſuum ſemetipſum contradictionem ut
non fatigemini animis veſtris deficientes
nondum enim uſque ad ſanguinem
reſiſtiſtis ad uſum peccati repugnantes
oblitus eſtis conſolationis que uobis
tanquam filiis loquitur dicens fili mi
noli negligere disciplinam domini
ni fatigeris dum ab eo argueris quem
enim diligit dominus castigat flagel
lat autem omnem filium quem re
cipit in disciplina perſeuerate tanqꝫ
filiis uobis offert ſe deus quis enim
filius quem non corripit pater
ex hac disciplinam eſtis omnes partici
pes fetis omnes ergo adulteri
et non filii eſtis deinde quidem patres
carnis nostre habuimus eruditores et ue
nerabamur eos non multo magis
obtemperabimus patri ſpirituum
et uiuemus et illi quidem in tem
pore paucorum dierum ſecundum uo
luntatem ſuam eruditiebant nos
hic autem ad id quod iam utile ad
percipiendam ſanctificationem eius
omnis autem disciplina in preſenti

quidem uidetur non ee gaudiu sed non
ois postea aut fructum paciantium
exurant per eam reddet iustice p q
ueimilas manus solum genua cur
gite egressus est pol fatue pedib; uis
ut no quis claudicans erigat magis
aut sanetur pacem sequimini cu
omnib; et sanctimoniam sine qua ne
mo uidebit deum considerantes ne
quis desit gre dei ne qua radix amaritu
dinis sursum germinans impediat et
per illam inquinentur multi ne sit
fornicator aut pphanus ut esau qui
ppter unam escam uendidit primoge
nita sua scitote enim quoniam et postea cupi
ens hereditare benedictionem reprobatus
est non enim penite locum
quamuis cum lacrimis inquisisset et
non accessistis ad tractabilem nec
cessibilem ignem turbinem et ca
liginem et procellam et tube sonum
et uocem uerborum quam qui audie
runt excusauerunt se ne eis fieret sibi
non enim portabant quod dicebatur et si
bestia tetigit montem lapidabitur
et sic terribile erat quod videbatur
moyses dixit exterritus sum et tremebun
dus et accessistis ad hoc montem et
ciuitatem dei uiuentis celestem
hierusalem et multorum milium angelo
rum frequentiam et ecclesiam primitiuorum
qui conscripti sunt in celis et iudicem
omnium deum et spiritus iustorum perfecto
rum et mediatorem noui testamenti ihesum et sanguinis aspersionem melio
rem qui loquitur quam abel videte ne recu
setis loquentem si enim illi non effugerunt recusantes eum qui super terram
loquebatur multo magis nos qui de cel'
loquentem nobis auertimur
quorum uox mouit tunc terram nunc autem repromittit dicens adhuc semel
ego mouebo non solum terram sed et
celum quod autem adhuc semel dicit
declarat mobilium translationem
tanquam factorum ut maneant ea que
sunt immobilia itaque regnum im
mobile suscipientes habeamus gratiam per
quam seruiamus placentes deo cum me
tu et reuerentia et pudore deus enim ignis
consumens est.

XIII

Caritas fraternitas maneat in uo
bis hospitalitatem nolite obliuisci per
hanc enim placuerunt quidam angelis hospitio receptis memento uinctorum tanquam simul uincti et laborantium tanquam et ipsi in corpore mora
tes honorabile connubium in omnib;
et thorus immaculatus fornicatores
et adulteros iudicabit deus et mo
nes sine auaritia estote contenti pre
sentibus dixit enim non te deseram nec
derelinquam itaque confidenter dicamus dns mihi
adiutor et non timebo quid faciat
mihi homo memento prepositorum
uestrorum qui uobis locuti sunt ue
bum dei quorum intuentes exitum conuersationis imitamini fidem ihesus xps
heri et hodie ipse et in secula adduci
nolite uariis et peregrinis nolite abdu
ci optimum est gratia stabilire cor
non escis quibus non profuerunt ambu
lantes in eis habemus altare de quo
edere non habent potestatem qui tabernaculo seruiunt quorum
animalium inferuntur sanguis pro
peccato in sancta per pontificem hostia
pro peccato comburuntur extra castra et
ihesus ut sanctificet per suum sanguinem
populum extra portam passus est exeamus
igitur ad eum extra castra improperium eius portantes non enim habemus hic manentem ciuitatem sed futuram
inquirimus per ipsum ergo offeramus
hostiam laudis semper deo id est fructum
labiorum confitentium nomini eius
bene facere autem et communionis
nolite obliuisci talibus enim hostiis pro
mereatur deus obedite prepositis uestris et
subiacete eis ipsi enim pernigilant qui
animabus uestris pro animabus uestris reddituri
ut cum gaudio hoc faciant et non ge
mentes hoc enim non expedit uobis
orate pro nobis confidimus enim quia
bonam conscientiam habemus in omnib;
bene uolentes conuersari amplius autem
deprecor uos hoc facere quo celerius re
stituar uobis deus autem pacis qui edu
xit de mortuis pastorem magnum
ouium in sanguine testamenti
eterni dominum nostrum ihesum xpm ap
tet uos omni bono ut faciatis
uoluntatem eius faciens in uobis
quod placeat coram se per ihesum xpm

[illegible] est gloria in seula seculorum amē
rogauit uolumus fratres uerbum
locutus in prophetis scripturis nobis
gnoscere tremendum in timorem dimit
tum enim quo sine celeuit uenire uide
uos. salutamus omnes ꝓpositi nos
omnes sedes saluamur uos fres de ymita
gra dei cum omnib; nobis amen.
Veteris autoritatis uarietate
gelio canitur apud antiochiā
riedurus arrit egregius apl̄us
de dilapsus. postea usq; ad psessionis
paulum secutus apl̄us sū animue in
turgumente per unguentū deo uiuitur ser
uire qui hodie uiuit. animal erant agenti
uirtutū obuiū plenū sp̄u sēd
mutigarme in achaie partib; euangeli
um seruent grecī fidelibus carnā
nem dominū fideli narratione ostendit
endentes se ante pedes dilectionis no
strorum. ex quo die ascendit dñs
de actus apostolorum in ministio dimit
ur deo uidum plenū filio prdicauit ex
eundo ordine ab apl̄is sēd sorte dominice
electionis nisi completerent hic ꝙ paul
conuinyandum apl̄us actibus dimit
quem dñs stimulum ostrauerunt do
minus elegisse. qd̄ legimus; requirendū;
deum beum uoluit ostendere sermone ꝙ
prolixius aliquid studiosis prodidisse
uenit qd̄ operantem agricolam opo
rtet de suis fructib; edere quem ratio diuina
subsecuta est gra ut non solum corpori
b; sed animab; eius prouideret medi
cina

Primum quidem sermo
nem fecit de omnib; ordo
phile que cepit ihc facere
docere usq; in diem qua
precepit apl̄is per sp̄m
trin quos elegit assump
tus est sursum; ipse uero se ipm uiuum
post passionem suam in multis ar
gumentis per dies xl. apparens eis
loquens de regno dei. simulq; precipi
ens ab hierosolymis ne discederent sed
exspectarent promissionem patris quam
audistis inquit per os meum. quia
nos quidem baptizauit aqua
uos autem baptizabimini sp̄u sēo
non post multos hos dies. igitur q
uentes conuenerant interrogabant eum dicentes
dne numquid in hoc tempore restituis regnū
israel. dixit autem eis. non est uestrum nosse
tempora uel momenta. que pater posuit in
sua potestate. accipietis uirtutem su
uenientis sp̄s sci in uos. et eritis mihi
testes. in hierl. in omni iudea. samaria
et usq; ad ultimum terre. cum hec dixis
set. uidentib; illis elevatus est. et nubes
suscepit eum ab oculis eorum. cum
intuerentur in celum euntem illo
ecce duo uiri astiterunt iuxta illos in
uestib; albis. qui dixerunt. uiri ga
lilei quid statis aspicientes in celum. hic
iesus qui assumptus est a uobis in celū
sic ueniet quem ad modum uidistis
eum euntem in celum. sp̄s dominus qui
adscendit ad celos. uiros fratres oportet
impleri scripturam
hanc quam predixit sp̄s sēs per os dauid de iuda
qui fuit dux eorum qui comprehende
runt iesum. qui connumeratus erat in
nobis. sortem est sortem ministerii hu
ius. hic quidem possedit agrum de mercede
iniquitatis. et suspensus crepuit medi
us. et diffusa sunt omnia uiscera eius. no
tum fm est omnib; habitantib; in ie
rusalem. ita ut appellaretur ager ille
lingua eorum acheldemach. hoc est ag
er sanguinis. scriptum est enim in libro
psalmorum. fiat commoratio eorum deserta
et non sit qui habitet in eis. episcopatum
eius accipiat alter. oportet ergo ex hiis
uiris qui nobiscum sunt congregati
omnium temporum quo intrauit et ex
iuit inter nos dominus iesus incipiens
a baptismate iohis usq; in diem qua as
sumptus est a nobis. testem resurre
ctionis eius nobiscum fieri unum ex
istis constituerunt duos. ioseph qui uo

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Gray Scale
0 1 2 3 4

mus ꝺ̃ns. Petrus aũt ad illos: Pecuniã
neq̃d aurꝫ et argentũ non habeo
qđ autem habeo hoc tibi do. In nomine
ihu xpi nazareni surge et ambula. Et
apprehensa manu eius dexterã leuauit
eum. Et protinus consolidate sunt bases eius et plante. Et exiliens
stetit et ambulabat. Et intrauit cum
illis in templum ambulans et exiliens et laudans deum. Et vidit omnis populus eum ambulantem et laudantem deum. Cognoscebant aũt illũ
qđ ipse erat qui ad elemosinam sedebat ad speciosam portam templi et
repleti sunt stupore et extasi in eo qđ
contigerat illi. Tenente aũt petrũ
et iohem cucurrit omnis populus
ad eos ad porticum que appellabatur
salomonis stupentes. Videns aũt petrus
respondit ad populum. Viri israhelite quid
miramini in hoc aut nos quid nostre
uirtuti aut potestati hoc fecimus ut
ambulare eum faceremus. Deus abrahã
et deus ysaac et deus iacob deus patrũ
nostrorum glorificauit filium suum
puerum quem uos quidem tradidistis
et negastis ante faciem pilati iudicante
illo dimittere. Vos aũt sanctum et
iustum negastis et petistis virum homicidam do
nari uobis. Principem aũt uite interfecistis
quem deus suscitauit a mortuis
cuius nos testes sumus. Et in fide nominis
eius hunc quem uos uidistis et nostis
confirmauit nomen eius et fides que
per eum est dedit integram sanitatem
istam in conspectu omnium uestrum. Et
nunc fratres scio quia per ignorantiam fecistis
sicut et principes uestri. Deus aũt quę prenunciauit per os omnium prophetarum pati xpm suum
impleuit. Penitemini igitur et
conuertimini ut deleantur peccata uestra ut cum
uenerint tempora refrigerii a conspectu dñi
et miserit eum qui prędicatus est uobis
ihm xpm quem oportet quidem celum
recipere usq; in tempora restitutionis
omnium que locutus est dominus p
os sanctorum a seculo prophetarum. Moyses
quidem dixit. Quia prophetam suscitabit
uobis dominus deus uester de fratribus uestris
quem me ipsum audietis iuxta omnia quecumq; locutus fuerit uobis. Erit aũt omnis
anima que non audierit prophetam illum
exterminabitur de populo. Omnes
prophete a samuel et deinceps qui locuti
sunt annunciauerunt dies istos. Vos estis
filii prophetarum et testamenti quod disposuit deus ad patres nostros dicens ad
abraham. Et in semine tuo benedicentur
omnes familie terre. Vobis primum
deus suscitans filium suum misit eum
benedicentem uos ut conuertat se unusquisque a nequitia sua.

Loquentibus aũt illis ad ꝓplm superue
nerunt sacerdotes et magistri tem

parem quidam ad pedes apl̄oꝝ posuit
dixit aut petrus ananiā cur tempta
uit sathanas cor tuum mentiri te spū
sco · fraudare de pcio agri · non ne manēs
tibi manebat · nonne tuū in tua er
at potestate · quare posuisti in corde tuo
hanc rem · non es mentitus hominib; s;
deo audisti aut ananias hec ābā cecidit
· exspirauit · ⁊ fuit timor magnus sup
omnes qui audierunt · surgentes aut
iuuenes amouerunt eum · efferentes
sepelierunt · fuit autē spatium · tri
um horarum · uxor ei⁹ nesciens quod
factū fuerat introiuit · dixit aut ei petrus
dic mihi mulier · si tanti agrum ue
didisti · at illa dixit · ita tanti · petrus aut
ad eam · quid inuicē conuenit uobis tem
ptare spīm domini · ecce pedes eorum qui
sepelierunt uirum tuum ad ostium ·
efferent te · confestim cecidit ad pedes ei⁹
exspirauit · iuuenes aut iuuenes · in ue
nerunt illam mortuam · extulerunt
· sepelierunt ad uirum suū · ⁊ fuit ti
mor magnus uniuersa ecclia · ⁊ omnes
qui audierunt hec · per manus aut apo
stolorum fiebant signa · ⁊ prodigia mul
ta in plebe · erant unanimiter omnes
in porticu salomonis · ceterum aut ne
mo audebat quicquā se illis · ⁊ magni
ficabat eos plebs · magis aut augebatur
credentium multitudo uirorum
atq; mulierum · ita ut in plateas e
icerent infirmos · ⁊ ponerent in lectulis ·
⁊ grabatis · ut ueniente petro saltem umbra
illius obumbraret quidē illorum ·
⁊ liberarentur ab infirmitatibus suis · currebat
aut multitudo uicinarum ciuitatum ieru
salem · deferentes egros · ⁊ uexatos a spiritib; ·
mundis · qui curabantur omnes · exurgēs
aut princeps sacerdotum · omnes qui
cum erant que est heresis sadduceorum re
pleti sunt zelo · ⁊ miserunt manus ·
apl̄os · ⁊ posuerunt eos in custodia publi
ca · angelus aut domini per noctem ap
perens · ianuas carceris · eduxit eos · ⁊
dixit · ite · ⁊ stantes loquimini in templo
plebi omnia uerba uite huius · quod cum
audissent · intrauerunt diluculo in templū
· ⁊ docebant · aduenit aut princeps
sacerdotum · ⁊ qui cum eo erant · ⁊ con
uocauerunt concilium · omnes seniores filio
rum · ⁊ misserunt ad carcerem · ut ad duce
rentur · cum autē uenissent · ministri · ⁊ non
inuenissent eos in carcere · retu
nuntiauerunt dicentes · carcerem quidem
inuenimus clausum cum omni diligentia · ⁊ custodes stantes ad ianuas · ⁊
aperientes aut neminem intus inue
nimus · cum aut audissent hos sermo
nes magnus sacerdos · ⁊ qui cum illo erant · ⁊ principes sacer
dotum · ambigebant de illis quid nā
fieret · ad quos cum aut quidam nunti
asset · ecce uiri quos posuistis in
carcerem sunt in templo stantes · docē
tes populum · tunc abiit magister cū
ministris · ⁊ adduxit illos sine uiri
mentia · timebant enim populum ne lapidarentur
· cum aut adduxissent illos steterunt
in concilio · interrogauit eos princeps sacer
dotum dicens · precipiendo precepimus uo
bis ne docerētis in nomine isto · ecce repleti
estis doctrina uestra · ⁊ uultis inducere
super nos sanguinem hominis ·
istius · respondens aut petrus · ⁊ apli dixerunt ·
obedire oportet deo magis quam hoīb; de
us patrum nostrorum suscitauit iesum quem
uos interemistis suspendentes in ligno ·
hunc principem dextre · ⁊ saluatorem ex
altauit dextera sua · ad dandam penitē
tiam israeli · ⁊ remissionem peccatorum · nos sumus
testes horum uerborum · ⁊ spūs sc̄s quem dedit
deus omnib; credentib; ei · qui obedientib;
sibi · hec cum audissent · diserabantur
· cogitabant interficere illos · surgens aut
quidam in concilio pharisevs nomine ga
maliel legis doctor · honorabilis uni
uerse plebi · iussit foras ad breue homi
nes fieri · dixitq; illis · uiri israelite attendite ui
bis super hominib; istis · quid acturi
sitis aut hos · nam dies exierunt ante hos thendas dicēs
se esse aliquem · cui adhesit numerus uiro
rum · quingentorum qui occisus est
· omnes quotquot adquieuerunt ei dis
persi sunt · ⁊ redacti ad nichilum · post hunc
exiit iudas galileus in diebus · professi
one · ⁊ auertit populum post se ·
· omnes quotquot adquieuerunt ei dis
persi sunt · nunc itaq; dico
uobis discedite ab hominib; istis · ⁊ si
te illos · quia si est ex hominib; · ⁊ dissol
uetur · si aut ex deo est · dissolui nō
est · non forte · ⁊ deo repugnare inueniamini · assenserunt
autē illi · ⁊ conuocantes apl̄os · cesis · dimit
tunt · et nō ampliꝰ loqui in

nomine iesu. et dimiserunt eos. Illi
quidem ibant gaudentes a conspectu con-
cilii quoniam digni habiti sunt pro nomine ie-
su contumeliam pati. Omni autem die non
cessabant in templo. et circa domos doce-
ntes et evangelizantes xpm iesum. VI
In diebus autem illis crescente numero disci-
pulorum factum est murmur grecorum
adversus hebreos eo quod despicerentur in
ministerio condiano in die eorum. Con-
vocantes autem .xii. multitudinem
discipulorum dixerunt. Non est equum
nos derelinquere verbum dei et minis-
trare mensis. Considerate ergo fratres
viros ex vobis boni testimonii .vii. et
plenos spiritu sancto et sapientia quos constitua-
mus super hoc opus. Nos vero orationi et
ministerio verbi instantes erimus. Et pla-
cuit sermo omni multitudini et ele-
gerunt stephanum virum plenum fide
et spiritu sancto et philippum et procorum et
nichanorem et timonem et parma-
nam et nicholaum ad venam antio-
chenum. Hos statuerunt ante conspec-
tum apostolorum et orantes imposuerunt
eis manus. Verbum domini crescebat
et multiplicabatur numerus discipulorum
in ierusalem valde. Multa et turba sacer-
dotum obediebat fidei. Stephanus plenus
gratia et fortitudine faciebat prodigi-
a et signa magna in populo. Surrexe-
runt autem quidam de sinagoga que
appellabatur libertinorum et cyren-
ensium et alexandrinorum et eorum
qui erant a cilicia et asia disputantes
cum stephano. Non poterant resistere sa-
pientie et spiritui qui loquebatur. Tunc sub-
miserunt viros qui dicerent se audis-
se eum dicentem verba blasfemie in
moysen et deum. Commoverunt itaque
plebem et seniores et scribas et concurren-
tes rapuerunt eum et adduxerunt
in concilium. Et statuerunt falsos testes
dicentes. Homo iste non cessat loqui
verba adversus locum sanctum et legem.
Audivimus enim eum dicentem quoniam
iesus nazarenus hic destruet locum
istum et mutabit traditiones quas
tradidit nobis moyses. Intuentes
eum omnes qui sedebant in concili-
o viderunt faciem eius tanquam fa-
ciem angeli. Dixit autem princeps

sacerdotum stephano. Si hec ita se
habent. Qui ait. VII
Viri fratres et patres audite. Deus glorie
apparuit patri nostro abraham cum
esset in mesopotamia. Priusquam mora-
retur in charran. et dixit ad illum
exi de terra tua et de cognatione tua et ve-
ni in terram quam monstravero tibi. Tunc
exiit de terra chaldeorum et habitavit in
charran. Unde postquam mortuus est
pater eius transtulit illum in terram istam
in qua nunc vos habitatis. Et non dedit
illi hereditatem in ea nec passum pe-
dis sed repromisit dare illi eam in pos-
sessionem et semini eius post ipsum. Tum
non haberet filium. Locutus est autem ei
deus quia erit semen eius accola in terra
aliena et servituti eos subicient et ma-
le tractabunt eos annis .cccc. xxx. et
gentem cui servierint iudicabo ego
dicit dominus. Et post hec exibunt et deser-
vient michi in loco isto et dedit illi
testamentum circumcisionis. Et sic gen-
uit ysaac et circumcidit eum die octava.
Ysaac iacob. Iacob .xii. patriarchas et
patriarche emulantes ioseph vendide-
runt eum in egiptum et erat deus cum
eo et eripuit eum ex omnibus tribulo-
nibus eius. Et dedit ei gratiam et sapientiam in
conspectu pharaonis regis egipti et consti-
tuit eum prepositum super egiptum et
super omnem domum suam. Venit
autem fames in universam egiptum et
chanaan et tribulatio magna et non in-
veniebant cibos patres nostri. Cum audisset
autem iacob esse frumentum in egiptum
misit patres nostros primum. Et in secundo cogni-
tus est ioseph a fratribus suis et manifesta-
tum est pharaoni genus eius. Mittens autem
ioseph accersivit iacob patrem suum et
omnem cognationem suam in ani-
mabus .lxxv. Et descendit iacob in egip-
tum et defunctus est ipse et patres nostri et
translati sunt in sichem et positi in sepul-
cro quod emerat abraham pretio argen-
ti a filiis emor filii sichem. Cum autem
appropinquaret tempus promissio-
nis quod confessus fuerat deus abrahe crevit
populus et multiplicatus est in egipto quo-
ad usque rex alius surrexit in egipto
qui non sciebat ioseph. Hic circum-
veniens genus nostrum afflixit patres

·VII·

uēol ut exp̃ōēnt ubannes suos ne uitu
ficarentur eodem tempore natus est
moyses ubiut grauis deo et mitis est
ribus mentib; mdomo pēt suscepto a
filio suluatur ei eum filia pharaonis
nutriuit eum sibi in filium et erudi
uit est moyses uomnu sapia egipto
rum uerbis puerbis et operib;
cumq; aūt impleretur ei tempus
xxx annorum ascendit in cor eius ut
uisitaret fres suos filios israel cū indig
nāt eum et fecit ultionem ei qui in
iuriam sustinebat percussio egipto ex
x stimabat intelligēs fres q̃ deus per
manum ipius deret salutem illis at
illi non intellexerunt et q̃n die
apparuit illis litigantib; et reconciliabat
eos in pace dicens viri fres estis ut q̃
quid noceris alterutrum qui aūt in
iuriam faciebat proximo suo repu
lit eum dicens quis te constituit prin
cipem et iudicem super nos numquid
interficere me tu uis sicut interfecisti hes
egiptium fugit aūt moyses iuxta ser
mo est et factus est accolena in madiam ubi ge
nuit duos filios et expletis annis xl ap
paruit illi in deserto montis sina angelus
in igne flamme rubi moyses aūt
uidens admiratus est uisum acceden
xii te uolut contemplari sequ est ad eum dns
dicens ego sum deus pēm tuoz
deus abraham deus ysaac et deus iacob
contremuit moyses non audebat q̃ uidere
dixit aūt illi dominus deus solue
calciamentum pedum tuoz locus enim
in q̃ stas terra sca est et addidit ait affliccōnem
populi mei q̃m est in egipto audiui
et descendi liberare eos et
nunc ueni et mittam te in egiptum
hunc moysen quem negauerunt dicen
tes quis te constituit principem et iu
dicem super nos hunc deus principē
et redemptorem misit cū
manu angeli q̃m apparuit illi in
rubo hic eduxit illos faciens prodigia
et signa in terra egipti et in rubro mari
et in deserto annis xl hic est moyses q̃
dixit filiis israel prophetam nobis suscitabit
deus de fribus uestris ipsum audietis hic est q̃m fuit in ecclia in so
litudine cum angelo q̃ loquebatur
ei in monte syna et cum pribus nris q̃
accepit uiua eloquia dare nobis q̃m no lu
erunt obedire pres nri sed repulerunt
illum et auersi sunt cordib; suis et negan
tes dicentes ad aaron fac nobis deos
qui p̃cedant nos moysi n hic qui
eduxit nos de tra egipti nescimus q̃d
factum sit ei fecerunt in illis
diebus et obtulerunt hostiam simulacro
et letabantur in operib; manuum
suaq; sicut aūt deus et auertit eos se
ruire militie celi sicut scriptum est in
libro prophetaq; numquid uictimas aut
hostias obtulistis mihi anis xl in deser
to domus israel et tulistis tabernacu
lum moloch et sidus dei uri remphā
figuras quas fecistis ad adorandum eas et ego
transferam uos ultra babilonem tabernaculi
testimonii fuerunt cum pribus nris sicut
disposuit illis deus loquēs ad
moysen ut faceret illud sedm formam
quā uiderat qui induxerunt suscepi
entes pres nri cum iesu in possessionem
gentium quas expulit deus a facie pris
norum usq; in diebus dauid qui inue
nit gram apud deum et petiit ut inue
niret tabernaculum dō iacob salomō
aūt edificauit illi domum et non ex
celsus in manufactis habitat sicut pro
phetā dicit celum mihi sedes est terra
aūt scabellum pedum meoz quod mihi
domum edificabitis dicit dns aut quis
locus requietionis mee nonne manus mea fecit hec omnia
dura cervice et incircumcisis cordib; et
auribus uos semper spiritui scō resistitis
sicut pres uri ita et uos quem prophetarum
non fuerunt persecuti pres uri et occiderunt
eos qui p̃nuntiabant de aduentu iusti
cuius uos nunc proditores et homici
des fuistis qui accepistis legem in dis
positione angelorum et non custodistis
et audieres aūt hec dissecabantur
in cordib; suis et stridebant dentib; in
eum cum aūt esset plenus spiritu scō in
tendens in celum uidit gloriam dei et
iesum stantem a dextris uirtutis di
cens ecce uideo celos apertos et filium
hominis stantem a dextris uirtutis dei
exclamantes uoce magna continu
erunt aures suas et impetum fecerunt
unanimiter in eum et eiecerunt

eum. ex eo autem lapidabant eum
res deposuerunt uestimenta sua se
pedes adolescentis quos cabant sa
ulus lapidabant stephm inuocan
tem dicentem domine ihu suscipe
spm meum posuit aut genu; clam
mauit uoce magna dicens domine
ne statuas illis hoc peccm qm nesciut
quid faciunt. Hec cum dixisset obdor
miuit in domino. VIII
Saulus aut erat consentiens nec
non fca est aut in illa die persecu
tio magna in eccliam que erat ie
rosolimis omnes dispersi sunt per
regiones inde ciuitates preter a
postolos. uiri uero timorati aut deplan
xerunt eum. fecerunt planctum
magnum super eum. Saulus aut de
uastabat eccliam p domos intran
tes ac mulieres trahens mittebat
in carcerem. qui dispersi erant per
ibant evangelizantes uerbum
dei. philippus aut descendens in ciui
tatem samarie predicabat illis xpm.
intendebant aut turbe his que di
cebantur a philippo dicebantes unanimiter
audientes. uidentes signa que fa
ciebat. multi enim eorum habentes
spus immundos clamantes uoce mag
na exibant. multi aut paralitici et
claudi curati sunt. Fuit ergo gau
dium magnum in illa ciuitate. Vi
rabat quidam nomine simon
qui ante fuerat in ciuitate magi
seducens gentem samarie dicens se
esse aliquem magnum. cui adtendebant
omnes a minimo usque ad maximum
dicentes. hic est uirtus dei que uocatur
magna. attendebant aut eum propter
quod multo tempore magicis suis dementa
uit. eo cum uero credidissent philip
po euangelizanti de regno dei in nomine
ihu xpi baptizabantur uiri ac mulie
res. tunc simon ipse credidit. et cum
baptizatus esset adhesit philippo.
uidens et signa et uirtutes maximas
fieri stupens. Cognouerunt aut
apli qui erant in ierusalem quia recepit
samaria uerbum dei. miserunt
ad eos petrum et iohem. Qui cum
uenissent oraverunt pro ipsis ut acci
perent spm scm. Nondum enim in illorum uenerat;
baptizati autem
erant tantummodo in
nomine domini ihu. Tunc i
ponebant manus super illos. et accipie
bant spm scm. Cum uidis aut simon
quia per impositionem manuum apl
dabatur spus scs obtulit eis pecuniam di
cens. date et mihi hanc potestatem ut
cuicumq; imposuero manus accipiat
spm scm. Petrus aut dixit ad eum. pe
cunia tua tecum sit in perditionem. quo
niam donum dei existimasti pecunia possideri
non est tibi pars neq; sors in sermone isto
cor tuum non est rectum coram deo.
penitentiam itaq; age ab hac nequitia tua
et roga deum si forte remittatur tibi
cogitatio cordis tui. in felle enim amaritu
dinis et obligatione iniquitatis uideo te
esse. respondens autem simon dixit. Precamini
uos pro me ad dominum ut nichil ueni
at super me horum que dixistis. illi quidem
testificati. et locuti uerbum domini re
bantur. et rosolimam. multis regionibus
samaritanorum euangelizabant. Ange
lus aut domini locutus est ad philip
pum dicens. Surge et uade ad meridiem
ad uiam que descendit ab ierusalem in gaza
zam. hec est deserta. Et surgens abiit. et
ecce uir ethiops eunuchus potens cande
ris regine ethiopum qui erat super
omnes gazas eius uenerat adorare in
ierusalem. et reuertebatur sedens super currum
suum legensq; ysaiam prophetam. Dixit aut
spus philippo. accede et adiunge te ad cur
rum istum. Accurrens aut philippus
audiuit eum legentem ysaiam prophe
tam. et dixit. putas ne intelligis que legis. Et
ait. quo modo possum nisi aliquis
ostenderit mihi. Rogauitq; philippum
ut ascenderet et sederet secum. Locus aut
scripture quam legebat erat hic. Tanq;
ouis ad occisionem ductus est. et sicut
agnus coram tondente se obmutescit
sic non aperuit os suum. In
humilitate iudicium eius sublatum
est. generationem eius quis enarrabit
quia tollitur de terra uita eius. Respondens aut
eunuchus philippo dixit. obsecro te de
quo propheta dicit hec. de se an de alio quo
alio. Aperiens aut philippus os suum. Di
xit illi. Incipiens a scriptura ista euange
lizauit illi iesum. Et dum irent per
uenerunt ad quandam aquam. Et ait

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

eunuchus ecce aqua. Quis prohibet me
baptizari. Dixit autem philippus. Si credis
ex toto corde licet. Et respondens ait. Credo fili
um dei esse iesum. Et iussit stare currum
et descenderunt utrique in aquam philippus
et eunuchus et baptizavit eum. Cum autem
ascendissent de aqua spiritus domini rapuit
philippum et amplius non vidit eum
eunuchus. Ibat enim per viam suam gau
dens. Philippus autem inventus est in azo
to et pertransiens evangelizabat civitatibus
cunctis donec veniret cesaream. IX

Saulus autem adhuc spirans minarum
et cedis in discipulos domini accessit ad
principem sacerdotum et petit ab eo epis
tolas in damascum ad sinagogas ut si
quos inveniret huius vite viros ac mu
lieres vinctos perduceret ierusalem. Et cum iter
faceret contigit ut appropinquaret dam
asco et subito circumfulsit eum lux de ce
lo et cadens in terram audivit vocem dicen
tem sibi. Saule Saule quid me persequeris.
Qui dixit. Quis es domine. Et ille. Ego
sum iesus nazarenus quem tu persequeris.
Durum est tibi contra stimulum calcinare.
Et tremens ac stupens dixit. Domine quid
me vis facere. Et dominus ad eum. Surge
et ingredere civitatem et dicetur tibi quid te
oporteat facere. Viri autem illi qui comita
bantur cum eo stabant stupefacti audien
tes quidem vocem. Neminem autem viden
tes. Surrexit autem saulus de terra apertisque
oculis nichil videbat. Ad manus autem illum
trahentes introduxerunt damascum. Et er
at tribus diebus non videns et non manducavit
neque bibit. Erat autem quidam discipulus
damasci nomine ananias et dixit ad illum
in visu dominus. Anania. At ille ait. Ec
ce ego domine. Et dominus ad eum. Sur
ge vade in vicum qui vocatur rectus
et quere in domo iude saulum nomine
tharsensem. Ecce enim orat. Vidit vicum a
nanias nomine introeuntem et im
ponentem sibi manus ut visum reci
piat. Respondit autem ananias. Domine au
divi a multis de viro hoc quanta mala
fecerit sanctis tuis in ierusalem. Et hic habet potestatem
a principibus sacerdotum alligandi omnes qui
invocant nomen tuum. Dixit autem ad eum
dominus. Vade quoniam vas electionis est mihi
iste ut portet nomen meum coram gentibus
et regibus et filiis israel. Ego enim ostendam

illi quanta oporteat eum pro nomine meo
pati. Et abiit ananias et introivit in do
mum et imponens ei manus dixit. Sau
le frater dominus iesus misit me qui appa
ruit tibi in via qua veniebas ut videas
et implearis spiritu sancto. Et confestim ceciderunt
ab oculis eius tamquam squame et visum
recepit. Et surgens baptizatus est. Et cum
accepisset cibum confortatus est. Fuit autem
cum discipulis qui erant damasci per
dies aliquot. Et continuo ingressus in si
nagogas predicabat dominum iesum
quoniam hic est filius dei. Stupebant autem
omnes qui audiebant et dicebant. Non
ne hic est qui expugnabat in ierusalem
eos qui invocabant nomen istud et
huc ad hoc venit ut vinctos illos du
ceret ad principes sacerdotum. Saulus autem
multo magis invalescebat et confunde
bat iudeos qui habitabant damasci affi
rmans quoniam hic est christus. Cum autem imple
rentur dies multi concilium fecerunt
iudei ut eum interficerent. Note autem
facte sunt saulo insidie eorum. Custodie
bant autem et portas die ac nocte ut eum
interficerent. Accipientes autem discipuli eius
nocte per murum dimiserunt eum su
bmittentes in sporta. Cum autem venissent
in ierusalem temptavit se iungere discipulis
et omnes timebant eum non credentes
quod esset discipulus. Barnabas autem apprehen
sum illum duxit ad apostolos et narravit
illis quomodo in via vidisset dominum
et quia locutus est ei et quomodo in dam
asco fiducialiter egerit in nomine iesu.
Erat cum illis intrans et exiens ierusalem
fiducialiter agens in nomine domini.
Loquebatur quoque gentibus et disputa
bat cum grecis. Illi autem querebant occi
dere eum. Quod cum cognovissent fratres
deduxerunt eum nocte cesaream et di
miserunt tarsum. Ecclesia quidem per to
tam iudeam et galileam et samariam
habebat pacem et edificabatur ambulans
in timore domini et consolatione spiritus
sancti replebatur. Factum est autem ut petrus
dum transiret universos devenire ad
sanctos qui habitabant lidde. Invenit autem
ibi hominem quendam eneam nomine
ab annis octo iacentem in grabato qui
erat paraliticus et ait illi petrus. Enea
sanet te dominus iesus christus. Surge

modo ab hominatum sit uno ubeo o
mingi nec accede ad alienigenam; in
ostendit deus neminem communem aut
in mundum dicit hominem q̄ q̄ sit
dubitando ne nem accersitus sit vocatus g̃
nos quia ob causam accersitus sim a te cor
nelius ait a nudius quartadie usq; ho
ad hanc horam eram ieiunans hora
nona in domo mea et ecce vir steterat ad
me in veste candida et ait domine cornueli ex
audita est oratio tua et eleemosine tue ad
memorate sunt in conspectu dei mitte g̃
in ioppen et accersi simonem qui co
gnominatur petrus hic hospitatur
in domo simonis coriarii iuxta mare
cum uenerit loquetur tibi confestim
igitur misi ad te et tu bene fecisti ueni
endo ad nos nunc ergo omnes nos in
conspectu tuo astamus audire omnia q
tumq; tibi preprata sunt a domino ap
eruit autem petrus os suum dixit in ueritate
comperi quia non est personarum accep
tor deus sed in omni gente qui timet eum
et operatur iustitiam acceptus est illi
verbum misit deus filiis israhel annuntians
pacem per iesum xpm̃ hic est omnium
dominus uos ipsi scitis quod factum est per uniuersam
iudeam incipiens a galilea post baptis
ma quod predicauit iohes ie
sum a nazareth quo modo unxit eum
deus spū sco et uirtute qui pertransiit be
nefaciendo et sanando omnes oppressos a
diabolo quia deus erat cum illo et nos
testes sumus omnium que fecit in regi
one iudeorum et in hierusalem quem occiderunt
suspendentes in ligno hunc deus suscita
uit tertia die et dedit eum manifestum
fieri non omni populo sed testibus predestinatis a
deo nobis qui manducauimus et bibi
mus cum illo postquam resurrexit a
mortuis et precepit nobis predicare populo
et testificari quia ipse est qui constitutus est
a deo iudex uiuorum et mortuorum
huic omnes prophete testimonium perhi
bent remissionem peccatorum accipere per
nomen eius omnes qui credunt in eum
adhuc loquente petro uerba hec cecidit
spūs scūs super omnes qui audiebant
verbum qui obstupuerunt ex circumcisio
ne fideles qui uenerant cum petro q
in nationes gratia spūs scī effusa est au
diebant enim illos loquentes linguis et
magnificantes deum tunc respondit pe
trus numquid aquam quis prohibere po
test ut non baptizentur hi qui spi
ritum scm̃ acceperunt sicut et nos iussit
eos baptizari in nomine domini ihu
xpi tunc rogauerunt eum ut maneret a
pud eos aliquot diebus.

XI

Audierunt autem apostoli et fres qui erant
per iudeam quia et gentes receperunt
verbum dei cum autem ascendisset petrus ierusalem
dis tabant ad illum eos qui erant ex circumcisione dicentes
quare introisti ad uiros preputium
habentes et manducasti cum illis ex
ponens autem petrus coepit illis ordi
nem dicens ego eram in ciuitate ioppe orans et uidi in excessu mentis mee
uisionem descendentem uas aliquod sicut linteum magnum quatuor initiis demitti de celo et uenit usque ad
me in quod intuens contemplabar et uidi
quadrupedia terre et bestias et reptilia
montium et uolatilia celi et audiui autem et
dicentem mihi surge petre occide
manducaui dixi autem nequaquam do
mine quia commune aut immundum
nunquam introiuit in os meum re
spondit autem uox secundo de celo quod
deus mundauit tu ne communem dixeris
hoc autem factum est per ter et recepta sunt
omnia rursum in celum et ecce uiri
tres qui missi fuerant a cesarea ad me steterunt in domo in qua
eram missi a cornelio ad me aduersa
spice mihi ut irem cum illis nichil
hesitans uenerunt autem mecum et ex
ierunt et nos quidam de fratribus hii sex
et introiuimus in domum uiri et nun
tiauit nobis quomodo uidisset
angelum in domo sua stantem et di
centem sibi mitte in ioppen et accersi
simonem qui cognominatur petrus
qui loquetur tibi uerba in quibus
saluus eris tu et omnis domus tua cum
autem cepisset loqui cecidit spūs scūs
eos sicut et in nos in initio recordatus
sum autem uerbum domini sicut
dicebat iohes quidem baptizauit
aqua uos autem baptizabimini spū
scō si ergo eandem gratiam dedit illis
deus sicut et nobis qui credidimus in
dnm̃ ihesum xpm̃ ego quis eram
qui possem prohibere dominum
huic audito autem silentium glorifica

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nerunt dñm dicentes ergo ⁊ gñm
buis penam dedit deus ad uitam ⁊
Illi quidem qui dispsi erant aeri
bulatione que fca fuit sub stepho p
ambulauit usq; ad fenicen ⁊ cipri
⁊ antiochiam nemini loquentes
uerbum nisi solis iudeis tm aut
quidam exeis uiri ciprii ⁊ cirenei
Qui cum uenissent antiochiam
loquebantur ad gr̃os annunciantes
dñm ihesum ⁊ erat manus do
mini cum eis multusq; nr̃s credi
dit q̃ uidit est ad dominum ⁊ ue
nerunt aut sermo ad aures ecclie q̃
erat ierosolimis super istis ⁊ miserũt
barnabam usq; ad antiochiam q̃
cum peruenisset; uidit; gñam dñi
gaudiũ est ⁊ hortabatur omes in
pposito cordis permanere in dño quia
erat uir bonus ⁊ plenus spũ scõ ⁊ fide
⁊ apposita est multa turba dño
pro tectus est aũ tarsum ut quereret
saulum Quem inuenit; perduxit aũ
antiochiam ⁊ annum totum q̃sati sũt
ibi in ecclia ⁊ docuerunt turbam ⁊
multam ita ut sagonominarentur
primum in antiochia discipuli xpiani
hiis aut diebꝫ; super uenerunt ab ie
rosolimis pphe antiochiam ⁊ surgens
unus ex eis nomine agabus signifi
cabat per spm famem magnam fu
turam in uniuso orbe terrarum q̃
fca est sub claudio ⁊ discipuli aut p
ut quis; habebat pposuerunt singu
li eorum illorum mittere hiis habitan
tibꝫ; in iudea fris; q̃d fecerunt mittentes
ad seniores ad manus barnabe ⁊ sa

Eodem tempore misit XII Herodes rex manus afflingere
quosdam de ecĩa occidit aut iacobum
fratrem iohis gladio ⁊ uidens aut q̃ pla
ceret iudeis apposuit apphendere pe
trum erant aut dies azimorum
Quem cum apphendisset; misit in car
cerem tradens q; quatuor quaternio
nibꝫ; militum ad custodiendum
uoluit post pascha producere eum pplo
Petrus quidem seruabatur in car
cere ferno fiebat aut sine intermis
sione ab ecĩa ad deum pro eo cum
aut producturus eum esset herodes
in illa nocte erat petrus dormiens
inter duos milites uinctus catenis
duabꝫ; custodes aut ante ostium custo
diebant carcerem Et ecce angelus do
mini astitit ⁊ lumen refulsit in hi
taculo percusso q; latere petri excitauit
eum dicens surge uelociter Et ceciderunt
catene de manibꝫ eius Dixit aut an
gelus ad eum precingere ⁊ calcia
mentis tuis Et fecit sic Et dixit illi circumda
tibi uestimentum tuum ⁊ sequere
me Et exiens sequebatur eum ⁊ nesci
ebat q̃ uerum est q̃d fiebat per angelum
existimabat aut se uisum uide
re Transeuntes aut primam ⁊ secundam custo
diam uenerunt ad portam ferream
que ducit ad ciuitatem que ultro aperta
est eis ⁊ exeuntes processerunt ruã
unã ⁊ statim discessit angelus ab eo
Petrus ad se reuersus dixit nunc scio
uere q̃ misit dñs angelum suum
⁊ eripuit me de manu herodis ⁊ de om̃i
expectatione plebis iudeorum Intelligens
q̃; uenit ad domum marie matris
iohis qui cognominabatur marcus
ubi erant multi congregati orantes
Pulsante aut eo ad ostium ianue
processit puella ad audiendum
nõie rode Et cognouit uocem pe
tri p̃ gaudio non aperuit ianuam; sed
intro currens nuntiauit stare petrum
ad ianuam At illi dixerunt ad eam in
sanis Illa aut affirmabat sic se habere
Illi aut dicebant angelus eius est
Petrus aut perseuerabat pulsans Cum
aut aperuissent uiderunt eum et
stupuerunt Annuens aut eis manu
ut tacerent narrauit quo mõ dñs
eduxisset eum de carcere dixitq; nunta
riate iacobo ⁊ fribus hec Et egressus abiit
in alium locum Fcta aut die erat non
parua turbatio inter milites quid nã
de petro factum esset herodes aut cum re
quisisset; cum non inuenisset; inquisi
tione facta de custodibꝫ; iussit eos duci
Et descendens; a iudea in ceciliam ibi
commorabatur Erat aut iratus ty
riis ⁊ sidoniis At illi unanimes ue
nerunt ad eum ⁊ persuasto blasto q̃
erat super cubiculum regis postula
bant pacem eo q̃d alerentur regi
ones eorum ab illo Statuto aut die
herodes uestitus ueste regali sedit

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

proconsulem · cognominabatur ad eos populus auidus audire verbum dei · non hominis confitentium auditum præbuit eum angelus domini eo quod non dedisset honorem deo · et consumptus a vermibus exspirauit · verbum autem domini crescebat · et multiplicabatur · barnabas autem · et saulus reuersi sunt ab hierosolimis expleto ministerio assumpto iohanne qui cognominabatur marcus ·

CAPITULUM XIII

Erant autem in ecclesia quæ erat antiochie xpi sacerdotes et doctores in quib; barnabas · et simon qui uocabatur niger · et lucius cirenensis · manahen qui erat collactaneus herodis tetrarche · et saulus · ministrantibus autem illis domino · et ieiunantibus dixit illis spūs sc̄s segregate mihi saulum · et barnabam in opus ad quod assumpsi eos · tunc ieiunantes · et orantes · imponentesq; eis manus dimiserunt illos · et ipsi quidem missi a spū sc̄o abierunt seleuciam · et inde nauigauerunt cyprum · et cum uenissent salaminam · prædicabant uerbum dei in synagogis iudeorum · habebant autem · et iohannem in ministerio · eum autem perambulassent insulam usque ad paphum · inuenerunt quendam uirum magum · falsum · prophetam iudeum · cui nomen erat barihesu · qui erat cum proconsule sergio paulo uiro prudente · hic accersitis barnaba · et paulo · desiderabat audire uerbum dei · resistebat autem illis elimas magus sic · n · interpretatur nomen eius · quærens auertere proconsulem a fide · saulus autem · qui · et paulus · repletus spū sc̄o intuens in eum dixit · o plene omni dolo · et omni fallacia fili diaboli · inimice omnis iustitie · non desinis subuertere uias domini rectas · et nunc ecce manus domini super te · et eris cecus · non uidens solem usq; ad tempus · continuo autem cecidit in eum caligo · et tenebre · et circuiens quærebat qui ei manum daret · tunc proconsul cum uidisset factum credidit admirans super doctrina domini · et cum applicuissent paulus · et qui cum eo erant · fuerunt pergen pamphiliem · iohes autem discedens ab eis reuersus est hierosolimam · illi uero pertranseuntes pergen uenerunt antiochiam pisidie · et ingressi synagogam die sabbatorum sederunt · post lectionem autem legis · et prophetarum miserunt principes synagoge ad eos dicentes · uiri fratres · si quis est in uobis sermo exhortationis ad plebem dicite · surgens autem paulus · et manu silentium indicens ait · uiri israhelite · et qui timetis deum audite · deus plebis israel elegit patres nostros · et plebem exaltauit cum essent incolæ in terra egipti · et in brachio excelso eduxit eos ex ea · et per quadraginta fere annorum tempus mores eorum sustinuit in deserto · et destruens gentes · vii · in terra chanaan sorte distribuit eis terram eorum · et post hæc quasi annis · cccc · l · dedit iudices usq; ad samuel prophetam · et exinde postulauerunt regem · et dedit illis deus saul filium cis uirum de tribu beniamin annis · xl · et amoto illo suscitauit illis dauid regem cui testimonium perhibens dixit · inueni dauid filium iesse uirum secundum cor meum qui faciet omnes uoluntates meas · huius deus ex semine secundum promissionem eduxit israhel saluatorem iesum · prædicante iohanne ante faciem aduentus eius baptismum penitentie omni populo israhel · cum impleret autem iohannes cursum suum dicebat · quem me arbitramini esse non sum ego · sed ecce uenit post me cuius non sum dignus solui · calciamenta pedum eius · uiri fratres filii genus abrahæ · et qui in uobis timent deum · uobis uerbum salutis hoc missum est · qui enim habitabant hierusalem · et principes eius hunc iesum ignorantes · uoces prophetarum que per omne sabbatum leguntur · iudicantes impleuerunt · et nullam causam mortis in eo reperientes petierunt a pilato ut interficerent eum · et cum consummassent omnia que de eo scripta erant · deponentes eum de ligno posuerunt eum in monumento · deus autem suscitauit eum a mortuis · tertia die · qui uisus est per dies multos · his qui simul ascenderant cum eo de galilea in hierusalem · qui usq; nunc sunt testes eius ad plebem · et nos uobis annunciamus eam que ad patres nostros repromissionem factam est · quoniam hanc

deus ad impleuit filiis nostris resuscitans
iesum sicut in psalmo secundo scriptum est
filius meus es tu ego hodie genuite. Quod
autem resuscitauit eum a mortuis am-
plius non reuersurum in corruptionem
ita dixit. quia dabo uobis sancta dauid fide-
lia. Ideo et alibi dicit. Non dabis sanctum tu-
um uidere corruptionem. Dauid enim in
sua generatione cum a ministrasset
uoluntati dei dormiuit et appositus
est ad patres suos et uidit corruptio-
nem. Quem uero deus suscitauit a
mortuis non uidit corruptionem.
Notum igitur sit uobis uiri fratres
quia per hunc uobis remissio peccatorum
annunciatur ab omnibus peccatis quibus
non potuistis in lege moysi iustifica-
ri. In hoc omnis qui credit iustifica-
tur. Videte ergo ne super ueniat uo-
bis quod supra dictum est in prophetis. Vide-
te contemptores et admiramini et
disperdimini quia opus operor in diebus
uestris opus quod non credetis si quis e-
narrauerit uobis. Exeuntibus autem illis
rogabant ut alio sequenti sabbato
loquerentur sibi hec uerba. Cumque
dimissa esset sinagoga secuti sunt
multi iudeorum et colentium deum
ad uenarum paulum et barnabam.
Qui loquentes suadebant eis ut per-
manerent in gratia dei. Sequenti uero
sabbato pene uniuersa ciuitas conuenit
audire uerbum dei. Videntes autem tur-
bas iudei repleti sunt zelo et contradice-
bant his que a paulo discebantur
blasfemantes. Tunc constanter paulus
et barnabas dixerunt. Vobis oporte-
bat primum loqui uerbum dei.
Quoniam repellitis illud et indignos uos iu-
dicatis eternis uite ecce conuertimur
ad gentes. Sic enim nobis precepit dominus
posui te in lumen gentibus ut sis in sa-
lutem usque ad extremum terre. Audi-
entes autem gentes gauisi sunt et glori-
ficabant uerbum domini et crediderunt
quotquot erant preordinati ad uitam
eternam. Disseminabatur autem uerbum
dei per uniuersam regionem. Iudei au-
tem concitauerunt mulieres religiosas et ho-
nestas et primos ciuitatis et excitauerunt
persecutionem in paulum et barna-
bam et eiecerunt eos de finibus suis

at illi excusso puluere pedum in eos
uenerunt ychonium. Discipuli quo-
que replebantur gaudio et spiritu sancto.

XIII

Factum est autem ychonii ut simul in-
trarent sinagogam iudeorum et lo-
querentur eis ita ut crederet iudeorum
et gentilium copiosa multitudo. Qui uero
in greduli fuerunt iudeorum et loque-
rentur eis iudei suscitauerunt et ad ira-
cundiam concitauerunt animas gentium
ad uersus fratres. Quod ultro igitur tempore
de morati sunt fiducialiter agen-
tes in domino testimonium perhi-
bente uerbo gratie sue dante signa et pro-
digia fieri per manus eorum. Diuisa
est autem multitudo ciuitatis et quidam
quidem erant cum iudeis. quidam
uero cum apostolis. Cum autem factus esset impe-
tus gentilium et iudeorum cum principi-
bus suis ut contumeliis afficerent et
lapidarent eos intelligentes confuge-
runt ad ciuitates licaonie listram
et derben et uniuersam in circuitu regio-
nem. Ubi euangelizantes erant. Et
quidam uir listris infirmis pedibus se-
debat claudus ex utero matris sue qui
nunquam ambulauerat. Hic audiuit
paulum loquentem qui intuitus eum
et uidens quia fidem habere ut saluus
fieret dixit magna uoce. Surge super
pedes tuos rectus. Et exiliuit et ambula-
bat. Turbe autem cum uidissent quod fe-
cerat paulus leuauerunt uocem su-
am licaonice dicentes. Vi similes facti
hominibus descenderunt ad nos. Et uo-
cabant barnabam iouem paulum
uero mercurium quia ipse erat dux uerbi.
Sacerdos quoque iouis qui erat ante ciuita-
tem tauros et coronas ante ianuas offe-
rens cum populis uolebat sacrificare.
Quod ubi audierunt apostoli barnabas et
paulus conscissis tunicis suis exilierunt
in turbas clamantes et dicentes. Viri
quid hoc facitis. Et nos mortales sumus
similes uobis homines annunciantes
uobis ab his uanis conuerti ad deum ui-
uum qui fecit celum et terram et ma-
re et omnia que in eis sunt qui in prete-
ritis generationibus dimisit omnes gentes
ingredi in uias suas. Et quidem non
sine testimonio semetipsum reliquit
bene faciens de celo dans pluuias et

rempora fructifera implent alb⁹ ilenna
corda nr̄a; hec dicentes vix sedauerunt
ne sibi immolarent. Superuenerunt
aut quidam ab Antiochia et Iconio ude
et per suadentes turbis lapidauerunt paulum
et reputabant eum mortuum. Circumdantibus
autem discipulis surgens intrauit ciuitatem
et postera die profectus est cum
barnaba in derben et cum euangelizas
sent ciuitati illi et docuissent multos
discipulos fecerunt reuersi sunt Lystram et Yconium et Antio
chiam confirmantes animas discipu
lorum et exhortantes ut permanerent
in fide et dicentes quia per multas tribu
lationes oportet nos intrare in regnum
dei. Cum constituissent illis per sin
gulas ecclesias presbyteros et orassent cum ieiu
niis commendauerunt eos domino
in quem credidderunt. Et transeuntes per
Pisidiam uenerunt in Pamphiliam et lo
quentes in Perge uerbum descenderunt in Attaliam. Inde nauigaue
runt Antiochiam unde erant traditi gra
tie dei in opus quod compleuerunt. Cum
autem uenissent et congregassent ecclesiam
retulerunt quanta fecisset deus cum illis
et quia aperuisset gentibus ostium fidei et ora
ti sunt autem tempus non modicum cum
discipulis.

XV

Et quidam descendentes de Iudea doce
bant fratres quia nisi circumcidamini
secundum morem moysi non potestis salui
fieri. Cum ergo factione non minima a
paulo et barnaba ad illos factum
esset ut ascenderent paulus et barna
bas et quidam alii ex aliis ad apostolos et
presbyteros Hierosolymam super hac questione.
Illi ergo deducti ab ecclesia pertransibant
Phenicem et Samariam narrantes con
uersionem gentium et faciebant gau
dium magnum omnibus fratribus. Cum
autem uenissent Hierosolymam susceptis
sunt ab ecclesia et ab apostolis et senioribus
annunciantes quanta deus fecisset cum
illis. Surrexerunt autem quidam de
heresi pharisaeorum qui crediderant di
centes quia oportet circumcidi eos et pre
cipere custodire legem moysi. Conuenerunt autem apostoli et seniores videre de uerbo hoc. Cum autem magna quæstio
nio fieret surgens petrus dixit ad eos. Viri fratres uos scitis quia ab antiquis
diebus in uobis elegit deus per os me
um audire gentes uerbum euangelii
credere. Et qui nouit corda deus testimo
nium perhibuit dans illis spiritum sanc
tum sicut et nobis. Et nichil discreuit inter nos
et illos fide purificans corda eorum. Nunc
ergo quid tentatis deum imponere
iugum super ceruicem discipulorum
quod neque nos neque patres nostri portare potui
mus. Sed per gratiam domini nostri ihesu christi
credimus saluari quemadmodum et illi. Tacuit
autem omnis multitudo et audiebant barnabam et paulum narran
tes quanta deus fecisset signa et prodi
gia in gentibus per eos. Et postquam tacue
runt ipse iacobus dicens. Viri fratres
audite me. Simon narrauit quem
admodum primum deus uisitauit
sumere ex gentibus populum nomini
suo. Et huic concordant uerba prophetarum
sicut scriptum est. Post hec reuertar et reedi
ficabo tabernaculum dauid quod decidit
et ruinam eius reedificabo et erigam illud
ut requirant reliqui hominum dominum
omnes gentes super quas inuocatum
est nomen meum dicit dominus fa
ciens hec notum ab seculo est domino
opus suum. Propter quod ego iudico non in
quietare eos qui ex gentibus. Sed scribere
ad eos ut abstineant se a contaminationibus simulacro
rum et fornicatione et suffocato et sanguine et
quecumque sibi fieri non uult alteri ne
moyses enim a temporibus antiquis habet in
singulis ciuitatibus qui eum predicent
in synagogis per omne sabbatum legi
tur. Tunc placuit apostolis et senioribus cum
omni ecclesia eligere uiros ex eis et mit
tere Antiochiam cum paulo et barna
ba iudam qui cognominabatur bar
sabas et silam uiros primos in fratribus
scribentes per manus eorum. Apostoli et
seniores fratres his qui sunt Antiochie
et Syrie et Cilicie fratribus ex gentibus salu
tem. Quia audiuimus quidam ex
nobis exeuntes turbauerunt uos
uerbis euertentes animas uestras quibus
non mandauimus placuit nobis
collectis in unum eligere uiros et
mittere ad uos cum carissimis nostris

barnaba ⁊ paulo ihoniuib; qui tra-
dider̃t aiam suam pro nomine
dñi nr̃i ihu xp̃i ⁊ iulianū ergo
uidam ⁊ hylam qui ⁊ ip̃i nobis sibi
reseruent eadem ⁊ dixim est ⁊ spūs
sc̃s ⁊ nobis nichil ultra imponere no
bis oñe q̃m hec necessaria ut abstine
ant̃ se ab immolatis simulacror̃
⁊ sanguine suffocato ⁊ fornicatione
e quib; custodientes se bene agent
valete ⁊ illi ergo dimissi descenderūt
antiochiam ⁊ congregata multi-
tudine tradiderunt epl̃am ⁊ cū ea
legissent gauisi sunt super consola
tione ⁊ iudas aut̃ ⁊ hylas ⁊ ip̃i cum
essent ⁊ ipsi prophete plurimo consola
ti sunt fratres ⁊ confirmauerunt sed a
liquo tempore dimissi sunt cum pace
a fratribus; ad eos qui miserant illos. bi
bum est aut̃ sibi ibi remanere iudas
solus abiit autem silas ⁊ paulus cum
essent ⁊ ipsi plures docentes ⁊ euangelizantes cum aliis
pluribus uerbum domini post aliquos
aut̃ dies dixit ad barnabam paulus
Reuertentes uisitemus fratres per om
nes ciuitates in quibus p̃dicauimus
uerbum domini quomodo se habeant ⁊
barnabas aut̃ uolebat secum assu-
mere iohannem qui cognominabatur
marcum paulus aut̃ rogabat eum
ut qui discessisset ab eis de pam
phylia ⁊ non isset cum eis nec opus il
li deberet reportari sed cessit dissen
sio tanta ut discederent ab inuicem
barnabas quidem assumpto mar
cho nauigauit apm̃ paulus uo
lentem illum ⁊ elegit silam ⁊ profectus est ⁊ traditus gra
tie dei a fratribus; perambulabat aut̃
syriam ⁊ ciliciam confirmans ecclias
p̃cipiens custodire p̃cepta apostolorum
Peruenit aut̃ ⁊ iterum ⁊ iterum. in derben ⁊ lustram fuere discipu
lus quidam erat ibi nomine ti
mothe filius mulieris iudee fidelis
patre autem gentili huic testimo
nium bonum reddebant qui in lis
tris erant ⁊ iconio frēs huic uoluit ⁊
paulus secum proficisci ⁊ assumens
circumcidit eum p̃ iudeos qui erant
in illis locis sciebant. n. omnes q.
p̃ eius erat genitus grecus aut̃ per
transirent ciuitates tradebant eis
custodire dogmata que erant decre
ta ab apostolis ⁊ seniorib; que erant ie
rosolimis fiebant quidem q̃ firmabā
tur fide ⁊ habundabant numero q
tidie fratres aut̃ transeuntes phri
giam ⁊ galatie regionem uetati sunt a spū
sc̃o loqui uerbum dei in asia cum ue
nissent aut̃ in mysiam tentabant
ire in bithiniam ⁊ non permisit eos
spūs ihu cum aut̃ peruenissent mysi
am descenderunt troadem ⁊ uisio
per noctem paulo ostensa est uir ma
cedo quidam erat stans ⁊ deprecans
eum ⁊ dicens ⁊ transiens in macedo
niam adiuua nos ut aut̃ uidit
uisionem statim quesiuimus profici
sci in macedoniam certi ⁊ deo uocati
nos deum euangelizare eis transgressi
aut̃ troade recto cursu uenimus
samothraciam ⁊ sequenti die neapo
lim ⁊ inde philippos que est prima
partis macedonie ciuitas colonia ⁊ era
mus aut̃ in hac urbe diebus aliquibus
conuersantes die aut̃ sabbatorum egres
si sumus foras portam iuxta fluuium
ubi uidebatur oratio esse ⁊ sedentes lo
quebamur mulieribus que conuenerant
Et quedam mulier nomine lidda
purpuraria ciuitate thyatirenor
colens deum audiuit cuius aperuit
cor dominus intendere his que dicebā
tur a paulo cum aut̃ baptizata esset
⁊ domus eius dep̃cata est dicens si
iudicastis me fidelem domino esse
intrate in domum meam ⁊ manete
coegit nos ⁊ factum est autem nobis
ad orationem pergentibus puellam quā
dam habentem spūm pythonem obuiare nobis
que quęstum magnum p̃stabat
dominis suis diuinando ipsa subse
cuta paulum ⁊ nos clamabat di
cens ⁊ hi homines serui dei excelsi
sunt qui annuntiant nobis uiam
salutis ⁊ hoc faciebat multis die
bus ⁊ dolens aut̃ paulus ⁊ conuersus dixit
spū p̃pio ihu in nomine ihu
xp̃i. exi ab ea ⁊ exiit eadem hora
Videntes aut̃ domini eius q. exiit
spes quęstus eorum a p̃h̃ ⁊ tradentes

TV

paulum et silam perduxerunt in forum
ad principes et offerentes eos magistra
tibus dixerunt. Hii homines conturb
ant civitatem nostram cum sint iudei et an
nunciant morem quem non licet vo
bis suscipere neque facere cum simus ro
mani. Et cucurrit plebs adversus eos et
magistratus et scissis tunicis eorum iusse
runt eos virgis cedi. Et cum multas pla
gas eis intulissent miserunt eos in
carcerem precipientes custodi ut diligen
ter custodiret eos. Qui cum tale precep
tum accepisset misit eos in interiorem
carcerem et pedes eorum strinxit ligno.
Media autem nocte paulus et silas ado
rantes laudabant deum et audiebant
eos qui in custodia erant. Subito vero
terremotus factus est magnus ita ut mo
verentur fundamenta carceris et statim
aperta sunt omnia ostia et universorum
vincula soluta sunt. Expergefactus
autem custos carceris et videns ianuas a
pertas carceris evaginato gladio vo
lebat se interficere estimans fugisse vin
ctos. Clamavit autem paulus voce ma
gna dicens. Nichil feceris tibi mali. Uni
versi enim hic sumus. Petitoque lumine in
trogressus est et tremefactus procidit pau
lo et sile ad pedes et producens eos foras
ait. Domini quid me oportet facere
ut salvus fiam. At illi dixerunt. Cre
de in dominum iesum et salvus eris
tu et domus tua. Et locuti sunt ei verbum
domini cum omnibus qui erant in do
mo eius. Et tollens eos in illa hora
noctis lavit plagas eorum et baptiza
tus est ipse et omnis domus eius continuo.
Cumque perduxisset eos in domum suam
apposuit eis mensam et letatus est cum
omni domo sua credens deo. Et cum di
es factus esset miserunt magistratus litto
ris dicentes. Dimitte homines illos.
Nunciavit autem custos carceris verba hec
paulo quia miserunt magistratus ut
dimittamini. Nunc igitur exeun
tes ite in pace. Paulus autem ait eis. Ce
sos nos publice indemnatos homi
nes romanos miserunt in carcerem
et nunc occulte nos eiciunt. Non ita
sed veniant et ipsi nos eiciant. Nunci
averunt autem magistratibus littores ver
ba hec. Timuerunt quoque audito quod ro
mani essent et venientes deprecati sunt
eos et deducentes rogabant ut egrede
rentur de urbe. Exeuntes autem de car
cere introierunt ad lidiam. Visis
fratribus consolati sunt eos et profecti sunt.

XVII

Cum autem perambulassent
amphipolim et appollonia ve
nerunt thessalonicam ubi erat si
nagoga iudeorum. Secundum consuetu
dinem autem paulus introivit ad e
os et per sabbata tria disserebat eis de
scripturis ad aperiens et insinuans quia
christum oportuit pati et resurgere a mor
tuis. Et quia hic est iesus christus quem ego
annuncio vobis. Et quidam ex eis
crediderunt et adiuncti sunt paulo
et sile et de colentibus gentilibusque mag
na multitudo et mulieres nobiles
non pauce. Zelantes autem iudei assu
mentesque de vulgo viros quosdam
malos et turba facta concitaverunt civi
tatem et assistentes domui iasonis que
rebant eos producere in populum.
Et cum non invenissent eos trahe
bant iasonem et quosdam fratres ad
principes civitatis clamantes quoniam
hii sunt qui orbem concitant et hic
venerunt quos suscepit iason et hi
omnes contra decreta cesaris faciunt
regem alium dicentes esse iesum. Con
citaverunt autem plebem et principes
civitatis audientes hec et accepta
satisfactione a iasone et ceteris dimi
serunt eos. Fratres vero confestim per noctem
dimiserunt paulum et silam in be
roam qui cum venissent in sina
gogam iudeorum introierunt. Hii
autem erant nobiliores eorum qui sunt
thessalonice qui susceperunt verbum
cum omni aviditate condie scrutan
tes scripturas si hec ita se haberent.
Et multi quidem crediderunt ex eis
et gentilium mulierum honestarum
et viri non pauci. Cum autem cognovis
sent in thessalonicha iudei quia et berce
predicatum est a paulo verbum dei ve
nerunt et illuc commoventes et tur
bantes multitudinem. Statimque
paulum tunc dimiserunt fratres ut
iret usque ad mare. Silas autem et ti
mothe remanserunt ibi. Qui autem
deducebant paulum perduxerunt

cum · ulq; ad athenas · accepto mã
dato ab eo ad silam · timotheum ut q
celeriter · uenirent ad illum profec
sunt · paulus aũt cum athenis eos
expectaret · incitabatur · spũ eius in
ipo · uidens ydolatre deditam ciuita
tem · disputabat igitur in sinagoga
cum iudeis · et colentib; · in foro per
omnes dies · ad eos · qui aderant · quo
quidam aũt epicurei · et stoici · philo
sophi · disserebant cum eo · et quidam
dicebant · quid uult seminiuerbius hic
dicere · alii uero · xpi predicator uide
tur · esse · quia · ihm · et resurrectionem · annunciabat
eis · apprehensum eum ad areopagum
duxerunt · dicentes · possumus scire
que est hec noua · que a te dicitur doctri
na · noua · nouos · quedam inferre auribus
nris · uolumus ergo scire · quid hec
uelint · athenienses aũt omnes · et
aduene hospites · ad nichil aliud uacabant · nisi aut dicere · aut audire
aliquid nouum · stans aũt paulus in
medio areopagi · ait · uiri athenien
ses · per omnia · quasi superstitiosos uos
uideo · preteriens · enim · et uidens simulacra
uestra · inueni · et aram in qua scriptum
erat · ignoto deo · quod ergo ignorantes
colitis · hoc · ego annuncio uobis · deus
qui fecit mundum · et omnia que
in eo sunt · hic celi · et terre cum sit do
minus · non manufactis templis habi
tat · nec manibus · humanis colitur
indigens aliquo · cum ipse det omni
bus · uitam · et inspirationem · et omnia
fecerit · et uno omne genus hominum
habitare super uniuersam
faciem terre · definiens statuta tem
pora · et terminos habitationis eorum · querere
deum · si forte attrectent eum
aut inueniant · quamuis non longe
sit ab uno quoque nostrum · in ipso · enim
uiuimus · et mouemur · et sumus · sicut
et quidam uestrorum dixerunt
ipsius enim · et genus sumus · genus ergo
cum simus dei · non debemus estima
re auro · et argento aut lapidi sculpture
uel · cogitationi hominis
diuinum esse · similes · existimare
deum · huic ignorantie deus
non annumerans · nunc
ubique · precipit omnes
ubique · penitentiam agere · eo · quod statuit di
em · in qua iudicaturus est orbem · in
equitate · in uiro in quo statuit fi
dem · omnibus · suscitans eum a mor
tuis · cum audissent aut · resurrectionem
mortuorum · quidam quidem irri
debant · quidam uero dixerunt · audi
emus te de hoc iterum · sic paulus exi
uit de medio eorum · quidam uero
uiri adherentes ei credidерunt · in
quibus · et dionisius areopagita · et mu
lier nomine damaris · et alii cum eis ·

Post hec egressus ab athenis · XVIII
uenit corinthum · et inueniens quod
dam iudeum nomine aquilam · ponticum
genere · qui nuper uenerat ab italia · et
priscillam uxorem eius · eo quod præcepisset · claudium discedere omnes iudeos a roma
accessit ad eos · et · qui eiusdem erat artis
manebat apud eos · et operabantur
erat aũt scenofactorie artis · manebat apud
eos · et operabatur · et disputabat in sy
nagoga per omne sabbatum · suadens · tam
iudeis · quam grecis · erat aũt necessarium · ut de mace
donia uenissent · fratres · timotheus · et silas · uerbo paulus instabat · iudeis esse · ihm xpm · testificans
dicentibus · aũt eis · et blasphemantibus · et
contradicentibus sibi · excutiens · uestimenta · sua · dixit ad eos · sanguis · uester · super caput · uestrum · mundus ·
ego · ex hoc ad gentes · uadam · et migrans
inde · intrauit · in domum · cuiusdam
nomine · titi · iusti · colentis · deum · cuius
domus · erat · iuncta · synagoge ·
crispus · aũt · archisynagogus · credidit
domino · cum omni domo · sua · et multi
corinthiorum · audientes · credebant · et
baptizabantur · dixit aũt dominus
nocte · per uisionem · paulo · noli timere · sed · loquere · et · ne · taceas · propterea · quod · ego · sum
tecum · et · nemo · apponetur · tibi · ut · no
ceat · tibi · quia · populus · est · mihi · multus · in
hac · ciuitate · sedit · aũt · ibi · annum
· et · sex · menses · docens · apud · eos · uerbum
dei · gallione · aũt · proconsule · achaie
· insurrexerunt · uno · animo · iudei
in paulum · et · adduxerunt · eum · ad
tribunal · dicentes · quia · contra · legem · hic · persuadet · hominibus · colere · deum · non
secundum · legem · aperire · os · dixit
gallio · ad · iudeos · si · quidem · esset · iniq

quum aliquid aut faciunt pessimū
orum iudei recte uos suscipere
uo questiones sunt de illo iudi
cie uos ipi uideritis iudex horum uer
borum nolo ee iniquitatis eos arcuisse
a ppl̄o iudeique omnes sathenem
principem synagoge pertinebant ei
ad tribunal eius hi horum gallioni
cum eum paulus uo cum adhuc fuis
set multi dies multos fili tradebat et
euangelium tiranni cuiusdam eo
quod aquila qui libri reprehendebat in
eis capud habebat. n. uoluit deuenire ef
esum ullos ibi deliquid pe uero ui
gressus synagogam disputabat cum
audirent hoc autem illi ut amplio
rem tempus manerent non sustinuit.
ualefaciens dicens oportet me sollē
nem diem hanc facere uolo
tamen reuertar ad uos deo uolen
te. profectus est ab effeso. descendens ce
sariam ascendit. et salutauit ecclām.
descendit antiochiam. et facto ibi aliquo
tempore profectus est peragrabat
ordine galaticam regionem. et frigi
am confirmans omnes discipulos. iude
us autem quidam apollo nomine alex
andrinus genere. uir eloquii deuenit eph
esum potens in scripturis. hic erat e
doctus uiam domini. et feruens spū lo
quebatur. et docebat diligenter ea que
sunt ihu. sciens tm baptisma iohis
hic ergo cepit fiducialiter agere
in synagoga. quem cum audissent pri
scilla et aquila. assumpserunt eum. et
diligentius exposuerunt ei uiam do
mini. cum autem uellet ire achaiam.
exhortantes fres scripserunt discipulis
ut susciperent eum. qui cum uenis
set. gratulat multum his qui credide
rant. ualenter. n. iudeos reuincebat pu
blice ostendens per scripturas ee xpm ihm

Factum est autem dum ihs
esset cum apollo ee corinthi ut pau
lus peragratis superioribus partibus. ue
niret ephesum. inuenit quosdā
de discipulis. dixitq; ad eos. si spm
scm accepistis credentes. at illi dixe
runt ad eum. sed. neq; si spūs scs est audi
uimus. ille uero ait. in quo ergo bap
tizati estis. qui dixerunt. in iohis
baptismate. ait autem paulus. iohes bap
tizauit baptismo populum di
cens in eum qui uenturus ee post
ipm ut crederent. hoc est in ihm
audientes baptizati sunt in nomine do
mini ihu. et cum imposuisset illis ma
nus paulus. uenit spūs scs super eos
loquebantur linguis et prophetabant
erant autem omnes fere uiri. xii. et in
gressus autem synagogam cum fiducia lo
quebatur per tres menses disputans. et su
adens de regno dei. cum autem quidam
indurarentur. non crederent male
dicentes uiam domini coram multi
tudine discedens ab eis segregauit dis
cipulos. cotidie disputans in schola
tiranni cuiusdam. hoc autem factum est. p
biennium. ita ut omnes qui habitant
in asiam audirent uerbum domini ihu
dei. uirtutes quoq; quales uideri
non facebat deus per manus pauli ita
ut super languidos deferrentur a
corpore eius sudaria uel semicinctia. et
recedebant ab eis languores. spūs quoq;
egrediebantur de eis. tentauerunt autem
quidam de circumeuntibus iudeis ex
orcistis inuocare super eos qui habe
bant spūs ma nomen domini ihu
xpi. dicentes. adiuro uos per ihm
quem paulus prdicat. erant autem
quidam sceue iudei principis sacerdotum
vii. filii qui hoc faciebant. respon
dens autem spūs nequam dixit eis. ihm no
i. paulum scio et ihm nouit. uos autem qui estis
uli
eis. hoc in eo uno erat domini
pessimum. et dominatus est amborum.
ualuit ee eos ita ut nudi. et uulnerati
effugerent de domo illa. fuit notum
tm est omnibus iudeis atq; gentilibus
qui habitabant ephesi. et cecidit timor
super omnes illos. et magnificabatur
nomen domini ihu. multiq; credē
tium ueniebant confitentes. et an
nunciantes actus suos. multi autem ex
eis qui fuerant curiosa sectantes. cu
lerunt libros. et combusserunt eos
coram omnibus. et computatis pretiis
illorum inuenerunt pecuniam denariorum
quinquaginta millium. ita fortis
et celebrabatur uerbum dei. et conualescebat
ut. hec autem expletis. proposuit paul
us in spū ire hierusalem. et cum ibi
ue ierosolimam dicens. quoniam post

sūd ibi oportet me romam uidē
mittens aūt in macedoniam duos ex
ministrantib; subsistit in asia usq
tum ipe remansit ad tempus mansio
cōis est aūt in illo die turbatio non
minima de uia domini contigit
n. quidam nomine argentarius
faciens edes argenteas diane pstab
bat artificib; cū modicum questum
quos congregabat circa id quib; erant o
pifices dixit. Viri scitis q de hoc artifi
cio est nobis acquisitio q uidetis et
audistis q non solum ephesi s; pene
tocius asie paulus hic suadens aūt
multum turbam dicens quoniam
non sunt dii qui manib; fiūt. Non solū
aūt hec periclitabitur nobis pars i
redargutionem uenire s; magne
diane templum in nichilum reputa
bitur. s; et destrui maiestat
eius quā tota asia colit et orbis
audit et repleri sunt ira et exclama
uerunt dicentes magna diana ephe
siorum et implta est tota ciuitas et
impetum fecerunt uno am
mo in theatrum pro gaio et aristarcho
macedonib; comitib; pauli
paulo aūt uolente introire in populū
non permiserunt discipuli quidam
aūt et de asye principib; cum es
sent ad eum miserunt ad eum
rogantes ne se daret in theatrum
alii aūt aliud clamabant erat n. ec
clesia confusa et plures nesciebant q
ex cā conuenissent de turba aūt de mul
tis dederunt quendam alexandrum pellē
tib; eum inde alexander aūt manu
silentio postulato volebat rōnem
reddere pro quem ut agnouit inde
ē uox cā est una omnium cū per
horas duas clamantium magna di
ana ephesiorum et cum sedasset scriba
rum hās dixit uiri ephesii quis n. est
hominum qui nesciat ephesiorum ci
uitatem cultricem ē magne diane
iouisq; prolis cum ergo hiis ē dicā
positis oporteat uos sedere et nichil
temere agere ad dixistis n. homines hi
rapt n; sacrilegos n; blasphemantes de
am uestrā. q si demetrius et qui
cū eo sūt artifices hītat ad ūllū aliquē
causam habent conuentus agunt
ipso q iudices sunt et accusent se in uicē
si quid aūt amplius requirent in legi
tima ecclia poterit absolui etiam periclita
mur argui seditionis hodierne cū
nullius obnoxium sit de quo possimus
reddere rōnem concursus istius et dix
it dimisit ecclam.

Post quā aūt cessauit tumultus voca
uit paulus discipulos et exhortatus
eos valedixit proficisci uolens in
macedoniam cum aūt peruenisset
partes illas et exhortatus eos fuisset
multo sermone uenit ad greciam et cum
fuisset menses tres facte sunt insidie
die a iudeis nauigaturo in syriam habuit
et consilium reuertendi per macedoniam
fuerunt aūt cum eo sopr patris be
roeensis thessalonicensium uero aristar
chus et secundus et gaius derbius et timothe
us asiani aūt tychicus et trophimus nisi tan
tum pmansissent usq troadē hos aūt nauigantes
precesserunt nos troade
hos aūt nauigauimus post dies azy
morum et uenimus ad eos ubi
demorati sumus
diebus septem ubi dominica sumus
die aūt sabbati cum conuenis
semus ad frangendum panem paul?
disputabat eis pro futurus in cras
turus pro tractatu sermonem usq;
mediam noctem erant aūt lampa
des copiose in cenaculo ubi eramus
congregati sedens aūt quidam adolescens
nomine eutichus super fenestram cū
mergeretur somno graui disputā
te diu paulo ducitus somno cecidit
de tercio cenaculo deorsum sublatus
mortuus est descendit paulus et incubuit
illi complexusq dixit nolite turbari
anima n. ipius in ipso est ascendens
aūt frangensq; panem et gustans sa
tisq; allocutus est usq; in lucem sic
exiuit adduxerunt aūt puerū
uiuentem et consolati sunt non minime
nos aūt ascendentes nauem nauiga
uimus in asson inde aūt suscepturi
paulum sic n. disposuerat ipe pe
dibus iturus aūt inuenit
nos in asson assumpto eo uenimus
mitylenem et inde nauigantes sequē
die uenimus contra chium alia die
applicuimus samum et sequenti die ue
nimus miletum proposuerat n. pau

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

paulus nisi naufragare ad ephesum nequa
quam illi fieret mala festinabat. si
possibile sibi esset ut diem pentecosten face
ret. verebatur enim ne forte aliquis ei esse
sum noceant. mandet. nam erant qui ei
nemisserent ad eum. iamq; esset dixit ei
vos scitis a prima die qua ingressus sum in
asiam qualiter vobiscum fuerim omne tem
pus. seruiens domino cum omni
humilitate. et lacrimis. et
tentationibus. que michi acciderunt ex
insidiis iudeorum. quomodo nichil subtraxe
rim vobis utilium quo minus annun
tiarem vobis. et docerem vos publice. et per
domos. testificans iudeis atq; gentibus. in
deum penitentiam. et fidem in dominum nos
trum ihesum xpm. et nunc ecce alligatus ego spu
itu. hec ei. que in ea venerunt scire
nichil horum uereor. nec facio animam meam pretiosiorem
quam me. dummodo consummem cursum
meum. et ministerium verbi quod accepi
a domino ihesu testificari euangelium
gratie dei. et nunc ecce ego scio quia amplius
non videbitis faciem meam vos omnes
per quos circuiui predicans regnum dei.
quapropter contestor vos hodierna die. quia mundus
sum a sanguine omnium. non enim subter
fugi quominus annunciarem omne
consilium dei vobis. attendite vobis. et uni
uerso gregi. in quo vos spiritus sanctus posuit
episcopos. regere ecclesiam dei quam
acquisiuit sanguine
suo. ego scio quia intrabunt post discessi
onem meam lupi rapaces in vos non
parcentes gregi. et ex vobis ipsis exurgent
uiri loquentes peruersa ut abducant
discipulos post se. propter quod vigilate memo
riam habentes quia per triennium nocte
et die non cessaui cum lacrimis mo
nere unumquemq; vestrum. et nunc com
mendo vos deo. et verbo gratie ipsius qui po
tens est edificare. et dare hereditatem
in sanctificatis omnibus. argentum aut
aurum aut vestem nullius concupi
ui. sicut ipsi scitis. quoniam ad ea que mihi
opus erant. et his qui mecum sunt
ministrauerunt manus iste. omnia os
tendi vobis quoniam sic laborantes oportet
suscipere infirmos. ac meminisse ver
bum domini iesu quoniam ipse dixit. beati
us est magis dare quam accipere. et cum
hec dixisset. posuit genua sua. et oravit cum
omnibus. illi autem magnus fletus fac
est omnium. et procumbentes super col
lum pauli osculabantur eum dolen
tes maxime in verbo quod dixerat. quoniam
plus faciem eius non erant visuri. et
deducebant eum ad nauem.

Cum autem factum est ut navigaremus
abstracti ab eis recto cursu venie
mus cho in ysciam die rodum. inde
patharam. deinde pateramus in fenicem
inuenissemus nauem transfretantem
in phenicem. ascendentes navigam
mus. cum apparuissemus autem cipro re
liquentes eam ad sinistram navigabi
mus in syriam. et venimus tyrum. ibi
enim navis exponenda erat onus.
nec aut discipuli manentes ibi dies
vii. qui paulo dicebant per spiritum ne
ascenderet ierosolymam. et expletis di
ebus profecti ibamus deducentes; nos
omnes; cum uxoribus. et filiis usq; foras
civitatem. et positis genibus in litore
orauimus. et cum valere invicem fecissemus in
uicem. ascendimus nauem illi autem re
di erunt in sua. nos autem navigatione
expletum die tyro profecti ibamus
deducentes; expletis autem descendentes
tolomaidam. et salutatis fratribus; man
simus die una apud illos. alia autem die
profecti venimus cesaream. et intran
tes domum philippi euangeliste qui
erat unus de vii. mansimus apud
eum. hic autem erant. iiii. filie virgi
nes prophetantes. cum morarentur ibi
per dies aliquot. superuenit quidam
nomine agabus.
et cum venisset. ad nos tulit zonam
pauli. et alligans sibi pedes. et manus
dixit. hec dicit spiritus sanctus. virum cuius
zonam hanc. sic alligabunt in ierusa
lem iudei. et tradent in manus gentium
quod cum audissemus rogabamus
nos. et qui loci illius erant ne ascen
deret ierosolymam. tunc respondit pau
lus. quid facitis flentes. et
frangentes cor meum. ego enim non so
lum alligari sed et mori in ierusalem pa
ratus sum propter nomen domini ihesu
cum eo tali modo non possemus quie

unum dicentes dnum uolumus fiat
post dies aut uidebimus parati attendebant
ierim ueniunt autem quidam ex
discipulis declarent nobilem ad du
centes scm apud quem hospitaremur
rationem eiusdem primum antiqui
discipulum cum uenissemus relin
quamus libenter excepturus nos fres
cenam aut die introibat paulus no
bitum ad templum omnes congregati
sunt simul. Quos cum salutasset
narrabat per singula que deus fe
cisset in gentibus per ministerium ip
se illi cum audissent magnificabant
deum dixerunt que uides frater quot
milia sunt iudeorum qui crediderit
de omnes emulatores sunt legis
audierunt autem de te quod discessionem
docetas a moyse eorum qui per gen
tes sunt iudeorum dicens non debe
re eos circumcidere filios suos neque se
cundum consuetudinem ingredi debe
re. Quid ergo est. utique oportet conuenire multitu
dinem audient enim te superuenisse
hoc ergo fac quod tibi dicimus sunt
nobis uiri quatuor uotum habentes super
se hos assumptis sanctifica te cum il
lis impende in illis ut radant
capita sua et scient omnes quia que de
te audierunt falsa sunt sed ambulas
ipse custodiens legem et ipsi autem de
credentium exgentibus nos scripsi
mus iudicantes ut abstineant se a ydo
lis immolato et sanguine et suffoca
to et fornicatione hunc paulus assu
mpsit postera die purificatus cum
illis intrauit in templum annun
ciabat expletionem dierum purifi
cationis donec offerretur pro uno
quoque eorum oblatio cum autem vii. di
es consummarentur hi qui de asia er
ant cum uidissent eum in templo
concitauerunt omnem populum et
iecerunt ei manus clamantes. uiri
israhelite adiuuate hic est homo qui
ad uersus populum et legem et locum
hunc omnes ubique docens insuper et
gentiles induxit in templum et
polluit sanctum locum istum. Uide
rant enim trophimum ephesium
urbe cum ipso quem estimabant quia in templum introduxit
set; paulus cum mora et est cursus po
pu. ista est concursio populi. apprehen
dentes paulum trahebatur extra
templum. statim clause sunt ja
nue fuerunt. aut eum occidere nu
ntiatum est tribuno cohortis quod to
ta confunderetur ierlm qui statim assu
mptis militibus. et centurionib; decurre
ad eos qui cum uidissent tribunum et
milites cessauerunt percutere pau
lum tunc accedens tribunus apprehen
dit eum et iussit alligari catenis duabus. et interrogabat quis esset
et quid fecisset. alii autem aliud clama
bant ut nuntiari non posset certum
cognoscere tumultu iussit duci
eum in castra. cum uenisset paulus
ad gradus contigit ut portaretur a
militibus. ipse enim populi sequebatur
eum multitudo populi clamantis tol
le eum. et cum cepisset duci in castra
paulus dixit tribuno. si licet mihi
loqui ad te. qui dixit. graece
nosti. nonne tues egyptius qui ante
hos dies turbauisti desertum. et occidisti
ante se quatuor milia virorum. qui
sicarorum. dixit ad eum paulus
ego homo sum quidem iudeus a tar
so cilicie non ignobilis ciuitatis. rogo
autem te permitte me loqui
ad populum. cum ille permisisset. pau
lus stans. gradibus. annuit ma
nu ad plebem. magno silentio fac
to allocutus est hebrea lingua dicens.

Cap. XXII.

Viri fres. et patres audite quod ad
uos modo reddo rationem. cum audi
sent autem quoniam hebrea lingua
loqueretur ad illos magis prestiterunt
silentium. et dixit. ego sum uir iude
us natus tarso ciliciae nutritus autem
in ciuitate ista secus pedes gamalie
hi eruditus iuxta ueritatem patrie le
gis emulator legis sicut uos omnes
estis hodie qui hanc uiam persecu
tus usque ad mortem alligans et
tradens in custodiam uiros ac mulie
res. sicut principes sacerdotum mi
hi testimonium reddit omnes
maiores natu a quibus. et epistolas accepi
eus ad fres damascum perrebam ut
ad ducerem inde uinctos ierlm ut
puniremur. factum est autem me

rappinctare dominum nostrum iesum christum qui cum
de celo cum multa luce mihi apparuisset non sum
dedignatus obtemperare celesti visioni sed
primum iudeis qui erant in damasco deinde
hierosolymis et in omni regione iudee et
gentibus predicabam ut penitentiam agerent
et convertentes se ad deum digna penitentie
opera facerent hac ob causam me iudei
cum in templo deprehendissent conati sunt
manibus suis interficere sed auxilio dei
adiutus usque in hodiernum diem resto
testificans paruo et magno nichil extra
dicens preter ea que prophete et moyses
futura esse dixerunt si passurus esset
christus si primogenitus ex mortuis
lumen annunciaturus esset populo et
gentibus cum hec et alia pro se rationem
redderet festus magna voce dixit paulo
insanis paule multe te litere ad insaniam
convertunt at ille non insanio optime
feste sed veritatis et sobrietatis verba
loquor novit enim de his rex apud quem
et fiducialiter loquor hec enim non puto
ignorari ei quicquam horum neque enim
in angulo quid horum factum est agrippa
regi credis scio credis inquit agrippa
ad paulum paulo modo suades me christianum
fieri paulus autem ait vellem apud deum
et in modico et in magno non solum te
sed omnes qui audiunt hodie tales fieri
qualis et ego sum exceptis vinculis istis
surrexit autem rex et preses et bernice
et qui assidebant eis et cum secessissent
loquebantur ad invicem dicentes quia
nichil hic homo dignum morte aut vinculis
agit agrippa autem festo dixit dimitti
hic homo potuit si non appellasset
cesarem cum autem iudicatum esset navigare
in italiam paulum et alios quosdam
traditi centurioni nomine iulio cohortis
augustee cum autem navigassemus per multos
dies et vix devenissemus contrarium nobis
flante vento adiecimus navigare sub cipro
et cum pelagus quod est contra cyliciam
et pamphiliam navigassemus venimus
mirram lycie et ibi inventa navi alexandrina
navigante in italiam imposuit nos in ea
et cum multo tempore navigassemus et
vix devenissemus contra gnidum quia
prohibebamur vento navigare sub creta
iuxta salmonem et vix transeuntes eam
venimus in locum quendam qui dicitur
boni portus cui proximum erat civitas
thalassa fuit autem multum temporis
spatium et navigatio periculosa eo quod
et ieiunium iam transisset admonebat
paulus dicens viri video quod cum
navigatione hac incipiat esse damnum
et multum non solum oneris et navis
sed et animarum nostrarum centurio
autem navi et nautis credebat magis
quam his que a paulo dicebantur et
cum incommode portus ad hiemandum
esset plures consilium dederunt ut inde
navigarent si quo modo possent devenire
phenicen portum cretae respicientem
ad africum et chorum hoc autem cum
flasset auster putantes se propositum
tenere cum sustulissent de asson
iuxta crete litus ventus turbonicus
qui dicitur eurochilon cum autem
navis rapta esset nec posset obniti
flanti vento data navi flatui sic
ferebamur cum autem insulam quandam
que subducitur cauda dicta valentes
vix obtinuimus scapham et sublata
utebantur adminiculis accingentes
navem timentes quoque ne in syrtim
incidant demisso vasculo sic ferebantur
valide autem nobis fluctuantibus
sequenti die iactum fecerunt et tertia
die sua manu armamenta navis
abiecerunt cum autem neque sol neque
sidera per plures dies apparerent
et tempestas non parva immineret
iam ablata erat omnis spes salutis
nostre a multa autem abstinentia
tunc stans paulus in medio eorum
dixit oportebat quidem o viri me
parere michi et non tollere a creta
lucrum quod et nunc suadeo vos
bono animo esse amittetur enim
nullius vestrum animarum propter
navem ego enim sum cui deservio
ego dei cuius et quem colo astitit
enim michi hac nocte angelus dei
cuius sum ego et cui deservio dicens
ne timeas paule oportet te caesarem
assistere et ecce donavit tibi deus
omnes qui navigant tecum propter
quod bono animo estote viri credo
enim deo quod sic erit quemadmodum
dictum est michi in insulam autem
quandam oportet nos incidere
quando autem quartadecima nox
supervenit navigantibus nobis in
adriatico circa mediam noctem
suspicabantur nautae apparere sibi
regionem et submittentes bolidem
invenerunt orgias viginti paululum
autem procedentes et iterum submittentes
bolidem invenerunt orgias quindecim
timentes autem ne forte in asperis locis
incidamus de puppi mittentes anchoras
quaternas optabant diem fieri cum
autem nautae quererent fugere de navi
et scapham demisissent in mare sub
obtentu quasi a prora anchoras extendere
incipere dixit paulus centurioni et
militibus nisi hi in navi manserint
vos salvi fieri non potestis tunc
absciderunt milites funes scaphe et
dimiserunt eam donec incipiebat lucere
rogabat autem paulus omnes sumere
cibum dicens quartadecima hodie die
expectantes ieiuni permanetis nichil
accipientes propter quod rogo vos
accipere cibum hoc enim ad salutem
vestram pertinet nullius enim vestrum
capillus de capite peribit hec cum
dixisset et accepto pane gratias egisset
deo in conspectu omnium et fregisset
cepit ipse manducare animati autem
omnes facti sunt et ipsi sumpserunt
cibum eramus autem omnes anime in
navi ducente septuaginta sex cum
autem satiati essent cibo levabant
navem mittentes triticum in mare
navis autem cum in portum quendam
non cognoscerent litus autem quoddam
habentem sinum cui inmittere navem
si possent deliberaverunt et anchoras
quidem ablatas dimittebant in mare
simul laxantes iuncturas gubernaculorum
et levato artemone secundum flatum
aure tenebant iter et incidentes in
locum bimarum navem impegerunt
et prora quidem fixa firma manebat
puppis autem frangebatur militum
autem consilium fuit ut custodes
occiderent ne quis natans effugeret
centurio autem volens servare paulum
prohibuit eos a consilio iussitque
primum in mare se mittere et exire
ad terram et reliquos alios alios
quosdam in tabulis alios vero in
his que de navi erant et sic factum
est ut omnes animas salvas facerent
terra

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

esto constaul⁹ tum. u. sel̄ manus resti
ficatul⁹ e de nie in ierlin luc re oportet
rome restitui. cū aut die collegiss
se quidam exudei. i. deuouerunt se
dicentes. nr. manducamus nr. bibim
nol donec occideret paulum. erant
aut plusq̄m. xl. uiri qui hanc conui
rationem fecerant. qui accedentes ad
principes sacerdotum. seniores dixerunt
de uotione de nouimus nos. nichil
gustaturos donec occidamus paulum
nunc ergo uos notum facite tribu
no cum cohorte ut ad ducat illum ad uos
tanq̄m aliquid certius cognoscturi de
eo. nos uero parati sum⁹ interficere illum. quod cum audi
isset filius sororis pauli insidias. uen
tus in castra nunciauit
pauloq; uocans aut paulus ad se unū
exc̄ntionū. ait. ad oleseentem
hunc adduc ad tribunum. habet enim aliq̄d
uidicare illi. ille quidem assumens
eum duxit ad tribunum. et ait. uin
ctus paulus rogauit me hunc ado
lescentem perducere ad te habentem
aliquid loqui tibi. at ille apprehendens aut e
ius manum illuc secessit cum
eo seorsum. et interrogauit illum. quid
est q̄d habes indicare mihi. ille aut
dixit. iudei conuenere rogare te ut
crastina die producas paulum in
concilium. tu aliquid certius inquisitu
rus esse de illo. tu aut ne credideris illis
insidiantur enim ei ex eis uiri amplius q̄
xl. qui se deuouerunt. nr. manducare
nr. bibere donec interficiant eum. et
nunc parati sunt exspectantes promis
sionem tuam. tribunus igitur dimisit
adolescentem precipiens nemini loqui
tem quia hec nota sibi fecisti. et quos
dam duos centuriones dixit illis pa
rate milites. cc. ut eant usq; cesaree
am. et equites. lxx. et lancearios. cc. a
tria hora noctis. ut iumenta preparent
ut imponentes paulum eum salu
um perducerent ad felicem presi
dem. timuit enim. ne forte raperent eum
iudei. et occiderent. ipse postea calum
niam sustineret. ut pecuniam acceptu
rus scribens epistolam continentem uer
ba hec. claudius lisias optimo presi
di felici salutem. hunc uirum hinc comprehen
sum a iudeis. et incipientem ab eis
interfici superueniens cum exercitu eripui
eo quod romanus est. uolens
scire causam. qua obiciebant illi de
duxi eum in concilium eorum. quem
inuenem accusari de questionib; legi.
ipsum uero nichil dignum morte aut
uinculis habere crimen inuenio. nichil
per latum est cum in me dixit quasi pa
rare eis insidias ad te. cum denun
ciat. et accusatoribus ut dicant apud
te. quæ illi sedm̄ preceptum sibi a
sumentes paulum duxerunt illum p
noctem in amphipatridem. et postera
die dimisserunt equitib; ut cum eo ue
nirent ad castra. qui cum uenis
sent cesaream. et tradidissent epistam
presidi. statuerunt ad illum. et paulum
cum legisset. ait. in quo patre. de qua
prouincia est. et cognouisset. q; de cili
cia esset. audiam te inquit. cum accu
satores tui uenerint. iussitq; in preto
rio herodis custodiri eum.

XXIII

Post. v. aut dies descendit princeps
sacerdotum ananias cum seni
oribus quibusdam. et cum quodam o
ratore tertullo qui adierunt presidem ad
uersus paulum. et statim paulo copie dete
tave tullus dicere cum in multis
pace agamus per te. multa corrigā
tur per tuam prouidentiam. semper
et ubiq; suscipimus optime felix. e
omni gratia. et actione. te diuersis aut
pro tribus tibi ozo te breuiter audi
as nos pro tua clementia. inuenimus hunc hominem pestiferum. et
concitantem seditionem omnib; iude
is in uniuerso orbe. auctorem sedicio
nis sectę nazarenorum. qui templum
uiolare conatus est. quem et apprehen
simus uoluimus q̄ secundum nr̄am iudi
care. superueniens aut tribunus lu
sias cum in magna ui eripuit eum de
manib; nr̄is. iubens accusatores eius
uenire ad te. a quo poteris ipse iudicans
de omnib; istis cognoscere. de quib; nos
accusamus eum. adiecerunt aut
iudei dicentes hec ita se habere si uidelicet
paulus annuente sibi plide dixit ex
misit. ait. re de iudicem grecus
hunc sciens bono animo pro me cau
sam. potes. n. cognoscere. q; non

plus sunt mihi dies quā xii. ex quo ascendi
ad orare ierusalem. nec in templo inuenerunt me cum aliquo disputantem
aut concursum facientem turbe. nec in
synagogis neque in ciuitate. nec probare
possunt tibi de quibus nunc me accusant. hoc
autem fateor tibi quod secundum viam quam dicunt
heresim sic deo patrio seruio omnibus
que in lege sunt prophetis scripta sunt spem habens
in deum quam et ipsi exspectant resurrectionem futuram iustorum et iniquorum
ipse quoque studeo sine offendiculo conscientie
habere ad deum et ad homines semper. post
annos autem plures elemosinas facturus
genti meae et oblationes. in quibus
inuenerunt me purificatum in
templo non cum turba. neque cum tumultu
quidam autem ex asia iudei quos oportebat
hodie apud te presto esse et accusare
si quid haberent ad illum. aut ipsi dicant
si quid inuenerunt mihi stanti
cum sinedrio nisi de hac una uoce
qua clamaui inter eos stans
quia de resurrectione mortuorum ego iudicor hodie apud uos. auditor autem illos felix
certissime sciens de via hac diuertit. cum tribunus
uenerit. audiam uos. iussitque
centurioni custodiri eum. habereque requiem
et quem prohibere de suis ministrare ei. post
aliquot autem dies. aduenit felix cum drusilla
uxore sua que erat iudea. vocauitque
paulum. audiuitque ab eo fidem
que est in christum iesum. disputante autem
illo de iustitia et castitate. et de iudicio futuro
tremefactus felix respondit. quod nunc attinet. abi. tempore autem opportuno accersiam te. simul sperans quod pecunia daretur
a paulo. propter quod frequenter accersito
eum loquebatur cum eo. biennio
autem expleto. accepit successorem felix
portium festum. volens autem gratiam precari
iudeis felix reliquit paulum uinctum

Festus ergo cum .xxv. quidem
annis. in prouinciam post
quam uenit. in prouinciam post
triduum. ascendit ierusalem a cesarea
adierunt eum principes sacerdotum
et primi iudeorum ad ipsum paulum
rogabant eum postulantes gratiam ad
ipsum eum. ut uocaret eum in
ierusalem. insidias facientes ut interficerent
eum in uia. festus autem respondit seruari
paulum in cesarea se autem maturius pro
fecturum. qui ergo in uobis potentes
sunt aut descendentes simul. si quid est in
uiro crimen accusent eum. demoratus
autem inter eos dies non amplius quam octo
aut decem descendit cesaream. et alia die
sedit pro tribunali. iussitque paulum
adduci. quo cum producto circa
stetissent eum qui ab ierosolyma
descenderant iudei multa. et grauia
crimina obicientes quae non poterant proba
re. paulo autem omnibus. id non recusante
quam in legem iudeorum. neque in templum. neque
in cesarem quicquam peccauit
festus autem volens gratiam facere iudeis
respondens paulo dixit. uis ierosolymam ascendere. ibi de his iudicari apud me. dixit autem
paulus ad tribunal cesaris sto. ubi me
oportet iudicari. iudeis non nocui sicut
tu melius nosti. si enim nocui aut dignum
morte aliquid fecerim non recuso mori. si
uero nichil eorum est quae hi accusant
me. nemo potest me illis donare. cesarem
appello. tunc festus cum consilio locutus
iussit. cesarem appellasti. ad cesarem ibis
cum autem dies aliquot transacti essent. agrippa rex. et bernice descenderunt cesaream ad salutandum festum. cum multos
dies ibidem morarentur. festus regi
indicauit de paulo dicens. vir quidam
est derelictus a felice uinctus. de quo cum
essem ierosolymis adierunt me principes sacerdotum et seniores iudeorum
postulantes aduersus illum damnationem
petentes. ad quos respondi quia non est romanis
consuetudo donare aliquem homi
nem priusquam is quem accusant prae
sentes habeat accusatores locumque defendendi accipiat ad abluendum crimina
que ei obiciuntur. cum ergo huc conuenissent sine ulla dilatione insequenti die
sedens pro tribunali iussi adduci uirum. de quo cum stetissent accusatores nullam causam ferebant de quibus
ego suspicabar malum. questionis
uis ipsam de superstitione sua ipsius
ad ipsum eum. de quodam iesu defuncto quem affirmabat paulus uiuere
uolebant. ego de ipsa questione dubitabam si uellet ire ierosolymam. ibi
iudicari de his. paulo autem appellante

ut seruaretur augusto cognitione-
rum seruari eum donec mittam eū
ad cesarem Agrippa aut dixit. Ad festū
Nolebam ipe hominem audire. tra-
in quid audiret eum. Crastina aut die cū
uenisset agrippa. et uenisset tum multa
ambitione. et introissent in auditori-
um cum tribunis. et principa-
libus ciuitatis. iubente festo adductus
est paulus. Dixit festus. Agrippa rex
omnes qui simul adestis uobiscum
uidetis hunc hominem de quo
omnis multitudo iudeorum interpella-
uit me ierosolimis postulans. clamans
non oportere eum uiuere amplius. Ego au-
tem compert mihi dignum morte eum
admisisse. Hoc autem ipse appellante
ad augustum iudicauj mittere. de
quo quid certum scribam domino non
habeo. Quapropter eum adduxi ante
uos. et maxime ante te rex agrippa ut in purga-
tione facta. habeam quid scribam. Non e-
nim uidetur mihi utile mittere uinctum
et causas eius non significare.

XVI

Agrippa autem ad paulum. Permit-
titur tibi loqui pro temet ipso. Tunc
paulus extenta manu cepit rationem
reddere de omnibus. quibus accusor au-
dei rex agrippa. Estimo me beatum
apud te. cum sim defendendus me hodie
de omnibus. quibus accusor a iudeis.
Maxime te sciente omnia que
apud iudeos sunt. et questiones. Ideo
obsecro patienter me au-
diat. Quidem uitam meam au-
nemini que ab initio fuit. in gen-
te mea iero solymis nouerunt omnes
iudei. Precedentes me ab initio. si uelint
testimonium perhibere. quia secun-
dissimam sectam nre religionis uixi
pharisei. Et nunc in spe que ad pa-
tres nros repromissionem facta est a deo
innitor. Ad quam duodecim tribus
nre nocte ac die seruientes sperant
deuenire. De qua spe accusor a iudeis
rex. Quid incredibile iudicatur apud
uos si deus mortuos suscitat. Ego
quidem existimabam me ad hoc
nomen iesu nazareni debere multa
agere contraria. Quod et feci hierosolymis.
Et multos sanctorum ego in carceribus. Et clausi. A principibus sacerdotum potestatem accepta. Et
cum occiderentur detuli suffragium. Et per
omnes synagogas frequenter puniendo eos com-
pellebam blasphemare. Et amplius in-
super furens eos persequebar. usque ad exte-
ras ciuitates. Et quibus. dum iremus damas-
cum cum potestate. Et permissu princi-
pum sacerdotum. die media uidi rex
de uia. supra splendorem solis circum-
fulsisse me lumen. Et eos qui mecum si-
mul erant omnes. Et nos cum cecidis-
semus in terram audiui uocem dicen-
tem mihi hebraica lingua. Saule. Saule
quid me persequeris. Durum est tibi
contra stimulum calcitrare. Ego autem dixi.
Quis es domine. Dixit autem dominus. Ego sum
Iesus quem tu persequeris. Sed exurge
et sta super pedes tuos. Ad hoc enim apparui
tibi. ut constituam te ministrum. et te-
stem eorum que uidisti. et quibus apparebo tibi. Eripiens te de po-
pulo. et gentibus. in quas nunc ego mitto
te aperire oculos eorum. ut conuertan-
tur a tenebris ad lucem. et potestate de
satanas ad deum. ut accipiant re-
missionem peccatorum. et sortem inter
sanctificatos fide que est in me. Unde rex agrippa non
fui incredulus celesti uisioni. Sed hiis
qui sunt damasci primum. et hierosoly-
mis. et per omnem regionem iudee.
gentibus annuntiabam ut penitentiam
agerent. et conuertentur ad deum. dignas
penitentie opera facerent. Hac ex causa
me iudei cum essem in templo comp-
hendere conabantur. et temptabant occidere. Auxilio
igitur adiutus dei usque in hodiernum diem. Testificans mino-
ri. et maiori. nichil extra dicens quam
que prophete locuti sunt futura esse. et
Moyses. Si passibilis xps. Si primus ex re-
surrectione mortuorum lumen annun-
caturus est populo. et gentibus. Hec loquente eo
rabiem reddente festo. magna uoce
dixit. Insanis paule. multe te litte-
re ad insaniam conuertunt. Non insanio optime fes-
te. sed ueritatis et sobrietatis uba eloquor.
Scit enim de his rex ad quem et fidenter
loquor. latere eum. nichil horum
arbitror. Nemini enim quicquam
horum gestum est. Audi rex agrip-
pa propheta. Credis agrippa aut

de

p fide

dixt ad paulum | unmodico suades fieri | causam | paulus | pro apud deum | in | modico | in magno nonne tu | scis | quia audiuit hodie si | tales qualis | ego sit | exceptis uinculis hijs | iecurrent | rex | ples | uernice | quia assidebant eis | cum | cessassent | loquebantur ad inuicem dicentes | quia | michi dignum mortis | quid fecit hic homo | tunc agrippa autem | festo dixit | dimitti potuit homo iste | si non appellasset | cesarem. XXVII

Cum autem iudicatum est nauigare eum | in italiam | tradi paulum cum re | liquis custodib; centurioni nomine iu | lio cohortis | auguste | ascendentes autem | nauem adrumentinam | nauigare | incipientes | nauigare circa alia loca sita | in mari | perseuerante nobiscum aristarcho | macedone | thessalonicense | sequenti autem die | deuenimus | sidonem | humane autem | tractans | iulius paulum per | misit | ad amicos | ire | ut | sui | curam | agerent | et inde cum | sustulissemus | sub | nauigauimus | propter | ea | quod | essent | uenti | contrarii | pelagus | ciliciae | et | pamphile | nauigantes | uenimus | lystram | que | est | lycie | ibi | inueniens | centurio | nauem | alexandrinam | nauigans | in | italiam | transposuit | nos | in eam | et | multis | diebus | tarde | nauigantes | et | uix | de | uenissemus | et | guidum | prohibente | nos | uento | ad | nauigandum | secundum | uxi | uxi | nauigantes | ad locum | qui | dicitur | boni portus | cui | uxi | ciuitas erat | thessalia | cui | adiacebat | cum | uxi | et | cum | iam | non | esset | tutum | nauigatio | eo | quod | ieiunium | iam | preteriisset | monebat | eos | paulus | dicens | eis | uiri | uideo | quia | cum | iniuria | et | multo | damno | non | solum | oneris | nauis | et | nostre | animarum | uestrarum | incipere | nauigationem | centurio | autem | gubernatori | et | nauclero | magis | credebat | quibus | que | a | paulo | dicebantur | cum | aptus | portus | non | esset | ad hiemandum | plures | statuerunt | consilium | nauigare | inde | si | quo | modo | possent | deuenientes | phenicem | hiemare | portum | cretae | respicientem | ad | affricum | et | ad | chorum | uentosum | existimantes | proposito | autem | austro | estimantes | propositum | se | tenere | cum | subtulissent | de | asson | legebant | creten | non | post | multum | autem | misit | se | contra | uentus | typho | nicus | qui | uocatur | eurio | aquilo | cum | autem | rapta | esset | navis | nec | posset | ventum | in | obuientem | dare | naui | elatis | cedebamus | insulam | autem | quandam | decurrentes | que | uocatur | clauda | potuimus | uix | obtinere | scapham | quam | sublatam | adhortabantur | accingentes | naui | timentes | autem | ne | in | syrtim | inciderent | submisso | uase | sic | ferebantur | valida | autem | nobis | tempestate | iactati | sequenti | die | iactum | fecerunt | et | tertia | die | suis | manibus | armamenta | nauis | proiecerunt | neque | autem | sole | neque | sydera | apparentibus | per | plures | dies | neque | tempestate | non | exigua | imminente | iam | ablata | erat | spes | omnis | salutis | nostre | cum | multa | ieiunatio | facta | tunc | stans | paulus | in medio | eorum | dixit | oportebat | quidem | o | uiri | audire | me | non | tollere | a creta | lucrum | facere | iniuriam | hanc | quoque | et | nunc | suadeo | uobis | bono | animo | esse | amittetur | enim | nullius | uestrum | anime | preter | quam | nauis | astabit | enim | michi | hac | nocte | angelus | dei | cuius | sum | ego | cui | deseruio | dicens | ne | timeas | paule | cesari | te | oportet | assistere | ecce | donauit | tibi | deus | omnes | qui | nauigant | tecum | propter quod | bono | animo | estote | viri | credo | enim | deo | meo | quia | sic | erit | quem | admodum | dictum | est | mihi | insulam | autem | quandam | oportet | nos | deuenire | si | postea | quam | xiiii | die | nox | superuenit | nauigantibus | nobis | in adria | circa | mediam | noctem | suspicabantur | nautae | apparere | sibi | aliquam | regionem | quam | sub | mittentes | scandem | inuenerunt | passus | xx | et | pusillum | separatim | inde | ferentes | passus | xv | timentes | autem | ne | alicubi | loca | inciderent | de | puppi | mittentes | anchoras | nouem | optabant | diem | fieri | nec | quicquam | prohibebat | fugere | de | nauicula | autem | in mare | scapham | mittentes | sub | obtentu | quasi | inciperent | a | prora | anchoras | extendere | dixit | paulus | centurioni | et | militibus | nisi | hi | in | nauibus | manserint | uos | salui | fieri | non | potestis | tunc | absciderunt | milites | funes | scaphe | et | passi | sunt | eam | excidere | cum | autem | lux | inciperet | fieri | rogabat | paulus | omnes | simul | cibum | dicens | quartadecima | die | hodie | exspectantes | ieiuni | permanetis | nichil | accipientes | propter | quod | rogo |

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nos accipere cibum pro salute uñra· qui
nullius uri capillus de capite peribit
Cum hec dixisset; sumens panem gras e
git deo in conspectu omnium cepit fre
git; cepit manducare. Erant autem nos omnes
simul ccl. lxxvi. Cibati autem alio allevia
bant nauem iactantes triticum in
mare. Cum autem dies fieret terram
non cognoscebant. Litus uero quod
considerabant habebat sinum quem
cognabant si possent eicere nauem. Et
anchoras subtollentes committebant
se mari. Simul laxantes iuncturas
gubernaculorum. Et leuato artemo
ne. Flatui aure flamen. Et tenebant
ad litus. Et cum incidissemus in lo
cum bithalassum impegerunt na
uem. Et prora quidem fixa manebat
immobilis. Puppis uero solvebatur a
uiarum. Et horum autem consilium fuit
ut custodiat occideret. Ne quis cum
enatasset. Effugeret. Centurio autem volens
seruare paulum prohibuit. Et iussit
eos qui possent natare mittere
se in mare primos. Et egredi ad terram
Et reliquos alios in tabulis. Et sic fac
tum est. Et sic factum est ut omnes animae
euaderent ad terram. XXVIII

Et cum euasissemus tunc cognouimus
quia melite insula uocabatur. Barbari uero prestabant non
modicam humanitatem nobis. Accen
sa enim pyra refocillabant nos omnes
propter imbrem qui imminebat. Et frigus
Cum congregasset autem paulus far
mentorum aliquantam multitudinem
et imposuisset super ignem. Vipera a calo
re cum processisset. Invasit manum
eius. Et ut uiderunt barbari pen
dentem bestiam in manu eius. Ad in
uicem dicebant. Vere homicida est
iste homo. Qui cum euasit de mari ul
tio diuina non permittit eum in
uicere. Ille quidem excutiens bestiam
in ignem. Nichil mali passus est. Illi
autem existimabant eum in tumorem
aut subito cadere. Aut mori. Cum
uero diu illos expectarent. Et uide
rent; nichil mali in eo fieri. Mutantes se
dicebant eum esse deum. In illo autem
loco erant predia principis insule nomine
publii qui nos suscipiens triduo benig
ne exhibuit. Contigit autem patrem publii
febribus. Et dissenteria uexatum iacere. Ad
quem paulus introiit. Et cum orasset
imposuit ei manus. Et curauit eum.
Quo facto omnes qui in insula habebant
infirmi accedebant. Et curabantur
qui et honoribus honorauerunt nos. Et nauigantibus
que necessaria erant imposuerunt. Post menses autem
tres nauigauimus in naui alexan
drina que in insula hiemauerat cui
erat insigne castorum. Et cum uen
issemus syracusam. Mansimus
ibi triduo. Et circumlegentes deuen
imus regium. Et post unum diem flante
austro. Secunda die uenimus puteolos.
Vbi inuenimus fratres. Et rogati sumus ibi
manere apud eos dies vii. Et sic uenimus ro
mam. Et inde cum audissent fratres de
uenerunt nobis usque ad forum appii. Et
tres tabule. Quos cum uidisset; pau
lus gratias agens deo accepit fiduciam.
Cum autem uenissemus romam. Per
missum est paulo permanere sibi
met cum custodiente se milite. Post
tres autem dies quo cauit primos
iudeorum tunc; cum conuenissent dicebat
eis. Ego uiri fratres michil ad plebem
faciens aut morem patrum uiolat
us. Et traditus sum in manus ro
manorum. Qui cum interrogationem
de me habuissent. Voluerunt me dimit
tere eo quod nulla esset causa mortis in me.
Audientibus autem iudeis contradicente
bus. Coactus sum appellare cesarem. Non
habens aliquid accusare gentem meam
super hac igitur causa rogaui uos uidere. Et
loqui. Propter enim spem israhel catenam hanc circumdo
Qui dixerunt ad eum. Nos ne
litteras accepimus de te in iudea. Et
ueniens aliquis fratrum nunciauit aut
locutus est quid de te malum. Rogamus
autem audire a te que sentis. Nam
de secta hac notum est nobis. Quia ubique
ei contradicitur. Cum constituissent autem
illi diem uenerunt ad eum in hospi
cium plures quibus exponebat testi
ficans regnum dei. Suadens eis de ie
su ex lege moysi. Et prophetis a mane usque

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

IACOBI

ad uesperam quidam credebant huic
dicebantur a paulo. quidam non credebant. unus; multorum non ecclesie
res discredebat dicente paulo unde ubi
qd ubi spe est iohannis est. per istam ppha
ad pres uisi dicens. vade ad ppham istum. i
dic ad eos aure audietis. non intelligetis. videntes videbitis. non per spiritum
in callidum est cor ppli huius. auribus
grauit audierunt. oculos suos compleuerunt ne forte vide aure oculis audiant
& audiant. cor & intelligant. non
uertantur. ita nem eos sanum ergo
sit uobis omnib; qui gentib; missus
est hoc saluare dei. ipi audient & erunt
dyabi; excerunt ab eo inde multa
habitis unde se questionem exanstra
bunt. toto inuio quidem. suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum
dicens regnum dei docent que sunt
de domino ihu xpo cum omni fiducia sine
prohibitione aliquo. Incipit prologus in
canonicas epistolas

Non una est ordo apostolorum canonicarum epistolarum
greci qui integre scripsum fidei
que rectum scientiarum
dei que canonice suscipiantur sanctis
ecclesiis catholicis. inueniuntur quidem
et pauci est primus in ordine apostolorum
prime sunt. et eius epistole in ordine ter
tia. & sicut euangelistas dudum ad
uertat unicam concessimus uoluntatem
spiritus ordinem deo nos unanime reddidisse
est. non una est prima iacobi duae petri
iohis tres. unde una quae sit ut ab
eis digeste sunt ita quoq; ab nobis
fideliter ordinatum uerentur eloquium
nec ambiguitatem legentib; faciem
nec sermonum series uarietas impugnaret. illo papie loco ubi de unitate
trinitatis. in prima iohis epla positis
legimus in qua tabulis fidelib; multa
rotis; multum erratum est a fide
uerae communis. non sic modo
uocabula labor est atque sanguinis spe
rupta sua editione ponentib; ipse
sibi; ac spe testimonii omnibus
ib; quo magnum fides catholica
roboratur. epla sibi sic spe est una
dominica cuba comprobantur. in qua
ubi epla ostium a nra alienum differ
re edito: lectoris prudentie delinquo
si. tui ergo dei custodiam dum a
me impulsus scripture unitatem uitio
rie meam quodam modo senectute uani
dorum demb; correndam exponis q
me falsarium corruptoremq; scripturarum
uocatur scripturarum; ego mali o
pere nec emulorum meorum mendacium per timeto nec scripture ue
ritatem potentib; de regalo [illegible]
probat de iesu xpo. de quo. xpi epla
bubus que sunt in dispersione iacobi
salutem. Anne gaudium existima
te fres mei cum in temptationib; uarii
ris incidetis. quod probato fidei ue
stre patientiam operatur. patientia autem opus
perfectum habet ut sitis perfecti. integri
in nullo deficientes. si quis autem ue
strum indiget sapia. postulet a deo qui dat
omnib; affluenter. non improperat.
et dabitur ei. postulet autem in fide nichil
hesitans. qui enim hesitat similis est
fluctui maris qui a uento mouetur
et circumfertur. non ergo estimet ho ille
quod accipiat aliquid a deo. uir du
plex animo inconstans est in omnib;
uiis suis. gloriatur autem frater humilis in
altitudine sua. diues autem in humilita
te sua. quia sicut flos feni transibit. exortus est enim sol cum ardore et arefecit fe
num et flos eius decidit et decor uultus
eius deperiit. ita et diues in itinib; su
is marcescet. beatus uir qui sustinet tem
tationem. quia cum probatus fuerit accipiet
coronam uite quam repromisit deus
diligentib; se. nemo cum temptatur
dicat quia a deo temptatur deus. intemptator malorum est. ipse autem neminem temptat. unusquisq; uero temptatur a sua concupiscentia abstractus et
illectus. deinde concupiscentia cum con
ceperit parit peccatum. peccatum uero consummatum fert mortem. nolite
itaq; errare fres mei dilectissimi. omne
datum optimum. omne donum perfectum de sursum est descendens a patre lu
minum. apud quem non est transmutatio nec mutationis obumbratio. uo
luntarie genuit nos uerbo ueritatis ut
simus initium aliquod creaturae eius.
sitis fres mei dilectissimi. sit autem
omnis homo uelox ad audiendum tardus autem ad loquendum. tardus ad ira
m. nam ira uiri iustitiam dei non operatur

ꝑ qđ abstinemꝰ omnem immundi
am · qui habundantiam malitie inuan
tur de uitiꝺ suꝰ ꝓpte in suum ūbum
qđ potest saluare animas uāt sc̄dm
aūt fr̄es ūbi · nō audit oꝝ nīa · fal
lentes nos metipsos Quod si quis audi
tor est ūbi · nō fr̄es hui⁹ cōparabit
uiro consideranti naturā
lē suę uultum speculo · cōsiderauit · se · ꝯ
bitq; statim obliuꝰ est qualis fuit
Qui aūt perspexit in lege perfecta li
bertatis · i permanserit nec factꝰ au
ditor obliuiosꝰ sed factor operis hic
beatus in factō suo erit · Si quis aūt pu
tat se religiosum esse non refrenans
linguā suam · sed seducens cor suū hu
ius uana est religio · Religio munda
· immaculata apud deum · i patrē ·
est · uisitare pupillos · i uiduas in tri
bulōne eorum · se immaculatum se
custodire ab hoc seculo ·

Fr̄es mei nolite in personam aūt
pmone hēre fidem dñi nr̄i ie
su xpi glē · · enim si introierit in
conuentum uestrum uirum aureum ami
cū hūt in veste candida · introierit aūt
· pauper in sordido habitu · intendatis i
eum qui indutꝰ est veste p̄clara · i
ci dicatis · tu sede hic bñ pauper aūt
dicatis · tu sta illic aūt sede sub scabel
lo pedum meorum · nonne iudicatis
apud uos metipsos · ēt estis iudices c
gitationum iniquarum · audite fr̄es
mei dilectissimi · nonne deus elegit
pauperes in hoc mundo · diuites in fi
de · et heredes regni qđ repromisit deus
diligētib; se · vos aūt exhonorastis
pauperem · nonne diuites per potē
tiam opprimunt uos · ipsi · et ipsi uos
ad iudicia · nonne ipsi blasphemant
bonum nomen qđ inuocatum est
sup uos · si tā legem perficitis regalē
sc̄dm scripturas · diliges pximum tu
um sicut te ipsum · bene facitis · si aūt
personas accipitis · peccm operamini
redarguti a lege · tāq; preuaricatores · Quic
q; aūt totam legem seruauerit · offen
derit aūt in uno factꝰ est omnium reꝰ
Qui · n · dixit · non mechabris · dixit · e
non occides · Quod si non mechaberis aūt
occideris aūt factꝰ es prēuaricator legis
Sic loquimini · et sic facite sicut per
gentis libertatis incipientes iudicari
iudicium · n · sine misericordia illi qui non fe
cit misericordiam · superexaltat aūt misericor
dia iudicium · Quid prodest fr̄es mei si fidē
quis dicat se habere · opera aūt non habeat
numquid potest fides saluare eum · Si
aūt fr̄es uel soror nudi sunt · et indigeant
victu cotidiano · dicat aūt aliquis de
nobis illis · ite in pace · calefacimini ·
saturamini · non dederitis aūt eis que
necessaria sunt corpori · quid prodest hu
bis · si fides si non habeat opera · mor
tua est in semetipsa · Sed dicet aliquis
tu fidem habes · ego opera ha
bes · ostende mihi fidem tuam sine op̄ib; · et ego
ostendam tibi ex op̄ib; fidem · tu
ne credis quia unus est deus ·
bene facis · et demones credunt · et con
tremiscunt · Vis aūt scire o homo in
anis quia fides sine op̄ib; otiosa est ·
abraham pr̄ nr̄ nonne ex op̄ib;
iustificatus est offerens ysaac filiū
suum super altare · videsne quia fides
cooperabatur op̄ib; illius · et ex op̄i
b; fides consummata est · et impleta est
scriptura dicens · credidit abraham
deo · et reputatum est illi ad iustitiam
· et amicus dei appellatus est · videtis
quia ex op̄ib; iustificatur homo · et
non ex fide tm̄ · Similiter aūt et rahab me
retrix nonne ex op̄ib; iustificata est ·
suscipiens nuntios · et alia via mi
serit · Sicut enim corpus sine spū mortuū
est · ita · et fides sine op̄ib; mortua est ·

III

Nolite plures magistri fr̄es mei fie
tes quia maius iudicium sumi
mus · in multis · offendimus omnes ·
Si quis in uerbo non offendit hic per
fectus est uir · potens et freno circum
ducere totum corpus · Si aūt equis
frena in ora mittimus ad consen
tiendum nobis · et totum corpus eo
rum circumferimus · Ecce na
ues cum magne sint · et a ventis
ualidis minentur · circumferuntur
aūt a modico gubernaculo ubi im
petus dirigentis uoluerit · ita · et lin
gua modicum quidem membrum est
· et magna exaltat · Ecce quantus ig
nis quam magnam siluam incendit
· et lingua ignis est · Ita · et lingua con
stituitur in membris

mensuri usil · que macular totum cor
pus · inflammat totam naturalis
nde inflammata age ieuna omnis · n
aturalis bestiarum · uolucrum · serpen
tium · ceterorum dominatur · dominatur
tur a natura humana linguam aut
nullus hominum domare potest · n
inquietum malum · plena ueneno
mortifero · qua ipsa benedicimus deum pa
trem · et ipsa maledicimus homines q
ad similitudinem dei facti sunt · ex ipso o
re procedit benedictio · et maledictio · non
oportet fratres mei sic · numquid fons
de eodem foramine emanat dulcem et
amaram aquam · numquid potest fra
mei ficul uuas facere · aut uitis ficus · sic
nec salsa dulcem potest facere aquam · Quis
sapiens · et disciplinatus inter uos ostendat
ex bona conuersatione opera sua
in mansuetudine sapie · Quod si zelum amarum habetis · et contentiones in
cordibus uestris nolite gloriari · et mendaces esse ad ueritatem · non est · n · ista
sapia desursum descendens · sed terrena
animalis diabolica · ubi · n · zelus et con
tentio ibi inconstantia · et omne opus
prauum · Que autem desursum est sapia · p
mum quidem pudica est · deinde pacifica · modesta · suadibilis · bonis consen
tiens · plena misericordia · et fructibus bonis · non iudicans · sine simulatione · fructus autem iusti
cie in pace seminantur facientibus pacem ·

De unde bella · et lites in uobis · nonne ex concupiscentiis uestris q
militant in membris uestris · concupiscitis · et non habetis · occidi
tis · et zelatis · et non potestis adipisci · litigatis · et bellatis · et non habetis · propter quod non postulatis · petitis · et non
accipitis · eo quod male petatis ut in concupiscentiis uestris insumatis · ad ui
nete · et adultere · nescitis amicitia huius mundi inimica est deo · Quicumque ergo uoluerit amicus esse huius mundi inimicus dei constituitur · aut putatis quia inaniter scriptura dicat · ad inuidiam concupiscit spiritus qui habitare fecit in nobis · maiorem autem dat gratiam · propter quod dicit deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam · subditi estote deo · resistite autem diabolo · et fugiet a uobis · appropinquate deo · et appropinquabit uobis · emundate manus peccatores · et purificate corda duplices animo · miseri estote · et lugete · et plo

ret · risus uester in luctum conuertatur · et gaudium in merorem humiliamini in conspectu domini · et exaltabit uos · Nolite detrahere alterutrum fratres mei · Qui detrahit fratri aut qui iudicat fratrem suum · detrahit legi · et iudicat legem · Si autem iudicas legem · non es factor legis · sed iudex · unus est · n · legislator · et iudex · qui potest perdere · et liberare · tu autem quis es qui iudicas proximum tuum · Ecce nunc qui dicis hodie aut crastino ibimus ad ciuitatem illam · et faciemus ibi quidem annum · et mercabimur · et lucrum faciemus · qui ignoratis quid sit uobis in crastino · Quae est · n · uita uestra · uapor est ad modicum parens · deinde post extinguitur · pro eo ut dicatis · si dominus uoluerit · et uiuemus · et faciemus hoc aut illud · Nunc autem exultatis in superbiis uestris · omnis exultatio huiusmodi mala est · Scienti igitur bonum facere · et non facienti · peccatum est illi ·

Age nunc diuites plorate ululantes in miseriis uestris quae ad uenient uobis · Diuitiae uestrae putrefactae sunt · et uestimenta uestra aranearum comesta sunt · aurum · et argentum uestrum eruginauit · et erugo eorum in testimonium uobis erit · et manducabit carnes uestras sicut ignis · thesaurizastis uobis iram in nouissimis diebus · ecce mercedes operariorum uestrorum qui messuerunt regiones uestras quae fraudata est a uobis clamat · et clamor eorum in aures domini sabbaoth introiuit · epulati estis super terram · et luxuriati estis · enutristis corda uestra sicut die occisionis · ad diuitias · condemnastis · et occidistis iustum · non resistit uobis · patientes igitur estote fratres usque ad aduentum domini · ecce agricola expectat pretiosum fructum terrae · patiens dum accipiat temporaneum · et serotinum · patientes estote · et confortate corda uestra · quia aduentus domini appropinquauit · Nolite ingemiscere fratres malum · ut non iudicemini · ecce iudex ante ianuam assistit · exemplum accipite fratres exitus malorum · et longanimitatem · laborum · et patientiae · quia beatificamus eos qui sustinuerunt

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Subiecti reuerentia uob audite. Finem
dominum iudicate qui misericors est do
minus. Misericordiam omnia sua
mea nolite iurare. Neque per celum neque per
terram neque per aliud quodcumque iuramen
tum. Sit autem uestrum est non est. Non ut
non sub iudicio decidatis. Tristatur
aliquis uestrum. Oret. Equo animo
psallat. Infirmatur aliquis in uo
bis inducat presbiteros ecclesie. Orent super
eum unguentes eum oleo in nomi
ne domini. Et oratio fidei saluabit infirmum
alleuiabit eum dominus. Et si in pec
catis sit dimittentur ei. Confitemini
ergo alterutrum peccata uestra et ora
te pro inuicem. Ut saluemini. Multum enim
ualet deprecatio iusti assidua
Helias homo erat similis nobis pas
sibilis. Et oratione orauit ut non plue
ret super terram. Et non pluit annos
tres. Et menses sex. Et rursum orauit
et celum dedit pluuiam. Et terra dedit
fructum suum. Fratres. Si quis ex
uobis errauerit a ueritate. Et conuerterit
quis eum sciat. Quia qui conuerti fecerit
peccatorem ab errore uie sue saluabit
animam eius a morte. Et operiet
multitudinem peccatorum.

Petrus apostolus ihesu xpi electis aduenis dispersionis ponti galatie cappadocie. Asye et bithynie. Secundum
prescientiam dei patris in sanctificationem
spiritus in obedientiam. Et aspersionem
sanguinis ihesu xpi. Gratia uobis et pax
multiplicetur. Benedictus deus et pater do
mini nostri ihesu xpi qui secundum mi
sericordiam suam magnam regene
rauit nos in spem uiuam per resur
rectionem ihesu xpi ex mortuis in he
reditatem incorruptibilem et incon
taminatam et immarcescibilem conser
uatam in celis in uobis qui in
uirtute dei custodimini per fidem in
saluationem paratam reuelari in tem
pore nouissimo in quo exultabitis
modicum nunc si oportet contrista
ri in uariis temptationibus ut proba
tio uestre fidei multo preciosior sit au
ro quod per ignem probatur inuenta
tur in laudem et gloriam et honorem
in reuelatione ihesu xpi quem cum

non uidistis diligitis in quem nunc non
uidentes credetis credentes autem ex
ultabitis letitia inenarrabili et glori
ficata reportantes finem fidei uestre sa
lutem animarum uestrarum de qua salu
te exquisierunt atque scrutati sunt
prophete qui de future in uobis gratie
prophetauerunt scrutantes quod uel quale tem
pus significaret in eis spiritus christi
qui erat que in eis sunt passiones
posteriores glorias quibus reuelatum
est quia non sibi ipsis uobis autem minis
trabant ea que nunc nunciata sunt
uobis per eos qui euangelizauerunt uo
bis spiritu sancto misso de celo in quem de
siderant angeli prospicere. Propter quod succinc
ti lumbos mentis uestre sobrii perfecte
sperate in eam que offertur
uobis gratiam in reuelatione ihesu xpi
quasi filii obedientie non configurati
prioribus ignorantie uestre desideriis sed
eum qui uocauit uos sanctum et ipsi
in omni conuersatione sancti sitis quia scriptum
est sancti eritis quia ego sanctus sum
et si patrem inuocatis eum qui sine ac
ceptione personarum iudicat secun
dum uniuscuiusque opus in timore inco
latus uestre peregrinationis tempore quo scientes
quod non corruptibilibus auro
uel argento redempti estis de uana
uestra conuersatione paterne traditionis
sed pretioso sanguine quasi agni incon
taminati et immaculati christi ihesu qui quidem
ante mundi constitutionem
manifestatus autem nouissimis temp
oribus propter uos qui per ipsum fideles estis in
deo qui suscitauit eum a mortuis et
dedit ei gloriam sempiternam ut fi
des uestra et spes esset in deo animas uestras
castificantes in obedientia caritatis un
fratrum amore sine simulatione ex corde in
uicem diligite assidue renati non
ex semine corruptibili sed incorrup
tibili per uerbum dei uiui et permanen
tis in eternum quia omnis caro fenum
omnis gloria eius tamquam flos feni
exaruit fenum et flos eius decidit ver
bum autem domini manet in eternum
hoc est autem verbum quod euangelizatum est

Deponentes igitur omnem malitiam omnem
dolum et simulationes et inuidias

homines denuncient sint modo gemi ni in causis ydoneis sine dolo iat con cupiscere ut ineo crescerent in salutem birtã gustatis quã dulcis est dominus ad quem accedentes lapidem uiuum ab hominib; quidem reprobatum a dõ aũt electum ihonorificatum ipse tanq; lapides uiui super edificamini domos spuales sacerdocium scũ offer re spuales hostias acceptabiles dõ per ie sum xpm ip cõd etiner scriptura ecce ponam in syon lapidem summum angularem electum pciosum et qui credidit in eum non cõfundetur vob igitur honor credentib; non credenti bi aũt lapis quem reprobauerunt edi ficantes hic factus est in caput anguli et lapis offensionis et petra scandali huic qui offendunt illo nec credunt cui et positi sunt vos aũt estis genus elec tum regale sacerdotium gens scã pplus acquisitionis ut uirtutes eius annuncietis qui de tenebris uos vo cauit in admirabile lumen suum qui aliquã non pplis dei nunc aũt populus dei qui non obtinebam misericordiam nunc aũt misericordiam obtinetis carissimi obsecro uos tan quã ad uenas et peregrinos abstine re uos a carnalib; desiderii que militant ad ultionem animam conuersationem uram inter gentes habentes bonam ut in eo qd detrahunt de uobis tanq; de male factoribus ex bonis operibus uos considerantes glorificent deum in die uisitationis subditi estote omni humane creature pp deum siue regi qsi precellenti siue ducib; tanq; ab eo missis ad uindictam malefactorum laudem uo bonorum qa sic est uoluntas dei ut benefacientes obmutescere faciant imprudentium hominum ignorantiam qsi liberi et non qsi uelamen habentes ma liciae libertatem sed sicut serui dei omnẽ honorate fraternitatem diligite deum timete regem honorificate serui subditi estote in omni timore do minis non tm bonis et modestis sed etiã discolis hec est enim gra si propter conscientiam dei sustineat quis tristitias patiens iniuste Que enim est gra si peccantes et colaphizati sufferetis sed si benefacientes pa tienter sustinetis hoc est gratia apud deum hec enim uocati estis quia et christus passus est pro nobis uobis relinquens exemplum ut sequamini uestigia eius Qui peccatum non fecit nec inuentus est dolus in ore eius Qui cum ma ledicerent non maledicebat cum pa teretur non comminabatur tradebat aũt iudicanti se iniuste qui peccata nra ipse pertulit in corpore suo super lignum ut peccatis mortui iustitie uiua mus cuius liuore sanati estis erra tis enim sicut oues sed conuersi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum

Similiter mulieres subdite sint uiris suis ut et si qui non credunt uerbo per mulierum conuersationem sine uerbo lucrifiant considerantes in timore castam conuersationem uram quarum sit non extrinsecus capillatura aut circumdatio auri aut indumenti uestimentorum cultus sed qui est abscondi tus cordis homo in incorruptibili quieti et modesti spũs qui est in conspectu domini tocius est enim sanctarum olim mulierum sperantes in deo non in ornatu uestium ornabant se subiecte uiris sicut sara obediebat abrahe dominum eum uocans cuius estis filie benefacientes et non pertimescentes ullam perturbationem uiri sibi co habitantes secundum scientiam quasi infirmiori uasculo muliebri impertientes honorem tanquã cohherentibus gre ne ut non impediantur orationes uestre In fine aũt omnium modo estote compatientes fraternitatis misericordes modesti humiles non reddentes ma lum pro malo nec maledictum pro maledicto sed econtrario benedicentes quia in hoc uocati estis ut benedictionem hereditate possideatis Qui enim uult uitam di lige et uidere dies bonos coherceat lin guam suam a malo et labia eius ne lo quantur dolum declinet aũt a malo et faciat bonum inquirat pacem et perse quatur eam Quia oculi domini super iustos et aures eius in preces eorum aduersus aũt dominus faciens malum quis est qui uobis nocere possit sed et si quid patimini propter iustitiam beati timorem aũt

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

corum ne numerent ut non gravet
mum dominum aut xpm sanctare i
cordib; nisi paran semper ad satis
factionem omni poscenti vos rationem de
ea que in vobis est fide vspe; tam
modesta timore obsecram vestes bo
nam ut in eo ad de malum de vo
bis confundantur qui calumpn
antur vestram bonam in xpo conver
sationem. Melius est enim bñ facientes
si velit voluntas dei pati quam ma
le facientes. Quia xpc semel pro pec
catis nris mortuus est justus pro in
justis ut nos offerret deo mortifica
tus quidem carne vivificatus aut
spu in quo et his qui in carcere erant
spualiter veniens predicavit
Qui increduli fuerant aliquando cum ex
pectabat dei patientia in diebus noe
cum fabricaretur archa in qua pa
uci. i. octo anime salve facte sunt p
aquam. Quod et vos nunc similis for
me salvos facit baptisma non carnis
depositio sordium sed conscie bone in
rogatio in deum per resurrectionem do
mini nri ihesu xpi. qui est in dextera dei
profectus in celum subjectis sibi angelis potestati
bus et virtutibus.

IIII

Xpo igitur passo in carne et vos
eadem cogitatione armamini
quia qui passus est in carne desinit a
peccatis ut iam non hominum desi
deria sed voluntatem dei. Quod reliq
uum est in carne temporis vestri vivatis tem
pori sufficiat vestre voluntatis gentium con
sumpsisse cupidines ambulantes in luxuri
is desideriis voluptatibus commissa
potationibus vigiliis ydolorum nefandis;
in quibus vos obstupescunt non quo
ad eandem vestre luxurie effusionem
blasphemantes qui reddent rationem
ei qui paratus est judicare vivos et
mortuos. In hoc enim mortuis evan
gelizatum est ut judicentur quidem
secundum homines carne vivant au
tem secundum deum in spu. Omnium autem finis
appropinquavit estote igitur prudentes
et vigilate in orationibus. Ante om

ni mutuam invicem karitatem
tem continuam habentes quia caritas ope
rit multitudinem peccatorum hospitales in
vicem sine murmuratione unusquisque;
sicut accepit gratiam in alterutrum illam
administrantes sicut boni dispensa
tores multiformis gratie dei. Si quis loqui
tur quasi sermones dei. Si quis ministe
rat tanquam ex virtute que administrat
deus ut in omnibus honorificetur deus
per ihm xpm dominum nrm cui est glo
ria et imperium in secula seculorum amen
Carissimi nolite peregrinari in feruore qui ad
tentationem vobis fit quasi novi ali
quid vobis contingat sed communicantes xpi
passionibus gaudete ut et in revelatione
glorie eius gaudeatis exultan
tes. Si exprobamini in nomine xpi
beati quia quod est honoris glorie
mumi dei et quod est eius spus super
vos requiescet. Secundum autem illos pati
tur est homicida aut fur aut male
dicus aut alienorum appetitor. Si autem
ut xpianus non erubescat glorificet
autem deum in isto nomine. Quia tem
pus est ut inchoetur iudicium a domo di
dixit primum a nobis quod finis eo
rum qui non credunt dei evangelio. Et si vix
justus in verum impius et
peccator ubi parebunt tractu. Itaque et
qui patiuntur secundum voluntatem dei fideli
creatori commendent animas suas in bñfac.

Seniores ergo qui in vobis sunt ob
secto ego conseniorem et testis passi
onum xpi qui et eius que in futuro est
glorie revelande communicator
pascite qui in vobis est gregem dei pro
videntes non coacte sed spontanee secun
dum deum neque turpis lucri gratia sed volun
tarie neque ut dominantes in cleris sed
forma facti gregis ex animo et cum ap
paruerit princeps pastorum percipia
tis immarcessibilem glorie coronam
Similiter adolescentes subditi estote
senioribus. Omnes autem invicem hum
ilitatem insinuate et dominus su
perbis resistit humilibus autem dat gratiam
Humiliamini igitur sub potenti
mano dei ut vos exaltet in
tempore visitationis omnem sollicitu
dinem vram proicientes in eum
quoniam ipsi cura est de nobis. Sobrii

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

estore ꝛ nugilare qꝫ ad ſilarit ſit dia
bolus tanqm̃ leo rugiens circuit que
rens quem deuoret cui reſiſtite fortes
in fide ꝛ creature eandem paſſionem q
que in mundo eſt fr̃es ſr̃a tr̃i ꝛ deus
autē omn̄is gr̃e qui uocauit nos in eterna
gloriam ſuam in xp̃o ihu modicum
paſſos ipſe perficiet ꝛ confirmabit ſolida
bit; xp̃i gloria cui pene in ecclaſ te
ſtatoꝝ aſſi ꝑ ſiluanū fidelem fr̃em
uobis ut arbitror breuit ſcripſi obſe
crans ꝛ cōfortans hanc eſſe ueram gra
tiam dei in qua ſtatis ſalutat uos ec
clia que eſt in babylone electa ꝛ mar
cus filius meus ſaluate inuicem in oſcu
lo ſcō ꝛ ſa uobis omnib; qui eſt in xp̃o
ihu amen.

Simon petrus ſeruus ꝛ apl̃s ihu
xp̃i hijs qui cū equalem nobiſ
cum ſortiti ſunt fidem in iuſticia
dei nr̄i ꝛ ſalu atoris ihu x̄pi gr̃a uobis ꝛ
pax adimpleatur in cognitione do
mini nr̄i ihu xp̃i. Quomodo omnia
nobis diuine ſuę uirtutis que ad ui
tam ꝛ pietatem ſunt donata per
cognitionem eius qui uocauit nos ꝑ
propria gl̃a ꝛ uirtutem ꝑ quā maxima ꝛ pre
ciosa nob̄ promiſſa donauit ut per hęc effi
ciamini diuine conſortes nature fugi
entes eius que in mundo eſt concupi
ſcentie corruptionem. Vos aut eandem om
nē ſtudium adhibentes ſubministrate in fide
ſua uirtutem ꝛ in uirtute aut ſcām
in ſcīa aut abſtinentiam in abſtinen
tia aut patientiam in patientia aut pietatē
in pietate aut fr̃ilem caritatem ꝛ in
in caritate aut fr̃ilem caritatem. Hec ſi
cū uobis adſint ꝛ ſuperent. nō uacuos ne
q̄ infructuoſos conſtituent in dominī
ri ihu x̄pi cognitione. Cui non ꝑ
to ſunt hec. cecus eſt ꝛ manu tempta
oblimonem accipiens purgari
ueteris ſuoꝝ delictoꝝ. Quapꝛ fr̃es magis
ſatagite ut per bona opera certam
uram uocationem ꝛ electionem fa
mini. Hec enim nō peccabitis ali
quando. Sic enim habunditer ministrabi
uobis introitus in eternū regnū do
mini nr̄i ꝛ ſalu atoris ihu xp̃i. Propter quod
nos in ipſam ſemper commonere de
hijs. quidem ſcientes ꝛ confirmatos
in ꝑſenti ueritate. Iuſtum
autē arbitror quam diu ſum in hoc taberna
culo ſuſcitare uos in commonitione.
certus quod velox eſt depoſitio tabernacu
li mei ſicut ꝛ dominus noſter ihc xp̃s
ſignificauit mihi. Dabo autē operam ꝛ
frequenter habere uos poſt obitum meum
earum rerum memoriam facere. Non
enim doctas fabulas ſecuti notam fe
cimus uobis dominum nr̄m ihu xp̃i uir
tutem ꝛ p̃ſentiam ſed ſpectatores fact̄i ſumus
magnitudinis illius. Accipiens enim a deo pa
trem honorem ꝛ gloriam uoce delapſa ad
eum huiuſcemodi a magnifica gl̃o
ria. Hic eſt filius meus dilectus in quo
mihi complacui ipſum audite. Et hanc
uocem nos audiuimus de celo allatam
cum eſſemus cum ipſo in monte ſcō ꝛ
habemus firmiorem ꝓphetam ſermo
nem cui bene facitis attendentes. quaſi lu
cerne lucenti in caliginoſo loco do
nec dies illuceſcat. ꝛ lucifer oriatur in
cordibus ueſtris. hoc primum intelligen
tes quod omnis ꝓphetia ꝓphe ꝛ ꝑtrahitur
non fit ſuę. non enim uoluntate humana
allata eſt aliquā ꝓphetia. ſed ſpū ſcō inſpi
rati locuti ſunt ſcī dei homines.

Fuerunt uero ꝓphete in popu
lo ſicut ꝛ in uobis erunt magi
mendaces qui introducent ſectas ꝑ
ditionis ꝛ eum qui emit eos dominū
negantes ſuper inducentes ſibi celerem
perditionem. Et multi ſequuntur eoꝝ
luxurias. per quos uia ueritatis blaſphe
mabitur. Et in auaritia fictis ſibi de
uobis negotiabuntur. quib; iudici
um iam olim non ceſſat. ꝛ perditio
eoꝝ non dormitat. Si enim deus ange
lis peccantib; non pepercit ſed rudentib;
infernj detractos in caligine tenari
dedit cruciandos in iudicium reſeruari
ſi originali mundo non pepercit. ſed octa
uum noe iuſticie ꝓconem cuſtodiui
diluuium mundo impio inducens
et ciuitates ſodomoꝝ ꝛ gomorreoꝝ
cinerem redigens euerſione damna
uit exemplum eorum qui impie ſtat
ſunt ponens. Iuſtum lot. qui op
preſſum a nefandoꝝ in uita de lu
xuriosa conuersatione eripuit. aſpectu enim
et auditu iuſtus erat habitans inter eos
qui de die in diem animam iuſtā
iniquis operibus cruciabant. Nouit g

deus prof de temptatione erpetrum
quos ñ indie iudicii reservare ve
nandos magis autē eos qui post car
nem in concupiscentia immundicie
ambulant dominationem q; contem
nunt audaces sibi placentes sectas ī
troducunt introducte blasphemantes
de angelis fortitudine maiores
sint maiores non portant ad ūsum
se exē bile iudicium ubi ñ uehid
tridualia pecora natiua liter in
captionem et perditionem in per
ditionem in hijs qui ignorant blasphe
mantes in corruptione sua peribūt
percipientes mercedem iniustitie
uoluptatem existimantes diei deli
cias conuiuationes immaculati
ati affluentes in inuitis suis luxu
riantes habentes oculos hijs plenos
adulterij incessabilis delicta pellici
entes animas instabiles cor exerci
tatum auaricia hijs maledic
tionis filij derelinquentes uiam recti
erraverunt secuti uiam balaam ex
fosor qui ñ redemit iniquitatem
autem correptionem ñ habuit sue in
sanie subiugale mutum animal
hominis uoce loquens prohibuit
phie insipientiam hi sunt fon
tes sine aqua nebule turbinib; ex
agitate quib; caligo tenebrarū re
seruatur superbia enim arro
gantie loquentes pellicijs indeliciis car
nis luxurie eos qui paululum effu
giunt qui in errore conuersantes
libertatem illis promittentes cum ipi
sint serui corruptionis a quo enim
quis superatus est huius et seruus
effectus est refugientes coinquinatio
nes mundi in cognitione domini
nī et saluatoris ihesu xpi hijs rursus
implicati superantur facta sunt eis
posteriora deteriora prioribus melius
enim erat illis non cognoscere uiam
iustitie quā post agnitionem retro
rsum conuerti ab eo qd illis tradi
tum est sco mandato contigit enim
eis illud uere prouerbij canis reuer
sus ad suum uomitum et sus lo
ta in uolutabro luti

Hanc ecce nobis iam secundam scribo epistolam in quib; ī
excito in commonitionem sinceram
mentem ut memores sitis eorum q̄
dixerunt sanctorum a scis apostolorum
nri dei et saluatoris
apostoli tui scientes q̄ uenient in nouissimis dier
b; in deceptione illusores iuxta sua
desideria ambulantes dicentes ubi est
promissio aut ad uentus eius exquo enim
patres dormierunt omnia sic perseue
rant ab initio creature latet enim eos
hoc uolentes q̄ celi erant prius et terra de
aqua et per aquam consistens dei uerbo per
quos tunc mundus aqua inundatus
periit celi autem qui nunc sunt et
eodem uerbo repositi sunt igni reser
uati in diem iudicii et perditionis im
piorum hominum unum autem hoc
latere uos non debet q̄ unus dies apud
dominum sicut mille anni et mille an
ni sicut unus dies non tardat dñs
promissionem suam sicut quidam ex
istimant sed patienter agit propter nos
nolens aliquos perire sed omnes ad pe
nitentiam reuerti aduentus autem dei
erit sicut fur in quo celi magno impetu
transient elementa uero calore solue
centur terra autem et quę in ipsa sunt opera exure
tur cum ergo hec omnia dissoluen
da sint qualem oportet uos esse in sanc
tis conuersationibus et pietatibus expectantes
et properantes in aduentum diei dei
per quem celi ardentes
soluentur et elementa igni ardore ca
lescent nouos uero celos et nouam
terram secundum promissa ipsius expecta
mus in quibus iustitia habitat quapro
pter karissimi hec expectantes satagite im
maculati et inuiolati ei in
pace et dñi nri salutem longanimitatem
eius saluti arbitramini sicut et
karissimus frater noster paulus secun
dam sibi datam sapientiam scripsit nobis
sicut et in omnibus epistolis loquens in
eis de his in quibus sunt quedam
difficilia intellectu quę indocti et
instabiles deprauant sicut et ceteras
scripturas ad suam ipsorum perditio
nem uos igitur karissimi scientes
hec custodite uolumen ne dei ne in
sipientium errore seducti excidatis a
propria firmitate crescite autem in
gratia et cognitione domini nri

Quod fuit ab initio quod audiuimus quod uidimus oculis nostris quod perspeximus et manus nostre contrectauerunt de uerbo uite et uita manifestata est et uidimus et testamur et annunciamus uobis uitam eternam que erat apud patrem et apparuit nobis quod quod uidimus et audiuimus annunciamus et uobis ut et uos societatem habeatis nobiscum et societas nostra sit cum patre et cum filio eius ihesu christo et hec scribimus uobis ut gaudeatis et gaudium uestrum sit plenum et hec est annunciatio quam audiuimus ab eo et annunciamus uobis quoniam deus lux est et tenebre in eo non sunt ullo modo si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo et in tenebris ambulamus mentimur et ueritatem non facimus si autem in luce ambulamus sicut et ipse in luce est societatem habemus ad inuicem et sanguis ihesu filii eius emundat nos ab omni peccato si dixerimus quoniam peccatum non habemus nosmetipsos seducimus et ueritas in nobis non est si confiteamur peccata nostra fidelis est et iustus est ut remittat nobis peccata nostra et emundet nos ab omni iniquitate si dixerimus quoniam non peccauimus mendacem facimus eum et uerbum eius non est in nobis

Filioli mei hec scribo uobis ut non peccetis et si quis peccauerit aduocatum habemus apud patrem ihesum christum iustum et ipse est propitiatio pro peccatis nostris non pro nostris autem tantum sed etiam pro totius mundi et in hoc scimus quoniam cognouimus eum si mandata eius obseruemus qui dicit se nosse deum et mandata eius non custodit mendax est et in hoc ueritas non est qui autem seruat uerbum eius uere in hoc caritas dei perfecta est in hoc scimus quoniam in ipso sumus qui dicit se in ipso manere debet sicut ille ambulauit et ipse ambulare

Karissimi non mandatum nouum scribo uobis sed mandatum uetus quod habuistis ab initio mandatum uetus est uerbum quod audistis iterum mandatum nouum scribo uobis quod uerum est in ipso et in uobis quia tenebre iam transierunt et uerum lumen iam lucet

Qui dicit se in luce esse et fratrem suum odit in tenebris est et usque modo in tenebris ambulat nescit quo eat quia tenebre obcecauerunt oculos eius

Scribo uobis filioli quia remittuntur uobis peccata propter nomen eius scribo uobis patres quia cognouistis eum qui ab initio est scribo uobis adolescentes quoniam uicistis malignum scribo uobis infantes quia cognouistis patrem scribo uobis uenerabiles quia fortes estis et uerbum dei manet in uobis et uicistis malignum nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt si quis diligit mundum non est caritas patris in eo quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis est et concupiscentia oculorum et superbia uite que non est ex patre sed ex mundo est et mundus transibit et concupiscentia eius qui autem fecerit uoluntatem dei manet in eternum filioli mei nouissima hora est et sicut audistis quia antichristus uenit nunc antichristi multi facti sunt unde scimus quia nouissima hora est ex nobis prodierunt sed non erant ex nobis nam si fuissent ex nobis permansissent utique sed ut manifesti sint quia non sunt omnes ex nobis

Et uos unctionem quam accepistis ab eo apud uos manet et non necesse habetis ut aliquis doceat uos sed sicut unctio eius docet uos de omnibus et uerum est et non est mendacium et sicut docuit uos manete in eo

Et nunc filioli manete in eo ut cum apparuerit habeamus fiduciam

et non confundamur ab eo in aduen-
tu eius. Si scitis quoniam iustus est. scitote
quoniam et omnis qui facit iusticiam ex ipso
natus est. II

Videte qualem caritatem dedit no-
bis deus pater ut filii dei nominemur
et simus. Propter hoc mundus non nouit
nos quia non nouit eum. Karissimi nunc filii
dei sumus et non dum apparuit nobis
quid erimus. Scimus autem quoniam cum
apparuerit similes ei erimus quoniam uide-
bimus eum sicuti est. Et omnis qui habet
spem in eo sanctificat se sicut ille sanctus est.
Omnis qui facit peccatum et iniquitatem
facit et peccatum est iniquitas. Et scitis quia
ille apparuit ut peccata tolleret et peccatum
in eo non est. Omnis qui in eo manet non
peccat. Et omnis qui peccat non uidet eum
nec nouit eum. Filioli nemo uos se-
ducat. Qui facit iusticiam iustus est
sicut et ille iustus est. Qui facit peccatum
ex diabolo est quoniam ab initio diabolus
peccat. In hoc apparuit filius dei ut dis-
soluat opera diaboli. Omnis qui natus
est ex deo peccatum non facit quoniam semen ipsius
in eo manet et non potest peccare quoniam
ex deo natus est. In hoc manifesti sunt
filii dei et filii diaboli. Omnis qui non
est iustus non est ex deo et qui non diligit
fratrem suum quoniam hec est annunciatio
quam audistis ab initio ut diligatis
alterutrum non sicut caym qui ex
maligno erat qui occidit fratrem suum.
Et propter quid occidit eum quoniam opera eius
maligna erant fratris autem eius iusta.
Nolite mirari fratres si odit uos mundus.
Nos scimus quoniam translati sumus de
morte ad uitam quoniam diligimus fra-
tres qui non diligit manet in morte.
Omnis qui odit fratrem suum homi-
cida est. Et scitis quoniam omnis homicida non
habet uitam eternam in semetipso ma-
nentem. In hoc cognouimus cari-
tatem dei quoniam ille animam suam
pro nobis posuit et nos debemus pro
fratribus animas ponere. Qui habuerit su-
bstantiam mundi huius et uiderit fratrem
suum necessitatem habere et clauserit
uiscera sua ab eo quomodo caritas dei
manet in eo. Filioli mei non dili-
gamus uerbo neque lingua sed opere et
ueritate. In hoc cognoscimus quoniam ex
ueritate sumus et in conspectu eius suade-
bimus corda nostra quoniam si reprehenderit nos
cor nostrum maior est deus corde nostro et
nouit omnia. Karissimi si cor nostrum non
reprehenderit nos fiduciam habemus ad de-
um ut quicquid petierimus accipie-
mus ab eo quoniam mandata eius custo-
dimus et eadem que sunt placita coram
eo facimus. Et hec est mandatum eius
ut credamus in nomine eius filii
ihesu christi et diligamus alterutrum sicut de-
dit mandatum nobis et qui seruat
mandata eius in illo manet et ipse in
eo. Et in hoc scimus quoniam manet in nobis
in spiritu quem dedit nobis. III

Carissimi nolite omni spiritui crede-
re sed probate spiritus si ex deo sint. Quoniam
multi pseudo prophete exierunt in mundum.
In hoc cognoscitur spiritus dei omnis spiritus qui
confitetur ihesum christum in carne uenisse
ex deo est. Et omnis spiritus qui soluit ihesum
ex deo non est. Et hec est antichristus de quo au-
distis quoniam uenit et nunc iam in mun-
do est. Vos ex deo estis filioli et uicistis eum
quoniam maior est qui in uobis est quam qui
in mundo. Ipsi de mundo sunt. Ideo de mun-
do loquuntur et mundus eos audit. Nos
ex deo sumus qui nouit deum audit
nos. In hoc cognoscimus spiritum ueritatis et
spiritum erroris. Karissimi diligamus nos in-
uicem quia caritas ex deo est et omnis qui
diligit fratrem suum ex deo natus est
et cognoscit deum qui non diligit non
habet caritatem et non nouit deum
quoniam deus caritas est. In hoc apparuit ca-
ritas dei in nobis quoniam filium suum
unigenitum misit deus in mundum
ut uiuamus per eum. In hoc est caritas
non quasi nos dilexerimus deum sed quoniam ipse
prior dilexit nos et misit filium suum
propiciationem pro peccatis nostris. Karissimi si deus
dilexit nos et nos debemus alterutrum
diligere. Deum nemo uidit unquam. Si
diligamus inuicem deus in nobis
manet et caritas eius in nobis perfec-
ta est. In hoc cognoscimus quoniam in eo
manemus et ipse in nobis quoniam de spiritu
suo dedit nobis et nos uidimus et tes-
tificamur quoniam pater misit filium suum
saluatorem mundi. Quisquis con-
fessus fuerit quoniam iesus est filius dei
deus in ipso manet et ipse in deo et nos

cognouimus · i credidimus caritate q̄ ih̄s deus nr̄ obscurissime caritat est · qui manet in caritate in d̄o manet · et deus in eo · nr̄a perfecta est caritas dei nobiscum ut fiduciam habeamus in die iudicii · quia sicut ille est · i nos sumus in hoc mundo · timor non est in caritate · sed perfecta caritas foras mittit timorem · quia timor penam h̄t · Qui aut timet · nd̄ est perfectus in caritate · hoc ergo dicamus quia ipse prior dilexit nos · si quis dixerit quia diligo deum · fratrem suum oderit · mendax est · Qui enim non diligit fratrem suum quem uidet deum q̄ non uidet quo pacto diligere possit · hoc mandatum habemus ab eo · ut qui diligit deum · diligat · et fratrem suum ·

Omnis qui credit quia ih̄s est xp̄s · ex deo natus est · et omnis qui diligit eum qui genuit · diligit · et eum qui natus est ex eo · in hoc cognouimus quia diligimus natos dei · cum deum diligamus · et mandata eius faciamus · hec est · n · caritas dei ut mandata eius custodiamus · et mandata eius grauia non sunt · quia omne quod natum est ex deo · uincit mundum · et hec est uictoria que uincit mundum fides nr̄a · Quis est aut qui uincit mundum · nisi qui credit quia ih̄s est filius dei · hic est qui uenit per aquam · et sanguinem · ih̄m xp̄m · non in aqua · tantum · sed in aqua · et sanguine · et spiritus est qui testificatur quia xp̄s est ueritas · Quia tres sunt qui testimonium dant in celo · pater uerbum · et spūs · et hi tres unum sunt · et tres sunt testimonium dant in terra · spūs · aqua · et sanguis · et testimonium hominum accipimus · testimonium dei maius est · Quia hec est testimonium dei quod maius est · quia testificatus est de filio suo · qui credit in filium dei · h̄t testimonium dei in se · qui non credit filio · mendacem facit eum quia non credit in testimonio quod testificatus est deus de filio suo · et hoc est testimonium quia uitam eternam dedit nobis deus · et hec uita in filio eius est · Qui h̄t filium dei · h̄t uitam · Qui non h̄t filium dei · nd̄ h̄t uitam · hec scribo uobis ut sciatis quia uitam h̄tis eternam qui creditis in nomine filii dei · et hec est fiducia quam habemus ad deum ut quodcumque petierimus secundum uoluntatem eius · audiet nos · et scimus quia audit nos quecumque petimus · scimus quia habemus

Et hec est uictoria que uincit mundum

petitiones quas postulamus ab eo · Est peccatum ad mortem · non pro illo dico ut roget quis · omnis iniquitas peccatum est · et est peccatum ad mortem · Scimus quia omnis qui natus est ex deo · non peccat · sed generatio dei conseruat eum · et malignus non tanget illum · Scimus quia ex deo sumus · et mundus totus in maligno positus est · Scimus autem quia filius dei uenit · et dedit nobis sensum ut cognoscamus uerum deum · et simus in filio eius · hic est uerus deus · et uita eterna · filioli custodite uos ab idolis · Amen ·

Senior electe domine · et filiis eius quos ego diligo in ueritate · et non ego solus · sed et omnes qui cognouerunt ueritatem · propter ueritatem que permanet in nobis · et nobiscum est in eternum · Sit nobiscum gratia · misericordia · pax a deo patre · et a domino ih̄u xp̄o filio patris · in ueritate · et caritate · gauisus sum ualde quia inuenio de filiis tuis ambulantes in ueritate · sicut mandatum accepimus a patre · et nunc rogo te domina non tanquam mandatum nouum scribens tibi · sed quod habuimus ab initio · ut diligamus alterutrum · et hec est caritas · ut ambulemus secundum mandata eius · hoc · n · mandatum est · sicut audistis ab initio · ut in eo ambuletis · quia multi seductores exierunt in mundum · qui non confitentur ih̄m xp̄m uenisse in carne · hic est seductor · et antixp̄s · videte uosmet ipsos ne perdatis quod operati estis · sed ut mercedem plenam accipiatis · omnis qui precedit · et non permanet in doctrina xp̄i deum non h̄t · qui permanet in doctrina · hic et filium · et patrem h̄t · si quis uenit ad uos · et hanc doctrinam non affert · nolite eum recipere in domum · nec aue ei dixeritis · Qui enim dicit illi aue · communicat operibus eius malignis · Cum plura uobis scribere · habuerim · noluit per cartam · et atramentum · spero enim me futurum ad uos · et os ad os loqui · ut gaudium nr̄m plenum sit · Salutant te filie sororis tue ·

Iude seruꝰ ꝛ̄pi frē aut̄
Dilectis in deo patre ⁊ ih̄u xp̄o vocatis
Misericordia vobis ⁊ pax ⁊ dilectio adimpleatur
Carissimi omnem sollicitudinem faciebā
scribendi vobis de communi salute necesse habui vobis scribere
deprecans supercertari semel traditæ
fidei sanctis. subintroierunt enim quidam homines
qui olim prescripti sunt in hoc iudicium impii deum nostrum gratiam
in luxuriam transferentes ⁊ solum dominatorem deum ⁊ dominum nostrum ih̄m xp̄m negantes
commonere vos volo cum semel omnia sciatis quia ih̄s populum de terra egipti
saluans secundo eos qui non credidерunt
perdidit angelos quoque qui non seruauerunt principatum suum sed
reliquerunt suum domicilium in
iudicium magni die vinculis eternis
sub caligine reseruauit sicut sodoma
ma ⁊ gomorra ⁊ finitime ciuitates
simili modo exfornicate ⁊ abeuntes
post carnem alteram similiter exemplum
sunt ignis penam sustinentes hi
quoque in somnio carnem quidem maculant dominationem autem spernunt maiestatem
autem blasphemant cum michael archangelus cum diabolo disputans altercans
de moysi corpore non est ausus
iudicium inferre blasphemie sed dixit
imperet tibi dominus qui autem
quecumque naturaliter sicut muta animalia norunt in his corrumpuntur ve illis qui in via
cayn abierunt ⁊ errore balaam
mercede effusi sunt ⁊ in contradictione co
re perierunt hi sunt in epulis suis
maculę conuiuantes sine timore se
metipsos pascentes nubes sine aqua q
a ventis circumferuntur arbores au
tumpnales infructuose bis mortue eradicate fluctus ferini despu
mantes suas confusiones sidera er
rantia quibus procella tenebrarum seruata est in eternum ⁊ hanc autem
de his septimus ab adam enoch dicens ecce uenit dominus in
sanctis millibus suis. facere iudicium et omnes
arguere impios de omnibus
operibus impietatis eorum quibus im
pie egerunt ⁊ de omnibus duris quę lo
cuti sunt aduersum eum peccatores impii hi
sunt murmuratores querulosi se
cundum desideria sua ambulantes ⁊ os eorum
loquitur superbiam mirantes per
sonas questus causa vos autem caris
simi memores estote verborum quę predicta
sunt ab apostolis domini nostri ih̄u xp̄i qui
dicebant vobis quia in nouissimo
tempore uenient illusores se
cundum desideria sua ambulantes
non in pietate hi sunt qui segregant semet ipsos animales spiritum
non habentes vos autem carissimi super
edificantes vos metipsos sanctissime

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ñe fidei ñspm tñ oiames nolmer vpt
indulgentione dei seruare exspectames
manam dnm nr ihu x inuocam edu
am ihol quidem arguit indicatol ul
vol aut saluare de gne rapientes alios
aut inde veniu inmunde dei odiente
ream que carnalu est maculatam
tunicam ei aut qui potest eis vol tñ
seruare ut pedo consulit vol aut glie
tum glozie sue diuine immaculatol i
exultatone in aduentu dnm nr
ihu x solu tñ saluatoz nr p ihm xpm
dnm nrm vtoll gla magnificentia
a imperium z potestat ante omne sela
et nunc z omnia sela amen.

Apocalypsis Iohannis

Qui uincit sic uestiet uestimentis albis et non delebo nomen eius de libro uite et confitebor nomen eius coram patre meo et coram angelis eius. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Qui uincit dabo ei sedere mecum in throno meo sicut et ego uici et sedeo cum patre meo in throno eius. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Et angelo ecclesie laodicenorum scribe hec dicit amen testis fidelis et uerus qui principium est creature dei. Scio opera tua quia neque frigidus es neque feruens utinam frigidus esses aut feruens. Sed quia tepidus es et nec frigidus nec feruens incipiam te euomere ex ore meo. Quia dicis quod diues sum et locupletatus sum et nullius egeo et nescis quia miser es et miserabilis et pauper et cecus et nudus. Suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatum ut locuples fias et uestimentis albis induaris ut non confundatur confusio nuditatis tue et collirio inunge oculos tuos ut uideas. Ego quos amo arguo et castigo. Zelare ergo et penitentiam age. Ecce sto ad ostium et pulso si quis audierit uocem meam et aperuerit mihi ianuam intrabo ad illum et cenabo cum illo et ipse mecum. Qui uicerit dabo ei sedere mecum in throno meo sicut et ego uici et sedi cum patre meo in throno eius. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Et post hec uidi et ecce ostium apertum in celo et uox prima quam audiui tamquam tube loquentis mecum dicentis ascende huc et ostendam tibi que oportet fieri post hec. Et statim fui in spiritu et ecce sedes posita erat in celo et super sedem sedens. Et qui sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis et sardinis et iris erat in circuitu sedis similis aspectui smaragdine. Et in circuitu sedis sedilia uiginti quatuor et super sedilia uiginti quatuor seniores sedentes circumamicti uestimentis albis et in capitibus eorum coronas aureas. Et de throno procedebant fulgura et uoces et tonitrua et septem lampades ardentes ante thronum que sunt septem spiritus dei. Et in conspectu throni tamquam mare uitreum simile crystallo et in medio throni et in circuitu throni quatuor animalia plena oculis ante et retro. Et animal primum simile leoni et animal secundum simile uitulo et animal tertium habens faciem quasi hominis et animal quartum simile aquile uolanti. Et quatuor animalia singula habebant alas senas plena oculis intrinsecus et die ac nocte requiem non habebant dicentia sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens qui erat et qui est et qui uenturus est. Et cum darent animalia gloriam et honorem et benedictionem sedenti super thronum uiuenti in secula seculorum procidebant uiginti quatuor seniores ante sedentem in throno et adorabant uiuentem in secula seculorum et mittebant coronas suas ante thronum dicentes dignus es domine deus noster accipere gloriam et honorem et uirtutem quia tu creasti omnia et propter uoluntatem tuam erant et creata sunt. Et uidi in dextera sedentis super thronum librum scriptum intus et foris signatum septem sigillis. Et uidi angelum fortem clamantem uoce magna quis est dignus aperire librum et soluere signacula eius. Et nemo poterat neque in celo neque in terra neque subtus terram aperire librum neque respicere illum. Et ego flebam multum quia nemo dignus inuentus est aperire librum neque legere neque respicere illum. Et unus de senioribus dixit mihi ne fleueris ecce uicit leo de tribu iuda radix dauid aperire librum et septem signacula eius. Et uidi et ecce in medio throni et quatuor animalium et in medio seniorum agnum stantem tamquam occisum habentem cornua septem et oculos septem qui sunt septem spiritus dei missi in omnem terram. Et uenit et accepit librum de dextera sedentis super thronum. Et cum aperuisset librum quatuor animalia et uiginti quatuor seniores procidebant coram agno habentes singuli citharas et fiales aureas plenas odoramentorum que sunt orationes sanctorum. Et cantabant canticum nouum dicentes dignus es accipere librum et aperire signacula eius quoniam occisus es et redemisti nos deo in sanguine tuo ex omni tribu et lingua et populo et natione et fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes et regnabimus super terram. Et uidi et audiui uocem angelorum multorum in circuitu throni et animalium et seniorum et erat numerus eorum milia milium dicentium uoce magna dignus est agnus qui occisus est accipere uirtutem et diuitias et sapientiam et fortitudinem et honorem et gloriam et benedictionem. Et omnem creaturam quam in celo et super terram et sub terra et que sunt in mari et que in eis omnes audiui dicentes sedenti super thronum et agno benedictio et honor et gloria et potestas in secula seculorum. Et quatuor animalia dicebant amen et uiginti quatuor seniores procidentes adorauerunt uiuentem in secula seculorum. Et uidi cum aperuisset agnus unum de septem signaculis quod erat primum et audiui unum de quatuor animalibus dicentis tamquam uocem tonitrui ueni et uide. Et ecce equus albus et qui sedebat super illum habebat arcum et data est illi corona et exiit uincens ut uinceret. Et cum aperuisset sigillum secundum audiui secundum animal dicens ueni et uide. Et exiit alius equus rufus et qui sedebat super illum datum est ei ut sumat pacem de terra et ut inuicem interficiant et datus est ei gladius magnus. Et cum aperuisset sigillum tertium audiui tertium animal dicens ueni et uide. Et ecce equus niger et qui sedebat super illum habebat stateram in manu sua. Et audiui tamquam uocem in medio quatuor animalium dicentem bilibris tritici denario et tres bilibres ordei denario et uinum et oleum ne nocueris. Et cum aperuisset sigillum quartum audiui uocem quarti animalis dicentis ueni et uide. Et ecce equus pallidus et qui sedebat super illum nomen illi mors et infernus sequebatur eum et data est illis potestas super quatuor partes terre interficere gladio et fame et mortalitate et bestiis terre. Et cum aperuisset sigillum quintum uidi subtus altare animas interfectorum propter uerbum dei et propter testimonium quod habebant. Et clamabant uoce magna dicentes usquequo domine sanctus et uerus non iudicas et uindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra. Et datae sunt illis singulae stolae albae et dictum est illis ut requiescerent adhuc tempus modicum donec impleatur numerus conseruorum eorum et fratrum eorum qui interficiendi sunt sicut et illi. Et uidi cum aperuisset sigillum sextum et ecce terremotus magnus factus est et sol factus est niger tamquam saccus cilicinus et luna tota facta est sicut sanguis. Et stellae de caelo cecidere super terram sicut ficus emittit grossos suos cum a uento magno mouetur. Et caelum recessit sicut liber involutus et omnis mons et insulae de locis suis motae sunt. Et reges terre et principes et tribuni et divites et fortes et omnis seruus et liber absconderunt se in speluncis et in petris montium. Et dicunt montibus et petris cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni. Quoniam uenit dies magna irae ipsorum et quis poterit stare. Et post haec uidi quatuor angelos stantes super quatuor angulos terre tenentes quatuor uentos terre ne flarent uentus super terram neque super mare neque in ullam arborem. Et uidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis habentem signum dei uiui et clamauit uoce magna quatuor angelis quibus datum est nocere terre et mari dicens nolite nocere terre et mari neque arboribus quoadusque signemus seruos dei nostri in frontibus eorum. Et audiui numerum signatorum centum quadraginta quatuor milia signati ex omni tribu filiorum israel. Ex tribu iuda duodecim milia signati. Ex tribu ruben duodecim milia signati. Ex tribu gad duodecim milia signati. Ex tribu aser duodecim milia signati. Ex tribu nepthalim duodecim milia signati. Ex tribu manasse duodecim milia signati. Ex tribu symeon duodecim milia signati. Ex tribu leui duodecim milia signati. Ex tribu issachar duodecim milia signati. Ex tribu zabulon duodecim milia signati. Ex tribu ioseph duodecim milia signati. Ex tribu beniamin duodecim milia signati. Post haec uidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus et tribubus et populis et linguis stantes ante thronum et in conspectu agni amicti stolis albis et palmae in manibus eorum et clamabant uoce magna dicentes salus deo nostro qui sedet super thronum et agno. Et omnes angeli stabant in circuitu throni et seniorum et quatuor animalium et ceciderunt in conspectu throni in facies suas et adorauerunt deum dicentes amen benedictio et claritas et sapientia et gratiarum actio honor et uirtus et fortitudo deo nostro in secula seculorum amen. Et respondit unus de senioribus et dixit mihi hi qui amicti stolis albis quis sunt et unde uenerunt. Et dixi ei domine mi tu scis. Et dixit mihi hi sunt qui uenerunt de tribulatione magna et lauerunt stolas suas et dealbauerunt eas in sanguine agni. Propterea sunt ante thronum dei et seruiunt ei die ac nocte in templo eius et qui sedet in throno habitabit super illos. Non esurient neque sitient amplius neque cadet super illos sol neque ullus aestus quia agnus qui in medio throni est reget illos et deducet eos ad uitae fontes aquarum et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum. Et cum aperuisset sigillum septimum factum est silentium in caelo quasi media hora. Et uidi septem angelos stantes in conspectu dei et datae sunt illis septem tubae. Et alius angelus uenit et stetit ante altare habens turibulum aureum et data sunt illi incensa multa ut daret de orationibus omnium sanctorum super altare aureum quod est ante thronum. Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram deo. Et accepit angelus turibulum et implevit illud de igne altaris et misit in terram et facta sunt tonitrua et uoces et fulgura et terremotus. Et septem angeli qui habebant septem tubas praeparauerunt se ut tubicinarent. Et primus tubicinauit et facta est grando et ignis mixta in sanguine et missum est in terram et tertia pars terrae combusta est et tertia pars arborum combusta est et omne fenum uiride combustum est. Et secundus angelus tubicinauit et tamquam mons magnus igne ardens missus est in mare et facta est tertia pars maris sanguis et mortua est tertia pars eorum quae habebant animas quae in mari sunt et tertia pars navium interiit. Et tertius angelus tubicinauit et cecidit de caelo stella magna ardens tamquam facula et cecidit in tertiam partem fluminum et in fontes aquarum. Et nomen stellae dicitur absinthium et facta est tertia pars aquarum in absinthium et multi hominum mortui sunt de aquis quia amarae factae sunt. Et quartus angelus tubicinauit et percussa est tertia pars solis et tertia pars lunae et tertia pars siderum ut obscuretur tertia pars eorum et non luceat pars diei similiter et nox. Et uidi et audiui unam aquilam uolantem per medium caelum dicentem uoce magna ue ue ue habitantibus in terra de ceteris uocibus tubae trium angelorum qui futuri sunt tubicinare.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

rentio nō est. monē ad patiām q̄
seruanda trāq; dicunt labor cū q̄ pm
ū magnum modul nascendi ralit
pmo premittit prologum ⁊ latum
dnem ū reddit audientes b̄uolos
⁊ attentos cū p̄silio accedit ad nar
rationē ⁊ narrationem nō obscudit
xp̄m ee ab eno sū principio ⁊ hinc
inducit ip̄m loq̄tem. ego sum
alpha ⁊ o. p̄ principium ⁊ finē ⁊
postea accedit ad narrationem dis
inguit dnām ⁊ nationes q̄ubz ānim
ri ide li. q̄ illuminatur p̄ mittit ā
prologum dicens. apocalipsis ih̄u
xp̄i sūb andr̄e hēr est sicut in alia
visio ⁊ clare hec est ⁊ parabo talon
omnī

Apocalipsis ih̄u x̄pi q̄m de
dit illi deus palam fa
cē seruis suis q̄ oportet fieri cito ⁊ significauit
mittens per angelū
suum seruo suo iohī
qui testimonium perhibuit uerbi
dei ⁊ testimonium ih̄u x̄pi in hui
us libri. audit. ⁊ audiui ego iohēs q̄ uidi
audiui hec ⁊ postq̄m audiui ⁊ uidi
cecidi ut adorē ante pedes angeli
qui hec mihi ostendebat. ⁊ dicit mihi
uide ne feceris conseruus tuus sum
⁊ fratrum tuorum prophetarum ⁊ eorum
qui seruant uerba libri huius deum
adora. ⁊ dicit mihi. ne signaueris
uerba prophetie libri huius. tempus
enim prope est. qui nocet nocendi
nocet adhuc. ⁊ qui in sordibus est sordescat
adhuc. ⁊ qui iustus est iustificetur
adhuc. ⁊ sanctus sanctificetur adhuc.
ecce uenio cito. ⁊ merces mea mecum
est reddere unicuique sicut opus
est operi suo. ego sum alpha
⁊ o. primus ⁊ nouissimus. principium
⁊ finis. beati qui lauant stolas suas
in sanguine agni. ut sit potestas eorum
in ligno uite. ⁊ per portas intrent
in ciuitatem. foris canes ⁊ uenefici
⁊ fornicatores ⁊ homicidę ⁊ idolis
seruientes. ⁊ omnis qui amat ⁊ facit
mendacium. ego iohēs misi angelum
meum testificari uobis hec super
ecclesiis. ego sum radix ⁊ genus dauid
stella splendida matutina. ⁊ spiritus
⁊ sponsa dicunt ueni. ⁊ qui audit dicat
ueni. ⁊ qui sitit ueniat. ⁊ qui uult
accipiat aquam uitę gratis. testificor
ego omni audienti uerba prophetie
libri huius. si quis apposuerit ad hec
apponet deus super illum plagas
scriptas in libro isto. ⁊ si quis diminuerit
de uerbis libri prophetie huius
auferet deus partem eius de libro
uite ⁊ de ciuitate sancta ⁊ de his
que scripta sunt in libro isto. dicit
qui testificatur hec. etiam uenio cito.
amen. ita ueni domine iesu. gratia
domini nostri iesu x̄pi cum omnibus
uobis amen. ⁊ ecce ue
nit cum nubibus. ⁊ uidebit eum omnis
oculus ⁊ qui eum pupugerunt. ⁊ uidebunt
plangent se super eum omnes tri
bus terre. etiam amen. ego sum alpha
⁊ o. principium ⁊ finis. dicit dominus
deus. qui est ⁊ qui erat ⁊ qui
uenturus est omnipotens. ego iohēs
frater uester ⁊ participes ⁊ in
tribulatione ⁊ regno ⁊ patientia in x̄po
iesu fui in insula que appellatur pathmos
propter dei ⁊ testimonium
ih̄u x̄pi. fui in spū in dominica die
audiui post me uocem magnam
tanq̄ tube dicentis mihi. quod uides scribe
in libro ⁊ mitte vii. ecclesiis que sunt
in asia. ephesum. ⁊ smirnam. ⁊ pergamo.
⁊ thyatire. ⁊ sardis. ⁊ philadelphiam ⁊
laodiciam. ⁊ conuersus sum ut uiderem
uocem que loquebatur mecum. ⁊
conuersus uidi vii candelabra aurea
⁊ in medio vii candelabrorum aureorum
simile filio hominis uestitum
podere ⁊ precinctum ad mamillas zona
aurea. caput autem eius ⁊ capilli
erant candidi tanq̄ lana alba ⁊
tanq̄ nix. ⁊ oculi eius tanq̄ flamma
ignis. ⁊ pedes eius similes aurichalco
sicut in camino ardenti. ⁊ uox illius
tanq̄ uox aquarum multarum. ⁊ habebat
in dextera sua vii stellas. ⁊ de ore eius gladius
exibat utrinq; acutus. ⁊ facies eius sicut sol
lucet in uirtute sua. ⁊ cum uidissem
eum cecidi ad pedes eius tanq̄ mortuus.
⁊ posuit dexteram suam super
me dicens. noli timere. ego sum pri
mus ⁊ nouissimus. ⁊ uiuus ⁊ fui mortuus. ⁊ ecce sum uiuens in
secula seculorum. ⁊ habeo claues mortis
⁊ inferni. scribe ergo que uidisti
⁊ que sunt ⁊ que oportet fieri post hec.
⁊ illud. vii stellas. quas uidisti
in dextera mea. ⁊ vii candelabra aurea
septem stelle angeli sunt vii
ecclesiarum. ⁊ candelabra. vii. vii. ecclesie sunt.
angelo ephesi ecclesie scribe
hec dicit qui tenet vii stellas in
dextera sua qui ambulat in medio vii
candelabrorum aureorum. noui op
era tua. ⁊ laborem tuum. ⁊ patientiam tu
am. ⁊ quia non potes sustinere malos. ⁊
temptasti eos qui se dicunt apostolos
esse. ⁊ non sunt. ⁊ inuenisti eos mendaces. ⁊ patientiam habes. ⁊ sustinuisti p̄
nomen meum. ⁊ non defecisti. sed
ad illum te paucā ad carnalem tu
am penitudinem. reliquum habeo aduersus te. quod
caritatem tuam primam reliquisti. memor esto
itaq; unde excidisti. ⁊ age penitudinem. ⁊ pri
ma opera fac. si autem uenio tibi ⁊
mouebo candelabrum tuum de lo
co suo. nisi penitudinem egeris. habes tu
um. quod odisti facta nicholaitarum. que
⁊ ego odi. qui habet aurem audiendi
audiat quid spūs dicat ecclesiis. ⁊ uicen
ti dabo edere de ligno uite. quod est in pa

radiso dei mei. Et angelo smyrne ecclesie
scribe. Hec dicit primus et novissimus qui
fuit mortuus et vivit. Scio tribulationem
tuam et paupertatem tuam sed dives es
et blasphemaris ab his qui se dicunt iudeos
esse et non sunt sed sunt synagoga sata-
ne. Nichil horum timeas que passurus
es. Ecce missurus est diabolus ex vobis ali-
quos in carcerem ut temptemini et habe-
bitis tribulationem diebus decem. Esto fi-
delis usque ad mortem et dabo tibi coronam
vite. Qui habet aures audiat quid spiritus
dicat ecclesiis. Qui vicerit non ledetur a
morte secunda. Et angelo ecclesie pergami scri-
be. Hec dicit qui habet rumpheam ex utra-
que parte acutam. Scio ubi habitas ubi se-
des est sathane et tenes nomen meum
et non negasti fidem meam et in diebus
illis antiphas testis meus fidelis qui occi-
sus est apud vos ubi sathanas habitat. Sed
habeo adversus te pauca quia habes illic te-
nentes doctrinam balaam qui doceb-
at balac mittere scandalum coram filiis
israhel scilicet edere de sacrificiis ydolorum et forni-
cari. Ita habes et tu tenentes doctrinam
nicholaitarum. Similiter penitentiam age si
quo minus veniam tibi cito et pugna-
bo cum illis in gladio oris mei. Qui habet
aures audiendi audiat quid spiritus dic-
at ecclesiis. Vincenti dabo manna ab scon-
ditum et dabo illi calculum candidum
et in calculo nomen novum scriptum
quod nemo scit nisi qui accipit. Et angelo
tyatire ecclesie scribe. Hec dicit filius dei qui
habet oculos tanquam flammam ignis et pe-
des eius similes auricalco. Novi opera
tua et fidem et caritatem et ministerium
et patientiam tuam et opera tua novissima
plura prioribus. Sed habeo adversus te pau-
ca quia permittis mulierem iezabel que
se dicit prophetare docere et seducere servos
meos fornicari et manducare de ydo-
lotitis et dedi illi tempus ut penitentiam
ageret et non vult penitere a fornicatio-
ne sua. Ecce ego mittam eam in lec-
tum et qui mechantur cum ea in tri-
bulatione maxima erunt nisi penitentiam
ab operibus suis egerint. Et filios eius in-
terficiam in morte. Et sciet omnes ecc-
lesie quia ego sum scrutans renes et
cor dei et dabo unicuique vestrum opera
sua. Vobis autem dico et ceteris qui tiati-
re estis qui cumque non habent doctrinam
hanc et qui non cognoverunt altitudi-
nem sathane quemadmodum dicunt non
mittam super vos aliud pondus cum
id quod habetis tenete donec veniam. Et qui
vicerit et qui custodierit usque in finem
opera mea dabo illi potestatem super gen-
tes et reget eas in virga ferrea et tanquam
vas figuli confringentur. Sicut et ego
accepi a patre meo et dabo illi stellam ma-
tutinam. Qui habet aures audiendi au-
diat quid spiritus dicat ecclesiis. III.

Et angelo ecclesie sardis scribe. Hec dicit
qui habet vii spiritus dei et vii stellas. Sci-
o opera tua quia nomen habes quod vi-
vas et mortuus es. Esto vigilans et confir-
ma cetera que moritura erant. Non enim
invenio opera tua plena coram deo
meo. In mente ergo habe qualiter acce-
peris et audieris et serva et penitentiam
age. Si ergo non vigilaveris veniam
ad te tanquam fur et nescies qua hora
veniam ad te. Sed habes pauca nomina
in sardis qui non inquinaverunt
vestimenta sua et ambulabunt mecum in
albis quia digni sunt. Qui vicerit sic vesti-
etur vestimentis albis et non delebo
nomen eius de libro vite et confitebor
nomen eius coram patre meo et coram
angelis eius. Qui habet aures audien-
di audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Et an-
gelo philadelphie ecclesie scribe. Hec dicit
sanctus et verus qui habet clavem david qui
aperit et nemo claudit et claudit et ne-
mo aperit. Scio opera tua et ecce dedi
coram te ostium apertum quod nemo
potest claudere quia modicam habes vir-
tutem et servasti verbum meum et non
negasti nomen meum. Ecce dabo ti-
bi de synagoga sathane qui dicunt
se iudeos esse et non sunt sed mentiuntur
ecce faciam illos ut veniant et
adorent ante pedes tuos et scient quia e-
go dilexi te quoniam servasti verbum pati-
entie mee et ego servabo ad horam tem-
ptationis que ventura est in orbem
universum temptare habitantes in ter-
ra. Ecce veniam cito tene quod habes
ut nemo accipiat coronam tuam
et qui vicerit faciam illum columpnam
in templo dei mei et foras non
egredietur amplius et scribam super

Columpnam

eum nomẽ deum meũ et nomẽ ciuitatis dei
noue ierlm q descendit de celo ꝺ deo
meo et nomẽ meũ nouum Qui habet au
res audiendi audiat quid spũs dicat
ecclie angelo laodicie ecce scribe hec di
cit amen testis fidelis et uerus qui ẽ
principium creature dei Scio opera tua
q̃ neq; frigid es neq; calid Vtinam frig
idus es Sic aut calidus neq; frigid es et
neq; calid incipiã te euo
mere ex ore meo q̃ dicis q diues sum et
locupletatus et nullius egeo nescis q̃
tu es miser et miserabilis et pauper et ce
cus et nudus Suadeo tibi emere a me
aurum ignitum probatum ut locuples
fias et uestimẽta alba ut uestiaris et non
appareat confusio nuditatis tue et collu
rio inunge oculos tuos ut uideas Ego
quos amo arguo et castigo emulare ꝯ
penitẽdam age Ecce sto ad ostium pul
so Si quis audierit uocẽ meã et aperu
erit ianuam introibo ad illum et ce
nabo cum illo et ipse mecũ Qui uicerit
dabo ei sedere mecũ in throno meo sic et ego
uici et sedi cum patre meo in throno eius
Qui habet aurẽs audiendi audiat quid
spũs dicat ecclie

IIII

Post hec uidi et ecce ostium apertum in
celo et uox prima quam audiui tanq̃ tu
be loquentis mecũ dicentis Ascende huc et
ostendam tibi q oportet fieri post hec Statim
fui in spũ et ecce sedes posita erat in
celo et supra sedem sedens Et qui sedebat si
milis erat aspectui lapidis iaspidis et
sardini et erat in circuitu sedis
similis uisioni smaragdine Et in circ
uitu sedis sedilia xxiiii et sup thronos
xxiiii seniores sedentes circumamic
ti stolis albis et in capitibus eorũ coro
nas aureas Et de throno procedebant
fulgura et uoces et tonitrua et vii lam
pades ardentes ante thronũ q sunt vii spũs
dei Et in conspectu sedis tanq̃ mare uitreum
simile crystallo et in medio sedis
et in circuitu sedis iiii animalia ple
na oculis ante et retro Et animal primum si
mile leoni et animal secundum simile uitulo
et animal tertium habens faciem quasi
hominis et animal quartum simile aquile
uolanti Et animalia singula eorum habebant ala
sex circumquaq; et intus plena sunt
oculis et requiem non habebant die ac nocte
dicentia Sanctus sanctus sanctus dominus deus
omnipotens qui erat et qui est et qui uenturus est Et
cum darent illa animalia gloriam et honorem
et benedictionem sedenti super thronum uiuenti
in secula seculorum procidebant seni
ores ante sedentem super thronum et adorabant
uiuentem in secula seculorum et mittebant coro
nas suas ante thronum dicentes Dignus es
domine deus noster accipere gloriam et honorem
et uirtutem quia tu creasti omnia
et propter uoluntatem tuam erant et creata sunt

V

Et uidi in dextera sedentis super thronum li
brum scriptum intus et foris signatum
sigillis vii Et uidi angelum fortem predi
cantem uoce magna Quis est dignus aperire
librum et soluere signacula eius Et nemo
poterat in celo neq; in terra neq; sub terra
aperire librum neq; respicere illum Et ego
flebam multum quia nemo dignus inuentus
est aperire librum nec uidere eum Et unus de
senioribus dixit mihi Ne fleueris ecce uicit
leo de tribu iuda radix dauid aperire librum et solue
re vii signacula
eius Et uidi et ecce in medio throni et quatuor
animalium et in medio seniorum agnum stan
tem tanq̃ occisum habentem cornua vii et
oculos vii qui sunt vii spũs dei missi in om
nem terram Et uenit et accepit de dextera sedentis
de throno librum Et cum aperuisset librum
quatuor animalia et xxiiii seniores ceciderunt
coram agno habentes singuli citharas et
phialas aureas plenas odoramentorum que
sunt orationes sanctorum et cantabant can
ticum nouum dicentes Dignus es domine deus no
stre accipere librum et soluere signacula eius
quia occisus es et redemisti nos deo in sanguine
tuo ex omni tribu et lingua et populo
et genti et fecisti nos deo nostro regnum et
sacerdotes et regnabimus super terram Et
uidi et audiui uocem angelorum multorum in
circuitu throni et animalium et seniorum et erat
numerus eorum milia multa dicentium uo
ce magna Dignus est agnus qui occisus est
accipere uirtutem et diuinitatem et sapi
entiam et fortitudinem et honorem et glo
riam et benedictionem Et omnem creaturam quam
in celo et super terram et sub terra et que
sunt in eis omnes audiui dicentes sedenti super thro
no et agno benedictio et honor et gloria et
potestas in secula seculorum Et quatuor animalia
dicebant amen Et xxiiii seniores ceci
derunt in facies suas et adorauerunt

[illegible] VI [illegible] audi quod aperuit agnus unum de vii
[illegible] sigillis audiui unum de iiii animalibus
dicens tanquam uocem tonitrui uenite et
[illegible] audiui uenite et
[illegible] et ecce equus pallidus et qui
sedebat super illum nomen illi mors et infernus
[illegible] est ei et data est illis potestas super
[illegible] et cum aperuisset sigillum quintum audiui
[illegible] animas interfectorum propter
[illegible] et propter testimonium quod
[illegible] et clamabant uoce magna dicentes
[illegible] domine sancte et uerax non iudicas
[illegible] sanguinem nostrum de habitantibus
[illegible] et datae sunt illis singulae
stolae albae et dictum est illis ut requiescerent
[illegible] et cum aperuisset sigillum
[illegible] et ecce terremotus magnus factus est et sol factus est
[illegible] et luna facta est sicut sanguis et stellae de caelo ceciderunt
[illegible] et caelum recessit sicut liber involutus
[illegible] et omnis mons et insulae de locis suis
[illegible] et reges terrae et principes et divites et tribuni et fortes et omnis servus et liber
[illegible] et dicunt montibus et petris cadite
[illegible] et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni quoniam venit
[illegible] et quis potest stare VII Et post haec vidi quattuor angelos stantes
[illegible] et quattuor ventos terrae et tenentes
[illegible] et mare et in nullam arborem [illegible]

[illegible] alium angelum ascendentem ab ortu solis habentem signum dei vivi et clamavit voce
magna quattuor angelis quibus datum est nocere terrae et mari dicens nolite nocere terrae et mari neque arboribus quoadusque signemus servos dei nostri in frontibus eorum et audivi numerum signatorum centum quadraginta quattuor milia signati ex omni tribu filiorum israel ex tribu iuda duodecim milia signati ex tribu ruben duodecim milia signati ex tribu gad duodecim milia signati ex tribu aser duodecim milia signati ex tribu nepthali duodecim milia signati ex tribu manasse duodecim milia signati ex tribu symeon duodecim milia signati ex tribu levi duodecim milia signati ex tribu issachar duodecim milia signati ex tribu zabulon duodecim milia signati ex tribu joseph duodecim milia signati ex tribu beniamin duodecim milia signati post hoc vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus tribubus populis et linguis stantes ante thronum et in conspectu agni amicti stolis albis et palmae in manibus eorum et clamabant voce magna dicentes salus deo nostro qui sedet super thronum et agno et omnes angeli stabant in circuitu throni et seniorum et quattuor animalium et ceciderunt in conspectu throni sui [illegible] adoraverunt deum dicentes [illegible] benedictio et claritas et sapientia et gratiarum actio honor et virtus et fortitudo deo nostro in saecula saeculorum amen et respondit unus de senioribus dicens mihi quae sunt amicti stolis albis et unde venerunt et dixi illi domine mi tu scis et dixit mihi hi sunt qui venerunt de tribulatione magna et laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine agni propterea sunt ante thronum dei et serviunt ei die ac nocte in templo eius et qui sedet in throno habitabit super illos non esurient amplius neque sitient neque cadet super illos sol neque ullus aestus quia agnus qui in medio throni est reget illos et deducet illos ad vitae fontes aquarum et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum et cum aperuisset sigillum septimum factum est silentium in caelo quasi media hora VIII Et vidi septem angelos stantes in conspectu dei et datae sunt illis septem tubae et alius angelus venit et stetit ante altare habens turibulum aureum et data sunt illi incensa multa ut daret de orationibus omnium sanctorum super altare aureum

[illegible] in manu sua

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

q. ē aũ tronum dñi ꝛ ale cedit turũ ꝛ ucen
ley de oro nub; ꝛ cꝛa de mari angeli co
ram dõ ꝛ nemo ꝛ accepit angꝰ ꝛ turibulũ
aureum ꝛ implenit illud de igne al
tarꝭ ꝛ misit in terram ꝛ facti sunt tonꝰ
trua ꝛ uoces ꝛ fulgura ꝛ terremot magꝰ
nus ꝛ vii angeli qui habebant vii tu
bas ꝓparauerunt se ut tubã canerent ꝛ
ꝓmus angelus tubã cecinit ꝛ facta est
grando ꝛ ignis cõmixta ꝛ sanguine ꝛ ꝛ
missum est in terrã ꝛ tertia pars arboꝝ
cõcremata est ꝛ omne fenum uiri
de combussũ ē ꝛ secũd angelus tuba ceci
nit ꝛ tanqꝫ mons magnus ignis
ardens missus est in mare ꝛ facta est tria
pars maris sanguis ꝛ mortua ē tertia
pars creaturꝭ eoꝝ q habebãt animas
ꝛ tertia pars nauiũ ꝛ interiit ꝛ tertius angꝰ
tuba cecinit ꝛ cecidit de celo stella
magna ardens tanqꝫ facula ꝛ cecidit
ꝛ tertiã partẽ fluminũ ꝛ in fontes aq
ꝛ nomen stelle dr absinthius ꝛ facta ē
tertia pars aquaꝝ in absinthium ꝛ multi
hominũ mortui sunt de aquis qꝛ amare
rãt sunt ꝛ quartus angelus tuba ce
cinit ꝛ percussa est
tertia [redacted] pars solis
ꝛ tertia [redacted] ꝛ pars lu
ne ꝛ [redacted] tertia pars diei
[redacted] ut obscuraretur tertia
pars eoꝝ ꝛ tertia pars diei ñ lucer ꝛ mor
tui sunt ꝛ uidi ꝛ audiui unũ aquile uolantis ꝓ medium celi dice
ntis uoce magna ue ue ue ĩhabitã
tibus ĩ terra de reliquis uocibus tubã angelorꝫ q er
ãt tubã canituri

Et cum quint angꝰ tubã cecinit ꝛ uidi
stellam de celo cecidisse in terram
ꝛ data ē ei clauis putei abyssi ꝛ aperuit pu
teũ abyssi ꝛ ascendit fumus putei sic
ut fumꝰ fornacis magne ꝛ obscuratꝰ ē
sol ꝛ aer de fumo putei ꝛ de fumo putei
exierũt locuste ĩ terrã ꝛ data est illis
potestas sicut habẽt scorpiones terre potes
tatẽ ꝛ ꝓcepit ẽ illis ne lederent fenum
terre ꝛ omne uiride ꝛ omnẽ arborẽ
ñ tñ homines qui nõ habẽt signũ dei in
frontibus suis ꝛ datum ē eis ne occiderent
eos sed ut cruciarẽt mensibus v ꝛ cruciatus
illoꝝ erat ut cruciatus scorpionis cũ
percutiat hominẽ ꝛ in diebus illis quer
entes homines mortem nõ inuenient eã
ꝛ desiderabunt mori ꝛ fugiet mors ab eis
ꝛ similitudines locuste similes equis
parate ad prelium ꝛ super capita eoꝝ tan
quã coronæ similes auro ꝛ facies eoꝝ tan
quã facies hominũ ꝛ habebant capillos
tanquã capillos mulierum ꝛ dentes eoꝝ sicut
dentes leonum erant ꝛ habebant loricas sicut
loricas ferreas ꝛ uox alarum eoꝝ sicut
uox curruũ ergã multorum currentium in
bellũ ꝛ habebant caudas similes scorpio
nibus ꝛ aculei erant in caudis eoꝝ ꝛ potestas
eoꝝ nocere hominibus mensibus v ꝛ habẽt
sup se regem angelum abyssi cui nomen
hebraice abadõ græce autem apollion ꝛ latine
habet nomen exterminans ꝛ unum ue
ꝛ ecce ad huc uenient duo ue post hæc
ecce angꝰ tuba cecinit ꝛ audiui uocem
unam ex iis ꝛ cornibus altaris aurei
qui est coram deo dicentem vi angelo q
habebat tubam solue uinctos angelos qui
alligati sunt in flumine magno eu
phraten ꝛ soluti sunt iiii angeli qui
parati erant ad horam ꝛ diem ꝛ mensem ꝛ annum ut occiderent tertiam par
tem hominum ꝛ numerus exercitus equi
tum uicies dena milia ꝛ audiui nu
merum eorum ꝛ ita uidi equos in uisione
ꝛ eos qui sedebant super eos habentes lo
ricas igneas ꝛ hyacinthinas ꝛ sulphureas
ꝛ capita equorum erant tanqꝫ capita le
onum ꝛ de ore eoꝝ procedit ignis ꝛ fu
mus ꝛ sulphur ꝛ ab his tribus plagis
occisa est tertia pars hominum de
igne ꝛ de fumo ꝛ sulphure qui procedebãt
de ore ipsoꝝ potestas enim equoꝝ in ore
eoꝝ ẽ ꝛ in caudis eoꝝ nam caudæ eoꝝ
similes serpentibus habentes capita ꝛ in
his nocẽt ꝛ cetera hominũ qui nõ sunt occi
si in his plagis ꝛ pœnam egerunt de ope
ribus manuum suarum ut nõ adorent dæmo
nia ꝛ simulacra aurea ꝛ argentea ꝛ
erea ꝛ lapidea ꝛ lignea quæ nec uide
possunt nec audire nec ambulare ꝛ nõ
egerunt pœnam ab homicidiis suis nec
a ueneficiis suis nec a fornicatione nec fu
rtis suis

Et uidi alterum angelum fortẽ descendẽ
tem de celo amictum nube ꝛ iris in
capite eius ꝛ facies eius ut sol ꝛ pe
des eius tanqꝫ columpne ignis ꝛ habe
bat in manu sua libellum apertum ꝛ
posuit pedem suum dexterum sup mare

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

similiter dñi tñ tñā clamauit uoce magna sicut ad modū leonis rugit. Cum clamasset loquta sunt septem tonitrua uoces suas. Et audiui uocem de celo dicentem mihi. Signa quæ locutus est septem tonitrua. Et noli ea scribere. Et audiui uocem de celo iterum loquentem mecum et dicentem. Vade et accipe librum apertum de manu angeli stantis super mare et super terram. Et abiit ad angelum dicens ei ut daret mihi librum. Et dixit mihi accipe librum et devora illum et faciet amaricari uentrem tuum sed in ore tuo erit dulce tanquam mel. Et accepi librum de manu angeli et deuoraui illum et erat in ore meo tanquam mel dulce. Et cum deuorassem eum amaricatus est uenter meus. Et dixit mihi oportet te iterum prophetare gentibus populis linguis et regibus multis.

Et datus est mihi calamus similis uirge. Et dictum est mihi surge et mensura templum dei et altare et adorantes in eo. Et atrium quod est foris templum ejice foras et ne metiaris illud quia datum est gentibus et ciuitatem sanctam calcabunt mensibus xl. duobus. Et dabo duobus testibus meis et prophetabunt diebus mille ducentis lx. amicti saccis. Hi sunt duæ olivæ et duo candelabra lucentia in conspectu dñi terræ stantes. Et siquis uoluerit eos lædere ignis exiet de ore eorum et deuorabit inimicos eorum. Et si quis uoluerit eos lædere sic oportet eum occidi. Hi habent potestatem claudendi celum ne pluat diebus prophetiæ illorum et potestatem habent super aquas conuertendi eas in sanguinem et percutere terram omni plaga quotienscumque uoluerint. Et cum finierint testimonium suum bestia quæ ascendit de abysso faciet adversus eos bellum et uincet illos et occidet eos. Et corpora eorum iacebunt in platea ciuitatis magnæ quæ uocatur spiritualiter sodoma et egiptus ubi et dominus eorum crucifixus est. Et videbunt de tribubus et populis et linguis et gentibus

corpora eorum per tres dies et dimidium et corpora eorum non sinent poni in monumentum. Et habitabunt terram gaudebunt et munera mittent ad invicem quia hi duo prophetæ cruciauerunt eos qui habitabant super terram. Et post dies tres et dimidium spiritus uitæ ab deo intrauit in eos et steterunt super pedes suos et timor magnus cecidit super eos qui uiderunt eos. Et audierunt uocem magnam de celo dicentem illis. Ascendite huc. Et ascenderunt in celum in nube et uiderunt illos inimici eorum. Et in illa hora factus est terræmotus magnus et decima pars ciuitatis cecidit et occisa sunt in terræmotu nomina hominum septem milia. Et reliqui timore magno dederunt gloriam deo celi. Væ abiit secundum. Et ecce uæ tertium uenit cito. Et septimus angelus tubam cecinit. Et facti sunt uoces magnæ in celo dicentes. Regnum huius mundi domini nostri et christi eius et regnabit in secula seculorum. Et uiginti quatuor seniores qui in conspectu dei sedent in sedibus suis corruerunt in facies suas et adorauerunt deum dicentes. Gratias agimus tibi domine deus omnipotens qui es et qui eras et qui uenturus es. Quia accepisti uirtutem tuam magnam et regnasti. Et irati sunt gentes et aduenit ira tua et tempus mortuorum iudicari et reddere mercedem seruis tuis prophetis et sanctis et timentibus nomen tuum pusillis et magnis et exterminandi eos qui exterminant terram.

Et apertum est templum dei in celo et uisa est archa testamenti eius in templo eius et facta sunt fulgura et uoces et terræmotus et grando magna. Et signum magnum apparuit in celo mulier amicta sole et luna sub pedibus eius et in capite eius corona stellarum xii. Et in utero habens clamabat parturiens et cruciabatur ut pareret. Et uisum est aliud signum in celo et ecce draco magnus rufus habens capita vii. et cornua decem et in capitibus eius vii. diademata et cauda eius trahebat tertiam partem stellarum celi et misit eas in terram et draco stetit ante mulierem quæ erat paritura ut cum peperisset filium eius deuoraret. Et peperit filium masculum qui recturus erat omnes gentes in uirga ferrea et raptus est filius eius ad deum et ad thronum eius. Et mulier fugit in solitudinem ubi habebat locum paratum a deo ut ibi

pascer eam dieb; mille. cc. lx. & vn
cū suis plum magā i celo. michael. an
gli eius pliabantur & draconē. draco
co pugnabat. angli eius. nō ualuer
nt; locus inuētus ē eor amplius nec
lo. projectus ē draco ille magnus. ser
pens antiq; qui uocabatur diabolus. &
sathanas. qui seducit uniūsum orbē. ip
rectus ē in terram. & angli ei cum illo
missi sunt. & audiui uocē magnā in
celo dicētē. nūc facta ē salus. & uirtus. &
regnū dei nri. & potestas χi eius. quia pro
iectus ē accusator fratrū nrōr. qui accu
sabat illos ante conspectū dei nri die
ac nocte. ipi uicerunt eum p sanguinē agni. & p uerbū testimonii sui
& nō dilexerunt animas suas usq; ad
mortē. propterea letamini celi. & qui
habitatis eos. ue terre & maris. quia descendit dia
bolus ad uos habens iram magnam
sciens q modicū tempus habet. & postq
uidit draco q̄ projectus est in terram
persecutus est mulierem q peperit
masculum. & date sunt mulieri ale
due aquile magne. ut uolaret inde
sertum in locū suū. ubi alitur per tē
pus. & tempora. & dimidiū temporis a
facie serpentis. & misit serpens ex ore
suo post mulierem aquā tanq̄ flu
mē. ut eam faceret trahi a flumine.
& adiuuit terra mulierem. & aperuit
terra os suum. & absorbuit flumen
q̄ misit draco de ore suo. & iratus ē
draco in mulierem. & abiit facere pli
um ex reliquis de semine eius qui
custodiunt mandata dei. & habent testimo
nium ihu xpi. & stetit super harenam
maris.

Et uidi de mari bestiam ascenden
tem habentem capita. vii. & cornua. x. & super cornua eius. x. diadema
ta. & sup capita eius nomina blasphemie.
& bestia q̄ uidi. similis erat pardo
& pedes eius sicut pedes ursi. & os eius sicut
os leonis. & dedit illi draco uirtutem
suam. & potestatem magnam.
& uidi unū de capitib; suis quasi occisum
in mortem. & plaga mortis eius cu
rata est. & admirata est uniūsa ter
ra post bestiam. & adorauerūt draconē
qui dedit potestatem bestie. & adora
uerunt bestiam dicentes. Quis si
mili bestie. & quis potest pugnare cum
illa. & datū ē ei os loquēs magna. & blas
phemiam. & data est potestas facere. & sedecim
duos. & aperuit os suū in blasphemias ad
deum blasphemare nomē eius. & tabernā
culum eius. & eos qui in celo habitant.
& datū est illi bellum facere cū sanctis. & uin
cere eos. & data est illi potestas in omnem
tribū. & plebē. & linguā. & gentem. & adora
uerunt eum omnes habitantes in terra.
quor nō scripta sunt nomina in libro uite agni qui occisus ē ab ori
gine mundi. Si quis habet aures audi
endi audiat. Si quis in captiuitatem ducit. in captiuitatem
uadet. Si quis gladio occiderit oportet eum gladio occidi. hic est pa
tientia. & fides sanctorum. & uidi aliam bestiam
ascendentem de terra. & habebat cor
nua duo similia agni. & loquebatur
sicut draco. & potestatem primi bestie
omnem faciebat in conspectu eius. & facit terram. & habitantes in ea adorare
bestiam primam. cuius curata est
plaga mortis eius. & fecit signa magna
ut & ignem faceret de celo descendere in
terram in conspectu hominū. & seduc
it habitantes in terra propter signa quæ
data sunt illi facere in conspectu bestie
dicēs habitantib; in terra. ut faciant ima
ginem bestie que habet plagam gladii
& uixit. & dictum est illi ut daret spm
imagini bestie. ut loquatur. imago
bestie. & faciet ut quicumq; non ado
rauerit imaginem bestie occidan
tur. & faciet omnes pusillos. & magnos. & diuites. & pauperes. & liberos. & seruos
ut habeant characterem in manu dexte
ra sua. aut in frontib; suis. & ne quis possit
emere aut uendere. nisi habeat characterem aut
nomen bestie aut numerum
nominis eius. hic sapientia est. Qui habet in
tellectum computet numerum bestie. nu
merus enim hominis est. & numerus eius. dc.
lxvi.

Et uidi. & ecce agnus stabat super montem sion. & cum
eo. c. xl. iiii. milia habentes nomen eius
& nomen patris eius scriptum in frontib;
suis. & audiui uocē de celo tanq̄ uocem
aquarum multarum. & tanq̄ uocem
tonitrui magni. & uox quam audi
ui sicut citharedorum citharizantium
in citharis suis. & cantabant quasi cant

nouū ad sedē ei⁹ illū. ammalia ⁊ nemo
re⁹ nemo poēt dice. cantalmilia q
nol. ulla. nulla qui empti sunt de tra hu
le qui ammundicijs; nō sunt coīquina
ri uirgines. nō sunt. hi sūt q sequunt
agnū quocūq; ierit. hi empti sunt ex
ominib; primitie dō ⁊ agno. ⁊ ore ipōz nō
est inuentum mendaciū. sine macula. n
sunt ad nouū deferunt. Et angelū alterū
uolantem per medium celum habē
euangliū eternū ut euangelizaret sedē
ib; super terram. ⁊ sup omnem gentē ⁊
tribum. ⁊ linguam. ⁊ plurimū dicentē ma
na uoce timete dnm. ⁊ date illi honorē
q; uenit hora iudicij eius. ⁊ adorate eū
qui fecit celum. ⁊ terram. mare. ⁊ omnia
q̄ in eis sunt. ⁊ fontes aquaꝝ. Et alius angel⁹
secut⁹ est dicens. cecidit cecidit ba
bilon ciuitas illa magna. quia a uino
re fornicationis sue potauit omes gē
tes. Et tertius angelus secutus est illos
dicens magna uoce. si q adorauerit be
stiā. ⁊ imaginē eius. ⁊ accepit caracterē i
fronte sua aut in manu sua. hic bibet
de uino ire dei qd mixtum est merō in
calice ire ipius. ⁊ cruciabit igne. ⁊ sulphu
re in ⁊ispectu angelorum sanctoꝝ. ⁊ ante
conspectu agni. Et fumus tormentoꝝ eoꝝ in secu
la seculoꝝ ascendet. nec habēt requiē die ac
nocte qui adorauerūt bestiam. ⁊ imagi
nem eius. ⁊ si quis accepit caracterē
nois eius. hic est sedes. qui cu
stodiunt mandata dei. ⁊ fidē ihu. Et
audiui uocem de celo dicentē mihi. s
scribe. beati mortui qui in dño moiū
tur. amodo iam dicit spūs ut requi
escant a laboribus suis. opera. n. illoꝝ se
quuntur illos. Et uidi. ⁊ ecce nubem can
didam. ⁊ sup nubē sedentē similem
filio hoīs. habentem in capite sup. coronā
auream. ⁊ in manu sua falcem acutā. ⁊
alius angelus exiuit de templo clamās
uoce magna ad sedentē sup nubem. mit
te falcem tuā. ⁊ mete q uenit hora
ut metatur. quia maturauit messis
terre. ⁊ misit ille qui sedebat sup nubem
falcem suā in terram. ⁊ messa est terra.
⁊ alius angelus exiuit de templo qd
est in celo. ipse ⁊ ipe falcem acutam. ⁊
alius angelus exiuit de altari qui hē
bat potestatem sup ignem. ⁊ ait. ⁊
clamauit uoce magna ad eum qui
habebat falcem acutā dicens. mitte
falcem tuam acutam. ⁊ uindemia bo
tros uineę terre. quia maturę sunt uue ei⁹
Et misit angelus falcem suam acutam
in terram. ⁊ uindemiauit uineā terre. ⁊
misit in lacum ire dei magni. ⁊ calcatus
est lacus extra ciuitatē. ⁊ exiuit sanguis
de lacu usq; ad frenos equoꝝ per stadia
mille sexcenta.

XV.

Et uidi aliud signum in celo mag
num. ⁊ mirabile. angelos. vii. habē
plagas vii. nouissimas. quia in ipis
summata est ira dei. ⁊ uidi tanq̄ mare
uitreum mixtū igne. ⁊ eos qui uic
erāt bestiā. ⁊ imaginē eius. ⁊ numerū no
minis eius stantes sup mare uitreum.
habentes citharas dei. ⁊ cantāt canticū
moysi serui dei. ⁊ canticū agni dicētes. ma
gna. ⁊ mirabilia sunt opera tua do
mine deus omnipotens. iuste. ⁊ uere uie
tue dne rex seculoꝝ. quis nō timebit
te dne. ⁊ magnificabit nomen
tuū. quia solus pius es. quia omes gentes
uenient. ⁊ adorabunt in ⁊spectu tuo
quia iudicia tua manifesta sunt. ⁊ post
hec uidi. ⁊ ecce apertum est templum
tabernaculi testimonii in celo. ⁊ exierunt
vii. angeli habentes vii. plagas de tem
plo sedentes lapide mundo. ⁊ candido. ⁊
precincti circa pectora zonis aureis
et unus de quat. animalib; dedit vii.
angelis vii. phialas aureas plenas
ire dei uiuentis in secula seculoꝝ. ⁊
impletum est templum de fumo a
maiestate dei. ⁊ de uirtute eius. ⁊ nemo
poterat intrare in templum donec con
summentur vii. plage vii. angelo.

XVI.

Et audiui uocem magnam
de templo dicentem vii. ange
lis. ite. ⁊ effundite vii. phialas
ire dei in terram. abiit primus. ⁊
effudit phialam suam in terram. ⁊ factum
est ulnus malum. ⁊ pessimum in homines qui habebant caracterē
bestie. ⁊ in eos qui adorabant bestiam
⁊ imaginem eius. ⁊ tertius effudit phi
alam suam in mare. ⁊ factus est sanguis tanq̄
mortui. ⁊ omnis anima uiuens
mortua est in mari. ⁊ tertius effudit
phialam suam super flumina. ⁊ fo
tes aquaꝝ. ⁊ facti sunt sanguis. ⁊ audiui angelum aquarum dicentem.

et dñe q̃ es · q̃ erat scr̃ quib̃ iudicastis q̃
sanguine sor̃ · ppharum effudist · ei
sanguinē est dedisti bibe digni · sc̃
laudium alii dicentes etiam dñe de
omnipotens uerꝰ · iuste iudicia tua
Et tertius angelus effudit phialam suã
in solem · datum est illi estu affligi
homines estu magno · blasphemauerunt nom̃ dei hui⁹ potestatem super
hanc plagas eius · nec egerunt penitentiam ut darent
illi gloriam · et quartus angelus effu
dit phialã suã sup̃ sedẽ bestie · et facta est
regnũ eius tenebrosum · et mandu
cauerunt linguas suas pre dolore · et blasphemauerunt deum celi pre doloribꝰ · et uulneribus suis · nec
egerunt penitentiam ex operibus suis · Et sextus an
gelus effudit phialam suã in flumen
lud magnum euphraten · et siccauit aq̃ eius
ut parraretur uia regibus ab ortu solis · Et
uidi de ore draconis · et de ore bestie · et de ore
pseudo pphe exeuntes spũs tres immundos si
miles ranis · sunt enim spũs demoniorum
facientes signa · et procedunt ad reges
totius terre congregare illos in proelium
ad diem magnum omnipotentis dei · ecce
uenio sicut fur · beatus qui uigilat · et custo
dit uestimenta sua ne nudus ambulet
et uideant turpitudinem eius · congregauit il
los in locum qui uocatur hebraice harma
gedon · Et septimus angelus effudit phialam
suã in aerem · et exiuit uox magna de tem
plo a throno dicens · factum est · et facta sunt fulgura uoces · et tonitrua · et terremotus fac
est magnus qualis non fuit ex quo ho
mines fuerunt super terram talis terremotus
sic magnus · tantus · Et facta est ciuitas magna in
tres partes · et ciuitates gentium ceciderunt · et
babylon magna uenit in memoria ante
deum dare illi calicem uini · indignationis ire eius · Et omnis insula fugit
et montes non sunt inuenti · Et grando
magna sicut talentum descendit de celo in
homines · et blasphemauerunt homines deum
ppter plagam grandinis · quia magna facta est nimis ·

CAP. VII.

Et uenit unus de vii. angelis qui habebant
vii. phialas · et locutus est mecum
dicens · uenite ostendam tibi damnationem
meretricis magne · que sedet super aquas multas · cum qua fornicati sunt reges terre · et inebriati sunt qui habitant terram de
uino prostitutionis eius · et abstulit me in
spũ in desertum · et uidi mulierem sedentem
super bestiam coccineam plenam nominibus blasphemie · habentem capita vii · et cornua x · et mulier erat circumdata purpura · et coccino
et inaurata auro · et lapide pretioso · et margaritis · habens poculum aureum in manu sua ple
num abhominatione · et immunditia for
nicationis eius · et in fronte eius nomen scr̃ptum · misterium · babylon magna mater
fornicationum · et abhominationum terre · et
uidi mulierem ebriam de sanguine sanc
torum · et de sanguine martirum ihesu · miratus sum
cum uidissem illam admiratione magna · et
dixit mihi angelus · Quare miraris
ego dicam tibi sacramentum mulieris · et
bestie que portat eam · que habet capita vii · et cor
nua · x · bestia quam uidisti fuit · et non est · et ascensura est de abisso · et in interitum ibit · et
mirabuntur inhabitantes terram quorum non sunt
scripta nomina in libro uite a constitutione mundi
uidentes bestiam quia erat · et non est · et iterum est
hic est mens que habet sapientiam · septem capita · vii
montes sunt super quos mulier sedet · reges
vii sunt · Quinque ceciderunt · unus est · alius nondum
uenit · et cum uenerit oportet illum breuem tem
pus manere · et bestia que erat · et non est · ipsa octa
uus est · et de vii est · et in interitum uadit · x
cornua que uidisti · x reges sunt qui regnum nondum acceperunt · sed potestatem
tanquam reges una hora accipient post bestiam · hi unum consilium habent · et potestatem · et
uirtutem suam bestie tradent · hi cum agno pug
nabunt · et agnus uincet illos · quia dominus dominorum est · et rex regum · et qui cum eo sunt · uocati · electi
et fideles · et dixit mihi aque quas uidisti ubi
meretrix sedet populi sunt · et gentes · et lingue
et x · cornua que uidisti in bestia hi odi
ent fornicariam · et desolatam fecerunt eam · et
illam · nudam · carnes eius manducabunt · et ipsam igne comburent · dedit enim deus in
cordibus eorum ut faciant quod placitum est illi · ut dent regnum suum bestie
donec consummentur uerba dei · et mulier quam
uidisti · est ciuitas magna que habet regnum
super reges terre ·

CAP. VIII.

Et post hec uidi alium angelum descendentem de celo habentem potestatem magnam · et terra illuminata est a gloria eius · et clamauit in fortitudine dicens · cecidit cecidit
babylon magna · et facta est habitatio demoniorum · et custodia omnis spũs immundi · et
custodia omnis uolucris immundi · et odi

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

vil' q de uino we fornicationi eius bibere fe
gentes · reges ere · et mercatores terre · diuitie deliciarum eius fe
rauduin alta uocem de celo dicentem ex
ite de illa populus meus ne participes sint delictor
um eius · de plagis eius ut recapitulet quia peruenerunt
peccata eius usq; ad celum · recordatus est deus
iniquitatis eius · reddite illi sicut
ipsa reddidit uobis · et duplicate duplicia se
cundum opera eius · in poculo quo miscuit uobis
miscete illi duplum · quantum glorificauit se · et
deliciis fuit · tantum date illi tormentum · et luctum
quia in corde suo dicit · sedeo ut regina · et uidua
non sum · et luctum non uidebo · ideo in una die
uenient plage eius · mors · et luctus · et fames
· et igni comburetur · quia fortis est deus qui iudicabit
eam · et flebunt · et plangent se super illa reges
terre · qui cum ea fornicati sunt · et deliciis uixerunt
· cum uiderint fumum incendii eius longe stantes
propter timorem tormentorum eius · dicentes · ve ve
ciuitas illa magna babylon · ciuitas
illa fortis · quia una hora uenit iudicium tu
um · et negotiatores terre flebunt · et lugebunt
· quia merces eorum nemo emet amplius
merces auri · et argenti · et lapidis pretiosi · et
margaritae · et bysi · et purpure · et serici · et coc
cini · et omne lignum thyinum · et omne uas ebur
neum · et omne uas de lapide pretioso · et aeramento · et
ferro · et marmore · et cinnamomum · et odora
mentum · et unguentum · et thus · et uinum
· et oleum · et similae · et triticum · et iumenta
· et oues · et equorum · et rhedarum · et mancipio
rum · et animas hominum · et poma tua desiderii ani
mae tuae discesserunt a te · et omnia pinguia
et preclara perierunt a te · et amplius illa
non inuenient · mercatores horum · qui diui
tes facti sunt ab ea longe stabunt propter timo
rem tormentorum eius · flentes · et lugentes · et
dicentes · ve ve · ciuitas illa magna que
amicta erat bysso · et purpura · et cocco · et
deaurata est auro · et lapide pretioso · et mar
garita · quia una hora destituta est tanta
re diuitie · et omnis gubernator · et omnes qui
in locum nauigant · et nautae · et quotquot in mari
operantur · longe steterunt · et clamabant
uidentes locum incendii eius dicentes
· que similis ciuitati huic magne ·
et miserunt pulueres super capita sua · et
clamabant flentes · et lugentes · et dicentes
· ve ve ciuitas illa magna in qua diui
tes facti sunt omnes qui habebant naues in
mari de pretio eius · quia una hora desola

ta est · exulta super eam celum · et sancti
apostoli · et prophete · quia iudicauit deus iudicium uestrum
de illa · et sustulit unus angelus fortis lapidem quasi molarem magnum · et misit in
mare dicens · hoc impetu mittetur babylon
illa ciuitas magna · et iam non inuenietur
amplius · et uox citharedorum · et musicorum
et tibicinum · et tube non audietur in te · et omnis artifex omnis artis non
inuenietur in te amplius · et uox molere non
audietur amplius in te · et lux lucerne non luxerit
audietur amplius in te · et uox sponsi et sponse
non audietur amplius in te · quia mercatores eius erant principes terre · quia in ueneficiis tuis errauerunt omnes gentes · et
in ea sanguis prophetarum · et sanctorum inuentus est · et
omnium qui interfecti sunt in terra

XIX

Post hec audiui quasi uocem turbarum multarum in
celo dicentium · alleluya · laus · et gloria · et
uirtus deo nostro · quia uera · et iusta iudicia sua
sunt · quia iudicauit de ciuitate magna que corru
pit terram in prostitutione sua · et uindicauit
sanguinem seruorum suorum de manibus eius
· et iterum dixerunt · alleluya · et fumus ascendit in
secula seculorum · et ceciderunt seniores · xxiiii ·
et iiii · animalia · et adorauerunt deum sedentem in
throno · dicentes · amen · alleluya · et uox de throno
exiuit dicens · laudate deum nostrum · omnes
serui eius · et qui timetis deum pusillus · et magnus
· et audiui quasi uocem turbe magne · et
quasi uocem aquarum multarum · et quasi uocem tonitruorum
magnorum · dicentium · alleluya · quia regnauit dominus deus noster omnipotens · gaudeamus
et exultemus · et demus gloriam ei · quia uenerunt
nuptie agni · et uxor eius preparauit se · et
datum est illi ut cooperiat se bissinum · splendens
candidum · bissinum enim iustificationes
sunt sanctorum · et dixit mihi · scribe · beati qui
ad cenam nuptiarum agni uocati sunt · et
dixit mihi · hi uera dei uera sunt · et cecidi ad
pedes eius ut adorarem eum · et dixit mihi
· ne feceris · conseruus tuus sum · et fratrum
tuorum habentium testimonium ihesu · deum
adora · testimonium enim ihesu est spiritus
profetie · et uidi celum apertum · et ecce equus
albus · et qui sedebat super eum uocabatur fi
delis · et uerax · et cum iustitia iudicat · et
pugnat · oculi autem eius sicut flamma
ignis · et in capite eius diademata multa
habens nomen scriptum quod nemo nouit ni
si ipse · et uestitus erat ueste aspersa sanguine · et uocabatur nomen eius uerbum dei
· et exercitus qui sunt in celo sequebantur

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

eū i equū albū: et eū qui sedebat sup eū habebat arcū: et data est ei corona: et exiuit vincens ut vinceret. Et cū aperuisset sigillū secundū audiui secundi animalis dicentis: veni et vide. Et exiuit alius equus rufus: et qui sedebat super eum datum est ei ut sumeret pacem de terra: ut inuicem se interficiant: et datus est ei gladius magnus. Et cū aperuisset sigillum tertium audiui tertium animal dicens: veni et vide. Et ecce equus niger: et qui sedebat super eum habebat stateram in manu sua. Et audiui quasi vocem in medio quatuor animalium dicentium: bilibris tritici denario: et tres bilibres hordei denario: et vinum et oleum ne nocueris. Et cū aperuisset sigillum quartum audiui vocem quarti animalis dicentis: veni et vide. Et ecce equus pallidus: et nomen illi qui sedebat mors: et infernus sequebatur eum: et data est illis potestas super quatuor partes terre: interficere gladio: et fame: et in mortalitate: et a bestiis terre. Et cū aperuisset sigillum quintum vidi subtus altare animas interfectorum propter verbum dei: et propter testimonium quod habebant. Et clamabant voce magna dicentes: usquequo domine sanctus et verus non iudicas et vindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra? Et datae sunt illis singulae stolae albae: et dictum est illis ut requiescerent adhuc tempus modicum donec impleatur numerus conservorum eorum et fratrum eorum qui occidendi sunt sicut et illi. Et cū aperuisset sigillum sextum vidi: et ecce terre motus factus est magnus: et sol factus est niger tamquam saccus cilicinus: et luna tota facta est sicut sanguis. Et stellae caeli ceciderunt super terram: sicut ficus emittit grossos suos cum a vento magno movetur. Et caelum recessit sicut liber involutus: et omnis mons et insulae de locis suis motae sunt. Et reges terrae et principes et tribuni et divites et fortes et omnis servus et liber absconderunt se in speluncis et in petris montium. Et dicunt montibus et petris: cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni: quoniam venit dies magnus irae ipsorum: et quis potest stare?

Et vidi angelum alterum ascendentem ab ortu solis habentem signum dei vivi: et clamavit voce magna quattuor angelis quibus datum est nocere terrae et mari dicens: nolite nocere terrae et mari neque arboribus donec signemus servos dei nostri in frontibus eorum. Et audivi numerum signatorum centum quadraginta quattuor milia signati ex omni tribu filiorum israel. Ex tribu iuda duodecim milia signati. Ex tribu ruben duodecim milia. Ex tribu gad duodecim milia. Ex tribu aser duodecim milia. Ex tribu nepthalim duodecim milia. Ex tribu manasse duodecim milia. Ex tribu simeon duodecim milia. Ex tribu levi duodecim milia. Ex tribu issachar duodecim milia. Ex tribu zabulon duodecim milia. Ex tribu ioseph duodecim milia. Ex tribu benjamin duodecim milia signati. Post haec vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus et tribubus et populis et linguis stantes ante thronum et in conspectu agni amicti stolis albis et palmae in manibus eorum. Et clamant voce magna dicentes: salus deo nostro qui sedet super thronum et agno. Et omnes angeli stabant in circuitu throni et seniorum et quattuor animalium et ceciderunt in conspectu throni in faciebus suis et adoraverunt deum dicentes: amen benedictio et claritas et sapientia et gratiarum actio honor et virtus et fortitudo deo nostro in saecula saeculorum amen. Et respondit unus de senioribus dicens mihi: hi qui amicti sunt stolis albis qui sunt et unde venerunt? Et dixi illi: domine mi tu scis. Et dixit mihi: hi sunt qui venerunt de tribulatione magna et lavaverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine agni. Propterea sunt ante thronum dei et serviunt ei die ac nocte in templo eius. Et qui sedet in throno habitabit super illos. Non esurient neque sitient amplius neque cadet super illos sol neque ullus aestus quia agnus qui in medio throni est reget illos et deducet eos ad vitae fontes aquarum et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum.

Et cum aperuisset sigillum septimum factum est silentium in caelo quasi media hora. Et vidi septem angelos stantes in conspectu dei et datae sunt illis septem tubae. Et alius angelus venit et stetit ante altare habens turibulum aureum et data sunt ei incensa multa ut daret de orationibus sanctorum omnium super altare aureum quod est ante thronum. Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram deo. Et accepit angelus turibulum et implevit illud de igne altaris et misit in terram et facta sunt tonitrua et voces et fulgura et terraemotus magnus. Et septem angeli qui habebant septem tubas praeparaverunt se ut tuba canerent. Et primus tuba cecinit et facta est grando et ignis mixta in sanguine et missum est in terram et tertia pars terrae combusta est et tertia pars arborum combusta est et omne fenum viride combustum est. Et secundus angelus tuba cecinit et tamquam mons magnus igne ardens missus est in mare et facta est tertia pars maris sanguis et mortua est tertia pars eorum quae habebant animas in mari et tertia pars navium interiit. Et tertius angelus tuba cecinit et cecidit de caelo stella magna ardens tamquam vesperus et cecidit in tertiam partem fluminum et in fontes aquarum. Et nomen stellae dicitur absinthium et facta est tertia pars aquarum in absinthium et multi hominum mortui sunt de aquis quia amarae factae sunt. Et quartus angelus tuba cecinit et percussa est tertia pars solis et tertia pars lunae et tertia pars stellarum ut obscuretur tertia pars eorum et non luceat pars diei tertia et nox similiter. Et vidi et audivi vocem unius aquilae volantis per medium caelum dicentis voce magna: vae vae vae habitantibus in terra de ceteris vocibus tubae trium angelorum qui futuri sunt. Et quintus angelus tuba cecinit et vidi stellam de caelo cecidisse in terram et data est ei clavis putei abyssi. Et aperuit puteum abyssi et ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magnae et obscuratus est sol et aer de fumo putei. Et de fumo putei exierunt locustae in terram et data est illis potestas sicut habent potestatem scorpiones terrae. Et dictum est illis ut non nocerent fenum terrae neque omne virens neque omnem arborem nisi homines qui non habent signum dei in frontibus suis. Et datum est illis ut non occiderent eos sed ut cruciarentur mense quinque et cruciatus eorum erat quasi cruciatus scorpii cum percutit hominem. Et in diebus illis quaerent homines mortem et non invenient eam et desiderabunt mori et fugiet mors ab eis. Et similitudines locustarum similes equis paratis in proelium et in capitibus earum tamquam coronae similes auro et facies earum sicut facies hominum. Et habebant crines sicut crines mulierum et dentes eorum sicut leonum erant. Et habebant loricas sicut loricas ferreas et vox alarum earum sicut vox quadrigarum equorum multorum currentium in proelium. Et habent caudas similes scorpionibus et aculeos in caudis suis et potestatem habent nocere hominibus mensibus quinque. Et habent super se regem angelum abyssi nomen habentem hebraice abaddon et in graeco habet nomen apollyon. Vae unum abiit. Et ecce veniunt adhuc duo vae post haec. Et sextus angelus tuba cecinit et audivi vocem unam de quattuor cornibus altaris aurei quod est coram deo dicentem sexto angelo qui habebat tubam: solve quattuor angelos qui alligati sunt ad flumen magnum euphraten. Et soluti sunt quattuor angeli qui parati erant ad horam et diem et mensem et annum ut occiderent tertiam partem hominum. Et numerus exercitus equitum viginti milia milium. Et audivi numerum eorum. Et sic vidi equos in visione et qui sedebant super eos habentes loricas igneas et hyacinthinas et sulphureas et capita equorum tamquam capita leonum et de ore eorum procedit ignis et fumus et sulphur. Et a tribus his plagis occisa est tertia pars hominum de igne et fumo et sulphure qui procedebant de ore eorum. Potestas enim equorum in ore eorum est et in caudis eorum. Caudae enim eorum serpentibus similes habentes capita et in his nocent. Et reliqui hominum qui non occisi sunt in his plagis neque egerunt de operibus manuum suarum ut non adorarent daemonia et simulacra aurea et argentea et aerea et lapidea et ligna quae neque videre neque audire neque ambulare possunt. Et non egerunt paenitentiam ab homicidiis suis neque a veneficiis suis neque a fornicatione sua neque a furtis suis.

Et vidi alterum angelum fortem descendentem de caelo amictum nube et iris in capite eius et facies eius ut sol et pedes eius sicut columnae ignis. Et habebat in manu sua libellum aperturn et posuit pedem suum dextrum super mare sinistrum autem super terram. Et clamavit voce magna sicut cum rugit leo. Et cum clamasset locuti sunt septem tonitrua voces suas. Et cum locuti essent septem tonitrua ego eram scribere et audivi vocem de caelo dicentem mihi: signa quae locuta sunt septem tonitrua et ne scribas ea. Et angelus quem vidi stantem super mare et super terram levavit manum suam ad caelum et iuravit per viventem in saecula saeculorum qui creavit caelum et ea quae in illo sunt et terram et ea quae in illa sunt et mare et ea quae in eo sunt quia tempus non erit amplius sed in diebus vocis septimi angeli cum coeperit tuba mysterium dei consummabitur sicut evangelizavit servos suos prophetas. Et vox quam audivi de caelo iterum loquentem mecum et dicentem: vade et accipe librum apertum de manu angeli stantis super mare et super terram. Et abii ad angelum dicens illi: da mihi librum. Et dicit mihi: accipe et devora illum et faciet amaricare ventrem tuum sed in ore tuo erit dulce sicut mel. Et accepi librum de manu angeli et devoravi illum et erat in ore meo dulce sicut mel et cum devorassem eum amaricatus est venter meus. Et dicit mihi: oportet te iterum prophetare populis et gentibus et linguis et regibus multis. Et datus est mihi calamus similis virgae dicente mihi angelo: surge et metire templum dei et altare et adorantes in eo. Atrium autem quod est foris templum ejice foras et ne mensureris illud quia datum est gentibus et civitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus. Et dabo duobus testibus meis et prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta amicti saccis. Hi sunt duae olivae et duae lucernae quae ante deum terrae stant. Et si quis eos voluerit nocere ignis egredietur de ore eorum et devorabit inimicos eorum et si quis voluerit eos nocere sic oportet eum occidi. Hi habent potestatem claudere caelum ut non pluat imbber in diebus prophetiae suae et potestatem habent super aquas convertere eas in sanguinem et percutere terram omni plaga quotiescumque voluerint. Et cum finierint testimonium suum bestia quae ascendit de abysso faciet adversus illos bellum et vincet illos et occidet illos. Et corpora eorum in plateis civitatis magnae quae vocatur spiritaliter sodoma et aegyptus ubi et dominus eorum crucifixus est. Et videbunt de populis et tribubus et linguis et gentibus corpora eorum tribus diebus et dimidio et corpora eorum non sinent poni in monumentis. Et habitantes in terra gaudebunt super eis et laetabuntur et munera mittent alter alteri quia duo prophetae isti cruciaverunt habitantes in terra. Et post tres dies et dimidium spiritus vitae a deo introivit in illos et steterunt super pedes suos et timor magnus cecidit super eos qui videbant eos. Et audierunt vocem magnam de caelo dicentem illis: ascendite huc. Et ascenderunt in caelum in nube et viderunt illos inimici eorum. Et in hora illa terraemotus factus est magnus et decima pars civitatis cecidit et occisa sunt in terraemotu nomina hominum septem milia et reliqui in timore dederunt gloriam deo caeli. Vae secundum abiit. Et ecce vae tertium venit cito. Et septimus angelus tuba cecinit et facta sunt voces magnae in caelo dicentes: facta sunt regna huius mundi regni domini nostri et christi eius et regnabit in saecula saeculorum. Et vigintiquattuor seniores qui in conspectu dei sedent in sedibus suis ceciderunt in facies suas et adoraverunt deum dicentes: confitemur tibi domine deus omnipotens qui es et qui eras et qui venturus es quia accepisti virtutem tuam magnam et regnasti et irati sunt gentes et venit ira tua et tempus mortuorum iudicari et reddere mercedem servis tuis prophetis et sanctis et timentibus nomen tuum pusillis et magnis et interficere eos qui corrumpunt terram. Et apertum est templum dei in caelo et visa est arca testamenti eius in templo eius et facta sunt fulgura et voces et terraemotus et grando magna.

Et signum magnum apparuit in caelo mulier amicta sole et luna sub pedibus eius et in capite eius corona stellarum duodecim. Et in utero habens et clamat parturiens et cruciatur ut pariat. Et apparuit alius draco magnus rufus habens capita septem et cornua decem et in capitibus suis septem diademata. Et cauda eius trahebat tertiam partem stellarum caeli et misit eas in terram et draco stetit ante mulierem quae erat paritura ut cum peperisset filium eius devoraret. Et peperit filium masculum qui recturus est omnes gentes in virga ferrea et raptus est filius eius ad deum et ad thronum eius et mulier fugit in desertum ubi habet locum paratum a deo ut ibi pascant illam diebus mille ducentis sexaginta. Et factum est proelium magnum in caelo michael et angeli eius proeliabantur cum dracone et draco pugnabat et angeli eius et non valuerunt neque locus inventus est eorum amplius in caelo. Et proiectus est draco ille magnus serpens antiquus qui vocatur diabolus et satanas qui seducit universum orbem proiectus est in terram et angeli eius cum illo proiecti sunt. Et audivi vocem magnam dicentem in caelo: nunc facta est salus et virtus et regnum deo nostro et potestas christi eius quia proiectus est accusator fratrum nostrorum qui accusabat illos coram deo nostro die ac nocte. Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem agni et propter verbum testimonii sui et non dilexerunt animas suas usque ad mortem. Propter hoc laetamini caeli et qui habitatis in eis. Vae habitantibus terram et mare quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam sciens quod modicum tempus habet. Et postquam vidit draco quia proiectus est in terram persecutus est mulierem quae peperit masculum. Et datae sunt mulieri duae alae aquilae magnae ut volet in desertum in locum suum ubi nutritur tempus et tempora et dimidium temporis a facie serpentis. Et misit serpens post mulierem de ore suo aquam tamquam flumen ut eam faceret trahi a flumine. Et adiuvit terra mulierem et aperuit terra os suum et exhausit flumen quod misit draco de ore suo. Et iratus est draco in mulierem et abiit facere proelium cum reliquis de semine eius qui custodiunt mandata dei et habent testimonium iesu christi. Et stetit super harenam maris.

Et vidi de mari bestiam ascendentem habentem capita septem et cornua decem et super cornua eius decem diademata et super capita eius nomina blasphemiae. Et bestia quam vidi similis erat pardo et pedes eius sicut ursi et os eius sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem suam et thronum suum et potestatem magnam. Et unum de capitibus eius quasi occisum in mortem et plaga mortis eius curata est. Et admirata est universa terra post bestiam et adoraverunt draconem qui dedit potestatem bestiae et adoraverunt bestiam dicentes: quis similis bestiae et quis poterit pugnare cum ea? Et data est ei bocca loquens superba et blasphemias et data est ei potestas facere menses quadraginta duos. Et aperuit os suum in blasphemias ad deum blasphemare nomen eius et tabernaculum eius et eos qui in caelo habitant. Et datum est illi bellum facere cum sanctis et vincere illos et data est illi potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem. Et adorabunt eum omnes qui habitant in terra quorum non scripta sunt nomina in libro vitae agni qui occisus est ab origine mundi. Si quis habet aurem audiat. Si quis in captivitatem duxerit in captivitatem vadet. Si quis gladio occiderit oportet eum gladio occidi. Hic est patientia et fides sanctorum. Et vidi alterum animal ascendens de terra et habebat cornua duo similia agni et loquebatur sicut draco et potestatem primi animalis omnem faciebat in conspectu eius et fecit terram et habitantes in ea adorare bestiam primam cuius curata est plaga mortis eius. Et fecit signa magna ut et ignem faciat descendere de caelo in terram coram hominibus et seducit habitantes terram propter signa quae data sunt illi facere in conspectu bestiae dicens habitantibus terram ut faciant imaginem bestiae quae habet plagam gladii et vixit et dedit spiritum imagini bestiae ut et loquatur imago bestiae et faciat quicumque non adoraverint imaginem bestiae occidantur. Et faciet omnes pusillos et magnos et divites et pauperes et liberos et servos habere characterem in dextera manu sua aut in frontibus suis et ne quis possit emere aut vendere nisi qui habet characterem aut nomen bestiae aut numerum nominis eius. Hic sapientia est qui habet intellectum computet numerum bestiae. Numerus enim hominis est et numerus eius sexcenti sexaginta sex.

Et vidi et ecce agnus stabat super montem sion et cum illo centum quadraginta quattuor milia habentes nomen patris eius scriptum in frontibus suis. Et audivi vocem de caelo tamquam vocem aquarum multarum et tamquam vocem tonitrui magni et vox quam audivi sicut citharoedorum citharizantium in citharis suis et cantabant quasi canticum novum ante sedem et coram quattuor animalibus et seniores et nemo poterat dicere canticum nisi centum quadraginta quattuor milia qui empti sunt de terra. Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati virgines enim sunt. Hi sequuntur agnum quocumque ierit. Hi empti sunt ex hominibus primitiae deo et agno et in ore eorum non est inventum mendacium sine macula enim sunt ante thronum dei. Et vidi alterum angelum volantem per medium caelum habentem evangelium aeternum evangelizare sedentibus super terram et super omnem gentem et tribum et linguam et populum dicentem voce magna: timete deum et date honorem illi quia venit hora iudicii eius et adorate eum qui fecit caelum et terram et mare et fontes aquarum. Et alius angelus secutus est dicens: cecidit cecidit babylon illa magna quae de vino irae fornicationis suae potavit omnes gentes. Et tertius angelus secutus est illos dicens voce magna: si quis adoraverit bestiam et imaginem eius et receperit characterem in fronte sua aut in manu sua et ipse bibet de vino irae dei quod mistum est merum in calice irae ipsius et cruciabitur igne et sulphure in conspectu angelorum sanctorum et ante conspectum agni et fumus tormentorum eorum in saecula saeculorum ascendet et non habebunt requiem die ac nocte qui adorant bestiam et imaginem eius et si quis acceperit characterem nominis eius. Hic patientia sanctorum est qui custodiunt mandata dei et fidem iesu. Et audivi vocem de caelo dicentem mihi: scribe: beati mortui qui in domino moriuntur amodo. Iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis opera enim illorum sequuntur illos. Et vidi et ecce nubes candida et super nubem sedentem similem filio hominis habentem in capite suo coronam auream et in manu sua falcem acutam. Et alius angelus exivit de templo clamans voce magna ad sedentem super nubem: mitte falcem tuam et mete quia venit hora tibi metere quia aruit messis terrae. Et misit qui sedebat super nubem falcem suam in terram et messa est terra. Et alius angelus exivit de templo quod in caelo est habens et ipse falcem acutam. Et alius angelus exivit de altari qui habet potestatem super ignem et clamavit voce magna ad eum qui habebat falcem acutam dicens: mitte falcem tuam acutam et vindemia botros de vinea terrae quia maturae sunt uvae eius. Et misit angelus falcem suam in terram et vindemiavit vineam terrae et misit in lacum magnum irae dei. Et calcatus est lacus extra civitatem et exivit sanguis de lacu usque ad frenos equorum per stadia mille sexcenta.

Et vidi alterum signum in caelo magnum et mirabile septem angelos habentes plagas septem novissimas quia in ipsis consummata est ira dei. Et vidi tamquam mare vitreum mixtum igni et victores bestiae et imaginis illius et numeri nominis eius stantes supra mare vitreum habentes citharas dei et cantantes canticum moysi servi dei et canticum agni dicentes: magna et mirabilia opera tua domine deus omnipotens iustae et verae viae tuae rex saeculorum. Quis non timebit domine et magnificabit nomen tuum quia solus sanctus quoniam omnes gentes venient et adorabunt in conspectu tuo quia iudicia tua manifestata sunt. Et post haec vidi et ecce apertum est templum tabernaculi testimonii in caelo. Et exierunt septem angeli habentes septem plagas de templo vestiti lapide mundo candido et praecincti circa pectora zonis aureis. Et unum de quattuor animalibus dedit septem angelis septem fiolas aureas plenas iracundiae dei vivi qui vivit in saecula saeculorum. Et impletum est templum fumo de maiestate dei et de virtute eius et nemo poterat introire templum donec consummarentur septem plagae septem angelorum.

Et audivi vocem magnam de templo dicentem septem angelis: vadite et effundite septem fiolas irae dei in terram. Et abierunt primus et effudit fiolam suam in terram et factum est vulnus malum et pessimum in homines qui habebant characterem bestiae et qui adorabant imaginem eius. Et secundus effudit fiolam suam in mare et facta est sanguis tamquam mortui et omnis anima vivens mortua est in mari. Et tertius effudit fiolam suam in flumina et fontes aquarum et facti sunt sanguis. Et audivi angelum aquarum dicentem: iustus es domine qui es et qui eras sanctus quia haec iudicasti quia sanguinem sanctorum et prophetarum effuderunt et sanguinem ipsis dedisti bibere digni enim sunt. Et audivi alterum de altari dicentem: etiam domine deus omnipotens vera et iusta iudicia tua. Et quartus effudit fiolam suam in solem et datum est illi aestuare homines igne et aestuaverunt homines aestu magno et blasphemaverunt nomen dei habentis potestatem super plagas istas et non egerunt paenitentiam ut darent illi gloriam. Et quintus effudit fiolam suam in sedem bestiae et factum est regnum eius tenebrosum et commanducaverunt linguas suas prae dolore et blasphemaverunt deum caeli prae doloribus suis et prae vulneribus suis et non egerunt paenitentiam ab operibus suis. Et sextus effudit fiolam suam in flumen magnum euphraten et exsiccata est aqua eius ut praeparetur via regibus qui ab ortu solis sunt. Et vidi de ore draconis et de ore bestiae et de ore pseudoprophetae tres spiritus immundos similes ranis. Sunt enim spiritus daemoniorum facientes signa et procedunt ad reges universae terrae congregare illos in proelium ad diem magnum omnipotentis dei. Et congregavit illos in locum qui vocatur hebraice armagedon. Et septimus angelus effudit fiolam suam in aerem et exivit vox magna de templo a sede dicens: factum est. Et facta sunt fulgura et voces et tonitrua et terraemotus factus est magnus qualis non fuit ex quo homines fuerunt super terram tantus terraemotus sic magnus. Et facta est civitas magna in tres partes et civitates gentium ceciderunt et babylon magna venit in memoriam ante deum ut det illi calicem vini indignationis irae eius. Et omnis insula fugit et montes non sunt inventi. Et grando magna sicut talentum descendit de caelo in homines et blasphemaverunt homines deum de plaga grandinis quia magna facta est plaga eius nimis.

Et venit unus de septem angelis qui habebant septem fiolas et locutus est mecum dicens: veni ostendam tibi sponsam uxorem agni. Et sustulit me in spiritu in montem magnum et altum et ostendit mihi civitatem sanctam hierusalem descendentem de caelo a deo habentem claritatem dei lumen eius simile lapidi pretioso tamquam lapidi iaspidis sicut crystallum et habebat murum magnum et altum habentem portas duodecim et in portis

Et ostendit mihi flumen XXII agnum aque vite splendidum tanquam cristallum procedentem de sede dei agni in medio platee eius et ex utraque parte fluminis lignum vite afferens fructus xii per menses singulos reddens fructum suum et folia ligni ad sanitatem gentium non maledictum amplius et sedes dei agni in illa erunt et seruient illi eius debebunt facies eius et nomen eius in frontibus eorum et nox ultra non erit et non egebunt lumine lucerne neque lumine solis quoniam dominus deus illuminabit illos et regnabunt in secula seculorum et dixit mihi hi sermones fidelissimi et uerissimi et dominus deus spiritum prophetarum misit angelum

suum ostendere seruis suis quę oportet fieri cito et ecce uenio uelociter beatus qui custodit uerba prophetię libri huius ego iohes qui audiui et uidi hec et postquam audiui et uidi cecidi ut adorarem ante pedes angeli qui mihi hec ostendebat et dicit mihi uide ne feceris conseruus tuus sum et fratrum tuorum prophetarum et eorum qui seruant uerba prophetię libri huius deum adora et dicit mihi ne signaueris sermones prophetię libri huius tempus enim prope est qui nocet noceat adhuc et qui in sordibus est sordescat adhuc et qui iustus est iustificetur adhuc et sanctus sanctificetur adhuc ecce uenio cito et merces mea mecum est reddere unicuique secundum opera sua ego sum alpha et o primus et nouissimus principium et finis beati qui lauant stolas suas in sanguine agni ut sit potestas eorum in ligno uite et per portas intrent in ciuitatem foris canes et uenefici et impudici et homicide et idolis seruientes et omnis qui amat et facit mendacium ego ihc misi angelum meum testificari uobis hec ego sum radix et genus dauid stella splendida et matutina et spiritus et sponsa dicunt ueni et qui audit dicat ueni et qui sitit ueniat et qui uult accipiat aquam uite gratis Contestor enim omnem audientem uerba prophetię huius si quis apposuerit ad hec apponet deus super illum plagas scriptas in libro isto et si quis diminuerit de uerbis libri prophetie auferet deus partem eius de libro uite et de ciuitate sancta et de his que scripta sunt in libro isto Dicit qui testimonium phibet istorum etiam uenio cito amen etiam ueni domine ihu Gratia domini nostri ihu xpi cum omnibus nobis amen

Incipiunt nomina Biblie

Hazaphyadeni l' aphyadeni ad restituendi l' restituendi.

Hadyar depositum. et gumnas

Hanna ingo absconditum l' absconditus ut

Hara nidrana l' monti fornicationis

Haron mons fortis l' mons fortitudinis

Haronne montes et siue montanus

Hbudi ut' nidruti fornicationes sua mo

Hari sori l' lumen sua illuminans aut ut

Harhadi te pedes tuos ut' pes tuus sua ut au

Hazaphyadeni l' et aut pral' tuus

Hazra pannus l' patruel seu aphyadeni

dñm aũ formido dñi. ꝑ amicia mea.
Abba pr̃ l' pr̃ natal cuꝛl ẽ hebreũ
Abbacuc luctans fortal ul' vigil' cũ com
plexũ eoꝛ aut' cuscepto eoꝛum. Cmsio
Abdia seruꝰ dñi l' seruens domino ꝯ suũ.
Abbaga pr̃ solempnꝰ ul' pr̃ sollempnꝰ
l' pr̃ sollempnꝰ seu pr̃ loquꝰ aut' pa
Abãa pr̃ dñi l' pr̃ habũdanꝰ cũ pr̃ nũ
ste aũ pr̃ mei habũdnea.
Abanu pr̃ eoꝝ ul' pr̃nat eoꝝ
Abana pr̃ grat' ul' lapides colligẽ.
Abam pr̃ pr̃ces l' pr̃ gnomꝰ seu pr̃
cul nũ ul' pr̃ grandeꝰ mei. Cdriũ
Abama pr̃ granꝰ dño l' pr̃ grandeꝰ
Abama rũdens dñi l' rubeus dñi cũ pr̃
lutaraꝰ dñm aũ pr̃ ingilanꝰ dño
Abarim pr̃ticens aut' pr̃ltino seu ind
tos trũsiꝰ ul' mones trãseuntiũ. Cre
Abarũ pr̃ lutaraꝰ dolose l' pr̃ ingilanꝰ
murmurãtes cũ pr̃ lutaraꝰ ligna
re aut' pr̃ ingilanꝰ limitaraꝰ. pr̃ nũ
Abalbar pcul l' pepar seu pcul in aũ
Abda seruiens l' seruꝰ cũ seruꝰ eiꝰ ꝯ
seruꝰ ei. ꝯ cũ seruꝰ regꝭ ꝯ seruꝰ regnoꝝ
Abdan seruꝰ nũ l' seruens nũ dñi cũ seru
ens eiꝰ l' seruꝰ mea ul' seruentiũ
Abdeel seruꝰ dñi ul' seruens.
Abdemelech seruꝰ regis l' seruẽs regno
Abdenago seruꝰ nitens ul' seruens re
ꝯ l' dñi auxiliũ aut' dñi auxiliator.
Abdi seruꝰ mens ul' seruẽs nũ.
Abdiel seruꝰ dñi l' seruẽs dño cũ dñi rel
ul aut' dño electus. ꝯ ministrantium.
Abdiel seruꝰ dñi l' seruens dño.
Abdo seruꝰ ei ul' seruens ei
Abdon seruens eius ul' seruꝰ eoꝝ
Abdon seruꝰ nitens l' seruꝰ nitens.
Abdon seruꝰ ministrãs l' seruꝰ ministꝝ.
Abdon ancilla dolens ul' seruens murmꝝ
Abed seruꝰ pli ul' seruẽs pplo. Cdo.
Abedia seruens domino l' seruãs dñi.
Abel gnitens l' commissio. miserabil'
Abel luctus ẽ uapor seu nauseꝰ aut'
Abela gnitens ei ul' cõmissio eius sili
gẽs eum aut miserabilis ei' reuerẽdis.
Abelga uapor nauseꝰ l' luctus bonitatꝭ
Abel maim uanitas ꝭstratoꝝ l' luctuꝭ
Abelmeola belmeula uapor nauseꝰ sal
ul' luctus per gmentũ seu uanitas do
meaꝝ l' mirabiliter ul' ꝭstratoꝝ.
Abelsamin uapor spinosus ul' luctus gñs
nans seu miserabil' potẽs aũ uanitas
Abenbohen lapis pollicis eoꝝ l' lapis i me
Abenezer lapis adiutoꝝ l' Cdio eoꝝ.
lapis auxiliatoꝝ. ꝓmunerãs.
Abenuer lapis luminis l' pr̃ lucẽs aũ
Aberamyr l' eminẽs uir ꝭ cũ pcipi aũ
Aberauliꝰ l' luna cũ luna aũ ul' firmamt
Abelation pax patꝝ l' pr̃ patꝝ cũ patꝝ ue
Abetan pr̃ habundanꝰ l' pr̃ aũ pr̃ dnam
pr̃ egrũo. ul' pr̃ tectus videntis.
Abethar pr̃ repulsio l' mala explorationis
Abeth cethim luctus luctoꝝ ul' uanitas ꝭ
Abgarba pr̃ rangẽs rudẽtem Cmmul.
Abia pr̃ dñi l' pr̃ dominꝰ cũ dñi pr̃
Abiail pr̃ mei deus Cfac ꝭ cũ pr̃ fiunt.
rmus ul' pr̃ mei exultatio.
Abial pr̃ meus crepitus ul' pr̃ mei dependꝝ
Abialon pr̃ meus ꝯ intelligẽs l' pr̃ mei
ꝯ intelligentia. ꝯ pcdo ingilanꝰ
Abiam pr̃ mei pplꝭ l' pr̃ nũ eoꝝ ao.
Abiasab pr̃ nis colligẽs ul' pr̃ mei collec
Abiathyr pr̃ nis ꝯgrans l' pr̃ mei con
Abiathar pr̃ nis rot l' pr̃ nis cũ Cggrãs.
fluus cũ pr̃ nis cũlatans pcdo aũ pr̃ nis.
Abida pr̃ nis scies l' pr̃ mei scia l' ultor nis.
Abidam pr̃ nis sapiens eoꝝ l' pr̃ nis scia eoꝝ.
Abidan pr̃ nis iudex l' pr̃ mei iudicis.
Abiel pr̃ nis dñs l' pr̃ mei dñs l' ꝯmand.
Abiem pr̃ mei mis l' pr̃ meus mandꝰ.
Abiezer pr̃ nis fortis l' pr̃ cus auxilius
cũ pr̃ meus separans aũ pr̃ nis iuꝝ
Abiezri pr̃ mei auxilius l' pr̃ nis auxi
Abigabaon pr̃ collis nitens aũ pr̃ nis
ul' ministrans cũ pr̃ nis ualꝭ mestꝰ l' pr̃
meus coll' nitens l' ꝯmand ꝯ ministrans seu nans aũ mirabiles.
Abigail pr̃ nis exultans l' pr̃ mei exul
Abigal pr̃ rotis l' erroꝝ suus Cfatꝰ.
pr̃ mei actus aut' pr̃ mei irritꝰ
Abiel pr̃ nis dñs ul' pr̃ mei dñs. Cdo.
Abiluda lugens ul' plorans cũ luctu ꝭ
Abilsamei lugentes ul' plorãtes plorantes.
simes ul' pr̃ meus ꝯmand ꝯ ministrans.
Abinadel pr̃ nis ad dñs l' pr̃ meus exalta
Abinadeleth pr̃ nis rex ul' nis ꝯmand dñi
regnũ = pr̃ tuus aut' pr̃ eius.
Abini pr̃ nis iuuẽs l' pr̃ nis iuuans cũ
Abinadan pr̃ mei deus l' pr̃ mei dñs
Abinadab pr̃ mei nobilis Cnobilis
Abinaam pr̃ mei fidelis ul' pr̃ mei
Abira pr̃ meus ira Cmei rectitudo.
gies ul' pr̃ mei magistꝰ.
Abiram pr̃ excelsus l' pr̃ nis exalta
tus pr̃ nis sublimatur pr̃ mei.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Abuno pr nr magi nr nr pr nr ma
gr nr nr nr. sm pr nr magi nr nr
au pr nr nr magr i nr nr.
Abuia pr nr nr sanctificr pr nr nr
u sm pr nr nr i tr sm ar pr nr nr yolorm
Abitan pr salutr nr pr nr salutr nr nr
Abitar pr nr i cr sm nm pr nr nr cr
Abitar pr nr nr sper filr nr nr
us pr nr nr nr nr
Abitag pr nr nr i cr sm pr nr nr yolorm
Abitur pr nr nr nr pr nr nr
Abitur pr nr nr nr pr nr nr
Abitur pr nr nr nr pr nr nr
Abuhal pr nr nr nr nr pr nr nr
Abm pr sm pr pr
Abnd pr nr nr pr nr nr
Abzer pr nr nr pr nr nr
Abobi pr i cr nr pr nr nr
Abr pr nr nr pr nr nr
Abra pr nr nr pr nr nr
Abrar pr nr nr pr nr nr
Abrar pr nr nr pr nr nr
Abrar

Aechyo re'haun l'ul; hyue lũ hyũ nuules aũ rere
Aechyol hyaũ ul; hyue lũ hyũ hreg a rere
Aechyol mures l' denalreð
Aechyol turbaũ l' nunuleð ceu p̃sũes a p̃ulio.
Aechyor tũl lunũ l' tũl aranuð seu ꝺ̃p̃na
no tũl sozarh aũ tũl tracũdia
Aechyon verecund l' aiphilio ceu retuses aũ
Aeculhami ḡgeal ul' humiliatel
Aecuplia hami subie l' hyul' exultaco.
Aedyul retuses ꝺ hiuũ l' hyul' ꝺ hiuatoz.
Aedyur retuses luũ l' hyllerat ignea.
Aeeꝺ reuerendo ul' de ueda aũ stinctea
Aeeiba shach ei l' stultitia eius couertuses
Aeda restificant l' restimoi ꝺ eis de ueda ei.
Aedad rosat l' p̃uul sũ p̃petuũ aut pu ꝺ
Aeda restat eius l' ul; ad restimo
nuũ sũ p̃petuũ ei. aũ puer l' eius
Aedabarũ denõnoiũ ḡce sc̃a legil laõ
Aedezer decoz aureũ l' p̃cipuus sũ p̃
Aedezer restimoniũ hoz p̃cipuũ sepaꝛa
tiuidiuul l' p̃uel' restificaõ sũ hoz nudie
p̃cipuũ aut restificaõ sc̃ificaõ.
Aedagann ḡgeant eoz l' ꝺ̃gaõ eoz.
Aedai robustũ l' fortitudo sũ restul mũ aut hoz
Aedaia fiuul diũ l' restimoniũ fiuendo nuta.
Aeddeca fiuul diũ l' restificaõs diuũ ũ diũ.
Aedalu seruitũ la boraõs l' restl' la bozioũ.
Aedalia restul laboraut ul' fiuul laboziosus.
Aedi restificaut eos l' restl' eoz.
Aedã ihõ aut rem sũ ideger a l' ira rubea.
Aedima yuiũ aut ira sũ ira l' de sidabi
Aedime ceruices l' sanguines p̃dũ nulo.
Aedami magnificaut l' de magnificeta
sũ seruos p̃ uid aũ restificaõs p̃ mei.
Aedar grecx l' p̃s dar palliũ l' sibi uiuul sũ
restul uigilanc aũ fiuul custodiaz.
Aedar palliũ l' magnificũ fiuus platanoz.
Aedarsa restificans soie l' fiuul illuminatoz
Aedasta nouat' nouatal seu restul fruges a
Aedastoz fiuul sozel l' restul augustas seu
fruges per aũ restificaut lagunã suũ
Aedgam p̃ soꝺis ul' restul soꝺid' s' sinnaõ
Aednaera fiuul donator ul' restificaut q
Aedaeh stola l' decoz sũ ꝺ̃nũ aũ nudu
Aedaum mundas pellimoz l' nuũ ficno.
daed pellimoz. ungaz a fiuul q fungos
Aedaualeh stola regil l' decoz regiu seu
rex ꝺ̃nul aũ regiatoz decoz q phie
Aedenaleh fiuul p̃phetas l' restificatoz p
Aeder rex edul ul' nuril ḡgil sũ restul
Aederal restul frure ul' fiuul platanoz i
sũ seruul nouuatus aũ restificaõ u
sc̃ificaõ.
Aedeua fiuul diũ l' restibilis diuũ.
Aepreyel ḡgec di ul' ouis diuine seu deuozis
Aedromeleh stola regil ul' diũ studiũ di
decoz regiu sũroz ꝺ̃nũ aũ regiatoz decoz
Aedromion restul sublimul l' seruul ecte
Aedrezer stola fortul ul' decoz sepeuatul seu
decoz auxiliatiuus aut ꝺ̃nũ hoz sc̃ificaõ
Aeddi fiuul meul l' restl' meum. fiuul
Aediada seruent restab; l' fort restificanci
Aedisel fiuul di ul' restificaut diũ fiuul
Aeddin fiuus ee ul' restul iudicii. duoz
Aeduna fiuus eie el l' restul iudicii ei.
Aeduo restitul ul' delitas seu fortul iudex
aũ fortul cãroz q fuere ad diuinã plalmachi.
Aedurain fiuul duplex ul' restificaõ.
Aedurs q fiuus malal l' ol' malor seu decoz
Aeduel ysic deul' duoz diur seu decoz diũ
Aedo fiuul ul' restul seu seruu fiduuo di
es diso aũ fortitudo ei.
Aedoar fiuul ugilaz l' fiuul sustinentoz.
Aedoch fiuũ restus l' restificatiuus aysh filio
Aedollaul' ḡgeant eol l' ḡgeaõ eoz seu ex ad ollaunu
restus sũ ars aũ restificaõ laq. id q ad
Aedollauteos ḡgeant eol l' ḡgeaõ eoz sũ olla
seu restul aq aut restificatoz laq.
Aedom fiuus eis l' fortitudo eoz.
Aeddomuun rubea l' asce sul rubor stre lo
ait ille auent sanguinã q deuenit ijo
qui ab ira lin deced i terra sũ ad i labore
Aedon fiuul ruent l' restul murmurans sũ
fortul iracul aũ fort fiuul' tor nauigeti
Aedonai dist ul' diuinoz nuuner.
Aedonaia dist diuil l' diũ diuard.
Aedonat diuinoz est dist l' diũ diuino.
Aedonubezech dist inuent l' dist sulgans.
seu dist diuinoz exsistens aut dominũ diũ
Aedonicã dist cellid' l' diuinoz cellidarl
Aedomul dist excalrat l' diuinoz ruinose
Aedoplure l' ebrii l' grandiũ celul
Aeddoi fiuul gerians l' restificaud gerãs
Aediuã restimoniũ pul ul' seruens cõuta
Aedurã decoz excelsi l' gerãs excelsa su
seu decoz excelsi aũ fiuul exaltaud.
Aedurã ruina exaltata l' fluuiul exaltat
seu decoz excelsi aũ fluuiul exaltaud.
Aedumcena mulio sublimul l' iudex sub
Aegla mutila l' minuenta sũ contemptu
Aegipt tenebre ul' angustia q seruitus ei
sũ tribulaud eo angustias aut tribulatio
Aegipti tenebre ul' angsti angustio.
aures seu tribulatoz angtiantes a tribula
Aegion minuenta ul' res coangtuoz.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

unrea eoꝝ seu vnera venient aũ vnũeta i unũ
Helam uestibl'm vl' aũ eoꝝ seu ꝓpeul' aũ
Helamine uestibꝫ vl' aũ eoꝝ seu ꝓ uestimenta
Helã appõea vl' aũ eoꝝ seu del' eoꝝ aũ vnãq
mortu ꝓuiꝫ aũ cõpetãa. ne mortal' ossificare
Helamine appõa vl' obiecta seu delpuẽtes aũ ch
Heuoch rabne ul' ostiene tũ talho ꝙpaum
Hena sont vl' ynũ seu sont eꝝ aꝑ oꝝ eoꝝ
Heuae sont gũant l' oꝝ gũandi.
Heueal pauper vl' miser seu vides aũ vilio
Heugenium sont ozozũ l' oꝝ elatoꝝ.
Heuom sont eoꝝ ul' oꝝ eoꝝ ꝙ aꝑ era i unl'
Heum aciul lapidũ l' aciam lapides.
Hefdrelon auxiliũ nuncꝰ vl' mia dolentiũ
Helimõ era deserta vl' era vastata seu era vdeꝫ
Herhã valida vl' antiqua tũ accedes aũ eoꝝ.
Herin obstupefactes vl' pterrit seu timoꝝ pũt
mei aũ obstupefactes pt mẽ. ꝙsugãs.
Hethyopia tenebre vl' caligo seu tenebrial ul ta
Herhopes tenebrosi vl' caliginosi tũ tenebrũ
Herhonodolu una i ferox ꝙres aꝑ caligines
vl' uanes i fatui ꝙ vanꝰ eoꝝ aꝑ cecitat eoꝝ.
Hphum phanu hunil eoꝝ ul' uolat eoꝝ tũ
Hpham hunil mea vl' uolat mit seu libans pu
uperes meos aũ secũdas gẽe mee ꝙ bodiẽs eũ
Hphar trea vl' pulut tũ ynũ aũ bodiẽs
Hphar pulut tuleras vl' ynũ ugilie tũ u
vant ugiles aũ secular tuleratoꝝ aꝑ eoꝝ el
Hphara trea eꝝ vl' pulut eꝝ tũ ynũ eꝝ aũ
Htara pulut tuleras eꝝ vl' ynũ ugilie eꝝ
seu libeas cũgilantes eꝝ aꝑ secularꝫ tuleta
Hthra tam ul' unutil seu pulut eꝝ aũ bo
Hpharam bodiẽs ynunil vl' pul ꝙdient eũ
Hpharnim pulut tuleras eoꝝ vl' ul' i unl'
vl' ynũ ugilie eoꝝ tũ libant ugilates eũ
Hpharĩ bodiẽs mane vo ꝙ aũ secular tuleratoꝝ
Hpharĩ pulut tuleras eoꝝ ꝙ mane ebdio
vl' ynũ ugilie eoꝝ vl' libant ugilates eũ aꝑ se
Hpharla trea digna ꝙ mat tuletatoꝝ mãy
vl' bodiens eleuandnẽ seu libatural solut aꝑ
Hpharlacei seu dig ꝙ libant illũ nauoꝝ
ne vl' bodiẽtes eleuatoꝝ seu libi sol aꝑ libãs
Hpharlual rellul tal ꝙ eoꝝ illũ nauoꝝ
nata vl' era talumil seu pulul tuletal ta
lund aũ ynũ ugilans talmandnũ
Hpharlorth secular ul' libral seu libm gñi
Hpharal udicat dñe ꝙ aꝑ secular voluedis
Hpse grunuit vl' gruen ꝙ iudicat dñs
dueta tũ grunẽt aꝑ timoꝝ nomil.
Hphec gruebit ul' aplyhider tũ gruens
Hphoc gruebit eũ vl' aplyhãs aplyens o
ender eum tũ gruẽta eiul aꝑ aplyẽs o

Hphea timoꝝ dicti ul' mea dissipata seu mea
dissipant aꝑ mee dissipatio. ꝙ ee oe elidis.
Hpheleri mirabil vl' admirand seu mirificis
Hpher hunil vl' bodiẽs seu pulul aꝑ mirabil
Hpherezei sepan ul' abyss; mirabo seu bodien
tes obuiã aꝑ mirabil formabimus.
Hphos i hunil; vl' exterminus. ꝙ nut ad ecclesiã
Hphsel dominum i hunil; miseri vl' miser i egen
Hphsel libe egẽdens vl' scantral egẽdi.
Hsia libal dns ul' libatural dñi.
Hstrica ferul vl' angustiata.
Hstricam fules vl' angustiam.
Hphsiba collegis vel ul' oggãs oblionẽ
Hphuth secarul vl' segreul aũ secum egitio
lib seu secural aũ libatural. ꝙ aꝑ libe tũ annos.
Hphd nolãs hũ vl' nolat mirabil seu libe tũ
Hphonime nolantes tũ nimiãs aꝑ sentas i mul
que vl' idendo nolãdo mirãs tũ secum i un
Hphur nolãs gaudio ul' nolat gaudio seu libe
gsulent aũ secarul festinanter.
Hphut est idumea ul' eual declinando pharei
est idumea vl' eual declinãdes.
Hga festina ul' sollẽpnis ꝙ festina sollẽpnal.
Hga sorpit vl' medũãs seu medirand aꝑ loqla.
Hgaba festinul pũ vl' sollẽpnal pũt
Hgab; sclis ebulans vl' ebulit annũtiand.
Hgad plandut egipti vl' plantul egiptiorũ
seu egiptul festiua aũ sollẽpne rel'
Hgag dona vl' recta seu festiue sollẽpnis aũ
Hgare donata vl' recta tũ sollẽpnes festiue
aꝑ festiui sollempnis ꝙ medirand mea.
Hggai gsilio ul' festinat seu loquẽs tũ aut
Hgla umula vl' minuciola tũ sollẽpnis aut fest
Hgar aduena vl' gũes seu tel ꝙ uias eual
rũ sulcatis aũ sollẽpnal. ꝙ sollẽpnal
Hgãreni adiene vl' gũs seu festa sulcatis ꝙ
Hgarnai ad uena ꝙ vl' sollẽpnatoꝝ ingr una
mitis vl' gũso deuozatoꝝ tũ festinul ma
gis nis aũ sollẽpnal magis mea ꝙ lodia.
Hgge gsilio vl' sollẽpnis seu festinatal aut v
Hge gsilio vl' sollempnis seu medirand aut
Hgeha sollẽpnis pũ ul' festinal pũt
Hggedgad acanee vl' annũcãs pdo. ꝙ redis
festiua tuis ꝓtonis vl' sollẽpne rel' acãe
Hggelo sollẽpnis eldor vl' annũcia iustis
Hggenil festinul vl' sollẽpnis eꝝ ꝙ rẽ mea
res gsilio aũ rel' festinatoꝝ aꝑ festinat mea.
Hggi gsilio vl' sollẽpnis seu sacs me aũ u
Hggia gsilio dñm vl' sollẽpnal dñi.
Hgia sollẽpnis dño vl' festinat dñi.
Hgurcnunio sont vl' sunt vl' sont ecclie seu
sons ogãs aut sont malouũ gñatoꝝ.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Hgruya qggat subuo l'qggaū subua.
Hgruly aduene l'i cola. sū ad uena nīcar
Hgruly tenura l'sollēpnit. l' ciola mcul-
uedinū aut loquela. ꝯ Fuednāgs.
Hgthe sectura l'sollēpnit. unlh
Hgthe sectura l'sollempnes seu loquīas
Hyab tē pūt ul'tē ural pcurant.
Hyaon campi ul'aulong seu ualles grād
Hyalach uūd dunūg ul'ualles campestres
l'mont leuis. ꝯ umphidut sū ludmul.
Hyannou capha ul'capiemillū.
Hyazu tē ordac l'tēg ordeal.
Hyazu p qcurū ul'cegāl qcurū di-
ūse dobbab cognac uroyli d'nec.
Hyaref rosta l'sol seu sacrat' a andirat.
Hyaz patul l'padelis seu sacul appyndēs.
Hyazial patul dūt patel' domino suo aqū
Hebrum hebze ihūdē dnu aū tēl. dnō
oy ul' allemanū seu ciuitat aut cūtyo
Hyeu unbracūn l'i cendirat. ꝯ res eay.
Hyen declinaut l'declinatō. ꝯ sume
Hyelam uolūtat l'qsensū seu uoluntat
Hyu unier l'unus seu uū. ꝯ ūgllo ego.
Hyr tē ural l'ubi hj. ꝯ trauallū a qsto
seu uallis a qsto. ꝯ cel a qsto unde ei.
Hyra tē eccl l'ūba seu ura eccl.
Hyna qreat eū l'uallis seu ura uallū
Hyralum cul l'cinu/ lapides seu uallis
Hyrald ad mūdā ferūm aut qsto malue.
l'ad mundand seu ura uerens qua ual
Hyral ura plalcuata l'ura t. ꝯ ūcreat.
fēre seu tē custodiēs aū tēl plalcuato.
Hyrdad unūs gra l'ura gle seu tē meul t
Hye sacral' l'odnmeg glouāc a tēl mū gād
dūo seu tē dmunbrauc aū tēl ob libracū.
Hyrel unūs dnō l'unūs dnū seu ura uallū
Hyrec unus amica dī a qo ure dnme
l'ura aura seu tē nīs aure ul' tē mea a-
Hyrez. tē uīs sonl ul' tē nīs ꝯ mucaa
anychator seu ura uallū separaz aū qo
ure scīficandi. ꝯ Cane uestd ulum
Hyrlam dolēs l'parturient seu aū forez a
Hyrlorh tē unūes l'tē lugar seu uallis
Hyrlurh uall' ꝯ declinās a ure uocand
Telira l'eqo nobil seu tē telur aū sēura
Hyuman unus qualc ul' ꝯ fil nobilital
eqo que seu tē equl aut sēural qlū.
Hyualec ura regil l'uallis regia seu tē
ueul rex aū tēl ura regnū.
Hyun sonl l'ocl'. ꝯ ualiç
Hyuadab tē sponte l'tē sponraneul seu
ura uallū sponraneaz aū qo ure ui
ꝯ sponranee.

Hyun tē uīeul l'tē unquel sū ura uallis
Hyuun uall' ꝯ uolentū a qo ure sura
excelsa l'ura exaltata seu tē uīs subli.
Hyuun sculptor ꝯ sunl a tēl mei exarand.
l'sculpiēs. ꝯ correctō seu sereū ad nuīs aū sereū meū
Hyuorh. Hyuuune sculptores ul'scalp vodoraē.
Hyuorh sculptil ul'scalptrum. ꝯ pentes
Hyulamerh tēstud sculptura ul' tēst nū
Hyuar tē nīs precept l'tēst nū tonural seu
ura uallū deferentil aū qo ure defe-
Hyor spura ul'opimo. ꝯ re
Hyones spmolut l'cdpungens. ꝯ iquam
Hyoraban spma sapie l'opuctō intelligēs.
Hyoumun prurbatul ul'perturbacō seu
Hyun sura l'ꝯpūgēs. qt aū spma q su.
Hyustur l'deuocator. ꝯ nāc aū deuocatō.
Hya sultur cul ul'deuocāc est. ꝯ pcor
Hyarh ultur l'odcumpnatō sū mal' dcīt
Hyelpun tē nīs sungēs l'tēst uil reluctō
seu ultur callid aū deuocator. callidi
Hychel ultur dī l'deuocator dē ꝯ fratr.
Hyarh dolent l'parturiēs seu ultur uit
Hyson nallicad ꝯ ar deuocatoz. el mund.
mund sū ubi erāt ur si aū ubi ur sē
Hyud ultur unūa unl'l'deuocator un
Hyld ū erāt ura l'ū urlis ūa declinatul.
sūt ul' dolatum. ꝯ volis.
Hyuan ydolū grauū l'i ultul donatō ul'i
Hyn foza. ꝯ ultē ql ar deuocator. q nō.
Hyuanu ultur deotul l'deuotō pul
Hyagallum octē utilis l'. ꝯ temdul-
sont uisdaml sū octē reuelatul aut tē
Hyon ultē uīeul l'ultur ī gtilliū gaoi
quil seu deuotō mucrūē aū deuota
Hyr tentul l'oppidū. ꝯ re ī ullis
Hyr tanes centul solul l'oppidū illiū
Hyluuorh delectō l'ad dulcō. ꝯ canum.
Hyrh adepnat l'odepnatō. ꝯ ī furmat
Hyurh ulule l'elmul ul' deuotē gloriosū.
Hya ymxto ul'gendens sū ī furmul aū
Hyab tastra l'dilcado. ꝯ rudē punctē.
Hyach lubricū ul' parsmea. o: tantud.
Hyacorn aūl seruū gendē l'ymxto di
Hyal tapetul ul' pallatul seu tentul dura:
Hyala tapetul ēl l'pallatul cul sū tentis
Hyam ī furmant l'com el ar tantud e.
ymxto cozū. ꝯ dignatē.
Hyamarh delpiscul unē ul'odcumpnā
Hyamon delpectō l'de tē ul'endulcat
seu l'furmant cot dulori aū ch'mulcat.
Hyal ymxto ul'seruē. ꝯ cot iquam.
Hyacam uplicē ul'ī furmatam se cō.
ꝯ sponranee.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ce q̄ mulcet̄ ꝑtin aũ ꝑcutiendo ꝑtin.
Alleuiation pũt nũ dolor ul' pũ nis fr̄ leuiget̄
Alleuiat terrenũ unu q̄liu ul' q̄mlet̄ caudi
Alleuiatio ꝑ cõmulet̄ liũ ter' leuiando
Alleuiat mille ul' doc mil aũ i terminat.
mia rep̄hendũ. mia rep̄hendendũ.
Allephyum ignũ ugne liũ deuora uãdum ad
Allelui laudate ul' laudando. mal reuebadum.
Alia laudare dñm ul' laudando dñm.
Alleluia Alleuiatio reuebat ul' aufert aug
Alleluiadum reuebat Alleuiatues ul' reuebat
Alphaim virtuũ ul' aũ ui. angustat aufert
Alphaui doctus ul' doctu tumultuc.
Alterũ liũ fugitiuũ aũ malefactũ.
Alta grep̄hes dou ul' despectũ grẽ.
Altare uictim ul' uictũ.
Altitud uestibul ul' ul' luminaris;
Alumarij uf ul' indignatõ. crozẽ.
Alumarijan grẽptor dom ul' despectus dona
Alumarijã. lumẽ gremij ul' despectes.
Alud deblatum grẽp̄ palatũ ul' deplantes
Alunorij uf ul' indignatõ cobybria.
Alues lauꝛ fabruũ ul' laudatõ plasmatoꝛ.
Alto laut doloꝛ ul' laut tumoꝛ sit laudatoꝛ
Alua despectus ul' tumul ul' laudatoꝛ tumul
grẽp̄ ul' grẽphes aũ despectũ.
Aluam grẽphes eoꝝ ul' despectes eoꝝ liũ grẽp̄
Aluau grẽp̄ ul' despectes sit ad despectũ eoꝝ.
liũ grẽtes eoꝝ aũ despectũ eoꝝ. naꝛoꝝ
Alus seruitiũ ul' cõmixtio seu grẽphes gluũ
Alu gẽs ul' ꝑtis. ad despectus seu
Amma genꝛis mea ul' ꝑtis. q̄ ꝑtin restificat.
Ammaa gẽs ei ul' ꝑtis ei seu ꝑtis rectus aut
Amaad ꝑtin restificãs ul' ꝑ restificando ũ
Amad ꝑtis adiut ul' ꝑtis seruies liũ ꝑtis rec
Amadan ꝑtis seruu sit ad ꝑtare restituõ
& pectũ ul' ꝑtis restificat rpã. q̄ laudando.
Amador ꝑtis rectoꝛ genꝛis ul' ꝑtis seruies ge
Amal quipem ul' ꝑtis accidens liũ ꝑtis in
Amalacar dixit pugil sunũ ad ꝑ despectũ.
tepl ul' deũ punitiũ seu grẽ quipem cerei
Amalech gentis seu ꝑtis despectoꝛ populi
Amalechite gentes pugnãtes ꝓ uma ul' ꝑtis.
Aman i unguẽ ul' coangustãs q̄ uel ꝑtis lãbentes
stans seu oppimẽs me ul' coangustãtes q
Amama i mi ei ul' coangustans eũ q̄ mea.
seu oppimẽs eũ qu coangustando eum.
Amantes i mi ul' coangustantes seu ad pu
nitiones eoꝝ ad coangustando eoꝝ.
Aman ꝑtis donatus ul' ꝑtis gratificato.
Amamne ꝑtis donam ul' ꝑtis gratificationes.
Aman cubus ul' ninum seu ꝑtis sit ad agẽs
q̄ ino.

Amanuense cubitum ul' ninum seu gẽtis
Amatama cubitus sit ad ꝑtis cubitus
cubi ul' ninum erectũ seu ꝑtis duo ad unũ
Amaraphal dicto ad ꝑtis gratificatione
cadẽs ul' dyrec li cadet seu ꝑtis sternatur
amantiũ aũ ꝑtis medicamentũ di.
Amara remissio ul' rubricat gaudiũ liũ ꝑtis
laudis cantus aũ ꝑtis adiutoꝛ fruitio.
Amaral dicite dño ul' ubi ũ dñi seu gẽs tuta
tis dñi aũ ꝑtis dño ingulans.
Amarine dicite dño ul' ubi ũ dñi seu ꝑ do
minũ tuscatães ad ꝑ dño ingulães.
Amal furoꝛ ul' indignatio liũ ꝑtin rollens
Amala furoꝛ eius ul' aũ ꝑtis plasmatoꝛis
indignans ea seu cluitollẽs gentẽ ad ꝑta
Amalan furoꝛ eius ul' sit ad plasmatoꝛ.
indignatio eius ul' seu gentem lustollens
Amali furoꝛ mis ul' indigna sit ad plasmatoꝛ
ro mea seu ꝑtin rollẽs ul' aũ ꝓ ꝑtantes
Amala indignat dñs ul' ad ꝑtis plasmatoꝛ ina
furoꝛ dñi seu gentẽ lustollẽs dño aũ ꝑ plas
Amalat ũ legis. maioꝛ dñs.
Amunarij uf ul' indignatio sit ꝑtis donatus aũ
Amarij iunal ul' indignatio sit ꝑtis gluminat.
ꝑtis peccoꝝ aũ ꝑtis tpal. q̄ lumãs eũ aut ꝑtis peccãt
ei.
Amara iunal ei ul' indignatio eius sit ꝑ de
Amarbe ꝑ peccãt ul' indignatiõ rigidus in
Amarij iunal mea ul' indignatio dilut mee
sit ꝑtis peccãs aũ ꝑ declinãs gne amari ẽ
ꝑtia catepterue mi due mi q̄ resilsuran
ychyat mi ꝑ ea dicere ad eũ nũc inuito
coguoui q̄ tu dñe es tu. aũ ũ dñi ũm ẽ
Amarbia iunal nũa dño ul' fide cozẽ mo
lual nũa dñi seu ꝑtis peccãs dño a ꝑtis
Amarbim iunal ul' indig declinãs dñm.
nauo dil eoꝝ sit ꝑtis peccant est aũ ꝑ de
linãs eos. q̄ fiat. callũ prõuc.
Amarbil iunal uiri ul' indignatio uel allup
te seu ꝑtis peccãt uiro aũ ꝑtis declinãs
Amaũ ꝑtin aduc ul' ꝑtis abiectũ
Amaul ꝑtis abiect ul' ꝑ abiectũ. dereco
Amaan quipilabil ul' coapilães sit ꝑtis u
Amd ule l'unal sit q̄ indignat eos aũ ꝑtis u
Amella ꝑ rollens ul' ꝑtis abl. immo.
Amellia ꝑ loquẽs dñs ul' ꝑ subleuando do
Amellech ꝑ amens ul' ꝑ ꝓ longans aũ
ꝑ peccãt sit ꝑ gẽtes aũ ꝑ returiũ.
Amerha luctus ul' indignatio sit ꝑ do
Amerhen ꝑ asce amen ad ꝑtis peccãt
dẽs ul' ꝑ fortun do. ad ꝑ mes ad ꝑtis obtus pecc.
Amerij luctus mis ul' indignatio mea sit
Amplnol' ꝑtis ozẽ ruẽs ul' ꝑtis ozẽ eo
ruẽs.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Anapoc v annuo unit. Canl collens.
Audomil vdēs pabulo v decor ad cead sacogi
Anchyga sollic trāc pationē a vsuo pastion.
rau v hūiliaur sū dolumāt nalleç aū hūilu
Annegeb aust v rūdieç sū austēç aū hydia
Anei nūquid qmod est nū v nūcdo ēm.
Anelu ad donū di pūt v grāticaç dūn moēo
Anem cantu v corono seu ē preēn mid
Anem donū meū v grāti tinent aū pro
cand mea q: a grāticatōne q surgēs. nanor
Anet lunā v illumnand mea seudono ingiāh
Ange donū prūpuā v grāticand peccat.
Andad grā v vsuo sū vdēs vestiy a grāticand
Anu paup v egen sū donū meū seruanc.
aū grāticand mea. enc ul pauperū eoz.
Ana donū dnā v grāticaç dnīn.
Anani donū pū v grāti eoz. aūlatoz eoz.
Anel donanc dō v grāticaç dnā ul grauticaç
Ano donanc el v grāticanc eoz sū dnoz eoz
Anoy dono seruient v grauticand fuerunt
Anon donator uēnt v grāt sui seu grē in
ura aū grauticandu murmurās. ū
Anrhyphat dantritanū v dānt tūlcenio gu
Annorhyt pauper silent v pauperū silenū
Annotha pauperat silenc ul pauperū.
Antuchem paupm silencia v pauperare
Anupēdnat laudem ul dan silentes.
ut laudarō pauperie dolentes.
Anupēdē donū laudinū v dnam laudandē.
Anulio dolent v pauperiç.
Anū donū unē v grāticand sēpīnū.
Aoren uid v subiectū. equā pungēs q ū
Aod ielmul v globul.
Aoolyn spina ul ēd punctio.
Aoolynē spinosi v ēpūgētes.
Aolyba spina sapie v opinerō i relligeat.
Aohuman ghēbant v pruhabitoz sū pungā
Aorhyr nobilitat v glāria.
Apsiann yuni eoz v uolor eoz
Apsiann ubi onaſ v ynnēç ūtare.
Aparma iubil pū dūi v ynnēç pū dūi.
Apellenſ edgēgāt eoz v edgēgand eoz.
Apia iuba v iubat sū ynnēç q ū ynnēta
Aprihoz iuba ul fouil iubat.
Apollo mirabilis v ad mirand. conplanc.
Apollophanes mirand tanc v mirabil
Apolloma discipluā v synagoga eoz.
Apollomul mirabilia v ad mirabilia.
Apollot gēgāt eoz v gēgand eoz.
Apostolat missus v legand
Aplecthē egdiē ul ynnēta egilio ul.
Aplida ynnent recendinē v liberta q ū
Aquila doleç v pnuieç seu dolor aū pūo
Ar sulcarad v ugrato. trāc prēm.
Arba olea v electio seu ingulanc ei aū sulca
Arsya ī sidie eius v cōsiliū ei sū sulcanc
Artya mitta q preēn sui ad ingulā pūc eius
Vuerya sui occidaç aū i ytrabuit trahi.
Araba plana v cāpest seu deserta aū occidē
Arabath deserta rpr v planicies pecoz seu
sulcanc preēn pecū aū ingulanc pū declī
Arabathne deserti rpr v planici nanti.
Arbu sulcaminec preēn pecū ter pecoz sū
aū ingulanc pū declinanc occiderai
Arbes hūiles v occidendales seu cōlidi aū
Arabath ene hūiles robuſ q i sidiatoz.
V deserta fortitudo seu sulcanc preēn ro
bustū aū ingulanc pū fortitudi sui.
Arbra collida ul i sidiatē sū hūilicaū
Arabia. Arabath plana v hūilia sū cāpest
Arahy longanimido v lō ta v cōsilia.
gaminal sū sulcanc frēm aū ingi
Arahy longanimido v longanu lia sui
minū. Arachē lōganimido q iuſ v lōgā
festinal seu ingulanc sui q iuſ aū sulci
Arachi lōganimido mea trāc frēm festinādē
V longanimitat mea seu ingulanc sui
meo aū sulcanc frēm meū.
Archmoç lōgā v longanimit seu ingulās
sū q iuſo ad sulcandū frēm capitiū
Arad descend ul descensio sū sulcandū ut
descensionē. cū aū ingulanc testimonio.
Arad descendens ul descensio sui sulcandi t
Arada descedēs ei v descensio eius seu ingi
tanc testimonij ejusdem ad sulcandū ter timoni.
Arada descendēç ei ul descensiones
Arada mutatiu v ad mutādo v ob stupuit
Aradi deponenes v de cad mutandū ē
pōnes sū ingulanc seruitutē meo aū sul
mandū testimoniū meū.
Aradul deponeç q iuſ v descendēs festinā
ter seu ingulanc seruitutē festinanti ad
sulcandū restituendū nem q iuſ q sustinēcia
Aradul ad mutū v ob stupefactē sū ut dem
ator mis sustinēcia aū sū dem ator ul mei
Arado mutatiu v de pōsitō seu sulcandū
sui aut ingulia restituendū ul. seu
Arapha sulcatanç frēm v ingulanc sodi
Araphue sulcatatoz frē v ingulanē sodi
Arathoth negotiatoz ul nego q curaç.
ciand seu ingulanc une aū sulcandū paud
Arma eligēç dnīm v electo dū frem.
ingulanc dnō aut sulcandū dni.
Aral sulcandaç i furmul v ingulanter q iuſ

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

seu sulcatãl ꝛepuanãe aut ugilia desperõr
Hram sulcatãr excelsũ l ugilãs exaltandi
Hrudu rectũ archa l rectũ eccla sũ l dignã
Hrã sulcatãl gũrẽ l ugilia ꝑ ꝯ ugi
Hrã excelsul l mactãdul sũ decor ul electũ ex
Hrama excelsũ l mactãs sũ decor l electũ l
Hrama excelsa l mactãs seu denotãt ꝯ ex
Hrama sulcatãl gũrẽt eũ ad decorũ et
et l ugilia ꝑ et. ne pauid ad excelse dñi
Hramarĳa detinent eũ l electũ et sũ dño
Hrameleth sulcatãs gũrẽ regi l ugilia ꝑ
Hramaleth excelsũ regnũ l ꝯ regiu
electul rex decor regni aũ mactãdi regis
Hran rex caruela l rex ẽ capta sũ sulcatãt ex
Hram acentl rri ꝯ rebel ad ugilãs exaltandũ
nti ul laul fruitu sũ sulcatãl dñm aũ
Hramon laul fruitu ul ugilãs gẽ
locutul tristate sũ sulmãt donũ iniquũ ad
Hranuth nihil nul sic ugilãs gẽ iurãs
l mont uellutanul sũ sulcatãt olmrõnẽ
delectamẽ aũ ugilãs testimonio delectãt
Hrari mõt l sublimital sũ ugilãs ꝯ
ugilu und ad sulcatãt sulcatãtẽ. rũ mei
Hrarte mõtanu l sublimes seu ugilãs
rec ugilu mõ aũ sulcatores sulcatano
Hrãl electũ l sublia sũ sũ sulcatãs sublimẽ
Hrasel arrepe l ꝯ ad ugilãs plalma
arti tuũ ꝯ rec ad laude epulũ ꝯ
Hrath restimõ sũ delectãs l olsurrectõ delectãs
somũ sũ sulcatãt percũ aũt ugilant
Hrbach ventul l locusta sũ ꝯ tempestas
ventũ pedũ aut locusta ꝑal
Hrbathe locuste l ventũ sũ ventũ pereant
Hrbarth sũ locusta similit ventul abripiat
sũ ham pound aũ humilitat supra
Hrbe ãra l ãll. ymmutat medsurãs
Hrbella sulcatãt unt l ugilia sũ assip
Hrbi lousta l ventũ sũ ham mit ad ꝯ mõt
rlu ham l ut ham sũ ymmla ham
Hrbothy hitil ul rãpestit sũ ham rentẽs aut
Hrbona locusta ꝯ ham rentẽs sũ ymm
ũl ul ventul ĩ uentũ sũ ymm quarat
mal nocent eũ aũ rectũ dolorũ eius
Hrbyah ĩ sidie ul ĩ sidiãs. ꝯ
Hrchad ĩ sidimor kmul ul ĩ sidiãs tellio
Hrchelolaul agnoscẽs leo l agnus leo
Hrchyntholoth mozaroone l longanimis
Hrchyp ĩ sidie oul ul longi ꝯ mutu
mido opil seu ĩ sidie dilatatũ aũ ĩ sidiãs
Hrdon sulcatul ul iudices ꝯ dilectũ.
l ugilia mdicandos.
Hrea elugẽs eum l electũ eius seu sulca
tãt descendentẽ aũ ugilia delectationis.
Hrreba plana ul campestris seu delectus aũ
Hrebea hitil dño ul rectũ dñi ꝯ ĩ stabilis.
Hrebia ĩ sidiant ul ĩ sidiãs
Hrebua hitil pulcher l ĩ sidiãt pulcritudo.
rerh ingressio ul longanimitas.
Hrechon longanimitas nũẽs l ingressio ĩ
seu ad nutũ pollicionis aũ delectio ne
Hreh detendẽs aũ delectus sũ ꝯ gotard it.
alectul nidoũ l alcentul ĩstruit.
Hrepli sulcatores nũgere ul ugilia dilatõis
Hrel delectãt me l delitãt mea seu sul
tant dñs meum aũ ugilia dñi mei nõ.
Hrelme delitati mei l declinationes mee
sũ sulcatores dñs mei aũ ugilães dñi
Hrẽ aũ lapidũ l lapides aduam ꝯ mãtũ.
Hren filiul nic l filiatõ mea seu sulcatãt hõ
Hrel electul ul elec ꝯ rẽ aut ugilia obl
tio seu sulcatãt fratrum aũ ugilia plas
Hrelh supor ul delectatio sũ sulcatãt pauo
Hrelsa supor eius ꝯ rẽ ad ugilia ure
l delectãs ei l sulcatãt pauõẽ ei aũ u
Hreuma l repdiatẽ. ꝯ gilia ure eius.
Hrphasa sulcatãt rũlentiu l ugilia rũlgi
somul. ꝯ salnario. ꝯ rũl ꝯ sionũ.
Hrphasei sulcatores rũleuntũ l ugilia
Hrphat lamant l salutis sũ lamat aũ
Hrphaeat lamant ul salnant.
Hrgabũlium l rũlentes ꝯ sublimes.
Hrgoth maledicent excelsũ l maledicta
Hridu sulcatãt dilectũ meũ l ugilia a
Hridusa dñs donantul ul ꝯ mabil mei
seoul dñs sustinẽs. ꝯ sõl demetle.
Hrel leo dñs l leo dñi.
Hrelu leo dent rũl l leo dñi mei
Hrep ugilia ymul floridi l sulcatũ ul
Hrmaduul lapidũ l lapides aduam.
Hrmathell alcendo eius l ꝑ exaltat ẽ.
Hrmathia sulcatãt donũ dñi ul ugilia
Hrnoth olmetul ul abolu donatõe dñi
dnũ redigens. sollẽpnitatul.
Hropagul pnitua sollẽpnitat l pnitue
Hropagital pnitue sollẽpnit l pnitu
Hropagos pnitua ꝯ nua sollẽnnis
sollempnitat ul pnitue sollẽpnitatul
si ĩ violentum fatigentul cauo it.
Hrsat leo recupat ꝯ cat ãnatre ul sul
l leonul rẽpand. repit.
Hrsul sulcatãt coronam l monstrãre
Hrsolol sulcatãt dolorem sibtus
ul sulcatãt ginnul ꝯ tul ul olurũ.
Hrma sublimat l olurgẽs seu sublimi

Gray Scale 0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Armageddō mont etāgēnūcē ⁊ mont gloio
sul cū glorō recti aū glorō in ppria am.
Armathaim sublimitat duoz ⁊ firmido eoz
cū sublimes duo aū glorgēs bnā.
Armenia mont utilit ul mont uellicar
seu nīdul annlio aū nidul uelliterd
Armenij nidores uilli ⁊ nidores ⁊ uelluteam ⁊
nideuī uilliones aū nideuī uel heredes.
Armon anathā nozil ⁊ imago ētatis eius
Armoz domī ⁊ cellarii cū illūnāc aū ama
Armoni anathā nīrozil mei ⁊ imago ētā
Armoni domī mea ul cellari (sue mee.
ā meū cū illūnauī me aū anathā meū.
Arnaphetij ingili qīnēnt cū sacrard gūlio
Arnan ingilā dom ⁊ sacrard (inc.
gīe cū arelya nīrozil aū maledictō eozū.
Aruon arelya nīrozil ⁊ maledictō seu in
ū eoz aū maledictō eoz (sticmer.
Arod maledictō sufficiens ⁊ maledicta suf
Arodi maledictū sufficiēt ul maledict
ctō sufficiens nī cū sufficiēta sufficies m
Arodne maledicti sufficiens ⁊ maledictō
Aroedi mundemator sufficies ⁊ mundemū
Arolyer sufficio ingilc ⁊ sufficiencia
uacue tēdo ingil a colli aū exclusēt aut
Arolyer mundē ⁊ exclusēt cū sublenāt
Arolyere uacue tendēt ingilēs sufficia
⁊ sufficiones ingilat
Arolyne mundē ⁊ sublenātes cū cb pecoz
Aron nedl ⁊ ila pelil
Aromathy nedē ips ⁊ ala pell pecoz
Aron mōt ⁊ sublimat.
Arozites sublimi ⁊ nidoriū.
Arolely nedē ceū ⁊ sacē polcrō seu ingulas g
ū aū sacrard reluctē. (que
Arsi col eiul ⁊ ululū nard.
Arsaes col diuuga ⁊ ululū nard uomitus
Arsemel sacē carcalio ⁊ sacenaū carcū ti
uomi cū sacrard nomī dī aū ingilā au
Artly moza ul mund ⁊ dirō dnne ⁊ ips
Artsaya moza pāi ⁊ mundzaul precū
Artaēde lucū silencio rempraul ul si
Artsenan aua (uelsilentē cōpraul.
rhanizmē ⁊ oriuabāt eos.
Artsenul ⁊ diuna oriuabāt ⁊ anathanaē
Arucē dcalo cū sacrard egrotarēdnes aū
dent me ⁊ cū eozo lio inda egrotarēdnes
Arunal ultimaē ⁊ ululmard sacrard.
Arun aēnul rema ⁊ laul fruct.
Arur sacrard ignē ⁊ ingula mundul.
Arul mala ⁊ aurea seu ingulaul qsilio a
Asa tollent ul sacrard fedua
fedue.
Asaua ei capraul ul eaut gūlio cū sacrard
Asabai colligēs (preda aū plalmard pēl.
dnm ⁊ oggraul dno aū sacrard pēl dnī
Asacly fecua pnp (nur plalmard pēl dnī.
ta ⁊ plalmard ul ululau aū sacrard fedua
Asadiat fedua fuce dnō ⁊ sacrard (cū sacr.
Asael sacrard dnō ⁊ plalmard dī. (ce eoz dnī.
Asana fuer dnī ⁊ fuerunt dnō cū sacrard
Asaul ō dnm aī plalmard dnī
Asaply colligēs ⁊ cōgrāt cū carcerē aū ggrā
Asam delucū ei ⁊ aī plalmard eozū.
⁊ fimugrāt ei aū sacrard (pp aī plalmard
Asan tollent dnm ⁊ plalmard gīe eoz.
Asana tollēt dnm ei ⁊ plalmard gīe ei
Asar cauē ⁊ carcerē seu fedua sacrard aī sup
Asaradan unagē ⁊ aue tollēt ingulares
cū sacrard ingilēs nudies aī plalma
Asarel carcer (redue sacrarul nudio.
dī ⁊ carcerē dī seu fedua sacrard dnm aū sac
Asarsa fedua sacrard tollēs ingules dnā.
maledictū ⁊ plalmard tollent ingulam ⁊
Asarbonmar dirudo pau (maledicrōis.
ne ⁊ dirudo quinā cū arū amarmadnul
dnmes mulpes ⁊ atum mulpū seu fedua
sacrard sacrē aū plalmard ingulans ⁊
Asarsulum dnmes obvii (clamarou.
nēs ⁊ veare redrēs seu fedua sacrarul
equil aū plalmard ingulant redlionū.
Asalonelyamar ot amarū ul sacrarū qm
amarū cū fedua fuce ⁊ ingrand gmard
nū aū plalmard tollent dolorē amari
Asaar dnerlin ⁊ manē dnu (trudmē.
cuto seu fedua estimāt aū plalmard nul ce
Asaradō uerbor ⁊ exaudē seu (ultimard.
fedua sacrard ceruol sacē aū plalmard
Asarulyel ips ds ingilā redlio sacrard.
⁊ dirudo dī seu fedua ingilā dī aū plal
Asammel cudollēs mard sacrard dnī.
excelsū dnī ⁊ plalmard excelsū dī.
Asbaal plalmard unū ⁊ tollēs uerbare.
Asbel caprauul dī ⁊ aū uerisimul.
Asbelyel caprauul dī ⁊ fedua uerbū
Asebsalom appeta ⁊ impeta cū ignil in ea
Asealoune appēs mitā ignil ignobil
⁊ impēs cū ignes ⁊ tenues aū ignes ignio
Asenez tollent pollentem ⁊ vites.
reprobū ⁊ custodient grēbū pollens
Asebenez ignil alplio ⁊ (sonent.
Asiod dissoluēt ⁊ ignil alplus.

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

rumuꝝ dō v custodes magistrū dī.
Astum bārū stacēs v bāra tōmodo seu dmmu
Astrobel bād dō v [illegible] dmmuū pēs
bīndo dī seu custodes magistrum dīt aū
Astrobeline vī dō ut plalmarō magistru dī
bitcunos dīn sū custodes magistrū dīn
Astrologiū genū plalmam magistro dī
aū v signū pturentiū. Gmeū aū scūm ex
men Astum caulā mea v plepe meū. ptoradyc
Astaū oule meū ut cubiculū meū tuatū
Astaroth oule v scūm explorator
Astarothy aūa v cubiculū seu caule aū plepia
Astarothes caula v arā sū plepe aū cubiculū
Astarothes oulo v scūm. alt.
Astatue scūm cupdia v plalmarōt scūm
Astages uolumat scūm ut ostiū scūuarū
Astub scūm v condu v plalmarō ostiōis
Astupha volles subito v scūm cructant
Astuet bīndo v arūm eius. marō diuerdit
Astum scūm comnea v rollent pupillam eoz
Astū oscā v fumigant eos. Gcendinum.
Astundues v bād sū tigū lumiaū ut rollent ut
Astum dmtes in v arūm meū seu scūm sūt
me aū custodes v cedū meū. mt illūnarō.
Astuum dmtes eoz v bīndo illuminās eos
Astur rollent uolut volles v cedū eoz
tuum v rolles adbitarē. ut scūm omues aū pla
Astur custodes unū v rollent angrial seu u
Astur negotiaroz v negotiarō sū uerū aū ig
Astur diuges ut diuges sū bī ad gdiem.
Astuum custodes mur ut v rolles adbitarē
Asturum facient robustos vol v plalmarō di
uerda ut sū rollent augustial eoz aū custo
Asturum nemo Gles quietam eoruu
m v ignū illūdes sū negociatores aū
Asturum diuges v Gnegociatōes.
diligētes seu bī aū gdiem.
Atrha pt v petā seu delinquū ad pbalū.
Atrhar peccaz y ūlul v pecū verecundo seu de
Atrad rationul Gtiōnū sū aū tpal fratrem
v testimoū. declinatō dīn
Atrhaia peccant domino v tpal dīn.
Atrchaua quyda v delidū.
Atrhalia tpi dīn v tpi ei seu peccāt dño ad
Atrhanael tpi meū dī v petā meū dō.
Atrhanan tpi fluctuant v peccaz gmoz seu
corona dominā mei aū explorato gliosa
Atrhar peccaz lustrant v tpal Gdoū mee
Atrhara peccā lustrans augusta.
ei ut tpalū augusta eius. Gtic.
Atrharum explorator ut explorato peccō
Atrhanoly coadne v cruatu.

Atrhar peccā tpi v tpi peccaz.
Atrhene dilpse v dilipare. v etudes adula.
Atrhemenles dilipant v dil pergētes. Gtio.
Atrhenobul peccaz lacrūt ut tpalū lacra
Atrther tpi gluigens ut pecū detulio unū
Atrhorlatra tpi gluigēs grauant v peccaz
Atrhacon tpis medū v peccāt dnumarō
sū tpis oggare ingrauāt aut peccā oggra
Atrhyhya tpis ludinum v peccā Gdoūl v
Atrhul pecū grā v tpis tuetas eructāt lucu
Atrhica tpi gemul v dilectis. Gnum.
Atrholut tpis gluū v pecū cōmixto.
Atrhonuel udent dō v tpis ei dī
Atrhupha tpi sudmū v pecū ī tumultū.
Atyul tpis gluū v peccaz.
Aua ingnul v ingnuat. eoz
Auan fozt ut mor seu mones aut lubūlo
Au fozor ut fornicāt sūle dīt in aut tuetas
Aul ī tpies ut sudicia Gnda.
Auicu gēnul lapidū v ītegral eoz. unā
Aula uolumtat mea v uniquumq; mee la
Aurly ītis v ītegral nabula.
Auorly ledes v cōmoratō seu unulū aū
Auorly una v gloza seu ulle v unates
Auorlyar unculū ungul isodes ungue
seu cōmoratō illūnās aū ī tumabla u
Auorlyngrā lumiaū seu ulle ulumōb
ugulariū aū oppida illūnaroz
Aupharon fugibem v pūlūulentu sū ulbet
Aupharoure tru aū detūe uenes.
gibem v pulūulentu sū ulbes aū detūe ue
Angū collēpnū dnmos v colle Gmenes.
Aulon nallet gildū v uallū uall addnā.
Aumam meroz eoz v ado capestrū.
res eoz. una ū ē v unde.
Aurum uaridū v uestimū ut.
Auum mascul v nacundia
Aulundū gluū v gluandū.
Axa furoz v furibūda.
Axim claudicant ut unctes.
Axaly medicina ut medicandū.
Azaludes v robustus seu fozt dīt aū foz
Azabdal udes pcēn dnīn v fozatudo ei
Azael udes dei v foz. dī. pcī dīn.
Azam udent eol v foz eoz.
Azanoe foz. gmotiōt v ulno reflectionis
Azaū dozsū ut spūo.
Azaria auxiliū dīn v auxiliato ē dīc.
Azarial ī ea. Gspūo eoz.
Azanam ad unās pi v auxiliū pli sū
Azaz gmens ut sū dozsū eoz aū ere
applyndes seu udes fozt aū ulno foz
q nc.

0 1 2 3 4 Gray Scale

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Gray Scale
0
1
2
3
4

Baduliha filia dei ... Baduliha filia dei ... Badliha filia dei ... Badliha ... Bahelyhu ... Baden ... Bagad ... Bagau ... Bagariha ... Baganiam ... Baggoam ... Bahem ... Bai ... Bala ... Ballaa ... Balaach ... Balaam ... Balaam ... Balaam ... Balach ... Balada ... Balad ... Baldam ... Balgad ... Balgad ... Balaam ... Balaam ... Balaam ... Balaz ... Baladi ... Balaad ... Baladad ... Baldam ... Balle ... Balhelme ...

Baladi ... Balaam ... Balaam ... Balaam

Baruhel vñdicans dñi vl vindicta dñi sui lat
Barsa hyanneres v dñs dux terra dñi
legestre seu nemeth ad tract aũ filiul
Baruh gildo v repel ville plantande
al seu filiul percutiens filiul pcu aũ filiũ
Barza filiul indes v filiul [illegible]
sozmudinul filiul panud
Barch gildo v repellat seu filiul mulay aũ
Barnum fugax eis ejul pia qua fuga ei
Bari i mal v filiul dñi sui i clamoza eul
Barien filiũ [illegible]
i malo ul filiul maledicti ejpm si
nihil vanetu corrupte vidiant
Barelyn filiul rpe v filiul parent seu
Barona filiul [illegible] filiul fact
wilabe aũbilini ispiritul sua e panne
hebreũ bar dicte sic pdicta e lingua filiũ
rona gallica maxi sermone dr
Barsa phenissa v sibyllina sic habal
Barnabas filiul o [illegible] pfundi
dinde ul filiul veniens aut filiul oso
Barne filiul mordi v filiũ nidra [illegible]
Barsabat filiul reliqũ ul filiũ rdinul
ejusdem exuro hebreo sermone spiritu
sui filiul murrim aũ filiul gloriosi
Barnee electa cõmorã v filiul electe eius
Barsenna filiul ceul v filiul [illegible]
ejusdem [illegible] corrupte quidã barrumensile
Barsimeul filiul pginodrul ul [illegible]
filiul rummanal
Barshelomeul sul pendentul me v filiul sul
pendentul aũt sua est a hebreo
Barsch vñdicta v vindicta filio
Barzely filiul olime eius v filiul beremeoũt ex
Basan vanual v pginedo seu terral aura
Basar in tenebral v angustia sui sanct
Basani filiul ei v i tenebra ei angustiar
sui angustiant eũ aũ i angustia eius
Bsichima q filio ejus ex v angustia est
iniquus [illegible] aũ delectando
Baselyar ad eps v delectã [illegible] aũ delectã
Baselmath ad ipse ul delectandũ
Baterlyath ad eps ul delectand sui delectans
Balemath de pdicta ul delinquit seu neu
Balemoth vclusul v delinquens sui [illegible]
Baliab ad eps dñi v delectul domino
Balimath de pdicta v delinquit sui delin
Barisam domul videns [illegible] aũ delectã
a v domũ vnius sancti [illegible] aũ robusti
Barhuth vgao di v calsul dr
Baurim electi v electorum sui unus
Banzuzus fortis v electus seu unus
[illegible] aũ robustus
Bazatha q[uae] pmes rps v despect[a] pcedr
Bazecha q[uae] pmes eius v delpcta eius
Bazoth q[uae] pmes dñm v delpcto dñi
Bead unusquisq[ue] v edificatoz ppugnat
Beauth vel gie v iquietat dominat
Bebal oculus ul edificio dei ozatoris
Bechechual i clamat dño v pmogenit dñi
Becher i clamat v pgenitul [illegible] uel
Bechezite i clam v pgenit [illegible] dei ozãs al ẽ ipse
Bechezial i clamat dominus v pgenit dñi [illegible]
Bechor pmogenit v unigenit
Bechoz pgenit nis v unigenit ei
Bechozeli pgenitul fortis v unigenit ei
Bechuly i clamat gaual v pgenit odepnand
Bed tria v rubra [illegible]
Bedad i clamatõ v i clamat sui ululant di
Bedabee filia dñi v [illegible] filia ouis
filia murmur seu ululans lamentat aũ
Bedeu filia dura v nũ filia [illegible]
lama dñi seu filia infirmat ap ipa infirm
Bedelion lapis v carbunculus [illegible]
Beel ueclul ẽ v ur de ozatoz sui dñi ue
Beelphegor ur [illegible] aũ ur hyal ue
hyal hyanũ v ueruc deus hyal sui dñi ue
rubrus hyanul aũ ueruc rubr de uoraũ os
pell supbus ipse est papul v simulatoꝝ
Beelsephõ uir hyal arma q[uae] gignonim me
na v dñs aquilonul sui ppulus dñi hyal
Belzebub vir mulex v ymago mulex
seu uermis de hyal mulcas aũ uermis de
Bemoth anal v [illegible] ozans ecclesiõe sp nicas
adul sui pectus aũ bestia [illegible]
Beera fol ei v puteus ei sui i unde nũ pit
Beer fol nis v puteus eius [illegible] ei
sui i unde aũ puteus mei [illegible]
Bega sublimis v occulta sui sublimitat
Beggoai ungũ unguentul v sublimitat de
Beggoai exercitul nic v sup [illegible] ozantul
luminat nia v subica unitic v statuta de
Begru excelsi uicus v sublimis [illegible]
Beguil tabee continuus v [illegible]
Beliuon uerbi deus hyat tabee cõtinuoz
ejus v dñs hyal dominat uel ui uenustat
Bel uenustat v Ablq [illegible]
Belaysaul v i dumtũ seu uerbal ei v Ablq
Belarly hyal v hyanul ul ab hyalo ũ ab hyal
Belarly uenustas pectũ v Ablq rpe
Belarhana hyal ul hyra gie femino
ab hyalo pannupũ est dñi sui inpa
Belarhela hyal appendent ul [illegible]
dominat urronum
Belbena uenustat pmogenit dñi v
Ablq nobilitate

B elge abiq; nouu l'uetra gmoao· rõuul·
B elgard· q̃ ral uocagim aũ uetat deu oa
B elguar abiq; ualle l'abiq; pũpũ iqu uet
B elia uetus dñt l'abi; dño ·ugõ dño
B elia puteul eĩ l'clamore eĩ ũ imal' aũ ig
B elial abiq; ugo l'abiq; ·· mutõe ipũl·
B eliar eeum lumẽ aũ eeca augtia ũ uet
ral debaẽ l'abi; gmideia·
B elimeleeh dr̃ nr̃ rex l'uetal ina regnaũ·
B elma hñl deludñ l'abi; domatio·
B elmeria hñl dnmeliũ l'abi; ĩsumõne
B elten uetuhl tum l'ũp uetamal iqm·
B eltar arq; abiq; pnape l'abi; cantone seu
uenuhl uelaũl aũ uetalal angutia
B eltarhim abiq; ginme l'abiq; põe seu
uenital spnaz l'uetuhl relumdit·
B en tiuul l' filiaro· coz
B enabinadab filꝰ pẽt nũ monual l'filꝰ
B enadab filiuul nq pẽt nũ spũanc·
B enael edilaar tiuul l'filiul spũame·
dõ l'edilaard dr̃ ũ filiut coul dõ aũ filiuꝰ
B enaa filꝰ dolouul l'filiul dolo eĩ dr̃·
rul l'filiul pnuencmꝰ·
B endagar seeũ lumẽ l'filiul puancaõꝰ
B enebarach filꝰ filiuũ·-ilil ul bulgouꝰ
seu filꝰ bulgaũ aũ paulio·
B enachã filiuul callꝰ filꝰ iurgeẽ l'filiul
uetuul aũ filiuul uetaraul·
B enememan filiul ĩ eel l'ĩ medio coz
B emennoul filiu eõe se l'filiu eete l'filꝰ
B enereem filiu ronanul l'filiu ronuũ q̃ oz
rupne venaneẽ ulul obnuur· rõn
B enesed filiul mmueẽ l'filiul gtima
B engaõ filiul uun fortul l'filiul uuie
B enhun filiul lual l'filꝰ ul unlis·
igneul· liul delaeẽ aũ filiul puari
B eu filiuꝰ meul l'filiaõ uuea· eiõol
B enun filꝰ reel reul l'filꝰ reelonul·
B enuamin filiuꝰ dieriu l'filiuꝰ iruqeu
ũ filiul anaaeudñt l'filꝰ anaaũ·
B eniamin filiul dezue l'anul ũnul
ũ filiuꝰ aliuũ aũ filiuꝰ aliuoz·
B euea eeel lumẽ l'eeca augtia seu fi
B enuoi filiuꝰ gnoul l'filiul raquel·
B emon filiul ideul ul' fuꝰ doloul seu
filꝰ murmuuũ aũ filiul ĩ iuul
B emon filiul uẽẽ uuee l'filꝰ ĩ uuel' ũ
ũ filiul doloul uil aũ filiul ĩ requa
·euua filꝰ nr̃ l'filiaro uia· ul uuee·
B emun filiul nr̃ requeteẽ l'filiul re
·emun filꝰ feeul l'filꝰ ·eeõul·
pilꝰ ũ filiul uuiaul aũ filꝰ eeinpi

B enu· filiuꝰ ieẽdẽ l'filꝰ uiaõ seu filiuꝰ
B enzoheel filꝰ iuliꝰ aꝰ filꝰ igneul·
huul pauidi l'filiuꝰ huul uiraas·
B eon· pollex ul' ĩ medio ũ iuquil uuu·
uuaũlar iuture doleul· eoz ĩ pelle
l' ĩ penuio ũ iuquil uul aũ ignuul
B eeõul l' puteul ·uaedie
B eul tõt eiul l' pitteul eul
B eunneeh soul eiuaeul uue l' puteuꝰ
B eehol sonul ealix ·ãin paiouꝰ·
B eedni puteul ui ·ul' puee ponul·
dieaul l' soul iudiai ·paeẽ aui; hyrũ·
B eena puteul eiul l' filia eiul hebreũ ẽ
B eu puteul meul ul' puuei pñ·
B eeõ sont dñi l' puteul dño·
B eeuh sedul l' pactum· gmoeã·
B eunee puteul uunoceẽ l' filia eleg nr̃
B eeonee id' ẽ vẽjng: l' nom eyhebo
B eioea puteul ei ·iuoeꝰ, opoluul ũ·
B eioeules filu uel filiuul eiul·
eiul l' puuei eiul ·puteul tpalul·
B eiom filia q̃ l' puee q̃l nl' ra uoĩa eyhe
bzeo paee lubq; opolia liũ·
B eeeh sonuꝰ l' puuei seu sont udeul eiaꝰ
B eeohia sonuꝰ eiul ul' puteul eiul ũ
sont udeul ei aũ puteul ẽpaul eũ·
B eiohyn sonuꝰ uuei ul' puuei uuei seu
sont udeul uuehi aur puteul ẽpaũ
B eiohyne sonales l' puealos ·ine
seu sonuꝰ udeul uuehi aur puuei ne
B eela puteul sedil l' sonl ·puuꝰ ue
B eelade sonl· vii· ul' sonꝰ uuuhiri·
ũ puteul saaal aũ puue uuaauuo·
B eeluh ĩapne l' ĩapi ·anuntant·
nllo id' ẽ geneal q̃ ĩapne oĩm libroꝰ
B eehaan sont aiuul ul' pu ·polua eil·
reul aluudiul ·ĩn·
B eezellai filꝰ uuei l' feeruudo uuea·
B elai puguedo uuea l' ignoiuuuolus
B elaua puguil dñt l' ignoiuuuolus
B elaiuaeh develiuqueul ul' de ·dño
uuedo ũ pigue domũ aũ gfiuio doua
B elehaeh ad epl ul' deleeaõ ·eoul·
B eleo pigul ul' ignoiuuuolus· ·coz·
B eselliam obumbeant eol l' obũbelm
B eeleleel ubaeulũ duuul·
B elodia augusta ruure dñi l' ebu
B elioeh pigul li ·iaꝰ ubuuã dñeeã·
gaeul l' ignoiuũe berlinaõ·
B eloz tubulaõ l' augusta ũ eiu
ualil aur pellaeul·
B elydonus l' ysinaulum·

0 1 2 3 4 Gray Scale

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Berya requies l' requetio sũ dom̃ eum aũ sũ
Berhatanen dom̃ aũl l' do ꝯ aũl eu.
Berhapheleth dom̃ ꝯlaum nũ eruditõm et
l' domul numẽ seu dom̃ extludẽ ꝯnue
Berhaphe dom̃ eruol l' dom̃ a' domũse
mau nãmalitia ꝯ avaritie i nihil
Berhaphe dom̃ oul l' dom̃ dila tellugedũ
Berhaphud dom̃ iduẽ eol l' do plume.
ũ declinaul ol eorũ seu requies labioy et
Berhagan dom̃ eo a' requietio idumãe
Berhagla domul ea ul domul elamol.
uruleꝰ l' do ũ testificatul et l' dom̃ pbet
eol aũ domul plangẽtiũ eoꝝ
Berhalam dom̃ planctul l' dom̃ festinan
B. erhaun dom̃ ydol l' dom̃ ydolatre sũ do
nũ tenentiũ eol aũ domul multitudi eoꝝ.
Berhalimoth dom̃ de terra l' dom̃ addue
Berhamoth dom̃ edpetus l' dom̃ ꝯmotiõ
ĩdpeath; seu requies matũ aũ requietẽ
Berhamoth dom̃ mor declinaul.
tua l' dom̃ mortaliũ seu requies mortui
Berhanampin do aũ requiẽs mortuoꝝ
nũ pdoꝝ l' dom̃ animarũ domul seu requ
es animarũ aũ requietẽ pdi.
Berhamã dom̃ dom̃ l' dom̃ gre seu requie
Berhanath dom̃ ydeul ꝯ donatoris aũ
l' hũiliatul seu dom̃ ũ ẽ ꝙ requietio
dẽs dñe aũ dom̃ ũ ẽ gra di. ꝯgratiõ
Berhama dom̃ obedie l' dom̃ ꝯdom̃
affluẽtiã eꝰ seu dom̃ domũ dñe dom̃ gũ
Berhanoth dom̃ gre l' do ꝯfortitudo.
ũ vltonũ seu dom̃ pauẽs a' dom̃ pduẽ
Berhara dom̃ aũ ul' dom̃ pugeꝝ. ꝯaũ
Berhara dom̃ electõis l' dom̃ electa seu do
nũ sufficiẽs eis aũ dom̃ ingulau eum.
Berhamam domul nidoũ l' dom̃ sublimu
tum eoꝝ seu dom̃ sufficiens gẽtes a' dom̃
Berharuba dom̃ sufficiẽs ingulam pꝑ
Berharuba dom̃ gũdis gẽtes l' dom̃ ingulãs
l' dom̃ ultra sũ dom̃ ysũ a' ꝯpũ;
Berhampha dom̃ tumul l' dom̃ uelpa
domul mediane seu requies medi na
ti a' requietõ sanctul.
Berharam domul ue l' dom̃ sublimul
Berharam dom̃ decora ul' dom̃ electa sũ
dom̃ sufficiens genitem aũ dom̃ ingulam
Berhamu dom̃ ingulam dno l' dom̃ pꝑ
Berharum domul ue l' sufficiẽs gũsticiã
domul archie sũ dom̃ nidoũ rdnem.
aũ dom̃ alcẽtul hũiliũ.
Berhasan domul tumu l' dom̃ delicti seu
dom̃ tollens dom̃ aũ dom̃ plalmata

Berhatanl dom̃ de ponẽs l' dom̃ de pdia sũ do
nũ de ponẽs domum aũ dom̃ depdiõ gẽtes l'
Berhauen domul ydolatral l' domul mum
Berhava domul dom̃ eul l' dom̃ pareteꝝ
Berhbrari dom̃ pure eul l' dom̃ fundate
Berhbelle domul hfula l' dom̃ plgue ꝯmud.
Berhmaõ dom̃ ceulpture ꝯmul.
Berhear dom̃ dgul l' dom̃ cognatõis.
Berhelyur domul fugida l' iapul adiuuoꝝ
Berhagim dom̃ rtul l' dom̃ fundm
Berhdagon dom̃ pilat multul l' dom̃ pisaũ
Berhe dom̃ eul l' hĩtaculũ ꝯmue.
Berhel dom̃ dñi l' ĩstructul aũ dñi.
Berhemeerh dom̃ mallul l' dom̃ p bldita
tis sũ ũtul fultul aũ uem̃ lucte tractiu
Berhen ueur l' utul seu dom̃ fõs laur do
Berhelmoth dexta l' domul ad nũ ofli
ditẽs monem ꝯsũ & abebreum.
Berhphage domul oul l' dom̃ bucc seu do
mul oul l' allũ aue dom̃ magallas/ hy
Berhphaleeth dom̃ ammaũ l' dom̃ exclusẽs
seu dom̃ munitõ aũ dom̃ admbil'.
Berhphales dilectõis l' dom̃ tribulo.
Berhphear dom̃ hanul l' dom̃ yar seu dom̃
hnãs pellus aũ dom̃ oul pelluũ.
Berhphele dom̃ tribuens l' dom̃ tribulans
sũ dom̃ oul aũ dom̃ odoul florẽtul.
Berhgader mum l' domul macie. ꝯtõt
Berhgamul dom̃ retribuens l' dom̃ redẽp
Berhesemoth dom̃ de sedi dñi l' dom̃ q
Berhl domul l' dom̃ plr ꝯsidere dilectiul.
Berha domul dñi l' dom̃ ululamdi
Berhlabaoth dom̃ uenuenaũ l' dom̃ ĩgdi
Berhleem dom̃ panis l' dom̃ de enarum.
Berhleemne dom̃ panis l' do betdomul.
Berhlenabor dom̃ uemen nũ refectiõis
aũ l' dom̃ edificatiõ
Berhmatha dom̃ mollus l' dom̃ ofiãdi seu
dom̃ pmues aũ dom̃ ĩgemoſa.
Berhmaon dom̃ hĩtaculũ l' dom̃ ihi randi
Berhmarhathoth dom̃ cum terrul' dom̃ ĩd
Berhnathaloth dom̃ ãdgaz ꝯgaz
Berhmatha domul l' dom̃ ãdugdatiõ
mbuc l' domul hiul' foꝝ.
Berhmoꝝ dom̃ archam l' dom̃ ofiãn sũ
dom̃ archamoꝝ aũ dom̃ ofiliꝰ.
Berhmenna dom̃ pdoꝝ l' dom̃ amantiãs
Berhoaba dom̃ hiul l' domul ue ꝙma
sũ dom̃ hemi aũ domul totoꝝ ꝙ sũ
Berhoth dom̃ ue ꝯque hĩtabulem
Berhoren domul l' domul magis
ue l' dom̃ archie seu dom̃ nidoũ seu do
nũ alcentul hũiliũ.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Berholarij dom̃ coccinea ul' dom̃ i maulata
Berhosbb dom̃ placeay ul' dom̃ lapidis
Berhlibee dom̃ ou ul' dom̃ unauũ sũ dom̃
Berhlachar dom̃ hũdancie ul' dom̃ tañ
curtanciũ ul' dom̃ figulor. tanl.
Berhcada dom̃ firugũ ul' dom̃ prandũ sũ do
m̃ perual' aũ dom̃ uenatoy.
Berhamul dom̃ soul' ul' dom̃ illuñadil.
Berhlamie dom̃ sol' plir' ul' dom̃ yluminãte.
Berhlan dormenul' ul' dom̃ sepulcrũ sen do
m̃ hsidãtie aũ dom̃ ecclsiã
Berhleines dom̃ sol' ul' dom̃ illuñ nãç.
Berhsimon dom̃ obedient' ul' dom̃ obedie sũ
dom̃ audient nãoz aũ dom̃ deponẽ unsti
Berhsimuh dom̃ lorũ ul' dom̃ loorz sũ nã
dom̃ mortificañ aũ dom̃ mortificatoris.
Berhsimuh dom̃ loa ul' dom̃ loorum sũ dom̃
Berhsur dom̃ arthur ul' dom̃ augustine sũ dom̃ q
Berhsur dom̃ fornl ornes ul' dom̃ ferdinãd
ul' dom̃ dnãa sũ dom̃ nuncl' ul' dom̃ q me
Berhsuna dom̃ nunci ei ul' dom̃ dirigẽ ei nuncie
Berhsuna dom̃ ul' ebia ei ul' dom̃ angne ei sũ
dom̃ grnẽ ei ul' dom̃ tormudil ei.
Berhsuñ dom̃ dirigẽ eos ul' dom̃ nunci eoz
Berhsuñ dom̃ robuñ pp ul' dom̃ angnal eoz
pp sũ dom̃ grnẽ eos aũ dom̃ aebiaul eoz.
Berhsula ugo ualda sũ dom̃ domẽ ei ul' dom̃ pu
Berhsula ugo dñi ul' casta dño sũ ret eñ.
dom̃ dolẽ dño aũ dom̃ peccatoẽ dñm.
Berthsalarma dom̃ iubilũ sũ dom̃ ul' dom̃
Berhzachariam do ceda ostirgent.
nũ memorie ul' dom̃ memoratoy.
Bezechi fulgur ul' egestat sũ mutauit aũ q
Bezechia mutat ei ul' egestat ei repe uan
sũ fulgũ eũ aũ orẽpneẽ uanitatẽ ei
Bibliũ librum ul' libẽ.
Berai laicũ filiol' omniũ ul' filiay omniũ.
Burhia filia dñi ul' filia dñi sũ ẽ filia pha
roñis q̃ndo ascendit montem.
Burhima filia dñi ul' filia speciosa.
Bure solum ul' modũ.
Buerere solum ul' modum.
Boanerges filii tonitrui ul' filii tonitrui
Boanerie id'.
Boeri uenistat ul' uer. q. dño i. ad dominũ dñi
Booei iuges ul' unde seu nomes ul' nomini
Bochiam luct' dñi ẽ ul' iuges dñm ẽ seu uer.
Bochoz ggluc ẽ agni ul' pgeni sui.
Bochozath celie pecto ul' primogenit pz.
Bochoz dilectat in ul' primogenit nis
Bochzu pgeni ul' dilectul nis.
Boeni poller eoz ul' medio eoz.

Bon poller ul' medio.
Bont poller nis ul' medio mei.
Bonni ul' nis. ul' mani.
Boon digne ul' medio formidie.
Booz ẽ robur ul' ẽ uictoria ipo tor. a pe in
Bozath fedul ul' pacũ. floum.
Bolec ab celsus ul' abscisio seu ipe florẽ aũ ipo
Bolec ab. floz ũ angsta uicẽtes ul' robuloe
Bolez robuloe ul' angsta sũ carnẽ ul' pellicat.
Bolora robuscẽ ei ul' angsta qui sũ oro eius
Bolou caro ul' anulea ad anulcat ei.
sũ robuscẽ me sũ angsta mea.
Bolu angsta ul' robuloe.
Bubastil ol oppmẽs ul' robuscẽ oppmeat q nos
Bugaeus excellus ul' sublimat ul' gñs ul' gm
Buna uenit ut des ul' uenit ut eo.
Bunoi uenit ut eam ul' comul ppinquoy.
Bula q fulio ul' ignominia.
Buz despicẽs ul' oẽpneẽs. ortibil' ñ
Buzi oẽpneẽ ul' despectul sũ despect me ar
Buzites despectul ul' oẽpnibilis
terre molares.

Caalaha uoces ul' uelociter sub andrum ne
rũt ul' cecia uel aũ ecclie aduersat.
Caaly penia ul' pena. laroces.
Caaly dolent ul' dolat seu ad ponẽ aũ dentes mo
Caalyne penitẽs ul' paucitas ul' paupertabit.
Caalyne dolẽs ul' dolantes sũ oponẽtes aũ
Cabalaam precep ul' prapiaũ seu papiratũ aro.
Cabaroth memoria ul' sepulcrũ mũ
Cabauelh memoria mea ul' sepulcũ meũ aũ
Cabaroth annua (sepul ul' memore ptola
memorie delibi ul' sepulẽ occupie.
Cabalcã oggrat eos ul' cecid eoz.
Cachha eũ q̃ue ul' eũ electũ.
Cad mare ul' pnapiũ. pnapiũ plalmatoy.
Cademoth mare mortuũ ul' pnapiũ mortuo.
Cadat ẽtiam ul' fol mudul.
Cades scã ul' mirabil sũ mare rollens aũ p
Cadela rillterẽs eũ ul' tonit mdiu eũ
Cadela sboz ũ sũat ei sũ murmura ei ad pu
Cadelbarne sonat (ripiũ plalmatoũ eius.
mordũ ul' sonat electe mirabil.
Cadelim quinam letfenumari
Cadumin mare rubrũ ul' mare amaru pp
amnũ q̃da tute ire mirabile
Cadzamel ul' meuebze qd nos gloriam q. ul
Caph i murmur ul' adzame dicimus
Caph nota ul' ul' uel uiam.
Caphaiaanam palma sũ manus
Cager pigmedum ul' nulla ydolatroũ.
Caphaclamala mani sulcatũ uestimẽtũ.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

apliertheria mañ l'operatõ p̃cedit l'o
aplura expiatõ l' parõ ungilar̃ recipit
mañ dilipara. acc̃ af nomen ozil. ni
aphal brigaye l'ñ uesbigatoz. seu uomes
aum possidẽs p̃ l'tenura. q̃ acc̃stard.
ro p̃ seu acquirẽs eol aũ acquisi. p̃.
aunam possidẽs dnũ l'tenurard eo eoz
gie lũ acquirẽs gusm aũ acquisitõ dna
aleb cmul l'ẽj uxore sũ eẽ eoz af ẽbrũ.
aleply id. (ẽ eoz
aliriya q̃ uxoris aũ q̃ omẽ eoz socr
aliubenes nũcupa hũlul l'glumard p̃
aliubi cmul nũ ul' q̃ uxoris nũ sũ eẽ eoz
anudnul spes rẽqũ mod l'eẽ omẽ eoz
la l'spes rẽquisitarũ. laudia id.
alaucomon locus sterul l'loc sterul
amna cerõ l'reluriõ.
amuel stans dõ l'reluriõ dñi.
anubluc stannes dõ l'reluriões dñi
anon starõ unqua l'reluriõ iurul.
aunta tundũ l'ollaul seu p̃raut l'ppa
nũ. sotundũ idẽtz ẽ qd' urin lanuti ci
nde hebren liqua lũptũ.
anarh emulatõ l'zelotypia.
audies gmitãl l'gmutatõ. g recipio.
andõ clangoz l'ceau lut seu recunẽs aũ
apodota manus rotrorũ l'manul explo
ũ sũ manul dño redimẽs aũ mañ rede
appadoz mañ rotroz l' (ta dño.
mañ explorator sũ manu redemptoz dño
appayl mañ redepta aũ manul dño
l'mañ redẽptõ sũ uaũ rotrorũ aut ma
aplely ecclia l'oggatõ. l'explorator
aplelyel oggatũ dõ l'eccla dñi.
appoz appadoz l'apodota sũmañ roz
rorũ aũ manũ explorantiũ.
apturun appadoz l'manu rotrices
sũ mañ rotroz mañ explorantoz.
anaan gmitãl l'gmutatõ tangnẽs
arelyan ul mul l'arrectaul l'ei (dẽ et
arelyan annual grẽ l'oppid unalogga
arelyar ẽ uestigatõ l' dorsarõl roz
uestigatoz sũ oppidũ ungilar̃.
aree calmul l'calmus sũ ornamẽs ignul
aveim occidiant eos aũ occidul ignẽ.
aurarh ubi murus l'decaluatõ eoz.
ra l'caumul seu oppid aũ uallo.
aurarlyam p̃fectũ uocatã l'pfectõ uo
catõ seu nulla eoz aut oppidũ eoz.
aurarlyam nulla eoz l'caumul ppto ca.
aurarlye nulla uũ. l' caumul ull.
ẽ sepultus fuit q. ada. terra abrahã
sara rebecca.
aurarhabaal. ubi murus l'caumul hñs seu
villa dominant aũ oppidum uenatõ.
aurarlydemp na nulla fuit l'nulla fuerit
aurarhyam nulla debitoz l'oppid debitum
aurarhyarum nulla fuisse l'caumul nul
tatem seu nulla debuer eis aũ nulla de
aurarhym caumul uarrh l' fecerũl eoz.
aurarlysphey nulla pus oppid' mynul.
aurea caumul pure l' crudimul l'caumul
oppid pace seu nulla doleãl aũn lucda
aure aurum ul' aurum ul' urul dolatoz
seu oraurẽs ignul aũ oraurul ignẽ.
aurorh oraurẽs ignũ ul' oreul ignoul
aurorh oraurẽs ig seu calmul uidẽs aran
nul aũ oraurẽs ignẽ uaũ tpale.
avnolul mollẽs l'renellul sũ eoguolẽs
cedulonẽ af scda ẽcisionul.
avnolere molles l'renellus seu scalpes ẽcla
sionẽ aũ cognum arañtendũ.
amu unea una l'cognũ meos seu aq̃
avnere unee mees gnolẽs af cognũ aũ
l'cognum mei sũ agnolcẽtes aũ aũ cog
aynam carnua ul' de nedroc aĥz
fũliones seu gladẽs fluctũ aũ diuisio q
avuo cornua l'defẽg. mordi.
anndo cornu tiqua l' defẽg turcul aũ
gladẽs ñcutes aũ diuisio unum unea ũ
avornel mollitae l'reclinato seu cognolẽs
ẽcisionẽ aũ scda ẽcalionis. adeptus
aromelere molles l'renũ seu scalpes ẽcla
anpũ scarnẽ clave l' onẽ aũ cognum ẽ
arbyago scẽtarũ l' cognoscemẽ p spi
gsiluarũ seu urbi medriũ (ciue.
arragineses senescannes l' ñcumul sol
gsiluarũ seu ciues sollẽpnes af ur lẽpul.
arelyñ pfecta notarõ l' (dnat medriũ.
uocatõ ñ pfectũ seu uulg p aũ cumul.
aur pfecte uocat ul' pfecta uocatõ q aũ
nol meliul effectur p q. meli ut dicat
arana sinul dñi l' principul ñcipul.
aleon dure fortes l' duri fortitudo dñi.
ne seu sũmoral hñs af principũ ñcipu
alpha sũmoral uluans dñm l' principũ
upil uoluantul dñi. a uolul imedie.
alphor sũmoral uluans medius l' princi
asta summul dẽs l' pncipũ dñi.
alim summoral uberanul l' pncipũ seu
sũmoral eoz aut pncipul eoz l' principũ ungilar̃
alur metal l' mũtul sũ sũme ungilar̃ af
alul sũmoral unus l' principul ammiratiuus.

Gray Scale
0 1 2 3 4

arhar mori pecā l ogḡgāl rp̄z.
arhely morder mā l ogḡgans pande.
auda clangor vbustul l pecā fcent.
aue penia l pecā lū burana exentos hoīm
edar uiervori l renebre ꝺe tnebl nām lāt
edemorh aū cedēs p̄ leu nēs aū renebrol
lū ouerunt aū orient. ⁊ res aue orientalles
eden oues l ouerunt ⁊ lucerant.
elos aū tedēs l ouēt
edma annquor l aū tedēs lū ouerunt a fou
edmoner aū tedēros l annū tenebra leu po⁊
edunnel ouerul dō l añcellodī.
edron tul uor t lunt dolos
eel arha ogḡgard t ecclā neiur.
ephat peres ul furmigil furul ē ī hebreū.
epynu exprmō l manū dissipata. ⁊ ipām.
epynu exprās migle ē l manū dissipata ⁊
eila ad fundā necta l fnestrāl eō lū rollent
eilaua uox dñi finer ⁊ fulgetes sem⁊
lū rollos ⁊ mercurium ⁊ mum
elasticam uall gigantū l hullmal forteū
elech-undiciāt pcūn l undicarō pūt
eleta uall dāt l ogḡgū dño seu undicā
eleon undiamt dola dñm ⁊ undicarō do⁊
eleuon undiasla dem l undicarō ⁊ul
ū ul undicarō subleuarunt. tranl.
elechy occidenul l exterminarō eoz
eleuma aū cedēs l ouēcalle
elethā q̄ uerdit l ecclā uenes
elmo uallis eo dunsta l ogḡgard ⁊ solueul
lemēs ecclasses l gaonarū. unos
leophal gaonē rūlecedēs l ogḡgandnē rūle
lopar ogḡgant agunol l cognidnem dil⁊
emuel orient dō l añcellio dī
enth zelores l zelonp. roz.
eñcal pollidē lectatores l possessio lecta
endebal zelores sultatēs aū ī rūm l ze
lonp hāndam ī rellgē. rūaul
eneleth signū ⁊ cathare l ql luēna.
eneleth signū ech ql luēne l signa cy
enez zelosp lū possessor grēp aū posses
enezi zelochyp l lio grēpubl⁊
zelore lū possessores grēpi aū possessiōes
eni es mea ul erunnul grēpubles.
nis lū nud nūs aūt possessio mea.
eplam ecclā l congḡgard.
eplam ogḡgant eol l nauores eccl oca
dēs scdnm l exterminatos plalmarōil.
everth occidentes l exterminatores.
reles renebrol l renebrallenul.
reta nocarul uocatō glinara t lul
retes uocan l q ī hebreū mixtū est

limari uocandue.
retenles uocari l uocandue glūmari.
etan possidēs p̄ncipes l possess p̄mpar
elarea possessio p̄napalis.
eleleth aor possessa p̄ncipi lingul l pol
sessio nūl adnenenul. ꝺnus.
elion durul fortitudīe l durata fortitu
ethyeul fixul l ablatul lū gfuctal aū
rūul excellio. excedentes
ethym fixi l ablati lū gfuctu aū nūē
etmorh figēs rēpul l ablatēs ylionē
seu gfuctā rp̄a aue īsmia ylionul.
etnon renebre l rimarum. eoz
ethyna unneta l expmulata lū ruma
offerent aū nūe excedēs lunum.
ueta ecul ul luctul lū allilpō aū uo
ma lugēs l luctulleu posse mē eunt.
deut ad possessio ad possessio eozā.
uam lugēs ol l pollidēs eol lū luctul eo⁊
me luctul l possessio ⁊ rp̄z aū possi
mei lugentes l possidentes. dē ylionē.
morh lamtarō l lamtandnes seu lugēs⁊
mē luctul l possessio eā ap̄ uos melius
efferetur p q. linā ur dicamus quul.
quul nūoz l rūnea ⁊ hebreū ugul
ūpul nūēs l rūul. mixtū est.
upnantes nūes papes l rūnea principi ī⁊
mul hedrāt l hedrandnoz
unul hel l hedrul q ap̄ uos melius efferē
platam ur dicamus quul.
rem hedrul l hedrandō.
uena hedos ul hedrantes.
uendes hedrat t hedrantes.
uspul sneul l cognitō. ⁊ ad ougḡgard.
ul uir uomēs t dnō
uon dnō tuq t unul nomēs dolore
uson lenūamt eol l dumtā eoz lū unpe
gnunt eol ad uomō nū nūndol. ⁊ munerō
ual ualles l stupores lū uuantes aū ad⁊
uehu gala l plage gluminū dī
oply uocatō l oclusio lū aual aū excellio
oharh mordantes l ogḡgan lū morsul⁊
olyna ī uocant ul ī uocandō.
olynaam ī uocaul p̄ l ī uocandō p̄
ghyo excellio l p̄stolatō lū postulant ad
olata uox tua l uotul ꝺexaudnul.
factio seu uox dñi aū uox dñi.
olazza uox iudeam l uox fortitudīl
oloma uox eoz l reuelatō eoz. ⁊ea
olo menses uotes eoz. l reuelationes eoz
ololil uox tue obedies l uotul tue obedi⁊
olosonles uox tue obedientes l uotus
tue obedientie.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Doloczi uox fornicaria ꝙ leo horruerunt duc
Doloes oīnt hebulio sū ruesugātes aū
Dondumeul typhil ttata.
Dolūan donū ꝙ oblō. ⁊ eū aī dimittā
Dordonadoū ē l'oblatō eius
Dolbanan doū gīe ꝙ oblō grūcandis.
Druelū ꝙ elligē ecclīom ꝙ ī elligē ecclioīs
Dolam dnuās ꝙ dnuuatō seu dnuat ⁊
Dur gelu l'ginguis.
Dur duo ꝙ nomeū uu.
Durlia bnuū l'duplatal
Durhei duplizes l'ī bino
Dulua canul l'lgnatoe.
Dulban canul mīs l'lanual m.
Dncul qz simplicē l. lrem. i. sū aspiraōe
lecti sūt principia noīa. Qz uc q secut
aspiratō addita. i. pelu grā legenda sut
sicut dī ē q helceul suno ū ysē chi lu
cās l; noīa q ap nos p yae legunt. ap eos
scb unic p hoth q dmplici aspiracōe p
Dyalol qī grū l qī grunaē ferēt.
Dyalō qī ī elligē aū chī ē elligēda.
Dyalonī liba l'erulula seu qī ī urbuca
Dyalonī manū spuaz l qī ī rbuca coz
-cū sparāres aut ꝑpa nāul spuaz-
-cūdes, o regionis berūtue.
Dyalozq unges l'cārtoz sū q uncō aī
Dyabul dlpsum l'dignabō celsumō.
Dyabu qī gmunul l'qī electō. ⁊ nucūtū
Dyachon sculpē l'casl pruna q lucarnabō.
Dyaldan fozul un ungias l'robusta un
Dyalaalq grecu regio gmixtionul ꝙ q grecio
Dyacharly palaē l'nutrens sū pabulū aī
Dyalad pascē marturem aū glumabō
Dyalamae omeū fozn testimonū.
-nudinē hūl l'oīt fozuudīt ysūdo.
Dyalamar omeū auuarū l'oīt amarudo
Dyalamarly nūul ē ꝙ glumaunt sū glu
Dyalume oē l'oīt manut aī glumabō.
sū ouiēs nol aut glumabō furura
Dyalchal pascē l'nutcal sū pabl'm aū un
Dyaldea qī fozul ul'qī fera trūcum.
-tal sū qī demonū aū tī manilla.
Dyaldei qī fere l'qī terozes seu qī demo
Dyale grecia re nes aū qī manullipe
-gio l'grecio regiol coz.
Dyaleb canul l'qī unde sū qī coz aū qī oe
Dyalech ū. coz.
Dyalecleū qregē regio eul l'qrecia regio
Dyalphi qregē regionē cruzul l'qrecio
Dyath canduf l'ea regionul ultaīare
-ridul sū celoz aū cellidiras

Dyam lurgē l'relurgō sū necēsal aū ne
-cessal alū necēsul. rōnul
Dyamaal fidel l'omixto l'simulatudo despe
Dyamau fidel l'fidelitas le ū fidel ꝙ ō aū
Dyamaau sū l'fidel dono fidelitas ꝙ
aū simulatudo ꝙ fictatōe ⁊ aū arrectatō
Dyamoaū fidel ꝙ l'simulatudo coz
Dyamon surgē dolor l'calliditas sū coz seu cal
lida ī ysūl aū necessal sū rīatōnul.
Dyanoe oggāt l'oggitauit sū qī mercatus sū
Dyanuel calleus dō l'callidus dī sū dī necēsal.
aū dī returnō. nēcat dō relurgētes.
Dyanuel me calleus dō l'callidus dī sū do
Dyanul olleccūl roe l'electio mul.
Dyanul surgē dolor l'necēs ymūcul. seu ca
lens aū calidonal prudens. possessio coz
Dyana zelus l'emulatō seu possedit coz aī
Dyanaan luspīrāt l'mor coz sū lyanul aū
Dyanaan zelus ꝙ l'emulās negotiatoe.
ꝙ sū possidēs ꝙ loe aū possessio coz ꝙ loz
Dyanaan pudes donū l'emulatoe grē.
Dyanau erubescēs l'recalul ē sū qī monē
Dyanum pauperis l' os aū qī negarēs.
negotiatoe sū fidenl donū aū emulatoe
Dyanana. humiliās eū l'negotiās grē.
es seu pudēs donū es aū emulatoe grē es.
Dyanaū possidēs l'possessio
Dyanauēs emulatoe l'zelatoe zelotes
sū ꝑpaū gū negotiatoe
Dyanauei pudentes l'po
Dyanauel zelotes l'emulatores seu ꝑpa
tum aū negotiatores ꝙ public.
Dyanam humilitas l'ipē pauperis sū inuita
Dyanam pauperis nis l'negotiās nī sū possi
dēs donū mei aū emulatoe grē mee.
Dyanauei humiles l'pudentes seu zelotypi aī
Dyaplahel oggāt dō l' emulatores.
-cēta dī le
Dyaracha uu funes l'forauū uulnerabile
Dyaudi oēs l'eius felicē thī.
Dyaulla emuul laudis l'opidū laudabilis
Dyauū uu l'forgū seu turbidū aī uisa
Dyarram fodies eol l'effusio coz ꝙ fusi
Dyarnā uu l'uu sū forme aū foramina.
Dyarenly ī ferragāl l'uenerabō tpis dō.
Dyarly duulo l'glatio sū eogitauit l'eogi
Dyarnumol agū ggāt l'agnitō qī aīa
Dyarnun unnea grā l'eognitō unn.
-aā. Dyarleua luuor y ūdāl l'oculus lul
Dyarthay ꝑ fera uocatō l'ꝑ Anguilla.
Dyarthan ꝑ fera uocatō ꝙ fera uocatōe.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

auul p̄ceu uocandē gñē. molandō mñ
halalath spēs eoꝝ/ vēū vēū populantes ñōie.
hallu calix ī me/ ī mola mñ sū calix mūl/ t
hallun calix mōrū/ ī molandō ī q̄tum lūdi
lux iñūāt aū ī molandō iuuā. calicem unmam.
haled q̄ q̄optimas/ vēū populantes tē ū ipi
heleleu spēs eoꝝ/ uul/ vēū/ ī eū. p̄ fortitudine.
halelō fortū dunera/ ceū dō
heler mūlor/ ī merulo seu dure fortū aū du
halphym ī molāt oꝝ/ ī celia unmēs
hasleu spēs eī/ ī quant/ ī eū. leōnū.
hallonm q̄lumandō/ oīūl dolor sū ī cendēs aī
hallon leol/ ī rēuera sū p̄stul aī p̄cred.
hazbi mūdiaū/ ī ingrat. aī uisio ī spūm
hazzip breuo/ ī mūdiaū
hebron quigul/ ī cannandō seu uidēs ī spūm
hedel signū pauper/ ī cū rubiū dñō.
hellon tactei/ ī albūneꝝ/ ī celaa p̄ dūl/ ī pēs
helam p̄cōū/ ī pēs dūl ē.
helam ī tenduū dūl ē/ ī q̄lumandō dūl eoꝝ.
helon ī cōdū/ ī q̄lumandō
helmath p̄ dūl/ ī donandō p̄ma. ī laud eoꝝ.
helon ab imō/ ī q̄lumandō sū oīs dolor aī ueat
helud signū declinās/ ī cū imī.
hemne est cyria/ ī est lucēs
hemeneth signū arbane/ ī est lucēs
hemmereth id agnitio luminū
hemmeroth est lucēs/ ī signa t̄ reliqui.
hemor tūnū/ ī cerua seu agnitū lumū aū
hereleth ullo signū/ ī uidū signū
hereth m dispōnēs eoꝝ/ ī dispōnēs eoꝝ/ ī trō
hereboro cogimo aūtecēs aū cogumi abla
hermel molle/ ī reuū sū agil reuer aū
hewel glacies/ ī uolumādo cognōū cōcūsionū.
herub sed multiplicata/ ī cū plamādo
herubi sū nucleū pectoris/ ī cū multipli
cami sū cū plamādo aū q̄ plēs cū ī cū.
herubi id est. helion precēs/ ī precō sū cū uul aū tūnica
helluū/ ī chelsum plamandō/ oīūl dolor
sū cēdēs eoꝝ aū cēdū eoꝝ.
herh pauēs/ ī pauūo. ī tremuū.
herhyhoauuth signū/ ī lamne/ ī fortitudo
erhul pauūa gemādō/ ī pauēs gemādū
erhym signum/ ī mee seu fortitudines aī
hidon tenū/ ī cupeat. ī tumentes.
hiphyra expiauit/ ī expiandō sū cum/ ī aū
mūl dubitare. q. ā dixit cinulū loo nem
ligē eū/ ī ea dimendō uocāt
hilaau audiāt pecūm/ ī audiandō pāc.
hilil robustus/ ī fortitudo.
hilloth shuln signū/ ī shulnne designando.
hmū mundiāt eoꝝ/ ī mundiandō eoꝝ.
hoa ecclā/ ī congregandō.
headad machumū/ ī pauuum
hobal q̄dēpnūs/ ī q̄dēpnandō.
hobar fumudo/ ī mee electū uuū plat
hodchod carrugo/ ī contagiones. mauū
hodomazer capiēs plahna uū/ ī cōpuna
hodorlagomer sū geniandō mampli/ ī eū
hūl dolor/ mamplū.
hodorlahonorū est p̄uocatōes.
hoeleth ecclāste gñe/ ī dōtionarū lamnet
homavum odiens/ ī amicos.
hanor lacetes/ ī puocāt sū lacetiones aī
honemas pauūit dño/ ī pauūo dū.
hobam deaūuāt pectū/ ī admata pāc.
horeb siccus/ ī sitiens sū eremū aū solitudo.
horeb rūta/ ī malca sū cēpās aī cēpatō.
horē mūdul/ ī ub sū fumāt aī deforamne.
horei labi/ ī mūdi sū fumum aū deforam
horeihyn dispdēs/ ī dispsio cerdi mūs.
sipat aī dissipandō glacies mea.
hou ei nū mī/ ī clamāt seu mūua ū meū aī
houre glandi mei aū clamātes m sū eū
iu mū aū admata mea. mūua mā
horei fumus/ ī fumāt seu p̄ me aū fora
horim urbani/ eorum/ ipe seu dilatō eoꝝ/
nū adminiscō rei publice. ēptio.
horim canes/ ad ministres sibi seu de
mones eoꝝ/ aū publū ad ministēdū
horogīa regiones declēpte/ ī regionū del
horozai/ ī secūū ē m/ ī/ ī ministrum meū.
horozum id.
hol calix/ ī potatō
holi calix mīs/ ī potatō mea.
holan allix donat/ ī pot gūtiendis.
houm aggās eol/ ī aggrandō eoꝝ
hoseln incrāt/ ī mūdiaū
hozaleth sū dou/ ī mūdiaū sū celsū.
hub grumus/ ī congnandō.
hun pauēs/ ī pauūo.
hulcelhopl/ ī reuebzolul mīt/ ī denpās.
hulan regen/ ī reuebzolul mīt/ ī denpās.
hulan renebzani eol/ ī negādo.
hulan renebzani domū/ ī negādo grūtiandis
hulamalchyam renebzala ingrat/ ī negādo.
hulinig m/ ī renebzani me. dnis.
huli secūū/ ī sidenū sū ureiamū aut plū
hurza dinrata uta/ ī renebzolul ibo.

Gabaelūē/ ī pcinū
Gabasi clunis mīs/ ī pcinū meū
Gbath clunis/ ī p̄cinū.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

abrahā oraculū vl loq̃la. ⁊ cantat hebdo
ab hebreo oraculū sonū vl loquēs puteos.
abrogamus palupomendo ḡre ūba dicēs
habui loq̃s vl loq̃la sū loq̃s dō ⁊ oraculū di-
abuū loq̃s ei vl loq̃ntia ei sū loq̃s ei ds aū
aluū loq̃s vl loquēs sū oraculū vl eloq̃ntia.
acha. qpugēs l qpugēs qpugēs leu qpugēs l qpugēs.
adam iudicās vl iudicū sū collectū ⁊ sinū
aceta fortis malicia vl iudicū male ei ez.
aceti fortes maligne vl iudices ma dicūt
aphea ad ysaiā vl remissio sū ad ysaiā dicta
aphen pulsat ecclā vl ad ysaiā sū pulsatō ⁊ qpulsō
aphnū lignū oyrū vl lignū oyrū. ri. ū
agrin trual vl tribulū sū pilū donat aū pil
agō pilat iudā vl pilat ciuitat al gracie
seu pilat ciuitat aū pilat turrī.
aual fortis diui vl pauperis diui.
ataual hanneē dnō aū pauperis diui.
alaam hanneē diui ⁊ vl pauperis diui ē.
alam egēs panis vl egenus pauperis.
anila. simul pauperū. trinū.
alnarhya gildui egestas vl magnitudo egri
alnaraea gildui egestas vl magis pauperius.
alnamrhya. bestia quo panis vl pauperius ex
anuam sāgis vl sāgnes seu sā gelos sup̄.
anuui silenū sāgis vl silen gnū ⁊ sāgnenū.
amale sāgis saeu vl sam sā sapui.
anale sāgnē sanguinantis sū gnenū sac
anualem sanguinis sac sanguis pot ⁊ sā
n vl sāgnū oleta. gnulocum
anualeem sanguinē bibisse vl sāgnē sanguis
es. sū sanguinis potatores aū sāgnes po
ampna eā vl iudicū seu sile ⁊ iudices.
an eā ē vl iudicū eni. cnum.
ana eā ei vl iudicū ei.
anne iudices l cantores. cantare dr.
anuel eā ei vl iudicū dei sū iudicabit ⁊ iudi
annuantē vl astruentis.
anabe genād cognati vl genādo cognōdi
anul fortis vl agnatul.
ard affligā vl plagā anstū. ⁊ qpba ez.
aroma id ē ⁊ odor cantat reputa
asem fortis vl vermiculus ⁊ aū accipies
asyan dominū ez vl dominū sufficies.
athaman dominū fortitudo loca vl dominū sustinēs
amd manus fortis vl unitus de iuda vl
ebalō de electis seleō vl delectando selarul.
ebbaserh apes delectās vl eloquia delectā
ebbrai planta vl obpbū ḡre ⁊ simone deblata ⁊
eblarhyam palme vl qpba seu palate ez ⁊
ebelaam delectū selo vl delectando ⁊ sanū.
ebelarhyam vates vl uasse quas solent q
plige dereden; dnal ⁊ hebrea de hebraica nūcu
pa loquēs vl uisū nunc.
eberh id ē mor.
ebn loquēs vl loq̃la sū uisū nunc aū uisu
ebon substātie vl deitas vl substātie dei ⁊.
ebongad substātie ad deitatē vl substātie dei ⁊.
ebrozā apes vl loquax seu eloquēs aū eloqn
eclaadh ecclā vl pulsās sal remuntēs aū reualis.
edā plantata vl palmata seu iudaica ⁊ pla
edmh iudicium vl tale iudicū. dicū.
edāgenād eccl vl genād ez. millio.
ephea pulsās vl ad hoc sū pulsādū re
elaia hanneel dnō vl pauperū lassan
elean egestas vl egestas. gnne dñi.
elebā apes vl egestas ez
eleeh nihile vl tribulatū seu pauperū iaua.
elpyon pauperū facie vl egenū cōplanē.
elo ionia vl pauperis
elehn pauperū egenul vl pauperū egestas.
emai tuēs vl terrul sū tuētul
emedul numul pleni sū vehemēs ⁊ nedēs
seu fortes aū pleni dō ad robur ⁊ uga dei
emna tā vl iudicū seu tuent aū tuentium.
emophon tuētul tubas uocis ez
emd tanguntul tubas vl sustinēs ⁊ numeris
emonul sāgnenū nū uis vl substātie dei ⁊
enabā iudicū ferēs vl iudicul affectū.
enmaba id ē ⁊ vl tantul ⁊ ergastulo.
enmahada. eā pū vl tuētū ⁊ fortitudo.
eben loquēs vl tuul genādi.
eibē loquax vl genādus. ⁊ loquax.
eirhon losla pauēs vl genād pauidi
elam fortis eleph̄ vl fortis elephantis.
eldan fortis diguntul vl piguedo elenādi
elech nunul vl tuto sū patiēs aū cellarū
elō fortis pupilla vl ellanut eol tuchanē
hebraice aū piguedo repā aū dr ⁊ tumulo ho
embel agnoscant deū vl agnoscēs dr.
enbē de tuēs vl deorsū ⁊ creādi ⁊ minatoro
raphaues uisionis vl diuinū ⁊ creād.
rama egenū nec sufficiēs vl egenōsi sul
raphalma ⁊ cantādo vl ipse sū cantando seu
aū aū tuēs. geo a tumone dēpā uocādi
ibon sufficiēs ad deitatē vl substātie dei.
ibongad sufficiēs ad deitatē ⁊ deitatis
reputādo nil vl hidātē ⁊ nihil acūtū tantū
imaon sufficiēs eis dolor vl sufficiēs eis un
ei mouū sufficiēs sū nū uisui ez aū
sufficiens ⁊ cetera ez
inuma sublimitas vl sanctus nūcs.
ina eā vl iudicū sū uisui.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Ome mdices·hui'eaulidicu·ish·/ lufrā gimm
ionibul dmdiesſ l'uehemēr fugiec. entecg·
Dolchici pulat ad regendum l'pulc hūpaſ
Dleozul. pulc oregēſ·l'pulc ad regēd·
Dolpol'ab mcul'abiceñtio· loc.
Dorepes ſpnolul i ſulful l'decor ī ſmcē·
Dulon focul'elelaul'focundo elecmul'ſel.
Dilon anul'l'pignedo ſil focul'papillal'tal ugrō
Dline· ad ordēd'l'occidenul'y nc quere'y·
Doply gmoul'ſū ſollun aur ſolundo
Do dnm pacul'l'parel'.
Dodan pilul'dño·ſ'pūrelil dn̄ē· nūo·
Doly oc mor'l'mozcul'ſū ſollicul'ſ ſolla
Donū rudza l'alcenlul'rubo'.
Domna ſuēſ'l'ſuedul'.
Don udicul'l'udiconi.
Doz uacual'l'gerāro
Dozam gerlal'ꝑ'l'gerard' ꝑplo'
Dozdal' capa l'dalmula.
Dozdi nanlual'l'gerlaro delidabil'.
Dozmini gerlal'ecclē'l'gerlard' ecclesia·
Dozo gemul'ſuno'l'gīardi medicul'.
Dacmin gerardul'ecclē'l'gerlaronū ecclī
Dozthapher nacual'ad ūcrul' cud.
vnū' dū gerard' pueri uenerul' dñi
Dolcdzeul'calard' ſtupida l'unacnd' forma
Dalnum pabl'm'l'mide eo' ſil ſuſtacuc
delcrco dū hilliedi defecdit
Oudi ſonuo'l'cuacelul'. pulcudo eoꝝ
Dulcrul'l'pilcrimdo'. aūo cūl.
Ducl decozāl decoranl dnāl'pudicido dī.
Dumia cace' nacrū ſū gaudū cuercua.
Dunch loquaze'l'oland' cū lo'ſul' ſī' dū lo
Dunnu pulcrido'l'loſia ſū locūc ꝑ' dū
Dulilla gerul' pulilli·
Dal'nalil'ucc'l'ucc' uozago ſeu ual'.
delace' dū acuc' apd' ulno ſcp'ma.
Dzona rūnc'l'cūlucō ſū cūlcedō' dī cūlgilio.
Dzona ī camaco' l'ī camaco' ſū gugulā'
Dzom cūnc' m'l'cūlcō' mea ſū cūlcdēc'
md' dū cūlgilio mō'. ſempcma.
Dzom ī camaco' uūc' l'ī camaco' mea ſū gu
Dzonunc' cūleunc' mec' gul' mcū dū ulno
ſū cūlū' mū dū cūlgilionū mec'.
Dzonnec' ī camaco'c' mū l'ī camacōnec'
mec' ſeu quigam mū dur udemec' ſpuc'
Ddai ornaci l'uolupruola. aūold'.
Dcma uoluprul'cē l'delicole ornaci l'uole'.
Dcmū uoluprace' delicole l'ornaci dnū
Dden uoluprul'l'ornacul'ſū dnūce' dū delic
Dcmua uoluprul' plena delune' pulcre' ſeu
ornaci' pulch' dū dnūce' pulcr' tudinl'.
Der uoluprul' ugulie l'ornaci' pulcher· dnū
ac cūlile dū delicole' velunge'. tudinl'.
Doz dcmal' rolle' l'uoluprnola plalmā
Dilla delicata mulier l'uoluprnola dūlio
Dna uoluprnola pulc' l'ornāū ꝯ pulcr'
Dnal' cantūnū rolle' l'dulcedo pſalma
d' ſū delicate' ſpo' dū uoluprnolul' coluū.
Dom vidul' l'ſuſtaul' ſū'cer dū ſūgueul'.
Domna cuba l'cena ſū rubū' dū ſanguea
Dzu mūdato palac' me l'mūdato pūſ'
Dzam mūdaū' malo' l'uacuac' mei.
pcſumo' ſū pasor' defenſio dū mūdandā pa
ſſionū ſcecul' l'acacul' ſū dulo' coo'.
angūſcū dū ſūmul'. ſcecul'
Sſtuccnnc angemo' l'auch ſū ſcrcalc' dū
Sſtuca mdē' l'frugifera ſeu ſcrcil' ap'pul
Sſtudauctus l'ſelec' ſua ſcrcil' uerulaca.
Sſtera adapire l'adapt' ſū. ad ſcandū.
Sſtion pubul' rūo'ul' l'pubul' ſuna' ſeu pul
nul' cap' dū uſuo' ſuſtinū. ſolund'.
Sſtū nūbuna l'eſtundū' ſū'cſtulcul' aur' re
plen nūbuna mea ſū eſtunde' mea dū diſ
Sſtamū dilſolucio ū'bacū' l'ſolut' nū.
Sſtū nūde' l'frugifū ſeu cſtilio ulō'ſtalu
ſcrcil' dū pul'ūlenta. quane.
Sſtuna rō'ell'. nes· pullulonu·
Sſtuncs ſcrcales l'frugifi ſeu mdece' dū ?
Sſphencul' eſtunde' decozē' l'dilſolue' unga·
Sſpicr' nūbuna glunge' l'eſtinc' ungul' ſeu
ſcrnc eſtuli ui ſolunt' pelluenc' ar' reſolu
gulul' l'nūbuna glungece' ſū dilſolubi cō
pollicer' ar' reſolubidē' gnelu' rde'
Sſphermcha nūbuna eſtunde' uanū' l'que
ſuard' dilſolue' uanescunt' ſeu
Sſphelū ofinū' meū' l'dū mā ſeu ſunc' equū
Sſphelu uolumul' mā ſeu. uoluptal' mā·
l'dā mā ſcl' ſeu ſunc' eoꝝ' ſphilumeoꝝ
Sſphrce' ſcūdmal' l'angūſcū'. mū·
Sſphrūbuna' tm modiozū' modu' nūlam·
Sſpion ſū' ī dnūnū' l'ſū' hūnaie. ſeu.
Sſpliba nūbuna' rcſtitud' mul' l'uolūtal' mā
Sſuarhan ſollēpne mādatū' hyalle' l'ſeu
Sſuarhanul' ſollēpne mā. dom' w'ſtoſt.
dnū' hyalle' uni' l'ſeu dom' w'ſtoſt. allūpcr.
Sſeuſtce' l'ſollēpnul' angulcrū·
Sſyp' renebre' l'angſtia ſū'cbuland' oan
Sſypnc' cenebzolul' l'gnāſ' l'cbulo'ſt co
mīgnād' ſū'cbulone' co mīgnāre' cbulan'.
Sſlū unula' l'ul' comīgnāre' nebulan'.
nenca ſū ſollēpnul' l'ſeſtunal' ipd' eſt
michol' uxor' dāuid' q' genuit ei geeſthan
Sſlam unule' l'ul' cam' cunul' pruoc
ſcubun·

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Ululely dñs nũ talul Vdꝫ nũl ſꝛ tũ dꝫ nũl lallual
urã aũ deul nũs ſalual paurol
Ulula dñs nũ talul Vdñs nũl p rectũ.
Ululue ſd. nũs cõmgnidanl me
Ululuerdõ uad qnẽs tũ pẽ nũs boral aur pã
Uudꝫ nũs dñs Vdꝫ nũs iſte
Umadn dñs nũ nũbnũ Vdñs nũ enũad.
Unneleely regnũ Vdꝫ regnauor.
Unodab dñs geũad Vdñs uauural. am.
Unodab dñs nũ nũbnũ Vad nuud eꝫ pũpn
Unũ grẽpnẽs Vgrẽpꝫ. rul oppbrozũ.
Unũdub lanhanu grẽpnẽs palarel Vgrẽp
Unom locul Vulle tũ yic aũ grẽpnẽs nue.
Uuarhan addẽs Vadrecõ tũ ad denrẽ aũ dñs
Uuelyan dñs uuad Vdꝫ danul. douard.
Uo dꝫ Vdirul tũ exẽcur eoz ũ
Uoqparnũ ruume nuũnũ Vopes eozũ
Uoldꝫ nũs Vdirul mea
Uom dꝫ eil Vdirul eoz ⁊ dirpalul.
Uom oẽcuũ boznudil Vexẽcul boznudie.
Uon cire Vuolnreul Vregio aũ exẽcur ſoꝛ.
Uorhanerad Vanerul ſignũ lũdõ ydẽ ar
Uarhsa uana ablonalio Vneſquũ ablõdi
Uchaa uaſ uonnẽ Vneſquũ nomẽs r.
Uchoee p beneul Vplard
Uchecem pulur Vplard eoz
Uchech ein p beres fonẽ Vplard ocũ
Uhoterly nãuuul Vad nãnuuid
Uuan exaltaꝫ Vexaltad
Uud glabidul Vaccipienl gloriã
Ul dñs dolẽꝫ Vdñs gnulẽs
Uuarly uall Vpfundinues
Uuarhuel uallic duuna Vprofundinaſ dñs.
Uuan calid Vaccipienl ſũ calor eoz aũ ſoꝛ.
Uuarly formidul eol Vaccipẽ eoz ſũ digniſs
gilẽ. rgidaũ idignuor ngidnl eoz naũ re
Uarhs ſoꝛ eocuũ Vaccipiẽs eol ſeu idignſs
Uuanl uaꝛ ſeſtuaſ Vdeſ vgidaũ idig
Uuna uaꝛ Vdeſdiũ. Vul qſtul.
Uuuan uaꝛ doz Vdeſdãl eoz ⁊ l uoruand.
Uuanel nobẽdꝫ Vnobẽ duuneal.
Uunal uaꝛ ſeſtuaꝛ Vdeſdiũ qlul
Uechaal uall qidẽs Vuall qlabonl.
Uunuer ũbũ Vſeruo ſũ ſeruoruual aur
Uuum genues Vyp ſũ horendi aũ ũbilos.
Uuuuuu idẽ.
Uuuoua allor ẽ Vel accipienl eiũ ⁊ ridẽs
Uuor alul Valiuul ſũ loqẽ aſuuanal.
Uuoũalsiu Valuuei ſeu loqiues aũ arua
Uuouely uaꝛ lupe uea Vdeſdiul deſdiũ.
Ueu ſonſ Vocls

Uua ecce hſiſ Vecce oculoſ ſenſonſ eꝛ aũ
Uuarly foral Vporẽs ſũ gigal aſ ũbil.
Uuarhum fonẽs Vporẽs ſũ gigantes aũ
Uuadu ſonſ acuul Vocls oculard ſũ ſoꝛ
ſullues aſ ocls reſumoul.
Uuadu idẽ
Uualy ſonſ ſpumueul Vocls noluiral
Uuddu ocls uduas Vſonſ udiu.
Uagallum ſonſ ebue aũ ocls uuuloꝛ
Uai ſoꝛ nũs Vocls nũs. dũ otũ eoꝛ.
Uuuu ecce hſiſ Vecce ſiſ ocli ſeu ſoꝛ
Uuuu uudes Vecce hſiſ ſũ fontes eoꝛ aſ
Uuauuly ecce gꝛepit Vecce gꝛepũ ocligoꝛ.
Uuarhã addauue Vdõ dauue ſũ ſoꝛ dau
Uuarhãdal gulin Vel aſ ocls dona
dauul gũ ſeu ſoꝛ dau ſuſcipiaſ ſunt eoꝛ.
otls dauul plioꝛu. ⁊ uuna dedicacõis.
Uneuea renouata dedicatõ Vrenoua ⁊
Udad ſonſ ſolnauul Vocls ſubrul
Udon ſonſ gladoul Vocls ãul.
Ueul paup Vmiſer ſeu ydẽs aũ pauo.
Uelyau hſiſa Vecce hſiſ. ⁊ ſonſ
Ugaddi ſonſ edi Vocls repauoris.
Ugulliu ſoꝛ nũdauul Vocls rũl uu
ſtnoſt ſeu ſoꝛ reuelad ſi Vocls rũluug ⁊
Ugauun ſonſ ozul Vocls elsdul
Ugnuuuũ ſoꝛ oruoꝛ Vocls elsdoꝛ eoꝛ
Uuſel gũ uea dõ Vgrã uea di.
Uuohe dedicatur Vdedicad ſeu edificaſ aũ ẽ
Uuothue dedicauuy Vdedica qdõ ambtãs
ũur lũ edificões aũ ẽdõ ambtãues.
Uouu ecce ſe Vecce hſiſe ſeu ſõ rubuſ aſ
ocls ſormudinl. rſtue aſ ſoꝛ ſulſauoſ.
Uon qulul nũqul Vocls nõul ſeu ſonſ
Uoſ hd Vdolẽ ſeu ſuoaſ aſ uoloul.
Uuẽ uron ſoꝛ oggani Vocls ſubluul
Ulluues ſoꝛ ſol Vocls ũdul hũlia.
Upplyul eldeul aſagẽs ſeu ſtugifer aũ eſd
Uaſſodon ſtule Vſtugiferũ ſeu udẽs.
Uaſſodon ſtugifer Vfedẽ ſeu ſtuſtul.
Uuuua ſuſ ſuclaſ Vſũ ſugaua. ſtul aſ fedul.
Uuuuel ſuſ uuẽ Vſuſ uuuues.
Uenerho ſuſ ũdo Vſũ ũduad. ⁊ de
Uuuuoue ſee Vuaue ſaeno. uocabln ſigũaũ.
Uuſ ſuſ nũs udẽ Vfeſt nũ ubo ſee abſur ſi
Uely ũgil uua Veſtiul pauoꝛe
Ugab tapil Vlapideul ⁊ narhaẽuue aũ
Uiocls ebueral Vſolundinẽ. ſacie dolol.
Uulyanarha uaoul Vanarha uaoul Vq
Uuan au ſoꝛes Vabſq ad ſũ anarha uũ
aſ anauuuuul gſe. uou.
Uuer auadu uſtue Vauarhanzaul dño

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Zechia auxiliū l'osorator.
Zechyas auxiliū dñi l'osoratus mei dñi.
Zechiel auxiliū dñi l'osoratus mei dñi.
Zel ultōr dñi l'vindex dñi.
Zer auxiliū l'fortitudo sū separat aū lūinare.
Zia ultōr dñi l'fort dñi.
Ziel ultor dñi l'fortitudo dñi.
Zion videns dolorem l'videns iniquitatē.
Zuzim testimoniū ingulē l'fortitudo inguis. ad dō
Zifel seruus dñi l'rectum dñi sū auxiliū dñi aū auxilia
Zmai seruitus ei l'rem mei.
Zmaes meus l'seruitutes eius
Zmai auxiliū l'seruitutes
Zriel seruus dñi l'auxiliator dñi.
Zru seruus meus l'auxiliator eius nectui
Zrehiam seruus meus iustus l'auxiliator eius
Zriel seruus meus dñi l'auxiliator dñi eius. natus
Zro seruus eius l'ater ei sū auxiliū eius adauxi
Face apies l'oculi aperiēd
Face dñe.
Facta apies dño l'ostallum suū dñi.
Facias dñe. ordinem angelus uti redemptes
Face apiemet dño l'allumes ei. aduersū.
Fauid uitualis l'ultor dñi mens augustatus
Fadi redempt l'redēptō. redēptō adiutus.
Fadin redēptus mei l'redemptō mea.
Fadua redēpt dño l'redēptō dñi.
Fadillur vallatus l'redēptō fortis seu redi
Fadillur rare vallatus l'redēptus fortiter seu red
Fadarh redimēs spūs l'redēptō pectoris
Fadias redēpt a dño l'redēptō dñi.
Fado redimēs eius l'redēptō eius.
Fadō redimēs inimici l'redēptō inimici
Fagiel occūbo dñi l'occurrere iudex. vēs secundo.
Fagur yiae l'oculus pelluens sū occules luminar
Fahed exultēs restitue l'operuisse me
Falarh saluator mei l'saluans mea.
Falaza exaltēs dño l'exaltat dñi.
Falalar exaltēs principē l'exaltat coniurones.
Fidal exaltent gens l'ruina pauperum.
Faleam exaltēs spūs l'exaltat eos lio mea.
Faleely diuides l'diuisus sū diuisit me aū diui
Falel exaltēs dō l'exaltat dñi.
Faleliu exaltent principē l'exaltat coniurones
Faleleel saluat l'saluans sū exaltat me.
Faleely saluat me l'saluans mea seu exaltat
me mee aū exaltēs pauore mei.
Falhalar exaltēs principē l'exaltat.
Falon exaltēs videns l'exaltat inquam. nardi mee.
Falomes exaltēs inimicus l'exaltat inimici.
Falu exultēs l'iubilans sū saluatoris mō aū sal
Falehal exultēt a dño aū iubilat dñi seu saluat
me dñe ab sal ia dño.

Falehel exultent a dō l'iubilat dñi seu saluat me
me dñe aū salutē iudō.
Fallu mutabil' l'ad mutatō. ab fortitudo eoz.
Falluue mutabiles l'ad mutationes
Famuel exeplant dñi l'fames dñi
Fana fenor l'fortitudo sū onagr aū fortitudo.
Fanau gloria l'exaltatio sū onagr eius ab fortitudo
Faunu fortitudo l'onagr sū frugifer. tal uia
Faroya nuditas uerū l'dissipatio eū seudeneg
Faulouerhao denudic p auctuarū aū dilectō
tuloc l'dissipāt ppanitol seu de opuentū.
uagēt p cautionem aū dilectō opis. ppanitō
Faul altar l'tuccles sū diuinus ad diuitio.
Faualem tuccles eius aū augustatū eoz sū di
uidēs eos aū diuitio eoz tio mea.
Fauiah yiae l'yiah seu yiamec me aū yiae
Fauihon yiae mus l'saualat ultime.
Faueuath dilectio mea l'mutatus sagittar.
Faues diuidēs l'diuidens sū dissipans l'uolēs
Faulei diuidens l'diuidēs seu uolens ab dissipā
Faruath dilectēs amet l'uetus sagittar tes.
Fauluo sentia l'dissipatō. ta sustinēs.
Faulandiah onagr yhūdaic domi l'fortitudo eēs
Faulath onagr fortis l'fortitudo pharetratus
Fauliathel onagr fortis l'fortitudo pharetratores.
Faulum seruorum l'seruorum
Faudi fortitudo iudicis l'exaltatio iudicantis
Fauue fortitudo l'exaltatō. exaltō.
Fauuū fortitudes l'exaltatis. legē
Faupae viuentes l'viuentio sū uiues auiuis
Faleu viuentio l'viuens sū uiuentes. pulso pha
Faleu uiuēs eā l'uiuentio eā. se uiui palen
Faleu uiuentes eā l'uiuentio eā.
Faleely uiuentes l'uiuentiu sū uiuentes augu
res aut uiuentio augurū. edio iunge
Faleludi uiuentio uni l'uiuentes edificatol.
Faleu uidens iudex morsel l'uiuentio ma
Falpha apies subito l'donatō assurdis
Falga volat l'exaltat sū ab uno aū oldeluch
Falue uidens iudex l'uiuentio mundiar.
Falsa uiua uenies l'uiuentio nouitol.
Falsur pauor undiq; l'apies aduenie.
Farly eluena l'plaga nelud eū dñi sepredo
nat plaga l'uidiana regio. a pparo dñi.
Farhna eluena dñi l'plaga sū appiet dñi
Farhel exaltēt ad l'fortitudo dñi sū appiet
dñi aū operatō dñi. dō de pte gentiū.
Farly moab apiens expte gentil aū opa
Farhel uatēs ad l'fortitudo dñi sū apies
dō aū opatō dñi. furmana.
Farhures decepti ealeur l'ullatu decepto
sū puellam q furmant aū puella q

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Eau ñl t̄ liubro l'erectam̄ l'eruectaꝝ
Fedisaplena l'olabare sū erroꝛ aū disaplina
Febenezee edificāt l'disaplinē filia.
Febahel redemp'ō l'redēpcō dī. ⁊ hanul.
Fegoz hanur l'ozil pellis sū ol pelliceū aū ozil
Feldūl exclusēs siremū l'exaltio rotundeti.
Felch ruina l'directō
Felual talual' dnō l'unitatō dī ⁊ natō.
Felerh exclusēs l'unibil' seu unitāt aū sal
Felerhe exclusēs eū l' unibilitet.
Felerin talual' me l'unibil' ū.
Felerina talual' dnō l'unitatō dñi seu exclu
sēs dnm aū unibil' ⁊ res aue unitās.
Felerhe excludentes l'saluari seu unibiles
Felix exclidens l'sal ⁊ unitans seu exclusē
natū seu unibilis aū unitatis. ⁊ resi
Felise ruinā fruēs l'runoꝛ de ū ē lanā sihe
Felmomalmon ulo l'ulse lor sū nelao ol ar
Fellon cadent uloze l'ol' i ⁊ nelao ē ulc.
Felonit fruc' dī l'fruc' meam. ⁊ unl'
Felsh exatēs l'libarit seu saluans meo ar
saluatoꝛi mee me dilcaū sal' mā dñs.
Fetrihal exaltent adnō l'libar' dñi seu saluat
Fegion diuites l'dnulto seu dilfetens l'dil
Fenach unā l'unues ⁊ lectō.
Fenuadoz gula genard sū perueꝛt tozaū
Fenenna gula l'gulo. l' disaplina uē
Fenal unt l'adnuentūr frendil dic ⁊ uū.
Fendū disaplina alcedentū l'dilcaplina
Feoz ol mard l'disaplina ⁊ alcelionil ooz
Ferezeil lepard l'dillenuard seu ⁊ uūl
repeant aū dissennuar. ⁊ dillenuantes
Ferezei lepantes l'dissennuari seu repard
Feroł dilipant l'uolent seu dis ⁊ uil aū
lepand ar uolentia. ⁊ rans.
Felur uolentie angtie l'dilipatō adhi
Fese rūuent l'eilsedentes sū ol aū odoz flou
Fesle dē. ⁊ multu
Fetga dolard l'patio sū ozil unia aū ozil
Feloz ol ugrū l'ozor fidue sū togil boꝛ
aū disaplina angtie. ⁊ dice figant et.
Fetoze uilta l'ol uilitudē l'ij tacuil ū
Felur dlacbū l'lacul angtie uolentie he
sū ozil robuſt ar disaplina dureadit
Fezly apēs l'apao. ⁊ l'ubnail uinulgl.
Fetlya apl l'apē sū apēleū apao ei.
Fereste dnudēs l'dilcoopiēs sū ol i chuās
Fetheza apiens dnm l'apao dñi ⁊ genuoz
Fethnoab apiēs expīe genuoꝛ l'apao
Fethoza ol turmul l'oze ex depīe
plozaul seu buccella lūl aū ozil ex
Fethrol dissoluent ūlumū ploꝛdno.
l'dissoluō ūlsuē ⁊ suce euū.
Fethrol dissoluēs ūlsuā el l'dissoluō ū
Fethuel apiens dō l'uanudo dī
Fethulun apiens ol l'uanudo eoz.
Fezel ol meū dē sū ol gumnāl dō aū ol dil
Fezielece oza uīa dē sū oza ⁊ apline dī.
gumnanta dō aū oza disaplinoz
Fhaharoth eoz nobilū l'eoz nobilmatul
Fhol onīe l'ol ōim. ⁊ agullaū.
Fhemon oz unito l'ozi eoz sū quitio ar ol
Fgelul ḡnul l'occurīēs. ⁊ helionē dili.
Fiadelphia saluāt ḥatnē dnō l'saluāt ad
Fiarees declinat pnapē l'declinatō pna
Figel ol pnapl l'ol papuil. ⁊ pil
Fiemonē mure donatul l'unidonatō
sū ol panl eoz l'ol panl ozil eoz ⁊ fro mā.
Fiuel declinatul l'declinatō sū ol meū aū ei
Fiuph ol lampadil l'ol manul
Fpiuppil ol manūā l'ol lampadiu
Fū pensēs oza manuil l'oza lampadiu
Fulsera ce ceadēs l'eadēs potde seu ruinā
duplex ar ruina ponli. ⁊ dupl aū ruina pdi.
Fulcum ceadūt l'eadēs potde seu ruina
Filogotul oze papuil l'ol meū et mozil.
Fulerhoz adēs ⁊ ga l'celul-lectuli ē.
Fmeel ozepanō l'ozipēs sū ol redeuntes ar
Fmeel ol ⁊ mū l'ol blens ozipepar.
sū ol agānt aū oul augmul. ⁊ dñi.
Fmid ol meū nepōū adoze ūab osse.
Fnadia ol sanās l'ozil lonmul seu ognolab
Fnd cafna l'ol pnpule sū ol dnm ar ogni
munul ar ul munād. ⁊ fidul.
Fnly on subito l'subitane sū ol abiū l'ol
Fnhonia subito l'subitanea sū ol abiū ar
Fnhonusa subito ud poīa ozil pfidul
Fnigua sēdēs ⁊ ozā l'stultio pedoꝛ
Fnguel ūdē. ⁊ ozi
Fnguilles sēdentes pectora l'sessionez pe
Foeneth euidenē oeadēs l'opanul exim
Fodeth euidenē oeadēs me l'o nazoz.
Fodelur nallard l'sozil de re ⁊ panul exē
dēpid. ⁊ pthoz. ⁊ unnatoz
Foeden oze edificāt l'disaplinē filū. ⁊ usl.
Fogoz hyanl l'hanul sū ol pelliū aū ol
Foyath ad ū sū sū l'ubrū sū sonē a ūap
Fozath a ferul ryc l'pecedit fomal pacedo.
Fozthomna ⁊ ulio p sorte gle l'dnulio
Fozumad dnudēs p sōte l' ⁊ pcedi p gle
dnulio p sōtē ul. ⁊ nūtl. ⁊ si
Folerh dolato une l'abscisio panozis.
Folgal dolard l'abscisio sū ol murū l'ol
Forhiel ij declinaul decl'l'ij declinatō dij
gad ūbū ūp ū.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Fuꝫ labiacul l'iduree eil lũ iduꝫ ei' l'dcli
Fuare labia eoꝝ l'idmee eol lũ i q naꝺ ozul
dmiea eoꝝ aũ declinamẽ; ozu eoꝝ eoꝝ
Fhladene l'ad iacꝺ lũ eacꝺ' ar uma
Fumu of meũ l'ol ũ abore ij abosse
Fumel olmeũ dolt olmeũ dr.
Fur loꝛ l'uma. ⁊ eãꝫ. ozl
Fum krugifer l'lagilela lũ lous el aũ uma
Fuñ sortuũ l'umaꝝ lũ sos eoꝝl'uma eoꝝ
Fuñj labia l'idmee lũ idmiol ar declinatõ
Fuñiol declinãl dño l'declinatõ ozul dr
Furtyphar ozl ielinatõ l'ol ielulacaꝺ dulc
Gaa uall' eluul' uall' eluãꝫ. eaꝺ.
Gaaꝺ abiecẽ; l'uuuẽ l'reuelaꝛ reuelli
Gaal abiecto l'reuelaꝺ. ar uallil eluãr
Gaala abiecẽ eil l'reuelatõ eiul eu
Gaam abiecẽ; ꝓ̃ l'uelatõ ꝓ̃ lũ uall' eil eoꝝ
Gaalgmoꝺ l'gmoꝺ. aalar gmera repala
Gaba uall' l'pelmuũ ⁊ rpale. l'gmoꝺ
Gabaa uall' eil l'pelmuũ eiuc. ſmuem.
Gabaaꝺ uall' pũl l'coll' parel' leu uallil rel
Gabaaꝺ uall' pcꝛ l'pelmuũ q̃ rubaꝛ ar pelmuꝺ
Gabue uall' uea l'pelmuũ meũ.
Gabao uall' aea l'pelmuũ sublume.
Gabahn uall' meſtiae l'pelmuũ i rgrauꝺ
Gabaomue uallez rũſtiae l'pelmuez i rgrauꝺ.
Gabarly lepez l'colome lũ i lepl ar i colomũ.
Gabarlya col' ne l'pelmuũ sublume.
Gabarlyne colec aũ l'pelmua sublumua.
Gabarhon coll' rũſtiae l'sublumuel eoꝝ
Gabee coll' sublmul l'coll' sublmuũ.
Gaby uall' ꝺ lemuel l'coll' duum olulu.
Gab uu' l'uuuel l'sourl.
Gab alaruꝺ ghuhoꝛl' l'alra ghrlo ⁊ gaꝺ uũ
Gabl eru allophylaz l'rmi carealoz. dr.
Gabiclic mꝺz l'comuto dr lũ ghozuꝺ me
Gabuam subluuuel l'alruꝺ q dr ar ghoz
Gad iuecũc laẽ l'aeclel laẽuel.
Gad repaꝺ l'euemu leu belem ar iozuma
Gadrije hiclch laẽuez l'aclch laẽuch. ulz
Gadrije repaꝺ l'ozuuaꝺ leu belaez aũ leũ
Gaddi repaꝺ l'ſy accuto.
Gaddi repaꝺ ꝓ̃z l'aclato ꝓ̃.
Gadel yez dr l'repaꝺ ꝺ. ada uuꝺ l'lepez
Gaꝺi muꝛ ei l'lepez el.
Gademe muu l'uatie repaꝺ uũ.
Gadrly lepez uꝺz l'uaꝺ.
Gadgꝺ ghlio l'ab aaꝺo lũ uũ ar repeꝺ
Gaddi yeꝺ uũz l'ab aeto uũ lũ aclꝺ uũz aũ
Gaddue yeꝺ uũ l'aclꝺez uee lũ aclꝺ y
Gadiel repaꝺ uꝛ ueꝺ uũ aũ repaꝺez y
l'aclato mea ꝺ mee.
Gatheluc repaꝺ ꝺ ul' aclel dr.
Gadrl aclꝺul uu l'repaꝺ uꝺ allumez.
Gador aclꝺ l'repaꝺ uaeldie
Galyeu uozdgo gsuꝛgẽ l'ceuozꝺ reluꝛꝺ
Gauuall' l'pupal lũ ceuozãr. ceuozãr.
Gall exulul' l'exulaꝺ. aulual' l'olt leu
Gaulorly exulcul rpz l'exulaꝺ ꝛ/lioꝛ
Gaulorly uall' l'oulez leu uozguez aũ ceuo
Gal mobil' l'gmoꝺ leu ualelar ⁊ raꝺez.
Gal aduul l'i uoſaꝺ deſolubil.
Galaad rumulꝰ l'aduul rel' lũ rũſuugiues
reles aũ rũſuugio relu. ⁊ glicez ar relu rũſuugꝰ
Galadrije rumuli relbil l'adu relbiꝝ lũ rel rõc.
Galaad uoluubil l'uoluuꝺ rõ rũſuu
Galalu uoluubza l'uoluuꝺez leu uoluubzũ
meũ ar uoluuꝺ uũ. uoul
Galalan uoluubzũ ulel l'uoluuꝺ ceuoꝛa
Galanhanuam aq̃ poſſella l'aq̃ poſſello
Galarlya magnifical' l'rũllara lũ rũſuugao
Galaclje magnifu l'rũlla ar rũſuuaꝺ.
n lũ rũſuueantez ar rũſuugẽ.
Galarly lenlez ꝺr. ⁊ i uoluptõb;
Galgal roul' l'reuelaꝺ. aũ i uoluꝺ.
Galgalla roul' ppuaoꝝ l'coll' aeal aluõſ.
Galgalla rora eul l'reuelaꝺ leu uoluubz
Galgalhoꝛa uuꝛ l'reuelatõ alluꝑꝺiſ.
Galgall uoluubzul l'reuelaꝺõl; leuuolaꝛ.
Galulea roꝛa l'uoluubl' lũ rũſuueantez ar rũſ
Galulea uoluubleꝝ l'uoꝛa leu rũſuuelſuugõ
rez aũ rũſuugõ uẽ leu. ⁊ ugõ eoꝝ.
Galumaſuu lapꝺ l'loez paluſeꝛ.
Galulolly reuelatõuez l'rũſuugõez lũ reue
laꝺ rũl aũ rũſuugõ uꝺetu. ⁊ l'reꝺuoc
Gallua lũſſereuz rũſlaꝺ rũſuueauũ ũ duſ.
Gallſ uꝺtaꝺ l'reuelaꝺ lũ rũſſereẽ eoraſ rũl
Gallon rũſſereẽ; ꝺrꝺuuẽ l'rũſlaꝺ ſuuel'
Gmalual reꝺꝺuo duũ l'reꝺuuer ũ dẽ.
Gamabel ꝺ ſonar. amarual reꝺuuꝺ duũ
Gallaez l'elaꝺ. amu ozꝺuũ l'elaꝺ uũ.
Gauigez ar aplul' l'elaꝺ irrigaul.
Gannũ om l'elaꝺez. aomuall' el' l'ual
l'gmoꝛa leu uall' eluuãr aũ ualk gmoꝺ.
Galaruuuãl l'yeg'uul ar i colaꝺ ulcoꝝ
Gamly leabiez l'leabiol' lũ leolatul ulz
Gareb ꝺr. areb alaeu deleeꝺez l'ale
Gaꝛeuim accula l'aduena el' naꝺeçeſio,
ſũ duuꝺez eol aũ ꝑalio eoꝝ.
Garum duuſio l'abſcalio.
Garmi alaeu diredul l'i colaꝛ hũſuuaul.
Gaphya uall' eredual l'gmoꝺ lubuꝛa
Gatlyam tũ tangẽ ulul l'tangẽs ulul
ſũ rectul rideuul ar ulus tangẽul.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Gazhel vel colar videns tē l'accola explo
Gazheron vel colar videns dolosā vsionē.
vē Gazheron hire vel colar videns tē
l'accole explorantes vsionē. ⁊ eī.
Gazlon volūtab vē l'uoluēd seu ī uoluēs
Gazaro busta dūl' fos. eī ar' ī uoluēd
el' ē cū q̄ ī ap hebreol. g. tarcain ī p̄ncip
olyēt, uncpre ā uocali am. gaza ūg. tza
sub tract. c. tarā.
Gazabar robustus fuit l' fortunado filius
rum ē exhebreo. liuo. ar fos. grē.
Gazam mux l'amigdalū seu robust dono
Gazza d'uidēs eū l' palio eī.
Gazarl d'uidēs uni l' palio alli p̄dis.
Gazo artha dī l' fortunato dī.
Gazei robusti dūs l' fortes eī.
Gazenes id ē. ⁊ azeti robustā col l' fō eor
Gazer robuste glungēs l' fortē ungulā.
Gazera robuste glungēs ei l' fortis ungula
Gazer palul l' domicilū sū palio ar' oz eī.
Gazera d'uidēs eā l' palio eī sū d'uinā
ordinatl eū ā ordinato eī.
Gazge tōloz l' tronio ifē naual carmel
cū uxōē accepit dō.
Gchanallil l' peruisil. rugo extruā
Gebil prupnim l' defluēs l' nalt uel aī no
Gebbar fodiens l' effodiō filioz.
Gebberly nalt formidol l' coll' refrigz
Gebethon nalt' medicine l' coagul nūcū. ue.
Gebus fossa l' effodio. ⁊ ebus fosse l' effodio
Gebzoby turbal' harena tū pulmol ar' uml'
Gedel accinctul dō l' magn dī. ⁊ mal eoz.
Geddel repraul repraū dō l' accinctō dī.
Gedeual magnificū dūs l' magnificē dūs
Gedeon carnifex siue ol' p̄cidēs ī ustul
sū repraū hūiliatul siue ā repraū sic
Gedeā sepes l' macra. ⁊ mia aū macroz.
Geddi repraū l' accinctō. mez.
Gedimilel accinctō dī l' fortunat dō.
Geddo accinctō l' repraū fiaz
Geddor accedens l' appliaul sū sepū aū ma
Gedei accelsus nūc l' applicato mea sepes
Gedud lanuc l' expeditul sū accinctō aū la
Gedur sepes iguea l' macra. ēnū ameul
ī credēs. ualle ē aū uall' cruditae.
Gelyūa nalt hmon l' uall' gmul seu de
Geldoe uolumīb l' deauluit sū aduul plu
ens aū adūul plumaz.
Gelon migrauit l' mugīb. ⁊ ar gmauit
Gelomes trālungūt l' trālmigraul. do.
Gemalū uallis salsa l' uall' sal seu ma
Gemallne uallis salse l' uall' sal seu ma
rina ar amaritudīs.
Gemela uall' sal l' uall' sal. ⁊ sū intra na
Gemuel mare dī l' amaritudō dūs. nuual.
Gemalar ozul p̄ncipū l' nascentiū tumū
Genebalh ozū filiul l' p̄ncipū filioz.
Genatar oz l' p̄ncipū sū ī ra nascal aū
Genelareth id ē. tenū nascentiū.
Genues oz gnuml l' p̄ncipū mōtīdt
Genelyd ozul vsionū l' p̄ncipū hiulum
Gon pertul l' p̄ncipū. ⁊ colatul. tū.
Genitola l' peregrinul sū rummās ar
Geria incolar l' pegrinabō.
Geriara colar' uidō l' rūnardem.
Gerwarl adueue p̄ncipes.
Gerzaloni subuibau l' colonū ibid sū leo
Jeneu aū pegnardes mee.
Gerem colē l' pegnū l' fortunatū eoz.
Gergesul applicās ad ona l' colonū eū
& l' colonū applicans aū colone applicand.
Gerau rummās dūs ē l' pegnū dūs eī.
Gerhel rummās dō l' pegnū dī. dmē rumās.
Germorly nunes mozē l' menuēs alienū
Germanl vūnās q̄d q̄libz l' pegnū cōplēs
Gerō accola ī unl' rummās ī ⁊ indu
quinē. ⁊ ligenul dūs.
Gertan aduena l' alien sū p fug aū eoz.
Gerlamme id ē. ⁊ erlia aduena dūs ua
Gerlon aduena ibi l' erectō eoz.
Gerlonu aduena mis ibi l' erectō mei
Gerlonu id. dū rumuabō.
Gerlonne ad uene ibi l' erectō eoz
Gerula pegnabō l' colatul sū rummās
Gerua colar' l' rumuabō. ⁊ gētē me
Gereth colē l' rumunantes
Gebdaam defluēs l' cedēs ī p̄ sū p̄ delpa
ent aū p̄ cedēs ī p̄ sū. planū dī eoz
Gotten era q̄lubz l' umb uicū sū appiq̄
Gellonam uall' pungēs l' uall' pgnedū
Gellou applicans lumū ū l' applicans dūs
Gellur applicans lumū ū l' applicāt dūs
Gelluru mīc lumū l' uenena ⁊ gētē me.
Gelluruu mīc lumū l' ī lumū me ⁊ lū.
ū l' applicans eluīc mō. luo.
Gerh tozulat l' oppūnēs sū opp̄ ar' opp̄
Gerhenl id ē. o' uiadēs ⁊ aū effectū eius
Gerhaan defluēs gēs l' delpiadēs p̄.
Gerhalular hymul l' sotiū sū tozulat' eī
Gerlau oppūens lignū p̄ tuculant q̄ sūma
Gerhaam tozulat' p̄ oppūnēs p̄lin dō.
sū applicāt eoz aū applicato eoz tū.
Gerdelh tozulat' egenū l' oppō pauper
Gerhorher tozulat' sepāt l' oppō dilec
Gerhmā. ⁊ creī oppūentes l' tozulantā.

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Gerima rotundum frangēs l oppīo oggrauo
Gerjor nuncle l legēs lū nun aū ul
Gerjora unū eunl l ceū dēs eū turdard.
Gerjemon rotular excelū l oppīo lōlum
Gerjemorr oppnēs lubmes l roz nul
Gerjemanu uall pīgt l pīg dilar malt
dinēt lū oppmens uoīa hūle punicu
aū rotular famole audirēt l tax.
Gerlon oppmens pupillam l rotular cor
Gezabel fluctus unul l fluc ſanguīs lū
ſanguīe ſeu cohiraīe.
Gezem uicū paparū
Gezphe robuſt laqul l for dilapidue
Gezon fluxul dol l coſtrard mund
Gezonnes fluent mōre l cohirmor lchra
Gidderoth lepes l mana
Giderothanu lepes duoz l macie bme
Giezi nall inlio l pruptū undē gra
Gigal redēpō l redēptul rā ung l mu
Gilonites rūlungual l rūlungrul
Gmel plenitudo l rorbud.
Gmeljor mel l pīcipuū rena
Gōluctand l luctare. Gon luctand l lya
Gurdimlio l pelio. Gilla lnctiōs l lnctuū
Gmdura ī flāco l ī reuno.
Gomhages peccatrīc l occs peccdz
Goblae l lorūta nlic ī tpe mep.
Godolael magnificū dnī l magnificē dnī
Godoliath magnificta pcū mei l mag
Gogdogma l rectū. ohel ppīq dō l redēpō
Golym gentes l pō. hebreū. i dī.
Golam rūlungrauit eī l uoluand eoz
Golgotha loc calu l locul calumnie lū ē ū
Golial rūlungrāt l rūlungno lū reuelant
eol aū robuſt eoz. oland id.
Golum actu l loci pauta. cumand
Gom tonica l decipies lū acul aū dilapidū
Gomer alū pīd l pcr ferēd lū glumand aū
Gomor p fecūd l oſolard l p finēs l uerūda
rd mlium. amicus q ūlūna decima
Gomorra ceraul l led nd lū nuīs pecphy
ppar mor pplanr lead q l ū l hebraico
ā hē. g. lucidum l; scribunt p uocalē aun
dū agmorra
Gonath ozē pcū l aīo gāan rpal.
Gonealbar furū filie l furāt filia.
Gonozri nū l arrogāe mee. dn eoz
Gorgal dundes lucidum l pelio.
Gorthnam pades l dundes cal eoz.
Golem applicāt eol l applicandū aplēs pa
pendi applicāt l plantandū.
Golnam applicata l nuc eam lū applicant
Gelon applicāt palmandi ar applicand.
l applicū plantand. q signo.
Gelhonel rotelar pdes dō l oppīo applicēs
Gorjor mur l circūdand aū tōc coz
Gazam nux l amygdalū l nux eorū lū
Guhel applicāt dō l redēptio dī. pelio.
Guhelathe redemptū dī l applicā dō.
ubial pmanus dnō l redemptō dnī.
Gū orūl nīs l arrogantia nā
unte ozi nū l arrogantiā mee.
Gurbaal dundes l pelio nethanis.
Haden ī filio l ī pnapio. ar ānū fuit.
Habet precpt l participand lū gmulet
Habue precpt l participū pdes lū gmulet
ar ēcnū ī ter fuit
Habi pā nīs l fi nīs ute
Hadihel pā nē dē l fi nīs dnī.
Hathan necarū l necēm.
Hathanam nuba l cumband.
Hachin rectus eos l rectus coz
Hachor excelū l sublimitas. robuscc
Hadida tectul l ut ad tectū cumoz
Hadrahym mūdāt pellimol l mūdand pel
Hadrohel ggēs dī l agētū dō.
Hadin tectul ūlume l mūdāt ad nūm und
Halor ecta l pulmul lū hum aū sodient
Halcta taurul l uiculul lū pulmul et ar
Halarim mare effodiēs l effodies eū.
Haga loquēs l meditāt lū mark eūdū.
locand aū meditand. ar lacrimulus.
Hageggai annūtia l annūciand lū actic
Hagi hel ad uena nīs l colā dī
Harlon uita uallū q rectū l ēgno ute o
Haulute dolā l unā pruīs.
Halyr uita uallū l ēgno ute
Halyha uita uallū eoul l ēgno ute eī
Haiam id. q: dolēs ar pp pruīs.
Halo ū eruue urli lāt unte muudū.
Hahimam uita uallū muundū l ēgno
Halyri sonl l occ. ognard.
Halo uita uallū eoul l ēgno ute eī
Halaa tendū eī l ostūdēs eū. q dicō.
Halac pauo l part nda lū habitū aū ī pe
Halata triplex l ostensa lū glūnēs aū q
Halda deplanul dnā l deplanā dnī
Halul seruitul l ostensio. nand.
Hamal idigūs l turēs lū turor aū idig
Hamuhel pp nīs dē l pp nīs dī.
Hamoza pp scare aū pp illudul.
Hamul ad lectū vel l ad lectand votil lū pp q.
Hamulue ad lectū vel l ad lectandos votil
ſanū lū pp dolēcs ar pp pruīs.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Hanauu addent ip̄ Vtulio ip̄.
Hanan reddē dom̄ Vrsiones. ⁊ yhūanū
Hanaby reddē Vrsidē sū reddid ar gadre.
Hanelgaba sollucrāt Vyhūanū collucrāt.
Hanuhel pauper di Vrsidē dō ⁊ ysuo fuit
Hanon vsidē mūrer Vredden sūstrue seu
Haoi spine Vcōpuctd nes reddet dolorē
Haoua spina Vcōpuctd.
Hapyron pulent mūrer Vreaūrel
Harada murtin Vad murand
Harenu filī mūs Veluard nūa
Harg restitio nūa Vrestūgnū
Harim exstrand Vexillar ⁊ dnus.
Harmuth acūm mozrel Vacūm angtie.
Haseroth acūa Vuestibula seu uilla aū ibdē
Halon sēcundo Vsestu nantes. ⁊ ro
Hard unū Vdissipard sūr restiū aū dissipa
Harhuoth circuli Vcorone. ⁊ cū filio eoz.
Harhoniel vsdē dō Vsdē ei dō.
Hanua ipā sūgrat Vsuscepō sūq. ⁊ eul
Hanan coll Vmono sū sub sūtenu eo Vaū
Haul sūtractat Vsupdicta sū dāt aū Vsupio
Huoth sedes Vcōmozand seu nūulū aū
anabula claudicand.
Hayem claud Vmuscs seu claudicant aū
Hayath medi Vmediantū.
Haya uidē Vpulio uēt aqthyidē.
Hazazel ofticiens Vaqthyilio. sūgra
Hazbi uidicū Vi ietral. ⁊ velucid
Hazoth pgē Vabiacs capsord Vpfectes.
Hazuth deleta Vl relicta sū delend ar
yelicth. ⁊ cē Vmulc. ⁊ Vsilard sēpulta.
Herpa Vita sulcapiē aū sulcepd. sue
Heth uctor Vtrūcul sū trūcat Vtrūcatū
Hebreul unues Vtrūcor sū trūcāc Vtrū
Hebron pauper Vpaup sēcu Heb uctor
Hobrō sēcundi Vsecundo sūq uigūl ar
Hebronite quigan Vi uulso sēpiens
aduoc sū sēcundes aūulsiones sēpiens
Hecelyan ip̄e nūo exceder Vute sulapiet
Hedan ornat nū Vuol u pauol ⁊ yhūanū.
Heddo pauid Vuul Vrefrigeratio unes nūs.
Hebri fouea Vpapiū. Hebr q̄ Vd ocultu.
Hela uall aqe Vmaledict. Helan uall Vbe
nee Vmaledicti nū. ⁊ dpotestio.
Holā Vsterē Vsū uul nare ⁊ aū ybud.
Holā olofolin Vedpūl sclare aū sēpiternū
Helen dō grad Vdo donar seu uall aqtul
Heldad di filius dē excellus.
Helehal pared Vpuella. Heliyana dīzel Vo
Helehera pl dm Vuedicar duo.
Holple ad uocand Vad uocand.
Heleele ad uocāt Vad uocand.
Helehyare nū Vuddicand nūa
Helehyāl pl dūt Vuddicar duo. ⁊ ueuel
Helehyan pl dūt elt Vuendicar dudē.
Heldan nāt elt Vexaues est Vclad aū Vexa
Heldan acūm meū Vacelerō mea.
Helemam dī nū donū Vdī nū gīā ⁊ uare.
Heled accipiē Vgione Vaccipiēs gloriam
Holem posses Vsela seu uestibulū aū Vsū
Helela ⁊ sūnard Vsēnard. Hellez exes Vexuo.
Helelumoth fac Vsod lamne ā exerul.
Helorhaccipiēs unā Vsuscepō pauoral
Helphaal dō excelsul Vdī mūtaūl
Heli forral Vascēdēs ⁊ dō.
Heu dī nūs Vdīral nūa. Helua dī nūs Vdī dna
Helual dī nūs pā Vdī nū pūtral. ⁊ uel dūdare.
Heluat dī nūc Vdī dudad cū ascēdē dūt aū
Helualaph dī nū collerēd Vdī nū cōgregō
Helualpān dī nū fugaes Vdī nū gilio
Heluarsā dō mō petrāl Vdī nū rpal.
Heluazi dūd meū iudē Vdī nū iulio sūama
lū dī nū aū sol dī nū
Heluchel dō mō pue Vdī nū pucla
Helyhel dī ⁊ dī Vdī nū deral.
Helyphal dī nū elul ⁊ sufficaēs. ⁊ sū.
Helyphales dī nūs dudēs Vdī meū dulio
Helyphalu dī nūc mundū Vdī nū mūdū
Helyphelely dī nū mundū Vdī nū delectū.
Helud id. Heluel dī nūs dī Vdī nū dī. ⁊ u.
Helum delta aē Vboral cerū sū arietes Vro
Helumaudil dī nū dicto Vdī nū sūlurz g;
Heluoreul dō nūd gelād Vdī nū gelād.
Heluoman dī nū soul nūc Vdī nū ocl nūs.
Heluopol solaūū Vsol aurūl.
Heluoleb dī nū tonul Vdī nū solmado V
dī meando Vdī nū cōpuō.
Helsa adī sul ā Vdī nūs sūnaro.
Helsale dī nū sūe Vdī nū delensio sū dī
nū uuuūd aū dī uel yabūdeuia.
Heluleul dī nūs salnato Vdī nū salnare
Heluu dī nū sal Vdī nū pucrō.
Heluu dī nūs Vdī dudro sū dī nūt ute aū
Heluser dī nū aupchū Vdī nū dī nūs ipse.
Heluuoden dō uep Vdī nacrūl fortitudo.
Helualyeu dō fidel Vdī recuocd ⁊ rnudi
Helnarsam dō notul Vdī dou ard. ue
Heloe dī Vdīral Helouiquod Vexcand sue
Helouure exqui fortia dīc Vexcand sue
Helcaplsan dō isc Vdī uu rnudnuby
culū sū dū speculand aū speculand dī
Helelyecly e p bēroue Vp land.
Helelyelen dō ē.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Hethelwalch archiepiscopus cantuariensis
Hemma presbyter
Henricus rex Anglorum
Hendricus rex Anglorum
Henricus rex Anglorum
Henricus rex Anglorum
Hen

Aaamena ex tremū ieomi aliox l'exīma co
cumul delectarō = lū dimidiāmul aut dix
Aaan izdeul l'izdw lūrylū· mudi· ama
Aaare tallaul l'tiua· nal tuur l'dumidiū·
Aaasel dumidiaurōz l'dumidiarō dz dī·
Aaarly expectāt rēp' l'expectarō peccōr·
Aaarheiamyliū l'auxiliabz·
Aazzan auxiliūdū l'auxiliabz dūl·
Aba luctarō l'intelligēa·= ḡnutdo· ca·
Abaēs eaor l'dolēs leu tecreul aiūlucrari
Abun sapiēs l'sapia sū intellect l'intlla
Abur cuitul de tenue l'aureul intray =rō·
Abwb pulsul l'luctu sū tuedāt aut luctā=
Ababoth pulsul l'justul sū tuedāt aut luctā
Abina sapiēs dīo l'intelligēa dñi =rō·
Acaberly glā dñi l'ū ex glā seu ē ḡnul a
Achala fortul ex l'q fortiēs eū
Achala fortul dāt l'for dñi· = ḡnato
Achaan rbulaō l'rebulaor
Achan rbulaor l'rbulaō =nutrul
Achemon rēpāt tumultuāt l'ḡparō tu=
Achi ḡparul l'ḡparāt sū ḡparat aut o=
Acan furū l'furtul· ḡchi rō·
Achmire fumantes ja cob supplanta=
tor l'supplantarō· jacobul supplantās
Achon ḡparēs l'ḡparō· festinātē·
Achoma ḡpūleō l'ḡpūlentū· sou ḡ
parat dñō aut ḡparō dñi· nuao
Acdahe sacul l'sāā seu cognoscēs l'cog
Acdai sacntes me l'cognito·
Acdaia sacul dñm l'cognitio dñi· =nam
Acdalanuel egēlū l'cognoscēs ya būdi=
Acdiat cognitul dño l'sūa dñi·
Acdiel sacns dñi l'cognī dō· =ne·
Acdo sacs restīn l'expectarō sumul·
Acdon sacns dolarē l'cognitō sumul·
Aclphe expectāt sacū l'expectarō dilecti
Aclphe eligēs l'electō sū ostendēs aiūlu
Aclpherly zantudo aū dilarō· unuard·
Aclphia ostendēs l'ostēsio sū aplēs aiūap
Aclphie ostendēs l'apcrient sū ex =tō·
pectatul o saū ḡ sūcs· =cul aū anpa
Aclgur adducta l'colon =le·quigrū·
Aclyel expectat dñi l'expectarō aū i cipi
Aclyel ascendēs l'ascensio sū ascend dz
Aclyelue expectatul dñi l'ex l'ascēsio di
pectatōnes dī sū sapientes aū carnā
Aclyelue alcendentes l'al ua quia
tentones sū ascendentes dō l'ascensio
Aclyelel unēr dō l'expectarō dī nes dī
sū ḡsultaul dñi aū postulatō dī·
Achiel unā dī l'exord dñi dī sū postul
ḡāt aū respicens·
Aaw ingulant l'ingulant sū ad hanū aiūllu
Aawul ingulant l'ullidiarō sūm ḡmundō·
Alam expectāt l'ingula l'ex gule ingulātul·
pectatio pcussionis·
Alelel expectāt dñi l'expectarō dī·
Alerb expectatul pauor ē l'expectarō ure
Alon expectat dolor ē l'expectarō ingrant
Aau uaro l'dies· =rudines ad amandas
Aaubu uale lacelēs l'dies amarecāt
Aaū dies plūimū l'uaria sū amari=
Aaun uare dēt sū assūm sū alme=
Aauuure descrue l'unres· =nū
Aauua uare l'dēt sū uarū aū ū ē ligā=
Aaure dī =dēt dīa l'ū ex ligni
Aaures uarū l'ū ē ligni· Aauua l'=
Aapure aanes uares dñi l'ingratis
Aauor amaricāt l'uares l'dēt ligni·
Aauan uare cor pellicū· ruidie·
l'uare cor ē capre
Aaures uare pellicū l'uare ē capre·
Aaisuph uare rubrū l'dies rubul·
Aauel dies ei dz l'dies ei dī·
Aauelue dies eor dī· resplendul·
Aanar gubnator uīs l'gubnatō nū·
Aanu ḡparor uīs l'ḡparō nū
Aauoe expectatul dominone l'expectarō·
Aavo gubernator l'gubnatō
Aaoloe gubernator l'gubernatu·
Aaondominatul uōre l'gubnator dolorū·
Aauua rogēs l'requiro·
Aaūdominatul l'dominatō· =natul·
Aaod olūrēs l'glūiatul sū auuc ē ḡ
Aua desiaeul l'desecto =dño ad desiaet dñs·
Aauua cuitus dñi l'tristor dñi seu de tuēs·
Aaamoth tuitēs mozē l'desecō mozul·
Aaeluna l'desecō· Aauid·= nōcta·
Aaed rolocāt l'rolocat sū desiderāt aū qu=
Aaelilua l'cale =ndi sū auum·
Aarden desiderio eor l'uiso indigi·
Aaphael dumlatr dñi l'dumlatio dī· dūd·
Aarphel dumlatr dñi l'dumlatio dī·
Aarb uiso l'dumdiat sū uisū aūdimi
Aaaun cisternā l'situa l'mont salnū aū
Aal dñi l'dñarō· =mdato·
Aala fāmi mandat l'fēs imandatu sū fac
Aalha dumdiū l'di rū mandatu l'fēs
mdatu sū fāmi mandatū aū fēs imā
Alaph hīnor l'hīnarō sūm = bard·
sedēs aū obsidenta·
Alalyel dumdiū dī l'dumdiat aū dz
Alsen dominor l'domarō·
Alū eglatul l'celsitudū·

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Laqueū dñs vel dñi dñ. ꝛ aū dñs ql̄ manū.
Lalo cura manū vel ē manū.
Lalꝰ deū vel ql̄ manū.
Lalu q̄ueul l'q̄ulo. ꝛ cani
Lalub vocāeul l'vocāi lū vocacōes ꝛ vocō
Lalyaba peccatoꝛ ea aū peccū ei.
Larham dñs p̄ct l'dño q̄ulnar ql̄ dñs l'p̄ct
Larham dñe hyul l'dñe ad̄ lū seu expectans hu
militatē aū expectatō ad̄ōnis. ꝛ andi
Larhamahel expectans hyul dñs l'vidēs hyul
Lamadiah columba dei dñs ꝛ dei l'columbe
Lamahh colūba l'est ad̄ū q̄ dñs p̄ced.
ē ad̄ hebraū.
Laur expectās l'cordū l'expectatō lucis ꝛ ros
Laul expectans q̄ulū l'expectatō fortitudīs.
Lazīādne l'ad unctū lū chamuliant ꝛ chamulia
Lazīaelaudiēs dñm l'alcalcatō dñi.
Lazīol audiēs dñm l'alcalcatō dñi ꝛ os q̄lcatō
Lbar monl̄ fortis l'unx lusciosoꝛ ꝛ mul
Lbado chyeed'gloꝛa l'ad̄ulans ē glomatio
Lchaunan ne refutēs l'rillans ē requietō.
Lchamadus ad̄ visitatiū l'q̄sito ad̄sitanti.
Lchomil dñs l'uocans lū ū ē reliqui ꝛ ppans
Lchuthiel spes dei l'expans i dñs
Ldana dilectus dñs l'amabil dñs ꝛ dnal id.
Ldida dilēs dñs p̄ dñm l'amabil dñs p̄ dñm
spē est salutē q̄ dilēs dñs dē p̄ lucā. s. mām
granum q̄ eū diligē dignat ē ē unctus mā
dilectōne ad dignū exaltet q̄ adiuuat. mīster ē
ei. repbidit diuina scīptura p̄ peccō ydolatre
amicabo amicos mulieris.
Ldida dilectō dñs l'amabilis q̄ul
Ldihyr silueus l'silulāt eol
Ldoe dilectē uolumnus l'amabil uolentia
Ldumea s'rufa l'rubea seu terrena aū sanguīa
Ldumei rufi rubri l'ei terrem aū sanguīei
ebarum tapidē trilentes l'acūs lapidū trillen
Lebal mons fortis l'erectō dñi l'sustentans ꝛ ens
Lebanael sapiens deus l'intelligens dñs.
Lebec plepsi l'exsiccatō
Lebor mutatus fortis l'expectatō puer
Leberson uall' mestus l'coll' inferni.
Lebgar elegēs l'electō. ꝛ ar p̄ deū pulsens.
Lebiam ab ecler l'ab sono suū ab ecbiis p̄
Lebuelel edificans dei l'ędificatō dei
Lebuelelid.
Ledely arena l'luctans.
Lebul plepe l'galeam seu galeāt aū galeatō.
Lebul plepe mus l'galeatō mā.
Lecha rotulus l'applicatio lū oppidū ꝛ oppida
Lelhna rotulus ei l'oppidū eū
Lelhna luctās ei l'arena eius ꝛ ad dñm.
Lelhdā magnificus l'magnificētia.
Lelhalan magnificus deus est l'magnificen
Ledebiu inundans p̄ l'inundans p̄
Lelhelia dei.
Lelhemal ppans deo l'ppans dei.
Lelhmam ꝓsolidans p̄ l'ꝓsolidatio p̄.
Lelhmam adunans ū diās p̄ l'ūdiāns p̄.
Lelhmā undiās p̄. ꝛ ppans dñs.
Lelhnam accipiēs p̄ l'accipiens p̄ ꝛ nomē.
Lelhnoam ꝓsidēs p̄ l'undiāns p̄.
Lelhmā ꝓsidēs p̄ lū l'ppans p̄.
Lelhonal ē ēs l'ppans ꝛ seu ppans deo aū
Lelhan extensio l'elinans seu tūrēs aū tūcio
Lelhel cōe dei l'auxiliat dō.
Lezhze rotulus lupi l'oppidū lupi.
Lelada manū maledicta l'mala ꝛ maledicta.
Lelelol mali maledicā ebrius l'mali ꝛ maledic
tōis angustiant. ꝛ manus lubricans.
Ledera sacens dñs l'edgnus p̄
Ledlaēs me l'cognitō mā
Ledlel sacēs dñm l'magnificēs dō.
Ledlaph manū ad os lōs mali lubricās aū ma
Leddsa sacens eū aū cognitio ei
Lelham pulsans l'mirozans.
Ledlaccedēs l'applicās sū accēdens aū applicans.
Leddu accensa l'repta.
Leduaēpracell l'accēdo ei.
Ledula manus maledicā l'mala ꝛ maledicta.
Lephdna munitio dñs l'apta ad dñm.
Lephelapao dei l'aptor dē
Lephaly extulio petri l'apto dei ecclie
Lephlen extendēs pecūa mortua l'apto dei eccliē
mee sūt omnia l'aū dñs mutatos
Lephonne mus l'mutatus.
Lephonue annulus l'unctus
Lgall ppies l'redimens seu pigtal ad redēpd.
Lgall ppinquus l'redēptō mā ꝛ expectans dī.
Lglam despiciēs l'despectans aū despicies
Lhelmuel dō l'postulans dī sū unctus dō aū
Lhmal l'exordium sū rectes ꝛ mō dī mī
dū postulatō. ꝛ sublenāt aū manus sublc
Lhda cognoscēs dñm l'cognitō dī. ꝛ nacō
Lleply manū collēs l'unctus ad os seu manū
Lmda plenitudo l'exaltatio
Lmer dē mis l'robur mei.
Lmal mīe dñs l'mīat dñs. ꝛ unus
Lmmanuel dñs mecū l'deus mā
Lmbla pcell maledictō l'q̄ mouēs accipitēr.
Lmlech mīs unctus l'amarrius do panoꝛ
Lmma mater l'amans lū mīs da mihi al.
Lmmanu manat l'unus sū nās dñs ꝛ ma
Lmmel dieꝫ cul dī l'dieꝫ cul dē.
Lplen aptū nomē l'aptus audiēs.
Lpriya apiens l'aptō ꝛ septime id.
Lphe apiens l'aptus dī aptus l'aptō.
Lphon aptens dolozem
Lramuēs frumoꝛ sū misericoꝛ aū mīa.
Lrad tumēs dñs l'mia dī.
Lsurbom amaꝛgo l'demolitō.
Lsumahel dñs tumēs l'mia dī.
Lsumuel tumēs dñs meū l'mia dumēs.
Lsumuel id. ꝛ sumuel id. ꝛ nicol tumentib.
Lshalyon tumoꝛes l'tumebē seu tumēs tui
tud aū mise

Ieropol' iudicū supnū l'numer⁹ miserator⁹ e
Ieroboam murgo ꝓ l'demolies ꝓ. mal⁹
Iercbel iudiciū dñi l'iudicium supnū.
Iercmiaꝫ excelsus dñs l'sublimis dñs dñi
Iercmiam excelsus dñs ē l'sublimis dñs
Iercmiel excelsus dominus dñs l'sublimis dñs
Ieruel tumes dñm l'numer⁹ dñs.
Ieriam tumes ymle l'numer⁹ dñs est.
Ierib odor l'ira.
Ieribaz odor iudicū l'defectō dominū l'
Ierihō luna l'odor ē.
Ierihōnitā dominus eū l'defunctes ei.
Ierihel tumes dñs l'tumens dñs. dñs mortis
Ierimoth tumens numen l'mortes dñs
Ierimuth id est. gū supnū
Ieriot⁹ murgū signū l'iudicū delignatō
Iernai dñs excelsus l'dñs excelsus.
Ierobaam tumes ꝓ l'iudicū ꝓ.
Ierobal murgū ymis l'iudicū ymis aū
Ierobaal tumor⁹ nimis l'tumor⁹ nouus dñs
tumes ymis aū tumes dominū
Ieroboam id ꝓ seu dicitur ꝓ aū supnū di
Ierobolech iudicū ignominia l' iudicū.
Ieron tumor⁹ l'ē peregrinus in diuidicū
tumor⁹ l' peregrinus. tuhone.
Ieronim pnūciatus dñs uel⁹ l'diuidicū locu
Ierosolima pacifica l'uisio pacis. rōes
Ierosolimites pacifica l'pacē uidētes
Iersia ad nouā dñs l'aduē dñi. pegnard.
Ieruel eccl'dī l'oblit benedictus.
Ieusa tumulū l'tumulard sū ieolas aū
Ieusalē pacifica l'pacis uisio sū tumor⁹ p
fectus aū tumeūt p fede iudicū nouū.
Iesu nouissa l'plantatus sū saluatō aū de
Iesbā ieodū l'sacrificiū seu sibule sacrifica
tū aū sibule holocaustū. lia.
Iesbaar ieondū sulcatus l'holocaustū ungi
Iesbaane ieonsa sulcatus⁹ l'holocaustū
Iesbaī ieonsū meū l'sacrificiū meū sū intu
ie sacrificū aū sibule holocaustū. reudo.
Iesbamar⁹ uenustus l'amarus l'delectū amaz
Iesbam uenustus l'uestatus. aū sibule oblo.
Iesbana uenustas est l'uestatus est.
Iesbar sagittā l'arbitratō sū sibule sacrificū
Iesbar meridies l'uincio mā seu tibiam
aū metaphysicaliter.
Ieshaam collaudatus ꝓ l'collaudatō ꝓ.
Ieshba collaudatus l'collaudatio ꝓ.
Ieshbaal collaudatus sumus l'collaudatio
Ieshia. ie me l'ponamus l'ordinatus
Ieshmeelb. ie me l'ponamus l'ordinatus
Ieshreli. ie me l'ponamus l'ordinatus
Ieshuel. ie me l'ponamus l'ordinatus
Ieshua rāb nacion l'unus est. eruditi.
Iesse merces l'redditū sū sibule sacrificū
Iessana salus desiderū l'saluatō rogo clara
Iesser fixus l'plasmatus seu fictō ꝓplasmatū
Iesseruc sicerez l'plasmatores mundi
Iesseū est saluator l'deliderū saluatoris.
Iesseū deliderū l'deliderius seu est mis ꝓphetal
Iesuya miserō l'saluatorū. Iesuya id. ꝙ mā.
Iesuya saluatus l'saluatorū.
Iesū secundū mi l'sacrificiū meū.
Ielual est dñs l'saluatus.
Ielahel ie consul dñs l'sacrificia dñi. tū pētiōnū
Ielmurh deliderū dulce l'deliderabile dulcedo.
Ielmarhal uenustas pulcra dñm l'signū
Ielmaral sale deliderabile dñm l'saluatō ve
Ielrel sacrificat ds l'libat ds. pulcritudo dñi.
Ielua plantatus l'ē deliderū mihi saluat
Ielue saluatō l'deliderū
Ielueyal mi l'est mal mea
Ielun deliderabilis l'deliderū.
Ielune deliderantes l'deliderii ignea
Ielun dolor l'est dolore seu tal' luctū l'est
Ielun salus dolori mi l'saluatō dolore mō.
Iemalaz illūinauit me aū est mal dñi.
Iemel saluator l'saluatus est saluare.
Ienha excelsus l'ichnatō seu sūfluens dñs sup
Ienhaam superfluus ꝓ l'superfluus fluēs.
nal ꝓ seu lelunaal ꝓ aū excelsus eor.
Ienhiba dominat l'delinat ꝙ excelsus eor.
Ienhaberha bonus l'bonitates ei delinati
ū uenit aū delinatō peruenationū.
Ienhan uisus l'uisionis seu telinaz eor.
Ienhaba bonus l'delinatō uenient
Ienhaberh bona domi l'delinatō uenientes
Ienhaleth la telinatō plene l'extensio intra
Ienhee modici reddit l'modica reddit
Ienheeh bonus l'bonatō
Ienhemam possident ꝓ l'plenio ꝓ.
Ienhra superfluens l'honorabilis.
Ienahaam honor ꝓ l'superfluēs ꝓ
Ienhuhel honor dñi l'sūfluus ds.
Ienhū honor mihi l'sūfluus mi
Ienhuam honorant eos l'sūfluūt eos
Ienhuan honor domi l'super fluuit gre
Ienhū sūfluus l'honorabiles.
Ienhues sūfluus l'honorabiles
Ienhyo sūfluens l'honorabil.
Ienhur illuc l'odor seu ordinat⁹ l'ordinatō.
Ienhel extensio l'sublimitat sū.
Ien pces l'nomen seu malefic aū malefic
oul id. l'diuites.
Ienila ipse pces est l'ipa nomen est
Ienhel ipse pces ds l'ipa nomen est exaltat dñs
Iezebel ie ipse ē fluxus sanguinis.
Iezebel fluxus uanus l'fluens sanguis
seu tolerantia aū sequitur sū. uanū dñi.
Iezamat mes est l'auxes eum sanctificet
Iezanie fortes l'auxiliator l'dei ataleul
Iezehel fortis l'applicatus dñi.
Iezerihal fortis dñi l'applicatus dñi sū ds
uanus dñs eum aut dñs fortitudo eius
Iezrehyal fortis ds l'applicatus sū ds fortis
Iezer fortitudo l'ad sumptū. tuus eū
Iezerite fortes l'angelarii.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

alcutard dñi
Ezechiel audiet dñi Ascendunt dñi. mundat
Ezechias fecit labor Adducunt labozantes.
Ezomal mus ol au aures eius Audiens do
Ezra scriß l scribe mundo. dom plosus.
Ezrahel scribe dñi Clamnau dñi. sedagillio.
Ezrahelite scribe Mundat dñi. Scribe dñi.
Ezrana scribe dñi Clamat dño.
Gnal abiaß Vnus revelatdus. unoz
Gray atul l vulnus tuus est uo hebreu.
Gurledueha actus testimonii l vulnus rel
Gratyaul collapse mandatu hujus Vlcus
Illuriß adducat oleandz Sit sed in ulul ad
Iudi mus diuadi lexcellones illuminat.
Iudia mus dilyadul l consilio illuminat.
Iesame mus Viant in inuent ad gello.
Iga reuuß l reverto dñm udent ad dñm
Ioaa reuuent ad l reverto eius. ozum
Ioaaz reuuß sozum diuß l ad est reuße seu
Ioab inuß inuicae sit ß pßa ß pßrat
Ioachaz sozat l robur seu dño sozat ad dño
Ioachim ubi ß ppara seu dño ppara
Ioada dñi seruaß l dñi rel dñi reluxit.
Ioaden dñi restit oci l dñi rel tumoni.
ritcant sozem. dñi dirigo.
Ioaida q ß renella V q ß delicata sit dño dilecta
Ioachaz reuuß sozum diuß V ad ß reuße seu
dum udeß ad dñi fol.
Ioaye ipe cognoscß l dñi cognoscit sit cognos
cent sanctu ad cognoscen ppa pñi.
Ioaman dñi decus l dñi pulcitudo. sozum die.
Iarib dñi sitientes udneß l dñi ungulat
Ioachim dñi exaltatus l dñi exaltato.
Iohat spus l spat sit dñm sitibolos ad dñi
Ioachaz pfecit l pfecto sit olu plasmato
mare ad dñm mato. rd
Ioachat pfecto sitibolos l olumata plasma
Ioaz dñm udent l dñi sozanato sit il est ces
ßce ceu aur ad ß applitio eius dolent l ulu
Iob dolor l oriolitas ad ululatus lacrimat dñi
Iob mag l magn sit dolens lacrimat.
Iobab dilatat l magno pße seu magn plato
Iobal dolatus l dolato sit diminutus ad diminut
Iobania mag donat dño l dolor lio.
Iohel mag dñi l dolens dñ gße dñi.
Iochabel dñi grß l dñi ppara sit dñi sibam
ad dñi i refugium. dñi alliance.
Iohel grß dominu l ß Avato dñi.
Iocelam cßpmens col l oppßio eox.
Iod scia l pnap pñi seu diator ad dñato
Iodae ipe cognoscß l dñi cognoscit sit cognos
cent scam ad cognoscent pnap pñi.
Ioed dño fuit est l dñm reuelatus
Iod-or dñi sozat ad dño sepatus
Iophe dñi os l dñi discipina seu dñi elegat
Iogli grepe l delpiacß dñato aut.
Iohadio redden l dñi ßßio sit dñat ei ad
Iohanna dñi donß l dñi grß.
Iohanna dñi mulierum l dñi gßß mßalem
dño grat ad dñi grß gut.
Iohannam dñi grat est l dñi mia eox.
Iohannan ozanß donat l dñi donß.
Iohannä cunt est dona
Iohannß dño donat l dño gratiam.
Iohanes dñi grä l ia gßa sitim donat ad
eum donand ad dño fol ß pieus.
Iohel dominus l mutat sit dñi est ad dñi dñi
Iohel sum dñi l capiens dño seu ß dñi ad dñi dñi
Ioachim qui ß surgens ad dñi reluxit sit
dñi sulatant ad dño sulatant.
Ioada dñi cognoscß l dñi cognit ß rei
Ioada he dñi cognit l ipe dño cognoscen
Ioadan dñi cognoscß sozem l dñi cognos
Ioarib dñi vlco l dñi udicat ecß octav
Ioard dñm exaltant l dñi exaltand ad dñi
Ionna mutina l dex eius tarcat
Iona columba l dolos sit il est donat ad si
Ionadab dño obedit l dñi spon donand
rancat Ionadab colliba papual l donand
Ionat dolent l dolat sit ß ß pdolic.
donand ad quod donat ß dñ. donand mea.
Iouarham colliba uenust l colibe donat
sit colliba dat ad dñi donand.
Iouicolliba mea l donat mi sit donat mea
Ioppe pulc l pulcitudo. mundat dñi colsi
Ioz mus l flumen. rudo.
Ioza mus cß l flumen est seu man sublu
Iozabech dom excelsa l dom sublimis.
Iozabel mus spnaz l flumen pudicit
Iozam ni excelsus est l sit excellat ß ad dñi
Iozam mus dom l flumen. sublimat.
Iozdanel mus iudex l flumen iudicantes
sit delectatio eox ad applitio eox
Ioze mus excellat l flumen exaltato.
Iozum mus eox l flumen eox sit excelsus in
si ad flumen exaltant. luridus.
Iozafeth mandans l dñi saluat.
Iolabolerh si ß clarificat gemit l si lau
Iolaberh dñi clarificat l dñi in eratue
Ioladul si i cenlit dñi l iqui lacrimat.
Iolaph dñi spectans l dño ß unguat.
unctulas seu dñi labit ad dño aug tuae.
Iolaphat ipe iudicans l ipe iudicat sit dñi
iudicat ad dñi iudicabit
Iolerh dñi miscet l dño misericat.
Iolederh id. ad calcaneum.
Iolepht augmentat l appolat dñi
Iolephat augß gßio l appoß ßlinatß
Iolphat ipe iudicans l ipe vindicat dñi
Iolsat si ß cenlit dñi l inquo ß sperans
Iolophonat dño ab scandens l dñi speculat
Iolsat si ß salus dñi l cuius est salutat
Iohe salut l salutans seu salutato ß nßi.
Iorh scia l pnap pñi seu dñator ad dñato.
Iorha ß pfecit l ß pfecto sit ß dñi pfect
ad ß dñi pfecto.
Iorham dñm pfecto ad dñi glorificand sit
pfecto eorum ad glorificand eox.
Iorham scia dñi l pnap pñi grß.
Iosue mus hic vnc ille.
Iozabad dño donat l dñi donand.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Lozbad dñi fluenti torrent l' dño torrens fluuiū.
Lozabalbad dño dorcatul l' ḡ dorcatul a dño.
Lozaberly dñi dol l' ḡ dorcas a dño.
Lozebar dñi ulao l' dñi vngtū.
Lozeded dñi formi ſ uul l' dñi formē reſtituit.
Lozard dñi ulao l' dñi dnudiao.
Lozian dño dnoꝝ cruc l' dñi olnudē
Lrad cumuli deſcēdēs l' cumulus deſcendo ſū
ungulas ſuas l' ſuā ſuſcipiā ſcandalū. ⁊c
Lrul fi nſi udeul l' ſiſi nñ nulo ſeu ungulā
rē ſuſtollent aut ungulā plalmardni.
Lſ uur l' allūpō. ⁊ ſū uur ſcedul ar ē rādes
Lſa mulier l' allūpēd. una
Lſanch vlul l' gaudiū
Lſaar uur ungulas l' uur ſuſcipiēs.
Lſaruo uur ungulas l' uur ſuſcipiēs ⁊c
Lſarhjar d' ē memor l' dñi nē memorari. ⁊c
Lſachaeus quelibē memores l' dñm nē
memores ſeu uur nēcdū aū ſuū nēcdē
Lſaluul nā l' dñi ſaluare ſeu mēſ-
nur de nozatoz aū uur allumeul.
Lſqual dñi ſalē l' dñi ſaluare.
Lſaruur puuluil l' uur uuuuuē ſeu uur
ungulaul aū uur ſuſcipiēs.
Lſaruur puuluil nā l' uur in nozardul ſeu
uur ſuſcipiēul nē aut uur ungulay nē
Lſhaal uur uerulul l' uur deuora ay
Lſboam uur deuozauc plin l' al boz.
ſumptul in bozaū duo p̄. ⁊ nem.
Lſbolerly uur ḡfulionul l' allūpra ḡfulio.
Lſamorly uur memozie l' ē mīcē eiul ſeu
memoza mozial aū memoziale dñi.
Lſumurly uur delere l' allumeē diſſipare
Lſmalyel uur audiē l' allumeul audiū
uendi. ⁊ excaudiebāmoꝝ dñi.
Lſmalyelae uur audiēdē l' allumētes
Lſi' nem udeul dñi l' eſt nde dñi
Lſi' uur udeul dñi l' p̄cepl ē dō ſū dñi
ſuo ē aū bozal duectus dī. ⁊ dī ſum-
Lſrla nieul udeul dñi l' uul l' p̄cepl ē dō
ſuo ſū oſt nde dñi ē aū bozis dilepēd
Lſuline uur udeuncē dñi l' allūpēd quem
pēs eū dō. ⁊ iuuel aū allumpēd l' allcan
Lſuar uur puul l' uur ſimul ſeu uur la
Lſuu uur lōgnū l' allūpō ſalumi. ⁊ de eū.
Lſoob uur boſſeul' allūpō lōmamul
Lralia uūte excedent l' nūl excellio
Lralica nſtā excellul l' nōe excedēs.
Lramar ſtude palma l' ſi ule ſmarmudo
ſū ubi amauiſ aū udi commodō.
Lſhuir ea nīoma l' ſublimul ſiē ſū he
Lſhuiri nioman l' ſublimes. ⁊c
Lſhul moul excellul l' mouſ ſublimata
Lubileul annul remiſſul l' annul re
miſſionis.
Luelyal pōcha l' ſyō. ⁊ ſic ooz.
Luelyadin pal o pmicul eo l' fozis o ppl
Ludina ḡfideul dñm l' glorificabo dñi
Ludaſ ſlidenſ l' glozihaſt
Ludea ḡfeſſio l' glorificabo.
Ludi laudantes l' ḡfitentes.
Ludi laudanſ l' ḡfitenſ.
Ludaly ḡfiteul l' glozihaſt. ⁊ uuteul.
Luiul in pncipiul l' primipil.
Lulaid. ⁊ uuul. uuuia id' lonat
cupit uuuiē ſeparat l' dūl ſeparoz.
Ludul ſlatul l' ſelard ſeu peculiaū ſpē alle
Lſuſy pncipū l' dñacio. ⁊c flamard.
abaddon apollion gre
exterminū l' exterminatoz latine
Lnabun deuſti l' ē flammantes ſeu deuſtio
Laata flamma udieu l' deuſtio.
Laadō pdes l' ſēſtiens. ⁊ impudo.
Laamal in equitul l' ad iumentū.
Laadom pdens l' ſēſtiens ſū ſoꝛtiul aū ſo-
Laban albū l' albedo ſū candidꝰ aū candi
Labana dealbans ſū l' candida ⁊ dans.
Lavnoly uenicantes l' egdientes ⁊c eul.
Laberly acceptāt l' acceptabil. ⁊ coꝛ filio uū.
Laberu candoꝝ l' candidū ſeu coꝛ ego ac
Labuin deuſti l' ē flammantes ſū deuſtio
Lato ſ ſtul l' ſ ſtio ſū ne ⁊ aſ ē flāmard.
nientes aū ḡdientes ⁊ ſanguinea.
Laberly id. ⁊ coꝛ ſanguinu.
Laccedemonia ḡſurgēs ſilencū ḡſurgō
Laccedemones ḡſurgētes ſilētio l' ḡſurgen
Lachyl ſē eſt l' ſibi met uu
Lacoly ḡſurgēs l' ḡſurgō
Lachū ḡſurgō l' ad ḡſurgend. ⁊ ſuul
Lachly ſſē merly ſibi uuo l' ſē met uu
Laphidon lampas aū oculus ab ozē ū ab
Lacel ē dō l' ē dñi. eſſe
Laſcleo l' filiul leonul ſeu ſē ſibi met
uu aū ſē met uu ſuul ⁊ filia leonis.
Lalaleonal l' ē ſaluād ſeu filia leonul aū
Lamachyna lignū l' odiū ſū ad lignū aū
Lamaczabarthani uu qđ de ligno dictum
eſt uue l' uu quid dēlictū mā.
Lamazabacham id. ⁊ nā ſū cruciō aū furmarū
Lamely qū eſt nomē ſuū ſe ē ſalū aduno ⁊ nū.
Lamely doctrina l' diſciplina cordil ſeu coꝛ
ſcientul aū coꝛ fructul.
Lamely qui eſt nomē ſuū ſoli p̄cipue l' p̄ſul
ſū hēlul aū humiliantē.
Lamuhel cū quo eſt dō l' q̄ ē ū dicēd.
Laodicea fuit ſuomen l' naturali exper
tem ſū rb; amatā adno aū rō; amabi
Laodicenſes ſuſtut ſuomen ⁊ l' dñi.
bi; l' naticantes expectare ſeu rō; Amate
dnō aū tribul amabiles dñi.
Laomuhymi rtib; l' mīes ſeu phylacteri ul
tarium tributū aū p̄cepti ſuū oꝛ plby.
Laphidely fulgoꝛ l' fulgur ſū fulgentul ar
Lalma ſuō luminaū l' ſplendō fulgurato.
Lalatalul l' ſalutō ſū ſalutē aut ſalu
tationem.
Lalabi ſpauit inde l' dño tardauen.
Ladenul ſalul donata l' ſpes eiul.
Larhybulim habui l' ſalutatoꝝ adno.
malignoꝝ.

Lazar ad uit dñi Vauxiliat ad nõ
Lebana albedo Vcandidũ.
Lebbi eundi Vedificatõ
Lebboul cor auũ Vei cor.
Lebna lateꝛes Vcerãi. Lebin lateꝛes Vcerãi.
Lebinna lateꝛi Vcerãi
Lebona albedo Vcandidatõ
Lecha gena ẽ Vmaxilla eius.
Lecha gena mea Vmaxilla mea.
Lechi Vmaxilla assiꝛi.
Lechum ꝙsurgens Vꝙsurrẽ.
Ledan flamma ignis Vcaumi dñi
Leedan flamma ignis Vexustio ignis dñi
Leemal Vbrall Vad inquirandũ aũ
Leerh flamma ignis Vexustio pauoꝛis
Legbacha ignis Vcendiũ. ~ ignis
Lehem panem Vrefectõ ~ ẽ Vlaudẽ mã
Leman zabatani ut ꝙd de ligasti me Vut ꝙd
Lelia laus Vlaudo aũ ilaliũ seu ũ laliũ
Lele ad ũ Vad audiendum. ~ audiendũ
Lelem pdam ad nom audiui Vad audiendũ
Leualoth ucmones Vedificantes. ~ eas
Leu addiui Vapposui sũ assiꝛi aũ appli
Leuite ad dere Vappoꝛe sũ assiꝛi aũ appli
Leuites ad ꝛectõ Vappoꝛtũ sũ assiꝛi aũ appli
cand aũ p scand. ~ sũ lacrimay ẽtulio.
Lemarjan ꝙsurgit col Vaddiuinitũ eoꝝ
Lia albozault Vlaboziosa. ~ uor
Liamui albui Vcandidui sũ candoꝛ aũ candida
Lidem frũta palee Vfructuũ paleal.
Libia uenit Vinuent ~ ad lucꝛandũ.
Lichaona lucꝛatiui Vlucꝛatiũ sũ ad lucꝛand
Lichsioui lucꝛatiuꝰ Vad lucꝛandũ.
Lici ꝙsurgẽt Vlacrimal fundent.
Licha lacrimal fidẽs Vꝙsurrẽ eius.
Licui ꝙsurgens Vsuscitans sũ lacrimal fidẽs
Licui ꝙsurgentes Vipi suscitantes Vlacrim
mal fundentes ac lacrimay effusiones.
Licoma suscitans Vsuscitatꝰ.
Licomenses suscitantes Vsuscitatꝰ ~ oꝝ.
Lidi gen Vedificans Lidia nata est Vedificatõ
Lidi nam Vedificantes.
Lidda unde Vedificata.
Lim mul rubicen Vcandidus
Lilama nepa Vpyrrhõ Vnana unde Vpyrrhõ
Lilial genãs Vgenãs ~ bullo
Liliniacul genãul psallionẽ Vgenãrdul p
Lilsui genul decoꝛi Vgenãul decoꝛ
Liberi urbinal Augustie Vunde Vbinãrd.
Limosson sublimitas Vel munꝰ seu genãs.
lacrimidũ aũ urbinal Lin
Lobna alba Vcandida sũ albor aũ candidatõ
Lobun alb; Vcandid sũ albor ũ aũ coꝛ sũ mũ.
Lobu alb; Vcandid sũ albor aũ candẽ.
Lobunici albi Vcandidi sũ albedines aũ
Lobon albul Vcandid sũ coꝛ in dilectos.
Lod unicul Vdeclinatõ, hũ coꝛ sũ mũ
Lodaba ipi sũbũ Vipi seruo uacuũ.
Lodaid ipi seruit Vipi reddituꝛ.
Lodadui ipi Vipi iudicũ ~ dẽ
Lode gloꝛand mihi Vꝙgloꝛiam ẽ mihi
Lomna lateꝛes candidam Vlacteꝰ candidatõ.
Loomuum philaꝛchi mitre ebuũ Vpinnes
mitꝛe ipsoꝝ ~ gloꝛiat
Lorh uocat Vdeclinat seu uocat aũ ipm
Lorham ipe qdudẽ eoꝝ Vipe unctiõ eoꝝ.
Lorjan unctio Vgloꝛiatio seu declinat
dñi aũ uocat gẽ.
Lorhe mihi Vipa gloꝛiatio
Luail ipe elevauit Vipe ꝙsurgẽs
Lucul id, ~ uirtutem mali.
Lud mictui Vdeclinat sũ uentũ nat aũ
Ludim unctiõ Vdeclinantes sũ sozũ.
p hoc aũ ne placentes. ~ ac uenẽs psallio.
Lurh gene Vmaxille.
Luza nux Vamygdalũ. ~ meũ
Maabeh el ggaũ dẽ Vggaũ dñi.
Maacha mollities Vꝙtractꝰ.
Maaclam fcã est m Vfalsũ sũ seu uenẽ tchi
Maadi mitura serui mei Vꝙ sustinẽs restitu
Maahi ggaturi mi Vggaũ mã.
Maaia coꝛ ui Vi turmati ~ securi
Maaph demille Vdedocꝛina
Maaraby coꝛui pꝛeꝺoꝝ Vi turmati ẽiar
Maarleel laudent dñi Vlaudat dñi ~ hoc
Maaluneon delituendo Vhabuerũt hyra
Maalon de bonesi Vprincipio sũ gloꝛiam aũ
Maana ggaturi pꝛ ei Vggaturũ pꝛ ei
Maanute ggaturi pꝛ ei Vggaturũ ꝓpꝛoꝝ ei.
Maamad deliciũ Vdelitabiles. ~ Vexcellone.
Maanaby remuelecent Vrefecto.
Maara animi Vdoctꝛina mea seu exustione
Maawry fouee Vsplutee.
Maaliat oꝝ dño Vassumptõ dñi.
Maaby delicũ Vdelitabilis. ~ Vpꝛeceꝺ.
Mabar unctiõ Vsuscitatꝰ Vunimiũ ungues.
Mabdiel munus dẽ Vmunꝰ ei.
Mabdyelme munus dẽ Vmunꝰ mei dñi.
Mabsim munitꝰ Vpꝛegens seu munitꝰ
Mabsar munies Vunus ~ eoꝝ ut ge-
Machaã genitꝰ Vpsallio ~ nolo.
Machaid, ~ aũ ingeniosus
Machabeus pꝛegens Vpꝛeceꝺens sũ pauens
Machabi pꝛegentes Vpꝛeceꝺentes sine pauꝛ
Machia sub actus inferi Vmollities mea.
Macheda exustio Vꝛotundat sũ pulcꝛ aũ sũ cel
Macheden exurens Vexustio sũ ouens ac sũ
aũ redens ~ rotundat
Macedonia gbulti Vgbustio seu tedẽs aũ
Macedones tẽburentes Vadhusti sũ mestẽs
ꝛes aũ ꝛotundates. ~ nes.
Macelorh coꝛ Vecce hũ ggaturi aũ ggaturũ
Macelloth id.
Macena exurens dñi Vꝛotundat dñi.
Macer finul Vdeclinatõ.
Macher ouens uirtutẽ Vaũ tedens. ~ meũ
Machi qd est Vqui ẽ sũ rex nis aũ regnũ
Machnel rex nis dẽ Vregnũ meũ dñi.

Machiel rex nūs dī l'regnū mei.
Machimath quod est donū l'qđ ē donarō
Machire uenundabit l'restituet seu uendē
aū de l'firmitate ⁊ recard'l'firmitatis
Machirre uenūdabit̄ l'restituet seu uendē
Machmai hūanū l'artificiū
Machmanah hūū l'machina seu ingēs ar
mature rubinoz. ⁊ iustitie uengeant pl
Machoa qui piscatia l'qui piscabil' alma
Madabitha l'equi iustificat. ⁊ rō
Madabitha uenerunt sustollent l'
Madalena a lamu eul l'memoze eul sū sal
ꝑ eoz aū meum l eozum. ⁊ iustitia grē.
Madai nūm nā l'qui iustificat nu
Madaiel nurū und dī l'defensio mea dī nis
Madam cēdito l'hiracū seu mūm dom ar
Madbanes hermul l'solmudo. ⁊ dicam
Madia nūm dñi l'iustitiā dño. ⁊ dño
Madiam de cal'te indiao sū ieiūm ad eu
Madiant uident l'diudicant sū iquerat aū cē
Madianei uidentes l'diudicantes seu inq aū
Madianite cē ꝯdicentes.
Madid nurū restitū l'mūm fm.
Madim udmul l'dmdicabō
Madmena mūm unsem l'q iustificat excepi
Madon cēdito l'hiracū sū ihsmō aū ihi
rames. ⁊ apha speculator l'speculabō l'de
specto aū de speculatōne. ⁊ enul aū de spe
culo
Magal colonia l'rūlmugdo. ⁊ sibilic.
Magala rūlmugrul eū l'colonia eul.
Magalim colonie l'rūlmugōnes. ⁊ eq.
Magbena defendens tibū libi l'de lento filu
Magdal magnifico l'turrit seu ꝓmuncul
Magdalel turrit dī l'magnificat ꝓmuncul.
ficauit me dē. ⁊ aū ꝓmuncul eozū.
Magdalum magnificū l'turrit seu defen
Magdalene magnificat l'ꝓmunit seu mu
Magdahel turrit dī l'magnificū dñs seu
mitum accepit adō aū magnificū me
Magdagad turrit pugnē l'defendēs. deus
accinctum iaculatorium. ⁊ rudo a q ē
Magdol turrit l'magnificus. magnificē
Magdala turrit eul l'magnificauit eū aa.
Magdala gilgidal l'q turrit sū ꝑ magnū
Maggedai nūcam l'annunciabō.
Maggedon fructul dom l'annunciabō gre
Maggedo ꝛeparabō l'de rē ꝓtabō l'decerpā
dōnē sū pomoz eul aū fructū eoꝝ eul.
Maggedon rompam l'reprimā seu cruciā
Maggedon id. sū a l'hiracū.
Maggod cena pauoz l'rē ꝓtabō cuiꝰ.
Maginal tangens l'de tactu se inuicē tibu
ri aū unusq rubinoz. mater
Magogad domā l'tectū sū de tecto aū de do
Magro gutur l'de fauce.
Magron guttur l'de fauce iugulū.
Mahan domū multoꝝ l'amaritudo mā
Mahelchiram cedā pce l'excuma excelsa
Mahuhiahel exurta dī l'est est deus dī.
Maida cēdicedō l'mūm sufficiens.
Mauam desiderium est l'desiderū eoꝝ.
Malach angelus l'nuncius.
Malachi angelus mē l'annūciabō mea.
Malachiai angelus dñi l'annūciatus dñi.
Malachim lib regum ⁊ de ꝓtedō
Malachim nuncius est l'angelus eozū.
Malachoth lib regnoꝝ ⁊ visionē
Malachoth angelus ꝛpe l'annūciatus.
Malahhi laudatoz mei l'laudabō dī.
Malalehel laudans dñm l'laudatio dī.
Malaoth angeli l'annūciatores. as,
Malasi laudatoz peruersi l'despectoz angeli
Malachya nuncio l'de nuncione sū despiciens ar
Malcha regnū l'principāt mū. ⁊ nunciāt de
Malchi rex mei l'principat mū. ⁊ nuncians
Malchya regnator mei l'principat dñi.
Malchon rex mestrie l'princeps iniquitatis.
Malchul rex olim l'princeps consumat l'an
Maleth nuncians nuncul l'regnatoz.
Maleforth angeli nuncul l'annūciat de mātōē.
Malorth ꝓcepi l'annūciatoz ꝓ spiritual.
Malosoth angeli l'annūciatores.
Malothe plenitudines l'adimpleri
Mambre dmidium l'dmidio sū clauitudo ar
Mambres mare seapine l'mare pelagi
Mamozzer delongo elongans sū ancipe
Mammon tuerū pecūie l'cupiditas alienand.
drei diuitiaz. ⁊ holyrein mercū ymaq.
Mammona diuine l'cupiditates uerbi ū
Mamuchy elongauit calozē hō pmē
Manad l'q uio. ⁊ alienatō ꝑsto
Manna quod ꝙ ē l'quo nō ē scitū. ⁊ latens
Manadonani l'repelentes ⁊ loquentium.
Manaa munē l'gsolatō seu lactitiā aū ho
Manarhy munūa l'gsolatores seu muneral una
aut pauca l'pplerā. ⁊ gsolatō.
Manarhy sepulcē l'monumēta seu tegēs aū
Manahem solulent l'gsolatō. ⁊ nes aū gsola
Manahem castrū l'rādinacula rdues.
Manarhy requies l'sepulcrū.
Manalym castra l'rādinacula seu repelen
Manasses necessit l'obliuiscens seu obliui
osus aū qui obliuisc est ⁊ vis ploreto
Mane mūc l mūamur seu ꝙpleuerā ꝙpleto
Manceth mūc mee l mūamt mea aū pauo
Manhi quid nam ꝙ est l quo nō est scitū
Manna manarhy rēme l sūamūc seu ꝙplē
Manne requescat l requiem bono lucis.
Maoth cunctul l cuncti
Maolchyoth l plenitudo.
Maon hsitatiū l hsitatō. ⁊ nubilus.
Mazzuz hsitatiue mdeat l hsitatui sū fort
Mapsa munuū l ꝓtectō. ⁊ tabernacula
Mapsan munimen eoꝝ l ꝓtectō eoꝝ. mee l
Mara amaritā l amaritudo. amaritudo arrogā.
Marahoth amara gmemoꝛa l amara tactō
Marau amaritudo mei l amaritudo mea.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Maraorth amara scia l'amaritudo dñator.
Marata amara gestio l'amaritudo gestend.
Maranatha idñi nr̃i ad uenit l'ueni dñe nr̃e ad uenie sede ihesu
Marchamara rps l'amaritudo pecti
Marchaloth idrige l'equade igantes. ro
Marchul gradual l'defricatul. ymul mada
Marchul amarul l'defimatul seu finul aũ lub
Mardath amara gestio l'impudenter gestul.
Mardochai amare gestel impudenter l'amara gestio denotatoz. gestio impudentie.
Mardochous amare gestel impudenter l'amara
Mares amare tollet l'amara plasmato.
Marela acapte l'apprehendo. dña i epr̃a.
Marchamara unctl l'amaritudo. edinedes
Maria illuminata l'illuminate.
Maraimurma marl l'della marl seu ul uduaũ aũ mare amaretel luxo aũ fundone
Marlorth imes l'murgia sũ dissentiones aũ
Marmur murgant l'cedentes seu amara mo rl aũ amara mortl.
Marela acapte l'apprehendo seu amare tollet ãamara plasmato. amaritudo.
Marma animũ omul l'amara reverentia
Mardach amara pcutio l'amara gestio
Mamorth amara scia l'amaritudo dñator.
Madumbluml l'de excello seu amare tlul aũ
Marlana amare habundant l'amara egilio.
Marelja prosapul l'ut tant luxo aũ fundone
Macadomul l'allũpto. dñat
Maala dñam l'eã l'allũpto el.
Malta pond l'allemard. mundi apoñas relatu
Malada vetmul l'requrent sũ allumet l'
Malophorth rost iecdonta l'defibulat dñi rol
Malan omul meũ l'allũpto mdi. troz.
Malana omul dño l'allũpto dñi.
Malal parabola l'pũbi. mãu allũpto gñe.
Malam rotundantes l'rotũdmalz; sũ oũ do
Materth pudia l'pmato
Malephath speculator l'speculadne
Malchpharth speculato l'grempland
Maleia omul dño l'allũpto dñi.
Malena pspa l'tela seu stami aũ stamũ.
Malera erudito l'disciplina. rigal umũ alarati erudin l'disciplinati
Malereta libaul l'antrahũ seu libato aũ
Mallerephor subtulant indumtũ vasepla tor suphundal'. precednes.
Mallerephorth speculant indumtũ
Mallerorth speule l'refugia sũ munidec
Malpha speculato l'grepland. sũ despecula rdne adegremplacdne.
Malphath grepland rps l'speculator pecti
Malphe grempland l'speculato.
Malia omul dño l'allũpto dñi.
Malorth pũbia l'parabole.
Malma exaudiat l'exaudiet.
Malmata audtor domi l'audiet gmam.
Malob omul seu l'allũpto futurul.
Malobia speculatul dñm l'allũpto dñi.
Mamechal uectigal uanũ l'artifa libato.
Malrephorth speculat sũ idumtũ l'depator sr̃
Malreta oũ mipũ l'allũpto ingrati. hñal.
Matha donaul l'donato seu donatu ei l'mile voz.
Mathalamu glumal col l'pbreto eozum.
Mathama manul l'donato. aũ donato gde.
Marhan donaul l'donat seu donatoz domi
Marhma donaulel l'donato ei.
Marhanan donũ eul nũ l'donato eul nũ.
Marhama donaul dñi l'donato dñi.
Marhaniam donat dñi eil l'donato dñi eoz.
Marhmne donatores l'donati seu donatoz do noz aũ donatores grũ. tome.
Marhanlo plum l'oplimed seu oplut aũ oplu
Marhath donaul petũ l'donato tpli.
Marhatha donat petũ el l'donato tepzul el.
Marhanũl donatul adño l'donũ dñi aliqñ.
Marhatha donlat sacurital l'donato latui
Marhetha donat ei l'donato eul tanl.
Marps donator ghlu l'donũ festinato.
Marhama donatu gde dñi l'donat donatde
Marhat donat dño l'donato dñi p dño. nidi. seumultoz polsul est
Marhumu donũ dñi l'donat dñide.
Marhalã qsumat col. ivogamur.
Marhanth pleruit l'ligat delerit.
Marhroth yeonomul l'dispensator.
Marhsat dono idigenl l'donator domui
Marhsallam uocate mlar l'uocatel emissio sũ mortuul l'erogator aũ mortuul est aũ
Manulel uiuet dñ l'uiuit dñ seu exurni dñ ar quul est sedñt dñ. ligata appellant.
Mamam equl l'dolõge l'eo uma alienat
Mazaroth exth l'existul. yozal.
Mazuroth zodion i ligata yzoleopi p yal
Mozoroth zodiacyon q matrematica. seu
Mazia exhor dñi l'exito dñato.
Mazia id. aũ exclusiones.
Mazioth exhtps l'exitul ut lio
Mazuroth uinculal l'disciplne seu tutelliõs
Mechodem ab exordio l'ost orientem
Mechia paululdño l'peusio dñi.
Mechmal hullmul l'interfato
Mechue balt quelcoul l'uenudat gmoidut.
Mechomoth fulmure l'suppõuent. fulminata.
Mechozat uenũdat l'uenũdato seu baloç aũ
Mechozath uenũdat ũ l'uenũdato nũ.
Mechumuj uenũdat l'uenũdato.
Mechuraihne uenũdm l'uenũdatores
Medãb fames amtũ l'fames amtis.
Medaona omul l'ponta seu dõne aũ depõdib;
Medad mul & l'adqsũ sũ meres aũ mlmato.
Medala aq̃ sublimes l'ñ sima signa. ulio.
Medam menatel l'pstoul sũ mandatũ aũ
Medana aq̃ eminentes l'aq̃ eminencia
Medẽ nũlum l'aq̃ eminẽtes. exepl.
Medemena nũlum ilcũ el l'aq̃ eminẽtes
Medena aq̃ sublimes l'aq̃ sublimatul.

0 1 2 3 4 Gray Scale

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Medi adesa ꝙ ꝙulcuratores.
Media vulnera ꝙ adequabo. eedo
Medium meum ꝙ adequo iudicii
Medam miserunt dolore ꝙ adeps nimis mee
Meeberdeꝫ ꝙ uinor.
Meelyabel benigna dñi ꝙ benignitas dñi.
Mephaath imperii aque ꝙ imperii aq.
Mephaath speculum ꝙ speculabo.
Mepheeth speculi uere ꝙ speculatio pauoris.
Megia despicient ꝙ despectio. omnes.
Megbil despicient ꝙ fusionem ꝙ despectio ign
Meida hodie ꝙ uisura fulgurans.
Merzabel benigna dñi ꝙ benignitas dñi.
Melauall sol ꝙ uallis calua.
Melchya regina ꝙ regnatrix.
Melcham regis eor ꝙ rex eor. paal ad rex
Melchi regis ꝙ regnans mi. ultime.
Melchial rex dñi ꝙ regnū dñi.
Melchiel rex mi ꝙ regnū dñi.
Melchiel rex mi deꝫ ꝙ regnū mei dñi.
Melchiele reges de ui regna mea dñi.
Melchiadely rex uisus ꝙ rex pauens sū rege
Melchiue rex exaltator ꝙ regnū exaltans
Melchiue rex loquax ꝙ regnum tumulente
sū rex mis tumultus ad rex mis pdic.
Melchom rex eor ꝙ principalis eis.
Melchon rex mi ouil ꝙ princeps iudicans.
Melchonely sulchal ꝙ regnat sū reges idu
mee ad ur regū cubicula
Melea uall sal ꝙ uall salta.
Meleely regnū ꝙ regnator.
Meleely elyoul ꝙ a principio.
Meleelyi ezeul mis ꝙ a principio mi. exerci
Meleelyal ezeul dño ꝙ a principio dñi.
Meleelyne i furmitas ꝙ de i furmitate;
seu mandatū iniuste mittentis hūili
Mello pleni ꝙ pleni tudo sū ad implet
Melorly pleni ꝙ adimpleri sū ad i plere
plenitudines ad i pleciones melta ꝙ eal
Melluchy uall salta ignis mordens maris
ꝙ uall sal dolorem ptanens.
Melluchaveu uallis salta mordentis la
pides ꝙ uall ignea lapidū actuatorū.
Melluchaven id.
Pelluchy plenitudines ꝙ i plciones.
Memab ꝙ exspis. manubiatus.
Membrana aperi ꝙ manubia seu aperio ar
Memphi ol ꝙ ad ore sū ol ex fol exspis.
Memphibolerisol ꝙ stulti ꝙ ol stultionis sū ol
ignominie ad ore ignominia.
Memphon ol mei ꝙ de ore i fantes.
Memtu exercitus ꝙ exspis ire.
Menuab mee ꝙ uilla mea exspis.
Menuuly exa de ꝙ uilla ymord nil.
Menuilea omi ꝙ exspis mei.
Menuilea mea ꝙ exspis manus mei.
Meuelaul uilea maledicta ꝙ exspis inimi
maledicti. mundi.
Mevaqui ꝙ manubiatus sū ululans ad ulu
Mevaly multitudo ꝙ de multitudine sū manubiat
tans pcm ad ululatū pcm.
Mevari amaricans ꝙ amaritudo sū apprim
rex ingliacad illudentes ꝙ ulcerationes;
Mevenuil sapiens cantando; ꝙ illudens ore
sū signi. id est.
Meve apo ꝙ manifestus sū aliud est ꝙ illud
Mevod velut ꝙ aperio sū aliud manifestū
festo aut osoudar.
Mevephyely longus ꝙ i cubans sū i cubadabat
Mevmuly apres mortē ꝙ illudens mortuos
Mevbaal ingens sū marmo ingēs ꝙ ma
nus sū ingens ꝙ altissimus
Mevob multitudo ꝙ de multitudine.
Mevoda manus procedens ꝙ manu tradit
i mortē ad mare ꝙ mus. ingredi per
Mevrem ad ꝙ pro fundatores. eius.
Mevrom ululans tuentes ꝙ ex manifestis
Mevonadyrel id. cacumbroz.
Mevozapies ultionē ꝙ ululatū sue medius.
Mevoz ghuloul ꝙ stulti sū ad ululandū ad aque
Mel holpes ꝙ ostil sū mendurare ad ululand.
Mesta exado ad ꝙ ira. ululatus eius
Mesa holpes eius ꝙ hostis ei sū ululans eis ad
Mesta holpes ad uans ꝙ ululans salutis.
Mesta ad ꝙ ira ꝙ ira ad sū dauid pro dux
Meach ꝙ ira ad ꝙ pro dauid sū ꝙ ira
holpes sūt ad hostis ꝙ humani.
Mestalom ad stil mullus ꝙ reddens reddition
Mestalorly eruden ꝙ ultio ꝙ seu ululatus.
ad ꝙ ira ve declinando. pio.
Meslamelely pro dauid eor ꝙ ꝙ pugnat ad ꝙ
Melely amens ꝙ ululat sū ostil ad ostilis.
Melely delicatus ꝙ plorans seu lacrimat ad
Meleph ꝙ speculator ad exploratores. plorand.
seu speculando ad exploranda. dist.
Meletissima sapiens eor dño ꝙ palpando eor
Melerely ultio ad ꝙ disciplina seu subdeli
ones ad exhibitiones. nis ingulia.
Mesezabel benignus dñi ꝙ ululatus dñi.
Melyhar speculatores sulcatus ꝙ exploranda
Melyhaverely holpes mani ꝙ holpes hostis
Melyhe holpes ad ꝙ sapiens ꝙ hostis
ad disciplina. id emulsa nocendus.
Mesbat cribrum ꝙ mendo sū ad unctus.
Melolam holpes sui ꝙ ululans ciuitati.
Melollam sapiens eor ꝙ palpando eor.
Meloperamma eleuata uoce ad am ad ꝙ
Melvam holpmani eor ꝙ ululans eor ad ꝙ
nebam egypti applicatus.
Melthy uanui ꝙ uanitas.
Melulam ululans ꝙ dolens hostis auditor.
Melytha dulcis ꝙ dulcedo. dulcedo uel
Melya mugil ꝙ letificans. uinc.
Melyabagi benignus unctus ꝙ ad tona
Melyabel holpes ad ꝙ ad tona diuinitas.
Melyabebel id.
Melyhu dulcedo iudex ꝙ dulcis ultio
Mesum cancer eos ꝙ murcians eor.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Mozaḥ xp̃i ꝙ̃ xp̃isto. ⁊ ā aũ fluuiũ.
Mezaab aũ aureũ ꝙ̃ fulua auriferꝰ.
Mezaab elenarḥaꝫ ꝙ̃ super eam fũ aũ flu
Mmanum quę mirꝫ ferui ꝙ̃ tenebonauit.
Mbaar electus ꝙ̃ electꝰ fũ electꝰ aũ de electꝺe.
Mchaquil ꝙ̃ ad ā uũ loca ꝙ̃ ſc̃ ſ.
Mchael qui ſ ur ꝺe ꝙ̃ ſic̃ ꝺicit.
Mchaza qui ur ꝺe ꝙ̃ ſic̃ ꝺicit.
Mcharoḥ qui ꝙ̃ ꝺixit ꝙ̃ ſ larrauꝺo
Mchat qui ſ eſt ꝙ̃ aꝺ ũ uꝺ loꝙ ꝙ̃ ſc̃ ſ ſic.
Mcheal qui ſ ꝙ̃ ſic̃ ꝙ̃ ſ loco.
Mcholaſtꝰ ſ aũ ex ordũ.
Mdomaeuſ ꝙ̃ ſuꝰ.
Mphaorḥ aũ ꝙ̃ ꝙ̃ ſuꝰ ꝙ̃ pulſio.
Mphyboal ot ꝺeuꝛaũ ꝙ̃ ol ꝙ̃ ſuſcitꝰ.
Mphyboleth olofulũ ꝙ̃ ol ꝙ̃ ſuſcitꝰ ꝺñ.
Mchayel ꝺñs ꝺñs exꝛcitꝰ.
Mierhene geſtaſ ꝙ̃ geſtaꝺ ſeu gubare aũ eſt ꝙ̃
Mobnna edificaſ ꝙ̃ edificauꝛ.
Mobnnan edificaſ ꝙ̃ edificauꝛ.
Melyo regnaſ ꝙ̃ regnauꝛ.
Mmannn eſt mbꝛ ferꝰ ꝙ̃ uꝺonauꝰ ſ.
Mnna amana ꝙ̃ amauꝛaũ ſũ mauꝛtuꝺo aũ
Mrſaal ſrigaſ ꝙ̃ maꝛto ꝙ̃ ſrigaſ eũ aꝺ
ruſſimo ſũ ſrigaũ ſ moꝛtuũ aũ ſrigaſ ꝙ̃
Mtaal tuctuc ꝺ ꝙ̃ ſ ſeꝛogaũ ꝺñ.
Mſaam ꝙ̃ ſ ſeꝛogaũ ꝺñ.
Mſaac eſt ꝛiſuſ ꝙ̃ ſ ur fꝛ ſũ ſ ꝛiſuſ aũ ꝺſ
Mſhel pꝛ ꝺ ꝙ̃ ſ ſ ur ſaluaꝛi ꝙ̃
Mſa ꝙ̃ ꝺigenaſ ꝙ̃ ꝺoꝛmiꝛaꝺ.
Mſor hſiaſ ꝙ̃ ꝛibulaꝺ ſeu ꝺe hſiaſ ꝛ aũ
Mſor plana ꝺꝛecta ſũ hſiaſ aũ compoſiſ aũ
ꝛigeſ ſũ ſuguſ ꝙ̃ ꝺeſiꝛaꝛi ſeu ꝺeſiꝛaꝛe
Mrdines ꝺeſiꝛaꝛi ꝺoꝛ ſuſci aũ ꝛiſuſ ſ
ciſ ꝙ̃ ſuſcitaꝛe ꝺom ſuſcitaꝛi.
M.ꝛaab eſt ur aurũ obꝛizũ ꝙ̃ qui oſt ſic̃ au
ꝛũ puriſſimũ.
Moab ꝺe ꝑ ꝙ̃ exꝑ.
Moabꝛ ꝺe ꝑ genit ꝙ̃ ex ꝑ genitaꝰ.
Modiaꝛ mũ ſura ꝺñ ꝙ̃ iuſtificꝰ ꝺño
Mot ꝛoꝛꝛ ꝙ̃ robuſtuſ ſũ robuſ aũ ſtꝛ.
Motꝛaꝛiaꝰ ꝺe Aꝺꝛiano ꝺñũ ꝺũ ſaꝰ ſtꝛ.
Mobtonna edificaſ ũ ꝙ̃ edificauꝛ mã.
Mobtonnan edificaſ ũ ꝙ̃ edificauꝛ mã.
Mobſeꝛoꝛ iuſtificaſ ꝑcin iuſt ꝙ̃ ꝑtue maꝺie.
Mobſona ſuſtꝛ ꝙ̃ ſuſtentauꝛ ſuſ.
Mobſon uenit ꝺñoꝛ mũ ꝙ̃ uenit ꝺñ mã.
Mocoꝛh plage ꝙ̃ uulnꝛa. ⁊ aperuerunt.
Mochoꝛha plaga eꝰ ꝙ̃ uulnꝛauit eũ
Modab naꝛiuꝰ ꝙ̃ genitaꝰ.
Moda naꝛeuꝰ pꝛi ꝙ̃ genitaꝰ eꝰ.
Modin iuꝺicꝰ ꝙ̃ iuꝺicatꝰ. ꝛeuelatꝰ
Modin iuꝺicauit ſol ꝙ̃ iuꝺicũ ſol
Modollam genꝰ aꝺuſt reuelatꝰ ꝙ̃ reuelauit
Moclarh ꝺolꝰ ꝙ̃ ꝛuꝛieꝰ ſũ aꝺ ꝛieꝰ aũ
Moclarh ꝺolor mũ ꝙ̃ ꝛuꝛieꝰ ſũ.
Molei palpauꝰ ꝙ̃ arꝛectauꝰ.
Molei palpauit eũ ꝙ̃ arꝛectauꝰ eꝰ.
Moyſeſ ꝙ̃ quiauit ꝙ̃ aſſũpꝰ ꝺe aũ
Moyſeſ urgeꝰ ꝙ̃ uiuenſ ſũ arꝛectauꝰ aũ pal
Molada pꝛiceps pꝛiſũ ꝺolor ꝛuꝛiẽ paul.
Molarh iꝛgnaſ ꝙ̃ pꝛimꝰ paul ſeu ꝺoleꝰ ſ
aũ ꝛuꝛieꝰ. uiuẽꝺ mea.
Molarh ꝛex uel ꝙ̃ pꝛiceps uel ſũ ꝺolor mẽ aũ ꝙ̃
Molarhme regnauit ꝙ̃ pꝛincipauit ſũ pꝛ
Molchom ꝛegis eoꝛ ꝙ̃ pꝛiceps ſeu mꝰ ꝙ̃ ꝛuꝛieꝰ.
eoꝛ. ⁊ eſt aũ ſimꝰ ſol. ⁊ a pꝛincipio.
Molꝺ ſirmuſ ꝙ̃ a pꝛincipio. ſuꝰ
Molech ꝛex ꝙ̃ pꝛincepſ ſũ ꝛex ſ aũ pꝛincepſ
Mool ſirmuſ ꝙ̃ ꝺei ſirmitate ſũ ꝺeuſ aũ
Mool tꝛoꝛuſ euſ ꝙ̃ ad mꝺ euſ ſũ ſirmꝰ ſ.
Mool ſirmuſ mea ꝙ̃ ꝺei ſirmitate eũ.
men ſũ tꝛoꝛuſ mꝰ ꝙ̃ a pꝛincipio mꝺ.
Mooth tꝛoꝛuſ ladꝛuſ ꝙ̃ a pꝛincipio ladꝛonio ſũ
ſirmuſ ladꝛoꝛuſ aũ ꝺe ſirmitate ladꝛonio
Moolne tꝛoꝛuſ mũ ꝙ̃ a pꝛincipio mꝺ ſeu ſ
ſirmitate tꝛoꝛuſ ſ.
Mool ſirmuſ ꝙ̃ hꝛaelin
Moola ſirmans eũ ꝙ̃ hꝛaelin eꝰ.
Moolaſ ſirmꝰ ꝺñs ꝙ̃ hꝛaelin ꝺñũ.
Mozaḥ ḥeꝛ ꝙ̃ ḥeꝺꝛuſ.
Mozaḥ ḥeꝛ mꝰ ꝙ̃ ḥeꝺꝛuſ meꝰ. ⁊ mee.
Mozaḥ ḥeꝛ mꝰ ſic ꝙ̃ ḥeꝺꝛuſ mã uſq.
Mozaḥmu ḥeꝛ ꝛoꝛ ꝙ̃ ḥeꝺꝛuſ ꝛoꝛũ uſq.
Mozaḥne ḥeꝺꝛ mũ uſq uſq ſuſ ḥeꝺꝛuſ
Mozaiaho ꝙ̃ uulnoꝛ ſũ uulnꝛauit aũ ꝺñ
tuum ꝙ̃ ſ ꝺñs ſol ſ uſq ꝺñs ḥeꝺꝛuſ
Mozaḥ ḥeꝛ mꝰ ꝙ̃ ſ ſ ḥeꝺꝛuſ ꝛoꝛũ uſq.
meꝰ. m ozoine ſublimꝰ ꝙ̃ ſ ſublimiſ.
Mola ſalꝛuſ ꝙ̃ eruditio uaꝛoꝛe.
Molaye ſaluaꝛ ꝙ̃ ſalutifeꝛ.
Molellam oꝛ ꝙ̃ capiẽſ ſol mam ꝙ̃ palpauit.
Molera eruditio ꝙ̃ ꝺiſciplina. ⁊ caſtꝛuꝛe
Molerꝺ uincula ꝙ̃ ꝺiſcipline ⁊ uinculo.
Molphelyam ſoꝛoꝛ ꝙ̃ uulnuſ ſeu ſoꝛoꝛũ aũ
Mſlocꝺ captiuꝰ ꝙ̃ capieuſ ſũ capienteꝛ aũ
Mſli palpauꝰ ꝙ̃ arꝛectauꝰ.
Mſlotꝺ captiuꝰ ꝙ̃ capieũſ ſũ capienteꝛ
Molollom capienteꝛ ſol ꝙ̃ palpauit eoꝛ. ⁊ ꝺñc.
Mollamma capienſ ſol ꝺñs ꝙ̃ palpauit eoꝛ
Mollamꝺ capienſ ſol mom ꝙ̃ palpauit eoꝛ
Mollaam capienſ ſol ꝙ̃ palpauit eoꝛũ. mouns.
Molma uinctus ꝙ̃ ꝺiſciplina.
Mozel eruditꝰ ꝺ ꝙ̃ ꝺiſciplina ꝺñ. ⁊ ratꝺ.
Mmun ꝙ̃ ſolauit ſol ꝙ̃ uulnꝛauit eoꝛ.
Mula palpauit ꝙ̃ arꝛectauit ſũ palpauit aũ aꝛtꝰ ⁊
Mulaeh palpauit ſrem ꝙ̃ arꝛectauit ſrem.
Mulerꝺ uincta ꝙ̃ ꝺiſcipline.
Mulſilye palpauit ꝙ̃ arꝛectauit.
Mulſilye palpauit ꝙ̃ arꝛectauit.
Maa pulꝛ ꝙ̃ pulcꝛitudo.
Maah ab leonꝺit ꝙ̃ leonꝺicit.
Maah ab leonꝺit ſũ ꝙ̃ leonꝺicꝰ mã. ⁊ laudꝺ
Maad pulcꝛa fuit ꝙ̃ pulcꝛitudo ſuꝰ ꝺñ
Maalal laudent ꝙ̃ laudabꝺ ſũ tꝛoꝛuſ aũ ⁊
Maaba tꝛoꝛuſ ꝺ ꝙ̃ laudauit ꝺñm.
Maalihel ꝺ.
Maalon ꝺeꝰ laudous ꝙ̃ pulcꝛitudo baꝛtu.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

aama decora ꝙ pulcherrima ſũ cõmones eũ.
agman decorat ꝙ pulcher ꝺ ednocõ eoz
n ſũ cõmones eoꝝ aũ commocõ eoz.
aamam decor mꝙ pulcherrim nũ ſũ com
mouens me aũ cõmocio mea.
aamarly mouens moreẽ ꝙ decor precu.
aamnhre mouẽs mozem ꝙ decoz precõ.
aamum pulcherrimus ꝙ commord eoz.
aar puer ꝙ tenellus.
aama puer ꝙ infantulus eus.
aararly puga rpis ꝙ tenera precor. =ũ
aan puer dño ꝙ tenellus dñi.
aal serpens ꝙ volubers ſũ augurans ꝙ augu
aaron rectem sonãs ꝙ rectus sonus.
aalon eloꝝ murmurans ꝙ serpens ſonat
ſũ augans ꝙ dolorem aũ augurãs ꝙ tenera
ns ꝙ requietẽs rpe. =pcm.
aarly decor rpis ꝙ pulcritudo precõ ſũ ab sedde
aazab exit ꝓpha ꝙ ꝓphans nec ſũ pulcr
auxilũ aũ lectionis ſue ſũ.
abaqspiens ꝙ respiciens.
abalorly sedens ꝙ ex eludens ſũ requiescẽs
rpe aũ qspiens ꝙ lione. =ta.
abal aulus ꝙ ſapiens. =ens ꝙ ſapien
abao ꝓpha ꝙ uenientes. =ueniebat
abaorly sedens ꝙ exludẽs ſũ qspiens aũ
abarly scandalũ ꝙ scandalizans aũ ſapi
abarlyer ultpientes ꝙ scandalizantes.
aban uenies ꝙ ꝙeludens seu uenit aũ
abdyel urlus dñi ꝙ ſuadens dõ ſalutione
abeorly ꝓphans ꝙ ꝓphetans.
ablarly organũ ꝙ laudatoꝝ.
ablion plalmus gre laudatorus.
ablũ organũ ꝙ laudatorus. uens
abo sedens ꝙ ꝓpha ſũ qtulbo aũ ſuppe
aboc ꝓpha ꝙ ꝓpha. =hec
abech sedens ꝙ ꝓpha ſũ qeludens aũ ſũe
abu uenies ꝙ ꝙeludens
abugodnosor ſedens ꝙ angũs agnita ꝙ
sensio magnudinem augustate ſũ ꝓphetãs
ustus modi signũ aũ ꝓpha magnudine
abukalyam uocans rpis ꝙ celsus angẽs.
abulsadrach ſũ celsoꝝ tribu ꝙ dñ rpis.
celsorũ ſũ tribus
abuzor ꝓphe ꝙ ꝓphantes. udens
abuzar dñs ꝓsan pulsans ꝙ ꝓpha alienu
achem sparsus ꝓparans eoꝝ
achon ꝓparans uel quietus.
achor bene uidens uel obtenẽs uouissa
ſũ retines uidens aũ ꝓparans uidẽdo.
adalcendens ꝙ alcensio. =aue noſ eoꝝ.
adib notatus ꝙ ſpontaneus.
adalnac nouens dñs ꝙ ſpontaneus dñi.
aeman fidens ꝙ fidelis ſũ mouens eus
aerly requietens ꝙ requietus. nis
aphadon dilpsa gestando ꝙ dilpsio gestãs
apheth uidens ꝙ manducans.
aphon gũca gestans ꝙ gũcio gestãs
apheg manducans ꝙ manducus.
aphet manducans ꝙ edens.
aphes anima ꝙ refrigium. =aphyri ꝺ.
aggee nũdies ꝙ nũdiatus.
ageb ꝺ. =ꝙ sedens uel
alsaui puer uel ꝙ lamenta mea. dnũ ꝺñ.
aellel ymnus ꝙ laus ſũ laudans dñm aũ lau
aid talum ꝙ mare ſũ fluctuans aũ ſluctuus
am fluctus ꝙ mora ſũ fluctuans aũ ſluctuus
aiorly qspiens ꝙ exludẽs. =ꝺ ſũ.
alol volens ꝙ laudans. =dñ aures dormire
amadeous ꝙ ednocio. frater deus.
amohel dormiens ꝺñ ꝙ dormitio ꝺñ ſũ hu qſe
anima ꝓdus ꝙ amaritudo ſũ amaritudines
aur amaritudines. =nes eoꝝ.
anun ꝓdens ꝙ ꝓpatens ſũ y fugi aũ refrigerio
anuſi pallens ꝙ tremens ſũ expectans aurar
anuhel uonens ꝺñ ꝙ equo lotrus ꝺñ.
anuhelare lonitres ꝺñ ꝙ equus lotrus ꝺñ.
ance pisat ꝙ terens ſũ gñs pulcritudinis aũ
aculat colligens ꝙ collectõ ſũ palea eoꝝ
ludens sedens ꝙ alcensus terre =eoꝝ.
alab exiens ꝙ exsiccatõ. =eis ꝙ gñmatõ
algram gñs uolens ꝙ gñs rẽs ſũ gñmat
alsa celsus dñs ꝙ sperens dñatoꝝ.
alsu rectus ꝙ iustus =rupes eorum
alsum dnus ꝙ ꝓcepit ſũ ꝓmuptuant eis aũ ꝓn
alon glolans ꝙ retinaculum ſũ augurans
anhani donatus eis ꝙ donatõ eoꝝ ꝙ augũ.
athamelech donans regno ꝙ donatio regnans
anhan donans donat ꝙ donans gre. ris
anhanahel donaũ dñ ꝙ donans celsũ.
anhinnei donantes ꝙ donati ſũ y podiatores
gre aũ ſuly unnis ꝙ lanter.
anhon donatus nãm ꝙ donatõ ignorantis
ana sem ꝙ gñs ſubtractus aũ pulcritudo.
aue id. aũ ſeparans.
aum gmnãt ꝙ glolatoꝝ. =ꝙ separatio.
aum gmnans eis ꝙ glolatoꝝ eoꝝ.
azaret ſtol ꝙ irrigatus ſũ ſeruat aũ glcatõ.
azaret uictõ ꝙ mundicia seu custodiens
azareul ũgultũ ꝙ floꝛdi seu custodiens
azareul uuud ꝙ ſes ſũ unctus aũ glcatus
aur glcatus. uentes; ſi nom aphyrbeeol ni
ferpentum ꝙ ſeram ſi; helzeni ſide q nec
ſ. n. ꝛ lucam sonat. aur ſeperati
azara urgultus ꝙ floꝛdi custodientes
azarel uuud ꝙ unctus ſũ ſeruat aũ glcatus.
eapſ nure gmoni ꝙ uum gmoꝛ.
ebadz lamentans apphyllus ꝙ lamentans ap
abalal lapis lazul ꝙ lapis lazul lapis phillo
rus ſũ lapides lazuli aũ lapidat lapidando.
eballarly lamentans rpis ꝙ ſupra pendens
elo lapis ꝙ lamentans ſũ lapidat aũ lamenta
elellapis ꝙ lamentans ſũ lapidat aũ
elollapis ꝺñ ꝙ lamentans ꝺñ ſũ lamentans ꝺñ
ꝺñ lapidum. ſelo lapidans ꝙ lapidat.
ebul lamentãs nis ꝙ plasmatũ mei.
echao ꝙ anus iste ꝙ pauꝺ iste.
ecob siccus ꝙ arefactus.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Nechoptacent l'pertullio · =pient aũ pcullio
Nechoda inclident indicio · nem eradẽ ·
Nechophan inclident l'exclusio sũ i clusiã
Nechocha aroma l'ymiama sũ storax et
aũ aromatib; zzinõ eius.
Neele scilla l'rozarens.
Neelamine scale l'rozarenes · rates
Neelle tmusdam hẽs l'tmusdam hẽ mal.
Neellamine tmusdam hẽs l'tmusdam hẽ cdr
Neelelehol hõrẽs hor l'tonrul rozarens
Neema osolans l'osolarõ.
Neemal osolarz adnõ l'osolarõ dñi.
Neelsha el metallũ.
Nephael cpunt dõ l'apham sou di
Nephe spirãt l'insflant sũ spr aũ insflarõ.
Nephee applicant ou l'ingunt es ẽ lapidis
Nephee pna l'anto sũ seducent aũ sedmarõ
Nefeg ib.
Nephendre marinal'marinna.
Nephn purificant l'purificarõ gnare.
Nephta purificãt aggmarũ l'purificarõ ag
Nephoã detrepõ l'dissolmõ.
Nephnbm apnũ ñ l'dissolmi audiõ
Neger florent l'florũ
Negoga ieludent audiõ l'p cullio audiũ
Nehiel stanl dõ l'stano dñi. =arterrigõ
Neiorly stanl l'stano sũ stãe cpũt · =aprana
Nemam pulerimdo l'osolarõ · =carõ
Nemba p fugiũ l'apostasia sũ põ aũ amare
Nemtorly pdut l'apostata sũ apostatant ab
apostasia. stemna p fugiũ l'trãsgsso sũ
pdut aut amandato. tray.
Nemrim pdi l'apostate sũ pdoy aũ apti
Nemorly tmanul l'p fug sũ trãsgssoz aũ
Nemplu palpant l'tangit sũ attrectãt aũ
Nemsly stanl l'attestant sũ stato aũ attrec
Nephrhard delecpõ l'dissolmõ. tatõ
Nephrallaratido mea l'ãsio eius.
Nepnlu disarut l'seminat sen quoluit me
aũ quolutõ mea. =aũ lamido eozũ.
Nepallidatee ystratõ l'apatõ sũ gmeni eos
Nepalun implicatõ l'aũsio seu dilatatur u
nle aũdiatõ mea. =aũ implicationes mee
Nepalamine ystratã l'ẽ parabõies seu di
Nepalamine q̃ntes eos l' lamen mei
tmudines eozũ in dissolmõ =dissolmõ
Nephar purificant l'purificarõ.
Nephe detrepant l'dissolnent sũ delecpõ aũ
Nephee detrepn l'dissolmi sũ delecpõ aũ dil
Nephom seal penos l'apientes q̃ solutõ.
seu de sapientes eos aũ dissolutiones eoz
Nepnũ ib. =claudicant.
Nephnphn delecpõ mre remisse l'dissolo
Nephnlum apnũ ñ l'dissolmi audiõ
Ner luedul l'lucna.
Nerege llnel adiul l'lucne aduard
Nereul luat gsuũ l'lucna tostuans.
Nereth rehara l'ẽ lucna sũ lup mte aute hũ
Nergal luat adiul l'lucna adna · tñ pauca.
Nerget lucna adnata l'lucne adnatõ. =ra
Nerger lucna mnoluit l'lucne cuoluntõ.
Nerluceat nõ l'lucna mea.
Neralucent dño l'lucna dñi.
Nesua eoz dñi l'spent dñi eoz. =augic tpe
Nesilu ereulut nõ l'stato mõ
Nesson adgnerant l'augnũ sũ augẽ sonel aũ
Nesnely remprand eoz l'augmunt eoz
Nesepheul eruant l'metallarul.
Nethnian deeul l'motõ sũ gmouent eos aũ
Nethna y mago l'imaginatõ gmotõ eoz
Nethophnin includent me l'clusio mã.
Nethamor stant lucna l'stamina lucida.
Nethodemul ieludent audiõ l'affluxio ie
Netholant tẽfluent l'effluxio mans.
sũ stulti nt eoz languant aũ infirmitas
languoz eoz. mlmei
Nethop̃l'gnũ precedũt me aũ precedẽ gmi
Nethoname eff luentes l'effluxiõnes sũ stul
eoz languent aũ infirmitas languoz eoz
hoz alcondent l'alcendo. =aũ naturam pul
Nimpha ol applicarũ l'oz applicatõ.
Nimue sora l'spanola sũ gnõ pulcrimdinel
Nimune sent l'spanol sũ gmina pulcrimdĩ
aũ naturitates pulc.
Nisam augurant gsum l'augurũ deuatõl
Noa monent l'omotõ. =dñi.
Nadina monent sumuẽ dño l'omotõ tonõ
Naadrae monẽ diluadũ l'omotõ illuian
Noaha monent eol l'omotõ eoz. sonũ
Noarha monẽ spũ l'omotõ glumatõnel u
Noblatũ l'latratul slobe ib.
Nodernũ l'flatio. =olatõ. ẽ
Noe reqsent l'rocheũ sũ cõmotul aũ cõmo
Noemdecor l'fidei seu uolupeat aũ declinatõ
Noemam pulcrimdo l'pulchre sũ osolatul aũ
Noemantre pulcr l'osolan seu osolatres aũ
Noomu pulcra l'osolata osolandes
Noesba metallũ l'pel eẽ.
Noestam oeoz l'merhallũ eozũ.
Nophert motul aput l'omotõ latrandul
Nogel nudios l'nudiatul. slogerib.
Noam decul l'osolatõ. =gñi mei.
Noozan decozant magnin meũ l'osolatõ ma
Noozan decozãt curremẽ magnũ l'osolatõ.
Nozam resolatõ exellet q̃ estimati magi
motõ existati. suadel pulcher l'pulcritudo.
Num palcul eol l'palcũ eoz
Nun fec l'pisci sũ inuĩ aũ sapiẽtes.
Numeri decozul l'fidel.
Nadigunal l'landard.
Nal tabnaclin l'i hirtud
Nah tabnaclin meũ l'i hirtũ mea.
Nam me ipso vi camenl. =dilected.
Nah spant l'amplexent sũ dilectul aũ

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

badia kyuel dñe Kyuel dño.
barly magr̃ Kphonulla sũ reuntoz aũ lafrand
barem kyuel aukul Kkyuel affricañ.
bdiãl kyuel dño Kkyuañ dñe.
bed kyuel aũkyuoz.
bedebon kyuel rubo Kkyuẽ rubo Kkyuel
kulno seu kyuẽ cire aũkyuel langkyuel.
bedia kyuel dñe Kkyuel dño.
bediel kyuel dñ Kkyuẽ dño =nay gñdeal.
biakyuel dñe Kkyuel dño. =uraco.
bnly kyotoes Kmagr sũ lagene gñdeçaũ lage
chech dangel Kpsecreal sũ dileco aũ ps
chech reneẽ Kichedne Kaphũdẽ rabnaclin
chora reuenl magrũ Krecreaco magr̃
chozarly reuenco Kaphũlo.
chozial reuuenl dñm Kaphũlo dñe =lo
chyan reuenl Kaphũdẽ sũ reuerdo aũ aphũ
danlya =kyuañ Kkyuañ =pbard.
deual kyuel dñe Krestificañ dñm. Ddia id.
doia id. Dollam restñ coz Krestimonil ap
dollaneç greslant aũm Krestñ tactua
d doz gestant gestadnem Krestificand gestã
dong kyuel dñe Krestificañ dñm. rdil.
dlr nũl mẽ Kñlcum mea.
dum mlam magrũ Krestificañ magistrũ
epha nũlum Kestundẽ sũ ed aũ estuarõ
epln =kyuna treũ modioz Knec modu =kyu
dely dangẽ Kpsecañ sũ dileco aũ p intu
phá estulo Kestuarõ. flemard.
phal nebula Kobcaunrõ sũ ob caunrul aũ
phan tallamul coz Kmartuma =nebulosus.
phan nolanl Kuolamul seu nolantes =coz
aũ nolarõ nes.
phny aurũ obrizũ Kaurũ purissimũ
phaz id. =nilolus
phel nebula Kobcaurõ sũ ob caunrẽ aũ ne
pher ignominia aut ignominiosus.
phñ firmul Kignominiosal
phnm tabnacla Kystarõnes =sum
phum tabnacla mea Kystarõnes mee.
phm =firmañ Kfirmamal seu verũ aũkyo
phm dilectaç Kfama comilio
phná nolanl Kallamul. =uard
g ggnal coaçul seu ab scondio aũ coaç
ga nobil Kgloriosus sũ ab scondeus eũ aũ to
ia pe cognouit Kcognoũ dñe. acquisi
iada pe ggnoũ kuaẽ Kcognoũ dñe restũ
izoli tabnaclin Kystarõ. =nul reuul
ia firmamal eol Kfirmamal eñ =fiomt.
iam firmanl eol Kfirmamal coz.
iam selin Kcelinal sũ dnmul nubiloul aũam
ida destruent Kdilẽnent seu dissipẽ aũ dñm
idil destruent mel Kdilẽnes nũ =tulum
seu dñi nullum. Aũ dissipẽ nũ
idan dilẽnent dñi Kdnmelin grẽ.
iul firmamal Kpcedẽ.
iuab firmamẽ pcem Kpcedẽ pcũ.
lumpa doleal Kpturient. =riaũ sagmarel
lumpiadel dolor rebell Kpricũ mare.
lofemal sẽmal dilectionel Kfirmañ ne
mar pp amaricanel Kpp amaricatel.
mar crispanl Kmanipl =magrũ mũ.
mei crispanl me Kmanipl mẽ.
mei crispanl magrũ meũ Kmanipl
ndolor Kñor.
nichal Kiurtimal.
u mulcrañ Kmurmurañ
na nsent eũ Kdolor eum.
na rumal Kiurtimal eum
na murmurant eũ Kmulcrañ eũ
nam meor pp Kdolor coz.
nam rumal pp Kiurtimal coz
nam murmurãt pp Kmulcrañ coz.
nan meor dom Kdolor grẽ
nan richal dom Kiurtimal grẽ.
nan murmurant dno Kmulcrañ grẽ
nelum dcorul Kuidẽ sũ dcum aũ rulio
neliphoral Kdcum rusil Kdcore ad hcum.
nsent nũ Kdolor nũ. =clcum.
nũ mal nũ Kiurtimal nũ.
nmurmur meũ Kmulcrañ nũ.
nn dolore amotul Kñore reselcent.
nn rumal requiç Kriqm morũ.
nam murmure motul Kmulcrañ neñ
nal rcent dño Kdolor dñi.
nal rigdño Kmal dñi.
nal rñmurant dño Kmulcrañ dñi
no nsent eũ Kdolor eus. =aut sũ dolorũ
no rumal eũ Kiurtimal eñ Kaũ nũ eũ
no murmurant eũ Kmulcrañ eñ. dcũ.
non murmure mulcrañ Kmulcrañ nũ
ola tabnaclin Kystarõ. Ola id. =ul meũ
olla tabnaclin mea Kystarõ mea.
oliab tabnaclin meũ pñ Kystarõ mea pñ
oliba tabnaclin meũ ea Kipsa tabnaclin
olibana tabnacli alienũ Kstabnacli me
on dolor Klabor sũ dolens aũ labo ũ aliq
nolus. Ozam indens eol Kfordo. corũ.
ozial indeal dñm Kfozmañ dñi.
oz fozam Kmacandia. =phñlo.
r mont Kmmen Kstũ pell aũ macrõ
ram gapient Kcophñlal sũ grepiõ aũ cõ
ram mm Kne xx cllo seu ne rcalndẽ aũ
ne macrõ =fozamen coz
nam mel pp Kmm coz. Dram pelp pp K
nam macandul pp Kmacandia coz.
rchar estimanl Kestmañ.
rchari estimanl in Kestimarõ mea.
rchiarhiroth longa tozond Klõgnudo toro
reb ardor Kiurtimal sũ coz mal aũ lo ne
tendo =mmal aũ dnmu mmul.
reb mla Kmalla sũ repal aũ repiañ.
rem dolor Kmacandia.
rerly longanimul Kdmurñ sũ lõganu

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Oephacinx eū nō superbient oi
Orinx mea Y mucro mea.
Orepellit mea Y forcia mea.
Ovi nascent nō Y inualida mea.
Ovigilat Y excelsus
Orieo qui Y excelsus.
Ovia pharaōis Y pharaonis mei.
Orun gigantes Y excelsi.
Orun cognates Y excelsi.
Orum pharaōites me Y pharaonis nec.
Orana Anatha Y anathatizemo.
Oruam nodum Y illusionē uia.
Oruam lucis gie Y illuminatio dominū
Oron mons Turis Y forcia eius
Oron pelli nuptia Y uana uanitatū.
Oron unū nocui Y dolor multiplicatus
Oomne montes Turis Y forcia ruina
Oomne pelles Tris Y dolores multiplicatio
Ovoce leua mea nocui Y inquietudine cū
Oromm lucis nocui eos Y inualida reddam
Ovoam mons Turis est Y forcia eius eos
Ovoum ido Y pro leua mea nocui eos Y inualida
Ovoriabata vide digens destructus eos
Y unū positū restitutionē
Ota spes Y saluator. Ota spes mea Y saluator mea
Otuis spans Tdno Y saluator dei.
Ostanna salua Y unitus sū salua facies
Ote spes Y saluator. Ote spans eos Y saluator es.
Ostia spans Tdno Y saluator dei.
Orham pes est Y deligator eos
Orhei ligni mei Y palatus mea.
Odno dolores Y afflictus eius
Orhin pecto ungulus Y ligni pale
Orhun stas pedo Y saro pal'
Orhoniel ligni dei Y videns do.
Orhorham lignat eos Y deligator eos.
Ox uoluere Y uoluntate.
Ozaudes Y robustus seu uidens do
Ozan forci nis Y robur uisu seu uidens mea
Ozam uides eos Y fortitudo eos
Ozan uidens domi Y fort gre.
Ozamorly ei ligni Y forci deligator
Ozazu forci dueto Y uides oniam.
Ozen uidens fortes Y forci oris.
Ozenlem uidens fortes principis Y forci oris
Ozgi uidens luctum Y luctatos robustus.
Ozgi uides Y robustus seu uisio sui fortes
Oziel uides domi Y fortitudo domi.
Oziam uisio dei est Y fortis dei es.
Oziph gemmati Y gemmato.
Oziel uidens dei Y fortes di
Oziele uidentes dei Y fortitudine di.
Ozuzanis nis Y audio uisi. tium.
Ozuzze auris mee Y auditoris mei.
Japhsi reduentes audentes Y redepto audens
Palestina oza q fuit Y oze quidens sū oze q
julio.

Palestina oze qui fuit Y oze quidens sū oza malea
roza sū oze q mutationis. cadentes.
Pammon oze qui des Y os malleatoris.
Pamphilia qui bo aruma diuisio catecū.
Pamphilienses qui a numa Y diuisiono
Panarchorly sū ecce Y sū ecclesiastici.
Pamplymes gauriticus Y gentiaroz.
Paulcenis cena pumi Y pparand.
Parion dis oopus sū dno oriens plenitudi.
Parmena dumdeus plenitudines Y diuisio
Parchia pfecte diuidens Y pfecta diuisio.
Parchi pfecte diuidentes Y pfecta diuisio
Parchia tuscentes Y misgitio. ū
Parchia separo Y separatio. enum.
Parhymos separo Y hostiū Y separo palpan
Parsida uides est Y diuisionē eius.
Parcius separus Y diuisionis. uacuū
Paruā separatio Y separo. ū
Pas pecto mouet Y diuisionē quoroi
Paluesi os malleatus Y os malleatoris
Pannaconsilio. sū moysi Y do. sū molua
Pargamū dissecuus Y malleo Y domū comua
Pargen de uocatus Y uocatio
Paridus sacrus Y ab sacrus Y altio i uerua
Parda repuatus dilectus Y repuatio amabil
Partomen Y altus Y celso. dissoluens.
Pasone sacrus Y repolitio. tumoris
Paridi repuatus Y area sua diffluens.
Parlo repua Y area sua diffluentes.
Paudor tempestas tumultū Y diffluens. area
Parul agnoscens Y discalciatus sū agnus
Pbuccogn duo Y diuin ō magistrates.
Pia os malleus Y os gemitio.
Planus ozo qui des Y os malleatoris
Prual dissoluens Y dissoluus.
Pudi cognati dno Y cognato dū.
Puhesi fidelio Y fidelis.
Pulca cognatus Y cognoscens.
Pusalla cognoscens dū Y cognato dū.
Pusalagnus Y agnoscens. tō qui ois
Poblus Y blaclin Y Tsyntō.
Pollachi ozo qui dens Y os malleatus.
Pomat Tclimatus Y Tclimato. tōnum.
Pontus Tclimantes Y Tclimatōnes.
Pontus declinatus Y blū Y declinat bestia
Portus diuisa diuisio Y diuidens diuisa eos
Posidonius cognoscens uenarde Y cognus
Pos fructus Y fructus Y fructū ignio
Pochozus fructus congregatus Y fructus
tus ō ggrand. ram reducto.
Pholomeus ad sū suam deducens.
Pholomai ad sū suā deduces Y ad sū su
Pholomaida ad sū suam deducens Y
ad sū suam reducta. Pholomais id.
Pholomai denses ad sū suam deducto
Y ad sū suū reducteg.

Ovbiul rabinaculum v hstrand.
Ovdeul idmul qlibio vl dumul qlibi.
Ourhcolul declinat v declinand
Ourhiphares os ielmaul vozul medmand
seu melmaul v dissecand v omia noia
gra v latina v signa vehicl molatur i ep
rata ꝯ hend nam ꝯ q aphelbt. p ista
ñ hi ñ illa ñ ꝯ ap eol q ij claudi loquer
Pabulum igitur accipienda sit qi p lit
Rabh timez v timpe. ꝯ am carpentat
Rabh latri v dilatata seu latitudo v dilatand
Su u rabh pam media ut am scdm
bnñ lgr cliye ꝯpetuum sm bñ v lamudi
nē v dilatōne v au eueniꝫ v accidit
Rabidy dubitand ut utrum nasal cū
al sig nēz equiuocum sm dubia sit
Rabsa bmez eiul v imperul eiul sū dilata
eū aū dilatand eius. ꝯ maxille.
Rabsia imperul diū v camelic dnd sū di
udicaul duīn aū diudicand dnl.
Radrhady vincul v mayella sū succeda
Raam multid v ulio sū contrariū aū ul
Radma videul est v contrariū ē. tradu
aū ul'tradu eiul sū mistū et ꝯ mutt
Raamal multid dnd v ulio dñi sū udy do
Raamsy multud tuce q ꝯ contrariū dñi
v malicia detrusi sū tronum loci at
tronand terrea. mand.
Raalon fruct v placenta sū ꝯplacd aū sū
Raacha magr pcā v magisteo ꝯpecal
Rabba multi v magna sū udicaul aū u
Rabbam multitudo pl v mag q dicun
multo ꝑplor sū udicaul ꝑplor at
udicū ꝑplor sū udicaul ꝑplor
Rabarly multū rpht v gride precū sū udi
caul rpt aut udicū precor. ꝯ me
Rabbi doctor v magr seu doctā meaū n
Rabinly doctrina multitudi magr
ul v magisteū udicaul.
Rabbau multi h v multitudo ista sū mā
Rabbarly multam v multi sū multitu
do ista at multitudines. q.
Rab mag principal tudi v dnatus edocua
Rabon doctor v magr seu doctal mea aū
Radorly gride signū v multū magr mīc.
ydeul sū udicaul videntes aū udicaul
Rabbates multitudo scelo v princes sup doctū
doctulanis. ꝯ michoz.
Rab sanl principal cunctul v magr seu
Rabates multū aduenul v gūdū dilectio
Rachya nanul v numeral seu ablq; dubio
aut signū subsannadni. ꝯsio.
Rachab v cinal v dzugi seu ulio aū ad
Rachil trist v doozū foveul seu vel
Rachel oul v ulio seu udē negotiand
dñm aū videul principū.
Rachil suba v pcessa. aū layera eoz.
Raddu udē me v sozmudo mea nua
Raphya lamnal v medicina d
Raphana lamanl dnd v medicina dñi.
Raphnim gigantes v med ficere uñ
Raphao lamanl est v med acul.
Raphoza lana ulio v sonus dinl medi
Raphor de fluens v med seu volucr
aū curlul ozul. ot sufficient est
Raphidim temptand v layce manl sil luxo
Raphydim lamnal sozaū ozul aū udic
v lamnal udicu sū ulcio sozul aū
dilatab sozaū uxē ꝑpetarem ido lingue
sue i ꝑpetuū. venisse manul v venulla
Raphion medicina dolozul v manuum
ꝑpetand i quantat. medicina
Riphyu ꝑpetand v dilatab sū lamnal aū
Ragul rex v negotiator seu rēsl aū deoz
Ragau pilteul v egrotal ql sū
Ragez pabulum v egrotand. forēs.
Ragon lycnuꝫ v pabulū seu mīsū dele
tabul aut mīsū delictum.
Raguel pastor dī v egrotaul dō sū pastel
dñm aū papulū eiul dī o monil eoz.
Rahuhel id. dñm aū pabulū ei dic
Rahyra pastor dū v egrotal dnd sil palēs
Rahelaia id. exaltand.
Ram excelsus v exaltatul sū tonitruū au
Rama excelsa v exaltata sū tonitruum
Ramale sublimatul v exaltū exaltand
tand sū tonitruū aū exaltabūtur.
Ramalia excelsus dnd v tonitruul dñi seu
excelsa laborand aū exaltand laborand.
Ramasse pabulū v timet seu malitia nuce
aū malicia de tinea. tano seu morē udicū
Ramachy excelsum signū v exaltata pc mortis
Ramach id seu morē udicū aut ulcio ulcio.
Ramarham excelsū signū ꝑ v exaltatō
Ramarhym excelsa duo v pcā eoz
celsa bina sū duo sublimia aū duo ex
alcata v duo v bina sublimia sue duo rb;
regna. l. exaltatul. vñ etiam legit bi
ille i mmarhym mutt ꝑ eius dolbus leg
sum mar eius dertibus mdi q mortē
leq q ephymeul dī ab ephym mdi
ipsoze ellephqñ ostat exaltasse de illa
Ramarhyth excelsum signū rbn
gene v elevatū maxille domi.
Ramathine excelsa signa v mortē u
Ramelocth excelsa pcā v exaltata p
Ramesse Amaneal v domoē media
tumultuēt hi ozoleq mutt mi tonitrū.
Ramoth mortis ulcio v signū gaudū
excelsū sui eslibando panozil aū exalta
Ramoth excelsū signū. Voc rō une
altata ut sio.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Rauuncul magū l g sūmatū magū
Rarmures armē magū l g sūmatul magū
Rarmure armē magōē l g sūmatū magū
Ralana ipul dic l unpetul dic.
Ralarhan uarietul bona l utral duar
Rasi uariant eol l utpetul eor.
Ralan unpul l utpetul seu uarietul aū pe
Rathamun lona l unupe seu ulio g
mant aū ulior g lunuhd tlum ij lugū
lupil mlto rpe ignem q uare l ut la
ua exeul tuere opa filet ul addatū g
ura pduer. ⁊ mis aū udicū uoum.
Razzal tacrul dio lmuhcul dū. ⁊ mel
azd mustcul l tacul. razon ij, accpit
Rcual magū dic l delam dū. ⁊ cam aūq
Relba mlū l mag seu udicant aū udicū
Rebbal mlū ū l magnudo nda sū undc
Relr ertul l sū ordnatul aū ordnatō
Relrcta paga l mtul accpit sū nulta pc
Rebla qmlum l mlcudo ⁊ delco pū.
Reblara ual ij l mulcum ulc sū nulū qm
sur ij aū mlū q mlsū l nul. ⁊ nundo.
Rebnag ertul igemolūl l ordnatū pculio.
Racha mell l denearul sū mollucq aū de
Rachab exendenl l exendenl l alcenlul
sū mollul pē aū renūndo pūc. pū: a
Rechadrac exendentes l excelū seu reū
Rechar mollacs l lublmuul ⁊ fuerco.
Rechom pcural l uarietul seu uacuo bē aū
Rechua rempatō l malicia qpiā. uaue
Reola chamul l fuerū sū rectū aculā a cohi
Repban tcūal l regnus sū nūa uelec
aū uū feuru.
Rogulum pedes sū uūnu mnē
Regul ab; refecō sū palcenl eor aū palcū eor
Regnua rdpatō l uiliaa qpiā.
Regom u l ambulatō ⁊ uictū aū malūq
Rech pastor mis l pabulū meū. uaci
Remua excella l udenl aliquid
Rempha excella erudtul l exaltatō ulu
Remā excellul dic l exaltatō dū.
Remono excelle uenl l exaltatō l uumul
Remund ecclia l ogregatō. ⁊ gregatōnū.
Remmou sublimul l exaltatā seu malū pu
Remmouphaues dnideul ecclas l dissipaul
Remmouphaues dnideus ecclas l subli
mul molestra l exaltatō dissipatu seu
diuulso malū punta aū diuulso malū gha
Remoth udes mortē l ulio mortul. ru
Rena regis ab leonū l magnū pule
Rel otp l pacienta. rudis.
Reeta capid eul l patenl eū uacū
Resta chanā l brenum sū stadū aū ren
Relarha imperal l iuqural.
Relarham impul eul l iuqual eor.
Releph iuquul nabue l otp dic.
Relen capt sonul l pacta oell.

Releph ipetal l iniquul seu capt uuo aū
patā pauoul. ⁊ dnideul. pal.
Relpha turenl l uelox seu curlul aū uelo
Relia cap dū l patenl dic. ⁊ ulio olūmara.
Relyma lomul l ipē seu udes qlumare
Renpatenl l pastul est seu pau me aū pasco
nā.
Reū palcenl eū l palm eor. ⁊ nā.
Rezer magī uda tocal l magnō ulcā sūtua
Rubba ubal magna sū dnideul aū ra.
Rubbal ubal ū l magnudo seu udes mis
aū udicū meum. ⁊ uuo xpi.
Ripha udes bona l undeul buccellam.
Riphal udenl bā tpil l udes buccellam ⁊
Rihul querenl l bonul sū lucū aū ipsū
Riphely udenl bā pauoul l u bonnul.
denl buccellam unc. ⁊ foenl destpō
o magī l magstū. ⁊ udes udicium.
Roagī magī medtnul l magī bonū ar
Roboam uipenl l lanudo.
Roboam dgaual pl l dissipaul pl ol sū m
penul pl aū ielunatō pl o ⁊ ulio fo
Rotoely placee l lanudines seu placee i
clunare aū placeaz ielunatō nes
Rode udes foenl seu ulsiones foenundo al
Rohdihe udenl unam l udes eēam seu
Rodam pūul udicant l ulio udicō pale l
Rodum ubol delcōlio sū dilebenl aū dilb
Rodi udentes l delebtes sū dissentien dū
cientes a dilidia. ⁊ discipulam pcionis
Rodotyul foznē dū l udenl mgō nem.
Rogail deozlū ferēs eor. ⁊ eo.
Rogmeleth magī bonee pul l magistus
Roma magistrum tragel l magī qtuc
Roma rondnl l ublunul sū rondū aū cō
Romam rondnes l sublimes lunall.
sū rondnes sublunē aū rondrunt exrel
Romelia magī bungēs laborantes l ta.
sublime rondā laborandā.
Rob placee l lanudines ⁊ rōes
Roobia placee dū l lanudines dnānul.
Rooloth placee ielunare l placeaz ielna
Rool nuul l ppugnaculū
Rolap l uidū. ⁊ feceō
Rol niophia cap forzaū l ulū uuno.
Rorh ulio l ecclatō seu delicteus aū de
Rubin udenl filiū l ulioē filī seu udes ime
dio aū udes p nedū. ⁊ uderes p nedul.
Rubelyma udenl filiū meū l filu meū
sio seu udes ē me udere p me meū.
Rudenne udenes filiol l ulionēs filioz seu
Rufil sanāt l reficiens sū nol sanaul aū
Ruma excella l udenl aliqd. refecō nā.
Rnh udes l esti nam seu delnes aū defec
Aanph speculū l cō.
Aan gudicatul.
Saal ydola l pugn seu uul pl aū oul aū

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

aalium reddens ℣ reddit⁹ sũ reddito aũ red
aar estimaũ ℣ estimand. didicet
aarie estimantes ℣ estimatores
aarium estimãt ℣ estimator eor⁹ ꝑa.
aalum tenbum egdient ℣ tenband egliõe
abba cap̃t ℣ capitan sũ capitanũ aꝑ gũ.
abaclamãt ℣ g̃ uteul seu clamor aũ eloq̃
abelya rete ℣ retinaculũ sũ loq̃ũ ei aũ eloq̃n
abal capᵉ dnõ ℣ gũlio dñi etc eiũ.
abalim clamantes ℣ eloquentes sũ capitanũ aꝑ
abama lena ℣ simꝫ. sibeneꝫ.
abamia excelsa ℣ g̃ũlio ep̃i sũ colle altitudi
nẽ aũ tollent excelsũ. ñ
abaoth ℣ innoꝫ ℣ exercituũ seu virtutũ aꝑ exti
abanim nidꝰ el circuens ℣ monũ circũd.
abath sepñ ℣ ilgal sũ baculũ aũ ꝓnapar.
abatha gratuit ℣ circuens seu circumꝫ
abathyha sedes mea ℣ tenes aũ credens.
re sũ circumꝫ tuũ aũ circũtulio mea.
abathya circumꝫ uiꝫ ℣ circũeũ alio mõ.
abauñ retines ℣ refectio
abauñm retinentes ℣ refec. ℣ cacetũ.
abe lapaꝫ ℣ hildam sũ sacuteꝫ ℣ dancta
abee agne ℣ ones sũ sepñ aũ uiuificat.
abee sepaꝫ ℣ habitant sũ sacrat aꝑ habũ
abei capñ ℣ clamantes sũ gũli aũ eloq̃
abey uirgultũ ℣ ad nutum sũ ouis ℣ oꝫ.
abely capiens pannũ ℣ gũlio unte.
abely ouꝫ ℣ sagacit sũ uirgultũ aũ adiu
abiadama ℣ capiens sũ manu dnõ ñ
aũ sacrat dñi.
ablaely retes ℣ hemilio ℣ celsũ ℣ eoꝫ.
ablathyam retinentes seu ℣ hemilio
abom dñe ℣ capte sũ stantes aũ stato.
abom tollens abundantem ℣ excellens ex
achar sitiũ ℣ penã.
achaly singulũ ℣ eunantes ñ
adadrechamũ ℣ acal alate ℣ alatrandit
adadiaũ adhent ℣ archanũ eum.
adilalamꝫ miquũ ℣ archanũ inumanꝫ
addi omnipotens ℣ oipotẽtia.
ade regio ℣ unctum sũg solamẽ ℣ uestimẽto
Adonãe ℣ Vnat tibi. ſ. e. q̃ tibi ꝺ̃a uocalis ẽ ap
nos sit ecce ap ℣ ebreos dicitur eaꝛgaẽtibꝫ an
norum ꝺ̃i solꝫ: sonos ihñ ꝺ̃e; ꝺ̃icat lignes
quatuor. sed ℣ ipa eadem. ꝙ. eũ una ap nos sic
ap illos dicta scꝛiatur. nota ꝺ̃icat ꝙ lignũ
possidet ae ꝺ̃icat sonos. ꝺ. auro nomẽ mi
rũ etiamer lapꝺa eadẽ ꝺ̃icit sepꝺarũ ibi q
nuncupatur scꝛiptꝫ. ꝺ̃icit legis. ꝙ. ꝙ. n
mẽ ineꝺim ꝙ tale alia sint ℣ seu ꝺi. mẽ
ꝺos ꝙdam ꝺ̃icit. ꝺ. ℣ ꝺ. ℣ ꝺ. ℣

aledij egdieul l'egilio ⁊ emilio uocul.
aled egdieul l'emilio. ⁊ alūmaēd pfecti.
aleph nullul l'redet seu glā mā pfecte.
alem pax l'unitica seu milliul aū millio.
alem reddeul l'reddita aū alūmaēd pfectō
mul l'egilio uocu seu rollent uocē ⁊ mil
aphaad unū pf' l'ūl' fortitudīs seu ūba
fortitudinul aū ūb' id ipm. ⁊ eū' ēlouil mul
alumida l'leua seu rollent aū millio. eum
all lena l'unl pax seu rollēt eo l aū millio eo.
alūl unula ena l'umilā rennal seu unilla
g ſnāl aū unul aglūtināt.
alma pfecti l'paulatl seu lectes' lectil'
almon lectus l'lectil aū paulatīm ⁊ glūna
almana pfect' l'glumaē ḡ paulatīm rō.
almanalū pfectul unitō ⁊ agglutinatōr
l'glumaē ad unitēm ī seu
lectet aū ecclesiā paulatīm.
almanul paulatīm eū l'glumaēd
eum seu ūb' phibitōi aū ūba qmodul.
almande lectul unet l'paulatīm lulcipros
seu ūb' offendiculu aū imago fortitudinis
almona ymaginēta eum l'imago fortitudīs
el'lon ūb' pretonis aūbua nūaētōs.
almonē hoīs ymagīnēti l'ūb' uīū seu ūba
unanal eo aū ymago fortitudinis eo.
alo rollēs l'emilio eo. ficaīd.
alō verbuēs l'paulū seu rebuēd aū pau
alonie paulatīm eū l'verbuēd eum
alonu verbuēs rō l'paulatīm mā.
alonum pax mū eis l'verbuēd mā eo.
alomuly relpuens nūl mugīonēs l'vilūm
gēio relpuens ēptatiōm.
alomon paulū l'verbuēs sū paulatīm
merēdes aū verbuens l'unul.
alū fumeus l'pnō. ⁊ genul l'fumanul.
alu reputō relpuēs l'relpectul ēputredis
uīs ethimologiam nō gēlmanoul ī pīnc
alumuly ut reputō relpuens nūl mugīnō
l'vilūmigēō relpuēs ⁊ audibilis
alulumā gſſndē l'gēputō relpuens eū.
anima ubi p'pdicō seu exaudīt aū ec
animaa ō pdicō eum seu exaudīt aū ec
anmua ubi pdicō eum l'ubi ⁊ audibil
exaudicō ei. ⁊ ubi exaudicō dīs.
amaelja celu aū l'celol tuol.
amachial celuu dīs l'celol tuol dīs.
amac i flumē l'audicō testimoni.
anagad ū ad uene l'exaudicō mei. eo
anuu celestis l'yūl seu ne ū aū ubi pdi
anmana yūl dnō l'audient dnī seū
amanu lana mā l'custodia mi. ⁊ dīs
amarethnom anū l'exaudicō amātu
amarenl lana l'guitcō seu custol aū custo
amarulana mā l'quuntul mi seu dia
custol mīl aū custodia mea ⁊ ecclesiēs dnī.
amana lana dīs l'quuncō dnī seu custol
amarmanul lana l'guitcō seu dīs aū
amarmanu lane l'guitcō ⁊ celol aū custodies
⁊ seu ecclesiēs dī dnī.

amarre lanel'ounctī seu ecclesiēs dī dnī.
amard ubi nōr l'ubi pdicō inquirens.
mbuca sol l'lumē celi illuminās aū ullūa
ameth luū l'exercō seu adiumentū ī lua rō.
ames custodies l'custol seu studiōl seu custūl
ames sol l'sōr sol l'seu mandatū iu custodia
mule aū mandatū l'ululatus. ⁊ maledē.
amgen noīa ī regla l'noīatō adnenas
amial sustollens ū dnī l'audiēs dnm pīal
amm uepres l'cauēs seu ū ungule aū ex
audient ungulates. ⁊ audicō revelatōis.
ammy ū ipale l'exaudicō pcēs
ammodi noīa l'noīandus. ⁊ mū
amolge nomē unc l'exaudient reputō mū.
amgruna audiens p'lionem l'audiouī
⁊ revelatōm seu audicō p'liouī aū
Regim ⁊ amodiatēs audiētes p'liones l'au
dītores p'lionū aut audītores revelatō
amplum noār phcepl l'exaudītue augmē
amul ū ad ecclesiones l'exaudicō amātū pdi.
amsame ū audītū l'ēgmola mdicō.
anō sol fortis l'sol sol' fol' seu sol eol aū alu
anu audient l'exaudibil' ⁊ mnal eol.
seu ubi pdicō aū ubi exaudicō.
anna audiens eū l'exaudibil' eu seu ubide
pdicō eum aū ubi exaudicō eū.
annuhel noīa rō l'postulatu l add lū au
dient dnū aū exaudicō dī.
anmū audient eol l'noīatō eo.
anul noīatus l'exaudibil'
anulatēa noīatē ū l'exaudicō mā ēs.
an dormient l'seru seu hūdmi aū egdi
anabattaly hūdmi uu rpi l'egīa deu ora
rō perdīs. ⁊ hūdāt dnō aū seruī rel dnī.
anladia dormiens dnō l'egilio dnī seu ha
anam dormient plis l'ferauntl plī seu
l'abundans eol aut egilio eo.
anan dormiens dnō l'egdiens gūa le habū
dnē donē aū ferauntl grīcultra.
anamua dormies dono eū l'egdiens gūa eo
seu habūdnē donāt eol. rōl.
andiens habundans qpūtō l'egilio qpūt
anur dūl l'ōr inēne seu lenans nomā
rē arrollens. ⁊ arbaba ligniozū audītū
apan speculator l'labūl eī seu audiatū sū
anū phcepl l'carlo seu uelanū aū augusta.
arnū phcepl l'carl. n. a. aū.
arnaū phcepl eum l'carlo eum seu uelanū aū augusta malogē. ⁊ douazatēs
arnalalla plurpanū l'ulneta l'carlonū
arrubial phcepl patrū dnī l'plurpāt
mad delcendēs l'delcensio seu dīm
delcendo l'ad delcendē. ⁊ meū aū augusta
ampiat ī tendēs l'ī tedū. ⁊ mea
anuhe phcepl tuū l'uelanū fructū seu
carlo lulcipiens aū augusta mee
anau phcepl mū l'carlo mūl seu uelanū
anma phcepl sum l'plurpāl dūl seu mē
⁊ dnō aragustia dnī.

0 1 2 3 4 Gray Scale

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Auaue ꝓncipes vangustian seu cuelonos
Auur porta vcauroz seu aũ nelamma-
cauellena aũ cauroz i roient. ℂ = eoz
Auruum porte eoz vcammuos eis seu
rient e eoz aũ tauratozes i roccinuos ad
Aunsa ꝓncipl tribulatoz v ꝓncipl tribu
lanis seu ꝓncipl tbulatoꝛ aũ ꝓuapar
Aratsar ꝓncipl suur yelard tbulard.
angste seu ꝓncipl tbulatoꝛ aũ ꝓuin
pant tbulatoꝛ id; ℂ = ilamabilis.
Aratly uitent v lep seu tbulatd aũ mozb;
Aratly uteꝛ uenuꝛ v lep eiul sũ tbulat
oꝛ aũ mozb; i lamabile.
Aurlyan lep donatl vuitacie gte seu
tbulant eoꝛ aũ mozbus eoz aduenens.
Aurtha lar unteꝛ dnuꝛ v lep
dnuaz sũ mozbũ i lamabile eoꝛ
ieul aũ tribulatd stũm sulcatl.
Aurtly lep una v tribulant me seu mu
roz usq; aũ mozb; i lamabil uꝛ ꝓulcri-
Aurba lep v mozb; i lamabil tudo.
ard ꝓncipl pulcrudinis v ꝓuapar
Arbeal ꝓncipl rotient v carro tudoles
seu uolan stue aũ angustia ꝓtinato
tul. ℂ = do in mal seu uelanti tribus. Aur
Aurchal ꝓncipl diu v augtiat dũc.
Aurod descendent v descensio seu descede
Aurodl descensio eiul v descendent ei
Aurdarlya descendẽs repoꝛe descensio pcedꝛ
Aurema ꝓncipl subiant v ꝓncipl in
giolinc. Aurreon ꝓncipl tidenis v cau
Aurophal cendi v i cendiul sũ tribulatd
panil exangustia uoũ exhebreo siue
Aresan ꝓncipl v augustia q; ꝓpter.
Aures ꝓncipl sulcantul ꝓlatd tul.
Aurtly uteꝛ v lep seu tribulatd uein
. l. volumus ꝓtinapmul
Arphan pcepl icendent v carro iedd
Argon ꝓncipl ozn v ꝓncipl in gulu
Arigaun paruul v pagines seu ꝓncipes
minoꝛ aũ ꝓncipl ipogmi.
Anal ꝓncipl dm v ꝓncipat dũc.
Arun cadeu v cabanũ seu ꝓtinapmul eiul
augustia eoꝛ. ℂ = ricl rbtuae.
Aron pcepl uient v carro i ustil seu
uel aũ rbtuae aũ augustia i ꝓtinapmul.
Arath rbtuae v ꝓncipl voluntaꝛ
Arudent ꝓncipl udoꝛil eoꝛ v cetal eis cũ
Arun ꝓncipl udoꝛ v caual tristuaꝛ
Aronia ꝓncipl rbtuae v cetal rbtuaꝛ
seu ꝓncipl udoꝛil eiul cũ cauallena ei
tiab eiul. ℂ = aarin.
Arugarthe ꝓncipl udeuntes v cadentes ꝛ
Aruu ꝓncipl udoꝛil v ꝓncipat sũ
cel sal augustiaul pellet aũ ubiantiuꝫ
eundo. ℂ = aldonail
Arcarthun ꝓncipl caduũl v ꝓncipl seu
ne seu pcepl menaũ aũ ꝓncipl
Arthaun pcepl coangustatoꝛ eiul seu
rbulantseũ aũ coangustatd eis.
Aurly loꝛ v cougia sũ dependent ypotẽ.
Auruna unuersal v unuersalis seu angtiat
aũ augustia.
Ala senanul v ingenti ℂ = gtuna.
Alabastal senanul rubaul v logenuul an
Alagaa senanul robustul v longeuul
fortitudie. ℂ = opptũ q; uigeuoꝛ.
Alosca senaũ uul v logeuitatem.
Alo cauual v oppidũ.
Alouthamar urbs palpanaz v cuuul
v amarnudul seu urbs palmarii ve
nual amarnudil seu urbs cauuel aũ
Athana liber v libraꝛ seu hystoꝛia eoꝛ
aũ ydolie eoꝛ. ℂ = elcard
Athan ꝓul v ad ulsiul
seu ꝓugreꝛoꝛ aũ ꝓuan
cuoꝛ. ℂ = nardeu
Athanal ꝓugtoꝛ aũ ꝓuon
caroꝛ seu ꝓul ꝓure aũ ad ulcanul plat
Am digna v eleuata seu dignuul aũ
Ame cmuedes v cumulue ℂ = eloquid eꝛ.
Ame digna v eleuata seu dignuul eꝛ aũ
Aplya speculatoꝛ v speculatd seu sp ecclim
dus aũ tuꝛ v culio.
Aul pueto v ꝓpetuul seu abuncul aũ ab
n suum eoꝛ. ℂ = velustedeus.
Aulul ꝛpndo volumenul v ꝛpꝛgndꝛe
securitat seu abutes g suo aũ ꝓpetio
Aum dignual magn v eleuatd magn
Achatha ꝓpago v tabernaculũ. ℂ = nus
Rhamorly ulteꝛ v mandẽs atteptu.
Pama accumtd v expedid.
Pam accelcti v expedit.
Parchia accelcto tũa expedid ullaudy
Parchiare accudi dũ v expedire ullcti
Caelym tiues cumulonal eil v tcoꝛ cu
cumulenaz eoꝛ. ℂ eoz.
Caerelym tiaeel cumulenal eil v tcoꝛ
Cairbuzaman udoꝛ q cumulenaz
ꝛpntaz gid moꝛ v speculatoꝛ ꝛpintes
Ceda claa v eloquela. gtuum uiꝛa.
Celastre uallent v gualt
Celastia uul uallaul v circuieul.
Cele claa v eloquaa.
Celodia stat volaul duũ v stataa siu dũ.
Celoria stanl dnd v eloquela dm.
Celyemul stat tumul dnl v stati iuꝛ dũ.
Celeon stat uient v stand dolent seu stat
tiquual aut eloquia tumul di
Celethara stanl hyꝛaz v eloquela pau
Celoia stanl dũl v stanl dnd seu secund d
mnul aũ lectatoꝛ dũ.
Celiel stanl doꝛ v stanl dl seu secund dũ
aũ lectatoꝛ dũ ℂ = daumula eoz.
Celona stanl pulcer v stata pulcritudil
Celoun stad manl v secnd eiul mare
Celoun dnna v ꝓpta seu ꝓpcia eoz.
Celechech spiral v gtuum ad.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

elom dñna ꝑ ꝑa seu ꝓpara eorum a
dminula eoꝝ ꝙ ratio mārīcaꝫ ꝑcand et
elvuelyl reuerēs AD dñm ꝑ veluꝫ mar.
ad dñm dē. ¶ = umbrand tilios.
erhar billul ꝑ celuū.
ephar elymul ꝑ ppago.
ephery sperulū ꝑ sperulard
erhem laborant ꝑ hymōlos.
erhemite hymloh ꝑ laboriosi.
eremul uarul dñc ꝑ uarierat dñm.
ecemal uarul dñl ꝑ uarierat dñm.
erhiel uarul dō ꝑ uarierat dñm.
erhoriamoth tabernacula filiay Job
erhri edierat ꝑ tabernaculū ¶ wat eius.
erhona edierat mens ꝑ tabernaculū do
erhya spina ꝑ cardi seu cercu
li aū pruīgōes. remanens.
erhru tenuis ꝑ tenuat seu unlgat ꝑ
aundul ꝓleuant ꝑ eleuant seu elard
aū eleuato.
edi abarim ꝑ exlatē.
edodi abarim restiū ꝑ exlatē luminū
ederya ustica ꝑ ustificard.
edrche ustificul gū ꝑ ustificard eius.
edehyas institē dñm ꝑ ustificul dnm.
edeu abarim rginū ꝑ exlatē luminū
edi abarū meū ꝑ exlatē meo.
edrabarū meū aū ꝑ exlatē uīo meo.
edru salue ꝑ anarrudines seu nerū
anerū aū anemall nemorū ¶ luarez
edrus abarim restuantul ꝑ exlatē gl
edrdnoyl exlatē dī abarū q ē atō.
edo abarū restiū ꝑ exlatē ꝑ uernal.
edrach decor ꝑ decorul
edzahy decul meil ꝑ decorul uichy.
edrhya retinno uiū ꝑ restificard.
ephana yiul ꝑ tempestul seu aerenl
eol aū aerreo eoz. ¶ = mortuoz.
ephamorly auditul morē ꝑ yumulū
uiorū seu layū morul aū udicū
ephan sperulard ꝑ actionanc ¶ = ul
ephar lib ylurē seu laborare aū lure
epharoium hb psalmoy ꝑ uoluū hīno
epharmaun uiri qui ꝑ lure qe ¶ ri.
seu luzarū eoz aū hēdas eoz. = plā
ephan udicul ꝑ diudicard ¶ cer.
ephani udicul ꝑ diudicard el.
ephani udicū ꝑ dñc ꝑ diudicard dñi.
ephalaydū ꝑ tempestul seu uall aū
oisyer libra ꝑ lure seu recul aū pule
ephery udicū ꝑ diudicard. ¶ rudo.
ephenc sperulanc ꝑ egdienc
ephri sperulanc ꝑ inrupes.
ephyma atrulo ꝑ atpulonmul seu
rēpranc eol aū rēpand eoz.
epsyhon egdienc ꝑ ab secondrul seu e
gde of mouc aū egdienc aū rēdere.
epho sperulator ꝑ bipes ¶ elyamū.
ephyd sperula ꝑ aquilo seu sperulū aūar
ephyonne sperula ꝑ archyamū ꝑ nyulond
rēs aū sperulatores. ¶ cont.
ephoz mul ꝑ sperulū seu adhenc ād pla
ephora amul anul enul ꝑ sperulanc eum
seu plateꝫ adhesiu aū adhesiu platee
ephya placenc signū ꝑ ad henc lubrenc.
ephan sperulator yiul ꝑ archyamū ꝓsio
ephu spinulum ꝑ spinulator seu bipes ¶ nil.
aū unipes ¶ seu ad tibiā nullū eius aūt ūbelin ?ucie.
ephatan archenc nanes ꝑ arreo nanū
eg-v aud ꝑ nnozanul. = pugnōes eoz.
egun spine ꝑ ebuli cū pūgenc eol aū
egon solund mūanul ꝑ lonqela iunc.
egur minor ꝑ punlul cū ualeꝫ aū mūdi
ehu exqui ꝑ exquinul ¶ anus.
ehu hire ꝑ hesuc fuic hispō ꝑ pilosul.
ehira hispida ꝑ hyrsuta fuic horribil aut pilosa.
ela, perrno ꝑ ubelin seu dumtēs eū aū dimssio &
elaꝑ ꝑ ī funem seu sepīm aū ī sempiternū.
sempiernul aū ī sempiternū.
elorhi colleni ḡbinner ꝑ repand ambigā
ella perno ꝑ umbza eius. ¶ nis.
ellai perno mei ꝑ umbzaculū meū.
ellai perenl dñm ꝑ ubzaculū dñi.
ellare perennes ꝑ sempiternū seu dimittes
eol aū umbzacula eoꝝ.
ellam unllul ꝑ ultul alare ñ alamudie
elam perud ꝑ sempiternul seu obumbrat
eol aū dimssio eoz. = ad pacificul eundēs.
elcha ramul ꝑ ppago seu pati lusplumle
elohim perenl filioꝫ ꝑ umbraculū filioꝝ
elerly perenl ꝑ dimittes seu ubzaculū filioꝝ
elerly perenl ꝑ dimittes seu ubzaculū aū
elerha repand inul ꝑ temp ¶ sempiternas.
und ambulanc seu obumbzanc eol aū
sempiternes eius. = ad sepiternū eius.
elerly perenl ꝑ dimittes seu ubzaculam
elem pacificul ꝑ pacarul seu pacificandi.
elbenage pacifici ꝑ pacan seu pacificā
ce aū pacificandus.
elomoin redirul dño ē ¶ pmiul.
elemal redditul dño ꝑ redditū dñi.
elom repand respicies rilinigiom ꝑ
rilinigō respiaens repand ui.
elle perud ꝑ pacificū. ¶ = ranul.
elahan fruiēs uultuꝫ ꝑ precō deuo
eleutlyul exeul ad uocatul ꝑ exaudiad
uocatō seu tollenc semeripota ruiul ec
elenchya exeul adnocand ꝑ exqui ad
uocatōis seu tolleni semer ipam aū.
uerul expnditum. ¶ = dimssio.
elum inlipes ꝑ colleni seu amissio aū
eluq senlul ꝑ pfectō.
elmun senlul uiz ꝑ pfectō uia.
elmon pax ꝑ sensus seu sozul yma
go ad unul ubzaculū.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

elo ne ei ỹ dimissio eius seu pacis eiꝰ
elom amissio ỹ dimissio sit eius tam ei aũ
ellis patriat ỹ pacem eius seu pa vestimẽ
ariet aũ pacificabo ¶ molã audiũ.
em audiens ỹ noiam eius seu famosi aũ fa
emã nomẽ audiam ỹ famosa audiũ
emmã ñ audiam ỹ famosa audiũ
emmaa nomẽ audiã ei ỹ famosa exau
emmaaly nomẽ hille ỹ ¶ dns dñs
ñ ymmittat seu nomẽ audiã aũ noia
emarely nomẽ ejus ỹ an ¶ mandũ
dicã beatus.
emaly nomẽ pale ỹ exaudiũ precepi.
emaliser nomẽ pecũ
emphlye ñ sanũ ỹ nomẽ audiam seu no
mẽ audiũ aũ nois sed.
eme audiens ỹ audiũ seu nomẽ.
emeliser nomẽ fonis ỹ exaudiũ pueri.
emealy nomẽ pdiõis ỹ i pdiõ seu nomẽ
audiõis aũ idem exaudiũ.
emagay vbi adiena vbi coloꝛ seu audi
ũ adiene. aũ audiũ mea.
emei audiam ỹ audiam me seu nomẽ meũ
emeiaf audiẽs dñm ỹ noiam dñũ ¶ mea
emeriio noiãe michi ỹ exaudiẽtes.
emel sol ỹ ydolũ mo andum q ỹ ñ ỹe
beat noliimus; ei imo tacuit sicut
similudine ỹ similare dix ipa ydolo la
emeliaf ydolum diñ ỹ sol dixit ei simula
emmeeliaf quinq dño Custodia ¶ c.
emmei nomẽ amarũ ỹ audiũ q dñs
mandauit ¶ gubꝛũ tumulu.
emeron neps doloꝛ ỹ cer i culpa mentis
seu nomẽ magni doleam aũ audiẽs ma
emel sol ỹ sonꝰ solis seu mandatũ pueꝛ
aũ audiẽs ihesum. dnũ.
an nomen audiam ñ ỹ famosa exau
emuda nomẽ meũ sicut ỹ ñ meũ audiẽ
seu nomẽ meũ audiũ aũ nomẽ meũ seu
emudaye nois meũ sicut ỹ ñ meũ ¶ cia
audiam seu ñ meũ audiũ aũ nomẽ meũ
emudare noia mea sicut ỹ noia mea ¶ sicu
audiam seu nois meoꝛ audiũs aũ nois
meoꝛ sede. = usq ultimo mozis. ¶ eulta
emun neps ỹ cultꝛũ seu tua ipiosa ỹ tua ỹ
emuply nomẽ meũ ultꝛ mozis ỹ audiũ
emumyha noiae ỹ exaudiã ỹ. ¶ custodia.
emeler blasphemiã ỹ blasphemia
emoely noia ỹ audiabes seu nomẽ lugꝛi
aũ exaudiã psio. ¶ audiũ exaltatoꝛis
emiam audiens ñ excelsi ỹ fortiosa
emumye audiens noia excelsi timo
sea audiabes exaltatiõũ. audiam aũ ultioꝛ
emiu nomẽ sacerdotis ỹ audiã anna.
emiũ nomẽ eius ỹ audiũ eius seu eius
emmuniũ ñ audiã cultiꝛe ỹ au
diens amaꝛ ñ oiem seu eius amam nõ
ñ ñ custodiens mozꝛ amam audiã.
emisai audiens ñ ñ salutat aũ famosa au
diũ saluatoꝛis. ¶ amphoꝛa repandus.
emily sol mille ñ iniquitatũ mea ¶ ea eius
icudentes ỹ habundantia seu ñ thesaꝛ
emu tollens ỹ angustia seu ñ ei aũ ysaiã
equa tollens ỹ angustia eius seu ñ multi
ei aũ amphoꝛa repandus eius
emua volumus mandatũ aũ mandatũ uo
emuaaly volũs ñ ỹ mãdatũ ñ audiã ei.
ñ seu ñ audiamus mandatũ primo aũ mã
datũ voluimus pane.
emiagy ñ ỹ seꝛoꝛ eoꝛ seu excussio den
tis aũ dentis nauis silicis. ¶ edũ.
emiaheely volũs deleoꝛi aũ eleuãs deleꝛ
emaindy ỹ angustiaf ñ mea seu tollens eius
eolaũ habundantia eoꝛ ¶ diuidẽs.
emiaseu nolumus dimittaꝛ ỹ mandatũ
eue dous eius angustiãs eã seu tollẽs
eã aut habundantia ei.
emeo cubalum vinum? uolumus eoꝛ.
emeclama tollens rudꝛ ỹ repꝛobꝛ tollẽs.
emum nolimus mandatũ eoꝛ ỹ maledicti
emon ñ audiat ỹ custol nolit. ¶ edũ obmo
emily sol uiꝛ ỹ illud nauo mea. ¶ tra
emima dentes mouens ỹ amphoꝛa repꝛo
emoalor volũs seu gñ q ñ est aũ gñm i
con repꝛimo lacteles ỹ allodiũ ¶ male
ũ seu gñ repꝛimã aũ gñmaũ repꝛo
eoꝛ colent ỹ pulsus seu minoꝛ ¶ nudi.
aũ mãdamus. ¶ que pꝛapaui.
eoꝛ muoꝛant eoꝛ ỹ validiaf eoꝛ.
ephy speculaꝛ ỹ ultes mot ¶ pes
ephymia speculũ ỹ sem. ¶ i cendentes.
ephyn ardoꝛ ỹ i cendiũ seu ardẽtes aũ
emia preceptũ dñi ỹ augustiam dñi.
ebꝛia ỹ pceptũ domini ỹ augustiaf dñi.
eeler pceptũ pceptũ ỹ augustiaf pꝛe
eely nimeeli ỹ lex seu tꝛbulatio aũ relio
ergiul preceptũ mihi ỹ pceptũ eius seu
pceptũ eius ihiliaꝛi aũ augustiãs oꝛ
ium ihiliaꝛium ¶ aũ egdieni.
eꝛi pꝛiparat eoꝛ ỹ angustia eoꝛ.
eꝛo pceptũ mozis aũ eam ỹ tꝛibꝛi.
ergaꝛo mignãnaũ aũ angli.
eꝛuo muelin augustia. ¶ gꝛauis.
emly loꝛ ỹ eoꝛugia seu depꝛedo.
ema uiꝛtus ỹ uiꝛtꝰ seu angũiaf aũ
ela vemptio ỹ foꝛmauit seu longanimi
elaely mamil ỹ bilis seu mam lamẽ
bilis lacteus bissinus. ¶ bulans.
esai egdieni ñ ỹ longeuaf ñ senioꝛ
mas ñ aũ repꝛimo mea. ¶ ramꝰ
elamoꝛ vemptio urgeni ỹ egdio dnũ
elam repꝛimo domi ỹ egdio gꝛe ¶ diuinus
esban tribulatio uenieni ỹ tribulatoꝛ p
es balan tribulatoꝛ ỹ tribulatus seu r
eshma egdio mozticinioꝛ ỹ egdiũ
ñ ỹ ceruicale.

olum egillo vñl oñl vegillul ẽol rñm
erly ponul vpolmul seu polur devolurd
erly serã vgũ aũ pculum
erlyau poruũ sustrãt vgñ ugue
erlym spne vgñuua seu pãues
erlyn semnãt magi vñt volurd ma
erlym spne vgñuua seu pães
erlyn erãtor ũl yabildamia ind seu di
rñol ñ aũ dñm eulum meũ
eoum loqũl vletoz ũ seu ulpet la clamã
aũ tabnacl in es aũ talbnacula
ene loqũtes vletuoza seu ulpete clamã
conoply egia reuoz ũ otbio vtalbnaculoz
sollẽnital
conclum pecula h vtalbnacul ũ ipm
replyaũ acbona mã seu udicãt uol aũ spe
replyaũ regulã vcozonar seu speculãt aũ
replyana cozonat vnozma nul seu u
dicãt nol aũ
replyana vegla vcozonata speculans
ũ dozmitãd vdigena seu iaculatd
dozmitãnes aũ digentes
jaa dormiãt ei vsdigentã ei
jaba digens pãr vdormitatd pão egillo
jardormiant uuchi vdigena mã eoz
jam lint vsuos seu dozmiãt eis aũ digata
jba rectoz vgsulio seu uerãt egillul aũ uerut
albam rectitudo dom vgũlio gid ulio eoz
idom rectul vgũlul seu egdient eis aũ g
ierha ichma vebenul
iechaiũ ebzu vischu
ielyn peuoes vpmã
ielyar ram vofulio seu hsiul aũ eluũ
ielegly defeand uocãl ad ducted ad ducũ uocãl
defeand seu effundeul sexentiũ aũ eliũ g
ielyn hyũul vhyñũ seu labor aũ labo
ielyer hebzeul vebzeul
ijeru ebzeus ei vebzeul ei defeand
iolog effundeul sexentiũ sestilio sexentil
seu defeand uocãl adducte vadducto uocãl
ialia pstetosa vlaboziosa may nãe
ialiens pudolil vlaboziol nur
ichima hymnosa vlaboziosa ipse ẽ ẽ ui
ehym s ilamnũ vgũ sonul ũrum ir ichy
ichim hymnosi vlaboziosi ractũ
ichimne hymnosi vlaboziosi
iacone pdni dolozil vlaboziosa ũ uel
ichyl pdi glilul vlabor sestimõ ul
id quinctul vuenatd sdal aũ tantũma
idon salul vtacẽs seu siluanul
idonu salua vtacẽtes seu silũnes aut
idon uenatd vgmord seu uenatd ẽlate
aũ commord ũquirul oñl
idonia uenatd vgmord seu uenatd nõ
eal aũ uenatd ẽ ml
idonil uenantes vgmouentes seu ne
gnantes nõnul aũ uenantes ẽmle
idzac decoz vdecoul seu decul meũ aũ
gẽa
ione stul vtacẽl seu dormitatd aũ di
jouenles dormitoes vtacentes seu dirgẽ
tes aũ digente
ihab sũ arcolle vsũ arcolle
illa mussul ẽ mussio
ilam mussul oel vmussio eoz
ilal mussa plalmatd vmussio mẽ
ille recẽt vnouul seu recẽ aũ
illa mussul ñ vmussio mã
ilo aunsio vcilclam seu dmussio Fcelsu
ilonne ãnlu vise ipi vestruen
ilonia tilferentes vancillentes seu dmu
ilona mussul vmussio seu mul tones aũ
sul ei aũ mussio oul vestruid
ilonam mussul oel vmussio eoz vsloc id
ilonu tilfiens vancillent seu dmussio au
ilonu tilferentes vancillentes seu dmussi
aũ reclinu morabatul aligẽ nouos
iluard mussul sũ vmussio ad sũmare
immag exaudiũ vexaudibil
immag exaudiul vexaudibil
immanly uocabulũ vuozabulatd seu
imeo audit vexaudibil seu audiens nõ
ion aũ ñ ysraul es ẽtutã vnoia ut tacloz
imeonne audiu vexaudibil seu audien
imd obedient vobtodiena seu ponent ẽtu
ad aũ audioz nuozil emna
impalma uocã vcopulatd vnocã quem
imuly loc vloqi repudiu
interpatd egdient vegsilio repdiu
indeines vdeboli seu sũ nullũ aũ amphora
inuubul vodiũ seu mãdatũ aũ egdient
iuadetatd egdient ei vegsilio repudiu ei
iua denes oul vdenatu ei seu sũ nullũ ei
aũ amphora repatd eul eul oñl
iua ultiuu vmandatũ seu rbũ ei aũ odi
imal repatd egdient ũ vegsilio repatd
iuat dẽs nũ vdeatu mdy seu sũ meo
nullũ meũ aũ amphora repudiu mee
iuat ultiuu mea vmãdatu meũ seu u
ũ aũ odia plũ nuo leuatd mea
iuaul egdient vodiol seu leudl me aũ al
iugagma doctina vdeatũ
iuichion uictoiatd palmã di ciuipul uictoria di
iuichen loquẽs vlocta sue edat aũ spectanto
toz pusul vebulẽ sue ebid aũ firmatũ nouũ
toalabanth puul ãdidat vmanstriũ nouũ albedũ
ir aula vlebes qm uulgo ollam uocant
i caldariam
ioclabanath puulul candidat vfurnariũ
ñ nouũ albedinul i caldariam
ir aula vlebes epũ uulgo ollam uocãt
ira aula eul vlebes eul
irath mur vmuga sublimitas
iruhsula mur gaudũ vmgãs letitie
iuliuun eminentia valtitudo altitudoz
ima aua vhumectũ seu sublimul aũ

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Suscitare l' ymnetri seu sublimes aũ erect
si. = gũsionul allidere. = dicit applau
Sropheuista alienigũta mulier l' sublimes
Sueç sublimitudines l' angustie seu pondꝰ
aũ tractatones hieroglici artifu salubrit
Sus temptauũ l' fauna seu eg̃dinꝰ eꝝ aũ
longeuitat eius. = dicit eis flogeuitꝰ eoꝝ
Sitas temptans me l' fauna mea seu eg
dieus in aũ longeuitat mea.
Sictum temptauit eos l' fauna eoꝝ seu eg
Silaua requisito l' exclusio gaudii seu vo
luntꝰ voluerunt aũ excludere gaudentẽ.
Sillerunt nunc dicũ l' vũdictus di
Suam dignat l' eligere. = illuminata
uulua ponderosa l' laboriosa. b' pulentes.
Sinia uulgꝰ illuminat l' eloquiũ illuiat.
ocliye uulgeste illuminare l' edoctrina
Saccopolis uulgꝰ illuiat eum; l' uulge
rul' l' illuminata eum. eũ
Sinhopolire uulgeuie illuiare eum; l'
uulgib; illuminda eues = eue
Simbria g̃luminato illuminabitur
l' amaricabit g̃lumata. = eam ig̃luma
Simuneig̃lumam i amaritudie l' ama
Simme amaũ eũe l' amaritudo eoꝝ. = eoꝝ.
Simuneles amaritudines eũdna l' eũdes
Salualuat eum l' loquatur eui.
Soar pusillus l' pusillanimis sine pusilla
tas. aute pusillanimitas.
Soba seruꝰ seruꝰ i eo l' mandatũ i eo
Sobab g̃itent l' g̃silio. = ueau g̃silio mea
Sobama g̃itens eũ l' g̃silio eui.
Sobach simplex l' colũbaris seu g̃itens
Sobai serua mea secũdꝰ l' vũdatũ meũ seu
Sobai spica l' uncles ad portandum seu
uiaria uenistis aũ uanitat uenistis.
Sobi sarta seãs me l' inquietũ i me
Sobuas sedeus l' sedens tu dictus aũ dicti
Sobedy inueas l' silio eui.
Sodechar g̃silio mea l' iendict meũ seu
recessi nullus g̃ hitens deus oratoꝝ
Sachya ramus l' ppago
Sochar ramus l' propagines. = nibilatis.
Socho unũ l' pusillus seu vbi silio aũ
Socho id' adhumiliatos.
Socorly tenoris l' tabernacula seu rami
Socorly tenoris eũtoria filii hydeni l' ta
bernacula filii ydeni. = seu arsyani aũ ex
Sodad excludes l' tamq̃ alacre ũ alacritudie
Sodadi tamq̃ eius l' excludens eũ seu ira
nis ei aũ exclusio eius. = sio mea.
Sodiad meũ l' arsyanũ meũ seu exclu
Soden idem. = silens.
Sodoma patio silens l' detinatꝰ eoꝝ
Sodoma tribua l' fletꝰ seu ceruix aũ spatiꝰ
Sodomite passiones silentii derisiones
Sodomus tribus l' flatus seu ser eoꝝ
pecora silentia.

Soeu gurul l' expectatio eoꝝ = pectus eoꝝ
Soeu gurul l' expectatio. = eu mundus.
Soeue gurul eius l' expectatio eoꝝ aũ ei
Soer expectus l' expectatio seu gurul aũ
Sopiyar irrecta l' confusa l' seu irrecta
aũ confusio. = aũ obumbrans.
Sophal speculũ meũ l' speculator mꝰ.
Sophan arcans l' arctio. seu umbraculũ
Sophar speculans eũ l' speculo dissipatio seu
dissipatꝰ speculatoꝝ aũ speculatoꝝ iudeo.
Sopheth iudicũ l' diuidens.
Sopher sub l' nauratꝰ. dño
Sopheta nauratꝰ eũ l' sub eius. = noys dꝰ.
Sopheueth sub unte l' nauratꝰ pauoꝝ
Sophim speculans eos l' speculatoꝝ eoꝝ
Sophonias speculũ dñi l' abscondit archa
Sophonias aũ sondes dñi l' aũ scondens
dño le speculat dñi aũ speculatoꝝ dñi.
Solempes auellens l' diruens seu a
uulsio aute diuulsio = reliquie reliquoꝝ.
Solouiph reputatꝰ reputans seu mu
ni l' tribuens reputans tribuens
Senex custos l' custodia seu custodiens
aũ custodiens. seddiay reperitor.
Somorial custos dñi l' custodiens dñi
Somphyaheth saluatoꝝ misericordia l' ab
Son pecul l' denues. = ũ
Son pupilla l' sed seu coxa aũ coxa
Sonir coxinea l' sub subtilis eis seu pe
cora eoꝝ aũ petora rubea.
Son i pecul l' denues. = aũ coxinetũ meũ.
Son pupilla meũ l' sed mꝰ seu coxa mꝰ
Sona pecul eius l' denues eũ.
Sona pupilla eius l' sed eius seu coxa
eius aũ coxinũ eius. = coxinũ eoꝝ.
Sonũ pupilla eoꝝ l' sed eis seu coxa
Son natalis l' oppidi. eoꝝ aũ
Soorthaul tumult egipti l' oppidi mã
Sotra petra pulsa l' bene gradiens humilia
ns pusillanimis seu manse plasmatus
aũ augustinus forte. = anus.
Soozia pet pusillanimis l' manse plasma
Sophin liber iudicũ l' liber iudicatus
Soz plasmatus l' angustiatus
Soz petra l' saxa seu mꝰ aũ iudicari
Sozarhaddy hostes tui l' ostũ tuoꝝ seu
sumptuosꝰ tuoꝝ aũ bellatores ẽre.
Sozeth bona l' optima seu electa aũ eli
gentes bona optima. = dare aũ dari in gaudiũ.
Sozeth bona sicut l' optima unica seu oc
culta sicut aũ unica electoꝝ
Son pet mea l' robur meũ seu plasma
tus in aũ augustia mea.
Sozan hozreim l' abarim seu robur
eoꝝ aũ plasmatio eoꝝ. = dirysaur
Soti pt saluans dispersio l' narrans
Sotenes saluatꝰ eos l' saluans ipse seu
Sostrum saluans duplex gradi
l' saluas ipse

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Sorhya archanū V exterminio
Sorhyn archanū meū V exterminio mea.
Sorhyelthyn radicē signū V radix salutis or
Sorhyoc archanul V de cludent = iurantes
Sorin sanctorū cantionē V in prestiū; dil=
Sva salul V salutē or
Sva salul est or V salual eū = filio sua.
Svaa saluant eū V saluabō eum tō.
Svan reddent V saluant seu salul aū redi
Svar saluator iustorū V laudantul migdia.
Svba mrendul V rendūl seu ordinē aū=
Svbach fructū V odenlū = aū filio mā.
Svbachy fructū meū V odenlio mā
Svbael aūlul dō. V deoudūl dī = id meū
Svbchan inrocent V in rocant seu ingō
Svbba exaltul V sublimental
Svbna sedēs V rēsilio eor = oū exaltaū
Svbuel ḡsilul dō V rendūl dī. tō ei
Svchna obumbrant eū V tribunabit eū
Svbdi archanū meū V delatō mā
Svcloqul V locutō seu atisā aū audientia.
Svdyy rubrū V serpul sū speculū aū ecclio.
Svdha serpul V mbrū eul seu exundent
Svdhanl argent V argentō seu umbra
eulū aū umbrā ḡ. = aū obumbrari
Svdhanne argentes V obumbrantes seu
Svdhan archal V exilio = umbroē
gre seu umbrarū aut obumbrato
Svdhaphn argent naues V ad umbraculū
Svdhereh uanual mee V irritū nostrū
pauoris = aū spectulum eorum
Svdhur uanual V irū uentum
Svdhain saluant eos V saluato eor
Svdhanne saluantes V saluatores eor
vi loqui V locutō.
Svnec id'. = mortificā aū dom mouet
Svn pere V lapil V duri aū durace
Svnamm lapidem pl V durica pl
Svnannuc lapidi pl V durica pl
Svnanuch mortificet V mortificato seu
Svn annul mulcet V capitua seu mortifi
tant aū mortificari. eloquat dētū
Svnem ocaneū V ocaneū seu dentes V
Svnem lapidē ocis V durica tormt
Svnil pena mea V lapidē mea seu durul
ū aū dimica mea.
Svnue pene mee V lapidē mā seu dura
mea aū dimicare mea. = tul
Svr murul V robust seu grues aū durec
Svr angustia V archual seu directō aū an
Svn angustia mea V exercitō mea.
tanc me seu murul mis directul aū an
meuca mea robusta
Svrhel archant diū V angustia dī
Svrhel murul dī V robusto dī seu an
uent diū aū directō dī.
Svnelli fortal mīc dē V angtanc medī
Seu dī ommenl me aū dē directō mea
Svnladdi fortl dūc V ommēs mea plu
seu mur archu; aū directō angtiay

Svnladdi fortl duc V ommes mea uba seu
murul archu; = directō angustiay mea
Svnladdai fortc duc mc V quemcuna ub m
meorum seu murul archimc mee dur
Svl gaudiū V letica. = obnium gaiam
Svlaleria V gaudent seu gaudiū aut letica
Svlaely letul V gaudēs filio seu gaudiū
V letica filiū Suchyun id.
Svlan gaudium domi V letica gre
Svlamna gaudiū gre V letica plorū.
Svlamna salū V giū seu obtenuc filiū ar
Svlamnelyanc filiū possidētes V gre emu
latores seu gaudiū domi h iuf aū letica.
gime emulatōnes = obnunc eqrandū.
Svlyl gaudiū mell V letica mea seu obn
Svlyl gaudiū meum nunc equid ar
mus V letica assumpsi seu volues in obnunc eq
aū rēsilio mei. = seu obnuntiat gaudiū ardm
Svlyl gaudiū ḡsilū V letica testimonii
Svrhyala radix V indicauit.
Svrhyalam radicauit est V indicauit eor
Svrhyalane radicauit V indicau
Svrhale portū mortū V spina madidi seu
spina madidi aū spinas madidū.
Svr sanctū ignē V angeli sanctū.
Gaaply pauor = eq
Gd V sup seu pauidi aū lupor.
Gabath lyna V bonuil = fercū
Gaberly occidet V occidēs seu occasio aū ir
Gabrunclore occidentes V irruentes seu
occasores aū infectores
Gabni domina V corpora.
Gachol silent V silentiū. = puerpl.
Gadden cappendē punctum V appensio
Gaphar ad uentul pauli V p uitul uenict
Gaphna exclaudent V claudito seu mtū
remittēs aū remissio uite.
Gaphue mdlū alabastre nō amalina V
non panū aptū seu empturū aptio
aue tympanū aptens.
Gala uol V inuocatō.
Galam inuocāt eos V inuocato eor
Galagē V applicūo sgumaeū aglutina
Gallam appendens eos V agē eor tō dem.
Gamarly p perfectū V pf p fectō seu dīc
Ganamyell gloriator V gloriatul seu glo
riant aū gloriato. = iactō.
Gaplophl speculū seu speculator aū spec
Gabela inde celebrauit V nubio arbitrale
Gargall explorato V explorato seu cauent
tigum dū seu mgi.
Garchan sē tuul V elongant sū tuue
dedit aū murmul dato.
Gan signū V iuuē seu signat aū sub
cerot. = tuae. = pic aū applicando.
Gmtonadil cognāt tuam V cognito
Goraul ad unigēt ad unud seu aqui
Gcreatiul ag V placent sicut. = uolunt ei.
Gdonul unde V bonū seu undē est aū
Gbonadil uino V bonū seu secundē rem
ū aū bonū rectificatōnū.

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Gyphonuſ gorſumal'doloꝛ ſ'lamudo iuqu
Gigux nelox ſ'uolocuſ ꝛ uuuquꝛ.
Gmon nummuſ ſ'pingdo ſeu pugſ
Gmoꝛſeuſ bñſeuſ ſ'bñſ ſeu bñ ſu
aꝯ aũ bñſacenſa. ꝛ fomudo.
Gmum gꝛaꝯ eo ſ'gfomudo eoꝛ/ ꝛ gꝛum
Gmum gnubmeꝯ cuſ ſ'gfomudeꝯ eoꝛ.
Gu augſtuſ ſ'nbſlaꝛd ſeu plſmaꝛd aũ
Gnu plalmuſ ſ'nbſlaꝛ ſeu fozneꝯ aũ
Gnſuſ nacuſ ſ'nacnumuſ ſeu ſuſeu
aũ aũ nacnumuſ.
Gnſuſ quoꝛeꝯ ſ'bouuſ ſeu luuũ aũ uuꝛ
Gnſpena ſ'ꝛeſſeꝯ ſeu nuꝛ aũ ꝛeſſio.
Gnſpoſa claũſa ſ'pſpicua ſeu clauſ uſeꝯ
aũ pſpicuꝯ accendeꝯ ꝛ ad luctum aũq
Gou bouuſ ſ'bouuſ. ũſulad nuũſa
Gobiaſ bꝛũ dnd ſ'bouuſ dnd ſeu duꝛ
Gobil bou uuꝛ ſ'bona aſſil pd ꝛ uuuꝛ.
Gopheſ ruina ſ'adenſ ſeu ꝛuſbſ aũ
Gopaꝯon bouuſ ꝛeſtauꝛuſ ſ'bouuſ ꝛeſta
Gꝛdde ſ'ueuſ ſ'luuũ ſeu ꝛeꝯ uũ.
aſ lamudo.
Gꝛoplmuſ dſſoluꝯ ſ'dſſoluꝯ ſeu dſ
ſoluent ſllamoſ aũ dſſoluũd ſllamoꝯ
Gubal ducuſ ad luuſ. ſ'gubſad nuũſa
Gubal deſeꝛuſ ſ'deſtuſ ſeu deſeꝛꝯ aũ de
ſaruſ. ꝛ gubſad nuũſa agluꝯoſ.
Gubalchaun ducuſ ad luſtu lauſtaꝛ
Gubalchaun deſeꝛꝯ poſſõuẽ ſ'deſeꝛeuſ
lauſtaꝛõne ſeu deſtuſ poſſeſſionaũ
deſeꝛuſ acquiſitꝯ ui hꝛe uſ; ſ'ſimpluẽ
Gt. uꝛbꝛm. ꝛ ſſalſpiꝛtõne q ſuꝛ puꝛ
pꝛa nõnũ exiſte que ſeꝛuiuꝛ alpua
tone ad dꝛa ad legendi ſtꝛ.
Gyaamaꝛly dꝛoꝛ ſ dignaꝛduſ ſ'dedꝛ
ſdignaꝛdm ſeu dꝛa eſt ei aũ dꝛa ſ ei
ſdignaꝛd ꝛſanſ aũ ſupuſ yugſlauſ.
Gyaaudues dona ſ'pauꝛ gꝛa
Gyaal ſup ſ'pauꝛ ſeu duꝛeꝯ aũ ſupꝛoꝛ
Gyaalꝛ duꝛeꝯ ſ'duuꝛe ſeu pauoꝛ ſulci
Gyalee bouuſ occiſoꝛ ſ'bouſ occidꝛuſ ſeu
ui occiſuſ aũ uua occiſio. ꝛ bouſ.
Gyaleſal bouuſ dꝛ uꝛ ſ'bouꝛal dꝛ dñ
Gyaduo bona ulio ſ'bonaꝛ uliones
Gyaviana bona donaꝛd ſ'bouuſ gꝛaꝯa
Gyadzauel bene donaꝛeꝯ ſ'bñ gꝛaꝯam
Gyalui uenet luꝛ ſ'uenueſ luꝛ ſuc
uenſuſ uuſ ſeu aduentuſ luſt aũ luq
Gyubꝛem nd bñ ſublimuſ accelſio
ſ'bona ggꝛand ſeu bonꝛ ad udeꝯ aũ boꝛ
ſal ulionuſ eoꝛ ꝛ appellio.
Gyathalum ſtuꝛꝛe appellio ſ'ſiſeuaũ eoꝛ
Gyadũ pꝛncꝛpſ appendeuſ ſ'pꝛapſa
penſoꝛ ſeu pꝛncꝛpſ appenſ uſ aũ pꝛapſ
Gyaphylu claudicaſt laduſ ſ'tꝛumpauũ
apicuſ.
Gyaphauſ luguũ ſ'ligu opaꝯ ſeu ſtupꝯ
ol ſerpenſ aũ ſ ſoꝛuſ ol ſerpenſ aũ
oꝛe ei ſ nelligẽd ẽ ũ ad olle
Gyaynues ꝛd. ſ'uũſt opindꝛ nouu.
Gyapnaly ſaue uuaſ opnũ nouũ

Gyapua tꝛupauũ apicuſ ſ'tꝛumpauap
Gyai pauoꝛ uſ ſ'ſupꝛoꝛ ui
Gyaun duo ſ'bꝛu ſũ duo aũ bꝛua.
Gyala appenſio ſ'appendeuſ ſeu uꝛoꝛeuſ
aũ uꝛoꝛaꝛd. plalmaꝛduſ.
Gyalaꝛuige exemplo ſ'ſemet ꝛſo ſeuſp
met. ꝛdꝛ ſibi aũ ſibꝛmet ꝛſio ouſ
Gyalala appendeuſ ſeꝛuum aũ uꝛoꝛaũ
Gyalalaſar appꝛdit pꝛncꝛpẽ ſ'appenſ pꝛn
pſ ſeu uꝛoꝛaũ ſ pꝛma pem aũ pꝛncꝛpſ
Gyaleappenſio ſ'appendenſ uꝛoꝛaꝛd.
ſeu uꝛoꝛaũ aũ uꝛoꝛaꝛd ꝛ dꝛoꝛeſ
Gyalum ſalmu ſ'ymnꝛ ſeu laudeſ aũ ſqu
Gyabiaꝛhym puella ꝛ dꝛo ſuꝛge ſyꝛ
ꝛ nd ſ'obꝛeꝛ. ꝛ ſulſpnſio.
Gyalme ſulcuſ ſ'ſulca ſũ depaꝛdeſ aũ
Gyalmaꝛ ſulaũ mꝛ ſ'ſulca nũ ſli appendenſ me
aũ ſulſpnſio mea. ymnuſa.
Gyamad palma ſ'amaꝛa ſeu ymneſ aũ
Gyamuuꝛ ymnantes ſ'gꝛepneneſ ſeu
ntempꝛuſ aũ conſũmaꝛd. ꝛ ſumaꝛd eoꝛ.
Gyanua nũſ ſ'fidelꝛuſ ſeu fidel' euſ aũ
Gyannaſ nũſ ſ'defideſ ſeu nectaſ ſeu
nam aũ ymnaꝛd plalmaꝛdiſ.
Gyannata uectꝛſ exploꝛatoꝛuſ odoꝛuſ ſ nec
tanues exploꝛatoꝛdues aſcenſionuſ.
Gyãuatoꝛ ſlectanues exploꝛatoꝛues odoꝛuſ
ſ nectanues exploꝛatoꝛdues aſcenſionuſ
Gyauratyſara uſaũ opnũtum nouũ ſ
nũſ opnũ nouu. ꝛ ymnaꝛd eoꝛ.
Gyanues uſaũ ſ'defideuſ ſeu fidel' aũ ꝛ
Gyanuu uaũ uſ ſ'ymnaꝛd uꝛ
Gyana hiſl' ſ'uſdeꝛ ſeu uſio aũ hiſluſ.
Gyana hiſl' eſ' uſio euſ.
Gyanaely ꝛdꝛ ſ' ſ'hiſluſal ad ꝛe ſeu hiſl'
tibi aũ uſio tua. ꝛ ololaꝛd.
Gyanaſ humiliaũ uuũ ſ' uſdeuſ aſſiſtoꝛ
Gyanaly humil ſ'uſdeuſ ſeu hiſluſal aũ
Gyanaelelo humiluſal dimiſſionuſ ſ olo
laꝛd penſionuſ. ꝛ dnum hiſluaꝛuſ.
Gyaul mandꝛuſ humiſha ſ'mandꝛuſ hu
miluaꝛd ſeu mandatũ humile aũ mã
Gyaulyaatta uſio fidel' ũ aũ hiſl' explo
ꝛatoꝛ aſcenſionuſ mee.
Gyapla ſpeculũ ſ'ſdignaꝛd. ꝛ ſuſanſ
Gyapſaꝛ ſpeculũ ſugilue ſ'ſdignaꝛdnem
Gyaſſe indignauſ ſ'ſdignaꝛd ſeu ſedeꝯ offẽ
deꝯ aũ ſeſſio ſoſtendꝛuſ
Gyaꝛa paſceuſ ſ' paſtio ſeu explꝛatoꝛ ado
ꝛuſ ſ'explꝛaꝛd aſcenſionuſ. ꝛ magnaꝛdeꝯ.
Gyauciſd ſupſtuſ euſ ſ'elõgaũ ad eo
ſeu ſpſtuꝯ euſ ſ'elõgaꝛd euſ.
Gyaꝛalum ydola ſ' imagines ſeu ſigeꝛ
Gyauua neꝯ ſdomo ſ'abigeuſ gũm
Gyaedyaꝛ ſupſtuſ ſ'elongauſ ſeu ſupſt
nuſal aũ elongaꝛd. ꝛ depelleuteꝯ.
Gyaꝛdema gꝛuſ aũ ſpfundꝛuſ ſup ſopꝛ ſ'
gꝛuſal aũ ſ fundꝛtal ſoperſ. ꝛ uelſaa.
Gyaꝛe dbaſtoꝛ ſ'depulſoꝛ ſeu uelſu aũ
Gyaꝛei neꝯ ſ'uequaꝛ ſeu abigueſ aũ
Gyaꝛei neꝯ ſ'uequaꝛ

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Gyaver pascent me / pastio mea seu exploza
ror odoris mei / exploratio iaciencionis
Gyaxalmarib · xii · ppha.
Gyares exploratoz gaudii / exploratoz leuue
seu gaudiu abigent / leuitam.
Gyavlil exploranil gaudiu / exploranil leu
ua seu dissipauil spiritu au dissipatio spirit.
Gyarlencenil exploranes gaudiu / exploran
tes leuitam seu dissipantes spiritu au dis
sipantes spirituc.
Gyarlu exploratio gaudiu / dissipatio spirituc.
Gyasi posse mi / potuo mea · ~ omnimatio.
Gyau omnauil / omnatoz seu omnatoz au
Gyauica veies / iacentio ·
Gyauices iam / vetescentes · ~ iauoz.
Gyauuare siuoni dolono / dissolo donatio
Gyauisee dissoluent chalanuol / dissoluere re ~
Gyebaudi quia / quilio
Gyebbaoth ~ quiroul rpi / quilio peroeuil ·
Gyobarly bouu / bouail seu ouentes delinqu
ens au quilio peroeuil
Gyobel iubilul / iubilieuil
Gyeles sed nia / nia fuiut ·
Gyeberly bouil pauoz / bouiail uide
Gyebui palea mea / oua ei
Gyebui bua ui / pallea mea ·
Gyebloth spica palee / iubilatio gaudiu
Gyebon palee / iubilatil · ~ tuentes.
Gyechoi stare appendio / appendium ei
Gyechoe rubo cauent / buccinatoz · ~ sio ·
Gyecua rubia / buccina seu bouail au paul
Gyecuam rube / buccine seu sonantes au
Gyeuem id · ~ eol au buccina eoz ·
Gyechuarly buccina delegit / peculio peculi
Gyechymu paceul / pacenaa seu peculies ~
Gyedor pacilul / fixio.
Gyeein midiaul / studii iniure ~ grane.
Gyegiazly rubigines / rubiginoz acti
ua ligne in rubigine / aliot suaes rubigi
Gyegiarly phialaz / rubiginel calentem
peniciem / rubigine calentil peniciu
Gyegiarly phialaz / id · ~ dispersiones.
Gyeben stamna rubine / stanni rubiginis
Gyebire stella rubigo / stella rubiginis
Gyelabin dilgu / dilpergines seu dilgio au
Gyelame agge aquaz / unu flumoz ~ capit
Gyelalar appendent / penicipe / appendio pu
Gyelem ago ·
Gyelmelarelarla ag aquaz / dilgentiu lo
lem / unu flumoz / dilgentes flumiaroi ·
Gyelanon rol dnis / uocabo requiescen
tes. ~ dianuc.
Gyema austi / affricul seu austuli aue mi
Gyeman austi / affricul ·
Gyemani austi mi / affricus mi ·
Gyemana austi eius / affricul eius.
Gyemaures austral / affricanul abaffrico
nio abaffrica
Gyemma uectanl / defecto ~ rubinil ·
Gyemoz simma / ysiumato amarmudi
Gyemoza simma eius / ysiumato amari ~
Gyemozes simmenil / ysiumatul simma
Gyena castra / donata seu donatoes ~ rubit
aiu dona eoz ·
Gyenaely cast / tuit / donati fieniu
Gyenaely fuit / mugdaliu ~ curiu poteat ·
Gyeoduel laudat / laudato seu ligni capiat
curiu potat · Gyeodoul id ·
Gyeophiul quieni / iubilul seu iuuiu feroe ~
Gyeuth protulit / elongauil ~ gingiones.
Gyeraphim ydola / iacendia seu ligeau / ma ~
Gyeuthyth subuiteni / subuitio ~ tio ·
Gyerphala subuisione cadeo / exploratio di ~
Gyexphaler explanatoes / diuili / subuisio
cadentes ~ plorato redepto iui.
Gyeuuarly exphoratio / diuisio redepto / exc ~
Gyerla pulera / placenil seu qplanato
a / et qplacenil libi ·
Gyelan polui domu / depo sato gre
Gyelil polui / depolito ·
Gyelbi capuuaul / quiteni seu capuuail
Gyelbuhes quiteni / capuuatoz seu capi
ad intelligendu au intelligitia festinata
Gyelcon festinata / intelligeta / festinato
ad intelligiu · tuuil au capuuail ·
Gyelbues capuuaul / capuuatoz seu capi
Gyellaloinca festinanil / intibram stanie
/ festinanil ubram roborare re
Gyellaloin cenles / festinantes ubia firma
Gyerly subi / ira seu bouu au exilulio ·
Gyerlyin bou / exilui seu iniquoes au
lubitoes ~ & au capuua ligiaeli.
Gyendal laudat / laudato seu ligni capi ~
yezez agge / hombiul nbuit.
Gyiarlyna illuuail / illuiaze seu illuinas
au illuia uaro
Gyiarlyneni illuinantes / illuinati ·
Gyivaarly sozil / marcellum ·
Gyicon mediu / dimidiato ·
Gyicuuiu id ·
Gyielyna spes / desperato
Gyiuna y nihilia / ydemna · ~ tis.
Gyichon dilpgeni motem / dilpsio dicta ~
Gyineul pinguil / ruminanil ~ tuin ·
Gyiuil ruinoz / reddinil seu ruinoz / supflui
Gyiuiaruineni domuu / redieni duo
Gyiuphon dissoluens dolorem / fluoz iui ~
Gyiuuoly dissoluent mouee / repelcat ·
Gyob oblatio / inutilmis. ~ mozui
Gyoel uanual / ablato seu ductil ad nic
tum au quilus ad inutilia.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Thochaary studeul ul studor
Thoeu studor bonal V studet oes.
Thooply gelyñua V stultitia seu ialtando aũ
ampla pena stultor. =aũ of preteum
Thyperoul apeulũ V oul preco seu of prege
Thyphyel of dī progeul seil oul dī opatiũ dī
oul dī preco. =de stultor.
Thyphyet gelyñua pauor ul V ampla plenaũ
Thyperma auelleul V i pzes seu espiã deola
paũ ieolaul Amulio.
Thyola cocanũ V sunet. =ram
Thosaphyr cecineul sunt V uulg dolor resilũ
Thyolmar adnũturam deducul V ad nũlu
ram reducto seu sule nũl aũ sulpeo mea.
Thyolamar id. =ram deducta.
Thyolaure cocaueu V uulgidi =reducere
Thyole cocaueul V uideul colaz.
Thyolomadi ad nũturã deducẽ V ad nũlu
Thyolomadi ad nũturã deducta V ad nũlum
Thyolomal ad nũlurã reducentes
Thyolomeul ad nũlurã deducẽ V ad nũlurã
Thyolut vould V wouudiul reducẽ.
Thyomal abillul V gemmã ue =ligne
didimul.
Thyopho audeia V laudando =gaudi.
Thozachyoz V penitencial =lacrimeli.
Thyole capraucul V festinado =audad.
Thyoth error nũl V amarica uda.
Thyon Auent ceraul seu error eozaũ eoz
Thyorhade requieleeul V requelcao
Thyrogodme fin succurri V requiescendo
Thyubyal ductul ad luctũ V gsiliul ad nuũ
Thybal deleeul V deseruul seu delo la
reul aũ delaul. =Vgũ ad nuũ la acesli
Thybalehaim dur ad luctũ laudendi
Thybalehaim deleeul possessionem V de
leeul laudatiõnẽ seu delaul possessio
om aũ deseruul acquisitõm
Thybiu deseeul V V deleeao seu bene
uelyeul aũ tona ihsum. =volacric
Thyil festinaul gẽm V gsiliũ uenitam
Thochyaigaul mozdeul V dolor pl
Thochya in furmul V dolil seu infirmi
eol aũ infirmitl eoz
Thyaauthe infirmũ V dolilez seu infir
mantes eol aũ infirmitez eoz.
Thyr infirmi V infirmitl seu pzin in
firmũ aũ ihsum o fenestra eoz.
Vidolch V pturient seu dolor =meũ
Vlaceuũ V pathis a putide nã a palã seu
dolor fetoul aũ dolor uentziculi
Vlam pzul V aũ seu pzilis aũ anitor.
Vi lumen V igul seu intendil aũ fenestr
Viuiu dī lumẽ meũ V igul nũl V intendẽ
Vil dī excellul V lumẽ excellũ seu igul
Vilã luceẽ ihũ V igneul ihũ seu i =coz ato
cedẽ ihũ aũ intendil
ihũ coz.

Vnarha igul peccã V iecinẽ peccaul seu
lumẽ tpale aũ apieul pzecto.
Vnanul luce gaudẽ V luul gaudul seu
gaudeul igue aue gudeul mendio.
Vrei longitudo mea V illumiatoz uũ
seu igul nũl aũ intendiũ meũ. um
Vrilux mea V igul nũl seu intendil me
ũ aũ apeo uã =aũ intendil dī.
Vrial lux mea dī V lumẽ meũ dñs seu
dominũ igul nũ aue dñs intendiũ meũ.
Vrily el lucent dō V igul dī seu apieul dō=
Vgsiliũ V gsiliatoz aũ festinado seu festi
nanul =col aũ festinand eoz.
Vsam gsiluul ihũ V gsiliũ ihũ seu festinaũ=
Vsanyn festinante me gsiliante me seu
gsiliũ meũ aũ festinand mea.
Vsanhnes festinaũ V gsiliatoz
Vsighuleul medyn V gsiliũ meũ seu festi
nanl mea aũ festinand mea.
Vsĩ festinal eol aũ gsiliũ eoz
Vsim gsiliũ V festinand seu festin gsiliũ
aũ festinatoz gsiliũ
Vsiyai dolor sigui V asiliũ eruul
Vza gsiliũ V gsiliatoz. =natõnẽ mea.
Vzal gsiliũ eruul V gsiliatoz eoz
Vphal sunt V defunctio mea. =nem.
Vaphiul sunt gsiliũ V defuncul festinandõ=
Vaphiũ sunt oliũ mũ V defuncul festi=
Vagar ipa uall estuant V ipa uall estuand
Vagerna lib leuuay V lib leuuaul.
Vagedib lib nluul V lib nũ
Vazzarha ipe ducẽ lyne V ille fozmatoz.
Vaben sunt denegũ V destruaul angulhe
Vasu sunt signaul V de luuẽ osũmaũ
Vauyec V ipa seu ipe aũ ille
Vellmy sunt ura V de luuẽ declinandẽ
Vi uires V uiriũ seu pnoiand ue adiua
tandiam pudaul. mũ.
Vzaab duskam obriczũ V aue purũ
Vzaba mouenl V mouul seu fluctuaul aũ
Vzabaly fluenl rozul V =fluctuand.
rozul fluand q̃ mulgo nando notant
Vzabadam fluenl rozul sunt V fluenl
rozul ydolatre. =duo.
Zadadi fluxeul rozul V rozul fluand.
Zabadia fluenl rozul dñs V rozul fluẽs
Zabbai mouul nũl V fluctuand mea.
Zabaon mouenl doloreu V fluctuand i
iquietul =duo.
Zabaly mouenl deluctũ V rozul fluẽs pe
Zaban mouenl eol V fluctuand eoz
Zabeh nta ghulio Vide iquom molul
Zaber mouenl pinell V fluctuand tom
Zabdi fluxeul uehemenl V fluxeul hũdis
seu fluenl habundanẽ dnũ Zabdiasid.
Zabdiel fluxeul uehemens dñ V fluens
habundãs dō.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Zabuna ista nouit videri Vista nouit ysto.
Zabuth fluuius rozril Vrozris fluuiꝰ. = eoz
Zabulon fluuius nocth Vnisiuuma eius
Zabulon ysmaelitarum tuba Vysmaelitaꝝ eoz seu ysmaelitaꝝ formidinis aut ysmaelitaꝝ pulcritudinis
Zabulonite fluuius noxil Vnuꝫ unuꝫ
Zabulonite ysmaelitaꝝ iste Vysmaelitaꝝ eoꝝ seu ysmaelitaꝝ formidinis aut ysmaelitaꝝ pulcritudinis = gaudens aũ inclinans gaudens
Zathan inclinans uel Vinclinans uel
Zachras memorans dñm Vauxilians dñm
Zacher memoria Vad memoriã seu memorans uel
Zacheus memorans Vinclinans seu inclinans gaudio aũ inclinans fortunans.
Zachur memoria Vad memoriã seu memorans uel
Zadaly iste pũ Vista pũnitet.
Zadabia iste pũ dñm Vista pũnitet dñm.
Zaphy illuminare Villuminare.
Zaphi illuminans uel Villuminare uel
Zaphi illuminat eos Villuminant uel
Zai ductor Vhuc seu ouis aũ bouis
Zamd sub umbra Vob umbram eo.
seu umbrans Vob umbrans.
Zam maiste fluuius Vfluuius ouis
Zam uel iste lacrimosus Viste amarus.
Zamdi fluxus uehemẽs Vfluxus uehemens
danis Zamma iste opus Viste illuminans.
Zamp pallens ex Vpannũ eius
Zamuim pallentes sic Vpannati eoꝝ
Zamur pallens mi Vpannatus mea.
Zamurim pallentes eis Vpannatus eoꝝ.
Zamro pallens magnus Vpannũ magnũ
Zanoa ista requies Vista quietis seu iste repulit aũ iste requiescit.
Zara ozieus Vozierail' euanuit
Zarad descendens Valieni seu descensio aũ alienus
Zaradam descensio Valienus ydolatra
Zaral ozieus mi Vozinail' mis.
Zaral ozieus dño Vozinail' dñi
Zaurly ozieus pectoris Vozinail' de lumine.
Zared descendens Valienatus.
Zaurde descendes Vozinalles sunt iste.
Zaurs ozieus seu iste Vozierail' plasmatus
Zaurly ozieus pastor Vozierail' mei.
Zareal ozieus dño Vozinail' dñi.
Zarhan iste heri Vistis iste.
Zaria iniquus Viniquitas.
Zarad dominus Vdnitis
Zaradia dolor dñi Vdol dño. = uastor
Zazi horrendus Vterribilis = les.
Zazenin horror Vtror seu horrendi Aterribilis
Zazomin qẽ hãt Vpparuit iacet seua acui pparuerunt aut iacet pparuit.
Zebuphul Vrapax seu deuorans Audacio
Zebaly fluens rozril Vrozris fluuiꝰ. = dnis
Zebadia fluens rozril dñi Vrozris fluuiꝰ
Zebee ultima Vinpma seu hostia aũ de = uozans.

Zebedeus donans Vdonatus seu fluens iste
aũ fluuius ista vdnus
Zebor iugulans Vdeuorator rebus
Zebulupul nil Vdeuorans nũa = bis
Zebidi donans mee fort Vdonatus mea dotata
Zebub muscha Vmuste pũ = ed iniquitas
Zebul habitans Vhabitaculum.
Zebulonites tabernacula nouil Vhabitans
Zeeri nior mi Vremunerans mea
Zebri memor Vremunerans mea.
Zebrim memorat eos Vmemorans eoꝝ
Zebur memoria mi Vremunerans ig
Zperuna Vsolitudo Vyuuil horis uea.
Zephrona os Vmidr-ghuuil ouis uilio.
Zei iste mi Viste mihi uilio
Zelpha os Viaul Vos fluens cui os amplias aũ ouis fluuius.
Zemma fluens Viste fluxus eius.
Zesu iste amaricans Vgi iste exacerbans.
Zemram amans Vpannus eoꝝ seu ipse eoꝝ ostendens aũ ipse est eoꝝ ostensio.
Zemin plantans mi Vpannus meus seu iste plantans aũ iste amaricans = aũ ipse requies.
Zena commouens Vgnioro seu ipse requiescens
Zenam commouens eos Vgnioro eoꝝ seu requiescens eorum aũ ipse requiescit. = alienus mi = mens.
Zerubbabel iste magnus dnus Vista est magister
Zeruiorly iste timens uestrum Viste metuens = ostium iste lapis Vista ianitor.
Zechaa iste pauper Viste lupus
Zecham iste amator Vista quietus.
Zechin iste amens Viste erro mis.
Zechua iste errans os Vista anima ei.
Zeu iniquus Viniquus
Zenan iniquus est Viniquus eoꝝ
Ziphy glorians Vgnuans
Ziphza glorantes Vgnuantes
Ziphagin Villuminare.
Ziphan gna mea Villuminans mea
Zio dulcis Voluna. Zizza horrens Vterribilis.
Zo iste Vista. = unula ostiaria.
Zoam unus Vpusilla seu unula ostiarii.
Zobadonias fluens Vrorans iniquus dñs Vfluens pauis nlquam dño
Zocho ypha Vyphizans. = pitio.
Zoharmyhus Varruca
Zoleely nutrit Vp scrans seu nutrit aũ
Zoleely iste pauper Viste miser
Zolomin querentes aneu Viacte ppm.
Zoobamus Vdnitis. = gia qlionis.
Zoon iste iniquus Viste iniq'
Zoor plasma Vplasmatus seu iste plasmatus aũ iste mundus = mi.
Zoon plasmatus mi Vplasmatus mis seu iste plasmans me aũ iste mundus
Zorobabel alienus tribulans Vorans ibabilon seu iste princeps vitis tardus aũ iste magister
Zozam qẽ hãt Vgluens peregrinatus

Staats- und Universitäts Bibliothek Bremen

Januarius
- Apud hebreos thebeth.
- Apud grecos scydoneos.
- Apud egiptum tybi.

Februarius
- Apud hebreos sabath.
- Apud grecos pericheos.
- Apud egiptum mechir.

Martius
- Apud hebreos adar.
- Apud grecos distros.
- Apud egiptum fameno.

Aprilis
- Apud hebreos nysan.
- Apud grecos xanticos.
- Apud egiptum parmuthi.

Maius
- Apud hebreos jar.
- Apud grecos artemiscos.
- Apud egiptum pacho.

Junius
- Apud hebreos siban.
- Apud grecos teseos.
- Apud egiptum parmi.

Julius
- Apud hebreos thamul.
- Apud grecos paneos.
- Apud egiptum epythi.

Augustus
- Apud hebreos ab.
- Apud grecos jor.
- Apud egiptum messarem.

Septembris
- Apud hebreos eclud.
- Apud grecos corpheos.
- Apud egiptum tioth.

Octobris
- Apud hebreos thesoj.
- Apud grecos yperberetheos.
- Apud egiptum padrj.

Novembris
- Apud hebreos maresuan.
- Apud grecos dyos.
- Apud egiptum admir.

December
- Ad hebreos casleu.
- Apud grecos apileos.
- Apud egiptum case.

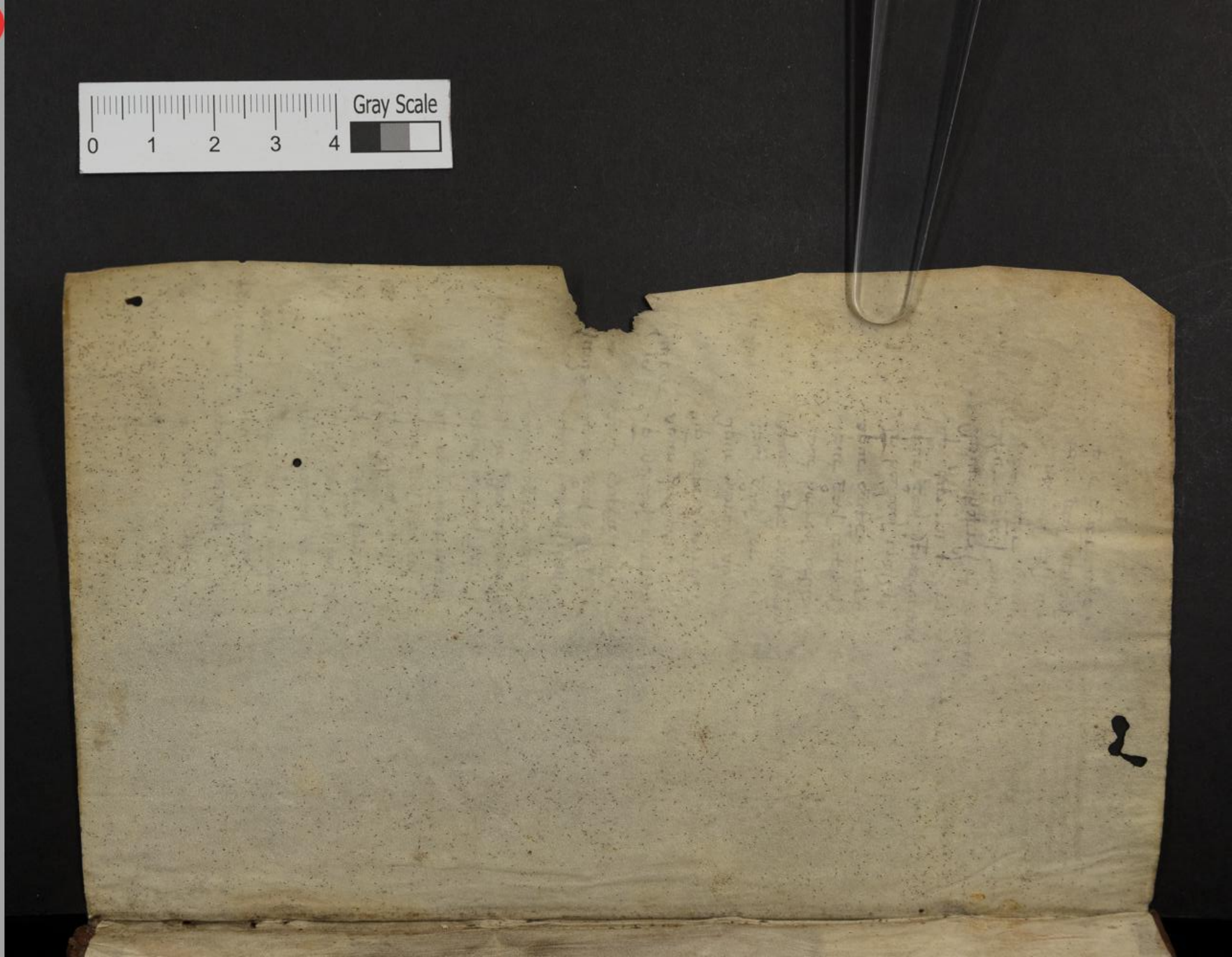

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen